00051046

BOMBAY BRANCH
OF THE
ROYAL ASIATIC SOCIETY.
TOWN HALL, BOMBAY.

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 25 June, 2016

REFUTATIO ALCORANI,

In qua ad Mahumetanicæ ſuperſtitionis radicem ſecuris apponitur; & Mahumetus ipſe gladio ſuo jugulatur;

SACRÆ CÆSAREÆ MAJESTATI

LEOPOLDI I.

MAGNI ROMANORUM IMPERATORIS

DICATA

AB AUCTORE

LUDOVICO MARRACCIO LUCENSI

E' Congregatione Clericorum Regularium Matris Dei,

INNOCENTII XI.

Glorioſiſſimæ memoriæ olim Confeſſario.

51046

PATAVII,

M. DC. XCVIII.

Ex Typographia Seminarii.

'UPERIORUM PERMISSU.

LIBRARY OF THE ... ASIATIC SOCIETY

00051046

AUGUSTISSIME CÆSAR.

CUm primam literarii certaminis mei adverſus Mahumetanicam impietatem velitationem Supremo Chriſtianæ Eccleſiæ Hierarchæ Innocentio XI. perexiguum devotiſſimi obſequii mei monimentum deſtinaſſem: atque hoc è mortalibus ad ſuperos nimis properè (Neſtoreos quippè annos merebatur) translato, Innocentio XII. in quo Undecimum redivivum, & veluti in icone animata, lineamentis omnibus, & coloribus perfectiſſimè expreſſum non immeritò venerabar, dedicaſſem: Secundam hanc non jam velitationem, aut experimentum, militare, ſed juſtam conflictationem, in qua cùm hoſte infenſiſſimo

collatis ſignis propiori marte congredior, Summo Chriſtiani Imperii Monarchæ, ejuſdemque Eccleſiæ Protectori, ac Defenſori; Tibi inquam, Auguſtiſſime Cæſar Leopolde, *offerre æquiſsimum eſſe exiſtimavi. Ut opuſculum illud ad Sacros* Innocentii *pedes deponerem, plures me, eæque non leves rationes adduxerunt. Primò, quòd, ubi de Religione diſſertabatur, ad nullum alium, quàm ad Supremum illius Judicem eſſet cauſa deferenda. Deindè, quòd, cùm contra impietatis monſtrum Mahumetum, atque ejus aſſeclas calamò decertarem, ſub illius vexillum omninò mihi confugiendum eſſet, qui totius propè Chriſtiani Orbis arma, Sacramento ſibi ab ejuſdem Principibus facto, ad peſtilentiſsimam illam Sectam debellandam ſociaverat, fœderatoſque exercitus, auro validius, quàm ferro, & piis ad Deum votis, ac lachrymis potentiùs, quàm utroque ita roboraverat, ut jam Babylonicum illud Regnum exterminio proximum eſſe videretur. Huc accedebat, quòd Sanctiſsimus ille Pontifex ſæpiùs me ad aliquid contra Mahumetanicam ſuperſtitionem moliendum, ac vulgandum (quandoquidem Arabicæ linguæ facultatem in Athenæo Romano profiterer) adhortatus fuiſſet, ac prope imperio ſuo adegiſſet. Quamobrem, ſiquid calamo lugubraſſem, quicquid illud eſſet, eidem omninò tanquam præcipuo Authori debebatur. Poſtremò, cùm ego ipſe totus obſequiis ejus addictus, & devinctus eſſem, quippe quem ad ſecretiora, & ſacratiora pectoris ſui arcana excipienda jampridem admiſerat; quomodò ſine ſummo piaculo, qualemcunque ingenioli mei fœtum alii, quàm ipſi tradere, & conſecrare potuiſſem?*

Eædem ferè rationes, quæ me moverunt, ut Innocentio XI. *opuſculum illud meum nuncuparem; ut opus hoc grandiuſculum* Leopoldo I. *devoverem, compulerunt. Non enim in Deum tantùm, ſed & in Cæſarem Mahumetus peccavit: Et æquè impius, ac perfidus, utriuſque Majeſtatis læſæ reus deprehenditur. Deo templa, aras, ſacra, cultum Religionem abſtulit: Cæſari urbes, provincias, Regna, Imperia diripuit Quamobrem non tantùm ad ſummum Religionis Antiſtitem, Dei in Terris Vicarium: Sed etiam ad maximum Terreni Imperii Moderatorem ſceleſtiſsimi hominis cauſa à me deferenda fuit.*

Uter verò immaniſsimis hoſtibus infenſior fuerit, eiſque graviorem perniciem attulerit, Innocentius XI., *an* Leopoldus I. *aliorum judicio decidendum libenter relinquo. Unum affirmare non dubito: ex quo Monſtrum illud impietatis ex Inferis erupit, à nullo Chriſtianorum Principum*

cipum

cipum graviores clades, quàm à Te, Auguſtiſſime Cæſar, *accepiſ-
ſe: neque extremum vaſtiſsimi Imperii ſui exterminium magis ab ullo, quàm à victricibus Aquilis Tuis extimuiſſe. Magnum quidem Chriſtianis rebus, ac præſertim Auſtriacis terrorem primò potentiſsimus hoſtis incuſsit, cùm trecentorum ferè millium armatorum copiis ſe ſe in ipſam Monarchiæ Tuæ Metropolim, velut impetuoſiſsimum turbinem ex improviſo invexit. Et profectò, niſi divinum Tibi è Cœlis auxilium adfuiſſet, non erant tunc temporis res Tuæ eo in ſtatu, ut tàm vaſtæ Barbarici furoris procellæ reſiſtere poſſe viderentur. Verùm Deus, quemadmodùm David pro ſe optabat,* apprehendit arma, & ſcutum, & exurrexit in adjutorium Tibi. *Meliori jure de Te, quàm de Theodoſio ſuo ceciniſſet Claudianus:*

O nimium dilecte Deo, cui militat Æther;
Et conjurati veniunt ad claſſica Venti.

Et, cùm Barbarorum colluvies cum ſuo Viziro Regiam Urbem obſidione premeret; jamque prope eſſet, ut eam expugnaret: verè de illis dici potuit, quod in Siſaram, & Reges Chanaan, Iſraeliticam gentem copioſiſſimo exercitu prementes, ſcriptum eſt (Jud. c. 5.) De Cœlo pugnatum eſt contra eos: Stellæ manentes in ordine ſuo, & curſu ſuo, adverſus Siſaram pugnaverunt. *Pugnaverunt, inquam, pro Te,* Invictiſſime Imperator, *de Cœlo non tàm ſtellæ, quàm Angeli, atque ipſe Deus exercituum adverſus novum Siſaram Muſtapham Karàm, atque innumeras Barbarorum copias, quarum ipſe Dux erat, cum ea felicitate, quæ ex tàm validis propugnatoribus poterat expectari. Detur mihi aſſerere, obſidionem illam tàm hoſtibus infauſtam, quàm Tibi, Tuiſque fortunatam fuiſſe. Non enim ſolùm opulentiſsimas Vobis ex illis profligatis manubias comparavit: ſed glorioſiſsimos etiam ex iiſdem deindè triumphos acquiſivit. Ab ea enim die* Aquilæ *Tuæ feliciſsimè alas explicantes, ad ipſam propè hoſtium Regiam pervolarunt; atque in oculos potentiſsimi Tyranni roſtris, atque unguibus inſilierunt. Et jam quidem ſupra Byzantinas Arces triumphatrices apparerent, niſi Imperii Tui tuendi neceſsitas identidem illas aliò revocaſſet. Sed ſpero, hac quoque ſublata, curſum ſuum feliciùs repetent, ut Te, quemadmodùm Occidens, ita etiam Oriens* Sol *Monarcham ſalutet, ac veneretur: & prorsùs* auferatur Luna *illa infauſta, quæ oppoſitu ſuo Eclypſes tàm fœdas Chriſtianis rebus per tot ætates adduxit. Interim fruere,*

Au-

Auguſtiſſime Cæſar, *tam copioſis fortunæ, virtutiſque Tuæ fructibus: tot, inquam, victoriis ex Othomannico hoſte relatis: tot arcibus, tot oppidis, tot urbibus, tot provinciis, quas injuſtè occupabat, recuperatis; ſatiſque ſit Tibi pro unica, atque inani ejus obſidione, ac poſt turpiſsimam fugam, ſepties ſupra octuagies intra paucorum annorum ſpatium glorioſiſsimè triumphaſſe.*

Quod verò primam illam meam elucubrationem juſtè Innocentio *nuncupaverim, quia ad illam elaborandam ſuaſu ejuſdem, atque imperio adactus fuerim, cogor etiam ex pari ratione hanc ſecundam Tibi,* Sacratiſſime Imperator, *nuncupare. Tu enim clementiſsimis Tuis ad me reſponſis apertiſsimè ſignificaſti, illam à me, & inſtanter exigere, & avidè expectare: quod ego non ſuaſionis, aut hortationis, ſed juſſionis, & imperii loco reverenter accepi.*

Poſtremò, ſi ex eo, quòd pluribus titulis omnia ſervitutis meæ obſequia Sanctiſsimo illi Pontifici deberem, primos Arabicorum ſtudiorum meorum fœtus eidem à me jure offerendos eſſe putavi: non minoribus nominibus obſtrictus hos poſtremos Sacræ Majeſtati Tuæ à me exhibendos eſſe exiſtimo. Eſt verò in Te neſcio quid amplius, quod me Tibi magis, quàm Innocentio *debitorem conſtituat; cùm præter privatos reſpectus, etiam ii, qui cum Patria mihi ſunt communes, accedant. Multum, fateor, Clementiæ Tuæ debeo, quòd primum illud meum opuſculum ad ſacras Manus Tuas tranſmiſſum tanta benignitate ſuſceperis; quantam mihi pretioſæ Divales Tuæ, & ii, qui præſentes fuerunt, teſtati ſunt: quòd duabus jam vicibus P. Maximilianum De Zam, Congregationis meæ alumnum, mihique religioſa charitate conjunctiſsimum ad Quadrageſimales Conciones in Aula Cæſarea habendas advocaveris: & quòd (ut idem mihi aſſeruit) Clementia Tua ſingularis de me, meiſque Religioſis germanis non ſine benevolentiæ, atque honoris ſignificatione & audire, & ſcitari dignata ſit. Plus tamen obſequiis Tuis me devincit, quòd ea in Republica natus, & educatus ſum, quæ Libertatem, dignitatem, ſecuritatem, atque omne decus ſuum Tibi, Tuiſque Auguſtiſsimis Majoribus ſe ſe debere fatetur, & quæ ſub Auſtriacarum Aquilarum alis abſque ullo hoſtilis incurſus metu feliciſsimè ſe vivere gloriatur.*

Verùm mea in Majeſtatem Tuam pietas, ac reverentia ſingularis, nullis indigebat adminiculis, ut obſequentiſsimos pectoris mei ſenſus hoc,

qua-

qualecunque ſit, munuſculo, ſeu veriùs tributo, tibi manifeſtarem. Summa ſemper fuit mea in omnes Monarchas Auſtriacos veneratio, ac reverentiſsimi animi propenſio. At verò, ut hæc erga Majeſtatem Tuam in me excreſcerent, ac ſupra modum incrementum caperent, multa effecere; Singularis Tua in Deum Pietas: eximium Catholicæ Religionis ſtudium: ubique terrarum celebrata prudentia, clementia, humanitas, ac benignitas prorsùs inaudita, cæteræque in gradu omninò eminentiſsimò virtutes, in aliis Principibus ſparſim commendatæ, in Te uno ſimul collectæ. Sed, ut hæc meum in Te reverentiſsimum ſumma cum admiratione obſequium vehementer excitaverint, nihil tamen magis animum meum in Tui venerationem, cultumque commovit, quàm Sanctiſsimi Pontificis Innocentii XI. *frequens de Majeſtate Tua, præſertim in privatis mecum colloquiis, commemoratio. Dulceſcebat quodammodò in ore ejus glorioſiſsimum* Leopoldi *nomen: ſemper de eo ſumma cum laude, ſumma cum æſtimatione loquebatur. In illius pietate, Catholicæ Fidei zelo, animi moderatione, vitæ Sanctimonia, erga Sacroſanctam Apoſtolicam Sedem obſequio, ac reverentia commendandis, atque in illius victoriis, ac triumphis celebrandis ita vehemens erat, ut non ſemel in lachrymas erumperet, ut aliquantulum lachrymas illas ſolaretur, quas propter Chriſtiani Populi calamitates, & propter incommoda, ærumnas, atque anguſtias illas toti Orbi notas, quibus in graviſsimo per ſe Summi Pontificatus onere ſuſtinendo premebatur, aſsiduè, atque ubertim effundere conſueverat.*

Suſcipe igitur, Clementiſſime Cæſar, *id, quod ex tot titulis Tibi debetur. Atque, ut libentiùs facias, ne illud, obſecro, ut meum reſpicias, ſed ut Purpuratorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Patrum præclariſsimi luminis* Gregorii Barbadici, *quem jam mortalitate exutum, atque inter Indigetes, quorum heroicam virtutem, vitæque ſanctimoniam ſemper ſectatus fuit, pia populorum opinione jam relatum ſpes omnium indubia eſt, Vaticani Oraculi conſenſu quamprimùm ſupremis Divorum honoribus decorandum. Hic dum viveret, liberaliſsimus Literatorum omnium Mecœnas, his Arabicis laboribus meis, authoritate, opera, & munificentia ſua, vitam, ac lucem elargitus eſt. Cùmque Cæſareæ Majeſtati Tuæ addictiſſimus eſſet, ut eidem jam abſolutos illos dedicarem, mihi & ſuaſit, & quodammodò imperavit. At fruſtrà erat id ſuadere, vel etiam imperare, quod jam ipſe animo*

meo,

meo, meaque ſponte firmiſsimè conſtitueram. Gratiſsimum tamen mihi fuit, deliberationi meæ tanti viri conſenſum acceſsiſſe, ut non tàm meo, quàm illius nomine poſſem hunc Studiorum meorum fœtum Sacris Manibus Tuis exhibere.

Illud poſtremò votis omnibus exopto, quod in præcipuâ felicitatis meæ parte reponam, ut, quemadmodùm Alexander Magnus ad Spiritus in ſe ſe martiales adverſus hoſtes excitandos, atque augendos Homeri Iliadem non ſolùm vigilans legere, ſed etiam dormiens ſub pulvillo unà cum enſe reponere conſueviſſe fertur: ita Leopoldus Magnus *ad acuendas contra Barbaros Mahumetanos iras, atque ad juſtiſsimæ vindictæ in eos ardorem inflammandum, malorum omnium Chriſtianæ Religionis, & Romani Imperii Iliadem, Mahumeti ſcilicet Alcoranum in his meis paginis contentum, & confutatum, triumphatrici dextera identidem revolvere, atque inter graviſsimas Imperii curas oculis perluſtrare non dedignetur.*

Præfatio ad Lectorem.

Non ſine propitii erga me Numinis ſingulari beneficio factum eſſe opinor (amice Lector) quòd à primis ætatis meæ annis in Arabicum idioma propenſiorem genium expertus fuerim : idque ex fortuito prorsùs, quamvis non infortunato, eventu. Nam cùm pagellam ignotis mihi characteribus inſcriptam in bibliotheca quadam nactus eſſem, eamque præ manibus tenens incederem; quendam è Maronitarum Gente obvium habui, à quo characteres illos, Arabicos eſſe intellexi. Is verò arabicæ linguæ excellentiam, dignitatem, atque utilitatem cœpit extollere, meque, ut in eam addiſcendam ſeriò incumberem, multis verbis adhortatus eſt. Ego, quamvis de re qualibet perardua proverbium illud uſurpari audiiſſem *Arabica lingua difficilior*; nihilominùs occulta neſcio qua vi ab aſtris, ſeu potiùs ab aſtrorum Auctore ad peregrinarum linguarum notitiam indita, impellente: animum induxi, ut hoc quoque ſtudium cæteris meis adjungerem. Literarum forma, nomine, & poteſtate memoriæ commendatis, germanam earundem pronunciationem ex Orientalibus, qui in Urbe erant, advenis, minimo cum labore percepi. Cætera ex grammaticis, ſeu lexicis doctiſſimorum virorum Guadagnoli, Martellotti, Giggeii, Erpenii, Rafelengii, Golii, & aliorum Arabiſmi Profeſſorum, privato ſtudio, abſque aliis Magiſtris, addiſcere conatus ſum: eòque Deo adjutore, non multum poſt tempus deveni, ut arabicos codices mediocriter ſaltem cum lexicorum, & præſertim illius, quem Arabes القاموس *Oceanum* appellant, ſubſidio percurrerem. Deinde verò aliquantò inſtructior, Salomonis exemplum ſequuturus *dedi cor meum, ut* in rebus arabicis *ſcirem prudentiam, atque doctrinam; erroreſque & ſtultitiam:* quamvis *agnoſcerem, quòd in his eſſet labor, & afflictio ſpiritus*. Primum, nempè *prudentiam atque doctrinam*, per lectionem Sacrorum Librorum, & aliorum Chriſtianam pietatem continentium intellectu aſſequi non ſine labore curavi. Secundum verò, *errores* ſcilicet, & *ſtultitiam*, Mahumetanorum codices, & præſertim Alcoranum ſedulò revolventi, faciliùs ſeſe mihi cognoſcendum exhibuit: ex utroque autem fructum brevì percipere cœpi. Ex primo: cùm Sacrorum Bibliorum Arabicorum correctioni, ſeu potiùs novæ tranſlationi ſub *Innocentio* x. Pontifice Maximo; Eminentiſſimorum Patrum S. Congregationis de propaganda fide juſſu, cum aliis doctiſſimis viris operam meam impendere coactus ſum. Quod opus multorum annorum ſpatio elaboratum, tandem ſub *Clemente* x. Pont. Max. feliciter abſolutum fuit. Quam verò in eo partem ego habuerim, aliorum judicio relinquo. Illud tantùm non diffitebor, omnibus laboris mei ſociis vi-

Eccl. cap. 1.

ta functis, totum opus mihi ferè uni incubuiſſe: & me, ut in lucem prodiret, ſupremam manum illi ſuppoſuiſſe. Ex altero verò; cùm in Auguſtiſſimo Romanæ Inquiſitionis Senatu ab eodem *Innocentio*, librorum quorundam examini deputatus ſum, qui in plumbeis laminis, vetuſtiſſimo, ut apparebat, charactere arabico inciſi, intra cujuſdam montis cavas in Hiſpania Bætica reperti ſunt. Cùm enim hujuſmodi libri, ſeu laminæ plumbeæ, ſancto Apoſtolo, ejuſque diſcipulis tribuerentur, & non pauca Catholicæ Fidei, atque Orthodoxæ doctrinæ conſona continerent, multorum ſtudia in ſui favorem trahebant, & à viris etiam doctrina & pietate conſpicuis propugnabantur. Hìc verò mihi (cujus, utpote Fiſcalis, commemoratos libros oppugnare partes erant;) ſummoperè profuit ex Alcorano, & Mahumetanorum codicibus *ſtultitiam, erroreſque didiciſſe*: nam illos ita hujuſmodi erroribus ac ſtultitia reſperſos inveni (aliis etiam arabicæ linguæ peritis mecum convenientibus) ut manifeſtiſſimè univerſi Patres agnoverint, illud non S. Jacobi, ejuſque Diſcipulorum genuinum opus, ſed Mahumetanorum, qui in ea regione, Chriſtianos ſe eſſe ſimulantes latitabant, impoſturam eſſe, qua Chriſtianæ Religioni illudere, minùſque cautos decipere tentaverant. Quamobrem tàm enormi perfidorum hominum fraude detecta, *Innocentius Undecimus* Pontifex Maximus libros illos graviſſimo decreto proſcripſit, perpetuòque damnavit.

Hæc non jactantiæ, aut oſtentationis gratia me præloquutum eſſe putes; ſed ut planum tibi fieret, Lector, undenam mihi hoc opus meum conſcribendi occaſio emanaverit; & quid me ad illud, quamvis plura diſſuaderent ac retraherent, vulgandum impulerit. Cùm enim experimento intellexiſſem, me ſtudiis meis arabicis Chriſtianæ Religioni contra agarenicam ſuperſtitionem ſubſidii aliquid conferre poſſe: nihil utilius, nihil opportunius me facturum judicavi, quàm ſi contra librum illum omnem meum conatum intenderem, & calamum atque ingenium, quantum fieri poſſet, exacuerem, à quo eidem Religioni tot mala proveniebant, & extremum hodie quoque exitium intentabatur: ita ut propè metuendum eſſet, ne Chriſto Mahumetus Regnum Gentium eriperet: & Alcoranus ex Orbe terrarum Euangelium eliminaret. Satis verò mirari non poteram (ut in Prodromi mei præfatione jam dixi) quòd cùm tot doctiſſimi, ſanctiſſimique viri adverſus aliarum pravarum ſectarum auctores immenſa volumina ſcripſerint; adverſus Mahumetum, ejuſque Alcoranum tàm pauci, ac tàm parcè calamo decertaverint: imò verò (quod vix credi poteſt) nullus tàm peſtilentem, tàm pernicioſum, tàm nefarium librum ex profeſſo, & collatis, ut ita dicam, ſignis, conſertiſque dexteris oppugnaverit. Fuerunt ſanè nonnulli tàm ex antiquis, quàm ex recentioribus, qui contra Mahumeticam ſectam magna cum laude ſtylum exercuerunt. Horum ego in præfatione illa catalogum texui: hìc duos addo præſtantiſſimos è Societate Jeſu Theologos, qui tunc temporis nondum in lucem prodierant: P. Jo. Laurentium Lucheſinium Lucenſem in opere, cui titulus: *Nova copia, & ſeries centum evidentium ſignorum veræ fidei*; & P. Emmanuelem Sanzianum in libello italico inſcripto: *Breve trattato, nel quale con ragioni demoſtrative ſi convincono manifeſtamente i Turchi*. Uterque ſanè nervoſiſſimè ac validiſſimè mahumeticam impietatem oppugnat. Nullus tamen hactenùs (quod ſciam) contra Alcoranum totum directè, & ex inſtituto arma movit; ita ut illius textu, ſaltem ſummariè, in medium fideliter producto, eundem per ſingula capita, ſingu-

loſque

noſque verſus ex ordine diſcuteret, & ubi opus eſſet, caſtigaret: hic enim ferè fuit ſanctorum Patrum, aliorumque Eccleſiæ Doctorum mos in Heterodoxorum libris refutandis. Non ignorabam circumferri quandam Alcorani verſionem latinam Baſileæ, atque etiam Tiguri impreſſam, quæ Venerabilis Petri Mauricii Abbatis Cluniacenſis operâ facta fuiſse dicebatur. At hæc paraphraſis potiùs, quàm verſio poteſt appellari: neque ego illam ubique fidelem reperio. Et quamvis plurium libellorum farraginem ſeorſim adnexam habeat; in quorum nonnullis contra Alcorani errores, ſine certo ordine, confuſèque diſſeritur; hi tamen connexionem nullam habent cum ipſo Alcorano, niſi quòd cum illo in eodem codice ſunt alligati. Quarè nullo modo pòteſt totum illud volumen, *Refutatio Alcorani*, vel *Alcoranus refutatus* appellari: præſertim cùm in illa appendice opuſculorum adjectorum, plura nihil pertineant ad Alcoranum: non pauca etiam in illis falſa eidem Alcorano imponantur, quæ in eo non reperiuntur: quod ſanè eſt Adverſariis contra nos arma validiſſima præbere. Poſtremò totum illud volumen Baſileæ, ſeu Tiguri impreſſum, juſtiſſimè à ſacra Romana Cenſura proſcriptum ac damnatum fuit, quòd impiis Novatorum adnotationibus, & Lutheri, aliorumque Sectariorum contumelioſis in Romanam Eccleſiam, Chriſtique Vicarios præfationibus, Catholicæ Fidei non minùs fortaſſè, quàm Alcoranus ipſe pernicioſum eſſe videretur. Illud etiam non ignorabam, quod magnæ alioqui auctoritatis Scriptores tradunt, laudatum Petrum Cluniacenſem, Alcoranum in latinum idioma ſtudio, impenſiſque ſuis ex arabica lingua translatum, quinque libris egregiè confutaſſe. Verùm vel ſanctus Abbas opus hujuſmodi non attigit, ſed, quantum ex ejus epiſtola conjicitur, Divo Bernardo hanc provinciam reliquit: vel incœptum non perfecit: vel ignotum in aliqua Bibliotheca latet; vel certè temporis injuria jam periit. Hoc me adduxit, & quodammodò coegit, ut huic oneri humeros ipſe ſupponerem, & laborem illum exanthlandum ſuſciperem, ad quem animi quidem hortabantur, ſed vires ſuffecturas diffidebam. Verùm cùm manus operi admovere cœpiſſem, jamque Alcorani per partes trutinati, anatomicam (ut ita dicam) diſcuſſionem aggrederer; cognovi, me nullo modo poſſe hoc, quod mihi propoſueram, convenienter pertractare, feliciterque ad metam perducere, niſi Alcorani ipſius verba arabicè latinèque à capite ad calcem fideliter expreſſa, tanquam oculati teſtes, ea quæ contra eundem dicturus eram, planiora facerent, pleniùſque confirmarent.

At verò huic meo præjudicio non contemnenda quorundam meorum familiarium judicia adverſabantur, inter quæ illud erat præcipuum, quòd cùm ſacra Romanorum Cenſorum Congregatio ſub *Alexandro ſeptimo* Pont. Max. *Alcoranum cujuſcumque impreſſionis & idiomatis proſcriptum eſſe voluiſſet*: ſi nunc arabicè & latinè, quamvis refutationibus interpolatim inſertis; in lucem prodiret; proſcriptio illa inanis prorſùs eſſe videretur: cùm liberum foret cuilibet illum & legere, & apud ſe retinere. Nec defuturi eſſent, qui curioſitatis explendæ magìs, quàm veritatis agnoſcendæ cupiditate adducti, Alcoranum quidem legerent, ac relegerent, & fortaſsè tranſcriberent: refutationes verò illius vel obiter percurrerent, vel penitùs præterirent. Hæc remora diù naviculam meam retinuit, ne per apertum mare liberè poſſet vela facere, atque ad optatum portum pervenire.

Mihi verò pro ſententia mea tuenda plura, magnique roboris, quantum exi-

tum exiſtimabam, argumenta occurrebant. Probabam ſanè & ego, ac venerabar illam ſub *Alexandro* Romanorum Patrum cenſuram (quamvis Cenſores à ſacroſancta Tridentina Synodo ad librorum caſtigationem deputati, quibus deinde cæteri librorum diſcuſſores ſub aliis ſummis Pontificibus ſeſe conformaverant, non adeò rigidè cum Alcorano egiſſe viderentur): Verùm, aliud Alcoranum, aliud autem Alcorani refutationem eſſe cenſebam. Alioquin omnes controverſiarum de rebus religionis Auctores, qui adverſus Heterodoxorum errores ſcripſerant, prohibendi fuiſſent.

Regerebant illi, prædictos Auctores ita Hæreticorum libros impugnaſſe, ut ex illis ea ſolùm producerent, quæ errorem refellendum continerent: & verò ab integro eorum opere cum ſuo commiſcendo abſtinuiſſe. Atqui non mirum (reſumebam ego) ſi celeberrimi Controverſiſtæ integra Adverſariorum volumina in opera ſua non tranſtuliſſent: hoc enim & nimis oneroſum ob magnitudinem vel multitudinem librorum, & inutile etiam fuiſſet, cùm plura, quæ in iis continebantur, ad cauſam, de qua agebatur, minimè ſpectarent. Cæterùm ſi omnia, quæ ex iiſdem Auctoribus in controverſiis ſuis verbo tenus allegabant, in unum volumen colligerentur; duplò ſaltem majus Alcorano conficerent: quod certè ſub ſacram cenſuram caderet, niſi refutationes adjunctas haberet. At verò breviora Novatorum opuſcula, quale eſt Alcoranus, non ſemel à Catholicis Scriptoribus vel integrè, vel quoad maximam partem, verbis ſuis relata atque impugnata fuiſſe certiſſimum eſt. Nam S. Auguſtinus (cujus unius exemplum ſatis eſſe oporteret) contra Fauſti Manichæi errores ſcripturus, integrum illius librum per partes allatum cenſoria virga caſtigavit, hæc verba præmittens: *Commodum autem arbitror ſub ejus nomine verba ejus ponere; & ſub meo reſponſionem meam*; ſcribens etiam contra Fortunatum Manichæorum presbyterum; contra Felicem Manichæum; contra epiſtolam Secundini Manichæi: contra ſermonem Arianorum; contra Maximum Arianorum Epiſcopum, & alios ejuſdem furfuris: ferè ſemper Antagoniſtarum verba vel omnia, vel pleraque adducit. Auguſtinum imitatus doctiſſimus Græcorum ætatis ſuæ Petrus Arcudius Corcyræus, librum Barlaam hominis ſchiſmatici contra ignem purgatorium, cum ſuis confutationibus, græcè latinèque Romæ excuſum publici juris fecit. Joſeph quoque Epiſcopus Methonenſis, Marci Epheſini contra quinque Concilii Florentini capita opuſculum item græcè latinèque productum & confutatum, romanis typis vulgavit, cujus initio hæc in rem noſtram præloquitur: *ἵν' οὖν μὴ δόξωμεν περιττὰ ἐκ προοιμίων λέγειν, φέρε τὰ παρ' αὐτοῦ εἰρημένα εἰς μέσον παραθῶμεν· καὶ ταῦτα κατὰ λέξιν ἀκριβῶς ἐξετάσωμεν, ἵν' ἀλήθεια φανερὰ τοῖς πᾶσι γένηται.* Quæ verba ita tranſtulit Interpres: *Sed ne videamur exordientes polliceri eximia; age, ipſius dicta in medium afferamus, & ea per verba ſingula diligenter expendamus, ut cunctis liquidò appareat veritas.* Doctiſſimus etiam ille Theologus, qui contra Tractatum P. Natalis Alexandri in cauſa Regaliæ calamum exeruit, nihil ex eodem ſibi prætermittendum eſſe exiſtimavit; cujus rei rationem reddens, hæc præfatur: *Diſſertationem P. Alexandri totam exſcripſi, nequid à me doloſe ſuppreſſum; aut in alienam ſententiam detortum conqueri quis poſſet: eamque in varias partes dividens, ſingulis partibus reſponſionem ſubjunxi.* Liber Alcorano fortè non minor impreſſus fuit Leodii cum Superiorum aſſenſu. Idem fecit, qui Tractatum hiſtoricum Ludovico Memburci *De l' Etabliſſement & des Prerogati-*

[illegible]rogatives de l'egliſe de Rome, oppugnavit Apologia eruditiſſima, quam inſcripſit : *De la puiſſance de l'Egliſe* ; ut alios quamplures hujus ſæculi Auctores, qui idem fecerunt, prætermittam. Eminentiſſimus etiam Cardinalis Bellarminus quoſdam breviores damnatæ doctrinæ libros integros ferè cenſuris ſuis attexuit. Exiſtimabant ſcilicet hi ſapientiſſimi viri, nullo modo poſſe Auctoris alicujus damnati opus plenè tutòque refelli, niſi totum, quantum fieri poſſet, Lectorum oculis exponeretur : Alioqui, ſemper de Cenſoris fide dubitari potuiſſet. Etenim vel ea, quæ præterivit, mala ſunt, vel bona. Si mala; negligentiæ ſe, atque oſcitantiæ reum facit, ſuamque cauſam prodere voluiſſe videtur. Si bona; reliquit Adverſario defenſionis locum: ea enim ipſa cauſam illius maximè poſſunt adjuvare. Semper ſcilicet ille ſe intrepidè tuebitur, aſſerendo nullum propè librum, quantumvis ſacrum, reperiri, in quo aliquid maſtige dignum non occurrat, ſi à toto corpore ſeparetur. Si ea tantùm ex Alcorano excerpamus, quæ abſurda, impia, falſa, fabuloſa ſeſe prima fronte oſtendunt, poterunt Mahumetani conqueri, malignos nos, atque infideles eſſe, qui tot alia, quæ in illo pia, ſana, ac vera continentur; & ex quibus fortaſſè ea ipſa, quæ à nobis tanquam mala objiciuntur, ab erroris nota purgentur, ſubticeamus. Multa quoque in Pentateucho, & Euangelio, aliiſque ſacris voluminibus haberi, quæ ſi ab antecedentibus, & conſequentibus diſtrahantur, nudèque ſumantur, nullo modo poterunt ab errore, & falſitate vindicari. Hoc porrò argumentum apud rudiores, & ſimpliciores non parùm cauſæ noſtræ oberit : Adverſariorum verò perfidiæ plurimùm favebit.

Sunt verò in Alcorano peculiares rationes, quibus nullo modo, prout opus eſt, refelli poſſe, demonſtratur, niſi totus non *ſolùm* Latinè, *ſed etiam* Arabicè cum confutationibus exponatur. *Earum prima eſt*, quia in cæteris damnatis auctoribus materia tantummodò caſtiganda venit, non forma. Nimirùm ſincera rerum veritas, non fucatus verborum ornatus in unoquoque attenditur. Nec multùm refert, utrum quis eleganti, an rudiori ſtylo errare cæteros doceat : quemadmodùm non eſt curandum, utrum quis aureo calice ; an vitreo, vel luteo venenum propinet. In Alcorano verò utriuſque inſpectio attenta requiritur. Nam cùm Mahumetus non ſemel in eo jactet ; imò Deum affirmantem inducat, librum hunc tantæ eſſe excellentiæ, tàmque perfectæ, & abſolutæ ſtructuræ; ut ſi homines univerſi unà cum Geniis, ſeu Dæmonibus ſimul convenirent, atque omne ſtudium, totumque ingenium adhiberent, ut unam tantùm ſuram, ſeu caput, Alcoranicis ſimilem, nedum parem, conſcriberent, irrito conatu deſudarent, & revera Meccanos Arabes, quamvis in re poetica peritiſſimos, ab illo ſæpiùs ad hoc provocatos, nihil unquam ſimile efficere potuiſſe, apud Mahumetanos certiſſimum eſt. Hunc per antonomaſian, كتاب الله *Librum Dei*: hunc miraculorum omnium maximum: hunc miraculum perpetuum, ſemperque perſeverans: hunc miraculorum omnium divinorum diviniſſimum eſſe, plenis ac crepantibus *buccis* effutiunt. Quid plura? hunc æternum atque increatum, in Throno Dei, imò in ipſa illius Eſſentia aſſervari, certiſsimè credunt, & conſtantiſſimè affirmant, ut in Tractatu de Alcorano, & alibi clariùs videbimus. Hanc verò tantam, tàmque admirabilem ejus excellentiam, in ſtyli venuſtate, verborum delectu, eleganti rerum, ac ſententiarum connexione, hiſto-

riarum nunquam amplius auditarum novitate, arcanorum myſteriorum propalatione, paræneſeon energia, parabolarum cujuſcumque generis varietate, præcipuè ſitam eſſe pronunciant.

Hanc adeò prodigioſam inſaniam, quæ veluti Circæum poculum tot populos dementavit, & tanquam jumenta innumeras gentes traxit in ruinam, non tàm ut è Mahumetanorum cerebro excuteremus, quàm ut univerſo terrarum orbi oſtendere, palàmque traducere poſſimus, *ad perdendum in nihilum*, ſi fieri poſſit, juxta Iſaiæ vaticinium, *frænum erroris, quod eſt in maxillis populorum*: neceſſe erit omninò, ut Alcoranum ipſum totum, quantus eſt, cunctorum mortalium oculis exponamus. Ubi enim universi meridiana luce clariùs viderint, nullum in eo ordinem, nullam rerum syntaxin, nullam veram elegantiam: inanem tantùm quandam ampulloſitatem verborum ad prurientium aurium titillationem, præſertim in rhythmica illa verſuum terminatione, ſeu cadentia, nunquam à ſacris Scripturis uſitata, quemadmodùm neque à Græcis, neque à Latinis ſcriptoribus, niſi fortè caſu, & præter ſcribentis intentionem incideret, ut ſæpè in lingua Hebraica contingit, citra ullum artificium, & prorſus naturaliter, præſertim ratione pronominum affixorum in Pſalmis: (Hujuſmodi enim rhythmus licèt aures oblectet ſuavitate ſoni, videtur tamen parum habere gravitatis, nec divinis eloquiis convenienter aptari: eſto in ſacris hymnis & quibuſdam precibus Eccleſiaſticis aliquandò nos etiam in eo Hetruſcos imitemur, quod nonniſi poſt mille ſaltem annos à Chriſti nativitate elapſos, ad populorum piam attentionem alliciendam fieri cœptum eſſe, graviſſimi ſcriptores affirmant: de quo videri poteſt Illuſtriſſimus D. Joannes Ciampinius Romanus Magiſter Brevium gratiæ, vir omnigenæ eruditione refertus; in ſuis *veteribus monimentis* p. 2. c. 3. pag. 28. quamvis in Alcorano nec verſus, nec rhythmi legitimi ſint, ſed prorſus informes, & illis ferè ſimiles, quos cæci, & [illegible] in triviis apud nos canere conſueverunt): Ubi, inquam, hæc in Alcorano univerſi cognoverint: & præterea ſtylum elumbatum, ac diſſolutum: periodos truncas, & veluti apoplecticas, & ex vitioſis apoſiopeſibus omni ſenſu deſtitutas: orationem ita obſcuram, perplexam, atque involutam, ut ne ipſi quidem Moſlemorum Doctores primarii ullam ex ea ſententiam elicere poſſint: tranſitiones ita importunas & ineptas, ut plerumque extra chorum ſaltare videantur: totum denique librum adeò confuſum, ut ſexcentarum rerum inter ſe diſſitarum farrago, ſeu potiùs chaos poſſit appellari: manifeſtiſſimè agnoſcent, quàm mendax, quàm impudens, quàm effrictæ frontis fuerit Mahumetus, qui tàm mira, ac magnifica de hoc ſuo libro prædicaverit: & quàm ſtulti ac ſtipites ſint Mahumetani, qui adeò patentem Pſeudoprophetæ ſui impoſturam, & mendacium tàm impudens non agnoſcant.

Iſai. cap. 30.

Poſſent tamen hæc, quæ diximus, in Alcorano tolerari, ac diſſimulari, ſi ſaltem vera, juſta, ſana, ſancta ubique contineret: ſi nihil contra veram religionem, contra pietatem, contra ſacras hiſtorias, contra divinas, humanaſque leges aut doceret, aut approbaret. Verùm ſi totus evolvatur, ac perlegatur, nulla ferè in eo pagina occurret, in qua aliquid contra hæc ipſa non reperiatur: ita penè totus mendaciis, erroribus, blaſphemiis, fabulis, nugis confertus, & compactus eſt. Ea ipſa, quæ in illo ſaniora videntur, inſaniis plerumque non carent. Hæc probandi, Alcoranus ipſe mihi laborem adimet: ipſe præſens erit; ipſe de ſe loquetur.

Eſt porrò alia non levis ratio, ob quam hunc librum Arabicè Latinèque

[illegible] impreſſum vulgari oportebat. Cùm enim æquum ſit, Eccleſiæ Chriſti notas, ac perſpectas eſſe hoſtium ſuorum machinas, & arma, ut adverſus ea poſſit ſeſe præmunire: neque hodie ulla Alcorani ſincera, & cui fides haberi poſſit interpretatio reperiatur: ignorat quodammodò, quanam in re præcipuè hoſtis ſui tota vis ad pugnandum contra ſe repoſita ſit, cùm interim ab eo tot clades acceperit, & in dies accipiat. Translatio illa, quam Venerabilis Petri Abbatis Cluniacenſis operæ tribui ſuperiùs dixi, Paraphraſis potiùs, quàm interpretatio meretur appellari; & non rarò à vero Alcorani ſenſu recedit. Circumfertur verſio alia gallica Pariſiis impreſſa Anno 1672. Hæc magis inhæret verbis, & fideliùs exprimit ſenſus. Sed in hac quoque non rarò Auctor cæſpitat, vel hallucinatur; credo, quia Arabicæ ipſe linguæ ignarus, interpretes non ita peritos, vel fidos invenit. Alias Alcorani translationes impreſſas non vidi: manuſcriptas aliquas videre licuit, ſed obiter tantùm; ita ut certum de illis judicium ferre non poſſim. Cæterùm non adeò mei fidens ſum, neque tantum mihi tribuo, ut hanc meam omni prorsùs defectu carere, omnibuſque numeris abſolutam eſſe, vel affirmem, vel mihi perſuadeam. Illud unum explicita fronte affirmare poſſum, me in ea elucubranda omnem fidem, curam, atque attentionem adhibuiſſe, & annorum ſupra quadraginta ſtudium collocaſſe. Quo tempore quater Alcoranum in Latinum idioma ex correctiſſimis Arabum exemplaribus, præcipuorum illius expoſitorum ſubſidio converti: ſemperque in eo omnia ad incudem & limam revocavi: ſemperque aliquid fuit, quod vel adderem, vel detraherem, vel in melius commutarem. Et fortaſſè nunc etiam idem mihi contingeret, ſi quintam illius interpretationem tentarem.

Interim dum aliquid limatius, perfectiuſque ab alio melioris ingenii, majoriſque ſcientiæ non prodeat; labor hic meus, qualiſcumque ſit, tàm ad Mahumetanam ſuperſtitionem penitùs dignoſcendam, & impugnandam, quàm ad Arabicam linguam (quæ in Alcorano, quod attinet ad ſingulares dictiones, purior; & ad Grammaticales leges, ſeu potiùs apices, ſigna, & puncta, non à Mahumeto, ſed à recentioribus Moslemis inventa, magis conformis eſſe cenſetur) addiſcendam uſui eſſe poterit. Nam & hanc ob cauſam Arabicè & Latinè communis juris facere operæ pretium viſum fuit, ut nimirùm idiomatis hujus peregrini & exotici ſtudium in Chriſtianorum Academiis promoveretur juxta Decretum Sacri Concilii Viennenſis ſub *Clemente V*, celebrati Anno 1311. in quo ſic loquitur Pontifex: *Viris Catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus utuntur Infideles, præcipuè abundare ſanctam affectamus Eccleſiam: qui Infideles ipſos ſciant & valeant ſacris inſtitutis inſtruere, Chriſticolarumque collegio per doctrinam Chriſtianæ fidei, ac ſuſceptionem ſacri Baptiſmatis aggregare. Ut igitur notitia linguarum hujuſmodi poſſit habiliter per inſtructiones efficaciter obtineri, hoc Sacro approbante Concilio, ſcholas in ſubſcriptarum linguarum generibus, ubicumque Romanam Curiam habitare contingerit, nec non in Pariſienſi, & Oxonienſi, Bononienſi, ac Salamantino ſtudiis providimus erigendas: ſtatuentes, ut in quolibet horum ipſorum teneantur viri catholici ſufficienter habentes Hebraicæ, Arabicæ, & Chaldaicæ linguarum notitiam: duo videlicet uniuſcujuſque linguæ periti, qui ſcholas regant inibi, & libros de linguis ipſis in Latinum fideliter transferentes, alios linguas ipſas ſolicitè doceant, earumque peritiam ſtudioſa in illos inſtructione transfundant; ut inſtructi & edocti ſufficienter in linguis hujuſmodi, fructum ſperatum poſſint, Deo auctore, producere, fidem propagaturi ſalubriter in ipſos populos infideles.*

Hactenùs Pontifex cum Concilio. Utinam verò hoc exemplum ceteræ nationes imitarentur, & præſertim quæ Mahumeticam legem ſequuntur, ita ut ea latinæ linguæ addiſcendæ cupiditate tenerentur, quo nos earum idiomatum percipiendorum ſtudio tenemur. Sed Dæmonis aſtu fit, ut ab hac maximè abhorreant, ne per ejus notitiam in erroris ſui, & Chriſtianæ veritatis cognitionem deveniant. Illud verò mirum, quòd nulla (quantum ſciam) alia Orbis gens, exterarum ſibi linguarum notitiam curet, præter Chriſtianam, maximèque Orthodoxam; ita ut in ſacri Collegii de propaganda fide typographia Romæ, quindecim circiter linguarum characteres prælo premantur. Videtur ſanè hæc veræ Religionis eſſe nota, quæ omnibus Gentibus legitimum Divinitatis cultum per communicationem idiomatum cupit innoteſcere, juxta Chriſti promiſſionem, qua prædixit aſſeclas ſuos *novis linguis eſſe loquuturos*, ſicut revera divinitùs loquutos fuiſſe, S. Lucas in Actis Apoſtolicis teſtatur. Cùm verò non ſemper Deus miraculis, ut eo tempore, uti velit, Eccleſiæ ſuæ inſpiravit, ut quod ipſe primò per miraculum effecit; per ſtudium, & laborem ſuorum fidelium illa efficere conetur: in quo, ſi Orthodoxos etiam Heterodoxi adjuvant, gaudendum eſt, non dolendum: ait enim S. Paulus: *Dum omni modo ſive per occaſionem, ſive per veritatem Chriſtus annuncietur & in hoc gaudeo, ſed & gaudebo*, Deus etiam inſtrumentis malis utitur ad bonum fidelium ſuorum, ut per eos nomen ſuum glorificetur: & religio ſua ubique prædicetur. Verùm hæc per tranſennam. Redeo ad Concilii Viennenſis decretum. Nullus vir prudens perſuadere ſibi poterit, Pontificis, & Patrum intentionem fuiſſe, ut hujuſmodi librorum verſiones vel proſcriberentur, vel in tenebris ſepelirentur, ita ut nulli eas legere, vel videre ſine magno piaculo fas eſſet: hoc enim pacto fine ſuo fruſtrarentur: ſed voluiſſe, ut prodirent quidem, ac lucis beneficio fruerentur; verùm confutationibus tàm validis munita, ut nemini erroribus ſuis latentibus, vel nudè propoſitis nocerent: patefactis autem ac rejectis, multis prodeſſent. Atque ita, ut jam dixi, Abbas Cluniacenſis verſionem Alcorani à ſe ex Hiſpaniis allatam, ad S. Bernardum tranſmiſit, ut *vel ipſe, vel aliquis ſervus Dei* (ſunt ejus verba) *ad eam ſcripto refellendam incitaretur*: niſi fortè ipſemet refutavit. Celeberrimus quoque Theologus Joannes Segovienſis, poſteà Romana purpura decoratus, in Concilio Conſtantienſi *Alcoranum à ſe interpretatum*, nonniſi *notis adornatum*, & (ut ſcribit Volaterranus) *validiſſimis confutationibus munitum*, publici juris fecit, & per omnium manus ire permiſit: atque utinam ad noſtras etiam deveniſſet. Et nunc ego hunc meum, non ſolùm Romanis Patribus, atque ipſo Pontifice Maximo *Innocentio xii.* feliciter regnante, non obſtantibus, ſed etiam approbantibus, præſertim ob rationes hìc allatas, in lucem edidi.

Marci c. 16.

Act. c. 2

Philip. c. 1.

Poſtremam, & potiſſimam rationem, ob quam Alcoranum Arabicè & Latinè cum refutationibus prodire, & in Eccleſia Chriſti haberi ferè neceſſarium mihi viſum fuit, eam eſſe exiſtimo, quia Mahumetanorum Derviſii, ſeu Sanctones (qui apud ipſos religioſiorem vitam, & exactiorem Alcorani obſervantiam profitentur) ſuperſtitionem ſuam inter Ethnicos Orientales jamdiù diſſeminare cœperunt: & hodie quoque Miſſionarios noſtros Apoſtolicos æmulantes, omni cum ſtudio & conatu miſeris illis gentibus inſinuare, & ingerere non deſiſtunt: & niſi à Noſtris ſedulò contra Alcorani fallacias illi præveniantur, & Euangelica veritate præmuniantur, magnum, & propè certum periculum imminet, ne omnes Mahume-

tanum

[illegible]um recipiant. Ego enim ſemper in ea opinione fui (experientia id mihi, & ratione ſuadente) quòd ſi Alcoranus, & Euangelium Gentibus illis proponatur, ſemper Alcoranum potiùs & Mahumeticam ſuperſtitionem, quàm Euangelium & Chriſtianam religionem amplexuræ ſint, niſi anteà & de Euangelii veritate, & de Alcorani mendaciis ac fraudibus probè inſtruantur. Prima quippe facie ea, quæ hic habet, naturæ, præſertim corruptæ, dictamini magis conformia apparent, quàm quæ illud proponit: nempè unum eſſe Deum, omnipotentem, omniſcientem, rerum omnium conditorem ac moderatorem, cui nihil commune ſit cum rebus creatis: pias ac frequentes ad illum preces fundendas: eleemoſynas in pauperes erogandas: peregrinationes ſacras obeundas, jejuniis corpus affligendum: juſtitiam ſervandam: modeſtiam, beneficentiam, pietatem, aliaſque virtutes excolendas: nemini injuriam faciendam: à furtis, adulteriis, cædibus, aliiſque criminibus abſtinendum: res mundanas, utpote fluxas, ſpernendas: bonis operibus incumbendum. Præterea reddendam eſſe rationem Deo ab omnibus operum ſuorum: Bonis paratam eſſe in cœlo æternam felicitatem in iis rebus, quas humana natura vehementiùs ſolet appetere: Malis perpetuum in gehenna ſupplicium; & alia hujuſmodi, quæ revera paſſim in Alcorano leguntur. Si verò audiat ethnicus proponi ſibi à Miniſtro Euangelico, Deum unum, & trinum: Deum hominem factum: Deum pauperem, crucifixum, mortuum, ac ſepultum: myſterium Euchariſtiæ, neceſſitatem ſacramenti pœnitentiæ: Monogamiam; conjugii nexum indiſſolubilem: vitam perpetuæ cruci conjunctam; beneficentiam erga inimicos: felicitatem ſummam ſitam in bonis, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcenderunt; & alia hujuſmodi, vel humani intellectus captum excedentia; vel naturali conditioni & imbecillitati difficillima, ſi non impoſſibilia; & hæc cum Alcoranica doctrina comparaverit: ſtatim ab his refugiet, & ad illa obviis ulnis accurret, (nam, ut ſcribit S. Hjeronymus, lib. 2. comm. in cap. 13. Matthæi. *Prædicatio Evangelii minima eſt omnibus diſciplinis: ad primam quippe doctrinam fidem non habet veritatis*), niſi anteà inſtruatur, etiam teſtimonio ipſius Alcorani, nihil Religionem Chriſtianam continere vel abſurdum, vel falſum; quantumvis captu arduum, factuque difficile; ſed omnia in ea vera, certa, & divino teſtimonio in Pentateucho & Euangelio (quos Mahumetus ipſe libros à Deo traditos, & certiſſimæ veritatis eſſe affirmat) comprobata. Nihil autem in Alcorano veri ſanique eſſe, ſeu circa myſteria à Deo revelata, & virtutes Theologicas; ſive circa virtutes morales, quod non pluribus fabulis, ineptiis, & erroribus plerùmque commixtum ſit; & quod in Euangelio & Chriſtiana Religione purum, integrum, & ſincerum, ſed & uberiùs non doceatur. Mahumetum porrò nihil aliud feciſſe, quàm veram, & propè univerſalem in Orbe religionem corrupiſſe; novamque ac perverſam ſuperſtitionem armis, fraudibus, aliiſque malis artibus invexiſſe: à qua, ſi ea quæ à Chriſtiana deſumpſit, auferantur, *moveat cornicula riſum furtivis nudata coloribus*. Si hoc modo Ido- Horat. L.1.Epiſt.2.3.
lolatræ præoccupentur, non ita facilè poterunt à Nebulonibus Mahumetanis ſeduci. Præoccupari autem non poterunt, niſi Alcoranus ipſe illis oſtendatur, ac perlegatur, & coram ipſis Mahumetanis ejuſdem teſtimonio convincantur.

Quod verò de idolorum cultoribus dixi, poteſt ex parte Chriſtianis illis convenire, qui Mahumetanis proximi, ſub eorumdem jugum facilè

cadere

cadere poſſunt. Hos enim, ſi imparatos, & Alcoranicarum fraudum ignaros ſubitò illi adoriantur, imperioque ſuo ſubjiciant; facilè etiam in ſuperſtitionem ſuam apparenti quadam veritatis & pietatis larva, qua Alcorani falſitas, & impietas tegitur; & præterea vi minarum, fictiſque promiſſionibus, & liberioris vitæ ſpe inducent. Illi etiam, qui jam ſub eorum tyrannide ingemiſcunt, & quotidiè in fide ſua periclitantur, detineri poterunt ne labantur: lapſi verò, præſertim ex falſa Mahumeticæ ſuperſtitionis opinione, ſublevari, & ab errore revocari. Præterea cùm multi inter Chriſtianos Mahumetiſtæ captivi reperiantur, & plures Othomannorum Provinciæ in manus Noſtrorum devenerint (& in dies deventuras eſſe ſperemus) in quibus non dubito plures Mahumeti aſſeclas remanſiſſe: facillimè poterunt hi ad Euangelicam lucem trahi, ſi iiſdem Alcorani ſui impoſturæ, fabulæque manifeſtentur. Poſtremò & Mahumetani ipſi in ſuis regionibus (præſertim ubi libertas aliqua de religione diſputandi permittitur) vel ad Chriſtianam fidem æſtimandam, & amplectendam; vel ad ſuperſtitionem ſuam agnoſcendam atque contemnendam movebuntur, ſi & Euangelicæ Legis ſanctitas, veritas, & majeſtas, & Alcoranicarum ſanctionum vanitas, & abſurditas illis apertè ex ipſius Alcorani verbis demonſtretur. Sed vide quæ de hoc in Prodromi præfatione copioſiùs dicta ſunt; & quæ mox dicturi ſumus.

Non erat porrò, cur Theodorus Bibliander in Apologia ſua pro editione Alcorani, tàm acriter contra ſummos Pontifices inveheretur, quòd hi hujuſmodi editioni adverſarentur. Adverſantur quidem Supremi Eccleſiæ Paſtores non ſolùm Alcorani, ſed etiam cæterorum pravam doctrinam continentium librorum editioni, ſi abſque congruis confutationibus & apologiis publicè prodeant, & quorumcunque, etiam cerdonum, barbitonſorum, muliercularum manibus liberè permittantur. Neque ſancti Patres & Majores noſtri unquam hæreticorum, atque impiorum libros è tenebris eruerunt, niſi ita probè caſtigatos, & cenſoriæ virgæ notis compunctos, ut nulli nocere poſſent; ſed potiùs omnes ab erroribus in illis contentis, ſequendis deterrerent. Verùm regeret fortaſſè juxta ſua principia Theologaſter Tigurinus, quemadmodùm quilibet Chriſtianus Sacrarum ſcripturarum ſibi ipſi interpres, ex Spiritus ſancti lumine eſſe debet: ita etiam relinquendum eſt, ut malæ doctrinæ libros quilibet per ſe ipſum ex eodem lumine corrigat & confutet. Vix credas, Lector, potuiſſe ullum hominem ad hanc inſaniam pervenire: neque ego crederem, niſi manu, ut ita dicam, tetigiſſem. Cùm enim hanc meam elucubrationem (quia id commodiùs, & ſine ullis meis impenſis, imò cum aliquo emolumento fieri poterat) in Hollandia, ſi hìc Romæ permitterent, typis vulgare tentaſſem, deque hoc Typographis illis ſcripſiſſem; illi humaniſſimè operam ſuam, & quidem gratuitam, cum multorum etiam exemplarium dono, obtulerunt: ſed cum conditione, ut à confutationibus abſtinerem, cùm poſſet quilibet Chriſtianus per ſeipſum Alcorani errores confutare. Adeò conditio mihi diſplicuit, ut maluerim hos meos labores in tenebris perpetuò latere, quàm lucem cum illâ videre. Hoc enim fuiſſet Colchica omnia venena undique conquirere, & abſque ullo antidoto, vel prævia monitione temerè, & indiſcriminatim in vulgus diſtribuere; per quod certè vitæ ſalutique multorum peſſimè conſuleretur. Hanc ſi Auguſtinus, Hieronymus, Baſilius, aliique ſanctiſſimi Patres regulam ſequuti fuiſſent, benè actum eſſet cum Manichæis, Pelagianis, Eunomianis, Arianis,

utriſque hæreticis & heterodoxis, peſſimè verò cum Catholicis & Orthodoxis. Miror autem, quòd homines iſti velint, Eccleſiæ Chriſti Cuſtodes ita ſocordes & hebetes eſſe, ut libros illos, qui contra eandem Eccleſiam, veramque Religionem ab ejus hoſtibus ſcripti ſunt, per omnium manus liberè decurrere ſinant, cùm temporales Principes tàm magno rigore, ac ſeveritate utantur in libros contra auctoritatem ſuam ſcriptos; quamvis ſæpè vera contineant, ut eoſdem per carnificum manus flammis conſignent, & aliquandò etiam in auctores eorum capitali pœna animadvertant. Ergone in terreno regno tuendo vigilantia major & cura adhibenda erit, quàm in Chriſti Regno, & Chriſtiana Religione conſervandis?

Et quidem ex perpetua conſuetudine novimus, pernicioſos Religioni, vel moribus libros Edictis tàm Pontificiis & Eccleſiaſticis, quàm Cæſareis & politicis, etiam ſub Principibus Ethnicis, ſemper incendio damnatos, conſumptoſque fuiſſe, ne peſtifero doctrinæ ſuæ morbo Rempublicam contaminarent: atque ob hanc ipſam rationem Alcoranum etiam flammis potiùs abolere, quàm calamo caſtigare opus fuiſſet; quemadmodùm tentaſſe legimus Franciſcum Ximenium Antiſtitem Toletanum, qui ad mahumetanicam ſuperſtitionem ex Hiſpaniis extirpandam, univerſos codices Alcorani, vel illius doctrinam continentes undique à Mauris ipſis collectos uſque ad quinque millia, in cineres redegit; ut refert Alvarus Gomez lib. 2. de rebus geſtis Franciſci Ximenii; imitatus eſt in hoc exemplum S. Pauli, quo commorante Epheſi, ibique prædicante, *multi ex eis qui fuerant curioſa ſectati* (ipſo abſque dubio jubente) *contulerunt libros, & combuſſerunt coram omnibus: & computatis pretiis illorum, invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium.* Verùm ubi jam pravi alicujus libri exemplaria in immenſum excreverunt, ut Alcorani; fruſtrà recurretur ad flammas. Eſto enim omnes illius codices, qui apud nos ſunt, incendio abolerentur; quid inde? morbus remedio excreſceret. Primò enim rem gratiſſimam Mahumetanis præſtaremus. Hi enim de nulla alia re tàm ſoliciti ſunt, quàm ne Alcoranus ad extraneorum manus, & ne notitiam quidem deveniat: non enim ignorant tàm abſurda in eo contineri, ut ſi à viris prudentibus legantur, omnem religioni ſuæ fidem & æſtimationem detrahere poſſint. Deinde, non propterea Alcoranus aboleretur; innumera enim illius exemplaria inter Mahumetanos remanerent. Poſtremò nos ipſos armis ſpoliaremus, quibus potentiſſimos & infenſiſſimos hoſtes poſſemus oppugnare. Non enim eorum impetus repellere, neque aſtus eludere unquam poterimus, niſi ab eorum armamentario tela ſumamus, & eorum technas ab ipſiſmet addiſcamus. Id verò ſine Alcorani ſubſidio nunquam aſſequemur. Hic enim unus ut neceſſarius, ita ſufficiens eſt ad univerſam Mahumetanorum ſuperſtitionem debellandam. Quamobrem nullo modo Chriſtianis expedit eo libro (quamvis hoſtium ſuorum) carere; quo ad hoſtes ipſos exterminandos duce, magiſtro, ac proditore unicè uti poſſint. Hinc non defuere inter Catholicos ipſos viri ſapientes ac probi, qui exiſtimarent, poſſe etiam ſine refutationibus Alcoranum tutò, imò utiliter omnium manibus, oculiſque permitti, cùm à nullo meliùs quàm à ſe ipſo refutetur. Et cùm cæteros malorum Magiſtrorum libros legiſſe ſemper multis nocuerit: hic ſolus, quia lectus non fuit, ſupra omnes alios nocuiſſe exiſtimatur. Porrò certum eſt, aliquot ex ipſis Mahumetanis attentiùs Alcoranum legendo, probèque diſcutiendo, illius falſitatem ac

Act. Apoſt. cap. 19.

tem ac vanitatem agnoviſſe, & Chriſtianam Religionem ultro amplexos fuiſſe, imò etiam pro illa ſanguinem profudiſſe. Ego tamen me in hac opinione non eſſe ingenuè fateor. Quamtumvis enim impia, falſa, & abſurda Alcoranus contineat: quædam tamen (ut jam innui) in eo ſunt, quæ ſaltem ſimpliciores & rudiores in errorem trahere poſſunt, inſpecta præſertim tàm magna orbis terrarum parte, quæ illum tanquam librum divinum obſervat ac veneratur; & tot Judæis & Chriſtianis, etiam doctis, & religioſis, qui non rarò ad mahumetanas partes tranſiliunt; &, quod majoris momenti eſt, tàm magna eorum, qui illius impietatem ſequuntur, felicitate, imperii amplitudine, & apparenti quadam vitæ probitate. Quamvis enim, juxta Senecæ effatum, *argumentum peſſimi turba ſit*: ægrè tamen poterit quis ſibi perſuadere tàm magnam mortalium partem errare, vel decipi in ea religione amplectenda, vel retinenda, quam & multi ſapientes ac prudentes ſequuntur, & plura laudabilia commendant, & Deus ipſe perpetua videtur felicitate comprobare. Nimis quippè proni ſunt homines in errorem, ſi vel minima veritatis ſpecie fucetur; præſertim cum ad licentiam, vitamque libertinam conducit.

Verùm tempus eſt jam, ut aliqua, quæ ad hoc meum opus propiùs & peculiariùs pertinent, tibi, Lector, exponam. Jamdiù illud in ſcriniis prælo paratum ſervabam: ſed vel mali Dæmonis aſtu, qui mahumetanicæ ſuperſtitioni patrocinabatur: vel ita ad meliorem ſucceſſum providè diſponente Deo, res in longum trahebatur: totque interim, ac tàm validi obices ſeſe illi opponebant, ut jam de illis ſuperandis penitùs deſperarem. Ego verò ne hi labores mei ita infeliciter perirent, novum laborem ſuſcipere conſtitui. Quicquid in prolixa Alcorani refutatione ſparſim, prout materiarum ordo ferebat, diſſerueram; in quatuor veluti claſſes digeſſi, ad quas omnes libri hujus errores, & abſurditates reducerentur. Et ne refutationis ipſius, quam univerſi expectabant, edendæ ſpem prorſus abjeciſſe viderer, hunc novum vigiliarum mearum fœtum, *Prodromum ad refutationem Alcorani*, quaſi hæc mox ſubſequutura eſſet, inſcripſi. Poſtquam verò hic, Eminentiſſimorum Cardinalium S. Congregationis *de propaganda fide*, beneficio in lucem prodiiſſet; Ampliſſimi Sacræ Inquiſitionis Senatus Patres, opera potiſſimùm ac ſuaſu Eminentiſſimi Cardinalis Barbadici, Pontifice ipſo Maximo *Innocentio xii.* approbante, ut refutationis à me elucubratæ opus, cum Alcorani ipſius arabico, latinoque textu typis vulgari poſſet, concordibus ſuffragiis decrevere. Ego verò, cui nihil magis ad votum ſuccedere poterat, vlnis obviis occaſionem amplexus, ſtatim, quæ prælo parata ſervabam, è ſcriniis deprompta, diſcutienda atque approbanda ſacris Cenſoribus exhibui, ut per eos lucis beneficio quamprimùm fruerentur.

Quod verò ad Operis ipſius œconomiam ſpectat: primò poſui in eo textum Alcorani arabicum cum omnibus motionibus, ſeu vocalibus, & reliquis ſignis ac notis Grammaticalibus (quæ aliquandiù poſt ſcriptum à Mahumeto Alcoranum, ut jam præmonui, ab Arabum peritis ad Rabbinorum Judæorum imitationem inventa ſunt: nam in antiquis exemplaribus non reperiuntur) ex correctiſſimis codicibus exſcriptum. Huic verò latinam interpretationem è regione ſubjeci, verbo tenus, & ad literam, quantum fieri potuit, expreſſam, qua in re minùs elegans, minùſque latinus, ne dicam aliquantulùm barbarus cenſeri malui, quàm exacti Interpretis fidei vel tantillum deeſſe, non ſine doctiſſimorum virorum exem-

plo,

pio, qui è peregrinis linguis, Arabica præſertim, & Hebraica, aliquid in Latinum idioma tranſtulerunt. Id etiam feci ob Arabicæ linguæ ſtudioſorum utilitatem, quò illius idiotiſmos, modoſque loquendi faciliùs addiſcerent, atque ex ipſo fonte ſinceras illius aquas, quantum fieri poſſet, haurirent, ac deguſtarent. Ubi tamen modi quidem loquendi, qui Arabibus proprii ſunt, & præſertim qui Metaphoram continent, occurrerunt; eos verbis quidem propriis expreſſi, in Notis tamen vel in ipſo Textu Alcorani diverſo charactere explicare neceſſarium putavi; non quidem ex eo, quod ipſemet hariolatus eſſem, vel temerè divinaſſem; ſed quod ex communi præcipuorum apud Arabes Expoſitorum ſenſu, vel ex uſu apud eoſdem Arabes recepto didiciſſem. Unius etiam, aut alterius dictionis additamento ſententiam adjuvare, eique lucem præbere, piaculum non putavi, præſertim in verbo ſubſtantivo *ſum*, quod Arabes, ut etiam Hebræi, raro exprimunt, cùm ſubintelligi à quolibet facilè poſſit.

Non ignoro, optimum interpretandi genus à D. Hieronymo in Epiſt. 101. ad Pammachium, itemque à Cicerone, & aliis Sapientibus, illud cenſeri, quo non verbum è verbo, ſed ſenſus è ſenſu exprimitur. Id verum eſt, dum ex notis linguis, atque uſitatis, in alias æquè notas, atque uſitatas opus aliquod transfertur; & ubi non verba, ſed ſenſus tantummodò interpretationi prodeſſe poſſe judicantur. Hoc autem minimè in Arabica lingua fieri poteſt, tum quia etiam eruditiſſimis Viris, vel in Arabia ipſa natis, obſcura, & perplexa eſt; tum quia Arabes non ſolùm ſententias, ſed etiam verba, & characteres, & apices ipſos in Alcorano venerantur. Quamobrem, ſi ſolis ſententiis, neglectis verbis, inhæſiſſem, ſtatim malè Fidei Interpres à ſuperſtitioſa gente proclamatus fuiſſem. Divina autem Providentia factum eſſe videtur, ut Latina lingua linguarum omnium interpretationis, quantumvis literalis, & ſervata etiam ſyntaxi ſermonis, ſine ulla deformitate capax ſit, quod in aliis linguis, quæ ſunt in uſu, nullo modo poſſet evenire. Si enim vel ſacros Codices Hebraicos, vel Alcoranum Mahumeti, de verbo ad verbum in Italicum, aut Hiſpanicum, aut Gallicum, vel aliud hujuſmodi vernaculum, &, ut ita dicam, vivum idioma, convertas, riſus procul dubiò effuſos in lectoribus, & auditoribus excitabis. Hoc verò in Latino minimè accidit, quia procul ab uſu communi, &, ut ita dicam, mortuum cenſetur: neque, dum in illud peregrinæ linguæ transferuntur, etiam verbatim, difformitas illa in eo apparet, quæ in aliis appareret.

Operæ pretium quoque fuit, non ſolùm ſenſibus, ſed etiam verbis Alcorani, interpretationem ejus commenſurare, ut deformitas ejus magis oſtenderetur. Sunt enim in ejus contextu, ut jam præmonuimus, tam immanes ſciſſuræ, ut, niſi plurium verborum aſſumento ab Expoſitoribus adjuvarentur, atque explerentur, fruſtrà omninò in illius intelligentia laboraremus. Sæpè enim principium ſententiæ, ſæpè medium, ſæpè finis deſideratur, ut nec verba verbis, nec ſenſa ſenſis reſpondeant.

Textui Alcorani Notas, ſeu Scholia ſubjicio, quibus juxta communem Arabum Expoſitorum mentem obſcuriora dilucidantur; præſertim quæ ad Hiſtoriam, ſeu potius fabulam, ac figmentum ſpectant. Hoc autem neceſſariò mihi faciendum putavi, ut in intelligentia Alcorani, quo illum efficaciùs refutare poſſim, cum Adverſariis conveniam. Nam, cùm ex Alcorani ipſius præſcripto unaquæque gens librorum ſibi à

Deo traditorum interpres eſſe debeat, & Judex : non poſſumus contra Mahumetanos ex eo libro, quem ſe à Deo accepiſſe mentiuntur, diſceptare, niſi in eo ſenſu, quem ipſi admittunt, vel admittere neceſſariò coguntur: quod apud Scholaſticos dicitur: *Ad hominem argumentari.* Multa porrò in Alcoranicorum verborum involucris latent, quæ ſi ab ejus Gloſſatoribus non exponerentur, minùs liber ille fœdus, ac deformis appareret. Imò non rarò id, quod ad bonum ſenſum trahi aliquo modo potuiſſet, Expoſitores ipſi ita interpretantur, ut ad pejorem partem, & contra ſeipſos detorqueant. Nos verò, ſi eorum interpretationem ſequamur, eorumdem armis ipſos legitimè oppugnabimus; nec de nobis queri poſſunt, dum de eorum Alcorano non melius, quàm ipſi velint, ſentimus.

Notis, ſeu Scholiis refutationes ſubnecto, ea refellendo, quæ in Textu Alcorani jam præmiſſa cenſuram mereri videntur. Duo verò hìc te monitum volo, amice Lector. Primùm: ſicut non omnia, quæ in Textu occurrebant, in Notis expoſui; ſed ea tantùm, quæ ad inſtitutum meum magis neceſſaria eſſe exiſtimavi; ita nec omnia, quæ cenſoriam virgam merebantur, caſtigare operæ pretium eſſe duxi. Præcipua tantùm excerpſi: nam univerſa refellere, nimis gravis, & fortaſſe inutilis laboris fuiſſet. Volui aliis etiam contra Mahumetanos pugnandi campum relinquere: & ſatis eſſe putavi, ſi prior ad certamen quocumque modo viam aperuiſſem: ſperans, alios poſt me feliciùs, & majori cum gloria decertaturos. Secundum, de quo te monitum volo, eſt, me non tantum mihi tribuere, ut in Alcoranicis erroribus rejiciendis, ita ſemper Adverſarios convincam, ut nihil, vel ab illis, vel ab aliis quantumvis doctis contra meas rationes ſaltem apparenter reponi poſſe mihi perſuadeam. Ab hac de me opinione valdè remotum me eſſe, ingenuè profiteor, qui ſciam, vix aliquid tàm abſurdum, tàm falſum, ac tàm à communi ſenſu remotum reperiri, ut aliquibus rationibus, ſaltem apparenter veris, præſertim apud imperitos, non poſſit ſuſtineri. Satis eſſe debet, ſi quis ſtrenuè contra hoſtem pugnet, tandemque ex eo victoriam referat; etiamſi non omnia vulnera illi inflicta lethalia ſint, ſed manu medica ſanari poſſint: vel etiamſi aliquandò caſſo ictu telum in Adverſarium deferatur. Rariſſima ſunt pro rebus etiam certiſſimæ Fidei probandis argumenta, quibus aliquo modo reſponderi non poſſit. Id probant quotidianæ, tàm inter noſtros Scholaſticos, quàm inter orthodoxos, & hetherodoxos diſceptationes.

Illud etiam præmoneo, non pauca eſſe in Alcorano, & in ipſo Mahumeto, quæ ſacrarum Scripturarum exemplis a Mahumetanis videntur aliquò modo poſſe confirmari; Sed, hæc quamvis ſimilia, ſi tamen rectè perpendantur, invenientur longiſſimè diſtare ex diverſis rationibus, & fundamentis, quibus innituntur: Unum ſatis ſit exemplum. Chriſtus Dominus non ſemel panes multiplicavit, quod nos miraculo tribuimus. Hoc idem Mahumetum feciſſe, licèt falsò, Moſlemi affirmant. Nos certè facti veritatem negamus ex auctoritate ipſius Alcorani, in quo Mahumetus conſtanter aſſerit, nullum ſe miraculum feciſſe, & ex aliis rationibus in ſecunda parte Prodromi adductis. Verùm, etiamſi Mahumetanis concedamus, negamus tamen, miraculum verum fuiſſe. Quòd autem in Chriſto hoc miraculum fuerit, Mahumetani ipſi fatentur. Jam verò duo ſunt pro Chriſti miraculo teſtes: pro Mahumeto autem unus

nus tantùm, & adeò dubiæ fidei, ut nihil pro ſe certi afferre poſſint. Deinde, cùm multiplicatio illa panis ope Dæmonis, vel per præſtigium fieri potuerit, in Chriſto nihil de hoc nos, aut Mahumetani, poſſumus dubitare. De Mahumeto autem plures ſunt dubitandi, imò certè aſſerendi rationes; cùm fuerit homo peccator, libidinoſus, ſuperbus, & fraudibus, mendaciiſque aſſuetus. Sexcenta ſunt hujus rei in Alcorano exempla, quæ ſuis locis Lector recognoſcet. Hunc ſatis habeo admonere, eamdem rem virtutis, vel vitii notam referre poſſe: & laudem, vel vituperationem mereri, ſi ex diverſo fine, diverſiſque motivis, ac rationibus procedat. Quare nemo poteſt me jure redarguere, ſi ea, quæ in ſacris literis communia videntur eſſe cum Alcorano, tamquam divina oracula, veneror, ac recipio, cùm tamen in Alcorano, ut falſa, & à veritate remota refellam. Alia quippe Spiritus Sancti intentio, alia Mahumeti mens in iiſdem ſæpè verbis reperitur. Nihil frequentiùs in utroque Teſtamento, quàm unum tantùm eſſe Deum. Hoc ipſum frequentiſſimè in Alcorano confirmatur, & in ore Mahumetanorum aſſiduè reſonat in illis verbis لا اله الا الله *Non eſt Deus ullus præter Deum*. Et nihilominùs hæc eadem verba, quæ in Sacris Scripturis veneror tamquam plena veritatis, in Alcorano tanquam falſa, & impia execror & rejicio, cùm in illo ſint abnegatio myſterii Sanctiſſimæ Trinitatis.

Multa etiam in Alcorano refuto, ac rejicio, quæ Mahumetus auctoritate legis Moſaicæ, & exemplo veterum Patrum conatur tueri, quemadmodùm ſunt polygamia, repudium, vindicta privata, & alia huiuſmodi: quamvis enim hæc aliquandò à Deo permiſſa, vel conceſſa ſint ad evitanda majora mala, & ab aliquibus ex priſcis Patribus uſurpata, fuerunt tamen à Chriſto Domino revocata, & tamquam illicita ſub æternæ damnationis interminatione prohibita, ex rationibus illis, quas ſuis in locis adducemus. Porrò, ſi in aliquibus, quæ benignè explicari poterant, nimis rigidum me cenſorem oſtendo, meminerit lector, etiam dona à Danais eſſe timenda, & in hoſte ea ipſa, quæ bona, & utilia apparent, ut ſuſpicioſa eſſe cavenda.

Non deerunt, qui me, quòd ſæpiùs eadem refutem, tautologiæ vitio notent, ac reprehendant. Verùm, cùm Alcoranus eadem ſemper recoquat, ac retrudat, non potui non eadem ego ipſe rejicere, ne pura Alcorani verba ubique ferè Liber contineret. Nihilominùs, ut Lectori faſtidium, quantum fieri poſſet, imminuerem, diverſimodis verborum, ac ſententiarum formis in eodem argumento utor, modò breviùs, modò prolixiùs reſpondendo; quædam jam alibi dicta reſecando: nonnulla de novo addendo, præſertim, quæ in Prodromo anteà ſcripſeram; ne actum agere perpetuò videar.

In allegandis Mahumetanorum Doctorum teſtimoniis, quamvis ſummam fidem me ſervaſſe in ſententiis profitear; non tamen ita verbis ſemper inhæſi, ut aliquid non addiderim, vel detraxerim, ſive ad tedium prolixitatis evitandum, ſive ad ſenſum clariorem reddendum. Neque verò ſemper Arabica verba placuit afferre, præſertim ubi longiora teſtimonia adducebantur. Neque ea ipſa, quæ Arabicè extra Alcoranum allegavi, vocalibus, aliiſque grammaticalibus ſignis (niſi neceſſitas aliud exigeret) notare curavi. Neque ſemper eamdem dictionem Arabicam per eamdem vocem latinam reddidi: cùm, ut in cæteris linguis, ita in

Arabica, ſæpè eadem vox plura, ac inter ſe diſſita ſignificet. In nominibus propriis ex Arabico in Latinum vertendis conſuetudinem potiùs communiter receptam, quàm proprietatem Arabicæ pronunciationis ſequutus ſum: Quamobrem, ubi nonnulli nomen محمد vertunt *Muhamed*, vel *Mohammad*, ego, ut plerique noſtrorum, Mahumetum malui retinere. Ita pro عيسى *Jeſum*; pro موسى *Moyſem*, pro يحيى *Joannem*, pro سليمان *Salamonem*, &c. placuit, ſaltem plerumque, transferre; ubi aliqui *Iſſam*, *Muſam*, *Jahiam*, *Suleyman* vertere maluerunt. Non potui tamen eos ex noſtris in hoc ſequi, qui Arabica nomina ita deformaverunt, ut in alia omninò nomina tranſiiſſe videantur. Neque demùm omnia illa, quæ ex Arabum Doctorum libris produco, refutare operæ pretium duxi, ſi extra rem meam eſſe exiſtimaſſem: ſatis enim nobis eſſe debet, ab adverſario illud obtinere, quod pro nobis faciat: quæ verò, neque noſtram cauſam lædunt, neque illius adjuvant, ſive vera, ſive falſa ſint, minimè curanda eſſe cenſeo.

Poſtremò non deerunt, qui ſtylum meum tamquam minus expolitum, minuſque elegantem ſugillent; etſi non barbarum, ſaltem nimis rudem, & è trivio eſſe conquerantur. Quod ſpectat ad Alcorani tranſlationem, jam ſuprà profeſſus ſum, me in ea non elegantiam, ſed proprietatem quæſiviſſe; ut ſcilicet non tantùm ſenſa ſenſis, ſed verba verbis, quantum fieri poſſet, reſponderent. Uno verbo: Arabiſmum in mea verſione latinè perſonatum exhibui. In eo verò, quod ſpectat ad reliquum operis, ſtylum illum ſequutus ſum, quo Doctores Scholaſtici in rebus ad religionem ſpectantibus pertractandis uti conſuevere. Si Panegyricum, vel declamationem, aut aliquid Academicum texerem, politiori certè ſermone uti conatus fuiſſem. At in rebus, quæ ad Chriſtianæ Religionis, & Catholicæ fidei dogmata ſpectant, æquum fuit ita locutionem temperare, ut veritas ſermone nimis concinno, & expolito, non obſcuraretur, vel fucaretur.

Videbor aliquibus in refutandis Adverſariorum, & præſertim Mahumeti erroribus, aliquantò acrior, & intemperantior in conviciis fuiſſe. Neque ego id negabo; & certè improbarem, ſi hæc, quæ ſcribo, à Mahumetanis eſſent legenda. Non enim ignoro ſedatis, modeſtiſque verbis Auctori Chriſtiano, & præſertim religioſo, etiam cum extraneis à Religione, eſſe diſceptandum: hac enim ratione faciliùs ad veritatem alliciuntur. Cæterùm Spiritus Sanctus, qui Proverb. cap. 26. monuit: *Ne reſpondeas ſtulto juxta ſtultitiam ſuam, ne efficiaris ei ſimilis*: ſtatim etiam ſubdidit: *Reſponde ſtulto juxta ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens eſſe videatur*. Nulla ſcilicet Chriſtianæ modeſtiæ lex vetat, nimiam Adverſariorum inſaniam, impudentiam, ac temeritatem acrioribus verbis retundere, præſertim, ſi calamo procul, non linguâ coram decertetur; & multò magis, ſi is, contra quem ſcribimus, nunquam à nobis ſcripta lecturus, aut inſpecturus ſit. Id fecerunt Sanctiſſimi Patres Hieronymus, Auguſtinus, & alii tàm ex latinis, quàm Græcis complures, quorum exemplum, ſi ſequutus fuero, nemo poterit me jure redargüere. Ego verò, etiamſi contra Mahumetum, & Mahumetanos aliquantò licentiùs agam: cum aliis tamen ex noſtris etiam heterodoxis ab omni prorſus convicio, & injuria ſemper abſtinui; Unum Joannem Hottingerum Tigurinum ob immode-

modeſtiſſimam procacitatem, & intolerandam impudentiam contra Sacroſanctam Eccleſiam Romanam, ejuſque Pontifices, & gentem Catholicam, quin ſeverioribus verbis caſtigarem, abſtinere non potui. Alios tamen ejuſdem generis homines, præſertim Arabicarum rerum Profeſſores, ut doctrina, & eruditione illo cultiores, ita in ſcribendo, præſertim de Catholica Religione, modeſtiores, ſemper inveni: quamobrem ſemper modeſtis, humaniſque verbis cum illis agere conatus ſum. Supereſſet nunc, ut iis reſponderem, qui Alcorani, ſectæque Mahumetanicæ refutationem, vanum, ne dicam ſtultum, laborem eſſe proclamant: cùm neque Chriſtianis utilitatis aliquid afferre poſſit, quippè qui ab hac ſuperſtitione longiſſimè diſtent: neque Mahumetanos ab errore ſuo vel tantillum dimovere, cùm hi non rationibus, ſed armis imbutam ſemel impietatem obſtinatiſſimè tueantur. Verùm, quàm vana, nulliuſque momenti ſit hæc nonnullorum oppoſitio, ſatis patet ex his, quæ hactenùs dicta ſunt, & multò magis ex illis, quæ in Præfatione Prodromi ad Refutationem Alcorani latiſſimè diſſerui. Horum etiam errorem manifeſtè convincit Venerabilis Petrus Abbas Cluniacenſis in Epiſt. ad S. Bernardum Abbatem Clarevallenſem de Translatione ſua, qua Alcoranum ex Arabico in Latinum transferri curavit: & præterea Præfatio Roberti Translatoris ad eundem Petrum. Vale Lector, & quidquid in his meis elucubrationibus, ſive ad res, ſive ad verba pertineat, à me peccatum invenies, inſcitiæ meæ benignus condona: ego verò prudentiæ, ac peritiæ tuæ corrigendum relinquo.

Feria 4. die 7. Novembris 1691.

IN Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis, habita in Conventu Sanctæ Mariæ ſuper Minervam, coram Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis D. D. S. R. E. Cardinalibus, in tota Republica Chriſtiana contra Hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus, à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Relata inſtantia Patris Ludovici Marracci Congregationis Regularium Matris Dei, Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi D. D. Cardinales Generales Inquiſitores præfati conſideratis conſiderandis conceſſerunt licentiam prædicto P. Marraccio imprimendi Confutationem Alcorani cum textu integro Arabico, & Latino ab ipſo tranſlato ipſius Alcorani, ſervatis ſervandis.

Facta relatione Sanctitati ſuæ SS. annuit.

Alexander Speronus S. Romanæ, & Univerſalis Inquiſ. Notarius.

LAU-

LAURENTIUS PARENSI
Congregationis Clericorum Regularium
MATRIS DEI
RECTOR GENERALIS.

CUM opus, cui titulus Refutatio Alcorani, in qua ad Mahumetanicæ ſuperſtitionis radicem ſecuris apponitur, à P. Ludovico Marracci Lucenſi præfatæ Congregationis noſtræ Sacerdote profeſſo ſtudioſiſſimè elaboratum, duo ex noſtris Theologis, quibus illud examinandum commiſimus, recognoverint, ac in Lucem edi poſſe probaverint, facultatem concedimus, ut typis mandetur, ſi tamen iis, ad quos ſpectat, ita videbitur.

In quorum Fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Ex noſtra Domo S. Mariæ in Porticu in Burgo Plagiæ Neapoli die 8. Januarii 1695.

Laurentius Parenſi Rect. Generalis.

NOI

NOI REFFORMATORI
DELLO STUDIO DI PADOVA.

HAvendo veduto per la fede di reviſione, & approbatione del P. F. Ambroſio Liſotti Inquiſ. di Pad. nel libro intitolato: *R. P. Ludovici Marraccii Congregationis Matris Dei, Confutatio Alcorani notis, Textu Arabico, & Latino illuſtrata*, non vi eſſere cos'alcuna contro la Santa fede Cattolica, e parimente per atteſtato del Segretario noſtro, niente contro Prencipi, e buoni coſtumi, concedemo licenza, che poſſi eſſere ſtampato, oſſervando gl'ordini in materia di ſtampe, e preſentando le ſolite copie alle publiche librarie di Venetia, e di Padova.

Dat. dal Mag. de' Reff. dello Studio di Pad. 31. Gennaro 1695.

(Ferigo Marcello Proc. Reff.
(Aſcanio Giuſtinian II. K.r Reff.

Agoſtino Gadaldini Segret.

Adi 2. Ottobre 1697.
Regiſtrata nel Magiſt. Ecc. degl'Eſſecutori contro la beſtemmia.

Antonio Canal Nodaro.

سورة الفاتحة مكية سبع ايات

ALCORANI SURA I. APERIENS. MECCANA COMMATUM VII.

١ بسم الله الرحمن الرحيم

٢ الحمد لله رب العالمين ٣ الرحمن الرحيم ٤ مالك يوم الدين ٥ اياك نعبد واياك
نستعين ٦ اهدنا الصراط المستقيم ٧ صراط الذين انعمت عليهم غير المغضوب
عليهم ولا الضالين

1. IN nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis. 2. Laus Deo, Domino Mundorum. 3. Miſeratori, Miſericordi: 4. Regnanti diei Judicii. 5. Te colimus: & te in auxilium imploramus. 6. Dirige nos in viam rectam; 7. Viam illorum, erga quos beneficus fuiſti: non actum iracundè contra eos: & non Errantium.

NOTÆ.

Præter Epigraphen huic Suræ jam appoſitam nempe الفاتحة *Aperiens*, ſeu فاتحة الكتاب *Aperiens Librum*, ideſt *Proœmialis*: aliis titulis à Mahumetanis inſcribitur. Vocant enim illam ام الكتاب: *Matrem Libri*: سورة الكنز *Suram theſauri*: سورة الحمد: *Suram Laudis*: سورة الصلاة *Suram orationis*: سورة الشكر والدعاء *Suram gratiarum actionis, & precationis*: & (omiſſis aliis hujuſmodi inanibus titulis) السبع المثاني *Septem iterata*: quia ſeptem illius verſiculi ſæpè à Mahumetanis repetuntur: vel quia illam Mahumeto bis à Gabriele traditam fuiſſe fabulantur: primò Meccæ; ſecundò Medinæ. Ab his duabus Urbibus Suræ omnes Alcorani, vel Meccanæ, vel Medinenſes nominantur. Septem conſtat verſibus, inter quos nonnulli primum non computantes, qui communis eſt etiam cæteris Suris; incipiunt ſeptimum verſum ab illis verbis: *non actum iracundè, &c.* ſed non benè: nam ſextus verſus nullum haberet rhythmum, ſeu cadentiam.

Quidam volunt, Suram eſſe Meccanam, quidam Medinenſem: quidam utramque. Hinc Beidavius: صح انها نزلت بمكة حين فرضت الصلاة وبالمدينة لما حولت

حولت القبلة : وصح انها مكية. *Probabilis ſententia eſt, eam traditam fuiſſe* Meccæ, *cùm de Oratione lex data fuit: & Medinæ, cùm mutatus fuit locus Converſionis ad orandum; & probabilis etiam eſt ea, quæ aſſerit, illam Meccæ tantùm traditam fuiſſe*. Quamvis autem Sura hæc primo loco ponatur; plerique tamen negant, eam primò traditam fuiſſe: cùm non idem ſit ordo Surarum, & verſiculorum in Alcorano, ac fuerit in eorum traditione, ut aliàs monuimus.

In magna habent veneratione Moſlemi hanc Suram: exiſtimant enim in ea omnium Sacrorum Librorum doctrinam contineri. Quamobrem de illa ita nugatur Alhaſan: انزل الله ماية كتاب واربعة كتبا من السماء اودع علومها منها اربعة التوراة والانجيل والزبور والفرقان : ثم اودع علوم الفرقان المفصل ثم اودع علوم المفصل فاتحة الكتاب فمن علم تفسيرها كان كمن علم جميع كتب الله المنزلة من السماء ومن قرءها كانما قرء التوراة والانجيل والزبور والفرقان : *Demiſit Deus è Cælo centum, & quatuor libros, quorum ſcientiam poſuit in quatuor ex illis: nempe Pentateucho, Evangelio, Pſalterio, & Phorcano. Deinde collocavit ſcientiam totam horum quatuor in Alcorano. Tum ſcientiam totam Alcorani concluſit in prima ejus Sura, cujus expoſitionem ſi quis noverit, erit, ac ſi noſſet libros omnes à Deo traditos: & qui eam legerit, erit, ac ſi legiſſet Pentateuchum, Evangelium, Pſalterium, & Phorcanum.*

Poſtremò Mahumetus Suræ hujus lectoribus (ſicut & cæterarum, quæ in Alcorano continentur) mercedem ſuam ita ex Zamchaſcerio, & Beidavio conſtituit: ان القوم ليبعث الله عليه العذاب حتما مقضيا فيقرء صبي من صبيانهم في الكتاب الحمد لله رب العالمين فسمعه الله تعالى فرفع بذلك العذاب اربعين سنة *Si Deus mittere voluerit flagellum contra gentem, & jam decreto firmato id conſtituerit: dummodò unus ex puerulis illius recitet ex Alcorano: Laus Deo, Domino Mundorum: exaudiet eum Deus, & per quadraginta annos flagellum illud ſuſpendet*. Mirum eſt, quantum ineptiarum in hujus Suræ expoſitione Moſlemi Doctores confarcinent: quas ego, ne cum illis ineptire videar, libens omitto.

1. *In nomine Dei, &c.*) Hæc verba tàm huic, quàm cæteris Suris præfiguntur, nona excepta. Sexcentas de lana caprina quæſtiones hìc movent Expoſitores, totidemque fabulas intermiſcent: ex quibus hanc ex Ahmedo Thalebienſi placuit apponere: قال ابو سعيد الخدري : قال النبي ان عيسى ابن مريم عم ارسلته امه الى المكتب ليتعلم : فقال له المعلم : قل بسم الله الرحمن الرحيم : فقال عيسى وما بسم الله : قال لا ادري : قال : الباء بهاء الله : والسين سناء الله : والميم ملكه : *Dixit Abu-Said Hadhrienſis, dixiſſe Prophetam* (Mahumetum) *Jeſum Filium Mariæ (quibus ſit pax) miſſum fuiſſe à Matre ſua, ut literas addiſceret ſub Præceptore. Dixitque ei Præceptor: Dic: In nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis. Dixit ei Jeſus: Quid ſignificant in dictione* بسم *Beſmi, tres characteres B. S. M? Reſpondit* Præceptor: *Neſcio*. Jeſus verò *dixit: Litera* B. ſignificat *Bahà Allah* (ideſt Maieſtas Dei.) *Litera S. Sanà Allah* (ideſt Celſitudo Dei.) *Litera M. Molcoho* (ideſt Regnum ejus.) Benè eſt, quòd Mahumetani credant, Jeſum, licèt puerum, Magiſtri ſui fuiſſe doctorem. At ridiculè ſatis putant, in Hebræorum Scholis Arabicæ linguæ magiſterium fuiſſe. Idem Auctor refert, Ebn-Abbaſum ſocium Mahumeti, & divinæ apud Moſlemos auctoritatis, dixiſſe: سمعت النبي من يقول : خير الناس وخير من يمشي على الارض المعلمون : فان المعلم اذا قال للصبي قل بسم الله الرحمن الرحيم فقال الصبي بسم الله الرحمن الرحيم كتب الله براءة له وبراءة للمعلم وبراءة لابويه من النار. *Audivi Prophetam Mahumetum dicentem: Omnium hominum ambulantium ſuper terram optimi ſunt Doctores. Nam ubi Doctor dixerit puero, Dic: In nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis: & puer hæc verba protulerit; ſcribet Deus immunitatem ab igne Gehennæ tàm puero, quàm Doctori; & prætereà parentibus ejus*. Idem refert, Giaabarum, celeberrimum Auctorem dixiſſe: لما نزلت بسم الله الرحمن الرحيم هرب الغيم الى المشرق وسكنت الرياح وهاج البحر واصغت البهايم باذانها ورجمت الشياطين من السماء وحلف الله تعالى بعزته لا يسمى اسمه على شي الا شفاه ولا يسمى اسمه على شي الا بارك عليه ومن قرء بسم الله الرحمن الرحيم دخل الجنة : *Cùm revelata fuiſſent hæc verba: In nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis; fugierunt nubes ad orientem: quieverunt venti: concitatum fuit mare: & beſtiæ arrexerunt aures, ut ea audirent: Dæmones verò flammarum jaculis dejecti ſunt ab orbibus cæleſtibus. Juravitque Deus per potentiam ſuam, ſe ſalutem, & benedictionem impertiturum eſſe omni rei, ſuper quam invocatum fuiſſet nomen ſuum: & eum, qui legiſſet, In nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis, ingreſſurum eſſe Paradiſum*. Poſtremo habemus ex Abu-Maſaudo hæc verba: من اراد ان ينجيه الله تعالى من الربانية التسعة عشر فليقرء بسم الله الرحمن الرحيم فانها تسعة عشر حرفا ليجعل الله تعالى بكل حرف منها جنة لكل واحد منهم : *Qui voluerit, ut Deus liberet eum à decem, & novem* (Angelis præfectis Gehennæ) *legat In nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis: in his enim verbis continentur* (in Arabico Idiomate) *decem, ac novem characteres. Deus autem pro ſingulis characteribus ſingulos hortos* (in Cœlo) *retribuet*.

2. *Dominum Mundorum*.] Arabicè العالمين propriè ſignificat *Mundos*. Credidit ſcilicet Mahumetus cum ſuis Arabibus, plures eſſe mundos. Quæ fuit ſtulta opinio Manichæorum. Democritus quoque, Metrodorus, Anaximander, & alii ex veteribus Philoſophis infinitos Mundos eſſe finxere. Quidam tamen Interpretes, ad excuſandum Prophetæ ſui errorem, impropria adhibent explicationes. Alhaſan, Mogiahed, & Cotada ita exponunt: هو عبارة جميع المخلوقات السموات والارض وما بينهما : *Eſt ſignificatio omnium rerum creatarum: Cælorum, & terræ, & eorum, quæ inter hæc duo continentur*. Jahias accipit ſimpliciter pro الخلق *Creaturis*. Gelaledinus explicat جميع الخلق من الانس والجن والملايكة والدواب وغيرهم وكل منها يطلق عليه عالم : يقال عالم الانس وعالم الجن الى غير ذلك *Omnes crea-*

creaturæ, ſive ſint homines, ſive Dæmones, ſive Angeli, ſive beſtiæ; & quæcunque ſint aliæ, ſingulæ ex ipſis poſſunt Mundus appellari; nempe homines dicuntur Mundus: item Dæmones, & cæteræ rerum ſpecies Mundus appellantur. Sed Thalebienſis affert ſinceriores aliorum expoſitiones, qui Mahumeti mentem melius ſunt aſſecuti: his verbis: قال سعيد المسيب لله تعالى الف عالم فمنها ستمائة في البحر واربعمائة في البر وقال الضحاك فيهم ثلاثمائة وستون عالما حفاة عراة لا يعرفون من خلقهم وستون عالما يلبسون الثياب وقال ابو سعيد الخدري ان لله تعالى اربعين الف عالم الدنيا من شرقها الى غربها عالم واحد: وقال مقاتل بن سليمان ثمانون الف عالم اربعون الف في البر واربعون الف في البحر: ولو فسرت العالمين لاحتجت الى الف مجلد كل مجلد من الف ورقة: وقال كعب الاحبار: لا يحصي عدد العالمين احد الا الله: *Dixit Said Almoſajeb: Deus habet mille mundos: ſexcentos in mari, & quadringentos in terra. Et dixit Aldhahak: Sunt inter eos trecenti, ac ſexaginta Mundi diſcalceati, ac nudi, qui non cognoſcunt illum, qui creavit eos; ſexaginta autem, qui veſtibus induuntur. Et dixit Abu-Said Hadhrienſis: Deus habet quadraginta millia mundorum, quorum unus eſt hic Mundus ab Oriente ad Occidentem. Et dixit Mocatel filius Soliman; Sunt octoginta millia Mundorum: quadraginta millia in terra, & quadraginta millia in mari. Et, ſi vellem exponere quot ſint Mundi, & quæ ad eos ſpectant, indigerem mille voluminibus, quorum quodlibet mille paginas contineret. Et dixit Kaab Alahbar: Nullus poteſt numerare Mundos, niſi Deus.* Reſpondet hæc vox Arabica عالم, Hebraicæ, & Chaldaicæ עולם: Et puto, Arabes ab Hebræis hanc Mundorum multitudinem didiciſſe: Nam in libro טעמי מצוות: in illa verba Pſalmi 145. v. 13. *Regnum tuum, regnum* כל עולמים *omnium Mundorum*: tenent Kabaliſtæ, Deum eſſe Regem quinquaginta, ſeu potiùs quinquaginta millium Mundorum: quod colligunt ex numero, qui conficitur ex illis duobus characteribus כל: nempè quinquaginta: quibus, ſi ſupraponantur duo puncta, hoc modo כֿלֿ: reſultabit numerus 50000. Voluit autem Rabbini, unumquemque ex prædictis Mundis durare tantùm mille annos. Vide Prodromi par. 4. cap. 27.

VII. *Dirige nos in viam rectam, &c.*] Orat hìc Mahumetus, ut Deus dirigat ſe, & ſuos ad veram religionem, quæ in Alcorano non ſemel innuitur per صراط المستقيم *viam rectam*. Ut autem intelligatur, cujuſmodi ſit hæc via, ſeu religio, ſubdit: *Viam illorum, ergà quos beneficus fuiſti; non eorum, contra quos cum ira actum eſt; & non Errantium.* Quinam porrò primi fuerint, docet Thalebienſis; dicens: هم الانبياء والمومنون وقال ابن عباس هم قوم موسى وعيسى عليهما السلام قبل ان يغيروا وقال شهر بن حوشب هم اصحاب النبي صلى الله عليه وسلم وذريته: *Hi ſunt Prophetæ, & Fideles,* (qui ſcilicet crediderunt in eos.) *Et dixit Ebn-Abbas: Hi ſunt Populus Moyſi, & Jeſu, ſuper quos ſit pax, antequam mutarentur* (idest mutarent religionem ſuam.) *Et dixit Schiaher filius Hauſceb: Hi ſunt ſocii Prophetæ Mahumeti, piæ recordationis, & domus ejus.* At nonniſi ineptiſſimè oraret Mahumetus Deum, ut dirigeret ſe, & ſuos ad religionem ſociorum, & aſſeclarum ſuorum: vel, ut explicat Jahias, ad religionem الاسلام Eslam, quam adinvenit ipſe Mahumetus, neque fuit Prophetarum, neque populi Moyſi, & Jeſu, vel aliorum præcedentium, ergà quos Deus beneficus fuit.

Qui verò ſint illi, *contra quos iracundè actum fuit*; & illi, qui dicuntur *Errantes*: communis expoſitio eſt, priores eſſe Judæos: poſteriores, Chriſtianos. Ita Gelal: غير المغضوب عليهم وهم اليهود: ولا الضالين وهم النصارى: *Illi, contra quos cum ira actum fuit, ſunt Judæi: Errantes verò ſunt Chriſtiani.* Primis convenit epitheton, etiam Apoſtoli teſtimonio 1. Theſſ. 2. *Pervenit enim ira Dei ſuper eos uſque in finem.* Secundis autem, cùm à ſua religione univerſaliter non receſſerint, injuſtè tribuitur. Non deſunt tamen, qui hæc duo connectant cum ſuperioribus per negationem, itaut integra ſententia ſit; *Ergà quos beneficus fuiſti, neque iratus fuiſti eis, neque ipſi erraverunt à vera fide.* Ita Zamchaſcerius, & alii plures. Refert præterea Thalebienſis alias duas expoſitiones: قال الواقدي غير المغضوب عليهم بالمخالفة والعصيان: ولا الضالين عن الدين والايمان: وقال التستري غير المغضوب عليهم بالبدعة والضالين عن السنة: *Dixit Vacadius: contra quos iracundè actum non eſt propter contradictionem, & inobedientiam; non errantium à religione, & fide.* (Primi ſunt peccatores, & impii: Secundi Hæretici, ſeu Apoſtatæ.) *Et dixit Teſtarius: contra quos cum ira actum non eſt propter hæreſim: & non errantium à Sonna*, ſeu Libro traditionum. Qui ſcilicet neque contra dogmata Alcorani, neque contra traditiones majorum deliquerunt.

Non eſt diſſimulanda Gulielmi Poſtelli oſcitantia, qui pro, *& non errantium*, vertit, *& non errabimus* quem ſecutus Interpres Gallicus vertit: *& nous ne ſerons pas devoyez.*

REFUTATA.

Exorditur Impoſtor myſterium iniquitatis iis verbis, in quibus nihil, niſi pium prima facie appareat: ſi demas pluralitatem illam mundorum ſuprà rejectam: quæ tamen non omnibus, neque ſtatim patet: id verò facit, ut fraudem honeſtiùs tegat. Obſervare eſt in Alcorano, quoties error aliquis, vel fabula profertur ſemper illi pias aliquot ſententias præmitti: ut omnia alia ſuſpiceris, quam, quod Mahumetus malignè molitur. Et nihilominùs in his etiam primis verbis tàm piis, ac magnificis non modica latet impietas.

Primò, quòd bis Deum الرحمن الرحيم *Miſeratorem*, ac *Miſericordem* prædicet, & mox, *regnantem*, ſeu *Regem diei Judicii* illum appellet; id facit, opinor, ut diei illius cæteris omnibus formidandæ metum adimat aſſeclis ſuis. Quippè tantam fingit in Deo ergà hos miſericordiam, ut Mahumetanos omnes vel peſſimos, ac ſceleſtiſſimos in die Judicii à Gehenna per interceſſiones ſuas liberandos eſſe, & in Paradiſum transferendos, miſeris perſuadeat, dummodò quiſ-

dùm viveret, fidem prorsùs non abiecerit, ſed كان في قلبه من الايمان مثقال ذرة : *fuerit in corde ejus tantum fidei, quantum eſt pondus formiculæ unius ex minimis*. Ita enim ſcribit Ahmed Thalebienſis in Suram quartam, quæ inſcribitur النساء *de Mulieribus* §. 38. Et hoc Mahumetani omnes certiſſimè ſibi pollicentur.

Secundò: Cùm Mahumetus, ejuſque aſſeclæ Deum orent, ut ipſos dirigat in viam, ſeu religionem rectam; petimus ab eis, quænam ſit hæc via recta. Certè alia eſſe non poteſt præter eam, quam Deus tanquam perfectam, imò perfectiſſimam ad æternam ſalutem obtinendam approbavit, & quam illi ſecuti ſunt, erga quos, ut ipſi fatentur, beneficentiam ſuam peculiariter demonſtravit. Atqui hujuſmodi via non poteſt eſſe, niſi Chriſtiana religio, etiam juxta Mahumetanorum ſententiam, qui docent, veram religionem, quoad eſſentialia, & ea, quæ ſpectant ad æternas veritates, ſemper eamdem fuiſſe: ſed in ſingulis ætatibus, quoad leges, & ritus, ſemper ad perfectiorem ſtatum Deum illam evexiſſe. Neque in hoc nos illis adverſamur: non enim negari poteſt, ab Adam uſque ad Noe religionem divinam inter homines minùs perfectam fuiſſe, quàm à Noe uſque ad Abraham. Nullum enim Adæ poſteris ante Noe præceptum, vel legem (niſi naturalem, & ad religionem, Deique cultum neceſſariam) à Deo emanaſſe reperimus: cùm ipſi Noe præceptum de abſtinentia à ſanguine impoſitum fuerit. Ab Abraham item uſque ad Moyſen ſtatum perfectiorem per præceptum Circumciſionis (ut alia plura omittam, quæ Mahumetani Abrahæ data fuiſſe confingunt) majorem perfectionem, quàm anteà obtinuit. A Moyſe verò uſque ad Chriſtum longè perfectior per legem in Sina traditam apparuit. Ex quo ſequitur neceſſariò, per Euangelium à Chriſto promulgatum, religionem multò perfectiorem, quàm eſſet anteà, factam fuiſſe: niſi aſſerere velimus, Deum in operibus ſuis à perfectiori ad imperfectius regredi, quod, ſaltem in materia religionis, dici poſſe non videtur.

In hoc Mahumetani ipſi conveniunt, explicantes myſticè gradationem illam trium Montium, quæ habetur in Deuteronomio, cap. 13. his verbis: ***Dominus de Sinai venit, & de Seir ortus eſt nobis: apparuit de Monte Pharan***. Ita enim ea exponit Ahmed filius Abdol-Halimi parte 2. Apolog. contra Chriſtianos; & eſt communis expoſitio Mahumetanorum: قال كثير من العلماء

ان مجي الله من طور سينا انزالة التوراة علي موسى من طور سينا كالذي هو من عند اهل الكتاب وعندنا وكذلك يجب ان يكون اشراقه من ساعير ارض الجليل بقرية تدعا ناصرة : فكذلك يجب ان يكون استعلانه من جبال فاران انزالة القران علي محمد من وجبال فاران هي جبال مكة : وهو سبحانه ذكر هذا في التوراة علي الترتيب الزماني فذكر انزال التوراة ثم الانجيل ثم القران وهذه الكتب نور الله وهداه : وقال في الاول جاء وظهر : وفي الثاني اشرق وفي الثالث استعلن فكان مجي التوراة مثل طلوع الفجر او ما هو اظهر من ذلك ونزول الانجيل مثل اشراق الشمس زاد به النور والهدي واما نزول القران فهو بمنزلة ظهور الشمس في السماء :

Aſſerunt multi ex doctoribus, Adventum Dei ex Monte Sina ſignificare traditionem Pentateuchi factam Moyſi in eodem monte; ut convenit tùm apud Scripturales, quàm apud nos. Conſequenter dicendum erit, ortum illius è monte Seir innuere traditionem Euangelii factam Chriſto: fuit enim Chriſtus ex Seir terra Gallilææ, ex Urbe, quæ vocatur Nazareth. Atque ita dicendum erit, apparitionem, ſeu manifeſtationem ejus ex montibus Pharan præſignare traditionem Alcorani factam Mahumeto fauſtæ memoriæ: Montes enim Pharan ſunt montes Meccæ. Ipſe porrò Deus oſtendit hoc in Pentateucho per ordinem temporum: primò enim Pentateuchum ipſum commemorat: deindè Euangelium: poſtremò Alcoranum, qui tres Libri ſunt lux Dei, & via recta illius. Et primo quidem loco habet جاء وظهر *venit, & apparuit: ſecundo* اشرق *ortus eſt, ſeu fulguravit: tertio verò* استعلن *manifeſtavit ſe, ſeu apertè patuit. Adventus quippe Pentateuchi ſimilis fuit adventui Auroræ, vel diluculi. Euangelii autem deſcenſus fuit, velut ſolis coruſcatio; in illo ſiquidem lux crevit, & directio. At verò Alcorani traditio fuit velut ſolis meridianum in Cælo.* Verùm, quidquid ſit de hac Moſlemorum expoſitione, de qua fuſiùs tract. in Prodromo, p. 2. c. 5. vel cæcus videat Euangelicam legem perfectiorem, ac ſanctiorem eſſe, quàm Alcoranicam: & Alcoranum ita poſſe Euangelio comparari, ut auro lutum, & gemmis ſtercus: ut jam in Prodromo oſtendimus, & in toto hoc opere manifeſtiùs patebit.

Convincitur itaque Mahumetus orare Deum, ut dirigat ſe, ac ſuos ad Chriſtianam religionem, utpotè cæteris perfectiorem, & ſanctiorem, & cujus profeſſores illi ipſi ſunt, erga quos Deus beneficus fuit, ut ex auctoritate Ebnabbaſi ingenuè fatetur Thalebienſis.

Non ita eſt (inquiunt) ſed orat Mahumetus, ut Deus ſe, ſuoſque dirigat ad religionem الاسلام Eslam. Ita Jahias, & alii, ut vidimus. Contendunt autem, hanc fuiſſe religionem, quam profeſſus eſt Abraham, & omnes Prophetæ, & docuit, & obſervavit ipſe Chriſtus cum Apoſtolis, & Mahumetus renovavit. Sed reciduntin eumdem ſcopulum. Nam, cùm ſemper hæc religio, quoad eſſentialia, fuerit eadem, & mutata ſit tantùm, quoad الشرايع i. *Leges*, ut ipſi volunt: in Chriſto verò, quoad leges, ſummam acceperit perfectionem: ut per totam quartam partem Prodromi probavi: non poteſt Mahumetus

citra

citra inconſtantiam Deum orare, ut dirigat ſe, & ſuos ad aliam, quàm ad illam.

Dupliciter reſpondere poſſunt Moſlemi. Primò, Mahumetum orare Deum, ut dirigat ſe, & ſuos ad religionem Chriſtianam perfectiorem: nempe ad eam, quam ipſe deindè ſibi à Deo traditam docuit per Alcoranum. Secundò, concedi poſſe, ut etiam ad Chriſtianam dirigi cupiat; ſed non corruptam, & depravatam, qualis erat ſuo tempore, quo jam Chriſtiani à religione vera aberraverant; quos proptereà vocat hìc *Errantes*: ſed qualis erat in prima ſui inſtitutione, antequam à Chriſtianis ipſis depravaretur.

Verùm primæ reſponſioni jam occurri in tota quarta parte Prodromi; & iterum occurram in tota hac mea refutatione, quotieſcunque ſe dederit occaſio: oſtendens, Euangelicam Legem eſſe Alcoranica abſque ulla comparatione excellentiorem: quod ſanè longa probatione non indiget: ſatis enim eſt Euangelium, & cæteros Apoſtolorum Libros Alcorano comparare. Nec refert quòd plures Chriſtiani improbè, ſceleſtèque vivant; hoc enim non legis, ſed naturæ corruptæ vitium eſt. Nihilominùs, ſi Chriſtiani Mahumetanis univerſaliter comparentur, non dubito, quin longè meliores, & quoad mores illis correctiores reperiendi ſint. Vide Prodr. par. 4. per totum.

Secunda verò reſponſio facilè rejicitur, cùm certo certius ſit, Chriſtianos religionem ſibi à Chriſto traditam numquam univerſaliter deſeruiſſe, licèt aliquæ Nationes ab eadem defecerint, vel aliqui Novatores falſis eam dogmatibus depravarint: ſed ſemper illam ad hancuſque diem integram, illibatamq; retinuiſſe: id, quod ex continuata temporum ſerie collatis inter ſe omnium ſæculorum Auctoribus, & Annalium Scriptoribus, manifeſtiſſimè convincitur. Verùm quoniam hoc eſt unum ex potiſſimis Mahumetanorum contra nos argumentis: operæ pretium exiſtimavi, ad illud aliquantò fuſiùs reſpondere: nonnulla repetens ex iis, quæ circa hoc fuſiſſimè diſſerui in Prodrom. par. 3. à cap. 1. uſque ad 4. incluſivè.

Si quæramus à Mahumetanis, quandonam Chriſtiani à religione ſua diſceſſerint, aut aberraverint; nullum ſanè certum, ac fixum tempus oſtendere poterunt. Coguntur tamen fateri, neque poſſunt negare, Chriſtianam religionem uſque ad Mahumetum univerſaliter perſeveraſſe. Hoc probat, in eorum ſententia, vaticinium illud de tribus Montibus Sina, Seir, & Pharan paulò ſuperiùs allatum. Hoc etiam parabola illa, quam apud S. Matth. cap. 20. propoſuit Chriſtus de *Patrefamilias, qui exiit primo manè conducere operarios in vineam ſuam*. Quam parabolam Mohammedus filius Iſmaelis, cognomine Albocharius, in parte 30. Alcoranicarum traditionum refert à Mahumeto Propheta ſuo ita expoſitam fuiſſe: اوتي اهل التوراة التوراة فعملوا بها حتى اذا انتصف النهار ثم عجزوا فاعطوا قيراطا قيراطا: ثم اوتي اهل الانجيل الانجيل فعملوا به حتى صلاة العصر ثم عجزوا فاعطوا قيراطا قيراطا: ثم اوتيتم القران فعملتم به حتى غربت الشمس فاعطيتم قيراطين قيراطين فقال اهل الكتاب هولاء اقل منا عملا واكثر اجرا: قال الله هل ظلمتكم من حقكم شيا قالوا لا: قال فهو فضلي اوتيه من اشاء: *Datus fuit Pentateuchus familiæ Pentateuchi, quæ operata eſt in eo uſque ad meridiem: deindè delaſſata eſt, & ſinguli ex illa acceperunt denarium. Deindè datum eſt Euangelium familiæ Euangelii, & operata eſt in eo uſque ad horam nonam: deindè delaſſata eſt, & ſinguli ex ea acceperunt denarium. Tandem datus eſt vobis Alcoranus, & operati eſtis in eo uſque ad occaſum ſolis, & accepiſtis ſinguli binos denarios. Quamobrem dixit familia Libri* (ideſt Judæi, & Chriſtiani.) *Iſti minus operati ſunt, quàm nos, & plus mercedis acceperunt. Reſpondit Deus: Num feci vobis injuriam, detrahens aliquid de mercede veſtra? Reſponderunt: Non. Dixit Deus: Hæc eſt gratia mea, quam dabo, cui mihi adlibuerit.* Si tàm Judæi, quàm Chriſtiani, ex eo, quod operati ſunt, mercedem à Deo receperunt, conſequens eſt, ut benè operati ſint, & eorum religio eo tempore Deo placuerit. Omitto plura alia loca Alcorani, in quibus Mahumetus Chriſtianam probat, & commendat religionem; quia de iis, ubi pertractanda advenerint, agemus. Unum tantùm hìc innuam, qui habetur Sura 16. النحل *de Ape*, verſu 54. his verbis: وله ما في السموات والارض وله الدين واصبا: *Et illi* (ſcilicet Deo) *eſt quidquid in Cælis, & in terra reperitur: & illi eſt religio perſeverans*: ideſt, ut exponit Gelal: وله الطايفة دايما *ſemper habet aliquam gentem, ſeu nationem*, in qua ſcilicet cognoſcatur, ritèque colatur. Verùm, ſi religio Chriſtiana, quemadmodùm Judaica, ante Mahumetum defeciſſet, nulla eo temporis intervallo gens fuiſſet, quæ Deum coleret: & per conſequens religio ejus non fuiſſet perſeverans.

Porrò ex eo etiam comprobatur hæc veritas, quia eo temporis ſpatio, quod inter Chriſtum & Mahumetum interceſſit, & appellatur الفترة ponunt Mahumetani plures Sanctos Chriſtianos, eoſque venerantur: ut S. Georgium, qui ſub Diocletiano, anno Chriſti circiter trecenteſimo, pro Chriſtiana fide occiſus eſt: SS. Martyres, qui ſub Dunaam Judæo, in ipſa Arabia pro eadem fide igne combuſti ſunt, de quibus etiam mentio fit in Alcorano ſub nomine اصحاب الاخدود i. *ſociorum foveæ*: quia juſſu tyranni in foveas plenas ardentibus prunis conjiciebantur. Prætereà fuerunt ſeptem Dormientes apud Epheſum, de quibus in Alcorano Sura 18. الكهف *i. de ſpelunca*, prolixa, licet aliquot fabulis intermixta, narratio continetur. Hos omnes, & alios Sanctos Chriſtianos collocat inter Chriſtum, & Mahumetum Maſaudius: addit tamen: وكانوا مومنين موحدين لاعلى راي النصرانية في هذا الوقت: *Et erant fideles, qui credebant in unum*

Deum, ſed non ex genere Chriſtianorum hujus temporis. Gratis tamen hoc dicit, ut ex ſequentibus patebit.

Gelaledinus in Suram 57. الحديد ideſt *de ferro*, §. 28. exponens ea verba: وجعلنا في قلوب الذين اتبعوه رافة ورحمة ورهبانية ابتدعوها ما كتبناها عليهم الا ابتغاء رضوان الله فما رعوها حق رعايتها فاتينا الذين امنوا منهم اجرهم وكثير منهم فاسقون. *Et poſuimus in cordibus eorum, qui ſecuti ſunt eum* (ſcilicet Chriſtum) *pietatem, & miſericordiam, & profeſſionem Monaſticam, quam ipſimet inſtituerunt, abſque eo, quòd nos præciperemus eam illis, tantummodò ob deſiderium magis placendi Deo: ſed non obſervaverunt eam debita ratione. Porrò illis, qui ex eis crediderunt, dedimus mercedem ſuam: multi autem ex eis prævaricati ſunt:* aſſignat tempus, quo Chriſtiani non ſolùm à profeſſione Monaſtica, ſed etiam à recta Chriſti fide deſciverunt, dùm ita ſcribit: تركها كثير منهم وكفروا بدين عيسى ودخلوا في دين ملكهم وبقي على عيسى كثير منهم فامنوا بنبينا; *Dereliquerunt illam* (ſcilicet vitam Monaſticam) *multi ex ipſis, & abnegaverunt religionem Jeſu, & ingreſſi ſunt in religionem Imperatoris ſui: multi tamen ex ipſis perſeveraverunt in fide Jeſu, & crediderunt in Prophetam noſtrum.* Itaque uſque ad Mahumetum perſeveravit ſaltem in multis germana Chriſti religio. Quod verò addit, multos eam abnegaſſe, & ingreſſos fuiſſe in Religionem Imperatoris, ſeu Regis ſui: primò non convincit, omnes veram Chriſti fidem deſeruiſſe, ſed tantùm multos. Deindè Chriſtiani neque Regem, neque Imperatorem habuerunt univerſaliter ante Conſtantinum: Tantum verò abeſt, ut Chriſtianorum ullus amplexus ſit Imperatoris hujus religionem, ut ipſe potiùs ad Chriſtianam tranſierit. Hoc manifeſtè fatentur Chronologi ipſi Mahumetani, inter quos Abu-Mohammed Ebno-Haram, qui fuit ex genere duodecim primorum Mahumeti aſſeclarum, ita ſcribit. فرق منهم اصحاب اريوس وكان قسيسا بالاسكندرية ومن قوله التوحيد المجرد وان عيسى مخلوق وانه كلمة الله التي بها خلق السموات والارض وكان في زمان قسطنطين الاول باني القسطنطينية اول من تنصر من ملوك الروم وكان على مذهب اريوس هذا: *Secta fuit ex iis* (nempè Chriſtianis) *aſſeclarum Arii, qui fuit Presbyter Alexandrinus, & inter ejus effata fuit Unitas Dei depurata* (à Trinitate Perſonarum) *& quod Jeſus eſſet creatus, & Verbum Dei, quo creavit Cœlum, & terram. Fuit autem tempore Conſtantini primi fundatoris Urbis Conſtantinopolitanæ, qui primus Chriſtianam fidem amplexus eſt ex Imperatoribus Romanis, & ſectatus eſt opinionem hujus Arii.* Fallitur in hoc ultimo, confundens Conſtantinum filium, qui ad partes Arianas tranſivit, cum Conſtantino patre. Nam certum eſt, Conſtantinum amplexum fuiſſe Chriſtianam fidem Orthodoxam, eamque ſaltem per plures annos, retinuiſſe, & in Concilio Nicæno Arii condemnationem approbaſſe. Fatentur hoc Mahumetani in re Hiſtorica magis verſati; inter quos Iſmael Ebn-Aly, in c. De Rom. Imperat. hæc habet: ولعشرين سنة مضت من ملك قسطنطين المذكور اجتمع الفان وثمان مائة واربعون اسقفا ثم اختاروا منهم ثلثمائة وثمانية عشر اسقفا فاقاموا دين النصرانية وحرموا اريوس الاسكندري لكونه كان يقول ان المسيح كان مخلوقا واتفق الاساقفة المذكورون لدى قسطنطين ووضعوا شرائع النصرانية بعد ان لم تكن وكان رئيس هذه البطارقة بطريق الاسكندرية وهذا الاجتماع هو اول الاجتماعات الستة التي تذكرها الروم في كلامهم وتسميها القوانين ويعني بهذه الاجتماعات السنودسات فالسنودسات الاول هذه والثاني بقسطنطينية وكان عدتهم مائة وخمسون اسقفا: *Tranſacto anno vigeſimo Imperii Conſtantini prædicti congregati ſunt duo millia, octingenti, & quadraginta Epiſcopi: deinde elegerunt ex his trecentos, decem, & octo: & ſtare fecerunt* (ideſt confirmaverunt, ſeu ſtabilierunt) *religionem Chriſtianam, & excommunicaverunt Arium Alexandrinum eo quòd diceret, Chriſtum eſſe creatum. Et convenerunt Epiſcopi prædicti coram Conſtantino, & ſanxerunt leges Chriſtianitatis* (ideſt ſacros Canones) *quæ anteà non extabant. Caput autem horum Patriarcharum fuit Patriarcha Alexandrinus. Hoc verò Concilium fuit primum ſex Conciliorum, quæ Romæi commemorant in ſuis ſermonibus, & appellant Canones. Et per hæc Concilia ſignificantur ſynodi, quarum prima fuit hæc. Secunda autem fuit Conſtantinopolitana, centum quinquaginta Epiſcoporum.* Ex hujus igitur inſignis Hiſtorici Mahumetani teſtimonio (cuius, ſicut & aliorum Auctorum Mahumetanorum, quos cito, non omnia errata, præſertim quæ ad rem meam non pertinent, refutare, nec vacat, nec neceſſarium eſt) habemus: Primò, Conſtantinum non pertraxiſſe Chriſtianos ad ſectam ſuam: Sed ad Chriſtianam religionem ab Idolorum cultu ipſum pertranſiſſe. Secundò, Patres Concilii Nicæni non mutaſſe fidem Chriſtianam; ſed eam, quæ jam in toto Orbe communis erat, confirmaſſe. Tertiò, Arium, & ejus aſſeclas, tanquam Chriſtianæ fidei, quæ Chriſtum Deum verum agnoſcebat, violatores, excommunicatos fuiſſe. Quartò, Fidem Chriſtianam in hoc Concilio declaratam, & confirmatam; ab aliis deinde quinque generalibus Conciliis receptam, & confirmatam fuiſſe; quorum ultimum aſſerit celebratum fuiſſe poſt Conſtantinopolitanum tertium بالمدن *in Modon*, ſeu potiùs

tiùs

tiùs in Urbibus Metropolitanis: in eoque interfuiſſe ducentos octoginta novem Epiſcopos. Sed, quidquid ſit de loco hujus Concilii, videtur incidiſſe in tempora Mahumeti; poſt cujus ortum celebrata deindè ſunt perpetua ſerie plura alia Concilia Generalia uſque ad hoc noſtrum ævum; in quibus ſemper eadem Chriſtiana fides aſſerta eſt, damnatis omnibus erroribus, qui adverſus eam exorti fuiſſent. Hoc conſtat apertiſſimè ex iiſdem Conciliis, quæ adhuc extant, veluti linguæ perpetuò loquentes totius Chriſtianitatis.

Reſpondebunt Mahumetani; ſicut lex Moſaica ceſſavit per legem Chriſti, ita hanc per Mahumeti legem abolitam fuiſſe.

Sed nulla hæc eſt reſponſio: nam aliud eſt lex, aliud fides, & religio, ut Mahumetani ipſi docent. Lex continet ritus, ceremonias, & ſanctiones, quæ poſſunt non ſolùm à Deo, ſed etiam à Miniſtris Dei, ubi ita neceſſe fuerit, vel Deo ita placuerit, immutari. At religio, ſeu fides continet res æternæ veritatis, & quæ nullo modo poſſunt variari. Chriſtus nihil hujuſmodi immutavit in Pentateucho, & in religione; licèt quædam clariùs explicaverit, vel hactenùs ignota, ſaltem pleriſque, manifeſtaverit. At Mahumetus plura ſpectantia tàm ad veritates æternas, quàm ad Sacras Hiſtorias, quæ ad eaſdem pertinent veritates, tùm in Pentateucho, tùm in Euangelio partim negavit, partim mendaciis, ac figmentis immiſcuit.

Objicient prætereà: Multis hæreſibus, ac ſectis Chriſtianam religionem diſciſſam, confuſamque fuiſſe.

Verùm hoc non ſatis eſt, ut dici poſſit, Chriſtianos à religione ſua deſciviſſe; vel eamdem religionem periiſſe. Vide Prodromum part. 3. cap. 23. ubi de hac re ex profeſſo fuſiſſimè agitur. Alioquin, cùm Mahumetani fateantur, ſectam ſuam plures ſciſſuras, ſeu hæreſes, quàm religionem Chriſtianam habuiſſe; cogentur etiam fateri, ſe religionem ſuam amiſiſſe. Sufficit, ut, ſi non in tota gente, ſaltem in parte illius illibata religio ſervetur, quæ per certas notas à corrupta, & falſa poſſit dignoſci. Poſtremò, etiamſi in Chriſtiana gente plures ſint nationes hæreſibus infectæ; ferè tamen omnes, & præſertim Græcæ, & Latinæ, quæ ſemper Chriſtiani populi maxima pars, & magis conſpicua fuere, in præcipuis fidei myſteriis, quæ Mahumetus negat, conveniunt: ut in Unitate Dei cum Trinitate Perſonarum: in Chriſti Divinitate, ejuſdemque Crucifixione, ac Morte: in Sacramentis Baptiſmi, Ordinis, Pœnitentiæ, Euchariſtiæ; & in aliis hujuſmodi: in quibus cum Latinis, & Græcis ab ipſo Apoſtolorum tempore, ceteræ ferè Orbis nationes ſemper convenere, hodieque conveniunt: quod argumentum evidentiſſimum eſt, Chriſtianos nunquam à ſua religione, ſaltem quoad potiorem partem, & quoad fundamentalia dogmata; quæ Mahumetus negat, deviaſse, vel aberraſse.

سورة

سورة البقرة مكية مايتان وست وثمانون اية

SURA II.
VACCA
MECCANA:
COMMATUM CCLXXXVI.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم ۞ 2 ذلك الكتاب لا ريب فيه هدي للمتقين ۞ 3 الذين يومنون بالغيب ويقيمون
الصلوة ومما رزقناهم ينفقون ۞ 4 والذين يومنون بما انزل اليك وما انزل من قبلك وبالاخرة هم
يوقنون ۞ 5 اولايك علي هدي من ربهم واولايك هم المفلحون ۞ 6 ان الذين كفروا سواء عليهم
أأنذرتهم أم لم تنذرهم لا يومنون ۞ 7 ختم الله علي قلوبهم وعلي سمعهم وعلي ابصارهم غشاوة
ولهم عذاب عظيم ۞ 8 ومن الناس من يقول امنا بالله وباليوم الاخر وما هم بمومنين ۞
9 يخادعون الله والذين امنوا وما يخدعون الا انفسهم وما يشعرون ۞ 10 في قلوبهم مرض فزادهم
الله مرضا ولهم عذاب اليم بما كانوا يكذبون ۞ 11 واذا قيل لهم لا تفسدوا في الارض قالوا انما
نحن مصلحون ۞ 12 الا انهم هم المفسدون ولكن لا يشعرون ۞ 13 واذا قيل لهم امنوا كما
امن الناس قالوا انومن كما امن السفهاء الا انهم هم السفهاء ولكن لا يعلمون ۞ 14 واذا لقوا
الذين امنوا قالوا امنا واذا خلوا الي شياطينهم قالوا انا معكم انما نحن مستهزءون ۞ 15 الله
يستهزي بهم ويمدهم في طغيانهم يعمهون ۞ 16 اولايك الذين اشتروا الضلالة بالهدي فما ربحت
تجارتهم وما كانوا مهتدين ۞ 17 مثلهم كمثل الذي استوقد نارا فلما اضاءت ما حوله ذهب الله
بنورهم وتركهم في ظلمات لا يبصرون ۞ 18 صم بكم عمي فهم لا يرجعون ۞ 19 او كصيب
من السماء فيه ظلمات ورعد وبرق يجعلون اصابعهم في اذانهم من الصواعق حذر الموت والله محيط
بالكافرين ۞ 20 يكاد البرق يخطف ابصارهم كلما اضاء لهم مشوا فيه واذا اظلم عليهم قاموا
ولو شاء الله لذهب بسمعهم وابصارهم ان الله علي كل شيء قدير ۞

21 يا ايها

21 يا ايها الناس اعبدوا ربكم الذي خلقكم والذين من قبلكم لعلكم تتقون ☼ 22 الذي
جعل لكم الارض فراشا والسماء بناء وانزل من السماء ماء فاخرج به من الثمرات رزقا لكم فلا
تجعلوا لله اندادا وانتم تعلمون ☼ 23 وان كنتم في ريب مما نزلنا على عبدنا فاتوا بسورة من
مثله وادعوا شهداءكم من دون الله ان كنتم صادقين ☼ 24 فان لم تفعلوا ولن تفعلوا فاتقوا
النار التي وقودها الناس والحجارة اعدت للكافرين ☼ 25 وبشر الذين آمنوا وعملوا الصالحات
ان لهم جنات تجري من تحتها الانهار كلما رزقوا منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذي رزقنا من قبل
واتوا به متشابها ولهم فيها ازواج مطهرة وهم فيها خالدون ☼ 26 ان الله لا يستحيي ان يضرب
مثلا ما بعوضة فما فوقها فاما الذين آمنوا فيعلمون انه الحق من ربهم واما الذين كفروا فيقولون ماذا
اراد الله بهذا مثلا يضل به كثيرا ويهدي به كثيرا وما يضل به الا الفاسقين ☼
27 الذين ينقضون عهد الله من بعد ميثاقه ويقطعون ما امر الله به ان يوصل ويفسدون
في الارض اولائك هم الخاسرون ☼ 28 كيف تكفرون بالله وكنتم امواتا فاحياكم ثم يميتكم
ثم يحييكم ثم اليه ترجعون ☼ 29 هو الذي خلق لكم ما في الارض جميعا ثم استوى الى السماء
فسواهن سبع سماوات وهو بكل شيء عليم ☼

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. A. L. M. 2. Iſte Liber; non eſt dubium de eo; *quin ſit à Deo:* directio timentibus *eum*. 3. Qui credunt in Arcanum, & ſtare faciunt orationem (*ideſt obſervant tempora ejus*) & ex eo, quod in ſuſtentaculum præbuimus illis, erogant *in eleemoſynam*. 4. Et qui credunt in id, quod demiſſum eſt ad te (*ideſt Alcoranum*) & *in id*, quod demiſſum fuit ante te (*ideſt Pentateuchum, Pſalterium, & Evangelium:*) & in noviſſimum ſæculum ipſi firmiter credunt. 5. Hi erunt ſuper directionem (*ideſt dirigentur*) à Domino ſuo; & hi erunt felices. 6. Porrò, qui infideles ſunt; æquale *erit* ſuper eos (*ideſt unum, atque idem erit illis*) ſive prædicaveris eis, ſive non prædicaveris eis: non credent. 7. Sigillum impreſſit Deus ſuper corda eorum, & ſuper auditum eorum, & ſuper *a* aſpectus eorum *eſt* cooperimentum: & ipſis *erit* pœna magna. 8. Et ex hominibus aliquis dicit: Credidimus & in Deum, & in diem noviſſimum: & non ipſi cum credentibus (*ideſt, & tamen non credunt.*) 9. Deceptoriè agunt cum Deo, & *cum iis*; qui crediderant, & non decipiunt, niſi animas ſuas, & *non ſentiunt hoc*. 10. In cordibus eorum *eſt* morbus: auxitque illis *Deus* morbum, & ipſis *erit* pœna diſcrucians pro eo, quod mentiti *ſunt*. 11. Et, cùm dictum fuerit eis: Ne corrumpatis in terra; reſpondebunt: Certè quòd nos *ſumus b* redintegrantes. 12. An non certè ipſi ſunt corruptores? Veruntamen non ſentiunt, *ſe eſſe tales*. 13. Et, cùm dictum fuerit eis: Credite, ſicut crediderunt homines: reſpondebunt: An credemus, ſicut crediderunt fatui? Nonne ſanè

a oculo

b ſarci tes.

ipſi

ipſi ſunt fatui ? Sed neſciunt, *ſe eſſe tales*. 14. Et cùm [illegible] iis, qui crediderunt, dicent : Credidimus. At, cùm clam convenerint ad Satanas ſuos, dicent : Certè nos *ſumus* vobiſcum, certè quòd nos illudentes [illegible]. 15. Deus luſum captabit de illis, & extendet illos (*ideſt vitam prorogabit illis*) in exorbitantia ſua attoniti hùc, illùc errabunt. 16. Hi ſunt, qui ^a^ commutaverunt errorem cum directione (*ideſt directionem cum errore, ſeu fidem cum infidelitate*) ſed non eſt lucrata mercatura eorum, & non fuerunt directi. 17. Similitudo eorum *eſt* ſicut ſimilitudo illius, qui studuerit accendere ignem : poſtquam autem *ignis* illuminaverit, quod eſt circa eum, auferat Deus lumen eorum, & relinquat eos in tenebris : non videbunt. 18. Surdi, muti, cæci *ſunt* : ideò ipſi non convertentur. 19. Vel *ſunt ſicut illi*, *quibus ſupervenit* tempeſtas è Cœlo, in qua *ſint* tenebræ, & tonitru, & fulgur. Ponent digitos ſuos in auribus ſuis ad fulmina ſtrepentia *ob* timorem mortis: & Deus circumdans *eſt* infideles *potentia ſua*, *ne poſſint effugere*. 20. Propè eſt, *ut* fulgur rapiat *b* obtutus eorum: quotieſcunque illuxerit eis, ambulabunt in eo: cùm autem tenebras offuderit ſuper eos, ſtabunt. Quòd ſi vellet Deus, procul dubio auferret auditum eorum, & aſpectus eorum: nam Deus ſuper omnem rem eſt potens. 21. O homines ſervite Domino veſtro, qui creavit vos, & eos, qui *fuerunt* ante vos; ut vos timeatis *eum*. 22. Qui poſuit vobis terram *in* ſtratum; & Cœlum *in* ædificium (*ideſt terram pro pavimento*, *& Cœlum pro tecto*) & demiſit è Cœlo aquam, & produxit per eam ex fructibus *varias ſpecies* alimentum vobis. Ne ergo ponatis Deo ſimilitudines (*ideſt alios Deos*) & vos ſcitis, *unum tantum eſſe Deum*. 23. Quòd ſi eſtis in dubitatione de eo, quod demiſimus ſuper ſervum noſtrum (*ideſt de Alcorano*, *quem dedimus Mahumeto*) afferte porrò *unam* Suram ex ſimilitudine ejus (*ideſt ſimilem Suris illius*) & advocate teſtes veſtros (*ideſt Deos veſtros*, *ut adjuvent vos ad hoc*) præter Deum, ſi eſtis veraces. 24. Quod ſi nondum feciſtis *hoc*, nec unquam facietis : timete porrò ignem, cujus materia ad comburendum *ſunt* homines, & lapides: præparatus fuit Infidelibus. 25. Et annuntia illis, qui crediderunt, & fecerunt recta; quòd *erunt* ipſis horti, currunt de ſub eis flumina. Quotieſcunque nutriti fuerint de illis *hortis* ex aliquo fructu *in* alimentum, dicent : Hic *eſt ille*, quo nutriti ſumus anteà. Sed dabitur eis hoc inter ſe aſſimilatum (*ideſt unus fructus ſimilis erit alteri in colore*, *ſed diverſus in ſapore*) & ipſi *erunt* in illis *hortis* Uxores purificatæ: & ipſi in illis perpetuò commoraturi *ſunt*. 26. Porrò Deus non erubeſcet, ut proponat *in* parabolam aliquid *vile*, *velut* culicem : atque etiam aliquid, *quod ſit* ſupra illam: etenim, qui credunt, ſcient, quòd hoc *ſit* veritas à Domino ſuo. Qui autem infideles ſunt, dicent : *c* Cur nam voluit Deus in hoc *d proponere* parabolam ? Errare faciet per eam multos ; & diriget per eam multos: ſed non faciet errare per eam, niſi prævaricatores. 27. Qui diſſolvunt fœdus Dei poſt colligationem ejus; & abſcindunt id, de quo præcepit Deus, ut conjungatur; & corrumpunt in terra: hi *ſunt* perituri. 28. Quomodò non credetis in Deum? Fuiſtis mortui, & vivificavit vos: deindè mori faciet vos; poſteà vivificabit vos; tum ad eum reducemini. 29. Ipſe *eſt*, qui creavit vobis, quod eſt in terra univerſum : deindè intendit in Cœlum, & conformavit illud *in* ſeptem Cœlos ; & ipſe *eſt* in omni re ſciens.

a emerunt errorem, pro commutaverunt.

b oculos.

c Quidnam.
d Quod propoſuit per.

NOTÆ.

INſcriptio hujus Suræ deſumitur ex co, quòd in ea per tranſennam, & ex caſu referatur multis admixta figmentis hiſtoria, quæ habetur in Libro Num. cap. 19. De Vacca rufa, quam juſſu Dei immolavit Eleazarus filius Aharon. Medinæ traditam fuiſſe, pleriſque ſentire videntur. Sed Gelaledinus, quem præcipuè ſequor, ponit مكية او مدنية Meccanam, aut Medinenſem. Verſus illi tribuuntur 286. Aliqui tamen enumerant 287. & tot eſſe videntur, ſi tres illi characteres, qui Suræ præfiguntur, nempè الم A, L, M, pro primo verſu accipiantur. Verùm ſcias, Lector, Expoſitores tàm in loco traditionis Surarum aſſignando, quàm in earum verſibus enumerandis, plerumque inter ſe diſſentire. Neque ego circa hoc nimis ſollicitus, aut ſcrupuloſus ero, cùm ſit rei nullius propè momenti. De mercede hanc Suram legentis ita Mahumetus ipſe apud Zachaſcerium: ...رة التى تذكر فيها البقرة فسطاط ...ران فتعلموها فان تعلموها بركة وتركها حسرة Sura, in qua fit mentio de Vacca, eſt complexio compendium Alcorani. Addiſcite itaque illam: nam illam addiſcere, eſt benedictio: omittere autem illam, benedictionis privatio, ſeu maledictio, vel jactura.

I. الم A. L. M. Quid ſignificent tres iſti characteres; quemadmodùm, & alii ſimiles, qui nonnullis Suris præmittuntur; fatentur ingenuè Expoſitores, ſe ignorare Hinc ſemper Gelal: الله اعلم بمراده بذلك Deus ſcit, quid ipſe voluerit per hos ſignificare. Hoc idem Jahias confirmat his verbis: كان الحسن يقول ما ادرى ما تفسير الم واشباه ذلك من حروف المعجم غير قوما من المسلمين كانوا يقولون اسماء السور وفواتحها قال محمد وذكر بن سلام فى تفسير الم وغير ذلك من حروف المعجم التى فى اوايل السور تفاسير غير متفقة معانيها سوى الذى ذكر عن الحسن قال اعلم وقد سمعت بعض من اقتدى به من مشايخنا يقول ان الامساك عن تفسيرها افضل Dicebat Haſan: Ego non aſſequor, quid ſignificent A, L, M, & hujuſmodi characteres ſcripti per compendium: niſi quod quidam ex Moslemis dicebant, eſſe nomina, & proœmia Surarum. Dixit Mohammed, & meminit Ebnſalam In expoſitione hujuſmodi characterum expoſitores non conveniunt in ſignificatu eorum, præter id, quod meminit Haſan (nempè, neſcio.) Itaque Deus novit: Jam verò audivi quemdam ex Senioribus noſtris, qui in magna habebatur æſtimatione, dicentem: Abſtinere ab explicatione eorum eſt melius: Thalebienſis innumeras hìc congerit Doctorum ſuorum ineptias: verùm in hoc ipſe minùs ineptire videtur, quòd primo loco ponit ſententiam eorum, qui aſſerunt: انها من المتشابهات التى استاثر الله تعالى بعلمه فنحن نؤمن بتنزيلها ونكل الى الله تاويلها Hos characteres eſſe è numero verum myſticarum, quarum ſcientiam Deus ſibi reſervavit: ſatiſque eſſe nobis credere, à Deo traditos fuiſſe; relinquendo ipſi eorum interpretationem. Vide, quæ circa hos characteres eruditè ſcripſit Thomas Erpenius in Prolegomenis, ſeu Præexercitationibus Grammaticæ Arabicæ pag. 180. qui inter alia habet hæc verba: Has Corani proprias eſſe notas, & myſteriorum indices, ſed quorum vera intelligentia, ac certa mortalium nulli, præterquam Mahumedi, conceſſa fuerit, uno ore conſitentur aſſeclæ ejus omnes, etiam intelligentiſſimi. Et nihilominus quidam in iiſdem characteribus explicandis hariolantur: ſed temerè, ut quò ſe vertant (inquit Erpenius) reverà neſciant.

II. Timentibus.] Arabicè المتقين: eſt una ex illis dictionibus, quæ ſæpè occurrunt in Alcorano, & ſignificat timentes, vel caventes. ſæpè autem ſubauditur, vel Deum, vel Gehennam, vel peccatum, præſertim Idololatriæ, vel aliquid hujuſmodi. Reſpondet omninò verbo Scripturali, Timoratis: Latinius dicemus Piis.

III. Arcanum.] Arabicè الغيب propriè ſignificat id, quod abeſt, nec videtur, ſed creditur, qualia ſunt Fidei myſteria. Exponit hìc Gelaledinus: بما غاب عنهم من البعث والجنة والنار Id, quod longè remotum eſt ab eis, nempè reſurrectio mortuorum, Paradiſus, & ignis Gehennæ.

Et ſtare faciunt orationem.] Frequens loquendi modus in Alcorano, quo ſignificatur obſervantia quinque orationum, ſeu precum, quas quinque ſtatis temporibus, partim diei, partim noctis Mahumetani perſolvunt.

VI. Qui infideles ſunt.] Arabicè verbum كفر: propriè dicitur de illis, qui nolunt credere Mahumeto, & Alcorano; præſertim verò de Judæis, & Chriſtianis. Ponitur autem tempus præteritum, pro præſenti, tàm in كفروا Infideles fuerunt, quàm in امنوا Fideles fuerunt, ſeu crediderunt.

X. In cordibus eorum eſt morbus.] Explicat Gelaledinus شك ونفاق, Dubitatio in fide, & impietas.

XI. Ne corrumpatis in terra.] Sæpè occurrit hìc modus loquendi in Alcorano; & per eum ſignificatur tàm latrocinari, deprædari, atque occidere more graſſatorum; quàm pravam doctrinam, atque impia dogmata ſerere inter homines. Opponuntur autem افسد فى الارض corrumpere in terra, vel terram; & اصلحها redintegrare eam, ſeu jam corruptam reſtituere in integrum. Italicè, racconciare.

XIII. Sicut crediderunt homines.] Explicat Gelal. اصحاب النبى Socii Prophetæ: illi nimirùm, qui primò adhæſerunt, & crediderunt Mahumeto,

XIV. Ad Satanas ſuos.] Gelal: روسايهم Principes ſuos, ſeu magiſtros, ac duces errorum. Nimirùm, Judæi quidam ſimulabant coram Mahumeto, & Mahumetanis, ſe credere in illum: ubi verò ad Doctores, ſeu Rabbinos ſuos revertebantur, detegebant illis ſimulationem ſuam.

XVI Commutaverunt errorem cum directione.] Verbum Arabicum اشترى ſignificat propriè commutare vendendo, & emendo unam rem cum alia: ſeu relicta una eligere aliam. Propriè dicendum eſſet, permutaverunt directionem cum errore: ſed Arabicæ linguæ proprietas exigit oppoſitum. Vertere etiam poſſumus, emerunt, vel vendiderunt, vel mercati ſunt.

XVII. Auferat Deus lumen eorum.] Frequentiſſimè occurrit in Alcorano mutatio numeri, ut hoc loco, ubi loquens de uno tranſilit ad multos. In quo videtur Mahumetus ſtylum propheticum affectare: puto tamen, id

id potiùs ex illius oſcitantia proveniſſe. Quid autem ſibi velit his duabus ſimilitudinibus, Expoſitores difficulter, ac violenter expiſcantur. Neque meum eſt in Alcorani ineptiis myſteria invenire.

XXI. *O homines.*] Alloquitur Meccanos concives ſuos idololatras. Quamobrem convincitur hæc Sura ſcripta fuiſſe Meccæ: ut in Proſegomenis ad Alcoranum præmonuimus ex doctrina ipſorum Mahumetanorum.

XXII. *Similitudines.*] Vox Arabica أنداداً ſignificat *ſimilitudines*, & *ſimiles*. Putant quidam hìc ſacras imagines damnari. Verùm dubium non eſt, quin de idolis Meccanis ... .

Et vos ſcitis.] Sæpiſſimè abſolvit Alcoranus periodos, per hæc verba: *Vos ſcitis*: *Illi ſciunt*; *Si ſciretis*: *Si ſcirent*, & alia hujuſmodi: quibus Expoſitores juxta loci exigentiam aliquid ſubjungunt è ſuo cerebro, ſunt enim velut apoſiopeſes.

XXIII. *Quòd ſi eſtis in dubitatione.*] Nimirum, ſi dubitatis, Alcoranum traditum eſſe à Deo, componite Suram unam ejuſdem ſtyli, & elegantiæ. Quòd ſi hoc efficere non potueritis, intelligite, Alcoranum eſſe opus Dei.

XXIV. *Homines, & lapides.*] Nomine lapidum intelligit Gelal idola lapidea: & per hoc vult exprimi vehementiam ignis Gehennæ, cui lapides ſint pro lignis.

XXV. *Horti currunt de ſub eis flumina.*] Sexcenties hoc in Alcorano repetitur. Quòd autem dicuntur flumina currere ſub hortis; explicat Gelal; تحت أشجارها وقصورها *ſub arboribus eorum, & palatiis eorum.*

Quotieſcunque nutriti fuerint.] Sententia eſt: Erunt ibi poma diverſi ſaporis, ſed adeò ſimilia in colore, ut primo aſpectu nihil inter ſe differre videantur. Gelaledinus intelligit de iiſdem fructibus Paradiſi inter ſe ſimilibus. Sed Zamchaſcerius de ſimilibus fructibus hujus mundi, quibus in eo anteà nutriti fuerant.

Uxores purificatæ.] Explicat Gelal. من الحور وغيرها مطهرة من الحيض وكل قذر; *Ex Puellis nigriocülis*, *& aliis purificatis à menſtruo*, *& omnibus ſordibus.* De his fœminis Paradiſi ita Jahias ex relatione Maleki, qui id acceperat ab Alhaſano. قال رسول الله صلى في نساء اهل الجنة يدخلنها عربا اترابا لا يحضن ولايلدن ولا يمتخطن ولا يقضين حاجة; *Dixit Legatus Dei Mahumetus de mulieribus Paradiſi: Ingredientur in illum* (Paradiſum) *junctæ conjugibus ſuis, iiſdem coætaneæ: non patientur menſtrua: non parient: non emungent nares; non abſolvent neceſſitatem*, egerendo ſcilicet cibi, potuſque excrementa. De hortis autem Paradiſi hæc habet idem Auctor: قال محمد يعنى بساتين يجرى من تحتها نعني الى شجرها لا الى ارضها يحيى قال: بلغنى عن ابان بن عياش عن انس بن مالك قال: انهار الجنة تجرى من غير حدود الماء واللبن والعسل والخمر وهو ابيض كله ... الياقوت:

Dixit M... ... antur (per h... *ſub... ... arbores e... ram ... it Jahias ... Audivi ... ſci ex ... Anaſi filii Ma... dicentis: F... Paradiſi ... ſine terminis aqua, lacte, melle & vino, quod eſt totum album. Limus autem fluminis Paradiſi eſt muſcus fragrantiſſimus: ... ſunt margaritæ, & hyacinthi.*

XXVI. *Porrò Deus non erubeſcet.*] i. non dedignabitur proponere parabolas etiam in rebus vilioribus, qualis eſt culex. Vult autem Gelal ... صغار البق idest, *culicem minorem*: & cum dicitur: ما فوقها *quod ſit ſupra illum*, innui culicem majorem, vel quid aliud majus culice. Huic ſententiæ occaſionem dediſſe fingit Jahias: ان الله لما ذكر فى كتابه العنكبوت والنملة والذباب قال المشركون ماذا اراد الله بذا فى كتابه وليس يقرون ان الله انزله ولكن يقولون للنبى ان كنت صادقا فما اراد الله بهذا مثلا *Quia, cùm Deus mentionem feciſſet in Libro ſuo* (nempe Alcorano) *de aranea, de formica, de muſca: dixerunt Idololatræ: Quidnam ſibi voluit Deus commemorando hæc in Libro ſuo; Neque volebant aſſentiri, Deum eſſe auctorem hujuſmodi Libri; ſed dicebant Prophetæ: ſi es verax, dic nobis, quare voluit Deus in hiſce rebus proponere parabolas.*

XXVII. *Et abſcindunt id, quod præcepit Deus, ut conjungatur.*] Explicat Gelal: من الايمان بالنبى والرحم وغير ذلك: *Cujuſmodi eſt fides in Prophetam* (nempe Mahumetum) *& vinculum cognationis, & alia hujuſmodi.* Hæc nimirùm non ſunt abſcindenda, neque violanda.

XXVIII. *Et fuiſtis mortui.*] Hujuſmodi argutiæ ineptæ occurrunt identidem in Alcorano. Hic autem exponit Gelal: قد كنتم امواتا نطفا فى الاصلاب فاحياكم فى الارحام ثم يميتكم عند انتهاء اجالكم ثم يحييكم بالبعث ثم اليه ترجعون بعد البعث: *Jam fuiſtis mortui, dùm eratis ſperma in lumbis patrum veſtrorum: & vivificavit vos in uteris matrum veſtrorum. Deindè morti tradet vos, cùm ad metam vitæ veſtræ perveneritis. Tùm vivificabit vos in die reſurrectionis: poſtea ad eum reducemini, poſtquam reſurrexeritis.*

XXIX. *Intendit in Cœlum.*] Arabicè eſt استوى *adæquavit ſe*, quaſi totum animum applicuerit: quamobrem Explicat Gelal: قصد الى السماء بعد خلق الارض: *Poſt creationem terræ intendit*, ſeu applicuit animum, & compoſuit ſeſe totum ad creandum *Cælum*.

REFUTATA.

I. Quos omnino [illegible] tres illi characteres ſolitarii in principio hujus Suræ, quemadmodum alii aliis Suris præfiguntur, [illegible] ii eorum cognitio Deo tantum reſervatur, neque ab hominibus poſſunt intelligi. Deus porro non indiget characteribus, vel Scriptura ad aliquid cognoſcendum. Illud igitur, quod primò præfert Alcoranus otioſum eſt & inutile.

II. Cùm Alcoranus à laude ſui ipſius exorditur, & de veracitate ſua dubium nullum eſſe pronunciat: manifeſtæ falſitatis convincitur: non enim ſolùm plura dubia, ex quibus Moslemi nequeunt ſe expedire, ſunt in Alcorano circa ejus veritatem: ſed etiam plurima falſa & mendacia, ut deinceps patebit.

III. Præcipit Mahumetus hominibus, ut credant in Alcoranum, Pentateuchum, Euangelium, & alios Sacros Libros. Sed hoc eſt præcipere repugnantia inter ſe, & omninò impoſſibilia. Quomodo enim credere poſſumus in Alcoranum, ſimulque in Euangelium, & Pentateuchum; ſi Alcoranus deſtruit pleraque eorum, quæ ſunt in Euangelio, & depravat plurima, quæ ſunt in Pentateucho: & multa in utroque prædicta de ſe fuiſſe affirmat, quæ in neutro reperiuntur, nec unquam reperta ſunt? Frivolum verò & prorſus inane eſt hic effugium Mahumetanorum dicentium: Pentateuchum & Euangelium à Judæis & Chriſtianis fuiſſe corruptos: Mahumettum verò habuiſſe hos libros legitimos & incorruptos. *Contra hanc Mahumetanorum calumniam fuſius alibi differui, & alii etiam Sanctiſſimi, doctiſſimique Viri argumentis prorſus inſolubilibus diſſeruerunt. Inter hos præcipui ſunt; S. Hieronymus in Iſaiam cap. 6. Origenes in Iſaiam lib. 8. S. Auguſtinus de Civ. Dei lib. 13. cap. 13. & inter recentiores Eminentiſſimus Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Verbo Dei cap. 2. quem alii poſteriores ſequuntur.

Fateor, non defuiſſe etiam ex noſtris quoſdam, & quidem ſanctitate, ac doctrina inſignes, qui à Judæis vetus teſtamentum in odium Chriſti corruptum fuiſſe, in iis, quæ ad ipſum ſpectabant, exiſtimaverint. Verùm hi nullo modo loquuti ſunt, nec loqui potuerunt de corruptione univerſali, aut ſubſtantiali; ſed de minus, vel alterius loci depravatione, quæ in eo ſita eſſet, quòd cùm in Hebraico textu duplex eſſet lectio; Judæi eam, quæ Religioni Chriſtianæ magis favebat, omittentes, minus favorabilem retinuerunt. Quòd verò dolo malo in tota Scriptura, vel in aliqua parte ejus depravanda conſpiraverint; nullo modo credendum eſt.

Verùm, quia hic eſt Mahumetanorum Achilles, quo maximè prophetam ſuum, ejuſque Alcoranum ab impoſtura, & mendaciis vendicare nituntur; &, ſi hic ad terram cadat; tota Saracenicæ ſuperſtitionis moles ſimul corruat neceſſe eſt; præcipua hìc argumenta, quibus Sacrorum Veteris, novique teſtamenti librorum

(quos Mahumetani, التوراة والانجيل *Pentateuchi & Euangelii* nomine deſignant) integritas probetur, ex prima parte Prodromi delibabo.

Suppono autem, ad hoc ut aliquis liber dici poſſit integer, & incorruptus, non eſſe neceſſarium, ut nullum in eo Scripturæ erratum, vel defectus verborum, vel lectionum varietas nulla reperiatur: alioqui nullus penè liber dici poſſet incorruptus; & Alcoranus ipſe eſſet corruptiſſimus, cujus nullum eſt Arabicum exemplar ab ipſis Mahumetanis, vel diligentiſſimè ſcriptum, reperire, in quo non plura ſint amanuenſis errata. Adde ſexcentas eſſe in eo varias lectiones. Præterea in Surarum inſcriptionibus, & in periodorum numeris, nullum penè exemplar cum alio convenire. Poſtremò certum eſt, Alcoranum, quo Perſæ utuntur in rebus eſſentialibus, ab eo, quem Turcæ habent, differre. Quid verò, ſi de Alcorani in alias linguas verſionibus loquamur? Vix earum pleræque Alcoranum redolent.

Fatemur igitur in Sacris veteris, novique teſtamenti libris, aliquot menda, vel defectus tàm in ſuis fontibus, quàm in verſionibus, vel ex amanuenſium incuria, vel ex minus attenta interpretum inſpectione reperiri. Negamus tamen, propterea corruptos, vel depravatos eſſe dicendos. Et licèt quidam putent, in Textu Hebraico [illegible] Chriſti non[illegible] corrupta fuiſſe: hoc tamen ab omni prorſus veritate, imò & veriſimilitudine abhorret, idque nullo modo fieri potuiſſe, mox probabimus. Multò verò minus concedimus, Euangelium, in odium Mahumeti, ut ipſe deblaterat, depravatum fuiſſe.

Primum, ac præcipuum fundamentum certiſſimæ hujus aſſertionis eſt Divina Providentia, ad quam ſpectat legem ſuam inter homines conſervare unà cum iis libris, qui ad veram Dei agnitionem, cultumque legitimum ſunt neceſſarii: alioqui omnia erunt confuſa, incerta, ac tenebris plena. Quin & pro Mahumetanis ipſis res malè ageretur: nam cùm hi Sectam, ac legem ſuam (licèt falsò) Pentateuchi, & Euangelii oraculis ſtabilire ſe putent: ſi hæc depravata ſint, ac proinde fide careant; Religionis ſuæ veritatem nullo modo oſtendere poſſunt, vel comprobare, neque ſatis eſt, ſi dicant, ex [illegible] Alcoranum: nam Alcoranus in hac controverſia eſt pars, neque poteſt in propria cauſa teſtis eſſe, vel judex.

Secundum hujus veritatis argumentum, eſt accuratiſſima diligentia, ac vigilantia, qua Hebræi veteris teſtamenti, Chriſtiani verò tàm novi, quàm veteris libros ſemper cuſtodierunt. Incredibile eſt quantum hac in re illi ſemper fuerint accurati etiam ante ortum Mahumeti. Non ſolùm libros omnes, & capita librorum, ſed etiam periodos, dictiones, characteres, & apices in Sacris bibliis enumeravere. Tantam verò ac tàm exactam curam in Sacris Codicibus exſcribendis adhibent, ut in ſuperſtitionem degenerare videantur. Viginti de hoc præcepta enumerat

*Vide Prodromum p. 1. cap. 2. & ſeqq.

Refut. in Alcoranum. B R. Moy-

R. Moyſes in tractatu de Lib. leg. cap. 10. inter quæ illa ſunt, ut ſi in ſcribendo, literula ulla per incuriam vel addatur, vel detrahatur, vel ſi unus character ab alio nimis diſtet, vel eidem plus juſto adhæreat, totus liber profanus habeatur. Multò verò major, licèt ab omni ſuperſtitione immunis, eſt, ſemperque fuit Chriſtianorum cura in Sacris Scripturis, & præſertim Euangeliis aſſervandis, & venerandis. Non enim ſolùm in Eccleſiis, ſed etiam in privatis domibus illas habere perpetuò conſueverunt. Et cùm ſæpè ab Idololatris eas depromere, ſibique tradere juberentur, bonorum potiùs, vitæque jacturam facere, quàm Sancta canibus dare eligebant. Mos etiam ſemper fuit quotidie in publicis Conventibus, dum Sacra celebrarentur, eaſdem populo à Miniſtris ad hoc ſpecialiter deputatis recitari.

Tertium argumentum eſt: A primo uſque Chriſtianæ religionis ſæculo Sacras Scripturas per univerſas terrarum orbis provincias, ac nationes vulgatas fuiſſe, eaſque in omnium propè gentium linguas ex Hebraicis, Græciſque fontibus fuiſſe tranſlatas: & prætereà fontes ipſos, tùm Hebræorum, tùm Chriſtianorum opera ad omnes æquè nationes promanaſſe. Teſtantur hoc S. Auguſtinus libro ſecundo de Doctrina Chriſtiana cap. 5. & tract. in pſal. 105. Theodoretus lib. 5. de curan, Græcor. affect. S. Joan. Chryſoſt. in Joan. c. 1. homil. p. S. Hieron. præfat. in Euan. ad Damaſum. Vixerunt hi omnes longè ante Mahumetum: & hodie quoque extant hujuſmodi verſiones, quæ omnes ſi non in verbis, ſaltem in ſub[illegible] ſententiæ, & in rerum geſtarum narrationibus conveniunt, [illegible] manifeſtè probat, Sacras Scripturas non fuiſſe corruptas. Sed dato etiam in harum aliqua defectum eſſe ſubſtantialem, id tamen Sacrorum voluminum integritati nullum inferret præjudicium: hujuſmodi enim defectus ex tot aliarum verſionum, & ex originalium Textuum collatione facillimè deprehenderetur. Quòd ſi ob hanc cauſam Sacræ Scripturæ corruptæ dicendæ eſſent; corruptus etiam, imò corruptiſſimus dicendus eſſet Alcoranus, cùm multi illum praviſſimè deſcripſerint, & in alias linguas peſſimè converterint.

Quartum eſt; Neque cauſas, neque tempus, neque auctores corruptionis hujuſmodi poſſe aſſignari. Cur enim Judæi teſtamentum vetus corrumperent? In odium, inquiunt, Chriſti, & Chriſtianorum, ne ea, quæ illis favebant, apparerent. Atqui ſi res rectè perpendatur, hoc ſine aperta calumnia dici non poteſt. Primò enim in Hebraico Textu reperiuntur hodie non ſolùm vaticinia illa omnia, quæ in novo teſtamento à Chriſto Domino, ejuſque diſcipulis allegantur: verùm & alia multa: & utraque ob proprietatem Hebraicæ linguæ interdum clariora, & efficaciora, quàm in ipſa latina vulgata: neque dubitari poteſt, quin ſi Hebræi tantum ſcelus perpetrare voluiſſent; hæc etiam, & multò majori ratione ſubſtuliſſent. Nec minor Mahumetanorum calumnia, imò inſania eſt, dùm Judæos Pentateuchum, Chriſtianos verò Euangelium corrupiſſe, audacter affirmant, quò vaticinia, quæ in iis de Mahumeto, ejuſque ſecta prædicta erant, abolerent. Etenim tàm Pentateuchus, [illegible] Libri [illegible] rant [illegible] & t[illegible]o [illegible] batur: & [illegible] mani[illegible]ncitur, qui pauci hodie [illegible]ſuntur Codices, præſertim Hebraici veteris teſtamenti, quorum antiquitas ortum Mahumeti longè ſuperat, & [illegible] modernis Codicibus omninò conveniunt. Quòd ſi vel in his, vel in aliis exemplaribus originariis, aut verſionibus eſt aliquod diſcrimen, qualecumque illud ſit, nihil ad Mahumetum, vel ad ejus Sectam pertinet, ſed ex amanuenſium, vel interpretum minori attentione, quàm [illegible]erat, contigiſſe cognoſcitur.

Quintum eſt, quia nulla gens tàm barbara, atque impia fingi, nedum reperiri poteſt, quæ publico, communique aſſenſu ad corrumpendos libros illos conveniat, quos religionis, regnique ſui fundamenta, ac baſes agnoſcit, & veluti Sacroſanctos veneratur.

Convenit deinde corruptionis hujus tempus aſſignare, quod ſanè ante Chriſti adventum [illegible]e non potuit, cùm nulla tunc fuerit cauſa [illegible] ſuperiùs aſſignatis; Chriſti ſcilicet ipſius, & [illegible]ultò minus Mahumeti, memoriæ abolendæ [illegible]piditas. Hùc accedit, quòd ſi Judæi hoc ſcelus perpetraſſent, neque Chriſtus, neque Apoſtoli ab illis incuſandis abſtinuiſſent. Atqui non [illegible]olùm hoc non fecerunt, ſed oppoſitum potiùs [illegible]ocuere, dum ſæpè ad Sacrarum Scripturarum [illegible]ſtimonia Judæos, & præſertim Sapientiores [illegible]ovocabant. Sed neque poſt Chriſti adventum potuerunt Sacra volumina corrumpi, cùm jam in manibus Apoſtolorum, aliorumque ſine numero, qui à Judaiſmo ad Chriſtianam fidem tranſierant, aſſervarentur. Præterquamquòd impoſſibile eſt, univerſos Judæos, qui per totum orbem diſperſi erant, in depravandis ſacris libris ſuis unanimi conſenſu conſpiraſſe.

Loquendo autem de novo teſtamento, nullo modo potuit à Chriſtianis ante Mahumeti adventum in odium ejuſdem Mahumeti depravari ob jam dictas rationes. Neque etiam poſt adventum Mahumeti, ob cauſas, quas mox afferemus.

Porrò ſi de Auctoribus hujus corruptionis agatur, manifeſtiùs agnoſcetur, nullo modo illam fieri potuiſſe. Neque enim dici poteſt, paucos aliquos ad hoc conveniſſe: ſed cogimur aſſerere, Judæos omnes ad Pentateuchum depravandum, omneſque Chriſtianos ad corrumpendum Euangelium unanimi conſenſu conſpiraſſe. Nam ſi aliqui tantùm hoc feciſſent (quod ſanè non negamus fieri potuiſſe) ſtatim ab aliis omnibus deprehenſi fuiſſent, nec poterant hi pauci univerſum terrarum orbem pervagari, atque omnes Judæorum Synagogas, domoſque penetrare: omnes Chriſtianorum Eccleſias, atque ædes privatas pervadere, ut omnes Pentateuchos, omnia Euangelia, omnes ſacros libros tot idiomatibus exſcriptos; in tàm multis doctiſſimorum virorum commentariis, & gloſſis inſertos, corrumperent, quò ex iis Chriſti, vel Mahumeti nomen, & memoriam abolerent. Multi ſaltem Codices integri, illibatique remanſiſſent, è quibus hodie proculdubio aliqui reperirentur.

Hùc

... re ſua-
... a, ... tiones
... ſe
..., ... religione ... nt,
aut diverſæ; cujuſmodi ſunt Chr... & Hebræi: Latini, & Græci: Orientales, & Occidentales. Unica dictio addita à Latinis in ſymbolo fidei, non ad aliquid de veritate detrahendum, ſed ad eamdem veritatem magis explicandam, tàm magnum inter eos, & Græcos odium peperit, ac diſſidium, ut quantumvis plurieſ Græci in generalibus Conciliis additionem illam approbaverint, adhuc tamen inter eos, & Latinos ſciſſura perſeveret. Magis verò mirabile videtur, quòd cùm Ariani, qui Chriſti Divinitatem negabant, in infinitum propè numerum excreviſſent, & pro ſe Imperatores haberent, ut Mahumetani ipſi in ſuis hiſtoriis fatentur; attamen ne verbum quidem, quod Chriſti Divinitatem probaret, in Sacris Scripturis corrumpere auſi fuerint. Quòd ſi etiam darēmus, aliquos Judæos, vel Chriſtianos in Arabia aliquid in odium Mahumeti in Euangelio, vel Pentateucho depravaſse; poterant ne hi pauci, in remotiſſimo mundi angulo poſiti, cæteros omnes terrarum orbis Chriſtianos, vel Judæos, quorum plures non niſi poſt aliquot ſæcula Mahumeti nomen audiverunt, in ſuum ſcelus pertrahere?

Hoc porrò argumentum eò magis Moslemos urget, quò Mahumetus ipſe non ſemel in Alcorano fatetur, Pentateuchum, & Euangelium, cæteroſque ſacros libros, à Chriſtianis, & Judæis depravatos non fuiſſe, niſi poſtquam ſeſe Prophetam cœpit venditare: ut ſuis locis videbimus.

Præterea dum Mahumetus toties affirmat in Alcorano, neceſſariò credendum eſſe in Pentateuchum, & Euangelium: & Judæis, ut juxtà Pentateuchum; Chriſtianis autem, ut juxta Euangelium judicent, præcipit: Mahumetanis verò, ut ſimul cum Alcorano utrumque recipiant, ac venerentur: & toties utrumque laudat, & commendat tamquam duces veritatis, lucernas illuminantes, & vias rectas ad ſalutem; ſupponit, non ſolùm hos libros extare, ſed etiam integros eſſe, & incorruptos. Neque poterat loqui de alio Pentateucho, & Euangelio, quàm de iis, quos Judæi, & Chriſtiani tunc habebant, & nunc etiam habent. Nec Doctores ipſi Mahumetani alium Pentateuchum, vel aliud Euangelium agnoſcunt. Et quidem, quod ad Pentateuchum attinet, nullum dubium eſſe poteſt cùm ita apertè de illo loquatur Alcoranus. De Euangelio autem ita ſcribit Aly Abulhaſanus Ebnalhoſeinus Maſaudienſis. ان المسيح مر

بحيرة الطبرية وعليها اناس من الصيادين
والقصارين فدعاهم الي الله وقال لهم اتبعوني
تصيدون البشر فاتبعه ثلاثة من الصيادين وهم
بنوا زبدي واثنا عشر من القصارين وقد ذكر متي
ويوحنا ومرقوس ولوقا وهم الحواريون الاربعة الذين

نقلوا الانجيل والفوا خبر المسيح وما كان من
مولده وكيف عمده يحيي بن زكريا وهو يحيي
المعمدي وما فعل من العجايب واظهر من المعجزات
وما ناله من اليهود الي ان رفعه الله اليه وهو
ابن ثلاثة وثلاثين سنة وفي الانجيل خطب طويل
في امر المسيح ومريم ويوسف النجار اعرضنا عن
ذلك لان الله تعالي لم يخبر من ذلك في
كتابه ولا خبر به محمد نبيه.

Tranſivit Chriſtus juxta lacum Tyberiadis, ubi erant aliquot piſcatores, & fullones, vocavitque illos ad Deum, & ait: Venite poſt me, & piſcabimini homines. Secuti ſunt igitur eum tres ex piſcatoribus, qui erant filii Zebedæi: & duodecim ex fullonibus. Inter hos commemorantur Matthæus, Joannes, Marcus, & Lucas: ſuntque illi quatuor Apoſtoli, qui ſcripſerunt Euangelium, & hiſtorias de Chriſto, & de eo, quod ſpectat ad illius nativitatem, & baptiſmum per Joannem filium Zachariæ, cognomine Baptiſtam, itemque de miraculis, ac prodigiis illius, & de eo, quod pertulit à Judæis, donec Deus elevavit eum ad ſe in Cœlum, cùm eſſet annorum triginta, ac trium. Fuit autem in Euangelio prolixa narratio eorum, quæ ſpectant ad Chriſtum, & Mariam, & Joſeph Carpentarium. Nos tamen ab illis recedimus, quia nullam mentionem facit Deus in libro ſuo, neque commemorat ea Mahumetus Propheta ejus. Nihil refert, quòd nulla mentio fiat in Alcorano de multis rebus, quæ habentur in Euangelio, vel etiam quòd aliqua ex his ab eodem negentur. Imò hinc apparet maniſeſtiùs falſitas Alcorani, cùm taceat, vel neget ea, quæ ipſemet implicitè, imò apertè fatetur, dum toties Euangelium commendat. Præterea Iſmael filius Aly in ſua hiſtoria loquens de Chriſtianorum gente hæc habet: واما

الانجيل فهو كتاب يتضمن اخبار المسيح عم
من ولادته الي وقت خروجه من هذا العالم كتبه
اربعة نفر من اصحابه وهم متي كتبه بفلسطين
بالعبرانية ومرقس كتبه ببلاد الروم باللغة
الرومية ولوقا كتبه بالاسكندرية باللغة
اليونانية ويوحنا كتبه بافسس باللغة
اليونانية ايضا : *Euangelium eſt liber, qui geſta Chriſti continet ab ejus ortu uſque ad exitum ex hoc mundo. Scriptum fuit à qua-*

tuor viris ex iis, qui eum ſequebantur: fuerunt autem: Matthæus, qui ſcripſit illud in Palæſtina idiomate Hebraico: Marcus, qui ſcripſit illud in regione Romanorum lingua Romana: Lucas, qui ſcripſit illud Alexandriæ idiomate Græco: & Joannes, qui ſcripſit illud Epheſi item Græcè. Præterea Ahmedus, filius Abdolhalimi, idem confirmat in Apologia ſua his verbis: [illegible] المسيح تكلم بالعبرانية وترجم [illegible] بلغة اخري كما الّفوا احد الاناجيل باليونانية والاخري بالسريانية والاخري بالرومية وواحد بقي عبرانيا *Chriſtus Hebraicè locutus eſt: ejus autem ſermo in alias linguas translatus fuit. Unum enim ex Euangeliis Græcè, aliud Syriacè, aliud Latinè ſcriptum fuit. Unum autem remanſit Hebraicè.* Fallitur in eo quod putat, unum ex Euangeliis Hebraicè, aliud verò Syriacè ſcriptum fuiſſe. Verùm hoc parvi refert. Accedit his duobus tertius Sciaher Settanius, quem citat Ebnosaidus Mogrebinus, in eo, quod de Chriſto ſcripſit in hæc verba: ثم ان اربعة من الحواريين وهم متي ولوقا ومرقس ويوحنا اجتمعوا وجمع كل واحد [illegible] انجيلا وخاتمة انجيل متي ان المسيح قال اني ارسلتكم الي الامم كما ارسلني ربي اليكم فاذهبوا وادعوا الامم باسم الاب والابن وروح القدس: *Quatuor ex Apoſtolis, ſcilicet Matthæus, Lucas, Marcus, & Joannes ſimul convenere: & quilibet eorum collegit Euangelium. Ultima autem verba in Euangelio Matthæi ſunt hujuſmodi: Dixit Chriſtus Apoſtolis: Ego mitto vos ad gentes, ſicut miſit me Dominus meus ad vos. Ite ergo, & vocate gentes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Neſcio utrum ex malitia, an ex inſcitia, vel oſcitantia ſcriptum ſit ربي Rabbì: *Dominus meus*: pro ابي Abì: *pater meus*: & relicta fuerint verba; *baptizantes eos*.

Nullum aliud proferunt, neque proferre poſſunt Mahumetani Euangelium, præter hæc quatuor, ſeu præter hoc unum à quatuor Euangeliſtis ſcriptum. Quamvis enim alia ab Hæreticis Euangelia conficta fuerint, nullum tamen ex iis fuit ab Eccleſia Chriſtiana receptum; id quod Mahumetanos ipſos minimè latet: nam Ahmedus Ebnedriſius meminit quinti Euangelii, quod ipſemet agnoſcit, & fatetur ſpurium; ita enim ſcribit: الانجيل الخامس يسمي انجيل الصبوة ذكر فيه الاشياء التي صدرت من المسيح [illegible] في [illegible] بنسبة لبطرس عن مريم [illegible] زيادة ونقصان [illegible] فيذكر [illegible] قدوم المسيح ع م وامه رضي الله عنها [illegible] النجار رضي الله عنه الي صعيد مصر ثم عودته الي ناصرة *Quintum Euangelium appellatur Euangelium de* [illegible] *enarratur id, quod pertinet ad infantiam Chriſti. Petro tribuitur, qui illud ſcripſerit ex relatione Mariæ Sanc. Mem. Multa in eo abundant, multa deſunt. & referuntur ibi mirabilia, quæ operatus eſt Chriſtus* (puer) *& adventus ejus cum matre ſua, & Joſeph Carpentario in Thebaidem Ægypti, & reditus illius in Nazaret.* Hujus Euangelii de Salvatoris infantia, multi etiam ex noſtris meminere, & tamquam apocryphum ſemper fuit ab Eccleſia rejectum, neque poſſunt eo, vel aliis hujuſmodi Euangeliis Moslemi uti contra nos; quemadmodum neque nos contra Moslemos Alcorano, qui ſcriptus fuit à Moſeilma, vel aliis æmulis Mahumeti. Quamvis enim hujuſmodi Alcorani ab aliquibus, imò à plurimis recepti fuerint, nunquam tamen communi Mahumetanorum conſenſu ſunt approbati. Verùm neque hæc Euangelia apocrypha quidquam Mahumetum, vel Mahumetanos juvant, cùm in illis ne minima quidem mentio illius, vel ejus ſectæ reperiatur.

Omitto, utpotè leviſſima, nulliuſque momenti argumenta, quibus Moslemi Pentateuchum, & Euangelium, cæteroſque ſacros libros corruptos fuiſſe, probare conantur: hæc enim poterit, qui volet, in Prodromo recognoſcere: & ex ipſo Alcorano deſumo ego argumentum ſatis validum contra ipſos. Sect. 15. quæ inſcribitur الحجر سورة Sura de Hegra, inducitur Deus ita loquens: انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون *Nos certè demiſimus commonitionem: & profectò nos cuſtodiemus illam.* Nomine الذكر idest, *Commonitionis*, ſeu commemorationis intelligitur à Mahumetanis Expoſitoribus aliquando Pentateuchus, & Euangelium, aliquando Alcoranus, aliquando demùm omnes libri ſacri. Hoc tamen loco Gelaleddinus, Zamchaſcerius, Jahias filius Salami, & alii, quos videre licuit, intelligunt ſolum Alcoranum. Sed immeritò, cùm nullo modo Deus ita illum cuſtodierit, ut non multa in eo mutatio facta ſit, ut jam ſuprà, & in Tractatu de Alcorano demonſtravimus. Verùm, eſto Deus Alcoranum illibatum cuſtodierit: peto à Moslemis quare Pentateuchum etiam, atque Euangelium non debuit cuſtodire, cùm Mahumetus ipſe jubeat, tàm Alcoranum ipſum, quàm Pentateuchum, & Euangelium, & reliquos ſacros libros pari veneratione ſuſcipi, & tamquam verbum Dei recognoſci, ac ſervari?

Poſtremò ſi Moslemi obſtinatè contendant,

Pentateuchi, & Euangelii libros, quibus nunc Judæi, & Christiani utuntur, esse corruptos, ostendant ipsi nobis utrumque, & illud utrumque incorruptum. Sed tamen probent solidis rationibus, & certis argumentis, esse verum, & legitimum, ut de illius veritate, & integritate dubitari non possit. Hoc verò nunquam fecerunt, nec unquam facere poterunt.

Placuit hæc fusiùs disserere, quia hinc pendet omnis nostra contra Mahumetanos victoria. Pergo jam ad reliqua.

IV. Tam hoc loco, quàm alibi sæpè in Alcorano manifestè docetur, hominem non liberè, sed necessariò peccare. Hoc enim probat id, quod hìc dicitur: *Unum atque idem esse prædicare infidelibus, ac non prædicare, cùm nullo modo credituri sint. Eos mutos esse, surdos, ac cæcos: non sentire, non animadvertere, nescire.* Hoc ipsum innuit similitudo illa hominis, cujus lumen Deus extinguit, & relinquit eum penitùs in tenebris. Item comparatio illa tempestatis, quæ alioqui ineptissima est, & claudicat utroque pede. Cùm enim antè dixisset, infideles, seu illos, qui non credunt, esse surdos, cæcos, ac mutos, idque Dei operæ tribuisset, postea asserit, eos tantùm esse surdos, quia ipsi ponunt digitos in auriculas, ne audiant: cæcitatem verò removet, dum dicit, eos videre fulgura, & ambulare ad lumen eorum; cæcenus verò non ambulare, quatenus Deus fulgura coruscare non sinit. Atqui impium est putare, Deum alicui homini necessarium ad æternam salutem lumen denegare, vel auferre, præsertim dum eo benè utitur, sicut isti finguntur uti, dum ambulant in illo. Magis verò inconsequens est id, quod additur: Deum, si voluerit, ablaturum auditum, ac visum eorum. Si enim cæci jam & surdi erant, non erat, cur Deus auribus, & oculis eos privaret.

Putabit aliquis hanc Alcorani doctrinam non esse à Sacris Scripturis alienam; quæ sæpè docent, Deum indurare corda, seducere, seu in errorem inducere, & alia hujusmodi. Sed immensa est distantia inter sensum intentum à Spiritu Sancto in sacris litteris, & inter sententiam verborum Alcorani: nam Mahumetani Doctores volunt in Alcorano doceri necessitatem peccandi, & Deum Auctorem esse peccati. Hic enim est unus ex articulis professionis Mahumetanicæ ab Algazelo allatæ, in qua asseritur, omne bonum, & omne malum, fidem, & infidelitatem, transgressionem, & obedientiam evenire, seu fieri: بقضا الله وقدره وحكمته ومشيته: *per decretum, determinationem, judicium, & voluntatem Dei*. Et Hasanienses, una ex Sectis Motazelitarum, hanc Alcorani doctrinam acriter impugnant: quamobrem à Moslemis pro hæreticis habentur. Asserunt enim contra Alcoranum, Deum: لا يختم على قلوبهم ولا على سمعهم ولا على ابصارهم ولم يخلق الكفر لان خلق الكفر كفر: *non imprimere sigillum super corda hominum, neque super aures, aut oculos eorum: neque creasse infidelitatem: quia creare infidelitatem est infidelitas*, ex quibus verbis patet, qualis sit Alcorani sensus in hoc loco apud Mahumetanos: qualis scilicet etiam apud quosdam ex nostris heterodoxis reperitur: nimirùm, Deum ita prædeterminare hominem ad peccatum, ut non possit non peccare, & necessariò cogatur ad peccandum. Lepidè refertur in hanc rem historiola. Hugonottus quidam miles, qui hac insania laborabat, furtum perpetraverat: quamobrem jussit Dux eum suspendio puniri, miles cœpit exclamare, fieri sibi injuriam, nam ad furtum illud erat à Deo prædeterminatus, nec poterat illud non committere. Tum Dux: Ne queraris, inquit, de me; nam & ego prædeterminatus sum à Deo ad te suspendendum, nec possum non te suspendere. Atque ita miser ille cum omnium risu suspensus fuit.

V. In illis verbis versus vigesimi secundi: *Ne ergo ponatis Deo similitudines*: putant nonnulli improbari cultum Sacrarum imaginum: nam vox Arabica ند valet *simile, similitudinem, simulacrum, imaginem*. Sed re vera hìc nihil aliud improbatur, quàm idololatria, seu plurium deorum cultus. Quia tamen aliunde constat, tàm Mahumetum, quam illius asseclas, Sacrarum imaginum infensissimos hostes semper fuisse, atque earumdem cultum, tanquam idololatricum Christianis objicere; nonnulla contra hunc illorum errorem argumenta breviter adducam.

Neque ex jure naturæ, neque ex lege divina sacrarum imaginum usus, & conveniens cultus potest damnari. Non quidem ex jure naturæ, quia nulla apparet ratio, cur illicitum sit aliquid imagine, vel similitudine exprimere. Ex alia verò parte videmus omnes ferè Orbis nationes, illustrium virorum, & vel pietate, vel doctrina, vel armis insignium imagines semper efformare consuevisse, & in ea veneratione habere, quæ viris ipsis illustribus conveniret. Non ex jure divino: quia in eo nihil aliud prohibetur, quàm ne imaginibus vel simulacris rerum creatarum cultus Deo debitus tribuatur. Cæterùm Deus ipse fecit hominem ad imaginem & similitudinem suam: & jussit fieri imagines Cherubim, boum, & leonum in templo, & figuram Serpentis æneì in deserto; quibus certè, sicut & templo ipsi, & Arcæ Testamenti aliqua veneratio debebatur, tanquam rebus ad divinum cultum destinatis; quas si quis vel violasset, vel contempsisset, sacrilegus omninò, ac morte dignus haberetur.

Deinde negari non potest, cultum aliquem ac venerationem monimentis, & reliquiis Sanctorum Virorum deberi. Hoc neque Mahumetani, neque Hebræi unquam negabunt: ipsi enim ad Sanctorum suorum sepulchra peregrinantur, eorumque ossa ac cineres supplices venerantur. Mirum est, quanta religione Mahumetani Pseudoprophetæ sui tumulum invisant, & quot lacrymis lapidem quendam nigrum in angulo delubri Meccani locatum, osculando perfundant. Præterea vestigia quædam pedum, seu aliorum membrorum relicta, ut ipsi

ipſi putant, in lapidibus à Chriſto Domino, ab Abraham, & à Mahumeto, imò & à beſtiis, quibus Mahumetus uſus eſt, devotiſſimè colunt. Si hoc convenit figuræ, quæ manum, vel pedem, vel aliud Sanctorum Virorum membrum repræſentat; cur etiam illi, quæ totum eorum corpus nobis refert, non conveniat?

Præterea Prophetæ, & Viri Sancti, Angelorum, & Dei ipſius figuras in imaginibus ſibi demonſtratas adorabant: erant enim tantummodo ſpectra, & ſimulacra aerea, quibus Angeli & Deus oculis eorum repræſentabantur. Certum eſt autem, eorum venerationem ita imagines illas reſpexiſſe, ut non niſi Angelos vel Deum ipſum venerari ſe putarent. Porrò quod attinet ad imaginem Dei, ita Chriſtiani illam venerantur, ut Symbolum quoddam à Sacris Scripturis nobis propoſitum, & non ſecus ac characteres nominis ipſius Dei, quos & Hebræi & Mahumetani etiam ſupremo honore proſequuntur. Reliquum, certò ſcimus nullam fieri poſſe Dei imaginem, cùm ſit inviſibilis, immaterialis, & immenſus.

Sed ut contra Mahumetanos directè, & ex ipſorum teſtimonio agamus, eoſque gladio ſuo quodammodo jugulemus: cùm ipſi velint, Chriſtianam Religionem ſaltem uſque ad Mahumetum bonam fuiſſe: certum eſt Sacrarum imaginum cultum apud Chriſtianos orthodoxos pluribus ſæculis ante eum ſemper in uſu fuiſſe. Neque de hoc ullum poteſt eſſe dubium, cùm imagines ipſæ antiquiſſimæ, quæ adhuc extant, id teſtentur; & Chriſtianorum hiſtoriæ per ſingula ſæcula confirment. Quin & ipſi iidem narrant, in Cœnobio Bahiræ ſacras imagines depictas, vel ſculptas fuiſſe. Et nihilominus Bahiras, qui eas venerabatur, tamquam Sanctus & Propheta ab illis habetur. Præterea narrant in ſuis hiſtoriis, Conſtantinopoli in templo S. Sophiæ cultas fuiſſe Chriſti, & Apoſtolorum figuras aureas è Cœlo delapſas, antequam Conſtantinopolis ipſa à Turcis expugnaretur. Vide Auctorem Mahumetanum de origine gentis Othomanicæ.

Itaque injuria Chriſtianos idololatriæ accuſant Moslemi, ob Sacrarum imaginum cultum, cùm ipſi delubrum Meccanum, Saxum nigrum, lapidem ſuper quem ſtetit Abraham, puteum Zamzam, Sapham, & Mervam, ſepulchrum & oſſa Mahumeti, & aliorum, quos ipſi Sanctos fuiſſe putant, adeò colant ac venerentur: quin & viventium Sanctorum ſeu Dervіſiorum ſuorum non ſolùm oculos & manus, ſed etiam obſcœna deoſculentur, atque in magno habeant honore. Certè nullum poteſt abſurdum in Sacrarum imaginum cultu contra Chriſtianos afferri, quod in rebus, quas Mahumetani colunt, ſuperabundantius non reperiatur.

Poſtremò non alia ratione Sacras imagines colunt, eiſque genua flectunt, vel caput inclinant Chriſtiani, niſi qua Moyſes, Joſue, David, & populus Iſraeliticus Arcam ligneam auro tectam, & Cherubim ſuper eam collocatos colebant, & ſeſe proſternentes venerabantur: referendo nimirùm venerationem ſuam ad Deum, qui in eadem Arca reſidere putabatur. Ita hi referunt cultum ſuum ad eos, quos imagines Sacræ repræſentant. Alia circa hoc argumentum vide in Prodromo p. 3. cap. 14. pag. 70.

VI. Ubi probet Mahumetus ſe verum eſſe Prophetam, & Alcoranum à Deo traditum fuiſſe: provocat Meccanos ad unicam Suram, quæ ejuſdem Alcorani Suris ſimilis ſit, conſcribendam: alibi verò ad decem Suras ... totum Alcoranum imitandum. Nimirùm ſi præſtitiſſent, fateri ſe non eſſe Prophetam, neque Alcoranum eſſe opus divinum. Si verò id efficere nullo modo poſſent; utrumque ipſi verum eſſe faterentur. Atqui eos nullo modo id præſtituros, etiamſi totum ingenii ſui conatum adhiberent, & Dæmonum omnium opem, & auxilium accerſerent, abſolutè pronunciat. Hoc argumentum putant Doctores Moslemi eſſe omninò inſolubile: ac propterea Alcoranum Miraculorum omnium, quæ Mahumetus fecerit, maximum eſſe prædicant. Verùm præterquamquòd non pauci ex ipſis Mahumetanis ſapientioribus argumentum hoc, & miraculum negant, ac derident: ſatis eſt, ſi reſpondeamus, id quod nebuloni cuidam, qui jactabat ſe Rhodi ... ſaltaſſe, quem nullus alius ſaltare potuiſſet, reſponſum fuit, ἰδοὺ ῥόδος, ἰδοὺ ϗ πήδημα: *En Rhodus, en & Saltus*. En hic Alcoranus: nullum validius afferri poteſt argumentum contra ipſum, quàm ipſemet ſtylo tàm diſſuto ineptoque compactus; tot nugis, fabulis, mendaciiſque refertus, qui non ſolùm Latinis, Græciſque Scriptoribus tàm Chriſtianis, quàm Ethnicis; verùm etiam plurium Arabum libris comparatus ſtramineus omninò, vel luteus eſſe cognoſcitur. Vide quæ diximus in Prodr. p. 2. cap. 11. pag. 69.

Quòd verò Arabes Meccani à Mahumeto provocati non fecerint aliquid ſimile Alcorano, non conſtat, licèt id non reperiatur: quot enim opera doctiſſimorum Virorum olim vulgatiſſima periere? Præterea, etiamſi non fecerint, non poteſt hinc inferri, eos facere non potuiſſe: & fortaſsè homini inſano, qualem Mahumetum cenſebant, reſpondere dedignati ſunt. Adde, Arabes, præſertim Meccanos, fuiſſe homines idiotas (ita enim in Alcorano appellantur) & quamvis ore tenus proni eſſent ad verſificandum, & cæcorum more, carmina temerè effutirent: legendi tamen, ſcribendique erant ignari. Verùm etiamſi daremus, Alcoranum tantæ eſſe artis & elegantiæ, ut nullus eam poſſet æquare, non tamen miraculum dicendum hoc eſſet. Quot enim Scriptores inveniuntur, quos nullus potuit æmulari, niſi fortè eadem ſcribendo, vel ita imitando, ut propè eadem ſcripſiſſe videretur.

VII. Nulla penè in re Alcorani vanitas & impoſtura magis oſtenditur; quàm ubi de ſumma hominis felicitate loquitur. Paradiſum enim hujuſmodi ſuis promittit, qualem vel Epicurus ſibi finxiſſet, vel Nero, aut Sardanapalus exoptaſſent. Tota illius beatitudo, crapula, & Venus. Uxores ibi ponit non ad prolem ſuſcipiendam, quod nihilominus eſſet indignum: ſed ad libidinem tantùm explendam, quod caſtæ aures audire exhorreſcunt. Id verò non mirum, nam Mahumetus totus totus ex laſcivia compactus erat. De hoc illum Judæi ipſi ſugillabant. Audi Thalebienſem in Suram 4. §. 32. ...

ابو حمزة الثمالي قالت اليهود انظروا الي هذا
الذي لا والله لا يشبع من الطعام ولا والله
ما له هم الا النساء لو كان نبيا لشغله
امر النبوة عن النساء

Dixit Abu-Hamza Themalienſis: Dicebant Judæi (de Mahumeto) *: Videte hunc, qui per Deum non ſatiatur cibo, neque per Deum habet aliam ſolicitudinem, quàm de mulieribus. Si eſſet Propheta, incumberet ad ea, quæ pertinent ad munus propheticum, non autem ad fœminas.* Mahumetani ipſi hanc Prophetæ ſui ad mulieres ac delitias proclivitatem non diſſimulant. Quamobrem Iſmael Ebn-Aly in ejus vita, agens de qualitatibus, ac moribus ejus, hæc habet: كان يحب الطيب ويكره الريح الكريهة وكان يقول ان الله جعل لذتي في النساء والطيب: *Delectabatur ſuavibus unguentis, & pravos odores averſabatur: & dicere ſolebat: Deus poſuit delectationem meam in fœminis, & ſuavibus odoribus.* Sed de belluina Mahumeti libidine alibi dicendi locus occurret, & plura in illius vita dicta ſunt. Ad illum Paradiſum redeamus, de quo doctiſſimus ac Sapientiſſimus P. Philippus Guadagnolus, in Arabica facultate ævi noſtri facilè princeps, è religione Cleric. Reg. Minorum, in aurea ſua Apologia; de Alcorano cap. 3. Sect. 3. ex lib. السنة *Sonnæ*, divinæ apud Mahumetanos auctoritatis, loquens de puellis illis, ſeu veriùs ſcortis Paradiſi, hæc habet ex ipſius Mahumeti ore:

لو ظهرت واحدة منهن في السماء او الهواء
لتنير العالم كله كانها شعاع الشمس ولو بزقت
في البحر لتحول ملحه عسلا وملاحة
مياهه حلوا عذبا: *Si appareret una ex illis in Cœlo, vel in aere, nocturno tempore, illuminaret certè totum Mundum, quaſi eſſet ſplendor ſolis. Si verò ſpueret in mare, converteretur ſalſedo ejus in mel, & amaritudo aquarum ejus in dulcedinem ac ſuavitatem.* Loquens verò de ingreſſu Mahumetanorum in *Paradiſum poſt diem reſurrectionis*, ita pergit nefarius fabulator in ſonna: ثم سيامر الله جبرائيل
ليأخذ مفاتيح جنة القدوس فينطلق
جبرائيل ليأخذها فيجد ملكا يستخرج منها
سبعين الف مفتاح لكل مفتاح منها

طوله سبعة الف مرحلة فلا يقدر جبرائيل علي
رفعها لثقلها فيقول عن نقصانه لله فيقول
الله له ادع اسمي واسم محمد حبيبي فتقدر
علي رفعها فيأخذ جبرائيل المفاتيح ويفتح جنة
القدوس فاذا في داخل الجنة بمائدة من الماس
طولها مسيرة الف يوم والمجالس من ذهب
وفضة حول المائدة ومناديلها منسوجة من حرير
وذهب فيتكئون بها وياكلون اطعمة الفردوس
ويشربون من مياه الجنة واذا اكلوا فالغلمان
الخادمين يلبسونهم ثيابا من خز وذهب
ويزينونهم باطواق واسورة من ذهب: ومن ثم
يقربونهم اليهم في اطباق نوارج لكل واحد من
المسلمين نارنجة وهم يشتمونها فيخرج من
كل النوارجة جارية حسنهن غاية ما يكون وكل
واحد منهم وجاريته يتعانقان ويتحاضنان
مباشرين خمسين سنة دايما وبعد مباشرتهم
فالله يظهر لهم وجهه وهم يسقطون علي وجوههم
ولا يقدرون علي نظرهم الي وجه الله فيرفعهم
الله ويقويهم فينظرون الي وجهه وبعد ما نظروا
والله يتخذ كل واحد منهم جاريته ويدخل كل
واحد منهم وجاريته اثنين اثنين قصرهما
ويخلدون كل واحد منهم وجاريته في قصره
وياكلون ويشربون ويباشرون كل واحد منهم
وجاريته الي ابد الابدين:

Deinde præcipiet Deus Gabrieli, ut accipiat claves Paradiſi Sancti. Pergetque Gabriel, ut accipiat eas; & inveniet Angelum, qui extrahet ex ore ſuo ſeptuaginta millia clavium, quarum unaquæque habebit longitudinem ſeptem millium leucarum, itaut nequeat Gabriel eas elevare. Defectum itaque virium ſuarum exponenti, reſpondebit Deus: Invoca nomen meum, & nomen Mahumeti dilecti mei: ſic enim poteris eas elevare. Accipiet itaque Gabriel claves, & aperiet Paradi-

ſum Sancti, in cujus ingreſſu apparebit menſa facta ex adamante, cujus longitudo habebit iter ſeptingentorum millium annorum: & ſedilia ex auro & argento circa menſam, cujus mappa contextæ erunt ex ſerico, & auro. Accumbent itaque in illis, & comedent dapes Paradiſi, & bibent ex aquis ejus. Poſtquam autem comederint, adoleſcentes, qui miniſtraverant eis, induent eos veſtibus ſerico auroque contextis, & ornabunt eos torquibus & armillis aureis. Deinde offerent unicuique eorum in pateris citrum, ex quo, dum ipſi illud olfacient, egredietur puella ſpecioſa ſupra quàm dici poſſit: & unuſquiſque eorum puellam ſuam amplectetur, & per quinquaginta annos ſemper in voluptatibus Venereis commorabuntur. Poſt hujuſmodi verò carnales voluptates, Deus oſtendet illis faciem ſuam: illi verò proni cadentes in terram, non poterunt intueri faciem Dei. Sed Deus ſublevabit illos, & corroborabit eos, ita ut valeant intueri faciem ejus; quam poſtquam aſpexerint, accipiet unuſquiſque puellam ſuam, & ingredientur bini in palatia ſua, in quibus perpetuò manebunt comedentes, & bibentes, & opera Veneris exercentes, unuſquiſque cum puella ſua per totam æternitatem. Hæc ex libris Sonnæ apud Mahumetanos ſacroſancta, quæ tamen caſtæ aures exhorreſcunt. Sed Mahumetus in his, velut ſus in luto, pruriens volutabatur libentiſſimè, ut enim maximus, laſcivus erat naturæ. Hinc de illo S. Petrus Paſchaſius Giennenſis Epiſcopus & Martyr, qui, utpote inter Mauros aſſiduè verſatus, ea, quæ ad Mahumetum ſpectabant, ex ipſis Mahumetanis, & eorum libris optimè noverat, ita ſcripſit de eo in Hiſtoria Mahumetica cap. 2. *Mauri, tanquam in Mahumeti laudem, dicunt, illum potentem eſſe fornicatorem, laſcivumque valdè, ita ut una tantummodò hora cum undecim poſſet cubare mulieribus. Inſuperque, quod ipſe de ſe dixit, quòd illi datum erat, habebatque vim quantum ad hoc pro triginta viris.* Non fingit hæc Sanctus Vir, ſed in Mahumetanorum libris, tanquam in peculiarem Mahumeti laudem, paſſim leguntur. Porrò ea, quæ ſuperiùs ex Sonna retulimus, non metaphoricè (quamquam & ita honeſtatem ac pudorem offenderent) ſed materialiter omninò intelligunt, & accipiunt: quaſi ſumma hominis felicitas, & beatitudo non in operatione nobiliſſimæ partis illius, nempè animæ (quemadmodum non ſolùm Chriſtiana fides, ſed Philoſophia, ipſumque naturæ lumen docet), ſed in corporeis voluptatibus ac libidinibus ſita eſſet. Quòd ſi objiciant Moslemi, etiam in Euangelio, aliiſque Sacris libris cœleſtem beatitudinem rerum corporearum nominibus deſcribi, ut cibi, potus, ſomni, &c. Reſpondemus primò nunquam hujuſmodi obſcœnitatibus metaphoricè Sacras Scripturas uti. Deinde ex aliis apertiſſimis earundem Scripturarum ſententiis oſtendi, ſummam felicitatem in Viſione & Amore Dei poſitam eſſe: hæc verò non propriè, ſed allegoricè, ſeu ſymbolicè nobis proponi. Illud autem hìc præterire non poſſum. Si ſingulis Mahumetanis puellæ ex Citris illis proſilientes in uxores tradentur: quid fiet de miſeris illis fœminis, quas dum viverent in hoc mundo uxores habuerunt? Vel illæ à Paradiſo excludentur: vel ſi admittantur, zelotypia perpetua torquebuntur, cùm videant, vel ſciant, viros ſuos cum puellis illis in palatiis ſibi deſtinatis, tàm laſcivè verſari. [illegible] Mahumeti paradiſo ſtultò, aliàs in [illegible] mo redibit. Vide etiam Prodr. p. 4. cap. ult. ubi multa de eo dicta ſunt.

VIII. Poſtremò habetur hìc & alibi in Alcorano, Deum, poſtquam creaſſet omnia, quæ ſunt in terra, ad Cœli creationem, & ornatum animum intendiſſe, atque illud in ſeptem Cœlos diſtinxiſſe. Nihil diſſero de hoc ſeptenario Cœlorum numero; quamvis plures quàm ſeptem Cœlos Aſtrologi reperiant. Illud tantùm aſſero, falſum omninò eſſe, ac præpoſterum, quod de Cœli, terræque creatione Alcoranus enunciat. Deus enim primò Cœlum, deinde terram creavit: utrumque tamen omni ornamento denudatum. Poſteà lucem utrique communem produxit. Tum Firmamentum, quod procul dubio ad Cœlum pertinet, efformavit. Deinde maria congregavit: tum herbas, atque arbores, juſſit in terra germinare: quæ omnia procul dubio ad terram ſpectant. Poſteà Solem, & Lunam, & Stellas in Cœlo creavit. Jamque omnibus Cœli partibus & ornamentis abſolutis, perrexit in ornatu terræ, rerumque terreſtrium productione; videlicet quadrupedum, reptilium, volucrum, piſcium, & poſtremò hominis. Hæc apertiſſimè patent ex libro Geneſeos, nec indigent probatione. Nullius ergo momenti eſt explicatiò, quam affert Jahias ex Ebn-abbaſo, nimirùm: انه كان خلق الارض ثم خلق السموات ثم عاد فدحا الارض وخلق فيها جبالها وانهارها واشجارها ومرعاها : *Quòd Deus creaverit terram, deinde creaverit Cœlos: & poſtea regreſſus ſit ad extendendam, ſeu complanandam terram, & creaverit in ea montes, & flumina, & arbores, & paſcua.* Alcoranus enim affirmat, Deum primò creaſſe terram, & omnia, quæ ſunt in ea: & deinde ad Cœlorum creationem animum intendiſſe.

TEXTUS ALCORANI.

30 وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَايِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي ٱلْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ
ٱلدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۞ 31 وَعَلَّمَ آدَمَ ٱلْأَسْمَاءَ
كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى ٱلْمَلَايِكَةِ فَقَالَ أَنْبِيُونِي بِأَسْمَاءِ هَوُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۞ 32 قَالُوا
سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ۞ 33 قَالَ يَا آدَمُ أَنْبِيهُمْ بِأَسْمَايِهِمْ فَلَمَّا
أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَايِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ ٱلسَّمَوَاتِ وَٱلْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ
تَكْتُمُونَ ۞ 34 وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَايِكَةِ ٱسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى وَٱسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ
ٱلْكَافِرِينَ ۞ 35 وَقُلْنَا يَا آدَمُ ٱسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِيتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ
ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّالِمِينَ ۞ 36 فَأَزَلَّهُمَا ٱلشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا ٱهْبِطُوا
بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي ٱلْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ ۞ 37 فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ
فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ۞ 38 قُلْنَا ٱهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى
فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۞ 39 وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَايِكَ
أَصْحَابُ ٱلنَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۞

VERSIO LATINA.

30. ET *memento ò Mahumete*, cùm dixit Dominus tuus Angelis: Ego ſanè poſiturus ſum in terra Vicarium. Dixerunt *Angeli*: An pones in ea qui pravè agat in ea, & effundat ſanguines? Nos verò celebramus laudem tuam, & ſanctificamus te: *& ideò digniores ſumus hoc honore*. Reſpondit *Deus*: Equidem ſcio, quod vos neſcitis. 31. Et docuit *Deus* Adám nomina omnia ipſa *rerum*: deinde expoſuit ea coram Angelis, & ait: Enunciate mihi nomina harum, ſi eſtis veraces. 32. Reſponderunt: Laus tua: Non eſt ſcientia nobis, niſi quantum docueris nos: tu quippe es Sciens, Sapiens. 33. Dixit *Deus*: O Adam, enuncia illis nomina earum. Cùm autem enunciaſſet illis nomina earum, dixit *eis Deus*: An non dixi vobis, quòd ego ſcio arcanum Cœlorum & terræ: & ſcio quod propalatis, & quod abſconditis? 34. Et cùm diximus Angelis: Adorate Adam: & adoraverunt: ſed Eblis renuit *adorare eum*; & in ſuperbiam elatus eſt, fuitque ex Infidelibus. 35. Et Diximus: O Adam, habita tu, & conjux tua Paradiſum; & comedite ex eo affluenter ubi volueritis: ſed ne propius accedatis huic arbori, ne ſitis ex Iniquis. 36. Atqui excidere fecit illos Satan ab eo (*ideſt Paradiſo*): ejecitque eos ab eo *ſtatu*, in quo erant; & diximus: Deſcendite *in terram*; alter veſtrum alteri inimicus: *& erit* vobis in terra manſio, & uſus fructus uſque ad tempus *mortis*. 37. Et didicit Adam à Domino ſuo verba, *quibus peteret veniam peccati ſui*: & converſus eſt ſuper eum *Deus*, quia ipſe eſt Convertibilis, Miſericors. 38. Diximus: Deſcendite ab eo *(ideſt Paradiſo)* omnes. Porrò veniet vobis à me directio. Qui ergo ſecutus fuerit directionem meam, non *erit* timor ſuper eos, neque ipſi contriſtabuntur. 39. Qui autem increduli fuerint, & mendacii inſimulaverint ſigna noſtra; illi *erunt* ſocii Ignis *Gehennæ*; ipſi in eo perenna-

NOTÆ.

NOTÆ.

XXX. Vicarium] Arabicè خليفة propriè ſignificat *Succeſſorem*. Explicat Gelaleddinus يخلفني في تنفيذ احكامي فيها وهو ادم *Qui vice mei promulget leges meas in terra: & hic fuit Adam*. Hinc ſupremi Mahumetanicæ gentis Antiſtites خلفاء ideſt Caliphæ dicti ſunt. Et hoc titulo Mahumetani ſcriptores honorant etiam Romanum Pontificem.

XXXII. *Laus tua*] Arabicè سبحانك idem valet ac *Abſit hoc*. Eſt enim formula deteſtationis, ſeu averſionis ab aliqua re.

XXXIV. *Eblis*] Arabicè ابليس ita vocatur Diabolus, ſeu Satan: videtur à Græca voce διάβολος derivari. Gelal هو ابو الجن كان بين الملايكة *Ipſe eſt pater Geniorum*, ſeu Dæmonum, *qui fuit inter Angelos*. Fabulantur ſcilicet Arabes, Eblis, ſeu Diabolum, genuiſſe Genios, qui deinde alios Genios procreavere, antequam crearetur Adam: de quibus ſcribit hic idem Auctor; cùm mutuas cædes, & alia ſcelera in terra perpetrarent: ارسل الله الملايكة فطردهم الى الجزاير والجبال *Miſit Deus Angelos, qui expulerunt eos in inſulas, & in montes*.

XXXVIII. *Directio*] Hæc vox هدى frequens eſt in Alcorano: & videtur accipi pro divina prædeſtinatione, vel pro ſpeciali illius effectu. Interpretatur hìc Gelal كتاب ورسول *Librum, & Legatum*: nimirùm Legislatores, & libros legis: ut Moyſem cum Pentateucho: Chriſtum cum Euangelio: & Mahumetum cum Alcorano, & alios prophetas cum libris ipſis revelatis.

XXXIX. *Signa noſtra*] Gelal. كتبنا *libros noſtros*. Aliquando hæc dictio ſignificat Sacros libros: aliquando verſus Alcorani, aliquando miracula.

Circa Adæ creationem hæc habet idem Auctor: فخلق الله ادم من اديم الارض اى وجهها بان قبض منها قبضة من جميع الوانها وعجنت بالمياه المختلفة وسواه ونفخ فيه الروح فصار حيوانا حساسا بعد ما كان جمادا : *Creavit Deus Adam ex ſuperficie terræ, deſumpto pugillo illius ex omnibus ejus coloribus, & pinſuit cum aquis variis. Cùmque efformaſſet eum, inſpiravit in eum animam, & factus eſt animal ſenſibile, poſtquam fuerat inſenſibilis teſta.*

Addit Jahias ex Mogiahedo: خلق الله ادم اخر ساعة النهار من يوم الجمعة : *Creavit Deus Adam hora ultima diei Veneris*, ſeu feriæ ſextæ.

De pomo illo vetitæ arboris, ita nugatur Jahias الشجرة التى نهى عنها ادم وحوا هى سنبلة فى تفسير ابن عباس وقال قتادة هى التين وقيل هى شجرة العنب : *Arborem interdictam Adæ, & Hevæ, aſſerit Ebn-Abbas in ſua expoſitione, fuiſſe unam ſpicam: Cottada autem* [illegible] *fuiſſe ficum: alii verò vitem cum uva.* Eodem fere modo Gelaleddinus. Quidam etiam ex Hebræis triticum fuiſſe ſomniavere. Sexcentæ ſunt fabulæ, quas hìc tàm Arabes, quàm Hebræi confingunt. Nonnullas referam ex hiſtoria Iſmaelis Ebn-Aly cap. 1. ſect. de Adam, ex Arabico idiomate tota fide tranſlata. Ita igitur ille. *Et creavit Deus excelſus corpus Adæ ex* صلصال *Salſal* (ideſt luto arido, nondum cocto) *& reliquit illud quadraginta noctibus; vel, ut alii malunt, quadraginta annis, jacens ſine anima. Et veniebat Diabolus ad illud, & pede illud percutiebat, & reſonabat, fragoremque emittebat. Dixitque Di*[illegible] *eſt creatum niſi ad imperandum. Dixit autem Deus Angelis: Cùm erexero illud, & animam ex flatu meo* [illegible] *procidite adorantes eum. Et ſufflavit Deus in eo animam de flatu ſuo, immittens per oculos ejus, & ipſe vidit naſum ſuum adhuc luteum, & animam currentem per illum, donec pervenit ad pedes, & ſtetit rectus. Et adoraverunt eum omnes Angeli: ſed Diabolus in ſuperbiam elatus, noluit id facere. Et conjecit Deus ſuper Diabolum maledictionem, & ejecit eum ex Paradiſo, poſtquam fuerat Angelus ſuper Cœlum lunæ, & ſuper terram, & unus de Theſaurariis Paradiſi. Et docuit Deus Adam nomina omnia, & linguas omnium animalium maris & terræ.* Hæc ille de creatione Adæ, & peccato diaboli, non parùm diverſa ab iis, quæ habentur in Alcorano. Pergit Mythologus: *Et Diabolus voluit ingredi Paradiſum, ut tentaret Adam: ſed prohibuerunt eum cuſtodes illius. Ille verò obſecravit omnia jumenta, ut portarent ipſum in Paradiſum, quò alloqui poſſet Adam, & Uxorem ejus. Sed omnia recuſaverunt, præter ſerpentem, qui accepit Diabolum inter duos dentes molares ſuos, & introduxit eum in Paradiſum. Erat autem Serpens eo tempore figuræ pulcherrimæ, non illius, quam habet modò.* Narrat deinde quomodo Diabolus Protoplaſtos ſeduxerit, & quomodo Deus ejecerit eos è Paradiſo ſimul cum Diabolo Serpente: & Pavone: tum proſequitur: *Et deſcendere fecit eos omnes in terram: & Adamum quidem abire juſſit in regionem Indiæ ſuper montem Sernadib. Habebat autem pro induſio unum de foliis Paradiſi, quod cùm ventus diſperſiſſet per illam terram, inde nata ſunt aromata regionis illius. Heva verò deſcendit in Geddan, & diabolus in Deſertum Meiſam: Serpens autem in Aſphahan, & Pavo in Mare. Perſeveravit autem Adam flens peccatum ſuum, quoadusque Deus placatus eſt illi: & tunc venit ad Templum Meccæ, ibique coivit cum Heva inter Saphan & Mervam: quæ concepit maſculum & fœminam; & menſe octavo fecit abortum. Iterùm concepit, & abortivit. Tertiò concepit, peperitque maſculum, ac fœminam. Poſtquam verò centies peperiſſet, ſemper maſculum & fœminam; concepit & peperit Abel, & ſororem ejus: & poſteà Cain, & ſororem ejus. Miſit autem Deus Adam, ut prædicaret genti ſuæ, & tradidit ei è Cœlo Libros viginti & unum.* Hactenus figmenta Chronologi Mahumetani.

REFU-

REFUTATA.

I. Inania eſt omninò conſultatio illa Dei cum Angelis circa creationem Adæ: in qua tamen ſapientiores videntur fuiſſe Angeli, quàm Deus: divinaverunt enim id, quod de Adam futurum erat, licèt Deus dixiſſet illis: *Ego ſcio quod vos neſcitis.*

II. Ludimagiſtrum, & propemodùm jocatorem facit Mahumetus Deum ſuum, dum inducit eum clam docentem Adamum nomina rerum, & deinde illum veluti è tabula coram Angelis recitantem, quò doctior Angelis appareret. Deus juxta veriſſimam Theologorum, ac Philoſophorum etiam Mahumetanorum ſententiam, concreavit Angelis ſive Intelligentiis rerum omnium naturalium ſcientiam, idcircò etiam vocabula rerum ante creationem Adæ ſciebant. Ipſa etiam ratio exigit, ut Creaturæ nobiliores & primæ Veritati propinquiores, habeant majorem ſcientiam, quàm aliæ. Nec tamen negamus, Deum [illegible] concreaſſe rerum naturalium ſcientiam, licèt imperfectiorem, quàm Angelis, ob quam poſſet rebus omnibus nomina, earum naturæ congrua imponere. Quòd verò iterum ab Angelis eadem nomina eum docuerit, quæ poſſet coram iiſdem memoriter recitare, nimis puerile eſt ac ridiculum.

III. Quòd Deus juſſerit Angelos adorare Adam, adeò rectæ rationi repugnat, ut Gelaleddinus ipſe Prophetæ ſui dictum coactus ſit moderari, accipiens سجود adorationem pro تحية بالانحناء ſalutatione honorifica cum inclinatione; quamquam contra linguæ Arabicæ proprietatem, & contra omnem veritatem: nam سجد nullo modo ſignificat ſalutare, ſed adorare, præſertim proſtrato corpore, & fronte ad terram demiſſa: & propriè tribuitur Deo. Quamobrem noluerunt primi ſocii Mahumeti (ut habetur in ejus vita) hoc modo Regem Æthiopiæ adorare, aſſerentes, ſoli Deo hanc adorationem deberi. Cottada relatus à Jahia ingenuè faſſus eſt اكرم الله ادم بان امر له الملائكة *Honoravit Deus Adam, quia præcepit Angelis, ut adorarent eum.* Hùc accedit, nullum fuiſſe titulum, propter quem Adam eſſet ab Angelis adorandus. Licèt enim ea nomina divinaſſet, id nihilominus tamquam Pſittacus fecerat: nec propterea erat Angelis doctior, aut ſcientior. Præterea incongruum prorſus eſt, ut inferior, & ignobilior natura à ſuperiori adoretur. Neque in Sacris Scripturis invenimus ullibi, homines ab Angelis adoratos fuiſſe, licèt homines ſæpè Angelos tamquam Deum repræſentantes adoraverint. Neque verò dici poteſt hìc Adam Dei vices geſſiſſe, cùm utriſque præſens eſſet Deus, & utroſque interrogaret. Conſtat autem, adorationem non aliam ob cauſam Angelis præceptam fuiſſe, niſi quia Adam ea nomina memoriter protulerat; quæ à Deo clam didicerat, & Angeli neſciebant. Quamobrem meritò videtur Diabolus renuiſſe adorare Adam: & ideò apud Iſmaelem filium Aly ita de Deo conqueritur: *Quare Deus maledixit mihi, & ejecit me de Paradiſo? Non eſt juſtitia in hoc, quandoquidem nullum flagitium vel ſcelus admiſi, ſed cùm imperaſſet mihi, ut adorarem Adam; dixi ei: Non adoro niſi te.* Scias, Lector, hoc totum commentum Alcoranicum de adoratione Angelorum erga Adam erutum fuiſſe è Cloaca Thalmudica in Bereſcith Rabbah ex R. Moyſe Hadarſan: habere tamen aliquod fundamentum veritatis, quatenus (ut plures Theologi docent) Deus præcepit Angelis, ut Verbum ſuum, humana carne induendum, adorarent. Quod cùm nonnulli eorum facere recuſaſſent, è Cœlo expulſi, ad ignem gehennæ damnati ſunt.

IV. Falſum tamen eſt, quod ſupponit Alcoranus, unum tantùm Angelum peccaſſe, & hoc eveniſſe poſt primi hominis creationem. Quòd plures Angeli peccaverint, & ideò è Cœlo ejecti ad Tartarum damnati ſint, conſtat primò ex Euangelio Matthæi cap. 25. ubi Chriſtus dicit reprobis: *Ite maledicti in Ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus.* Secundò ex Epiſtola Judæ Apoſtoli, ubi dicitur: *Angelos verò, qui non ſervaverunt ſuum principatum, ſed dereliquerunt ſuum domicilium, in Judicium magni Diei vinculis æternis ſub caligine reſervavit.* Tertiò ex lib. Apocal. cap. 12. in illis verbis: *Et Draco pugnabat, & Angeli ejus: & projectus eſt Draco ille magnus ſerpens antiquus, qui vocatur Diabolus & Satanas: & projectus eſt in terram, & Angeli ejus cum illo miſſi ſunt.* Poſtremò non ſolùm in Sacris literis, ſed etiam in libris Mahumetanorum ſæpè reperitur vox pluralis شياطين *Satanæ*: quos dici non poteſt eſſe Genios illos, quos ipſi, & Hebræi confingunt, mediam naturam inter Angelos & homines: de quibus alibi ſermo redibit, nam ipſimet diſtinguunt Satanas à Geniis. Conſtat verò etiam apud Arabes, Satanas eſſe malos, & hoſtes hominum. Sed mali non ſunt, quia ita à Deo conditi ſint, hoc enim repugnat divinæ Bonitati: ergo mali ſunt, quia ſeipſos tales fecerunt per aliquod peccatum. Atqui cùm illi Satanæ ante peccatum eſſent boni, & non eſſent homines, neque Genii, quia nunquam Genios malos, aut homines malos appellant Mahumetani, nedum Sacræ literæ, Satanas, niſi fortè metaphoricè: ſupereſt ergo, ut eſſent Angeli, ſicut etiam erat Eblis, qui propter peccatum factus eſt Satanas. Quòd verò Angeli peccaverint ante creationem hominis, apud Chriſtianos Theologos habetur pro indubitato, quidquid ſentiant Mahumetani cum Alcorano.

V. Eſt prorſus contra Sacras literas, Paradiſum illum, in quo poſitus fuit Adam, & tentatus à Diabolo, in Cœlo ſitum fuiſſe: erat enim omninò in terra, ut patet ex verbis Pentateuchi Gen. cap. 2. *Produxitque Deus de humo*

humo omne lignum pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuave: Lignum etiam vitæ in medio Paradiſi. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradiſum, qui inde dividitur in quatuor capita. Hæc capita ſunt quatuor præcipua flumina, quæ irrigant varias regiones terræ. Abſurdum autem eſt opinari, flumen Tigrim, vel Euphratem deſcendere à ſeptimo Cœlo, ubi fingunt Mahumetani eſſe Paradiſum, in quo poſitus Adam peccavit. Huc accedit, Deum poſuiſſe Adam in Paradiſo, *ut operaretur, & cuſtodiret illum.* Quod ſanè niſi ridiculè diceretur de aliquo horto in ſeptimo vel in quocumque alio Cœlo ſito: præſertim cùm in ipſo Alcorano Sura 3. dicatur, Paradiſum hunc adeò ſpatioſum eſſe, ut totius terræ Cœlorumque omnium latitudinem occupet. Eſt autem certiſſimum dogma apud Moslemos, Paradiſum Adæ in ſeptimo Cœlo eſſe collocatum.

TEXTUS ALCORANI.

يا بني اسرائيل اذكروا نعمتي التي انعمت عليكم واوفوا بعهدي اوف بعهدكم واياي فارهبون ۞
40 وآمنوا بما انزلت مصدقا لما معكم ولا تكونوا اول كافر به ولا تشتروا باياتي ثمنا قليلا واياي
فاتقون ۞ 41 ولا تلبسوا الحق بالباطل وتكتموا الحق وانتم تعلمون ۞ 42 واقيموا الصلوة
والزكوة واركعوا مع الراكعين ۞ 43 اتامرون الناس بالبر وتنسون انفسكم وانتم تتلون
الكتاب افلا تعقلون ۞ 44 واستعينوا بالصبر والصلوة وانها لكبيرة الا علي الخاشعين ۞
45 الذين يظنون انهم ملاقوا ربهم وانهم اليه راجعون ۞ 46 يا بني اسرائيل اذكروا نعمتي التي
انعمت عليكم واني فضلتكم علي العالمين ۞ 47 واتقوا يوما لا تجزي نفس عن نفس شيئا
ولا يقبل منها شفاعة ولا يوخذ منها عدل ولا هم ينصرون ۞ 48 واذ نجيناكم من آل فرعون
يسومونكم سوء العذاب يذبحون ابناءكم ويستحيون نساءكم وفي ذلكم بلاء من ربكم
عظيم ۞ 49 واذ فرقنا بكم البحر فانجيناكم واغرقنا آل فرعون وانتم تنظرون ۞ 50 واذ
واعدنا موسي اربعين ليلة ثم اتخذتم العجل من بعده وانتم ظالمون ۞ 51 ثم عفونا عنكم من
بعد ذلك لعلكم تشكرون ۞ 52 واذ اتينا موسي الكتاب والفرقان لعلكم تهتدون ۞
واذ قال موسي لقومه يا قوم انكم ظلمتم انفسكم باتخاذكم العجل فتوبوا الي
بارئكم فاقتلوا انفسكم ذلكم خير لكم عند بارئكم فتاب عليكم انه هو
التواب الرحيم ۞

VERSIO LATINA.

40. O Filii Iſrael, mementote gratiæ meæ, qua beneficus fui erga vos: & ſervate pactum meum, *& ego* ſervabo pactum veſtrum: & me, reveremini me. 41. Et credite in id quod demiſi, confirmans id quod eſt vobiſcum; & ne ſitis primus incredulus in illud: neque commutetis cum ſignis meis pretium parvum: & me, timete me. 42. Et ne veſtiatis veritatem vanitate: & ne abſcondatis veritatem, & vos cognoſcitis *eam*. 43. Et ſubſiſtere facite orationem: & date eleemoſynam: & incurvamini cum incurvantibus ſe. 44. An præcipietis hominibus juſtitiam, & obliviſcemini animarum veſtrarum? & vos legitis Librum *Pentateuchi*. An ergo non intelligitis? 45. Et poſtulate auxilium cum longanimitate, & oratione, & quidem hæc *(ideſt oratio)* ſanè gravis eſt, præter-

quam

quam ſuper humiles. 46. Qui cogitant, quòd ipſi occurſuri ſint Domino ſuo *in die reſurrectionis*; & quòd ipſi ad eum ſint redituri. 47. O filii Iſrael, mementote gratiæ meæ, qua beneficus fui erga vos; & quòd ego excellentes feci vos ſuper Mundos (*ideſt ſuper omnes nationes ætatis veſtræ*). 48. Et timete diem, *in quo* non ſatisfaciet anima pro anima quidquam: & non acceptabitur ab ea interceſſio, neque accipietur ab ea compenſatio: neque ipſi adjuvabuntur. 49. Et *mementote*, quando liberavimus vos à familia Pharaonis: infligebant vobis malum pœnæ: mactabant filios veſtros, & vivere ſinebant fœminas veſtras: & in hoc *fuit* probatio à Domino veſtro magna. 50. Et quando diviſimus vobis mare, & eruimus vos, & demerſimus gentem Pharaonis; & vos intuebamini. 51. Et quando pepigimus cum Moyſe quadraginta noctes: tum accepiſtis Vitulum *in Deum*, poſt eum; & vos *fuiſtis iniquè agentes*. 52. Tum ignovimus vobis poſt hoc *ſcelus*, ut vos gratias ageretis. 53. Et quando attulimus Moyſi Librum *Pentateuchi*, & Diſtinctionem *inter licita & illicita*, ut vos dirigeremini.

N O T Æ.

XL. *Et ſervate pactum meum*] Jahias تفسير الكلبى واوفوا بعهدى فى الايمان بمحمد اوف بعهدكم الذى عهدته لكم بالجنة : *Explicat Calebius: Et ſervate pactum meum de credendo in Mahumetum: & ego ſervabo vobis pactum veſtrum, quod pepigi vobiſcum de dando vobis Paradiſo.* Eodem modo Geleleddinus.

XLI. *Et credite in id quod demiſi*] Gelal. وامنوا بما انزلت من القران مصدقا لما معكم من التوراة الموافقة له فى التوحيد والنبوة : *Et credite in Alcoranum, quem tradidi, qui verificat, & confirmat id, quod habetis in Pentateucho, & convenit cum illo circa Unitatem Dei, & prophetiam Mahumeti.* Ita etiam Jahias.

Neque commutetis cum ſignis meis pretium parvum] Gelal. التي فى كتابكم من نعت محمد *Vaticinia ſeu epitheta, quæ ſunt in Libro veſtro de Mahumeto.* Jahias: وكان الذين يفعلون ذلك علماوهم وكانت لهم ماكلة من اليهود كلعام فذلك الثمن القليل *Erant autem, qui hoc faciebant, Sapientes eorum, quibus præbebatur victus à Judæis quotannis: & hoc ſignificat pretium parvum.*

XLII. *Et ne abſcondatis veritatem*] Gelal. نعت محمد *Epitheta Mahumeti.* Jahias ولا تلبسوا الحق بالباطل قال قتادة لا تخلطوا الاسلام باليهودية والنصرانية وكان معنى الاية لا تلبسوا امر النبى بما يحرفون ويكتمون الحق يعنى محمدا صلعم وانتم تعلمون انى تجدونى مكتوبا عندكم : *Ne veſtiatis veritatem vanitate. Explicat Cottada: Ne commiſceatis Mahumetiſmum cum Judaiſmo & Chriſtianiſmo. Et ſenſus verſiculi hujus eſt: Ne veſtiatis ea, quæ ſpectant ad Mahumetum iis, quæ immutant, ac depravant* in Sacris Scripturis, *abſcondentes veritatem, nempe Mahumetum ipſum* in illis prædictum: *& vos ſcitis, me inveniri ſcriptum apud vos.*

XLIII. *Et ſubſiſtere facite orationem, & date eleemoſynam*]. Sæpè hæc repetit Alcoranus. Sciendum autem eſt, quinque eſſe fundamenta ſectæ Mahumetanicæ, quæ Algazelus ex dicto ipſius Mahumeti ita enumerat; بنى الاسلام على خمس : شهادة ان لا اله الا الله وان محمد رسول الله : واقام الصلاة : وايتاء الزكاة : والحج : وصوم رمضان : *Fundatur Eslam (ideſt Secta Mahumetica) ſuper quinque res, quæ ſunt: Proteſtatio, quòd non ſit Deus ullus præter Deum, & quòd Mahumetus ſit Legatus ejus. Perſolutio orationis. Contributio eleemoſynæ. Peregrinatio Meccana. Jejunium menſis Rhomadan.* Quod attinet ad الصلاة *Orationem*; eam quinquies in ſingulos dies perſolvunt. Primò: mane diluculo. 2. In ortu Solis. 3. In meridie. 4. In declinatione Solis. 5. In principio noctis. Antequam orent, ſeſe accuratiſſimè abluunt, præſertim ſi anteà vel naturæ neceſſitates explendo, vel alio quovis modo ſe polluerint. Non licet ſupra nudam humum orare, ſed pallium ſtragulum, vel ſtrophiolum genibus ſubſternunt. Inter orandum, ne oculum quidem circumvertunt. Si verbum, vel crepitus in orando exciderit, iterùm preces incipiunt. Tota oratio conſiſtit in multis incurvationibus, quas vocant الركوع & adorationibus, quas السجود appellant, & aliis geſticulationibus in morem hiſtrionum. Hujuſmodi preces perſolvunt ubicumque eos hora indicta deprehenderit, in meſchitis, in domibus, in plateis, Libentiùs tamen orant in locis conſpicuis, quò ab omnibus videri poſſint, quemadmodum Scribæ, & Phariſæi apud Judæos faciebant.

Quod attinet ad الزكاة Eleemoſynam; à verbo زكى quod ſignificat *augere*, vel, *purum & juſtum eſſe* (quaſi eleemoſyna augeat opes Auctoris ſui, eumque juſtum & purum efficiat) alia eſt præſcripta à lege, juxta cujuſque majores, vel minores facultates, & reſpondet noſtris decimis, vel cenſui: alia verò eſt arbitraria, quæ etiam dicitur الصدقة *juſtitia*: quo nomine appellatur quoque in Euangelio

Matth. cap. 6. *Attendite ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus*. Sunt porrò Mahumetani, præſertim Magnates, quemadmodum ad furta & rapinas proclives, ita ad eleemoſynas, & legata pia facienda liberales: ita ut etiam ad aves, canes, & feles alendos non pauci pingues reditus poſt obitum ſuum relinquant. Sed de his & aliis Mahumetanicæ Sectæ fundamentis, vide Prodromum, p. 4. à cap. 3. uſque ad cap. 14. excluſivè, nam ibi de illis agitur ex profeſſo.

Quod ſpectat ad illam Vituli adorationem: ita eam fabuloſè refert Sciahinſciah. *Perrexit Moyſes in Synam, conſtituitque pro ſe Vicarium Aaron fratrem ſuum ſuper filios Iſrael. Erat autem inter Hebræos Samarita quidam. Deus verò loquutus eſt ad Moyſem, & dedit illi novem Tabulas, in quibus deſcriptus erat Pentateuchus. Dixit verò illis Samarita: Facite vobis aliquem Deum; Moyſes enim jam prorſus receſſit à vobis. Habebat autem Samarita pulverem, quem acceperat ex veſtigiis unguis equi Gabrielis. Sumpſitque armillas, & monilia eorum, & poſuit ea in conflatorio, conjecitque deſuper de illo pulvere, & evaſit vitulus, qui habebat corpus, & mugiebat*: & *adoraverunt eum filii Iſrael, exceptis duodecim millibus*. Hæc ex Arabico fideliter tranſlata.

REFUTATA.

I. Quærimus à Moſlemis in quanam Sacrorum Librorum pagina contineatur pactum illud, quo Iſraelitæ, ſeu Judæi promiſerunt Deo, ſe credituros in Mahumetum: Deus verò promiſit illis ſe propter hoc daturum ipſis Paradiſum. Nullibi certè reperitur, nec reperietur unquam.

II. Quærimus qua veracitate dicat Mahumetus, Alcoranum confirmare Pentateuchum, illique eſſe conformem: cùm videamus inter utrumque diſſenſiones prope innumeras. In Alcorani decurſu licebit eas recognoſcere.

III. Licet Judæi alias ob cauſas culpandi, incuſandique ſint: injuſtè tamen & falsò de illa Sacrorum Librorum corruptione, vel occultatione vaticiniorum de Mahumeto accuſantur. Hujuſmodi enim vaticinia nuſquam, & nunquam fuerunt in Pentateucho, neque in aliis Sacris Libris veteris, aut novi Teſtamenti. Quamobrem impoſſibile eſt, Judæos ea corrupiſſe, vel occultaſſe. Conſequentia eſt aperta: antecedens evidenter probatur ex integritate ſuperiùs aſſerta Pentateuchi, & cæterorum Sacrorum Librorum. Et quamvis in iiſdem Sacris Libris nonnullæ ex incuria Scriptorum, vel Interpretum varietates occurrant, nihil tamen eſt, quod pertineat ad Mahumetum, vel ad illius Superſtitionem.

Hoc argumento convicti Sapientiores Moſlemi coguntur Sacras Scripturas, quas nunc præ manibus habemus, tamquam incorruptas fateri, ad eaſque recurrere, atque ex his aliquid pro ſuo Propheta expiſcari, ne ille nimis impudens agnoſcatur, dum affirmat, ſe à Pentateucho, & Euangelio prædictum fuiſſe. A Chriſtianis igitur Apoſtatis, ſceleſtiſſimiſque Judæis edocti, tot ex utroque teſtamento pro Mahumeto teſtimonia producunt, ut Ahmedus filius Abdhohalimi non vereatur affirmare, pluſquam centum loca in utroque teſtamento inveniri, quæ de Mahumeti adventu, deque illius Secta apertiſſimè loquantur. Quòd ſi ab iis petas, quomodo ergo Mahumetus conqueritur in Alcorano, vaticinia, quæ erant de ſe in Pentateucho, & Euangelio, à Judæis, & Chriſtianis fuiſſe deleta? Reſpondebunt, deleta quidem, vel celata fuiſſe à Judæis, & Chriſtianis; qui Meccæ, vel Medinæ morabantur: non tamen à cæteris, qui extra regiones illas in reliquis orbis partibus vivebant. Ego verò illis in hoc non adverſabor: ſed videamus, quænam ſint hæc tot vaticinia de Mahumeto, illiuſque Secta in Pentateucho, & Euangelio.

Primò proferunt verba illa Deuteronomii cap. 33. *Dominus de Sinai venit, & de Seir ortus eſt nobis: apparuit de Monte Pharan &c.* quibus aſſociant illa alia Habacuc cap. 3. *Deus ab Auſtro veniet, & Sanctus de monte Pharan*. Mons enim Sinai, (inquiunt) præſignavit legem Moyſi, quæ data fuit in Sinai. Mons autem Seir erat typus Euangelii, quod datum fuit Chriſto, qui fuit ex Seir, [illegible], vel monte Galilææ, ex oppido quodam, cui nomen Nazaret. Conſequenter dicendum erit, Montem Pharan præſignare traditionem Alcorani Mahumeto; Pharan quippè eſt Mons Meccæ, imò Mecca ipſa, ubi natus eſt Mahumetus. Sed reſpondemus, falſum eſſe Montem Seir, de quo loquitur Pentateuchus, eſſe in Galilæa, vel pertinere ad terram Chriſti Natalem, falſum etiam eſſe Montem Pharan eſſe Meccam, vel ad Meccam ſpectare: eſto vel in Galilæa, vel in Mecca ſit aliquis mons, qui Seir, vel Pharan hodie appelletur: quod prorſus ignoro. Verùm quid faciant hæc ad Mahumetum, ejuſque Sectam? Omnia alia, quàm Mahumetum reſpiciunt verba Pentateuchi, & Habacuc.

Objiciunt, in verbis Habacuc inveniri expreſſum nomen Mahumeti: ita enim allegat illa Arabicè Ahmedus: جاء [illegible] من التيمن وظهر

القدس على جبال فاران وامتلاءت الارض من

تحميد احمد وملك بيمينه رقاب الامم وانارت

الارض بنوره وحملت خيله في البحر :

Venit Deus ab Auſtro, & apparuit Sanctus ſuper montes Pharan; & impleta eſt terra laudatione Ahmed: & poſſedit dextera ejus cervices gentium, & illuminavit terram luce ſua, & invecti ſunt equites ejus in mare. Sciendum eſt autem, Mahumetum tria nomina apud Arabes habere. محمد *Mohammad*: ideſt laudatus. احمد *Ahmad*: ideſt laudatiſſimus: & ابو القاسم *Abulcaſem* ideſt Pater Alcaſemi, eò quod habuerit filium nomine Alcaſem.

Verùm hæc lectio eſt contra fidem tàm originis Hebraicæ, quàm Græcæ, Syriacæ, Arabicæ, Latinæ, & aliarum omnium verſionum; imò contra ipſum

ipſum Ahmedum, qui paulò ſuprà allegans hoc item Habbacuc teſtimonium, ita habet: ومثل هذا بشارة اخري بمحمد من كلام حبقوق على ما وجد من ترجمتهم وهو جاء الله من جبال فاران وامتلات السما والارض من تسبيحه وتسبيح امته. Et ſimilis huic (Deuteronomii) eſt alia prophetia de Mahumeto fauſtæ memoriæ ex verbis, in quibus conſentiunt juxta interpretationem ipſorum. Et eſt hujuſmodi: Venit Deus de montibus Pharan, & impletum eſt cœlum & terra laudatione ejus, & laudatione gentis ejus. Ubi hic Ahmad? Porrò verba illa Habbacuc omnia referuntur ad Deum tantùm, non ad Mahumetum, aut alium, ut patet ex contextu ſermonis. Vide Prodr. p. 1. c. 5. pag. 13.

Secundum teſtimonium deſumitur ex peculiari benevolentia, quam oſtendit Deus erga Iſmaelem, ex cujus progenie ortus eſt Mahumetus. Fecit emanare fontem, quo eum ſiti pereuntem recrearet, ut habetur Geneſ. cap. 21. ubi etiam dicitur, *Deum fuiſſe cum eo*: & Angelum promiſiſſe matri ejus, ſe *facturum illum in gentem magnam*; imò Deum ipſum, ut habetur cap. 17. dixiſſe hæc verba Abrahæ: *Super Iſmael quoque exaudivi te: ecce benedicam ei, & augebo, & multiplicabo eum valdè: duodecim duces generabit, & faciam illum in gentem magnam*. Quibus in verbis notandum eſt, dictionem illam, *valdè*, in origine Hebraica legi בְּמְאֹד מְאֹד idest, *in multum multum*. Porrò ſi characteres Hebraici hic poſiti, per Cabalam Arithmeticam numerentur, conſtituunt numerum 92. nimirùm: ב valet 2. מ 40. א 1. ד 4. מ 40. א 1. ד 4. Hunc autem eundem numerum ſummat nomen محمد nempe *Mahumetus*. Nam م valet 40. ح 8. م 40. د 4. Omitto alia, quæ in laudem Iſmaelis, & Hagar matris ejus Mahumetani Sapientes adducunt.

Reſpondeo tamen omnia hæc nullius eſſe momenti, & eadem multòque majora legi in Scripturis, feciſſe Deum pro aliis hominibus, quorum aliqui non ſolùm nullam inſtituerunt novam religionem, ſed etiam mali fuerunt, & reprobi, veluti Cyrus, Saul & alii. Nulla verò facta fuit promiſſio à Deo, vel ab Angelo circa Iſmaelem, quin multò major, & magnificentior facta ſit circa Iſaac, de quo etiam cap. 17. verſ. 2. & 6. adhibetur illa forma loquendi, ſed valdè ſpecioſior, & glorioſior, quæ adhibita fuerat de Iſmael. Dicit enim ibi Deus loquens cum Abraham: *Et ponam pactum meum inter me, & inter te, & multiplicabo te* בְּמְאֹד מְאֹד *in multum multum*. Et paulò poſt: *Ego ſum & pactum meum tecum, eriſque pater multarum gentium &c. faciamque te creſcere* בְּמְאֹד מְאֹד *in multum multum. Et ponam te in gentibus, regeſque ex te egredientur: & ſtatuam pactum meum inter me, & te, & inter ſemen tuum poſt te in generationibus tuis fœdere ſempiterno, ut ſim Deus tuus, & ſeminis tui poſt te. Daboque tibi & ſemini tuo terram peregrinationis tuæ, omnem terram Chanaan in poſſeſſionem æternam*. Non poteſt dubitari, quin his locis ſermo ſit de Iſaac, dum multiplicatio *in multum multum*, cum pacto conjungitur, quod non cum Iſmael, ſed cum Iſaac initum eſt, dicente Deo ipſo. *Pactum autem meum ſtatuam ad Iſaac*. Et præterea ſermo eſt de illo ſemine, cui terra Chanaam danda erat in hæreditatem. Præterea dum in Pentateucho nominatur abſolutè, *Semen Abrahæ*, ſemper de Iſaac accipiendum eſt cùm dixerit Deus Abrahæ Geneſ. cap. 21. *In Iſaac vocabitur tibi ſemen*. Itaque Iſmael non ingreditur in pactum, neque computatur in ſemine Abrahæ, imò nec cenſetur filius ejus: id quod manifeſtè patet ex illis verbis Dei Abraham Geneſ. cap. 22. *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis Iſaac*. Porrò Iſmaelem ſemper vocat Scriptura *filium ancillæ*, quod ſi filius Abrahæ cenſeretur, non poſſet Iſaac cum veritate *filius ejus unigenitus* appellari. Magis autem roboratur hæc veritas, quia quoties dixit Deus Abrahæ: *In ſemine tuo benedicentur omnes gentes terræ*: *certiſſimum eſt, eum reſpectu Iſaac tantùm locutum fuiſſe: eadem enim verba ipſi Iſaac iteravit cap. 26. & poſt eum filio ejus Jacob, cap. 28.*

Porrò obſervatio illa Cabaliſtica in verbis Hebraicis במאד מאד, & in nomine محمد *Mohammed*, ſeu Mahumetus; eſt prorſus deridenda. Primò enim falſum eſt, eſſe utrobique eumdem numerum, nam in محمد ſunt tria م: duo expreſſa, & unum latens ſub التشديد, quod tamen in legendo exprimitur: itaque continet numerum, non 92.; ſed 132. Deinde, cùm dictiones illæ Hebraicæ uſurpentur non ſolùm de Iſmael, ſed etiam de Iſaac, & præterea de Iſraelitis cap. 1. Exodi; apparet, quàm vanè in Iſmael tantùm fingantur habere myſterium. Quòd ſi licet in his Cabaliſticis ineptiis nugari, & velint Mahumetani obſtinatè perſiſtere in ſua opinione, prædici Mahumetum ubi uſurpantur de Iſmael verba בְּמְאֹד מְאֹד ego facilè illis aſſentiar: nam ſi ritè rectèque numeres נְבִיא כָּזָב *Propheta mendacii*, vel *Pſeudopropheta*, invenies adamuſſim numerum 92. qualis eſt in בְּמְאֹד מְאֹד & belliſſimè quadrabit in Mahumetum. Cæterùm quoad Iſmaelem certum eſt, illum fuiſſe hominem malum, tùm quia licen-

centiùs & laſciviùs ſe geſſit cum Iſaac, & eum perſecutus eſt, quare Deus approbavit ejectionem ejus è domo Abrahæ tùm quia Angelus prædixit matri, illum *fore hominem ferum, & manum illius futuram contra omnes, & manum omnium contra eum*: tùm denique quia ſæpè nominatur *Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Jacob*, numquam autem Deus Iſmael. Iſmaelitæ quoque & Hagareni in Sacris literis, ſemper cum vituperatione nominantur. Hoc ſecundum teſtimonium validiſſimè rejicitur in Prodr. p. 1. cap. 5. pag. 13.

Tertiò allegant Doctores Moslemi, præſertim Auctor libri تأييد الملة verba illa Deuteronomii Cap. 18. *Prophetam de gente tua*, ſeu ut habent Hebræi *de medio, vel interiori ſuo è fratribus tuis ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus Deus tuus: ipſum audies*. Fundamentum Mahumetanorum pro aſſerenda hac prophetia Mahumeto eſt, quia in fine Pentateuchi Deuteron. cap. 34. dicitur: *Et non ſurrexit ultra Propheta in Iſrael ſicut Moyſes.* Ergo Propheta ille, qui promittitur ibidem cap. 18. ſimilis Moyſi, non poterit eſſe ex Iſrael; ergo erit Iſmaelita: & per conſequens, Mahumetus.

Reſpondemus non ſolùm in ſententia S. Petri in Actis Apoſtolicis cap. 3. & communiter omnium Chriſtianorum, & nonnullorum etiam Hebræorum, ſed etiam ipſorum Mahumetanorum, & præſertim Ahmedi filii Abdolhalimi in Apologia pag. mihi 254. prædicta verba intelligenda eſſe de Chriſto, qui, quatenus ſimplex Propheta, non fuit aliquibus in rebus, & præſertim in ſignis, & portentis terrificis, ſimilis Moyſi; & de his præcipuè loquitur Pentateuchus in illis verbis: *Et non ſurrexit ultra Propheta in Iſrael ſicut Moyſes, quem noſſet Dominus facie ad faciem in omnibus ſignis, atque portentis, quæ miſit per eum, ut faceret in terra Ægypti &c.* Ita explicant hunc locum Doctores Hebræi lib. 3. Iccarim cap. 20. Cæterùm Chriſtus, cùm non ſolùm eſſet Propheta & homo, ſed etiam Deus, major fuit non ſolùm Moyſe, & cæteris Prophetis, ſed etiam ipſis Angelis, ut teſtatur etiam Auctor Hebræus in *Neve Scialom*: lib. 9. cap. 5. dicens: *Rex Meſſias erit ſupra Abraham, & ſupra Moyſem, & verè etiam dicitur ſupra Angelos adminiſtratores*. Cæterùm, ridiculum eſt, Prophetam ſuſcitandum è medio Iſrael, & è fratribus ejus, eſſe Mahumetum Iſmaelitam, cùm Iſmaelitæ non fratres, ſed hoſtes ſemper fuerint Iſraelitarum. Vide Prodr. p. 1. loco citato.

Quartò adducit idem Auctor verba illa Deuteronomii cap. 26. *Dominus elegit te hodie, ut ſis ei populus peculiaris &c. & faciat te excelſiorem cunctis gentibus, quas creavit, in laudem, & nomen, & gloriam ſuam*. Connectit hic Auctor verba illa, *in laudem, & nomen &c.* cum, *gentibus, quas creavit*: cùm re vera conjungenda ſint cum illis, *& faciat te excelſiorem*: ut conſtat ex interpunctionibus Originalis Hebraici, & verſionis latinæ, & præcipuè ex verſione Græca, quæ ita habet: *Dominus elegit te hodie &c. ut eſſes ſublimis ſuper omnes gentes, qui fecit te nominatum, & glorioſum, & honoratum.*

Reſpondemus itaque, nihil attinere hunc locum ad Mahumetum, vel Mahumetanos. Atqui, etiamſi concederemus illis id, quod ſibi arrogant, eſſet tamen contra ipſos, nam probaret, Iſraelitas ſuperiores futuros Iſmaelitis, & Mahumetanis. Vide Prodr. l. c.

Quintò allegat Ahmedus filius Abdolhalimi verba pſalmi 149. *Cantate Domino canticum novum &c.* & exiſtimat omnia, quæ in eo pſalmo habentur, pertinere ad Mahumetanos: ipſi enim (inquit ille) *Magnificant Deum vocibus altis, dum clamant è turribus meſchitarum invitantes populum ad quinque precationes, nec faciunt id tubis, ſicut Hebræi, neque campanis, ſicut Chriſtiani: quamobrem meritò vocatur canticum novum. Prætereà utuntur gladiis ancipitibus, ſeu duarum acierum, quibus reges & provincias debellarunt: Lætantur etiam in cubilibus ſuis, quia quando deſeſſi ſunt, perſolvunt preces ſuas extenſi ſuper cubilia.*

Sed reſpondemus primò, nimis craſsè, & omninò nugatoriè Auctorem verba Prophetica explicare. Deinde aſſerimus, eo in loco non de Mahumeto, vel Mahumetanis, ſed de Iſraelitis, & eorum rege Meſſia contineri vaticinium, id quod patet ex verbis paulò antè præcedentibus: *Lætetur Iſrael in eo, qui fecit eum, & filii Sion exultent in rege ſuo.*

Sextò adducit idem Auctor pro Mahumeto verba Pſalmi 44. *Specioſus forma præ filiis hominum*, & cætera, quæ ſequuntur in eodem Pſalmo.

Reſpondeo totum illum pſalmum, non ſolùm ex dicto S. Pauli in Epiſt. ad Hebræos cap. 1. verùm etiam ex conſenſu Interpretum Hebræorum, & Chriſtianorum, ad Meſſiam, non ad Mahumetum pertinere, atque id fatetur etiam Ahmedus ipſi ſibi turpiter contradicens in Apologia pag. mihi 60. oppugnans Chriſti Divinitatem his verbis: ومما يبين قولنا في خلق المسيح ان هذا الاسم انما وقع له لانه مسح للنبوة والخير ومسحه الله تبارك وتعالى وقد قال داوود في زبوره قولا يشهد على ذلك بعينه : من اجل هذا مسحك الله الهك اكثر مما مسح به نظارك : فابان داوود بهذه الاية معنى المسيح وان مسحه الاله وانه مصطفا مكرم بولاية على نظاريه :

Inter ea, quæ magis confirmant dictum noſtrum de eſſe Chriſti creato, illud eſt, quòd hoc nomen Meſſias, impoſitum fuit illi, eò quòd ad Prophetiam, & ad felicitatem unctus fuerit à Deo benedicto, & excelſo. Et quidem dictum Davidis in pſalmis hoc idem teſtatur: Ait enim: Propterea unxit te Deus Deus tuus,

plus

pluſquam unxerit conſortes tuos. Innuit autem David his verbis ſignificationem hujus vocis, *Meſſias, quia ſcilicet unctus fuit à Deo, & electus ab eo ſupra omnes conſortes ſuos.*

Septimò. Referunt ad Mahumetum tamquam pro eo ſcriptum, Pſalmum ſeptuageſimum primum, qui incipit: *Deus judicium tuum Regi da.*

Verùm ex ipſo titulo Hebraico, לִשְׁלֹמֹה conſtat, prædictum pſalmum compoſitum fuiſſe in Salomonem literaliter, myſticè verò, atque etiam hiſtoricè in Chriſtum à Salomone oriundum, cujus Salomon typum gerebat. Hæc eſt ſententia communis non ſolùm Chriſtianorum, ſed etiam Hebræorum: neque ullo modo pertinet ad Mahumetum: præſertim propter illa verba: *Orietur in diebus ejus juſtitia, & abundantia pacis*: nam Mahumetus totam vitam inter bella, arma, prædas, rapinas, cædeſque tranſegit. Quamobrem inter ejus epitheta cenſentur, نبي الملحمة Propheta prælii: القتال Pugnator: & alia hujuſmodi.

Octavò. Applicant Mahumeto verba illa Iſaiæ cap. 42. *Ecce Servus meus ſuſcipiam eum*: totumque illud caput, pro eodem interpretantur.

Sed certum eſt, totum illud de Chriſto eſſe vaticinium: ita enim aſſerit Euangelium Matthæi cap. 12. Et ſeptuaginta interpretes, quos Ahmedus cæteris præfert, de Meſſia ſub nomine Jacob, & Iſrael, ex quo Meſſias naſciturus erat, exponunt, hoc modo: *Jacob puer meus tuebor eum: Iſrael electus meus, ſuſcepit eum anima mea.* Hebræi etiam de Meſſia communiter exponunt. Hùc accedit, ea, quæ in illo capite habentur, nullo modo Mahumeto convenire.

Nonò. Exponunt tamquam vaticinium de Secta Mahumetanica, ſaltem verba illa ejuſdem capitis, quæ incipiunt à num. 11. *Sublevetur deſertum, & civitates ejus: in domibus habitabit Cedar: laudate habitatores Petræ de vertice montium clamabunt &c.* Deſertum enim Cedar, & Petra ſpectant ad Arabiam, & ad Iſmaelitas: quamobrem videtur per hæc prædici Secta Mahumetanica.

Sed breviter reſpondeo, totum illud caput eſſe ſibi conſonum, totumque de Chriſto exponendum, ob cujus adventum deſerta quoque, & inculta Arabiæ loca lætitiam erant oſtenſura, quemadmodum & Inſulæ remotiſſimæ, & à Dei notitia prorſus alienæ, de quibus in eodem capite fit mentio. Et quidem in Arabia religionem Chriſti floruiſſe, & innumeros Monachorum, & Eremitarum cœtus deſerta illius incoluiſſe, Mahumetani ipſi, ne dum Chriſtiani ſuis in hiſtoriis affirmant. Sed de his & ſequentibus teſtimoniis ſatis amplè in prima parte Prodromi diſſeruimus, & clarè oſtendimus, non pertinere ad Mahumetum.

Decimò. Habent tamquam oraculum de Mahumeto ſatis celebre illud, quod dicitur Iſaiæ cap. 21. *Et vidit currum duorum equitum, aſcenſorem aſini, & aſcenſorem Cameli.* Ubi per aſcenſorem aſini intelligunt Chriſtum: per aſcenſorem verò Cameli Mahumetum.

Verùm fundamento nimis levi nititur hoc vaticinium pro Mahumeto, qui, ut conſtat ex libro اعلام الدي Sect. 8. aſſeruit, prædictum fuiſſe de ſe à quodam Propheta Judæo: هو اخـــر الانبياء وافضلهـــم يركب الحمار ويلبس الشملة *Ipſe erit ultimus Prophetarum, & excellentiſſimus eorum: equitabit aſinum, & induetur paludamento.* Præterea Iſmael filius Aly in ejus vita aſſerit, illum habuiſſe quatuor aſinos ad equitandum. Quamobrem ſi præfatum vaticinium juxta ineptam Mahumetanorum expoſitionem intelligendum eſſet, magis Mahumeto, quàm Chriſto convenit eſſe aſcenſorem aſini. Sed veram hujus vaticinii explicationem vide in Prodromo loco citato, ubi oſtendi, ex communi expoſitorum ſenſu, per aſcenſorem Aſini intelligi Cyrum, Regem Perſarum: per Aſcenſorem verò Cameli Darium Regem Medorum: nihil verò eſſe, quod vel ad Chriſtum, vel ad Mahumetum pertineat.

Undecimò. Volunt verba Iſaiæ cap. 60. *Leva in circuitu oculos tuos, & vide, omnes iſti congregati ſunt &c.* prædicta fuiſſe de urbe Mecca patria Mahumeti.

Sed reſpondemus, totum illud caput pertinere ad Jeruſalem, ut patet ex principio illius capitis in verſione Septuaginta Interpretum, φωτίζου φωτίζου Ἱερουσαλήμ: *Illuminare illuminare Jeruſalem.* Idem dicimus de illis verbis cap. 54. *Lætare, & exulta ſterilis, quæ non pariebas &c.* quæ etiam trahunt ad eandem Meccam: conſtat enim ex teſtimonio S. Pauli ad Galatas cap. 4. pro *ſterili*, intelligi Jeruſalem, non quidem terrenam, ſed ſpiritualem, nempè Eccleſiam gentium à Chriſto congregatam, ſive Jeruſalem cœleſtem, quæ continet Eccleſiam Beatorum.

Duodecimò. Accipiunt tamquam oraculum de Mahumeto verba illa ejuſdem Prophetæ cap. 9. *Parvulus natus eſt nobis &c.*

Sed certiſſimum eſt ibi vaticinium eſſe de Meſſia, cui ſoli convenit nomen אֵל nempè *Deus*; neque Mahumetus unquam appellatus eſt Deus, ne ab ipſis quidem Mahumetanis, & manifeſtiùs patet ex verbis ſequentibus: *Super ſolium David, & ſuper regnum ejus ſedebit, ut confirmet illud uſque in ſempiternum.* Quæ ſunt ipſiſſima verba Angeli ad Mariam Virginem Matrem ejus Lucæ cap. 1. *Dabit illi Dominus Deus ſedem David patris ejus, & regnabit in domo Jacob in æternum.*

Decimotertiò. Eſt celeberrimum apud Mahumetanos de Mahumeto vaticinium illud, quod refertur cap. 2. Danielis, de lapide illo ſine manibus abſciſſo de monte, qui percuſſit, & contrivit ſtatuam illam, quæ quatuor Mundi Monarchias præſignabat: & factus eſt mons magnus, & implevit univerſam terram.

Communis tamen tàm Hebræorum, quàm Chriſtianorum ſententia eſt, ſemperque fuit, lapidem

pidem illum ſignificare Meſſiam, qui per Euangelium ſubjecit ſibi Romanum Imperium, & per conſequens omnia regna illa, quæ in ſtatua prædicta figurabantur: id quod manifeſtè prædixit David pſalmo 2. illis verbis: *Poſtula à me, & dabo tibi Gentes hæreditatem tuam*, *& poſſeſſionem tuam terminos terræ: reges eos in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringes eos*. Quæ verba non ſolùm Judæi, & Chriſtiani, ſed etiam Mahumetus filius Jacob, Auctor القاموس ſeu Theſauri linguæ Arabicæ celeberrimus inter Mahumetanos, de Chriſto intelligenda eſſe affirmat. Vide eundem in verbo ولد.

Hæc, & alia levioris momenti vaticinia producunt Mahumetani ex veteri teſtamento, quæ omnia, & alia ubèrius tractata vide in Prodr. p. 1. cap. 5. pag. 13. Ex Euangelio etiam, & aliis libris novi teſtamenti aliquot pro Mahumeto, ejuſque ſecta oracula vel eruunt, vel eruere conantur.

Primum, atque illud communiſſimum ac celeberrimum eſt promiſſio facta à Chriſto Domino de Spiritu Sancto Paraclito in Euangelio S. Joannis cap. 14. 15. & 16. Volunt enim obſtinatiſſimè per Spiritum illum Mahumetum eſſe intelligendum.

Verùm clarius Sole ex toto contextu Euangelico, & ex cæteris libris novi teſtamenti, apparet craſſiſſimus error Mahumetanorum: neque hìc eſt otium hujuſmodi errorem confutandi. Vide Prodr. p. 1. cap. 6. pag. 24.

Secundum deſumunt ex verbis illis Chriſti apud Joan. cap. 14. *Venit enim Princeps mundi hujus, & in me non habet quidquam*: quæ ita depravatè legit Ahmedus اركون العالم سياتي وليس في شي: *Princeps Mundi veniet, & in me non erit quidquam*. Per Principem enim Mundi, volunt ſignificari Mahumetum, qui, ubi venit, abolevit religionem Chriſti.

Sed certiſſimum eſt, per Principem Mundi tàm hìc, quàm cap. 12. ubi legimus, dixiſſe Chriſtum: *Nunc Princeps hujus Mundi ejicietur foras*, Diabolum intelligi. Non negamus tamen etiam Mahumeto, utpote Diaboli membro hoc epitheton convenire.

Tertium deſumitur ex epiſtola prima S. Joannis cap. 4. (licèt Auctor per errorem citet libr. Apocalypſis) in illis verbis: *Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus, ſi ex Deo ſunt*. Et mox: *Omnis ſpiritus, qui confitetur Jeſum Chriſtum in carne veniſſe, ex Deo eſt*. Hunc ſpiritum ex Deo putant fuiſſe Mahumetum, qui docuit Chriſtum veniſſe in carne, ſeu fuiſſe purum hominem, non autem Deum, vel filium Dei, ut tenent Chriſtiani.

Verùm debebat Ahmedus legere ea, quæ mox in eodem capite ſequuntur: *Quiſquis confeſſus fuerit, quia Jeſus eſt filius Dei, Deus in eo manet, & ipſe in Deo*.

Quartum deſumunt ex verbis Chriſti apud S. Matthæum cap. 21. quæ dixit Phariſæis: *Nunquam legiſtis in ſcripturis: Lapidem*, *quem reprobaverunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli? Ideò dico vobis, quia auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus ejus*. Exiſtimant ſcilicet, lapidis reprobati nomine Prophetam ſuum ſignari: gentem verò, in quam transferendum erat regnum Dei, eſſe ſeipſos Mahumetanos.

Sed certiſſimum eſt, lapidis nomine Chriſtum eſſe intelligendum: gentem verò, cui tradendum erat regnum Dei, eſſe Chriſtianos aſſeclas illius: ita enim affirmat S. Petrus in Actis Apoſtolicis cap. 4. Et in prima ſua Epiſtola cap. 2. Neque Moslemi ipſi inficiantur, regnum Dei à Judæis ad Chriſtianos translatum fuiſſe: licèt falſo affirment deinde à Chriſtianis ad ſe [illegible]iſſe.

Quintum vaticinium [illegible] profert Ahmedus ex cap. 4. Epiſt. primæ S. Petri (ſed per errorem citat librum Actuum Apoſtolorum) وقال سمعون الصفا رييس الحواريين في كتاب فراكسيس قد كان ان يبتدي الحكم من بيت الله ابتداء: *Et dixit Simon Cephas princeps Apoſtolorum in libro Actuum Apoſtolorum: Jam adeſt tempus ut incipiat judicium à domo Dei incipiendo*. Nimirùm putat hic Auctor, nomine الحكم *Judicii*, intelligendam eſſe poteſtatem judiciariam, ſeu Principatum, aut Imperium, quod debebat quamprimùm incipere à Mecca, ubi eſt fanum illud Mahumetanis tàm venerabile, quod idcircò ipſi vocant بيت الله *Domum Dei*.

Una in re ſapit Doctor iſte Moslemus; quòd fatetur, S. Petrum fuiſſe Principem Apoſtolorum: in reliquis prorſus deſipit. Nam verba D. Petri illud ſignificant; Deum quamprimùm judicaturum, & caſtigaturum primò domum Dei, ideſt, Eccleſiam ſuam, ſuoſque electos, ac veluti domeſticos, quod innuunt verba ſequentia: *Si autem primùm à nobis, quis finis eorum, qui non credunt Euangelio? &, ſi juſtus vix ſalvabitur; impius & peccator ubi parebunt?*

Hæc placuit breviter attingere, quæ in meo Prodromo cum aliis multis hujuſmodi fictitiis de Mahumeto vaticiniis, ex Sacris Scripturis, vel aliis priſcis monimentis, erutis, ſeu potiùs ſomniatis, copioſiùs pertracto. Ea poterunt videri in parte p. à capite ſexto, & deinceps.

Poſtremò falſum ſupponunt Mahumetus, & Mahumetani, Pentateuchum totum, traditum fuiſſe à Deo, ſcriptum in unico, vel pluribus voluminibus, aut Tabulis, Moyſi: ſolùm enim duas Tabulas, decem præcepta continentes, tradidit illi Deus: cætera ſcripſit Moyſes ipſe, inſpirante Deo. Patet hoc ex ipſis verbis Pentateuchi, Exod. cap. 24. num. 4. *Scripſit autem Moyſes univerſos ſermones Domini*. Et cap. 34. num. 27. Dixit Deus Moyſi: *Scribe tibi verba hæc, quibus & tecum, & cum Iſraël pepigi fœdus*. Et Deut. 31. num. 9. *Scripſit itaque Moyſes legem hanc* (nempè Pentateuchum) *& tradidit eam Sacerdotibus filiis Levi*. Tota itaque lex ſcripta fuit à Moyſe, exceptis decem præceptis, quæ Deus ipſe in duabus Tabulis deſcripſit.

TEX-

TEXTUS ALCORANI.

54 وإذ قلتم يا موسى لن نؤمن لك حتى نرى الله جهرة فأخذتكم الصاعقة وأنتم
تنظرون ۞ 55 ثم بعثناكم من بعد موتكم لعلكم تشكرون ۞ 56 وظللنا عليكم
الغمام وأنزلنا عليكم المن والسلوى كلوا من طيبات ما رزقناكم وما ظلمونا ولكن كانوا
أنفسهم يظلمون ۞ 57 وإذ قلنا ادخلوا هذه القرية فكلوا منها حيث شئتم رغدا وادخلوا
الباب سجدا وقولوا حطة نغفر لكم خطاياكم وسنزيد المحسنين ۞ 58 فبدل الذين
ظلموا قولا غير الذي قيل لهم فأنزلنا على الذين ظلموا رجزا من السماء بما كانوا يفسقون ۞
59 وإذ استسقى موسى لقومه فقلنا اضرب بعصاك الحجر فانفجرت منه اثنتا عشرة عينا
قد علم كل أناس مشربهم كلوا واشربوا من رزق الله ولا تعثوا في الأرض مفسدين ۞
60 وإذ قلتم يا موسى لن نصبر على طعام واحد فادع لنا ربك يخرج لنا مما تنبت الأرض من
بقلها وقثائها وفومها وعدسها وبصلها قال أتستبدلون الذي هو أدنى بالذي هو خير
اهبطوا مصرا فإن لكم ما سألتم وضربت عليهم الذلة والمسكنة وباؤوا بغضب من الله
ذلك بأنهم كانوا يكفرون بآيات الله ويقتلون النبيين بغير الحق ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون ۞
61 إن الذين آمنوا والذين هادوا والنصارى والصابئين من آمن بالله واليوم الآخر وعمل
صالحا فلهم أجرهم عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ 62 وإذ أخذنا ميثاقكم
ورفعنا فوقكم الطور خذوا ما آتيناكم بقوة واذكروا ما فيه لعلكم تتقون ۞ 63 ثم توليتم
من بعد ذلك فلولا فضل الله عليكم ورحمته لكنتم من الخاسرين ۞ 64 ولقد علمتم
الذين اعتدوا منكم في السبت فقلنا لهم كونوا قردة خاسئين ۞ 65 فجعلناها نكالا لما بين
يديها وما خلفها وموعظة للمتقين ۞ 66 وإذ قال موسى لقومه إن الله يأمركم أن تذبحوا
بقرة قالوا أتتخذنا هزوا قال أعوذ بالله أن أكون من الجاهلين ۞

VERSIO LATINA.

54. Et quando dixit Moyſes populo ſuo: O popule meus, certè vos *iniquè* tractaſtis animas veſtras, accipiendo vos Vitulum *in Deum*. Itaque convertimini ad Creatorem veſtrum, & occidite vos ipſos *mutuò*, *itaut innocens noxium occidat*. Hoc erit melius vobis apud Creatorem veſtrum. Et *cùm hoc feciſſetis*, converſus eſt ſuper vos: ipſe enim eſt Convertibilis, Miſericors. 55. Et quando dixiſtis: O Moyſes; nequaquam credemus *tibi*, donec videamus Deum clarè. Propterea invaſit vos ſupplicium, *& mortui eſtis*: & vos aſpiciebatis *id quod vobis evenit*. 56. Deinde Reſuſcitavimus vos poſt mortem veſtram, ut vos gratias ageretis. 57. Et umbreſcere *fecimus* ſuper vos nubes: & deſcendere fecimus ſuper vos mannam, & coturnices; *& diximus*: Comedite de bonis,

quod tribuimus vobis in alimentum. Et non iniquè tractaverunt nos, ſed ſeipſos iniquè tractaverunt. 58. Et quando diximus: Ingredimini hanc Urbem (*Jeruſalem, ſive Jerico*): & comedite ex ea prout volueritis affluenter: & ingredimini portam *ejus* adorantes, & dicite: Indulgentia *peccatorum detur nobis à vobis*: dimittemus vobis peccata veſtra, & augebimus *bonis* benefacientes. 59. Et permutaverunt qui erant iniqui dictum *hoc* in aliud, quod non fuerat dictum eis: & deſcendere fecimus ſuper eos, qui iniqui erant, indignationem è Cœlo ob id quod exceſſerant. 60. Et quando potum petiit Moyſes populo ſuo, & diximus: Percute virga tua petram: & eruperunt ex ea duodecim fontes. Jam cognoverunt omnes homines *ſingulorum Tribuum* potatorium ſuum; *& diximus eis*: Comedite, & bibite de largitione Dei, & ne prævaricemini in terra corrumpentes. 61. Et cùm dixiſtis: O Moyſes, nullo modo ſuſtinentes erimus ſuper eſcam unam: precare ergo pro nobis Dominum tuum, ut educat nobis ex eo quod germinat terra, de oleribus ejus, & cucumere ejus, & allio ejus, & lente ejus, & cæpa ejus. Reſpondit *Moyſes*: An permutare vultis id quod eſt pejus cum eo quod eſt melius? Deſcendite in Ægyptum, quia vobis *ibi erit* id quod poſtulatis. Et incuſſa eſt ſuper eos vilitas, & paupertas: & reverſi ſunt cum ira à Deo. Hoc *evenit illis*, quia ipſi increduli fuerunt in ſigna Dei, & occiderunt Prophetas ſine juſtitia: hoc, eo quod rebellaverunt, & prævaricati ſunt. 62. Certè qui crediderunt, & qui Judæi ſunt, & Chriſtiani & Sabaitæ; quiſquis *ex his* crediderit in Deum, & diem noviſſimum, & fecerit rectum; erit ipſis merces ſua apud Dominum ſuum, neque timor *erit* ſuper eos, neque ipſi contriſtabuntur. 63. Et quando accepimus pactum veſtrum, *de obſervando Pentateucho*: & elevavimus ſupra Vos Montem Synai, *& diximus*: Accipite quod attulimus vobis, (*ideſt legem*), cum virtute (*ideſt ſedulò obſervantes illud*): & mementote ejus quod *præcipimus* in illo, ut vos caveatis *Gehennam, & inobedientiam*. 64. Tum tergiverſati fuiſtis poſt hoc. Quòd ſi non *fuiſſet* benignitas Dei ſuper vos, & miſericordia ejus: certè fuiſſetis ex pereuntibus. 65. Et jam porrò noſtis eos, qui tranſgreſſi ſunt ex vobis in Sabbato: & diximus eis: Eſtote ſimiæ abactæ. 66. Et poſuimus eas exemplum illis, qui fuerunt ante eas, & illis, qui poſt eas: & admonitionem timentibus *Deum*.

NOTÆ.

LIV. *Occidite vos ipſos mutuò*] Gelal. فوفقكم الفعل ذلك وارسل عليكم سحابة سودا لئلا يرى بعضكم بعضا فيرحمه حتى قتل منكم سبعين الفا *Et adjuvit vos ad hoc faciendum, & miſit ſupra vos nubem nigram, ne alii alios poſſent videre, ne miſerarentur eorum donec occiſa ſunt ex vobis ſeptuaginta millia.*

LV. *Et permutaverunt*] Gelal. فقالوا حبة في شعيرة ودخلوا يزحفون على استاههم *Dixerunt; Granum in ſpica hordei: & ingreſſi ſunt per portam Civitatis, natibus humi prorepentes.* Alluſio eſt in vocibus Arabicis حبّة habbat, ideſt *charitas*: & حبّة hobbat: ideſt *granum*. Et per hoc irridebant divinum præceptum, ſicut etiam; ita indecenter Urbem ingrediendo, reptando ſuper nates.

Indignationem è Cœlo] Gelal. طاعونا فهلك منهم في ساعة سبعون الفا او اقلّ: *ideſt Peſtem, & mortui ſunt ſtatim ſeptuaginta millia ex eis, vel quid minus.*

LX. *Petram*] Gelal. وهو الذي فرّ بثوبه خفيف مربع كراس الرجل رخام او كدان: *Hæc erat Petra illa, quæ fugerat cum veſtibus ejus (nempè Moyſis) levis & quadrata, ſicut caput hominis, coloris albi, firma & ſtabilis.* Nam Moyſes lavaturus ſeſe, poſuerat veſtes ſuper eam: at illa aufugit cum veſtibus ejus: cùmque Moyſes nudus eam ſequeretur, incidit, minimè id advertens, in medium populi: & viderunt omnes illum non laborare hernia; vel ut alii dicunt, non eſſe hermaphroditum, quemadmodum falsò anteà obmurmurabant. Jahias. كان موسى يحمله من الجبل الطوراني: *Moyſes aſportaverat eam è monte Synai.*

LXI. *Allio.*] Vox فوم Siriacè ſignificat *allium*: Sed Arabicè *triticum*.

Occiderunt Prophetas] Arabicè eſt يقتلون *occident*: futurum pro præterito. Inter hos Prophetas enume-

merat Gelal. زكريا ويحيى *Zacariam, & Joannem* Baptiſtam ejus filium.

LXII *Qui crediderunt*] Intelliguntur Mahumetani ipſi. Sed Gelal. malitioſè explicat امنوا بالانبياء من قبل *qui crediderunt in Prophetas anteà miſſos à Deo*. Sed in Alcorano الذين امنوا *qui crediderunt*, perpetuò intelliguntur eſſe Mahumetani.

Sabaitæ] Gelal. طايفة من اليهود او النصارى *ſpecies Judæorum, aut Chriſtianorum*. Alii vocant illos Sabæos. De his copioſè ſcripſere Henricus Hottingerus in Hiſtoria Orientali lib. 1. cap. 8. & Abraham Eckellenſis, vir pietate, & doctrina conſpicuus, & de natione ſua Maronitica, ac de univerſa Eccleſia optimè meritus: Hunc vide in Euthychio vindicato, part. 2. cap. 27. Satis habeo nunc innuere: hos Sabaitas vocari نصارى يحيى *Chriſtianos Joannis*, quia maximi faciunt baptiſmum S. Joannis, & abominantur Circumciſionem, atque etiam Abrahamum, quia fuit circumciſus. Sed Chriſtiani ſunt tantùm nomine, & inter Hæreticos, vel potiùs Ethnicos computandi.

LXIII. *Et elevavimus ſuper vos montem Syna*] Gelal. اقتلعناه من اصله عليكم لما ابيتم قبولها *Evulſimus eum à radicibus, elevantes eum ſupra vos ad terrorem, quia nolebatis recipere legem*, ſeu Pentateuchum.

LXV. *Qui tranſgreſſi ſunt ex vobis in Sabbato*] Rem ita narrat Sciahinſciah in ſua hiſtoria, agens de David. *Fuerunt tempore David, cui ſit pax, quidam Iſraelitæ, qui habitabant ad litus maris in Civitate Ailæ. Piſces autem exibant è mari nocte Sabbati, & non movebantur uſque ad noctem Dominicæ, nec regrediebantur in mare. Illi verò dixerunt: Certè interdixit Deus patribus noſtris piſcationem die Sabbati; at nobis non interdixit. Piſcati itaq; ſunt, & aſſaverunt piſces, & comederunt. Cùm autem alii fideles ex olfactu id cognoviſſent, prohibuerunt eos. Illi verò ne dignati quidem ſunt reſpicere prohibentes. Quamobrem fideles pugnantes contra eos diviſerunt Civitatem, & fabricaverunt murum ſublimem intermedium. At ſceleſti illi foderunt foveas, rivos per eas derivantes ex mari intra portas domorum ſuarum. Cùmque piſces nocte Sabbati per rivos illos egrederentur, ne poſſent habere reditum ad mare, in nocte Dominicæ occludebant eoſdem rivos verſus mare. Cæperunt autem fideles impedire eos: at ipſi obſtinatiùs ſe gerebant in hac re. Maledixit itaque eis David, & Deus transformavit illos in ſimias. Veniebatque ad aliquem eorum amicus ejus, & inveniebat eum ſimiam, & oculi ejus hùc illùc ſeſe movebant. Dicebatque ei: Tu ne es talis? Ille verò capite annuebat, ac ſi diceret: Ego ſum: Dicebatque amicus: Nonne prohibui te? Nonne dixi tibi? At ſimia flebat. Permanſeruntque in hoc ſtatu tres dies, deinde perierunt, nec propagaverunt ſe per generationem. Miſit autem Deus ventum, qui arreptas ſimias projecit in mare.* Hactenus fabula, ab Alcorano tantùm indicata.

REFUTATA.

I. IN illa cæde eorum, qui Vitulum adoraverunt, licèt Alcoranus obſcuriùs loquatur; patefaciunt tamen mendacia illius Interpretes, dum ſeptuaginta millia pro viginti ac tribus millibus occiſorum ponunt, & nubem illam nigram è Cœlo importuniùs evocant.

II. Mentitur item Alcoranus, dum inducit *Iſraelitas* renuentes ſtare dictis *Moyſi*, niſi clarè viderent Deum: & propterea fingit, omnes *illos occiſos fuiſſe* ac mortuos, deinde ad vitam revocatos. Non ſolùm Iſraelitæ noluerunt videre Deum, ſed ne vocem quidem ejus audire: quamobrem dixerunt Moyſi Exod. cap. 20. 19. *Loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur*. Et ſanè ibidem cap. 19. 21. Dixerat Dominus Moyſi: *Conteſtare populum, ne fortè velit tranſcendere terminos ad videndum Deum, & pereat ex eis plurima multitudo*. Non tamen legitur ibi, aut alibi, ullum voluiſſe videre Deum, ac propterea malè periſſe, & deinde reſuſcitatum fuiſſe. Iſmael filius Aly explicat hunc locum de ſeptuaginta illis viris, quos Moyſes ſecum aſſumpſit in montem Syna. Hæc ſunt ejus verba ex Arabico translata: *Elegit Moyſes è populo ſuo ſeptuaginta viros: audieruntque verba Dei loquentis cum Moyſe, quædam præcipientis, quædam verò prohibentis. Et rogaverunt, ut videre poſſent Deum clarè: proptereà fulgure attacti, univerſi periere. Oravitque Moyſes pro illis, & Deus eis vitam reſtituit.* Sed hoc quoque magnum eſt figmentum: habetur enim de illis Exodi cap. 24. *Et viderunt Deum Iſrael: & comederunt & biberunt*. Si poſt viſum Deum comederunt & biberunt, ergo mortui non ſunt.

III. Mentitur item Alcoranus, dum fingit, Deum præcepiſſe Hebræis, ut ingredientes Jericho, vel alias urbes Chanaan, humiliter veniam, & pacem ab incolis poſtularent: & proptereà punitos fuiſſe à Deo præcepti hujus violatores. En præceptum Dei Iſraelitis num. cap. 33. *Intrantes terram Chanaan, diſperdite cunctos habitatores terræ illius: confringite titulos*. Et Deut. cap. 7. *Percuties eas* (nempè urbes, ac gentes Chanaan) *uſque ad internecionem: non inibis cum eis fœdus, nec miſereberis earum.* Ecce quàm benè Alcoranus confirmet Pentateuchum, & conveniat cum illo.

IV. Affirmat, Iſraelitas illos primos, nam de illis loquitur punitos fuiſſe à Deo, quia occiderunt Prophetas. At quos Prophetas? Enumerent quæſo. Gelaleddinus, ut vidimus, recenſet inter hos Zacariam, & Joannem Baptiſtam filium ejus. Illos ſcilicet, qui non niſi poſt plures annorum centurias nati ſunt.

V. Concedit Alcoranus, tàm Mahumetanos, quàm Judæos, Chriſtianos, ac Sabaitas, in religione propria ſalutem conſequi poſſe, ſi credant in Deum, & in die Judicii, & bona opera faciant. Credi non poteſt quantum hic ſe torqueant, ac diſtorqueant Moslemi. Sed verba Alcorani adeò clara ſunt, ut Sapientiores inter eos negare non audeant veritatem: aſſerunt tamen hunc eſſe unum ex multis verſiculis, qui juſſu Dei abrogati ſunt in Alcorano per alios verſiculos oppoſitos. Hinc inſignis doctor, & امام *Emam*, ſeu Antiſtes Abul-Caſem Abbat-Allah in lib. de Abrogante, & Abrogato, ita

hæc Alcorani verba exponit : ان الذين امنوا والذين هادوا: فيها قايلان : قال مجاهد والضحاك بن مزاحم هي محكمة ويقدرونها بالمحذوف المقدر فيكون التقدير ان الذين امنوا ومن امن من الذين هادوا والنصارى والصابيين: وقالت الجماعة والاكثرون هي منسوخة وناسخها عندهم ومن يتبع غير الاسلام دينا؛ *Porrò qui crediderunt* (nempè Mahumetani) *& qui Judæi ſunt. In his verbis eſt duplex ſententia. Dixit Mogiahed, & Aldhahak filius Mazahem: Hæc periodus eſt firmata, nec fuit abrogata: ſed ponunt in ea potentialitatem in eo quod occultatur, & ſubintelligitur : itaut ſenſus ſit : Certè qui crediderunt*, (ideſt Mahumetani): *& qui crediderint ex Judæis, & Chriſtianis, & Sabaitis* (ſcilicet in Mahumetum) *ſed Concilium* (primi ſcilicet ſocii & aſſeclæ Mahumeti) *& plerique alii aſſerunt hunc verſiculum fuiſſe abrogatum per illum* (qui habetur Sur. 3. de familia Amran §. 81.) *Et qui ſecutus fuerit aliam religionem præter Eslam.* Prima ſententia eſt aliquorum particularium, & prorſus incpta. Non enim dicit Alcoranus, Judæos, Chriſtianos, & Sabaitas ſalvandos, ſi crediderint in Mahumetum (nam tunc jam eſſent Mahumetani, & pertinerent ad الذين امنوا *eos qui crediderunt*) Sed *ſi crediderint in Deum, & diem noviſſimum, & fecerint opera bona*. Quamobrem ſecunda ſententia, quæ eſt Conciliaris, Canonica, & Communis, tenet hunc verſum, utpote Mahumetiſmo nimis perniciosum, abrogatum fuiſſe.

Illud autem hoc loco prætereundum non eſt, quòd, cùm inter Suras Alcorani octoginta ac duæ Meccanæ, duæ verò & triginta Medinenſes eſſe communiter aſſerantur; & omnes conveniant, Meccanas ante Medinenſes Mahumeto traditas fuiſſe: nihilominus invenimus in quibuſdam Medinenſibus, Chriſtianam religionem probari, ut in hac ſecunda de Vacca & in quinta de Menſa, in qua repetuntur eadem verba, quæ hìc habentur: in quibuſdam verò Meccanis reprobari. Et quamvis Gelaleddinus inſcribat hanc ſecundam Medinenſem, vel Meccanam, parum refert, ſufficit enim nobis, ut ſaltem quinta Medinenſis ſit. Imò ſi hæc ſecunda eſſet Meccana, probaret, Mahumetum ratum habuiſſe in Medina, quod anteà ſtatuerat in Mecca, nempè Chriſtianam religionem bonam eſſe, & ducere ad ſalutem. Verùm in Sect. 63. التغابن *Mutua fraudatio*, & in multis aliis, quæ ſunt Meccanæ, affirmat, nullum poſſe ſalvari, niſi amplectatur Alcoranum quoad omnia, quæ in eo continentur: qui verò illum ſpreverit, ac rejecerit, in æternum eſſe damnandum. Et Sect. 98. البينة *Declaratio*, quæ eſt etiam Meccana § 5. affirmat, tàm Judæos, quàm Chriſtianos in Gehennam eſſe detrudendos, niſi Mahumetanam legem obſervent. Ergo vel poſteriori aſſerto Chriſtianam legem probat, quam priori reprobaverat: vel ſequitur illud abſurdum, prorſuſque ridiculum, Deum ſententiam ſuam revocare, antequam illam pronunciet: & aliquid abrogari antequam exiſtat.

Quòd ſi dicas etiam in aliquibus Suris Medinenſibus definiri, ſolam legem Mahumetanam eſſe veram, & ad ſalutem omnibus neceſſariam; reſpondeo primò, tantò majorem Mahumeti levitatem, & inconſtantiam apparere, qui priùs aliquid neget, deindè affirmet, tum iterùm neget. Reſpondeo 2. Cùm in Meccanis Suris, quæ primò ſcriptæ ſunt, Chriſtianam religionem reprobet: ſi deinde in Medinenſibus, quæ ſunt poſteriores, aliquandò illam approbet, aliquandò reprobet, exiſtimandum eſt, reprobationem poſitam fuiſſe in primis ſectionibus Medinenſibus, utpotè Meccanis vicinioribus: in ultimis verò approbationem. Alioquin cogentur Moslemi, ut jam dixi, Prophetam ſuum nimis levem, & inconſtantem fateri.

Poſtremò negocium religionis, fidei, & æternæ ſalutis, non eſt hujuſmodi, ut abrogationi ulli debeat ſubjacere. Vide quæ dixi in Prodr. p. 3. cap. 1. & alibi.

VI. Mentitur item, & fabulatur Alcoranus dum autumat, Iſraelitas recuſaſſe recipere legem Dei, & propterea Deum evulſiſſe, & elevaſſe in aera Montem Synai ſupra eos, illius caſu eoſdem colliſurum, niſi legem reciperent. De prima parte oppoſitum habetur in Pentateucho. Nam cap. 19. Exodi, cùm propoſuiſſet Moyſes populo id, quod Deus decreverat circa dandam illi legem: *reſpondit omnis populus ſimul: Cuncta quæ locutus eſt dominus faciemus*. Et infrà habetur, populum eductum fuiſſe à Moyſe *in occurſum Dei* ad recipiendam legem: & licèt ex auditu tonitruorum, & viſu fulgurum ex Monte Synai *timuerit populus qui erat in caſtris*: non tamen recuſavit accipere divinam legem. Quamobrem magnum Alcorani figmentum eſt elevatio illa montis Synai ſupra capita Iſraelitarum: neque minus eſt illud de Violatoribus Sabbati in Simias tranſmutatis ob Davidis maledictionem. Cùm enim portentum hoc eveniſſe fingatur in Civitate Ailath; hæc Civitas erat in terra Idumææ, ut patet lib. 3. Regum cap. 8. Et quamtumvis fuiſſet ſub ditione David, non tamen obſervabant Idumæi ritus Iſraelitarum, & præſertim feſtum Sabbati. Poſtremò ſi tantum miraculum per Davidem factum fuiſſet, nullo modo Sacræ litteræ illud reticuiſſent.

VII. Quod aſſerit v. 60. de illis duodecim fontibus è petra emanantibus, videtur commentum Rabbinicum. Vide Prodr. p. 4. cap. ult. pag. 60.

TEXTUS ALCORANI.

67 وإذ قال موسى لقومه إن الله يأمركم أن تذبحوا بقرة قالوا أتتخذنا هزوا
قال أعوذ بالله أن أكون من الجاهلين ۞
68 قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما هي قال إنه يقول إنها بقرة لا فارض ولا بكر عوان بين ذلك
فافعلوا ما تؤمرون ۞ 69 قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما لونها قال إنه يقول إنها بقرة صفراء فاقع
لونها تسر الناظرين ۞ 70 قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما هي إن البقر تشابه علينا وإنا إن شاء الله
لمهتدون ۞ 71 قال إنه يقول إنها بقرة لا ذلول تثير الأرض ولا تسقي الحرث مسلمة لا شية فيها
قالوا الآن جئت بالحق فذبحوها وما كادوا يفعلون ۞ 72 وإذ قتلتم نفسا فادارأتم فيها والله
مخرج ما كنتم تكتمون ۞ 73 فقلنا اضربوه ببعضها كذلك يحيي الله الموتى ويريكم آياته
لعلكم تعقلون ۞ 74 ثم قست قلوبكم من بعد ذلك فهي كالحجارة أو أشد قسوة وإن من
الحجارة لما يتفجر منه الأنهار وإن منها لما يشقق فيخرج منه الماء وإن منها لما يهبط من خشية
الله وما الله بغافل عما تعملون ۞

VERSIO LATINA.

67. Et cùm dixit Moyſes populo ſuo: Certè Deus præcipit vobis, ut im-
moletis Vaccam. Reſponderunt: An accipis nos in deriſum? Dixit *il-
lis Moyſes*: Confugio ad Deum, ne ſim de ſtultis *(ideſt ne faxit Deus, ut ſim tàm
ſtultus, ut irrideam vos)* 68. Dixerunt: Ora pro nobis Dominum tuum, *ut* de-
claret nobis, cujuſmodi ſit hæc. Reſpondit *Moyſes*: Ipſe quidem dicit: Hæc
ſanè ſit Vacca non vetula, neque juvencula; *ſed* mediæ ætatis inter hoc. Fa-
cite ergò quod jubemini. 69. Dixerunt: Ora pro nobis Dominum tuum, *ut*
manifeſtet nobis, qualis ſit color ejus. Reſpondit: Ipſe quidem dicit: Certè ipſa
ſit Vacca crocea, intensè flavus color ejus exhilaret intuentes. 70. Dixerunt: Ora
pro nobis Dominum tuum, *ut* declaret nobis *etiam amplius* cujuſmodi ſit hæc:
quia Vaccæ ſunt inter ſe ſimiles apud nos: & nos quidem, ſi voluerit Deus, ſanè
directi *erimus ad faciendum quod ille jubet*. 71. Reſpondit: Ipſe quidem dicit: Hæc
ſanè ſit Vacca non atterita, *eo quòd* aret terram, neque *eo quòd* adaquet ſata: in-
tegra: non ſit macula in ea. Dixerunt: Nunc veniſti cum veritate. Immola-
verunt igitur eam; & non prope fuerunt, ut facerent *(ideſt parùm abfuit, quin id
facere renuerent)*. 72. Et quando occidiſtis animam *(ideſt hominem)*, & contende-
batis invicem pro ea: & Deus proferens *fuit in lucem* quod celabatis. 73. Di-
ximus enim: Percutite eum *(ideſt hominem occiſum)* parte illius *(ideſt Vaccæ immo-
latæ)*. Sic vivificat Deus mortuos, & oſtendit vobis miracula ſua, ut vos in-
telligatis. 74. Tum obdurata ſunt corda veſtra poſt hoc *miraculum*: & ipſa
velut lapides, vel fortiora *lapidibus* duritie. Nam inter lapides, hìc quidem e-
rumpebant ex eo flumina: & quidem inter eos hic ſanè ſcindebatur, & exi-
bat ab eo aqua: & quidem inter eos hìc ſanè deſcendebat *à ſummo ad imum*
ex timore Dei. Sed nequaquam Deus eſt negligens de eo, quod facitis.

NOTÆ,

NOTÆ.

LXVII. *Ut immoletis Vaccam*) Ex lib. Numer. cap. 19. apparent veluti veſtigia figmenti hujus, quod in Alcorano obſcurius refertur, & ab Iſmaele Sciahin-Sciah cap. de Moyſe, ita fuſius explicatur. *Erat inter Iſraelitas Vir probus, qui habebat infantem ac Vitulam. Et adduxit vitulam in ſylvam, commendavitque eam Deo, donec adoleſceret infans: & relicta ibi vitula, paulò poſt mortuus eſt. Crevit autem vitula in ſylva, à nemine ſe capi ſinens, donec ad mediam adolevit ætatem. Crevit etiam puer, ſeque valdè pium erga parentes oſtendebat. Jam verò grandiuſculo dixit Mater: Pater tuus hæreditate tibi reliquit vitulam, quam in tali ſylva relictam divinæ Providentiæ commendavit. Abiit juvenis è veſtigio in eam Sylvam, & advocans vitulam, minimè reluctantem duxit in domum ſuam. Hortata eſt eum Mater, ut ad levandam pauperiem, venderet vitulam tribus denariis: ſed ne, ſe inconſulta, hoc faceret, admonuit. Ille adduxit eam in forum: & Deus miſit Angelum, qui pro ejus pretio ſex obtulit denarios, ſed cum conditione, ne de hoc Matrem conſuleret. Ille verò minimè acquieſcens, abiit, & conſuluit Matrem, quæ dixit, contentam ſe eſſe, ut pro eo pretio venderet vitulam, cum pacto tamen, ut diceret emptori, ſe velle priùs conſulere Matrem. Regreſſus juvenis invenit eumdem Angelum, qui obtulit ei duodecim denarios, cum pacto, ne id Matri ſignificaret. Ille id facere recuſans, venit ad Matrem, quæ hoc audito, dixit ei: Fili mi, hic eſt aliquis Angelus: redi igitur, & pete ab eo quid de hac vitula faciendum ſit. Redeunti juveni dixit Angelus: Quamprimùm eveniet caſus inter filios Iſrael, ob quem ement à te vitulam tanta auri copia, quantam capiet pellis ejuſdem vitulæ. Hæc filius regreſſus matri narravit. Paulò poſt contigit, ut occideretur quidam inter filios Iſrael nomine Hammiel, homo ditiſſimus, à patruele ſuo cupido illius pecuniarum, vel, ut alii malunt, illius uxoris; qui tranſtulit cadaver ejus ex Urbe, in qua erat, in aliam* (at eo tempore filii Iſrael nullam habebant urbem, cùm eſſent in deſerto). *Venerunt autem propinqui ejus, qui occiſus fuerat, ad Moyſen, adducentes eos, quos cædis reos eſſe putabant. Hi autem negaverunt, & rem perplexam dubiamque reddiderunt. Tunc autem Deus revelavit totum id, quod in Alcorano habetur de hac Vacca, in qua ſola reperta ſunt ſigna à Deo præſcripta, & emerunt eam tanta auri copia, quantam capiebat pellis illius. Alii dicunt, quantum erat pondus Vaccæ illius. Alii verò decem vicibus ſupra pondus ejus. Immolaverunt igitur illam, & tetigerunt cadaver hominis occiſi particula ejus Vaccæ: & revixit, ſtetitque rectus, & ait: Occidit me talis. Et mox cadens, iterùm mortuus eſt.* Hæc Sciahin-Sciah, quæ libuit hìc ex Arabico citra verborum rigorem fideli ſententia referre ad pleniorem nugarum Alcoranicarum notitiam.

LXVII. *An accipis nos in deriſum*] Quia ſcilicet interrogabant eum de homine occiſo: ille verò reſpondebat eis de Vacca mactanda.

LXXI. *Et non prope fuerunt ut facerent*] quia nimirum magnitudine pretii ab emenda vitula deterrebantur.

LXXIII. *Parte illius*] Gelal. فضرب بلسانها *& percuſſus eſt lingua illius*, او بعجب ذنبها فحيي (nempe vitulæ) *vel extremitate caudæ ejus, & revixit.*

REFUTATA.

Quid hìc refutes, ubi omnia figmenta, ac deliria? Hæc eſt Vacca illa, quæ titulum huic Suræ fecit, & tàm monſtroſo capiti cornua impoſuit. Verùm ne Moſlemi ſe ſe Pentateuchi clypeo defenſent, videamus quid de hujuſmodi Vacca in Pentateucho habeatur. Ita igitur legimus in lib. Num. cap. 19. *Loquutus eſt Dominus ad Moyſen & Aaron dicens: Iſta eſt religio victimæ, quam conſtituit Dominus. Præcipe filiis Iſrael, ut adducant ad te Vaccam rufam, ætatis integræ, in qua nulla ſit macula, nec portaverit jugum* (hactenus ferè conſentit Alcorano) *tradetiſque eam Eleazaro Sacerdoti, qui eductam extra caſtra, immolabit in conſpectu omnium: & tingens digitum in ſanguine ejus, aſperget contra fores tabernaculi ſeptem vicibus, comburetque eam.* Et mox: *Colliget autem vir mundus cineres Vaccæ, & effundet eos extra caſtra in loco puriſſimo, ut ſint multitudini filiorum Iſrael in cuſtodiam, & in aquam aſperſionis, quia pro peccato Vacca combuſta eſt.* Et paulò poſt. *Qui tetigerit cadaver hominis, & propter hoc ſeptem diebus fuerit immundus, aſpergetur de hac aqua die tertio, & ſeptimo; & ſic mundabitur.* Tàm ex dictis, quàm ex aliis, quæ ibi habentur, nihil aliud colligitur, niſi cineres hujus Vaccæ ad expiandos eos, qui mortui hominis cadaver tetigiſſent, adhibendos Dei juſſu fuiſſe. Vides, quot figmentorum parergis Mahumetus Sacras Scripturas exornet, ſeu potiùs fœdet ac deformet. An verò dicent Moſlemi, hæc à Judæis in Pentateucho depravata fuiſſe? Sed quamobrem? Erat ne hìc aliquod de Mahumeto vaticinium? Idem dico de tot aliis hiſtoriis ſacris ab Alcorano depravatis, quæ cùm nihil ad Mahumetum pertinerent, non erat, quòd Judæi illas in Pentateucho corrumperent.

Sed non poteſt hìc diſſimulari fatuitas Mahumeti, dum ex nullo alio ſigno Iſraelitas cognoviſſe affirmat, qualis eſſet Vacca illa, niſi ex eo, quòd non eſſet attrita arando, neque adaquando terram: neque enim una tantùm Vacca erat apud Iſraelitas, quæ neque araret, neque adaquaret terram. Præterea vix eſt in uſu, ut Vaccæ juvenes adhibeantur ad arandam terram. Poſtremò cùm hæc in deſerto evenerint, ubinam erat illic ager, quem Vacca hæc araret, & adaquaret? Quòd ſi dicas, etiam in Pentateucho requiri, ut hæc Vacca *non portaverit jugum*: Reſpondeo primò, non eſſe ibi ſermonem de Vacca aliqua ſingulari, ſicut in Alcorano: ſed generatim de omnibus Vaccis, quæ eodem ritu in decurſu temporum in terra etiam Promiſſionis immolarentur. Reſpondeo ſecundò: aliud eſt portare jugum, aliud arare, & adaquare campos. Nam jugum imponitur Vaccis etiam ad onera ferenda, vel aliquid tra-

trahendum; non autem ſolùm ad arandum.

De illa lapidum ſciſſione, ac deſcenſione, & aquarum ex illis emanatione; vel fabuloſè more ſuo loquitur; vel alludit ex parte ad miraculum à Moyſe in percuſſione petræ patratum: vel demùm, ut Gelal., & Jahias ſentire videntur, nihil aliud vult innuere, niſi ex rupibus emanare fontes, & flumina: & ex altiſſimis montibus aliquandò abrumpi, & deſcendere in profundum grandia ſaxa: ſed inſulsè dicuntur hæc evenire من خشية الله *ex timore Dei*: ſunt enim meri effectus naturæ.

TEXTUS ALCORANI.

75 افتطمعون ان يومنوا لكم وقد كان فريق منهم يسمعون كلام الله ثم يحرفونه من بعد ما عقلوه وهم
يعلمون ۞ 76 واذا لقوا الذين امنوا قالوا امنا واذا خلا بعضهم الي بعض قالوا اتحدثونهم بما فتح الله
عليكم ليحاجوكم به عند ربكم افلا تعقلون ۞ 77 اولا يعلمون ان الله يعلم ما يسرون وما
يعلنون ۞ 78 ومنهم اميون لا يعلمون الكتاب الا اماني وان هم الا يظنون ۞ 79 فويل للذين
يكتبون الكتاب بايديهم ثم يقولون هذا من عند الله ليشتروا به ثمنا قليلا فويل لهم مما كتبت
ايديهم وويل لهم مما يكسبون ۞ 80 وقالوا لن تمسنا النار الا اياما معدودة قل اتخذتم عند
الله عهدا فلن يخلف الله عهده ام تقولون علي الله ما لا تعلمون ۞ 81 بلي من كسب سيية
واحاطت به خطيته فاوليك اصحاب النار هم فيها خالدون ۞ 82 والذين امنوا وعملوا
الصالحات اوليك اصحاب الجنة هم فيها خالدون ۞ 83 واذ اخذنا ميثاق بني اسرايل لا تعبدون
الا الله وبالوالدين احسانا وذي القربي واليتامي والمساكين وقولوا للناس حسنا واقيموا الصلوة
واتوا الزكوة ثم توليتم الا قليلا منكم وانتم معرضون ۞ 84 واذ اخذنا ميثاقكم لا تسفكون
دماءكم ولا تخرجون انفسكم من دياركم ثم اقررتم وانتم تشهدون ۞ 85 ثم انتم هولاء تقتلون
انفسكم وتخرجون فريقا منكم من ديارهم تظاهرون عليهم بالاثم والعدوان وان ياتوكم اساري
تفدوهم وهو محرم عليكم اخراجهم افتومنون ببعض الكتاب وتكفرون ببعض فما جزاء من
يفعل ذلك منكم الا خزي في الحيوة الدنيا ويوم القيامة يردون الي اشد العذاب وما الله
بغافل عما تعملون ۞ 86 اوليك الذين اشتروا الحيوة الدنيا بالاخرة فلا يخفف عنهم العذاب
ولا هم ينصرون ۞ 87 ولقد اتينا موسي الكتاب وقفينا من بعده بالرسل واتينا عيسي ابن مريم
البينات وايدناه بروح القدس افكلما جاءكم رسول بما لا تهوي انفسكم استكبرتم ففريقا
كذبتم وفريقا تقتلون ۞

VERSIO LATINA.

75. AN ergo exoptabitis, ò *Moslemi*, ut credant vobis *Judæi*? Et jam pars ex ipſis audiebant ſermonem Dei *in Pentateucho*; deinde immutabant illum, poſtquam intellexerant eum: & ipſi ſciebant *ſe mentiri*. 76. Et cùm *Judæi* obvios haberent eos, qui crediderunt, dicebant *eis*: Credimus *in Mahumetum*. At verò cùm clam conveniſſent alii eorum ad alios, dicebant *Principes eorum, qui nondum in impietatem prolapſi erant cæteris jam impiis*: An narrabitis il-

lis (*ideſt Moslemis*) id quod aperuit Deus vobis *in Pentateucho de Mahumeto*, ut diſceptent vobiſcum de eo apud Dominum veſtrum *in die judicii*, *arguentes vos*, *quòd ſcientes eum eſſe Prophetam*, *non fueritis eum ſecuti?* An non intelligitis *eos hoc facturos eſſe*? 77. An verò ignorant *Judæi*, quòd Deus ſcit id, quod occultant, & id quod manifeſtant? 78. Inter eos autem *quidam ſunt* idiotæ: non noverunt Librum *Pentateuchi*, ſed tantùm fabulas mendaces. Si hi non niſi opinantur, *neque habent ſcientiam illius quod dicunt*. 79. Sed veh illis, qui ſcribunt Librum *Pentateuchi corruptè* manibus ſuis; deinde dicunt: Hic eſt à Deo: ut commutent cum eo pretium parvum: & veh illis ob id, quod ſcripſerunt manus eorum: & veh illis ob id, quod lucrantur. 80. Et dixerunt: Nequaquam tanget nos Ignis *Gehennæ*, niſi diebus numeratis (*ideſt paucis*). Reſponde *illis*: An accepiſtis apud Deum promiſſionem *de hac re*? Et nequaquam adverſabitur Deus promiſſioni ſuæ. An *potiùs* dicitis de Deo id quod ignoratis? 81. Utique *tanget eos in æternum*. Qui perpetraverit malum (*ideſt idololatriam*), & circumdederit eum peccatum ſuum, *itaut moriatur in hoc ſcelere;* hi *erunt* Socii Ignis, ipſi in eo perenniter manſuri. 82. Qui verò crediderint, & fecerint recta; hi erunt ſocii Paradiſi, ipſi in eo perenniter manſuri. 83. Et quando accepimus fœdus filiorum Iſrael *in Pentateucho*, *& diximus eis*: Non coletis niſi Deum, & *exercete* cum parentibus beneficentiam, & *cum* habentibus propinquitatem, & orphanis, & pauperibus: & dicite hominibus bonum, *juſta præcipiendo*: & ſubſiſtere facite orationem, & date eleemoſynam. Deinde terga vertiſtis, *renuentes hæc obſervare*, præter paucos ex vobis: & vos longè recedentes *fuiſtis*. 84. Et quando accepimus pactum veſtrum, ut non effunderetis ſanguines veſtros *per mutuas cædes*: neque ejiceretis vos ipſos ab habitationibus veſtris. Tum ratum habuiſtis *hujuſmodi pactum*, & vos teſtes fuiſtis *vobis ipſis*. 85. Deinde vos iidem occiditis vos ipſos *mutuò*; & ejicitis partem ex vobis è domibus ſuis, & adjuvatis vos invicem contra illos cum iniquitate, & hoſtilitate. Et ſi venerint ad vos captivi, redimitis eos: & eſt prohibitum vobis ejicere eos *è domibus ſuis*. An ergo creditis in partem Libri, *in qua Deus præcipit vobis redemptionem captivorum*: & increduli eſtis in partem *ejus quæ prohibet cædes*, *& expulſiones à laribus propriis*? Atqui non *erit* retributio ei, qui fecerit hoc ex vobis, niſi ignominia in vita præſenti: & die reſurrectionis rejicientur ad atrociſſimum tormentum: & nequaquam Deus eſt negligens circa id quod facitis. 86. Hi ſunt qui mercando elegerint vitam præſentem pro ſæculo noviſſimo; quamobrem non alleviabitur ab eis pœna, neque ipſi adjuvabuntur. 87. Et jam quidem attulimus Moyſi Librum: & ſubſequi fecimus poſt eum Legatos: & attulimus Jeſu filio Mariæ demonſtrationes (*ideſt virtutem miraculorum*) & roboravimus eum Spiritu Sanctitatis. An ergo quotieſcumque venerit ad vos legatus cum eo, quod non deſiderant animæ veſtræ, ſuperbè renuetis *ſequi eum*: inſuper partem eorum mendacii inſimulabitis: partem verò occidetis?

NOTÆ.

LXXVIII. *Si hi non niſi opinantur*] eſt modus loquendi uſitatus etiam in Sacris Literis; quo aliquid abſolutè negatur, vel affirmatur. Senſus eſt: Hi tantummodò opinantur.

LXXIX. *Veh illis qui ſcribunt*]. Gelal. وهم اليهود غيّروا صفة النبى فى التوراة واية الرجم وغيرها وكتبوا على خلاف ما انزل الله : *Et hi ſunt Judæi, qui immutaverunt id, quod ſcriptum erat in Pentateucho de Mahumeto, & verſiculum de lapidatione adulteri, & alia: & ſcripſerunt contraria iis, quæ revelaverat Deus*. Conſonat Jahias ex Calebio: قال الكلبى هم احبار اليهود وعلماوهم عمدوا الى نعت النبى صى فى كتابهم فزادوا فيه ونقصوا ثم اخرجوه لسفلتهم فقالوا هذا نعت النبى يبعثه الله فى آخر الزمان ليس كنعت هذا الرجل فاذا نظر السفلة الى محمد صلى الله عليه وسلم لم يارا فيه النعت الذى فى كتابهم الذى كتبت الاحبار وكانت للاحبار ماكلة :

Dixit Calebius. Hi ſunt Sacerdotes, & Doctores Judæorum, qui animadvertentes vaticinia de Mahumeto in Libro ſuo, quædam addiderunt, quædam imminuerunt: deinde obtruſerunt ea plebeculæ, dicentes: Hæc ſunt vaticinia de Propheta illo ſancto, quem mittet Deus in noviſſimo tempore, ſed non quadrant in hunc hominem (ideſt Mahumetum). *Cùm autem infimates benè obſervarent Mahumetum, non agnoverunt in eo, quæ prædicebantur in Sacris Libris, prout corruptè ſcripti erant à Sacerdotibus, quibus victus à populo præbebatur.*

LXXX. *Nequaquam tanget nos ignis, niſi &c.*]. Gelal. vult hos dies, quibus Judæi aſſerebant, ſe in gehenna eſſe torquendos, fore اربعين مدة عبادة اباءهم العجل ثم تزول *quadraginta, quot fuerunt illi dies, quibus patres eorum adoraverunt Vitulum: & deinde pœnam ceſſaturam.* Hebræi communiter tenent, nullum quantumvis ſceleſtum, & flagitioſum, cujuſcumque tandem Sectæ ille ſit, permanſurum in gehenna ultra undecim menſes, vel ad ſummum ultra annum, præter forte Dathan, & Abiron, & Atheiſtas: hi enim in ea cruciabuntur in æternum. Vide circa hoc ea, quæ ſcripſit eruditiſſimus P. Bartholoccius in ſua Bibliotheca Magna Rabbinica tomo 2. in Diſſertatione de Inferno ſecundum Hebræos à pagina 128. & tomo 3. pag. 421.

LXXXI. *Qui perpetraverit malum*] Gelal. Jahias, & alii communiter pro السيئة *malum* intelligunt الشرك *aſſociationem*, ideſt cultum plurium deorum. Hoc ſolum peccatum aſſerunt Moslemi (niſi per pœnitentiam deleatur in hoc ſæculo) futurum irremiſſibile, & æternis Gehennæ incendiis puniendum; cætera verò omnia tandem remittenda.

LXXXV. *Deinde vos iidem occiditis*] Gelal. وكانت قريظة حالفوا الاوس والنضير والخزرج فكان كل فريق يقاتل مع حلفائه ويخرب ديارهم ويخرجهم فاذا اسروا فدوهم وكانوا اذا سئلوا لم تقاتلونهم وتفدونهم قالوا امرنا بالفدا فيقال فلما تقاتلونهم فيقولون حيا ان يستذلوا حلفاؤنا : *Judæi Coreidæ diſſenſerunt cum Lauſinis, & Nodeiritis, & Chazreginis, & invicem pugnare cœperunt cum ſuis ducibus; deſtruentibus aliis aliorum domos, ſeque mutuò ex illis ejicientibus. Si qui verò captivi fiebant, eos redimebant. Interrogati autem, cur bello ſe invicem vexantes, captivos tamen mutuò redimerent, reſpondebant: Captivorum redemptionem fuiſſe ſibi à Deo præceptam: ſe autem bello premere adverſarios ob pudorem, quòd vilipenderentur duces ipſorum.*

LXXXVII. *Et roboravimus eum Spiritu Sanctitatis*] Explicat Gelal. قويناه بالروح المقدسة جبرائيل لطهارته يسير معه حيث سار : *Adjunximus ei Spiritum Sanctum Gabrielem, ut ſanctificaret eum: & ambularet cum eo quocumque ambulabat.*

REFUTATA.

ITerùm Judæos falsò, injuſtèque redarguit, quòd Pentateuchum, ad vaticinia de Mahumeto occultanda, sacrilegè corrumperent. Nunquam id fecerunt, aut facere potuerunt Judæi, ut ſuprà evidenter oſtendimus. Sed conceſſo, quòd in Mecca, aut Medina, aut in tota Arabia, Judæi Pentateuchum ita corruperint: cæteros omnes Pentateuchi Libros, qui per totum terrarum orbem erant innumeri, certè corrumpere non potuerunt. Et plura ſaltem exemplaria incorrupta ſupereſſent, in quibus vaticinia illa de Mahumeto reperirentur. Sed oſtendant ex his Moslemi vel unum.

II. Fingit Deum pepigiſſe cum Iſraelitis in Pentateucho pactum, quod in illo nuſquam reperitur. Ubi enim in Pentateucho pactum hoc de orationibus, de ſacro cenſu, ſeu eleemoſynis, de orphanis, de non extrudendo ſeſe domibus, de captivis redimendis, & aliis hujuſmodi, quæ ſunt propria Saracenorum? Nullam ego inveni in Pentateucho orationem, aut ſacrum cenſum, ſeu eleemoſynam, nullam redemptionem captivorum, aut curam orphanorum Iſraelitis à Deo, expreſsè ſaltem imponi.

III. Vocat Alcoranus Salvatorem noſtrum corruptè عيسى *Iſa*, pro يسوع *Jaſuh*, ſeu Jeſus, literis penè retrogradis, ac præpoſterè collocatis, contra omnem Scriptorum tàm ſacrorum, quàm profanorum conſuetudinem. Judæi ſceleſtiſſimi fuerunt in hoc Mahumeto magiſtri, Judæis verò Diabolus. Etenim ſanctiſſimum hoc nomen ſcriptum عيسى, prout ſcribit Mahumetus, & Mahumetani, eſt id ac عيسو, permutata litera ultima و in ى, prout tàm apud Hebræos, quàm apud Arabes ſolet permutari. Eſt autem عيسو *Eſau*, cujus animam ſceleſtiſſimi ac ſpurciſſimi Judaicæ fæcis Magiſtelli, in corpus Jeſu tranſiſſe confingunt, eò quòd etiam nomen Hebraicum עשו *Eſau* aliquatenus cum nomine ישוע *Jeſu*, convenire videatur.

IV. Errant Gelal. & Jahias, dum nomine Spiritus Sanctitatis, ſeu Sancti, intelligunt Gabrielem. Ipſe enim Gabriel promiſit Sanctiſſimæ Virgini Mariæ, Spiritum Sanctum ſuper eam venturum eſſe, qui certè erat alius ab ipſo Gabriele. De Joanne item Baptiſta prædixit idem Gabriel: *Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero Matris ſuæ*; loquens proculdubiò de alio Spiritu Sancto, qui erat diverſus ab ipſo.

TEXTUS ALCORANI.

88 وقالوا قلوبنا غلف بل لعنهم الله بكفرهم فقليلا ما يومنون ۝
89 ولما جاءهم كتاب من عند الله مصدق لما معهم وكانوا من قبل يستفتحون علي الذين كفروا
فلما جاءهم ما عرفوا كفروا به فلعنة الله علي الكافرين ۝ 90 بيسما اشتروا به انفسهم ان
يكفروا بما انزل الله بغيا ان ينزل الله من فضله علي من يشاء من عباده فباءوا بغضب علي
غضب وللكافرين عذاب مهين ۝ 91 واذا قيل لهم امنوا بما انزل الله قالوا نومن بما انزل علينا
ويكفرون بما وراءه وهو الحق مصدقا لما معهم قل فلم تقتلون انبياء الله من قبل ان كنتم
مومنين ۝ 92 ولقد جاءكم موسي بالبينات ثم اتخذتم العجل من بعده وانتم ظالمون ۝
93 واذ اخذنا ميثاقكم ورفعنا فوقكم الطور خذوا ما اتيناكم بقوة واسمعوا قالوا سمعنا وعصينا واشربوا
في قلوبهم العجل بكفرهم قل بيسما يامركم به ايمانكم ان كنتم مومنين ۝ 94 قل ان
كانت لكم الدار الاخرة عند الله خالصة من دون الناس فتمنوا الموت ان كنتم صادقين ۝
95 ولن يتمنوه ابدا بما قدمت ايديهم والله عليم بالظالمين ۝ 96 ولتجدنهم احرص الناس علي
حيوة ومن الذين اشركوا يود احدهم لو يعمر الف سنة وما هو بمزحزحه من العذاب ان يعمر والله
بصير بما يعملون ۝

VERSIO LATINA.

88. ET dixerunt *Judæi Mahumeto irriſoriè*: Corda noſtra incircumciſa *ſunt*,
nec poſſunt capere, quæ tu loqueris. Atqui maledixit illis Deus ob per-
fidiam eorum: quamobrem quampauci ſunt qui credunt! 89. Et poſtquam ve-
nit ad eos Liber *Alcorani* à Deo, confirmans id, quod *erat* cum ipſis (*ideſt*
Pentateuchum): anteà verò implorabant auxilium *à Deo* contra eos, qui non cre-
didiſſent: poſtquam, *inquam*, venit ad eos id, quod cognoverant *circa propbe-*
tiam Mahumeti; voluerunt credere illud. Sed maledictio Dei ſuper incredulos.
90. Infelix eſt *pretium*, quo vendiderunt animas ſuas, ut non crederent in id,
quod demiſit Deus (*ideſt Alcoranum*) ob invidiam, quod deſcendere faciat Deus
de liberalitate ſua, *revelando arcana ſua*, ſuper quem voluerit de ſervis ſuis.
Itaque reverſi ſunt cum ira *Dei*, *eo quòd rejecerint Alcoranum*, ſuper iram,
quam antè commeruerant ob corruptionem Pentateuchi, & ob negationem Jeſu. Abnega-
toribus autem *parata eſt* pœna ignominioſa. 91. Cùm autem dicitur eis: Credite in
id, quod demiſit Deus (*ideſt in Alcoranum, & alios Sacros Libros*): reſpondent: Cre-
dimus in id, quod demiſſum fuit ſuper nos (*ideſt in Pentateuchum*): & negant
id, quod *traditum eſt* poſt illud (*ideſt Alcoranum*): & *tamen* ipſum eſt veritas
confirmans id, quod eſt cum ipſis (*ideſt Pentateuchum*). Dic *illis ô Mahumete*.
Quare ergo occidebatis Prophetas Dei anteà, ſi eratis credentes, *in Pentateu-*
chum, qui hoc probibebat? 92. Et jam quidem venit ad vos Moyſes cum demon-
ſtrationibus *miraculorum*; deinde accepiſtis Vitulum *in Deum* poſt eum; & vos
in hoc fuiſtis iniquè agentes. 93. Et quando accepimus pactum veſtrum *de ob-*
ſervatione Pentateuchi: & *jam* elevaveramus ſupra vos montem Synai, *ut eo vos*
obrueret.

obrueremus, quia recuſabatis Pentateuchum accipere, & dixeramus: Accipite quod attulimus vobis, cum virtute (*ideſt cum intentione illud ſtudioſè obſervandi*): & audite *præcepta mea*. Reſponderunt: Audivimus *quæ dixiſti*, & inobedientes fuimus (*ideſt nolumus obedire*). Et bibere facti ſunt in cordibus ſuis Vitulum (*tanto in illum amore ferebantur*) ob infidelitatem ſuam. Dic *illis*: Miſerum eſt, quod præcipit vobis fides veſtra, ſi eſtis credentes. 94. Dic *illis*: Si eſt vobis domus noviſſima *in Paradiſo* apud Deum ſeparata à *cæteris* hominibus: optate porrò mortem, ſi eſtis veraces, *quia mors erit via ad illam*. 95. Sed non optabunt eam unquam, propter id *ſcelerum*, quod præmiſerunt manus eorum: & Deus ſciens *eſt* iniquè agentes. 96. Et certè inveniens eos avidiſſimos hominum circa vitam, & *magis etiam* quàm eos, qui aſſociaverunt (*ideſt Ethnicos*). Deſiderabit aliquis eorum, ut detur ſibi ætas mille annorum: & non erit *tamen ullus* elongans eum à pœna *Gehennæ*, eo quòd diuturna donetur ætate. Et Deus eſt inſpiciens in id quod operantur.

NOTÆ.

LXXXIX. *Ntea verò implorabant auxilium*]. Judæi ſcilicet expectantes Mahumeti adventum dicebant Deo, ut refert Gelal. اللهم انصرنا على الكافرين بالنبي المبعوث في اخر الزمان: *O Deus adjuva nos contra infideles per Prophetam illum, qui mittendus eſt tempore noviſſimo.*

XCIII. *Miſerum eſt, quod præcipit vobis fides veſtra, ſi eſtis credentes*] Explicat Gelal. بيسما شيا يأمركم به ايمانكم بالتوراة عبادة العجل ان كنتم مومنين بها كما زعمتم لستم بمومنين لان الايمان لا يأمر بعبادة العجل والمراد اباوهم اى كذلك انتم لستم بمومنين بالتوراة وقد كذبتم محمدا وايمان بها لا يأمر بتكذيبه: *Vah ſi quidquam præcipit vobis fides veſtra in Pentateucho de adoratione Vituli, ſi eſtis credentes in eumdem Pentateuchum, ſicut vos aſſeritis. Sed non eſtis credentes: nam fides non præcipit adorationem Vituli. Intendit autem loqui de patribus eorum, ſed quaſi dicat: Eodem modo vos non eſtis credentes in Pentateuchum, cùm rejiciatis tanquam mendacem Mahumetum: atqui fides in Pentateuchum non præcipit, ut hic tanquam mendax rejiciatur.* Jahias ita exponit: ان كنتم مومنين اى لو كان الايمان فى قلوبكم بعجزكم من عبادة العجل: *Si eſtis credentes; ideſt ſi eſſet fides in cordibus veſtris per abſtinentiam veſtram à cultu Vituli.*

REFUTATA.

EAmdem ſemper cantat fabulam. Invehitur in Judæos, quòd vaticinia, quæ erant de ſe in Pentateucho, malignè ſuſtulerint: eoſque de majorum ſuorum ſceleribus, & de propria ipſorum erga ſe infidelitate redarguit. Illud verò inter tot mendacia gratiſſimum nobis eſſe debet, quòd non niſi poſt ſuum adventum Judæos Sacras Scripturas depravaſſe Mahumetus affirmet; ob invidiam ſcilicet, quia ſibi ab Arabibus prophetiam, & principatum religionis auferri videbant. At Scripturæ Sacræ, quæ non extant, ut jam diximus, eædem prorſus ſunt, quæ erant ante Mahumeti adventum, ut conſtat ex codicibus manuſcriptis, & ex Commentariis tot Patrum, & Doctorum Hebræorum, Græcorum, & Latinorum in eaſdem Scripturas Mahumeto antiquioribus. Ergo ſi ante Mahumetum Scripturæ integræ erant, & incorruptæ: cùm nunc ſint eædem, incorruptæ omninò cenſendæ ſunt. Hùc accedit, plures Hebræos doctos Mahumeto adhæſiſſe, qui licèt alii Hebræi Scripturas vitiaſſent, poterant tamen eorum vitia detegere, & exemplaria legitima, & incorrupta Mahumetanis, quibus adhærebant, proponere; quæ ſanè ipſi perire non ſiviſſent, imò tanquam religionis ſuæ teſtimonia irrefragrabilia ſervaſſent. Mahumetus etiam aliquot eorum vaticiniorum, quæ illi corruperant, vel abſtulerant, in Alcorano ſuo allegaſſet, & tamen ne unum quidem proferre potuit.

Quod attinet ad illam Synai Montis elevationem: jam ſuprà ut fabulam, vel potiùs mendacium rejecimus. Adhuc autem clariùs oſtenditur ejus falſitas; ex eo, quod legimus in Deut. cap. 5. ubi populus, Dei majeſtate perterritus, dixit ad Moyſen: *Si audierimus ultrà vocem Domini Dei noſtri, moriemur. Tu magis accede, & audi cuncta, quæ dixerit Dominus Deus noſter tibi: loquerisque ad nos, & nos audientes faciemus ea. Quod cùm audiſſet Dominus dixit ad Moyſen. Audivi vocem verborum populi hujus, quæ locuti ſunt tibi: bene omnia locuti ſunt.* Si tàm prompta erat in Iſraelitis ad divinam legem ſuſcipiendam, & exequendam voluntas, quid cauſa erat, quòd Deus evelleret montem Synai ad eos perterrendos metu, ne ab illo obruerentur, ut legem reciperent? Jugulat Pentateuchus Alcoranum.

TEXTUS ALCORANI.

97 قل من كان عدوا لجبريل فانه نزله على قلبك باذن الله مصدقا لما بين يديه وهدى وبشرى للمومنين ۞
98 من كان عدوا لله وملائكته ورسله وجبريل وميكال فان الله عدو للكافرين ۞ 99 ولقد
انزلنا اليك ايات بينات وما يكفر بها الا الفاسقون ۞ 100 اوكلما عاهدوا عهدا نبذه فريق منهم بل
اكثرهم لا يومنون ۞ 101 ولما جاءهم رسول من عند الله مصدق لما معهم نبذ فريق من الذين
اوتوا الكتاب كتاب الله وراء ظهورهم كانهم لا يعلمون ۞ 102 واتبعوا ما تتلوا الشياطين
على ملك سليمان وما كفر سليمان ولكن الشياطين كفروا يعلمون الناس السحر وما انزل على
الملكين ببابل هاروت وماروت وما يعلمان من احد حتى يقولا انما نحن فتنة فلا تكفر
فيتعلمون منهما ما يفرقون به بين المرء وزوجه وما هم بضارين به من احد الا باذن الله ويتعلمون ما
يضرهم ولا ينفعهم ولقد علموا لمن اشتراه ما له في الاخرة من خلاق ولبيس ما شروا به انفسهم
لو كانوا يعلمون ۞ 103 ولو انهم امنوا واتقوا لمثوبة من عند الله خير لو كانوا يعلمون ۞
104 يا ايها الذين امنوا لا تقولوا راعنا وقولوا انظرنا واسمعوا وللكافرين عذاب اليم ۞ 105 ما يود
الذين كفروا من اهل الكتاب ولا المشركين ان ينزل عليكم من خير من ربكم والله
يختص برحمته من يشاء والله ذو الفضل العظيم ۞

VERSIO LATINA.

97. DIc *Judæis*: Qui fuerit inimicus Gabrieli; *malè pereat*, nam hic deſcendere fecit eum (*ideſt Alcoranum*) ſuper cor tuum, per voluntatem Dei, confirmantem id, quod ante eum *traditum fuerat Sacrorum Librorum*, & directionem, & fauſtum nuncium Fidelibus. 98. Qui fuerit inimicus Deo, & Angelis ejus, & Legatis ejus, & Gabrieli, & Michaeli; *inimicus ſit illi Deus*: quippe Deus inimicus eſt Infidelibus. 99. Et jam quidem deſcendere fecimus ad te ſigna evidentia: & non negabunt illa, niſi Prævaricantes. 100. An *negabunt illa*? Et quoties pepigerint pactum *cum Deo de credendo in Mahumetum*, *& non adjuvandis Infidelibus contra eum*, projiciet illud pars ex eis? Atqui plerique eorum non credunt. 101. Et poſtquam venit ad eos *Mahumetus* Legatus à Deo, confirmans *id Sacrorum Librorum*, quod *erat* cum eis; projecit pars ex illis, quibus traditus fuit Liber *Pentateuchi*, Librum Dei poſt terga ſua, *non curans vaticinia de Mahumeto, & alia, quæ in illo ſcripta erant*; quaſi ipſi neſcirent, *vel hunc eſſe verè Prophetam*, *vel illum eſſe Librum Dei*. 102. Et ſequuti ſunt id, quod meditati ſunt Satanæ contra regnum Salomonis. Et non fuit infidelis Salomon, ſed Satanæ infideles fuerunt, *dum* docebant homines artem magicam, & id, quod demiſſum fuit ſuper duos Angelos in Babylone, *quorum nomina erant* Harut, & Marut. Atqui *hi duo* non docebant ullum *magiam*, donec *antè* dicerent: Sanè nos *ſumus* tentatio. Quare *cave*, ne ſis infidelis *addiſcendo à nobis magiam*. Itaque diſcebant *homines* ab his duobus id, quo ſeparationem ponerent inter virum, & uxorem ejus. Neque hi (*nempe Magi*) noxii *erant* per

hanc

hanc artem ulli, niſi per conceſſionem Dei: & diſcebant *homines* id, quod nocerent ſibi, non verò prodeſſet ſibi. Et quidem jam ſciebant *Judæi*, ſanè qui cognoviſſet hanc *artem*, *tradendo pro ea Librum Dei*, non *fore* illi in noviſſimo ſæculo partem ullam. Et profectò infelix fuit *pretium*, quo vendiderunt animas ſuas. Si ſciviſſent, *ſe per hoc eſſe damnandos ad Gehennam*, *id non feciſſent*. 103. Quòd ſi ipſi (*ideſt Judæi*) crediderint *in Mahumetum*, *& Alcoranum*; & timuerint Deum, profectò remuneratio, *quam habebunt* à Deo, melior *erit*, *quàm pretium rerum mundanarum*, *quo vendiderunt animas ſuas*. Si ſcirent *hoc*, *profectò crederent*. 104. O qui crediderunt, ne dicatis *Mahumeto*: Intuere nos: ſed dicite: Reſpice nos: & audite, *quæ præcipit vobis*, *ut ea exequamini*. Infidelibus autem erit pœna diſcrucians. 105. Non amant, qui non credunt ex familia Libri (*ideſt Judæi & Chriſtiani*) neque ex Aſſociantibus (*ideſt Arabibus Ethnicis*) ut demittatur ſuper vos aliquid boni à Domino veſtro, *ob invidiam erga vos*. Sed Deus ſpecialiter tractabit miſericordia ſua quem voluerit: & Deus eſt poſſidens liberalitatem magnam.

NOTÆ.

XCVII. *Qui fuerit inimicus Gabrieli*] Gelal. وسال ابن صوريا النبى او عمر عمن ياتى بالوحى من الملايكة فقال : جبريل : فقال هو عدونا ياتى بالعذاب ولو كان ميكاييل لآمنا لانه ياتى بالخصب والسلام : فنزل : *Interrogaverat Ebnoſuria* (erat hic Magiſter Judæorum) *Mahumetum*, *ſive Omarem*, *quiſnam Angelorum auctor eſſet cæleſtium revelationum* ipſi Mahumeto. *Reſpondit Mahumetus*, *eſſe Gabrielem*; *cui Ebnoſuria*: *Hic*, *inquit*, *eſt hoſtis noſter*, *nam nuncius eſt pœnarum*. *Si fuiſſet Michael*, *certè crediſſemus in te*: *hic enim auctor eſt abundantiæ & pacis*. *Propterea revelata ſunt hæc Alcorani verba*. Jahias قال قتادة وذكر لنا ان عمر ابن الخطاب اتى نفرا من اليهود فلما ابصروه قالوا له من كان صاحب صاحبكم فقال جبرايل فقالوا ذلك عدونا من اهل السماء يطلع محمدا على سرنا وهو اذا جاء جاء بالحرب والسنة وكان صاحب صاحبنا ميكاييل وكان اذا جاء جاء بالخصب والسلام قال لهم عمر اتعرفون جبرايل وتنكرون محمدا ففارقهم عند ذلك وتوجه نحو النبى ليحدثه حديثهم : *Dixit Cattada*: *Narratum eſt nobis*, *Omarem filium Chottabi veniſſe ad catervam quandam Judæorum*: *qui cùm vidiſſent eum*, *dixerunt ei*: *Quis ex Angelis eſt comes Prophetæ veſtri Mahumeti?* *Reſpondit Omar*, *hunc eſſe Gabrielem*. *At illi*: *Hic*, *inquiunt*, *eſt hoſtis noſter inter Angelos*, *nam revelat ſecreta noſtra Mahumeto*, *& cùm venit*, *affert ſecum ruinam & malum*. *Comes autem Magiſtri noſtri eſt Michael*, *qui cùm apparet*, *affert ſecum abundantiam & pacem*. *Dixit autem illis Omar*: *An noſtis Gabrielem*, *& ignoratis Mahumetum?* *Diſceſſit igitur ſtatim ab eis*, *& venit ad Mahumetum*, *ut narraret ei*, *quid ſibi cum Judæis accidiſſet*. Porrò verba illa: *Qui fuerit inimicus &c.* Interpres Gallicus ponit primo loco per interrogationem, ſecundo verò §. 98. ſine interrogatione. Sed utrobique debet auferri interrogatio: eſt enim locutio apoſiopetica: & ſubintelliguntur, juxta Gelal. & Zamchaſcerium, verba, quæ in Textu interpoſui.

XCIX. *Et jam quidem deſcendere fecimus ad te ſigna evidentia*] In lingua Arabica آية *Signum*, aliquando capitur pro miraculo: aliquando pro verſiculo Alcorani, ſeu alius Libri Sacri. Et quidem quando jungitur cum انزل deſcendere fecit, ſemper videtur ſignificare periodos, ſeu verſus hujuſmodi: & ita ſignificat hoc loco; ne quis fortè putaret, ſermonem eſſe de aliquibus miraculis à Mahumeto patratis.

CII. *Et ſecuti ſunt id quod excogitaverunt Dæmones*] Ad intelligentiam verborum Alcorani apponam hìc verba Interpretum. Jahias. قال الكلبى لما ابتلى الله سليمان بما كان من امر الشيطان كتبت الشياطين سحرا كثيرا ثم دفنوه تحت كرسيه ثم لما قبض الله سليمان اتت الشياطين الى اوليايهم من الانس فقالوا الا ندلكم على ما كان سليمان يملك به الانس وتدين له به الجن وتسخر له به الرياح قالوا بلى قالوا احفروا تحت كرسيه ففعلوا فاستخرجوا كتبا كثيرة فلما قروها فاذا هى الشرك بالله فقال صلحاء بنى اسراييل معاذ الله من هذا ان نتعلمه ونعلمه سفلة بنى اسراييل وفشت الايمة لسليمان فى بنى اسراييل حتى عذره الله على لسان محمد

بعده فقال وما كفر سليمان :

Dixit Calebius: Poſtquam probavit Deus Salomonem per operam Satanæ (alludit ad fabulam, de qua inferius ſuo loco) *ſcripſerunt Dæmones multos libros magicos: quos ſepelierunt ſub throno illius. Cùm autem defunctus fuiſſet Salomon, venerunt Dæmones ad homines amicos ſuos, & dixerunt eis: Vultis ne oſtendamus vobis, quibus artibus Salomon imperabat hominibus, & ſubjiciebat ſibi Genios, & ventos? Cùmque illi id ſe velle reſponderent; dixerunt Dæmones: Effodite ſub throno ejus. Hoc cum illi feciſſent, plurimos inde libros extraxerunt, quos legentes, invenerunt continere impietatem in Deum. Dixerunt autem Optimates filiorum Iſrael: Abſit ut hæc addiſcamus. Vulgus autem ea addidicit: & evulgaverunt Pontifices de Salomone hoc inter filios Iſrael, donec Deus purgavit illum per linguam Mahumeti, dicens: & non fuit Salomon infidelis.* Eadem ferè habent Gelal, *& alii Expoſitores.*

Et id quod revelatum fuit duobus Angelis. Rem ita narrat Jahias ex Alhaſano. قال الحسن ان الملكين ببابل الى يوم القيامة وان من عزم على تعلم السحر ثم اتاهما سمع كلامهما من غير ان يراهما : وقال مجاهد عجبت الملايكة من ظلم بنى ادم وقد جاءتهم الرسل فقال لهم ربهم اختاروا منكم اثنين انزلهما يحكمان في الارض فكانا هاروت وماروت فحكما فعدلا حتى نزلت عليهما الزهرة احسن في صورة امراة تخاصم زوجها فافتتنا بها واراداها على نفسها فطارت الزهرة فرجعت حيث كانت ورجعا الى السما فزاجرا فاستشفعا برجل من بنى ادم فقالا له سمعنا ربك يذكرك بخير فقال لهما كيف يشفع اهل الارض لاهل السماء ثم واعدهما يوما يدعو لهما فيه فدعا لهما فخيرا بين عذاب الدنيا وبين عذاب الاخرة فنظر احدهما الى الاخ فقال الم تعلم ان امواج عذاب الله في الاخرة وكذا في الخلد ايضا فاختارا عذاب الدنيا فهما يعذبان ببابل : قال محمد وقد ذكر يحيى عن غير مجاهد ان المراة التى افتتنا فيها كانت من اهل الدنيا : والله اعلم :

Dixit Alhaſanus, hos duos Angelos commoraturos eſſe in Babylone uſque ad diem reſurrectionis: & ſi quis cupit addiſcere artem magicam, proficiſci ad eos, & audire vocem eorum, abſque eo quod videat illos. Et dixit Mogiahedus: Mirabantur Angeli de iniquitates filiorum Adæ, etiam poſtquam miſſi fuerant ad eos à Deo Legati. Dixit autem Deus Angelis: Eligite duos ex vobis, quos mittam ad exercendum judicium in terra. Et electi ſunt Harut & Marut, qui juſtè judicaverunt, donec deſcendit ad eos è Cælo Venus in forma pulcherrima mulieris litem motura adverſus maritum ſuum; quam cùm vidiſſent Angeli, exarſerunt in concupiſcentia illius, & viderunt eam in perſona ipſius (ideſt voluerunt rem habere cum illa). *Illa verò avolavit, & rediit unde venerat. Duo quoque Angeli redierunt in Cælum; ſed prohibiti ſunt ab ingreſſu ejus: rogaveruntque unum ex filiis Adæ, ut intercederet pro ipſis, dicentes ei: Audivimus Deum, honorificam de te commemorationem facientem. At ille dixit eis: Quomodo intercedent homines terreni pro Angelis cæleſtibus? Attamen condixit eis diem, in qua oraturus eſſet pro ipſis. Cùmque pro illis oraſſet, conceſſum eſt illis, ut eligerent pœnam mediam inter temporalem & æternam. Intuens autem alter eorum in alterum, dixit: An neſcis fluctus pœnarum Dei in altera vita eſſe tales ac tales; & prætereà eſſe æternos? Itaque elegerunt pœnam hujus mundi: & uterque torquetur in Babylone. Dixit Mohammedus, & jam meminit Jahias referens ex aliis præter Mogiahedum: mulierem illam, quam impudicè appetivere, fuiſſe unam ex mulieribus hujus mundi. Sed Deus id optimè novit.* Gelaleddinus alienam referens ſententiam; ita ſcribit: قال ابن عباس هما ساحران يعلمان السحر وقيل ملاكان انزلا لتعليمه ابتلاء من الله للناس :

Dixit Ebnabbaſus: Hi erant duo magi, qui docebant artem magicam: alii verò volunt fuiſſe duos Angelos miſſos à Deo ad docendum homines eamdem artem, ad tentandum eos. Miror Mahumetanorum Doctorum Anteſignanum aſſerere, homines fuiſſe, quos Alcoranus Angelos manifeſtè pronunciat.

CIV. *Ne dicatis: Intuere nos*] Arabicè راعنا & انظرنا idem ferè ſignificant, nempe: *Reſpice nos*, vel *Intuere nos*. Cur autem Mahumetus noluerit ſalutari à ſuis per راعنا ſed per انظرنا, ita explicat Gelal. وكانوا يقولون له ذلك وهى بلغة اليهود سب من الرعونة فسروا بذلك وخاطبوا بها النبى فنهى المومنين عنها : *Salutabant eum hac voce, quæ in lingua Hæbraica ſonat Convicium: irriſoriè autem Judæi alloquebantur illa Mahumetum: quamobrem hic prohibuit ſuos aſſeclas ab uſu illius:* Porrò Judæi in voce Arabica راعنا alludebant ad Hebraicam רוע quæ ſignificat *malum eſſe*, vel *malè facere*.

CV. *Ex familia Libri*] in Alcorano اهل الكتاب *familia Libri* idem eſt ac Scripturales, ſeu Sacrarum Scripturarum profeſſores: ſemperque dicitur de Judæis, & Chriſtianis. At المشركون *Aſſociantes*, dicitur de Arabibus Ethnicis, & de quibuſcumque plurium deorum cultoribus, quaſi dent Deo ſocios. المسلمون *Tradidores*, dicitur de aſſeclis Mahumeti, quaſi ſe ipſos Deo tradiderint: vulgo dicimus Moſlemos, ſeu Muſlimos, & corruptè Monſulmanos. المومنون *Fideles*, dicitur de iiſdem, cum hoc diſcrimine; quod primum nomen refertur ad fidei profeſſionem externam: ſecundum autem ad fidem internam. الكافرون *Infideles*, dicitur de perfidis, & incredulis, qui nolunt credere in Mahumetum, & Alcoranum, quicumque tandem illi ſint. المكذبون *Incuſantes mendacii* intelliguntur illi, qui Mahumetum, vel alios Prophetas tanquam Impoſtores rejiciunt. المنافقون *Impii*, dicitur de Mahumetanis ſceleſtis ac improbis. Et quia hæ voces frequenter occurrunt in Alcorano, placuit eas hic breviter explicare.

RE-

REFUTATA.

NEſcio, quæ intemperies Mahumetum contra Judæos exagitet. Volebat fortè hac ratione aſſentari Chriſtianis, quò faciliùs eos ad partes ſuas traheret. Denique totus Alcoranus videtur contra miſeros Judæos compactus, & comparatus. At mali ſint Judæi, impii, ac ſceleſti, iniquus tamen eſt & Mahumetus, qui ea crimina illis objiciat, quorum numquam probare potuerit reos illos fuiſſe.

I. Affirmat, eos habere pro hoſte Gabrielem, eo quòd malorum ſit nuncius, & ſecreta ipſorum Mahumeto revelet. Ridebunt Judæi, opinor, ſi has nugas audierint, vel potiùs hominis impudentiam, ſtultitiamque mirabuntur.

II. Aſſerit, Judæos pepigiſſe pactum cum Deo in Pentateucho, ſe credituros in Prophetam Mahumetum, & eum defenſuros contra adverſarios; & tamen cùm adveniſſet, noluiſſe credere in eum, imò Pentateuchi oracula de illo aboleviſſe, vel abſcondiſſe. Hæc mera eſſe mendacia ex ipſo Pentateucho apertiſſimè demonſtratur. Neque dicant Moslemi, Pentateuchum eſſe corruptum, nam ſemper principium petent: & hoc eſt ab iis probandum.

III. Quòd attinet ad fabulas illas Dæmonum infodientium libros magicos ſub throno Salomonis, & duorum Angelorum Harut, & Marut totum erutum eſt ex cloaca Thalmudica Judæorum. Vide eam in ילקוט. Sect. בראשית ex מדרש ubi Harut vocatur: שמחזי *Scemhazai* & Marut עזאל *Azael*. Repugnat divinæ bonitati mittere Angelos, qui doceant homines aliquid ſuapte natura impium ac nefarium, cujuſmodi eſt ars magica: etiamſi iidem Angeli proteſtentur, ſe hoc facere ad experimentum de illis capiendum. Quæ verò habent de duobus his Angelis Interpretes Moslemi, difficilè poſſunt Alcorani verbis convenire. Nam ſi juxta Alcoranum miſſi fuerant ad tentandos homines, exhibendo ſeſe illis artis præſtigiatoriæ magiſtros; quomodò verum erit, eos miſſos fuiſſe, ut inter mortales iniquos ac ſceleſtos juſta judicia exercerent? & cùm Angeli ſint naturæ ſpiritualis, quomodò potuerunt in fœminam illam libidinosè exardeſcere? Illud verò nimis ridiculum, hujuſmodi fœminam fuiſſe الزهرة nempe *Venerem* è Cœlo delapſam. Sed fortaſsè Veneris nomine intelligunt aliquam ex illis puellis, quas in Paradiſo ad Mahumetanorum delicias creatas à Deo fuiſſe confingunt: alioquin Mahumetani Græcorum fabulis adhuc inhærere convincentur.

TEXTUS ALCORANI.

106 ما ننسخ من اية او ننسها نات بخير منها او مثلها الم تعلم ان الله علي كل شي قدير ۞
107 الم تعلم ان الله له ملك السموات والارض وما لكم من دون الله من ولي ولا نصير ۞
108 ام تريدون ان تسلوا رسولكم كما سيل موسي من قبل ومن يتبدل الكفر بالايمان
فقد ضل سواء السبيل ۞ 109 ود كثير من اهل الكتاب لو يردونكم من بعد ايمانكم
كفارا حسدا من عند انفسهم من بعد ما تبين لهم الحق فاعفوا واصفحوا حتي ياتي الله بامره ان
الله علي كل شي قدير ۞ 110 واقيموا الصلوة واتوا الزكوة وما تقدموا لانفسكم من خير تجدوه
عند الله ان الله بما تعملون بصير ۞ 111 وقالوا لن يدخل الجنة الا من كان هودا او نصاري
تلك امانيهم قل هاتوا برهانكم ان كنتم صادقين ۞ 112 بلي من اسلم وجهه لله وهو
محسن فله اجره عند ربه ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ 113 وقالت اليهود ليست النصاري
علي شي وقالت النصاري ليست اليهود علي شي وهم يتلون الكتاب كذلك قال الذين لا
يعلمون مثل قولهم فالله يحكم بينهم يوم القيامة فيما كانوا فيه يختلفون ۞ 114 ومن اظلم ممن
منع مسجد الله ان يذكر فيها اسمه وسعي في خرابها اوليك ما كان لهم ان يدخلوها الا
خايفين ۞

خائفين ۝ ١١٥ لهم في الدنيا خزي ولهم في الآخرة عذاب عظيم ۝ ١١٦ والله المشرق والمغرب فأينما تولوا فثم وجه الله ان الله واسع عليم ۝

VERSIO LATINA.

106. Quod abrogaverimus de Signo (*ideſt ſi quem verſum abrogaverimus in Alcorano*), aut illius oblivionem induxerimus *in cor tuum*: afferemus *aliud* melius illo, aut ſicut illud. An ignoras, quòd Deus *eſt* ſuper omnem rem potens? 107. An ignoras, quòd Dei eſt regnum Cœlorum, & terræ: & non *eſt* vobis præter Deum ullus patronus, neque adjutor? 108. An vultis petere à Legato veſtro (*ideſt Mahumeto*) juxta id, quod requiſitus fuit Moyſes anteà *ab Iſraelitis*? at qui permutaverit infidelitatem cum fide (*ideſt fidem cum infidelitate*): jam certè erravit ab æquitate ſemitæ. 109. Cupierunt multi ex familia Libri, ut redderent vos poſt fidem veſtram infideles ob invidiam *ortam* ab animis ipſorum *malignis*; poſtquam patuit eis *in Pentateucho de Mahumeto* veritas: ſed ignoſcite illis, & declinate *ab eis*, donec afferat Deus imperium ſuum *de inferendo illis bello*: quippe Deus *eſt* ſuper omnem rem potens. 110. Et ſubſiſtere facite orationem, & date eleemoſynam: & quod præmiſeritis animabus veſtris boni, invenietis illud apud Deum: nam Deus in id, quod facitis, eſt intuens. 111. Et dixerunt *Scripturales*: Nequaquam ingredientur Paradiſum, niſi qui fuerint Judæi, aut Chriſtiani. Hæc *ſunt* deſideria eorum. Dic *illis*: Afferte probationem veſtram *de hac re*, ſi eſtis veraces. 112. Imò *ingredientur Paradiſum etiam alii*. Qui tradiderit faciem ſuam Deo, & ipſe *fuerit* benefaciens, *erit* illi merces ſua apud Dominum ſuum *in Paradiſo*: & non *erit* timor ſuper eos, neque ipſi contriſtabuntur. 113. Et dicunt Judæi: Non ſunt Chriſtiani ſupra rem *ullam*, & *è contra* dicunt Chriſtiani: Non ſunt Judæi ſupra rem *ullam*. Et *tamen utrique* ipſi legunt Librum *Pentateuchi & Evangelii*. Ita dicunt *Arabes Ethnici*, qui neſciunt, juxta dictum eorum (*ideſt Scripturalium aſſerentes nullam religionem habere aliquod fundamentum*). Sed Deus judicabit inter illos die reſurrectionis de eo, in quo fuerunt diſcordes *circa religionem*. 114. Et qui *eſt* iniquior, quàm qui prohibet Oratoria Dei, ne commemoretur in ipſis nomen ejus, & *a* nititur ad deſtructionem eorum? Hi, non eſt *permittendum* ipſis, ut ingrediantur ea, niſi metuentes *& malè ſecuri*. 115. His *erit* in hoc mundo ignominia: his in noviſſimo ſæculo *erit* tormentum magnum. 116. Et Dei *eſt* Oriens & Occidens: itaque quocumque converſi fueritis *faciebus veſtris ad orandum*: ibi *erit* facies Dei, quia Deus eſt amplus, ſciens.

a feſtinat.

NOTÆ.

CVI. Quod abrogaverimus de ſigno] Plures verſus à Deo in Alcorano abrogatos fuiſſe, fatetur Alcoranus ipſe, de qua re jam ſuprà ſatis egimus in Tractatu de Alcorano. Hìc tantummodò addere placuit generalem regulam traditam ab Emamo Abulcaſemo Habatallaho in tractatu de Abrogante & Abrogato, ad cognoſcenda, quænam ſint abrogata in Alcorano: & eſt hujuſmodi: وكل ما في القران من أعرض عنهم وتول عنهم وما شاكل ذلك من هذا المعنى فناسخته اية السيف : وكل ما في القران اني اخاف ان عصيت ربي عذاب يوم عظيم نسخه ليغفر الله ما تقدم من ذنبك وما تاخر : وكل ما في القران من صبر الصبر اوتوا الكتاب والامر بالصفح عنهم نسخه قوله تعالى قاتلوا الذين لا يومنون بالله ولا باليوم الآخر : وكل ما في القران من الامر بالشهادة نسخه فان امن بعضكم بعضا : وكل ما في القران من التشديد نسخه الله بقوله يريد الله بكم اليسر ولا يريد بكم العسر : Quoties dicitur Mahumeto in Alcorano: Recede ab

eis

eis, vel: elongare ab eis, vel aliquid hujuſmodi; intelligitur abrogatum per verſiculum Gladii (ideſt per verſus, quibus jubetur Mahumetus uti gladio contra infideles). *Et quoties dicit idem Mahumetus de ſe: Timeo, ſi inobediens fuero Domino meo pœnam diei magnæ: abrogatum intelligitur per ea verba: ut indulgeat Deus peccata tua præcedentia & ſubſequentia. Et quoties in eodem Alcorano præcipitur Mahumeto, & ſociis, ut patienter ſuſtineant Judæos & Chriſtianos, & ignoſcant illis, abrogatur per illa verba: Pugnate contra eos, qui non credunt in Deum, & in diem noviſſimum. Et omnia, quæ in Alcorano præcipiuntur circa faciendum teſtimonium, abrogantur per ea verba: Quod ſi alter veſtrum alteri crediderit, ac fidem habuerit &c. Et quidquid continetur in Alcorano aſperi ac difficilis, & cum comminatione; abrogatum fuit per ea verba Dei: Vult Deus à vobis res leves & faciles, non autem graves & difficiles.* Illud etiam addo, cauſam periodi hujus Alcoranicæ fuiſſe juxta Gelaleddinum hujuſmodi: ولما طعن الكفار في النسخ وقالوا ان محمدا يأمر اصحابه اليوم بامر وينهى عنه غدا انزل ما ننسخ *Cùm proſcinderent infideles Mahumetum, ob hanc verſiculorum Alcorani abrogationem, & mutationem, ac dicerent; Mahumetus hodie præcipit ſociis ſuis aliquid, & cras idem illis prohibet, revelavit Deus; hæc verba: Quod abrogaverimus de verſiculis &c. Aut illius oblivionem induxerimus.* Explicat Gelal. نوخرها فلا ننزل حكمها ونرفع تلاوتها او نوخرها في اللوح المحفوظ او نمحها من قلبك *Diſtulerimus illud, nec revelaverimus ſententiam ejus, & abſtulerimus lectionem ejus: vel diſtulerimus illud in Tabula cuſtodita, aut deleverimus illud ex corde tuo.* Ex quibus verbis colligitur, Alcoranum miſſum (ut fabulantur) à ſeptimo Cœlo per Gabrielem ad Cœlum Lunæ, non fuiſſe perfectum, cùm quædam reſervata fuerint in Tabula cuſtodita, abſque eo quòd in illo deſcriberentur. Jahias: قال قتادة وقد نسى رسول الله بعنى ما كان نزل من القران فلم في القران: *Dixit Coctada: Jam oblitus fuerat Propheta Mahumetus quoſdam verſiculos à Deo ex Alcorano* (nempe illo qui erat in Cœlo Lunæ) *revelatos: nec ea firmaverat, ſeu deſcripſerat in Alcorano*, quem ſcilicet apud ſe habebat.

CVIII. *An verò petere vultis*] Gelal. explicat: Iſraelitas dixiſſe Moyſi: ارنا الله جهرة وغير ذلك *Oſtende nobis Deum manifeſtè: & prætereà alia ab eo poſtulaſſe.* Idem habet Jahias, his verbis قال قتادة كان الذى سألوا موسى ان قالوا ارنا الله جهرة: *Dixit Coctada: Id quod à Moyſe exquiſierunt Iſraelitæ, fuit, ut oſtenderet ipſis Deum manifeſtè.*

CXI. *Et dixerunt: Nequaquam ingredientur Paradiſum*] De hoc ita Gelal. قال ذلك يهود المدينة ونصارى نجران لما تناظروا بين يدى النبى صلى الله عليه وسلم اى قال اليهود لا يدخلها الا اليهود وقال النصارى لا يدخلها الا النصارى: *Dicebant hæc Judæi Medinenſes, & Chriſtiani Nageranenſes, cum mutuò diſputarent coram Mahumeto. Nimirùm Judæi aſſerebant, ſolos Judæos ingreſſuros eſſe Paradiſum: Chriſtiani verò ſolos Chriſtianos.*

CXII. *Qui tradiderit faciem ſuam Deo*]. Explicat Gelal. اى انقاد لامره وخص الوجه لانه اشرف الاعضاء فغيره اولى: *ideſt ſubjecerit ſe imperio ejus. Poſuit autem ſpecialiter faciem, quia hæc cæteris membris ſupereminet: & reliqua ſunt inferiora.*

Et ipſe fuerit benefaciens] Gelal. وهو موحد *Et ipſe crediderit in unum Deum.*

CXIII. *Et dicunt Judæi: Non ſunt Chriſtiani &c.*] Ita hæc exponit Gelal. وقالت اليهود ليست النصارى على شى معتد به وكفرت بعيسى وقالت النصارى ليست اليهود على شى معتد به وكفرت بموسى وهم اى الفريقان يتلون الكتاب المنزل عليهم وفى كتاب اليهود تصديق عيسى وفى كتاب النصارى تصديق موسى: *Et dicunt Judæi: Non ſunt Chriſtiani ſupra rem ullam* (ideſt nullam habent veram religionem, vel ſolidum fundamentum illius): *& in hoc excedunt, & negant Jeſum. Chriſtiani verò dicunt: Non ſunt Judæi ſupra rem ullam: & in hoc excedunt, & negant Moyſem: & ipſi* (nempe utrique) *legunt librum ſibi à Deo traditum: & in libro Judæorum* (ideſt Pentateucho) *aſſeritur Jeſus: & in libro Chriſtianorum* (ideſt Euangelio) *aſſeritur Moyſes.*

CXIV. *Et quis eſt iniquior*]. Gelal. نزلت اخبارا عن الروم لما خربوا بيت القدس او فى المشركين لما صدوا النبى عام الحديبية عن البيت: *Revelatus fuit hic verſus, quando venit nuncius, Romanos devaſtaſſe domum ſanctificatam* (ideſt Urbem, vel Templum Jeruſalem:) *vel quando infideles excluſerunt Mahumetum ab ingreſſu Delubri Meccani, anno belli Hadibienſis*. Notandum hìc obiter, vocem مسجد *Maſged* derivari à سجد *ſagiada*, nempe *adorare*. Quamobrem verti poteſt latinè *Oratorium*, ſeu locus adorationis. Vulgò dicimus, Moſchea, ſeu Meſquita.

REFUTATA.

Cum intelligeret Mahumetus, utpote verſuti ingenii, non ſemper leges, quæ ſemel feruntur ab hominibus, poſſe à populis ſervari, vel reipublicæ proficuas evadere, atque adeò ex neceſſitate quadam, earum abrogationem, vel mutationem ſæpè requiri: ne ex hoc exiſtimarent Arabes, Alcoranicam legem non à Deo traditam, ſed à Mahumeto inventam, conditamque fuiſſe, maluit levitatem, & inconſtantiam ſuam in Deum refundere, quàm pati, ut ſibi ipſi à ſuis tribueretur, dum tot periodos in Alcorano à Deo traditas, eumdem abrogaviſſe, & immutaſſe affirmavit. Quamtumvis enim dabimus, non eſſe inconveniens, Deum in lege ſua aliquid pro temporum, rerumque varietate immutare: in eo tamen libro quem & increatum, & in Throno, imò in eſſentia Dei repoſitum, & librorum omnium perfectiſſimum, quem neque homines, neque Dæmones, neque creaturam ullam imitari, nedum exæquare poſſe Moslemi jactant, tàm ingentem rerum abrogatarum copiam, ſive quoad literam, ſive quoad ſententiam reperiri, nullo modo tolerari poteſt. Præſertim quia ex ipſorum Moslemorum teſtimonio, quædam importunè omninò, & indebitè abrogata ſunt. Cur enim delenda erat ex Sura de Pœnitentia, ſententia illa, cujus meminit Anaſus filius Maleci? *Si haberet homo duos torrentes auri, certè optaret addi ſibi tertium. Et ſi haberet tertium, cuperet adjici quartum: neque implebitur venter filii Adæ, niſi pulvere: & convertetur Deus ſuper eum, qui converſus fuerit.* Item illa alia, cujus meminit Omar filius Alcottabi, de lapidandis adulteris: *Ne alienetis amorem veſtrum à patribus veſtris, nam hæc eſſet in vobis infidelitas. Vir & mulier quamtumvis nobiles & digni, ſi adulterium perpetraverint, ſine ulla remiſſione lapidentur: talem enim pœnam conſtituit huic flagitio Deus: & Deus eſt præpotens, ſapiens.* Præſertim cùm ſublata litera, remanſerit tamen vigor ſententiæ. Hùc accedit, nonnulla in pejus commutata fuiſſe, ut jejunium Judaicum ſeu Chriſtianum in Mahumetanicum, & alia, quæ in progreſſu Alcorani patebunt. Illud verò ridiculum, quòd aliqua abrogata ſint, priuſquam præciperentur: ad quid enim ea præcipere, vel proponere in aliqua lege, quæ in eadem anteà nullius roboris eſſe declarata ſint? Plura eſſent, quæ in hac re dici poſſent, ſed ea in Tractatu de Alcorano videri poſſunt. Unum illud non prætermittam, quod P. Guadagnolus in ſua Apologia cap. 8. Sect. 3. de Alcorano affirmat, nempè certum eſſe apud Mahumetanos Mahumetum confarcinaſſe librum duodecim millia propoſitionum continentem. Interrogatum verò, utrum univerſæ veræ eſſent, reſpondiſſe: Tria millia tantummodò veritatem continere; reliqua verò novem millia falſitatem. Quando ergo falſum aliquid in Prophetæ ſui lege, vel dictis deprehendunt; unum ex novem millibus illis eſſe fatentur. Hoc tamen ego non ita facilè crediderim P. Guadagnolo, ſine alicujus inſignis Doctoris Mahumetani auctoritate.

II. Falſum prorſus eſt, Chriſtianos abſque ullo fundamento aſſerere, in ſua tantùm religione ſalutem reperiri. Demonſtrant enim hoc evidenter, non ſolùm verbis Chriſti apud Marcum cap. ult. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur.* Et apud Joannem cap. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire Regnum Dei*: & aliis multis locis Euangelii: ſed etiam ex eo quòd Chriſtiana religio ſola vera eſſe evidentiſſimis argumentis comprobetur, ipſius etiam Alcorani teſtimonio, ut ſuperiùs vidimus, & deinceps etiam videbimus. Porrò unam tantùm religionem dari poſſe, quæ ducat ad ſalutem æternam, docent Mahumetani ipſi ex traditione apud ipſos receptiſſima Prophetæ ſui, quam Sciaher-Settanio ita refert Iſmael Sciahinſciah in ſuo Tarich ſeu Chronico, cap. [illegible] المسلمين de Gente Moslemorum.

افترقت المجوس علي سبعين فرقة واليهود على احد
وسبعين والنصاري على اثنين وسبعين فرقة
والمسلمون علي ثلاث وسبعين فرقة والناجية من
الفرق كلها واحدة كما قال صلى الله عليه
وسلم ستفترق امتي علي ثلاث وسبعين
فرقة: الناجية منهم واحدة والباقون هلكى :
قيل ومن الناجية يا رسول الله قال اهل
السنة والجماعة قال ما انا عليه واصحابي.

Diviſi ſunt Magi in ſeptuaginta ſectas: Judæi verò in ſeptuaginta & unam: Chriſtiani autem in duas ac ſeptuaginta, Mahumetani demum in tres ſupra ſeptuaginta. Ex his autem omnibus ſectis, una tantùm ducit ad ſalutem quemadmodùm dixit fauſtæ memoriæ Mahumetus. Dividetur gens mea in ſeptuaginta ac tres ſectas: Una tantùm ex his ducet ad ſalutem: reliquæ ad perditionem. Interrogatus autem quænam duceret ad ſalutem: reſpondit; Secta Sonnitarum, & Congregationis; quam ſcilicet ego cum ſociis meis profiteor. Unum hìc verum eſt, nimirum non ſolùm unam tantùm religionem, ſed unicam ſectam, ſeu veriùs Eccleſiam ejuſdem religionis ducere ad ſalutem qua in re ſapientiùs ſenſit Mahumetus, quàm Marcus Antonius de Dominis Præſul Spalatrenſis

ſtenſis, & ejus aſſeclæ, qui docent, unumquemque Chriſtianorum poſſe in ſua ſecta ſalvari, ſive Catholicus ſit, ſive Hæreticus, ſive Schiſmaticus. Duo verò falſa: primum, numerus ille ſectarum in quatuor gentibus relatis: cùm conſtet, multò plures ſectas ſaltem in gente Mahumetana, & Chriſtiana fuiſſe, quàm ſuprà enumeratas. Secundum; ſectam, quæ ducit ad ſalutem, eam eſſe, quam profeſſus eſt Mahumetus, & ſocii illius; cùm, ut jam diximus, unica Religio Chriſtiana, quam profitetur Eccleſia Romana, ſit via ad ſalutem, utpote ſola vera, & à Chriſto ipſo inſtituta: quod Mahumetanis non unico argumento probari poteſt. Unicum tamen nunc ſatis ſit. Chriſtiana religio uſque ad Mahumetum fuit vera, & bona, & duxit ad æternam ſalutem: hoc jam ſuprà probatum eſt. Sed nulla afferri poteſt ratio, cur poſt Mahumetum etiam, cùm ſit eadem, non ſit vera, & bona: ergo talem debemus fateri. Minor probatur: Si qua poſſet afferri ratio; eſſet, quia licèt bona eſſet anteà, Deus tamen in meliorem potuit, & voluit mutare, quomodo Judaicam in Chriſtianam mutavit, ut concorditer fatemur. Sed hoc nullo modo dici poteſt: ergo neque illud. Aſſertum noſtrum evidenter demonſtratur: nam ſi Euangelium cum Alcorano comparetur, evidenter agnoſcet quiſpet judicio prædirus, quantum inter utrumque ſit diſcrimen. Illud totum eſt ſpirituale, totum cœleſte: nihil terreni, nihil carnalis habet: virtutes omnes divinas ac morales proponit: nihil ex iis, quæ credenda, ac ſperanda ſunt in futuro ſæculo prætermittit. Hic verò totus ferè eſt in bellis, in mulierculis, in repudiis, in teſtamentis, in hæreditatibus, in privatis odiis ac ſimultatibus pertractandis. Quæ verò bona continet, omnia in Euangelio uberiùs quoad ſententiam, licèt non cum tanta ineptorum verborum farragine reperiuntur. Sed ponamus etiam (quod abſit) Deum Religionem Chriſtianam in pejorem mutaſſe (nam in æquè bonam non erat cur mutaret): imò ponamus etiam, legem Alcoranicam (quod item abſit) Euangelica eſſe perfectiorem: Mahumetani ipſi Doctores fatentur, mutationem religionum requirere neceſſariò præcedentes prophetias; ſicut præceſſerunt in mutatione Religionis Judaicæ in Chriſtianam; & hoc fuſiſſimè probat, & demonſtrat Ahmed filius Abdol-Halim filii Abdol-Salam in ſecunda parte ſuæ Apologiæ contra Chriſtianos. Sed afferant Moslemi prophetiam ullam ex Sacris Scripturis præcedentibus, quæ nos doceat, Religionem à Meſſia inſtitutam non eſſe perpetuò duraturam, ſed in aliam (quæcumque tandem illa ſit) eſſe mutandam? Oppoſitum prorſus docent Sacræ Scripturæ, & Hebræi ipſi conſentiunt: nempè Meſſiæ legem ac religionem uſque in finem ſæculi perſeveraturam. Quòd ſi Moslemi ad conſuetum ſibi effugium recurrant, aſſerentes, Sacras Scripturas à Judæis, & Chriſtianis fuiſſe corruptas: jam ſuprà oſtendimus, quàm miſerum ſit hujuſmodi effugium.

Unum eſt, quod multos ſimpliciores decipit, & aliquibus etiam piis ac doctis magnum faceſſit negotium: nempè, Mahumetanos meliores pluribus in rebus apparere Chriſtianis; præſertim verò *in exactiſſima legum ſuarum, præſertim ſacrarum, obſervantia; in pietate ac reverentia, qua conveniunt, ac morantur in ſuis Meſchitis, ſeu Eccleſiis: in pudicitia, atque honeſtate fœminarum: in adminiſtranda juſtitia; in charitate, & fidelitate inter ſe; in eleemoſynis, & miſericordia erga pauperes, & aliis hujuſmodi*; in quibus Chriſtiani ipſi ſæpè fatentur, ſe à Mahumetanis ſuperari. Hoc autem videtur argumentum valdè potens ad probandum, eos eſſe in meliori lege, ac religione. Hùc accedit, Deum ipſum videri eorum religionem approbare, dum tanta felicitate, tot victoriis, tàm vaſto imperio eos remunerat: ex oppoſito autem Chriſtianos *tot calamitatibus*, tot inteſtinis bellis, tot provinciarum ac regnorum jactura, tot aliis malis divexat, & in dies imminuit. Duratio etiam hujus ſectæ per tot ſæcula, & major quotidie dilatatio magnum videtur argumentum, illam à Deo comprobari.

Sed ex nulla harum rerum arguenda, vel comprobanda eſt veritas Religionis, imò hæc omnia optimè ſtare poſſunt cum falſa religione. Id apertiſſimè patet ex ſtatu Nationis Iſraeliticæ eo tempore, quo tàm ex noſtro, quàm ex Mahumetanorum conſenſu erat populus Dei, & in vera religione: & ex ſtatu Romanorum, Spartanorum, & aliarum Rerumpublicarum florentiſſimarum, quæ veri Dei agnitione, veraque religione carebant. Cæterùm ſummæ dementiæ eſſet, ubi lex aliqua bona ac juſta eſſe cognoſcitur, & revera talis eſt; *eam derelinquere, vel damnare, quia plures eam violant, vel non obſervant, cùm tamen plures etiam ſint, qui eam ſolerter cuſtodiant, & in praxin deducant*. Verùm de hac eadem re ex profeſſo egi per totam quartam partem Prodromi mei, ubi etiam oſtendimus, tantum abeſſe, ut ſupradicta argumenta Mahumetanicam comprobent ſectam; ut potiùs illius falſitatem ac vanitatem maniſeſtiſſimè coarguant: cùm ſint argumenta prorſus fallacia, & apparentiam tantùm veritatis præſeferant: falſùmque omninò ſit, Mahumetanos, vel alias gentes à vera fide alienas, univerſaliter, & abſolutè, ne quoad moralia quidem, Chriſtianis eſſe meliores.

III. Nunquam & nuſquam dicunt, vel dixerunt Chriſtiani, Judæos non eſſe ſupra rem ullam, in eo ſenſu, quem intendit Alcoranus. Credunt enim & Moyſem fuiſſe Prophetam; & legem ab eo promulgatam, eſſe ſanctam: ſed negant, Judæos legem ipſam ſuam vel ritè ſervare, vel rectè intelligere; dum Chriſtum in ea prædictum, & à Deo jam miſſum nolunt recipere, & legem ab eodem promulgatam obſervare.

IV. Præcipit Mahumetus ſuis, ut *orantes vertant ſe quocumque velint, eò quòd Deus ubique reperiatur*. Abrogat infrà *hanc legem*, præcipiendo, ut *dum orant, ad templum Hieroſolymitanum faciem convertant*. Sed hanc etiam mox abolet, & *jubet ſuos ad Delubrum Meccanum, dum orant, ſe ſe convertere*. Nullus, niſi amens ſit, negabit damnabilem hanc eſſe levitatem. Vel enim hæ tres orandi formæ erant æquè bonæ: & ita conveniebat earum quamlibet uniuſcujuſque arbitrio relinquere: vel ultima erat cæteris præſtantior: & ſic

æquum erat eam ſolam proponere, & in Alcorano ſtabilire; præſertim quia Delubrum Meccanum jam extabat. Sed Mahumetus, utpotè verſipellis, voluit primò Chriſtianis conformari: deinde Judæis; & demùm Ethnicis Arabibus, ſemper deteriora ſectando.

TEXTUS ALCORANI.

117 وقالوا اتخذ الله ولدا سبحانه بل له ما في السموات والارض كل له قانتون ۝
118 بديع السموات والارض واذا قضي امرا فانما يقول له كن فيكون ۝ 119 وقال الذين لا
يعلمون لولا يكلمنا الله او تاتينا اية كذلك قال الذين من قبلهم مثل قولهم تشابهت قلوبهم
قد بينا الايات لقوم يوقنون ۝ 120 انا ارسلناك بالحق بشيرا ونذيرا ولا تسال عن اصحاب
الجحيم ۝ 121 ولن ترضي عنك اليهود ولا النصاري حتي تتبع ملتهم قل ان هدي الله هو
الهدي ولين اتبعت اهواءهم بعد الذي جاءك من العلم ما لك من الله من ولي ولا نصير ۝
122 الذين اتيناهم الكتاب يتلونه حق تلاوته اوليك يومنون به ومن يكفر به فاوليك هم
الخاسرون ۝ 123 يا بني اسرايل اذكروا نعمتي التي انعمت عليكم واني فضلتكم علي
العالمين ۝ 124 واتقوا يوما لا تجزي نفس عن نفس شيا ولا يقبل منها عدل ولا تنفعها شفاعة
ولا هم ينصرون ۝ 125 واذ ابتلي ابراهيم ربه بكلمات فاتمهن قال اني جاعلك للناس اماما قال
ومن ذريتي قال لا ينال عهدي الظالمين ۝ 126 واذ جعلنا البيت مثابة للناس وامنا واتخذوا
من مقام ابراهيم مصلي وعهدنا الي ابراهيم واسمعيل ان طهرا بيتي للطايفين والعاكفين والركع
السجود ۝ 127 واذ قال ابراهيم رب اجعل هذا بلدا امنا وارزق اهله من الثمرات من امن منهم
بالله واليوم الاخر قال ومن كفر فامتعه قليلا ثم اضطره الي عذاب النار وبيس المصير ۝
128 واذ يرفع ابراهيم القواعد من البيت واسماعيل ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم ۝
129 ربنا واجعلنا مسلمين لك ومن ذريتنا امة مسلمة لك وارنا مناسكنا وتب علينا انك انت
التواب الرحيم ۝ 130 ربنا وابعث فيهم رسولا منهم يتلوا عليهم اياتك ويعلمهم الكتاب والحكمة
ويزكيهم انك انت العزيز الحكيم ۝ 131 ومن يرغب عن ملة ابراهيم الا من سفه نفسه ولقد
اصطفيناه في الدنيا وانه في الاخرة لمن الصالحين ۝ 132 اذ قال له ربه اسلم قال اسلمت لرب
العالمين ۝ 133 ووصي بها ابراهيم بنيه ويعقوب يا بني ان الله اصطفي لكم الدين فلا تموتن
الا وانتم مسلمون ۝ 134 ام كنتم شهداء اذ حضر يعقوب الموت اذ قال لبنيه ما تعبدون من
بعدي قالوا نعبد الهك واله اباءك ابراهيم واسماعيل واسحاق الها واحدا ونحن له مسلمون ۝
135 تلك امة قد خلت لها ما كسبت ولكم ما كسبتم ولا تسلون عما كانوا يعملون ۝

VERSIO LATINA.

ET dixerunt *Judæi*, & *Chriſtiani*, & *ii*, *qui exiſtimant Angelos eſſe filias Dei*: Suſcepit Deus prolem. Laus ejus (*ideſt abſit hoc ab illo*). Quin potiùs ipſius *eſt* id, quod in Cœlis & in terra *reperitur*: omnia ipſi *ſunt* devotè obedientia. 118. Conditor Cœlorum & terræ: & cùm decreverit aliquid *efficere*, profectò dicet ei: Eſto: & erit. 119. Et dixerunt *ii* qui neſciunt (*nempè infideles Arabes Prophetæ Mahumeto*:) [a] An non alloquitur nos Deus, *te eſſe legatum ſuum*? Vel [b] oſtendis nobis ſignum, *ut credamus verum te eſſe Prophetam?* Ita dixerunt illi, qui *fuerunt* ante eos, *Prophetis ſuis* juxta dictum eorum, *miracula poſtulantes*. Similia facta ſunt corda eorum *in infidelitate*. Jam clarè oſtendimus ſigna gentibus, quæ certò crederent *illa eſſe miracula*, & *fidem amplecterentur*. 120. Nos quidem miſimus te cum veritate fauſtum annunciatorem *felicitatis Paradiſi*; & comminatorem *pœnarum gehennæ*: & non interrogaberis (*ideſt non exigetur à te ratio*) de ſociis Inferni (*ideſt de iis*, *qui damnantur propter incredulitatem*, *cùm ad te tantùm ſpectet prædicare*). 121. Et nunquam complacebunt ſibi de te Judæi, neque Chriſtiani, donec ſequaris ſectam illorum. Dic eis: Certè directio Dei, eſt directio *vera*. Et ſanè ſi ſectatus fueris deſideria eorum poſt id, quod venit ad te de ſcientia: non *erit* tibi à Deo ullus protector, neque adjutor. 122. Illi, quibus tradidimus librum *Alcorani*, & legunt illum veritate lectionis ſuæ; hi credunt in illum. Qui autem non crediderit in eum, hi erunt pereuntes. 123. O Filii Iſrael, mementote gratiæ meæ, qua beneficus fui ergà vos: & quòd ego excellentes feci vos ſuper Mundos (*ideſt ſuper omnes nationes ætatis veſtræ*). 124. Et timete diem, *in qua* non rependet anima pro anima quidquam; neque ſuſcipietur ab ea compenſatio, neque proderit ei interceſſio, neque *ipſi adjuvabuntur*. 125. *Et memento*, cùm tentavit Abraham Dominus ipſius verbis, *quibus eidem quædam præcipiebat*, *quædam vetabat*: & *ipſe* perfectè complevit ea. Dixit *illi Deus*: Certè ego poſiturus *ſum* te hominibus Antiſtitem. Reſpondit *Abraham*: Etiam ex ſobole mea *conſtitue Antiſtites*. Dixit *illi Deus*: Non comprehendet pactum meum *de hac re* iniquos *ex ſtirpe tua*. 126. Et cùm poſuimus Domum (*ideſt Fanum Meccanum*) locum concurſus hominibus & Aſylum; & *diximus eis*: Efficite ex loco Stationis Abrahæ Oratorium. Et pactum inivimus cum Abraham, & Iſmael, *dicentes eis*: Purificate Domum meam *ab Idolis*, circumeuntibus *eam*, & continentibus ſe *in ea*, & incurvantibus ſe, adorantibus. 127. Et cùm dixit Abraham: Domine mi, pone hunc *locum* regionem ſecuram: & ale familiam ejus ex fructibus; qui crediderit ex eis in Deum, & diem noviſſimum. Reſpondit *Deus*: Etiam *alam eum*, qui infidelis fuerit; ſed faciam eum frui parum; deinde compellam eum ad tormentum ignis: & vah profectionem *ejus ad illum*. 128. Et quando attollebat Abraham fundamenta Domus, & Iſmael *erat cum eo*, & *dicebant*: Domine noſter, ſuſcipe à nobis *hanc ædem*: tu enim es Auditor, Cognitor. 129. Domine noſter, etiam fac nos addictos tibi, & *pone* ex progenie noſtra gentem addictam tibi: & oſtende nobis ritus ſacros noſtros: & convertere ſuper nos; tu enim es Convertibilis, Miſericors. 130. Domine noſter, etiam ſuſcita in eis Legatum ex ipſis (*ſcilicet Mahumetum*), qui recitet eis ſigna tua, & doceat eos Librum (*ideſt Alcoranum*) & Sapientiam: & purificet eos *ab idololatria*: tu enim es Præpotens, Sapiens. 131. Et quis reſpuat religionem Abrahæ, niſi qui infatuaverit animam ſuam? Et quidem jam elegimus eum in hoc mundo: & ſanè ipſe in noviſſimo ſæculo *erit* profectò ex Probis *in gradu ſublimi*. 132. Cùm dixiſſet illi Dominus ſuus: Trade *te Deo*: reſpondit: Tradidi *me* Domino Mundorum. 133. Et legavit hanc *religionem* Abraham filiis ſuis: & Jacob *etiam filiis ſuis*; *his verbis*: O filii mei, certè Deus ſelegit vobis religionem: itaque nullo modo moriamini, niſi vos *ſitis illi* addicti. 134. An fuiſtis teſtes, ò *Judæi*, quando adfuit Jacobo

[a] Si non alloquatur nos Deus, *te eſſe legatum ſuum*, *non credemus tibi*.

[b] oſtendas.

 mors?

mors? Cùm dixit filiis ſuis: Quid coletis poſt me (ideſt poſt mortem meam?) reſponderunt: Colemus Deum tuum, & Deum patrum tuorum Abrahæ, & Iſmael, & Iſaac, Deum unum: & nos *erimus* illi addicti. 135. Illa gens jam præteriit: ipſi *erit* quod lucrata fuit: & vobis quod lucrati fueritis: & non interrogabimini de eo, quod *ipſi* fuerint operati, *à Deo in die Judicii*.

NOTÆ.

CXIX. An *non alloquitur nos Deus*.] Arabicè لولا *ſi non*, exponunt hìc & alibi Gelal, & Jahias, هلا *an non*. Et licèt ſententia ſit eadem, verterem tamen ad verbum: *Si non alloquutus fuerit nos Deus*: ſubaudiendo: *Non credemus tibi*. Videtur tamen eſſe loquutio ironica, æquivalens modo loquendi Italico, cùm de fatuo aliquo, vel ſtolido dicimus: *Se non hà la Sapienza di Salomone: Se non pareua Socrate &c.* Latini quoque hujuſmodi loquutionibus vel ſeriò, vel joco utuntur. Et hanc eſſe legitimam interpretationem opinor. Zamchaſcerius exponit ſermonem ironicum affirmativum, per ſerium negativum لما يكلمنا الله *nondum alloquutus eſt nos Deus*: ideſt numquam dixit nobis, te eſſe Prophetam. Interpres Latinus, & Gallicus vertit eo modo, quo ego dixi: *Si non*, & addit quod per apoſiopeſim latebat: *Non tibi credemus*.

CXXV. *Et memento cùm tentavit*.] Ea, per quæ Deus tentavit Abraham, ita commemorat Gelal. وقيل هى مناسك الحج وقيل المضمضة والاستنشاق والسواك وقص الشارب وفرق الراس وقلم الاظفار ونتف الابط وحلق العانة والختان والاستنجاء :

Quidam dicunt fuiſſe ritus ac ceremonias ſacræ peregrinationis. Alii dicunt fuiſſe præceptum abluendi aqua totum os, attrahendo eam per nares ad eaſdem purgandas: confricationis oris & dentium: tonſionis barbæ, ſeu pilorum labii ſuperioris: diſcriminationis capillorum capitis ad verticem, præciſionis unguium: depilationis axillarum: radendi pubem circa genitalia, circumciſionis, & abluendi partes obſcœnas, ſeu confricandi lapide, vel alia re ad eas mundandas.

CXXVI. *Locum concurſus*] Arabicè مثابة locus ad quem undique concurritur, ſeu recurritur. Tanta erat loci hujus religio, ut teſte Gelale: كان الرجل يلقى قاتل ابيه فيه فلا يهيجه : *Si quis ibi obvium habuiſſet interfectorem patris ſui, nullum iræ motum oſtendiſſet contra eum.*

Efficite ex loco ſtationis Abrahæ Oratorium] Eſt in Alcorano duplex lectio اتخذوا *efficite*, ſeu *accipite*, & اتخذوا *effecerunt*, ſeu acceperunt, ſcilicet homines. Iſte autem locus, in quo debebant orare, erat, inquit Gelal, الحجر الذى قام عليه ابراهيم عند بنا البيت : *lapis ille, ſuper quem ſtetit Abraham cùm ædificaturus eſſet Domum*: nempè Caabam. Jahias verò المقام جاء به ملك فوضعه تحت قدم ابراهيم وحدثنى الحجاج قال الحجر والمقام يقوتتان من الجنة : *locus ſeu lapis, qui allatus fuit ab Angelo, & poſitus ſub pedibus Abrahæ. Et juxta dictum Alhaggiagi, erant duo Hiacynthi rubri, vel pyropi ex Paradiſo delati.*

CXXVIII. *Fundamenta Domus*.] De hac domo, ſeu templo Meccano, mira fabulantur Arabes, inter quos Zamchaſcerius hæc habet فتوجه ادم من ارض الهند اليه ماشيا وتلقته الملائكة فقالوا برّ حجك يا ادم لقد حججنا هذا البيت قبلك بالفى عام وحج ادم اربعين حجة من ارض الهند الى مكة على رجليه فكان على ذلك الى ان رفعه الله ايام الطوفان الى السما الرابعة فهو البيت المعمور ثم ان الله امر ابراهيم ببناءه وعرفه جبرييل مكانه وقيل بعث الله سبحانه اظلته ونودى ان ابن على ظلها لا تزد ولا تنقص : وقيل بناه من خمسة اجبل طور سينا وطور زيتا ولبنان والجودى واسسه من حرا وجاء جبرايل بالحجر الاسود من السماء وقيل تمخض ابو قبيس فانشق عنه وقد خبى فيه فى ايام الطوفان وكان يقوتة بيضا من الجنة فلما لمسته الحيض فى الجاهلية اسود :

Et perrexit Adam ex India ad eam (Domum) *pedeſtris & occurrerunt ei Angeli, & dixerunt: Videris Adam deſeſſus itinere. Nos jam peregrinati ſumus ad hanc Domum ante te duobus millibus annis: & peregrinatus eſt Adam quadraginta vicibus ex India ad Meccam pedeſtris. Permanſit verò* (hæc domus) *in ſtatu, donec elevavit eam Deus à terra ad Cælum quartum in diebus diluvii: & hæc eſt Domus viſitata* (quam ſcilicet inviſunt quotidie ſeptuaginta millia Angelorum, nec unquam redeunt iidem) *Deinde Deus præcepit Abrahæ, ut ædificaret eam* (ideſt aliam loco ejus) *& oſtendit illi Gabriel locum, in quo antea fuerat. Quidam dicunt, Deum miſiſſe exemplar illius, ac præcepiſſe Abrahæ, ut juxta illud ædificaret eam, nihil addendo, & nihil minuendo. Alii dicunt, ædificatam fuiſſe ex materia quinque montium: Synai, Oliveti, Libani, Giudi, & Harra, ex quo deſumpta ſunt fundamenta illius. Attulit autem ad ejus conſtructionem Gabriel lapidem nigrum è Cælo. Alii dicunt, montem Abu-cais concepiſſe, & peperiſſe illum, & conſervatum fuiſſe vivum in eo diebus Diluvii. Erat autem Hiacynthus candidus ex Paradiſo: ſed cùm tetigiſſet eum mulier menſtruata, evaſit niger.* Thalebbienſis in Suram tertiam

tiam Alcorani §. 96. refert auctoritatem Vahebi, ita de hac Domo scribentis: وقال وهب مكتوب

فى التوراة ان الله يبعث سبع مائة الف من الملائكة

المقربين بيد كل احد منهم سلسلة من ذهب يقولون

لهم انهبوا الى البيت الحرام فزموه بالسلاسل

قودوه الى المحشر فياتونه فيزمونه بسبع

مائة الف سلسلة ثم يقودونه

Dixit Vahebus: ſcriptum eſt in Pentateucho, quòd Deus mittet ſeptingenta millia Angelorum ſibi propinquorum, quorum ſinguli habebunt in manu catenam auream, & dicet eis: Ite ad Domum Meccanam, & alligate eam catenis, & adducite eam in locum Judicii. Ibunt igitur Angeli, & alligabunt eam ſeptingentis millibus catenis, & adducent eam. Mox ſubdit Domum illam loquuturam coram Deo, & imploraturam veniam pro iis, qui ſe viſitaverint. *Vide ſynopſim vitæ Mahumeti in fine his verbis* Italico idiomate. *Vogliono, che queſto Tempio ſia longo quindeci paſſi, largo dodeci, & alto cinque braccia: il ſuolo della porta è alto da terra quanto puo un'huomo alzarſi à toccarlo con la punta del dito. La porta è alta un braccio e mezzo, è larga uno, & è vicina al cantone ſiniſtro, volta à Settentrione. Si chiude con argento maſſiccio in due parti: vi ſi monta con una ſcala. E' coperta da un terrazzo ſoſtenuto da tre colonne di figura ottangolare, che ſono di legno d'aloe della groſſezza d'un'huomo, alte tre braccia e mezzo, tutte d'un pezzo, e di ottimo odore. Nel di dentro è tutta parata di ſeta roſſa e bianca, & in eſſa è ſcritto à lettere d'oro Arabe* لا اله الا الله محمد رسول الله *cioè: Non vi è altro Dio, che Iddio: Maometto Legato di Dio: parole di lor fede. Stà in mezzo la Città, circondato d'un muro in quadro, eſſendo frà il recinto, & il Tempio un buono ſpatio. E' coperto d'una bella Cuppola. Il Cortile che è attorno ſi chiama Haram, ove ſono tre ordini di colonne, e quattro volte nel muro, per le quattro Sette del Maomettiſmo. Ogni volta riguarda verſo il tempio, dove guardano pregando. Il tempio è cinto di due cinture dorate, una in alto, l'altra abbaſſo. Le tegole ſono dorate, che ſporgono in fuori del terrazzo, per la lunghezza d'un braccio. I Maomettani dicono, che ſono d'oro maſſiccio, come ancora le cinture, mà non è credibile: ſervono à gettar l'acque della pioggia, acciò non guaſti i paramenti, che il Gran Signore, & altri Prencipi Maomettani inviano in dono à gara. Non ſi può entrare in queſto tempio, che ſtimano Sacroſanto, ſe non quattro volte l'anno. Nel ricinto del ſuo quadro vi è un pozzo d'acqua aſſai buona in riguardo all' altre di queſta Città. Hò ſaputo tutti queſti particolari da un Gentil'huomo degno di fede, che dimorò ſette anni al ſervitio del Sceriffo Re della Mecca, havendo rinegato, eſſendoſi reconciliato con la Chieſa. Il medeſimo mi fù poi confermato da molti.* Hactenus Bremond.

CXXXIV. *An fuiſtis teſtes*] Putat Gelal. hanc eſſe reſponſionem Mahumeti ad Judæos, qui dixerant illi

الست تعلم ان يعقوب يوم مات اوصى بنيه باليهودية:

An ignoras, Jacob in die, qua mortuus eſt, mandaſſe filiis ſuis, ut ſequerentur Judaiſmum? Reſpondet igitur illis Mahumetus: An fuiſtis teſtes (ideſt præſentes), *quando adfuit Jacob mors?* Sed poterant illi Judæi regerere: Tu verò, ò nebulo, fuiſti ne præſens, qui ita è tripode ineptias effutis?

REFUTATA.

I. NOn eſt dubium, quin mentiatur Mahumetus, dum affirmat, Judæos Deo filium tribuere, naturalem ſcilicet. Nam Judæi obſtinatiſſimè hoc negant, ſemperque ex quo cum regno religionem amiſere, negaverunt. Non tamen negandum eſt, veteres Judæos ex Sacrarum Scripturarum oraculis apertè cognoviſſe, atque etiam confeſſos fuiſſe, Meſſiam futurum eſſe verum, ac naturalem filium Dei. At verò Mahumetus non hoc eos incuſat, ſed quòd عزير, ideſt *Ezram* tanquam Dei filium naturalem agnoſcant, & colant: ut ſæpiùs illis objicit in Alcorano, prout videbimus.

II. Dum Chriſtianos etiam incuſat, quòd Deo filium tribuant, inſcitiam ſuam, & craſſitiem oſtendit. Inſcitiam quidem, quia Sacrarum Scripturarum apertiſſima de hoc teſtimonia ignorat, vel ſe ignorare ſimulat: craſſitiem autem, quia putat, quemadmodum non ſemel in Alcorano apparet, nonniſi ex carnali cum muliercula aliqua commixtione Deum poſſe prolem ſuſcipere. Et cùm ideò filii procreentur à parentibus, ut eos in vita adjutores, & poſt mortem hæredes ac ſucceſſores habere poſſint; Deus verò nullius adjutorio, vel facultate indigeat, cùm ſit Dominus omnium, quæ ipſe creavit: nec poſſit habere ſucceſſorem, aut hæredem, eo quòd maneat in æternum: idcircò cenſet, nullo modo eſſe illi filium tribuendum: præſertim quia, ut in humanis ſæpè contingit, poſſent inter Patrem, & filium diſſenſiones oriri, & domeſtica bella ſuſcitari. Hæ ſunt rationes, quibus Mahumetus inducitur ad filium Deo negandum: quæ ſanè admitti poſſent, ſi eo modo, quo ipſe putat, Deus filium progigneret.

Sed neceſſarium exiſtimo exponere hìc Mahumetanis, quomodo credant & aſſerant Chriſtiani Deum habere filium (alibi verò eiſdem probabo Chriſti divinitatem, ubi ſcilicet Mahumetus illam negabit in Alcorano). Pro qua re ſuppono primò. Quando aliqua religio admittitur eſſe vera, admittenda etiam eſſe ea omnia, quæ in eadem religione à Deo revelata eſſe creduntur. Secundò. Non omnia, quæ à Deo revelata ſunt, poſſe à nobis capi, aut intelligi: nihil tamen ex iis continere impoſſibilitatem ullam, aut contradictionem, quæ poſſit evidenter demonſtrari. Tertiò. Chriſtianam religionem ſaltem uſque ad Mahumetum, bonam veramque fuiſſe: id quod ſuperiùs jam probatum eſt. Quartò. Sacras Scripturas tàm veteris, quàm novi teſtamenti eſſe nunc eaſdem, quæ erant ante Mahumetum, integras ſcilicet, & ſine corruptione ſubſtantiali: id quod etiam ſuprà demonſtravimus. His ita ſuppoſitis:

Primùm aſſero, in religione Chriſtiana ſem-

per creditum fuiſſe, Deum habere filium: & hoc fatetur etiam Mahumetus in Alcorano, dum univerſaliter loquens, dicit non ſemel وقالت النصاري اتخذ الله ولدا & *dicunt Chriſtiani: Deus habet filium*. Idem fatentur Mahumetani, & uniformiter in ſuis hiſtoriis aſſerunt, in Concilio Nicæno, trecentis circiter annis ante Mahumetum, conveniſſe ex omnibus mundi partibus Antiſtites Chriſtianos, & omnes concordi aſſenſu confeſſos fuiſſe, & Scriptura etiam confirmaſſe, Chriſtianam fidem docere, Deum habere filium ſibi conſubſtantialem, & ex ſe ante omnia ſæcula genitum. Hoc ipſum profeſſi ſunt ſemper, hodieque profitentur omnes Chriſtiani (ſi unam, vel alteram ſectam obſcuriorem excipias), ut patet ex teſtimonio Conciliorum, tàm univerſalium, quàm particularium; Annalium, & omnium Scriptorum etiam Ethnicorum perpetua temporum ſerie: ita ut ſummæ eſſet impudentiæ ac dementiæ hoc in dubium revocare.

Deinde affirmo, Sacras Scripturas, & præſertim novi teſtamenti, manifeſtè docere, Deum habere filium hujuſmodi, ex ſe genitum, ſibique æqualem, non adoptivum tantummodo, aut extra ſe creatum. Et licèt Mahumetani teſtimonia Euangelii, & Apoſtolorum (quæ ipſi quoque admittunt) à vero ſenſu diſtorquere conentur: ex regula tamen Alcorani, quæ vult ad Chriſtianos pertinere de Euangelio, ſuaque religione judicare; ſtandum eſt expoſitioni illi, quam communiter ipſi probant, ſemperque probavere etiam ante Mahumetum, quando Mahumetani concedunt, religionem Chriſtianam, veram bonamque fuiſſe: & tamen tunc etiam credebant Chriſtiani, Deum habere filium eodem modo, quo hodie credunt, ut patet ex Concilio Nicæno, aliiſque Conciliis generalibus, & ex ſymbolo fidei ab ipſis propoſito, & in Eccleſia Chriſti perpetuò cuſtodito.

Poſtremò nulla afferri poteſt impoſſibilitas, vel contradictio, & ne quidem inconvenientia, ſi dicamus Deum habere filium. Nam rationes inconvenientiæ, quas affert Mahumetus in Alcorano, non pugnant contra nos, qui non dicimus, Deum habere filium ex aliqua fœmina ſuſceptum, à ſe diviſum, ac ſeparatum, & ad ſucceſſionem, vel ad adjutorium in regno: vel Ezram, & Angelos eſſe filios, aut filias Dei: ſed profitemur, Deum ab æterno, cognoſcendo ſe ipſum, formaſſe conceptum ſui ipſius, non diviſum, vel ſeparatum à ſe, ſed ejuſdem ſubſtantiæ, potentiæ, ſapientiæ, ac bonitatis, & in omnibus ſibi æqualem. Ita cùm nos mente concipimus nos ipſos, non concipimus aliquid diverſum à nobis, ſed quod identificatum ſit nobiſcum: cum hoc tamen diſcrimine, quòd conceptus iſte in nobis eſt accidentalis, & non permanens: in Deo autem ſubſtantialis, & permanens. Quænam, oro, hìc impoſſibilitas? Quæ contradictio? Quæ inconvenientia? Negabimusne Deum cognoſcere ſe ipſum, vel habere conceptum ſui? Vel dicemus hunc conceptum eſſe accidens, vel aliquid tranſiens, vel diverſæ ſubſtantiæ à Deo? Ubi Mahumetani audiunt Noſtros hoc modo divinæ filiationis myſterium explicantes, facilè inducuntur ad eam admittendam, vel ſaltem poſſibilem credendam. Sed de hac eadem re redibit ſermo, cùm de æterna Trinitate, Chriſtique Divinitate agendi occaſionem dabit Alcoranus. Interim vide Prodr. p. 3. à cap. 5. & deinceps.

III. Manifeſtè oſtendit Mahumetus, legem ſuam non eſſe à Deo, dum nullo valet eam miraculo confirmare. Requiſitus enim de hoc à Meccanis, eoſdem inſcitiæ, ac ſtultitiæ redarguit, aſſerens, illos ab infidelibus præcedentibus non differre, qui à Prophetis, quos Deus miſerat ad prædicandum, miracula poſtulabant: tum ſubdit: Deum jam antè feciſſe miracula gentibus, quæ certò eſſent credituræ, vel cognoſcituræ illa eſſe miracula, & proptereà fidem amplexuræ. Quaſi verò Deus non faciat miracula, niſi omnes illi, ad quos fiunt, ſint ea credituri, fidemque amplexuri. Quot miracula fecit Moyſes coram Pharaone, & Ægyptiis, & Chriſtus etiam coram Judæis, quæ vel nulli, vel pauciſſimi crediderunt? Probabile ne eſt, ſi Mahumetus miracula aliqua feciſſet, nullum penitùs crediturum? Sed duas rationes affert ille, cur miracula non faciat. Prima eſt, quia Deus jam miracula oſtenderat aliis gentibus. Secunda, quia non ad miracula facienda, ſed ad prædicandam veritatem à Deo miſſus fuerat. Ineptiſſimè utrumque. Quid enim ad præſentes infideles Meccanos præcedentium Prophetarum miracula? Ita potuiſſet Chriſtus dicere Judæis: Jam Deus per Moyſen, Eliam, Eliſeum, & alios Prophetas miracula patravit: illis contenti eſtote; ne à me miracula alia exigatis. Vel etiam: Ad prædicandam Euangelicam legem miſſus ſum, non ad miracula patranda. Quaſi verò repugnent prædicare, & miracula facere. Imò ille, qui prædicat novam legem ac religionem, tenetur eam miraculis confirmare. Id fecit Moyſes: id fecit Chriſtus: id fecerunt Apoſtoli: ſed Mahumetus non fecit, neque facere potuit, quemadmodum ipſemet pluries in Alcorano fatetur. Et nihilominus Mahumetani plura illi, quamvis invito & reluctanti, miracula affingunt: itaut Ahmed Ebn-Edris ſcribat de eo اوتي مما لم يوتيه احد من الايات المتكاثرة الي ثلاثة الاف اية واكثر: *datum eſt ei, ut faceret tot miracula, quot nullus alius fecit: itaut excreverint ad tria millia & ampliùs*. At, quæ miracula, Deus bone! Omnia alibi recenſui, quotquot in Mahumetanorum libris potui reperire. Vide ea in Prodr. p. 2. à cap. 4. & deinceps. Præcipua hìc referam, omittendo ea, quæ in Alcorano contineri affirmant: & hæc nihilominus locis ſuis expendemus.

Ahmed filius Abdolhalim in ſua Apologia à pagina mihi 382. hæc habet.

I. In magna ſiccitate impetravit precibus ſuis pluviam tàm immanem, ut totam penè devaſtaverit regionem: itaque neceſſe fuit novo miraculo eam cohibere.

II. Pluries venerunt ad eum aliqui cameli conquerentes cum fletu, & lacrymis de nimia ſævitia erga ſe dominorum ſuorum. Ipſe verò blandè eos ſolabatur, & eorum dominos duriùs increpabat, quòd adeò inhumanè camelos ſuos

tracta-

tract[illegible]ent. Alios etiam Camelos, qui erant fero[illegible] manſuetos ac cicures tactu, vel verbis r[illegible].

[illegible] Cùm unus ex ſociis ejus nidum avium abſtuliſſet, m[illegible]ter pullorum ſecuta eſt eum, ve[illegible] volitans ſuper caput Mahumeti, qui juſſit nidum reſtitui loco ſuo. Magnum ſanè prodigium.

IV. E[illegible] domo Mahumeti animal quod[illegible], quod cùm ille abeſſet, ferociùs atque inſolentiùs ſe gerebat: ubi verò ille domum redibat; depoſita ferocitate quieſcebat.

V. Camelus quidam, dum Mahumetus unà cum ſociis iter ageret, venit, & adoravit eum.

VI. Lupus quidam arripuerat ovem neſcio cujus paſtoris. Cùm verò paſtor eam ex ore lupi vi eripuiſſet, lupus de hac injuria conqueſtus cum paſtore, annunciavit illi Mahumetum eſſe Prophetam.

VII. Truncus palmæ aridus, cui Mahumetus innitebatur, dum concionaretur in Meſchit[illegible] Medinenſi: poſtquam cœpit concionari è ſuggeſtu recenter conſtructo, in fletus & ejulatus [illegible]it velut puer querulus. At verò Mahumetus, auditis ejus querelis, deſcendit è cathedra, & amplexatus eum, blanditus eſt illi, ac ſolatus eſt verbis: atque ita truncus ille quievit.

VIII. Cùm vellet ventrem exonerare, accepit per ramos duas arbores valdè diſſitas, quæ ſponte evulſæ è ſedibus ſuis, venerunt, atque invicem ramos implicuerunt cooperientes eum, ne poſſet à quoquam videri. Cùm autem naturæ ſatisfeciſſet, regreſſæ ſunt arbores ad loca ſua.

IX. Advocavit palmam quamdam, ut veniret ad ſe: & cùm veniſſet, præcepit ei, ut reverteretur. Ramum etiam alterius palmæ ad ſe acceſſivit, qui obedivit ei veniendo, & redeundo. Aliam quoque palmam eodem modo juſſit ad ſe venire, quæ cùm ſtetiſſet ante eum, ter teſtificata eſt, illum eſſe Legatum Dei: deinde reverſa eſt unde venerat.

X. Arbor quædam affirmavit, ſe audiviſſe Mahumetum, dum quadam nocte legeret Alcoranum ſuum Dæmonibus.

XI. Aſſeruit Aly filius Abu-talebi, cùm egreſſus fuiſſet unà cum Mahumeto extra Meccam; nullam fuiſſe arborem, quæ in itinere non ſalutaret eum, dicens: Pax ſuper te, ò Legate Dei.

XII. Cùm fuſte pulſatus fuiſſet à quodam Meccano, ſedebat triſtis. Apparuit autem ei Gabriel, & ad conſolandum eum, præcepit, ut vocaret ad ſe arborem è regione ſitam; quæ advocata venit, & deinde eo jubente reverſa eſt.

XIII. Sæpè emanare fecit, vel auxit aquam ad ſedandam ſitim, vel ad purificationem ſociorum ſuorum, quæ plerumque erumpebat è manu ejus, vel è digitis in modum fontis, vel fluminis adeò copioſè, ut bis vel ter neceſſe fuerit procul removere camelos, & ſarcinas, ne ſubmergerentur. Aliquando etiam ſpuendo, vel jaciendo lapillos intra puteos ſiccos, vel verba quædam ſuper eos clam muſſitando, aquas copioſas fecit erumpere.

XIV. Sæpiſſimè multiplicavit cibos, præſertim dactylos, aliquando ſpuendo in illos, aliquando verba neſcio quæ ſuper eos obmurmurando: & cùm plurima turba ex ciborum exigua quantitate ad ſatietatem comediſſet, remanebat eadem, vel etiam major quantitas.

XV. Ex viginti & uno dactylis, quos habebat in pera quidam nomine Abu-horeira, ſatiavit Mahumetus totum exercitum. Deinde juſſit Abu-horeiram recondere totidem dactylos, quot anteà extraxerat, in pera; neque occludere illam, nec unquam removere à latere ſuo. Quoties igitur Abu-horeira dactylis indigebat, injiciebat manum in peram, & extrahebat quotquot voluiſſet. Perſeveravit hoc per annos quadraginta, ita ut extraxerit ab ea quinquaginta onera jumentorum. Sed cùm in bello abſciſſa illi fuiſſet pera, & cecidiſſet in terram, ceſſavit dactylos ſuppeditare.

XVI. Poſtquam Mahumetus factus eſt Propheta, omnes lapides, & glebæ, & arbores, & montes Meccæ honorificis verbis ſalutabant eum.

XVII. In bello Honeinæ deſcendens è mula, accepit pugillum pulveris, & conjecit in hoſtes, illis malè precando: & nullus fuit, cujus oculi pulvere illo non implerentur. Itaque omnes hoſtes in fugam verſi ſunt. Idem penè evenit in aliis duobus præliis; non in illo, in quo exercitus ejus profligatus fuit, & ipſi confracti ſunt duo dentes, diſciſſa facies, & vulneratum brachium. Mirum quòd etiam tunc pugillum pulveris non invenerit ad excæcandos hoſtes.

XVIII. Ter miſit Deus Angelos, primò mille: ſecundò tria millia: tertiò quinque millia, qui adjuvarent Mahumetum in prælio: ſed nemo eos vidit niſi ipſe: erat autem inter hos Gabriel ſedens ſuper equum ſuum, nomine Hazum: & habebat caput totum pulvere conſperſum.

XIX. Cuidam, qui auſus fuerat nimis familiariter ſedere juxta ipſum, dixit Mahumetus: Eſto ita ſemper. Itaque miſer ille ita membris luxatus fuit, ut ſedere coactus ſit per totam vitam ſuam.

XX. Ebn-abbas attulerat vas aquæ, quo Mahumetus poſt evacuatum ventrem obſcœna ablueret. Quamobrem ille grati animi ergo communicavit ei tantam ſcientiam, ac ſapientiam, ut vulgo mare ſcientiæ vocaretur.

XXI. Geber equitabat Camelum defeſſum & languidè incedentem. Acceſſit Mahumetus, & oravit pro camelo: tùm fuſte eum probè percuſſit. Ille verò velociter, & pluſquam unquam currere cœpit. Quamobrem Mahumetus voluit, ut eum ſibi venderet.

XXII. Donavit tunicam Æthiopicam cuidam fœminæ dicens: Hæc eſt ſana (quod Æthiopicè ſonat pulchra.) Perſeveravit igitur tunica eſſe pulchra, donec attrita eſt.

XXIII. Contrectavit barbam Amrui patris Zeidi, dicens: O Deus, fac illum pulchrum, & conſerva pulchritudinem ejus. Itaque Amruus uſque ad octoginta annos ſervavit pulchritudinem, velut juvenis: & vix unus, aut alter pilus canus in barba ejus apparebat.

XXIV. Attrectavit manu caput Abu-ſophiani; pars autem illa, quam tetigerat, ſemper nigra perſeveravit, reliquo capite caneſcente.

XXV. Homo quidam comedens cum Mahumeto,

meto, utebatur manu ſiniſtra. Admonitus ab eo, ut dextra uteretur, reſpondit, ſe non poſſe. Malè precatus eſt ei Mahumetus, & exinde nunquam potuit admovere ſiniſtram ori ſuo.

Auctor Libri اعلام الهدى ideſt *de ſignis directionis*, pleraque refert ex prædictis miraculis; ſed ferè ſemper cum aliqua variatione: & præterea hæc ipſe addit.

I. Ad petitionem Meccanorum infidelium dixit cuidam Arbori: Si credis in Deum, & in diem Judicii, transplantare, & veni hùc ad me. Cùm verò arbor paruiſſet, juſſit eam redire ad locum ſuum. Deinde advocavit dimidium ejuſdem arboris, & ſtatim venit ad eum, altero dimidio remanente. Poſteà juſſit partem arboris, quæ venerat, redire ad ſuam compartem, & iterùm conjungi cum illa. Et factum eſt. Sed tamen Meccani noluerunt credere in eum, aſſerentes, has eſſe magicas præſtigias.

II. Fœmina quædam Judæa attulit Mahumeto, & ſociis ejus harmum ovillum veneno infectum. Cùmque ſocios ad comedendum vocaſſet, & ipſe etiam particulam ejus comediſſet, loquutus eſt ei harmus, dicens, ſe eſſe veneno infectum. Mortui ſunt igitur omnes, qui comederant, & ipſe etiam ex vi illius veneni ſtatim morbum contraxit, quo laboravit uſque ad mortem, quæ brevi ſubſequuta eſt.

III. Capreola ſylveſtris cùm incidiſſet in retia, rogavit Mahumetum prætereuntem, ut dimitteret ſe, dum iret ad lactandum filium, promittens ſe quamprimùm redituram. Ille verò dimiſit eam, & expectavit ibi, donec rediret. Cùm autem regreſſa eſſet, obtinuit ei libertatem à Domino retium.

IV. Tranſibat noctu per ſylvam ſedens ſuper camelam; & oppreſſus ſomno dormitabat. Cùm verò camela incidiſſet in arborem Sedri, arbor ſciſſa eſt per medium, ut tranſire poſſet camela: quæ certè tranſire potuiſſet per eam partem, qua dilataverant ſe partes Sedri diſciſſæ.

V. Mahumetus malè vulneratus in bello, fractis dentibus, & facie diſciſſa: colligebat manu ſanguinem ſuum, & jactabat eum in aera, nec quidquam illius deorſum recidebat: nam ſi quid ejus ſanguinis in terram decidiſſet ex aere, deſcendiſſet ira Dei ſimul cum eo, quemadmodum affirmavit Abu-bacer.

Iſmael Ebn-Aly in vita Mahumeti, hæc alia illius miracula recenſet.

I. Mahumetus habebat in humeris nævum quemdam nigrum piloſum magnitudine ovi. Erat autem ſigillum prophetiæ, quo inſignitus fuerat à Deo.

II. Affirmavit ipſe Mahumetus, ſe translatum fuiſſe à Mecca in Jeruſalem ſuper Alborac, jumentum quoddam album, majus mulo, & minus aſino ductum per habenas à Gabriele. Atque in Jeruſalem vidiſſe Templum Salomonis, in cujus rei teſtimonium deſcripſit adamuſſim omnes partes, & ornamenta ejuſdem templi, à quo deinde aſcenderat ſuper humeros Gabrielis uſque ad ſeptimum Cœlum. At eo tempore Templum Salomonis nullum erat, cùm jam combuſtum fuiſſet, & dirutum ſub Veſpaſiano.

III. Fecit ut Sol regrederetur poſt occaſum, ut Aly poſſet perficere *preces, quas in*[illegible] non potuerat explere. *Dixit autem Aſm*[illegible] *uxor Mahumeti: Ego vidi ſolem oriri, poſtquam occubuerat, & ſtare ſupra montem*. A[illegible] Ahmed filius Abdolhalim referens miracula Mahumeti, ita ſcribit de hoc [illegible] اهل العلم بالحديث ان هذا كذب وليس له اسناد واحد صحيح:

Verùm inter peritos in hiſtoriis hoc habetur pro mendacio, neque habet auctoritatem [illegible] *aut veritatem*.

IV. Obtinuit precibus ſuis, ne Aly obnoxius eſſet amplius frigori, aut calori.

V. Oravit pro Anaſo, ut fœcundus eſſet prole: & genuit centum viginti liberos.

VI. Medicus quidam Arabs curare volebat Mahumetum tamquam inſanum: at ille, ut oſtenderet ſe eſſe Prophetam, vocavit ad ſe palmam, quæ cùm veniſſet, incurvata eſt ante illum, & teſtificata eſt, eum eſſe legatum Dei. Deinde, illo jubente, regreſſa eſt ad locum, unde diſceſſerat.

VII. Præcepit Anaſo, ut juberet quaſdam palmas evellere ſe, & currere ad cooperiendum ipſum, dum ventris onus deponeret. Cucurrerunt igitur palmæ cum cippis lapidum, in quibus ſitæ erant, & implicuerunt ramis ſuis illum, dum naturæ ſatisfaceret. Deinde dixit Anaſo: Præcipe eis, ut redeant ad locum ſuum. Et regreſſæ ſunt.

VIII. Dum dormiret, venit arbor ſcindens terram curſu ſuo, & ſtetit ante eum; & deinde diſceſſit. Cùm autem evigilaſſet, ſignificavit ei hoc Arrazius: cui Mahumetus: Hæc arbor (inquit) petiit facultatem à Deo, ut veniret ad ſalutandum me.

IX. Dixit trunco palmæ, cui innitebatur in concionando, ut ſuprà dictum eſt, utrum vellet iterùm plantari in hoc mundo, & frondes fructuſque producere: an verò transferri inter palmas Paradiſi, & fieri una ex illis. Deinde admotis trunco auriculis, audivit quid reſponderet.

X. Lapilli, & cibi poſiti in manu ejus cantabant, & laudabant Deum.

XI. Crocodilus locutus eſt coram Mahumeto, dicens: Tu es Mahumetus Legatus Dei.

XII. Cùm eſſet ſtaturæ juſtæ, nihilominus incedens cum hominibus longioris ſtaturæ tamen eis longeſcebat.

His hæc alia ex aliis Auctoribus pauca ſuggero.

I. Requiſitus de aliquo miraculo à Raccana paſtore ferociſſimo, quem ter luctando proſtraverat, præcepit Arbori remotæ, ut ſcinderetur, & media pars illius veniret ad ſe. Cùm verò veniſſet, juſſit eam redire. Refert hoc Abu-Amama allegatus à Thalebienſi in Sura de Menſa §. 73.

II. Erat Camelus ferociſſimus, quem nullus audebat inſcendere. Sed cùm vidiſſet Mahumetum, & attrectatus fuiſſet ab eo, procidit ad pedes ejus, & oſculatus eſt eos, & ait: Quis eſt me felicior, cujus dorſum attrectavit Dominus primorum, & Noviſſimorum? Refert Albaca-

ejus, in libro الانوار ideſt de Splendoribus.

III. Cùm adhuc adoleſcens (quando ſcilicet idola colebat) quoſdam nucleos dactylorum ſputo liniſſet, terræ eos infodit: qui ſpatio unius horæ germinaverunt, & creverunt in arbores dactylis onuſtas, ex quibus Alabbas oneravit camelam ſuam: refert idem Auctor.

Hujuſmodi miraculorum (ſeu præſtigiarum quiſquiliis; non ſecus ac venditores improbi, qui vitiatis mercibus bonas ad fraudem tegendam immiſcent, inſerunt nonnulla, quæ fortaſſe miracula poſſent exiſtimari, ſi legitima eſſent. Nec tamen ſunt hujuſmodi, quæ geniorum etiam malorum opera fieri non poſſint. Nullus enim mortuus ſuſcitatus: nullus verè cæcus illuminatus; nullum membrum à reliquo corpore penitùs abſciſſum, in integrum reſtitutum commemoratur. Quatuor adducuntur, ſeu potiùs finguntur, quæ totius naturæ vires ſuperare videntur.

I. Aſem filius Omar filii Coctadæ in bello Bedrenſi ictus fuerat in oculo, ita ut orbis oculi ſuper genam efflueret. Mahumetus manu reſtituit eumdem oculum in ſedem ſuam, atque ita perfectè ſanatus eſt, ut non dignoſceretur, uter oculorum ictus fuiſſet.

II. Abdallah filius Oteic fregerat crus in obſidione cujuſdam arcis. Alligavit illud vittis, donec arce expugnata, venit ad Mahumetum, qui tactu manus ita crus ſanavit, ac ſi nullum unquam in eo dolorem expertus fuiſſet.

III. Quidam læſus oculis, ita ut duce viæ indigeret, per preces Mahumeti recuperavit perfectè viſum. Hæc tria refert Abdallah filius Abdolhalim.

IV. Refert Iſmael filius Aly, Zeido filio Bedri abſciſſam fuiſſe manum, quam Mahumetus admovit trunco brachii, expuens ſuper illam, & conjuncta fuit brachio, ſicut fuerat anteà.

Primum, quamvis concederemus factum fuiſſe, fieri potuit naturaliter, ſaltem per aliquod ſpatium temporis, ſicut factum fuit in Julio Ateſtino, cui cùm eruti fuiſſent oculi, ſtatim repoſiti ſunt in ſedibus ſuis, & convaluit, viſumque priſtinum perfectiſſimè recuperavit, ut refert Franciſcus Guicciardinus in hiſtoria Italica lib. 6. circa finem. Notandum eſt autem, Julio non omninò abſciſſos fuiſſe oculorum orbes, ſed ita erutos, ut videndi facultas prorſus non adimeretur: ita enim ſcribit Auctor: *Julius, qui extracti fuerant oculi, ſed repoſiti abſque amiſſione luminis in locum ſuum, ob citam & ſolertem curam medicorum, &c.* Quod autem per artem humanam aliquo temporis ſpatio effici potuit, Dæmon arte ſua valuit velociùs, & quàm citiſſimè operari: idemque evenire potuit in crure illo fracto. Multò verò faciliùs in eo, qui oculorum morbo laborabat; quem Auctor non اعمى ideſt cæcum, ſed ضرير ideſt *infirmum oculis* tantummodo fuiſſe affirmat. Hùc accedit, ſæpe reputari cæcitatem id, quod eſt ſolum impedimentum viſus. Quòd attinet ad quartum, cùm non conſtet, manum fuiſſe prorſus à brachio ſeparatam, potuit eadem arte Dæmonis ſanari: imò fortaſsè etiam ſeparata, ſed ſtatim loco ſuo applicita, potuit iterùm vitaliter uniri. Verùm quartum hoc miraculum Mahumetani ipſi non probant: nec Abdallah filius Abdolhalim illud recenſet: numquam autem omiſiſſet, ſi verum putaſſet, cùm omnium maximum exiſtimandum ſit.

Sed ex primis illis adeò levibus, & inſulſis, quæ à Magis ex pacto cum Dæmone ſæpiſſimè fiunt, facilè apparet, quantam fidem hæc, & alia ſimilia mereantur. Mahumetani ipſi non multum Prophetæ ſui miracula curant: credo, quia ficta omnia exiſtimant, & quidem meritò. Nam Mahumetus ipſe in Alcorano ſemper miracula facere recuſat, ut conſtat ex ejus verbis, aſſerens, *illa* ad Deum pertinere, & nihil ad eorum, quibus prædicabat, converſionem conducere: ad hanc ſolam Dei gratiam neceſſariò requiri: miracula à Chriſto, & aliis præcedentibus Prophetis ſufficienter patrata fuiſſe: ſe non ad miracula, ſed ad prædicandum à Deo eſſe Legatum. Porrò ſi in Alcorano adeò jactat, & toties repetit, & recoquit id, quod ne miraculi quidem umbram olebat, ut victoriam Bedrenſem, & ſomnia neſcio quæ caſu verificata, & alias hujuſmodi nugas: quid de tot tantiſque portentis, quæ illi Mahumetani imponunt, feciſſet? Quantum ſe in illis jactaſſet? Aliqua certè, toties ut miracula faceret requiſitus, non tacuiſſet. Et tamen nihil ibi habetur de arboribus ambulatoriis: nihil de lapidum, glebarum, & montium ſalutatione: nihil de beſtiis colloquentibus: nihil de fontibus, ac fluminibus ex digitis illius erumpentibus: nihil de dactylorum, & aliorum eſculentorum tàm frequenti, & immani multiplicatione. Quid hoc? Eratne adeò modeſtus Mahumetus, ut hæc reticeret? Imò vaniſſimus erat, & in ſui ipſius laudibus profuſiſſimus. Sed de hujuſmodi miraculis nihil unquam audierat, vel ſomniaverat.

Hìc verò admonere libet Lectorem, ſæpè Mahumetanos in ſuis hiſtoriis, & præſertim in his miraculis referendis, allegare teſtes de viſu, & eorum verba etiam cum juramento, dicentium: *Ego vidi: ego præſens fui: ego teſtor, me audiviſſe Mahumetum dicentem, &c.* Hunc modum loquendi deſumunt non ex rei veritate, nam ſæpiſſimè mentiuntur, ſed ex conſuetudine Hebræorum in Thalmude, ubi inducuntur ſub eiſdem formulis loquentes Auctores narrationum Thalmudicarum. Ita in Codice Bavà Bathra pag. 74. ſic legimus. *R. Siplurà narravit mihi: Aliquando cùm eſſem in navi, vidimus quemdam piſcem, qui caput extollebat ſuper aquas, & habebat cornua, & erant inciſa in eis hæc verba: Ego ſum minima creaturarum, quæ ſunt in mari. Et nihilominus erat longitudinis trecentarum leucarum* (ideſt mille ac ducentorum milliarium): *& ingrediebatur in os Leviatan, ut eſſet ei cibus unius diei.* Ibidem in cap. Haſſephina pag. 73. ita legitur: *Dixit Rabbà Bar-Cana: Aliquando navem conſcendimus, & vidimus quemdam piſcem, in cujus nares ingreſſus eſt vermiculus Tinnà, à quo occiſus, à maris procella in aridam projicitur, cujus impetu ſexaginta urbes maritimæ ſubmerſæ ſunt. Et aliæ ſexaginta ci-*

ta cibaverunt ſe carne illius; & quod reliquum fuit, aliæ ſexaginta urbes ſale condierunt. Ex una autem pupilla oculi illius trecenta dolia olei impleverunt. Completo verò anno, iterùm per eadem loca tranſeuntes, vidimus homines ſecantes oſſa illius, ex quibus eædem urbes reſtauratæ ſunt. Ita Aſma uxor Mahumeti dixit, ſe vidiſſe ſolem regredientem poſt occaſum, & ſtantem ſupra montes, quod tamen Abdallah affirmat ſolemne eſſe mendacium. Hæc teſtimonia viſualia, etiam jurata, ſed nullius fidei, frequentiſſimè occurrunt in hiſtoriis Mahumetanorum. Porrò in ſecunda parte Prodromi videri poſſunt omnia, quæ ſpectant ad hoc argumentum miraculorum Mahumeticorum, nam ex profeſſo de illis agitur à capite ad calcem. Sed pergo jam ad reliqua.

IV. Figmentum omninò cenſendum eſt id, quod Alcoranus de Templi Meccani conſtructione commemorat, cùm de hoc neque in ſacris literis, neque in veterum Hebræorum voluminibus veſtigium ullum appareat. Videmus in Pentateucho exactam mentionem fieri Altarium, lucorum, ſeu Oratoriorum, & ſacrificiorum, quæ fecit Abraham. Templi hujus tàm celebris, & quod inter Abrahæ rerum monimenta præcipuum locum obtinere debuiſſet, memoria nulla reperitur. Hùc accedit, ex ſacris literis ferè apertè conſtare, nullum ante Salomonis tempora lapideum templum Deo Optimo maximo conſtructum fuiſſe: & præterea Abraham ſemper in Tabernaculis, ac Magalibus, vel ſub arborum tegminibus habitaſſe, ibique Deum ſimpliciſſimo ritu coluiſſe: & denique illum extra Canaanitidis regionem poſt ortum Iſmaelis, minimè pedem extuliſſe, ita ut Meccam neque unquam viderit, neque ſomniaverit.

V. Dum indicitur Deus tentare Abraham circa illas quiſquilias à Gelale relatas, non tàm culpandus eſt Alcoranus, quàm expoſitores illius. Notum eſt omnibus ex Pentateucho, quibuſnam in rebus Deus Abraham tentaverit: nempè in præceptis exeundi de terra ſua, circumcidendi præputium, & immolandi ipſi filium ſuum Iſaac: licet Moſlemorum doctiſſimi velint, juſſum fuiſſe non Iſaac, ſed Iſmael immolare: omninò contra fidem Pentateuchi.

VI. Mentitur turpiſſimè Mahumetus, dum affirmat, Deum iniviſſe pactum de religione cum Abraham, & Iſmael: ex Pentateucho enim apertiſſimè patet, Deum circa Iſmael nihil Abrahæ promiſiſſe, niſi copioſam prolem: ita enim dixit ei Deus de Iſmael: *Et augebo, & multiplicabo eum valdè: duodecim duces generabit, & faciam eum in gentem magnam.* Et ſtatim ſubdit: *pactum verò meum ſtatuam ad Iſaac.* Vide quæ ſuprà circa hæc verba adnotavimus.

TEXTUS ALCORANI.

136 وقالوا كونوا هودا او نصاري تهتدوا قل بل ملة ابراهيم حنيفا وما كان من المشركين ۞
137 قولوا امنا بالله وما انزل الينا وما انزل الي ابراهيم واسماعيل واسحاق ويعقوب والاسباط وما
اوتي موسي وعيسي وما اوتي النبيون من ربهم لا نفرق بين احد منهم ونحن له مسلمون ۞
138 فان امنوا بمثل ما امنتم به فقد اهتدوا وان تولوا فانما هم في شقاق فسيكفيكهم الله وهو
السميع العليم ۞ 139 صبغة الله ومن احسن من الله صبغة ونحن له عابدون ۞ 140 قل
اتحاجوننا في الله وهو ربنا وربكم ولنا اعمالنا ولكم اعمالكم ونحن له مخلصون ۞
141 ام يقولون ان ابراهيم واسماعيل واسحاق ويعقوب والاسباط كانوا هودا او نصاري قل االنتم
اعلم ام الله ومن اظلم ممن كتم شهادة عنده من الله وما الله بغافل عما تعملون ۞
142 تلك امة قد خلت لها ما كسبت ولكم ما كسبتم ولا تسالون عما كانوا يعملون ۞
143 سيقول السفهاء من الناس ما ولاهم عن قبلتهم التي كانوا عليها قل لله المشرق والمغرب يهدي
من يشاء الي صراط مستقيم ۞ 144 وكذلك جعلناكم امة وسطا لتكونوا شهداء علي الناس
ويكون الرسول عليكم شهيدا ۞ 145 وما جعلنا القبلة التي كنت عليها الا لنعلم من يتبع الرسول
ممن ينقلب علي عقبيه وان كانت لكبيرة الا علي الذين هدي الله وما كان الله ليضيع ايمانكم
ان الله

ان الله بالناس لروف رحيم ۞ 146 قد نري تقلب وجهك في السماء فلنولينك قبلة ترضيها فول
وجهك شطر المسجد الحرام وحيث ما كنتم فولوا وجوهكم شطره وان الذين اوتوا الكتاب
ليعلمون انه الحق من ربهم وما الله بغافل عما يعملون ۞ 147 ولين اتيت الذين اوتوا الكتاب
بكل اية ما تبعوا قبلتك وما انت بتابع قبلتهم وما بعضهم بتابع قبلة بعض ولين اتبعت اهواءهم
من بعد ما جاءك من العلم انك اذا لمن الظالمين ۞ 148 الذين اتيناهم الكتاب يعرفونه
كما يعرفون ابناءهم وان فريقا منهم ليكتمون الحق وهم يعلمون ۞ 149 الحق من ربك فلا
تكونن من الممترين ۞ 150 ولكل وجهة هو موليها فاستبقوا الخيرات اينما تكونوا يات
بكم الله جميعا ان الله علي كل شي قدير ۞ 151 ومن حيث خرجت فول وجهك شطر
المسجد الحرام وانه للحق من ربك وما الله بغافل عما يعملون ۞ 152 ومن حيث خرجت
فول وجهك شطر المسجد الحرام وحيث ما كنتم فولوا وجوهكم شطره لئلا يكون للناس
عليكم حجة الا الذين ظلموا منهم فلا تخشوهم واخشوني ولاتم نعمتي عليكم ولعلكم
تهتدون ۞ 153 كما ارسلنا فيكم رسولا منكم يتلوا عليكم اياتنا ويزكيكم ويعلمكم
الكتاب والحكمة ويعلمكم ما لم تكونوا تعلمون ۞ 154 فاذكروني اذكركم واشكروا لي
ولا تكفرون ۞

VERSIO LATINA.

136. Et dixerunt *Judæi & Chriſtiani*: Eſtote Judæi, aut Chriſtiani, *ut dirigamini ad veram religionem*: Reſponde *illis*: Imò *ſequemur* religionem Abrahæ Orthodoxi: & non fuit *Abraham* ex Aſſociantibus. 137. Dicite *ò Moslemi*: Credimus in Deum, & quod demiſſum eſt ad nos (*ideſt Alcoranum*), & quod demiſſum fuit ad Abraham, & Iſmael, & Iſaac, & Jacob, & Tribus *Iſraeli*: & quod traditum fuit Moyſi, & Jeſu (*ideſt Pentateuchum, & Euangelium*:), & quod traditum fuit Prophetis à Domino ipſorum: non facimus diſcrimen inter ullum ex ipſis (*ideſt omnes eorum Sacros libros pari reverentia ſuſcipimus*) & nos illi (*ideſt Deo*) *ſumus* addicti. 138. Si porrò *Judæi & Chriſtiani* crediderint juxta id, in quod *vos* credidiſtis; profectò jam directi erunt: at ſi tergiverſati fuerint; profectò ipſi *erunt* in ſciſſura *à vobis*. Sed ſufficientiam dabit tibi contra eos Deus, *ò Mahumete*: nam ipſe *eſt* Auditor, Scitor. 139. Baptiſmum Dei *ſuſcepimus*: & quis *eſt* melior, quàm Deus, *quod ad* baptiſmum? Nos autem *ſumus* illi ſervientes. 140. Dic *Judæis*: An diſceptabitis nobiſcum de Deo? At ipſe eſt Dominus noſter, & Dominus veſter: & nobis *ſunt* opera noſtra, & vobis opera veſtra: & nos illi purè exhibentes *ſumus religionem, & opera noſtra præter vos*. 141. An dicetis: Certè Abraham, & Iſmael, & Iſaac, & Jacob, & Tribus *Iſrael* fuerunt Judæi aut Chriſtiani? Dic *illis*: Utrum vos *eſtis* ſcientiores, an Deus? Et quis eſt iniquior, quàm qui abſcondit teſtimonium, quod *habet* apud ſe ex Deo? At non *eſt* Deus negligens circa id, quod operamini. 142. Illa gens jam præteriit: ipſi *erit* id, quod lucrata eſt, & vobis id, quod lucrati fueritis; neque interrogabimini (*ideſt reddetis rationem*) de eo quod ipſi fuerint operati. 143. Dicent fatui ex hominibus: Quid avertit eos (*nempè Mahumetanos*) à loco Converſionis eorum ſuper quem erant? (*ideſt ad quem converte-*

Pars Secunda.

bantur antea dum orarent). Reſponde: Dei *eſt* Oriens & Occidens: dirigit quem vult in viam rectam. 144. Et ita poſuimus vos, *o Moslemi*, gentem mediam (*ideſt optimam & juſtiſſimam*) ut ſitis teſtes contra homines *in die Judicii*: & ſit Legatus (*ideſt Mahumetus*) contra vos teſtis, *quòd prædicaverit vobis*. 145. Et non conſtituimus *tibi* locum converſionis (*ideſt ad quem converteres te in orando*) ſuper quem fuiſti *antea; niſi* ut ſciremus (*ideſt diſtingueremus*) eum, qui ſequeretur Legatum, ab eo qui convertit ſe ſuper calcaneos ſuos (*ideſt qui redit ad infidelitatem*). Et quidem fuit ſanè *hæc mutatio loci converſionis ad orandum*, gravis præterquàm ſuper eos, quos direxerit Deus. Sed non fuit Deus, ut perire faceret fidem veſtram (*ideſt non ſivit eam perire, ſeu carere mercede ſua, dum orabatis converſi ad Jeruſalem*): quippe Deus eſt erga homines prorſus pius, miſericors. 146. Jam videmus converſionem faciei tuæ in Cœlum: ſed profectò efficiemus, ut convertas te ad locum converſionis, *qui* tibi placeat. Verte igitur faciem tuam, *dum oras*, verſus Oratorium Haram (*ideſt fanum Meccæ*). Et ubicunque fueritis, convertite facies veſtras, *dum oratis*, verſus illud. Et quidem illi, quibus datus fuit Liber (*ideſt Judæi & Chriſtiani*), ſanè ſciunt hunc *ritum orandi eſſe* veritatem à Domino ſuo: neque Deus *eſt* negligens circa id, quod operantur. 147. Et certè ſi attuleris iis, quibus datus fuit Liber, omne ſignum, non *tamen* ſequentur locum converſionis tuæ: neque tu ſequens *eris* locum converſionis eorum: neque alii eorum ſequentes *erunt* locum converſionis aliorum. Et quidem ſi ſectatus fueris deſideria eorum poſt id, quod venit ad te de ſcientia (*ideſt poſt ſcientiam tibi à Deo circa hoc communicatam*); certè tu eris omninò ex Iniquis. 148. Illi quibus dedimus Librum (*ideſt Judæi & Chriſtiani*) agnoſcunt illum (*nempè Mahumetum ex eodem Libro*), ſicut cognoſcunt filios ſuos. Sed profectò pars ex eis ſanè abſcondunt veritatem, & ipſi ſciunt *eam*. 149. Veritas eſt, *hoc quod tibi præcipitur*, *revelata* à Domino tuo: itaque non eris ex dubitantibus *de ea*. 150. Et omni *genti* eſt *a* ora (*ideſt plaga mundi*) ad quam ipſa convertens *eſt* ſe *in orando*: at *vos* præcurrite certatim ad meliora ubicunque fueritis, *inde* abducet vos Deus omnes *in die reſurrectionis*: quippe ipſe *eſt* ſuper omnem rem potens. 151. Et undecunque egreſſus fueris, converte vultum tuum ad Oratorium Haram: & quidem hoc, ſanè *eſt* veritas à Domino tuo: neque Deus *eſt* negligens circa id, quod operamini. 152. Et undecunque egreſſus fueris, converte vultum tuum ad Oratorium Haram: & ubicunque fueritis, convertite facies veſtras erga illud; ne fortè ſit hominibus *Judæis & Ethnicis* contra vos diſceptatio, *de ritu orandi*, præter eos, qui ſunt iniqui ex illis. Ne verò timeatis eos: ſed timete me: & ut compleam gratiam meam ſuper vos, & ut vos dirigamini. 153. Quemadmodum miſimus inter vos Legatum ex vobis (*ideſt Mahumetum qui*) recitat vobis ſigna noſtra: & emundat vos *ab idololatria*, & docet vos Librum *Alcorani* & Sapientiam; & docet vos id, quod nondum ſciebatis. 154. Itaque memores eſtote mei; *& ego* memor ero veſtri: & grati eſtote mihi; & ne ſitis infideles mihi.

a proſpectus.

NOTÆ.

CXXXIX. B*Aptiſmum Dei*] Gelal. المراد بها دينه الذى فطر الناس عليه لظهور اثره على صاحبه كالصبغ على الثوب : *Baptiſmi Dei nomine intelligit religionem ejus, in qua homines creavit; eò quòd appareant ſigna ejuſdem religionis in eo, qui illam tenet, ſicut ſigna aquæ in veſtibus ejus, qui baptizatur.*

CXL. *An diſceptabitis nobiſcum de Deo.*] Cauſam dediſſe his verbis aſſerit Gelal, quia قالت اليهود للمسلمين نحن أهل الكتاب الاول وقبلتنا اقدم ولم تكن الانبياء من العرب ولو كان محمد نبيا لكان منا : *Dixerant Judæi Mahumetanis: Nos primi accepimus Sacras Scripturas: & ritus noſter in orando eſt antiquior veſtro: neque fuerunt unquam Prophetæ ex Arabibus: itaque ſi eſſet Mahumetus Propheta, eſſet ex gente noſtra.*

CXLI. *Et quis eſt iniquior, quàm qui abſcondit &c.*] Gelal. وهم اليهود الذين كتموا شهادة الله فى التوراة

والتوراة لابراهيم بالحنيفية : *& hi ſunt Judæi, qui abſconderunt teſtimonium Dei in Pentateucho de religione Orthodoxa Abrahæ.* Jahias قال الحسن يعنى بذلك علماء اليهود لانهم كتموا محمدا ودينه : *dixit Alhaſan: Denotantur per hoc Sapientes Judæorum, qui abſcondebant oracula de Mahumeto, & de religione ejus.*

CXLV. *Dicent ſtulti ex hominibus*] Mahumetus & ejus aſſeclæ à principio non obſervabant ritum peculiarem in orando, convertendi faciem ad certum aliquem locum. Sed poſteà ad ineundam gratiam Judæorum, cœperunt ſe convertere ad Templum Jeroſolymitanum. Cùm verò de Judæis non ampliùs curarent, mutaverunt ritum, convertendo ſe ad delubrum Meccanum. Hinc quæſtiunculæ iſtæ frivolæ, quas hic legis. De hac re ita ſcribit Gelal. لما هاجر امر باستقبال بيت المقدس تألفا لليهود ستة او سبعة عشر شهرا ثم حول : *postquam emigravit in Medinam, præcepit ſuis, ut converterent ſe ad templum Jeroſolymitanum, conformando ſe Judæis: & oravit ſic per ſex, vel ſeptem menſes. Deinde mutavit ritum.* Cùm autem Mahumetus ita ritum mutaſſet, multi reſilierunt à ſequela ejus (quamquam verba Arabica ارتد لذلك جماعة poſſint etiam ſignificare oppoſitum, nempè, multi converſi ſunt ad hunc ritum relinquentes priorem) offenſi nimirùm tanta Prophetæ ſui inconſtantia.

CXLVI. *Oratorium Haram*]. Vox Arabica الحرام eſt propriè res vetita, aut illicita. Ita autem vocatur Templum Meccæ, & Mecca ipſa, quia ibi multa prohibita erant, ut venatio, bellum, jurgia &c., utpotè in loco ſacro, & Deo dicato. Hinc الحرام accipitur etiam pro re Sacra, ſicut apud Græcos *ἀνάθημα*, & *ἀνάθεμα*.

R E F U T A T A.

I. Recuſat Mahumetus, ac rejicit Judaiſmum, & Chriſtianiſmum, affirmans ſe ſequi religionem Abrahæ, qui neque Judæus fuit, neque Chriſtianus: qua in re omninò ſtolidum ſe ſtultumque demonſtrat. Nam in religione (conſentientibus etiam ſapientibus Moslemis) duo ſpectari poſſunt: ſubſtantialia, & accidentalia. Prima continent ea, quæ ſunt æternæ veritatis; ut Deum eſſe, futuram reſurrectionem, Paradiſum, Gehennam, & alia hujuſmodi. Secunda, ritus ac ceremonias, ut Sacrificia, preces, feſta, jejunia, & his ſimilia. Prima ſunt immutabilia: & licèt non omnia ſemper nota fuerint hominibus: vera tamen, & certiſſima fuerunt in ſe quolibet tempore, tàm ante Abraham, quàm poſt Abraham. Dixi non omnia, quæ ſunt primi generis, nota ſemper fuiſſe hominibus ſaltem omnibus in qualibet lege: id quod Mahumetani ipſi negare non poterunt, qui volunt, (licèt falsò) plura ex his, quæ anteà ignota erant, fuiſſe in Alcorano per Mahumetum revelata. Præcipua tamen ſemper nota univerſis fuere: ut Deum eſſe, & remuneratorem eſſe operum bonorum, ac malorum. Item eſſe æternum, omnipotentem, omniſcium: creaſſe etiam Cœlum & terram, & res à ſe creatas ſumma providentia gubernare; præterea ab hominibus adorandum, & ut ſupremum Dominum omni obſequio colendum; & alia hujus generis, quæ Moslemi ipſi non ignorant, & plures Philoſophi naturali lumine cognoverunt. Certum eſt autem, in qualibet lege ſubſequente, clariùs hæc & perfectiùs agnita eſſe; & præterea alia etiam ab his pendentia, & veluti ſecundaria manifeſtata fuiſſe: quod, ut dixi, Mahumetani negare juxta ſua principia non poſſunt.

Neque etiam negare poſſunt, omnem legem ſubſequentem, ſive quoad revelationem æternarum veritatum, ſive quoad ritum ac ceremoniarum inſtitutionem, ſive quoad vitæ morumque diſciplinam, fuiſſe præcedenti perfectiorem. Patet enim hoc, ſi leges à Deo datas invicem comparemus; & Mahumetani ſimul comparantes tres leges, Moſaicam, Chriſtianam, & Alcoranicam in typo trium montium, Sinai, Seir, & Pharan; Chriſtianam Moſaicæ, verè; & Chriſtianæ Alcoranicam, falsò præponunt. Vide quæ ſuprà diximus. Certum eſt autem, ſi conſequenter loqui velimus, Moſaicam legem Abrahamitica perfectiorem fuiſſe, & multò magis Chriſtianam. Patet hoc ex ipſis legibus, & ex eo quòd Deus ſemper tribuat rebus, quas cum ſucceſſione operatur, majorem perfectionem. Quamobrem primò creavit in hoc mundo ſublunari inanimata, ut lucem, maria, montes, & alia hujuſmodi: deinde vegetabilia, ut herbas ac plantas: tertiò ſenſitiva imperfectiora ex aquis, ut piſces, & aves: quartò ſenſitiva perfectiora ex terra, qualia ſunt omnia quadrupedia: poſtremò hominem, animalium omnium perfectiſſimum formavit. Eamdem prorſus rationem ſervavit in legibus tradendis: quamobrem inſulſiſſimè Mahumetus à lege Chriſtiana ad Abrahamiticam recurrit: in qua quid, quæſo, eſt, quod non ſolùm in Chriſtiana, ſed etiam in Moſaica uberius non reperiatur? At enim in lege Chriſtiana non eſt circumciſio, neque peregrinatio ad Meccam, neque ablutio oris & narium, neque confricatio dentium, neque tonſura myſtacum, neque diſcriminatio crinium, neque præciſio unguium, neque depilatio axillarum, neque raſura, aut ablutio partium obſcœnarum, neque alia hujuſmodi, quæ in lege Abrahæ reperiebantur. Verùm nugæ hæ ſunt, & Mahumetanorum figmenta. Nihil hujuſmodi Abrahæ à Deo præſcriptum fuit, circumciſione excepta, quæ tantùm ut ſignum fœderis inter Deum, & Abraham, ejuſque poſteros impoſita fuit. Hoc autem fœdus in eo ſitum erat, ut in ſemine Abrahæ benedicendæ eſſent omnes gentes terræ. Fœdere autem per Chriſtum completo, ſu-

perfluum omninò erat ſignum; præſertim cùm loco illius aliud dignius ac nobilius, quod amicitiam Dei cum homine ſignificaret, inſtitutum fuiſſet.

II. Præcipit hìc Mahumetus ſuis (ut habetur v. 137.), ut in omnes Prophetas æqualiter credant, & libros illis à Deo traditos, præſertim Pentateuchum, & Euangelium (nàm cæteri ſunt omninò chimerici), pari veneratione ſuſcipiant, itaut nullum inter eos diſcrimen agnoſcant. Cur ergo ad Sectam ſeu legem Abrahæ confugit, & non potiùs ad legem Chriſti, vel Moyſi? Quia, inquit, Abraham neque Chriſtianus fuit, neque Judæus. O ridiculum caput! Fatemur & nos, Abraham neque Chriſtianum, neque Judæum fuiſſe quoad peculiares leges & ritus: cæterùm quoad æternas veritates idem prorſus credidit, & ſervavit, quod Judæi & Chriſtiani, ſive explicitè, ſive implicitè; neque de hoc dubitandum eſt. Quòd ſi ex eo, quòd Abraham neque Chriſtianus fuit neque Judæus, Chriſtianam, ac Judaicam legem Mahumetus rejiciendam putat: cur novam ipſe ſectam inducit, quam Abraham nunquam agnovit, neque ſomniavit? Quòd enim tàm ille, quàm ejus aſſeclæ, Abrahamum, & omnes Prophetas, imò & veros Chriſtianos præcedentes, fuiſſe مسلمين *Moslemos* affirment; ridendum prorſus, ſi Moslemorum nomine Alcoranicarum Sanctionum ſectatores intelligant.

III. Mentitur Mahumetus more ſuo, dum tàm frontosè affirmat, Judæos ſive Chriſtianos ſcire, præceptam eſſe in ſacris libris ſuis converſionem vultus in orando verſus delubrum Meccanum: & eoſdem tàm clarè cognoſcere in iiſdem libris perſonam Mahumeti deſcriptam, ſicut cognoſcunt filios ſuos, ſed per ſummam malitiam vaticinia de illo celare. Hoc autem quàm falſum ſit jam ſuprà oſtendimus, & unuſquiſque per ſe videre poteſt.

IV. Neque abſolutè verum eſt, unicuique genti eſſe morem convertendi ſe ad certum locum inter orandum. Id ſaltem Chriſtiani ex longo tempore non ſervant: eſto olim Orientis proſpectum in ſuis precibus communiter eligerent: quia ſcilicet pars illa nobilior cenſetur: & inde Chriſtus ad Cœlum glorioſus aſcendit: ſed hoc in legem perpetuam nullo modo tranſivit: ſicuti neque Judæis hac de re præceptum ullum in ſacris literis datum fuiſſe reperimus. Verùm leviora ſunt hæc, & de quibus nullum operæ pretium eſt cum adverſariis altercari: neque erat cauſa, cur Mahumetus in re tàm parvi momenti ſeſe tàm latè diffunderet.

V. Demùm quòd vocet ſuos Arabes أمة وسطا *gentem mediam*; ideſt juxta Gelalis, & Jahiæ explicationem *optimam & juſtiſſimam*: traſonicè omninò, imò mendaciter dictum eſt. Legat, qui id noſſe cupit, Mahumetanorum, præſertim Arabum, hiſtorias, quas ipſimet ſcripſerunt; & intelliget, eos non ſolùm aliis gentibus meliores non eſſe, ſed omnes illas inteſtinis odiis, cædibus, furtis, flagitiis, fraudibus, & ſceleribus univerſis ſuperare. Certum eſt hodie, nullam in orbe terrarum nationem eſſe Arabibus furaciorem, & rapaciorem, quæ ne peregrinis quidem Moslemis Meccana loca inviſuris parcendum putet, & donaria pſeudoprophetæ ſuo, imò Deo ipſi ab iiſdem allata, abſque ulla religione diripiat.

Statim mortuo Mahumeto, qui deſtinaverat Alyn Succeſſorem in Imperio, dum idem Alys cum Haſemitis in ſepeliendo ejus cadavere, & in luctu eſſet occupatus: cæteri Moslemi per fraudem ac dolum Abu-bacrum Imperatorem creavere. Eodem anno defecerunt à Mahumetiſmo plerique Arabes, ſeducti à quodam Taliha, qui novam ſectam contra Mahumetum cœpit evulgare. Abu-bacer autem, ne Imperium, quod per fraudem adeptus fuerat, amitteret, magna militum vi, Arabes, qui ab eo defecerant, cæde, belloque vaſtavit. Paulò poſt, defuncto Abu-bacro, electus eſt Omar, non ſine magna Alys, & Mahumeti ipſius injuria; qui decem annos, quibus regnavit, in varia bella inſumpſit, nunc hos, nunc illos injuſtè armis ſub religionis ſpecie infeſtando: & tandem ob immania tributa impoſita, tribus vulneribus à Perſa quodam confoſſus, occubuit. Succeſſit Othman, ipſe etiam contra jus & fas: qui cùm multas clades multis populis injuſtè intuliſſet, ſuorum odium ob plura crimina incurrit, multiſque provinciis ac ducibus rebellantibus, obſeſſus eſt à militibus, quorum unus ejus barba apprehenſa, ferro eum oblongo percuſſit: cæteri gladiis feriere. Cùmque in extremo vitæ verſaretur, quidam pectori ejus inſidens, novem illum vulneribus transfodit: manſit triduo inſepultus, & tandem ſine conſuetis precibus & lotionibus, in horto quodam ad inſtar pecudis ſepultus eſt. Tandem creatus eſt Alys Imperator, ut Mahumetus deſtinaverat: ſed ejus imperium nihil aliud fuit, quàm bellorum civilium & ſexcentarum fraudum, & iniquitatum congeries. Vix enim electus fuerat, cùm Zobeirus & Talha Meccam profecti conjuravere contra illum, ut eum deponerent. Aiſa etiam uxor Mahumeti incitavit populum contra illum; & conſcenſo Camelo adjuncta eſt Zobeiro, & Talhæ: magnoque exercitu comparato, profecti ſunt Boſram, eamque captam hoſtiliter diripuerunt. Cùm autem Alys illis occurriſſet, magnum inter eos prælium commiſſum eſt, occiſis hinc inde ſupra triginta millia, inter quos Zobeirus, & Talha fuere. Tandem exercitu Aiſæ profligato, ipſa in poteſtatem Alys devenit. Deinde inſurrexit Mauvias contra Alyn, & inter utrumque nonaginta certamina [illegible] centum ac decem commiſſa ſunt, in quorum uno ſeptuaginta millia utrinque interiere. Poſteà ventum eſt ad fraudes. Mauvias extulit ſupra quatuor haſtas quatuor libros Alcorani, invitans Alyn cum ſuis ad judicium Dei: & cùm conveniſſet inter Mauviam & Alyn, ut uterque imperium deponeret, & traderetur Abdallaho filio Omaris, depoſuit quidem Aly principatum, & Mauvias deponere recuſavit: imò profectus in Ægyptum eam occupavit, plurimis occiſis unà cum Præfecto ipſius Alys, qui alium miſit Præfectum virum prudentem & juſtum, ſed ob ſuſpicionem, quòd cum Mauvia contra ſe conſpiraſſet, eum veneno necandum curavit; aliumque miſit nomine Mahumetum,

quem

quem Mauviæ milites comprehenſum necarunt, & aſino impoſitum combuſſerunt. Deinde Mauvias miſſis exercitibus, magnas Arabum cædes fecit, eorum bona, etiam ſacra diripiens, nec abſtinens à vexando, peregrinantes ad Meccam. Poſt plures verò utrinque cædes, ſcelera ac fraudes; pace inter Alyn, & Mauviam facta, in menſe Rhomadani, qui ſacratus erat jejunio, quidam Arabes conjuravere de occidendis Mauvia & Aly. Cùm igitur Mauvias ad preces Matutinas regrederetur, vulneratus fuit gladio venenato à quodam, qui Turca appellabatur. Alys autem dum item ad preces egrederetur, ab Abdorrahmano in fronte percuſſus, poſt triduum extinctus eſt. Placuit hæc pauca ex hiſtoria Abu-Giaapharis Tabaritæ, Arabis, Chronologi primarii, de ipſis Mahumeti ſociis Arabibus referre, omiſſis quæ deinde graviora & atrociora, quamdiù Arabes imperavere, ſecuta ſunt; ut unuſquiſque intelligat, quàm immeritò Mahumetus ſuos Arabes optimam & juſtiſſimam gentem appellet. Ad id verò, quod nonnulli de Mahumetanorum probitate, pietate, juſtitia, aliiſque virtutibus in Chriſtianorum opprobrium adeò exaggerant, ſatis copioſè reſpondi per totam quartam partem Prodromi mei.

TEXTUS ALCORANI.

155 يا ايها الذين امنوا استعينوا بالصبر والصلوة ان الله مع الصابرين ۞ 156 ولا تقولوا لمن
يقتل في سبيل الله اموات بل احياء ولكن لا تشعرون ۞ 157 ولنبلونكم بشي من
الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات وبشر الصابرين ۞ 158 الذين اذا اصابتهم
مصيبة قالوا انا لله وانا اليه راجعون ۞ 159 اوليك عليهم صلوات من ربهم ورحمة واوليك هم
المهتدون ۞ 160 ان الصفا والمروة من شعاير الله فمن حج البيت او اعتمر فلا جناح عليه ان
يطوف بهما ومن تطوع خيرا فان الله شاكر عليم ۞ 161 ان الذين يكتمون ما انزلنا من
البينات والهدي من بعدما بيناه للناس في الكتاب اوليك يلعنهم الله ويلعنهم اللاعنون ۞
162 الا الذين تابوا واصلحوا وبينوا فاوليك اتوب عليهم وانا التواب الرحيم ۞ 163 ان الذين
كفروا وماتوا وهم كفار اوليك عليهم لعنة الله والملايكة والناس اجمعين ۞ 164 خالدين
فيها لا يخفف عنهم العذاب ولا هم ينظرون ۞ 165 والهكم اله واحد لا اله الا هو الرحمان
الرحيم ۞ 166 ان في خلق السموات والارض واختلاف الليل والنهار والفلك التي تجري في
البحر بما ينفع الناس وما انزل الله من السماء من ماء فاحيا به الارض بعد موتها وبث فيها من
كل دابة وتصريف الرياح والسحاب المسخر بين السماء والارض لايات لقوم يعقلون ۞ 167 ومن
الناس من يتخذ من دون الله اندادا يحبونهم كحب الله والذين امنوا اشد حبا لله ولو يري
الذين ظلموا اذ يرون العذاب ان القوة لله جميعا وان الله شديد العذاب ۞ 168 اذ تبرا الذين
اتبعوا من الذين اتبعوا وراوا العذاب وتقطعت بهم الاسباب ۞ 169 وقال الذين اتبعوا لو ان لنا كرة
فنتبرا منهم كما تبروا منا كذلك يريهم الله اعمالهم حسرات عليهم وما هم بخارجين من النار ۞
170 يا ايها الناس كلوا مما في الارض حلالا طيبا ولا تتبعوا خطوات الشيطان انه لكم عدو
مبين ۞ 171 انما يامركم بالسوء والفحشاء وان تقولوا علي الله ما لا تعلمون ۞ 172 واذا

قيل لهم اتبعوا ما انزل الله قالوا بل نتبع ما الفينا عليه اباءنا اولوا كان اباوهم لا يعقلون
شيا ولا يهتدون ۞ 173 ومثل الذين كفروا كمثل الذي ينعق بما لا يسمع الا دعاء ونداء صم
بكم عمي فهم لا يعقلون ۞ 174 يا ايها الذين امنوا كلوا من طيبات ما رزقناكم واشكروا الله
ان كنتم اياه تعبدون ۞ 175 انما حرم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما اهل به لغير
الله فمن اضطر غير باغ ولا عاد فلا اثم عليه ان الله غفور رحيم ۞ 176 ان الذين يكتمون ما
انزل الله من الكتاب ويشترون به ثمنا قليلا اوليك ما ياكلون في بطونهم الا النار ولا يكلمهم
الله يوم القيامة ولا يزكيهم ولهم عذاب اليم ۞ 177 اوليك الذين اشتروا الضلالة بالهدي
والعذاب بالمغفرة فما اصبرهم علي النار ذلك بان الله نزل الكتاب بالحق وان الذين
اختلفوا في الكتاب لفي شقاق بعيد ۞ 178 ليس البر ان تولوا وجوهكم قبل المشرق
والمغرب ولكن البر من امن بالله واليوم الاخر والملايكة والكتاب والنبيين واتي المال علي حبه
ذوي القربي واليتامي والمساكين وابن السبيل والسايلين وفي الرقاب واقام الصلوة واتي الزكوة
والموفون بعهدهم اذا عاهدوا والصابرين في الباساء والضراء وحين الباس اوليك الذين صدقوا
واوليك هم المتقون ۞ 179 يا ايها الذين امنوا كتب عليكم القصاص في القتلي الحر بالحر والعبد
بالعبد والانثي بالانثي فمن عفي له من اخيه شي فاتباع بالمعروف واداء اليه باحسان ذلك تخفيف
من ربكم ورحمة فمن اعتدي بعد ذلك فله عذاب اليم ۞ 180 ولكم في القصاص حيوة
يا اولي الالباب لعلكم تتقون ۞ 181 كتب عليكم اذا حضر احدكم الموت ان ترك خيرا
الوصية للوالدين والاقربين بالمعروف حقا علي المتقين ۞ 182 فمن بدله بعدما سمعه فانما اثمه
علي الذين يبدلونه ان الله سميع عليم ۞ 183 فمن خاف من موص جنفا او اثما فاصلح بينهم
فلا اثم عليه ان الله غفور رحيم ۞ 184 يا ايها الذين امنوا كتب عليكم الصيام كما كتب علي
الذين من قبلكم لعلكم تتقون ۞ 185 اياما معدودات فمن كان منكم مريضا او علي
سفر فعدة من ايام اخر وعلي الذين يطيقونه فدية طعام مسكين فمن تطوع خيرا فهو خير له وان
تصوموا خير لكم ان كنتم تعلمون ۞ 186 شهر رمضان الذي انزل فيه القران هدي للناس
وبينات من الهدي والفرقان فمن شهد منكم الشهر فليصمه ومن كان مريضا او علي سفر فعدة
من ايام اخر يريد الله بكم اليسر ولا يريد بكم العسر ولتكملوا العدة ولتكبروا الله علي
ما هديكم ولعلكم تشكرون ۞ 187 واذا سالك عبادي عني فاني قريب اجيب دعوة الداع
اذا دعاني فليستجيبوا لي وليومنوا بي لعلهم يرشدون ۞ 188 احل لكم ليلة الصيام الرفث الي
نسايكم هن لباس لكم وانتم لباس لهن علم الله انكم كنتم تختانون انفسكم فتاب عليكم

وعفا عنكم فالآن باشروهن وابتغوا ما كتب الله لكم وكلوا واشربوا حتي يتبين لكم الخيط
الابيض من الخيط الاسود من الفجر ثم اتموا الصيام الي الليل ولا تباشروهن وانتم عاكفون في
المساجد تلك حدود الله فلا تقربوها كذلك يبين الله اياته للناس لعلهم يتقون ٭ ولا
تاكلوا اموالكم بينكم بالباطل وتدلوا بها الي الحكام لتاكلوا فريقا من اموال الناس بالاثم
وانتم تعلمون ٭

VERSIO LATINA.

155. O Qui crediderunt (*ideſt ò Mahumetani*), opem implorate cum patientia & oratione: quia Deus *eſt* cum patientibus. 156. Et ne dicatis iis, qui occiduntur in ſemita Dei, (*ideſt in bello contra infideles*), Mortui: ſed dicite, Vivi, & tamen neſcitis *in quo ſtatu ſint*. 157. Et profectò probabimus vos aliquo timore, & fame, & imminutione facultatum, & animarum, & fructuum: ſed fauſta annuntia patientibus. 158. Qui, cùm inciderit ſibi infortunium, dicunt: Certè nos *ſumus* Dei; & certè nos *ſumus* ad eum redituri. 159. Hi, ſuper eos erunt orationes (*ideſt benedictiones*) à Domino ipſorum, & miſericordia, & hi erunt directi. *160. Porrò *duo montes Meccæ*, Sapha, & Merva, *ſunt* ex monimentis ſacris Dei. Qui ergo peregrinatus fuerit ad Domum (*ideſt Caabam*), vel viſitaverit *eam*; non *erit* piaculum ſuper eum, ſi circumgyret utrumque *montem*. Et qui ſponte præſtiterit *a* bonum *opus*, utique Deus *erit* gratus, cognitor. 161. Porrò qui abſcondunt *id quod demiſimus evidentium* demonſtrationum, & *directionis de Mahumeto & ejus religione*, poſt illud quod declaravimus hominibus in Libro *Pentateuchi*: hi, maledicet *illi* Deus, & maledicent illis Maledicentes. 162. Sed qui pœnitentiam egerint, & correxerint *errorem ſuum*, & manifeſtaverint *quod abſcondebant*: hi, convertar ſuper eos: & ego ſum Convertibilis, Miſericors. 163. Certè qui infideles fuerint, & mortui fuerint, & ipſi infideles *obierint*: hi, ſuper eos *erit* maledictio Dei, & Angelorum, & hominum univerſorum. 164. Perpetuò manſuros in ea (*ideſt maledictione, vel Gehenna*): non alleviabitur ab eis ſupplicium, neque ipſi aſpicientur. 165. Et Deus veſter, Deus unus *eſt*: non *eſt* Deus niſi ipſe: Miſerator, Miſericors. 166. Certè in creatione Cœlorum, & terræ, & varietate noctis ac diei; & navi, quæ currit per mare cum eo quod utile eſt hominibus: & quod demittit Deus è Cœlo aquæ, & vivificat per eam terram poſt mortem illius: & ſpargit in ea ex omni beſtia: & *in* revolutione ventorum, & nubis agitatæ inter Cœlum & terram: ſanè *ſunt* ſigna (*ideſt argumenta unitatis Dei*) gentibus quæ intelligunt. 167. Et ex hominibus aliquis aſſumit præter Deum ſimulacra, & diligunt ea uti amorem Dei (*ideſt amore quo diligunt Deum*). Et qui crediderunt, vehementiores ſunt *in* amore Dei, *quàm illi in amore ſimulacrorum ſuorum*. Et ſi videres eos, qui iniquè egerunt, cùm aſpicient ſupplicium, *certè videres rem magnam*: quia potentia Deo tota eſt; & quia Deus robuſtus *eſt* in *infligenda* pœna. 168. Cùm depuraverint ſe illi, qui ſectarii fuerunt, ab illis, qui fuerunt ſectatores; & viderint ſupplicium *gehennæ*; & truncati fuerint inter eos funes (*ideſt, amicitiæ, & cognationis vincula*). 169. Et dicent qui ſectatores fuerunt: Si quidem nobis regreſſus *eſſet in mundum*; porrò depuraremus nos ab iis, *quos ſecuti ſumus*; ſicut depuraverunt ſe *illi hodie* à nobis. Sic oſtendet eis Deus opera eorum: ſuſpiria doloroſa ſuper eos: neque ipſi egreſſuri *ſunt* ab igne. 170. O homines, comedite ex eo quod *eſt* in terra licitum, bonum, & ne ſequemini paſſus Satanæ, quippe ipſe *eſt* vobis hoſtis manifeſtus. 171. Certè *ille* præcipit vobis malum, & flagitium; & ut dicatis de Deo quod ignoratis.

* Importuna tranſitio.

a id quod *eſt* melius.

Saltat extra chorum.

172. Et

172. Et cùm dicitur illis (*ideſt infidelibus*): Sequimini id, quod demiſit Deus (*ideſt revelavit de unitate ſua, & cibis licitis*): reſpondent: Imò ſequemur id, ſuper quod invenimus Patres noſtros. An verò *ſequerentur eos*, etiamſi patres eorum non intellexiſſent quidquam, neque directi fuiſſent? 173. Similitudo autem eorum, qui non credunt, *eſt* juxta ſimilitudinem illius, qui vocem extollit ad illud *animal*, quod non addit niſi clamorem, & ſonitum vocis, *nihil intelligens de ſignificatione ejus*. Surdi, muti, cæci *ſunt*: ideò ipſi non intelligent. 174. O qui crediderunt: comedite ex rebus bonis id, quod in alimentum præbuimus vobis: & gratias agite Deo, ſi illum colitis. 175. Certè *Deus* interdixit vobis morticinum, & ſanguinem, & carnem porci; & id, ſupra quod *dum immolaretur*, invocatum eſt aliud nomen, quàm Dei. At verò qui neceſſitate coactus fuerit, non concupiſcens, neque tranſgrediens; non *erit* piaculum ſuper eum, *ſi quid horum comederit*: quippè Deus *eſt* Indulgens, Miſericors. 176. Porrò *Judæi*, qui abſcondunt id, quod demiſit Deus de Libro *Pentateuchi* (*ideſt vaticinia de Mahumeto*) & commutant cum hoc (*ideſt acquirunt per hoc*) pretium parvum: hi non manducant in ventribus ſuis niſi ignem: & non alloquetur eos Deus die reſurrectionis *ob iram contra eos*: neque purificabit eos: & ipſis *erit* tormentum dolorificum. 177. Hi *ſunt* qui mercando emerunt errorem pro directione, & pœnam pro indulgentia. At quanta erit ſuſtinentia eorum, *dum collocabuntur a* ſupra ignem! Hoc *eveniet eis*, quia Deus demiſit Librum cum veritate; *& ipſi diſcordes fuerunt in eo*. Et quidem qui diſcordes fuerint in Libro, ſanè *erunt* in ſciſſura longinqua (*ideſt procul diſſita à veritate.*) 178. Non eſt *ſita* juſtitia *in hoc*, quòd *dum oratis* convertatis vultus veſtros erga Orientem, & Occidentem. * ſed juſtitia *eſt illius*, qui crediderit in Deum & diem noviſſimum, & Angelos, & Librum (*ideſt libros ſacros*) & Prophetas: & dederit facultates propter amorem ejus, habentibus propinquitatem, & orphanis, & egenis, & filio ſemitæ (*ideſt viatori*), & rogantibus; & pro *redimendis* cervicibus (*ideſt captivis*): & perſolverit orationem, & dederit eleemoſynam: & complentium pactum ſuum, cùm *aliquid* pepigerint; & patienter ſe habentium in adverſitate, & nocumento, & tempore belli. Hi ſunt, qui veraces ſunt: & ipſi ſunt timentes *Deum*. 179. O qui crediderunt. Scriptum eſt ſuper vos pœna talionis pro occiſis. Liber *occidetur* pro libero, *non autem pro ſervo*: & ſervus pro ſervo: & fœmina pro fœmina. At verò qui *occiderit, & condonatum* fuerit ei de fratre ſuo aliquid (*ideſt pœna debita pro fratre ſuo occiſo.*); porrò inſectatio cum noto, & mulcta illi cum beneficentia (*ideſt jus habebit is, qui condonavit, inſequendi occiſorem ad repetendum ab eo id, quod æquum erit: & occiſor tenebitur ſolvere mulctam illi, qui condonavit, aliam partem pœnæ beneficè, nempè celeriter & ſine dilatione temporis.*) Hoc *eſt* alleviatio à Domino veſtro, & miſericordia. Porrò qui tranſgreſſus fuerit poſt hoc (*ideſt poſt indulgentiam conceſſam occiſori, itaut occidat eum*) illi tormentum diſcrucians *erit in hoc mundo & in futuro ſæculo*. 180. Et vobis in pœna talionis *eſt* vita, ò præditi cordibus: ut vos timeatis *alios occidere ob metum hujus pœnæ*. 181. Scriptum eſt ſuper vos, *ut*, cùm aderit alicui veſtrum mors; ſi relinquat aliquod bonum, Legatum *fiat ab eo* parentibus & propinquis cum noto (*ideſt convenienter*): debitum ſuper timentes *Deum*. 182. Qui autem mutaverit illud *legatum*; *qui teſtis fuerit, vel hæres inſtitutus*, poſtquam audivit illud: certè peccatum hujus *mutationis cadet* ſuper eos, qui mutaverunt illud: quippè Deus *eſt* auditor, ſcitor. 183. Porrò qui timuerit à legatore errorem, vel injuſtitiam *erga eum, ad cujus favorem ſit legatum*; & compoſuerit *rem ex æquo & bono* inter eos: non *erit in hoc* piaculum ſuper eum: nam Deus *eſt* indultor, miſericors. 184. O qui crediderunt, ſcriptum eſt ſuper vos jejunium, ſicut ſcriptum fuit ſuper illos, qui *fuerunt* ante vos, timeatis *tranſgreſſionem illius*. 185. Dies numeratos *habebit hoc jejunium*. Qui autem fuerit ex vobis *eo tempore* ægrotus, vel in itinere: numerus ex diebus aliis *æqualis accipiatur ab eo ad jejunandum*. At ſuper eos, qui potuerint illud *ſervare, & tamen fregerint*: *imponitur peccati ſui* redemptio (*ideſt vice*

a juxta.

* Cur ergo in hac re tantùm ſuprà verbis diffuſus eſt?

vice illi) cibatio *unius* pauperis. Qui autem ſponte præſtiterit *id*, *quod eſt* melius, *potiùs cibando pauperem*, *quàm lex præcipiat*: hoc melius erit illi: ſed quòd jejunet, melius erit vobis, *quàm frangere jejunium, vel pro jejunio cibare pauperem*. Si ſciretis hoc, *certè faceretis*. 186. Menſis Rhamadan *deſtinatus eſt vobis ad jejunandum*: in quo demiſſus fuit Alcoranus *è Cœlo*, directio hominibus, & declarationes ex directione, & diſtinctione (*ideſt dirigentes ad veritatem, & diſtinguentes inter verum & falſum*). Itaque qui præſens fuerit ex vobis *huic* menſi, jejunet illum. Qui autem ægrotus fuerit, vel in itinere, *accipiatur ab eo* numerus ex diebus aliis. Vult Deus *in hoc oſtendere* vobiſcum facilitatem, & non vult *oſtendere* vobiſcum difficultatem: & *tantùm* ut compleatis numerum *horum dierum*; & ut magnificetis Deum, *a* propterea quòd direxit vos; & ut vos gratias agatis *illi de hoc*. 187. Et cùm interrogaverint te ſervi mei de me: certè ego propinquus, exaudiam precem precantis, cùm precatus fuerit me. Atqui *ipſi* exaudiant me *obediendo mihi*; & credant in me, ut rectè inſtituantur. 188. Conceſſa eſt vobis nocte jejunii conjugalis acceſſio ad uxores veſtras; ipſæ *ſunt* indumentum vobis, & vos *eſtis* indumentum illis. Noverat Deus, quòd vos invicem fraudabatis vos ipſos *in hoc*, *nocte jejunii*: propterea converſus eſt ſuper vos, & indulſit vobis. Nunc igitur copulamini cum illis, & avidè appetite id, quod ſcripſit Deus vobis: & comedite, & bibite *per totam noctem*, donec appareat diſtinctè vobis filum album à filo nigro *b* in aurora. Deinde perficite (*ideſt perfectè obſervate*) jejunium *ab aurora* uſque ad noctem: & ne copulemini cum illis: & vos *eſtote* commorantes aſſiduè in Oratoriis. Iſti *ſunt* termini Dei, *ab eo vobis præſcripti*: ne ergo approximetis illis, *ut eos tranſgrediamini*. Ita declarat Deus ſigna ſua (*ideſt præcepta*) hominibus, ut ipſi timeant *tranſgredi illa*. 189. Et ne comedatis opes veſtras inter vos in vanum (*ideſt mutuis furtis, aut rapinis abſumatis eas*) & *ne* projiciatis eas ad judices, *dando illis munera ad eos corrumpendos*; ut comedatis *per lites* partem ex opibus hominum cum iniquitate: & vos ſcitis *hoc eſſe illicitum*.

a juxta id quod.

b ex lumine auroræ.

NOTÆ.

CLVI. SEd dicite, *Vivi*] Gelal. ارواحهم في حواصل طيور خضر تسرح في الجنة حيث شاءت *Animæ eorum ſunt in veſicis gutturum quarumdam avium viridium: & liberè volant per Paradiſum quocumque volunt*. Porrò verba illa في سبيل الله *in ſemita Dei*; idem valent ac *in bello pro religione divina, ſuſcepto contra infideles*: Et ſæpè occurret in Alcorano.

CLIX. *Orationes à Domino ipſorum*.] Orationum nomine intelligit hìc Gelal. مغفرة *Indulgentiam*. Quando apud Arabes dicitur Deus orare pro aliquo illis formulis صلى الله عليه *oret Deus pro eo*: vel صلوات الله عليه: *orationes Dei ſuper eum*, nihil aliud ſignificatur, niſi fauſta apprecatio, qua homo orat Deum, ut alicui indulgentiam, felicitatem, ac benedictionem concedat, vel jam conceſſam perpetuet.

CLX. *Sapha & Merva*]. Gelal. نزلت لما كره المسلمون ذلك لان اهل الجاهلية كانوا يطوفون بهما وعليهما صنمان يمسحونهما: *Ideò revelata ſunt hæc, quia Mahumetani refugiebant à circumgirandis ſepties his montibus, eò quod Ethnici hoc facere conſueviſſent. Erat autem in vertice utriuſque idolum, quod Meccani ſuperſtitioſo cultu ungebant, vel confricabant manibus*.

CLXI. *Maledicent illi Maledicentes*] Gelal. الملائكة والمؤمنون وكل شي بالدعا عليهم باللعنة: *Angeli, & fideles, & res omnes, imprecando illis maledictionem*, Jahias ex Calebio, Abu-Saleho, & Ebn-Abbaſo, hæc habet, ex Arabico fideliter tranſlata. *Poſtquam infidelis elatus fuerit in feretro ſuo; dicent portitoribus feretri anima, & corpus ejus: Malum vobis, quò me portatis? Cùm autem poſitus fuerit in ſepulchro, & receſſerint ab eo, qui eum comitati ſunt ad tumulum; veniunt ad eum Monker, & Makir* (duo Angeli) *quorum voces ſunt ſicut tonitru vehementiſſimum, aſpectus verò ſicut fulgur terribile; dentibus & crinibus ſuis terram prementes: & juxta eum aſſidentes, dicunt: Quis eſt Dominus tuus? Quæ religio tua? Quis Propheta tuus? Reſpondet ille, ſe hæc neſcire. Hi verò oſtendunt ei primùm portam Paradiſi, quem amiſit propter infidelitatem ſuam: deinde patefaciunt ei portam gehennæ, & interim ſepulchrum ejus occluditur ſuper eum. Deinde percutitur malleo ferreo ictu tam vehementi, ut ſatis eſſet ad dimovendum montes è loco ſuo*. Concludit mythologus فيصيح عليه

عند ذلك صيحة يسمعها كل شى غير الثقلين فلا يسمعها شى الا لعنه وهو قوله يلعنهم الله ويلعنهم اللاعنون *Poſteà vociferatur voce tàm grandi, ut omnes præter duo pondera* (ideſt, Genios & Homines) *audiant illam: neque verò eſt ulla res, quæ audiat eam, niſi maledicat illum: & hoc eſt quod dicitur: Maledicet ei Deus, & maledicent ei maledicentes.*

CLXII. *Convertibilis*] Arabicè التواب vix explicari poteſt latinè. Propriè ſignificat eum, qui ex natura ſua ſæpè, facileque placatur, & propitius efficitur.

CLXIV. *Aſpicientur*] Poteſt etiam verti, ut interpretatur Gelal cum aliis nonnullis ينظرون *expectabuntur*, ſcilicet ad pœnitentiam.

CLXVI. *Nubis agitatæ*] Arabicè المسخرة verti etiam poteſt, *angariatæ*, vel *ludificatæ*, ſeu *per ludibrium agitatæ*, vel etiam *coactæ gratis ſervire*.

CLXVII. *Et, ſi videres*] legunt nonnulli ولو ترى *& ſi videres*, vel *ò utinam videres*: & referunt ad Mahumetum. Alii legunt ولو يرى *& ſi videret*: ſcilicet qui hæc audit, vel legit. Alii referunt ad ipſos iniquos; ut ſenſus ſit: O ſi viderent iniqui (ideſt ſi ſcirent) quando aſpicient ſupplicium gehennæ! وجواب لو محذوف: *Et reſponſiva τῶ ſi eſt occulta*: ideſt ſubintelligitur, qualem appoſuimus in textu, vel alia ſimilis. Hujuſmodi quæſtiunculas ficulneas ſæpè movent Moslemi, ubi variam lectionem inveniunt in ſuo Alcorano.

CLXVIII. *Cùm depuraverint ſe*] Verbum Arabicum تبرى eſt propriè purgare ſe, vel ſeparare ſe tanquam innocentem ab aliquo, cujus criminis poſſit quiſpiam exiſtimare illum eſſe participem.

Illi qui ſectarii fuerunt] Minus latinè, ſed magis propriè verteremus: *Illi qui aſſectati ſunt, ab iis qui aſſectaverunt*: nempè ſeductores à ſeductis.

CLXX. *O homines comedite*] Oſtendit eſſe deceptionem Satanæ, abſtinere à cibis licitis & bonis: & hoc vocat *paſſus Satanæ*, & *malum*, & *flagitium*: cùm tribuatur Deo prohibitio illa, quam ipſe non poſuit.

CLXXV. *Non concupiſcens, neque transgrediens*] Arabicè: غير باغ ولا عاد Jahias explicat ex Mogiahedo: غير باغ اى يبغى على الناس ولا عاد اى قاطع سبيل ولا مفارق الايمة ولا نازح فى معصية الله: *Non concupiſcens, ideſt non inſoleſcens, vel iniquè agens contra alios: neque transgrediens: ideſt neque infeſtans vias, neque deſciſcens ab obedientia Antiſtitum, neque longè diſſitus in inobedientia Dei.* Eodem ferè modo Gelal. Sed hujuſmodi explicationes non videntur ad rem: & fortaſse magis legitima explicatio eſſet. *Non ductus appetitu gulæ, neque animo divinum præceptum transgrediendi.*

CLXXVII. *O quanta erit ſuſtinentia eorum*] ideſt quàm atrox tormentum ſuſtinebunt.

CLXXIX. *Et fœmina pro fœmina*]. Gelaled. بينت السنة أن الذكر يقتل بها وانما تعتبر المماثلة فى الدين فلا يقتل مسلم ولو عبدا بكافر ولو حرا: *Declaravit lex etiam maſculum occidendum eſſe pro fœmina: ſed conſiderabitur, in infligenda pœna talionis, religio: ita ut non liceat occidere Mahumetanum, quamvis ſervum, pro infideli, quamvis libero.*

CLXXX. *Et vobis in pœna talionis eſt vita*]. ... لان القاتل اذا علم انه يقتل ارتدع فأحيا نفسه ومن اراد قتله فشرع: *quia occidere alium volens, dum ſcit quòd ipſe propterea occidendus ſit, permittente lege, ... bet occidi, timet, & abſtinet à cæde, & ... ſeipſum.*

CLXXXI. *Cum noto*] Arabicè بالمعروف ſæpè occurrit: & ſignificat *juſtè*, *humaniter*, *debitè*, ... *cè*, *convenienter*, & *ſecundum jura*, prout ſenſus exegerit. Explicat hìc Gelal. بان لا يزيد على الثلث ولا يفضل الغنى *ita ut non excedat tertiam partem; neque ſuperfluas addat divitias.* Sed hæc lex, utpote inſulſa, abrogata fuit per aliam legem de hæreditatibus in ipſo Alcorano.

CLXXXIV. *Scriptum eſt ſuper vos jejunium, ſicut ſcriptum fuit illis, qui fuerunt ante vos*] Gelal. explicat من الامم *ex gentibus*, ſeu populis. Zamchaſcerius على الانبياء والامم من لدن ادم الى عهدكم *Prophetis & gentibus, quæ fuerunt ab Adam uſque ad ætatem veſtram.*

CLXXXV. *At ſuper eos qui potuerint illud*] Putat Gelaleddinus deeſſe, & ideò ſubintelligendam eſſe particulam negativam لا *non*, quam ... explicat لا يطيقون *non potuerint*; & addens cauſam inſu... tentiæ لكبر او مرض لا يرجى برؤه *ob gravem ætatem, vel morbum, cujus non ſperetur ſanitas.* Sed in hoc oſtendit ſe non tam ſingularem, quàm temerarium, dum cenſet in Alcorano ſuo tàm inſignem reperiri defectum. Zamchaſcerius varias affert explicationes Doctorum, & inter alios Ebn-abbaſi, qui يطيقونه explicat يتكلفونه *magnam difficultatem & laborem experiuntur in eo*: Sed ex proprio ſenſu addit على المطيقين للصيام الذين لا عذر بهم ان افطروا فدية طعام مسكين: *& ii, qui potentes ſunt ad jejunandum, & qui non habent excuſationem frangendi jejunium, ſupplebunt jejunium cibando unum pauperem.* Jahias ex auctoritate item Ebn-abbaſi ita exponit كان رخص للشيخ الكبير والعجوز والعجوزة الكبيرة وهما يطيقان الصوم ان يفطرا ان شاوا ويطعما مكان كل يوم مسكينا: *Indultum fuit viro vel mulieri ſenibus, & ætate provectis, ac imbecillis, licèt valeant jejunare, ut frangant jejunium ſi velint, & eo jejunii die pauperi cibum præbeant.* Denique G... exp...

[illegible]aliter : وكانوا مخيرين في صدر الاسلام بين الصوم والفدية ثم نسخ بيين الصوم بقوله فمن شهد منكم الشهر فليصمه قال ابن عباس الا الحامل والمرضع اذا افطرتا خوفا على الولد فانها باقية بلا نسخ في حقهما

[illegible] principio Mahumetiſmi liberè eligebant vel jejunium: vel pro jejunio cibationem pauperis unius. Deinde abrogatum eſt hoc per certam jejunii determinationem, illis verbis: Itaque quicunque ex vobis interierit huic [illegible] jejunet in eo. Dixit Ebn-abbaſus: Excipiuntur mulieres prægnantes, & lactantes: hæ ſiquidem [illegible] frangere jejunium, ne fœtus, vel infans aliquid mali patiatur. Pro his ſiquidem non fuit facta abrogatio. Cibus autem in prandium pauperis impendendus debet eſſet juxta Gelal. قدر ما ياكله في يوم وهو مد من غالب قوت البلد لكل يوم *quantum quis comedit juxta communem menſuram, & uſum regionis in uno die.*

CLXXXVI. *In quo demiſſus eſt Alcoranus*] De hac Alcorani demiſſione, vide quæ diximus in Tractatu de Alcorano.

CLXXXVII. *Et cùm interrogaverint*] Cauſam huic verſiculo dedit, inquit Gelal, quia سال جماعة النبى اقريب ربنا فنناجيه ام بعيد فنناديه . *interrogaverunt quidam Mahumetum, dicentes: Eſtne Dominus noſter propinquus? Nam ſi ita eſt, ſubmiſſa voce cum eo loquemur. Si verò eſt longinquus: vocem in loquendo attollemus.* O acumen Chryſippæum!

CLXXXVIII. *Conceſſum eſt vobis nocte jejunii*]. Gelal. نزل نسخا لما كان في صدر الاسلام من تحريمه وتحريم الاكل والشرب بعد العشاء : *Hic verſiculus abrogat id, quod obſervabatur in principio Mahumetiſmi, cùm neque coire cum uxoribus, neque comedere aut bibere poſt cœnam fas erat.* Euge Mahumete: hoc nimirùm eſt ſapere, ſemper laxiora ſequi.

CLXXXIX. *Ipſæ ſunt indumentum vobis*] كناية عن تعانقهما او احتياج كل منهما لصاحبه : *loquutio metaphorica, ad ſignificandum vel mutuos amplexus, vel mutuam neceſſitatem unius erga alterum.*

REFUTATA.

I. Nullo modo probari poteſt ſeptenaria illa circumitio, quam Mahumetus concedit ſuis, duorum montium Saphæ, & Mervæ, juxta ritum idololatrarum, præſertim cùm in utriuſque cacumine idolum poſitum eſſet, quod Meccani ſuperſtitioſo cultu venerabantur. Vera religio à falſa ſemper abhorruit, ita ut ne illa quidem admitteret, quæ ſuapte natura non erant mala, vel etiam erant bona, ſi eadem in falſa religione uſurparentur, niſi ſuperſtitionis omnis ſpeciem ac ſuſpicionem ab illis aboleret. Deus ipſe Iſraelitis ritus plerumque idololatris appoſitos præſcripſiſſe cognoſcitur. Judæi altare illud, in quo Ethnici immolaverant, licèt anteà Deo ſacratum, demoliti ſunt, ne eo ulterius ad ſacrificia uterentur. Chriſtiani nunquam Paſcha cum Hebræis celebrare voluerunt. At Mahumetus omnia permiſcet, & confundit: & reluctantibus ipſis ejus aſſeclis (quippe qui vel ipſo naturæ lumine nefarium id eſſe cognoſcent) duos illos montes idolis ſacros, in honore haberi, & impios Arabum ritus præcipit obſervari. Abulcaſemus, ut excuſet Prophetam ſuum ab impietate, aſſerit, hunc verſiculum fuiſſe deinde abrogatum: ita enim ſcribit: ان الصفا والمروة من شعاير الله هذا محكم والمنسوخ قوله فمن حج البيت او اعتمر فلا جناح عليه ان يطوف بهما ومعناه لئلا يطوف بهما وكان على الصفا صنم يقال له اساف وعلى المروة صنم يقال له نايلة وكان رجلا وامراة في الجاهلية فدخلا الكعبة وزنيا فيها فمسخهما الله صنمين فترك المشركون الصنم الذي كان رجلا على الصفا والصنم الذي كان امراة على المروة وعبدتهما دون الله فلما اسلمت الانصار تحرجوا ان يسعوا بينهما فانزل الله تعالى ان الصفا والمروة من شعاير الله : ثم نسخ الله ذلك بقوله ومن يرغب عن ملة ابراهيم الا من سفه نفسه : *Porrò Sapha & Merva ſunt ex monimentis ſacris Dei. Hæc verba non ſunt abrogata. Abrogata autem ſunt ſequentia: Qui ergo peregrinatus fuerit ad ſacram ædem, aut viſitaverit eam, nullum erit illi piaculum, ſi circumeat utrumque. Et idem eſt ac ſi dicat, ne circumeat utrumque* (vel ſi non circumeat utrumque). *Erat autem ſupra Sapham idolum quoddam nomine Eſaph: & ſuper Mervam idolum aliud nomine Naila. Hi fuerant tempore Ethniciſmi duo, vir, & mulier, qui ingreſſi Templum Meccæ, ibi fornicati fuerant:* quam-

quamobrem Deus commutavit illos in duo idola, ſeu ſimul [illegible]. Idololatræ autem poſuerunt Simulacrum viri ſuper Sapham; & Simulacrum fœminæ ſuper Mervam, colentes ea præter Deum. Cùm autem duodecim auxiliatores amplexi fuiſſent ſectam Mahumeti, abſtinebant tamquam à re illicita à circuitione horum montium. Deus verò revelavit Mahumeto ea verba: Porrò Sapha & Merva ſunt ex monimentis ſacris Dei. Deinde abrogavit hæc per illa alia: Et quis rejiciet religionem Abrahæ, niſi qui infatuaverit animam ſuam?

Hactenùs Abulcaſemus: qui quamtumvis excuſare conetur Prophetam ſuum: nullo tamen pacto abſolvere poteſt eum ab impietate: imò & Deum ipſum impium facit, & mutabilem, dum primò vult eum præcipere cultum illicitum, & deinde retractare præceptum. Quòd verò verba illa أن يطوف *Si circumeat*, exponit: لئلا يطوف *ne fortè circumeat*, vel, *ſi non circumeat*, videtur id ſine ullo fundamento facere, & contra omnium Expoſitorum conſenſum.

II. Pergit homo fanaticus maledictionum larvis Judæos deterrere, quòd vaticinia de ſeipſo in Pentateucho ſcripta (quæ, ut probavimus, nulla erant) malignè, & turpis lucri gratia abſcondant. Et poſtquam illos diro feriit anathemate, iterùm veniam pollicetur, ſi reſipiſcentes oracula illa manifeſtent. Mirum verò, quòd tantus Propheta ea ignoret, vel per ſe non detegat, ac propalet, ſi non omnia, ſaltem aliqua, ſaltem unum. Vel Mahumetus erat inſanus, vel alios omnes inſanos eſſe putabat, qui de his Pentateuchi chimericis vaticiniis adeò fidenter loquebatur.

III. Interdicit ſuis morticinum, ſanguinem, carnem ſuillam, & idolothytum. Sed cur hæc tantùm, & non alia etiam, quæ in Pentateucho prohibentur? Cur non etiam carnem leporinam, & camelinam? Cur non aves rapaces, & piſces pinnulis carentes? An quia quatuor illa ſint ſuapte natura mala, non autem iſta? Hoc certè dici non poteſt. Huc accedit, Mahumetanos ipſos fateri, Chriſtum ex divina auctoritate hanc ciborum legalium diſtinctionem ſuſtuliſſe: cur ergo nunc Mahumetus illam revocat? Credo non alia de cauſa, niſi quia Judæorum gratiam inire ſtudebat, dum quædam ex ipſorum lege in ſuam transferebat. Miror tamen, eum, qui toties ſe Abrahæ religionem, ac legem ſequi profitetur, ita ineptè ad Moſaicas ſanctiones tranſilire. Verùm tuebitur ſe ſe Mahumetus Apoſtolorum exemplo, qui (ut in eorum Actis cap. 25. refertur) novos Chriſtianos ex gentibus converſos, ab idolothyto, & ſuffocato, & ſanguine, non autem à cæteris in Pentateucho prohibitis, juſſerint abſtinere. Verùm hoc eſt contra Mahumetum: quia cùm Judæi, Chriſti fidem amplexi, vellent cogere gentes, quæ ad Chriſtianas partes tranſibant, ad univerſam legem Moſaicam ſervandam: Apoſtoli, ut eos mutuò conciliarent, præceperunt, ut pro eo tempore (nam præceptum fuit temporarium, & alligatum ad certa loca, non autem perpetuum & univerſale) à paucis tantùm proſelythi abſtinerent; quæ cùm frequentiùs in uſum venirent, poterant [illegible] dæos, & gentes rixas contentioneſque [illegible] gnere. Ex iis autem, quæ prohibueru[illegible] guis non tàm pertinebat ad legem Moyſi, [illegible] omnium gentium, quibus in perſona Noe, & filiorum ejus interdictus fuerat; & hic pro tempore prohibitus fuit in gratiam quorumd[illegible] ex Gentilibus. Idolothytum, licèt per ſe [illegible] eſſet malum, erat tamen materia ſcandali, [illegible] videbatur comedi in contemptum religioni[illegible] & ideò jure prohibitum fuit. Itaque ſolum morticinum ex lege Judaica, & in gratiam Judæorum quorumdam tantùm, ut par illis [illegible] Gentibus honor exhiberetur, & ſic faciliùs acquieſcerent, interdictum fuit: a[illegible] omnes naturaliter abhorreant, pr[illegible] tioſa quodammodo fuit: & tàm [illegible] ceſſante cauſa, ob quam factæ [illegible] runt. Cæterùm tàm Chriſtus, qua[illegible] oſtoli nullam voluerunt ciborum differentiam in Chriſtiana religione ſervari, quaſi quidam ſu[illegible] natura mali, quidam verò boni forent, (niſi fortè ad exercitium pœnitentiæ, & ad carnem affligendam, abſtinendo à cibis melioribus, & magis pretioſis, & viliores comedendo). Hoc manifeſtiſſimè patet tùm ex Euangelio, tùm ex epiſtolis S. Pauli, tùm ex perpetuo Chriſtianorum Catholicorum uſu. Nam Orientales quidam, qui ab Orthodoxa religione protervè deſciverunt, nonnullas hujuſmodi ciborum differentias hodie quoque ſuperſtitioſè obſervare dicuntur. Cæterùm hujuſmodi ciborum diſcrimen traditum fuit Iſraelitis, non [illegible] in cibis ipſis aliquid eſſet boni vel mali: ſed quia per eorum proprietates, tamquam virtutum, ac vitiorum typos, futura ſub Chriſto Eccleſia inſtruebatur; & quid fugiendum, quid amplectendum eſſet, ad perfectæ vitæ inſtitutionem docebatur. Quamobrem poſt Chriſti adventum, & Euangelicæ legis promulgationem, ſupervacanei pro[illegible]s erant hujuſmodi typi, quemadmodùm ſupervacaneum eſt ſignum, ubi jam totum, quod per ſignum prænotabatur, obtinetur. Hoc manifeſtè docet S. Paulus ad Coloſſenſes cap. 2. 16. illis verbis: *Nemo ergo vos judicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei feſti, aut Neomeniæ, aut Sabbathorum, quæ ſunt umbra futurorum, corpus autem Chriſti.* Nimis itaque importunè Moſaicæ legis ritus, qui erant Meſſiæ venturi, & gentis ejus typi, poſt ipſius Meſſiæ adventum nobis regerit, & obtrudit. Sed de hoc vide Prodr. p. 4. c. 16. pag. 40. Interim iſta, præclarum legiſlatorem abſolvere à peccato illum, qui cibos vetitos non pravo animo, ſed neceſſitate coactus manducaverit. Non ità docuit S. Paulus, qui ne ob neceſſitatem quidem, neque ob ipſam mortem, manducanda illicita pronunciavit, ſi id fieret cum ſcandalo, ex ruina proximi. Et multò minus licebit cibos comedere, ſi cogatur id facere in contemptum religionis; ut oſtendit exemplum Macchabæorum. Sed Mahumetus non ſolùm illum, qui coactus his cibis veſcitur, ſed etiam eum, qui fidem coactè abnegat, à culpa abſolvit. Sed de hoc infrà redibit ſermo.

IV. Pœnam talionis à Chriſto ſublatam eadem impudentia reponit. Concedimus ſanè talionis pœnam, quæ auctoritate publica ſumitur

tur licitam eſſe, & Reipublicæ ſalubrem: neque teneri communiter partem læſam reo pœnam remittere: imò poſſe partes ſuas in judicio perſequi, contra eumdem reum, ut puniatur: dummodò id fiat non ex odio, aut appetitu privatæ vindictæ, ſed ex zelo juſtitiæ, & publici boni amore. Prohibet itaque Chriſtus, ejuſque lex Euangelica pœnam talionis, quæ ſumatur auctoritate privata; & quodcunque privatum odium, aut vindictæ appetitum, quando hujuſmodi pœna auctoritate publica infligitur. Conſulit verò tanquam actum perfectionis; ut inimico, qui nos læſerit, etiam publicam pœnam, quantum in nobis eſt, condonemus, vel ſedulò curemus, ut ei condonetur, vel ſaltem nihil faciamus, aut dicamus, quo is à judice puniatur: imò bona pro malis illi rependamus, & pro eo preces Deo offeramus. At Mahumetus, licèt non improbet, quòd læſus aliquam pœnæ partem lædenti condonet: magis tamen probat rigidam illius exactionem, dum concludit, *vitam eſſe in pœna talionis*. Deinde per illius ſanctionem, etiamſi vir ignobilis occidat per inſidias fœminam nobilem, nequaquam poterit reus mortis cenſeri. Hoc autem adeò iniquum eſt, ut Moslemi ipſi Prophetæ ſui legem correxerint, quemadmodum patet ex Gloſſa Gelalis. Præterea neque reus mortis erit homo liber, qui quamtumvis injuſtè, ac proditoriè, ſuum, vel alienum ſervum occiderit: quod quantum ab humana ratione abhorreat, nemo non videt. Certè in Pentateucho, quem hìc Mahumetus ſe obſervare profitetur; dum pœna talionis conſtituitur, nulla perſonarum ratio habetur, ſed damni tantùm gravitas æſtimatur. In eo etiam ſtolidum ſe oſtendit Mahumetus, quòd homicidium fortuitum, vel illud, quod in ſubita rixa committitur, vel etiam quod ad ſui ſuarumque rerum defenſionem perpetratur, ab eo, quod data opera & per inſidias fit, non diſtinguit: cùm tamen tàm in Pentateucho, quàm in optimis quibuſque legibus, hæc manifeſtè diſtincta reperiantur. Vide circa pœnam talionis Prodr. p. 4. cap. 18. pag. 43.

V. Præſcribit ſuis jejunium prorſus ridiculum: nimirùm, ut totam noctem comedant, bibant, & ingurgitent, & quidem optimos quoſque cibos: & prætereà uxores quantum poſſunt, ſubagitent (hoc verò, utpote maximi momenti negotium, ſæpiùs inculcat) diem verò in precibus intra oratoria inſumant. Hoc ferè idem eſt, ac totam diem libidinibus, & crapulæ impendere, & noctem precibus ac vigiliis deſtinare: uno verbo, diem in noctem, & noctem in diem permutare. Cui verò perſuadeat Mahumetus, poſſe aliquem totam noctem inter epulas & laſcivias vigilem pertranſire, & deinde ſubſequenti die precibus operam dare, præſertim cùm noctem jejuniis, ludis propè bacchanalibus Moslemi tranſigant. Audire libet Petrum à Valle Patritium Romanum teſtem oculatum in epiſtola 2. ſcripta Conſtantinopoli die 25. Octobris 1614. Cujus verba Italica latinè hìc fideliter referam, & ſunt quæ ſequuntur.

Modus jejunandi eſt hujuſmodi.

Diurno tempore nihil unquam comedunt, aut bibunt. Quidam verò adeò ſcrupuloſi ſunt, ut per vias incedentes, os etiam occludant, ut ne pulvis quidem in illud ingrediatur. Noctu, ubi ſtellæ apparuerint, comedunt & bibunt quantum libuerit, una ſeu pluribus vicibus, uſque ad diem, veſcentes carnibus, & quibuslibet aliis rebus. Si quis tamen à vino, quod aliis temporibus multi contra legis præſcriptum bibunt, in menſe Romadhani, ſeu jejunii non abſtineret, valdè impius cenſeretur. Serò, ubi nox appetiit, Meſchitas, ſeu Oratoria valdè frequentant, & plus ſolito ibidem orant: & ex earum turribus Miniſtri voces ſupra conſuetum extollunt. Die verò, quo jejunii moleſtias faciliùs evitent, ferè ſemper dormiunt: noctu autem Meſchitas frequentant. Abſolutis precibus ſuis, ad oblectamentum captandum, & corpus cibo potuque exaturandum, pluries comedunt, & bibunt largiſſimè: reliquum verò noctis feſtivis jocis, & compotationibus, & comeſſationibus pertranſeunt, præſertim quibuſdam in locis publicis ad hunc effectum deſtinatis, ubi aliis etiam temporibus homines per plures horas ociantur, & confabulantur, potionem quamdam ferventem, quam cahue, (vulgo caffè) appellant, ſorbillando; qua in conventiculis ſuis frequentiſſimè utuntur, quemadmodum nos ludo teſſerarum. In his porrò locis, ſeu tabernis tempore jejunii joculatores quidam reperiuntur, qui variis præſtigiis, ac geſticulationibus circumſtantes detinent. Vidi ego nocte præterita, cùm interceſſem, intra telas quaſdam lumine intus appoſito, varias umbras ac figuras homunculorum ſeſe moventium, & ambulantium, ac multimodè geſticulantium, quemadmodum & apud nos quandoque fieri conſuevit. Hæc porrò homunculorum phantaſmata non ſunt prorſus muta, quemadmodum apud nos, ſed loquacia, ut Neapoli in Arcis platea, & Romæ in foro Agonali eſſe videmus. Nimirùm joculator ipſe intus latens, loquitur vice eorum, vocem permutando, & varia etiam idiomata uſurpando, & ſatis lepidè hoc totum exercet. Verùm ea, quæ hìc apparent, omnia ſunt obſcœniſſima, & turpiſſimos inter mares & fœminas actus referunt, ea oculis exhibendo, quæ bacchanalium tempore in ganeis ac proſtibulis nimis laſciva, ac fœda exiſtimarentur. Deferunt etiam noctu per vias ſpectrum quoddam, ſeu ſimulacrum magnum latiſſima veſte circumdatum, intra quam homo quidam latitans ſimulacrum illud geſtat, & in varios motus, ac veluti choreas Hiſpanicas, quas ciacconas vocant, exagitat. Capitis hujus ſpectri pars anterior turpiſſimum hominem refert; poſterior verò caput arietis cornibus inſtructum; Camelum appellant, ſed rationem ignoro. Et quamvis ineptiſſimus ſit hujuſmodi ludus, magnam tamen poſt ſe turbam trahit, magnoſque plauſus excitat, & clamores. Hæc Petrus à Valle.

Porrò cùm menſis Romadhan, quo Moslemi

jejunant,

jejunant, ſit circularis (nullam enim ipſi habent. intercalationem) & per annum totum circumvolvatur; tunc tantùm incommodus erit jejunantibus, cùm in tres menſes æſtivos inciderit, non ob famem, ſed ob ſitim. Cæteris verò menſibus, nullam, aut valdè exiguam ſecum afferet moleſtiam: plures enim ſunt inter nos, qui unica cœna in veſperi contenti, nihil interdiù comedunt, aut bibunt, præſertim ſi cibis magnæ ſubſtantiæ, cujuſmodi ſunt carnes, ova, ac lacticinia, veſcantur; quemadmodum Mahumetani in jejuniis ſuis veſcuntur. Ubi verò per novem circiter annos hic menſis æſtivo tempore recurrerit; deinceps per triginta annos non revertitur: niſi aut in hyeme, aut in Vere, aut in Autumno; quibus menſibus, quis non commodè, & libentiſſimè breviores dies jejunet, ubi totam noctem longiſſimam crapulando, & ingurgitando tranſegerit? Neque verò quòd à vino abſtineant (ſi tamen abſtinent, quod de multis non credo) gravius illis jejunium redditur: alias enim habent ſelectiſſimas potiones vino fortaſsè præſtantiores, & quæ non minus, quàm vinum inebriant. Neque etiam credas, illos æſtivo tempore à potu interdiù abſtinere, niſi cùm ab aliis videntur, ob pœnæ timorem. Imò audivi à viris fide dignis, publica etiam auctoritate ab abſtinentia potus Moslemos in jejuniis ſuis diſpenſari.

Cùm verò adeò commodum ſit hoc jejunium, indulget tamen Mahumetus, ut qui non vult jejunare, etiam abſque ulla cauſa comedat, dummodò pauperi cibum præbeat. Ridiculum autem eſt fingere, quòd hoc abrogaverit per verba immediatè ſequentia: *qui ex vobis præſens fuerit huic menſi, jejunet illum*. Primò enim nihil apparet in iis hujuſmodi abrogationis. Deinde nimis inſanus haberetur legiſlator, qui in uno verſiculo aliquid ſtatueret, quod in immediatè ſequenti abrogaret.

Reſpondebunt Moslemi, verſus Alcorani non eſſe traditos à Deo eo ordine, quo ſcripti ſunt: & fortaſsè inter unum, & alterum ex his duobus verſiculis multum temporis ſpatium effluxiſſe. Verùm hoc eſt, temerè divinare, & omnia dubia & incerta facere in Alcorano. Jam vidimus in Notis interpretes hìc inter ſe diſſentire: & nunc libet afferre in eamdem rem expoſitionem Abul-caſemi ſuperiùs allegati; in hæc verba: وعلي الذين يطيقونه فدية طعام مسكين

وقد قرئ يطوقونه فمن قرء يطيقونه اراد ان

يطيقوا صيامه : ومن قرء يطوقونه يعني

يكلفونه وذلك ان الرجل في بدء الاسلام

ان يشاء صام وان شاء افطر واطعم مكان

يومه مسكينا حتي قال الله عز وجهه

فمن تطوع خيرا فاطعم مسكينا مكان يومه

كان افضل ... حتي انزل الله الاية التي

تليها وهي قوله عز اسمه فمن شهد

الشهر حاضرا عاقلا صحيحا بالغا فليصمه

فصار هذا ناسخا لقوله تعالي وعلى الذين يطيقونه:

Legunt nonnulli: Illi, qui poterunt eo menſe jejunare. Alii verò: Illi, quibus grave fuerit eo menſe jejunare (Gelal, ut vidimus, legit, *qui non poterunt*: ſenſu prorſus contrario) *cibum præbeant, ſi non jejunent, uni pauperi ſingulis diebus. Hoc dicitur, quia in principio Mahumetiſmi, qui volebat, jejunabat, qui autem nolebat jejunare, comedebat, & pro eo die cibabat unum pauperem: donec dixit Deus: Et qui ſpontè præſtiterit id, quod melius eſt, nimirùm, qui cibaverit pauperem vice jejunii illius diei, erit excellentior. Sed tandem tradidit Deus verſiculum ſequentem: Qui interfuerit eo menſe præſens, ratione præditus, ſoſpes, ætate adulta, jejunet illum per quem abrogavit verſiculum præcedentem. Illi, qui potuerint jejunare, &c.* Miror Mahumetanorum Doctorum ſtultitiam, qui velint, Deum meliora in deteriora commutare. Si enim melius, & excellentius eſt pauperem cibare, quàm jejunare, ut aſſerit hic Interpres: Ergo dum Deus prætulit jejunium cibationi pauperis, præcepit id, quod eſt deterius. Fateor tamen, alios Expoſitores contrarium ſentire, nempè in Alcorano jejunium cibationi pauperis manifeſtè præferri.

Nec minus digladiantur in expoſitione eorum verborum: *Præſcribitur vobis jejunium, ſicut præſcriptum fuit illis, qui fuerunt ante vos.* Quidam agnoſcentes manifeſtè hoc nullo modo verum eſſe, confugiunt ad الناسخ والمنسوخ *Abrogantem, & Abrogatum*, aſſerentes agi hìc de jejunio Hebræorum, Chriſtianorum, & aliarum gentium: ſed in ſequentibus verſiculis de jejunio proprio Mahumetanorum. Audiamus Abul-caſemum: اختلف الناس في الاشارة الي من هي

فقالت طايفة الاشارة الي الامم الخالية وذلك ان

الله تعالي ما ارسل نبيا الا فرض عليه وعلي امته

صيام شهر رمضان فكفرت به الامم كلها فامنت به

امة محمد صلعم . وقال اخرون الاشارة الي النصاري

وذلك انهم كانوا اذا افطروا اكلوا وشربوا وجامعوا

النساء ما لم يناموا ويصلوا عشي الاخرة ......

فنزلت احل لكم ليلة الصيام الرفث الي

نسايكم الي قوله تعالي وكلوا واشربوا الي قوله

تعالي ثم اتموا الصيام الي الليل فصارت

هذه

هذه الاية ناسخة لقوله تعالي كتب عليكم الصيام كما كتب علي الذين من قبلكم.

Diſſentiunt inter ſe Interpretes, ad quoſnam referantur verba illa: Qui fuerunt ante vos. Quidam referunt ad omnes gentes præteritas, aſſerentes, Deum nullum miſiſſe Prophetam, cui non præceperit jejunium menſis Romadani, unà cum gente, ad quam mittebatur: omnes autem gentes rejeciſſe illud, excepta gente Prophetæ Mahumeti. Alii dicunt referri ad Chriſtianos; quia hi, completo jejunio, comedunt, & bibunt, & utuntur uxoribus uſque ad tempus ſomni, & ultimæ orationis veſpertinæ poſt cœnam: & deinde ab his abſtinent: propter-eà revelavit Deus hunc verſiculum: conceditur vobis nocte jejunii uſus uxorum, uſque ad ea verba: & comedite & bibite; & deinceps uſque ad illa: Deinde perfectè obſervate jejunium uſque ad noctem: per quæ abrogantur ſuperiora: Præſcribitur vobis jejunium, ſicut præſcriptum fuit iis, qui fuerunt ante vos. Per hujuſmodi abrogata, & abrogantia, ſalvant Moslemi omnia abſurda, & univerſas contradictiones Alcorani, nihil curantes, quòd poſt abrogatum immediatè ſequatur abrogans: vel etiam quòd abrogans præcedat abrogatum: quo nihil ſtultius dici poteſt, vel cogitari. Vide Prodromum pag. 4. c. 7. pag. 21. & cap. 12. pag. 34. ubi plura de hoc Mahumetanorum jejunio.

TEXTUS ALCORANI.

190 يسلونك عن الاهلة قل هي مواقيت للناس والحج وليس البر بان تاتوا البيوت من ظهورها
ولكن البر من اتقي واتوا البيوت من ابوابها واتقوا الله لعلكم تفلحون ۞ 191 وقاتلوا في
سبيل الله الذين يقاتلونكم ولا تعتدوا ان الله لا يحب المعتدين ۞ 192 واقتلوهم حيث
ثقفتموهم واخرجوهم من حيث اخرجوكم والفتنة اشد من القتل ولا تقاتلوهم عند المسجد الحرام
حتي يقاتلوكم فيه فان قاتلوكم فاقتلوهم كذلك جزاء الكافرين ۞ 193 فان انتهوا فان
الله غفور رحيم ۞ 194 وقاتلوهم حتي لا تكون فتنة ويكون الدين لله فان انتهوا فلا عدوان
الا علي الظالمين ۞ 195 الشهر الحرام بالشهر الحرام والحرمات قصاص فمن اعتدي عليكم فاعتدوا
عليه بمثل ما اعتدي عليكم واتقوا الله واعلموا ان الله مع المتقين ۞ 196 وانفقوا في سبيل
الله ولا تلقوا بايديكم الي التهلكة واحسنوا ان الله يحب المحسنين ۞ 197 واتموا الحج
والعمرة لله فان احصرتم فما استيسر من الهدي ولا تحلقوا روسكم حتي يبلغ الهدي محله فمن
كان منكم مريضا او به اذي من راسه ففدية من صيام او صدقة او نسك فاذا امنتم فمن تمتع
بالعمرة الي الحج فما استيسر من الهدي فمن لم يجد فصيام ثلثة ايام في الحج وسبعة اذا رجعتم
تلك عشرة كاملة ذلك لمن لم يكن اهله حاضري المسجد الحرام واتقوا الله واعلموا ان الله
شديد العقاب ۞ 198 الحج اشهر معلومات فمن فرض فيهن الحج فلا رفث ولا فسوق ولا جدال
في الحج وما تفعلوا من خير يعلمه الله وتزودوا فان خير الزاد التقوي واتقون يا اولي الالباب ۞
199 ليس عليكم جناح ان تبتغوا فضلا من ربكم فاذا افضتم من عرفات فاذكروا الله عند
المشعر الحرام واذكروه كما هديكم وان كنتم من قبله لمن الضالين ۞ 200 ثم افيضوا من
حيث افاض الناس واستغفروا الله ان الله غفور رحيم ۞ 201 فاذا قضيتم مناسككم فاذكروا

كذكركم اباءكم او اشد ذكرا فمن الناس من يقول ربنا اتنا في الدنيا وما له في
الاخرة من خلاق ۞ 202 ومنهم من يقول ربنا اتنا في الدنيا حسنة وفي الاخرة حسنة وقنا
عذاب النار اوليك لهم نصيب مما كسبوا والله سريع الحساب ۞ 203 واذكروا الله في ايام
معدودات فمن تعجل في يومين فلا اثم عليه ومن تاخر فلا اثم عليه لمن اتقي واتقوا الله واعلموا
انكم اليه تحشرون ۞ 204 ومن الناس من يعجبك قوله في الحيوة الدنيا ويشهد الله علي ما في
قلبه وهو الد الخصام ۞ 205 واذا تولي سعي في الارض ليفسد فيها ويهلك الحرث والنسل والله لا
يحب الفساد ۞ 206 واذا قيل له اتق الله اخذته العزة بالاثم فحسبه جهنم ولبيس المهاد ۞
207 ومن الناس من يشري نفسه ابتغاء مرضات الله والله روف بالعباد ۞ 208 يا ايها الذين امنوا
ادخلوا في السلم كافة ولا تتبعوا خطوات الشيطان انه لكم عدو مبين ۞ 209 فان زللتم من
بعد ما جاتكم البينات فاعلموا ان الله عزيز حكيم ۞ 210 هل ينظرون الا ان ياتيهم الله
في ظلل من الغمام والملايكة وقضي الامر والي الله ترجع الامور ۞ 211 سل بني اسرايل كم
اتيناهم من اية بينة ومن يبدل نعمة الله من بعد ما جاته فان الله شديد العقاب ۞ 212 زين
للذين كفروا الحيوة الدنيا ويسخرون من الذين امنوا والذين اتقوا فوقهم يوم القيامة والله يرزق
من يشاء بغير حساب ۞ 213 كان الناس امة واحدة فبعث الله النبيين مبشرين ومنذرين وانزل
معهم الكتاب بالحق ليحكم بين الناس فيما اختلفوا فيه وما اختلف فيه الا الذين اوتوه من
بعد ما جاتهم البينات بغيا بينهم فهدي الله الذين امنوا لما اختلفوا فيه من الحق باذنه والله
يهدي من يشاء الي صراط مستقيم ۞ 214 ام حسبتم ان تدخلوا الجنة ولما ياتكم مثل الذين
خلوا من قبلكم مستهم الباساء والضراء وزلزلوا حتي يقول الرسول والذين امنوا معه متي نصر الله
الا ان نصر الله قريب ۞ 215 يسلونك ماذا ينفقون قل ما انفقتم من خير فللوالدين والاقربين
واليتامي والمساكين وابن السبيل وما تفعلوا من خير فان الله به عليم ۞ 216 كتب عليكم
القتال وهو كره لكم وعسي ان تكرهوا شيا وهو خير لكم وعسي ان تحبوا شيا وهو شر لكم
والله يعلم وانتم لا تعلمون ۞ 217 يسلونك عن الشهر الحرام قتال فيه قل قتال فيه كبير وصد
عن سبيل الله وكفر به والمسجد الحرام واخراج اهله منه اكبر عند الله والفتنة اكبر من القتل
ولا يزالون يقاتلونكم حتي يردوكم عن دينكم ان استطاعوا ومن يرتدد منكم عن دينه فيمت
وهو كافر فاوليك حبطت اعمالهم في الدنيا والاخرة واوليك اصحاب النار هم فيها خالدون ۞
218 ان الذين امنوا والذين هاجروا وجاهدوا في سبيل الله اوليك يرجون رحمة الله والله
غفور رحيم ۞ *

VER-

VERSIO LATINA.

190. INterrogabunt te de lunationibus. Reſponde: Hæ *ſunt ad indicanda* tempora ſtatuta hominibus (*quibus ſcilicet debeant ſerere, negotiari, obſervare menſtrua, jejunare &c.*): & *inſerviunt etiam* peregrinationi Meccanæ. Et non *eſt ita* juſtitia in *hoc*, quòd veniatis domos à dorſis earum (*ideſt ingrediamini à parte poſtica earum*): ſed juſtitia *eſt illius*, qui timuerit *Deum*. Et venite domos per portas earum, & timete Deum, ut vos felices ſitis. 191. Et pugnate in ſemita Dei contra illos, qui pugnaverint contra vos: & ne transgrediamini (*ideſt ne pugnetis primi contra eos*), quia Deus non amat transgredientes. 192. Et occidite eos, ubi inveneritis eos: & ejicite eos, unde ejecerint vos: nam tentatio (*ideſt periculum perverſionis veſtræ ab illis*) gravior eſt, quàm cædes *à vobis illis inflicta*. Et ne pugnetis contra eos prope templum Haram, donec *ipſi* pugnent contra vos in eo. Quòd ſi pugnent contra vos *in eo*, porrò occidite eos *in eodem*. Ita *debet eſſe* retributio Infidelium. 193. Quòd ſi abſtinuerint *ab infidelitate*: utique Deus *erit* indultor, miſericors. 194. Et pugnate contra eos, donec non ſit tentatio (*ideſt periculum idololatriæ*), & ſit Religio Deo *tantummodò*. Quòd ſi abſtinuerint *ab idolorum cultu*: tunc ne *ſit* hoſtilitas, niſi contra Iniquos. 195. Menſis Haram *accipiatur à vobis ad pugnandum contra Infideles*, pro menſe Haram *illo, in quo pugnaverint ipſi contra vos*: & Sacraria Meccana, *ſi in iis pugnaverint contra vos, ſint* pœna talionis: *ita ut vos etiam pugnetis in illis contra eos*. Qui ergo transgreſſus fuerit contra vos, *pugnando adverſus vos in locis, aut menſibus prohibitis*: tranſgredimini etiam *vos* contra eum, quemadmodum tranſgreſſus eſt contra vos. Et timete Deum, & ſcitote, quòd Deus *eſt* cum timentibus *ſe*. 196. *Et erogate facultates* in ſemita Dei: & ne projiciatis *vos ipſos* manibus veſtris in ruinam: & benefacite, quia Deus amat benefacientes. 197. Et perficite peregrinationem Meccanam, & viſitationem Deo: (*ideſt in honorem Dei*). Quòd ſi obſeſſi fueritis *ab hoſtibus, itaut non poſſitis hæc abſolvere*: ſaltem *offerte* id quod facilius fuerit de munere (*nempè ovem, aut aliquid ſimile*). Et ne radatis capita veſtra, donec perveniat munus, *quod offertis* ad locum immolationis ſuæ (*in quo ſcilicet debet immolari*). Sed qui fuerit ex vobis ægrotus, aut in eo fuerit malum aliquod ex capite ejus (*velut pediculi, aut cephalæa; ita ut neceſſe ſit illi radere caput ante hoc tempus*) redemptio *raſionis capitis erit* ex jejunio *trium dierum*; aut eleemoſyna *in victum ſex pauperum*; aut aliqua oblatione (*puta, unius ovis*). Cùm autem ſecuri fueritis *ab hoſtibus*; qui uſus fuerit viſitatione *locorum ſacrorum intra ſepta Meccæ* uſque ad peregrinationem: *offeret* quod facilius fuerit de dono (*nempè ovem*). Qui verò non invenerit *hujuſmodi oblationem*; *præſcribitur ei* jejunium trium dierum in peregrinatione, & ſeptem, cùm reverſi fueritis *in patrias veſtras*. Iſti *erunt* decem *dies* completi. Hoc *imponitur* illi, cujus non fuerint domeſtici præſentes Oratorio Haram. Et timete Deum: & ſcitote quòd Deus eſt validus *in* puniendo. 198. Peregrinatio, menſes noti (*ideſt facienda eſt menſibus ſtatutis*). Qui igitur decreverit in illis peregrinari, ne *admittat* actum conjugalem, neque exorbitantiam, neque altercationem in peregrinatione: & quod feceritis de bono, ſciet illud Deus. Et viaticum parate *ad iter*. Porrò optimum viaticum eſt pietas. Et timete me, ò præditi cordibus (*ideſt ò cordati ac prudentes*). 199. Non erit ſuper vos piaculum, quòd exquiratis abundantiam à Domino veſtro *per mercaturam in peregrinatione*. Cùm autem regreſſi fueritis ab Araphat, mementote Dei prope ſacrum monimentum Haram: & mementote ejus, ſicut direxit vos (*ideſt quia direxit vos ad veram religionem*). Quòd ſi fuiſſetis ante hoc *tempus*, utique *fuiſſetis* ex Errantibus. 200. Deinde revertimini, ò *Coraiſitæ*, unde reverſi fuerint homines *reliqui*: & indulgentiam petite à Deo, quippe Deus *eſt* indultor, miſericors. 201. Cùmque abſolveritis ſacras ceremonias veſtras, memento-

mementote Dei, juxta *quod conſueviſtis* meminiſſe vos patrum veſtrorum, aut vehementiori memoria. Porrò ex hominibus quiſpiam dicit: Domine noſter, da nobis *partem noſtram* in hoc mundo: *& conceditur illi*: ſed non *erit* illi in noviſſimo ſæculo de portione (*ideſt ulla portio*). 202. Et ex eis quiſpiam dicit: Domine noſter, da nobis in hoc mundo bonum: & in noviſſimo ſæculo bonum, & libera nos à tormento ignis. Hi, ipſis *erit* pars (*ideſt merces*) ex eo, quod lucrati ſunt *operibus ſuis bonis*: & Deus *eſt* velox *in* computando *opera uniuſcujuſque*. 203. Et mementote Dei in diebus enumeratis (*ideſt tribus diebus poſt mactationem hoſtiarum*). Qui verò acceleraverit *diſceſſum ex valle Muna* in duobus diebus; non *erit* delictum ſuper eum. Et qui procraſtinaverit *in tertiam noctem*, non *erit* delictum ſuper eum ei, qui timuerit *Deum*. Timete itaque Deum, & ſcitote, quòd vos ad eum congregabimini *in die judicii*. 204. Et inter homines, aliquis in admirationem te adducet dictum ejus *a* de vita mundana, & teſtem vocabit Deum ſuper id, quod *eſt* in corde ejus (*nimirum eſſe conforme dictis ejus*:) & *tamen* ipſe *erit* acerrimus *in* diſceptando *contra*. 205. Et cùm averterit ſe *à te*, feſtinabit in terra, ut corrumpat in ea, & perdat ſatum, & germen. Deus autem non amat corruptionem. 206. Cùm dictum fuerit ei: Time Deum: capiet eum ſuperbia cum iniquitate: verùm ſufficientia ejus *erit* gehenna, (*ideſt ſufficiet ei gehenna pro pœna*): & certè erit infelix lectulus. 207. Et ex hominibus quiſpiam vendit animam ſuam *ob* deſiderium beneplaciti Dei: Deus autem benignus *eſt* cum ſervis. 208. O qui crediderunt, ingredimini in religionem ſanam univerſim (*ideſt recipiendo omnia, quæ in ea continentur*): & ne ſectemini paſſus Satanæ, quippe ipſe *eſt* vobis hoſtis manifeſtus. 209. Quòd ſi lapſi fueritis, poſtquam venerunt vobis declarationes *veritatis circa religionem*: ſcitote porrò, quòd Deus eſt præpotens, ſapiens. 210. An expectant *increduli*, niſi ut veniat ad eos Deus in umbraculo ex nubibus, & Angeli? Et deciſum erit negotium *perditionis eorum*, *ſi venerit*: & ad Deum reducentur res. 211. Interroga filios Iſrael, quot attulerimus eis de ſigno claro (*ideſt quot miracula evidentia*). Qui autem commutaverit gratiam Dei, poſtquam venit ei; utique Deus vehemens *erit in illo* puniendo. 212. Adornata fuit iis, qui non credunt, vita mundana; & luſum captant de iis, qui crediderunt. At qui timuerint *Deum*, *ſtabunt* ſupra eos die reſurrectionis: & Deus elargitur cui vult, ſine ſupputatione (*ideſt copioſiſſimè*.) 213. Erant homines gens una (*ideſt in eadem fide*): & miſit Deus Prophetas fauſta annuntiantes *fidelibus*; & comminantes *infidelibus ſupplicia*: & demiſit cum eis Librum (*ideſt ſacros libros*) cum veritate, ut dijudicaret *per eum* inter homines de eo, in quo erant diſcrepantes (*nempè de religione*:) & non fuerunt diſcrepantes de eo, niſi illi, quibus traditus eſt idem *Liber*, poſtquam venerunt ad ipſos declarationes *de unitate Dei*, *ob* invidiam inter eos. Et direxit Deus eos, qui crediderunt, ad id, in quo diſcordes fuerant de veritate, per voluntatem ſuam: & Deus dirigit quem vult in viam rectam. 214. An exiſtimaſtis, *ò fideles*, quòd ingrederemini Paradiſum, & nondum evenerat vobis *aliquid* ſimile *illis, quæ evenerunt iis*, qui præceſſerunt ante vos? Tetigit eos calamitas, & nocumentum, & concuſſi ſunt *variis anguſtiis*; donec diceret Legatus *miſſus illis à Deo*, & qui crediderant cum eo: Quandonam *veniet* auxilium Dei *nobis promiſſum*? *Et reſponſum fuit eis à Deo*: Nonne certè auxilium Dei *eſt* propinquum? 215. Interrogabunt te, quidnam erogent *in eleemoſynam*? reſponde: Quod erogabitis de bono, *cedat in utilitatem* parentibus, & propinquis, & orphanis, & pauperibus, & filio ſemitæ (*ideſt viatori*.) Quod autem feceritis de bono, utique Deus erit illud ſciens. 216. Scriptum eſt ſuper vos prælium *contra infideles*: at hoc eſt exoſum vobis. Et fortaſſè eveniet, ut exoſam habeatis rem, & hæc *ſit* melior vobis: & fortaſſè veniet, ut cupiatis rem, & hæc *ſit* pejor vobis: & Deus ſcit: & vos neſcitis. 217. Interrogabunt te de menſe Haram, prælium in eo *indictum eſt*. Reſponde: Prælium in eo, *eſt vobis* grave: ſed prohibere à ſemita Dei, & infidelitas erga illum; & *excludere ab* oratorio Haram, & ejice-

re

[illegible] familiam ejus ab eo, gravius *eſt* apud Deum; & tentatio (*ideſt idololatria*) gravius *malum eſt*, quàm cædes *in templo Haram*. Et non ceſſabunt *infideles* præliari contra vos, donec avertant vos à religione veſtra, ſi potuerint. Qui autem reſilierit ex vobis à religione ſua, & mortuus fuerit, & ipſe infidelis *obierit*: hi, vana erunt opera eorum in hoc mundo, & noviſſimo ſæculo: & hi *erunt* ſocii ignis: ipſi in eo perenniter manſuri. 218. Porrò qui crediderint, & qui emigraverint *è patria ſua*: & decertaverint in ſemita Dei: hi ſperabunt miſericordiam Dei: & Deus *eſt* Indultor, miſericors.

NOTÆ.

CXCV. *De lunationibus*] Arabicè الاهلة vertunt alii *neomeniis*, ſeu *novilunis*. Gelaleddinus accipit pro variis lunæ mutationibus, ac ſtatibus.

Et non eſt ſita juſtitia] Reprehendit ſuperſtitionem ſuorum, qui cùm eſſent in Mecca, regreſſi, ut opinor, à peregrinatione, nolebant ingredi, vel egredi per portas domorum, ſed facto foramine in parte earum poſtica, illo ad ingreſſum & egreſſum utebantur.

CXCVI. *Et ne projiciatis vos ipſos*] Explicat Gelaleddinus بالامساك عن النفقة في الجهاد وتركه لانه يقوى العدو عليكم *abſtinendo ab erogandis pecuniis pro bello, ſeu deſerendo illud: nam hoc corroborat hoſtes contra vos*.

CXCVII. *Perficite peregrinationem & viſitationem*] Gelal. ادوهما بحقوقهما *perſolvite utramque ritibus, & ceremoniis ſuis*.

Et ne radatis capita veſtra] Radebant capita (inquit Gelal.) بينة الاحلال *ad oſtendendum ſe eſſe ſolutos voto*, quod emiſerant, peregrinationis, eò quòd jam omnia complesſent, quæ ad eam pertinebant.

Qui uſus fuerit viſitatione] Explicat Jahias: من اهل بعمرة في اشهر الحج في شوال او في ذي القعدة او في ذي الحجة ثم حج من عامه ذلك فهو متمتع عليه ما استيسر من الهدى *qui familiam inſtituerit* (ideſt uxorem duxerit) *in viſitatione in menſibus peregrinationis, nempè Sceval, vel Dulcaeda, vel Dulhoggia: deinde peregrinatus fuerit poſt annum illum; hujuſmodi vir offeret oblationem ex facilioribus*. Gelaleddinus فمن استمتع بالعمرة اى بسبب فراغه منها بمحظورات الاحرام الى الحج اى الاحرام به بان يكون احرم بها في اشهره *qui commoratus fuerit in viſitatione, nimirum cauſa abſolvendi illam, in ſeptis locorum ſacrorum Meccæ uſque ad peregrinationem; ideſt, uſque dum compleverit ea, quæ requiruntur ad peregrinationem* (hujuſmodi ſunt, indui veſte viliori, abſtinere à venatione: Venere, & odoribus: nutrire capillos & ungues &c.) *itaut compleverit ea menſibus ſuis &c.* Videtur ſermo eſſe de iis, qui non potuerint complere peregrinationem tempore ſuo.

CXCVIII. *Peregrinatio, menſes noti*]. Gelal. شوال وذو القعدة وعشر ليال من ذى الحجة وقيل كله : *in menſe Sceval, & Dulcaeda, & decem diebus menſis Dulhoggia. Alii dicunt concedi totum menſem*.

CXCIX. *Ab Araphat*]. Eſt mons in regione Meccæ, quem peregrini, utpote ſacrum, viſitant, ibique conſiſtunt.

Prope ſacrum monimentum Haram] Gelal. هو جبل في اخر المزدلفة يقال له قزح وفي الحديث انه صلى الله عليه وسلم وقف به يذكر الله ويدعو حتى اسفر جدا : *eſt mons in ultima parte Mozdalephæ, qui vocatur Cazah, in quo fertur ſtetiſſe Mahumetus laudans & precans Deum, donec multo ſplendore perfuſus eſt*.

CC. *Unde reverſi fuerint homines*] Gelal. اى من عرفة بان تقفوا بها معهم وكانوا يقفون بالمزدلفة ترفعا عن الوقوف معهم : *ideſt ex Araphat, itaut ibi conſiſtatis cum illis. Nam antè conſiſtebant in Mozdalepha ſeorſim à cæteris*. Porrò Araphat, Arabicè عرفات ſeu عرفة ſignificat *cognitionem*. Reddit rationem nominis hujus Alhaſanus his verbis: ان جبرايل عم ارى ابراهيم المناسك كلها حتى اذا بلغ الى عرفات : قال يا ابراهيم أعرفت ما اريت من المناسك : قال نعم والذلك سميت عرفة : *quia Gabriel, cui ſit pax, oſtendit Abrahamo omnes ritus Religionis, donec pervenit in Araphat. Ibi autem dixit ei: O Abraham: Noſtine quæ oſtendi tibi circa ritus ſacros? Reſpondit: Utique. Propterea appellatus eſt locus ille Araphat*, ideſt cognitio. Alii alias rationes commenti ſunt. Gabriel Bremondus Maſſilienſis in ſuis itineribus lib. 2. cap. 29. loquens de hac peregrinatione Meccana, & præſertim de loco Araphat, multa habet, quæ lucem præbeant huic Alcorani loco, quæ ex Italico idiomate latinè hic Lectori fideliter exhibeo. *Quidam* (inquit) *religionis*, quidam verò negotiationis cauſa peregrinationem hanc ſuſcipiunt. Magnates verò non niſi ad ſupplicium aliquod, quod commeruerint, evitandum. Hoc nanque iter à quolibet crimine cæteros omnes abſolvit, præter eos, quos Imperator abſolutè punire decreverit. Extrinſecus tamen omnes magnam præſeferunt pietatem.

In itinere namque Alcorani verſiculos, & pſalmos Davidis perpetuò ferè canunt, & eleemoſynas etiam ſupra vires erogant. Biduo antequam Meccam perveniant, unuſquiſque veſtes omnes exuit quodam in loco, qui vocatur Rhabi, obſcœnis tantùm partibus linteo coopertis: collo etiam linteum aliud apponit, & ſandalia pedibus induit. Quidam ibi octo dies commorantur, quo tempore nefas eſt capillos, aut pilos radere, aliquid vendere vel emere, aliquod animal, & ne pulicem quidem unum occidere, ſervos increpare, cum aliis altercari, & ne verbum quidem indecens proferre. Quòd ſi in his delinquant, eleemoſynis delictum redimunt. Qui morbo, vel alia juſta cauſa impediuntur, veſtes non exuunt; ſed pro hoc pecunias in pauperes erogant. Tres tantùm dies Meccæ morantur, quibus loca ſacra inviſunt. Uno ex his diebus ſepties Meccanum delubrum circumeunt, preces effundentes. Sacrificulus quidam eos præcedit, cujus paſſus, & geſtus omnes accuratè imitantur. Principiò precatiunculas quaſdam ſubmiſsè obmurmurant. Tum per certa intervalla ſaltitantes currunt, hàc illàc humeros ridiculè jactantes: id verò ſæpiùs faciunt, quò, ut ipſi ſtultè exiſtimant, peccatis exonerentur, & penitùs purgentur. His peractis, diſcedunt ad locum quemdam, quem Miſnè appellant, ibidem noctu dormituri. Poſtero verò die proficiſcuntur per intervallum mille paſſuum, in magnam quandam planitiem nomine Arapha, quæ ſita eſt ad radices montis ejuſdem nominis. In hujus medio clivus quidam, ſeu tumulus aſſurgit, unde pro ſuggeſtu Doctor quidam de ſacrificio ibidem peragendo prolixè concionatur. Deinde quilibet pro ſua facultate verveces immolat, quorum magnam partem pauperibus diſtribuit: & hoc totum præſtant dimidia hora ante Solis occaſum. Poſteà prolixas preces effundunt, elatis ſurſum manibus, divinam clementiam implorantes, quò ipſis peccata dimittantur: putant enim hoc in loco Deum Adamo atque Evæ peccatum ignoviſſe. His precibus abſolutis, quaſi furore quodam perciti diſcedunt, nec ullus eſt, qui vultum retrò convertat, & in pagum quemdam, qui Mina, vel Muna dicitur, proficiſcuntur. Situs hic eſt in media planitie montis Araphat, ubi ſcopulus quidam extat, in quo Abraham filium ſuum immolare voluiſſe credunt. In eo etiam ſpecus quoddam eſt, in quo Mahumetum pœnitentiæ cauſa delituiſſe fabulantur. Abſoluto immolationis die, caput, ac pilos radunt, & feſtivè quantum poſſunt induti, prædictum montem Araphat, & ſcopulum ibi ſitum inviſunt, & unuſquiſque quadraginta ac duos lapillos ſibi comparat. Hìc triduo morantur. Prima die ad montis radicem profecti, precibus nonnullis muſſitatis, ſeptem ex his lapillis adverſus montem conjiciunt: ſecunda die quatuordecim: tertia verò viginti & unum: aſſerentes, ſe illos projicere in vultum diaboli, qui ibi tentavit Abraham, cùm pergeret filium ſuum Iſmaelem (ita falsò putant) in hoc monte immolaturus. Illud etiam fabulantur, Adam, & Evam, cùm poſt peccatum diutiùs ſejuncti vixiſſent, tandem hoc in loco ſibi mutuò occurriſſe, ac dixiſſe, Arophoc, nimirùm, *cognoſco te*: unde nomen etiam monti inditum fuit. His omnibus expletis, Rex Meccæ, qui Sceriphus nuncupatur, ſeque illis ad hunc montem ſocium ducemque adjungit; precibus quibuſdam conceptis cuncta illis proſpera, [illegible] ſta apprecatur: atque ita unuſquiſque in regionem ſuam diſcedit. Hactenùs Auctor: ex quibus, [illegible] quæ hìc Alcoranus habet intelligentur.

CCII. *Et Deus eſt velox in computando*] [illegible] velociter judicabit creaturas omnes in die Judicii; [illegible] qua re ita Gelaleddinus: يحاسب الخلق كلهم في قدر نصف نهار من ايام الدنيا : *judicabit omnes creaturas ſpatio dimidiæ diei ex diebus hujus mundi.*

CCIV. *Et inter homines aliquis*] Quis iſte fuerit, explicat Gelal his verbis هو الاخنس بن شريق كان منافقا حلو الكلام للنبي يحلف انه مؤمن به ومحب له فيدني مجلسه فاكذبه الله في ذلك ومر بزرع وحمر لبعض المسلمين فاحرقه وعقرها ليلا كما قال تعالى : *hic fuit Alachnas filius Sceric. Erat autem homo impius, ſed blandus ac ſuavis, dum loqueretur cum Mahumeto, jurans ſe credere in illum, & amare illum; ac propterea prope eum aſſidebat. Oſtendit autem Deus eum in hoc mendacem fuiſſe. Cùm verò tranſiſſet per ſata cujuſdam, & aſinorum catervam ibi reperiſſet; ſata combuſſit, & aſinos interfecit noctu, ſicut dicitur in Alcorano.*

In admirationem te adducet dictum ejus de vita mundana] Arabicè يعجبك قوله في الحياة الدنيا : poteſt juxta Zamchaſcerium dupliciter exponi. Primò: ſermo ejus in admirationem te adducet, ſeu tibi placebit in hac vita, ſed non in altera: quia ibi cognoſces ſimulatè eum locutum fuiſſe. Secundò: ſermo ejus de hac vita, ſeu de rebus hujus mundi, quas oſtendit ſe contemnere, & poſtponere rebus futuri ſæculi, placebit tibi, quia neſcies eum ſimulatè loqui.

CCVII. *Et ex hominibus quiſpiam vendit animam ſuam*] Gelal. وهو صهيب لما اذاه المشركون هاجر الى المدينة وترك لهم ماله : *hic fuit Soheibus, quem cùm infideles laceſſerent, ac vexarent, tranſfugit in Medinam, relinquens illis facultates ſuas.*

CCXVII. *Interrogabunt te de menſe Haram*] Erat hic menſis ſacer, in quo nefas erat præliari. Mahumetus tamen juſſit ſuos, quamvis invitos, eo menſe Meccanis arma inferre, eò quòd anteà ab illis expulſus fuiſſet unà cum ſuis ab Urbe Mecca.

REFUTATA.

EXcuſari non poteſt Mahumetus ab impietate, qui menſibus ſacris, in quibus nefas erat præliari, adverſus patriam & concives ſuos arma movere aſſeclas ſuos juſſerit, nulla religionis, vel civilis communionis habita ratione. At enim illi prius Mahumetum, ac Mahumetanos civitate expulerant. Meritò ſanè id fecerant, quippe novarum rerum molitores, & Reipublicæ perturbatores. Quòd ſi etiam injuſtè feciſſent, non tamen Mahumetus adverſus patriam hoſtiliter proficiſci debuit. Damnant hoc omnes in Coriolano Romanorum nobiliſſimo, qui poſt præclaras victorias, odio plebis Urbe pulſus, Volſcis hoſtibus ſe ſe adjunxit, & contra patriam infeſtiſſimum bellum movit. Non tamen eam oppreſſit, ut Mahumetus: ſed genitricis precibus placatus, injuriam ſtatim remiſit. Deus ipſe præcipit in Pentateucho Levitici cap. 19. *Ne quæras ultionem, nec memineris injuriæ civium tuorum*. Excuſabit tamen ſe Mahumetus in hoc, prætextu religionis. Mos hic eſt omnium politicorum, qui religione ad impietatem ſuam cohoneſtandam abutuntur.

II. Neque à ſuperſtitione excuſari poteſt Mahumetus, non ſolùm ob ritus illos inanes ac ridiculos, quos in Meccana peregrinatione ſuis præſcribit; ſed etiam quia tota hæc peregrinationis ſanctio ab Arabibus idololatris accepta eſt, ut habetur ex libro Hagar, quem allegat P. Guadagnolus ſuprà laudatus in Apologia ſua, tractatu de Mahumeto, cap. 10. ſect. 5. Saharſettanius quoque Auctor celeberrimus apud Mahumetanos, ita ſcribit de Arabibus idololatris ante Mahumetum وكانوا يحجون البيت ويعتمرون ويحرمون ويطوفون البيت اسبوعا ويسعون بين الصفا والمروة وكانوا يلبون الا ان بعضهم كان يشرك في تلبيته ويقفون المواقف كلها وكانوا يهدون الهدايا ويرمون الجمار ويحرمون الاشهر الحرم فلا يغيرون ولا يقاتلون فيها الا طي وخثعم وبعض بني الحارث *Et peregrinationem ſuſcipiebant ad Templum Meccæ, & in eodem commorabantur, & ceremonias ſacras præmittebant, & ſepties Ædem circumibant, & diſcurrebant inter Sapham, & Mervam: & Deo obſequium deferebant, quamvis nonnullì alios illi deos adjungerent: omneſque ſtationes ſacrorum locorum ſervabant, & donaria offerebant, & lapillos conjiciebant; & habebant menſes ſacros, in quibus nec quemquam bello laceſſebant, nec in eum hoſtiliter incurrebant: exceptis Taienſibus, & Chathaamitis, & quibuſdam ex gente Harethi*. En unde Mahumetus hauſit ſuperſtitionem ſuam. Verùm ne prorſus idololatra ipſe, & impius videretur; hæc omnia à Deo Abrahæ præcepta fuiſſe mentiebatur. Sed de hac Peregrinatione Meccana, vide quæ fuſiùs ſcripſi in Prodr. p. 4. cap. 8. & 13.

III. Fabulatur, ſeu potiùs mentitur Impoſtor, dum aſſerit, homines quodam tempore unam eamdemque religionem habuiſſe: Deum verò miſiſſe Prophetas cum libris è Cœlo delapſis, ut per eos ſententiam ferret, ac dijudicaret circa id, in quo homines diſcrepabant, nempè circa religionem, ut exponit Gelaleddinus, & patet ex Alcorano. Sed quomodo diſcrepabant in religione, ſi una eademque erat omnium religio? reſpondet Mahumetus: Non incidiſſe hanc inter homines de religione diſſenſionem, niſi poſtquam venerunt Prophetæ cum libris è Cœlo allatis, in quibus erant argumenta manifeſtiſſima de unitate Dei. O ridiculum caput! An non anteà homines credebant, Deum eſſe unum? Erat enim omnium una religio: & hæc proculdubio erat religio vera & recta: alioquin Deus omninò caruiſſet in terra cultu ſibi debito, cùm tamen ex ſacris literis conſtet, ſemper fuiſſe inter homines aliquos, qui legitimam religionem tenerent: ergo illa unica religio debuit eſſe vera; id quod ex ipſis etiam Alcorani verbis non obſcurè colligitur. Itaque Prophetæ illi cum libris ſuis nihil aliud effecerunt, quàm ut homines religionem veram confunderent, ac perturbarent, & in ſectas dividerent. Inſanit Mahumetus.

IV. Poſtremò notanda eſt oſcitantia Mahumeti §. 215. ubi interrogatus à ſuis ماذا ينفقون *quid vel quantum eſſet illud, quod deberent in eleemoſynam erogare*: Reſpondet illis, ut erogent, quæ erogaturi ſunt in parentes, propinquos, orphanos, & viatores ſeu peregrinos. Hic verè poteſt uſurpari id, quod vulgò dicimus: *Quo vadis? Moror cum Monachis*.

TEXTUS ALCORANI.

يسلونك عن الخمر والميسر قل فيهما اثم كبير ومنافع للناس واثمهما اكبر من نفعهما ويسلونك
ينفقون ۞ 220 قل العفو كذلك يبين الله لكم الآيات لعلكم تتفكرون ۞ 221 في الدنيا
والآخرة ويسلونك عن اليتامي قل اصلاح لهم خير وان تخالطوهم فاخوانكم والله يعلم المفسد من
المصلح ولو شاء الله لاعنتكم ان الله عزيز حكيم ۞ 222 ولا تنكحوا المشركات حتي
يومن ولامة مومنة خير من مشركة ولو اعجبتكم ولا تنكحوا المشركين حتي يومنوا ولعبد
مومن خير من مشرك ولو اعجبكم اولايك يدعون الي النار والله يدعو الي الجنة والمغفرة باذنه
ويبين اياته للناس لعلهم يتذكرون ۞ 223 ويسلونك عن المحيض قل هو اذي فاعتزلوا النسا
في المحيض ولا تقربوهن حتي يطهرن فاذا تطهرن فاتوهن من حيث امركم الله ان الله يحب
التوابين ويحب المتطهرين ۞ 224 نساوكم حرث لكم فاتوا حرثكم اني شيتم وقدموا لانفسكم
واتقوا الله واعلموا انكم ملاقوه وبشر المومنين ۞ 225 ولا تجعلوا الله عرضة لايمانكم ان تبروا وتتقوا
وتصلحوا بين الناس والله سميع عليم ۞ 226 لا يواخذكم الله باللغو في ايمانكم ولكن يواخذكم
بما كسبت قلوبكم والله غفور حليم ۞ 227 للذين يولون من نسايهم تربص اربعة اشهر فان فاوا فان
الله غفور رحيم ۞ 228 وان عزموا الطلاق فان الله سميع عليم ۞ 229 والمطلقات يتربصن
بانفسهن ثلثة قروء ولا يحل لهن ان يكتمن ما خلق الله في ارحامهن ان كن يومن بالله
واليوم الاخر وبعولتهن احق بردهن في ذلك ان ارادوا اصلاحا ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف
وللرجال عليهن درجة والله عزيز حكيم ۞ 230 الطلاق مرتان فامساك بمعروف او تسريح باحسان ولا
يحل لكم ان تاخذوا مما اتيتموهن شيا الا ان يخافا الا يقيما حدود الله فان خفتم الا يقيما
حدود الله فلا جناح عليهما فيما افتدت به تلك حدود الله فلا تعتدوها ومن يتعد حدود الله
فاولايك هم الظالمون ۞ 231 فان طلقها فلا تحل له من بعد حتي تنكح زوجا غيره فان طلقها
فلا جناح عليهما ان يتراجعا ان ظنا ان يقيما حدود الله وتلك حدود الله يبينها لقوم يعلمون ۞
232 واذا طلقتم النسا فبلغن اجلهن فامسكوهن بمعروف او سرحوهن بمعروف ولا تمسكوهن
ضرارا لتعتدوا ومن يفعل ذلك فقد ظلم نفسه ولا تتخذوا ايات الله هزوا واذكروا نعمت الله عليكم
وما انزل عليكم من الكتاب والحكمة يعظكم به واتقوا الله واعلموا ان الله بكل شي عليم ۞
233 واذا طلقتم النسا فبلغن اجلهن فلا تعضلوهن ان ينكحن ازواجهن اذا تراضوا بينهم
بالمعروف ذلك يوعظ به من كان منكم يومن بالله واليوم الاخر ذلكم ازكي لكم واطهر والله

يعلم

يعلم وانتم لا تعلمون ۞ 234 والوالدات يرضعن اولادهن حولين كاملين لمن اراد ان يتم الرضاعة
وعلي المولود له رزقهن وكسوتهن بالمعروف لا تكلف نفس الا وسعها لا تضار والدة بولدها
مولود له بولده وعلي الوارث مثل ذلك فان ارادا فصالا عن تراض منهما وتشاور فلا جناح عليهما
وان اردتم ان تسترضعوا اولادكم فلا جناح عليكم اذا سلمتم ما اتيتم بالمعروف واتقوا الله واعلموا
ان الله بما تعملون بصير ۞ 235 والذين يتوفون منكم ويذرون ازواجا يتربصن بانفسهن اربعة
اشهر وعشرا فاذا بلغن اجلهن فلا جناح عليكم فيما فعلن في انفسهن بالمعروف والله بما تعملون
خبير ۞ 236 ولا جناح عليكم فيما عرضتم به من خطبة النساء او اكننتم في انفسكم علم
الله انكم ستذكرونهن ولكن لا تواعدوهن سرا الا ان تقولوا قولا معروفا ولا تعزموا عقدة النكاح
حتي يبلغ الكتاب اجله واعلموا ان الله يعلم ما في انفسكم فاحذروه واعلموا ان الله غفور
حليم ۞ 237 لا جناح عليكم ان طلقتم النساء ما لم تمسوهن او تفرضوا لهن فريضة ومتعوهن
علي الموسع قدره وعلي المقتر قدره متاعا بالمعروف حقا علي المحسنين ۞ 238 وان طلقتموهن
من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فريضة فنصف ما فرضتم الا ان يعفون او يعفوا الذي بيده
عقدة النكاح وان تعفوا اقرب للتقوي ولا تنسوا الفضل بينكم ان الله بما تعملون بصير ۞
239 حافظوا علي الصلوات والصلوة الوسطي وقوموا لله قانتين ۞ 240 فان خفتم فرجالا او ركبانا
فاذا امنتم فاذكروا الله كما علمكم ما لم تكونوا تعلمون ۞ 241 والذين يتوفون منكم
ويذرون ازواجا وصية لازواجهم متاعا الي الحول غير اخراج فان خرجن فلا جناح عليكم في ما
فعلن في انفسهن من معروف والله عزيز حكيم ۞ 242 وللمطلقات متاع بالمعروف حقا علي
المتقين ۞ 243 كذلك يبين الله لكم اياته لعلكم تعقلون ۞

VERSIO LATINA.

219. INterrogabunt te de vino, & alea. Reſponde: In utroque *eſt* peccatum
grave, & utilitates hominibus: ſed peccatum utriuſque majus *eſt*, quàm
utilitas utriuſque. Interrogabunt etiam te, quidnam erogent *in eleemoſynam*,
220. Reſponde: *Erogate* ſuperfluum *neceſſitatibus veſtris*. Ita declarat Deus vo-
bis ſigna, ut vos recogitetis. 221. *a* de hoc mundo, & *a* de ſæculo noviſſi- *a in*
mo, *ut eligatis ea, quæ conducunt ad utriuſque felicitatem*. Interrogabunt etiam te
de orphanis. Reſponde: Bonificare illis *facultates eorum*, melius *eſt quàm hoc*
non facere. Quòd ſi miſcueritis vos cum illis (*ideſt expenſas veſtras cum expenſis*
eorum in adminiſtrandis eorum bonis): porrò *ſunt* fratres veſtri *in religione*.
Deus autem dignoſcit depravantem *bona eorum*, à bonificante. Et ſi voluerit
Deus, certè in difficultatem conjiciet vos (*ideſt anguſtabit vobis id, quod in u-*
ſus veſtros converteritis de facultatibus eorum): quippè Deus *eſt* præpotens, ſa-
piens. 222. Et ne nubatis cum *fœminis* infidelibus, donec credant, & quidem
ancilla fidelis melior eſt, quàm infidelis *libera*, etiamſi *hæc magis* placuerit vo-
bis. Et ne nuptui detis infidelibus *mulieres fideles*, donec *hi* credant: & quidem
ſervus fidelis melior *eſt*, quàm infidelis, etiamſi *hic magis* placeat vobis. Iſti (*id-*
eſt in-

eſt infideles) vocant ad Ignem, Deus autem vocat ad Paradiſum, & indulge-
tiam per voluntatem ſuam: & declarat ſigna ſua hominibus, ut ipſi n
ſcantur. 223. Et interrogabunt te de menſtruo. Reſponde: Illud *eſt*
(ideſt immunditiæs). Itaque ſeparamini à mulieribus in menſtruo, & ne ap-
pinquetis ad eas, donec purificentur. Cùm autem purificatæ fuerint, ve
ad eas, ex unde præcepit vobis Deus: nam Deus amat pœnitentes, & a
purificatos. 224. Mulieres veſtræ *ſunt* ager vobis. Venite igitur ad agrum
ſtrum quomodocumque volueritis: & præmittite animabus veſtris *aliquod*
pium, ſeu precationem ante actum conjugii: & timete Deum: & ſcitote, quòd v
occurſuri *eſtis* illi *in die reſurrectionis*. Et fauſta annuntia Fidelibus. 225. E
ponatis Deum ſcopum juramentis veſtris, quod juſtè agetis, & pii eritis, &
concordiam ponetis inter omnes: nam Deus *eſt* audiens, ſciens. 226. Non p
a futile. niet vos Deus ob dictum *a* inconſideratum in juramentis veſtris: ſed puniet
vos ob id, quod acquiſierint *(ideſt probaverint aſſenſu ſuo)* corda veſtr &
Deus *eſt* indultor, manſuetus. 227. Illis, qui juraverint *ſe non habituros rem*
aliqua ex uxoribus ſuis; *conceditur* expectatio quatuor menſium. Quòd ſi reſi-
lierint *intra id tempus, vel poſt illud à juramento, & habuerint rem cum illis*.
utique Deus *erit* indultor, miſericors. 228. Quòd ſi decreverint repudium: u
tique Deus *erit* auditor, ſcitor. 229. Et repudiatæ expectabunt in ſe ipſis
te novum matrimonium, tria menſtrua: neque licebit illis ut celent quod crea-
vit Deus in vulvis earum, *ſive menſtruum ſit, ſive proles*, ſi credant in Deum,
& diem noviſſimum. Et mariti earum, juſtius eſt, *ut ſatagant* de reductione ea-
rum *ad ſe* in hoc *tempore, etiamſi ipſæ renuant*, ſi voluerint *ipſi* reconciliationem
mutuam: & illis *convenit præſtare maritis* juxta id quod *convenit maritis præſtare*
illis cum noto *(ideſt convenienter, benignè & humaniter)*. Viris autem *convenit*
habere ſupra eas gradum. Et Deus *eſt* præpotens, ſapiens. 230. Repudium
permittitur duabus vicibus: deinde *convenit* retinere *uxores* cum noto *(ideſt hu-*
manè & ſine injuria): aut dimittere *eas* cum beneficentia. Neque licet vobis, ò
viri, ut accipiatis ex eo quod dederitis eis *in dotem, quando repudiabitis eas*, rem
ullam, niſi timuerint *ambo conjuges*, ne ſubſiſtere faciant terminos *(ideſt præſcri-*
pta) Dei. Quòd ſi timueritis, ne ſubſiſtere faciant terminos Dei, non erit pi-
culum ſuper eos duos ob id, quo *uxor* ſe redemerit. Iſti *ſunt* termini Dei: ne
ergo transgrediamini illos: nam qui transgreſſus fuit terminos Dei, hi erunt
Iniqui. 231. Quòd ſi *vir* repudiaverit eam *tertia vice*, non erit licita ei poſt
tertium repudium, donec nupſerit viro alteri, *& hic copulam habuerit cum ea*.
Quòd ſi *hic vir ſecundus* repudiet eam, non *erit* piaculum ſuper eos duos *(nem-*
pè uxorem & maritum primum), ſi mutuò revertantur *ad matrimonium poſt tem-*
pus ipſis præſcriptum, ſi exiſtiment, quòd ſtare faciant *(ideſt ſe poſſe obſervare)*
terminos Dei. Et iſti *ſunt* termini Dei; declarat eos genti *quæ* ſciunt. 232. Cùm
autem repudiaveritis mulieres, & pervenerint ad terminum ſuum *(ideſt ad fi-*
nem menſium præſcriptorum à die repudii uſque ad novas nuptias): retinete eas cum
noto *(ideſt humanè & ſine injuria)*, vel dimittite eas cum noto *(ideſt beneficè eas*
tractando): & ne retineatis eas violenter, itaut prævaricemini *contra eas, cogen-*
do illas ad redimendum ſe ipſas, aut ad diſceſſionem, vel ad longiorem clauſuram.
Et qui fecerit hoc, jam porrò iniquus erit contra animam ſuam. Et ne acci-
piatis ſigna Dei ludicre: & mementote gratiæ Dei ſuper vos, & *illius* quod
demiſſum eſt ſuper vos de Libro *Alcorani*, & ſapientia: exhortatur vos *Deus*
per eum *(ideſt Alcoranum)*. Et timete Deum: & ſcitote, quòd Deus in omni re
eſt ſciens. 233. Cùm autem repudiaveritis uxores, & pervenerint ad terminum
ſuum *(ideſt ipſis præſcriptum ad novas nuptias)* ne impediatis eas, quin nubant
maritis ſuis, cùm conſenſerint inter ſe cum noto *(ideſt legitimè & convenien-*
ter.) Hoc; commonetur de eo qui fuerit ex vobis, *qui* credat in Deum, &
a innocentius. diem noviſſimum. Hoc erit *a* commodius vobis, & purius, *ob ſuſpitionem, quæ ti-*
metur in duobus conjugibus propter diſſidium & certamen amoris inter ſe: & Deus
ſcit, & vos neſcitis. 234. Et genitrices lactabunt filios ſuos duobus annis com-
pletis.

ple[illegible] qui voluerit complere lactationem: & ſuper natum ei (*ideſt ſuper genitorem, ſeu ſuper eum, cui natus eſt filius, incumbet*) alere eas, & veſtire eas *ob lactationem* [illegible] *cum fuerint repudiatæ* cum noto (*ideſt convenienter, juxta poſſibilitatem ſuam.*) [illegible] *[illegible]etur* anima *ad aliquid præſtandum*, niſi *juxta* capacitatem ſuam. Non co[illegible] genitrix propter filium ſuum, *ut lactet eum invita*: neque natum ei (*ideſt genitor*) *cogetur*) propter filium ſuum, *ad aliquid præſtandum ſupra vires ſuas*. Et ſu[per] hæredem ſicut hoc (*ideſt ſuper tutorem ſeu curatorem facultatum pueri incumbet* [præ]*ſtare ſimilia; ideſt victum & veſtitum matri ejus, quæ debebat præſtare pater*). Quòd [ſi v]oluerint ablactare *puerum ante biennium* ex conſenſu utriuſque, & mutuo conſi[lio], non erit piaculum ſuper eos. Et ſi volueritis advocare lactatricem natis ve[ſtris] *præter matrem*; non erit piaculum ſuper vos, dummodò integrè perſolva[tis] *illi*, quod *in mercedem* obtuleritis cum noto (*ideſt juſtè.*) Et timete Deum: & ſcitote, quòd Deus in id quod facitis *eſt* intuens. 235. Et qui defunguntur ex vobis, & relinquunt conjuges; expectabunt *eædem conjuges* in ſemetipſis *ſine novis nuptiis*, quatuor menſes, & decem *dies*. Cùmque pervenerint ad termi[num] ſuum, *tranſacto hoc tempore, quo debent expectare*; non erit piaculum ſuper vos, *ò curatores earum*, ob id quod facient in ſemetipſis cum noto (*ideſt adornando ſe, & quærendo novas nuptias convenienter & honeſtè*): & Deus de eo, quod facitis, *eſt* peritus. 236. Et non erit piaculum ſuper vos, pro eo quod manife[ſta]veritis *animum veſtrum* de appetitione connubii mulierum (*ideſt pro aliquo verbo amatorio, quo palam oſtenderitis, vos velle ducere in uxores mulieres illas, quarum viri defuncti ſunt, intra terminum quatuor menſium, quibus expectare tenentur*): aut celaveritis in animabus veſtris, *cum intentione proferendi* illud ad alliciendas eas ad conjugium veſtrum. Scit *enim* Deus, quòd vos recordabimini earum, *& alloquemini eas amatoriè, nec continere vos ab hoc poteritis, & ideò concedit vobis illud tanquam indifferens*. Verùm ne promittatis eis, *neque alloquamini eas* occultè, niſi dicatis dictum notum (*ideſt niſi verbis honeſtis*). Et ne decernatis nexum conjugii, donec perveniat ſcriptura ad terminum ſuum (*ideſt donec abſolvantur quatuor menſes præſcripti*). Et ſcitote, quòd Deus novit id quod *eſt* in animabus veſtris: itaque cavete ab eo: & ſcitote, quòd Deus *eſt* indulgens, mitis. 237. Non erit piaculum ſuper vos, ſi repudietis uxores, quamdiù non tetigeritis eas *per conjugium*, aut *non* ſanxeritis eis ſanctionem (*ideſt dotem & dotalia non tribueritis*). Et providete illis (ſuper largum erit menſura ejus, & ſuper arctum erit menſura ejus): (*ideſt dives dabit repudiatæ proviſionem juxta facultates ſuas, pauper autem juxta vires ſuas, nulla habita in hoc ratione uxoris*): utenſile cum noto (*ideſt quantum ſatis ſit ad uſum honeſtum illius*): debitum ſuper beneficos (*ideſt æquum eſt hoc beneficos præſtare.*) 238. Quòd ſi repudietis eas, antequam tangatis eas; & jam ſanxeritis eis ſanctionem: *relinquetur eis dimidium* illius, quod ſanxeritis, niſi condonaverint *illud ſibi uterque conjux*; aut condonaverit *illud* is, in cujus ma[n]u *eſt* nexus conjugii (*nempè maritus, relinquendo uxori totam dotem*). Quòd verò condonetis *illud, erit* propinquius pietati. Et ne obliviſcamini liberalitatis inter vos: nam Deus in id quod facitis *eſt* inſpiciens. 239. Accurati eſtote ſuper Saltat extra chorum.
orationes *quinque, perſolventes eas*, & orationem mediam: & ſtate *in oratione* Deo devoti. 240. Quòd ſi timueritis *hoſtes, aut alluviones, aut feras; perſolvite illas* pedeſtres, aut equeſtres. Cùm autem ſecuri fueritis, memoriam agite Dei *per orationes*, quemadmodum docuit vos, quod nondum ſciebatis. 241. Et qui defuncti fuerint ex vobis, & reliquerint conjuges, *condant aliquod* legatum conjugibus ſuis proviſionem ad annum (*ideſt ad expenſas unius anni in victum & veſtitum*) ſine ejectione *earum à domo ſua*. Quòd ſi *ipſæ ſpontè* egreſſæ fuerint, non *erit* piaculum ſuper vos, *ò procuratores virorum mortuorum*, ob id quod fecerint in ſe ipſis de noto (*ideſt convenienter ornando ſe, relinquendo habitum lugubrem; & reſecando vos expenſas, ſeu elargitiones ab ipſis*) & Deus eſt præpotens, ſapiens. 242. Et repudiatis *debetur* proviſio cum noto (*ideſt conveniens, & quantum patitur facultas virorum*): debitum *eſt hoc* ſuper timentes *Deum*. 243. Ita declarat Deus vobis ſigna ſua, ut vos intelligatis.

NOTÆ.

CCXIX. I*Nterrogabunt te de vino & alea*] Dictio Arabica الميسر exponitur à Gelale القمار quæ vox non ſolùm aleam, ſed quodlibet genus ludi lucratorii ſignificat.

In utroque eſt peccatum] Gelal. في تعاطيهما *in nimio ſtudio & applicatione ad utrumque*. Idem habet Zamchaſcerius والمعنى يسالونك عما في تعاطيهما & *ſignificatio eſt: Interrogabunt te de eo, quod eſt in nimio ſtudio, & applicatione ad utrumque*: vinum ſcilicet & ludum.

CCXXIII. *Exunde præcepit vobis Deus*] وهو القبل ولا تعدوه الى غيره *Hæc eſt pars anterior:* (nempè cunnus) *& ne tranſgrediamini ad alias partes*.

CCXXIV. *Uxores veſtræ ſunt ager vobis*]. Arabicè حرث eſt *ager ſativus*, vel *ſatum*. Explicat Gelal. محل زرعكم الولد *locus, in quo ſeminare debetis prolem*.

Undecumque volueritis] Arabica vox أنى ſignificat *undecumque, quandocumque*, & *quomodocumque*: Gelal. vertit كيف *quomodo* & explicat من قيام وقعود واضطجاع واقبال وادبار نزل ردا لقول اليهود من اتى امراته في قبلها من جهة دبرها جاء الولد احول: *ſtando, ſedendo, jacendo, à parte anteriori, ſeu poſteriori. Hoc dictum fuit ad reſpondendum Judæis, qui dicebant: Qui coierit cum uxore ſua in vaſe quidem anteriori, ſed à parte poſtica, procreabit filium ſagaciorem, & ingenioſiorem*. Jahias, aliique Auctores ab eo allegati, ſic gloſſant hunc locum. قالت اليهود ان الرجل اذا اتى المراة من خلفها جاء والده احول فانزل الله نساوكم حرث لكم فاتوا حرثكم انى شيتم من بين يديها وان شيتم من خلفها غير ان السبيل موضع الولد: يحيى عن طريف عن نصر بن طريف عن قتادة عن عمر بن شعيب عن ابيه عن جده قال: قال رسول الله صلعم الذى ياتى امراته في دبرها هى الوطية الصغرى يحيى عن عبد القدوس بن حبيب عن الحسن عن عبد الله بن قال: قال رسول الله صلعم لا توتوا النساء في مواضع حشوشهن: *Dicebant Judæi: Si accedat ad uxorem à parte poſtica, naſcetur ſcitior, & ingenioſior: propterea dixit Deus in [Alco]rano: Uxores veſtræ ſunt ager vobis; ideò acc[edite] ad agrum veſtrum quomodocumque volueritis; à p[arte] anteriori, ſive à parte poſteriori, abſque eo, quò[d] ſit locus prolis. Jahias ex Tafipho dixit: (& hic [ex] Naſaro filio Taripbi; & hic ex Cattada, & hic ex Omare filio Scioaibi, & hic ex patre ſuo, & pater [ex] avo ipſius): Dixit Propheta Mahumetus: Acceſſus viri ad uxorem ſuam à parte poſtica, eſt congreſſio minor. Dixit Jahias ex Abdol-Cadduſo filio Habibi & hic ex Alhaſano, & hic ex Abd-Allaho fil[io] [Ma]ſaudi. Dixit Propheta Mahumetus: Ne accedatis ad mulieres in locis hortorum earum*. In his quippè conſueverunt purgare ventrem. Zamchaſcerius ſic explicat نساوكم حرث لكم مواضع حرث لكم وهذا مجاز شبههن بالمحارث شبها لما يلقى في ارحامهن من النطف التى منها النسل بالبذور وقوله فاتوا حرثكم انى شيتم تمثيل اى فاتوهن كما تاتون اراضيكم التى تريدون ان تحرثوها من اى جهة شيتم لا تحظر عليكم جهة دون جهة والمعنى جامعوهن من اى شق اردتم بعد ان يكون المانى واحدا وهو موضع الحرث: *Uxores veſtræ ſunt ager vobis: ideſt loca ſativa vobis. Hæc autem eſt metaphora, quæ aſſimilat eas arvis ob ſimilitudinem ſeminis, quod jacitur intra vulvas earum, unde naſcitur proles. Quod autem dicitur: Accedite ad agrum veſtrum quomodocumque volueritis, eſt ſimilitudo: nimirùm: Accedite ad eas, quemadmodùm venitis ad agros veſtros, quos vultis arare, & ſerere, ex qua parte volueritis, abſque eo quòd prohibeatur vobis pars una magis quàm altera. Et ſenſus eſt: Coite cum illis per quam fiſſuram ſeu rimam volueritis, poſtquam locus, ad quem venitis, eſt unus; nempè locus ſeminationis*.

CCXXV. *Ne ponatis Deum ſcopum juramentis veſtris*] Arabica vox عرضة eſt *obſtaculum*, ſeu *impedimentum*. Gelal interpretatur نصبا *ſcopum* ſeu ſignum, in quod conjiciuntur ſagittæ: & explicat [بان] تكثروا الحلف به *itaut multiplicetis juramenta per eum*, ſcilicet Deum.

Quod juſtè agetis] Gelal. exponit negativè ان لا تبروا وتتقوا *quod non juſtè agetis, nec pii eritis* & addit: فيكره اليمين على ذلك ويسن فيه

الحنث ويكفر باحلافها على فعل البر ونحوه

فهى ... *deteſtatur igitur juramentum in* ... *& decernit in hoc eſſe perjurium, & impietatis damnat obſervare in his juramentum, ubi agitur de juſte agendo, & ſimilibus ad Dei obedientiam ſpectantibus*. Eodem modo exponit Jahias ex Alhaſano, qui ait hujuſmodi juramenta impia de non faciendis rebus juſtis, vel piis, aut à Deo præceptis, conſueta fuiſſe apud Meccanos idololatras: & citat dictum Mahumeti ad Abu Abdorahmanum filium Sa... ræ اذا حلفت على اليمين فرايت غيرها خيرًا منها فات الذي هو خير منها وكفر يمينك ... *ubi aliquid te facturum juraveris, & poſtea videris facere aliter, eſſe melius eo, quod juraſti, fac illud, quod eſt melius, & irrita juramentum jam factum*.

CCXXVI. *Ob dictum inconſideratum*] Gelal. وهو ما يسبق اليه اللسان غير قصد الحلف نحو لا والله بلى والله فلا اثم فيه ولا كفارة: *& hoc eſt, quod prævenit lingua, ſine interna intentione jurandi: ut cùm aliquis dicit: Non per Deum: Ita per Deum. Et in hoc non eſt iniquitas ſeu impietas*.

CCXXVII. *Illis qui juraverint &c.*] nimirùm debent uxoribus concedere quatuor menſes uſque ad novas nuptias cum alio viro. Quòd ſi hoc tempore voluerint cum illis reconciliari, & ad eas redire, ... poterunt, & Deus ignoſcet illis juramentum.

Sed juxta Gelaleddinum: هذا في المدخول بهن امّا غيرهن فلا عدّة لهن وفي غير الايسة والصغيرة فعدتهن ثلاثة اشهر والحوامل فعدتهن أن يضعن حملهن: *hoc intelligitur de illis, cum quibus conſumatum eſt matrimonium: nam cæteris non eſt præfixus terminus: Sed in illis, quæ non deſperant fœtum* (hæ ſunt quibus deſiit fluxus menſtruus, & habent annos lunares quinquaginta quinque, ſolares verò tres & quinquaginta, vel juxta alios, eæ quæ in prædicta ætate nunquam menſtrua paſſæ ſunt) *& in parvulis* (quæ ſcilicet nondum aptæ ſunt ad prolem) *conceditur ſpatium trium menſium. Prægnantes verò tandiu debent expectare, donec pariant*.

CCXXIX. *Neque licebit illis ut celent &c.*] Jahias ex Mogiahedo: لا يحلّ للمطلقة ان تقول انى حايض وليست بحايض او تقول انى حبلى وليست بحبلى او تقول لست بحايض او تقول لست بحبلى وهى حبلى لتبين من زوجها قبل ان تنقض العدة وتضيف الولد الى الزوج الثانى ولتستوجب الميراث اذا مات الرجل فتقول لم تنقض عدّتى وقد انقضت عدّتها والنفقة فى الحمل: *Non licet repudiatæ dicere, ſe habere menſtruum, ſi non habeat: vel ſe eſſe gravidam, ſi non ſit: (& è contrà:) ut ſeparetur à marito ſuo, antequam abſolvatur terminus menſium illi præſcriptorum, & pertineat proles ad maritum ſecundum, & ipſa adjudicet ſibi hæreditatem, cùm mortuus fuerit maritus, aſſerens, ſe non explevisſe terminum menſium, licèt re vera expleverit, unà cum expenſis temporis illius, quo fœtum utero geſtavit*.

Viris autem convenit habere ſuper eas gradum]. Nimirùm ut exponit Gelal. فضيلة فى الحق من وجوب طاعتهن لهم لما ساقوه من المهر والانفاق: *præcellentiam in eo, quod ſpectat ad debitum obedientiæ earum erga ipſos ob dotem & expenſas, quas illis tribuerunt*.

CCXXX. *Ne conſiſtere faciant terminos Dei*] Jahias حدود الله يعنى امر الله فى انفسهما وذلك انه يخاف من المراة فى نفسها اذا كانت مبغضة لزوجها فتعصى الله فيه ويخاف من الزوج ان لم يطلقها ان يتعدى عليها: *Terminus hoc loco ſignificat præceptum Dei circa utrumque. Quia poteſt timeri ex parte uxoris, cùm fuerit exoſa viro ſuo, ne propterea faciat aliquid contra præceptum Dei* (nempe odio habendo illum, vel mortem ei moliendo). *Ex parte autem viri timeri poteſt, ne, non dimittat eam* (ſed retineat invitam, vel exoſam) *transgrediatur ad aliquod malum contra eam*.

Ob id quo uxor ſe redemerit] Gelal. من المال ليطلقها: *dando pecunias* (ſeu relaxando partem dotis marito) *ut dimittat illam*. In hoc enim neuter peccabit.

CCXXXVI. *de appetitione conjugii*] dictio Arabica خطبة ſignificat *expetitionem connubii, & connubium ipſum*, vel *ſponſalia*. Poteſt etiam accipi pro alloquutione, ſeu colloquutione, qua vir aperiat deſiderium ſuum mulieri ducendi eam in uxorem: cujus rei Gelal hoc ponit exemplum: انك لجميلة ومن يجد مثلك وربّ راغب فيك. *tu ſanè lepida ac pulchra es: & quis reperire poſſit tibi ſimilem? Teſtor Deum me ardere deſiderio tui*.

CCXXXIX. *Et orationem mediam*]. Jahias سُيل رسول الله عن الصلاة الوسطى فقال هى صلاة العصر الذى فرض فيه نبى الله سليمان: *interrogatus fuit Propheta Mahumetus, quænam eſſet oratio media. Et reſpondit, eſſe orationem pomeridianam, quam inſtituit Salomon Propheta Dei*. Gelal هى العصر او الصبح او الظهر او غيرها: *eſt oratio pomeridiana, vel matutina, vel meridiana vel alia*.

REFUTATA.

I. MAhumetus in conceſſione Veneris liberaliſſimus, in vini, ludique interdicto rigidiſſimum ſe oſtendit. A vino, ac ludo, virtutis cauſa, & præſertim ad carnis libidines frænandas, abſtinere, laudabile eſt. Fecerunt, & faciunt hoc plures etiam ex noſtris. Hæc eadem verò, vel quia ſuapte natura mala ſint, vel quia aliquorum malorum cauſa aliquandò exiſtant, abſolutè damnare, intolerabilis amentia eſt.

Notandum verò, Mahumetum non fuiſſe primum erroris hujus auctorem. Fuerunt enim primò hæretici quidam, qui teſte S. Auguſt. l. de Hæreſ. c. 4. adeò temperantiæ amatores ſe profitebantur, ut vinum omninò damnarent, tanquam illi repugnans; Quamobrem ne in ſacrificio quidem Miſſæ eo uti volebant, ſed puram tantummodò aquam adhibebant. Propterea Aquarii dicti ſunt. Contra hos ſcribit D. Thomas 3. p. q. 74. Præterea fuerunt alii nomine Cathari, ſeu Cathariſtæ è ſecta Manichæorum, de quibus item S. Auguſtinus in l. de hæreſ. c. 46. Hi propterea à vino abſtinebant, licèt uvis veſcerentur, quia aſſerebant, vinum eſſe fel Diaboli. Similes his fuere quidam nomine Encratitæ diſcipuli cujuſdam Tatiani circa annum Domini 178.: qui docebant vinum nullo pacto bibendum eſſe, quia vitis ope terræ & ſatanæ illud produxiſſet: atque etiam quia in veteri lege Nazaræis illud prohibitum fuiſſet. De his etiam S. Auguſtinus Irenæus, & alii. Cur autem Mahumetus hoc idem in Alcorano ſuo pro lege ſtatuerit variæ afferuntur cauſæ. In doctrina Mahumeti ab Hermanno quodam ex Arabico in latinum translata, quæ habetur in libro Alcorani Tiguri impreſſo anno 1550; qui liber apud Mahumetanos habetur pro ſacro, divinæque auctoritatis, affertur ab eodem Mahumeto hujuſmodi ratio, enarrando fabulam eamdem, vel ſimilem illi, quam ſuperiùs retulimus. *Erant Angeli duo Arot & Marot, miſſi olim à Deo de Cœlis in terram, pro gubernando, & inſtruendo genere humano, tribus his interdictis: ne occiderent: ne injuſtè judicarent: ne vinum biberent. Multo itaque tempore ſic habito, cùm noti eſſent judices per univerſum orbem, venit eis die quadam mulier præ cunctis fœminis omninò pulcherrima cauſam habens adverſus maritum. Quæ ut parti ſuæ accommodaret Judices, invitavit ad prandium. Sequuntur. Illa ſatagens, convivantibus inter epulas & pocula vini apponit. Adſtat miniſtrans: offert crebrò, inſtat ut ſumant. Quid plura? Vicerunt blanditiæ mulieris. Inebriati poculis, in hoſpita formoſa incaluerunt. Victi, concubitum poſtulant. Spondet ea conditione, dum alter verbum doceat, per quod aſcendebant Cœlos: alter per quod deſcendebant. Placet conditio. Cùm ergo didiciſſet, elevata eſt ſubitò, & aſcendit Cœlos. Quòd cùm videret Deus, explorata cauſa, poſuit eam Luciferum, pulcherrimam inter ſtellas, ut fuerat inter fœminas. Illis autem judicium vocatis, propoſuit Deus, ut eligerent inter pœnam hujus ſæculi, & pœnam alterius. Elegerunt hanc. Depenſi ſunt ergo per catenas ferreas, demiſſis capitibus in puteo Babel, uſque in diem Judicii.* Alii alias cauſas afferunt, ſed omnes æquè nugatorias. Ego exiſtimo veram rationem, ob quam Mahumetus vini, atque aleæ uſum ſuis prohibuerit, fuiſſe, ut eoſdem promptiores ac paratiores ad præliandum haberet. Cùm enim gens illa immoderatè vino, ludoque indulgeret, ac facillimè ſe inebriaret, non poterat ita expedita eſſe ad bellum, ut ipſe cupiebat: imò inter eos ſæpè diſſidia, rixæ, ac cædes propter hoc oriebantur. Huc accedit, non ſine multo diſpendio, ac difficultate vinum ad prælia portari potuiſſe: aquam verò facillimè ubique reperiri. Hujuſmodi auſteritate non uſus eſt Mahumetus cum ſuis circa mulieres, quia Mahumetani illas ſecum non ducunt, ſaltem univerſaliter, cùm ad bella proficiſcuntur.

Quòd autem vinum ex ſe, ſuaque natura malum non ſit, manifeſtè patet: quia apud omnes penè nationes, etiam veræ religionis cultrices, ſemper fuit in uſu (imò & Mahumetus ipſe illud per aliquod tempus ſuis conceſſit, ut patet ex Alcorano): quippe ad multa utiliſſimum, ac propè neceſſarium. Sacræ etiam Scripturæ, præſertim Pentateuchus, vinum ſæpiſſimè laudant, & commendant. Et Melchiſedec Rex Salem Abrahæ victori vinum obtulit, neque hic illud recuſavit. Quamobrem non niſi impiè vinum damnat Mahumetus, qui ſe Abrahæ ſectam ſequi profitetur. Iſaac quoque bibit vinum à Jacob filio oblatum Geneſ. cap. 27. ubi idem Iſaac inter alias benedictiones abundantiam vini ipſi Jacob precatus eſt verbis illis: *Frumento & vino ſtabilivi eum.* Voluit præterea Deus Optimus Maximus in ſacrificiis ſibi oblatis vinum adhiberi; quod biberent Sacerdotes, ut patet Exodi cap. 29. Levit. cap. 15. & alibi. Chriſtus ipſe non ſolùm bibit vinum, ſed aquas etiam in vinum convertit, ut alii bibere poſſent; quemadmodùm refert S. Joan. cap. 2. Et Sacrificium novæ legis in pane, vinoque inſtituit. Nulluſque ferè in tota ſacra ſcriptura eſt liber, in quo vini uſus moderatus non approbetur. Quamobrem ergo Mahumetus vinum condemnat ac prohibet? Rationem reddit Alcoranus prorſus irrationabilem. Quia, inquit, licèt in eo magna ſit utilitas, majus tamen damnum reperitur. Verùm non ex vino, ſed ex hominum intemperantia hoc damnum procedit. Etiam ex pulchritudine, ex membris generationis, ex auro & argento, & ex aliis multis majora fortaſsè mala, atque incommoda plura proveniunt, quàm bona. Non tamen hæc damnanda, vel auferenda ſunt: ſed immoderatus, atque inordinatus illorum uſus cohibendus. Nego tamen abſolutè in vino majus malum, quàm bonum reperiri. Nam, exempli cauſa, hìc Romæ (& idem alibi) ubi ſunt ſupra centum millia hominum bibentium vinum; ut duo vel tria millia quotidie ab immoderato ejus

jus ... lætantur: cæteri omnes nutriuntur, roborantur, & meliùs ad labores ſubeundos, ad literarum ſtudia excolenda, & ad alia opera ...untur. Multi etiam ægroti, vel ægri, & ... ſenes, vini ope recreantur, & ſalutem, vel robur conſequuntur. Quamobrem præcepit Salomon, vel potiùs Deus per Salomonem in Proverbiis cap. 31. *Date ſiceram mœrentibus: & vinum his, qui amaro ſunt corde. Bibant & obliviſcantur egeſtatis ſuæ: & laboris ſui non recordentur ampliùs.*

Sed Mahumetus non tantùm ob hanc rationem vinum prohibet: verùm etiam quia, intrinſecùs malum, & diaboli inventum, abominabile, & fortaſsè juxta Encratiſtarum errorem, fel diaboli eſſe exiſtimat. Sic enim habet in Sura de Menſa. ان الخمر والميسر رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه

Profectò vinum, & alea ſunt abominatio ex opere Satanæ: itaque fugite illa. Quibus in verbis, ut exponit Jahias جاء بتحريمها قليلها وكثيرها *prohibet illud tàm in magna, quàm in parva quantitate:* itaut eluſoria prorſus ſit gloſſa ejuſdem Jahiæ, Gelalis, & aliorum, dum limitant hanc prohibitionem tantummodò ob nimium ſtudium, & applicationem ad vinum. Mahumetani tamen hanc Prophetæ ſui legem flocci facientes, utpotè ſano homine indignam, in vino bibendo ſibi benigniùs indulgent, & avidiùs, quàm noſtrates homines illud ingurgitant. Sed quid mirum Moſlemos in hoc Prophetæ ſuo adverſari, cùm ipſe ſibi contrarius appareat? Hìc, & in Sura de Menſa, vinum prohibet, & execratur: & tamen in Sura de Ape, manifeſtè concedit uſque ad ebrietatem his verbis. ومن ثمرات النخيل والاعناب تتخذون منه سكرا ورزقا حسنا ان في ذلك لاية لقوم يعقلون & de *fructibus palmarum, & uvarum percipitis ebrietatem, & victum bonum ſanè in hoc quidem eſt ſignum* (idest argumentum divinæ providentiæ) *iis qui intellectu præditi ſunt.* Proculdubio fructus uvæ, ex quo quis inebriatur, non eſt niſi vinum; hoc eſt argumentum *divinæ providentiæ: ergo impoſſibile eſt eſſe abominationem ex opere Satanæ. Huc accedit Mahumetum, & ejus aſſeclas ponere inter Paradiſi delicias* vinum, imò flumina vino manantia; ergo vinum non poteſt eſſe natura ſua malum. Quamobrem fruſtra recurrunt hìc Moſlemi ad Abrogatum, & Abrogantem, cùm agatur de duabus propoſitionibus æternæ veritatis inter ſe pugnantibus.

Quod autem dixi de vino, idem ferè de ludo alearum, latrunculorum, & aliis hujuſmodi dici poteſt. Nam ſi hi moderatè, & ſine fraude, ac dolo malo, vel alia circumſtantia viciante exerceantur, non ad culpam, ſed ad virtutem Eutrapeliæ pertinere cenſentur, neque eſt natio ulla tàm barbara & agreſtis, quæ aliquo ex hujuſmodi ludis non delectetur. Sed vide quæ tàm de vino, quàm de ludo dicta ſunt in Prodr. p. 4. cap. 14. pag. 37.

II. Non minùs in menſtruo, quàm in vino & ludo ſcrupuloſus eſt Mahumetus. Sed in hoc non videtur omninò damnandus, cùm Deus ipſe in Levitico cap. 20. commercium viri cum muliere tempore menſtrui, ſub pœna capitali prohibuerit. *Qui coierit* (inquit) *cum muliere in fluxu menſtruo &c. interficientur ambo de medio populi ſui.* Ex gravitate pœnæ, & ex eo, quòd hujuſmodi præceptum ibi reponatur cum aliis præceptis legis naturalis, nonnulli etiam ex noſtris Theologis exiſtimant, accedere ad uxorem tempore menſtrui, grave eſſe delictum. Communior tamen ſententia eſt, vel nullum, vel veniale tantùm in hoc eſſe peccatum; & præceptum illud ad ceremonialia tantùm pertinere, quorum nonnullis etiam capitalis pœna pro tranſgreſſoribus adjungitur.

III. Quid verò dicemus, de præclara illa ſanctione, qua ſtatuit, *Uxores eſſe viris ſuis agros ad ſerendum: & eoſdem poſſe liberè accedere ad eas, quomodocumque: quandocumque: & undecumque voluerint?* Non temerè arguunt hinc plures ex noſtris, Mahumetum concedere ſuis Venerem præpoſteram: certè illius verba ita ſonant, licet Interpretes Moſlemi conentur eum ab hoc crimine vindicare. Dices; Immediatè antè præmitti: *Accedite ad eas ex unde præcepit vobis Deus;* nempè, ut exponunt *Jahias, Gelal, & alii, à parte anteriori,* ſeu per cunnum. Sed hoc non obſtat, quia *non eſt certum, verſum hunc non fuiſſe abrogatum per* ſubſequentem, imò patet fuiſſe abrogatum, cùm non negent expoſitores, imò potiùs conſentiant verſum ſequentem fuiſſe traditum poſteriùs. Deinde, verba illa, *ex unde præcepit vobis Deus;* ambigua ſunt; nec enim in Alcorano invenitur, Deum circa hoc aliquid præcepiſſe, ſed ſolùm ut accedant ad mulieres undecumque: & quomodocumque voluerint:

Videtur itaque hìc Mahumetus concedere inter conjugatos Venerem præpoſteram: & ita intellexit prædicta verba Mahumetus ipſe, & primi illius ſocii, & alii deinceps in praxi obſervavere, donec recentiores convicti, ut puto à noſtris de hujus legis turpitudine, & ſpurcitia; Alcorani verba in honeſtiorem ſenſum detorquere conati ſunt. Audiamus circa hoc S. Petrum Paſchaſium Epiſcopum Giennenſem, & Martyrem, qui hiſtoriarum Mahumetanarum, utpotè inter Mahumetanos natus, & uſque ad mortem, quam ab iis pertulit, commoratus, erat peritiſſimus: titulo primo de hiſtoria Mahumetanica cap. 4. n. 36 *Quarta facultas* (inquit) *& licentia à Mahumeto conceſſa, eſt valdè vilis, & ignara, quia evidenter naturæ opponitur, & contrariatur. Legitur enim in Maurorum libris, quòd aliqui illorum Mahumetum interrogaverunt: Si licitum illis eſſet & conceſſum, relicta concipiendi natura, uti ſuis mulieribus ad nutum voluntatis ipſorum. Et reſpondit Mahumetus: Veſtræ mulieres ſunt ager veſter: ſeminate ubicumque vobis placuerit. Unde ipſemet Mahu-*

metus in diebus menſtrualibus ſuarum mulierum, utebatur illis vaſe præpoſtero. Et ſic Axa uxor illius (hanc Axam, ſeu Aiſam duxit adhuc ſeptennem, & cognovit eam novennem) *circa hoc dedit contra Mahumetum teſtimonium peſſimum, & vile, ſic dicens: Mahumetus mihi juſſit meam operire naturam, quando volebat coire mecum tempore menſtrui. Et inſuper Maymona uxor illius dixit: quòd quando Mahumetus cum aliqua ex ſuis mulieribus cubare volebat, jubebat illam, quæ tunc habebat menſtruum, quòd naturam ſuam cooperuiſſet, panniſque etiam eam comprimeret, & tunc utebatur illa. Et circa hanc materiam Maurus quidam illum interrogavit dicens: Quid faciam, quando mea eſt in menſtruis uxor? Et reſpondit illi Mahumetus: Comprime ſuper ejus naturam femoralia illius (nam femoralibus utuntur mulieres Mahumetanæ): & reliquis ejus membris, ſeu corporis partibus, ſcito te pro tua voluntate uti poſſe.* Hæc ſanctus Martyr.

Dices: Mahumetum in Alcorano improbare hujuſmodi ſcelus. Reſpondeo, improbare quidem, ſed inter maſculos tantùm; ut inferiùs patebit: nunquam autem inter conjuges.

Verùm, ut benignam, licèt violentam Moslemorum expoſitionem admittamus: videturne præceptum honeſtati, ac modeſtiæ conſentaneum, ut maritus utatur uxore, quantumvis ad prolem ſuſcipiendam, undecunque, & quomodocumque libido ſuggeſſerit? Quænam hæc tanta turpitudo? Quæ belluina rabies rei venereæ? Præſcribitne Mahumetus leges ſuibus, an hominibus? Suntne hæc præcepta digna Alcorano illo, qui fingitur à Throno Dei delapſus ad directionem hominum, & ad normam totius ſanctitatis & honeſtatis? Verùm quemadmodùm *laudibus arguitur vini vinoſus Homerus*: ita ex approbatione uſus conjugalis tàm ſpurci, immundi, ac luxurioſi, & ex tàm frequenti tractatione de mulierculis, earumque uſu, valdè mulieroſus, ac luxurioſus arguitur Mahumetus: & talis fuit proculdubio, qui ut in ejus vita ſcribit Iſmael filius Aly وكان يقول ان الله جعل لذتي في النساء والطيب وجعل قرة عيني في الصلاة *dicere ſolebat: Deus poſuit delectationem meam in fœminis, & ſuavibus odoribus: & poſuit tranquillitatem oculi mei in oratione.* Hæc ſcilicet ſatis bellè inter ſe conveniunt. Hæc eſt Impoſtoris verſutia: turpitudinem ſuam, ſuæque legis obſcœnitatem oratione, timore Dei, noviſſimorum commemoratione, & aliis hujuſmodi cohoneſtare. Vide alia circa hoc in Prodr. p. 4. cap. 2. pag. 6. & cap. 26. pag. 70.

IV. Jurare, ſe nolle eſſe juſtum, aut nolle Deum timere, eſt juramentum ex ſe malum, impium, & prorſus illicitum. Quamobrem ſtultè præcipit Mahumetus, hæc juramenta non eſſe multiplicanda, cùm ne ſemel quidem poſſint ſine magno piaculo uſurpari. Nam qui vetat alicui, ne aliquid multiplicet; non vetat ne ſemel, aut iterum præſtet. Quamvis autem juxta aliquorum explicationem poſſent verba Alcorani aliquatenùs excuſari: non tamen video quomodò excuſari poſſint illa, quibus aſſerit, Deum non puniturum eos, qui temerè inconſideratè juraverint, divinum nomen ad res falſas, aut injuſtas aſſumendo. Concedo ſanè ob deliberationis defectum, id non eſſe peccatum grave: at nullum eſſe peccatum, nec à Deo ullo modo puniendum, falſum omninò eſt. Repugnat enim divinum præceptum Exod. cap. 20. *Non aſſumes nomen Domini Dei tui in vanum. Nec enim habebit inſontem Dominus eum, qui aſſumpſerit nomen Domini Dei ſui fruſtra.* Qui autem falsò, vel ocioſè jurat, vel injuſtè; quamtumvis indeliberatè & inconſideratè hoc faciat: aſſumit nomen Domini Dei ſui fruſtra: ergo Dominus illum inſontem non habebit. Porrò inconſideratio, & præcipitatio in falſa jurando, ſicut etiam in cæteris rebus malis, non excuſat prorſus à culpa, & conſequenter neque à pœna. Unuſquiſque enim tenetur cautus eſſe tàm in factis, quàm in verbis, ne quid agat, aut loquatur contra rationem: præſertim verò ubi agitur de juramento. De hoc vide plura alia in Prodr. p. 4. cap. 19. pag. 46. ubi oſtenditur quàm parvi faceret Mahumetus juramenta.

V. In eo verò, quòd libellum repudii Mahumetus concedit, Pentateuchi eumdem concedentis auctoritate ſeſe fortaſſè tuebitur. Verùm Euangelii major auctoritas illi adverſatur. Chriſtus enim Matthæi cap. 19. libellum hunc repudii improbavit: & iis, qui Moyſis auctoritatem opponebant, reſpondit: *Moyſes ad duritiam cordis veſtri permiſit vobis dimittere uxores veſtras: ab initio autem non fuit ſic. Dico autem vobis, quia quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur.* Eſſe autem repudium contra jus naturæ ſecundarium, & alia bona, de quibus diximus in Prodromo, nullus, ut opinor negabit: alioquin nunquam Chriſtus Dominus illud tàm ſeverè prohibuiſſet. Sed vide quæ uberiùs dixi in Prodr. p. 4. c. 20. pag. 49.

VI. Verùm nequaquam tueri ſe poterit Mahumetus Pentateuchi auctoritate, dum vetat mulierem bis ab uno marito repudiatam poſſe iterùm ab eodem recipi, niſi anteà alteri viro ſeſe proſtituerit: & mulierem etiam ſemel tantùm repudiatam, & ab altero viro cognitam iterùm primo viro nubere poſſe decernit, ſi à ſecundo repudiata ſit. Hoc ſanè eſt contra Pentateuchum Deuter. cap. 24. ubi ita præcipitur de muliere ſemel à viro repudiata: *Cùmque egreſſa alterum maritum duxerit, & ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudii, & dimiſerit de domo ſua, vel certè mortuus fuerit: non poterit prior maritus recipere eam in uxorem, quia polluta eſt, & abominabilis facta eſt coram Domino, ne peccare facias terram tuam.* En tibi Prophetam illum, qui Pentateuchum & Euangelium toties commendat, ac ſervandum eſſe affirmat. Abutitur nimirùm Pentateucho & Euangelio, ea deſumens ex utroque, quæ in rem ſuam tantummodò facere videntur. Nemo non videt quàm juſtè Deus optimus Maximus per Moyſem ſtatuerit, ne repudiata, ubi alteri viro nup-

[illegible] ad primum poſſit redire. Hinc enim ſequerentur iræ, rixæ, inimicitiæ, & alia ſexcenta [illegible] magna quoque facilitas uxores repudiandi [illegible] adeſſet ſpes iterùm eas reducendi. Poſ[illegible]tereà mulier anſam repudio præbere, [illegible] cum aliquo amaſio libidinem ſuam poſſet [illegible] cum ſpe iterùm ad priorem maritum [illegible]ndi; & propterea ſecundo marito necem [illegible]ſè moliretur. Hæc omnia incommoda, quæ [illegible] divinum præceptum caventur, per Mahu[illegible]icam legem invehuntur.

Præterea eſt prorſus contra omnem ratio[illegible], lumenque naturæ, ut non poſſit primus vir uxorem bis repudiatam recipere, niſi illa alteri viro ſeſe proſtituerit. Mahumetus ſcilicet plus ſapit, quàm Deus. Honeſtius igitur erit uxorem ſuam ab altero ſubactam, quàm intactam, maritalis thori conſortio iterum ad[illegible]re. Neque ſatis eſt, ſi dicant Moslemi, concubitum illum cum alio viro eſſe verum conjugium. Nam cùm conjugii effectus ſit unio inter duo (ut habetur Geneſ. cap. 2. *Relinquet homo patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una*. Seu ut eſt in fontibus Hebraicis & Græcis, *in carnem unam*, vel ut habent Arabica Romæ impreſſa جسدا واحدا *caro una*) Alcoranus omninò huic fini repugnat, dum vetat, ne fœmina poſſit uniri cum uno viro, niſi prius cum altero uniatur. Unio quippe cum uno unioni cum altero adverſatur, ut apparet quotidie in viris, qui aliam fœminam præter ſuam uxorem: & in fœminis, *quæ alium virum præter* [illegible] conjugem ſemel deguſtaverunt. Sed certum eſt hoc non eſſe verum matrimonium, ſed meram copulam fornicariam & adulterinam in fraudem ipſius matrimonii. Uſus enim hujus legis hodie eſt hujuſmodi. Qui uxorem bis repudiatam cupit iterum recipere, ſi tamen illa recipi velit, advocat aliquem, qui ipſi adlibuerit, eamque illi proſtituit: ac deinde ſtatim eam recipit tertiò in uxorem. Ita refert teſtis oculatus Auctor hiſtoriæ Imperii Othomanici: qui etiam narrat hujus rei lepidiſſimum factum. Cùm enim Moslemus quidam jam ſecundò uxorem repudiaſſet, ac deinde facti pœnituiſſet, ſtatim requiſivit eam [illegible] iterùm ſua eſſe vellet. Annuit fœmina. Ille verò, utpote ſcrupuloſus ut Alcoranicæ legi ſatisfaceret, juvenem quemdam lepidum ac robuſtum amicum ſuum accerſivit, rogavitque eum, ut coram ſe cum repudiata uxore concumberet. Fecit ille, & quidem non illibenter. Cùm verò deinde maritus eam, utpote jam ſui juris factam, repoſceret: Satis bene, inquit illa; me habebo cum hoc juvene. Vade tu & vale; aliamque tibi uxorem quære præter me. Hoc prætextu utuntur fœminæ Mahumetanæ ad explendas libidines ſuas, curantes variis artibus repudium geminatum à viris, à quibus ſciunt ſe amari, ut poſſint alicujus amaſii deſiderio inſervire, ſcientes hoc eſſe neceſſarium ad hoc, ut poſſint à viris ſuis tertiò revocari, quod non ignorant illos certiſſimè eſſe facturos.

Sed perſtant Moslemi hoc eſſe verum matrimonium: (Saltem juxta pecuinum ipſorum uſum, quo matrimonia ad certum tempus ineunt, præſertim in peregrinatione Meccana, & deinde diſſolvunt, remanente utroque conjuge in ſua libertate; id quod rationi prorſus naturæque repugnat.) meritò tamen hoc fieri in pœnam levitatis, & inconſtantiæ mariti. Sed contra, quia hìc major propè fit injuria uxori, quàm marito, dum cogitur, ut ad primum maritum poſſit redire, ſe alteri proſtituere. Quid enim deliquit mulier, ſi vir injuſtè & ſine ejus culpa ſecundò eam repudiavit? Si verò hic juſtè eam à ſe rejecit, non debet innocenter puniri ipſe cum tanto probro ſuæ uxoris. Non deerant aliæ pœnæ congruæ &, honeſtæ, quæ vel mariti, vel uxoris inconſtantiæ poſſent imponi. Poſtremò per hanc Alcoranicam ſanctionem, lata via aperitur ad ſexcentas fraudes in matrimoniis celebrandis. Vide quæ de hoc dixi in Prodr. p. 4. c. 2. pag. 7.

VII. Nec prætermittendum eſt valde benignum ac pium erga amoris morbo laborantes ſe oſtendere Mahumetum; ipſe quippe eodem morbo inſaniens, in ore eorum *amatoria propemodum collocat verba, quibus illi idola ſua alloquantur. Hoc nimirùm* deerat propheticæ gravitati, ut Amaſiorum, & Amaſiarum pædagogum, ſeu potius lenonem Mahumetus ſeſe exhiberet, liberam eis ex Dei juſſione facultatem concedens; ut amatoriis inter ſe nugis utantur, quibus in comœdiis Pamphilos & Chæreas uti legimus, & videmus.

VIII. Poſtremò non eſt prætermittenda ſtultitia Mahumeti v. 236. ubi deterrens ſuos, ne divinas juſſiones circa connubia violarent, eò quòd Deus perſpicit intima cordium: atque ideò cavere debeant ab eo, ejuſque indignatione: concludit: *Scitote Deum eſſe indulgentem ac mitem*. Quæ verba appoſuit, non quia rei convenirent, ſed tantummodò ut periodum rythmo concluderet Id quod in aliis plurimis Alcorani periodis facere conſuevit. Nec minori oſcitantia v. 219. repetit idem quod ſuprà finxerat ſibi à Deo dictum fuiſſe, nempe: *Interrogabunt te, quidnam debeant erogare in eleemoſynam*. Sed fortaſſè hoc fecit, quia ab aliquo è ſuis aſſeclis commonitus fuerat, ſe ſuperiùs non reſpondiſſe ad rem; ac propterea voluit hìc ineptiam ſuam corrigere.

TEXTUS ALCORANI.

ألم تر إلي الذين خرجوا من ديارهم وهم ألوف حذر الموت فقال لهم الله موتوا ثم أحياهم إن
الله لذو فضل علي الناس ولكن أكثر الناس لا يشكرون ۞ 245 وقاتلوا في سبيل الله
واعلموا أن الله سميع عليم ۞ 246 من ذا الذي يقرض الله قرضا حسنا فيضاعفه له أضعافا كثيرة
والله يقبض ويبسط وإليه ترجعون ۞ 247 ألم تر إلي الملإ من بني إسرائيل من بعد موسي إذ قالوا
لنبي لهم ابعث لنا ملكا نقاتل في سبيل الله قال هل عسيتم إن كتب عليكم القتال
ألا تقاتلوا قالوا وما لنا ألا نقاتل في سبيل الله وقد أخرجنا من ديارنا وأبنائنا فلما كتب عليهم
القتال تولوا إلا قليلا منهم والله عليم بالظالمين ۞ 248 وقال لهم نبيهم إن الله قد بعث لكم
طالوت ملكا قالوا أني يكون له الملك علينا ونحن أحق بالملك منه ولم يوت سعة من المال قال
إن الله اصطفاه عليكم وزاده بسطة في العلم والجسم والله يوتي ملكه من يشاء والله واسع
عليم ۞ 249 وقال لهم نبيهم إن آية ملكه أن يأتيكم التابوت فيه سكينة من ربكم وبقية
مما ترك آل موسي وآل هرون تحمله الملائكة إن في ذلك لآية لكم إن كنتم مومنين ۞
250 فلما فصل طالوت بالجنود قال إن الله مبتليكم بنهر فمن شرب منه فليس مني ومن لم
يطعمه فإنه مني إلا من اغترف غرفة بيده فشربوا منه إلا قليلا منهم فلما جاوزه هو والذين آمنوا
معه قالوا لا طاقة لنا اليوم بجالوت وجنوده قال الذين يظنون أنهم ملاقوا الله كم من فية قليلة
غلبت فية كثيرة بإذن الله والله مع الصابرين ۞ 251 ولما برزوا لجالوت وجنوده قالوا ربنا أفرغ
علينا صبرا وثبت أقدامنا وانصرنا علي القوم الكافرين ۞ 252 فهزموهم بإذن الله وقتل داود
جالوت وآتاه الله الملك والحكمة وعلمه مما يشاء ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لفسدت الأرض
ولكن الله ذو فضل علي العالمين ۞ 253 تلك آيات الله نتلوها عليك بالحق وإنك لمن
المرسلين ۞ 254 تلك الرسل فضلنا بعضهم علي بعض منهم من كلم الله ورفع بعضهم درجات
وآتينا عيسي ابن مريم البينات وأيدناه بروح القدس ولو شاء الله ما اقتتل الذين من بعدهم من
بعد ما جاءتهم البينات ولكن اختلفوا فمنهم من آمن ومنهم من كفر ولو شاء الله ما اقتتلوا
ولكن الله يفعل ما يريد ۞

VERSIO LATINA.

244. AN non reſpexiſti ad eos, qui egreſſi ſunt de habitationibus ſuis, & ipſi *erant multa* millia, *ob* timorem mortis? Dixitque illis Deus: Morimini. Deinde vivere fecit eos *iterum*: quippe Deus ſanè præditus *eſt* libera-

litate

[illegible] ergo homines. Sed plerique hominum non agunt gratias. 245. Et pugnate in ſemita Dei: & ſcitote, quòd Deus *eſt* audiens, ſciens. 246. Quis *eſt* ille, *qui* fœneret Deo fœnus pulchrum, *dilargiendo facultates ſuas pro tuenda illius lege*? Profectò duplicabit illud ei duplicationibus multis. Deus autem contrahit & extendit *manum ſuam negando, vel concedendo opes cui vult*: & ad eum ducemini *in die judicii*. 247. An non reſpexiſti ad conventum ex filiis Iſrael poſt Moyſen? Cùm dixerunt Prophetæ *Samueli, qui erat* ipſis: Conſtitue nobis Regem, *ut* pugnemus in ſemita Dei. Reſpondit *illis Propheta*: An propè eritis, ſi ſcriptum fuerit ſuper vos bellum, ut non pugnetis? *(ideſt an ſi pugnandum ſit, pugnam recuſabitis?)* Reſponderunt: Et quid *cauſæ erit* nobis, ut non pugnemus in ſemita Dei? Et jam ejecti fuimus ex habitationibus noſtris, & *ſpoliati* filiis noſtris. Cùmque ſcriptum fuiſſet ſuper eos bellum, terga verterunt, præter paucos ex ipſis: & Deus *erat* ſciens in Iniquos. 248. Et ait illis Propheta eorum: Certè Deus jam conſtituit vobis Talut *(ideſt Saul)* regem. Reſponderunt: Quomodò erit illi regnum ſuper nos, & nos meliores ju[illegible] *ſumus* in regno, quàm ille: neque donatus fuit amplitudine ex opibus? Dixit *Samuel*: Certè Deus elegit eum ſuper vos, & auxit eum extenſione in ſcientia & corpore. Deus autem affert regnum ſuum cui vult: & Deus *eſt* amplus, ſciens. 249. Et *cùm poſtulaſſent aliquod ſignum ad confirmationem hujus rei*, dixit *eis* Propheta eorum: Certè ſignum regni ejus *erit*, quòd veniat ad vos Arca: in ea *erit vobis* quieta ſecuritas à Domino veſtro; & reliquiæ ex eo, quod reliquit familia Moyſis, & familia Aaron. Portabunt eam Angeli. Utique in hoc ſanè *erit* ſignum vobis, ſi eſtis credentes. 250. Cùm autem diſceſſiſſet Talut cum militibus *ex Hieroſolymis tempore magni caloris, & illi ſiti affligerentur*, dixit: Utique Deus probaturus *eſt* vos in flumine. Qui enim biberit ex eo, non erit ex me. Qui verò non guſtaverit illud, utique hic *erit* ex me; præter illum, qui hauſerit hauſtum *unum tantùm* cum manu ſua. *Biberunt* igitur ex eo præter paucos ex illis. *Cùmque pertranſiſſent illud ipſe, & ii qui crediderant cum eo; dixerunt illi, qui largius biberant*: Non *eſt* fortitudo nobis hodie contra Galut *(ideſt Goliam)* & milites ejus: Dixerunt qui *parcius bibentes* putabant, quòd ipſi occurſuri *eſſent* Deo *in die reſurrectionis*: Quot de exercitu pauco *(ideſt quoties parva manus militum)*, vicit exercitum multum per voluntatem Dei? & Deus *eſt* cum ſuſtinentibus. 251. Et poſtquam prodierunt in aciem contra Galut, & milites ejus, dixerunt: Domine noſter, effunde ſuper nos patientiam, & firma pedes noſtros, & auxiliare nobis contra gentes infideles. 252. Itaque profligaverunt illos per voluntatem Dei: & occidit David Galut. Et dedit illi Deus regnum & ſapientiam: & docuit eum de eo, quod volebat. Quòd ſi non coercuiſſet Deus homines, alios eorum per alios; certè corrupta fuiſſet terra *(nimirum infideles prævaluiſſent contra fideles, & deſtruxiſſent loca eorum ſacra)*. Sed Deus præditus *eſt* liberalitate ſuper Mundos *(ideſt erga omnes creaturas)*. 253. Iſta ſunt ſigna Dei: legimus ea ſuper te cum veritate: & tu quidem ſanè *es* ex Miſſis *à Deo*. * 254. Iſti ſunt legati: excellentes fecimus alios eorum ſuper alios. Ex iis aliquos alloquutus eſt Deus, & ſublimavit aliquos eorum gradibus: & dedimus Jeſu filio Mariæ argumenta clara *(ideſt vim faciendi miracula)*: & roboravimus eum ſpiritu ſanctitatis. Et, ſi voluiſſet Deus, non decertaviſſent inter ſe, qui *fuerunt* poſt eos *(ideſt legatos)* poſtquam venerunt ad eos argumenta clara *de veritate*. Sed diſcordes fuerunt, *ita volente Deo*. Igitur ex illis quiſpiam credidit, & ex illis quiſpiam incredulus fuit. Et, ſi voluiſſet Deus, non decertaviſſent inter ſe *circa religionem*: Sed Deus facit quod vult.

* الجزو الثالث
Pars Tertia

NOTÆ.

CCXLIV. AN non reſpexiſti ad eos &c.] Aſſerit Gelaleddinus hos fuiſſe قوم من بني اسرايل وقع عليهم الطاعون ببلادهم ففرّوا فقال لهم الله موتوا فماتوا ثم احياهم بعد ثمانية ايام او اكثر بدعاء نبيهم حزقيل فعاشوا دهرًا عليهم اثر الموت لا يلبسون ثوبًا الّا عاد كالكفن واستمرت في اسباطهم : *quoſdam de filiis Iſrael, in quorum regionem cùm peſtilentia incidiſſet, fugam inierunt: dixitque illis Deus: Morimini: & mortui ſunt. Deinde ſuſcitavit eos poſt octo, aut plures dies ad preces Prophetæ eorum Ezechielis: vixeruntque deinde plures annos. Apparebat autem in illis veſtigium mortis: neque induebant veſtem, quæ non evaderet nigra, ſicut pix Et perſeveravit hoc in nepotibus eorum.* Idem ferè habet Jahias ex auctoritate Cottadæ, qui aſſerit, hos fuiſſe octo millia, juxta Chalebium. Alii dicunt, fuiſſe quatuor millia, alii decem millia: alii triginta, vel quadraginta, vel ſeptuaginta millia. Totam fabulam fuſiùs narrat Iſmael filius Aly in Capite de Judicibus filiorum Iſrael his verbis ex Arabico fideliter tranſlatis. *Dixit Abu-Iſaac, & Thalebienſis. Mortuo Chaleb, & ejus filio, ſurrexit Judex Iſraelis Ezechiel filius Buzi, qui cognominabatur* ابن العجوز *Ebn-alagiuz* (ideſt filius vetulæ). *Nam cùm mater ejus ſterilis eſſet, & jam grandæva, poſtulavit illum à Deo, à quo & accepit. Ipſe autem eſt, cujus precibus Deus quoſdam jam fato functos ad vitam revocavit: de quibus dicitur in Alcorano: An non animum advertiſti ad eos, qui egreſſi ſunt ex habitationibus ſuis &c. Dicitur autem eos fuiſſe in Civitate quadam, quæ vocabatur Davardan, in quam venit peſtis: atque ideò multi eorum, qui eam incolebant, aufugerunt. Cùmque in amplam vallem deſcendiſſent, ibi Deo jubente mortui ſunt. Alii dicunt eos fugiſſe a bello pro religione ſuſcepto: quamobrem ad divinum Imperium ipſos, atque eorum jumenta interiiſſe. Egreſſi autem homines invenerunt cadavera eorum jam intumeſcentia, cùmque ea ſepelire cœpiſſent, non potuerunt omnia terræ mandare, ob eorum multitudinem. Quamobrem ſeptum circa ea ædificaverunt: quo à feris animantibus defenſarentur. Diſcrepant autem inter ſe Auctores circa numerum eorum. Alii enim faciunt tria millia, alii quatuor, alii octo, alii decem, alii triginta, alii quadraginta, alii demum ſeptuaginta millia. Corrupta ſunt autem cadavera, & oſſa tantummodò alba remanſerunt. Et egreſſus Ezechiel, cùm ſecus illa pertranſiret, flevit. Sed revelavit illi Deus, dicens: O Ezechiel, vociferare ad eos, & ego illos tibi ad vitam reſtituam. Cùmque id feciſſet Ezechiel, ſurrexerunt omnes ſimul in unam turbam & vixerunt plures annos, liberoſque genuerunt: & color mortis erat in faciebus eorum: & odor mortis in eis, eorumque poſteris perſeveravit. Alludunt tot fabulæ ad viſionem quamdam, quæ habetur apud Ezechielem cap.* 37.

CCXLVII. *Ad conventum*]. Vox Arabica الملاء ſignificat multitudinem, ſeu conventum multorum. Et nonnunquam accipitur pro principibus, ſeu proceribus. Et ita interpretatur Jahias الاشراف *nobiliores*, ſeu proceres.

CCXLVIII. *Et auxit eum extenſione in ſcientia & corpore*]. Nam, ut fingit Gelal: كان اعلم بني اسرايل يومئذ واجملهم واتمّهم خلقًا : *erat doctiſſimus filiorum Iſrael tunc temporis & pulcherrimus eorum, & perfectiſſimus conſtitutione naturæ.*

CCXLIX. *Signum regni ejus erit, quòd veniet ad vos Arca*] de Arca ita ſcribit hìc Gelal. الصندوق كان فيه صور الانبياء انزله الله على ادم فاستمر اليهم فغلبتهم العمالقة عليه واخذوه وكانوا يستفتحون به على عدوهم ويسكنون اليه ويقدمونه في القتال فيه بقية مما ترك ال موسى وال هرون اي تركاه هما وهو نعلا موسى وعصاه وعمامة هرون وقفيز من المن الذى كان ينزل عليهم ورضاض الالواح فحملته الملايكة بين السما والارض وهم ينظرون اليه حتى وضعته عند طالوت فاقروا بملكه وتسارعوا الى الجهاد فاختار من شبابهم سبعين الفا : *in Arca erant icones, ſeu figuræ Prophetarum. Demiſerat eam Deus è cœlo ſuper Adam, & pervenerat ad eos. Amalecitæ autem illis devictis, ceperunt eam. Per illam verò obtinebant victorias ex hoſtibus ſuis, & in ea habebant fiduciam, & præferebant eam ante ſe ad prælia. Erant in ea reliquiæ earum rerum, quas reliquerat familia Moyſis & Aaron: nimirùm, ſoleæ, ſeu crepidæ, & virga Moyſis, tiara Aaron, & vaſculum plenum manna illa, quæ pluerat ſuper eos, & fragmenta tabularum legis. Portaveruntque eam Angeli, ipſis videntibus, inter Cælum & terram, & depoſuerunt eam apud Talut: ideoque acquieverunt in regno ejus, & certatim properaverunt ad bellum. Elegit autem Talut ex juvenibus eorum ſeptuaginta millia.*

CCL. *Præter eos, qui hauſerint hauſtum unum*]. Gelal, & Jahias aſſerunt hos fuiſſe trecentos ac tredecim circiter.

CCLII. *Et docuit eum de eo, quod voluit*]. Gelal كصنعة الدروع ومنطق الطير : *cujuſmodi eſt ars faciendi loricas, & intelligentia locutionis volucrum.* Jahias exponit الوحي *revelationem.*

CCLIV. *Et roboravimus eum ſpiritu Sanctitatis*]: Gelal, & Jahias جبرايل يسير معه حيث سار : *Gabriele, qui ambulabat cum eo, ubi ille ambulabat.*

RE-

REFUTATA.

SI in eo, quod obſcuriùs innuit Alcoranus de illis millibus, qui peſtem fugientes, à Deo occiſi, & poſteà ſuſcitati ſunt, Mahumetanorum Gloſſas ſequamur, nihil ineptius, aut inſultius fingi poteſt. Nunquam enim Ezechiel fuit judex filiorum Iſrael: & tamen Abu-Iſaac, & Thalebienſis ponunt eum in numero judicum poſt Othonielem filium Caleb, qui fuit proximus Joſue. Ezechiel verò vixit in captivitate Babylonica poſt plura ſæcula. Quod autem habetur apud Ezechielem ipſum cap. 37. de cadaveribus, ſeu oſſibus mortuorum ad vitam revocatis, nihil facit ad rem: fuit enim illa viſio imaginaria, non autem aliquod factum reale, ut patet ex verbis ipſis Prophetæ. Quidquid autem ſit, nihil ferè habet commune cum chimæra Alcoranica.

II. Nec minùs fabuloſum ac falſum eſt, quod de Talut & de Galut, ideſt de Saule & Golia, confingitur. Primò enim contra ſacræ paginæ veritatem eſt, cùm Saul poſt ſuſceptum regnum prælium indixiſſet, Iſraelitas terga vertiſſe, aut pugnam detrectaſſe; ut patet ex lib. primo Regum Cap. 11. ubi indicto primùm prælio contra Ammonitas, ad unum Saulis nutum, *invaſit timor Domini populum, & egreſſi ſunt quaſi vir unus*: nec ullus legitur ibi terga vertiſſe, ſed omnes viriliter pugnaſſe, ac victoriam retuliſſe. Quòd verò deinde aliàs fugerint, non favet Alcorano, in quo ſermo eſt de primo illo experimento, circa factam ab Hebræis de pugnando promiſſionem.

III. Deinde gratis omninò, & citra omnem veritatem dicitur, ad confirmandum regnum Saulis, delatam fuiſſe ab Angelis Arcam Teſtamenti, quæ ab Amalecitis ſublata fuerat: & tot alia figmenta ab Expoſitoribus Moslemis ſuperaddita: Non enim Amalecitæ ſed Philiſtæi Accaronitæ abſtulerant anteà ab Hebræis, Arcam, ut patet lib. 1. regum cap. 4. & 5. Cùm verò Saul renunciatus fuit rex, jam Arca redierat à Philiſtæis, & in Gabaa in domo Abinadab fuerat collocata, ut habetur lib. 1. regum cap. 6. Inde verò neque ab Angelis, neque ab hominibus mota unquàm fuiſſe legitur, niſi jam regnante David lib. 2. reg. cap. 6. Illud verò ridiculum eſt, in Arca fuiſſe crepidas Moyſis, & tiaram Aaronis: magis verò ridiculum, eamdem Arcam à Deo ſuper Adam è Cœlo demiſſam fuiſſe; cùm certiſſimum ſit, illam juſſu Dei per Moyſem fuiſſe fabricatam.

IV. Magnam verò imperitiam & craſſitiem arguit in Mahumeto depravatio illa nominum Talut & Galut pro Saule, & Golia: neque enim id malignè, ut quidam putant, factum eſſe exiſtimo: ſed cùm eſſet craſſi ingenii, & imbecillioris memoriæ, non valuit nomina ipſa, prout ab Hebræo aliquo, vel Chriſtiano audierat, retinere, quemadmodùm ſæpè ruſticanis & rudioribus hominibus ſolet evenire. Hinc etiam factum eſt, ut duas ſacrarum ſcripturarum hiſtorias enormiter confuderit. Certum eſt enim, experimentum illud captum ex militibus in bibenda aqua fluminis non ſub Saule, ſed ſub Gedeone contigiſſe. Ut legimus in libro Judicum cap. 7. Sed in hujuſmodi achroniſmis frequentiſſimè peccat Mahumetus, & Scriptores Mahumetani.

V. Non eſt ocium ad *reliquas Interpretum nugas reſpondendi. Unum illud prætereundum non eſt, quod Mahumetus hìc & alibi ſæpè pronunciat*: nimirùm, *ſi voluiſſet Deus, nullas circa religionem diſcordias futuras fuiſſe inter* homines: & ideò illas exortas eſſe, quia ipſe voluit. Quæ verba licèt in ſana etiam parte accipi poſſint, videntur tamen redolere impietatem hæreticorum, qui omnia mortalium ſcelera abſolutè Dei voluntati tribuunt, atque illum eorum Auctorem conſtituunt. Saltem modus ille loquendi Mahumeti magnam præbet anſam hominibus credendi, Deum eſſe Auctorem culpæ, & hominem neceſſariò peccare. De hac Mahumeti, Mahumetanorumque abſurdiſſima ſententia, jam ſuprà nonnulla dicta ſunt.

TEXTUS ALCORANI.

255 يا ايها الذين امنوا انفقوا مما رزقناكم من قبل ان ياتي يوم لا بيع فيه ولا خلة ولا شفاعة
والكافرون هم الظالمون ۞ 256 الله لا اله الا هو الحي القيوم لا تاخذه سنة ولا نوم له ما في
السموات وما في الارض من ذا الذي يشفع عنده الا باذنه يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم ولا
يحيطون بشي من علمه الا بما شا وسع كرسيه السموات والارض ولا يوده حفظهما وهو العلي
العظيم ۞ 257 لا اكراه في الدين قد تبين الرشد من الغي فمن يكفر بالطاغوت ويومن بالله
فقد

فقد استمسك بالعروة الوثقي لا انفصام لها والله سميع عليم ۞ 258 الله ولي الذين امنوا يخرجهم
من الظلمات الي النور والذين كفروا اولياوهم الطاغوت يخرجونهم من النور الي الظلمات اولايك
اصحاب النار هم فيها خالدون ۞ 259 الم تر الي الذي حاج ابراهيم في ربه ان اتياه الله الملك
اذ قال ابراهيم ربي الذي يحيي ويميت قال انا احيي واميت قال ابراهيم فان الله ياتي بالشمس من
المشرق فات بها من المغرب فبهت الذي كفر والله لا يهدي القوم الظالمين ۞ 260 او كالذي
مر علي قرية وهي خاوية علي عروشها قال اني يحيي هاذه الله بعد موتها فاماته الله ماية عام ثم
بعثه قال كم لبثت قال لبثت يوما او بعض يوم قال بل لبثت ماية عام فانظر الي طعامك وشرابك
لم يتسنه وانظر الي حمارك ولنجعلك اية للناس وانظر الي العظام كيف ننشزها ثم نكسوها لحما
فلما تبين له قال اعلم ان الله علي كل شي قدير ۞ 261 واذ قال ابراهيم رب ارني كيف تحيي
الموتي قال اولم تومن قال بلي ولاكن ليطمين قلبي قال فخذ اربعة من الطير فصرهن اليك ثم
اجعل علي كل جبل منهن جزءا ثم ادعهن ياتينك سعيا واعلم ان الله عزيز حكيم ۞
262 مثل الذين ينفقون اموالهم في سبيل الله كمثل حبة انبتت سبع سنابل في كل سنبلة
ماية حبة والله يضاعف لمن يشا والله واسع عليم ۞ 263 الذين ينفقون اموالهم في سبيل الله
ثم لا يتبعون ما انفقوا منا ولا اذي لهم اجرهم عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞
264 قول معروف ومغفرة خير من صدقة يتبعها اذي والله غني حكيم ۞ 265 يا ايها الذين امنوا
لا تبطلوا صدقاتكم بالمن والاذي كالذي ينفق ماله ريا الناس ولا يومن بالله واليوم الاخر فمثله
كمثل صفوان عليه تراب فاصابه وابل فتركه صلدا لا يقدرون علي شي مما كسبوا والله لا يهدي
القوم الكافرين ۞ 266 ومثل الذين ينفقون اموالهم ابتغا مرضات الله وتثبيتا من انفسهم
كمثل جنة بربوة اصابها وابل فاتت اكلها ضعفين فان لم يصبها وابل فطل والله بما تعملون
بصير ۞ 267 ايود احدكم ان تكون له جنة من نخيل واعناب تجري من تحتها الانهار له
فيها من كل الثمرات واصابه الكبر وله ذرية ضعفا فاصابها اعصار فيه نار فاحترقت كذلك يبين
الله لكم الايات لعلكم تتفكرون ۞ 268 يا ايها الذين امنوا انفقوا من طيبات ما كسبتم ومما
اخرجنا لكم من الارض ولا تيمموا الخبيث منه تنفقون ولستم باخذيه الا ان تغمضوا فيه واعلموا ان
الله غني حميد ۞ 269 الشيطان يعدكم الفقر ويامركم بالفحشا والله يعدكم مغفرة منه
وفضلا والله واسع عليم ۞ 270 يوتي الحكمة من يشا ومن يوت الحكمة فقد اوتي خيرا كثيرا
وما يذكر الا اولوا الالباب ۞ 271 وما انفقتم من نفقة او نذرتم من نذر فان الله يعلمه وما
للظالمين من انصار ۞ 272 ان تبدوا الصدقات فنعما هي وان تخفوها وتوتوها الفقرا فهو خير
لكم

لكم ويكفر عنكم من سياتكم والله بما تعملون خبير ۞ 273 ليس عليك هديهم ولكن
الله يهدي من يشاء وما تنفقوا من خير فلانفسكم وما تنفقون الا ابتغاء وجه الله وما تنفقوا من
خير يوف اليكم وانتم لا تظلمون ۞ 274 للفقراء الذين احصروا في سبيل الله لا يستطيعون ضربا
في الارض يحسبهم الجاهل اغنياء من التعفف تعرفهم بسيماهم لا يسلون الناس الحافا وما تنفقوا
من خير فان الله به عليم ۞ 275 الذين ينفقون اموالهم بالليل والنهار سرا وعلانية فلهم اجرهم
عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ .

VERSIO LATINA.

255. O Qui crediderunt, erogate *in eleemoſynas* ex eo, quod in ſuſtentationem præbuimus vobis, antequam veniat dies *Judicii*: non *erit* venditio in eo, neque amicitia, neque interceſſio: & Infideles ſunt Iniquè agentes. 256. Deus: non *eſt* Deus præter ipſum: Vivus, Subſiſtens. Non capit eum dormitatio, neque ſomnus. Ipſi *eſt* quod in Cœlis, & quod in terra *reperitur*. Quis *eſt* ille, qui intercedat apud eum, niſi per voluntatem ejus? Scit quod fuit ante eos, & quod *erit* poſt eos: & non comprehendent rem ullam de ſcientia ejus, niſi quatenùs *ipſe* voluerit. Ambit amplitudine ſedes ejus, Cœlos, & terram, neque gravat illum cuſtodia amborum: & ipſe *eſt* Excelſus, Magnus: 257. Ne *ſit* violentia in religione *ſuſcipienda*. Jam diſtinctè patuit recta inſtitutio à deceptione *(ideſt vera à falſa religione)*. Qui ergo abnegaverit Tagut *(ideſt Dæmones)*, & crediderit in Deum; jam porrò tenebit ſe ad anſam firmiſſimam, cui non *erit* fractiò: & Deus *eſt* audiens, ſciens. 258. Deus *eſt* patronus eorum, qui crediderunt: educet eos de tenebris in lucem. At, qui infideles ſunt, patroni eorum *ſunt* Tagut: educent eos de luce in tenebras. Hi *erunt* ſocii Ignis, ipſi in eo perennaturi. 259. An non reſpexiſti ad eum, qui diſputavit cum Abraham de Domino ejus, eò quòd dediſſet illi Deus Regnum? Cùm dixiſſet Abraham: Dominus meus *eſt*, qui vivificat, & mortificat. Reſpondit *ille*: Ego vivificabo, & mortificabo. Dixit Abraham: Certè Deus adducit ſolem ab Oriente: *tu* porrò adduc eum ab Occidente. Itaque attonitus hæſit ille, qui erat infidelis. Deus autem non dirigit gentes iniquas. 260. Aut *non conſideraſti*, quemadmodùm *ſe geſſit ille*, qui tranſivit juxta *quamdam* Urbem, & ipſa erat deſtructa, *&* *corruerat* ſuper ſedes ſuas. Dixit: Quomodò vivificabit hanc Deus poſt mortem ejus? Et mori fecit eum Deus, *& mortuum reliquit* centum annos: deinde ſuſcitavit eum. Dixit *verò illi Deus*: Quamdiù hic moratus es? Reſpondit: Moratus ſum die, aut partem diei. Dixit *illi Deus*: Imò moratus es centum annos. Reſpice porrò ad cibum tuum, & potum tuum, & nondum ſunt corrupti: & reſpice ad aſinum tuum *in oſſa redactum*. Et *hoc fecimus ut* poneremus te ſignum *reſurrectionis* hominibus. Et reſpice ad oſſa *aſini tui*, quomodò elevemus ea, & deinde veſtiamus ea carne. Cùmque *hoc* manifeſtatum fuiſſet ei; dixit: ſcio, quòd Deus *eſt* ſuper omnem rem potens. 261. Et *memento* cùm dixit Abraham: Domine mi, oſtende mihi, quomodò vivificabis mortuos. Reſpondit *ei Deus*: An etiam nondum credis? Dixit *Abraham*: Utique *credo*: Verùm *hoc petii*, ut quieſcat firmiter cor meum. Dixit *illi Deus*: Cape igitur quatuor ex avibus, & inclina eas ad te, *& in fruſta ſcinde eas*. Deinde pone ſuper omnem montem ex ipſis partem. Tum voca eas; *nam* venient ad te velociter: & ſcito, quòd Deus *eſt* præpotens, ſapiens. 262. Similitudo eorum, qui erogant facultates ſuas in ſemita Dei, *eſt* juxta ſimilitudinem grani *quod* germinavit ſeptem ſpicas: in qualibet ſpica *ſunt* centum grana.

na. Et Deus duplicavit *facultates pro ſe erogatas*, cui voluerit: & Deus *eſt* amplus, ſciens. 263 Qui erogant facultates ſuas in ſemita Dei; deinde non ſectantur quod erogaverunt, exprobrando, neque nocendo: ipſis *erit* merces eorum apud Dominum ſuum: neque *erit* timor ſuper eos, neque ipſi contriſtabuntur. 264. Sermo notus (*ideſt benignus*), & indulgentia melior *eſt*, quàm eleemoſyna, quam ſequatur damnificatio. Et Deus *eſt* dives, manſuetus. 265. O qui crediderunt, ne vanas reddatis eleemoſynas veſtras cum exprobratione, & læſione; ſicut qui erogat opes ſuas ad apparendum hominibus, & non credit in Deum, & diem noviſſimum. Similitudo autem ejus *eſt*, ſicut ſimilitudo ſilicis, ſuper quam ſit terra, incidatque ei pluvia vehemens, & relinquat eam duram, *auferendo terram*. Non poterunt *proficere* in re ulla ex [illegible] quod lucrati fuerint: nam Deus non dirigit gentes infideles. 266. Et ſimilitudo eorum, qui erogant facultates ſuas ob deſiderium placendi Deo, & ſtabilimentum de animabus ſuis, *eſt* ſicut ſimilitudo horti in Colle, cui incidit pluvia vehemens, & attulit cibum ſuum duplicia (*ideſt fructum duplicavit*). Quod ſi non inciderit ei pluvia vehemens: ſaltem ros. Et Deus in id, quod facitis *eſt* intuens. 267. An cupiet unus veſtrum, ut ſit ſibi hortus ex palmis & uvis, currant ſubtus illum fluvii: ſibi *ſit* in eo de univerſitate fructuum? & incidat ſibi grandævitas: & ſibi *ſit* ſoboles imbecilla: tum percutiet illum (*nempe hortum*) ventus vehemens, in quo *ſit* ignis, itaut comburatur? Sic declarat Deus vobis ſigna, ut vos recogitetis. 268. O qui crediderunt, erogate *in eleemoſynam* de rebus bonis, quod acquiſiviſtis, & ex eo, quod produximus vobis de terra: & ne ſeligatis vitioſum ex eo, *ut* erogetis: & *vos* non eſſetis accipientes illud, niſi quatenùs conniveretis in illo *in emptione*, *& venditione*. Et ſcitote, quòd Deus eſt dives, laudatus. 269. Satanas minatur vobis paupertatem, *ſi faciatis eleemoſynam*, & præcipit vobis nefarium (*ideſt avaritiam*). Deus verò promittit vobis indulgentiam ex ſe, & abundantiam: & Deus *eſt* amplus, ſciens. 270. Dabit ſapientiam cui voluerit, & cui data fuerit ſapientia, jam porrò datum erit ei bonum multum. Et non verſabunt memoria *hæc* niſi præditi cordibus. 271. Et quod erogaveritis de erogatione, vel voveritis de voto (*ideſt eleemosynas & vota quæ facietis*) certè Deus ſciet illud: & non *erit* iniquis *ullus* ex auxiliatoribus. 272. Si manifeſtaveritis eleemoſynas benè quidem hoc: Et ſi abſconderitis eas, & dederitis eas pauperibus: hoc porrò melius *erit* vobis: & expiabit à vobis de malis veſtris. Deus autem de eo, quod facietis *erit* inſtructus. 273. Non eſt ſuper te directio eorum (*ideſt non ſpectat ad te dirigere infideles*). Sed Deus diriget quem volet. Et quod erogabitis de bono *in eleemoſynam*, porrò animabus veſtris *erogabitis*: & non erogabitis; niſi ex deſiderio vultus Dei. Et quod erogabitis de bono, rependetur vobis: & vos non injuſtè tractabimini. 274. Pauperibus, qui concluſi ſunt in ſemita Dei (*ideſt occupati in bello ſacro*), nec poſſunt percutere in terra (*ideſt circuire ad mercaturam, & victualia quærenda, faciendæ ſunt eleemoſynæ*). Exiſtimat eos ignarus divites ex modeſtia. Cognoſces eos ex nota eorum. Non rogant homines importunè. Quod verò erogabitis de bono, utique Deus *erit* in eo ſciens. 275. Qui erogant facultates ſuas in nocte ac die; ſecretò, & manifeſtè: profectò illis *erit* merces ſua apud Dominum ſuum: & non *erit* timor ſuper eos, neque ipſi contriſtabuntur.

NOTÆ.

CCLVII. N*E ſit violentia in religione*] Gelal. نزلت فيمن كان له من الانصار اولاد اراد ان يكرههم على الاسلام *hæc dicta ſunt pro illis ex primis Mahumeti ſociis, qui habebant filios, & volebant illos violenter cogere ad ſectam Mahumeti ſuſcipiendam*: Jahias aſſerit hos filios in Ethniciſmo nutritos fuiſſe, & creviſſe in Judaiſmo. Cumque patres eorum Mahumetiſmum amplexi fuiſſent, cogere voluiſſe ad eumdem filios ſuos.

CCLIX. *Diſputavit cum Abraham de Domino ejus*] Hunc, qui cum Abraham diſputavit fuiſſe Nemrod,

eſt communis ſententia inter Moslemos. Ideò autem hoc fecit, quia ut ait Gelal: حمله بطره بنعمة الله على ذلك : *impulit illum ingratitudo, & inſileſcentia erga beneficia Dei ad hoc.*

Ego mortificabo, & vivificabo] fingunt Gelal, & Jahias, Nemrod juſſiſſe adduci ſibi eodem tempore duos viros, quorum unum occidit, alterum verò vivum reſervavit: ut verum eſſet, quod dixerat, ſe poſſe mortificare & vivificare.

CCLX. *Ille qui tranſivit juxta quamdam civitatem*]. Iidem Interpretes, & alii volunt, hunc fuiſſe Ozair, ſive Ezram, qui tranſivit juxta Civitatem Hieruſalem jam à Chaldæis deſtructam, inſidens aſino; & portabat caniſtrum ficorum, & cyathum plenum muſto. Cùmque ambigeret, quo pacto Deus reſtituere poſſet Urbem illam jam dirutam, & habitatores ejus jam extinctos ſuſcitare, Deus illi mortem immiſit, & manſit mortuus per centum annos: poſt quos ſuſcitatus à Deo, vidit ficos & muſti cyathum adhuc integros, & incorruptos: aſinum vero extinctum, itaut oſſa illius tantummodò ſupereſſent, ad quæ reſpiciens juſſu Dei, vidit illa elevari, atque inter ſe compacta carne veſtiri, & fieri aſinum, in quem cùm Deus ſpiritum immiſiſſet, ſtatim cœpit rudere.

CCLXI. *Tum voca eas, nam venient ad te*]. Gelal abſolvit fabulam Alcorani his verbis: *Accepit igitur Abraham pavonem, & aquilam, & corvum, & gallum gallinaceum, & occidit eos, atque in fruſta diſcidit illos, & permiſcuit plumas & carnes eorum, & retinuit capita eorum apud ſe: deinde vocavit eos ad ſe ex diverſis locis, in quibus eorumdem fruſta collocaverat; & volavit pars eorum ad alteram partem, donec perfectè redintegrati ſunt, & deinde acceſſerunt ad capita ſua.*

CCLXIII. *Exprobrando, neque nocendo*] Gelal. لما امنا مثلا قد احسنت اليه وجبرت حاله ولا اذى له بذكر ذلك الى من لا يجب وقوفه عليه وفقره : *Non exprobrando: ut ſi dicat: Ego benefeci illi, & illius ſtatum ego reſtitui. Neque nocendo, veluti ſi commemoret iis, quibus non oportet, id quod erogavit in illum* detegendo ſcilicet pauperiem ejus.

CCLXVII. *An cupiet aliquis veſtrum &c.*] Gelal. هذا تمثيل لنفقة المرائى والمان في ذهابها وعدم نفعها : وعن ابن عباس هو الرجل عمل بالطاعات ثم بعث له الشيطان فعمل بالمعاصي حتى اغرق اعماله : *Hæc eſt ſimilitudo eleemoſynæ factæ ab hypocrita & exprobratore, quatenùs evaneſcit, & nullam habet utilitatem. Ex dicto autem Ebn-abbaſi eſt ſimilitudo hominis, qui poſt opera bona tentatus à Satana, committit peccata, itaut jacturam faciat operum bonorum.*

CCLXXIII. *Ex deſiderio vultus Dei*]. Explicat Gelal. اي ثوابه لا غيره من اعراض الدنيا *ideſt præmii ſeu mercedis ejus, & non ob alium finem rerum hujus mundi.*

REFUTATA.

I. Prohibet Mahumetus, ne quis ad religionem ſuſcipiendam invitus cogatur. Hoc tamen ipſe nequaquam ſervavit: ſola enim armorum vi, ac terroribus magnam terrarum orbis partem ad ſectam ſuam perduxit: Sæpè etiam in hoc eodem Alcorano præcipit ſuis, ut oppugnent, & occidant infideles, donec Moslemi fiant. In libro etiam Sonnæ leguntur hæc illius verba: قاتلوا الناس حتي يكونوا مومنين : *Pugnate contra homines, donec fideles fiant*. Præterea ipſe vocat ſe رسول السيف . *Apoſtolum gladii*: quaſi non doctrina, aut miraculis, ſed armorum violentia ſuperſtitionem ſuam eſſet propagaturus, ut re vera propagavit. Sed vide hac de re Prodr. p. 4. cap. 23. pag. 59. fuſiſſimam diſſertationem.

II. Quòd attinet ad narratiunculam illam, ſeu fabellam de Abraham, & Nemrod, non eſt quòd multùm laboremus in ea confutanda. Ex recta enim annorum computatione conſtat, Nemrod ante ortum Abrahæ mortuum fuiſſe. Neque probabile eſt, ſi eodem tempore vixiſſet, res tàm inſignes à ſacro Scriptore fuiſſe prætermittendas, qui alia leviora diligentiſſimè recenſuit. Sed totum hoc eſt commentum Thalmudicum: Vide Prodr. p. 4. cap. ultimo pag. 84.

III. Tota verò fabula illa de avibus ab eodem Abraham mactatis, alludit ſine dubio ad id, quod habetur in Geneſi cap. 15. his verbis. *Dixit Deus ad Abraham: Ego Dominus, qui eduxi te de Ur Chaldæorum, ut darem tibi terram iſtam, ut poſſideres eam. At ille ait: Domine Deus, unde ſcire poſſum, quòd poſſeſſurus ſim eam? Et reſpondens Dominus: Sume, inquit, mihi Vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam. Qui tollens univerſa hæc, diviſit ea per medium, & utraſque partes contra ſe altrinſecùs poſuit, aves autem non diviſit. Deſcenderuntque volucres ſuper cadavera, & abigebat eas Abraham*: In hac ſacræ Scripturæ hiſtoria tot figmenta admiſcent Mahumetus, & Mahumetani, quot ſuperiùs vidimus. Vide Prodr. p. 4. c. ult. pag. 85.

IV. Idem pene faciunt in eo, quod de Ozair, ſive Eſdra fabulantur. Quomodò enim potuit Ezras centum annos mortuus jacere prope Hieroſolymorum Urbem deſtructam, ſi eadem Urbs ſeptuaginta tantummodò annos diruta permanſit? Præterea quando Ezras è Chaldæa venit in Judæam, anno ſcilicet ſeptimo Artaxerxis, jam Templum erat ædificatum, ut patet libro 1. Eſdræ cap. 7. Et ſemper fuit Ezras ibidem præſens cum Nehemia, aliiſque Judæis uſque ad annum trigeſimum & ultra ejuſdem Arta-

xerxis: quo temporis ſpatio ædificati ſunt muri Hieruſalem, & domus ejus reſtitutæ, itaut habitarent in iis Principes populi cum familiis in magno numero, ut habetur lib. 2. Eſdræ cap. 11. Poſtremò Mahumetanorum doctiſſimus Iſmael filius Aly in capite de ædificatione domus Sanctæ, ſive Hieruſalem, loquens de Ozair, hæc habet. *Cùm iterùm ædificata fuiſſet Domus Sancta, regreſſi ſunt ad eam filii Iſrael ex Arac, & Hagiaz, & aliis provinciis: & erat inter eos Ozair, qui fuerat in Arac: & venerunt cum eo de filiis Iſrael pluſquam ducenti ſapientes, & alii. Et ordinati ſunt cum Ozair in Hieruſalem centum viginti ſeniores ex ſapientibus filiorum Iſrael. Cùmque divinam legem obliti eſſent, Deus Excelſus infudit eam in pectus Ozair, qui propoſuit illam filiis Iſrael, ut agnoſcerent quid ipſis licitum, quidve illicitum eſſet. Dilexeruntque eum filii Iſrael amore magno. Et reſtituit Ozair ſtatum eorum, & gubernavit eos donec mortuus eſt, quadraginta annis poſt ædificationem Domus Sanctæ. Ozair autem, Hebraicè Ezra appellatur.* Vides hìc nihil haberi, aut probari de Alcoranicis nugis circa Eſdram. Quòd ſi dicas, Mahumetum non de Eſdra, ſed de alio neſcio quo loquutum fuiſſe: reſpondeo, nos in expoſitione Alcorani ſtare debere communi Mahumetanorum Doctorum ſententiæ. Atqui Gelaleddinus, Jahias, Mohammedus Abu-abdallah, Zamchaſcerius, & alii primarii Gloſſatores aſſerunt, hunc fuiſſe Ozair, ſive Ezram: ergo Mahumetus de Ezra locutus fuiſſe dicendus eſt. Quòd ſi in hoc deceptos fuiſſe dicamus præcipuos Alcorani Expoſitores, quam fidem habebimus illis in reliquis? Non eſt tamen diſſimulandum, Zamchaſcerium aliam etiam opinionem afferre, dum ſcribit وقيل هو عزير او الخضر *& dicitur hic fuiſſe Ezra, ſive Alchader.* Peto quis ſit iſte Alchader? Reſpondeo eſſe chimæram quamdam à Mahumetanis confictam, nimirùm credunt Phinees filium Eleazar filii Aaron, per μετεμψύχωσιν tranſiiſſe in Eliam, & deinde in hunc Alchader, quem volunt fuiſſe S. Georgium, à Mahumetanis proptereà ſummo in honore habitum. Sed ineptiæ hæ ſunt aniles, & pluſquam pueriles. Ego tamen puto Mahumetum, & Mahumetanos Ezram cum Nehemia confundere. Moveor ad hoc, quia idem Nehemias cap. 2. ita de ſe loquitur: *Et vinum erat ante me, & levavi vinum, & dedi regi: & eram quaſi languidus ante faciem ejus.* Et paulò poſt: *Et veni Hieruſalem, & eram ibi tribus diebus.* Et mox: *Et conſiderabam murum Hieruſalem diſſipatum, & portas ejus conſumptas igni &c. & non erat locus jumento, cui ſedebam, ut tranſiret.* En unde Mahumetus Urbem dirutam, craterem vini, aſinum, & cætera confinxit: caniſtrum tamen ficorum de cerebro ſuo protulit. Vide Prodr. loco modò citato.

V. Poſtremò nullo modo probari poſſunt propoſitiones illæ Alcoranicæ: *Deus non dirigit gentes iniquas: Deus non dirigit infideles:* & aliæ hujuſmodi. Imò hos ipſos dirigit Deus, qui à veritate aberrant; non enim opus eſt ſanis medico, juxta Euangelicum dictum, ſed male habentibus. Hinc David dixit Deo: *Et gentes in terra dirigis:* Gentium nomine hìc idolorum cultores intelliguntur, vel omnes homines generatim, quos ad viam veritatis, ac ſalutis Deus dirigit, ac manuducit. Alioquin non poſſumus contra Mahumetum argumentari ad hominem: Multi iniqui & infideles facti ſunt Mahumetani: ergo vel Deus dirigit iniquos & infideles ad veram religionem: vel religio Mahumetana falſa eſt, & à vera religione proxſùs aliena.

TEXTUS ALCORANI.

276 الذين يأكلون الربا لا يقومون الا كما يقوم الذي يتخبطه الشيطان من المس ذلك بانهم
قالوا انما البيع مثل الربا واحل الله البيع وحرم الربا فمن جاءه موعظة من ربه فانتهي فله
ما سلف وامره الي الله ومن عاد فاولايك اصحاب النار هم فيها خالدون ۝ 277 يمحق الله
الربا ويربي الصدقات والله لا يحب كل كفار اثيم ۝ 278 ان الذين امنوا وعملوا الصالحات
واقاموا الصلوة واتوا الزكوة لهم اجرهم عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۝ 279 يا ايها
الذين امنوا اتقوا الله وذروا ما بقي من الربا ان كنتم مومنين ۝ 280 فان لم تفعلوا فاذنوا
بحرب من الله ورسوله وان تبتم فلكم روس اموالكم لا تظلمون ولا تظلمون ۝ 281 وان كان
ذو عسرة فنظرة الى ميسرة وان تصدقوا خير لكم ان كنتم تعلمون ۝ 282 واتقوا يوما ترجعون
فيه الى الله ثم توفي كل نفس ما كسبت وهم لا يظلمون ۝ 283 يا ايها الذين امنوا اذا
تداينتم

تداينتم بدين الي اجل مسمي فاكتبوه وليكتب بينكم كاتب بالعدل ولا ياب كاتب ان يكتب
كما علمه الله فليكتب وليملل الذي عليه الحق وليتق الله ربه ولا يبخس منه شيا فان كان
الذي عليه الحق سفيها او ضعيفا او لا يستطيع ان يمل هو فليملل وليه بالعدل واستشهدوا شهيدين
من رجالكم فان لم يكونا رجلين فرجل وامراتان ممن ترضون من الشهدآء ان تضل احداهما
فتذكر احداهما الاخري ولا ياب الشهدآء اذا ما دعوا ولا تساموا ان تكتبوه صغيرا او كبيرا الي
اجله ذالكم اقسط عند الله واقوم للشهادة وادني الا ترتابوا الا ان تكون تجارة حاضرة تديرونها
بينكم فليس عليكم جناح الا تكتبوها واشهدوا اذا تبايعتم ولا يضار كاتب ولا شهيد وان
تفعلوا فانه فسوق بكم واتقوا الله ويعلمكم الله والله بكل شي عليم 284 وان كنتم علي سفر
ولم تجدوا كاتبا فرهن مقبوضة فان امن بعضكم بعضا فليود الذي اوتمن امانته وليتق الله ربه
ولا تكتموا الشهادة ومن يكتمها فانه اثم قلبه والله بما تعملون عليم 285 لله ما في السموات
وما في الارض وان تبدوا ما في انفسكم او تخفوه يحاسبكم به الله فيغفر لمن يشاء ويعذب من
يشاء والله علي كل شي قدير 286 امن الرسول بما انزل اليه من ربه والمومنون كل امن بالله
وملايكته وكتبه ورسله لا نفرق بين احد من رسله وقالوا سمعنا واطعنا غفرانك ربنا واليك
المصير 287 لا يكلف الله نفسا الا وسعها لها ما كسبت وعليها ما اكتسبت ربنا لا تواخذنا
ان نسينا او اخطانا ربنا ولا تحمل علينا اصرا كما حملته علي الذين من قبلنا ربنا ولا تحملنا ما
لا طاقة لنا به واعف عنا واغفر لنا وارحمنا انت مولانا فانصرنا علي القوم الكافرين

VERSIO LATINA.

276. QUi comedunt uſuram, non reſurgent *è ſepulchris*, niſi quemadmodùm ſurgit ille, quem colliſerit Satanas ex tactu (*ideſt ex agitatione corporis, & alienatione mentis*). Hoc *accidet illis*, quia ipſi dixerunt: Certè quòd venditio *eſt* ſicut uſura. An conceſſit Deus venditionem, & prohibuit uſuram? Itaquè cui venerit commonitio *hæc à* Domino ſuo, & abſtinuerit *ab uſura;* porrò illi *condonabitur*, quod præceſſit (*ideſt quòd ante hanc legem ex uſuris lucratus eſt*): & negotium ejus *in hoc ſpectabit* ad Deum. Qui verò redierit *ad uſuras;* illi *erunt* ſocii Ignis; ipſi in eo perpetuò manſuri. 277. Benedictione privabit Deus uſuram: & creſcere faciet eleemoſynas. Et Deus non amabit omnem infidelem, iniquum. 278. Porrò qui crediderint, & fecerint recta, & perſolverint orationem, & dederint eleemoſynam, ipſis *erit* merces ſua apud Dominum ſuum, & non *erit* timor ſuper eos, neque ipſi contriſtabuntur. 279. O qui crediderunt, timete Deum, & dimittite, quod ſuperfuerit de uſura, ſi eſtis credentes. 280. Quod ſi non feceritis; arrigite aures ad bellum, *quod vobis indicetur* à Deo, & legato ejus. At ſi reſipueritis: *concedentur* vobis capitalia facultatum veſtrarum. Non iniquè tractabitis, & non iniquè tractabimini. 281. Quod ſi *quis debitor* fuerit habens difficultatem *ad ſolvendum*, *concedatur illi* expectatio uſque ad facilitatem. Et ſi relinquatis in eleemoſynam *eidem id, quod debet vobis;* melius *erit* vobis; ſi ſcieritis, *hoc facietis*. 282. Et timete

diem, *in quo* reducemini ad Deum, tunc rependetur omni animæ, quod lucrata fuerit: & ipſi non tractabuntur injuſtè. 283. O qui crediderunt, cùm mutuò vos obligaveritis in debito uſque ad terminum nominatum (*ideſt uſque ad certum tempus*): ſcribite illud, & ſcribat inter vos Scriba cum juſtitia: neque recuſet Scriba, quin ſcribat quemadmodùm docuit illum Deus: ſcribat, & dictet *illi* is, ſuper quem eſt debitum (*ideſt debitor*): & timeat Deum Dominum ſuum, & non ſubtrahat de eo (*ideſt debito*) quidquam. Quòd ſi fuerit is, ſuper quem eſt debitum fatuus, aut infirmus; aut non ſit potens, ut dictet ipſe: dictabit procurator ejus cum æquitate: & advocate in teſtimonium duos teſtes ex viris veſtris. Quòd ſi non fuerint duo viri, *ſaltem ſit unus* vir, & duæ mulieres ex iis, quos malueritis de teſtibus. * Si erraverit una earum *per oblivionem*, revocabit in memoriam uni earum altera. Et non recuſent teſtes, quandocunque accerſiti ſuerint: & ne faſtidiatis, ut ſcribatis illud *teſtimonium*, ſive parvum, ſive magnum *ſit debitum*, uſque ad terminum *ſolutionis* illius. Iſtud erit juſtius apud Deum, & rectius ad teſtificationem, & facilius, ut non dubitetis *circa quantitatem debiti, & terminum ſolutionis illius*. Verùm ſi ſit negotiatio præſens, quam congiretis inter vos, *dantes & accipientes in præſenti abſque præſcriptione termini futuri*: non erit ſuper vos piaculum, quod non ſcribatis eam. Et teſtes adhibete, cùm invicem vendideritis: neque *a* noceatur Scribæ, neque teſti *ad hoc, ut devient à veritate, & juſtitia*. Si autem *id* feceritis: certè hoc erit prævaricatio in vobis. Et timete Deum, & docebit vos Deus: & Deus in omni re *eſt* ſciens. 284. Et ſi fueritis in itinere, neque inveneritis Scribam: pignora retenta *erunt loco chirographi*. Quòd ſi *bona fide* crediderit alter veſtrum alteri, *ſine dato pignore*: reddat is, cui habetur fides (*ideſt debitor*) fidem ſuam, *ſolvendo ſuo tempore debitum*: & timeat Deum Dominum ſuum; & ne abſcondatis teſtimonium: nam qui abſconderit illud, certè iniquum erit cor ejus. Et Deus in id, quod operamini, *eſt* ſciens. 285. Dei *eſt* quod in Cœlis, & quod in terra *reperitur*. Et ſive propaletis, quod *eſt* in animabus veſtris, ſive abſcondatis illud, rationem inibit vobiſcum de eo Deus: & ignoſcet cui voluerit, & puniet quem voluerit: & Deus *eſt* in omni re potens. 286. Credidit Legatus (*ideſt Mahumetus*) in id, quod demiſſum fuit ad ipſum à Domino ſuo: & Fideles *etiam crediderunt*. Omnis credidit in Deum, & Angelos ejus, & libros ejus, & Legatos ejus. Non facimus diſtinctionem inter ullum ex legatis ejus, *ſed omnes æquè recipimus*. Et dixerunt: audivimus, & obedivimus. Indulgentiam tuam Domine noſter *imploramus*: & ad te *erit* reditus *noſter in die judicii*. 287. Non coget Deus animam *ad aliquid*, niſi *juxta* capacitatem ipſius. Ipſi erit, quod lucrata fuerit *boni*: & ſuper eam erit, quod acquiſierit *mali*. Domine noſter, ne punias nos, ſi obliti fuerimus, aut peccaverimus. Domine noſter, & ne imponas ſuper nos pondus, ſicut quod impoſuiſti ſuper eos, qui *fuerunt* ante nos. Domine noſter, & ne facias nos portare, quod non eſt vis nobis ad illud: & indulge nobis, & parce nobis, & miſerere nobis. Tu es Patronus noſter; itaque adjuva nos contra gentes infideles.

أن videtur poſitum pro إن

Verti poteſt, Quòd ſi.

a fiat vis.

NOTÆ.

CCLXXVI. Q*ui comedunt uſuram*]. Sententia eſt: Uſurarii reſurgent in die Judicii è tumulis ita attriti, & contuſi ſicut energumeni, vel obſeſſi, quandò à malis geniis divexati fuerunt.

CCLXXVII. *Benedictione privabit*]. Vox Arabica يمحق propriè eſt *abolebit* Gelal. explicat : ينقصه ويذهب بركته : *imminuet eam, & auferet benedictionem ejus*.

CCLXXIX. *Dimittite quod ſuperfuerit de uſura*] ideſt condonate lucrum uſurarium præteritum ante Alcorani prohibitionem Gelal. : نزلت لما طالب بعض الصحابة بعد النهي بالربا كان له قبل : *revelata ſunt hæc verba, quia quidam ex ſociis Mahumeti poſt prohibitionem exigere volebant uſuras factas à ſe ante illam*.

CCLXXXIII. *Procurator ejus*] : nimirùm ut explicat Gelal. متولي امره من والد ووصي وقيم ومترجم :

ومدبره Præpoſitus negotiis ejus, pater ſcilicet, vel hæres, vel moderator, aut interpres.

CCLXXXVI. *Et fideles etiam crediderunt. Omnis &c.*]. Quidam conjunctim legunt unica ſententia: *Et fideles, omnis credidit*: ideſt fideles omnes crediderunt.

Non facimus diſtinctionem] *ſicut faciunt*, inquit hìc Gelal. *Judæi & Chriſtiani*. Judæi enim credunt in Pentateuchum, & in Moyſem: non autem in Euangelium, & in Chriſtum. Chriſtiani credunt in utrumque: ſed non in Alcoranum, ac Mahumetum. Moslemi in omnia hæc, & in hos omnes ſine ullo diſcrimine credunt.

CCLXXXVII. *Super eos, qui fuerunt ante nos*] Gelal: اى بنى اسرائيل من قتل النفس فى التوبة واخراج ربع المال فى الزكاة وقرض موضع النجاسة ideſt *ſuper filios Iſrael, quibus præceptum fuit occidere hominem in pœnitentia: & tributum impoſitum quartæ partis facultatum in eleemoſynam ſeu cenſum; & ſectio, ſeu abraſio dolorifica loci, ubi eſſet immunditia*. Jahias paulò aliter: يعنى ما شرط به على بنى اسرائيل وكان من ذلك الاصرار ما كان حرم عليهم من الشحوم وكل ذى ظفر وامر السبت وكل ما كان عهد اليهم الا يفعلوا مما احلّ لنا: ideſt *id, quod præceptum fuit filiis Iſrael, inter quæ erat prohibitio comedendi adipem, & omne animal, quod haberet ungulam (intellige unitam totam ac ſolidam), obſervantia Sabbati, & cætera, quæ ipſis prohibita, nobis licita facta ſunt.*

Et parce nobis]. Obſervat hìc Jahias: فاخبر الله تعالى النبى انه قد غفر له: *revelaſſe Deum Mahumeto, quòd jam peperciſſet illud*. Et addit ex Haſciamo, & Cottada قال رسول الله صلعم ان الله كتب قبل ان خلق السموات والارض بالفى سنة القران فوضعه تحت العرش فانزل منه ايتين ختم بهما سورة البقرة لا تقرء ان فى بيت فيقربه الشيطان ثلث ليال: *Dixit Propheta Mahumetus: Deus duobus millibus annis antequam crearet Cœlum & terram ſcripſit Alcoranum, poſuitque eum ſub Throno ſuo: & demiſit ex eo duos verſiculos, qui ſunt ſigillum Suræ de Vacca* (nempè duos ultimos verſus illius) *neque leguntur in ulla domo, quin Satanas per tres noctes procul ſit.*

REFUTATA.

Quamvis in extrema Suræ hujus parte, præter morem ſuum, ſanior ſit Mahumetus: non tamen prorſus ab inſania recedit.

I. Gloriatur, ſe in omnes Dei legatos, ſacroſque iiſdem traditos libros credere, atque omnes abſque ullo diſcrimine pari obſervantia venerari. Idem nos etiam profitemur, quamquam tàm inter legatos, quàm inter ſacros libros aliquod diſcrimen facimus. Licet enim omnes tàm illi, quàm iſti ſint à Deo; ratione tamen excellentiæ, ſanctitatis, & antiquitatis alius alio venerabilior apparet. Sed ille juxta Gelalis Gloſſam, Judæis & Chriſtianis per hoc notam inurere intendit: quia nimirùm Chriſtiani Alcoranum & Mahumetum; Judæi autem præter hos duos, Chriſtum etiam & Euangelium rejiciunt. Verùm quidquid ſit de Judæis, Chriſtiani meritò Alcoranum, & Mahumetum ablegant: quippè & Prophetis & Pentateucho, & Chriſto & Euangelio contrarios, ut jam ſuprà demonſtravimus. Dum autem Mahumetus nullum ſe diſcrimen inter Dei legatos, & ſacros libros facere profitetur, non eſt quòd Mahumetani vel Mahumetum ſuprà omnes Prophetas, vel Alcoranum ſuprà omnes ſacros libros extollant.

II. Orat Mahumetus Deum, ne faciat ſe, & ſuos portare id, ad quod non habent vires, ſeu poſſibilitatem. Impietatem manifeſtam hæc oratio continere videtur. Et eſt apertè contra S. Paulum ſcribentem in Ep. 1. c. 10. ad Corinthios. *Fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis: Sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut poſſitis ſuſtinere*. Et ferè convenit cum propoſitione prima ex quinque damnatis Janſenii: *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus & conantibus ſecundum præſentes, quas habent, vires ſunt impoſſibilia: Deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant*. Repugnat autem divinæ bonitati impoſſibilia creaturis ſuis præcipere: & apud homines etiam magna eſſet iniquitas cogere aliquem ad præſtandum id, quod non poteſt: quamvis in hoc homines peccare poſſint & ſæpè peccent; id quod Deo nequaquam poteſt convenire. Huc accedit Mahumetum ſibi manifeſtè contradicere. Superiùs enim dixit: *Deus non coget aliquem præſtare niſi id, quod eſt juxta capacitatem ejus*. Hìc autem rogat Deum, ne cogat ſe & ſuos præſtare id, ad quod neque vires habent, neque capacitatem. Quòd ſi in ſacris literis inveniantur aliquandò viri ſancti conqueri, ſe ſupra vires ærumnis & calamitatibus eſſe gravatos, ut cùm S. Paulus Epiſt. 2. ad Corinth. cap. 1. dicit: *Non enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione noſtra, quæ facta eſt in Aſia, quoniam ſupra modum gravati ſumus, ſupra virtutem; itaut tæderet nos etiam vivere*: hoc intelligitur in ordine ad homines, qui ut dixi, non rarò alios homines gravant & opprimunt ſupra eorum virtutem. Sed expoſitores, & præſertim Jahias voluit hìc intelligendum de الوسوسة nempè *ſuggeſtionibus*, ſeu *tentatio-*

51046

tationibus ſatanæ, ad quas ſuperandas nunquam Deus denegat hominibus gratiam, ſaltem ſufficientem; ita ut, ſi quis ab illis vincatur, nunquam poſſit cum veritate dicere, ſe non habuiſſe poſſibilitatem ad eas ſuperandas, niſi ex culpa propria. Non nego tamen, poſſe verba Alcorani aliquo modo trahi ad ſanum, & catholicum ſenſum: ille tamen modus loquendi malè ſonat; & ex aliis locis Alcorani, & ex doctrina Sonnitarum, qui faciunt Deum auctorem peccati, pro certo habeo Mahumeti mentem non aliam fuiſſe ab ea, quam jam dixi, nempè Deum impoſſibilia homini præcipere, ita ut in eorum tranſgreſſione ex neceſſitate peccent, eò quòd non habeant ad illa exequenda poſſibilitatem. Rationabiliùs poſſet defendi, ſi cum ſuis oraſſet Deum, ut concederet ſibi gratiam, & vires ad ea exequenda, quæcumque ipſe præcepiſſet, & ad quæ ipſi per ſe non habebant poſſibilitatem: hunc enim orandi modum in ſacris literis, non autem illum (quantum obſervare potui) reperimus.

III. Poſtremò, in eo quod orat Mahumetus Deum, ne imponat ſibi, & ſuis pondus eorum, qui fuerunt ante ipſos, nempè Judæorum, ut communiter ſentiunt expoſitores: atque etiam Chriſtianorum; nam & hi fuerunt ante Mahumetanos; magnum ſe laxonem oſtendit, & licentiæ, vitioſæque libertatis amicum. Non explicat, quodnam ſit pondus illud, quod præcedentibus hominibus impoſitum, ne ſibi, ſuiſque imponat, Deum deprecatur. Hariolantur Expoſitores, & præcepta quædam gravia Judæis tradita intelligunt, ut vidimus in Notis. Sed hæc partim falſa & ficta ſunt, partim non adeò gravia, ut Mahumetus ſuis graviora, vel æquè gravia non impoſuerit. Ego tamen exiſtimo, non eſſe hìc ſermonem de Judæis, à quorum gravioribus præceptis legalibus, ſeu ceremonialibus non ignorabat Mahumetus, homines jam per Chriſtum fuiſſe ſolutos: ſed de Chriſtianis, & de pondere legis Evangelicæ, quæ cùm tota ſit ſancta, & immaculata, & repudia, polygamiam, ultionem, talionem, & alias hujuſmodi laxitates prohibeat: ex oppoſito verò, unius uxoris indiſſolubile connubium, erga inimicos charitatem, & beneficentiam, virginitatem, pudicitiam, abſtinentiam, humilitatem, perpetuum ſui ipſius odium, terrenarum rerum omnium contemptum, aliaſque hujuſmodi perfectiſſimas virtutes partim præcipiat, partim ſuadeat: Mahumeto homini ſpurciſſimo, & qui totus Veneri, ventri, cædibus, rapinis, terrenæque gloriæ erat addictus, nimis hæc gravia, & prorsùs importabilia videbantur. Quamobrem Deum ſuum fictitium, & chimæricum orat, ne ſibi, ſuiſque tantum onus imponat. Et ſanè Mahumetum ad nimis rigidam, ſeveramque Chriſti legem Alcorano moderandam, ac molliendam miſſum à Deo fuiſſe, communis eſt Mahumetanorum ſententia.

سورة آل عمران مدنية مايتا آية

SURA III.

FAMILIA AMRAN.

MEDINENSIS: COMMATUM CC.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم ۞ 2 الله لا اله الا هو الحي القيوم ۞ 3 نزل عليك الكتاب بالحق مصدقا لما بين
يديه وانزل التوراة والانجيل من قبل هدي للناس وانزل الفرقان ۞ 4 ان الذين كفروا بآيات
الله لهم عذاب شديد ۞ 5 والله عزيز ذو انتقام ۞ 6 ان الله لا يخفي عليه شي في الارض
ولا في السماء هو الذي يصوركم في الارحام كيف يشاء لا اله الا هو العزيز الحكيم ۞
7 هو الذي انزل عليك الكتاب منه آيات محكمات هن ام الكتاب واخر متشابهات فاما
الذين في قلوبهم زيغ فيتبعون ما تشابه منه ابتغاء الفتنة وابتغاء تاويله وما يعلم تاويله الا الله
والراسخون في العلم يقولون آمنا به كل من عند ربنا وما يذكر الا اولوا الالباب ۞ 8 ربنا لا
تزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب ۞ 9 ربنا انك جامع
الناس ليوم لا ريب فيه ان الله لا يخلف الميعاد ۞ 10 ان الذين كفروا لن تغني عنهم اموالهم
ولا اولادهم من الله شيا واولايك هم وقود النار ۞ 11 كداب آل فرعون والذين من قبلهم
كذبوا بآياتنا فاخذهم الله بذنوبهم والله شديد العقاب ۞ 12 قل للذين كفروا ستغلبون
وتحشرون الي جهنم وبيس المهاد ۞ 13 قد كان لكم آية في فيتين التقتا فية تقاتل في سبيل
الله واخري كافرة يرونهم مثليهم راي العين والله يويد بنصره من يشاء ان في ذلك لعبرة لاولي
الابصار ۞ 14 زين للناس حب الشهوات من النساء والبنين والقناطير المقنطرة من الذهب والفضة
والخيل المسومة والانعام والحرث ذلك متاع الحيوة الدنيا والله عنده حسن المآب ۞ 15 قل
اونبيكم بخير من ذلكم للذين اتقوا عند ربهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها
وازواج

بازواج مطهرة ورضوان من الله والله بصير بالعباد ۞ 16 الذين يقولون ربنا اننا امنا فاغفر
لنا ذنوبنا وقنا عذاب النار ۞ 17 الصابرين والصادقين والقانتين والمنفقين والمستغفرين بالاسحار ۞
18 شهد الله انه لا اله الا هو والملايكة واولوا العلم قايما بالقسط لا اله الا هو العزيز الحكيم ۞
19 ان الدين عند الله الاسلام وما اختلف الذين اوتوا الكتاب الا من بعد ما جاءهم العلم بغيا
بينهم ومن يكفر بايات الله فان الله سريع الحساب ۞ 20 فان حاجوك فقل اسلمت وجهي لله
ومن اتبعن وقل للذين اوتوا الكتاب والاميين ءاسلمتم فان اسلموا فقد اهتدوا وان تولوا فانما عليك
البلاغ والله بصير بالعباد ۞ 21 ان الذين يكفرون بايات الله ويقتلون النبيين بغير حق ويقتلون
الذين يامرون بالقسط من الناس فبشرهم بعذاب اليم ۞ 22 اولايك الذين حبطت اعمالهم في
الدنيا والاخرة وما لهم من ناصرين ۞ 23 الم تر الي الذين اوتوا نصيبا من الكتاب يدعون الي
كتاب الله ليحكم بينهم ثم يتولي فريق منهم وهم معرضون ۞ 24 ذلك بانهم قالوا لن تمسنا
النار الا اياما معدودات وغرهم في دينهم ما كانوا يفترون ۞ 25 فكيف اذا جمعناهم ليوم لا ريب
فيه ووفيت كل نفس ما كسبت وهم لا يظلمون ۞ 26 قل اللهم مالك الملك توتي الملك من
تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء وتذل من تشاء بيدك الخير انك علي كل شي قدير ۞
27 تولج الليل في النهار وتولج النهار في الليل وتخرج الحي من الميت وتخرج الميت من الحي
وترزق من تشاء بغير حساب ۞ 28 لا يتخذ المومنون الكافرين اولياء من دون المومنين ومن
يفعل ذلك فليس من الله في شي الا ان تتقوا منهم تقية ويحذركم الله نفسه والي الله المصير ۞
29 قل ان تخفوا ما في صدوركم او تبدوه يعلمه الله ويعلم ما في السموات وما في الارض والله
علي كل شي قدير ۞ 30 يوم تجد كل نفس ما عملت من خير محضرا وما عملت من سوء تود
لو ان بينها وبينه امدا بعيدا ويحذركم الله نفسه والله رؤف بالعباد ۞ 31 قل ان كنتم
تحبون الله فاتبعوني يحببكم الله ويغفر لكم ذنوبكم والله غفور رحيم ۞ 32 قل اطيعوا الله
والرسول فان تولوا فان الله لا يحب الكافرين ۞ 33 ان الله اصطفي ادم ونوحا وال ابراهيم
وال عمران علي العالمين ۞ 34 ذرية بعضها من بعض والله سميع عليم ۞

In Nomine Dei Miſeratoris Miſericordis.

1. A L. M. 2. DEUS: non *eſt* Deus niſi ipſe: Vivus, Subſiſtens. 3. Deſcendere fecit ſuper te Librum cum veritate confirmantem id, quod *traditum fuerat* ante eum: & deſcendere fecerat Pentateuchum, & Euangelium anteà, directionem hominibus: & deſcendere fecerat Alphorcanum. 4. Certè qui abnegaverint ſigna Dei, ipſis erit pœna vehemens. 5. Et Deus eſt excellens, habens vim ulciſcendi. 6. Sanè Deus, non abſcondetur illi res ulla in Terra, neque in Cœlo: ipſe eſt qui format vos in vulvis, quomodò vult. Non eſt

Deus

Deus ... ipſe: Excellens, Sapiens. 7. Ipſe eſt, qui deſcendere fecit ſuper te Librum, ex eo *ſunt aliqui* verſus ſapienter diſpoſiti; ipſi *ſunt* mater Libri: alii vero aſſimilati *illis*. Porrò illi, in quorum cordibus eſt declinatio (*à veritate*) ſectabuntur, quod eſt aſſimilatum his ob deſiderium ſchiſmatis, & ob cupiditatem interpretationis ejus: ſed non novit interpretationem ejus, niſi Deus. Stabiles autem (in ſcientia, dicent: Credimus in illud: totum eſt à Domino noſtro. Et non recogitabunt *hoc*, niſi cordati. 8. Domine noſter, ne declinare facias corda noſtra *à veritate*, poſtquam direxiſti nos: & dona nobis abs te miſericordiam; tu enim es Donator. 9. Domine noſter certè tu congregaturus es homines ad diem *reſurrectionis*, non eſt dubitandum de eo; quippè Deus non adverſatur promiſſioni *ſuæ*. 10. Porrò qui infideles fuerint, non proderunt illis facultates eorum, neque filii eorum apud Deum quidquam: hi erunt materia ad comburendum, Ignis. 11. Juxta morem gentis Pharaonis, & eorum, qui fuerunt ante eos: mendacium confinxerunt in ſignis noſtris, & comprehendit eos Deus in delictis eorum: & Deus eſt vehemens in puniendo. 12. Dic illis, qui ſunt infideles: Mox vincemini, & congregabimini in gehennam; & infelix erit lectulus. 13. Jam fuit vobis miraculum in duobus exercitibus, qui occurrerunt ſibi. Exercitus *unus* pugnabat pro ſemita Dei: alter verò erat infidelis. Videbant eos ſicut duos ipſorum (*ideſt duplò majores quàm eſſent ipſi*) viſione oculi: & Deus roborat auxilio ſuo quem vult. Certè in hoc fuit ſanè res admiranda præditis aſpectibus (*ideſt aſpicientibus*). 14. Adornatus fuit hominibus amor cupiditatum ex uxoribus ex filiis, & talentis coacervatis ex argento & auro, & equis inſignibus, & pecudibus, & agris. Hæc eſt ſuppellex vitæ mundanæ: ſed Deus: apud eum erit pulchritudo reditus *in futuro ſæculo*. 15. Dic: An annunciabo vobis *aliquid* melius, quàm hoc? Illis, qui pii fuerint *erunt* apud Dominum ſuum horti, *currunt* ſub illis flumina, *perenniter manſuris in illis, & erunt ipſis uxores purificatæ*, & beneplacitum ex Deo: & *Deus eſt intuens in ſervos*. 16. Qui dicunt: *Domine* noſter; nos certè credidimus: dimitte ergo nobis delicta *noſtra, & libera nos à* tormento Ignis. 17. Patientes & veraces, & devotos, & eleemoſynarios, & indulgentiam poſtulantes in matutinis. 18. Teſtificatus eſt Deus, quòd non eſt Deus niſi ipſe: & *teſtificati ſunt hoc* Angeli, & *homines* præditi ſcientia: ſtans cum æquitate. Non eſt Deus, niſi ipſe: Præpotens, Sapiens. 19. Certè Religio apud Deum eſt Eslam. Et non fuerunt diſcordes ii, quibus datus fuit Liber, niſi poſtquam venit ad eos ſcientia, ob invidiam inter ſe. Qui autem incredulus fuerit in ſigna Dei, utique Deus velox *erit* in computo (*ideſt in computandis illius peccatis*). 20. Quòd ſi diſputaverint tecum dic: Tradidi faciem meam Deo *ego*, & qui ſectatus eſt me. Et dic illis, quibus datus eſt Liber, & Idiotis: An ſectamini *Religionem* Eslam? Quòd ſi amplexi fuerint Eslam, jam porrò dirigentur. At ſi tergiverſati fuerint, profectò ad te *ſpectat tantùm* prædicatio: Deus verò eſt inſpiciens in Servos. 21. Porrò qui non credunt in ſigna Dei, & occidunt Prophetas injuſtè, & interficiunt eos, qui præcipiunt veritatem ex hominibus: annuncia eis pœnam diſcruciantem. 22. Illi ſunt, quorum evanuerunt opera eorum in hoc mundo, & ſæculo noviſſimo; neque *erit* eis *ullus* ex adjuvantibus. 23. An non reſpexiſti ad eos, quibus allata eſt *pars ex* Libro (*ideſt Pentateucho*? Vocantur ad librum Dei, ut dijudicet inter eos: tùm terga vertit pars ex eis, & ipſi longiùs recedentes *ſunt*. 24. Hoc *evenit*, eò quòd ipſi dixerunt: Nequaquam tanget nos Ignis *Gehennæ*, *niſi diebus numeratis*. Et decepit eos in religione eorum id, quod mendaciter *commenti* ſunt. 25. Quomodò ergo *ſe habebunt*, cùm congregaverimus eos *ad diem Judicii*, de quo non eſt dubitandum; & rependetur omni animæ, quod lucrata fuerit, & ipſi non tractabuntur iniquè? 26. Dic: O Deus *poſſeſſor* Regni; afferes regnum, cui volueris: & auferes regnum, à quo *volueris*: & excellentem facies, quem volueris, & humiliabis, quem volueris. In manu tua eſt bonum, tu enim es omnipotens. 27. Immittis noctem in diem, & immittis diem in noctem: & educis vivum ex mortuo, & educis mortuum ex vivo, & victualia

præbes cui vis ſine computatione. 28. Ne accipiant fideles infideles protectores præter fideles. Qui verò fecerit hoc, non erit ex Deo in ulla re (*ideſt nihili fiet à Deo*): niſi *quòd* timeatis ab eis timorem. Et cavere faciet vos Deus animam ſuam (*ideſt iram ſuam*): & ad Deum erit reditus. 29. Dic: Si abſconderitis, quod eſt in pectoribus veſtris, ſeu propalaveritis illud, ſciet illud Deus: nam ſcit quod eſt in Cœlis, & quod eſt in terra: & Deus eſt omnipotens. 30. Die (*ideſt aliquandò*) inveniet omnis anima, quod operata fuerit boni, factum præſens: & quod operata fuerit mali, cupiet, ut inter ſe, & inter illud ſit terminus longinquus: & cavere faciet vos Deus animam ſuam: & Deus pius eſt cum ſervis. 31. Dic: Si amatis Deum, ſequimini me: amabit vos Deus, & condonabit vobis delicta veſtra: nam Deus eſt indultor, miſericors. 32. Dic: Obedite Deo, & Legato (*ideſt Mahumeto*). Quòd ſi averſi fueritis: profectò Deus non amabit Infideles. 33. Certè Deus elegit Adam, & Noe, & familiam Abrahæ, & familiam Amran ſuper Mundos: (*ideſt ſuper omnes creaturas Mundorum*). 34. Generationem, alii ejus ex aliis *orti ſunt*: & Deus eſt audiens, ſciens.

NOTÆ.

FAmiliam Amran]. Cùm audiret Mahumetus celebrari Mariam à Chriſtianis, itemque à Judæis; putavit unam, eamdemque eſſe utrorumque Mariam, filiam ſcilicet Amran, ſororem Moyſis & Aaron, & Matrem Chriſti. Eliſabeth autem Matrem Joannis Baptiſtæ, ejuſdem Mariæ Matris Chriſti eſſe ſororem (ut falsò etiam Mahumetani exiſtimant, appellantes Jeſum, & Joannem ابني الخالة *filios materteræ*, ſeu matrueles). Atque ita cùm in hac Sura agatur de Maria, Jeſu, Joanne Baptiſta, & Zaccharia; inſcribitur: سورة آل عمران *Sura familiæ Amran*. Eſt autem Medinenſis, ſeu Medinæ tradita. Conſtat juxta communiorem computum ducentis ſignis, ſeu verſibus Gelal tamen addit أو إلا آية *vel uno minùs*, ideſt centum ac nonaginta novem. Sed ego ſex tantùm ſupra centum ac nonaginta in correctioribus Codicibus reperio. Decernit, ut in præteritis & ſequentibus Suris, in hac quoque Mahumetus ipſe ſuum lectoribus præmium, ut referunt Zamchaſcerius, & Beidavius, his verbis: من قرأ سورة التي تذكر فيها آل عمران يوم الجمعة صلى الله عليه والملائكة حتى تحجب الشمس *Qui legerit Suram, in qua commemoratur familia Amran, die Veneris: Deus & Angeli orabunt ſuper eum donec Sol occubuerit.* Juxta alios autem à Zamchaſcerio relatos من قرأ سورة آل عمران أعطي بكل آية منها أمانا على جسر جهنم *Qui legerit Suram familiæ Amran, pro unoquoque verſiculo illius dabitur ei immunitas à carcere gehennæ.*

I. A. L. M.] Confirmat Gelal ſententiam ſuam circa hos tres characteres ſolitarios, nempè: الله أعلم بمراده بذلك: *Deus optimè novit, quid ipſe ſignificare voluerit per illos.*

III. *Id quod traditum fuerat*]. Nimirùm Pentateuchum, & Euangelium, ut mox ſubditur.

Alphorcanum] Vox Arabica الفرقان, idem ſonat ac diſtinctio, ſeu diſtinctorium. Zamchaſcerius & Gelal accipiunt pro omnibus ſacris libris, الفارقة بين الحق والباطل. *eò quòd diſtinguant veritatem & falſitate*. Pro Alcorano aliquandò; & interdùm pro Pentateucho accipitur.

VII. *Ex eo ſunt aliqui verſus ſapienter diſpoſiti*]. Exponit Gelal. واضحة الدلالة *clari & aperti in demonſtrationibus*, ſeu quoad intelligentiam.

Mater libri]. Gelal. أصله المعتمد عليه في الأحكام *radix & fundamentum ejus in ſententiis.*

Et alii ſunt aſſimilati illis]. Gelal. لا تفهم معانيه كأوائل السور وجعله كله محكما في قوله أحكمت آياته بمعنى أنه ليس فيه عيب ومتشابها بمعنى أنه يشبه بعضه بعضا في الحسن والصدق: *verſus aſſimilati ſunt, quorum non intelligitur ſignificatio, cujuſmodi ſunt principia Surarum* (præſertim characteres illi ſingulares): *& Deus fecit totum illum* (nempè Alcoranum) *ſapienter diſpoſitum: ipſe enim dicit: Sapienter diſpoſiti ſunt verſus ejus: ſignificans per hoc, nihil eſſe in eo reprehenſibile aut vitioſum. Verſus autem aſſimilati dicuntur, quia ſimiles ſunt aliis in venuſtate, & veritate*. Jahias, verſus محكمة *ſapienter diſpoſitos*. explicat ex auctoritate Mogiahedi; ما فيه من الحلال والحرام وما سوى

متشابهة ... سوى ذلك quod in Alcorano ſpe- ... ad licita, & ad illicita, cùm cætera præter hæc dicantur aſſimilata. Zamchaſcerius autem ita expoſuit: محكمات احكمت عبارتها بان حفظت من الاحتمال والاشتباه متشابهات محتملات ام الكتاب اى اصل الكتاب تحمل المتشابهات عليها وترد اليها: *ſapienter diſpoſita ſunt, quæ habent ſignificationem claram & apertam, itaut remota ſint à metaphoris, & allegoriis: Aſſimilata verò ſunt metaphorica & allegorica. Prima dicuntur mater libri, ideſt radix illius, ad quæ referuntur, & reducuntur metaphorica*. Sed fortaſsè Mahumetus pro المحكمات intelligit ea, quæ firmata, & retenta ſunt in Alcorano: ſic enim ea Doctores appellant. Pro المتشابهات autem, المنسوخات, ea quæ ſunt abrogata quoad obſervantiam, non quoad verba in eodem Alcorano.

XIII. *Jam fuit vobis miraculum*] De hoc miraculo fuſiùs egi in Vita Mahumeti cap. 15. & in parte 2. Prodromi cap. 4. pagina 21. Summariè hìc illud ita habe. Mahumetus cum ſociis trecentis ac tredecim, vel ſeptendecim armatis, in loco quodam, qui appellabatur Bedrum (unde Bedrenſe bellum dictum fuit) aggreſſus eſt ex inſidiis Coraiſitas mercatores è Syria redeuntes, concives, & contribules ſuos, qui erant circiter mille, nec tale aliquid ſuſpicabantur. Coraiſitis autem apparebant Mahumetani duplò majores ſe, nempè duo millia, Mahumetanis autem apparebant Coraiſitæ multò pauciores quàm eſſent. Præterea Deus miſit in auxilium Mahumetanorum primò mille Angelos: deinde tria millia: poſteà quinque millia, quorum dux erat Gabriel inſidens equo, cujus nomen erat Haizum: cæteri etiam Angeli equis utebantur, & adjuvabant Mahumetanos in trucidandis Coraiſitis. Porrò Mahumetus implens volam manus ſuæ lapillis, conjecit eos in hoſtes, & impleti ſunt omnium oculi hujuſmodi lapillis, itaut omnes proni caderent in terram, abſque eo, quòd poſſent lapillos ex oculis extrahere. Exitus belli fuit, quòd Mahumetani Coraiſitas ſeptuaginta occiderunt, & totidem captivos duxerunt: ex Mahumetanis autem quatuordecim interfecti ſunt.

XVIII. *Stans cum æquitate*] Gelal بتدبير مصنوعاته: *per rectam gubernationem rerum à ſe factarum*.

XIX. *Religio apud Deum eſt Eslam:*] Arabicè الاسلام الشرع المبعوث به الرسل المبنى على التوحيد: *lex, cum qua miſſi ſunt Legati, fundata ſuper unitatem Dei*. Significat autem hæc vox propriè *traditionem*: quaſi in hac lege, ſeu religione totum ſe aliquis Deo tradat ac devoveat. *Quibus datus fuit liber*]. Hi ſunt, inquit Gelal اليهود والنصارى *Judæi & Chriſtiani*. Illi namque Pentateuchum, hi Euangelium acceperunt.

Poſtquam venit ad eos ſcientia]. Hanc ſcientiam explicat Gelal. بالتوحيد: *de Unitate Dei* fuiſſe.

XX. *Et Idiotis*] Hoc nomine intelliguntur in Alcorano, ut ait Gelal: شرك العرب *Arabes Idololatræ*.

Deus eſt inſpiciens in ſervos] Vox Arabica العباد *ſervi* accipitur in Alcorano pro omnibus hominibus, & creaturis rationalibus, utpotè natura ſervis Dei.

XXIII. *An non reſpexiſti ad eos, quibus allata fuit pars ex libro*] Gelal حظ من التوراة نزل فى اليهود زنا منهم اثنان فتحاكموا الى النبى فحكم عليهما بالرجم فابوا فجاء بالتوراة فوجد فيها فرجما فغضبوا: *Pars ex Pentateucho. Hæc revelata ſunt propter Judæos, quorum duo adulterium perpetraverant, & appellaverant ad Judicium Mahumeti; ille verò judicavit, eos eſſe lapidandos* (ut præcipiebat Pentateuchus, quod tamen Judæi negabant extare in Pentateucho) *at illi recuſabant ejus ſententiam. Allatus eſt autem Pentateuchus, in quo inventum eſt præceptum de lapidandis adulteris: quamobrem duo illi lapidati ſunt, & ideò cæteri Judæi valdè ſunt indignati*,

XXIV. *Niſi diebus numeratis*]. Gelal aſſerit hos futuros اربعين يوما مدة عبادة ابايهم العجل ثم تزول عنهم النار: *quadraginta dies, quot fuerunt dies illi, quibus coluerunt vitulum. Et deinde ceſſaturam ab eis pœnam Gehennæ*.

XXVII. *Educis vivum ex mortuo &c.*] Gelal كالانسان والطاير من النطفة والبيضة والنطفة والبيضة من الحى: *ut hominem & avem ex ſemine & ovo, & hæc duo ex vivente*.

REFUTATA.

I. Ex ipſo Suræ hujus titulo, craſſiſſimus Mahumeti error oſtenditur, dum Mariam Deiparam filiam Joachim confundit cum Maria filia Amram & ſorore Moyſis & Aaron: id verò infrà clariùs patet, ubi vocat Mariam Deiparam *Sororem Aaron*. Diſtorqueant quantum volunt Mahumetani Expoſitores verba Alcorani: nunquam Prophetam ſuum ab hoc errore poterunt vindicare. Vide Prodr. parte 4. cap. 27. pag. 86.

II. De tribus illis ſingularibus characteribus Suræ præfixis jam ſuprà ſatis diximus: ubi oſtendimus omninò otioſè apponi, cùm nullus niſi Deus illos poſſit intelligere. Si quis verò velit divinare, tàm in bonam, quàm in malam partem poſſit eos interpretari.

III. Quàm falsò autem aſſerat, Alcoranum Pentateucho & Euangelio conſonum eſſe, non

 eſt

eſt, quòd hìc probemus, cùm ſuprà jam id oſtenderimus, & per ſe manifeſtè pateat.

IV. Quod habet de duplici Alcoranicorum verſuum differentia, (in qua tamen explicanda Mahumetani non conveniunt) non eſt dubium, quin per hoc ſubterfugium ſeſe præmuniat ad quoslibet in Alcorano errores, vel excuſandos, vel defendendos. Cùm enim verſus, quos *aſſimilatos* appellat, ſint metaphorici, vel allegorici, & Deus ſolus illos intelligat: quoties in Alcorano abſurdi aliquid, vel falſi, vel impii occurrerit, ſtatim dicent Mahumetani, illas eſſe locutiones metaphoricas, nec intelligi poſſe, niſi à Deo. At verò, quæ utilitas in his verſibus aſſimilatis, ſi eos nemo poteſt intelligere? Poſtremò magna eſt, & intolerabilis Alcorani confuſio, dum nullam certam habere poſſumus regulam diſcernendi verſus aſſimilatos à non aſſimilatis, ſeu ſapienter diſpoſitis. Poterit igitur unuſquiſque Alcoranum ad libitum ſuum explicare, prout re ipſa Moſlemi faciunt: & iis exceptis, quæ vel naturæ lumine, vel ex ſacrarum Scripturarum revelatione certa ſunt (quorum nonnulla, licèt plerumque depravata habet Alcoranus) cætera tricis & confuſione plena erunt. Neque objiciant Moſlemi, in Pentateucho quoque, & Euangelio multa eſſe aſſimilata, ſeu metaphorica, aut allegorica. Quamvis enim hoc veriſſimum ſit: ea tamen non ſunt hujuſmodi, ut à ſolo Deo intelligi poſſint, ſed ex antecedentibus, & conſequentibus, & ex ipſo modo loquendi, ab hominibus ſaltem ſapientioribus, ſeu doctioribus veræ fidei lumine illuſtratis, non multo ſæpè cum labore intelliguntur, & ab iis, quæ ſunt propriè dicta, facilè diſtinguuntur. In illis tamen, quæ ad hiſtoriam, ſeu rerum geſtarum narrationem pertinent, ſemper in ſacris literis eſt proprietas loquendi, & verba prout ſonant intelligenda ſunt: (licèt hæc etiam myſterio aliquo, ſeu ſenſu allegorico non careant) alioquin nihil certi ex ſacris libris haberemus, ſed omnia plena eſſent tenebris, & ambagibus. Poſtremò miror, quomodò Doctores Mahumetani admittant in Alcorano ſenſus metaphoricos & allegoricos, cùm in profeſſione fidei ſuæ ab Algazelo relata, damnetur tanquam hæreticus, qui Alcorani verba literaliter, & prout ſonant, non accipit, & ad ſenſus figuratos audet detorquere.

V. Miraculum illud victoriæ Bedrenſis, quod in Alcorano toties refricatur, & recoquitur, ita frivolum eſt & leve, ut ne miraculi quidem umbram præſeferat. Erant in eo prælio (ut vidimus) Coraiſitarum mille, & aliquid minus, qui è Syria regreſſi, nihil de bello cogitabant. Mahumetus cum trecentis ac tredecim militibus eos inopinatò, & ex inſidiis adorſus eſt. Ne verò Mahumetani ex hoſtium multitudine terrerentur; & ne hoſtes ex pauco Mahumetanorum numero audaciores fierent, divinitùs factum eſſe fingitur, ut Coraiſitæ Mahumetanis duplò minores; Mahumetani verò Coraiſitis duplò, quàm ipſi, majores apparerent. En tibi unum miraculum. Audi alterum. Mahumetus arena, ſeu lapillis impletam volam conjecit in hoſtes, quorum oculis arena oppletis, omnes proni, ac penitùs cæci in terram corruerunt. Mirum, ſi Mahumetani non omnes tanquam turdos laqueo irretitos, vel viſco detentos, ceperunt. Atqui ecce tibi intereà tertium miraculum. Deus è tertio Cœlo, primò mille, deindè tria millia, poſtremò quinque millia Angelorum armatorum, duce Gabriele, in auxilium Mahumetanorum miſit. Sed quid opus erat cœleſtibus armis ubi hoſtes proſtrati, cæcique jacebant? Ita ſe res habuit. Sed eventum belli audiamus: nimirùm: *Parturient montes, naſcetur ridiculus mus*. Commiſſo certamine, ſeptuaginta Coraiſitæ cæſi ſunt, & totidem capti. Ex Mahumetanis verò quatuordecim periere. Hoccine eſt miraculum, toties in Alcorano decantatum? Vix dignoſci poteſt, poſita tanta utriuſque exercitus diſparitate, ex cujus parte ſteterit victoria. Certè nullum hoc eſt miraculum: vel miraculum etiam & multò majus dicendum erit, quòd, cùm Darius Rex Perſarum cum trecentis millibus, vel ut alii ſcribunt, ſexcentis millibus militum Alexandrum Macedonum regem, cujus exercitus ad quadraginta millia militum non perveniebat, aggreſſus fuiſſet, inito prælio, centum ac decem millia ex Perſis cæſa ſint: ex Alexandri verò militibus, centum octoginta tantùm interierint. Nullum itaque in hoc bello miraculum, ſed ſcelus tantùm & impietas, cùm Mahumetus, ejuſque ſocii miſeros mercatores concives, & cognatos ſuos ex inſidiis, prædonum more, invaſerint: à quibus etiamſi Mahumetus ſe anteà læſum exiſtimaret; meminiſſe tamen debebat divini præcepti Levit. cap. 19. *Non quæras ultionem, nec memor eris injuriæ civium tuorum.*

VI. In eo autem fatuum, ac ridiculum ſe oſtendit Mahumetus, dum exhortans ſuos ad deponendum amorem uxorum, filiorum, divitiarum, equorum, pecudum, & agrorum; fortaſsè quia hæc deinde ipſe ſibi arripere cupiebat, vel quia ipſos ad arma expeditiores habere volebat, aſſerit ſe his meliora promittere, nimirùm hortos, fluvios, & mulierculas menſtruo carentes. Sed quis non valet illum deteriora promittere? Ipſe etiam hoc ſenſit, ac propterea addidit, *beneplacitum ex Deo*: At beneplacitum Dei, cùm nihil aliud ſit, quam vel aliquem placere Deo, vel Deum placere alicui, convenit viris juſtis tàm in hoc mundo, quàm in futuro ſæculo, quamvis non cum eadem perfectione. Quòd ſi, pro Dei beneplacito intellexit, (id quod non credo) viſionem Dei, nimis ineptè & inſulſe hanc cum hortis & fluminibus, & muliercularum illecebris conjunxit. Cæterùm de pecuino Mahumetis paradiſo, ſeu potiùs ganea, jam ſuperiùs locuti ſumus in 2. Sura, ubi hæc eadem verba leguntur. Et in Prodromo p. 4. c. 27. & alibi pluries.

VII. Quòd verò Mahumetus ſibi ſuiſque peculiariter attribuat religionem Eslam, quæ unum Deum profitetur, injuriam facit tàm Judæis, quàm Chriſtianis, qui unum Deum credunt, confitentur, & adorant. Quantumvis enim tres Perſonas, ſeu proprietates relativas in Deo inter ſe realiter diſtinctas agnoſcant, quia tamen hæ idemtificantur cum unica Eſſentia Dei, non hinc arguitur, ipſos non credere in unum Deum, vel plures Deos venerari. Ali-

qui

qui Judæi etiam, qui ut alibi oſtendemus, admittunt hujuſmodi proprietates in Deo, licèt ſub aliis nominibus: Mahumetani etiam, qui communiter credunt, attributa in Deo eſſe non ſolùm inter ſe, ſed etiam ab Eſſentia realiter diſtincta, multò plures quàm cæteri, Deos venerantur. Sed vide quæ de hoc diximus in Prodr. p. 3. cap. 5. pag. 16.

VIII. Non niſi per ſummam oſcitantiam affirmat, Judæos & Chriſtianos anteà uniformiter profeſſos eſſe religionem Eslam, nec diſcordes unquam fuiſſe in illa, niſi poſtquam notitiam habuerunt de unitate Dei. Continet hoc manifeſtam repugnantiam: Si enim anteà profitebantur omnes religionem Eslam, cujus proprium eſt credere, & colere unum tantùm Deum: quomodò deinde habuerunt notitiam de unitate Dei, & propter hanc inter ſe ſciſſi ſunt?

IX. Poſtremò fabula omninò & figmentum cenſendum eſt, quod de duobus adulteris Judæis refertur: neque enim verum eſt, adulteris in Pentateucho lapidationis pœnam expreſsè conſtitui, quemadmodùm aſſerebat Mahumetus: eſto id fortaſsè Judæi obſervarent ex traditione, quamobrem feruntur dixiſſe Chriſto in Euangelio Joannis cap. 8. *Moyſes autem mandavit nobis hujuſmodi lapidare*. Nihil hic dico de quadraginta illis diebus, quibus Judæi ſe in gehenna permanſuros affirmaſſe feruntur: jam enim oſtendi in ſuperiori Sura, apertum eſſe mendacium.

TEXTUS ALCORANI.

35 اذ قالت امرات عمران رب اني نذرت لك ما في بطني محررا فتقبل مني انك انت السميع
العليم ۞ 36 فلما وضعتها قالت رب اني وضعتها انثي والله اعلم بما وضعت وليس الذكر كالانثي
واني سميتها مريم واني اعيذها بك وذريتها من الشيطان الرجيم ۞ 37 فتقبلها ربها بقبول حسن
وانبتها نباتا حسنا وكفلها زكريا كلما دخل عليها زكريا المحراب وجد عندها رزقا قال يا مريم
اني لك هذا قالت هو من عند الله ان الله يرزق من يشاء بغير حساب ۞ 38 هنا لك دعا زكريا
ربه قال رب هب لي من لدنك ذرية طيبة انك سميع الدعاء ۞ 39 فنادته الملايكة وهو قايم
يصلي في المحراب ان الله يبشرك بيحيي مصدقا بكلمة من الله وسيدا وحصورا ونبيا من الصالحين ۞
48 قال رب اني يكون لي غلام وقد بلغني الكبر وامراتي عاقر قال كذلك الله يفعل ما
يشاء ۞ 41 قال رب اجعل لي اية قال ايتك الا تكلم الناس ثلثة ايام الا رمزا واذكر ربك كثيرا
وسبح بالعشي والابكار ۞ 42 واذ قالت الملايكة يا مريم ان الله اصطفيك وطهرك واصطفيك علي
نساء العالمين ۞ 43 يا مريم اقنتي لربك واسجدي واركعي مع الراكعين ۞ 44 ذلك من انباء
الغيب نوحيه اليك وما كنت لديهم اذ يلقون اقلامهم ايهم يكفل مريم وما كنت لديهم اذ
يختصمون ۞ 45 اذ قالت الملايكة يا مريم ان الله يبشرك بكلمة منه اسمه المسيح عيسي ابن مريم
وجيها في الدنيا والاخرة ومن المقربين ۞ 46 ويكلم الناس في المهد وكهلا ومن الصالحين ۞
47 قالت رب اني يكون لي ولد ولم يمسسني بشر قال كذلك الله يخلق ما يشاء اذا قضي امرا
فانما يقول له كن فيكون ۞ 48 ونعلمه الكتاب والحكمة والتورية والانجيل ورسولا الي بني
اسرايل اني قد جيتكم باية من ربكم اني اخلق لكم من الطين كهية الطير فانفخ فيه فيكون
طيرا باذن الله وابري الاكمه والابرص واحي الموتي باذن الله وانبيكم بما تاكلون وما تدخرون

في بيوتكم ان في ذلك لاية لكم ان كنتم مومنين ۞ 49 ومصدقا لما بين يدي من التورية
ولاحل لكم بعض الذي حرم عليكم وجيتكم باية من ربكم فاتقوا الله واطيعون ۞ 50 ان
الله ربي وربكم فاعبدوه هذا صراط مستقيم ۞ 51 فلما احس عيسي منهم الكفر قال من
انصاري الي الله قال الحواريون نحن انصار الله امنا بالله واشهد بانا مسلمون ۞ 52 ربنا امنا بما
انزلت واتبعنا الرسول فاكتبنا مع الشاهدين ۞ 53 ومكروا ومكر الله والله خير الماكرين ۞
54 اذ قال الله يا عيسي اني متوفيك ورافعك الي ومطهرك من الذين كفروا جاعل الذين اتبعوك
فوق الذين كفروا الي يوم القيمة ثم الي مرجعكم فاحكم بينكم فيما كنتم فيه تختلفون ۞
55 فاما الذين كفروا فاعذبهم عذابا شديدا في الدنيا والاخرة وما لهم من ناصرين ۞ 56 واما الذين
امنوا وعملوا الصالحات فيوفيهم اجورهم والله لا يحب الظالمين ۞ 57 ذلك نتلوه عليك من الايات
والذكر الحكيم ۞ 58 ان مثل عيسي عند الله كمثل ادم خلقه من تراب ثم قال له كن
فيكون ۞ 59 الحق من ربك فلا تكونن من الممترين ۞ 60 فمن حاجك فيه من بعد ما جاءك
من العلم فقل تعالوا ندع ابناءنا وابناءكم ونساءنا ونساءكم وانفسنا وانفسكم ثم نبتهل فنجعل
لعنة الله علي الكاذبين ۞ 61 ان هذا لهو القصص الحق وما من اله الا الله وان الله لهو
العزيز الحكيم ۞ 62 فان تولوا فان الله عليم بالمفسدين ※

VERSIO LATINA.

35. *Memento* cùm dixit uxor Amran: Domine mi, certè ego vovi tibi quod eſt in utero meo, liberum: ſuſcipe ergo à me: tu quippè es Auditor, Cognitor. 36. Cùm autem peperiſſet eam, dixit: Domine mi, certè ego peperi eam fœminam (& Deus ſcientiſſimus erat illius quod pepererat): & non eſt maſculus ſicut fœmina. Et ego quidem nominavi eam Mariam; & ego ſanè confugere facio eam ad te, & prolem ejus à Satana lapidato (*id eſt commendo eam, ejuſque prolem, ut defendas eam à diabolo*). 37. Suſcepit ergo eam Dominus ejus ſuſceptione pulchra, & germinare fecit eam germine pulchro & ſuſcepit eam in curam Zacharias. Quotieſcumque ingrediebatur ad eam Zacharias in Adytum, inveniebat apud eam cibum. Dixit: O Maria, unde man tibi hoc? reſpondit: Hoc eſt à Deo: nam Deus præbet alimenta cui vult ſi-ne computatione. 38. Ibi precatus eſt Zacharias Dominum ſuum, dixit: Domine mi, dona mihi à conſpectu tuo ſobolem bonam: tu quippè es auditor deprecationis. 39. Vocaverunt itaque eum Angeli, & ipſe ſtans orabat in Adyto: *& dixerunt ei*: Certè Deus annunciat tibi, Joannem aſſerturum veritatem in Verbo, *quod eſt* à Deo: & dominum, & cælibem, & Prophetam ex probis 40. Reſpondit. Domine mi: Quomodò erit mihi puer, & jam pervenit ad me ſenium; & uxor mea eſt ſterilis? Dixit *Angelus*: Sic Deus facit quod vult 41. Reſpondit *Zacharias*: Domine mi, pone mihi ſignum. Dixit *Angelus*: Signum tuum erit, quòd non alloqueris homines per tres dies, niſi nutu. memento Domini tui multùm, & lauda *illum* veſperè & manè. 42. Et cùm dixerunt Angeli: O Maria, certè Deus elegit te, & puram fecit te, & elegit te ſuper mulieres *omnium* Mundorum. 43. O Maria, devota eſto Domino

tuo,

tuo, & adora, & genuflecte cum genuflectentibus. 44. Hoc eſt ex hiſtoriis Arcani: revelamus illud tibi, ò *Mahumete*; & non fuiſti apud illos cum projicerent calamos ſuos *ad ſortiendum*, quis eorum in curam ſuſcepturus eſſet Mariam: neque fuiſti apud eos, cùm inter ſe contenderent. 45. Cùm dixerunt Angeli: O Maria, certè Deus annunciat tibi Verbum ex ſe: nomen ejus erit Chriſtus Jeſus Filius Mariæ; conſpicuum in hoc mundo, & in futuro ſæculo; & ex Approximatis *Deo*. 46. Et alloquetur homines in cunis, & ætate provectus, & erit ex Probis. 47. Reſpondit: Domine mi, quomodò erit mihi proles, & non tetigit me homo? Dixit *Angelus*: Sic Deus creat quod vult: cùm decreverit rem, profectò dicet illi: Eſto: & erit. 48. Et docebit eum *Deus* Librum, & Sapientiam, & Pentateuchum, & Euangelium: *& mittet eum Legatum* ad filios Iſrael: *ad quos cùm veniſſet, dixit eis*: Certè ego jam veni ad vos cum ſigno à Domino veſtro: quia ego creabo vobis ex luto veluti figuram avis: tum inſufflabo in illam, & fiet avis per voluntatem Dei: & curabo cæcum à nativitate, & leproſum; & vivificabo mortuos per voluntatem Dei; & divinabo vobis quid comedatis, & quid reponatis in domibus veſtris. Certè in hoc erit ſanè ſignum vobis, ſi eſtis credentes. 49. Et *veni* confirmator, quod *traditum eſt à Deo* ante me de Pentateucho, & ut licitam faciam vobis partem illius, quod prohibitum fuit vobis: & veni ad vos cum ſigno à Domino veſtro. Timete itaque Deum, & obedite mihi. 50. Certè Deus eſt Dominus meus, & Dominus veſter: itaque ſervite illi. Hæc eſt via recta. 51. Cùm autem ſenſiſſet Jeſus ex eis infidelitatem, dixit: Quinam erunt adjutores mei apud Deum? Reſponderunt Apoſtoli: Nos erimus adjutores Dei: credidimus in Deum: & teſtis eſto, quòd nos ſumus Moslemi. 52. Domine noſter, credidimus in id, quod demiſiſti *(ideſt in Euangelium)* & ſecuti ſumus Legatum *(ideſt Jeſum)*. Scribe ergo nos cum Teſtificantibus. 53. Et dolosè egerunt *Judæi in Jeſum*: & dolosè egit Deus *in eos*: & Deus eſt præſtantiſſimus dolosè agentium. 54. Cùm dixit Deus: O Jeſu, equidem defungi faciam te; & levabo te ad me, & immunem faciam te ab iis, qui ſunt infideles: & ponam eos, qui ſequuti fuerint te ſupra eos, qui fuerint infideles, uſque ad diem reſurrectionis: tum ad me erit reditus veſter, & dijudicabo inter vos circa id, in quo fuiſtis diſcordes *(ideſt circa Religionem)*. 55. Porrò qui infideles fuerint, puniam eos pœna vehementi in hoc mundo, & in futuro ſæculo: & non erit illis *ullus* ex adjuvantibus. 56. An verò qui crediderint, & fecerint recta, perſolvet illis mercedes eorum, & Deus non amat iniquè agentes? 57. Hoc recitamus tibi de Signis, & Commemoratione ſapienti. 58. Utique ſimilitudo Jeſu apud Deum, eſt ſicut ſimilitudo Adam: creavit illum ex pulvere, deinde dixit ei: Eſto: & fuit. 59. Veritas *eſt hæc* à Domino tuo: ne igitur ſis ex dubitantibus. 60. Qui ergo diſputaverit tecum de ea, poſt id, quod venit tibi de ſcientia: dic: Venite, vocemus filios noſtros & filios veſtros, & uxores noſtras, & uxores veſtras, & perſonas noſtras, & perſonas veſtras: deinde ſuppliciter oremus: tum conjiciamus maledictionem Dei ſuper mentientes. 61. Certè hæc eſt ſanè hiſtoria vera: & non eſt ullus Deus niſi Deus: & profectò Deus ipſe ſanè eſt Præpotens, Sapiens. 62. Quòd ſi tergiverſati fuerint, profectò Deus eſt cognitor pravè agentium.

NOTÆ.

VXor *Amran*]. De hac ita Gelal حنة لما سنت واشتقات للولد فدعت لله واحست بالحمل وهلك عمران وهى *Anna hæc appellabatur, quæ jam ſenuerat, & deſiderabat prolem: oravitque Deum, & ſenſit ſe gravidam eſſe. Mortuus eſt autem Amran, cùm adhuc illa gravida eſſet.*

Liberum]. Gelal.: خالصا من شواغل الدنيا لخدمة بيتك المقدس: *liberum ab occupationi-*

bus, & negotiis mundanis, adminiſtrandam in domo ſancta tua.

XXXVI. *Et non eſt fœmina ſicut Maſculus*] ideſt ut explicat Gelal non eſt apta ad miniſterium Templi ſicut maſculus.

A Satana lapidato]. Gelal. المطرود *projecto*, alludit ad fabulam, quia, ut inferiùs videbimus, fingunt Mahumetani, Dæmones ante nativitatem Mahumeti in orbibus cœleſtibus reſidentes, in illius ortu flammarum globis lapidatos, atque in terram dejectos fuiſſe. Vel ad id, quod fertur, Abraham lapidaſſe Dæmonem, cùm tentavit eum, ne divino imperio de filio ſuo immolando obſequeretur: in cujus rei memoriam conſueverunt Mahumetani tempore peregrinationis Meccanæ, lapillos aliquot in Araphat, & in Valle Mina contra Diabolum projicere. Hinc opinantur aliqui, innui immunitatem ab originali culpa Beatiſſimæ Virginis, ejuſque Filii: in qua ſententia videtur fuiſſe Gelal, dum ita explicat hæc verba Alcorani: وفي الحديث ما من مولود يولد الا مسه الشيطان حين يولد فيستهل صارخا الا مريم وابنها رواه الشيخان : *& in hiſtoriis habetur, nullum naſci, niſi tangat eum Satanas quandò naſcitur; & ideò erumpit in vagitus; præter Mariam & Filium ejus. Referunt hoc duo Seniores.* Thalebienſis aſſerit, hæc verba relata à duobus Senioribus, dicta fuiſſe ab ipſo Mahumeto, facitque hujus rei auctorem Abuhoreiram. Confirmat hanc Mahumetanorum opinionem Cottada, his verbis كل ادمي يطعن الشيطان في جنبه حين يولد غير عيسى وامه جعل بينهما حجاب فاصابت الطعنة الحجاب ولم ينفذ اليهما منه شي : قال : وذكر لنا انهما كانا لا يصيبان من الذنوب كما يصيبه سائر بني ادم : *Omnis natus ex Adam confoditur in latere tactu Satanæ quandò naſcitur, excepto Jeſu, & Matre ejus: nam poſuit Deus inter eos, & Satanam velamen: itaut tactus Satanæ ſteterit in velamine, nec pertigerit ad eos ulla ex parte. Præterea narratum eſt nobis, quòd neuter commiſerit ullum peccatum, ſicut committunt cæteri filii Adam.* Idem Thalebienſis in explicatione hujus loci habet quædam, quæ non modicam lucem poſſunt Alcorani verbis afferre, quæ ex arabico fideliter tranſlata, ſic ſe habent.

Anna uxor Amran, fuit filia Phacudi, Mater Mariæ, & avia Jeſu. Dixit Ebnabbas: Hic Amran filius fuit Mathan, diverſus ab Amran patre Moyſis, cùm inter utrumque interceſſerint mille centum & octo anni (cognovit hallucinationem Prophetæ ſui, ſed fruſtrà conatur eam excuſare). *Erant autem filii Mathan principes filiorum Iſrael, & Pontifices eorum. Et reges eorum. Et dixit Ebn-Iſaac, fuit Amran filius Aſham ex filiis Salomonis per quindecim generationes. Mater verò Mariæ vovit ſe oblaturam Templo filium, quem peperiſſet. Et hiſtoria hujus rei eſt; quòd Zacharias & Amran acceperunt in uxores duas ſorores, ambas filias Phacudi; nempè Aſcicham* (ideſt Eliſabet) *quam accepit Zacharias; & Annam, quam accepit Amran. Erat verò Anna vetula, & ſterilis, & jam deſperabat prolem. Cùm autem vidiſſet in quadam arbore avem cibum præbentem pullis ſuis, excitatum eſt in ea deſiderium prolis. Cùmque hanc à Deo poſtularet, promiſit ſe oblaturam Templo filium, quem peperiſſet, ut miniſtraret in eo. Accidit autem ut pareret filiam &c.*

XXXVII. *Suſcepit ergò eam Dominus &c.*] Ità hunc locum explicat & illuſtrat Gelal: *Suſcepit eam à matre ejus, & creſcere fecit eam indole pulchra: & creſcebat in una die, quantum creſcit Infans in uno anno. Attulit autem eam mater ad Pontifices præſides Templi, & ait: Offero vobis hanc votivam* [illegible]*nem. Illi verò lætati ſunt de ea, eò quòd eſſet filia Amran Antiſtitis ipſorum. Dixit autem Zacharias: Mihi hæc juſtiùs debetur, quàm cæteris, nàm amita ejus eſt uxor mea. Illi verò reſponderunt: Nequaquam ſed, ſorti id committamus.* [illegible] *autem Sacerdotes numero viginti novem ad flumen Jordanem, & projecerunt in illud virgas ſuas cum pacto, ut is, cujus virga conſiſteret in aqua, & ſupernataret, ſuſciperet puellam in cuſtodiam. Subſtitit autem virga Zachariæ, qui accepta puella, ædificavit ei cœnaculum, & afferebat ei cibum, & potum, & unguenta. Invenit autem apud eam fructus hyem*[illegible] *in æſtate, & æſti*[illegible] *in hyeme.* Hactenùs Gelal.

XXXIX. *Vocaverunt itaque eum Angeli*]. No[illegible] Angelorum intelligunt hic Jahias & Gelal uni[illegible] Angelum, nempè Gabrielem.

In verbo quod eſt à Deo]. Exp[illegible] Gelal. اي عيسى انه روح الله وسمي كلمة الله لانه خلق بكلمة كن : *ideſt Jeſum: quia ipſe eſt Spiritus Dei. Appellatus eſt autem Verbum quia Deus creavit eum per Verbum Eſto.*

Et Dominum] Gelal. متبوعا *quem alii ſequantur*, ſeu Caput Sectæ.

Et cœlibem] Jahias الذي لا ياتي النساء *qui non accedit ad fœminas.* Eodem modo Gelal منوعا من النسا : *continentem ſe à mulieribus* & addit روي انه لم يعمل خطية ولم يهم بها : *habetur ex traditione illum nunquam feciſſe peccatum, neque cogitaſſe de eo.*

XLII. *Et puram fecit te*] Explicat Gelal. من مسيس الرجال *à contactu virorum.*

Sæculorum omnium] Arabicè العالمين *Mundorum.* Exponit Gelal. اي اهل زمانك *ideſt ſuper mulieres ætatis tuæ.*

XLIV. *Hoc eſt ex hiſtoriis Arcani*]. Gelal اخبار ما غاب عنك : *ex hiſtoriis, quæ remotæ erant à te*, ſeu quæ te latebant.

XLV. *Verbum ex ſe*] Gelal اي ولد *ideſt filium.*

Filium Mariæ] Cur Alcoranus & Mahumetani vocent Jeſum *filium Mariæ*, rationem reddit Gelal his verbis: خاطبها بنسبته اليها تنبيها على انها تلده بلا اب عادة الرجال نسبتهم الى ابايهم : *alloquitur eam referendo ortum ejus ad ipſam, ut eam magis honoraret: quia paritura erat eum ſine patre; cùm ortus ſeu proſapia hominum ſoleat referri ad patres eorum,* non autem ad matres.

Conſpicuum in hoc mundo & in futuro ſæculo] Explicat,

plicat Gelal. في الدنيا بالنبوة وفي الآخرة بالشفاعة والدرجات العلى ; *in hoc mundo propter donum prophetiæ: & in futuro ſæculo, quia erit interceſſor hominum, & obtinebit gradus eminentes.*

XLVI. *In cunis, & ætate provectus*] Gelal اي طفلا قبل وقت الكلام *id eſt infans ante tempus locutionis.* Jahias اي في حجر امه وكبيرا *id eſt in ſinu matris ſuę, & jam grandis.* Thalebienſis كهلا بعد نزوله من السماء *in ętate adulta, id eſt poſtquam deſcenderit è Cœlo*, rediturus in mundum.

XLVIII. *Et docebit eum librum*] Jahias & Gelal pro الكتاب *libro* intelligunt الخط *Scripturam ſeu modum ſcribendi*:

Et mittet eum legatum]. Thalebienſis وكان اول انبياء اسرائيل يوسف واخرهم عيسى *primus Prophetarum Iſraelitis fuit Joſeph, ultimus autem Jeſus.* Concludit Gelal فنفخ جبرائيل في جيب درعها فحملت وكان من امرها ما ذكر بسورة مريم : *Cùm autem Gabriel inſufflaſſet in aperturam tunicę ejus ad collum, illa concepit. Cętera verò, quę ad eam pertinent, habentur in Sura Marię.*

Et fiet avis] Gelal: لانه اكمل الطير خلقا فكان يطير وهم ينظرونه فاذا غاب عن اعينهم سقط ميتا *Et creavit illis veſpertilionem, eò quòd ſit perfectiſſimus naturâ omnium volucrum: & volabat coram eis: cùmque ab oculis eorum ſeſe removiſſet, cecidit mortuus.* Thalebienſis accipit [illegible] genericè لانه خلق طيرا كثيرة *quia, inquis, ipſe creavit aves multas.*

Et curabo cęcum] Gelal. وكان بعثه في زمان الطب فابرا في يوم خمسين الفا بالدعاء بشرط الايمان *fuit autem miſſus à Deo in tempore medicinę* (ideſt ad curandos infirmos), *ſanavitque una die quinquaginta millia infirmos, cum pacto ut crederent.*

Et vivificabo mortuos] Gelal. فاحيا العازر صديقا وابن العجوز وابنة العاشر فعاشوا وولد لهم وسام بن نوح ومات في الحين *ſuſcitavit autem à mortuis Lazarum Juſtum: & filium Vetulæ* (ideſt Viduæ Naim) *& filiam Publicani* (ideſt Jairi Archiſynagogi) *qui omnes vixerunt, & genuerunt filios: & Sem filium Noe, qui ſtatim mortuus eſt.* Addit Thalebienſis, *Chriſtum reſuſcitaſſe Sem filium Noe per invocationem Nominis Maximi* (nimirùm יהוה) *illum verò exiiſſe è ſepulchro cum dimidia parte capitis cana, cùm tamen eo tempore homines non caneſcerent; eò quòd putaſſet, ſe vocatum fuiſſe ad extremum Judicium.* Notat autem Gelal, Chriſtum feciſſe hæc miracula باذن الله *per voluntatem, ſeu conceſſionem Dei*, prout bis habet Alcoranus: لنفي توهم الالهية فيه *ad repellendam opinionem de Divinitate ejus.*

XLIX. *Et veni confirmaturus &c.*] ideſt ut confirmarem, ſeu probarem veritatem Pentateuchi, qui datus fuit à Deo ante me.

Et ut licitam faciam vobis] Gelal. فاحل لهم من السمك والطير ما لا صيصية له وقيل احل الجميع فبعض بمعنى كل : *licitos fecit eis piſces & aves carentes pinnulis, ſeu pennis. Alii dicunt, licita feciſſe eis omnia; itaut partem, ſeu quędam ſtet pro omnia.*

LI. *Cùm autem ſenſiſſet Jeſus*]. Hæc quæ ſpectant ad Judæorum perfidiam, & inſidias ac dolos contra Jeſum, ut eum occiderent, itemque ad illius mortem, variis figmentis involvuntur à Scriptoribus Moslemis, quorum nonnullos, eorum verbis latinè fideliter redditis, hìc placuit afferre. Hæc omnia in Prodromo parte 3. cap. 19. pag. 63. *Ebno-Saidus Mogrebienſis ab Iſmaele allegatus in cap. de Jeſu filio Mariæ, hæc habet: Quærebant autem Judæi ſummo ſtudio comprehendere Jeſum: & venit quidam ex Apoſtolis ad Herodem Judicem Judæorum, & ad Collegium Judæorum, & dixit: Quid dabitis mihi, ſi indicavero vobis Chriſtum? Et dederunt ei triginta denarios, quos cùm accepiſſet, oſtendit eis ubi ille eſſet. Dixit Ebnol-Athirus in ſuo Chronico: Variæ ſunt Doctorum opiniones circa mortem ejus, antequam aſſumeretur in Cœlum. Dicunt nonnulli, aſſumptum fuiſſe abſque eo, quòd moreretur. Alii autem dicunt, Deum immiſiſſe illi mortem per tres horas; alii verò per ſeptem horas: & deinde in vitam illum revocaſſe. Auctores hujus ſecundę ſententiæ habent pro fundamento ea verba Alcorani: Equidem defungi te faciam, & aſſumam te ad me. Cùm autem apprehendiſſent Judæi hominem quemdam, qui erat ſimilis Chriſto, ligaverunt eum, & cœperunt attrahere eum funibus, & dicebant ei: Tu vivificabas mortuos, an non ſalvabis te ipſum ab his funibus? Et expuebant in faciem ejus, & conjecerunt ſuper eum ſpinas & crucifixerunt eum, & permanſit in Cruce ſex horas. Deinde petiit corpus ejus Joſeph faber lignarius ab Herode, qui erat Judex Judæorum & cognominabatur Pilatus, & ſepelivit illud in ſepulchro, quod ſibi ipſi præparaverat. Deſcendere autem fecit Deus Chriſtum de Cœlo ad Mariam Matrem ipſius, quę flebat eum; & dixit ei: Deus aſſumpſit me ad ſe, neque contigit mihi niſi optimum. Et præcepit ei, ut congregaret ad ſe Apoſtolos, & conſtituit eos in terra legatos Dei, & præcepit eis, ut prædicarent ex parte ſua id, quod ſibi mandaverat Deus. Et diviſi ſunt Apoſtoli, unuſquiſque in eam regionem, quam conſtituerat ei.* Dixit Kiſſæus: *Et ingreſſi ſunt Apoſtoli per portas Civitatum, ad quas miſſi fuerant, & unuſquiſque eorum loquebatur lingua illius civitatis, ad quam miſſus fuerat.*

Alio modo refert hoc ipſum Amruus Auctore Aſbato, & Alſaddio, his verbis: *Tunc Judæi congregaverunt turbam adverſus Jeſum filium Marię, & concluſerunt eum intra quamdam domum; ibique ſuperveniente*

niente illis nocte pernoctaverunt cuſtodientes eum. Revelavit autem ei Deus verba illa Alcorani: *Ego ſanè defungi te faciam, & exaltabo te ad me, & liberabo te ab infidelibus. Præmonuit autem Jeſus ſocios ſuos de hoc, & dixit: quis veſtrum vult ſuſcipere in ſe figuram vultus mei, ut Judæi occidant illum pro me? & Deus collocabit eum mecum in die reſurrectionis: Reſpondit quidam ex illis: Ego ſuſcipiam. Impreſſa fuit igitur illi figura Jeſu: Jeſus autem raptus eſt in Cælum: Mane autem facto, inventi ſunt ſocii Jeſu eſſe novendecim, cùm anteà eſſent viginti. Nam inter eos erat ille, cui impreſſa fuerat figura Jeſu: nec dubitaverunt eum eſſe Jeſum; quamobrem capientes eum, crucifixerunt, & occiderunt.*

Alio modo narrat rem Thalebienſis explicans Suram quartam de mulieribus §. 255. *Cùm vellent*, inquit, *Judæi occidere Jeſum, miſit Deus Gabrielem, qui immiſit eum intra feneſtram cujuſdam domus, unde Deus elevavit eum in Cælum. Judas autem, qui erat caput & dux Judæorum, præcepit cuidam ex ſuis aſſeclis, qui vocabatur Titianus, ut ingrediens per illam feneſtram occideret eum. Ingreſſus Titianus intra feneſtram, non invenit Jeſum: Deus autem impoſuit illi ſimilitudinem Jeſu, itaque captum crucifixerunt, & occiderunt eum.*

Mocatelus Auctor inter Mahumetanos celebris ita factum refert: *Miſerunt Judæi exploratorem quemdam, qui obſervaret ubi eſſet Jeſus, & quò ſe reciperet. Aſcendit autem Jeſus in montem, & veniens Angelus apprehendit eum duobus digitis, & elevavit in Cælum: conjecitque Deus figuram Jeſu in exploratorem illius: & exiſtimantes Judæi illum eſſe Jeſum, crucifixerunt, & occiderunt eum. Ille verò dicebat: Ego non ſum Jeſus, ſed ſum talis filius talis. At illi non præſtantes ei fidem, occiderunt eum.*

Iſmael filius Aly paulò aliter rem narrat dicens: *Celebravit Jeſus Paſcha, feria quinta, cum pane & vino: & ingreſſus eſt in domum cujuſdam ex aſſeclis ſuis. Deinde exiit in nocte præcedente feriam ſextam in montem. Unus autem ex diſcipulis ejus, Judas nomine, feſtinavit ad Principes Judæorum, & accepit ab eis triginta nummos pro pretio, ut indicaret eum illis. Deus autem poſuit ſimilitudinem Chriſti in Juda prædicto. Acceperunt ergo eum, & ligaverunt, & percuſſerunt & attraxerunt eum; & poſuerunt ſuper caput ejus coronam de ſpinis, & exercuerunt contra eum omnia odibilia, & excruciaverunt eum in reliquo illius noctis, ante feriam ſextam, donec facto mane crucifixerunt eum hora tertia prædictæ feriæ ſextæ, exiſtimantes eum eſſe Chriſtum, & crucifixi ſunt cum eo duo latrones ſuper montem Calvarium, & mortui ſunt hora nona.* Sed audiendus iterùm Thalebienſis in expoſitione verborum Alcorani, quæ præ manibus habemus in hac Sura tertia de familia Amron §. 53. *Et doloſè egerunt &c.* Ita igitur Thalebienſis. *Hic verbis innuitur id, quod moliti ſunt Judæi circa cædem Jeſu, donec invenirent rationem eam facilè exequendi. Nam cùm hi ejeciſſent eum, & ipſe cum Apoſtolis ad eos rediiſſet, cœpit eis iterùm prædicare. Illi verò anxiè cogitaverunt de eo interficiendo, & convenerunt inter ſe adverſus eum. Et hic fuit dolus eorum. Dolus autem Dei in eos fuit injectio ſimilitudinis Jeſu in unum ex eis, qui voluerat occidere eum, itaut hic occiſus & crucifixus fuerit. Jeſus autem raptus eſt in Cælum.* Addit alius Auctor nomine Vahebus. *Venit Mater Jeſu, & alia mulier, quæ fuerat dæmoniaca, ſed liberata à Jeſu, & flebant apud Crucem. Sed accedens Jeſus, dixit eis: Super quem fletis? At illæ reſponderunt: Super te. Ille verò dixit: Rapuit me ad ſe Deus in Cælum, & nihil mihi, niſi fauſtum evenit. Porrò Judæi decepti ſunt in ſimilitudine mea. Poſt ſeptem autem dies dixit Deus ad Jeſum; Deſcende ad Mariam, quæ maximo mærore conficitur; ita ut nemo unquam tot lacrymas effuderit: & congrega Apoſtolos, & mitte eos ad prædicandum per Orbem. Poſteà elevavit eum iterùm Deus ad ſe.*

Hæc eſt communis & certa apud Mahumetanos ſententia, nempè, non Chriſtum ipſum, ſed alium quempiam ſub imagine & ſimilitudine ejus à Judæis comprehenſum, cruciatum, crucifixum atque occiſum fuiſſe: Chriſtum verò eodem tempore à Deo in Cœlum raptum ad ſe fuiſſe, unde circa finem mundi in Orbem terrarum cum ſupremo ſupra gentes omnes imperio eſt rediturus, & tandem feliciſſimè ac placidiſſimè moriturus.

Utrum verò Chriſtus ante elevationem in Cœlum naturali morte functus fuerit; variæ ſunt inter eos ſententiæ, de quibus ita in hoc loco Thalebienſis: *Prima ſententia eſt Vahedi dicentis: Mori fecit Deus Jeſum, ac mortuum ſervavit per tres horas diei, antequam venirent Judæi ad eum comprehendendum; deinde elevavit eum Deus. Secunda eſt Ebn-Iſaac, qui ex Chriſtianorum teſtimonio* (ſed falsò) *cenſet Deum morti eum ſubjeciſſe per ſeptem horas diurnas, deinde vitæ eum reſtituiſſe & ad ſe ſublevaſſe. Tertia ſententia eſt Aldhacaki, & communis Expoſitorum; in his verbis Alcorani; Certè ego defungi te faciam, & elevabo te ad me &c. eſſe hyſterologiam,* (*ſeu* ὕστερον πρότερον) *itaut intelligendum ſit, Deum priùs elevaſſe Jeſum ad ſe, & ab infidelibus liberaſſe, & deinde eum morti ſubjecturum, quandò redibit in Mundum. Interrogatus autem fuit Hoſeinus filius Thadeli, an inveniret in Alcorano reditum Jeſu è Cœlo in mundum. Reſpondit ſe invenire in Sura tertia familiæ Amron, ubi aſſeritur Chriſtum alloquuturum eſſe homines ſenem. Porrò cùm non pervenerit ad ſenectutem ante aſſumptionem in Cælum, conſequens eſt, ut rediturus ſit in mundum, quò ſenex evadat. Dixit Bejenanius Sceibanenſis Cùm eſſet Jeſus in Monte Oliveti, excitatus fuit ventus vehemens: cumque ille incitato curſu ferretur, in eo curſu elevatus fuit à Deo in Cælum: erat autem indutus thorace ex pilis confecto.* Hactenus Thalebienſis.

Cùm autem certum ſit apud Mahumetanos Chriſtum in mundum eſſe rediturum ſupremum omnium Imperatorem; & per eum auream ætatem reducendam; dubium eſt quandiù in eo victurus ſit. Thalebienſis ita de hoc pronunciat: ويلبــث في الارض اربعين سنة وفي رواية كعب الاخبار اربعا وعشريــن سنة ثم تيزوج ويولد له ثم يتوفى ويصلـــى المسلمون عليه ويدفنونه في حجرة النبى صلى الله عليه وسلم:

& commorabitur in terra quadraginta annos. Sed in relatione Caab Alachbari, habetur commoraturum eſſe quatuor ſupra viginti annos. Deinde ſuſceptis ex conjuge liberis morietur, orabuntque Moslemi ſuper eum, & ſepelient eum in conclavi Prophetæ noſtri. Hæc de Chriſto, ejuſque morte ſentiunt communiter Mahumetani, Cumque in nonnullis inter ſe diſſentiant, in hoc tamen omnes conveniunt, non ipſum Chriſtum, ſed alium ſub imagine ejus ea paſſum eſſe, quæ illi in Euangelio tribuuntur.

Quod attinet ad Apoſtolos Chriſti, varia fabulantur Mahumetani. Ita de illis hoc loco Gelal: هم اصفيا عيسى اول من امن به وكانوا اثنى عشـــر واشتقاقهم من الحور وهـــو البيـــاض الخالص وقيل كانوا قصاريــن يحورون الثيـــاب اى يبيضونهـــا: *hi fuerunt Electi Jeſu, primi qui crediderunt in eum: erant autem duodecim, & vocantur Arabicè Havariuna, voce havar, quæ ſignificat albedinem puram & ſinceram. Quidam dicunt eos fuiſſe fullones, ſeu veſtium dealbatores.* Alii tamen meliùs exiſtimant ita dictos fuiſſe, eò quòd veſtibus albis uterentur.

LIV. *Et ponam eos, qui ſecuti ſunt te, ſupra eos* &c. Gelal. فوق الذين صدقوا نبوتك من المسلمين والنصارى كفروا بك وهم اليهود يعلونهم بالحجة والسيف:

qui

qui crediderunt in prophetiam tuam, Mahumetani ſcilicet & Chriſtiani ſupra eos, qui non crediderunt in te, ſcilicet Judæos, quos hi duo ſuperant argumentis & armis.

LVII. *De ſignis & commemoratione ſapienti*] Gelal. القران idest *de Alcorano.*

LVIII. *Utique ſimilitudo Jeſu &c.*] nimirùm ſimilis fuiſſe aſſeritur Jeſus in creatione ſui, & in ortu mirabili ex matre ſine patre Adæ, qui creatus fuit à Deo ex ſolo pulvere. Ita Gelal, & cæteri Expoſitores.

LX. *Venite vocemus filios noſtros*] Refert hìc Gelal, Mahumetum invitaſſe Chriſtianos, qui venerant ad ipſum legati ex provincia Nagerana in Arabia, & diſputabant cum eo de his hiſtoriis; ut ſimul convenirent juxta propoſitam conditionem in Alcorano. Illi verò reſponderunt, ſeſe velle priùs de hoc deliberare. Dixit autem eis Epiſcopus, qui erat caput eorum. Vos jam noſtis Mahumetum eſſe Prophetam, & nullam gentem maledixiſſe alicui Prophetæ, quin ſtatim gens illa perierit. Illi verò neglecto Epiſcopi conſilio, reverſi ſunt ad Mahumetum, qui jam egreſſus fuerat cum filia ſua Phatema, & marito ejus Aly & duobus nepotibus Haſano & Hoſeino ejuſdem filiis: dixitque eis: Expectate, donec precatus fuero. Sed illi crediderunt in eum, nec voluerunt ei maledicere: conveneruntque de tributo ei perſolvendo. Refert autem Ebn-abbas Mahumetum dixiſſe: لو خرج الذين يباهلون لرجعوا لا يجدون : *Si egreſſi fuiſſent, & maledixiſſent mihi: certè rediiſſent, & non inveniſſent neque opes, neque familiam.* Alii ferunt eum dixiſſe فلو خرقوا لا خترقوا *ſi laceraviſſent, certè lacerati fuiſſent.* Vide vitam Mahumeti cap. 21. pag. 28. & Prodromi partem 2. cap. 6. pag. 42.

REFUTATA.

I. Jam ſuperiùs indicavi, quàm turpiter hallucinatus ſit Mahumetus, exiſtimando Beatiſſimam Mariam Deiparam eamdem fuiſſe cum Maria filia Amran, & ſorore Moyſis & Aaron. Quidam Mahumetani, teſte Guadagnolo ſuprà laudato, in ſua apologia ſectione 3. cap. 8. volunt Mariam illam filiam Amran uſque ad hæc tempora miraculosè à Deo vivam conſervatam fuiſſe. *Sed in libro Numer. cap. 20. clarè habemus, illam mortuam fuiſſe in Cades, & ibidem ſepultam.* Fortaſsè, ut Mahumetanorum plerique tenent μετεμψύχωσιν, dicere poterunt animam unius Mariæ in alterius corpus emigraſſe. Verùm Pythagorica deliramenta hæc ſunt. Zamchaſcerius ita Prophetam ſuum purgare nititur ab errore: ال عمران موسي وهرون ابنا عمران بن يصهر وقيل عيسي ومريم بنت عمران بن ماتان وبين العمرانين الف وثماني [illegible] وال عمران [illegible] بعضها من بعض [illegible] ان الا لين ذرية واحدة متسلسلة متشعب بعضها من بعض موسي وهرون من عمران وعمران من يصهر ويصهر من قاهث وقاهث من لاوي ولاوي من يعقوب ويعقوب من اسحق وكذلك عيسي بن مريم بنت عمران بن ماتان بن سليمان بن داود بن ايشي بن يهوذا بن يعقوب بن اسحق : وامراة عمران هي مراة عمران بن ماتان علي اثر قوله وال عمران ما يرجح ان عمران هو عمران بن ماتان جد عيسي : فان قلت كانت لعمران بن يصهر بنت اسمها مريم اكبر من موسي وهرون ولعمران ابن ماتان مريم البتول فما ادراك ان عمران هذا هو ابو مريم البتول دون عمران ابي مريم التي هي اخت موسي وهرون قلت كفي بكفالة زكريا دليلا علي انه عمران ابو البتول وان زكريا بن اذن وعمران بن ماتان كانا في عصر واحد فقد تزوج زكريا بنتة ايشاع اخت مريم فكان يحيي وعيسي ابني خالة روي انها كانت عاقرا لم تلد : *Familia Amran intelligitur eſſe Moyſes & Aaron filii Amran, qui fuit filius Jeſhar. Alii dicunt per familiam Amran intelligi Jeſum & Mariam filiam Amran filii Mathan. Inter hos autem duos Amranes fluxerunt anni mille octingenti. Familia autem Amran dicitur generatio, in qua alii ex aliis orti ſunt: quia duæ familiæ, nempè familia Amran filii Jeſhar, & familia Amran filii Mathan, fuit generatio una concatenata ſimul, in qua alii ex aliis diffuſi ſunt: videlicet, Moyſes & Aaron ex Amran & Amran ex Jeſhar, & Jeſhar ex Cahath, & Cahath ex Levi, & Levi ex Jacob, & Jacob ex Iſaac, & ſimiliter Jeſus & Maria filia Amran filii Salomonis, filii David, filii Iſai, filii Juda, filii Jacob, filii Iſaac. Uxor autem*

autem Amran fuit uxor Amran filii Mathan, juxta dictum illius. Sed familia Amran non refertur ad Amran filium Mathan avum Jeſu. Quòd ſi dicas: Amran filius Jeſhar habuit filiam nomine Mariam, grandiorem natu, quàm Moyſen & Aaron: Amran item filius Mathan habuit Mariam Virginem: & quomodò cognoſcere poſſumus, hunc Amran fuiſſe patrem Mariæ Virginis, & non potiùs Amran illum, qui fuit pater Mariæ ſororis Moyſis & Aaron? Reſpondeo: ſufficiens argumentum eſt tutela ſuſcepta à Zacharia, ad probandum Amran hunc fuiſſe patrem Mariæ Virginis. Nam Zacharias filius Adhan, & Amran filius Mathan fuerunt eodem tempore, & Zacharias accepit in uxorem filiam ejus Aiſam, (ideſt Eliſabeth) ſororem Mariæ; itaut Joannes & Jeſus eſſent filii materteræ: & dicitur hæc fuiſſe ſterilis, itaut liberos non pareret:

Verùm inſulſa omninò & ridicula hæc reſponſio eſt. Primò enim gratis, & prorsùs falsò fingitur patrem Mariæ Virginis Amran fuiſſe, cùm in nullis hiſtoriis hoc legatur; ſed communis & conſtans omnium ſententia fuerit, patrem Mariæ Virginis fuiſſe Joachim. Deinde petitur principium: hoc enim eſt, quod nos inquirimus, cur nimirùm Mahumetus faciat patrem Mariæ Virginis Amran, qui fuit pater Mariæ ſororis Moyſis, & Aaron: & prætereà inferiùs vocet Mariam Virginem اخت هرون *ſororem Aaron*, cùm tamen nunquam fratrem hujus nominis habuerit. At enim non poteſt Mahumetus de priori Amran loqui, cùm ponat eum eodem tempore cum Zacharia, qui multis ſæculis vixit poſt illum Amran. Verùm in hoc nos dicimus Mahumetum turpiſſimè hallucinatum fuiſſe, quòd ita temporum, rerumque ordinem confuderit, id quod ſi ſemel tantùm feciſſet, poſſet fortaſsè aliquantiſper excuſari: ſed in hujuſmodi achroniſmis nimis ſæpè peccat, & eum Mahumetani cum uſura imitantur. Huc accedit ineptè ſatis Zamchaſcerium diſtinguere hìc duos Amranes: nullum enim afferri poteſt hujus diſtinctionis fundamentum. In eo etiam peccat Zamchaſcerius cum cæteris Expoſitoribus, quòd velint Annam & Aiſam, ſive Eliſabetham fuiſſe ſorores; & Amran patrem Moyſis fuiſſe filium Jeshar, ſeu Ishar: cùm Amran & Ishar fuerint fratres germani, & ambo filii Cahat, ut patet ex libro Exodi cap. 6. & alibi.

Si autem quærat lector, cur Mahumetani, uxorem Amran vocent Annam, non autem Jochabed, quæ fuit uxor Amran patris Moyſis: reſponderi poteſt, illos cùm non legerent in Alcorano nomen uxoris Amran, quam facit matrem Mariæ Virginis, ſecutos fuiſſe in hoc communem Chriſtianorum ſententiam & uſum, præſertim, cùm licèt ipſi craſſi eſſent, nunquam tamen ſibi perſuaderent, Prophetam ſuum adeò bardum, ſtupidumque fuiſſe, ut in errores tàm manifeſtos prolaberetur.

II. Porrò ea, quæ hìc habentur de Zacharia Joanne, Maria, & Jeſu, magna ex parte mendacii, vel fabulæ convincuntur ab Euangelio. Et licèt ea Expoſitores Moslemi aliis fabulis & nugis in immenſum augeant: ſemper tamen de Maria & Jeſu honorificentiſſimè loquuntur: & ea ipſa, quæ contingunt, nihil indigni aut probroſi continere videntur. Hauſerunt ea fortaſsè ex apocryphis hæreticorum libris, & præſertim ex quodam, in quo agitur de infantia Salvatoris; vel ex ſimpliciorum Chriſtianorum relatu. Probabile etiam eſt Judæos aliquos ſuggeſſiſſe: nam de creatione illa volucrum ex luto, & de ſanatione leproſorum per nomen Dei ineffabile: itemque de volatu per aera, & de aliis, quæ Alcoranus & Mahumetani Chriſto tribuunt, expreſſa in Thalmude mentio habetur. Satis habuit diabolus, quando res ad Chriſtum ſpectantes abolere non potuit, fabulis eas, ac nugis permiſcere.

III. Mentitur Alcoranus, cùm refert, Angelum dediſſe Zachariæ pro ſigno, quod poſtulaverat, ſilentium, ſeu privationem loquelæ per tres dies. Non enim pro ſigno (quod ille poſtulaverat) ſed pro incredulitate, damnatus fuit Zacharias ad ſilentium, non quidem trium dierum, ſed novem menſium.

IV. Non tamen mendacii notam meretur Alcoranus, cùm vocat Chriſtum *Spiritum*, & *Verbum Dei*, vel *ex Deo*, eique vim creandi attribuit: per hoc enim, velit nolit, fatetur apertè Chriſti divinitatem, quam tamen in Alcorano non ſemel inficiatur. Verùm cùm proprium ſit Impoſtorum ſibi contradicere, & vel invitò veritatem fateri, quam ſponte negant & impugnant, ex verbis Alcorani ita contra Mahumetanos libet argumentari. Verbum Dei juxta principia fidei ipſorum ab Algazelo in ſymbolo ſuæ profeſſionis allata, duplex eſt: alterum ازلي قديم قايم بذاته *æternum ſine principio ſubſiſtens in eſſentia ejus*. alterum مقرو بالالسنة مكتوب المصاحف محفوظ في القلوب: *quod legitur linguis, ſcribitur in libris, & cuſtoditur in cordibus*. Chriſtus non fuit Verbum Dei ſecundi generis, ut patet: ergo dicendum eſt fuiſſe primi, & per neceſſariam conſequentiam fuiſſe Deum. Nam quidquid eſt æternum, & increatum, & ſubſiſtit in Eſſentia Dei, non poteſt niſi eſſe Deus. Vide Prodr. p. 3. cap. 18. pag. 60.

Reſpondet Gelaleddinus سمي كلمة الله لانه خلق بكلمة كن: *Nominatus eſt Verbum Dei, quia creatus eſt à Deo per verbum Eſto*. Dixit nimirùm Deus illi: Eſto, & fuit.

Sed ſi hoc eſſet; eodem modo qui v. g. per aquam mundatur, vel per ignem calefit, vel ſanatur per pharmacum, dici poſſet aqua, ignis, vel pharmacum. Præterea ex iſta ratione omnia dici poterunt Verbum Dei, nam Deus dixit & facta ſunt: & ita aſinus etiam erit verbum Dei, quia ſaltem in prima creatione, dixit ei Deus eſto, & fuit. Bedavius aliam affert rationem سمي بذلك عيسى لانه وجد

بامره تعالي دون اب : *ita vocatus fuit Jeſus, quia extitit per imperium Dei ſine patre*. Atqui etiam primus aſinus extitit ad imperium Dei non ſolum ſine patre, ſed etiam ſine matre. In quodam Lexico m. ſ. Arabico, cui titulus eſt اجماع اللغة affertur hæc alia ratio سمي كلمة الله لانه انتفع في الدين بكلامه كما تقول فلان سيف الله اسد الله : *dictus fuit Verbum Dei, quia verbis ſuis profuit religioni: ſicut aliquis dicitur gladius Dei, leo Dei*. Sed præterquam quòd hæc reſponſio eſt admodùm violenta, plures alii verbo ſuo profuerunt religioni, nec tamen ullus unquam appellatus eſt Verbum Dei. Hæc autem appellatio in Chriſto notat aliquid ſpeciale ac ſingulare.

Ex nomine etiam روح الله *Spiritus Dei*, vel روح من الله *Spiritus ex Deo* (nam utroque modo vocant eum Mahumetani & Alcoranus), oſtenditur apertiſſimè Chriſti divinitas. Nam cùm ſpiritus Dei debeat eſſe in Deo & in Deo eſſe non poſſit accidens, ſequitur ſpiritum iſtum eſſe ſubſtantiam, & conſequenter Deum.

Hìc etiam ſe torquent, & diſtorquent ſapientes Moslemi. Gelal exponens ea verba Suræ 66. quæ ſcribitur التحريم *Probibitio* §. 14. ومريم بنت عمران التي احصنت فرجها فنفخنا فيها من روحنا : *Et Maria filia Amran quæ cuſtodivit vulvam ſuam, & propterea inſufflavimus in eam de ſpiritu noſtro*, hæc habet من روحنا جبرايل حيث نفخ في جيب درعها بخلق الله فعله الواصل الي فرجها فحملت بعيسي : *de ſpiritu noſtro Gabriele, quando inſufflavit in aperturam tunicæ ejus ad collum, efficiente Deo, flatus ejus perveniret ad vulvam ejus, & ex eo conciperet Jeſum*. Ahmed autem filius Abdolhalimi exponens verba Suræ 4. النساء *de mulieribus* §. 170. انما المسيح عيسي ابن مريم رسول الله وكلمته القيها الي مريم وروح منه فامنوا بالله ورسله : *Certè Chriſtus Jeſus filius Mariæ eſt legatus Dei & Verbum ejus, quod injecit in Mariam, & Spiritus ex eo: itaque credite in Deum & legatos ejus*, ita ſcribit. وروح منه اي ذو روح منه اضيف اليه تعالي تشريفا له وليس كما زعمتم ابن الله او الها معه وثالث ثلاثة لان ذو الروح مركب والاله تنزه عن التركيب وعن نسبة المركب اليه : *Et ſpiritus ex eo ideſt habens ſpiritum ab eo: & refertur ad ipſum Deum, ad denotandam nobilitatem & excellentiam ejus: non autem ſicut vos (Chriſtiani) putatis, eſt filius Dei, aut Deus ſimul cum eo, & tertius trium* (ideſt una ex tribus Perſonis divinis). *Nam habens ſpiritum, eſt quid compoſitum: abſit autem ut ſit in Deo ulla compoſitio, vel aliquid compoſitum de illo prædicetur*. Zamchaſcerius autem ita hunc ipſum locum exponit وقيل لعيسي كلمة الله وكلمة منه لانه وجد بكلمته وامره لا غير ومن غير واسطة اب ولا نطفة وقيل له روح الله وروح منه لذلك لانه ذو روح وجد من غير جزء من ذي روح كالنطفة المنفصلة من الاب الحي وانما اخترع اختراعا من عند الله وقدرته خالصة : *Dictus fuit Jeſus Verbum Dei, & Verbum ex Deo, quia extitit per verbum ejus, & imperium ejus, non aliter: neque per patrem, aut ex ſemine. Dictus autem fuit Spiritus Dei, & Spiritus ex Deo, ideò quia ipſe habens ſpiritum extitit ſine literis ab habente ſpiritum, ſicut ſemen quod abſcinditur à patre vivo: & quidem emanavit à Deo, & potentia ejus abſoluta*.

Sed hìc etiam petimus à Mahumetanis, quiſnam ſit iſte Spiritus Dei. Eſtne flatus aereus, vel ſpirabilis aura? Atqui Chriſtus neque flatus eſt, neque aura, neque hæc reperiuntur in Deo. Eſtne aliquod accidens, vel ſubſtantia Deo ſuperaddita? At hæc à Deo Mahumetani ipſi rejiciunt. Reſpondet Gelaleddinus, ſpiritum hunc eſſe Gabrielem, quia ſufflavit per aperturam interulæ matris ejus ad collum, & flatus ejus deſcendens intravit in uterum ejus, & ex eo ipſa concepit Jeſum. Verùm præterquam quòd hujuſmodi flatus non convenit naturæ Angelicæ; non fuiſſet flatus, ſeu ſpiritus Dei, ſed Gabrielis: imò neque Gabrielis, ſi aliunde illum collegiſſet, ut revera colligere debuit, cùm ex ſua natura non haberet. Et quidquid ſit, nullo modo verificarentur verba Alcorani, quæ finguntur à Deo prolata: *Et inſufflavimus in eam de ſpiritu noſtro*: neque propterea poſſet Chriſtus appellari روح الله *Spiritus Dei*.

Quòd verò ajunt Ahmedus & Zamchaſcerius, ſpiritum Dei ſignificare, habentem ſpiritum à Deo: ineptiſſimè dicitur; nam primò omnes homines habent ſpiritum à Deo, nempè animam, & reſpirationem: ergo omnes dicendi eſſent ſpiritus Dei. Deinde ſi *ſpiritus Dei* idem eſt, ac habens ſpiritum à Deo: eodem modo potentia Dei idem erit, ac habens potentiam à Deo: & regnum Salomonis idem erit, ac habens regnum à Salomone, quod eſt ridiculum. Poſtremò, licèt admitteremus expoſitionem Ahmedi & Zamchaſcerii, non proptereà ſequeretur, Chriſtum non eſſe Deum. Nam ratio illa, nempè habens ſpiritum, eſt quid compoſitum: ſed Deus non admittit compoſitionem: ergo Chriſtus non poteſt eſſe Deus, primò quidem in ſententia Mahumetanorum Sonnitarum, qui cenſentur inter eos orthodoxi, non convincit, cùm ipſi admittant compoſitionem in Deo ex eſſentia, & attributis. Secundò hæc compoſitio non eſſet in Deo, ſed in Chriſto, qui conſtat ex humanitate & divinitate: atque ideò non prohiberet, quin Chriſtus eſſet Deus, cùm idem ſit, habens ſpiritum à Deo, ac habens naturam divinam à Deo: ita ut *habens* ſit ſuppoſitum humanitatis, & divinitatis, ſeu naturæ divinæ & humanæ.

Verùm inſurgit contra nos adverſarius, nempè Ahmedus, argumento non contemnendo, dicens ولم يكن ادم بما نفخ الله فيه من روحه لاهوتا وناسوتا بل كلمة ناسوت فلذلك المسيح كلمة ناسوت: *Non fuit Adam, ex eo quòd Deus inſufflavit in eo de ſpiritu ſuo, Deus & homo; ſed totus homo: ita etiam Chriſtus erit totus homo.*

Reſpondeo primò, non fieri comparationem adæquatam: nam non dicit Alcoranus, Deum inſpiraſſe in Chriſtum de ſpiritu ſuo, vel ſpiritum ſuum: ſed inſufflaſſe, vel injeciſſe in Mariam de ſpiritu ſuo. Deinde non dixit Moyſes, Deum inſpiraſſe in Adam de ſpiritu ſuo; ſed *inſpiraſſe in faciem ejus ſpiraculum vitæ*, & ideò Adam factum eſſe non quidem Deum, ſed animam viventem. Certum eſt enim & indubitatum apud omnes pro *ſpiraculo vitæ* non eſſe intelligendam portionem ullam divinitatis, ſeu ſpiritus Dei, ſed animam rationalem. Longè alius eſt ſpiritus, quem inſpiravit Deus in faciem Adæ, ab eo, quem immiſit in Mariam, qui non poteſt intelligi eſſe anima rationalis Chriſti: alioquin in omnes fœminas inſufflaret Deus de ſpiritu ſuo, quandò concipiunt prolem, & omnes homines eſſent ſpiritus Dei.

Jahias filius Salami ita exponit verba Alcorani: وكلمته القاها الى مريم وروح منه اي انه كان من غير بشر: *& Verbum ejus, quod immiſit in Mariam, & ſpiritus ab eo: nimirùm quia fuit ſine carne,* ideſt ſine actu carnali, ſeu opera viri. Verùm non proptereà deſiit Chriſtus eſſe verè homo, conſtans carne humana. Prætereà neque Adam formatus fuit opera viri, neque Eva condita per actum carnalem: nec tamen fuerunt ſpiritus Dei.

Omitto ſexcentas alias Mahumetanorum explicationes hujus loci Alcoranici, omnes leves, ineptas ac ridiculas: & unam tantùm hiſtoriolam, ſeu fabellam affero ex Thalebienſi, ex Arabico fideliter tranſlatam. Audivi (inquit) Alhaſemum Gennabienſem dicentem: *Habebat Aaron Raſcidus* (erat hic Chalipha Mahumetanorum) *adoleſcentem Chriſtianum, odoribus aromatum perfuſum, & pulcherrimum vultu omnium creaturarum Dei, & earum perfectiſſimum diſciplina, & præditum omnibus illis partibus, quibus ſibi quilibet aditum facere poſſit ad reges. Summoperè autem cupiebat Raſcidus, ut adoleſcens fieret Mahumetanus, ſed ipſe hoc recuſabat. Offerebat autem ei Raſcidus omnia, quæ deſiderare poſſet, at ille univerſa reſpuebat. Dixit autem illi die quadam: Quid te detinet, ne fias Moslemus? At ille: Quia, inquit, in Alcorano veſtro eſt argumentum contra illud ipſum, quod docet, dum vocat Chriſtum Verbum Dei, quod immiſit in Mariam, & ſpiritum ab eo. Nonne hæc eſt fides Chriſtiana, quòd ſcilicet Jeſus eſt pars ex Deo? Tunc vehementer doluit Imperator: & vocavit ſapientes & doctores; nec fuit inter eos, qui poſſet difficultatem ſolvere, donec dictum fuit illi: Venerunt peregrini Charaſani, inter quos eſt vir nomine Alys filius Hoſeini filii Vakeri de familia Marva, Doctor in Alcorano. Vocavit hunc Raſcidus, & fecit ut colloqueretur cum adoleſcente. Cùmque interrogaſſet eum adoleſcens circa hoc, Alys ſuſpendit reſponſum, & dixit: Teſtor Deum, me non guſtaturum cibum, donec inveniam juſtum reſponſum, ſi voluerit Deus: nam Deus excelſus non reliquit librum ſuum Alcoranum ſine reſponſione ad hanc difficultatem. His dictis ingreſſus eſt in domum obſcuram & tenebroſam, & clauſo oſtio, cæpit legere attentè Alcoranum, donec pervenit ad Suram, quæ inſcribitur* الجاثية Genuflectens, *in qua ſunt ea verba:* وسخر لكم ما في السموات وما في الارض جميعا منه: Et ſubjecit vobis ea quæ ſunt in Cœlis, & quæ ſunt in Terra omnia ab ipſo. *Tunc exclamavit quanta potuit voce: Aperite portam. Legitque hæc verba adoleſcenti coram Raſcido, & ait: Si ex eo quòd Jeſus eſt verbum Dei, & ſpiritus ab eo, eſt pars illius: ſequitur, omnia quæ ſunt in Cælo & in terra, cùm ſint ab eo, eſſe partes illius. Et convictus adoleſcens hoc argumento, factus eſt Mahumetanus.* Hactenùs fabula: fabula inquam: in vita enim Aaronis Raſcidi, nihil ego de hoc Ganymede, quem iſte confingit, reperio. Habetur ibi tantummodò, Chriſtianum quemdam medicum, juvenem ingenioſum, fuiſſe Imperatori huic in magno pretio, eo quòd per venæ ſectionem illum ab apoplexia liberaſſet. Verùm quidquid ſit de hoc, ineptiſſima

fuit

fuit Doctoris hujus Charaſani reſponſio, etiam admiſſo craſſiſſimo illo errore, in quo verſabatur adoleſcens, qui putabat Chriſtum eſſe partem Dei, quaſi Deus poſſet in fruſta ſecari, id quod Chriſtiani nunquam ſomniaverunt. Etenim non omnia ſunt à Deo eodem modo. Quædam enim dicuntur eſſe ab intrà, ut cognitio & amor: quædam verò ad extrà, cujuſmodi ſunt omnes creaturæ, de quibus loquitur Alcoranus. Non valet igitur argumentum. Quæ ſunt in Cœlo & in Terra, ſunt à Deo, & non ſunt Deus, neque pars Dei: ergo Verbum, & Spiritus Dei, licèt ſint à Deo, non erunt Deus, neque pars illius: ſicut non valeret; ſi quis diceret, Imago picta eſt ab homine, & non eſt pars illius: ergo brachium, quod abſcinditur ab homine, ſeu à corpore ejus, licèt ſit ab homine, non erit pars illius. Verùm relicto hoc chimærico errore, quo nullum unquam laboraſſe puto, dico Chriſtum vocari ab Alcorano & Mahumetanis paſſim, Verbum & ſpiritum Dei, ſive à Deo; itaut non poſſit dici eſſe ab eo, ut opera reliqua ad extrà, ſed neceſſariò ut actus vitalis ab intrà: ſpiritus enim & locutio ſunt actus vitales in homine, ſed accidentales: in Deo autem ſunt ipſa ſubſtantia Dei. Neque malè ex eo quòd Alcoranus tribuat Chriſto vim creandi, in illis verbis: *Creabo vobis ex luto veluti figuram volucris*, arguitur Chriſti divinitas, Dei enim proprium eſt creare. Nihilominùs cùm ſupponatur Chriſtum creaſſe avem illam ex materia luti, non poteſt dici, illam propriè fuiſſe creationem, niſi fortè lutum ipſum ex nihilo produxerit.

Quòd verò *Gelaleddinus neget Chriſti divinitatem in faciendis miraculis*, eò quòd per Dei voluntatem, atque ex illius conceſſione juxta Alcoranum illa patraret: non eſt mirum, cùm non agnoſcat duplicem in Chriſto naturam, divinam ſcilicet & humanam: itaut & ut Deus propria auctoritate, & ut homo ex Dei conceſſione miracula dicatur operari.

IV. Dum Mahumetus Deum *doloſum*, imò *doloſorum maximum* appellat: poteſt aliquatenùs excuſari ex ſimili modo loquendi ſacrarum ſcripturarum. Non tamen excuſari poteſt in eo, quod fingit Deum doloſum ſe præbuiſſe Judæis, eorumque dolum eluſiſſe, ſubtrahendo ab illorum manibus Chriſtum, *ne illum occiderent*, & in alieno vultu figuram Chriſti illis objiciendo: itaut non Chriſtum ipſum, ſed alium neſcio quem pro illo comprehenderint, crucifixerint, & occiderint. Sed non fuit Mahumetus primus hujus erroris auctor: etenim à Manichæis, Marcitis, Marcionitis, aliiſque hæreticis illum hauſit. Nos eumdem jam in Podromi pag. 3. cap. 19. ſatis fusè rejecimus: & inferiùs etiam confutabimus.

V. Poſtremò ſi vel dona à Danais non eſſent timenda, poſſet benignè admitti comparatio illa, qua Chriſtus in creatione ſimilis Adæ fuiſſe pronunciatur, præſertim cum expoſitione Gelalis: itaut tantùm intenderetur mirabilis utriuſque creationis conditio: nempè Adæ ex pulvere; Chriſti autem ex Virgine: illius ſine utroque parente; hujus autem cum matre tantùm. Sed Mahumetus voluit per hoc æternam divinamque Chriſti generationem negare, & humanam ac temporariam tantummodò aſſerere.

TEXTUS ALCORANI.

63 قل يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بينكم الا نعبد الا الله ولا نشرك به شيا ولا يتخذ
بعضنا بعضا اربابا من دون الله فان تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون ۞ 64 يا اهل الكتاب لم
تحاجون في ابراهيم وما انزلت التورية والانجيل الا من بعده افلا تعقلون ۞ 65 ها انتم هولاء
حاججتم فيما لكم به علم فلم تحاجون فيما ليس لكم به علم والله يعلم وانتم لا تعلمون ۞
66 ما كان ابراهيم يهوديا ولا نصرانيا ولكن كان حنيفا مسلما وما كان من المشركين ۞ 67 ان
اولى الناس بابراهيم للذين اتبعوه وهذا النبي والذين امنوا والله ولي المومنين ۞ 68 ودت طايفة
من اهل الكتاب لو يضلونكم وما يضلون الا انفسهم وما يشعرون ۞ 69 يا اهل الكتاب لم
تكفرون بايات الله وانتم تشهدون ۞ 70 يا اهل الكتاب لم تلبسون الحق بالباطل وتكتمون
الحق وانتم تعلمون ۞ 71 وقالت طايفة من اهل الكتاب امنوا بالذي انزل علي الذين امنوا
وجه النهار واكفروا اخره لعلهم يرجعون ۞ 72 ولا تومنوا الا لمن تبع دينكم قل ان الهدي
هدي الله ان يوتي احد مثل ما اوتيتم او يحاجوكم عند ربكم قل ان الفضل بيد الله يوتيه
من

من يشاء والله واسع عليم ۞ 73 يختص برحمته من يشاء والله ذو الفضل العظيم ۞ 74 ومن
اهل الكتاب من ان تامنه بقنطار يوده اليك ومنهم من ان تامنه بدينار لا يوده اليك الا ما
دمت عليه قايما ذلك بانهم قالوا ليس علينا في الاميين سبيل ويقولون علي الله الكذب وهم
يعلمون ۞ 75 بلي من اوفي بعهده واتقي فان الله يحب المتقين ۞ 76 ان الذين يشترون بعهد
الله وايمانهم ثمنا قليلا اوليك لا خلاق لهم في الاخرة ولا يكلمهم الله ولا ينظر اليهم يوم القيمة ولا
يزكيهم ولهم عذاب اليم ۞ 77 وان منهم لفريقا يلون السنتهم بالكتاب لتحسبوه من الكتاب
وما هو من الكتاب ويقولون هو من عند الله وما هو من عند الله ويقولون علي الله الكذب
وهم يعلمون ۞ 78 ما كان لبشر ان يوتيه الله الكتاب والحكم والنبوة ثم يقول للناس كونوا
عبادا لي من دون الله ولكن كونوا ربنيين بما كنتم تعلمون الكتاب وبما كنتم تدرسون ۞
79 ولا يامركم ان تتخذوا الملايكة والنبيين اربابا ايامركم بالكفر بعد اذ انتم مسلمون ۞ 80 واذ
اخذ الله ميثاق النبيين لما اتيتكم من كتاب وحكمة ثم جاءكم رسول مصدق لما معكم لتومنن
به ولتنصرنه قال اقررتم واخذتم علي ذلكم اصري قالوا اقررنا قال فاشهدوا وانا معكم من الشاهدين ۞
81 فمن تولي بعد ذلك فاوليك هم الفاسقون ۞ 82 افغير دين الله يبغون وله اسلم من في
السموات والارض طوعا وكرها واليه ترجعون ۞ 83 قل امنا بالله وما انزل علينا وما انزل علي
ابرهيم واسماعيل واسحق ويعقوب والاسباط وما اوتي موسي وعيسي والنبيون من ربهم لا نفرق بين احد
منهم ونحن له مسلمون ۞ 84 ومن يبتغ غير الاسلام دينا فلن يقبل منه وهو في الاخرة من
الخاسرين ۞ 85 كيف يهدي الله قوما كفروا بعد ايمانهم وشهدوا ان الرسول حق وجاءهم البينات
والله لا يهدي القوم الظالمين ۞ 86 اوليك جزاوهم ان عليهم لعنة الله والملايكة والناس
اجمعين ۞ 87 خالدين فيها لا يخفف عنهم العذاب ولا هم ينظرون ۞ 88 الا الذين تابوا من
بعد ذلك واصلحوا فان الله غفور رحيم ۞ 89 ان الذين كفروا بعد ايمانهم ثم ازدادوا كفرا
لن تقبل توبتهم واوليك هم الضالون ۞ 90 ان الذين كفروا وماتوا وهم كفار فلن يقبل من
احدهم ملء الارض ذهبا ولو افتدي به اوليك لهم عذاب اليم ۞ 91 وما لهم من ناصرين ❋

VERSIO LATINA.

63. Dic: O Scripturales, venite ad verbum æquale inter nos, & inter vos: ut non ſerviamus niſi Deo; & non aſſociemus in eo quidquam, & non accipiant alii noſtrum alios *in* dominos præter Deum. Quòd ſi tergiverſati fuerint, dicite: Teſtes eſtote, quòd nos ſumus Moslemi. 64. O Scripturales, quare diſputatis de Abraham, & non fuit demiſſus Pentateuchus, neque Euangelium niſi poſt illum? An ergo non intelligitis? 65. Ecce vos illi *eſtis*, *qui* diſputaſtis de eo, cujus eſt vobis ſcientia: quare ergo diſputatis de eo, de

quo

quod non eſt vobis ſcientia? Et Deus ſcit, & vos neſcitis. 66. Non fuit Abraham Judæus, neque Chriſtianus: ſed fuit Orthodoxus, Moslemus, & non fuit ex Aſſociantibus. 67. Certè propinquiores hominum *ipſi* Abrahæ, ſanè ſunt qui ſectati fuerunt eum, & hic Propheta (*nempè Mahumetus*) & qui crediderunt *cum eo*: & Deus eſt præſes Credentium. 68. Deſideravit pars ex ſcripturalibus ut ſeducerent vos: ſed non ſeducunt niſi animas ſuas: & non ſentiunt. 69. O Scripturales, quarè non creditis in ſigna Dei, cùm vos ſitis teſtes *eorum*? 70. O Scripturales quarè veſtitis veritatem vanitate, & abſconditis veritatem, & vos ſcitis *eam*? 71. Et dixit pars ex Scripturalibus: Credite in id, quod demiſſum eſt ſuper eos, qui crediderunt, in facie diei (*ideſt primo diluculo*); & abnegate illud in extremo ejus (*ideſt ad veſperam*), ut ipſi regrediantur *à religione ſua*. 72. Et ne credatis *niſi illi*, qui *ſectatus fuerit religionem veſtram*. *Dic illis ò Mahumete*: Certè directio eſt directio Dei, itaut detur alicui ſimile ei quod datum fuit vobis. An diſputabunt vobiſcum apud Dominum veſtrum? Dic: Utique excellentia eſt in manu Dei, dabit illam cui voluerit: & Deus eſt amplus, ſciens. 73. Peculiarizabit miſericordia ſua quem voluerit: (*magis verbaliter*:) *Speciali ratione conferet miſericordiam ſuam cui voluerit*: & Deus eſt præditus liberalitate magna. 74. Et ex Scripturalibus aliquis, ſi concredas ei talentum, reſtituet illud tibi: & ex iiſdem *aliquis*, ſi concredas ei denarium, non reſtituet illud tibi, niſi quantum perſeveraveris ſuper eum ſtans (*ideſt niſi aſſiduè urgeas illum.*) Hoc *evenit*, eò quòd illi dixerunt: Non eſt ſuper nos pro Idiotis ſemita. Et dicunt adverſus Deum mendacium, & ipſi ſciunt. 75. Utique *eſt ſuper eos ſemita pro Idiotis*. Qui adimpleverit pactum ſuum, & timuerit *Deum*: certè Deus diliget timentes *ſe*. 76. Porrò qui mercimonium fecerint cum pacto Dei & juramentis ſuis *vendiderint pactum Dei, & juramenta ſua* pretio parvo, illis non erit portio in ſæculo noviſſimo, neque alloquetur eos Deus, nec aſpiciet ad eos die *reſurrectionis, neque purificabit* eos: & ipſis erit pœna diſcrucians. 77. *Et profectò ex ipſis* (*nempè ſcripturalibus*) ſanè pars declinant linguas ſuas in Libro (*ideſt legunt ſacras ſcripturas perversè & fraudolenter;*), ut cenſeatis illud, *quod legunt*, *eſſe verè* ex libro: ſed non eſt illud ex libro: & dicunt: Hoc eſt à Deo: ſed non eſt illud à Deo: & dicunt de Deo mendacium, & ipſi ſciunt. 78. Non eſt *conveniens* homini, ut det ei Deus Librum, & Sapientiam & prophetiam: tum *ipſe* dicat hominibus: Eſtote ſervi mihi, præter Deum: ſed *convenit ut dicat*: Eſtote Dominici in eo, quod docueritis librum, & in eo *ſtudio*, in quo vos exercueritis *circa ipſum librum*. 79. Et non præcipit vobis *Deus*, ut accipiatis Angelos & prophetas in Dominos. An præcipiet vobis infidelitatem, poſtquam vos *facti eſtis* Moslemi? 80. Et *memento*, cùm accepit Deus pactum Prophetarum, *dicens illis*: *Hoc* ſanè *eſt*, quod attuli vobis de libro, & ſapientia. Deinde venit ad vos legatus fidem adſtruens illi, quod erat vobiſcum (*ideſt libro, quem habebatis penes vos*). Prorſus credetis in illum, & omninò adjuvabitis eum. *Dixit Deus*: An firmi eſtis, & accipitis ſuper hoc pactum meum? Reſponderunt: Firmi ſumus. Dixit *Deus*: Ergo, teſtes eſtote; & ego vobiſcum ſum ex teſtificantibus. 81. Qui ergò tergiverſatus fuerit poſt hoc; profectò hi erunt Prævaricantes. 82. An ergò aliam præter religionem Dei quærunt? Et illi addixit ſeſe, qui eſt *in* Cœlis & terra, ſponte & coactè: & ad eum reducentur *omnes in Judicio*. 83. Dic: Credidimus in Deum, & id quod demiſſum eſt ſuper nos; & quod demiſſum fuit ſuper Abraham, & Iſmael, & Iſaac, & Jacob, & Tribus *Iſrael*, & quod traditum fuit Moyſi, & Jeſu, & Prophetis à Domino *ipſorum*: non diſtinguimus inter ullum ex ipſis; & nos ſumus ei addicti. 84. *Et qui ſectatus* fuerit præter Eslam religionem *aliam*: profectò non *acceptabitur* ab eo: & ipſe in noviſſimo ſæculo erit ex pereuntibus. 85. *Quomodò* diriget Deus homines, qui infideles fuerunt poſt fidem ſuam, & teſtificati ſunt, quòd Legatus erat verax: & venerunt ad eos *argumenta* evidentia? Et Deus non dirigit homines iniquè agentes. 86. Horum retributio erit, quòd *cadat* ſuper eos maledictio Dei, & Angelorum, & hominum omnium. 87. Semper manſuros

in ea: non alleviabitur ab eis tormentum: & non ipſi reſpicientur à Deo. 88. An verò qui converſi fuerint poſt hoc, & correxerint *opera ſua*: utique Deus *erit illis* indultor, miſericors. 89. Porrò qui infideles fuerint poſt fidem ſuam, & inſuper auxerint infidelitatem: nullo modo acceptabitur pœnitentia eorum: & hi ſunt Errantes. 90. Certè qui infideles fuerint, & obierint, & ipſi infideles (*ideſt in ſtatu infidelitatis*) nullo modo acceptabitur ab ullo eorum plenitudo terræ ex auro, (*ideſt terra tota plena auro*) etiamſi redimeret ſe illo; his erit tormentum dolorificum: 91. Et non erit illis *ullus* ex adjuvantibus.

NOTÆ.

LXIII. O *Scripturales*] Arabicè اهـــل الكتاب vertere potes, *familia libri*, *familiares Scripturæ*, *profeſſores Scripturarum*, *Scripturales*. Hoc nomine intelliguntur ſemper Judæi & Chriſtiani, vel ſimul, vel disjunctim: his nimirùm datæ ſunt a Deo Sacræ Scripturæ, Pentateuchus ſcilicet, & Euangelium, quorum nomine intelligunt Mahumetani libros omnes veteris ac novi Teſtamenti. Ignarum ſe, ac ſtolidum oſtendit Hottingerus, dum nomine اهل الكتاب *familiæ libri*, vult, Mahumetanos etiam deſignari. Hoc loco Gelal comprehendit ſimul اليهود والنصارى *Judæos & Chriſtianos*.

Venite ad verbum æquale] ideſt ad conditionem vel pactum, quod ab utraque parte probari poſſit.

Et non accipiant alii noſtrum alios in Dominos] Gelal كما اتخذتم الاحبار والرهبان *ſicut vos accepiſtis Pontifices & Monachos*.

LXIV. *Quarè diſceptatis de Abraham*] Gelal: نزل لما قال ابراهيم يهودي ونحــن على دينه وقالــت النصارى كذلــك: *Cauſa cur hæc dicta ſint fuit, quia dicebant Judæi, Abraham fuit Judæus, & nos ſumus in religione ejus. Et eodem modo loquebantur Chriſtiani de ſe ipſis.*

LXV. *De eo, cujus eſt vobis ſcientia*] Gelal من امر موسى وعيسى زعمتم انكم على دينهما: *de eo quod pertinet ad Moyſen, & Jeſum, in quorum religione ac fide vos eſſe affirmatis.*

De eo in quo non eſt vobis ſcientia] Gelal. مــن شان ابراهيــم: *de ſtatu & conditione Abrahæ.*

LXVI. *Orthodoxus*]. Arabicè حنيفــا Explicat Gelal.: مايلا عن الاديان كلها الى الدين القيــم *declinans ab omnibus religionibus ad religionem rectam.*

LXVIII. *Deſideravit pars ex Scripturalibus*]: videlicet Judæi: nam juxta Gelalem: نزل لمــا دعــا اليهود معادا وحديفة وعمارا الى دينهــم: *revelata ſunt hæc, quandò Judæi ſtuduerunt attrahere ad religionem ſuam Moadum, & Hodeiphum, & Omarum.* Erant autem omnes hi Mahumetani.

LXIX. *Non creditis in ſigna Dei*]. nempè ut ait Gelal, in القران المشتمل على نعت محمد وانتيم تعلمــون انــه حــق: *Alcoranum, qui continet Mahumeti epitheta: & vos ſcitis illa eſſe vera.*

LXX. *Veſtitis veritatem vanitate*]. Explicat Gelal. تخلطون الحق بالباطل بالتحريف والتزويــر وتكتمون الحق اى نعت النبى وانتــم تعلمــون انه حق: *commiſcetis vera falſis, corrumpendo ſacras Scripturas, & falſa in iis apponendo: & abſconditis veritatem, nimirùm prophetias de Mahumeto, quarum vos cognoſcitis veritatem.* Jahias ex auctoritate Haſani: يعني به خاصة علمائهم لانهــم يجدون نعت محمــد في كتبهــم: لما تلبسون بالباطل يعنى ما حرفوا من التوراة والانجيــل بالباطل الذى قبلــوه من الشيطــان وتكتمون الحق وانتــم تعلمــون ان محمــد رسول اللــه وان دينــه حــق: *Innuit per hoc præcipuè doctores eorum* (nempè Judæorum, & Chriſtianorum) *quia ipſi corrumpebant vaticinia de Mahumeto in libris ſuis. Quare veſtitis veritatem vanitate? Indicat ea, quæ corruperunt in Pentateucho & Euangelio, per vanitatem, ſeu mendacium, quod didicerunt à Satana. Et abſconditis veritatem, & vos ſcitis Mahumetum miſſum fuiſſe à Deo, & religionem ejus eſſe veram.*

LXXI. *Et dixit pars ex Scripturalibus*]. Nimirùm ut exponit Gelal, dixerunt Judæi ad alios Judæos, Credite, vel potiùs fingite, vos credere tempore matutino in Alcoranum: ſed adveniente veſpere, abnegate illum, aſſerentes vos non ampliùs credere in eum: ut Moslemi hoc videntes يقولوا ما رجع هولاء عنه بعد دخولهــم فيه وهــم اولوا علــم الا لعلمهم بطلانــه: *dicant*: Videtur melius ita vertendum. *Quid retraxit eos ab eo* (Alcorano ſeu fide Mahumeti). *poſtquam amplexi ſunt eum, cum ſint præditi ſcientia, ſi ſcientia eorum non eſt vana?*

Non

Non rejiciunt hi illum (idest Alcoranum) *poſtquam crediderunt in eum, cum ſint homines docti & ſapientes, niſi quia ſcientia eorum eſt vana*. Et per hoc dubitantes de veritate Alcorani ſui avertantur à credendo in eum. Ita etiam exponit Jahias.

LXXII. *Et ne credatis niſi illi, qui ſecutus fuerit religionem veſtram*]. Hæc verba ab Expoſitoribus tribuuntur Judæis, quibus jubetur reſpondere Mahumetus, Deum dirigere, quem vult, itaut poſſit concedere aliis gentibus prophetiam, & ſacros libros, ſicut conceſſit Judæis. Sequentia autem verba: *An diſputabunt vobiſcum &c* Jahias & Gelal tribuunt item Judæis, atque ita exponunt: ايغلبوكم المومنون عند ربكم يوم القيامة لا، لانكم احق *An Mahumetani vincent vos apud Dominum veſtrum in die Judicii? Nequaquam, quia religio veſtra melior eſt*. Reſpondet autem illis Mahumetus ea, quæ ſequuntur.

LXXIV. *Et ex Scripturalibus &c.*]. Affert Gelal exempla Abdallahi filii Salami, cui quidam concredidit, ſeu mutuò dedit mille ac ducentas uncias auri, ille verò eas ſuo tempore reſtituit: & Caabi filii Aſraphi, cui Coraiſita quidam mutuò dedit unum denarium, & illud negavit. Erant ambo Judæi.

Non eſt ſuper nos pro Idiotis ſemita] idest juxta expoſitionem Gelalis & Jahiæ; non habemus legem, quæ cogat nos ad obſervandum juſtitiam cum Arabibus (hi enim Idiotæ communiter appellabantur) itaut teneamur illis reſtituere, ſi quid mutuum, aut commodatum nobis dederint.

LXXVI. *Pactum Dei*] Explicat Gelal في الايمان بالنبي *pactum de credendo in Mahumetum* quod vendebant, idest violabant ob exiguum lucrum, recedendo à religione ejus; ſeu potius abſcondendo vaticinia Sacrarum Scripturarum de Mahumeto pro vili pretio.

LXXVII. *Declinant linguas ſuas &c.*] idest depravant Scripturas, perverſe eas legendo ad occultanda vaticinia de Mahumeto. Ita Gelal.

LXXVIII. *Dominici*] Arabicè ربانيين exponit Gelal, علماء عاملين *Doctores operantes* idest facientes ea quæ docent. Et addit نزل لما قال النصارى نجران ان عيسى امرهم ان يتخذوه ربا ولما طلب بعض المسلمين السجود له ﷺ *Dicta ſunt hæc poſtquam Chriſtiani Nagerenſes dixerunt; Jeſum præcepiſſe ſibi, ut colerent eum tanquam Dominum: & poſtquam Moſlemi quidam voluerunt adorare Mahumetum.*

LXXX. *Accepit Deus pactum Prophetarum*] idest pepigit, ſeu inivit pactum cum Prophetis. Sentire videtur Mahumetus cum Thalmudiſtis, animas omnium Prophetarum fuiſſe in monte Syna, quando lex Moyſi tradita fuit: ibique Deum eoſdem alloquutum fuiſſe, & oſtendiſſe illis futura tanquam præſentia.

Deinde venit ad vos Legatus]. Nimirùm Mahumetus, qui confirmaturus erat Pentateuchum, & alios ſacros libros jam traditos. Ita Gelal, & alii Expoſitores communiter.

LXXXIX. *Infideles fuerunt poſt fidem ſuam &c.*] loquitur de Judæis, qui ut ait Gelal كفروا بعيسى بعد ايمانهم بموسى وازدادوا كفرا بمحمد *increduli fuerunt in Jeſum, poſtquam crediderant in Moyſen: auxerunt autem infidelitatem ſuam, dum noluerunt credere in Mahumetum.*

REFUTATA.

I. INcuſat Mahumetus Chriſtianos & Judæos (nam utroſque complectitur hìc nomine Scripturalium, juxta expoſitionem Gelalis, Jahiæ, Thalebienſis, & aliorum interpretum) quòd hi Sacerdotes ſeu Pontifices ſuos, illi autem Monachos ſuos, quorum nomine Epiſcopos etiam, qui è monaſteriis plerumque accipiebantur, intelligit, tanquam Dominos ac Deos agnoſcant, & adorent. Diverſimodè cultum hunc, & adorationem Mahumetani ſapientes explicant: quare ita Thalebienſis in hoc loco: فقالت اليهود ما تريد الا ان نتخذك ربا كما اتخذت النصارى عيسى ربا فقالت النصارى تريد الا ان نقول فيك ما قالت اليهود في عزير فانزل الله تعالى يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء عدل بيننا وبينكم

الا نعبد الا الله ولا نتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون الله كما فعلت اليهود في عزير والنصارى في المسيح : قال الله تعالى اتخذوا احبارهم ورهبانهم اربابا من دون الله والمسيح ابن مريم اي اطاعوهم في المعاصي وقال عكرمة هو سجودهم بعضهم لبعض وقيل معناه لا نطيع احدا في المعاصي : وفي الخبر من اطاع مخلوقا في معصية الله فكانما سجد سجدة لغير الله وقد قيل ولا نتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون الله لا نستحل الاشيا بغير احلال الله

لا نحرمها بتحريم غير الله ولا نجعل لغير
الله الخضوع والتعظيم ما يجب لله وذلك
ان اهل الكتاب كانوا يحللون ويحرمون بقول
الاحبار والرهبان ما لم يحرمه الله ولا حلله
ويجبون علي انفسهم طاعتهم ويجرون امرهم
في ذلك ونهيهم مجري امر الله تعالي ونهيه :

Dixerunt Judæi (Mahumeto): Tu non vis, ut accipiamus te in Dominum, niſi ut acceperunt Chriſtiani Jeſum in Dominum. Dixerunt è converſo Chriſtiani: Tu non vis niſi ut dicamus de te id, quod dixerunt Judæi de Ezra. Tunc revelavit Deus hæc verba: O Scripturales, venite ad verbum æquale, ideſt ad conditionem juſtam inter nos & inter vos, ut non ſerviamus niſi Deo, & non accipiant alii noſtrum alios in dominos præter Deum, ſicut fecerunt Judæi circa Ezram, & Chriſtiani circa Chriſtum. Dixit Deus excelſus: Acceperunt Pontifices ſuos, & Monachos ſuos in dominos, & Chriſtum Filium Mariæ (Sura 9. §. 32.) ideſt: obedierunt illis in prævaricationibus legis divinæ. Et dixit Acrama: Hæc eſt adoratio eorum, qua alii alios adorant. Alii dicunt ſenſum eſſe: Ne obediamus ulli in tranſgreſſionibus legis divinæ. Nam vulgata eſt ſententia: Qui obedierit creaturæ alicui in tranſgreſſione legis divinæ, idem eſt ac ſi adoraret alium præter Deum. Alii ſic explicant: Et non accipiant alii alios in dominos præter Deum: ideſt non concedamus tanquam licitas res, quas Deus licitas non fecit, neque prohibeamus eas, niſi Deus prohibuerit: neque exhibeamus ulli, præter Deo ſubjectionem, & magnificentiam, quæ convenit Deo. Hoc autem dicitur, quia Judæi, & Chriſtiani concedebant, & prohibebant ad dictum Pontificum & Monachorum id, quod neque conceſſerat, neque prohibuerat Deus: & credebant, neceſſarium ſibi eſſe illis obedire: & ponebant in æquali gradu præceptum & prohibitionem eorum cum præcepto & prohibitione Dei. Hactenùs Thalebienſis.

Benè eſt, quòd Mahumetus conjungit cauſam Chriſtianorum cum cauſa Judæorum: nam hoc pacto duplices teſtes habet impudentiæ ſuæ & mendacii ſui. Etenim quandonam vel Judæi Pontifices ſuos, vel Chriſtiani Monachos, ſeu Epiſcopos ſuos ita acceperunt in dominos, ut illos in cultu, adoratione, & obedientia Deo æquarent? Quandonam vel iſti, vel illi docuerunt populos, ut divinas leges tranſgrederentur, Deoque non obtemperarent? Quandonam licitum fecerunt id, quod Deus illicitum pronunciavit, vel illicitum, quod ille conceſſit? Quandò denique vel Judæi Ezræ divinitatem tribuerunt, vel Chriſtiani eodem cultu, quo Chriſtum, Monachos ſuos, vel Epiſcopos honoraverunt? Sunt hæc (ſaltem quod ad Chriſtianos attinet) apertiſſima mendacia, quæ totius orbis teſtimonio redargui poſſunt.

Cæterùm non negamus, Chriſtianos honorare, ſemperque honoraſſe Monachos, & multò magis Epiſcopos & Antiſtites ſuos: ſupra omnes verò Pontificem Romanum maximo quidem honore, non purè humano, ſed hieropolitico, ideſt non divino quamvis ſacro, quatenùs illos non ut ſupremos dominos vel Deos; ſed ut Domini, Deique Vicarios, & Miniſtros recognoſcunt, eodem ferè modo, quo Mahumetani olim Caliphas ſuos venerabantur, & nunc Sceriphas venerantur, omni tamen ſuperſtitione remota. Quòd ſi aliqua illis exhibent, quæ Deo etiam exhibentur, & præſertim adorationem, ſeu genuflexionem, non propterea Deos vel Dominos illos eſſe profitentur. Nam multa, quæ Deo tribuuntur, videmus in Sacris literis etiam hominibus tribui, præſertim Regibus, ac Principibus, vel viris ſanctitate inſignibus, quos non ſolùm geniculatione, ſed etiam totius corporis proſtratione ab aliis hominibus abſque ullo piaculo adoratos fuiſſe legimus. Quin & Alcoranus ipſe affirmat, Angelos Dei juſſu Adamum adoraſſe, ut vidimus in Sura 2. Legimus prætereà in ſacris literis, Angelos Dei vicem gerentes, ab hominibus juſtis adoratos fuiſſe, & prætereà Dei nomine ineffabili decoratos. Ut patet Genes. cap. 18. & 19. Et Judic. cap. 6.

Alia verò expoſitio, nempè Chriſtianos colere Monachos, & Prælatos ſuos tanquam dominos ac Deos, eò quòd obediant illis præcipientibus aliquid contra legem Dei: impoſtura eſt & mendacium, & debet hoc probari, non inaniter jactari. Sunt ſanè quædam à Deo prohibita vel imperata, quæ natura ſua, neque actum virtutis, neque culpam ullam continent, niſi quatenùs à Deo prohibentur, vel imperantur, in obſequium ſui ex motivo alicujus virtutis, ut ex. gr. operari in Sabbato, celebrare feſta, mactare pecudes, abſtinere à cibis aliquibus, & alia hujuſmodi. In his tàm Chriſtiani, quàm Judæi, imò & ipſi Mahumetani, ſi id neceſſitas exigat, credunt ſe poſſe à ſuis Prælatis abſque ullo piaculo, tanquam divinæ legis interpretibus diſpenſari.

II. Gladio porrò ſuo ſe jugulat Mahumetus, dum contra Judæos & Chriſtianos ita ineptiſſimè argumentatur. Unaquæque gens debet diſſerere de his, quæ ſpectant ad propriam religionem, & in illis fides eſt ei adhibenda, & ſtandum eſt illius dictis. Vos autem diſceptatis de Abraham, qui ad vos nihil ſpectat: Abraham enim neque Judæus fuit, neque Chriſtianus, cùm præceſſerit multo tempore traditionem Pentateuchi & Euangelii: ergo in hoc nulla fides eſt vobis habenda; ſed tantùm in his, quæ pertinent ad Pentateuchum, quoad Judæos; & ad Euangelium, quoad Chriſtianos. Quid tibi videtur, Lector, de hoc acumine Chryſippeo? Mahumeto igitur nulla fides eſt habenda, dum blaterat de Abraham, de Pentateucho, & de Euangelio: hæc enim omnia fuerunt longè ante Mahumetum & Alcoranum: & conſequenter non ſpectant ad Mahumetum. Porrò ſi de Abraham loquantur, magis pertinet ad Judæos & Chriſtianos, utpote eorum ætati propinquior, quàm ad Mahume-

tum.

tum. Et quidquid ſit de hoc, concedere ſaltem cogitur Mahumetus, in his quæ ſpectant ad Moyſen & Pentateuchum, Judæis: in his verò, quæ ad Chriſtum & Euangelium pertinent, Chriſtianis ſtandum eſſe, affirmat enim eoſdem de his habere ſcientiam.

III. Crambem recoquit, dum & Judæis Pentateuchi, & Chriſtianis Euangelii corruptelam [illegible] nos de vaticiniis ad Mahumetum [illegible]antibus in utroque vel occultatis, vel abraſis redarguit. Hoc tàm impudens mendacium, quod in Alcorano ſexcenties repetitur, jam ſatis ſuprà detectum ac rejectum eſt: & ſatis erit illud deinceps tantummodò notare. Sed vide Prodr. partem pr. cap. 12. & ſeq. ubi de hoc argumento ex profeſſo agitur.

IV. Importuna eſt admonitio Mahumeti ad aſſeclas ſuos, ne accipiant Angelos & Prophetas in dominos, ſi per hoc intendat juxta Gelalem, Judæos & Chriſtianos ſugillare: ait enim

كما اتخذت الصابية الملايكة واليهود

عزيرا والنصاري عيسي: *ſicut acceperunt in dominos Sabæi Angelos, Judæi Ezram, & Chriſtiani Jeſum*. Quidquid ſit de Sabæis, ſeu Sabaitis; certum eſt, Judæos nunquam Ezram tanquam Deum, vel Dominum coluiſſe. Chriſtiani verò ſi hoc modo colunt Jeſum, non immeritò faciunt, cùm hic non ſit purus homo, vel ſimplex Propheta, ſed etiam Deus verus, ut alibi oſtendimus.

V. Quærimus à Mahumeto, quando nam Deus inierit pactum cum Prophetis de Mahumeto ipſo recipiendo, & adjuvando: & cum quibus Prophetis hoc pactum inierit? Dixi ſuperiùs illum fortaſſè hauſiſſe à Thalmudiſtis inſanam illorum opinionem, Deum in Monte Sina adduxiſſe una cum Moyſe animas omnium Prophetarum etiam futurorum, & iiſdem leges, & præcepta dediſſe. Verùm, ut fabulam admitteremus, nullo tamen pacto admittendum eſſet, Deum aliquid Prophetis de Mahumeto præcepiſſe, niſi fortè ut illum tanquam nebulonem & impoſtorem agnoſcerent, & evitarent.

VI. Recinit næniam de ſacris voluminibus traditis Abrahæ, Iſmaeli, Iſaac, & aliis in textu enumeratis. Verùm hæc volumina neque extant, neque extiterunt unquam in rerum natura. Tenent autem communiter Mahumetani, libros ſacros à Deo traditos, fuiſſe centum & quatuor: nempè Pentateuchum Moyſis: Euangelium Chriſti: Pſalterium Davidis: Alcoranum Mahumeti: quinquaginta libros Setth: triginta Henoch: decem Abrahæ: decem item Adæ. Mirum verò, quòd cùm Alcoranus aſſerat traditos fuiſſe ſacros libros etiam Iſmaeli, & Iſaac, & Jacob, & Tribubus, & Prophetis; de his Doctores Moslemi mentionem nullam faciant. At verò Adæ, Setth, & Henoch, de quibus Alcoranus non meminit, illos attribuant. Mirum etiam, quòd cùm ipſi ſe ab Iſmaele prognatos, & illius religionis aſſeclas eſſe glorientur, *nullum ex his libris, quos eidem Iſmaeli à Deo traditos eſſe affirmant, habeant quem oſtendere poſſint*.

TEXTUS ALCORANI.

92 لن تنالوا البر حتي تنفقوا مما تحبون وما تنفقوا من شي فان الله به عليم ۞ 93 كل الطعام
كان حلا لبني اسرايل الا ما حرم اسرايل علي نفسه من قبل ان تنزل التورية قل فاتوا بالتورية
فاتلوها ان كنتم صادقين ۞ 94 فمن افتري علي الله الكذب من بعد ذلك فاوليك هم
الظالمون ۞ 95 قل صدق الله فاتبعوا ملة ابراهيم حنيفا وما كان من المشركين ۞ 96 ان اول
بيت وضع للناس للذي ببكة مبركا وهدي للعلمين ۞ 97 فيه ايات بينات مقام ابراهيم ومن
دخله كان امنا ولله علي الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا ومن كفر فان الله غني عن
العالمين ۞ 98 قل يا اهل الكتاب لم تكفرون بايات الله والله شهيد علي ما تعملون ۞
99 قل يا اهل الكتاب لم تصدون عن سبيل الله من امن تبغونها عوجا وانتم شهداء وما الله
بغافل عما تعملون ۞ 100 يا ايها الذين امنوا ان تطيعوا فريقا من الذين اوتوا الكتاب يردوكم
بعد ايمانكم كافرين ۞ 101 وكيف تكفرون وانتم تتلي عليكم ايات الله وفيكم رسوله
ومن يعتصم بالله فقد هدي الي صراط مستقيم ۞ 201 يا ايها الذين امنوا اتقوا الله حق تقاته

ولا تموتنّ الّا وانتم مسلمون ۞ 103 واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرّقوا واذكروا نعمة الله
عليكم اذ كنتم اعداء فالّف بين قلوبكم فاصبحتم بنعمته اخوانا وكنتم علي شفا حفرة من
النار فانقذكم منها كذلك يبيّن الله لكم اياته لعلكم تهتدون ۞ 104 ولتكن منكم
امة يدعون الى الخير ويامرون بالمعروف وينهون عن المنكر واولايك هم المفلحون ۞ 105 ولا تكونوا
كالذين تفرّقوا واختلفوا من بعد ما جاءهم البيّنات واولايك لهم عذاب عظيم ۞ 106 يوم تبيضّ
وجوه وتسودّ وجوه فامّا الذين اسودّت وجوههم اكفرتم بعد ايمانكم فذوقوا العذاب بما كنتم
تكفرون ۞ 107 وامّا الذين ابيضّت وجوههم ففي رحمة الله هم فيها خالدون ۞ 108 تلك
ايات الله نتلوها عليك بالحقّ وما الله يريد ظلما للعالمين ۞ 109 ولله ما في السموات وما في
الارض والي الله ترجع الامور ۞ 110 كنتم خير امة اخرجت للناس تامرون بالمعروف وتنهون عن
المنكر وتومنون بالله ولو امن اهل الكتاب لكان خيرا لهم منهم المومنون واكثرهم
الفاسقون ۞ 111 لن يضروكم الّا اذي وان يقاتلوكم يولوكم الادبار ثمّ لا ينصرون ۞
112 ضربت عليهم الذلّة اين ما ثقفوا الّا بحبل من الله وحبل من الناس وباءوا بغضب من الله
وضربت عليهم المسكنة ذلك بانهم كانوا يكفرون بايات الله ويقتلون الانبياء بغير حقّ ذلك بما
عصوا وكانوا يعتدون ۞ 113 ليسوا سواء من اهل الكتاب امة قايمة يتلون ايات الله اناء الليل
وهم يسجدون ۞ 114 يومنون بالله واليوم الاخر ويامرون بالمعروف وينهون عن المنكر ويسارعون في
الخيرات واولايك من الصالحين ۞ 115 وما تفعلوا من خير فلن تكفروه والله عليم بالمتقين ۞
116 انّ الذين كفروا لن تغني عنهم اموالهم ولا اولادهم من الله شيا واولايك اصحاب النار هم
فيها خالدون ۞ 117 مثل ما ينفقون في هذه الحيوة الدنيا كمثل ريح فيها صرّ اصابت حرث
قوم ظلموا انفسهم فاهلكته وما ظلمهم الله ولكن انفسهم يظلمون ۞ 118 يا ايها الذين امنوا لا
تتخذوا بطانة من دونكم لا يالونكم خبالا ودّوا ما عنتّم قد بدت البغضاء من افواههم وما تخفي
صدورهم اكبر قد بيّنّا لكم الايات ان كنتم تعقلون ۞ 119 ها انتم اولاء تحبّونهم ولا يحبّونكم
وتومنون بالكتاب كلّه واذا لقوكم قالوا امنّا واذا خلوا عضّوا عليكم الانامل من الغيظ قل موتوا
بغيظكم انّ الله عليم بذات الصدور ۞ 120 ان تمسسكم حسنة تسوهم وان تصبكم سيية
يفرحوا بها وان تصبروا وتتقوا لا يضركم كيدهم شيا انّ الله بما يعملون محيط ۞ 121 واذ غدوت
من اهلك تبوي المومنين مقاعد للقتال والله سميع عليم ۞ 122 اذ همّت طايفتان منكم ان
تفشلا والله وليهما وعلي الله فليتوكّل المومنون ۞ 123 ولقد نصركم الله ببدر وانتم اذلّة فاتقوا
الله لعلكم تشكرون ۞ 124 اذ تقول للمومنين الن يكفيكم ان يمدكم ربكم بثلثة الاف

من الملايكة منزلين ۞ 125 بلي ان تصبروا وتتقوا وياتوكم من فورهم هذا يمددكم ربكم
بخمسة الاف من الملايكة مسومين ۞ 126 وما جعله الله الا بشري لكم ولتطمين قلوبكم به
وما النصر الا من عند الله العزيز الحكيم ۞ 127 ليقطع طرفا من الذين كفروا او يكبتهم
فينقلبوا خايبين ۞ 128 ليس لك من الامر شي او يتوب عليهم او يعذبهم فانهم ظالمون ۞
129 ولله ما في السموات وما في الارض يغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء والله غفور رحيم ۞
130 يا ايها الذين امنوا لا تاكلوا الربا اضعافا مضاعفة واتقوا الله لعلكم تفلحون ۞ 131 واتقوا
النار التي اعدت للكافرين ۞ 132 واطيعوا الله والرسول لعلكم ترحمون ۞ 133 وسارعوا الي
مغفرة من ربكم وجنة عرضها السموات والارض اعدت للمتقين ۞ 134 الذين ينفقون في السراء
والضراء والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس والله يحب المحسنين ۞ 135 والذين اذا فعلوا
فاحشة او ظلموا انفسهم ذكروا الله فاستغفروا لذنوبهم ومن يغفر الذنوب الا الله ولم يصروا علي ما
فعلوا وهم يعلمون ۞ 136 اوليك جزاوهم مغفرة من ربهم وجنات تجري من تحتها الانهار خالدين
فيها ونعم اجر العاملين ۞ 137 قد خلت من قبلكم سنن فسيروا في الارض فانظروا كيف
كان عاقبة المكذبين ۞ 138 هاذا بيان للناس وهدي وموعظة للمتقين ۞ 139 ولا تهنوا ولا
تحزنوا وانتم الاعلون ان كنتم مومنين ۞ 140 ان يمسسكم قرح فقد مس القوم قرح مثله
وتلك الايام نداولها بين الناس وليعلم الله الذين امنوا ويتخذ منكم شهداء والله لا يحب
الظالمين ۞ 141 وليمحص الله الذين امنوا ويمحق الكافرين ۞ 142 ام حسبتم ان تدخلوا
الجنة ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ويعلم الصابرين ۞ 143 ولقد كنتم تمنون الموت من
قبل ان تلقوه فقد رايتموه وانتم تنظرون ۞ 144 وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل
افاين مات او قتل انقلبتم علي اعقابكم ومن ينقلب علي عقبيه فلن يضر الله شيا وسيجزي الله
الشاكرين ۞ 145 وما كان لنفس ان تموت الا باذن الله كتابا موجلا ومن يرد ثواب الدنيا
نوته منها ومن يرد ثواب الاخرة نوته منها وسنجزي الشاكرين ۞ 146 وكاين من نبي قاتل معه
ربيون كثير فما وهنوا لما اصابهم في سبيل الله وما ضعفوا وما استكانوا والله يحب الصابرين ۞
147 وما كان قولهم الا ان قالوا ربنا اغفر لنا ذنوبنا واسرافنا في امرنا وثبت اقدامنا وانصرنا
علي القوم الكافرين ۞ 148 فاتيهم الله ثواب الدنيا وحسن ثواب الاخرة والله يحب
المحسنين ۞

VERSIO LATINA.

الجزو الرابع 92. Nunquam accipietis juſtitiam, donec erogetis in eleemoſynam ex eo, quod diligitis. Quidquid verò erogabitis, utique Deus illud ſciet.

Pars Quarta. 93. Omnis cibus fuit licitus filiis Iſrael, præter eum, quem prohibuit Iſrael ſuper animam ſuam (*ideſt ſibi ipſi*) antequam demitteretur Pentateuchus. Dic *Judæis*: Afferte porrò Pentateuchum, & legite illum, ſi eſtis veraces. 94. Qui ergo commentus fuerit adverſus Deum mendacium poſt hoc, hi erunt Iniqui. 95. Dic: Verax eſt Deus: ſequimini ergo ſectam Abrahæ orthodoxi: & non fuit *Abraham* ex Aſſociantibus. 96. Certè prima domus (*ideſt templum*) *quæ* conſtituta eſt hominibus, ſanè fuit illa, quæ eſt in Becca: benedicta, & directio Mundis. (*ideſt omnibus creaturis*). 97. In ea *ſunt* ſigna manifeſta, locus in quo ſtetit Abraham, & qui ingreſſus fuerit in eam, erit ſecurus. Et Deo *debetur* ab hominibus peregrinatio hujus domus, qui potuerint ad illam proficiſci. Et qui incredulus fuerit: certè Deus dives eſt ſine Mundis (*ideſt nullis indiget creaturis*). 98. Dic: O Scripturales, quare non creditis in ſigna Dei (*ideſt in Alcoranum?*) Atqui Deus teſtis eſt ſuper id, quod facitis. 99. Dic: O Scripturales, quare excluditis à ſemita Dei eum, qui credidit? Quæritis eam diſtorquere, & vos teſtes eſtis *eſſe rectam*: ſed Deus non erit negligens pro eo, quod operamini (*ideſt puniet vos pro eo*). 100. O qui crediderunt, ſi obedieritis parti ex iis, quibus traditus eſt Liber, reddent vos poſt fidem veſtram infideles. 101. Et quomodò increduli eritis, cùm vobis legantur ſigna Dei, & in vobis ſit legatus ejus? Porrò qui firmiter tenuerit ſe cum Deo, profectò jam dirigetur ad viam rectam. 102. O qui crediderunt, timete Deum veritate timoris ejus: & nullo modo moriamini, niſi & vos ſitis Moslemi. 103. Et firmiter apprehendite funem Dei univerſim (*ideſt univerſam religionem Dei*): & ne ſeparetis vos *ab ea*: & mementote gratiæ Dei erga vos, *nam* cùm eſſetis hoſtes, poſuit unionem inter corda veſtra; & facti eſtis per gratiam ejus fratres: & eratis ſuper labium foveæ ignis (*ideſt gehennæ*), & liberavit vos ab ea. Ita declarat Deus vobis ſigna ſua, ut vos dirigamini. 104. Et ſit ex vobis gens, *quæ* vocent ad Optimum (*ideſt religionem Eslam*): & præcipiant juſtum & prohibeant ab injuſto: & illi *qui hæc fecerint* erunt felices. 105. Et ne ſitis, ſicut illi, qui diviſi ſunt, & diſſenſerunt *in religione ſua*, poſtquam venerunt ad eos argumenta manifeſta (*ideſt Judæi & Chriſtiani*) Verùm his erit tormentum magnum. 106. Die *quadam* albeſcent facies, & nigreſcent facies. Porrò illis, quorum nigreſcent facies, *dicet Deus*: An ad infidelitatem rediiſtis poſt fidem veſtram? Igitur guſtate pœnam ob id, quòd fuiſtis infideles. 107. At verò illi, quorum albæ fuerint facies, erunt in miſericordia Dei, ipſi in ea perpetuò manſuri. 108. Iſta ſunt ſigna Dei: recitamus ea tibi cum veritate. Et Deus non vult iniquè tractare Mundos. (*ideſt ullam creaturam*). 109. Et Dei eſt id, quod in Cœlis, & quod in terra *reperitur*: & ad Deum reducentur vel *omnes in die Judicii*. 110. Eſtis, *ò Arabes*, optima gens, literaliter *optimus gentis*, quæ producta fuerit hominibus: præcipitis juſtum, & prohibetis ab injuſto, & creditis in Deum. Et ſi crediſſent Scripturales, certè fuiſſet melius ipſis. Ex iis ſunt credentes; (*ideſt aliqui qui credunt*): ſed pleriſque eorum ſunt prævaricantes (*ideſt infideles*). 111. Non nocebunt vobis *Judæi*, niſi læſione *aliqua levi*: & ſi pugnaverint contra vos, obvertent vobis terga; tum non adjuvabuntur. 112. Conjecta eſt ſuper eos abjectio ubicunque deprehenſi fuerint; præterquam cum fune à Deo, & fune ab hominibus: & regreſſi ſunt cum ira à Deo, & conjecta eſt ſuper eos inopia. Hoc, quia ipſi noluerunt credere in ſigna Dei, & occiderunt Prophetas injuſtè: hoc, quia rebelles fuerunt, & tranſgreſſi ſunt. 113. Non ſunt *tamen Scripturales omnes* æquales. Ex Scripturalibus eſt gens recta: meditantur ſigna Dei temporibus noctis, & ipſi adorant. 114. Credunt in Deum, & diem noviſſimum; & præcipiunt juſtum, & prohi-

prohibent ab [illegible]: & certatim ſatagunt in bonis *operibus*: & hi ſunt ex [illegible]bis. 115. Et quod facient de bono, nequaquam fraudabuntur eo (*ideſt* [illegible]cede illius *in die Judicii*): nam Deus eſt cognitor timentium ſe. 116. Porrò qui infideles fuerint, nullo modo prodeſunt illis facultates eorum, neque filii [illegible]orum apud Deum quidquam: & hi erunt ſocii Ignis: ipſi in eo perpetuò [illegible]. 117. Similitudo illius, quod erogant in hac vita mundana, eſt ſicut militudo venti, in quo ſit frigus urens: incidit in ſatum hominum, qui ini[illegible] contra animas ſuas; & pessumdedit illum: & non iniquè tracta[illegible] [illegible]us, ſed ipſi ſe iniquè tractabunt. 118. O qui crediderunt, ne ac[illegible] eos [illegible] ſecam amicitiam *cum aliis extraneis*, præter vos: *quia* non omit[illegible]iatis in[illegible]pere. Optaverunt id, quo malè periretis: jam apparuit odium [illegible] vos co[illegible]um: ſed quod occultant pectora eorum gravius eſt. Jam de[illegible]ibus e[illegible] vobis ſigna *hoſtilitatis eorum*, ſi intellexiſtis. 119. Ecce vos illi, [illegible] *ipſi* non amant vos: & creditis in librum totum (*ideſt in omnes* [illegible] *eorum; cùm ipſi non credant in Alcoranum veſtrum*): & cùm occurrerint vobis, dicunt: Credidimus: Cùm autem clam convenerint, mordent contra vos extremos digitos ſuos ob iram. Dic *illis*: Morimini in ira veſtra: ſanè Deus ſciens eſt eſſentiam pectorum. 120. Si attigerit vos bonum, contriſtabit eos: ſi verò acciderit vobis malum, lætabuntur de eo. At ſi patientes fueritis, & timueritis *Deum*, non nocebit vobis aſtus eorum quidquam, quippè Deus id, quod faciunt, eſt comprehendens *ſcientia ſua*. 121. Et *memento*, cùm diluculò egreſſus fuiſti à familia tua, ut parares fidelibus caſtra ad prælianđum: & Deus *erat* audiens, ſciens. 122. Cùm anxiè cogitaverunt duæ cohortes ex vobis, ut recederent *à prælio*: Deus autem fuit adjutor utriuſque, & in Deo confidant fideles. 123. Et jam quidem adjuvit vos Deus in Be[illegible], & vos inferiores *eratis hoſtibus numero*. Timete itaque Deum, ut vos grati ſitis. 124. Cùm dicebas fidelibus: An non *ſufficit vobis*, quòd corroboret vos Dominus veſter tribus millibus Angelorum *è Cœlo* demiſſorum? 125. *Utique ſufficit vobis*. Si tolerantes fueritis, & timueritis *Deum*, & venerint ad vos *hoſtes* à fervore ſuo hoc (*ideſt repentè*): ſuppetias feret vobis Dominus veſter quinque millibus Angelorum ſignatorum. 126. Et non poſuit hoc *auxilium* Deus, niſi ad fauſtum nuncium vobis, & ut fiduciam conciperent corda ve[illegible]a per hoc. Et non eſt auxilium niſi à Deo Præpotente, Sapiente. 127. Ut [illegible]bſcinderet extremitatem ex eis, qui erant infideles (*ideſt perderet eos penitùs*) [illegible] dejiceret eos, & ſubverterentur fatigati (*Nihil ad munus tuum pertinet*). 128. Non eſt tibi de negocio quidquam, ſive convertatur *Deus* ſuper eos, ſive puniat eos: Certè ipſi ſunt iniqui. 129. Et Dei eſt, quod in cœlis & quod in terra *exiſtit*: parcet cui voluerit, & puniet quem voluerit: & Deus eſt parcens, miſericors. 130. O qui crediderunt, ne comedatis uſuram duplicationibus duplicatis: & timete Deum, ut vos felices ſitis. 131. Et timete Ignem, qui præparatus eſt Infidelibus. 132. Et obedite Deo, & Legato, ut vos miſericordiam conſequamini. 133. Et certatim feſtinate ad indulgentiam *obtinendam* à Domino veſtro; & ad Paradiſum, cujus latitudo *æquat* Cœlos & ter[illegible] præparatus eſt piis. 134. Qui erogant eleemoſynas in proſperitate, & adverſitate: & compeſcentibus iram, & ignoſcentibus hominibus: & Deus amat benefacientes. 135. Et qui poſtquam perpetraverint flagitium, aut iniquè tractaverint animas ſuas, recordati fuerint Dei, & veniam petierint delictis ſuis (& quis ignoſcet delicta niſi Deus?) Et non perſeveraverint in eo, quod [illegible]unt, & ipſi ſcierint (*ideſt ſcienter*). 136. Horum retributio erit indulgentia à Domino ipſorum, & horti ſubtus quos currunt flumina: ſemper moraturi ſunt in eis: & euge merces operantium. 137. Jam præterierunt ante vos ſtatuta *Dei circa pœnam infidelium*: itaque perambulate terram, & videte quomodò fuerit finis inſimulantium mendacii *Legatos Dei*. 138. Hic *Alcoranus* eſt declaratio hominibus, & directio, & exhortatio piis. 139. Et ne concidatis animos neque contriſtemini: nam vos ſuperiores *eritis Infidelibus*, ſi fueritis fideles. 140. Si tetigerit vos ulcus (*ideſt ſi vulnerati fueritis in bello*) jam porrò

tetigit gentem *infidelem* ulcus ſicut illud: & hos dies faciemus ſuccedere per vices inter homines: & ut cognoſcat Deus eos, qui crediderunt, & aſſumat ex vobis teſtes (*ideſt martyres*): & Deus non amat iniqua agentes. 141. [illegible] ut probet Deus eos, qui crediderunt, & perdat infideles. 142. An putatis, quòd ingreſſuri eſſetis Paradiſum, cùm nondum noverit Deus eos, qui decertaverint ex vobis, & *nondum* cognoverit patienter ſuſtinentes. 143. Et jam porrò optabatis mortem, antequam obviam haberetis eam. Sed jam vidiſtis eam, & vos *eam* intuebamini, *ſed fugiſtis eam*. 144. Et non eſt [illegible] nisi legatus: jam præterierunt ante eum legati: an ergo ſi moriatur, [illegible] tur, convertemini ſuper calcaneos veſtros (*ideſt redibitis ad infidelitatem*) [illegible] aut occi[illegible] converſus fuerit ſuper calcaneos ſuos, non utique nocebit Deo [illegible] At, qui mox remunerabit Deus gratias agentes. 145. Et non eſt animæ [illegible] [qu]idquam: [illegible] *nis*, ut moriatur niſi per nutum Dei, *prout ſcriptum fuerit* in lib[ro] [illegible] (*ideſt homi*[illegible]) rum continente. Et qui voluerit mercedem hujus mundi, dabi[mus] [illegible] qui autem voluerit mercedem futuri ſæculi, dabimus illi ex eo: [illegible] munerabimus gratias agentes. 146. Et quot ex Prophetis (*ideſt quot Prophetæ*) pugnaverunt cum quo erant myriades multæ *pugnantium*: nec tamen deſponderunt animum ob id, quod acciderat eis in ſemita Dei: & non ſunt infirmati, neque ſeſe abjectè geſſerunt? Et Deus amat patienter ſuſtinentes. 147. Et non fuit ſermo eorum, niſi quòd dixerunt: Domine noſter parce nobis delicta noſtra, & tranſgreſſiones noſtras in negotio noſtro: & firma pedes noſtros, & adjuva nos contra gentes infideles. 148. Et dedit eis Deus præmium hujus mundi, & pulchritudinem præmii ſæculi noviſſimi: & Deus amat benefacientes.

NOTÆ.

LCIII. PRæter eum, quem prohibuit Iſrael &c.] Explicat Gelal. وهو الابل لما حصل له عرق النساء فنذر ان شفى لا ياكلها فحرّم عليهم ; cibus iſte, quem interdixit ſibi Iſrael ſive Jacob, *fuit camelus: cùm enim adveniſſet illi morbus ſciaticus, vovit, ſi convaluiſſet, ſe non comeſturum ex eo; & ideò prohibitus fuit illis*, nempè Iſraelitis. Cauſam autem huic verſiculo dedit Auctore eodem Gelale: لما قال اليهود انك تزعم انك على ملّة ابراهيم وكان لا ياكل لحوم الابل والبانها : *quia dicebant Judæi Mahumeto: Tu jactas te eſſe in religione Abrahæ: atqui Abraham non veſcebatur carnibus, neque lacte Cameli*. Jahias etiam refert ex Haſano, Jacobum non ſolùm carnes, ſed etiam lac Cameli ſibi interdixiſſe.

Afferte porrò Pentateuchum]. Nimirùm ut cognoſcatis ex eo Iſraelem abſtinuiſſe à Camelo: Addit Gelal: فبهتوا ولم ياتوا بها *illi verò attoniti remanſerunt, nec attulerunt Pentateuchum*, quia ſcilicet ſciebant hoc ſcriptum eſſe in Pentateucho, neque poterant illud negare.

XCVI. *Certè prima domus &c.*] Gelal. نزل لما قالوا قبلتنا قبل قبلتكم : *hæc revelata ſunt, quandò dixerunt Judæi* Mahumetanis: *Locus orationis noſtræ eſt antiquior veſtro.*

In Becca] ideſt in Mecca, dialecto Meccana, qua Littera. B. pro M. uſurpatur, De hac domo, ſeu delubro, & Urbe Mecca ita fabulatur hic Gelal: سميت بذلك لانها تبك اعناق الجبابرة اى تدقها بناه الملائكة قبل خلق ادم ووضع بعده الاقصى وما بينهما اربعون سنة كما فى حديث الصحيحين وفى حديث انه اول ما ظهر على وجه الماء عند خلق السموات والارض زبدة بيضا فدحيت الارض من تحتها : *vocata eſt Becca* (à verbo Arabico بكّ quod ſignificat conterere) *quia in ea contrita ſunt colla gigantum. Ædificaverunt autem hanc domum Meccanam Angeli ante creationem Adæ & poſteà poſiti ſunt termini terræ poſt quadraginta annos: ſicut habetur in relatione duorum Sahihorum. Et in alia relatione habetur, illam fuiſſe primam* [illegible], *quæ apparuit ſuper faciem aquarum in creatione Cæli & Terræ, in figura ſpumæ albæ, ſub qua terra accreſcebat*. Jahias opinatur dictam fuiſſe Beccam, quia ibi ſeſe comprimunt, & quòd admodùm [illegible]rant homines peregrini ob magnam multitudinem confluentium.

XCVII. *In ea ſunt ſigna manifeſta*] Ita hæc ſigna recenſet Gelal مقام ابراهيم الذى قام عليه عند بناء البيت فاثر قدماه فيه وبقى الى الان مع تطاول الزمان وتداول الايدى عليه ومنها تضعيف الحسنات فيه وان الطير لا تعلوه ومن دخله كان امنا

امنا لا يتعرض عليه بقتل [illegible] او غير ذلك :
[La]pis ſuper quem ſtetit Abraham dum ædificaretur [Tem]plum, in quo ſunt veſtigia pedum ejus, quæ permanent uſque hodie poſt tam longum tempus, & aſſiduam manuum attrectationem. Præterea ibi bona creſcunt in duplum, & aves non aſcendunt ſuper eam: qui verò [ingr]ediuntur in eam, ſecuri ſunt à cæde & injuria, [&] aliis hujuſmodi noxis.

C. Si obedieritis parti &c.] Sermo eſt de Judæis, [q]ui, ut ait Gelal, ſtudebant ſerere diſſidia inter aſ[ſecl]as Mahumeti, præſertim inter Lauſinos, & Chazragenos, ob invidiam concordiæ & pacis eorum.

[CX]VI. Die quadam albeſcent facies] Communis expoſitio eſt de die Judicii extremi, in qua fidelium facies albæ erunt, infidelium autem nigræ.

CXX. Præterquam cum fune à Deo & fune ab hominibus]. Exp[licat] Gelal. بعهد الله والمومنين اليهم بالامان على اداء الجزية اى [illegible] غير ذلك : cum pacto ſecuritatis à Deo, & à fidelibus cum conditione ut ſolvant ipſis tributum: nimirùm ſine hoc nunquam & nuſquam erunt ſecuri.

CXXI. Cùm diluculò egreſſus fuiſti]. Putant communiter Expoſitores agi hoc loco de prælio, quod geſſit Mahumetus in Ohod, qui eſt mons prope Medinam. Ita autem refert hoc prælium Georgius Almacinus in hiſtoria Arabica lib. 1. *Hoc anno* (nempè 3. Hegiræ) *commiſſum eſt prælium die Sabbati circa medium menſis Sceval: & occupavit Mahumetus montem (Ohod) prope Medinam. Erant autem hoſtium infidelium tria millia peditum, ducenti equites, tria millia camelorum, & quindecim mulieres. [E]orum dux erat Abu-Sophian filius Harethi. Numerus autem Moslemorum erat mille. Et primò quidem vicerunt Moslemi: deinde verò infideles, qui ſeptuaginta Moslemos occiderunt: Dies autem hic infauſtus fuit, quo Mahumetus ipſe prælio interfuit: jaculatuſque eſt in eum Otua filius Abu Mogheidi; & fregit dentem ejus inciſorium dexterum, & vulneravit labium ejus inferius. Abdallahus quoque filius Scehabi frontem ejus ſauciavit. Vulnerata eſt quoque maxilla ejus ſuperior, duoque dentes ejus exciderunt. Infidelium autem occiſi ſunt viginti duo.* Hactenùs Almacinus fideliter ex Arabico translatus, cum quo ferè conveniunt cæteri Chronologi, & Expoſitores Mahumetani.

CXXIII. Adjuvit vos Deus in Bedro] Eſt hic locus inter Meccam & Medinam, ubi Mahumetus cum ſuis graſſatorum ac prædonum more mercatores Coraiſitas contribules ſuos e Syria redeuntes invaſit. Vide ſuprà.

CXXIV. Tribus millibus Angelorum]. Notat hìc Gelal. وفى سورة الانفال بالف لانه مدهم اولا بها ثم صارت ثلاثة ثم صارت خمسة كما قال تعالى : *In Sura de ſpoliis habetur, miſſos fuiſſe mille Angelos, quia primò adjuvit eos mille Angelis: deinde facta ſunt tria millia; poſtremò facta ſunt quinque millia ſicut dicit Deus in* Alcorano. Videtur hinc colligi poſſe, miſſos fuiſſe novies mille Angelos ad occidendos ſeptuaginta hoſtes, & totidem capiendos.

CXXV. Angelorum ſignatorum]. ideſt variis ſignis diſtinctorum. Nam, ut ait Gelal.: قاتلت معهم الملايكة على خيل بلق عليهم عمايم صفرا وبيض ارسلوها بين اكتافهم : *pugnaverunt cum illis Angeli ſuper equos albo nigroque colore diſtinctos, geſtantes cydares albas & flavas cum tæniis inter ſcapulas pendentibus.*

CXXVIII. Nihil ad munus tuum pertinet]. Revelata ſunt hæc (inquit Gelal) لما كسرت رباعيه صلى الله عليه وسلم يوم احد وشج وجهه وقال كيف يفلح قوم خضبوا نبيهم بالدم : *poſtquam excuſſus eſt dens Mahumeti caninus in prælio Ohod, & diſciſſa fuit facies ejus, & ipſe dixit: Quomodò proſperabuntur illi, qui fœdaverunt ſanguine Prophetam ſuum?* Vide de prælio Bedrenſi & Ohodenſi quæ dicta ſunt in Vita Mahumeti cap. 16. p. 24.

CXXX. Ne comedatis uſuram duplicationibus duplicatis]. Explicat Gelal بان تزيدوا فى المال عند حلول الاجل وتوخروا الطلب : *itaut augeatis lucrum, cùm advenerit tempus ſolutionis capitalis ob dilationem, quam conceditis ad ſolvendum.*

CXXXVII. Jam præterierunt ante vos ſtatuta Dei]. ideſt exempla, quibus Deus diù expectavit infideles & impios, & demum punivit eos. Ita Gelal.

CXL. Si tetigerit vos ulcus]. ideſt ſi vulnerati fuiſtis in prælio Ohodenſi, vel alio: etiam infideles hoſtes veſtri vulnerati ſunt, præſertim in Bedro. Et hæ viciſſitudines, in quibus fideles modò vincunt, modò vincuntur ſunt à Deo, qui per hoc vult probare veros fideles & concedere illis martyrium. Ita Gelal.

CXLIV. Et non eſt Mahumetus niſi legatus]. Gelal. نزل فى هزيمتهم لما اشيع ان النبى قتل وقال لهم المنافقون ان كان قتل فارجعوا الى دينكم : *revelata ſunt hæc in clade & profligatione Mahumetanorum* (in Ohod), *cùm increvit rumor, occiſum fuiſſe Mahumetum: dixeruntque eis infideles: Si occiſus eſt, redite ad religionem veſtram priorem.*

REFUTATA.

I. Non eſt diſſimulanda vulpina Mahumeti fraus, verſutia, & hypocriſis, qui toties in Alcorano eleemoſynam, & pecuniarum profuſionem præcipiat, vel commendet, præſertim في سبيل الله *pro ſemita Dei*: ideſt pro ſuſtinendis præliis ad dilatandam, vel defendendam religionem ſuſceptis. Sub hac ſpecioſiſſima larva Mahumetus latrocinia ſua veriùs, quàm bella exercebat. Et quia ad tot certamina pro tyrannidis ſuæ dilatatione conficienda, pecuniæ innumeræ requirebantur: ideò has ſub religionis & eleemoſynæ titulo è ſuorum marſupiis conabatur extorquere.

II. Licèt non ſit concedendum, omnem cibum licitum fuiſſe filiis Iſrael ante traditum Pentateuchum, cùm ſaltem à ſanguine atque etiam à carne cum ſanguine admixta debuiſſent abſti-

abſtinere, ob præceptum divinum factum filiis Noe: ut tamen hoc concederemus, non eſſet admittendum, Jacobum interdixiſſe ſibi carnem & lac cameli ob votum emiſſum in morbo ſciatico, quemadmodùm Mahumetus mentitur, ſcriptum eſſe in Pentateucho. Sed hinc Expoſitorum potiùs, quàm Mahumeti fabulæ occaſionem præbuiſſe videtur illud, quod legimus in Geneſi cap. 32., nempè Angelum noctu luctantem cum Jacobo, tetigiſſe nervum femoris ejus, qui emarcuit, nimirùm contractus ac debilitatus eſt, quamobrem pede altero claudicabat. *Hanc ob cauſam* (inquit Moyſes) *non comedunt nervum filii Iſrael, qui emarcuit in femore Jacob, uſque in præſentem diem: eò quòd tetigerit nervum femoris ejus, & obſtupuerit.* Ubi hic morbus ſciaticus? ubi votum abſtinendi à carne & lacte cameli? ubi etiam ullius cibi prohibitio à Jacobo ſibi ipſi facta? Ita ſacras hiſtorias Mahumetus, & Mahumetani fabulis permiſcent & corrumpunt!

III. Mahumetus imitatus impiiſſimum regem Jeroboam, ut averteret homines à Chriſtiana religione, commentus fuit Templum Meccanum, & Peregrinationem ad illud, tot monſtra de eo confingens, quot ſuperiùs in Notis vidimus; quibus multò plura jactant Mahumetani, quæ non eſt hìc otium referre. Conveniunt autem omnes fanum illud ante Mahumetum idola plura in ſe continuiſſe, quæ Meccani colebant, & ſuperſtitionibus fuiſſe refertum. Cùm verò Alcoranus apertè aſſerat, illud ab Abrahamo à fundamentis extructum fuiſſe (licèt id falſum eſſe jam ſuprà oſtenderimus) neſcio qua fide Gelaleddinus & alii Moslemi, ab Angelis illud conſtructum eſſe dicant ante creationem Adæ, & antequam ponerentur fines terræ. Sed reſpondent Templum ædificatum ab Angelis, translatum fuiſſe in Cœlum tempore diluvii: Abraham verò aliud conſtruxiſſe ad ſimilitudinem illius. Fabulæ. Vide quæ de hoc templo dicta ſunt in Vita Mahumeti circa finem. Circa lapidem illum, in quo pedum Abrahæ veſtigia impreſſa adhuc perſeverare affirmant: qui rem benè perſpexerunt, veſtigia hujuſmodi nulla prorſùs in eo recognoſcunt. Illud tamen adverto plura vel pedum, vel aliorum membrorum veſtigia in lapidibus impreſſa, præſertim in Oriente, tàm à Mahumetanis, quàm à Chriſtianis Schiſmaticis Sanctorum ſuorum oſtendi, quæ inania prorſùs eſſe, & naturalia tantùm ſigna deprehenduntur. Nec major fides habenda eſt illi, quod jactant de duplicatione bonorum, & de abſtinentia avium à volatu ſupra Meccanum Templum, quæ vel popularis credulitatis figmenta ſunt, vel præſtigiæ Dæmonum, qui mendacibus his miraculis etiam Ethnicos illudere conſueverunt, ut omnibus notum eſt.

IV. Arguit Judæos & Chriſtianos, quòd non credant in Alcoranum, quòd avertant homines à vera religione, & quærant eam diſtorquere ac depravare, & quidem ſcienter ac malitiosè. Quidquid ſit de Judæis, quos parùm curamus, veriſſimum eſt, Chriſtianos non credere in Alcoranum; imò eum contemnunt ac rejiciunt, quippe qui non ſolùm Sacris Scripturis, & præſertim Pentateucho, & Euangelio adverſetur, ſed etiam plures nugas, mendacia, & contradictiones contineat. Quòd verò Chriſtiani, vel à vera religione homines avertant vel eamdem religionem depravent, aut unquam depravaverint, mera calumniæ ſunt: ut ex aliàs dictis manifeſtum eſt.

V. Illud omninò cum riſu explodendum eſt, quòd [illegible] Mahumeti, nempè Arabes ſint optimi omnium gentium. Legantur eorumdem hiſtoriæ de ſeipſis, ne fortè aliqui [illegible] noſtris affictum eſſe querantur. Nihil ferè in illis [illegible] fraudes furta, latrocinia, bella inteſtina, ſævities, ac barbaries: quin & hodie adeò prædatoriæ arti, vitæque belluinæ addicti ſunt, ut neque ſuis ipſis parcant, dum ad Fanum illud peregrinantur, quod Sacroſanctum habent, & prorſùs inviolabile: itaut etiam [illegible] donis illis, quæ Deo deſtinaverant, ne dum pecuniis ac mercibus, eos expolient. Hæccine eſt gens omnium optima? Sed vide partem 4. Prodromi, in qua fuſiſſimè de Arabum, ac cæterorum Mahumetanorum vitiis agitur.

VI. Pugnat ſecum Alcoranus, dum Scripturales (Chriſtianos ſcilicet, de quibus apertè loquitur) ita laudat, & commendat, ut propter rectam vivendi rationem, atque opera bona quæ faciunt, & propter fidem in Deum, & diem noviſſimum, æternam ſalutem ſint conſecuturi. Et tamen non ſemel, ſed ſæpiùs aſſerit, in religione tantùm Eslam, nempè ſua, ſalutem reperiri. Dicent forſaſſè Moslemi intelligi hoc loco Scripturales, ſeu Chriſtianos, qui crediderant in Mahumetum. Verùm (præterquamquòd hoc ex Alcorano probari non poteſt) ſi hi crediderant in Mahumetum, jam Chriſtianæ religioni valedixerant: cùm Secta Mahumetana præcipua ac ſubſtantialia Chriſtianæ religionis dogmata rejiciat: quamobrem non jam Scripturales aut Chriſtianos, ſed Mahumetanos eos appellari neceſſe erat. Hùc accedit Scripturales in Alcorano à Mahumetanis ſemper diſtingui; itaut ſi quis Chriſtianam fidem ſimul & Mahumetanam ſuperſtitionem vellet amplecti, & malus Chriſtianus, & malus Mahumetanus dicendus eſſet; imò neque Chriſtianus, neque Mahumetanus poſſet appellari. Sed velut hybrida utriuſque religionis dicendus eſſet.

VII. Cùm timeret Mahumetus, ne ob cladem Ohodenſem, aſſeclæ ſui ab ipſo dilaberentur; opponit cladi illi à Moslemis acceptæ, mirabilem victoriam in Bedro relatam ex infidelibus, ubi auxilio novem *millium* Angelorum, & eorum prodigiorum, quæ ſuprà retulimus, mille circiter Mahumetani ſeptuaginta hoſtes ex tribus ferè *millibus* peremerant. *Sed jam* vidimus quanti momenti eſſe poſſet hæc victoria ad Mahumetanos in graviſſima clade Ohodenſi conſolandos.

VIII. Dum affirmat Alcoranus latitudinem Paradiſi æquare latitudinem Cœlorum, & terræ, neque vera neque vero ſimilia (ut ajebat ille apud Comicum) loquitur frutex. Vel enim hic Paradiſus erit extra Cœlum & terram: vel Cœlum, & terra erunt hujuſmodi paradiſus: utrumque autem maximum eſt abſurdum. Gelal & Zamchaſcerius volunt hoc dictum eſſe per ſimilitudinem, ſeu potiùs hyperbolem ad oſtendendam amplitudinem Paradiſi: in ſimilitudine

dine autem non exiſtit paritas aut identitas. Sed nihilominùs hujuſmodi ſimilitudo eſt ineptiſſima, quia comparat partem cum toto: non ſecus, ac ſi ad oſtendendam magnitudinem pedis alicujus ſtatuæ, vel hominis diceremus tantam eſſe, quantam capitis, & cæterorum membrorum illius. Nam Paradiſus eſt tantùm pars quædam Cœlorum; ſitus eſt enim in ſeptimo Cœlo juxta Mahumetanos. Porrò etiamſi Alcoranus hyperbolicè loqui voluiſſet, Thraſoniſmi vitium non effugeret.

Contra omnem veritatem laudatur Alcoranus, tanquam declaratio, & directio, & exhortatio omnibus. Quid enim declarat, vel ad quid dirigit, & exhortatur (ſi ea excipias, quæ anteà per Chriſtum, Apoſtolos, & Chriſtianos Doctores multò meliùs, & luculentiùs dicta fuerant) niſi ad nugas, & quiſquilias? Nihil prorsùs habet Alcoranus de ſuo, quod vel tantillum conducat ad æternam ſalutem: cùm tamen plurima habeat, quæ ad extremam perniciem homines trahunt.

X. Notanda obiter Mahumeti ſagacitas, ac verſutia. Ob victoriolam illam putidam ac miſeram ſuorum in Bedro, pollicebatur ſibi, & ſuis perpetuam in bellis felicitatem. Ubi verò in Ohod vidit inexpectatam ſuorum cladem, & ſeipſum malè vulneratum ac lacerum; metuens ne Moslemi ipſum deſtituerent, oſtendit varios eſſe eventus belli, & nunc hos, nunc illos vincere, vel vinci. Hoſtes quoque non fuiſſe immunes à malo, imò pari infortunio ſuccubuiſſe: Deum per hujuſmodi ſiniſtros eventus, veros fideles probare; illis martyrii palmam tribuere, Paradiſi felicitatem elargiri. Ponit ejus ob oculos ardorem animi, quo ſeſe primò ad bellum, & ad mortem exhibuerant: exprobrat ignaviam, qua mortem præſentem refugerant. Monet, ne Prophetæ ſui infortunium demirentur: ſe eſſe hominem, ac mortalem: mortem verò à Deo omnibus conſtitutam, fuga non poſſe evitari. Demum exemplum præteritorum Prophetarum proponit, qui pro religione pugnantes, etiam dum vincerentur, conſtantes ſe ac intrepidos oſtendebant. Non erat adeò ſtipes, aut fungus Mahumetus, ut in re ſua non multùm ſaperet. Vellem tamen ab eo reſcire, quinam fuerint Prophetæ illi, vel legati, qui cum myriadibus militum pro religione pugnantes in bello occiſi ſunt, vel vulnerati. De nullo Propheta ego iſta lego, nec unquam legi: imò nec Mahumetus ullum in Alcorano ſuo, quantum memini commemorat.

Una in re non eſt rejiciendus, imò laudem meretur Mahumetus, quòd interdicat ſuis intrinſecam amicitiam, & ſocietatem cum hominibus extraneæ religionis. Obſervant hoc hodie quoque Mahumetani. Utinam Chriſtiani Principes, hoc idem ſemper obſervaſſent. *Sed prudentiores filii tenebrarum filiis lucis in generatione ſua ſunt.*

TEXTUS ALCORANI.

149 يا ايها الذين امنوا ان تطيعوا الذين كفروا يردوكم علي اعقابكم فتنقلبوا خاسرين ۞
150 بل الله موليكم وهو خير الناصرين ۞ 151 سنلقي في قلوب الذين كفروا الرعب بما
اشركوا بالله ما لم ينزل به سلطانا وماويهم النار وبيس مثوي الظالمين ۞ 152 ولقد صدقكم الله
وعده اذ تحسونهم باذنه حتي اذا فشلتم وتنازعتم في الامر وعصيتم من بعد ما اريكم ما تحبون ۞
153 منكم من يريد الدنيا ومنكم من يريد الاخرة ثم صرفكم عنهم ليبتليكم ولقد عفا عنكم
والله ذو فضل علي المومنين ۞ 154 اذ تصعدون ولا تلوون علي احد والرسول يدعوكم في
اخريكم فاثابكم غما بغم لكيلا تحزنوا علي ما فاتكم ولا ما اصابكم والله خبير بما تعملون ۞
155 ثم انزل عليكم من بعد الغم امنة نعاسا يغشي طايفة منكم وطايفة قد اهمتهم انفسهم يظنون
بالله غير الحق ظن الجاهلية يقولون هل لنا من الامر من شي قل ان الامر كله لله يخفون
في انفسهم ما لا يبدون لك يقولون لو كان لنا من الامر شي ما قتلنا ههنا قل لو كنتم في بيوتكم
لبرز الذين كتب عليهم القتل الي مضاجعهم وليبتلي الله ما في صدوركم وليمحص ما في
قلوبكم والله عليم بذات الصدور ۞ 156 ان الذين تولوا منكم يوم التقي الجمعان انما
استزلهم الشيطان ببعض ما كسبوا ولقد عفا الله عنهم ان الله غفور حليم ۞ 157 يا ايها الذين
امنوا

آمنوا لا تكونوا كالذين كفروا وقالوا لاخوانهم اذا ضربوا في الارض او كانوا غزا لو كانوا عندنا
ما ماتوا وما قتلوا ليجعل الله ذلك حسرة في قلوبهم والله يحيي ويميت والله بما تعملون بصير ۞
ولئن قتلتم في سبيل الله او متم لمغفرة من الله ورحمة خير مما تجمعون ۞ 159 ولئن متم
او قتلتم لالى الله تحشرون ۞ 160 فبما رحمة من الله لنت لهم ولو كنت فظا غليظ القلب لانفضوا
من حولك فاعف عنهم واستغفر لهم وشاورهم في الامر فاذا عزمت فتوكل علي الله ان الله يحب
المتوكلين ۞ 161 ان ينصركم الله فلا غالب لكم وان يخذلكم فمن ذا الذي ينصركم
من بعده وعلي الله فليتوكل المومنون ۞ 162 وما كان لنبي ان يغل ومن يغلل يات بما غل
يوم القيامة ثم توفي كل نفس ما كسبت وهم لا يظلمون ۞ 163 افمن اتبع رضوان الله كمن
باء بسخط من الله وماويه جهنم وبيس المصير ۞ 164 هم درجات عند الله والله بصير بما يعملون ۞
165 لقد من الله علي المومنين اذ بعث فيهم رسولا من انفسهم يتلوا عليهم اياته ويزكيهم ويعلمهم
الكتاب والحكمة وان كانوا من قبل لفي ضلال مبين ۞ 166 اولما اصابتكم مصيبة قد اصبتم
مثليها قلتم اني هذا قل هو من عند انفسكم ان الله علي كل شي قدير ۞ 167 وما اصابكم
يوم التقي الجمعان فباذن الله وليعلم المومنين ۞ 168 وليعلم الذين نافقوا وقيل لهم تعالوا قاتلوا
في سبيل الله او ادفعوا قالوا لو نعلم قتالا لاتبعناكم هم للكفر يوميذ اقرب منهم للايمان يقولون
بافواههم ما ليس في قلوبهم والله اعلم بما يكتمون ۞ 169 الذين قالوا لاخوانهم وقعدوا لو اطاعونا
ما قتلوا قل فادرءوا عن انفسكم الموت ان كنتم صادقين ۞ 170 ولا تحسبن الذين قتلوا في
سبيل الله امواتا بل احياء عند ربهم يرزقون ۞ 171 فرحين بما اتيهم الله من فضله ويستبشرون
بالذين لم يلحقوا بهم من خلفهم الا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ 172 يستبشرون بنعمة من الله
وفضل وان الله لا يضيع اجر المومنين ۞ 173 الذين استجابوا لله والرسول من بعد ما اصابهم
القرح للذين احسنوا منهم واتقوا اجر عظيم ۞ 174 الذين قال لهم الناس ان الناس قد جمعوا
لكم فاخشوهم فزادهم ايمانا وقالوا حسبنا الله ونعم الوكيل ۞ 175 فانقلبوا بنعمة من الله
وفضل لم يمسسهم سوء واتبعوا رضوان الله والله ذو فضل عظيم ۞ 176 انما ذلكم الشيطان يخوف
اولياءه فلا تخافوهم وخافون ان كنتم مومنين ۞ 177 ولا يحزنك الذين يسارعون في الكفر انهم
لن يضروا الله شيا يريد الله الا يجعل لهم حظا في الاخرة ولهم عذاب عظيم ۞ 178 ان الذين
اشتروا الكفر بالايمان لن يضروا الله شيا ولهم عذاب اليم ۞ 179 ولا يحسبن الذين كفروا انما
نملي لهم خير لانفسهم انما نملي لهم ليزدادوا اثما ولهم عذاب مهين ۞ 180 ما كان الله ليذر
المومنين علي ما انتم عليه حتي يميز الخبيث من الطيب وما كان الله ليطلعكم علي الغيب

ولكن

ولكن الله يجتبي من رسله من يشاء فآمنوا بالله ورسله وان تومنوا وتتقوا فلكم اجر عظيم
181 ولا تحسبن الذين يبخلون بما آتيهم الله من فضله هو خيرا لهم بل هو شر لهم سيطوقون ما
بخلوا به يوم القيمة ولله ميراث السموات والارض والله بما تعملون خبير ۞ 182 لقد سمع الله
قول الذين قالوا ان الله فقير ونحن اغنياء سنكتب ما قالوا وقتلهم الانبياء بغير حق ونقول ذوقوا
عذاب الحريق ۞ 183 ذلك بما قدمت ايديكم وان الله ليس بظلام للعبيد ۞ 184 الذين
قالوا ان الله عهد الينا الا نومن لرسول حتي ياتينا بقربان تاكله النار قل قد جاءكم رسل من
قبلي بالبينات وبالذي قلتم فلم قتلتموهم ان كنتم صادقين ۞ 185 فان كذبوك فقد كذب
رسل من قبلك جاءوا بالبينات والزبر والكتاب المنير ۞ 186 كل نفس ذايقة الموت وانما توفون
اجوركم يوم القيمة فمن زحزح عن النار وادخل الجنة فقد فاز وما الحيوة الدنيا الا متاع
الغرور ۞ 187 لتبلون في اموالكم وانفسكم ولتسمعن من الذين اوتوا الكتاب من قبلكم
ومن الذين اشركوا اذي كثيرا وان تصبروا وتتقوا فان ذلك من عزم الامور ۞ 188 واذ اخذ
الله ميثاق الذين اوتوا الكتاب لتبيننه للناس ولا تكتمونه فنبذوه وراء ظهورهم واشتروا به ثمنا
قليلا فبيس ما يشترون ۞ 189 لا تحسبن الذين يفرحون بما اتوا ويحبون ان يحمدوا بما لم يفعلوا
فلا تحسبنهم بمفازة من العذاب ولهم عذاب اليم ۞ 190 ولله ملك السموات والارض والله علي
كل شي قدير ۞ 191 ان في خلق السموات والارض واختلاف الليل والنهار لايات لاولي الالباب ۞
192 الذين يذكرون الله قياما وقعودا وعلي جنوبهم ويتفكرون في خلق السموات والارض ربنا ما
خلقت هذا باطلا سبحانك فقنا عذاب النار ۞ 193 ربنا انك من تدخل النار فقد اخزيته وما
للظالمين من انصار ۞ 194 ربنا اننا سمعنا مناديا ينادي للايمان ان امنوا بربكم فامنا ربنا فاغفر
لنا ذنوبنا وكفر عنا سياتنا وتوفنا مع الابرار ۞ 195 ربنا واتنا ما وعدتنا علي رسلك ولا تخزنا
يوم القيمة انك لا تخلف الميعاد ۞ 196 فاستجاب لهم ربهم اني لا اضيع عمل عامل منكم من
ذكر او انثي بعضكم من بعض فالذين هاجروا واخرجوا من ديارهم واوذوا في سبيلي وقاتلوا وقتلوا
لاكفرن عنهم سياتهم ولادخلنهم جنات تجري من تحتها الانهار ثوابا من عند الله والله عنده حسن
الثواب ۞ 197 لا يغرنك تقلب الذين كفروا في البلاد متاع قليل ثم ماويهم جهنم وبيس
المهاد ۞ 198 لكن الذين اتقوا ربهم لهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها نزلا من
عند الله وما عند الله خير للابرار ۞ 199 وان من اهل الكتاب لمن يومن بالله وما انزل اليكم
وما انزل اليهم خاشعين لله لا يشترون بايات الله ثمنا قليلا اوليك لهم اجرهم عند ربهم ان الله
سريع الحساب ۞ 200 يا ايها الذين امنوا اصبروا وصابروا ورابطوا واتقوا الله لعلكم تفلحون

VERSIO LATINA.

149. O Qui crediderunt ſi obedieritis iis, qui ſunt infideles, reducent vos
ſuper calcaneos veſtros (*ideſt retro* [illegible] *ad infidelitatem*): & invertemini pereuntes. 150. Atqui Deus eſt herus [illegible]er: & ipſe eſt optimus adjuvantium. 151. Mox conjiciemus in corda eorum, qui ſunt infideles, pavorem,
eò quòd aſſociaverunt in Deo id, de quo non demiſit poteſtatem (*ideſt quod
non revelavit, neque conceſſit hominibus*): & habitatio eorum erit ignis, & infelix est
receptaculum Iniquorum. 152. Et jam quidem verificavit vobis De[illegible] promiſſio-
nem ſuam, cùm perdebatis eos (*nempè hoſtes*) per voluntatem eju[illegible] quousque
elanguiſtis *ob laſſitudinem*: & diſceptaſtis de imperio *Mahumeti* *exeq*[illegible]*endo*: & con-
tumaces fuiſtis, poſtquam oſtendit vobis *Deus*, quod optabatis. [illegible] Ex vobis
quis volebat hunc mundum: & ex vobis quis volebat noviſſimum. 153.
Tum vertit vos *in fugam* ab illis (*nempè infidelibus*), ut experimentum caperet
veſtri. Et jam quidem ignovit vobis: & Deus præditus eſt liberalitate erga
fideles. 154. *Mementote*, cùm aſcendebatis *fugientes*, nec reſpiciebatis *retrò* ad
ullum. Et Legatus vocabat vos in extrema parte veſtri. Itaque rependit vo-
bis *Deus* afflictionem pro afflictione, ut non contriſtaremini de eo, quod de-
fuerat vobis (*ideſt de præda*) neque de eo, quod acciderat vobis: & Deus in-
ſtructus erat de eo, quod faciebatis. 155. Deinde demiſit ſuper vos poſt affli-
ctionem ſecuritatem; *nempè* ſoporem, qui obrueret partem ex vobis: partem
verò jam anxiam fecerant animæ ipſorum, *dum* cogitabant de Deo ſine veri-
tate cogitatione ſtultitiæ, dicentes: An *eveniet* nobis de negotio (*ideſt de pro-
miſſione Mahumeti*) quidquam? Dic: Certè negotium totum eſt Dei. Abſcon-
debant in animabus ſuis, quod non manifeſtabant tibi. Dicebant: Si fuiſſet
nobis de negotio *hoc* quidquam, non fuiſſemus occiſi hìc. Reſponde: Si fuiſ-
ſetis in domibus veſtris, certè prodiiſſent pugnaturi illi, ſuper quos præſcripta
fuerat cædes *à Deo*, ad loca occubituum ſuorum (*ideſt in quibus ipſi occubue-
runt*) & ut experiretur Deus, quid eſſet in pectoribus veſtris, & ut diſcerne-
ret, quid eſſet in cordibus veſtris. Et Deus ſciens eſt, quid ſit in pectoribus.
156. Certè qui terga verterunt ex vobis die, qua occurrerunt ſibi duæ acies
fidelium & infidelium in Ohod, profectò labi curavit eos ſatanas ob aliquod
peccatum, quod perpetraverant: & jam quidem ignovit Deus illis: quippe
Deus eſt indultor, mitis. 157. O qui crediderunt, ne ſitis ſicut qui infideles
fuerunt, & dixerunt de fratribus ſuis, poſtquam peragraverunt terram, *& mor-
tui ſunt in itinere proficiſcentes ad bellum*: aut fuerunt pugnantes, & *in bello oc-
ciſi ſunt*: Si fuiſſent apud nos, non fuiſſent mortui, neque fuiſſent occiſi: ut
ponat Deus hoc *dictum eorum* in ſuſpirium in cordibus eorum: & Deus vivifi-
cat, & mortificat: & Deus in id, quod facitis, eſt inſpiciens. 158. Et quidem
ſi occiſi fueritis in ſemita Dei, aut mortui fueritis: certè indulgentia à Deo
& miſericordia melior eſt, quàm quod congregant (*ideſt congregare poſſunt de re-
bus mundanis*). 159. Et quidem ſi mortui fueritis, aut occiſi fueritis: profectò
ad Deum congregabimini. 160. Porrò circa id miſericordiæ, quæ eſt à Deo,
mollis fuiſti eis *ò Mahumete*. Quòd ſi fuiſſes rigidus, durus corde: certè ſepa-
raſſent ſe à circa te. Itaque indulge illis, & veniam precare illis: & conſule
illos in negotio *belli*: & poſtquam deliberaveris, confide in Deo; nam Deus
amat confidentes *in ſe*. 161. Si adjuverit vos Deus, non erit qui vincat vos:
ſi autem deſtituerit vos, quiſnam erit qui adjuvet vos poſt eum? Itaque in
Deo confidant fideles. 162. Et non eſt Prophetæ ut fraudet. Et qui frauda-
verit, veniet cum eo, quod fraudavit, die reſurrectionis *ad collum alligato*. Tunc
perſolvetur omni animæ, quod lucrata fuerit: & ipſi non tractabuntur injuſtè.
163. An ergo qui ſectatus fuerit beneplacitum Dei *erit* ſicut is, qui reporta-
verit iram à Deo, & receptaculum ejus *erit* gehenna? Et infelix eſt profectò
ad illam. 164. Hi *erunt* gradus apud Deum (*ideſt in gradibus diverſis pœnæ vel
præmii*:)

præmii:) & Deus eſt inſpiciens in id, quod operantur. 165. Jam porrò beneficus fuit Deus erga fideles, cùm ſuſcitavit in eis Legatum ex ipſis, *qui* recitaret eis ſigna ſua, & mundaret eos, & doceret eos Librum, & Sapientiam, *(ideſt Alcoranum, & Sonnam)*. Quòd ſi fuiſſent antea, certè *verſati eſſent* in errore manifeſto. 166. An etiam poſtquam incidit vobis infortunium *in Obod* (jam inveneratis duo ſimilia illi), dixiſtis: Unde *evenit nobis malum* hoc? Reſponde: Hoc *evenit à* vobis ipſis: nam Deus eſt ſuper omnem rem potens. 167. Et quod incidit vobis die, *qua* occurrerunt ſibi duæ acies *in Obod*, certè *fuit* per voluntatem Dei; & ut cognoſceret, *qui verè eſſent* fideles. 168. Et ut cognoſceret eos, qui impii erant: & dictum fuit illis: Venite, pugnate in ſemita Dei, aut repellite *hoſtem*. Reſponderunt: Si ſciremus pugnare, certè ſecuti eſſemus vos. Ipſi infidelitati eâ die viciniores erant, quàm ipſi eſſent fidei: dicebant oribus ſuis, quod non erat in cordibus eorum. Deus verò erat ſcientiſſimus illius, quod abſcondebant. 169. Qui dixerunt de fratribus ſuis (& *ipſi reſederant domi, ne irent ad prælium)*: Si obediſſent nobis, non fuiſſent occiſi. Dic illis: Repellite ergo à vobis ipſis mortem, ſi eſtis veraces. 170. Et nullo modo reputes eos, qui occiſi ſunt in ſemita Dei, mortuos: imò vivi apud Dominum ſuum aluntur. 171. Gaudentes ob id, quod conceſſit eis Deus de munificentia ſua: & lætantur de iis, qui non ſunt ipſos adhuc aſſecuti, euntes poſt eos: quòd non *ſit futurus* timor ſuper eos *in futuro ſæculo*: neque ipſi contriſtandi ſint. 172. Exhilarantur ob gratiam *acceptam* à Deo, & liberalitatem: & quòd Deus non ſinat perire mercedem fidelium. 173. Qui obaudierunt Deum & Legatum, poſtquam incidit illis ulcus *in Obod*: illis, qui benefecerint ex eis, & timuerint *Deum*, erit merces magna. 174. Illi quibus dixerunt homines: Certè homines jam congregaverunt contra vos *exercitum*: timete itaque eos. Atqui *hoc dictum* auxit illos fide, & dixerunt: Sufficientia noſtra eſt Deus: & euge procurator! 175. Et reverſi ſunt *à Bedro* cum gratia à Deo, & beneficentia: non tetigit eos malum; & ſectati ſunt beneplacitum Dei, & Deus præditus eſt liberalitate magna. 176. Certè iſte Satanas faciet vos timere amicos ſuos *(ideſt infideles)*: ſed ne timeatis eos: verùm timete me, ſi eſtis fideles. 177. Et ne contriſtent te, qui certatim feſtinant ad infidelitatem, etenim ipſi nunquam nocebunt Deo quidquam. Non vult Deus dare illis partem in noviſſimo ſæculo: & ipſis erit pœna magna. 178. Certè qui mercati ſunt infidelitatem cum fide *(ideſt rejicientes fidem)* nunquam nocebunt Deo quidquam: & ipſis erit pœna diſcrucians. 179. Et ne putent qui infideles ſunt, eò quòd felicem vitam protrahamus illis, id eſſe melius animabus eorum: certè felicem vitam protrahemus illis, ut augeantur iniquitate: & ipſis erit pœna ignominioſa. 180. Non eſt Deus *talis naturæ*, ut relinquat fideles in eo rerum ſtatu, in quo vos eſtis, donec diſcernat improbum à bono: & non eſt Deus *ita diſpoſitus*, ut elevet vos *ad cognoſcendum* arcanum *ſuum*: ſed Deus eligit de Legatis ſuis quem voluerit. Credite itaque in Deum, & Legatos ejus: & ſi crediderìtis, & timueritis, erit vobis merces magna. 181. Et ne exiſtiment qui avari ſunt in eo, quod tribuit eis Deus de liberalitate ſua, hoc *fore* melius ipſis: quin potiùs hoc *erit* pejus ipſis. Circumdabitur in modum torquis collo eorùm id, cujus avari fuerunt, die reſurrectionis: & Dei eſt hæreditas Cœlorum & terræ: & Deus de eo, quod facitis, eſt inſtructus. 182. Jam quidem audivit Deus dictum eorum, qui dixerunt: Certè Deus eſt pauper, & nos divites. Mox ſcribemus quod dixerunt, & *cædem factam ab ipſis* Prophetarum injuſtè: & dicemus *eis*: Guſtate tormentum combuſtionis. 183. Hoc *eveniet eis*, propter id mali, quod ante præmiſerunt manus eorum, & quia Deus non eſt iniquus erga ſervos. 184. Qui dixerunt: Certè Deus pepigit nobiſcum *in Pentateucho*, ne crederemus *ulli* legato, donec veniret ad nos cum oblatione, quam abſumeret ignis. Dic: Jam venerunt ad vos legati ante me cum argumentis evidentibus, & cum ea oblatione, quam dixiſtis. Quarè ergo occidiſtis illos, ſi eſtis veraces? 185. Quòd ſi mendacii arguerunt te: jam porrò mendaces habiti ſunt legati ante te, *qui* venerunt cum demonſtrationibus *miraculorum*, & Scriptu-

Scripturis, & Libro illuminante. 186. Omnis anima guſtatura eſt mortem: & quidem rependentur vobis mercedes veſtræ die reſurrectionis. Et qui elongatus fuerit procul ab igne, & introductus fuerit in Paradiſum, jam porrò erit beatus. Et non eſt vita mundana niſi ſupellex fallaciæ. 187. Certè probabimini in facultatibus veſtris, & perſonis veſtris. Et ſanè audietis ab iis, quibus traditus fuit Liber ante vos, & ab iis, qui aſſociaverunt (*ideſt à Judæis, Chriſtianis, & Idololatris*) læſionem multam: at ſi patientes fueritis, & timueritis Deum, utique hoc eſt ex decreto rerum. 188. Et *memento* cùm accepit Deus pactum eorum, quibus traditus fuit liber *Pentateuchi, dicens eis*. Omnino manifeſtabitis eum hominibus, & non abſcondetis illum. Atqui projecerunt illum post terga ſua, & vendiderunt eum pretio exiguo. Sed miſerum eſt *pretium*, quo vendiderunt. 189. Ne putes eos, qui lætantur de eo, quod fecerunt, & cupiunt laudari de eo, quod non fecerunt; ne, inquam, putes eos *futuros eſſe* in effugio à pœna: nam ipſis erit pœna dolorifica. 190. Et Dei eſt regnum Cœlorum & terræ, & Deus eſt omnipotens. 191. Porrò in creatione Cœlorum & terræ, & varietate noctis & diei, ſanè ſunt ſigna *divinæ potentiæ* iis, qui præditi ſunt cordibus. 192. Qui recordantur Dei, ſtando, & ſedendo, *& jacendo* ſuper latera ſua: & recogitant de creatione Cœlorum, & terræ; *dicentes*: Domine noſter, non creaſti hoc fruſtrà: Laus tua: (*ideſt abſit hoc à te*). Ergo libera nos à ſupplicio ignis. 193. Domine noſter, certè quem tu conjeceris in ignem, jam quidem pudore perfundes eum: neque erit iniquis ullus ex adjutoribus. 194. Domine noſter, certè nos audivimus præconem, *qui* invitat ad fidem, *dicens*: Credite in Dominum veſtrum. Itaque credidimus Domine noſter, dimitte igitur nobis peccata noſtra, & expia à nobis mala noſtra, & fac nos defungi cum juſtis. 195. Domine noſter etiam fac, ut veniat nobis, quod promiſiſti nobis per legatos tuos: & ne pudore ſuffundas nos die reſurrectionis: quippe tu non adverſaris promiſſioni *tuæ*. 196. Reſpondit itaque eis Dominus eorum, *dicens*: Ego non ſinam perire opus operantis ex vobis, maſculus ſit, ſive fœmina. Alter veſtrum eſt ex altero. Qui ergo tranſmigraverunt *è patria*, & ejecti ſunt è domibus ſuis, & læſi ſunt in ſemita mea, & pugnaverunt, & occiſi ſunt: profectò expiabo ab eis mala eorum, & certè introducam eos in hortos, currunt ſubter eos flumina; præmium à Deo: & Deus; & apud eum eſt pulchritudo præmii. 197. Ne decipiat te converſatio (*ideſt proſperitas in negociis*) eorum, qui infideles ſunt in regione *Meccæ*. Fruitio exigua *erit eorum in hoc mundo*; deinde receptaculum eorum erit gehenna: & ò infelix ſtratum! 198. Verùm qui timuerint Dominum ſuum, ipſis erunt horti, currunt ſubter illos flumina: ſemper moraturis in iiſdem: *hoc erit illis* xenium à Deo: quod autem eſt apud Deum, melius erit juſtis, *quàm res mundanæ*. 199. Et quidem ex Scripturalibus ſanè qui crediderint in Deum, & in id, quod demiſſum eſt ad vos (*ideſt in Alcoranum*), & in id quod demiſſum fuit ad illos (*ideſt Pentateuchum, & Evangelium*) ſubjicientes ſeſe Deo, non vendunt ſigna Dei pro pretio parvo; his erit merces ſua apud Dominum ſuum: quippe Deus velox eſt in computando. 200. O qui crediderunt, ſuſtinete, & certate *cum infidelibus* de patientia & conſtanter agite, & timete Deum, ut vos felices ſitis.

NOTÆ.

CLII. *Et jam quidem verificavit vobis Deus*] innuit id quod evenit in Ohod, ubi aſſeclæ Mahumeti à principio feliciter pugnare cœperunt: ſed poſteà invaleſcentibus hoſtibus, fugam arripuere: nolentes obedire Mahumeti imperio, qui hortabatur eos, ne hoſti cederent, quidam tamen paruerunt.

CLV. *Soporem qui obrueret &c.*]. Hi, quos ſopor invaſit, juxta Gelalem erant فكانوا المؤمنون يتترسون تحت الحجف وتسقط السيوف منهم : *fideles, qui extendebant ſeſe ſub clypeis*

[...]bant enſes ab eis. Malos autem, & impios Mahumetanos non invaſit hic ſopor: imò ipſi ſeſe in [...]as animi anguſtias conjecere.

[...] eveniſſe nobis]. Explicat Gelal : أي النصر الذي وعدنا ; ideſt de auxilio, quod promiſit nobis ad victoriam.

Si fuiſſetis in domibus veſtris]. ideſt, ſi voluiſſetis domi reſidere, ne ad bellum pr[ogred]eremini, illi tamen ex vobis, qui ad cædem à [Deo] prædeſtinati fuiſſent, exiviſſent ad prælium, & occubuiſſent.

CLXII. Et non eſt prophetæ ut fraudet] Gelal. نزلت لما فقدت قطيفة حمراء يوم بدر فقال بعض الناس لعل النبي اخذها ; Revelata ſunt hæc, quandò in diſtributione prædæ Bedrenſis, defuit veſtimentum quoddam holoſericum rubrum: & dixerunt quidam ex [...] [fortè] Mahumetus abſtulit illud. Furax ſcilicet apud [illos] habebatur Mahumetus.

CLX[VIII]. Jam inveneratis duo ſimilia illi] Arabicè قد اصبتم مثليها propriè; jam nacti eratis duo ſimilia illi: ideſt, [quum] in prælio Bedrenſi, duplicem victoriam, occiſorum ſcilicet captivorum retuleratis; quæ quodammodò par referret huic infortunio Ohodenſi, ſeu compenſaret illud. Ita explicat Gelal.

قد اصبتم مثليها ببدر بقتل سبعين واسر سبعين : Jam nacti eratis duo ſimilia illi in Bedro, occidendo ſeptuaginta hoſtes, & ſeptuaginta captivando. Itaut duo ſimilia ſit duo bona ſimilia, vel paria malo unico, quod paſſi eſtis in Ohod. Sed hæc expoſitio videtur aliquantò violenta.

CLXX. Vivi apud Dominum ſuum aluntur] Gelal. في حواصل طيور خضر تسرح في الجنة حيث شاءت كما ورد في الحديث ; in gutturibus avium viridium, quæ liberè volant per Paradiſum, quocunque volunt, quemadmodùm ex traditionibus hiſtoriarum habetur.

CLXXIV. Quibus dixerunt homines &c.]. Pro his hominibus intelligit Gelal نعيم بن مسعود الاشجعي ; Naimum filium Maſaudi Aſciageenſem. Pro aliis autem hominibus, qui congregaverant exercitum: ابو سفيان واصحابه : Abuſophianem, & ſocios illius. Conſentit utrobique Jahias.

CLXXVI. Certè iſte Satanas]. Nimirùm prædictus Naimus filius Maſaudi, qui Mahumeti ſocios ad ſeditionem, & rebellionem his terriculamentis ſollicitabat. Ita Gelal.

CLXXX. Non eſt Deus ut relinquat fideles]. Sententia eſt: Non patietur Deus bonos ita malis permiſtos perſeverare, ut non tandem hos ab illis per manifeſta ſigna diſcernat: & licèt aliquandò malis tribuat felicitatem, bonis verò infortunia, tandem tamen hujuſmodi confuſionem tollet. Sed hoc eſt arcanum Dei imperſcrutabile.

CLXXXI. Circumdabitur in modum torquis] Gelal. بان يجعل حية في عنقه تنهشه ; itaut ponatur ſerpens in collo ejus, qui mordeat eum.

CLXXXII. Qui dixerunt Deus eſt pauper] Gelal. هم اليهود قالوه لما نزل من ذا الذي يقرض الله قرضا حسنا وقالوا لو كان غنيا ما استقرضنا ; hi erant Judæi, qui hæc dixerunt, quandò audierunt ea verba Alcorani. Quis eſt, qui fœneretur Deo fœnus pulchrum? Dixerunt enim: Si Deus eſſet dives, non exigeret a nobis fœnora.

CLXXXIV. Certè Deus pepigit nobiſcum &c.] Gelal. وهو ما يتقرب به الى الله من نعم وغيرها فان قبل جاءت نار بيضاء من السماء فاحرقته والا بقي مكانه وعهد الى بني اسرائيل ذلك الا في المسيح ومحمد : hoc erat quod offerebatur Deo de camelis & aliis pecoribus. Nam anteà adveniebat ignis candidus è Cœlo, & comburebat illud: alioquin remanebat ſicut erat anteà. Pepigit autem hoc Deus cum filiis Iſrael, ſed non quoad Chriſtum, & Mahumetum.

Legati ante me] Inter hos legatos recenſet Gelal زكريا ويحيى Zachariam, & Joannem.

CLXXXV. Et Scripturis] Arabicè الزبر interpretatur Jahias الحجج والكتب argumenta & libros Gelal صحف volumina vel codices, qualia fuerunt, inquit, صحف ابراهيم volumina Abrahæ. Nonnulli interpretantur Pſalmos, ſeu Pſalterium.

Libro illuminante]. Gelal. هو التوراة والانجيل ; hic liber eſt Pentateuchus & Euangelium. Addit Zamchaſcerius والزبور & liber Pſalmorum.

CLXXXVII. Ex decreto rerum]. Explicat Gelal أي من معزوماتها التي يعزم عليها لوجوبها ; ideſt ex rebus decretis, quas Deus decrevit neceſſariò futuras.

CXCIV. Præconem] ideſt Mahumetum cum Alcorano.

CXCVI. Alter veſtrum ex altero]. nempè maſculus è fœmina, & è converſo. Ita Gelal.

CXCVII. Converſatio]. Nimirùm juxta Gelalem commercium بالتجارة والكسب per mercaturam & lucrum, circumeundo regiones Arabiæ & Syriæ: nam hoc lucro parum erant fruituri.

CXCIX. Non vendiderit ſigna Dei]. Nimirùm, ut ait Gelal, oracula ſeu vaticinia التي هي عندهم في التوراة والانجيل من نعت النبي ثمنا قليلا من الدنيا بان يكتموها خوفا على الرياسة ; quæ erant apud ipſos in Pentateucho & Euan-

Euangelio de Mahumeto, occultantes illa ob exiguum pretium rerum terrenarum, ob timorem etiam amittendi principatum apud ſuos.

Deus velox eſt in computando]. ideſt in ineunda ratione cum creaturis ad eas pro merito remunerandas, idque ſpeciatim in die Judicii. Quamobrem Gelal ex communi Mahumetanorum opinione, aſſerit, Deum يحاسب الخلق في قدر نصف نهار مـــن ايام الدنيـــا : *rationem initurum cum creaturis ſpatio mediæ diei ex diebus hujus ſæculi.*

REFUTATA.

I. Cum videret Mahumetus Arabes ſuos à ſe, ſuaque ſecta valdè alienatos ob cladem in Ohod acceptam, totus eſt in hac macula eluenda, iiſdem, quibus ſuperiùs, utens argumentis ad eos in fide retinendos, perſuadens eis cladem illam præcipuè ob culpam, & inobedientiam ipſorum acceptam fuiſſe. Neque ceſſat eam victoriæ Bedrenſis, imò & belli ipſius Ohodenſis, cujus initium Mahumetanis arriſit, commemoratione elevare. Verſatile eſt Impoſtorum ingenium: & eodem halitu frigida calefaciunt, & calidis frigus inſpirant. Tàm victorias, quàm clades homo verſipellis in rem ſuam trahebat. Si ſui vincerent, miracula fingebat: ſi vincerentur, in ipſorum culpam, vel in occulta Dei judicia id rejiciebat. Sed Arabes, qui non erant prorsùs plumbei, mendacem illum non poterant non agnoſcere, qui ipſis ibi victoriam promiſiſſet ubi & ipſi, & Mahumetus victi, vulnerati, profligatique fuiſſent; quamobrem ab illo tanquam à nebulone plures diſcedebant.

II. Ridiculum eſt illud, quod fingitur, nempè Deum Moslemis in certamine Ohodenſi profundum ſoporem immiſiſſe, ob quem dilapſis è manibus eorum gladiis ipſi ſub clypeis porrecti jacebant. Hoc enim vel in ipſo prælio, vel intra vallum contigiſſe potuit. Nullum miraculum eſt, quod milites pugnando, vel potiùs fugiendo laſſati in caſtra egreſſi, profundo ſopore occupentur. Magnum verò prodigium cenſeri debet, ſi cum hoſtibus confligentes, ſopore preſſi jaceant, & interim hoſtes ſtipites fiant, neque eos omnes ad unum trucident. At in Alcorano de hac hoſtium immobilitate ne verbum quidem. Pugnabant igitur contra Mahumetanos ſopore oppreſſos, non ſecus ac contra larvas, aut umbras. Cogita, lector, quidquid vis, ſemper figmenta agnoſces.

III. Arguitur Mahumeti furacitas & avaritia, cùm ipſius milites ab eo pretioſam veſtem in partitione prædæ clam ſublatam fuiſſe ſuſpicati fuerint. Aſſueverat ſcilicet furtis & rapinis homo Arabs, quantumvis de hoc ſcelere ſeſe purgare omni ſtudio conetur.

IV. Neque illud ſine riſu præteriri poteſt, quòd animæ Mahumetanorum in bello occiſorum nutriantur in Paradiſo intra guttura avium viridium, & per Paradiſi nemora liberè volitent ac diſcurrant. Ita exponit Gelal, & tenent, quantum vidi, cæteri etiam Mahumetani.

V. Poteſt contra Mahumetum ex ipſius doctrina argumentum ſolidum conflari. Quòd Deus longam ac felicem vitam infidelibus concedat, non eſt ad ipſorum bonum, ſed ad malum: ut ſcilicet ſcelera faciliùs multiplicent, & ad atrociora tormenta in Tartarum detrudantur. Ergo vita longa Mahumetanorum, præſertim Turcarum & Perſarum felicitas non eſt argumentum bonæ, ſed peſſimæ religionis.

VI. Quòd vituperet Mahumetus avaritiam, & toties eleemoſynas commendet, mereretur laudem, niſi ipſe avaritiæ, cupiditatique ſuæ ex aliena liberalitate pabulum quæreret. Si recte Alcoranum introſpicias, agnoſces manifeſtè Impoſtorem ſemper commodis ſuis ac lucris inhiare, præſertim, ut tot bella, quæ ſuſcipiebat, poſſet ſine ſuis impendiis ſuſtinere.

VII. Mendacii manifeſti arguitur Mahumetus, dum aſſerit Judæos habere in Pentateucho (juxta eorum dictum, quod ipſe non refutat, ſed potiùs approbat) pactum Dei de non credendo Legato ulli, ſeu Prophetæ, qui non offerret ſacrificium, quod ignis è Cœlo delapſus non abſumeret. Nuſquam id in Pentateucho reperitur: neque potuerunt hoc dicere Judæi, niſi fortè ad Mahumetum ludificandum. Nec minùs mentitur Gelal, dum fingit, omnium Prophetarum ſacrificia igne fuiſſe conſumpta, præſertim Zachariæ, & Joannis: excepto Chriſto & Mahumeto, qui nullum hujuſmodi ſacrificium obtulerunt. Rarò legimus in Sacris literis ſacrificia à Prophetis, ſive ab aliis oblata, igne è Cœlo delapſo conſumpta fuiſſe. Joannem porrò ſacrificium nullum obtuliſſe, ferè certum eſt: ſemper enim vixit in deſertis, & ubi inde egreſſus eſt, in prædicatione & baptiſmo conferendo menſes paucos inſumpſit: reliquum tempus in carcere tranſegit. Quòd verò ſacrificia ex camelis offerrentur, falſum prorsùs eſt: imò camelus inter animalia immunda computabatur.

VIII. Quòd Mahumetus, juxta Moslemorum interpretationem, Pentateuchum & Euangelium الكتاب المنير *Librum illuminantem* appellet, laudandus prorsùs eſt. Sed in hoc ſeipſum jugulat: ex horum enim duorum librorum lumine evidenter agnoſcitur falſitas Alcorani, qui toties utrique tàm enormiter adverſatur. Ineptè verò ſeſe præteritis Prophetis comparat, quòd ut illi, ita ipſe mendacii notam referat: quaſi verò impoſſibile ſit, quemadmodùm verum Prophetam immeritò, ita falſum meritò mendacem haberi. Mahumetus mendax habebatur, & erat mendax, mendaciſſimus.

IX. Dignum peculiari nota eſt, quòd Mahumetus §. 187. diſtinguat Scripturales, nempe Judæos & Chriſtianos ab Aſſociantibus, nempe idololatris, ſeu plurium deorum cultoribus. Ergo juxta Alcoranum, dum Chriſtiani tres in Deo perſonas agnoſcunt; & Chriſtum Deum

ſimul

Deum & hominem eſſe fatentur, non ſunt aſſociantes, neque colunt plures deos. Hanc dictionem non ſemel in Alcorano reperimus, neque aſſociantium nomine Chriſtianos in eo venire unquam memini, aut inveni.

X. A veritate alienum omninò eſt, Deum præcepiſſe Iſraelitis, ut Pentateuchum cæteris gentibus manifeſtarent: ipſos verò projeciſſe eum poſt terga ſua, & ob exiguum pretium vendidiſſe: ideſt vaticinia, quæ in eo de Mahumeto erant, abſcondiſſe, vel corrupiſſe. Pentateuchus enim datus fuit Iſraelitis, non ut eum aliis gentibus evulgarent, aut prædicarent, ſed ut ipſi ſoli penes ſe haberent, & obſervarent, ut manifeſte patet ex verbis ipſius Pentateuchi. Nullo verò modo potuerunt in eo delere vaticinia illa de Mahumeto, quæ non erant.

XI. Hic, & alibi prædicat Alcoranus omnia hæc terrena eſſe contemnenda, pecunias, domos, patriam deſerendam: omnia inania & fallacia eſſe cenſenda: cuncta hæc expendenda & impendenda في سبيل الله *in ſemita Dei*, ideſt ut exponunt communiter Gloſſatores Mahumetani, pro bello ſuſcepto ad ampliandam ſectam Mahumetanam; pro qua ſi quis facultates, & vitam impenderit, habebit hortos, ſubtus quos currunt flumina, in quibus perpetuò morabuntur. His illecebris illudit miſellos Arabes, & ſub prætextu religionis, eos ad libidines ſuas explendas trahit. Cùm enim ſuperiùs ipſe dixerit, nullum invitum cogendum eſſe ad ſuſcipiendam religionem, non debebat eam armis, & cædibus dilatare: ſed ſatis erat eam proponere, ac ſuadere, ſicut fecerunt Chriſtus & Apoſtoli in prædicando Euangelium. Armis itaque utebatur Mahumetus non ad dilatandam religionem, ſed ad imperium propagandum: & ad ea rabidus inhiabat, quæ alios contemnere jubebat. Volebat alios pecunias abjicere, ut ipſe commodiùs ſubripere poſſet: promittebat hortos & flumina hominibus ruſticis ac bardis, quibus marſupia callidus emungebat. Et quidem ab iis urbibus, vel gentibus, quas bello viciſſet, *ſi tributum perſolviſſent*, hoc contentus, *religionem nullam exigebat*, ut conſtat: & nos probavimus in Prodr. parte 4. cap. 23. pag. 3. & ſequentibus.

XII. Poſtremò, farraginem ſeu centonem religionum formare vult Mahumetus. Promittit enim Judæis & Chriſtianis ſalutem, ſi unà cum Pentateucho & Euangelio Alcoranum etiam admittant & obſervent, & vaticinia, quæ de Mahumeto in iiſdem libris reperiuntur, non abſcondant, neque corrumpant. Verùm cùm Alcoranus, ut manifeſtum eſt, & Pentateuchum, & Euangelium, non ſolùm in præceptis, & ritibus, ſed etiam in hiſtoriis, & iis rebus, quæ ſunt æternæ veritatis oppugnet ac deſtruat, impoſſibile eſt hos tres libros ſimul admittere, & obſervare, non minùs quàm impoſſibile ſit eſſe ſimul & Judæum, & Chriſtianum, & Mahumetanum. Quod attinet ad abſcondenda, vel corrumpenda vaticinia Pentateuchi & Euangelii de Mahumeto, jam ſuprà ſatis reſponſum eſt.

سورة النساء مدنية ماية وخمس او ست او سبع وسبعون آية

SURA IV

MULIERES

MEDINENSIS

CENTUM ET SEPTUAGINTA QUINQUE, SEU SEX, SEU SEPTEM COMMATUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا أيها الناس اتقوا ربكم الذي خلقكم من نفس واحدة وخلق منها زوجها وبث منهما رجالا
كثيرا ونساء واتقوا الله الذي تساءلون به والأرحام إن الله كان عليكم رقيبا ۞ 2 وآتوا اليتامى
أموالهم ولا تتبدلوا الخبيث بالطيب ولا تأكلوا أموالهم إلى أموالكم إنه كان حوبا كبيرا ۞
3 وإن خفتم ألا تقسطوا في اليتامى فانكحوا ما طاب لكم من النساء مثنى وثلاث ورباع فإن خفتم
ألا تعدلوا فواحدة أو ما ملكت أيمانكم ذلك أدنى ألا تعولوا وآتوا النساء صدقاتهن نحلة فإن طبن
لكم عن شيء منه نفسا فكلوه هنيئا مريئا ۞ 4 ولا تؤتوا السفهاء أموالكم التي جعل الله
لكم قياما وارزقوهم فيها واكسوهم وقولوا لهم قولا معروفا ۞ 5 وابتلوا اليتامى حتى إذا بلغوا
النكاح فإن آنستم منهم رشدا فادفعوا إليهم أموالهم ولا تأكلوها إسرافا وبدارا أن يكبروا ومن كان
غنيا فليستعفف ومن كان فقيرا فليأكل بالمعروف فإذا دفعتم إليهم أموالهم فأشهدوا عليهم وكفى بالله
حسيبا ۞ 6 للرجال نصيب مما ترك الوالدان والأقربون وللنساء نصيب مما ترك الوالدان والأقربون
مما قل منه أو كثر نصيبا مفروضا ۞ 7 وإذا حضر القسمة أولوا القربى واليتامى والمساكين فارزقوهم
منه وقولوا لهم قولا معروفا ۞ 8 وليخش الذين لو تركوا من خلفهم ذرية ضعافا خافوا عليهم فليتقوا
الله وليقولوا قولا سديدا ۞ 9 إن الذين يأكلون أموال اليتامى ظلما إنما يأكلون في بطونهم نارا
وسيصلون سعيرا ۞ 10 يوصيكم الله في أولادكم للذكر مثل حظ الأنثيين فإن كن نساء

فوق

فوق اثنتين فلهن ثلثا ما ترك وان كانت واحدة فلها النصف ولابويه لكل واحد منهما السدس
مما ترك ان كان له ولد فان لم يكن له ولد وورثه ابواه فلامه الثلث فان كان له اخوة
فلامه السدس من بعد وصية يوصي بها او دين اباوكم وابناوكم لا تدرون ايهم اقرب لكم نفعا
فريضة من الله ان الله كان عليما حكيما ۞ 11 ولكم نصف ما ترك ازواجكم ان لم يكن
لهن ولد فان كان لهن ولد فلكم الربع مما تركن من بعد وصية يوصين بها او دين ولهن
الربع مما تركتم ان لم يكن لكم ولد فان كان لكم ولد فلهن الثمن مما تركتم من
بعد وصية توصون بها او دين وان كان رجل يورث كلالة او امراة وله اخ او اخت فلكل
واحد منهما السدس فان كانوا اكثر من ذلك فهم شركاء في الثلث من بعد وصية يوصي بها
او دين غير مضار وصية من الله والله عليم حكيم ۞ 12 تلك حدود الله ومن يطع الله ورسوله
يدخله جنت تجري من تحتها الانهار خالدين فيها وذلك الفوز العظيم ۞ 13 ومن يعص الله
ورسوله ويتعد حدوده يدخله نارا خالدا فيها وله عذاب مهين ۞ 14 واللاتي ياتين الفاحشة من
نسايكم فاستشهدوا عليهن اربعة منكم فان شهدوا فامسكوهن في البيوت حتي يتوفيهن
الموت او يجعل الله لهن سبيلا ۞ 15 واللذان ياتيانها منكم فاذوهما فان تابا واصلحا فاعرضوا
عنهما ان الله كان توابا رحيما ۞ 16 انما التوبة علي الله للذين يعملون السو بجهالة ثم
يتوبون من قريب فاوليك يتوب الله عليهم وكان الله عليما حكيما ۞ 17 وليست التوبة للذين
يعملون السيات حتي اذا حضر احدهم الموت قال اني تبت الان ولا الذين يموتون وهم كفار اوليك
اعتدنا لهم عذابا اليما ۞ 18 يا ايها الذين امنوا لا يحل لكم ان ترثوا النسا كرها ولا تعضلوهن
لتذهبوا ببعض ما اتيتموهن الا ان ياتين بفاحشة مبينة وعاشروهن بالمعروف فان كرهتموهن فعسي
ان تكرهوا شيا ويجعل الله فيه خيرا كثيرا وان اردتم استبدال زوج مكان زوج واتيتم
احديهن قنطارا فلا تاخذوا منه شيا اتاخذونه بهتانا واثما مبينا ۞ 19 وكيف تاخذونه وقد
افضي بعضكم الي بعض واخذن منكم ميثاقا غليظا ۞ 20 ولا تنكحوا ما نكح اباوكم
من النسا الا ما قد سلف انه كان فاحشة ومقتا وسا سبيلا ۞ 21 حرمت عليكم امهاتكم
وبناتكم واخواتكم وعماتكم وخالاتكم وبنات الاخ وبنات الاخت وامهاتكم اللاتي ارضعنكم واخواتكم
من الرضاعة وامهات نسايكم وربايبكم اللاتي في حجوركم من نسايكم اللاتي دخلتم بهن فان لم
تكونوا دخلتم بهن فلا جناح عليكم وحلايل ابنايكم الذين من اصلابكم وان تجمعوا بين
الاختين الا ما قد سلف ان الله كان غفورا رحيما ۞ 22 والمحصنت من النسا الا ما ملكت
ايمانكم كتاب الله عليكم واحل لكم ما وراء ذلكم ان تبتغوا باموالكم محصنين غير
مسفحين

مسافحين 23 ❁ فما استمتعتم به منهن فاتوهن اجورهن فريضة ولا جناح عليكم فيما تراضيتم
به من بعد الفريضة ان الله كان عليما حكيما 24 ❁ ومن لم يستطع منكم طولا ان ينكح
المحصنات المومنات فمن ما ملكت ايمانكم من فتياتكم المومنات والله اعلم بايمانكم بعضكم
من بعض فانكحوهن باذن اهلهن واتوهن اجورهن بالمعروف محصنات غير مسافحات ولا متخذات
اخدان فاذا احصن فان اتين بفاحشة فعليهن نصف ما علي المحصنات من العذاب ذلك لمن خشي
العنت منكم وان تصبروا خير لكم والله غفور رحيم 25 ❁ يريد الله ليبين لكم ويهديكم
سنن الذين من قبلكم ويتوب عليكم والله عليم حكيم 26 ❁ والله يريد ان يتوب عليكم
ويريد الذين يتبعون الشهوات ان تميلوا ميلا عظيما 27 ❁ يريد الله ان يخفف عنكم وخلق
الانسان ضعيفا ❁

In Nomine Dei Miſeratoris Miſericordis.

1. O Homines timete Dominum veſtrum, qui creavit vos ex anima una (*ideſt Adam*): & creavit ex ea conjugem ejus (*ideſt Hevam*): & ſparſit ex his duobus viros multos, & mulieres: & timete Deum, per quem rogatis vos invicem: & *cavete ne violetis* conſanguinitates: quia Deus eſt ſuper vos obſervator. 2. Et date orphanis, *cùm adoleverint*, facultates ſuas; & ne permutetis malum cum bono; & ne comedatis (*ideſt conſumatis*) facultates eorum *aggregantes eas* ad facultates veſtras: quia hoc eſt peccatum grande. 3. Et ſi timuiſtis, ne juſtè vos gereretis cum orphanis: *ac proptereà reliquiſtis procurationem eorum: timete etiam, ne juſtè vos geratis cum multis uxoribus*: ergo ducite in matrimonium, quæ placuerint vobis ex mulieribus, binarium, & ternarium, & quaternarium, *non plures*. Quòd ſi timueritis ne æquitatem ſervare poſſitis *cum illis*, *ducite tantùm* unam: aut *ducite tantùm*, quod poſſederunt dexteræ veſtræ) (*ideſt ancillas veſtras*). Hoc erit facilius, ut non declinetis ab æquitate: & date mulieribus eleemoſynas earum, donum ſpontaneum, (*ideſt mundum muliebrem*). Quòd ſi liberales fuerint vobis in re aliqua ex eo (*ideſt mundo muliebri, aliquid remittentes*) ex animo (*ideſt voluntariè*) utimini illo *liter*, comedite illud delectabiliter, utiliter. 4. Et ne detis, *ò Curatores*, fatuis facultates veſtras (*ideſt facultates eorum, quæ ſunt penes vos*), quas conſtituit Deus vobis ad ſtabilimentum (*ideſt ad eas conſervandas*); ſed alite eos ex illis, & veſtite eos, *liter* & dicite dictum conveniens, & utimini cum eis verbis benignis. 5. Et probate orphanos, *inſtruentes eos in fide & moribus*, donec perveniant ad conjugium. Quòd ſi agnoveritis in eis *ſufficientem* inſtitutionem; tradite illis facultates eorum; neque abſumatis eas prodigè, & properanter, eò quòd creſcant in ætate. Qui autem *ex curatoribus* fuerit dives, abſtineat *ab utendo facultatibus orphanorum*. Qui verò fuerit pauper comedat illas cum juſtitia (*ideſt utatur illis diſcretè*). Quando autem tradetis illis facultates eorum, teſtes advocate coram eis. Deus porrò eſt ſufficiens computator *operum veſtrorum*. 6. Viris *debetur* portio ex eo, quod reliquerint parentes & propinqui, *quando moriuntur*. Et mulieribus *ſimiliter debetur* portio ex eo, quod reliquerint parentes & propinqui. Ex eo, quod exiguum fuerit de eo, ſive fuerit multum; *debetur illis* portio determinata *pro rata*. 7. Et cùm præſentes fuerint partitioni *hæreditatis* ii, qui ſunt propinqui, itemque orphani, & pauperes; elargimini illis *aliquid* ex eo *ante partitio-*

partitionem: *& ſi hæreditas hoc non tulerit eo quòd ſit exigua*, dicite eis dictum juſtum (*ideſt humanis verbis eos conſolamini*). 8. Et timeant *ſoliciti pro orphanis illi*, qui ſi relinquant poſt ſe ſobolem imbecillam, metuunt pro illa, *ne malè pereat*. Timeant itaque Deum: & dicant *moribundo* dictum ſalubre. 9. Porrò qui comedunt facultates orphanorum injuſtè, certè comedunt in ventribus ſuis ignem: & torrebuntur fervore ignis. 10. Præcepit vobis Deus circa filios veſtros. Maſculo *debetur* inſtar portionis duarum fœminarum. Quòd ſi fuerint *tantùm* mulieres, *& hæ ſint* ſupra duas; *dentur* illis duæ tertiæ partes illius, quod reliquerit *mortuus*. Si autem fuerit *tantùm* una, *detur* illi dimidium. Parentibus verò ejuſdem *defuncti*, unicuique ex eis *detur* ſexta pars ex eo, quod reliquerit, ſi fuerit illi filius. Quòd ſi non fuerit illi filius, & hæredes ejus ſint parentes ejus: tunc matri ejus *dabitur* tertia pars. Quòd ſi fuerint ei fratres; matri ejus *dabitur* ſexta pars, poſt *adimpleta* legata, *quæ* legaverit, aut *perſoluta* debita, *quæ reliquerit*. Patres veſtri, & filii veſtri, neſcitis utri eorum ſint *liter.* viciniores vobis utilitate (*ideſt utiliores vobis*.). Statutum *hoc eſt* à Deo: porrò Deus eſt ſciens, ſapiens. 11. Et vobis *debetur* dimidium illius, quod reliquerint conjuges veſtræ, niſi habeant prolem. Quòd ſi prolem habuerint, tunc *cedet* vobis quarta pars ex eo, quod reliquerint, poſt *adimpleta* legata, *quæ legaverint*, aut debita *diſſoluta*. Ipſis quoque *uxoribus aſſignabitur* quarta pars ex eo, quod reliqueritis, niſi fuerit vobis proles. Si autem prolem habueritis, tunc *conſtituetur* illis octava pars ex eo, quod reliqueritis, poſt *adimpleta* legata, quæ legaverint, aut debita *diſſoluta*. Quòd ſi fuerit vir aliquis, qui inſtituatur hæres illius, cui non ſit genitor, neque proles: aut mulier *aliqua ejuſdem ſtatus inſtituatur hæres*: & hic habeat fratrem aut ſororem: unicuique ex his duobus *detur* ſexta pars *illius*, *quod reliquerit*. Quòd ſi fuerint plures, quàm hic *unus*, *vel una*: hi *erunt* participes in tertia parte, *poſt adimpleta* legata, quæ legaverit aut debita *diſſoluta*, *ſine damno hæredum*. *Hoc eſt* præceptum à Deo: Deus autem eſt ſciens, mitis. 12. *Iſti ſunt termini* (*ideſt ſtatuta*) Dei. Et qui obedierit Deo, & Legato ejus, introducet eum in hortos, ſubtus quos currunt flumina; perpetuò moraturos in illis: & hæc erit felicitas magna. 13. Qui verò non obedierit Deo, & Legato ejus, ſed tranſgreſſus fuerit terminos ejus: introducet eum in ignem, perpetuò moraturum in eo: & ipſi erit pœna ignominioſa. 14. Et quæ flagitium (*ideſt adulterium*, *ſeu fornicationem*) perpetraverint ex mulieribus veſtris: teſtes advocate contra eas quatuor ex vobis: qui ſi teſtificati fuerint *de earum flagitio*; *concludite ac* retinete eas in domibus, donec abſumat eas mors, aut *lit.* ponat, *aperiat illis Deus viam exeundi*. 15. *Lit.* (& duo qui perpetraverint illud ex vobis.) *Et ſi duo ex vobis*, *perpetraverint hujuſmodi flagitium*; noxam irrogate utrique. Quod ſi reſipuerint, & ſeſe correxerint, *lit.* recedite ab utroque, *dimittite utrumque*: nam Deus eſt propitiabilis, miſericors. 16. Certè conceditur pœnitentia apud Deum illis, qui faciunt malum per ignorantiam, deinde reſipiſcunt *lit.* de proximo, *quamprimùm*: his propitius erit Deus: & Deus eſt ſciens, ſapiens. 17. Sed non eſt *locus* pœnitentiæ illis, qui faciunt mala, donec, *lit.* præſens ſit uni eorum: *adveniat illi mors*: *etiamſi quis tunc* dicat: Certè pœnitet me nunc: neque illis, qui moriuntur, *lit.* & ipſi infideles ſunt, *in infidelitate*. His præparavimus pœnam dolorificam. 18. O qui crediderunt, *fideles*, non licet vobis eſſe hæredes mulierum invitò contra earum voluntatem: neque prohibere illas, *ne nubant aliis præter vos*, ut auferatis aliquid ex eo, quod dederitis eis *in dotem*; niſi perpetraverint flagitium manifeſtum: & cohabitate cum eis cum æquitate, *humaniter*. Quòd ſi exoſas habueritis illas, fortaſſe eveniet, ut exoſam habeatis rem, in qua poſuit Deus *vobis* bonum multum. Quòd ſi volueritis permutare uxorem: loco uxoris: *cum alia uxore*; & *jam* dederitis uni earum talentum, ne tollatis ex eo quidquam. An tolletis illud per injuſtitiam & iniquitatem manifeſtam? 19. Et quomodò tolletis illud: (& jam ingreſſus eſt alter veſtrum ad alterum:) *cùm jam conjuncti fueritis invicem per copulam maritalem*; & illæ acceperint à vobis pactum firmum.

20. Et ne nubatis *a* mulieribus, quibus jam nupſerint patres veſtri: excepto quod *circa hoc* jam præceſſit *(ideſt conceditur vobis retinere eas, quibus jam nupſiſtis)*: nam hoc eſt flagitium, & abominatio: & malum eſt ſemita *(ideſt ducit ad malum vel infelicitatem)*. 21. Prohibentur vobis matres veſtræ, & filiæ veſtræ, & ſorores veſtræ, & amitæ veſtræ, & materteræ veſtræ, & filiæ fratris, & filiæ ſororis: & matres veſtræ, quæ lactaverunt vos, & ſorores veſtræ *b* collactaneæ, & matres uxorum veſtrarum, & privignæ veſtræ, quæ ſunt in cuſtodia veſtra, *natæ* ex uxoribus veſtris, ad quas ingreſſi fuiſtis. (Quòd ſi ingreſſi non fueritis ad eas, non erit piaculum vobis *eas accipere*.) & uxores filiorum veſtrorum, qui *egreſſi ſunt* ex lumbis veſtris: & *prohibetur etiam vobis c* accipere in conjuges duas ſorores: excepto eo, quod jam præteriit *in contrarium circa hoc*: nam Deus eſt indultor, miſericors. 22. Et *prohibentur etiam vobis* ingenuæ ex mulieribus *conjugatis* præter eas, quas *d* ut captivas poſſidetis. Hoc præſcribitur vobis à Deo. Conceditur autem vobis id, quod eſt præter hoc; ut exquiratis facultatibus veſtris ingenuas, pudicas, non ſcortatrices. 23. Pro eo autem commodo, quod acceperitis ex illis, date illis mercedes *(ideſt dotes)* earum, *juxta* ſtatutum. Et non erit piaculum vobis in eo, de quo mutuo placito conſenſeritis, poſt *e* dotem conſtitutam; Deus enim eſt ſciens, ſapiens. 24. *f* Qui verò ex vobis non habuerit tot facultates, ut nubere poſſit cum *mulieribus* ingenuis, fidelibus, *nubat* cum *g ancillis veſtris puellis fidelibus*. Et Deus eſt ſcientiſſimus fidei veſtræ. Alii veſtrum ſunt ex aliis: itaque nubite illis cum aſſenſu dominorum ipſarum: & date illis dotes earum *h* prout juſtum eſt. *Sint autem* pudicæ, non fornicariæ, neque habentes amaſios. Poſtquam autem nupſerint, ſi perpetraverint flagitium *(ideſt adulteratæ fuerint) irrogetur* illis dimidium illius, quod *irrogatur Virginibus* ingenuis de pœna *propter ſtuprum*. Hoc *conjugium cum ancillis conceditur* illi, qui timuerit ex vobis flagitium *ab ingenuis*. Quòd ſi abſtinueritis *à conjugio ancillarum* melius erit vobis: & Deus eſt indultor, miſericors. 25. Vult Deus manifeſtare vobis *hoc*, & dirigere vos per inſtituta eorum, qui *fuerunt* ante vos, & propitium ſe oſtendere vobis: & Deus eſt ſciens, ſapiens. 26. Et Deus vult propitius eſſe vobis: & volunt ii, qui ſectantur concupiſcentias, ut declinetis *à veritate* declinatione magna. 27. Vult Deus levem reddere vobis *legem ſuam*: nam homo creatus eſt infirmus.

a cui nupſerint patres veſtri ex mulieribus.

b ex lactatione.

c ut conjugetis inter.

الجزو الخامس
Pars quinta.

d poſſederunt dexteræ veſtræ. Præſcriptū Dei ſuper vos.

e ſtatutum adimpletū.

f Et qui nō potuerit ex vobis longitudinē (id eſt, *habere tot facultates*) ut nubat.

g iis, quas poſſederunt dexteræ veſtræ, ex puellis veſtris fidelibus.

h cum æquitate.

NOTÆ.

INſcribitur hæc Sura النساء *Mulieres*, quia in ea præcipuè agitur de his quæ ſpectant ad illas; nimirum, ſponſalibus, repudiis, dotibus, gradibus prohibitis &c. Eſt Medinenſis. Verſus illi tribuuntur ſupra centum ac ſeptuaginta quinque, vel ſex, vel ſeptem'. Videtur Mahumetus voluiſſe agere Simiam Hebræorum, qui in ſuo משנה habent item tractatum, ſeu partem tertiam de נשים *Mulieribus*, ejuſdem propè farinæ. Præmium lectoris eſt hujuſmodi من قرأ سورة النساء فكانما تصدق على كل مومن ومومنة ورث ميراثا والعطى من الاجر كما اشترى محررا وبرى من الشرك وكان فى مشية الله تعلى من الذين يتجاوز عنهم: *qui legerit Suram Mulierum, perinde erit, ac ſi dediſſet in eleemoſynam ſingulis viris ac mulieribus fidelibus hæreditatem poſſidendam: & habebit mercedem ac ſi redemiſſet liberum: & immunis ſervabitur ab idololatria: & erit in voluntate Dei Excelſi ex illis, quibus Deus ipſe ignovit peccata*.

I. *O homines*] Exponit Gelal اهل مكة ideſt *o homines Meccani*. Notant interpretes, ubicumque in Alcorano dicitur يا ايها الناس *ò homines*, Suram illam, vel periodum traditam fuiſſe Meccæ. Ubi verò dicitur يا ايها الذين امنوا *ò qui crediderunt*, Suram illam, vel periodum Medinæ revelatam fuiſſe.

Conſanguinitates] Arabicè eſt الارحام ideſt *vulvas* Intelligunt Interpretes conſanguinitates, affinitates, vel matrimonia.

II. *Ne permutetis pravum cum bono*]. Nimirùm, ut exponit Gelal. من مال اليتيم ... فتجعل

وجعل الردى من مالكم مكانه *accipiendo quæ bona ſunt de facultatibus orphani, & reponendo pro eis quæ mala ſunt de facultatibus veſtris.*

III. *Et ſi timuiſtis ne juſtè &c.*]. Gelal. ولما نزلت تخرجوا من ولاية اليتامى وكان فيهم من تحته العشر او الثمان من الازواج فلا يعدل بينهن فنزل وان خفتم *cùm hæc revelata fuiſſet, reliquerunt curam orphanorum. Erant autem inter eos, quidam, qui habebant decem, vel octo uxores, nec ſervabant æquitatem inter eas: & ideò hic dicitur: Si timuiſtis &c.*

VIII. *Et timeant &c.*]. Locum hunc alioqui obſcurum ita declarat Gelal.: وليخف على اليتامى الذين لو قاربوا ان يتركوا بعض موتهم اولادا صغارا خافوا عليهم الضيع فليتقوا الله في امر اليتامى وليأتوا اليهم ما يحبون ان يفعل بذريتهم من بعدهم : *& ſoliciti ſint pro orphanis illi, qui cùm propiores ſint, ut relinquant poſt mortem ſuam filios parvulos, timent de eis ne malè pereant: Timeant igitur Deum in hoc negocio pupillorum; & præſtent illis id, quod cupiunt, ut præſtetur filiis ſuis poſt mortem ſuam.* Eodem ferè modo Jahias.

Moribundo]. nempè patri orphanorum.

X. *Maſculo debetur inſtar portionis duarum fœminarum*] Ita gloſſat Gelal. اذا اجتمعتا معه فله نصف المال ولهما النصف فان كان معه واحدة فلها الثلث وله الثلثان وان انفرد حاز المال : *ſi ſimul fuerint cum eo duæ, debetur illi dimidium facultatum, & illis aliud dimidium. Sed ſi una tantùm cum eo fuerit, illi debetur tertia pars, maſculo autem duæ tertiæ partes. Si autem hic ſolus fuerit, devolventur ad eum omnes facultates.*

Patres veſtri & filii veſtri &c.] Horum verborum ſenſus eſt: ignoratis, quinam magis profuturi ſint vobis in hoc mundo, & in futuro ſæculo parentes veſtri an filii veſtri, licèt vos putetis parentes magis utiles eſſe vobis, quia reliquerunt vos hæredes. Ita Gelal:

XIV. *Concludite ac retinete eas in domibus*] Gelal امروا بذلك اول الاسلام ثم جعل لهن سبيلا بجلد البكر مائة وتغريبها عاما ورجم المحصنة وفي الحديث لما بين الحد قال خذوا عني خذوا عني قد جعل الله لهن سبيلا : *præceptum fuit hoc illis in principio Mahumetiſmi. Deinde facta eſt illis via exeundi è carcere cum hac conditione, ut puellæ, ſeu virgines centum ictibus cæderentur, & exulent per annum: conjugatæ verò lapidibus obruerentur. Ex traditione autem habetur, quòd cùm publicata eſſet hæc lex, Mahumetus dixerit: Audite me: audite me: Jam poſuit illis Deus modum exeundi.*

XV. *Et ſi duo ex vobis perpetraverint &c.*] De Sodomitici ſceleris reorum pœna nihil hic habetur, quàm فاذوهما *noxam inferte utrique. Sed* quamnam noxam? Explicat Gelaleddinus بالسب والضرب بالنعال *convicia illis ingerendo, & crepidis percutiendo.* Jahias: فاذوهما بالالسنة *nocete eis linguis.* Nempè reprehendite eos, ſeu conviciamini illis. Putat Zamchaſcerius non agi hic de ſcelere nefario inter duos mares, ſed de copula meretricia, vel fornicaria inter maſculum, & fœminam, ait enim يريد الزاني والزانية فاذوهما فوبخوهما وذموهما وقولوا لهما ما استحييتما اما خفتما الله : *Intelligit ſcortatorem, & ſcortatricem, de quibus dicit: Nocete utrique nimirùm, arguite utrumque & vituperate eos dicentes: Quid eſt, quòd adeò concupiſtis? an non timuiſtis Deum?* Verum Gelal ſolidè probat, hoc non pertinere ad mulieres, ſed ad viros tantùm. Nam de mulieribus jam ſuprà lex ſancita fuerat: ipſum audiamus: واللذان ياتيانها اى الفاحشة الزنا او اللواط منكم اى من الرجال وهذا منسوخ بالحد ان اريد بها الزنا وكذا ان اريد بها اللواط عند الشافعي لكن المفعول به لا يرجم عنده وان كان محصنا بل يجلد ويغرب وارادة اللواط اظهر بدليل تثنية الضمير والاول قال اراد الزاني والزانية ويرده اى تبيينهما بمن المتصلة بضمير الرجال واشتراكهما في الاذى والتوبة والاعراض وهو مخصوص بالرجال لما تقدم في النساء من الحبس : *Et duo qui perpetraverint hoc flagitium, nempè fornicationem, aut ſodomiam ex vobis, ſcilicet ex viris. Et hoc fuit abrogatum, poſito quòd intelligatur de fornicatione, aut adulterio, & ſimiliter, ſi intelligatur de ſodomia, juxta ſententiam Sciaphaenſis. Sed juxta eundem, is qui patitur ſodomiam non lapidatur, licèt ſit liber, & ingenuus, ſed flagellatur, & exulat. At verò quòd hic agatur de ſodomia, magis eſt clarum ob numerum dualem pronominis. Prima autem ſententia, quòd hic ſermo ſit de viro & fœmina fornicantibus, rejicitur, ob particulam declarativam, ſeu diſtinctivam, Ex, conjunctam cum pronomine virili; & ob conjunctionem utriuſque delinquentis in pœna, & pœnitentia, & indulgentia. Et hoc propriè dicitur de viris eò quòd de mulieribus præceſſerit pœna carceris.* Abul-Caſemus in libro de *Abrogante*, & *Abrogato*, accipit verba Alcorani de ſimplici copula inter ſolutos dicens: وكان

البكران اذا زنيا عيرا وشتما لا غير فجاءت الاية التى فى سورة النور وهى الزانية والزانى فاجلدوا كل واحدهما ماية جلدة فهذا منسوخ بالكتاب *Cùm duo nondum copulati matrimonio ſimul coirent, arguebantur, & conviciis tantummodò puniebantur, abſque alia pœna. Sed in Sura de Luce, ita deinde ſancitum eſt: Fornicatrix, & fornicator, ſinguli centum ictibus flagellentur.* Trina itaque eſt hic abrogatio juxta Abul-Caſemum: convicium enim, ſeu reprehenſio abrogavit carcerationem: flagellatio abrogavit convicium; & lapidatio flagellationem. Interpres Alcorani Latinus, ſicut & Gallicus, interpretatur verba Alcorani de adulteris, & fornicariis. Neuter placet; & ſæpiſſimè hallucinatur uterque.

XXII. *ingenuæ ex mulieribus*] *Arabicè* المحصنات propriè *munitæ*; & modò intelliguntur *conjugatæ*, modò *liberæ* & *ingenuæ*; modò *caſtæ & pudicæ*: in quo ſecutus ſum expoſitionem Gelaleddini præcipuè. Porrò hoc loco ſermo eſt de conjugatis liberis, quas nefas eſt ducere in uxores, antequam per repudium, ſeu divortium ſeparentur à propriis maritis, ſive ſint Mahumetanæ, ſive non. Quæ verò captæ ſunt in bello, vel tanquam ancillæ poſſidentur, etiam ſi habeant maritum: poſſunt accipi in uxores, ſed ut ait Gelal, بعد الاستبراء *poſtquam mundatæ ac purificatæ fuerint.*

XXIII. *Et non erit vobis piaculum &c.*] Gelal نقض من قطها او بعضها اوزيادة عليها: idest *augendo, vel minuendo aliquid de dote, ſeu tota ſorte, aut parte illius.*

XXIV. *Irrogetur eis dimidium &c.* Gelal فيجلدن بخمسين ويعربن نصف سنة: *flagellentur quinquaginta ictibus, & exulent per dimidium anni.*

XXV. *Eorum qui fuerunt ante vos*] Gelal من الانبياء *ex Prophetis.*

XXVI. *Qui ſectantur concupiſcentias*] Gelal vult hos eſſe اليهود والنصارى والمجوس والزباة *Judæos, & Chriſtianos, & Magos, & Sabæos.* Quidam pro الزباة *Sabæos* legunt الزناة *Scortatores.*

XXVII. *Creatus eſt homo infirmus*] quia inquit Gelal لا يصبر عن النسا او الشهوات *continere ſe non poteſt à fœminis, vel concupiſcentiis.*

R E F U T A T A.

I. NIhil eſt Mahumeto inſanius. Ita ad aſſeclas ſuos ratiocinatur: Vos Arabes utpotè natura furaces, & latrones primarii, receſſiſtis à cura orphanorum, agnoſcentes vos ſervare non poſſe legem meam, de abſtinendo ab eorum facultatibus uſurpandis. Laudo factum. Sed metuere etiam, & quidem rationabiliter debetis, ne circa plures uxores æquitatem ſervare poſſitis. Harum præmiſſarum legitima erat concluſio: Vel penitùs igitur ab iis abſtinete, vel una tantùm contenti eſtote. Sed concluſit ille: Accipite ergo uxores quas vultis, & quot vultis, ex ingenuis ac liberis unam, duas, tres, quatuor: ex ancillis decem, centum, mille; dummodò tot alere poſſitis. O cerebrum pecuinum! Et tamen infrà ſanctè aſſirmat, *impoſſibile eſſe, ut cum pluribus uxoribus, aliquis vir, vel ſua, vel earum culpa, ſervet æquitatem.* Id autem verum eſſe in ipſis Sacris Scripturis apertè deprehenditur in Sara, & Hagar: in Rachele & Lia: in Anna, & Phenenna, & aliis; inter quas frequenter invidiæ, rixæ, iræque oriebantur, non quidem culpa virorum, qui erant Sancti; ſed ipſarum mulierum, vel alterius ex ipſis.

II. Pluries aſſerit Mahumetus, miſſum ſe fuiſſe, ut Pentateuchum, & Euangelium confirmaret, ſeu veritatem continere oſtenderet. Atqui in Euangelio Chriſtus Polygamiam proſcripſit, unius uxoris thorum præſcripſit. Quomodò igitur confirmat Mahumetus Euangelium, qui & ſuis tàm magnum uxorum numerum concedit, & ipſe ad duas & viginti in matrimonium ductas retinuit?

Reſpondebunt Mahumetani Prophetam ſuum in hoc non quidem Euangelium, in quo Monogamia præcipitur; ſed Pentateuchum, in quo Polygamia permittitur confirmaſſe: cùmque inter ſe Pentateuchus, & Euangelium in hoc diſcreparent, non potuiſſe utrumque confirmare.

Sed facilè convellitur hæc reſponſio: nam lex illa ſervanda eſt & retinenda quæ poſtremo loco fertur, & per quam prima abrogatur. Sed præceptum Euangelicum de Monogamia poſterius fuit ſanctioni Moſaicæ de Polygamia: debebat igitur Mahumetus hoc non Pentateuchum, ſed Euangelium confirmare; præſertim quia Polygamia nunquam præcepta in Pentateucho, ſed ad ſummum permiſſa tantùm fuit: at in Euangelio omninò proſcripta, ac per Monogamiæ legem rejecta. Quoniam verò nihil eſt quod magis Mahumetanos à Chriſtiana religione alienos faciat, quàm libera hæc circa uxorum pluralitatem facultas ab Alcorano conceſſa: non abs re erit nonnulla hìc contra eamdem argumenta è Sacris Scripturis, & ex ratione deſumpta proferre: quæ in Prodromi p. 4. c. 21. pag. 52. fuſiùs tractata ſunt.

Primò Certum eſt Polygamiam legi naturæ, vel contrariam eſſe, vel non ita conformem, ut Monogamiam. Deus enim à principio unam tantum fœminam Adæ conceſſit: & cæteri omnes uſque ad Lamech, qui fuit ſextus ab Adam, una tantùm uxore contenti fuerunt. La-

mech

mech verò, qui ortus eſt ex ſtirpe reproba Cain primus duas accepit uxores, quæ in illius necem mox conſpiraſſe dicuntur; ut colligitur ex iis verbis, quibus eas à tanto ſcelere deterruit: *Septuplum ultio dabitur de Cain, de Lamech verò ſeptuagies ſeptem*. Cæteri verò omnes uſque ad Abraham, plures uxores habuiſſe non leguntur; Abraham etiam, cujus ſe aſſeclam falsò jactat Mahumetus, unam tantùm Saram habuit. Et quamvis hæc ſterilis eſſet, nunquam tamen de alia ducenda cogitavit: hoc enim ſine Saræ injuria fieri non poſſe cognoſcebat. Quòd ſi objicias, illum etiam Hagarem habuiſſe, reſpondeo, hanc ex neceſſitate, ut ita dicam, ab Abraham ductam fuiſſe, non ex propria electione, ſed quia Sara ultrò cedens juri ſuo, ita illi perſuaſit, exiſtimans, ſe hoc poſſe ſine piaculo facere. Cæterùm ubi Sara filium peperit ejecta eſt Hagar, quam Abraham non ultrà cognoviſſe ex eo colligitur, quia præter Iſmaelem, nullum aliùm ex ea filium ſuſcepiſſe legimus: quidquid Rabbini Judæorum in contrarium delirent. Probabile autem eſt, id ex ſpeciali Dei inſtinctu factum fuiſſe (Deus enim eſt ſupra omnes leges) vel quia Abraham ſibi perſuaderet, poſſe ſe in eo caſu licitè cum Hagare coire, præſertim conſentiente, imò volente Sara. At ubi inter illam & Hagarem diſſidia excitari cœperunt, ejecta eſt Hagar, quæ nunquam uxoris nomen acquiſivit, ſed ancillæ ſemper retinuit. Duxit etiam Abraham tertiam uxorem Ceturam, ſed mortua jam Sara, & ejecta, & fortaſsè etiam mortua Hagare. Itaque vix dici poteſt, Abraham polygamum fuiſſe. Si hac modeſtia in ſe, & in ſuis uſus fuiſſet Mahumetus, poſſet aliquo modo ſe Abrahæ aſſeclam jactare, & nihilominùs non debuiſſet ſibi hanc licentiam aſſumere, poſtquam fuerat à Deo per Chriſtum revocata. Iſaac etiam unam tantùm habuit uxorem Rebeccam, Jacob unam tantùm accepit Rachelem. Sed cùm Laban furtim Liam illi ſuppoſuiſſet, eamque ipſe carnaliter cognoviſſet, putavit non immeritò, ſe ad utramque retinendam teneri. Ad primam quidem, quia jam eam deſponſaverat: ad ſecundam verò, quia eam cognoverat. Quòd autem etiam cum duabus ancillis concubuerit; id ſe licitè facere poſſe putavit, quia [illegible] bono prolis, ſci[illegible]rilis eſſet vera uxor; nec paci domeſticæ, cùm eadem uxor marito ancillam ultrò conceſſiſſet, adverſabatur. Itaque vix dici poteſt etiam Jacob fuiſſe polygamum, niſi per accidens. Credibile autem eſt, ab his duobus exemplis anſam cœpiſſe alios nonnullos duas ducendi uxores, qui tamen pauciſſimi fuerunt. Ita legimus lib. 1. Reg. Elcanam duas habuiſſe uxores, Annam ſcilicet, & Phenennam. Et fortaſsè imò probabiliſſimè duxerat Annam tantùmmodò. Verùm cùm hæc ſterilis eſſet, ut teſtatur Scriptura; Phenennam, eadem Anna ſuadente, vel conſentiente, ob bonum prolis accepit.

Porrò in Pentateucho nullibi reperimus Deum expreſsè & abſolutè polygamiam præcepiſſe. Licèt enim Deut. cap. 25. juſſerit, ſi frater ſine prole obiiſſet, fratrem ejuſdem uxorem ducere: non tamen cenſebatur uxor fratris vivi, ſed mortui, cujus etiam nomine proles naſcebatur.

Probabile etiam eſt non cedere hanc legem in fratrem vivum, qui aliam haberet uxorem. Imò etiamſi uxore propria careret, liberum erat illi uxorem fratris defuncti recuſare. Duplex hujus rei exemplum habemus.

Primum Geneſ. cap. 38. ubi Onan accepit uxorem Her fratris ſui defuncti: ſed ipſe Onan erat cælebs. Alterum Ruth cap. 4. ubi Elimelech noluit accipere Ruth ad ſuſcitandum ſemen fratri, ſeu cognato ſuo Machalon, quia habebat uxorem: ſed accepit eam Booz item frater, cognatus, qui erat cælebs. Poſſet afferri in contrarium lex illa Deuter. cap. 22. qua præcipiebatur, ut ſi vir cum puella nondum deſponſata concubuiſſet, ad eam in uxorem ducendam teneretur; itaut nunquam dimittere poſſet. Duplex ad hoc poteſt eſſe reſponſio: prima hunc virum ſupponi eſſe ſine propria uxore: alioquin reputatus fuiſſet adulter: quemadmodùm ſi uxor ejus homini licèt ſoluto ſe proſtituiſſet, adulterium perpetraſſet, & conſequenter tàm hæc, quàm ille morte digni fuiſſent. Secunda: etiamſi concedamus illum habuiſſe uxorem; attamen in hoc Deum legem ſuam diſpenſaſſe, non ad utilitatem vel commodum, ſed in pœnam illius: neque ad approbandam polygamiam, ſed ad indemnitati puellæ conſulendum. Cæterùm hi caſus rariſſimi erant, & generalem de Monogamia naturæ legem non irritabant. Quòd ſi Deuter. cap. 21. ſupponi videatur virum duas ſimul uxores habere poſſe; cùm dicatur ibi: *Si habuerit homo uxores duas &c.* nihil tamen hoc juvat cauſam Mahumeti: imò cùm hinc, & aliundè è Sacris Scripturis habeamus dygamiam tantùm licèt raro uſurpatam fuiſſe, non debebat Mahumetus uxorum turbam concedere. Huc accedit Deum verbis illis non præcipere, neque probare dygamiam, aut polygamiam; ſed in aliquibus jam introductam ſupponere: quemadmodùm ſi Princeps legem ſtatueret, ut ſi quis prolem ex Meretrice ſuſceperit, illam alere teneretur; non approbaret uſum meretricis, ſed abuſum ſupponeret.

Supereſt potiſſimum pro Mahumeto argumentum in exemplo David Prophetæ ſanctiſſimi, & Salomonis regis Sapientiſſimi: quorum alter decem & octo, alter ſupra mille partim uxores, partim concubinas habuiſſe dicitur.

Ut ad argumentum reſpondeam. Suppono primò: Deum in Deuter. cap. 17. ita præcepiſſe circa regem: *Non habebit uxores plurimas, quæ alliciant animum ejus*. Seu, ut habetur Hebraicè: *Non multiplicabit ſibi uxores, neque declinabit cor ejus*. Suppono 2. Quoties exceditur unitas, dici poſſe fieri multiplicationem, præſertim ſi præcedat negatio. Præclarum hujus rei exemplum habemus in antiquiſſimo omnium Scriptore Homero, qui libro p. Iliad. ait: οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη: *Non eſt bonus multorum dominatus*. Certè hìc vel duos dominos excludit: Subdit enim ſtatim: εἷς κοίρανος ἔςω εἷς βασιλεύς. *Unus dominus eſto, unus Rex*. Imò aliquandò videtur excludi etiam unus, ut apparet in iis verbis S. Pauli 1. Corinth. cap. 1. *Non multi ſapientes, non multi potentes &c.* Et ex illis S. Jacobi, epiſt. cap. 3. *Nolite plures magiſtri fieri*. Ubi colligitur ex

ex verbis mox ſequentibus, omnes ſapientes potentes, & magiſtros excludi. Cùm igitur Deus vetuit, ne Rex multiplicaret ſibi uxores, dicere poſſumus, prohibuiſſe illi ſimpliciter polygamiam, quæ in duabus etiam uxoribus conſiſtere poteſt: quemadmodùm ſummum quoque Pontificem unam tantùm uxorem habere conſtituit. Ut patet Levit. cap. 21. Regi autem ſpeciatim præcepit, ne multiplicaret uxores, quia jam tùm inoleverat conſuetudo, ut Reges gentium, greges fœminarum poſſiderent, quod regem populi Dei nequaquam decebat. His poſitis: quæri poteſt quomodò Davidi tot uxores accipere licuerit. Reſponderi poteſt id quidem per ſe fuiſſe illicitum: ſed David licitum putaſſe, præſertim cùm haberet exemplum non ſolùm Saulis, ſed etiam Gedeonis: Deum verò in hoc diſſimulaſſe, eumque in bona fide ſua reliquiſſe: ſicut reliquit Jacob quandò nupſit duabus ſororibus, quod à Mahumeto quoque illicitum cenſetur; & ipſum David, quandò accepit Maacham filiam regis Geſſur Ethnici: & Salomonem, quandò accepit filiam Pharaonis (de quo tamen Scriptura eum deinde vituperat): & multos reges optimos, qui non auferebant excelſa, quæ fecerat Salomon, & alia hujuſmodi. Hoc pacto affirmat Chriſtus, permiſſum fuiſſe Hebræis libellum repudii, propter duritiam cordis ipſorum, ne uxores occiderent. Ita fortaſsè quia David pronus erat in Venerem, ne in adulteria prolaberetur, (ſicut nihilominùs prolapſus eſt,) Deus cum eo diſpenſaſſe in polygamia, vel diſſimulaſſe cenſendus eſt, ut Doctores plures affirmant. Sed quidquid ſit, negari vix poteſt, quin David uxores nimis multiplicaverit, cùm ſaltem decem & octo habuiſſe convincatur. Has tamen poſt Abſalonis rebellionem in cuſtodia poſuit, nec eas ampliùs cognovit: ut habetur lib. 2. Reg. cap. 20. Quo tempore probabiliter dici poteſt eum pſalmorum librum ſaltem magna ex parte ſcripſiſſe: quia, ut Hebræi ipſi fatentur, ſpiritus prophetiæ à Venere quamvis licita, alienus eſt. Et ideò Moyſes non ſolùm unam tantùm habuit uxorem: ſed ex quo à Deo propheticum munus accepit, non ampliùs eam cognovit. De aliis verò Prophetis vel nulla fit mentio, quòd uxorem habuerint, vel unam tantùm aliquos habuiſſe colligitur. De Salomone non eſt dubium, quin tàm in qualitate, quàm in numero uxorum enormiter peccaverit: neque Sacræ ipſæ literæ ſinunt nos de hoc dubitare, cùm illius intemperantiam graviſſimè redarguant. Hæc ſunt, quæ pro ſua ſanctione, ſeu potiùs libidine tuenda adducere poteſt Mahumetus, qui tanquam Scarabæus immundus à floribus refugiens, ad ſtercora avidus accurrit. Sed contra ipſum habemus.

Primò, Deum ab initio conjugium cum unica uxore inſtituiſſe: & ita à primis illis patribus per multa ſæcula, & deinceps ferè ab omnibus uſque ad Chriſti tempora obſervatum fuiſſe. Nam ſi Scripturas percurramus, inveniemus omnes ferè SS. Patres, ut Noe, Iſaac Joſeph, Moyſen, Job, Tobiam, Zachariam, unam tantùm uxorem habuiſſe. Neſcio verò utrum decem polygami in univerſis ſacris libris legantur, ſed plerique impii & ſceleſti.

Secundò: Modus loquendi Scripturarum ſemper innuit unicam uxorem unico viro deberi. Geneſ. cap. 2. *Relinquet homo patrem ſuum, & matrem ſuam, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una*. Cum verò de uno aliquo viro ſermo eſt, ferè ſemper additur *uxor ejus*: rariſſimè *uxores ejus*, niſi in quibuſdam regibus plerumque impiis, qui ſequentes Ethnicorum Principum exempla, uxorum, & pellicum greges amaverunt.

Tertiò. Ethnici ipſi, & idolorum cultores, naturæ lumine ducti, uxore unica contenti fuere. In ipſis ſacris literis Abimelech, Putiphar, Haman, Pilatus, aliique infideles uxorem unicam habuiſſe leguntur. Romanos quoque, Græcos, & alias nationes cultiores à polygamia abſtinuiſſe certum eſt. Imò & animalia nobiliora, qualia ſunt volatilia, monogamiæ tenaciſſima eſſe deprehenduntur.

Quartò: Cùm contractus debeat eſſe mutuus; ſi mulier, ut ait S. Paulus, ſui corporis poteſtatem viro tradit; vir quoque ſui corporis poteſtatem mulieri tradere debet: quare non poteſt alii fœminæ illud concedere.

Quintò. Quia ſicut non poteſt una fœmina plures viros habere, ita non debet unus vir plures fœminas obtinere: tàm enim repugnat, unum corpus habere plura capita, quàm unum caput multa corpora poſſidere. Vir autem, ut ait S. Paulus, eſt caput mulieris, & per conſequens mulier erit caput viri.

Sextò. Cùm tres præcipui ac primarii ſint fines matrimonii: nimirùm procreatio prolis, remedium concupiſcentiæ, & bonum ſocietatis: polygamia potiùs nocet, quàm proſit ulli ex his finibus. Quoad prolis procreationem, ſi utilis vel neceſſaria eſſet uxorum pluralitas; certè Deus illam non ſolùm conceſſiſſet, ſed præcepiſſet Adæ, & primis illis hominibus, cùm maximè neceſſaria videretur eorumdem multiplicatio ad replendam terram; juxta divinum præceptum: *Creſcite, & multiplicamini, & replete terram*. Et tamen tàm Adam, quàm ejus poſteri per plura ſæcula unam tantùm uxorem habuere. Huc accedit ſicut in cæteris rebus, ita etiam in procreatione prolis moderationem requiri: nimia enim multiplicitas potiùs officit; quàm proſit bono generis humani. Præterea experientia docet, ſemperque docuit, regiones illas, in quibus unius tantùm uxoris uſus viguit, æquè numeroſas fuiſſe ac illas, in quibus polygamia admiſſa fuit. Conſtat hoc ex veteribus Romanis & Græcis, quorum urbes & oppida pleniora erant hominibus, quàm hodie ſunt provinciæ Mahumetanorum. Quod verò mirabilius eſt, cùm ex Chriſtianis quarta ferè pars ſe Deo conſecret, & cælibem vitam ducat, reliqui verò unam tantùm uxorem habere poſſint, vix tamen invident multitudinem & frequentiam ipſis Mahumetanis. Poſtremò obſervatum eſt, multitudinem uxorum potiùs obeſſe, quàm prodeſſe generationi. Id fatentur Mahumetani ipſi edocti exemplo Pſeudoprophetæ ſui, qui cùm viginti ac duas uxores habuiſſet, quamtumvis ſalaciſſimus eſſet, nullam tamen prolem virilem poſt ſe reliquit: puerum enim quem ex ancilla Cophta ſuſcepit propè in incunabulis amiſit & eadem ſors fuit aliorum trium

quos

quos ex Chadige acquiſivit. Fœminas etiam tantùm quatuor habuit, quarum nullam ſuperſtitem reliquit præter Phatemam; quæ aliquot menſibus poſt mortem ejus extincta eſt.

Quod ſpectat ad ſecundum finem, nempè, remedium concupiſcentiæ, huic etiam uxorum multitudo videtur opponi. Venereæ enim delectationes ſunt velut aquæ, quæ quò plùs ſunt potæ, eò plùs ſitiuntur. David ac Salomon cùm tàm magno uxorum numero, in ea flagitia prolapſi ſunt, quæ de aliis ſubſequentibus regibus unicam tantùm, vel pauciores uxores habentibus non leguntur. Et Mahumetus etiam cum viginti ac duabus uxoribus, ab adulteriò cum uxore Zaidi, & ab aliis flagitiis non abſtinuit. Pluralitas illa fœminarum eſt velut copia ciborum, quæ præſentium nauſeam affert, abſentium famem excitat. Mahumetani cùm tot uxoribus, adeò propriam non explent libidinem, ut non ſolùm in alienas fœminas, ſed quod omnibus notum eſt, in pueros & adoleſcentes quantum dici poſſit, inſaniant.

Si verò de tertio fine, nempè de bono ſocietatis, ac domeſticæ pacis loquamur, amens omninò eſſet, qui illum magis pluralitate uxorum, quàm unica tantùm conjuge obtineri poſſe pronunciaret. Ne Mahumetus quidem hoc concedit: ſed tamen excuſat ſe auctoritate Dei affirmantis, velle ſe dirigere Mahumetanos per viam à Prophetis calcatam, & reddere illis ſuavem ac facilem legem ſuam, quippè qui ſciat, hominem fragilem eſſe & imbecillum, nec poſſe, ut explicat Gelal, ſe à concupiſcentiis fœminarum cohibere. Verùm non ignorabat hæc Deus, quandò per Chriſtum legem Euangelicam Mundo tradidit. Sed non niſi per ſummum mendacium appellat Mahumetus polygamiam inſtitutum eorum, qui fuerunt antè, nempè Prophetarum; cùm pauciſſimi præſertim ex Prophetis præcedentibus plures uxores habuerint. Quod verò attinet ad humanam fragilitatem, & impotentiam ſeſe à fœminis cohibendi, Mahumetus omnes à ſemetipſo metitur. Univerſi homines præter Lamech, ab Adam uſque ad Abraham, quantum ex ſacris literis colligitur, unica uxore contenti fuerant & deinceps pleramque partem generis humani monogamiam coluiſſe ex hiſtoriis habemus. Porrò, ſi hæc hominum fragilitas ad legem naturæ atque ipſius Dei abolendam ſatis eſt: poterat ob eamdem rationem concedi furtum præſertim Arabibus furaciſſimis, & ad rapinas propenſiſſimis. Neque enim apparet ratio, cur non poſſit etiam in hoc Deus ſuam legem diſpenſare.

Huc accedit, quòd vel Mahumetus dedit legem meliorem lege Chriſti, vel æquè bonam, vel pejorem. Non meliorem, quia nihil in ea perfectionis reperitur, quod in Euangelio non inveniatur. Non æquè bonam, quia ſaltem in hoc negotio uxorum; ex confeſſione etiam Mahumeti perfectior eſt lex Chriſti. Sequitur ergo, dediſſe pejorem. Hoc verò eſt contra id, quod Mahumetani Doctores communiter affirmant in explicatione ſuperiùs allata verborum illorum Deuteron. cap. 33. *Dominus de Sinai venit, & de Seir ortus eſt nobis &c.*

Poteſt prætereà hoc argumentum fieri contra Mahumetum. Præcipit ille ſuis, *ſi timuerint, ne cum pluribus uxoribus æquitatem ſervare poſſint, ut accipiant unam tantùm; vel utantur ancillis ſuis.* At inferiùs §. 128. aſſerit, *nullo modo poſſe viros inter multas conjuges æquitatem ſervare, etiamſi multum cupiant, ita ut non inclinent majori propenſione in unam, quàm in aliam:* ergo etiam ſecundùm legem Mahumeti una tantùm uxor ducenda eſt: alioquin vir ſemper manebit in occaſione certa, & proxima peccandi. Hic Mahumetus capitur velut turdus ſtercore ſuo.

Quòd verò huic malo mederi velit conjugio ancillarum, nihil agit: de ancillis enim eadem ratio militat, ac de liberis. Præterea inter eas, utpotè vilioris conditionis, acriores rixæ, & æmulationes ſuſcitabuntur, quemadmodùm inter infimæ plebis mulierculas quotidiè experimur. Adde, ancillam, cùm à domino ſuo aſſumitur in conjugem, acquirere jus liberæ. Hinc Deuter. cap. 21. præcipit Deus, mulierem captivam, ſi ducatur in uxorem, haberi & tractari tanquam liberam. Sed Mahumetus ancillas in numero aſinarum, & mularum computandas eſſe putavit. Matrimonium tamen cum ancillis, ſemper in ingenuis vituperatum fuit. Sed tranſeo jam ad alias præclaras, quæ in hac Sura habentur ſanctiones.

II. Quòd tutores divites nihil mercedis *accipiant ex bonis orphanorum ratione tutelæ & laboris ſui: pauperes autem accipiant juſtam compenſationem: non videtur æquitati congruere.* Nulli neganda eſt merces laboris ſui, ſive dives ſit, ſive pauper. Merces enim perſonam non reſpicit, ſed operam. Si autem dives nihil pro ſuo labore & incommodo recipere poteſt de bonis orphanorum; ne pauper quidem poterit, niſi in extrema, vel ſaltem gravi neceſſitate conſtitutus: præſertim cùm orphanus ſive bona ejus abſumat pauper, ſive dives, idem damnum recipiat: eſto poſſit dives & quidem laudabiliter ultrò mercedem ſibi debitam condonare.

III. Ut nimis rigidus eſt Mahumetus in ſanctionibus ſuis contra fœminas adulteras, ſive fornicarias: ita nimis benignus ac mollis eſt erga mares nefandi ſceleris reos. Illas jubet perpetuò carceri damnari, à quo liberari non poſſint, niſi vel *moriantur*, vel Deus *aperiat illis viam exeundi*, quæ juxta Gelalem & alios expoſitores, aperta fuit per aliam legem, ut nimirùm conjugatæ lapidibus obruerentur; puellæ verò centum ictibus fuſtigatæ, per annum extorres eſſent à patria. *Fateor* apud omnes nationes tàm adulterio, *quàm ſtupro* graviſſimàs pœnas eſſe *conſtitutas. Sed* cùm Mahumetus appellaret ſe رسول الرحمة *legatum Miſericordiæ*: imò *abſolutè* الرحمة *miſericordiam*, debuit *aliquantò* leniorem ſe in miſeras fœminas oſtendere, præſertim cùm Chriſti Domini haberet exemplum, qui mulierem in adulterio deprehenſam adeò benignè abſolvit. Quod verò mirum eſt, nullam hìc viris adulteris, ac ſtupratoribus pœnam bonus legislator imponit: nimirùm ſe ipſum, qui

in his

in his flagitiis erat involutus, condemnare nolebat. Præpoſteræ verò libidinis reos, quos leges omnes, & præſertim divina ſupplicio extremo adjudicant, adeò humaniter tractat, ut nefarium hoc ſcelus approbare potiùs, quàm damnare videatur. Nihil enim aliud præſcribit ad illius pœnam, ut ſuprà vidimus, quàm reprehenſionem aliquam, vel convicium verborum. Quid levius præſcribere poterat in pœnam illius, qui coram aliis immodeſtiùs ſe ſpuendo, vel tuſſiendo geſſiſſet? Et nihilominùs cùm nimis rigidum in hujuſmodi exſoletos ſe fuiſſe exiſtimaret, præcepit, ut, ſi pœnitentiam facti oſtenderent, ne verbo quidem punirentur, ſed eorum flagitium omninò diſſimularetur: *nam Deus*, inquit, *eſt indultor*, *miſericors*, Videlicet, ita miſericors, ut propter hoc ſcelus quinque celeberrimas urbes cœleſtibus flammis in cineres redegerit cum habitatoribus ſuis. Verùm cur Deus ita in hos indultor ac miſericors, in mulieres tàm rigidum ac ſeverum ſeſe oſtendit, cùm hæ ob ſexus fragilitatem, majorem miſericordiam mereantur? Zelotypia leges Mahumeto dictabat pro fœminis: libido & luxuries pro maribus. Vide Prodr. p. 4. c. 2. pag. 6. & cap. 26. pag. 70.

Erant hìc alia quædam cenſoria nota caſtiganda: ut §. 17 ubi ait, non eſſe pœnitentiam pro iis, quibus advenit, ſeu præſens eſt mors: ſemper enim datur locus pœnitentiæ hominibus donec anima ſeparetur à corpore. Vide Prodr. p. 4. cap. 26. pag. 3. §. 18. ubi concedit repudium, contra Euangelicum præceptum. Circa repudium vide Prodr. p. 4. cap. 20. pag. 49. & hanc ipſam refutationem ſuprà §. 20. ubi permittit Mahumetanis neophytis retinere uxores patrum ſuorum: & nihilominùs affirmat, conjugium hoc flagitioſum eſſe ac deteſtabile. Ibidem pag. 75. Ubi concedit viris accipere filias uxorum ſuarum ex altero marito, dummodò nondum cum illis matrimonium conſummaverint: quod ſanè eſt contra debitum honeſtatis; præſertim ſi poſt acceptas filias, cum illis, ac matribus earum copulentur. Quod certè non excipit, nec vetat Mahumetus, ſed ſatis ei eſt, ut non coierint cum illis anteà. Certè hoc flagitioſius eſt, quàm duas ſorores in matrimonium ducere; quod tamen prohibet Mahumetus ut illicitum. Quòd verò Jacob duas ſorores ſimul duxerit, arguit contra Mahumetum, non omnia, quæ fecerunt Prophetæ, ſeu antiqui patres, eſſe ex ſe laudabilia, vel imitanda. §. 21. ubi concedit Mahumetanis neophytis retinere poſſe uxores, in ſtatu ethniciſmi acceptas, etiam ſi eſſent propriæ matres, filiæ, vel ſorores: quod ab omni abhorret humanitate. Vide prodr. p. 4. c. 20. pag. 66. Ubi etiam agitur de gradu collactaneitatis dirimente, confictо à Mahumeto. §. 22. ubi concedit ut licitum matrimonium Mahumetani cum ancilla Mahumetana, cujus maritus adhuc vivat: quod certè juxta Euangelicam legem, manifeſtum eſt adulterium. Ibidem: ubi vult adulteram ſeu fornicariam, ſi ſit ſervilis conditionis, mitiùs puniri, quàm ingenuam. Atqui omnes leges (quantum obſervare potui, & natura ipſa dictat) præcipiunt, ut idem crimen acriùs ac ſeveriùs in ſervo, vel plebejo, quàm in libero, vel nobili vindicetur. §. 25. ubi aſſerit, ſanctiones ſuas de fœminis & matrimoniis, obſervatas fuiſſe à præcedentibus fidelibus, nempè ab Iſraelitis: quod ſanè eſt apertum mendacium. Et denique §. 26. ubi juxta Gloſſam Gelalis, Judæos & Chriſtianos, *ſectatores libidinum* ſeu concupiſcentiarum appellat. Sint tales Judæi: at Chriſtianis manifeſta per hoc infertur injuria. Sed quis magis libidines, & concupiſcentias ſectatur, quàm Mahumetani, qui uxorum gregibus non contenti, inter maſcula ſcorta tanquam ſues in luto aſſiduè volutantur? Verùm ſatis ſit hæc innuiſſe.

TEXTUS ALCORANI.

28 يا ايها الذين امنوا لا تاكلوا اموالكم بينكم بالباطل الا ان تكون تجارة عن تراض
منكم ولا تقتلوا انفسكم ان الله كان بكم رحيما ۝ 29 ومن يفعل ذلك عدوانا وظلما
فسوف نصليه نارا وكان ذلك علي الله يسيرا ۝ 30 ان تجتنبوا كباير ما تنهون عنه نكفر
عنكم سياتكم وندخلكم مدخلا كريما ۝ 31 ولا تتمنوا ما فضل الله به بعضكم علي
بعض للرجال نصيب مما اكتسبوا وللنساء نصيب مما اكتسبن واسلوا الله من فضله ان الله كان
بكل شي عليما ۝ 32 ولكل جعلنا موالي مما ترك الوالدان والاقربون والذين قدمت ايمانكم
فاتوهم نصيبهم ان الله كان علي كل شي شهيدا ۝ 33 الرجال قومون علي النساء بما فضل
الله بعضهم علي بعض وبما انفقوا من اموالهم فالصالحات قنتات حفظات للغيب بما حفظ الله واللاتي
تخافون

تخافون نشوزهن فعظوهن واهجروهن في المضاجع واضربوهن فإن أطعنكم فلا تبغوا عليهن سبيلا
إن الله كان عليا كبيرا ۝ 34 وإن خفتم شقاق بينهما فابعثوا حكما من أهله وحكما من أهلها
إن يريدا إصلاحا يوفق الله بينهما إن الله كان عليما خبيرا ۝ 35 واعبدوا الله ولا تشركوا به
شيا وبالوالدين إحسانا وبذي القربي واليتامي والمساكين والجار ذي القربي والجار الجنب
والصاحب بالجنب وابن السبيل وما ملكت أيمانكم إن الله لا يحب من كان مختالا فخورا ۝
36 الذين يبخلون ويامرون الناس بالبخل ويكتمون ما أتيهم الله من فضله وأعتدنا للكافرين عذابا
مهينا ۝ 37 والذين ينفقون أموالهم رياء الناس ولا يومنون بالله ولا باليوم الآخر ومن يكن
الشيطان له قرينا فساء قرينا ۝ 38 وماذا عليهم لو آمنوا بالله واليوم الآخر وانفقوا مما رزقهم الله
وكان الله بهم عليما ۝ 39 إن الله لا يظلم مثقال ذرة وإن تك حسنة يضعفها ويوت من لدنه
أجرا عظيما ۝ 40 فكيف إذا جينا من كل أمة بشهيد وجينا بك علي هولاء شهيدا ۝
41 يومئذ يود الذين كفروا وعصوا الرسول لو تسوي بهم الأرض ولا يكتمون الله حديثا ۝ 42 يا
أيها الذين آمنوا لا تقربوا الصلوة وأنتم سكاري حتي تعلموا ما تقولون ولا جنبا إلا عابري سبيل حتي
تغتسلوا وإن كنتم مرضي أو علي سفر أو جاء أحد منكم من الغايط أو لامستم النساء فلم تجدوا ماء
فتيمموا صعيدا طيبا فامسحوا بوجوهكم وأيديكم إن الله كان عفوا غفورا ۝ 43 ألم تر إلي
الذين أوتوا نصيبا من الكتاب يشترون الضلالة ويريدون أن تضلوا السبيل والله أعلم بأعدائكم
وكفي بالله وليا وكفي بالله نصيرا ۝ 44 من الذين هادوا يحرفون الكلم عن مواضعه
ويقولون سمعنا وعصينا واسمع غير مسمع وراعنا ليا بألسنتهم وطعنا في الدين ولو أنهم قالوا سمعنا
وأطعنا واسمع وانظرنا لكان خيرا لهم وأقوم ولكن لعنهم الله بكفرهم فلا يومنون إلا قليلا ۝
45 يا أيها الذين أوتوا الكتاب آمنوا بما نزلنا مصدقا لما معكم من قبل أن نطمس وجوها فنردها
علي أدبارها أو نلعنهم كما لعنا أصحاب السبت وكان أمر الله مفعولا ۝ 46 إن الله لا يغفر أن
يشرك به ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء ومن يشرك بالله فقد افتري إثما عظيما ۝ 47 ألم تر إلي
الذين يزكون أنفسهم بل الله يزكي من يشاء ولا يظلمون فتيلا ۝ 48 أنظر كيف يفترون علي
الله الكذب وكفي به إثما مبينا ۝ 49 ألم تر إلي الذين أوتوا نصيبا من الكتاب يومنون
بالجبت والطاغوت ويقولون للذين كفروا هولاء أهدي من الذين آمنوا سبيلا ۝ 50 أولايك
الذين لعنهم الله ومن يلعن الله فلن تجد له نصيرا ۝ 51 أم لهم نصيب من الملك فإذا لا
يوتون الناس نقيرا ۝ 52 أم يحسدون الناس علي ما أتيهم الله من فضله فقد أتينا آل إبراهيم
الكتاب والحكمة وأتيناهم ملكا عظيما ۝ 53 فمنهم من آمن به ومنهم من صد عنه وكفي

بجهنم سعيرا ۞ 54 ان الذين كفروا بآياتنا سوف نصليهم نارا كلما نضجت جلودهم بدلناهم
جلودا غيرها ليذوقوا العذاب ان الله كان عزيزا حكيما ۞ 55 والذين آمنوا وعملوا الصالحات
سندخلهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ابدا لهم فيها ازواج مطهرة وندخلهم ظلا
ظليلا ۞ 56 ان الله يامركم ان تودوا الامانات الى اهلها واذا حكمتم بين الناس ان تحكموا
بالعدل ان الله نعما يعظكم به ان الله كان سميعا بصيرا ۞ 57 يا ايها الذين آمنوا اطيعوا الله
واطيعوا الرسول واولي الامر منكم فان تنازعتم في شيء فردوه الى الله والرسول ان كنتم تومنون
بالله واليوم الآخر ذلك خير واحسن تاويلا ۞ 58 الم تر الى الذين يزعمون انهم آمنوا بما انزل اليك
وما انزل من قبلك يريدون ان يتحاكموا الى الطاغوت وقد امروا ان يكفروا به ويريد الشيطان ان
يضلهم ضلالا بعيدا ۞ 59 واذا قيل لهم تعالوا الى ما انزل الله والى الرسول رايت المنافقين يصدون
عنك صدودا ۞ 60 فكيف اذا اصابتهم مصيبة بما قدمت ايديهم ثم جاوك يحلفون بالله ان
اردنا الا احسانا وتوفيقا ۞ 61 اولايك الذين يعلم الله ما في قلوبهم فاعرض عنهم وعظهم وقل لهم
في انفسهم قولا بليغا ۞ 62 وما ارسلنا من رسول الا ليطاع باذن الله ولو انهم اذ ظلموا انفسهم
جاوك فاستغفروا الله واستغفر لهم الرسول لوجدوا الله توابا رحيما ۞ 63 فلا وربك لا يومنون حتى
يحكموك فيما شجر بينهم ثم لا يجدوا في انفسهم حرجا مما قضيت ويسلموا تسليما ۞ 64 ولو انا
كتبنا عليهم ان اقتلوا انفسكم او اخرجوا من دياركم ما فعلوه الا قليل منهم ولو انهم فعلوا
ما يوعظون به لكان خيرا لهم واشد تثبيتا ۞ 65 واذا لاتيناهم من لدنا اجرا عظيما ۞
66 ولهديناهم صراطا مستقيما ۞ 67 ومن يطع الله والرسول فاولايك مع الذين انعم الله عليهم من
النبيين والصديقين والشهداء والصالحين وحسن اولايك رفيقا ۞ 68 ذلك الفضل من الله وكفى
بالله عليما ۞ 69 يا ايها الذين آمنوا خذوا حذركم فانفروا ثبات او انفروا جميعا ۞ 70 وان
منكم لمن ليبطين فان اصابتكم مصيبة قال قد انعم الله علي اذ لم اكن معهم شهيدا ۞
71 ولين اصابكم فضل من الله ليقولن كان لم يكن بينكم وبينه مودة يا ليتني كنت
معهم فافوز فوزا عظيما ۞ 72 فليقاتل في سبيل الله الذين يشرون الحيوة الدنيا بالآخرة ومن
يقاتل في سبيل الله فيقتل او يغلب فسوف نوتيه اجرا عظيما ۞ 73 وما لكم لا تقاتلون في
سبيل الله والمستضعفين من الرجال والنساء والولدان الذين يقولون ربنا اخرجنا من هذه القرية
الظالم اهلها واجعل لنا من لدنك وليا واجعل لنا من لدنك نصيرا ۞ 74 الذين آمنوا يقاتلون
في سبيل الله والذين كفروا يقاتلون في سبيل الطاغوت فقاتلوا اولياء الشيطان ان كيد الشيطان
كان ضعيفا ۞ 75 الم تر الى الذين قيل لهم كفوا ايديكم واقيموا الصلوة وآتوا الزكوة فلما كتب
عليهم

عليهم القتال اذا فريق منهم يخشون الناس كخشية الله او اشد خشية وقالوا ربنا لم كتبت علينا القتال لولا اخرتنا الى اجل قريب ۝ 76 قل متاع الدنيا قليل والاخرة خير لمن اتقى ولا تظلمون فتيلا ۝

VERSIO LATINA.

28. O Qui crediderunt, ne abſumatis opes veſtras inter vos cum vanitate *(ideſt uſurariè)*; niſi fuerit mercatura ex mutuo conſenſu inter vos. Neque occidatis vos ipſos; quippè Deus eſt vobiſcum miſericors. 29. Qui autem fecerit hoc per tranſgreſſionem & iniquitatem; mox conjiciemus illum uſtulandum in ignem: hoc autem erit apud Deum facile. 30. Si declinaveritis à peccatis gravibus, id à quo prohibemini: expiabimus à vobis mala veſtra; & introducemus vos *in Paradiſum* ingreſſu honorifico. 31. Et ne concupiſcatis id, quo excellere fecit Deus alios veſtrum ſuper alios. Viris *dabitur* portio ex eo, quod operati fuerint: & mulieribus portio ex eo, quod operatæ fuerint: & petite à Deo de liberalitate ejus: nam Deus eſt in omni re ſciens. 32. Et unicuique conſtituimus propinquos, *quibus relinqui poſſit aliquid* ex eo, quod reliquerint parentes & cognati *in morte de facultatibus ſuis*. Et illis, quibus ſe obſtrinxerint dexteræ veſtræ *per juramenta tempore Ethniciſmi*, date portionem ſuam *hæreditatis*: nam Deus eſt ſuper omnem rem teſtis. 33. Viri *a* ſtabunt ſupra mulieres in eo, in quo Deus fecit excellere alios eorum ſupra alios *(ideſt eos ſuper illas)*, & *in eo, quod erogaverint in illas* de facultatibus ſuis. Igitur probæ, obedientes ſint, cuſtodientes ſecretum eo quòd cuſtodierit *illas* Deus, *committendo curæ virorum*. Quarum verò timueritis proterviam, corripite eas, & ponite eas ſeparatim in cubilibus, & verberate eas. Quòd ſi obedientes fuerint vobis, ne quæratis contra eas viam *(ideſt ne verberetis eas)*: quia Deus eſt excelſus, magnus. 34. Quòd ſi timueritis ſciſſuram inter eos duos *(maritum ſcilicet & uxorem)*, advocate judicem de familia ejus *(ideſt mariti)* & judicem de familia ejus *(ideſt uxoris)*. Si *hi judices* voluerint *eos* pacificare, ponet Deus concordiam inter illos *(ideſt conjuges)*: nam Deus eſt ſciens, peritus. 35. Servite itaque Deo, neque aſſocietis ei quidquam: & *exercete* cum parentibus beneficentiam, & cum propinquis, & orphanis, & pauperibus, & vicino *b* cognato, & vicino advena, & ſocio à latere *(ſeu laterone)*: & filio ſemitæ *(ideſt viatore)*, & *captivis*, quos poſſederint dexteræ veſtræ; nam Deus non amat eum, qui ſit ſuperbus, jactabundus. 36. Qui avari ſunt, & præcipiunt hominibus avaritiam, & abſcondunt, quod dedit illis Deus de liberalitate ſua, *veh illis*: & præparavimus infidelibus pœnam ignominioſam. 37. Et qui erogant in eleemoſynam facultates ſuas ob aſpectum hominum, & non credunt in Deum, neque in diem noviſſimum, & cui Satanas eſt ſociennus: & ò malum ſociennum! 38. Et quidnam *mali cadet* ſuper eos, ſi crediderint in Deum, & diem noviſſimum, & erogaverint eleemoſynam ex eo, quod elargitus eſt illis Deus? Et eſt Deus cognoſcens. 39. Certè Deus non tractabit injuſtè *ullum, ne quidem quantum eſt* pondus formiculæ. Et ſi fuerit bonum *quod fecit, quantum eſt pondus formiculæ*, duplicabit illud, & dabit à conſpectu ſuo mercedem magnam. 40. Et quomodò *habebunt ſe infideles*, cùm adduxerimus ex omni gente teſtem *contra eam*: & adduxerimus te, *ò Mahumete*, contra hos *(ideſt Arabes)* teſtem. 41. Die illa deſiderabunt qui fuerunt infideles, & non obedierunt Legato, ut coæquetur cùm ipſis terra: & non abſcondent à Deo *c* factum ullum. 42. O qui crediderunt, ne accedatis ad orationem cùm vos *eſtis* ebrii; donec cognoſca-

a Stantes earum.

b habenti cognationē *(ſeu propinquitatem)*.

c narrationem *(ideſt aliquid narrabile, vel referibile)*.

gnoſcatis quid dicatis: neque polluti ſemine, niſi *a* iter agatis, donec abluamini. Et ſi fueritis ægroti, aut in itinere, aut veſtrum aliquis venerit à latrina, vel attrectaveritis mulieres, nec inveneritis aquam; accipite pulverem ſubtiliorem bonum (*ideſt mundum*) & abſtergite facies veſtras, & manus veſtras: quippè Deus eſt indulgens, condonans. 43. An non animadvertiſti illos, quibus tradita fuit pars ex libro (*ideſt Pentateuchus*)? Vendunt errorem & cupiunt, ut aberretis à via *recta*: & Deus *b* optimè novit inimicos veſtros: & Deus eſt ſufficiens, patronus: & Deus eſt ſufficiens adjutor. 44. Ex iis, qui ſunt Judæi *quidam* immutant verba *Pentateuchi de Mahumeto* à locis ſuis: & dicunt *Mahumeto, cùm præcipit eis aliquid*: Audivimus, *c* ſed nolumus obedire: & audi non factus audire: & reſpice nos: implicando *verba* linguis ſuis, & proſcindendo religionem *illius*. Et ſi quidem ipſi dixerint: Audivimus, *d* & obediemus: & audi, & intuere nos: utique melius erit illis & rectius. Sed maledixit illis Deus propter perfidiam ſuam: itaque non credunt, niſi pauci. 45. O *vos*, quibus traditus fuit liber *Pentateuchi*, credite in *Alcoranum*, quem demiſimus confirmantem *Pentateuchum*, quem habetis vobiſcum; antequam deleamus facies, & reddamus illas juxta poſteriora earum: aut maledicamus eis, ſicut maledicimus ſociis Sabbati: & fuit imperium Dei effectum. 46. Certè Deus non ignoſcet, quòd tribuatur illi ſocius *alius Deus*: & ignoſcet quodlibet *aliud peccatum, quod fuerit* præter hoc, cui voluerit. Et qui *e* tribuit ſocium Deo, jam porrò confingit iniquitatem magnam. 47. An non conſideraſti eos, qui juſtificant ſe ipſos? Atqui Deus juſtificat quem vult: & non tractabuntur iniquè *homines ab eo* hilum. 48. Reſpice, quomodò confingunt contra Deum mendacium; *f* & in hoc eſt iniquitas ſatis manifeſta. 49. An non animadvertiſti ad eos, quibus tradita fuit pars ex Libro (*ideſt Pentateuchus*)? Credunt in Gebet, & Tagut: & dicunt de iis, qui ſunt infideles: Hi magis *directi ſunt*, quàm qui crediderunt *in Mahumetum*, in via *veritatis*. 50. *Iſti ſunt*, quibus maledixit Deus: illi verò, cui maledixerit Deus, nullo modo invenies adjutorem. 51. An erit illis portio regni, cùm ipſi non dent hominibus gry. 52. An invident hominibus id, quod dedit illis Deus de liberalitate ſua? Jam quidem tradidimus familiæ Abrahæ Librum, & Sapientiam: & dedimus eis regnum magnum. 53. Et ex ipſis quis credidit in eum (*ideſt Mahumetum*): & ex ipſis quis avertit ſe longè ab eo: ſed ſufficiens eſt in gehenna incendium *ad pœnam eorum*. 54. Certè qui non crediderunt in ſigna noſtra, mox conjiciemus eos uſtulandos in ignem. Quotieſcumque probè uſtæ fuerint pelles eorum, mutabimus eis pelles alias, ut guſtent tormentum: nam Deus eſt præpotens, ſapiens. 55. At verò qui crediderint, & fecerint recta, introducemus eos in hortos: currunt ſubtus ipſos flumina: permanſuros in eis ſemper: ipſis *erunt* in illis uxores purificatæ: & introducemus eos in umbram jugiter obumbrantem. 56. Porrò Deus præcipit vobis, ut reddatis credita *g* iis, quibus debentur, & cùm judicabitis inter homines ut judicetis cum juſtitia: & ò quantùm Deus admonet vos de hoc! quippè Deus eſt audiens, videns. 57. O *h* Fideles, obedite Deo, & obedite Legato, & iis *i* qui inter vos ſunt cum imperio. Quòd ſi diſcordes fueritis aliqua in re rejicite illam ad Deum, & Legatum, ſi creditis in Deum & diem noviſſimum. Hoc melius *erit* & honeſtius ad *l* conſecutionem *illius, quod optatis*. 58. An non reſpexiſti ad eos, qui affirmant ſe credere in *Librum*, qui *m* traditus fuit tibi, & in eos, qui traditi ſunt ante te? Volunt judicari coram Tagut: & jam præceptum eſt eis, ne credant in illum, ſed vult ſatanas ſeducere eos errore longinquo *à via veritatis*. 59. Et cùm dicitur illis, Venite ad *Librum*, quem demiſit Deus, & ad Legatum: videbis impios avertere ſeſe à te averſione. 60. Et quomodò *ſe gerent*, cùm inciderit illis infortunium propter *peccata*, quæ præmiſerant manus eorum? Tunc venient ad te, jurabunt per Deum, *ac dicent*: ſi voluimus aliud, quàm benefacere, & concordiam ponere *inter partes diſcordes*. 61. Hi ſunt, quorum novit Deus, quid ſit in cordibus eorum:

a tranſeuntes viæ.

b *eſt* Scientiſſimus in inimicos veſtros: & ſufficit in Deo patronus: & ſufficit in Deo adjutor.

c & non obedivimus.

d obedivimus.

e aſſociat in Deo.

f Et ſufficiēs eſt in hoc iniquitas manifeſta.

g ad familiā eorum.

h qui crediderunt.

i præditis imperio inter vos.

l interpretationem.

m demiſſus fuit ad te, & demiſſus fuit ante te.

Itaque

Itaque longiùs recede ab eis, & commone eos, & dic eis in animabus eorum dictum penetrans (*ideſt quod penetret ad animas eorum*). 62. Et non miſimus ullum legatum, niſi ut obediretur illi ex voluntate Dei: Quòd ſi ipſi poſtquam iniquè tractaverint animas ſuas, venerint ad te, & precati fuerint veniam à Deo, & precatus fuerit veniam pro illis Legatus, profectò invenient Deum propitium, miſericordem. 63. Et nequaquam, per Dominum tuum, nequaquam credent, donec judicem te conſtituant in eo, quod controverſum eſt inter eos: tùm non invenient in ſe ipſis dubium circa id, quod decideris: & acquieſcent *tibi* aſſentiendo. 64. Et ſi quidem nos præſcripſiſſemus illis *dicentes*: Occidite vos ipſos: vel, egredimini de domibus veſtris, non feciſſent hoc, niſi pauci ex ipſis. Et ſi ipſi feciſſent id, ad quod exhortati ſunt, certè fuiſſet melius illis, & efficacius ad ſtabilimentum *in fide*. 65. Et propterea certè dediſſemus eis à conſpectu noſtro mercedem magnam. 66. Et certè direxiſſemus eos in viam rectam. 67. Et qui obedierint Deo, & Legato, ſi erunt cum illis, quibus beneficus fuit Deus, ex Prophetis, & Juſtis & Martyribus, & Probis: *a* & hi pulchros habebunt ſocios. 68. Hæc erit liberalitas à Deo: & ſufficiens eſt cum Deo ſciens (*ideſt, & Deus habet ſufficientem ſcientiam*). 69. *b* O fideles accipite cautionem veſtram (*ideſt cauti eſtote quando pugnatis cum hoſtibus*): & inſurgite *contra illos* ſeparati: vel inſurgite omnes ſimul. 70. Et quidem ex vobis erit ſanè qui remaneat *poſt alios milites*. Quòd ſi acciderit vobis infortunium, dicet: Jam benignus fuit Deus erga me, quòd non fui cum illis *c* præſens. 71. Quòd ſi evenerit vobis proſperitas à Deo, utique dicet: Quaſi non eſſet inter vos, & inter illum charitas: O utinam ego fuiſſem cum eis: certè obtinuiſſem præmium magnum. 72. Pugnent ergo pro via Dei illi, qui *d* præferunt vitæ mundanæ vitam noviſſimam. Nam qui pugnaverit pro via Dei, & occiſus fuerit, vel victor extiterit, poſt dabimus ei mercedem magnam. 73. Et quid vobis *eſt*, quòd *non pugnetis pro via Dei*, & pro imbecillibus ex viris, & fœminis, & filiis; qui dicunt: Domine noſter educ nos de hac urbe (*ideſt Mecca*), *e* cujus cives iniqui ſunt: & concede nobis à conſpectu tuo protectorem; & concede nobis à conſpectu tuo defenſorem. 74. Qui crediderunt, pugnabunt pro via Dei: & qui increduli ſunt, pugnabunt pro via Tagut. Pugnate igitur contra amicos Satanæ; quippè ſtratagemma Satanæ eſt imbecillum. 75. Nonne reſpexiſti ad eos, quibus dictum eſt? Continete manus veſtras *à prælio*, & inſiſtite orationi, & date eleemoſynam. Cùm autem præſcriptum fuiſſet illis bellum: ecce pars ex eis timebant homines *infideles f* eo modo, quo timetur Deus, aut vehementiori timore: & dicebant: Domine noſter, cur indixiſti nobis bellum? Cur non diſtuliſti nos ad metam propinquam? (*ideſt ad mortem naturalem*). 76. Reſponde *illis*: Uſusfructus mundi eſt exiguus: noviſſimum autem ſæculum melius eſt illi, qui timuerit *Deum*: & non injuſtè tra... ...mini hilum *in Judicio Dei*.

a Et pulcher erit illis ſocius, vel: & pulcri erunt illi quoad ſocium.
b O qui crediderunt.
c teſtis.
d vendunt vitam mundanam pro noviſſima.
e iniqua eſt familia ejus.
f juxta timorem Dei.

NOTÆ.

XXVIII. In *varietate* Gelal. بالحرام في الشرع كالربا والغصب *in rebus à lege prohibitis, ut in uſura, & rapina.*

Neque occidatis vos ipſos]. Arabicè انفسكم *animas veſtras*. Quod fieret juxta Gelal. بارتكاب ما يودى الى اهلكها *perpetrando id, quod eas trahat ad perditionem.*

XXX. *A peccatis gravibus*] Gelal. وهى ما ورد عليها وعيدا كالقتا والرتا والمرقة وعن ابن عباس هى الى السبعماية اقرب: *hæc ſunt, ſuper quæ cadit comminatio pœnæ à Deo: ut homicidium, fornicatio, furtum. Et juxta Ebn-abbaſum, ſunt ferè ſeptingenta.*

Mala veſtra] Gelal. الصغاير بالطاعة *peccata parva commiſſa in obſervantia legis.*

XXXI. *Vi-*

XXXI. *Viris erit portio &c.*] Gelal. نزل لما قالت ام سلمة ليتنا كنا رجالا فجاهدنا وكان لنا مثل اجر الرجال : *revelata ſunt hæc, cùm dixiſſet mater Salmæ: Utinam nos fœminæ eſſemus viri, ut pugnare poſſemus, eſſetque nobis merces virorum.*

XXXII. *Date portionem ſuam*]. Juxta Gelalem, & Zamchaſcerium, fuit hoc abrogatum quoad Ethnicos.

XXXIII. *Viri ſtabunt &c.*] Gelal. بتفضيله لهم عليهن بالعلم والعقل والولاية وغير ذلك : *eò quòd Deus excellentes fecerit eos ſuper illas in ſcientia, & intellectu, facultate gubernandi, & aliis.*

Cuſtodientes ſecretum] Gelal. اى لفروجهن وغيرها فى غيبة ازواجهن : *ideſt pudenda ſua, & alia, quæ celare debent in abſentia virorum ſuorum.*

XLIV. *Et audi non factus audire*] ideſt audi verba, quæ nos Hebraicè proferimus, quorum tamen ſenſum tu, putans ea eſſe Arabica, nequaquam aſſequeris; nam ut ait Gelal, Judæi ſalutantes Mahumetum تقولون له راعنا قد نهى عن خطابه بها وهى كلمة سب بلغتهم . *dicebant ei Raina, contra prohibitionem jam ſibi ab eo factam* (quæ dictio Arabicè ſonat reſpice nos:) *ſed in lingua eorum* hebraica *eſt verbum contumelioſum*. Mahumetus autem de hoc admonitus, juſſit eos verbis apertioribus, ac purè Arabicis ipſum ſalutare.

XLV. *Antequam deleamus facies*]. Gelal. نمحو ما فيها من العين والانف والحاجب فنجعلها كالاقفا لوحا واحدا , *deleamus partes illarum, nempè oculos, naſum, ſupercilia: & reddamus illos veluti occipitia tabulam planam.*

Socii Sabbati] ideſt tranſgreſſoribus illius. Vide ſuprà in 2. Sura.

XLVII. *Qui juſtificant ſe ipſos*] Gelal. وهم اليهود حيث قالوا نحن ابنا الله واحباوه , *hi erant Judæi qui dicebant de ſe ipſis: Nos ſumus filii Dei, & dilecti ejus.*

Hilum] Arabicè فتيلا Gelal. قدر قشر النواة *quantus eſt cortex oſſiculi unius dactyli.*

XLIX. *An non animadvertiſtis*] Gelal. نزل فى كعب ابن الاشرف ونحوه من علماء اليهود ولما قدموا مكة وشاهدوا قتلى بدر وحرضوا المشركين على الاخذ بثارهم ومحاربة النبي ص : *revelata ſunt hęc propter Caabum filium Aſraphi, & alios ſimiles ex ſapientibus Hebræorum, cùm veniſſent Meccam, poſt viſos eos, qui occiſi fuerant in Bedro, & incitaſſent infideles ad ſumendum de illis ultionem, & ad bellum inferendum Mahumeto.*

Credunt in Gebet, & Tagut]. Erant hæc duo idola Coraiſitarum.

LI. *Gry*] Ita verti dictionem Arabicam نقيرا quæ propriè ſignificat ſcrobiculam exilem in dorſo nuclei, ſeu oſſis dactyli: & accipitur pro re nullius pretii.

LII. *An invident hominibus*] Judæi, ut explicat Gelal, invidebant Mahumeto النبوة وكثرة النساء ويقولون لو كان نبيا لاشتغل عن النساء . *prophetiam & multitudinem uxorum: & dicebant: Si hic eſſet Propheta, abſtineret à negotio fœminarum.* Addit tamen Gelal in excuſationem Prophetæ ſui فكان لداود تسع وتسعون امراة ولسليمان الف ما بين حرة وسرية : *habuit etiam David uxores nonaginta novem. Salomon autem mille, partim liberas, partim pellices.* Primum falſum prorſus eſt.

LVIII. *An non reſpexiſti ad eos*] Gelal. نزل لما خاصم يهودى ومنافق فدعا المنافق الى كعب ابن الاشرف ليحكم بينهما ودعا اليهودى الى النبي فاتياه فقضى لليهودى فلم يرض المنافق فاتيا عمر فذكر له اليهودى ذلك فقال للمنافق اكذلك قال نعم فقتله : *revelata ſunt hæc, poſtquam Judæus quidam, & quidam Mahumetanus impius, cùm inter ſe litigarent, impius appellavit ad Caabum filium Aſraphi Judæorum principem: Judæus autem poſtulavit judicium Mahumeti, ad quem cùm ambo veniſſent, decidit Mahumetus ad favorem Judæi. Sed cùm hinc ſententiæ non acquieſceret impius, venerunt ambo, ad Omarem, cui enarravit Judæus quod evenerat. Dixitque Omar impio: Itane egiſti? Et ille reſpondit. Ita. At Omar occidit eum.*

Judicari coram Tagut] Hoc loco, juxta Gelalem, Tagut, intelligitur prædictus Caabus princeps Judæorum.

LXXIV. *Pro via Tagut*] Hic verò Gelal. intelligit Satanam.

LXXV. *An non reſpexiſti ad eos &c.*] Erant hi juxta Gelalem quidam ex ſociis Mahumeti.

REFUTATA.

INter pauca ſana, quæ hic habet Alcoranus, plura redolent inſaniam, quam etiam augent Expoſitores ineptiis ſuis.

I. Rectè admonet ſuos, ne dum ebrii ſunt, accedant ad orandum. Sed per hoc videtur ebrietatem approbare, vel non improbare extra orationem; & conſequenter vini uſum liberiorem concedere: Saltem ex his verbis colligitur inter Mahumetanos uſum vini fuiſſe, & quidem liberum, & communem, quod tamen alibi ſeveriſſimè interdicit. Reſpondent Moslemi: Quandò hæc ſcripſit Mahumetus, nondum vinum ab eo interdictum fuiſſe: licèt enim ſuperiùs in Sura 2. illud prohibuerit: non tamen ſequitur verſiculum illum non fuiſſe hoc poſteriorem; cùm in Alcorano nullus temporum ordo ſervetur; ut jam alibi vidimus. Hoc effugio univerſas Alcorani contradictiones ſalvant Mahumetani.

II. Quamvis accedere ad orationem cum munditia etiam corporis laudabile ſit: ea tamen, quam præſcribit Mahumetus, ſuperſtitione, imò ſtultitia non caret. Quid enim magis ſuperſtitioſum ac ſtultum, quàm faciem & manus inquinatas, affricato pulvere velle mundare? Hoc ſanè magis inquinare eſt, & fœdare. Deindè contra omnem rationem eſt putare, Deum tanti facere munditiem corpoream, ut ſi quis ea, quæ ex naturæ neceſſitate contingunt omnibus, expleverit, non poſſit ad orationem accedere, niſi obſcœnas, ac pudendas partes abluerit. [illegible] Chriſtus Dominus in Euangelio exter[illegible]c munditiam, nihil ad animæ puritatem vel pietatem per ſe conferre declaravit. [illegible] ſi in Pentateucho Judæis exterior corporis puritas ſæpiùs inculcatur: ſymbolicè ac typicè id fit; ad interiorem à peccatis munditiam indicandam. Satis eſt igitur civilis quædam, & communior mundities ad res divinas publicè adminiſtrandas, potiùs ratione urbanitatis erga homines, quàm neceſſitatis erga Deum, qui [illegible] hæc inquinamenta, utpote naturalia, quæ nullus poteſt evitare, nihil in ſe mali [illegible]tinere optimè novit. Verùm de hujuſmodi ſuperſtitioſis & immundis Mahumetanorum purificationibus ſatis diffusè egi in Prodromo p. 4. cap. 4. pag. 9. & cap. 9. pag. 26.

III. *Hìc etiam §. 44. culpat Judæos de corruptela ſacrarum Scripturarum, vaticinia de Mahumeto continentium. Sed vide, quæ ſuprà circa hoc dicta ſunt.*

IV. Aſſerit Deum peccata omnia indulturum cui voluerit, præter plurium deorum cultum. Verùm vel loquitur in ſenſu disjuncto, itaut nulli Deus hoc peccatum unquam ignoſcat, etiamſi illud relinquat ac deteſtetur: & hoc falſum eſt, alioquin Mahumetus, qui per quadraginta annos polytheus fuit, fateri cogetur, ſibi nunquam peccatum hoc condonatum fuiſſe; itemque idololatras omnes, qui ad ſectam ipſius converſi ſunt, damnatos fuiſſe. Vel loquitur in ſenſu compoſito, itaut Deus nulli ignoſcat hoc ſcelus, niſi illud relinquat, & Deum unum ac verum agnoſcat, & adoret. Et hoc verum eſt: ſed idem evenit omninò de aliis gravibus peccatis: *certum enim eſt* Deum nullum peccatum ignoſcere alicui, qui in eodem voluerit perſeverare. Quòd ſi objiciant Moslemi, etiam in Euangelio haberi, peccata omnia remittenda eſſe hominibus: blaſphemiam autem contra Spiritum Sanctum nunquam, & nuſquam remittendam. Matth. cap. 12. Marci. cap. 3. Luc. cap. 12. Reſpondeo, non convenire inter ſapientes Chriſtianos, quænam ſit blaſphemia contra Spiritum ſanctum: ſed quæcunque tandem illa ſit, quamvis poſſit à Deo dimitti, non tamen eſſe dimittendam, permittente ipſo Deo, ut in pœnam tanti ſceleris, in eo, vel in aliis quis cæca mente perſiſtat, ac moriatur. Reſponderi etiam poteſt: Chriſtum per ea verba ſignificare voluiſſe non omnimodam impoſſibilitatem, ſed ſummam difficultatem remiſſionis hujus *peccati*. Hoc autem de idololatria nullo modo *dici poteſt, cùm exempla innumera habeamus in contrarium. Sed vide, quæ circa hoc ſcripſi in* Prodr. p. 4. cap. 26. pag. 73.

V. *Si verum eſt*, quod affirmat Gelal, divinam liberalitatem, quam Judæi Mahumeto invidebant, fuiſſe donum prophetiæ, & multitudinem uxorum: & ſtulti, & impii fuiſſent Judæi. Cùm enim apertè cognoſcerent illum non eſſe Prophetam, ſed nebulonem; nulla erat cauſa, cur ipſi prophetiæ donum inviderent. Cùm verò certò ſcirent Mahumetum ad effrænatam & inſatiabilem libidinem explendam tot ſibi uxores coacervaſſe, inter quas erat uxor Zæidi adhuc viventis, & per conſequens adultera cum adultero; & Aiſa quam ſeptennem duxerat: & novennem compreſſerat non niſi per ſummam impietatem poterant hanc uxorum, *ſeu veriùs pellicum turbam, divinæ gratiæ, liberalitatique tribuere. Exempla Davidis & Salomonis non adjuvant cauſam Mahumeti*, ut ſuperiùs oſtendi: præſertim ſi David tot uxores habuiſſet, quot Gelal confingit: eodem enim modo, quo Salomon, peccaſſet ille contra divinam legem: Cæterùm prudenter exprobrabant Judæi Mahumeto hanc tàm inſanam libidinis rabiem, tanquam prophetico muneri prorſùs contrariam.

VI. Sæpiùs redit Mahumetus ad Paradiſum ſuum, & ad fœminas, brutaleſque delicias in illo aſſeclis ſuis paratas: quo tàm dulci pabulo laſciviſſimos Arabes meliùs alliciat: ſed non ceſſat interim aliqua veræ pietatis, ac virtutis larva fraudes ſuas cohoneſtare.

TEXTUS ALCORANI.

77 اينما تكونوا يدرككم الموت ولو كنتم في بروج مشيدة وان تصبهم حسنة يقولوا هذه
من عند الله وان تصبهم سيية يقولوا هذه من عندك قل كل من عند الله فمال هولاء القوم لا
يكادون يفقهون حديثا ۞ 78 ما اصابك من حسنة فمن الله وما اصابك من سيية فمن نفسك
وارسلناك للناس رسولا وكفي بالله شهيدا ۞ 79 من يطع الرسول فقد اطاع الله ومن تولي فما
ارسلناك عليهم حفيظا ۞ 80 ويقولون طاعة فاذا برزوا من عندك بيت طايفة منهم غير الذي تقول
والله يكتب ما يبيتون فاعرض عنهم وتوكل علي الله وكفي بالله وكيلا ۞ 81 افلا يتدبرون
القران ولو كان من عند غير الله لوجدوا فيه اختلافا كثيرا ۞ 82 واذا جاءهم امر من الامن
او الخوف اذاعوا به ولو ردوه الي الرسول والي اولي الامر منهم لعلمه الذين يستنبطونه منهم ولولا فضل
الله عليكم ورحمته لاتبعتم الشيطان الا قليلا ۞ 83 فقاتل في سبيل الله لا تكلف الا نفسك
وحرض المومنين عسي الله ان يكف باس الذين كفروا والله اشد باسا واشد تنكيلا ۞
84 من يشفع شفاعة حسنة يكن له نصيب منها ومن يشفع شفاعة سيية يكن له كفل منها وكان
الله علي كل شي مقيتا ۞ 85 واذا حييتم بتحية فحيوا باحسن منها او ردوها ان الله كان
علي كل شي حسيبا ۞ 86 الله لا اله الا هو ليجمعنكم الي يوم القيمة لا ريب فيه ومن اصدق
من الله حديثا ۞ 87 فما لكم في المنافقين فيتين والله اركسهم بما كسبوا اتريدون ان تهدوا
من اضل الله ومن يضلل الله فلن تجد له سبيلا ۞ 88 ودوا لو تكفرون كما كفروا فتكونون
سوا فلا تتخذوا منهم اولياء حتي يهاجروا في سبيل الله فان تولوا فخذوهم واقتلوهم حيث
وجدتموهم ولا تتخذوا منهم وليا ولا نصيرا ۞ 89 الا الذين يصلون الي قوم بينكم وبينهم ميثاق
او جاوكم حصرت صدورهم ان يقاتلوكم او يقاتلوا قومهم ولو شا الله لسلطهم عليكم فلقاتلوكم
فان اعتزلوكم فلم يقاتلوكم والقوا اليكم السلم فما جعل الله لكم عليهم سبيلا ۞
90 ستجدون اخرين يريدون ان يامنوكم ويامنوا قومهم كلما ردوا الي الفتنة اركسوا فيها فان
لم يعتزلوكم ويلقوا اليكم السلم ويكفوا ايديهم فخذوهم واقتلوهم حيث ثقفتموهم واوليكم
جعلنا لكم عليهم سلطانا مبينا ۞ 91 وما كان لمومن ان يقتل مومنا الا خطا ومن قتل مومنا
خطا فتحرير رقبة مومنة ودية مسلمة الي اهله الا ان يصدقوا فان كان من قوم عدو لكم وهو
مومن فتحرير رقبة مومنة وان كان من قوم بينكم وبينهم ميثاق فدية مسلمة الي اهله وتحرير
رقبة مومنة فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين توبة من الله وكان الله عليما حكيما ۞

92 ومن

92 ومن يقتل مومنا متعمدا فجزاوه جهنم خالدا فيها وغضب الله عليه ولعنه واعد له عذابا
عظيما ۝ 93 يا ايها الذين امنوا اذا ضربتم في سبيل الله فتبينوا ولا تقولوا لمن القي اليكم
السلم لست مومنا تبتغون عرض الحيوة الدنيا فعند الله مغانم كثيرة كذلك كنتم من قبل
فمن الله عليكم فتبينوا ان الله كان بما تعملون خبيرا ۝ 94 لا يستوي القاعدون من المومنين
غير اولي الضرر والمجاهدون في سبيل الله باموالهم وانفسهم فضل الله المجاهدين باموالهم وانفسهم
علي القاعدين درجة وكلا وعد الله الحسني وفضل الله المجاهدين علي القاعدين اجرا عظيما ۝
95 درجات منه ومغفرة ورحمة وكان الله غفورا رحيما ۝ 96 ان الذين توفيهم الملايكة ظالمي
انفسهم قالوا فيما كنتم قالوا كنا مستضعفين في الارض قالوا الم تكن ارض الله واسعة فتهاجروا
فيها فاولايك ماويهم جهنم وساءت مصيرا ۝ 97 الا المستضعفين من الرجال والنساء والولدان لا
يستطيعون حيلة ولا يهتدون سبيلا ۝ 98 فاولايك عسي الله ان يعفو عنهم وكان الله عفوا غفورا ۝
99 ومن يهاجر في سبيل الله يجد في الارض مرغما كثيرا وسعة ومن يخرج من بيته مهاجرا الي
الله ورسوله ثم يدركه الموت فقد وقع اجره علي الله وكان الله غفورا رحيما ۝ 100 واذا ضربتم
في الارض فليس عليكم جناح ان تقصروا من الصلوة ان خفتم ان يفتنكم الذين كفروا
ان الكافرين كانوا لكم عدوا مبينا ۝ 101 واذا كنت فيهم فاقمت لهم الصلوة فلتقم طايفة
منهم معك وليأخذوا اسلحتهم فاذا سجدوا فليكونوا من وراءكم ولتات طايفة اخري لم يصلوا
فليصلوا معك وليأخذوا حذرهم واسلحتهم ود الذين كفروا لو تغفلون عن اسلحتكم وامتعتكم
فيميلون عليكم ميلة واحدة ولا جناح عليكم ان كان بكم اذي من مطر او كنتم مرضي
ان تضعوا اسلحتكم وخذوا حذركم ان الله اعد للكافرين عذابا مهينا ۝ 102 فاذا قضيتم
الصلوة فاذكروا الله قياما وقعودا وعلي جنوبكم فاذا اطمانتم فاقيموا الصلوة ان الصلوة كانت علي
المومنين كتابا موقوتا ۝ 103 ولا تهنوا في ابتغاء القوم ان تكونوا تالمون فانهم يالمون كما
تالمون وترجون من الله ما لا يرجون وكان الله عليما حكيما ۝ 104 انا انزلنا اليك الكتاب
بالحق لتحكم بين الناس بما اريك الله ولا تكن للخاينين خصيما ۝ 105 واستغفر الله ان الله
كان غفورا رحيما ۝ 106 ولا تجادل عن الذين يختانون انفسهم ان الله لا يحب من كان خوانا
اثيما ۝ 107 يستخفون من الناس ولا يستخفون من الله وهو معهم اذ يبيتون ما لا يرضي من القول
وكان الله بما يعملون محيطا ۝ 108 ها انتم هولاء جادلتم عنهم في الحيوة الدنيا فمن يجادل
الله عنهم يوم القيمة ام من يكون عليهم وكيلا ۝ 109 ومن يعمل سوءا او يظلم نفسه ثم يستغفر
الله يجد الله غفورا رحيما ۝ 110 ومن يكسب اثما فانما يكسبه علي نفسه وكان الله عليما
حكيما ۝

رحيما ۝ 111 ومن يكسب خطية او اثما ثم يرم به بريا فقد احتمل بهتانا واثما مبينـــا ۝
112 ولولا فضل الله عليك ورحمته لهمت طايفة منهم ان يضلوك وما يضلون الا انفسهم وما يضرونـــك
من شي وانزل الله عليك الكتاب والحكمة وعلمك ما لم تكن تعلم وكان فضل الله عليـــك
عظيما ۝ 113 لا خير في كثير من نجواهم الا من امر بصدقة او معروف او اصلاح بيـــن الناس
ومن يفعل ذلك ابتغا مرضات الله فسوف نوتيه اجرا عظيما ۝ 114 ومن يشاقق الرسول من بعد ما
تبين له الهدي ويتبع غير سبيل المومنين نوله ما تولي ونصله جهنم وسات مصيرا ۝ 115 ان
الله لا يغفر ان يشرك به ويغفر ما دون ذلك لمن يشا ومن يشرك بالله فقد ضل ضلالـــا بعيدا ۝
116 ان يدعون من دونه الا اناثا وان يدعون الا شيطانا مريدا ۝ 117 لعنه الله وقال لا تخذن
من عبادك نصيبا مفروضا ۝ 118 ولا ضلنهم ولا منينهم ولا امرنهم فليبتكن اذان الانعام ولا امرنهم
فليغيرن خلق الله ومن يتخذ الشيطان وليا من دون الله فقد خسر خسرانا مبينا ۝ 119 يعدهم
ويمنيهم وما يعدهم الشيطان الا غرورا ۝ 120 اوليك ماويهم جهنم ولا يجدون عنها محيصـــا ۝
121 والذين امنوا وعملوا الصالحات سندخلهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ابدا وعد
الله حقا ومن اصدق من الله قيلا ۝ 122 ليس بامانيكم ولا اماني اهل الكتاب من يعمل
سوا يجز به ولا يجد له من دون الله وليا ولا نصيرا ۝ 123 ومن يعمل من الصالحات من ذكر
او انثي وهو مومن فاوليك يدخلون الجنة ولا يظلمون نقيرا ۝ 124 ومن احسن دينا ممن اسلم
وجهه لله وهو محسن واتبع ملة ابرهيم حنيفا واتخذ الله ابرهيم خليلا ۝ 125 ولله ما فـــي
السماوات وما في الارض وكان الله بكل شي محيطا ۝

VERSIO LATINA.

77. UBicumque fueritis, aſſequetur vos mors, etiamſi ſitis in turribus excelſis: quòd ſi evenerit illis (*ideſt Judæis*) *aliquod* bonum, dicent: Hoc eſt à Deo. At ſi evenerit eis *aliquod* malum, dicent: Hoc eſt à te, *o Mahumete*. Reſponde *illis*: Totum eſt à Deo. Quid porrò eſt his hominibus, quòd propè ſunt, ut non intelligant narrationem; (*ideſt aliquid eorum, quæ illis dicuntur*:). 78. Id, quod evenit tibi de bono, eſt à Deo: id verò, quod evenit tibi de malo, eſt à te ipſo. Et miſimus te hominibus Legatum: & Deus eſt teſtis ſufficiens *bujus rei*. 79. Qui obedierit Legato, jam porrò obedivit Deo: qui verò tergiverſatus fuerit, non miſimus te ſuper eos cuſtodem. 80. Et dicunt: Obedientia. Cùm verò egreſſi fuerint à conſpectu tuo, mente verſabit pars eorum aliud, quàm quod dicit: Deus autem ſcribit id, quod mente revolvunt. Recede ergo ab eis, & confide in Deo, nam Deus eſt ſufficiens procurator. 81. An non attentè conſiderant Alcoranum? Quòd ſi eſſet ab alio, quàm à Deo, certè invenirent in eo contradictiones multas. 82. Et cùm venerit ad eos aliquod nuncium de ſecuritate, vel timore *rerum Mahumeti in bello*; divulgant illud. Quòd ſi referrent illud ad Legatum, *a* & ad Præfectos ſuos; certè ſcirent illud *à Legato & Præfectis* ii, qui cupiunt ſcire ab ipſis.

a & ad præditos imperio ex ipſis.

ipſis. Et ſi non fuiſſet gratia Dei ſuper vos, & miſericordia ejus; certè ſecuti fuiſſetis Satanam, præter paucos. 83. Pugna ergo pro via Dei: non laborabis niſi pro anima tua: & excita fideles *ad prælium*. Fortaſsè eveniet, ut Deus cohibeat vim bellicam eorum qui ſunt infideles: nam Deus valentior eſt *illis* vi bellica: & valentior eſt in infligenda pœna. 84. Qui interceſſor fuerit *inter homines* interceſſione bona; erit illi pars *(ideſt merces)* ob eam. Qui verò interceſſor fuerit interceſſione mala, erit illi portio *(ideſt pœna)* ob eam: & eſt Deus ſuper omnem rem inſpector. 85. Et cùm ſalutati fueritis ſalutatione, ſalutate *ſalutatione* meliori, quàm illa; aut reſtituite eamdem: nam Deus in omni re eſt computator *ad eam remunerandam*. 86. Deus: non eſt Deus niſi *ipſe. Profectò congregabit vos ad diem reſurrectionis; non eſt dubitandum, de eo. Et quis eſt veracior Deo a in eo, quod dicit?* 87. Et quid vobis eſt *quòd diviſi eſtis* circa impios in duas factiones? At Deus diſſipavit illos ob id, quod perpetraverunt. An vultis dirigere eum, quem in errorem induxit Deus? Quem porrò errare fecerit Deus, nullo modo invenies ei viam. 88. Deſideraverunt, ut infideles eſſetis, ſicut *ipſi* infideles ſunt: & eſſetis pares *ipſis in impietate*. Ne ergo aſſumatis ex eis amicos, donec emigrent *è patria* pro via Dei. Quòd ſi tergiverſati fuerint, capite eos, & occidite eos ubicunque inveneritis eos: & ne accipiatis ex eis amicum, neque adjutorem. 89. Niſi eos, qui confugerint ad gentem, inter vos & inter quam ſit fœdus; aut *eos qui* venerint ad eos, quorum anguſtiata ſunt pectora *(ideſt coacti ſunt inviti)* ut pugnarent contra vos, vel pugnarent contra gentem ſuam. Et ſi voluiſſet Deus, certè prævalere feciſſet eos ſuper vos, & certè oppugnaſſent vos. Quòd ſi ſeparaverint ſe à vobis, nec pugnaverint contra vos, & obtulerint vobis concordiam: non concedit Deus vobis contra illos viam *(ideſt facultatem pugnandi)*. 90. Invenietis alios, qui velint concredere ſeſe vobis *fingentes ſe fideles*: & concredere ſeſe genti ſuæ, *infidelitatem ſectando*. Quotieſcunque *b* invitati fuerint ad infidelitatem, ſubvertentur in ea. Quòd ſi non ſeparaverint ſeſe à vobis *(ideſt non deſtiterint à bello contra vos)* & non obtulerint vobis concordiam; & non continuerint manus ſuas *à vobis*: capite eos, & occidite eos, ubicunque inveneritis eos: etenim conceſſimus vobis ſuper eos poteſtatem manifeſtam. 91. Et non eſt *licitum* fideli occidere fidelem, niſi *ſit* per errorem. Qui verò occiderit fidelem per errorem; *c* debet liberare cervicem fidelem à ſervitute: & mulcta perſolvenda familiæ ejus *(ideſt occiſi)* niſi condonaverint, *(erit pœna illius)*. Quòd ſi *occiſus* fuerit ex gente inimica vobis, ſed ipſe *ſit* fidelis: *debet occiſor ſimiliter* liberare cervicem fidelem. Et ſi *occiſus* fuerit ex gente *d* vobis fœderata; *occiſori incumbet ſolvere* mulctam tradendam familiæ ejus, & liberare cervicem fidelem. Qui autem non invenerit *cervicem fidelem*, *quam liberet*, *obſervet* jejunium duorum menſium continuatorum: pœnitentiam *injunctam* à Deo: & Deus eſt ſciens, ſapiens. 92. Et qui occiderit fidelem, habens intentionem *occidendi*; retributio ejus erit gehenna, perpetuò commoraturi in ea: & iraſcetur Deus illi, & maledicet ei: & præparavit ei pœnam magnam. 93. O *e* fideles: quandò proficiſcemini *ad prælium* pro via Dei, rectè diſpicite: & ne dicatis ei, qui obtulerit vobis pacem *(ideſt pacificè ſalutaverit)*: Non es fidelis: quærentes *per hoc occidere, & ſpoliare eum, & acquirere* accidentarium *bonum* vitæ mundanæ: nam apud Deum ſunt prædæ multæ. Tales fuiſtis anteà: ſed benignus fuit Deus erga vos. Rectè itaque diſpicite, *quiſnam ſit fidelis & quis infidelis*: nam Deus de eo, quod facitis eſt commonitus. 94. *f* Non æqualiter tractabuntur ii fideles, qui reſident *domi*, *ne proficiſcantur ad prælium*, *g* nec morbo ullo laborant; & ii, qui decertant pro via Dei facultatibus ſuis, & perſonis ſuis. Excellentes fecit Deus eos, qui decertant facultatibus ſuis, & perſonis ſuis, ſupra reſidentes *domi*, *conſtituitque eos ſuperiores* gradu. Omnibus quidem promiſit Deus bonum maximum *(ideſt paradiſum)*: ſed prætulit Deus euntes ad prælium reſidentibus domi mercede magna. 95. Gradibus à ſe *conceſſis*, & indulgentia, & miſericordia: nam Deus eſt indulgens, miſericors.

a narratione?

b reſtituti fuerint ad ſeditionem.

c liberatio cervicis fidelis.

d inter vos, & inter eos ſit fœdus.

e qui crediderunt.

f Non æquales erunt reſidentes ex fidelibus.

g non habentes nocumentum.

cors. 96. Porrò illis, quos morti dederunt Angeli, iniquè tractantes animas ſuas, dixerunt *iidem Angeli*: in qua (*ideſt in qua religione*) fuiſtis? Reſponderunt: Fuimus imbecilles; *ita ut nequiverimus eſſe in vera religione*, in terra *Meccæ Ethnica*. Dixerunt *illis Angeli*: An non erat terra Dei ampla, ut peregrè proficiſceremini in ea, *extra terram Meccæ*? Erit itaque habitatio eorum Gehenna: *a* & ò miſeram profectionem *ad illam*! 97. Exceptis imbecillibus ex viris ac mulieribus, & pueris, *qui* non pollebant viribus, & non dirigebantur *ab ullo* ad viam, *qua emigrarent è Mecca*. 98. Iſtis fortaſsè eveniet, ut Deus indulgeat: nam Deus eſt indulgens, ignoſcens. 99. Et qui emigraverit *è patria* pro via Dei, inveniet in terra multos *ſecum* emigrantes, & copiam *alimentorum*. Et qui egreſſus fuerit domo ſua tranſmigraturus ad Deum, & Legatum ejus; & aſſecuta fuerit eum mors *in itinere*, jam cadet *ſtabiliter manſura* merces ejus apud Deum: nam Deus eſt indultor, miſericors. 100. Cùm autem peragrabitis terram, non erit vobis piaculum, ſi diminueritis *aliquid* de oratione, ſi timueritis, ne inſidiosè adoriantur vos ii, qui ſunt infideles: nam infideles ſunt vobis hoſtis manifeſtus. 101. Cùm autem eris cum illis, & indixeris illis orationem: ſtet pars eorum tecum, & capiant arma ſua. Cùm autem adoraverint *abſolutis precibus*, ſtent poſt tergum veſtrum *ad cuſtodiam*: & veniat pars altera, quæ nondum oravit, & oret tecum, & capiat cautelam ſuam, & arma ſua. Vellent qui ſunt infideles, ut *dum oratis*, negligeretis arma veſtra, & ſarcinas veſtras, ut ita irruerent ſuper vos impetu uno. Et non erit vobis piaculum, ſi fuerit vobis incommodum ex pluvia, *b* aut morbo laboraveritis, quòd deponatis arma veſtra; ſed accipite cautelam veſtram Porrò Deus præparavit infidelibus pœnam ignominioſam. 102. Cùm autem abſolveritis orationem, mementote Dei *laudantes eum vocibus*, ſtantes, & ſedentes & *jacentes* ſuper latera veſtra. Cùm verò ſecuri fueritis, perſolvite orationem *integrè*: quippè oratio eſt fidelibus præſcriptum, ſuis temporibus ſtatutum. 103. Et ne ſegnes ſitis in perquirenda gente *infideli ad eam oppugnandam* eò quòd paſſuri ſitis *aliquid incommodi*: nam ipſi patientur, ſicut vos patiemini: & *vos* ſperatis à Deo, quod *illi* non ſperant: & Deus eſt ſciens, ſapiens. 104. Nos quidem demiſimus ad te librum cum veritate, ut ſis judex inter homines per id, quod oſtendit tibi Deus *in illo*: & ne ſis pro fraudulentis diſceptator. 105. Et veniam poſce à Deo *pro eo, quod ſuſpicatus es*, nam Deus eſt indulgens, miſericors. 106. Et ne diſceptes pro illis, qui decipiunt animas ſuas: nam Deus non amat eum, qui eſt deceptor, iniquus. 107. Abſcondunt ſe *deceptores* ab hominibus: ſed non abſcondunt ſe à Deo: nam ipſe eſt cum eis *c* cùm noctu proferunt ſermonem, qui non placet illi: & Deus complectitur *ſcientia ſua* id, quod faciunt. 108. Ecce vos eſtis illi, qui diſceptaſtis pro eis in vita mundana: at quis diſceptabit cum Deo pro illis in die reſurrectionis? An quiſquam erit pro eis procurator? 109. Et qui fecerit malum *aliis*, aut iniquè egerit in animam ſuam: deindè petierit veniam à Deo, inveniet Deum propitium, miſericordem. 110. Et qui perpetraverit iniquitatem utique perpetrabit illam contra animam ſuam: & Deus eſt ſciens, ſapiens. 111. Et qui perpetraverit peccatum, aut iniquitatem; deinde conjecerit eam in innocentem: portabit ſanè calumniam, & iniquitatem, manifeſtam. 112. Et non *fuiſſet* benignitas Dei ſuper te, & miſericordia ejus: certè ſtuduit pars è eis, ut ſeducerent te: ſed non ſeducent, niſi ſe ipſos, & non nocebunt tibi ulla in re. Et demiſit Deus ſuper te librum, & juriſprudentiam, & docuit te, quod neſciebas: & fuit benignitas Dei ſuper te magna. 113. *Non eſt bonum in multitudine d* colloquutionis eorum, *niſi illius, qui præcipit eleemoſynam, aut juſtum, aut concordiam inter homines. Et qui fecerit hoc ex deſiderio placendi* Deo, mox dabimus ei mercedem magnam. 114. Et qui ſciſſionem fecerit à Legato (*ideſt Mahumeto*) poſtquam manifeſtata eſt illi directio; & ſectatus fuerit aliam viam, quàm fidelium; faciemus eum pervenire ad id, quod amavit, & conjiciemus eum urendum in gehennam: *e* & infelix eſt profectio *ad illam*. 115. Cer-

a & mala erit profectione (*nempè Gehenna*).

b aut fueritis infirmi.

c cùm noctu proferunt, quod non placet de dicto: & eſt Deus id, quod faciūt, circumdās.

d ex colloquutione.

e & mala eſt profectione.

115. Certè Deus non ignoſcet, quòd detur ſocius ſibi: & ignoſcet, quòd *quis* *peccaverit* præter hoc, cui voluerit: & qui poſuerit ſocium Deo, jam porrò erravit errore longinquo. 116. *a* Non invocant *infideles* præter ipſum *(ideſt* a Si.
Deum) niſi fœminas: & *b* non invocant Satanam rebellem. 117. Maledixit b Si.
ei Deus: & dixit *ei Satanas*: Certè accipiam è ſervis tuis partem præciſam *ab aliis*. 118. Et certè ſeducam eos: & ſanè injiciam eis cupidines: & quidem præcipiam eis, ut abſcindant auriculas pecorum: & quidem præcipiam eis, ut immutent creaturam Dei. Qui verò acceperit ſatanam in patronum præter Deum, jam periit perditione manifeſta. 119. Promittit eis, & deſideria immittit eis, & non promittit eis ſatanas, niſi fallaciam. 120. Illorum receptaculum erit gehenna: & non invenient ab ea effugium. 121. Qui autem crediderint, & fecerint recta, introducemus eos in hortos, ſubtus quos currunt flumina; permanſuros in eis ſemper. *Hæc eſt* promiſſio Dei vera: & quis eſt veracior Deo in dicto *(ideſt in eo, quod dicit)*? 122. Non erit juxta deſideria veſtra, neque juxta deſideria Scripturalium. Qui fecerit malum, recipiet retributionem pro eo, & non inveniet ſibi præter Deum, patronum, neque auxiliatorem. 123. Qui autem fecerit *aliquid* ex bonis; ſive ſit maſculus, ſive fœmina, & fuerit fidelis: hi ingredientur Paradiſum, neque injuſtè tractabuntur hilum. 124. Et quis eſt melior quoad religionem, quàm qui tradiderit faciem ſuam Deo, & ipſe *fuerit* beneficus, & ſecutus fuerit ſectam Abrahæ Orthodoxi? nam accepit Deus Abraham in amicum. 125. Et Dei eſt quod in Cœlis, & quod in terra *reperitur*: & eſt Deus omnem rem circumplectens *ſcientia & potentia ſua*.

N O T Æ.

LXXX. *INvenirent in ea contradictiones multas*]. Vox Arabica اختلاف eſt *diſſenſio*, ſeu contradictio, aut contrarietas. Gelal exponit: تناقضا في معانيه وتباينا في نظمه *contradictionem in ſignificationibus, incohærentiam in ſerie ejus.*

LXXXVI. *Et quid vobis, quòd diviſi eſtis*]. Exponit Gelal. لما رجع ناس من احد اختلف الناس فيهم فقال فريق اقتلهم وقال فريق لا فنزل فما لكم في المنافقين. *Cùm rediiſſent quidam profugæ à prælio Ohod, diviſi ſunt inter ſe Moslemi circa ipſos bifariam: quidam enim volebant occidere eos, utpote tranſfugas, & impios: alii autem id prohibebant: Propterea revelata ſunt hæc verba; Et quid vobis quòd diviſi eſtis &c.*

LXXXVIII. *Quorum anguſtiata ſunt pectora*]. Senſus eſt juxta Gelalem: *Qui abſtinuerunt à pugnando cum ſuis contra vos, vel vobiſcum contra ſuos: vel ſaltem id ægrè & inviti fecere.* Addit Gelal. وهذا وما بعده منسوخ باية السيف: *hoc, & ſequens abrogatum fuit per ſectionem gladii.*

XCII. *Quandò proficiſcemini*]. Hæc revelata ſunt, juxta Gelalem لما مر نفر من الصحابة برجل من بني سليم وهو يسوق غنما فسلم عليهم فقالوا ما سلم علينا الا تقية فقتلوه واستاقوا غنمه: *quandò tranſierunt quidam è ſociis Mahumeti juxta locum, in quo erat homo è familia Selimi* (erat hìc Judæus): *qui agebat gregem ovium, & ſalutavit eos. At illi putantes eum hoc feciſſe propter timorem ipſorum tantùm, occiderunt eum, & abegerunt oves ejus.*

XCV. *Quos morti dederunt Angeli*]. Gelal. نزل في جماعة اسلموا ولم يهاجروا فقتلوا يوم بدر مع الكفار: *revelata ſunt hæc propter quoſdam, qui crediderunt in Mahumetum, ſed noluerunt tranſmigrare è Mecca: ideòque occiſi ſunt in prælio Bedrenſi cum infidelibus.*

C. *Si fuerit vobis incommodum ex pluvia*]. Sententia eſt: Licebit vobis deponere arma, vel quia madefacti ſitis à pluvia, vel quia aliquo morbo laboretis: ſed tamen cauti eſtote, ne fortè hoſtibus anſam præbeatis inſidiarum, ſi viderint vos inermes.

CI. *Cùm autem abſolveritis orationem*]. Oratio Mahumetanorum tota conſiſtit in motibus, & geſticulationibus mimicis: quibus abſolutis; quibuſdam vocibus elatis laudant Deum. Sed vide quartam partem Prodr. cap. 5. & 10.

CIII. *Et quidem nos demiſimus &c.*] In hoc & ſequentibus verſibus alluditur ad hiſtoriolam quamdam, quam ita innuit Gelal. وسرق طعمة بن ابيرق درعا وخباها عند يهودي فوجدت عنده فرماه طعمة بها وحلف انه ما سرقها فسال قومه النبي

النبى ان يجادل عنه ويبرئه : *Furatus fuerat Tahama filius Abiraci loricam, & abſconderat eam apud quemdam Judæum. Cùmque apud eum inventa fuiſſet, Tahama inſimulavit Judæum furti illius. At Judæus juravit ſe nullo modo furtum illud perpetraſſe. Cæteri autem Judæi rogaverunt Mahumetum, ut ſocium ipſorum defenderet, & innocentiam ejus tueretur.* Conſtat autem ex verbis Alcorani, Mahumetum in hoc allucinatum fuiſſe, & unà cum ſuis ſociis verum furem contra innocentem defendiſſe.

CVII. *Ecce vos eſtis*] Exponit Gelal hæc verba de Tahama, & ſociis ejus, qui ut complices fortaſsè fuerant in furto, ita ſeſe invicem apud Mahumetum contra Judæum patrocinabantur.

CXII. *Colloquutiones eorum*]. Dubium eſt ad quos referatur pronomen *eorum*. Gelal explicat اى الناس *ideſt hominum*. Dubium fortaſsè erat utrum cum aſinis colloquerentur. Jahias exponit يعنى قوم الانصارى : *ideſt virorum ex gente duodecim Auxiliatorum*, quos Mahumetus tanquam primos ac præcipuos aſſeclas elegit.

CXV. *Niſi fœminas*]. Colebant ſcilicet Angelos, quos dicebant eſſe بنات اللّه *filias Dei*. Et اللات والعزى ومناة : *Allatam, Alozam, & Menatam*: tres Deas Meccanorum.

CXVII. *Abſcindent auriculas pecorum*] Gelal. وقد كان ذلك بالبحاير : *& jam factum eſt hoc in decimo quoque pullo camelorum*. Clariùs Jahias هى بحيرة كانوا يقطعون اطراف اذنه ويحرمونها : *hic erat decimus pullus camelæ, cujus extremitatem aurium abſcindebant: & ita velut rem ſacram habebant illum, ſcilicet pullum*: nimirùm liberum dimittebant, nec onere ullo gravabant, nec lac illius bibebant. Hæc erat ſuperſtitio Meccanorum.

Immutabunt creaturam Dei] nimirùm quemadmodùm exponit Gelal. بالكفر وتحريم [illegible] احلّ واحلال ما حرم : *religionem ejus in infidelitatem, prohibendo id, quod conceſſit, & concedendo id, quod prohibuit.*

CXXII. *Non erit juxta deſideria veſtra*.] Gelal نزل لما افتخر المسلمون واهل الكتاب : *revelata ſunt hæc cùm gloriarentur Moslemi, & Scripturarii*: nempè unuſquiſque de propria religione gloriabatur, quaſi in ea ſola eſſet ſalus. Jahias explicat id clariùs allegans Haſanum his verbis: قالت اليهود للمسلمين كتابنا قبل كتابكم ونبينا قبل نبيكم وكتابنا القاضى على ما قبله من الكتب ونحن اهدى منكم : قال المسلمون كذبتم انا صدقنا بكتابكم ونبيكم وكذبتم بكتابنا ونبينا وكتابنا القاضى على ما قبله من الكتب : قال محمد ليس ثواب اللّه بامانيكم : *Dixerunt Judæi Moslemis: Liber noſter eſt ante librum veſtrum, & Propheta noſter ante Prophetam veſtrum. Et liber noſter judicat de libris, qui fuerunt ante eum: & nos rectioris fidei ſumus quam vos. Reſponderunt Moslemi: Mentimini: Nos enim fidem adhibuimus libro veſtro, & Prophetæ veſtro: & vos negatis librum noſtrum, & Prophetam noſtrum, cùm liber noſter ſit judex librorum præcedentium. Dixit Mahumetus: Non erit retributio Dei juxta deſideria veſtra.*

CXXIII. *Sectam Abrahæ*]. Gelal. ملة الموافقة لملة الاسلام : *quæ eſt conformis ſectæ Eslam, ſeu Mahumetanæ.*

REFUTATA.

I. Maniſeſtam habet Alcoranus contradictionem, ſecumque ipſe pugnat in duobus primis verſiculis. Nam cùm Judæi peſtilentiam, quæ in adventu Mahumeti Medinæ exorta fuerat, illius peccatis tribuerent: reſpondit: Omnia tàm bona, quàm mala eſſe à Deo. Mox verò hominum bona Deo, mala autem ipſis hominibus tribuenda pronunciat. Loquitur autem ſemper de iiſdem bonis ac malis, nempè temporalibus: nam utrobique eſt حسنة *bonum*, & سيئة *malum*. Et ita etiam Explicat Gelal. Et verbum اصاب *contingere*, ſeu *percutere*, refertur ad ea, quæ extrinſecùs adveniunt, & fortunæ tribuuntur. Agnovit Gelal contradictionem, eamque excuſare conatus eſt, exponens ea verba, *Evenit tibi à teipſo* : اتتك من نفسك ايتها ما استوجبها من الذنوب : *evenit tibi, quia perpetraſti peccata, quæ malum illud mererentur*. Verùm cur etiam primo loco non adhibuit hanc excuſationem? Certè Alcoranus eodem modo, eademque verborum forma utrobique utitur.

II. Nullum propè efficacius argumentum fieri poteſt contra Alcoranum, quàm quod Mahumetus ipſe hìc nobis ſuggerit. Si Alcoranus inquit non eſſet à Deo, reperirentur in illo multæ diſcrepantiæ, & (ut explicat Gelal) contradictiones in ſententiis, & deordinationes in verbis. Major hæc eſt ipſius Mahumeti

Ego

Ego minorem ita ſubjicio: Sed utrumque in Alcorano ubertiſſimè reperitur. Tu lector conſequentiam collige. De veritate minoris nulla poteſt eſſe dubitatio. Nam quod attinet ad contradictionem in ſententiis, Mahumetani ipſi, ut vidimus, fatentur eas ad plures centurias aſcendere, & ut illas excuſent, recurrunt ad putidum illud effugium الناسخ والمنسوخ *Abrogantis, & Abrogati*, Mahumeti ſtultitiam & inconſtantiam impiè refundentes in Deum. Quod verò ſpectat ad deordinationem & incohærentiam verborum, & rerum ipſarum: fatentur item Moslemi; nullam eſſe inter verſiculos, & materias Alcorani ut plurimùm, connexionem. Sed etiamſi id negarent; res ipſa illos manifeſtè redargueret. Sequitur igitur ex Mahumeti confeſſione, Alcoranum non eſſe à Deo.

III. Homicidio per errorem, & præter intentionem perpetrato, cùm nullum ſit peccatum, nulla etiam debetur pœna, niſi fortè culpabilis aliqua incuria admixta fuerit. Quamobrem Deus in Pentateucho, hujuſmodi homicidio non ſolùm pœnam nullam conſtituit: ſed juſſit deſignari primò tres, deindè ſex urbes, ad quas tanquam ad aſyla, & loca immunia ii, qui hominem præter intentionem occidiſſent, confugerent. Vide Deuter. cap. 19. At Mahumetus plus ſapere voluit, quàm Deus, qui legem Dei corrigere non erubuerit. Talem enim pœnam homicidio involuntario ſtatuit, quæ voluntario propè ſatis foret. Exigit primò redemptionem unius captivi: deindè mulctam diſſolvendam hæredibus occiſi, quæ ſanè erat graviſſima, cùm ſcribat hìc Gelal وبيّنت السنة انها مائة من الابل *& declaravit Sonna, ſeu Statutum, hanc eſſe centum Camelos*. Denique in defectu liberationis captivi duos menſes perpetui jejunii. Paulò gravior pœna homicidio culpabili imponi poterat.

IV. Notandum, Mahumetum hìc, & per totum ferè Alcoranum, ſemper omnia dirigere ad hoc, ut aſſeclæ ſui valenter prælia exerceant, & adverſarios intrepidè aggrediantur: & ob hanc cauſam non ſolùm patriam liberoſque relinquant, ſed facultates omnes, & ſanguinem, vitamque profundant: pollicens inanem quemdam Paradiſum ſtrenuis; ignavis verò gehennæ terriculamenta comminitans. Hoc obſervet lector: hinc enim vafrum ac fraudulentum Impoſtoris ingenium agnoſcet, qui ſub religionis, pietatis, paradiſi, gehennæ, judicii, orationis, eleemoſynæ, aliarumque virtutum larva, miſeros ac ruſticos Arabes ad libidinem ſuam ſecundandam alliciat. Hæc nimirùm eſt, ſemperque fuit Seductorum, Hæreticorum, Schiſmaticorum, ac Politicorum techna, qua ignaros ac ſimplices, & non rarò etiam prudentiores, & ſapientiores in naſſam trahunt.

Egregium re vera Prophetam ſeſe Mahumetus oſtendit in facto illo, ſeu judicio Tahamæ, quod ita refert apud Jahiam Haſanus in Expoſitione hujus loci: رجل من الانصار سرق درعا فاتهم عليها حتى فشت القالة انه سرق الدرع فانطلق فاستودعها رجلا من اليهود ثم اتي قومه فقال الم تر الي هولاء الذين اتهموني علي الدرع فوالله ما زلت اطلبها حتى وجدتها عند فلان اليهود فاتوا اليهودي فوجدوا عنده الدرع فقال والله ما سرقتها انما استودعنيها رجل من الانصار ثم قال الانصاري لقومه انطلقوا الي النبي صلى الله عليه وسلم فقولوا له فليخرج فليعذرني فتسقط عني القالة فاتي قومه رسول الله فقالوا يا رسول الله اخرج فاعذر فلانا حتى تسقط عنه القالة فاراد رسول الله ان يفعل; *Quidam ex Auxiliatoribus furatus fuerat loricam, de qua variæ ſuſpiciones ortæ ſunt, donec percrebuit fama, ipſum furatum fuiſſe illam. Venit igitur Auxiliator ille, & depoſuit loricam apud quemdam Judæum: deindè rediit ad ſuos, & ait: Nonne audiſtis eos, qui ſuſpicati ſunt de me, quòd loricam furatus fuerim? Per Deum non ceſſavi inquirens de ea, donec reperi eam apud quemdam Judæum: venerunt igitur ad Judæum & invenerunt apud eum loricam. Judæus verò jurabat ſe minimè eam ſubripuiſſe, ſed à quodam auxiliatore apud ſe fuiſſe depoſitam. Auxiliatores igitur venerunt ad Mahumetum, rogantes eum, ut egrederetur, & ſocium ſuum à calumnia contra Judæum vindicaret, famamque ipſius apud populum tueretur; voluit igitur Mahumetus hoc facere*: nempè innocentem Judæum judicio opprimere, & Mahumetanum furem defendere. In quo primò oſtendit, ſe non eſſe Prophetam, qui reum ab innocente non dignoverit: imò reum abſolvere, qui jam publicè diffamatus erat, & innocentem unius, qui erat accuſatus, teſtimonio, damnare voluerit. Deindè ſeſe valdè præcipitem malumque judicem oſtendit, dum inaudita parte, ſtatim ſententiam ad favorem compartis ferre aggreſſus eſt. Meritò fingit Mahumetus, juſſum ſe fuiſſe à Deo, de hac ſua præcipitantia, ac temeritate veniam petere, & in poſterum cautiùs in judicando ſe gerere.

VI. Mahumetus ſecum ipſe apertè pugnat, dum litem inter Moslemos, & Scripturales de præſtantia religionis exortam tàm ineptè decidit. Gloriabantur Judæi Pentateuchum & Moyſen anteriores eſſe Alcorano & Mahumeto: Pentateuchum eſſe judicem librorum anteriorum (at nulli ante Pentateuchum libri inveniuntur

a Deo traditi): ſe eſſe in religione rectiore, quàm Moslemos (quod certè Moslemi negabant). Hi contrà aſſerebant Alcoranum & Mahumetum excellentiores eſſe Pentateucho, & Moyſe, cùm & Pentateucho & Moyſi fidem adſtruerent, ac de utroque judicarent. Ex hoc verò inferebant Moslemi in ſua tantùm religione ſalutem reperiri: quæ omnia ſexcenties in Alcorano confirmantur. Quid Mahumetus? Sententiam abſolutè profert contra utramque partem, dicens: *Non erit* (vel non eſt) *ſicut vos deſideratis*. Quid hoc aliud eſt, quàm ſibi ipſi manifeſtè contradicere. Per ea verò, quæ mox ſubdit, oſtendit, nihil curandum de libris ſacris, aut de Prophetis, ſed de bonis tantùm operibus, & de fide unius Dei, & hanc aſſerit eſſe ſectam, ſeu religionem Abrahe, de qua ſuperiùs ſatis diximus.

TEXTUS ALCORANI.

126 ويستفتونك في النساء قل الله يفتيكم فيهن وما يتلي عليكم في الكتاب في يتامي
النساء اللاتي لا توتونهن ما كتب لهن وترغبون ان تنكحوهن والمستضعفين من الولدان وان
تقوموا لليتامي بالقسط وما تفعلوا من خير فان الله كان به عليما ۞ 127 وان امراة خافت من
بعلها نشوزا او اعراضا فلا جناح عليهما ان يصلحا بينهما صلحا والصلح خير واحضرت الانفس الشح
وان تحسنوا وتتقوا فان الله كان بما تعملون خبيرا ۞ 128 ولن تستطيعوا ان تعدلوا بين النساء
ولو حرصتم فلا تميلوا كل الميل فتذروها كالمعلقة وان تصلحوا وتتقوا فان الله كان غفورا رحيما ۞
129 وان يتفرقا يغن الله كلا من سعته وكان الله واسعا حكيما ۞ 130 ولله ما في السموات
وما في الارض ولقد وصينا الذين اوتوا الكتاب من قبلكم واياكم ان اتقوا الله وان تكفروا
فان لله ما في السموات وما في الارض وكان الله غنيا حميدا ۞ 131 ولله ما في السموات
وما في الارض وكفي بالله وكيلا ۞ 132 ان يشا يذهبكم ايها الناس ويات باخرين وكان
الله علي ذلك قديرا ۞ 133 من كان يريد ثواب الدنيا فعند الله ثواب الدنيا والاخرة وكان
الله سميعا بصيرا ۞ 134 يا ايها الذين امنوا كونوا قوامين بالقسط شهداء لله ولو علي انفسكم
او الوالدين والاقربين ان يكن غنيا او فقيرا فالله اولي بهما فلا تتبعوا الهوي ان تعدلوا وان تلووا
او تعرضوا فان الله كان بما تعملون خبيرا ۞ 135 يا ايها الذين امنوا امنوا بالله ورسوله والكتاب
الذي نزل علي رسوله والكتاب الذي انزل من قبل ومن يكفر بالله وملايكته وكتبه ورسله
واليوم الاخر فقد ضل ضلالا بعيدا ۞ 136 ان الذين امنوا ثم كفروا ثم امنوا ثم كفروا ثم
ازدادوا كفرا لم يكن الله ليغفر لهم ولا ليهديهم سبيلا ۞ 137 بشر المنافقين بان لهم عذابا
اليما ۞ 138 الذين يتخذون الكافرين اولياء من دون المومنين ايبتغون عندهم العزة فان
العزة لله جميعا ۞ 139 وقد نزل عليكم في الكتاب ان اذا سمعتم ايات الله يكفر بها
ويستهزا بها فلا تقعدوا معهم حتي يخوضوا في حديث غيره انكم اذا مثلهم ان الله جامع
المنافقين والكافرين في جهنم جميعا ۞ 140 الذين يتربصون بكم فان كان لكم فتح من
الله

الله قالوا الم نكن معكم وان كان للكافرين نصيب قالوا الم نستحوذ عليكم ونمنعكم
من المومنين فالله يحكم بينكم يوم القيامة ولن يجعل الله للكافرين على المومنين سبيلا ۞
141 ان المنافقين يخادعون الله وهو خادعهم واذا قاموا الى الصلوة قاموا كسالى يراوون الناس ولا
يذكرون الله الا قليلا ۞ 142 مذبذبين بين ذلك لا الى هولاء ولا الى هولاء ومن يضلل الله
فلن تجد له سبيلا ۞ 143 يا ايها الذين امنوا لا تتخذوا الكافرين اولياء من دون المومنين
اتريدون ان تجعلوا لله عليكم سلطانا مبينا ۞ 144 ان المنافقين في الدرك الاسفل من النار
ولن تجد لهم نصيرا ۞ 145 الا الذين تابوا واصلحوا واعتصموا بالله واخلصوا دينهم لله فاولايك
مع المومنين وسوف يوتي الله المومنين اجرا عظيما ۞ 146 ما يفعل الله بعذابكم ان شكرتم
وامنتم وكان الله شاكرا عليما ۞ 147 لا يحب الله الجهر بالسوء من القول الا من ظلم
وكان الله سميعا عليما ۞ 148 ان تبدوا خيرا او تخفوه او تعفوا عن سوء فان الله كان عفوا
قديرا ۞ 149 ان الذين يكفرون بالله ورسله ويريدون ان يفرقوا بين الله ورسله ويقولون نومن
ببعض ونكفر ببعض ويريدون ان يتخذوا بين ذلك سبيلا ۞ 150 اولايك هم الكافرون حقا
واعتدنا للكافرين عذابا مهينا ۞ 151 والذين امنوا بالله ورسله ولم يفرقوا بين احد منهم اولايك
سوف نوتيهم اجورهم وكان الله غفورا رحيما ۞ 152 يسالك اهل الكتاب ان تنزل عليهم كتابا
من السماء فقد سالوا موسي اكبر من ذلك فقالوا ارنا الله جهرة فاخذتهم الصاعقة بظلمهم ثم اتخذوا
العجل من بعد ما جاءتهم البينات فعفونا عن ذلك واتينا موسي سلطانا مبينا ۞ 153 ورفعنا فوقهم
الطور بميثاقهم وقلنا لهم ادخلوا الباب سجدا وقلنا لهم لا تعدوا في السبت واخذنا منهم ميثاقا
غليظا ۞ 154 فبما نقضهم ميثاقهم وكفرهم بايات الله وقتلهم الانبياء بغير حق وقولهم قلوبنا
غلف بل طبع الله عليها بكفرهم فلا يومنون الا قليلا ۞ 155 وبكفرهم وقولهم علي مريم
بهتانا عظيما ۞ 156 وقولهم انا قتلنا المسيح عيسى ابن مريم رسول الله وما قتلوه وما صلبوه
ولكن شبه لهم وان الذين اختلفوا فيه لفي شك منه ما لهم به من علم الا اتباع الظن وما قتلوه
يقينا ۞ 157 بل رفعه الله اليه وكان الله عزيزا حكيما ۞ 158 وان من اهل الكتاب
الا ليومنن به قبل موته ويوم القيمة يكون عليهم شهيدا ۞ 159 فبظلم من الذين هادوا حرمنا
عليهم طيبات احلت لهم وبصدهم عن سبيل الله كثيرا ۞ 160 واخذهم الربا وقد نهوا عنه
واكلهم اموال الناس بالباطل واعتدنا للكافرين منهم عذابا اليما ۞ 161 لكن الراسخون في
العلم منهم والمومنون يومنون بما انزل اليك وما انزل من قبلك والمقيمين الصلوة والموتون الزكوة
والمومنون بالله واليوم الاخر اولايك سنوتيهم اجرا عظيما ۞

VERSIO LATINA.

a petent inſtrui à te.

126. ET *a* conſulent te circa mulieres. Reſponde: Deus inſtruet vos circa illas, & *inſtruet etiam vos* circa id, quod legitur vobis in Libro *Alcorani* de orphanis mulieribus, quibus non datis id, quod præſcriptum eſt illis, *b* neque vultis nubere cum illis; & circa imbecilles pueros: & ut aſſiſtatis orphanis cum æquitate. Et quod feceritis boni, certè Deus illud erit ſciens. 127. Quòd ſi mulier timuerit à marito ſuo elationem, aut averſionem: non erit piaculum, ſi rem inter ſe pacificè componant: & pacifica compoſitio melior *erit*, *quàm ſeparatio*. Et præſentes factæ ſunt animæ avaritiæ. Quòd ſi beneſici fueritis *erga mulieres*, & caveritis *injuſtitiam erga illas*: utique Deus de eo quod facietis erit inſtructus. 128. Et nullo modo poteritis æquales eſſe *in amore* inter mulieres; etiamſi *multum in hoc* ſtudeatis: & proptereà non inclinetis omnimoda *(ideſt aliqua)* propenſione *erga eam*, *quam diligitis*: & relinquatis eam velut ſuſpenſam (*ideſt quæ neque cælebs eſt*, *neque habens maritum*). Quòd ſi concordiam ſervaveritis, & caveritis, *ne quid injuſtè agatis contra uxores*; certè Deus erit indulgens, miſericors. 129. Quòd ſi divortium fecerint, locupletabit Deus quemlibet *ex illis* ex abundantia ſua; nam Deus eſt amplus, ſapiens. 130. Et Dei eſt quidquid in Cœlis, & quidquid in terra *exiſtit*. Et jam quidem mandavimus eis, quibus *c* traditæ ſunt ſacræ Scripturæ ante vos, & vobis *etiam præcipit*, *dicens*: timete Deum: quòd ſi infideles fueritis utique Dei eſt id, quod in Cœlis, & id quod in terra *reperitur*: & Deus eſt dives, laudatus. 131. Et Dei eſt id, quod in Cœlis, & id quod in terra *reperitur*: & Deus eſt ſufficiens procurator. 132. Si voluerit, perire faciet vos, ò homines, & adducet alios: & Deus eſt ad hoc potens. 133. Qui voluerit præmium hujus mundi: certè apud Deum eſt præmium hujus mundi, & futuri ſæculi: & Deus eſt audiens, intuens. 134. O qui *d* credidiſtis, eſtote ſtantes cum juſtitia teſtes Deo (*ideſt ne mentiamini in teſtimonio dicendo*), etiam contra vos ipſos, aut parentes, & propinquos: ſive fuerit dives, ſive pauper *ille*, *de quo fertur teſtimonium*: quippè Deus eſt vicinior utrique eorum, *quàm ſitis vos*. Ne itaque ſectemini libidinem *in teſtificando* ita ut non ſervetis juſtitiam. Et ſive diſtorqueatis *teſtimonium*: ſive retrahatis vos *ab eo ferendo*; certè Deus eſt de eo quod facietis, inſtructus. 135. O *e* fideles, credite in Deum, & Legatum ejus, & Librum, quem demiſit ſuper Legatum ſuum, & librum, quem demiſit anteà. Qui autem non crediderit in Deum, & Angelos ejus, & libros ejus, & legatos ejus, & diem noviſſimum; jam porrò erravit errore longinquo *(ideſt toto Cœlo)*. 136. Porrò qui crediderunt, deindè *f* ad infidelitatem redierunt; iterùmque crediderunt, & iterum infideles facti ſunt, atque inſuper *g* auxerunt infidelitatem, numquam Deus parcet illis, neque diriget eos in viam *rectam*. 137. Annuncia impiis, fore ipſis pœnam diſcruciantem. 138. Qui accipiunt infideles in amicos, præter fideles: an exquirunt apud eos potentiam? Atqui potentia eſt Dei univerſa. 139. Et jam revelavit vobis in libro *Alcorani in Sura de Pecoribus dicens*: Cùm audieritis ſigna Dei, *h* non credentur, ſed irridebuntur. Ne ergo ſedeatis cum illis, *qui non credunt*, donec natent in narratione diverſa. Certè vos namque *ſi cum eis verſati fueritis*, *evadetis* ſimiles illis. Utique Deus congregabit impios, & infideles in gehenna univerſos. 140. Qui *malignè* obſervant vos: ſi fuerit vobis victoria à Deo, dicent: Nonne fuimus vobiſcum *in eadem religione*? *Date ergo nobis partem prædæ*. Si autem fuerit infidelibus pars *victoriæ contra vos*, dicent *illis*: Nonne ſuperiores fuimus vobis, *& poteramus vos occidere*: & defendimus vos à fidelibus? Verùm Deus dijudicabit inter vos in die reſurrectionis: & non ponet Deus infidelibus contra fideles viam *ad eos vincendos*, *vel perdendos*. 141. Porrò Impii deceptoriè agunt cum Deo, ſed ipſe decipiet eos: & cùm ſtant in oratione, ſtant oſcitanter: affectant aſpectum hominum, & non recordantur Dei, niſi *i* parùm. 142. Su-

b & renuitis.

c traditus fuit Liber.

d credide-runt.

e qui crediderunt.

f infideles fuerunt.

g aucti ſunt infidelitate, non erit Deus ut parcat illis.

h non credetur in illa: ſed irriſio erit de illis.

i pauci.

ſpenſi

ſpenſi hærentes inter hoc (*ideſt inter fidem & infidelitatem:*) non *adhærentes* his (*ideſt fidelibus*), neque illis (*ideſt infidelibus*). Et quem errare fecerit Deus, nunquam invenies illi viam. 143. O qui crediderunt, ne aſſumatis infideles in amicos citra fideles. An vultis ponere Deo contra vos poteſtatem manifeſtam? 144. Porrò impii erunt in ſede infima Ignis *Tartarei*: & nullo modo reperies eis adjutorem. 145. Verumtamen qui reſipuerint, & correxerint ſe, & firmiter adhæſerint Deo, & ſinceram exhibuerint religionem ſuam Deo: hi cum fidelibus *computabuntur*; & mox dabit Deus fidelibus mercedem magnam. 146. Quid faciet Deus de ſupplicio veſtro, ſi grati fueritis, & credideritis? Nam Deus eſt gratus, ſciens. 147. Non amat Deus manifeſtationem mali, *quæ fit* per loquutionem, niſi illius, qui injuſtè tractatus fuerit: & Deus eſt audiens, ſciens. 148. Si propaletis bonum, ſive abſcondatis illud, ſeu condonetis malum: certè Deus eſt condonator, potens. 149. Certè qui non credunt in Deum, & legatos ejus; & volunt diviſionem ponere inter Deum, & Legatos ejus: & dicunt: Credimus in aliquos, & in aliquos non credimus: & volunt ponere inter hoc viam *mediam*. 150. Hi ſunt infideles verè: ſed præparavimus infidelibus pœnam ignominioſam. 151. At qui crediderint in Deum, & Legatos ejus, & diſcrimen non poſuerint inter ullum ex eis: his mox dabimus mercedes eorum: & Deus eſt parcens, miſericors. 152. Petent à te Scripturales, & ut deſcendere facias ſuper eos librum è Cœlo: jam verò petierunt à Moyſe majus quàm hoc: dixerunt enim: Oſtende nobis Deum manifeſtè. Quamobrem ſuſtulit eos flamma cœleſtis propter iniquitatem eorum. Deindè acceperunt *in Deum* Vitulum, poſtquam veniſſent ad eos argumenta clara *de unitate Dei*. Sed condonavimus *illis* hoc, & dedimus Moyſi poteſtatem manifeſtam. 153. Et extulimus ſuper eos Montem *Synam*, *in exigendo ab eis* fœdus eorum: & diximus eis: Ingredimini portam *Urbis adorantes*. *Diximus etiam eis: Ne transgrediamini in Sabbato. Et accepimus ab eis ſuper hoc* pactum firmum. 154. *a Quia igitur irritum fecerunt pactum ſuum, & non cre*diderunt in ſigna Dei, & occiderunt Prophetas injuſtè; & dixerunt: Corda noſtra incircumciſa ſunt (atqui impreſſit Deus ſigillum ſuper ea propter perfidiam eorum; ideòque non credunt niſi pauci): 155. *b* Et quia non crediderunt in *Jeſum*: & dixerunt contra Mariam mendacium magnum, *accuſantes eam adulterii*. 156. Et *c* dixerunt: Nos certè occidimus Chriſtum Jeſum filium Mariæ Legatum Dei: nec tamen occiderunt eum, neque crucifixerunt eum; ſed objecta eſt eis ſimilitudo *ejus*: & profectò qui diſcordes fuerunt circa eum; *eſſet ne ipſe, an alius ſimilis ipſi*; certè *fuerunt* in dubitatione de hoc (*de vera morte ejus*) non *fuit* illis de hoc ulla ſcientia, ſed tantùm ſectatio opinionis. Et non occiderunt eum verè. 157. Sed elevavit eum Deus ad ſe: & Deus eſt præpotens, ſapiens. 158. Et *d* nullus eſt ex Scripturalibus, qui non crediturus ſit omninò in eum (*ideſt Jeſum*) ante mortem ſuam: & die reſurrectionis erit *Jeſus* contra eos teſtis. 159. Propter iniquitatem autem eorum, qui ſunt Judæi, prohibuimus eis res bonas, *quæ* conceſſæ fuerant illis: & *e* proptereà quòd ipſi excluſerunt à via Dei plurimos. 160. Et *f* eò quòd ipſi exercuerint uſuram, quæ jam vetita fuerat illis *in Pentateucho* & conſumpſerunt facultates hominum in vanitatem: Et præparavimus infidelibus ex *illis* pœnam dolorificam. 161. Verùm ſtabilibus in ſcientia inter eos; & *fidelibus*, qui credunt in id, quod demiſſum eſt ad te, & quod demiſſum fuerat ante te; & obſervantibus orationem; & dantibus eleemoſynam, & credentibus in Deum, & diem noviſſimum, his dabimus mercedem magnam.

الجزء السادس

Pars Sexta.

a Igitur propter fractionē ipſorum pacti ſui: & *propter* incredulitatem ipſorum in ſigna Dei & occiſionem eorum, *qui occiderunt* Prophetas ſine juſtitia: & dictum eorum:

b & propter incredulitatem eorū *in Jeſum*, & dictum eorum contra Mariā, mendacio magno.

c dictum eorum.

d Si.

e & ob excluſiſſe eos.

f acceptionem eorum uſuræ: & jam prohibiti ſunt ab ea in Pentateucho: & conſūptionem eorū facultatum hominum.

NOTÆ.

CXXVII. E*Lationem aut averſionem*]. Explicat Gelal. ترفعا عليها بترك مضاجعها والتقصير في نفقتها لبغضها وطموح عينه الى اجمل منها واعراضا عنها بوجهه : *ne elevetur contra ſe, relinquendo lectum ipſius, & imminuendo expenſas in ea propter odium, & avertendo oculos ab ea, ut convertat eos ad aliam ipſa pulchriorem.*

Et præſentes factæ ſunt animæ avaritiæ] ideſt avaritia eſt veluti congenita hominibus, itaut nunquam abſit ab eis.

CXXXVI. *Porrò qui crediderunt*]. Sermo eſt de Judæis, qui, ut exponit Gelal. امنوا بموسى ثم كفروا بعبادة العجل ثم امنوا بعده ثم كفروا بعيسى ثم ازدادوا كفرا بمحمد ; *crediderunt in Moyſen: deinde infideles fuerunt in adoratione Vituli: tum iterùm reverſi ſunt ad fidem: poſteà non crediderunt in Jeſum: poſtremò auxerunt infidelitatem ſuam non credendo in Mahumetum.*

CXXXVIII. *In amicos præter fideles*]: Dictio Arabica اولياء ſignificat non ſolùm *amicos*, ſed etiam patronos, defenſores, præſides &c. Illa autem particula من دون *præter*: non videtur ſignificare totalem excluſionem: itaut ſenſus ſit: Qui accipiunt in amicos Infideles, relictis fidelibus. Hoc verò ſæpè obſervandum in Alcorano: ut cùm dicitur Meccanos colere deos من دون الله *præter Deum*. Significat enim eos nôn rejicere etiam Deum verum. Non negarem tamen etiam cum excluſione totali intelligi poſſe verba Alcorani: ita ut omninò prohibeatur Moslemis accipere amicos, ſeu patronos eos, qui non ſint Moslemi.

CXXXIX. *Donec natent in diverſa narratione*] ideſt donec mutent modum loquendi, ſeu loquantur de alia re.

CXLIII. *Poteſtatem manifeſtam*] Explicat Gelal. برهانا بينا على نفاقكم : *demonſtrationem*, ſeu argumentum evidens *impietatis veſtræ*.

CXLVI. *Quid faciet Deus de ſupplicio veſtro*] ideſt nulla erit cauſa Deo vos puniendi.

CXLVII. *Non amat Deus manifeſtationem*] Explicat Gelal. يعاقبه الله على الجهر بالسوء من احد الا من ظلم فلا يواخذه بالجهر به بان يخبر عن ظلم ظالمه ويدعو عليه : *puniet Deus manifeſtationem mali de aliquo homine: ſed qui injuriam patitur, non punietur, ſi manifeſtet injuriam, quam patitur ab aliquo, ut auxilium advocet contra eum.*

CLIV. *Quia igitur irritum fecerunt*]. Cùm nihil ſit quod reſpondeat particulæ cauſali *quia* tàm in hoc, quàm in ſequentibus verſibus: ſubintelligendum putat Gelal لعناهم *maledeximus illis*.

CLV. *Et dixerunt contra Mariam*]. Vide circa hæc Suram de Maria.

CLVIII. *Et nullus eſt ex Scripturalibus*]. Duplex eſt hìc Moslemorum expoſitio. Alii enim referunt, *mortem ſuam*, ad Scripturales, ut ſenſus ſit: Nemo eſt ex Scripturalibus, (Judæis ſcilicet & Chriſtianis), qui antequam moriatur, non crediturus ſit in Jeſum. Et hæc eſt communior expoſitio: Alii verò referunt, *mortem ſuam*, ad ipſum Jeſum: ut ſenſus ſit: Nemo eſt ex Scripturalibus, qui non crediturus ſit in Jeſum, antequam moriatur ipſe Jeſus, quandò iterum redibit in mundum. Nam pronomen Arabicum ه affixum τῷ موت, æquè benè poteſt referri ad utrumque, nempè Jeſum, & ad Scripturales: vertique poteſt, *mortem ſuam*, & *mortem ejus*. Sed audiamus Expoſitores, cùm hæc res non parvi momenti eſſe videatur Gelal. قبل موته اي الكتابي حين يعاين ملايكة الموت فلا ينفعه ايمانه او قبل موت عيسى لما ينزل قبل الساعة كما ورد في حديث : *Ante mortem ſuam, ſcilicet Scripturalis, quandò intuebitur Angelos mortis: ſed nihil proderit ei fides ſua. Vel ante mortem ejus, ſcilicet Jeſu, cùm redibit in Mundum ante diem Judicii, ut habetur ex traditione.* Jahias قال قتادة قبل موته يعني قبل موت عيسى اذا نزل : وقال السدي لا يموت منهم احد حتى يومن بعيسى انه عبد الله ورسوله فلا ينفعه ذلك عند معاينة ملك الموت ; *Dixit Cottada: Ante mortem ejus, ideſt ante mortem Jeſu cùm redibit in mundum. Et dixit Alſaddius: Nullus morietur ex ipſis Scripturalibus, donec credat in Jeſum, quòd ſit ſervus Dei, & legatus ejus. Sed nihil proderit ei hoc, quandò jam oculis videbit Angelum mortis.* Zamchaſcerius, alios referens Auctores: والمعنى وما من اليهود والنصارى احد الا ليومنن قبل موته بعيسى بانه عبد الله ورسوله يعني اذا عاين ملك الموت قبل ان تزهق روحه حين لا ينفعه ايمانه لانقطاع وقت التكليف . وعن شهر بن حوشب قال لي الحجاج اني اليهودي اذا حضره الموت ضربت الملايكة دبره ووجهه وقالوا يا عدو الله اتاك عيسى نبيا فكذبت فيقول امنت انه عبد ويقول للنصراني اتاك عيسى نبيا (forte) فزعمت انه الله او ابن الله فيومن انه عبد الله ورسوله حين لا ينفعه ايمانه : وقيل الضميران

الضميران بعني بعيسى وان منهم احد الا ليومنن
بعيسى قبل موت عيسى وهم اهل الكتاب
الذين يكونون في زمان نزوله من السما في اخر
الزمان فلا يبقى احد من اهل الكتاب الا يومن
به حتى يكون الملة واحدة وهي ملة الاسلام
ويهلك الله في زمانه المسيح الدجال وتقع الامنة
حتى يرتع الاسود مع الابل ويلبث في الارض
اربعين سنة ثم يتوفى ويجوز ان يرجع انه لا يبقى
احد من جميع اهل الكتاب الا ليومنن به على
ان الله يحييهم في قبورهم في ذلك الزمان ويعلمهم
نزوله وما انزل له ويومنون حين لا ينفعهم
ايمانهم وقيل الضمير في به يرجع الى الله :

Verba Alcorani ſignificant, nullum fore ex Judæis, & Chriſtianis, qui ante mortem ſuam non credat in Jeſum, quòd ſit ſervus Dei, & legatus ejus. Hoc autem eveniet, cùm intuebitur Angelum mortis, antequam efflet ultimum ſpiritum: at non proderit ei fides ſua [illegible]ò quòd abſciſſum ſit tempus operandi. Et ex dicto Sciahari filii Chauſcebi habetur dixiſſe ei Hagiagum: Cùm advenerit mors Judæo, percutient Angeli dorſum ejus, & faciem ejus: & dicent: O inimice Dei, venit ad te Jeſus manifeſtè: (forte Propheta), *& non credidiſti in eum. Et reſpondebit: Credidi eum eſſe ſervum. Dicent verò Chriſtiano: Venit ad te Jeſus* manifeſtè, *& exiſtimaſti eum eſſe Deum, vel filium Dei. Tunc verò credet illum eſſe ſervum Dei, & legatum ejus, quandò nihil proderit ei fides ſua. Alii dicunt ſenſum verborum Alcorani eſſe, ante mortem ejus, id. ipſius Jeſu: nimirùm, nullum fore ex ſcripturalibus eo tempore, quo Jeſus redibit in mundum, qui non credat in eum, antequam moriatur ipſe Jeſus, qui, ut fertur, deſcendet è Cœlo in noviſſimo tempore, nec remanebit ullus ex Scripturalibus, qui non credat in eum, itaut futura ſit una tantùm religio, nempè Eslamitica, ſeu Mahumetana. Et perdet Deus tempore ejus Antichriſtum: & erit pax & ſecuritas tàm magna in terra, ut leo paſcatur cum camelo. Morabitur autem in terra quadraginta annos, deindè morietur. Poteſt etiam eſſe ſenſus, nullum ex omnibus Scripturalibus remanſurum, qui non credat in eum, quatenùs Deus vitam tribuet illis intra ſepulchra eorum eo tempore, & notum faciet eis deſcenſum ejus e Cœlo, & id quod conceſſum eſt ei: & credent in eum, quandò nihil eis proderit fides eorum. Alii referunt,* (*in eum*) *non ad Jeſum, ſed ad Deum.* Itaut ſenſus ſit, nullum fore ex Scripturalibus, qui ante mortem ſuam non ſit crediturus in Deum. Hactenùs Zamchaſcerius.

CLIX. *Prohibuimus eis res bonas*) Explicat Gelal. كل ذى ظفر: *omne animal, quod habet ungulam:* nimirùm ungulam non fiſſam.

CLXI. *Stabilibus qui ſtabiles ſunt in ſcientia*] inter hos enumerat Gelal. عبد الله بن سلم *Abdallahum filium Salami*, qui licèt eſſet Judæus, favebat tamen Mahumeto: & fortaſsè fuit unus ex confarcinatoribus Alcorani, unà cum Sergio & Bahira Chriſtianis.

REFUTATA.

MAhumetus homo mulieroſus, ſatis ſolicitum, & accuratum oſtendit ſe in negotio fœminarum, non ſecus ac ſi ageretur de pupillis oculorum ſuorum. Nihilominùs inter plures ineptias, & inſanias, illud habet ſani, quòd licèt viri multum conentur, nunquam tamen æquales eſſe poterunt, in amore circa plures uxores. Ex hoc verò convincitur non rectè, imò perversè illum polygamiam ſuis conceſſiſſe, cùm non poſſint in ea carere peccato [illegible], inæqualiter uxores amando, ob majorem [illegible], quàm ad aliam inclinationem. Quam ipſemet fatetur nullo modo poſſe evitari.

II. Videtur non ſolùm permittere cum Moyſe ſed etiam approbare, & commendare repudium contra præceptum Chriſti, dum aſſerit Deum abundè ſubminiſtraturum tàm viro repudianti, quàm fœminæ repudiatæ ea, quæ ad vitam commodè tranſigendam requiruntur. Porrò repudium ex ſua natura illicitum eſſe, ſatis conſtat ex illis verbis Chriſti: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*. Sed circa repudium, vide Prodr. p. 4. c. 20. pag. 49.

III. Recoquit crambem, dum fabulatur Judæos petiiſſe à Moyſe claram Dei viſionem: ideòque fulgure ictos, & occiſos, mox ad vitam revocatos fuiſſe. Cùm autem legem recipere detrectarent; Deum elevaſſe montem Synai ſuper capita eorum, quaſi eos oppreſſurum, niſi legem ſuam acceptarent. Hæc omnia jam ſuperiùs tanquam figmenta, & mendacia, Pentateuchi teſtimonio rejecimus. His ſimile eſt illud, quod habetur de calumnia Judæorum contra Mariam, tanquam adulterii, vel ſtupri ream: quod Euangelio prorsùs repugnare dignoſcitur.

IV. Negat Chriſtum verè paſſum, & crucifixum fuiſſe: ſed pro eo Imaginem, ſeu effigiem ipſius objectam Judæis in alio homine, quem verè illi crucifixerunt, & occiderunt. De hoc errore ſuperiùs nonnulla dicta ſunt: ſed hic ex profeſſo illum confutandum ſuſcepi repetens multa, quæ in Prodr: p. 3. c. 19. pag. 63. & ſequentibus. Conſtat Diabolum, in Alcorano omnium ferè præteritarum hæreſeon fæcem congeſſiſſe. Et quemadmodùm Chriſti divinitatem cum Ario oppugnavit: ita & veram ejuſdem paſſionem, & mortem per crucem cum Manichæis, Marcionitis, & aliis hujuſmodi monſtris negavit. Nihil quippe illi tàm odioſum, & grave eſt, quàm Chriſti mors & paſſio, per quam illius regnum deſtructum eſt, & humanum genus ab ejus tyrannide liberatum, æternam ſalutem obtinuit. Quàm verò ſtulta, & contra omnem rationem, & veritatem hujuſmodi hæreſis ſit; ſequentibus argumentis clarè demonſtratur.

I. Euangeliſtæ omnes apertiſſimè, & abſque ulla verborum ambage, Chriſtum paſſum, crucifixum, ac mortuum fuiſſe affirmant: alium pro eo ſuppoſitum fuiſſe exiſtimandi cauſam nullam nobis reliquerunt. Idem patentiſſimè, ac meridiana luce clariùs teſtantur libri omnes Teſtamenti novi, in quibus nihil frequentius, nihil certius, nihil clarius, quàm Chriſti paſſio, crucifixio, & mors in cruce proponitur. Itaut ſummæ dementiæ ſit de hac veritate vel tantillum dubitare.

II. Præter Sacras Scripturas, Scriptores omnes cujuſcumque nationis, qui inter Chriſtianos floruere, & præſertim S. Patres, ab ipſo Apoſtolorum ævo ad hæc uſque tempora (ſi paucos illos, qui contrarium docuerunt, inſaniſſimos homines excipias) Chriſtum verè paſſum, crucifixum, & in cruce mortuum affirmaverunt.

III. Indubitatum ſemper hoc idem fuit apud Chriſtianos Orthodoxos, & etiam apud pleroſque heterodoxos: & hodiè nulla Chriſtianorum natio, vel ſecta illud in dubium revocat. Idem affirmat, & confirmat Iſmael filius Aly de Chriſtianis temporis ſui, in cap. de gente Chriſtianorum, his verbis: واتفقت النصاري علي ان المسيح قتله اليهود وصلبوه وانه بعد ان قُتل وصُلب ومات عاش وراي شخصه شمعون الصفا وكلمه واوصي اليه ثم فارق الدنيا وصعد الي السماء: *Et concorditer tenent Chriſtiani, Chriſtum occiſum & crucifixum fuiſſe à Judæis: & poſtquam occiſus, crucifixus, & mortuus fuit, revixiſſe, & apparuiſſe Simoni Petro, & alloqutum fuiſſe eum, & legaviſſe ei teſtamentum ſuum* (nimirùm conſtituiſſe eum Vicarium ſuum in terra) *deindè diſceſſiſſe ab hoc mundo, & aſcendiſſe in Cœlum*. Hactenùs teſtis Mahumetanus. Et ſanè in ſymbolo fidei, quod Apoſtoli ipſi tradiderunt, & Chriſtiani omnes per totum terrarum orbem ab eorum tempore ad hanc uſque diem tenent & profitentur, inter alia habetur de Chriſto, quòd ſit *paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & ſepultus*. In ſymbolo quoque Nicæno, ſeu Conſtantinopolitano, quod Chriſtiani omnes recipiunt, habetur: *Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus, & ſepultus eſt*.

IV. Hoc ipſum teſtatur, Quòd Chriſtiani ſemper Crucem venerati ſunt: & Chriſti Crucifixi imagines perpetuò in templis, in domibus aliiſque in locis, præſertim magis conſpicuis coluere. Loca etiam illa, in quibus paſſus, crucifixus, mortuus, & ſepultus eſt, præcipuo ſemper honore venerati ſunt. Id autem nunquam feciſſent, neque facerent modò, ſi Judam, vel Titianum, vel alium neſcio quem nebulonem ſub imagine Chriſti crucifixum ac mortuum eſſe exiſtimarent.

V. Accedit teſtimonium omnium Judæorum, qui, ut Alcoranus ipſe teſtatur, ſeſe Chriſtum Jeſum Filium Mariæ crucifixiſſe, & occidiſſe fatentur. Hodiè quoque, ſi interrogentur Judæi, quotquot per totum terrarum orbem diſperſi reperiuntur, utrum Majores eorum Jeſum Nazarænum, quem Chriſtiani & Mahumetani etiam ut verum Meſſiam ſuſcipiunt, ac venerantur, crucifixerint, & occiderint; omnes uno ore fatebuntur rem ita eſſe, & ſe ita credere, ſemperque omnes Judæos crediſſe, & in libris ſuis ita ſcriptum reliquiſſe. Inter quos R. Moſes filius Maymonis in lib. Judicum cap. 11. hæc ſcribit: *Jeſus Nazarænus viſus eſt eſſe Meſſias, & occiſus eſt per domum Judicii & ille cauſa fuit, ut Iſrael deſtrueretur in gladio & diſpergerentur reliquiæ ipſorum, & ut deprimerentur*. Et in lib. Sanhedrin diſtinct. Nigmar Hadin: *Dixit Ulà: Jeſus Nazarænus propinquus fuit Regno: & in veſpere Paſchæ crucifixerunt eum*.

VI. Cæteræ etiam gentes, præter Chriſtianos & Judæos, hoc idem tanquam certiſſimum ſemper habuere. Cornelius Tacitus inter Romanos ſcriptores Ethnicos celeberrimus, loquens de Chriſtianis à Nerone per ſummam injuſtitiam interfectis lib. 5. Annalium ſcribit: *Auctor nominis ejus Chriſtus, qui Tiberio imperitante per Procuratorem Pontium Pilatum ſupplicio affectus erat*. Alios Auctores ejuſdem rei aſſertores tanquam ſuperfluos omitto. Admiranda igitur eſt ſtupiditas, ſeu veriùs ſtultitia & inſania Mahumeti, & Mahumetanorum, qui rem tàm certam, & ab univerſo Orbe teſtatam, abſque ulla prorsùs ratione, aut fundamento negare non vereantur. Porrò ſi eam negant, quia indecens erat Chriſto Crucem ac mortem pati: ita deberent negare tot Prophetas à Judæis occiſos, variiſque ſuppliciis affectos fuiſſe: & Mahumetum ſuum jàm indigna à Coraiſitis, & aliis Meccanis ſuſtinuiſſe & demum veneno à fœmina Judæa in harmo ovis hauſto periiſſe. Nullus vir ſapiens cenſet pœnam ullum dedecus afferre, quamtumvis turpis ſit, & ignominioſa; ſi non propter culpam, ſed propter virtutem inferatur. Imò nihil glorioſius eſt, quàm vel propter religionem, vel propter Reipublicæ ſalutem ſupplicia vel atrociſſima, ac ſceleroſiſſimorum propria conſtanter perferre. Hic eſt ſenſus omnium prudentium, & ipſorum etiam Mahumetanorum. Si verò eam præciſè negant, quia Jeſus erat Meſſias, ſive Chriſtus: neque hoc poteſt aliquid ſubſidii illorum errori afferre præſertim quia ipſi credunt Chriſtum fuiſſe hominem tantummodò; nec Mahumeto ſuo ſuperiorem. Nos verò ex oppoſito, nimirùm hoc ipſo, quòd erat Chriſtus, probamus illum pati, ac mortem ſubire debuiſſe, quia id in Pentateucho, ac Prophetis prædictum fuerat, ut Chriſtus ipſe ſæpiùs in Euangelio teſtatur, & Apoſtoli in ſuis libris confirmant. Luc. cap. 24. duobus diſcipulis euntibus in Emmaus, & dicentibus de illo; *Tradiderunt eum Summi Sacerdotes, & Principes noſtri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum*. Reſpondit Chriſtus: *O ſtulti & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti ſunt Prophetæ: Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam?* Et ibidem loquens

cum

cum omnibus Diſcipulis ſimul congregatis dixit: *Quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis tertia die.* In Actis Apoſtolorum cap. 3. dixit S. Petrus Judæis. *Deus autem qui prænuntiavit per os omnium Prophetarum pati Chriſtum ſuum, ſic implevit.* Et cap. 13. S Paulus loquens de Judæis, qui Chriſtum interfecerant, dixit: *Nullam cauſam mortis invenientes in eum, petierunt à Pilato, ut interficerent eum: cùmque conſummaſſent omnia, quæ de eo ſcripta erant, deponentes eum de ligno poſuerunt in monumento*; Alia plura ſunt in novo teſtamento loca, quæ hoc idem clariſſimè teſtantur: in quibus afferuntur etiam vaticinia particularia, & figuræ, ſeu ſymbola de paſſione & morte Chriſti, quæ habentur in Pentateucho, & cæteris libris veteris Teſtamenti, quæ non eſt hìc otium referre. Quamobrem vel neganda ſunt Euangelia, & cætera volumina ab Apoſtolis conſcripta, tanquam à capite ad calcem falſa & conficta; id quod jam oſtendimus nullo modo fieri poſſe: vel fatendum eſt, Chriſtum verè paſſum, & mortuum fuiſſe.

Quod ſi Mahumetani ea, quæ de Chriſti morte & paſſione ſcripta ſunt; non ut realiter ac verè facta, ſed ut apparenter tantùm ficta accipienda eſſe contendant: Reſpondebimus primò gratis hoc, & ſine ullo prorsùs fundamento affirmari 2. Si dum habemus diſertiſſimis verbis in Euangelio, Judæos Chriſtum Jeſum comprehendiſſe, alligaſſe, flagellaſſe, *occidiſſe: &* dum Chriſtus ipſe *pluries prædicit ſe hæc omnia* paſſurum, & flagella, ludibria, crucem, mortemque ſubiturum: & Apoſtoli in Sacris libris abſque ulla verborum ambage ſcribunt, Chriſtum crucifixum, occiſum, ac mortuum fuiſſe: ſi unquam hæc omnia intelligenda ſunt, non de ipſo Chriſto, ſed de Juda, vel Titiano, vel alio neſcio quo, cui Deus Chriſti ſimilitudinem impoſuerat: nihil jam certi, nobis erit in Sacris Scripturis: & eodem modo ea, quæ in illis ſcribuntur de Adam, de Noe, de Abraham, de Moyſe, de David, de Salomone, & aliis; licebit aſſerere, non de Adam, vel de Abraham, vel de alio ex illis verè eſſe accipienda: ſed de aliis, qui iiſdem ſimiles erant, intelligenda: neque enim ullum eſt fundamentum potius illud, quàm hoc aſſerendi. 3. Si Chriſtus verè paſſus, & mortuus non eſſet; ſed pro eo Judas, vel alius; falsò Sacræ Scripturæ nos docerent, Chriſtum paſſione, ac morte ſua homines redemiſſe, & pro eorum peccatis Sanguine ſuo Deo ſatisfeciſſe. Hanc enim cauſam paſſionis & mortis Chriſti afferunt divini ſcriptores tàm veteris, quàm novi Teſtamenti. Iſaias cap. 53. loquens de Chriſto non ſolùm ex ſententia Euangeliſtarum & Apoſtolorum, ſed etiam veterum Hebræorum. *Vulneratus eſt* (inquit) *propter peccata noſtra; attritus eſt propter ſcelera noſtra: livore ejus ſanati ſumus: Poſuit Deus in eo iniquitatem omnium noſtrum.* S. Paulus ad Rom. cap. 5. *Chriſtus, cùm adhuc infirmi eſſemus, ſecundum tempus pro impiis mortuus eſt.* Et *Reconciliati ſumus Deo per mortem filii ejus.* Et cap. 8. *Proprio filio ſuo non pepercit Deus, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Porrò juxta ſententiam Mahumetanorum ita cogeremur hæc verba exponere: Proprio filio ſuo pepercit Deus, illum à Judæorum manibus liberando, & ad ſe in Cœlum aſſumendo: & pro eo tradidit Judam, vel Titianum ejus inimicos ac proditores. Verùm quis ad tàm ineptam expoſitionem riſum teneat?

Poſſem hìc Veterum Doctorum Hebræorum teſtimonia producere, quibus aſſerunt Meſſiam, ſeu Chriſtum pro ſalute populi ſui, & pro genere humano redimendo, probra, tormenta mortemque paſſurum. Sed remitto lectorem ad Auctores, qui de hujuſmodi argumento contra recentiores Hebræos ſcripſere. Pergo jam ad reliqua confutanda.

IV. Dum affirmat Mahumetus, nullum eſſe, vel futurum eſſe ex Scripturalibus, qui non ſit crediturus in Jeſum ante mortem ſuam: ſive loquatur de Judæis, ſive de Chriſtianis; ſive de morte Jeſu, ſive de morte ipſorum Scripturalium: vertant ſe quocumque velint in expoſitione hujus loci Interpretes Mahumetani, eſt apertiſſimum delirium, neque argumento vel ratione aliqua illud rejicere neceſſarium, vel operæ pretium puto, quòd omni prorsùs caret ratione ac fundamento. Illud tamen prætereundum non exiſtimo, quòd, *credere in Jeſum* nihil aliud hìc eſſe putent, quàm cognoſcere apertè, Jeſum eſſe ſervum Dei, & legatum ejus, *non autem Deum, vel filium* Dei, *hanc verò cognitionem nihil Scripturalibus ad ſalutem profuturam*: cùm tamen communiter in Alcorano, credere in Deum, vel in Jeſum, vel in Prophetas, aut Angelos, aut ſacros libros, & alia hujuſmodi, non accipiatùr niſi in bonam partem, itaut hujuſmodi credulitas, ſive fides ſemper proficua intelligatur ad ſalutem. Et non niſi ineptiſſimè, & contra omnem modum loquendi diceremus, Judæum, vel Mahumetanum aliquem ante mortem ſuam crediddiſſe in Jeſum, eò quòd hujuſmodi Judæus, vel Mahumetanus antequam efflaret animam, agnoviſſet Jeſum non eſſe Deum, neque Filium Dei, ſed purum hominem, ſervum Dei, & legatum ejus: nihilque ei hujuſmodi cognitionem ad ſalutem profuiſſe. Huc accedit Chriſtianos jam credere in Jeſum, uti oportet: nec poſſe in morte non credere, vel non cognoſcere illum eſſe & hominem, & Filium Dei & Deum verum, quemadmodùm à ſacris literis manifeſtiſſimè docentur.

V. Delirat Mahumetus, dum aſſerit Deum prohibuiſſe Judæis res bonas, quas anteà conceſſerat propter iniquitatem eorum. In lib. *Levit.* cap. 11. ubi Deus præſcribit Judæis, *quæ animalia ſint ipſis licita, quæque illicita, nihil habetur de hac eorum iniquitate: ſed quæ prohibentur*, ex eo tantùm *capite prohibentur*, quia Deus ea *immunda declaravit*. Hæc autem erant ferè *viliora, & quæ communiter* comedi non ſolent: ut ex quadrupedibus canes, equi, aſini, ſues: ex volucribus aquilæ, gryphes, noctuæ, accipitres: ex piſcibus ii, qui carent pinnulis, nempè deteriores cæteris: Item reptilia, ut lacertæ, ſerpentes, vermes: prætereà morticina, & alia hujuſmodi, quæ præcipuè propter ipſorum immunditiam, qua diverſa

hominum exprimunt vitia, prohibentur. At ſi hæc prohibitio ad puniendam Judæorum iniquitatem facta fuiſſet, animalium cæteris meliorum eſſe debuiſſet: ut vitulorum, hædorum, gallinarum, columbarum, turdorum, mugilum, thynnorum, & aliorum hujuſmodi: potiùſque condemnandi erant ad veſcendum animantibus vilioribus, ac deterioribus. Prætereà ſi ea, quæ ſuperiùs enumeravimus, erant Judæis propter eorum iniquitatem, tanquam res bonæ, interdicta: cur Mahumetus aſſeclis ſuis porcum, morticinum, ſanguinem, & alia quædam ex iis, quæ Judæis prohibita erant, interdixit? Certè non ob iniquitatem eorum hoc fecit, ſed quia in ipſis immunditiam aliquam eſſe putabat; vel ut Judæos ita ſibi benevolos efficeret. Sciant tamen Moslemi, hæc eadem animalia Judæis interdicta, non eſſe per ſe, & ex natura ſua mala: Deus enim *vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona*: alioquin Noe, & poſteris ejus ea non conceſſiſſet: ſed ideò tanquam immunda Judæis à Deo prohibita ſunt, quia, ut ſuprà dixi vitiorum quorumdam ſymbola gerebant, à quibus Deus populum ſuum cavere volebat, vel alias ob cauſas, quas non eſt opus huc afferre.

VI. Poſtremò dum Mahumetus promittit Judæis, qui ſunt ſtabiles in ſcientia, præmium magnum, nempè Paradiſum, ut exponit Gelal: videtur manifeſtè approbare, unumquemque in religione ſua ſalutem conſequi poſſe. Vel enim Judæi iſti legem ſuam obſervabant, vel Mahumetanam. Si hanc ſecundam, jam deſierant eſſe Judæi. Si ſuam; non poterant cum Mahumeto & Alcorano convenire utpotè legi ſuæ adverſantibus. Exiſtimo tamen hos, de quibus hìc fit commemoratio, neque Judæos prorsùs fuiſſe, neque Mahumetanos, ſed nebulones quoſdam, qui ut Mahumeti gratiam ſibi conciliarent, & fortaſsè ut illum meliùs ſic deciperent, aut irriderent, nunc Judæi, nunc Moslemi perſonam induebant.

TEXTUS ALCORANI.

162 انا اوحينا اليك كما اوحينا الى نوح والنبيين من بعده واوحينا الى ابراهيم واسمعيل واسحق
ويعقوب والاسباط وعيسى وايوب ويونس وهرون وسليمن واتينا داوود زبورا ۞ 163 ورسلا قد قصصناهم
عليك من قبل ورسلا لم نقصصهم عليك وكلم الله موسى تكليما ۞ 164 رسلا مبشرين ومنذرين
لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل وكان الله عزيزا حكيما ۞ 165 لكن الله
يشهد بما انزل اليك انزله بعلمه والملائكة يشهدون وكفى بالله شهيدا ۞ 166 ان الذين
كفروا وصدوا عن سبيل الله قد ضلوا ضلالا بعيدا ۞ 167 ان الذين كفروا وظلموا لم يكن
الله ليغفر لهم ولا ليهديهم طريقا الا طريق جهنم خالدين فيها ابدا وكان ذلك على الله يسيرا ۞
168 يا ايها الناس قد جاءكم الرسول بالحق من ربكم فامنوا خيرا لكم وان تكفروا فان لله
ما في السموات والارض وكان الله عليما حكيما ۞ 169 يا اهل الكتاب لا تغلوا في دينكم
ولا تقولوا على الله الا الحق انما المسيح عيسى ابن مريم رسول الله وكلمته القاها الى مريم وروح
منه فامنوا بالله ورسله ولا تقولوا ثلاثة انتهوا خيرا لكم انما الله اله واحد سبحانه ان يكون له
ولد له ما في السموات وما في الارض وكفى بالله وكيلا ۞ 170 لن يستنكف المسيح ان
يكون عبدا لله ولا الملائكة المقربون ومن يستنكف عن عبادته ويستكبر فسيحشرهم اليه
جميعا ۞ 171 فاما الذين امنوا وعملوا الصالحات فيوفيهم اجورهم ويزيدهم من فضله واما الذين
استنكفوا واستكبروا فيعذبهم عذابا اليما ۞ 172 ولا يجدون لهم من دون الله وليا ولا نصيرا ۞
173 يا ايها الناس قد جاءكم برهان من ربكم وانزلنا اليكم نورا مبينا ۞ 174 فاما الذين
امنوا بالله واعتصموا به فسيدخلهم في رحمة منه وفضل ويهديهم اليه صراطا مستقيما ۞
175 يستفتونك

175 يستفتونك قل الله يفتيكم في الكلالة ان امرأ هلك ليس له ولد وله اخت فلها نصف
ما ترك وهو يرثها ان لم يكن لها ولد فان كانتا اثنتين فلهما الثلثان مما ترك وان كانوا اخوة
رجالا ونساء فللذكر مثل حظ الانثيين يبين الله لكم ان تضلوا والله بكل شيء عليم

VERSIO LATINA:

162. CErtè nos revelavimus tibi, ſicut revelavimus Noe & Prophetis poſt eum; & *ſicut* revelavimus Abrahæ, & Iſmaeli, & Iſaac, & Jacob, & Tribubus, & Jeſu, & Job, & Jonæ, & Aaroni; & Salomoni, & dedimus Davidi Pſalmos. 163. Et *miſimus aliquos* legatos, quos jam enarravimus tibi antea; & *aliquos* legatos, quos non enarravimus tibi: & allocutus eſt Deus Moyſem alloquendo. 164. Legatos euangelizantes, & comminantes: ne fortè eſſet hominibus apud Deum argumentum, *quo ſe excuſarent* poſt legatos *miſſos ad ſe*: & Deus eſt præpotens, ſapiens. 165. Sed Deus teſtis eſt ejus, quod demiſit ad te (*ideſt Alcorani*:) demiſit illud cum ſcientia ſua; & Angeli teſtes ſunt: & Deus eſt teſtis ſufficiens. 166. Porrò qui infideles ſunt, & averterunt *alios* à via Dei; jam erraverunt errore longinquo. 167. Sanè qui infideles ſunt, & iniquè egerunt, non erit ut Deus ignoſcat illis, neque dirigat eos per viam *aliam*, niſi per viam gehennæ; perpetuò moraturos in ea ſemper: & erit hoc apud Deum, facile. 168. O homines, jam venit ad vos Legatus cum veritate à Domino veſtro: credite ergo: melius erit vobis. Quòd ſi increduli *fueritis*, profectò Dei eſt id, quod in Cœlis, & terra *exiſtit*: & Deus eſt ſciens, ſapiens. 169. O Scripturales, *ne limitem excedatis in religione veſtra*, neque dicatis de Deo niſi veritatem. Certè Chriſtus Jeſus filius Mariæ eſt legatus Dei, & Verbum ejus, quod immiſit in Mariam, & Spiritus ab eo. Credite ergo in Deum, & legatos ejus: & ne dicatis Tres. Abſtinete *ab hoc dicendo*: melius erit vobis. Porrò Deus eſt Deus unus. *a* Abſit ut ſit illi filius. Ipſius eſt id, quod in Cœlis, & id, quòd in terra *exiſtit*: & Deus eſt ſufficiens procurator *ſibi ipſi ſine ope filii*. 170. Non dedignabitur ſuperbè Chriſtus eſſe ſervus Dei: neque Angeli proximi *Deo dedignabuntur eſſe ſervi ejus*: & qui dedignabitur ſervitutem ejus, & in ſuperbiam efferetur; congregabit eos omnes ad ſe *Deus in die Judicii*. 171. Porrò qui crediderint, & fecerint recta, perſolvet eis mercedes ſuas, & augebit eos ex liberalitate ſua. Qui verò dedignati fuerint *ſervire ei*, & ſuperbè ſeſe extulerint, puniet eos pœna atroci. 172. Et non invenient ſibi extra Deum patronum, neque adjutorem. 173. O homines, jam venit ad vos evidens argumentum a Domino veſtro: & demiſimus ad vos lucem manifeſtam. 174. Porrò qui crediderint in Deum, & firmiter adhæſerint illi: introducet eos in miſericordiam *b* ſuam, & liberalitatem: & diriget eos ad ſe, per viam rectam. 175. Quærent inſtrui à te. Dic *illis*: Deus inſtruet vos circa cognationes remotiores. Si vir *c* obierit, cui non ſit proles, & habeat ſororem, huic *debetur* dimidium illius, quod reliquerit: & ipſe (*ideſt frater*) hæreditabit illam, ſi hæc non habuerit prolem. Quòd ſi fuerint duæ *ſorores*; utrique *dabuntur* duæ tertiæ partes ex eo, quod reliquerit *frater*, quòd ſi fuerint plures fratres viri ac mulieres; maſculo *dabitur* ſicut portio duarum fœminarum. Declarat Deus vobis *hoc*, ne erretis: & Deus eſt in omni re ſciens.

a Laus ejus.

b ex ſe.

c perierit.

NOTÆ.

CLXII. Pſalmos] Arabicè زبورا Interpretatur Gelal. مكتوبا *Scriptum*, nempè Librum. Jahias كتبا *Scripturam* nempè pſalmorum, ut ipſe exponit.

CLXIII. *Aliquos legatos*]. Gelal روى انه تعالى بعث ثمانية الاف نبي اربعة الاف من بني اسرايل واربعة الاف من ساير الناس ; *ex traditione habetur, Deum miſiſſe octo millia Prophetarum: quatuor millia ex filiis Iſrael, quatuor millia ex cæteris hominibus*. Videtur accipere Prophetas pro legatis: licèt re vera hi ab illis diſtinguantur.

CLXIX. *O Scripturales*]. Alloquitur juxta Gelalem Chriſtianos, admonens eos, ut caveant à ponendis tribus diis, & ab aſſerenda Chriſto divinitate.

Et Spiritus ab eo] Explicat Gelal. اي ذو روح منه idest, *habens Spiritum ab eo*. Et ſubdit. اضيف اليه تشريفا له وليس كما زعمتم ابن الله او الها معه او ثالث ثلاثة لان ذو الروح مركب والاله منزه عن التركيب عن نسبة المركب اليه ; *refertur ad ipſum* (nempè Deum) *ad ipſius dignitatem indicandam: non tamen eſt, ſicut putatis,* (ò Chriſtiani) *filius Dei, aut Deus unà cum ipſo, aut tertius trium* (ideſt una ex tribus perſonis) *nam habens ſpiritum eſt quid compoſitum. Deus autem abſit, ut ſit compoſitus, aut prædicetur de eo compoſitio*, nempè tres eſſe Deos.

Ne dicatis Tres] nimirùm ut exponit Gelal: الله وعيسى وامه *Deum, Jeſum, & Matrem ejus*.

CLXXIII. *Jam venit ad vos evidens argumentum*] Arabicè برهان eſt propriè argumentum demonſtrativum, pro quo intelligit Gelal ipſum Mahumetum: quemadmodùm pro luce manifeſta Alcorani.

REFUTATA.

Non immoror in refutandis ineptiis illis, quæ ſpectant ad enumerationem tot librorum, & præſertim Alcorani, qui finguntur traditi à Deo: neque tot legatorum, ſeu Prophetarum, quos ab eodem miſſos fuiſſe fingunt Mahumetani. Neque etiam hìc repeto, quæ ſuperiùs ſatis expendi contra ipſos Mahumetanos, nomina illa ab Alcorano Chriſto tributa, Verbi, & Spiritus Dei. Eſt enim hic locus proprius propugnandi contra Mahumetum, ac Mahumetanos myſterium ineffabile Sanctiſſimæ Trinitatis, quod non ſolùm Mahumetanis, ſed & Judæis, & cæteris gentibus à Chriſtiana fide alienis eſt lapis offenſionis, & petra ſcandali. Et ſanè negari non poteſt rem eſſe maximè arduam, & intellectui tàm humano, quàm Angelico incomprehenſibilem, ſolaque Dei revelatione credendam.

Notandum tamen eſt Alcorani verba, juxta communem Moſlemorum ſapientum expoſitionem, nullo modo verum Sanctiſſimæ Trinitatis myſterium oppugnare, ſed Arabum quemdam errorem, ſeu hæreſim refutare. Etenim verſu 169. ſuperiùs poſito: nimirùm يا اهل الكتاب لا تغلوا في دينكم ولا تقولوا على الله الا الحق ولا تقولوا ثلثة انتهوا خير لكم انما الله اله واحد : *O Scripturales, ne excedatis in religione veſtra &c. neque dicatis Tres: abſtinete ab hoc; nam melius erit vobis: quippe Deus eſt Deus unus*.

Et Sura 5. de Menſa §. verſ. 82. لقد كفروا الذين قالوا ان الله ثالث ثلثة وما من اله الا اله واحد وان لم ينتهوا عما يقولون ليمسن الذين كفروا منهم عذاب اليم : *Infideles ſunt, qui dicunt Deum eſſe Tertium trium: nam non eſt niſi Deus unus: & ſi non abſtinuerint ab hoc modo loquendi ſubibunt hujuſmodi infideles tormentum doloriſicum*: utrobique explicat Gelaleddinus لا تقولوا الالهة ثلثة الله وعيسى وامه : *ne dicatis eſſe tres Deos, nempè Deum, Jeſum, & Matrem ejus*. Et addit وهم فرقة من النصارى : *& hi qui hæc dicebant, erant ſecta quædam Chriſtianorum*. Neque enim hujuſmodi impietatem omnibus tribuit Chriſtianis. Eodem modo Jahias filius Salami, & Mohammedus filius Abdallahi ex auctoritate Catadæ لقد كفر الذين قالوا ان الله ثالث ثلثة

قال قتادة قالوا عيسى الله وامه الله : *Sunt infideles, qui dicunt, Deus eſt Tertius Trium : dixit Cottada. Hi ſunt qui dicebant : Jeſus eſt Deus, & Mater ejus eſt Deus, & Deus eſt Deus.* Eodem modo Beidavius : لا تقولوا ثلثة اي الالهة ثلثة الله والمسيح ومريم *Ne dicatis Tres ; ideſt tres Deos, nempè Deum, Chriſtum, & Mariam.* Sed poſteà ſubdit ; quaſi Chriſtianos ab impoſito ipſis errore purgaturus : لا تقولوا ثلثة ان صح انهم يقولون الله ثلثة اقانيم الاب والابن والروح القدس ويريدون بالاب الذات وبالابن العلم والروح القدس الحياة : *Neque dicatis eſſe tres Deos, nam conſtat ipſos Chriſtianos dicere, Deum eſſe tres perſonas : Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum. Intelligunt autem per Patrem, Eſſentiam : Per Filium, Scientiam : & per Spiritum Sanctum, Vitam.* Perperam quædam habet ex errore Jacobitarum. Verùm nihil hic contra Chriſtianos, qui neque tres Deos adorant, neque Mariam dicunt eſſe Deum : eſto ſit vera fuerit olim in Arabia hæreſis Collyridianorum circa annum Chriſti 395. de qua agit S. Epiphanius. Hi collyridem, ſeu placentam Mariæ Virgini in ſacrificium, non ſecus ac ſi Deus eſſet, offerebant. In hac autem Secta ſolæ ferè erant mulierculæ. De hac eadem hæreſi meminit Georgius Almacinus : Eutychius Patriarcha Alexandrinus, uterque Chriſtianus : Abu-nazar, & Ahmedus filius Abdolhalimi, uterque Mahumetanus : ſed hic ultimus addit وهذه الفرقة قد بادت *hæc verò ſecta jam prorſùs abolita eſt.*

Nihilominùs, quia alii cenſent in his Alcorani locis verè negari myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis ; & ſaltem Mahumetani illud acerrimè oppugnant, ac deteſtantur : ego hìc illud contra ipſos, quantum illorum captus patitur, defendere ; ejùſque veritatem aſſerere conabor.

Duo verò, eaque apud omnes certiſſima, ſupponenda ſunt. Primum : Quotieſcunque admittitur, aliquam religionem veram eſſe, & à Deo inſtitutam ; & hoc argumentis ſufficientibus probatur : admittenda etiam eſſe omnia illa, quæ in hujuſmodi religione à Deo revelata eſſe certò creduntur. Secundum, multa eſſe à Deo revelata, quæ licèt non ſolùm à Chriſtianis, ſed etiam à Judæis, & Mahumetanis certiſſima credantur : nihilominùs naturalem omninò ſuperant intelligentiam, nec ullo modo poſſunt comprehendi, & multò minus per intrinſecas rationes poſitivè probari. Sunt enim prorſùs ſupra naturam ; cujuſmodi eſt reſurrectio mortuorum poſt reſoluta corpora in terram ac cinerem : eſt enim naturale axioma, à privatione ad habitum non dari regreſſum : & oppoſitum eſt contra naturam. Nihil tamen ex his involvit contradictionem : nam ſi hoc eſſet, convinceretur manifeſtæ falſitatis, & omnimodæ impoſſibilitatis : ut ſi diceremus, Deum eſſe unum, & non eſſe unum : ſatis eſt, ſi poſſimus ea ab omni contradictione, & impoſſibilitate defendere contra Adverſarios, imò & aliquibus congruentiis probare.

His præmiſſis, dicimus Sanctiſſimæ Trinitatis myſterium non poſſe à Mahumetanis rationabiliter negari : tum quia creditur ab illa religione, quam veram eſſe, ex ipſorum etiam teſtimonio ſuperiùs probavimus : tum quia à Deo revelatum fuiſſe, efficaciter inferiùs oſtendemus : tum demum quia nullam involvit contradictionem, aut impoſſibilitatem reſpectu infinitæ perfectionis divinæ.

Sed videamus quibus argumentis myſterium hoc oppugnent Moslemi ex verbis Ahmedi filii Abdolhalimi parte 2. Apologiæ contra Chriſtianam religionem, ex Arabico idiomate fideliter tranſlatis. *Unum, inquit, petimus à vobis, ad quod oportet vos reſpondere. Radix illius, quod aſſeritis de cultu trium perſonarum, quæ juxta veſtram opinionem redeunt ad unam ſubſtantiam, nempè divinitatem ; quænam eſt ? & unde accepiſtis illam ? & quis vobis præcepit eam ? & in quo libro ſacro revelata eſt ? & quis Propheta meminit illius ? & quod dictum Chriſti perſuadet vobis illam ? An verò aliud fundamentum illius habetis, niſi id, quod referente diſcipulo Matthæo, dixit Chriſtus,* (ſuper quem ſit pax) *diſcipulis ſuis, cùm voluit diſcedere ab eis, videlicet : Ite, & baptizate homines in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti ? Horum autem verborum ſenſus ad hoc, ut ſit ſanus, exigit, ut ſententia collecta ex iiſdem verbis, importet, ut conferantur illis omnes benedictiones Dei, & benedictio Prophetæ illius Chriſti, & Spiritus Sancti, per quam confirmantur Prophetæ & Apoſtoli. Videmus autem vos, cùm vultis alter alteri benè precari : dicere : Oratio Sancti talis ſit tecum. Et per orationem intelligitur fauſta apprecatio. Et ſimiliter Nomen Prophetæ talis adjuvet te in negociis tuis. Et ſicut dixit Deus benedictus & excelſus. O fideles obedite Deo, & legato, & Præfectis veſtris Moslemis. Dicemus ne propterea hoſce omnes eſſe deos ? Sed concedamus horum verborum ſenſum alium eſſe ab eo, quem diximus, aut Chriſtum fauſtæ memoriæ intendiſſe per illa id, quod ipſe tantùm novit : quare vos eò deveniſtis, ut diceretis illum voluiſſe aſſerere, hæc nomina, quatenùs ea retulit ad Deum Optimum Maximum, eſſe deos : & conſtituiſtis illi perſonas ; unicuique eorum nominum perſonam peculiarem tribuentes, cùm ipſe ſit una tantùm perſona ? Et unde eruiſtis id, quod aſſociaſtis cum Deo interpretatione non ſana ? Cùm autem dicitis de tribus perſonis, unamquamque habere ſuam eſſentiam : neceſſariò fatemini unamquamque perſonam vivere, audire, ſcire videre, ſapere ſeparatim per eſſentiam ſuam ;*

quemadmodùm de Chriſto dicitis, quòd ſedeat à dextris Patris ſui. Videmus porrò vos ideò duas perſonas cum Deo poſuiſſe, quia Deus eſt ſapiens, & vivens. Et ſapientiam quidem ejus appellatis Verbum, quod eſt Chriſtus; vitam autem ejus, Spiritum Sanctum. Hæc porrò ſunt attributa Dei, quibus multa alia ſimilia reperiuntur: vocatur enim mitis, ſciens, audiens, videns, vivens, potens: & ſimiliter Dominus noſter benedictus, & excelſus. Quamvis attributa, quæ ei damus, non aſſequantur attributa ejus, neque attingant rationem gloriæ ejus, niſi per ſimilitudinem, & parabolicè, propter magnitudinem, excellentiam, & gloriam ejus, quæ nulli alii conveniunt. Vos autem feciſtis eum perſonas, quarum unaquæque habet vitam & Sapientiam, & cætera attributa juxta illud, quod habet: neque eſt perſona ex illis habens attributum, niſi etiam exigat, juxta dictum veſtrum, ut ſit attributum, ſicut ipſa. Quòd ſi eſſent iſtæ perſonæ Dii, certè omnia attributa eſſent Dii, cùm ſint ex ſubſtantia Dei. Neceſſe eſt itaque, ut unumquodque attributum ſingularum trium perſonarum ſit Deus, ſicut ipſe, cùm ſit ex ſubſtantia ejus. Magnus igitur hìc patebit campus ad multiplicandos Deos, itaut res proceſſura ſit in infinitum. Cùm autem dicitis tres perſonas eſſe in Cœlo ex ſubſtantia æterna, nonne cogimini fateri tres Deos? Perſonæ enim ſunt individua demonſtrabilia ac determinata. Alioqui quam probationem affertis hujus rei? Vos autem dicitis in quibuſdam veſtris ratiocinationibus, tres perſonas redire ad unum; nec diviſas, nec ſeparatas: & aſſimilatis eas in collectione earum, & in eo, quod apparet ex ipſis, Soli. Jam verò ſcimus vos fateri in ſymbolo fidei veſtræ, Chriſtum eſse Deum, & hominem ſimul unitos: & ipſum aſcendiſse in Cœlum, & ſedere ad dexteram Patris ſui. At verò qui ſedet ad dexteram alterius, nonne eſt ab eo diſtinctus, & ſeparatus? Quomodò ergo ponetur menſura huic dicto, aut vera, ac ſana erit in eo conſtitutio religionis? Similitudinem autem ſolis, quam attuliſtis, jam ante clarè oſtendimus eſse futilem ac vanam ad probandum, quod intenditis, neque currere paritatem in utroque. Prætereà invenimus vos dicere de ſignificatione Trinitatis illud, quod vobis eam perſuaſit, eſse id, quod refertis ſcripſiſse Matthæum diſcipulum in Euangelio, dictum à Chriſto diſcipulis ſuis: Pergite in regiones, & baptizate homines in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Et vos ſanè excogitaſtis in his verbis intellectibus veſtris, & dixiſtis, hunc eſse eorum ſenſum, quòd ubi certum fuerit, mundum fuiſse de novo productum, ſcitis fuiſse aliquem, qui eum produxit: & hunc concipitis primò eſse Ens exiſtens; deindè vivens, deindè rationale. Ens quippe dividitur in vivens, & non vivens: vivens autem in rationale, & irrationale. Atque etiam hoc ſcitis, vivens rationale habere vitam, & rationalitatem præter ſe in perſona, ſeu ſuppoſito: & utramque eſse in ſubſtantialitate. In hoc autem dicimus vobis: Cùm fuerit Vivens, habens vitam, & rationalitatem, dicite nobis de illo: Aſſeritiſne illud eſse potens, & excellens; an verò infirmum ac vile? Si dicatis eſse potens & excellens; reſpondebimus: Conſtituite illi potentiam, & excellentiam, ſicut conſtituiſtis illi vitam, & ſapientiam, & rationalitatem. Quòd ſi dicatis: Non cogimur ad hoc, quia eſt potens per ſe, & excellens per ſe: reſpondebimus: Eodem modo dicere cogimini, quòd ſit vivens per ſe. Neque dubium eſt per hoc de vanitate Trinitatis. Quòd ſi ita non eſt, aſſignetur diſcrimen: atqui nullum poteſt diſcrimen afferri.

Hæc ſunt, quæ à Mahumetano Doctore à Chriſtianis apoſtatis perversè inſtructo, contra Sanctiſſimæ Trinitatis myſterium afferuntur. Alia etiam argumenta producit, ubi Chriſti divinitatem oppugnat. Ad quæ ſuo loco reſpondebimus. Nunc ad jam propoſita, quæ partim ab auctoritate, partim à ratione petuntur, reſpondeamus.

Petit primò à nobis Ahmedus, ex quibuſnam Sacrarum Scripturarum libris; vel ex qua Prophetarum, vel Apoſtolorum, vel ipſius Chriſti auctoritate, Sacroſanctæ Trinitatis myſterium eruerimus. Et ſupponit nos nullum aliud illius fundamentum habere, quàm verba illa Chriſti ad diſcipulos apud Matthæum cap. ult. *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eas in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Reſpondemus primò: Quamvis nullam aliam præter illam auctoritatem haberemus, deberet tamen ſufficiens exiſtimari: quia per ea Chriſti verba Sacroſanctum hoc myſterium nobis manifeſtari, Chriſtianorum magiſtri, & Doctores ex ipſius Chriſti, & Apoſtolorum traditione perpetuò docuerunt. Porrò illum eſſe alicujus Sacrorum librorum legitimum ſenſum, quem ex conſtanti, & perpetua traditione majorum ſemper tenuit religio illa, cui à Deo traditi ſunt Sacri libri, in quibus ſententia illa reperitur, nemini eſt dubitandum: eoque magis: quia, ut ſuperiùs vidimus, Mahumetus judicium de Pentateucho Judæis, de Euangelio autem Chriſtianis docet eſſe committendum. Nos quoque, ſi Alcoranum à Deo traditum eſſe crederemus; ſi qua in illo eſſent, quæ nunquam interrupta traditione à Mahumeto, vel à diſcipulis ejus recepta, Moslemi ipſi communi aſſenſu tali vel tali modo intelligenda eſſe judicarent, quamtumvis verba alium propè ſenſum exigerent, nullatenùs ipſis adverſaremur. Non negamus ſanè, aliquandò ſub pluribus particulis conjunctivis contineri diſparia, ſicut probat exemplum ab Ahmedo allatum: *Obedite Deo, & Legato, & Præfectis veſtris*: hoc tamen loco certiſſimè credimus ſub nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti tres divinas perſonas unius eſſentiæ nobis propoſitas, quia ita Apoſtoli, & eorum diſcipuli ex Chriſti documento tradidere, & Chriſtiani omnes communiter ſemper tenuere.

Reſpondemus ſecundò: Non ex allatis tantùm S. Matthæi verbis, ad hoc ineffabile myſterium credendum nos adduci: ſed ex aliis etiam multis tum veteris, tum novi Teſtamenti ſententiis; & prætereà ex doctrina ipſorum Hebræorum antiquiorum, qui hoc Trinitatis Arcanum verbis minimè obſcuris tradidere. Huc accedit, omnia loca illa Scripturarum, quæ pro-

ban

bant Chriſtum eſſe verum Filium Dei, probare quoque myſterium Trinitatis. Nam poſitis duabus perſonis, nimirùm Patre & Filio; nulla poteſt eſſe repugnantia, vel difficultas circa Spiritum S.

Sunt autem in veteri Teſtamento præcipua loca, quæ tres in una eſſentia divinas perſonas reperiri non obſcurè oſtendant hæc quæ ſequuntur.

Iſaiæ cap. 48. *Accedite ad me, audite hoc: non à principio in abſcondito locutus ſum: ex tempore antequam fieret, ibi eram: & nunc Dominus miſit me, & Spiritus ejus.* Loquitur hìc Deus, ut patet ex verbis præcedentibus, & ſubſequentibus: & ex eo quod dicit. *Ex tempore antequam fieret ibi eram*: nimirùm ab æterno enim, Deus enim fuit ab æterno. Exponunt Hebræi: *Ex tempore eſse ejus*: ſcilicet traditionis legis in monte Syna, *ibi eram*: nimirùm in Syna. Ita R. Salomon ex conſenſu Doctorum Hebræorum. Sed fallitur, dum fingit, Iſaiam hìc loqui de ſe ipſo, quaſi fuerit in monte Syna, quandò data fuit lex à Deo. Certè R. Joſe, & R. Hathan referunt hæc verba ad Deum; qui tamen dicit ſe miſſum fuiſſe à Domino Deo, & à Spiritu ejus. In quo vides manifeſtiſſimè exprimi tres divinas perſonas.

Pſalmo 33. *Verbo Domini Cœli firmati ſunt, & Spiritu oris ejus omnis virtus eorum.* Tres etiam hoc loco in creatione Cœlorum divinæ perſonæ numerantur: *Dominus*, nempè Pater: *Verbum*: ſcilicet Filius: & *Spiritus*, ſcilicet Sanctus. Et ita in Bereſcith Rabbah R. Moſes Haddarſan allegat R. Eliezer dicentem. *Non eſt creatus mundus, niſi per Verbum Domini, ſicut dictum eſt. Pſal. 33. In Verbo Domini facti ſunt Cœli. R. Simeon dixit: Spiravit, vel ſufflavit Deus Spiritu oris ſui, & creatus eſt Mundus, ſicut dictum eſt: Et Spiritu oris ejus omnis virtus eorum.*

Conatur Ahmedus eludere hanc Davidis auctoritatem. Primò quia non dicitur, Verbum Domini, vel Spiritum Domini creaſſe Cœlos, ſed Dominum creaſſe Cœlos verbo & Spiritu ſuo. Secundò quia Verbum & Spiritus Dei ſunt ejus attributa, ſicut ſcientia & potentia: attributa autem ſunt pura nomina, neque ſunt res Deo ſuperadditæ, vel ab ejus eſſentia ſeparatæ, vel realiter diſtinctæ: quamobrem non dicimus Deus & ſcientia ejus creavit: vel Deus, & potentia ejus creavit. Tertiò. Si per Verbum, & Spiritum intelligatur Chriſtus, aut res aliqua unita cum humanitate ejus, Chriſtus totus eſt creatus; & Deus ſolus eſt Creator. Quartò Oratio & cultus dirigitur ad Deum Creatorem, non ad aliquod attributum ejus: & propterà omnes homines dicunt: O Deus, ò Domine noſter, ò Creator noſter miſerere nobis, & parce nobis: neque eſt ullus qui dicat: O ſermo Dei; vel, ò potentia Dei, ſive, ò voluntas, ſeu, ò ſcientia Dei parce nobis, & miſerere nobis. Quintò. Nullo modo dici poteſt, quòd David per Verbum Dei intelligat Chriſtum: Chriſtus enim in ſententia omnium hominum eſt nomen humanitatis, quamvis apud Chriſtianos importet divinitatem, & humanitatem ſimul unitas. Porrò hæc unio, cùm ſit de novo producta, dici non poteſt Verbum illud, quo creati ſunt cœli & terra, eſſe Chriſtum: quandò enim hæc creata ſunt, divinitas non erat unita humanitati, & per conſequens nondum erat Chriſtus.

Reſponſio adæquata ad hæc Ahmedi argumenta pendet ex iis, quæ infrà dicenda ſunt, cùm ineffabile hoc myſterium pro modulo noſtro explicabimus. Nunc breviter dicimus, aliud eſſe perſonas in Deo, aliud attributa. Perſonæ enim habent inter ſe oppoſitionem relativam: ut Pater & Filius: Spirator, & Spiratus. Attributa verò nullam habent hujuſmodi oppoſitionem veram, & realem. Deindè dicimus, aliud eſſe in Deo Verbum perſonale, & ſcientiam vel ſapientiam perſonalem; aliud verbum, ſcientiam, & ſapientiam eſſentialia. Prima dicuntur tantùm de filio, ſeu de ſecunda perſona: Secunda de Deo ſimpliciter & abſolutè, & conſequenter de omnibus, ac ſingulis perſonis. Eodem modo loquendum eſt de Spiritu Sancto: cùm enim accipitur perſonaliter, dicitur tantùm de tertia perſona: cùm verò eſſentialiter, dicitur ſimpliciter de Deo, ac de omnibus, & ſingulis perſonis. Porrò Verbum ſive perſonale, ſive eſſentiale ſemper fuit in Deo, etiam ante unionem cum humanitate in Chriſto: ſicut affirmat S. Joannes cap. 1. *In principio* (ideſt ab æterno) *erat Verbum*: & ut habetur in ſymbolo fidei; *Erat ante omnia ſæcula*. Quamobrem potuit per Verbum creari cœlum & terra: antequam uniretur cum natura humana in Chriſto. *Illa verò objectio, quòd non dicatur, Verbum creavit; ſed Deus Verbo creavit: ſatis frivola eſt*: nam dicimus: Regem facere aliquid per ſuum legatum; & tamen legatus etiam facit. Et homo operatur manu, & tamen manus etiam operatur. Et in ſacris Scripturis centies dicitur, manus vel brachium, vel dextera Dei aliquid facere. Et loquendo etiam de Perſonis, non rarò operatio tribuitur directè Verbo, Vel Spiritui Dei. Ut Iſaiæ cap. 55. *Verbum meum, quod egredietur de ore meo, non redibit ad me vacuum: ſed faciet quæcumque volui, & proſperabitur in his, ad quæ miſi illud*. Et Job cap. 26. *Prudentia ejus percuſſit ſuperbum: Spiritus ejus ornavit Cœlos*. Ita enim legitur in Vulgatis latinis, licèt in Hebraicis, & Græcis aliter habeatur. Sed non deſunt alia hujus rei exempla etiam in Græcis & Hebraicis.

Nec minùs frivolum eſt illud, quòd cùm oramus non dicimus: O Verbum Dei, vel o ſcientia Dei miſerere nobis, & parce nobis. Nam in iiſdem Scripturis manifeſtum eſt, invocari à Prophetis Deum per ejuſdem attributa, quibus operationes etiam directè tribuuntur: ut cum Iſaiæ cap. 51. dicitur *Conſurge, conſurge, induere fortitudinem brachium Domini: Conſurge ſicut in diebus antiquis, in generationibus ſæculorum. Nunquid non tu percuſſiſti ſuperbum, vulneraſti draconem? Nunquid non tu ſiccaſti mare &c* Hìc certè *brachium Domini*, ſive ſit attributum potentiæ, ſive perſona Verbi, vel filii; invocatur à Propheta, & tribuuntur illi operationes in recto. Et quidem cùm Dei attributa non ſint aliquid realiter diſtinctum à Deo, ſed ſint ipſemet Deus (ut Ahmedus contra communem Mahu-

metanorum ſententiam fatetur) idem erit dicere, *Deus adjuva me*: ac *ſapientia*, vel *bonitas Dei adjuva me*: & ideò, ſicut Deus, ita etiam attributa illius poterunt invocari. Sed pergo ad alia loca.

Geneſis cap. 18. habetur, Deum apparuiſſe Abrahæ juxta quercum Mambre: quem ita Scriptura deſcribit: *Et ecce tres viri ſteterunt juxta eum*. Mirum quòd dicat, Deum fuiſſe tres viros: & quòd Abraham loquatur cum illis, nunc tanquam cum uno, & unum adoret: nunc tanquam cum pluribus; ita enim ſcribitur: *Et vidit, & cucurrit in occurſum eorum ab oſtio Tabernaculi, & incurvavit ſe in terram, & dixit: Domine mi, ſi inveni gratiam in oculis tuis, ne quæſo tranſeas à Servo tuo. Tolletur nunc parum aquæ, & lavate pedes veſtros, & requieſcite ſub arbore*. De iiſdem etiam Moyſes loquitur nunc ut de uno, nunc ut de multis; & tamen vocat eos nomine יהוה proprio unius & veri Dei: & nunc habet, *& dixit*: nunc verò, *& dixerunt*: nunc Deum appellat, nunc viros. Manifeſtè hìc elucet myſterium Sacroſanctæ Trinitatis, in qua unus idemque Deus in tribus perſonis agnoſcitur, & adoratur.

Iſaiæ cap. 6. Duo Seraphim alternis vocibus clamabant: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus exercituum*. Hac trina iteratione *Sanctus* cum unico nomine: *Dominus*, oſtenditur non obſcurè Unitas divinæ eſſentiæ cum Trinitate perſonarum.

Idem Iſaias cap. 34. introducit Deum dicentem. *Quia os meum ipſum præcepit, & Spiritus ejus ipſe congregavit ea*. Hìc habemus perſonam Patris loquentis: perſonam Filii ſignificatam in ore, vel verbo oris ejus: & perſonam Spiritus Sancti ſignificatam in Spiritu oris ejus.

In his locis innuitur Trinitas Perſonarum ſimul acceptarum in unica divina eſſentia. Innumera verò ſunt loca, in quibus ſingillatim aſſeritur Divinitas uniuſcujuſque perſonæ præſertim ſecundæ, nempè Filii, de qua peculiaris erit diſputatio.

In novo Teſtamento clariora & apertiora teſtimonia ſunt de hoc incomprehenſibili arcano. Præcipua hìc ſubjicio.

Matthæi cap. 3. ſic habetur: *Baptizatus autem Jeſus, confeſtim aſcendit de aqua: & ecce aperti ſunt ei Cœli, & vidit Spiritum Dei deſcendentem ſicut columbam, & venientem ſuper ſe: & ecce vox de Cœlis dicens: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui*. Hìc expreſſam habemus trium divinarum perſonarum mentionem: nempè Patris loquentis, Filii dilecti, & Spiritus Sancti deſcendentis. Omitto verba illa cap. ult. ejuſdem Matthæi, quæ dixit Chriſtus diſcipulis ſuis: *Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: nam ſuper jam illa produximus.

Joannes in Euangelio cap. 14. *Dixit Jeſus diſcipulis: Si diligitis me, mandata mea ſervate: & ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiſcum in æternum, Spiritum veritatis*. Hìc etiam dilucidè apparet myſterium Trinitatis, dum inducitur Pater, qui dat, Filius, qui rogat, Spiritus Sanctus, qui mittitur.

Idem epiſt. 1. cap. 5. *Tres ſunt, qui teſtimonium dant in Cœlo: Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus: & hi tres unum ſunt*. [illegible] clariùs dici potuit.

Paulus ad Corinth. Epiſt. 2. cap. 13. *Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti, & charitas Dei, & communicatio Sancti Spiritus ſit cum omnibus vobis. Amen*. Habentur hìc quoque manifeſtè ac diſtinctè tres perſonæ. Nec refert, quòd perſona Filii ante perſonam Patris ponatur: nam ut ait S. Athanaſius: *In hac Trinitate nihil prius eſt, aut poſterius, niſi ratione tantùm originis*.

Hæc ſanè, & alia hujuſmodi teſtimonia plurimum ad hoc myſterium comprobandum conducunt. Argumentum tamen præcipuum; & firmiſſimum illud eſt; quòd in ſacris Scripturis frequenter reperiuntur hæ tres divinæ Perſonæ ſive ſub nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, ſive ſub aliis æquivalentibus appellationibus, vel etiam tantùm ſub nomine Dei, vel Domini per notionales operationes ab invicem diſtingui; cujuſmodi ſunt, gignere & gigni, mittere & mitti; procedere unum ab alio, & ſimiles. Et quidem juxta Philoſophos, operationes dicuntur de ſuppoſito vel perſona: & conſequenter operationes diſtinctæ oſtendunt perſonas diſtinctas, ut benè notat etiam Ahmedus in eo, quod nos confitemur Filium ſedere ad dexteram Patris. Ita verò de unaquaque harum trium perſonarum loquuntur Scripturæ, ut de vero Deo: tribuunt enim illis nomina, & operationes, quæ non conveniunt niſi Deo. Cùm autem non poſſint eſſe plures Dii, ſed neceſſariò ſit unus Deus, hinc cogimur in una eſſentia divina tres perſonas credere, quæ per oppoſitiones relativas realiter diſtinguantur inter ſe, licèt cum eſſentia identificentur. Si hæc Mahumetanis difficilia videantur, Deum attendant, qui ea revelavit, non autem redarguant nos, qui ea Deo revelanti credimus, & veneramur.

Porrò de prima Perſona, quæ ut plurimùm abſolutè *Deus* appellatur, quia eſt origo cæterarum divinarum Perſonarum: (licèt etiam Patris nomine, præſertim in novo teſtamento frequentiſſimè exprimatur) nulla poteſt inter nos & Mahumetanos eſſe controverſia. De ſecunda verò Perſona, quæ Filius, & Verbum communioribus nominibus nuncupatur, patebit inferiùs, cùm de Chriſti divinitate erit agendum. De Spiritu Sancto, qui eſt tertia Perſona ſatis clara ſunt in ſacris Libris teſtimonia, quorum præcipua hìc recenſebo.

Job cap. 33. *Spiritus Dei fecit me: & ſpiraculum Omnipotentis vivificavit me*. Non eſt dubium, quin facere hominem, & vitam ei dare, ſit ſolius Dei.

II. Reg. cap. 23. Dixit David. *Spiritus Domini locutus eſt in me, & ſermo ejus ſuper linguam meam*. Quis dubitet, loqui per Prophetas eſſe ſolius Dei?

Pſalmo 138. *Quò ibo à Spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si aſcendero in Cœlum, tu illic es &c*. In his verbis fit mentio non ſolùm Spiritus Sancti, ſed etiam Patris, cum

quo

quo loquitur David: & Filii, qui eſt velut facies, & imago Patris: & omnibus tribuitur id, quod ſoli Deo convenit, nempè eſſe ubique, & cuncta ubique inſpicere.

Joelis cap. 2. Dicit Deus: *Effundam Spiritum meum ſuper omnem carnem, & prophetabunt filii veſtri &c. & dabo prodigia in Cœlis &c.* Spiritus effuſus à Deo ſuper omnem carnem, per quem prophetant homines, & prodigia operantur, non poteſt eſſe niſi Deus: nulli enim Angelo, vel creaturæ iſta conveniunt.

In Evangelio Marci cap. 3. dixit Chriſtus: *Qui blaſphemaverit in Spiritum Sanctum, non habebit remiſſionem in æternum, ſed reus erit æterni delicti.* Hìc ſanè neceſſarium eſt fateri, Spiritum Sanctum eſſe Deum, cùm ex doctrina quoque Alcorani, & Mahumetanorum, peccata irremiſſibilia ſint, ea tantùm, quæ ſunt contra unitatem. Et ideò dicunt ipſi, peccatum الشرك: ideſt *Aſſociationis*, quo violatur unitas Dei, nunquàm eſſe à Deo remittendum, cùm cætera omnia veniam tandem ſint conſecutura.

In Actis Apoſtolorum cap. 5. Dixit Petrus ad Ananiam: *Anania, cur tentavit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto? Non es mentitus hominibus ſed Deo.* Hìc patet Spiritum Sanctum eſſe Deum: alioquin non eſſet bona illatio Petri. Nam poſito etiam, quòd Spiritus Sanctus eſſet Gabriel, ut volunt Mahumetani, & gereret perſonam Dei; debuiſſet dicere Petrus: Non es mentitus Angelo, ſed Deo.

Ibidem cap. 10. *Quia & in nationes gratia Spiritus Sancti effuſa eſt.* Hìc ſi Spiritum Sanctum intelligas alium, quàm Deum, ineptè, imò impiè intelliges: ſolùm enim gratia Dei effunditur in homines.

Ibidem cap. 13 *Miniſtrantibus autem illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam, in opus, ad quod aſſumpſi eos. Et ipſi quidem miſſi à Spiritu Sancto abierunt Seleuciam.* Quis poteſt aſſumere homines ad Apoſtolatum, & mittere eos, quò vult, niſi Deus?

Ibidem cap. 28. Dixit S. Paulus: *Benè Spiritus Sanctus locutus eſt per Iſaiam Prophetam ad Patres noſtros, dicens: Vade ad populum iſtum, & dic ad eos: Aure audietis, & non intelligetis &c.* Atqui hæc verba in Iſaia cap. 6. habentur dicta à Deo ad eumdem Iſaiam, qui ita loquitur: *Et audivi vocem Domini dicentis: Quem mittam, & quis ibit nobis? Et dixi: Ecce ego, mitte me. Et dixit: Vade, & dices populo huic: Audite audientes, & nolite intelligere.* Ergo maniſeſtiſſimè Spiritus Sanctus eſt Deus. Et notanda ſunt verba illa Dei: *Quem mittam, & quis ibit nobis?* In quibus primò tanquam unus, & deindè tanquam plures loquitur ad notandum myſterium Unitatis & Trinitatis Dei: & ad oſtendendum etiam omnia opera ad extra (ut loquuntur Theologi) communia eſſe omnibus Perſonis divinis: quamvis ex ea ratione, quam inferiùs adducam, magis uni, quàm alteri tribuantur.

Epiſtola 1. ad Corinth. cap. 2. *Spiritus enim omnia ſcrutatur, etiam profunda Dei. Quis enim hominum ſcit, quæ ſunt hominis, niſi Spiritus hominis, qui in ipſo eſt? Ita & quæ Dei ſunt nemo cognovit, niſi Spiritus Dei.* His verbis apertiſſimè oſtenditur, Spiritum Sanctum eſſe Deum: nemo enim poteſt penetrare & cognoſcere omnia ſecreta Dei, niſi Deus ipſe. Et ſicut inter hominem, & Spiritum hominis eſt *realis diſtinctio*, ſaltem *inadæquata*; ita neceſſe eſt inter *Perſonam Patris, & Spiritus Sancti eſſe aliquam veram, & realem diſtinctionem*: quæ ſanè non poteſt *eſſe diſtinctio* inter partem & totum, quia Deus non habet partes: quare ſequitur, ut ſit diſtinctio perſonalis, & relativa tantùm. Quòd ſi nulla eſſet diſtinctio inter Deum, quatenùs dicitur de Perſona Patris, & inter Spiritum ejus; inepta & impropria eſſet locutio S. Pauli; diceret enim idem per idem.

Ibidem cap. 6. *An neſcitis, quoniam membra veſtra templum ſunt Spiritus Sancti, qui in vobis eſt, quem habetis à Deo & non eſtis veſtri?* Templum nulli creaturæ tribui poteſt, ſicut nec ſacrificium, quod in templo offertur, cùm utrumque ſit proprium Dei: ſequitur ergo Spiritum Sanctum eſſe Deum.

Ibidem cap. 12. *Alii quidem per Spiritum datur ſermo ſapientiæ: alii autem ſermo ſcientiæ ſecundum eumdem Spiritum: alteri fides in eodem Spiritu: alii gratia ſanitatum in uno Spiritu: alii operatio virtutum: alii Prophetia &c. Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens ſingulis prout vult.* Quid clarius dici poterat ad probandam Spiritus Sancti divinitatem? Quis enim poteſt hæc omnia dividere & elargiri creaturis ſicut vult, & pro ſuo libito, niſi ſolus Deus? Hæc pauca ſufficiant ad oſtendendum, quàm falſo dixerit Ahmedus, Chriſtianos nullum habere teſtimonium in Sacris Scripturis, ad ſacroſanctæ Trinitatis myſterium aſſerendum.

Secundum Ahmedi argumentum contra hoc idem myſterium erat hujuſmodi: Si Sapientia, ſeu ſcientia, & vita conſtituunt duas perſonas in Deo præter perſonam Patris, nempè Filium & Spiritum Sanctum: cùm Deus ſit non ſolùm ſapiens & vivens, ſed juſtus, & miſericors, & videns, & audiens, & potens; multò plures perſonæ, quàm duæ reperientur in Deo: nulla enim eſt major ratio, cur ſapientia & vita conſtituant perſonas: & non item juſtitia, & miſericordia, & viſus, & auditus, & potentia, & alia plura attributa.

Ut huic objectioni reſpondeam, ſuppono primò, Deum habere intellectum & voluntatem: alioquin careret ſcientia, & libertate, ſuppono ſecundò actus intellectus & voluntatis divinæ eſſe quidem immanentes & ſimul eſſentiales ac notionales; intellectio & volitio eſſentiales purè & ſecundum ſe præciſè conſideratæ, ſunt quidem communes omnibus divinis perſonis, ad eòque non ſunt proceſſiones, nec principia proceſſionum unius perſonæ ab alia; actus verò notionales nihil aliud ſunt, quàm ipſi actus eſſentiales intelligendi & amandi, ut connotantes, & ſibi idemtificantes relationes originis proprias perſonarum producentium, & ab hujuſmodi relationibus notionales denominantur, & ſunt

ipſæmet activæ origines, ſeu activæ proceſſiones divinarum perſonarum ad intra. Certum enim eſt, Deum cognoſcere & amare ſe ipſum, & cognoſcere etiam & amare creaturas. Reſpectu horum actuum eſſentialium dicuntur de Deo varia attributa ut juſtitia, miſericordia, ſcientia, providentia. Reſpectu illorum actuum notionalium oriuntur in Deo proceſſiones, relationes, & Perſonæ divinæ; ſicut enim homo cognoſcendo ſe ipſum producit verbum, ſeu conceptum mentis, ideſt efformat mentalem imaginem illius, quod cognoſcit, nempè ſui ipſius: ita Deus cognoſcendo, & intelligendo ſeipſum, producit Verbum, ſeu vitalem imaginem ſui ipſius, quam vocamus Filium, quia vivens oritur a vivente in ſimilitudinem naturæ. Per hoc autem Deus quatenùs generat, dicitur Pater; quatenùs verò gignitur, Filius. Rurſum ſicut homo amando conceptum illum, ſeu imaginem ſui ipſius, producit propenſionem vitalem erga illum: & ſi conceptus ille eſſet ſubſiſtens, procul dubio produceret eamdem propenſionem amoris erga concipientem ſe, videlicet erga eſſentiam ſuam, quæ eſt una eademque cum eſſentia concipientis: ita Pater & Filius mutuò ſe amando, (ſuam ſcilicet ipſorum unam eamdemque eſſentiam) producunt Spiritum Sanctum, qui eſt propenſio vitalis, ſeu inclinatio in eſſentiam amatam. Hoc verò eſt inter alia diſcrimen, quòd terminus, qui per intellectum, ac voluntatem producitur, in homine eſt accidens & tranſiens: in Deo autem eſt ſubſtantia & permanens, idemque realiter cum ipſa eſſentia Dei. Ex hactenùs dictis rectè colligimus in Deo eſſe duas proceſſiones, ſeu emanationes: ſcilicet Filii à Patre, quæ dicitur generatio, & eſt per intellectum: & Spiritus Sancti à Patre & Filio tanquam ab unico principio, quæ dicitur ſimpliciter proceſſio; & eſt per voluntatem. Prætereà eſſe in eo quatuor relationes; nempè Paternitatem, qua Pater refertur ad Filium, & fundatur in generatione activa: Filiationem, qua Filius refertur ad Patrem, & fundatur in generatione paſſiva: Spirationem activam, qua Pater & Filius tamquam unum principium referuntur ad Spiritum Sanctum: & Proceſſionem, ſeu Spirationem paſſivam, qua Spiritus Sanctus refertur ad Patrem, & Filium. Hæ autem relationes in Deo ſunt reales, & propter has divinæ Perſonæ inter ſe realiter diſtinguuntur. Eſſe autem reales patet, quia inter generantem & genitum; & inter ſpirantem, & ſpiratum eſt vera oppoſitio relativa.

Hæc breviter propoſui, ad explicandum eo modo, quo fieri poteſt, hoc ineffabile myſterium. Neque ex his erit difficilis reſponſio ad objectionem adverſarii. Quæ enim recenſentur, ſpectant vel ad intellectum, nempè ſapientia ſeu ſcientia, & viſio vel auditio; vel ad voluntatem, ut juſtitia, & miſericordia; Secundum potentiam verò non attenditur proceſſio divinæ perſonæ, cùm ſit principium agendi ad extra, & Perſonæ divinæ procedunt per actionem manentem ad intra quia conveniunt Deo eſſentialiter, nec realiter diſtinguuntur inter ſe, nec ab eſſentia divina, ut fatentur etiam quidam Doctores Mahumetani.

Concedimus igitur Adverſariis, omnia attributa, cùm accipiuntur notionaliter ſeu relativè eſſe perſonas: ſed tunc omnia attributa ſunt ſynonyma Perſonæ illius, cui tribuuntur; v. g. Potentia erit idem ac Pater: ſapientia idem ac Filius; Chriſtus vel etiam Vita juxta illos erit idem ac Spiritus Sanctus. Cæterùm attributa propriè ſumpta non poſſunt eſſe, neque dici Perſonæ, quia nulla eſſet inter eas oppoſitio relativa.

Tertium Ahmedi argumentum erat, quia ſi in Deo eſſent tres Perſonæ, eſſent etiam tres Dii; cùm unaquæque perſona ſit Deus. Unde ſequeretur aliud abſurdum, quòd quælibet perſona conſtitueret tres alias perſonas, & conſequenter tres alios Deos, & ſic daretur proceſſus in infinitum.

Sed reſpondemus, licèt unaquæque Perſona ſit Deus, non eſſe tamen plures, ſed unum tantùm Deum: quia nimirùm una eademque divina eſſentia communis eſt tribus perſonis, neque verum eſt, quamlibet perſonam habere propriam & peculiarem eſſentiam. Hoc autem in Deo non repugnat, propter infinitam illius perfectionem.

Ad id, quod dicebat Adverſarius, unamquamque perſonam debere conſtituere tres alias perſonas: reſpondemus falſum eſſe: quia eſſentia divina jam communicata perſonæ, eſt ulteriùs incommunicabilis; nec tamen habet minorem perfectionem, quia ſemper intelligitur infinitè perfecta, ſive ſit communicabilis, ſive communicata, vel incommunicabilis. Præthereà licèt unaquæque perſona ſit Deus, eſt tamen omninò idem Deus, ac ſit alia perſona: quare non benè colligitur quamlibet perſonam, eò quòd ſit Deus, debere conſtituere tres alias perſonas.

Hæc pinguiori, atque hebetiori Mahumetanorum ingenio, ardua nimis ac difficilia fortaſsè videbuntur. Quamobrem facilioribus rationibus, & nonnullis comparationibus myſterii hujus difficultatem, vel ſaltem impoſſibilitatem illis auferre conabor.

Prima ratio eſt, quia cùm Deus ſit infinitum bonum, debet etiam eſſe infinitè communicabile: natura quippè boni eſt eſſe communicativum ſui. Porrò Deus poteſt duplici modo ſe communicare: primo ad extra, ſecundo ab intra. Primo modo non poteſt communicare ſe infinitè, quia ſequeretur aliquam creaturam poſſe eſſe Deum, quod omninò repugnat. Supereſt ergo ut communicet ſe infinitè ab intra. Hoc autem facit dum eſſentiam ſuam, ſeu divinam naturam communicat perſonis divinis, eo modo, quem ſuperiùs explicavimus.

Secunda ratio, licèt unitas, ſeu ſingularitas ſit aliqua perfectio: ſolitudo tamen, quam ſe[...] ſecum, videtur imperfectio. Et ideò habemus in ſacris literis, Deum nullum animal creaſ[ſe] ſolitarium. Et cùm creaſſet hominem, dixit: *Non eſt bonum hominem eſſe ſolum*. Perfectius igitur erit illud, quod cum ſumma unitate habet etiam aliquam ſocietatem, quàm illud, quod manet omninò ſolitarium.

Tertia ratio: habemus ex ſacris literis, Deum delectari ſocietate hominum, & Angelorum itaut per Salomonem Proverb. cap. 8. dixerit *Deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum*. H[oc] ipſum clariùs habetur ex toto libro Canti[corum]

Canti-

[Cant.] Canticorum. Si ergo ſocietas creaturarum pertinet ad Dei felicitatem: multò magis pertinebit ſocietas divinarum perſonarum. Ergo ſi non repugnet, non eſt ei deneganda hujuſmodi ſocietas.

Secunda ratio eſt: quia habemus ex ſacris litteris, Deum creaſſe hominem ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam. Hæc autem imago & hæc ſimilitudo non poteſt ſita eſſe in corpore, ut omnes concedunt: ergo erit tantùm in anima. Porrò anima rationalis cùm ſit unica & ſimplex in eſſentia, habet tamen tres potentias inter ſe realiter diſtinctas; memoriam ſcilicet, intellectum, ac voluntatem: licèt aliqui faciunt intellectum & voluntatem unam tantùm potentiam. Neque tamen hæ potentiæ officiunt animæ unitati ac ſimplicitati, cùm juxta probabiliorem ſententiam non diſtinguantur ab ipſa animæ eſſentia, niſi fortè diſtinctione virtuali intrinſeca, licèt inter ſe ſaltem quoad diverſas operationes realiter diſtinguantur. Hoc autem videtur eſſe id, in quo maximè conſiſtit ſimilitudo hominis cum Deo. Ergo non ſine magno fundamento admittimus in Deo ſimilem diſtinctionem perſonarum cum unitate eſſentiæ.

Præter has rationes, poſſunt afferri quædam comparationes, ex quibus hujus myſterii poſſibilitas probabiliter oſtendatur. Prima eſt puncti in linea, quod cùm ſit entitas indiviſibilis, habet duo prædicata oppoſita: eſt enim finis lineæ præcedentis, & initium lineæ ſubſequentis. Secunda, partium metaphyſicarum in homine, nempè animalis, & rationalis; quæ cùm diſtinguantur ab invicem quoad operationes, ſunt tamen idemtificatæ cum eſſentia hominis. Tertia, animæ ejuſdem hominis, quæ cùm ſit una in eſſentia, eſt tamen trina in potentia, nempè vegetativa, ſenſitiva, & rationalis. Quarta graduum entis inter ſe diſtinctorum, & tamen idemtificatorum in ultima ſpecie: in homine enim reperiuntur ens, vivens, ſenſibile, rationale; quæ in lapidibus, plantis, jumentis, & Angelis inveniuntur diſtincta: in homine verò ſunt realiter diſtincta quoad effectus, & tamen idemtificata cum eſſentia hominis. Alia hujuſmodi multa adduci poſſent exempla. Cæterùm in nulla rerum creatarum comparatione reperitur adæquata menſura cum ineffabili ſacroſanctæ Trinitatis myſterio, quod ex divina tantummodo revelatione certiſſimè credendum eſt.

Suprapoſitis teſtimoniis ſcripturarum, rationibus, & comparationibus addi poteſt primò teſtimonium Veterum Judæorum, de quo videri poteſt Illuſtriſſimus D. Joſeph Ciantes Epiſcopus Marſicanus Vir in rebus Hebraicis verſatiſſimus In Tract. *De ſanctiſſima Trinitate ex antiquorum Hebræorum teſtimoniis evidenter comprobata*: ex quo præcipuas auctoritates & illuſtriora teſtimonia hic ego producam.

R. Moyſes Cordoverus, Doctor apud Hebræos inſignis, in lib. *Pardes Rimmonim*, affirmat, *in Deo eſſe tres luces, eaſque vocat, tria occulta exiſtentia in Deo, & à creaturis diſtincta.* Ad hoc probandum affert antiquorum magiſtrorum ſententiam, & in primis R. Hai Gaon, qui communi Hebræorum calculo, præclariſſimum ſapientiæ lumen fuit appellatus. Hic in Tractatu TſatſaGot cap. 1. ita ſuos diſcipulos alloquitur: *Nunc vobis declarabo tres ſublimes luces, quæ ſunt ſupra decem ſephiroth* (ideſt intelligentias), *quarum nomina à noſtris Veteribus ſanctis accepimus: Lucem intrinſecam antiquam: lucem clarificatam: & lucem claram. Hæ tres luces ſunt in Infinito* (ſcilicet Deo) Addit R. Chamai Gaon: *Has tres luces, cùm tres ſint, eſſe principium & cauſam aliorum principiorum.* R. Simeon Ben Jochai ſic loquitur de his tribus lucibus: *Sunt luces unitæ in ſubſtantia radicis, quam per ſe neceſſe eſt eſſe. In hoc firmantur omnia arcana fidei.* Ex his habemus, veteres Hebræos tria in Deo entia poſuiſſe, quæ tres luces, tria occulta, tria principia, tres radices, & aliis nominibus appellavere.

Affirmant præterea, has luces alteram ab altera emanare, & per hoc ab invicem realiter diſtingui. Ita R. Cordoverus loco citato: *Verùm* (inquit) *cauſa diſtinctionis harum trium lucum naſcitur ex diffuſione, & proceſſione earumdem in propria ſubſtantia: & non eſt cauſa manifeſtandi ſe alicui ad extra, extra ipſum* (ſcilicet Deum). *Sed quia habent ſuam originem, ſeu proceſſionem, & patefactionem in propria ſubſtantia. Et hoc eſt illud, quod dicit* (R. Hai Gaon): *Et ipſum* (ideſt infinitum, ſeu Deus) *ſe ipſum diffundit, & emanat in radice occulta.* Deinde eamdem doctrinam magis explicans, hæc ſubdit notatu digna. *Putavimus in hoc capite declarare myſterium horum trium occultorum claritate congrua intellectui intelligentis. Verùm ita ſe ſe res habet, quòd non ſunt cogitationes Dei cogitationes noſtræ, neque viæ ejus viæ noſtræ. Quia quandò homo efformavit in ſuo intellectu aliquod, eſſe, ut illud producat, ejus cogitatio in actu non erit, dum in eadem cogitatione perſeverat. Et licèt illud eſſe formet, & effingat in ſuo intellectu; forma illius eſſe, quod producere vult, erit ac ſi non eſſet, donec ad actum id non producat, & in eſſe reperiatur potentialitate exutum, quia nullam habet exiſtentiam, & actualitatem. Verùm non ſunt ejuſdem rationis opera, & productiones Regis regum* (i. Dei): *quia quandò voluit formare, & producere productionem & emanationem ſanctam ac mundam* (i. producere Verbum, ſeu Filium) *tunc produxit & formavit totum in ſua ſubſtantia, ſine aliqua mutatione in ſeipſo: abſit hæc: ſed illud eſſe ita ſibi unitum eſt, ut inter producentem, & eſſe producti nulla ſit differentia. Et ipſe & illæ,* (nempè Deus & luces) *ſunt eadem, & una ſubſtantia, unum principium.*

Quis non videt his veterum Hebræorum doctrinis manifeſtè proponi myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis; cùm ponantur in Deo tres entitates realiter inter ſe diſtinctæ, & idemtificatæ cum unica eſſentia Dei? Neque dici poteſt per has tres luces intellexiſſe attributa Dei: nam hæc ſunt multò plura, quàm tria. Præterea intelligere attributa aliqua eſſe in Deo, non continet ſingulare aliquod, ignotumque myſterium. At Doctores illi veteres Hebræorum, harum trium lucum arcanum proponentes, aſſerunt, rem eſſe difficillimam intellectu, prorſuſque

ſuíque inperſcrutabilem. Quamobrem R. Hai Gaon in libro Pardes TſatſaGoth cap. 1. hæc habet: *Sapientes peculiari nota inhibuerunt, non declarari hanc ſapientiam, & hunc mentis conceptum, quia eſt ſupra captum omnis creaturæ. Neque eſt intellectio, quæ poſſit ad illa pertingere, quia nulla cognitio cujuſcunque creaturæ poteſt ea percipere*. Idem R. Hai Gaon interrogatus ab aliis Doctoribus de tribus his lucibus, ait: *Reſponſio ad hanc interrogationem indiget magna profunditate, & fuit in publico propoſita longè ante nos, & temporibus generationum præteritarum, & à noſtris Veteribus: & ejus declaratio prolixa eſt, & requirit longum tempus, quia involvitur in ſapientia occulta, & in arcanis prophetiarum, & traditionum ſapientium egregiorum*. Eodem modo loquuntur cæteri Doctores. Ex quo colligitur antiquos Hebræos neceſſariò in prædictis tribus lucibus aliquid agnoviſſe, quod ab attributis eſſet valdè diverſum. Nam quid magnum, aut valdè arduum eſt cognoſcere vel intelligere, Deum eſſe lucem antiquam ſeu æternam, claram & clariſſimam, cùm omnes etiam philoſophi hoc intellexerint, & confeſſi fuerint? Quid amplius eſt hoc, quàm intelligere Deum eſſe ſapientem, potentem, juſtum, miſericordem? Quid ergo erat, ut priſci illi ſapientiſſimi Hebræorum magiſtri deterrerent omnes ab hujus rei ſpeculatione, tanquam omnem captum excedentis, & prorſus inintelligibilis? Nam ut profundè ſcripſit R. Aharon in libro Pardes loco citato: *Res eſt perdifficilis intellectu, quòd ſint tres, & totum ſit unum & idem*.

Non multum refert, quòd has tres luces priſci illi Hebræi non nominaverint expreſsè, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, cùm tamen Chriſtiani lucis nomine unamquamque perſonam appellent. Non enim vis facienda eſt in nominibus, ſed in rebus. In ſacris tamen literis utriuſque Teſtamenti, nomina Patris, & Filii, & Spiritus Sancti expreſſè commemorantur. Quin iidem ſapientes Hebræi vocant has tres luces ספרים, *numeros* ad oſtendendam realem earum inter ſe diſtinctionem: itemque ההויות hypoſtaſes: & פנים הפנימים *facies* ſeu *perſonas intrinſecas* more Chriſtianorum.

Addi poteſt ſecundò, numerum ternarium non ſolùm apud Hebræos, ſed etiam apud cæteras gentes ſemper fuiſſe celeberrimum, myſticum, ac ſacrum, & quodammodò natum ad divinum numen mortalibus ſignificandum. Omitto de hac re teſtimonia adducere tàm Hebræorum, quàm Ethnicorum Philoſophorum, eo tantùm contentus, quòd cùm ſummus Judæorum ſacerdos populo benediceret, trina benedictione cum trina divini nominis invocatione utebatur, ut habetur in lib. Numer. cap. 6. his verbis: *Sic benedictis filiis Iſrael: Benedicat tibi Deus, & cuſtodiat te: illuminet Deus faciem ſuam ſuper te, & miſereatur tui: Elevet Deus faciem ſuam ad te, & det pacem tibi*. Ubi illud notandum, ut obſervat Petrus Alphonſi in Dialogo adverſus Judæos cap. 6. Quoties ſummus Sacerdos in hac benedictione nominabat nomen Dei יהוה tres digitos, pollicem, indicem & medium utraque manu rectos altiùs efferebat: & deinde ut priùs fuerant, remittebat.

Tertiò addi poteſt, etiam veteres gentium philoſophos, Hebræorum procul dubio diſciplina eruditos, ſacroſanctæ Trinitatis myſterium aliqualiter agnoviſſe. Triſmegiſtus enim in Pimandro hæc habet: *Mens illa, quæ Deus eſt, utriuſque ſexus vim habens, cùm ſit vita & lux, produxit verbo aliam mentem operatricem*. De eodem Triſmegiſto ita ſcribit Suidas: *Dictus eſt ter maximus, quia de Trinitate locutus eſt; dicens in Trinitate unam eſſe deitatem, ſic: Erat lumen intelligibile prius lumine intelligibili; & erat ſemper mens à mente lucens*. Et mox: *Nam Verbum ejus abſolutiſſimum eſt, ac fœcundum, & opifex in natura fœcunda*. Prætereà in Pimandro ita introducit Deum loquentem: *lumen illud ego ſum, mens, Deus tuus: mentis verò germen, Verbum lucens, Dei filius, quorum unio vita eſt*. Ecce hìc Pater, *Mens*: Filius, *Verbum*: Spiritus Sanctus, *Vita*: quo nomine ab aliquibus etiam Chriſtianis nationibus hodiè Spiritus Sanctus appellatur, quem nos quoque *Vivificantem* confitemur. Zoroaſter quoque Triſmegiſto coævus, vocat Deum πατρικὴν μονάδα, *paternam unitatem*: & addit, τανυὴ ἐστι μονὰς, ἣ δύο γεννᾷ, δυὰς γὰρ παρὰ τῷ κάθηται (fortè τῷ θεῷ). *Extenſa eſt unitas, quæ duo generat: dualitas autem apud eam ſedet*. Ponit ergo Triadem in Deo, ſi monas, ſive unitas dyadem gignit. Quamobrem ſubdit: παντὶ γὰρ ἐν κόσμῳ λάμπει τριὰς, ἧς μονὰς ἀρχή. *Univerſo enim in mundo fulget Trinitas, cujus principium eſt Unitas*. Plura alia veterum Philoſophorum poſſem de hac eadem re teſtimonia clariſſima proferre: ſed hæc pauca ſufficiant, quæ nullo modo dicere poſſunt Mahumetani à Chriſtianis fuiſſe conficta, quemadmodùm neque illa, quæ ex Hebræis retulimus: nam utraque longè ante exortam Chriſtianam religionem ſcripta fuiſſe manifeſtum eſt.

Poſtremò ex iis, quæ Moslemi Doctores de Deo vel in Deo credenda eſſe affirmant, licet percommodè adverſus eoſdem probare ſacroſanctæ Trinitatis myſterium neque idololatriam neque ullum ex iis abſurdis, quæ ipſi nobis objiciunt continere: ac prætereà etiam ex eorum principiis illud admittendum eſſe, & credendum. Sciendum eſt autem duas apud Mahumetanos celeberrimas ſectas inter ſe omninò oppoſitas reperiri. Prima eſt المعتزلة *Motazelitarum* ſeu *Separatorum*. Secunda الصفاتية *Saphatitarum*, ſeu Attributariorum. De primis ita ſcribit Gregorius Abulphargius in lib. de Hiſtoriis Arabum: *Porrò Motazelitæ conveniunt communiter in removendo attributa æterna ab eſſentia Dei, ut fugiant diſtinctionem Perſonarum, quas tenent Chriſtiani. Nonnulli itaque ex illis dicunt, Deum ſcire non per ſcientiam, ſed per propriam eſ-*

ſen-

ſcientiam : & ita potentem eſse , & vivere circa propriam eſsentiam . Alii verò dicunt illum ſcire per ſcientiam , quæ eſt eſsentia ipſius ; & eodem modo eſse potentem & viventem . Primi negant omninò attributa : ſecundi concedunt ; ita tamen , ut ſint idem cum eſsentia . Omninò autem negatio attributorum deſumpta eſt à Philoſophis , qui aſseruerunt Dei eſsentiam eſse unam , nullamque in ea multiplicitatem reperiri : De ſecundis verò hæc refert : *Oppoſiti Motazelitis ſunt Saphatitæ , qui ſtatuunt in Deo attributa æterna ſcientiæ , potentiæ , vitæ , & ſimilium . Et quidam eorum eò proceſserunt , ut ponerent in eo attributa viſus , auditus , & ſermonis , qualia ſunt in corpore humano ; affirmantes verba Alcorani , quibus aſseritur , Deum ſedere ſuper thronum , creare manu , & alia hujuſmodi ; accipienda eſse propriè , & prout ſonant , nec aliter exponenda . Quidam tamen ex illis , ſicut Abullaſanus Aſcearienſis & alii tractantes Theologiam ſcholaſticam , prohibuerunt fieri in his ſimilitudinem , vel comparationem . Et hæc eſt ſententia Sonnitarum , & Conſimilium .* Hactenùs verba Auctoris ex Arabico fideliter translata. Nimirùm ſententia apud Moslemos Orthodoxa, & de fide tenenda, hæc eſt, quemadmodùm habetur ex profeſſione fidei conſcripta àb Algazelo Abu-ahmedo Ebnono Mohammedo Tuſino in hæc verba: واذا كانت له هذه الصفات كان حيا عالما قادرا مريدا سميعا بصيرا متكلما بالحياة والعلم والقدرة والارادة والسمع والبصر والكلام لا بمجرد الذات *Cùmque competant illi* (nempè Deo) *hæc attributa ; eſt tamen vivens , ſciens , potens , volens , audiens , videns , loquens per vitam , ſcientiam , potentiam , voluntatem , auditum , viſum , ſermonem ; non per ſimplicem eſsentiam .*

Per hoc patet manifeſtè , veros Mahumetanos ponere diſtinctionem realem inter attributa Dei , & ejus eſſentiam . Nam ſi eſſet tantùm diſtinctio rationis , vel per intellectum , approbarent ſententiam Motazelitarum , quam ipſi , ut falſam & hæreticam rejiciunt . Porrò idem eſt ſi dicas Deum V. G. ſcire non per ſcientiam , ſed per eſſentiam , ac dicere Deum ſcire per ſcientiam , quæ ſit ipſa eſſentia : in hoc enim ſecundo modo dicendi ſolùm poteſt concipi aliqua diſtinctio rationis , vel virtualis inter eſſentiam & attributa . Et ideò Sonnitæ , qui exiſtimantur eſſe Orthodoxi , utrumque dicendi modum æquè rejiciunt . Si autem attributa Dei , ut ſcientia , & potentia , identificarentur cum illius eſſentia : malè dicerent Moslemi , Deum ſcire & poſſe per ſcientiam & potentiam , non per ſimplicem eſſentiam . Itaque velint , nolint , coguntur ponere in Deo diſtinctionem veram & realem inter eſſentiam , & attributa illius .

Magis oſtenditur vis argumenti ex eo , quòd Sonnitæ eodem modo volunt ſubſiſtere in eſſentia Dei hæc attributa , ac ſubſiſtat Alcoranus . Eſt enim certiſſimum dogma apud eos , reperiri Alcoranum increatum , qui inſtar attributorum ſubſiſtat in eſſentia Dei. Ita Algazelus in profeſſione fidei : *Credere* , inquit , *oportet de Alcorano* , انه قديم قايم بذات الله لا يقبل الانفصال والفراق بالانتقال الي القلوب والاوراق : *ipſum eſſe æternum , ſubſiſtentem in eſſentia Dei , neque ab ea dividi , aut ſeparari , dum in corda vel in chartas transfertur*. Peto hìc à Sonnitis, utrum Alcoranus iſte æternus , diſtinctus ſit realiter ab ipſa eſſentia , necne ? Si non eſt realiter diſtinctus , ergo idemtificatur cum illa , & per conſequens eſt ipſa eſſentia Dei ; ergo eſt Deus : & tantùm nomine , vel per ens rationis eſt Alcoranus . Adde non ſolùm ab eſſentia , ſed à cæteris quoque attributis debere diſtingui realiter hunc Alcoranum : alioqui verè dici poterit illum eſſe ſcientiam , vel potentiam , vel viſum vel auditum Dei . Quòd ſi dicant in eſſentia Dei eſſe ideam Alcorani , & ideò Alcoranum in illa ſubſiſtere : reſpondebimus , non unius tantùm Alcorani , ſed omnium rerum ideas hoc modo in eſſentia divina reperiri , quatenùs Deus omnia cognoſcit . Hoc tamen non addit aliquid reale ſupra ipſam eſſentiam.

Huc accedit, quòd licèt *Sonnitæ pro hæreticis habeant Saphatitas , quatenùs conveniunt cum Anthropomorphitis : conveniunt tamen cum* eis in hoc, quòd omnia , quæ de Deo dicuntur in Alcorano, ut audire , videre , ſedere , habere manus , oculos , pedes &c. conveniant Deo propriè, & verè , ſed ratione prorsùs diſſimili ac conveniunt creaturis, in quo diſſident ſaltem à quibuſdam Saphatitis Anthropomorphitis. Ita affirmat Algazelus in profeſſione fidei: *Credendum eſt* (inquit) *quòd Deus* يري من غير حدقة واجفان ويسمع من غير اصمخة واذان كما يعلم بغير قلب ويبطش بغير جارحة ويخلق بغير الة اذا لا تشبه صفاته صفات الخلق كما لا تشبه ذاته ذات الخلق وانه تعالي متكلم امر ناهي واعد متوعد بكلام ازلي قديم قايم بذاته لا يشبه كلام الخلق فليس بصوت يحدث من انسلال هواء واصطكاك اجرام ولا بحرف ينقطع بانطباق شفة او تحريك لسان وان موسي سمع كلام الله بغير صوت ولا حرف كما يري الابرار ذات الله من غير جوهر

: ﺟﻮﻫـــﺮ ﻭﻻ ﻋـــــــﺮﺽ *videat ſine pupillis & palpebris: & audiat ſine meatu, & auribus, quemadmodùm ſcit ſine corde, & molitur ſine inſtrumentis: cùm non ſint ſimilia attributa ipſius attributis creaturarum, neque eſſentia ejus eſſentiæ creaturarum. Præterea credendum eſt, quòd Deus loquatur, jubeat, prohibeat, promittat, comminetur ſermone æterno, ſempiterno, qui ſubſiſtit in eſſentia ejus, nec ſimilis eſt ſermoni creaturarum, nec conſiſtit in voce, quæ oriatur è commotione aeris, & colliſione corporum: neque literis, quæ formentur concurſu labiorum, aut motione linguæ. Præterea quòd Moyſes audierit ſermonem Dei ſine voce, & literis, ſicut vident juſti eſſentiam Dei ſine ſubſtantia & accidente.* Et paulò ſuperiùs loquens de ſeſſione Dei ſuper thronum, credendum eſſe ait: أنه مستو

علي العرش علي الوجه الذي قاله وبالمعنى

الذي اراده استوا منزها عن المماسة والاستقرار

والتمكن والحلول والانتقال :

quòd throno inſideat eo modo, quo ipſe dixit & in eo ſenſu, quem ipſe intendit, ſeſſione remota à contactu, & inſidentia, & ſitu locali, & exiſtentia in altero, & motu locali. Itaque volunt Sonnitæ, Deum audire, videre, loqui, ſedere per aliquid diſtinctum à ſimplici eſſentia. Atqui hoc, ſi benè res perpendatur, coincidit cum ſententia mitiori Saphatitarum, quam tenuit Abul-haſanus aliique doctiores Mahumetanorum, imò Sonnitæ ipſi tanquam orthodoxam profitentur. Dummodò enim nulla fiat comparatio ad creaturas, ea, quæ de Deo habet Alcoranus, ad literam intelligenda eſſe affirmant. Quomodò autem hæc fieri poſſint, neque intelligunt, neque curant intelligere. Dicunt enim, teſte Saherſettanio, quem allegat Pochokius in Notis ſuis ad Abulphargium: عرفنا بمقتضى

العقل ان الله ليس كمثله شي فلا يشبه

شيا من المخلوقات : *Nos ſcimus ex dictamine intellectus, nullam rem eſſe ſimilem Deo, nec Deum ſimilem eſſe ulli rei creatæ.* Quo poſito, nihil aliud ſcire curant, niſi firmiter credere: انه لا شريك له وليس كمثله

شي : *nullum Deo eſſe ſocium* (id eſt conſortem in divinitate); *& nihil eſſe ſicut illum.* Quamobrem fertur Malecus filius Anaſi dixiſſe:

الاستواء مجهول والايمان به واجب والسوال

عنه بدعة : *quomodò Deus ſedeat ſuper thronum ignotum eſt: ſedere tamen, neceſſariò credendum eſt, ſed curioſiùs de eo inquirere hæreſis eſt.*

Dicant nunc nobis Mahumetani, quid ſunt attributa illa in Deo, realiter diſtincta ab ejus eſſentia, in qua tamen dicuntur ſubſiſtere? Sunt ne ſubſtantia, an accidens? Non poſſunt reſpondere eſſe accidens, quia in prædicta eorum fidei profeſſione excluduntur à Deo accidentia: dicitur enim in illa: ولا تحله الحوادث : ولا

تعتريه العوارض : *Non ſubſiſtunt in eo contingentia, neque adveniunt ei accidentia.* Et hoc bis ibidem aſſeritur. Ergo ſi attributa illa non ſunt in Deo accidens, in quo nobiſcum convenimus, erunt ſubſtantia. Quod tamen prædicta profeſſione dicatur de Deo: ليس

بجوهر ولا تحله الجواهر : *Non eſt ſubſtantia, neque recipiuntur in eo ſubſtantiæ,* verum eſt, ſi accipiatur ſubſtantia rigoroſè, prout ſubſtat accidentibus: falſum verò ſi accipiatur ſubſtantia, prout contra diſtinguitur ab accidentibus. Hoc modo ſi attributa in Deo non ſunt accidens, erunt neceſſariò ſubſtantia. At nulla poteſt eſſe in Deo ſubſtantia, quæ non ſit identificata cum ejus eſſentia: ergo, velint, nolint, coguntur ponere in Deo diſtinctionem realem inter attributa, & eſſentiam, vel ſaltem inter ipſa attributa ab invicem. Atque ita, ſi putant Chriſtianos eſſe infideles, quia ponunt in Deo tres perſonas, ſeu proprietates diſtinctas quidem realiter inter ſe, ſed identificatas cum eſſentia, ita ut non poſſit dici niſi unus Deus: quomodò non erunt ipſi magis infideles, dum ponunt in Deo tot attributa realiter diſtincta non ſolùm inter ſe, ſed etiam ab eſſentia, cùm tamen idem ſint cum eſſentia? Hoc Sonnitis objiciebant Motazelitæ, prout refert Auctor Libri الموافق Almavakef, his verbis: كفرت النصارى بقدماء الثلثة

فكيف بالسبعة او اكثر : *Infideles ſunt Chriſtiani, eò quòd ponant tria æterna: quantò magis erunt illi, qui ponunt ſeptem, aut plura?* Neque dicere poſſunt Sonnitæ de illis attributis non poſſe prædicari Deum, itaut unumquodque eorum ſit Deus: ſicut Chriſtiani aſſerunt unamquamque perſonam eſſe Deum: nam quidquid eſt in Deo, eſt Deus: & hoc cognoſcunt, & fatentur omnes ex ipſo lumine naturæ. Coguntur igitur Sonnitæ vel amplecti doctrinam Motazelitarum, negantium in Deo omnia attributa, quod ipſi tanquam hæreſim deteſtantur: vel fateri plures eſſe deos inter ſe diſtinctos unà cum illo Deo, quem nos Chriſtiani unicum fatemur. Quòd ſi reſpondeant, ſe quidem credere omnia attributa illa eſſe Deum, licèt diſtincta ſint realiter ab eſſentia, & inter ſe, nec tamen eſſe plures Deos, ſed unum tantùm Deum: verùm ſe non poſſe hoc intelligere, neque hujus rei rationem red-

quæ adderet: eodem modo nos illis respondebimus, cùm ab illis arguimur, quòd tres in Deo personas inter ſe realiter diſtinctas, & cum eſſentia identificatas profiteamur.

Hoc argumento convicti Morgitæ Cadrienſes (qui ſunt una ex ſectis Mahumetanorum), quemadmodùm refert Iſmael Ebn-Aly in ſuo Chronico, dixerunt: ان قول القايل ثالث ثلثة ليس بكفر لكنة لا يظهر الا من كافر Dictum dicentis, Tertius Trium, non eſt infidelitas; licèt non uſurpetur palàm, niſi ab infideli. Quod idem eſt, ac dicere: Aſſerere tres perſonas in Deo, itaut Chriſtus ſit tertia earum (ita enim Syri Chriſtiani vocant Chriſtum, nempè Tertium Trinitatis) non eſt ſententia, quæ contineat aliquid contra ſanam fidem, licèt talis modus loquendi non ſit in uſu, niſi apud Chriſtianos. Quin etiam Garabitæ, (eſt alia ſecta Mahumetanorum, de qua idem Iſmael ibidem) aſſerebant: الالهية لخمس اشخاص اصحاب الكسا وهم محمد وعلى وفاطمة والحسن والحسين وقالوا خمستهم شي واحد: Divinitatem eſſe in quinque perſonis nobilibus, & has quinque perſonas eſse unam rem: nempè Mahumetum, Alym, Phatemam, Haſanam; & Hoſeinum.

Prætereà reperitur inter recentiores Mahumetanorum Sonnitarum Sectas una eorum, qui à Turcis vocantur *Eſchraki*, nimirùm *Illuminati*. De quibus Auctor hiſtoriæ Imperii Othomanici teſtis oculatus, lib. 2. cap. 12. hæc habet: *Secta eorum, qui vocantur Eſchraki, ſeu Illuminati, eſt merè Pythagorica. Qui eam profitentur, in contemplatione divinæ ideæ, & numerorum, qui in Deo ſunt, præcipuè verſantur. Quamvis enim Deum unum eſſe credant, non tamen negant illius Trinitatem: eam quippè velut numerum conſiderant, qui ab unitate procedat. Et ut meliùs hanc ſuam ſententiam perſuadeant, utuntur plerumque comparatione trium flexurarum, quæ fiunt in ſudariolo, vel linteolo, quod poteſt benè admittere denominationem ternarii numeri, quamvis revera ſit unum tantùm linteum, dum explicatum fuerit.* Hujuſmodi homines ſunt è Sapientiſſimis, & prudentiſſimis Mahumetanorum. Ex quibus vides illos, qui non ex Mahumeti craſſitie, ſed ex ratione & veritate res metiuntur, à Sacroſanctæ Trinitatis myſterio nullatenùs abhorrere, quin potiùs illud approbare & amplecti: id quod procul dubio Mahumetani omnes facerent, ſi rectè, ritèque doctrinam illius intelligerent.

Neque prætereundum eſt, Ahmedum Ebn-edriſum Doctorem inter Moslemos celeberrimum, ab ipſa veritate convictum, non diffiteri omnia Dei attributa, quæ alii ſeptem, alii novem enumerant, poſſe appellari, imò eſſe Deum; ait enim: كل احد من التسعة الـــه لان كل واحد منها مساو لكل واحد من الثلثة الاولى *Unumquodque ex his novem* (ideſt attributis) *eſt Deus quia quodlibet ex illis æquale eſt unicuique ex primis tribus.* Quidquid ſit de ratione, quam affert, nobis ſatis eſt, illum approbare quodlibet attributum eſſe Deum. Cùm autem, ut jam dictum eſt, attributa ſint inter ſe, & ab eſſentia realiter diſtincta, juxta ſententiam Mahumetanorum, neceſſariò ponendi erunt in uno Deo plures Dii. Nam, ut benè ratiocinatur Maimonides ſapiens Judæus in Prologo Pirkè, valet conſequentia: الي قول بقدماء المتعددة من اثبات الصفات, *ad aſſerendos plures æternos à poſitione attributorum.* Hoc autem abſurdum non ſequitur in myſterio Trinitatis, in quo perſonæ identificantur cum una eademque eſſentia.

Hìc operæ pretium putavi, Chriſtianum lectorem admonere Mahumetanos, ut religionis noſtræ myſteriis fidem adimant, ea plerumque fabulis nugiſque permiſcere. Ita hoc loco præfatus Ahmedus, allegans auctoritatem ſuorum, ac noſtrorum Hiſtoricorum (quamvis apud noſtros nihil hujuſmodi reperiatur) fingit Chriſtum, dum viveret, paucos ex Iſraelitis ſecutos fuiſſe. Cùm autem ſublatus fuiſſet in Cœlum, plures illum celebrare cœpiſſe, ita ut ſeptingenti ferè homines religionem illius ſectati fuerint, qui etiam vi armorum alios ad eam compellerent. Contra hos inſurgens Saulus, alio nomine Paulus, qui erat Rex Iſraelitarum, ejecit eos è Syria. Poſteà verò mutato habitu inter Chriſti aſſeclas excurrebat. Sed ab illis cognitus, captuſque fuit; Ipſe verò confeſſus eſt, ſe non ita pridem, & oculis, & auditu, & ſenſu omni orbatum, votum feciſſe, Chriſto ſe nomen daturum, dum à malis iſtis liberaretur. Nunc ergo ſibi ipſi reſtitutum, ſe votum ſoluturum, & inter Chriſtianos reliquum vitæ ſuæ ſpatium tranſacturum. Extruxere autem Chriſtianorum proceres novo proſelyto ſacellum, in quo aliquot viſionibus de inſtituendis religionis Chriſtianæ ritibus fuit admonitus. In prima viſione revelatum ei fuit, Chriſtianos, qui anteà ad Jeruſalem converſi orabant, converti debere ad Orientem. In ſecunda juſſus eſt auferre ciborum diſcrimen. In tertia clauſus in eo ſacello vidit quædam myſteria, quæ ut poſſet patefacere, juſſit omnes egredi *foras*, excepto Neſtorio, Jacobo, Melcone, & *Fideli*. Cùmque id feciſſent, dixit Paulus, *ſe cenſere* illum, qui ſanaſſet cæcos *à nativitate*, & leproſos, & ſuſcitaſſet mortuos, eſſe Deum, qui apparuit mortalibus. Reſponderunt quidam eorum, *ſe idem cenſere. Alii verò dixerunt:* Nequaquam, *ſed hi ſunt tres, Deus, & Filius* ejus, & *Spiritus Sanctus. Alii verò dixerunt:* Deus, & *Filius* ejus. Alii demum aſſeruerunt, ipſum eſſe Deum, qui incarnatus fuerat pro hominibus: & ſic diviſi ſunt in quatuor partes. Porrò Jacobus affirmavit ex dicto Pauli, Deum eſſe

eſſe Chriſtum: & hoc amplexi ſunt ſectatores ejus, qui ſunt Jacobitæ. Neſtorius autem dixit: Chriſtus eſt Filius Dei per gratiam ab eo adoptatus. Et in hoc habuit ſectatores Neſtorianos. Porrò Melchon dixit, Deum eſſe Trinum in Perſonis. Et ſecuti ſunt illum in hoc iis, qui dicuntur Melchitæ. At verò Fidelis ſurgens dixit eis: Maledicat huic Deus. Hic ſanè nihil aliud molitur, niſi ut vos ſeducat. Nos etiam fuimus Aſſeclæ Chriſti, & vidimus Jeſum, & audivimus verba ejus. Dixit autem Paulus ſociis ſuis: Surgite, pugnemus contra hunc Fidelem, & occidamus eum, & ſocios ejus. Egreſſus autem Fidelis dixit ad ſuos: An neſcitis, Chriſtum eſſe ſervum Dei, & Legatum ejus, & illum hoc idem vobis dixiſſe? Reſponderunt: Certè ita eſt. Pergit Mythologus enarrans, quomodò Fidelis cum ſuis, conſcenſis equis, perſecuti ſint Melchonem, & ejus aſſeclas, & profligaverint eos in Syria: & quomodò Paulus, cùm ex Chriſti perſecutore factus fuiſſet *Chriſtianæ* religionis, & ſanctiſſimæ Trinitatis propugnator acerrimus, ſe ipſum in quodam monte decreverit ſacrificare: quamobrem tres Reges ad ſe advocaverit: eiſque ſeorſim ſingulis verba quædam inſuſurraverit, itaut quilibet eorum poſt ejus mortem, crederet ſibi ſoli commiſſam eſſe doctrinæ ejus veritatem. Mortuo verò Paulo, litem de illius reliquiis inter eos obortam eſſe confingit, & ad eam decidendam, cadaver illius combuſtum & in cineres redactum, æqualiter illis diſtributum fuiſſe. Neque ſic tamen acquievere. Domum enim tres illi Reges reverſi, magnas ſimultates inter ſe fovebant, cùm ſibi quiſque perſuaderet uni ſibi tantùm, veram fidei doctrinam traditam fuiſſe.

Placuit has nugas Mahumetani Doctoris, & quidem celeberrimi referre, ut quilibet certò agnoſcere poſſit, quanta Moslemis Sapientibus fides habenda ſit, cùm hic inter eos Sapientiſſimus, tàm fidenter, & veluti ex tripode aſſerat Neſtorium, & Jacobum Jacobitarum antesignanum, fuiſſe Pauli Apoſtoli auditores, cùm alter quadringentis ferè annis, alter pluſquam quingentis, etiam ſecundum ſinceriores Mahumetanorum hiſtorias poſt eundem Paulum [illegible]rit. Illud verò ridiculum, quod Melchitas à Melchone Pauli item auditore dictos fuiſſe affirmet, cùm hi à voce Hebraica מֶלֶךְ vel *Syriaca* מַלְכָּא, quæ Regem, ſeu Imperatorem ſonat, appellati ſint: Et ita hodiè quoque, teſte Gabriele Syonita, & aliis Auctoribus fide digniſſimis, ab Orientalibus Græcis vocantur, quia religionem Imperatorum ſuorum, & præſertim Marciani in Concilio Chalcedonenſi contra Dioſcorum celebrato ſecuti ſunt: atque utinam hodiè quoque ſequerentur.

سورة المايدة مدنية ماية وعشرون اية

SURA V.

MENSA.

MEDINENSIS:

[C]ENTUM AC VIGINTI COMMATUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا ايها الذين امنوا اوفوا بالعقود ۞ 2 احلت لكم بهيمة الانعام الا ما يتلي عليكم غير
محلي الصيد وانتم حرم ان الله يحكم ما يريد ۞ 3 يا ايها الذين امنوا لا تحلوا شعاير الله
ولا الشهر الحرام ولا الهدي ولا القلايد ولا امين البيت الحرام يبتغون فضلا من ربهم ورضوانا واذا حللتم
فاصطادوا ولا يجرمنكم شنان قوم ان صدوكم عن المسجد الحرام ان تعتدوا وتعاونوا علي البر
والتقوي ولا تعاونوا علي الاثم والعدوان واتقوا الله ان الله شديد العقاب ۞ 4 حرمت عليكم
الميتة والدم ولحم الخنزير وما اهل لغير الله به والمنخنقة والموقوذة والمتردية والنطيحة وما اكل السبع
الا ما ذكيتم وما ذبح علي النصب وان تستقسموا بالازلام ذلكم فسق اليوم يئس الذين كفروا
من دينكم فلا تخشوهم واخشون اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتي ورضيت
لكم الاسلام دينا فمن اضطر في مخمصة غير متجانف لاثم فان الله غفور رحيم ۞ [illegible]
ماذا احل لهم قل احل لكم الطيبات وما علمتم من الجوارح مكلبين تعلمونهن مما علمكم
الله فكلوا مما امسكن عليكم واذكروا اسم الله عليه واتقوا الله ان الله سريع الحساب ۞ 6 اليوم
احل لكم الطيبات وطعام الذين اوتوا الكتاب حل لكم وطعامكم حل لهم والمحصنات من
المومنات والمحصنات من الذين اوتوا الكتاب من قبلكم اذا اتيتموهن اجورهن محصنين غير
مسافحين ولا متخذي اخذان ومن يكفر بالايمان فقد حبط عمله وهو في الاخرة من الخاسرين ۞
7 يا ايها الذين امنوا اذا قمتم الي الصلوة فاغسلوا وجوهكم وايديكم الي المرافق وامسحوا برؤسكم
وارجلكم

الي الكعبين وان كنتم جنبا فاطهروا وان كنتم مرضي او علي سفر او جاء احد منكم
من الغايط او لامستم النسآء فلم تجدوا مآء فتيمموا صعيدا طيبا فامسحوا بوجوهكم وايديكم منه
ما يريد الله ليجعل عليكم من حرج ولكن يريد ليطهركم وليتم نعمته عليكم لعلكم
تشكرون ۞ 8 واذكروا نعمة الله عليكم وميثاقه الذي واثقكم به اذ قلتم سمعنا واطعنا واتقوا
الله ان الله عليم بذات الصدور ۞ 9 يا ايها الذين امنوا كونوا قوامين لله شهدآء بالقسط ولا
يجرمنكم شنان قوم علي الا تعدلوا اعدلوا هو اقرب للتقوي واتقوا الله ان الله خبير بما تعملون ۞ 10
وعد الله الذين امنوا وعملوا الصلحات لهم مغفرة واجر عظيم ۞ 11 والذين كفروا وكذبوا
باياتنا اوليك اصحاب الجحيم ۞ 12 يا ايها الذين امنوا اذكروا نعمة الله عليكم اذ هم قوم
ان يبسطوا اليكم ايديهم فكف ايديهم عنكم واتقوا الله وعلي الله فليتوكل المومنون ۞
13 ولقد اخذ الله ميثاق بني اسرايل وبعثنا منهم اثني عشر نقيبا وقال الله اني معكم لين اقمتم
الصلوة واتيتم الزكوة وامنتم برسلي وعزرتموهم واقرضتم الله قرضا حسنا لاكفرن عنكم سياتكم
ولادخلنكم جنات تجري من تحتها الانهار فمن كفر بعد ذلك منكم فقد ضل سوآء السبيل ۞
14 فبما نقضهم ميثاقهم لعنهم وجعلنا قلوبهم قسية يحرفون الكلم عن مواضعه ونسوا حظا مما
ذكروا به ولا تزال تطلع علي خاينة منهم الا قليلا منهم فاعف عنهم واصفح ان الله يحب
المحسنين ۞ 15 ومن الذين قالوا انا نصاري اخذنا ميثاقهم فنسوا حظا مما ذكروا به فاغرينا بينهم
العداوة والبغضآء الي يوم القيمة وسوف ينبيهم الله بما كانوا يصنعون ۞ 16 يا اهل الكتاب قد
جاءكم رسولنا يبين لكم كثيرا مما كنتم تخفون من الكتاب ويعفوا عن كثير ۞ 17 قد
جاءكم من الله نور وكتاب مبين ۞ 18 يهدي به الله من اتبع رضوانه سبل السلام ويخرجهم
من الظلمات الي النور باذنه ويهديهم الي صراط مستقيم ۞ 19 لقد كفر الذين قالوا ان الله هو
المسيح ابن مريم قل فمن يملك من الله شيا ان اراد ان يهلك المسيح ابن مريم وامه ومن في
الارض جميعا ولله ملك السموات والارض وما بينهما يخلق ما يشاء والله علي كل شي قدير ۞

In Nomine Dei Miſeratoris Miſericordis.

1. O Qui crediderunt, ſatisfacite pactis. 2. Licitum eſt vobis brutum pecorum, præterquam quod legitur vobis illicitum venationis, cùm vos eſtis in *a* ſacra peregrinatione: nam Deus decernit id, quod vult. 3. O qui crediderunt, ne licita faciatis ſacraria Dei, neque menſem Haram (*ideſt ne violetis ea venando, vel præliando in ipſis,*) neque munus (*ideſt pecus quod defertur ad immolandum in Mecca*) neque appenſoria (*ideſt ramos ſeu alia, quæ appenduntur eidem pecori, ut ſit ſecurum in itinere*) neque tendentes ad domus Haram (*ideſt Templum Meccæ,*) *qui* quærunt abundantiam a Domino ſuo *per mercaturam,* & beneplacitum *ejus*. Cùm autem *b* abſolveritis peregrinationem; tunc venamini.

a peregrinantes.

b ſolveritis.

Et ne

Et ne impellat vos odium quorumdam, eò quòd excluſerint vos ab Oratorio Haram, ut prævaricemini *contra eos pugnando in menſibus ſacris*; & adjuvetis vos invicem contra juſtitiam; & pietatem; & non adjuvetis vos invicem contra iniquitatem, & prævaricationem. Timete itaque Deum: nam Deus vehemens eſt in puniendo. 4. Prohibetur vobis morticinum, & ſanguis, caro porci, & quod immolatum eſt alii, quàm Deo: & ſuffocatum: & quod occiſum eſt percuſſione: & quod cadens ab alto mortuum eſt; & quod cornu ictum interiit; & quod comedit fera: (*exceptis iis quæ adhuc viva repente, vos ipſi* mactaveritis:) & quod immolatum fuerit *a* ſimulacris. Quòd exquiratis partitionem (*ideſt ſortitionem rerum*) per ſagittas, hoc illicitum eſt. Hodiè *b* væ illis qui receſſerunt à religione veſtra. Ne ergo timeatis eos: ſed timete me. Hodiè perfeci vobis religionem veſtram, & complevi ſuper vos gratiam meam: & placuit mihi *tradere* vobis *c* religionem Eslam. Porrò qui neceſſitate adactus fuerit ob famem *manducare aliquid ex rebus ſuperiùs prohibitis*, non intendens ad peccatum, (ideſt ſine intentione aut voluntate peccandi) certè Deus *erit illi* indulgens, miſericors. 5. Petent à te quid licitum factum ſit ipſis? Reſponde: Licita facta ſunt vobis bona: & quod docueritis ex animalibus venaticis in modum canum (*ideſt quod captum fuerit ab hujuſmodi animalibus*,) docentes ea animantia ex eo, quod docuit vos Deus. Comedite igitur ex eo, quod apprehenderint vobis: & commemorate nomen Dei ſuper illud: & timete Deum, quia Deus velox eſt in computando. 6. Hodiè licita facta ſunt vobis bona: & cibus eorum, quibus datus fuit Liber, licitus eſt vobis: & cibus veſter licitus eſt eis. Et ingenuæ ex fidelibus, & ingenuæ ex iis, quibus datus fuit Liber ante vos, *licitæ ſunt vobis ad conjugium*, poſtquam dederitis eis dotes earum: *dummodò pudici fueritis cum illis*, neque ſcortatores *earum fueritis*, neque *d* habueritis *eas* in amicas, *impudicè cum eis verſantes*. Qui autem abnegaverit fidem, jam porrò vanum erit *opus* illius: & ipſe in futuro ſæculo erit ex pereuntibus. 7. O qui credidiſtis! cùm ſteteritis ad orandum (ideſt cùm volueritis orare) abluite facies veſtras, & manus veſtras uſque ad cubitum: & perfricate *fruſto cilicino* capita veſtra, & pedes veſtros uſque ad talos: & ſi fueritis immundi ex coitu purificamini. Et ſi fueritis ægroti, vel in itinere; aut venerit aliquis veſtrum à latrina; aut contrectaveritis mulieres; neque inveniatis aquam: accipite ad purificationem pulverem bonum & confricate facies veſtras, & manus veſtras illo. Non vult Deus imponere vobis ullam difficultatem; ſed vult purificare vos, & perficere gratiam ſuam ſuper vos, ut vos gratias agatis *illi*. 8. Et mementote gratiæ Dei ſuper vos, & pacti ejus quod pepigit vobiſcum, cùm dixiſtis *Mahumeto, quandò incurriſtis eum*: Audivimus & obedivimus (*ideſt audiemus & obediemus.*) Timete Deum: nam Deus *e* novit id, quod eſt in pectoribus. 9. O qui credidiſtis! eſtote ſtantes Deo teſtes cum juſtitia: & ne inducat vos odium aliquorum, ut ne juſtè agatis. Juſtè agite hoc erit *magis affine pietati*: & timete Deum, quia Deus inſtructus plenè eſt de eo, quod operamini. 10. Promiſit Deus iis qui crediderint, & fecerint recta, *fore* ipſis indulgentiam, & mercedem magnam. 11. Qui verò increduli fuerint, & mendacii inſimulaverint ſigna noſtra, illi erunt *f* habitatores inferni. 12. O qui crediderunt! mementote gratiæ Dei ſuper vos, cùm *g* decreviſſent quidam (*ideſt Coraiſitæ*) extendere contra vos manus ſuas: & *ipſe* cohibuit manus eorum à vobis. Et timete Deum: & in Deo confidant fideles. 13. *h* Et jam quidem iniit Deus pactum cum filiis Iſraël: & conſtituimus ex eis duodecim duces. Et dixit Deus: Certè ego ero vobiſcum. Profectò ſi obſervaveritis orationem, & dederitis eleemoſynam, & credideritis in Legatos meos, & opem tuleritis eis, & fœnerati fueritis Deo fœnus pulchrum (*ideſt expenderitis pecunias pro religione ejus:*) utique expiabo vos à malis veſtris; & certè introducam vos in hortos, ſubtus quos emanant flumina. At verò qui incredulus fuerit poſt hoc ex vobis, jam porrò erravit ab æquitate ſemitæ (ideſt à fide vel juſtitia). 14. Propterea verò quòd ipſi infregerunt pactum ſuum, maledicimus eis, & fecimus corda eorum dura:

a ſuper ſtatuas.
b miſerum eſt illis, qui increduli deſciverunt à religione veſtra.
c Eslam religionem.
d acceptores *earum*.
e cognoſcens *eſt* eſſentiam pectorum.
f ſocii.
g anxiè cogitaſſent.
h accepit Deus pactum filiorum.

amovent ſermonem à locis ſuis (*ideſt depravant verba ſacræ ſcripturæ, quæ prædicunt Mahumetum*) & obliti ſunt partem *a* eorum, quæ illis commemorata fuerant *in Pentateucho circa Mahumetum*: & non ceſſabis manifeſtare fraudem eorum, exceptis pauci ex illis. Sed ignoſce illis, & indulge, quippe Deus amat beneficos. 15. Et ex iis, qui dicunt: nos ſanè ſumus Chriſtiani, *b* inivimus pactum cum illis: ſed obliti ſunt partem *c* eorum, quæ commemorata ſunt eis *in Evangelio*: quamobrem ſuſcitavimus inter eos inimicitiam & odium uſque in diem reſurrectionis: & mox enarrabit illis Deus id, quod fuerint operati. 16. O Scripturales: jam venit ad vos legatus noſter, manifeſtat vobis multa ex eo, quod abſcondebatis de Libro, & condonat multa. 17. Jam venit vobis à Deo lux, & liber manifeſtus. 18. Diriget per eum Deus illum, qui ſecutus fuerit beneplacitum ipſius, in ſemitas pacis: & educet eos de tenebris in lucem per voluntatem ſuam: & diriget eos in viam rectam. 19. Jam utique infideles fuerunt illi, qui dixerunt: utique Deus eſt Chriſtus filius Mariæ. *Dic illis*. Et quis obtineret quidquam à Deo, ſi vellet perdere Chriſtum filium Mariæ & matrem ipſius, & eos, qui ſunt in terra univerſos, *ideſt quis poſſet eum impedire, ne hoc faceret*?

a ex eo, de quo commoniti ſunt.

b accepimus pactũ eorum.

c ex eo, de quo præmoniti ſunt.

NOTÆ.

Duplex Suræ hujus titulus reperitur, nimirùm المايدة *Menſa*, & hic eſt communior & العقود *Pacta* ſeu conventiones. Prior reſpicit figmentum, quod in hac Sura habetur, de Menſa quadam, quam Chriſtus deſcendere fecit ad Apoſtolos è Cœlo. Poſterior verò deſumitur ab eadem dictione العقود quæ in primo verſiculo reperitur: & hoc ad imitationem Hebræorum, qui non rarò ſacrorum librorum titulos à prima libri dictione deſumunt. Conveniunt omnes, Suram eſſe Medinenſem, & centum viginti verſus continere. De præmio lectoris hæc Zamchaſcerius من قرء سورة المايدة أعطي من الاجر عشر حسنات ومحي عنه عشر سيات ورفع له عشر درجات بعدد كل يهودي ونصراني يتنفس في الدنيا: *qui legerit Suram Menſæ, habebit pro mercede decem bona, & delebuntur ab eo decem mala, & elevabuntur ei decem gradus pro numero ſingulorum Judæorum & Chriſtianorum, qui reſpirant in hoc mundo*.

II *Brutum pecorum*]. Arabicè بهيمة الانعام exponit Gelal. الابل والبقر والغنم *Cameli, boves & oves*: quæ & alia hujuſmodi licet comedere. Prohibentur autem ea, quæ venando capta ſunt in ſeptis Meccanis, tempore peregrinationis.

III *Neque munus*]. Arabicè الهدى Erat ovis, quæ ducebatur ad Meccam, ut ibi immolaretur; & foliis ſeu ramuſculis arborum tanquam ſertis ornabatur, ut quilibet agnoſceret rem eſſe Deo dicatam.

IV. *Partitionem per ſagittas*]. Erat hoc genus ſortilegii illiciti, extrahendo ſagittas ad ſortem. Carebant autem pinnis & cuſpide: & ut ait Gelal. كانت سبعة عند سادة الكعبة عليها اعلام وكانوا يحيلونها فان امرتهم ايتمروا وان نهتهم انتهوا: *erant ſeptem, & ſervabantur apud Antiſtites templi Meccani. Et habebant quaſdam notas, ſeu ſigna: & vivificabant eas* (ſeu ſpiritum immittebant in eis) *quòd ſi præcepiſſent iiſdem Antiſtitibus aliquid* (ideſt ſignificaſſent eis per motum, ſeu verba aliquid faciendum), *id faciebant: ſi autem prohibuiſſent, ab eo abſtinebant*.

Hodie perfeci vobis religionem veſtram]. Explicat Gelal. احكامه وفرايضه فلم ينزل بعدها حلال ولا حرام: *judicia & ſtatuta religionis abſolvi. Ideò poſteà nihil aliud conceſſum, vel prohibitum fuit*.

Et complevi ſuper vos gratiam meam] Exponit Gelal: وقيل بدخول مكة امنين *dicta ſunt hæc, quandò Mahumetani ingreſſi ſunt Meccam ſecuri*.

Comedite ex eo, quod apprehenderint vobis] Gelal. وان قتلنه بان لم ياكلن منه: *licet illud occiderint, dummodò nihil comederint ex eo*.

Invocate nomen Dei ſuper illud] Nimirùm ponit Gelal: عند ارساله *cum animalia emittatis ad illud capiendum*.

VI. *Bona*] Arabicè الطيبات nimirùm cibi omnes ſalubres, & palato ſuaves.

Et cibus eorum, quibus datus fuit Liber]. Explicat Gelal. اي ذبايح اليهود والنصارى ideſt immolata à Judæis, & Chriſtianis.

VII. *Si fueritis ægroti*]. Quibus ſcilicet nocea aqua.

VIII. *Audivimus, & obedivimus*] Præteritum habet futuri, ad indicandam promptitudinem, & celeritatem obedientiæ. Erat autem hæc formula præſtandi fidelitatem Principi, dum inaugurraretur.

XVI. *Manifeſtat vobis multa*]. Gelal كاية الرجم وصفته: *ſicut verſiculum de lapidandis adulteris, & prædicatum ejus*, nempè Mahumeti ideſt vaticinium de illo.

REFU-

REFUTATA.

I. Licet verum ſit id, quod dicit Mahumetus: *Deus judicat id, quod vult:* judicia tamen ejus, ut ait David, *vera ſunt, & juſtificata in ſemetipſis.* Prohibuit ſane Deus, ut diximus, ſanguinem filiis Noe [illegible] [ani]malia multa filiis Iſrael; ſed non temerè [illegible] magno myſterio. Certum autem eſt, [illegible] [ill]orum prohibitum fuiſſe, quia eſſet per [illegible] ex natura ſua malum: Deus enim *vidit [illegible], quæ fecerat, & erant valdè bona.* Alioquin non ſolùm Iſraelitis, aut poſteris Noe, ſed etiam primis parentibus hæc eadem prohibuiſſet. Neque quia corporeæ ſaluti noxium, vel palato inſipidum foret: nam ex iis, quæ Deus conceſſit, quædam inſalubriòra, & inſipidiora ſunt illis, quæ prohibuit. Quis enim neget leporem meliorem eſſe locuſta? Myſterium itaque [illegible], ut in aliis, debemus agnoſcere, ſine quò, non pauca quæ in lege Moyſi continentur, parùm divinæ majeſtati conſentanea poſſent exiſtimari. Hæc enim tanquam ſymbola & figuræ rerum ſub Meſſia futurarum proponebantur, juxta illud S. Pauli: *Omnia in figura contingebant illis* 1. ad Corinth. cap. 10. Hæc ſcilicet erant *mirabilia, quæ in lege Dei conſiderabat* David pſal. 118. Alioquin ſi tantùm verborum, præceptorumque ſuperficiem ſectemur, difficulter mirabilia hæc inveniemus, vel agnoſcemus. Quid, quæſo, mirabile eſt, Deum interdixiſſe, ne quis ſanguine, aut carne ſuilla, vel leporina veſceretur? Vel ne quis alligaret os bovi trituranti? vel ne coqueret hædum in lacte matris ſuæ? vel ne pullos tollens e nido, pullorum quoque matrem caperet? Quid opus erat propterea, ut David Deum rogaret, dicens; *Revela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua? Et: Da mihi intellectum, & ſcrutabor legem tuam?* pſal. 118. [illegible]ficabant hæc omnia, ut jam dixi, ſub figu[illegible], ea quæ palam docturus, & [illegible] erat Meſſias. Quamobrem ubi ille ve[illegible] [illegible] Alcoranus بالحق *cum ve*[illegible] [illegible]d ampliùs opus eſt, umbris & figuris? [illegible] [Mahu]metani ipſi ex doctrina Alcorani fatentur, [illegible] ciborum mundorum & immundorum differentiam Chriſtum auctoritate divina ſuſtuliſſe. Cur ergo nobis eam ingerit, & obtrudit Mahumetus? Cur etiam tot animalia, quæ Deus tanquam immunda prohibuerat, ſuis aſſeclis velut munda concedit, & pauca tantummodo interdicit? Cur ſuem vetat, & ca[illegible]m permittit, cùm Deus utrumque æquè prohibuerit? Nimirùm ſuem, tanquam corporeæ ſaluti noxium ab Arabibus rejici videbat, [ca]melum verò valdè in uſu apud eos eſſe non ignorabat: quamobrem ex eorum genio & guſtu [illegible] ſanciebat. Morticinum item & ſangui[ne]m ad eamdem regulam interdixit. Immolata verò, ſeu mactata à Judæis & Chriſtianis, & eorumdem fœminas nequaquam ſuis prohibuit, quæ tamen prohibere omnis ratio ſuadebat. Naturæ enim lumine patet, non poſſe ſine magno piaculo, & periculo homines diverſæ religionis inter ſe conjugia contrahere: quamobrem Deus filiis Iſrael hujuſmodi conjugia, & commercia ſeveriſſimè interdixit. De hac permiſſione matrimoniorum Mahumetanorum cum Judæis & Chriſtianis vide Prodr. p. 4. cap. 26. pag. 72. Et ſimiliter de hac Mahumeti circa cibos licitos & illicitos ſanctione vide Prodr. p. 4. c. 16. pag. 40.

II. Iterùm purificationes, & ablutiones ſuis inculcat: quas adeò neceſſarias exiſtimat, ut, ſi deſit aqua, jubeat eos pulvere ad manus, faciem, & obſcœna abſtergenda adhibere: quod quàm vanum, ac ridiculum ſit, nemo non videt, & nos ſuperiùs etiam demonſtravimus.

III. Fingit pactum quoddam, quod Deus cum filiis Iſrael inierit, de certis precibus, & eleemoſynis, de credendo in legatos, quos erat miſſurus, de pecuniis in bellum pro religione expendendis. Sed hujuſmodi pactum nunquam & nuſquam in Pentateucho, vel alibi reperitur, & filii Iſrael illud prorsùs ignorant: & ex putido tantùm Mahumeti cerebro proſilivit.

IV. Iterùm Judæos & Chriſtianos ob ſublata in Pentateucho & Evangelio de Mahumeto vaticinia redarguit. Sed quàm impudens mendacium hoc ſit, jam ſuperiùs demonſtravimus.

V. Negat Chriſtum eſſe Deum, quia ſi Deus vellet perdere Chriſtum, & Matrem ejus, nemo poſſet eum prohibere. Veriſſimum hoc eſt, ſi de Matre Chriſti, & de Chriſto ipſo, quatenùs homo eſt, loquamur. Quatenùs autem Deus eſt, non poteſt illum Deus deſtruere, quia deſtrueret ſeipſum.

Quoniam verò, ut ſuperiùs diximus, totus Dæmonis conatus fuit per Alcoranum, & Mahumetum Chriſti divinitatem abolere, quod per Arium & Arianos minùs feliciter ei ſucceſſerat: ideò ſtatui hoc loco eamdem divinitatem contra Mahumetanos pro meis viribus, Deo adjuvante, propugnare. Et quamvis ex eo, quòd Chriſtus ſit verus & naturalis Filius Dei (talem autem eſſe jam ſuperiùs etiam ex ipſius Alcorani & Mahumetanorum teſtimoniis oſtendi) manifeſtè ſequatur illum eſſe Deum: aliis tamen rationibus, & teſtimoniis, quibus Moslemi reſpondere non poſſint, hoc ipſum probabo. Sed primùm eorumdem Moslemorum contra hoc Chriſtianæ fidei dogma argumentis reſpondebo, prætermiſſis illis, quæ habentur in Alcorano, quibus ſingillatim, ubi ad ea pervenero, ſatisfaciam. Interim videatur Prodr. p. 3. cap. 11. & ſeq. pag. 32. ubi Chriſti Divinitas fuſiſſimè propugnatur.

§. I.

Argumenta Moslemorum contra Chriſti divinitatem.

AHmedus filius Abdhalhalimi p. 2. Apolog. contra Chriſtianam religionem, ex eo, quòd Jacobitæ comparent unionem humanitatis, & divinitatis in Chriſto cum mixtione lactis & aquæ: Melchitæ verò, ſeu Græci cum unione ferri & ignis, & animæ cum corpore: probare nititur, vel in Chriſto non fuiſſe naturam divinam, vel paſſam fuiſſe ſimul cum natura humana. Verba illius Arabica latinè fideliter reddo. *Certum eſt* (inquit) *nihil pertingere ad aquam, quod non pertingat ad lac cum ea mixtum: non enim diſtinguitur unum ab alio. Et ita ignis, qui eſt in ferro, penetrat totum ferrum, & conjungitur illi, ita ut quidquid accidit ferro, participetur ab igne. Corpus etiam cùm percutitur & torquetur, dolor percuſſionis, & cruciatus ſentitur ab anima. Exigit igitur veritas harum ſimilitudinum, ut quod evenit humanitati de injuriis, tormentis, & crucifixione Judæorum, quam ipſi credunt, evenerit etiam humanitati. Et hoc neceſſariò exigit ratio unionis: nam ſi in unione id, quod contingit uni unito non participetur ab altero, jam non erit unio, ſed numerica diſpoſitio.*

Sed reſpondemus, in comparationibus non exigi adæquatam veritatem rei comparatæ ad illam, cum qua comparatur: ſufficit enim, ut verificetur id, quod præcipuè intenditur probari. Optimè congruunt tres propoſitæ ſimilitudines, quatenùs ſicut in lacte aquæ commixto nulla pars aquæ ſenſibilis poteſt aſſignari, quæ non ſit lacti conjuncta: & in ferro ignito nulla pars ferri, cui non ſit adjunctus ignis; nulla etiam pars in corpore humano, quæ non informetur ab anima: ita nulla pars humanitatis Chriſti erat ſive in corpore, ſive in anima, quæ non eſſet unita divinitati. At verò dici non poteſt quòd quidquid uni parti unitæ eveniret, eveniret etiam alteri: neque enim hoc erat neceſſarium: imò falſum eſt abſolutè hujuſmodi principium, quòd quidquid uni parti unitæ evenit, debeat neceſſariò etiam alteri evenire. Pro qua re notandum eſt, duplici modo fieri poſſe duarum rerum unionem. Primò, itaut ex duobus fiat unum tertium, & nihil formaliter remaneat de utroque unito. Et in hoc caſu, verè quidem, ſed impropriè dicetur: Quidquid evenit uni unito alteri etiam convenire. Dixi impropriè, quia jam non ſunt duæ res formaliter diſtinctæ, ſed una tantùm. Porrò unio humanæ divinæque naturæ in Chriſto, non fuit hujus generis, ut impiè aſſerebat Eutyches, & aſſeclæ illius. Secundo modo fieri poteſt unio duarum rerum, itaut formaliter unaquæque retineat ſuum eſſe: & talis eſt unio lactis, vel vini cum aqua; ignis cum ferro: & animæ cum corpore. Quòd enim hæc retineant ſuum eſſe quantumvis unita, patet, quia poſſunt ab invicem ſeparari etiam poſt unionem, ut docet experientia. In hoc verò ſecundo genere unionis, falſum eſt quidquid contingit uni parti unitæ, debere et jam alteri contingere. Nam certum eſt multa corpus afficere, quæ nihil afficiunt animam & è converſo. Neque etiam dubitandum eſt, vinum, vel lac, licèt cum aqua mixtum, recipere poſſe ab extrinſeco agente aliqua accidentia, quæ non recipiat aqua. Et licèt aliquis pervicaciter aſſereret in unione duarum rerum materialium, præſertim ſymbolarum, ut aquæ & vini verificari illud principium: non tamen eſſet par ratio in unione duarum rerum, quarum altera eſſet materialis, altera verò immaterialis, cujuſmodi ſunt humanitas, & divinitas Chriſti. Ita licèt Deus ſit intimè unitus, & præſens omnibus rebus, non tamen obnoxius eſt accidentibus, & paſſionibus earumdem rerum.

Poſtremò ſimilitudines illæ ſunt tantummodò ad exprimendam maximam, & perfectiſſimam unionem naturæ divinæ cum humana in Chriſto: non autem ad omnia, quæ illis conveniunt verificanda.

II. Arguit idem contra Chriſti divinitatem ex eo, quòd Chriſtus à Judæis crucifixus, auxilium Dei imploraverit verbis illis, Deus meus, Deus meus, quare dereliquiſti me? *Et ipſi aſſerunt* (inquit) *illum, cujus audiebant homines vocem, fuiſſe divinitatem: & divinitatem & humanitatem eſſe perſonam unam. Et quidam eorum dicunt unam eſſe utriuſque voluntatem, & naturam unam. Et ſermo quidem eſt in voluntate loquentis: unde neceſſariò ſequitur, ut is, qui loquitur ſit precans, & auxilium petens: & denique qui crucifixus eſt, ſit divinitas, quæ ſimul auxilium petit, & ſupplicat, & ſimul ab ea petitur auxilium. Præterea dicunt, divinitatem & humanitatem eſſe perſonam unam. Et cum hoc, quòd ſint perſona una, vel eſt ſupplicans, & rogans; vel eſt ſupplicata & rogata. Si dicant rogantem eſſe diverſum à rogato, neceſſariò ſequitur, ut ſint duo, non unus. Si verò dicant, utrumque eſſe unum & eumdem: idem erit rogans & rogatus.*

Ex hac Doctoris Mahumetani ratiocinatione patet, hominem animalem, non percipere [illegible] quæ ſunt Spiritus Dei. Quamobrem [illegible] eſt, & faciliori qua fieri poſſit ratione [illegible]dus. Reſpondemus igitur, Filium Dei, vel Deum incarnari, nihil aliud eſſe, quàm illum [illegible]re naturam humanam, eamque in [illegible] unire cum natura divina, cum qua ea[illegible] perſona realiter idemtificatur: & hoc ſine ulla prorſùs mutatione in ipſo Deo, & ejus perſona vel natura. Sciendum tamen hanc unionem ex parte Verbi divini non eſſe factam immediatè in natura ſeu eſſentia, ſed in perſona; itaut unio in Chriſto neque facta ſit inter naturam & naturam, neque inter perſonam & perſonam, ſed inter naturam & perſonam. Ex hac u[illegible] duarum naturarum in una perſona vel ſuppoſito, conſtituitur Chriſtus, qui propterea habet unicam perſonam, ſeu ſuppoſitum divinum, & duas naturas, divinam & humanam. Unicuique autem naturæ remanet ſua voluntas, ſuæque proprietates, itaut in Chriſto ſint duæ voluntates, divina ſcilicet & humana: & ita duo intellectus &c. Et licèt ſit vera duarum natu-

rarum

rarum unio, nulla tamen eſt permixtio illarum vel confuſio, ut volebat Eutyches. Porrò quia actiones, & paſſiones dicuntur de ſuppoſito, & in Chriſto eſt unicum divinum ſuppoſitum utriuſque naturæ, ideò naturæ communicant ſibi mutuò actiones & paſſiones ratione ejuſdem ſuppoſiti. Et ita verè dicimus, Deus eſt homo, Deus naſcitur, Deus patitur, Deus moritur: ideſt, ille qui eſt Deus; nempè Chriſtus, eſt homo, naſcitur, patitur, moritur; non quatenùs eſt Deus, ſed quatenùs eſt homo, malè autem diceretur, divinitas eſt homo, naſcitur, patitur, moritur, quia divinitas non includit ſuppoſitum, vel perſonam. Ita è converſo dicimus, homo eſt Deus, homo eſt omnipotens: i. ille idem Chriſtus, qui eſt homo, eſt etiam Deus, & omnipotens. Præterea verè dicimus: Chriſtus eſt Deus, Chriſtus eſt homo: Chriſtus eſt finitus, Chriſtus eſt infinitus: Chriſtus eſt æqualis Patri, Chriſtus eſt minor Patre, & alia hujuſmodi; & hoc ratione diverſarum naturarum in Chriſto. Hoc verò non eſſe aliquid abſurdum, vel contra divinæ majeſtatis reverentiam, facilè intelligemus, ſi conſideremus, non rarò in Scripturis divinis Deum aſſumpſiſſe figuram hominis, non quidem veri, ſed aërei, & apparentis: & tamen ſub ea figura, licèt non hypoſtaticè unita divinæ naturæ, prædicabantur quædam de Deo, quæ Deo revera non conveniunt, quin potiùs videntur illi indecora. E. G. quandò apparuit Abrahæ ſub figura trium virorum, legitur comediſſe & bibiſſe. Quandò item Danieli apparuit, dicitur fuiſſe ſenem longævum, & canum, & alia hujuſmodi. Quid ergo magnum eſt, ſi, cùm Deus naturam ſuam cum humana hypoſtaticè univit in Chriſto, prædicentur de Deo ea, quæ illi ut Deo minimè conveniunt? Neque verò credant Mahumetani Chriſtianos eſſe tam bardos ac ſtupidos, ut putent Deum quatenùs Deus eſt, aliquid per Incarnationem paſſum fuiſſe, aut mutationem aliquam vel minimam in ſe recepiſſe: firmiſſimè enim credunt Deum eſſe omninò impaſſibilem, prorsùſque immutabilem.

Per ea quæ diximus, patet reſponſio ad ſuppoſitas & alias multas objectiones nobis factas à Mahumetanis, & ſimul collectas ab Ahmedo, qui ſicut in multis hallucinetur, in eo etiam turpiter errat, quòd commune Chriſtianorum Orthodoxorum dogma cum peculiaribus quorumdam Hæreticorum ſententiis confundit. Nam licèt Eutyches & Dioſcorus unam tantùm in Chriſto naturam ex unione divinæ & humanæ conflatam poſuerint: Neſtorius verò duas perſonas in eodem conſtituerit: Severus autem Antiochenus cum Monothelitis, ſeu Monophiſitis, unam tantùm eſſe in Chriſto voluntatem aſſeruerint: Chriſtiani tamen cæteri communiter, unam tantùm in Chriſto perſonam divinam, duas verò naturas & duas voluntates & operationes, divinam & humanam firmiſſimè profitentur. Quamobrem non eſt, quòd miretur Ahmedus, ſi idem Chriſtus erat rogans & rogatus: rogabat enim in eo natura & voluntas humana naturam & voluntatem divinam. Quid verò mirum eſt hoc, cùm David pſal. 41. rogaret quodammodò & precaretur ſe ipſum illis verbis? *Ad me ipſum anima mea conturbata eſt. Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo &c.* In nobis etiam crebrò experimur eamdem voluntatem ſecum ipſam pugnare, ſeque hortari ac movere ad id, quod ipſamet refugit ac renuit. Idem etiam intellectus hominis cognoſcens ſeipſum, eſt ſimul cognoſcens & cognitus. Quid ergo mirum, ſi hoc eveniat in duabus voluntatibus & duobus intellectibus diſtinctis, quamvis in eodem ſuppoſito ſimul unitis?

Neque verò hinc ſequitur aliquid divina Majeſtate indignum, quòd nimirùm ea, quæ de humana natura ratione ipſius naturæ prædicantur in Chriſto, tribuantur divinæ naturæ ratione divini ſuppoſiti: imò maxima hinc illius erga homines dignatio & pietas manifeſtè dignoſcitur, qui propter æternam eorum ſalutem, voluit humanitatem illam, quam hypoſtaticè aſſumpſerat, talia pati; licèt ipſe revera quoad divinitatem nihil pateretur. Quòd ſi Mahumetanis arduum videtur vel abſurdum, quòd talia non quidem Divinitati, ut falsò nobis imponit Ahmedus, ſed Deo tribuantur: meminerint magis fortaſsè indigna illi tribui in Sacris Scripturis, hominum cauſa: ut patet in Creatione Adæ: & in iis verbis Geneſ. cap. 5. quæ dicuntur de Deo: *Tactus dolore cordis intrinſecùs dixit: Pœnitet me feciſſe hominem*: & in iis, quæ Iſaiæ cap. 1. dicit Deus ipſe Judæis: *Kalendas veſtras, & ſolemnitates veſtras odivit anima mea: facta ſunt mihi moleſta: laboravi ſuſtinens*: & cap. 43. *Verumtamen ſervire me feciſti in peccatis tuis: præbuiſti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Et alia hujuſmodi, quæ videntur prorsùs divina Majeſtate indigna.

III. Ita contra nos objicit Adverſarius: *Neceſſe eſt homines præditos intellectu retrahi à propria ipſorum conſcientia à cultu illius Dei, quem peperit Maria mulier de genere Adæ: qui moratus eſt in terra triginta annos, ſubjectus omnibus humanis neceſſitatibus cibi ac nutritionis, proſperæ, adverſæque valetudinis, timoris, fiduciæ, ignorantiæ, & ſcientiæ. Non poteſtis oſtendere, quòd toto illo tempore apparuerit ab eo aliquod argumentum divinitatis, neque quòd non fuerit obnoxius omnibus humanis neceſſitatibus, indigentiæ, ſolicitudinibus, tentationibus & viciſſitudinibus. Deindè poſt tam longum tempus publicavit id, quod ſibi præceptum fuerat à Deo, oſtendens ſe eſſe Prophetam, & fecit ſigna & prodigia illuſtria per virtutem Dei excelſi. Fuerunt autem alii ex Prophetis, qui fecerunt ſimilia miracula, & etiam alia majora. Vixit autem in hoc ſtatu minùs, quàm tres annos: deindè habuit eum finem, quem vos dicitis, aſſerentes captum fuiſſe, flagellatum, injuriis affectum, crucifixum & occiſum. At eſtne ullus intellectus capax illius, quod vos dicitis, quòd ſcilicet Deus paſſus ſit à Servis ſuis aliquid ſimile ei, quod vos ab illo toleratum fuiſſe affirmatis?* (Et paucis interjectis proſequitur.) *An verò fuit aliquis, quem invaſerit tantus timor, pavor, anxietas, & perturbatio animi? Et tamen ipſe ſupplicaverit Deo, ut poſſet liberari ab eo, quod ſibi acciderat, quemadmodùm narratur in Euangelio, ipſum*

de ſe confeſſum fuiſſe. Et quidem invenimus in hiſtoriis, quanta paſsus ſit Georgius, unus ex iis, qui profeſſi ſunt fidem Chriſti, per necem, combuſtionem, & ſectionem, itaut nullum hominem audierimus talia paſsum fuiſse. Plurimi etiam ex diſcipulis ejus atrocia tormenta, & mortem paſſi ſunt, eò quòd reges inimici vellent eos cogere ad deſerendam fidem, & amplectendam infidelitatem, quam ipſi profitebantur: & tamen ſuſtinuerunt omnia patienter & conſtanter, nec fugerunt mortem cùm poſsent, relinquendo regionem in qua erant, & tranſeuntes in aliam, ſeque abſcondendo & occultando. Nec aliquid unquam præſetulerunt de timore & pavore, quem ille oſtendit: & tamen erant homines ſectatores illius: nam allevabat eis id, quod patiebantur, virtus, qua Deus eos roborabat.

Sed reſpondemus eodem modo, quo ſuperioribus objectis: nimirùm, ideò dici Deum natum ex Virgine Maria, humanis neceſſitatibus, & viciſſitudinibus ſubjectum, paſſum, crucifixum, ac mortuum fuiſſe, quia humanitas illa, cui hæc omnia contigerunt, erat hypoſtaticè unita cum natura divina: nec tamen divinitas ipſa aliquid ex his patiebatur: neque hinc ſequitur aliquid Deo indignum; immò maxima illius dignatio erga homines dignoſcitur, qui propter æternam eorum ſalutem voluit humanitatem illam, quam hypoſtaticè aſſumpſerat, talia pati: itaut propter unionem illam perſonalem, ſibi tribuerentur quæcunque homini, vel humanitati illi evenirent, licèt ipſe revera nihil pateretur, aut mutaretur. Ita de uno homine, qui duplicem perſonam, publicam ſcilicet & privatam ſuſtinet, prædicamus indifferenter ea, quæ conveniunt utrique perſonæ: imò & de una perſona ea, quæ conveniunt alteri, quia ſcilicet omnes perſonæ, ſeu officia ſunt in uno eodemque ſubjecto. Dicimus enim v. g. Ahmedus eſt Imperator, & Imperator eſt Ahmedus, quamvis Ahmedus ut Ahmedus non ſit Imperator, neque Imperator ut Imperator ſit Ahmedus. Ita de eo, qui ſimul eſt & Rex & Sacerdos, ſeu Pontifex, dici poteſt: Rex offert ſacrificium Deo, & Pontifex ducit exercitum contra hoſtes: ille nimirùm, qui eſt Rex offert ſacrificium, non quatenùs eſt Rex: ſed quatenùs Pontifex: & ille qui eſt Pontifex ducit exercitum contra hoſtes, non quatenùs Pontifex ſed quatenùs Rex.

Ad illud verò, quod objiciebat Adverſarius de timore tàm vehementi, quem Chriſtus oſtendit ob propinquam mortem, cùm S. Georgius, aliique quamplures martyres Chriſti diſcipuli tantam conſtantiam in ſuppliciis, ac nece ipſa præſetulerint: facilè reſpondetur, Chriſtum ultrò timorem illum & angorem in ſe admiſiſſe, cùm potuiſſet ab illo ſe eximere, & mortem, crucemque effugere. Id patet manifeſtè, quia Petrum volentem ipſum ab inimicis defendere, prohibuit illis verbis: *Mitte gladium tuum in vaginam: nonne poſsum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò pluſquam duodecim legiones Angelorum?* præthereà qui diſcipulis ſuis dabat robur & fortitudinem ad ſupplicia alacriter perferenda, ut ipſemet in Euangelio promiſerat Lucæ cap. 21. illis verbis: *Ego dabo vobis os & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere omnes adverſarii veſtri*: poterat etiam roborare ſeipſum, ſed non fecit quia noluit: noluit autem, ut magis pro hominum ſalute pateretur. Quandò autem voluit, robur oſtendit, ultrò obviam procedens iis, qui eum comprehenſuri adveniebant.

Ad illud, quod addit Adverſarius, Chriſtum obnoxium fuiſſe humanis neceſſitatibus, ac defectibus, præſertim ignorantiæ & adverſæ valetudinis, & prætereà tentationibus Satanæ, breviter reſpondeo, eum illis tantùm neceſſitatibus, viciſſitudinibus, & infirmitatibus obnoxium fuiſſe, quæ communes ſunt toti naturæ humanæ generatim ſumptæ, non autem iis, quæ reperiuntur in ſingulis hominibus in particulari: neque quæ culpam propriam, aut intemperantiam, aut defectum virtutis formativæ, aut deordinationem ſupponunt, cùm eſſet perfectiſſimæ conſtitutionis, & in omnibus rebus ſuis temperatiſſimus & ab omni exceſſu alieniſſimus. Quæ autem ſunt effectus culpæ originalis, omnibuſque communes, non autem propriæ ipſius naturæ, Chriſtus, cùm originali culpa careret, non contraxit ex neceſſitate, ſed voluntariè aſſumpſit, ut pro nobis magis pateretur.

Ignorantia verò in eo nulla propriè fuit, quia ut Deus, omnia ſciebat: ut homo autem habebat ſcientiam infuſam rerum omnium, quæ ad ipſius ſtatum, & officium pertinebant, quatenùs erat caput hominum, & Angelorum, rerumque omnium Dominus, & Judex futurus univerſorum.

Tentationes exteriùs tantùm expertus eſt à Satana, ſed non interiùs à carne, cùm à fomite, ſeu inclinatione ad culpam eſſet prorsùs immunis.

Quòd verò dicat, illum per triginta annos nullum argumentum oſtendiſſe divinitatis ſuæ, falſum prorsùs eſſe, etiam ex communi ſententia ipſorum Mahumetanorum, mox videbimus.

Neque abſolutè concedimus aliquem ex Prophetis feciſſe miraculum majus miraculis Chriſti. Quamvis etiamſi id concederemus, nihil faceret contra nos, cùm Chriſtus ipſe dixerit Joannis cap. 14. *Qui credit in me, ſigna quæ ego facio, & ipſe faciet, & majora horum faciet.* Neque per hoc inferri poteſt aliquem Chriſti diſcipulum illo majorem fuiſſe: cùm omnia miracula ſive parva, ſive magna fieri non poſſint niſi per virtutem Chriſti.

Sed in ſequentibus pleniùs ſatisfiet [illegible] humetanorum objectis, & præſertim [illegible] ſti ſcientiam, quam in illo rerum omnium fuiſſe, abſque ulla earum ignorantia, Sacræ literæ evidentiſſimè teſtantur.

§. 2.

Argumenta contra Chriſti divinitatem è Sacris Scripturis à Mahumetanis petita.

PLura congerunt Mahumetani è ſacris ſcripturis, præſertim verò ex Euangelio contra Chriſti divinitatem argumenta, quæ à Ahmedo fuſiùs expoſita, breviter hìc recenſebo;

Primò: Angelus non dixit Mariæ: *Ille quem paries, eſt Creator, & Deus tuus.*

Reſpondeo: A propoſitione, quæ aliquid tacet, vel non affirmat, non poſſe fieri illationem ad illud abſolutè negandum. Hùc accedit, dum Angelus vocat illum Filium Altiſſimi, etiam Deum, & Creatorem implicitè conſteri. Licèt enim Angelus non dixerit, illum, quem Virgo paritura erat, eſſe Creatorem, & Deum illius, non tamen ſequitur illum non eſſe talem.

[illegible] Angelus vocavit eum filium David.

Reſpondeo: revera Chriſtus ut homo fuit filius David: quemadmodùm ut Deus fuit Filius Dei.

III. Dixit Angelus eum futurum regem ſuper progeniem Jacob, non autem ſuper orbem univerſum.

Reſpondeo ut ſuprà. Licèt hoc ſecundum non dixerit, non tamen negavit, aut propterea minùs verum cenſendum eſt. Præterea manifeſtum [illegible] ex Sacris litteris, eum; qui fuiſſet Rex ſuper progeniem Jacob, nempè Meſſiam, regnaturum etiam eſſe ſuper omnes gentes, ut patet ex pſalmo 2. Et quemadmodùm referunt Suetonius, Tacitus, & ipſe Joſeph Hebræus, vulgatum erat hoc per totum Orientem.

IV. Alii vocati ſunt filii Dei, nec tamen propterea fuerunt Deus.

Reſpondeo negando paritatem: nam de Chriſto habemus aliunde ex ſacris litteris eſſe Filium Dei unicum, & naturalem: alios verò per adoptionem, ſeu gratiam tantummodò. Hinc eſt, quòd cùm *Filius Dei* dicitur de *Chriſto*, in *textibus Græcis* ſemper ponitur cum articulo ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Arabicè الابن & Hebraicè הַבֵּן ut pateat ratione prorsùs diverſa, Chriſtum Filium Dei appellari, ac cæteros, qui hoc nomine vocati ſunt. Sed de hoc inferiùs redibit ſermo.

V. Chriſtus vocatus fuit à Deo *Electus*, cùm audita eſt vox de Cœlo à Joanne in Jordane: Hic eſt Filius meus dilectus, quem elegi. Sed electus eſt quid paſſivum, & oſtendit rem creatam: ergo Chriſtus non eſt Deus, [illegible] Dei.

[illegible] Apud omnes Euangeliſtas haberi non [illegible] elegi: ſed, in quo mihi benè complacui [illegible] concedimus & nos Chriſtum à Deo [illegible] fuiſſe, non quoad divinitatem, ſed quoad humanitatem.

VI. Chriſtus eguit baptiſmate Joannis: ergo non fuit Deus.

R. Chriſtum non eguiſſe baptiſmate Joannis, ſed ſponte illum ſuſcepiſſe, ut oſtenderet perfectiſſimæ humilitatis exemplum, & ob alias cauſas ſibi notas.

VII. Joannes vir tantus apud Deum, & prædicatus à Chriſto excellentiſſimus omnium prophetarum; & qui audierat in Jordane vocem cœlitus delapſam, dubitat de Chriſto, quis ſit.

R. Non potuiſſe Joannem dubitare quis eſſet Chriſtus, cùm audiſſet è Cœlo vocem illam [illegible]: *Hic eſt Filius meus dilectus*: ut ſupponit etiam Adverſarius; & id conſtat ex aliis quoque Euangelii locis: ſed voluiſſe diſcipulos ſuos teſtes eſſe oculatos divinitatis illius. Itaque miſſio illa & interrogatio diſcipulorum Joannis non fuit propter Joannem, ſed propter diſcipulos ejus, qui de Chriſti divinitate fortaſsè ambigebant.

VIII. Chriſtus non reſpondit Joanni, ſe eſſe Deum, vel Dominum, vel Creatorem: imò præmonuit diſcipulos ejus ne errarent, & ſcandalum paterentur in perſona ſua.

R. Ea quæ Chriſtus fecit coram diſcipulis Joannis, ſatis oſtendere, illum fuiſſe Deum, Dominum, & Creatorem. Neque verò ex eo, quòd Chriſtus non dixerit hoc, propterea negavit: & aliundè habemus illum talem fuiſſe ex verbis ipſius. Eorum verò verborum: *Et beatus eſt, qui non fuerit ſcandalizatus in me*, non eſt ſenſus: Beatus qui non erraverit in æſtimando me Deum, vel Creatorem: ſed omninò oppoſitus: nimirùm. Beatus, qui videns me ita humilem, & abjectum, non deſpexerit me, neque crediderit me non eſſe verum Meſſiam, Deum ſcilicet ſimul & hominem. Hunc ſenſum exigit naturaliter locus ille: & ita ſemper intellectus & expoſitus fuit à Doctoribus Chriſtianis.

IX. Joannes nihil dixit in laudem Chriſti, quod excedat conſuetudinem etiam ſuperiorum erga inferiores. Contrà verò Chriſtus non minùs honorificè locutus eſt de Joanne, quàm Joannes de Chriſto.

R. Falſum hoc eſſe omninò, ut patet ex *ipſis Euangelii verbis*. Chriſtus enim dixit de *Joanne; inter natos mulierum non ſurrexiſſe majorem illo*: & præterea appellavit eum Prophetam, & pluſquam Prophetam: & denique affirmavit eum eſſe Angelum, ſeu nuncium ſuum, qui viam antè ſe erat præparaturus: per quod ſine dubio oſtendit, ſe eſſe illo longè ſuperiorem. At Joannes dixit de Chriſto, eſſe Agnum Dei, qui tollebat peccata mundi: tollere autem peccata eſt proprium Dei. Præterea vocavit illum Filium Dei, affirmans eum fortiorem eſſe ſe, factum ante ſe, & fuiſſe priorem ſe. Quæ ultima verba non obſcurè indicant illum eſſe Deum: nam Chriſtus conceptus fuit ſex menſes poſt Joannem: ergo non potuit eſſe ut homo prior Joanne, neque factus, i. genitus, ante illum. Aſſeruit præterea, ſe non eſſe dignum, qui procumbens ſolveret corrigiam calceamentorum ejus: & alia hujuſmodi. Verùm quidquid dixerit vel Joannes de Chriſto, vel Chriſtus de Joanne, non excludit id, quod non dixit, & aliundè manifeſtè habetur.

X. Chriſtiani dicunt, Chriſtum deſcendiſſe de Cœlo, ut ſalvaret homines, & tolleret peccatum, & alligaret Satanam. At nihil horum videmus factum.

R. Hæc omnia à Chriſtianis ex ſacrarum ſcripturarum teſtimonio credi, & affirmari. Nam quòd Chriſtus è Cœlo deſcenderit, ipſemet de ſe teſtatus eſt apud Joannem dicens: *Deſcendi de Cœlo, non ut faciam voluntatem meam; & nemo aſcendit in Cœlum, niſi qui deſcendit de Cœlo, filius hominis, qui eſt in Cœlo*. Quòd attulerit ſalutem hominibus, dixit Angelus, Matthæi cap. I. *Ipſe enim ſal-*

vum faciet populum ſuum à peccatis eorum: & propterea Jeſus, i. *Salvator* ſeu *ſalus* appellatus fuit. Quòd tolleret peccata, dixit Joannes Baptiſta illis verbis: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi*. Quòd alligaverit Satanam, i. repreſſerit vires ejus, & potentiam: patet ex parabola illa apud Matth. cap. 12. *Si autem ego in Spiritu Dei ejicio Dæmones, igitur pervenit in vos regnum Dei. Aut quomodò poteſt quiſquam intrare in domum fortis, & vaſa ejus diripere, niſi priùs alligaverit fortem? & tum domum illius diripiet*. At enim non videmus hanc ſalutem: & Satanas ſolutus & violentus eſt ut priùs, & peccata non ceſſaverunt. R. hanc ſalutem eſſe Spiritualem, neque oculis corporeis videri; ſitamque eſſe in emundatione animæ à peccatis, in acquiſitione divinæ gratiæ & gloriæ æternæ: quæ omnia Chriſtus confert, legem ac præcepta ſua ſervare volentibus. Satanas porrò non ita alligatus eſt, ut nullam ampliùs habeat facultatem homines tentandi. Sed eſt ſicut canis ligatus, qui latratibus ſuis minatur, & territat tranſeuntes: non tamen mordere poteſt, niſi ſe ſe illi ultrò offerentes. Non poteſt autem negari, poſt Chriſti adventum, Dæmonis vires valdè defeciſſe, illiuſque tyrannicum regnum imminutum fuiſſe, veroſque Chriſti fideles magnam gratiam experiri, ad Satanæ illecebras rejiciendas, & conatus evincendos: licèt fortaſsè Dæmones vehementiùs illos, quàm cæteras gentes aggrediantur: quia nimirùm hos ſuos hoſtes agnoſcunt: illas verò, tanquam jam ſui Juris, quietiùs vivere ſinant, nec multùm curent, ſi moralibus quibuſdam virtutibus floreant: hæ ſiquidem ſine fide Chriſti ad ſalutem æternam nihil proſunt. Denique abſtulit peccata mundi, primò quia per baptiſmi Sacramentum, omnes homines ab originali culpa emundantur: & per Sacramentum pœnitentiæ ab actualibus peccatis expiantur.

II. quia poſt Chriſti adventum, per idololatriæ abolitionem, & veræ fidei propagationem plurima peccata ceſſaverunt.

III. quia abſtulit debitum pœnæ peccati; quæ etiam juſtos amplectebatur, impediens eos ab ingreſſu in Cœlum, & ab æterna beatitudine perfruenda.

XI. Chriſtus uſque ad annum trigeſimum ita vixit, ut à cæteris hominibus non diſtingueretur. Ubi verò poſt annum trigeſimum cœpit legem ſuam promulgare, licèt multa ſigna ediderit, non tamen talia fuerunt, ut probarent illum eſſe Deum: cùm plures Prophetæ ſimilia, atque etiam majora patraverint.

R. Falſum prorsùs eſſe, Chriſtum uſque ad annum trigeſimum nihil habuiſſe peculiare à cæteris hominibus. Nam præter admirabilem illius conceptionem, plenamque prodigiis nativitatem (quæ duo Mahumetani nobiſcum fatentur), ſtella etiam mirabilis illum infantem honoravit, atque ad eum adorandum orientales Reges adduxit, qui humi proſtrati, pretioſa illi munera obtulerunt. Præterea dum in templum poſt quadrageſimum à Nativitate diem deferretur, à Simeone juſto, & aliis, tanquam verus Meſſias, & Salvator agnitus, & cum veneratione exceptus eſt. Duodennis verò in eodem Templo in medio Doctorum, cœleſtem divinamque Sapientiam demonſtravit. Mahumetani plura referunt miracula ac prodigia ab illo ante annum trigeſimum, & præſertim in adoleſcentia patrata. Poſt annum verò trigeſimum quamvis non fecerit quædam ex prodigiis, quæ de Moyſe, & aliis præcedentibus prophetis referuntur, quia ſcilicet nulla erat cauſa ea faciendi, talia tamen ac tanta edidit miracula, quæ ſatis eſſent ad teſtandam illius divinitatem. Alioquin petemus à Mahumetanis, cur Mahumetus cùm & Moyſe, & Chriſto, & cæteris Prophetis major à ſuis habeatur; nullum mortuum ſuſcitaverit, nullum verè cæcum illuminaverit; nunquam mare per medium ſciderit: nunquam flumina imperio ſuo regredi coegerit. Cur etiam uſque ad annum circiter quadrageſimum, juxta legitimas eorum hiſtorias, non ſolùm nihil miri geſſerit, ſed peccator etiam, & idolorum cultor perſeveraverit?

XII. Si Chriſtus Deus erat, cur coram eo non trepidabant montes? Cur non retrocedebant maria ac flumina? Cur non incedebat ſupra dorſum aeris, & ſuper pennas ventorum? cur etiam non incendebat igne, ſicut Elias, adverſarios ſuos?

R. Hæc non conveniſſe ſtatui illi, in quo divina natura unita cum humana cupiebat homines ad ſeſe allicere, non terrere; eoſque humilitatem, patientiam, ac modeſtiam docere, non potentiam ac majeſtatem præſeferre. Cæterùm poterat ſuper aerem ac ventos ambulare, qui ſuper undas maris inceſſit: poterat efficere, ut flumina ac maria retrocederent, qui imperavit ventis ac mari, & eorum impetus ac furores voce ſedavit: poterat adverſarios igne cœleſti conſumere, qui armatam cohortem, dicendo tantummodò: *Ego ſum*, in dorſa proſtravit; & qui Petrum pro ſe pugnare volentem, cohibuit dicens: *Nonne poſſum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò pluſquàm duodecim legiones Angelorum?*

§. 2.

Argumenta alia contra Chriſti divinitatem è Sacris Literis à Mahumetanis petita.

MUlta alia congerunt Mahumetani è Sacris Scripturis argumenta contra Chriſti divinitatem, quæ etiam Ariani adverſus Catholicos diſſerentes uſurpabant. Sed nullum eorum eſt contra nos, qui diſtinguimus in Chriſto duplicem naturam, divinam ſcilicet & humanam; & fatemur ſacras literas aliquandò loqui de Chriſto ut de Deo, aliquandò ut de homine. Libet tamen non nulla ex his in medium proferre, verbis ipſis Ahmedi filii Abdolhalimi, præſertim cùm potiùs faciant pro nobis quàm contra nos.

I. *Sæpè Chriſtus rogavit Deum; ut cùm Lazarum reſuſcitavit: cùm eſſet in cruce: cùm oraret in horto: & alibi.* [illegible]

non

non poteſt Deus orare vel rogare aliquem.

R. Hæc feciſſe Chriſtum non ut Deum, ſed ut hominem.

II. *Dixit Chriſtus: Pater major me eſt: & à me non poſſum facere quidquam.*

R. Hæc etiam Chriſtum dixiſſe de ſe quatenus homo erat, non verò Deus.

III. *Dixit etiam Chriſtus, Deus non generat, neque generatur: neque comedit, neque bibit, neque dormit; neque vidit eum unquam ulla creaturarum ſuarum: neque videt eum ullus, quin moriatur.*

R. Falsò allegari verba prædicta ex Euangelio tanquam à Chriſto prolata, cùm ſint confarcinata partim ex Alcorano, partim ex nonnullis ſacrarum ſcripturarum ſententiis. Sed quamvis omnia vera eſſent, non tamen probarent Chriſtum non eſſe Deum. Licèt enim genitus fuerit ex Virgine, & comederit, & biberit, & dormierit, & viſus fuerit à ſuis creaturis abſque eo quòd ulla earum moreretur; hæc tamen omnia illi convenerunt non ut Deo, ſed ut Homini. Quamvis etiam ut Deus à Patre genitus fuerit ante omnia ſæcula, eo modo, quo ſuperiùs explicavimus, non quem intendit Alcoranus, dum negat Deum generare aut generari, quia nimirùm Deus non habet uxorem, neque indiget ſucceſſore.

IV. *Dixit etiam Deus Altiſſimus in Euangelio Joannis: Utique vos cùm exaltaveritis Filium hominis, tunc cognoſcetis, quia ego ſum; & à me ipſo nihil facio: ſed omnia facio ſicut docuit me Pater meus.*

R. Hunc locum oſtendere Chriſti divinitatem: nemo enim verè dicere poteſt, *Ego ſum*, ſeu ut habent Arabica ab Ahmedo allegata أني انا هو *certè ego, ego ipſe*, niſi Deus, prout Deus ipſe de ſe ad Moyſem locutus eſt: *Ego ſum qui ſum*. Arabes etiam pro هو *ipſe*, intelligunt abſolutè *Deum*: & in ſuis precibus ſexcenties repetunt هو هو هو *ipſe, ipſe, ipſe*, uſque ad ſpumam ex ore effundendam. Miror verò Ahmedum aſſerere ſupradicta verba pronunciaſſe à تعالى i. Altiſſimo, i. Deo (eſt enim unum ex nominibus veri Dei tàm apud Arabes quàm apud Hebræos) cùm dicta fuerint ab ipſo Chriſto. Sed ſolent Arabes omnia verba ſacrorum librorum, à quocunque tandem dicta ſint, cùm ea allegant, Deo tribuere; per quod fatetur Ahmedus Euangelium Joannis eſſe librum ſacrum, & traditum à Deo. Neque obſtant verba ſequentia: *& à me ipſo facio nihil: ſed ſicut docuit me Pater, hæc loquor* (ita enim habetur in Euangelio). Nam Chriſtus etiam ut Deus nihil facit à ſemetipſo, quia accipit ſuum eſſe & operari à Patre, à quo gignitur ac procedit. Et ideò Chriſtus ipſe dixit in eodem Joannis Euangelio cap. 5. *Non poteſt filius à ſe facere quidquam, niſi quod viderit Patrem facientem: quæcunque enim ille fecerit, hæc & filius ſimiliter facit.* Quibus verbis Chriſti divinitas manifeſtiſſimè oſtenditur.

V. *Et dixit Joannes: Sicut Pater habet vitam in ſemetipſo, ita dedit filio habere vitam in ſemetipſo. Atqui ille, cui aliquid datur, opponitur danti ſine dubio, ſicut agens patienti.*

R. Hunc locum eſſe contra adverſarios, & oſtendere apertè Chriſtum eſſe Deum, dum affirmat illum habere vitam in ſemetipſo, ſicut habet Pater. Neque obſtat quòd dicatur, Patrem hoc illi dediſſe: non enim dedit per creationem (hoc enim repugnat, cùm nulla creatura poſſit habere vitam in ſemetipſa, ſicut habet Deus) ſed per æternam generationem. Et licèt etiam hoc modo ſit oppoſitio inter generantem & genitum, hæc tamen non tollit, quin filius ſit verè Deus, & ejuſdem naturæ cum Patre: quemadmodùm etiam in naturalibus oppoſitio, ſeu relatio inter Patrem & filium non obſtat, quin filius ſit ejuſdem naturæ cum patre; quamvis comparatio adæquatè non militat, quia inter Patrem & Filium in humanis eſt una natura ſpecificè, non numericè, in divinis autem eſt numericè.

VI. *Et dixit David in pſalmo* 110. *Dixit Dominus Domino meo. Juxta originem hebraicam: Sede ad dexteram meam, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedibus tuis.* Ex quibus verbis conatur probare Ahmedus, Chriſtum, de quo David loquitur hìc, non eſſe Deum: quia quamvis dicatur Dominus, habet tamen Dominum majorem ſe, qui dat ei omnia, quæ in hoc pſalmo illi tribuuntur; in quo etiam vocatur *Sacerdos*; & juxta quamdam verſionem allegatam etiam à S. Epiphanio, *Puer*: quæ nomina Deo minimè conveniunt.

R. Benè ſe habere, quòd Mahumetani cum Chriſtianis & ſapientioribus Hebræis ſentiant, pſalmum illum loqui de Chriſto: Sed ita tamen de eo loquitur, ut ſimul Deum & hominem eſſe illum oſtendat. Deum quidem, cùm Dominum appellat, & ſedere à dextris Dei, & genitum eſſe à Deo in ſplendoribus ſanctitatis ante luciferum, ideſt ab æterno (hoc enim ſignificant hi modi loquendi in ſacris litteris: ante luciferum, ante ſolem, ante lunam, antequam crearetur terra & orbis &c.) affirmat. Porrò ſi eſt genitus à Deo ex utero, ideſt ex intellectu, qui uteri nomine Hebraicè ſignificatur, non poteſt eſſe niſi Deus; cùm generatio ſit origo, ſeu emanatio viventis à vivente in ſimilitudinem naturæ. Hominem autem demonſtrat, cùm vocat eum ſacerdotem, & aſſerit eum bibiturum de torrente in via, & alia hujuſmodi, quæ divinæ naturæ non poſſunt convenire. Non eſt hìc prætereundum, David vocare Chriſtum *Dominum ſuum*: quod non faceret, præſertim dum loquitur de illo ſociatim cum Deo, niſi agnoſceret ipſum etiam eſſe Deum, eò magis quò Chriſtus erat ejus filius, & per conſequens minor illo. Hoc argumento uſus eſt ipſe Chriſtus contra Judæos, ad probandam divinitatem ſuam, apud S. Matthæum cap. 22. Itaque Adverſarius hanc Davidis auctoritatem pro ſe allegando, ſuo ſe gladio jugulavit.

VII. *Dixit Simon Petrus Princeps Apoſtolorum in 2. cap. Actuum eorumdem: O viri*

Iſraelitæ ſcitote, quòd Deus conſtituit Jeſum, quem occidiſtis, Dominum & Meſſiam. At ille, qui conſtituitur, eſt creatus & factus. Nec refert, quòd vocetur Dominus: nam & Joſeph in pſalmis dicitur Dominus, verbis illis: Conſtituit eum dominum domus ſuæ.

Reſpondeo, hoc ipſum, quòd Deus conſtituit Jeſum Dominum & Meſſiam, eſſe argumentum evidens divinitatis ejus. Nam titulus Domini, qui hoc loco Arabicè eſt رب non tribuitur, quandò ponitur abſolutè, in ſacris literis niſi ſoli Deo. Concedimus igitur, Chriſtum quatenùs homo erat, conſtitutum fuiſſe à Deo Meſſiam & Dominum, ſed ratione adjunctæ divinitatis, itaut ſupremum Domini nomen, quod Chriſto competebat tantummodò ut Deo, communicatum fuerit etiam ipſius humanitati ob unionem hypoſtaticam, per quam unius naturæ idiomata de altera prædicantur. Exemplum Joſeph non eſt ad rem: non enim conſtitutus fuit à Deo abſolutè Dominus, ſed à Pharaone dominus domus ſuæ: neque Arabicè ſcribitur رب : ſed سيد : quod nomen competit cuilibet homini, etiam inferioris conditionis.

VIII. *Et dixit David in pſalmo. 8. alloquens Deum, & encomia texens de Chriſto: Quis eſt vir ille, cujus memor fuiſti: & homo ille, cui imperium dediſti, & poſuiſti eum paulò inferiorem Angelis & induiſti eum gloria & honore? Et in pſal. 2. dixit: Dominus dixit ad me: filius meus es tu, & ego hodiè genui te. Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam. Cùm autem dicat, genui te; oſtendit illum eſſe recentem ac novum, non antiquum & æternum: atqui omne novum eſt creatum. Deindè confirmat hoc, dum dicit hodiè; & limitavit ad hodiè nativitatem ejus, tollens per hoc dubitationem, quòd ipſe fuiſſet ante hodiè. Cùm verò dixit: Poſtula à me, & dabo tibi: oſtendit opus eſſe illi poſtulatione, & indigere, ut ei detur.*

Reſpondeo benè eſſe, quòd Mahumetani ſentiant nobiſcum prædictos pſalmos loqui de Chriſto. Porrò ea quæ in illis habentur partim reſpiciunt Chriſtum ut hominem, ut cùm dicitur *Minuiſti eum paulò minùs ab Angelis*: revera enim natura humana in Chriſto inferior eſt natura Angelica. Et in illis verbis: *Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam*. Partim verò reſpiciunt tantùm divinitatem: ut *Filius meus es tu, ego hodiè genui te*: ibi enim, *hodiè*, ponitur pro æternitate, quæ eſt ſimul tota præſens, nec habet *heri*, aut *cras*. Quædam denique ita referuntur ad humanitatem, ut non conveniant illi, niſi ratione hypoſtaticæ unionis cum divinitate: ut *omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus*: atque etiam illa: *dabo tibi gentes hæreditatem tuam*.

Deindè objicit ſibi ipſi Adverſarius loca quædam ſcripturarum, quæ Chriſtiani pro Chriſti divinitate proferre conſueverant, eademque diſſolvere licèt fruſtrà, conatur.

Primus locus eſt, quòd Chriſtus ſæpè vocat Deum patrem ſuum, per quod oſtendit ſe eſſe Filium Dei. Et reſpondet primò, etiam amicos in uſu conſueto loquendi vocari filios 2. Deum in Pentateucho appellaſſe Iſraelem filium ſuum primogenitum: & Davidem in pſalmis filium ſuum, & dilectum ſuum: & Chriſtum in Euangelio dixiſſe Apoſtolis: Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum, vocans Apoſtolos filios Dei. Ergò per hoc quòd Chriſtus vocetur Filius Dei, non probatur eſſe Deus: alioquin ſupradicti omnes fuiſſent Dii.

II. Chriſtus aliquandò fecit miracula [illegible] quam ex propria auctoritate, abſque eo, quòd preces præmitteret, aut invocationem Dei: per quod videtur declaraſſe, ſe eſſe Deum. Sed reſpondet, etiam Eliſæum mundaſſe Naaman Syrum à lepra, abſque eo, quòd preces præmitteret, aut Deo ſupplicaret. Et prætereà Chriſtum non ſemel, antequam miracula faceret, preces ad Deum fudiſſe.

III. Chriſtus peccata dimittebat, quod eſt proprium ſolius Dei. Reſpondet etiam Angelos dimittere peccata, cùm Deus dixerit Moyſi: Egredere tu & populus tuus, quem eduxiſti de Ægypto: & ego ponam vobiſcum Angelum, qui dimittat peccata veſtra.

IV. Chriſtus appellatur Dominus, qui titulus videtur convenire ſoli Deo. Reſpondet Loth in Pentateucho vocaſſe Dominos duos Angelos: & prætereà Joſeph, & alios homines in ſacris ſcripturis Dominos appellari.

V. Chriſtus appellatur Deus apud Iſaiam præſertim, dum dicitur *Emmanuel*, ideſt nobiſcum Deus. Reſpondet primò Chriſtum appellari Emmanuel, eodem modo, quo multi illuſtres viri eodem nomine vocantur. 2. etiam Moyſem in Pentateucho vocari Deum Pharaonis. Et de Judicibus David ſcriptum eſſe: *Ego dixi: dii eſtis*.

VI. Chriſtus dixit in Euangelio: *Ego & Pater meus unum ſumus: & qui videt me videt & Patrem meum.*

Reſpondet, etiam legatum alicujus Principis dicere: Ego & qui miſit me unum ſumus & procuratorem: ego, & qui conſtituit [illegible] procuratorem, unum ſumus: quia ſcilicet [illegible] eo quòd præſtat, tenet locum, & exercet [illegible]ces illius. Verba autem illa, *qui* [illegible] *videt & Patrem meum*, idem valent [illegible] ex vobis recipit præceptum Dei, [illegible] ceptum meum.

VII. Chriſtus dixit: *Antequam Abraham fieret, ego ſum*: at non [illegible] ante Abraham, niſi ratione divinitatis. Reſpondet [illegible] inſulsè, etiam Salomonem in [illegible] Sapientiæ dixiſſe: Ego ſum ante mundum, & eram cum Deo, quandò extendebat terram. Et David etiam dicere in pſalmis: Memor fui tui a initio. Deindè recoquit crambem circa [illegible] nomen Emmanuel, his verbis. *Æquum eſt ut hoc nomen Emmanuel, poſtquam inditum fuit Chriſto, ſignificet ipſum enunciaſſe de ſe Deus noſter nobiſcum: nimirùm, quòd Deus erat cum eo, & cum populo ejus auxiliator & defenſor. Patet hoc ex eo, quòd vos [illegible] camini eo nomine. Quòd ſi ſignificaret id, quod vos vultis, nulli liceret eo appellari, quem admo-*

admodum nulli fas eſt nominari Chriſtum, cùm ſit proprium & peculiare ipſius.

VIII. Diſcipuli Chriſti operati ſunt miracula in nomine ejus: quod arguit, illum fuiſſe Deum. Ad hoc ita reſpondet: *Jam dixit Deus glorioſiſſimus Joanni filio Zachariæ: roboravi te Spiritu Sancto; & virtute Eliæ: & hæc erat virtus operandi miracula: & vertit virtutem ad Eliam. Quòd ſi vos putatis Chriſtum eſſe Deum, quia facta ſunt miracula in nomine ejus, in quo differetis ab eo, qui dicat Eliam eſſe Deum ob eandem rationem?*

IX. Per Chriſti crucem mortuus ſuſcitatus fuit, cùm illi admotus fuiſſet: quod argumentum eſt, illum eſſe Deum. Reſpondet, haberi etiam in libro Regum, hominem mortuum ad vitam rediiſſe, cùm tetigiſſet oſſa Eliſæi.

X. Chriſtus conceptus, & natus fuit ex Virgine ſine opera viri: quod argumentum magnum videtur illius divinitatis. Reſpondet, in hoc potiùs apparere potentiam Creatoris, quàm Chriſti divinitatem. Præterea majus miraculum fuit, Evam creari ex maſculo ſine fœmina: & Adam creari ex pulvere, quàm aliquem naſci de Virgine.

Poſtremò regrediens ad primum locum, probare contendit, ex nomine filii non poſſe deduci Chriſtum eſſe Deum; cùm Chriſtus ipſe interrogatus à diſcipulis de die Judicii, reſponderit, diem illam neminem noſſe, neque Angelos in Cœlo, neque etiam Filium, ſed ſolum Patrem. *Et hoc eſt*, (inquit) *teſtimonium apertiſſimum, quod ipſe neſciat omnia quæ ſcit Deus. Nam ſi eſſet Deus, ſciret id, quod ſcit Deus de omnibus rebus.*

Ut ad ſingula reſpondeam: primò dico nomen Filii Dei in Chriſto importare abſolutè divinitatem ex rationibus ſuperiùs allatis, & infrà afferendis.

II. Chriſtum miracula quædam patraſſe præmiſſis precibus ad Deum, ut ſe hominem oſtenderet: quædam verò abſoluto imperio, & auctoritate propria feciſſe, ut manifeſtaret, ſe eſſe Deum. De Eliſæo, non conſtat nullas illum preces, ſaltem mentales, ante Naamani curationem præmiſiſſe, ſed non poteſt dici, illum ſolo imperio Naamanum curaſſe, cùm præceperit ei, ut lavaretur ſepties in Jordane, quo poſſet à lepra mundari. Et licèt non negemus ſanctos viros miracula aliqua ſine prævis precibus, ſolo vocis imperio, patraſſe; certum tamen eſt id non proprio nomine & auctoritate facere, ſed ex beneplacito & auctoritate Dei.

Ex modo autem, quo Chriſtus miracula patrabat, patet diſcrimen inter ipſum & alios ſanctos, in miraculis ſolo imperio faciendis.

III. Ex eo quòd Chriſtus remitteret peccata, illius divinitas convenientiſſimè comprobatur. Nam Judæi ipſi doctiores, quales erant Scribæ & Phariſæi, id confeſſi ſunt verbis illis: *Quis eſt hic, qui etiam peccata dimittit? Quis poteſt remittere peccata, niſi ſolus Deus?* Et ratio eſt manifeſta, quia nullus inferior poteſt injuriam ſuperiori factam condonare, cùm nullum habeat jus in ſuperiorem. Verum quidem eſt hanc poteſtatem habuiſſe Chriſtum non ſolùm ut Deum, ſed etiam ut Hominem; Sed ut Homo habuit à Deo communicatam ratione divinitatis unitæ, cum poteſtate eam aliis communicandi, ſicut communicavit Apoſtolis, & Sacerdotibus novæ legis. Fallitur verò Ahmedus, dum ſcribit, Angelum datum fuiſſe à Deo Iſraelitis, qui eorum peccata dimitteret. Oppoſitum prorſùs eſt: ita enim in Originali Hebræo legimus Exodi cap. 23. *Ecce ego mitto Angelum meum coram te, ut cuſtodiat te in via, & introducat te in locum, quem præparavi: obſerva te à facie ejus, & audi vocem ejus: ne ſis rebellis in eum, quia non parcet prævaricationi veſtræ.* Et eodem modo legunt omnes translationes. Et profectò nullibi in Scripturis ſacris invenimus aliquem abſolutè remiſiſſe peccata, niſi Deum & Chriſtum: homines autem non niſi ex parte Dei, ut cùm dixit Nathan Davidi: *Dominus tranſtulit peccatum tuum.*

IV. Ex titulo *Domini*, Arabicè الرب optimè probatur Chriſti divinitas. Nam, ut ſuprà diximus, hoc nomen abſolutè poſitum, ut fatentur etiam Doctores Mahumetani, ſoli Deo convenit: unitum autem cum aliis rebus, ſæpè nihil valdè dignum ſonat, ſicut رب البيت *Dominus Domus*, quo nomine vocatus fuit Joſeph, & vocatur etiam quicumque habet curam domus, diciturque Græcè οἰκονόμος: Angeli verò vocati ſunt à Lot non *domini* ſimpliciter, ſed *domini mei*, & domine mi. Nihilominùs concedimus Angelos aliquandò in ſcripturis vocari abſolutè Dominos, imò nomine ipſo proprio unius Dei יהוה nuncupari, ſed quatenùs tantùm gerunt perſonam ipſius Dei. Atqui nullus homo in ſcripturis invenitur geſſiſſe perſonam Dei, itaut dixerit: Ego ſum Deus, vel Dominus, ſicut legimus Angelos non ſemel dixiſſe. Soli Chriſto tribuitur titulus Domini & Dei, quia revera talis erat propter divinam naturam.

V. Titulus etiam Dei in ſcripturis Chriſto tributus, oſtendit illum fuiſſe Deum. Nec obſtat, quòd alii etiam Dei nomine appellentur: nam nunquam id abſolutè fit, ſed cum talibus circumſtantiis, ut intelligatur non eſſe ſermonem de vera divinitate. Ita Deus dixit Moyſi: *Ecce conſtitui te Deum Pharaonis*: limitans nomen Dei in Moyſe ad ſolum Pharaonem: cùmque talis conſtitueretur à Deo, conſtat non potuiſſe eſſe verum Deum. Porrò notandum eſt, inter alia Dei nomina unum eſſe אלהים, quod ſignificat *Deum, Deos, Angelos, Judices, Principes*. Et ideò tribuitur tàm Deo vero, quàm Angelis, & hominibus: & hoc nomine vocatus eſt Moyſes, & Judices Davidis, & alii. Quædam verò ſunt nomina, quæ non niſi uni veroque Deo tribuuntur, ut יָה יְהוָה אֵל: & hæc etiam Chriſto tribui reperimus. Quare fallitur Ahmedus, dum putat per nomen *Emmanuel* ſignificari hominem principem & illuſtrem. Ridiculum verò ſe oſtendit, dum vult Chriſtum hoc nomine vocatum

catum fuiſſe, quia dicturus erat hominibus: Deus eſt mecum, & vobiſcum: ſicut ridiculum eſſet aſſerere, Chriſtum vocandum fuiſſe Jeſum, ſeu Salvatorem, quia dicturus erat hominibus, Deus ſalvabit vos. Porrò Chriſtiani imponunt nomen Emmanuelis aliis hominibus, non autem Chriſti, quia illud nomen proprium, quòd liberè poſſit cuique imponi, uſu communi receptum fuit: hoc autem eſt agnomen ſummæ dignitatis, & ſupremi honoris, non ſolum apud Chriſtianos, ſed etiam apud Hebræos & Mahumetanos, inter quos nullus audet eo appellari.

VI. Per ea verba Chriſti: *Qui videt me, videt & Patrem meum*: *&*: *ego & Pater unum ſumus*: Luculenter probatur Chriſtum eſſe Deum, & æqualem Patri. Et quantum ad prima verba, inſulſa prorsùs eſt explicatio Ahmedi, nimirùm: Qui recipit præceptum meum recipit præceptum Dei: vel; Qui videt opera, quæ ego facio, videt opera Patris mei. Nam Chriſtus ipſe apertè oſtendit, ſe loqui de idemtitate ſua in eſſentia cum Patre, dum addidit; *Non creditis quia ego in Patre, & Pater in me eſt?* Et quia Apoſtoli hoc videre non poterant, ſed credere debebant, ideò ſubdit: *Alioquin propter opera ipſa credite*. Credite, ſcilicet, me eſſe Deum, ut eſt Pater, propter opera, quæ facio: non enim poteſt ea facere niſi Deus. Multò magis probant Chriſtum eſſe Deum verba illa: *Ego & Pater unum ſumus*: & ita intellexerunt ea Judæi ipſi, qui propterea inſano zelo adacti, *ſuſtulerunt lapides, ut lapidarent eum*: ut habetur Joan. cap. 10. Et reddentes rationem dixerunt. *De bono opere non lapidamus te, ſed de blaſphemia*: *& quia tu homo cùm ſis, facis te ipſum Deum*. Neque Chriſtus negavit ſe eſſe talem: neque reſpondit: Non dixi me eſſe Deum: vel ego non ſum Deus: ſed, *Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi*: *ſi autem facio, & ſi mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoſcatis, quia Pater in me eſt, & ego in Patre*. Porrò etiamſi concederemus Ahmedo, morem loquendi inter homines, ut v. g. procurator Petri dicat: Ego & Petrus unum ſumus. Et amicus dicat de alio amico: Ego & amicus meus unum ſumus: hic tamen loquendi modus non uſurpatur inter valdè diſpares: neque præco Regis dicet: Ego & Rex unum ſumus: imò ne Legatus quidem Pontificis, licèt pleniſſima fultus auctoritate, dicet unquam: Ego & Pontifex unum ſumus. Multò minùs conveniet homini, imò & Angelo dicere: Ego & Deus unum ſumus: vel: qui videt me, videt Deum. Quare fateatur adverſarius, his loquendi modis manifeſtiſſimè oſtendi, Chriſtum eſſe Deum.

VII. Verba à Chriſto prolata: *Antequam Abraham fieret ego ſum*: vel ut citat Ahmedus: *Ego ſum ante Abraham*: ſunt unum ex potiſſimis teſtimoniis divinitatis Chriſti: itaut Judæi ipſi ex illis deduxerint, Chriſtum affirmare ſe eſſe Deum: & propterea tanquam blaſphemum illum falsò exiſtimantes, ſuſtulerint lapides, ut jacerent in eum. Nullo enim modo poterat verè dicere Chriſtus, ſe fuiſſe ante Abraham, qui minor natu quinquaginta annis erat, niſi eſſet Deus: aliter enim quomodò eſſe poterat, antequam Abraham fieret? Et notandum eſt, quòd non dixit: Antequam Abraham fieret, ego factus ſum, vel ego fui, vel ego eram: ſed, *ego ſum*, per quod propriè oſtendit ſe eſſe Deum, qui ſolus dicere poteſt, *ego ſum*, ſicut dixit Moyſi: *Ego ſum qui ſum, & Sum miſit me ad vos*: Græcè ὁ ὢν Arabicè الكاين vel هو: Ridiculum verò eſt effugium Adverſarii, dum tribuit Salomoni de ſe ipſo, id quod Salomon. dixit de Sapientia æterna, quæ eſt ipſum Verbum, ſeu Filius Dei, ut patet ex cap. 8. Proverbiorum Salomonis. Verba verò David ex pſalmo 77. non faciunt ad rem: legimus enim ibi Hebraicè: *Commemorabo ab initio mirabilia tua, & meditabor in omni opere tuo*. Non poteſt autem, *ab initio* referri *ad*, *Commemorabo*, quod reſpicit tempus futurum: ſed ad, mirabilia tua; ut ſenſus ſit: Commemorabo mirabilia tua, [illegible] ea ab initio ipſorum. Huc accedit, *ab initio* Hebraicè מִקֶּדֶם non ſemper ſignificare *ab æterno*, ſed à quocumque principio alicujus temporis terminati.

VIII. Magnum etiam eſt argumentum divinitatis Chriſti, quòd in nomine ipſius, diſcipuli & aſſeclæ ejus miracula patrarent: nemo enim in Scripturis Sacris invenitur feciſſe miracula in nomine ullius, quàm Dei. Ineptiſſimum verò eſt exemplum, ſeu probatio, quam affert Ahmedus ex Joanne filio Zachariæ: quaſi verò habere à Deo Spiritum & virtutem Eliæ, ſeu ſimilem illi, quam habuit Elias, eſſet idem, [illegible] facere miracula in nomine Eliæ. Præterea ex Euangelio habemus, Joannem nullum feciſſe miraculum, nec unquam legimus ab eo invocatum fuiſſe Eliam.

IX. Fatemur etiam nos, ſuſcitationem mortui per contactum Crucis Chriſti, [illegible] argumentum ſufficiens ad probandam ejus divinitatem: ſed non deſunt alia plura, quæ eam ſufficienter probent.

X. Quòd Chriſtus conceptus & natus fuerit ex Virgine ſine opera viri; eſt argumentum non quidem certum, ſed ſatis validum divinitatis ejus. Etenim tam novum nativitatis genus non videtur convenire puræ creaturæ. Utrum verò mirabilior fuerit ortus Chriſti ex Virgine, an creatio Adæ ex terra, vel Evæ ex viro ſine muliere, nolo hìc exquirere, neque decidere: puto tamen, Chriſtum in hoc Adam & Evam longè ſuperaſſe.

Poſtremò ad id, quod objicitur ex cap. 13. Marci, filium, nempè Chriſtum, neſcire diem & horam ſupremi Judicii, ſed ſolum Patrem: reſpondeo, *Filium* eo loco, cùm ſit indifferens ad Filium Dei, & Filium hominis, poſſe accipi pro Chriſto, ut homine: ut homo autem poteſt neſcire diem & horam Judicii, quamvis ut Deus ſciat omnia, quæ ſcit Pater, cùm una eademque ſit utriuſque ſcientia. Nonnulli ita explicant verba Chriſti, ut hoc loco, *neſcire* ſit ita ſcire, ut nulli velit vel debeat revelare. Et ita licèt humanitas Chriſti, & fortaſsè etiam Angeli ſciant illum diem, non tamen poſ-

ſunt

ſcient illum hominibus manifeſtare: & ideò reſpectu eorum idem eſt, ac ſi neſcirent. Porrò niſi ex aliis Scripturis certam haberemus Chriſti divinitatem, poſſet hîc aliquis fortaſsè de illa ambigere. Quamobrem debemus accipere hunc locum tamquam unum ex iis, quæ Arabicè dicuntur متشابهة idest *aſſimilata*, nempè obſcuriora, & interpretationis egentia, cujuſmodi in ſacris literis non pauca reperiuntur, in quorum nonnullis ipſi Deo alicujus rei notitia videtur denegari; ut quandò idem Deus dixit Gen. cap. 18. *Clamor Sodomorum, vel Gomorræ multiplicatus eſt. Deſcendam, & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non eſt ita, ut ſciam.* Et cùm ibidem cap. 11. dicitur: *Deſcendit autem Dominus, ut videret civitatem & turrim, quam ædificabant filii Adam.* Poſſunt tamen prædicta Euangelii verba etiam hoc modo exponi. Cùm Chriſtus, etiam ut Deus, nullam habeat ſcientiam, niſi ſcientiam Patris; verè dici poteſt, ſolum Patrem ſcire diem Judicii, quatenùs Pater eſt fons ſcientiæ divinæ, quam communicat Filio. Et ideò alibi dixit Chriſtus: *Mea doctrina non eſt mea, ſed ejus, qui miſit me.* Ubi doctrinam ſuam dixit non eſſe ſuam, quia, ut exponit S. Auguſtinus; *quæ eſt doctrina Patris, niſi Verbum Patris? Ipſe ergo Chriſtus doctrina Patris, ſi Verbum Patris. Sed quia Verbum non poteſt eſſe nullius, ſed alicujus: & ſuam doctrinam dixit ſe ipſum, & non ſuam, quia Patris eſt Verbum. Quid enim tàm tuum, quàm tu: & quid non tàm tuum, quàm tu, ſi alicujus eſt quod es?* Idem vel ſimile dici poteſt hoc loco. Cùm enim Filius ſit ſcientia Patris, poteſt eodem modo dicere: Scientia mea non eſt mea: & propterea cum veritate aſſerere, ſe neſcire diem Judicii, & ſolum Patrem illum ſcire. Alios ſimiles loquendi modos habemus in Euangelio, in quibus Chriſtus videtur idem de ſe ipſo affirmare, & negare.

§. 3.

Diſſolvuntur alia Mahumetanorum argumenta contra Chriſti divinitatem.

AUctor quidam nomine الحسن ابن ايوب Haſanus filius Ajubi, ſeu Jobi, Apoſtata à Chriſtiana fide ad perfidiam Mahumetanam, à quo Ahmedus ſua arma deſumpſit; alia non pauca ex ſacris libris congerit argumenta, quibus probare conatur, Chriſtum non eſſe Deum.

Primò: Cùm quidam dixiſſet ei: *Magiſter bone*: ille reſpondit: *cur me dicis bonum? nemo bonus eſt, niſi ſolus Deus.*

Reſpondeo: Ex hoc loco maximè probari Chriſti divinitatem. Cùm enim idem Chriſtus non ſemel ſeipſum bonum appellaverit, ut cùm dixit: Ego ſum Paſtor bonus: nunc aſſerens, nullum eſſe bonum, niſi ſolum Deum, manifeſtè infert ſe eſſe Deum: & ideò adoleſcenti vocanti ſe bonum, nec tamen credenti eſſe Deum, reſpondit: *Cur me dicis bonum, cùm nullus bonus ſit, niſi ſolus Deus, & tu tamen non credis me eſſe Deum?*

Secundò: Cùm Petrus petiiſſet à Chriſto, ut concederet ſibi ambulare ſuper aquas, & Chriſtus annuiſſet: ille incipiens ambulare, mox ingruente vi ventorum, cœpit mergi. *Per hoc* (inquit Apoſtata) *manifeſtè apparet defectus potentiæ in Chriſto, cùm non potuerit perfectè præſtare id, quod ab eo Simon Cephas petierat.* Præterea, cùm homo quidam attuliſſet filium ſuum obſeſſum à Dæmone ad Chriſti diſcipulos, illi non potuerunt liberare eum: quamvis Chriſtus jam conceſſiſſet eis, ut poſſent facere hoc, & alia miracula. Ex hoc arguit Haſanus defectum potentiæ in Chriſto, quòd non potuerit tribuere diſcipulis perfectè eam poteſtatem patrandi miracula, quam intendebat.

Verùm ſponte & malignè cæcutit homo impius, dum tribuit defectum illum potentiæ Chriſti, quem Euangelium manifeſtè oſtendit fuiſſe fidei Petri, & cæterorum diſcipulorum. Quemadmodùm enim Deus ita vult homines ſalvare, ut ipſi mala opera fugiant, ac benè operentur, & præcipuè fidem conſervent: neque argui poteſt defectus potentiæ in Deo, ſi malè operantes, & fidem deſerentes pereant illi, quos ipſe ex parte ſua volebat ſalvos fieri: eodem modo Chriſtus ita miracula patrare decreverat, ut ii, quorum bono patranda erant, fidem haberent: qua ſi caruiſſent, non ex impotentia Chriſti, ſed ex defectu ipſorum miracula non fiebant. Innumera ſunt quæ Deus in Sacris Scripturis promittit ſe facturum; & tamen minimè facit ex defectu hominum: neque inde ulla Dei impotentia, aut defectus virtutis poteſt deduci.

Tertiò: Chriſtus requiſitus à Matre filiorum Zebedæi, ut alteri eorum ſedem à dextris, alteri à ſiniſtris concederet in regno ſuo, reſpondit, quemadmodùm allegat Auctor: *Non eſt hoc poſſibile: nam non eſt meum dare hoc, ſed cui promiſit Pater meus.* Per quod patet Chriſtum non poſſe omnia, & per conſequens non eſſe Deum.

Reſpondeo, nequaquam dixiſſe Chriſtum, ſe non poſſe dare filiis Zebedæi ſedes in regno ſuo: imò aſſeruit ſuum eſſe dare illas, verùm non cuilibet, ſed illis tantùm, quibus paratæ eſſent à Patre ſuo, nempè merentibus illas: talibus enim parantur ſedes à Deo in Cœlo; divinæque juſtitiæ repugnat illas indignis tribuere. Cæterùm etiamſi Chriſtus dixiſſet abſolutè, non eſſe ſuum ſedes illas dare, loquutus fuiſſet de ſe, ut de homine, non ut de Deo.

IV. Dixit Chriſtus diſcipulis ſuis Lucæ cap. 22. *Ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus, ut comedatis, & bibatis ſuper menſam meam in Regno meo.* Ex hoc concludit Adverſarius, Chriſtum non poſſe eſſe Deum, qui una cum Apoſtolis comeſturus & bibiturus ſit in Paradiſo, quod Deo minimè convenit.

R. hoc loco, *comedere* & *bibere*, metaphoricè, ac ſpiritualiter ſumenda eſſe; quod patet ex aliis ſcripturæ locis, in quibus excluditur à regno Dei cibus omnis, & potus. Sed Haſanus confundit Euangelium cum Alcorano,

& Paradiſum Chriſti ſpiritualem, cum Paradiſo Mahumeti carnali.

V. Chriſtus in ſymbolo fidei dicitur المولود *genitus*, ſeu, *natus*: ex quo ita argumentatur Adverſarius: *Si hic filius eſt æternus, ſicut dicitur in ſymbolo veſtræ fidei: ergo non eſt genitus, aut natus. Si autem eſt genitus, aut natus, ergo non eſt æternus, quia nomen æternitatis cadit ſuper eum, qui caret principio & fine: genitus verò ſignificat recenter productum, & factum: omne autem factum habet principium.*

Reſpondemus non eſſe idem *genitum* ac *factum*: nam factum ſupponit ſuum agens prius tempore: genitum autem non ita: ſufficit enim inter generantem, & genitum prioritas originis. Sed Haſanus menſuravit divinam generationem cum humana, & putavit Deum non poſſe gignere filium, niſi poſt aliquot annos ætatis ſuæ. Poteſt comparatione res explicari. Sol producit ſeu gignit lucem, & ignis calorem: & tamen nec lux eſt poſterior tempore ſole, nec calor igne: & ſi, ut quidam falsò exiſtimaverunt, ſol eſſet æternus, lux quoque ejus eſſet æterna. Porrò Deus ab æterno cognovit ſeipſum, & produxit conceptum ſui ipſius, qui eſt Verbum, ſeu Filius ipſi coæternus, licèt Pater ſit prior prioritate originis, quæ non repugnat æternitati. Ex hoc patet reſponſio ad aliam objectionem ſimilem factam ab Adverſario his verbis: *Quare vocatis Patrem patrem, & Filium filium? Nam ſi convenit Patri eſſe patrem ratione æternitatis, etiam Filio convenit idem, cùm ſit ipſe quoque æternus. Et ſi Pater habet ſcientiam & potentiam, filius quoque eſt ſciens & potens ſicut ille. Porrò, ſi Pater & filius æquales ſunt in æternitate & potentia, ob quod privilegium, vel poteſtatem Pater exercet ſupra filium jus præcipiendi & prohibendi: & Pater mittit, filius verò mittitur: & filius ſequitur Patrem & obedit illi, non autem è converſo?* Reſpondemus enim, licèt Pater & Filius ſint æterni, & æquè ſapientes ac potentes, filium tamen procedere ac generari à Patre, & Patrem eſſe priorem filio origine, non tempore: filium verò accipere ab æterno ſuum eſſe à Patre per generationem, & habere idem omninò eſſe cum Patre. Dicitur autem Pater mittere, & filius mitti; primò quatenùs filius procedit & oritur à Patre, ut dictum eſt. 2. quatenùs filius eſt homo: nam, ut homo mittitur, verè à Patre tamquam ſubditus, & ſubjacet, atque obedit Patri.

Sextò Chriſtus appellatur à Chriſtianis بكر الخلائق *Primogenitus creaturarum: ex quo ſequitur non poſſe eſſe æternum: nam in nullo idiomate,* (inquit) *invenimus, Primogenitum ſignificare, niſi eum, qui major natu ſit inter fratres. Itaque Primogenitus Creaturarum non erit, niſi ex creaturis: ſicut Primogenitus virorum, aut mulierum non eſt, niſi ex genere eodem.*

Reſpondemus, Chriſtum in ſacris literis appellari Primogenitum omnis creaturæ, in quantum eſt homo & creatura: neque dicitur Primogenitus ratione temporis, ſed dignitatis & excellentiæ. Et hoc nomine appellavit eum S. Paulus in epiſt. ad Coloſſenſes cap. 1. ſicut S. Joannes in Apocalypſi cap. 1. appellavit eum *Primogenitum mortuorum*, quia primus reſurrexit à mortuis glorioſus & immortalis. Cæterùm poteſt Chriſtus etiam, ut Deus dici aliquo modo *Primogenitus omnis creaturæ*, ideſt, genitus à Patre ante omnem creaturam, ſcilicet ab æterno. Ita in lib. Eccleſiaſtici cap. 24. Sapientia Dei, nempè filius, dicit de ſe: *Ego ex ore Altiſſimi prodivi primogenita ante omnem creaturam.* Sed tunc, *genitus*, non accipietur univocè, ſed analogicè: itaut uno modo intelligatur de Chriſto, ut Deo, alio de creaturis. Neque hoc eſt alienum à modo loquendi ſcripturarum, in quibus apud Job cap. 38. *Deus aſſerit ſe eſſe Patrem pluviæ, & gignere ſtillas roris*: Et Iſraeliticus populus dicitur *Primogenitus Dei*. Exodi 4. nimirùm primo loco *gignere* eſt producere, ſeu creare. Secundo loco, eligere & ſpecialiter amare. At in Chriſto intelligitur ſtrictè, & propriè: & ita idem erit hìc, *Primogenitus omnis creaturæ*, ac genitus à Patre, atque etiam dilectus ante productionem omnis creaturæ. Ita Deus dicitur *Ens primum omnium entium*, licèt *ens* dicatur de Deo, & de Creaturis analogicè, non autem univocè. Itaque ad illud, quod aſſeritur, unumquodque dici primogenitum reſpectu generis vel ſpeciei ſuæ: reſpondemus id verum eſſe, cùm *genitus* ſumitur univocè, non autem cùm ſumitur analogicè.

Septimò Nomen Meſſiæ, ſeu Chriſti oſtendit illum eſſe hominem & creatum: *Nam hoc nomen* (inquit) *inditum fuit illi, quia unctus fuit ad Prophetiam & ad felicitatem; unxitque eum Deus benedictus & excelſus. Jamque David in ſuis pſalmis teſtatur hoc ipſum dicens: Propterea unxit te Deus Deus tuus, magis quàm unxerit conſortes tuos. Per quod oſtendit David ſignificationem hujus nominis Meſſiæ; eo quòd unxerit eum Deus, & elegerit, atque honoraverit eum ſupra conſortes ejus. Nam Deus unxit eum ad Prophetiam, & ad Regnum.*

Reſpondemus Chriſtum unctum fuiſſe à Deo in Prophetam & in Regem, quoad humanitatem: hoc tamen non excludit, imò maximè probat ejus divinitatem: etenim tantus honor nulli debebatur, niſi illi, qui ſimul Deus eſſet, & homo. Laudem meretur hìc Haſanus, quòd veram Meſſiæ etymologiam cum Chriſtianis & Judæis agnoſcat: nempè משיח *Meſſias*, à משח *ungere* formatur, ut idem ſit, ac *Unctus*, Græcè Χριστὸς *Chriſtus*: cùm Arabes Mahumetani المسيح *Meſſiam*, à مسح nempè, *manu contrectare* velint derivari: eo quòd Chriſtus manu contrectans vultus quorumdam Judæorum, qui ipſum irridebant, eoſdem in porcos converterit. Erubuit homo alioqui impudentiſſimus, ſuorum congerronum nugas probare, vel etiam commemorare.

Octavò ex eo, quod dicitur in ſymbolo, Chriſtus

ſtus natus ex Patre ante omnia ſæcula, ita ineptè argutatur Apoſtata: *Neceſſariò Pater genuit vel aliquid, quod exiſtebat, vel aliquid, quod non exiſtebat. Si dicatis primum: ergo Pater nihil genuit. Si ſecundum: ergo genuit aliquid de novo, quod non erat: ergo illud erit aliquod creatum.*

Reſpondimus jam ſuprà, calorem produci ab igne, & lucem à ſole: & tamen neque calorem eſſe priorem, aut poſteriorem igne, neque lucem ſole prioritate, vel poſterioritate temporis, ſed tantùm originis, quæ datur etiam, quamvis excellentiori in infinitum ratione; inter Patrem & Filium, ut jam ſuprà toties explicavimus.

Poſtremò concludit Haſanus Thraſonicè:

وإذا نظر في الانجيل وكتب بولس وغيره من
يحتج به النصارى وجد نحو من عشرين ألف
انه كلها تنطق بعبودية المسيح وانه مخلوق
مربوب وان الله اختصه بالكرامة ما خلا آيات
يسيرة مشككات قد تاولوها كل فريق اولئك
الذين وضعوا الشريعة علي هواهم فاخذوا
بذلك التاويل الفاسد وتركوا المحكم
الذي ينطق بعبوديته

Cùm autem benè quis inſpexerit Euangelium, & Epiſtolas Pauli, & libros aliorum ſcriptorum, quibus utuntur Chriſtiani ad ſuum dogma comprobandum; inveniet circa viginti millia teſtimonia, quæ omnia loquuntur de eſſe Chriſti creato, & ſervili reſpectu Dei, & quòd ipſe miſſus eſt, & ſubjectus illius dominio, & quòd Deus ſpeciali honore [illegible] illum: exceptis paucis locis dubiis, quæ unaquæque ſecta eorum, qui compoſuerunt ſymbolum fidei, interpretati ſunt ad libitum ſuum, & amplexi ſunt interpretationes hujuſmodi corruptas: & reliquerunt loca præcipua, quæ clarè loquuntur de eſſe Chriſti creato & ſervili.

Pergit deindè exprobrare Chriſtianis falſas hujuſmodi interpretationes præſertim loci illius apud S. Joannem cap. 14. *Ego ſum in Patre & Pater in me eſt*: & illius cap. 10. *Ego & Pater unum ſumus*: quaſi verò ex his poſſit Chriſti divinitas probari, cùm ex aliis Chriſti verbis cap. 17. argumentum ab illis deſumptum refelli poſſit. Ipſe enim alloquens Patrem pro diſcipulis ſuis, rogat eum dicens: *Pater ſancte cuſtodi eos, ut ſint etiam ipſi unum, ſicut & nos unum ſumus. Ego ſum in eis, & tu in me. Hæc autem verba*, (inquit) *non ſignificant unitatem eſſentiæ ejus cum illis; neque unitatem eſſentiæ aliquorum ex ipſis diſcipulis cum aliis: ſed habent aliam ſignificationem.*

Reſpondemus, quamtumvis hyperbolicè loquatur homo inſanus de locis illis, quæ clarè loquuntur de eſſe Chriſti ſervili & creato, ea nobis, nihil officere, qui illud minimè negamus: aſſerimus tamen plura alia eſſe loca, quæ apertiſſimè de ejuſdem Chriſti eſſe divino, & increato loquuntur, ut paulò poſt videbimus. Quod verò attinet ad verba illa Chriſti apud Joannem: reſpondemus in comparationibus non requiri idemtitatem, ſed ſufficere proportionem aliquam, vel ſimilitudinem. Dixit enim idem Chriſtus diſcipulis ſuis: *Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* Et tamen quantacumque ſit perfectio creaturæ, infinitè diſtat à perfectione Creatoris: & imperfectio potiùs, quàm perfectio dicenda eſt. Eodem modo, cùm Chriſtus oravit Patrem, ut diſcipuli eſſent unum inter ſe, ſicut ipſe erat unum cum Patre, intelligendum eſt eum loquutum fuiſſe de unitate analogica, non univoca. Sicut optimè quis diceret: Quemadmodùm Deus regit, & gubernat orbem: ita Rex gubernat, & regit regnum ſuum: etiamſi infinita ſit inter regimen Dei, & hominis diſtantia. Eodem modo intelligere debemus ea verba Chriſti allegata ab Adverſario: *Pater meus eſt in me, & ego in vobis: Sicut Pater miſit me, & ego mitto vos. Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos.* Semper enim intelligenda eſt analogia, & aliqua tantùm ſimilitudo: non autem idemtitas perfecta.

Reſumit Ahmedus ſermonem Haſani magiſtri ſui, quaſi quodam parergo, vel epiphonemate his verbis.

ومن اعجب العجب ان تكون
امة كتابها ودعوتها ومعبودها واحدا يتمسكون
بامر المسيح عم وتلامذته وانجيله وسبيله
وشرايعه وهم مع ذلك مختلفون فيه اشد
الاختلاف فمنهم من يقول انه اقنومان
وطبيعتان وكل منهم يكفر صاحبه ويقول
ان الحق في يده وكلهم لا ياتي من الكتاب
بحجة واضحة يثبت بها دعواه ولا من قياس
النفس وتاويله بما يصح له عند الناظر وانما
يرجع في دينه واعتقاده الي ما تاوله له
المتاولون بما يخالف انجيلهم وكتبهم
بالهوا والعصبان من بعضهم :

Maximæ verò admirationis eſt, quòd una gens habeat eaſdem ſacras ſcripturas, idem prædicet, idem colat, & mordicùs teneat religionem Chriſti & diſcipulorum ejus, & Euangelium ejus, & ſtatuta, & leges, ac ſanctiones ejus: & ipſi nihilominùs diſcordes ſint in hoc ipſo inter ſe, quantum dici poſſit. Nonnulli enim ponunt in eo duas perſonas, & duas naturas: & alii appellant alios hæreticos, & infideles; aſſerente unoquoque ſuam ſententiam

verum eſſe. Nemo tamen ex eis profert è ſacris ſcripturis probationem claram, & evidentem, qua confirmet id, quod dicit; neque ullam regulam ejus, aut analogiam, aut interpretationem, qua id verum oſtendat apud diſputantes: verùm recurrit in religione ſua, & in profeſſione fidei ſuæ ad interpretationem eorum, qui interpretati ſunt contraria Euangelio ſuo, & ſcripturis ſacris ſuis, ex voluntate, & cultu quorumdam ex ipſis. Affert deindè reſponſionem ad hæc quorumdam Chriſtianorum aſſerentium non in Chriſtiana ſolùm, ſed in cæteris quoque religionibus diſſidia, variaſque ſententias inveniri: & unumquemque veritatem ſibi arrogare. Sed reſpondet, nullam religionem habuiſſe cultores diſcordes in articulis ſubſtantialibus ſuæ fidei, quos Arabes vocant الاصول, ideſt *radices*, ſeu *truncos*: ſed in iis tantùm, quos appellant الفروع ideſt ramos: nimirùm res levioris momenti, & quæ ad ſubſtantiam religionis non pertinent.

Sed in hoc, ut in aliis multis, Adverſarius ſibi ipſi contradicit. Primò enim affirmat Chriſtianos habere eaſdem ſacras Scripturas, idem prædicare, idem colere, eandem Chriſti religionem, & diſcipulorum ejus, idem Euangelium, eaſdem leges, ac ſanctiones tenere: & quod præcipuum eſt, unum tantum Deum colere: & nihilominùs nullam eſſe, aut fuiſſe religionem, cujus cultores adeò inter ſe diſcordes eſſent, ut Chriſtiani eſſe reperiuntur. Neque verò (ut falsò inſimulat Ahmedus) diſſentiunt in truncis, ſeu radicibus, cujuſmodi ſunt Unitas & Trinitas Dei: vera Chriſti divinitas, & humanitas: ejuſdem Chriſti paſſio & mors per crucem pro ſalute humani generis: æterna beatitudo in Cœlis, & ſupplicium æternum in gehenna, & alia hujuſmodi præcipua dogmata, in quibus Chriſtiani omnes conveniunt: diſſentientes tantummodò in nonnullis dogmatibus, quæ etiamſi ex ignorantia inculpabili, vel neſciantur, vel minùs rectè teneantur, non impediunt æternam ſalutem, neque propterea dici debet aliquis non eſſe verè Chriſtianus. Inter hæc cenſeri debet dogma de una, vel duabus naturis, ſeu perſonis in Chriſto. Qui enim aſſerunt eſſe in eo unicam naturam, & duas perſonas, confundunt procul dubio perſonam cum natura: cæterùm ipſi etiam credunt, & confitentur, Chriſtum eſſe verum Deum, & verum hominem, cum operationibus diſtinctis humanitatis, & divinitatis, quemadmodùm nuper Patriarcha Alexandrinus in ſua profeſſione, quam traſmiſit ad Innocentium Undecimum Pontificem maximum apertiſſimis verbis profitetur. Sed eſto nonnulli ex Chriſtianis eſſent etiam in radicibus: hoc non officit Chriſtianæ religionis veritati, ſicut non putant Mahumetani officere ſuæ ſectæ, quòd inter eos ſint, qui negent non ſolùm ea, quæ ipſi certiſſimè credunt de Alcorano, & Mahumeto, ſed etiam de Deo, cùm inter eos non pauci Atheiſmum profiteantur. Verùm de hoc argumento fuſiùs alibi agemus.

§. 4.

Probatur Chriſti divinitas ex Sacris Scripturis contra Mahumetanos.

NOn ſine evidentiſſimo mendacio pronunciat Ahmedus cum Magiſtro ſuo Haſano in Sacris Scripturis nonnulla tantùm obſcura, ac dubia pro Chriſti divinitate teſtimonia reperiri: cùm ea, quæ illum hominem, & Creaturam fuiſſe aſſirmant, innumera ſint & apertiſſima, itaut non niſi per ſummam impudentiam poſſint negari. Fatemur nos etiam ingenuè in ſacris libris frequentiùs Chriſtum nobis, ut hominem, quàm ut Deum proponi. Id verò duplici de cauſa factum eſſe credendum eſt. Primò, ut nemo dubitaret de vera ejus humanitate, cùm plures futuri eſſent, qui illum apparenter tantùm, & phantaſticè hominem fuiſſe, exiſtimarent: quales fuerunt Marcionitæ, Manichæi, & alii. Secundò, quia, cùm introduceretur Deus factus homo in Mundum, ut homines verbo, & exemplo doceret; & paſſione, ac morte ſua redimeret: æquum erat, frequentiùs ea, quæ ad humanitatem ejus ſpectabant, quàm quæ divinitatem reſpiciebant, proponere. Satis nimirùm erat tantùm attingere divinitatem, quantum neceſſe eſſet ad credendum ipſum eſſe Deum. Et quia hoc credendum erat; ad majus fidei meritum noluit ſemper Spiritus Sanctus apertiſſimis verbis, & valdè frequenter, hoc magnum myſterium à Sacris Scriptoribus proponi.

Non tamen, ut dixi, deſunt ſatis aperta, ac certa teſtimonia illius divinitatis tàm in veteri, quàm in novo Teſtamento, quæ Mahumetani nullo modo negare poſſunt, vel in dubium revocare; Ea nos breviter percurremus: poterunt enim ab Apoſtolicis Miſſionariis apud Controverſiarum Scriptores, qui illa fuſiùs pertractant, recognoſci.

I. In Pſalmo 2. quem non ſolùm Chriſtiani, ſed Judæi quoque, & Mahumetani de Chriſto loqui fatentur; Ita Chriſtus ipſe de ſe loquitur: *Dominus dixit ad me; Filius meus es tu: ego hodiè genui te*. In quibus verbis Deus affirmat, Chriſtum eſſe Filium ſuum, non per adoptionem, electionem, aut gratiam, ſed per generationem. Ergo Chriſtus eſt Deus: nam filius per generationem debet habére eandem naturam cum Patre. Nec obſtat, quòd Mohammedus filius Jacobi, auctor Camus, ſeu Theſauri Arabici dicat hoc loco ولدتك *genui te*, idem eſſe ac ربيتك *nutrivi te*: Ebn-Athir verò Auctor item celebris apud Mahumetanos velit legendum eſſe ولّدتك *generari feci te*, in ſecunda conjugatione: & prætereà pro ابني *filius meus*, legendum putet نبيي *propheta meus*. Nam

Nam hujuſmodi interpretationibus repugnant non ſolùm fontes Hebraici, ſed Verſiones omnes Græcæ, Latinæ, Syriacæ, Arabicæ, & quotquot inveniuntur: neque in Arabico idiomate reperietur unquam ولد, aliud ſignificare, quàm gignere ſeu generare: nunquam, nutrire.

II. Iſaiæ cap. 35. De Chriſti adventu hæc leguntur. *Deus ipſe veniet, & ſalvabit nos: tunc aperientur oculi cæcorum, & aures ſurdorum patebunt. Tunc ſaliet ſicut cervus claudus, & ſoluta erit lingua mutorum.* Hæc ſive materialiter, ſive ſpiritualiter accipiantur, nonniſi de Chriſto intelligi poſſunt, qui hìc abſolutè Deus appellatur.

III. Ibidem cap. 45. ita legimus. *Hæc dicit Dominus: labor Ægypti, & negotiatorum Æthyopiæ, & Sabaim viri ſublimes ad te tranſibunt, & tui erunt. Poſt te ambulabunt, vincti manicis pergent, & te adorabunt, teque deprecabuntur. Tantùm in te eſt Deus, & non eſt abſque te Deus. Verè tu es Deus abſconditus, Deus Iſrael, Salvator.* Hæc ſi rectè perpendantur, non niſi Chriſto poſſunt convenire, qui meritò vocatur Deus abſconditus, ſeu abſcondens ſeſe, quia in eo divinitas in humanitate latebat. Nomen verò Salvatoris eſt proprium nomen Chriſti. Quòd ſi objicias, verba præcedentia ſpectare ad Cyrum Regem Perſarum: Reſpondeo hìc fieri mutationem perſonæ, cùm hujuſmodi verba nullo modo Cyro homini idololatræ poſſint convenire.

IV. In lib. Baruch, cap. 3. ſcribitur. *Hic eſt Deus noſter, & non æſtimabitur alius adverſus eum. Hic adinvenit omnem viam diſciplinæ, & tradidit illam Jacob puero ſuo, & Iſrael dilecto ſuo. Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus converſatus eſt.* Quandonam Deus poſt datam legem (nam hæc intelligitur nomine omnis viæ diſciplinæ) Iſraelitis viſus eſt in terris, & cum hominibus converſatus, niſi quandò in Chriſto univit hypoſtaticè naturam ſuam divinam cum humana? Quamvis autem liber Baruch ab Hebræis inter libros canonicos non numeretur: agnoſcunt tamen illum & recipiunt inter eos libros, qui dicuntur ſcripti fuiſſe per בַּת קוֹל *filiam vocis*, ideſt per divinam inſpirationem.

V. Zachariæ cap. 2. *Hæc dicit Dominus exercituum: Poſt gloriam miſit me ad gentes, quæ ſpoliaverunt vos: qui enim tetigerit vos, tanget pupillam oculi mei* (hodiè Hebraicè legitur, oculi ejus). *Quia ecce ego levo manum meam ſuper eos, & erunt ſpolium ſervis ſuis: & ſcietis, quòd Dominus exercituum miſit me. Lauda & lætare filia Sion, quia ecce ego venio, & habitabo in medio tui, ait Dominus. Et adhærebunt gentes multæ Domino in die illa, & erunt mihi in populum: & habitabo in medio tui: & ſcies, quòd Dominus exercituum miſerit me ad te.* Videmus hìc Dominum exercituum aſſerere, ſe miſſum fuiſſe à Domino exercituum. Cùmque vaticinium de Chriſto accipiendum ſit, non poteſt is, qui miſſus eſt eſſe niſi Deus, & idem Deus cum eo, à quo miſſus eſt. Et notandum eſt ubique eſſe nomen proprium veri Dei יהוה. Quomodò autem dicatur Deus filius mitti à Deo Patre, jam ſuprà explicatum eſt.

VI. Ibidem cap. 3. *Et oſtendit mihi Dominus Jeſum ſacerdotem magnum ſtantem coram Angelo Domini: & Satan ſtabat à dextris ejus ut adverſaretur ei. Et dixit Dominus ad Satan: Increpet Dominus in te Satan; & increpet Dominus in te, qui elegit Jeruſalem.* Hìc manifeſtè apparet diſtinctio duarum perſonarum, dum Dominus dicit Satanæ: Increpet Dominus in te. Utrobique verò Hebraicè eſt nomen Dei proprium יהוה. Quòd ſi reſpondeas Deum imperare ſibi ipſi, ut increpet Satanam, nullo modo videtur probari poſſe hujuſmodi reſponſio.

Verùm his, quæ hactenùs ex veteri Teſtamento tàm hoc loco, quàm ſuprà, ubi de arcano diviniſſimæ Trinitatis Myſterio egimus, à nobis producta ſunt, poterunt fortaſsè Mahumetani aliquid objicere, ut probent alium eſſe eorum ſenſum ab eo, quem nos illis tribuimus. Sed quid dicent ad ea ejuſdem veteris Teſtamenti loca, quorum ſenſus certus & indubitatus ex novi Teſtamenti expoſitione tenetur?

Primus ex his eſt in lib. Numer. cap. 21. *Locutus eſt populus contra Dominum & Moyſem &c. Quamobrem immiſit Dominus in populum ignitos Serpentes.* S. Paulus Epiſt. 1. ad Cor. cap. 10. ita locum hunc exponit. *Neque tentemus Chriſtum ſicut quidam eorum tentaverunt, & à Serpentibus perierunt.* Dominus ille, quem tentaverunt Hebræi, erat verus Deus Iſrael: & tamen S. Paulus pronunciat, hunc fuiſſe Chriſtum. Ergo Chriſtus eſt verus Deus.

II. Exod. cap. 20. *Ego ſum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de Terra Ægypti* Hunc Dominum Deum affirmat S. Judas in Epiſtola ſua fuiſſe Jeſum Chriſtum, dicens: *Jeſus populum de Ægypto ſalvans, ſecundò eos qui non crediderunt perdidit. Angelos verò, qui non ſervaverunt ſuum Principatum, ſed dereliquerunt ſuum domicilium, in Judicium magni dici vinculis æternis ſub caligine reſervavit.* Sicut verò Exodi cap. 20. & alibi dicitur Deus ſalvaſſe Iſraelitas ab Ægypto: ſic Numer. cap. 14. dicitur eoſdem perdidiſſe propter ipſorum incredulitatem. Porrò Angelos rebelles non ab alio, quàm à Deo punitos fuiſſe, Mahumetani ipſi ex Alcorani doctrina fateri coguntur. Chriſtus igitur eſt verus Deus. Quòd ſi objicias, in epiſt. Judæ non legi Græcè ὁ Ἰησοῦς *Jeſus*: ſed ὁ Κύριος *Dominus*. Reſpondeo, Textus latinos convenire cum aliis Textibus Græcis antiquioribus, in quibus legitur *Jeſus*, non autem Dominus. Præterea in novo Teſtamento, ubi ponitur abſolutè *Dominus*, intelligitur communiter Chriſtus, præſertim in Epiſtolis canonicis.

Tertiò David pſalmo 67. alloquens verum Deum, ait: *Aſcendiſti in altum, cepiſti captivitatem, accepiſti dona in hominibus.* Hæc

verba S. Paulus ad Epheſios cap. 4. tribuit Chriſto, dum ſcribit: *Unicuique autem noſtrum data eſt gratia ſecundum menſuram donationis Chriſti: Propter quod dicit: Aſcendens in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus. Quòd autem aſcendit, quid eſt, niſi quia & deſcendit primùm in inferiores partes terræ?* Patet igitur Chriſtum eſſe verum Deum.

IV. Pſalmo 96. verba illa: *Adorate Deum omnes Angeli ejus*: idem S. Paulus ad Hebræos tribuit Chriſto, dicens de Patre: *Et cùm iterum introducit Primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes Angeli Dei.*

Quintò Verba pſalmi 44. *Sedes tua Deus in ſæculum ſæculi, virga directionis virga regni tui. Dilexiſti juſtitiam: & odiſti iniquitatem: propterea unxit te Deus.* Idem S. Paulus explicat de Chriſto: Quem primò David Deum appellat dicens: *Sedes tua Deus in ſæculum ſæculi.* Deindè aſſerit, unctum fuiſſe à Deo ſuo, nimirùm ſecundum humanitatem, ad oſtendendum illum Deum ſimul eſſe, & hominem. Neque reſpondeat Mahumetanus, verba illa: *Sedes tua Deus &c.* eſſe apoſtrophen ad Deum abruptam ab antecedentibus, & conſequentibus. Nam primò obſtat auctoritas S. Pauli 2. cùm in antecedentibus & ſubſequentibus Propheta faciat apoſtrophen ad Chriſtum; importuna eſſet apoſtrophe in medio apoſtrophes, cum continuatione ſermonis in ſecunda perſona. Fatetur hoc vel invitus R. Abraham Aben-Ezra, qui ita ſcribit in hunc locum: *Porrò qui dicit, quòd verba illa: Sedes tua Deus &c. ſunt referenda ad Deum: attendat, quòd ſequens verſus hoc denegat, qui ait: Dilexiſti juſtitiam &c.* & addit hunc pſalmum magis convenire Meſſiæ, quàm alii.

VI. Verba illa pſalmi 101. *Initio tu Domine terram fundaſti, & opera manuum tuarum ſunt Cœli: ipſi peribunt, tu autem permanes &c.* Idem S. Paulus loco citato explicat tanquam dicta de Chriſto: quamobrem ſequitur, hunc eſſe Deum Creatorem Cœli & terræ.

VII. Verba Iſaiæ cap. 6. *Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum &c. & dixit Dominus ad me: Dic populo huic: Excæca oculos ipſorum, & cor eorum aggrava*: pertinere ad Chriſtum, aſſerit S. Joannes cap. 12. Euangelii dicens: *Hæc dixit Iſaias, quandò vidit gloriam ejus, & locutus eſt de eo.* Neque objicias, verba Joannis referri ad primum locum Iſaiæ cap. 53. *Domine quis credidit auditui noſtro? &c.* Nam primò cap. 53. Non vidit gloriam ejus ſed potiùs ignominias & pœnas ejus. Secundò impertinens eſt, ut, cùm Joannes immediatè poſt ſecundum locum Iſaiæ ſubdat: *Hæc dixit Iſaias &c.* Pronomen, *hæc*, referatur ad primum, & non ad ſecundum locum.

VIII. Verba ejuſdem Iſaiæ cap. 8o. *Dominus exercituum, ipſum ſanctificate: ipſe pavor veſter, & ipſe terror veſter. Et erit vobis in ſanctificationem: in lapidem autem offenſionis & petram ſcandali. &c.* Exponunt de Chriſto S. Lucas in Euangelio; & S. Petrus, ac S. Paulus in ſuis Epiſtolis. Introducit enim S. Lucas cap. 2. Euangelii Simeonem prædicentem de Chriſto. *Ecce poſitus eſt hic in ruinam & in reſurrectionem multorum in Iſrael.* Et D. Petrus epiſt. 1. cap. 3. fideles hortatur dicens: *Timorem autem eorum ne timueritis; & non conturbemini: Dominum autem Chriſtum ſanctificate in cordibus veſtris*: Et cap. 2. loquens de Chriſto: *Vobis honor credentibus: non credentibus autem lapis offenſionis; & petra ſcandali.* Denique S. Paulus ad Romanos cap. 9. loquens de perfidia Hebræorum in Chriſtum ait: *Offenderunt enim in lapidem offenſionis: ſicut ſcriptum eſt: Ecce pono in Sion lapidem offenſionis, & petram ſcandali.*

IX. Verba ejuſdem cap. 40. *Vox clamantis in deſerto parate viam Domino, rectas facite in ſolitudine ſemitas Dei noſtri*: eſſe vaticinium de Chriſto, cujus adventum præivit S. Joannes Baptiſta, ut pararet vias ejus, aſſerunt omnes Euangeliſtæ. Quemadmodùm etiam locum illum Malachiæ cap. 3. ubi dicit Deus: *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam.* Hunc enim Angelum eſſe Joannem Baptiſtam, qui præparavit viam ante faciem Chriſti, aſſerit ipſe Chriſtus Matth. cap. 11. Et confirmat Zacharias pater ejus Lucæ cap. 1. illis verbis: *Et tu puer Propheta Altiſſimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini parare via ejus.*

X. Verba ejuſdem Iſaiæ cap. 45. *Ego Deus & non eſt alius: in memetipſo juravi, quia mihi curvabitur omne genu.* S. Paulus ad Romanos cap. 14. exponit de Chriſto dicens: *Omnes ſtabimus ante Tribunal Chriſti; Scriptum eſt enim: Vivo ego dicit Dominus, quia mihi flectetur omne genu.* Poſtremò cùm apud eumdem Prophetam cap. 4. & 44. & 48. Deus ter dicat de ſe: *Ego ſum primus. Ego noviſſimus.* Et idem dicat de ſe ipſo Chriſtus in Apocalypſi cap. primo, neceſſariò fatendum eſt Chriſtum eſſe Deum.

Satis ſuperque probant teſtimonia hactenùs allata, Chriſtum quemadmodùm verè eſt hominem, ita etiam verè eſſe Deum. Attamen, ut clariùs hæc veritas Mahumetanis appareat, ex variis novi teſtamenti locis illam directè probemus.

Primò. Matth. cap. 16. S. Petrus Apoſtolorum Princeps fatetur; *Chriſtum eſſe Filium Dei vivi.* Neque obſtat quòd in ſacris literis, alii etiam filii Dei appellentur. Diverſo enim modo convenit hoc Chriſto, ac cæteris ſive Angelis ſive hominibus: quemadmodùm diverſo modo convenit illi hoc nomen *Chriſti*, ſeu Meſſiæ, ac aliis qui eodem nomine inveniuntur appellari. Nemo quippè abſolutè nuncupatus fuit Meſſias, quemadmodùm neque filius Dei niſi Jeſus. Ex quo patet aliquid ſingulare importare in illo hæc nomina, quod non competit ulli alii. Probatur hoc primò ex Proverbiis Salomonis cap. 30. ubi dicitur de Deo: *Quod eſt nomen ejus, & quod nomen filii ejus, ſi noſti?* Certè ſi hìc nomen *filii* nihil aliud ſignificaret, quàm adoptionem, aut electionem, interrogatio eſſet ſatis levis, & facilis, cùm omnes boni ſint hac ratione filii Dei; & tamen tanquam res ininveſtigabilis proponatur. Secundò: Nemo niſi Chriſtus, tanquam proprio, & uſitato nomine vocatur in Scripturis

Filius

Filius Dei. Hoc non indiget probatione: nam omnia Euangelia, & cæteri libri Teſtamenti novi id manifeſtiſſimè demonſtrant.

Propterea cùm, *Filius Dei* dicitur de Chriſto, ſemper in textu originario Græco, quemadmodum etiam in verſione Syriaca, & Arabica ponitur cum articulo, ſeu modo emphatico: quod oſtendit Chriſtum propriè, verè ac ſingulariter eſſe filium Dei. Quòd ſi Mahumetani dicant, Chriſtum propter excellentem electionem ipſius, non autem propter divinitatem, quam habeat, appellari antonomaſticè Filium Dei: reſpondemus ob hanc rationem in ſententia ipſorum multò magis Mahumetum, quàm Chriſtum honorandum fuiſſe à Deo hoc nomine, cùm, licèt falsò, putent electionem illius excellentiorem fuiſſe, quàm electionem Chriſti; ac propterea abſolutè & tanquam proprio nomine vocent eum المصطفى *Electum*: & tamen neque in Alcorano, neque uſquam apud Arabes extitit unquam nomen Filii Dei. Tertiò: Si Chriſtus diceretur filius Dei per adoptionem, vel electionem: non eſſet, cur Euangeliſtæ referrent tanquam rem novam, & divinitùs revelatam, quòd aliquis eum agnoſceret & fateretur filium Dei: & quòd Chriſtus ipſe Petro ſe talem agnoſcenti ac fatenti diceret: *Beatus es Simon Bar-iona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus qui in Cœlis eſt*: & propterea conſtitueret eum Principem Eccleſiæ ſuæ & traderet illi claves Regni Cœlorum. Quartò: Chriſtus non ſolùm dicitur *filius Dei*, ſed *filius Dei vivi*: quòd ſine dubio eſt ad demonſtrandum, illum eſſe filium Dei naturalem, & ab eo generatum. Generatio enim, ut ſæpè diximus, eſt proceſſio viventis à vivente in ſimilitudinem naturæ: quamvis enim Oſeæ cap. 1. prædicatur, Iſraelitas nominandos eſſe *filios Dei viventis*: non tamen dicitur eos eſſe verè tales. Neque unquam de ullo ſingulari homine, præter Chriſtum, dictum vel ſcriptum fuit, verè eſſe Filium Dei vivi. Quintò: Non ſolùm Chriſtus dicitur filius Dei: ſed *filius Dei unigenitus*: & additur à S. Joanne cap. 1. *Qui eſt in ſinu Patris*: per quod manifeſtè oſtenditur, illum eſſe filium Dei verum, & naturalem. Sextò. Judæi ipſi apertè agnoſcebant, Chriſtum vocare ſe Filium Dei hoc modo, & conſequenter fateri ſe eſſe æqualem Deo, & Deum verum. Hoc patet ex Joan. cap. 5. ubi cùm dixiſſet Chriſtus: *Pater meus uſque modò operatur, & ego operor*: Subjicit Euangeliſta: *Propterea ergo magis quærebant eum Judæi interficere, quia non ſolùm ſolvebat Sabbatum, ſed & Patrem ſuum dicebat Deum, æqualem ſe faciens Deo*. Et cap. 10. Cùm Chriſtus dixiſſet, Deum eſſe Patrem ſuum, & conſequenter ſe eſſe filium Dei: *ſuſtulerunt lapides Judæi, ut lapidarent eum*. Cùmque de hoc Chriſtus conquereretur; reſponderunt ei: *De bono opere non lapidamus te, ſed de blaſphemia: & quia tu homo cùm ſis, facis te ipſum Deum*. Non dixerat autem Chriſtus, ſe eſſe Deum ſed Filium Dei: ut patet ex eo, quod ſequitur: *vos dicitis, quia blaſphemas, quia dixi: filius Dei ſum*. Intelligebant ſcilicet, *filium Dei* abſolutè & ſimpliciter involvere neceſſariò filiationem Dei naturalem; & conſequenter æqualitatem cum Deo. Propterea etiam Pontifex Caiphas tàm ſtudioſè exquirebat ab eo, utrum eſſet Filius Dei vivi.

Cùmque id ille confeſſus eſſet, Caiphas ſcindens veſtimenta ſua, eumdem blaſphemiæ condamnavit. Et Judæi dixerunt ad Pilatum Joan. cap. 19. *Nos legem habemus, & ſecundum legem debet mori, quia filium Dei ſe fecit*. Hoc autem nullo modo feciſſent, aut dixiſſent, ſi de filiatione per ſolam gratiam vel adoptionem illum loqui exiſtimaſſent: nemo enim vel blaſphemus, vel morte dignus cenſeri poterat, qui illam ſibi tribuiſſet. Poſtremò ſolus Chriſtus, proprius & verus Dei Filius appellatur: ut in Epiſtola ad Romanos cap. 8. *Qui etiam proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum*. Et in epiſtola 1. Joan. cap. 5. *Dedit nobis ſenſum, ut cognoſcamus verum Deum, & ſimus in vero filio ejus. Hic eſt verus Deus & vita æterna*. Ex his manifeſtum eſt, ſi Chriſtus eſt filius Dei non per adoptionem, ſed verus, proprius, unigenitus, & naturalis, eſſe etiam verum Deum.

II. Lucæ cap. 1. dixit Gabriel de Joanne Baptiſta. *Multos filiorum Iſrael convertet ad Dominum Deum ipſorum: & ipſe præcedet ante illum in ſpiritu & virtute Eliæ*. Manifeſtum eſt autem Joannem non præceſſiſſe niſi ante Chriſtum: juxta illud S. Pauli in Actis Apoſtolorum cap. 13. *Eduxit Deus Iſrael Salvatorem Jeſum, prædicante Joanne ante faciem Adventus ejus*. Neque pronomen demonſtrativum, *illum*, in verbis Gabrielis poteſt referri ad alium, quàm ad *Dominum Deum ipſorum*. Eſt igitur Chriſtus Dominus Deus filiorum Iſrael. Et confirmatur verbis illis Zachariæ alloquentis filium ſuum Joannem: *Præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus*.

III. Joannis cap. 5. *Judæi quærebant Chriſtum interficere, quia non ſolùm ſolvebat Sabbatum, ſed etiam Patrem ſuum dicebat Deum, æqualem ſe faciens Deo*. Quo in loco notandum eſt, verba illa, *æqualem ſe faciens Deo*, non eſſe Judæorum, ſed Euangeliſtæ, qui ſciebat, idem eſſe habere Patrem Deum, & eſſe filium ejus naturalem, ac eſſe æqualem Deo. Porrò ſi verba illa poſuiſſet Euangeliſta ex mente Judæorum, & ea falſa exiſtimaſſet, utique eorumdem errorem confutaſſet, vel ſaltem manifeſtaſſet, ut aliàs eum ſæpè feciſſe videmus. Ut cap. 2. cùm dixiſſet Jeſus: *Solvite Templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*: & Judæi intellexiſſent hæc verba de Templo Jeroſolymitano: ſtatim Euangeliſta correxit eorum errorem, dicens: *Ille autem dicebat de Templo corporis ſui*. Et cap. ult. cùm dixiſſet de Joanne ipſo: *Sic eum volo manere donec veniam*: & cæteri diſcipuli putaſſent per hoc ſignificari, illum nunquam eſſe moriturum uſque ad Chriſti adventum: corripuit eorum errorem dicens: *Et non dixit Jeſus non moritur, ſed ſic eum volo manere donec veniam*: eodem modo cap. 11., cùm dixiſſet Jeſus: *Lazarus amicus noſter dormit*: & putarent diſcipuli eum loqui de verò ſomno; ſtatim detexit eorum deceptionem, dicens: *Dixerat autem Jeſus de morte ejus*. Si igitur hìc etiam Judæi

falſum

falſum opinati fuiſſent, correxiſſet Joannes eorum opinionem dicens: *& non dixit Jeſus ſe eſſe æqualem Deo*: imò Jeſus ipſe, quemadmodùm ſemper eorumdem Judæorum calumnias & mendacia de ſe refutabat vel negabat, ita hìc quoque, ſi ſibi falſum quid impoſuiſſent, proculdubiò illud rejeciſſet, atque innocentiam ſuam manifeſtaſſet. Et quemadmodùm hìc non negavit, ſe eſſe æqualem Deo, ita neque cap. 10. ubi hoc idem oppoſuerunt ei illis verbis: *De bono opere non lapidamus te, ſed de blaſphemia: & quia tu homo cùm ſis, facis te ipſum Deum*, non reſpondit: Ego non facio me ipſum Deum: imò ratum habuit quod ipſi dixerant, convincens eos illis verbis: *Si non facio opera Patris mei* (ideſt opera propria Dei) *nolite credere mihi. Si autem facio: & ſi mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoſcatis, & credatis, quia Pater in me eſt, & ego in Patre*:

Objicies, primò Chriſtum reſpondiſſe Judæis: *Nonne ſcriptum eſt in lege veſtra: Quia Ego dixi, dii eſtis? Si illos dixit deos, ad quos ſermo Dei factus eſt, & non poteſt ſolvi ſcriptura: quem Pater ſanctificavit, & miſit in mundum, vos dicitis; quia blaſphemas, quia dixi: filius Dei ſum*. Per quæ verba videtur oſtendi, Chriſtum non alia ratione aſſeruiſſe, ſe eſſe Deum, vel filium Dei, quàm illa, qua dicti ſunt dii, & filii Dei ii, ad quos ſermo Dei factus eſt, nempè per gratiam & adoptionem tantùm. Reſpondeo Chriſtum argumentatum fuiſſe contra Judæos à minori ad majus: non ſecus ac ſi filius Regis verus & naturalis, ſed ignotus, ac ſub veſte peregrina argueretur temeritatis, quòd vocaret ſe filium Regis illius, qui etiam domeſticos ſuos famulos appellaret filios: ille verò reſponderet: Vos arbitramini me temerarium, quòd me ipſum filium Regis appellem, à quo genitus ſum, cùm Rex appellet filios etiam ſervos domeſticos ſuos. Eandem vim habent verba Chriſti, nimirùm: Si illi, ad quos tantùm ſermo Dei factus eſt, dicuntur dii & filii Dei: quantò magis debetur mihi hoc nomen, quem Pater ſanctificavit per unionem hypoſtaticam divinæ naturæ cum humana (nam id ſignificat hoc loco *ſanctificare*, juxta ſenſum Doctorum Chriſtianorum) & miſit in mundum? Probat deindè ſequentibus verbis, ſe eſſe filium Dei non per adoptionem, ſed per generationem, & conſequenter Deum verum, per opera propria Dei, quæ faciebat.

IV. Joannis cap. 14. dixit Chriſtus Apoſtolis: *Creditis in Deum, & in me credite*, per quod oſtendit, ſe eſſe verum Deum. Alioquin non arrogaſſet ſibi fidem ab Apoſtolis, quæ Deo debebatur. Quòd ſi objiciant Mahumetani, etiam Exodi cap. 14. ſcriptum eſſe de Iſraelitis: *& crediderunt in Dominum & in Moyſem ſervum ejus*: reſpondemus, ea verba, *ſervum ejus*, oſtendere, diverſo modo accipiendum eſſe ibi, *credere*, reſpectu Dei, & reſpectu Moyſis. Præterea ibi, *credere*, non importat actum fidei, ſed certitudinis illius, quod promiſſum fuerat. Quamobrem tàm verſio Græca, quàm latina habent: *Et crediderunt Deo, & Moyſi ſervo ejus*. Arabica autem optimè interpretatur: وامنوا بالرب وصدقوا موســـي عبده. *Et crediderunt in Dominum, & veracem habuerunt Moyſem ſervum ejus*. In Evangelio autem loco jam allegato Arabicè habetur

امنوا بالله وامنوا بـــي *Credite in Deum, & credite in me*: non autem وصدقوني *& veracem habete me*. Patet verò ex verbis ſequentibus, eandem fidem hìc tribui Deo, & Chriſto: ſequitur enim paulò poſt: *Ego ſum via, veritas, & vita*. Quæ verba ſoli Deo conveniunt, qui Arabicè etiam tanquam proprio nomine dicitur الحق *Veritas*. Et multò magis ex illis: *Si cognoviſſetis me, & Patrem meum utique cognoviſſetis. Et amodò cognoſcetis eum, & vidiſtis eum*. Certè diſcipuli cognoſcebant Chriſtum, ſed nondum agnoſcebant eſſe eundem Deum cum Patre: Quòd ſi hoc cognoviſſent, cognoviſſent etiam Patrem. Quamobrem poſtulanti Philippo, ut Patrem ipſis oſtenderet, reſpondit: *Tanto tempore vobiſcum ſum, & non cognoviſtis me? Philippe, qui videt me, videt & Patrem. Non credis, quia ego in Patre, & Pater in me eſt?* Certè ſi Chriſtus non eſſet Deus idem ac Pater, nullo modo verificari poſſent hæc verba illius.

V. Joannis cap. 16. dixit Chriſtus: *Omnia, quæ habet Pater mea ſunt*. At quis unquam dicere audeat, vel jure poſſit: Mea ſunt omnia, quæ habet Deus; niſi etiam ſit Deus? Certè ſi quis diceret: Omnia quæ habet Rex; mea ſunt: apertè oſtenderet, ſe etiam eſſe Regem, vel filium hæredem & ſucceſſorem Regis. Confirmavit hoc idem Joan. cap. 17. cùm dixit Patri: *Et mea omnia tua ſunt, & tua mea ſunt*. Si omnia Patris ſunt filii, & omnia filii ſunt Patris; impoſſibile eſt filium non eſſe æqualem Patri, & eundem Deum cum illo. Matthæi etiam cap. 11. dixit: *Omnia mihi tradita ſunt à Patre meo: & nemo novit filium, niſi Pater: neque Patrem quis novit niſi filius, & cui voluerit filius revelare*. Eſtne ulla creatura, quæ ſine blaſphemia dicere poſſit: Deus mihi tradidit omnia: quod idem eſt ac dicere: Ego habeo omnia, quæ habet Deus: & nemo novit me, niſi Deus: & nemo novit Deum niſi ego: & ego revelo Deum cui volo? Hæc ſanè nemo dicere poteſt, niſi ſit Deus.

VI. Joan. cap. 20. Thomas Apoſtolus dixit Chriſto: *Dominus meus, & Deus meus*. Et notandum eſt Græcè eſſe cum articulo: ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Quòd oſtendit, Thomam confeſſum fuiſſe Chriſtum ut verum Deum, & verum Dominum. Chriſtus verò non ſolùm de hoc illum non redarguit, ſed etiam laudavit & commendavit dicens: *Quia vidiſti me Thoma credidiſti: Beati qui non viderunt & crediderunt*.

VII. In epiſtola ad Romanos cap. 9. loquens S. Paulus de Judæis, ait: *Ex quibus eſt Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia Deus, Benedictus in Sæcula*: Quem locum ita tranſtulit Interpres Syrus: *Et ex ipſis revelatus fuit Chriſtus in carne, qui eſt Deus, qui eſt ſuper omnia: cui laus & benedictio in ſæcula ſæculo-*

ſæcula ſæculorum Amen. Quid clarius dici poterat pro vera Chriſti divinitate?

VIII. In epiſt. ad Galat. cap. 1. ita loquitur S. Paulus: *Notum vobis facio Euangelium, quod prædicatum eſt à me; quia non eſt ſecundum hominem; neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, ſed per revelationem Jeſu Chriſti.* Quibus verbis Apoſtolus non obſcurè inſinuat, Chriſtum non eſſe purum hominem, ſed etiam Deum, dum affirmat, ſe non accepiſſe, nec didiciſſe Euangelium ab homine, ſed à Jeſu Chriſto ſibi illud revelante. Et confirmatur ex primis ejuſdem Epiſtolæ verbis: *Paulus Apoſtolus, non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Jeſum Chriſtum, & Deum Patrem.* Ergo Jeſus Chriſtus non eſt purus homo, ſed etiam Deus.

IX. In Epiſtola ad Philippenſes cap. 2. dicit D. Paulus de Chriſto: *Qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo: ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo.* Porrò forma alicujus rei eſt eſſentia ipſius rei: non enim poteſt hìc eſſe ſermo de forma accidentali, quæ in Deo nullo modo reperitur. Ergo forma Dei erit eſſentia, ſeu eſſe Dei. Ergo Chriſtum eſſe in forma Dei, erit eſſe in eſſentia Dei, ſeu habere idem eſſe cum Deo: quemadmodùm eſſe in forma ſervi, ideſt hominis, ut explicat idem Paulus, eſt habere eſſentiam, ſeu eſſe ſervi, vel hominis. Confirmatur primò: quia ſi, cùm eſſet in forma Dei, accepit formam hominis, & factus eſt homo, ergo antea non erat homo. Sed neque erat Angelus. Quid ergò erat in forma Dei? Certè Deus. Sed deitatem abſcondens (hoc enim fuit ſemetipſum exinanire) factus eſt homo. Confirmatur 2. ex illis verbis: *Non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo.* Nam ſi Chriſtus non arbitratus eſt, ideſt non putavit neque exiſtimavit (hoc enim ſignificat verbum Græcum ἡγήσατο: non autem *meditatus*, ſeu *ſpeculatus eſt*, ut falsò, imò impiè vult Eraſmus) rapinam eſſe, aſſumere ſibi æqualitatem cum Deo: ergo putabat, ſibique perſuadebat, poſſe eam ſibi juſtè tribuere: id verò minimè feciſſet, ſi non fuiſſet revera æqualis Deo.

X. In epiſt. 1. cap. 5. ita ſcribit S. Joannes; *Et ſcimus, quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis ſenſum, ut cognoſcamus verum Deum: & ſimus in Vero, in filio ejus Jeſu Chriſto. Hic eſt verus Deus, & vita æterna*: ita enim habent fontes Græci, & Verſio Syriaca, cum quibus latina etiam convenit. Quibus in verbis Chriſtus appellatur *Verus*, & affirmatur eſſe verus Deus, & vita æterna. Verus enim, ſeu Veritas eſt nomen Dei apud Arabes, & etiam in Sacris literis. Quòd ſi dicant Mahumetani, pronomen hic, referri ad *verum Deum* ante nominatum, non autem ad filium; Reſpondemus pronomen demonſtrativum, *hic*, naturaliter referri ad magis propinquum. Ita ſi dicam: Profectus ſum Romam, ut viderem Templum magnificum S. Petri: & Templum S. Pauli; hoc eſt Templum magnificum: certè nemo dicet, *hoc*, referri ad Templum S. Petri: alioquin eſſet inepta loquutio: idem enim bis fruſtrà repeteretur.

XI. Euangelium Joannis primis verbis manifeſtiſſimè teſtatur Chriſti divinitatem, dicens: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Multum poſſunt Mahumetani, & Ariani alibi cavillari: Sed hìc verba adeò clara ſunt, & aperta, ut nihil in contrarium afferre, neque ullo modo tergiverſari poſſint. Apertè enim dicitur Verbum eſſe Deum: & hoc Verbum non eſſe recenter productum, ſed fuiſſe antequam quidquam crearetur à Deo: & hoc idem Verbum carnem aſſumpſiſſe, & hominem factum fuiſſe. Neque dici poteſt, aſſumendo carnem, deſiiſſe eſſe Deum: Impoſſibile enim eſt Deum deficere in eſſe ſuo. Probant evidentiſſimè Chriſti divinitatem verba ſequentia: *Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil: in ipſo vita erat. &c.* Hæc ſanè, ſi de alio, quàm de vero Deo dicantur; falsò, imò impiè dicentur. Nam, ut optimè obſervat S. Auguſtinus, ſi omnia, quæ facta ſunt, per Verbum facta ſunt, & nihil eſt factum, quod non factum ſit per ipſum: non poteſt ipſum Verbum factum eſſe, ſeu creatum, alioquin per ſe ipſum factum eſſet, quod repugnat: & reperiretur aliquid factum, quod non eſſet factum per ipſum, quod negat Euangeliſta. Nec dicant Mahumetani, particulam *per* oſtendere cauſam inſtrumentalem: nam cauſæ etiam principali tribuitur, ut idem ſit, *per ipſum*, ac *ab ipſo*. Patet hoc ex multis exemplis Scripturæ; ut ex epiſtola ad Romanos cap. 11. ubi dicitur de Deo: *Quoniam, ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia.* Non poteſt hìc particula per ſignificare cauſam inſtrumentalem. In epiſt. etiam ad Galatas cap. 1. aſſerit S. Paulus, ſe factum fuiſſe Apoſtolum per Jeſum Chriſtum, & Deum Patrem. In veteri etiam Teſtamento Oſeæ cap. 1. ita loquitur Deus; *Et domui Juda miſerebor, & ſalvabo eos per Dominum Deum ſuum, & non ſalvabo eos per arcum, & per gladium*: ubi primo loco particula *per* nullo modo ſignificare poteſt inſtrumentum. Dicitur autem Pater creaſſe omnia per filium, licèt etiam filius omnia creaverit, quia eſt Verbum Patris, & perſona ab illo procedens. Ita dicitur homo intelligere per intellectum, licèt intellectus etiam ut cauſa principalis intelligat; & videre per oculum, operari per manum, ſeu brachium, licèt tàm oculus, quàm brachium, & manus ſint cauſæ principales, ſeu comprincipales ſuarum operationum. Confirmatur hoc ex Euangelio Joannis cap. 5. in illis Chriſti verbis: *Pater meus uſque modo operatur, & ego operor.* Et paulò poſt; *Non poteſt filius à ſe facere quidquam* (quia ſcilicet per generationem accipit ſuum eſſe à Patre, & conſequenter etiam omnipotentiam, qua operatur) *niſi quod viderit Patrem facientem. Quæcumque enim ille fecerit, hæc & filius ſimiliter facit. Pater enim diligit filium, & omnia demonſtrat ei, quæ ipſe facit: & majora his demonſtrabit opera, ut vos miremini. Sicut enim Pater ſuſcitat mortuos & vivificat, ſic & filius quos vult vivificat.* Ex quibus patet ita Patrem operari per Filium, ut Filius etiam operetur cum Patre, & eodem modo, quo Pater. Hùc accedit, quod in Scripturis habetur, non solùm omnia facta

eſſe

tur à S. Paulo in epiſt. ad Coloſſ. cap. 1. *Omnia in ipſo conſtant*. Et ad Hebræos cap. 1. *Qui portat omnia Verbo virtutis ſuæ*.

Præterea proprium Dei eſt ſalvare. Quamobrem Iſaiæ cap. 43. dicit idem Deus: *Non eſt abſque me ſalvator*. Et cap. 45. *Et Salvans non eſt præter me*. Porrò ita proprium eſt Chriſti ſalvare, ut *Jeſus*, ideſt Salvator, ſeu Salus fuerit proprio nomine appellatus; dixeritque de eo Angelus: *Ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum à peccatis eorum*.

Prædictio futurorum, & cognitio cordium, quæ duo in Sacris literis propria Dei eſſe aſſeruntur; Chriſto quoque tribui videmus. Primum conſtat ex Euangeliis, in quibus Chriſtus multa ventura prædixit, non ex revelatione ſibi ab alio facta, ſicut prædicebant Prophetæ, ſed ex propria ſcientia, eò quòd, ut ſuprà diximus, ipſe noſſet omnia, & in eo eſſent omnes theſauri Sapientiæ, & ſcientiæ Dei. Secundum etiam patet ex Scripturis, in quibus legitur illum cognoviſſe occultas hominum cogitationes; ut enim ſcribit S. Joannes cap. 2. *Ipſe ſciebat quid eſſet in homine, eò quòd ipſe noſſet omnes*. Et Apocalyp. cap. 2. dixit Chriſtus de ſe: *Et ſcient omnes Eccleſiæ; quia ego ſum ſcrutans corda, & probans renes*: quæ verba dicuntur de Deo pſalmo 7. *Scrutans corda, & renes Deus*.

His addi poteſt operatio miraculorum, quæ propria virtute facere ſolius eſt Dei. Sancti verò, & Prophetæ in virtute tantùm Dei miracula patrabant. Porrò Chriſtum propria virtute miracula feciſſe, jam ſuprà oſtendimus. Certum etiam eſt, Apoſtolos, & alios Sanctos Viros ſæpè operatos eſſe miracula in nomine, & virtute Chriſti, ut patet ex Actis Apoſtolorum cap. 3. ubi Petrus claudum ſanavit illis verbis: *In nomine Jeſu Chriſti Nazareni ſurge, & ambula*. Et Chriſtus ipſe Marci cap. ult. prædixit de ſuis fidelibus: *In nomine meo dæmonia ejicient &c.*

Nec minorem vim habet ad probandam Chriſti divinitatem cultus proprius Dei, quo Apoſtoli, cæterique fideles illum venerabantur adorantes eum, & vocantes abſolutè Dominum, ſeque ſervos, & miniſtros ejus appellantes, ut videre eſt in epiſtolis S. Pauli, & aliorum Apoſtolorum.

Maximum verò divinitatis Chriſti teſtimonium cenſeri debet perpetua Chriſtianorum traditio, communiſque totius Mundi ſenſus, & conſenſus. Semper enim Chriſtiani crediderunt Chriſtum eſſe Deum verum, verumque Dei Filium. Illi verò, qui aliter ſentirent, tanquam impii, & hæretici damnati ſunt. Neque de hoc poſſunt Mahumetani dubitare, cùm Alcoranus ipſe ſæpiùs aſſerat, Chriſtianos credere, & prædicare Chriſtum Deum, & Filium Dei verum, & naturalem. Neque loquitur de aliqua Chriſtianorum ſecta, ſed de univerſo genere Chriſtianorum. Et confirmatur hoc idem ex fide communi, quam hodiè Chriſtiani omnes Latini, Græci, Armeni, Arabes, Chaldæi, Aethyopes, & cujuſcumque ſectæ ſint, & nationis, etiam Hæretici, & Schiſmatici profitentur. Omnes enim, ut Ahmedus etiam fatetur (ſi paucos Atheos, qui Chriſtianorum tantùm nomen habent, excipias) Chriſtum eſſe Dei Filium, verumque Deum credunt, & fatentur. Quin etiam, ſi interrogentur aliæ nationes, & ſectæ, Judæi, Mahumetani, Ethnici, omnes uno ore, Chriſtianos Chriſtum, ut Deum verum colere teſtabuntur. Quòd autem aliquod tempus fuerit, in quo iidem Chriſtiani religionem ſuam (ut Moslemi blaterant) mutaverint: & cùm Chriſtum ut hominem tantùm haberent, cœperint ita univerſaliter illum ut Deum adorare; impoſſibile prorsùs eſt; cùm nullum poſſit hujus mutationis tempus aſſignari: & non ſolùm perpetua traditio, ſed etiam generalia, & particularia Concilia Chriſtianorum ab ipſo religionis exordio ad hæc uſque tempora, & Scriptores omnes, omnium Nationum manifeſtè repugnent; imò oppoſitum eveniſſe reperimus: nimirùm, cùm primò omnes Chriſti divinitatem faterentur; temporis progreſſu nonnullos ut Arium, Ebionem, Cerinthum, Mahumetum, & alios, illam, cæteris ſemper contradicentibus, negaviſſe. Quamvis autem *Arius, qui primus hanc hæreſim vel invenit, vel dilatavit, Chriſtum, vel Verbum,* æqualem eſſe *Patri, Deum verum negaverit: non tamen ſenſit cùm Mahumeto, &* quibuſdam *aliis,* Chriſtum *fuiſſe purum hominem*, & tunc eſſe incœpiſſe, quandò è Virgine Maria conceptus eſt; ſed credidit antequam conciperetur fuiſſe Verbum Dei, & Filium Dei, non tamen Deum, neque Deo æqualem, vel ex Deo genitum, ſed factum à Deo ante omnem Creaturam: itaque Ariani ipſi aliqua ex parte à Mahumeti errore recedebant, illumque damnabant; & pauciſſimi fuere inter Chriſtianos, qui Chriſtum antequam de Virgine conciperetur, non extitiſſe, vel aliquod eſſe in cœlo apud Deum non habuiſſe, auderent affirmare.

Habemus etiam teſtimonia Scriptorum veterum Ethnicorum, ut Taciti, Suetonii, Plinii, & aliorum, qui primis Chriſtianæ Religionis ſæculi ſcripſerunt. Hi omnes teſtantur Chriſtum ut verum Deum à Chriſtianis creditum cultumque fuiſſe, & propter hanc fidem eoſdem ſuppliciis, & nece fuiſſe multatos.

§. 6.

Judæorum veterum teſtimoniis probatur Chriſti Divinitas.

POſt Sacrum Moyſis, & Prophetarum Textum, nihil apud Hebræos majorem habet auctoritatem, quàm Thargum, ſeu Chaldaica Interpretatio: poſt eam verò liber Thalmud primum locum obtinet, cujus doctrinam rejicere magna apud eos impietas cenſeretur. Horum librorum teſtimoniis Meſſiæ, ſeu Chriſti divinitas evidentiſſimè comprobatur.

Primò enim verba illa Iſaiæ cap. 28. *In die illa erit Dominus exercituum in diadema gaudii, & in ſertum ornatus reſiduo populi ſui.* Jonathan filius Uzielis ſic tranſtulit Chaldaice:

In

In di[illegible] illa erit Meſſias Domini exercituum in diadem[illegible] gaudii, & in ſertum exultationis re-[illegible] populi ſui. Vides pro eodem ſumi in Thargum Dominum Exercituum, & Meſſiam Domini exercituum.

2. In Midras Thehillim ſuper pſalmum 36. verſic. 10. *Quoniam apud te eſt fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen*: dixit R. Johanan. *Ecce laſſati ſumus ſubjugationibus, & redemptionibus* (quia ſcilicet Judæi ſæpè ſubjugati ſunt à variis gentibus, & ſæpè redempti à variis ducibus): *Non quærimus ultrà, ut illuceſcat nobis caro, & ſanguis, ſed Deus ipſe; ſicut ſcriptum eſt pſal.* 118. *Dominus Deus, & illuxit nobis. Et dicitur Iſaiæ.* cap. 45. *Iſrael ſalvatus erit in Domino, vel per Dominum, Salvatione æterna.* Et confirmatur Expoſitio hujus Rabbini ex eo, quod dixit R. Abba in Bereſcith Rabba ſuper illud Geneſ. cap. 1. *In principio creavit Deus Cælum, & terram*: nimirum: *Hoc eſt quod ſcriptum eſt Danielis cap. 2. Et lumen cum eo eſt : hoc eſt lumen Regis Meſſiæ. Et ſic etiam dicitur pſal. 36. verſic. 10: Quia tecum eſt fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen*. Patet hìc manifeſtè, Meſſiam prædicari, ut Deum, cùm ab eo ventura ſit ſalus æterna Iſraeli, quæ tamen à Deo ventura eſſe affirmatur: quemadmodum dixit R. Ammi in Midras Vaicrà, introducens Deum ita loquentem cum Judæis: *In futuro ego ſalvabo vos in ſubſtantia mea, ſicut dictum eſt Iſaiæ 45. Iſrael ſalvatus erit in Domino ſalvatione æterna.* Confirmatur præterea auctoritate Iſaiæ cap. 62. ubi ait: *Dicite filiæ ſion: Ecce ſalvator tuus venit*. Hic enim Meſſias prædicitur Salvator: ut autem diximus Salvatoris nomen eſt proprium Dei.

3. In Midras Scir Haſcirim ſuper ea verba cap. 1. *Exultabimus, & lætabimur in te* R. Abbin expoſuit id, quod ſcriptum eſt pſal. 118. *Hic eſt dies, quem fecit Dominus, exultemus, & lætemur in eo*. Dixit R. Abbin. *Neſciebant in quo eſſet lætandum, utrum in eo, an in Domino: donec venit Salomon, & dixit: Exultabimus, & lætabimur in te. In te, in Deo: & in te, in ſalute tua. Simile autem eſt hoc Matronæ cuidam, cujus Rex maritus ejvit, & filii, & generi ejus ad Civitatem maritimam. Venerunt, dixerunt ei: Venerunt filii tui. Reſpondit: Quid ad me? Lætentur nurus meæ. Rurſum dixerunt ei: Venerunt generi tui. Reſpondit: Quid ad me? lætentur filiæ meæ. Quando verò dixerunt ei: Venit Rex maritus tuus; ait: Ecce hæc eſt mihi perfecta, & ſufficiens lætitia. Sic futurum fuit, ut venirent Prophetæ, & dicerent ad Jeruſalem: Filii tui de longè venient: Iſaiæ cap. 60. Et ipſa dixit eis: Quid ad me? Exultent filiæ Judæ: pſalm. [illegible]. Et filiæ tuæ ſupra latus nutrientur. Iſaiæ. 60. Dixit eis: Quid ad me? lætetur mons ſion pſalm. 48. Cùm verò dixerunt: Ecce Rex tuus venit juſtus, & ſalvatus. Zachar. cap. 9. Et ſcriptum fuit Zachar. 2. Canta, lætare filia ſion, quia ecce ego veniens habitabo in medio tui, ait Dominus: Et congregabuntur gentes multæ ad Dominum in die illo: & erunt mihi in populum, & habitabo in medio tui: & ſcies quia Dominus exercituum miſit me ad te: in illa hora dixit Jeruſalem: Gaudens gaudebo in Domino, & exultabo in Deo meo. Iſaiæ cap. 60. Et hoc eſt exultabimus, & lætabimur in te.* Huc uſque Gloſſa R. Abbin. Gloſſa autem R. Salomonis ſuper illud Zachariæ cap. 9. *Ecce Rex tuus venit tibi:* hæc habet: *Non poteſt hoc exponi, niſi de Rege Meſſia: dictum eſt enim hìc: Et dominatio ejus de mari ad mare. Et non invenimus Iſraeli talem dominatorem in domo ſecunda*. Ex dictis horum Doctorum ſimul collatis, manifeſtè apparet, etiam à Sapientibus Hebræis ex Majorum doctrina, Meſſiam haberi, & prædicari, ut Deum. Cùm enim R. Abbin dicat, Regem illum, quem expectabat ſynagoga, eſſe Deum Dominum Exercituum; & ad hoc probandum afferat locum Zachariæ cap. 2. ubi ſine dubio loquitur de Deo vero: & locum ejuſdem cap. 9. Qui, ut optimè probat R. Salomon, non poteſt intelligi, niſi de Meſſia: manifeſtè ſequitur Meſſiam eſſe Deum, Dominum Exercituum.

In Midras Tehillim ſuper pſalmum 21. ubi ſcriptum eſt: *Domine in virtute tua lætabitur Rex*. Dixit R. Chanina, in nomine R. Arhà. *Ipſe Deus Sanctus, benedictus, tribuit Meſſiæ de gloria, vel honore ſupremo: hoc eſt: Domine in virtute tua lætabitur Rex. Dixit R. Nachaman: Quis eſt iſte Rex gloriæ? Dominus virtutum ipſe eſt Rex gloriæ. Et dixerunt Magiſtri noſtri: Rex carnis, & ſanguinis, nullus induitur corona ipſius: Deus verò ſanctus donabit eam Regi Meſſiæ. Rex carnis, & ſanguinis, nullus induitur purpura ejus. Et quæ eſt purpura Dei? Confeſſio, auctoritas, reverentia, laus, & decor. Et de Rege Meſſia ſcribitur; Magna eſt gloria ejus in ſalvatione tua: reverentiam, & decorem pones, vel coæquabis ſuper eum. Rex carnis, & ſanguinis, nullus de ſubditis ejus vocatur Cæſar Auguſtus: & Deus vocabit Meſſiam Regem nomine ejus. Et de Rege Meſſia ſcriptum eſt Jeremiæ cap. 23. Et hoc eſt nomen ejus, quo vocabunt eum: Jehova juſtitia noſtra*. Confirmatur hoc idem ex eo, quod ſcriptum eſt in Echa Rabbathi cap. 1. verſ. 6. *Quod eſt nomen Regis Meſſiæ? R. Abba dixit: Jehova eſt nomen ejus, ſicut dictum eſt Jeremiæ 23. Et hoc eſt nomen ejus, quo vocabunt ipſum, Jehova juſtitia noſtra*. Si ergo Meſſias habebit coronam Dei, & purpuram ejus, ideſt gloriam, auctoritatem, reverentiam, confeſſionem, decorem, & cætera, quæ ſunt propria Dei, & vocabitur nomine proprio unius Dei, nempè Jehovà; & Rex gloriæ, & Dominus exercituum; quomodò negari poteſt, illum eſſe Deum? Frivolum verò eſt id, quod reſpondet R. Nahman, etiam Moiſen, & Iſraelitas: imò juxta R. Abba, etiam Jeruſalem, & altare Moyſis, & Gedeonis, & montem Moria, deos in ſcripturis appellari: nam neque Moyſes, neque Iſraelitæ appellati ſunt nomine proprio Dei Jehova: ſed Elohim, quod nomen Principibus, & Idolis non raro tribuitur. Jeruſalem verò, & duo illa altaria, & mons moria vocata ſunt nomine Jehova in obliquo tantùm, veluti ſi quis vocaret Templum aliquod, vel inſcriberet ſuper valvas ejus: *Deus eſt in loco iſto*. Porrò,

eſſe per Chriſtum; ſed etiam facta eſſe in Chriſto, ideſt in virtute, & omnipotentia ejus. Quare in epiſtola ad Coloſſenſes cap. 1. ſcribitur: *In ipſo condita ſunt univerſa in Cœlo, & in terra; viſibilia, & inviſibilia; ſive Throni, ſive Dominationes, ſive Principatus, ſive Poteſtates: omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt, & ipſe eſt ante omnia; & omnia in ipſo conſtant.* Hæc ſi de alio, quàm de Deo dicantur, falsò impièque dicentur. Porrò cùm Mahumetani velint, Chriſtum non eſſe Deum, ſed purum hominem: dicant nobis; cum juxta S. Paulum, & cæteros ſacros Scriptores, imò ipſum Chriſtum, eſſet ante Mundum, & ante omnem creaturam: dicente eodem in Euangelio Joannis cap. 17. *Et nunc clarifica me tu Pater, apud temetipſum claritate, quam habui priuſquam mundus eſſet, apud te*: dicant, inquam, nobis: quid erat tunc? Erat ne Angelus, an homo, an aliquid aliud creatum? At ita non fuiſſet ante omnem creaturam, alioquin fuiſſet ante ſeipſum. Si Mahumetani his tàm claris, apertiſque teſtimoniis, & argumentis non convincuntur, in meridiana luce ſpontè cæcutiunt.

§. 5.

Aliis argumentis ex Sacris Scripturis petitis Chriſti divinitas probatur.

Probatur prætereà Chriſti divinitas tùm ex nominibus, & attributis, tùm ex operibus propriis Dei, quæ Chriſto in Sacris literis tribuuntur: tùm demum ex perpetua, communique traditione.

Primum ac præcipuum nomen, quo ſupremum Numen abſolutè, & ſimpliciter à mortalibus agnoſcitur, & colitur, eſt *Deus*. Hoc autem nomine Chriſtus inſignitur Iſaiæ cap. 9. *Et vocabitur nomen ejus Admirabilis, Deus, Fortis &c.* Et in Actis Apoſtolorum cap. 20. *Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo.* Et ad Romanos cap. 9 *Qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula.* Et Apocalypſis cap. 4. *Dominus Deus omnipotens, qui eſt, & qui erat, & qui venturus eſt.* Et Joannis cap. 1. *Et Deus erat Verbum.* Et cap. 20. *Dominus meus, & Deus meus.* Et epiſt. 1. Joan. cap. 3. *In hoc cognovimus charitatem Dei, quia ille animam ſuam pro nobis poſuit.*

Secundum nomen eſt *Dominus*, qui abſolutè in Sacris Scripturis dicitur de ſolo Deo: imò ubi Hebraicè eſt nomen ineffabile יְהֺוָה quod de vero tantùm Deo dicitur, Interpretes Græci, Latini, & plerique alii, ferè ſemper vertunt, *Dominus*: Græcè ὁ κύριος: Syriacè ܡܪܝܐ: Arabicè الرب puto ob eam cauſam, quia Hebræi non ſolùm recentiores, ſed etiam antiquiores, ubi ſcriptum erat nomen, יהוה ob reverentiam legebant אֲדֺנָי *Dominus*, non autem *Deus*: ut item legit Interpres latinus Exod. cap. 6. itaut potiùs nomen *Domini*, quàm *Dei*, proprium ſupremi Numinis eſſe videatur. Chriſtum autem hoc nomine vocari jam ſuprà vidimus. Et ita vocandum eſſe prædixit Jeremias cap. 23. *Et hoc eſt nomen ejus quod vocabunt eum, Dominus juſtitia noſtra*: ubi Hebraicè eſt יהוה. Quòd ſi objiciant Moſlemi locum hunc non eſſe ita certum, cùm ex Hebraico fonte quidam vertendum eſſe putant: *Et hoc eſt nomen ejus, quo vocabit eum Dominus, Juſtitia noſtra.* Reſpondemus, ſufficere pro nobis teſtimonia ſuperiùs allegata: quibus addi poteſt illud Isaiæ cap. 9. *Et vocabitur nomen ejus, Admirabilis, Deus, Fortis.* Ubi nomen Dei Hebraicè eſt אל quod de uno tantùm, veroque Deo dicitur.

Tertium nomen eſt *Altiſſimus*: Hebraicè עליון: Arabicè الاعلي: quo nomine Chriſtus à Zacharia patre Joannis Baptiſtæ appellatus fuit illis verbis Lucæ cap. 1. *Tu Puer Propheta Altiſſimi vocaberis.* Et cùm S. Paulus in epiſtola ad Philippenſes cap. 2. dicat, *nomen Chriſti eſſe ſuper omne nomen*: & ad Rom. cap. 9. *Chriſtum eſſe ſuper omnia Deum benedictum*; manifeſtè oſtendit, *Altiſſimi* nomen illi jure deberi.

Quartum nomen eſt *Inviſibilis*: non tantùm quia nemo poteſt Deum oculo corporeo videre, quantùm quia nulla eſt creatura, quæ etiam intellectuali oculo ſine ſpeciali ipſius auxilio, & lumine poſſit eum clarè cognoſcere. Chriſtus autem dixit de ſeipſo Matth. cap. 11. *Nemo novit filium niſi Pater; neque Patrem quis novit niſi filius*; oſtendens per hoc, tam Patri, quàm ſibi nomen *Inviſibilis* convenire.

Quintum nomen eſt, *Rex gloriæ*, vel *Dominus gloriæ*. Hoc nomen Chriſto tribuitur à S. Paulo epiſt. 1. ad Corinth. cap. 2. ubi ſcribit: *Si enim cognoviſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Et in pſalmo 23. dicitur. *Attollite portas Principes veſtras &c. & introibit Rex gloriæ*: quæ verba de Chriſto intelligenda eſſe, communis ſemper fuit omnium Chriſtianorum ſenſus. Neque ſolùm ibi Chriſtus *Rex gloriæ*, ſed etiam *Dominus fortis & potens, & Dominus virtutum*, qui tituli ſoli Deo tribuuntur, appellatur.

Sextum nomen eſt, *Rex Regum & Dominus dominantium*. Quod ſicut S. Paulus epiſt. 1. ad Timotheum cap. 6. Uni vero Deo competere affirmat; ita S. Joannes in Apocalypſi cap. 17. & 19. Chriſto expreſſis verbis tribuit, dicens: *Agnus vincet illos, quoniam Rex regum eſt, & Dominus dominantium.* Et: *In femore ſcriptum habet: Rex regum, & Dominus dominantium.*

Septimum Dei nomen eſt, *Sum*, vel *Ens*, vel *Qui eſt*. Ita habetur Exodi cap. 5. *Ego ſum qui ſum*, & *Qui eſt miſit me ad vos.* Græcè dicitur εἰμὶ, vel ὁ ὢν. Arabicè هو vel الكائن. In Euangelio Joannis cap. 8. dixit Chriſtus Judæis:

dæis: *ſi non credideritis, quia ego ſum, moriemini in peccatis veſtris. Et cùm reſpondiſſent Judæi: Tu quis es?* Ille ait: *Principium, qui & loquor vobis*: ideſt: ille, qui loquutus ſum vobis à principio: nimirùm, Deus. Et paulò poſt: *Cùm exaltaveritis filium hominis, tunc cognoſcetis, quia ego ſum.* Et in Apocalypſi dicitur de eo: *Qui eſt, & qui erat, & qui venturus eſt.*

Tribuuntur etiam Deo non ſolùm à Mahumetanis, ſed etiam à Sacris Scripturis nomina, ſeu epitheta: *Magnus, Unus, Verus, Solus.* Et his iiſdem Chriſtus non raró inſignitur. Epiſtola 1. ad Corinthios cap. 8. *Nobis eſt Unus Dominus Jeſus Chriſtus.* Epiſt. 1. Joan. cap. 5. *Ut ſimus in Vero filio ejus. Hic eſt Verus Deus.* In epiſt. Judæ: *Solum Dominatorem, & Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum negantes.* In epiſt. ad Titum: *Expectantes beatam ſpem, & adventum gloriæ magni Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti.* Uniuntur enim ſub eodem articulo in Originali Græco *Magni Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti*: Μεγάλου Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Quemadmodùm etiam in epiſtola Judæ. τὸν μόνον Θεὸν, καὶ Δεσπότην τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. *Solum Deum, & Dominatorem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum.* Ubi etiam ponitur *Deus*, quod nomen in vulgatis latinis deſideratur. Porrò ſi Chriſtus non eſſet Deus, nunquam Scripturæ appellarent illum, *Solum, & Unicum, Dominum: & Dominatorem omnium.*

Ex Attributis etiam propriis Dei probatur Chriſti divinitas: inter illa.

Primum eſt Æternitas: quæ Chriſto tribuitur Proverbiorum cap. 8. ſub nomine ſapientiæ, verbis illis: *Ab æterno ordinata ſum, & ex antiquis.* Quæ non poſſunt intelligi de Sapientia creata, quia nihil creatum eſt ab æterno: neque de Sapientia eſſentiali, quæ communis eſt omnibus perſonis divinis, cùm dicat ſe genitam, & egreſſam ex ore Altiſſimi, & loquatur tamquam perſona diſtincta ab alia perſona divina. Ergo intelligenda ſunt de Filio Dei, qui eſt ſapientia genita à Deo. Prætereà Michææ cap. 5. dicitur de Chriſto. *Et egreſſus ejus ab initio à diebus æternitatis.* Et Joannis cap. 1. *In principio erat Verbum*: ubi oſtenditur Verbum fuiſſe ante principium rerum omnium, cùm dicitur, quòd in principio jam *erat*. Et confirmatur ex ſequentibus: *Et Deus erat Verbum: & omnia per ipſum facta ſunt: & mundus per ipſum factus eſt.* Quod probat illum fuiſſe ante mundum, & ante omnia creata, & per conſequens ab æterno. Habemus ſaltem ex his teſtimoniis, Chriſtum non incœpiſſe eſſe ſecundum omnia ſui conſtitutiva ex ſolum tempore, quo de Virgine conceptus fuit, ſed ante ipſam Mundi conſtitutionem: ex quo neceſſariò ſequitur, Chriſtum habere duplicem naturam: alteram, quam habebat ante omnem Creaturam, & hæc eſt divina, & æterna: alteram, quam accepit, quandò de Virgine conceptus fuit, & hæc eſt temporalis, & humana. Innuitur etiam Chriſti æternitas per ea verba S. Pauli ad Hebræos cap. 13. *Jeſus Chriſtus, heri & hodiè, ipſe, & in ſæcula.* Tres enim ſtatus per hæc verba ſignificantur Æternitatis: nempè æternitas à parte ante per *heri*: æternitas præſens per *hodiè*: & æternitas à parte poſt, per *in ſæcula*.

Eſt etiam proprium Dei attributum *Immenſitas*, quæ Chriſto tribuitur à Baruch. cap. 3. *Magnus eſt, & non habens finem, excelſus, & Immenſus.* Eſſe autem hìc ſermonem de Chriſto, patet ex ſequentibus verbis: *Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus converſatus eſt*; De quibus jam ſuprà dictum eſt. Idem probant verba illa Chriſti apud Joannem cap. 3. *Nemo aſcendit in Cælum, niſi qui deſcendit de Cælo, filius hominis, qui eſt in Cælo*: Græcè ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. Illud *Ens in Cælo*. Ex quo habemus Chriſtum quandò hæc loquebatur, ſimul fuiſſe in Cœlo, & in terra: in Cœlo quidem ut Deum, cujus proprium nomen eſt ὁ ὢν *Ens*, ſeu *Qui eſt*: in terra autem; ut Deum ſimul, & hominem. Confirmatur idem ex eo, quod ipſe dixit Matthæi cap. 18. *Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Non dixit, ibi ero, ſed ibi ſum, ad denotandam divinitatem ſuam: quod etiam oſtendit cap. ult. cùm dixit Apoſtolis: *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.* Hæc ſanè convenire non poſſunt niſi illi, qui ob immenſitatem ſuam ubique reperiatur.

Prætereà inter præcipua Dei Attributa eſt *Omnipotentia*; quæ in Apocalypſi cap. 1. Chriſto tribuitur, dicenti de ſe ipſo. *Ego ſum Alpha, & Omega dicit Dominus Deus, qui eſt, & qui erat, & qui venturus eſt, Omnipotens*: quæ verba dici de Chriſto, patet ex illis aliis cap. 22. *Ecce venio citò, & merces mea mecum eſt reddere unicuique juxta opera ejus. Ego ſum Alpha, & Omega, Primus, & Noviſſimus.* Neque dubium eſt illum, qui venturus eſt, eſſe Chriſtum.

Denique tribuitur Chriſto ſcientia rerum omnium, quæ ſoli Deo convenit. Epiſt. ad Coloſſenſes cap. 2. *In Chriſto ſunt omnes theſauri Sapientiæ, & ſcientiæ Dei.* Et Joann. cap. 2. *Eo quòd ipſe noſſet omnes: ipſe enim ſciebat quid eſſet in homine.* Et cap. 16. Dixerunt Chriſto Diſcipuli: *Nunc ſcimus quia ſcis omnia.* Et cap. 21. dixit ei Petrus: *Domine tu omnia noſti: tu ſcis, quia amo te.*

Demum ex operibus propriis Dei, divinitas Chriſti manifeſtè comprobatur.

Primò enim tribuitur illi *Creatio*, quæ ſoli Deo convenit: ut Joannis cap. 1. *Omnia per ipſum facta ſunt: & ſine ipſo factum eſt nihil.* Creatio autem eſt productio rei ex nihilo. In epiſt. ad Hebræos cap. 1. intelligit S. Paulus de Chriſto verba illa pſalmi 101. *Et tu in principio Domine terram fundaſti, & opera manuum tuarum ſunt Cæli.* De eodem intelligenda ſunt verba illa Proverb. c. 8. *Quando præparabat Cælos aderam. Quando appendebat fundamenta terræ; cum eo eram cuncta componens.* Joann. cap. 5. cùm dixit Chriſtus: *Quæcumque Pater facit, hæc & Filius ſimiliter facit*: oſtendit ſe univerſa ſimul cum Patre creaſſe.

Conſervatio etiam rerum creatarum eſt propria Dei: quæ tamen Chriſto quoque tribui-

tur

quis eſt adeò hebes, ut non intelligat, Moyſi, & Iſraelitis, & multò minùs Urbi, altari, & monti non poſſe convenire divinitatem, neque aliquid horum, quæ ſuperiùs Meſſiæ ab ipſis Doctoribus Judæis tribui videmus?

R. Abraham Aben Ezra verba pſalmi 44. *Sedes tua Deus in ſæculum ſæculi, &c.* vult intelligenda eſſe de Meſſia, ita ſcribens: *Porrò qui dicit verba illa: Sedes tua, ò Deus, in ſæculum ſæculi: referenda eſſe ad Deum, attendat, quòd ſequens verſus hoc denegat, qui ait: Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem; propterea unxit te Deus, Deus tuus.* Sentit hic Doctor apud ſuos celeberrimus, Meſſiam eſſe Deum, cujus ſedes manet in ſæculum ſæculi.

Legitur in libro Sanehdrin in diſtinctione, quæ incipit: *Echàd Dinè Mammoth:* unum de filiis R. Chija, coactum à vino largiùs ebibito, revelaſſe arcanum ſibi creditum à patre ſuo, ac dixiſſe: *Non veniet Filius David* (i. Meſſias) *donec deficiant duæ domus Patrum de Iſrael, ſicut dictum eſt Iſaiæ 8. & erit ad ſanctificationem, & ad lapidem offenſionis, & ad petram ſcandali duabus domibus Iſrael.* Cum autem hæc traditio Thalmudica velit verba Iſaiæ prædicta intelligenda eſſe de Meſſia, patet Iſaiam loqui de Deo vero ex verbis præcedentibus: *Dominum exercituum ipſum ſanctificate.*

Verba illa Zachariæ cap. 12. *Et reſpicient ad me, quem transfixerunt*: in *Maſſecheth Suva*, diſtinct. quæ incipit: *Hahalim Chamiſcia*, exponuntur de Meſſia, & tamen ibi ille, qui ea profert, vocatur in principio illius capitis: *Dominus extendens Cœlum, & fundans terram, & fingens ſpiritum hominis in eo.* Nihil verò refert, quòd nonnulli ex Rabbiniſ velint, hæc intelligenda eſſe de Meſſia filio Joſeph: nam præterquam quòd Meſſias hic filius Joſeph eſt figmentum Rabbinicum: in Bereſcith Rabba eadem verba tribuuntur Meſſiæ filio David, & de eodem à Sapientioribus exponuntur. Alia Sapientum Judæorum teſtimonia de Chriſti divinitate omitto. Uno tantùm argumento contentus ero, quod ex eorumdem doctrina deſumptum, nervoſiſſimè tractat Illuſtr. & Reverendiſſimus D. Joſeh Ciantes Romanus, Epiſcopus Marſicenſis, Hebraicæ linguæ omnium ævi noſtri peritiſſimus in tractatu de *Incarnatione divini Verbi, clariſſimis Hebræorum doctrinis ab eorumdem argumentorum oppoſitionibus evidenter defenſa.* Probat in hoc brevi quidem, ſed eruditiſſimo opuſculo ex Thalmudicis doctrinis, non repugnare, Deum naturam humanam aſſumpſiſſe, & in unico ſuppoſito divino, duas ſimul naturas unitas fuiſſe: ita ut idem Chriſtus Deus ſimul ſit, & homo. Quia veteres Hebræi docent, & ut rem divinitùs revelatam firmiſſimè credunt, Deum ab initio decem Intelligentias produxiſſe, quas ipſi vocant Sephirot, ſeu Sephiras: quibus ita Deus unitus, & conjunctus fuit, ut ex Deo, & Sephiris conſtituatur unum totum, ſicut ex corpore, & anima unus homo; ex trunco, & ramis una arbor: ex prunis, & flamma unus ignis: & quidquid dicitur de Deo, dicatur de Sephiris: & è converſo quidquid de Sephiris dicitur, de Deo enuncietur: ita tamen, ut omnia, quæ involvunt imperfectionem, cadant ſupra naturam Sephirarum, quæ verò dicunt tantum perfectionem, ſupra naturam divinam. Hanc autem unionem Dei cum Sephiris, ajunt eſſe omnium unionum perfectiſſimam. Ideo autem volunt, Deum ita cum Sephiris conjunctum fuiſſe, ut iis tanquam inſtrumentis uti poſſet ad creationem, conſervationem, & gubernationem rerum. Cum enim videatur ad hoc requiri mutatio in operante; Deus verò ſit immutabilis: oportuit, ita ipſe influeret in hæc omnia, ut omnis mutatio, & imperfectio caderet ſupra naturam Sephirarum. Sicuti quando radii Solis tranſeunt per plura vitra diverſorum colorum, exeunt varii inter ſe, ſed tota varietas tenet ſe ex parte vitrorum, cum Sol eodem modo omnes radios producat. Hoc ſalvantur multa, quæ in Scripturis dicuntur de Deo, quæ nullo modo illi conveniunt, ut dolere, iraſci, pœnitere, laborare, affligi, & alia hujuſmodi, quæ cum de Deo dicuntur, ſemper cadunt ſupra naturam Sephirarum, per quas Deus operatur. Immò mordicùs tenent Judæi, Deum Sephiris unitum, & veluti in illis incluſum, morari cum ipſis in captivitate, & cum ipſis pati, & affligi: & afferunt teſtimonia ſcripturarum, quibus hoc ipſum prima facie videtur indicari.

Hac Judæorum veterum doctrina (de cujus veritate modò, neque diſputo, neque curo; nam ad hominem tantum argumentor) coguntur Mahumetani, ne dum Judæi ipſi, credere myſterium Incarnationis Verbi, ſeu Divinitatis Chriſti non eſſe impoſſibile.

Hùc accedit (quod apud me validiſſimum eſt argumentum) ſæpè Deum in Sacris Scripturis, ut hominem nobis repræſentari, & ea, quæ ſunt propria hominis, exercere, quæ tamen nulla ratione Deo, ut Deo poſſunt convenire, ut jam dictum eſt. Præterea ſæpè tribuitur Deo in Sacris Literis corpus humanum: dicitur enim habere manus, pedes, oculos, aures, caput, cor: ſtare, ſedere, ambulare, &c. & in ſub humani corporis ſpecie viſus, & deſcriptus fuit à Prophetis. Hæc omnia evidentiſſimè probant, nullum eſſe abſurdum, immò valdè probabile, Deum humanam naturam aſſumpſiſſe, ac per illam, tanquam per inſtrumentum, id, quod hominis proprium eſt, exercuiſſe. Si enim unitus cum Sephiris, juxta Rabbinorum Commentum, & ſpectabilem ſe exhibens ſub corpore aereo, qualem ſe ſæpiùs exhibuiſſe habemus in ſcripturis, non dedignatur, ut ſibi tribuantur ea, quæ Deo minimè conveniunt, & hominis propria ſunt; quæ implicantia eſt, quod hoc ipſum faciat hypoſtaticè unitus vero corpori humano? Præſertim cum tàm immutabilis perſeveret Deus ſub corpore aereo, cui accidentaliter unitur, quàm ſub corpore humano, cui hypoſtaticè conjunctus eſt?

§. VII.

Mahumetanorum quoque teſtimonio Chriſti Divinitas comprobatur.

CErtùm eſt, Mahumetanos univerſaliter Chriſti divinitatem negare. Ex Alcorano tamen ſuperiùs oſtendimus, illam, vel Mahumeto invito, comprobari, dum in eo Chriſtus *Spiritus Dei*, *Deique Verbum* appellatur. Sed ne jam dicta repetam, hìc ſolùm addo, Hajetenſes, & Hademienſes, quorum alteri Ahmedum filium Hajeti, alteri Phadelum filium Hademi, celeberrimos inter Mohtazelitas, & Diſcipulos Nadhami, ſectabantur, Chriſto Divinitatem conſtanter aſſeruiſſe; affirmantes præterea illum in die Judicii creaturas omnes eſſe judicaturum. Ita refert Iſmael Ebn-Aly in cap. de ſectis Moslemorum his verbis: الحايطية والحدمية هم اصحاب احمد بن حايط واصحاب الفضل ابن الحدمي كانا من اصحاب النظام وطالعا كتب الفلاسفة وخلطوا كلامهم بكلامهم ولهم ثلاث بدع الاولي اثبات حكم من احكام الالهية في المسيح وقالوا ان المسيح يحاسب الخلق في الاخرة: *Hajetenſes, & Hademienſes fuerunt Sectatores Ahmedi filii Hajeti, & Phadeli filii Hademi, qui fuerunt Sectatores Nadhami; & legerunt libros Philoſophorum, & commiſcuerunt ſermones eorum cum ſermonibus ſuis: & habuerunt tres novas opiniones, quarum prima fuit ſtabilire ſententiam de Chriſti divinitate, quem dixerunt futurum eſſe judicem creaturarum in futuro ſæculo*. Idem confirmat Sciaher Settanius relatus à Gregorio Abul-Phargo in ſua hiſtoria, cui titulus eſt اـــــــج his verbis: ومن المعتزلة من لخبار العرب: احمد بن حايط زعم ان المسيح تدرع بالجسد الجسماني وهو الكلمة القديمة المتجسدة كما يقولون النصاري *Et ex Mothazelitis fuit Ahmedus filius Hajeti, qui aſſeruit Chriſtum induiſſe corpus humanum, & illum eſſe Verbum æternum incarnatum, ſicut dicunt Chriſtiani*. Sed addebat cum ſuis aſſeclis ſatis abſurdè, quemadmodum ſcribunt Almavakephus, & Ebnol-Caſſajus للعالم الاهان قديم هو الله تعالي ومحدث هو المسيح او للخلق خالقان احدهما قديم وهو الباري تعالي والثاني محدث وهو المسيح: *Mundus habet duos Deos; Æternum, qui eſt Altiſſimus Deus, & Recentem, qui eſt Chriſtus. Seu: Creaturæ habent duos Creatores: alter eſt æternus; & eſt Creator Altiſſimus. alter recens, & hic eſt Chriſtus*. Neque verò magnum, aut mirum eſt, ſi Moslemi concedant Chriſto divinitatem, qui eam aliis quoque attribuant. Nam idem Iſmael loco citato, loquens, de Bajanenſibus Sectatoribus Bajani filii Simeonis ita ſcribit: البيانية اصحاب بيان ابن سمعان النهدي قالوا بانتقال الامامة من بني هاشم اليه وهو من الغلاة القايلين بالالهية لعلي بن ابي طالب كانه يقول حل في علي جزو من الالهية واتحد بجسده فيه لانه كان يعلم الغيب وبه كان يحارب الكفار وله النصر والظفر وبه قلع باب خيبر ثم ادعي بيان المذكور انه قد انتقل اليه الجزو الالهي بنوع من التناسخ وكذلك استحق ان يكون اماما وذلك الجزو هو الذي استحق به ادم سجود الملايكة: *Bajanenſes aſseclæ Bajani filii Simeonis Nahadienſis tenuerunt ſententiam de tranſlatione Pontificatus à filiis Haſcemi ad ſe. Et ipſe fuit ex excedentibus, qui adſtruunt divinitatem Aly filii Abutalebi, quippe qui dixerit: Reſedit in Aly pars divinitatis, & unita eſt in eo cum corpore ejus, quia ſciebat res arcanas: & ipſe per eam oppugnans infideles, vincebat eos, & triumphator redibat, & per eam evulſit fores Arcis Choaiberenſis. Et idem Bajanus jactabat partem illam divinitatis tranſlatam fuiſse ad ſe per modum tranſmigrationis animarum in corpora; & ita ſe commeruiſse Pontificatum: & per eandem particulam Adamum meruiſse; ut ab Angelis adoraretur*. Hanc ſententiam de divinitate Aly tenuerunt Gholienſes, ideſt *Excedentes*, de quibus hæc ſcribit idem Iſmael: quæ latinè tantùm brevitatis cauſa hìc fideliter apponam: *Gholatæ, ſeu Gholienſes* (ideſt excedentes) *ſunt illi, qui modum exceſſerunt in veneratione ſuorum Pontificum, ita ut attribuerint illis divinitatem, & exemerint eos à numero creaturarum, nunc ſimilem facientes creaturam Deo, nunc Deum creaturæ. Inter hos ſunt Sabajatæ aſseclæ Ab-*

Abdalah filii Sabæ, qui dixit τῷ Aly انت : انت *Tu, Tu: ideſt tu es Deus: & ſecuti ſunt eum plurimi, qui tenebant ſententiam Traſmigrationis particulæ Divinitatis in Pontifices ſucceſſores Aly. Et ex his ſunt Alabanitæ aſſeclæ Alabæ filii Dharai Aſadienſis, vel ut alii habent, Duſienſis, qui præferebat Alym Prophetæ Mahumeto, & vocabat eum Deum: & exiſtimabat illum eſſe, qui miſerat Mahumetum, ut vocaret homines ad ſequendum Alym: ſed Maumethum obtruſiſſe ſe ipſum pro Aly. Et vocata fuit hæc ſecta Dhamienſium, inter quos quidam tribuebant tàm Mahumeto, quàm Aly divinitatem, in qua tamen concedebant primas partes Mahumeto: & hi vocati ſunt Mimienſes: inter quos quidam dixerunt, Gabrielem hallucinatum fuiſſe, dum annunciavit legationem Mahumeto, nam miſſus fuerat, ut annunciaret eam Aly: ſed erravit etiam in Aly, quia Mahumetus & Aly erant inter ſe magis ſimiles, quàm ſit corvus corvo: quamobrem hi vocati ſunt Gorabitæ (i. Corvini) Et ex his quidam attribuebant divinitatem quinque perſonis glorioſis: nempè Mahumeto, Aly, Phatemæ, Haſano, & Hoſeino: & aſſerebant omnes hos quinque eſſe rem unam.* Hæc omnia refert Iſmael prædictus loquens de ſuis Moslemis. Quamobrem immeritò Moslemi ipſi Chriſtianis ſuccenſent, quia dicant Chriſtum habere divinitatem, & eſſe Deum ſimul, & hominem, cum ſapientiores ipſorum tot θεανθρώπυς confingant.

Quod ſi reſpondeant, hæc tanquam falſa ab ipſis rejici: peto, utrum hæc ſint contra radicem, an contra ramos? Si contra radicem; ergo falſum eſt quod ſuprà Ahmedus filius Abdolhalimi jactabat, in Mahumetana religione non eſſe diſſenſiones, quæ tangerent radicem. Si verò contra ramos; ergo liberum eſt unicuique ea credere, & profiteri, quemadmodum Ahmedus ipſe aſſerebat.

Probari etiam poteſt Chriſti divinitas contra Mahumetanos argumento ad hominem deſumpto ex quadam illorum fabula, quam tamen ipſi ut hiſtoriam veriſſimam credunt. Refert eam Ahmedus filius Abdol-Halimi ſuprà allegatus in ſua Apologia pag. mihi 333. his verbis: وروي عنبر ابو نعيم وابو الشيخ
وغيرهما عن ابن عباس ان الله ارسل الي
نبيه من ملاكا من الملايكة معه جبرايل
فقال الملاك ان الله خيرة بين ان يكون
عبدا نبيا وبين ان يكون ملاكا نبيا: قال
فالتفت رسول الله من الجبرايل كالمستشير
فاشار جبرايل بيده ان يواضع فقال رسول
الله لا بل اكون عبدا نبيا : رواه المبشاري
والمحسري في تاريخه :

Refert Anbar Abu-Naim, & Abu-Scieich, & alii ex auctoritate Ebn-Abbas, Deum miſiſſe ad Prophetam ſuum Mahumetum quendam ex Angelis una cum Gabriele. Dixitque Angelus: Deus dat illi (nempe Mahumeto) optionem, ut eligat, utrum velit eſſe homo Propheta, an Angelus Propheta. Converſus tunc eſt Mahumetus ad Gabrielem, tanquam conſilium circa hoc petiturus. Et innuit ei Gabriel manu ſua, ut ſeſe humiliaret. Reſpondit itaque Mahumetus: Nequaquam: ſed ero homo Propheta. Refert hoc Albaſciarius & Albachalarius in ſuo Chronico. Quæro hìc à Doctoribus Moslemis, qua ratione poterat Mahumetus Angelus fieri? An ita, ut nihil remaneret Mahumeti, prorſuſque deſtrueretur? an verò ita, ut aliquid de eo ſupereſſet? Si primum: nimis ſtultus fuiſſet Mahumetus, eligendo deſtructionem ſui ipſius. Quid enim profuiſſet illi eſſe Angelum, ſi nihil de hac re erat ſciturus, aut ſenſurus? Si enim Deus me deſtruat, nihil mea refert, ſive pro me creet Angelum, ſive aſinum. Si verò remanſurus erat Mahumetus; quæro qua ratione fieri poterat, ut etiam Angelus eſſet, & cognoſceret, ſe eſſe ſimul Mahumetum, & Angelum? Certè non alio modo, niſi, ut vel Mahumetus aſſumeret ad ſuum ſuppoſitum naturam Angeli: vel contra, Angelus aſſumeret ad ſuum ſuppoſitum naturam Mahumeti: ita ut in uno ſuppoſito duæ ſimul naturæ Angelica, & humana hypoſtaticè unitæ reperirentur. Alioquin intelligibile prorsùs eſt quomodo poſſet Mahumetus Angelus fieri. Hoc igitur eſt, quod credunt, & docent Chriſtiani, dum dicunt, Deum factum eſſe hominem, vel Chriſtum eſſe ſimul Deum, & hominem.

Propter has rationes, ut puto, plures Mahumetani non ſolùm ex veteribus, ſed etiam ex recentioribus, & quidem nobilioribus, & ſapientioribus, Chriſti divinitatem conſtanter adſtruunt, ut optimè norunt illi, qui inter eos verſati ſunt; ex quibus auctor alias laudatus, Hiſtoriæ Status hodierni Imperii Othomanici lib. 2. cap. 12. hæc habet: *Paucis ab hinc annis nova opinio introducta eſt, quam ſequuntur, & qui præcipuè adhærent modeſtiores, & temperatiores Regalis Curiæ, & valde communis eſt Conſtantinopoli. Qui eam profitentur, Cachpmeſſachi, boni ſcilicet Meſſiæ diſcipuli appellantur. Hi conſtanter propugnant, Jeſum Chriſtum eſſe Deum, verumque mundi Redemptorem. Juvenes, qui liberalium ſtudiorum cauſa in Regia detinentur, huic opinioni mordicus inhærent, ſed præcipuè honeſtiores, ac civiliores; & quos natura melioribus partibus ornavit: adeò, ut cum laudare aliquem inter ſe volunt, qui hujuſmodi qualitatibus univerſis ornatus ſit, ani-*

co verbo omnia exprimentes, Cachpmeſsachiſein illum appellent: quæ dictio tantum valet, quantum ſi dicerent ei: Tu es vir honeſtus, ac generoſus, liberalis, atque ingenuus, qualis eſſe debet, qui profitetur ſe cognoſcere, ac ſequi verum Meſſiam. Conſtantinopoli ingens eſt hujuſmodi hominum numerus, inter quos quidam hanc ſententiam tàm conſtanter retinuere, ut mortem pro ea libenter ſuſtinuerint. Neque id prohibet, quin omnes illi, qui cydari alba utuntur, eandem ſententiam occultè retineant. Hactenùs Auctor teſtis oculatus. His pro Chriſti Divinitate, quam Alcoranus præcipuè oppugnat, prolixiùs pertractatis, quæ in Prodromi part. 3. à cap. 1. etiam fuſiùs videri poſſunt, pergo jam ad reliqua, quæ in hac Sura continentur.

Textus Alcorani.

21 وقالت اليهود والنصاري نحن ابناء الله واحباوه قل فلم يعذبكم بذنوبكم بل انتم بشر ممن
خلق يغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء ولله ملك السموات والارض وما بينهما واليه المصير ۞ 22 يا
اهل الكتاب قد جاءكم رسولنا يبين لكم علي فترة من الرسل ان تقولوا ما جاءنا من بشير
ولا نذير ۞ 23 فقد جاءكم بشير ونذير والله علي كل شي قدير ۞ 24 وان قال موسي لقومه
يا قوم اذكروا نعمة الله عليكم ان جعل فيكم انبياء وجعلكم ملوكا واتيكم ما لم يوت احدا من
العالمين ۞ 25 يا قوم ادخلوا الارض المقدسة التي كتب الله لكم ولا ترتدوا علي ادباركم فتنقلبوا
خاسرين ۞ 26 قالوا يا موسي ان فيها قوما جبارين ۞ 27 وانا لن ندخلها حتي يخرجوا منها فان
يخرجوا منها فانا داخلون ۞ 28 قال رجلان من الذين يخافون انعم الله عليهما ادخلوا عليهم
الباب فاذا دخلتموه فانكم غالبون ۞ 29 وعلي الله فتوكلوا ان كنتم مومنين ۞
30 قالوا يا موسي انا لن ندخلها ابدا ما داموا فيها فاذهب انت وربك فقاتلا انا هاهنا قاعدون ۞
31 قال رب اني لا املك الا نفسي واخي فافرق بيننا وبين القوم الفاسقين ۞ 32 قال فانها
محرمة عليهم اربعين سنة يتيهون في الارض فلا تاس علي القوم الفاسقين ۞ 33 واتل عليهم نبا
ابني ادم بالحق اذ قربا قربانا فتقبل من احدهما ولم يتقبل من الاخر قال لاقتلنك قال انما يتقبل الله
من المتقين ۞ 34 لين بسطت الي يدك لتقتلني ما انا بباسط يدي اليك لاقتلك اني اخاف الله
رب العالمين ۞ 35 اني اريد ان تبوء باثمي واثمك فتكون من اصحاب النار وذلك جزاء
الظالمين ۞ 36 فطوعت له نفسه قتل اخيه فقتله فاصبح من الخاسرين ۞ 37 فبعث الله غرابا
يبحث في الارض ليريه كيف يواري سوءة اخيه قال يا ويلتي اعجزت ان اكون مثل هذا الغراب
فاواري سوءة اخي فاصبح من النادمين ۞ 38 من اجل ذلك كتبنا علي بني اسراييل انه من
قتل نفسا بغير نفس او فساد في الارض فكانما قتل الناس جميعا ومن احياها فكانما احيا
الناس جميعا ولقد جاءتهم رسلنا بالبينات ثم ان كثيرا منهم بعد ذلك في الارض لمسرفون ۞
39 انما جزاء الذين يحاربون الله ورسوله ويسعون في الارض فسادا ان يقتلوا او يصلبوا او تقطع ايديهم
وارجلهم من خلاف او ينفوا من الارض ذلك لهم خزي في الدنيا ولهم في الاخرة عذاب عظيم ۞

40 إلا الذين تابوا من قبل أن تقدروا عليهم فاعلموا أن الله غفور رحيم ۞ 41 يا أيها الذين
آمنوا اتقوا الله وابتغوا إليه الوسيلة وجاهدوا في سبيله لعلكم تفلحون ۞ 42 إن الذين كفروا
لو أن لهم ما في الأرض جميعا ومثله معه ليفتدوا به من عذاب يوم القيامة ما تقبل منهم ولهم
عذاب أليم ۞ 43 يريدون أن يخرجوا من النار وما هم بخارجين منها ولهم عذاب مقيم ۞
44 والسارق والسارقة فاقطعوا أيديهما جزاء بما كسبا نكالا من الله والله عزيز حكيم ۞ 45 فمن
تاب من بعد ظلمه وأصلح فإن الله يتوب عليه إن الله غفور رحيم ۞ 46 ألم تعلم أن الله له
ملك السماوات والأرض يعذب من يشاء ويغفر لمن يشاء والله على كل شيء قدير ۞ 47 يا أيها الرسول لا
يحزنك الذين يسارعون في الكفر من الذين قالوا آمنا بأفواههم ولم تؤمن قلوبهم ومن الذين
هادوا سماعون للكذب سماعون لقوم آخرين ۞ 48 لم يأتوك يحرفون الكلم من بعد مواضعه
يقولون إن أوتيتم هذا فخذوه وإن لم تؤتوه فاحذروا ومن يرد الله فتنته فلن تملك له من الله
شيئا أولئك الذين لم يرد الله أن يطهر قلوبهم لهم في الدنيا خزي ولهم في الآخرة عذاب عظيم ۞
49 سماعون للكذب أكالون للسحت فإن جاءوك فاحكم بينهم أو أعرض عنهم وإن تعرض عنهم
فلن يضروك شيئا وإن حكمت فاحكم بينهم بالقسط إن الله يحب المقسطين ۞ 50 وكيف
يحكمونك وعندهم التوراة فيها حكم الله ثم يتولون من بعد ذلك وما أولئك بالمؤمنين ۞
51 إنا أنزلنا التوراة فيها هدى ونور يحكم بها النبيون الذين أسلموا للذين هادوا والربانيون
والأحبار بما استحفظوا من كتاب الله وكانوا عليه شهداء فلا تخشوا الناس واخشون ولا تشتروا بآياتي
ثمنا قليلا ۞ 52 ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الكافرون ۞ 53 وكتبنا عليهم
فيها أن النفس بالنفس والعين بالعين والأنف بالأنف والأذن بالأذن والسن بالسن والجروح قصاص
فمن تصدق به فهو كفارة له ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الظالمون ۞ 54 وقفينا على
آثارهم بعيسى ابن مريم مصدقا لما بين يديه من التوراة وآتيناه الإنجيل فيه هدى ونور ومصدقا
لما بين يديه من التوراة وهدى وموعظة للمتقين ۞ 55 وليحكم أهل الإنجيل بما أنزل الله
فيه ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الفاسقون ۞ 56 وأنزلنا إليك الكتاب بالحق
مصدقا لما بين يديه من الكتاب ومهيمنا عليه فاحكم بينهم بما أنزل الله ولا تتبع أهواءهم
عما جاءك من الحق لكل جعلنا منكم شرعة ومنهاجا ولو شاء الله لجعلكم أمة واحدة
ولكن ليبلوكم في ما آتاكم فاستبقوا الخيرات إلى الله مرجعكم جميعا فينبئكم بما
كنتم فيه تختلفون ۞ 57 وأن احكم بينهم بما أنزل الله ولا تتبع أهواءهم واحذرهم أن يفتنوك
عن بعض ما أنزل الله إليك فإن تولوا فاعلم أنما يريد الله أن يصيبهم ببعض ذنوبهم وإن كثيرا
من الناس لفاسقون ۞ 58 أفحكم الجاهلية يبغون ومن أحسن من الله حكما لقوم يوقنون ۞
59 يا أيها

59 يا ايها الذين امنوا لا تتخذوا اليهود والنصاري اوليا بعضهم اوليا بعض ومن يتولهم منكم فانه
منهم ان الله لا يهدي القوم الظالمين ۞ 60 فتري الذين في قلوبهم مرض يسارعون فيهم
يقولون نخشا ان تصيبنا دايرة فعسي الله ان ياتي بالفتح او امر من عنده فيصبحوا علي ما اسروا
في انفسهم نادمين ۞ 61 ويقول الذين امنوا اهولاء الذين اقسموا بالله جهد ايمانهم انهم لمعكم
حبطت اعمالهم فاصبحوا خاسرين ۞ 62 يا ايها الذين امنوا من يرتد منكم عن دينه فسوف
ياتي الله بقوم يحبهم ويحبونه اذلة علي المومنين اعزة علي الكافرين ۞ 63 يجاهدون في
سبيل الله ولا يخافون لومة لايم ذلك فضل الله يوتيه من يشا والله واسع عليم ۞ 64 انما
وليكم الله ورسوله والذين امنوا الذين يقيمون الصلوة ويوتون الزكوة وهم راكعون ۞ 65 ومن
يتول الله ورسوله والذين امنوا فان حزب الله هم الغالبون ۞ 66 يا ايها الذين امنوا لا تتخذوا
الذين اتخذوا دينكم هزوا ولعبا من الذين اوتوا الكتاب من قبلكم والكفار اوليا واتقوا الله
ان كنتم مومنين ۞ 67 واذا ناديتم الي الصلوة اتخذوها هزوا ولعبا ذلك بانهم قوم لا يعقلون ۞
68 قل يا اهل الكتاب هل تنقمون منا الا ان امنا بالله وما انزل الينا وما انزل من قبل وان
اكثركم فاسقون ۞ 69 قل هل انبيكم بشر من ذلك مثوبة عند الله من لعنه الله وغضب
عليه وجعل منهم القردة والخنازير وعبد الطاغوت اولايك شر مكانا واضل عن سوا السبيل ۞
70 واذا جاوكم قالوا امنا وقد دخلوا بالكفر وهم قد خرجوا به والله اعلم بما كانوا يكتمون ۞
71 وتري كثيرا منهم يسارعون في الاثم والعدوان واكلهم السحت لبيس ما كانوا يعملون ۞
72 لولا ينهيهم الربانيون والاحبار عن قولهم الاثم واكلهم السحت لبيس ما كانوا يصنعون ۞
73 وقالت اليهود يد الله مغلولة غلت ايديهم ولعنوا بما قالوا بل يداه مبسوطتان ينفق كيف يشا
وليزيدن كثيرا منهم ما انزل اليك من ربك طغيانا وكفرا والقينا بينهم العداوة والبغضا الي
يوم القيامة كلما اوقدوا نارا للحرب اطفاها الله ويسعون في الارض فسادا والله لا يحب
المفسدين ۞ 74 ولو ان اهل الكتاب امنوا واتقوا لكفرنا عنهم سياتهم ولادخلناهم جنات
النعيم ۞ 75 ولو انهم اقاموا التوراة والانجيل وما انزل اليهم من ربهم لاكلوا من فوقهم
ومن تحت ارجلهم منهم امة مقتصدة وكثير منهم سا ما يعملون ۞ 67 يا ايها الرسول بلغ ما
انزل اليك من ربك وان لم تفعل فما بلغت رسالته والله يعصمك من الناس ان الله لا يهدي القوم
الكافرين ۞ 77 قل يا اهل الكتاب لستم علي شي حتي تقيموا التوراة والانجيل
وما انزل اليكم من ربكم وليزيدن كثيرا منهم ما انزل اليك من ربك طغيانا وكفرا فلا
تاس علي القوم الكافرين ۞ 78 ان الذين امنوا والذين هادوا والصابون والنصاري من امن
بالله واليوم الاخر وعمل صالحا فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ 79 لقد اخذنا ميثاق بني اسرايل
وارسلنا

وارسلنا اليهم رسلا كلما جاءهم رسول بما لا تهوي انفسهم فريقا كذبوا وفريقا يقتلون ۞ 80 وحسبوا
الا تكون فتنة فعموا وصموا ثم تاب الله عليهم ثم عموا وصموا كثير منهم والله بصير بما يعملون ۞
81 لقد كفر الذين قالوا ان الله هو المسيح ابن مريم وقال المسيح يا بني اسرايل اعبدوا الله
ربي وربكم انه من يشرك بالله فقد حرم الله عليه الجنة وماويه النار وما للظالمين من انصار ۞
82 لقد كفر الذين قالوا ان الله ثالث ثلاثة وما من اله الا اله واحد وان لم ينتهوا عما يقولون
ليمسن الذين كفروا منهم عذاب اليم ۞ 83 افلا يتوبون الي الله ويستغفرونه والله غفور رحيم ۞
84 ما المسيح ابن مريم الا رسول قد خلت من قبله الرسل وامه صديقة كانا ياكلان الطعام
انظر كيف نبين لهم الايات ثم انظر اني يوفكون ۞ 85 قل اتعبدون من دون الله ما لا يملك
لكم ضرا ولا نفعا والله هو السميع العليم ۞ 86 قل يا اهل الكتاب لا تغلوا في دينكم
غير الحق ولا تتبعوا اهواء قوم قد ضلوا من قبل واضلوا كثيرا وضلوا عن سواء السبيل ۞ 87 لعن
الذين كفروا من بني اسرايل علي لسان داود وعيسي ابن مريم ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون ۞
88 كانوا لا يتناهون عن منكر فعلوه لبيس ما كانوا يفعلون ۞ 89 تري كثيرا منهم يتولون
الذين كفروا لبيس ما قدمت لهم انفسهم ان سخط الله عليهم وفي العذاب هم خالدون ۞
90 ولو كانوا يومنون بالله والنبي وما انزل اليه ما اتخذوهم اولياء ولكن كثيرا منهم فاسقون ۞
91 لتجدن اشد الناس عداوة للذين امنوا اليهود والذين اشركوا ولتجدن اقربهم مودة للذين
امنوا الذين قالوا انا نصاري ذلك بان منهم قسيسين ورهبانا وانهم لا يستكبرون ۞ 92 واذا سمعوا ما انزل
الي الرسول تري اعينهم تفيض من الدمع مما عرفوا من الحق يقولون ربنا امنا فاكتبنا مع الشاهدين ۞
93 وما لنا لا نومن بالله وما جاءنا من الحق ونطمع ان يدخلنا ربنا مع القوم الصالحين ۞
94 فاثابهم الله بما قالوا جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها وذلك جزاء المحسنين ۞
95 والذين كفروا وكذبوا باياتنا اولايك اصحاب الجحيم ۞ 96 يا ايها الذين امنوا لا
تحرموا طيبات ما احل الله لكم ولا تعتدوا ان الله لا يحب المعتدين ۞ 97 وكلوا مما
رزقكم الله حلالا طيبا واتقوا الله الذي انتم به مومنون ۞ 98 لا يواخذكم الله باللغو في
ايمانكم ولكن يواخذكم بما عقدتم الايمان فكفارته اطعام عشرة مساكين من اوسط ما تطعمون
اهليكم او كسوتهم او تحرير رقبة فمن لم يجد فصيام ثلاثة ايام ذلك كفارة ايمانكم اذا
حلفتم واحفظوا ايمانكم كذلك يبين الله لكم اياته لعلكم تشكرون ۞ *

Verſio Latina.

21. ET dicunt Judæi, & Chriſtiani: Nos ſumus filii Dei, & dilecti ejus. Reſponde *illis*: Quare ergo punit vos propter peccata veſtra? Quin potiùs vos eſtis homines ex iis, quos creavit. Ignoſcit, cui vult, & punit, quem vult: ad

& Dei eſt regnum Cælorum, & terræ, & eorum, quæ ſunt inter hæc duo: & ad eum erit reditus *in die Judicii*. 22. O Scripturales, jam venit ad vos Legatus noſter (ideſt Mahumetus) declarans vobis *ſanctiones religionis* in ceſſatione Legatorum, ne diceretis: Non venit ad nos ullus annunciator, neque comminator. 23. Et jam venit ad vos annunciator, & comminator: & Deus eſt ad omnem rem potens. 24. Et *memento* cum dixit Moyſes populo ſuo: O popule meus mementote beneficentiæ Dei erga vos, cum poſuit inter vos Prophetas, & conſtituit vos reges, & dedit vobis id, quod non dedit ulli ex Mundis 25. O popule meus, ingredimini terram ſanctificatam, quam præſcripſit Deus vobis: & ne regrediamini ſuper terga veſtra, ne *a* revertamini perditi 26. Reſponderunt: O Moyſes certè in ea ſunt homines gigantes. 27. Et nos ſanè nullo modo ingrediemur eam, donec *illi* exeant ab ea. Quod ſi egrediantur ab ea, nos certè ingrediemur 28. Dixerunt duo viri ex iis, qui timebant Deum, ſuper quos gratioſus fuerat Deus: Ingredimini ad eos per portam *Urbis*: cumque ingreſſi fueritis per eam, certè vos vincetis. 29. Et in Deo confidite, ſi eſtis fideles. 30. Reſponderunt: O Moyſes, nos certè nullo modo ingrediemur eam unquam, quandiu permanſerint *illi* in ea. Vade ergo tu, & Dominus tuus, & pugnate: nos certè hic reſidebimus. 31. Dixit Moyſes: Domine mi, certè ego non poſſideo, niſi meipſum, & fratrem meum: divide ergo inter nos, & inter homines prævaricatores. 32. Reſpondit *illi Deus*: Certè hæc (*ideſt terra*) interdicta erit illis quadraginta annos, *ne ingredi poſſint in eam*: errabunt vagantes in terra: ne ergo cura angaris propter homines prævaricatores. 33. Et recita illis, *ò Mahumete*, hiſtoriam duorum filiorum Adam cum veritate; Cùm obtuliſſent oblationem, & acceptata fuiſſet ab uno eorum, & non acceptata fuiſſet ab altero, dixit *illi*: Certè ego occidam te. Reſpondit *ille*: Profectò acceptat Deus *oblationes* à piis. 34. ſanè ſi extenderis in me manum tuam, ut occidas me; non ego extendam manum meam in te, ut occidam te: ego enim timeo Deum Dominum *b* ſæculorum. 35. Equidem volo, ut redeas cum iniquitate mea, & iniquitate tua, *occidendo me*, & ſis unus *c* habitatoribus Ignis; nam hæc eſt remuneratio iniquorum. 36. Et perſuaſit illi animus ſuus cædem fratris ſui, occiditque eum: quamobrem factus eſt ex perditis. 37. Miſitque Deus corvum, qui ſcalpebat *unguibus* terram, ut oſtenderet illi, quomodò abſconderet ignominiam fratris ſui, *ideſt ſepeliret cadaver ejus*. Dixit: O væh mihi! An impotens ſum ad hoc, ut ſim ſicut hic corvus, ut cooperiam ignominiam fratris mei? Itaque factus eſt ex pænitentibus. 38. Propter hoc præſcripſimus filiis Iſraël, quod, qui occiderit animam *unam*, abſque anima *alia* (*ideſt hominem unum tantùm*) aut *abſque* corruptione terræ *latrocinia, & cædes exercendo in ea, erit*, ac ſi occidiſſet homines univerſos. Qui autem vivificaverit eam, *abſtinens ab ejus occiſione*, *erit* ac ſi vivificaſſet homines univerſos. Et jam quidem venerunt ad eos (*i. Iſraëlitas*) Legati noſtri cum demonſtrationibus *miraculorum*: tum ſanè multi ex illis poſt hoc *fuerunt* in terra certè exorbitantes. 39. Porrò retributio eorum, qui pugnant contra Deum, & Legatum ejus, & ſtudioſè curant *in terra corruptionem*, *erit* ut occidantur, aut crucifigantur, aut abſcindantur manus eorum, & pedes eorum ex oppoſito, aut expellantur è terra. Hoc ſit illis vilipendium in hoc mundo: & ipſis in futuro ſæculo erit ſupplicium magnum. 40. Sed qui reſipuerint, antequam prævaleatis contra eos: ſcitote quod Deus *erit illis* indulgens, miſericors. 41. O qui crediderunt, timete Deum, & ſatagite ad eum appropinquare, & decertate pro via ejus, ut vos felices ſitis. 42. Porrò qui infideles fuerint, etiamſi eſſet ipſis, quod eſt in terra totum, & ſimile illi cum eo (ideſt *tantundem*), ut redimerent ſeſe cum eo à pœna diei reſurrectionis, non ſuſciperetur ab eis: & ipſis erit pœna diſcrutians. 43. Deſiderabunt egredi ab igne, ſed non egredientur ab eo, & ipſis erit pœna ſtabilis. 44. Et furator, & furatrix, abſcindite manus utriuſque in retributionem ob id, quod perpetraverant: ſuplicium exemplare à Deo: & Deus eſt præpotens, ſapiens. 45. Sed qui reſipuerit poſt iniquitatem ſuam, & correxerit ſe, utique Deus conver-

a invertamini.
b Mundorū.
c Sociis.

tetur

tetur ſuper eum, quippe Deus eſt indultor, miſericors. 46. An non noſti, quòd Dei eſt regnum Cœlorum, & terræ? Punit, quem vult, & parcit, cui vult: & Deus eſt ad omnem rem potens. 47. O Legate, non contriſtent te, qui certatim feſtinant in infidelitate, ex iis, qui dicunt credidimus: *ſed dicunt hoc tantùm* oribus ſuis: nec tamen crediderunt corda eorum: ex iis, qui ſunt Judæi auditores mendacii; auditores *etiam tui*, propter homines alios (*nempe Judæos*). 48. Qui nondum venerunt ad te: dimovent ſermonem (*ideſt verba Pentateuchi*) de poſt loca ſua: dicunt: Si allatum fuerit vobis hoc (*ideſt ſi Mahumetus recitaverit vobis hoc eo modo, quo nos corrupimus*) ſuſcipite illud: ſi autem non fuerit allatum hoc vobis, cavete illud. Et cujus voluerit Deus ſeductionem; non obtinebis ei à Deo quidquam, *ut non ſeducatur*. Illi, quorum noluerit Deus purificare corda eorum; ipſis erit in hoc mundo ignominia: & ipſis in noviſſimo ſæculo ſupplicium magnum. 49. *Hi ſunt* auditores mendacii, comeſtores illicitorum. Quod ſi venerint ad te, *ut judicentur*; vel judica inter eos, vel longè recede ab eis. Quòd ſi longè procùl receſſeris ab eis, nequaquam nocebunt tibi quidquam. Si autem judicaveris; judica inter eos cum juſtitia: quippe Deus amat juſtitiam ſervantes. 50. Sed quomodò eligent te in judicem, cùm apud ipſos ſit Pentateuchus, in quo eſt judicium Dei: tum tergiverſabuntur poſt hoc; & non ſunt hi credentes. 51. Nos certè demiſimus Pentateuchum: in eo eſt directio, & Lux: Judicabant per eum Prophetæ, qui ſequebantur religionem Elsam, eos qui erant Judæi: & Doctores, & Pontifices *etiam judicabant* per id, quod commiſſum fuerat cuſtodiæ eorum ex Libro Dei: & erant de eo teſtes. Ne ergo timeatis homines, ò *Judæi*: ſed timete me; & ne vendatis ſigna mea ob pretium modicum. 52. Et qui non judicaverit juxta, quod demiſit Deus: hi ſunt infideles. 53. Et ſcripſimus ſuper eos in illo (*ideſt Pentateucho*): quod anima *reddatur* pro anima; & oculus pro oculo, & naſus pro naſo, & auris pro aure, & dens pro dente: & vulnera *compenſet* pœna talionis. Sed qui eleemoſynam fecerit de ea (*ideſt pœna*), hæc erit expiatio illi, *ideſt. Si læſus condonet hanc injuriam lædenti, hæc condonatio inſerviet pro expiatione peccati lædentis, ſeu illius, qui læſus fuit.*) Et qui non judicaverit ſecundùm quod demiſit Deus: hi ſunt iniqui. 54. Et ſubſequi fecimus veſtigia eorum (*ideſt Prophetarum*) Ieſum filium Mariæ confirmantem, quod *traditum fuerat* ante eum de Pentateucho: & dedimus illi Euangelium, in quo eſt directio, & Lux; & confirmante id, quod *traditum fuerat* ante ipſum de Pentateucho: & directionem, & commonitionem timentibus *Deum*. 55. Et judicet familia Euangelii juxtà id, quod tradidit Deus in illo. Et qui non judicaverit juxtà id, quod tradidit Deus, hi ſunt Prævaricantes. 56. Et demiſimus ad te Librum *Alcorani* cum veritate, confirmantem id, quod *traditum fuerat* ante eum de Libro (*ideſt Pentateucho, & Euangelio*): & teſtimonium perhibente de illo. Judica ergo inter eos (*ideſt ſcripturales*) juxta id, quod tradidit Deus: & ne ſecteris deſideria eorum, *declinando* ab eo, quod venit ad te de veritate. Cuique dedimus ex vobis legem, & viam patentem, ò *Gentes*. Et ſi voluiſſet Deus, certè feciſſet vos gentem unam (*ideſt unius legis*): ſed *diviſit vos per diverſas leges*, ut experimentum veſtri caperet in eo, quod dederat vobis (*ideſt in ea lege*). Itaque prævenite vos mutuò ad bona. Ad Deum erit reditus veſtrum omnium: & *tunc* enarrabit vobis id, in quo diſcordes fuiſtis. 57. Et judica inter eos juxtà id, quod revelavit Deus, & ne ſecteris deſideria eorum, & cave ab eis, ne errare te faciant ab aliquo eorum, quæ demiſit Deus ad te: quod ſi tergiverſati fuerint, ſcito porrò, quòd certè vult Deus plectere eos propter aliqua delicta eorum: & quidem multi ex hominibus ſanè ſunt Prævaricantes. 58. An ergo judicium Ignorantiæ (*ideſt temporis idololatriæ*) deſiderant? Et quis melior eſt, quàm Deus in judicando apud homines, qui firmiter credunt? 59. O qui crediderunt, ne accipiatis Judæos, & Chriſtianos in ſocios: alii eorum ſint ſocii aliis. Qui autem acceperit eos in ſocios ex vobis, certè hic evadet, *ſicut unus* ex illis. Profectò Deus non diriget gentes iniquè agentes. 60.

Vide

Videbis itaque eos, quorum in cordibus eſt morbus *infidelitatis* certatim feſtinare inter eos, *ut ſibi eos amicos concilient*: dicent *illis*: Timemus, ne incidat nobis, adverſa fortuna *contra id, quòd promiſit nobis Mahumetus*. Verum facile eveniet, ut Deus afferat victoriam *Mahumeto*, aut præceptum à conſpectu ſuo *de dejiciendis, & confundendis his impiis*; ita, ut fiant de eo, quod celabant in cordibus ſuis, pœnitentes. *61.* Et dicunt, qui crediderunt: An hi ſunt, qui juraverunt per Deum *a* validiſſimo juramentorum ſuorùm, quòd ipſi ſanè forent vobiſcum? *a* Conatu.
Vana facta ſunt operà eorum, & evaſerunt pereuntes. *62.* O qui crediderunt: qui receſſerit ex vobis à religione ſua: mox adducet Deus *pro illis alios* homines: amabit eos *Deus*; *& ipſi* amabunt eum: manſuetos ergà fideles, terribiles ergà infideles. *63.* Decertabunt in via Dei: neque timebunt vituperationem vituperantis. Hæc erit liberalitas Dei: dabit illam, cui voluerit: & Deus eſt amplus, ſciens. *64.* Certè ſocius auxiliaris veſter eſt Deus, & legatus ejus, & hi, qui crediderunt, qui perſolvunt orationem, & præbent eleemoſynam, & ipſi ſeſe incurvant *ad orandum*. *65.* Et qui in adjutores acceperit Deum, & legatum ejus, & eos, qui crediderunt: utique *qui ſunt* factio Dei, ipſi erunt Victores. *66.* O qui crediderunt, ne accipiatis eos, qui habent religionem veſtram in deriſum, & ludum, ex iis, quibus traditæ ſunt Scripturæ ante vos, & Infideles, ſocios: & timete Deum, ſi eſtis fideles. *67.* Et *neque eos*, qui cum vocaveritis ad orationem, accipiunt eam in deriſum, & ludum: hoc *autem fit*, quia ipſi ſunt homines, qui non intelligunt. *68.* Dic: O Scripturales, an retrahitis vos à nobis, niſi quia credimus in Deum, & *in* id, quod demiſſum eſt ad nos *(ideſt Alcoranum)*, & *in* id, quod demiſſum fuit antea *(ideſt Pentateuchum, & Euangelium)* & quòd plerique veſtrum ſunt prævaricantes? *69.* Dic: An enarrabo vobis *aliquid* pejus hoc circa retributionem *pœnæ* apud Deum? Ille, cui maledixit Deus, & iratus eſt contra eum, & fecit ex eis ſimias, & porcos, & coluerunt Tagut *(ideſt ſatanam)* hi ſunt pejores loco, & magis errantes ab æquitate viæ. *70.* Et cum venerint ad vos, *dicunt: Credidimus: ſed jam intraverunt* cum *infidelitate ad vos; & ipſi jam egreſſi ſunt à vobis* cum illa. At Deus *b* optimè noverat id, quod celabant. *71.* Et videbis multos ex eis certatim *b* Scientiſſ. erat ejus.
feſtinare in iniquitate, & tranſgreſſione, & comedere ipſos illicita. Porrò *c* veh id, *c* Infelix erit.
quod fecerint. *72.* Niſi prohibeant eos magiſtri, & Pontifices *eorum* à loquendo eos iniquitatem, & comedendo eos illicita; *d* veh ſanè id, quod egerint. *73.* Et dixerunt Judæi: Manus Dei eſt alligata *e*. Alligentur manus eorum, & *f* maledicantur *d* Certè miſerum erit. *e* Alligatæ ſunt.
ob hoc, quod dixerunt. Quinimmò manus ejus extenſæ ſunt: dilargitur quomodò vult: & quidem augebit multos ex ipſis id, quod demiſſum eſt ad te à Domino *f* Maledicti ſunt.
tuo, exorbitantia & infidelitate: & conjecimus inter eos inimicitiam, & odium uſque ad diem reſurrectionis. Quotieſcumque accenderit ignem ad bellum *contra te*, extinguet illum Deus: & diſcurrent in terra corrumpendo *eam*: & Deus non amat corruptores. *74.* Quod ſi porrò Scripturales crediderint *in Mahumetum* & timuerint *Deum*; certè expiabimus ab eis mala eorum, & certè introducemus eos in hortos voluptatis. *75.* Et ſi porrò ipſi obſervaverint Pentateuchum, & Euangelium, & quod demiſſum fuit ad eos à Domino iſtorum: certè comedent de ſuprà ſe, & de ſub pedibus ſuis *(ideſt bonis omnibus abundabunt.)* Inter eos eſt gens recta, incedens: ſed multi ex eis malum eſt, quod operantur. *76.* O Legate, annuncia, *totum* id, quod demiſſum fuit ad te à Domino tuo. Quod ſi non feceris, ne quidem annunciaveris *id, quod tibi mandatum fuit per legationem ejus*: & Deus ſervabit te immunem ab hominibus: quippè Deus non diriget gentes infideles. *77.* Dic: O Scripturales, non eſtis *fundati* ſupra rem ullam, donec obſervetis Pentateuchum, & Euangelium, & quod traditum eſt vobis à Domino veſtro. Et quidem augebit multos ex illis id, quod demiſſum eſt ad te à Domino tuo, exorbitantia, & infidelitate. Sed ne contriſteris propter homines infideles. *78.* Certè illi, qui crediderunt & qui Judæi ſunt, & Sabæi, & Chriſtiani: qui crediderit in Deum, & diem noviſſimum, & operatus fuerit rectè; non erit timor ſuper eos, neque ipſi contriſtabuntur. *79.* Et jam quidem accepimus pactum filiorum Iſrael, & miſimus ad eos legatos. Quotieſ-

eumque veniſſet ad eos Legatus cum eo, quod non cupiebant animæ eorum; partem mendacii inſimulabant, & partem occidebant. 80. Et putaverunt, quòd non foret *propter hoc ipſis ulla* pœna: atque adeò cæci facti ſunt, & obſurduerunt. Tum converſus eſt Deus ſuper eos, deinde cæci facti ſunt, & obſurduerunt multi ex ipſis: & Deus inſpiciens erat in id, quod faciebant. 81. Jam quidem infideles fuerunt, qui dixerunt: Certè Deus eſt Meſſias filius Mariæ. Et dixit Meſſias: O filii Iſrael, ſervite Deo Domino meo, & Domino veſtro. Certè qui ſocium poſuerit Deo, jam interdixit Deus illi Paradiſum; & receptaculum ejus erit Ignis; & non erit iniquè agentibus *ullus* ex adjutoribus. 82. Jam quidem infideles fuerunt, qui dixerunt: Certè Deus eſt tertius trium (*ideſt trinus*) Et non eſt Deus aliquis, niſi Deus unus. Quod ſi non abſtineant ab eo, quod dicunt, procul dubio attinget eos, qui ſunt infideles ex ipſis, tormentum dolorificum. 83. An ergo non convertentur ad Deum, & veniam petent ab eo? Et Deus eſt indultor, miſericors. 84. Non eſt Chriſtus filius Mariæ, niſi Legatus; jam præceſſerunt ante eum Legati: & Mater ejus fuit verax. *Ambo* comedebant cibum. Aſpice quomodò declaramus illis ſigna *unitatis divinæ*: deinde aſpice quomodò avertantur à veritate. 85. Dic: An ſervietis præ-

a non poteſit afferre. ter Deum illi, quod *a* non obtinebit vobis nocumentum, neque utilitatem? Et Deus, ipſe eſt Audiens, ſciens. 86. Dic: O Scripturales, ne excedatis in religione veſtra ſine veritate: neque ſectemini deſideria hominum, qui jam erraverunt anteà, & errare fecerunt multos: & erraverunt ab æquitate viæ. 87. Maledicti ſunt, qui infideles fuerunt ex filiis Iſrael per linguam David, & Jeſu filii Mariæ. Hoc *evenit eis*, quia rebelles fuerunt, & prævaricati ſunt. 88. Non

b Certè malũ eſt quod. prohibebant ſeſe mutuò ab illicito, quod faciebant: veh certè, quod faciebant. 89. Videbis multos ex eis aſſumere in ſocios eos, qui ſunt infideles. *b* Veh certè, quod præmiſerunt ipſis animæ eorum, quòd iratus fuerit Deus contra eos, & in tormento ipſi perpetuò commoraturi ſint. 90. Quòd, ſi credidiſſent in Deum, & Prophetam *Mahumetum*, & quod demiſſum fuit ad eum; non accepiſſent eos in ſocios, ſed multi ex eis ſunt prævaricantes. 92. Utique invenies vehementiſſimos Hominum in hoſtilitate adverſus eos, qui crediderunt, eſſe Judæos, & eos qui aſſociant (*ideſt idololatras Meccanos*). Et certè invenies propinquiſſimos eorum (*ideſt hominum*) in charitate erga eos, qui crediderunt, eſſe eos, qui dicunt: Nos ſanè ſumus Chriſtiani. Hoc *fit*, quia ex his ſunt preſbiteri, & Monachi: & quia ipſi non eriguntur in ſuperbiam. 92. Et cum au-

الجزو السابع Pars ſeptima dierint id, quod demiſſum fuit ad legatum (*ideſt Alcoranum*) videbis oculos eorum profundere lacrymas ob id, quod cognoverunt de veritate, *c* dicentes:

c dicunt. Domine noſter credimus: ſcribe ergo nos cum teſtificantibus *veritatem Mahumeti, & Alcorani.* 93. Et quod eſt nobis *cauſæ, ut* non credamus in Deum, & quod venit ad nos de veritate: & optemus, ut introducat nos Dominus noſter cum hominibus recta operantibus? 94. Itaque in prœmium dedit illis Deus ob id, quod dixerunt, hortos; currunt de ſub ipſis flumina: perpetuò commoraturi ſunt in illis: & hæc eſt merces Benefacientium. 95. At qui increduli fuerint, & mendacii arguerint ſigna noſtra, hi erunt ſocii Inferni. 96. O qui crediderunt, ne prohibeatis bona (*ideſt cibos bonos*), quæ conceſſit Deus vobis: & ne tranſgrediamini *terminos poſitos à Deo*: quippè Deus non amat tranſgredientes. 97. Et comedite ex eo, quod præbuit in alimentum vobis Deus, licitum, bonum: & timete Deum in quem vos eſtis credentes. 98. Non puniet vos Deus ob dictum inconſideratum in juramentis veſtris: ſed puniet vos propter id, quo obſtrinxiſtis juramentum, *jurantes cum intentione, & advertentia*. Porrò expiatio hujus *juramenti* erit cibare decem pauperes ex mediocri *cibo*, quo cibatis familias veſtras; vel veſtire eos, vel liberare cervicem (*ideſt captivum fidelem*). Qui verò non invenerit *id, quo poſſit hæc præſtare, imponitur illi* jejunium trium dierum. Hæc erit expiatio juramentorum veſtrorum, cum juraveritis *falſum*. Obſervate autem juramenta veſtra. Ita declarat Deus vobis ſigna ſua, ut vos gratias agatis.

N O T Æ.

VI. Quare ergo punit vos] Gelal. لا يعذب الاب ولده ولا الحبيب حبيبه وقد عذبكم الله فانتم كاذبون : *non enim punit puter filium, neque dilectus dilectum ſuum: ſed Deus jam punivit vos: ergo vos eſtis mendaces.*

XXII. *In ceſſatione legatorum*] Arabicè الفترة eſt, juxta Gelal, tempus, quod interceſſit بين محمد وبين عيسى ومدة ذلك خمسماية وستون سنة *inter Mahumetum, & Jeſum per ſpatium quingentorum, ac ſexaginta annorum:* in quo nullus fuit legatus, aut Propheta juxta falſam Mahumetanorum opinionem.

XXVIII. *Dixerunt duo viri*] Gelal وهما يشوع وكالب : *erant hi Joſue, & Caleb.*

XXXII. *Errabunt vagantes in terra*: ideſt in deſerto, quod Ebn-abbas aſſerit fuiſſe latitudinis, ſeu ſpatii تسعة فراسخ : *novem paraſangarum*. Eſt autem paraſanga ſpatium trium millium paſſuum. Addit Gelal: *fertur, ipſos dum noctu iter agerent cum omni celeritate, mane inventos fuiſſe ibi, ubi noctu iter inceperant: & eodem modo veſpere ibi repertos fuiſſe, unde mane erant profecti, donec omnes extincti ſunt, præter eos, qui perveniebant ad ætatem viginti annorum. Fuerant autem ſexcenta millia: mortuique ſunt Moyſes, & Aaron in deſerto.*

XXXIII. *Duorum filiorum Adam*] Gelal vocat eos corruptè هابيل وقابيل : *Habil, & Cabil*: & ſcribit Habelem obtuliſſe arietem; Cainum verò fruges: & Deum acceptaſſe ſacrificium Habelis, immittendo ignem è Cœlo, qui conſumpſit illud.

XXXV. *Cum iniquitate mea, & iniquitate tua*] Explicat Gelal: باثم قتلي واثمك الذي ارتكبته من قبلي : *cum iniquitate occiſionis meæ* (ideſt quam committerem occidendo te) *& iniquitate tua, quam perpetraſti occidendo me*. Addit idem Gelal, cùm Cain Habelem occidiſſet, ſuſtuliſſe cadaver ejus in humeros ſuos, ut abſconderet illud. Cumque hæſitaret, Deum immiſiſſe Corvum vivum geſtantem corvum mortuum, qui unguibus, ac roſtro effodiens terram ſepelivit in ea corvum mortuum: ut diſceret Cain exemplo Corvi ſepelire cadaver fratris ſui.

XXXVII. *Ignominia*] Explicat Gelal جيفة *cadaver.*

XXXIX. *Porrò retributio eorum*] Gelal: نزل في العرنيين لما قدموا المدينة وهم مرضى فاذن لهم النبي ان يخرجوا الى الابل ويشربوا من ابوالها والبانها فلما صحوا قتلوا راعي النبي صلعم واستاقوا الابل *hæc revelata ſunt propter Arabes, cùm perveniſſent Medinam. Cùm enim eſſent ægroti, conceſſit illis Mahumetus, ut irent ad Camelos ſuos, & biberent ex lotio, & lacte eorum. Illi verò, cùm convaluiſſent, cæſis paſtoribus Mahumeti, Camelos abegerunt*. Lotium Cameli erat ad Medicinam.

Ex oppoſito Arabicè من خلاف explicat Gelal اى ايديهم اليمنى وارجلهم اليسرى *ideſt manum eorum dexteram, & pedem eorum ſiniſtrum*. Addit Interpres, occidendos eſſe eos, qui ſolùm occiderint: crucifigendos verò, qui occiderint, & abſtulerint ſimul pecunias, aut res: abſcindendos autem, qui deprædati fuerint, ſed non occiderint: ejiciendos demùm in exilium, qui tantùm injecerint terrorem viatoribus. Sed non conveniunt cæteri Interpretes, & Juris conſulti.

XXXXIV. *Furator, & Furatrix*] Contendit Gelal, abſcindendam illis eſſe manum dexteram à carpo, ſeu ab extremitate cubiti: & addit: وابينت السنة ان الذي يقطع فيه ربع دينار فصاعدا وانه ان عاد قطعت رجله اليسرى من مفصل القدم ثم اليد اليسرى ثم الرجل اليمنى بعد ذلك يعزر : *Declaravit Conſuetudo, abſciſſionem manus dextræ non eſſe faciendam, niſi propter furtum quatuor nummorum, vel majoris quantitatis. Quòd ſi fur redeat ad furandum, abſcindatur illi pes ſiniſter à talo: deinde manus ſiniſtra: deinde pes dexter, & poſteà virgis cædatur abſque ulla lege, & modo.*

XXXXV. *Sed reſipuerit*] Gelal فلا يسقط بتوبته حق الادمى من القتل ورد المال : *Sed propter pœnitentiam ejus, non excidit lex humana abſciſſione ejus, & reſtitutione rei furto ablatæ*. Condonatur tamen abſciſſio, juxta Sciapejenſem, ſi pars ignoſcat ei, antequam deferatur ad Judicem.

LI. *Et Doctores*] Arabicè eſt الربانيون *Rabbanii*: puto idem eſſe, ac Rabbini, voce deſumpta à Siriis, qui magiſtros, ac doctores ܪܒܘܢ *Rabbone* appellant.

LIII. *Sed qui eleemoſynam fecerit de ea, hæc erit expiatio illi*. Interpres Alcorani impreſſi Baſileæ, ſic vertit: *Hoc tamen condonans, Dei miſericordiam, peccatique decrementum accipiet*. Videtur vera, & genuina translatio: nempe *Si læſus condonet pœnam læſori*, hoc ſufficiet pro expiatione culpæ lædentis: vel potiùs hoc proderit lex condonanti, ad remiſſionem ſuorum peccatorum. Interpres Gallus vertit: *celuy, qui l'obſervera ſera bien* ineptè.

LVI. *Et viam patentem*: طريقا واضحة في الدين *viam claram, & patentem in religione.*

LIX. *Ne accipiatis Judæos, & Chriſtianos in ſocios*] Arabicè ولي non ſolùm ſignificat *ſocium*, ſed etiam amicum, protectorem, patronum, & auxiliatorem. Utinam Chriſtiani Principes ita ſaperent, & intelligerent.

LXIX. *Ille, cui maledixit Deus*] Intelligit Judæos tranſgreſſores ſabbathi converſos in ſimias ob maledictionem David: & mutatos in porcos à Chriſto ob violatam ejus menſam, vel ob ipſum Chriſtum

ſtum deriſum. De primis ſuperiùs diximus; de ſecundis inferiùs dicemus.

LXXIII. *Manus Dei eſt alligata*] Ideſt juxta Gelalis expoſitionem: مقبوطة عن إدرار الرزق علينا *coarctata à præbendo nobis alimenta.*

LXXV. *Obſervaverint Pentateuchum, & Evangelium*] Gelal بالعمل بما فيها ومنه الايمان بالنبى: *faciendo ea, quæ habentur in utroque, inter quæ eſt, ut credant in Mahumetum.*

Quidam via recta incedunt] Gelal recenſet inter hos Judæorum quemdam præcipuum, nomine Abdallah filium Salam, & ſocios ejus.

LXXVI. *Quòd ſi id non feceris*]. Eſt manifeſta Tautologia: nam idem eſt, ac ſi dicat: Si non feceris, idem erit, ac ſi non feceris. Gelal ad excuſandam Prophetæ ſui oſcitantiam, hac utitur explicatione.

وان لم تفعل اى لم تبلغ جميع ما انزل اليك فما بلغت رسالته بالافراد والجمع لان كتمان بعضها ككتمان كلها:

Quod ſi non feceris, ideſt non annunciaveris omnia, quæ tradita ſunt tibi, ne annunciaveris quidem legationem, ſeu epiſtolam ejus per partes, & in totum; nã abſcondere partem ejus, eſt abſcondere eam totam. Violenta, & inepta expoſitio.

Servabit te immunem ab hominibus] Gelal explicat ان يقتلوك *ne occidant te.* Et addit: وكان صلى الله عليه وسلم يحرس حتى نزلت فقال انصرفوا فقد عصمنى ربى رواه الحكم *Propheta Mahumetus utebatur cuſtodia militum, donec traditus fuit hic verſiculus. Tunc autem dixit cuſtodibus: Recedite: nam immunem, ac tutum fecit me Dominus meus. Refert hoc Alhakem.*

LXXVIII. *Neque ipſi contriſtabuntur*] Nimirùm, ut exponit Gelal فى الاخرة *in futuro ſæculo.*

LXXXII. *Deus eſt Tertius trium*] Gloſſa Gelalis ثالث آلهة ثلاثة اى احدها والاخران عيسى وامه وهم فرقة من النصارى *tertius trium Deorum, ideſt unus ex illis; ita ut alii duo ſint Jeſus, & Mater ejus. Fuit hæc ſecta quædam Chriſtianorum.*

LXXXIV. *Mater ejus fuit verax*] Gelal مبالغة فى الصدق *ſummè veracitatis; neque dixit unquam, ſe eſſe Deum, aut Deam.* Ita eſt.

Comedebant cibum] Gelal: كغيرها من الحيوانات ومن كان كذلك لا يكون الها لتركيبه وضعفه وما ينشا منه من البول والغائط *ſicut cætera animantia. Qui autem eſt hujuſmodi, non eſt Deus propter compoſitionem, & infirmitatem ſuam, & propter excrementa, quæ egrediuntur ab eo.*

LXXXVII. *Per linguam David, & Jeſu*]. Quia nimirùm Jeſus mutavit eos in porcos; David autem in Simias.

LXXXXI. *Utique invenies*] His verbis oſtendit, Judæos fuiſſe Mahumetanis infenſiſſimos, Chriſtianos autem amiciſſimos præ cæteris gentibus.

XCII. *Et cum audierint*] Gel. نزلت فى وفد النجاشى القادمين من الحبشة قرء عليهم سورة يس فبكوا واسلموا وقالوا ما اشبه هذا بما كان ينزل على عيسى *Hæc revelata ſunt, quandò advenerunt ex Aethyopia legati Regis Aethiopum, quibus cùm Mahumetus legiſſet ſuram Alcorani, quæ inſcribitur Jas, ceperunt flere, & Mahumetani facti ſunt, dicentes: Quàm ſimile eſt hoc illi, quod revelatum fuit Jeſu.* Longa eſt fabula: ſed videſis, eam in Prodromi p. 1. in ſynopſi.

XCIII. *Ne prohibeatis bona*] Gel. نزل لما هم قوم من الصحابة ان يلازموا الصوم والقيام ولا يقربوا النساء والطيب ولا ياكلوا اللحم وينامو على الفرش: *dicta ſunt hæc, cum quidam ex ſociis Mahumeti decreviſſent obligare ſe ad jejunium ad ſurgendum noctu, abſtinendum à fœminis, & unguentis, ad non comedendas carnes, & ad non dormiendum ſuper ſtratum.* Nimirùm hæc omnia rejecit Mahumetus à ſecta ſua, affirmans ſe nolle in ea inſtitutum Monachorum Chriſtianorum.

LXXXXVIII. *Ob dictum inconſideratum*]. Arabicè اللغو *dictum temerè, & ſine reflexione prolatum.* Explicat Gelal هو ما يسبق اليه اللسان من غير قصد الحلف كقول الانسان لا والله وبلى والله: *cum lingua præcurrit judicium, & intentionem jurandi, veluti, cùm quis dicit: Non per Deum, Etiam per Deum.*

REFUTATIONES.

I. Falſa prorsùs, & ſacris literis contraria eſt ratio, qua Mahumetus negat Chriſtianos (nam de Judæis non curamus, ſunt .n. in diverſa cauſa) eſſe filios, & dilectos Dei: quia ſcilicet Deus puniat illos propter peccata ipſorum. Imò ex hoc agnoſcuntur peculiariter eſſe tales, quia Deus iniquitates illorum flagellis puniat, & corrigat. Patet hoc in populo Iſraelitico, cum adhùc eſſet populus Dei; qui ob peccata ſua, & præſertim ob idololatriam, flagellis à Deo atterebatur: & in ipſo David, qui in pſalmo 72. ingenuè de ſe ipſo fatetur: *& fui flagellatus tota die, & caſtigatio mea in matutinis.* Et de ſuis Electis, ac dilectis Deus ipſe per eundem loquitur pſalmo 88. *Si autem dereliquerint filii ejus legem meam, viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum.* Audi etiam Salomonem, Proverb. cap. 30. *Quem diligit Dominus*

nus corripit: & quaſi pater in filiis complacet ſibi. Et Paulum ad Hebreos cap. 12. *Quem diligit Dominus caſtigat: flagellat autem omnem filium, quem recipit*. Ex oppoſito habemus in iiſdem ſcripturis, Deum ſæpe concedere peccatoribus quietem, & felicitatem: ut in eodem Pſalmo 72. ubi conqueritur David: *Zelavi in peccatoribus, pacem peccatorum videns. In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur*. Sexcenta alia hujuſmodi loca ſunt in Scripturis, quæ Alcorano è diametro opponuntur, & Mahumeti craſſitiem plus quam pecuinam oſtendunt. Quin & ipſemet non ſemel fatetur in Alcorano hanc ipſam veritatem, cum ſcilicet ſe, & ſuos adverſæ fortunæ expoſitos videret. Porrò fatemur etiam nos, Chriſtianos eſſe homines: at hoc nihil obſtat, quin ſint etiam filii Dei per gratiam, & dilecti illius.

II. Falſum eſt à Chriſto uſque ad Mahumetum nullum fuiſſe miſſum à Deo Prophetam, vel legatum. Ipſi enim Mahumetani non ſolum fatentur plures in Chriſtiana religione fuiſſe Sanctos Viros Prophetiæ dono ornatos, ſed etiam illos peculiari veneratione proſequuntur, ut D. Georgium, D. Antonium Abbatem; & alios, quos ipſi enumerant in الفترة *Alphetra*, ſeu Statu ceſſationis hujuſmodi. Neque dicant, hos non fundaſſe novam religionem, vel novam legem non promulgaſſe: hoc enim non requiritur ad ſtatum Prophetæ, vel legati; ut patet in Noe, Lot, Jona, Davide, & aliis. Satis eſt, ſi veterem, & jam anteà receptam religionem ſeu legem prædicent, & miraculis confirment. Ex his autem innumeri fuere in religione Chriſtiana à Chriſti ævo uſque ad Mahumetum, qui non novam religionem fundavit; ſed veterem, veramque deſtruere conatus eſt, ut ſuperſtitionem ſuam ſtabiliret.

III. Quamvis id, quod refertur ex libro Numer. cap. 13. & 14. In ſubſtantia cum Pentateucho conveniat, multas tamen habet ineptas appendices, quas Mahumetus è putido cerebro ſuo deprompſit. Mirum verò, quot ineptias expoſitores Moſlemi hoc in loco excogitaverint. Inter hos Ahmedus filius Mohamedi, cognomento المستاد *Alaſtadus*, hæc habet: *Promiſerat Deus Moyſi, daturum ſe ei, & populo ſuo terram Sanctam, quæ eſt Syria, quam habitabant Chananæi Gigantes. Pollicitus autem erat ſe illos deleturum, & traditurum terram Syriæ in habitationem filiis Iſrael . . . . . Et elegit Moyſes duces duodecim, & profectus eſt cum eis, quouſque appropinquaverunt terræ Chanaan, quæ eſt Jericho: inde miſit Deus ad eam, ut explorarent, quæ in ea reperirentur*. Hactenùs tollerabiliter. Sequuntur jam fabularum monſtra: فلقيهم رجل من الجبارين يقال لـه عوج بن عنق طوله ثلاثة الاف وعشرون الفه ذراع وثلاثة وثلاثون ذراعا : قاله ابن عمر: وكان عوج يحتجر بالسحاب ويشرب منه الماء ويتناول الحوت في قعر البحر فيشويه لعين الشمس يرفعه اليها ثم ياكله وروي انه اتى نوحا يوم الطوفان وقال له احملني معكم في السفينة فقال اخرج عني يا عدو الله وطبق الماء باعلا الارض من جبل وما علا ركبتي عوج وعاش عوج ثلاثة الاف سنة :

Et obvium habuerunt quemdam ex Gigantibus, qui dicebatur Og filius Enac, cujus ſtaturæ altitudo erat viginti trium millium, & triginta trium cubitorum, ut refert Ebn-omar. Porrò Og pertingebat lateribus nubes, ex quibus hauriebat aquam ad bibendum: & acceptos piſces è fundo maris elevabat eos ad ſphæram Solis: & ibi aſſatos manducabat. Fertur autem veniſſe ad Noe tempore diluvii, & dixiſſe ei. Porta me tecum, & cum tuis in Arca. Cui reſpondit: Noe: Exi à me, ò inimice Dei. Cum autem aqua cooperiret terram, & elevaretur ſuper eam pluſquam ad altitudinem montis, non tamen elevabatur uſque ad genua Og: Vixit autem Og tribus millibus annis. Hæc Mahumetanus interpres, & quidem celeberrimus, qui pluſquam ſeptuaginta auctores ad ea, quæ ſcribit confirmanda, producit, ne quis putaret haberi hæc pro fabulis, & quiſquiliis. Sed audi reliqua, & riſum tene, ſi potes. *Et perdidit eum Deus excelſus per manum Moyſi. Habebat autem Moyſes caſtra protenſa undique per tria milliaria: venitque Og, ut videret ea. Deinde accedens ad montem, excidit ab eo petram latam quantum caſtra Moyſi, & accepit eam, tulitque, ut ſuper caſtra projiceret, eademque tota cooperiret. Sed Deus Excelſus miſit ad eum upupam, quæ roſtro excavavit petram, quam Og capite geſtabat, ita ut petra decideret tanquam torques in collum ejus. Cum autem eo pondere proſtratus fuiſſet, acceſſit Moyſes, qui erat altus decem cubitis, cum haſta item decem cubitorum; quam cum in altum ad decem alios cubitos evibraſſet, non pertigit, niſi ad talos Og, licet proſtratus jaceret, & ita occidit eum. Accurrit autem turba multa cum ſicis, & abſciderunt caput ejus: & cum occiſus eſſet, jacuit protenſus uſque ad Nilum Aegypti per unum annum: Vocabatur autem mater ejus Enac, quæ dicitur fuiſſe una ex filiabus Adam, & prima meretrix in terra, cujus unuſquiſque digitus longus erat tres cubitos, & latus duos, cum geminis unguibus in ſingulis digitis, veluti ferris. Cum autem ſcortari cæpiſſet, immiſit in eam Deus Leones magnos velut Elephantes, & Lupos velut Camelos, & Aquilas velut Aſinos, inſilientes in eam, peremerunt, & comederunt eam*. Redit deinde ad Og, & exploratores miſſos à Moyſe, & ita proſequitur . . . . *Cum autem occurriſſet illis Og portans faſcem lignorum in capite, corripuit manu omnes duodecim,*

decim, & conjecit eos in peram ſuam: & deferens eos ad conjugem, ait illi: En, vide hos, qui putaverunt ſe poſse pugnare contra nos. Et extractos è pera, projecit ante eam dicens: Vis ne commollam eos pedibus meis? Illa verò: Dimitte eos, inquit, ut renuncient ſuis id, quod viderunt. Itaque dimiſſi tulerunt ſecum granum unum ex uvis eorum, erat tantæ molis, quantam poſset portare camelus. Hæc ex Arabico fideliſſimè translata, quæ etiam videri poſſent in prodr. p. 2. c. 9. pag. 54.

IV. Non eſt dubium, quin fabuloſum ſit, & aliquo fortaſſe Rabbinico Commento erutum id, quod de duobus Adæ filiis narrat Alcoranus. Augent hìc etiam fabulam Expoſitores, & præſertim Alaſtadus Thalebienſis; qui aſſerit Hevam ſolitam fuiſſe geminos ſemper parere, maſculum, & fœminam. Adam verò copulabat conjugio fœminam unius partus cum maſculo alterius: atque ita adjungere voluit Habeli ſororem Caini, nomine Aclimam: & ſororem Habelis Ludam cum Caino. Cum autem Aclima eſſet pulcherrima, utpotè in Paradiſo genita, ac nata: renuebat Cainus cedere eam Habeli. Juſſit itaque Adam, utrumque offerre ſacrificium ad explorandum circa hoc divinum beneplacitum. Alii ſcribunt, cum jam Cain adoleviſſet, Deum effeciſſe, ut appareret illi puella quædam orta ex Geniis, nomine Gemana, in figura humana, Deum verò inſpiraſſe Adæ, ut conjungeret eam cum Cain, ſicut fecit. Cum porrò etiam Habel adoleviſſet, fecit, ut deſcenderet ad Adam Heva in figura humana, (puto pro Heva ſcriptum fuiſſe aliud nomen alicujus puellæ ex Geniis) quæ genuit illi filiam nomine Bledram, quam aſpiciens Habel, vehementer adamavit: & Adam, inſpirante Deo, tradidit ei illam in uxorem. Id ægreferens Cain, conqueſtus eſt apud patrem, Bedram ſibi tanquam grandiori natu deberi affirmans. Cum igitur jubente Adam, uterque ſacrificium ad divinam in hoc voluntatem explorandam obtuliſſet; deſcendit ignis candidus è Cœlo, & abſumpſit oblationem Habel: oblationem verò Cain non attigit. Teſtatur autem Iſmael filius Raphei, ſe ex fama audiviſſe, natum fuiſſe Habeli agnum, quem adeò dilexit, ut cunctis opibus eum præferret, & eum in humeris ſuis portaret. Hunc agnum tunc obtulit Habel; qui tamen translatus in paradiſum, non ceſſavit in eo liberè vagari, ac paſci, donec Abraham immolavit illum pro filio. Ita referunt Abdallah filius Homar; & Abdallah filius Raphedi. Cain porrò invidia exagitatus, abſente patre venit ad Habel, volens eum occidere. Aperit autem Saddæus, cum Cain conſtituiſſet fratrem occidere, veniſſe ad eum in montem, ubi dormientis caput ſaxo colliſit, ita ut moreretur. Addit Ebno-gerih: Cum neſciret Cain, qua ratione fratrem occideret, apparuit illi diabolus, & accepta ave, poſuit caput ejus ſupra petram, & deinde petra alia contudit caput ejus. Quo viſo, Cain compreſſit caput fratris inter duos lapides, & occidit eum. Hæc ſummatim, ſed fideliter ex Interpretibus Alcorani.

V. Falſum prorſus eſt, Deum dixiſſe filiis Iſrael, eum, qui occidit, vel à cæde ſervat unum tantum hominem, idem facere, ac ſi occideret, vel à cæde ſervaret univerſos homines. Nuſquam hoc in Pentateucho invenitur, & neque inveniri quidem poteſt, cum ſit abſolutè falſum, Ebn-abbas pro homine, ſeu anima una, intelligit, عادلا نبيا او اماما: *Prophetam, aut Antiſtitem religionis, juſtè agentem.* Inepta prorſus expoſitio.

VI. Semper cantat eamdem cantionem; Judæos corrupiſſe in ſacris Scripturis oracula de Mahumeto. Nos verò, eamdem ſemper damus reſponſionem: Nec fecerunt hoc Judæi, nec facere potuerunt.

VII. Dùm allegat legem de pœna talionis, quæ in Pentateucho ſtatuitur, addit de ſuo: *Naſum pro naſo, & aurem pro aure.* Licet enim hæc etiam duo comprehendantur ſub pœna talionis, non tamen leguntur in ſacro Textu, neque ponuntur à Deo. Sed Mahumetus plus ſapit quàm, Deus.

VIII. Mirum quàm ſtultus ſit Mahumetus, qui approbet Pentateuchum, & Euangelium, & juxta hos libros tanquam à Deo traditos, jubeat judicia exerceri; & tamen velit etiam Alcoranum ſuum ingerere, tanquam illis conformem, cum adeò ſit ab eis difformis. Statuit pro fundamento effati ſui; diverſitatem legum, nempe Judaicæ, Chriſtianæ, & Mahumetanæ eſſe à Deo, qui, ſi voluiſſet, dediſſet omnibus eamdem legem: Sed hoc non fecit, ut experiretur obedientiam uniuſcujuſque gentis in ſua ipſius lege. Verùm in lege divina duo ſunt attendenda; unum, quod ſpectat ad ritus, ac ceremonias, & ad jus merè politicum; alterum, quod veritates æternas, & ad fidem, vel hiſtoriam ſpectantes amplectitur. Primum poteſt à Deo immutari, ac diverſimodè tradi. Secundum ſemper manet immutabile, & invariabile. Si totum diſcrimen Alcorani cum Euangelio, & Pentateucho circa primum verſaretur; non eſſet inter nos, & Moslemos magnum diſſidium. Verùm, quod Pentateuchus, & Euangelium multa proponant, quæ vel ſunt æternæ veritatis, vel pertinent ad hiſtoriam, & ad ea, quæ ita geſta ſunt, & Alcoranus eadem neget, vel corruptè referat, hoc nullo modo probari poteſt: atque adeò intollerabilis eſt Mahumeti ſtultitia, qui ex rebus inter ſe oppoſitis, ſeque invicem deſtruentibus, velit unum quid, atque idem componere, & confarcinare. Hùc accedit, Euangelium non continere materias politicas, neque ritus, aut cæremonias legales: ſed totum ex rebus æternæ veritatis, & ex iis, quæ geſta ſunt, compoſitum eſſe: quamobrem judicia illius nullo modo variari poſſunt, aut immutari, quemadmodùm judicia Pentateuchi, quæ magna ex parte cæremonialia, vel politica ſunt. Porrò ſi profeſſores Euangelii tenentur ex præcepto divino juxta Euangelium judicare, tenentur etiam judicare contra Alcoranum, cum hic Euangelio in pluribus adverſetur. Neque regerat nobis Mahumetanus, Euangelium eſſe corruptum: nam cum idem nunc ſit Euangelium, quod erat tempore Mahumeti, ſi tunc erat corruptum, neque ſincerum extabat; cur præcipit judicia fieri à Chriſtianis

ſtianis

ſtiani juxta Euangelium, nihil diſtinguens de corrupto, vel incorrupto. Sed Euangeliũ ſemper idẽ fuiſſe, ſemperque incorruptum, jam ſuperiùs efficaciter demonſtravimus. Hæc eadem vide fuſiùs tractata in prodromo, par. pr. §. 2. & ſeq.

9. In eo, quod fingit Mahumetus ſibi à Deo immunitatem ab hominum injuria in prædicatione Alcorani promiſſam fuiſſe, manifeſtè mendax deprehenditur, dum mulieris Judeæ aſtu veneno ſublatus eſt, & in prælio Ohod graviſſimè vulneratus fuit. Prodr. par. 2. c. 5. pag. 29.

10. Hic etiam §. 38. quemadmodùm ſuperiùs, ſalutem unicuique in ſua religione, ſive Chriſtiana, ſive Judaica, ſive alia, quæ unum Deum colat, & ſupremi judicii diem credat, & bona opera exerceat, pollicetur. Sed vide quæ ſuprà, & fuſiſſimè in Prodr. par. 3. c. pr. pag. 3. & alibi circa hoc dicta ſunt.

11. Oppugnat iterum Chriſti divinitatem verbis ex Euangelio mendaciter deſumptis: nunquam enim legimus Chriſtum talia verba dixiſſe: Verùm licèt ea dixiſſet, nihil facerent contra nos, qui duplicem in Chriſto naturam, divinam, & humanam agnoſcimus. Matrem verò ejus non fuiſſe Deum, aut Deam, nos etiam ultrò confitemur. Quamobrem ea, quæ hic habet Alcoranus, nullius momenti ſunt ad Sanctiſſimæ Trinitatis myſterium labefactandum. Vide ſuperiùs dicta.

12. Quidquid ſit de odio, & hoſtilitate Judæorum, & propenſione, charitateque Chriſtianorum erga Mahumetanos, itemque de laudibus ipſorum Chriſtianorum, præſertim Monachorum, ac Presbyterorum: magnum certè mendacium eſt, quod aſſeritur de eorumdem lacrymis in audiendo Alcorano, & præſertim ſectione illa, quæ inſcribitur *Jas*: in qua, cùm propè nihil ſit, quod cum Euangelio, vel tantillum conveniat, impoſſibile eſt Chriſtianos illos Æthyopes, præſertim Presbyteros, & Monachos, cum iis, quæ in Euangelio habentur, illam ita comparaſſe. Potuit tamen evenire, ut Chriſtiani aliqui ſimpliciores, & rudiores, Mahumeti hypocriſi decepti, in illius naſſam inciderent. Hodie quoque in Oriente idem non raro contingit in Chriſtianis Schiſmaticis, qui utpote à Deo derelicti, eo quòd ab ejus Eccleſia disjuncti ſint, ad Mahumetanorum partes facillimè tranſeunt.

13. Valde delicioſum, ac mollem ſe oſtendit Mahumetus, qui ad ſuaviorum ciborum uſum aſſeclas ſuos propemodum compellat, & nonnullos eorum auſteriorem vitam amplecti volentibus, ita à propoſito deterreat, & ad licentiam, ac libidinem revocare conetur.

14. Abſolvit iterum juramenta vana ab omni culpa. Sed de hoc, & aliis, ne eadem repetere cogar, vide, jam ſuperiùs dicta ſunt.

Textus Alcorani.

99 يا ايها الذين امنوا انما الخمر والميسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم
تفلحون ۞ 100 انما يريد الشيطان ان يوقع بينكم العداوة والبغضاء في الخمر والميسر ويصدكم
عن ذكر الله وعن الصلوة فهل انتم منتهون ۞ 101 واطيعوا الله واطيعوا الرسول واحذروا فان
توليتم فاعلموا انما على رسولنا البلاغ المبين ۞ 102 ليس على الذين امنوا وعملوا الصالحات
جناح فيما طعموا اذا ما اتقوا وامنوا وعملوا الصالحات ثم اتقوا وامنوا ثم اتقوا واحسنوا والله يحب
المحسنين ۞ 103 يا ايها الذين امنوا ليبلونكم الله بشيء من الصيد تناله ايديكم ورماحكم
ليعلم الله من يخافه بالغيب فمن اعتدى بعد ذلك فله عذاب اليم ۞ 104 يا ايها الذين
امنوا لا تقتلوا الصيد وانتم حرم ومن قتله منكم متعمدا فجزاء مثل ما قتل من النعم يحكم
به ذوا عدل منكم هديا بالغ الكعبة او كفارة طعام مساكين او عدل ذلك صياما ليذوق وبال
امره عفا الله عما سلف ومن عاد فينتقم الله منه والله عزيز ذو انتقام ۞ 105 احل لكم صيد
البحر وطعامه متاعا لكم وللسيارة وحرم عليكم صيد البر ما دمتم حرما واتقوا الله الذي اليه
تحشرون ۞ 106 جعل الله الكعبة البيت الحرام قياما للناس والشهر الحرام والهدي والقلايد
ذلك لتعلموا ان الله يعلم ما في السموات وما في الارض وان الله بكل شيء عليم ۞
107 اعلموا ان الله شديد العقاب وان الله غفور رحيم ۞ 108 ما على الرسول الا البلاغ والله

يعلم ما تبدون وما تكتمون ۞ 109 قل لا يستوي الخبيث والطيب ولو اعجبك كثرة الخبيث
فاتقوا الله يا اولي الالباب لعلكم تفلحون ۞ 110 يا ايها الذين امنوا لا تسلوا عن اشيا ان
تبد لكم تسوكم وان تسلوا عنها حين ينزل القران تبد لكم عفا الله عنها والله غفور حكيم ۞
111 قد سالها قوم من قبلكم ثم اصبحوا بها كافرين ۞ 112 ما جعل الله من بحيرة ولا سايبة
ولا وصيلة ولا حام ولكن الذين كفروا يفترون علي الله الكذب واكثرهم لا يعقلون ۞
113 واذا قيل لهم تعالوا الي ما انزل الله والي الرسول قالوا حسبنا ما وجدنا عليه اباءنا اولو كان
اباوهم لا يعلمون شيا ولا يهتدون ۞ 114 يا ايها الذين امنوا عليكم انفسكم لا يضركم من ضل اذا
اهتديتم الي الله مرجعكم جميعا فينبيكم بما كنتم تعملون ۞ 115 يا ايها الذين امنوا
شهادة بينكم اذا حضر احدكم الموت حين الوصية اثنان ذوا عدل منكم او اخران من غيركم ان
انتم ضربتم في الارض فاصابتكم مصيبة الموت تحبسونهما من بعد الصلوة فيقسمان بالله ان ارتبتم لا
نشتري به ثمنا ولو كان ذا قربي ولا نكتم شهادة الله انا اذا لمن الاثمين ۞ 116 فان عثر علي
انهما استحقا اثما فاخران يقومان مقامهما من الذين استحق عليهم الاوليان فيقسمان بالله لشهادتنا
احق من شهادتهما وما اعتدينا انا اذا لمن الظالمين ۞ 117 ذلك ادني ان ياتوا بالشهادة علي
وجهها او يخافوا ان ترد ايمان بعد ايمانهم واتقوا الله واسمعوا والله لا يهدي القوم الفاسقين ۞
118 يوم يجمع الله الرسل فيقول ماذا اجبتم قالوا لا علم لنا انك انت علام الغيوب ۞
119 اذ قال الله يا عيسي ابن مريم اذكر نعمتي عليك وعلي والدتك اذ ايدتك بروح القدس
تكلم الناس في المهد وكهلا واذ علمتك الكتاب والحكمة والتوراة والانجيل واذ تخلق من
الطين كهية الطير باذني فتنفخ فيها فتكون طيرا باذني وتبري الاكمه والابرص باذني
واذ تخرج الموتي باذني واذ كففت بني اسرايل عنك اذ جيتهم بالبينات فقال الذين كفروا
منهم ان هذا الا سحر مبين ۞ 120 واذ اوحيت الي الحواريين ان امنوا بي وبرسولي قالوا امنا
واشهد باننا مسلمون ۞ 121 اذ قال الحواريون يا عيسي ابن مريم هل يستطيع ربك ان ينزل علينا
مايدة من السماء قال اتقوا الله ان كنتم مومنين ۞ 122 قالوا نريد ان ناكل منها وتطمين
قلوبنا ونعلم ان قد صدقتنا ونكون عليها من الشاهدين ۞ 123 قال عيسي ابن مريم اللهم
ربنا انزل علينا مايدة من السماء تكون لنا عيدا لاولنا واخرنا واية منك وارزقنا وانت خير
الرازقين ۞ 124 قال الله اني منزلها عليكم فمن يكفر بعد منكم فاني اعذبه عذابا لا
اعذبه احدا من العالمين ۞ 125 واذ قال الله يا عيسي ابن مريم انت قلت للناس اتخذوني
وامي الهين من دون الله قال سبحنك ما يكون لي ان اقول ما ليس لي بحق ان كنت
قلته فقد علمته تعلم ما في نفسي ولا اعلم ما في نفسك انك انت علام الغيوب ۞ 126 ما قلت

لهم الا ما امرتني به ان اعبدوا الله ربي وربكم وكنت عليهم شهيدا ما دمت فيهم فلما
توفيتني كنت انت الرقيب عليهم وانت علي كل شي شهيد ۞ 127 ان تعذبهم فانهم
عبادك وان تغفر لهم فانك انت العزيز الحكيم ۞ 128 قال الله هذا يوم ينفع الصادقين
صدقهم لهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ابدا رضي الله عنهم ورضوا عنه ذلك
الفوز العظيم ۞ 129 لله ملك السموات والارض وما فيهن وهو علي كل شي قدير *

Verſio Latina.

99. O Qui crediderunt: certè vinum, & alea, & ſtatuæ, & ſagittæ ſunt abominatio ex opere Satanæ: itaque devitate illud, ut vos felices ſitis. 100. Utique vellet Satanas conjicere inter vos inimicitiam, & odium per vinum, & aleam; & avertere vos à memoria Dei, & ab oratione: an ergo vos abſtinebitis *ab eis*? 101. Et obedite Deo, & obedite Legato, & cavete *ab oppoſito*: nam ſi contumaces fueritis, ſcitote, quòd ad legatum noſtrum *pertinet tantummodò* annunciatio clara *veritatis*. 102. Non eſt iis, qui crediderunt, & fecerunt bona, piaculum illum, ob id, quod guſtaverunt *ex illicitis*, ſi timuerint *Deum*, & crediderint, & fecerint bona: tùm timuerint, & crediderint: tùm timuerint, & benefecerint: nam Deus amat benefacientes. 103. O qui crediderunt, certè experimentum veſtri faciet Deus in aliqua re circa venationem, quam capiant manus veſtræ, & haſtæ veſtræ; ut ſciat Deus, quis timeat eum in occulto (*ideſt, quandò nemo ipſum videt*). Qui ergo tranſgreſſus *fuerit poſt hoc interdictum circa venationem*, illi erit pœna dolorifica. 104. O qui crediderunt, ne occidatis venationem, cùm vos eritis [a] in ſacris peregrinationibus: & qui occiderit eam ex vobis, habens intentionem *occidendi*, certè retributio ejus erit, veluti, ſi occidiſſet aliquod jumentum *domeſticum*. Judicabunt de illo duo præditi juſtitia ex vobis, *& erit pœna ejus* munus mittendum ad Caabam: aut expiatio *ejus erit* cibatio pauperum: aut compenſatio hujus *peccati* erit jejunium, ut guſtet pœnam facti ſui. Ignoſcit Deus id, quod præteriit. At qui reverſus fuerit ad *illud*, ultionem capiet Deus de eo: & Deus eſt præpotens, habens vim ulciſcendi. 105. Conceſſa eſt vobis venatio maris *quocunque tempore*: & cibus ejus ad uſum vobis, & *ad viaticum* itinerantibus: & prohibita eſt vobis venatio terræ, quandiù manſeritis [b] ſacræ peregrinationi addicti: & timete Deum, ad quem congregabimini in die judicii. 106. Conſtituit Deus Caabam domum ſacram, ſtationem hominibus: & menſem ſacrum, & Donarium *ovis, quæ offertur ad Meccam*, & appenſoria, *quæ illi apponuntur*. Hoc *fecit*, ut ſciretis, quòd Deus novit id, quod eſt in Cœlis, & id, quod in terra, & quòd Deus in omni re eſt ſciens. 107. Scitote, quòd Deus eſt vehemens in puniendo, & quòd Deus eſt indultor, miſericors. 108. Non [c] ſpectat ad Legatum, niſi prædicatio: & Deus ſcit id, quod manifeſtatis, & id, quod abſconditis. 109. Dic: Non adæquabitur malum, & bonum, etiamſi placuerit tibi multitudo mali, timete itaque Deum, ò præditi cordibus, ut vos felices ſitis. 110. O qui crediderunt, ne interrogetis de rebus, *quæ*, ſi manifeſtantur vobis, moleſtiam allaturæ ſunt vobis; & ſi interrogetis de eis, quandò revelatur Alcoranus, manifeſtabuntur vobis. Condonat Deus *vobis culpam ob interrogationem* de illis: nam Deus eſt indulgens, benignus. 111. Jam interrogavit de illis gens, *quæ fuit* ante vos: deinde facti ſunt in eas non credentes. 112. Non ſtatuit Deus aliquid de Bahira, neque Saiba, neque Vaſila, neque Hamo: ſed, qui infideles erant, commenti ſunt *circa hæc* adverſus Deum mendacium: & plerique eorum non intelligebant. 113. Et, cùm diceretur illis venite ad id, quod revelavit Deus, & ad Legatum: reſpondebant: Sufficit nobis id, in quo invenimus eſſe patres noſtros. An *ſufficeret hoc illis*, etiamſi

[a] Peregrinantes.

[b] Peregrini.

[c] Nõ eſt ſuper Legatũ.

patres eorum non ſciviſſent quidquam, neque directi fuiſſent. 114. O qui crediderunt: ſuper vos animæ veſtræ (*ideſt attendite vobis ipſis.*) Non nocebit vobis, qui erraverit, dum *vos* directi fueritis: ad Deum erit reditus veſtrum omnium, & enarrabit vobis id, quod operati fueritis. 115. O qui crediderunt, teſtimonium ſit inter vos, cum advenerit alicui veſtrum mors, tempore *condendi* teſtamenti: ſint duo *teſtes* præditi juſtitia ex vobis: aut alii duo non ex veſtris, cum vos iter habueritis in terra, & inciderit vobis accidens mortis: claudetis ambos *in cuſtodia* poſt orationem *meridianam*, & jurabunt per Deum, ſi dubitaveritis *de eorum fide*; *& dicent*: Non accipiemus pro hoc pretium, etiamſi fuerit habens cognationem: neque abſcondemus teſtimonium Dei: nam nos profectò eſſemus ex iniquis. 116. Quod ſi conſtiterit, quòd ambo admiſerint iniquitatem, alii duo ſtent loco utriuſque ex iis, contra quos admiſſa eſt *iniquitas*, propinquiores *mortuo*: jurentque per Deum: Certè teſtimonium noſtrum verius eſt, quàm teſtimonium horum duorum; neque prævaricati ſumus: nam nos certè eſſemus ex iniquis. 117. Hoc erit facilius, ut dicant teſtimonium contra faciem illius *teſtimonio prioris*, vel timeant, ne feratur juramentum *aliud* poſt juramentum ipſorum, *quo deprehendatur falſitas illius*. Timete itaque Deum, & audite *præcepta* ejus: nam Deus non dirigit gentes prævaricantes. 118. Die *quadam* congregabit Deus Legatos, & dicet illis: Quid reſponſum fuit vobis, *quando prædicaſtis populis*. Reſpondebunt: Non eſt ſcientia nobis *de hoc*: tu ſanè es cognitor arcanorum. 119. Cùm dicet Deus: O Jeſu fili Mariæ, memento beneficentiæ meæ erga te, & erga Genitricem tuam, cùm corroboravi te Spiritu ſanctitatis, *ut* alloquereris homines, *dum eſſes* in cunabulis, & ſenex: & cum docui te Scripturam, & ſapientiam, Pentateuchum, & Euangelium: & cùm creabas ex luto veluti figuram volucris ex conceſſione mea, & inſufflabas in ea, & fiebat avis ex conceſſione mea; & ſanabas cæcum à nativitate, & leproſum ex conceſſione mea: & cùm educeres *è ſepulchris* mortuos ex conceſſione mea: & cùm cohibui filios Iſrael à te, *ne occiderent*, cùm veniſſes ad eos cum demonſtrationibus *miraculorum*. Et dixerunt, qui increduli erant ex eis: Si eſt hæc, niſi magia manifeſta. 120. Et cùm inſpiravi Apoſtolis, *dicens*: Credite in me, & in legatum meum *Jeſum*: Reſponderunt: Credimus: & teſtificare, quòd nos ſumus Moslemi. 121. *Memento*, cùm dixerunt Apoſtoli; O Jeſu fili Mariæ, an poterit Dominus tuus demittere ad nos menſam de Cœlo? Reſpondit: Timete Deum, ſi eſtis fideles. 122. dixerunt: Volumus comedere ex ea, & quieta eſſe corda noſtra; & ſcire, quòd jam dixeris nobis vera; & eſſe ſuper eam ex teſtificantibus (*ideſt aſſiſtere eidem menſæ*.) 123. Dixit Jeſus filius Mariæ: O Deus Domine noſter, deſcendere fac ſuper nos menſam è Cœlo, quæ ſit nobis in diem feſtum, primo noſtrum, & noviſſimo noſtrum, & *in* ſignum à te; Et nutri nos: nam tu es optimus nutrientium. 124. Dixit Deus: Equidem deſcendere faciam illam ad vos: at qui infidelis fuerit poſteà ex vobis; certè ego puniam eum pœna, qua non puniam *a* ullam ex creaturis. 125. Et *memento*, cùm dicet Deus *Jeſu in die Judicii*: O Jeſu fili Mariæ, tu ne dixiſti hominibus; accipite me, & matrem meam in duos Deos præter Deum? Reſpondebit: laus tua: non *b* convenit mihi dicere, quod non eſt mihi in veritate: ſi hoc dixiſſem, jam certè ſciviſſes illud. *Tu ſcis* id, quod eſt in me; *& ego* neſcio id, quod eſt in te. Tu certè es Cognitor arcanorum. 126. Non dixi eis, niſi quod præcepiſti mihi: Colite Deum Dominum meum, & Dominum veſtrum; & fui ſuper eos teſtis (*ideſt cuſtodivi*) quamdiu commoratus ſum cum eis. Poſtquam verò fungi fato feciſti me, fuiſti tu cuſtos ſuper eos: nam tu ſuper omnem rem es teſtis. 127. Si punieris eos, ipſi certè ſunt ſervi tui: & ſi peperceris eis, certè tu es Præpotens, Sapiens. 128. Dicet Deus: Hac die proderit veracibus veracitas eorum: ipſis erunt horti, currunt ſub illis flumina: perennes erunt in illis ſemper: complacuit ſibi Deus in eis, & ipſi complacuerunt ſibi in eo: hæc erit felicitas magna. 129. Dei eſt regnum Cœlorum, & terræ, & eorum, quæ ſunt in ipſis: & ipſe eſt ſuper omnem rem potens.

NOTÆ.

LXXXIX. C*Ertè Vinum, & alea, & ſtatuæ, & ſagittæ*]. De vino, alea, & ſagittis jam ſatis ſupra diſſerui. Statuarum nomine, Arabicè الانصاب, Gelal. Jahias, Zanchaſcerius, & Thalebienſis intelligunt الاوثان *idola*, quæ Arabes colebant. Sed alii veriùs intelligunt latrunculorum ludum, quos vulgò *Scaccos* appellamus; & quo Arabes præcipuè delectantur. De vino eſt hìc addendum, non prohiberi à Mahumeto, juxta Gelalem, niſi المسكر الذى يخامر العقل, *illud, quod inebriat, ac perturbat intellectum* ita, ut vina leviora, ac ſuaviora; vel etiam generoſiora, ſi in tàm modica quantitate ſumantur, ut inebriare non poſſint, juxta hunc Doctorem, non ſunt illicita. Sed Jahias contraria ſentit; ait enim فجآء تحريم الخمر فى هذه الاية قليلها وكثيرها ما يسكر وما لم يسكر; *Prohibetur hic vinum abſolutè, ſive multum ſit, ſive parvum, ſive inebriet, ſive non.* Idem Auctor ex aſſertione Mohamed filii Abu-Hamid ſcribit Mahumetum ipſum dixiſſe: من شرب الخمر ثم لم يسكر اعرض الله عنه اربعين ليلة: ومن شرب الخمر ثم اسكر لم يقبل الله عنه صرفا ولا عدلا اربعين ليلة فان مات فيها مات كعابد الاوثان ومن كان حقا على الله ان يسقيه يوم القيامة من طينة الخبل قيل يا رسول الله وما طينة الخبل قال عصارة اهل النار. *Qui biberit vinum, nec inebriatus fuerit, longè recedet Deus ab eo per quadraginta dies. Qui autem bibens inebriatus fuerit, non acceptabit ab eo Deus converſionem, neque juſtitiam per quadraginta dies: &, ſi eo tempore mortuus fuerit, inter idololatras reputabitur: erit debitum Deo potare illum die reſurrectionis, luto corruptionis. Dictum fuit ei: O Legate Dei, quid eſt lutum corruptionis? Reſpondit: ſanies expreſſa è corporibus damnatorum.* Thalabienſis alia prophetæ ſui contra vinum dicta commemorat à Soliman filio Aplani, Abu-loreira, Ebn-amram, Ebn-abbas, & aliis antiquis Moſlemis per traditionem accepta; inter quæ hæc ſunt. إن الله لا يجمع بين الخمر والايمان فى جوف امرء ابدا مدمن الخمر كعابد الاوثان: من شرب الخمر فى الدنيا ثم لم يتب منها حرمها فى الاخرة: من شرب الخمر فى الدنيا سقاه الله من سم الاساود ومن سم العقارب من شربها تساقط لحم وجهه فى الانآء قبل ان يشربها فاذا شربها فسخ لحمه كالجيفة يتاذى به اهل الجمع ثم يومر به الى النار. الا وشاربها وعاصرها ومعتصرها وبايعها ومبتاعها وحالها والمحمولة اليه وآكل ثمنها سوآء فى اثمها وعارها ولا يقبل الله منه صلاة ولا صياما ولا حجا ولا عمرة حتى يتوب فان مات قبل ان يتوب منها كان حقا على الله ان يسقيه لكل جرعة شربها فى الدنيا شربة من صديد جهنم الا وكل مسكر خمر وكل خمر حرام: لعن الله الخمر وشاربها وساقيها وبايعها ومبتاعها وعاصرها ومعتصرها والمحمولة اليه وآكل ثمنها: اجتنبوا الخمر فانها مفتاح كل شر. *Non uniet Deus ſimul in interiori hominis vinum, & fidem. Aſſiduè vino indulgere æquiparatur idololatriæ. Qui biberit vinum in hoc mundo, neque egerit pænitentiam de hoc, arcebitur ab eo bibendo in ſæculo futuro. Qui biberit vinum in hoc mundo, potabitur à Deo veneno ſerpentum, & ſcorpionum, ſed, antequam bibat illud, concidet caro faciei ejus in vaſe illius poſtquam verò biberit illud, computreſcet caro ejus in morem cadaveris, ex cujus fœtore omnes offenduntur: & deinde projicietur in ignem. Præterea bibens vinum, premens uvas ad illud exprimendum, videns, emens, portans, recipiens illud, & comedens de pretio ejus; omnes rei ſunt ejuſdem culpæ, & pœnæ: non acceptabit Deus ab eis preces, jejunia, peregrinationem, & viſitationem Meccanam, donec pænitentiam agant. Quòd ſi quis ex his ſine pænitentia obierit, debitum eſt Deo potare illum pro ſiliis calicibus vini, quos biberit in hoc mundo, totidem potionibus ex putore, ſeu ſanie corporum damnatorum. Præterea quidquid inebriat, reputabitur vinum, & omne vinum eſt prohibitum. Maledixit Deus vino, & bibentibus, propinantibus, ementibus, vendentibus, calcantibus uvas, & exprimentibus illud; item recipientibus illud, & comedentibus pretium ejus. Evitate vinum, quia eſt clavis omnium malorum.* Hæc Thalebienſis. Sed Mahumetus canit fabulam ſurdo, & pulſat lyram aſino, dum tàm rigidè vinum ſuis prohibet.

CII. *Non eſt iis, qui crediderunt*]. Verſiculi hujus ſententia juxta Gelalem eſt: Nullum piaculum amiſiſſe diſcipulos Mahumeti bibendo vinum, aleiſque ludendo, antequam Deus hæc prohiberet; dummodò poſt prohibitionem ab his abſtineant. Jahias putat ſermonem eſſe de illis, qui jam defuncti ante prohibitionem vinum biberant, ſed hi non poterant in poſterum cavere à vino, neque bona opera exercere, quemadmodùm præcipit Alcoranus. Porrò, cùm Mahumetus prohibeat hic vinum, & aleas, & ſagittas ſortitorias, & idola: & dicat nullum eſſe piaculum iis, qui ante prohibitionem his rebus uſi fuerint: miror interpretes ad vinum ſolùm, & aleas Alcorani verba reſtringere, præſertim cum potum vini idololatriæ Mahumetus æquiparet.

Dein-

Deinde cum ſortitio illa per ſagittas, & idolorum cultus ſint ſuaptè natura mala, & illicita; ne ante prohibitionem quidem potuerunt ſine piaculo exerceri.

CIII. *Certè experimentum veſtri faciet Deus*] Quandò, & quomodò hoc factum ſit, ita refert Gelal: وكان ذلك بالحديبية وهم محرمون فكانت الوحش والطير تغشاهم في رحالهم: *Cum eſſent in Hadibia, & ſacræ peregrinationis ritibus, ac ceremoniis, à venatu prohiberentur, veniebant ſpontè feræ, & aves in tàm magno numero, ut camelos & ſarcinas eorum operirent.* Hoc ſcilicet erat illis ad tentationem; nam poterant haſtis feras, manibus aves capere, ſi voluiſſent.

CIV. *In ſacris Peregrinationis, ſeu peregrinantes*] Arabicè حرم quandò, ſ. ad eam ſolitis ritibus preparamini, vel actu eam exercetis. Porrò qui eo tempore feram aliquam, vel volucrem venatu occidiſſet, reſtituere cogebatur domeſticum aliquod animal illi ſimile: Exempli cauſa ovem pro capra, columbam pro perdice, &c. Hujus autem ſimilitudinis judices erant duo viri ex prudentibus. Porrò ovis illa, vel avis, vel quicquid aliud eſſet, deferebatur in oblationem ad Meccam. Quòd ſi quis ſimile animal non poſſet reſtituere ob ſuam paupertatem, jejunio, vel cibatione unius pauperis mulctabatur.

CV. *Conceſſa eſt vobis venatio Maris*]: nimirum piſcari, atque veſci ex quolibet genere piſcium. Apponit Gelal moderationem: وهو ما لا يعيش الا فيه بخلاف ما يعيش فيه وفي البر كالسرطان: *intelligitur de his, quæ vivunt tantùm in mari, non autem de his, quæ vivunt ſimul in mari, & in terra, cujuſmodi ſunt cancri.*

CVI *Conſtituit Deus Caabam*] Delubrum Meccanum كعبة *Caaba* appellatur, à figura cuba, ſeu quadrata. Dicitur autem Statio hominibus, quia, ut exponit Gelal يقوم به امر دينهم *ſitum eſt in eo id, quod ſpectat ad religionem eorum.*

* *Menſem ſacrum*] Gelal: بمعنى الاشهر الحرم ذو القعدة وذو الحجة والمحرم ورجب i. *Menſes ſacros: nempè, Dhulkaedat, Dhulhoggiat, Moharram, & Rageb.* Vocantur autem hi menſes Arabicè الحرم idest prohibiti, ſeu prohibitionis, eo quòd in iis bellum, venatio, & alia nonnulla prohibeantur.

CX. *Ne interrogetis de rebus*] Gelal: نزل لما اكثروا سواله صلى الله عليه وسلم *hæc dicta ſunt, quia nimis frequentes erant in interrogando Mahumeto.* Hortatur itaque eos, ut expectent oracula Alcorani, ex quibus intelligent, quæ interrogant, & fortaſſe intellecta diſplicebunt.

CXII. *non ſtatuit Deus aliquid de Bahira*] Pertinent hæc ad ſuperſtitionem Arabum redarguendam. Eſt autem بحيرة *Bahira*, ut docet Albocharius, camela, quæ ad hoc tantùm deſerviebat, ut lac ejus emunctum, diis [illegible]. At verò [illegible] *Sajeba*, camela erat, quæ iiſdem diis libera dimittebatur, nec onus [illegible] illi imponebatur. Porrò وصيلة *Vaſila*, erat camela primogenita, quæ ſimul cum alia camela ſine ſocietate maſculi [illegible]tur. Poſtremò حام Hamus, camelus erat, qui cum camelam ſubegiſſet ad prolem, uſque ad certum tempus libertati ſuæ relinquebatur.

CXVIII. *Die quadam*] Arabicè يوم: videtur [illegible]bere vim τοῦ *quandò*, vel, *illa die qua* [illegible] intelligitur dies ſupremi judicii, ad quam referuntur omnia ſequentia, licet in Arabico uſ[illegible] tempus præteritum pro futuro.

CXX. *Quòd nos ſumus moslemi*] Apoſtolos, quemadmodùm Prophetas, imò & ſanctos omnes tùm veteris, tùm novi teſtamenti, fuiſſe مسلمين *Moſlemos*, id eſt Mahumetanæ ſectæ profeſſores, Mahumetani conſtanter tenent cum Alcorano. Ho[illegible] tem nomen مسلم *Moſlemus*, propriè ſignificat, *Tradens*, quaſi ſe totum tradat Deo

CXXI. *Memento cum dixerunt Apoſtoli*] [illegible] Chriſtianæ Religionis myſterium in fabulam vertit impoſtor, quam Expoſitores ſexcentis augent nugis, ac figmentis. Placuit hic referre, quæ Talebienſis habet in loci hujus expoſitione; ſed quia prolixiora ſunt, latinè tàntùm, ſed fideliter, Arabicis omiſſis, producam: ait igitur: *Fuerunt Apoſtoli peculiares ſocii Jeſu. Dixit Haſan: Erant fullones. Et dixit Mogiahed: Erant Piſcatores. Alii Nautas. alii conſiliarios Jeſu eos faciunt. Dixit Akrama: ipſi fuerunt Electi, & erant duodecim. Diſſentiunt autem Auctores circa hanc Menſam, utrum verè deſcenderit è cælo, necne. Dixit Mogiahed: Non deſcendit Menſa verè: ſed hæc eſt tantum [illegible]. Et dixit Alhaſan: Revera non deſcendit, quia homines illi cum audiſſent eam conditionem: Qui autem deinde [illegible] vobis incredulus fuerit: certè puniam illum, &c. deprecati ſunt dicentes: Nolumus illam. Verum certior ſententia eſt, eam verè deſcendiſſe, propter [illegible] apertiſſima Alcorani. Dixit Kaab: Deſcendit die Dominica, quam propterea Chriſtiani ſolemnem habent: ſed non conveniunt in modo deſcenſionis, & pertinentibus ad Menſam. Refert Ommar filius Jadas, Mahumetum dixiſſe: Deſcendit cum pane, & carne: & hoc, quia ipſi petierunt à Jeſu cibum, qui non deficeret unquam: dixitque illis Jeſus: Certè perſeverabit Menſa, donec nihil abſcondatis, vel auferatis ex ea. Si autem hoc feceritis, puniet vos Deus. Et dixit Iſaac filius Abdallah: Quidam eorum furati ſunt ex ea dicentes: fortaſſe non deſcendet ſemper, ſed auferetur à nobis: & tranſmutati ſunt in ſimias, [illegible] porcos. Et dixit Ebn-Abbas: Dixit Jeſus filius Mariæ fauſtæ memoriæ filiis Iſrael: Jejunate [illegible] dies; deinde petite à Deo id, quod vultis, & dabit vobis. Id cum feciſſent, dixerunt: O Jeſu, ſi cui operam noſtram navaviſſemus, perfecto jam opere, ſanè cibaviſſet nos. At nos jejunavimus, & fame [illegible]mur: roga ergo Deum, ut demittat [illegible] è cælo ſuper nos. Attulerunt igitur Angeli menſam, in qua erant novem placentæ, & novem piſces magni; poſueruntque eam ante illos, & comederunt ex ea ita primus, ut ultimus. Dixerunt Zadan, & Meiſera: Cum appoſita fuiſſet Menſa illa filiis Iſrael, variabantur ſuper eos manus è cælo cum omni cibo præter carnem. Et dixit Said filius Gioboir ex auctoritate Ebn-Abbas. Demittebatur ſuper Menſam omnis eſca, præter panem, & carnem. Et dixit Atta: Demittebantur ſuper eam omnia præter piſces & carnem. Et dixit Attia Auphienſis: Demiſſus eſt è Cælo unus piſcis, in quo erat ſapor omnium rerum.*

Et

Et dixit Ommar, & Co[illegible]da: deſcendebat Menſa è Cœlo, in qua erant fructus ex arboribus Paradiſi: Et dixit Vaheb filius Monabbeh: Demiſit Deus paſtillos hordeaceos, & piſces. Dictum autem fuit τῷ Vaheb: quid hęc proderant eis? Reſpondit: Nihil: ſed Deus duplicavit illis benedictionem: & comedebant homines, & egrediebantur, donec comederent omnes. Dixit Ca[illegible] & Mokatel; Exaudivit Deus Jeſum, & dixit: Equidem deſcendere faciam eam ſuper vos, ut petitis: Sed qui comederit ex eo cibo, & deinde non crediderit maledicam ei, & puniam eum in exemplum poſteris. Reſponderunt: Contenti ſumus de hoc. Vocavit autem Jeſus Simonem fullonem, qui erat Apoſtolorum præſtantiſſimus, & dixit ei: Habeſnè apud te cibum? Reſpondit: Utique: ſunt apud nos duo piſces, & ſeptem liba. Affer, inquit, ea ad me. Et allata, concidit in parva fruſta, juſſitque eos aſſidere in prato denos, & denos. Deinde ſurgens oravit Deum, qui exaudivit eum, & deſcendere fecit ſuper ea benedictionem, & evaſerunt panis perfectus. Deinde ſurgens Jeſus poſuit in ſingulis decuriis quantum digiti ejus ferre poterant; tum dixit: Comedite in Nomine Dei. Cępit autem cibus multiplicari, donec pervenit uſque ad genua eorum; comederuntque quantum voluit Deus, & ſuperfuerunt quinque cophini. Erant autem pluſquam quinque millia hominum: dixeruntq; [illegible]: Teſtamur te eſſe ſervum Dei, & legatum ejus. Deinde rogaverunt eum alia vice, & [illegible]avit Jeſus, & demiſit Deus panem, & piſcem; quinque ſcilicet liba, & duo piſces; & evenit, ſicut prima vice. Cum autem reverſi fuiſſent ad Urbes ſuas, & [illegible] divulgaſſent, riſerunt illi, qui non fuerant præſentes, & dixerunt; Faſcinavit oculos eorum. Deus autem ſtabilivit eos, quibus voluit bonum, in eo, quod viderant. Illi autem, quorum voluit perverſionem, reverſi ſunt ad infidelitatem ſuam, & transmutati ſunt in porcos: non erat inter eos puer ullus, aut mulier; & ita permanſerunt per aliquos dies, [illegible] perierunt; & non comedebant, neque bibebant. Et dixit Kaab: Deſcendit Menſa deorſùm inverſa è Cœlo, quam ferebant Angeli volantes inter Cœlum, & terram. Erat autem ſuper eam omne ciborum genus præter carnem. Et dixit Cottada: Deſcendebat ſuper eos mane, & veſpere, ubicunque fuiſſent, ſicut Manna, & co[illegible] Iſrael. Et dixit Jemam filius Riab. Comedebant ex ea quantum volebant. Et dixit Salman: Cum rogaßent Jeſum Apoſtoli, ut deſcendere faceret ſuper eos Menſam, indutus eſt veſte lanea, & flens dixit: O Deus, Domine noſter, demitte ſuper nos Menſam, & pone in ea aliquid, quod comedamus: tu enim es optimus Nutrientium. Deſcendit autem Menſa rubra inter duas nubes, & delabebatur cum ſonitu, videntibus ipſis. Jeſus autem flevit, ac dixit: O Deus fac, ut ſimus tibi grati: O Deus, fac, ut ſit nobis ad miſericordiam; & ne ſit nobis ad pęnam, & ad exemplum ſupplicii. Judæi autem intuebantur in illam, & nihil unquam tale viderant, ſicut in ea, nec ſenſerant odorem tam ſuavem, qualis erat odor illius. Dixitque Jeſus: Surgat optimus veſtrum, & diſcooperiat eam, & invocato Nomine Dei comedat. Reſpondit Simon caput Apoſtolorum: Tu es ad hoc omnium digniſſimus, tunc ſurrexit Jeſus, & cum ſe ablutione purificaſſet, prolixè oravit, ubertimque flevit, & ablato linteo, quo Menſa cooperiebatur, dixit: In nomine Dei, qui eſt optimus Nutrientium. Et ecce ibi piſcis aſſus, ſine ſquamis, & ſpinis, ſtillans pinguedine; & ad caput ejus erat ſal, & juxta caudam acetum; & in circuitu ejus omnis ſpecies olerum præter porrum. Erant etiam in ea quinque placentæ. Super primam erant oleæ: ſuper ſecundam Mel: ſuper tertiam ovum: ſuper quartam caſeus: ſuper quintam caro ſiccata. Dixit Simon: O Spiritus Dei, eſt ne cibus hic ex hoc Mundo, an ex altero? Reſpondit Jeſus fauſtę memoriæ. Ex his, quæ hic videtis, nihil eſt ex hoc Mundo, neque ex altero, ſed totum creavit Deus potentia prædominante. Comedite ex eo, quod petitis; nam roborabit vos, & augebit Deus gratia ſua. Dixerunt Apoſtoli: Vellemus, ut oſtenderes nobis in hoc miraculo aliud miraculum. Tunc ait Jeſus: O piſcis, vive per voluntatem Dei Altiſſimi. Cœpitque piſcis motitare ſeſe, & reverſæ ſunt ad eum ſquamæ, & ſpinæ, ita ut Apoſtoli timore percellerentur. Quibus dixit Jeſus: Cur petiſtis illud, quod, cùm obtinuiſtis, refugitis? Tunc iterùm dixit. O piſcis, revertere qualis, eras antea, per voluntatem Dei. Et reverſus eſt piſcis aſſus. Illi verò dixerunt ei: O ſpiritus Dei; tu primus comede ex eo; deinde nos etiam comedemus. Reſpondit Jeſus: Avertat Deus, ne comedam. ex eo: ſed comedat ex eo qui id petiit. Illi verò timuerunt ex eo comedere. Et vocavit Jeſus pauperes, & ægrotos, & mutilos, ac mancos, & claudos, & miſerabiles, & ait illis: comedite alimoniam Dei; nam vobis erit in bonum, cæteris autem in malum. Comederunt igitur ex ea mille, ac trecenti viri, & mulieres, qui omnes erant pauperes, annoſi, ægroti, & ærumnis preſſi, & omnes ſaturati ſunt. Deinde reſpexit Jeſus in piſcem; & ecce erat in eadem forma, qua miſſus fuerat è Cœlo. Deinde avolavit Menſa ſurſum in Cœlum, aſpicientibus ipſis, & abſcondita eſt ab eis: nulluſque ex iis comedit illa die ætate confectus, qui non convaleſceret: nullus infirmus, qui non ſanaretur: nullus ærumnoſus, qui non levaretur: nullus pauper, qui non diteſceret, & dives perſeveraret usque ad mortem. Et pęnituit Apoſtolos, & cęteros, quòd non comediſſent ex ea. Cùm autem deſcendebat Menſa è Cœlo, congregabantur divites, & pauperes; puſilli, & magni; viri, ac mulieres; & ſeſe comprimebant, ut ad eam accederent. Jesus autem per vices ad eam illos admittebat. Perſeveravit autem quadraginta dies, mane hora prandii deſcendens è Cœlo; & ſtabat fixa uſque ad declinationem umbræ meridianæ, ita ut omnes comederent eo tempore ex illa: & tunc elevabatur ſurſùm, cunctis videntibus umbram ejus, & abſcondebatur ab eis. Deſcendebat autem alternis diebus, ſicut Camela Themudi. Et revelavit Deus Jeſu dicens: Pone Menſam meam, & alimoniam meam pauperibus ſine divitibus. Et dubitare cœperunt circa illam, an verè deſcenderet è Cœlo: Et dixit eis Jeſus: Periſtis: præparate vos ad pœnam Dei.

Hactenùs Auctor, cum quo cæteri expoſitores in pluribus conſentiunt. Has verò ineptias libuit ad majorem Alcoranicorum verborum intelligentiam hoc loco referre.

REFUTATIONES.

I. JAm ſupra Mahumeti ſtultitiam in prohibendo vino demonſtravimus. Quòd, ſi id ex temperantiæ amore feciſſet, laudem fortaſſe mereretur; quamvis in hoc etiam eſſet improbandus: nam Temperantiæ virtus refugit ab extremis; neque in omnimoda abſtinentia, ſed in diſcreto, ac moderato vini uſu conſiſtit: quamvis & ab illo aliqui ad carnem magis ſpiritui ſubigendam, & ad peccatorum ſuorum pœnam à ſeipſis exigendam, laudabiliter prorſus abſtineant. Atqui nihil horum Impoſtorem movit ad proſcribendum vinum; ſed illud tantum, quòd Diaboli opus eſſet inventum, & ſuaptè natura malum, & illicitum, quantumvis ex illius uſu bona nonnulla provenirent. Hoc autem, quàm falſum ſit, ex eo potiſſimùm probatur, quòd in pluribus ſacræ ſcripturæ libris, vinum non ſolùm non damnatur, verum etiam tanquam Dei donum commendatur. Quòd ſi aliqui eo abutuntur ad luxuriem, & ebrietatem; non ſequitur eſſe tanquam malum abſolutè fugiendum. Nulla res eſt tàm bona, ac ſancta, ut non aliqui ſaltem ea abutantur, vel abuti poſſint ad malum. Hùc accedit Mahumetum ipſum, multo tempore vinum ſuis permiſiſſe, quod nullo modo facere poterat, ſi ſuaptè natura malum erat,

&

& illicitum, & رجس من عمل الشيطان *abominatio ex opere Satanæ:* quaſi Satanas aliquid creaverit, quod propterea ſit ex ſe malum, ut volebant Manichæi. Illud verò ridendum, quod vini potatores in hoc mundo, à vini potu in futuro ſæculo arcendos, eſſe affirmet, in quo inter alia flumina, unum vino fluiturum conſtans eſt inter Mahumetanos fides. Si vinum in Paradiſo reperitur, & à Beatis bibitur (quod ne Homerus quidem conceſſit) qua ratione *opus Satanæ* appellat illud Alcoranus? Verùm, ut jam diximus, credunt, ac docent prudentiores Moslemi, non vinum, ſed nimium, & immoderatum vini uſum eſſe damnandum, quidquid blateret Alcoranus, quem plerique Mahumetani, & præſertim Perſæ in hoc parùm, aut etiam nihil curant, dum ſeſe vino ad ebrietatem uſque liberrimè ingurgitant. Circa prohibitionem vini, & aleæ vide Prodr. p. 4. cap. 14. pag. 37.

II. Mahumetus tàm hìc, quàm aliis in locis Alcorani, (quos Abul-Kaſem Habat-Allah, in tractatu في الناسخ والمنسوخ *de abrogante, & abrogato*, centum viginti quatuor eſſe affirmat) profitetur, ſe eſſe tantummodò prædicatorem, & commonitorem: nihil aliud ad ſe ſpectare: nullum ſe cogere ad religionem ſuam ſectandam: credant Infideles, ſive non credant, nihil ſua intereſſe: ad Deum id tantummodò pertinere. Imò fatetur non ſemel, Judæos, & Chriſtianos, & alios hujuſmodi, qui in Deum verum credunt, & in diem Judicii, & rectè juxta propriam legem operantur, ſalutem conſequi ſempiternam. Poſtremò Mahumeti in Alcorano eſt illud لا كره في الدين *Ne ſit coactio in religione*: ſeu, Nemo invitus trahatur ad religionem, ita loquebatur homo verſipellis, cùm nondum ſeſe viribus, & armis confirmaſſet. At poſtquam, Mecca expugnata, vidit ſe hoſtibus ſuis ſuperiorem, & ſectam ſuam poſſe per vim inter Arabes introduci, palinodiam cantavit, Sura illa, quæ in Alcorano eſt nona (ſed juxta Albocharium, & alios, fuit ultimo loco tradita, nempè anno nono Hegiræ, devicta jam Mecca, & Coraiſitis ſubactis, cùm Mahumetus jam cœperat eſſe potentior) Vocatur autem Sura illa البرآءة *Immunitas*, vel التوبة *Pœnitentia;* qua, non jam prædicatione, aut verbis; ſed bello, & armis ſe cum infidelibus uſurum eſſe denunciat, ut in illius refutatione videbimus. Interim vide Prodr. p. 4. c. 23. pag. 59.

III. Cùm omnis lex debeat eſſe conformis rationi, videtur eſſe prorſus contra rationem, ut tempore peregrinationis prohibeatur venatio animalium terreſtrium, & concedatur aquatilium piſcatio: utraque enim poterat peregrinos à religionis operibus divertere. Hùc accedit mercaturam, multò magis, quàm venationem animum à pietate diſtrahere, & nihilominùs hanc Mahumetus in Meccana peregrinatione concedit. Patet igitur prohibitionem venationis terreſtris, meram eſſe ſuperſtitionem, ab Arabibus idololatris obſervatam. Circa hunc, & alios peregrinationis Meccanæ [illegible] ritus vide Prodr. p. 4. c. 8. pag. 23. & 13 pag. 35.

IV. Nullibi in Sacris Libris legimus, Deum aliquid conſtituiſſe de Caaba, ſeu delubro Meccano, vel de Menſibus ſacris, aliiſve [illegible] quiliis ab Alcorano propoſitis. Mirum verò Mahumeti apparet acumen, dùm ex eo, quod hæc Deum conſtituiſſe affirmat, vult ſuos Moslemos intelligere, *Deum cognoſcere Cœleſtia omnia, & terreſtria, omniumque rerum habere ſcientiam*. Ineptiſſimæ hujuſmodi conſequentiæ perpetuæ ferè ſunt in Alcorano.

V. Conſtat Mahumetum fuiſſe in eo errore, quo quidam putaverunt, homines poſt mortem amittere memoriam eorum, quæ viventes fecerunt, vel cognoverunt; dùm introducit legatos interrogatos in die judicii à Deo, quid ipſis reſponderint populi, quibus prædicaverunt; aſſerere ſe, hoc neſcire; Sed hujus rei ſcientiam penes ipſum eſſe. Neque excuſat Mahumeti errorem Gelalis explicatio, nimirùm, ذهبت عنهم علمه لشدة هول القيمة: *amittent ſcientiam illius*, quod ſibi reſponſum fuerat, *ob vehementiam terroris diei Judicii*. Nullus erit ibi terror legatis, utpotè juſtis, ac ſanctis: & ne impiis quidem terror illius diei auferet eorum, quæ in vita perpetraverunt, memoriam.

VI. Crambem recoquit, introducens Deum in die Judicii quaſi exprobrantem Chriſto beneficia à ſe ipſi collata, & præſertim poteſtatem ea miracula patrandi, quæ jam ſuperiùs in alia Sura commemoravit, quorum pleraque tanquam fabuloſa, ac ficta rejecimus. Illud verò ridiculum, quod faciat Apoſtolos Moslemos, ſeu Mahumetanicæ legis profeſſores. Porrò, ut in Notis indicavimus, cùm non poſſent Mahumetus, & Mahumetani negare ſanctitatem, & miracula Apoſtolorum, ac primorum Chriſtianorum, ac propterea illos in vera religione fuiſſe: per ſummam impudentiam finxerunt, omnes illos Moslemos fuiſſe, & à modernorum Chriſtianorum religione penitùs alienos. In hoc autem [illegible] ſibi manifeſtè contradicit: nam Sura 6. quæ inſcribitur الانعام *Pecudes* §. 13. ipſe de ſe teſtatur اني امرت ان اكون اول من اسلم *certè ego juſſus ſum, eſſe primus Moslemorum*, & §. 160. وانا اول المسلمين: *& certè ego ſum primus Moslemorum*. Idem repetit Sura 39. الزمر *Catervæ*. §. 14. لاني اكون اول المسلمين

المسلمين *Præceptum mihi fuit, ut ſim primus Moslemorum.* Quòd ſi ipſe fuit primus Moslemorum, quomodò ante eum Apoſtoli, & Chriſtiani Sancti fuerunt Moslemi? Reſpondet Gelaleddinus, Mahumetum fuiſſe primum Moslemum non abſolutè, ſed من هذه *ex hac gente*: ſcilicet Arabum. Sed contra. Quia plures fuerunt Sancti Chriſtiani in Arabia ante Mahumetum, & inter alios illi, qui ſub Dunaan Tyranno Judæo pro Chriſto in foveis combuſti ſunt, quos Alcoranus ipſe commendat, ut ſuo loco videbimus. Si igitur Mahumetus fuit primus Moslemus, vel in Arabia, quo pacto illi Moslemi eſſe potuerunt?

VII. Quid porrò dicemus de portentoſa illa Menſa, quæ huic Suræ *nomen dedit? Si ad ſola Alcorani verba reſpiciamus, tot Expoſitorum nugis detractis, putabimus, Mahumetum ad Euchariſticam Chriſti Menſam alludere, quamvis ipſe neſciret, quid diceret, & ex confuſa tantùm notitia, quam à Chriſtianis de tanto myſterio hauſerat, loqueretur. Certè, quæ hìc dicuntur de hac Menſa, nonniſi magnæ alicui rei, ac prorsùs divinæ conveniunt, nec materiali ulli, quantumvis lautiſſimæ Menſæ poſſunt adaptari. Sacramentalis verò ita propria eſſe videntur, ut illius veritas ex ipſis Alcorani verbis facilè poſſit Mahumetanis non ſolùm inſinuari, ſed etiam perſuaderi. Expoſitores autem Alcorani, ne cogerentur altiſſimum hoc Chriſtianæ fidei Myſterium ex Alcorano ipſo fateri, ex pluribus Evangelii locis, (ſuperadditis cerebri ſui deliriis) chimæram confinxere, ſimul permiſcentes, & confundentes ultimam Chriſti cœnam, quam cum Apoſtolis celebravit; miraculum, quo idem Chriſtus quinque panibus, & duobus piſcibus turbas in deſerto ſaturavit; parabolam cœnæ ab eodem propoſitam, ad quam primò divites, ac nobiles; deindè pauperes, claudi, cæci, & alii miſerabiles vocati ſunt: miraculum patratum ad mare Tyberiadis, in quo diſcipuli viderunt prunas poſitas, ac piſcem ſuperpoſitum: & piſcem illum, ex cujus ore S. Petrus extraxit ſtaterem ad ſolvendum didrachma, ut habetur Matthæi cap. 16. Hoc modo ab Alcorano, atque illius expoſitoribus obtruditur nobis hiſtoria.

. . . *Cujus, velut ægri ſomnia, vanæ*
Finguntur ſpecies; ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ.

VIII. Satis importunè, atque omninò gratis inducit Mahumetus Deum in die Judicii, interrogantem Jeſum, utrum ſe, matremq; ſuam, tanquam duos deos, præceperit adorari. Eſto enim, Jeſus ſeſe Deum verum verbis, factiſque probaverit, ac propterea, ut talem ſe agnoſci, & adorari voluerit: nunquam tamen matrem ſuam, ut Deum, vel deam, coli juſſit; ſemperque à tanta impietate Chriſtiani abhorruere. Prima in re, non rapinam arbitratus eſt Jeſus, eſſe ſe æqualem Deo, & Deum, cùm verè talis eſſet; ut ſuprà latiſſimè probavimus. In ſecunda, rapinam revera commiſiſſet, ſi (quod abſit) divinitatem puræ creaturæ, qualis mater ejus erat, tribuiſſet. Quòd ſi in Arabia aliqui, & præſertim mulierculæ Beatam Mariam, ut deam coluerunt, eique ſacrificia obtulerunt; id non Chriſti doctrinæ, ſed Dæmonis fraudi, hominumque perfidiæ tribuendum eſt.

سورة الانعام مكية ماية وخمس وستون اية

SURA VI
PECUDES.
MECCANA: COMMATUM CENTUM SEXAGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الحمد لله الذي خلق السموات والارض وجعل الظلمات والنور ثم الذين كفروا بربهم
يعدلون ۞ 2 هو الذي خلقكم من طين ثم قضي اجلا واجل مسمي عنده ثم انتم
تمترون ۞ 3 وهو الله في السموات وفي الارض يعلم سركم وجهركم ويعلم ما تكسبون ۞
4 وما تاتيهم من اية من ايات ربهم الا كانوا عنها معرضين ۞ 5 فقد كذبوا بالحق لما جاءهم
فسوف ياتيهم انباء ما كانوا به يستهزءون ۞ 6 الم يروا كم اهلكنا من قبلهم من قرن مكناهم
في الارض ما لم نمكن لكم وارسلنا السماء عليهم مدرارا وجعلنا الانهار تجري من تحتهم
فاهلكناهم بذنوبهم وانشانا من بعدهم قرنا اخرين ۞ 7 ولو نزلنا عليك كتابا في قرطاس
فلمسوه بايديهم لقال الذين كفروا ان هذا الا سحر مبين ۞ 8 وقالوا لولا انزل عليه ملك ولو
انزلنا ملكا لقضي الامر ثم لا ينظرون ۞ 9 ولو جعلناه ملكا لجعلناه رجلا وللبسنا عليهم ما
يلبسون ۞ 10 ولقد استهزئ برسل من قبلك فحاق بالذين سخروا منهم ما كانوا به يستهزءون ۞
11 قل سيروا في الارض ثم انظروا كيف كان عاقبة المكذبين ۞ 12 قل لمن ما في
السموات والارض قل لله كتب علي نفسه الرحمة ليجمعنكم الي يوم القيامة لا ريب فيه الذين
خسروا انفسهم فهم لا يومنون ۞ 13 وله ما سكن في الليل والنهار وهو السميع العليم ۞
14 قل اغير الله اتخذ وليا فاطر السموات والارض وهو يطعم ولا يطعم قل اني امرت ان اكون
اول من اسلم ولا تكونن من المشركين ۞ 15 قل اني اخاف ان عصيت ربي عذاب يوم
عظيم ۞ 16 من يصرف عنه يومئذ فقد رحمه وذلك الفوز المبين ۞ 17 وان يمسسك الله

بضر

بضر فلا كاشف له الا هو وان يمسسك بخير فهو علي كل شي قدير ۞ 18 وهو القاهر فوق
عباده وهو الحكيم الخبير ۞ 19 قل اي شي اكبر شهادة قل الله شهيد بيني وبينكم
واوحي الي هذا القران لانذركم به ومن بلغ اينكم لتشهدون ان مع الله الهة اخري قل لا
اشهد قل انما هو اله واحد وانني بري مما تشركون ۞ 20 الذين اتيناهم الكتاب يعرفونه
كما يعرفون ابناءهم الذين خسروا انفسهم فهم لا يومنون ۞ 21 ومن اظلم ممن افتري علي الله
كذبا او كذب باياته انه لا يفلح الظالمون ۞ 22 ويوم نحشرهم جميعا ثم نقول للذين اشركوا
اين شركاوكم الذين كنتم تزعمون ثم لم تكن فتنتهم الا ان قالوا والله ربنا ما
كنا مشركين ۞ 23 انظر كيف كذبوا علي انفسهم وضل عنهم ما كانوا يفترون ۞
24 ومنهم من يستمع اليك وجعلنا علي قلوبهم اكنة ان يفقهوه وفي اذانهم وقرا وان يروا كل
اية لا يومنوا بها حتي اذا جاوك يجادلونك يقول الذين كفروا ان هذا الا اساطير الاولين ۞
25 وهم ينهون عنه وينأون عنه وان يهلكون الا انفسهم وما يشعرون ۞ 26 ولو تري اذ وقفوا علي
النار فقالوا يا ليتنا نرد ولا نكذب بايات ربنا ونكون من المومنين ۞ 27 بل بدا لهم ما كانوا
يخفون من قبل ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه وانهم لكاذبون ۞ 28 وقالوا ان هي الا حياتنا
الدنيا وما نحن بمبعوثين ۞ 29 ولو تري اذ وقفوا علي ربهم قال اليس هذا بالحق قالوا بلي
وربنا قال فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون ۞ 30 قد خسر الذين كذبوا بلقاء الله حتي
اذا جاءتهم الساعة بغتة قالوا يا حسرتنا علي ما فرطنا فيها وهم يحملون اوزارهم علي ظهورهم الا
ساء ما يزرون ۞ 31 وما الحيوة الدنيا الا لعب ولهو وللدار الاخرة خير للذين يتقون افلا
يعقلون ۞ 32 قد نعلم انه ليحزنك الذي يقولون فانهم لا يكذبونك ولكن الظالمين بايات
الله يجحدون ۞ 33 ولقد كذبت رسل من قبلك فصبروا علي ما كذبوا واوذوا حتي اتيهم
نصرنا ولا مبدل لكلمات الله ولقد جاءك من نباء المرسلين ۞ 34 وان كان كبر عليك
اعراضهم فان استطعت ان تبتغي نفقا في الارض او سلما في السماء فتاتيهم باية ولو شاء الله لجمعهم
علي الهدي فلا تكونن من الجاهلين ۞ 35 انما يستجيب الذين يسمعون والموتي يبعثهم الله ثم
اليه يرجعون ۞ 36 وقالوا لولا نزل عليه اية من ربه قل ان الله قادر علي ان ينزل اية ولكن
اكثرهم لا يعلمون ۞ 37 وما من دابة في الارض ولا طاير يطير بجناحيه الا امم امثالكم
ما فرطنا في الكتاب من شي ثم الي ربهم يحشرون ۞ 38 والذين كذبوا باياتنا صم وبكم
في الظلمات من يشا الله يضلله ومن يشا يجعله علي صراط مستقيم ۞ 39 قل ارايتكم ان
اتيكم عذاب الله او اتتكم الساعة اغير الله تدعون ان كنتم صادقين ۞ 40 بل اياه
تدعون فيكشف ما تدعون اليه ان شاء وتنسون ما تشركون ۞ 41 ولقد ارسلنا الي امم من

قبلك

قبلك فاخذناهم بالباساء والضراء لعلهم يتضرعون ۞ 42 فلــولا اذ جاءهم باسنا تضرعوا ولكن
قست قلوبهم وزين لهم الشيطان ما كانوا يعملون ۞ 43 فلمـا نسوا ما ذكروا به فتحنا عليهم
ابواب كل شيء حتي اذا فرحوا بما اوتوا اخذناهم بغتة فاذا هم مبلسون ۞ 44 فقطع دابر
القوم الذين ظلموا والحمد لله رب العالمين ۞ 45 قل ارايتم ان اخذ الله سمعكم وابصاركم
وختم علي قلوبكم من اله غير الله ياتيكم بـه انظر كيف نصرف الايات ثم هـم يصدفون ۞
46 قل ارايتكم ان اتيكم عذاب الله بغتة او جهرة هـل يهلك الا القوم الظالمون ۞
47 وما نرسل المرسلين الا مبشرين ومنذرين فمن امن واصلح فلا خوف عليهم ولا هـم يحزنون ۞
48 والذين كذبوا باياتنا يمسهم العذاب بما كانوا يفسقون ۞ 49 قـل لا اقول لكم عندي
خزاين الله ولا اعلم الغيب ولا اقول لكم اني ملك ان اتبع الا ما يوحي الي قل هـل
يستوي الاعمي والبصير فلا تتفكرون ۞ 50 وانذر بـه الذين يخافون ان يحشروا الي ربهم ليس
لهم من دونه ولي ولا شفيع لعلهم يتقون ۞ 51 ولا تطرد الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي
يريدون وجهه ما عليك من حسابهم من شيء وما من حسابك عليهم من شيء فتطردهـم فتكون
من الظالمين ۞ 52 وكذلـك فتنا بعضهم ببعض ليقولوا اهولاء من الله عليهم من بيننا
اليس الله باعلم بالشاكرين ۞ 53 واذا جاءك الذين يومنون باياتنا فقل سلام عليكم كتب
ربكم علي نفسه الرحمة انه من عمل منكم سوءا بجهالة ثـم تاب من بعده واصلح فانه غـفور
رحيم ۞ 54 وكذلك نفصل الايات ولتستبين سبيل المجرمين ۞ 55 قل اني نهيت ان اعبد
الذين تدعون من دون الله قـل لا اتبع اهواءكم قد ضللت اذا وما انا من المهتدين ۞
56 قل اني علي بينة من ربي وكذبتم بـه ما عندي ما تستعجلون به ان الحكم الا لله يقض
الحق وهو خير الفاصلين ۞ 57 قـل لو ان عندي ما تستعجلون به لقضي الامر بيني وبينكم
والله اعلم بالظالمين ۞ 58 وعنده مفاتح الغيب لا يعلمها الا هو ويعلم ما فـي البر والبحـر
وما تسقط من ورقة الا يعلمها ولا حبة في ظلمات الارض ولا يابس الا فـي كتاب مبين ۞
59 وهو الذي يتوفيكم بالليل ويعلم ما جرحتم بالنهار ثم يبعثكم فيه ليقضي اجل مسمي ثم
اليه مرجعكم ثم ينبيكم بما كنتم تعملون ۞ 60 وهو القاهر فوق عباده ويرسل عليكـم
حفظة حتي اذا جاء احدكم الموت تـوفته رسلنا وهم لا يفرطون ۞ 61 ثـم ردوا الي الله
مولاهم الحق الا له الحكم وهو اسرع الحاسبين ۞ 62 قـل من ينجيكم من ظلمات البر والبحر
تدعونه تضرعا وخفية لين انجيتنا من هذه لنكونن من الشاكرين ۞ 63 قل الله ينجيكم
منها ومن كل كرب ثم انتم تشركون ۞ 64 قـل هو القادر علي ان يبعث عليكم
عذابا من فوقكم او من تحت ارجلكم او يلبسكم شيعا ويذيق بعضكم باس بعض انظر كيف

نصرف

نصرف الآيات لعلهم يفقهون ۞ 65 وكذب به قومك وهو الحق قل لست عليكم بوكيل ۞
66 لكل نبإ مستقر وسوف تعلمون ۞ 67 واذا رأيت الذين يخوضون في آياتنا فأعرض عنهم
حتى يخوضوا في حديث غيره واما ينسينك الشيطان فلا تقعد بعد الذكرى مع القوم الظالمين ۞
68 وما على الذين يتقون من حسابهم من شيء ولكن ذكرى لعلهم يتقون ۞ 69 وذر الذين
اتخذوا دينهم لعبا ولهوا وغرتهم الحيوة الدنيا وذكر به ان تبسل نفس بما كسبت ليس لها
من دون الله ولي ولا شفيع ۞ 70 وان تعدل كل عدل لا يؤخذ منها اولئك الذين ابسلوا
بما كسبوا لهم شراب من حميم وعذاب اليم بما كانوا يكفرون ۞ 71 قل اندعوا من دون
الله ما لا ينفعنا ولا يضرنا ونرد على اعقابنا بعد اذ هدينا الله كالذي استهوته الشياطين في
الارض حيران له اصحاب يدعونه الى الهدى ايتنا قل ان هدى الله هو الهدى وامرنا لنسلم
لرب العالمين ۞ 72 وان اقيموا الصلوة واتقوه وهو الذي اليه تحشرون ۞ 73 وهو الذي خلق
السموات والارض بالحق ويوم يقول كن فيكون ۞ 74 قوله الحق وله الملك يوم ينفخ في الصور
عالم الغيب والشهادة وهو الحكيم الخبير ۞

In Nomine Dei Miſeratoris Miſericordis.

1. LAUS Deo, qui creavit cœlos, & terram; & poſuit tenebras, & lucem: *a* at verò, qui infideles ſunt Domino ſuo æquales faciunt *alios deos*. 2. Ipſe eſt, qui creavit vos ex luto: deinde conſtituit metam *vitæ vobis*: & meta *b* præfinita apud eum *eſt reſurrectionis veſtræ*: & vos dubitabitis *de ea*? 3. Et ipſe eſt Deus in cœlis, & in terra: ſcit ſecretum veſtrum, & manifeſtum veſtrum: & ſcit, quod *c* operamini. 4. Et non venit ad eos (*ideſt Meccanos*) ullum ſignum, ex ſignis Domini ſui *in Alcorano*, quin ſint ab eo longè recedentes. 5. Et jam abnegaverunt veritatem *Alcorani*, poſtquam veniſſet ad eos: ſed mox adveniet eis nuncium de eo, quod irridebant. (*ſcilicet pœna à Deo*) 6. An non viderunt quot perdidimus ante eos, ex generationibus? Locum *firmum* dederamus illis in terra, qualem locum non dedimus vobis: & miſeramus Cœlum ſuper eos copiosè pluviam effundens: & poſueramus flumina currentia ſub eis. Et tamen perdidimus eos in delictis eorum: & oriri fecimus poſt eos generationes alias. 7. Et, ſi demiſiſſemus ſuper te librum ſcriptum in charta, & attrectaſſent eum manibus ſuis; certè dixiſſent, qui ſunt infideles. Si hoc eſt, niſi præſtigium manifeſtum. 8. Et dixerunt. Niſi demiſſus fuerit ſuper eum Angelus, *non credemus illi*. At ſi demiſerimus Angelum, *& ipſi non crediderint*: certè decretum erit negotium *perditionis eorum*: tum non expectabuntur *ad pœnitentiam*. 9. Quòd ſi mitteremus eum, *quem petunt*, Angelum: certè mitteremus eum virum (*ideſt in forma hominis*); & quidem indueremus *eum* coram illis quomodò *ipſi* induuntur. 10. Et jam quidem irriſi ſunt legati ante te: ſed comprehendit illos, qui deriſerunt eos id, quod *ipſi* irridebant (*nempe pœna à legatis comminata*). 11. Dic: Peragrate terram: & videte quomodò fuerit finis eorum, qui mendacii inſimulabant *Prophetas*. 12. Dic: Cujus eſt id, quod eſt in Cœlis, & terra? Reſponde: Dei. Præſcripſit ſibiipſi miſericordiam. Certè congregabit vos ad diem reſurrectionis; non eſt dubitandum de eo. Qui jacturam fecerunt animarum ſuarum, ipſi non credent. 13. Et ipſius eſt id, quod *d* venit in nocte, & die: & ipſe eſt Auditor, Cognitor. 14. Dic: An præter Deum

a Deinde.
b Nominata.
c Acquiritis.
d Habitat (vel quieſcit)

Deum accipiam herum; *cùm ipſe ſit* conditor Cœlorum, & terræ, & ipſe alat,
& non alatur? Dic: Certè ego juſſus ſum, ut ſim primus, qui Eslamiticam
religionem ſuſcipiat, & *dictum eſt mihi*: Nullo modò eris ex Aſſociantibus.
15. Dic: Certè ego timeo, ſi contumax fuero Domino meo, pœnam diei magnæ.
16. Qui liberatus fuerit ab ea *pœna* die illa, jam quidem miſertus fuit illi *Deus*:
& hæc erit ſalus manifeſta. 17. Quòd ſi tetigerit te Deus nocumento, non
erit relevans illud, niſi ipſe. Si verò tetigerit te bono; ipſe porrò eſt ad o-
mnem rem potens. 18. Et ipſe eſt Prædominator ſuper ſervos ſuos: &
ſapiens, Peritus. 19. Dic, Quæ res eſt major ad teſtificandum? Dic: Deus
eſt teſtis inter me, & inter vos: & revelatus fuit mihi hic Alcoranus, ut ad-
monerem vos illo, & eum, ad quem pervenerit *notitia ejus*. An vos certè
teſtificamini eſſe cum Deo deos alios? Dic: Non teſtificor *ego hoc*. Dic: Pro-
fectò ipſe eſt Deus unus: & certè ego immunis ſum ab eo, quod aſſociatis.
20. Illi, quibus dedimus Librum (*ideſt Pentateuchum*, *& Euangelium*) agnoſcunt
illum (*ideſt Mahumetum*) quemadmodùm cognoſcunt filios ſuos. Qui jacturam
fecerunt animarum ſuarum; ipſi porrò non credent. 21. Et quis eſt iniquior
illo, qui commentus fuerit de Deo mendacium, aut mendacii inſimulaverit
ſigna ejus? Certè ipſe non proſperabit iniquè agentes. 22. Et die *quadam* con-
gregabimus eos univerſos: tùm dicemus iis, qui aſſociaverunt, ubi ſunt ſocii
veſtri, quos putabatis *habere Deum*? Sed non erit excuſatio eorum, niſi quòd
dicent: Per Deum Dominum noſtrum non fuimus aſſociantes. 23. Vide, quomodò
mentiantur contra ſeipſos: & fugit ab eis id, quod blaſphemè commenti fuerant.
24. Et ex ipſis aliquis aures præbebit tibi *recitanti Alcoranum*: ſed poſuimus
ſuper corda eorum operimenta, ne intelligant illum; & in auribus eorum
gravedinem. Etiamſi viderint omne ſignum, non credent in illud, donec ve-
niant ad te, ut diſceptent tecum. Dicent, qui infideles ſunt: ſi eſt hic *Alcoranus*
niſi commenta futilia Priorum. 25. Et ipſi prohibent *alios* ab eo (*ideſt Mahu-*
a Et, ſi. *meto*) & longè recedunt ab eo: *a* & non perdunt, niſi animas ſuas: ſed non
animadvertunt. 26. Si autem videres, quandò ſtatuentur apud ignem? Dicent:
O utinam nos reduceremur *in mundum*! neque mendacii inſimularemus ſigna
Domini noſtri, & eſſemus ex credentibus. 27. Atqui apparuit illis id, quod
abſcondebant anteà, *negantes ſe fuiſſe aſſociatores*. Et, licèt reducerentur *in mundum*,
attamen redirent ad id, quod erat ipſis prohibitum: & certè ipſi ſunt mentien-
b Si eſt. tes. 28. Et dixerunt: *b* Non eſt, niſi vita noſtra mundana: neque nos ſumus
reſuſcitandi *ad aliam vitam*. 29. At ſi videres, quandò ſtatuentur coram Do-
mino ſuo! Dicet *illis*: An non eſt hæc verè *reſurrectio*? Reſpondebunt: Utique, per
Dominum noſtrum. Dicet: Guſtate ergo pœnam ob id, quod non credebatis.
30. Jam perierunt illi, qui inficiati ſunt occurſum Dei (*ideſt diem judicii*), donec
pervenit eis Hora *reſurrectionis* repente. Dixerunt: Proh dolorem noſtrum pro
eo, quod negligentes fuimus de hac *hora*! Et ipſi portabant onera ſua ſuper
humeros ſuos. An non malum erit, quod portabunt? 31. Et non eſt vita mun-
dana, niſi ludus, & jocus: & profectò domus altera (*ideſt Paradiſus*) melior
erit iis, qui timent *Deum*: an ergo non intelligitis *hoc*? 32. Jam novimus, quòd
certè te contriſtat illud, quod dicunt. Porrò ipſi non faciunt te mendacem:
ſed Iniqui ſigna Dei inficiantur. 33. Et jam quidem mendaces habiti ſunt Le-
gati ante: ſed patienter ſuſtinuerunt, quòd mendaces haberentur, & vexarentur,
c Immutãs. donec veniret ad eos auxilium noſtrum. Et non eſt, *c* qui immutet verba Dei,
ita ut non fiat id, quod ipſe dicit. Et jam quidem venit ad te aliqua narratio
de iis, qui miſſi ſunt legati *à Deo*. 34. Quòd ſi gravis fuerit tibi averſio eorum;
ſi potueris exquirere foveam, *per quam penetres* in terram; aut ſcalam, *per quam*
aſcendas in Cœlum, ut oſtendas eis ſignum, *quod poſtulant*: *exquire ſanè*; *ſed non*
reperies: *patienter igitur ſuſtine*. Quòd ſi voluerit Deus, certè congregabit eos
ad directionem. Ne ergo ſis ex ignorantibus *hanc rem*. 35. Certè exaudient
vocationem ad fidem illi, qui audierint: & mortuos ſuſcitabit Deus: deinde ad
eum reducentur. 36. Et dixerunt *infideles Meccani*: Niſi demiſſum fuerit ſuper
eum ſignum aliquod à Domino ſuo, *non credemus ei*. Reſponde: Certè Deus

potens

potens eſt ad hoc, ut demittat ſignum: ſed pleriqúe eorum neſciunt *hoc fore*
ad ipſorum ruinam. 37. Et non eſt *ulla ſpecies* ex beſtiis in terra, neque volu-
cribus, quæ volent alis ſuis, niſi ſint gentes ſimiles vobis. Non prætermiſimus
in libro, *qui aſſervatur in Cœlo apud nos*, rem ullam: deinde ad Dominum ſuum
congregabuntur. 38. Qui verò mendacii redarguerunt ſigna noſtra (*nemque Al-*
coranum) ſurdi, & muti verſantur in tenebris. Quem voluerit Deus, in erro-
rem inducet: & quem voluerit, ponet eum ſuper viam rectam. 39. Dic *Meccanis*:
Quid putatis? ſi venerit ad vos pœna Dei, aut venerit ad vos Hora (*ideſt* a Dicite mihi.
a Judicii) num alium præter Deum invocabitis, ſi eſtis veraces? 40. Quin-
imò illum invocabitis, & relevabit id, pro quo invocaveritis eum (*ideſt liberabit*
vos ab eo) ſi voluerit: & obliviſcemini illius, quod aſſociabatis *Deo*. 41. Et
jam quidem miſimus *legatos* ad gentes ante te: & excepimus eas cum calamitate,
& nocumento *propter earum incredulitatem*, ut ipſæ ſupplices deprecarentur.
42. *b* An verè, cùm adveniſſet eis punitio noſtra, ſupplices deprecati ſunt? *b* Et ſi non.
c Imò verò obduruerunt corda eorum: & adornavit eis Satanas id, quod faciebant. *c* Sed
43. Cùm autem obliti fuiſſent id, de quo commoniti fuerant, aperuimus ſuper
eos portas omnis rei; donec, cùm legati fuiſſent ob id, quod datum fuerat
illis, corripuimus eos repentè *ſupplicio*, & ecce ipſi *facti ſunt* deſperantes. 44. *d* pars poſterior.
Et abſciſſa eſt *d* ſtirps gentis, quæ iniquè egerat: Et laus Deo Domino *e* *e* Mundorū.
ſeculorum. 45. Dic *Meccanis*: *f* Quid vobis videtur? ſi abſtulerit Deus auditum *f* Dicite mihi.
veſtrum, & viſum veſtrum, & ſigillum impreſſerit ſuper corda veſtra; quis Deus,
præter Deum, reſtituet vobis hæc? Vide, quomodò diverſimodè explicamus
ſigna *unitatis Dei*! tùm ipſi avertunt ſe *ab eis*. 46. Dic: *g* Quid vobis videtur? *g* Dicite mihi.
ſi advenerit vobis ſupplicium Dei repentè, vel manifeſtè; num peribunt, niſi
homines iniquè agentes? 47. *Et non mittimus legatos, niſi euangelizan-*
tes, & comminantes. Qui ergo crediderit, & correxerit opera ſua; non erit
timor ſuper eos: neque ipſi contriſtabuntur. 48. Qui verò mendacii inſimu-
laverint ſigna noſtra: tanget eos pœna ob id, quod prævaricati fuerint.
49. Dic: Non dico vobis; Apud me ſunt theſauri Dei: neque *dico vobis*;
ſcio arcanum: neque dico vobis; ego ſanè ſum Angelus. *h* Non ſequor, ni- *h* Si.
ſi quod revelatur mihi. Dic: An adæquabitur cæcus, & videns? An ergo
non recogitatis? 50. Et prædica eum (*ideſt Alcoranum*), illis, qui timent,
quòd congregandi ſint ad Dominum ſuum. Non erit illis præter eum patro-
nus, neque interceſſor: ut ipſi ſibi caveant. 51. Et ne expellas eos, qui
invocant Dominum ſuum mane, & veſpere, deſiderantes faciem ejus: *i* non *i* Non eſt ſuper te,
incumbit tibi de æſtimatione eorum quidquam (*ideſt non ſpectat ad te judi-*
care, qualis ſit mens, & intentio eorum) neque de æſtimatione tui *l* incumbit *l* Eſt ſuper vos.
eis quidquam. Quòd, ſi expuleris eos, eris ex iniquis. 52. Et ita probavi-
mus alios eorum per alios, ut dicerent: An illis beneficus fuit Deus inter
nos? Nonne Deus ſcientiſſimus eſt, *qui ſint*, qui gratias agentes? 53. Cùm autem
venerint ad te, qui credunt in ſigna noſtra, dic: Pax ſuper vos: præſcripſit
Dominus veſter ſibi ipſi miſericordiam; quòd ſcilicet, qui operatus fuerit ex vobis
malum per ignorantiam; deinde reſipuerit poſt illud, & correxerit, *quod fecit*:
certè ipſe *erit illi* propitius, miſericors. 54. Et ita diſtinctè proponimus ſigna
(*ideſt periodos Alcorani*) & ut manifeſtetur ſemita ſceleroſorum. 55. Dic: Certè
ego prohibitus ſum, ne colam, quos invocatis præter Deum. Dic: Non ſequar
deſideria veſtra: *nam ſi hoc facerem*, jam errarem utique: & non eſſem ego ex
directis. 56. Dic; Ego ſanè *ambulo* juxta declarationem *mihi factam* à Domino
meo: at *vos* mendacia de illo confinxiſtis. Non eſt penes me, quod cupitis acce- Quidā Codices hîc incipiūt novā periodū, 57. Sed rectè.
lerari (*i. in ſupplicium à Deo tentatum*). Non *Si* eſt judicium *hujus rei*, niſi Dei: *ipſe* enar-
rabit veritatem; & ipſe eſt optimus diſcernentium. 57. Dic: Si eſſet penes
me id, quod accelerari optatis: jam definitum eſſet negotium inter me, & inter
vos: & Deus eſt ſcientiſſimus, *qui ſint* Iniqui. 58. Et apud eum ſunt claves
Arcani: neſcit illas *alius* præter ipſum: & *ipſe* ſcit in terra, & mari: neque
cadit unum folium, quin ſciat illud; neque granum unicum in tenebris terræ,
neque reus, neque ſiccum, niſi *ſcriptum ſit* in libro manifeſto 59. Et ipſe eſt,
qui

qui defungi facit vos (*ideſt obdormiſcere*) in Nocte; & ſcit, quid, operemini in
die: deinde ſuſcitabit vos in eo, ut abſolvatur meta præfinita *vitæ veſtræ*:
deinde ad eum erit reditus veſter: tum enarrabit vobis id, quod fueritis operati.
60. Et ipſe eſt Prędominator ſupra ſervos ſuos: & mittit ſuper vos cuſtodiam
Angelorum recenſentium opera veſtra: quoaduſque perveniat ad unumquemque veſtrum
mors, *&* fato fungi faciant eum lagati noſtri (*ideſt Angeli*): & ipſi non erunt
negligentes *in exequendis imperiis noſtris*: 61. Deinde reducantur ad Deum Dominum ſuum verum. An non *competit* ipſi Judicium? & ipſe eſt velociſſimus
ratiocinantium. 62. Dic: Quis liberat vos à tenebris continentis, & Maris?
Cùm invocatis eum ſuppliciter *palàm*, & occultè, dicentes: Certè, ſi liberaverit
nos ab his, profectò erimus ex gratias agentibus. 63. Dic: Deus liberat vos
ab illis, & ab omni animi anguſtia: deinde vos aſſociatis. 64. Dic: Ipſe eſt
potens ad hoc, ut mittat adverſum vos pœnam de ſupra vos, aut de ſubtus
pedes veſtros, aut induat vos diſſenſione, & guſtare faciat alios veſtrum
cladem aliorum. Vide quomodò diverſimodè tractemus ſigna *potentiæ noſtræ*:
ut ipſi ſapiant. 65. Et mendacii inſimulavit hunc (*ideſt Alcoranum*) gens
tua: & *tamen* ipſa eſt veritas. Dic: Non ſum ſuper vos procurator. 66. Omni
prædictioni eſt tempus ſtabile, *in quo verificetur*; & mox ſcietis, *verum eſſe*,
a Nutant in. *quod predixi*. 67. Et cum videris eos, qui *a* diſceptant de ſignis noſtris (*ideſt*
b Nutent in. *de Alcorano*) procul recede ab eis, donec *b* diſceptent de narratione alia. Porrò
ſi oblivisci te fecerit Satan *bujus præcepti*, ſaltem ne ſedeas poſt recordationem cum hominibus iniquis. 68. Et ne ſit apud eos, qui timent *Deum*, æſti-
c In ulla re. matio eorum (*ideſt iniquorum*) *c* ullius momenti. ſed *ſit illis* memoria, ut ſibi
caveant *ab eis*. 69. Et deſere eos, qui habent religionem ſuam pro joco, &
ludicro: & decepit eos vita mundana: & commonefac *eos* ſuper hunc (*ideſt*
d Lucratur. *Alcoranum*), quòd, ſi perditioni ſe exponat anima ob id, *d* quod perpetrat, non
e Adæquet omem æquitatem. erit illi præter Deum patronus, neque interceſſor. 70. Et quamvis *e* adamuſſim
perſolvat omne juſtum pretium, *quo ſe redimat*; non acceptabitur ab eo. Illis,
f Acquiſiverint. qui ſe expoſuerint perditioni ob id, quod *f* perpetraverint, *dabitur* potio ex
aqua ferventi, & pœna dolorifica ob id, in quo fuerunt infideles. 71. Dic: An
invocabimus præter Deum id, quod non proſit nobis, neque noceat nobis; & retrò avertemur ſuper calcaneos noſtros, poſtquam direxit nos Deus,
ſicut ille, quem ſeduxerunt Satanæ in terra hæſitantem *quò ſe verteret*? Illi
erant ſocii, qui vocabant eum ad directionem, *dicentes*: Veni ad nos. Dic:
g Mundorũ. Certè directio Dei, ipſa eſt directio: & juſſi ſumus tradere nos ipſos Domino *g* ſæculorum. 72. Et *dictum fuit nobis*: Perſolvite orationem, & timete eum: & ipſe
eſt, ad quem congregabimini. 73. Et ipſe eſt qui creavit Cœlos, & terram in veritate:
h Die qua. & *h* quando dicet *alicui rei*: Eſto: erit. 74. Dictum ejus eſt veritas:
& ipſi erit regnum diei, qua inſufflabitur in Tubam: *ipſe eſt* Cognitor arcani,
& manifeſti: & ipſe eſt ſapiens, Peritus.

NOTÆ.

INſcribitur hæc Sura الانعام *Pecora*, ſeu *pecudes*: non quòd in ea de pecoribus ex profeſſo agatur; ſed quia incidenter ſuperſtitioſi quidam circa nonnulla pecora Meccanorum ritus referantur, ut poſteà videbimus. Habet verſus centum ſexaginta quinque: aliqui unum addunt. Eſt Meccana. Excipit Gelal; وما قدروا الله: *Et non menſuraverunt Deum*; cum duobus verſibus ſequentibus: Et قل تعالوا: *Dic*: *venite*. Item cum duobus ſequentibus: hos enim vult Medinæ traditos fuiſſe. Præmium Lectori promittitur: من قرا الانعام صلى الله عليه وسلم واستغفر الىه السبعون الف ملك بعدد كل اية من سورة الانعام يوما وليلة

Qui legerit Suram Pecorum, benedicet ei Deus, & ſalutem concedet: & ſeptuaginta millia Angelorum (hi ſunt, qui viſitant quotidie Domum Maamurat in Cœlo) *deprecabuntur pro eo pro quolibet verſu ejuſdem Suræ die, ac nocte*.

XVI. *Qui liberatus fuerit*] Arabicè duplex eſt lectio من يصرف *qui liberatus, ſeu averſus fuerit*: & من

يعتق quem liberaverit, ſeu verterit: nempè Deus.

XIX. *Quæ res eſt major ad teſtificandum*]. Quæ fuerit hujus verſus occaſio, diſce ex Gelal: نزل لما

قالوا للنبى اتينا بمن يشهد لك فان اهل الكتاب انكروك

Hæc revelata ſunt, quandò Meccani dixe-runt Prophetæ: *Adduc aliquem, qui teſtimonium tibi perhibeat: nam Judæi, & Chriſtiani profeſſores Scripturæ negant, te eſſe prophetam*: ſeu, *ignorant te*, nec reperiunt quidquam de te in ſacris libris: Mahumetus verò reſpondet petendo principium: hoc enim erat, quod quærebatur, utrùm Deus teſtimonium perhiberet de illo in Sacris Libris.

XXVI. *Neque mendacii inſimularemus*] Hæc diſtinguenda ſunt ita, ut ſenſus ſit: Si reduceremur in Mundum, nequaquam mendacii inſimularemur, &c.

XXX. *Occurſum Dei*] Ita appellatur in Alcorano dies Reſurrectionis, quia ita appellabant eum Chriſtiani ex verbis S. Pauli 1. Theſſal. c. 4. & alibi. Dicitur etiam *Hora* ob eandem rationem, quia videlicet ita vocavit Chriſtus apud S. Joannem cap. 5. Furtivis cornicula induitur coloribus, ut meliùs fallat; ſed magis movet riſum.

* *Et ipſi portabunt onera ſua*] Explicat Jahias ذنوبهم *peccata ſua*. Idem refert ex teſtimonio plurium Auctorum Mahumetum dixiſſe: ان الكافر

اذا خرج من قبره مثل له عمله فى اقبح صورة راها

قط واقبح وجها وانتن ريحا واسواء لفظا فيقول من

انت اعوذ بالله منك فما رايت اقبح منك وجها ولا

انتن منك ريحا ولا اسواء منك لفظا فيقول اتعجب

من قبحى فيقول نعم فيقول انا والله عملك

الخبيث وانك كنت تركبنى فى الدنيا وانى لاركبك

اليوم فيركبه فلا يرى شيا يهوله ولا يروعه الا قال له

ابشر يا عدو الله انت الذى يراد وانت الذى يعنى

وهو قوله وهم يحملون اوزارهم: *Cùm infidelis egreſſus fuerit è Sepulchro ſuo, ponetur ante eum opus, quod fecit, in figura turpiſſima, qualem nunquam vidit, facie deformi, peſſimo odore, peſſimaque loquela. Dicet ei infidelis: Quis es tu? Deus me liberet à te: nunquam vidi rem turpiorem. Reſpondebit figura illa: Quid turpitudinem meam admiraris? Ego profectò ſum opus tuum malum: & tu in Mundo aſcendebas ſupra me: ego autem hodie aſcendam ſupra te, & tu portabis me. Itaque aſcendet ſuper eum, neque videbit rem ullam, quæ non terreat eum, ac dicat ei: Proſit, ò inimice Dei: tu es ille, quem innuebat, & ſignificabat illud Alcorani: & ipſi portabunt onera ſua.*

XXXVII. *Quænam ſint gentes ſimiles vobis*]. Ad excuſandam Prophetæ ſui inſcitiam, vel potiùs ſtultitiam explicat Gel: فى تقدير خلقها ورزقها واحوالها *in eo, quod ſpectat ad creationem, gubernationem, & ſtatus, ſeu conſtitutiones earum.*

XXXXII. *At verò cùm adveniſſet*] Arabicè فلولا & ſi non facit ſenſum affirmativè, nempè illos ſupplices deprecatos fuiſſe: ſed Interpretes exponunt in ſenſu negativo.

XXXXV. *Quid putatis*]. Arabicè ارايتم: vel, ارايتكم exponit Gelal: اخبرونى *Dicite mihi*. Propriè verteremus: An putatis? vel: *An vobis videtur?*

XXVXVII. *Euangelizantes, & comminantes*] Arab. مبشرين ومنذرين primum ſignificat, præſertim in Alcorano, idem, quod Græcum verbum *εὐαγγελίζειν*, *euangelizare*, ſeu fauſta annunciare: ſecundum autem, cum comminatione pœnæ prædicare. Aliquandò tamen etiam primum ad infauſta refertur: ſed videtur eſſe per ironiam.

LI. *Et ne expellas*]. Fingit Gelal, hæc dicta fuiſſe, quia Principes Meccani idololatræ expellebant pauperes omnes, & miſeros ab urbe ſua, atque ad Mahumetum ire jubebant: ad quem, cùm refugerent illius, religionem amplecti ſe velle aſſerebant. At Mahumetus illos hoc ob neceſſitatem, & non ex animo petere, ſuſpicatus, illos recipere recuſabat. Quamobrem fingitur hìc Deus ita eum corripere: *Et ne expellas, &c.*

LII. *Et ita probabimus alios eorum per alios*] Gelal:

اى الشريف بالوضيع والغنى بالفقير بان قدمناه

بالسبق الى الايمان: *id eſt, nobilem per ignobilem, & divitem per pauperem, vocando illum priùs ad fidem*: ita, ut divites, ac nobiles dicerent: An Deus pauperes, & ignobiles fidei gratia donavit priuſquam nos?

LVIII. *Claves Arcani*] Gelal: وهى الخمسة التى فى قوله ان الله عنده علم الساعة: Hæ claves *ſunt illæ quinque, quæ continentur in illis verbis Alcorani: Sanè apud Deum eſt Scientia Horæ, &c.* Albocharius parte 10. Traditionum Mahumeticarum, ita eas enumerat. حدثنا خلد بن مجلد قال حدثنا

سليمان بن بلال قال حدثنى عبد الله ابن دينار

عن ابن عمر عن النبى قال مفاتيح الغيب

خمس لا يعلمها الا الله: لا يعلم ما تغيض الارحام

الا الله، ولا يعلم ما فى غد الا الله: ولا يعلم متى

ياتى المطر الا الله: ولا تدرى نفس باى ارض تموت

الا لله: ولا يعلم متى تقوم الساعة الا الله

Narravit nobis Chaled filius Mogialled dicens: Narravit nobis Solyman filius Belal dicens: Narravit mihi Abdallah filius Dinar, narratum ſibi fuiſſe ab Ebn-Omar, ſe audiviſſe Mahumetum dicentem: Claves arcani ſunt quinque, quas nemo novit, niſi Deus. Nemo novit, quantum à juſto fœturæ termino decreſcant uteri fœminarum, niſi Deus. Et nemo novit quid cras futurum ſit, niſi Deus. Et nemo novit, quandò pluvia ventura ſit, niſi Deus. Et nemo novit, in qua terra ſit moriturus, niſi Deus. Et nemo novit quan-

quandò ventura ſit Hora (i. dies Judicii) *niſi Deus*.

LXI. *Et ipſe eſt velociſſimus ratiocinantium*] Hanc Dei velocitatem in ratione ineunda cum creaturis explicat Gelal ex communi Doctorum ſententia, his verbis يحاسب الخلق كلهم في قدر نصف نهار من ايام الدنيا : *Judicabit omnes creaturas rationem cum eis ineundo, per ſpatium medietatis unius diei ex diebus hujus mundi*.

LXIV. *Ipſe eſt potens ad hoc, ut mittat &c.*] Hujus ſententiæ vis eſt: Poteſt Deus vos punire per tempeſtates è Cœlo, vel per hiatus terræ, vel per mutua bella inter vos. Refert autem Moslem dixiſſe Mahumetum: سالت ربي ان لا يجعل باس امتي فمنعنيها وفي حديث لما نزلت قال اما انها كاينة ولم يات تاويلها بعد: *oravi Dominum meum, ut non ſineret in gente mea bella mutua oriri: ſed noluit exaudire me, Alii referunt, cùm hæc verba revelata ſunt, eum dixiſſe: An hæc aliquandò evenient? Et nunquam reſponſum fuit ei. Vel: Et nunquam venit interpretatio eorum*.

LXVIII. *Et ne ſit apud eos, qui timent Deum.*] Occaſionem dedit his verbis id, quod narrat hìc Gelal: وقال المسلمون ان قمنا كلما خاضوا لم نستطيع ان نجلس في المسجد وان نطوف فنزل وما على الذين يتقون الله من حسابهم اي الخايضين من شي اذا جالسوهم ولكن عليهم ذكرى &c. *Dixerunt Moslemi. Si aſſurgentes diſcedere debemus, quoties* infideles *diſceptant irriſoriè* de Alcorano, *nunquam poterimus conſiſtere in templo, neque circuire illud* cum ſupplicatione. *Tunc revelata ſunt hæc verba: Non debent qui timent Deum quidquam curare eos*, nempè diſceptantes, *cùm ſederint juxta illos, ſed meminerint tantùm cavendum ſibi eſſe ab iis*.

LXXIV. *Die qua inſufflabitur Tubam*] Gel[al] ... النفخة الثانية من اسرافيل *Secunda vice* ... *raphel*. Alludit ad illud Apoſtoli 1: Cor. c. ... *noviſſima Tuba*: quod videtur ... pri[mam] tubam, vel primum ſonum cujuſdam tubæ. [Vol]gunt autem Moslemi primum ſonum faciendum eſſe à Gabriele: ſecundum verò ab Aſraphe[le] (alii tamen oppoſitum ſentiunt) ... & inter primam, & ſecundam tubam, ſeu ſonum, intercedere ſpatium quadraginta annorum. ſed audiamus verba Jahiæ يقوم ملك فينفخ ... ينفخ في الصور ... بين السما والارض قال قتادة من الصخرة من بيت المقدس والطور قرن فيه ارواح الخلايق فينفخ فيه فينهض كل روح الى جسده فيدخل فيه ثم ينطلقون سراعا الى المنادي صاحب الصور الى بيت المقدس: *Die qua inſufflabitur in tubam. Inſufflabitur in illam ab Angelo, qui ſtabit, inter Cœlum, & terram. Dixit Cotada è ſaxo, ſeu rupe. Abſ Jeruſalem, & monte Sina protendetur tuba, in qua erunt animæ omnium creaturarum. Ubi verò flatum acceperit, perget unaquæque anima ad corpus ſuum, & ingredietur in illud. Deinde accurrent omnes velociter ad præconem, qui inſufflavit in tubam in Jeruſalem*.

REFUTATIONES.

Quid inter tot nugas, & quiſquilias ſeria refutatione dignum reperias? Semper eandem crambem recoquit: eandem fabulam recantat.

I. Signa petunt Meccani: miracula ſc. vera, non ineptias Alcorani ad hoc, ut poſſint tutò credere Mahumeto. Ille verò nihil ex his, quæ petunt, ſe facere poſſe fatetur: non librum in charta conſcriptum è Cœlo accipere: non Angelum inde ad ſe advocare. Quia ſcilicet alterum, etiamſi manu attrectaſſent, præſtigium proclamarent: alteri, utpote in figura, & veſtitu humano apparenti, fidem nullam adhiberent. Bellam ſanè excuſationem. Quaſi verò non ſint facienda miracula, ſi illis aliqui non ſint credituri. Nonne plurimi prodigia Moyſi præſtigia eſſe aſſerebant? Nonne miracula Chriſti, Dæmonis ope patrata Judæorum Principes vulgabant? Illud verò ridiculum, quod non poſſit Deus ad homines Angelos mittere, niſi in humana forma, atque humanis veſtibus indutos.

II. Jactat Mahumetus, ſe eſſe primum Eslamiticæ ſectæ Profeſſorem: quam tamen Abrahæ, & Prophetarum, imò Chriſti, & Apoſtolorum, primorumque Chriſtianorum religionem fuiſſe ſæpiùs in Alcorano fatetur. At enim religio hæc prorſus defecerat, & Mahumetus primus illam reſtituit, & profeſſus eſt. Ergo tempus aliquod fuit, in quo vera religio penitus interiit, & Deus in Mundo ſine ullo vero cultore remanſit. Atqui ex Alcorani confeſſione conſtat, hanc religionem Eſlamiticam Aſſociationi, nempe plurium deorum cultui opponi, nihilque aliud pe... ...ere. Quot verò ante Mahumetum unum tantùm Deum colebant? Præterea conſtans eſt Mahumetanorum opinio ex ipſius Mahumeti & Alcorani documento, Deum ſemper in terris aliquos veræ religionis cultores habuiſſe.

III. Sæpius, ut ex Alcorano liquet, dixerat Mahumetus Meccanis requirentibus aliquod teſtimonium veritatis Prophetiæ illius; ut adirent Judæos, & Chriſtianos, penes quos erant Sacræ Scripturæ. ex quarum teſtimonio intelligerent, ipſum verè eſſe prophetam. Ve[rùm] rùm affirmantibus utriſque nihil de Mahumeto in Sacris Libris reperiri, homo aſtutus, ut ſe à tanti mendacii labe purgaret, obtrudit Alcoranum, tanquam divinum teſtimonium ſuæ veracitatis. Sed hoc erat, quod in quæſtione verſabatur; utrùm ſcilicet, quod ille ex Alcorano effutiebat, eſſet à Deo: quod ſanè non per Alcoranum, ſed vel per aliquod miraculum, vel per divinorum librorum auctoritatem erat demonſtrandum. Verùm, miracula facere non potuit, ut vidimus; & in Sacris Libris nihil de Mahumeto, vel Alcorano Judæi, & Chriſtiani reperire potuerunt. At enim nolebant hi vaticinia de Mahumeto aſſeclis illius manifeſtare. Cur ergo Mahumetus ipſe non manifeſtabat? cur ad ſolum Alcorani teſtimonium miſerum confugiebat? Cur hujuſmodi techuis ſuos illudebat.

IV.

IV. Notandum hìc, & alibi frequentiſſimè in Alcorano id, quod jam non ſemel premonui, peſſimum Impoſtorem, quò faciliùs ſimpliciores decipiat, inter ea, quæ impiè, vel abſurdè pronunciat, plerunque ſupremi Judicii, vel gehennæ terriculamenta permiſcere; vel etiam ſana aliqua documenta ſuggerere: hæc nimirum eſt Seductorum conſuetudo, Zizania frumento admiſcere, & inter errorum tenebras aliquem lucis ſimulare.

V. Arguit Mahumetus Meccanos, quòd audientes Alcoranum, fidem illi habere recuſarent: & nihilominùs cauſam obſtinationis eorum refundit in Deum, qui eorum corda obduraverit, oculos excæcaverit, aures gravedine oppreſſerit. Cùm verò illi ſe credituros aſſererent, ſi miraculum aliquod vidiſſent, hic, etiam viſis miraculis, eos credituros negabat. Illud autem Meccani rogabant, ut liceret ipſis Alcorani veritatem inquirere, ne temerè eſſent in illum credituri. At ille callidè fingit ſibi à Deo præceptum, ut de Alcorano diſceptari minimè permitteret: timebat enim, utpote verſutus, ne errores, fraudeſque ſuæ in Alcorani diſcuſſione detegerentur. Hanc Pſeudoprophetæ ſui legem Mahumetani rigidiſſimè ſervant, diſputationes circa Alcoranum, propriamque ſectam prorſus refugientes. Hoc verò eſſe contra omnem rationem nemo non videt: nam nemo tenetur, imò nec debet, aut poteſt ullam religionem ſuſcipere, *niſi de illius* veritate, vel ſaltem probabilitate certus ſit. Hoc verò fieri non poteſt, niſi ejuſdem Religionis, ejuſque *legis fundamenta ſedulò diſcutiantur.* Quòd ſi *aliqua occurrant*, quæ humanam rationem excedant, ea debent, vel per certam divinam revelationem, vel per aliquod miraculum comprobari. Quamobrem nunquam conſuevere Chriſtiani diſputationes cum infidelibus de ſua religione refugere: imò eoſdem alliciunt, atque etiam provocant ad hujuſmodi diſputationes: cognoſcunt enim, ſe & in bona cauſa, & religionem ſuam, & ratione, & miraculis, & divina revelatione ſe poſſe probare. At verò Mahumetus, & Mahumetani nullam de lege ſua quæſtionem haberi volunt; ſed ſine ulla ratione, ſine miraculis, ſine divino teſtimonio brutali quodam modo cum ipſi credunt, atque aliis credendam obtrudunt. Vide de hoc Prodr. p. 4. cap. 25. pag. 437.

VI. Dum Mahumetus fingit, revelari ſibi à Deo, ſe non dici, neque credi à Meccanis mendacem: mentitur ipſe, mendacemque facit ipſum Deum: nam ex teſtimonio Alcorani, & ex iis, quæ in vita Mahumeti jam diximus, communis erat Meccanorum opinio, Mahumetum mendacem eſſe mendaciſſimum; neque aliud in eorum ore ſemper, atque ubique reſonabat. Reſpondet Gelal, illos non palam, ſed في السر *in ſecretò* confeſſos fuiſſe Mahumetum non eſſe mendacem. Audierat nimirum Gelal arcana Meccanorum colloquia, qui tot ſæculorum intervallo ab illis diſtabat. Mendacium mendacio tegere conatur.

VII. Nihil impudentiùs dici, vel cogitari poterat, quàm Judæos, & Chriſtianos non minùs ex Sacris Libris cognoſcere Mahumetum, quàm ex quotidiana conſuetudine, & aſpectu filios ſuos. Sed vide circa hoc quæ ſuperiùs diſſeruimus.

VIII. Sentit, ac docet Mahumetus, beſtias & aves eſſe gentes ſimiles hominibus, & in noviſſimo die à Deo eſſe judicandas. Excuſet quantum vult Gelaleddinus *Prophetæ ſui craſſitiem, & amentiam: ex verbis ſuis nimis apertè convincitur ſentire cum Gnoſticis, & Manichæis,* qui in eodem errore verſabantur, dum brutis animalibus rationales animas tribuebant.

IX. Improbandus omninò erat Mahumetus, dùm pauperes Meccanos ad ſectam ſuam ſuſcipiebat, ſi eos ficto animo, & eo tantùm fine, ut inopiæ ſuæ mederentur, eandem amplecti ſuſpicabatur. Ipſum quippè naturæ lumen docet, non ſine ſolerti perquiſitione, ac prævia inſtructione aliquem ad religionem admittendum eſſe, præſertim ſi fictio aliqua in eo eſſe probabiliter agnoſcatur. Dùm verò Mahumetus Deum ſibi contraria præcipere fingit, in ipſum Deum ſe injurium maniſeſtè demonſtrat.

Textus Alcorani.

75 وإن قال إبرهيم لأبيه أزر أتتخذ أصنامًا آلهة إني أراك وقومك في ضلال مبين

76 وكذلك نري إبرهيم ملكوت السموات والأرض وليكون من الموقنين ۞ 77 فلما جن

عليه الليل رأى كوكبا قال هذا ربي فلما أفل قال لا أحب الآفلين ۞ 78 فلما رأى القمر بازغا

قال هذا ربي فلما أفل قال لئن لم يهدني ربي لأكونن من القوم الضالين ۞ 79 فلما رأى

الشمس بازغة قال هذا ربي هذا أكبر فلما أفلت قال يا قوم إني بريء مما تشركون ۞ 80 إني

وجهت وجهي للذي فطر السموات والأرض حنيفا وما أنا من المشركين ۞ 81 وحاجه قومه

قال أتحاجوني في الله وقد هدان ولا أخاف ما تشركون به إلا أن يشاء ربي شيئا وسع ربي

كل

كل شيء علما أفلا تتذكرون ۞ 82 وكيف أخاف ما أشركتم ولا تخافون أنكم أشركتم
بالله ما لم ينزل به عليكم سلطانا فأي الفريقين أحق بالأمن إن كنتم تعلمون ۞ 83 الذين
آمنوا ولم يلبسوا إيمانهم بظلم أولئك لهم الأمن وهم مهتدون ۞ 84 وتلك حجتنا آتيناها إبرهيم
علي قومه نرفع درجات من نشاء إن ربك حكيم عليم ۞ 85 ووهبنا له إسحق ويعقوب كلا
هدينا ونوحا هدينا من قبل ومن ذريته داوود وسليمان وأيوب ويوسف وموسي وهرون وكذلك
نجزي المحسنين ۞ 86 وزكريا ويحيي وعيسي وإلياس كل من الصالحين ۞ 87 وإسمعيل
واليسع ويونس ولوطا وكلا فضلنا علي العالمين ۞ 88 ومن آبائهم وذرياتهم وإخوانهم واجتبيناهم
وهديناهم إلي صراط مستقيم ۞ 89 ذلك هدي الله يهدي به من يشاء من عباده ولو أشركوا
لحبط عنهم ما كانوا يعملون ۞ 90 أولئك الذين آتيناهم الكتاب والحكم والنبوة فإن يكفر بها
هؤلاء فقد وكلنا بها قوما ليسوا بها بكافرين ۞ 91 أولئك الذين هدي الله فبهداهم اقتده
قل لا أسألكم عليه أجرا إن هو إلا ذكري للعالمين ۞ 92 وما قدروا الله حق قدره إذ قالوا
ما أنزل الله علي بشر من شيء قل من أنزل الكتاب الذي جاء به موسي نورا وهدي للناس
تجعلونه قراطيس تبدونها وتخفون كثيرا وعلمتم ما لم تعلموا أنتم ولا آباؤكم قل الله ثم ذرهم في
خوضهم يلعبون ۞ 93 وهذا كتاب أنزلناه مبارك مصدق الذي بين يديه ولتنذر أم القري ومن
حولها والذين يؤمنون بالآخرة يؤمنون به وهم علي صلاتهم يحافظون ۞ 94 ومن أظلم ممن
افتري علي الله كذبا أو قال أوحي إلي ولم يوح إليه شيء ومن قال سأنزل مثل ما أنزل
الله ولو تري إذ الظالمون في غمرات الموت والملائكة باسطوا أيديهم أخرجوا أنفسكم اليوم تجزون
عذاب الهون بما كنتم تقولون علي الله غير الحق وكنتم عن آياته تستكبرون ۞
95 ولقد جئتمونا فرادي كما خلقناكم أول مرة وتركتم ما خولناكم وراء ظهوركم وما نري معكم
شفعاءكم الذين زعمتم أنهم فيكم شركاء لقد تقطع بينكم وضل عنكم ما كنتم تزعمون ۞
96 إن الله فالق الحب والنوي يخرج الحي من الميت ومخرج الميت من الحي ذلكم الله فأني
تؤفكون ۞ 97 فالق الإصباح وجاعل الليل سكنا والشمس والقمر حسبانا ذلك تقدير العزيز
العليم ۞ 98 وهو الذي جعل لكم النجوم لتهتدوا بها في ظلمات البر والبحر قد فصلنا الآيات
لقوم يعلمون ۞ 99 وهو الذي أنشأكم من نفس واحدة فمستقر ومستودع قد فصلنا الآيات لقوم
يفقهون ۞ 100 وهو الذي أنزل من السماء ماء فأخرجنا به نبات كل شيء فأخرجنا منه خضرا
نخرج منه حبا متراكبا ومن النخل من طلعها قنوان دانية وجنات من أعناب والزيتون والرمان
مشتبها وغير متشابه انظروا إلي ثمره إذا أثمر وينعه إن في ذلكم لآيات لقوم يؤمنون ۞
101 وجعلوا لله شركاء الجن وخلقهم وخرقوا له بنين وبنات بغير علم سبحانه وتعالي عما
يصفون

يصفون بديع السموات والارض انى يكون له ولد ولم تكن له صاحبة وخلق كل شي وهو بكل
شي عليم ۞ 102 ذلكم الله ربكم لا اله الا هو خالق كل شي فاعبدوه وهو على كل
شي وكيل ۞ 103 لا تدركه الابصار وهو يدرك الابصار وهو اللطيف الخبير ۞
104 قد جاءكم بصاير من ربكم فمن ابصر فلنفسه ومن عمي فعليها وما انا عليكم بحفيظ ۞
105 وكذلك نصرف الايات وليقولوا درست ولنبينه لقوم يعلمون ۞ 106 اتبع ما اوحي اليك من
ربك لا اله الا هو واعرض عن المشركين ۞ 107 ولو شاء الله ما اشركوا وما جعلناك عليهم حفيظا وما
انت عليهم بوكيل ۞ 108 ولا تسبوا الذين يدعون من دون الله فيسبوا الله عدوا بغير علم
كذلك زينا لكل امة عملهم ثم الى ربهم مرجعهم فينبيهم بما كانوا يعملون ۞ 109 واقسموا بالله
جهد ايمانهم لين جاءتهم اية ليومنن بها قل انما الايات عند الله وما يشعركم انها اذا جاءت
لا يومنون ۞ 110 ونقلب افيدتهم وابصارهم كما لم يومنوا به اول مرة ونذرهم في طغيانهم
يعمهون ۞ 111 ولو اننا نزلنا اليهم الملايكة وكلمهم الموتي وحشرنا عليهم كل شي قبلا ما كانوا
ليومنوا الا ان يشاء الله ولكن اكثرهم يجهلون ۞ 112 وكذلك جعلنا لكل نبي عدوا
شياطين الانس والجن يوحي بعضهم الى بعض زخرف القول غرورا ولو شاء ربك ما فعلوه فذرهم وما
يفترون ۞ 113 ولتصغي اليه افيدة الذين لا يومنون بالاخرة وليرضوه وليقترفوا ما هم مقترفون ۞
114 افغير الله ابتغي حكما وهو الذي انزل اليكم الكتاب مفصلا والذين اتيناهم الكتاب
يعلمون انه منزل من ربك بالحق فلا تكونن من الممترين ۞ 115 وتمت كلمات ربك صدقا
وعدلا لا مبدل لكلماته وهو السميع العليم ۞ 116 وان تطع اكثر من في الارض يضلوك عن
سبيل الله ان يتبعون الا الظن وان هم الا يخرصون ۞ 117 ان ربك هو اعلم من يضل عن
سبيله وهو اعلم بالمهتدين ۞ 118 فكلوا مما ذكر اسم الله عليه ان كنتم باياته مومنين ۞
119 وما لكم الا تاكلوا مما ذكر اسم الله عليه وقد فصل لكم ما حرم عليكم الا ما
اضطررتم اليه وان كثيرا ليضلون باهوايهم بغير علم ان ربك هو اعلم بالمعتدين ۞ 120 وذروا
ظاهر الاثم وباطنه ان الذين يكسبون الاثم سيجزون بما كانوا يقترفون ۞ 121 ولا تاكلوا مما
لم يذكر اسم الله عليه وانه لفسق وان الشياطين ليوحون الى اوليايهم ليجادلوكم وان اطعتموهم
انكم لمشركون ۞ 122 اومن كان ميتا فاحييناه وجعلنا له نورا يمشي به في الناس كمن
مثله في الظلمات ليس بخارج منها كذلك زين للكافرين ما كانوا يعملون ۞
123 وكذلك جعلنا في كل قرية اكابر مجرميها ليمكروا فيها وما يمكرون الا بانفسهم وما
يشعرون ۞ 124 واذا جاءتهم اية قالوا لن نومن حتي نوتي مثل ما اوتي رسل الله الله
اعلم حيث يجعل رسالته سيصيب الذين اجرموا صغار عند الله وعذاب شديد بما كانوا
يمكرون ۞

يضله يجعل صدره ومن يرد ان للإسلام صدره يشرح يهديه ان الله يرد فمن 125

ضيقا حرجا كانما يصعد في السماء كذلك يجعل الله الرجس على الذين لا يومنون ۞

وهذا صراط ربك مستقيما قد فصلنا الايات لقوم يذكرون ۞ 127 لهم دار السلام عند ربهم

وهو وليهم بما كانوا يعملون ۞ 128 ويوم يحشرهم جميعا يا معشر الجن قد استكثرتم من الانس

وقال اولياوهم من الانس ربنا استمتع بعضنا ببعض وبلغنا اجلنا الذي اجلت لنا قال النار مثويكم

خالدين فيها الا ما شاء الله ان ربك حكيم عليم ۞ 129 وكذلك نولي بعض الظالمين

بعضا بما كانوا يكسبون ۞ 130 يا معشر الجن والانس الم ياتكم رسل منكم يقصون عليكم

اياتي وينذرونكم لقاء يومكم هذا قالوا شهدنا على انفسنا وغرتهم الحيوة الدنيا وشهدوا على انفسهم

انهم كانوا كافرين ۞ 131 ذلك ان لم يكن ربك مهلك القري بظلم واهلها غافلون ۞

132 ولكل درجات مما عملوا وما ربك بغافل عما يعملون ۞ 133 وربك الغني ذو الرحمة إن

يشا يذهبكم ويستخلف من بعدكم ما يشاء كما انشاكم من ذرية قوم اخرين ۞ 134 إن

ما توعدون لات وما انتم بمعجزين ۞ 135 قل يا قوم اعملوا على مكانتكم اني عامل فسوف

تعلمون من تكون له عاقبة الدار انه لا يفلح الظالمون ۞

Verſio Latina.

75. Et *memento*, cùm dixit Abraham patri ſuo Azar: An accipis ſimulacra in deos? Certè ego video te, & gentem tuam in errore manifeſto. 76. Et ita oſtendimus Abrahæ regnum Cœlorum, & terræ: & ut eſſet [illegible] ter credentibus. 77. Cumque obtenebrata fuiſſet ſuper eum nox, vidit ſtellam (*ſcilicet Venerem*). Dixit: Hic eſt Dominus meus. Cùm autem *illa* occidiſſet, dixit: Non amo *dominos* occumbentes. 78. Cùm verò vidiſſet lunam orientem, dixit: Hic eſt Dominus meus. Sed cùm *illa* occubuiſſet, dixit: Profectò, [illegible] direxerit me Dominus meus, ero certè ex gentibus errantibus. 79. Cùm poſteà vidiſſet Solem exorientem, dixit: Hic eſt Dominus meus: Hic eſt major *ſtella & luna*. Sed cùm occidiſſet, dixit: O popule meus, certè ego immunis ſum ab eo, quod aſſociatis (*ideſt ab idololatria veſtra.*) 80. Certè ego converti faciem meam ad eum, qui condidit Cœlos, & terram; Orthodoxus *ſum*, & non ſum ego ex Aſſociantibus. 81. Et diſceptavit cum eo populus ejus: *At ille* dixit: An diſceptatis mecum de Deo? & jam direxit me: & non timeo id, quod aſſociatis illi: ſed ſi voluerit Dominus meus aliquid, comprehendit Dominus meus omnem rem ſcientia. An ergo non commonefietis? 82. Et quomodò timebo *ego* id, quod aſſociatis *vos*; & *vos* [illegible] quòd vos aſſociaveritis in Deo id, de quo non demiſit ad vos po[illegible] ex duabus ſectis eſt dignior fide *mea, an veſtra*? ſi noſtis *hoc mihi dicere*. 83. Qui crediderint, & non veſtierint fidem ſuam iniquitate, his erit ſecuritas *à pœna*; & ipſi *eunt* directi. 84. Et hæc eſt demonſtratio noſtra *de unitate Dei*, quam tradidimus Abrahæ adverſus gentem ſuam. Extollimus gradibus, quem volumus; nam Dominus tuus eſt ſapiens. 85. Et largiti ſumus ei Iſaac, & Jacob: omnes *hos* direximus: & Noë direxeramus anteà: & ex progenie ejus David, & Salomonem: & Job, & Joſeph, & Moyſen, & Aaron: & ita remuneramus Benefacientes. 86. Et Zacariam, & Joannem, & Jeſum, & Eliam: omnes *hi e numero* Proborum. 87. Et Iſmael, & Eliſeum, & Jonam, & Lot: & omnes

Et exaltavimus ſuper a ſecula. (ideſt ſuper omnes homines ſuæ ætatis). 88. Et ex patribus eorum, & prolibus eorum, & fratribus eorum: & elegimus eos, & direximus eos in viam rectam. 89. Hæc eſt directio Dei; dirigit per eam, quem voluerit è ſervis ſuis. Quòd ſi aſſociaverint, certè inutile erit illis id, quod fuerint operati. 90. Illi ſunt, quibus tradidimus Librum (ideſt ſacras ſcripturas) & juris prudentiam, & Prophetiam. Quòd ſi ingratè ſpreverint hæc ipſi: jam porrò commiſimus ea curæ gentis, b quæ ea non ingratè rejiciet. 91. Iſti ſunt, quos direxit Deus: directionem ergo eorum imitare. Dic Meccanis, Non peto à vobis pro hoc (i. Alcorano) mercedem: Non eſt hic, niſi commonitio c ſæculis (ideſt omnibus creaturis, nempe hominibus, & geniis). 92. Et non menſuraverunt Deum (ideſt Judæi) veritate menſuræ ejus; dùm dixerunt: Non demiſit Deus ſuper hominem quidquam (ideſt: Non revelavit alicui homini ullum ſacrum librum). Dic: Quis demiſit librum, quem attulit Moyſes lucem, & directionem hominibus; quem ponitis libello in chartis, ex quibus manifeſtatis eas, quas vultis; & abſconditis multas; in quibus prædicitur Mahumetus? Et didiciſtis ab Alcorano id, quod non ſciebatis vos, neque patres veſtri. Dic: Deus demiſit illum. Deinde relinque eos, ut d natando in vado ſuo ludant (ideſt, ut inter ſe diſceptent, & in errore ſuo verſentur). 93. Et hic liber (ideſt Alcoranus) quem demiſimus, benedictus eſt, confirmans, quod revelatum fuit ante eum: & ut prædices eum Metropoli (ideſt Meccæ) & iis, qui ſunt circa eam. Et ii, qui credunt in alteram vitam, credunt in eum; & ipſi ſuper orationem ſuam erunt ſeduli cuſtodes. 94. Et quis eſt iniquior, quàm qui comminiſcitur de Deo mendacium? aut dicit: Revelatum fuit mihi, & non revelatum fuit illi quidquam? Et qui dicit: Deſcendere faciam è Cælo librum ſimilem illi, quem demiſit Deus? Quòd ſi videres, quando iniqui erunt in anguſtiis mortis; & Angeli extendent manus ſuas, ut percutiant eos, & dicent illis: Ejicite animas veſtras: Hodie recipietis pœnam ignominiæ ob id, quod dicebatis de Deo ſine veritate, & ſigna ejus ſuperbè dedignabamini. 95. Et jam quidem veniſtis ad nos ſeparati (i. ſpoliati omnibus rebus) ſicut creavimus vos prima vice; & reliquiſtis, quæ præbueramus vobis poſt terga veſtra; neque videmus vobiſcum interceſſores veſtros, quos putabatis eſſe inter vos ſocios Dei. Jam porrò præciſum eſt conſortium inter vos, & fefellit vos id, quod exiſtimabatis de interceſſione eorum. 96. Certè Deus ſcindit granum à germine, & nucleum à palma: educit vivum ex mortuo, & educet mortuum ex vivo. Hic eſt Deus. Quomodò ergo ſeducimini à via veritatis? 97. Dividit auroram à tenebris; & poſuit noctem ad quietem; & ſolem, ac lunam ad computum temporum. Hæc eſt diſpoſitio Præpotentis, ſcientis. 98. Et ipſe eſt, qui poſuit vobis aſtra, ut dirigeremini per ea in tenebris Continentis, & maris. Jam diſtinctè oſtendimus ſigna potentiæ noſtræ hominibus, qui ſciunt. 99. Et ipſe eſt, qui produxit vos ex anima una (ideſt Adam) & datus fuit vobis ab eo locus ad requieſcendum in uteris matrum: & locus depoſitionis in lumbis patrum. Jam diſtinctè propoſuimus ſigna potentiæ noſtræ hominibus, qui intelligunt. 100. Et ipſe eſt, qui demiſit è Cœlo aquam, & produximus per eam germen omnis rei; & eduximus ex eo viride, ex quo educimus granum ſimul connexum, & e palmas, ex quibus oriuntur involucra dactilorum ſimul adhærentium, & [illegible] ex uvis, & oleas, & mala punica, inter ſe ſimilia, & diſſimilia. [illegible] fructus eorum, ubi fructificaverint, & maturitatem eorum. Certè in hoc ſunt ſigna divinæ potentiæ hominibus, qui credunt. 101. Et poſuerunt Deo ſocios Genios, & ipſe creavit eos. Et mendaciter tribuerunt ei filios, & filias per inſcitiam. Laus illi: & longè abſit ab eo, quod prædicant de illo. * Conditor eſt Cœlorum, & terræ: quomodò erit illi proles, cùm non ſit illi ſocia (ideſt uxor?) & creavit omnem rem, & ipſe eſt omnem rem ſciens. 102. Iſte eſt Deus Dominus veſter: non eſt Deus, niſi ipſe, Creator omnis rei. Servite ergo illi; nam ipſe eſt ſuper omnem rem procurator. 103. Non comprehendunt eum oculi; & ipſe comprehendit oculos: & ipſe eſt benignus, peritus. 104. Jam venerunt ad vos probationes claræ à Domino veſtro; qui ergo aſpexerit eas ſibi ipſi aſpiciet: qui verò cæcus

a Mundos.

b Non erunt de illis ingrati.

c Mundis.

d In natatione ſua.

e Et ex palmis, ex ſpathis earum

* Hic quidā incipiūt novā periodū, & videtur rectè.

fuerit,

fuerit, contra ſe ipſum cæcus erit: & non ſum ego ſuper vos cuſtos. 105.
Et ſic explicamus ſigna, &, ut dicant tibi infideles, quandò viderint eventum rei:
ſedulò operam navaſti libris Scripturalium: & ut manifeſtemus hoc hominibus,
qui ſciunt. 106. Sequere quod revelatum eſt tibi à Domino tuo. Non eſt
Deus, niſi ipſe: & longè recede ab Aſſociantibus. 107. Quod ſi voluiſſet Deus,
non aſſociaviſſent. Et non poſuimus te ſuper eos cuſtodem: neque tu es ſuper
eos procurator. 108. Et ne contumelioſè tractetis illos, quos invocant præter
Deum (*ideſt idola eorum*) ne *ipſi* contumelioſè tractent Deum, hoſtiliter per igno-
rantiam. Ita ſpecioſum fecimus unicuique genti opus ſuum: tùm ad Dominum
ſuum erit regreſſus eorum: & enarrabit illis id, quod fuerint operati. 109.
Et juraverunt *Meccani* per Deum toto conatu juramentorum ſuorum, quòd
ſanè, ſi veniſſet ad ipſos ſignum *aliquod miraculorum*, utique credidiſſent in
illud. Dic; Profectò ſigna ſunt in poteſtate Dei: & non ſinit vos intelligere,
quòd ipſa cum venerint, non credent. 110. Et avertemus corda eorum, &
oculos eorum *à veritate*, ſicut non crediderunt in illud (*ideſt ſignum, quod oſten-
dit Deus*) prima vice; & relinquemus eos, ut in errore ſuo hæſitanter verſentur.

الجزء الثامن
Pars Octava

111. Et etiamſi nos deſcendere feciſſemus ad eos Angelos; & alloquuti fuiſ-
ſent eos mortui; & congregaviſſemus ſuper eos omnem rem catervatim: non
credidiſſent, niſi quatenus voluiſſet Deus: ſed plerique eorum ignorant *hoc*.
112. Et ita poſuimus unicuique Prophetæ hoſtem, *nimirum* Satanam hominum,
& Geniorum: inſuſurrant alii eorum aliis ornamentum ſermonis, ad deceptio-
nem (*nempe Prophetarum*) Quòd, ſi vellet Dominus tuus, non facerent hoc:
ſed ſine eos (*ideſt infideles*) & *ne cures* id, quod blaſphemè mentiuntur. 113.
Et *ſine*, ut intendant ad illud (*ideſt ornamentum ſermonis* corda eorum, qui non
credunt in alteram vitam, & ut complaceant ſibi in eo; & ut lucrentur id,
quod ipſi ſunt lucraturi. 114. An præter Deum exquiram Judicem? Et ipſe
eſt, qui demiſit ad vos Librum *Alcorani* diſtinctum (*ideſt diſtinguentem vera
à falſis*) Illi verò, quibus attulimus librum *Pentateuchi*, ſciunt, quòd ipſe *Al-
coranus fuit* demiſſus à Domino tuo cum veritate. Ne ergo ullo modo ſis
ex dubitantibus *de hoc*. 115. Et completa ſunt verba Domini tui quoad ve-
ritatem, & æquitatem: non eſt, qui permutet verba ejus: & ipſe eſt Audiens
ſciens. 116. Quòd, ſi obſecutus fueris pleriſque eorum, qui ſunt in terra: erra-
facient te à ſemita Dei. Non ſectantur, niſi opinionem, & ipſi tantummodò men-
tiuntur. 117. Certè Dominus tuus eſt ſcientiſſimus, quis erret à ſemita ſua: &

Nota inſulſã trãſitionẽ.

ipſe eſt ſcientiſſimus, qui ſint directi. 118. Comedite igitur ex eo, ſuper quo
commemoratum eſt nomen Dei, ſi eſtis in ſigna ejus credentes. 119. Et quæ
cauſa eſt vobis, ut non comedatis ex eo, ſuper quod commemoratum eſt nomen
Dei, *dùm mactaretur*? & jam diſtinctè præſcripſit vobis, quid prohibuerit vobis
præter id, ad quod *comedendum* neceſſitate compulſi fueritis. Et quidem multi ſanè
in errorem inducunt *alios* propter cupiditates ſuas ſine ſcientia. Porrò Dominus
tuus eſt ſcientiſſimus, quinam ſint trangreſſores. 120. Et relinquite extrinſecum
iniquitatis, & intrinſecum ejus: nam qui perpetrant iniquitatem, recipient mer-
cedem illius, quod fuerint lucrati. 121. Et ne comedatis ex eo, ſupra quod,
dùm mactaretur, non fuerit commemoratum nomen Dei: & certè hoc profectò
eſt nefas: & quidem ſatanæ ſanè inſpirant amicis ſuis (*ideſt infidelibus*) ut
diſceptent vobiſcum *de eſu morticini* [illegible] dieritis illis, certè vos evaditis
ſanè aſſociantes. 122. An, & qui fuerit mortuus, & revocaverimus eum ad
vitam, & poſuerimus ei lumen, per quod ambulet inter homines, *erit* ſicut ille,
cujus ſimilitudo eſt in tenebris, ex quibus non ſit egreſſurus? Ita adornatum
fuit infidelibus id, quod operantur. 123. Et ſic poſuimus in omni civitate Pri-
mates ſceleratorum illius, ut fraudolenter agant in ea: ſed non agent frau-
dolenter, niſi contra animas ſuas: & non animadvertunt *hoc*. 124. Et cùm
venerit ad eos (*ideſt Meccanos*) *aliquod* ſignum *de veracitate Mahumeti*, dicent:
Nequaquam credemus, donec traditum fuerit nobis ſimile illi, quod traditum
fuit legatis Dei. Deus eſt ſcientiſſimus, ubi collocaturus ſit legationem ſuam.
Incidet illis, qui ſceleratè egerint, vilitas apud Deum, & pœna vehemens, id

id, quod fraudolenter egerunt. 125. Quem porrò voluerit Deus dirigere, dilatabit pectus ejus ad fidem Eſlamiticam. Quem verò voluerit inducere in errorem, reddet pectus ejus arctum, anguſtum, non ſecus, ac ſi niteretur aſcendere in Cœlum. Ita ponet Deus abominationem ſuper eos, qui non credunt: 126. Et hæc eſt via Domini tui recta. Jam diſtinctè tradidimus ſigna hominibus, qui per ea commonefiunt. 127. Ipſis erit Domus pacis apud Dominum ſuum, & ipſe erit patronus eorum ob id, quod fuerint operati. 128. Et *memento* diei, in quo Deus congregabit eos univerſos: *& dicet*: O cætus Geniorum, jam multum fuiſtis cum hominibus, *eos decipiendo*. Et dicent amici eorum ex hominibus: Domine noſter, emolumentum cepit alter noſtrum ab altero: & pervenimus ad metam noſtram, quam præfiniviſti nobis. Dicet *Deus*: Ignis erit receptaculum veſtrum, ſemper moraturi eſtis in eo; niſi quantum voluerit Deus: quia Dominus tuus eſt ſapiens, ſciens. 129. Et ita præficiemus alios iniquorum aliis, ob id, quod perpetraverint. 130. O cætus Geniorum, & hominum: an non venerunt ad vos legati ex vobis, *qui* narrabant vobis ſigna mea, & comminabantur vobis occurſum diei hujus. Reſpondebunt; Teſtamur contra nos ipſos *ita eſſe*. Et decepit eos vita mundana. Et teſtificabuntur contra ſe ipſos, quod ipſi fuerint infideles. 131. Hoc *fiebat* (*ideſt*, *quod Deus mitteret legatos*), quia numquam fuit Dominus tuus perdens Civitates in iniquitate, dum cives earum eſſent incogitantes. 132. Et unicuique erunt gradus *mercedis* ex eo, quod fuerint operati: & non eſt Dominus tuus negligens circa id, quod operantur. 133. Et Dominus tuus dives, præditus miſericordia: ſi voluerit, perire faciet vos, & ſuccedere faciet poſt vos, quod voluerit, quemadmodum produxit vos ex generatione gentium aliarum. 134. Certè, quod promittitur vobis, omninò eventurum eſt; neque vos infirmum reddetis *Deum*, *quin compleat*, *quod promiſit*. 135. Dic *Meccanis*: O populi mei, operamini juxta ſtatum veſtrum: *ego certè* operaturus *ſum juxta ſtatum meum*: porrò mox ſcietis, cujus ſit merces Domus (*ideſt Paradiſi*): profectò non proſperabuntur iniqui.

N O T Æ.

LXXV. P*atri ſuo Azar*]. Gelal, & Jahias volunt, patrem Abrahę propriè nominatum fuiſſe تار *Tare* vel تارخ *Tarech*: *Azar* verò cognomen illius fuiſſe. Auctores duo Mahumetani Alhaſan, & Alchalil putant ازر *Azar* eſſe nomen probroſum, quo Abraham vocabat patrem ſuum idololatram, ut idem ſit ازر *Azar*, ac يا زرد idest يا معوج يا ضال *O prave*: *O errans*.

LXXVII. *Hic eſt dominus meus*] Exponit Gelal: فى زعمكم *in opinione veſtra*: quaſi hæc dixiſſet Abraham, non ex ſenſu ſuo, ſed illudens quodammodo genti ſuæ.

LXXXVI. *Eliam*] Arabicè الياس. Gelal aſſerit, hunc fuiſſe ابن اخى هرون *filium fratris Aaron*.

LXXXVII. *Eliſæum*] Arabicè اليسع. Putat Gelal ال, eſſe ſuperfluum, & verum nomem eſſe يسع *Jeſaum*: ideſt, *Joſue*, ni fallor.

XCIV. *Aut dicit*: *revelatum fuit mihi*] Autumat idem innui hoc loco مسيلمة *Moſailmam*, celebrem impoſtorem, æmulum ipſius Mahumeti, qui Alcoranum ſuum ſcripſit ad imitationem ejus, nec pauciores aſſeclas habuit: ſed ſub Abubacro occiſus eſt, non multò poſt extinctum Mahumetum.

XCVI. *Scindit granum*] : ideſt extrahit, vel producit.

* *Educit vivum ex mortuo &c.*] Gelal كالانسان والطاير من النطفة والبيضة *ſicut hominem ex ſpermate*: *& avem ex ovo*. Et ex oppoſito.

CXI. *Et poſuerunt Deo ſocios Genios*.] Adoraverunt ſcilicet illos pro diis. Sunt autem Genii apud Arabes creaturę quædam mediæ inter homines, & Angelos ita, ut in quibusdam ſimiles ſint angelis, in quibuſdam hominibus. Vide, quæ dicta ſunt in ſecunda Sura, & quæ deinde dicentur in Alcorano.

CIII. *Non comprehendunt eum oculi*]. Arabicè لا تدركه الابصر *Viſus*, vel, *aſpectus*. Exponit Gelal: لا تراه وهذا مخصوص لروية المومنين له فى الاخرة وحديث الشيخين انكم سترون ربكم كما ترون القمر ليلة البدر وقيل المراد لا تحيط به. *Non videbunt eum*: *hoc verò peculiare eſt viſioni fidelium*, (nimirum peculiariter illis concedetur in Cœlo) *qua videbunt Deum in ſęculo futuro. Et ex relatu duorum ſeniorum hęc habentur*: *Vos ſanè videbitis Dominum veſtrum*, *ſicut videtis lunam in nocte plenilunii. Alii intelligunt de vera comprehenſione Dei*.

CXVIII. *Super quod commemoratum eſt nomen Dei*] Gelal: اى ذبح علي اسمه : *id eſt ; mactatum eſt in nomine ejus.*

CXXVIII. *Emolumentum cepit alter noſtrûm ab altero*] explicat Gelal: انتفع الانس بتزيين الجن لهم الشهوات والجن بطاعة الانس لهم *Emolumentum cœperunt homines à Geniis, quia hi ineſcabant eos libidinibus: Genii autem ab hominibus, quia hi obtemperebant illis.*

* *Niſi quantum voluerit Deus*] nimirum, ut non ſentiant ignis cruciatum. Gelal. من الاوقات التى يخرجون منها لشرب الحميم فانه خارجها كما قال ثم ان مرجعهم الى الجحيم وعن ابن عباس انه فيما بمعنى من *Ex tempore quo exibunt ad ſorbendam aquam ferventem: nam tunc egredientur ab igne: ſicut hic dicitur; ſed mox regredientur in Tartarum. At Ebn-Abbas, accipit particulam* ما *pro* من: ideſt, *quantum*, vel *quod*: pro *quem*: ut ſenſus ſit, *niſi quem voluerit Deus*, nempè egredi ab eo.

REFUTATIONES.

I. PAtrem Abrahæ vocatum fuiſſe Thare, ſacræ literæ ubique teſtantur: quamobrem nimis aperti erroris convincitur Mahumetus, dum illum *Azar* nominatum fuiſſe pronunciat. Nec ullo fundamento nititur id, quod habet Gelal, *Azar* cognomen illius fuiſſe: vel quod autumant Duo ſeniores, *Azar* eſſe vocem contumelioſam, qua Abraham parentem ſuum affecit. Vide Prodr. par. 4. cap. ultimo. pag. 582.

II. Ridiculum eſt Abraham, antequam ita cum patre, vel cum gente ſua diſceptaret, nunquam vidiſſe Stellas, Lunam, ac Solem occumbere. Noverat ſaltem, cum vidit Venerem poſt ortum occidere, Lunam etiam, & Solem occaſum ſuum habuiſſe: quamobrem incredibile eſt, illum adeò ſtolidum fuiſſe, ut quia poſt tertiam diem vidit Solem occidere, recuſaverit illum tanquam Deum, quod primò fecerat, ulteriùs adorare. Agnoſcentes Moſlemi ſapientes hujuſmodi ineptias Prophetæ ſui; ſimulatè, & ad idololatras illudendos hæc omnia Abraham feciſſe aſſeruere. Sed ſi verba Alcorani rectè perpendantur; non ſimulatè, ſed ſeriò illum hæc feciſſe apparet. Quòd ſi etiam ſe ſidera adorare tanquam deos tantummodò ſimulaſſet, impietatem tamen manifeſtam admiſiſſet; neque enim fas eſt, creaturæ divinum cultum etiam ſimulatè tribuere Vide Prodr. loco modo citato.

III. Nunquam dixere Judæi, Deum nulli mortalium ſacrum aliquem librum revelaſſe; quod hìc illis Alcoranus juxtà Expoſitores Moſlemos, objicit: neque oraculum ullum de Mahumeto in Sacris Literis, abſconderunt; nec abſcondere potuerunt, cum nullum prorſus exiſteret, niſi fortaſſe in illius vituperationem. Vide alibi dicta.

IV. Alcoranum, non modo Sacros Libros Pentateuchi, & Euangelii non confirmare, ſed etiam eoſdem deſtruere, dum contraria illis docet, jam ſuperius oſtendimus. Quòd verò Judæi multa ex Alcorano didicerint, quæ anteà ignorabant, concedimus ultrò, ſi de nugis, fabulis, & impiis dogmatibus loquamur. Verius tamen eſt, plura ex his, quæ ignorabat, Mahumetum ex Thalmude Judæorum didiciſſe, & in Alcoranum ſuum tranſtuliſſe.

IV. Negat Mahumetus, Deum habere poſſe prolem, eò quod non habeat uxorem. O pecuinum ingenium! Ethnici ipſi in ſuis fabulis ſapientiores oſtenderunt ſe Mahumeto, dùm Jovem, ſupremum ipſis Numen, è proprio capite, abſque uxoris ope, Minervam Sapientiæ Deam genuiſſe, ac protuliſſe tradiderunt. Sed homo, uxoriæ tantùm rei peritus omnia, etiam divina, ad craſſiſſimæ libidinis ſuæ regulam metiebatur. Et tamen non ignorabat, ut puto, Adam à limo, Hevam verò ex Adam, ſine opera uxoris à Deo productos fuiſſe. Quomodo verò Deus prolem gignat, jam ſupra fuſiſſimè demonſtravimus: atque etiam in prodr. p. 3.

V. Immiſcet more ſuo Impoſtor, ſuis erroribus quædam partim ad ſupremum Judicium, & Gehennam, partim ad divinæ providentiæ opera ſpectantia, quò faciliùs ad ſuam impietatem ſub pietatis larva trahat incautos. Mira verò eſt illius impudentia, dum pronuntiat (& quidem verè,) nullum eſſe iniquiorem illo, qui de Deo mendacia comminiſcitur, & ab eodem ſibi aliquid revelatum fuiſſe falsò affirmat: & tamen ipſe, qui in hoc maximè peccat, plura contra Deum mentiens, & fictas revelationes evulgans, non erubeſcit ſe pium, ac juſtum venditare.

VI. Falsò affirmat Mahumetus, Meccanos claras probationes habuiſſe à Deo veritatis ſectæ ſuæ: neque enim illam miraculis ullis, neque Sacrorum Librorum teſtimoniis, neque probabiliter ſaltem rationibus confirmare potuit, ut vidimus.

VII. Dùm Mahumetus fingit prædici ſibi à Deo, infideles audiendo lectionem Alcorani, credituros, ipſum ſedulam operam navaſſe Sacris Scripturis: videtur prorsùs jocari. Primò enim omnia alia præſefert Alcoranus in Auctore ſuo, quàm peritiam, vel ſtudium ſacrarum ſcipturarum. Id probatione non indiget. Alcoranus ipſe rem teſtatur. Deinde cùm Mahumetus legendi, ſcribendique eſſet prorſus ignarus, qua conſcientia blandiebatur ſibi, infideles credituros, ſe ſacris literis ſedulam operam navaſſe, Deumque hanc infidelibus deceptionem approbaſſe? Frivola verò, & omninò impertinens eſt illa Gelalis explicatio: *quandò viderint eventum rei*. Neque enim hìc aliquid prædicitur, ſed tantùm commendatur Alcoranus.

VIII. Quamvis abſque ullo errore dici poſſit: Si Deus voluiſſet, homines idola non coluiſſent: ...

fiunt: poterat enim homines non creare: vel creatos tali gratia prævenire, ut idola non colerent. Nihilominùs modus ille loquendi præſertim tàm frequens in Alcorano malè ſonat. Videtur enim Deum facere Auctorem peccati: & in illum refundere culpam hominum in cultu deorum, in quo ſenſu à Mahumeto, & Mahumetanis accipi, alibi oſtendimus.

IX. Prohibet ſuis Mahumetus, ne contumelioſè tractent Deos Ethnicorum, ne ex hoc anſam illi arripiant contumelioſè tractandi Deum verum: nam unicuique ſectæ Deus ſpecioſum fecit opus ſuum, ideſt religionem ſuam: ita, ut unaquæque gens veram exiſtimet religionem ſuam, donec Deus in die Judicii, cujuſnam vera fuerit religio, declaret. Sic habes hìc §. 108. Verùm Sacrarum Scripturarum exempla contrarium omninò docent: in quibus legimus à Prophetis, & Sanctis Viris idola gentium probris, & contumeliis affecta nihil ipſis curantibus, quòd illæ verum Deum viciſſim conviciis laceſſerent, quem alioqui Deum verum non agnoſcebant. Illud verò ſine ſumma impietate dici non poteſt, quod hìc Deum aſſerere blaſphemè fingit Mahumetus: nempe ſe ſpecioſam feciſſe, ſeu, ut habetur Arabicè زين *adornaſſe* unicuique genti religionem, ſeu ſectam ipſius: neque uſque ad diem Judicii ſe manifeſtè oſtenſurum, cujuſnam vera fuerit religio. Repugnat hoc prorſus divinæ Providentiæ, & anſam præbet unicuique ſectæ perſeverandi in errore ſuo. Hìc etiam requiſitus Mahumetus de aliquo miraculo à Meccanis, excuſat ſe, reſpondendo, miracula ad Deum ſpectare; ideò verò Deum illa non facere, quia prævideret, ipſos, etiam viſis miraculis, non credituros: ideò verò non credituros, quia Deus averteret corda, & oculos eorum à veritate, nec vellet eos credere: *Sicut* (inquit) *non crediderunt in illud prima vice*. Quid ſit autem *illud, in quod non crediderunt*, non conſtat ex Alcorano. Gelal credit fuiſſe aliquod miraculum. Sed, cùm miraculum Arabicè dicatur آية, ſitque generis fœminei, debuiſſet poni pro relativo *illud*, بها: non autem به in genere virili. Quamobrem, cùm ſuperiùs per hujuſmodi affixum maſculinum, ubi nihil præceſſit, ad quod referatur, ſemper intelligant Expoſitores Alcoranum, vel Mahumetum: eodem modo etiam hìc intelligendum eſt. Alioqui turpiter ſibi contradiceret Mahumetus. Nam, ſi ideò Deus non facit miracula, quia prævidet, infideles non credituros, quia non vult ipſe, ut credant; cur fecit miraculum illud, in quod prævidebat certò eos non credituros, nec ipſe volebat, ut crederent? Patet igitur Mahumetum nullum unquam miraculum feciſſe, nec facere potuiſſe. Vide, quæ ſuprà circa hoc dicta ſunt.

X. Affirmat impudenter, eos, quibus traditus fuit Pentateuchus, vel etiam Euangelium (nam *Libri* nomine in Alcorano Sacræ omnes Scripturæ intelliguntur) ſcire, Alcoranum verè à Deo traditum fuiſſe: cum tam Judæi, quam Chriſtiani certiſſimè ſciant, Alcoranum eſſe figmentum Diaboli ad miſeros mortales decipiendos.

XI. Proteſtatur hìc, & alibi Impoſtor, ſe non eſſe procuratorem Infidelium: credant, vel non credant, nihil ad ſe pertinere: eorum converſionem, eſſe negotium Dei. Sed hæc omnia revocat, atque irrita declarat in ſura السيف nempe, de *Gladio*. Vide alibi dicta.

XII. *Saltat prorſus extra chorum, dum poſt inculcatam Infidelibus Alcorani veritatem ex* teſtimonio, quantumvis ementito, ſacrarum ſcripturarum: concludit §. 118. *Comedite igitur ex eo, ſuper quod commemoratum eſt nomen Dei, ſi eſtis in ſigna ejus credentes*. Omnia ſunt in Alcorano diſſuta, atque ineptiſſimè diſpoſita. Erat verò res tanti momenti comedere carnes eorum animalium, ſuper quę, dum mactarentur, invocatum fuerat nomen Dei, ut hinc totum fidei Mahumetanæ negotium dependeret; & neceſſe eſſet tam multa de hoc & de cibis licitis, & illicitis pręcipere; pręſertim cum ciborum licitorum, & illicitorum diſcrimen jam diù per Euangelicam legem ſublatum fuiſſet?

Textus Alcorani.

136 وجعلوا لله مما ذرأ من الحرث والانعام نصيبا فقالوا هذا لله بزعمهم وهذا لشركائنا فما كان
لشركائهم فلا يصل الى الله وما كان لله فهو يصل الى شركائهم ساء ما يحكمون
137 وكذلك زين لكثير من المشركين قتل اولادهم شركاؤهم ليردوهم وليلبسوا عليهم دينهم
ولو شاء الله ما فعلوه فذرهم وما يفترون ۞ 138 وقالوا هذه انعام وحرث حجر لا يطعمها الا من نشاء
بزعمهم وانعام حرمت ظهورها وانعام لا يذكرون اسم الله عليها افتراء عليه سيجزيهم بما كانوا
يفترون ۞ 139 وقالوا ما في بطون هذه الانعام خالصة لذكورنا ومحرم على ازواجنا وان يكن
ميتة فهم فيه شركاء سيجزيهم وصفهم انه حكيم عليم ۞ 140 قد خسر الذين قتلوا اولادهم
سفها

سفها بغير علم وحرموا ما رزقهم الله افتراء علي الله قد ضلوا وما كانوا مهتدين ۞ 141 وهو
الذي انشا جنات معروشات وغير معروشات والنخل والزرع مختلفا اكله والزيتون والرمان متشابها وغير
متشابه كلوا من ثمره اذا اثمر واتوا حقه يوم حصاده ولا تسرفوا انه لا يحب المسرفين ۞ 142 ومن
الانعام حمولة وفرشا كلوا مما رزقكم الله ولا تتبعوا خطوات الشيطان انه لكم عدو مبين ۞
143 ثمانية ازواج من الضان اثنين ومن المعز اثنين قل الذكرين حرم ام الانثيين اما اشتملت
عليه ارحام الانثيين نبيوني بعلم ان كنتم صادقين ۞ 144 ومن الابل اثنين ومن البقر اثنين
قل الذكرين حرم ام الانثيين اما اشتملت عليه ارحام الانثيين ام كنتم شهداء اذ وصيكم الله
بهذا فمن اظلم ممن افتري علي الله كذبا ليضل الناس بغير علم ان الله لا يهدي القوم
الظالمين ۞ 145 قل لا اجد في ما اوحي الي محرما علي طاعم يطعمه الا ان يكون ميتة او دما
مسفوحا او لحم خنزير فانه رجس او فسقا اهل لغير الله به فمن اضطر غير باغ ولا عاد فان ربك
غفور رحيم ۞ 146 وعلي الذين هادوا حرمنا كل ذي ظفر ومن البقر والغنم حرمنا عليهم
شحومهما الا ما حملت ظهورهما او الحوايا او ما اختلط بعظم ذلك جزيناهم ببغيهم وانا لصادقون ۞
147 فان كذبوك فقل ربكم ذو رحمة واسعة ولا يرد باسه عن القوم المجرمين ۞ 148 سيقول
الذين اشركوا لو شاء الله ما اشركنا ولا اباونا ولا حرمنا من شيء كذلك كذب الذين من
قبلهم حتي ذاقوا باسنا قل هل عندكم من علم فتخرجوه لنا ان تتبعون الا الظن وان انتم الا
تخرصون ۞ 149 قل فلله الحجة البالغة فلو شاء لهديكم اجمعين ۞ 150 قل هلم شهداءكم
الذين يشهدون ان الله حرم هذا فان شهدوا فلا تشهد معهم ولا تتبع اهواء الذين كذبوا باياتنا
والذين لا يومنون بالاخرة وهم بربهم يعدلون ۞ 151 قل تعالوا اتل ما حرم ربكم عليكم الا
تشركوا به شيا وبالوالدين احسانا ولا تقتلوا اولادكم من املاق نحن نرزقكم واياهم ولا تقربوا
الفواحش ما ظهر منها وما بطن ولا تقتلوا النفس التي حرم الله الا بالحق ذلكم وصيكم به
لعلكم تعقلون ۞ 152 ولا تقربوا مال اليتيم الا بالتي هي احسن حتي يبلغ اشده واوفوا
الكيل والميزان بالقسط لا نكلف نفسا الا وسعها واذا قلتم فاعدلوا ولو كان ذا قربي وبعهد
الله اوفوا ذلكم وصيكم به لعلكم تذكرون ۞ 153 وان هذا صراطي مستقيما فاتبعوه ولا
تتبعوا السبل فتفرق بكم عن سبيله ذلكم وصيكم به لعلكم تتقون ۞ 154 ثم اتينا موسي
الكتاب تماما علي الذي احسن وتفصيلا لكل شيء وهدي ورحمة لعلهم بلقاء ربهم يومنون ۞
155 وهذا كتاب انزلناه مبارك فاتبعوه واتقوا لعلكم ترحمون ۞ 156 ان تقولوا انما انزل
الكتاب علي طايفتين من قبلنا وان كنا عن دراستهم لغافلين ۞ 157 او تقولوا لو انا انزل
علينا الكتاب لكنا اهدي منهم فقد جاءكم بينة من ربكم وهدي ورحمة فمن اظلم ممن كذب

بايات

بآيات الله وصدف عنها سنجزي الذين يصدفون عن آياتنا سوء العذاب بما كانوا يصدفون
158 هل ينظرون إلا أن تأتيهم الملائكة أو يأتي ربك أو يأتي بعض آيات ربك يوم يأتي بعض آيات
ربك لا ينفع نفسا إيمانها لم تكن آمنت من قبل أو كسبت في إيمانها خيرا قل انتظروا
إنا منتظرون ۞ 159 إن الذين فرقوا دينهم وكانوا شيعا لست منهم في شيء إنما أمرهم إلى
الله ثم ينبئهم بما كانوا يفعلون ۞ 160 من جاء بالحسنة فله عشر أمثالها ومن جاء بالسيئة فلا يجزى
إلا مثلها وهم لا يظلمون ۞ 161 قل إنني هداني ربي إلى صراط مستقيم ۞ 162 دينا قيما
ملة إبراهيم حنيفا وما كان من المشركين ۞ 163 قل إن صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي
لله رب العالمين ۞ 164 لا شريك له وبذلك أمرت وأنا أول المسلمين ۞ 165 قل أغير الله
أبغي ربا وهو رب كل شيء ولا تكسب كل نفس إلا عليها ولا تزر وازرة وزر أخرى ثم إلى ربكم
مرجعكم فينبئكم بما كنتم فيه تختلفون ۞ 165 وهو الذي جعلكم خلائف الأرض ورفع
بعضكم فوق بعض درجات ليبلوكم فيما آتاكم إن ربك سريع العقاب وإنه لغفور رحيم

Verſio Latina.

136. ET conſtituerunt *Meccani* Deo ex eo, quod produxit de ſatis, & pecoribus portionem; & dixerunt: *Hoc debetur Deo; dicentes hoc*, juxta opinionem ſuam: & hoc *debetur* Sociis *(ideſt diis noſtris)*. Quod verò erat *debitum* Sociis eorum, non perveniebat ad Deum: quod autem erat *debitum* Deo, hoc perveniebat ad ſocios eorum. Vah *a* quod *circa hoc* judicant. 137. Et ita adornaverunt multis ex Aſſociantibus cædem filiorum ſuorum ſocii eorum, ut perderent eos; & ut veſtirent ſuper eos religionem ipſorum. Et, ſi voluiſſet Deus, non feciſſent hoc: relinque ergo eos, & id, quod blaſphemè mentiuntur, *ne cures*. 138. Et dixerunt: Hæc pecora, & ſata prohibita ſunt: non veſcetur illis, niſi *is*, quem voluerimus; *pronunciantes hoc* ex opinione ſua: & ſunt pecora, quorum prohibita ſunt dorſa *ad onera ferenda, & equitandum*, & *ſunt* pecora, ſuper quæ non commemorant Nomen Dei, *dùm mactantur*, mendacium irrogando illi. Retribuet eis *Deus* mercedem propter id, quod falsò pronunciant *contra eum*. 139. Et dixerunt: Id, quod eſt in ventribus horum pecorum, licitum eſt maribus noſtris, & prohibitum uxoribus noſtris. Quòd, ſi fuerit morticinum, ipſi ejus participes ſunt. Rependet eis *Deus* mercedem *propter* dictum ipſorum: ipſe quippè eſt ſapiens, ſciens. 140. Jam malè perierunt, qui occiderunt filios ſuos ſtultè, ſine ſcientia; & prohibuerunt id, quod in alimentum tribuit illis Deus, mendaciter loquendo de Deo. Jam erraverunt; nec fuerunt directi. 141. Et ipſe eſt, qui produxit hortos ſedentarios *(ideſt olerum, cucumerum, &c.)* & non ſedentarios *(ideſt palmarum, & majorum plantarum)* & ſementem, cujus varius eſt cibus: & oleas, & mala punica; ſimile inter ſe, & diſſimile. Comedite de fructu ejus, cùm fructificaverit, & date debitum ejus *(ideſt decimas, vel eleemoſynas)* in die meſſis ejus; & ne excedatis *(ideſt detis pluſquam neceſſarium eſt familiis veſtris)* nam ipſe non amat excedentes. 142. Et ex pecoribus *quædam ſunt* apta ad onera ferenda, & *quædam* inepta ad portandum. Comedite ex iis, quæ in alimentum præbuit vobis Deus; & ne ſectemini paſſus Satanæ; ipſe quippe eſt vobis hoſtis manifeſtus. 143. Octo paria *ex pecoribus dicunt Meccani probibuiſſe Deum*. Ex ovibus duo *paria, maſculum, & fœminam*: & ex capris duo *paria, maſculum, & fœminam*. Dic illis: Duoſne maſculos prohibuit *Deus*, an duas fœminas? an quicquid con-

a malū eſt

continent vulvæ duarum fœminarum, *ſive maſculum ſit, ſive fœmina?* Enarrate *hoc* mihi cum ſcientia, ſi eſtis veraces. 144. Et ex Camelis *prohibuit* duos, & ex bobus duos. Dic: An duos maſculos prohibuit, an duas fœminas? an quicquid continent vulvæ duarum fœminarum? An fuiſtis teſtes, cùm præceptum dedit vobis Deus de hoc? Quis porrò eſt iniquior, quàm qui comminiſcitur de Deo mendacium, ut errare faciat homines ſine ſcientia? Certè Deus non diriget homines iniquè agentes. 145. Dic: Non invenio in eo, quod revelatum fuit mihi, prohibitum guſtanti, qui guſtet illud, niſi ſit morticinum, aut ſanguis fuſus, aut caro porci: hoc enim eſt immundities: aut prophanum, ſuper quod invocatum ſit nomen aliud, quàm Dei. Porrò, qui neceſſitate compulſus fuerit *ad hæc comedenda*, non ductus cupiditate, neque tranſgrediens (*idest animo tranſgrediendi*) profectò Dominus tuus *erit illi* indulgens, miſericors. 146. Et illis, qui ſunt Judæi prohibuimus omne habens ungulam *non fiſſam*: & ex bobus, & ovibus, prohibuimus eis adipem utrorumque, præter eum, quem ferunt terga eorum, aut viſcera; aut eum, qui commixtus eſt cum oſſe; *qualis eſt in cauda*. Hæc rependimus illis propter improbitatem eorum: & profectò nos *ſumus* ſanè veraces. 147. Quòd ſi mendacii inſimulaverint te: Dic: Dominus veſter præditus eſt miſericordia ampla; & non avertetur pœna ejus ab hominibus ſceleſtè agentibus. 148. Dicent illi, qui aſſociaverunt: Si voluiſſet Deus, non aſſociaviſſemus nos, neque patres noſtri; *dicent, quòd nos ipſi* non prohibuimus quidquam. Ita mendacii inſimulaverunt *prophetas ſuos*, illi, qui fuerunt ante eos, donec guſtaverunt pœnam noſtram. Dic: An eſt apud vos aliquid ſcientiæ *de hoc, quod dicitis*, ut manifeſtetis eam nobis? Non ſequimini, niſi opinionem; & vos tantummodò mentimini. 149. Dic: Dei igitur erit probatio *hujus rei* abſolutiſſima, quòd ſi voluerit, ſanè diriget vos univerſos. 150. Dic: Adducite teſtes veſtros, qui teſtificentur, quòd Deus interdixerit hoc, *quod vos prohibetis*. Quòd ſi teſtificati fuerint *hoc*, ne teſtificeris *tu* cum eis; neque ſecteris deſideria eorum; qui mendacii coarguunt ſigna noſtra, & qui non credunt in alteram vitam; & ipſi cum Domino ſuo coæquant *alios deos*. 151. Dic: Venite; legam quid prohibuerit Dominus veſter vobis. *Prohibuit*, ne aſſocietis cum eo quidquam: & *præcepit* erga parentes beneficentiam; & ne occidatis filios veſtros ob timorem paupertatis. Nos alimenta præbebimus vobis, & illis; & ne appropinquetis rebus nefariis, *perpetrantes* quod manifeſtum eſt ex illis, & quod occultum eſt: & ne occidatis animam, quam prohibuit Deus, niſi cum juſtitia. Hoc præcepit vobis, ut vos intelligatis. 152. Et ne attingatis facultates orphani, niſi per id, quod ſit melius *illi*, donec perveniat ad ætatem ſuam firmam: & complete modium, & ſtateram cum æquitate. Non gravabimus animam, niſi juxta capacitatem ſuam. Et cùm dicetis *aliquid*, juſtitiam ſervate, *vera loquendo*. Et: ſi fuerit junctus propinquitate *cum eo, pro quo, vel contra quem quis loquitur*, & cum pacto Dei (*ideſt cum juramento*) ſatisfacite. Hoc præcepit vobis *Deus*; ut vos commonefieretis. 153. Et *edicit vobis Deus*, quòd hæc eſt via mea recta: ſequimini ergo eam, & ne ſequamini ſemitas *ei contrarias*, ne fiat ſeparatio in vobis à ſemita ejus. Hoc

Inepta tranſitio.

præcepit vobis, ut vos timeretis *illum*. 154. Deindè dedimus Moyſi Librum, ad perfectionem illius, qui benè operatus fuiſſet, *eum obſervando*; & diſtinctionem omnis rei, & directionem, & miſericordiam: ut ipſi (*ideſt Iſraelitæ*) in occurſum Domini ſui crederent. 155. Et hic liber (*ideſt Alcoranus*) quem demiſimus, *eſt* benedictus: ſequimini ergo eum, & timete *Deum*, ut miſericordiam conſequamini. 156. * Ne diceretis, *niſi eum demiſiſſemus*: Profectò demiſſus fuit Liber (*ideſt Pentateuchus, & Euangelium*) ad duas gentes (*nempe Judæos, & Chriſtianos*) ante nos: *a* Et nos quidem fuimus in ſtudio lectionis eorum negligentes, *ob ignorantiam idiomatis eorum*. 157. Aut ne diceretis: Nos certè, ſi demiſſus fuiſſet ſuper nos Liber, certè fuiſſemus directiores illis. Jam porrò venit ad vos declaratio à Domino veſtro, & directio, & miſericordia. Quis verò eſt iniquior, quàm qui mendacia fingit in ſignis Dei, & longè recedit ab eis? Rependemus iis, qui longè receſſerint à ſi-

*Eo, quòd dicturi eſſetis.

a Et ſi.

ſignis noſtris, malum pœnæ, eo quòd longè receſſerint *ab eis* 158. An expectant *Infideles*, niſi ut veniant ad eos Angeli *ad abripiendas animas eorum*: aut veniat Dominus tuus *ad eos puniendos*: aut veniat aliquod Signorum Domini tui, *ad proximam Judicii diem prænuntiandam*? Dic, qua veniet aliquod ſignorum Domini tui (*ut ortus Solis ab occidente*) non proderit animæ fides ejus, niſi crediderit antea, aut operata fuerit in fide ſua bonum. Dic: Expectate: nos certè expectaturi ſumus. 159. Porrò, qui diviſerint religionem ſuam, & fuerint ſectarii: ne ſis ex eis, in re illa: profectò negotium eorum *ſpectat* ad Deum. Tùm enarrabit eis *in die Judicii* id, quod fecerunt. 160. Qui venerit cum bono *opere*, ipſi *rependetur* decuplum paritatis ejus (*ideſt recipiet mercedem ejus in decuplum*) At, qui venerit cum malo *opere*, non rependetur illi, niſi paritas ejus: & ipſi non tractabuntur injuſtè. 161. Dic: Equidem direxit me Dominus meus in viam rectam. 162. Religionem *a* probam, ſectam Abrahæ Orthodoxi: & ipſe non fuit ex Aſſociantibus. 163. Certè oratio mea, & cultus meus, & vita mea, & mors mea *dicata eſt* Deo Domino *b* ſeculorum. 164. Non eſt ſocius illi: & hoc præceptum eſt mihi: ego ſum primus Moslemorum. 165. Dic: an præter Deum optabo Dominum: & ipſe eſt Dominus omnis rei? Et non operabitur omnis anima *malum*, niſi contra ſeipſam: & non portabit portans pondus alterius. Deinde ad Dominum veſtrum erit reditus veſter; & enarrabit vobis, in, quo diſcordes fueritis. 166. Et ipſe eſt, qui poſuit vos *per generationes* ſucceſſores terræ: & extulit alios veſtrum ſuper alios gradibus, ut probaret vos in eo, quod dedit vobis. Porrò Dominus tuus velox eſt in puniendo: & ſanè ipſe eſt prorſus indulgens, miſericors.

a rectam.

b mundorũ.

NOTÆ.

CXLVII. ET *conſtituerunt*] Nimirùm Meccani, ut ait hoc loco Gelal, deſtinabant ex ſegetibus, & pecoribus ſuis نصيبا لله وللضيفان والمساكين نصيبا ولشركايهم نصيبا الحاسدنها يصرفونه *unam partem Deo; unam hoſpitibus, & pauperibus, & unam idolis ſuis, quam tradebant cuſtodibus Templi ſui*. Si quid verò exceſſiſſet in portione Dei, adjungebant illud portioni idolorum: non tamen, ſi quid in horum portione exceſſiſſet, portioni Deo debitæ adjungebant.

* *Ut veſtirent ſuper eos*] Gelal: يخلطوا *commiſcerent, & confunderent erroribus*.

CXXXXV. *Sanguis fuſus*] Arabic. دما مسفوحا Explicat Gella. سايلا بخلاف غيره كالكبد والطحال *fluidus, ex oppoſito illius, qui non eſt fluidus, cujuſmodi eſt ſplen, & jecur*.

CLIV. *Deinde dedimus*.] Satis inſulsè hoc loco Gelal notat: وثم لترتيب الاخبار *particula deinde, ponitur ad ordinem conſecutivum narrationum*. Mihi verò videtur eſſe prorſus extra omnem ordinem Sed quis quærat ordinem in Alcorano, in quo perpetua confuſio reperitur?

CLXV. *Et non portabit portans*] nempè anima peccatrix, quę peccatis onerata eſt.

REFUTATIONES.

I. NOtanda iterum verba illa: *Et ſi voluiſſet Deus, non feciſſent hoc*. Ad quid verò totics aſſerere, homines non peccare, niſi volente Deo: niſi ad perſuadendum iiſdem hominibus, ipſos necesſariò peccare, & Deum eſſe auctorem peccatorum eorum? Vide quæ ſuperiùs dicta ſunt. Nulla certè utilitas provenire poteſt peccantibus ex eo, quòd ſciant, ſe non peccaturos, ſi Deus nolit: ex hoc enim quilibet arguere poterit: ideò pecco, quia Deus vult, me peccare: eſto aliud ſit: *ſi vellet Deus, non peccarem; & pecco, quia Deus vult, me peccare*. At in communi modo loquendi, hęc duo æquiparantur: *ſi tu voluiſſes, non eveniſſet mihi hoc infortunium: & ideò evenit mihi hoc infortunium, quia tu ita voluiſti*.

II. Affirmat Mahumetus, ſe non reperire in ſuis ſtramineis revelationibus, aliquid ſibi à Deo prohibitum, quoad cibum, niſi morticinum, ſanguinem fluidum, carnem porcinam, & idolothytum. Jam ſuprà oſtendi abſurditatem hujus prohibitionis: ideò hìc eadem non repeto. Quid verò dicemus de iis, quæ Judęis à Deo prohibita fuiſſe pronunciat? Duo tantùm ex plurimis commemorat, nempè animalia ſolidungula, ſeu ungulam fixam non habentia: & adipem boum, & ovium, præter eum, quem habent terga, aut viſcera, aut qui cum oſſe commixtus eſt, qualis in cauda reperitur. Audiamus, utrum hoc Pentateucho con-

conforme ſit. In Libro Levitici cap. 3. 17. ita legimus. *Statutum perpetuum erit per generationes veſtras in cunctis habitaculis veſtris: omnem adipem, & omnem ſanguinem non comedetis.* Et in eodem cap. jubetur Sacerdos, offerre Domino adipem omnem operientem inteſtina, & adipem, qui eſt ſuper duos renes, & ſuper ilia; quando boves immolantur. Et eodem modo quando immolantur oves, ſeu agni, præcipit Deus offerri ſibi adipem earum, caudam integram; adipem omnem operientem inteſtina, & renes, & ilia. Itemq; præcipitur quando capræ immolantur. Vide, utrum Pentateuchus cum Alcorano conveniat, an verò illi è diametro adverſetur. In eo tandem ſe inſulſum oſtendit Mahumetus, quòd hanc Dei prohibitionem Judæis factam fuiſſe aſſerat in pœna بغيهم improbitatis, & iniquitatis, & tranſgreſſionis eorum. Ad ſuum ipſius obſequium, & ad Iſraëlitarum obedientiam exercendam, non verò ad eorum iniquitatem puniendam, Deum illa prohibuiſſe certiſſimum eſt.

XI. Jactat Impoſtor, ſe fuiſſe primum Moslemum, qui religionem Abrahæ profiteretur. Hoc verò magnum eſſe mendacium, jam ſuprà ſatis oſtendimus.

سورة الاعراف مكية مايتان وست ايات

S U R A VII.
A L A R A P H.
MECCANA: DUCENTORUM, AC SEX COMMATUM.

بسم الله الرحمن الرحيم *

1 المص ۝ 2 كتاب انزل اليك فلا يكن في صدرك حرج منه لتنذر به وذكري للمومنين ۝
3 اتبعوا ما انزل اليكم من ربكم ولا تتبعوا من دونه اولياء قليلا ما تذكرون ۝ 4 وكم من قرية
اهلكناها فجاءها باسنا بياتا او هم قايلون ۝ 5 فما كان دعويهم اذ جاءهم باسنا الا ان قالوا
انا كنا ظالمين ۝ 6 فلنسالن الذين ارسل اليهم ولنسالن المرسلين ۝ 7 فلنقصن عليهم
بعلم وما كنا غايبين ۝ 8 والوزن يوميذ الحق فمن ثقلت موازينه فاوليك هم المفلحون ۝
9 ومن خفت موازينه فاوليك الذين خسروا انفسهم بما كانوا باياتنا يظلمون ۝ 10 ولقد مكناكم
في الارض وجعلنا لكم فيها معايش قليلا ما تشكرون ۝ 11 ولقد خلقناكم ثم
صورناكم ثم قلنا للملايكة اسجدوا لادم فسجدوا الا ابليس لم يكن من الساجدين ۝
12 قال ما منعك الا تسجد اذ امرتك قال انا خير منه خلقتني من نار وخلقته من طين ۝
13 قال فاهبط منها فما يكون لك ان تتكبر فيها فاخرج انك من الصاغرين ۝ 14 قال انظرني
الي يوم يبعثون ۝ 15 قال انك من المنظرين ۝ 16 قال فبما اغويتني لاقعدن لهم صراطك
المستقيم ۝ 17 ثم لاتينهم من بين ايديهم ومن خلفهم وعن ايمانهم وعن شمايلهم ولا تجد اكثرهم
شاكرين ۝ 18 قال اخرج منها مذوما مدحورا ۝ 19 لمن تبعك منهم لاملان جهنم منكم
اجمعين ۝ 20 ويا ادم اسكن انت وزوجك الجنة فكلا من حيث شيتما ولا تقربا هذه [illegible]
فتكونا من الظالمين ۝ 21 فوسوس لهما الشيطان ليبدي لهما ما وري عنهما من سواتهما وقال
ما نهيكما ربكما عن هذه الشجرة الا ان تكونا ملكين او تكونا من الخالدين ۝

22 وقاسمهما

فقاسمهما اني لكما لمن الناصحين ۞ 23 فدليهما بغرور فلما ذاقا الشجرة بدت لهما سواتهما
وطفقا يخصفان عليهما من ورق الجنة وناديهما ربهما الم انهكما عن تلكما الشجرة واقل لكما ان
الشيطان لكما عدو مبين ۞ 24 قالا ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين ۞
25 قال اهبطوا بعضكم لبعض عدو ولكم في الارض مستقر ومتاع الى حين ۞ 26 قال فيها
تحيون وفيها تموتون ومنها تخرجون ۞ 27 يا بني ادم قد انزلنا عليكم لباسا يواري سواتكم وريشا ولباس
التقوي ذلك خير ذلك من ايات الله لعلهم يذكرون ۞ 28 يا بني ادم لا يفتننكم الشيطان
كما اخرج ابويكم من الجنة ينزع عنهما لباسهما ليريهما سواتهما انه يريكم هو وقبيله
من حيث لا ترونهم انا جعلنا الشياطين اولياء للذين لا يومنون ۞ 29 واذا فعلوا فاحشة قالوا
وجدنا عليها اباءنا والله امرنا بها قل ان الله لا يامر بالفحشاء اتقولون علي الله ما لا تعلمون ۞
30 قل امر ربي بالقسط واقيموا وجوهكم عند كل مسجد وادعوه مخلصين له الدين كما
بداكم تعودون ۞ 31 فريقا هدي وفريقا حق عليهم الضلالة انهم اتخذوا الشياطين اولياء من
دون الله ويحسبون انهم مهتدون ۞ 32 يا بني ادم خذوا زينتكم عند كل مسجد وكلوا
واشربوا ولا تسرفوا انه لا يحب المسرفين ۞ 33 قل من حرم زينة الله التي اخرج لعباده
والطيبات من الرزق قل هي للذين امنوا في الحيوة الدنيا خالصة يوم القيمة كذلك نفصل
الايات لقوم يعلمون ۞ 34 قل انما حرم ربي الفواحش ما ظهر منها وما بطن والاثم والبغي
بغير الحق وان تشركوا بالله ما لم ينزل به سلطانا وان تقولوا علي الله ما لا تعلمون ۞
35 ولكل امة اجل فاذا جاء اجلهم لا يستاخرون ساعة ولا يستقدمون ۞ 36 يا بني ادم اما
ياتينكم رسل منكم يقصون عليكم اياتي فمن اتقي واصلح فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞
37 والذين كذبوا باياتنا واستكبروا عنها اولايك اصحاب النار هم فيها خالدون ۞ 38 فمن اظلم
ممن افتري علي الله كذبا او كذب باياته اولايك ينالهم نصيبهم من الكتاب حتي اذا
جاءتهم رسلنا يتوفونهم قالوا اين ما كنتم تدعون من دون الله قالوا ضلوا عنا وشهدوا علي
انفسهم انهم كانوا كافرين ۞ 39 قال ادخلوا في امم قد خلت من قبلكم من الجن والانس
في النار كلما دخلت امة لعنت اختها حتي اذا اداركوا فيها جميعا قالت اخريهم لاوليهم
ربنا هولاء اضلونا فاتهم عذابا ضعفا من النار قال لكل ضعف ولكن لا تعلمون ۞ 40 وقالت
اوليهم لاخريهم فما كان لكم علينا من فضل فذوقوا العذاب بما كنتم تكسبون ۞ 41 ان
الذين كذبوا باياتنا واستكبروا عنها لا تفتح لهم ابواب السماء ولا يدخلون الجنة حتي يلج الجمل
في سم الخياط وكذلك نجزي المجرمين ۞ 42 لهم من جهنم مهاد ومن فوقهم غواش وكذلك
نجزي الظالمين ۞ 43 والذين امنوا وعملوا الصالحات لا نكلف نفسا الا وسعها اولايك اصحاب
الجنة

الجنة هم فيها خالدون ۞ 44 ونزعنا ما في صدورهم من غل تجري من تحتهم الانهار وقالوا
الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله لقد جاءت رسل ربنا بالحق
ونودوا ان تلكم الجنة اورثتموها بما كنتم تعملون ۞ 45 ونادي اصحاب الجنة اصحاب النار
ان قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا فهل وجدتم ما وعد ربكم حقا قالوا نعم فاذن مؤذن بينهم ان
لعنة الله علي الظالمين ۞ 46 الذين يصدون عن سبيل الله ويبغونها عوجا وهم بالآخرة
كافرون ۞ 47 وبينهما حجاب وعلي الاعراف رجال يعرفون كلا بسيماهم ونادوا اصحاب الجنة
ان سلام عليكم لم يدخلوها وهم يطمعون ۞ 48 واذا صرفت ابصارهم تلقاء اصحاب النار قالوا ربنا لا
تجعلنا مع القوم الظالمين ۞ 49 ونادي اصحاب الاعراف رجالا يعرفونهم بسيماهم قالوا ما اغني عنكم
جمعكم وما كنتم تستكبرون ۞ 50 اهؤلاء الذين اقسمتم لا ينالهم الله برحمة ادخلوا الجنة
لا خوف عليكم ولا انتم تحزنون ۞ 51 ونادي اصحاب النار اصحاب الجنة ان افيضوا علينا
من الماء او مما رزقكم الله قالوا ان الله حرمهما علي الكافرين ۞ 52 الذين اتخذوا دينهم
لهوا ولعبا وغرتهم الحيوة الدنيا فاليوم ننسيهم كما نسوا لقاء يومهم هذا وما كانوا بآياتنا يجحدون ۞
53 ولقد جئناهم بكتاب فصلناه علي علم هدي ورحمة لقوم يؤمنون ۞ 54 هل ينظرون الا
تأويله يوم ياتي تأويله يقول الذين نسوه من قبل قد جاءت رسل ربنا بالحق فهل لنا من شفعاء
فيشفعوا لنا او نرد فنعمل غير الذي كنا نعمل قد خسروا انفسهم وضل عنهم ما كانوا يفترون ۞
55 ان ربكم الله الذي خلق السموات والارض في ستة ايام ثم استوي علي العرش يغشي الليل
النهار يطلبه حثيثا والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره الا له الخلق والامر تبارك الله رب
العالمين ۞ 56 ادعوا ربكم تضرعا وخفية انه لا يحب المعتدين ۞ 57 ولا تفسدوا في الارض
بعد اصلاحها وادعوه خوفا وطمعا ان رحمة الله قريب من المحسنين ۞ 58 وهو الذي يرسل
الرياح بشرا بين يدي رحمته حتي اذا اقلت سحابا ثقالا سقناه لبلد ميت فانزلنا به الماء
فاخرجنا به من كل الثمرات كذلك نخرج الموتي لعلكم تذكرون ۞ 59 والبلد الطيب
يخرج نباته باذن ربه والذي خبث لا يخرج الا نكدا كذلك نصرف الآيات لقوم يشكرون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris Miſericordis.

A. L. M. S. 2. Liber miſſus fuit ad te: ne ergò ſit in pectore tuo anguſtia ex eo *(quòd timeas illum vulgare)* ut commineris per illum *Infidelibus*, & *ut ſit* monumentum fidelibus. 3. Sequimini quod demiſſum eſt ad vos à Domino veſtro: & ne ſectemini præter eum patronos *alios*. O quam *a* pauci commonefitis. 4. Et quot ex Urbibus perdidimus: venitque ad eas pœna noſtra noctu; vel *dum* ipſis *eſſent* meridies permites. Et non fuit deprecatio eorum, cùm veniſſet ad eos ſupplicium noſtrum, niſi quòd dixerunt: Certè nos fuimus iniqui. 6. Et quidem rationem exigemus ab iis, ad quos facta eſt miſſio *legatorum*, & profectò rationem exigemus *à legatis*, qui miſſi fuerunt. 7. Et quidem narrabimus illis cum ſcientia

a Parùm.

a Juſtitia. *id, quod fecerunt*: non enim fueramus abſentes. 8. Et pondus *operum* die illa erit *a* juſtum; & cujus graves fuerint bilances *bonis operibus*, illi erunt felices. 9. Cujus verò leves fuerint bilances, hi ſunt, qui perdiderunt animas ſuas, eo quòd in ſigna noſtra iniquè ſe geſſerint. 10. Et jam quidem collocavi-
b Pauci. mus vos in Terra; & poſuimus vobis in ea victualia. O quàm *b* pauci gratias agitis. 11. Et jam quidem creavimus vos: deindè formavimus vos *id eſt Adam*: deindè diximus Angelis: Adorate Adam: & adoraverunt. Sed Eblis non fuit ex adorantibus. 12. Dixit *illi Deus*: Quid retinuit te, ne adorares, cùm tibi præcepiſſem? Reſpondit: Ego ſum excellentior illo. Creaſti me ex igne; & creaſti illum ex luto. 13. Dixit *illi Deus*: Deſcende ergo ab eo (*id eſt paradiſo*) Non enim eſt tibi *conveniens*, ut ſuperbè te geras in illo. Egredere jam: Certè tu eris ex puſillis. 14. Reſpondit *Eblis*: Expecta me uſque ad diem *in qua homines* reſuſcitabuntur. 15. Dixit *illi Deus*: Certè tu eris ex expectatis. 16. Reſpondit *Eblis*: Ob id, quod decepiſti me, certè obſidebo illis (*ideſt hominibus*) viam tuam rectam. 17. Tùm ſanè veniam ad eos à parte anteriori eorum, & à parte poſteriori eorum, & à dextris eorum, & à ſiniſtris eorum: & non invenies pleroſque eorum gratias agentes. 18. Dixit *illi Deus*: Egredere eb eo, contemptus, & longè abactus *à miſericordia mea*. 19. Certè qui ſequutus fuerit te ex illis, ſenè implebo Gehennam ex vobis univerſis. 20. Et, ò Adam, habita tu, & uxor tua Paradiſum; & comedite undecunque volueritis; at ne appropinquetis huic arbori, ne ſitis ex Iniquis. 21. Et ſuſurravit utrique Satanas, ut apparere faceret eis, quod occultatum fuerat ab eis de pudendis eorum: & dixit: Non prohibuit vobis Dominus veſter hanc arborem, niſi ne eſſetis duo Angeli, aut, *ne* eſſetis ex perpetuò viventibus. 22. Et juravit eis, *dicens*: Certè ego ſum vobis ſanè ex rectè conſulentibus. 23. Et dejecit eos per fallaciam. Cùmque guſtaſſent arborem, apparuerunt illis pudenda eorum: & cæperunt conſuere ſuper ſe de foliis Paradiſi. Et inclamavit ad eos Dominus eorum: An non prohibueram vobis hanc arborem? & dixeram vobis: Certè Satanas eſt vobis hoſtis manifeſtus? 24. Reſponderunt: Domine noſter, iniquè tractabimus animas noſtras: & ſi non peperceris nobis, & miſertus fueris nobis, profectò erimus ex pereuntibus. 25. Dixit *illis Deus*: Deſcendite; alius veſtrum alii hoſtis: & vobis erit in terram habitatio, & uſus uſque ad tempus. 26. Dixit: In ea vivetis, & in ea moriemini, & ex ea *in die reſurrectionis* educemini. 27. O filii Adam, jam demiſimus ſuper vos amictum, qui cooperiret pudenda veſtra: & veſtem ſpecioſam: ſed amictus pietatis, hic eſt melior. Hoc eſt ex ſignis Dei, ut ipſi commonefiant. 28. O filii Adam, ne ſeducat vos Satanas, ſicut ejecit parentes veſtros ex paradiſo, auferens ab eis indumentum eorum, ut oſtenderet eis pudenda eorum: certè ipſe videt vos, ipſe, & ſocii ejus de unde non videtis eos. Nos ſanè conſtituimus Satanas præſides eorum, qui non credunt. 29. Et cùm perpetraverint rem nefariam, dicent: Invenimus in hac patres noſtros: & Deus præcepit nobis hoc. Dic: Certè Deus non præcipit nefaria. An dicitis de Deo, quod neſcitis? 30. Dic: Præcepit Dominus meus juſtitiam: & ſtatuite facies veſtras verſus omne Oratorium: & invocate eum puram exhibentes ei religionem. Sicut creavit vos *ex nihilo*, *ita reſuſcitabit* vos *extinctos*, *& ad eum* revertemini. 31. Partem ex vobis direxit: & partem juſtè adjudicatus fuit ſuper eos error, quia ipſi acceperunt Satanas in patronos præter Deum, & exiſtimant ſe eſſe directos. 32. O filii Adam, accipite ornamentum veſtrum, *quo operiatis obſcœnas partes veſtras*, apud omne Oratorium, *in quo oraturi ſitis*: & comedite, & bibite: & ne excedatis: quippe ipſe non amat excedentes. 33. Dic: Quis prohibuit ornamentum Dei, quod protulit ſervis ſuis, & res bonas ex victu? Dic, Hæc *debentur* illis, qui credunt, in vita mundana; peculiariter die reſurrectionis: Ita diſtinctè propoſuimus ſigna hominibus, qui ſciunt. 34. Dic: Certè prohibuit Dominus meus res nefarias; quod apparet ex illis, & quod occultum eſt: & iniquitatem, & violentiam ſine juſtitia: & ne aſſocietis cum Deo id, de quo non demiſit poteſtatem; & ne dicatis de Deo, quod neſcitis. 35. Et omni genti

... meta præfixa eſt: cùm ergo venerit meta eorum, non procraſtinabunt unam ... am, neque prævenient. 36. O filii Adam, certè venient ad vos legati mei ex vobis: exponent vobis ſigna mea: qui ergo timuerit Deum, & correxerit opera ſua, non erit timor ſuper eos, neque ipſi contriſtabuntur. 37. Qui verò mendacii inſimulaverint ſigna noſtra, & ſuperbè receſſerint ab eis: Illi erunt ſocii Ignis: ipſi in eo perpetuò manſuri. 38. Quis verò eſt iniquior, quàm qui comminiſcitur de Deo mendacium, aut falſitatem fingit in ſignis ejus? His continget portio eorum ex bonis bujus mundi, ex Libro (ideſt quæ deſtinata fuit illis in libro, ſeu Tabula aſſervata apud Deum, in quo omnia ſcripta ſunt) ... uſque veniant ad eos legati noſtri (ideſt Angeli mortis) qui defungi faciant eos. Dicent illis: Ubi ſunt, quos invocabatis, præter Deum? Reſpondebunt: Abſconderunt ſe à nobis. Et teſtes erunt contra animas ſuas, quod ... fuerunt infideles. 39. Dicet illis Deus in die reſurrectionis: Ingredimini cum gentibus, quæ jam præceſſerunt ante vos ex Geniis, & hominibus in Ignem. Quotieſcunque ingreſſa fuerit una gens in Ignem, maledicet ſororem ſuam (ideſt aliam gentem anteriorem, à qua ſeducta fuit) donec intraverint una poſt ... in ... omnes. Dicent extremi eorum primis eorum (ideſt aſſeclæ ſectariis) Domine noſter, hi ſeduxerunt nos: da ergo illis pœnam duplicatam ex Igne. Reſpondebit Deus: Omnibus eſt duplicata: ſed vos hoc ignoratis. 40. Et dicent primi eorum extremis eorum (i. ſectarii aſſeclis) Non ergo eſt vobis ſupra nos, quid amplius: nam utrique pares ſumus in pœna. Guſtate ergo ſupplicium ob id, quod perpetraſtis. 41. Certè, qui mendacia commenti fuerint in ſignis noſtris, & ſuperbè receſſerint ab eis; non aperientur illis portæ Cœli: neque ingredientur Paradiſum, donec penetret Camelus per foramen acus: & ita remunerabimus ſceleſta patrantes. 42. Ipſis erit ex Gehenna lectulus; & de ſuper eos erunt operimenta ex igne, & ita remunerabimus iniqua agentes. 43. Qui verò crediderint, & fecerint recta (non gravabimus animam præceptis, niſi juxta capacitatem ejus) hi erunt ſocii Paradiſi: ipſi in eo perpetuò commorabuntur. 44. Et abſtrahemus, quod erat in pectoribus eorum de ſimultate, quam nutriebant inter ſe, dùm eſſent in mundo. Current ſub ipſis flumina, & dicent: Laus Deo, qui direxit nos ad hoc: & non fuiſſemus apti ex nobis, ut dirigeremur, niſi direxiſſet nos Deus. Jam quidem venerunt legati Domini noſtri cum veritate. Et inclamabitur illis: iſte eſt Paradiſus, quem hæreditate accepiſtis ob id, quod operati eſtis. 45. Et clamabunt ſocii Paradiſi ad ſocios Ignis: jam invenimus, quod promiſit nobis Dominus noſter eſſe verum: an verò inveniſtis vos etiam, quod promiſit Dominus veſter, eſſe verum? Reſpondebunt: utique. Et clamabit præco inter eos: maledictio Dei ſuper iniquos. 46. Qui avertunt homines à ſemita Dei, & quærunt eam diſtorquere: & ipſi alteram vitam abnegantes. 47. Et inter utroſque erit velamen (ideſt inter beatos & damnatos) & ſuper Alaraph ſtabunt viri, qui cognoſcent omnes illos ex ſignis eorum; & clamabunt ad habitatores Paradiſi: Pax ſuper vos. Non tamen intrabunt in eum, & ipſi nihilominus avidè cupient intrare. 48. Cùm autem converſi fuerint aſpectus eorum erga ſocios Ignis, dicent: Domine noſter, ne ponas nos cum gentibus iniquis. 49. Et clamabunt ſocii Alaraph (ideſt, qui ſtant ſuper Alaraph) ad viros quoſdam poſitos in igne, quos cognoſcent ex ſignis ipſorum, & dicent: Quid profuit vobis congregatio veſtra ... & familiæ, & quod vos ipſos in ſuperbiam efferebatis? 50. An illis, quos ... quòd non ſuſcepturus eſſet Deus cum miſericordia ſua, non dictum ... Ingredimini Paradiſum: non timor ſuper vos erit, neque vos contriſtabimini. 51. Et clamabunt ſocii Ignis ad ſocios Paradiſi: Effundite ſuper nos aliquid ex aqua, aut ex eo, quod præbuit in alimentum vobis Deus. Reſpondebunt illi: Certè Deus prohibuit utrumque pro infidelibus. 52. Qui ceperunt religionem ſuam in ludum, & jocum; & decepit eos vita mundana. Itaque hodie obliviſcemur eorum, ſicut ipſi obliti ſunt occurſus diei hujus, & ſicut ſigna noſtra abnegaverunt. 53. Et jam quidem attulimus illis (ideſt Meccanis) Librum (ideſt Alcoranum): diſtinximus illum cum ſcientia, ad dire-

directionem, & miſericordiam hominibus, qui credunt. 54. An expectant, interpretationem ejus? *(ideſt eventum eorum malorum, quæ prædicit)*. Die, quo veniet interpretatio ejus *(ideſt die reſurrectionis)* dicent ii, qui obliti fuerant ejus antea: Jam venerunt Legati Domini noſtri cum veritate. An ergo erit nobis aliquis de interceſſoribus, ut intercedant pro nobis? An verò reſtituemur *in mundum*, ut operemur diverſum ab eo, quod operabamur? Jam perdiderunt animas ſuas: & fugit eos *(ideſt obliti ſunt)* id, quod impiè comminiſcebantur. 55. Certè Dominus veſter eſt Deus, qui creavit Cœlos, & terram in ſex diebus: deinde conſedit ſuper Thronum: facit, ut cooperiat nox diem: inſequitur illum *(ideſt diem nox)* feſtinanter; & *creavit* ſolem, & lunam, & ſtellas humiliter ſubjectas imperio ejus. An non ipſius ſunt creatura, & Imperium? Benedictus ſit Deus Dominus *a* ſæculorum. 56. Invocate Dominum veſtrum cùm ſupplicatione *(ideſt palam)* & occultè: ipſe quippe non amat tranſgredientes *(nempe nimium vocem elevando in invocatione)*. 57. Et ne corrumpatis terram poſt inſtaurationem ejus: & invocate eum cum timore, & ſpe: nam miſericordia Dei propinqua eſt benefacientibus. 58. Et ipſe eſt, qui mittit ventos, nuncium fauſtum ante miſericordiam ſuam, quouſque portaverint nubem gravidam, quam adducamus ad regionem mortuam *(ideſt aridam)*, & deſcendere faciamus ex ea aquam, per quam producamus ex omnibus fructibus. Ita egredi faciemus mortuos *è ſepulcris ſuis*; ut vos commonefiamini. 59. *b* Et ex regione bona egredietur germen *bonum* per voluntatem Domini ſui: & ea, quæ fuerit mala, non egredietur, niſi *malum*, & exiguum. Ita explicamus ſigna hominibus, qui gratias agunt.

a Mundorũ.

b Et regio bona egredietur germen ejus.

NOTÆ.

Titulus Suræ eſt الاعراف Alaraph: quæ vox, quid ſignificet, ſuo loco dicemus. Eſt autem Sura Meccana; nonnulli tamen excipiunt quinque, vel octo verſus, quorum primus eſt, واسألهم من القرية *Et interroga eos de Urbe*: reliqui verò, qui hunc immediatè ſequuntur. Verſus habet quinque, vel ſex ſupra ducentos. Præmium Lectoris eſt: من قرأ سورة الاعراف جعل الله يوم القيمة بينه وبين ابليس سترا وكان ادم شفيعا له يوم القيمة: *Qui legerit Suram Alaraph, ponet Deus inter eum, & inter Diabolum in die Reſurrections velamen, Adam verò erit pro illo interceſſor in die Reſurrectionis*.

I. *A. L. M. S.*] Quid hi ſingulares characteres ſignificent, Doctores Mahumetani ſe ignorare ingenuè fatentur: Quare Gelal eorum doctiſſimus ſcribit hìc, ut alibi. الله اعلم بمراده بذلك: *Deus optimè novit, quid ſibi in his voluerit*.

VIII. *Et cujus graves fuerint bilances*]. De his bilancibus, ſeu ſtateris plura fabulantur Moslemi, tanquam de materialibus, veriſque inſtrumentis ad ponderandum. Audi Algazelum in profeſſione fidei Mahumetanæ. ويومن بالميزان ذى الكفتين واللسان وصفته فى العظم انه مثل طباق السموات والارض توزن فيه الاعمال بقدرة الله *Et credere debet* (Moslemus) *eſſe ſtateram habentem duas lances, & linguam* (i. Examen) *de qua aſſeritur eſſe tàm amplam, quanta eſt ſuperficies Cælorum & terræ: & trutinabuntur in ea opera per potentiam Dei*.

XI. *Et jam quidem creavimus vos*]. Recoquit crambem. Vide hæc eadem ſupra Sura 2.

XIII. *Deſcende ergo ab eo*] nimirùm, ut explicat Gelal: من الجنة وقيل من السموات *à Paradiſo: vel juxta aliorum explicationem à Cælo*. Putant quippè Mahumetani, Paradiſum hunc Adamiticum in ſeptimo Cœlo reperiri.

XXII. *Apparuerunt illis pudenda eorum*]. Scribit Jahias, eoſdem indumento crinium, ſeu comarum ab hujuſmodi aſpectu tectos fuiſſe, & addit قال رسول الله صلعم كان ادم رجلا طوالا كانه نخلة سحوق كثير شعر الراس فلما وقع بما وقع بدت له عورته وكان لا يراها قبل ذلك فانطلق هاربا فى الجنة فاخذت شجرة من شجر الجنة براسه فقال لها ارسلنى فقالت لست مرسلتك فناداه ربه يا ادم امنى تفر قال يا رب انى استحييك. *Dixit legatus Dei Mahumetus: Erat Adam vaIdè altus, velut palma procerus, coma plurima in capite præditus: cumque cecidiſſet in peccatum, quod commiſit, apparuit ei membrum pudendum ſuum, quod non videbat antea. Abiit igitur fugiens per paradiſum: cujus quædam arbor apprehendit eum per caput. At illle dixit ei: Dimitte me. Reſpondit arbor: En dimitto te. Vocavitque eum Dominus ſuus dicens: Me ne fugis? Reſpondit Adam: Domine mi erubeſcebam à te videri*.

XXVII. *Ipſe videt vos, de unde non videtis &c.*]

Hujus

Cujus rei cauſam tribuit Gelal, للطافة اجسادهم أو عدم الوان ſubtilitati, ac tenuitati corporum eorum, vel quia colore carent.

XXXI. Accipite ornatum veſtrum] Gelal: ما يستر عورتكم quod cooperiat pudenda veſtra. Hoc autem præcipitur عند الصلاة والطواف quando orandum eſt, aut templum Meccanum circumeundum: nam teſte Alhaſano كان اهل الجاهلية يطوفون بالبيت عراة: Meccani Ethnici circuibant Delubrum nudati.

XXXIX. Non ergo eſt nobis ſuprà vos quid amplius] Ut clarius lucem obſcuræ huic locutioni afferamus: عطفوا هذا الكلام على قول الله للسفلة لكل ضعف اى فقد ثبت ان لا فضل لكم علينا وانا متساوون فى استحقاق الضعف. Referuntur hæc verba ad id, quod dixerat Deus ultimis: Omnibus eſt pœna duplicata. Ac ſi dicant: Jam conſtat, vos nihil habere ampliùs, quàm nos: & nos pares eſſe vobis in duplici pœna commerenda.

XL. Non aperientur illis portæ Cæli] nimirum, ut explicat Gelal. اذا عرج بارواحهم اليها بعد الموت فيهبط بها الى سجين بخلاف المومن فيفتح له ويصعد بروحه الى السماء السابعة Cum aſcenderint animę eorum in Cælum poſt mortem: ſed cadent inde in infimum inferni carcerem, nempè ſeptimum. E converſo fidelibus aperientur portæ Cæli, & intrabunt animæ eorum in ſeptimum Cælum; in quo ſcilicet eſt Paradiſus. Sequentia autem verba: donec penetret camelus per foramen acus, furtum ſunt ex Euangelio Matth. cap. 19.

XLVI. Et ſuper Alaraph] Jahias putat, idem eſſe حجاب Velamen, at الاعراف Alaraph. Eſt autem Alaraph, juxta Gelal سور الجنة paries Paradiſi: qui ſcilicet medius eſt inter Paradiſum, & Gehennam, ſeu Tartarum, & utrumque ſeparat, aut diſtinguit. Ita Impoſtor in fabulam vertit Chaos illud magnum inter Infernum, & Sinum Abrahæ firmatum: de quo mentio fit in Euangelio Lucæ cap. 16. Sciendum autem eſt, Moslemos credere Paradiſum eſſe in ſeptimo Cœlo; Gehennam autem in centro terræ: quod innuit Jahias hoc loco ſcribens: لان الجنة فى السماء والنار فى الارض: Nam Paradiſus eſt in Cælo, Infernus autem in terra. Porrò paries hic vocatur Alaraph à verbo عرف Arapha, quod ſignificat cognoſcere: quia illi, qui ſtant ſuper eum, يعرفون كلا بسيماهم ut ait idem Jahias: تفسير قتادة يعرفون اهل الجنة ببياض وجوههم واهل النار بسواد وجوههم: Cognoſcunt omnes ex ſignis ipſorum; & juxta expoſitionem Cotadæ, cognoſcunt Cælicolas ex candore faciei ipſorum, & gehennicolas ex nigrore faciei ipſorum. Porrò viri illi, quos refert Alcoranus, ſtare ſuper Alaraph, ſunt juxta Gelal illi, استوت حسناتهم وسيئاتهم, quorum opera bona æqualia fuerunt operibus eorum malis. De his idem Auctor ex teſtimonio Ebn-Abbaſi, ipſiuſque Mahumeti ſubdit ſequentia: اصحاب الاعراف قوم غزوا بغير اذن اباءهم فاستشهدوا فحبسوا عن الجنة لمعصيتهم اباءهم وعن النار لشهادتهم وعن عبد الله ابن الحارث قال رسول الله ان احدا جبل يحبنا ونحبه وانه يوم القيمة يمثل بين الجنة والنار يحتبس عليه اقوام يعرفون كلا بسيماهم هم ان شاء الله من اهل الجنة واصحاب الاعراف هاهنا رجالا ملايكة: Illi qui ſtant ſuper Alaraph, ſunt homines, qui in bello pugnaverunt abſque permiſſione parentum ſuorum, ibique martyres occubuerunt: Detinentur autem ab ingreſſu Paradiſi propter inobedientiam erga parentes: nec detruduntur in ignem; quia martyrium ſubiere. Refert prætereà Abdallah filius Alhareth, Mahumetum Prophetam dixiſſe: Ohod eſſe montem quemdam, qui amat nos, & amatur à nobis: hunc verò die reſſurrectionis conſtiturum inter Paradiſum & Tartarum; atque in eo detinendos eſſe quoſdam, qui cognoſcent omnes [beatos, & damnatos] ex ſignis ipſorum: hos autem, ſi Deus ita voluerit, futuros eſſe ex Cęlicolis. Porrò hi, qui dicuntur ſtare ſuper Alaraph, ſunt ἀνθρώπάγγελοι: ideſt, viri ſimul, & Angeli. Hoc autem impoſſibile eſt, niſi Mahumetani admittant myſterium Incarnationis, in quo duæ naturę in una perſona, ſeu ſuppoſito uniuntur.

REFUTATIONES.

NUlla ratione poteſt intelligi, cur in Suris, quæ Mahumeto traditæ fuiſſe finguntur in Mecca, aliqui verſiculi ex traditis in Medina admiſceantur; & è converſo. Si dicant Moslemi, paucos illos verſus Medinenſes in Meccanis inſertos, traditos fuiſſe Mahumeto, dùm eſſet in Medina, & è converſo: & deindè Suram, quæ in Mecca fuerat incœpta, in Mecca etiam abſolutam fuiſſe, in certis illis paucis verſibus, qui tempore intermedio in Medina traditi fuerant: Reſpondetur, id nullo modo fieri potuiſſe. Nam, cum pluſquam triginta Suræ ſint in Alcorano: cùm hac interpolatione verſiculorum; neceſſe fuiſſet, Mahumetum decimo illo, quo fuit in Medina, tri-

cies

cies ſaltem in Meccam regreſſum fuiſſe, ter ſcilicet in anno; cùm ex hiſtoriis Moslemorum conſtet, vix ter, aut quater toto eo tempore illum in Meccam rediiſſe. Neque verò poterat toties hinc inde progredi, ac regredi, cùm Medinam à Mecca decem ſaltem dierum itinere diſtare omnes fateantur. Supereſt igitur, ut verſiculi illi caſu, ac temerè ab Alcorani collectoribus inſerti fuerint: ex quo patet, Alcoranum librum eſſe prorsùs confuſum, & præpoſterè confarcinatum. Huc accedit plures Suras dubiam habere inſcriptionem, nimirum

مكية او مدنية *Meccanam, aut Medinenſem*. Et

tamen Expoſitores fidenter aſſerunt, verſus aliquot illius Suræ, de qua dubium eſt, utrum Meccana ſit, an Medinenſis, Meccanos eſſe, aut Medinenſes. Poſtremò peto à Moslemis, utrum Alcoranus hic, quem nunc habent, idem ille ſit, qui delapſus fuit à Throno Dei ad Cœlum Lunæ, & traditus Mahumeto, an non? Si ille idem eſt: ergo Deus Auctor erit rei tàm confuſæ, & inordinatæ. Sin minùs: ergo ipſi non habent verum Alcoranum.

II. Neque etiam intelligi poteſt quomodò in omnibus ferè Suris mentio fiat de Alcorano, tanquam libro integro, & abſoluto, quem Mahumetus penes ſe ab initio ipſo ſuæ prædicationis haberet, quandò Meccanos provocabat ad perſcribendum Alcoranum ſimilem ſuo, vel ſaltem aliquot Suras pares Suris illius: & nihilominùs aſſerant Mahumetani, illum è Cœlo Lunæ ad Mahumetum per Suras, & verſiculos trium ſupra viginti annorum ſpatio tranſmiſſum fuiſſe. Et quidem vivente Mahumeto, Alcorani ſententias nunquam in unum volumen collectas fuiſſe, citra dubitationem eſt: hoc enim tantummodò factum eſt poſt illius obitum, Abubacro jam imperante. Verùm de hoc fusè, & ex profeſſo agitur in Tractatu de Alcorano, qui eſt in prima parte Prodromi.

III. De characteribus illis ſingularibus A. L. M. S. qui Suræ preferuntur, idem dicendum, quod de aliis ſimilibus jam dictum eſt: nempè inutiles eſſe, prorſusque ocioſos, cum juxta Gelalem, ſolus Deus illorum ſignificationem ſciat: cæteri verò prorsùs ignorent. Hoc tamen loco divinare ſe putavit quidam acutioris ingenii Mahumetanus, exponendo eoſdem characteres

الله جبراييل محمد ص *: Deus : Gabriel : Mahumetus, ſuper quem ſit Dei benedictio, & pax.*

IV. Nimis abſurdum, ac ridiculum eſt, putare, bona, vel mala mortalium opera, materiali aliqua ſtatera in ſupremo judicio eſſe trutinanda. Bonitas enim, ac malitia humanorum operum, eſt quid immateriale, & intellectu tantummodò perceptibile. Verùm, ut magnam in hoc craſſitiem Moslemi oſtendant: majorem tamen in illa duarum lancium portentoſa amplitudine demonſtrant. Si enim non ſolùm terræ, ſed etiam Cœli ſuperficiem exæquant: quomodò in valle Joſaphat, ſeu in alio quolibet loco, ubi homines judicandi ſint, recipi poterunt, vel appendi?

V. Jam ſuprà in Sura 2. ea rejecimus, quæ de adoratione Angelorum erga Adam, & de ejuſdem Adæ creatione, & peccato Alcoranus fabulosè confingit. Illud omiſeram, videri Mahumetum ſentire, protoplaſtos, antequam peccarent, genitalibus membris caruiſſe. Nam [illegible] verbum بدو non eſt idem, ac ظهر nempe, [illegible] rere, ac manifeſtari, ut exponit Gelal: Sed *de novo incipere, & primò eſſe, vel exiſtere*. Et quidem ridiculum eſt effugium Iahiæ, ad الضفر *crines, vel comas implexas*, [illegible] intelligat comas capitis, ſive crines pubis circa genitalia. Nam, ſi id fuiſſet, non erat, cur pro iiſdem genitalibus tegendis, ad arborum folia recurrerent.

VI. Falſum eſt, Protoplaſtos à Deo interrogatos poſt peccatum, reſpondiſſe confitendo peccatum ſuum, & miſericordiam, atque indulgentiam pro eo poſtulaſſe [illegible] excuſavit [illegible] quantum potuit uterque culpam [illegible], Adam in Hevam, Heva [illegible] ſerpentem illam rejecit: ut patet ex lib. Geneſ. cap. 3. neque veniam ullam, aut miſericordiam imploraſſe leguntur.

VII. Magnum prorſus figmentum eſt [illegible] ries ille, ſeu mons, qui homines amat, ab iiſdem amatur, & Paradiſum, ac Gehennam intermedius disjungit. Quis enim putet, vel ſomniet montem amare, vel amari? Porrò cum Paradiſus, juxta Mahumetanos ſit in ſeptimo Cœlo, gehenna verò in centro terræ: quid opus eſt pariete intermedio: & quomodò poteſt paries hic conſiſtere, vel excogitari? Si Moslemi ſymbolicè, ac myſticè hæc intelligerent, poſſent fortaſſe piè, ſanèque explicari. Verùm ita materialiter accipiunt; ut, ſi quis ad allegoriam, vel myſterium velit detorquere, impietatis, atque hæreſeos notam illi inurant.

VIII. Viri illi, ſeu Virangeli qui ſtant ſuper parietem Alaraph; & neque Paradiſum, neque Gehennam ingrediuntur; & per conſequens nec felicitate Beatorum fruuntur, nec damnatorum pœna torquentur, aſſeruntur eſſe illi, quorum opera bona, ac mala, paria, & æqualia omnino fuerunt. Verùm, quemnam reperias, cujus opera mala ita bonis paria ſint, ut nullus utrinque exceſſus reperiatur? Sed eſto [illegible] poſſit evenire; non tamen poteſt ſtatus neutralis ſive hominum, ſive Angelorum conſiſtere. Nam in ſententia ſacrarum ſcripturarum, & ipſorum etiam Moslemorum, ſicut poteſt aliquis, [illegible] per plures annos ſceleſtè vixerit, unius [illegible] pœnitentia, boniſque operibus peccata omnia delere, atque æternam conſequi felicitatem, ita qui per omnes vitæ ſuæ annos ſanctiſſimè vixerit, ſi poſtea unica tantùm die, vel etiam hora improbus ac ſceleſtus fuerit, [illegible] opera ſua perdet, & in gehennam detrudetur, Si in eo ſtatu mortuus fuerit. In eo ſcilicet, quod ſpectat ad ſalutem, vel damnationem æternam, non tam attenditur, in quo quis ſtatu vixerit; quàm, in quo vitam abſolverit. Audi Deum ipſum per Ezechielem Prophetam cap. 33. ita loquentem. *Juſtitia Juſti non liberabit eum, in quocunque die peccaverit: Omnes juſtitiæ ejus oblivioni tradentur; & impietas impii non nocebit ei, in quocunque die*

di converſus fuerit ab impietate ſua: omnia peccata, quæ peccavit, non imputabuntur ei: Hoc cùm ita ſit, certum etiam eſt, non poſſe hominem aliquem ita vitam abſolvere, ut moriens, æquè bonus ſit, ac malus: debet enim mori, vel in ſtatu peccati, vel in ſtatu gratiæ: & hic ſtatus attendendus eſt ad hoc, ut quis æternam ſalutem conſequatur, vel in æternum pereat. Vide quæ circa hæc eadem dicta ſunt in Prodr. p. 4. cap. ult. pag. 584. &c.

IX. Non eſt prætereundum, quod §. 52. innuitur, totum Alcoranum, diſtinctè concinnatum, & perfectum exhibitum fuiſſe Meccanis hoc tempore, quo nondum Mahumetus Medinam migraverat. Hoc verò apertè pugnat cum eo, quod communiter tenent de ejuſdem Alcorani traditione: ut in Prolegomenis, & alibi dictum eſt.

Textus Alcorani.

60 لقد ارسلنا نوحا الى قومه فقال يا قوم اعبدوا الله ما لكم من اله غيره اني اخاف عليكم
عذاب يوم عظيم ۝ 61 قال الملأ من قومه انا لنراك في ضلال مبين ۝ 62 قال يا قوم ليس
بي ضلالة ولكني رسول من رب العالمين ۝ 63 ابلغكم رسالات ربي وانصح لكم واعلم من
الله ما لا تعلمون ۝ 64 اوعجبتم ان جاءكم ذكر من ربكم على رجل منكم لينذركم
ولتتقوا ولعلكم ترحمون ۝ 65 فكذبوه فانجيناه والذين معه في الفلك واغرقنا
الذين كذبوا بآياتنا انهم كانوا قوما عمين ۝ 66 والى عاد اخاهم هودا قال يا قوم اعبدوا الله ما
لكم من اله غيره افلا تتقون ۝ 67 قال الملأ الذين كفروا من قومه انا لنراك في سفاهة
وانا لنظنك من الكاذبين ۝ 68 قال يا قوم ليس بي سفاهة ولكني رسول من رب العالمين ۝
69 ابلغكم رسالات ربي وانا لكم ناصح امين ۝ 70 اوعجبتم ان جاءكم ذكر من ربكم
على رجل منكم لينذركم واذكروا اذ جعلكم خلفاء من بعد قوم نوح وزادكم في الخلق
بصطة فاذكروا آلاء الله لعلكم تفلحون ۝ 71 قالوا اجئتنا لنعبد الله وحده ونذر ما كان
يعبد آباؤنا فاتنا بما تعدنا ان كنت من الصادقين ۝ 72 قال قد وقع عليكم من ربكم
رجس وغضب اتجادلونني في اسماء سميتموها انتم وآباؤكم ما نزل الله بها من سلطان فانتظروا
اني معكم من المنتظرين ۝ 73 فانجيناه والذين معه برحمة منا وقطعنا دابر الذين كذبوا
بآياتنا وما كانوا مؤمنين ۝ 74 والى ثمود اخاهم صالحا قال يا قوم اعبدوا الله ما لكم من اله
غيره قد جاءتكم بينة من ربكم هذه ناقة الله لكم آية فذروها تاكل في ارض الله ولا
تمسوها بسوء فياخذكم عذاب اليم ۝ 75 واذكروا اذ جعلكم خلفاء من بعد عاد وبوأكم
في الارض تتخذون من سهولها قصورا وتنحتون الجبال بيوتا فاذكروا آلاء الله ولا تعثوا في الارض
مفسدين ۝ 76 قال الملأ الذين استكبروا من قومه للذين استضعفوا لمن آمن منهم
ان صالحا مرسل من ربه قالوا انا بما ارسل به مؤمنون ۝ 77 قال الذين استكبروا انا بالذي
آمنتم به كافرون ۝ 78 فعقروا الناقة وعتوا عن امر ربهم وقالوا يا صالح ائتنا بما تعدنا ان كنت
من المرسلين ۝ 79 فاخذتهم الرجفة فاصبحوا في دارهم جاثمين ۝ 80 فتولى عنهم وقال يا قوم

لقد

لقد ابلغتكم رسالة ربي ونصحت لكم ولكن لا تحبون الناصحين ۞ 81 ولوطا اذ قال
لقومه اتاتون الفاحشة ما سبقكم بها من احد من العالمين ۞ 82 اينكم لتاتون الرجال شهوة
من دون النساء بل انتم قوم مسرفون ۞ 83 وما كان جواب قومه الا ان قالوا اخرجوهم من
قريتكم انهم اناس يتطهرون ۞ 84 فانجيناه واهله الا امراته كانت من الغابرين ۞
وامطرنا عليهم مطرا فانظر كيف كان عاقبة المجرمين ۞ 86 والي مدين اخاهم شعيبا قال
يا قوم اعبدوا الله ما لكم من اله غيره قد جاءتكم بينة من ربكم فاوفوا الكيل والميزان
ولا تبخسوا الناس اشياءهم ولا تفسدوا في الارض بعد اصلاحها ذلكم خير لكم ان كنتم
مومنين ۞ ولا تقعدوا بكل صراط توعدون وتصدون عن سبيل الله من امن به وتبغونها
عوجا واذكروا اذ كنتم قليلا فكثركم وانظروا كيف كان عاقبة المفسدين ۞ 88 وان كان
طائفة منكم امنوا بالذي ارسلت به وطائفة لم يومنوا فاصبروا حتي يحكم الله بيننا وهو خير
الحاكمين ۞ 89 قال الملا الذين استكبروا من قومه لنخرجنك يا شعيب والذين امنوا معك
من قريتنا او لتعودن في ملتنا قال اولو كنا كارهين ۞ 90 قد افترينا علي الله كذبا ان عدنا
في ملتكم بعد اذ نجانا الله منها وما يكون لنا ان نعود فيها الا ان يشاء الله ربنا وسع كل شيء
علما علي الله توكلنا ربنا افتح بيننا وبين قومنا بالحق وانت خير الفاتحين ۞ 91 وقال الملا
الذين كفروا من قومه لئن اتبعتم شعيبا انكم اذا لخاسرون ۞ 92 فاخذتهم الرجفة فاصبحوا
في دارهم جاثمين ۞ 93 الذين كذبوا شعيبا كان لم يغنوا فيها الذين كذبوا شعيبا كانوا هم
الخاسرين ۞ فتولي عنهم وقال يا قوم لقد ابلغتكم رسالات ربي ونصحت لكم فكيف اسي
علي قوم كافرين ۞ 95 وما ارسلنا في قرية من نبي الا اخذنا اهلها بالباساء والضراء لعلهم
يضرعون ۞ 96 ثم بدلنا مكان السيئة الحسنة حتي عفوا وقالوا قد مس اباءنا الضراء والسراء
فاخذناهم بغتة وهم لا يشعرون ۞ 97 ولو ان اهل القري امنوا واتقوا لفتحنا عليهم بركات
من السماء والارض ولكن كذبوا فاخذناهم بما كانوا يكسبون ۞ 98 افامن اهل القري ان
ياتيهم باسنا بياتا وهم نايمون ۞ 99 اوامن اهل القري ان ياتيهم باسنا ضحي وهم يلعبون ۞
افامنوا مكر الله فلا يامن مكر الله الا القوم الخاسرون ۞ 101 اولم يهد للذين
يرثون الارض من بعد اهلها ان لو نشاء اصبناهم بذنوبهم ونطبع علي قلوبهم فهم لا يسمعون ۞
تلك القري نقص عليك من انبايها ولقد جاءتهم رسلهم بالبينات فما كانوا ليومنوا بما كذبوا
من قبل كذلك يطبع الله علي قلوب الكافرين ۞ 103 وما وجدنا لاكثرهم من عهد
وان وجدنا اكثرهم لفاسقين ۞ 104 ثم بعثنا من بعدهم موسي باياتنا الي فرعون وملايه
فظلموا بها فانظر كيف كان عاقبة المفسدين ۞ 105 وقال موسي يا فرعون اني رسول من رب
العالمين ۞

العالمين ۞ 106 حقيق علي أن لا أقول علي الله إلا الحق قد جيتكم ببينة من ربكم فارسل معي
بني إسرائيل قال إن كنت جيت بآية فات بها إن كنت من الصادقين ۞ 107 فالقي عصاه
فإذا هي ثعبان مبين ۞ 108 ونزع يده فإذا هي بيضاء للناظرين ۞ 109 قال الملأ من قوم
فرعون إن هذا لساحر عليم ۞ 110 يريد أن يخرجكم من أرضكم فماذا تأمرون ۞
111 قالوا أرجه وأخاه وأرسل في المداين حاشرين ۞ 112 يأتوك بكل ساحر عليم
113 وجاء السحرة فرعون ۞ 114 قالوا إن لنا لأجرا إن كنا نحن الغالبين ۞ 115 قال نعم
وإنكم لمن المقربين ۞ 116 قالوا يا موسي إما أن تلقي وإما أن نكون نحن الملقين ۞
117 قال ألقوا فلما ألقوا سحروا أعين الناس واسترهبوهم وجاءوا بسحر عظيم ۞ 118 وأوحينا إلي
موسي أن ألق عصاك فإذا هي تلقف ما يأفكون ۞ 119 فوقع الحق وبطل ما كانوا يعملون ۞
120 فغلبوا هنالك وانقلبوا صاغرين ۞ 121 وألقي السحرة ساجدين ۞ 122 قالوا آمنا برب
العالمين ۞ 123 رب موسي وهرون ۞ 124 قال فرعون آمنتم به قبل أن آذن لكم إن هذا
لمكر مكرتموه في المدينة لتخرجوا منها أهلها فسوف تعلمون ۞ 125 لأقطعن أيديكم
وأرجلكم من خلاف ثم لأصلبنكم أجمعين ۞ 126 قالوا إنا إلي ربنا منقلبون ۞ 127 وما
تنقم منا إلا أن آمنا بآيات ربنا لما جاءتنا ربنا أفرغ علينا صبرا وتوفنا مسلمين ۞ 128 وقال الملأ
من قوم فرعون أتذر موسي وقومه ليفسدوا في الأرض ويذرك وآلهتك قال سنقتل أبناءهم ونستحيي
نساءهم وإنا فوقهم قاهرون ۞ 129 قال موسي لقومه استعينوا بالله واصبروا إن الأرض لله يورثها
من يشاء من عباده والعاقبة للمتقين ۞ 130 قالوا أوذينا من قبل أن تأتينا ومن بعد ما جيتنا
قال عسي ربكم أن يهلك عدوكم ويستخلفكم في الأرض فينظر كيف تعملون
131 ولقد أخذنا آل فرعون بالسنين ونقص من الثمرات لعلهم يذكرون ۞ 132 فإذا جاءتهم
الحسنة قالوا لنا هذه وإن تصبهم سيية يطيروا بموسي ومن معه ألا إنما طايرهم عند الله ولكن
أكثرهم لا يعلمون ۞ 133 وقالوا مهما تأتنا به من آية لتسحرنا بها فما نحن لك بمومنين ۞
134 فأرسلنا عليهم الطوفان والجراد والقمل والضفادع والدم آيات مفصلات فاستكبروا وكانوا قوما
مجرمين ۞ 135 ولما وقع عليهم الرجز قالوا يا موسي ادع لنا ربك بما عهد عندك لين كشفت
عنا الرجز لنومنن لك ولنرسلن معك بني إسرائيل فلما كشفنا عنهم الرجز إلي أجل هم بالغوه
إذا هم ينكثون ۞ 136 فانتقمنا منهم فأغرقناهم في اليم بأنهم كذبوا بآياتنا وكانوا عنها
غافلين ۞ 137 وأورثنا القوم الذين كانوا يستضعفون مشارق الأرض ومغاربها التي باركنا فيها
وتمت كلمة ربك الحسني علي بني إسرائيل بما صبروا ودمرنا ما كان يصنع فرعون وقومه وما كانوا
يعرشون ۞ 138 وجاوزنا ببني إسرائيل البحر فأتوا علي قوم يعكفون علي أصنام لهم قالوا يا موسي

اجعل

اجعل لنا الها كما لهم آلهة قال انكم قوم تجهلون ۞ 139 ان هولاء متبر ما هم فيه
وباطل ما كانوا يعملون ۞ 140 قال اغير الله ابغيكم الها وهو فضلكم على العالمين ۞
141 واذ انجيناكم من آل فرعون يسومونكم سوء العذاب يقتلون ابناءكم ويستحيون نساءكم
وفي ذلكم بلاء من ربكم عظيم ۞ 142 ووعدنا موسي ثلثين ليلة واتممناها بعشر فتم
ميقات ربه اربعين ليلة وقال موسي لاخيه هرون اخلفني في قومي واصلح ولا تتبع سبيل
المفسدين ۞ 143 ولما جاء موسي لميقاتنا وكلمه ربه قال رب ارني انظر اليك قال لن تراني
ولكن انظر الي الجبل فان استقر مكانه فسوف تراني فلما تجلي ربه للجبل جعله دكا
وخر موسي صعقا فلما افاق قال سبحانك تبت اليك وانا اول المومنين ۞ 144 قال يا موسي اني
اصطفيتك علي الناس برسلاتي وبكلامي فخذ ما اتيتك وكن من الشاكرين ۞ 145 وكتبنا
له في الالواح من كل شيء موعظة وتفصيلا لكل شيء فخذها بقوة وامر قومك ياخذوا باحسنها
ساريكم دار الفاسقين ۞ 146 ساصرف عن اياتي الذين يتكبرون في الارض بغير الحق وان
يروا كل اية لا يومنوا بها وان يروا سبيل الرشد لا يتخذوه سبيلا وان يروا سبيل الغي يتخذوه
سبيلا ذلك بانهم كذبوا باياتنا وكانوا عنها غافلين ۞ 147 والذين كذبوا باياتنا ولقاء الاخرة
حبطت اعمالهم هل يجزون الا ما كانوا يعملون ۞ 148 واتخذ قوم موسي من بعده من حليهم
عجلا جسدا له خوار الم يروا انه لا يكلمهم ولا يهديهم سبيلا اتخذوه وكانوا ظالمين ۞ 149 ولما
سقط في ايديهم وراوا انهم قد ضلوا قالوا لين لم يرحمنا ربنا ويغفر لنا لنكونن من الخاسرين ۞
150 ولما رجع موسي الي قومه غضبان اسفا قال بيس ما خلفتموني من بعدي اعجلتم امر ربكم
والقي الالواح واخذ براس اخيه يجره اليه قال ابن ام ان القوم استضعفوني وكادوا يقتلونني فلا
تشمت بي الاعداء ولا تجعلني مع القوم الظالمين ۞ 151 قال رب اغفر لي ولاخي وادخلنا في
رحمتك وانت ارحم الراحمين ۞ 152 ان الذين اتخذوا العجل سينالهم غضب من ربهم وذلة
في الحيوة الدنيا وكذلك نجزي المفترين ۞ 153 والذين عملوا السيات ثم تابوا من بعدها
وامنوا ان ربك من بعدها لغفور رحيم ۞ 154 ولما سكت عن موسي الغضب اخذ الالواح وفي
نسختها هدي ورحمة للذين هم لربهم يرهبون ۞ 155 واختار موسي قومه سبعين رجلا لميقاتنا
فلما اخذتهم الرجفة قال رب لو شيت اهلكتهم من قبل واياي اتهلكنا بما فعل السفهاء منا ان
هي الا فتنتك تضل بها من تشاء وتهدي من تشاء انت ولينا فاغفر لنا وارحمنا وانت خير
الغافرين ۞ 156 واكتب لنا في هذه الدنيا حسنة وفي الاخرة انا هدنا اليك قال عذابي
اصيب به من اشاء ورحمتي وسعت كل شيء فساكتبها للذين يتقون ۞ 157 ويوتون الزكوة
والذين هم باياتنا يومنون ۞ 158 الذين يتبعون الرسول النبي الامي الذي يجدونه مكتوبا

عندهم

عندهم في التوراة والانجيل يامرهم بالمعروف وينهيهم عن المنكر ويحل لهم الطيبات ويحرم
عليهم الخبايث ويضع عنهم اصرهم والاغلال التي كانت عليهم فالذين امنوا به وعزروه ونصروه واتبعوا
النور الذي انزل معه اولايك هم المفلحون ۞ 159 قل يا ايها الناس اني رسول الله اليكم
جميعا الذي له ملك السموات والارض لا اله الا هو يحيي ويميت فامنوا بالله ورسوله النبي
الامي الذي يومن بالله وكلماته واتبعوه لعلكم تهتدون ۞ 160 ومن قوم موسي امة يهدون
بالحق وبه يعدلون ۞ 161 وقطعناهم اثنتي عشرة اسباطا امما واوحينا الي موسي اذ استسقيه قومه
ان اضرب بعصاك الحجر فانبجست منه اثنتا عشرة عينا قد علم كل اناس مشربهم وظللنا عليهم
المن والسلوي كلوا من طيبات ما رزقناكم وما ظلمونا ولكن كانوا انفسهم يظلمون ۞
162 واذ قيل لهم اسكنوا هذه القرية وكلوا منها حيث شيتم وقولوا حطة وادخلوا الباب
سجدا نغفر لكم خطاياكم سنزيد المحسنين ۞ 163 فبدل الذين ظلموا منهم قولا غير الذي
قيل لهم فارسلنا عليهم رجزا من السماء بما كانوا يظلمون ۞ 164 واسالهم عن القرية التي كانت
حاضرة البحر اذ يعدون في السبت اذ تاتيهم حيتانهم يوم سبتهم شرعا ويوم لا يسبتون لا تاتيهم
كذلك نبلوهم بما كانوا يفسقون ۞ 165 واذ قالت امة منهم لم تعظون قوما الله مهلك
عذابا شديدا قالوا معذرة الي ربكم ولعلهم يتقون ۞ 166 فلما نسوا ما ذكروا به انجينا
الذين ينهون عن السوء واخذنا الذين ظلموا بعذاب بييس بما كانوا يفسقون ۞ 167 فلما عتوا عن
ما نهوا عنه قلنا لهم كونوا قردة خاسين ۞

Verſio Latina.

Am quidem legavimus Noe ad gentem ſuam: dixitque: O popule meus, ſervite Deo: non eſt vobis Deus aliquis præter eum. Certè ego timeo ſuper vos pœnam diei magnæ. *61.* Reſponderunt Primates è gente ...: Nos certè videmus te in errore manifeſto. *62.* Dixit *ille*: O popule ...us, non eſt in me error. Verumtamen ego ſum legatus à Domino *a* ſeculorum. *63.* Pervenire facio ad vos mandata, Epiſtolas Domini mei, & benè conſulo vobis: nam ſcio à Deo, quos neſcitis *vos*. *64.* An verò miramini, quòd venerit ad vos commonitio à Domino veſtro per virum ex vobis, ut com...etur vobis, & ut timeatis, & ut vos miſericordiam conſequamini? *65.* At ... mendacii redarguerunt eum. Sed liberavimus eum, & eos, qui erant ... illo in Arca: & demerſimus eos, qui falſitatis inſimulabant ſigna *noſtra*: ...pè ipſi erant homines cæci. *66.* Et *legavimus* ad *poſteros* Aad fratrem eorum, Hud. Dixit: O popule meus, ſervite Deo: Non eſt vobis ullus Deus ... eum: an ergo non timebitis *eum*? *67.* Reſponderunt Primates, qui erant ...les ex gente ejus: Certè nos videmus te in ſtultitia: & profectò nos ...amus te ex mendacibus. *68.* Dixit *ille*: O popule meus, non in ſtul... ſed. ego ſum legatus à Domino *b* ſeculorum. *69.* Deſero ad vos commiſſiones ...ni mei: & ego ſum vobis Conſiliarius fidelis. *70.* An verò admira...mi, quòd venerit ad vos commonitio à Domino veſtro per virum ex vobis, ... prædicaret vobis? atqui mementote, cùm poſuit vos ſucceſſores poſt gen...n Noe, & auxit vos in creatione extenſione *ſtaturæ*. Recordamini porrò ...neficiorum Dei, ut vos felices ſitis. *71.* Reſponderunt: An veniſtis ad nos,

a Mundorũ.

b Mundorũ.

ut colamus Deum unum; & relinquamus, quod coluerunt patres noſtri? Verum, fac, ut veniat ad nos id, quod comminaris nobis, ſi es ex veracibus. Dixit *ille*: Mox cadet ſuper vos à Domino veſtro ſupplicium, & ira. An diſceptabitis mecum de nominibus *deorum veſtrorum*, quæ nominaſtis vos, & patres veſtri; non revelavit Deus circa ea ullam facultatem? Atqui exſpectate *ob hoc pœnam*; nam ego ero vobiſcum ex exſpectantibus. 73. Liberavimus itaque eum, & eos, qui erant cum eo per miſericordiam ex nobis; & abſcidimus extremum eorum, qui falſitatem commenti ſunt in ſignis noſtris, & non fuerunt credentes. 74. Et ad *populum* Themud *miſimus* fratrem eorum Saleh. Dixit: O popule mi, colite Deum: non eſt vobis ullus Deus præter eum: Jam venit ad vos demonſtratio clara à Domino veſtro; hæc camela Dei eſt vobis in ſignum: dimittite igitur illam, ut comedat in terra Dei; & ne attingatis eam cum nocumento, ne apprehendat vos pœna dolorifica. 75. Et mementote, cùm poſuit vos ſucceſſores poſt *gentem* Aad; & habitationem dedit vobis in terra, ut conſtrueretis ex planitie ejus arces, & exſcinderetis montes in domos. Recordamini igitur beneficiorum Dei, & ne pravè agatis terram corrumpentes. 76. Dixerunt Primates, qui in ſuperbiam ſe extulerant è populo ejus, illis, qui erant tenuiores, *nimirùm* iis, qui crediderant ex eis: An ſcitis, quòd Saleh miſſus fuerit à Domino ſuo? Reſponderunt: Nos certè in id, pro quo miſſus fuit, ſumus credentes. 77. Dixerunt illi, qui in ſuperbiam ſeſe extulerant: nos porrò in id, quod crediditis, non ſumus credentes. 78. Et præciderunt pedes camelæ, & deſciverunt à præcepto Domini ſui, & dixerunt: O Saleh, fac, ut veniat ad nos id, quod comminaris nobis, ſi es ex miſſis *à Deo*. 79. Et invaſit eos terræmotus; & manè apparuerunt in habitaculo ſuo proſtrati, *ac mortui*. 80. Et receſſit ab eis *Saleh*, & dixit: O popule meus, jam quidem pervenire feci ad vos commiſſionem Domini mei; & rectè conſului vobis: Sed *vos* non amatis rectè conſulentes. 81. Et *memento* Lot, cùm dixit populo ſuo: An perpetratis flagitium, in quo non prævivit vobis ullus ex *omnibus a* ſeculis. 82. An vos porrò acceditis ad viros libidinosè præter mulieres? Atqui vos eſtis homines excedentes *omnes honeſtatis limites*. 83. Sed non fuit reſponſio gentis ejus, niſi quod dixerunt *inter ſe*: Ejicite eos ex urbe veſtra: quippe ipſi ſunt homines, qui ſe puros ſervant *à flagitiis noſtris*. 84. Liberavimus itaque eum, & familiam ejus; ſed uxor ejus fuit ex remanentibus *in pœna*. 85. Et pluimus ſuper eos pluviam. Vide igitur, quomodò fuerit finis ſceleratorum. 86. Et ad *gentem* Madiam *legavimus* fratrem eorum Sciaib, *qui* dixit *eis*: O popule meus, colite Deum: non eſt vobis ullus Deus præter eum. Jam venit ad vos demonſtratio clara à Domino veſtro. Complete itaque modium, & ſtateram; & ne detrahatis *quidquam de juſto pondere* hominibus in rebus eorum: & ne corrumpatis terram poſt inſtaurationem ejus. Hoc erit melius vobis, ſi eſtis credentes. 87. Et ne obſideatis omnem viam, *ita ut* comminemini *viatoribus*, & avertatis à ſemita Dei, eum qui crediderit in illum, & quæratis eam diſtorquere: Et mementote, cùm eſſetis pauci, & multiplicavit vos *Deus*; & aſpicite, qualis fuerit finis corrumpentium *terram*. 88. Quòd, ſi pars ex vobis crediderit in id, propter quod miſſus ſum, pars verò non crediderint: patienter exſpectate, donec judicet Deus inter nos: nam ipſe eſt optimus judicantium. 89. Reſponderunt Primates, qui in ſuperbiam ſe extulerant è gente ejus: Profectò ejiciemus te, ò Sciaib, & eos, qui crediderunt tecum ex urbe noſtra; vel certè redibis ad ſectam noſtram: Dixit *ille*: An, etiamſi fuerimus inviti; *reducemur ad eam*? 90. Jam comminiſceremur adverſus Deum mendacium, ſi rediremus ad ſectam veſtram, poſtquàm liberavit nos Deus ab illa. Et non eſt nobis *cauſa*, cur revertamur ad illam, niſi velit Deus Dominus noſter. Comprehendit Dominus noſter omnem rem ſcientia. In Deo confidimus. Domine noſter judica inter nos, & inter gentem noſtram cum veritate; nam tu es optimus judicantium. 91. Dixerunt autem Primates, qui credere noluerant è gente ejus: Certè ſi ſectati fueritis Sciaib, profectò vos eritis ſanè perditi. 92. Itaque invaſit eos terræmotus, & manè

a Mundis.

الجزء التاسع
Pars Nona.

appa-

apparuerunt in habitatione ſua *mortui* in genua procumbentes. 93. Qui mendacii inſimulaverant Scioaib, quaſi numquam ſubſtitiſſent in ea. Qui mendacii inſimulaverant Scioaib, fuerunt ipſi pereuntes? 94. Et receſſit ab eis, & ait: O gens mea, jam quidem detuli ad vos commiſſiones Domini mei; & rectè conſului vobis: & quamobrem mærore afficiar ſuper homines infideles? 95. Et non miſimus in urbe ulla aliquem Prophetam, quin exciperemus habitatores ejus calamitate, & nocumento, ut ipſi ſeſe humiliarent. 96. Deindè commutavimus loco mali bonum, donec opulenti facti ſunt, & dixerunt: Jam contigit patribus noſtris adverſitas, & proſperitas, *ex curſu naturæ, ſicut nobis; non autem ex decreto Dei*. Itaque ſuſtulimus eos repentè, & ipſi non animadverterunt *hoc anteà*. 97. Quòd, ſi porrò habitatores *harum* urbium credidiſſent, & timuiſſent *Deum*; certè aperuiſſemus ſuper eos benedictiones è Cœlo, & terra. Verùm mendacii inſimulaverunt *legatos noſtros*; itaque punivimus eos ob id, quod commeruerant. 98. An ergo ſecuri fuerunt habitatores *harum* urbium; ne veniret ad eos pœna noſtra noctu; & *dùm eſſent* ipſi dormientes? 99. Vel ſecuri fuerunt habitatores *harum* urbium, ne veniret ad eos pœna noſtra interdiù, & *dùm* ipſi luderent? 100. An verò ſecuri fuerunt *à* dolo Dei, *qui elevavit eos proſperitatibus, & ſubitò perdidit eos*? Ergo non erunt ſecuri à dolo Dei, Niſi homines in perditione euntes? 101. An & non manifeſtè patuit illis, qui hæreditate obtinuerunt terram poſt habitatores ejus *jam perditos*, quòd, ſi vellemus, feriremus eos *pœna* in peccatis eorum? Verùm ſigillum imprimemus ſuper corda eorum, quamobrem ipſi non audient. 102. Harum urbium narramus tibi aliquot hiſtorias. Et jam quidem venerunt ad eas legati eorum cum demonſtrationibus *miraculorum*: ſed non fuerunt *diſpoſiti*, ut crederent in id, quod mendacium exiſtimaverant anteà. Ita ſigillum *imprimit* Deus ſuper corda infidelium. 103. Et non invenimus in *pleriſque eorum quidquam* de pacto (*ideſt de obſervatione pacti ab eis initi*) & quidem invenimus pleroſque eorum ſanè prævaricantes. 104. Deindè miſimus poſt eos (*ſcilicèt legatos*) Moyſen cum ſignis noſtris ad Pharaonem, & proceres ejus; & iniqui fuerunt erga illa, *nolentes credere in eâ*. Vide porrò, quomodò fuerit finis corrumpentium *terram*. 105. Et dixit Moyſes: O Pharao, certè ego ſum legatus à Domino *a* ſeculorum. 106. Juſtum eſt, ut non dicam de Deo, niſi veritatem. Jam veni ad vos cum ſigno evidenti à Domino veſtro. Mitte ergo mecum filios Iſraël. Reſpondit *Pharao*: Si adveniſti cum ſigno, profer illud, ſi es ex veracibus. 107. Jecit ergo virgam ſuam: & ecce ipſa *facta eſt* draco manifeſtus. 108. Et extraxit manum ſuam *è ſinu ſuo*: & ecce ipſa *facta eſt* candida, *effundens ſplendorem* intuentibus. 109. Dixerunt primores è populo Pharaonis: Profectò hic eſt ſanè incantator peritus. 110. Vult ejicere vos è terra veſtra; quid ergo præcipitis? 111. Reſponderunt: Differ illum, & fratrem ejus: & mitte ad civitates *viros* congregantes. 112. *Qui* adducant ad te omnem magum peritum. 113. Venerunt ergo magi ad Pharaonem. 114. Dixerunt: An utique erit nobis certè merces, ſi fuerimus nos victores? 115. Reſpondit *ille*: Vtique: & profectò vos ſanè eritis ex approximatis *throno meo*. 116. Dixerunt *magi*: O Moyſes, aut tu projicias *prior virgam tuam*: aut erimus nos projicientes *noſtras prius*: *elige utrum vis*. 117. Reſpondit *ille*: Projicite *vos priores*. Cùmque projeciſſent; præſtigiis faſcinaverunt oculos hominum, & perterruerunt eos, *videntes virgas converſas in colubros*: & effecerunt incantationem magnam. 118. Et inſpiravimus Moyſi *dicentes*: Projice virgam tuam. Et ecce ipſa *converſa in colubrum* devoravit, quod *illi præſtigiis ſuis in colubros* converterant. 119. *b* Apparuit igitur veritas: & evanuit, quod illi fuerant operati: 120. Victique ſunt *magi*, & eavſerunt *c* parvi (*ideſt humiles, ſeu contempti*) 121. Et projecti ſunt magi adorantes *in terram*. 122. Dixerunt: *d* Credimus Dominum ſeculorum. 123. Dominum Moyſi, & Aaron. 124. Dixit Pharao: An credidiſtis in eum, antequam annuerem vobis! Certè hæc eſt ſanè techna, quam moliti eſtis in civitatem, ut ejiceretis ex ea habitatores ejus. Sed mox ſcietis, *quid ego facturus in vobis*. 125. Certè præcidi faciam manus veſtras, & pedes veſtros alterni

a Mundo. ū.
b Conſtitit.
c Reverſi sūt.
d Mundorū.

ternè (*ideſt manum dexteram, & pedem ſiniſtrum ſingulis.*) Deindè certè faciam vos cruci affigi univerſos. 126. Dixerunt *magi*: Nos ſanè ad Dominum noſtrum *in futuro ſæculo ſumus* reverſuri. 127. Nam non ſumis ultionem de nobis, niſi quia credidimus in ſigna Domini noſtri, poſtquam venerunt ad nos. Domine noſter, effunde ſuper nos patientiam: & fac nos defungi Moslemos. 128. Et dixerunt Primates è populo Pharaonis: An dimittes Moyſen, & gentem ejus, ut corrumpant terram, & deſerant te, & deos tuos? Reſpondit *Pharao*: Occidi faciemus filios eorum; & vivere ſinemus mulieres eorum: & quidem nos erimus ſuper eos prævalentes. 129. Dixit Moyſes genti ſuæ: Auxilium expoſcite à Deo, & patienter ſuſtinete: quippe terra eſt Dei: dabit illam in hæreditatem cui voluerit de ſervis ſuis: & finis *felix* erit timentibus *eum*. 130. Reſponderunt: Vexati ſumus antequam venires ad nos, & poſtquam veniſti ad nos. Dixit *Moyſes*: Fortè eveniet, ut dominus veſter perdat inimicum veſtrum; & ſuccedere faciat vos *illi* in terra, ut videat quomodò operemini *in ea*. 131. Et jam quidem punivimus gentem Pharaonis ſterilitate, & imminutione fructuum, ut ipſi commonefierent. 132. Cùm autem advenirent illis bonum, dicebant: Nobis hoc *debitum erat*. Si autem incideret illis malum; auguria captabant contra Moyſen, & eos, qui erant cum eo. Non ne ſanè augurium eorum erat apud eum? Sed plerique eorum ignorabant *hoc*. 133. Et dixerunt *Moyſi*. Quodcumque oſtenderis nobis ſignum, ut faſcines nos illo: nos tibi non erimus credentes. 134. Miſimus ergo ſuper eos diluvium, & locuſtam, & pediculum, & ranas, & ſanguinem: ſigna diſtincta. Sed ſuperbè reſiluerunt, & fuerunt homines ſceleroſi. 135. Et cum incidiſſet ſuper eos pœna, dixerunt: O Moyſes, precare pro nobis Dominum tuum juxta id, quod pepigit tecum. Profectò ſi relevaveris à nobis pœnam, ſanè credemus tibi; & certè dimittemus tecum filios Iſraël. Cùmque relevaſſemus ab eis pœnam uſque ad terminum eorum (*ideſt ab iis poſtulatum*) ad quem pervenerant: ecce ipſi promiſſis non ſtabant. 136. Vindictam igitur ſumpſimus ex eis, & demerſimus eos in mare *rubrum*, quia ipſi mendacia confinxerunt in ſignis noſtris, & fuerunt de illis negligentes. 137. Et hæreditare fecimus gentes, quæ erant attenuatæ, orientalia terræ, & occidentalia ejus, cui benediximus: & completum eſt verbum Domini tui optimum ſuper filios Iſrael ob id, quod ſuſtinuerant: & perdidimus, quod fecerat Pharao, & populus ejus, & quod conſtruxerant *ædificiorum*. 138. Et tranſire fecimus filios Iſrael mare: & venerunt ad gentem, quæ addictæ erant cultui ſimulacrorum ſuorum. Dixerunt: O Moyſes, fac nobis Deum, quemadmodùm his ſunt dii. Reſpondit Moyſes: Certè vos eſtis homines, qui ignoratis (*ideſt idola eorum, in quibus confidunt*). 139. Quippe iſtud caducum eſt, quod ipſi in eo *confidunt*, & vanum, quod operantur. 140. Dixit *iterùm*: An præter Deum quæram vobis deum; & ipſe excellentes fecit vos ſuper omnes *a* gentes? 141. Et *mementote*, cùm liberavimus vos à gente Pharaonis, qui inſignibant vos malo pœnæ; occidebant filios veſtros, & *vivere* ſinebant fœminas veſtras: & in hoc erat probatio à Domino veſtro magna. 142. Et condiximus Moyſi triginta noctes; & complevimus eas cum decem; completumque eſt tempus conſtitutum Domini tui quadraginta noctibus. Dixitque Moyſes fratri ſuo Aaron: Eſto ſucceſſor meus in populo meo, & rectè agere: & ne ſequaris ſemitam pravè agentium. 143. Cum autem veniſſet Moyſes ad tempus conſtitutum à nobis, & alloquutus fuiſſet eum Dominus ipſius, dixit: Domine mi, *b* fac me videre, ut aſpiciam ad te. Reſpondit *Deus*: Nullo modo videbis me: ſed reſpice in montem: & ſi perſtiterit firmus in loco ſuo, tunc videbis me. Cùmque glorioſus apparuiſſet Dominus ejus in monte, redegit eum attritum, *& comminutum*. Et procidit Moyſes exanimatus. Cùmque ſe rediiſſet, dixit: Laus tua: Converſus ſum pœnitens ad te: & ego ſum primus Credentium. 144. Dixit *illi Deus*: O Moyſes, equidem elegi te ſuper homines cum mandatis meis, & cum ſermone meo. Accipe ergo, quod attuli tibi, & eſto ex gratias agentibus. 145. Et ſcripſimus illi in Tabulis de omni re commonitionem, & diſtinctionem ad omnem rem: *& diximus*: Accipe hoc cum virtute, & præ-

a Mundos.

b Oſtende te mihi.

& præcipe populo tuo, ut accipiant optimum ejus. Mox oſtendam vobis habitationem prævaricantium (ideſt Ægyptiorum) 146. Avertam à ſignis meis eos, qui ſuperbè ſe gerunt in terra ſine juſtitia: & licèt videant omne ſignum, non credent in illud. Et licèt videant viam rectæ inſtitutionis, non recipient eam in viam. Quòd ſi viderint viam erroris, ſuſcipient illam in viam: Hoc eveniet, quia ipſi mendacia confinxerunt in ſignis noſtris, & fuerunt de illis parùm curantes. 147. Et qui mendacia confinxerint in ſignis noſtris, & abnegaverint occurſum (ideſt adventum) alterius vitæ, inania erunt opera eorum. An retribuetur illis, niſi, quod fuerint operati? 148. Et confecit populus Moyſi poſt eum (ideſt poſt diſceſſum ejus) ex annulis ſuis vitulum habentem corpus: ipſi erat mugitus. An non videbant, quòd ipſe non alloquebatur eos, neque dirigebat eos in via? Acceperunt eum in Deum, & fuerunt iniquè agentes. 149. Et cùm cadere pactus fuiſſet in manibus eorum, & vidiſſent, quòd ipſi jam erraſſent; dixerunt: Certè, ſi non miſertus fuerit noſtri Dominus noſter, & ignoverit nobis; utique erimus ex pereuntibus. 150. Cùm autem regreſſus fuiſſet Moyſes ad populum ſuum, valdè iratus, indignatione plenus, dixit: Malum eſt, quod ſuccedere feciſtis mihi poſt me (ideſt poſt diſceſſum meum). An acceleraſtis imperium Domini veſtri? Et projecit Tabulas, & arripuit per caput fratrem ſuum, attrahens illum ad ſe per comam, & barbam. Dixit ei Aaron: Fili matris meæ, certè populus ignaviæ incuſavit me, & parum affuit, quin occiderent me. Ne ergo lætifices in me inimicos, neque ponas me cum hominibus iniquis. 151. Dixit Moyſes: Domine mi, parce mihi, & fratri meo, & introduc nos in miſericordiam tuam: nam tu es miſericordiſſimus miſerantium. 152. Profectò, qui acceperunt vitulum in Deum, invadet eos ira à Domino ſuo, & vilitas in vita mundana: & ita remunerabimus blasphema comminiſcentes. 153. Et, qui fecerint mala, deinde converſi fuerint poſt illa perpetrata, & crediderint in Deum: utique Dominus tuus poſt illa erit ſanè indultor, miſericors. 154. Et, poſtquam quievit à Moyſe ira, accepit Tabulas; & in exemplari earum erat directio, & miſericordia erga illos, qui Dominum ſuum timent. 155. Et elegit Moyſes è populo ſuo ſeptuaginta viros [a] juxta tempus condictum à nobis. Cùm autem ſuſtuliſſet eos terræmotus, dixit Moyſes: Domine mi, ſi voluiſſes, perdidiſſes eos antea, & me. An perdes nos ob id, quod fuerunt fatui ex nobis? Si hæc eſt, niſi probatio tua, per quam errare facies, quem volueris, & diriges, quem volueris. Tu es protector noſter: parce ergo nobis, & miſerere nobis: nam tu es optimus parcentium. 156. Et ſcribe nobis in hoc Mundo bonum, & in altera vita: quippe nos [b] converſi ſumus ad te. Reſpondit Deus: Pœna mea: percutiam illa, quem voluero: & miſericordia mea amplectitur omnem rem; & ſcribam illam iis, qui pii fuerint. 157. Et dederint ſtatutam eleemoſynam, & qui ipſi in ſigna noſtra crediderint. 158. Qui ſequentur Legatum, Prophetam idiotam (ideſt Mahumetum) quem invenient ſcriptum apud ſe in Pentateucho, & Evangelio: præcipiet eis juſtum, & prohibebit eos ab injuſto: & licita faciet eis bona (ideſt cibos bonos antea probibitos) & interdicet eis mala: & deponet ab eis onus grave eorum, & vincula, quæ erant ſuper eos. Qui verò crediderint in eum, & honoraverint eum, & adjuverint eum, & ſecuti fuerint lucem, quæ demiſſa fuit cum eo: illi erunt felices. 159. Dic. O homines, certè ego ſum legatus Dei ad vos omnes: cujus eſt regnum Cœlorum, & terræ; non eſt Deus, niſi ipſe: vivificat, & mortificat. Credite ergo in Deum, & Legatum ejus Prophetam idiotam, qui credit in Deum, & verba ejus: & ſequimini eum, ut vos dirigamini. 160. Et ex populo Moyſis quidam dirigunt alios cum veritate, & cum ea juſtè agunt. 161. Et diviſimus eos in duodecim tribus, ut eſſent totidem gentes: & inſpiravimus Moyſi, cùm popetiiſſet ab eo populus ejus; & diximus ei: Percute virga tua Petram. Et effluxerunt ex ea duodecim fontes: jam ſciebant omnes homines ſingularum Tribuum potatorium ſuum: Et umbreſcere fecimus ſuper eos nubes: & demiſimus ſuper eos mannam, & coturnices, & diximus eis: Comedite de bonis, quod in alimentum præbuimus vobis. Et non fuerunt iniqui contra nos, ſed contra animas ſuas iniquè ſe geſſerunt. 162. Et memento, cùm dictum fuit illis: Habitate hanc Urbem

[a] Ad.
[b] Directi.

bem (*ideſt Jeruſalem*) & comedite ex ea, prout volueritis, & dicite: Indulgentia. Et ingredimini portam *ejus*, adorantes: *& dicite civibus ejus*: Ignoſcimus vobis peccata veſtra: augebimus *bonis* benefacientes. 163. Sed commutaverunt, qui iniqui erant ex illis dictum *hoc* in aliud, quod non dictum fuerat illis. Propterеà miſimus ſuper eos pœnam è Cœlo, ob id, quod iniquè egerant. 164. Et interroga eos de Urbe, quæ erat proxima mari, cùm tranſgrederentur in Sabbatho; cùm venirent ad eos piſces eorum die Sabbathi eorum palam *oſtendendo ſe ſuper aquas*: & die, qua non ſabbatizabant, non veniebant ad eos. Hoc modo probabamus eos, eo, quòd eſſent prævaricantes. 165. Et cùm dicerent quidam ex eis *aliis*, *qui hoc vetabant*: Quare commonetis populum? Deus perditurus eſt illos, vel puniturus pœna vehementi. Reſpondebant *illi*: *Hoc facimus* ad excuſationem *noſtram* apud Dominum veſtrum: &, ut ipſi caveant. 166. Cùm autem obliti fuiſſent id, de quo commoniti fuerant: liberavimus eos, qui prohibebant *alios* à malo; & ſuſtulimus eos, qui iniquè agebant, pœna miſerabili; ob id, quod prævaricati fuerant. 167. Et, cùm ſuperbè ſe gererent, *recuſantes abſtinere* ab eo, quod illis prohibitum fuerat; diximus eis: Eſtote Simiæ abactæ.

N O T Æ.

LIX. *Iam quidem legavimus Noe*] Zamchaſcerius وهو ابن خمسين سنة وكان نجارًا *& ipſe erat ætatis quinquaginta annorum, eratque faberlignarius*. Porrò ex verbis Alcorani, hoc loco colligit idem Interpres, homines tunc temporis fuiſſe idololatras: Noe verò ſtudioſè avertere eos à cultu Numinis illius, vel idoli, quod كانوا يعبدوه من دون الله *colebant præter Deum*. Quæ in his Notis, & refutationibus habentur, videre poteris etiam in Prodr. p. 4. cap. ultimo pag. 591.

LXV. *Et legavimus ad poſteros Aad fratrem eorum Hud*] De Aad, ejuſque gente ita ſcribit Iſmael filius Aly in chronico ſuo, cap. في ذكر امة عاد *de gente Aad*: وهم من ولد عاد بن عوص بن ارم بن سام بن نوح وكانت عاد في نهاية من عظم الاستبداد والتجبر ونزل عاد بعد تبلبلت الالسن في حضر موت وارسل الله الى بنى عاد هودا وقد كثر الاختلاف في ذكرهم وجميع ما ذكر مضطرب غير قريب من الصحة *Et ipſi ſunt ex filiis Aad, filii Aus, filii Aram, filii Sem, filii Noe. Fuerunt autem Aadæi in ſummo magnitudinis adorationis, & ſuperbiæ*. [i. Studioſiſſimi idolorum cultores, & ſuperbiſſimi]. *Et habitaverunt Adæi poſt confuſionem linguarum in Hadarmaut. Miſitq; Deus ad filios Aad Hud. Multæ autem ſunt diſcrepantiæ, & varietates in hiſtoria eorum: & quidquid in ea refertur eſt perturbatum, & à veritate remotum*. Quod verò attinet ad Hud. Pockochius, & Hoctingerus putant, eundem eſſe, ac Heber. Sequutus eſt uterque, ut puto, Auctorem Libri de ſignis directionis, qui cap. 1. ſcribit: اعابر هو هود النبى عم *Heber ipſe eſt Hud Propheta, ſuper quem ſit pax*. Heber autem fuit filius Saleh, filii Arphaxad, filii Sem, filii Noe. Ejuſdem ſententiæ ſunt Eutychius Alexandrinus, & Georgius Almacinus Auctores Arabes Chriſtiani. Fuiſſe autem Heber, ſive Hud Prophetam, affirmant Judæi in Seder Olam, his verbis: אמר ר׳ יושי נביא גדול היה העבר *Dixit Rabbi Joſe: Propheta magnus fuit Heber*.

LXIX. *Et auxit vos in creatione*] Hujuſmodi augmentum his verbis explicat Gelal وزادكم قوة وبسطة كان طويلهم مائة ذراع وقصيرهم ستين *Auxit vos fortitudine, & longitudine. Erat longior inter eos altitudinis centum cubitorum: brevior, cubitorum ſexaginta*. Idem habes Ebn-Abbas, Zamchaſcerius, aliique Interpretes, & Hiſtoriographi communiter.

LXXII. *Et abſcidimus extremum eorum*] Pœna, qua Deus Aadæorum perfidiam multavit, fuit juxta Beidavium: كانت تدخل انوف الكفرة وتخرج من ادبارهم فيتقطع اعضاوهم *aura urens, ac peſtilens, quæ ingrediebatur per nares infidelium, & egrediebatur per partes poſteriores eorum, & dirumpebat membra eorum*. Iſmael Ebn-Aly, in ſuo Taarich, ſeu Chronico multa refert de Hud, & Aad. Pauca hic ex Arabico fideliter tranſlata ſubjicio. *Fuit Hud* (inquit ille) *Propheta Dei, quem Deus miſit poſt Noe, & ante Abraham, & dicitur fuiſſe idem, ac Heber. Miſit autem Deus illum ad Aadæos, qui tria idola colebant, & habitabant in Alahkaph, & habebant Regem nomine Algiagian. Vocavit autem eos Hud ad Deum per longum tempus: illi verò nihil dicta ejus attendentes, verberabant eum ita, ut aliquando reliquerint eum penè mortuum. Sed cùm nihilominus Hud illis prædicaret, & pauciſſimi converterentur: Deus inhibuit illis pluviam quatuor annis, ita ut perirent jumenta eorum, & ipſi extremo exitio eſſent propinqui. Miſerunt igitur ad Meccam Locmanum quemdam cum ſexaginta viris ad poſtulandam aquam: & Mauvia Rex Meccæ hoſpitio cepit eos. Ibi exegerunt menſem comedentes & bibentes apud regem. Quo audito Algiagian, miſit viros qui revocarent eos. Mauvia quoque moleſte ferebat moram eorum apud ſe. Surgentes itaque, quâ ſe abluerunt: & ingreſſi delubrum Meccanum, pro obtinenda pluvia preces obtulerunt. Miſitque Deus ſixta nubes, albam, rubram, & nigram. Porrò nigra erat*

erat ira Dei: illi autem putantes illam plenam eſſe aqua, elegerunt eam. ſed mox, ut in patriam regreſſi ſunt, tanta ex eadem tempeſtas erupit, ut domos eorum labefactaret, & per ſpatium ſeptem, vel octo dierum, omnes arbores, & germina extirparet in terra eorum: & elevans truncos in aera, impingebat eos capitibus eorum: mortuiſque omnibus, etiam Algiagian noviſſimus occubuit. Remanſit autem Locman vivus inter omnes Aadeos extinctos. Dixit autem illi Deus, ut eligeret, quod vellet preter immortalitatem. Ille verò petiit etatem ſeptem Aquilarum, quarum ſingulæ viverent octaginta annos. Conceſſit illi hoc Deus: & mortua Aquila ſeptima, mortuus eſt etiam [illegible] hæc ſummatim Chronologus Arabs, qui tamen non dubitat tribuere illa figmentis Poetarũ.

LXXIII. *Et ad populum Themud miſimus fratrem eorum Saleh*] De hac fabula ita ſcribit idem Auctor:

صالح هو نبي ارسله الله بعد هود وقبل ابراهيم وهو
صالح ابن عبيد ... الى ثمود وكان مسكنهم بالحجر
وكانوا اهل قوة وجبروت وكان لهم ملك اسمه
جندع وكانت منازلهم اولا بارض كوش من بلاد
عالج فانتقلوا الى هذه الارض لكثرة جبالها
فنحتوها واتخذوها مساكن واقبل صالح يدعوهم الى
الله مدة فلا يومن منهم الا قليل مستضعفون ثم
ان كفارهم عاهدوا صالحا على انه ان اتاهم بما
يقترحونه عليه امنوا واقترحوا عليه ان يخرج لهم من
صخرة معينة ناقة فسال صالح ربه في ذلك فخرج
من تلك الصخرة ناقة وولدها فصيلا وكانت تخرج
ترعى بالنهار فاذا اقبل الليل جاءت وطافت على
دور اهل المدينة وتنادي من احتاج اللبن فليخرج
فتروى اهل المدينة لبنا وكان في القوم امراة اسمها
عنيزة ذات ثروة ولها اربع بنات فزينتهن وعرضتهن
على شخص يسمى قدار على ان يختار منهن واحدة
ويعقر الناقة فاجاب واختار واحدة وخرج [illegible] اجتمع
اليه ثمانية انفس اخر فعقروا الناقة فهرب فصيلها الى
الجبل فاتبعه القوم وعقروه وتقاسموا لحمه فاهلكهم
الله بعد ثلثة ايام بصيحة من السماء فيها صوت
من كل صاعقة فتقطعت قلوبهم فاصبحوا في ديارهم
جاثمين وسار صالح الى فلسطين ثم انتقل الى الحجاز
واقام يعبد الله الى ان مات وهو ابن ثمان وخمسين عاما
والله اعلم.

Fuit Saleh Propheta quidam filius Obeid, qui poſt Hud, & ante Abraham miſſus fuit à Deo ad Temudgos, quorum habitatio erat in rupibus. Erant autem viri fortes, & ſuperbi: eratque illis Rex nomine Genda. Fuit autem primò habitatio eorum in terra Cus, ſeu Aethiopiæ ex regione Aales. Tranſtulerunt porrò ſe in hanc terram propter multitudinem montium ejus, quos excidentes, effecerunt ſibi in illis domos. Venit autem Saleh invitans eos ad cultum unius Dei multo tempore: ſed ſolùm pauci, & infimæ plebis ex eis crediderunt. Poſteà infideles pepigerunt cum Saleh, ſe credituros, ſi feciſset miraculum, quod poſtulaſſent: nimirùm, ut educeret è petra quadam ab ipſis deſignanda, camelam. Cùm verò Saleh oraſſet Deum, eduxit è petra deſignata camelam cum pullo ejus jam ablactato. Camela autem illa exibat interdiù ad paſcua: adventante verò nocte redibat, & circumiens domos Civitatis, clamabat: Si quis eget lacte, egrediatur: cives verò bibebant ex ea lac quantum volebant. Erat autem inter eos mulier quædam nomine Aniza, valdè opulenta, quę habebat quatuor filias; quas cùm exornaſſet, exibuit eas homini cuidam nomine Cædar, ut acciperet ex illis unam, quam vellet cum pacto, ut camelam illam occideret. Aſſenſus eſt ille, & alecta una ex puellis egreſsus eſt cum octo aliis viris, & peremerunt camelam. Pullum autem in montem fugientem inſecuti, ſimiliter occiderunt, carnem ejus inter ſe dividentes. Sed poſt triduum Deus perdidit illos clamore è Cœlo emiſſo, in quo erat ſonitus omnium fulminum: & diſciſsa ſunt corda eorum, & manè inventi ſunt in domibus ſuis in genua proſtrati. Abiit autem Saleh in Paleſtinam; deinde tranſtulit ſeſe in Arabiam Petræam, & perſeveravit ſerviens Deo uſque ad mortem; obiitque, cùm eſſet quinquaginta, & octo annorum. Sed Deus hæc meliùs novit. De hac eadem tàm portentoſa camela ita ſcribit Zamchaſcerius

فصلى صالح ودعا
ربه فتمخضت الصخرة تمخض النتوج بولدها
فانصدعت عن ناقة عشراء جوفاء وبراء ثم تنتجت ولدا
مثلها في العظم فمكثت الناقة مع ولدها ترعى
الشجر وتشرب الماء وكانت ترد غبا فاذا كان يومها
وضعت راسها في البير فما ترفعه حتى تشرب كل ماء
فيها ثم تتفحج فيحلبون ما شاوا حتى تمتلى اوانيهم
فيشربون ويدخرون: قال ابو موسى الاشعري اتيت ارض
ثمود فذرعت مصدر الناقة فوجدته ستين ذراعا

Oravit Saleh, & precatus eſt Dominum ſuum, & parturivit petræ cum mugitu veluti maris fluctuantis: & diſſiliens peperit camelam geſtantem uterum decem menſium [illegible] *pilis obſitam. Deinde peperit pullum ſimilem ei jam ablactatum. Manſit autem Camela cum pullo ſuo veſcens arborum foliis, & bibens aquam. Redibat autem ad potum alternis diebus: ea verò die, qua redibat, mergebat caput in puteum, & abſorbebat totam aquam illius, abſque eo, quod caput à puteo interea elevaret. Deinde voce quadam inſtar, gemitus emiſſa, advocabat homines, qui hauriebant ab ea quantum lactis volebant: itaut impletis vaſis ſuis, biberent, & lac etiam reſervarent: Dixit Abu-Muſa Aſcearius: Ego veni in terram Themud, & menſuravi aperturam petræ, unde egreſſa eſt camela, & inveni eam eſſe ſexaginta cubitorum.*

LXXXIII. *Sed uxor ejus fuit ex remanentibus*] Zamchaſcerius:

وروى انها التفتت فاصابها حجر فماتت

Fertur ipſam retro converſam fuiſſe, & interim ceciDiſſe ſuper eam lapidem, & ex illius ictu periiſſe: Idem habet Iſmael, qui præterea de Lot, & Sodomita-

mitarum excidio multa fabulatur, quæ hìc referre operæ prætium non putavi.

LXXXIV. *Et pluimus ſuper eos pluviam*] Gelal

هو حجارة السّجيل اهلكتهم *Hæc fuit pluvia lapidum, ſeu laterum, qui excocti erant igne gehennæ, ex quorum ictu perierunt.*

LXXXV. *Et ad gentem Madiam legavimus fratrem eorum Scioaib*] Eumdem eſſe Scioaib, ac Jetro ſocerum Moyſi, tenent plerique Arabes teſte Almacino in hiſtoria miſcellanea: & Iſmaele Ebn-Aly. Sed Ahmed Ebn-Alhalim in Apologia ſua pagina mihi 423. hoc negat, aſſerens hanc eſſe ſententiam

الكسـاى *hominum ignorantium* طايفة من الجهال

Caſſæus, qui in hoc ſentit cum pluribus, ita ſcribit de illo: فولدت لـه ولدًا اسمه بيون وهو شعيب

في نهاية الحسن والجمال ولما كبر اعطاه الله عالمـًا

وفقها وحكمة وكان قليل الكلام دايم الفكر ناحل

الجسم قليل اللحم: *Et peperit ei* (nempè Saanuno uxor ejus) *puerum, cujus nomen fuit Bojun, & ipſe eſt Scioaib. Fuit autem Scioaib pulcherrimus, ac ſpecioſiſſimus: & cum adoleviſſet, Deus dedit ei ſcientiam, & peritiam, & ſapientiam. Erat autem paucíloquus, aſſiduè cogitabundus, corpore gracilis, & carne macilentus.* Hebræi quidam docent, Jethro ad ſeptem nomina ſortitum fuiſſe.

CIII. *Deinde miſimus poſt eos Moyſem*] Mirùm, quàm portentoſa de Moyſe fabulentur Arabes, eruta ex Thalmudica cloaca Hebræorum. Pauca ex Tarich, ſeu Chronico Iſmaelis, ſummatim, ſed fideliter ex Arabico delibabo. *Moyſes* (inquit) *filius Amran, miſſus fuit à Deo ad Pharaonem Aegypti regem, qui Alvalid appellabatur: cujus pater Moſaab, jam centum, & ſeptuaginta annos natus, ſed adhuc prole carens, dum paſceret armenta, animadvertit vaccam peperiſſe vitulam, audivitque eandem vaccam dicentem ſibi: O Moſaab, ne triſteris: naſcetur enim tibi filius improbus, qui tandem detrudetur in gehennam. Regreſſus domum, cum uxore convenit, quæ concepit filium, qui natus eſt poſt mortem patris, nomine Pharao. Hic poſt varias rerum viciſſitudines factus Rex Aegypti in tantam ſuperbiam elatus eſt, ut divinitatem ſibi vendicaret. Cùm autem audiſſet famam pulchritudinis Aſræ, quæ erat neptis Amram patris Moyſi, accepit eam in uxorem magna eidem dote collata. Verùm, ubi ab Aſtrologis intellexit, puerum Iſraelitam perditurum eſſe regnum ſuum, cæpit omnes Iſraelitarum pueros veſtigare, occiditque ex eis ad ſeptuaginta millia: pregnantes verò fæminas torquebat, ut abortum facerent. Concepit interea Mater Moyſen, de quo Rex ab Aſtrologis admonitus miſit obſtetrices, quæ infantem ſtatim natum necarent. Mater verò cum clam illis peperiſſet, [illegible] infantem occuleret, in clybano reponebat. Die autem quadam cum domo egreſſa rediret, vidit apparitores regios, qui infantes necaturi circumibant, exire è domo ſua. Quamobrem exanimata ſtatim cucurrit ad clybanum, quem vidit flammis anhelantem (nam ſoror pueri, ignara, ibi eum eſſe clybanum, lignis injectis incenderat). Quamobrem novo metu conſternata, introſpiciens, vidit puerum incolumem, & eductum, cum jam quadraginta dies ætatis ageret, nec tutò poſſet domi retinere; poſitum in ciſtula conjecit in Nilum, per cujus alveum ciſtula decurrens ingreſſa eſt palatium Pharaonis. Cumque eam Aſia Pharaonis uxor inveniſſet, extractum puerum læta detulit ad maritum. Cum autem vellet eum Rex occidere, obtinuit precibus Aſia, ut vivum ſibi dimitteret. Hæc autem plures illi nutrices advocavit, ſed omnes rejecit puer: donec Calthum ejus ſoror, matrem illius, regina annuente, advocavit, à qua lac libens accepit. Jam triennem die quadam accepit Pharao in ſinu: & dum illi blandiretur, & colluderet, injecit puer manum in barbam illius, attrahens eam. Indignatus Rex voluit eum occidere: Sed prohibuit Aſia, affirmans pueris audaciam eſſe ſine intellectu. Quod ut facto alio comprobaret, poſuit coram puero prunam, & dactilum. Cum verò puer ad dactilum manum extenderet, divertit eam Gabriel ad prunam, quam acceptam ad os admovit, non ſine adustione, & fletu. Ex quo intelligens Pharao pueri ſimplicitatem, ab ira ceſſavit.* Refert deinde Mythologus cætera, quæ de Moyſe in Pentateucho leguntur, ſemper tamen falſi aliquid, vel fabuloſi admiſcet. Inter quæ ſunt: primò, ex his, quos Moyſes ſecundo rixantes componere voluit, unum fuiſſe Hebræum, alterum Aegyptium; cum utrumque Hebræum fuiſſe certum ſit. Secundò: Jethro [illegible] illi filiam ſuam, cum pacto, ut paſceret gregem ſuum octo, vel decem annis, in quo Jacob [illegible] Moyse confundit: tribuens etiam ipſi Jethro duas filias, ut Labano: tamen cum ſeptem filias haberet. Tertiò: Moyſen, dum paſceret gregem Jethro, occidiſſe ſerpentem magnum, qui regionem totam infeſtabat. Quartò: Moyſen vidiſſe rubum ardentem in regreſſu è Madian in Aegyptum; cum illum viderit eo tempore, quo cum Jethro morabatur. Quintò: Cum ignem è ſilice noctu excutere fruſtra conatus eſſet, vidiſſe flammam quamdam, ad quam accurrit, ut ignem inde acciperet: prædictam autem flammam in lycio, vel in vite accenſam fuiſſe, cum ſcriptura rubum fuiſſe affirmet. Sextò: Apprehendiſſe virgam in colubrum verſam per os ejus: cum ex Scriptura conſtet apprehendiſſe per caudam. Septimò: Manum Moyſi è ſinu productam apparuiſſe lucidam, ut Solem: cum certum ſit candorem lepræ tantùm illam habuiſſe. Octavò: Pharaonem, cum virgam Moyſi in ſerpentem verſam aſpexiſſet, tanto terrore correptum fuiſſe, ut femoralia inquinaverit. Nono: Moyſen coram Pharaone protuliſſe è ſinu manum ſplendidam, ut Solem, in quam non poterat Pharao oculos intendere. Hoc autem ſignum non legimus Moyſen coram Pharaone feciſſe. Decimò: Pharaonem voluiſſe Moyſen occidere: Sed Ezechielem ejus Theſaurarium, qui erat fidelis occultus, illum ſervaſſe: propterea regem indignatum, Ezechielem ipſum carceri mancipaſſe, unde à filia regis per dolum fuit ereptus. Undecimò: Magos Pharaonis ſeptuaginta millia fuiſſe; ex quibus ſeptuaginta tantùm ad concertandum cum Moyſe electi ſunt. Duodecimò: Prædictos magos à Moyſe convictos, in Deum credidiſſe, & propterea à rege fuiſſe interfectos. Decimotertiò: Pharaonem juſſiſſe extrui turrim adeò excelſam, ut nullus præcedentium regum talem conſtruxerit: ſed jam extructam à Gabriele ictu unius Alæ fuiſſe dejectam, non ſine ſtrage innumerorum Aegyptiorum. Decimoquartò: Ponit [illegible] ſignum factum à Moyſe, Diluvium (licet alſerat alios falſò ponere variolas, alios peſtem, alios mortem) quod ſeptem dies perſeveravit, & domos omnes, ac plateas ita implevit, ut aqua ad hominum dorſa perveniret. Decimoquintò: Enumerat alia ſigna: primò. Locuſtas. 2. pediculos, vel ricinos, vel tineas, vel mures campeſtres, vel pulices. [illegible] ranas. 4. ſanguinem, in quem verſæ ſunt aquæ. 5. deſtructionem omnium facultatum, & multorum ex ſervis, pecoribus, & arboribus Aegyptiorum, convertendo ea in lapides. 6. truncationem curſus Nyli, ita ut Aegyptii penè ſiti perirent. Refert deinde, Gabrielem Pharaoni apparuiſſe, & eum ipſius teſtimonio condemnaſſe, & ſententiam damnationis in pugillari ſcripſiſſe, qua Pharao dignus demerſione declarabatur. Interim cum Pharaonem pœniteret, quòd Iſraeliticum populum cum Moyſe dimiſiſſet, inſecutus eſt eum [illegible] قال ابن جريح خرج فرعون ومعه الف الف و خمسماية الف ملك مسور مع كل ملك الف رجل بجمع عظيم : *cum turba magna. Dixit Ebno-Gerih: Exiit Pharao, & cum eo millies mille, & ſexcenta millia Regum nobilium: & cum ſingulis Regibus erant mille viri.* Sed, cùm ad Moyſem appropinquaſſet, ille virga ſua mare diviſit in duodecim vias, ut per ſingulas ſingulæ tribus tranſirent. Moyſes verò pr[illegible] ſubſequutus eſt

eſt Iſraele mare tranſeunte. At verò Ægyptii ſubſequuti ſunt præeunte Gabriele, & Michaele poſt terga ſequente. Cùmque jam omnes mare eſſent ingreſſi, oſtendit Gabriel Pharaoni ſententiam, quam ſcripſerat, damnationis ipſius. Ille verò agnoſcens ſe mox periturum, dixit: آمنت انه لا اله الا الله الذى امنت به بنوا إسرايل وانا من المسلمين

Credo, nullum alium eſſe Deum, præter eum, in quem crediderunt filii Iſrael: & ego ſum unus ex Moslemis. Extemplò autem Gabriel dejecit illum in mare, in quo unà cum omnibus Ægyptiis demerſus periit. Refert deinde, quomodò Moyſes in montem Synai aſcenderit, ibique Deus alloquutus fuerit eum, illique tradiderit novem tabulas, in quibus ſcriptus erat Pentateuchus: & quomodò Samarita ex aureis mulierum ornamentis vitulum fabricaverit, & immiſcuerit in eo pulverem veſtigiorum ungulæ equi Gabrielis, cujus vi mugiebat: & alia hujuſmodi figmenta.

CXXVIII. *Auguria captabant contra Moyſen*] Verti etiam poteſt *ex Moyſe*. Nimirùm, cauſam malorum ſuorum Moyſi tribuebant, tanquam mali ominis homini.

CXXX. *Miſimus ergo ſuper eos diluvium*] Hujuſmodi diluvium, de quo nihil habent Sacræ literæ, intravit domos Ægyptiorum, tàm copioſum, ut pertingerent aquæ uſque ad dorſa, vel etiam ad guttura habitantium in eis, ut ſuperiùs vidimus ex Gelal.

CXXXVII. *Et condiximus Moyſi triginta noctes.*] Explicat Gelal: نكلمه عند انتهائها بان يصومها فصامها فلما تمت انكر خلوف فمه فاستاك فامره الله بعشرة اخرى ليكلمه بخلوف فمه

ut alloqueremur eum poſt finem illarum, cum pacto, ut in iiſdem jejunaret. Jejunavit autem in illis Moyſes. Sed poſteà diſplicuit ipſi fœdus halitus oris ſui: curavitque illud tollere confricatione ejuſdem oris. Sed Deus precepit ei, ut decem alias noctes jejunaret, quò poſſet alloqui eum, non obſtante fœdo illo oris halitu. Notandum hìc obiter, Arabes in computo temporis uti nomine *noctis* comprehendentes cum nocte etiam diem: quemadmodum nos cùm dies enumeramus, etiam noctes cum illis comprehendimus.

CXXXIX. *cumque glorioſus apparuiſſet*] Gelal: اى اظهر من قدر نوره نصف انملة الخنصر *i. oſtendiſſet de luce ſua tantum, quanta eſt dimidia extremitas unius digiti minimi.*

CXLI. *Et ſcripſimus illi in tabulis*] Gelal: وكانت من سدر الجنة او زبرجد او زمرد سبعة او عشرة

Erant autem Tabulæ ex Sedro (arbore) *Paradiſi: ſive ex Chryſolytho, ſive ex ſmaragdo: & erant ſeptem, vel decem.*

CXLIV. *Vitulum habentem corpus*] i. ut exponit Gel: لحما ودما *carne, & ſanguine.* Quod autem addit, ipſi fuiſſe mugitum, exponit idem Auctor صوت يسمع *vocem, quæ audiebatur*: & addit انقلب كذلك بوضع التراب الذى اخذه من حافر فرس جبرايل فى فمه فان اثره الحياة فيما يوضع فيه: *Ita autem converſus fuerat per oppoſitionem pulveris ungulæ equi Gabrielis in ore ejus* (nimirùm ab eadem ungula excitati vel compreſſi) *nam ubi is ponebatur, vitæ veſtigia apparebant.*

CLI. *Cum autem ſuſtuliſſet eos terremotus*], Hos ideo ex terremotu periiſſe affirmat Ebn-Abbas لانهم لم يزايلوا قومهم حين عبدوا العجل *quia non ſeparaverant ſeſe à gente ſua, quandò vitulum adoravit.*

CLXIII. *interroga eos de urbe*] Hanc urbem putat Gelal fuiſſe ايلة *Ailam*, quæ eſt vicina mari rubro, & alio nomine *Clyſma* appellatur. Vide de hujuſmodi fabula quæ ſuperiùs dicta ſunt in Surâ 2.

REFUTATIONES.

I. Ex Alcorano apertè hoc loco colligitur, ante diluvium fuiſſe homines Idolorum cultores; nam iiſdem verbis inducitur Noe illis prædicâſſe, quibus Hud Adæis, & Saleh Themudæis, qui omnes idola colebant. At certiſſimè colligitur tùm ex veteribus Scriptoribus, tùm ex Sacris ipſis Literis, idololatriam non niſi poſt diluvium à poſteris Cham invectam fuiſſe. Si enim homines ante diluvium ſeſe hac impietate contaminaſſent, id Moyſes non tacuiſſet: imò ut præcipuam diluvii cauſam eam adduxiſſet, quemadmodùm fieri vidimus ubique in Sacris Literis, quandò Deus ob idolorum cultum alicui genti, & præſertim Hebræis flagella & calamitates immittit. Ex aliâ verò parte maniſeſtè tenentur cauſæ diluvii, nimirùm univerſalis corruptio circa carnales voluptates, & libidines: exceſſus in cibo, & potu: nuptiæ illicitæ, & alia hujuſmodi flagitia, quæ leguntur tùm in libro Geneſis, tùm in Euangelio Matthæi cap. 24. Et Lucæ cap. 17. Quamobrem apertæ falſitatis convincitur Mahumetus.

II. Portentoſam illam Aadeorum ſtaturam fictitiam eſſe, ac mendacem (nam licèt eam Alcoranus non niſi obſcurè innuat, tenent tamen communiter Interpretes) nemo non fatebitur, qui cum Mahumeto ſtultitia non laboret. Et quia inter ipſos Mahumetanos non omnes prorſus inſaniunt; Auctor inter eos inſignis Ahmed Ebno-Juſeph, affirmat, adhuc extare, & ab omnibus cerni domos Aadeorum, & addit: مساكنهم على قدر مساكن اهل عصرنا وهذا يدل على ان اجسامهم كاجسامنا

habitationes eorum non excedunt habitationem hominum hujus noſtræ ætatis: quod demonſtrat, corpora eorum fuiſſe, ſicut corpora noſtra.

III. Omitto quærere, undè nam Prophetas illos Hud, & Saleh Mahumetus eruerit. Quòd ſi primus, ut Mahumetanis placet, fuit Heber: ſecundus verò, ut quidam coniectant, Phaleg: cur ita eorum nomina depravat? Sed hoc novum non eſt Impoſtori: videmus enim

enim illum pleraque, quæ in Sacris Literis virorum nomina habentur, inſana metamorphoſi in aliena nomina commutare. Illud porrò fide prorsùs indignum eſt, quod de camela illa, ejuſque pullo Alcoranus innuit, & Interpretes copioſiùs enarrant. Hujuſmodi monſtra tam inepta Deus per Prophetas facere non conſuevit.

IV. Si in Alcorani intelligentia ſtandum ſit Expoſitoribus Mahumetanis, falſum omninò eſt, pluviam à Deo ſuper Sodomitas immiſſam fuiſſe lapidum, vel laterum: & uxorem Lot unius ex his lapidibus ictu percuſſam interiiſſe. Fuit enim pluvia illa non lapidum, ſed ignis, quo Sodoma, cæteræque Civitates confines abſumptæ ſunt. Uxor verò Lot non lapidis ictu interiit, ſed in ſtatuam ſalis divinitùs verſa eſt.

V. Pleraque, quæ de geſtis Moyſis cum Pharaone hìc ab Alcorano, ejuſque Gloſſatoribus referuntur, vel falſa ſunt, vel fabuloſa, ut ex jam dictis patet. Illud præſertim, quod de Magorum Ægyptiorum poſt primum ſignum à Moyſe editum, converſione, & Martyrio aſſeritur; cùm ex libro Exodi manifeſtè habeatur, eoſdem magos alia deindè præſtigia, Rege jubente, feciſſe, ſemperque Moyſi obluctatos fuiſſe. Quamobrem de iiſdem loquens S. Paulus in epiſt. 2. ad Timotheum cap. 3. hæc habet: *Quemadmodùm autem Jannes, & Mambres reſtiterunt Moyſi: ita & hi reſiſtunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, &c.* Neque ſanè ita locutus fuiſſet de illis Magis, ſi in Deum ſtatim credidiſſent, & Martyres occubuiſſent.

VI. Falſum præterea eſt, Iſraelitas poſtulaſſe à Moyſe, ut faceret ipſis idola, qualia viderant coli à gentibus, ad quas pervenerunt. Nunquam hoc Iſraelitæ à Moyſe poſtulaſſent. Quod, ſi feciſſent, nunquam id Moyſes ipſe in Pentateucho reticuiſſet.

VII. Abſque ullo fundamento aſſeritur, Deum primò condixiſſe Moyſi ad loquendum cum eo triginta dies: deindè verò decem alios addidiſſe, ut eſſent in totum quadraginta dies. Nuſquam hoc habetur in Pentateucho. Ridicula porrò eſt ratio, cur Deus primò quadraginta dies non indixerit: quia nimirùm, moleſtè ferebat Moyſes fœdum oris ſui halitum poſt triginta jejunii dies. Deus verò, ut hujuſmodi defectum aliqualiter ſuppleret, juſſit, Moyſen decem alios dies jejunare. Verùm, ſi fœtus halitus ex jejunio præterito oriebatur, nimis inſulſum remedium erat alios jejunii dies addere; hac enim ratione ingratus ille odor augebatur. Porrò, ſi hujuſmodi halitus, non ex jejunio, ſed ex naturali Moyſis conſtitutione oriebatur; quomodò non retinuit eum à loquendo cum Deo ante indictionem triginta [illegible]? Nimis verò abſurdum eſt exiſtimare, Deum fœdo oris noſtri halitu offendi, præſertim, [illegible] ex actu religionis, quale eſt jejunium, procedit, ac propterea alloquium noſtrum cum ſtomacho averſari, ac rejicere. Falſum eſt etiam, Deum, nonniſi tranſactis quadraginta diebus, cum Moyſe loquutum fuiſſe: conſtat enim apertiſſimè ex libro Exodi à cap. 24. uſque ad 34. incluſivè, totum illud tempus (ſex primis diebus exceptis) Moyſen in colloquiis cum Deo tranſegiſſe, quantumvis interdùm ad populum redierit. Verum tamen eſt, nonniſi quadraginta diebus expletis, Deum Tabulas duas, non ſeptem, aut decem, quemadmodùm hìc fingitur, digito ſuo ſcriptas, Moyſi tradidiſſe.

VIII. Depravat conſuetis figmentis illud, quod habetur Exodi cap. 33. ubi Moyſes petiit à Deo, ut videre poſſet faciem ipſius: Deus verò oſtendit illi tantummodò poſteriora ſua. Nihil hìc de comminutione montis, nihil de deliquio Moyſis, nihil de plenitudine illius ob peccatum in ea petitione admiſſum: quæ omnia Mahumetus è cerebro ſuo, vel ex Judæorum impoſturis deprompſit. Neque verò potuit ibi Moyſes dicere, ſe eſſe primum credentium, ſeu fidelium. Nam etiamſi juxta Gloſſam Gelalis, illum de ævi ſui credentibus loqui poneremus: falſum tamen eſſet; cùm eodem tempore multi ante ipſum fuiſſent in Iſraelitica gente fideles.

IX. Inter fabulas Rabbinicas, ſeu Thalmudicas recenſenda exiſtimo eſſe pleraque ex his, quæ de vitulo ab Iſraelitis adorato, Alcoranus [illegible]que Expoſitores comminiſcuntur. Quemadmodùm etiam illud, quod de ſeptuaginta viris terræmotu ſublatis refertur. Nihil hujuſmodi ex ſacris ſcripturis colligitur. Quàm verò ridiculum eſt, ex pulvere ungulæ equi Gabrielis Samaritam vitulo ex auro conflato vocem vitamque tribuiſſe.

X. Æquè falſum eſt, Mahumetum [illegible] juſta præcipere, injuſta prohibere, deponere o[illegible]ve, & alia hujuſmodi: ac illum prædictum in Pentateucho, & Euangelio. Neuter horum librorum Ptophetam hunc idiotam prædicit. Non tamen negamus, imò ultrò concedimus, Mahumetum idiotam, idiotiſſimum fuiſſe, quem tot fabulis, mendaciis, ac figmentis Judæi, atque Hæretici decipere potuerunt.

Poſtremò prætereundum non eſt, Mahumetum, dùm affirmat *eſſe inter Judæos, qui rectè dirigant homines cum veritate, & eoſdem juſtè agere*: fateri etiam Judaicam ſectam bonam eſſe, & in ea poſſe quemlibet [illegible] ſalutem.

Textus Alcorani.

168 واذ تاذن ربك ليبعثن عليهم الي يوم القيمة من يسومهم سوء العذاب ان ربك لسريع
العقاب وانه لغفور رحيم ۞ 169 وقطعناهم في الارض امما منهم الصالحون ومنهم دون ذلك
وبلوناهم بالحسنات والسيات لعلهم يرجعون ۞ 170 فخلف من بعدهم خلف ورثوا الكتاب
ياخذون

يأخذون عرض هذا الأدنى ويقولون سيغفر لنا وان يأتهم عرض مثله يأخذوه ألم يؤخذ عليهم ميثاق
الكتاب أن لا يقولوا على الله الا الحق ودرسوا ما فيه والدار الآخرة خير للذين يتقون أفلا
تعقلون ۝ 171 والذين يمسكون بالكتاب وأقاموا الصلوة انا لا نضيع أجر المصلحين ۝
172 وإذ نتقنا الجبل فوقهم كأنه ظلة وظنوا أنه واقع بهم خذوا ما آتيناكم بقوة واذكروا ما فيه
لعلكم تتقون ۝ 173 وإذ أخذ ربك من بني آدم من ظهورهم ذريتهم وأشهدهم على أنفسهم
ألست بربكم قالوا بلى شهدنا أن تقولوا يوم القيامة انا كنا عن هذا غافلين ۝ 174 أو تقولوا
انما أشرك آباؤنا من قبل وكنا ذرية من بعدهم أفتهلكنا بما فعل المبطلون ۝ 175 وكذلك
نفصل الآيات ولعلهم يرجعون ۝ 176 واتل عليهم نبأ الذي آتيناه آياتنا فانسلخ منها فأتبعه
الشيطان فكان من الغاوين ۝ 177 ولو شئنا لرفعناه بها ولكنه أخلد الى الأرض واتبع هواه
فمثله كمثل الكلب ان تحمل عليه يلهث أو تتركه يلهث ذلك مثل القوم الذين كذبوا
بآياتنا فاقصص القصص لعلهم يتفكرون ۝ 178 ساء مثلا القوم الذين كذبوا بآياتنا وأنفسهم كانوا
يظلمون ۝ 179 من يهد الله فهو المهتدي ومن يضلل فأولائك هم الخاسرون ۝ 180 ولقد ذرأنا
لجهنم كثيرا من الجن والانس لهم قلوب لا يفقهون بها ولهم أعين لا يبصرون بها ولهم آذان
لا يسمعون بها أولائك كالأنعام بل هم أضل أولائك هم الغافلون ۝ 181 ولله الأسماء الحسنى
فادعوه بها وذروا الذين يلحدون في أسمائه سيجزون ما كانوا يعملون ۝ 182 وممن خلقنا أمة
يهدون بالحق وبه يعدلون ۝ 183 والذين كذبوا بآياتنا سنستدرجهم من حيث لا يعلمون ۝
184 وأملي لهم ان كيدي متين ۝ 185 أولم يتفكروا ما بصاحبهم من جنة ان هو الا نذير
مبين أولم ينظروا في ملكوت السموات والأرض وما خلق الله من شيء وأن عسى أن
يكون قد اقترب أجلهم فبأي حديث بعده يؤمنون ۝ 186 من يضلل الله فلا هادي له
ويذرهم في طغيانهم يعمهون ۝ 887 يسألونك عن الساعة أيان مرساها قل انما علمها عند ربي لا
يجليها لوقتها الا هو ثقلت في السموات والأرض لا تأتيكم الا بغتة يسألونك كأنك حفي عنها قل
انما علمها عند الله ولكن أكثر الناس لا يعلمون ۝ 188 قل لا أملك لنفسي نفعا ولا ضرا الا
ما شاء الله ولو كنت أعلم الغيب لاستكثرت من الخير وما مسني السوء ان أنا الا نذير وبشير
لقوم يؤمنون ۝ 189 هو الذي خلقكم من نفس واحدة وجعل منها زوجها ليسكن اليها
فلما تغشاها حملت حملا خفيفا فمرت به فلما أثقلت دعوا الله ربهما لئن آتيتنا صالحا لنكونن
من الشاكرين ۝ 190 فلما آتاهما صالحا جعلا له شركاء فيما آتاهما فتعالى الله عما يشركون ۝
191 أيشركون ما لا يخلق شيئا وهم يخلقون ۝ 192 ولا يستطيعون لهم نصرا ولا أنفسهم ينصرون ۝
193 وان تدعوهم الى الهدى لا يتبعوكم سواء عليكم أدعوتموهم أم أنتم صامتون ۝ 194 ان

الذين

ان الذين تدعون من دون الله عباد امثالكم فادعوهم فليستجيبوا لكم ان كنتم صادقين ۞
الهم ارجل يمشون بها ام لهم ايد يبطشون بها ام لهم اعين يبصرون بها ام لهم اذان يسمعون
بها قل ادعوا شركاءكم ثم كيدون فلا تنظرون ۞ 196 ان وليي الله الذي نزل الكتاب
وهو يتولى الصالحين ۞ 197 والذين تدعون من دونه لا يستطيعون نصركم ولا انفسهم ينصرون ۞
وان تدعوهم الى الهدى لا يسمعوا وتريهم ينظرون اليك وهم لا يبصرون ۞ 199 خذ العفو
وامر بالعرف واعرض عن الجاهلين ۞ 200 واما ينزغنك من الشيطان نزغ فاستعذ بالله انه سميع
عليم ۞ 201 ان الذين اتقوا اذا مسهم طايف من الشيطان تذكروا فاذا هم مبصرون ۞
202 واخوانهم يمدونهم في الغي ثم لا يقصرون ۞ 203 واذا لم تاتهم باية قالوا لولا اجتبيتها قل
انما اتبع ما يوحى الي من ربي هذا بصاير من ربكم وهدى ورحمة لقوم يومنون ۞ 204 واذا
قرئ القران فاستمعوا له وانصتوا لعلكم ترحمون ۞ 205 واذكر ربك في نفسك تضرعا وخيفة
ودون الجهر من القول بالغدو والاصال ولا تكن من الغافلين ۞ 206 ان الذين عند ربك لا
يستكبرون عن عبادته ويسبحونه وله يسجدون ۞

Verſio Latina.

168. ET *commemora*, cùm innuit Dominus tuus, quòd certè mitteret contra eos (*ideſt Judæos*) uſque ad diem reſurrectionis, qui inſignerent eos [illegible] pœnæ: quippe Dominus tuus profectò velox eſt in punitione: & certè ipſe ſanè eſt indultor, miſericors. 169. Et diviſimus eos in terra in populos: ex ipſis ſunt probi; & ex ipſis ſunt ſecùs: & probavimus eos felicitatibus, & adverſitatibus, ut ipſi reverterentur *ab impietate ſua*. 170. Et ſucceſſit poſt eos ſucceſſio *nepotum*, *qui* hæreditaverunt librum (*ideſt Pentateuchum*) acceperunt accidens hujus Infimi (*ideſt accidentalia bona hujus mundi*) & dixerunt: Ignoſcetur nobis. Quòd, ſi veniſſet ad eos accidens, ſicut illud (*ideſt aliud bonum accidentale ſimile præcedenti*) excipiebant illud. An non acceptum fuit ſuper eos pactum libri (*ideſt Pentateuchi*) ut non dicerent de Deo, niſi veritatem? Et ſtudioſè legerunt id, quod eſt in eo: & palatium noviſſimum (*ideſt Paradiſus*) melius eſt illis, qui pii ſunt. An ergo non intelligitis? 171. Et qui conſtanter retinent Librum *Pentateuchi*, & [illegible] faciunt orationem: nos certè non ſinemus perire mercedem rectè operantium. 172. Et *commemora*, cùm quaſſavimus montem (*ideſt Syna*) ſuper eos *elevantes illum*, quaſi ipſe eſſet umbraculum: & exiſtimaverunt, ipſum eſſe caſurum ſuper eos. *Nos verò diximus illis*: Accipite, quod attulimus, cum ſtudio *obſervantes illud*: & memores eſtote illius, quod eſt in eo, ut vos timeatis *me*. 173. Et cùm accepit Dominus tuus à filiis Adam ex dorſis eorum ſobolem eorum; & conteſtatus eſt eos ſuper animas ipſorum *dicens*: An non ſum Dominus veſter? Reſponderunt: Utique. Teſtati ſumus, ne diceretis die reſurrectionis: Certè non fuimus de hoc negligentes, *eo, quòd neſciremus*. 174. Aut diceretis: Certè quòd aſſociaverunt patres noſtri antea; & ſumus ſoboles poſt eos. An ergo perdes nos ob id, quod fecerunt Sectatores vanitatis? 175. Et ita diſtinguimus ſigna: & ut ipſi revertantur *ab infidelitate ſua*. 176. Et recita illis hiſtoriam illius, cui attulimus ſigna noſtra, & removit ſe ab eis: quamobrem ſequutus eſt eum Satanas; & fuit ex ſeductis. 178. Quòd, ſi voluiſſemus, certè elevaſſemus eum per illa *ad ſapientiam*: ſed ipſe declinavit ad terram, & ſectatus eſt deſiderium ſuum. Itaque ſimilitudo ejus fuit, ſicut ſimilitudo canis, *qui*, ſi abigas eum, latrat: &, ſi relinquas eum, latrat. Hæc eſt ſimilitudo hominum, qui mendacia fingunt in ſignis noſtris:

Narra.

Narra igitur *Judæis* hanc narrationem, ut ipſi commoneſiant. 178. Mala eſt ſimilitudo hominum, qui mendacia fingunt in ſignis noſtris, & animas ſuas iniquè tractant. 179. Quem direxerit Deus, ipſe erit directus: at quem errare fecerit, hujuſmodi erunt pereuntes. 180. Et jam quidem creavimus ad Gehennam multos ex Geniis, & hominibus; ipſis ſunt corda, per quæ non intelligunt: & ipſis oculi, per quos non vident: & ipſis aures, per quas non audiunt. Hi ſunt velut pecudes: imò ipſi magis errantes *ſunt, quàm pecudes*. Hi ſunt Negligentes. 181. Et Deo ſunt nomina pulcherrima. Invocate igitur eum ipſis: & relinquite eos, qui deviant *à veritate* in nominibus ejus. Remunerabuntur eo, quòd fuerint operati. 182. Et ex iis, quos creavimus, eſt gens, quæ dirigunt cum veritate, & per eam juſtè agunt. 183. Et qui mendacia confingunt in ſignis noſtris, gradatim trahemus eos ex *loco*, unde neſciunt. 184. Et, *ſi* prorogavero vitam illis: profectò dolus meus eſt validus. 185. An non recogitarunt non eſſe in ſocio ipſorum (*ideſt Mahumeto*) ullum dæmonium? Si ipſe eſt, niſi prædicator manifeſtans *mala à Deo imminentia*. An verò non reſpexerunt in regnum Cœlorum, & terræ, & quod creavit Deus rerum? Et quod fortè eveniet, ut ſit, quod jam appropinquaverit finis eorum? Et in quam novam narrationem poſt eum (*i. Alcoranum*) credent? 186. Quem errare fecerit Deus, non erit director illi: & relinquet eos, ut in errore ſuo ſtupidi verſentur. 187. Interrogabunt te *Meccani* de Hora (*ideſt de ſupremo Judicio*) quandò nam *futurus* ſit fixus adventus ejus. Reſponde: Profectò ſcientia ejus eſt apud Dominum meum: non manifeſtabit eam ad tempus fixum ejus, niſi ipſe. Gravis erit (*ſcilicet hora*) in Cœlis, & terra. Non veniet ad vos, niſi repentè. Interrogabunt te, quaſi tu eſſes gnarus illius. Reſponde: Profectò ſcientia ejus eſt apud Deum: ſed plerique hominum ignorant. 188. Dic: Non poſſidebo animæ meæ utile, neque noxium, niſi quantum voluerit Deus. Quod ſi ſcirem Arcanum; certè multiplicarer ex bono, neque attingeret me malum. Si ego ſum, niſi comminator, & euangelizator hominibus, qui credunt. 189. Ipſe eſt, qui creavit vos ex anima una (*ideſt ex Adamo*) & fecit ex ea conjugem ejus (*ideſt Evam*) ut cohabitaret ipſi: cùmque cooperuiſſet eam (*ideſt concubuiſſet cum illa*) portavit pondus leve (*ideſt ſemen virile*) proptereà *facilè* inceſſit cum illo. Sed, cùm gravior facta eſſet (*ideſt creviſſet fœtus in alvo, & timerent, ne beſtia aliqua eſſet naſcitura*) rogaverunt Dominum Deum ſuum, *dicentes*: Si dederis nobis *prolem* rectè formatam (*ideſt humanæ formæ*) certè erimus ex gratias agentibus. 190. Cùmque dediſſet eis *prolem* apertè formatam: tribuerunt ei conſortes (*ideſt deos ſocios*) in eo, quod dederat illis. Verùm procul abſit Deus ab eo, quod aſſociabant ei. 191. An aſſociabunt ei id, quod non creat aliquid (*ideſt Deos, qui nihil creant*) & ipſi creantur: & non poſſunt *afferre* illis auxilium: & neque ſe ipſos adjuvant? 192. Et ſi invocaveritis eos ad directionem, non ſequentur vos. Unum, atque idem erit vobis, ſive invocaveritis eos, ſive vos fueritis tacentes. 193. Profectò, quos invocatis præter Deum, ſunt ſervi ſimiles vobis. Invocate igitur eos, & exaudiant vos, ſi eſtis veraces. 194. An ſunt ipſis pedes, ut ambulent eis? An ipſis manus, *ut attrectent* eis? An ipſis oculi, ut videant eis? An ipſis aures, *ut* audiant eis? Dic: Invocate ſocios veſtros (*ideſt deos, quos Deo aſſociatis*) deindè inſidias ſtruite mihi: & ne expectetis *me, ut cavere poſſim*. 195. Certè protector meus erit Deus, qui demiſit librum *Alcorani*: nam ipſe protegit rectè agentes. 196. At, quos invocatis præter eum, non poterunt adjuvare vos: neque ſeipſos adjuvabunt. 197. Et ſi invocaveritis eos ad directionem, non audient; & videbis eos reſpicere ad te (*ideſt poſitos è regione tui*) & ipſi non videbunt. 198. Accipe indulgentiam: & præcipe juſtum, & longè recede ab ignorantibus. 100. Quòd, ſi averterit te ex Satana averſio (*ideſt, ſi Satanas averterit te ab eo, quod præcipitur tibi*) confuge ad Deum: quippe ipſe eſt audiens, ſciens. 200. Profectò, qui timuerit *Deum*, cùm tetigerit eos circumdans (*ideſt tentatio, ſeu afflictio*) ex Satana, commoneſient: & ecce ipſi erunt intuentes veritatem. 201. Et fratres ipſorum *infideles*, extendent eos dæmones *in errore ſuo, ut in eo diù perſeverent*: tùm non cohibebunt ſe ab eo. 202. Et, cùm non attuleris eis aliquod ſignum, dicent *ironicè*: Nonne protuliſti illudenda? Reſpon-

de: Equidem ſequor id, quod revelatur mihi à Domino meo. Hic *Alcoranus continet* probationes evidentes à Domino veſtro, & directionem, & miſericordiam hominibus, qui credunt. 203. Et quandò legetur Alcoranus, aures præbete illi, & tacete: ut vos miſericordiam conſequamini. 204. Et memento Domini tui in anima tua cum humili ſupplicatione, & timore, & ſine manifeſtatione per ſermonem veſperè, & manè: & ne ſis ex negligentibus. 205. Porrò *Angeli*, qui ſunt apud Dominum tuum, non reſiliunt ſuperbè à ſervitute ejus, & laudant eum, & eum adorant.

N O T Æ.

CLXVIII. *ET commemora, cùm innuit Dominus tuus*] Hic, quem fingit, à Deo mittendum eſſe contra Judæos, fuit, juxta Gelal, primò Salomon; deindè Nabuchodonoſor. Hæc ſunt ejus verba فبعث عليهم سليمان وبعده نخت نصر فقتلهم وسباهم وضرب عليهم الجزية فكانوا يودونها الى المجوس الى ان بعث نبينا من وضربها عليهم: *Miſit enim Deus contra eos Salomonem, & poſtea Nabuchodonoſor; qui cæde, captivitate, & tributo eos afflixit. Solverunt autem tributum Magis* (ſeu Maguſęis) *uſque ad Mahumetum, qui etiam ab iiſdem illud exegit*. Jahias ex Cottada autumat, hos Arabes fuiſſe.

CLXXI. *Et qui conſtanter retinent*] Inter hujuſmodi Judæos probos recenſet Gelal: عبدالله ابن سلام واصحابه *Abdallah filium Salam, & ſodales ejus*. Hic fortaſſe fuit, qui cum Sergio, Bahira, aliiſque nebulonibus, Alcoranum Mahumeto confarcinavit.

CLXXIII. *Et cùm accepit Dominus tuus à filiis Adam*] Explicat Gelal: بان اخرج بعضهم من صلب بعض من صلب ادم نسلا بعد نسل: *quia eduxit alios eorum ex lumbis aliorum, incipiens à lumbis Adam, progeniem poſt progeniem*. Jahias ex Ebn-Abbas اهبط الله ادم بالهند ثم مسح ظهره فاخرج منها كل نسمة هو خالقها الى يوم القيمة ثم قال الست بربكم قالوا بلى شهدنا وقال الكلبى مسح ظهر ادم فاخرج منه كل خلق خلقه الله ثم قال الست بربكم قالوا بلى فقال للملايكة اشهدوا فقالوا شهدنا: قال الحسن ثم اعادهم فى صلب ادم: *Deſcendere fecit Deus Adam in Indiam: deindè manu confricavit dorſum ejus, & eduxit inde omnem animam, quam creaturus erat usque ad diem reſurrectionis. Deindè dixit eis: Nonne ego ſum Dominus veſter? Reſponderunt: Utique hoc nos teſtamur: Et dixit Calebius: Attrectavit Deus dorſum Adam, & eduxit inde omnem creaturam, quam creavit Deus. Deindè dixit: Nonne ego ſum Dominus veſter? Reſponderunt: Utique. Tùm dixit Deus Angelis: Teſtes eſtote. Reſponderunt: Teſtes ſumus. Dixit Alhaſan: Deindè Deus redire fecit eos intra lumbos Adam*.

CLXXVI. *Et recita illis hiſtoriam*] Gelal: وهو بلعم ابن باعورا من علماء بنى اسرايل ان يدعو على موسى واهدى اليه شى فدعا فانقلب عليه واندلع لسانه علي صدره *Hic fuit Balaam filius Beor, ex ſapientibus filiorum Iſrael: qui requiſitus eſt, ut imprecaretur Moyſi: allatiſque ſibi aliquot muneribus, imprecatus eſt ei: & recidit in eum imprecatio: nam lingua ejus ab ore ſeſe extendit uſque ad pectus*. Conſonat ferè Zamchaſcerius his verbis: هو عالم من علماء بنى اسرايل وقيل من الكنعانيين واسمه بلعم ابن باعورا اوتى علم بعض كتب الله ولما دعا بلعم على موسى خرج لسانه فوقع على صدره وجعل يلهث كما يلهث الكلب *Hic fuit unus ex ſapientibus filiorum Iſrael. Alii dicunt, eum fuiſſe ex Cananęis, & nomen ejus erat Balaam filius Beor, & legerat aliquot libros ſacros. Cùm autem maledixiſſet Balaam Moyſi, exivit lingua ejus, & jacuit ſupra pectus ejus, cæpitque exſerere eam ſicut canis*.

CLXXXI. *Et Deo ſunt nomina pulcherrima*] Hæc nomina volunt Arabes eſſe nonaginta novem, ex traditione ipſius Mahumeti. Quamobrem Jahias hic: قال رسول الله ان لله تسعة وتسعون اسماء مائة غير واحد من احصاها دخل الجنة اى من حفظها *Dixit legatus Dei Mahumetus: Deus habet nonaginta novem nomina, i. centum minùs uno. Qui enumeraverit ea; i. qui cuſtodierit ea, ſeu memoriæ retinuerit, Paradiſum ingredietur*. Inferiùs nomina hæc ex Gelale recenſebuntur. Porrò verba illa. *Qui declinant in nominibus ejus*, exponuntur à Gelale: يشتقون منها اسماء الهتهم كاللات من الله والعزى من العزيز ومناة من المنان; *dùm deducunt ab eis nomina idolorum ſuorum: videlicet Allat ab Allah: Aloza ab Alaziz: & Manat ab Almannan*. Sunt autem Allat, Aloza, & Manat, nomina trium idolorum, quæ colebant Meccani, derivantes ea à tribus veri Dei nominibus; nempè اللات *Allat* ab الله *Allah* Deus العزى *Aloza* ab العزيز *Alaziz* Potens: & مناة *Manat*, ab المنان *Almannan*, Beneficus.

CLXXXVIII. *Qui dirigunt cum veritate*] Hos vult Gelal eſſe من امة النبى *gentem Mahumeti*, ſeu Arabes

[...]rant. Hoc idem tribuitur suprà [q]ui- [...] dediſſet iis prolem recte formatam [...]rtes] Ut hoc melius intelligatur, [...] Calebii à Jahia allegati,

حملت حملا خفيفا يعني حوا ...
به اى قامت به وقعدت ثم اتاها الشيطان فى
صورته فقال يا حوا ما هذا فى بطنك قالت ...
فقال لعله بهيمة من هذه البهائم ...
فاعرض حتى اذا اثقلت اتاها فقال ...
تجدين يا حوا قالت انى اخاف ان يكون ...
... طيع القيام اذا قعدت قال أفرأيت ان
دعوت الله فجعله انسانا مثلك مثل ادم اتسميه بى
قالت نعم فانصرف عنها فلما ولدت اتاها ...
فقال الا تسميه بى كما وعدتنى: فقالت وما اسمك

قال عبد الحارث فمات قال الله فلما اتاهما صالحا
جعلا له شركآء فيما اتاهما: قال قتادة فكان شركا
فى طاعتهما لابليس فى تسميتهما اياه عبد الحارث

Portavit Heva pondus leve, cùm quo facile ſeſe movebat, ſtando, & ſedendo: cùm venit ad eam Satanas in forma humana, dixitque ei: Quid eſt illud, quod habes in utero? At illa: neſcio, inquit. Et ille Eſt ne, inquit, aliquod pecus ex his, quæ vides? Et, cùm illa ſe ignorare reſpondiſset, abiit Satanas. Sed, cùm Heva graviùs onus experiretur, acceſſit iterùm Satanas interrogans, quomodò ſe haberet. At illa: Timeo, inquit, ne verus ſit timor, quem mihi injeciſti: nam nequeo, poſtquam ſedi, aſsurgere. Cui Satanas: Si, inquit, precibus meis tibi Deus humanum fœtum ſimilem tibi, & Adæ concedat, vocabis ne eum nomine meo? Promiſit illa, ſe facturam; & Satanas abiit. Cùm autem Heva peperiſset, rediit ad eam Satanas, exigens ab ea, ut nomen ſuum filio imponeret. At Heva: Quod eſt, inquit, nomen tuum? Reſpondit ille: Nomen meum eſt Adolhareth. Quo nomine, cùm Heva filium appellaſset, is ſtatim mortuus eſt. Hoc ſignificat Alcoranus illis verbis: Cùmque dediſset eis fœtum recte formatum, poſuerunt ei ſocios in eo, quod conceſserat illis: eo quod, ut ait Cottada, Adam, & Heva obedierint Diabolo, imponendo nomen illius filio ſuo.

REFUTATIONES.

I. Dum aſſerit, ex Judæis quoſdam probos eſſe, quoſdam ſecùs: & primos à Deo probitatis ſuę præmium eſſe recepturos: manifeſtè patefacit errorem ſuum, poſſe, unumquemque in ſua religione Deo placere, atque ab eo conſequi æternam ſalutem. Hoc idem ſæpiùs in Alcorano apertiſſimis verbis confirmat, quamvis identidem, ut in cæteris, in hoc quoque ſibi contradicat.

II. Jam suprà rejeci figmentum illud de elevatione in aera montis Synai, ad Iſraelitas, divinam legem ſuſcipere recuſantes deterrendos.

III. Dùm pronunciat, Deum creaſſe multos ex Geniis, & hominibus ad Gehennam: magnam divinæ Bonitati infert injuriam. Neque enim Deus ullum creavit ad [...], ut peccaret, & propterea ad Gehennam eſſet damnandus: [...] quantum ex ſe fuit, omnes creavit ad Paradiſum, & ad felicitatem conſequendam: propria verò culpa quilibet ad Ge[...] in unuiſcujuſque creatione prævideat: non tamen directè intendit; cùm, quantum eſt ex ſe, velit omnes homines ſalvos fieri. Et juxta hunc ſenſum explicanda ſunt loca quædam ſacrarum ſcripturarum, quæ Mahumetus perperam intellexit, ut alibi oſtendimus.

IV. Rabbinicum fortaſſe figmentum eſt id, quod de Hevæ partu cominiſcitur. Sed ex ſacris literis apertè conſtat, primum Hevę partum fuiſſe Cain, non verò Abdolareth: Neque ullus, qui ſit ſanæ mentis, dicet unquam primos parentes aliquid Deo aſſociaſſe, ideſt plures Deos coluiſse; quod in Alcorano ſemper ſignificat verbum أشرك *aſſociare*, quidquid dicat hìc Jahias cum Calebio.

V. De more ſuo requiſitus hìc Mahumetus ab infidelibus, ut aliquod ſignum patraret; obtrudit importunè Alcoranum, non ſecus, ac ſi omnium ſignorum loco, ſectæ ſuæ probaret veritatem: affirmatque, non ad ſe, ſed ad Deum, [...] pertinere

سورة الانفال مدنية وهي خمس وسبعون اية

SURA VIII.
MANUBIÆ.
MEDINENSIS.
COMMATUM SEPTUAGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يسالونك عن الانفال قل الانفال لله والرسول فاتقوا الله واصلحوا ذات بينكم واطيعوا الله
ورسوله ان كنتم مومنين ۞ 2 انما المومنون الذين اذا ذكر الله وجلت قلوبهم واذا تليت
عليهم اياته زادتهم ايمانا وعلي ربهم يتوكلون ۞ 3 الذين يقيمون الصلوة ومما رزقناهم
ينفقون ۞ 4 اولايك هم المومنون حقا لهم درجات عند ربهم ومغفرة ورزق كريم ۞ 5 كما
اخرجك ربك من بيتك بالحق وان فريقا من المومنين لكارهون ۞ 6 يجادلونك في الحق بعد
ما تبين كانما يساقون الي الموت وهم ينظرون ۞ 7 واذ يعدكم الله احدي الطايفتين انها لكم
وتودون ان غير ذات الشوكة تكون لكم ويريد الله ان يحق الحق بكلماته ويقطع دابر
الكافرين ۞ 8 ليحق الحق ويبطل الباطل ولو كره المجرمون ۞ 9 اذ تستغيثون ربكم
فاستجاب لكم اني ممدكم بالف من الملايكة مردفين ۞ 10 وما جعله الله الا بشري
ولتطمين به قلوبكم وما النصر الا من عند الله ان الله عزيز حكيم ۞ 11 اذ يغشيكم
النعاس امنة منه وينزل عليكم من السماء ماء ليطهركم به ويذهب عنكم رجز الشيطان وليربط
علي قلوبكم ويثبت به الاقدام ۞ 12 اذ يوحي ربك الي الملايكة اني معكم فثبتوا الذين
امنوا سالقي في قلوب الذين كفروا الرعب فاضربوا فوق الاعناق واضربوا منهم كل بنان ذلك
بانهم شاقوا الله ورسوله ومن يشاقق الله ورسوله فان الله شديد العقاب ۞ 13 ذلكم فذوقوه وان
للكافرين عذاب النار ۞ 14 يا ايها الذين امنوا اذا لقيتم الذين كفروا زحفا فلا تولوهم
الادبار ۞ 15 ومن يولهم يوميذ دبره الا متحرفا لقتال او متحيزا الي فية فقد باء بغضب من الله

وماويه

ومأويه جهنم وبيس المصير ۝ 16 فلم تقتلوهم ولكن الله قتلهم وما رميت اذ رميت ولكن
الله رمي وليبلي المومنين منه بلاء حسنا ان الله سميع عليم ۝ 17 ذلكم وان الله موهن
كيد الكافرين ۝ 18 ان تستفتحوا فقد جاءكم الفتح وان تنتهوا فهو خير لكم وان
تعودوا نعد ولن تغني عنكم فيتكم شيا ولو كثرت وان الله مع المومنين ۝ 19 يا ايها الذين
امنوا اطيعوا الله ورسوله ولا تولوا عنه وانتم تسمعون ۝ 20 ولا تكونوا كالذين قالوا سمعنا
وهم لا يسمعون ۝ 21 ان شر الدواب عند الله الصم البكم الذين لا يعقلون ۝ 22 ولو علم الله
فيهم خيرا لاسمعهم ولو اسمعهم لتولوا وهم معرضون ۝ 23 يا ايها الذين امنوا استجيبوا لله وللرسول
اذا دعاكم لما يحييكم واعلموا ان الله يحول بين المرء وقلبه وانه اليه تحشرون ۝ 24 واتقوا
فتنة لا تصيبن الذين ظلموا منكم خاصة واعلموا ان الله شديد العقاب ۝ 25 واذكروا اذ انتم
قليل مستضعفون في الارض تخافون ان يتخطفكم الناس فاويكم وايدكم بنصره ورزقكم من
الطيبات لعلكم تشكرون ۝ 26 يا ايها الذين امنوا لا تخونوا الله والرسول وتخونوا اماناتكم
وانتم تعلمون ۝ 27 واعلموا انما اموالكم واولادكم فتنة وان الله عنده اجر عظيم ۝
28 يا ايها الذين امنوا ان تتقوا الله يجعل لكم فرقانا ويكفر عنكم سياتكم ويغفر لكم والله
ذو الفضل العظيم ۝ 29 واذ يمكر بك الذين كفروا ليثبتوك او يقتلوك او يخرجوك ويمكرون
ويمكر الله والله خير الماكرين ۝ 30 واذا تتلي عليهم اياتنا قالوا قد سمعنا لو نشا لقلنا مثل
هذا ان هذا الا اساطير الاولين ۝ 31 واذ قالوا اللهم ان كان هذا هو الحق من عندك فامطر
علينا حجارة من السماء او ايتنا بعذاب اليم ۝ 32 وما كان الله ليعذبهم وانت فيهم وما كان
الله معذبهم وهم يستغفرون ۝ 33 وما لهم الا يعذبهم الله وهم يصدون عن المسجد الحرام وما كانوا
اولياءه ان اولياوه الا المتقون ۝ 34 ولكن اكثرهم لا يعلمون ۝ 35 وما كان صلاتهم عند
البيت الا مكاء وتصدية فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون ۝ 36 ان الذين كفروا ينفقون
اموالهم ليصدوا عن سبيل الله فسينفقونها ثم تكون عليهم حسرة ثم يغلبون ۝ 37 والذين
كفروا الي جهنم يحشرون ۝ 38 ليميز الله الخبيث من الطيب ويجعل الخبيث بعضه علي
بعض فيركمه جميعا فيجعله في جهنم اولايك هم الخاسرون ۝ 39 قل للذين كفروا ان ينتهوا
يغفر لهم ما قد سلف وان يعودوا فقد مضت سنت الاولين وقاتلوهم حتي لا تكون فتنة ويكون
الدين كله لله فان انتهوا فان الله بما يعملون بصير ۝ 40 وان تولوا فاعلموا ان الله
موليكم نعم المولي ونعم النصير ۝ 41 واعلموا انما غنمتم من شي فان لله خمسه وللرسول ولذي
القربي واليتامي والمساكين وابن السبيل ان كنتم امنتم بالله وما انزلنا علي عبدنا يوم
الفرقان يوم التقي الجمعان والله علي كل شي قدير ۝ 42 اذ انتم بالعدوة الدنيا وهم بالعدوة
القصوي

أسفل منكم ولو تواعدتم لاختلفتم في الميعد ۞ 43 ولكن ليقضي الله
أمرا كان مفعولا 44 ليهلك من هلك عن بينة ويحيى من حي عن بينة وان الله لسميع
عليم ۞ 45 اذ يريكهم الله في منامك قليلا ولو اريكهم كثيرا لفشلتم ولتنازعتم في الامر
ولكن الله سلم انه عليم بذات الصدور ۞ 46 واذ يريكموهم اذ التقيتم في اعينكم قليلا
ويقللكم في اعينهم ليقضي الله امرا كان مفعولا والى الله ترجع الامور ۞ 47 يا ايها الذين
آمنوا اذا لقيتم فئة فاثبتوا واذكروا الله كثيرا لعلكم تفلحون ۞ 48 واطيعوا الله ورسوله
ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ريحكم واصبروا ان الله مع الصابرين ۞ 49 ولا تكونوا كالذين
خرجوا من ديارهم بطرا ورياء الناس ويصدون عن سبيل الله والله بما يعملون محيط ۞ 50 واذ
زين لهم الشيطان اعمالهم وقال لا غالب لكم اليوم من الناس واني جار لكم فلما تراءت الفئتان
نكص على عقبيه وقال اني بري منكم اني ارى ما لا ترون ۞ 51 اني اخاف الله والله
شديد العقاب ۞ 52 اذ يقول المنافقون والذين في قلوبهم مرض غر هؤلاء دينهم ومن يتوكل
على الله فان الله عزيز حكيم ۞

In Nomine Dei Miſeratoris Miſericordis.

1. INterrogabunt te de Manubiis. Reſponde: Manubiæ *debentur* Deo, & Legato *ejus Mahumeto*. Timete ergo Deum, & pacificè componite rem inter vos: & obedite Deo, & Legato ejus, ſi eſtis fideles. 2. Certè Fideles, qui, cùm facta fuerit mentio Dei, excitantur ad timorem corda eorum: & cùm recitantur illis ſigna ejus, augent illos fide, & ſuper Dominum ſuum innituntur. 3. Qui ſtare faciunt orationem; & ex eo, quod in alimentum præbuimus illis, dilargiuntur, 4. Hi ſunt fideles verè; ipſis erunt gradus apud Dominum ſuum, & indulgentia, & proviſio honorifica. 5. Quemadmodum eduxit te Dominus tuus è domo tua cùm veritate; & quidem pars ex fidelibus ſanè erant averſi *ab exitu tuo à Mecca, & à bello inferendo infidelibus.* 6. Diſceptabant tecum de veritate *revelationis tibi factæ* poſtquam manifeſtata fuerit: non ſecus ac, ſi ducerentur ad mortem, & ipſi eam aſpicerent. 7. Et cùm promiſit vobis Deus unam duarum nationum (*ideſt Airenſium & Naphirenſium*) quòd ipſa captiva *tradenda eſſet vobis*: & optabatis, ut ea quæ erat ſine apparatu armorum (*nimirùm Airenſes, ut faciliùs à vobis vinci poſſet*) *a* traderetur vobis, ſed volebat Deus, ut verificaret veritatem in verbis ſuis, & abſcinderet extremum infidelium (*ideſt eos penitùs extirparet*). 8. Ut verificaret veritatem, & evaneſcere faceret vanitatem, quamtumvis renuerent ſceleſta patrantes. 9. Cùm opem poſtularetis à Domino veſtro, reſponditque vobis: Certè ego ſuppetias laturus ſum vobis cum mille ex Angelis ſeſe mutuò inſequentibus. 10. Et non fecit hoc Deus, niſi ad fauſtum nuncium; & ut ſecura quieſcerent in hoc corda veſtra: & non eſt auxilium, niſi à Deo: quippe Deus eſt prepotens, ſapiens. 11. Cùm opprimeret vos ſopore ad ſecuritatem ex eo *capiendam*, & demitteret ſuper vos è Cœlo aquam, ut purificaret vos per eam, & auferret à vobis abominationem Satanæ; & ut alligaret fide corda veſtra; & ſtabiliret per hoc pedes *veſtros*. 12. Quandò inſpiravit Dominus tuus Angelis *dicens*: Certè ego ero vobiſcum: confirmate ergo eos, qui crediderunt. Conjiciam in corda eorum, qui ſunt infideles, pavorem. Itaque percutite ſuper colla: & percutite ex eis omnes extremitates manuum, ac pedum. Hoc, quia ipſi ſchiſma fecerunt

[illegible] Deum, & Legatum ejus. Quiſquis autem ſchiſma fecerit contra [illegible] ejus; certè Deus erit contra illum vehemens punitione. 13. [illegible] contra [illegible] *ſupplicium*: guſtate ergo illud, & quidem Infidelibus erit [illegible]. 14. O qui *a* credidiſtis, cùm occurreritis iis, qui ſunt infideles [illegible]dentibus, ne vertatis illis terga. 15. Et qui obverterit illis tergum ſuum, niſi invertens ſeſe ad pugnandum, aut adjuncturus [illegible] aciem *fidelium*: jam quidem reportabit iram à Deo, & receptaculum ejus erit Gehenna: & *b* væh abitionem *ad illam*. 16. Et non occidiſtis eos vos (*[illegible] hoſtes in prælio Bedrenſi*): ſed Deus occidit eos. Neque *tu Mahumete*, ferivi[illegible] *oculos eorum lapidis*, cùm projeciſti *eos*: ſed Deus ferììt *eos*: & ut probaret [illegible] ex [illegible] probatione bona: quippe Deus eſt audiens, ſciens. 17. Hoc vobis *facit* [illegible], *ut juvaret vos: & ut oſtenderet*, quòd Deus *erat* infirmans aſtum infidelium. 18. Si quæritis aperitionem (*ideſt cauſæ, quæ inter nos eſt, deciſionem*: jam venit ad vos aperitio *per ruinam veſtram, ò infideles*. Quòd, ſi abſtineatis *ab oppugnandis fidelibus*: hoc porrò erit melius vobis. Si autem redeatis *ad eos oppugnandos*; *nos etiam* redibimus *ad eos adjuvandos*; & non proderit vobis exercitus veſter quidquam, etiamſi multiplicatus fuerit; & quòd Deus ſit cum fidelibus. 19. O qui crediderunt, obedite Deo, & legato ejus, & ne tergiverſemini ab eo, & vos auditis (*ideſt dùm auditis lectionem Alcorani*). 20. Et ne ſitis, ſicut qui dixerunt: Audimus: & ipſi non audiunt. 21. Certè peſſima jumentorum apud Deum ſunt ſurdi, & muti, qui non intelligunt. 22. Quòd, ſi cognoviſſet Deus in eis aliquod bonum: certè dediſſet auditum illis. At ſi dediſſet auditum illis; certè tergiverſarentur, & eſſent longè recedentes. 23. O qui crediderunt, reſpondete Deo, & legato ejus, cùm vocaverit vos ad id, quod vitam confert vobis: & ſcitote, quòd Deus intercedit inter hominem, & cor ejus; *& ideò non poſſe credere, aut non credere ſine voluntate ejus*: & quòd ad [illegible] congregabimini. 24. Et cavete ſeditionem: non feriet eos, qui ſunt iniqui [illegible] vobis peculiariter: *ſed omnibus in communi nocebit*: & ſcitote, quòd Deus eſt vehemens punitione. 25. Et mementote, cùm vos eſſetis pauci, imbecilles in terrâ Meccæ, & timeretis, ne abriperent vos homines; & recepit vos *Deus* in confugium: & corroboravit vos auxilio ſuo, & providit vobis in alimentum ex [illegible]bus bonis, ut vos gratias ageretis. 26. O qui crediderunt, ne defraudetis Deum, & legatum: & *ne* fraudem ponatis in ſponſionibus veſtris, & vos ſcitis, *hoc eſſe nefas*. 27. Et ſcitote, quòd opes veſtræ, & filii veſtri *ſunt vobis* tentatio, *quia diſtrahunt* [illegible] *cogitatione futuri ſeculi*: & quòd Deus, apud eum eſt merces magna. 28. O qui crediderunt, ſi timueritis Deum, ponet vobis ſeparationem *à malis, quæ metuitis*, & expiabit à vobis mala veſtra; & parcet vobis: & Deus eſt profeſſor liberalitatis magnæ. 29. Et *memento*, cùm dolos ſtruebant contra te, qui erant infideles, ut comprehenderent te, aut occiderent te, aut ejicerent te *è Mecca*: & dolos ſtruebant *contra te*; & dolos ſtruebat Deus *contra illos*: & Deus eſt præſtantiſſimus ſtruentium dolos. 30. Et cùm recitantur illis ſigna noſtra, dicunt; jam audivimus: Si vellemus, certè diceremus ſimilia huic (*ideſt Alcorano*) ſi hic eſt *aliud*, niſi commenta priorum. 31. Et *memento*; cùm dixerunt: O Deus; ſi eſt hic *Alcoranus* veritas abs te; pluè ſuper nos lapides è Cœlo; aut veni ad nos cum pœna dolorifica. 32. Et non fuit Deus, ut puniret eos, quia tu eras cum eis; & non fuit Deus puniens eos, cùm ipſi veniam precarentur. 33. Et non *fuit cauſa* ipſis, ut non puniret eos Deus, cùm ipſi prohiberent *fideles* ab Oratorio Haram; & non erant Antiſtites ejus. Non ſunt Antiſtes ejus, niſi timentes *Deum*. 34. Verùm plerique eorum neſciunt *hoc*. 35. Et non fuit oratio eorum apud Domum *Meccanam*, niſi ſibilus oris, & comploſio manuum. Guſtate ergo pœnam, ob id, quod fuiſtis infideles. 36. Porrò, qui ſunt infideles, expendunt facultates ſuas, ut arceant *homines* à ſemita Dei. Expendent eas: deindè erit ſuper eos ſuſpirium, ideſt *pœnitebit eos*: deindè vincentur. 37. Et qui fuerint infideles, in gehennam congregabuntur. 38. Ut diſcernat Deus *c* malos à bonis, & ponat *d* malos, alios eorum ſuper alios, & coacervet *e* eos univerſos, & ponat eos in Gehenna. Hi

a credide-runt.

b mala eſt abitio.

c malum à bono.

d malum.

e eū univerſim, & ponat eum.

Hi ſunt Pereuntes. 39. Dic illis, qui ſunt infideles, ſi abſtineant ... ignoſcetur illis, quod jam præceſſit. Si autem redierint ad eam ... lex priorum (ideſt præceſſit exemplum divinæ ultionis in eos; cum ... pugnate contra eos, donec non ſit ſchiſma; ſed ſit religio tota ... abſtinuerint ab infidelitate, profectò Deus in id, quod facient, e... Quòd, ſi tergiverſati fuerint, ſcitote, quòd Deus eſt herus veſter. Euge herum: &

الجزء العاشر adjutorem. 41. Et ſcitote, quòd, cùm deprædati fueritis aliquid, ſanè Deo debet... quinta pars ejus, & legato, & habenti propinquitatem cum eo, & orphanis, & pauperibus, & filio ſemitæ (ideſt viatori, vel detento in itinere) ſi credideritis Deum, & quod demiſimus ſuper ſervum noſtrum die diſtinctionis (ideſt in

a die qua. Bedrenſi; quandò per Miracula diſtincta eſt veritas à falſitate): a quandò o... ſibi duo exercitus. Et Deus eſt ſuper omnem rem potens. 42. Cùm vos ...

b Eques eſſet inferior. latere fluvii propinquo Medinæ; & illi eſſent in latere fluvii remoto: & b equites eſſent inferiores vobis: quamvis vos, & Naphiræi de bello ineundo conveniſſetis, certè diſcordes fuiſſetis in conventione ſervanda. 43. Sed Deus congregavit vos ſine præcedenti conventione; ut decideret Deus rem, quæ jam apud ipſum fuerat c...ſecta 44. Ut periret, qui periit poſt evidentiam victoriæ fidelium: & viveret, qui vixit poſt evidentiam eandem. Et quidem Deus eſt ſanè audiens, ſciens. 45. Memento, cùm oſtendit tibi eos Deus in ſomno tuo paucos. Et ſi oſtendiſſet tibi eos multos, certè animo concidiſſetis, & certè diſcordes fuiſſetis in negotio belli: Sed Deus ſervavit vos ab hoc: quippe ipſe eſt ſciens in eſſentiam pectorum. 46. Et cùm apparere fecit vobis illos, quandò occurriſtis mutuò, in oculis veſtris paucos, & imminuit vos in oculis eorum; ut perficeret Deus rem, quæ jam in præſcientia ſua fuerat facta. Et ad Deum reducentur res. 47. O qui crediderunt, ſi occurreritis exercitui infidelium, conſtantes eſtote, & mementote Dei plurimùm, ut vos felices ſitis. 48. Et obedite Deo, & legato ejus: & ne diſcordes ſitis inter vos, ne a... concidatis, & abeat halitus veſter (ideſt fortitudo veſtra) & patienter ſuſti... nam Deus eſt cum ſuſtinentibus patienter. 49. Et ne ſitis, ſicut illi, qui egreſſi ... laribus ſuis jactanter, & ad oſtentationem hominibus: & avertunt à ſemita Dei: & Deus illud, quod faciunt, eſt comprehendens. 50. Et cùm adornavit illis Satanas opera eorum, & dixit: Non erit vincens vos hodie ullus ex hominibus: & quidem ego ero vicinus vobis. Cùmque apparuiſſent ſibi mutuò duo exercitus, fidelium, & infidelium, regreſſus eſt Satanas ſuper calcaneos ſuos, & dixit: Certè ego immunis ſum à vobis (ideſt nihil mihi eſt vobiſcum). Certè ego video, quod vos non videtis. 51. Certè ego timeo Deum, nam Deus eſt vehemens in puniendo. 52. Cùm dicerent impii, & ii, quorum in cordibus erat morbus: Decepit eos (ideſt fideles) religio eorum. At, qui innixus fuerit ſuper Deum; utique Deus eſt præpotens, ſapiens.

NOTÆ.

Dedit occaſionem huic Suræ diſſenſio militum in partitione manubiarum, ſeu ſpoliorum victoriæ Bedrenſis, de qua ſatis multa diximus in vita Mahumeti, & alibi. Ut enim ſcribit Gelal: قال الشبان هى لنا لانا باشرنا القتال وقال الشيوخ كنا رداء لكم تحت الرايات لو انكشفتم لفيئتم الينا فلا تستاثروا . *Dicebant milites juniores: Nobis præda debetur: nos enim bellum geſſimus. Seniores verò dicebant: Nos fuimus vobis pallium ſub vexillis, quo, ſi diſcooperti fuiſſetis, revoluiſſetis vos ad nos: itaque, ne vobis ſolis manubias vendicetis.* At Mahumetus litem pro domo ſua decidit: ut patet ex verbis Alcorani.

Verſus habet hæc Sura ſeptuaginta quinque. Aliqui tamen unum, vel duos addunt. Medinenſis eſt, exceptis, juxta quoſdam, ſeptem verſibus, quos volunt eſſe Meccanos. Horum primus eſt 29. *Et cùm dolos ſtruebant contra te.* Cæteri verò, qui ſequuntur.

Præmium Lectoris audi ex ore ipſius Mahumeti. من قرا سورة الانفال وبراءة فانا شفيع له يوم القيامة وشاهد انه برئ من النفاق واعطى عشر حسنات بعدد كل منافق ومنافقة وكان العرش وحملته يستغفرون له ايام حياته في الدنيا والله اعلم . *Qui legerit Suram hanc, & ſequentem de Pœnitentia, ego ero advocatus ejus in die reſurrectionis, & teſtis, quòd purus fuerit ab impietate. Et recipiet decem bona pro numero ſingulorum impiorum, & impiarum: & deprecabitur pro eo thronus Dei, & Angeli, qui portant eum, cunctis diebus vitæ ejus. Sed Deus hæc melius novit:* ni... eſſe figmenta.

V. *Quemadmodum eduxit te Dominus tuus* ... Videtur

[illegible], accipiendum eſſe pro quando, [illegible]io. Verùm fruſtrà quæras co[illegible] [illegible] malè ſuto. Tota autem hæc [illegible] farrago alludit ad bellum illud contra duas gentes, ſeu familias, *Airenſes, & Naphirenſes*, cum [illegible]onum in morem pugn[illegible]. [illegible] familiæ Coraiſitæ, videlicet Mahumeto [illegible]atione junctæ. Vide quæ alibi; & præſertim in Prodromo p. 2. & in vita Mahumeti, & in [illegible] familiæ Amran, dicta ſunt, ut faciliùs ob[illegible] loci hujus ſententiam poſſis intelligere.

Et memento, cùm doloſè ſtruebant contra te]. [illegible] ſcilicet Meccani Mahumetum, tanquam [illegible] ſeditio[illegible], [illegible] fanaticum comprehendere, & occidere: at ipſe cum ſuis aſſeclis evaſit. Vide in [illegible] Mahumeti.

XXXXI. *Deo debetur quinta pars*]. Explicat Gelal [illegible] يستحقه النبى والاصناف الاربعة [illegible] ما كان يقسمه من ان لكل خمس الخمس والاخماس الاربعة الباقية للغانمين *Debetur prædæ quinta pars Pro*[illegible] *& quatuor illis perſonarum generibus, quas e*[illegible]*rat Alcoranus: ita, ut ex omni quinta parte tollatur quintana pro illis: & reliquæ quatuor quintanæ remaneant prædatoribus*, ſeu victoribus.

XLVI. *Et cùm apparere fecit vobis illos*]. Sexcenta miracula, omnia frivola, ac ſtraminea fingit Impoſtor in hoc bello, ſeu latrocinio Bedrenſi: inter [illegible] illud fuit, quod [illegible] Mahumeto dormienti, quàm Mahumetanis propè conflictum exiſtentibus, hoſtes pauciores, quàm eſſent, fecerit Deus apparere: hoſtibus verò Mahumetanos plures, quàm eſſent, in ſpeciem demonſtraverit. Ita ſuprà Sura 3. Sed hìc aſſerit, etiam Mahumetanorum numerum in oculis hoſtium à Deo imminutum fuiſſe. Tuetur, ſeu potius excuſat contradictionem Gelal: hoc ſcilicet à Deo factum fuiſſe ante conflictum belli, ne hoſtes multo Mahumetanorum numero conſpecto, regrederentur, nec ulteriùs ad pugnam procederent. Verùm, cùm prælium cœpit iniri, oſtendit Deus hoſtibus Mahumetanos duplo majores numero, quàm eſſent. Quaſi verò tunc etiam non poſſent terga vertere, & effugere.

XLIX. *Et ne ſitis, ſicut illi*]. Fuerunt hi quidam ex Meccanis infidelibus, qui ſuadente Diabolo Mecca egreſſi ſunt in Bedrum, ut contra Mahumetanos pugnarent. Apparuit autem illis Diabolus, ut ſcribit Gelal, in figura Saracæ filii Malec, qui erat Dominus illius regionis. Verùm, cùm Diabolus, inquit Gelal: [illegible] رأى الملايكة وكان يده فى يد الحرث بن هاشم فرجع هاربا وقال لما قالوا له أتخذن لنا على هذه الحالة انى برئ من جواركم انى ارى ما لا ترون من الملايكة. *vidiſſet Angelos* (qui miſſi fuerant ad auxilium Mahumetanorum) *& teneret manu ſua manum Hareth filii Haſcem, terga vertit, atque aufugit. Cùm verò dicerent ei Meccani; Ita ne prodis nos in hoc diſcrimine? Reſpondit: Ego ſanè ſeparo me à conſortio veſtro, video enim Angelos, quos vos non videtis.*

REFUTATIONES.

I. Nimis ſe avarum, lucrique ſui avidum oſtendit Mahumetus, qui toties in Alcorano mundanas res ſpernendas eſſe prædicat, dum ad litem de prædarum diviſione inter milites ſuos componendam, quintam ſibi illarum partem depoſcit. At enim eadem quinta pars, in Deum, cognatos ipſius Mahumeti, orphanos, pauperes, [illegible] erat quintanda. Eſto: ſed tamen avaritiæ notam à ſe non removet: hæc enim partitio ab illius pendebat arbitrio. Cognatos ſaltem ſuos [illegible] [illegible]pſioſum erat. Huc accedit, abſolute ſanciri, [illegible] Deo, ejuſque legato deditas eſſe. Et, Deus manubiis non indigeat, uni tantum [illegible] reſervari quis non videat? Illud verò [illegible]tereundum non eſt, quoties Impoſtor aliquid pro ſua re (ſive ad Venerem, ſive ad lucrum, aut aliud proprium commodum ſpectet) decernit; ſemper religionis, aut pietatis, aut mundanarum rerum contemptus, aut ſupremi Judicii, aut Gehennæ, aut Paradiſi mentionem importuniſſimè ingerere: & libidines ſuas virtutum larva cohoneſtare; quod hìc etiam contingit.

II. Jam ſuprà oſtendi, quanta ſit vanitas miraculorum illorum, quæ in bello Bedrenſi facta eſſe confinguntur. Hìc duo adjicio. Primum, miraculo tribui, quod ne umbram quidem miraculi præſefert: nimirùm: Mahumetanos ante congreſſum cum hoſtibus, cibo fortaſſe oppletos, vel præterita vigilia fatigatos, in ſoporem merſos fuiſſe: quo tempore, repentina pluvia ſuperveniente, perbellè madefactos. Miraculum hìc in eo fingit: quod per ſoporem illum à Deo immiſſum, Mahumetani ab hoſtium timore liberarentur: per pluviam verò à ſordibus purgarentur. Verùm quis ineptias has eſſe non videat? Secundum, Mahumetum ſibi manifeſtè contradicere. Ubi enim Sura Tertia Mahumetanos in hoſtium oculis plures, quàm eſſent, apparuiſſe, aſſeruit: hìc pauciores viſos fuiſſe affirmat. Nulla verò eſt Gelalis, & Zamchaſcerii excuſatio, vel defenſio: quod ſcilicet ante congreſſum pauciores apparuerint, ne hoſtes multitudine deterriti, retrocederent. Verùm ubi ad manus ventum eſt: plures, quàm eſſent, apparuiſſe, ad hoſtium animos dejiciendos. Primò enim verus Mahumetanorum numerus vix trecentos excedebat: hoſtium verò ad mille pertingebat: neque erat, cur mille reformidarent trecentos. Secundò fruſtra multiplicaſſet Deus Mahumetanos in conflictu ad terrorem hoſtibus incutiendum, ſi ante conflictum illos imminuerat, ad animos iiſdem augendos. Poterant quippe in ipſo conflictu ita refugere, ac terga vertere, ſicut ante conflictum. Quòd ſi dicas, hoſtes inito jam conflictu, non potuiſſe ita commodè retrocedere: reſpondebo, tunc ſupervacaneum fuiſſe illud phantaſticum augmentum Mahumetanorum, præſertim additis tot millibus Angelorum. Poſtremò, ſi quoties Alcoranus ſibi ipſi contradicit, & adverſatur, ad temporum diverſitatem confugere liceat (ſicut paſſim Expoſitores Moslemi faciunt) nullum erit abſurdum, quod non poſſit in Alcorano defendi.

Tex-

Textus Alcorani.

في الذين كفروا الملايكة يضربون وجوههم وادبارهم وذوقوا عذاب الحريق ۝
بما قدمت ايديكم وان الله ليس بظلام للعبيد ۝ 55 كداب ال فرعون والذين
من قبلهم كفروا بايات الله فاخذهم الله بذنوبهم ان الله قوي شديد العقاب ۝ 56 ذلك بان
الله لم يك مغيرا نعمة انعمها علي قوم حتي يغيروا ما بانفسهم وان الله سميع عليم ۝
57 كداب ال فرعون والذين من قبلهم كذبوا بايات ربهم فاهلكناهم بذنوبهم واغرقنا ال
فرعون وكل كانوا ظالمين ۝ 58 ان شر الدواب عند الله الذين كفروا فهم لا يومنون ۝
59 الذين عاهدت منهم ثم ينقضون عهدهم في كل مرة وهم لا يتقون ۝ 60 فاما تثقفنهم في
الحرب فشرد بهم من خلفهم لعلهم يذكرون ۝ 61 واما تخافن من قوم خيانة فانبذ اليهم علي
سوا ان الله لا يحب الخاينين ۝ 62 ولا يحسبن الذين كفروا سبقوا انهم لا يعجزون ۝
63 واعدوا لهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخيل ترهبون به عدو الله وعدوكم واخرين
من دونهم لا تعلمونهم الله يعلمهم وما تنفقوا من شي في سبيل الله يوف اليكم وانتم لا
تظلمون ۝ 64 وان جنحوا للسلم فاجنح لها وتوكل علي الله انه هو السميع العليم ۝
65 وان يريدوا ان يخدعوك فان حسبك الله هو الذي ايدك بنصره وبالمومنين ۝ 66 والف بين
قلوبهم لو انفقت ما في الارض جميعا ما الفت بين قلوبهم ولكن الله الف بينهم انه عزيز
حكيم ۝ 67 يا ايها النبي حسبك الله ومن اتبعك من المومنين ۝ 68 يا ايها النبي حرض
المومنين علي القتال ان يكن منكم عشرون صابرون يغلبوا مايتين وان يكن منكم مائة
يغلبوا الفا من الذين كفروا بانهم قوم لا يفقهون ۝ 69 الان خفف الله عنكم وعلم ان
فيكم ضعفا فان تكن منكم مائة صابرة يغلبوا مايتين وان يكن منكم الف يغلبوا الفين
باذن الله والله مع الصابرين ۝ 70 ما كان لنبي ان تكون له اسري حتي يثخن في الارض
تريدون عرض الدنيا والله يريد الاخرة والله عزيز حكيم ۝ 71 لولا كتاب من الله سبق
لمسكم فيما اخذتم عذاب عظيم ۝ 72 فكلوا مما غنمتم حلالا طيبا واتقوا الله ان الله غفور
رحيم ۝ 73 يا ايها النبي قل لمن في ايديكم من الاسري ان يعلم الله في قلوبكم خيرا
يوتكم خيرا مما اخذ منكم ويغفر لكم والله غفور رحيم ۝ 74 وان يريدوا خيانتك فقد
خانوا الله من قبل فامكن منهم والله عليم حكيم ۝ 75 ان الذين امنوا وهاجروا وجاهدوا
باموالهم وانفسهم في سبيل الله والذين اووا ونصروا اولايك بعضهم اوليا بعض والذين امنوا ولم
يهاجروا ما لكم من ولايتهم من شي حتي يهاجروا وان استنصروكم في الدين فعليكم النصر

الا على قوم بينكم وبينهم ميثاق والله بما تعملون بصير ۝ 76 والذين كفروا بعضهم

الا تفعلوه تكن فتنة في الارض وفساد كبير ۝ 77 والذين امنوا وهاجروا

سبيل الله والذين اووا ونصروا اولايك هم المومنون حقا لهم مغفرة ورزق كريم

امنوا من بعد وهاجروا وجاهدوا معكم فاولايك منكم واولوا الارحام بعضهم اولى ببعض

كتاب الله ان الله بكل شي عليم ۝

Mahumu[illegible] quoſdam Ju[illegible] cum tribuerant ei c[illegible] re[illegible] hic expono [illegible] ita ſcribentis:

Verſio Latina.

53. ET ſi videres, quandò morti tradunt eos, qui fuerunt infideles, Angeli. Percutiunt facies eorum, & dorſa eorum *ſuſtibus ferreis*: & *dicunt eis*: Guſtate pœnam combuſtionis. 54. Hoc *venit vobis*, propter id, quod anteà perpetraverunt manus veſtræ: &, quia ſanè Deus non eſt iniquus erga ſervos. 55. Juxta conſuetudinem familiæ Pharaonis, & eorum, qui ante eos increduli fuerunt in ſigna Dei, *eſt conſuetudo horum*. Ideò ſuſtulit eos Deus in delictis eorum: nam Deus eſt fortis, vehemens in puniendo. 56. Hoc eo, quòd Deus non fuerit immutans gratiam, qua beneficus fuit ſuper gentem aliquam, donec immutarent (*ipſi*) id, quod erat in animabus ſuis (*ideſt fidem in infidelitatem*) & quia ſanè Deus eſt audiens, ſciens. 57. Juxta conſuetudinem familiæ Pharaonis, & eorum, qui ante eos mendacii inſimulaverunt ſigna Domini, [illegible] ideò perdidimus eos in peccatis eorum, & demerſimus familiam Pharaonis: & omnes fuerunt iniqui. 58. Certè peſſima jumentorum apud Deum, ſunt, qui abnegant *ſigna Dei*: *ideò ipſi non credunt*. 59. Quos ex eis fœdus accepiſti, deindè infringunt fœdus ſuum qualibet vice, & ipſi non timent *Deum*; 60. Sive deprehenderis eos in bello, ſepara per eos illos, qui erunt poſt eos, (*ideſt fac, ut alii, qui deindè fœdus tecum inibunt, diſcant exemplo pœnæ eorum fœdera ſervare*) ut ipſi (*ideſt, qui venient poſt eos*) commonefiant. 61. Sive timueritis ab aliquibus, *cum quibus fœdus ineas*, fraudem, rejice ad eos cum paritate (*ideſt rejice fœdus eorum par pari reddendo*) nam Deus non amat fraudolentos. 62. Et ne exiſtiment, qui infideles fuerunt, quòd præterierint (*ideſt effugerint* [illegible]*am Dei*) quippe ipſi non infirmabunt (*potentiam Dei*). 63. Et præparate contra eos, quòd potueritis ex vi *militari*, & ex ſeptis equorum, ut metum incutiatis per hoc hoſti Dei: & hoſti veſtro, & aliis præter eos; non noſtis illos: Deus novit eos. Quod autem impenderitis de re pro via Dei, rependetur vobis: & vos non injuſtè tractabimini. 64. Quòd ſi inclinaverint ad pacem: inclina ad eam *tu quoque*, & innitere ſuper Deum, quippe ipſe eſt Auditor, Cognitor. 65. Si autem voluerint decipere te: certè ſufficientia tua erit Deus. Ipſe eſt, qui roboravit te auxilio ſuo, & fidelibus (*ideſt auxilio fidelium*). 66. Et unionem poſuit inter corda eorum. Si impendiſſes, quod eſt in terra univerſum, non poſuiſſes unionem inter corda eorum: ſed Deus unionem poſuit inter eos; quippe ipſe eſt Præpotens, Sapiens. 67. O Propheta: ſufficientia tua eſt Deus, & qui ſecutus fuerit te ex fidelibus. 68. O Propheta; excita fideles ad prælium: ſi fuerint ex vobis viginti conſtantes, vincent ducentos. Et ſi fuerint ex vobis centum; vincent mille ex iis, qui ſunt infideles, eo, quòd ipſi ſint gens, quæ non ſapiunt. 69. Nunc alleviavit Deus à vobis: nam novit, quòd in vobis eſt imbecillitas. Quòd ſi fuerint ex vobis centum conſtantes; vincent ducentos: Et ſi fuerint ex vobis mille; vincent duo millia propter voluntatem Dei: & Deus eſt cum conſtanter ſuſtinentibus. 70. Non fuit *datum alicui* Prophetæ, ut eſſent ei captivi, donec ſtragem plurimam feciſſet in terra *ex infidelibus*. Vultis accidentale *bonum* mundi: & Deus vult alteram vitam: & Deus eſt præpotens, ſapiens. 71. Niſi liber à Deo præceſſiſſet, qui *concederet vobis ſpolia, & captivos*: certè attigiſſet vos ob id, quod accepiſtis *ex præda Bedrenſi*, *pœna*

ma-

magna. 72. Comedite ergo ex eo, quod prædati fueritis, licitum bonum: timete Deum: nam Deus eſt indulgens, miſericors. 73. O Propheta; dic illis, qui ſunt in manibus veſtris ex captivis: Si noverit Deus in cordibus veſtris bonum; dabit vobis melius, quàm, quod ablatum fuerit vobis; & parcet vobis: nam Deus indulgens, miſericors eſt. 74. Quod ſi *captivi* voluerint decipere te: jam porrò deceperunt Deum antè: propterea *a* poteſtati ſubjecit eos: & Deus eſt ſciens, ſapiens. 75. Porrò, qui crediderunt, & emigraverunt *patria*, & decertaverunt cum *facultatibus ſuis, & perſonis ſuis pro ſemita Dei*: & qui in confugium receperunt *Prophetam, & auxiliati ſunt ei: hi, alii eorum erunt* ſocii aliorum *in præda*. Qui verò crediderunt, ſed non emigraverunt *patria*: non erit vobis de ſocietate eorum, quidquam; donec emigrant *etiam ipſi*. Quod ſi opem poſtulent à vobis pro religione, ad vos *ſpectabit dare illis* auxilium: præter quàm contra gentes inter vos, & inter illas pactum (*i. vobis fœdere junctas*). Et Deus in id, quod facitis, eſt intuens. 76. Qui verò infideles fuerint: alii eorum ſint ſocii aliorum. Niſi hoc feceritis, erit ſchiſma in terra, & corruptio gravis. 77. Qui autem crediderunt, & emigraverunt, & decertaverunt pro ſemita Dei, &, qui confugium præbuerunt *Mahumeto*, & auxiliati ſunt *ei*; hi ſunt fideles verè: ipſis erit indulgentia, & proviſio honorifica in *Paradiſo*. 78. Et, qui crediderunt poſteà, & emigraverunt, & decertaverunt vobiſcum; hi erunt ex vobis (*ideſt ſocii veſtri in victoriis, & prædis*) habentes verò conſanguinitates, alii eorum potiores ſunt aliis in libro Dei, *juxta cujuſque meritum*: nam Deus in omni re eſt ſciens.

a poteſtatē dedit de eis (*i. dedit eos in poteſtatē tuam, ut occideres, & captivos duceres eos in Bedro.*)

NOTÆ.

LIII. ET *ſi videres quandò, &c.*] Ex documento Thalmudico, credūt Mahumetani, unumquemque in ſepulchro poſt mortem, tranſactæ vitæ examen ſubire. Vocant hoc, tormentum foveæ, ſeu ſepulchri: de quo Algazel in profeſſione fidei Moſlemicè, hæc habet. لا ينفعل ايمان عبد حتى يوقن بما اخبر عنه بعد الموت واوله سوال منكر ونكير وهما شخصان مهيبان هايلان يقعدان العبد فى قبره سويا ذا روح وجسد فيسالانه عن التوحيد والرسالة يقولان له من ربك وما دينك ومن نبيك وهما فتانا القبر وسوالهما اول فتنة بعد الموت وان يومن بعذاب القبر وانه حق وحكمة وعدل على الجسم والروح على ما يشا الله. *Non eſt accepta fides hominis, donec certò credat in id, quod traditum eſt, poſt mortem eſſe eventurum. Et primum eſt examen Monker, & Nakir. Sunt autem hi duæ perſonæ terribiles, & horrendæ ſpecie, quæ hominem in Sepulcro ſuo erectum ſtatuent, anima, corporeque conſtantem. Et interrogabunt eum de unitate Dei, & de miſſione legati, dicentes: Quis eſt Dominus tuus; & quæ religio tua, & quis Propheta tuus? Et hi ambo ſunt exploratores ſepulchri: & examen eorum eſt prima probatio poſt mortem: et etiam credendum eſt in tormentum ſepulchri, atque illud eſſe debitum & judicium, & juſtitiam erga corpus, & animam, juxta id, quòd Deus voluerit.* Hoc tormentum, ſeu examen ſepulchri, quod hìc, & alibi in Alcorano commemoratur, dixi commentum eſſe Thalmudicum. Nam Elias in Thisbi, ubi agit de חִבּוּט הַקֶּבֶר *percuſſione ſepulchri*, hæc habet: *Scriptum eſt in Midras R. Iſaac filii Parnach. Interrogaverunt diſcipuli τῦ R. Elieſer: Quomodò ſe habet ritus percuſſionis ſepulchri? Reſpondit eis. Poſtquam ſeparatus eſt homo ab hoc ſeculo, venit Angelus mortis, & ſedet ſuper ſepulchrum ejus. Statim intrat anima ejus in corpus ejus, & facit illum ſtare ſuper pedes ſuos, &c. Dixit R. Jehoſua filius Levi: Et in manu ejus Angeli eſt catena, cujus media pars eſt ferrea, & altera ignea, qua verberat ipſum hominem. Et prima vice diſſolvuntur membra ejus: ſecunda vice, ejus oſſa diſſipantur. Tùm veniunt Angeli, & colligunt ea. Quod ſi tertia vice ipſum percuſſerit, redigitur in pulverem, & cinerem, & redit in ſepulchrum ſuum, &c. Dixit. R. Meir: Gravius eſt judicium percuſſionis ſepulchri judicio Gehennæ: quoniam etiam qui planè juſti ſunt, & filii Principum, & abortivi eo judicantur; illo excepto, qui moritur in Veſpera Sabbathi, &, qui moritur in terra Iſrael.* Hactenùs Thalmud. Quin & Judæi precatiunculis ſuis, quas vocant *Berachoth*, rogant Deum, ut ipſos liberet à percuſſione ſepulchri. Vide Lexicon Buxtorfii in radice חבט. Hoc modo Alcoranus Thalmudem ferè ſemper in ſuis fabulis, veluti canis canem, ſubodoratur.

REFUTATIONES.

I. NIhil magis fide indignum, examine illo, tormentoque ſepulchri, quod inter præcipuos fidei ſuæ articulos Mahumetani reponunt. Nam, cùm plurimi poſt mortem ſepultura careant, multi etiam vivi comburantur, & in cineres abeant: vel in minuta fruſta diſciſſi, hinc inde diſperguntur: vel à beſtiis devorentur: quomodò poterunt corpora eorum, iterùm anima immiſſa, intra ſepulchra examinari, & bacillis, ſeu catenis ferreis torqueri? At enim Deus miraculosè eorum corpora reſtituet, & in aliquo ſepulchro collocabit. Verùm gratis hoc, & abſque ullo

nullo fundamento aſſeritur. Præterea non ſolùm Chriſtiani, ſed etiam Moslemi ipſi ex doctrina Alcorani certiſſimè credunt, hanc corporum reſtitutionem, eorumq; novam animationem, in reſurrectione tantùm univerſali per divinam potentiam eſſe faciendam. Hoc verò loco notandum, verba [illegible] non reſpicere hominem poſitum jam in ſepulchro: ſed in articulo mortis conſtitutum, ut quilibet videre poteſt. Sed nos debemus ſtare D[illegible] Moslemorum expoſitioni.

II. Permittit primò Mahumetus aſſeclis ſuis, viginti ex ipſis, ducentos ex hoſtibus: & centum ex ipſis, mille ex hoſtibus eſſe ſuperaturos. Deindè ſtatim, centum Moslemos, ducentos infideles: & mille Moslemos, duo millia infidelium victuros eſſe pollicetur. In hoc autem levem ſe, fatuumque demonſtrat. Nam, cum hæc Mahumetanorum victoria miraculo tribuatur (id, quod innuunt verba illa Alcorani [illegible] *per nutum*, ſeu voluntatem *Dei*, quibus utitur, ubi de miraculo aliquo ſermo eſt) importunè ob imbecillitatem Mahumetanorum mutat Deus id, quod non ex eorum viribus, ſed ex mero miraculo ſuo dependet. Quamquam nulli miraculo tribuendum eſt, quòd centum vincant ducentos, & mille duo millia: & neque etiam, quòd viginti de ducentis; & centum de millibus victoriam reportent.

III. Mendacem ſe de more Mahumetus oſtendit, dùm Prophetas immani infidelium ſtrage, captivos ſibi comparaſſe pronuntiat. Vellem, vel unicum ex hujuſmodi Prophetis produceret. Nos enim nullum in Sacris literis Prophetam talem invenimus. Quin, nec Alcoranus ex his, quos confingit, Hud, Saleh, Locman, & aliis, aliquem talem nobis deſcribit. Verùm hæc ſubdolè confingit, ut Prophetarum exemplo rapacitatem, ſævitiam, ac libidinem ſuam cohoneſtet, & tueatur. Hoc ſæpè facere conſuevit. Et tamen eodem tempore accidentalia mundi bona ſpernenda; æternam verò Paradiſi felicitatem appetendam eſſe, aſſeclis ſuis ſuadere conatur: nimirùm, ut hæc ſibi illi haberent, vel inaniter ſperarent: illa verò ipſi ſoli relinquerent. Sapit Impoſtor; ſed pro re ſua.

سورة التوبة مدنية ماية وثلثون اية

SURA IX.
POENITENTIA.
MEDINENSIS:
CENTUM TRIGINTA COMMATUM.

1 براءة من الله ورسوله الى الذين عاهدتم من المشركين ۞ 2 فسيحوا في الارض اربعة اشهر
واعلموا انكم غير معجزي الله وان الله مخزي الكافرين ۞ 3 واذان من الله ورسوله الى الناس
يوم الحج الاكبر ان الله بري من المشركين ۞ 4 ورسوله فان تبتم فهو خير لكم وان توليتم
فاعلموا انكم غير معجزي الله وبشر الذين كفروا بعذاب اليم ۞ 5 الا الذين عاهدتم من
المشركين ثم لم ينقصوكم شيا ولم يظاهروا عليكم احدا فاتموا اليهم عهدهم الى مدتهم ان
الله يحب المتقين ۞ 6 فاذا انسلخ الاشهر الحرم فاقتلوا المشركين حيث وجدتموهم وخذوهم
واحصروهم واقعدوا لهم كل مرصد فان تابوا واقاموا الصلوة واتوا الزكوة فخلوا سبيلهم ان الله
غفور رحيم ۞ 7 وان احد من المشركين استجارك فاجره حتى يسمع كلام الله ثم ابلغه
مامنه ذلك بانهم قوم لا يعلمون ۞ 8 كيف يكون للمشركين عهد عند الله وعند رسوله
الا الذين عاهدتم عند المسجد الحرام فما استقاموا لكم فاستقيموا لهم ان الله يحب المتقين ۞
9 كيف وان يظهروا عليكم لا يرقبوا فيكم الا ولا ذمة يرضونكم بافواههم وتابى قلوبهم
واكثرهم فاسقون ۞ 10 اشتروا بايات الله ثمنا قليلا فصدوا عن سبيله انهم ساء ما كانوا يعملون ۞
11 لا يرقبون في مومن الا ولا ذمة واولايك هم المعتدون ۞ 12 فان تابوا واقاموا الصلوة واتوا
الزكوة فاخوانكم في الدين ونفصل الايات لقوم يعلمون ۞ 13 وان نكثوا ايمانهم من بعد
عهدهم وطعنوا في دينكم فقاتلوا ايمة الكفر انهم لا ايمان لهم لعلهم ينتهون ۞ 14 الا تقاتلون
قوما نكثوا ايمانهم وهموا باخراج الرسول وهم بدوكم اول مرة اتخشونهم فالله احق ان تخشوه ان
كنتم مومنين ۞ 15 قاتلوهم يعذبهم الله بايديكم ويخزهم وينصركم عليهم ويشف صدور قوم

مومنين ۞ 16 ويذهب غيظ قلوبهم ويتوب الله علي من يشاء والله عليم حكيم ۞ 17 ام
حسبتم ان تتركوا ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ولم يتخذوا من دون الله ولا رسوله
ولا المومنين وليجة والله خبير بما تعملون ۞ 18 ما كان للمشركين ان يعمروا مساجد الله
شاهدين علي انفسهم بالكفر اولايك حبطت اعمالهم وفي النار هم خالدون ۞ 19 انما يعمر
مساجد الله من امن بالله واليوم الاخر واقام الصلوة واتي الزكوة ولم يخش الا الله فعسي
اولايك ان يكونوا من المهتدين ۞ 20 اجعلتم سقاية الحاج وعمارة المسجد الحرام كمن امن
بالله واليوم الاخر وجاهد في سبيل الله لا يستوون عند الله والله لا يهدي القوم الظالمين ۞
21 الذين امنوا وهاجروا وجاهدوا في سبيل الله باموالهم وانفسهم اعظم درجة عند الله واولايك
هم الفايزون ۞ 22 يبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان وجنات لهم فيها نعيم مقيم ۞
23 خالدين فيها ابدا ان الله عنده اجر عظيم ۞ 24 يا ايها الذين امنوا لا تتخذوا
اباكم واخوانكم اولياء ان استحبوا الكفر علي الايمان ومن يتولهم منكم فاولايك هم
الظالمون ۞ 25 قل ان كان اباوكم وابناوكم واخوانكم وازواجكم وعشيرتكم
واموال اقترفتموها وتجارة تخشون كسادها ومساكن ترضونها احب اليكم من الله ورسوله وجهاد
في سبيله فتربصوا حتي ياتي الله بامره والله لا يهدي القوم الفاسقين ۞ 26 لقد نصركم
الله في مواطن كثيرة ويوم حنين اذ اعجبتكم كثرتكم فلم تغن عنكم شيا وضاقت
عليكم الارض بما رحبت ثم وليتم مدبرين ۞ 27 ثم انزل الله سكينته علي رسوله
وعلي المومنين وانزل جنودا لم تروها وعذب الذين كفروا وذلك جزاء الكافرين ۞ 28 ثم
يتوب الله من بعد ذلك علي من يشاء والله غفور رحيم ۞ 29 يا ايها الذين امنوا انما
المشركون نجس فلا يقربوا المسجد الحرام بعد عامهم هذا وان خفتم عيلة فسوف يغنيكم الله
من فضله ان شاء ان الله عليم حكيم ۞ 30 قاتلوا الذين لا يومنون بالله ولا باليوم الاخر ولا
يحرمون ما حرم الله ورسوله ولا يدينون دين الحق من الذين اوتوا الكتاب حتي يعطوا الجزية
عن يد وهم صاغرون ۞ 31 وقالت اليهود عزير ابن الله وقالت النصاري المسيح ابن الله ذلك
قولهم بافواههم يضاهون قول الذين كفروا من قبل قاتلهم الله اني يوفكون ۞ 32 اتخذوا
احبارهم ورهبانهم اربابا من دون الله والمسيح ابن مريم وما امروا الا ليعبدوا الها واحدا لا اله
الا هو سبحانه عما يشركون ۞ 33 يريدون ان يطفيوا نور الله بافواههم ويابي الله الا ان يتم
نوره ولو كره الكافرون ۞ 34 هو الذي ارسل رسوله بالهدي ودين الحق ليظهره علي
الدين كله ولو كره المشركون ۞ 35 يا ايها الذين امنوا ان كثيرا من الاحبار
والرهبان لياكلون اموال الناس بالباطل ويصدون عن سبيل الله والذين يكنزون الذهب

والفضة ولا ينفقونها في سبيل الله فبشرهم بعذاب اليم ۞ 36 يوم يحمى عليها في نار جهنم
فتكوى بها جباههم وجنوبهم وظهورهم هذا ما كنزتم لأنفسكم فذوقوا ما كنتم تكنزون ۞

Verſio Latina.

1. IMmunitas à Deo, & Legato ejus ad eos, cum quibus fœdus iniſtis ex Aſſociantibus. 2. Peragrate terram *ſecuri per* quatuor menſes: & ſcitote, quòd vos non eſtis infirmaturi Deum (*ideſt impedituri eum, quin puniat*) &, quòd Deus ignominia affecturus ſit infideles. 3. Et notificatio à Deo, & legato ejus ad homines die peregrinationis majoris: quòd Deus immunis eſt ab Aſſociantibus (*ideſt non concedit eis indulgentiam ultra illum diem*). 4. Et legatus ejus *etiam immunis eſt ab illis*. Quòd ſi reſipueritis: hoc erit melius vobis. Si verò tergiverſati fueritis, ſcitote porrò, quòd vos non infirmaturi eſtis Deum *ita, ut non puniat vos*. Et annuncia iis, qui fuerint infideles, pœnam dolorificam. 5. Præter eos, quibuſcum fœdus inieritis ex Aſſociantibus; deindè non defecerint vobis ulla in re, neque adjuverint contra vos ullum. Porrò perfectè ſervate illis pactum eorum uſque ad terminum eorum (*ideſt, quamdiù durat fœdus cum illis initum*) quippe Deus amat timentes *ſe*. 6. Ubi verò tranſierint menſes ſacri: occidite aſſociantes, ubicumque inveneritis eos, & càpite eos; & obſidete eos, & inſidiamini eos omnibus inſidiis. Quòd ſi converſi fuerint, & ſtare fecerint orationem, & perſolverint ſacrum cenſum; liberam dimitte viam eorum: quippe Deus eſt indultor, miſericors. 7. Si quis verò ex Aſſociantibus ſecuritatem poſtulet à te: ſecuritatem concede illi, ut audiat ſermonem Dei (*ideſt Alcoranum*) deindè fac pervenire eum ad locum ſecuritatis ejus (*ideſt ad gentem ſuam, ſi noluerit credere*) hoc *facies*, quia ipſi ſunt homines, qui ignorant. 8. Quomodò erit Aſſociantibus fœdus apud Deum, & apud legatum ejus; præter eos, cum quibus fœdus iniſtis prope templum Meccæ? Quamdiù ergò conſtantes fuerint vobis *in fœdere*; *vos etiam* conſtantes eſtote illis: nam Deus amat timentes *ſe*. 9. Quomodò, *inquam erit cum eis fœdus*, cùm, ſi prævaluerint contra vos, non obſervaturi ſint in vobis cognationem, neque pactum? Placebunt vobis oribus ſuis: & averſa erunt corda eorum: & plerique eorum ſunt prævaricantes. 10. Vendiderunt ſigna Dei (*ideſt doctrinam Alcorani*) pretio parvo, & prohibuerunt *alios* à via ejus. Certè ipſi, malum eſt, quod fecerunt. 11. Non obſervant in ullo fideli cognationem, neque pactum: & hi ſunt Tranſgreſſores. 12. Quòd ſi converſi fuerint, & ſtare fecerint orationem, & dederint eleemoſynam; *cenſendi erunt* fratres veſtri in religione. Et diſtinctè proponimus ſigna hominibus, qui ſciunt. 13. At, ſi violaverint juramenta ſua poſt pactum ſuum, & obtrectaverint religioni veſtræ: oppugnate antiſtites infidelitatis: quippe non ſunt juramenta ipſis *ſervanda*: ut ipſi abſtineant *ab infidelitate*. 14. An non pugnabitis contra homines, qui violaverunt juramenta ſua, & ſtuduerunt ejicere legatum: & ipſi ultrò aggreſſi ſunt vos prima vice? An timebitis eos? At Deus juſtiùs eſt, ut timeatis eum, ſi eſtis fideles. 15. Oppugnate eos: puniet eos Deus per manus veſtras, & ignominia afficiet eos: & auxiliabitur vobis contra eos, & ſanabit pectora hominum credentium. 16. Et auferet indignationem cordium eorum: & convertet ſe Deus, ſuper quem voluerit: & Deus eſt ſciens, ſapiens. 17. An exiſtimaſtis, quòd deſerendi eſſetis; & nondum noverat Deus illos, qui decertaſſent ex vobis: & nondùm acceperatis præter Deum, & legatum ejus, & fideles *alios in* amicos? Et Deus peritus eſt in eo, quod facitis. 18. Non eſt *conveniens* Aſſociantibus, ut viſitent Oratoria Dei, *cùm ſint* teſtes ſuper animas ſuas de infidelitate. Horum vana ſunt opera: & in igne ipſi perpetuò moraturi *ſunt*. 19. Porrò viſitabit Oratoria Dei, qui credit in Deum, & diem noviſſimum: & ſtare facit orationem; & perſolvit eleemoſynam ſtatutam; & non timet, niſi Deum. Facile erit his, ut ſint ex directis. 20. An feciſtis potationem peregrinantis *ad Meccam ex puteo Zamzam*: & viſitationem delubri Meccani; ſicut illum (*ideſt æqualem merito illius*).

illius) qui credit in Deum, & diem noviſſimum, & decertat pro ſemita Dei? Non erunt paria hæc apud Deum; & Deus non diriget gentes iniquas. 21. Qui crediderunt, & patria emigraverunt, & decertaverunt pro via Dei facultatibus ſuis, & perſonis ſuis, majores erunt gradu apud Deum: & hi erunt felices. 22. Annunciat illis Dominus ipſorum miſericordiam à ſe, & beneplacitum: & hortos: erit vobis in eis voluptas ſtabilis. 23. Perennes erunt in eis ſemper: quippe Deus, apud eum eſt merces magna. 24. O qui crediderunt, ne accipiatis patres veſtros, & fratres veſtros in amicos, ſi dilexerint infidelitatem ſuper fidem: &, qui in amicos acceperit eos ex vobis, hujuſmodi erunt iniqui. 25. Dic: ſi fuerint patres veſtri, & filii veſtri, & fratres veſtri, & uxores veſtræ, & affines veſtri, & facultates, quas acquiſiſtis, & mercimonium, cujus timetis *non eſſe faciendam à vobis* diſtractionem: & habitationes, quibus delectamini, cariores vobis, quàm Deus, & legatus ejus, & decertatio pro via ejus: expectate, donec veniat Deus cum imperio ſuo: & Deus non diriget homines prævaricantes. 26. Jam quidem adjuvit vos Deus *prælantes* in locis multis: & in die Honein, cùm complacuiſtis vobis in multitudine veſtra; nec tamen profuit vobis quidquam: & anguſtata fuit ſuper vos terra, cùm ſpatioſa eſſet: tùm averſi fuiſtis terga vertentes. 27. Deindè demiſit Deus quietem ſuam ſuper legatum ſuum, & ſuper fideles; & demiſit exercitus *Angelorum*, quos non vidiſtis: & punivit eos, qui erant infideles: & hæc fuit retributio infidelium. 28. Tùm convertet ſe Deus poſt hoc ſuper quem voluerit: & Deus eſt indultor, miſericors. 29. O qui crediderunt: Certè aſſociantes ſunt immunditia: ne itaque appropinquent delubro Meccano poſt hunc annum. Quòd, ſi timueritis penuriam *ob abſciſſionem commercii eorum*: mox ditabit vos Deus ex abundantia ſua, ſi voluerit: quippe Deus eſt ſciens, ſapiens. 30. Pugnate contra eos, qui non credunt in Deum, neque in diem noviſſimum; & non prohibent id, quod prohibuit Deus, & legatus ejus: & non profitentur religionem veram, ex iis, quibus traditus fuit liber (*ideſt ex Judæis, & Chriſtianis*) donec perſolvant tributum à manu (*ideſt manibus ſuis*) & ipſi ſint parvi (*ideſt humiles, ac ſubjecti.*) 31. Et dicunt Judæi: Ozair eſt filius Dei. Et dicunt Chriſtiani: Meſſias eſt filius Dei. Hoc dictum eorum in oribus ipſorum: imitantur dictum eorum, qui infideles fuerunt antea. *a* Oppugnet eos Deus. Quomodò mentiuntur? 32. Acceperunt *Judæi* Pontifices ſuos: & *Chriſtiani* Monachos ſuos in dominos præter Deum; & Meſſiam filium Mariæ. Et non fuit præceptum illis, niſi ut colerent Deum unum; non eſt Deus, niſi ipſe; laus ejus *ideſt procul abſit* ab eo, quod aſſociant *illi*. 33. Volunt extinguere lumen Dei oribus ſuis: ſed renuet Deus, ut non perficiat lumen ſuum, etiam ſi ægrè ferant infideles. 34. Ipſe eſt, qui miſit legatum ſuum cum directione, & religione vera; ut apparere faciat eam ſuper religionem omnem: etiamſi ægrè ferant Aſſociantes. 35. O qui crediderunt: ſanè multi ex Pontificibus, & Monachis comedunt facultates hominum cum vanitate: & avertunt *alios* à via Dei. At qui theſaurizant aurum, & argentum, & non expendunt illud pro via Dei, annuncia illis pœnam diſcruciantem. 36. Die qua *b* incendetur illud (*ideſt aurum, & argentum*) in igne Gehennæ, & cauterizabuntur eo frontes eorum, & latera eorum, & dorſa eorum; *& dicetur illis:* Hoc eſt, quod theſaurizaſtis animabus veſtris: guſtate ergo, quod theſaurizaſtis

a Oppugnabit.

b Die quadã

N O T Æ.

INſcribitur hæc Sura, التوبة *Pœnitentia*: quia in ea conceditur hoſtibus Mahumeti, ut intra quatuor menſes redeant ad penitentiam: ideſt abſtineant à bello ipſi inferrendo, & fœdere ſecum uniantur. Et, quia hoc temporis ſpatio ſecuros eos à ſuis armis reddebat, ideò ab aliis *Suræ* titulus ponitur البراءة *Immunitas*, vel ſecuritas. Nonnulli præter duas prædictas epigraphas, alias duodecim illi tribuunt, quas ſupervacaneum eſt hìc referre. Volunt quidam, in hac Sura, Pœnitentiam, ſeu reſipiſcentiam reſpicere Mahumetanos Apoſtatas, vel ſceleſtos: immunitatem verò Infideles, ſed in malam partem: quaſi Mahumetus hìc profiteatur, ſe immunem eſſe à fœdere cum illis in poſterum ſervando: ac propterea bellum eis indicit. Et hæc videtur genuina interpretatio. De præmio lectoris hujus *Suræ*, nihil habent Expoſitores, quia volunt eſſe idem cum proemio Suræ ſuperioris.

Notandum eſt autem, Suræ huic non præfigi formulam illam, quam reliquæ omnes præferunt: *In nomine Dei miſeratoris, miſericordis:* cujus rei rationem hanc reddit Gelal: ولم تكتب فيها البسملة

لانه صلى لم يامر بذلك كما يوخذ من حديث رواه الحاكم واخرج في معناها عن علي ان البسملة امان وهي نزلت لرفع الامان بالسيف وعن حذيفة انكم تسمونها سورة التوبة وهي سورة العذاب وروى البخاري عن البراء البراءة انها اخر سورة نزلت هذه:

Et non fuit ſcriptum in ea: In nomine Dei, &c. quia Mahumetus id non præcepit: ſicut habetur ex narratione, quam tradidit Alhakem. Et habetur circa ſignificationem ejus ex Aly, quòd: in nomine Dei, &c. importat ſecuritatem (ſeu aſſecurationem) *& hæc Sura tradita fuit ad tollendam ſecuritatem per gladium. Habetur autem dixiſſe Hodeipham: Vos vocatis hanc Suram Pœnitentiæ, cùm ſit Sura pœnæ. Habetur etiam ex relatione Albochari ex dicto Albarà, hanc Suram fuiſſe ultimam, quæ Mahumeto tradita fuerit.* Refert Jahias: Cùm Ebn-abbas interrogaſſet Othman filium Aphan, cur non præpoſuiſſent huic Suræ conſuetam formulam: *In nomine Dei, &c.* reſpondiſſe: ان رسول الله صلى كانت تنزل عليه الثلاثة الايات والاربعة الايات واقل واكثر من ذلك فيقول اجعلوا آية كذا وكذا في سورة كذا وكذا في موضع كذا وكذا وانه قبض ولم يقل لنا في الانفال شيا ونظرنا قصصهم متشابها فجعلناها معها ولم نكتب بينهما بسم الله *Revelabantur Mahumeto tres, vel quatuor, vel plures, aut pauciores verſus ſimul; & dicebat: Ponite hunc, vel hunc verſum in hac, vel illa Sura, in tali, vel tali loco: & ipſe defunctus eſt. Non dixit autem nobis in Sura de Manubiis aliquid. Et, cùm vidiſſemus utramque Suram eſſe inter ſe ſimilem in ſuis narrationibus, poſuimus eas ſimul* (tanquam unicam Suram) *quare non interpoſuimus inter eas: In nomine Dei, &c.* Similia habet Zamchaſcerius, qui addit: وقيل سورة الانفال وسورة التوبة سورة واحدة *Dicunt aliqui, Suram Manubiarum, & Suram Pœnitentiæ eſſe Suram unicam.* Referuntur prætereà hujuſmodi verba ex ore ipſius Mahumeti: ما نزل القران علي الا اية اية وحرفا حرفا ما خلا سورة براءة وقل هو الله احد فانهما انزلا علي ومعهما سبعون الف صف الملايكة

Non revelatus fuit mihi Alcoranus, niſi per ſingulos verſus, & ſingulas voces; excepta Sura Pœnitentiæ & Sura: Dic: Ipſe eſt Deus unus (eſt Sura 112) *nam hæ integræ revelatæ ſunt mihi: & cum eis deſcenderunt ſeptuaginta millia ordinum Angelorum.*

Cenſetur communiter hæc Sura tota Medinenſis. Sed Gelal ponit duos poſtremos verſiculos, juxta quorumdam ſententiam, Meccanos. Illius verſiculos quidam centum, ac triginta; quidam verò centum, ac viginti novem enumerant.

Quatuor menſes] Menſes hi recenſentur inferiùs. Gelal ponit horum primum شوال *Sceval*, qui eſt decimus anni Arabici. Zamchaſcerius ita eos enumerat: شوال وذو القعدة وذو الحجة والمحرم *Sceval, Dhulcaeda, Dhulhoggia, & Moharram*. Tradunt autem, Suram hanc revelatam fuiſſe Mahumeto menſe Sceval.

XX. *Rotationem peregrinantis*] Peregrini quippe, cùm eſſent in Mecca, religionis, ſeu potiùs ſuperſtitionis causa, aquam putei cujuſdam, qui زمزم *Zamzam* dicebatur, bibebant: ex eo enim Abraham bibiſſe putabant: licèt aqua illius ſit ingrata bibentibus.

XXVI. *Et Die Honein*] Eſt hic juxta Gelal واد بين مكة والطايف اى يوم قتالكم فيه: *torrens, ſeu vallis inter Meccam, & Taiphum, in quo prælium inter Meccanos, & hoſtes commiſſum eſt.* Erant autem Mahumetanorum duodecim millia: hoſtium autem quatuor millia: & nihilominùs illi in fugam verſi ſunt, relicto Mahumeto, qui conſtanter reſtitit ſuper mulam ſuam albam, nec alius erat cum eo præter Abaſum. Sed deindè animos reſumentes Moslemi, hoſtes profligaverunt, & copioſam ex iis prædam retulerunt. Plura autem hìc miracula effingunt: quæ in vita Mahumeti, & in Prodromo P. 2. retulimus.

XXXI. *Ozair*] Idem eſt, ac Ezar. Ita Sacrarum Scripturarum propria nomina deformat Impoſtor.

XXXII. *Pontifices ſuos*]. Arabicè احبار *Pontifices*, ſeu Sacerdotum præcipuos ſignificat. Gelal interpretatur علماء *Doctores*, ſeu *Sapientes*.

R E F U T A T I O N E S.

I. Totum ferè Alcoranum deſtruit Mahumetus hac Sura. Hactenùs enim ſuam unicuique religionem vel probaverat, vel non prorsùs improbaverat: nullum ad ſectam ſuam cogendum edixerat: ſe prædicatorem tantummodò, atque enunciatorem veritatis, non ullius hominis procuratorem à Deo deſtinatum eſſe profeſſus fuerat: infideles admonendos verbis, non armis compellendos; patienter ſuſtinendos, non pro merito puniendos pronunciaverat. Hæc autem omnia, cùm ſe illis potentia, & viribus inferiorem agnoſcebat. Ubi verò ſubacta violenter patria, & pluribus Arabiæ populis ſibi ſubjectis, ſuperiorem ſe eſſe conſpexit, nullumque ſibi reſiſtere poſſe cognovit: palinodiam in hac Sura (quæ, ut verè affirmat Albocharius, ultima fuit ex Suris Alcorani) libenter cantavit: & fœdere, quod cum infidelibus, & Aſſociantibus (Judæis ſcilicet, Chriſtianis, & Idololatris) habebat, abruptò: bellum iiſdem irreconciliabile indicit. Religionis Larvam aſſumpſit, ut imperandi libidinem cohoneſtaret. Nam, ut ex Alcorani verbis conſtat, nihil aliud *pro via*, ſeu religione *Dei decertando* curabat, quàm populos ſibi ſubjicere, & tributum ab iis exigere: quod, ſi obtinuiſſet, nullam de cætero religionis curam habebat. Notat autem Abulkaſem Habat-Allà in ſuo tractatu الناسخ والمنسوخ *de Abrogante, & Abrogato*, per ſextum verſum hujus Suræ نسخت من القران مائة واربعا وعشرين اية:

أُبْطِلَ *abrogari centum viginti quatuor verſus ex Alcorano.* Quod verò magis mirum eſt, per ultima ejuſdem ſexti verſiculi verba, prima ejuſdem verba abrogantur: quia ſcilicet primò jubet abſolutè, occidi, & exterminari Aſſociantes, ſeu idololatras ubicunque deprehendantur. Deindè verò jubet iiſdem ignoſci, ſi fiant Mahumetani (vel etiam, ſi tributum ſolvant, ſeque vectigales agnoſcant. Vide Prodr. p. 4. c. 23. pag. 59.) Ita prædictus Alkaſem Hebat-Allah: ثم صار اخرها ناسخا لاولها *Præterea eſt extremum illius Abrogans principium illius.* Una in re videtur hìc laudandus Mahumetus, quòd homines exteræ [illegible] cum diſpendio Reipublicæ ob impedimentum mercaturæ, à Mecca ſuperſtitionis ſuæ ſede jubet arceri: quod deindè ad univerſam extendit Arabiam. Utinam in hoc Chriſtiani Principes illum imitarentur, quemadmodùm in hypocriſi, & religionis ſimulatione [illegible], & atheiſmum tegendum nonnulli imitantur.

II. Duo mendacia, & quidem impudentiſſima habet hìc Alcoranus. Primum eſt, Judæos affirmare Ozair, ſeu Ozram eſſe filium Dei, eodem modo, quo Chriſtiani credunt, eſſe Jeſum Chriſtum, nempè naturalem, nam de filiatione adoptiva, vel per charitatem, nullum eſt dubium, cùm Mahumetani etiam omnibus juſtis illam concedant. Secundum, Judæos *colere Pontifices, ſeu doctores ſuos: Chriſtianos* verò *Monachos ſuos tanquam Dominos*, quatenùs vox hæc [illegible]*minus*, refertur ad Deum: nam de Dominio politico dubium eſſe non poteſt. Utrunque autem omninò falſum, & in hoc poteſt Mahumetus ab univerſo orbe mendacii redargui. Sed vide quæ diximus de hac eadem re in Prodr. p. 3. cap. 21. pag. 68.

III. Thraſonicè loquitur Mahumetus, dùm jactat, ſe effecturum, ut appareat ſuperſtitio ſua على الدين كله *ſuper religionem totam*; ideſt ſuper omnes alias religiones. Duplici porrò ratione poteſt aliqua religio cæteris ſuperior apparere: nempe, vel quoad numerum; vel quoad ſanctitatem, ac veritatem. Si de numero loquamur: ferè certum mihi eſt, Chriſti aſſeclas Mahumeti ſectatores multitudine ſuperare. Quamvis enim Mahumetanorum tyrannis, plures, quàm Chriſtianorum Imperium regiones occupet; in iiſdem tamen regionibus Chriſtiani innumeri reperiuntur, cùm in Chriſtianorum provinciis Mahumetani nulli, præter paucos captivos inveniantur. Verùm, ſi religionis excellentia ex multitudine penſanda ſit: ante Chriſti adventum idololatrarum ſuperſtitio, quæ totum ferè orbem occupabat, excellentiſſima fuiſſet: Judæorum verò religio, quæ intra unius Judææ fines propè continebatur, nullo in prætio fuiſſet habenda. Hùc accedit, quòd, etiamſi hodie fortaſſe Moslemi Chriſtianos turba excedant; aliis tamen temporibus Chriſtiani Moslemos ſuperaverunt; & favente Deo, futuris temporibus ſuperabunt: quamvis nullibi in Sacris Litteris pro veræ religionis nota numerus aſſignetur, ita, ut falſarum religionum turbam neceſſariò debeat excedere. Si verò de veritate, ac ſanctitate ſermo ſit: jactet quaqua verſus Mahumetus ſectam, legemque ſuam, nunquam Euangelicæ legis, Chriſtique religionis ſanctitati, ac veritati poterit ulla ex parte comparari. At enim Chriſtiani legem ſuam non obſervant, ſicut Moslemi cuſtodiunt ſuam. Eſto. Vitium hoc humanæ naturæ eſt, non legis. Neque Judæi legem ſuam, quo tempore Deus jubebat, obſervabant; ſicut idololatræ cuſtodiebant ſuam: nec tamen hæc illa ideò erat excellentior, vel ſuperior. Neque negaverim, Mahumetanos ſanctiones Alcoranicas majori ſtudio obſervare, quàm plures Chriſtiani Euangelicas obſervent: ſed eorum obſervantia tota eſt exterior, & in rebus, quas Deus minùs curat. Quamobrem Mahumetus ipſe hìc viginti *illos redarguit, quòd in potatione putei Zamzam, & in viſitatione, & circuitione delubri Meccani* totum ſtudium ſuum ponerent: *fidem* verò, & *perfectiora religionis opera negligerent.* Hùc accedit, pleroſque Mahumetanos, præſertim, ſi nemo eos videat, etiam exteriora illa ſuperſtionis ſuæ opera parvi pendere: & ea non ex virtutis amore, ſed ex metu pœnæ obſervare. Chriſtiani verò, licèt nullo temporalis pœnæ timore adacti, leges ſuas, quæ potiſſimùm interiorem ſanctitatem, cordiſque puritatem reſpiciunt, ex mero Dei, virtutis, & æternæ ſalutis amore, quamvis non omnes, plerique tamen ſedulò obſervant. Poſtremò, cùm Dæmones in ſola Chriſti fide, ac lege ſalutem æternam poſitam eſſe ſciant: eam vehementiùs oppugnant, ejuſque profeſſores tentationibus gravioribus aggrediuntur. Aliarum legum aſſeclas, utpotè jam *ſui juris*, & Gehennæ deſtinatos, potiùs ad exactam earum curam exſtimulant, quam, ut ab earum obſervantia illos retrahant. Vide quæ circa hoc fuſiſſimè diſſeruimus in Prodromo p. 2. in proemio. Et in p. 4. cap. 1. & ferè per totum. Et p. 2. c. 5. pag. 24. ubi ex profeſſo diſcutitur hic locus Alcorani.

Textus Alcorani.

37 إنّ عدّة الشهور عند الله اثنا عشر شهرا في كتاب الله يوم خلق السموات والارض منها أربعة حرم ذلك الدين القيم فلا تظلموا فيهن انفسكم وقاتلوا المشركين كافّة كما يقاتلونكم كافّة واعلموا ان الله مع المتقين 38 إنما النسيء زيادة في الكفر يضلّ به الذين كفروا

كفروا يحلونه عاما ويحرمونه عاما ليواطيوا عدة ما حرم الله فيحلوا ما حرم الله زين لهم
سوء اعمالهم والله لا يهدي القوم الكافرين ۞ 39 يا ايها الذين امنوا ما لكم اذا قيل لكم
انفروا في سبيل الله اثاقلتم الى الارض ارضيتم بالحيوة الدنيا من الاخرة فما متاع الحيوة الدنيا
في الاخرة الا قليل ۞ 40 الا تنفروا يعذبكم عذابا اليما ۞ 41 ويستبدل قوما غيركم
ولا تضروه شيا والله على كل شي قدير ۞ 42 الا تنصروه فقد نصره الله اذ اخرجه الذين
كفروا ثاني اثنين اذ هما في الغار اذ يقول لصاحبه لا تحزن ان الله معنا فانزل الله
سكينته عليه وايده بجنود لم تروها وجعل كلمة الذين كفروا السفلي وكلمة الله هي
العليا والله عزيز حكيم ۞ 43 انفروا خفافا وثقالا وجاهدوا باموالكم وانفسكم في سبيل
الله ذلكم خير لكم ان كنتم تعلمون ۞ 44 لو كان عرضا قريبا وسفرا قاصدا لاتبعوك
ولكن بعدت عليهم الشقة وسيحلفون بالله لو استطعنا لخرجنا معكم يهلكون انفسهم والله
يعلم انهم لكاذبون ۞ 45 عفا الله عنك لم اذنت لهم حتي يتبين لك الذين صدقوا
وتعلم الكاذبين ۞ 46 لا يستاذنك الذين يومنون بالله واليوم الاخر ان يجاهدوا باموالهم
وانفسهم والله عليم بالمتقين ۞ 47 انما يستاذنك الذين لا يومنون بالله واليوم الاخر وارتابت
قلوبهم فهم في ريبهم يترددون ۞ 48 ولو ارادوا الخروج لاعدوا له عدة ولكن كره الله
انبعاثهم فثبطهم وقيل اقعدوا مع القاعدين ۞ 49 لو خرجوا فيكم ما زادوكم الا خبالا ولا
وضعوا خلالكم يبغونكم الفتنة وفيكم سماعون لهم والله عليم بالظالمين ۞ 50 لقد ابتغوا الفتنة
من قبل وقلبوا لك الامور حتي جاء الحق وظهر امر الله وهم كارهون ۞ 51 ومنهم من
يقول ايذن لي ولا تفتني الا في الفتنة سقطوا وان جهنم لمحيطة بالكافرين ۞ 52 ان تصبك
حسنة تسوهم وان تصبك مصيبة يقولوا قد اخذنا امرنا من قبل ويتولوا وهم فرحون ۞ 53 قل
لن يصيبنا الا ما كتب الله لنا هو مولنا وعلي الله فليتوكل المومنون ۞ 54 قل هل
تربصون بنا الا احدي الحسنيين ونحن نتربص بكم ان يصيبكم الله بعذاب من عنده او
بايدينا فتربصوا انا معكم متربصون ۞ 55 قل انفقوا طوعا او كرها لن يتقبل منكم
انكم كنتم قوما فاسقين ۞ 56 وما منعهم ان تقبل منهم نفقاتهم الا انهم كفروا بالله وبرسوله ولا
ياتون الصلوة الا وهم كسالى ولا ينفقون الا وهم كارهون ۞ 57 فلا تعجبك اموالهم ولا
اولادهم انما يريد الله ليعذبهم بها في الحيوة الدنيا وتزهق انفسهم وهم كافرون ۞
58 ويحلفون بالله انهم لمنكم وما هم منكم ولكنهم قوم يفرقون ۞ 59 لو يجدون ملجا او
مغارات او مدخلا لولوا اليه وهم يجمحون ۞ 60 ومنهم من يلمزك في الصدقات فان
اعطوا منها رضوا وان لم يعطوا منها اذا هم يسخطون ۞ 61 ولو انهم رضوا ما اتيهم الله ورسوله
وقالوا

وقالوا حسبنا الله سيوتينا الله من فضله ورسوله انا الى الله راغبون ۞ 62 انما الصدقات للفقرا

والمساكين والعاملين عليها والمولفة قلوبهم وفي الرقاب والغارمين وفي سبيل الله وابن السبيل

فريضة من الله والله عليم حكيم ۞ 63 ومنهم الذين يوذون النبي ويقولون هو اذن قل اذن

خير لكم يومن بالله ويومن للمومنين ورحمة للذين امنوا منكم والذين يوذون رسول الله لهم

عذاب اليم ۞ 64 يحلفون بالله لكم ليرضوكم والله ورسوله احق ان يرضوه ان كانوا

مومنين ۞ 65 الم يعلموا انه من يحادد الله ورسوله فان له نار جهنم خالدا فيها ذلك الخزي

العظيم ۞ 66 يحذر المنافقون ان تنزل عليهم سورة تنبيهم بما في قلوبهم قل استهزوا ان الله

مخرج ما تحذرون ۞ 67 ولين سالتهم ليقولن انما كنا نخوض ونلعب قل ابالله واياته

كنتم تستهزون ۞ 68 لا تعتذروا قد كفرتم بعد ايمانكم ان نعف عن طايفة منكم

نعذب طايفة بانهم كانوا مجرمين ۞ 69 المنافقون والمنافقات بعضهم من بعض يامرون بالمنكر

وينهون عن المعروف ويقبضون ايديهم نسوا الله فنسيهم ان المنافقين هم الفاسقون ۞

70 وعد الله المنافقين والمنافقات والكفار نار جهنم خالدين فيها هي حسبهم ولعنهم الله ولهم

عذاب مقيم ۞ 71 كالذين من قبلكم كانوا اشد منكم قوة واكثر اموالا واولادا

فاستمتعوا بخلاقهم فاستمتعتم بخلاقكم كما استمتع الذين من قبلكم بخلاقهم وخضتم

كالذي خاضوا اولايك حبطت اعمالهم في الدنيا والاخرة واولايك هم الخاسرون ۞ 72 الم

ياتهم الذين من قبلهم قوم نوح وعاد وثمود وقوم ابرهيم واصحاب مدين والموتفكات اتتهم

رسلهم بالبينات فما كان الله ليظلمهم ولكن كانوا انفسهم يظلمون ۞ 73 والمومنون والمومنات

بعضهم اولياء بعض يامرون بالمعروف وينهون عن المنكر ويقيمون الصلوة ويوتون الزكوة ويطيعون

الله ورسوله اولايك سيرحمهم الله ان الله عزيز حكيم ۞ 74 وعد الله المومنين والمومنات

جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ومساكن طيبة في جنات عدن ورضوان من

الله اكبر ذلك هو الفوز العظيم ۞ 75 يا ايها النبي جاهد الكفار والمنافقين واغلظ

عليهم وماويهم جهنم وبيس المصير ۞ 76 يحلفون بالله ما قالوا ولقد قالوا كلمة الكفر

وكفروا بعد اسلامهم وهموا بما لم ينالوا وما نقموا الا ان اغنيهم الله ورسوله من فضله فان يتوبوا

يك خيرا لهم وان يتولوا يعذبهم الله عذابا اليما ۞ 77 في الدنيا والاخرة وما لهم في

الارض من ولي ولا نصير ۞ 78 ومنهم من عاهد الله لين اتينا من فضله لنصدقن ولنكونن

من الصالحين فلما اتيهم من فضله بخلوا به وتولوا وهم معرضون ۞ 79 فاعقبهم نفاقا في

قلوبهم الى يوم يلقونه بما اخلفوا الله ما وعدوه وبما كانوا يكذبون ۞ 80 الم يعلموا ان

الله يعلم سرهم ونجويهم وان الله علام الغيوب ۞ 81 الذين يلمزون المطوعين من المومنين في

الصدقات

الصدقات والذين لا يجدون الا جهدهم فيسخرون منهم سخر الله منهم ولهم عذاب اليم ۝
82 استغفر لهم او لا تستغفر لهم ان تستغفر لهم سبعين مرة فلن يغفر الله لهم ذلك بانهم
كفروا بالله ورسوله والله لا يهدي القوم الفاسقين ۝ 83 فرح المخلفون بمقعدهم خلاف رسول
الله وكرهوا ان يجاهدوا باموالهم وانفسهم في سبيل الله وقالوا لا تنفروا في الحر قل
نار جهنم اشد حرا لو كانوا يفقهون ۝ 84 فليضحكوا قليلا وليبكوا كثيرا جزاء بما
كانوا يكسبون ۝ 85 فان رجعك الله الي طايفة منهم فاستاذنوك للخروج فقل لن تخرجوا
معي ابدا ولن تقاتلوا معي عدوا انكم رضيتم بالقعود اول مرة فاقعدوا مع الخالفين ۝ 86 ولا
تصل علي احد منهم مات ابدا ولا تقم علي قبره انهم كفروا بالله ورسوله وماتوا وهم فاسقون ۝
87 ولا تعجبك اموالهم واولادهم انما يريد الله ان يعذبهم بها في الدنيا وتزهق انفسهم وهم
كافرون ۝ 88 واذا انزلت سورة ان امنوا بالله وجاهدوا مع رسوله استاذنك اولوا الطول منهم
وقالوا ذرنا نكن مع القاعدين ۝ 89 رضوا بان يكونوا مع الخوالف وطبع علي قلوبهم فهم
لا يفقهون ۝ 90 لكن الرسول والذين امنوا معه جاهدوا باموالهم وانفسهم واولايك لهم الخيرات
واولايك هم المفلحون ۝ 91 اعد الله لهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ذلك
الفوز العظيم ۝ 92 وجاء المعذرون من الاعراب ليوذن لهم وقعد الذين كذبوا الله ورسوله
سيصيب الذين كفروا منهم عذاب اليم ۝ 93 ليس علي الضعفاء ولا علي المرضي ولا علي
الذين لا يجدون ما ينفقون حرج اذا نصحوا لله ورسوله ما علي المحسنين من سبيل والله
غفور رحيم ۝ 94 ولا علي الذين اذا ما اتوك لتحملهم قلت لا اجد ما احملكم عليه
تولوا واعينهم تفيض من الدمع حزنا الا يجدوا ما ينفقون ۝ 95 انما السبيل علي الذين
يستاذنونك وهم اغنياء رضوا بان يكونوا مع الخوالف وطبع الله علي قلوبهم فهم لا
يعلمون ۝ 96 يعتذرون اليكم اذا رجعتم اليهم قل لا تعتذروا لن نومن لكم قد نبانا الله
من اخباركم وسيري الله عملكم ورسوله ثم تردون الي عالم الغيب والشهادة فينبيكم بما
كنتم تعملون ۝ 97 سيحلفون بالله لكم اذا انقلبتم اليهم لتعرضوا عنهم فاعرضوا عنهم انهم
رجس وماويهم جهنم جزاء بما كانوا يكسبون ۝ 98 يحلفون لكم لترضوا عنهم فان ترضوا
عنهم فان الله لا يرضي عن القوم الفاسقين ۝ 99 الاعراب اشد كفرا ونفاقا واجدر الا يعلموا
حدود ما انزل الله علي رسوله والله عليم حكيم ۝ 100 ومن الاعراب من يتخذ ما ينفق
مغرما ويتربص بكم الدواير عليهم دايرة السوء والله سميع عليم ۝ 101 ومن الاعراب من
يومن بالله واليوم الاخر ويتخذ ما ينفق قربات عند الله وصلوات الرسول الا انها قربة لهم
سيدخلهم الله في رحمته ان الله غفور رحيم ۝ 102 والسابقون الاولون من المهاجرين
والانصار

والانصار والذين اتبعوهم باحسان رضي الله عنهم ورضوا عنه واعد لهم جنات تجري من تحتها الانهار
خالدين فيها ابدا ذلك الفوز العظيم ۞ 103 وممن حولكم من الاعراب منافقون ومن اهل
المدينة مردوا على النفاق لا تعلمهم نحن نعلمهم سنعذبهم مرتين ثم يردون الى عذاب عظيم

Verſio Latina.

37. Porrò numerus menſium apud Deum eſt duodecim menſium in Libro Dei (*ideſt in Tabula ſervata*) in die, qua creavit Cœlos, & terram. Ex his quatuor ſunt ſacri: Hæc eſt religio recta. Ne ergo injuſtè tractetis in illis animas veſtras: & pugnate contra Aſſociantes omnibus *menſibus*, quemadmodùm pugnant contra vos in omnibus, & ſcitote, quòd Deus eſt cum piis. 38. Profectò rejectio *unius menſis ſacri in alium menſem* eſt exceſſus in infidelitate: errare ſinuntur in eo *à Deo*, qui ſunt infideles: licitum faciunt hoc *uno* anno; & prohibent hoc *alio* anno, ut conveniant in numero *menſium*, quos ſacros eſſe voluit Deus: & concedunt, quod prohibuit Deus. Adornatum fuit illis malum operum ſuorum. Et Deus non dirigit homines infideles. 39. O qui crediderunt; quid eſt vobis, quòd, cùm dictum fuit vobis; exite *ad prælium* pro via Dei, moram traxiſtis ſegnes vultu dejecto ad terram? An complacuiſtis in vita mundana magis, quam *in* noviſſima? Atqui non eſt ſupellex vitæ mundanæ præ noviſſima, niſi exiguum. 40. Niſi egreſſi fueritis *ad pugnam*; puniet vos *Deus* pœna diſcruciante. 41. Et ſubſtituet aliam gentem præter vos: & non nocebitis ei (*ideſt Deo*) quidquam; nam Deus eſt ad omnem rem potens. 42. Niſi adjuveritis eum (*ideſt Mahumetum*) jam porrò adjuvit eum Deus, cùm ejecerunt eum, qui erant infideles (*ideſt Meccani*). Secundus duorum, cùm ambo eſſent in ſpelunca (*ſcilicet, adjuvit eum*) cùm dixit ſocio ſuo (*ideſt Abubacro.*) Ne triſteris: nam Deus eſt nobiſcum. Demiſitque Deus ſecuram fiduciam ſuper eum; & roboravit eum exercitibus *Angelorum* non vidiſtis eos. Et poſuit verbum eorum, qui erant infideles, infimum; & verbum Dei fuit excelſum: nam Deus eſt prepotens, ſapiens. 43. Egredimini *ad prælium* leves, & graves (*ideſt debiles, ac fortes, vel divites, ac pauperes*) & decertate cum facultatibus veſtris, & perſonis veſtris pro via Dei. Hoc erit melius vobis, ſi ſciatis. 44. Si fuiſſet accidens vicinum (*ideſt aliquod accidentale bonum facile acquiſitu*) & iter moderatum; certè ſecuti fuiſſent te. Verùm longa viſa eſt eis via; & tamen jurabunt per Deum: Si potuiſſemus, certè egreſſi fuiſſemus vobiſcum. Perdunt animas ſuas; nam Deus ſcit, quòd ipſi ſanè ſunt mentientes. 45. Parcat Deus tibi; quare annuiſti eis (*ideſt demiſiſti eos, concedens eis veniam à prælio*) donec innoteſcerent tibi, qui eſſent veraces, & cognoſceres mentientes? 46. Non petent facultatem à te, qui credunt in Deum, & diem noviſſimum, ne decertent cum facultatibus ſuis, & perſonis ſuis: & Deus eſt ſciens timentes *ſe*. 47. Profectò petent facultatem à te, qui non credunt in Deum, & diem noviſſimum: & hæſitant corda eorum *in fide*. Proindè ipſi in dubitatione ſua hùc, atque illùc agitantur. 48. Quòd, ſi voluiſſent exire *tecum ad prælium*: certè præparaſſent ad illud apparatum *armorum, & viatici*. Verùm renuit Deus profectionem eorum: proptereà ſegnes reddidit eos. Et dictum fuit *eis*; ſedete cum ſedentibus (*ideſt remanete cum fœminis, pueris, & infirmis.*) 49. Si egreſſi fuiſſent vobiſcum non auxiſſent vos, niſi diſpendio; & quidem diſcurriſſent inter vos procurantes vobis ſeditionem: & inter vos *fuiſſent* aurem præbentes eis: & Deus eſt cognitor iniquorum. 50. Jam quidem *a* deſideraverunt ſeditionem anteà: & perturbaverunt tibi res, donec venit veritas, & apparuit imperium Dei: & ipſi erant inviti. 51. Et ex ipſis eſt, qui dicat *tibi*: Concede facultatem mihi *remanendi à prælio*, & ne conjicias me in ſeditionem. Nonne in ſeditionem inciderunt, *etiamſi domi remanſerint*? Sed certè Gehenna ſanè circumdatura eſt infideles. 52. Si acciderit tibi bonum, contriſtabit eos. Si verò acciderit tibi infortunium, dicent: Jam accepimus rem noſtram anteà. Et tergiverſabuntur,

a procuraverunt.

& ipſi erunt gaudentes *de inſortunio tuo*. 53. Dic: Non eveniet nobis, niſi quod ſcripſerit Deus nobis. Ipſe eſt herus noſter: & ſuper Deum innitantur fideles. 54. Dic: An expectatis in nobis, niſi unum duorum bonorum (*ideſt victoriam, aut martyrium*)? Nos verò expectamus in vobis, ut feriat vos Deus pœna ab ipſo, vel per manus noſtras. Expectate ergo; nam nos vobiſcum erimus expectantes. 55. Dic: Erogate *facultates veſtras pro religione* ſponte, vel invitò: non ſuſcipientur à vobis (*ideſt erogatæ à vobis, ſeu de manibus veſtris*) quippè vos eſtis homines prævaricantes. 56. Et non impedivit eos, ne ſuſciperentur ab eis erogatio eorum, niſi quia ipſi non crediderunt in Deum, & legatum ejus: & non perſolvunt orationem, niſi & ipſi ſegnes: & non erogant *facultates* niſi & ipſi inviti. 57. Ne ergo in admirationem adducant te opes eorum, neque filii eorum. Profectò vult Deus punire eos per hæc in vita mundana: & ut egrediantur animæ eorum, & ipſi *moriantur* infideles. 58. Et jurant per Deum, quòd ipſi ſanè ſint ex vobis. Sed non ſunt ex vobis: verùm ipſi ſunt homines, qui timent *malum à vobis*. 59. Si invenerint perfugium, aut ſpeluncas, aut locum, in quem ingrediantur: certè terga vertent ad illum; & ipſi citò confugient *ad eum*. 60. Et ex illis eſt, qui obloquatur de te propter eleemoſynas, *quòd non æque eas diſtribuas*. Quòd, ſi datum fuerit illis aliquid ex eis; contenti erunt. At, ſi non datum fuerit illis ex eis; ecce ipſi iraſcentur. 61. Quòd, ſi ipſi contenti eſſent eo, quod dedit illis Deus, & legatus ejus: & dicerent: ſufficientia noſtra eſt Deus, dabit nobis Deus ex abundantia ſua, & legatus ejus; certè nos Deum rogamus: *hoc melius eſſet illis, quàm obloqui de Propheta*. 62. Porrò eleemoſynæ *debentur* pauperibus, & egenis, & operam ſuam impendentibus in illis *colligendis*, *ac diſtribuendis*; & unitis cordibus ſuis: & pro cervicibus, *ideſt redimendis captivis*; & ære alieno gravatis, *ſi non ſint ſolvendo*; & pro via Dei, *ideſt pro bello ſacro*; & filio ſemitæ, *ideſt viatore in itinere detento*; *Statutum eſt hoc* à Deo: & Deus eſt ſciens, ſapiens. 63. Et ex iis, qui lædunt Prophetam, & dicunt: Ipſe eſt auris, *ideſt audit omnia, quæ à nobis dicuntur, & facilè credit*, *ea* dic; *Ipſe eſt* auris boni vobis, *quia non audit, quod malum afferat vobis*. Credit in Deum; & credit fidelibus: & *eſt* miſericordia, *ideſt miſericors* iis, qui crediderunt ex vobis. Qui verò lædunt legatum Dei; illis erit pœna dolorifica. 64. Jurant per Deum vobis, ut placeant vobis: ſed Deus & legatus ejus digniores ſunt, ut placeant illi, *ideſt æquius eſſet, ut placerent Deo, & legato ejus*, ſi eſſent credentes. 65. An ignorant, quòd is, qui diſſidet à Deo, & legato ejus, procul dubio erit illi ignis Gehennæ, perpetuò

a manſuris. *a* manſuro in ea? Hæc erit ignominia magna. 66. Metuunt Impii, ne demittatur ſuper eos, *nempe fideles*, ſura: quæ enunciet illis id, quod eſt in cordibus eorum. Dic; Irridete. Certè Deus manifeſtaturus eſt, quod timetis. 67. Quòd, ſi interrogaveris eos *de hujuſmodi irriſione*: profectò dicent: Certè non fabulabamur, & ludebamus. Dic: An de Deo, & ſignis ejus, & legato ejus jocum captabatis? 68. Ne excuſationem prætendatis. Jam infideles facti eſtis, poſt fidem veſtram. Si ignoverimus parti ex vobis; puniemus partem eo, quod ipſi fuerint ſceleſtè agentes. 69. Impii, & Impiæ; alii eorum ſunt ex aliis, *ideſt ſe invicem imitantur*. Præcipiunt injuſtum, & prohibent à juſto, & contrahunt manus ſuas ab *eleemoſynis faciendis*. Obliti ſunt Dei; quamobrem oblitus eſt eorum *Deus*. Nam impii ſunt prævaricantes. 70. Promiſit Deus impiis, & impiabus, & infidelibus ignem Gehennæ perpetuò moraturis in eo: *hoc* erit ſufficientia, *ideſt merces ſufficiens* eorum: & maledixit illis Deus: & illis erit pœna, ſtabilis. 71. Sicut illi, qui fuerunt ante vos, *ita eſtis & vos*. Fuerunt *hi* robuſtiores vobis viribus; & copioſiores opibus, & filiis. Fruiti itaque ſunt parte ſua *in hoc mundo, & vos* etiam fruiti eſtis parte veſtra, ſicut fruiti ſunt qui fuerunt ante vos, parte ſua. Et oblocuti eſtis *de Propheta veſtro* juxta id, quod oblocuti ſunt *illi*. Hi vana fuerunt opera eorum in hoc mundo, & in futuro ſeculo, & hi fuerunt pereuntes. 72. An non pervenit ad eos hiſtoria eorum, qui fuerunt ante eos? *Nimirùm* gentis Noe, & Ad, & Themud & gentis Abrahæ, & habitatorum Madian, & *urbium* ſubverſarum, *ideſt Pentapolis*

[illegible] venerunt ad eos legati eorum cum demonſtrationibus *miraculorum*, neque fuit Deus, ut injuſtè tractaret illos: ſed ſe ipſos injuſtè tractaverunt. 73. Et fideles *viri*, & fideles fœminæ, alii eorum ſunt amici aliorum. Præcipiunt *juſtum*, & prohibent ab injuſto, & ſtare faciunt orationem, & perſolvunt eleemoſynam ſtatutam; & obediunt Deo, & legato ejus: hi miſerebitur illis Deus, quippe Deus eſt præpotens, ſapiens. 74. Promiſit Deus fidelibus *viris*, & fidelibus *fœminis* hortos currunt ſub iis flumina, perpetuò moraturis in illis, & habitationes bonas in hortis Eden, & beneplacitum à Deo majus [illegible] *omnibus*. Hæc erit felicitas magna. 75. O Propheta, decerta contra infideles, & impios, & durus eſto contra eos: nam receptaculum eorum erit Gehenna: & miſera eſt profectio *in illam*. 76. Jurant per Deum, *quòd* non dixiſſe *id* [illegible] *dixerunt contra Mahumetum*. Et jam quidem dixerunt verbum [illegible]tatis; & infideles facti ſunt poſt Eslamiſmum ſuum, *ideſt poſt ſuſceptam* [illegible] *nem Mahumeti*, & ſtudiosè quæſierunt id, quod non ſunt aſſecuti, *ideſt* [illegible] *per inſidias Mahumetum*, & *a* non reprobaverunt: niſi, quòd ditaſſet eos Deus, & legatus ejus ex abundantia ſua. Quòd, ſi converſi fuerint, erit melius *illis*. Si autem tergiverſati fuerint, puniet eos Deus pœna diſcruciante. 77. In hoc mundo, & in futuro ſeculo: & non erit ipſis in terra ullus patronus, neque adjutor. 78. Et ex illis quidam pepigerunt cum Deo, *dicentes*: Certè, ſi dederit nobis de abundantia ſua, ſanè erogabimus *eleemoſynas*: & quidem erimus ex probis. Sed, cùm dediſſet eis de abundantia ſua, avari fuerunt in ea, & tergiverſati ſunt, & ipſi longè recedentes. 79. Propterea ſuccedere fecit impietatem in cordibus eorum, uſque ad diem, qua occurrent *ei in reſurrectione*, eo, quòd fidem fefellerunt Deo in eo, quod promiſerant ei: & eo, quòd mentiti ſunt. 80. An non cognoverunt, quòd Deus novit ſecretum eorum, & colloquia clandeſtina eorum? Quippe Deus eſt cognitor arcanorum. 81. Qui vituperant liberaliores ex fidelibus in eleemoſynis; & eos, qui non inveniunt, niſi ſtudium ſuum, *ideſt non habent, quod largiantur, niſi, quod comparant labore ſuo*; ac propterea jocum captant ex ipſis: jocum capiet Deus ex illis: & ipſis erit pœna dolorifica. 82. Preceris indulgentiam eis; vel non preceris indulgentiam eis. Si preceris indulgentiam eis ſeptuaginta vicibus, nequaquam tamen ignoſcet Deus eis. Hoc, quia ipſi non credunt in Deum, & legatum ejus: & Deus non diriget homines prævaricantes. 83. Lætati, ſunt relicti, *ne proficiſcerentur ad bellum Tabuc*, de reſidentia ſua poſt legatum Dei, & renuerunt decertare facultatibus ſuis, & perſonis ſuis pro ſemita Dei, & dixerunt: Ne egrediamini *ad bellum* in æſtu; dic: Ignis Gehennæ vehementior erit æſtu. Si intelligerent *hoc*, *non remanſiſſent domi*. 84. Rideant ergo modicum *in hoc mundo*, & [illegible] multum *in altero ſeculo* in retributionem illius, quod fuerint operati. 85. Quòd, ſi reduxerit te Deus *ex Tabuc* ad aliquos ex eis; & petierit facultatem à te [illegible]undi *tecum ad prælium*; Dic: Non egrediemini mecum; unquam; neque [illegible] mecum contra hoſtem *nullum*: quippe vos gratum habuiſtis reſide[illegible] prima vice: reſidete ergo cum remanentibus. 86. Et, ne ores ſuper [illegible]x eis, qui mortuus fuerit unquam: & ne ſtes ſuper ſepulchrum ejus, [illegible] *as funeri ejus*, quia ipſi increduli fuerunt in Deum, & legatum [illegible] & ipſi erant *in mortis articulo* prævaricantes. 87. Neque [illegible] admirationem inducant te facultates eorum, & filii eorum: quippe vult [D]eus punire eos per hæc in hoc mundo: & *vult*, ut egrediantur animæ eo[rum], & ipſi ſint *in eo puncto in*[fide]*les*. 88. Et, cùm demiſſa fuerit ſura *aliqua*, *[ut] dicatur eis*: Credite in Deum, & decertate cum legato ejus: petent facultatem à te *remanendi domi* præditi longitudine ex eis, *ideſt opulentiores eorum*, & dicent: Sine, ut ſimus cum reſidentibus *domi*. 89. Placuit illis, ut eſſent cum remanentibus domi: & impreſſum eſt ſigillum ſuper corda eorum; quambrem ipſi non ſapiunt. 90. Sed legatus, & qui crediderunt cum eo, decertaverunt cum facultatibus ſuis, & animabus ſuis: & hi, ipſis erunt bona: & hi ipſi erunt felices. 91. Præparavit Deus ipſis hortos; currunt ſub ipſos flumina, perpetuò moraturis in illis. Hæc erit beatitudo magna. 92. Et venerunt

a ingratum habuerunt.

nerunt excuſaturi ſe ex Arabibus campeſtribus, ut concederetur facultas ipſis *remanendi domi*:, & reſederunt *domi*, qui abnegaverant Deum, & legatum ejus. Mox incidet iis, qui infideles fuerint ex ipſis, pœna dolorifica. 93. Non erit ſuper imbecilles, neque ſuper morboſos, neque ſuper eos, qui non inveniunt, quid erogent *in bellum ſacrum*, piaculum, *ſi remaneant domi*; dummodò conſuluerint Deum, & legatum ejus *de hoc*. Non eſt ſuper benefacientes aliqua ex ſemita; *ideſt ulla reprehenſio, vel culpa*: & Deus eſt indultor, miſericors. 94. Neque ſuper eos, qui, cùm veniſſent ad te *orantes*, ut geſtares ipſos *ſuper jumenta ad prælium*, dixiſti: Non invenio, quòd geſtem vos ſuper illud, *ideſt jumentum, ſuper quod geſtem vos. Et ideò* regreſſi ſunt; & oculi eorum fluebant lacrymis ob triſtitiam eo, quòd non inveniſſent, quid erogarent. 95. Verùm ſemita; *ideſt reprehenſio* eſt ſuper illos, qui petunt facultatem à te *remanendi*, & ipſi ſunt [illegible]vites. Placuit illis, ut eſſent cum retrò manentibus; & ſigillum impreſſit D[illegible] ſuper corda eorum: quamobrem ipſi non ſciunt. 96. Excuſabunt ſe apud [illegible] ubi reverſi fueritis ad eos. Dic: Ne excuſetis vos: nullo modò credemus [illegible] jam notitiam dedit vobis Deus de actis veſtris: & mox videbit Deus opus veſtrum, & legatus ejus: deindè adducemini ad ſcientem abſconditum, & manifeſtum: & enarrabit vobis id, quod fueritis operati. 97. Jurabunt per Deum vobis, ubi reverſi fueritis ad eos *à prælio Tabuc*, ut procul recedatis ab eis. Recedite ergo ab eis, quia ipſi ſunt abominatio: & receptaculum eorum erit gehenna, retributio ob id, quod operati ſunt. 98. Jurabunt vobis, ut complaceatis vobis in eis. Porrò, ſi complacueritis vobis in eis, certè Deus non complacebit ſibi in hominibus prævaricantibus. 99. Arabes campeſtres obſtinatiores ſunt in infidelitate, & impietate, & facilius eſt, ut ignorent terminos illius, quod demiſit Deus ſuper legatum ſuum: & Deus eſt ſciens, ſapiens. 100. Et ex Arabibus campeſtribus quiſpiam exiſtimat id, quod erogat *in eleemosynam pro bello*, eſſe ſolutionem æris alieni: *ac proinde erogat illud ob metum, & non pro ſpe Paradiſi*: & expectat in vobis viciſſitudines, *ideſt rerum mutationes, ut ab hoc onere liberetur*. Super ipſos erit viciſſitudo mali, *non autem ſuper vos*: & Deus eſt audiens, ſciens. 101. Et ex Arabibus campeſtribus quiſpiam credit in Deum, & diem noviſſimum: & exiſtimat id, quod erogat *pro religione*, eſſe approximationes ad Deum, & *ad* preces legati. An non eſt hæc approximatio *ad Deum, & ad preces legati pro* ipſis? Introducet eos Deus in miſericordiam ſuam: nam Deus eſt indulgens, miſericors. 102. Et præcedentes primi ex emigratoribus, & auxiliatoribus: &, qui ſecuti fuerunt eos in benefaciendo; complacuit ſibi Deus in eis, & *ipſi* complacuerunt ſibi in eo; & preparavit illis hortos, decurrunt ſub ipſos flumina, perpetuò moraturis in eis in ſæculum; hæc erit felicitas magna. 103. Et inter eos, qui ſunt circa vos ex Arabibus campeſtribus, *inveniuntur quidam* impii [illegible] habitatoribus Medinæ *quidam* obſtinati ſunt in impietate. Non noſti eos, *ò Mahumete*: nos novimus illos. Mox puniemus eos duabus vicibus; *ideſt in vita*, [illegible] *ſepulchro poſt mortem*) deindè adducentur ad pœnam magnam; *ideſt ad gehennam*.

الجزو الحادى عشر
Pars Undecima.

NOTÆ.

XXXVII. Porrò *numerus menſium*] Arabes, ut reliquæ ferè gentes; annum ſuum in menſes duodecim partiuntur; qui, cùm ſint lunares, & illi nullam in annis ſuis faciant intercalationem (quæ quarto quoquo anno ab Hebræis per duplicationem unius menſis, & à Romanis per additionem unius diei fieri conſuevit) hinc menſes illi vagi ſunt: & idem menſis modò in vernum tempus, modò in æſtivum, modò in alia anni tempora incidit. Quatuor autem illi menſes ſacri, qui dicuntur حرم ſeu محرمة, ideſt, *prohibiti*, quòd in illis bella prohibeantur, ſunt ذوالقعدة ذوالحجة المحرم ورجب *Dulkaeda*, *Dulhogia*, *Almoharram*, & *Rageb*.

XXXVIII. *Profectò rejectio unius menſis ſacri* [illegible] *plica*[illegible] Gelal [illegible] تفعله [illegible] تاخير المحرم اذا هل وهم فى القتال الى صفر *Sicut faciebant Arabes Ethnici, qui transferebant prohibitionem à bello menſis Almoharram* [illegible] *in id tempus, quo ipſi in bello erant* [illegible] *incidiſſet menſem Sepher*. Volebat ſcilicet M[illegible] *occupati*, [illegible] quatuor menſes eſſe continuos.

XLII. *Cùm ambo eſſent in ſpelunca* [illegible] ad fabulam, quæ habetur in vita Mahumeti. cùm ſcilicet hic Meccâ aufugiens cum ſuis congerronibus, ut

Meccanos ſeſe inſequentes declinaret, in ſpeluncam una cum Abubraco, &, neſcio quo alio, ſeſe recepit. Vide, quæ ſcripſimus in vita Mahumeti cap. 14.

LXIX. *Impios*] Inter الكافرين *Impios* المنافقين *Infideles*, & المشركين *Aſſociantes* eſt hoc diſcrimen; Primi ſunt Mahumetani quidem, ſed mali, & ſceleſti. Secundi ſunt ii, qui ex Judæis præſertim, & Chriſtianis negant credere in Mahumetum. Tertii ſunt, qui colunt idola, quales erant Meccani, quamvis etiam Chriſtianos illis Mahumetani obliquè accenſeant, ob cultum Chriſti, & Trinitatis.

LXXXV. *Eden*] eſt procul dubio hæc vox Arabica [illegible] eadem, ac Hæbraica עדן quæ delicias, voluptatem [illegible] ſignificat. *Sed Gelal* retinuit ſignificationem Arabicam اقامة *ideſt Stabilitas*, ſeu firmitatem [illegible] ceteri Expoſitores. Nihilominus Haſſan juxta veram ſignificationem exponit [illegible] عدن اسم من اسماء [illegible] *Eden eſt unum ex nominibus Paradiſi*.

[illegible]VII. *A prælio Tabuc*] Erat locus non procul à [illegible] Romanorum Imperatorum ditione. Fuit in eo ultimum Mahumeti prælium, primum contra Romanos anno Hegiræ 9. Vide Vitam Mahumeti.

XCIX. *Arabes campeſtres*] الاعراب *Arabes campeſtres*, ſeu *Scenitæ*. Eſt genus Arabum, quod à Civitatibus, ac certis ſedibus abhorrens, hoc etiam tempore turmatim per deſerta vagatur; tabernaculis tanquam portatilibus domibus utitur, & in prædis ac latrociniis aſſiduis ſeſe exercet. Sunt Turcarum hoſtes infenſiſſimi; & peregrinantes illos ad Meccam, quemadmodùm & cæteros Mahumetanos adoriuntur, ac deprædantur. Et tamen hi veros ſe Mahumeti diſcipulos jactant. De hoc hominum, ſeu veriùs beſtiarum genere, noſtri etiam Authores, tàm antiqui, quàm recentes paſſim, & copiosè tractant.

CII. *Ex Emigrantibus, & auxiliatoribus*] Emigrantes, Arabicè المهاجرون, ſunt illi, qui Mahumetum Mecca ejectum, & profugum, relictis patriis laribus, ex eadem urbe Medinam uſque (quæ urbs decem dies itineris diſtat à Mecca) alii priùs, qui hìc dicuntur السابقون *præcedentes*, alii poſteriùs proſecuti ſunt. Fuit hic annus ætatis Mahumeti quartus ſupra quadrageſimum: & ab hoc Mahumetani computant ſuam الهجرة *Hegiram*, ſeu numerum annorum. Auxiliatores autem, Arabicè الانصار, fuerunt duodecim viri, quos Mahumetus elegit ſibi, ut ipſe ajebat, ad imitationem Moyſi: ſed re vera, ut ageret ſimiam Chriſti: tanquam Apoſtolos, ſeu primos præcones ſuperſtitionis ſuæ: quemadmodùm etiam ſeptuaginta alios, veluti peculiares diſcipulos, ſibi deſtinavit.

REFUTATIONES.

I. Nihil magis ſuſpectum, etiam ſapientiorum Moſlemorum judicio, reddit Alcoranum; quàm, quòd in eo Mahumetus nihil aliud, quàm rem ſuam curare videatur, ſemper tamen ſub religionis prætextu. Hoc agit, & quidem ſedulò, præcipuè in hac Sura, in qua totus eſt in hominibus, & pecuniis pro bellis, quæ gerere parabat comparandis: ignarus, ſe quamprimùm è vivis tollendum, nec ullum ampliùs bellum, niſi cum morte, malo ſuo, ſibi gerendum ſupereſſe.

II. Cùm Mahumetus ſeſe prophetam, & quidem omnium maximum jactaret; qui non [illegible] Homericus Chalcas, ἤδει τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα, videbat præſentia, futura, & præterita mirùm, quòd tàm facilè à ſuis deciperetur, adeò, ut veraces à mendacibus non dignoſceret. Illud verò magis mirum, quòd Deus eum redarguat, quia illis veniam domi remanendi conceſſiſſet, quos Deus ipſe impediebat, ne ad bellum proficiſcerentur; ac propterea ſegnes illos reddiderat, & cordibus eorum ſigillum impreſſerat.

III. Menſes apud pleraſque gentes eſſe duodecim, omnes norunt; hunc verò numerum à Deo primo inſtitutum fuiſſe pro certò habeo; quòd autem ex illis, quatuor prohibitos, ſeu ſacros eſſe voluerit, figmentum eſt Mahumeticum; nullum enim hujus rei in ſacris literis, nullum in communi gentium uſu veſtigium reperitur.

Textus Alcorani.

104 وآخرون اعترفوا بذنوبهم خلطوا عملا صالحا وآخر سيئا عسى الله ان يتوب عليهم ان الله غفور
رحيم ۞ 105 خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزكيهم بها وصل عليهم ان صلوتك سكن
لهم والله سميع عليم ۞ 106 الم يعلموا ان الله هو يقبل التوبة عن عباده وياخذ الصدقات
وان الله هو التواب الرحيم ۞ 107 وقل اعملوا فسيرى الله عملكم ورسوله والمومنون
وستردون الى عالم الغيب والشهادة فينبيكم بما كنتم تعملون ۞ 108 وآخرون مرجون لامر
الله اما يعذبهم واما يتوب عليهم والله عليم حكيم ۞ 109 والذين اتخذوا مسجدا ضرارا

وكفرا وتفريقا بين المومنين وارصادا لمن حارب الله ورسوله من قبل وليحلفون ان اردنا الا
الحسنى والله يشهد انهم لكاذبون ۞ 110 لا تقم فيه ابدا لمسجد اسس على التقوى من اول
يوم احق ان تقوم فيه فيه رجال يحبون ان يتطهروا والله يحب المطهرين ۞ 111 افمن اسس
بنيانه على تقوى من الله ورضوان خير ام من اسس بنيانه على شفا جرف هار فانهار به في نار جهنم
والله لا يهدي القوم الظالمين ۞ 112 لا يزال بنيانهم الذي بنوا ريبة في قلوبهم الا ان تقطع
قلوبهم والله عليم حكيم ۞ 113 ان الله اشترى من المومنين انفسهم واموالهم بان لهم
الجنة يقاتلون في سبيل الله فيقتلون ويقتلون وعدا عليه حقا في التوراة والانجيل والقران ومن
اوفى بعهده من الله فاستبشروا ببيعكم الذي بايعتم به وذلك هو الفوز العظيم ۞ 114 التايبون
العابدون الحامدون السايحون الراكعون الساجدون الامرون بالمعروف والناهون عن المنكر
والحافظون لحدود الله وبشر المومنين ۞ 115 ما كان للنبي والذين امنوا ان يستغفروا
للمشركين ولو كانوا اولي قربى من بعد ما تبين لهم انهم اصحاب الجحيم ۞ 116 وما كان
استغفار ابرهيم لابيه الا عن موعدة وعدها اياه فلما تبين له انه عدو لله تبرا منه ان ابرهيم لاواه
حليم ۞ 117 وما كان الله ليضل قوما بعد اذ هديهم حتى يبين لهم ما يتقون ان الله بكل
شيء عليم ۞ 118 ان الله له ملك السموات والارض يحيي ويميت وما لكم من دون
الله من ولي ولا نصير ۞ 119 لقد تاب الله على النبي والمهاجرين والانصار الذين اتبعوه في ساعة
العسرة من بعد ما كاد يزيغ قلوب فريق منهم ثم تاب عليهم انه بهم روف رحيم ۞
120 وعلى الثلثة الذين خلفوا حتى اذا ضاقت عليهم الارض بما رحبت وضاقت عليهم انفسهم
وظنوا ان لا ملجا من الله الا اليه ثم تاب عليهم ليتوبوا ان الله هو التواب الرحيم ۞
121 يا ايها الذين امنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقين ۞ 122 ما كان لاهل المدينة
ومن حولهم من الاعراب ان يتخلفوا عن رسول الله ولا يرغبوا بانفسهم عن نفسه ذلك بانهم لا يصيبهم
ظما ولا نصب ولا مخمصة في سبيل الله ولا يطون موطيا يغيظ الكفار ولا ينالون من عدو نيلا الا
كتب لهم به عمل صالح ان الله لا يضيع اجر المحسنين ۞ 123 ولا ينفقون نفقة صغيرة
ولا كبيرة ولا يقطعون واديا الا كتب لهم ليجزيهم الله احسن ما كانوا يعملون ۞ 124 وما كان
المومنون لينفروا كافة فلولا نفر من كل فرقة منهم طايفة ليتفقهوا في الدين ولينذروا
قومهم اذا رجعوا اليهم لعلهم يحذرون ۞ 125 يا ايها الذين امنوا قاتلوا الذين يلونكم من
الكفار وليجدوا فيكم غلظة واعلموا ان الله مع المتقين ۞ 126 واذا ما انزلت سورة فمنهم من
يقول ايكم زادته هذه ايمانا فاما الذين امنوا فزادتهم ايمانا وهم يستبشرون ۞ 127 واما الذين
في قلوبهم مرض فزادتهم رجسا الى رجسهم وماتوا وهم كافرون ۞ 128 اولا يرون انهم

يفتنون

يفتنون في كل عام مرة او مرتين ثم لا يتوبون ولا هم يذكرون ۝ 129 واذا ما انزلت
سورة نظر بعضهم الى بعض هل يريكم من احد ثم انصرفوا صرف الله قلوبهم بانهم قوم لا
يفقهون ۝ 130 لقد جاءكم رسول من انفسكم عزيز عليه ما عنتم حريص عليكم
بالمومنين روف رحيم ۝ 131 فان تولوا فقل حسبي الله لا اله الا هو عليه توكلت
العرش العظيم ❁

Verſio Latina.

104. ET alii confeſſi ſunt peccata ſua (*ideſt, ſe ſine legitima cauſa ad bellum profectos non fuiſſe*). Miſcuerunt opus bonum, & aliud malum (*ideſt cum a-[illegible] malo*). Fortè eveniet, ut Deus placetur illis: quippe Deus eſt indultor, miſericors. 105. Accipe de facultatibus eorum eleemoſynam, ut purifices eos, & [illegible] eos per illam: & ora pro eis: quippe oratio tua erit quies illis: & Deus eſt audiens, ſciens. 106. An ignorant, quòd Deus ipſe acceptat pœnitentiam à ſervis ſuis, & accipit eleemoſynas; &, quòd Deus ipſe eſt placabilis, miſericors? 107. Et dic *illis*. Facite, *quod vultis*: porrò videbit Deus opus veſtrum, & legatus ejus, & fideles: & reducemini ad ſcientem arcani, & manifeſti: manifeſtabitque vobis id, quod fueritis operati. 108. Et alii ſunt expectantes imperium Dei; vel ut puniat eos; vel ut propitietur eis. Et Deus eſt ſciens, ſapiens. 109. Et qui conſtruxerunt oratorium ad nocendum, & ad *fovendam* infidelitatem, & *diviſionem inter fideles*, & ad locum inſidiarum pro iis, qui pugnaverunt contra Dèum, & legatum ejus anteà, & ſanè jurant [illegible] Non a intendimus [illegible] *hac conſtructione*, niſi optimum. Sed Deus teſtis a Si; eſt, quòd ipſi procul dubio ſunt mentientes. 110. Ne ſtes in eo (*ideſt oratorio*) unquam. Porrò oratorium *verum* fundatum eſt ſupra pietatem à prima die, *[illegible] conſtructum eſt*. Juſtius eſt, ut ſtes in hoc, *quàm in illo*. In hoc viri eligant purificari: nam Deus amat purificatos. 111. An igitur, qui fundavit ædificium ſuum ſuper timorem ex Deo, & beneplacitum *ejus* melior eſt: an, qui fundavit ædificium ſuum ſuper oram terræ ab aquis exeſæ ita, ut corruat cum eo in ignem gehennæ? Et Deus non diriget homines iniquè agentes. 112. Non deficiet ædificium eorum, quod ædificaverunt cum hæſitatione *circa [illegible]* in cordibus ſuis, niſi abſcindantur corda eorum *per mortem*, & Deus eſt ſciens, ſapiens. 113. Certè Deus emit à fidelibus animas eorum, & facultates eorum [illegible] hoc pacto, *ut retribuatur* illis Paradiſus. Pugnabunt pro ſemita Dei, & occident, & occidentur: promiſſio ſuper eum debita in Pen[illegible], & Euangelio, & Alcorano. Et quis eſt magis complens promiſſio[illegible], quàm Deus? Lætamini igitur in venditione veſtra, qua vendidi[illegible]tis [illegible] *De[illegible]*. Et hæc erit beatitudo magna. 114. Pœnitentes, ſervientes *Deo*, laudantes *illum*, jejunantes, genuflectentes, adorantes, præcipientes juſt[illegible], & prohibentes ab injuſto, & cuſtodientes ſtatuta Dei. Et [illegible] annuncia fidelibus. 115. Non eſt Prophetæ, neque eorum, qui ſunt [illegible] les, ut veniam precentur pro Aſſociantibus, quamvis ſint participes pro[illegible]quitatis *ideſt cognati* poſtquam innotuerit eis, quòd hi ſint habitatores Tartari. 116. Neque fuit *conceſſum* veniam precari Abrahæ pro patre ſuo, niſi ex promiſſione, qua id promiſit illi. Cùmque innotuiſſet ei, quòd ipſe eſſet inimicus Dei; immunem ſe fecit ab illo (*ideſt ab orando pro illo*). Certè Abraham fuit ſanè pius, mitis. 117. Neque eſt Dei, ut errare faciat homines, poſtquam direxit eos, donec innotuerit eis, quid cavere debeant, quippe Deus [illegible] eſt ſciens. 118. Utique Dei eſt regnum Cœlorum, & terræ: vivificat, & mortificat, & non eſt vobis præter Deum ullus patronus, neque adjutor. 119. Jam quidem propitius fuit Deus erga Prophetam, & tranſmigrantes,

& auxiliatores, qui ſecuti ſunt eum in hora difficultatis (*ideſt in prælio Tabuc*) poſtquam propè fuit, ut declinarent corda partis ex eis. Deinde converſus eſt ſuper eos, quippe ipſe fuit cum eis clemens, miſericors. 120. Et *converſus eſt etiam* ſuper tres, qui relicti fuerant adeò, ut anguſtata fuerit ſuper eos terra, ubi ſpatioſa fuerat, & anguſtatæ fuerint ſuper ipſos animæ eorum, & exiſtimaverunt, quòd non eſſet confugium à Deo, niſi ad ipſum *Deum*. Deinde converſus fuit ſuper eos, ut converterentur *ipſi ad illum*; nam Deus eſt convertibilis, miſericors. 121. O qui crediderunt, timete Deum, & eſtote cum v[illegible] 122. Non fuit *cauſa* habitatoribus Medinæ, & iis, qui ſunt circa e[illegible] bibus Scenitis, cur retrò remanerent poſt legatum Dei, & amarent a[illegible] pluſquam animam ejus. Hoc *evenit*, quia ipſi non affligebat eos ſitis, neque labor, neque fames pro via Dei: neque movebant paſſum, qui irritaret infideles: neque accipiebant ab hoſte acceptionem (*ideſt nocumentum*) niſi ſcriberetur ipſis pro hoc opus bonum; quippe Deus non ſinet perire [illegible] benefacientium. 123. Et non expendebant expenſam parvam, neque magn[illegible] neque tranſibant torrentem ullum: niſi ſcriberetur (*ideſt computaretur*) ipſis, ut rependeret illis Deus melius eo, quod fuiſſent operati. 124. Et non eſt [illegible] *veniens* fidelibus, ut egrediantur *ad pugnam* omnes ſimul. Quòd ſi non egre[illegible] fuerit *ad prælium* ex omni agmine ex ipſis *una tantùm* pars, *remanentibus reliquis*, ut inſtruantur, *qui remanent* in religione, & ut commoneant gentem ſuam, quando redierint ad eos *à prælio, de, eo in quo ipſi inſtructi fuerint*, ut ipſi ſibi caveant *à divina ultione*: *non erit rectè factum*. 125. O, qui crediderunt, pugnate contra eos, qui ſunt è regione veſtri ex infidelibus (*ideſt proximi veſtri, vel confini[illegible]*) & inveniant in vobis ferocitatem, & ſcitote, quòd Deus eſt cum timentibus ſe. 126. Et, cùm demiſſa fuerit Sura aliqua, erit ex illis, qui dicat *per jocum* Quem veſtrum auxit hæc in fide? Verùm, qui crediderunt, augebit illos in fide, & ipſi lætabuntur. 127. At verò, quorum in cordibus eſt morbus, augebit illis abominationem ad abominationem eorum, & morientur, & [illegible] infideles. 128. An non vident, quòd ipſi vexantur quolibet anno *ſterilitate, & morbis* ſemel, aut bis: nec tamen convertuntur, neque ipſi commonefiunt? 129. Et, cùm demiſſa fuerit aliqua Sura, reſpicient alii eorum in alios, *dicentes*. An videt vos ullus? *Nam ſi nullus viderit, ſurgent, & fugient, ne audiant Mahumetum, dùm recitat Suram illam*. Tùm retrò avertentur. Avertit Deus corda eorum *à veritate*, quia ipſi ſunt homines, qui non ſapiunt. 130. Jam quidem venit ad vos legatus ex perſonis veſtris, excellens: ſuper eum eſt, quod delinquitis ſedulus erga vos: cum fidelibus clemens, miſericors. 131. Quòd, ſi tergiverſati fuerint, dic *illis*: Sufficientia mea eſt Deus: Non eſt Deus, niſi ip[illegible] ſuper eum innixus ſum, & ipſe eſt Dominus Throni magni.

N O T Æ.

CIX. *Et qui conſtruxerunt Oratorium*] Ita rē hanc refert Gelal: الذين اتخذوا مسجداً هم اثنا عشر من المنافقين مضارةً لاهل مسجد قباء وكفراً لانهم بنوه بامر ابي عامر الراهب ليكون معقلاً له يقدم فيه من ياتي من عنده وكان ذهب لياتي بجنود من قيصر لقتال النبي وتفريقا بين المومنين: *Qui Oratorium hoc conſtruxerunt, fuerunt duodecim impii Mahumetani ad nocendum illis, qui orabant in Oratorio Caba* (hoc ædificaverat Mahumetus poſt reditum à prælio Thabuc, quod etiam aſſerit hic fundatum eſſe ſupra pietatem) *& ad inducendam infidelitatem. Nam fabricaverant illud juſſu Abu-hamer Monachi Chriſtiani, ut eſſet aſylum ſibi, reciperentur illi, qui ab ipſo miſſi fuiſſent [illegible] nim profectus erat ad Cæſarem, ut ab [illegible] obtineret, quibus pugnaret [illegible] Mahumetum, & inter fideles poneret diviſionem*. Addit idem Gelal: [illegible] هدموه وحرقوه وجعلوا مكانه كناسة تلقي فيها الجيف: *Et miſit Mahumetus multitudinem hominum, qui deſtruxerunt, & incenderunt illud, redegeruntque illud in locum immundum, in quem cadavera projicerentur*.

CXX. *Super tres, qui relicti fuerant*] Fuerunt hi quemadmodùm ſcribit Gelal: [illegible] الربيع وكعب بن مالك وهلال ابن امية *Mazara filius Alrabya Caab filius Malec; & Halal filius Ommia*.

ſed

ſed juxta Zamchaſcerium fuerunt: مروان ابو لبابة بن عبد المنذر واوس بن ثعلبة ووديعة بن جبرام وقيل كانوا عشرة Mervam pater Lebanæ, filius Abdalmonder: Aus filius Thaalebæ: & Vadia filius Haram. Alii dicunt, hos fuiſſe decem.

REFUTATIONES.

I. NUllam præterit occaſionem Mahumetus rem ſuam curandi: quamobrem fingit, juberi ſe à Deo expiare peccatum eorum, qui ad bellum Tabucenſe proficiſci noluerant, quamvis deindè reſipuiſſent: ſed expiare ipſorum pecuniis. Qua de re ita فاخذ ثلث اموالهم فتصدق بها ... *tertiam partem facultatum eorum, ... it eam in eleemoſynas*: nempè in ſti... militum, qui pro ſe decertaverant. Ita ...m ſuam pietate cohoneſtat: & pre...um pretium exigit ſpoliatione miſerorum ...orum, qui ad prælium pergere recuſaverant.

II. Impudentiſſimè mentitur Impoſtor, dùm Deum in Euangelio aliquid circa bellum ſtatuiſſe confingit. Imò neque in Pentateucho promiſit ... Paradiſum his, qui pro religione pugnaſſent: neque ibidem prælia ulla pro religione inſtituit, vel mandavit. Agitur quidem in Euangelio, aliiſque ſacris libris, quos Apoſtoli conſcripſerunt, de bellis, ac certaminibus, ſed ſpiritualibus, & contra dæmones, ac vitia. Verùm bella hujuſmodi, neque curavit unquam, neque novit Mahumetus.

III. Fabulæ procul dubio ſunt, quæ de Abraham, ejuſque precibus pro defuncto patre hìc habentur. Nihil hujuſmodi in Pentateucho reperitur. Sed Mahumetus more ſuo Pentateuchum cum Thalmude confundit.

سورة يونس مكية ماية وتسع آيات

SURA X. JONAS. MECCANA:

CENTUM, AC NOVEM COMMATUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الر ۞ 2 تلك آيات الكتاب الحكيم ۞ 3 أكان للناس عجبا أن أوحينا إلى
رجل منهم أن أنذر الناس وبشر الذين آمنوا أن لهم قدم صدق عند ربهم قال الكافرون إن هذا
لساحر مبين ۞ 4 إن ربكم الله الذي خلق السماوات والأرض في ستة أيام ثم استوى على
العرش يدبر الأمر ما من شفيع إلا من بعد إذنه ذلكم الله ربكم فاعبدوه أفلا تذكرون ۞
5 إليه مرجعكم جميعا وعد الله حقا إنه يبدي الخلق ثم يعيده ليجزي الذين آمنوا وعملوا
الصالحات بالقسط والذين كفروا لهم شراب من حميم وعذاب أليم بما كانوا يكفرون ۞ 6 هو
الذي جعل الشمس ضياء والقمر نورا وقدره منازل لتعلموا عدد السنين والحساب ما خلق الله
ذلك إلا بالحق يفصل الآيات لقوم يعلمون ۞ 7 إن في اختلاف الليل والنهار وما خلق الله في
السماوات والأرض لآيات لقوم يتقون ۞ 8 إن الذين لا يرجون لقاءنا ورضوا بالحيوة الدنيا
واطمأنوا بها والذين هم عن آياتنا غافلون ۞ 9 أولئك مأواهم النار بما كانوا يكسبون ۞
10 إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات يهديهم ربهم بإيمانهم تجري من تحتهم الأنهار في جنات
النعيم ۞ 11 دعواهم فيها سبحانك اللهم وتحيتهم فيها سلام وآخر دعواهم أن الحمد لله رب
العالمين ۞ 12 ولو يعجل الله للناس الشر استعجالهم بالخير لقضي إليهم أجلهم فنذر الذين
لا يرجون لقاءنا في طغيانهم يعمهون ۞ 13 وإذا مس الإنسان الضر دعانا لجنبه أو قاعدا أو قائما
فلما كشفنا عنه ضره مر كأن لم يدعنا إلي ضر مسه كذلك زين للمسرفين ما كانوا
يعملون ۞ 14 ولقد أهلكنا القرون من قبلكم لما ظلموا وجاءتهم رسلهم بالبينات وما كانوا

ليومنوا كذلك نجزي القوم المجرمين ۞ 15 ثم جعلناكم خلايف في الارض من بعدهم
لننظر كيف تعملون ۞ 16 واذا تتلي عليهم اياتنا بينات قال الذين لا يرجون لقانا ايت
بقران غير هذا او بدله قل ما يكون لي ان ابدله من تلقاء نفسي ان اتبع الا ما يوحي الي
اني اخاف ان عصيت ربي عذاب يوم عظيم ۞ 17 قل لو شاء الله ما تلوته عليكم
ولا ادريكم به فقد لبثت فيكم عمرا من قبله افلا تعقلون ۞ 18 فمن اظلم ممن افتري
علي الله كذبا او كذب باياته انه لا يفلح المجرمون ۞ 19 ويعبدون من دون الله
ما لا يضرهم ولا ينفعهم ويقولون هولاء شفعاونا عند الله قل اتنبيون الله بما لا يعلم في السماوات ولا
في الارض سبحانه وتعالي عما يشركون ۞ 20 وما كان الناس الا امة واحدة فاختلفوا
ولو لا كلمة سبقت من ربك لقضي بينهم فيما فيه يختلفون ۞ 21 ويقولون لو لا انزل عليه
اية من ربه فقل انما الغيب لله فانتظروا اني معكم من المنتظرين ۞ 22 واذا اذقنا الناس
رحمة من بعد ضراء مستهم اذا لهم مكر في اياتنا قل الله اسرع مكرا ان رسلنا يكتبون
ما تمكرون ۞ 23 هو الذي يسيركم في البر والبحر حتي اذا كنتم في الفلك
وجرين بهم بريح طيبة وفرحوا بها جاءتها ريح عاصف وجاءهم الموج من كل مكان وظنوا انهم
احيط بهم دعوا الله مخلصين له الدين لين انجيتنا من هذه لنكونن من الشاكرين ۞
24 فلما انجيهم اذا هم يبغون في الارض بغير الحق يا ايها الناس انما بغيكم علي انفسكم
متاع الحيوة الدنيا ثم الينا مرجعكم فننبيكم بما كنتم تعملون ۞ 25 انما مثل الحيوة
الدنيا كماء انزلناه من السماء فاختلط به نبات الارض مما ياكل الناس والانعام حتي اذا
اخذت الارض زخرفها وازينت وظن اهلها انهم قادرون عليها اتيها امرنا ليلا او نهارا فجعلناها
حصيدا كان لم تغن بالامس كذلك نفصل الايات لقوم يتفكرون ۞ 26 والله يدعوا الي
دار السلام ويهدي من يشاء الي صراط مستقيم ۞ 27 للذين احسنوا الحسني وزيادة ولا يرهق
وجوههم قتر ولا ذلة اولايك اصحاب الجنة هم فيها خالدون والذين كسبوا السييات جزاء سيية
بمثلها وترهقهم ذلة ما لهم من الله من عاصم كانما اغشيت وجوههم قطعا من الليل مظلما اوليك
اصحاب النار هم فيها خالدون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris Miſericordis.

1. A. L. R. 2. Iſta ſunt ſigna Libri Sapientis (*ideſt periodi Alcorani ſapienter diſpoſiti*). 3. An *viſum* fuit hominibus *Meccanis* prodigium, quòd revelaverimus ad virum ex ipſis, *dicentes*: Comminare hominibus *infidelibus divinam ultionem*, & euangeliza iis, qui crediderunt, quòd ipſis eſt præitio veritatis (*ideſt merces bonorum operum præparata*) apud Dominum ſuum? Dixerunt infideles: Certè hic (*ideſt Mahumetus*) eſt magus manifeſtus. 4. Profectò Dominus veſter eſt Deus, qui creavit Cœlos, & terram in ſex diebus. Deindè conſedit ſuper thronum, ut moderaret res. Non eſt ullus interceſſor, niſi poſt nutum ejus. Iſte eſt

Deus

Deus, Dominus veſter: itaque ſervite ei. An ergo non commonefietis? 5. Ad eum erit reditus veſtrum omnium. Promiſſio Dei *circa hoc* vera eſt. Quippe ipſe producit creaturam: deindè redire faciet eam *ad ſe in reſurrectione* ut retribuat iis, qui crediderunt, & fecerunt recta, cum æquitate. Qui verò fuerunt infideles; ipſis *propinabitur* potio ex aqua ferventi, & *inferetur* ſupplicium dolorificum, eo, quòd fuerint increduli. 6. Ipſe eſt, qui poſuit ſolem in ſplendorem, & lunam in *lumen: & diſpoſuit eam in ſtationes, ut ſciretis numerum annorum, & computum. Non creavit Deus hoc, niſi cum veritate. Diſtinguit ſigna hominibus, qui ſciunt. 7. Porrò in variatione noctis, & diei, & illius, quod creavit Deus in Cœlo, & terra, ſunt ſanè ſigna hominibus, qui timent Deum. 8.* Certè, qui non ſperant occurſum noſtrum (*ideſt diem reſurrectionis*) & complacent ſibi in vita mundana, & ſecurè quieſcunt in ea, & qui ſunt de ſignis noſtris negligentes. 9. Hi receptaculum eorum erit ignis; pro eo, quod lucrati fuerint. 10. Qui verò crediderint, & fecerint recta, diriget eos Dominus eorum in fide ipſorum. Current ſub illis flumina in hortis voluptatis. 11. Precatio eorum in illis erit: Laus tua ò Deus. Et conſalutatio eorum in ipſis erit: Pax. Et finis precationis eorum erit: Laus Deo, Domino *a* ſæculorum. 12. Quòd ſi acceleraret Deus hominibus malum juxta deſiderium ipſorum, ut accelerant ſibi bonum: Certè deciſa fuiſſet eis meta eorum (*ideſt jam malè periiſſent*). Quamobrem ſinimus eos, qui non ſperant occurſum noſtrum, ut in errore ſuo ſtupida mente verſentur. 13. Et, cùm tetigerit homines nocumentum; precabitur nos in latus ſuum (*ideſt jacens*) ſive ſedens, ſive ſtans. Cùm verò removerimus ab illo nocumentum ejus, tranſibit (*ideſt perget in peccatis ſuis*) ac ſi non invocaſſet nos ad *pellendum* nocumentum, quod tetigerat eum. Ita adornatum fuit ſceleſtis id, quod operati ſunt. 14. Et Jam quidem perdidimus generationes ante vos, *ò Meccani*, poſtquam iniquè egiſſent, & veniſſent ad eos legati, ut crederent. Ita remuneramus homines ſceleſta patrantes. 15. Deindè poſuimus vos ſucceſſores in terra poſt eos; ut inſpiceremus, quomodò operaremini. 16. Et, cùm recitantur illis ſigna noſtra manifeſta; dicunt, qui non ſperant occurſum noſtrum: Affer Alcoranum alium præter hunc; aut immuta illum. Reſponde; Non eſt meum, ut immutem illum *b* ad libitum meum: non ſequor, niſi, quod revelatur mihi. Equidem timeo, ſi inobediens fuero Domino meo, pœnam diei magnæ. 17. Dic: Si voluiſſet Deus, non legiſſem illum vobis, nec edocuiſſem vos in eo. Jam porrò moratus ſum inter vos ætatem *quadraginta annorum* ante illum. An ergo non intelligitis? 18. Quis verò eſt iniquior, quàm, qui comminiſcitur contra Deum mendacium, vel falſitatem fingit in ſignis ejus? Certè non proſperabuntur ſceleſte agentes. 19. Et colunt præter Deum, quod non noceat ipſis, neque proſit ipſis, & dicunt. Hi ſunt interceſſores noſtri apud Deum. Reſponde: An docebitis Deum id, quod non ſciat in Cœlis, neque in terra? Laus ejus: & *c* procul abſit ab eo, quod aſſociant *illi*. 20. Et non erant homines, niſi gens una (*ideſt unius religionis*). Atqui diſcordes fuerunt inter ſe, &, ſi non verbum (*ideſt decretum*) præceſſiſſet à Domino tuo, certè deciſum fuiſſet inter eos circa id, in quo diſcordes erant. 21. Et dicunt *ironicè*: *d* Nonne demiſſum fuit ſuper eum ſignum à Domino ſuo? Reſponde porrò: Certè Arcanum *pertinet* ad Deum. Expectate ergo. Certè ego vobiſcum ero ex expectantibus. 22. Et, cùm guſtare feciſſemus homines *Meccanos* miſericordiam poſt damnum, quod attigerat eos: ecce ipſis dolus in ſigna noſtra (*ideſt doloſè, & irriſoriè egerunt contra illa*). Dic illis: Deus velocior eſt ad dolum, *quàm vos*. Profectò legati noſtri (*ideſt Angeli Cuſtodes*) ſcribunt id, quod doloſè agitis. 23. Ipſe eſt, qui præbet vobis iter per Continens, & Mare, donec fueritis in navibus, currunt cum eis (*ideſt naves cum hominibus*) cum vento bono; & lætantur in eo. Venit ad eas ventus turbinoſus; & venit ad eos fluctus ex omni loco, & exiſtimant, ſe circumcluſos eſſe: invocant Deum puram exhibentes illi religionem, *ac dicentes*: Certè, ſi liberaveris nos ab hoc *periculo*, ſanè erimus ex gratias agentibus *tibi*. 24. Sed poſtquam liberaverit eos, ecce ipſi violenter ſe gerunt in terra ſine veritate. O homines, certè *e* iniqua acquiſitio veſtra eſt contra animas veſtras, ad fruitionem vitæ mundanæ; deindè ad nos erit reditus veſter: tum enar-

a Mundorū.

b Ex occurſu animæ meæ: ſi.

c exaltetur.

d Si nōn.

e violentia.

rabimus vobis id, quod fueritis operati. 25. Certè ſimilitudo vitæ mundanæ eſt, ſicut aqua, quam demiſimus è Cœlo, & commiſcuit ſe cum ea germen terræ, ex quo veſcuntur homines, & pecora, donec acceperit terra elegantiam ſuam, & ornata fuerit *herbis, & floribus*: exiſtimarunt habitatores ejus, ſe fore potentes ſuper eam (*ideſt ſe potituros ejus fructibus*). Venit ad eam imperium noſtrum noctù, vel diù, & reddidimus eam demeſſam, quaſi non fuerit dives *iiſdem rebus*, heſterna die. Ita diſtinctè proponimus ſigna hominibus, qui *ea* mente revolvunt. *26.* Et Deus invitat ad domum Pacis (*ideſt Paradiſum*) & dirigit, quem vult in viam rectam. 27. Illis, qui benefecerint, *retribuetur* optimum (*ideſt Paradiſus*) & additamentum (*ideſt viſio Dei*) & non operiet facies eorum nigredo, neque vilitas. Hi erunt habitatores Paradiſi; ipſi in eo perpetuò morabuntur. Qui verò perpetraverint mala, *erit* illis retributio mali, ſicut illa, *quæ operati ſunt*; & operiet eos vilitas: *non erit* illis à Deo ullus defenſor: non ſecus, ac ſi coopertæ fuiſſent facies eorum parte noctis tenebricoſa. Hi erunt habitatores ignis: ipſi in eo perpetuò moraturi.

NOTÆ.

INſcribitur hæc Sura يونس *Jonas*, quia in ea de Propheta hoc fit mentio. Quid autem de eo Arabes fabulentur ſuo loco videbimus. Suram Jonæ legentibus, Auctore Bedavio, أعطى من الاجر عشر حسنات بعدد من صدق بيونس كذب به وبعدد من غرق مع فرعون *dabitur merces decem bonorum* (ſeu præmiorum) *juxta numerum eorum, qui Jonam, veracem ſecuti ſunt; & eorum, qui ut mendacem rejecerunt; & juxta numerum eorum, qui cum Pharaone ſubmerſi ſunt*. Sura communiter inſcribitur Meccana. Excipiunt nonnulli duos, vel tres verſus, quorum primus incipit: *Quod ſi fueris in dubitatione*, &c. Aliqui etiam excipiunt verſum 41. qui incipit: *Et ex ipſis aliquis credet in eum*. Numerus verſiculorum centum, ac novem aſſignatur: quidam tamen unum ſuperaddunt, ut ſint centum, ac decem.

Magus] Arabicè quidam legunt لساحر *Magus*; & refertur ad Mahumetum: quidam verò لسحر *Magia*, & refertur ad Alcoranum.

V. *Et diſpoſuit eam in ſtationes*] Explicat Gelal. وقدره من حيث سيره منازل ثمانية وعشرين ليلة من كل شهر ويستتر ليلتين ان كان الشهر ثلاثين يوما وليلة ان كان تسعا وعشرين يوما *Et menſuravit eam, quoad curſum in ſtationes viginti, & octo noctium quolibet menſe: & abſconditur duabus noctibus, ſi fuerint menſes triginta dierum: unica verò nocte, ſi fuerint dierum viginti, ac novem*.

XIX. *Et non erant homines, niſi gens una*]. Nimirùm, ut exponit Gelal. على دين واحد وهو الاسلام من لدن ادم الى نوح وقيل من عهد ابراهيم الى عمرو بن يحيى: *unius religionis, nempe Eſlamiticæ à tempore Adam, uſque ad Noe. Vel, ut aliis placet, à tempore Abrahæ, uſque ad Amrum filium Jahiæ*. Paulò aliter Zamchaſcerius ما كان الناس الا امة واحدة حنفاء متفقين على ملة واحدة غير ان يختلفوا بينهم و ذلك فى عهد ادم الى ان قتل قابيل هبيل و قيل بعد الطوفان *Non erant homines, niſi gens una orthodoxi, concordes in una religione, abſque ſchiſmatibus inter ſe: & hoc tempore Adæ, donec Cain interfecit Abel. Alii dicunt: poſt tranſactum diluvium*. Audiendus eſt etiam Jahias وما كان الناس الا امة واحدة يعنى على الاسلام فمن بين ادم الى نوح فى تفسير قتادة فاختلفوا حين اتتهم الانبياء فامن بعضهم حين اتتهم الانبياء وكفر بعضهم *Et non fuerunt homines, niſi gens una, ideſt unius religionis Eſlamiticæ, ut exponit Cottada: & hoc ab Adam, uſque ad Noe. Diſſenſerunt autem inter ſe, quandò venerunt ad eos Prophetæ. Quidam enim, cùm ii adveniſſent, crediderunt: quidam verò credere noluerunt*

XXII. *Præbet vobis iter*]. Duplex eſt hìc lectio. Quidam enim legunt يسيركم *præbet vobis iter*: ſeu, ambulare facit vos. Quidam verò ينشركم *diſpergit*, ſeu, *diſſeminat vos*. Notanda eſt autem in hoc verſiculo mutatio perſonæ ſecundæ in tertiam. Hujuſmodi mutationes perſonæ, numeri, & temporis, frequentiſſimæ ſunt in Alcorano: & puto, Mahumetum in hoc, non tàm propheticum ſtylum affectaſſe, quàm amentiam, & oſcitantiam ſuam patefeciſſe.

XXIV. *Certè ſimilitudo vitæ mundanæ*] Prolixiori, & obſcuriori verborum circuitu comparat hìc humanæ vitæ felicitatem terræ herbis, ac floribus ornatæ, ex qua dominus illius etiam uberes fructus expectet. Et interim tempeſtate ad Dei imperium exorta, herbarum, florumque ornamentis penitùs ſpolietur.

REFU-

REFUTATIONES.

I. Non ſolùm hìc v. 3. ſed alibi etiam dicitur in Alcorano, Deum poſt ſex dies creationis استوى على العرش *adæquaſſe ſeſe*, ſeu conſediſſe *ſuper thronum*. Neque verò hoc myſticè, ſeu figuratè accipiunt Moslemi: Sed literaliter omninò, & prout [illegible] icbant, intelligunt: Quaſi in Deo detur mutatio ali-qua ſitus, vel loci: vel thronum aliquem, quem ſedendo undequaque repleat, & coæquet, poſſideat. Mira verò, ac portentoſa ſunt, quæ de hoc throno fabulantur; ſed non eſt hìc ocium referre.

II. Dùm Meccani affirmant ſe colere Divos ſuos, tanquam interceſſores apud Deum: ineptè redarguit illos Mahumetus, qui non ſolùm Sanctorum interceſſionem cum Moslemis ſuis agnoſcit, & fatetur: ſed etiam futurum ſe pro omnibus creaturis in die Judicii interceſſorem deblaterat. Rectiùs ſanè feciſſet, ſi eos culpaſſet, quòd illi, quos colebant, homines ſceleſti fuiſſent; & cultu prorsùs indigni: vel, quòd cultu uni Deo debito, non eſſent colendi.

III. Non videtur dubitandum, quin per longum tempus mortales univerſi eandem religionem ſervaverint: & quidem ab Adam uſque ad diluvium incluſivè unam in Orbe religionem fuiſſe, in qua Deus unus agnoſcebatur, & colebatur; nec, niſi poſt diluvium idololatriam in Mundum invectam fuiſſe, communior eſt tàm Chriſtianorum, quàm Hebræorum, & ipſorum Mahumetanorum opinio. Et nihilominùs Mahumetus non ſemel in Alcorano, præſertim ſura 71. نوح *Noe*, manifeſtè indicat etiam ante diluvium idola culta fuiſſe, & ipſum Noe contra illa prædicaſſe: quod, ut ſuperiùs oſtendimus, mendacii facillimè convincitur. Illud verò, quod Gelal, & alii ex Moslemis autumant, religionem illam unam, univerſi profitebantur, fuiſſe الاسلام *Eslam*; illam ſcilicet, quam Mahumetus docuit, & Mahumetani tenent: riſu explodendum eſt, & Alcorani ipſius verbis repugnat. Porrò ſi pro religione الاسلام, intelligamus illam, quæ Deum unum, ac verum colit, certiſque ſacris, ac ritibus (non tamen Mahumeticis ſuperſtitionibus) veneratur, & legem naturæ, rectè tamen, & non depravatæ, obſervat; & Dei præcepta, quę innotuerint, cuſtodit: non negabimus hujuſmodi religionem ab Adam uſque ad diluvium inter mortales communem fuiſſe. At verò nullo modo conſiſtere poteſt id, quod ex Cottada pronunciat Jahias, & in Alcorano quoque non ſemel innuitur; nempe, tunc homines religionem mutaſſe, ſive in ea inter ſe diſcordes fuiſſe, cùm Prophetæ ad eos miſſi ſunt. Si enim hoc verum eſſet, infauſtis prorſùs avibus Prophetas Deus ad homines miſiſſet, nempè ad æternam ipſorum ruinam. Ex Alcorano patet oppoſitum, quamvis Alcoranus in hoc, quemadmodùm & in aliis plurimis non ſibi conſtet. In eo enim inducuntur Prophetæ omnes, ſeu legati ut Noe, Hud, Salech, Scioaib, Moyſes, Jonas, &c. mitti ad ſuas gentes, [illegible] quam illæ à vera religione, ad idololatriam deſciviſſent. Quòd ſi antea omnes rectè credidiſſent, non erat, cur mitterentur Prophetæ, præſertim, cùm adventus eorum, nonniſi diſſenſiones, & ſchiſmata in religione eſſet pariturus. Impiè verò Mahumetus tribuit divino decreto, & veluti prædeterminationi hoc [illegible] magnum hominum ſcelus, & imp[illegible] ſicut & cætera peccata; nec erubeſcit eorum Authorem facere Deum. Hunc Prophetæ [illegible] errorem Mahumetani ferè [illegible], ac præſertim Turcæ docent, ac mordicùs tuentur [illegible] tes ſe, dùm peccant, ex impulſu Dei neceſſitantis peccare.

IV. Conſtat apertè hìc ex v. 20. Mahumetum, nec feciſſe miracula, nec facere potuiſſe: dùm de his à Meccanis requiſitus, reſpondet: Ad Deum, non ad ſe miracula pertinere: ſuum munus eſſe, non mira patrare, ſed Alcoranum prædicare. Certè, ſi anteà miracula illa feciſſet, quæ iidem Moslemi affingunt, hìc ea expoſuiſſet, nec [illegible] reticuiſſet, præſertim, dùm toties jactet prodigium illud ſtramineum victoriæ Bedrenſis, & [illegible] miraculorum quiſquilias: quibus [illegible] poterat hìc ſe tueri: miracula enim volebant Meccani; non nugas, & ineptias. Sed de hoc vide Prodromi partem ſecundam per totam.

V. Notanda ſunt verba verſiculi 26. [illegible] qui benè fecerint, retribuetur الحسنى *Optimum*, Græcè. Τὸ κάλλιστον Diceremus Italicè. *L' Ottimo*. Hoc autem optimum affirmat Gelal, eſſe الجنة *Paradiſum*. Quod autem ſubditur وزيادة *& additamentum* ſeu appendix: explicat idem Gelal النظر اليه *aſpectus in eum* ideſt, in Deum, ſeu viſio Dei. Quaſi verò in æterna felicitate, viſio Dei eſſet aliud ſuperadditum, non autem ſumma, & maxima Beatitudo, præ qua omnis alia Paradiſi felicitas eſt verè quædam appendix, & additamentum. Ita ſentiunt de Paradiſi delitiis brutalia Mahumetanorum ingenia.

Textus

Textus Alcorani.

28 ويوم نحشرهم جميعا ثم نقول للذين اشركوا مكانكم انتم وشركاؤكم فزيلنا بينهم وقال
شركاؤهم ما كنتم ايانا تعبدون ۞ 29 فكفى بالله شهيدا بيننا وبينكم ان كنا عن
عبادتكم لغافلين ۞ 30 هنالك تبلوا كل نفس ما اسلفت وردوا الى الله مولاهم الحق وضل
عنهم ما كانوا يفترون ۞ 31 قل من يرزقكم من السماء والارض امن يملك السمع والابصار
ومن يخرج الحي من الميت ويخرج الميت من الحي ومن يدبر الامر فسيقولون الله فقل افلا
تتقون ۞ 32 فذلكم الله ربكم الحق فماذا بعد الحق الا الضلال فاني تصرفون ۞ 33 كذلك
حقت كلمة ربك على الذين فسقوا انهم لا يومنون ۞ 34 قل هل من شركائكم
من يبدوا الخلق ثم يعيده قل الله يبدوا الخلق ثم يعيده فاني توفكون ۞ 35 قل هل
من شركائكم من يهدي الى الحق قل الله يهدي للحق افمن يهدي الى الحق احق ان يتبع
امن لا يهدي الا ان يهدي فما لكم كيف تحكمون ۞ 36 وما يتبع اكثرهم الا ظنا
ان الظن لا يغني من الحق شيا ان الله عليم بما يفعلون ۞ 37 وما كان هذا القران ان
يفترى من دون الله ولكن تصديق الذي بين يديه وتفصيل الكتاب لا ريب فيه من رب
العالمين ۞ 38 ام يقولون افتريه قل فاتوا بسورة مثله وادعوا من استطعتم من دون الله ان
كنتم صادقين ۞ 39 بل كذبوا بما لم يحيطوا بعلمه ولما ياتهم تاويله كذلك كذب
الذين من قبلهم فانظر كيف كان عاقبة الظالمين ۞ 40 ومنهم من يومن به ومنهم من
لا يومن به وربك اعلم بالمفسدين ۞ 41 وان كذبوك فقل لي عملي ولكم عملكم
انتم بريون مما اعمل وانا بري مما تعملون ۞ 42 ومنهم من يستمعون اليك افانت تسمع الصم
ولو كانوا لا يعقلون ۞ 43 ومنهم من ينظر اليك افانت تهدي العمي ولو كانوا لا يبصرون ۞
44 ان الله لا يظلم الناس شيا ولكن الناس انفسهم يظلمون ۞ 45 ويوم يحشرهم كان لم
يلبثوا الا ساعة من النهار يتعارفون بينهم قد خسر الذين كذبوا بلقاء الله وما كانوا مهتدين
46 واما نرينك بعض الذي نعدهم او نتوفينك فالينا مرجعهم ثم الله شهيد على ما يفعلون ۞
47 ولكل امة رسول فاذا جاء رسولهم قضي بينهم بالقسط وهم لا يظلمون ۞ 48 ويقولون متى
هذا الوعد ان كنتم صادقين ۞ 49 قل لا املك لنفسي ضرا ولا نفعا الا ما شاء الله
لكل امة اجل اذا جاء اجلهم فلا يستاخرون ساعة ولا يستقدمون ۞ 50 قل ارايتم ان
اتيكم عذابه بياتا او نهارا ماذا يستعجل منه المجرمون ۞ 51 اثم اذا ما وقع امنتم
به الان وقد كنتم به تستعجلون ۞ 52 ثم قيل للذين ظلموا ذوقوا عذاب الخلد هل
تجزون الا بما كنتم تكسبون ۞ 53 ويستنبونك احق هو قل اي وربي انه لحق وما انتم

بمعجزين ۞ 54 ولو ان لكل نفس ظلمت ما في الارض لافتدت به واسروا الندامة
لما راوا العذاب وقضي بينهم بالقسط وهم لا يظلمون ۞ 55 الا ان لله ما في السموات والارض
الا ان وعد الله حق ولكن اكثرهم لا يعلمون ۞ 56 هو يحيي ويميت واليه ترجعون ۞
57 يا ايها الناس قد جاءتكم موعظة من ربكم وشفاء لما في الصدور وهدي ورحمة
للمومنين ۞ 58 قل بفضل الله وبرحمته فبذلك فليفرحوا هو خير مما يجمعون ۞
59 قل ارايتم ما انزل الله لكم من رزق فجعلتم منه حراما وحلالا قل الله اذن لكم
ام علي الله تفترون ۞ 60 وما ظن الذين يفترون علي الله الكذب يوم القيمة ان الله
لذو فضل علي الناس ولكن اكثرهم لا يشكرون ۞ 61 وما تكون في شان وما تتلوا
منه من قران ولا تعملون من عمل الا كنا عليكم شهودا اذ تفيضون فيه وما يعزب عن ربك
من مثقال ذرة في الارض ولا في السماء ولا اصغر من ذلك ولا اكبر الا في كتاب
مبين ۞ 62 الا ان اولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ 63 الذين امنوا وكانوا
يتقون لهم البشري في الحيوة الدنيا وفي الاخرة لا تبديل لكلمات الله ذلك هو الفوز
العظيم ۞ 64 ولا يحزنك قولهم ان العزة لله جميعا هو السميع العليم ۞ 65 الا ان
لله من في السموات ومن في الارض وما يتبع الذين يدعون من دون الله شركاء ان يتبعون
الا الظن وان هم الا يخرصون ۞ 66 هو الذي جعل لكم الليل لتسكنوا فيه والنهار
مبصرا ان في ذلك لايات لقوم يسمعون ۞ 67 قالوا اتخذ الله ولدا سبحانه هو الغني له
ما في السموات وما في الارض ان عندكم من سلطان بهذا اتقولون علي الله ما لا تعلمون ۞
06 قل ان الذين يفترون علي الله الكذب لا يفلحون ۞ 96 متاع في الدنيا ثم
الينا مرجعهم ثم نذيقهم العذاب الشديد بما كانوا يكفرون ۞ 07 واتل عليهم نبا نوح اذ
قال لقومه يا قوم ان كان كبر عليكم مقامي وتذكيري بايات الله فعلي الله توكلت فاجمعوا
امركم وشركاءكم ثم لا يكن امركم عليكم غمة ثم اقضوا الي ولا تنظرون ۞
71 فان توليتم فما سالتكم من اجر ان اجري الا علي الله وامرت ان اكون من
المسلمين 72 فكذبوه فنجيناه ومن معه في الفلك وجعلناهم خلايف واغرقنا الذين
كذبوا باياتنا فانظر كيف كان عاقبة المنذرين ۞ 73 ثم بعثنا من بعده رسلا الي قومهم
فجاوهم بالبينات فما كانوا ليومنوا بما كذبوا به من قبل كذلك نطبع علي قلوب
المعتدين ۞ 74 ثم بعثنا من بعدهم موسي وهرون الي فرعون وملايه باياتنا فاستكبروا
وكانوا قوما مجرمين ۞ 75 فلما جاءهم الحق من عندنا قالوا ان هذا لسحر مبين ۞ 76 قال
موسي اتقولون للحق لما جاءكم اسحر هذا ولا يفلح الساحرون ۞ 77 قالوا اجيتنا لتلفتنا

عما وجدنا عليه اباءنا وتكون لكما الكبرياء في الارض وما نحن لكما بمومنين ۞
78 وقال فرعون ايتوني بكل ساحر عليم ۞ 79 فلما جاء السحرة قال لهم موسي القوا ما انتم
ملقون ۞ 80 فلما القوا قال موسي ما جيتم به السحر ان الله سيبطله ان الله لا يصلح عمل
المفسدين ۞ 81 ويحق الله الحق بكلماته ولو كره المجرمون ۞ 82 فما امن لموسي الا ذرية
من قومه علي خوف من فرعون وملايهم ان يفتنهم وان فرعون لعال في الارض وانه لمن المسرفين ۞
83 وقال موسي يا قوم ان كنتم امنتم بالله فعليه توكلوا ان كنتم مسلمين ۞ 84 فقالوا علي الله
توكلنا ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمين ۞ 85 ونجنا برحمتك من القوم الكافرين ۞ 86 واوحينا
الي موسي واخيه ان تبوا لقومكما بمصر بيوتا واجعلوا بيوتكم قبلة واقيموا الصلوة وبشر المومنين ۞
87 وقال موسي ربنا انك اتيت فرعون وملاءه زينة واموالا في الحيوة الدنيا ربنا ليضلوا عن سبيلك
ربنا اطمس علي اموالهم واشدد علي قلوبهم فلا يومنوا حتي يروا العذاب الاليم ۞ 88 قال قد
اجيبت دعوتكما فاستقيما ولا تتبعان سبيل الذين لا يعلمون ۞ 89 وجاوزنا ببني اسرايل البحر
فاتبعهم فرعون وجنوده بغيا وعدوا حتي اذا ادركه الغرق قال امنت انه لا اله الا الذي امنت به
بنوا اسرايل وانا من المسلمين ۞ 90 الان وقد عصيت قبل وكنت من المفسدين ۞ 91 فاليوم
ننجيك ببدنك لتكون لمن خلفك اية وان كثيرا من الناس عن اياتنا لغافلون ۞
92 ولقد بوانا بني اسرايل مبوا صدق ورزقناهم من الطيبات فما اختلفوا حتي جاءهم العلم
ان ربك يقضي بينهم يوم القيمة فيما كانوا فيه يختلفون ۞ 93 فان كنت في شك مما
انزلنا اليك فسال الذين يقرون الكتاب من قبلك لقد جاءك الحق من ربك فلا تكونن
من الممترين ۞ 94 ولا تكونن من الذين كذبوا بايات الله فتكون من الخاسرين ۞ 95 ان
الذين حقت عليهم كلمة ربك لا يومنون ۞ 96 ولو جاءتهم كل اية حتي يروا العذاب
الاليم ۞ 97 فلو لا كانت قرية امنت فنفعها ايمانها الا قوم يونس لما امنوا كشفنا عنهم
عذاب الخزي في الحيوة الدنيا ومتعناهم الي حين ۞ 98 ولو شاء ربك لامن من في
الارض كلهم جميعا افانت تكره الناس حتي يكونوا مومنين ۞ 99 وما كان لنفس ان
تومن الا باذن الله ويجعل الرجس علي الذين لا يعقلون ۞ 100 قل انظروا ماذا في
السموات والارض وما تغني الايات والنذر عن قوم لا يومنون ۞ 101 فهل ينتظرون الا مثل
ايام الذين خلوا من قبلهم قل فانتظروا اني معكم من المنتظرين ۞ 102 ثم ننجي
رسلنا والذين امنوا كذلك حقا علينا ننجي المومنين ۞ 103 قل يا ايها الناس ان كنتم
في شك من ديني فلا اعبد الذين تعبدون من دون الله ولكن اعبد الله الذي
يتوفيكم وامرت ان اكون من المومنين ۞ 104 وان اقم وجهك للدين حنيفا ولا تكونن

من المشركين ﴿105﴾ ولا تدع من دون الله ما لا ينفعك ولا يضرك فان فعلت فانك اذا من
الظالمين ﴿106﴾ وان يمسسك الله بضر فلا كاشف له الا هو وان يردك بخير فلا راد لفضله
يصيب به من يشاء من عباده وهو الغفور الرحيم ﴿107﴾ قل يا ايها الناس قد جاءكم
الحق من ربكم فمن اهتدى فانما يهتدي لنفسه ومن ضل فانما يضل عليها وما انا عليكم
بوكيل ﴿108﴾ واتبع ما يوحى اليك واصبر حتى يحكم الله وهو خير الحاكمين ﴿

Verſio Latina.

28. ET die *quadam* congregabimus eos omnes: tùm dicemus iis, qui aſſociaverunt: Ad locum veſtrum *ſecedite* vos, & ſocii veſtri *(ideſt dii eorum)*. Et ponemus diſtinctionem inter eos; & dicent ſocii eorum: Non nos colebatis. 29. Et ſufficit Deus ad teſtem inter nos, & inter vos, quòd fuerimus de cultu veſtro ſanè parùm curantes. 30. Ibi experietur omnis anima id, quod præmiſerit *(ideſt recipiet mercedem operum ſuorum præteritorum)* & reducentur ad Deum Dominum ſuum verum, & abſcondet ſe ab eis id, quod commenti fuerant *(ideſt dii eorum)*. 31. Dic: Quis enutrit vos è Cœlo, & terra? Aut quis habet Dominum auditus, & viſus? Et quis educit vivum ex mortuo, & educit mortuum ex vivo? Et quis gubernat res? Reſpondebunt ſanè: Deus. Dic ergo: An igitur non timebitis *eum*? 32. Hic itaque eſt Deus Dominus veſter verus, & quidnam *reliquum eſt* poſt veritatem, niſi error? Quomodò ergo avertimini *à fide*? 33. Ita verificatur verbum Domini tui ſuper eos, qui improbè agunt, quòd ipſi non credant. 34. Dic: An eſt ex ſociis veſtris, qui producat creaturam; deindè redire faciet eam *ad ſe*? Dic: Deus condit creaturam; deindè redire faciet eam *ad ſe*: Quomodò ergo avertimini *à cultu illius*? 35. Dic: An eſt ex ſociis veſtris, qui dirigat ad veritatem? Dic: Deus dirigit ad veritatem. An ergo, qui dirigit ad veritatem, juſtiùs eſt, ut habeat ſectatores; an, qui non dirigit, niſi dirigatur? Quid ergo eſt vobis quamobrem ita judicetis? 36. At non ſequuntur plerique eorum, niſi opinionem. Porrò opinio non acquirit de veritate quidquam. Certè Deus eſt ſciens de eo, quod faciunt. 37. Et non eſt hic Alcoranus *talis*, ut confictus ſit *ab aliquo* præter Deum, ſed eſt verificatio illius, quod *revelatum fuit* ante eum; & declaratio Libri *(ideſt Pentateuchi, & Euangelii)*. Non eſt dubium de eo; *traditus eſt* à Domino

a Mundorũ *a* ſeculorum. 38. An dicent: Confinxit eum *Mahumetus*? Reſponde; Atqui afferte Suram unam, ſicut *Suras* illius, & advocate, quem potueritis, *ut adjuvet vos ad hoc*, præter Deum, ſi eſtis veraces. 39. Verùm mendacii inſimulaverunt id, cujus non comprehenderunt ſcientiam *(ideſt Alcoranum)* & nondum venit ad eos interpretatio ejus *(ideſt verificatio eorum, quæ prædicit circa ſupplicium ipſorum)*. Eodem modò mendacii inſimulaverunt, qui fuerunt ante eos, *Prophetas ſuos*. Verùm aſpice, quomodò fuerit finis Iniquorum. 40. Et ex illis aliquis credet in eum, & ex illis aliquis non credet in eum *(ideſt in Alcoranum)*. Et Dominus tuus eſt ſcientiſſimus, *quinam ſint* corruptores. 41. Quòd, ſi mendacii te coarguerint; Dic: Mihi ſit opus meum, & vobis opus veſtrum: vos eritis immunes ab eo, quod faciam, & ego ero immunis ab eo, quòd facietis. 42. Et ex illis aliqui aures præbebunt tibi *recitanti Alcoranum*. An ergò tu audire facies ſurdos, etiamſi non intelligant? 43. Et ex illis quiſpiam aſpiciet ad te: an ergo tu diriges cæcos, etiamſi non videant? 44. Certè Deus non aget iniquè in homines ulla in re: verùm homines animas ſuas iniquè tractant. 45. Et die quadam congregabit eos: *& erit*, quaſi non morati fuiſſent *in mundo*, niſi una hora ex die. Cognoſcent ſeſe mutuò inter ſe. Jam perierunt, qui, ut falſum negabant occurſum Dei; & non fuerunt directi. 46. Et ſive faciamus te videre partem illius, quod comminamur illis: ſive defungi faciamus te; ad nos tamen erit reditus eorum: tùm Deus erit teſtis ſuper id, quod

faciunt.

faciunt. 47. Et unicuique genti miſſus fuit legatus: cùmque veniſſet legatus eorum, deciſum fuit inter eos cum æquitate, & ipſi non ſunt tractati iniquè. 48. Et dicunt *infideles fidelibus*: Quandò *eveniet* hæc comminatio *ſupplicii à Deo*, ſi eſtis veraces? 49. Reſponde: Non poſſideo animæ meæ nocumentum, neque juvamen (*ideſt non eſt in poteſtate mea accerſere à Deo, quod noceat, vel proſit*) niſi quantum voluerit Deus. Unicuique genti meta *ſtatuta eſt*: cùm venerit meta eorum, non procraſtinabunt unicam horam, neque *prævenient pœnam ſibi ſtatutam*. 50. Dic. *a* An exiſtimatis, ſi venerit ad vos punitio ejus noctù, vel *a ideſt dicite mihi.*
diù, quid accelerabunt de ea ſceleſta patrantes? 51. An tunc, cùm inciderit *vobis pœna*, credetis in eam? *Sed tunc dicetur vobis*: Nunc *creditis*, & cupitis *eam differre*; Atqui jam illam accelerabatis. 52. Tunc dicetur *illis*, qui impii fuerunt: Guſtate pœnam æternitatis: an recipitis mercedem, niſi illius, quod fuiſtis operati? 53. Et cupient ſcire à te, an verum ſit hoc. Dic: Certè per Dominum meum hoc eſt ſanè verum; neque vos infirmaturi eſtis *Deum*, *ne vos puniat*. 54. Quòd, ſi profectò unicuique animæ, quæ iniquè ſe geſſit, eſſet, quidquid eſt in terra, certè redimeret ſeſe eo *libenter in die Judicii*. Et celabunt pœnitudinem *ſuam magiſtri infidelitatis*, *ne exprobretur illis ab aſſeclis ſuis deceptio eorum*, poſtquam viderint pœnam, & decidetur *inter eos cum æquitate*, & ipſi non tractabuntur iniquè. 55. Nunquid non eſt Dei id, quod eſt in Cœlis, & terra? Nunquid non promiſſio Dei vera eſt? Sed plerique eorum neſciunt *hoc*. 56. Ipſe vivificat, & mortificat, & ad eum reducemini *in die Judicii*. 57. O homines: Jam venit ad vos exhortatio à Domino veſtro *per Alcoranum*; & medicamen ad id *morbi*, quod eſt in pectoribus *veſtris*, & directio, & miſericordia fidelibus. 58. Dic: Per gratiam Dei, & per miſericordiam ejus *fuit hoc*: in hoc ergo lætentur: hoc melius erit, quàm, quod congregant de *rebus mundanis*. 59. Dic: Quid vobis videtur? Id, quod demiſit Deus vobis de alimento, & feciſtis ex eo illicitum, & licitum: dic, *inquam*. An Deus conceſſit vobis *hoc*: an de Deo mendacia confingitis. 60. Quæ verò *eſt opinio eorum*, *qui comminiſcuntur* de Deo mendacium in die *reſurrectionis*? Certè Deus eſt præditus liberalitate erga homines: ſed plerique eorum non agunt gratias *illi*. 61. Et non erit in ullo ſtatu: neque *leges* de eo ex Alcorano: neque facietis aliquid operis, niſi ſimus ſuper vos *teſtes, cùm verſamini in illo*. Neque latet Dominum tuum pondus unius formicæ *in terra*, *neque in Cœlo*, neque *aliud*, *quod ſit* minus illo, neque majus: niſi *ſcriptum ſit* in libro manifeſto. (*ideſt in tabula cuſtodita*). 62. Nonne ſanè amici Dei *erunt in ſtatu*, *in quo* non erit timor ſuper eos, neque *ipſi* contriſtabuntur? 63. Qui crediderint, & timuerint *Deum*, ipſis erit fauſtum nuncium in vita mundana, & in altero ſæculo. Non eſt immutatio verbis Dei. Hæc erit felicitas magna. 64. Et ne contriſtet te dictum eorum: nam potentia eſt Dei univerſa: ipſe eſt Auditor, Cognitor. 65. Nonne Dei eſt, quiſquis in Cœlis, & quiſquis in terra *reperitur*. Et quid ſectantur ii, qui invocant præter Deum *alios Deos*, *illius* ſocios? Si ſectantur *aliud*, niſi opinionem, &, ſi ipſi nonniſi mendaciis innituntur. 66. Ipſe eſt, qui conſtituit vobis noctem, ut quieſcatis *in ea*, & diem conſpicuum. Certè in hoc ſunt ſigna hominibus, qui audiunt. 67. Dicunt *Judæi*, *& chriſtiani*: Suſcepit Deus prolem. Laus ejus ipſe eſt Dives: illius eſt, quod in Cœlis, & quod in terra *reperitur*. *b* Non eſt apud vos ulla poteſtas (*ideſt ullum* *b ſi.*
argumentum ad probandum) in hoc. An loquimini de Deo id, quod neſcitis? 68. Dic: Certè, qui comminiſcuntur adverſus Deum mendacium, non proſperabuntur. 69. Fruitio *modica erit illis* in mundo: deindè ad nos erit reditus eorum: tùm faciemus eos guſtare pœnam vehementem eo, quòd fuerunt increduli. 70. Et recita illis hiſtoriam Noè, cùm dixit genti ſuæ: O popule meus; ſi moleſta eſt vobis conſiſtentia mea *inter vos*, & commonitio mea de ſignis Dei: ego ſuper Deum *innitor: vos congregate c vim veſtram, & ſocios (ideſt Deos)* veſtros: at *c facultatem veſtram.*
non ſit negotium veſtrum ſuper vos obſcuritas (ideſt apertè agite, quod agitis) tùm decernite adverſum me, & ne expectetis me, ideſt citò facite, quod facturi eſtis. 71. Quòd, ſi tergiverſati fueritis à *prædicatione mea*; non *petam à vobis pro illa* *d* mercedem, ſi eſt merces mea, niſi apud Deum, & juſſus ſum, ut ſim ex Moslemis. 72. At verò mendacii redarguerunt eum, & liberavimus eum, & qui *d aliquid mercedis.*

erant cum eo in Arca, & poſuimus eos ſucceſſores (*ideſt ſibi invicem ſuccedentes in terra*) & demerſimus eos, qui falſitatem confinxerant in ſignis noſtris. Aſpice, itaque qualiter fuerit finis commonitorum *à Noe*. 73. Deindè miſimus poſt eum legatos ad gentes ipſorum: veneruntque ad eas cum claris argumentis *miraculorum*. Non tamen fuerunt *diſpoſiti*, ut crederent in id, quod, ut falſum rejecerant anteà. Ita ſigillum imprimimus ſuper corda prævaricantium. 74. Deindè miſimus poſt eos Moyſen, & Aaron ad Pharaonem, & *a* populum ejus cum ſignis noſtris: ſed ſuperbè ſeſe geſſerunt, & fuerunt homines ſceleroſi. 75. Cùmque veniſſet ad eos veritas à nobis, dixerunt: Certè hoc eſt præſtigium manifeſtum. 76. Dixit Moyſes: An dicitis hoc de veritate poſtquam venit ad vos? An præſtigium eſt hoc? Atqui non proſperabuntur præſtigiatores. 77. Dixerunt: An veniſti ad nos, ut averteres nos ab eo, *ideſt ab ea religione*, in quo invenimus patres noſtros, &, ut ſit vobis duobus imperium in terra? At non ſumus nos vobis credentes. 78. Et Dixit Pharao: Adducite ad me omnem magum peritum. 79. Cùmque veniſſent magi, dixit illis Moyſes: Projicite, quod vos eſtis projecturi (*ideſt virgas, ſeu funes*). 80. Et, cùm projeciſſent, dixit Moyſes; id, quod attuliſtis præſtigium, certè Deus mox evaneſcere faciet illud; nam Deus non dat proſperum ſucceſſum operi depravantium. 81. Et confirmabit Deus veritatem in verbis ſuis, etiamſi repugnant ſceleſta patrantes. 82. Et non crediderunt Moyſi, niſi generatio ex gente ejus, propter timorem ex Pharaone, & procerum eorum (*ideſt ejus*) ne affligeret ipſos, & quidem Pharao erat ſanè ſuperbus in terra, & certè ipſe erat ex exorbitantibus. 83. Et dixit Moyſes: O popule meus, ſi crediditis in Deum, & etiam ſuper ipſum innitimini, ſi eſtis Moslemi. 84. Reſponderunt ergo; ſuper Deum innixi ſumus. Domine noſter, ne ponas nos in tentationem gentibus iniquis (*ideſt, ne ſinas nos vexari ab illis*). 85. Et libera nos per miſericordiam tuam ab hominibus infidelibus. 86. Et inſpiravimus ad Moyſen, & fratrem ejus, *dicentes*: Conſtruite genti veſtræ in Ægypto domos, & facite domos veſtras locum, ad *b* quem convertamini *in orando*, & ſtare facite orationem, & euangeliza fidelibus. 87. Et dixit Moyſes: Domine noſter, tu certè dediſti Pharaoni, & *c* populo ejus ornamentum, & facultates in vita mundana. Domine noſter, ut errare fiant à via tua. Domine noſter, abole facultates eorum, & obdura corda eorum, ita ut non credant, donec videant pœnam diſcruciantem. 88. Dixit: Jam exaudita eſt oratio veſtra: recti ergo eſtote; &, ne ſectemini ſemitam illorum, qui ignorant. 89. Et traduximus filios Iſrael per mare, & inſectati ſunt eos Pharao, & exercitus ejus violenter, & hoſtiliter, donec apprehendit eum ſubmerſio. Dixit, *cùm ſubmergeretur*: Credo, quòd non eſt Deus, niſi ille, in quem credunt filii Iſrael, & ego ſum ex Moslemis. 90. *Dixit ei Gabriel*: Nunc *credis*, & jam rebellis fuiſti anteà, & fuiſti ex depravantibus. 91. Hodiè porrò educemus te *è mari* cum corpore tuo, ut ſis his, qui erunt poſt te, in ſignum, & certè multi ex hominibus de ſignis noſtris ſunt ſanè negligentes. 92. Et Jam quidem dedimus ad habitandum filiis Iſrael habitationem ſecuritatis, & præbuimus eis ad ſuſtentationem *d* res bonas: neque diſſenſerunt inter ſe, *circa religionem*, donec venit ad eos ſcientia. Porrò Dominus tuus decidet inter eos die reſurrectionis circa id, in quo diſcordes fuerunt. 93. Quod, ſi fueris in dubitatione de eo, quod demiſimus ad te *circa aliquas hiſtorias*: interroga eos, qui legerunt librum *Pentateuchi* ante te. Jam quidem venit ad te veritas à Domino tuo: ne ergo ſis ex dubitantibus. 94. Et nullo modo ſis ex iis, qui mendacia confingunt in ſignis Dei, ne ſis ex pereuntibus. 95. Certè illi, ſuper quos decretum eſt verbum Domini tui (*ideſt, qui prædeſtinati ſunt ad gehennam*) non credent. 96. Etiamſi veniat ad eos omne ſignum (*ideſt miraculum*) donec videant pœnam diſcruciantem. 97. Quòd, ſi *ita* non *eſſet*: fuiſſet aliqua Civitas, quæ crediſſet, *antequam puniretur à Deo*, & profuiſſet ei fides ſua. Sed populus Jonæ, poſtquam crediderunt, relevavimus ab eis pœnam ignominiæ in vita mundana; & ſivimus eos frui uſque ad tempus. 98. Quòd, ſi voluiſſet Dominus tuus, certè crediſſent, qui ſunt in terra omnes ſimul. An ergo tu coges per vim homines, ut ſint

creden-

a proceres.

b converſionis.

c proceribus.

d ex rebus bonis.

credentes? *Sed Deus hoc non vult*. 99. Et non eſt animæ, ut credat, niſi per voluntatem Dei. Et ponet *Deus* abominationem ſuper eos, qui non intelligunt. 100. Dic: Reſpicite id, quod eſt in Cœlis, & terra, & non proderunt ſigna, & comminatores hominibus, qui non credunt *(ideſt, quos prædeſtinavit Deus, ne crederent)*. 101. An ergo expectant, *qui tibi non credunt*, niſi *dies*, ſicut dies eorum, qui præceſſerunt ante eos? *(Ideſt pœnam incredulitatis eorum)*. Dic: Expectate: certè ego vobiſcum ero ex expectantibus. 102. Deindè liberavimus legatos noſtros, & eos, qui crediderant: ita debitum eſt ſuper nos, *ut* liberemus fideles. 103. Dic: O homines, ſi eſtis in dubio de religione mea, certè non colam, quos colitis præter Deum, ſed colam Deum, qui mori faciet vos. Et juſſus ſum, ut ſim ex fidelibus. 104. Et *præceptum fuit mihi*: Statue faciem tuam ad religionem Orthodoxus: & ne ſis ex aſſociantibus. 105. Et, ne invoces præter Deum id, quod non proſit tibi, neque noceat tibi. Quòd, ſi *hoc* feceris, certè tu procul dubio eris ex iniquis. 106. Quòd, ſi tetigerit te Deus nocumento, non erit relevans illud, niſi ipſe. Et, ſi voluerit te cum bono *(ideſt habere aliquod bonum)* non erit retrahens liberalitatem ejus. Conferet illud, cui voluerit de ſervis ſuis, & ipſe eſt indultor, miſericors. 107. Dic: O homines, jam venit ad vos veritas à Domino veſtro. Qui ergo directus fuerit, utique directus erit, ſi animæ ſuæ. Qui autem erraverit, utique errabit contra eam *(ideſt animam)*. Et non ſum ego ſuper vos procurator. 108. Et ſequere, quod inſpiratur tibi, & patienter ſuſtine, donec judicet Deus; nam ipſe eſt Optimus judicantium.

N O T Æ.

XXX. E*Xperietur anima*] quidam legunt تبلو *experietur*: quidam verò تتلوا *leget vel ſequetur*.

L. *An exiſtimatis*] Arabicè ارايتم exponunt communiter اخبروني *annunciate*, vel dicite *mihi*. Propriè vertas, *an vidiſtis*? Fortè non malè: *Quid vobis videtur*? Illa autem verba: *quid accelerabunt de ea ſceleſta patrantes*, ſunt juxta Gelal للتهويل *ad incutiendum terrorem*: itaut ſignificet ما اعظم ما استعجلوه *quàm magnum eſt, quod accelerant*!

LXX. *Decernite adverſum me*]. Eſt hìc duplex lectio: اقضوا *decernite*, vel *judicate*: & افضوا *venite vel, aſſurgite*.

LXXX. *Quod attuliſtis præſtigium*]. Hìc etiam duplex eſt lectio: ما جيتم به السحر *quod attuliſtis præſtigium*, vel *eſt præſtigium*. & ما جيتم به السحر: *quod attuliſtis, an eſt præſtigium*?

LXXXVI. *Locum, ad quem convertamini in orando*] Unico verbo dicitur Arabicè قبلة *Keblat*: locus ſcilicet, ſeu plaga Mundi, ad quam quis convertitur, dum orat. Quamobrem Meccanum delubrum dicitur قبلة; quia ad illud faciem vertunt, quicumque ſint, Mahumetani in precibus ſuis. Hoc tamen loco explicat Gelal: مصلى تصلون فيه *Oratorium, in quo oretis*; ita, ut Iſraelitæ orarent intra domos ſuas ſecretò: nam, كان فرعون منعهم عن الصلاة *Pharao prohibuerat eis orationem*. At verò Zamchaſcerius exiſtimat, per hoc Iſraelitis preceptum fuiſſe, ut in domibus ſuis oratoria conſtituerent, quæ Meccanum delubrum reſpicerent ita, ut ad illud converſi preces ſuas funderent.

LXXXVIII. *Exaudita eſt oratio veſtra*]. Nam, ut ait Gelal فمسخت اموالهم حجارة ولم يومن فرعون حتى ادركه الغرق; *omnes facultates eorum converſæ ſunt in lapides: nec tamen credidit Pharao, donec ſubmergi cœpit*. Mirum verò, quòd poſt quadraginta annos ſubmerſum fuiſſe affirmet.

LXXXIX. *Et ego ſum ex Moslemis*] Gelal كرر ليقبل منه فلم يقبل ودس جبرايل في فيه من حماة البحر مخافة ان تناله الرحمة: *Iterabat has voces crebriùs, ut exaudiretur: ſed non fuit exauditus, quia Gabriel opplevit os ejus cœno maris, timens, ne miſericordiam conſequeretur à Deo*.

XCI. *Hodie porrò educemus te*] Gelal وعن ابن عباس ان بعض بني اسرايل شكوا في موته فاخرج لهم ليروه: *Habetur ex Ebn-abbas, quoſdam filiorum Iſrael dubitaſſe de morte Pharaonis. Quamobrem Gabriel eduxit cadaver ejus ad litus, ut viderent illud*.

XCII. *Habitationem ſecuritatis*] Arabicè مبوا صدق Exponit Gelal منزل كرامة وهو الشام ومصر *Habitationem honorificam, nempe Syriam, & Ægyptum*. Eodem modo Zamchaſcerius.

XCIII. *Quòd, ſi fueris in dubitatione*]. Gelal فانه ثابت

ثابت عندهم يخبروك بصدقه: قال صلى الله عليه و سلام لا اشك ولا اسال: *Quia hic* (ideſt liber Pentateuchi) *eſt ſtabilis, & conſtans apud eos: & docebunt te de veracitate ejus. Reſpondit Mahumetus: Non dubito; & non interrogabo.*

XCVII. *Sed populus Jonæ*]. Mirum, quòd mentio Jonæ per tranſennam, fecerit titulum Suræ, cùm de Noe, Moyſe, & aliis tàm multa loquatur. Imò, & aliis in Suris plura, quàm hìc de eo commemorantur. Senſus autem hujus verſiculi eſt: Gentes reprobæ, ac præſcitæ, etiamſi videant omnia miracula, nunquam tamen ad amplectendam fidem adducuntur, donec præſens ſit pœna eorum extrema: quemadmodùm videre eſt in Pharaone, & Ægyptiis, & aliis. Sed ab hac regula excepti ſunt Ninivitæ gens Jonæ: qui crediderunt, ut ait Gelal:

عند روية امارة العذاب و لم يوخروا الى حلوله *ubi viderunt ſibi pœnam comminari, nec diſtulerunt credere uſque ad adventum pœnę ipſius.* Libet hìc referre, quæ de Jona Arabes fabulantur, ex Iſmaele Ebn-Aly parte 1. cap. de Jona fideliter translata.

Ipſe eſt in (inquit) ذوالنون *Dhul nun* (ideſt habitator piſcis) *& mater ejus vocabatur* متي *Matai: neque ullus Propheta celebratus eſt ex nomine matris, niſi Jonas, & Chriſtus. Fertur autem illum fuiſſe Iſraelitam de Tribu Beniamin, & miſſum à Deo poſt Joathan filium Oziæ, qui ambo fuerunt reges Iſrael. Miſit autem eum Deus ad Ninivitas, qui idola colebant: & profectus eſt ad eos cum uxore, & filiis ſuis. Cùmque eſſet jam in ripa fluvii Tigris, cogitavit tranſnadare prior fluvium, & traducere poſt ſe familiam ſuam. Sed in tranſitu ſubmerſus eſt filius major: & adveniens lupus arripuit filium minorem: cùmque reſpiceret, non vidit ampliùs uxorem ſuam. Cùm igitur in fletus erupiſſet, intellexit per revelationem, reſtituendam ſibi eſſe familiam amiſſam: pergeret modò in urbem Niniven, & prædicaret ibi juxta præceptum Dei. Eò, cùm Jonas perveniſſet, cœpiſſetque cives illius ad veram religionem hortari: exceperunt eum cum injuriis, & lapidibus, & fuſtibus. Quamobrem in anguſtiis poſitus, divinam opem imploravit: & à Deo ita inſpiratus, urbe egreſſus eſt, comminans civibus divinam vindictam ad tempus præfixum, niſi converterentur. Miſit autem Deus ſuper eos nubem, in qua erant colores ſignificantes pœnam illis infligendam. Et diffuſa eſt ſupra omnem illam regionem: & propior facta terræ, cępit ſpargere ſcintillas ignis, quibus univerſa comburebantur. Quæſierunt autem Jonam, ut ipſis opem ferret; ſed non invenerunt. Tunc recurrentes ad auxilium illius Dei, quem Jonas colebat, congregati ſunt ſimul viri, pueri, & mulieres: & egreſſi in apertum regionis, precibus, ſupplicationibus, ac gemitibus divinam miſericordiam imploraverunt. Exaudivit autem eos Deus, & à flagello illo Liberavit. Interim adveniens Jonas, nec videns præſentem pęnam, quam comminatus illis fuerat, & converſionis, ac pęnitentiæ eorum ignarus; regreſſus eſt indignabundus: juravitque, ſe nunquam in poſterum eò eſſe rediturum. Scribit autem Ebno-Said Mogrebinus, illum navi ingreſſum fuiſſe in Tigrim, navem verò immotam ſtetiſſe. Quamobrem Nauclerus perſuadens, ſibi id eveniſſe ob peccatum alicujus, qui eſſet in navi, cupienſque reſcire, quiſnam hic eſſet, jecit ſortes, ceciditque ſors ſuper Jonam, quem propterea in mare projecerunt, ubi deglutivit eum cetus, & portavit eum uſque ad urbem Ailam. Fuit autem Jonas in ventre ceti quadraginta dies: deindè evomuit eum in loco aperto: eratque velut pullus avis, implumis. Oriri autem fecit Deus ſuper eum plantam cucurbitæ: & cùm Gabriel manu ſua tetigiſſet eum, reſtituit ei capillos, quos amiſerat. Deus verò amicè reprehendit eum de imprecatione ab eo facta contra populum ſuum propoſita ipſi ad hanc rem quadam parabola. Juſſitque eum redire in Niniven, & reſtituit ei uxorem cum filiis. Cùm verò Niniven peteret, obvium habuit paſtorem, qui ſeſe agnoſcendum illi exhibuit, juſſitque eum pergere, & cives urbis recognoſcere. Egreſſus eſt autem obviam illi Rex, & populus, & magna cum lætitia introduxerunt in urbem, ubi ad mortem uſque commemoratus fuit.* Hæc ſummatim ex Iſmaele; in quibus plura ſunt figmenta, ac mendacia, quàm periodi. Ita ſapientiores Moſlemi, Pſeudo-Prophetæ ſui exemplo, in ſacris hiſtoriis nugantur.

REFUTATIONES.

I. NIhil magis à veritate alienum dici potuit, quàm quòd Alcoranus confirmet, vel conformes habeat ſacros libros à Deo ante traditos. Nulla hìc opus eſt probatione: ſatis eſt, ſi hìc cum illis conferatur. Quòd verò Mahumetus ad oſtendendum Alcorani ſui Miraculum, & ad Meccanorum cauſam infirmandam, eoſdem provocet ad conſcribendum alium Alcoranum parem, vel ſimilem ſuo; vel ſaltem Suram aliquam, quæ cum Suris illius poſſit comparari: id quod tamen Meccani nunquam facere potuerunt: nemo non videt, quàm frivolum, ac ridiculum ſit. Quid quæſo in Alcorano eſt, ſive verba, ſive ſententiam reſpicias, quòd miraculum oleat, & quivis, qui pecuini prorsùs cerebri non ſit, non poſſit pari, vel etiam meliori ſtylo conſcribere? Ne Moſlemi quidem ſapientiores hoc audent negare. Sed vide, quæ de hoc utroque argumento ſuprà diſſeruimus: atque etiam in Prodromo p. 2.

II. Notandum eſt, præſertim hoc loco vafrum Mahumeti ingenium, dùm prædicit, Meccanos à Deo eſſe puniendos, cupiens per hoc ſe Prophetam vendicare. Nam ipſemet de Meccanis bello invadendis cogitabat: & arma contra concives ſuos parabat, quibus eos imparatos, prædonum in morem, aggrederetur. Facilè quivis prædicit, ac divinat ea, quæ facere jam conſtituit, factuque facilia ſibi fore perſuadet.

III. Redarguit Mahumetus Meccanos, quòd ex pecoribus, aliiſve rebus à Deo creatis, quædam licita, quędam verò illicita conſtituantur. Et fortaſſe meritò redarguit. Sed cur ipſe hoc idem ſtatuit in Alcorano? An, quia Deus hoc ipſi, non autem illis præcepit? Non erit igitur per ſe reprehendenda hæc licitarum, illicitarumque rerum diſtinctio; cùm Deus ipſe illam præcipiat: cur ergo turbas tantas homo fanaticus excitat propter illam contra ſuos concives, qui pari jure reſpondere poterant, licèt gratis, ſicut gratis affirmabat Mahumetus, eam ſibi à Deo præceptam fuiſſe. Mirùm verò, quòd cùm pleroſque ſuperſtitionis ſuæ ritus à Meccanis idololatris acceperit (ut Mahumetani ipſi fatentur) hunc adeò acriter inſectetur, ac recipiat.

IV. Iterùm in Judæos, & Chriſtianos invehitur, quòd Deo filium attribuant. Sed immeritò, ut ſuperiùs oſtendimus. Et duplici illius argumento: primo, quòd Deus ſit Dominus omnium rerum, nec alicujus filii ope indigeat:

ſecun-

ſecundò, quòd de hoc nulla ſit in Sacris Literis probatio; alibi ſatis, ſuperque ſatis fecimus. Et hoc, quod pertinet ad Chriſtianos: non de Judæis patet, merum eſſe mendacium.

V. Crambem recoquit infeliciſſimus caupo; & fabulas de Noe, Moyſe, & Pharaone in menſam retrudit, non ſine novorum figmentorum parergis. Et nihilominùs tantæ eſt impudentiæ, ut hæc omnia in Pentateucho reperiri conſtanter aſſeveret. Illud verò riſum meretur, quòd, cùm fingatur primò Deum [illegible] Mahumeto, ut, ſi de his dubitaret, conſuleret ipſos Judæos, à quibus veritatem poſſet addiſcere; mox ſubjiciat: ea omnia veriſſima eſſe, ac propterea nullo modo de his illi eſſe dubitandum. Quid ergo ad Judæos de veritate conſulendos illum ablegaret, ſi de iis dubitatio aliqua ſibi ſuboriretur, ſi neque ipſe Mahumetus dubitabat (ut habetur ex traditione) neque per divinum præceptum licebat ei dubitare? Reſpondet Zamchaſcerius بريد الله

أن علمهم يصدق حقيقة القرآن وتحقيق نبوة النبي *Volebat Deus, ut ſcientia eorum* (ſcilicet Judæorum, & Chriſtianorum) *confirmaret veritatem Alcorani, & veritatem Prophetiæ Mahumeti*. Sed volebat id, quòd nullo modo eſſe poterat: Quomodò enim Pentateuchus, & Euangelium confirmarent id, quod utrumque penitùs deſtruebat? Poſito verò, quòd Mahumetus conſulens Dei juſſu Judæos, intellexiſſet ab eis nihil hujuſmodi eſſe in Pentateucho, quale in Alcorano referebatur; quid tunc illi faciendum erat? Cogebatur procul dubio fateri ſeſe ab illo ſuo fictitio Deo, vel Gabriele deceptum fuiſſe, qui tàm fallacem veritatis Alcorani ſui regulam ſibi præſcripſiſſet, & Alcoranum ipſum abjicere, vel flammis devovere.

VI. Nuſquam alibi Mahumetus manifeſtiùs aperit ſententiam ſuam circa divinam prædeterminationem neceſſitantem, quàm hìc à verſiculo [illegible]. uſque ad centeſimum: ubi diſertis verbis pronunciat, nulla ex parte ab humano arbitrio pendere receptionem fidei; ſed à divina tantùm voluntate, ac decreto neceſſitante. Quamobrem nihil prodeſſe prædicationem, aut miracula ad fidem iis, quos Deus non vult, ut credant. Hos autem tunc tantùm oſtendere paratos eſſe ad credendum, cùm jam ultimam perfidiæ ſuæ pœnam præſentem habuerint, quandò ſcilicet nihil eis prodeſſe poteſt fides eorum. Ab hac tamen regula excipit populum Jonæ, ſcilicet Ninivitas, qui crediderunt, antequam extremas infidelitatis ſuæ pœnas ſubirent: vel potiùs poſt eaſdem pœnas inceptas crediderunt; & eorum fides meruit, ut ab illis liberarentur, & finerentur adhuc vivere, & frui hoc mundo uſque ad tempus mortis. Ex quibus habes: Primò hominem non credere, quia Deus non vult, ut credat. Secundò, hominem neceſſariò eſſe infidelem, quia non habet libertatem ad fidem. Tertiò Deum eſſe authorem infidelitatis hominum. Quartò Deum eſſe injuſtum, qui hominibus pœnam irroget ob id, in quo nullum habent peccatum, cùm ex mera neceſſitate, & abſoluta Dei voluntate ſint infideles. In eo autem, quod de Jona, & Ninivitis adjungit: dupliciter hallucinatur. Primò enim ſupponit, Jonam Ninivitam fuiſſe, cùm revera fuerit Hebræus, ut ipſemet nautis affirmavit. Secundò Ninivitas pœnam aliquam à Deo accepiſſe (hanc autem deſcribit Iſmael, ut vidimus) antequam crederent, ſeu converterentur ad prædicationem Jonæ: quod prorsùs falſum eſt. Omitto diſcutere ineptias, & figmenta, quibus hiſtoriam Jonę confarciminant Alcoraniſtæ. Unum diſſimulandum non eſt: nullo modo dici poſſe aliam fuiſſe Patriam Jonæ, quàm Niniven, ſi Alcorano ſtandum ſit. Nam quoties in eo dicitur de aliquo Propheta

miſſum fuiſſe, vel prædicaſſe الي قومه ad gentem ſuam, certum eſt, Prophetam, vel legatum illum ex eadem gente fuiſſe prognatum. Et ideò quamvis Moyſes ad Ægyptios miſſus fuerit, non tamen dicitur miſſus fuiſſe الي قومه *ad gentem ſuam, ſed* الي فرعون والي قومه *ad Pharaonem, & gentem ejus*: licèt Moyſes in Ægypto natus fuiſſet, non tamen ad Ægyptios, ſed ad Iſraelitas pertinebat. Et nihilominùs, ſi quandò (*quod non memini*) *diceretur in Alcorano miſſus fuiſſe Moyſes ad gentem ſuam*, poſſent Ægyptii gens ejus appellari, quia non ſolùm ibi natus fuerat, & morabantur Iſraelitæ, ad quos pertinebat: ſed etiam, quia à filia Regis Ægypti in filium adoptatus Ægyptius etiam poterat cenſeri.

VII. Prorsùs inconſequenter loquitur Mahumetus, dùm aſſerit, filios Iſrael nullum de religione diſſidium inter ſe habuiſſe, niſi poſtquam venit ad eos ſcientia. Hoc porrò diſſidium, juxta Gelalis expoſitionem fuit بان امن بعض وكفر بعض, *quòd aliqui eorum crediderunt: aliqui verò credere noluerunt*. Sed quandò nam venit ad eos ſcientia, & quænam ſcientia fuit hæc? Zamchaſcerius docet hoc hujuſmodi verbis: واختلفوا في دينهم وما تشعبوا فيه شعبا الا بعد ما قاروا التوراة وكسبوا العلم بدين الحق ولزمهم البينات عليه: وقيل هو العلم بمحمد من واختلاف بني اسرايل وهم اهل الكتاب واختلافهم في صفته ونعته وهو انه هو ام ليس به بعدما جاءهم العلم والبيان انه هو ولم يرتابوا فيه كما قال تعالي الذين اتيناهم الكتاب يعرفونه

Et

Et diſſenſerunt in religione ſua, neque diviſi ſunt in ea in partes, niſi poſtquam legerunt Pentateuchum, & acquiſiverunt ſcientiam de vera religione, & habuerunt demonſtrationes claras de illa. Alii dicunt, hanc ſcientiam fuiſſe de Mahumeto; & in hoc diſſenſiſſe filios Iſrael, ſeu ſcripturales, & diſſenſionem eorum fuiſſe circa epitheta, & prædicata ejus in Pentateucho: utrum ſcilicet convenirent illi, nec ne. Sed, poſtquam habuerunt certam ſcientiam, ad eum illa pertinere; non dubitaverunt de eo, ſicut dicitur in Alcorano: Illi, quibus dedimus Pentateuchum, cognoſcunt Mahumetum, ſicut filios ſuos. Et nihilominùs, licèt non dubitarent, in Mahumetum credere noluerunt. Verùm hæc omnia gratis prorsùs dicuntur. Eſto enim aliquot Judæi ob timorem, vel proprium commodum Mahumetanæ ſuperſtitioni adhæſerint, quemadmodùm nunc et[illegible] adhærent: non tamen propterèa dici poteſt Judæos univerſim ſciſſos fuiſſe in partes circa religionem ſuam: neque, ſi hoc verùm eſſet, dici poſſet, id proveniſſe ex ſcientia, quæ [illegible] ad eos de vaticiniis Pentateuchi ſpectan[illegible] ad Mahumetum, vel de veritate illius [illegible]nis, cùm nullibi in Pentateucho hu[illegible] vaticinia reperiantur: ſed potiùs ex inſcitia, vel ex impietate, improbitate, ac libidine id contigiſſe.

سورة هود مكية ماية وثلث وعشرون آية

SURA XI.
HUD.
MECCANA:
COMMATUM CENTUM VIGINTI, AC TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الر ۞ 2 كتاب أحكمت اياته ثم فصلت من لدن حكيم خبير ۞ 3 ألا تعبدوا
إلا الله انني لكم منه نذير وبشير ۞ 4 وأن استغفروا ربكم ثم توبوا إليه يمتعكم متاعا
حسنا إلى أجل مسمى ويوت كل ذي فضل فضله وان تولوا فاني أخاف عليكم عذاب يوم
كبير ۞ 5 إلى الله مرجعكم وهو على كل شيء قدير ۞ 6 ألا إنهم يثنون صدورهم
ليستخفوا منه الا حين يستغشون ثيابهم يعلم ما يسرون وما يعلنون انه عليم بذات الصدور ۞
7 وما من دابة في الأرض الا على الله رزقها ويعلم مستقرها ومستودعها كل في كتاب
مبين ۞ 8 وهو الذي خلق السموات والارض في ستة أيام وكان عرشه على الماء ليبلوكم
أيكم أحسن عملا ولين قلت إنكم مبعوثون من بعد الموت ليقولن الذين كفروا ان هذا الا
سحر مبين ۞ 9 ولين أخرنا عنهم العذاب الى امة معدودة ليقولن ما يحبسه الا يوم يأتيهم
ليس مصروفا عنهم وحاق بهم ما كانوا به يستهزون ۞ 01 ولين اذقنا الانسان منا رحمة
ثم نزعناها منه انه ليوس كفور ۞ 11 ولين أذقناه نعماء بعد ضراء مسته ليقولن ذهب
السيات عني انه لفرح فخور ۞ 21 الا الذين صبروا وعملوا الصالحات اولايك لهم مغفرة
وأجر كبير ۞ 31 فلعلك تارك بعض ما يوحي اليك وضايق به صدرك أن يقولوا لولا انزل
عليه كنز او جاء معه ملك إنما انت نذير والله على كل شيء وكيل ۞ 41 أم يقولون
افتريه قل فاتوا بعشر سور مثله مفتريات وادعوا من استطعتم من دون الله ان كنتم صادقين ۞
15 فان لم يستجيبوا لكم فاعلموا إنما انزل بعلم الله وأن لا اله الا هو فهل انتم مسلمون ۞

16 من كان يريد الحيوة الدنيا وزينتها نوف اليهم اعمالهم فيها وهم فيها لا يبخسون ۞ 17 اولايك
الذين ليس لهم في الآخرة الا النار وحبط ما صنعوا فيها وباطل ما كانوا يعملون ۞
18 افمن كان علي بينة من ربه ويتلوه شاهد منه ومن قبله كتاب موسي اماما ورحمة
اولايك يومنون به ومن يكفر به من الاحزاب فالنار موعده فلا تك في مرية منه انه
الحق من ربك ولكن اكثر الناس لا يومنون ۞ 19 ومن اظلم ممن افتري علي الله
كذبا اولايك يعرضون علي ربهم ويقول الاشهاد هولاء الذين كذبوا علي ربهم الا لعنة الله
علي الظالمين ۞ 20 الذين يصدون عن سبيل الله ويبغونها عوجا وهم بالآخرة هم كافرون ۞
21 اولايك لم يكونوا معجزين في الارض وما كان لهم من دون الله من اولياء يضاعف
لهم العذاب ما كانوا يستطيعون السمع وما كانوا يبصرون ۞ 22 اولايك الذين خسروا
انفسهم وضل عنهم ما كانوا يفترون ۞ 23 لا جرم انهم في الآخرة هم الاخسرون ۞ 24 ان
الذين امنوا وعملوا الصالحات واخبتوا الي ربهم اولايك اصحاب الجنة هم فيها خالدون ۞
25 مثل الفريقين كالاعمي والاصم والبصير والسميع هل يستويان مثلا افلا تذكرون ۞
26 ولقد ارسلنا نوحا الي قومه اني لكم نذير مبين ۞ 27 ان لا تعبدوا الا الله اني اخاف
عليكم عذاب يوم اليم ۞ 28 فقال الملا الذين كفروا من قومه ما نريك الا بشرا
مثلنا وما نريك اتبعك الا الذين هم اراذلنا بادي الراي وما نري لكم علينا من فضل بل
نظنكم كاذبين ۞ 29 قال يا قوم ارايتم ان كنت علي بينة من ربي واتيني رحمة
من عنده فعميت عليكم انلزمكموها وانتم لها كارهون ۞ 30 ويا قوم لا اسلكم عليه
مالا ان اجري الا علي الله وما انا بطارد الذين امنوا انهم ملاقوا ربهم ولكني اريكم
قوما تجهلون ۞ 31 ويا قوم من ينصرني من الله ان طردتهم افلا تذكرون ۞ 32 ولا اقول
لكم عندي خزاين الله ولا اعلم الغيب ولا اقول اني ملك ولا اقول للذين تزدري
اعينكم لن يوتيهم الله خيرا الله اعلم بما في انفسهم اني اذا لمن الظالمين ۞ 33 قالوا يا نوح
قد جادلتنا فاكثرت جدالنا فاتنا بما تعدنا ان كنت من الصادقين ۞ 34 قال انما
ياتيكم به الله ان شاء وما انتم بمعجزين ۞ 35 ولا ينفعكم نصحي ان اردت ان انصح
لكم ان كان الله يريد ان يغويكم هو ربكم واليه ترجعون ۞ 36 ام يقولون افتراه
قل ان افتريته فعلي اجرامي وانا بري مما تجرمون ۞ 37 واوحي الي نوح انه لن يومن من
قومك الا من قد امن فلا تبتيس بما كانوا يفعلون ۞ 38 واصنع الفلك باعيننا ووحينا
ولا تخاطبني في الذين ظلموا انهم مغرقون ۞ 39 ويصنع الفلك وكلما مر عليه ملا من
قومه سخروا منه قال ان تسخروا منا فانا نسخر منكم كما تسخرون ۞ 40 فسوف تعلمون

من ياتيه

من يأتيه عذاب يخزيه ويحل عليه عذاب مقيم حتى إذا جاء أمرنا وفار التنور قلنا احمل
فيها من كل زوجين اثنين وأهلك إلا من سبق عليه القول ومن آمن وما آمن معه إلا
قليل ۝ 41 وقال اركبوا فيها بسم الله مجريها ومرسيها إن ربي لغفور رحيم ۝ 42 وهي
تجري بهم في موج كالجبال ونادى نوح ابنه وكان في معزل يا بني اركب معنا
تكن مع الكافرين ۝ 43 قال سآوي إلى جبل يعصمني من الماء قال لا عاصم اليوم من
أمر الله إلا من رحم وحال بينهما الموج فكان من المغرقين ۝ 44 وقيل يا أرض ابلعي
ماءك ويا سماء أقلعي وغيض الماء وقضي الأمر واستوت على الجودي وقيل بعدا للقوم
الظالمين ۝ 45 ونادى نوح ربه فقال رب إن ابني من أهلي وإن وعدك الحق وأنت أحكم
الحاكمين ۝ قال يا نوح إنه ليس من أهلك إنه عمل غير صالح فلا تسألن ما ليس لك به
علم إني أعظك أن تكون من الجاهلين ۝ 77 قال رب إني أعوذ بك أن أسألك ما ليس
لي به علم وإلا تغفر لي وترحمني أكن من الخاسرين ۝ 48 قيل يا نوح اهبط بسلام منا
وبركات عليك وعلى أمم ممن معك وأمم سنمتعهم ثم يمسهم منا عذاب أليم ۝ 49 تلك
من أنباء الغيب نوحيها إليك ما كنت تعلمها أنت ولا قومك من قبل هذا فاصبر إن
العاقبة للمتقين ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

A. L. R. 2. Liber *eſt hic*, cujus ſapienter diſpoſitæ ſunt periodi: deindè diſtinctæ ſunt *in judicia, hiſtorias, & paræneſes* à ſapiente, perito *(ideſt à Deo)*. 3. Ut non ſerviatis, niſi Deo: certè ego *miſſus ſum* ad vos ab eo comminator *pœnæ*, & annunciator *præmii*. 4. Et, ut veniam poſtuletis à Domino veſtro; deindè convertamini ad eum: fruendum dabit vobis proventum bonum, uſque ad terminum præfixum *(ideſt mortem)* & dabit omni habenti abundantiam *in opere*, abundantiam ſuam *in mercede*. Quòd, ſi tergiverſati fueritis, certè ego timeo ſuper vos pœnam diei magnæ. 5. Ad Deum erit reditus veſter, & ipſe ad omnem rem eſt potens. 6. Nonne ipſi ſanè conduplicant pectora ſua, *ut* abſcondant ſe ab eo *(ideſt à Deo)*? Nonne, cùm cooperiunt ſe veſtibus ſuis, ſcit *Deus*, quid abſcondant, & quid manifeſtent? Quippè ipſe eſt ſciens ſubſtantiam pectorum. 7. Et non eſt ullum reptile in terra, niſi *incumbat* ſuper Deum alimentum ejus, & *ipſe* novit locum ad quieſcendum illius, & depoſitorium illius *poſt mortem*, & *in utero*. Totum *ſcriptum eſt* in libro manifeſto. 8. Et ipſe eſt, qui creavit Cœlos, & terram in ſex diebus, & erat thronus *ejus*, *antequam hæc crearet*, ſuper aquam: ut probaret vos, quis veſtrum eſſet melior opere. Quòd, ſi dixeris: Certè vos ſuſcitandi eſtis poſt mortem; profectò dicent, qui ſunt infideles: Si eſt hoc, niſi præſtigium manifeſtum. 9. Et profectò, ſi diſtulerimus ab eis pœnam uſque ad gentem numeratam *(ideſt uſque ad tempus definitum)* certè dicent *irriſoriè*: Quid retinet illam? An non die veniet ad illos *in qua* non erit avertens *eam* ab illis, & eveniet eis id, quod irridebant? 10. Et certè, ſi guſtare fecerimus hominem ex nobis miſericordiam; deindè abſtulerimus illam ab eo; certè ipſe *fiet* deſperans, ingratus. 11. Et quidem, ſi guſtare fecerimus ei beneficium poſt noxam, quæ tetigerit eum; profectò dicet: Abierunt mala à me: profectò ipſe fiet lætabundus, gloriabundus. 12. Verùm, qui patienter ſuſtinuerint, & fecerint recta: his erit indulgentia, & merces grandis. 13. Et

الجزء الثاني عشر
Pars duodecima.

fortaſſe tu prætermiſſurus *es* partem ejus, quod revelatur tibi; & anguſtiandum *eſt*
a eo, quòd in hoc pectus tuum, *a* ne dicant. *Non credemus ei*, ſi non demiſſus fuerit ſuper eum theſaurus, aut venerit cum eo Angelus. Certè tu es prædicator, *non miraculorum patrator*, & Deus eſt ſuper omnem rem procurator. 14. An dicent: Confinxit illum (*ideſt Alcoranum*)? Reſponde: Afferte ergo decem ſuras, *ſicut ſuras* illius *à vobis* confictas, & invocate *ad hoc* quemcumque potueritis præter Deum, ſi eſtis veraces. 15. Quòd, ſi non exaudierint vos *ii, quos invocaveritis*; ſcitote ſanè, quòd *hic Alcoranus* demiſſus fuit cum ſcientia Dei, & quòd non eſt Deus, niſi ipſe. An ergo vos *eritis* Moſlemi? 16. Qui voluerit *vitam* mundanam, & ornamentum ejus, perſolvemus mercedem illis operum ſuorum in ea, & ipſi in ea non defraudabuntur *ulla in re*. 17. Hi ſunt, quibus non erit in altera vita, niſi ignis, & inutile erit, quod fecerunt in ea, & vanum, quod fuerint operati. 18. An ergo, qui eſt ſuper declarationem à Domino ſuo (*ideſt Mahumetus, cui Deus declararavit veritatem*) & ſequitur eum teſtis ab illo (*ideſt Gabriel miſſus à Deo*) & ante eum *traditus fuerat* liber Moyſi ad directionem, & miſericordiam, *erit, ſicut ille, qui non eſt hujuſmodi*? Hi credunt in eum (*ideſt in Alcoranum*). Qui verò non crediderit in eum ex ſectis *infidelium*; ignis eſt promiſſio ejus. Ne ergo ſis in dubitatione de eo, quia ipſe eſt veritas à Domino tuo: verumtamen plerique hominum non credunt. 19. Et, quis eſt iniquior, quàm, qui confingit de Deo mendacium? Hi præſentabuntur coram Domino ſuo, *in die judicii*, & dicent teſtes (*ideſt Angeli*): Hi ſunt, qui mentiti ſunt adverſus Dominum ſuum. An non maledictio Dei erit ſuper iniquos? 20. Qui avertunt *alios* à via Dei, & quærunt eam diſtorquere: & ipſi in alteram vitam ſunt increduli. 21. Hi non fuerunt infirmantes *Deum* in terra, ne *ipſos puniret*, & non fuerunt ipſis præter Deum ulli patroni: duplicabitur illis tormentum. Non potuerunt audire, neque viderunt. 22. Hi ſunt, qui jacturam fecerunt animarum ſuarum, & effugit ab eis id, quod confinxerunt (*ideſt dii eorum dereliquerunt eos*). 23. Non eſt dubium, quin ipſi in ſæculo futuri ſint perditiſſimi. 24. Certè, qui crediderint, & fecerint *bona*, & converterint ſe cum fiducia ad Dominum ſuum, hi erunt poſſeſſores Paradiſi, ipſi in eo perenniter manſuri. 25. Similitudo *harum* duarum partium (*ideſt fidelium, & infidelium*) eſt ſicut cæcus, & ſurdus, & videns, & audiens. An erunt æquales *hi duo* in comparatione? An ergo *per hoc* non commonefietis? 26. Et jam quidem miſimus Noe ad gentem ſuam, *qui dixit eis*: Equidem ſum vobis prædicator manifeſtus. 27. Ut non colatis, niſi Deum. Sanè ego timeo ſuper vos pœnam diei dolorificæ. 28. Reſponderunt autem Primates, qui infideles erant, de gente ejus: Non videmus te, niſi hominem, ſicut nos, & non videmus te, quòd ſequuti ſint te, niſi, qui ſunt abjectiſſimi noſtrum principio ſententiæ (*ideſt pro primo illis bene viſum eſt*), neque videmus eſſe vobis ſupra nos aliquid excellentiæ: quin imò exiſtimamus vos eſſe mendaces. 29. Dixit (*ille*) O popule meus, an putatis, quòd, ſi fuero ſuper declarationem (*ideſt inſtructus, & directus*) à Domino meo; & contulerit mihi miſericordiam de apud ſe: ſed cæca ſit ſuper vos (*ideſt negata ſit vobis*) *num* (*inquam, putatis quòd*) compulſuri ſimus vos ad eam, & vos eam ſitis abhorrentes? 30. Et, ò popule meus, non peto à vobis pro hoc, *quod vobis prædico*, pecuniam. *Non b eſt*
b Si. merces mea, niſi apud Deum, & non ego expulſurus ſum eos, qui crediderunt. Certè ipſi occurſuri ſunt à Domino ſuo *in die judicii*. Verumtamen video vos eſſe homines, qui ignoratis. 31. Et, ò popule meus, quis adjuvabit me, *ne puniar* à Deo, ſi expulero eos? An ergo non commonefietis? 32. Et non dico vobis: Apud me ſunt theſauri Dei: neque: Scio arcanum: neque dico: Ego ſanè ſum Angelus; neque dico de iis, quos deſpiciunt oculi veſtri; numquam dabit eis Deus bonum. Deus eſt ſcientiſſimus de eo, quod eſt in animabus eorum. Nam ego ſanè, *ſi dicerem hoc, eſſem* utique ex iniquis. 33. Reſponderunt *illi*: O Noe: Jam diſputaſti nobiſcum, & multiplicaſti diſputationem nobiſcum: atqui effice nobis id, quod promittis nobis, ſi es ex veracibus. 34. Dixit *Noe*; Profectò efficiet vobis illud Deus, ſi voluerit: neque vos infirmaturi eſtis *illum, ne hoc faciat*. 35. Neque proderit vobis rectum conſilium meum, ſi voluero rectè conſulere

vobis,

[illegible]s, ſi Deus voluerit in errorem inducere vos. Ipſe eſt Dominus veſter, & ad illum reducemini. 36. An dicent *Meccani*: Confinxit eum? (*ideſt Alcoranum*). Reſponde: ſi confinxi eum, ſuper me porrò erit reatus meus; & ego ero immunis ab eo, quod vos delinquetis. 37. Et revelatum fuit ad Noe: Certè non credet è gente tua, niſi, qui jam credidit: Ne ergo contriſteris ob id, quod fecerint. 38. Fac Arcam in oculis noſtris, & revelatione noſtra, & ne alloquaris me pro iis, qui ſunt iniqui: nam hi ſubmergendi ſunt. 39. Et fabricabat Arcam: & quotieſcumque tranſibat juxta illum *a* cætus è gente ejus, jocum captabant ex eo. Dicebat: Si irridetis nos, nos porro irridebimus vos, ſicut irridetis *nos*. Mox verò ſcietis, ad quem ventura ſit pœna, quæ confundat eum, & deſcenſura ſit ſuper eum pœna ſtabilis. Donec venit præceptum noſtrum, & extuavit Clibanus. Diximus *Noe*; Infer in illam ex ſingulis *animantibus* conjuges duos; & familiam tuam, præter eum, ſuper quem præceſſit dictum (*ideſt prædeſtinatio ad interitum*) &, qui crediderit. Et non crediderunt cum eo, niſi pauci. 41. Et dixit *Noe*: Aſcendite in eam nomine Dei: curſus ejus, & conſiſtentia ejus (*ideſt curret, & ſubſiſtet, quandò opus fuerit*) quippe Dominus meus eſt ſanè indulgens, miſericors. 42. Et illa currebat cum eis inter fluctus, ſicut montes. Et advocavit Noe filium ſuum *Canaan*, qui erat in loco ſeparato, *dicens*: O filiole mi, aſcende nobiſcum, & ne ſis cum infidelibus. 43. Reſpondit *ille* Recipiam me ad montem, qui defendet me ab aqua. Dixit *illi Noe*: Non erit defendens hodie à præcepto Dei, niſi eum, cujus miſertus fuerit *ipſe Deus*. Pertranſiit inter eos unda, & fuit ex ſubmerſis. 44. Et dictum fuit *à Deo*: O terra abſorbe aquam tuam, & ò Cœlum contine te *à pluvia*. Et imminuta eſt aqua, & abſolutum eſt præceptum *de perditione hominum*, & conſedit *Arca* ſupra *montem* Giudi, & *dictum fuit*: Procul gentibus iniquis (*ideſt procul eſſe gentes iniquæ*). 45. *Et invocavit Noe* Dominum ſuum, & *ait*: *Domine mi*, certè *filius meus Canaan* eſt è *familia mea*, & *quidem promiſſio tua* eſt *veritas*, & *tu es juſtiſſimus judicantium*. 46. *Reſpondit ei Deus*; O Noe: Sanè *ille non* eſt è *familia tua*. *Hoc certè, quod petis pro eo* eſt opus non rectum. Ne ergo petas à me *id*, in quo non eſt tibi ſcientia, *nempe liberatione, filii tui ſubmerſione*). Equidem admoneo te, ne ſis ex ignorantibus *in eo, quod petis à me*. 47. Dixit *Noe*: Domine mi, equidem confugio ad te, *ne ſinas*, ut petam à te id, in quo non eſt mihi ſcientia. Et, niſi peperceris mihi, & miſertus fueris mei, ero ex pereuntibus. 48. Dictum fuit *illi*: O Noe, deſcende *ex Arca* cum ſalute ex nobis, & benedictionibus ſuper te, & ſuper gentes (*ideſt ſuper aliquos*) ex iis, qui ſunt tecum. Gentes autem (*ideſt aliquos ex iis*) faciemus frui *in hoc mundo*: deindè tanget eos à nobis pœna dolorifica *in ſeculo futuro*. 49. Hæc ſunt ex hiſtoriis arcani (*ideſt occultis*): revelamus ea tibi: non noveras ea tu, neque populus tuus ante hoc. Patienter igitur ſuſtine: nam finis bonus eſt timentibus *Deum*.

a primores

NOTÆ.

Inſcribitur hæc *Sura* هود *Hud*, quia recoquit crambem, retrudendo importunè fabulam commentitii ejus prophetæ, de quo ſatis multa ſuperiùs dicta ſunt. Tradita fuit Meccæ tota: quidam tamen tres verſiculos excipiunt Medinæ tratos; nempe decimum tertium: *Et fortaſſe tu præteriſſurus es*. Et verba illa decimi octavi: *Hi credunt in eum*. Et 112. *& perſolve orationem*. Verſus communiter numerantur centum viginti, ac tres. Quidam unum demunt. Præmium hanc Suram legentis erit, quòd is

اعطى من الاجر عشر حسنات بعدد من صدق بنوح
ومن كذب به وهود وصالح و شعيب ولوط وابرهيم
و موسى وعيسى وكان يوم القيمة من السعداء ان شاء

الله تعلى: *recipiet pro mercede decem bona juxta numerum tàm eorum, qui crediderunt, quam eorum, qui credere noluerunt in Noe, Hud, Saleh, & Scioaib, Lot, Abraham, Moyſen, & Jeſum: & in die Reſurrectionis erit ex numero Beatorum, ſi Deus excelſus voluerit*.

VI. *Conduplicant pectora ſua* :] Jahias. هم يطوون ما فيها ويسترونه: *ipſi plicant, & abſcondunt id, quod eſt in iis* pectoribus.

XVIII. *An ergo, qui eſt ſuper declarationem*]. Periodum malè conſutam, & elumbatam, ita concinnant Interpretes: An Mahumetus, & ejus aſſeclæ à Deo directi per Alcoranum traditum per Gabrielem, & confirmatum per Pentateuchum, antea velatum Moyſi; erunt ſicut Infideles, & ethnici exiſtimandi? Abſit: non erit ita. Talis ſcilicet eſt Alcoranus, ut ſi illi fruſtum aliquod perpetuò non

aſſuatur, nullus prorſus ex eo ſenſus poſſit haberi.

XXVIII. *Principio ſententiæ*]. Arabicè: بادى الراى

Zamchaſcerius ita exponit hunc locum: اتبعوك اول الراى او ظاهر الراى و انتصابه على الظرف اصله وقت حدوث اول رايهم او وقت حدوث ظاهر رايهم *Sequuti ſunt te prima ſententia; ſeu apparentia ſententiæ* (ideſt, primò ſequuti ſunt te, vel ex animo, vel apparenter) *& nasbatio ejus notat adverbium temporis. Tempore, quo evenit principium ſententiæ eorum: vel tempore, quo exteriùs apparuit ſententia eorum.* Gelal: اى ابتداء من غير تفكر فيك و نصبه على الظرف اى وقت اول رايهم *ideſt principio* (vel primò quodam impetu) *ſine cogitatione de te* (dùm ſcilicet te non benè norant) *& nasbatio* (ſeu caſus accuſativus) *illius notat adverbium temporis: ideſt: tempore, quo evenit principium ſententiæ* (ſeu prima ſententia) *eorum*. Jahias: اى فيما يظهر لنا *ideſt in quantum* (ſeu quatenùs) *apparet nobis.*

XL. *Et exæſtuavit Clybanus*] Gelal فار التنور للخباز بالماء وكان ذلك علامة لنوح *Ebullivit aqua clybanus piſtorius: quod erat ſignum conſtitutum ipſi Noe.* Jahias والتنور فى تفسير الحسن الباب الذى يجتمع فيه ماء السفينة ففار منه الماء والسفينة على الارض وكان ذلك علامة لاهلاك القوم *Et clybanus, juxta expoſitionem Alhaſan, erat porta, in qua colligebatur aqua Navis* [ideſt Arcæ]: *Et ebullivit ex ea aqua, & Navis adhuc erat in terra. Et erat hoc ſignum perditionis hominum.*

* *Infer in illam ex omnibus animalibus conjuges duos.* [Gelal: و فى القصة ان الله حشر لنوح السباع والطير و غيرهما فجعل يضرب بيديه فى كل نوع فتقع يده اليمنى على الذكر واليسرى على الانثى فيحملها فى السفينة *Habetur in hiſtoria, Deum congregaſſe ad Noe, feras, aves, & cetera animantia, qui cœpit percutere manibus ſuis animalia ex omni ſpecie, & incidit manus ejus dextera ſuper maſculos, ſiniſtra autem ſuper fœminas; atque ita intulit ea in Arcam.*

* *Præter eum, ſuper quem præceſſit dictum*] Quis verò hic fuerit, ita indicat Gelal: وهو زوجته و ولده كنعان *Fuit autem hic uxor ejus, & filius ejus Canaan*. Jahias, filium tantùm fuiſſe affirmat. Zamchaſcerius ex authoritate Aldahac, ponit utrumque.

* *Et non crediderunt cum eo, niſi pauci*] Varii ſunt inter ſe expoſitores Moslemi circa eos, qui ingreſſi ſunt in Arcam. Cottada apud Jahiam: لم ينج فى السفينة الا نوح و ثلثة بنين سام حام و يافث ونساوهم فجميعهم ثمانية *Non ſunt ſalvati in Arca, niſi Noe, & tres filii ejus, Sem, Cham, & Japheth; & uxores eorum: in totum octo.* Gelal: [illegible] كانوا ثمانية رجال و نساوهم وقيل جميع من كان فى السفينة ثمانون نصفهم رجال و نصفهم نساء *Fertur in Arca fuiſſe ſex mares, & totidem fœminas. Alii volunt fuiſſe octoginta; quorum media pars erant mares, media fœminæ.* Zamchaſcerius: [illegible] النبى انه قال كانوا ثمانية نوح واهله وبنوه الثلاثة ونساوهم: ومحمد بن اسحق كانوا عشرة خمسة رجال وخمس نساء: وقيل كانوا اثنين وسبعين رجالا وامرأة: واولاد نوح سام وحام ويافث ونساوهم فالجميع ثمانية وسبعون نصفهم رجال ونصفهم نساء. *Habetur ex traditione, Prophetam Mahumetum dixiſſe: Fuerunt octo, nimirùm Noe, & uxor ejus, & tres filii ejus, & uxores eorum. Mohammed autem filius Iſaac dixit: Fuerunt decem, quinque viri, & quinque mulieres. Alii dicunt, fuiſſe duos ac ſeptuaginta, viros, ac mulieres: & tres filios Noe cum uxoribus ſuis: in totum octo, & ſeptuaginta: quorum media pars erant viri, media autem fœminæ.* Mira eſt inſania Mahumetanorum, qui, ne Prophetæ, quidem ſui traditioni, quæ ſanè ſacris ſcripturis eſt conſona, fidem habeant. Sexcentas porrò nugas hìc ingerunt. Ab hac, quam ex Jahia tibi profero, diſce alias: [illegible] الى نوح فى السفينة الزبل فاوحى الله الى نوح ان يمسح يده على ذنب الفيل [illegible] فخرج منه خنزيران وكانا ياكلان الزبل. وشكوا اليه الفار فاوحى الله الى الاسد [illegible] فى قلبه فعطس الاسد فخرج من منخره سنوران فكانا ياكلان الفار وشكوا الى نوح عرامة الاسد [illegible] عليه نوح فسلط الله عليه الحمى. قال [illegible] وكان طول السفينة فيما بلغنا الف ذراع ومايتا [illegible] وعرضها ستمايه ذراع: وبلغنا انه كان فى السفينة [illegible] ابواب وفصل بين الرجال والنسا فجسد ادم حمله نوح معه: *Et conqueſti ſunt apud Noe in Arca propter ſtercora: & inſpiravit Deus Noe, ut attrectaret manu caudam elephantis. Quod cùm feciſſet, egreſſi ſunt ab ea duo porci, qui ſtercora comedebant. Iterùm conqueſti ſunt de muribus: & Deus excitavit ſuperbiam in corde leonis, qui ſternutavit, & egreſſi ſunt per nares ejus duo feles, qui comedebant mures. Iterùm conqueſti ſunt apud Noe, de petulantia Leonis, maledixitque ei Noe, & fecit Deus, ut febris ardens invaderet eum. Dixit autem Alhaſan: Altitudo Arcæ prout accepimus erat mille ducentorum cubitorum: Latitudo verò ſexcentorum cubitorum. Accepimus etiam fuiſſe in Arca tres portas: & inter viros, & fœmi-*

[illegible]nas poſitum erat diſtinctionis gratia corpus Adam, [illegible] Noe tulerat ſecum. O quàm eruditi ſunt Mahumetani! A quibus tamen libenter reſciſcerem, quomodò duo porci tot animalium ſtercora poſſent vorare: & quid de ipſorum porcorum ſtercoribus tandem fieret. Quomodò etiam conſiſtere cum orthodoxa dimenſione poſſit altitudo illa Arcæ mille [illegible]centorum cubitorum, cum tanto exceſſu ſupra latudinem, quæ nonniſi ſexcentos cubitos occupabat. Hoc ſanè eſt contra omnem regulam navium, ſeu triremium vel hujuſmodi lignorum ædificiorum, quibus [illegible] aquas permeandas homines utuntur: horum enim longitudo ſemper altitudinem longè excedit. Quamobrem juſſit Deus Noe Arcam conſtruere, cujus longitudo eſſet trecentorum cubitorum, latitudo quinquaginta, altitudo verò triginta. Vide, quàm bellè Moſlemorum figmenta cum Pentateuchi veritate conveniant.

XLVI. *Hoc certè, quod petis pro eo, eſt opus non rectum*] Eſt hìc duplex lectio. Prior, & communior: انه عمل غير صالح *Certè hoc opus non rectum*: Poſterior انه عَمِلَ غيرَ صالحٍ *Certè hic* (nempe Canaan) *fecit non rectum*: ideſt pravè operatus eſt.

REFUTATIONES.

I. Notandum, tàm in hac Sura, quàm in cæteris, Mahumetum plerumque exordiri ſtylo quodam gravi, ac pietatem, & religionem præferenti: mox ineptias, atque impietates ſuas paulatim ingerere, quò ſimpliciores facilius in naſſam trahat. Semper mihi perſuaſi, Impoſtorem hunc ex pio aliquo Chriſtianorum orientalium, vel veterum Hebræorum libro ſententias ſaniores furatum fuiſſe, quibus nugas, ac blaſphemias ſuas intermiſceret. Nulla enim in ſententiis, & ne in verbis quidem eſt connexio: & plerumque, [illegible] in Alcorano amphora cœpit inſtitui, currente rota urceus exit: & turpiter atrum deſinit in piſcem mulier formoſa supernè.

II. Hìc etiam apertè oſtenditur Moſlemorum mendacium, qui Pſeudoprophetæ ſuo tot miracula effingunt: cùm ipſe ingenuè fateatur, ſe tantummodò prædicatorem eſſe, non Thaumaturgum. Et nihilominùs non ceſſat Alcorani ipſius miraculum obtrudere; quod, quàm vanum, & ridiculum ſit, aliàs oſtendimus.

III. Non ſatis mirari poſſum oſcitantiam Mahumeti, qui, cùm à verſu 26. uſque ad 49. agat de Noe: verſu 36. ingerat tàm importunè, & pœnitùs extra rem, Alcoranum, & Meccanos, quamvis, neque hos, neque illum apertè nominet; itaut opus fuerit expoſitoribus Oedipum agere. Hiccine eſt liber ille tàm mirabilis in ordine, & connexione rerum?

IV. Conſtat *ex ſacris literis*, Noe non habuiſſe (ſaltem uſque ad diluvium) niſi tres filios, qui [illegible] Arcam ingreſſi ſunt, nullus ex eis, quemadmodum, nec uxor Noe, aquis ſubmerſus interiit. Quartus igitur filius, qui in diluvio periit, Mahumetici cerebri figmentum eſt. Communis Expoſitorum ſententia eſt nomen ejus fuiſſe Chanaan. Sed hic filius fuit Cham, non Noe, & poſt diluvium natus eſt. [illegible]natur Zamchaſcerius Prophetam ſuum à mendacio vendicare: ſed fruſtrà. Audi illum: قيل كان اسم ابنه كنعان وقيل * يام: وقرأ علي رضي الله عنه ابنها والضمير لامراته وهو ينصر مذهب الحسن: قال قتادة سالته: فقال والله ما كان ابنه وقلت ان الله حكي عنه ابني من اهلي وانت تقول لم يكن ابنه واهل الكتاب لا يختلفون في انه كان ابنه: فقال و من ياخذ دينه من اهل الكتاب واستدل بقوله من اهلي ولم يقل مني ولنسبته الي انه وجهان احدهما ان يكون ربيبا له او ان يكون لغير رشده: *Dicitur nomen filii ejus fuiſſe Chanaan: alii verò dicunt fuiſſe Sem. Alicui ſit pax* (pro ابنه filium ejus, ſcilicet patris, nempè Noe) *legit* ابنها *filium ejus* (Cum affixo fœmineo) *itaut referatur ad uxorem ejus*: quaſi uxor Noe conceperit illum ex alio viro) *in quo patrocinatur ſententiæ Alhaſan, quem, cùm Cottada de hac re interrogaſſet; reſpondit: Per Deum non fuit filius ejus* (ſcilicet Noe.) *Cui Cottoda*: In Alcorano *dixit de eo Deus* per Noe: *Filius meus ex familia* (ſeu uxore) *mea. Et tu dicis: Non fuit filius ejus. Scripturales ſanè non diſſentiunt, quòd ipſe fuerit filius ejus. Reſpondit* Alhaſan: *& quis accipiat religionem ſuam à ſcripturalibus? Et probavit* ſententiam ſuam *ex dicto ipſius* Noe *Ex familia mea: Et non dixit, ex me. Et quidem duplicem in hoc poſuit ſententiam: primam, quòd fuerit filius privignus*, ſeu uxoris tantummodò ex alio viro: *ſecundam, quòd fuerit filius alius, neſcio cujus: ſed ipſe domi educaverit, & inſtruxerit eum*. Verùm nemo non videt, quàm debiles, ac frigidæ ſint iſtæ defenſiones: ſi admittantur, nihil jam certum erit neque in ſacris, neque in Profanis hiſtoriis. Quantò verò mendacio aſſeverat Cottada, ſcripturales (Judæos ſcilicet, & Chriſtianos) in quarto filio Noe aſſignando convenire? Nihil tale ſomniarunt ſcripturales, cùm omnes conveniant cum Pentateucho, Noe tres tantummodò filios habuiſſe, & hos in Arcam admiſſos è diluvii aquis evaſiſſe. In eo porrò hallucinantur Moſlemi, quòd Chanaan filius fuerit Noe; cùm ex Cham filio Noe poſt diluvium ortus fuerit. Quòd verò aſſerat Alcoranus, Arcam ſuper Montem Giudi, qui eſt in Meſopotamia, reſediſſe, falſum prorſus eſſe videtur, cùm ex Pentateucho conſtet, illam ſuper montes Armeniæ quieviſſe. Poterunt nihilominùs Moſlemi reſpondere, cùm Meſopotamia Armeniæ contermina ſit, poſſe eoſdem montes ad utramque regionem pertinere.

* forte سام

V. Quòd dicatur hìc, hiſtoriam Noe eſſe نبا الغيب hiſtoriam arcanam, & ignotam, patet, quanta in Mahumeto eſſet inſcitia. Nihil mundo penè univerſo, etiam tempore Mahumeti notius, quàm diluvium, Noeca, & ea, quæ ad hæc ſpectant. Sed Impoſtor non de his fortaſſe loquebatur: ſed de nugis illis, ac mendaciis, quæ de ſuo veræ notæque hiſtoriæ intermiſcuit.

Textus Alcorani.

وإلى عاد أخاهم هودا قال يا قوم اعبدوا الله ما لكم من إله غيره إن أنتم إلا مفترون ۞
يا قوم لا أسألكم عليه أجرا إن أجري إلا على الذي فطرني أفلا تعقلون ۞ 52 ويا قوم استغفروا
ربكم ثم توبوا إليه يرسل السماء عليكم مدرارا ويزدكم قوة إلى قوتكم ولا تتولوا
مجرمين ۞ 53 قالوا يا هود ما جئتنا ببينة وما نحن بتاركي آلهتنا عن قولك وما نحن
لك بمؤمنين ۞ 54 إن نقول إلا اعتراك بعض آلهتنا بسوء قال إني أشهد الله واشهدوا أني
بريء مما تشركون ۞ 55 من دونه فكيدوني جميعا ثم لا تنظرون ۞ 56 إني توكلت
على الله ربي وربكم ما من دابة إلا هو آخذ بناصيتها إن ربي على صراط مستقيم ۞
فإن تولوا فقد أبلغتكم ما أرسلت به إليكم ويستخلف ربي قوما غيركم ولا تضرونه
شيئا إن ربي على كل شيء حفيظ ۞ 58 ولما جاء أمرنا نجينا هودا والذين آمنوا معه برحمة
منا ونجيناهم من عذاب غليظ ۞ 59 وتلك عاد جحدوا بآيات ربهم وعصوا رسله واتبعوا أمر
كل جبار عنيد ۞ 60 واتبعوا في هذه الدنيا لعنة ويوم القيامة ألا إن عادا كفروا ربهم
ألا بعدا لعاد قوم هود ۞ 61 وإلى ثمود أخاهم صالحا قال يا قوم اعبدوا الله ما لكم من إله
غيره هو أنشأكم من الأرض واستعمركم فيها فاستغفروه ثم توبوا إليه إن ربي قريب
مجيب ۞ 62 قالوا يا صالح قد كنت فينا مرجوا قبل هذا أتنهانا أن نعبد ما يعبد آباؤنا وإننا
لفي شك مما تدعونا إليه مريب ۞ 63 قال يا قوم أرأيتم إن كنت على بينة من ربي
وآتاني منه رحمة فمن ينصرني من الله إن عصيته فما تزيدونني غير تخسير ۞ 64 ويا قوم
هذه ناقة الله لكم آية فذروها تأكل في أرض الله ولا تمسوها بسوء فيأخذكم عذاب
قريب ۞ 65 فعقروها فقال تمتعوا في داركم ثلاثة أيام ذلك وعد غير مكذوب ۞
فلما جاء أمرنا نجينا صالحا والذين آمنوا معه برحمة منا ومن خزي يومئذ إن ربك هو
القوي العزيز ۞ 67 وأخذ الذين ظلموا الصيحة فأصبحوا في ديارهم جاثمين ۞ 68 كأن
لم يغنوا فيها ألا إن ثمود كفروا ربهم ألا بعدا لثمود ۞ 69 ولقد جاءت رسلنا إبراهيم
بالبشرى قالوا سلاما قال سلام فما لبث أن جاء بعجل حنيذ ۞ 70 فلما رأى أيديهم لا تصل إليه
نكرهم وأوجس منهم خيفة قالوا لا تخف إنا أرسلنا إلى قوم لوط ۞ 71 وامرأته قائمة فضحكت
فبشرناها بإسحاق ومن وراء إسحاق يعقوب ۞ 72 قالت يا ويلتي أألد وأنا عجوز وهذا بعلي شيخا

إن هذا الشيء عجيب ۞ 73 قالوا أتعجبين من أمر الله رحمة الله وبركاته عليكم أهل البيت
إنه حميد مجيد ۞ 74 فلما ذهب عن إبرهيم الروع وجاءته البشرى يجادلنا في قوم لوط
إبرهيم لحليم أواه منيب ۞ 75 يا إبرهيم أعرض عن هذا إنه قد جاء أمر ربك وإنهم
آتيهم عذاب غير مردود ۞ 76 ولما جاءت رسلنا لوطا سيء بهم وضاق بهم ذرعا وقال هذا
يوم عصيب ۞ 77 وجاءه قومه يهرعون إليه ومن قبل كانوا يعملون السيئات قال يا قوم هؤلاء
بناتي هن أطهر لكم فاتقوا الله ولا تخزون في ضيفي أليس منكم رجل رشيد ۞
78 قالوا لقد علمت ما لنا في بناتك من حق وإنك لتعلم ما نريد ۞ 79 قال لو أن لي
بكم قوة أو آوي إلى ركن شديد ۞ 80 قالوا يا لوط إنا رسل ربك لن يصلوا إليك فأسر بأهلك
بقطع من الليل ولا يلتفت منكم أحد إلا امرأتك إنه مصيبها ما أصابهم إن موعدهم الصبح أليس
الصبح بقريب ۞ 81 فلما جاء أمرنا جعلنا عاليها سافلها وأمطرنا عليها حجارة من سجيل منضود ۞
82 مسومة عند ربك وما هي من الظالمين ببعيد ۞ 83 وإلى مدين أخاهم شعيبا قال يا قوم
اعبدوا الله ما لكم من إله غيره ولا تنقصوا المكيال والميزان إني أراكم بخير وإني أخاف
عليكم عذاب يوم محيط ۞ 84 ويا قوم أوفوا المكيال والميزان بالقسط ولا تبخسوا الناس أشياءهم
ولا تعثوا في الأرض مفسدين ۞ 85 بقية الله خير لكم إن كنتم مؤمنين ۞
86 وما أنا عليكم بحفيظ ۞ 87 قالوا يا شعيب أصلوتك تأمرك أن نترك ما يعبد آباؤنا أو أن
نفعل في أموالنا ما نشاء إنك لأنت الحليم الرشيد ۞ 88 قال يا قوم أرأيتم إن كنت
على بينة من ربي ورزقني منه رزقا حسنا وما أريد أن أخالفكم إلى ما أنهاكم عنه إن
أريد إلا الإصلاح ما استطعت وما توفيقي إلا بالله عليه توكلت وإليه أنيب ۞ 89 ويا قوم لا
يجرمنكم شقاقي أن يصيبكم مثل ما أصاب قوم نوح أو قوم هود أو قوم صالح وما قوم
لوط منكم ببعيد ۞ 90 واستغفروا ربكم ثم توبوا إليه إن ربي رحيم ودود ۞ 91 قالوا
يا شعيب ما نفقه كثيرا مما تقول وإنا لنراك فينا ضعيفا ولولا رهطك لرجمناك وما أنت علينا
بعزيز ۞ 92 قال يا قوم أرهطي أعز عليكم من الله واتخذتموه وراءكم ظهريا إن ربي بما
تعملون محيط ۞ 93 ويا قوم اعملوا على مكانتكم إني عامل سوف تعلمون ۞ 94 من يأتيه
عذاب يخزيه ومن هو كاذب وارتقبوا إني معكم رقيب ۞ 95 ولما جاء أمرنا نجينا شعيبا
والذين آمنوا معه برحمة منا وأخذت الذين ظلموا الصيحة فأصبحوا في ديارهم جاثمين ۞
96 كأن لم يغنوا فيها ألا بعدا لمدين كما بعدت ثمود ۞ 97 ولقد أرسلنا موسى بآياتنا
وسلطان مبين ۞ 98 إلى فرعون وملائه فاتبعوا أمر فرعون وما أمر فرعون برشيد ۞
99 يقدم قومه يوم القيامة فأوردهم النار وبئس الورد المورود ۞ 100 واتبعوا في هذه

ويوم القيمة بيس الرفد المرفود ۝ 101 ذلك من انبآء القري نقصه عليك قايم وحصيد ۝
102 وما ظلمناهم ولكن ظلموا انفسهم فما اغنت عنهم الهتهم التي يدعون من دون الله من شي
لما جآء امر ربك وما زادوهم غير تتبيب ۝ 103 وكذلك اخذ ربك اذا اخذ القري وهي
ظالمة ان اخذه اليم شديد ۝ 104 ان في ذلك لاية لمن خاف عذاب الاخرة ذلك يوم
مجموع له الناس وذلك يوم مشهود ۝ 105 وما نوخره الا لاجل معدود ۝ 106 يوم يات لا
تكلم نفس الا باذنه فمنهم شقي وسعيد ۝ 107 فاما الذين شقوا ففي النار لهم فيها زفير
وشهيق ۝ 108 خالدين فيها ما دامت السموات والارض الا ما شآء ربك ان ربك فعال لما يريد ۝
109 واما الذين سعدوا ففي الجنة خالدين فيها ما دامت السموات والارض الا ما شآء ربك
عطآء غير مجذوذ ۝ 110 فلا تك في مرية مما يعبد هولآء ما يعبدون الا كما يعبد اباوهم
من قبل وانا لموفوهم نصيبهم غير منقوص ۝ 111 ولقد اتينا موسى الكتاب فاختلف فيه ولو
لا كلمة سبقت من ربك لقضي بينهم وانهم لفي شك منه مريب ۝ 112 وان كلا لما
ليوفينهم ربك اعمالهم انه بما يعملون خبير ۝ 113 فاستقم كما امرت ومن تاب معك ولا
تطغوا انه بما تعملون بصير ۝ 114 ولا تركنوا الى الذين ظلموا فتمسكم النار وما لكم
من دون الله من اوليآء ثم لا تنصرون ۝ 115 واقم الصلوة طرفي النهار وزلفا من الليل ان
الحسنات يذهبن السيات ذلك ذكري للذاكرين ۝ 116 واصبر فان الله لا يضيع اجر
المحسنين ۝ 117 فلولا كان من القرون من قبلكم اولوا بقية ينهون عن الفساد في
الارض الا قليلا ممن انجينا منهم واتبع الذين ظلموا ما اترفوا فيه وكانوا مجرمين ۝ 118 وما
كان ربك ليهلك القري بظلم واهلها مصلحون ۝ 119 ولو شآء ربك لجعل الناس امة
واحدة ولا يزالون مختلفين الا من رحم ربك ولذلك خلقهم وتمت كلمة ربك لاملان جهنم
من الجنة والناس اجمعين ۝ 120 وكلا نقص عليك من انبآء الرسل ما نثبت به فوادك
وجآءك في هذه الحق وموعظة وذكري للمومنين ۝ 121 وقل للذين لا يومنون اعملوا على
مكانتكم انا عاملون ۝ 122 وانتظروا انا منتظرون ۝ 123 ولله غيب السموات والارض
واليه يرجع الامر كله فاعبده وتوكل عليه وما ربك بغافل عما تعملون ۝

Verſio Latina.

50. ET ad *populum* Aad *miſimus* fratrem eorum Hud. Dixit: O popule meus, ſervite Deo: non eſt vobis ullus Deus præter eum. Non *a* eſtis vos, niſi falſa confingentes. 51. O popule meus, non petò à vobis pro hoc, *quod vobis prædico*, mercedem: non *b* eſt merces mea, niſi apud eum, qui condidit me. An ergo non intelligitis? 52. Et ò popule meus veniam poſtulate à Domino veſtro: tùm convertimini ad eum. Mittet Cœlum ſuper vos pluviam copioſè e[illegible]dens (*nimirùm ſiccitate laborabat*) & augebit vobis robur ad robur veſtrum: at, ne tergiverſemini ſceleſta patrantes. 53. Reſponderunt: O Hud, non attuliſti

nobis

nobis probationem ullam *eorum, quæ blateras*: neque nos derelicturi ſumus Deos
noſtros propter dictum tuum; neque nos tibi erimus credentes. 54. Non *a* di- *a* Si.
cimus, niſi, quod corripuit te aliquis Deorum noſtrorum malo. Reſpondit *ille*:
Equidem teſtor Deum, & *vos quoque* teſtes eſtote, quòd ego immunis ſum ab eo,
quod aſſociatis *in Deo* 55. præter eum. Circumvenite ergo me dolo univerſi:
tum ne expectate me, *ut mihi caveam*. 56. Nam ego innixus ſum ſuper Deum
Dominum meum, & Dominum veſtrum. Non eſt ulla beſtia, quin ipſe
apprehendat anxias ejus: quippe Dominus meus eſt ſuper viam rectam. 57.
Quòd, ſi tergiverſati fueritis, jam porrò annunciavi vobis id, pro quo miſſus
ſum ad vos, & ſubſtituet Dominus meus gentem aliam à vobis, & non no-
cebitis ei quidquam: nam Dominus meus eſt ſuper omnem rem cuſtos. 58.
Et, cùm veniſſet præceptum noſtrum (*ideſt pœna à nobis inflicta*) liberavimus Hud,
& eos, qui crediderant cum eo per miſericordiam ex nobis, & liberavimus
eos à pœna atroci. 59. Et iſta gens Aad ſcienter negaverunt ſigna Domini
ſui, & contumaces fuerunt legatis ejus, & ſecuti ſunt imperium omnis præpoten-
tis, refractarii. 60. Et ſequuta eſt eos in hoc mundo maledictio, & die
reſurrectionis. Nonne ſanè *gentes* Aad abnegaverunt Dominum ſuum? Nonne
elongatio *à miſericordia Dei fuit ipſi* Aad, populo Hud? 61. Et ad *gentem* Themud
miſimus fratrem eorum Saleh. Dixit *eis*: O popule meus, ſervite Deo; non eſt
vobis ullus Deus præter eum: ipſe produxit vos è terra; & dedit vobis ha-
bitationem in ea. Petite igitur veniam ab eo; tùm convertimini ad eum:
quippe Dominus meus eſt propinquus, exaudiens. 62. Reſponderunt: O Saleh,
jam fuiſti inter nos ſperatus, *ut eſſes princeps noſter*, anteà. An prohibes nos,
ne colamus, quod colebant patres noſtri? At nos certè ſumus in dubitatione
de eo, ad quod vocas nos, *utpotè* ſuſpicioſum. 63. Dixit *Saleh*: O popule meus,
quid vobis videtur? *Si* fuero ſuper declarationem à Domino meo (*ideſt, ſi
Dominus meus declaraverit mihi veritatem*) & tribuerit mihi ex ſe miſericordiam,
quis adjuvabit me, *ne puniar à Deo, ſi inobediens fuero illi*? Vos porrò non
addetis mihi, niſi perditionem. 64. Et, ò popule meus, hæc camela Dei ſit
vobis in ſignum. Dimittite ergo eam, ut comedat in terra Dei, & ne tangatis
eam læſione, ne invadat vos pœna propinqua. 65. At *illi* peremerunt eam,
ſuccidentes crura illius, dixitque *Saleh*: Fruimini in habitatione veſtra tres dies.
Hæc eſt promiſſo infallibilis (*quòd ſcilicet poſt tres dies peribitis*). 66. Cùmque
veniſſet præceptum noſtrum *de perditione eorum*, liberavimus Saleh, & eos, qui
crediderant cum eo per miſericordiam ex nobis, & *liberavimus eos* ab ignominia
illius diei: quippe Dominus tuus eſt fortis, Præpotens. 67. Et ſuſtulit eos,
qui iniquè ſe geſſerant ſupplicium, & manè inventi ſunt in domibus ſuis
mortui in genua proſtrati. 68. Tanquam, ſi nunquam recti ſtetiſſent in illis.
Nonne ſanè Themudæi increduli fuerunt in dominum ſuum? Nonne elongatio
à divina miſericordia fuit Themudæis? 69. Et jam quidem venerunt legati noſtri
ad Abraham cum fauſto nuncio *de ortu Iſaac, & Jacob*. Dixerunt: pacem.
Reſpondit: pax. Neque moratus eſt, quin afferret vitulum aſſum. 70. Cùm autem
vidiſſet, quòd manus eorum non pertingerent ad eum (*ideſt non tangerent illum*)
habuit eos pro alienis, & concepit animo ex eis timorem. *Illi verò* dixerunt:
Ne timeas: quippe nos miſſi ſumus ad gentem Lot. 71. Et uxor ejus *Sara* ſtans
riſit; & annunciavimus ei Iſaac, & poſt Iſaac Jacob. 72. Dixit *illa*: Hei mihi!
An pariam, & ego ſum vetula; & hic maritus meus eſt ſenex? Certè hæc
eſt ſanè res admirabilis. 73. Reſponderunt *Angeli*: An admiraris de præcepto
Dei? Miſericordia Dei, & benedictiones ſuper vos, famliam Domus *Abrahæ*;
quippe ipſe eſt laudabilis, glorioſus. 74. Cùm verò abiiſſet ab Abraham ti-
mor, & veniſſet ad eum lætum nuncium *de ortu Iſaac*; diſceptabat nobiſcum pro
gente Lot: quippe Abraham erat ſanè mitis, pius, devotus. 75. *Dixerunt ei Angeli*:
O Abraham, recede ab hoc ſermone: jam enim venit præceptum Domini tui,
& quidem advenit eis pœna inavertibilis. 76. Cùm autem veniſſent legati no-
ſtri ad Lot, triſtatus eſt de eis, & arctatus eſt pro eis brachio (*ideſt contriſtatus a-
nimo*) & dixit: Hæc eſt dies dura. 77. Et venit ad eum gens ejus; impetuosè
b cucurrerunt ad eum, & anteà operabantur mala. Dixit *ad eos Lot*: O popule *b* currentes

meus,

meus, hæ ſunt filiæ meæ: ſunt puriores pro vobis (*ideſt magis licitæ, quam ... culi*) timete itaque Deum, & ne ignominia afficiatis me in hoſpite meo. An non eſt inter vos vir rectè inſtitutus? 78. Reſponderunt: jam quidem noſti, quod non eſt nobis in filiabus tuis ullum jus, & tu ſanè noſti, quid velimus. 79. Dixit ille: Si porrò eſſent mihi contra vos vires, aut poſſem confugere ad præſidium validum; *profectò reprimerem vos*. 80. Dixerunt *Angeli*: O Lot, nos quidem legati ſumus Domini tui: nunquam *hi* pertingent ad te. Perge ergo cum familia tua in parte aliqua noctis, & ne retrò ſe vertat ex vobis ullus, præter uxorem tuam: porrò eventurum eſt illi, quod evenerit illis. Certè promiſſio eorum (*ideſt pœna eorum*) erit manè. An non eſt mane propinquum? 81. Cùmque veniſſet præceptum noſtrum, poſuimus ſublime earum *urbium* imum earum (*ideſt invertimus eas*) & pluimus ſuper eas lapides ex luto cocto uno alium ſuperveniente. 82. ſignatos *nomine eorum, ſuper quos caſuri erant*, apud Dominum tuum, & non eſt hæc (*ideſt Mecca*) ab iniquè agentibus (*ideſt ſodomitis*) longè remota. 83. Et ad *gentem* Madian *miſimus* fratrem eorum Scioaib. Dixit: O popule meus, ſervite Deo: non eſt vobis ullus Deus præter eum, & ne imminuatis modium, & ſtateram. Equidem video vos in ſtatu felici, ſed certè ego timeo ſuper vos pœnam diei circumdantis *vos, ne effugere poſſitis ab ea*. 84. Et, ò popule meus complete modium, & ſtateram cum juſtitia, & ne defraudetis homines in rebus ipſorum, & ne pravè agatis, terram devaſtantes. 85. Reſiduum Dei (*ideſt id, quod remanet vobis à Deo, poſtquam ſatisfeceritis juſtę menſuræ hominum*) melius erit vobis, *quàm id, quod fraude retinetis*, ſi eſtis fideles. 86. Et non ſum ego ſuper vos cuſtos: *ſed tantùm prædicator*. 87. Reſponderunt *Madianitæ*: O Scioaib: an orationes tuæ præcipiunt tibi, *ut ſuſumas tibi ſolicitudinem ſuadendi nobis*, ut relinquamus id, quod coluerunt patres noſtri: vel, ne faciamus de facultatibus noſtris id, quod volumus? Scilicet tu *ſolus* es verè ſapiens, director. 88. Dixit *ille*: O populе meus; quid putatis, ſi ego fuero ſuper declarationem (*ideſt, ſi declarata mihi fuerit veritas*) à Domino meo, & aluerit me ex ſe alimento bono (*ideſt licito, & non per fraudes acquiſito*) & non voluero adhærere vobis circa illud, quod prohibeo vobis? An *a* volo, niſi corrigere, *quod pravè agitis*, quantùm poſſum? Et non auxilium meum, niſi in Deo: ſuper eum innixus ſum, & ad eum me converto. 89. Et, ò populе meus, *cavete*, ne lucretur vobis ſciſſura *veſtra* à me, ut incidat vobis, ſicut id, quod incidit populo Noe, vel populo Hud, aut populo Saleh. Neque populus Lot eſt à vobis remotus (*nimirùm loco, vel tempore, vel moribus*). 90. Et veniam precamini à Domino veſtro; tùm convertimini ad eum: quippe Dominus meus eſt miſericors, amator. 91. Reſponderunt illi: O Scioaib, non intelligimus multùm de eo, quod dicis, & nos quidem videmus te inter nos tenuem, quòd, ſi non *eſſet nobis curæ* familia tua, certè lapidaviſſemus te, neque tu fuiſſes *b* ſuper nos præpotens. 92. Dixit ille: O populе meus, an familia mea excellentior eſt apud vos, quàm Deus, & poſuiſtis illum poſt à tergo. Certè Dominus meus id, quod facitis eſt circumdans (*ideſt comprehendens*). 93. Et, ò populе meus; operamini juxta ſtatum veſtrum: certè ego operaturus ſum *juxta ſtatum meum*. 94. Mox ſcietis, cui ventura ſit pœna, quæ ignominia afficiat eum, & quis ſit mendax. Et expectate *finem negotii veſtri*: nam ego vobiſcum ero obſervator. 95. Cùm autem veniſſet præceptum noſtrum (*ideſt pœna à nobis illata*) liberavimus Scioaib, & eos, qui crediderant cum eo, per miſericordiam ex nobis, & invaſit eos, qui iniqui erant, ſupplicium *per clamorem Gabrielis*, & apparuerunt manè in domibus ſuis, *mortui* in genua proſtrati. 96. Quaſi nunquam recti ſtetiſſent in illis. An non remotio *à miſericordia fuit* ipſi Madian, ſicut remotus fuit *ab ea* Themud. 97. Et jam quidem miſimus Moyſem cum ſignis noſtris, & poteſtate manifeſta. 98. Ad Pharaonem, & Primates ejus, & ſecuti ſunt imperium Pharaonis, & non fuit imperium Pharaonis rectum. 99. Antecedet *Pharao* populum ſuum die reſurrectionis, & deſcendere faciet eos in ignem, & infelix erit deſcenſus, quo deſcendetur. 100. Et aſſeclas habuerunt in hoc *mundo* cum maledictione, & die reſurrectionis *habebunt eoſdem cum maledictione*. Miſerum fuit auxilium, quo auxiliatum fuit *eis*. 101. Hoc eſt ex hiſtoriis

b ... bes apud nós excellens.

Urbium.

Urbium: enarramus illud tibi. Ex his *Urbibus* eſt ſtans; & demeſſum (*ideſt nonnullæ ſuperſunt, nonnullæ perierunt*). 102. Et non fuimus iniqui in eos: ſed *ipſi* iniqui fuerunt in animas ſuas: neque profuerunt ipſis Dii eorum, quos invocabant præter Deum, ulla in re, poſtquam venit imperium (*ideſt punitio*) Domini tui, neque addiderunt illis *aliquid*, præter perditionem. 103. Et hujusmodi fuit punitio Domini tui, quandò punivit Civitates, quòd *a* ipſæ eſſent iniquæ: quippe punitio ejus eſt dolorifica, vehemens. 104. Certè in hoc ſanè eſt ſignum (*ideſt exemplum*) ei, qui timuerit pœnam futuri ſæculi. Ille *erit* dies, ad quem congregandi ſunt homines, & ille *erit* dies teſtificatus (*ideſt cujus erunt teſtes, ſeu præſentes omnes creaturæ*). 105. Et non differimus illum, niſi ad terminum *b* computatum (*ideſt præfixum*). 106. Quandò venerit *dies ille*, non fiet alloquutio *ulli* animæ, niſi ex permiſſione ejus (*ideſt Dei*). Ex illis porrò erit *alius* infelix, *alius* felix. 107. Porrò, qui infelices fuerint, in igne *collocabuntur*: ipſis in eo erit vox vehemens, & vox imbecilla (*ideſt modò vehementiori, modò imbecilliori voce conquerentur*). 108. Perpetuò moraturi ſunt in eo; quamdiù permanſerint Cœli, & terra præter id, quod voluerit Dominus tuus *addere præter ignem*: quippe Dominus tuus effector eſt illius, quod vult. 109. Qui verò felicitate donati fuerint, in Paradiſo *collocabuntur*, ſemper moraturi in eo, quamdiù perſeveraverint Cœli, & terra, præter id, quod voluerit *addere huic fælicitati* Dominus tuus: donum nunquam auferendum. 110. Ne ergo ſis in dubio de eo, quod colunt illi. Non colunt, niſi quemadmodùm colebant patres eorum anteà, & nos certè reddituri ſumus eis partem eorum non diminutam (*ideſt, plenè puniemus eos*). 111. Et jam quidem dedimus Moyſi Librum *Pentateuchi*: atqui diſſenſum fuit in eo *per varias opiniones*, &, niſi verbum (*ideſt decretum*) præceſſiſſet à Domino tuo, jam deciſum fuiſſet *inter eos*. Et quidem ipſi ſunt ſanè in dubitatione de eo ſuſpicioſa. 112. Et quidem omnibus certiſſimè rependet Dominus tuus opera ipſorum: ipſe enim de eo, quod operantur, eſt peritus. 113. Stabilis igitur eſto, ſicut præceptum eſt tibi, *& ſtabilis ſit*, qui converſus fuerit tecum, & ne prævaricemini: quippe ipſe in id, quod facitis, eſt inſpiciens. 114. Et, ne inclinetis ad eos, qui iniquè agunt, ne tangat vos Ignis; nam non ſunt vobis, præter Deum, ulli patroni: ideò non adjuvabimini, *ne pereatis*. 115. Et perſolve orationem in duabus extremitatibus diei (*ideſt, mane, & veſpere*) & in parte noctis (*ideſt poſt occaſum ſolis*) quippe bona *opera* abire facient mala. Hæc eſt commonitio reminiſcentibus. 116. Et patienter ſuſtine, quia Deus non ſinet perire mercedem benefacientium. 117. Et nonne fuerunt ex generationibus *ante vos* præditis reliquis (*ideſt religione, & virtute*) qui prohibebant à corruptione terræ? Sed *non fuerunt hi*, niſi *pauci* ex iis, quos liberavimus, & ſecuti ſunt ii, qui iniqui erant id, in quo deliciis afflui facti fuerant, & fuerunt ſceleroſi. 118. Et non fuit Dominus tuus *talis*, ut perderet urbes cum iniquitate (*ideſt injuſtè*) &, *cùm* cives earum *eſſent* rectè agentes. 119. Et, ſi voluiſſet Dominus tuus, utique poſuiſſet homines gentem unam, *ideſt unius religionis*. Et non ceſſabunt eſſe inter diſcordes *in religione*, niſi illi, quorum miſertus fuerit Dominus tuus, & ad hoc creavit eos, & completum fuit verbum Domini tui: *nimirùm*: Certè implebo Gehennam ex Geniis, & hominibus univerſis. 120. Et *hoc* totum narramus tibi de hiſtoriis legatorum, quo confirmemus *cor* tuum, & venit ad te de his veritas, & commonitio, & commemoratio fidelibus. 121. Et, dic illis, qui non credunt: Operamini juxta ſtatum veſtrum; nos certè operaturi *ſumus juxta ſtatum noſtrum*. 122. Et expectate *finem operis veſtri*; nos certè erimus expectantes. 123. Et Deo *notum eſt* arcanum Cœlorum, & terræ, & ad eum reducetur negotium totum. Cole ergo illum, & innitere ſuper illum, & non eſt Dominus tuus negligens circa id, quod operamini.

a Et ipſę erāt.

b numeratū.

NOTÆ

NOTÆ.

LVI. Nulla eſt beſtia, quin ipſe apprehenderit antias ejus.] Ita exponit Gelal: اى مالكها وقاهر فلا نفع ولا ضرر الا باذنه وخص الناصية بالذكر لان من اخذ بناصيته يكون فى غاية الذل *Ideſt, dominio, & potentia ſua cohibeat eam, itaut neque proſit, neque noceat, niſi ad nutum ejus. Speciatim autem poſuit antias* (ſeu crines anteriores) *quæ in maribus reperiuntur; quia, qui tenetur per illas, ad extremum ſubjectionis redactus intelligitur.*

LXIX. *Et uxor ejus Sara ſtans riſit*]. Cauſam riſus Saræ affert Gelal استبشارا بهلاكهم *lætitiam conceptam ex perditione eorum*; ſcilicet Sodomitarum. Eandem cauſam ponit Zamchaſcerius: qui addit, à nonnullis verbum ضحكت *riſit*; exponi حاضت *menſtrua paſſa eſt*. Jahias allegat Kelebium in hæc verba لما راءت سارة فرق ابراهيم عجبت من فرقه فضحكت وهى لا تدرى من القوم: *Cùm vidiſſet Sara Abraham ſeparari ab illis viris, quos ipſa minimè norat, riſit ob talem ſeparationem.*

LXXII. *Diſceptabat nobiſcum pro gente Lot.*] Hanc diſceptationem putat Gelal fuiſſe illam, quæ habetur Geneſis cap. 18. ubi Abraham petit à Deo, utrum propter quinquaginta juſtos indulturus eſſet toti civitati impiæ; tùm utrùm propter quadraginta quinque: tùm utrùm propter quadraginta: tùm utrùm propter triginta: tùm utrùm propter viginti: demùm utrùm propter decem. Sed Gelal ponit primò trecentos juſtos: ſecundò ducentos: tertiò quadraginta: quartò quatuordecim: poſtremò unum. Ita cæcutiunt ſapientes Moslemi in ſacris hiſtoriis alioqui notiſſimis.

LXXIV. *Triſtatus eſt de eis*]. Cauſam triſtitiæ affert Gelal: لانهم حسان الوجوه فى صورة اضياف: *quia erant pulcri facie, in figura hoſpitum*. Hos ſcilicet Sodomitæ venabantur ad nefariam libidinem.

LXXV. *Operabantur mala.*] Gelal: هى اتيان الرجال فى الادبار *Præpoſteram libidinem cum viris exercebant.*

LXXVI. *Non eſt nobis in filiabus tuis ullum jus.*] Dictionem Arabicam حق *jus*, vel *debitum*; exponit Gelal حاجة *opus*, vel, *indigentia*.

LXXVIII. *Et ne retrò ſe vertat ex vobis.*] Fortè rectiùs vertas verba Arabica ولا يلتفت منكم احد الا امراتك انه مصيبها ما اصابهم: *Et ne retrò vertat ſe ex vobis ullus: ſed uxori tuæ certè eventurum eſt id, quod evenerit illis*. Prima interpretatio vera eſt, ſi legas امراتك cum الرفع: ſecunda, ſi legas امراتك cum النصب. Quidam ex Moslemis ita nectunt ſententiam: *Perge ergo cum familia tua in parte aliqua noctis, & ne retrò vertatur ex vobis ullus; præter uxorem tuam* (*ideſt, cum uxore tua ne pergas*) *nam eventurum eſt illi, quod evenerit illis*; nempè Sodomitis. De uxore autem Lot, ita Gelal: فقيل لم يخرج بها وقيل خرجت والتفتت فقالت واقوماه فجاها حجر فقتلها *Dicunt nonnulli, eam non fuiſſe egreſſam cum Lot: nonnulli verò, egreſſam fuiſſe & retrò converſam dixiſſe: Heu gentem meam! & interim lapide percuſſam interiiſſe.*

LXXIX. *Poſuimus ſublime earum urbium imum earum*.] Gelal: بان رفعها جبريل الى السماء واسقطها مقلوبة الى الارض: *Quia Gabriel elevavit eas urbes ad cœlum, & deindè inverſas dejecit ad terram.*

LXXXVI. *Et non voluero adhærere vobis*]. Arabicè: وما اريد ان اخالفكم الى ما انهيكم عنه Explicat Zamchaſcerius: ان اسبقكم الى شهواتكم التى نهيتكم عنها *præcedere vos ad deſideria veſtra quæ vobis prohibui.*

REFUTATIONES.

I. Cum dicitur, Angelos illos, qui hoſpitum forma aſſumpta ad Abraham diverterant, manus ſuas ad cibos appoſitos non extendiſſe, falſum prorsùs eſt. Imò oppoſitum habetur ex cap. 18. Geneſ. ubi, & oblatum ab Abraham prandium eos acceptaſſe, & appoſitas eſcas comediſſe, apertiſſimè legimus.

II. Falſum item eſt, quod ab Expoſitoribus Moslemis aſſeritur, Saram ex lætitia perditionis Sodomitarum, vel diſceſſionis hoſpitum ab Abraham, riſiſſe, vel menſtrua paſſam fuiſſe. Riſit enim ex eo, quod audivit, promitti ſibi filium: ut patet ex illis verbis Geneſ. cap. 18. quæ dixit Angelus Abrahæ. *Revertens veniam ad te tempore iſto, vita comite, & habebit filium Sara uxor tua. Quo audito Sara riſit poſt oſtium Tabernaculi.* Et paulò poſt: *Dixit autem Dominus ad Abraham: Quare riſit Sara, dicens: Num verè paritura ſum anus?* Quòd ſi dicas, Alcoranum etiam hanc cauſam intendiſſe, vel ſaltem non negaſſe: reſpondeo id dici non poſſe: nam ponit riſum Saræ ante mentionem promiſſionis filii.

III. Præterea, mendacium eſt apertiſſimum Angelos præcepiſſe Lot, ne educeret ſecum uxorem ſuam: vel, ne illus retrò ſeſe verteret in itinere præter eam. Oppoſitum prorſus habemus cap. 19. Geneſ. ubi Angeli dixerunt Lot: *Surge, tolle uxorem tuam, & duas*

lias

filias, quas habes. Imò Angeli ipſi *apprehenderunt manum ejus, & manum uxoris, &c. eduxeruntq; eum, & poſuerunt extra Civitatem.* Et deindè præceperunt ei nomine omnium ſuorum, tamquam patri familias: *Noli reſpicere poſt tergum; nec ſtes in omni circa regione:* ſine ulla uxoris exceptione. Imò ob hoc ipſum, quod uxor contra divinum præceptum poſt terga reſpexit, *verſa eſt in ſtatuam ſalis*: non autem lapide percuſſa occubuit, ſicut Expoſitores Moſlemi fabulantur, & Alcoranus innuit, dum eodem modo, quo Sodomitæ illam periiſſe affirmat, nempè lapidum pluvia contritam.

IV. Falſum eſt, Sodomam, & reliquas Urbes, pluvia lapidum ex luto cocto confectorum, dirutas fuiſſe: pluvia enim ſulphuris, & ignis cœlitùs emmiſſa obrutæ, conſumptæque ſunt: ut habetur Geneſ. cap. 19. Quod autem ſcribitur in Alcorano, Deum ita Urbes illas invertiſſe, ut domorum fundamenta in ſublime elevaret: tecta verò in fundamentorum ima deprimeret: vel, ut exponit Gelal cum aliis Moslemis, Gabrielem Urbes illas in aera elevaſſe, & ad terram inverſas dejeciſſe, pro figmentis habenda ſunt. Licèt enim Hæbraicè ſit הָפַךְ quod eſt *ſubvertere*, ſeu, quod erat ſurſum, deorſum collocare: idem tamen verbum ſignificat aliquid in aliam formam mutare: ſicut revera hæ Urbes per pluviam ignis, & ſulphuris mutatæ ſunt: alioquin fruſtratoria videretur hæc pluvia ignis, vel etiam lapidum, ſi hujuſmodi Urbes ita inverſæ fuiſſent. Omitto hìc aliis ineptiis reſpondere: ſatis enim eſt ad Alcorani falſitatem coarguendam, quòd ita turpiter hallucinetur in iis ſacrorum librorum ſucceſſibus referendis, de quorum veritate nullus unquam dubitavit, utpotè rerum omnibus notiſſimarum. Neque dici poteſt, Judæos ea loca corrupiſſe, cùm nullam hoc faciendi cauſam habere potuerint: quippe hæc neque ad Mahametum, neque ad rem in religione controverſam ſpectabant.

سورة يوسف مكية ماية وحدي عشر آية

SURA XII.
JOSEPH.
MECCANA:
COMMATUM CENTUM, ET UNDECIM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الر ۝ 2 تلك آيات الكتاب المبين ۝ 3 إنا أنزلناه قرآنا عربيا لعلكم تعقلون ۝
4 نحن نقص عليك أحسن القصص بما أوحينا إليك هذا القرآن وإن كنت من قبله لمن
الغافلين ۝ 5 إذ قال يوسف لأبيه يا أبت إني رأيت أحد عشر كوكبا والشمس والقمر رأيتهم
لي ساجدين ۝ 6 قال يا بني لا تقصص رؤياك علي إخوتك فيكيدوا لك كيدا إن الشيطان
للإنسان عدو مبين ۝ 7 وكذلك يجتبيك ربك ويعلمك من تأويل الأحاديث ويتم نعمته عليك
وعلي آل يعقوب كما أتمها علي أبويك من قبل إبرهيم وإسحق إن ربك عليم حكيم ۝
8 لقد كان في يوسف وإخوته آيات للسائلين ۝ 9 إذ قالوا ليوسف وأخوه أحب إلي أبينا منا
ونحن عصبة إن أبانا لفي ضلال مبين ۝ 10 اقتلوا يوسف أو اطرحوه أرضا يخل لكم وجه
أبيكم وتكونوا من بعده قوما صالحين ۝ 11 قال قائل منهم لا تقتلوا يوسف وألقوه في
غيابة الجب يلتقطه بعض السيارة إن كنتم فاعلين ۝ 12 قالوا يا أبانا ما لك لا تأمنا علي
يوسف وإنا له لناصحون ۝ 13 أرسله معنا غدا يرتع ويلعب وإنا له لحافظون ۝ 14 قال إني
ليحزنني أن تذهبوا به وأخاف أن يأكله الذيب وأنتم عنه غافلون ۝ 15 قالوا لئن أكله
الذيب ونحن عصبة إنا إذا لخاسرون ۝ 16 فلما ذهبوا به وأجمعوا أن يجعلوه في غيابة
الجب وأوحينا إليه لتنبئنهم بأمرهم هذا وهم لا يشعرون ۝ 17 وجاؤا أباهم عشاء يبكون ۝
18 قالوا يا أبانا إنا ذهبنا نستبق وتركنا يوسف عند متاعنا فأكله الذيب وما أنت بمؤمن لنا
ولو كنا صادقين ۝ 19 وجاؤا علي قميصه بدم كذب قال بل سولت لكم أنفسكم

أمرا

امرا فصبر جميل والله المستعان على ما تصفون ۞ 20 وجاءت سيارة فارسلوا واردهم فادلى
دلوه قال يا بشرى هذا غلام واسروه بضاعة والله عليم بما يعملون ۞ 21 وشروه بثمن بخس
دراهم معدودة وكانوا فيه من الزاهدين ۞ 22 وقال الذي اشتراه من مصر لامراته اكرمي
مثواه عسى ان ينفعنا او نتخذه ولدا وكذلك مكنا ليوسف في الارض ولنعلمه من تاويل
الاحاديث والله غالب على امره ولكن اكثر الناس لا يعلمون ۞ 23 ولما بلغ اشده اتيناه
حكما وعلما وكذلك نجزي المحسنين ۞ 24 وراودته التي هو في بيتها عن نفسه وغلقت
الابواب وقالت هيت لك قال معاذ الله انه ربي احسن مثواي انه لا يفلح الظالمون ۞
25 ولقد همت به وهم بها لولا ان راى برهان ربه كذلك لنصرف عنه السوء والفحشاء
انه من عبادنا المخلصين ۞ 26 واستبقا الباب وقدت قميصه من دبر والفيا سيدها لدى الباب
قالت ما جزاء من اراد باهلك سوءا الا ان يسجن او عذاب اليم ۞ 27 قال هي راودتني
عن نفسي وشهد شاهد من اهلها ان كان قميصه قد من قبل فصدقت وهو من الكاذبين ۞
28 وان كان قميصه قد من دبر فكذبت وهو من الصادقين ۞ 29 فلما راى قميصه قد من
دبر قال انه من كيدكن ان كيدكن عظيم ۞ 30 يوسف اعرض عن هذا
واستغفري لذنبك انك كنت من الخاطئين ۞ 31 وقال نسوة في المدينة امراة العزيز
تراود فتاها عن نفسه قد شغفها حبا انا لنراها في ضلال مبين ۞ 32 فلما سمعت بمكرهن
ارسلت اليهن واعتدت لهن متكا واتت كل واحدة منهن سكينا وقالت اخرج عليهن فلما
راينه اكبرنه وقطعن ايديهن وقلن حاشى لله ما هذا بشرا ان هذا الا ملك كريم ۞
33 قالت فذلكن الذي لمتنني فيه ولقد راودته عن نفسه فاستعصم ولين لم يفعل ما امره
ليسجنن وليكون من الصاغرين ۞ 34 قال رب السجن احب الي مما يدعونني اليه والا تصرف
عني كيدهن اصب اليهن واكن من الجاهلين ۞ 35 فاستجاب له ربه فصرف عنه
كيدهن انه هو السميع العليم ۞ 36 ثم بدا لهم من بعد ما راوا الايات ليسجننه حتى
حين ۞ 37 ودخل معه السجن فتيان قال احدهما اني اراني اعصر خمرا وقال الاخر اني
اراني احمل فوق راسي خبزا تاكل الطير منه نبينا بتاويله انا نراك من المحسنين ۞ 38 قال
لا ياتيكما طعام ترزقانه الا بتاويله قبل ان ياتيكما ذلكما مما علمني ربي اني تركت ملة
قوم لا يؤمنون بالله وهم بالاخرة هم كافرون ۞ 39 واتبعت ملة اباءي ابرهيم واسحق ويعقوب ما
كان لنا ان نشرك بالله من شيء ذلك من فضل الله علينا وعلى الناس ولكن اكثر
الناس لا يشكرون ۞ 40 يا صاحبي السجن ارباب متفرقون خير ام الله الواحد القهار ۞
41 ما تعبدون من دونه الا اسماء سميتموها انتم واباؤكم ما انزل الله بها من سلطان ان الحكم

 الا

الا لله امر الا تعبدوا الا اياه ذلك الدين القيم ولكن اكثر الناس لا يعلمون ۞
41 يا صاحبي السجن اما احدكما فيسقي ربه خمرا واما الاخر فيصلب فتاكل الطير من راسه
قضي الامر الذي فيه تستفتيان ۞ 42 وقال للذي ظن انه ناج منهما اذكرني عند ربك
فانساه الشيطان ذكر ربه فلبث في السجن بضع سنين ۞ 43 وقال الملك اني اري سبع
بقرات سمان ياكلهن سبع عجاف وسبع سنبلات خضر واخر يابسات يا ايها الملا افتوني
في روياي ان كنتم للرويا تعبرون ۞ 44 قالوا اضغاث احلام وما نحن بتاويل الاحلام
بعالمين ۞ 45 وقال الذي نجا منهما وادكر بعد امة انا انبيكم بتاويله فارسلون ۞
46 يوسف ايها الصديق افتنا في سبع بقرات سمان ياكلهن سبع عجاف وسبع سنبلات خضر
واخر يابسات لعلي ارجع الي الناس لعلهم يعلمون ۞ 47 قال تزرعون سبع سنين دابا فما
حصدتم فذروه في سنبله الا قليلا مما تاكلون ۞ 48 ثم ياتي من بعد ذلك سبع شداد
ياكلن ما قدمتم لهن الا قليلا مما تحصنون ۞ 49 ثم ياتي من بعد ذلك عام فيه يغاث
الناس وفيه يعصرون ۞ 50 وقال الملك ايتوني به فلما جاءه الرسول قال ارجع الي ربك فسله
ما بال النسوة التي قطعن ايديهن ان ربي بكيدهن عليم ۞ 51 قال ما خطبكن اذ
راودتن يوسف عن نفسه قلن حاشي لله ما علمنا عليه من سوء قالت امراة العزيز الان
حصحص الحق انا راودته عن نفسه وانه لمن الصادقين ۞ 52 ذلك ليعلم اني لم اخنه بالغيب
وان الله لا يهدي كيد الخاينين ۞ 53 وما ابري نفسي ان النفس لامارة بالسوء الا ما رحم
ربي ان ربي غفور رحيم ۞ 54 وقال الملك ايتوني به استخلصه لنفسي فلما كلمه قال
انك اليوم لدينا مكين امين ۞ 55 قال اجعلني علي خزاين الارض اني حفيظ عليم ۞
56 وكذلك مكنا ليوسف في الارض يتبوا منها حيث يشاء نصيب برحمتنا من نشاء ولا نضيع
اجر المحسنين ۞ 57 ولاجر الاخرة خير للذين امنوا وكانوا يتقون ۞ 58 وجاء اخوة
يوسف فدخلوا عليه فعرفهم وهم له منكرون ۞ 59 ولما جهزهم بجهازهم قال ايتوني باخ
لكم من ابيكم الا ترون اني اوفي الكيل وانا خير المنزلين ۞ 60 فان لم تاتوني
به فلا كيل لكم عندي ولا تقربون ۞ 61 قالوا سنراود عنه اباه وانا لفاعلون ۞
62 وقال لفتيانه اجعلوا بضاعتهم في رحالهم لعلهم يعرفونها اذا انقلبوا الي اهلهم لعلهم
يرجعون ۞ 63 فلما رجعوا الي ابيهم قالوا يا ابانا منع منا الكيل فارسل معنا اخانا نكتل
وانا له لحافظون ۞ 64 قال هل امنكم عليه الا كما امنتكم علي اخيه من قبل
فالله خير حافظا وهو ارحم الراحمين ۞ 65 ولما فتحوا متاعهم وجدوا بضاعتهم ردت اليهم
قالوا يا ابانا ما نبغي هذه بضاعتنا ردت الينا ونمير اهلنا ونحفظ اخانا ونزداد كيل بعير ذلك
كيل

كَيْلٌ يَسِيرٌ ۝ 66 قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِنَ ٱللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَنْ
يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ ٱللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ۝ 67 وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا
مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَٱدْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ ٱللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ
عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ ٱلْمُتَوَكِّلُونَ ۝ 68 وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ
يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ ٱللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝ 69 وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ
فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝ 70 فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ ٱلسِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ
ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا ٱلْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ۝ 71 قَالُوا وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ۝ 72 قَالُوا
نَفْقِدُ صُوَاعَ ٱلْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ۝ 73 قَالُوا تَٱللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا
لِنُفْسِدَ فِي ٱلْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ ۝ 74 فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ ۝ 75 قَالُوا
جَزَاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي ٱلظَّالِمِينَ ۝ 76 فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ
قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ ٱسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ
فِي دِينِ ٱلْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ ٱللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ۝
77 قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسَرَّهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ
شَرٌّ مَكَانًا وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ۝ 78 قَالُوا يَا أَيُّهَا ٱلْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ
أَحَدَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ ٱلْمُحْسِنِينَ ۝ 79 قَالَ مَعَاذَ ٱللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا
عِنْدَهُ إِنَّا إِذًا لَظَالِمُونَ ۝ 80 فَلَمَّا ٱسْتَيْأَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ
قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ ٱللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ ٱلْأَرْضَ حَتَّى
يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ ٱللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ ٱلْحَاكِمِينَ ۝ 81 ٱرْجِعُوا إِلَى أَبِيكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ
ٱبْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ ۝ 82 وَسْأَلِ ٱلْقَرْيَةَ ٱلَّتِي كُنَّا فِيهَا
وَٱلْعِيرَ ٱلَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ۝ 83 قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ
عَسَى ٱللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْحَكِيمُ ۝ 84 وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسَفَى
عَلَى يُوسُفَ وَٱبْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ ٱلْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ ۝ 85 قَالُوا تَٱللَّهِ تَفْتَأُ تَذْكُرُ يُوسُفَ
حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ ٱلْهَالِكِينَ ۝ 86 قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى ٱللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ
ٱللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝ 87 يَا بَنِيَّ ٱذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَيْأَسُوا رَوْحِ ٱللَّهِ إِنَّهُ لَا يَيْأَسُ
مِنْ رَوْحِ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلْقَوْمُ ٱلْكَافِرُونَ ۝ 88 فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا ٱلْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا ٱلضُّرُّ
وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجَاةٍ فَأَوْفِ لَنَا ٱلْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا إِنَّ ٱللَّهَ يَجْزِي ٱلْمُتَصَدِّقِينَ ۝ 89 قَالَ
هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ ۝ 90 قَالُوا أَإِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ قَالَ

انا يوسف وهذا اخي قد من الله علينا انه من يتق ويصبر فان الله لا يضيع اجر المحسنين ۞
91 قالوا تالله لقد اثرك الله علينا وان كنا لخاطين ۞ 92 قال لا تثريب عليكم اليوم يغفر
الله لكم وهو ارحم الراحمين ۞ 93 اذهبوا بقميصي هذا فالقوه علي وجه ابي يات بصيرا
واتوني باهلكم اجمعين ۞ 94 ولما فصلت العير قال ابوهم اني لاجد ريح يوسف لو لا ان
تفندون ۞ 95 قالوا تالله انك لفي ضلالك القديم ۞ 96 فلما ان جا البشير القيه علي
وجهه فارتد بصيرا قال الم اقل لكم اني اعلم من الله ما لا تعلمون ۞ 97 قالوا يا ابانا
استغفر لنا ذنوبنا انا كنا خاطين ۞ 98 قال سوف استغفر لكم ربي انه هو الغفور
الرحيم ۞ 99 فلما دخلوا علي يوسف اوي اليه ابويه وقال ادخلوا مصر ان شا الله امنين ۞
100 ورفع ابويه علي العرش وخروا له سجدا وقال يا ابت هذا تاويل روياي من قبل
قد جعلها ربي حقا وقد احسن بي اذ اخرجني من السجن وجا بكم من البدو من بعد
ان نزغ الشيطان بيني وبين اخوتي ان ربي لطيف لما يشا انه هو العليم الحكيم ۞ 101 ربي
قد اتيتني من الملك وعلمتني من تاويل الاحاديث فاطر السموات والارض انت ولي في الدنيا
والاخرة توفني مسلما والحقني بالصالحين ۞ 102 ذلك من انبا الغيب نوحيه اليك وما كنت لديهم
اذ اجمعوا امرهم وهم يمكرون ۞ 103 وما اكثر الناس ولو حرصت بمومنين ۞ 104 وما
تسلهم عليه من اجر ان هو الا ذكر للعالمين ۞ 105 وكاين من اية في السموات والارض
يمرون عليها وهم عنها معرضون ۞ 106 وما يومن اكثرهم بالله الا وهم مشركون ۞
10 افامنوا ان تاتيهم غاشية من عذاب الله او تاتيهم الساعة بغتة وهم لا يشعرون ۞ 108 قل
هذه سبيلي ادعوا الي الله علي بصيرة انا ومن اتبعني وسبحان الله وما انا من المشركين ۞
10 وما ارسلنا من قبلك الا رجالا نوحي اليهم من اهل القري افلم يسيروا في الارض فينظروا
كيف كان عاقبة الذين من قبلهم ولدار الاخرة خير للذين اتقوا افلا يعقلون ۞ 110 حتي
اذا استييس الرسل وظنوا انهم قد كذبوا جاهم نصرنا فنجي من نشا ولا يرد باسنا عن القوم
المجرمين ۞ 111 لقد كان في قصصهم عبرة لاولي الالباب ما كان حديثا يفتري ولكن
تصديق الذي بين يديه وتفصيل كل شي وهدي ورحمة لقوم يومنون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. A L. R. 2. Hæc ſunt ſigna libri manifeſti. 3. Nos quidem demiſimi illum lectione Arabica, ut vos intelligeretis *illum*. 4. Nos narrab mus tibi pulcherrimam hiſtoriarum in eo, quod revelavimus tibi hunc Alcor num. Quòd, ſi fuiſſes ante eum, certè *fuiſſes* ex non curantibus *illam* Cùm dixiſſet Joſeph Patri ſuo: O Pater mi; certè ego vidi undecim ſtella & ſolem, & lunam: vidi eas me adorantes. 6. Reſpondit *Pater*: O filiole m ne narres viſionem tuam fratribus tuis, ne machinentur tibi inſidias: quipp

Sata-

Satanas eſt homini inimicus manifeſtus. 7. Et ſecundum hoc, *quod vidiſti*, eliget te Dominus tuus, & docebit te de interpretatione novorum ſucceſſuum, & perficiet gratiam ſuam ſuper te, & ſuper familiam Jacob, quemadmodùm perfecit eam ſuper patres tuos anteà, Abraham, & Iſaac. Nam Dominus tuus eſt ſciens, ſapiens. 8. Jam quidem fuerunt in Joſeph, & fratribus ejus ſigna (*ideſt exempla*) perquirentibus (*ideſt diſcere cupientibus ea*). 9. Cùm dixerunt *fratres ejus ad invicem*) certè Joſeph, & frater ejus *Beniamin* dilectiores ſunt apud Patrem noſtrum, quàm nos, & nos ſumus turba (*ideſt multi, ſeu major, & potior pars.*) Certè Pater noſter eſt ſanè in errore manifeſto. 10. Occidite Joſeph, aut amandate eum in terram *aliquam longinquam*, ut vacet vobis facies Patris veſtri (*ideſt, ut diligat vos, neque impediatur ab alieno amore.*) Et eritis poſteà homines recti (*ideſt pœnitentiam hujus peccati agetis*). 11. Dixit dicens (*ideſt quidam*) ex illis: Ne occidatis Joſeph, ſed projicite eum in profunda ciſternæ: colligent eum aliqui viatorum, ſi fueritis *hoc* facientes. 12. Dixerunt; O Pater noſter, quid tibi eſt, *quod* non concredis nobis Joſeph? Et nos ſanè *erimus* illi benè conſulentes. 13. Mitte illum nobiſcum cras, ut liberiùs ſpatietur, & ludat, & nos ſanè *erimus* illum cuſtodientes. 14. Reſpondit *Pater*: Equidem ſanè triſtitia me afficit, quòd abeatis cum eo: nam timeo, ne comedat eum lupus, dùm vos eſtis illum negligentes. 15. Dixerunt: Si comederit eum lupus, & nos erimus agmen *ad eum defendendum*, profectò igitur nos erimus *priores* pereuntes. 16. Cùm autem abiiſſent cum eo, etiam convenerunt, ùt ponerent eum in profundis ciſternæ, & revelavimus ei, *dùm eſſet in ciſterna dicentes*: Certè narrabis eis factum eorum hoc; & ipſi non intelligent. 17. Et venerunt ad patrem ſuum veſperè, & flebant. 18. Dixerunt: O Pater noſter: nos certè abieramus præcurrentes nos mutuò, & reliqueramus Joſeph apud utenſilia noſtra, & comedit eum lupus. Sed non eris tu nobis credens, etiamſi ſimus veraces. 19. Et venerunt *oſtendentes* ſuper tunicam ejus ſanguinem falſum. *Dixit Jacob,* atqui aptè compoſuerunt vobis *animæ veſtræ negotium. Sed patientia ſpecioſa neceſſaria eſt mihi.* Et Deus implorandus eſt in auxilium ſuper id, quod refertis. 20. Et venerunt viatores (*ideſt mercatores Madianitæ*) & miſerunt aquatorem ſuum, qui demiſit ſitulam ſuam *in ciſterna, ubi erat Joſeph, & videns ipſum hærentem funi ſitulæ, dùm eam retraheret è ciſterna,* dixit: O lætum nuncium! Hìc eſt puer. Et *fratres ejus* occultabant eum *affirmantes, eſſe ſervum ſuum, non autem fratrem,* ad lucrandam pecuniam. Deus verò erat ſciens de eo, quod faciebant. 21. Et emerunt eum *Madianitæ* prætio vili, drachmis numeratis (*ideſt viginti argenteis*) & fuerunt in eo ex repudiantibus (*ideſt, quaſi rem projectitiam vix dignati ſunt eum recipere*). 22. Et dixit, qui emerat eum ex Ægypto (*ideſt Putiphar Ægyptius*) uxori ſuæ *Zulichæ*. Honora habitationem ejus (*ideſt honorificè tracta eum*) fortè eveniet, *ut ſit* utilis nobis, aut adoptemus eum in filium. Atque ita ſtabilivimus locum τῷ Joſeph in terra *Ægypti*: &, ut doceremus eum de interpretatione novorum eventuum: nam Deus eſt prævalens ſuper negotium ſuum (*ideſt potenter facit, quod facere decrevit*): ſed plerique hominum neſciunt *hoc*. 23. Poſtquàm autem pervenit ad robuſtam ætatem ſuam, dedimus ei ſapientiam, & ſcientiam, & ita remuneramus benefacientes. 24. Et expetivit eum illa, cujus ipſe erat in domo, in perſonâ ipſius (*ideſt libidinosè*) & clauſit Portas, & dixit: Ades huc. Reſpondit Joſeph: Confugium Dei (*ideſt, liberet me Deus ab hoc flagitio*) certè Dominus meus bonam fecit habitationem meam: profectò non proſperabuntur iniquè agentes. 25. Et jam quidem illa ſolicita erat de eo (*ideſt deſtinaverat animo peccare cum eo*) & *ille etiam* ſolicitus erat de ea (*ideſt deſtinaverat animo peccare cum ea, & feciſſet*) niſi vidiſſet manifeſtum ſignum Domini ſui. Ita *egimus cum eo,* ut averteremus ab eo malum, & flagitium: quippe ipſe *erat* ex ſervis noſtris ſinceris. 26. Conatique ſunt ſe invicem præcurrere ad januam: *hic, ut fugeret; illa, ut fugientem apprehenderet.* Et *illa* ſcidit interulam ejus à tergo, & *a* obvium in habuerunt Dominum ejus (*ideſt maritum ejus*) juxta portam. Dixit *illa viro ſuo,* quæ merces *debetur* illi, qui expetivit contra uxorem tuam malum, niſi, ut carceri mancipetur, *infligatur ei* pœna dolorifica? 27. Dixit *Joſeph*: Ipſa appetivit me in perſona mea. Teſtificatus eſt autem teſtificans (*ideſt, quidam de*

fami-

familia ejus (*ideſt uxoris dicens*): Si interula ejus ſciſſa eſt à parte anteriori: *hæc* vera dicit, & hic eſt ex mendacibus. 28. Si autem interula ejus ſciſſa eſt à parte poſteriori: *hæc* mentita eſt, & hic eſt ex veridicis. 29. Cùm autem vidiſſet *maritus*, *quòd* interula ejus ſciſſa eſſet à parte poſteriori, dixit: Certè hæc eſt ex technis veſtris, *ò feminæ*: certè technæ veſtræ magnæ ſunt. Deinde *dixit τῷ Joſeph*. 30. Joſeph elonga te ab hac re (*ideſt ſilentio preme illam*) & tu, *ò Zalicha* veniam precare pro peccato tuo: nam tu ſanè fuiſti ex peccantibus. 31. Et dixerunt mulieres per civitates: Uxor Excellentiſſimi appetivit puerum ſuum pro perſona ejus *fruenda*; jam incendit præcordia ejus amore: certè nos videmus eam in errore manifeſto. 32. Cùm autem audiſſet *Zalicha* machinationem earum miſit ad eas, & præparavit illis convivium, & dedit unicuique earum cultrum, *& citrum*, *ſeu malum medicum*, *quòd cultro ſcinderent*: & dixit *τῷ Joſeph* Egredere, *& oſtende te* coram eis. Cùm autem vidiſſent eum, magnificaverunt eum, & *adeo in aſpectum illius raptæ ſunt*, *ut pro citro* ſcinderent *cultro* manus proprias, *abſque eo*; *quod animadverterent*. Et dixerunt. Proh Deum: non eſt hic homo: non *a* eſt hic, niſi Angelus venerandus. 33. Dixit *Zalicha*: Hic porrò eſt ille, propter quem culpaſtis me. Et jam porrò concupivi eum pro *fruenda* perſona ejus, & *ille* conſtanter reſtitit. At profectò, ſi non fecerit, quod præcipio ei, ſanè detrudetur in carcerem, & certè erit ex parvis (*ideſt vilibus*, *& abjectis*.) 34. Dixit *Joſeph* Domine mi, carcer optabilior eſt mihi, quàm id, ad quod hortantur me *mulieres iſtæ*: ſed, ſi non averteris à me fraudem earum, inclinabo juveniliter ad eas & ero ex ſtultè agentibus. 35. Exaudivit itaque eum Dominus ſuus, & averti ab eo fraudem earum: quippe ipſe eſt Auditor, Cognitor. 36. Tùm viſum eſt eis (*ideſt Putiphari*, *& Conſiliariis ejus*) poſtquàm viderant ſigna *innocentiæ ejus*, ut manciparent eum carceri uſque ad tempus. 37. Et ingreſſi ſunt cum eo carcerem duo juvenes. Dixit unus eorum: Equidem videbar mihi exprimere vinum *ex uvis*. Alter verò dixit: Equidem videbar mihi portare ſupra caput meum panem, ex quo comedebant aves. Expone nobis interpretationem ejus *quod vidimus*: nos ſanè videmus te eſſe ex benefacientibus. 38. Dixit *eis Joſeph* Non veniet vobis cibus, quo nutriamini, niſi enarravero vobis interpretationem ejus, antequam veniat ad vos. Hoc *eveniet* ex eo, quod docuit me Dominus meus: nam ego deſerui ſectam gentium, quæ non credunt in Deum, & ipſi futurum ſæculum ſunt abnegantes. 39. Et ſecutus ſum religionem patrum meorum, Abraham, & Iſaac, & Jacob. Non eſt *licitum* nobis, ut aſſociemus Deo aliquid. Hoc *datum eſt nobis* ex liberalitate Dei ſuper nos, & ſuper homines: ſed plerique hominum non agunt gratias *pro hoc beneficio*. 40. O ſocii mei carceris: an Domini diviſi meliùs ſunt, an Deus unus, prævalens *univerſis* 41. Non colitis præter eum, niſi nomina, quæ nominaſtis vos, & patres veſtri Non demiſit Deus circa ea ullam poteſtatem (*ideſt argumentum*, *aut probationem*) *Non b* eſt judicium, niſi Dei: præcepit ne colatis, niſi ipſum. Hæc eſt religio recta; ſed plerique hominum ignorant *eam*. 42. O ſocii mei, carceris: certè unus veſtrum potandum præbebit Domino ſuo vinum: porrò alter crucifigetur, & comedent aves de capite ejus. Deciſa eſt res, de qua doceri poſtulatis. Et dixit ei, quem exiſtimavit, quòd eſſet evaſurus ex duobus: Memento mei apud Dominum tuum. At oblivisci fecit eum Satanas recordationem *Joſephi apud* Dominum ſuum. Manſit itaque in carcere aliquot annos. 43. Et dixit Rex *Ægypti*: Equidem videbam ſeptem vaccas pingues; devorabant eas ſeptem macilentæ, & ſeptem ſpicas virides, & alias *ſeptem* arefactas. O Proceres, explicate mihi viſionem meam, ſi eſtis *idonei*, *qui* viſionem interpretemini. 44. reſponderunt: Confuſiones ſomniorum *ſunt*; *hæ* neque nos in interpretatione ſomniorum ſumus edocti. 45. Dixit autem is, qui liberatus fuerat ex duobus; nam recordatus eſt *τȣ̃ Joſeph* poſt aliquot ſpatium temporis: Ego exponam vobis interpretationem ejus: ſed dimitte me. *Dimiſſus autem venit ad Joſeph*, *& dixit ei*. 46. Joſeph, ò verax: doce nos de ſeptem vaccis pinguibus, quas devorabant ſeptem macilentæ, & ſeptem ſpicis viridibus, & aliis *ſeptem* arefactis, ut ego redeam ad homines, quò ipſi ſciant, *quid hæc ſignificent*. 47. Dixit *Joſeph*; Seminabitis ſeptem annos continuos ſequentes. Quod verò meſſueritis,

relinquite illud in ſpica ſua, *quò meliùs conſervetur*; excepto pauco, ex quo comedatis. 48. Deindè venient poſt hoc ſeptem *anni* valdè ſteriles, *qui* conſument, quod præmiſeritis illis (*ideſt, quidquid collegeritis annis præcedentibus*) præter paucum, quod cuſtodieritis. 49. Deindè veniet poſt hoc annus, in quo congluentur homines, & in eo exprimens *vina ex uvis*. 50. Et dixit Rex: Adducite eum (*ideſt Joſeph*) ad me. Cùmque veniſſet ad eum (*ſcilicet ad Joſeph*) nuncius, dixit: Revertere ad Dominum tuum, & peto ab eo, quæ fuerit mens mulierum, quæ conciderunt manus ſuas: quippe Dominus meus de techna earum eſt inſtructus. 51. Dixit *Rex mulieribus antè ſe congregatis*: Quodnam fuit negotium veſtrum, cùm concupiviſtis Joſeph pro *fruenda* perſona ejus: Reſponderunt: Procul faceſſat Deus: non novimus de eo, quidquam mali. Dixit uxor Excellentiſſimi (*i. Putipharis*) Nunc patefacta eſt veritas. Ego concupivi eum pro *fruenda* perſona ejus: porrò ille ſanè eſt ex veracibus. 52. *Audiens hoc Joſeph ex relatione aliorum, dixit*: Hoc *mihi pergratum eſt*, ut ſciat *Dominus meus*, quòd ego non deceperim eum in abſentia *ejus*; &, quòd Deus non dirigit technam decipientium. 53. Neque facio innocentem animam meam *à culpa*: nam animà eſt ſanè proclivis *a* ad malum, excepta ea, cujus miſertus fuerit Dominus meus: quippè Dominus meus eſt indultor, miſericors. 54. Et dixit Rex: Adducite ad me illum, faciam eum peculiarem mihi. Cùm ergo alloquutus fuiſſet eum *Rex*, dixit *ei*: Tu ſanè hodie eris apud nos ſtabilis, fidus (*ideſt cui confidam res meas*). 55. Dixit *Joſeph Regi*: Conſtitue me ſuper horrea terræ: ego enim ero cuſtos, ſciens *ea benè ſervare*. 56. Atque ita firmavimus locum τῷ Joſeph in terra *Ægypti*, *ut* aſſumeret ſibi habitationem ex ea, ubi vellet. Impartimur miſericordiam noſtram, cui volumus, & non ſinimus perire mercedem benefacientium. 57. Et quidem merces futuri ſæculi eſt melior, *quàm merces hujus mundi*, iis, qui crediderint, & timuerint *Deum*. 58. Venerunt autem fratres Joſeph, & ingreſſi ſunt ad eum, & *ipſe* cognovit eos; ſed illi eum *non b* cognoverunt. 59. *Cùm autem inſtruxiſſet eos commeatu ſuo (ideſt frumento, & aliis rebus ad iter neceſſariis) dixit. Adducite mihi fratrem* veſtrum *c* ex patre veſtro: nonne videtis, quòd ego compleo menſuram *in frumento vendendo*, & ego ſum optimus hoſpitio excipientium (*vel alimenta præbentium*). 60. Quòd, ſi non adduxeritis mihi eum, non erit menſura *frumenti* vobis apud me, neque appropinquabitis mihi. 61. Reſponderunt: Inſtanter poſtulabimus eum à patre ejus; & nos certè facturi *ſumus hoc*. 62. Dixit autem *Joſeph* pueris ſuis: Ponite pretium eorum, *quod dederunt pro frumento*, in ſarcinis eorum, ut ipſi agnoſcant illud, cùm reverſi fuerint ad familiam ſuam; ut ipſi *ad nos* regrediantur. 63. Cùm autem rediiſſent ad patrem ſuum, dixerunt: O Pater noſter; interdicta eſt nobis menſura (*ideſt emptio frumenti*) *niſi adducamus Beniamin nobiſcum*. Mitte ergo nobiſcum fratrem noſtrum, menſuretur nobis *triticum*, & certè nos erimus illum cuſtodientes. 64. Reſpondit *Pater*: An concredam vobis illum, niſi quomodò concredidi vobis fratrem ejus anteà? *ideſt idem eveniet iſti, ac illi*. Sed Deus erit optimus cuſtos *illius*, & ipſe eſt miſericordiſſimus miſericordium. 65. Cùm autem aperuiſſent ſarcinas ſuas, invenerunt pecuniam ſuam, quæ reddita fuerat illis. Dixerunt: O pater noſter, quid deſideremus *ampliùs beneficentiæ*? Hæc eſt pecunia noſtra, quæ reddita eſt nobis, *redibimus*, & ememus triticum familiæ noſtræ, & cuſtodiemus fratrem noſtrum; & augebimur menſura *oneris* unius cameli *pro eo*. Hæc menſura *facilis est ad Regis munificentiam*. 66. Dixit *pater*: Nullo modo dimittam eum vobiſcum, donec faciatis *d* me ſecurum *cum obligatione* ex parte Dei (*ſcilicet jurando per ipſum*) quòd omninò reducetis ad me illum, niſi *fortè eveniat*, ut obſtaculum *e* fiat *vobis*, *à morte*, *vel alio caſu*. Cùm igitur exhibuiſſent ei obligationem ſuam, dixit: Deus ſuper id, quod dicimus, eſt procurator *ideſt teſtis*. 67. Et dixit: *O* filii mei, ne ingrediamini per portam unam *in Urbem*: ſed ingredimini per portas diverſas. Atqui non proderit vobis apud Deum, quidquam *hoc*, *quod ego*, *niſi ipſe vos adjuverit* quippe *f* non eſt judicium, niſi Dei: ſuper eum *fixus* ſum, & ſuper eum innitantur Innitentes. 68. Cùm autem intraſſent *eam regionem*, undè præceperat eis pater ipſorum, non profuit *hoc* illis apud Deum

الجزو الثالث عشر
Pars Decimatertia.

a ſtudioſa in

b cognoſcentes.

c qui eſt vobis.

d detis mihi ſecuritatem à Deo.

e circumveniamini.

f Si.

Deum quidquam: ſed ſolùm indigentiæ (*ideſt deſiderio, quod erat*) in animo Jacobi (*ut ſcilicet ingrederentur per diverſas portas, ne quis eos obſervaret*) ſatisfecit, & quidem ipſe erat ſanè prædítus ſcientia eo, quòd docuiſſemus eum, ſed plerique hominum neſciunt. 69. Poſtquam verò ingreſſi ſunt coram Joſeph, excepit ad ſeſe fratrem ſuum *Beniamin*, *&* dixit: Ego ſanè ſum frater tuus: ne ergo affligaris de eo, quod fecerunt *contra me fratres noſtri*. 70. Cùm autem inſtruxiſſet eos commeatu ſuo (*ideſt ipſis neceſſario ad iter*) poſuit ſcyphum in ſarcina fratris ſui. Deindè, *ubi illi diſceſſiſſent*, inclamavit præco *poſt terga eorum*: O ſocietas viatorum, certè vos ſanè eſtis fures. 71. Dixerunt *illi*, & converſi ſunt retrorſum erga eos, quid quæritis? 72. Reſponderunt *Ægyptii*: Quærimus ſcyphum Regis. Et ei, qui protulerit eum, *dabitur* onus *frumenti* unius cameli, & ego ero de hoc fidejuſſor. 73. Dixerunt *fratres* τȣ *Joſeph*: Per Deum jam ſanè noſtis, *quòd* non venimus, ut corrumpamus terram, neque fuimus *unquam* fures. 74. Reſponderunt *Ægyptii*: Quænam porrò erit merces illius, *qui ſcyphum furatus eſt, ſi* fueritis mendaces? 75. Reſponderunt *fratres* τȣ *Joſeph*: retributio ejus, cujus inventus fuerit in ſarcina *ſcyphus, erit, quòd* ipſe ſit recompenſatio ejus (*ideſt, ut tradatur ipſe pro ſcypho*). Ita remuneramus *apud nos* iniqua agentes. 76. Cœpitque *Joſeph ſcrutari* ſaccos eorum, *antequam ſcrutaretur* ſaccum fratris ſui: deindè extraxit eum (*ideſt ſcyphum*) ex ſacco fatris ſui. Ita ſuggeſſimus aſtum τῷ Joſeph. Non fuiſſet *ei datum*, ut acciperet fratrem ſuum *in ſervum pro furto* in judicio Regis, niſi voluiſſet Deus, *ut ageret cum eo ſecundum legem judicariam patris ſui Jacob*. Exaltabimus gradibus, quem voluerimus, & ſuper omnem præditum ſcientia eſt ſciens. 77. Dixerunt *fratres*: Si furatus eſt *Beniamin*, jam furatus eſt frater ejus *Joſeph* anteà. Et celavit hæc Joſeph in animo ſuo, neque manifeſtavit ea illis. Dixit *intra ſe*: Vos eſtis pejores conditione *in furando, quàm ego, & Beniamin*, & Deus eſt ſcientiſſimus de eo, quod *nunc* commemoratis. 78. Dixerunt *fratres ad Joſeph*: O excellentiſſime, certè huic eſt pater ſenex grandævus: accipe ergo unum noſtri loco illius: nos certè videmus, te eſſe ex beneficis. 79. Reſpondit *Joſeph*: Confugium Dei (*ideſt non permittat Deus*) ut accipiamus, niſi, apud quem invenimus utenſile noſtrum: nam nos certè, *ſi id faceremus*, eſſemus ſanè iniqui. 80. Cùm verò deſperaſſent de illo *recuperando*: ſeorſim receſſerunt ad mutuam colloquutionem. Dixit major eorum: An neſcitis, quòd pater veſter jam accepit à vobis obligationem ex *conteſtatione* Dei; & anteà, quid perpetraveritis contra Joſeph? Nullo ergo modo recedam ab *hac* terra, donec permittat mihi pater meus, aut *a judicium ſuum oſtendat Deus mihi circa hoc*, & ipſe eſt optimus Judicantium. 81. *Revertimini ad patrem veſtrum, & dicite*: O Pater noſter, certè filius tuus furtum perpetravit: neque teſtimonium ſcimus, niſi de eo, quod novimus, & non fuimus id, *b quod latebat cuſtodientes* (*ideſt non potuimus tibi promiſſa ſervare de eo reducendo, quia quandò promiſimus neſciebamus, illum eſſe furaturum*). 82. Et interroga urbem, in qua fuimus, & ſocietatem mercatorum, cum qua profecti ſumus, & *invenies, quòd* nos certè ſumus veraces. 83. Dixit *eis Pater*: Quin potiùs concinnaverunt vobis animæ veſtræ rem *hanc* (*ideſt hoc vos confinxiſtis*) ſed patientia pulchra *convenit mihi*: Fortè eveniet, ut Deus reſtituat mihi eos omnes; nam ipſe eſt ſciens, ſapiens: 84. Et avertit ſe ab eis, & dixit: Oh dolorem meum ſuper Joſeph! Et valdè albi facti ſunt oculi ejus præ mærore: ipſe enim erat dolore intimo oppreſſus erat. 85. Dixerunt *filii*: Per Deum, *c* deſines mentionem facere de Joſeph, quandò eris proximus exitio, vel eris ex pereuntibus (*ideſt moribundus, vel mortuus*). 86. Reſpondit *ille*: Equidem conqueror de impotentia doloris mei, & mœrore meo apud Deum, & ſcio *per revelationem* à Deo, quòd *vos* neſcitis. 87. O filii mei, ite, & nuncium explorate de Joſeph, & fratre *ejus*, &, ne deſperetis de ſpiritu (*ideſt miſericordia*) Dei: Quippe non deſperant de ſpiritu Dei, niſi gentes infideles. 88. Cùm autem ingreſſi fuiſſent coram illo (*ideſt coram Joſeph*) dixerunt: O excellentiſſimè, tetigit nos, & familiam noſtram nocumentum (*ideſt fames*) & venimus cum pecunia exigua, & vili: comple tamen nobis modium, & in eleemoſynam largire nobis *triticum*: nam Deus

a judicet Deus mihi.

b occultum.

c non deſines mentionem facere de Joſeph, donec fueris.

rependi mercedem largientibus eleemoſynam. 89. Dixit *illis Joſeph*: Num noſtis, quid feceritis in Joſeph, & fratrem ejus, cùm vos eſſetis ignorantes *illius, quod eventurum erat illi*? 90. Reſponderunt *illi*: Anne tu es verè Joſeph? Dixit *ille*: Ego ſum Joſeph; & hic (*ideſt Beniamin*) eſt frater meus. Jam beneficus fuit Deus erga nos. Etenim, qui timuerit *Deum*, & patienter ſuſtinuerit, utique Deus non ſinet perire mercedem benefacientium. 91. Dixerunt *fratres*: Per Deum, jam quidem exaltavit te Deus ſuper nos, & *nos* quidem fuimus ſanè peccantes. 92. Reſpondit *Joſeph*: Ne ſit exprobratio contra vos hodie. Ignoſcit Deus vobis: nam ipſe eſt miſericordiſſimus miſerantium. 93. Pergite cum interula mea hac, & conjicite eam ſuper faciem patris mei: evadet videns (*ideſt recuperabit viſum*) & venite ad me cum familia veſtra univerſa. 94. Cùm verò diſceſſiſſet ſocietas viatorum *ex Ægypto verſus Chanaan*: dixit pater eorum: Equidem ſentio odorem Joſeph. Niſi putatis me delirare. 95. Reſponderunt: Per Deum, certè tu es in errore tuo antiquo (*ſcilicet nimii amoris erga Joſeph*). 96. Poſtquam autem advenit fauſtus nuncius, *nempe Judas cum interula*, conjecit eam ſuper vultum ejus, & redditus eſt videns. Dixit: Nonne dixi vobis, quòd ego ſciebam ex *revelatione* Dei, quod *vos* neſciebatis? 97. Reſponderunt *illi*: O Pater noſter, precare veniam pro nobis peccatorum noſtrorum, nam nos certè fuimus peccantes. 98. Dixit *Jacob*. Mox veniam precabor vobis à Domino meo: ipſe enim eſt Indultor, Miſericors. 99. Poſtquam autem *reverſi in Ægyptum*, ingreſſi ſunt coram Joſeph, excepit *Joſeph* ad ſeſe patres ſuos (*ideſt patrem, & matrem, ſeu materteram*) & dixit: Ingredimini Ægyptum, ſi voluerit Deus, ſecuri. 100. Et exaltavit Patres ſuos ſuper thronum, & prociderunt illum adorantes *Pater, & mater, & frater ejus*. Et dixit: O pater mi, hæc eſt interpretatio viſionis meæ, *quam vidi anteà: jam effecit eam Dominus meus veram; & jam beneficus fuit in me, cùm eduxit me è carcere, & adduxit vos huc de loco deſerto, ubi habitabatis ſub tentoriis; poſtquam excitavit Satanas ſimultatem inter me, & inter fratres meos: nam Dominus meus* [a] *eſt facilis ad id, quod vult: quippe ipſe eſt ſciens, ſapiens*. 101. Domine mi, jam dediſti mihi de Regno, & docuiſti me de interpretatione novorum ſucceſſuum, *quantum tibi placuit*. Conditor Cœlorum, & terræ, tu es patronus meus in hoc mundo, & noviſſimo ſæculo: fac me mori Moslemum, & conjunge me cum Probis. 102. Hoc eſt ex narrationibus Arcani: revelamus illud tibi, *ò Mahumete*, & non eras apud eos (*ideſt fratres Joſeph*) cùm ſimul conveniſſent ad negotium ſuum, & ipſi fraudem ſtruerent *contra Joſeph*. 103. Neque plerique hominum, etiamſi avidè cupias, ſunt credituri. 104. Neque petes ab eis pro hoc *Alcorano* aliquid mercedis: non eſt hic, niſi commonitio omnibus [b] creaturis. 105. Et quotquot fuerint ſigna (*ideſt argumenta unitatis Dei*) in Cœlis, & terra; tranſibunt juxta ea (*ideſt aſpicient illa*) & ipſi erunt ab iis longè recedentes. 106. Et non credunt plerique eorum in Deum, niſi etiam ſint aſſociantes *illi alios Deos*. 107. An ergo crediderunt, quòd ventura ſit ad ipſos cooperiens (*ideſt afflictio*) ex punitione Dei: aut ventura ſit ad eos Hora (*ideſt dies Judicii*) repentè; & ipſi *hoc* non conſiderant? 108. Dic *illis*: Hæc eſt via mea: Voco ad Deum per evidentem demonſtrationem, ego, & qui ſecutus eſt me, & laus Deo, & non ſum ego ex Aſſociantibus. 109. Et non miſimus ante te, niſi homines, revelabamus eis, *& miſimus eos* ex familia Urbium, *non ex incolis Deſerti*. An non peragraverunt *Meccani* terram, & viderunt, quomodò fuerit finis eorum, qui fuerunt ante ipſos? Et quidem domus futuri ſæculi melior erit illis, qui pii fuerint, *quàm domus hujus vitæ*: An ergo non intelligitis? 110. Quandò jam deſperabant legati, & exiſtimabant, quòd ipſi jam habendi eſſent mendaces, venit ad eos auxilium noſtrum, & ſalvatus eſt, quem volebamus: neque averſum eſt ſupplicium noſtrum ab hominibus ſceleſtis. 111. Jam quidem fuit in hiſtoriis eorum (*ideſt legatorum*) exemplum ad diſcendum præditis [c] prudentia. Non eſt *hic Alcoranus* nova narratio, quæ conficta fuerit mendaciter, ſed confirmatio illius, quod *revelatum fuit à Deo* ante eum, & diſtincta explicatio omnis rei *ſpectantis ad religionem*, & directio, & miſericordia hominibus, qui credunt.

[a] eſt benignus erga quem vult.

[b] Mundis.

[c] habentibus corda.

NOTÆ

NOTÆ.

TItulò Suræ reſpondet argumentum; quod vix alia ulla in Sura reperias. Refertur enim hic hiſtoria Joſeph filii Jacob, ſed adeò deformata, & tot nugis, ac fabulis admixta, ut vix eam recognoſcas. Cauſam Suræ hanc habe ex Bedavio, & Zamchaſcerio روى ان علماء اليهود قالوا لكبراء المشركين سالوا محمدًا لما انتقل آل يعقوب من الشام الى مصر وعن قصة يوسف فنزلت: *Fertur, doctores Judæorum dixiſſe Primatibus Meccanorum: Interrogate Mahumetum, quare translata fuerit familia Jacob ex Syria in Ægyptum: & quænam ſit hiſtoria Joſeph. Tunc verò Deum revelaſſe hanc Suram Mahumeto*: quam ſanè Moſlemi magni faciunt ob magnifica promiſſa ipſius Mahumeti legentibus illam. Is enim, Teſte Bedavio dixit: ايما مسلم تلاها وعلمها اهله وما ملكت يمينه هون الله عليه سكرات الموت واعطاه القوة ان لا يحسد مسلمًا *Quotieſcumque Moſlemus recitaverit eam, aut docuerit eam familiares ſuos, & ſervos ſuos, faciles reddet ei Deus anguſtias mortis, & dabit ei virtutem, ut non invideat ulli Moſlemo*. Tribuunt etiam ejus lectori præmium generale eorum, qui docent, vel unum Alcorani verſiculum, de quo ſic idem Bedavius من علّم ولده اية من القران خير له من عبادة سنة صيام نهارها وقيام لياليها وخير له من الف دينار صدقة للفقراء والمساكين: *Qui docuerit filium ſuum verſiculum unum Alcorani, meliùs erit illi, quàm, ſi per unum annum quotidie jejunet, & ſingulis noctibus ſtationes faciat* (vigilando, & orando) *& meliùs erit illi, quàm mille denarii eleemoſynæ in egenos, & pauperes erogatæ*. Sunt tamen inter ipſos Mahumetanos, qui Suræ hujus fabulas, ac mendacia animadvertentes eam, ut apocrypham, ex Alcorano explodendam eſſe pronuncient. Inter hos fuere العجاردة *Agiareditæ*: & الميمونية *Maimunitæ*; duæ ſectæ ſpectantes ad quartam capitalem ſectam Mahumetanorum, quæ eſt الخوارج *Chavaregitarum*.

De loco traditionis Suræ non eſt controverſia. Verſiculi, ſi tres primos characteres adnumeres, centum, ac duodecim inveniuntur. Quidam centum, ac decem tantùm enumerant.

IV. *Nos narrabimus tibi pulcherrimam hiſtoriarum*] In quo hæc tanta pulchritudo ſita ſit, ita exponit Zamchaſcerius. المراد باحسن الاقتصاص انه اقتص على ابدع طريقة واعجب اسلوب الا ترى ان هذا الحديث مقتص فى كتب الاولين وفى كتب التوريخ ولا ترى اقتصاصه فى كتاب منها مقاربا لا قتصاصه فى القران *Dicitur pulcherrima hiſtoriarum, quia refertur hæc hiſtoria ratione nova, nec ampliùs audita, & ſtylo prorsùs admirabili. Nonne vides hanc hiſtoriam referri in libris Primorum, & in libris Annalium? Nec tamen in ullo horum librorum vides referri ſtylo, qui ſit ſimilis ſtylo, quo in Alcorano narratur.*

* *Fuiſſes ex non curantibus*] Verbum Arabicum الغافلين *non curantibus*, ſeu negligentibus, exponit Zamchaſcerius, & alii الجاهلين *ignorantibus*: ac ſi dicatur: ان كنت من قبل ايحائنا اليك من الجاهلين به ما كان لك به علم قط: *Si fuiſſes ante revelationem factam tibi à nobis, nunquam noviſſes hanc hiſtoriam*. Sed quomodò ſcire non poterat, ſi jam in libris Primorum, & in Annalibus reperiebatur?

V. *Undecim Stellas*] Scribit Giaber relatus à Zamchaſcerio: فقال يا محمد ان يهوديا جاء إلى النبى صلعم فقال اخبرني عن النجوم التى راهن يوسف فسكت صلعم فنزل جبرايل فاخبره بذلك فقال النبى صلعم لليهودى ان اخبرتك هل تسلم قال نعم قال جريان والطارق والذيال وقابس وعمودان والفليق والمصبح والضروح والفرغ ووثاب وذو الكتفين: والشمس والقمر نزلت من السماء وسجدن له: فقال اليهودى اى والله انها لاسماؤها: *Veniſſe Judæum quemdam ad Mahumetum, & ab eo poſtulaſſe, ut undecim ſtellarum, quas viderat Joſeph, nomina, ſibi exponeret. Tacuit Mahumetus, eo quòd ea ignoraret: Sed deſcendens è Cælo Gabriel, illum de iis admonuit: Mahumetus autem Judæo promittenti, ſe Moſlemum futurum, eadem enarravit. Sunt autem nomina hujuſmodi Gerian* (ideſt currens) *Altarec* (ideſt Lucifer) *Aldhial* (ideſt caudata) *Cabes* (ideſt accendens) *Amudan* (ideſt duæ baſes) *Alphalic* (ideſt diviſa) *Almoſabbeh* (ideſt matutina) *Aldharuh* (ideſt ſagittaria) *Alphara* (ideſt crinita) *Vatab* (ideſt ſubſiliens) *& Dhulkanphain* (ideſt duabus alis prædita). *Sol autem, & Luna deſcenderunt è Cælo, & adoraverunt eum. His auditis, dixit Judæus: Per Deum hæc ſunt earum nomina.*

XIV. *Ne comedat eum lupus*]. Ideò lupum timet, quia, ut ait Zamchaſcerius, Jacob رأى فى النوم ان الذيب قد شد على يوسف فكان يحذره *Viderat antè in ſomnis, lupum lacerare Joſeph, ideò ei cavebat ab illo*. Gelal verò cauſam affert. لكثرة الذياب فى ارضهم كثرة الذياب: *quia in terra eorum magna erat copia luporum*: ſed utrumque ſine fundamento.

XV. *Profectò igitur nos eſſimus priores pereuntes*] Arabicum verbum خاسرون *pereuntes*, exponit Gelal: عاجزون *imbecilles*: ut ſenſus ſit: Nimis imbecilles, & ignavos nos cenſes, ſi, cùm tot ſimus ad eum defendendum, comederit eum lupus: & per conſequens comedet etiam nos priùs illo.

XVI.

XVI. *Convenerunt, ut ponerent eum in profundis ciſter-*[nae] Ita factum deſcribit Gelal : فعلوا ذلك بان

نزعوا قميصه بعد ضربه واهانته واراد قتله ...

فلما وصل الى نصف البير القوه ليموت فوقع في

الماء ثم اوى الى صخرة فنادوه فاجابهم ...

رحمتهم فاراده رضخه بصخرة فمنعهم يهوذا

... , exſpoliantes eum tunica , poſtquam verberaſſent, & conviciis cumulaſſent, denique etiam interficere tentaſſent . Et demiſerunt eum fune in puteum: cumque ad medium deveniſſet , laxato fune , ſiverunt eum præcipitem ruere, ut moreretur. Cùm autem in aquam cecidiſſet, arripuit manibus ſaxum, quo ſe ſuper aquas ſuſtineret. Vocaverunt autem eum fratres; ipſe verò reſpondit eis , ſperans ab eis pietatem . At ... voluerunt eum lapidibus deſuper conjectis contundere : ſed prohibuit eos Judas . Addit Zamchaſcerius fabellam : روى ان ابراهيم من حين القي في النار

جرد عن ثيابه واتاه جبرائيل بقميص من حرير

الجنة والبسه اياه فدفعه ابراهيم الى اسحق واسحق

الى يعقوب فجعله يعقوب في تميمة علقها في

عنق يوسف فجاء جبرائيل فاخرجه و البسه اياه

Fertur, cùm Abraham projectus fuit in ignem, ſpoliatum fuiſſe veſtibus ſuis: Gabrielem verò attuliſſe ei tunicam factam ex ſerico Paradiſi , eaque illum induiſſe. Porrò Abraham reliquit eandem tunicam Iſaaco, Iſaac verò Jacobo; qui poſuit eam in quodam amuleto , quod alligaverat collo Joſeph filii ſui : ex quo amuleto extraxit eam tunc Gabriel, & eadem veſtivit illum.

XVIII. *Abieramus præcurrentes nos mutuò.*] Zamchaſcerius, & cæteri Expoſitores contendunt , agi ... de ludo jaculatorio , in quo aliqui jacientes ſagittas, vel jacula , ſeſe invicem præcurrebant . Hæc ſunt Zamchaſcerii verba : كان لعبهم الاستباق

والانتضال ليتصروا انفسهم بما يحتاج اليه لقتال

العدو : *Erat ludus eorum præcurrere ſeſe jaculando , ut exercerentur per ludum in eo, quod ſibi auxilio foret, quandò cum hoſte vera ineunda eſſent certamina.* ... ur itaque fratres occaſione hujus ludi reliquiſſe Joſeph ... d cuſtodiam utenſilium, ſeu ut expo... veſtimentorum ſuorum : proindè à lupo devoratum ... iſſe.

... *Niſi vidiſſet manifeſtum ſignum*]. Fuit hoc ... Gelale, quia مثل له يعقوب فضرب

في صدره فخرجت شهوته من انامله *apparuit ei ...* in *forma Jacob , qui percuſſit eum in pectore, & egreſſa eſt concupiſcentia ejus per extrema digitorum ...* Idem fere ... Jahias, qui explicans utriusq; aſſenſum in flagitium , ait : ولقد همت به يعني ما

ارادته حين اضطجعت له وهم بها يعني حلّ

سراويله . *Et ipſa ſolicita fuit erga eum , innuens ... quod ... iſſet , quandò concubuiſſet cum eo . Ille verò anxius fuit de ea ineunda , innuens hoc per ſolutionem femoralium ſuorum* . Eadem habet Zamchaſcerius cum aliquot parergis. Audi ejus verba. وقد فسر هم

يوسف بانه حل الهميان وجلس منها مجلس

المجامع وبانه حل تكة سراويله وقعد بين شعبها

الاربع وهي مستلقية على قفاه وفسر البرهان بانه

سمع صوتا اياك واياها فلم يكترث له فسمعه ثانيا

فلم يعمل به فسمع ثالثا اعرض عنها فلم

ينجع فيه حتى مثل له يعقوب عاضا على انملته

وقيل ضرب في صدره بيده فخرجت شهوته من

انامله : وقيل كل ولد يعقوب له اثنا عشر ولدا

الا يوسف فانه ولد له احد عشر ولدا من اجل ما

نقص من شهوته حين هم وقيل صيح به يا يوسف

Exponitur propoſitum Joſeph per hoc , quòd ipſe ſolverit Zonam ſuam , & fecerit ex ea pulvillum , quod inſerviret ad commodiùs coeundum ; & quòd ſolverit adſtrigmentum femoralium ſuorum , & ſederit inter quatuor digitos ejus (ideſt fœminæ) *& ipſa innitebatur ſuper collum ejus* (videtur alludere ad quædam verba Geneſis c. 49. in quibus Thalmudiſtæ fundant ſua deliria.) *Expoſitio verò ſigni manifeſti* (quod vidit Joſeph) *eſt, quia ipſe audivit vocem dicentem ſibi : Cave tibi , cave tibi ab ea . Sed non curavit eam : audivitque illam ſecundò, nec fecit, quod jubebatur . Tertiò audivit dicentem ſibi : Recede ab ea. Sed nihil profecit in illo, donec apparuit ipſi forma Jacobi mordentis dentibus extremitatem digiti ſui. Alii dicunt , eum percuſſiſſe manu pectus illius , & concupiſcentiam ejus exiſſe per extremitates digitorum ejus. Quamobrem fertur ſingulos filios Jacob habuiſſe duodecim filios , excepto Joſeph , qui habuit tantùm undecim, propter imminutionem concupiſcentiæ ejus, cùm propoſuit flagitium perpetrare . Alii dicunt, vocem factam fuiſſe ad eum. O Joſeph, &c.*

XXVI. *Quæ merces debetur illi?*] Arabicè ما جزاء

لن Poteſt etiam verti ſine interrogatione , affirmativè: Non alia merces debetur illi, &c.

XXVII. *Teſtificatus eſt autem teſtificans*]. Affirmat Gelal, hunc ابن عمها وروى انه كان في المهد , *filium fuiſſe patrui ejuſdem Zalichæ ; & quidam volunt, illum eo tempore fuiſſe infantem in cunabulis* . Eodem modo Zamchaſcerius.

XLII. *Manſit itaque in carcere aliquot annos.*] Arabicè بضع سنين *ſupra tres annos* . Nam بضع ſignificat numerum à tribus uſque ad novem , vel decem . Quamobrem Gelal: قيل سبعا وقيل اثنا عشر *ſeptem , vel duodecim annis* .

XLIII. *Et dixit Rex*] Fuit hic Rex, juxta Gelalem: الريان ابن الوليد : *Alrian filius Alvalid* .

LXXVI. *Non fuiſset ei datum, ut acciperet*]. Erat quippe apud Iſraelitas lex , ut fingit Gelal, ut eſſet السارق

السارق جزا المسروق لاغيـــو *fur ipſe compenſatio rei furto ablatæ, & non aliud*. Apud Ægyptios verò, eodem authore, pęna furis erat: الضرب وتغريـــم مثلى المسروق لا الاسترقـــاق: *flagellatio, & reſtitutio in duplum rei furto ablatę: non autem mancipatio ipſius furis.*

LXXVII. *Jam furatus eſt frater ejus*] nempe Joſeph, qui, ut ait Gelal: من سرق لابى امه صنمـــا ذهبه فكسره: *furatus eſt patri matris ſuę* (Labano) *idolum aureum, & confregit illud.*

XCIII. *Pergite cum interula mea hac*]. De hac jam ſuperiùs. Addit Gelal: فيه ريح الجنة ولا يلقـــى على مبتلـــى الا عوفي *Erat in ea odor Paradiſi, nec ponebatur ſuper ullum morbo affectum, quin ſanaretur*

XCIV. *Sentio odorem Joſeph*] Gelal: [illegible] تعالى من مسيرة ثلاثة ايام او ثمانية او اكثر: *Detulerat hujuſmodi odorem ad illum Eurus ita volente Deo per diſtantiam itineris trium, vel octo, vel plurium dierum.*

C. *Facilis ad id, quod vult*] Dictio Arabica لطيف propriè eſt, *facilis, benignus, mollis, beneficus*. [illegible] videtur hic [illegible] *quod*: ſumi pro لن *ergo quem*. Neque hoc inſuetum eſt in lingua Arabica.

CVII. *Cooperiens*] Arabicè غشية: quidam intelligunt divinam ultionem; quidam diem Judicii; quaſi tenebris afflictionis, & mœroris hominum corda ſit cooperitura.

REFUTATIONES.

PLacuit totam hanc fabulam unica ſcena exhibere; quam non immeritò ſapientiores Moslemi, tanquam figmentum ex Alcorano explodendam audacter pronunciant. Si hiſtoriæ de Joſepho, prout à Moyſe refertur, Alcoranicam narrationem comparaveris, hominem monſtruoſum, lacerum, ac mutilum, cum perfectè formato, ac partibus omnibus abſoluto contuleris. Et nihilominùs Zamchaſcerium non pudet aſſerere, Alcoranicæ narrationis excellentiam in hoc præcipuè ſitam eſſe, quod venuſtate, ordine, ſtylo, & aliis hiſtoricis ornamentis reliquas omnes antecellat. Nec videt inſanus, quot aſſumentis, ac fruſtis Expoſitores (inter quos ipſe primarius) Alcorani ſententias, ac verba ſimul connectant, ut poſſint intelligi. Aliter enim Oedipus ipſe in iis intelligendis fruſtra deſudaret. Illud verò impudentiſſimum eſt mendacium, hanc hiſtoriam eſſe من نبا الغيب *ex narrationibus, ſeu geſtis occultis, & ignotis*: itaut Mahumetus ante Alcoranicam revelationem, nullo modo ea reſciſcere potuiſſet. Zamchaſcerius ipſe non volens, Prophetæ ſui mendacium patefacit, dùm Joſephi geſta in Primorum hiſtoriis, & libris Annalium ante Alcoranum extitiſſe fatetur. Quid, quæſo, notius, quid vulgatius, quid magis decantatum in toto terrarum orbe, etiam ante Alcoranicas quiſquilias, quàm Joſephi hiſtoria? At enim habet Alcoranus, neſcio quid amplius, quàm Moyſes: præſertim in eo, quod ſpectat ad Zalicham, & fœminas Ægyptias. Sed ſcias, lector, illa in Thalmude pœnè omnia referri, & ex Hebræorum ore eadem Mahumetum didiciſſe: quæ tamen, quàm falſa, ſpurca, & impia ſint, nemo non videt. Quamvis autem ſuperfluum videatur, aliquid in hac Sura confutare, cùm una ſacræ Geneſeos cum Alcorano collatio, pro omni confutatione ſatis eſſe poſſit, quia tamen non omnibus illa in promptu eſt, placuit hic utriuſque narrationis inter ſeſe diſcrepantiam, & antilogiam, lectorum oculis breviter exhibere.

I. Referens Alcoranus Joſephi ſomnia, omittit illud, quo ſibi videbatur una cum fratribus in agro manipulos alligare, cum prælatione manipuli ſui ſupra manipulos fratrum. Hic autem non eſt mediocris defectus in eo libro, quem jactant Moslemi librorum omnium perfectiſſimum, & præſertim in hac Sura.

II. Supponit Alcoranus, Joſeph narraſſe ſecundum ſomnium Patri ſuo tantùm, qui prohibuerit eum, ne fratribus ſuis illud narraret. Verùm ex Geneſi patet, fratribus etiam ſuis, & quidem priuſquam Patri, illud narraſſe.

III. In Geneſi non habetur, filios Jacob conqueſtos fuiſſe, niſi de peculiari amore Patris erga Joſeph. At Alcoranus etiam Beniamin admiſcet. Et quamvis illum etiam Pater, utpote natu minimum, peculiari amore fortaſſe diligeret: de hoc tamen fratres querelam habuiſſe non legimus.

IV. Alcoranus ſupponit, Jacobum retinuiſſe Joſephum, ne cum fratribus ad paſcendas oves proficiſceretur; & non niſi multis eorum inſtantiis, eorum conſortio illum permiſiſſe. At verò ex Geneſi habetur oppoſitum, ubi Jacob ultrò filium ſuum miſit ad fratres viſendos, cum quibus etiam habetur, illum quotidianam conſuetudinem in paſcendis pecoribus habuiſſe illis verbis cap. 37. *Joſeph paſcebat gregem, cum fratribus ſuis adhuc puer, & erat cum filiis Balæ, & Zelphæ uxorum Patris ſui.*

V. Ex Geneſi conſtat, fratres Joſeph, cùm vidiſſent Madianitas tranſire, extraxiſſe illum è ciſterna, in qua nulla erat aqua; & mercatoribus vendidiſſe. Alcoranus fingit, mercatores ipſos miſiſſe aquatorem ſuum, ut è ciſterna hauriret aquam: hunc verò in aqua extrahenda, Joſephum etiam per funem attraxiſſe. Quomodò autem fratres Joſeph potuerint eum, ut rem ſuam vendere mercatoribus, quem mercatores ipſi in ciſterna invenerant tu lector divina. Conantur expoſitores Alcoranum tueri, aſſerentes, fratres Joſeph, cùm vidiſſent eum è ciſterna extractum, accurriſſe, atque illum mancipium ſuum venale eſſe aſſeruiſſe. Miſerum effugium! Reſpondere ſanè poterant Madianitę: Cur illum in ciſternam projeci-

jeciſtis? Sanè ut malum, vel inutilem à vobis abjeceratis: jam vobis perierat: nos eum invenimus: res noſtra eſt: cur pretium ex eo, quod [illegible] eſt, exigitis?

VI. Vult Alcoranus, fratres Joſeph attuliſſe ad Patrem tunicam illius, ſanguine fictitio conſperſam. At ex Geneſi manifeſtè habetur, non ipſos per ſe tunicam ad Patrem tuliſſe, ſed alios miſiſſe, qui eam deferrent, ac dicerent, inventam fuiſſe. Quamobrem patet, ficta [illegible] eſſe illa, de quibus Jacob cum iiſdem filiis conqueſtus eſt.

VII. Ex fæce Thalmudica (nempe ex Thalmud Babilonico Ord. 3. נשים pag. 36. * ad ea verba Genes. cap. 39. *Accidit quadam die*: hauſit Alcoranus, Joſephum jam animo ſuo deſtinaſſe cum Hera adulterium perpetrare. Apage Rabbinicas ſpurcitias. Apage totam Zalichæ, atque Ægyptiarum fœminarum fabulam. Conſtat ex libro Geneſeos apertiſſimè, caſtiſſimum juvenem ſemper à flagitio tàm execrando abhorruiſſe; ſemper petulantiſſimæ Dominæ poſtulatis conſtanter reſtitiſſe.

VIII. Figmentum, & quidem ridiculum eſt, ſciſſio illa interulæ à parte poſteriori. Veſtis enim, quam apprehendit mulier, non fuit interula, ſeu interius induſium; ſed veſtis exterior, ſeu pallium, quod fugiente Joſeph, integrum in manu feminę remanſit.

IX. Falſum eſt, Zalicham, dùm Joſeph pręcurrentem inſequeretur, aliquam obvium habuiſſe maritum; tunc enim, ut conſtat ex Geneſi, maritus domo aberat. Quamobrem Zalicha cum domeſticis primùm de Joſeph conquęſta ſit, deindè marito domum regreſſo, rem, ut contexerat, narravit, & pallium, quod retinuerat, oſtendit.

X. Aſſerit Alcoranus, Putipharem uxoris dolum, & Joſephi innocentiam ſtatim agnoviſſe, nec aliquid pœnæ in eum ſtatuiſſe. Aſſerit Moyſes oppoſitum: nempe Putipharem uxoris verbis fidem ſtatim adhibuiſſe, & Joſephum in carcerem detruſiſſe. Id verò ſingit Alcoranus à Zalicha, & fœminis convivalibus poſteà factum fuiſſe, at non ſine Putipharis, & Conſiliariorum ejus voto, ſi Gelali credimus; quaſi verò Putiphares uxori ſuæ lenonem ageret, & Joſephum, quia illius ſtuprum recuſabat, carcere puniret.

XI. Poſt expoſitum à duobus Eunuchis ſomnium (qui non ſimul cum Joſeph, ut fingit Alcoranus, ſed multò poſt in carcerem conjecti ſunt) tranſiere duo anni, poſt quos Joſeph è carcere eductus eſt, ut conſtat ex Geneſi. Alcoranus ponit بضع سنين : Explicat Gelalus سبعا وقيل اثنا عشر *Septem, vel duodecim.* Jahias ex Cottada سبعا *ſeptem*. Zamchaſcerius vim vocis والبضع ما بين الثلث الى التسع واكثر الاقاويل على انه لبث فيه سبع سنين. *Hæc vox ſignificat numerum inter tres, & novem. Plerique autem affirmant, Joſeph manſiſſe ibi ſeptem annos*. Itaque ſeptem ſaltem annos juxta Alcoranum, ejuſque expoſitores manſit Joſeph in carcere: cùm, juxta Moyſen, duos tantùm annos, vel paulo plus, ibidem exegerit.

XII. Ridiculè prorſus inducitur Joſeph explicare ſomnia Pharaonis famulo, qui miſſus fuerat ad eum è carcere educendum, cùm è ſacra Hiſtoria habeatur, & ratio ipſa exigat, nonniſi Regi ipſi immediatè explicationem hanc à Joſeph factam fuiſſe. Magis verò ridiculè inducit famulum ipſum ſuadentem Joſepho, ut redeat ad Dominum ſuum, ut exploret ab eo, quæ fuerit mens mulierum *in convivio Zalichæ*, dùm cultris conciderunt manus ſuas. Putat Zamchaſcerius, *Dominum ſuum*, intelligendum eſſe Deum. Sed ineptè, & contra cæterorum Interpretum explicationem. Suadetur itaque Joſeph à famulo redire ad Dominum ſuum, nempè ad Regem, ad quem nunquam venerat. Famulus verò, ſeu nuncius, qui venerat ad Joſeph, ut ad ſomnia Regis explicanda illum accerſeret: ſuadet ei, ut agat cum Rege de negotio fœminarum. Putat Jahias, hoc factum fuiſſe, ut innocentia, & integritas Joſephi apud Regem conſtaret, quò illi in ſomniorum explicatione majorem fidem adhiberet. Sed nimis violentæ interpretationes hæ ſunt.

* Vide Bartolac. in Bib. magn. Rabb. p. 3. pag. 509.

XIII. Ex Geneſi habemus, Joſephum *conſuluiſſe Pharaoni, ut provideret virum ſapientem, & induſtrium, & præficeret eum terræ Ægypti pro re frumentaria. Alcoranus, Joſephum ipſum ſeſe ultrò Regi obtuliſſe ad hanc curam, pronunciat. Nimis ſui fidentem, imò impudentem, modeſtiſſimum juvenem facit.*

XIV. Joſeph remittens prima vice fratres, in Chanaan retinuit pro obſide Beniamini in carcere Simeonem. Ita ex Geneſi. Alcoranus ſupponit, omnes rediiſſe ad Patrem, ea tantùm lege, ut ſi Beniamin non adduxiſſent, negarentur ipſis frumenta.

XV. Ex Geneſi conſtat, nulli fratrum ſeſe Joſeph exhibuiſſe cognoſcendum, niſi poſt ſecundum eorum regreſſum in Regiam, quandò omnibus ſimul ſe manifeſtavit. Alcoranus verò, poſt primum regreſſum, quo Beniamin adductus eſt, ipſi ſe ſtatim Beniamino occultè, & clam ab aliis, propalaſſe pronunciat.

XVI. Ex Geneſi habetur, non Joſephum, ſed miniſtros ejus ſcrutatos eſſe ſaccos fratrum, & inveniſſe ſcyphum aureum in ſacco Beniamin: pro quo furto fratres non ſervitutem, ſed mortem furis, & ſervitutem ſui ipſorum omnium exhibuerunt. In Alcorano ipſemet Joſeph *ſaccos* ſcrutatur, & ſcyphum invenit: fratres verò ſervitutem tantùm furis pro illius *pœna* proponunt.

XVII. Contra omnem hiſtoriæ *ſacræ* veritatem fingit Alcoranus, fratres Joſephi ſecunda vice rediiſſe ad patrem in Chanaan, relicto in Aegypto Beniamin apud Joſeph: & deindè urgente frumenti neceſſitate (quæ revera regreſſus primi cauſa fuit) tertia vice in Ægyptum ad comparandum triticum veniſſe. Confundit ſcilicet Simeonem cum Beniamin; & primum regreſſum verum cum ſecundo fictitio.

XVIII. Introducit Alcoranus Joſeph manifeſtatem ſe fratribus, cum exprobratione illius, quod fecerant contra ſe, & cõtra Beniamin (quàvis contra

Beniamin nihil unquam feciſſent) cum ex oppoſito in Geneſi legamus hanc manifeſtationem factam fuiſſe à Joſeph humaniſſimis verbis, fletu, lachrymiſque permixtis, & cum commemoratione illius, quod contra ſe fecerant, non ad ſcelus exprobandum, ſed ad timorem elevandum. Ita enim loquitur: *Neque durum vobis eſſe videatur, quod vendidiſtis me in his regionibus: pro ſalute enim veſtra miſit me Deus ante vos in Ægyptum. Non veſtro conſilio, ſed Dei voluntate huc miſſus ſum, &c.*

XIX. Falſum prorsùs eſt, quòd Joſepho *exaltaverit parentes ſuos ſuper Thronum*: nam reliquit eos, ut erant antea paſtores ovium, collocans in terra Geſſen: nec ullum munus honorificum in Regno, vel apud Regem, eos habere voluit.

Ex dictis, & ex iis, quæ ulteriùs dici poſſent, conſtat quanto mendacio conclu[illegible] Sura § 112. *Non eſt hic Alcoranus nar[illegible] ratio, quę conficta fuerit mendaciter; ſed co[illegible] firmatio illius, quod revelatum fuit à De[illegible] [illegible]m.* Videt nimirùm unuſquiſque quàm [illegible]a, ac diſſona, imò quàm contraria, ve[illegible] ſint ea, quæ in hac præſertim Sura hab[illegible] coranus, & ea, quæ in ſacris ſcripturis ante traditis reperiuntur. Vide ea, quæ in prod. cap. ult. pag. 125. circa hanc Suram dicta [illegible]

سورة الرعد مكية خمس واربعون آية

SURA XIII. TONITRU MECCANA: COMMATUM QUADRGINTAQUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 المر ۝ 2 تلك آيات الكتاب والذي انزل اليك من ربك الحق ولكن اكثر
الناس لا يومنون ۝ 3 الله الذي رفع السموات بغير عمد ترونها ثم استوي علي العرش
وسخر الشمس والقمر كل يجري لاجل مسمي يدبر الامر يفصل الايات لعلكم بلقاء ربكم
توقنون ۝ 4 وهو الذي مد الارض وجعل فيها رواسي وانهارا ومن كل الثمرات جعل فيها
زوجين اثنين يغشي الليل النهار ان في ذلك لايات لقوم يتفكرون ۝ 5 وفي الارض
قطع متجاورات وجنات من اعناب وزرع ونخيل صنوان وغير صنوان يسقي بماء واحد ونفضل
بعضها علي بعض في الاكل ان في ذلك لايات لقوم يعقلون ۝ 6 وان تعجب فعجب قولهم اذا
كنا ترابا انا لفي خلق جديد ۝ 7 اولايك الذين كفروا بربهم واولايك الاغلال في اعناقهم [illegible]
الحسنة اصحاب النار هم فيها خالدون ۝ 8 ويستعجلونك بالسيية واولايك وقد خلت من قبلهم المثلات
وان ربك لذو مغفرة للناس علي ظلمهم وان ربك لشديد العقاب ۝ 9 ويقول الذين كفروا لولا
الا انزل عليه اية من ربه انما انت منذر ولكل قوم هاد ۝ 10 الله يعلم ما تحمل
وما تغيض الارحام وما تزداد وكل شيء عنده بمقدار ۝ 11 عالم الغيب والشهادة
المتعال ۝ 12 سواء منكم من اسر القول ومن جهر به ومن هو مستخف بالليل
بالنهار ۝ 13 له معقبات من بين يديه ومن خلفه يحفظونه من امر الله ان [illegible] لا يغير ما بقوم
حتي يغيروا ما بانفسهم واذا اراد الله بقوم سوءا فلا مرد له وما لهم من دونه من وال ۝
14 هو الذي يريكم البرق خوفا وطمعا وينشي السحاب الثقال ۝ 15 ويسبح الرعد

بحمده والملائكة من خيفته ويرسل الصواعق فيصيب بها من يشاء وهم يجادلون في الله وهو
شديد المحال ۞ 16 له دعوة الحق والذين يدعون من دونه لا يستجيبون لهم بشيء إلا
كباسط كفيه إلى الماء ليبلغ فاه وما هو ببالغه وما دعاء الكافرين إلا في ضلال ۞
ولله يسجد من في السموات والأرض طوعا وكرها وظلالهم بالغدو والآصال ۞ 18 قل من
رب السموات والأرض قل الله قل أفاتخذتم من دونه أولياء لا يملكون لأنفسهم نفعا ولا ضرا
قل هل يستوي الأعمى والبصير أم هل تستوي الظلمات والنور أم جعلوا لله شركاء خلقوا
كخلقه فتشابه الخلق عليهم قل الله خالق كل شيء وهو الواحد القهار ۞ 19 أنزل من
السماء ماء فسالت أودية بقدرها فاحتمل السيل زبدا رابيا ومما توقدون عليه في النار ابتغاء
حلية أو متاع زبد مثله كذلك يضرب الله الحق والباطل فأما الزبد فيذهب جفاء وأما ما
ينفع الناس فيمكث في الأرض كذلك يضرب الله الأمثال ۞ 20 للذين استجابوا لربهم
الحسنى والذين لم يستجيبوا له لو أن لهم ما في الأرض جميعا ومثله معه لافتدوا به
أولائك لهم سوء الحساب ومأويهم جهنم وبيس المهاد ۞ 21 أفمن يعلم أنما أنزل إليك من
ربك الحق كمن هو أعمى إنما يتذكر أولوا الألباب ۞ 22 الذين يوفون بعهد الله ولا ينقضون
الميثاق ۞ 23 والذين يصلون ما أمر الله به أن يوصل ويخشون ربهم ويخافون سوء الحساب ۞
24 والذين صبروا ابتغاء وجه ربهم وأقاموا الصلوة وأنفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية ويدرون بالحسنة
السيئة أولائك لهم عقبى الدار ۞ 25 جنات عدن يدخلونها ومن صلح من آبائهم وأزواجهم
وذرياتهم والملائكة يدخلون عليهم من كل باب ۞ 26 سلام عليكم بما صبرتم فنعم عقبى
الدار ۞ 27 والذين ينقضون عهد الله من بعد ميثاقه ويقطعون ما أمر الله به أن يوصل
ويفسدون في الأرض أولائك لهم اللعنة ولهم سوء الدار ۞ 28 الله يبسط الرزق لمن
يشاء ويقدر وفرحوا بالحيوة الدنيا وما الحيوة الدنيا في الآخرة إلا متاع ۞ 29 ويقول الذين
كفروا لولا أنزل عليه آية من ربه قل إن الله يضل من يشاء ويهدي إليه من أناب ۞
الذين آمنوا وتطمين قلوبهم بذكر الله ألا بذكر الله تطمين القلوب ۞ 31 الذين آمنوا
وعملوا الصالحات طوبى لهم وحسن مآب ۞ 32 كذلك أرسلناك في أمة قد خلت من
قبلها أمم لتتلوا عليهم الذي أوحينا إليك وهم يكفرون بالرحمن ۞ 33 قل هو ربي لا
إله إلا هو عليه توكلت وإليه متاب ۞ 34 ولو أن قرآنا سيرت به الجبال أو قطعت به
الأرض أو كلم به الموتى بل لله الأمر جميعا أفلم ييأس الذين آمنوا أن لو يشاء الله لهدى
الناس جميعا ولا يزال الذين كفروا تصيبهم بما صنعوا قارعة أو تحل قريبا من دارهم حتى يأتي
وعد الله إن الله لا يخلف الميعاد ۞ 35 ولقد استهزئ برسل من قبلك فأمليت للذين

كفروا ثم اخذتهم فكيف كان عقاب ۞ 36 افمن هو قايم على كل نفس بما
كسبت وجعلوا لله شركاء قل سموهم ام تنبونه بما لا يعلم في الارض ام بظاهر من
بل زين للذين كفروا مكرهم وصدوا عن السبيل ومن يضلل الله فما له من هاد ۞
37 لهم عذاب في الحيوة الدنيا ولعذاب الاخرة اشق وما لهم من الله من واق ۞ 38
الجنة التي وعد المتقون تجري من تحتها الانهار اكلها دايم وظلها تلك عقبي الذين
وعقبي الكافرين النار ۞ 39 والذين اتيناهم الكتاب يفرحون بما انزل اليك ومن
من ينكر بعضه قل انما امرت ان اعبد الله ولا اشرك به اليه ادعو واليه ماب ۞ 40 وكذلك
انزلناه حكما عربيا ولين اتبعت اهواءهم بعد ما جاءك من العلم ما لك من الله من ولي
ولا واق ۞ 41 ولقد ارسلنا رسلا من قبلك وجعلنا لهم ازواجا وذرية وما كان لرسول ان ياتي
باية الا باذن الله لكل اجل كتاب يمحو الله ما يشاء ويثبت وعنده ام الكتاب ۞ 42 واما
نرينك بعض الذي نعدهم او نتوفينك فانما عليك البلاغ وعلينا الحساب ۞ 43 اولم يروا
انا ناتي الارض ننقصها من اطرافها والله يحكم لا معقب لحكمه وهو سريع الحساب ۞
44 وقد مكر الذين من قبلهم فلله المكر جميعا يعلم ما تكسب كل نفس وسيعلم الكافر
لمن عقبي الدار ۞ 45 ويقول الذين كفروا لست مرسلا قل كفي بالله شهيدا بيني
وبينكم ومن عنده علم الكتاب ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. A L. M. R. 2. Hæc ſunt ſigna Libri (*ideſt commata Alcorani*) &, quod demiſſum fuit ad te à Domino tuo, eſt Veritas: ſed plerique hominum non credunt. 3. Deus eſt, qui exaltavit Cœlos ſine columnis *ſuſtinentibus eos*, quas videatis. Deindè adæquavit ſe ſuper Thronum; & adegit ad gratis ſerviendum Solem, & Lunam: Omne currit ad metam *a* conſtitutam [a nominatā.]. Moderatur [illegible] *omnem*; diſtinctè proponit ſigna *potentiæ ſuæ*; ut vos in occurſum Domini [illegible] (*ideſt in diem Reſurrectionis*) certè credatis. 4. Et ipſe eſt, qui extendit [illegible]am; & poſuit in ea montes ſtabiles, & flumina, & ex omnibus fructibus [illegible]it in ea conjuges duos. Facit, ut cooperiat nox diem. Certè in hoc ſunt [illegible]è ſigna *unitatis Dei* hominibus, qui recogitant. 5. Et in Terra ſunt partes [illegible] ſibi contiguæ, & horti ex uvis, & ſemen, & palmæ complexæ [illegible] *plures truncos ex una radice conſurgentes*) & non complexæ (*ideſt ſingulares.*) [illegible]ntur *hæc omnia* aqua una, & præſtantiora facimus quædam eorum, [illegible] alia ad veſcendum. Porrò in hoc ſunt ſanè ſigna hominibus, qui intelli[illegible] 6. Quòd, ſi admiraris, *quòd infideles tibi non credant*; *magis* certè mirum [illegible]tum eorum: An poſtquàm fuerimus pulvis, certè nos utique *reſtituendi* [illegible]*umus* in creaturam novam? 7. Hi ſunt, qui non credunt in Dominum ſuum [illegible] hi, catenæ *conjicientur* in colla eorum, & hi erunt habitatores Ignis; ipſi [illegible] eo ſemper commoraturi. 8. Et poſtulabunt à te accelerationem mali (*ideſt* [illegible]*œnæ*) ante bonum (*ideſt potiùs, quàm miſericordiæ.*) Et jam præceſſerunt ante [illegible] ſimilia exempla *divinæ vindictæ*. Et quidem Dominus tuus ſanè præditus [illegible] indulgentia, erga homines ſuper iniquitatem eorum, & quidem Dominus [illegible]us ſanè eſt vehemens in puniendo. 9. Et dicunt, qui ſunt increduli, *irriſoriè*:

Nonne

Nonne demiſſum fuit ſuper eum (*ideſt Mahumetum*) ſignum à Domino ſuo? Tu certè es prædicator (*ideſt miſſus ad prædicandum, non ad miracula facienda*), & unicuique genti *datus fuit* director, 10. Deus ſcit, quid *utero* geſtet fœmina: *maſculum, an fœmelam: ſingulare, an geminos, &*, quantum minuantur vulvæ *ex conceptu*; & quantum augeantur *ex illo*, & omnis res apud eum eſt cum menſura. 11. Sciens arcani, & manifeſti: Magnus, Excelſus. 12. Æqualis eſt ex vobis *in ſcientia ejus*, qui celat dictum, &, qui manifeſtat illud, qui eſt abſcondens ſeſe in nocte, & ambulans manifeſtè in die. 13. (*ideſt homini*) ſunt *Angeli* ſibi mutuo ſuccedentes ante eum, & poſt eum, cuſtodiunt eum ex præcepto Dei. Certè Deus non immutabit, quod eſt hominibus *gratiæ ſuæ*; donec ipſi immutent id, quod eſt in animabus ſuis *per peccatum*. Cùm autem voluerit Deus in hominibus malum (*ideſt punire illos*) non erit avertens a eum; neque erit ipſis præter eum ullus patronus. 14. Ipſe eſt, qui videre facit vos fulgur ad timorem *fulminum*, & ad ſpem *pluviæ*, & producit nubem gravidam *imbre*. 15. Et celebrat TONITRU laudem ejus, & Angeli *laudant eum* ex timore ejus (*ideſt Dei*) & mittit fulmina, & percutit illis, quem vult, & ipſi diſceptant *inter ſe* de Deo, & ipſe eſt robuſtus potentia. 16. Ipſi *convenit* invocatio veritatis (*ideſt non eſt Deus, niſi Deus*) &, qui invocant *Deos* præter eum, non exaudient eos ulla in re, *niſi* quemadmodùm *exauditur* expandens volas ſuas ad aquam, *quæ eſt in puteo, rogans eam*, ut perveniat ad os ſuum, neque ipſa erit perveniens ad illud, & non eſt invocatio infidelium, niſi in errore. 17. Et Deum adorant, quæ ſunt in Cœlis, & terra ſpontè, & invitè (*ideſt velint, nolint*) & umbræ eorum, manè, & veſperè. 18. Dic: Quis eſt Dominus Cœlorum, & terræ? Reſponde: Deus. Dic: An ergo accepiſtis præter eum patronos, qui non poſſident ſibi ipſis juvamen, neque nocumentum (*i. qui, nec auxiliari ſibi poſſunt, nec nocere*)? Dic: An æquabuntur cæcus, & videns. Vel an æquabuntur tenebræ, & lux? An poſuerunt Deo ſocios, qui creaverint juxta creationem ejus (*ideſt, ſicut creavit ipſe*) itaut ſimilis ſit creatio apud eos? Dic: eſt Creator omnis rei, & ipſe eſt Unus, Prævalens. 19. Demittit è Cœlo aquam, & fluunt torrentes in menſura ſua, & affert fluxus ſpumam ſupernatantem. Et ex eo, quod incendunt in igne *conflantes illud* quærendo *efficere ex eo* monilia, aut ſupellectilem, *oritur* ſpuma ſimilis illi. Ita *parabolicè* proponit Deus veritatem, & vanitatem. Porrò ſpuma abit per rejectionem. Quod autem utile eſt hominibus (*ideſt aqua, vel metalla*) permanet in terra. Ita proponit Deus parabolas. 20. Illis, qui obedierint Domino ſuo, *erit* Optimum (*ideſt Paradiſus*) qui verò non obedierint ei; ſiquidem eſſet ipſis, quod eſt in terra univerſum; &, ſicut illud cum eo (*ideſt aliud tantumdem*) utique redimerent ſeſe (*ideſt redimere eligerent*) cum eo. His erit malum computi (*ideſt non computabuntur eis, niſi mala*) & receptaculum eorum erit Gehenna, & infelix erit lectulus. 21. An ergo, qui ſcit, quòd certè demiſſa fuit ad te à Domino tuo veritas, ſicut ille, qui eſt cæcus. Certè commonefient præditi cordibus. 22. Qui implent pactum Dei, & non infringunt fœdus. 23. Et, qui conjungunt id, quod præcepit Deus, ut conjungatur, & timent Dominum ſuum, & metuunt malum computi (*ideſt, ne computentur mala opera eorum in die Judicii*). 24. Et qui patienter ſuſtinuerint ob deſiderium faciei Domini ſui; & ſtare fecerint orationem; & erogaverint ex eo, quod fruendum dedimus illis, occultè, & manifeſtè, & depulerint bonis *operibus* mala: his erit finis Domus (*ideſt præmium Paradiſi*). 25. Horti Eden; introibunt in eos *ipſi*, &, qui probus fuerit ex patribus eorum, & conjugibus eorum, & filiis eorum, & Angeli ingredientur ad eos ex omni porta, *dicentes*. 26. Pax ſuper vos ob id, quod patienter ſuſtinuiſtis, & euge finem domus! (*ideſt felix præmium Paradiſi*). Qui verò infringent fœdus Dei poſt pactum ejus, & abſcindent, quod præcepit Deus, ut conjungatur; & corrumpent terram: his erit maledictio; & his erit malum domus (*ideſt finis infelix in Gehenna*). 28. Deus amplè tribuet proventum, cui voluerit; & anguſtum dabit *illum, cui voluerit*. Et lætati ſunt in vita mundana, & non eſt vita mundana præ vita futura, niſi utenſile *exiguum*. 29. Et dicunt, qui

a illud.

qui ſunt infideles irriſoriè: Nonne demiſſum fuit ſuper eum ſignum à Domino ſuo? Reſponde: Certè Deus errare faciet, quem vult; *nec proderunt ei, quidquam miracula*, & diriget ad ſe eum, qui reſipuerit: *nempe eos*. 30. Qui crediderint, & ſecurè quieverint corda eorum in memoria Dei. Nonne in memoria Dei ſecurè quieſcunt corda? 31. Qui crediderint, & fecerint recta beatitudo erit illis, & pulchritudo reditus *in Paradiſum*. 32. Ita miſimus te, *ſicut miſimus Prophetas*, in gentem, jam præceſſerunt ante eam gentes *aliæ*, ut recitares ſuper eos id, quod revelavimus tibi, & ipſi non credunt in Miſeratorem. 33. Dic: Ipſe eſt Dominus meus: non eſt Deus, niſi ipſe: ſuper eum innixus ſum, & ad eum eſt converſio mea. 34. Et, quamvis aliquis Alcoranus, transferretur per eum montes, aut ſcinderetur per eum terra; aut loqui fierent per eum mortui, *non tamen Mecchani crederent*. Verùm ad Deum *ſpectat hoc* negotium totum. An ergo neſciunt, qui crediderunt, quòd, ſi voluerit Deus, profectò dirigeret homines univerſos? Et non ceſſabit eos, qui ſunt increduli ferire ob id, quod patraverunt adverſitas: aut *non ceſſabis, tu ò Mahumete, cum exercitu tuo conſiſtere* juxta habitationem eorum (*ideſt Meccam*) donec veniat promiſſio Dei: quippe Deus non adverſatur promiſſioni *ſuæ*. 35. Et jam quidem irriſi ſunt legati ante te; & vitam felicem protraxi illis, qui noluerunt credere. Deindè punivi eos, & quomodò fuit punitio mea? 36. Quis ergo eſt, qui ſit ſtans ſuper omnem animam *obſervans eam* in eo, quod patraverit? Et poſuerunt Deo ſocios. Dic: Nominate eos. An ennarrabitis illi aliquid, quod neſciat in terra? An in apparentia ſermonis *tantùm nominabitis eos*? Atqui adornatus fuit *à Satana* iis, qui ſunt infideles, dolus eorum; & averſi ſunt à via *veritatis*. Et quem errare fecerit Deus, non erit illi ullus director. 37. His erit pœna in vita mundana, & quidem pœna alterius vitæ erit miſerabilior, & non erit illis à Deo ullus defenſor. 38. Similitudo Paradiſi, qui promiſſus eſt piis: currunt de ſub illo flumina: cibus ejus eſt perpetuus, & umbra ejus. Hoc erit præmium eorum, qui pii fuerint. Et præmium infidelium erit ignis. 39. Et illi, quibus tradidimus Librum (*ideſt Pentateuchum, & Euangelium*) lætantur de eo, quòd demiſſum eſt ad te (*ideſt Alcorano*). Et ex Convocatis (*ideſt Judæis; & Meccanis*) quidam negant partem ejus. Dic: Utique juſſus ſum, ut ſerviam Deo, & non aſſociem in eo. Ad eum voco, & ad eum erit reditus meus. 40. Et ita demiſimus eum ſententia Arabica (*ideſt Alcoranum idiomate Arabico*). Et profectò, ſi ſectatus fueris deſideria eorum, poſtquam venit ad te *id, quod venit* de ſcientia, non erit tibi à Deo ullus patronus, neque defenſor. 41. Et jam quidem miſimus legatos ante te, & dedimus *illis conjuges, & prolem*, & non fuit *datum* ulli legato, ut veniret cum ſigno (*ideſt faceret aliquod miraculum*) niſi per conceſſionem Dei. Omni termino liber (*ideſt poſt unamquamque ætatem datus fuit à Deo liber cum legibus*) Delebit Deus *ex eo*, quod voluerit, & firmabit, *quod voluerit*: Et apud eum eſt mater Libri. 42. Porrò, ſi fecerimus, ut tu videas partem illius, quod comminamur illis: ſive fecerimus, ut moriaris *antequam videas illum*: profectò ad te *pertinet tantùm* prædicatio: ad nos verò inquiſitio. 43. An non viderunt, quòd nos venimus in terram *eorum, & minuimus* eam ab extremitatibus ejus? Et Deus judicat: non eſt retrovertens judicium ejus, & ipſe eſt velox in computando. 44. Et jam dolosè egerunt, qui fuerunt ante eos: at Deo *eſt dolus univerſus*. Novit *id, quod lucretur omnis anima*: & mox ſcient infideles, cuinam *futurus ſit* finis Domus (*ideſt præmium Paradiſi*). 45. Et dicent, qui ſunt infideles: Non es miſſus *à Deo*. Reſponde: ſufficit [a] Deus teſtis inter me, & inter vos; & is, apud quem eſt ſcientia Libri (*ſacrarum ſcripturarum, eſt ſufficiens teſtis*.)

[a] in Deo.

NO-

NOTÆ

SUræ titulus deſumitur ex verſiculo 15. ubi tonitru tantummodò nominatur. Circa locum traditionis Suræ non conveniunt Expoſitores. Jahias autumat, totam Meccæ traditam fuiſſe, exceptis aliquot verbis verſiculi 34. Zamchaſcerius facit totam Meccanam. Gelal relinquit dubiam. In quibuſdam Alcorani exemplaribus inſcribitur Medinenſis. Nec levius eſt diſſidium in computo verſiculorum. Ego quinque ſuper quadraginta enumeravi. Qui hanc Suram legerit, juxta Bedavium, أعطى من الاجر عشر حسنات بوزن كل سحاب مضى وكل سحاب يكون الى يوم القيامة وبعث يوم القيامة من الموفين بعهد الله: *Dabitur ei merces decem bonorum operum in pondere omnium nubium, quæ tranſierunt, & omnium, quæ erunt uſque ad diem reſurrectionis, & ſuſcitabitur die reſurrectionis inter eos, qui fœdus Dei adimpleverunt.*

I. A. L. M. R. Expedit facilè ſeſe Gelal ab interpretatione horum caracterum ſingularium conſuetis verbis الله اعلم بمراده بذلك: *Deus optimè novit, quid ſibi voluerit in hoc.* Cæteri pertranſeunt.

IV. *Et ex omnibus fructibus poſuit in ea conjuges duos*]. Explicat Jahias قال محمد قيل اي صنفين انه نوعين حلوا وحامضا *Ideſt, duo genera. Dixit Mohammed: dicitur duas ſpecies eſſe dulce, & acre.*

XIII. *Angeli ſibi mutuò ſuccedentes*]. Jahias: قال الحسن هم اربعة املاك ملكان بالليل وملكان بالنهار قال محمد ومعنى معقبات اي ياتي بعضهم بعقب بعض لتكثير الفعل: *Dixit Alhaſan: Hi ſunt quatuor Angeli: duo in nocte, & duo in die. Dixit Mohammed: dicuntur ſibi mutuò ſuccedere: quia alii veniunt poſt alios ad multiplicationem actionis.*

XV. *Tonitru*]. Gelal: هو ملك موكل بالسحاب يسوقه ملتبسا يسبح بحمده اي يقول سبحان الله *Hic eſt Angelus, qui præeſt Nubibus, & qui agit eas ſimul confuſas: & celebrat laudem ejus: ideſt dicit: Laus Deo.*

* *Et ipſi diſputant, &c.*] Occaſionem horum verborum hanc refert Gelal نزل في رجل بعث النبي محمد من يدعوه فقال من رسول وما الله: أ من ذهب ام فضة ام نحاس فنزلت به صاعقة فذهبت بقحف رأسه. *Hæc dicta ſunt in virum, ad quem miſerat Mahumetus quendam, qui vocaret eum ad ſectam ſuam: cui ille reſpondit: Quis eſt legatus, & quid eſt Deus? Eſt ne ex auro, an ex argento, an ex ære? Et dilapſum è Cœlo fulmen feriit eum, & abſtulit cranium capitis ejus.*

XXIII. *Et qui conjungunt id, quod præcepit Deus, &c.*] Gelal: من الايمان والرحم وغير ذلك; *quod ſpectat ad fidem, conſanguinitatem, & alia hujuſmodi*: ita, ut in his Moſlemi ſint uniformes, nec ſint inter eos Schiſmata. Jahias امر [illegible] الله بان يوصل الايمان بالنبيين كلهم لا يفرق بين احد منهم. *Expoſitio Ebn-Abbas; Id, quod præcepit Deus, ut conjungatur, eſt, ut credatur in omnes Prophetas, itaut nullum diſcrimen fiat inter eos.*

XXXI. *Beatitudo erit ipſis.*] Vox Arabica [illegible] poteſt juxta Gelal eſſe [illegible] او شجرة [illegible] في الجنة يسير الراكب في ظلها مائة عام ما يقطعها *derivata à Bono, ſeu felicitate; vel ſignificare Arborem Paradiſi, ſub cujus umbra curreret eques centum annos, nec tamen totam percurreret.* Jahias: قال عبيد الله بن عبيدة بن عمير طوبى شجرة في الجنة اصلها في دار محمد وليست في الجنة دار ولا غرفة الا غصن منها في تلك الدار: *Dixit Abdallah filius Obeidæ, filii Omeir: Tuba eſt arbor in Paradiſo, ejus radix, ſeu truncus eſt in palatio Mahumeti. Neque eſt in Paradiſo palatium ullum, aut cœnaculum, quin pertingat ad illud ramus hujus arboris.*

XXXII. *Et ipſi abnegant Miſeratorem*]. Arabica vox الرحمان *Alrahman, Miſerator*, eſt unum ex Nominibus Dei: ſed aliqui etiam inter Arabes hoc nomine vocabantur. Audientes igitur Meccani Mahumetum prædicare Alrahman (inquit Gelal) قالوا وما الرحمان *dicebant: quis eſt Alrahman.*

XXXIV. *Et quamvis aliquis Alcoranus*]. Gelal: نزل لما قالوا له ان كنت نبيا فسير جبال مكة واجعل لنا فيها انهارا وعيونا لنغرس ونزرع وابعث لنا اباءنا الموتى يكلمونا انك نبي: *Hæc revelata ſunt, cùm dixerunt ei. Si tu es Propheta, transfer è ſede ſua montes Meccæ, & fac, ut ibi ſcaturiant nobis fontes, & flumina, ut plantare, & ſerere poſſimus: & reſuſcita nobis patres noſtros mortuos, ut loquantur nobiſcum, & dicant, te eſſe Prophetam.*

XXXVIII. *Similitudo Paradiſi*]. Vox [illegible] *tudo* explicatur à Gelal صفة *prædicatum*, [illegible] *butum*. Eſt enim hæreſis apud Moslemos, [illegible] credere ea, quæ in Alcorano de Paradiſo dicuntur, eſſe ſimilitudines, ſeu metaphoras, ſed volunt omnia eſſe literaliter intelligenda. Jahias [illegible] nit: مثل الجنة اي صفتها. *Similitudo Paradiſi, ideſt, prædicatum ejus*. Eodem modo Z[illegible]rius: [illegible] صفتها التي في غرابة المثل *Similitudo Paradiſi, ideſt prædicatum eſt in excellentia ſimilitudinis.* Nimirum [illegible] citur ſimilitudo, ut tamen vere [illegible] eſt, vel dicitur [illegible] propriè de Paradiſo dicatur. Author الزجاج allegatus ab eodem: مثل الجنة جنة تجري من تحتها الانهار على حذف الموصوف تمثيلا لما غاب عنا بما نشاهده وقرئ [illegible]

على ع م امثال الجنة على الجمع اي صفات

Similitudo Paradiſi eſt hortus, ſub quo currunt flumina, per reticentiam illius, ſupra quod cadit prædicatum, & comparatione facta ad illud, quod remotum eſt à nobis ad id, quod præſens eſt. Et legit Aly felicis memoriæ: Similitudines Paradiſi, in numero plurali; ideſt, prædicata ejus.

XIV. *Et dedimus eis conjuges*]. Gelal: نزل لما ... عيرو بكثرة النسا *Revelata ſunt hæc, poſtquam exprobraverunt ei multitudinem uxorum.* Nam, ut ait Jahias: قال اليهود لو كان محمد رسولا لكان اشتغل غير النسا و النماس الولد: *Dicebant Judæi: Si eſſet Mahumetus Propheta, certè de aliis eſſet ſolicitior, quàm de fœminis, & procreatione liberorum.*

Et apud eum eſt mater Libri]. Zamchaſcerius: اصل كل كتــــاب وهو اللوح المحفوظ لان كل كاين مكتوب فيه: *Radix omnium librorum, nempè Tabula cuſtodita: in ea enim omne ens conſcriptum eſt.* Gelal: اصله الذى لا يغير منه شي وهو مــــا كتبه في الازل: *Radix ejus* [Libri] *in qua nihil mutatur; & hoc eſt illud, quod ipſe ſcripſit in æternitate.*

REFUTATIONES.

I. NOn video, quomodò probare poſſit Mahumetus, Deum ex omni genere, ſeu ſpecie fructuum, duos conjuges, ſeu duas quaſi ſubſpecies produxiſſe. Vix enim eſt ulla fructuum ſpecies, quæ non contineat ſub ſe plures ſpecies ſubalternas: ut videmus in pyris, malis, ficubus, uvis, &c. Ipſæ autem ſpecies ſubalternæ infimæ nullam habent diviſionem. Nam diviſio illa Jahiæ in dulce, & acre, ſeu amarum, videtur ſatis inepta: niſi fortè pro dulci intelligat id, quod vulgò domeſticum: & pro amaro ſilveſtre appellamus. Quamvis non omni fructuum ſpeciei hujuſmodi diviſio convenire videatur.

II. Iterùm proteſtatur Mahumetus hìc verſic. 9. (& Gelal ingenuè fatetur) non fuiſſe officii ſui facere miracula: &, cùm Meccani ab eo illa exigerent, nullo modo facere potuiſſe. Cur ergo Moſlemi tot illi prodigia affingunt?

III. Neque ſolùm negat Mahumetus, ſe miracula feciſſe: ſed etiam probare conatur, hujuſmodi miracula eſſe ſupervacanea. *Deus enim* (inquit) *errare facit, quem vult: & huic* ſubdit Gelal) *nihil proderunt miracula ad credendum*. Itaque ocioſa prorsùs fuerunt miracula omnia Moyſi, Prophetarum, Chriſti, Apoſtolorum; & multò magis illa, quæ de Proprio Moſlemi mentiuntur. Deus enim efficaciter errorem hominum, neque per illa poteſt auferri: imò neque poterit per

نذيرا ... rem. Cur ergo Mahumetus ſeſe *prædicatorem* jactat? Confirmat Alcoranus ... m ſuum circa hanc peccandi in hominibus inevitabilem neceſſitatem, & miraculorum ... tatem verſic. 34.

IV. Niſi ſapientes Moſlemi explicarent Alcoranum verſic. 38. meritò redargui poſſet Mahumetus apud ſonnitas ſuos, tanquam hæreticus. Hi enim, tanquam rem ex fide divina certiſſimam, tenent ea, quæ in Alcorano de Paradiſo dicuntur: ut flumina, arbores, puellas, palatia, menſas, & alia hujuſmodi, literaliter, & prout ſonant, eſſe intelligenda. ... dum hoc loco Mahumetus utitur nomine مثل, *ideſt ſimilitudinis*; exponunt Gloſſatores, ut vidimus, صفة *ideſt prædicatum*, vel attributum. Cæterùm, non eſt dubium, ſimilitudinem dari, etiam inter ea, quę ſunt ejuſdem ſpeciei, ut inter hominem, & hominem, & inter equum, & equum: nec ſemper referri ad metaphoram, vel allegoriam, quemadmodùm refertur vox Arabica مجــــاز.

V. Cùm Expoſitores agnoſcant apertam in Alcorano contradictionem (alibi enim ſæpè affirmat, Judæos, & Chriſtianos invidere Mahumeto munus propheticum, & ægrè ferre, quòd Deus arcana ſua illi revelaret; hìc autem verſic. 39. aſſerit, eoſdem de hujuſmodi Mahumeti prærogativa lætitiam præferre) limitant dictum ad paucos tantùm Judæos, & Chriſtianos, qui avita religione abjurata, ad Mahumeti partes tranſierant. Inter hos enumerant Abdalah filium Salam, Caab, & alios Judæos perpaucos: & octaginta circiter ex Chriſtianis, partim ex Nageran, partim ex Aethiopia; At Alcoranus univerſaliter loquitur.

VI. Cùm Judæi exprobrarent Mahumeto turbam uxorum, & miraculorum ſterilitatem; quæ duo valdè prophetico muneri repugnabant; ille aliorum Prophetarum exemplo ſeſe tuetur, qui & uxores habuerunt, & miracula nulla, niſi concedente Deo, facere potuerunt. Infirma prorsùs defenſio. Nam etiamſi aliqui Prophetæ uxorem habuerint gregem; tamen fœminarum non habuerunt, unica plerumque uxore contenti. Quoſdam etiam cælibes ſemper fuiſſe, ut Eliam, Eliſęum, Danielem, ex ſacris litteris apertè colligitur. De Joanne Baptiſta, & Jeſu, quos Moſlemi ſummo in honore, tanquam magnos Prophetas habent, certiſſimum eſt, etiam, apud ipſos, perpetuò virgines fuiſſe. At enim David, & Salomon prophetię dono claruere: & nihilominùs plures, imò plurimas uxores habuiſſe perſpectum eſt. Ad hoc argumentum ſatis ſupra reſpondimus; & in Prodromo p. 4. c. 21. latiſſimè ſatisfecimus, Verùm etiamſi concederemus, hoſce duos Reges aliquot uxores ſupra cæteros homines vulgares licitè habuiſſe; & nihilominùs prophetico ſpiritu claruiſſe, debuit ne Mahumetus hos ſolùm imitari, & cæterorum Prophetarum exempla relinquere? Hebræi ipſi ſapientiores delectationes Venereas cum Prophetico ſpiritu

non

non convenire fatentur. Et pro comperto habetur, fœminas quaſdam Gentiles, quas Sybillas appellant, propter Virginatem prophetiæ dono à Deo illuſtratas fuiſſe. Adde, Mahumetum non facere ſeſe Prophetam communem, ac vulgarem; ſed unum ex iis, qui novas leges, novam religionem, Deo jubente tradiderunt, quorum primus fuit Moyſes, qui unam tantùm habuit uxorem, cum qua tamen, poſtquam ad propheticum munus aſſumptus eſt, commercium nullum habuiſſe, Hebræi ipſi fatentur. Secundus fuit Jeſus, quem virginem ſemper fuiſſe nullus, ne inter Moslemos quidem unquam dubitavit. Producunt Arabes Mahumetum, viginti circiter mulierecularum libidinibus explendis libidine ſua aſſiduè occupatum. Vah Prophetam. Saltem verò miracula aliqua, quemadmodùm Prophetæ alii, patraſſet. At enim nullus Propheta miracula patravit, niſi ex Dei conceſſione. Verùm hoc ipſum inquirimus, cur cæteris Prophetis, non autem Mahumeto facultatem iſtam Deus conceſſerit.

VII. Mahumetus ad ſectam ſuam ſtabiliendam, & ad omnia Alcorani abſurda ſalvanda duo ſupponit hìc verſ. 41. Primum, *Deum omni termino Librum dediſſe*: ideſt dediſſe primò Judæis Pentateuchum: deinde Chriſtianis Euangelium: poſtremò Arabibus Alcoranum. Secundum, *Deum deleviſſe, vel mutaſſe in his libris multa: multa immutata, ac firma reliquiſſe*. Juxta hanc regulam, ubi Alcoranus aliquid habet, vel Pentateucho, vel Euangelio, vel etiam ſibi ipſi contrarium; contendet, hoc eſſe ex iis, per quæ Deus in his libris oppoſita delevit, vel mutavit: ita ut per Euangelium, Pentateuchum, per Alcoranum, Euangelium correxerit, relictis tamen in utroque nonnullis intactis, quæ in Alcorano retenta ſunt, ipſe etiam Alcoranus pluribus in locis à Deo mutatus ſit, deterioribus [illegible] cuſis. Verùm reſpondemus; cùm ea, in quibus Alcoranus Pentateucho, & Euangelio adverſatur, pertineant, ut plurimùm, ad æternas veritates, vel ad aliquam rem geſtam, nullo modo dici poſſe, à Deo mutata fuiſſe; non enim poteſt Deus res hujuſmodi mutare. Erunt igitur mendacia, & figmenta Alcorani; in quo etiam plura aſſeruntur mutata fuiſſe, de quibus jam ſuprà dictum eſt.

سورة ابرهيم مكية اثنين وخمسون آية

SURA XIV.
ABRAHAM.
MECCANA:
COMMATUM DUORUM, & QUINQUAGINTA

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الر ۞ 2 كتاب انزلناه اليك لتخرج الناس من الظلمات الى النور باذن ربهم الى
صراط العزيز الحميد ۞ 3 الله الذي له ما في السموات وما في الارض وويل للكافرين من
عذاب شديد ۞ 4 الذين يستحبون الحيوة الدنيا على الاخرة ويصدون عن سبيل الله ويبغونها
عوجا اولايك في ضلال بعيد ۞ 5 وما ارسلنا من رسول الا بلسان قومه ليبين لهم فيضل
الله من يشاء ويهدي من يشاء وهو العزيز الحكيم ۞ 6 ولقد ارسلنا موسي باياتنا ان اخرج
قومك من الظلمات الي النور وذكرهم بايام الله ان في ذلك لايات لكل صبار شكور ۞
7 واذ قال موسي لقومه اذكروا نعمة الله عليكم اذ انجيكم من ال فرعون يسومونكم سوء
العذاب ويذبحون ابناءكم ويستحيون نساءكم وفي ذلكم بلاء من ربكم عظيم ۞ 8 واذ
تاذن ربكم لين شكرتم لازيدنكم ولين كفرتم ان عذابي لشديد ۞ 9 وقال موسي
ان تكفروا انتم ومن في الارض جميعا فان الله لغني حميد ۞ 10 الم ياتكم نبأ
الذين من قبلكم قوم نوح وعاد وثمود والذين من بعدهم لا يعلمهم الا الله جاءتهم رسلهم
بالبينات فردوا ايديهم في افواههم وقالوا انا كفرنا بما ارسلتم به وانا لفي شك مما تدعوننا
اليه مريب ۞ 11 قالت رسلهم افي الله شك فاطر السموات والارض يدعوكم ليغفر لكم
من ذنوبكم ويوخركم الي اجل مسمي قالوا ان انتم الا بشر مثلنا تريدون ان تصدونا عما كان
يعبد اباونا فاتونا بسلطان مبين ۞ 12 قالت لهم رسلهم ان نحن الا بشر مثلكم ولكن الله
يمن علي من يشاء من عباده وما كان لنا ان ناتيكم بسلطان الا باذن الله وعلي الله

فليتوكل المومنون ۞ 13 وما لنا الا نتوكل علي الله وقد هدانا سبلنا ولنصبرن علي
فليتوكل المتوكلون ۞ 14 وقال الذين كفروا لرسلهم لنخرجنكم من ارضنا او لتعودن
في ملتنا فاوحي اليهم ربهم لنهلكن الظالمين ۞ 15 ولنسكننكم الارض من بعدهم
ذلك لمن خاف مقامي وخاف وعيد ۞ 16 واستفتحوا وخاب كل جبار عنيد ۞ 17 من
ورايه جهنم ويسقي من ماء صديد ۞ 18 يتجرعه ولا يكاد يسيغه وياتيه الموت من كل مكان
وما هو بميت ومن ورايه عذاب غليظ ۞ 19 مثل الذين كفروا بربهم اعمالهم كرماد
اشتدت به الريح في يوم عاصف لا يقدرون مما كسبوا علي شي ذلك هو الضلال
البعيد ۞ 20 الم تر ان الله خلق السموات والارض بالحق ان يشا يذهبكم ويات بخلق
جديد وما ذلك علي الله بعزيز ۞ 21 وبرزوا لله جميعا فقال الضعفاء للذين استكبروا انا كنا
لكم تبعا فهل انتم مغنون عنا من عذاب الله من شي قالوا لو هدانا الله لهديناكم سواء
علينا اجزعنا ام صبرنا ما لنا من محيص ۞ 22 وقال الشيطان لما قضي الامر ان الله وعدكم
وعد الحق ووعدتكم فاخلفتكم وما كان لي عليكم من سلطان الا ان دعوتكم فاستجبتم لي
فلا تلوموني ولوموا انفسكم ما انا بمصرخكم وما انتم بمصرخي اني كفرت بما اشركتمون من
قبل ان الظالمين لهم عذاب اليم ۞ 23 وادخل الذين امنوا وعملوا الصالحات جنات
تجري من تحتها الانهار خالدين فيها باذن ربهم تحيتهم فيها سلام ۞ 24 الم تر كيف
ضرب الله مثلا كلمة طيبة كشجرة طيبة اصلها ثابت وفرعها في السماء توتي اكلها
كل حين باذن ربها ويضرب الله الامثال للناس لعلهم يتذكرون ۞ 25 ومثل كلمة خبيثة
كشجرة خبيثة اجتثت من فوق الارض ما لها من قرار ۞ 26 يثبت الله الذين امنوا
بالقول الثابت في الحيوة الدنيا وفي الاخرة ويضل الله الظالمين ويفعل الله ما يشاء ۞
27 الم تر الي الذين بدلوا نعمة الله كفرا واحلوا قومهم دار البوار ۞ 28 جهنم يصلونها
وبيس القرار ۞ 29 وجعلوا لله اندادا ليضلوا عن سبيله قل تمتعوا فان مصيركم الي
النار ۞ 30 قل لعبادي الذين امنوا يقيموا الصلوة وينفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية من قبل
ان ياتي يوم لا بيع فيه ولا خلال ۞ 31 الله الذي خلق السموات والارض وانزل من السماء ماء
فاخرج به من الثمرات رزقا لكم وسخر لكم الفلك لتجري في البحر بامره وسخر لكم
الانهار ۞ 32 وسخر لكم الشمس والقمر دايبين وسخر لكم الليل والنهار ۞ 33 واتيكم
من كل ما سالتموه وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها ان الانسان لظلوم كفار ۞ 34 واذ قال
ابرهيم رب اجعل هذا البلد امنا واجنبني وبني ان نعبد الاصنام ۞ 35 رب انهن اضللن
كثيرا من الناس ۞ 36 فمن تبعني فانه مني ومن عصاني فانك غفور رحيم ۞ 37 ربنا اني

أسكنت من ذريتي بواد غير ذي زرع عند بيتك المحرم ربنا ليقيموا الصلوة فاجعل افئدة من
الناس تهوي اليهم وارزقهم من الثمرات لعلهم يشكرون ۞ 38 ربنا انك تعلم ما نخفي وما
نعلن وما يخفى على الله من شيء في الارض ولا في السماء الحمد لله الذي وهب لي على
الكبر اسمعيل واسحق ان ربي لسميع الدعاء ۞ 39 رب اجعلني مقيم الصلوة ومن ذريتي
ربنا وتقبل دعاء ۞ 40 ربنا اغفر لي ولوالدي وللمؤمنين يوم يقوم الحساب ۞ 41 ولا تحسبن
الله غافلا عما يعمل الظالمون انما يؤخرهم ليوم تشخص فيه الابصار ۞ 42 مهطعين مقنعي
رؤوسهم لا يرتد اليهم طرفهم وافئدتهم هواء ۞ 43 وانذر الناس يوم ياتيهم العذاب فيقول الذين
ظلموا ربنا اخرنا الى اجل قريب ۞ 44 نجب دعوتك ونتبع الرسل اولم تكونوا اقسمتم من
قبل ما لكم من زوال ۞ 45 وسكنتم في مساكن الذين ظلموا انفسهم وتبين لكم
كيف فعلنا بهم وضربنا لكم الامثال ۞ 46 وقد مكروا مكرهم وعند الله مكرهم وان
كان مكرهم لتزول منه الجبال ۞ 47 فلا تحسبن الله مخلف وعده رسله ان الله عزيز
ذو انتقام ۞ 48 يوم تبدل الارض غير الارض والسموات وبرزوا لله الواحد القهار ۞ 49 وترى
المجرمين يومئذ مقرنين في الاصفاد ۞ 50 سرابيلهم من قطران وتغشى وجوههم النار ۞
51 ليجزي الله كل نفس ما كسبت ان الله سريع الحساب ۞ 52 هذا بلاغ للناس ولينذروا
به وليعلموا انما هو اله واحد وليذكر اولوا الالباب ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. A L. R. 2. Liber *eſt hic*, quem demiſimus ad te: ut educeres homines è Tenebris in lucem per voluntatem Domini ipſorum; in viam excellentem, laudatam. 3. Deus eſt, cujus eſt id, quod in Cœlis, &, quod in terra exiſtit, & væ infidelibus à pœna vehementi. 4. Qui diligunt vitam mundanam ſuper ſeculum noviſſimum, & avertunt à via Dei, & exquirunt eam *a* diſtortè: hi ſunt in errore longinquo. 5. Et non miſimus ullum legatum, niſi cum lingua gentis ſuæ, ut declararet eis *veritatem*. Porrò errare faciet Deus, quem vult, & diriget, quem vult, & ipſe eſt Præpotens, Sapiens. 6. Et jam quidem miſimus Moyſen cum ſignis noſtris, *& diximus ei*: Educ populum tuum de tenebris in lucem, & reduc in mentem illis dies Dei (*ideſt opera Dei, erga varias gentes*). Certè in hoc erunt procul dubio ſigna (*ideſt documenta*) omni patienter ſuſtinenti, gratias agenti. 7. Et, cùm dixit Moyſes populo ſuo: Mementote beneficentiæ Dei erga vos, cùm liberavit vos à familia Pharaonis. Infligebant vos malo pœnæ, & mactabant filios veſtros, & vivere ſinebant mulieres veſtras: & in hoc fuit probatio à Domino veſtro magna. 8. Et, cùm commonuit *vos* Dominus veſter, *dicens*: Certè, ſi grati fueritis, ſanè augebo vos, at certè, ſi ingrati fueritis, utique pœna mea erit ſanè vehemens. 9. Et dixit Moyſes: ſi infideles fueritis vos, &, qui ſunt in terra univerſi: profectò Deus eſt ſanè dives, laudatus. 10. Nonne pervenit ad vos narratio eorum, qui fuerunt ante vos; gentis, *ſcilicet* Noè, & Aad, & Themud, & eorum, qui fuerunt poſt illos; non novit eos, niſi Deus? Venerunt ad eos legati eorum cum evidentibus argumentis: at *illi* convertebant manus ſuas ad ora *b* ſua, *ut obturarent ea ob indignationem*, & dicebant: Nos ſanè abnegamus id,

a diſtorquere.

b ipſorum.

ad quod *prædicandum* miſſi eſtis, & nos certè ſumus in dubio de eo, ad quod vocatis nos, ſuſpicioſum. 11. Reſponderunt legati eorum: An de Deo *poteſt eſſe* dubitatio, conditore cœlorum, & terræ, *qui* vocat vos, ut parcat vobis peccata veſtra, & differat vos *(ideſt expectet miſericorditer)* uſque ad terminum præfinitum *mortis*. Dixerunt *illi*; Si vos eſtis, niſi homines, ſicut nos: cupitis avertere nos ab eo, quod colebant patres noſtri. Atqui afferte nobis poteſtatem manifeſtam *(ideſt probationem per miracula de eo, quod dicitis)*. 12. Reſponderunt illis legati eorum: *a* nos non ſumus, niſi homines, ſicut vos: Sed Deus munificus eſt erga quem voluerit de ſervis ſuis, & non eſt noſtrum, ut veniamus ad vos cum poteſtate *(ideſt cum miraculis)* niſi per conceſſionem Dei: ſuper Deum igitur innitantur fideles. 13. Et non eſt noſtrum, ut non innitamur ſuper Deum, & jam direxit nobis ſemitas noſtras, & profectò patienter ſuſtinebimus ſuper id, in quo vexaveritis nos: ſuper Deum igitur innitantur innitentes. 14. Et dixerunt, qui noluerunt credere legatis ſuis: Certiſſimè ejiciemus vos è terra noſtra: vel certè convertimini ad ſectam noſtram. Et dixit per revelationem illis Dominus eorum: Certè perdemus iniqua patrantes. 15. Et certè habitare faciemus vos terram poſt eos. Hoc *concedetur* illi, qui timuerit ſtatum meum, & timuerit comminationem meam. 16. Et auxilium imploraverunt *legati*, & periit omnis ſuperbus, refractarius. 17. Poſt eum *aperietur* Gehenna, & potabitur ex aqua purulenta. 18. Sorbebit eam paulatim, & non erit facilè, ut tranſmittat eam in guttur *ob nauſeam*, & veniet ad eum mors ab omni loco, & non erit ipſe moriens, & poſt eum *ſequetur* ſupplicium duriſſimum. 19. Similitudo eorum, qui non credunt in Dominum ſuum: opera eorum erunt, ſicut cinis: validè *b* inſufflavit in eum ventus in die turbinoſa: non poterunt ob id, quod operati fuerint, ſuper aliquid *(ideſt aliquid proficere.)* Hic erit error longinquus *(ideſt perditio extrema)*. 20. An non vidiſti, quòd Deus creavit cœlos, & terram in veritate? Si voluerit, perire faciet vos, & adducet creaturam novam: neque erit hoc apud Deum arduum. 21. Et comparuerunt coram Deo univerſi: dixeruntque Imbecilles iis, qui cum faſtu ſe geſſerant *(ideſt ſimpliciores in errorem ſeducti magiſtris, & principibus ſuis.)* Certè nos fuimus vobis aſſeclæ: nunquid ergo vos averſuri eſtis à nobis de pœna Dei aliquid? Reſponderunt *Principes*: Si direxiſſet nos Deus; certè direxiſſemus vos. Aequale eſt nobis, ſive impatienter feramus, ſive patienter ſuſtineamus: non eſt nobis aliquid effugii. 22. Et dixit Satanas, poſtquàm deciſum fuit negotium *(ideſt poſt abſolutum judicium, & damnationem)* certè Deus promiſerat vobis promiſſionem veritatis, & *ego etiam* promiſeram vobis *mendaciter*: ſed fefelli vos: neque fuit mihi ſuper vos aliquid poteſtatis; *ut cogerem vos*: ſed tantummodò invitavi vos; & reſpondiſtis mihi *(ideſt obediſtis.)* Ne ergo incuſetis me: ſed incuſate vos ipſos. Non *poſſum* ego adjuvare vos: neque vos adjuvare me. Certè ego non credidi in id, quod aſſociaſtis me anteà *(ideſt me eſſe ſocium Dei, ut putabatis.)* Certè impiis erit pœna diſcrucians. 23. Et introducti ſunt, qui crediderunt, & fecerunt recta, in hortos: currunt de ſub ipſis flumina, perpetuò commoraturi in eis per voluntatem Domini ſui, ſalutatio eorum in ipſis *erit*, PAX. 24. An non noſti quomodò propoſuerit Deus per parabolam verbum bonum *(ideſt profeſſionem fidei)* ſicut arborem bonam: radix ejus ſtabilis *eſt in terra*, & rami ejus *extenduntur* in Cœlum. Affert cibum ſuum omni tempore per voluntatem Domini ſui. Proponit autem Deus parabolas hominibus, ut ipſi erudiantur. 25. Similitudo autem verbi mali *(ideſt infidelitatis)* eſt, ſicut arbor mala: evellitur è ſuperficie terræ, *quia non habet firmas radices*; non eſt illi aliquid ſtabilitatis. 26. Firmabit Deus eos, qui crediderint per verbum ſtabile *fidei*: in vita mundana, & in noviſſimo ſæculo; & errare faciet Deus Iniquos, & facit Deus, quod vult. 27. An non animadvertiſti eos, qui commutaverunt gratiam Dei in infidelitatem; & deſcendere fecerunt gentem ſuam in domum perditionis *(ideſt)* 28. in gehennam? Uſtulandi ingredientur eam, & infelix erit manſio. 29. Et poſuerunt Deo *alios Deos* ſimiles, ut errare facerent *homines* à ſemita illius. Dic: Fruimini; nam abitio

a Si non.

b vehemens fertur.

veſtra

veſtra erit ad Ignem. 30. Dic ſervis meis, qui crediderunt, ut ſtare faciant orationem, & erogent *in eleemoſynam* ex eo, quod in alimentum præbuimus illis, occultè, & manifeſtè, antequam veniat dies, non erit emptio, & venditio in ea, neque amicitia. 31. Deus eſt, qui creavit cœlos, & terram; & deſcendere fecit è cœlo aquam, & eduxit per eam ex fructibus alimentum vobis; & gratis ſervire coegit vobis naves, ut currant in Mari ad imperium ejus, & ſubegit gratuitæ ſervituti veſtræ flumina. 32. Et coegit gratis ſervire vobis ſolem, & lunam currentes ſolerter, & gratis coegit ſervire vobis noctem, & diem. 33. Et dedit vobis de omni re, quam petiſtis, &, ſi numeraveritis beneficentiam Dei, non aſſequemini computum ejus. Certè homo eſt ſanè iniquus, ingratus. 34. Et cum dixit Abraham: Domine mi fac hanc regionem *(ideſt Meccam)* ſecuram, & procul amove me, & filios meos, ne colamus idola. 35. Domine mi, certè hæc errare fecerunt multos ex hominibus. 36. Qui ergò ſectatus fuerit me, utique *ipſe erit* ex me. Sed, qui noluerit obedire mihi: tu certè es indultor, miſericors. 37. Domine noſter: ego ſanè habitare feci ex generatione mea *(ideſt Iſmael, & matrem ejus)* in valle non habente ſemen *(ideſt in Mecca ſterili)* propè domum tuam ſacratam: Domine noſter, ut ſtare faciant orationem. Fac ergò, ut corda *aliquorum* ex hominibus inclinentur affectu erga illos; & ale eos ex fructibus, ut ipſi gratias agant. 38. Domine noſter, tu ſanè ſcis, quod abſcondimus, & quod manifeſtamus, & non latet apud Deum aliquid rei in terra, neque in cœlo. Laus Deo, qui donavit mihi in ætate grandæva Iſmael, & Iſaac; certè Dominus meus eſt ſanè auditor precationis. 39. Domine mi, fac me obſervatorem orationis, & *reliquos* ex progenie mea. Domine noſter, & ſuſcipe deprecationem meam. Domine noſter parce mihi, & genitoribus meis, & Fidelibus die, *in qua* ſtabit computus *(ideſt in die judicii)*. 40. Ne verò exiſtimes, Deum non curaturum de eo, quod operantur Iniqui. 41. Certè differet eos *impunitos* uſque ad diem, *in qua* ſurſum aſpicient oculi. 42. Properantes *erunt homines ad vocem vocantis ad judicium)* elevantes capita ſua non retorquebitur ad eos obtutus eorum *(ideſt nullus alium reſpiciet)* & corda eorum erunt vacua *ſenſu ob terrorem*. 43. Et comminare hominibus diem, *qua* veniet ad eos pœna. Et dicent, qui iniquè egerint: Domine noſter expecta nos uſque ad metam vicinam *(ideſt per paucos dies)*. 44. Reſpondebimus vocationi tuæ *ad fidem*, & ſequemur legatos. *Sed dicetur illis*: An, & non jurabatis antea, non fore vobis deſitionem? 45. Et habitaſtis in habitaculis eorum, qui iniquè tractaverunt animas ſuas: & innotuit vobis, quomodò fecerimus cum eis; & propoſuimus vobis parabolas. 46. Et jam machinati ſunt dolum ſuum *(contra Mahumetum)* & apud Deum *(ideſt in ſcientia Dei)* erat dolus eorum, ut deſtrueret eum: Etiamſi fuiſſet dolus eorum, *tàm potens*, ut emoverentur *è ſuis ſedibus* per eum Montes. 47. Nullo ergo modo exiſtimes, Deum adverſaturum promiſſioni ſuæ *factæ* legatis ſuis: nam Deus eſt præpotens; habens *vim* ad ultionem. 48. Die *quadam* commutabitur terra [a] in non terram, & cœli [b] *in non cœlos*, & properabunt *homines è ſepulchris* ad Deum, Unum, Victorem. 49. Et videbis ſceleſtos die illa conſtrictos in manicis, & compedibus. 50. Interulæ eorum erunt ex pice, & cooperiet vultus eorum ignis. 51. Ut rependat Deus omni animæ *mercedem illius*, quod operata eſt: quippè Deus velox eſt in computo *ineundo*. 52. Hæc eſt annunciatio hominibus; &, ut commoneantur per eam; &, ut ſciant, quòd ipſe eſt ſanè Deus unus; &, ut commonefiant præditi cordibus.

[a] in aliam terram.
[b] *in alios Cœlos.*

N O T Æ.

Quia in hac Sura nonnulla de Abraham fabuloſa, tanquam per tranſitum referuntur, ideò ab illius nomine Titulum accepit. Meccana communiter cenſetur. Excipiunt quidam verſiculos vigeſimum ſeptimum, & vigeſimum octavum. Verſus duos, & quinquaginta plerique enumerant; aliqui ad quatuor, vel quinque ſupra quinquaginta extendunt. Qui Suram legerit أعطى من الاجر عشر حسنات بعدد من عبد الاصنام وعدد من لم يعبد *habebit pro mercede decem bona, juxta numerum eorum, qui coluerunt idola, & eorum, qui non coluerunt.*

VII. *Inſignibant vos malo pœnæ*] ideſt inſigni pœna vos affliƈtabant. Hoc autem faciebant, inquit Gelal: لقول بعض الكهنة ان مولودا من بنى اسرايل يكون سبب ذهاب ملك فرعون *ob dictum cujuſdam Arioli, quod puer, qui naſceretur ex filiis Iſrael, futurus eſſet cauſa exterminii Regno Pharaonis.*

XVII. *Poſt eum*] Arabicè من ورايه exponit Gelal: امامه *ante eum*, ſeu *coram eo*. Poteſt etiam ſignificare من خلفه *poſt eum*, ſeu à tergo ejus. Et quidam referunt ad ipſum hominem: quidam verò ad id, quod præceſſit: ut ſenſus ſit, بعد ذلك *poſt hoc.*

* *Aqua ſanioſa*] Gelal: هو ماء يسيل من جوف اهل النار مختلطا بالقيح و الدم: *hæc eſt aqua, quæ fluit ex ventre damnatorum, commixta humore purulento, & ſanguine.*

XXI. *Et comparuerunt coram Deo*]. Agitur hìc de ſupremi Judicii die. Mahumetus verò, ut Prophetam ſe venditet, Prophetas ſæpè imitatur in temporum permutatione, ut patet hoc loco, ubi futurum pro præterito eſt intelligendum.

XXVI. *Firmabit Deus eos, qui crediderunt*]. Juxta Gelal, hæc firmatio in præſenti vita eſt كلمة التوحيد *Verbum Unificationis*: nimirùm formula illa ſolennis لا اله الا الله *Non eſt Deus, niſi Deus*. Per الاخرة, ideſt *alteram vitam*, ſeu ſæculum noviſſimum intelligit القبر, ideſt *ſepulcrum*, quandò ſcilicet ſepultis jam hominum corporibus يسالهم الملكان عن ربهم ودينهم و نبيهم فيجيبون بالصواب كما في حديث الشيخين و يضل الله الظالمين الكفار فلا يهتدون للجواب بالصواب بل يقولون لا ندرى كما في الحديث: *interrogabunt eos duo Angeli* [Nokir, & Monkir] *de Domino, religione, & Propheta ipſorum: & ipſi reſpondebunt rectè, & convenienter: ut habetur in narratione duorum ſeniorum. Et errare faciet Deus impios, infideles, & non dirigentur ad reſponſionem convenientem: Sed dicent: Neſcimus. Ita in narratione.* Addit Jahias circa examen hominis fidelis: ثم يفتح له باب الى النار فيقال له انظر هذه النار التى لو انك كنت كذبت صرت اليها قد اعاذك الله منها: ثم يفتح له باب الى الجنة ثم يقال له هذه الجنة و يعرض عليه منزله فيها ثم يوسع له قبره فلا يزال ياتيه من ريح الجنة وبردها حتى تاتيه الساعة: *Deindè aperietur ei porta verſus Tartarum, & dicetur ei: Aſpice ignem illum, in quem certè tu abiiſſes ſi fuiſſes infidelis: jam verò Deus te ab eo liberavit. Deindè aperietur illi porta verſus Paradiſum, & dicetur ei: Hic eſt Paradiſus: & oſtendetur ei manſio in eo ſibi præparata. Deindè dilatabitur ei ſepulchrum: neque ceſſabit venire ad eum aura odorifera Paradiſi, quam etiam reſpirabit uſque ad diem reſurrectionis.* Quòd ſi quæras à Moslemis, quomodò hæc de cadavere jam extincto poſſint verificari: reſpondet Zamchaſcerius ex dicto Albrà filii Azeb: ان رسول الله صلعم ذكر قبض روح المومن ثم يعود روحه الى جسده فياتيه ملكان فيجلسانه في قبره *Legatus Dei Mahumetus narravit educi à corpore animam hominis fidelis in morte: deinde redire animam ad corpus ejus in ſepulchro, in quo veniunt ad eum duo Angeli, qui faciunt eum ſedere in eodem ſepulchro, &c.*

XXXVI. *Tu certè es indultor, miſericors*] ideſt Tu ignoſces illi, & miſereberis illius. Sed, ut notat Gelal, hoc dixit Abraham, قبل علمه انه تعالى لا يغفر الشرك *antequam ſciret, Deum nullo modo ignoſcere peccatum idololatriæ.*

XXXVII. *Fac ergo, ut corda aliquorum ex hominibus*]. Gelal: قال ابن عباس لو قال أفيدة الناس لحنت اليه فارس و الروم والناس كلهم *Dixit Ebn-Abbas: Si dixiſſet, corda hominum abſolutè: certè inclinaſſent ad eum Perſæ, & Romani, & homines univerſi.*

XXXIX. *Parce mihi, & genitoribus meis*] Gelal: هذا قبل ان يتبين له عداوتهما الله: وقيل اسلمت أمه وقرى والدى مفرد او و الدى *Hæc dixit Abraham, antequam declaratum fuiſſet illi, genitores ſuos fuiſſe inimicos Dei. Quidam dicunt, matrem ejus Moslemam fuiſſe. Quidam legunt genitori meo*, in ſingulari: *quidam genitoribus meis*, in duali.

XLIV. *An & non jurabatis*]. Verba Alcorani obſcuriſſima ſunt, nempè: الم تكونوا اقسمتم من قبل ما لكم من زوال *An non jurabatis antea: non vobis de diſceſſu, vel, deſitione?* Explicant Gelal, Jahias, & Zamchaſcerius: اقسمتم انكم باقون في الدنيا لا تزالون بالموت و الفناء وقيل لا تنقلون الى دار الاخرة يعنى كفرهم بالبعث *Jurabatis, vos perſeveraturos eſſe in hoc mundo, neque deſituros per mortem, & conſumptionem, Vel juxta aliorum explicationem: non eſſe transferendos ad ignem futuri ſeculi. Et ſignificatur per hoc, eos abnegaſſe reſurrectionem.* Ego verò mihi perſuadeo, hunc eſſe ſenſum legitimum verborum Alcorani: *An & non jurabatis antea* hoc idem, quod nunc promittitis? Sed non erit *vobis deſitio*, ſeu ceſſatio, vel abitio ab hoc igne. Ea verò, quæ ſequuntur, ſunt dicta non à Deo, vel ab Angelis pro damnatis: ſed à Mahumeto ad Meccanos.

XLVI. *Etiamſi fuiſſet dolus eorum*]. Gelal accipit particulam إن pro ما in ſenſu negandi, ut idem ſit [illegible] ac, & non fuit dolus eorum talis, ut per eum moverentur è ſuis ſedibus montes.

XLVIII. *Commutabitur terra in non terram*]. Poteſt etiam verti: *in aliam terram*: quemadmodùm *in non Cœlos*, verti poteſt *in alios cœlos*. Utranque verſio-

verſionem probat Gelal his verbis فيحشر الناس على ارض بيضاء نقية كما في حديث الصحيحين وروى مسلم حديث سئل من اين الناس يومئذ قال على الصراط *Congregabuntur homines ſuper terram candidam, æquam, ac puram, quemadmodùm habetur ex narratione duorum ſeniorum: & refert Moslem, interrogatum Prophetam Mahumetum, ubi conſtituri eſſent homines illa die reſpondiſſe, conſtituros eſſe ſuper Sorati*: de quo ſuperiùs dictum eſt.

LI. *Velox eſt in computo ineundo.*] Ideſt, velociſſimè univerſos diſcutiet, & judicabit; nam, ut ait Gelal: يحاسب جميع الخلق قدر نصف نهار من ايام الدنيا *rationem exiget ab omnibus creaturis ſpatio dimidiæ diei ex diebus hujus mundi.* Atque adeo tam brevi temporis intervallo abſolvetur ſupremum judicium.

REFUTATIONES.

NIhil magis diſtat à veritate, quàm quòd per Alcoranum educti ſint homines è tenebris in lucem. Hoc ſanè effecit Chriſtus per Euangelium, per quod univerſum mundum in tenebris poſitum illuminavit. Quam verò lucem, obſecro, Alcoranus invexit in mundum, quam antea Chriſtus uberiorem, & clariorem non attulerit? At enim Mahumetus multos mortales ab idolorum cultu ad unius Dei cognitionem pertraxit. Sed tamen plures Chriſtifideles à vera religione in ſuperſtitionem ſuam perduxit. Cæterùm illos ipſos, quicunque illi fuerint, quos ab idolorum cultu divertit; à tenebris in tenebras protruſit: nec meliores effecit, ſed partim minùs malos, partim pejores. Nam, cùm poſſent illi facillimè ad veram religionem trahi, ſpecie quadam vana illius decepti, in eam ſectam conjecti ſunt, è qua, etiamſi vellent, partim pœnarum metu deterriti, partim libertinæ vitæ illecebris allecti, vix poſſent exire. Poſtremò, ſi quid boni Mahumetus per Alcoranum invexit: furtivum dici poteſt; cùm illud ipſe è Chriſtianorum conſuetudine familiari hauſerit. Itaque bonum illud Chriſto, non Mahumeto tribuendum eſt.

II. Quæ referuntur hìc de Abraham, fabuloſa eſſe, ac ficta, apertè colligitur ex eo, quod nuſquam legatur Abraham in religione Meccana commoratum fuiſſe, & ne eam quidem vidiſſe. Ubi enim ille habitaverit, & quibus in locis Sanctuaria, ſeu Altaria conſtruxerit, ex libro Geneſis manifeſtè tenetur. Vixit enim primò in Chaldæa, ubi ortum habuit. Deindè jubente Deo, venit in Terram Chanäan, unde peregrè profectus eſt in Ægyptum: rurſumque venit in Chanaan, ubi ſemper vixit, ac mortuus eſt, ubique variis in locis Sacraria conſtruxit, & victimas immolavit. Meccam verò, vel Arabiam, ne ſomniavit quidem, multoque minùs in ea Templum una cum Iſmaele conſtruxit: id enim nunquam Sacræ ſcripturæ tacuiſſent, cum altaria omnia, quæ erexit, accuratiſſimè commemorent. Huc accedit, quòd Templum illud creditur à Mahumetanis ante diluvium fuiſſe ædificatum: & hìc verſiculo 37. affirmat ipſe Abraham, ſe tranſtuliſſe Hagar, & Iſmaelem ejus filium in vallem Meccæ apud domum Sacram Dei. Supponit igitur, hujuſmodi domum extitiſſe ibi ante adventum Iſmaelis: ex quo etiam patet contradictio Alcorani, in quo aſſeritur, Abraham una cum Iſmaele domum hanc, ſeu templum à fundamentis coſtruxiſſe. Sed, ut à contradictione Prophetam ſuum vendicent expoſitores, reſpondet, Abraham adduxiſſe Hagarem, & Iſmaelem in Meccam ad domum ſacram, ideſt ad locum illum, in quo antea fuerat Domus ſacra, ſed tunc non extitiſſe, quia tempore diluvii ſublata fuerat in ſeptimum cœlum, ubi nunc reperitur, & ab angelis inviſitur. Quam verò poſteà ædificavit idem Abraham cum Iſmaele; aliam fuiſſe ſimilem illi. At hoc eſt mendacium apertum anili fabula conveſtire, & ſimiæ nates joculatoria clamydæ cooperire. Habitavit ſanè Iſmael cum Hagar Matre ſua in deſerto Pharan. Sed nihil habet commune Pharan cum Mecca: ut alibi probavimus, & dùm Moslemi hæc duo confundunt, toto utique Cœlo aberrant.

سورة الحجر مكية تسع وتسعون آية

SURA XV.
HEGRUM.
MECCANA.
COMMATUM NONAGINTA, AC NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الر ۝ 2 تلك آيات الكتاب وقرآن مبين ۝ 3 ربما يود الذين كفروا لو كانوا
مسلمين ۝ 4 ذرهم يأكلوا ويتمتعوا ويلههم الامل فسوف يعلمون ۝ 5 وما اهلكنا من قرية
الا ولها كتاب معلوم ۝ 6 ما تسبق من امة اجلها وما يستاخرون ۝ 7 وقالوا يا ايها
الذي نزل عليه الذكر انك لمجنون ۝ 8 لو ما تاتينا بالملايكة ان كنت من الصادقين ۝
9 ما ننزل الملايكة الا بالحق وما كانوا اذا منظرين ۝ 10 انا نحن نزلنا الذكر وانا له
لحافظون ۝ 11 ولقد ارسلنا من قبلك في شيع الاولين ۝ 12 وما ياتيهم من رسول الا كانوا
به يستهزؤون ۝ 13 كذلك نسلكه في قلوب المجرمين ۝ 14 لا يومنون به
وقد خلت سنة الاولين ولو فتحنا عليهم بابا من السماء فظلوا فيه يعرجون ۝ 15 لقالوا انما
سكرت ابصارنا بل نحن قوم مسحورون ۝ 16 ولقد جعلنا في السماء بروجا وزيناها
للناظرين ۝ 17 وحفظناها من كل شيطان رجيم ۝ 18 الا من استرق السمع فاتبعه شهاب
مبين ۝ 19 والارض مددناها والقينا فيها رواسي وانبتنا فيها من كل شيء موزون ۝
20 وجعلنا لكم فيها معايش ومن لستم له برازقين ۝ 21 وان من شيء الا عندنا خزاينه
وما ننزله الا بقدر معلوم ۝ 22 وارسلنا الرياح لواقح فانزلنا من السماء ماء فاسقيناكموه وما
انتم له بخازنين ۝ 23 وانا لنحن نحيي ونميت ونحن الوارثون ۝ 24 ولقد علمنا المستقدمين
منكم ولقد علمنا المستاخرين ۝ 25 وان ربك هو يحشرهم انه حكيم عليم ۝ 26 ولقد
خلقنا الانسان من صلصال من حما مسنون ۝ 27 والجان خلقناه من قبل من نار السموم ۝

28 وإذ

28 وإذ قال ربك للملايكة اني خالق بشرا من صلصال من حما مسنون ۞ 29 فاذا سويته ونفخت
فيه من روحي فقعوا له ساجدين ۞ 30 فسجد الملايكة كلهم اجمعون ۞ 31 الا ابليس
ابي ان يكون مع الساجدين ۞ 32 قال يا ابليس ما لك الا تكون مع الساجدين ۞
33 قال لم اكن لاسجد لبشر خلقته من صلصال من حما مسنون ۞ 34 قال فاخرج منها
فانك رجيم ۞ 35 وان عليك اللعنة الي يوم الدين ۞ 36 قال رب فانظرني الي يوم
يبعثون ۞ 37 قال فانك من المنظرين الي يوم الوقت المعلوم ۞ 38 قال رب بما اغويتني
لازينن لهم في الارض لاغوينهم اجمعين ۞ 39 الا عبادك منهم المخلصين ۞ 40 قال هذا
صراط علي مستقيم ۞ 41 ان عبادي ليس لك عليهم سلطان الا من اتبعك من الغاوين ۞
42 وان جهنم لموعدهم اجمعين ۞ 43 لها سبعة ابواب لكل باب منهم جزء مقسوم ۞
44 ان المتقين في جنات وعيون ۞ 45 ادخلوها بسلام امنين ۞ 46 ونزعنا ما في
صدورهم من غل اخوانا علي سرر متقابلين ۞ 47 لا يمسهم فيها نصب وما هم منها
بمخرجين ۞ 48 نبي عبادي اني انا الغفور الرحيم ۞ 49 وان عذابي هو العذاب الاليم ۞
50 ونبيهم عن ضيف ابراهيم ۞ 51 اذ دخلوا عليه فقالوا سلاما قال انا منكم وجلون ۞
52 قالوا لا توجل انا نبشرك بغلام عليم ۞ 53 قال ابشرتموني علي ان مسني الكبر فبم
تبشرون ۞ 54 قالوا بشرناك بالحق فلا تكن من القانطين ۞ 55 قال ومن يقنط من رحمة
ربه الا الضالون ۞ 56 قال فما خطبكم ايها المرسلون ۞ 57 قالوا انا ارسلنا الي قوم
مجرمين ۞ 58 الا ال لوط انا لمنجوهم اجمعين ۞ 59 الا امراته قدرنا انها لمن الغابرين ۞
60 فلما جا ال لوط المرسلون ۞ 61 قال انكم قوم منكرون ۞ 62 قالوا بل جيناك بما
كانوا فيه يمترون ۞ 63 واتيناك بالحق وانا لصادقون ۞ 64 فاسر باهلك بقطع من الليل
واتبع ادبارهم ولا يلتفت منكم احد وامضوا حيث تومرون ۞ 65 وقضينا اليه ذلك الامر ان
دابر هولاء مقطوع مصبحين ۞ 66 وجا اهل المدينة يستبشرون ۞ 67 قال ان هولاء ضيفي
فلا تفضحون ۞ 68 واتقوا الله ولا تخزون ۞ 69 قالوا اولم ننهك عن العالمين ۞ 70 قال
هولاء بناتي ان كنتم فاعلين ۞ 71 لعمرك انهم لفي سكرتهم يعمهون ۞ 72 فاخذتهم
الصيحة مشرقين ۞ 73 فجعلنا عاليها سافلها وامطرنا عليهم حجارة من سجيل ۞ 74 ان في
ذلك لايات للمتوسمين ۞ 75 وانها لبسبيل مقيم ۞ 76 ان في ذلك لاية للمومنين ۞
77 وان كان اصحاب الايكة لظالمين ۞ 78 فانتقمنا منهم وانهما لبامام مبين ۞ 79 ولقد
كذب اصحاب الحجر المرسلين ۞ 80 واتيناهم اياتنا فكانوا عنها معرضين ۞ 81 وكانوا
ينحتون من الجبال بيوتا امنين ۞ 82 فاخذتهم الصيحة مصبحين ۞ 83 فما اغني عنهم ما
كانوا

كانوا يكسبون ۞ 85 وما خلقنا السموات والارض وما بينهما الا بالحق وان الساعة لآتية فاصفح
الصفح الجميل ۞ 86 ان ربك هو الخلاق العليم ۞ 87 ولقد آتيناك سبعا من المثاني والقران
العظيم ۞ 88 لا تمدن عينيك الى ما متعنا به ازواجا منهم ولا تحزن عليهم واخفض
جناحك للمومنين ۞ 89 وقل اني انا النذير المبين ۞ 90 كما انزلنا على المقتسمين ۞
91 الذين جعلوا القران عضين ۞ 92 فوربك لنسالنهم اجمعين ۞ 93 عما كانوا يعملون ۞
94 فاصدع بما تومر واعرض عن المشركين ۞ 95 انا كفيناك المستهزيين ۞ 96 الذين
يجعلون مع الله الها اخر فسوف يعلمون ۞ 97 ولقد نعلم انك يضيق صدرك بما يقولون ۞
98 فسبح بحمد ربك وكن من الساجدين ۞ 99 واعبد ربك حتى ياتيك اليقين ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. AL.R. 2. Hæc ſunt ſigna Libri, & Corani Manifeſti. 3. Aliquandò deſiderabunt, qui infideles fuerunt, ut fuiſſent Moſlemi. 4. Sine illos, ut comedant, & fruantur, & dulciter teneat eos ſpes *diuturnæ vitæ*: mox ſcient, *quid mali ipſis eveniet*. 5. Et non perdidimus ullam urbem, niſi, & ipſi *ſcriptus fuerit* liber notus (*ideſt præſcriptus terminus ad perditionem*). 6. Non præveniet ulla gens terminum ſuum: neque differentur *poſt eum*. 7. Et dixerunt *Meccani Mahumeto*: Heus tu, ſuper quem demiſſum eſt Monitorium (*ideſt Alcoranus*) profectò tu es prorsùs dæmoniacus. 8. *a* Nonne venires ad nos cum Angelis, ſi eſſes ex veridicis? 9. Non *b* demittentur Angeli, niſi cum juſta ratione (*ideſt ad puniendos malos*) neque erunt ulteriùs expectandi *ad pœnitentiam, ubi Angeli ad eos puniendos miſſi fuerint*. 10. Nos certè demiſimus Commonitionem (*ideſt Alcoranum*) & profectò nos erimus illam prorſùs cuſtodientes. 11. Et jam quidem miſimus de ante te *legatos* in *c* nationibus prioribus. 12. Et non veniebat ad eos ullus legatus, niſi ipſum deriderent. 13. Ita immittemus hoc (*ideſt hanc perfidiam*) in corda ſceleſtorum *Meccanorum*. 14. Non credent in eum (*ideſt in Mahumetum*) & jam præceſſit ſtatutum (*ideſt pœna exemplaris*) Priorum. Et, ſi aperiremus ſuper eos portam de Cœlo, & inciperent ad eam aſcendere. 15. Certè dicerent: Profectò ebrietate hebetati ſunt oculi noſtri. Quin nos ſumus homines præſtigiis illuſi. 16. Et jam quidem poſuimus in Cœlo turres (*ideſt ſigna zodiaci*) & adornavimus ea aſpicientibus (*ideſt ad oblectationem aſpicientium*). 17. Et cuſtodivimus eas ab omni Satana lapidato. 18. Sed, qui furtivè exceperit auditum, aſſequetur eum flamma manifeſta. 19. Et terram extendimus, & jecimus in ea montes ſtabiles; & germinare fecimus in ea de omni re in pondere menſurata. 20. Et poſuimus vobis in ea victualia; & id, cui vos non eſtis victum præbentes (*ideſt animalia: quæ ab hominibus non aluntur*). 21. Et *d* nulla eſt res, quin apud nos ſint promptuaria ejus, & non demittimus eam, niſi in menſura juſta. 22. Et miſimus ventos fœcundantes *nubes aqua*; & demiſimus è Cœlo aquam, & potavimus vos illa: neque vos eam eſtis habentes in promptuariis. 23. Et *e* nos certè vivificamus, & mortificamus; & nos *ſumus univerſa* hæreditantes (*ideſt poſſidentes*). 24. Et jam quidem novimus eos, qui præceſſerunt ex vobis; & jam quidem novimus eos, qui *f* ſubſecuturi ſunt. 25. Et quidem Dominus tuus ipſe congregabit eos: quippe ipſe eſt ſapiens, ſciens. 26. Et jam quidem creavimus hominem ex argilla ſicca, ex luto nigro conformato. 27. Et Dæmonem creavimus [illegible] ex igne Samum (*ideſt carente fumo, ac penetrante*). 28. Et memento, cùm dixit Dominus tuus Angelis: Equidem creaturus ſum hominem ex argilla ſicca, ex luto nigro conformato. 29. Cùm ergo perfecero illum, & inſufflavero in eum

a Si nòn.
b Nò demittemus Angelos.
c Sectis Priorum.
d Si eſt res ulla, niſi.
e Nos certè, nos ſanè.
f [illegible]ubſequuti.

de

de ſpiritu meo: procidite illum adorantes. 30. Adoraverunt ergo *eum* Angeli
omnes ipſi univerſi. 31. At Diabolus renuit, ut eſſet cum adorantibus. 32.
Dixit *illi Deus*: O Diabole, quid tibi eſt, quòd non ſis cum adorantibus? 33.
Reſpondit *Diabolus*: Non fui, *ita imprudens*, ut adorarem hominem, quem
creaſti ex argilla ſicca, ex luto nigro conformato. 34. Dixit *illi Deus*: Egre-
dere ergo ex eo (*ideſt ex Paradiſo, vel Cœlo*) tu quippe eris lapidatus (*ideſt
ejectus*). 35. Et quidem ſuper te erit maledictio uſque ad diem Judicii. 37.
Reſpondit *Diabolus*: Domine mi, expecta porrò me uſque ad diem, *qua mor-
tui* ſuſcitabuntur. 36. Dixit *illi Deus*: Certè tu eris ex expectatis. 37. Uſque
ad diem temporis *a* determinati. 38. Reſpondit *Diabolus*: Domine mi, eò quòd *a* Noti.
decepiſti me, certè adornabo illis *peccata* in terra (*ideſt faciam, ut pulchra ap-
pareant illis*) & certè decipiam eos omnes. 39. Præter ſervos tuos ex eis ſince-
ros. 40. Dixit *Deus*: Hæc eſt via *b* ſuper me recta. 41. Certè ſervi mei, non *b* Apud me.
erit tibi ſuper eos poteſtas, præter eum, qui ſequutus fuerit te ex ſeductis.
42. Et quidem gehenna ſanè eſt promiſſio eorum omnium. 43. Illi ſunt ſe-
ptem portæ: unicuique portæ *aſſignabitur* ex illis pars ſeparata. 44. Porrò ti-
mentes *Deum* erunt in hortis, & fontibus. 45. Ingredimini in eum (*ideſt Pa-
radiſum*) cum pace, ſecuri. 46. Et auferemus, quod erat in pectoribus eo-
rum de malevolentia. Erunt *tanquam* fratres, ſuper lectulos ſibi invicem oc-
curſantes. 47. Non tanget eos in illo defatigatio: neque ipſi ex eo ejiciendi
ſunt unquam. 48. Annuntia ſervis meis, quòd ego ſum indultor, miſericors.
49. Et quòd pœna mea eſt pœna dolorifica. 50. Et enarra illis *hiſtoriam* de
hoſpitibus Abrahæ. 51. Cùm ingreſſi ſunt ad eum; & dixerunt: Pax. Reſ-
pondit: Nos certè ex vobis ſumus timentes. 52. Dixerunt: Ne timeas: Nos
quippe annunciamus tibi adoleſcentem ſcientem. 53. Reſpondit: An annun-
ciatis mihi *filium c* non obſtante, quòd *attigerit me grandævitas*? In quo er- *c* Supra.
go (*ideſt quo fundamento*) annunciatis? 54. Dixerunt: Annunciavimus tibi ve-
ritatem: ne ergo ſis ex deſperantibus. 55. Reſpondit: Et quis deſperet de
miſericordia Domini ſui, niſi errantes? 56. Dixit: Quodnam ergo eſt nego-
tium veſtrum, ò Legati? 57. Reſponderunt: Nos certè miſſi ſumus ad homi-
nes ſceleratos: 58. Sed familiam Lot nos ſanè liberaturi ſumus eos univerſos. 59.
At uxorem ejus, decrevimus, quòd ipſa ſanè ſit ex remanentibus *in ruina
cæterorum*. 60. Cùm ergo veniſſent ad familiam Lot Legati: 61. Dixit *illis*:
Vos ſanè eſtis homines ignoti. 62. Reſponderunt: Atqui venimus ad te ob
id, de quo *concives tui* dubitabant. 63. Et venimus ad te cum veritate, & nos
ſumus prorſus veraces. 64. Proficiſcere igitur noctu cum familia tua in *d* *d* Parte ex
medio noctis, & ſequere poſteriora eorum, & ne retrò ſe vertat ex vobis noɛte.
ullus, & pergite, quò jubemini (*ideſt in Syriam*). 65. Et decidimus illi hanc
rem, quòd *nimirùm* reliquiæ horum abſcindendæ eſſent pervenientibus *illis* ad
mane. 66. Et venerunt habitatores civitatis *Sodomæ ad domum Lot*, lætitia *e* *e* Geſtiebāt.
geſtientes. 67. Dixit *illis Lot*: Certè hi ſunt hoſpites mei: ne ergo dedeco-
retis me. 68. Et timete Deum, & ne pudore afficiatis me. 69. Reſponderunt:
An non prohibuimus te ab *hoſpitio excipiendis f* omnibus hominibus? 70. Dixit *f* Mundis (*id-
Lot: Hæ ſunt filiæ meæ: ſi eſtis facturi *hoc flagitium*, *utimini potiùs illis*. 71. eſt homini-
Per vitam tuam, *O Mahumete*, ipſi profectò in amentia ſua perſeverabant. 72. bus omnium
Suſtulit ergo eos clamor *Gabrielis*, ad ortum ſolis pervenientes. 73. Et po- Mundorum,
ſuimus altum ejus (*ideſt Sodomæ*) imum illius (*ideſt ſubvertimus eam ita, ut tecta ſeu cujuſque
inverterentur, ubi erant fundamenta*) & pluimus ſuper eos lapides ex luto cocto. regionis.*)
74. Certè in hoc ſunt ſanè ſigna *divinæ unitatis* rectè inſpicientibus. 75. Et
certè illæ urbes (*ideſt Sodomæ*) erant ſanè in via recta, *per quam itur in Syriam*.
76. Profectò in hoc eſt ſanè ſignum (*ideſt monimentum*) fidelibus. 77. Et qui-
dem fuerunt habitatores Aleicæ ſanè iniqui. 78. Quamobrem vindictam ſumpſimus
ex illis, & certè utreque *urbes Sodomæ, & Leicæ erant* certè in via manifeſta
(*ideſt publica*). 79. Et jam quidem mendacii inſimulaverunt habitatores Hegri
miſſos *a Deo*. 80. Et attulimus eis ſigna noſtra (*ideſt camelam prodigioſam cum
pullo*) ſed fuerunt ab illis longè recedentes. 81. Et excidebant ex montibus
domos,

domos, *in quibus eſſent* ſecuri. 82. Sed ſuſtulit eos clamor *Gabrielis* manicantes (*ideſt cùm ad mane perveniſſent*). 83. Neque profuit eis id, quod operati fuerant (*ideſt domus munita*). 84. Et non creavimus Cœlos, & terram, & quod eſt inter hæc duo, niſi cum veritate, & quidem Hora (*ideſt ſupremum Judicium*) prorsùs ventura eſt. Recede igitur, *O Mahumete, à gente tua* receſſione pulchra (*ideſt honeſtè, neque ut fugitivus*). 85. Certè Dominus tuus eſt Creator, Cognitor. 86. Et jam quidem attulimus tibi ſeptem *verſus* ex iis, qui repetuntur (*ideſt primam Suram Alcorani*) & Alcoranum magnum. 87. Nullò modo extendas oculos tuos ad id, quod fruendum dedimus conjugibus (*ideſt quibuſdam*) ex illis (*ideſt Meccanis*) neque contriſteris ſuper eos, *quia nolint credere*, & inclina alam tuam fidelibus (*ideſt protege eos, ſeu mitis eſto illis*). 88. Et dic: Ego ſanè ſum Prædicator manifeſtus. 89. Sicut demiſimus *pœnam* ſuper dividentes. 90. Qui poſuerunt Alcoranum partes. 91. Porrò per Dominum tuum, ſanè exigemus rationem ab iis omnibus. 92. De eo, quod fuerunt operati. 93. Manifeſta igitur id, quod juberis: & longè recede ab aſſociantibus. 94. Nos certè ſatis erimus pro te contra illuſores. 95. Qui ponunt cum Deo deum alium, mox ſcient, *quid mali ſibi eventurum ſit*. 96. Et jam quidem novimus, quod tibi anguſtiatur pectus tuum ob id, quod dicunt. 97. Sed *tu* celebra laudem Domini tui, & eſto cum Adorantibus. 98. Et ſervi Domino tuo, donec veniat ad te Certum (*ideſt mors*).

NOTÆ.

I. Nſcriptio Suræ Arabicè eſt الحجـر *Hegrum*, eſt autem Hegrum juxta Gelalem: واد بين المدينة و الشام وهو ثمود *Vallis inter Medinam, & Syriam, ubi habitabant Themudæi*, de quibus hìc agitur ſatis conciſè. De loco, in quo tradita fuit Sura, non invenio inter Moslemos controverſiam. In numero etiam verſuum omnes conveniunt, eſſe novem ſupra nonaginta. Sed, ſi computes tres primos characteres ſingulares, centum reperies.

Præmium legentium hanc Suram, ſic habe: من قرء سورة الحجر كان له من الاجر عشر حسنـــات بعدد المهاجرين والانصار و المستهزين بمحمد: *Qui legerit ſuram Hegri, habebit pro mercede decem bona juxta numerum eorum, qui Mecca Medinam emigraverunt: & eorum, qui primi Mahumetum adjuverunt; & eorum, qui eundem irriſerunt*. Nimirùm, ut pro ſingulis eorum, decem bona, ſeu præmia ſortiatur.

II. *Libri, & Corani*] Idem videtur eſſe, ac *Libri Alcorani*. Dicitur autem قرآن *Coranus*, ſine articulo; & الـقران *Alcoranus* (Italicè, *il Corano*) cum articulo.

III. *Aliquandò deſiderabunt*]. Particula ربما ſignificat tàm التكثيــــــــر *multiplicitatem*; quàm التقليل *paucitatem*. Poteſt itaq; verti *multoties*, vel *aliquandò*, vel *fortaſſè*. Hoc autem deſiderium erit, juxta Gelalem, يوم القيمة اذا عاينوا حالهم و حال المسلمين, *die Reſurrectionis, quandò infideles videbunt ſtatum ſuum, & ſtatum fidelium*.

X. *Et profectò nos erimus illam prorsùs cuſtodientes.*] Hanc Alcorani cuſtodiam aſſerit Gelal, divinitùs factam من التبديل والتحريف والزيادة و النقص *a commutatione, & perverſione, & additione, & diminutione*: ita ut in Alcorano nihil ſit immutatum, nihil depravatum, nihil additum, nihil ablatum.

XVII. *Poſuimus in cœlo Turres*]. Has turres vult Gelal eſſe أثنى عشر *duodecim*; ſigna ſcilicet Zodiaci, quæ ita enumerat: الحمل والثور والجوزا والسرطــــان والاسد والسنبلـــة والميزان والعقرب والقوس والجـدى والدلو والحوت وهى منازل الكواكب السبعـة السيرة: المريخ وله الحمل و العقرب: والزهرة ولهــــا الثور و الميزان و عطارد وله الجوزا والسنبلة: والقمر ولـــه السرطان: والشمس ولهـا الاسد: والمشترى وله القوس والحوت: وزحل ولـه الجدى والدلــو. *Agnus, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Spica, Statera, Scorpius, Arcus, Hædus, Aquarius, Piſcis. Hæ autem ſunt ſtationes ſeptem Stellarum errantium. Agnus, & Scorpius habent Martem: Taurus, & Statera Venerem: Gemini, & Spica Mercurium: Cancer Lunam. Leo Solem: Arcus, & Piſcis Jovem: Hædus, & Aquarius Saturnum.*

XVIII. *Et cuſtodivimus eas ab omni Satana Lapidato*]. Fingunt Mahumetani, conſueviſſe Dæmones ante ortum Mahumeti, in has Turres cœleſtes, ſeu ſigna Zodiaci aſcendere, atque inde arrectis auribus arcana Angelorum colloquia furtim excipere, quæ deindè ariolis, & magis revelabant. Ubi verò Mahumetus ortus eſt, Deus flammis ardentibus coniectis Dæmonas illos exturbavit, ne poſſent ampliùs cœlituum arcana furtivis auribus excipere. Et nihilominùs identidem redire tentantes, iiſdem flammis territat, ac in fugam convertit. Hujus rei indicium eſſe volunt exhalationes illas ignitas, quas ſtellas

volan-

volantes appellamus, Idem autem eſt hìc رجوم *lapidatus*, ac flammis, illis cœleſtibus percuſſus.

XLVIII. *Super lectulos ſibi invicem occurſantes*] Gelal: لا ينظر بعضهم الى قفا بعض لدوران الأسرة بهم. *Non reſpicient alii aliorum occipitia*, ſeu poſtiores partes cervicis: *dum in lectulis ſeſe huc illuc revolvent, & congyrabunt*.

L. *De hoſpitibus Abrahæ*] Gelal: وهم الملائكة اثنى عشر او عشرة او ثلاثة منهم جبرائيل: *Et fuerunt hi Angeli duodecim: vel decem, vel tres: inter quos erat Gabriel*. Ita hallucinantur Moslemi in ſacris Scripturis.

LXXVII. *Habitatores Aleicæ*] Arabicè اصحاب الايكة *Aleicæ*. Eſt locus ſylveſtris propè Madian, & ejus habitatores ſunt populus Scioaib, ſeu Jethro, de quibus ſupra.

LXXVIII. *Habitatores Hegri*] Hi ſunt Thæmudæi, quibus prædicavit Saleh, & oſtendit miraculum Camelæ. V. S.

LXXXV. *Septem verſus, qui repetuntur*.] Gelal: لانها تثنى فى كل ركعة *quia hi* ſeptem verſus, quibus prima Alcorani Sura continetur *repetuntur ad ſingulas incurvationes*.

LXXXVI. *Nullo modo extendas oculos tuos*]. Puto ego hìc notari licentiam, ſeu veriùs laſciviam Mahumeti in alienis uxoribus aſpiciendis; quam conſcientia victus ipſemet confitetur. Eſt enim ازواجا plurale زوج quod tàm maritum, quàm uxorem ſignificat, quemadmodùm apud latinos, *conjux*. Quamvis hoc loco etiam pro marito accipi æquè benè poſſit: eſt enim Arabicè ولا تمدن عينيك الى ما متعنا به ازواجا منهم *Et nullo modo extendas oculos tuos ad id, quod fruendum dedimus conjugibus*(vel *conjuges*) *ex illis*. Sed Gelal contra omnem linguæ Arabicæ proprietatem explicat اصنافا *generibus*, ſeu *ſpeciebus*; nimirùm *multis* Meccanorum, ſeu Infidelium: pro quibus Jahias intelligit: اغنياء *divites*. Zamchaſcerius item exponit اصناف الكفار *generibus Infidelium*.

XCI. *Super dividentes*.] Arabicè المقتسمين *partientes*, ſeu *dividentes in partes*. Gelal ita exponit: اليهود والنصارى الذين جعلوا القران اى كتبهم المنزلة اجزاء حيث امنوا ببعض وكفروا ببعض وقيل المراد بهم الذين اقتسموا طرق مكة يصدون الناس عن الاسلام وقال بعضهم فى القران سحر وبعضهم كهانة وبعضهم شعر: *Hi ſunt Judæi, & Chriſtiani, qui diviſerunt in partes Alcoranum: ideſt ſacros libros ſuos, credentes in aliquos eorum, aliquos verò rejicientes. Alii volunt intelligi de illis, qui diviſerunt, ſeu impedierunt vias ad Meccam, avertentes homines à religione Eſlamitica. Et dixerunt quidam ex his de Alcorano eſſe Magiam: quidam ariolationem: quidam verò figmentum Poeticum*.

REFUTATIONES.

I. Quod hìc habetur, *Deum demiſiſſe Commonitionem: & eundem illam cuſtodire*: nomine *Commonitionis* Arabicè الذكر, intelligit Ricardus, ſeu Ricoldus ex Ordine Prædicatorum in confutatione Alcorani Cap. 3. Pentateuchum, & Euangelium: & hoc aſſerit eſſe juxta expoſitionem ipſorum Mahumetanorum. Ego quoque fateor hanc dictionem accipi non rarò in hujuſmodi ſignificatione: ſed hoc loco reperio Expoſitores omnes pro *Commonitione* Alcoranum intelligere. Jahias: انا نحن نزلنا الذكر يعني القران وانا له لحافظون: حفظه الله من ابليس ان يزيد فيه شيئا او ينقص منه. *Nos certè miſimus Commonitionem, ideſt Alcoranum: & nos ſanè eum cuſtodiemus: Cuſtodivit enim illum Deus à Diabolo, ne in eo aliquid adderet, vel minueret*. Gelal: انا نحن نزلنا عليك يا محمد الذكر اي القران وانا لحافظون من التبديل والتحريف والزيادة والنقص: *Nos quidem demiſimus ſuper te, ò Mahumete, commonitionem, ideſt Alcoranum: & certè nos cuſtodiemus eum ab immutatione, depravatione, additione, ac diminutione*. Zamchaſcerius: وأكد عليهم انه المنزل وانه هو الذي بعث به جبرائيل الي محمد و بين يديه ومن خلفه رصد حتى نزل وبلغ محفوظا من الشياطين وهو حافظه في كل وقت من كل زيادة ونقصان وتحريف وتبديل بخلاف الكتب المتقدمة فانه لم يتول حفظها وانما استحفظها الربانيون والاحبار واختلفوا فيها بينهم بغيا فكان التحريف ولم يكل القران الي غير حفظه: *Et confirmavit illis Deus, ſe eſſe, qui miſit Alcoranum, & qui*

miſit cum eo Gabrielem ad Mahumetum: & antè, & retrò cuſtodivit eum, donec delaberetur è Cœlo, & perveniret cuſtoditus à Dæmonum injuria: & ipſe cuſtodit illum omni tempore ab omni additamento, & imminutione, & perverſione, & mutatione, ex oppoſito librorum ſacrorum præteritorum, quos ipſe non demiſit è Cœlo cum cuſtodia: ſed cuſtodiendos reliquit illos Doctoribus legis, & Pontificibus. Sed hi diſcordes fuerunt circa eos inter ſe ob invidiam. Hinc orta eſt in illis depravatio. Alcoranū autem nulli alii præter ſe tradidit cuſtodiendum. Verùm cum hac tota chimerica cuſtodia, Alcoranum in multis corruptum, ac mutatum fuiſſe patet ex iis, quæ in prodromo P. 1. de Alcorano dicta ſunt. Interim obiter noto, cùm Mahumetus ſæpiùs præcipiat ſuis, ut omnes ſacros libros, Pentateuchum ſcilicet, Euangelium, & Alcoranum, pari in honore habeant, nullumque inter eos diſcrimen faciant; cur non omnes à Deo æquè cuſtoditos, atque à corruptione ſervatos fuiſſe fateatur? Porrò, ſi eo ſolum temporis ſpatio, quo Alcoranus è Cœlo ad Mahumetum, vel ad Cœlum lunæ miſſus eſt, cuſtoditus fuit à Deo, ne Dæmones eum depravarent: cur non idem de Pentateucho, & Euangelio aſſeramus? Neque enim credi poteſt, Pentateuchum ad Moyſem, vel Euangelium ad Jeſum è Cœlo corruptum perveniſſe. Si verò de tempore ſubſequenti, & quod uſque modo decurrit, agatur; Sole ipſo clarius eſt, Alcoranum non ita à Deo cuſtoditum fuiſſe, ut in illum immutatio aliqua, vel additio, vel diminutio, vel depravatio irrepſerit: cùm Perſæ (ut Turcæ, & Arabes aſſerunt) & Turcæ, & Arabes (ut affirmant Perſæ) multa in eo etiam ſubſtantialia corruperint, vel mutaverint, & tamen utraque gens credat, ſe Alcoranum verum habere. Hùc accedit, quòd, cùm Alcoranus lectionibus variis plenus ſit, nec vera lectio certò poſſit definiri: ſequitur neceſſariò plures in illum mutationes irrepſiſſe. Præthereà ſcire vellem à Moslemis, quiſnam, & ubinam ſit Alcoranus ille ita à Deo cuſtoditus, ut nulla in eo mutatio reperiatur. Nos ſanè vidimus in omnibus Alcorani exemplaribus plura menda, etiam ſubſtantialia, ſaltem Amanuenſium negligentia illapſa fuiſſe: & in ſex, aut ſeptem, quæ ego præ manibus habui, à Mahumetanis ſcriptis, multa, eaq; eſſentialia errata notavi. Nec mirum: ſumma enim eſſet amentia ſibi perſuadere, Deum aſſiſtere omnibus Alcoranum exſcribentibus, ut nullum in ſcribendo erratum committerent. Erit igitur Alcoranus aliquis in univerſali, cujuſmodi ſunt genera, & ſpecies apud Philoſophos, qui in Utopiæ tantùm Regno reperietur. At idem nobis de Pentateucho, & Euangelio majori cum ratione dicere licebit: Vel erit ille idem, quem ſemel in anno oſtendebat Gabriel Mahumeto, qui nullibi reperitur. Nec tamen Alcoranus, quem Mahumetus ipſe apud ſe ſcriptum habebat; poterat eſſe illi uniformis alioqui fruſtra Gabriel ſuum illi Alcoranum oſtendiſſet. Probat etiam in Alcorano mutationem factam fuiſſe, titulorum illa ridiculorum inſcriptio: quæ in nullo penè Alcorani exemplari uniformis reperitur. Demùm puncta diſtinctiva, ſeu commata, motiones, ſeu vocales, & cætera ſigna grammaticalia, in Alcorano longè poſt Mahumeti tempora addita fuiſſe, docti omnes, & norunt, & fatentur.

De Turribus illis cœleſtibus, ac Dæmonibus inde expulſis, longa eſt fabula. Breviter hîc repetam, quæ in ſecunda Prodromi mei parte cap. 4. p. 82. fuſiùs expoſui. Ante adventum Mahumeti aſſidebant Dæmones in his Turribus, & inde per foramina quædam arrectis auriculis arcana Angelorum inter ſe, & cum Deo colloquia excipiebant: &, ſi quæ futura ex iis cognoviſſent, in terram deſcendentes, Magis, Arioliſque revelabant, ut ita homines facilius deciperent. Affirmant ergo uniformiter ſcriptores Moslemi, paulò antequam Mahumetus oriretur, Deum flammas quaſdam in Dæmones repentè immiſiſſe, dùm nihil tale cogitantes, in turribus illis Angelorum colloquia furtim excepturi accumberent: & univerſos tumultuatim aufugiſſe, nec unquam eò reverſos fuiſſe. Fabulam clarioribus verbis ex Arabico idiomate brevitatis cauſa fideliter translatis, ita refert Albacarius: *Et commoti, conterritique ſunt Dæmones, & expulſi ſunt à locis, in quibus jacebant, ut furtim exciperent ex illis ea, quæ ab Angelis, ac Deo in Cœlo dicebantur, & flammeis jaculis percuſſi ſunt.* Habetur ex Homar Sceibanenſi, & communi Hiſtoricorum relatu, *Magos, & Ariolos, & Satanas rebelles, & Dæmonas, ante Mahumeti adventum conſueviſſe res admirandas oſtendere, ac peregrina, novaque prodigia patrare; & hominibus arcanas, atque occultas res per diabolorum, ac dæmonum linguas revelare, qui furtim eas ab Angelis arrectis auribus excipiebant. Neque verò fuerunt hi penitùs è Cœlis depulſi, unde hæc aſſidentes audiebant; uſque ad adventum Mahumeti.* Has flammas aſſerit Gelal, nihil aliud eſſe, quàm كوكب مضىء يحرقه او يثقبه او يخبله: *ſtellam lucidam, quæ comburit, aut penetrat, aut in ſtuporem amentiamque convertit eum* (ideſt dæmonem). Ahmed filius Adol-Halim in ſua Apologia pag. mihi 353. ex authoritate ſapientum Moslemorum, & ipſius Mahumeti, vult has flammas eſſe ſtellas illas volantes, de quibus Virgilius l. 1. Georg.

Sæpè etiam ſtellas, vento impendente videbis
Præcipites cœlo labi, noctiſque per umbras
Flammarum longos à tergo albeſcere tractus.

Referam hìc aliquot ejuſdem verba. ومعلوم ان هذا امر يراه الناس بابصارهم فان امتلاء السما بالشهب امر يراه الناس كلهم: فلو لم يكن كذلك لكان الناس يكذبون بهذا *Et notum eſt, hanc eſſe rem, quam vident omnes homines oculis ſuis: nam repleri cœlum flamma* (ideſt ſtellis volantibus) *res eſt, quam vident homines univerſi. Quòd ſi non fuiſſet ita* (quandò ſcilicet Mahumetus hæc legebat

gebat populis ex Alcorano) *profectò negaſſent, tanquam mendacium, id, quod referebat.*

Mox ſubdit: لم ينكر ذلك احد بل تظاهرت الاخبر بمثل اخبار القران من الرمي العظيم بالشهب الذي لم يعهد مثله حتي صاروا يشكون هل ذلك من الكواكب التي في الفلك اوغيرها: فقالوا ان كان في كواكب الافلاك فهو خراب العالم فلما راوه في ما دونها علموا انه لامر جديت.

Verùm nullus hoc negavit: imò convenere Hiſtoriæ in referendo id, quod narrat Alcoranus circa magnam ejaculationem hujus flammæ, cui nunquam anteà ſimilis viſa fuerat: donec dubitare cœperunt, utrum hæc à Firmamenti Stellis procederet, an verò aliundè oriretur. Et convenerunt, quòd ſi ex Stellis cœleſtium Orbium emanaſſet, univerſo Orbi ruinam attuliſſet. Cùm verò obſervaſſent, id ſub iiſdem Orbibus evenire, cognoverunt eſſe rem novam. Nihilominùs ſubdit Auctor: وقد ظن بعض الناس ان الشهب لم يكن يرمي قبل ذلك الحال والصواب انه كان الرمي بها كما هو الان احيانا كما تجده صحيح مسلم

Et jam opinati ſunt quidam hominum, quòd flamma illa, ſeu Stella volans nunquam ante hoc tempus vibrata fuiſset. Sed certum eſt, eam corruſcaſse aliquandò anteà, ſicut nunc, & affirmat hoc Sahibus Moslemi. Non eſt hìc omittendum id, quod refert Albacharius parte ſexta Traditionum Alcoranicarum: nimirùm, Dæmonem quendam dixiſſe Zarkę Reginæ Arabiæ felicis, quæ erat famoſiſſima præſtigiatrix, dùm ob Mahumeti adventum conquereretur: لقد نزل بنا الامر اكثر نزل بك: كنا نصعد الي السموات نسترق السمع الي ان بعث المسيح ابن مريم فطردنا من اربع سموات فلما كان في هذه الايام طردنا من السموات كلها سمعنا مناديا ينادي في السموات العلي الله عز وجل يريد ان يظهر رسوله وحبيبه ليكسر الاصنام. *Aliquid gravius nobis accidit, quàm tibi. Nos per ſeptem Cœlos aſcendebamus, & furtim excipiebamus auribus arcana cœleſtia: donec miſsus eſt Chriſtus filius Mariæ, & tunc ejecti ſumus è quatuor Cœlis. His verò diebus ex omnibus Cœlis ejecti ſumus: vocemque præconis audivimus, qui ex altiſſimo Cœlo clamabat: Deus potens, & glorioſus manifeſtare vult Legatum ſuum, & dilectum ſuum, ut confringat idola, &c.*

Nihil magis inſulſum, ac ridiculum poterat excogitari. Hoc unum abundè oſtendit, Alcoranum non poſſe eſſe à Deo, cùm adeò abſurda, atque inſana contineat. Quid enim? Habent ne Dæmones auriculas, vel Angelorum voces materiales ſunt, ac ſonoræ: itaut illi ad has furtim excipiendas excubare debeant ad foramina, vel fiſſuras Cœlorum? Verùm Moslemorum craſſitiei poteſt hoc aliqualiter condonari. Sed quid dicemus de ejectione Dæmonum è turribus Cœli per jactum illarum flammarum, quas Meteorologi ſydera diſcurrentia, ſeu volantia, vel ſtellas cadentes appellant? Quis unquam ſomniavit hujuſmodi flammas, nonniſi ad Mahumeti adventum cæpiſſe videri: anteà verò, vel viſas non fuiſſe, vel rariùs apparuiſſe, cùm hujuſcemodi Meteorologicæ impreſſiones ſemper eodem modo, tàm ante, quàm poſt adventum Mahumeti ubique, & ab omnibus viſæ fuerint, ut patet ex ſuprà allegatis Virgilii verſibus: & ex Ariſtotele lib. 1. Meteor. cap. 4. & 5. Quid verò efficere poſſint in Dæmonibus hæ flammæ, cùm hi ſpiritus ſint incorporei, neque à materialibus flammis lædi poſſint, ſaltem eo modo, quem fingunt Mahumetani? Præterea certiſſimum eſt, Meteora prædicta in Orbibus Cœleſtibus non gigni, quemadmodum Adverſarius ipſe fatetur: ſed ſub Cœlo Lunæ in ſecunda aeris regione, remotiſſimè ab infimo Cœlo, ad quod certum eſt, ea non pertingere. Imò plerunque non ſurſum, ſed obliquè, & in tranſverſum moventur, & aliquandò etiam deorſum feruntur, ut aſſerit Ariſtoteles loco cit. his verbis: *Aut in ſublime fertur, vel ad latus: ſed ferè ad latus: quod duobus motibus, vi deorſum, natura ad ſupera feratur: omnia enim talia per diametrum feri ſolent. Itaque ſtellarum, quæ trajiciuntur, motus inflexus, & obliquus ferè exiſtit.* Quomodò ergo dici poteſt ſine manifeſta inſania, Meteora hæc invehi ſurſum ad feriendos, ac depellendos Dæmones, qui per ſeptem Cœlorum orbes aſſident ad Angelorum colloquia furtim excipienda, cùm ne tertiam quidem aeris regionem tranſcendant? Satis verò importunè, & prorsùs ineptè admonuit Magus ille Doctor Ebn-Abbas à *Jahia* relatus, diſcipulos ſuos de hujuſcemodi flamma: اذا رايتم الكوكب قد رمي به فتوري فانه يحرق ما اصاب وما يقتل. *Cùm videritis ſtellam in Cœlo evibrari, ſtatimque evaneſcere, ſcitote, eam tantùm adurere, quem ferit; non occidere.* Dubitare ſcilicet aliquis poterat, utrum vapor ignitus in ſecunda aeris regione conceptus, & nullius propè activitatis, poſſet Dæmonas in-

cœleſtibus orbibus commorantes non ſolùm adurere, ſed etiam occidere. Verùm excuſandi ſunt Arabes, qui Dæmonas, ſeu Genios, & corporeitatem habere, & generationi, & corruptioni obnoxios eſſe exiſtimant.

III. Hallucinatur Alcoranus, dùm fingit tres Angelos annunciare Abrahæ, tanquam rem novam, conceptum, & nativitatem Iſaac: & Abraham de hoc dubitare, & ab Angelis argumenta hujus rei exquirere. Jam antea certior factus fuerat à Deo, ſe filium Iſaac è Sara ſuſceptu[ru]
neque poterat de hoc, niſi ſtultè, vel impiè d[u]bitare. Dubitavit quidem Sara, cui Deus ni[hil] revelaverat, & de revelatione facta Abrahæ [ni]hil fortaſſe ſciebat. At Mahumetus Abraha[m] hìc cum Sara oſcitanter confundit.

Reliquas hujus Suræ fabulas, & ineptias, [...] de creatione Adæ, de adoratione Angeloru[m], de Paradiſo, & Gehenna, de Lot, ac Sodom[i]tis, & alias: jam ſupra ſatis refutavi.

سورة النحل مكية ماية وثمان وعشرون آية

SURA XVI.

APES.

MECCANA:

COMMATUM CENTUM, & VIGINTI OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 أتي أمر الله فلا تستعجلوه سبحانه وتعالي عما يشركون ۞ 2 ينزل الملايكة بالروح
من أمره علي من يشاء من عباده أن أنذروا أنه لا إله إلا أنا فاتقون ۞ 3 خلق السماوت
والأرض بالحق تعالي عما يشركون ۞ 4 خلق الإنسان من نطفة فإذا هو خصيم مبين ۞
5 والأنعام خلقها لكم فيها دفء ومنافع ومنها تأكلون ۞ 6 ولكم فيها جمال حين
تريحون وحين تسرحون ۞ 7 وتحمل أثقالكم إلي بلد لم تكونوا بالغيه إلا بشق الأنفس
إن ربكم لرؤف رحيم ۞ 8 والخيل والبغال والحمير لتركبوها وزينة ويخلق ما لا تعلمون ۞
9 وعلي الله قصد السبيل ومنها جاير ولو شاء لهديكم أجمعين ۞ 10 هو الذي أنزل
من السماء ماء لكم منه شراب ومنه شجر فيه تسيمون ۞ 11 ينبت لكم به الزرع والزيتون
والنخيل والأعناب ومن كل الثمرات إن في ذلك لآية لقوم يتفكرون ۞ 12 وسخر لكم الليل
والنهار والشمس والقمر والنجوم مسخرات بأمره إن في ذلك لآيات لقوم يعقلون ۞ 13 وما
ذرأ لكم في الأرض مختلفا ألوانه إن في ذلك لآية لقوم يذكرون ۞ 14 وهو الذي سخر
البحر لتأكلوا منه لحما طريا وتستخرجوا منه حلية تلبسونها وتري الفلك مواخر فيه ولتبتغوا
من فضله ولعلكم تشكرون ۞ 15 وألقي في الأرض رواسي أن تميد بكم وأنهارا وسبلا
لعلكم تهتدون ۞ 16 وعلامات وبالنجم هم يهتدون ۞ 17 أفمن يخلق كمن لا يخلق أفلا
تذكرون ۞ 18 وإن تعدوا نعمة الله لا تحصوها إن الله لغفور رحيم ۞ 19 والله يعلم
ما تسرون وما تعلنون ۞ 20 والذين تدعون من دون الله لا يخلقون شيا وهم يخلقون ۞

21 أمواتٌ غير أحياء وما يشعرون أيّان يبعثون ۞ 22 إلهكم إله واحد فالذين لا يؤمنون
بالآخرة قلوبهم منكرة وهم مستكبرون ۞ 23 لا جرم أن الله يعلم ما يسرون وما يعلنون إنه
لا يحب المستكبرين ۞ 24 وإذا قيل لهم ماذا أنزل ربكم قالوا أساطير الأولين ۞
25 ليحملوا أوزارهم كاملة يوم القيمة ومن أوزار الذين يضلونهم بغير علم ألا ساء ما يزرون ۞
26 قد مكر الذين من قبلهم فأتى الله بنيانهم من القواعد فخر عليهم السقف من فوقهم
وأتيهم العذاب من حيث لا يشعرون ۞ 27 ثم يوم القيمة يخزيهم ويقول أين شركاءي
الذين كنتم تشاقون فيهم قال الذين أوتوا العلم إن الخزي اليوم والسوء على الكافرين ۞
28 الذين تتوفيهم الملائكة ظالمي أنفسهم فألقوا السلم ما كنا نعمل من سوء بلى إن الله
عليم بما كنتم تعملون ۞ 29 فادخلوا أبواب جهنم خالدين فيها فلبئس مثوى
المتكبرين ۞ 30 وقيل للذين اتقوا ماذا أنزل ربكم قالوا خيرا للذين أحسنوا في
هذه الدنيا حسنة ولدار الآخرة خير ولنعم دار المتقين ۞ 31 جنات عدن يدخلونها
تجري من تحتها الأنهار لهم فيها ما يشاءون كذلك يجزي الله المتقين ۞ 32 الذين
تتوفيهم الملائكة طيبين يقولون سلام عليكم ادخلوا الجنة بما كنتم تعملون ۞
33 هل ينظرون إلا أن تأتيهم الملائكة أو يأتي أمر ربك كذلك فعل الذين من
قبلهم وما ظلمهم الله ولكن كانوا أنفسهم يظلمون ۞ 34 فأصابهم سيئات ما عملوا
وحاق بهم ما كانوا به يستهزءون ۞ 35 وقال الذين أشركوا لو شاء الله ما عبدنا من
دونه من شيء نحن ولا آباؤنا ولا حرمنا من دونه من شيء كذلك فعل الذين من
قبلهم فهل على الرسل إلا البلاغ المبين ۞ 36 ولقد بعثنا في كل أمة رسولا أن
اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت فمنهم من هدى الله ومنهم من حقت عليه الضلالة فسيروا في
الأرض فانظروا كيف كان عاقبة المكذبين ۞ 37 إن تحرص على هديهم فإن الله لا
يهدي من يضل وما لهم من ناصرين ۞ 38 وأقسموا بالله جهد أيمانهم لا يبعث الله من
يموت بلى وعدا عليه حقا ولكن أكثر الناس لا يعلمون ۞ 39 ليبين لهم الذي
يختلفون فيه وليعلم الذين كفروا أنهم كانوا كاذبين ۞ 40 إنما قولنا لشيء إذا أردناه
أن نقول له كن فيكون ۞ 41 والذين هاجروا في الله من بعد ما ظلموا لنبوئنهم
في الدنيا حسنة ولأجر الآخرة أكبر لو كانوا يعلمون ۞ 42 الذين صبروا وعلى ربهم
يتوكلون ۞ 43 وما أرسلنا من قبلك إلا رجالا نوحي إليهم فسئلوا أهل الذكر إن كنتم
لا تعلمون ۞ 44 بالبينات والزبر وأنزلنا إليك الذكر لتبين للناس ما نزل إليهم ولعلهم
يتفكرون ۞ 45 أفأمن الذين مكروا السيئات أن يخسف الله بهم الأرض أو يأتيهم العذاب

مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ۞ 46 أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ۞ 47 أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى
تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُوفٌ رَحِيمٌ ۞ 48 أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا خَلَقَ ٱللَّهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّأُ
ظِلَالُهُ عَنِ ٱلْيَمِينِ وَٱلشَّمَائِلِ سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ۞ 49 وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي ٱلسَّمَاوَاتِ
فِي ٱلْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَٱلْمَلَائِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ۞ 50 يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا
يُؤْمَرُونَ ۞ 51 وَقَالَ ٱللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلٰهَيْنِ ٱثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلٰهٌ وَاحِدٌ فَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ ۞ 52 وَلَهُ
مَا فِي ٱلسَّمَاوَاتِ وَٱلْأَرْضِ وَلَهُ ٱلدِّينُ وَاصِبًا أَفَغَيْرَ ٱللَّهِ تَتَّقُونَ ۞ 53 وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ
ٱللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ ٱلضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأَرُونَ ۞ 54 ثُمَّ إِذَا كَشَفَ ٱلضُّرَّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ
مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ۞ 55 لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۞
56 وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَاللَّهِ لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ ۞ 57 وَيَجْعَلُونَ
لِلَّهِ ٱلْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ۞ 58 وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِٱلْأُنْثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ
كَظِيمٌ ۞ 59 يَتَوَارَى مِنَ ٱلْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي
ٱلتُّرَابِ أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ۞ 60 لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْآخِرَةِ مَثَلُ ٱلسَّوْءِ وَلِلَّهِ ٱلْمَثَلُ
ٱلْأَعْلَى وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ۞ 61 وَلَوْ يُؤَاخِذُ ٱللَّهُ ٱلنَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ
وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ۞
62 وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ ٱلْكَذِبَ أَنَّ لَهُمُ ٱلْحُسْنَى لَا جَرَمَ أَنَّ لَهُمُ
ٱلنَّارَ وَأَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ ۞ 63 تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ ٱلشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ
فَهُوَ وَلِيُّهُمُ ٱلْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۞ 64 وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ ٱلْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ ٱلَّذِي
ٱخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۞ 65 وَٱللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ ٱلسَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ ٱلْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ۞ 66 وَإِنَّ لَكُمْ فِي ٱلْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُسْقِيكُمْ
مِمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ ۞ 67 وَمِنْ ثَمَرَاتِ ٱلنَّخِيلِ
وَٱلْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۞ 68 وَأَوْحَى رَبُّكَ
إِلَى ٱلنَّحْلِ أَنِ ٱتَّخِذِي مِنَ ٱلْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ ٱلشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ۞ 69 ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ
ٱلثَّمَرَاتِ فَٱسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي
ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۞ 70 وَٱللَّهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفِّيكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى
أَرْذَلِ ٱلْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ۞ 71 وَٱللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ
عَلَى بَعْضٍ فِي ٱلرِّزْقِ فَمَا ٱلَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَادِّي رِزْقِهِمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ
أَفَبِنِعْمَةِ ٱللَّهِ يَجْحَدُونَ ۞ 72 وَٱللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ
أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ ٱلطَّيِّبَاتِ أَفَبِٱلْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ ٱللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ

73 وَيَعْبُدُونَ

73 ويعبدون من دون الله ما لا يملك لهم رزقا من السموات والارض شيا ولا يستطيعون ۞
74 فلا تضربوا لله الامثال ان الله يعلم وانتم لا تعلمون ۞ 75 ضرب الله مثلا عبدا مملوكا لا
يقدر علي شي ومن رزقناه منا رزقا حسنا فهو ينفق منه سرا وجهرا هل يستوون الحمد لله بل
اكثرهم لا يعلمون ۞ 76 وضرب الله مثلا رجلين احدهما ابكم لا يقدر علي شي وهو
كل علي موليه اينما يوجهه لا يات بخير هل يستوي هو ومن يامر بالعدل وهو علي
صراط مستقيم ۞ 77 ولله غيب السموات والارض وما امر الساعة الا كلمح البصر او هو
اقرب ان الله علي كل شي قدير ۞ 78 والله اخرجكم من بطون امهاتكم لا تعلمون
شيا وجعل لكم السمع والابصار والافيدة لعلكم تشكرون ۞ 79 الم يروا الي الطير
مسخرات في جو السماء ما يمسكهن الا الله ان في ذلك لايات لقوم يومنون ۞ 80 والله
جعل لكم من بيوتكم سكنا وجعل لكم من جلود الانعام بيوتا تستخفونها يوم ظعنكم
ويوم اقامتكم ومن اصوافها واوبارها واشعارها اثاثا ومتاعا الي حين ۞ 81 والله جعل لكم
مما خلق ظلالا وجعل لكم من الجبال اكنانا وجعل لكم سرابيل تقيكم الحر وسرابيل
تقيكم باسكم كذلك يتم نعمته عليكم لعلكم تسلمون ۞ 82 فان تولوا فانما عليك
البلاغ المبين ۞ 83 يعرفون نعمة الله ثم ينكرونها واكثرهم الكافرون ۞ 84 ويوم
نبعث من كل امة شهيدا ثم لا يوذن للذين كفروا ولا هم يستعتبون ۞ 85 واذا را الذين
ظلموا العذاب فلا يخفف عنهم ولا هم ينظرون ۞ 86 واذا را الذين اشركوا شركاءهم قالوا
ربنا هولاء شركاونا الذين كنا ندعوا من دونك فالقوا اليهم القول انكم لكاذبون ۞
87 والقوا الي الله يوميذ السلم وضل عنهم ما كانوا يفترون ۞ 88 الذين كفروا وصدوا
عن سبيل الله زدناهم عذابا فوق العذاب بما كانوا يفسدون ۞ 89 ويوم نبعث في كل امة
شهيدا عليهم من انفسهم وجينا بك شهيدا علي هولاء ونزلنا عليك الكتاب تبيانا لكل شي
وهدي ورحمة وبشري للمسلمين ۞ 90 ان الله يامر بالعدل والاحسان وايتاي ذي القربي
وينهي عن الفحشاء والمنكر والبغي يعظكم لعلكم تذكرون ۞ 91 واوفوا بعهد الله
اذا عاهدتم ولا تنقضوا الايمان بعد توكيدها وقد جعلتم الله عليكم كفيلا ان الله يعلم
ما تفعلون ۞ 92 ولا تكونوا كالتي نقضت غزلها من بعد قوة انكاثا تتخذون ايمانكم
دخلا بينكم ان تكون امة هي اربي من امة انما يبلوكم الله به وليبينن لكم يوم القيمة
ما كنتم فيه تختلفون ۞ 93 ولو شاء الله لجعلكم امة واحدة ولكن يضل من يشاء
ويهدي من يشاء ولتسالن عما كنتم تعملون ۞ 94 ولا تتخذوا ايمانكم دخلا بينكم فتزل
قدم بعد ثبوتها وتذوقوا السوء بما صددتم عن سبيل الله ولكم عذاب عظيم ۞ 95 ولا تشتروا

بعهد

بعهد الله ثمنا قليلا انما عند الله هو خير لكم إن كنتم تعلمون ۞ 96 ما عندكم ينفد
وما عند الله باق ولنجزين الذين صبروا أجرهم بأحسن ما كانوا يعملون ۞ 97 من عمل صالحا
من ذكر أو أنثى وهو مومن فلنحيينه حيوة طيبة ولنجزينهم اجرهم بأحسن ما كانوا
يعملون ۞ 98 فإذا قرأت القرآن فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم ۞ 99 إنه ليس له
سلطان على الذين آمنوا وعلى ربهم يتوكلون ۞ 100 إنما سلطانه على الذين يتولونه
والذين هم به مشركون ۞ 101 وإذا بدلنا آية مكان آية والله أعلم بما ينزل قالوا إنما
أنت مفتر بل أكثرهم لا يعلمون ۞ 102 قل نزله روح القدس من ربك بالحق ليثبت
الذين آمنوا وهدي وبشري للمسلمين ۞ 103 ولقد نعلم أنهم يقولون إنما يعلمه بشر لسان
الذي يلحدون إليه أعجمي وهذا لسان عربي مبين ۞ 104 إن الذين لا يومنون بآيات
الله لا يهديهم الله ولهم عذاب أليم ۞ 105 إنما يفتري الكذب الذين لا يومنون بآيات
الله وأولائك هم الكاذبون ۞ 106 من كفر بالله من بعد إيمانه إلا من أكره وقلبه مطمئن
بالإيمان ولكن من شرح بالكفر صدرا فعليهم غضب من الله ولهم عذاب عظيم
107 ذلك بأنهم استحبوا الحيوة الدنيا على الآخرة وأن الله لا يهدي القوم الكافرين ۞
أولائك الذين طبع الله على قلوبهم وسمعهم وأبصارهم أولائك هم الغافلون ۞ 109 لا جرم أنهم
في الآخرة هم الخاسرون ۞ 110 ثم إن ربك للذين هاجروا من بعد ما فتنوا ثم
جاهدوا وصبروا إن ربك من بعدها لغفور رحيم ۞ 111 يوم تأتي كل نفس تجادل عن
نفسها وتوفي كل نفس ما عملت وهم لا يظلمون ۞ 112 وضرب الله مثلا قرية كانت
آمنة مطمئنة يأتيها رزقها رغدا من كل مكان فكفرت بأنعم الله فأذاقها الله لباس الجوع
والخوف بما كانوا يصنعون ۞ 113 ولقد جاءهم رسول منهم فكذبوه فأخذهم العذاب وهم
ظالمون ۞ 114 فكلوا مما رزقكم الله حلالا طيبا واشكروا نعمة الله إن كنتم إياه
تعبدون ۞ 115 إنما حرم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما أهل لغير الله به فمن
اضطر غير باغ ولا عاد فإن الله غفور رحيم ۞ 116 ولا تقولوا لما تصف ألسنتكم الكذب
هذا حلال وهذا حرام لتفتروا على الله الكذب إن الذين يفترون على الله الكذب لا
يفلحون ۞ 117 متاع قليل ولهم عذاب أليم ۞ 118 وعلى الذين هادوا حرمنا ما
قصصنا عليك من قبل وما ظلمناهم ولكن كانوا أنفسهم يظلمون ۞ 119 ثم إن ربك
للذين عملوا السوء بجهالة ثم تابوا من بعد ذلك وأصلحوا إن ربك من بعدها لغفور رحيم ۞
120 إن إبراهيم كان أمة قانتا لله حنيفا ولم يك من المشركين ۞ شاكرا لأنعمه اجتبيه
وهداه إلى صراط مستقيم ۞ 122 وآتيناه في الدنيا حسنة وإنه في الآخرة لمن الصالحين ۞

123 ثم

ثم أوحينا اليك أن اتبع ملة ابراهيم حنيفا وما كان من المشركين ۞ 124 انما
جعل السبت على الذين اختلفوا فيه وان ربك ليحكم بينهم يوم القيمة فيما كانوا فيه
يختلفون ۞ 125 ادع الى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتي هي احسن ان
ربك هو اعلم بمن ضل عن سبيله وهو اعلم بالمهتدين ۞ 126 وان عاقبتم فعاقبوا بمثل
ما عوقبتم به ولئن صبرتم لهو خير للصابرين ۞ 127 واصبر وما صبرك الا بالله ولا تحزن
عليهم ولا تك في ضيق مما يمكرون ۞ 128 ان الله مع الذين اتقوا والذين هم محسنون ۞

In nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. VEnit Imperium Dei (*ideſt propè eſt Dei vindicta, vel judicium*) ne ergo acceleretis illud. Laus ejus, & exaltetur ab eo, quod aſſociant (*ideſt procul abſit, ut habeat deos ſocios*). 2. Deſcendere faciet Angelos cum ſpiritu per imperium ſuum, ſuper quem voluerit de ſervis ſuis, *& dicet illis*: Prædicate, quòd non eſt Deus, niſi ego; itaque timete me. 3. Creavit Cœlos, & terram cum veritate: exaltetur ab eo, quod aſſociant. 4. Creavit hominem ex ſpermate, & ecce ipſe eſt diſceptator manifeſtus *circa mortuorum reſurrectionem*. 5. Et pecudes creavit: vobis in illis eſt materia ad calefaciendum (*ideſt lana, & pili*) & utilitates *aliæ*, & ex ipſis veſcimini. 6. Et vobis in illis eſt decor, cùm *veſpere* ad ſtabula reducitis *eas*, & cùm *manè* in paſcua educitis. 7. Et portant onera veſtra ad regionem, ad quam non eratis perventuri, niſi cum difficultate perſonarum *veſtrarum*: quippe Dominus veſter verè eſt benignus, miſericors. 8. Et *creavit* equos, & mulos, & aſinos, ut conſcendatis eos, & ad ornamentum, & *creabit alia*, quæ non noſtis. 9. Et ad Deum *ſpectat* demonſtrare viam *rectam*, & ab ea *invenitur aliquis* declinans. Et ſi voluiſſet, certè direxiſſet vos univerſos. 10. Ipſe eſt, qui demiſit è Cœlo aquam: vobis eſt ex ea potus, & ex ea *oritur* arbor: in ea paſcitis *pecora veſtra*. 11. Germinare facit vobis per eam ſemen, & oleam, & palmam, & uvas, & ex omnibus fructibus. Certè in hoc eſt ſanè ſignum *unitatis Dei* hominibus, *qui id* mente recogitant. 12. Et coegit gratis ſervire vobis noctem, & diem; & ſolem, & lunam, & ſtellas ſubjectas gratuitæ ſervituti per imperium ſuum. Certè in hoc ſunt ſanè ſigna hominibus, qui intelligunt. 13. Et *ſubjecit vobis*, quod creavit vobis in terra diverſum coloribus ſuis. Certè in hoc verè eſt ſignum hominibus, qui memoria recolunt *illud*. 14. Et ipſe eſt, qui ſubegit *vobis* mare, ut comedatis ex eo carnem recentem (*ideſt piſces*) & extrahatis ex eo ornamentum (*ideſt uniones, & purpuram*) quo induamini. Et vides naves ſulcantes illud, & ut exquiratis, *mercaturam exercendo per navigationem* de abundantia ejus (*ideſt Dei*) & ut vos gratias agatis *illi propter hoc*. 15. Et conjecit in terra montes ſtabiles, ne moveretur vobiſcum, & flumina, & ſemitas, ut vos dirigeremini. 16. Et *poſuit* ſigna (*ideſt indicia viarum*) & per ſtellas ipſi diriguntur. 17. An ergo, qui creat, *erit* ſicut, qui non creat? An ergo non recogitatis? 18. Quòd, ſi numeraveritis beneficia Dei: non aſſequemini computum eorum: quippe Deus verè eſt indultor, miſericors. 19. Et Deus ſcit, quod occultatis, & quod propalatis. 20. Et [illegible] quos invocant præter Deum, non creant, quidquam, & ipſi creantur. 21. Mortui *ſunt*, non vivi, & non intelligunt, quandò ſuſcitabuntur (*ideſt formabuntur ab artificibus*). 22. Deus veſter, Deus unus eſt. Qui verò non credunt in futurum ſeculum: corda eorum ſunt abnegantia *unitatem Dei*, & ipſi ſunt ſuperbè repellentes *veritatem*. 23. Non eſt dubium, quin Deus ſciat, quod occultant, &, quod manifeſtant: certè ipſe non amat ſuperbientes. 24. Et, cùm dicitur

illis:

illis: Quid demiſit Dominus veſter *ad Mahumetum?* Reſponderunt: Figmenta priorum. 25. Ut portent pondera ſua integra *(ideſt peccata ſua nullatenùs expiata)* in die reſurrectionis, & *partem* ex ponderibus eorum, qui errare faciunt eos ſine ſcientia. Nonne malum erit *opus*, quod portabunt? 26. Jam doloſè egerunt, qui fuerunt ante eos: venitque Deus ad ædificium eorum, *ut deſtrueret illud* à fundamentis: idcircò cecidit ſuper eos tectum à parte ſuperiori eorum, & advenit illis pœna de unde non animadvertebant. 27. Deindè in die reſurrectionis pudefaciet eos, & dicet: Ubi ſunt ſocii mei *(ideſt dii veſtri, quos aſſociabatis mihi)* de quibus diſceptabatis *contra fideles?* Reſpondebunt illi, qui donati fuerunt ſcientia *(ideſt fideles)* profectò confuſio erit hodie, & malum ſuper infideles. 28. Illi, quos morti tradent Angeli, iniquos contra animas ſuas: offerent concordiam *in articulo mortis*, *dicentes*: Non fecimus quidquam mali. *Sed reſpondebunt Angeli*: *Feciſtis* utique. Certè Deus eſt ſciens in eo, quod operabamini. 29. Ingredimini ergo portas Gehennæ jugiter manſuri in ea, & ſanè miſerum erit receptaculum Protervorum. 30. Et dicetur illis, qui pii fuerint: Quidnam demiſit Dominus veſter? Reſpondebunt: Optimum illis, qui benefecerunt: in hoc mundo bonum *erit illis*, & certè Palatium alterius vitæ erit melius, & profectò euge Palatium Piorum. 31. Horti Eden, in quos ingredientur; currunt ſubter eos flumina: ipſis *erit* in illis, quod voluerint. Ita remunerabit Deus Pios. 32. Illis, quos morti tradent Angeli, bonis, dicent, Pax ſuper vos: ingredimini Paradiſum ob id, quod fuiſtis operati. 33. An expectant *infideles*, niſi, ut veniant ad eos Angeli *ad eos occidendos*, aut veniat imperium Domini tui *(ideſt pœna, vel ultio illius)?* Ita fecerunt, qui fuerunt ante eos, & non injuſtus fuit in eos Deus: ſed ipſi animas ſuas injuſtè tractaverunt. 34. Et inciderunt illis mala *in pœnam* illius, quod fecerunt, & deſcendit ſuper eos *ſupplicium*, quod irridebant. 35. Et dixerunt, qui aſſociabant *(ideſt idololatræ)* ſi voluiſſet Deus, non coluiſſemus præter eum quidquam nos, neque patres noſtri: neque prohibuiſſemus ſine illo *(ideſt ſine illius imperio)* rem ullam. Ita faciebant *(ideſt dicebant)* qui fuerunt ante eos. An verò ad Legatos ſpectat, niſi prædicatio manifeſta? 36. Et jam quidem ſuſcitavimus in omni gente Legatum, *qui diceret eis*: Colite Deum, & averſamini idola. Ex his verò aliquos direxit Deus, & ex his alicui debitum fuit *ob Dei prædeſtinationem* errare. Perambulate igitur terram, & inſpicite, quomodò fuit finis mendacia imponentium *legatis ſuis*. 37. Si ſolicitus es, *ò Mahumete*, ſuper directionem eorum. Certè Deus non diriget, quem errare fecerit: neque erunt illis ulli adjutores. 38. Et juraverunt per Deum *toto* conatu juramentorum ſuorum, *dicentes*: Non ſuſcitabit Deus eum, qui mortuus fuerit. Imò *ſuſcitabit eum*: promiſſio [a] de hoc vera eſt, ſed plerique hominum ignorant. 39. Ut clarum faciat eis id, in quo ſunt diſcordes, & ut ſciant, qui ſunt infideles, ſe eſſe mendaces. 40. Profectò dictum noſtrum ad rem rei, cùm voluerimus eam, erit, quòd dicamus ei: Eſto, & erit. 41. Et, qui *patria* emigraverint pro Deo, poſtquam iniquè vexati ſunt: certè faciemus habitare eos in hoc mundo pulchrè, & quidem merces alterius vitæ erit major. Si ſciviſſent *hoc infideles*, *certè fidem amplexi fuiſſent*. 42. Qui patienter ſuſtinuerint, & ſuper Dominum ſuum innixi fuerint *providebit illis Deus unde non opinantur*. 43. Et non miſimus ante te, niſi viros, *non autem Angelos*: loquebamur per revelationem ad eos. Interrogate porrò familiam commonitionis *(ideſt peritos Pentateuchi, & Euangelii: ſeu Judæos, & Chriſtianos)* ſi vos neſcitis *hoc*; *ipſi enim ſciunt*. 44. *Miſimus autem illos* cum evidentibus argumentis, & libris, & demiſimus ad te commonitionem *(ideſt Alcoranum)* ut declares hominibus id, quod demiſſum eſt ad eos, & ut ipſi mente revolvant. 45. An ergo ſecuri fuerunt, qui machinati ſunt mala contra *Mahumetum*, ne dehiſcere faceret Deus ſub illis terram, vel *ne* veniret ad eos pœna, unde non putabant? 46. Vel *ne* puniret eos in circuitione ipſorum *(ideſt, dùm mercaturæ gratia itinerabantur)* neque ipſi imbecillem erant reddituri *Deum*, *ne ipſos puniret*. 47. Vel *ne* puniret eos, [b] paulatim imminuendo *res eorum?* Certè Dominus veſter verè eſt pius, miſericors. 48. Nonne

[a] Super eū debita [*i. ex debito ab eo obſervanda eſt.*]

[b] per injectionem terroris.

a Reſpexerũt ad id. ne viderunt *a* id, quod creavit Deus rerum, *quomodò* inflectantur umbræ ejus à dextris, & ſiniſtris, adorantes Deum, & ipſæ ſunt parveſcentes (*ideſt ſeſe imminuunt*). 49. Et Deum adorat, quod eſt in Cœlis, & quod in terra ex beſtiis, & Angeli, & ipſi non efferuntur in ſuperbiam; *dedignantes eum adorare*. 50. Timent Dominum ſuum ſupra ſe *exaltatum*, & faciunt id, quod jubentur. 51. Et dixit Deus: Ne accipiatis deos duos; quippe ipſe eſt Deus unus, & me, timete me. 52. Et ipſius eſt, quod *exiſtit* in Cœlis, & terra, & ipſi eſt religio perpetua. An ergo præter Deum timebitis *alium*? 53. Et, quod eſt in vobis de gratia (*ideſt bonorum*) certè eſt à Deo. Tum ubi tetigerit vos nocumentum (*ideſt aliquid adverſi vobis acciderit*) profectò ad eum deprecantes clamabitis. 54. Deindè ubi relevaverit nocumentum à vobis, ecce pars ex vobis in Domino ſuo ſocium ponunt. 55. Ut infideliter ſe gerant pro eo, quod dedimus illis. Fruimini ſanè *in cultu deorum veſtrorum*: atqui mox ſcietis, *quid vobis eveniet*. 56. Et conſtituunt ei, quod neſciunt (*ideſt idolis*) partem ex eo, quod in alimentum dedimus illis. Per Deum, ſanè rationem reddetis de eo, quod comminiſcimini. 57. Et tribuunt Deo filias. Laus ejus. Et ſibi *eligunt* id, quod deſiderant (*ideſt filios*). 58. Et ubi affertur nuncium alicui eorum de fœmina, evadit facies ejus nigra, & ipſe triſtitia plenus. 59. Occultat ſeſe à populo ob malum illius, quod ipſi nunciatum eſt, *hæret dubius*, an retineat illud cum vilipendio, *neque occidat*: an verò ſepeliat illud in pulvere. Nonne malum eſt id, quod judicant? 60. Illis, qui non credunt in alteram vitam, *competit* ſimilitudo mali, & Deo ſimilitudo altiſſima, & ipſe eſt Præpotens, ſapiens. 61. Quod ſi puniret Deus homines propter iniquitatem eorum: non relinqueret ſuper eam (*ideſt terram*) ullam beſtiam. Verùm differt eos uſque ad terminum nominatum (*ideſt præfixum.*) Cùm autem venerit terminus eorum, non procraſtinabunt unam horam, neque anticipabunt. 62. Et tribuunt Deo id, quod *ipſi* reſugiunt (*ideſt filias*) & proferunt linguæ eorum mendacium, quod *ſcilicet* ipſis *erit* Optimum (*ideſt Paradiſus.*) Non eſt dubium, quin ipſis *dandus ſit* Ignis, & quin ipſi derelinquendi ſint *in eo*. 63. Per Deum, jam quidem miſimus *legatos* ad gentes ante te, & adornavit illis Satanas opera eorum (*ideſt fecit, ut apparerent bona, cùm eſſent mala*) & ipſe erat patronus eorum hodie (*ideſt in hoc mundo*) & ipſis *erit in futuro ſeculo* pœna diſcrucians. 64. Et non demiſimus ſuper te Librum, niſi ut declarares illis id, in quo ſunt diſcordes *circa religionem*, & ad directionem, & miſericordiam hominibus, qui credunt. 65. Et Deus demiſit è Cœlo aquam, & vivificavit per eam terram poſt mortem ejus. Certè in hoc eſt ſanè ſignum *reſurrectionis* hominibus, qui audiunt. 66. Et quidem eſt vobis in pecoribus profectò exemplum ad eruditionem. Potamus vos de eo, quod eſt in uteris ejus (*ideſt eorum*) inter ſedimentum excrementorum, & ſanguinem: *videlicet*, lac defecatum, facile ad deglutiendum bibentibus. 67. Et ex fructibus palmarum, & uvarum percipitis ex eo (*ideſt ex illis*) ebrietatem (*ideſt vinum, quo inebriamini*) & alimentum bonum. Certè in hoc eſt ſignum *potentiæ divinæ* hominibus, qui intelligunt. 68. Et dixit per inſpirationem Dominus ſuus ad APEM; Fac *tibi* ex montibus domos, & ex arboribus, & ex eo, quo *homines tibi* conſtruent domos. 69. Deindè comede ex omnibus fructibus, & ambula per ſemitas Domini tui faciles *tibi*, egreditur ex ventribus earum potus diverſis coloribus: in eo eſt ſanitas hominibus. Certè in hoc eſt ſanè ſignum hominibus, qui recogitant. 70. Et Deus creavit vos: deindè defungi faciet vos & ex vobis aliquis reducetur ad deterius ætatis; itaut neſciat poſt ſcientiam quidquam (*ideſt obliviſcatur omninò illius, quod ſciebat*) quippe Deus eſt ſciens, potens. 71. Et Deus excellentes fecit alios veſtrum ſuper alios in opibus:

b tradentes. neque, qui excellentiores facti ſunt, ſunt *b* impartientes opes ſuas iis, quos poſſederunt dexteræ eorum (*ideſt captivis ſuis*) itaut hi ſint in illis *opibus* æquales. An ergo beneficentiam Dei inficiantur? 72. Et Deus poſuit vobis

c vobis ipſis ex *c* animabus veſtris conjuges (*nam mulieres naſcuntur ex viris, & Heva formata eſt ex Adam*) & poſuit vobis ex conjugibus veſtris filios, & nepotes, & ali-

alimoniam dedit vobis ex rebus bonis. An ergo in vanitatem (*ideſt idola*) credunt, & in beneficia Dei ipſi ſunt ingrati? 73. Et colunt præter Deum, quod non poſſidet, *ut det* illis alimoniam, è Cœlis, & terra, rem ullam, & non poſſunt *aliquid efficere*. 74. Ne ergo *a* ponatis Deo ſimilitudines: quippe Deus ſcit, & vos neſcitis. 75. Propoſuit Deus in parabolam ſervum poſſeſſum, qui non poſſit ullam rem, & *hominem liberum*, cui præbuimus in ſuſtentationem ex nobis proventum bonum; ipſe verò dilargitur ex eo clam, & palam. An *duo iſti* æquales erunt? Laus Deo. Sed plerique eorum neſciunt. 76. Et propoſuit Deus in parabolam duos viros: unum eorum mutum à nativitate; non *b* poteſt *præſtare* rem ullam, & ipſe gravis eſt ſuper herum ſuum: quocunque miſerit illum, non veniet cum bono (*ideſt nihil efficiet*). An adæquabitur hic, & ille, qui præcipit juſtum, & ipſe eſt in via recta? 77. Et Deo eſt arcanum Cœlorum, & terræ, & non erit negocium horæ (*ideſt dies judicii*) niſi ſicut ictus oculi, vel ipſum erit celerius: quippe Deus ad omnem rem eſt potens. 78. Et Deus eduxit vos de uteris matrum veſtrarum: neſciebatis quidquam, & dedit vobis auditum, & viſum, & corda, ut vos gratias ageretis. 79. Nonne reſpiciunt in aves agitatas volando in intercapedine Cœli? Non retinebit eas, *ne volent*, niſi Deus. Certè in hoc ſunt ſanè ſigna hominibus, qui credunt. 80. Et Deus effecit vobis ex domibus veſtris habitationem, & fecit vobis ex pellibus pecudum domos (*ideſt tentoria*) levigatis eas die itineris veſtri, & die ſtationis veſtræ (*ideſt ad ſtandum, & ambulandum*) Et ex velleribus earum, & pilis earum, & crinibus earum ad utenſilia, & ſupellectilem uſque ad tempus. 81. Et Deus poſuit vobis ex eo, quod creavit, umbracula, & poſuit vobis ex montibus latibula, & dedit vobis tunicas, quæ tuentur vos à calore (*ideſt à frigore*) & tunicas, quæ tuentur vos in præliis veſtris. Ita complet beneficentiam ſuam erga vos, *c* ut vos dedatis *vos ipſos illi*. 82. Quòd, *ſi tergiverſati fuerint*; profectò ad *d* te *ſpectat tantummodò* annunciatio manifeſta. 83. Agnoſcunt beneficentiam Dei, deindè abnegant illam, & plerique eorum ſunt infideles. 84. Et die *quadam* ſuſcitabimus ex omni gente teſtem (*ideſt die judicii, qua contra quamlibet gentem conſurget propheta, qui prædicaverat ei.*) Tùm non annuetur iis, qui fuerint infideles; *e* neque ipſi in gratiam recipientur. 85. Et ubi viderint iis, qui iniquè egerint, tormentum *ignis*: neque alleviabitur ab ipſis, neque ipſi expectabuntur (*ideſt ſtatim conjicientur in illud*). 86. Et cùm viderint ii, qui aſſociaverunt, aſſociatos ſuos (*ideſt idololatræ deos ſuos, ſeu dæmonas*), dicent: Domine noſter, iſti ſunt aſſociati noſtri, quos invocabamus præter te. At *illi* jacient ad eos dictum (*ideſt reſpondebunt eis*) Certè vos eſtis prorſus mendaces. 87. Et conjicient ad Deum die illa concordiam (*ideſt poſtulabunt ab eo pacem*) & errabit ab eis id, quod commenti fuerant (*ideſt abſcondent ſe ab eis dii eorum*). 88. Qui infideles fuerint, & excluſerint *alios* à ſemita Dei augebimus illis pœnam ſupra pœnam, eo quòd corruperint *alios*. 89. Et die *quadam* ſuſcitabimus in omni gente teſtem contra eos ex animabus eorum (*ideſt Prophetam, ſeu legatum è genere ipſorum*) & adducemus te teſtem contra hos (*ideſt Arabes*). Et demiſimus ſuper te librum ad declarationem omnis rei, & directionem, & miſericordiam, & fauſtum nuncium Moslemis. 90. Certè Deus præcipit juſtitiam, & beneficentiam, & donationem *partis facultatum* habentibus propinquitatem, & prohibet à flagitio, & injuſtitia, & ſycophantia; hortatur vos, ut vos commonefiatis. 91. Et complete pactum Dei cùm pactum iniſtis, & ne infringatis juramenta poſt ratificationem eorum. Et jam conſtituiſtis Deum ſuper vos fidejuſſorem. Certè Deus ſcit id, quod facitis. 92. Et ne ſitis ſicut illa, quæ diſſoluit netum ſuum poſt firmitatem *f* multoties diſſolvendo, *dùm* aſſumitis juramenta veſtra fraudolenter inter vos, eo, quòd ſit gens iſta numeroſior, quàm gens (*ideſt una pars numeroſior ſit, vel potentior altera*), Certè tentabit vos Deus in hoc, & profectò evidens faciet vobis die reſurrectionis id, in quo diſcordes eratis. 93. Quòd, ſi voluiſſet Deus, certè feciſſet vos gentem unam (*ideſt unius religionis*) Sed errare facit, quem vult, & dirigit, quem

a proponatis de Deo.

b eſt potens ad.

c ut vos Moslemi fiatis.

d Super te incumbit.

e neque ipſis complacebitur.

f cum multiplici retorſione [*ideſt poſtquã multoties retorſit filum, firmiterque redegit in glomũ*]

quem vult. Et profectò rationem reddetis de eo, quod fueritis operati. 94. Et ne aſſumatis juramenta veſtra fraudolenter inter vos, ne labatur pes poſt ſtabilitatem ſuam, & guſtetis malum eo, quòd averteritis *alios* à ſemita Dei, & eveniat vobis pœna magna. 95. Et ne *a* negociemini cum pacto Dei pretium parvum (*ideſt, ne violetis illud ob exiguum lucrum*). Utique apud Deum erit melius vobis, ſi ſcieretis. 96. Quod eſt apud vos, deficiet, & quod eſt apud Deum, erit permanens. Et quidem rependemus iis, qui conſtantes fuerint, mercedem ſuam, pro optimo illius, quod fuerint operati. 97. Qui fecerit rectum, ſit maſculus, ſive fœmina, & ipſe fuerit credens, omninò vivicabimus eum vita bona, & certè rependemus eis mercedem eorum, pro optimo illius, quod fuerint operati. 98. Cùm verò leges Alcoranum, recurre ad auxilium Dei, ut cuſtodiat te à Satana lapidato. 99. Porrò non eſt illi poteſtas ſuper eos, qui credunt, & ſuper Dominum ſuum innituntur. 100. Utique *b* poteſtas ejus eſt ſuper eos, qui accipiunt ipſum in Præſidem, & qui ſunt in eo (*ideſt Deo*) aſſociantes. 101. Cùm autem commutaverimus ſignum loco ſigni (*ideſt verſum Alcorani in alium verſum*) (Deus autem eſt ſcientiſſimus de eo, quod demittit) (*i. quid revelet in Alcorano*). dicent *tibi infideles*: Profectò tu es confictor *hujuſmodi verſuum*. Atqui plerique eorum neſciunt. 102. Dic: Demiſit illum (*i. Alcoranum*) ſpiritus ſanctitatis (*i. Gabriel*) à Domino tuo cum veritate, ut confirmet eos, qui crediderunt, & *ad* directionem, & fauſtum nuncium Moſlemis. 103. Et, quidem jam novimus, quod ipſi dicunt: Profectò docet eum (*ideſt Mahumetum*) homo. Lingua, ad quam inclinant (*ideſt, qua loquuntur homines illi, à quibus dicunt Mahumetum doceri*) eſt barbara: hæc autem, *qua ſcriptus eſt Alcoranus*, eſt lingua Arabica, clara (*ideſt elegans*). 104. Porrò, qui non credunt in ſigna Dei, non diriget eos Deus, & ipſis erit pœna dolorifica. 105. Profectò confingunt mendacium, qui non credunt in ſigna Dei, & hi ſunt mentientes. 106. Qui abnegaverit Deum poſt fidem ſuam (*ideſt, poſtquam credidit in eum*) præter eum, qui invitus coactus fuerit *ad abnegandum eum verbis*; ſed cor ejus fuerit firmiter permanens in fide (*gravis huic fiat comminatio*). Verumtamen, qui manifeſtaverit in infidelitate pectus (*ideſt, qui oſtenderit, ſe fidem libenti animo abnegare*) ſuper hos erit ira à Deo, & his erit pœna magna. 107. Hoc, quia ipſi dilexerunt vitam mundanam pluſquam alteram vitam, & quia Deus non diriget homines infideles. 108. Hi ſunt, quibus ſigillum impreſſit Deus ſuper corda eorum, & auditum eorum, & aſpectus eorum, & hi ſunt negligentes. 109. Non eſt dubium, quin ipſi in altera vita ſint perituri. 110. Tùm certè Dominus tuus illis, qui tranſmigraverunt *è Mecca in Medinam*, poſteaquam divexati fuerunt (*ideſt coacti ſuppliciis ad abnegandam fidem ore tenus*) deindè decertaverunt, & conſtantes fuerunt (*in fide*) profectò Dominus tuus poſt eam *abnegationem erit illis* ſanè indultor, miſericors. 111. Die quadam veniet omnis anima, *c* cauſam actura pro ſe ipſa, & ſatisfiet omni animæ *pro eo*, quod fuerit operata, & ipſi non tractabuntur injuſtè. 112. Et propoſuit Deus in parabolam urbem, quæ erat ſecura, tutò quieſcens, veniebat ad eam annona ejus abundanter ex omni loco: ſed ingrata fuit beneficiis Dei: proptereà guſtare fecit eam Deus indumentum famis (*ideſt extremam famem ſeptem annorum; hoc enim evenit Meccæ*) & timoris *armorum Mahumeti*, propter id, quod fecerant. 113. Et quidem jam venit ad eos legatus ex ipſis (*i. Mahumetus ad Meccanos*) & mendacii inſimulaverunt eum: proptereà invaſit eos pœna; & ipſi erant injuſtè agentes. 114. Comedite igitur ex eo, quod providit vobis Deus, licitum, bonum, & grati eſtote beneficentiæ Dei, ſi illum colitis. 115. Porrò prohibuit vobis morticinum, & ſanguinem, & carnem porci, & illud, quod immolatum eſt alii, quàm Deo. Qui verò neceſſitate coactus fuerit *ad hæc comedenda*; non appetens, neque tranſgrediens (*ideſt non ex libidine comedendi, neque animo legem tranſgrediendi*) profectò Deus *erit illi* indultor, miſericors. 116. Neque dicatis id in quo proferrent linguæ veſtræ mendacium: Hoc eſt licitum, & hoc eſt illicitum; ut confingatis de Deo mendacium, *dum Deus nihil hujuſmodi dixit*. Nam qui comminiſcuntur de Deo mendacium, non proſperabuntur. 117. Fruitio parva

a vendatis parum Dei pretio parvo.

b patronum.

c diſceptatura.

Importuna prorſus tranſitio.

parva erit illis in hac vita, & ipſis *in futuro ſeculo erit* pœna diſcrucians. 118.
Et ſuper eos, qui ſunt Judæi, prohibuimus id, quod narravimus tibi anteà:
neque injuriam fecimus illis *in hoc*: ſed in animas ſuas *ipſi* iniqui fuerunt.
119. Deindè certè Dominus tuus illis, qui operati fuerint malum *idololatriæ*
per ignorantiam: tùm reſipuerint poſt hoc, & ſe correxerint certè Dominus
tuus poſteà *erit illis* omninò indultor, miſericors. 120. Porrò Abraham fuit
Antiſtes, obediens Deo, Orthodoxus, & non fuit ex Aſſociantibus. 121.
Gratus beneficiis ejus. Elegit eum: & direxit eum in viam rectam. 122. Et
dedimus ei in hoc mundo bonum, & quidem ipſe in altera vita ſanè erit
ex Probis. 123. Deindè per inſpirationem diximus tibi: ſequere religionem
Abrahæ Orthodoxi, & non fuit ex aſſociantibus. 124. Utique conſtitutum
fuit Sabbathum ſuper eos, qui diſcordes fuerant in eo, & certè Dominus
tuus ſanè judicabit inter eos die reſurrectionis circa id, in quo fuerunt diſ-
cordes. 125. Voca ad viam Domini tui per ſapientiam, & parænesim pulchram,
& diſcepta cum eis cum *verbis*, quæ ſint *a* pulcherrima; nam Dominus tuus
eſt ſcientiſſimus de eo, qui erraverit à via ejus, & ipſe eſt ſcientiſſimus de
directis. 126. Quòd ſi pœnas ſumpturi ſitis *de aliquibus*, ſumite pœnas, ſe-
cundum quòd ſumptæ ſunt pœnæ de vobis (*ideſt reddite par pari*). Quòd ſi patien-
ter ſuſtinueritis, *omiſſa vindicta*: certè hoc erit melius patienter ſuſtinentibus.
127. Et patienter ſuſtinete, & non erit patientia veſtra, niſi cum Deo (*ideſt
cum auxilio ejus.*) Et ne contriſteris propter eos (*ideſt infideles*), & ne ſis in
anguſtia propter id, quod doloſè moliuntur. 128. Quippe Deus erit cum
illis, qui *ipſum* timuerint, & qui fuerint benefacientes.

a óptima [*i: modeſtiſſima*].

NOTÆ.

INſcriptionem fecit huic Suræ, *Apes*, eò, quod de illa duo verſiculi, nimirùm 68, & 69. conſcribantur. Promittitur autem præmium lectori, quòd: لا يحاسبه الله بما انعم عليه فى دار الدنيا وان مات فى يوم تلاها او ليلة كان له من الاجر كالذى مات واحسن الوصية *Non computabit Deus id, quod beneficè contulit ei in præſenti ſæculo* (vel non exiget ab eo rationem de illo.) *Si verò mortuus fuerit eadem die, vel nocte, qua legerit hanc Suram: habebit eamdem mercedem, quam habet is, qui moriens, optimum condit teſtamentum*: vel qui facit legata ad beneficium multorum. Meccanam faciunt omnes: ſed Gelal excipit tres ultimos verſus. De numero verſiculorum non invenio eſſe apud Authores diſcrepantiam.

I. *Laus ejus, & exaltetur.*] Aliàs dixi, has formulas سبحانه وتعالى *Laus ejus, & exaltetur*, ſeu, *& exaltatus eſt*, habere vim التنزيه *deteſtationis*: ac ſi dicas: Abſit, abſit à Deo, ut habeat deos ſocios. Porrò تعالى ſicut etiam *benedictus fuit* تبارك, cùm ſint præterita, habent vim imperandi. Ita dicitur ابليس لعنه الله *Diabolus, maledixit eum Deus*, ideſt maledicat eum Deus. Eumdem modum loquendi obſervant Hebræi: & hoc faciunt ob reverentiam Dei, ne videantur quodammodò Deo aliquid imperare.

II. *Deſcendere faciet Angelos cum ſpiritu.*] Explicat Gelal: ينزل جبرائيل بالوحي *deſcendere faciet Gabrielem cum revelatione*. Eodem modo Jahias, & Zamchaſcerius; qui addunt revelationem vocari Spiritum, quia eſt veluti ſpiritus, & vita animarum. Alii tamen per ſpiritum, intelligunt ipſum Gabrielem.

VI. *Et vobis in illis eſt decor*] Decoris nomine intelligit Gelal: زينة *ornamentum*. Videtur enim eſſe in hoc quoddam veluti ornamentum, ac decus dominorum.

XXI. *Non intelligunt, quandò ſuſcitabuntur.*] Verbum Arabicum بعث ſignificat *ſuſcitare, mittere, creare*, vel *producere*. Quamobrem quidam explicant: quandò ab artificibus formantur: Gelal exponit: Non intelligunt, ſcilicet Dæmones, quandò ſuſcitandi ſint homines in die Judicii. Jahias autem & Cottada: Neſciunt ipſi Dæmones, qui coluntur in ſimulacris, quandò congregandi ſint unà cum hominibus in die Judicii.

XXVI. *Jam doloſè egerunt, &c.*] Putat Gelal, hìc ſermonem eſſe de Nemrod, qui Babelicam Turrim ædificavit: ita enim habet; وهو نمرود بنا صرحا طولا ليصعد منه الى السماء ليقاتل اهلها فاتى الله قصد بنيانهم من القواعد فارسل عليه الريح والزلزلة رفهدمتها *Et hic fuit Nemrod, qui ædificavit altiſſimam turrim, ut aſcenderet per eam in Cœlum, & bellum gereret cum habitatoribus ejus. Deus autem veniens diruit ædificium eorum à fundamentis, immiſitque contra illum ventum, & terræmotum excitavit, turremque deſtruxit.*

XXVIII. *Conjicient concordiam.*] Verba Arabica القوا السلم variè exponuntur à Moslemis, qui tamen omnes conveniunt, innui per ea humiliationem, ſupplicemque ſubjectionem hominum ſceleſtorum in mor-

morte, cum viderint Angelos venientes ad extrahendas animas ipſorum.

XLVII. *Vel ne puniret eos paulatim imminuendo.*] Ita communiter explicant interpretes verba Arabica على التخوف quæ tamen propriè ſignificant, *cum terrore, vel eos timore concutiendo*: quam expoſitionem etiam Zamchaſcerius admittit.

LVII. *Et tribuunt Deo filias*]. Putabant enim Arabes Ethnici, ut aſſerit Gelal, Angelos eſſe filias Dei.

LXX *Itaut neſciat poſt ſcientiam quidquam.*] Ideſt nihil recordetur eorum, quæ ante ſciebat, quod pluriès ſenibus ſolet evenire. Mirabile eſt, ſeu verius ridiculum, quod, teſte Gelal, قال عكرمة من قرء القران لم يصر بهذه الحالة *dixit Acrama: Qui legerit Alcoranum, non deveniet ad hunc ſtatum.* At experientia docet oppoſitum.

LXXV. *Propoſuit Deus in parabolam, &c.*] Exponit Gelal, parabolam horum duorum hominum, ſervi ſcilicet, & liberi his verbis الاولى مثل الاصنام والثاني مثل تعالى *Prior ſignificat idola: poſterior autem Deum verum.*

LXXVI. *In parabolam duos viros*]. Hunc mutum à nativitate, accipiunt expoſitores pro homine infideli: quemadmodum eum, qui loquitur juſta, & eſt in via recta, pro fideli. Sed ineptiſſima eſt hæc parabola, in qua prima pars caret explicatione, ſecunda verò nihil habet parabolicum.

LXXXI. *Quæ tuentur vos à calore*]. Explicat Gelal: اى من البرد *ideſt à frigore*. Nimis ſtolidum facit Prophetam ſuum, qui caloris nomine frigus intelligat.

XCII. *Sicut illa, quæ diſſolvit netum ſuum*]. Alludit ad fœminam quamdam Meccanam fatuam, quæ per totam diem nebat: deindè id, quod neverat diſſolvebat. Oſtenditque per hoc non eſſe violanda juramenta. Omnia ineptè.

XCVIII. *Cùm verò leges Alcoranum, &c.*] Ita admoneri ſe fingit Mahumetus, quia accidit quadam die, ut dum legeret, vel recitaret Alcoranum, inſignem protulerit blaſphemiam magno cum ſcandalo eorum, qui audiebant d, quod actu Diaboli linguam ejus moventis, eveniſſe confingunt. Verùm de hoc inferius dicemus ſuo loco.

CIII. *Profectò docet eum homo.*] De hoc homine, qui Mahumetum docebat, diverſimodè ſentiunt Moſlemi. Gelal: وهو قين نصراني كان النبي يدخل عليه. *Erat hic Cain Chriſtianus, cujus domum Mahumetus frequentabat.* Suſp.cor pro قين *Cain* ſcribendum قيش *Cais*: de quo apud Moſlemos, tanquam de inſigni Monacho Chriſtiano, & Mahumeto familiari, fit mentio. Jahias يعنون عبدا لابن الحضرمي وكان روميا صاحب كتب: وتفسير قتادة اسمه جبر قال بعضهم هو عداس غلام عتبة بن ربيعة *Per hunc hominem innuebant ſervum Ebnolchadrami, qui erat Romanus, artifex librorum. In expoſitione Cottadæ appellatur Haber. Quidam verò dicunt, fuiſſe Addas puerum Ottabæ filii Rabiæ.* Zamchaſcerius ارادوا بالبشر غلاما كان لحويطب بن عبد العزى قد اسلم وحسن اسلامه اسمه عايش او يعيش وكان صاحب كتب وقيل هو جبر غلام رومى كان لعامر بن الحضرمي وقيل عبدان جبر ويسار كانا يصنعان السيوف بمكة ويقران التورة والانجيل فكان رسول الله اذا مر وقف عليهما فسمع ما يقرآن فقالوا يعلمانه فقيل لاحدهما فقال بل هو يعلمني وقيل هو سلمان الفارسي. *Significabant per illum hominem, adoleſcentem quemdam, quem habebat apud ſe Haviteb filius Abdalozæ, qui Mahumetiſmum amplexus fuerat, ſeque optime in eo gerebat, & vocabatur Aiſc, vel Jaiſc: eratque Bibliopola. Alii dicunt, eum fuiſſe Haber Juvenem Romanum, quem habebat apud ſe Amer filius Alchadermii. Alii dicunt, fuiſſe duos ſervos, quorum nomina erant Haber, & Jaſſer, qui fabricabant enſes in Mecca, & legebant Pentateuchum, & Evangelium. Mahumetus autem, dum tranſiret, conſiſtebat apud utrumque, & audiebat id, quod legebant. Ideò homines vulgò dicebant, hos duos docere Mahumetum. Quod cum uni eorum relatum fuiſſet, reſpondit: Quin, potiùs ipſe docet me. Alii dicunt, hunc fuiſſe Salman Perſam.*

CXXIV. *Utique conſtitutum fuit Sabbatum, &c.*] Gelal ita factum exponit اختلفوا فيه على نبيهم وهم اليهود امروا ان يتفرغوا للعبادة يوم الجمعة فقالوا لا نريده واختاروا السبت فشدد عليهم فيه *Diſcordes fuerunt circa illud contra Prophetam ſuum, nimirum Judæi: quibus, cùm præceptum fuiſſet, ut vacarent cultui divino die Veneris, dixerunt: Nolumus illum. Et elegerunt Sabbatum. Quamobrem obſtricti ſunt ad illud obſervandum.*

CXXVI. *Quòd ſi pœnas, &c.*] Gelal نزلت لما قتل حمزة ومثل به فقال ﷺ وقد راه لامثلن منهم بسبعين مكانك. *hoc revelatum fuit, quando occiſus eſt Amza: ſtatutumque fuit de eo ſupplicium publicum contra illius interfectores. Dixitque Mahumetus, qui jam viderat eum occiſum: Certè ego ſtatuam de his, qui occiderunt te, ſupplicium publicum ſeptuagies atrocius, quam fuerit ſupplicium tuum.*

REFUTATIONES.

DUm verſu 43. fingitur Deus affirmare, ſe ante Mahumetum non miſiſſe, niſi homines, non autem Angelos, ut explicat Gelal, ut pro ſe legatione fungerentur, & allegantur hujus rei teſtes Pentateuchi, & Euangelii profeſſores, convincitur Deus per Alcoranum manifeſti mendacii. Neque enim ſemel legimus tàm in Pentateucho, quàm in Euangelio, Angelos à Deo ad homines legatos fuiſſe: ut patet in libro Exodi Cap. 23. ubi Deus ipſe loquitur Iſraelitis: *Ecce ego mittam Angelum meum, obſerva eum, & audi vocem ejus.* Et in lib. Judicum Cap. 2. Angelus fungitur loco legati ad eoſdem Iſraelitas, redarguens eos de peccatis eorum.

II. Dum verſu 52. pronunciat Mahumetus, religionem Dei eſſe perpetuam: neceſſario etiam fatetur, Chriſtianam religionem, ſaltem in iis, quæ pertinent ad æternas veritates, & ad ſubſtantiam, eſſe, & fuiſſe veram, & bonam: quemadmodùm bona, & vera fuit quoad hæc religio Judaica: hæc enim ſunt immutabilia in ſe, neque Deus ipſe poteſt ea variare. Secùs dicendum de illis, quæ ad ceremonias, ſacrificia, & leges poſitivas referuntur. E converſo Mahumetanica ſecta non poteſt eſſe neque bona, neque vera religio, quia in veritatibus æternis, & in iis, quæ de facto evenerunt, diſcedit ab ea religione, quæ ab orbe condito uſque ad Mahumetum ſemper eadem fuit, & nunc etiam apud Chriſtianos perſeverat.

III. Approbat hic Mahumetus verſu 67. vinum, & ebrietatem, tanquam beneficia Dei. Dum igitur alibi vinum damnat, tanquam Diaboli inventum, ſibiipſi turpiſſimè contradicit. Non enim, niſi ſtultè, & impiè, inventum Diaboli, & res per ſe mala, ac nefaria, vocari poteſt beneficium Dei. Sed de hoc jam ſupra fuſiùs diſſeruimus.

IV. De eo, quod pertinet ad abrogationem, & ſubrogationem verſuum Alcorani, jam ſupra ſatis multa dicta ſunt. Hic tantummodò addo, valdè ridiculum eſſe, abrogari, & ſubrogari poſſe aliquid in eo libro, qui fingitur increatus ſervari in eſſentia Dei, vel etiam in throno ipſius. Et quamvis novum non ſit in legibus humanis aliquid pro conditione temporum, vel hominum auferri, vel apponi: hoc tamen in lege illa, quæ legum omnium perfectiſſima à Deo data ſupponitur, abſurdum omnino cenſendum eſt; præſertim ubi ea abrogantur, vel ſubrogantur, quæ ſemper ſuapte natura vel bona, vel mala ſunt, cujuſmodi eſt in præſenti uſus vini, quod, ſi inventum Diaboli eſt, & aliquid per ſe nefarium, & illicitum, nunquam debuit in Alcorano, tanquam Dei donum, ac beneficium commendari, & conſequenter, ut bonum concedi.

V. Illud, quod habetur obſcurius verſu. 103. & alibi in Alcorano, innuit veritatem ejus, quod communi noſtrorum Authorum calculo probatur, nimirùm à Judæis, & Chriſtianis, Mahumetum ea confuſim didiciſſe, ex quibus Alcoranum ſuum confarcinavit. Certum eſt plura ejus figmenta ex Thalmude deſumpta eſſe, ut adorationem Adæ exhibitam ab Angelis: examen, ſeu tormentum ſepulchri; conſenſum internum Joſephi in ſtuprum cum domina, & alia hujuſmodi ſuprà relata, & infrà referenda. Verùm quid de Alcorani Authore ſentiendum ſit, vide, quæ in Tractatu de Alcorano ſuo loco dicta ſunt.

VI. Abſolvit Alcoranus à peccato gravi eum, qui invitus coactus fuerit ad abnegandum Deum, dummodò id faciat verbis tantùm, corde firmiter in fide permanente, & eum tantùm peccati gravis, & gehennæ reum facit, qui, & verbis, & animo volente fidem abnegaverit. Ita .n. habet. §. 106. *Qui abnegaverit Deum poſt fidem ſuam, præter eum, qui invitus coactus fuerit, & cor ejus firmum permanſerit in fide.* Hic eſt apoſiopæſis, & Gelal vult intelligi pro الجواب ſeu parte correlativa ſententiæ لهم وعيد شديد *his competit comminatio graviſſima*. Jahias in hoc ſilet, ſed ſolùm ſcribit hęc verba dicta fuiſſe, في عمار بن يسار واصحابه اخذهم المشركون ووقفوهم علي الكفر بالله ورسوله فخافوا منهم فعاهدوهم ذلك بافواههم *propter Omar filium Jaſſar, & ſocios ejus, comprehenderunt Idololatræ, & adegerunt eos ad abnegandum Deum, & legatum ejus: ipſi verò ob timorem conſenſerunt illis in hoc verbis tantùm.* Zamchaſcerius putat præintelligenda verba præcedentis verſiculi انما يفتري الكذب *Profectò confingit medacium*, ſeu blaſphemè mentitur, *qui abnegaverit Deum poſt fidem ſuam*: & ſubdit: واستثني منهم المكره فلم يدخل تحت حكم الافتراء ثم قال ولكن من شرح الكفر صدرا اي طاب به نفسا واعتقده فعليهم غضب من الله . . . وروي ان ناسا من اهل مكة فتنوا فارتدوا عن الاسلام بعد دخولهم فيه وكان فيهم من اكره فاجري كلمة الكفر علي لسانه وهو معتقد للايمان منهم عمار وابواه ياسر وسمية وصهيب وبلال وخباب وسالم عذبوا . . . فقيل يا رسول الله ان عمارا كفر فقال كلا ان عمارا ملي ايمانا من قرنه الي قدمه فاختلط الايمان بلحمه ودمه فاتي

عمار رسول الله من وهو يبكي وجعل رسول الله يمسح عليه وقال ما لك ان عادوا لك فعد لهم بما قلت

Excipit autem ab illis, ideſt confingentibus mendacium, ſuper quos erit ira Dei, illum, qui invitus coactus fuerit; ita ut non ſubeat ſententiam, ſeu judicium debitum confingentibus mendacium. Deindè ſubdit: Sed, qui aperuerit infidelitatem pectore: ideſt, cui interiùs placuerit infidelitas, & profeſſus fuerit illam, ſuper hujusmodi erit ira Dei. Fertur autem, quoſdam homines Meccanos tentatos fuiſſe ab infidelibus, & reſiliiſſe à fide jam ſuſcepta. Erant autem inter eos quidam, qui inviti coacti fuerant ad hoc, & corde fidem firmiter retinentes, eam tantummodò verbis abnegaverant. Inter hos fuerunt Omar, & parentes ejus Jaſer, & Sammia, & Saheb, & Malal, & Chobab, & Salem, qui propter religionem diſcruciati fuerant. Dictum autem fuit Mahumeto. O legate Dei: Omar abnegavit fidem. Ille verò reſpondit: Nihil tale, nam Omar eſt plenus fide à vertice capitis uſque ad plantam pedis; itaut caro ejus, & ſanguis ejus cum fide commixta ſint. Venit autem Omar flens ad Mahumetum: at ille manu cœpit leniter attrectare eum, dicens. Quid ad te, ſi hoſtiliter egerunt tecum? vel ſi tranſgredi fecerunt te? Et juſtificavit eos in eo, quod dixi; ideſt immunes declaravit eos à peccato in eo, quod fidem exteriùs tantummodò abnegaverant. Ex his manifeſtè habetur, licere per Alcoranum, & Mahumetanos, ſine culpa falſitatem gravi, & quæ iram Dei mereatur, Deum ipſum, ejuſque fidem, verbis abnegare, modò id non fiat ex corde; ſi quis ad hoc [illegible]nis, vel ſuppliciis intentatis adigatur. Hoc autem, quàm impium, ac deteſtabile ſit, nemo non videt. Vide Prodr. p. 4. c. 26. pag. 71.

VII. Quod attinet ad diſſenſionem Judæorum circa receptionem Sabbathi, vel diei Veneris, eſt mera fabula, vel potius mendacium. Patet enim ex ſacris literis, diem Sabbathi fuiſſe communem ad feriandum Deo omnibus hominibus ab ipſis mundi incunabulis. Quamobrem Deus in lege non præcepit Sabbathum, tanquam aliquid novum, ſed ſolum illud in memoriam Iſraelitis reduxit, ut in ejus cultu perſeverarent, dicens Exodi Cap. 20. *Recordare diei Sabbathi, ut ſanctificandum eum.*

VIII. Si Mahumetus in lege, quam ſancit verſu 103. de ultione ſumenda cum pœna talionis, reſpicit publicam authoritatem, cum bono Reipublicæ conjunctam, nullam meretur cenſuram. Si verò privatam vindictam concedit, itaut unuſquiſque propria authoritate poſſit ſe de eo, à quo læſus fuerit, ulciſci, rejiciendus omninò eſt, ac damnandus, cùm & Euangelicæ legi, & optimis quarumcunque gentium inſtitutis adverſetur. Si autem verum ſit id, quod habent hìc Expoſitores, & qui Mahumeti vitam ſcripſere, de ultione, quam ſumere volebat de cæde Hamzæ, nemo non fatebitur, nimis crudelem, & injuſtum fuiſſe Mahumetum. Quod, cùm ipſemet cognoviſſet, lege ſua ſeipſum correxit, vel corrigere ſimulavit. Porrò concedi in Alcorano privatam vindictam, patet ex aliis ejus locis, & nos in Prodrom. p. 4. c. 24. pag. 65. latiſſimè demonſtravimus.

سورة الاسري مكية ماية وعشر اية

SURA XVII.

ITER NOCTURNUM.

MECCANA:

COMMATUM CENTUM, AC DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 سبحان الذي اسري بعبده ليلا من المسجد الحرام الي المسجد الاقصا الذي باركنا حوله لنريه من
اياتنا انه هو السميع البصير ۞ 2 واتينا موسي الكتاب وجعلناه هدي لبني اسرايل الا
تتخذوا من دوني وكيلا ۞ 3 ذرية من حملنا مع نوح انه كان عبدا شكورا ۞ 4 وقضينا الي
بني اسرايل في الكتاب لتفسدن في الارض مرتين ولتعلن علوا كبيرا ۞ 5 فاذا جا
وعد اوليهما بعثنا عليكم عبادا لنا اولي باس شديد فجاسوا خلال الديار وكان وعدا مفعولا ۞
6 ثم رددنا لكم الكرة عليهم وامددناكم باموال وبنين وجعلناكم اكثر نفيرا ۞
7 ان احسنتم لانفسكم وان اساتم فلها فاذا جا وعد الاخرة ليسوا وجوهكم وليدخلوا المسجد
كما دخلوه اول مرة وليتبروا ما علوا تتبيرا ۞ 8 عسي ربكم ان يرحمكم وان عدتم
عدنا وجعلنا جهنم للكافرين حصيرا ۞ 9 ان هذا القران يهدي للتي هي اقوم ويبشر المومنين
الذين يعملون الصالحات ان لهم اجرا كبيرا ۞ 10 وان الذين لا يومنون بالاخرة اعتدنا
لهم عذابا اليما ۞ 11 ويدع الانسان بالشر دعاه بالخير وكان الانسان عجولا ۞
12 وجعلنا الليل والنهار ايتين فمحونا اية الليل وجعلنا اية النهار مبصرة لتبتغوا فضلا من ربكم
ولتعلموا عدد السنين والحساب وكل شيء فصلناه تفصيلا ۞ 13 وكل انسان الزمناه
طايره في عنقه ونخرج له يوم القيمة كتابا يلقاه منشورا ۞ 14 اقرا كتابك كفي
بنفسك اليوم عليك حسيبا ۞ 15 من اهتدي فانما يهتدي لنفسه ومن ضل فانما يضل
عليها ولا تزر وازرة وزر اخري وما كنا معذبين حتي نبعث رسولا ۞ 16 واذا اردنا ان نهلك

قرية

قرية أمرنا مترفيها ففسقوا فيها فحق عليها القول فدمرناها تدميرا ۞ 17 وكم أهلكنا من
القرون من بعد نوح وكفى بربك بذنوب عباده خبيرا بصيرا ۞ 18 من كان يريد العاجلة
عجلنا له فيها ما نشاء لمن نريد ثم جعلنا له جهنم يصليها مذموما مدحورا ۞ 19 ومن
اراد الاخرة وسعي لها سعيها وهو مومن فاولايك كان سعيهم مشكورا ۞ 20 كلا نمد هولاء
وهولاء من عطاء ربك وما كان عطاء ربك محظورا ۞ 21 أنظر كيف فضلنا بعضهم علي
بعض وللاخرة أكبر درجات وأكبر تفضيلا ۞ 22 لا تجعل مع الله الها أخر فتقعد
مذموما مخذولا ۞ 23 وقضي ربك الا تعبدوا الا اياه وبالوالدين احسانا اما يبلغن عندك
الكبر أحدهما أو كلاهما فلا تقل لهما أف ولا تنهرهما وقل لهما قولا كريما ۞ 24 واخفض
لهما جناح الذل من الرحمة وقل رب ارحمهما كما ربياني صغيرا ۞ 25 ربكم أعلم بما
في نفوسكم ان تكونوا صالحين فانه كان للاوابين غفورا ۞ 26 وات ذا القربي حقه
والمسكين وابن السبيل ولا تبذر تبذيرا ۞ 27 ان المبذرين كانوا اخوان الشياطين وكان
الشيطان لربه كفورا ۞ 28 واما تعرضن عنهم ابتغاء رحمة من ربك ترجوها فقل لهم قولا
ميسورا ۞ 29 ولا تجعل يدك مغلولة الي عنقك ولا تبسطها كل البسط فتقعد ملوما
محسورا ۞ 30 ان ربك يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر انه كان بعباده خبيرا بصيرا ۞
31 ولا تقتلوا أولادكم خشية املاق نحن نرزقهم واياكم ان قتلهم كان خطاء كبيرا ۞
32 ولا تقربوا الزنا انه كان فاحشة وساء سبيلا ۞ 33 ولا تقتلوا النفس التي حرم الله الا
بالحق ومن قتل مظلوما فقد جعلنا لوليه سلطانا فلا يسرف في القتل انه كان منصورا ۞
34 ولا تقربوا مال اليتيم الا بالتي هي أحسن حتي يبلغ أشده وأوفوا بالعهد ان العهد كان
مسولا ۞ 35 وأوفوا الكيل اذا كلتم وزنوا بالقسطاس المستقيم ذلك خير وأحسن تاويلا ۞
36 ولا تقف ما ليس لك به علم ان السمع والبصر والفواد كل أولايك كان عنه مسولا ۞
37 ولا تمش في الارض مرحا انك لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا ۞ 38 كل
ذلك كان سيية عند ربك مكروها ۞ 39 ذلك مما أوحي اليك ربك من الحكمة ولا
تجعل مع الله الها اخر فتلقي في جهنم ملوما مدحورا ۞ 40 أفاصفيكم ربكم بالبنين
واتخذ من الملايكة اناثا انكم لتقولون قولا عظيما ۞ 41 ولقد صرفنا في هذا القران
ليذكروا وما يزيدهم الا نفورا ۞ 42 قل لو كان معه الهة كما تقولون اذا لابتغوا الي
ذي العرش سبيلا ۞ 43 سبحانه وتعالي عما يقولون علوا كبيرا ۞ 44 تسبح له السموات
السبع والارض ومن فيهن وان من شيء الا يسبح بحمده ولكن لا تفقهون تسبيحهم انه كان
حليما غفورا ۞ 45 واذا قرات القران جعلنا بينك وبين الذين لا يومنون بالاخرة حجابا
مستورا ۞

مستورا ۞ 46 وجعلنا علي قلوبهم اكنة ان يفقهوه وفي اذانهم وقرا ۞ 47 واذا ذكرت
ربك في القران وحده ولوا علي ادبارهم نفورا ۞ 48 نحن اعلم بما يستمعون به اذ
يستمعون اليك واذ هم نجوي اذ يقول الظالمون ان تتبعون الا رجلا مسحورا ۞ 49 انظر كيف
ضربوا لك الامثال فضلوا فلا يستطيعون سبيلا ۞ 50 وقالوا اذا كنا عظاما ورفاتا انا لمبعوثون
خلقا جديدا ۞ 51 قل كونوا حجارة او حديدا او خلقا مما يكبر في صدوركم
فسيقولون من يعيدنا قل الذي فطركم اول مرة فسينغضون اليك روسهم ويقولون متي هو قل
عسي ان يكون قريبا ۞ 52 يوم يدعوكم فتستجيبون بحمده وتظنون ان لبثتم الا قليلا ۞
53 وقل لعبادي يقولوا التي هي احسن ان الشيطان ينزغ بينهم ان الشيطان كان للانسان
عدوا مبينا ۞ 54 ربكم اعلم بكم ان يشا يرحمكم او ان يشا يعذبكم وما ارسلناك عليهم
وكيلا ۞ 55 وربك اعلم بما في السموات والارض ولقد فضلنا بعض النبيين علي بعض
واتينا داود زبورا ۞ 56 قل ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا يملكون كشف الضر
عنكم ولا تحويلا ۞ 57 اولايك الذين يدعون يبتغون الي ربهم الوسيلة ايهم اقرب ويرجون
رحمته ويخافون عذابه ان عذاب ربك كان محذورا ۞ 58 وان من قرية الا نحن مهلكوها
قبل يوم القيمة او معذبوها عذابا شديدا ۞ 59 كان ذلك في الكتاب مسطورا ۞
60 وما منعنا ان نرسل بالايات الا ان كذب بها الاولون واتينا ثمود الناقة مبصرة فظلموا بها
وما نرسل بالايات الا تخويفا ۞ 61 واذ قلنا لك ان ربك احاط بالناس وما جعلنا الرويا التي
اريناك الا فتنة للناس والشجرة الملعونة في القران ونخوفهم فما يزيدهم الا طغيانا كبيرا ۞
62 واذ قلنا للملايكة اسجدوا لادم فسجدوا الا ابليس قال ااسجد لمن خلقت طينا ۞
63 قال ارايتك هذا الذي كرمت علي لين اخرتن الي يوم القيمة لاحتنكن ذريته الا
قليلا ۞ 64 قال اذهب فمن تبعك منهم فان جهنم جزاوكم جزاء موفورا ۞ 65 واستفزز
من استطعت منهم بصوتك واجلب عليهم بخيلك ورجلك وشاركهم في الاموال والاولاد وعدهم
وما يعدهم الشيطان الا غرورا ۞ 66 ان عبادي ليس لك عليهم سلطان وكفي بربك
وكيلا ۞ 67 ربكم الذي يزجي لكم الفلك في البحر لتبتغوا من فضله انه كان
بكم رحيما ۞ 68 واذا مسكم الضر في البحر ضل من تدعون الا اياه فلما نجيكم
الي البر اعرضتم وكان الانسان كفورا ۞ 69 افامنتم ان يخسف بكم جانب البر او يرسل
عليكم حاصبا ثم لا تجدوا لكم وكيلا ۞ 70 ام امنتم ان يعيدكم فيه تارة
اخري فيرسل عليكم قاصفا من الريح فيغرقكم بما كفرتم ثم لا تجدوا لكم علينا به
تبيعا ۞ 71 ولقد كرمنا بني ادم وحملناهم في البر والبحر ورزقناهم من الطيبات وفضلناهم

علي

عَلَي كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ۝ 72 يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ
بِيَمِينِهِ فَأُولَايِكَ يَقْرَوْنَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ۝ 73 وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَي فَهُوَ فِي
الْآخِرَةِ أَعْمَي وَأَضَلُّ سَبِيلًا ۝ 74 وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا
غَيْرَهُ وَإِذًا لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا ۝ 75 وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ إِلَيْهِمْ شَيًا قَلِيلًا ۝
76 إِذًا لَأَذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيٰوةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ۝ 77 وَإِنْ كَادُوا
لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا لَا يَلْبَثُونَ خَلْفَكَ إِلَّا قَلِيلًا ۝ 78 سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا
قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ۝ 79 أَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَي غَسَقِ اللَّيْلِ
وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ۝ 80 وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَي
أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ۝ 81 وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ
صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا ۝ 82 وَقُلْ جَا الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ
كَانَ زَهُوقًا ۝ 83 وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَا وَرَحْمَةٌ لِلْمُومِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ۝
84 وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَي الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَا بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَوُسًا ۝ 85 قُلْ كُلٌّ
يَعْمَلُ عَلَي شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَي سَبِيلًا ۝ 86 وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ
الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ۝ 87 وَلَيِنْ شِينَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا
إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلًا ۝ 88 إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ
كَبِيرًا ۝ 89 قُلْ لَيِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَي أَنْ يَاتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا
يَاتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ۝ 90 وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ
مَثَلٍ فَأَبَي أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ۝ 91 وَقَالُوا لَنْ نُومِنَ لَكَ حَتَّي تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ
يَنْبُوعًا أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا ۝ 92 أَوْ تُسْقِطَ
السَّمَا كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا أَوْ تَاتِيَ بِاللَّهِ وَالْمَلَايِكَةِ قَبِيلًا ۝ 93 أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ
زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَي فِي السَّمَا وَلَنْ نُومِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّي تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَوُهُ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي
هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ۝ 94 وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُومِنُوا إِذْ جَاهُمُ الْهُدَي إِلَّا أَنْ
قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ۝ 95 قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَايِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ
لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَا مَلَكًا رَسُولًا ۝ 96 قُلْ كَفَي بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِنَّهُ كَانَ
بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ۝ 97 وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَا مِنْ
دُونِهِ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَلَي وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا وَصُمًّا مَاوَيٰهُمْ جَهَنَّمُ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ
سَعِيرًا ۝ 98 ذَلِكَ جَزَاوُهُمْ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ
خَلْقًا جَدِيدًا ۝ 99 أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَي أَنْ يَخْلُقَ
مِثْلَهُمْ

مثلهم وجعل لهم اجلا لا ريب فيه فابى الظالمون الا كفورا ۞ 100 قل لو انتم تملكون
خزاين رحمة ربي اذا لامسكتم خشية الانفاق وكان الانسان قتورا ۞ 101 ولقد اتينا موسى
تسع ايات بينات فسل بني اسرايل اذ جاءهم فقال له فرعون اني لاظنك يا موسى مسحورا
102 قال لقد علمت ما انزل هولاء الا رب السموات والارض بصاير واني لاظنك يا فرعون
مثبورا ۞ 103 فاراد ان يستفزهم من الارض فاغرقناه ومن معه جميعا ۞ 104 وقلنا من بعده
لبني اسرايل اسكنوا الارض فاذا جاء وعد الاخرة جينا بكم لفيفا ۞ 105 وبالحق انزلناه
وبالحق نزل وما ارسلناك الا مبشرا ونذيرا ۞ 106 وقرانا فرقناه لتقراه على الناس على مكث
ونزلناه تنزيلا ۞ 107 قل امنوا به اولا تومنوا ان الذين اوتوا العلم من قبله اذا يتلى
عليهم يخرون للاذقان سجدا ويقولون سبحان ربنا ان كان وعد ربنا لمفعولا ۞ 108 ويخرون
للاذقان يبكون ويزيدهم خشوعا ۞ 109 قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن ايا ما تدعوا فله
الاسماء الحسنى ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها وابتغ بين ذلك سبيلا ۞ 110 وقل الحمد لله
الذي لم يتخذ ولدا ولم يكن له شريك في الملك ولم يكن له ولي من الذل
وكبره تكبيرا ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. LAUS illi, qui tranſtulit ſervum ſuum *Mahumetum* noctu ab Oratorio Haram (*ideſt à templo Meccano*) ad Oratorium remotiſſimum *ab eo* (*ideſt ad templum Jeroſolymitanum*) cui benediximus in circuitu ejus; ut oſtenderemus illi de ſignis noſtris: quippe ipſe eſt Auditor, Inſpector. 2. Et dedimus Moyſi Librum, & poſuimus eum directionem filiis Iſrael *dicentes illi*: *Cavete*, ut non accipiatis præter me procuratorem. 3. Generationem eorum, quos portavimus cum Noe: certè ipſe ſervus gratus. 4. Et præciſè diximus filiis Iſrael in libro. Certè pravè agetis in terra duabus vicibus, & certè exorbitabitis exceſſu magno. 5. Cùm autem adveniſſet promiſſio primæ *vicis* earum, ſuſcitavimus contra vos ſervos *qui erant* nobis, præditos robore militari ingenti, & exploraverunt intra domos, & fuit promiſſio facta completa. 6. Deindè convertimus vobis periodum *victoriæ* ſupra illos, & amplificavimus vos opibus, & filiis, & poſuimus vos plures numero, *& diximus*. 7. Si benè feceritis, benefacietis animabus veſtris, &, ſi malè feceritis, *malè facietis* iiſdem. Cùm autem adveniſſet promiſſio *vicis* alterius, ut affligerent facies veſtras, &, ut ingrederentur *a* templum, *ut illud deſtruerent*, quemadmodùm ingreſſi fuerant illud prima vice, &, ut demolirentur id, quod conſcendiſſent (*ideſt turres, ac domos*) demoliendo. 8. Fortè eveniet, ut Dominus veſter miſereatur veſtri. Quòd ſi reverſi fueritis *ad peccandum*, reverſi *etiam nos ad vos puniendos*. Et conſtituemus gehennam infidelibus carcerem. 9. Certè hic Alcoranus dirigit ad *eam viam*, quæ eſt directior, & annunciat fidelibus, qui operantur recta, quòd ipſis erit merces grandis. 10. Et quòd, qui non credunt in alteram vitam, præparavimus illis pœnam diſcruciantem. 11. Et precatur homo pro malo precatione ſua *in* bono (*ideſt precatur ſibi malum pro bono*) & eſt homo feſtinus (*ideſt vellet ſtatim exaudiri*). 12. Et poſuimus noctem, ac diem duo ſigna *potentiæ noſtræ*. Tum delevimus ſignum noctis (*ideſt obſcuravimus eam tenebris*) & poſuimus ſignum diei conſpicuum, ut exquireretis abundantiam à Domino veſtro *per laborem operam*, &, ut ſciretis numerum annorum, & computum *temporum*, &

الجزو الخامس عشر

Pars decima Quinta.

a Oratoriū.

omnem

omnem rem diſtinximus diſtinguendo. 13. Et omni homini appendimus aviem ejus in collo ejus, & proferemus illi die reſurrectionis librum: inveniet illum apertum, *& dicetur ei*. 14. Lege librum tuum: Sufficiet in anima tua hodie contra te computator *(ideſt ſatis eris tu ipſe ad opera tua computanda)*. 15. Qui directus fuerit, certè directus erit ſibiipſi, &, qui erraverit, certè errabit contra ſe ipſum; neque portabit *anima* portans pondus alterius. Neque fuimus punientes *ullum populum*, donec mitteremus legatum, *qui præmoneret eum*. 16. Cùmque voluimus perdere urbem *aliquam*, præcepimus optimatibus ejus *id, quod facere deberent*: Sed prævaricati ſunt in ea: & juſtè convenit contra eam dictum *noſtrum*. Propterea exterminavimus eam funditùs ea terminando. 17. Et, quot perdidimus ex generationibus poſt Noe? Et ſatis fuit Dominus tuus in peccata ſervorum ſuorum cognitor, inſpector. 18. Qui voluerit *hanc vitam* velociter currentem, accelerabimus ei in ea, quod voluerimus, cui voluerimus: deindè dabimus ei gehennam, deſcendet uſtulandus in eam, ignominioſus, abjectus. 19. Qui verò voluerit alteram vitam, & cucurrerit ad eam curſu ejus *(ideſt bonis operibus)* & ipſe fuerit fidelis: horum erit curſus gratus *Deo*. 20. Omnes amplificabimus hos, & illos *(ideſt amatores vitæ mundanæ, & vitæ futuræ)* ex dono Domini tui, & non erit donum Domini tui negatum *ulli*. 21. Aſpice, quomodò excellentes fecimus alios eorum ſupra alios: Et profectò altera vita erit major gradibus, & major excellentia. 22. Ne ponas cum Deo deum alium, ne ſedeas ignominioſus, ope deſtitutus. 23. Et decrevit Dominus tuus, ne coleretis, niſi ipſum, & *præcepit* erga parentes beneficentiam, ſive pervenerit apud te ad grandævitatem alter eorum, ſive uterque eorum. Ne ergo dicas eis, vah: neque increpes eos, & dic illis dictum honorificum. 24. Et demitte illis alam ſubjectionis ex miſericordia, & dic: Domine mi miſerere utriuſque, ſicut uterque nutrivit me parvulum. 25. Dominus veſter ſcientiſſimus eſt de eo, quod eſt in animabus veſtris, ſi fueritis rectè agentes, ipſe porrò erit redeuntibus *ad obedientiam ejus* indultor. 26. Et da habenti propinquitatem debitum ſuum, & pauperi, & filio ſemitæ *(ideſt viatori, vel peregrinanti)* & ne diſſipes *facultates tuas* diſſipando. 27. Nam diſſipatores ſunt fratres Dæmonum; fuit autem Dæmon Domino ſuo infidelis. 28. Quòd, ſi longè receſſeris ab eis ob exquiſitionem miſericordiæ à Domino tuo, quam ſperes *(ideſt, ſi nihil dederis eis, eo, quòd ipſe egeas, & cupias tibi proſpicere)* dic *ſaltem* ejs dictum *a* benignum *(ideſt utere cum eis verbis benignis)*. 29. Et ne ponas manum tuam alligatam ad collum tuum: neque extendas eam tota extenſione *(ideſt, ne ſis nimis tenax, neque nimis liberalis)* ne ſedeas *(ideſt ne ſis)* vituperatus, mendicus. 30. Certè Dominus tuus amplum faciet proventum, cui voluerit, & arctabit, *cui voluerit*: quippe ipſe eſt circa ſervos ſuos cognitor, inſpector. 31. Et ne interficiatis proles veſtras ob timorem paupertatis: nos providebimus eis, & vobis: quippe occiſio earum eſt peccatum grande. 32. Et ne appropinquetis *b* mechiæ: quippe hæc eſt nefaria, & mala eſt ſemita. 33. Neque occidatis animam, quam prohibuit Deus, niſi cum juſtitia, qui autem occiſus fuerit injuſtè, jam conſtituimus curatori ejus *(ideſt hæredi)* poteſtatem *adverſus occiſorem illius*. Sed ne limites excedat in occiſione *(ideſt ne occidat alium præter occiſorem, aut alio modo, quàm quo is occiderit)* quippe ipſe *c* eſt adjutus. 34. Et ne appropinquetis facultatibus pupilli *(ideſt ne attingatis eas)* niſi per id, quod ſit meliùs *(ideſt, niſi fortè, ut eas meliores reddatis)* donec perveniat ad *d* firmam ætatem ſuam, & obſervate pactum; quippe de pacto erit ratio reddenda. 35. Et complete menſuram, quandò menſuraveritis, & ponderate cum ſtatera juſta. Hoc erit melius, & pulchrius ad *e* reducendum ad primum ſtatum. 36. Et ne ſequaris id, de quo non eſt tibi ſcientia: nam auditus, & viſus, & cor, hæc omnia, eſt de iis exigenda ratio. 37. Et ne ambules in terra faſtoſus: quippe tu nequaquam ſcindes terram, & nullo modo pervenies ad montes altitudine. 38. Hoc totum eſt malitia, apud Dominum tuum deteſtabile. 39. Hoc eſt de eo, quod revelavit tibi Dominus tuus de ſapientia, & non ponas cum Deo deum alium, ne projiciaris in gehennam

a Facilè.

b Fornicationi.

c Erit.

d Firmitatē

e Interpretationem.

nam vituperatus, rejectus. 40. An elegit vos Dominus veſter cum filiis *maſculis*, & accepit *ſibi* ex Angelis fœminas? Vos porrò ſanè dicitis *in hoc* dictum magnum. 41. Et jam quidem poſuimus varietatem in hoc Alcorano, ut commemores fierent, & non auxit illis, niſi fugam *à veritate*. 42. Dic, ſi eſſent cum eo dii *alii*, ſicut dicunt; utique affectarent *a* ad Dominum throni viam, *ut pugnarent contra illum*. 43. Laus ejus, & exaltetur ab eo, quod dicunt altitudine magna (*ideſt longiſſimè abſit hoc ab eo*). 44. Laudant illum Cœli ſeptem, & terra, & quod *b* eſt in eis, & *c* nulla eſt res, quæ non celebret laudem ejus: Verùm non percipitis intellectu laudationem eorum: quippe ipſe eſt mitis, indultor. 45. Cùm autem leges Alcoranum, ponemus inter te, & inter eos, qui non credunt in alteram vitam, velamen occluſum. 46. Et ponemus ſuper corda eorum operimentum, ne intelligant illud, & in auribus eorum pondus. 47. Et cùm commemorabis Dominum tuum in Alcorano, unum ipſum, retrovertentur ſuper terga ſua fugiendo. 48. Nos ſcientiſſimi ſumus de eo, quod audiunt, cùm audiunt te, & cùm ipſi ſunt confabulantes: cùm dicunt iniqui: Non ſequimini, niſi hominem amentem. 49. Aſpice, quomodò propoſuerint de te parabolas *ad contumeliam*. Sed erraverunt, neque poterunt viam *reperire ad veritatem*. 50. Et dixerunt: An poſtquam fuerimus oſſa, & pulvis tenuis, an nos certè ſuſcitandi ſumus creatione nova? 51. Reſponde: Eſtote lapides, aut ferrum, aut creatura *alia* ex eo, quod ſit grandiùs in pectoribus veſtris (*ideſt difficiliùs ad recipiendam vitam ſuſcitabimini nihilominùs*. Sed dicetis: Quis redire faciet nos *in vitam*? Reſponde: Qui creavit vos prima vice. Atqui movebunt *admirabundi* erga te capita ſua, & dicent: Quandò hoc erit? reſponde: Fortè eveniet, ut ſit vicinum. 52. Die quadam vocabit vos *Deus à Sepulchris*, & reſpondebitis cum laude ejus, & putabitis, quòd non morati fueritis *in mundo*, niſi parùm. 53. Et dic ſervis meis, ut dicant id, quod eſt pulchrius (*ideſt humanioribus verbis alloquantur infideles*) nam Satanas diſſidia ſerit inter eos: quippe Satanas eſt homini hoſtis manifeſtus. 54. Dominus veſter eſt ſcientiſſimus *eorum, quæ ſunt* in vobis, ſi voluerit, miſerebitur veſtri: vel, ſi voluerit, puniet vos. Et non miſimus te ſuper eos procuratorem. 55. Et Dominus tuus eſt ſcientiſſimus de eo, quod eſt in Cœlo, & terra. Et jam quidem excellentes fecimus alios Prophetarum ſuper alios, & dedimus Davidi librum Pſalmorum. 56. Dic: Invocate eos, quos exiſtimatis *eſſe deos* præter eum, non tamen poterunt relevare malum à vobis, neque commutare *illud*. 57. Illi, quos invocant, peroptant ad Dominum ſuum appropinquationem, *ſatagentes*, quis eorum *poſſit illi eſſe* propinquior, & ſperant miſericordiam ejus: nam pœna Domini tui eſt formidabilis. 58. Et *d* nulla eſt urbs, quin nos deſtructuri ſimus eam ante diem reſurrectionis; aut punituri eos pœna vehementi. 59. Eſt hoc in Libro ſcriptum. 60. Et non retinuit nos, ne mitteremus *te* cum miraculis, niſi, quia mendacii inſimulaverunt ea Primi, *& idem facerent Meccani*, & dedimus Themudæis camelam conſpicuam, & iniquè tractaverunt eam, & non mittimus *Prophetas* cum miraculis, niſi ad terrorem incutiendum. 61. Et cùm diximus tibi: Certè Dominus tuus circumdat homines *ſcientia, & potentia ſua*; & non poſuimus viſionem, quam oſtendimus tibi *in itinere tuo nocturno in Cœlum*, niſi ad tentationem hominibus (*ideſt, ut circa illam omnes inter ſe verbis digladiarentur*) & Arborem maledictam in Alcorano. Et terrebimus eos *per eam*, ſed non augebit illis, niſi errorem magnum. 62. Et cùm diximus Angelis: Adorate Adam: adoraverunt *eum omnes*, præter Diabolum, *qui* dixit: An adorabo eum, quem creaſti ex luto. Dixit *rurſus*: Quid tibi videtur? Hic, quem honoraſti ſupra me, certè, ſi dederis ſpatium mihi uſque ad diem reſurrectionis, profectò extirpabo progeniem ejus, præter paucos. 64. Dixit *illi Deus*: Vade *concedetur tibi ſpatium*. Sed, qui ſequutus fuerit te ex illis, profectò gehenna erit retributio veſtra, retributio copioſa. 65. Et levem effice (*ideſt facilem ad malum*), quem potueris ex eis voce tua, & invehere ſuper illos equitibus tuis, & peditibus tuis, & impertire eis opes, & filios, & promitte eis: Sed non pro-

a ad poſſeſſorem.

b Qui.
c Si.

d Si.

mittet eis Satanas, niſi fallaciam. 66. Porrò, *qui fuerint* ſervi mei, non erit tibi ſuper eos poteſtas, & ſufficiens erit in Domino tuo procurator (*ideſt Dominus tuus erit ſufficiens procurator eorum*). 67. Dominus veſter eſt, qui currere facit vobis naves in mari, ut exquiratis de abundantia ejus *per mercaturam*: quippe ipſe eſt erga vos miſericors. 68. Cùm autem attigerit vos infortunium in mari, abſcondent ſe *à vobis* illi, quos invocatis, *neque ullus vos adjuvabit* præter eum (*ideſt Deum*). Cùm autem liberaverit vos *reducens* in continentem, longè recedetis *ab eo*: nam eſt homo ingratus. 69. An ergo ſecuri eritis ne dehiſcere faciat ſub vobis latus terræ, aut mittat contra vos turbinem ſpargentem glareas: tùm non inveniatis vobis procuratorem? 70. An ſecuri eritis ne reducat vos in illud (*ideſt mare*) vice altera & mittat contra vos vehementem ventum, & ſubmergat vos eo quòd fueritis ingrati: tùm non inveniatis vobis contra nos in eo defenſorem. 71. Et jam quidem honoravimus filios Adam, & portavimus eos in terra *ſuper jumenta*, & in mari *ſuper naves*, & providimus eis ex rebus bonis, & excellentes fecimus eos ſupra multa ex iis, quæ creavimus, excellentes faciendo. 72. Die *quadam* vocabimus omnes homines cum *a* Antiſtite ſuo, cui porrò datus fuerit liber ſuus in dextera ſua, illi legent librum ſuum, & non tractabuntur injuſtè hilum. 73. Et, qui fuerit in hàc *vita* cæcus, ipſe etiam in altera erit cæcus, & *b* errantiſſimus à via. 74. Et quidem parùm abfuerunt infideles, quin ſeducerent te ab eo, quod revelavimus tibi, ut confingeres ſuper nos diverſum ab eo, & profectò, *ſi feciſſes hoc*, ſanè accepiſſent te in amicum fidum. 75. Et, niſi confirmaviſſemus te: certè jam propè eras, ut inclinares ad eos aliquantulum. 76. Profectò, *ſi hoc feciſſes*, ſanè guſtare feciſſemus te infirmitatem vitæ, & infirmitatem mortis: tùm non inveniſſes tibi contra nos adjutorem. 77. Et, quidem propè fuerunt *Judæi*, ut egredi facerent te è terra *Medinæ*, ut ejicerent te ab ea: ſed profectò, *ſi ejeciſſent*, non commorati fuiſſent *in ea* poſt te, niſi parùm. 78. *Juxta* legem eorum, quos jam miſimus ante te de legatis noſtris, & non invenies legi noſtræ mutationem. 79. Inſiſte orationi à declinatione ſolis; uſque ad tenebricoſitatem noctis, & *lectioni* Alcorani in aurora: quippe *lectio* Alcorani in aurora eſt teſtificata (*ideſt habet Angelos teſtes*) 80. Et ex *parte* noctis evigila in eo (*ideſt in Alcorano legendo*) ſupererogatorium tibi fortè eveniet, ut ſuſcitet te Dominus tuus *in die reſurrectionis, & conſtituat te* in loco laudato. 81. Et dic: Domine mi, introduc me ingreſſu veritatis, & educ me exitu veritatis, & pone mihi à conſpectu tuo poteſtatem adjutricem. 82. Et dic: Venit veritas, & abiit vanitas, certè vanitas erat futilis. 83. Et demittemus de Alcorano id, quod ſit ad medelam, & miſericordiam fidelibus, & non addet iniquis, niſi perditionem. 84. Cùm verò benefici fuerimus erga hominem, procul recedet, & elongabit ſe latere ſuo (*ideſt ingratus erit*). Cùm autem tetigerit eum malum: erit deſperans. 85. Dic: Unuſquiſque operatur juxta viam ſuam. Sed Dominus veſter ſcientiſſimus eſt, quis ſit directior ſemitâ. 86. Et interrogabunt te *Judæi* de ſpiritu (*ideſt de anima*). Reſponde: Spiritus eſt ex negotio Domini mei (*ideſt ex iis rebus, quarum ſcientia ſpectat ad Deum*) neque datum eſt vobis de ſcientia, niſi parùm. 87. Et certè, ſi vellemus, profectò aboleremus illud, quod revelavimus tibi (*ideſt Alcoranum*) tùm non invenires tibi in eo apud nos procuratorem. 88. Niſi per miſericordiam à Domino tuo quippe liberalitas ejus fuit erga te magna. 89. Dic: Certè, ſi congregarentur homines, & Dæmones ad hoc, ut facerent *librum*, ſicut hunc Alcoranum non efficerent, ſicut illum, etiamſi eſſent alii eorum, aliis adjutores. 90. Et jam quidem varietatem poſuimus hominibus in hoc Alcorano ex omni ſimilitudine: ſed renuerunt plerique hominum *recipere illum*, nonniſi propter perfidiam. 91. Et dixerunt: Nunquam credemus tibi, donec erumpere facias nobis è terra fontem. 92. Vel ſit tibi hortus ex palmis, & vitibus, & erumpere facias flumina è medio ejus erumpendo. 93. Aut cadere facias Cœlum, quemadmodùm ſpopondiſti, ſuper nos in fruſta, aut adducas Deum, & Angelos patenter. 94. Vel ſit tibi domus ex auro: aut per ſcalam aſcendas in

a Libro.

b errantior cæco à via.

Cœlum? neque tamen credemus aſcenſui tuo, donec deſcendere facias ſuper nos librum, quem legamus. Reſponde: Laus Domino meo: nunquid ſum *ego*, niſi homo legatus? 95. Et non retinuit homines, ne crederent, cùm veniſſet ad eos directio, niſi, quod dixerunt: An miſit Deus hominem, *& non Angelum* legatum? 96. Reſponde: ſi in terra Angeli ambularent confidenter verſantes, certè miſiſſemus ad eos è Cœlo Angelum legatum. 97. Dic: ſufficiens eſt Deus teſtis inter me, & inter vos: quippe ipſe eſt circa ſervos ſuos cognitor, inſpector. 98. Et quem direxerit Deus, ipſe erit directus, quos verò errare fecerit, nunquam invenies illis adjutores præter eum. Et congregabimus eos die reſurrectionis, *incedentes* ſuper facies ſuas, cæcos, & mutos, & ſurdos receptaculum eorum erit gehenna: quotieſcumque extincta fuerit *flamma ejus*, augebimus eis incendium. 99. Hæc erit retributio eorum, eo quòd ipſi increduli fuerunt in ſigna noſtra, & dixerint: An poſtquam fuerimus oſſa, & pulvis tenuiſſimus, an nos certè ſuſcitandi ſumus creatione nova? 100. An noverunt, quòd Deus, qui creavit Cœlos, & terram, eſt potens ad hoc, ut creet *alios homines*, ſicut illos, & conſtituit illis metam *(ideſt mortem, vel diem Judicii.)* Non eſt dubium de ea: Sed renuerunt iniqui *hoc credere* tantùm propter perfidiam. 101. Dic. Si vos poſſideretis theſauros miſericordiæ Domini mei; certè abſtineretis *ab illis tangendis* ob timorem expendendi: nam eſt homo avarus. 102. Et jam quidem dedimus Moyſi *poteſtatem patrandi* novem miracula evidentia. Interroga ſanè filios Iſrael: Cùm veniſſet ad eos, dixit illi Pharao: Certè ego exiſtimo te, ò Moyſes, prestigiis illuſum. 103. Reſpondit *Moyſes*: Jam quidem noſti, quòd non fecerit hæc *miracula*, niſi Dominus Cœlorum, & terræ, evidentes demonſtrationes, & certè ego exiſtimo te, ò Pharao, perditum. 104. Voluit ergo *Pharao* ejicere eos è terra: Sed ſubmerſimus eum, & qui erant cum eo, univerſos. 105. Et diximus poſt eum *mortuum*, filiis Iſrael: Incolite terram. Cùm autem venerit promiſſio alterius ſeculi, adducemus vos convolutim *ad judicium noſtrum*. 106. Et cum veritate demiſimus eum *(ideſt Alcoranum)*, & cum veritate deſcendit, & non miſimus te, niſi *felicitatis* annunciatorem & comminatorem *pœnarum*. 107. Et Alcoranum diſtinximus *(ideſt per partes revelavimus)* ut legeres eum hominibus cum pauſa, & demiſimus eum demittendo *(ideſt per partes)*. 108. Dic: Credite in eum, vel non credatis: Certè illi, quibus data fuit ſcientia ante eum *(ideſt ante Alcoranum, nempe Judæi, & Chriſtiani)* cùm recitatur illis, procidunt cum mentis *(ideſt faciebus pronis)* adorantes, & dicunt: Laus Domino noſtro, quia promiſſio Domini noſtri profectò eſt adimpleta. 109. Et procidunt in menta, & flent, & auget illis *lectio Alcorani* humilem ſubjectionem *Deo*. 109. Dic: Invocate Deum, vel invocate Miſeratorem: quodcunque *horum duorum nominum* invocaveritis, profectò illi ſunt nomina pulcherrima. Et ne manifeſtes orationem tuam *(ideſt, ne legas Alcoranum voce nimis elata, ne audientes infideles irrideant te)* neque voce nimis demiſſa proferas eam, *itaut ſodales tui non poſſint* eam percipere: ſed ſequere inter hoc ſemitam: *(ideſt viam mediam tene inter hæc duo)*. 110. Et dic; Laus Deo, qui non ſuſcepit prolem: neque fuit illi particeps in regno: neque fuit illi adjutor ob imbecillitatem, & magnifica eum magnificando.

Interpretat. Interpretat.

NOTÆ.

INſcribunt quidam hanc Suram بنى اسرايل *Filiorum Iſrael*, quòd in ea de illis mentio fiat per tranſennam. Communis tamen inſcriptio eſt الاسرى, quàm vocem exponit Gelal: سير الليل *Iter noctis*, ſeu nocturnum. Hoc loco verbum اسرى ſignificat, *noctu tranſtulit*, ſcilicet Deus, ſeu Gabriel Mahumetum à Delubro Meccano ad Templum Jeroſolymitanum, & inde in Cœlum. Jahias à prima Suræ voce, inſcribit eam سبحان .i. *laus*, & addit هى مكية كلها *eſt tota Meccana*. Alii etiam Meccanam faciunt, licet quidam octo verſus excipiant, quorum primus eſt ſeptuageſimus quartus, qui incipit: *Et quidem parùm abfuerunt*: Et ſeptem alii, qui immediatè ſequuntur. De numero verſuum, non video eſſe controverſiam, niſi quòd nonnuli unum addunt, ita ut undecim ſupra centum addant. Jam premium legentis Suram audiamus: من قراء سورة بنى اسرايل فرق قلبه عند الذكر الوالدين كان له

قنطار في الجنة والقنطار في الجنة والقنطار الف اوقية

ومايتا اوقية: *Qui legerit Suram filiorum Iſrael, & emollitum fuerit cor ejus ad commemorationem parentum ſuorum habebit in Paradiſo unum Cantarum. Eſt autem Cantarus pondus auri mille, & ducentarum unciarum*. Ita literaliter, ac materialiter hæc accipiunt Mahumerani.

I. *Laus illi, qui tranſtulit ſervum ſuum.*] De hac Chimerica Mahumeti tranſlatione ſatis fusè aliàs diſſerui. Vide Prodromi partem ſecundam cap. 4. pag. 5. & vitam Mahumeti cap. 12. pag. 75. Hic ſolum repetam, quæ habet hoc loco Gelaleddinus fideliter ex Arabicis tranſlata, & cæteris Expoſitoribus communia, reciſis identidem ſuperfluis verborum laciniis, ſine læſione ſententiæ. *Hac igitur translatione* (inquit Gelaleddinus) *ſeu tranſitu nocturno à Templo Meccano ad Jeroſolymitanum, honoravit Deus Mahumetum, conjungens illum cum Prophetis, & transferens in Cœlum, oſtendens illi per viſionem mirabilia Regni cœleſtis; & dignans eum colloquio ſuo: de qua re ita dixit ipſe Mahumetus: Veni equitans ſuper Alborac, quod erat jumentum album, album majus aſino, & minus mulo: & findebat ungulas in extremitate ipſarum. Portavit autem me, donec perveni ad Templum Jeroſolymitanum, ubi alligavi illum ad anulum, ad quem alligabant illum Prophetæ. Deindè ingreſſus in Templum, oravi in eo cum gemina incurvatione, Ubi verò egreſſus ſum, venit ad me Gabriel cum vaſe vini, & cum vaſe lactis. Ego verò elegi vas lactis. Dixitque mihi Gabriel: Rectè elegiſti. Et, cùm hoc dixiſſet, aſcendimus ad Cœlum Lunæ. Et pulſavit Gabriel januam, ut aperiretur. Dictumque fuit illi: Quis es tu? Reſpondit: Ego ſum Gabriel. Dictum fuit illi rurſum: & quis eſt tecum? Reſpondit: Mahumetus. Iterùm dictum fuit: Jam ne demandata fuit illi à Deo legatio? Reſpondit: Jam demandata eſt. Aperta eſt itaque nobis janua: & ecce obvius venit mihi Adam, & ſalutavit me, fauſta apprecando. Deinde aſcendimus ſimul ad ſecundum Cœlum, & pulſavit januam Gabriel, ut aperirent ei,* [& factis interrogationibus, & reſponſionibus, ut ſupra,] *aperta eſt nobis janua: & obvii venerunt mihi duo filii Materteræ: nempè Joannes, & Jeſus, qui ſalutaverunt me, fauſta apprecantes. Deindè aſcendimus ad tertium Cœlum: & pulſata à Gabriele janua,* [post interrogationes, & reſponſiones, ut ſupra;] *aperta eſt, & vidi Joſeph, cui collata fuit eximia pulchritudo, & ſalutavit me fauſta apprecando, Tùm aſcendimus ad quartum Cœlum, cujus januam cùm pulſaſſet Gabriel,* [poſt conſueta interrogata, & reſponſa,] *aperta eſt nobis, & vidi Edris (i. Henoch) qui ſalutavit me cum fauſta apprecatione. Poſtea aſcendimus ad quintum Cœlum, cujus janua,* [præmiſſis dialogiſmis conſuetis,] *aperta eſt nobis: & vidi Aaron, qui ſalutavit me cum felicitatis apprecatione. Tùm aſcendimus ad ſextum Cœlum, &* [præmiſſis conſuetis interrogationibus, & reſponſionibus] *aperta eſt nobis janua illius: & vidi Moyſen, qui ſalutavit me fauſta apprecando. Deindè aſcendimus ad ſeptimum Cœlum, &* [poſt ſuperiora præmiſſa,] *aperta illius janua, vidi Abraham, qui innixus erat Domui viſitatæ, in quam ingrediuntur quotidiè ſeptuaginta millia Angelorum; & nunquam redeunt ad illam. Deindè adduxit me ad arborem, quæ dicitur Sedret Almontahi, cujus folia ſunt ſicut aures Elephantis, & fructus, ſicut hydriæ. Cùmque acceſſiſſet ad illam, ex præcepto Dei ea pars, ad quam acceſſit, immutata eſt: neque ulla creatura poteſt explicare pulchritudinem ejus. Poſt hæc revelata ſunt mihi nonnulla, inter quæ illud fuit, quòd deberem ſingulis diebus quinquaginta orationes perſolvere. Deſcendi ergo, & perveni ad Moyſen, qui ait mihi: Quid ſtatuit Dominus tuus populo tuo? reſpondi: Quinquaginta orationes ſingulis diebus, ac noctibus. Et dixit Moyſes: Revertere ad Dominum tuum, & precare eum, ut imminuat hunc numerum, non enim poterit populus unus illum complere: nam ego talem experientiam feci in filiis Iſrael, Tunc ergo redii ad Dominum meum, & dixi: Domine mi, imminue hunc numerum populo meo. Ille verò detraxit quinque orationes. Cùmque ad Moyſen rediiſſem, dixit mihi. Quid feciſti? Reſpondi: Obtinui, ut quinque orationes imminueret. Dixitque Moyſes: Adhuc non poterit populus tuus hunc numerum explere, redi igitur ad Dominum tuum, & precare, ut aliquot alias detrahat. Ego verò non ceſſavi ire, & redire à Domino meo ad Moyſen, detrahente ſemper mihi Domino per ſingulas vices quinas orationes, donec dixit mihi Dominus: O Mahumete, jam ſunt quinque tantùm orationes ſingulis diebus, ac noctibus, ita ut in ſingulis orationibus decem comprehendantur, & ita ſunt quinquaginta orationes: & qui ſtudioſe ſategerit unum bonum operari, etiamſi non fecerit illud, attamen adſcribam ei bonum unum. Si verò fecerit, adſcribam ei decem bona. Qui verò ſtudioſè ſategerit operari unum malum, nec fecerit; non adſcribam ei illud. Si autem fecerit, adſcribam ei malum unum. Deſcendi igitur, & veni ad Moyſen, & retuli omnia prædicta. Ille verò dixit mihi: Revertere ad Dominum tuum, & precare eum, ut hunc etiam numerum genti tuæ imminuat, non enim poterit illum perſolvere. Ego verò reſpondi: Jam toties redii ad Dominum meum, ut me pudeat iterùm redire. Dixit autem legatus Dei Mahumetus: Vidi Dominum meum excellentem, & glorioſum*. Hactenùs Auctor. Vix credes, Lector, Mahumetanos his nugis fidem aliquam adhibere, & tamen adhibent, & quidem maximam. Sed Gelaleddinus multa ex iis, quæ ab aliis Expoſitoribus referuntur, omiſit; puto, quia ipſi nimis monſtruoſa, & riſu digna videbantur.

III. *Generationem eorum*]. Non ſatis conſtat cum quo connectatur. Gelal putat, caſum accuſandi ſtare pro vocativo, ac ſi eſſet يا ذرية *ò Generatio*. Nec diſſentit Zamchaſcerius. Sed quis exquirat connexionem in Alcorano, in quo diſſuta ſunt omnia, ac diſſipata?

V. *Cùm autem adveniſſet promiſſio primæ vicis.*] Hunc locum ita exponit Gelal: وقد افسدوا في الاولى بقتل زكريا فبعث عليهم جالوت وجنوده فقتلوهم وسبوا اولادهم وخربوا بيت المقدس: *Et jam peccaverunt prima vice occidendo Zachariam: propterea miſit Deus contra eos Goliam, & exercitus ejus, & occiderunt eos, captivos duxerunt filios eorum, & deſtruxerunt Domum ſanctam*. Conſentit ex parte Jahias فبعث عليهم في الاولى جالوت فسبا وقتل: *& miſit contra eos prima vice Goliam, & captivitate, & cede vaſtavit eos*.

VI. *Deindè convertimus vobis periodum victoriæ ſupra illos.*] Ideſt conceſſimus vobis victoriam de illis. Hoc fuit juxta Gelal: بعد مائة سنة بقتل جالوت *poſt centum annos per occiſionem Goliæ*.

VII. *Cùm autem adveniſſet promiſſio vicis alterius*]. Gelal: وقد افسدوا ثانيا بقتل يحيى فبعث عليهم بخت نصر وقتل منهم الوفا وسبى ذريتهم *Et peccaverunt ſecunda vice occidendo Jahiam* [i. S. Joannem Baptiſtam]: *& miſit contra eos Nabuchodonoſor, qui occidit ex eis multa millia, & captivos duxit filios eorum*. Conſentit Jahias ان فسادهم الثاني قتل يحيى بن زكريا فبعث الله بخت نصر عقوبة عليهم فخربوا بيت المقدس وسبا وقتل منهم سبعين الفا *Secundum peccatum eorum*

fuit

nit occiſio Joannis filii Zachariæ, propter quam miſit Deus Nabuchodonoſor ad eos puniendos; qui deſtruxit templum, & captivos duxit, atque occidit ſeptuaginta millia. Conſonat utrique Zamchaſcerius: افسدوا مرتين اولاهما قتل زكريا ع م وحبس ارميا حين انذرهم سخط الله والاخرة قتل يحيى بن زكريا وقصد قتل عيسى بن مريم بعثنا عليهم عبادا لنا سنحاريب وجنوده وقيل بختنصر وعن ابن عباس جالوت فقتلوا علماءهم واحرقوا التوراة وخربوا المسجد وسبوا منهم سبعين الفا.

Duabus vicibus peccaverunt. Primò occiderunt Zachariam Sqni. mem, & carcere incluſerunt Jeremiam comminantem ipſis iram Dei. Secundò occiderunt Joannem filium Zachariæ; & voluerunt occidere Jeſum filium Mariæ. Miſimus contra eos ſervos noſtros: nempe Sennacherib, & exercitus ejus. Alii dicunt intelligi Nabuchodonoſor. Sed Ebn-Abbas mavult fuiſſe Goliam. Hi occiderunt Doctores eorum, & combuſſerunt Pentateuchum, & demoliti ſunt templum, & captivos duxerunt ex eis ſeptuaginta millia. Sed in Alcorano deeſt ſecunda pars periodi, quæ his nugis ſuppletur ab expoſitoribus.

XIII. *Et omni homini appendimus avem ejus in collo ejus*]. Nomine *avis* intelligunt Gelal, & Jahias opera uniuſcujuſque hominis. Verùm meliùs alii exponunt augurium, vel factum, in qua ſignificatione etiam Latini ſcriptores *bonam avem*, vel *malam avem* dixerunt. Hinc Mogialed pronunciavit ما من مولود يولد الا وفي عنقه ورقة مكتوب فيها شقي او سعيد *Nullus eſt, qui naſcatur, quin in collo ejus appendatur chartula, in qua ſcriptum eſt, utrum ille felix futurus ſit, an infelix.* Hujuſmodi ſuperſtitionem Græci, ac Latini fortaſſe didicerunt, per aves auguria capientes.

XXXII. *Et non appropinquetis fornicationi*]. Arabicè الزنا videtur ſignificare ſimplicem fornicationem, ſeu meretricationem; & convenit cum Hebraica voce זְנָה. Ampleſtitur tamen quodcumque genus illiciti concubitus, & præſertim adulterini.

XXXIII. *Quippe ipſe eſt adjutus*]. Explicat Jahias اى ينصره السلطان حتى يقيده منه *Adjuvat illum publica poteſtas, ut vindicet eum de illo.*

XXXIV. *Ad reducendum ad primum ſtatum*.] Hoc propriè videtur ſignificare تاويلا, Explicat Gelal مالا, *opes*: ideſt ad opes acquirendas, vel conſervandas. Zamchaſcerius exponit عاقبة *ad felicem exitum*. Sed rectè verti poteſt; *ad interpretationem*: ideſt, ad cognoſcendum juſtum pretium, vel juſtum pondus, juſtamque menſuram: ſunt enim modius, & Statera interpretes quidam valoris, ſeu pretii rerum.

LXII. *Et Arborem maledictam in Alcorano*]. De hac arbore ita Gelal: وهى الزقوم تنبت فى اصل الجحيم جعلناها فتنة لهم اذ قالوا النار تحرق الشجر فكيف تنبته *Hæc Arbor vocatur Zacum, & oritur ex imo fundo Tartari. Cùm verò dicitur: Poſuimus eam ad diſceptationem illis: innuitur id, de quo ipſi inter ſe diſceptabant dicentes: Ignis comburit arbores, & quomodo naſci poteſt in eo arbor Zacum?* De hac arbore alibi mentio fit in Alcorano, ubi dicitur producere quoſdam fructus, ſicut رووس الشياطين *capita diabolorum.*

LXIII. *Quid tibi videtur?*] Arabicè ارايتك propriæ ſignificat *an vidiſti?* Sed expoſitores communiter explicant اخبرنى *Enarra mihi*, vel, *Dic mihi*. Cenſeo rectè verti poſſe, *videtur ne tibi*? ſeu, *an exiſtimas rectè factum*? nimirum id, quod mox ſubjicitur: itaut in eo abſolvatur tota ſententia: ſed meliùs (ut ego verti) *quid vobis*, vel *tibi videtur*?

LXXII. *Cum Antiſtite ſuo*]. Arabica vox امام propriè ſignificat *Antiſtitem*. Nonnulli tamen explicant كتاب *Librum*.

LXXIV. *Et quidem parùm abſuerunt*]. Ideſt, parùm abſuit, quin infideles deciperent te. Gelal: نزل فى ثقيف وقد سالوه ان يحرم واديهم والحوا عليه *Hæc revelata ſunt pro hominibus Thekiphenſibus, qui poſtulaverunt à Mahumeto, ut conſecraret Vallem ipſorum* (ideſt, erigeret in ea Templum præter Meccanum): *Et maxime in hoc urſerunt illum*. In hoc autem Mahumetus finxiſſet, vel feciſſet aliquid diverſum ab eo, quod ipſi Deus revelaverat. Divinant hæc ex proprio cerebro quidam Interpretes.

LXXVII. *Et quidem propè fuerunt Judæi*]. Hæc ita explicat Gelal: نزل لما قال له اليهود ان كنت نبيا فالحق بالشام فانها ارض الانبياء *Hæc revelata ſunt, quando Judæi* (ut calidè Mahumetum Medina ejicerent) *dixerunt ei: ſi tu es propheta, vade in Syriam: illa enim eſt terra Prophetarum.*

LXXXI. *Et dic: Domine mi introduc me*]. Hæc verba jubetur Mahumetus dicere in ingreſſu Meccæ, juxta Gelal, qui ſubdit: وقد دخلها وحول البيت ثلثماية وستون صنما فجعل يطعنها بعود فى يده ويقول جاء الحق حتى سقطت *Ingreſſus eſt autem Mahumetus Meccam: & circa Templum ejus erant trecenta ſexaginta idola: cœpitque ea fodicare baculo, quem manu tenebat, ac dicere; Venit veritas, & abiit vanitas: donec omnia ceciderunt.* Sed ex vita Mahumeti conſtat, hoc eſſe mendacium.

CI. *Poteſtatem patrandi novem miracula*]. Hæc miracula ita enumerat Gelal: وهى اليد والعصا والطوفان والجراد والقمل والضفادع والدم الطمس والسنين ونقص من الثمرات: *Hæc fuerunt, manus, & virga, & Diluvium, & locuſtæ, & pediculi, & ranæ, & ſanguis, & tenebræ, & ſegetum lues, & fructuum ſterilitas.* At plura fuerunt, ut patet ex lib. Exodi.

CIX. *Invocate Deum, vel invocate miſeratorem*]. Ideò hæc dicta ſunt juxta Gelal, quia كان ...

يقول

يقول يا الله ويا رحمن فقالوا أينهانا ان نعبد الهين وهو يدعو الهـا اخر معه: *dicebat Mahumetus: O Deus, ò Miſerator. Socii verò audientes dixerunt: An prohibet nobis cultum duorum deorum; & ipſe invocat cum Deo alium deum?* Credebant ſcilicet رحمن *Rahman*, ſeu Miſeratorem, eſſe deum aliquem diverſum a Deo: cum tamen eſſet tantùm unum ex Nominibus Dei, quæ Nomina Arabes aſſerunt communiter eſſe nonaginta, ac novem, & ſunt hujuſmodi: الله الذى لا اله الا هو *Deus, præter quem nullus eſt Deus.* الرحمن *Miſerator.* الرحيم *Miſericors.* المؤمن *Fidelis.* المهيمن *Tutor.* العزيز *Excellens.* الجبار *Gigas.* المتكبر *Grandis.* الخالق *Creator.* البارى *Conditor.* المصور *Formator.* الغفار *Indultor.* القهار *Triumphator.* الوهاب *Donator.* الرزاق *Proviſor.* الفتاح *Victor.* العليم *Sciens.* القابض *Comprehenſor.* الباسط *Dilatans.* الخافض *Deprimens.* الرافع *Exaltans.* المعز *Glorificans.* المذل *Humilians.* السميع *Audiens.* البصير *Videns.* الحكم *Judex.* العدل *Juſtus.* اللطيف *Benignus.* الخبير *Peritus.* الحليم *Mitis.* العظيم *Magnus.* الغفور *Propitius.* الشكور *Gratus.* العلى *Excelſus.* الكبير *Ingens.* الحفيظ *Cuſtos.* المقيت *Nutritor.* الحسيب *Computator.* الجليل *Glorioſus.* الكريم *Honorabilis.* الرقيب *Obſervator.* المجيب *Exauditor.* الواسع *Dilatator.* الحكيم *Sapiens.* الودود *Amator.* المجيد *Glorificatus.* الباعث *Suſcitator.* الشهيد *Teſtis.* الحق *Veritas.* الوكيل *Præfectus.* القوى *Fortis.* المتين *Validus.* الولى *Præſens.* الحميد *Laudatus:* المحصى *Numerator.* المبدى *Principiator.* المعيد *Reductor.* المحيى *Vivificator.* المميت *Mortificator.* الحى *Vivens.* القيوم *Subſiſtens.* الواجد *Inventor.* الماجد *Glorificator.* الواحد *Unus.* الصمد *Æternus.* القادر *Potens.* المقتدر *Præpotens.* المقدم *Præceſſor.* المؤخر *Subſecutor.* الأول *Primus.* الاخر *Noviſſimus.* الظاهر *Apparens.* الباطن *Latens.* الوالى *Præſidens.* المتعالى *Altiſſimus.* البر *Purus.* التواب *Remunerator.* المنتقم *Ultor.* العفو *Indulgens.* الرؤف *Pius.* مالك الملك *Poſſeſſor Regni.* ذو الجلال والاكرام *Præditus gloria, & magnificentia.* المقسط *Juſtè menſurans.* الجامع *Congregans.* الغنى *Dives.* المغنى *Ditans.* المانع *Prohibens.* الضار *Nocens.* النافع *Juvans.* النور *Lux.* الهادى *Dirigens.* البديع *Producens de novo.* الباقى *Permanens.* الوارث *Hæreditans.* الرشيد *Director.* الصبور *Patiens.* His nominibus, ſeu Epithetis Dei addunt centeſimum, quod vocant الاسم الاعظم *Nomen maximum;* quod tamen non reperio expreſſum: & puto eos per illud intelligere Nomen tetragrammaton יהוה. Verùm multa alia nomina Dei poterant afferre, etiam quæ magis, quàm prædicta illi convenirent. Omiſerunt autem præcipuum Dei Nomen الرب *Dominus*, quod non ſolùm Hebræi, ſed etiam interpretes Græci, Syri, Latini, Arabes, & reliqui, loco nominis ineffabilis יהוה pronuntiant, ac ſi eſſet אדני *Dominus*. Cur hoc? Quia nunquam in Alcorano hoc nomen الرب *Dominus* reperitur, niſi in regimine, vel cum affixis; ut ربى *Dominus meus;* رب العالمين *Dominus Mundorum*, in quo caſu non eſt nomen Dei proprium, & præcipuum, quod reſpondeat nomini tetragrammato יהוה. Vides igitur in Alcorano deeſſe proprium, ac præcipuum Dei nomen, ac propterea inter Dei nomina illud à Moslemis non [illegible] cenſeri.

REFUTATIONES.

I. Qvicunque patienter legerit deliria, & ineptias, quæ in decantata Mahumeti in Cœlum tranſlatione continentur: manifeſtè cognoſcet, quanta fides Mahumeto, ac ſapientibus Mahumetanis habenda ſit. Innuit eam hoc loco tantummodò Alcoranus: ſed fuſiſſimè legitur in libro Sonnæ, & apud Alcorani Expoſitores, qui omnes eam ex ipſo Mahumeti ore in medium proferunt. Non eſt hic otium tot nugas recenſere, aut confutare. Vide, quæ in Prodromo prolixiùs de hac tranſlatione diſſeruimus loco citato.

II. Aſſerit Alcoranus, Deum prædixiſſe in Pentateucho filiis Iſrael, ipſos in terra Syriæ duabus vicibus graviſſimè peccaturos: & totidem vicibus pro peccato ſuo ſeveriſſimè puniendos. Poſt pœnam tamen primæ vicis, eoſdem in

in ampliſſimum ſtatum reſtituendos; ita ut hoſtes ſuos antea victores ipſi vincerent, ac profligarent. Nihil hujuſmodi legimus in Pentateucho. Et quidem filii Iſrael. in terra Syriæ non bis tantùm, ſed pluſquam decies graviſſimè peccaverunt; & graviſſimè etiam à Deo cædibus & captivitate puniti ſunt. Porrò, ſi in expoſitione Alcorani ſtemus hìc concordibus ſapientiorum Moslemorum dictis, riſum cohibere nullo modo poterimus. Quis enim in profuſos cachinnos non erumpat, dùm audit Zachariam coæſarium Goliæ, & Joannem Baptiſtam Zachariæ filium Nabuchodonoſori, vel Sennacheribo coævos fuiſſe? Nulla in re magis hallucinantur Moslemi, quàm in antiqua hiſtoria, & Chronologia.

III. Quòd ſingulis hominibus avem ſuam collo appenſam à Deo fuiſſe pronunciet; ſapit Ethnicam ſuperſtitionem, & contra humanam libertatem fatum, ac neceſſitatem inducit.

IV. Dùm affirmat, deos, quos Meccani colebant, ſtudere Deo appropinquare, & de hoc inter ſe decertare; ac præterea miſericordiam ejus ſperare, pœnamque timere: ſibi ipſi manifeſtè adverſatur. Sæpè enim in Alcorano aſſeritur hujuſcemodi deos, ſive homines fuerint, ſive dæmones, Deo adverſos, & rebelles, & gehennæ addictos fuiſſe.

V. Patet hìc § 60. Mahumetum nulla in teſtimonium Legis ſuæ miracula feciſſe: ubi etiam frivola hujus rei ratio obſervanda eſt: quia nimirùm, cùm Deus antea Prophetas cum miraculis ad priores gentes miſiſſet, illæ tanquam præſtigia, ac mendacia eadem rejeciſſent; idem verò Meccanos facturos fuiſſe, ſi Mahumetus miracula patraſſet. Itaque ne Mahumetum quidem mittere debuiſſet Deus, quia Meccani, quemadmodùm priores gentes Prophetas ſuos, illum tamquam Impoſtorem, ac nebulonem rejecturi erant. At enim Mahumetus Meccanos plures prædicatione ſua convertit. Multò ergo magis miraculis convertiſſet: imò, & non paucos convertiſſe narratur; quemadmodùm priorum Prophetarum miracula, ex teſtimonio ipſius Alcorani, multos converterunt. Quamobrem nimis futilem excuſationem fraudibus ſuis, ac mendaciis obtendit Mahumetus. Denique nunquam Deus deeſt partibus ſuis, nec omittit facere, quod in ſe eſt, etiamſi certiſſimè ſciat, hominem minimè correſponſurum. Sed dicat nobis Mahumetus, cur Deus miſerit Chriſtum cum miraculis, quamvis priores gentes prophetis ſuis miracula patrantibus non crediderint? Et, cùm Chriſti, & Apoſtolorum miracula tot hominibus ad fidem ſuſcipiendam profuerint; cur Deus in mittendo Mahumeto reſpexit potiùs ad Prophetas antiquos in negando illi miracula, quàm ad Chriſtum, & Apoſtolos in eadem concedendo? Sed circa miracula vide ſecundam partem Prodromi, & ea, quæ ſupra dicta ſunt.

VI. Nimis thraſonicè jactat Mahumetus Alcoranum ſuum, dùm nihil illi æquale ab hominibus, & Dæmonibus ſimul conſpirantibus, ſeque invicem adjuvantibus fieri poſſe pronunciat. Si loqueretur de re aliqua extra anni, ſoliſque vias poſita, facilè nobis mendacia ſua tanquam oracula è tripode poſſet obtrudere. Alcoranum verò præ manibus habemus, videmus, legimus, à capite ad calcem revolvimus Nihil in eo, niſi fabulas, mendacia, quiſquilias, nugas, ineptias reperimus. Hæc de ſuo habet. Cætera, quæ boni aliquid, vel ſani continent, aliundè furatus eſt Mahumetus. Sed circa hoc miraculum Alcorani vide Prodr. p. 2. cap. 11. pag. 443. & ea, quę alibi dicta ſunt.

VII. Iterùm excuſat ſe § 91. & ſequentibus à miraculis faciendis. Neque tamen puto Meccanos adeo inſulſos fuiſſe, ut miracula illa, quæ hìc recenſentur, ab eo exigerent: niſi fortè ad ipſum illudendum, ſibique jocum de eo captandum.

VIII. Falſum eſt, Moyſen coram Pharaone Ægyptiis, & filiis Iſrael novem tantùm ſigna feciſſe: ſaltem enim duodecim fuere, quæ in libro Exodi poteſt unuſquiſque recognoſcere. Quòd ſi dicas, Mahumetum non negare hæc ſigna plura, quàm novem fuiſſe: reſpondeo, nullam afferri poſſe rationem, cur cætera omitteret, ſi verè ea facta eſſe crediidiſſet. Huc accedit, quòd Alcorani Expoſitores Moyſi miracula enumerantes nunquam plura, quàm novem recenſent.

IX. Quòd aſſerat, Chriſtianos, & Judæos, audientes Alcoranum procubuiſſe in facies ſuas cum fletu, tanquam illum venerantes: vel mendacium eſt: vel fuerunt illi ruſtici aliqui, & idiotæ, quibus quidvis veri, vel falſi facillimè perſuaderetur. Cæterùm norunt omnes, quàm facilè Impoſtorum, ac Seductorum errores non ſolùm à vulgaribus hominibus, ſed etiam à præcipuis viris hauriantur; præſertim, cùm ea continent, quę depravatæ mortalium naturæ favent: cùm è converſo veræ, ſinceræque religionis dogmata nonniſi ſumma cum difficultate ab hominibus recipiantur, & jam recepta facillimè relinquantur. Id manifeſtè apparet in Euangelica lege, quæ nonniſi cum ſanguine eam docentium potuit in Orbem invehi, & quamvis ab omnibus ferè ſuſcepta brevi tamen à multis liberiores ſectas amantibus deſtituta fuit.

سورة الكهف مكيّة ماية وعشر آية

SURA XVIII.
SPELUNCA.
MECCANA:
COMMATUM CENTUM, AC DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الحمد لله الذي انزل علي عبده الكتاب ولم يجعل له عوجا ۞ 2 قيما لينذر باسا شديدا من
لدنه ويبشر المومنين الذين يعملون الصالحين ان لهم اجرا حسنا ۞ 3 مكثين فيه ابدا ۞
4 وينذر الذين قالوا اتخذ الله ولدا ما لهم به من علم ولا لابايهم كبرت كلمة تخرج من
افواههم ان يقولون الا كذبا ۞ 5 فلعلك باخع نفسك علي اثارهم ان لم يومنوا بهذا
الحديث اسفا ۞ 6 انا جعلنا ما علي الارض زينة لها لنبلوهم ايهم احسن عملا ۞ 6 وانا
لجاعلون ما عليها صعيدا جرزا ۞ 8 ام حسبت ان اصحاب الكهف والرقيم كانوا من اياتنا
عجبا ۞ 9 اذ اوي الفتية الي الكهف فقالوا ربنا اتنا من لدنك رحمة وهيي لنا من امرنا
رشدا ۞ 10 فضربنا علي اذانهم في الكهف سنين عددا ۞ 11 ثم بعثناهم لنعلم
اي الحزبين احصي لما لبثوا امدا ۞ 12 نحن نقص عليك نباهم بالحق انهم فتية امنوا بربهم
وزدناهم هدي ۞ 13 وربطنا علي قلوبهم اذ قاموا فقالوا ربنا رب السموات والارض لن ندعوا
من دونه الها لقد قلنا اذا شططا ۞ 14 هولاء قومنا اتخذوا من دونه الهة لولا ياتون
عليهم بسلطان بين فمن اظلم ممن افتري علي الله كذبا ۞ 15 واذ اعتزلتموهم وما
يعبدون الا الله فاووا الي الكهف ينشر لكم ربكم من رحمته ويهيي لكم من امركم
مرفقا ۞ 16 وتري الشمس اذا طلعت تزاور عن كهفهم ذات اليمين واذا غربت تقرضهم ذات
الشمال وهم في فجوة منه ذلك من ايات الله من يهد الله فهو المهتد ومن يضلل فلن تجد له
وليا مرشدا ۞ 17 وتحسبهم ايقاظا وهم رقود ونقلبهم ذات اليمين وذات الشمال وكلبهم باسط

ذراعيه

ذراعيه بالوصيد ۞ 18 لو اطلعت عليهم لوليت منهم فرارا ولمليت منهم رعبا ۞ 19 وكذلك
بعثناهم ليتسألوا بينهم قال قائل منهم كم لبثتم قالوا لبثنا يوما او بعض يوم قالوا ربكم اعلم
بما لبثتم فابعثوا احدكم بورقكم هذه الى المدينة فلينظر ايها ازكى طعاما فليأتكم برزق منه
وليتلطف ولا يشعرن بكم احدا ۞ 20 انهم ان يظهروا عليكم يرجموكم او يعيدوكم في ملتهم ولن
تفلحوا اذا ابدا ۞ 21 وكذلك اعثرنا عليهم ليعلموا ان وعد الله حق وان الساعة لا ريب فيها اذ
يتنازعون بينهم امرهم فقالوا ابنوا عليهم بنيانا ۞ 22 ربهم اعلم بهم قال الذين غلبوا على
امرهم لنتخذن عليهم مسجدا ۞ 23 سيقولون ثلاثة رابعهم كلبهم ويقولون خمسة سادسهم
كلبهم رجما بالغيب ويقولون سبعة وثامنهم كلبهم قل ربي اعلم بعدتهم ما يعلمهم الا
قليل ۞ 24 فلا تمار فيهم الا مراء ظاهرا ولا تستفت فيهم منهم احدا ۞ 25 ولا تقولن
لشيء اني فاعل ذلك غدا الا ان يشاء الله واذكر ربك اذا نسيت وقل عسى ان يهدين ربي
لاقرب من هذا رشدا ۞ 26 ولبثوا في كهفهم ثلاث ماية سنين وازدادوا تسعا ۞ 27 قل الله
اعلم بما لبثوا له غيب السموات والارض ابصر به واسمع ما لهم من دونه من ولي ولا يشرك في
حكمه احدا ۞ 28 واتل ما اوحي اليك من كتاب ربك لا مبدل لكلماته ولن تجد من
دونه ملتحدا ۞ 29 واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداوة والعشي يريدون وجهه ولا تعد
عيناك عنهم تريد زينة الحيوة الدنيا ولا تطع من اغفلنا قلبه عن ذكرنا واتبع هويه وكان امره
فرطا ۞ 30 وقل الحق من ربكم فمن شاء فليومن ومن شاء فليكفر انا اعتدنا للظالمين
نارا احاط بهم سرادقها وان يستغيثوا يغاثوا بماء كالمهل يشوي الوجوه بئس الشراب وساءت
مرتفقا ۞ 31 ان الذين امنوا وعملوا الصالحات انا لا نضيع اجر من احسن عملا ۞ 32 اولايك
لهم جنات عدن تجري من تحتهم الانهار يحلون فيها من اساور من ذهب ويلبسون ثيابا
خضرا من سندس واستبرق متكيين فيها على الارايك نعم الثواب وحسنت مرتفقا ۞
33 واضرب لهم مثلا رجلين جعلنا لاحدهما جنتين من اعناب وحففناهما بنخل وجعلنا بينهما
زرعا ۞ 34 كلتا الجنتين اتت اكلها ولم تظلم منه شيا وفجرنا خلالهما نهرا ۞ 35 وكان
له ثمر فقال لصاحبه وهو يحاوره انا اكثر منك مالا واعز نفرا ۞ 36 ودخل جنته
وهو ظالم لنفسه قال ما اظن ان تبيد هذه ابدا ۞ 37 وما اظن الساعة قايمة ولين رددت الى
ربي لاجدن خيرا منها منقلبا ۞ 38 قال له صاحبه وهو يحاوره اكفرت بالذي خلقك من
تراب ثم من نطفة ثم سويك رجلا ۞ 39 لكنا هو الله ربي ولا اشرك بربي احدا ۞
40 ولولا اذ دخلت جنتك قلت ما شاء الله لا قوة الا بالله ان ترن انا اقل منك مالا
وولدا ۞ 41 فعسى ربي ان يوتين خيرا من جنتك ويرسل عليها حسبانا من السماء فتصبح

صعيدا

صعيدًا زلقًا ۞ 42 أو يصبح ماؤها غورًا فلن تستطيع له طلبًا ۞ 43 وأحيط بثمره فأصبح يقلب
كفيه علي ما أنفق فيها وهي خاوية علي عروشها ويقول يا ليتني لم أشرك بربي أحدًا ۞
44 ولم تكن له فية ينصرونه من دون الله وما كان منتصرًا ۞ 45 هنالك الولاية لله
الحق هو خير ثوابًا وخير عقبًا ۞ 46 واضرب لهم مثل الحيوة الدنيا كماء أنزلناه من السماء
فاختلط به نبات الأرض فأصبح هشيمًا تذروه الرياح وكان الله علي كل شيء مقتدرًا ۞
47 المال والبنون زينة الحيوة الدنيا والباقيات الصالحات خير عند ربك ثوابًا وخير أملًا ۞
48 ويوم نسير الجبال وتري الأرض بارزة وحشرناهم فلم نغادر منهم أحدًا ۞ 49 وعرضوا علي
ربك صفًا لقد جيتمونا كما خلقناكم أول مرة بل زعمتم أن لن نجعل لكم موعدًا ۞
50 ووضع الكتاب فتري المجرمين مشفقين مما فيه ويقولون يا ويلتنا ما لي هذا الكتاب لا يغادر
صغيرة ولا كبيرة الا أحصاها ووجدوا ما عملوا حاضرًا ولا يظلم ربك أحدًا ۞ 51 وإذ قلنا
للملائكة اسجدوا لآدم فسجدوا الا إبليس كان من الجن ففسق عن أمر ربه أفتتخذونه
وذريته أولياء من دوني وهم لكم عدو بيس للظالمين بدلًا ۞ 52 ما أشهدتهم خلق
السموات والأرض ولا خلق أنفسهم وما كنت متخذ المضلين عضدًا ۞ 53 ويوم يقول نادوا
شركاءي الذين زعمتم فدعوهم فلم يستجيبوا لهم وجعلنا بينهم موبقًا ۞ 54 وراء المجرمون
النار فظنوا أنهم مواقعوها ولم يجدوا عنها مصرفًا ۞ 55 ولقد صرفنا في هذا القران للناس
من كل مثل وكان الإنسان أكثر شيء جدلًا ۞ 56 وما منع الناس أن يؤمنوا إذ جاءهم
الهدي ويستغفروا ربهم الا أن تاتيهم سنة الأولين أو ياتيهم العذاب قبلًا ۞ 57 وما نرسل
المرسلين الا مبشرين ومنذرين ويجادل الذين كفروا بالباطل ليدحضوا به الحق واتخذوا آياتي
وما أنذروا هزوًا ۞ 58 ومن أظلم ممن ذكر بآيات ربه فأعرض عنها ونسي ما قدمت يداه إنا
جعلنا علي قلوبهم أكنة أن يفقهوه وفي آذانهم وقرًا ۞ 59 وإن تدعهم إلي الهدي فلن
يهتدوا إذًا أبدًا ۞ 60 وربك الغفور ذو الرحمة لو يواخذهم بما كسبوا لعجل لهم العذاب
بل لهم موعد لن يجدوا من دونه موئلًا ۞ 61 وتلك القري أهلكناهم لما ظلموا وجعلنا
لمهلكهم موعدًا ۞ 62 وإذ قال موسي لفتيه لا أبرح حتي أبلغ مجمع البحرين أو أمضي
حقبًا ۞ 63 فلما بلغا مجمع بينهما نسيا حوتهما فاتخذ سبيله في البحر سربًا ۞ 64 فلما
جاوزا قال لفتيه آتنا غداءنا لقد لقينا من سفرنا هذا نصبًا ۞ 65 قال أرأيت إذ أوينا إلي
الصخرة فإني نسيت الحوت وما أنسانيه الا الشيطان أن أذكره واتخذ سبيله في البحر عجبًا ۞
66 قال ذلك ما كنا نبغ فارتدا علي آثارهما قصصًا ۞ 67 فوجدا عبدًا من عبادنا آتيناه
رحمة من عندنا وعلمناه من لدنا علمًا ۞ 68 قال له موسي هل أتبعك علي أن تعلمن مما
علمت

علمت رشدا ۞ 69 قال إنك لن تستطيع معي صبرا ۞ 70 وكيف تصبر علي ما لم
تحط به خبرا ۞ 71 قال ستجدني إن شاء الله صابرا ولا أعصي لك أمرا ۞ 72 قال فإن
اتبعتني فلا تسألني عن شيء حتي أحدث لك منه ذكرا ۞ 73 فانطلقا حتي إذا ركبا
في السفينة خرقها قال أخرقتها لتغرق أهلها لقد جيت شيا إمرا ۞ 74 قال ألم أقل إنك
لن تستطيع معي صبرا ۞ 75 قال لا تواخذني بما نسيت ولا ترهقني من أمري عسرا ۞
76 فانطلقا حتي إذا لقيا غلاما فقتله قال أقتلت نفسا زكية بغير نفس لقد جيت شيا نكرا ۞
77 قال ألم أقل لك إنك لن تستطيع معي صبرا ۞ 78 قال إن سألتك عن شيء بعدها
فلا تصاحبني قد بلغت من لدني عذرا ۞ 79 فانطلقا حتي إذا أتيا أهل قرية استطعما أهلها
فأبوا أن يضيفوهما فوجدا فيها جدارا يريد أن ينقض فأقامه قال لو شيت لتخذت عليه أجرا ۞
80 قال هذا فراق بيني وبينك سأنبيك بتأويل ما لم تستطع عليه صبرا ۞ 81 أما السفينة
فكانت لمساكين يعملون في البحر فأردت أن أعيبها وكان وراءهم ملك يأخذ كل سفينة
غصبا ۞ 82 وأما الغلام فكان أبواه مومنين فخشينا أن يرهقهما طغيانا وكفرا ۞ 83 فأردنا
أن يبدلهما ربهما خيرا منه زكوة وأقرب رحما ۞ 84 وأما الجدار فكان لغلامين يتيمين في
المدينة وكان تحته كنز لهما وكان أبوهما صالحا فأراد ربك أن يبلغا أشدهما ويستخرجا
كنزهما رحمة من ربك وما فعلته عن أمري ذلك تأويل ما لم تسطع عليه صبرا ۞ 85 ويسألونك
عن ذي القرنين قل سأتلوا عليكم منه ذكرا ۞ 86 إنا مكنا له في الأرض وآتيناه
كل شيء سببا ۞ 87 فأتبع سببا حتي إذا بلغ مغرب الشمس وجدها تغرب في عين حمية
ووجد عندها قوما ۞ 88 قلنا يا ذا القرنين إما أن تعذب وإما أن تتخذ فيهم حسنا ۞ 89 قال
أما من ظلم فسوف نعذبه ثم يرد إلى ربه فيعذبه عذابا نكرا ۞ 90 وأما من آمن وعمل
صالحا فله جزاء الحسني وسنقول له من أمرنا يسرا ۞ 91 ثم أتبع سببا حتي إذا بلغ
مطلع الشمس وجدها تطلع علي قوم لم نجعل لهم من دونها سترا ۞ 92 كذلك وقد
أحطنا بما لديه خبرا ۞ 93 ثم أتبع سببا حتي إذا بلغ بين السدين وجد من دونهما
قوما لا يكادون يفقهون قولا ۞ 94 قالوا يا ذا القرنين إن ياجوج وماجوج مفسدون في الأرض
فهل نجعل بيننا وبينهم سدا ۞ 95 قال ما مكني فيه ربي خير فأعينوني بقوة أجعل
بينكم وبينهم ردما ۞ 96 أتوني زبر الحديد حتي إذا ساوي بين الصدفين قال انفخوا حتي
إذا جعله نارا ۞ 97 قال أتوني أفرغ عليه قطرا ۞ 98 فما اسطاعوا أن يظهروه وما استطاعوا
له نقبا ۞ 99 قال هذا رحمة من ربي فإذا جاء وعد ربي جعله دكا وكان وعد ربي
حقا ۞ 100 وتركنا بعضهم يوميذ يموج في بعض ونفخ في الصور فجمعناهم جمعا ۞

102 وعرضنا

101 وعرضنا جهنم يومئذ للكافرين عرضا ۝ 102 الذين كانت اعينهم في غطاء عن
ذكري وكانوا لا يستطيعون سمعا ۝ 103 أفحسب الذين كفروا ان يتخذوا عبادي من دوني
أولياء انا اعتدنا جهنم للكافرين نزلا ۝ 104 قل هل ننبئكم بالأخسرين أعمالا الذين
ضل سعيهم في الحيوة الدنيا وهم يحسبون أنهم يحسنون صنعا ۝ 105 أولائك الذين
كفروا بآيات ربهم ولقائه فحبطت أعمالهم فلا نقيم لهم يوم القيمة وزنا ۝ 106 ذلك جزاؤهم
جهنم بما كفروا واتخذوا آياتي ورسلي هزوا ۝ 107 إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات كانت
لهم جنات الفردوس نزلا ۝ 108 خالدين فيها لا يبغون عنها حولا ۝ 109 قل لو كان
البحر مدادا لكلمات ربي لنفد البحر قبل أن تنفد كلمات ربي ولو جئنا بمثله
مددا ۝ 110 قل إنما أنا بشر مثلكم يوحى إلي أنما إلهكم إله واحد فمن كان يرجوا
لقاء ربه فليعمل عملا صالحا ولا يشرك بعبادة ربه أحدا ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. LAUS DEO, qui demiſit ſuper ſervum ſuum *Mahumetum* Librum *Alcoran*, & non poſuit illi diſtorſionem (*ideſt, aliquid in eo pravum, aut diſtortum*) *ſed fecit totum* rectum. 2. Ut comminaretur calamitatem vehementem *infidelibus venturam* à conſpectu ejus, & euangelizaret fidelibus, qui operantur recta, quòd ipſis erit merces bona: 3. Permanſuris in ea ſemper. 4. Et commonerent eos, qui dicunt: Suſcepit Deus prolem, *oſtendens*, non eſſe illis in hoc ullam ſcientiam, neque *fuiſſe*, patribus eorum. Grave eſt dictum, quod egreditur de oribus eorum, *a* non dicunt, niſi mendacium. Et fortaſſe tu *b* enecans eris te ipſum ſuper veſtigia eorum, *currens poſt eos, ut reducas ad te*, ſi non credant in novam narrationem (*ideſt in Alcoranum*) ob triſtitiam *animi tui*. 6. Nos certè poſuimus id, quod eſt ſuper terram ad ornatum ejus, ut experimentum faceremus eorum, quis ipſorum eſſet melior operando. 7. Et nos ſanè poſituri ſumus id, quod eſt ſuper eam, pulverem ſiccum (*ideſt reducemus eam in ſterilitatem*). 8. An exiſtimaſti, quòd habitatores ſpeluncæ, & RaKim, fuerint inter ſigna noſtra mirabile (*ideſt unum ex præcipuis ſignis noſtris*). 9. Cùm confugerunt Pueri ad ſpeluncam *ob timorem infidelium*, dixerunt; Domine noſter, affer nobis à conſpectu tuo miſericordiam, & diſpone nobis negotium noſtrum rectè. 10. Percuſſimus igitur ſuper aures eorum (*ideſt in ſoporem merſimus eos*) in ſpelunca per annorum numerum. 11. Deindè excitavimus eos, ut ſciremus, quænam duarum partium, *diſceptantium inter ſe de duratione commorationis eorum in ſpelunca* eſſet melius computans illud *tempus*, quo commorati fuiſſent uſque ad finem. 12. Nos narrabimus tibi hiſtoriam eorum cum veritate. Certè ipſi erant pueri, qui crediderant in Dominum ſuum, & auxeramus illis directionem. 13. Et alligavimus (*ideſt conſtantiam poſuimus*) ſuper corda eorum, cùm ſteterunt *ante tyrannum*, & dixerunt: Dominus noſter eſt Dominus Cœlorum, & terræ: nunquam invocabimus præter eum deum ullum: *nam, ſi hoc faceremus*, jam quidem diceremus proculdubio exceſſum impietatis. 14. Hæ gentes noſtræ acceperunt præter eum deos: *ſed nos nunquam adhærebimus illis*, niſi afferant pro eis poteſtatem manifeſtam (*ideſt argumenta certa divinitatis eorum*). Quis porrò iniquior eſt, quàm, qui confingit de Deo mendacium? 15. Et *dixit quidam ex illis ad alios*: Cùm ſeparaveritis vos ab eis, & non colent (*ideſt donec non colant*) niſi Deum; confugite in ſpeluncam: effundet vobis Dominus veſter de miſericordia ſua, & diſponet vobis de re veſtra convenien-

a Si.
b enecaturus es.

tem

ter. 16. Et vidiſſes ſolem, poſtquàm ortus fuerat, declinare à ſpelunca eorum tenentem dexteram (*ideſt verſus meridiem*) cùm verò vergeret ad occaſum, & relinqueret eos, tenentem ſiniſtram (*ideſt declinare ad ſeptemtrionem ita, ut nunquam tangeret eos*). Et ipſi erant in parte ſpatioſa illius (*ideſt ſpeluncæ*). Hoc *fuit unum* ex miraculis Dei. Quem direxerit Deus, ipſe porrò erit directus: quem verò errare fecerit, nunquam invenies ei patronum, directorem. 17. Et exiſtimaſſes eos vigilantes: *tenebant enim oculos apertos*: at ipſi erant dormientes. Et verſabamus eos ad dexteram, & ad ſiniſtram. Et canis eorum erat extendens brachia ſua in ore ſpeluncæ. 18. Si apparuiſſes eis *ex improviſo*: certè terga vertiſſes ab eis fugiendo, & certè repletus fuiſſes ab eis terrore. 19. Et ita ſuſcitavimus eos è ſomno, ut interrogarent mutuò inter ſe. Dixit dicens (*ideſt, quidam*) ex eis. Quamdiu morati eſtis *hic*? Reſponderunt: Morati ſumus diem, vel partem diei. Dixerunt *alii*: Dominus veſter ſcientiſſimus eſt, quantum morati fueritis. Porrò mittite unum veſtrum cum pecunia veſtra hac in Civitatem, & videat, quid in illa ſit mundius ad cibum, & afferat vobis alimentum ex eo, & blandè agat *cum civibus*, & non notificet ex vobis ullum. 20. Certè ipſi, ſi apparuerint ſuper vos (*ideſt, ſi aſcenderint huc ad vos*) lapidabunt vos, aut reducent vos in ſectam ſuam: atque ita non eritis felices unquam. 21. Et ſic venire fecimus ad eos *gentem eorum jam fidelem*; ut ſcirent, quòd promiſſio Dei eſt veritas, & quod Hora (*ideſt dies reſurrectionis*) non eſt dubium de ea, cùm diſceptarent inter ſe *homines* de negotio eorum (*ideſt ſeptem dormientium*) & dicerent *infideles*: Ædificate ſuper eos ædificium. 22. Dominus eorum ſcientiſſimus erat de eis. Reſponderunt *fideles*, qui prævaluerant in negotio eorum: Omninò ædificabimus ſuper eos oratorium. 23. Dicent *quidam*: *Hi juvenes fuerunt* tres: quartus eorum *fuit* canis eorum: Et dicent *alii*. *Fuerunt* quinque: ſextus eorum *fuit canis* eorum: opinando de re arcana. Et dicent *alii*: *fuerunt* ſeptem, & octavus *fuit* canis eorum: Dic *tu, ò Mahumete*: Dominus meus ſcientiſſimus eſt de numero eorum: Non ſcient eos, niſi pauci. 24. Ne igitur diſceptaveris de eis, niſi diſceptatione clara, juxta id, *quod tibi revelatum eſt*. Et ne perconteris circa eos ex illis (*ideſt Judæis, & Chriſtianis*) ullum. 25. Et nunquam dicas de aliqua re: Certè ego facturus ſum hoc cras, niſi *addas*: ſi voluerit Deus. Et memento Domini tui, cùm oblitus fueris *alicujus rei*, & dic: Facile erit, ut dirigat me Dominus meus, ut approximem ad hoc (*ideſt, ut ſciam veritatem hujus hiſtoriæ*) *a* recte. 26. Et morati ſunt in ſpelunca ſua trecentos annos, & additi ſunt novem. 27. Dic: Deus ſcientiſſimus eſt, quantùm commorati ſint. Ipſius eſt arcanum Cœlorum, & terræ. Fac videre in eo, & fac audire. Non eſt illis præter eum ullus patronus: neque aſſociabit in judicio ſuo ullum. 28. Et lege, quod revelatum fuit tibi de libro Domini tui: non eſt ullus immutans verba ejus, & nuſquam invenies præter eum effugium. 29. Et conſtanter gere te ipſum (*ideſt perſevera*) cum iis, qui invocant Dominum ſuum manè, & veſperè, & requirunt faciem ejus, & ne avertantur oculi tui ab eis, ut requiras ornatum vitæ mundanæ, & ne obedias ei, cujus conjecimus incuriam cordi circa memoriam noſtri, & ſectatus eſt concupiſcentiam ſuam, & eſt negotium ejus exceſſus *in peccatis*. 30. Et dic: Veritas eſt à Domino veſtro *id, quod vobis prædico*: itaque, qui voluerit, credat, & qui voluerit, non credat. Certè nos præparavimus iniquè agentibus ignem; circumdabit eos fumus flammæ mixtus illius. Quòd ſi auxilium imploraverint, adjuvabuntur aqua, *quæ* ſicut æs liquidum aſſabit facies. Miſera erit potio, & malum erit reclinatorium. 31. Porrò, qui crediderint, & fecerint recta: certè nos non ſinemus perire mercedem ejus, qui benè fecerit operando. 32. His ipſis erunt horti Eden: current ſubter ipſos flumina: ornabuntur in eis armillis ex auro, & induentur veſtibus viridibus ex ſerico pretioſo, auro intertexto, & amictu ſplendenti: accumbentes in illis ſuper lectos ſponſales. O felix præmium, & erit pulchrum reclinatorium. 33. Et propone illis in parabolam duos viros: dedimus uni eorum duos hortos ex vitibus, & circumcinximus utrumque palmis, & poſuimus inter utrumque ſementem. 34. Uterque hortorum attulit fructum ſuum, & non defraudavit ex eo, quidquam, & *b* erumpere fecimus inter utrumque fluvium. 35. Et fuit illi *homi-*

a per directionē eius.

b currere;

ni ex iiſdem hortis fructus, & dixit ſocio ſuo, & ipſe gloriabatur adverſus eum: ego copioſior ſum, quàm tu opibus, & potentior familia. 36. Et ingreſſus eſt hortum ſuum, & ipſe iniquus in animam ſuam, dixit: Non exiſtimo, quòd periturus ſit hic *hortus* unquam: 37. Neque puto, Horam ſtaturam (*ideſt futurum diem judicii.*) Et quamvis reducar ad Dominum meum (*ideſt quamvis reſuſciter*), profectò inveniam melius hoc *horto* immutatus. 38. Dixit illi ſocius ejus (& ipſe gloriabatur contra eum): An non credis in eum, qui creavit te ex pulvere deindè ex ſpermate: deindè conformavit te in virum? 39. Sed ego dico: Ipſe Deus eſt Dominus meus, & non aſſociabo in Domino meo ullum. 40. Et nonne, cùm ingreſſus fueris hortum tuum, dices, quòd voluerit Deus? Non eſt virtus, niſi in Deo. etiamſi videas, me eſſe minorem te opibus, & filijs. 41. Et fortaſſe eveniet, ut Dominus meus det mihi melius, quàm hortum tuum, & mittat ſuper eum fulmina è Cœlo, itaut evadat terra pulverulenta, inſtabilis. 42. Vel evadat aqua illius profundè depreſſa, itaut nullatenùs poſſis eam haurire. 43. Et circumdatus eſt fructus ejus (*ideſt periit.*) Cœpit igitur invertere volas ſuas ſuper id, quod expenderat in illum, *nempe hortum*, nam ille erat vacuus ſuper fulcimenta ſua (*ideſt ſuper paxillos, quibus vites ſuſtentabantur*) & dicebat: O utinam ego non aſſociaſſem cum Domino meo ullum. 44. Et non fuit illi turba *hominum, qui* adjuvarent eum, præter Deum: neque fuit *a* adjuvans ſe ipſum. 45. Ibi (*ideſt in die judicii*) *b* auxilium Dei erit verum, ipſe melior erit quoad præmium, & melior quoad *felicem* ſucceſſum. 46. Et propone illis parabolam vitæ mundanæ. *Hæc eſt* ſicut aqua, quam demiſimus è Cœlo, & commiſcetur per eam germen terræ, & *poſtquàm viride, & pulchrum fuerit*, evadit ſtipula arida, diſpergunt eam venti, & eſt Deus ſuper omnem rem prepotens. 47. Opes, & filii ſunt ornamentum vitæ mundanæ: Sed permanentia *opera* bona meliora erunt apud Dominum tuum quoad præmium, & meliora quoad ſpem. 48. Et die *quadam* ambulare faciemus montes, & videbis terram manifeſtè apparentem (*ideſt totam complanatam*) & congregabimus eos, & non prætermittemus ex eis ullum. 49. Et *c* exponentur ante Dominum tuum ordinatim, & *dicetur eis*: Jam quidem veniſtis ad nos *rebus omnibus expoliati*, quemadmodùm creavimus vos prima vice. Atqui exiſtimabatis, quòd non ſervaturi eſſemus vobis promiſſionem. 50. Et ponetur liber *operum uniuſcujuſque in manu ejus*. Et videbis ſceleratos formidantes ob id, quod *ſcriptum erit* in eo, & dicent: Oh veh nobis! Quid mihi hic liber? Non præterit parvum *quid*, neque magnum, quin recenſeat illud. Et invenient id, quod operati fuerint, præſens: neque injuſtè tractabit Dominus tuus ullum. 51. Et, cùm diximus Angelis: Adorate Adam, & adoraverunt *eum omnes*: Sed Eblis (*ideſt Diabolus*) fuit ex Geniis, & prævaricatus eſt à præcepto Domini ſui. An ergo accipietis eum, & generationem ejus (*ideſt Genios ex eo natos*) in patronos præter me, cùm ipſi ſint vobis hoſtes? Miſera eſt iniquorum permutatio, *dùm colunt diabolum pro* Deo. 52. Non adhibui eos teſtes (*ideſt non habui eos ſocios*) creationis Cœlorum, & terræ, neque creationis eorumdemmetipſorum: neque fui accipiens ſeductores (*ideſt Dæmones*) in adjutorium. 53. Et die *quadam* dicet *Deus infidelibus*: Advocate aſſociatos meos, quos putabatis *eſſe deos*. Invocabunt itaque eos: Sed non reſpondebunt illis, & ponemus inter eos torrentem exitii, *in quo omnes pereunt in Gehenna*. 54. Et videbunt ſceleſti Ignem, & exiſtimabunt ſe projiciendos eſſe in eum, & non invenietur ab illo effugium. 55. Et jam quidem varietatem poſuimus in hoc Alcorano hominibus ex omni ſimilitudine: Sed eſt homo pleraſque res, *quæ ſunt in illo*, diſputans. 56. Et non retinuit homines, ne crederent, cùm veniſſet ad eos Directio (*ideſt Alcoranus*), & veniam peterent à Domino ſuo, niſi ut veniret ad eos ſtatutum priorum (*ideſt pœna ſtatuta à Deo infidelibus præcedentibus*) aut veniret ad eos ſupplicium patenter. 57. Et non mittimus Legatos niſi Euangelizantes, & comminantes. Et diſceptant ii, qui non credunt, cum vanitate, ut eliminent per eam veritatem. Et acceperunt ſigna mea *in Alcorano*, & id, quod comminatum fuit eis, in jocum. 58. Et quis eſt iniquior, quàm

a vindicans.

b auxilium erit Dei veri.

c præſentabuntur.

Inepta trãſitione recoquit crãbē.

is

is, qui commonitus fuit de ſignis Domini ſui; & longè recedit ab eis, & obliviſcitur id, quod præmiſerunt manus ejus (*ideſt peccata ſua præcedentia?*) Nos ſanè poſuimus ſuper corda eorum operimenta, ne intelligant illum (*ideſt ignorantiam*) & in auribus eorum gravitatem. 59. Quòd, ſi invitaveris eos ad directionem; non propterea dirigentur unquam. 60. Et Dominus tuus indultor, præditus miſericordia, ſi puniret (*ideſt punire voluiſſet*) eos *in mundo* ob id, quod perpetraverunt, procul dubio acceleraſſet illis pœnam. Sed *manet* illis promiſſio (*ut differatur ad diem judicii*, *in quo* non invenient præter eum effugium. 61. Illas autem urbes perdidimus, poſtquam iniquè egerant, & poſueramus perditioni earum promiſſionem (*ideſt præmonueramus eas de hoc*). 62. Et cùm dixit Moyſes puero ſuo, *Joſue filio Nun*: Non ceſſabo *ab itinere*, donec perveniam ad conjunctionem duorum marium (*ideſt Jonii, & Perſici*), aut incedam per longum tempus (*ideſt per ſpatium octoginta annorum.*) 63. Cùm autem ambo perveniſſent ad conjunctionem inter hæc duo *maria*, obliti ſunt *accipere* piſcem ſuum, *quem ſecum ferebant*. Porrò accepit *piſcis ille* viam ſuam in mare per ſubterraneam viam. 64. Cùm verò *indè* pertranſiſſent, dixit *Moyſes* puero ſuo: Affer nobis prandium noſtrum; jam enim invenimus ex itinere noſtro hoc fatigationem. 65. Reſpondit *puer*: Credes ne, quòd, cùm confugiſſemus ad petram, ego ſanè oblitus ſum piſcis? Neque obliviſci fecit me illius, niſi Satan, ne recordarer illius, & arripuit *piſcis* viam ſuam in mare cum ſtupore *utriuſque*. 66. Dixit Moyſes: Hoc eſt, quod deſiderabamus. Et reverſi ſunt ambo ſuper veſtigia ſua repetendo *viam priorem*. 67. Et invenerunt ſervum è ſervis noſtris, cui tribueramus miſericordiam de apud nos, & docueramus eum à conſpectu noſtro ſcientiam. 68. Dixit illi Moyſes: An *vis* ſequar te cum pacto, ut doceas me in eo, de quo doctus fuiſti, ad directionem *meam*? 69. Reſpondit *ille*: Certè tu non poteris mecum perdurare. 70. Quomodò enim ſuſtinere poteris, ne interroges me de eo, quod non comprehendeis notitia? 71. Dixit Moyſes: Invenies me, ſi voluerit Deus, conſtantem, neque inobediens ero tibi ulla in re. 72. Dixit *ille*: Si ergo ſequutus fueris me, ne interroges me de ulla re, donec retulero tibi de ea mentionem. 73. Profecti ſunt igitur ambo, donec aſcenderunt in navim, *& ille* confregit eam. Dixit *illi Moyſes*: An confregiſti eam, ut ſubmergeres homines illius? Jam porrò feciſti rem miram. 74. Reſpondit *ille*: Nonne dixi tibi, quòd tu non poteris mecum perdurare? 75. Dixit *Moyſes*: Ne ſuccenſeas mihi ob id, quod oblitus ſum, & ne imponas mihi in præcipiendo mihi, difficilia. 76. Proceſſerunt igitur, donec invenerunt juvenem, & *ille* occidit eum. Dixit *Moyſes*: An occidiſti animam innocentem ſine anima (*ideſt abſque eo, quòd alium occiderit?*) Jam certè perpetraſti rem nefariam. 77. Reſpondit *ille*: Nonne dixi tibi, quòd tu non potuiſſes mecum perſeverare? 78. Dixit *Moyſes*: ſi interrogavero te de re ulla poſthac: ne retineas me ſocium tuum. Jam *a* pervenit ad te mea excuſatio. 79. Perrexerunt igitur, donec pervenerunt ad habitatores urbis *cujuſdam (ideſt Antiochiæ)*. Petierunt cibum à civibus illius: Sed illi renuerunt hoſpitio recipere eos. Invenerunt autem in ea parietem *altitudinis centum cubitorum*, qui volebat ruere; at ille erexit eum *manu ſua*. Dixit *illi Moyſes*: Si voluiſſes, profectò accepiſſes pro hoc mercedem (*ſi nimirùm jam, dirutum reædificaſſes*). 80. Reſpondit ille: Hæc erit ſeparatio inter me, & inter te. *Sed priùs* enarrabo tibi ſignificationem illius, de quo non potuiſti ſuſtinere, *ne interrogares me*. 81. Porrò navis, *quam confregi*, erat *quorumdam* pauperum, qui operabantur in mari: volui autem labefactare eam, nam erat à tergo eorum Rex *Pirata*, qui capiebat omnem navim violenter. 82. At verò juvenis, *quem occidi*, erant parentes ejus, fideles: timuimus autem, *quia ipſe erat infidelis*, ne inficeret eos errore, & infidelitate. 83. Voluimus ergo, ut commutaret illis Dominus eorum meliorem, illo (*ideſt daret illis filium meliorem*) pietate, & proximiorem miſericordiâ (*ideſt magis miſericordem erga parentes*). 84. Paries autem erat duorum juvenum orphanorum in civitate, & erat ſub eo theſaurus, *qui ſpectabat* ad

Inepta trãſitio.

الجزء السادس عشر

Pars Decimaſexta.

a aſſequutus es à me excuſationem.

utrumque: fuerat autem pater eorum probus; & voluit Dominus tuus, ut pervenirent ad firmam ætatem ſuam, & extraherent theſaurum ſuum per miſericordiam à Domino tuo. Et non feci hoc, *quod vidiſti* ex voluntate mea: hæc eſt interpretatio ejus, ſuper quo non potuiſti ſuſtinere, *ut taceres*. 85. Et interrogabunt te *Judæi, ò Mahumete*, de Bicorni. Reſponde: Recitabo vobis de eo commemorationem. 86. Nos quidem firmavimus ei locum in terra, & dedimus ei ad omnem rem viam. 87. Sequutus eſt ergo viam, donec pervenit ad locum Occaſus ſolis; invenitque eum occidere in fonte luti nigri, & invenit prope eumdem *fontem* populum *quemdam infidelem*. 88. Diximus: O Bicornis, aut affligas *hunc populum bello*, aut aſſumas erga eum benignitatem, *captivum ducendo*. 89. Reſpondit *Bicornis*: Si quis fuerit infidelis, mox puniamus eum: deindè reducetur ad Dominum ſuum in die judicii, & puniet eum pœna vehementiſſima. 90. Si quis verò crediderit, & fecerit rectum, ipſi erit retributio, optimum (*ideſt Paradiſus*), & loquemur ei ex imperio

a facilitatē.

noſtro *a* facilia (*ideſt levia reddemus ei præcepta noſtra*). 91. Deindè proſequutus eſt viam, donec pervenit ad locum ortus ſolis: invenit eum orientem ſupra *quoſdam* populos, quibus non dedimus ab eo tegumentum (*ideſt, quo tueri ſe poſſent ab ejus calore*). 92. Ita *ſe res habuit*, & jam comprehenderamus id, quod erat apud eum, notitia *noſtra* (*ideſt exercitus, & cætera, quæ habebat Bicornis*). 93. Deindè proſequutus eſt iter, donec pervenit inter duos mon-

b non erant propè, ut intelligerent dictum.

tes, infra quos invenit populos *quoſdam*, qui *b* vix poterant intelligere ſermonem. 94. Dixerunt: O Bicornis, certè Jagug, & Magug ſunt devaſtantes terram *noſtram*: An ergo *vis* perſolvamus tibi tributum cum pacto, ut conſtruas inter nos, & inter illos obicem (*ideſt, parietem ne tranſire poſſint ad nos*)

c potentem fecit.

95. Reſpondit: Id, quo *c* ſtabilivit me Dominus meus, melius *eſt tributo veſtro*. Atqui adjuvate me viribus, *ut* ponam inter vos, & inter illos munimentum validum. 96. Afferte mihi fruſta ferri, ut æquem duo latera *horum montium*. Dixit *prætereà*: Inſufflate, donec efficiam illud ignem (*ideſt ferrum ignitum*). 97. Dixit *rursùm*: Afferte mihi, *ut* effundam ſuper illud æs liquefactum. 98. Itaque non potuerunt *Jagug, & Magug* aſcendere ſuper illum *murum*, neque potuerunt illum perfodere. 99. Dixit *Bicornis*: Hoc, *quod feci*, fuit miſericordia à Domino meo (*ideſt per gratiam ejus*). Cùm autem advenerit promiſſio Domini mei, *& egredientur Jagug, & Magug propè diem judicii*, reducet illum (*ideſt murum*) in pulverem comminutum. Eſt autem promiſſio Domini mei vera. 100. Et ſinemus alios eorum die illa fluctuare in alios, & inſufflabitur in tubam, & congregabimus eos congregando. 101. Et exponemus gehennam in die illa infidelibus exponendo. 102. Quorum fuerunt oculi in coopertura à memoria mea, & non potuerunt audire *veritatem Alcorani*. 103. An exiſtimarunt, qui ſunt infideles, quòd acciperent ſervos meos præter me in Dominos, *me non eſſe puniturum ipſos*? Certè nos preparavimus

d jacturam paſſos.

gehennam infidelibus, in hoſpitium. 104. Dic: An referremus vobis *d* eos, qui jacturam faciunt operum *ſuorum*, quorum erravit ſtudium in vita munda-

e opus ſuū.

na, & ipſi exiſtimant, ſe benè operari *e* id, quod faciunt. 105. Hi ſunt, qui non credunt in ſigna Domini ſui, & occurſum ejus (*ideſt adventum ad judicium*) quamobrem inutilia evaſerunt opera eorum. Propterea non ſtatuemus illis in die reſurrectionis pondus (*quia ſcilicet inania erunt opera eorum*). 106. Hæc *erit* merces eorum; gehenna; eo, quòd infideles fuerint, & acceperint ſigna mea, & legatos meos in deriſu. 107. Porrò, qui crediderint, & fecerint recta; erunt illis horti Paradiſi in hoſpitium. 108. Perpetuò mansuris in eis: non deſiderabunt ab illis mutationem. 109. Dic: ſi eſſet mare atramentum ad *ſcribenda* verba Domini mei: *profectò* deficeret mare, antequam deficerent verba Domini mei, *etiamſi* afferremus *aliud atramentum*,

f ad extēſionem.

ſicut illud, *f* extendendo (*ideſt ad ſcribendum*). 110. *Dic. Utique ego ſum homo, ſicut vos: revelatur mihi, quòd certè Deus veſter Deus unus eſt.* Qui ergo ſperat occurſum Domini ſui (*ideſt adventum ejus ad judicium*) operetur opus rectum: neque aſſociet in cultu Domini ſui ullum.

NOTÆ.

NOTÆ.

INſcribitur Sura الكهف, ideſt *ſpelunca*, eo quòd in ea de ſpelunca illa agatur, in quam ſeptem Dormientes Epheſi, ad fidem ſuam ſervandam confugerunt: de quibus in noſtris etiam Authoribus, tam Græcis, quàm Latinis celebris mentio habetur. Et, licet in hanc hiſtoriam falſi aliquid, vel dubii fortaſſe irrepſerit; non tamen fabula dicenda eſt, ut impietatis illud monſtrum Hoctingerus audaciſſimè appellat. De loco Suræ non video inter Expoſitores controverſiam. In numero verſuum non omnes conveniunt. Centum, ac decem communiter enumerant. Quidam uſque ad centum, & quindecim extendunt. Quidam etiam verſiculum vigeſimum nonum: *Et conſtanter gere te ipſum*, &c. inter Medinenſes reponunt. Quod attinet ad premium lectoris, ita ſcribit Beidavius: من قراء سورة الكهف من اخرها كانت له نورا من قرنه الى قدمه ومن قرءها كلها كانت له نورا من الارض الى السماء. *Si quis legerit Suram Speluncæ ab extremo ejus*: nimirum (niſi fallor) à medio ad finem: *Erit ei lux à capite uſque ad calcem*. *Si quis verò legerit illam totam, erit ei lux à terra uſq; ad Cælum*.

VIII. *Habitatores ſpeluncæ, & Alrakim*. Quid hoc loco ſignificet vox Arabica الرقيم Alrakim, non omnes conveniunt. Gelal exponit اللوح المكتوب فيه اسماوهم وانسابهم *Tabula, in qua ſcripta erant nomina eorum, & proſapia eorum*. Jahias ex Cottada: الرقيم الوادى الذى فيه الكهف *Alrakim eſt vallis in qua erat ſpelunca*. Zamchaſcerius: الكهف الغار الواسع فى الجبل والرقيم اسم كلبهم: وقيل هو لوح من رصاص رقمت فيه اسماوهم جعل على باب الكهف وقيل الجبل وقيل الوادى الذى فيه الكهف وقيل قريتهم وقيل مكانهم: *Spelunca erat antrum vaſtum, & amplum in monte. Alrakim verò eſt nomen canis eorum. Alii dicunt fuiſſe tabulam, ſeu laminam plumbeam poſitam ſupra oſtium ſpeluncæ, in qua inciſà erant nomina eorum. Alii dicunt fuiſſe nomen ipſius montis: alii vallem, in qua ſita erat ſpelunca; Alii locum, ubi dormierunt; alii locum, ubi ſteterunt*. Notat hìc Gelal: وقد سيل من عن قصتهم *Jam interrogatus fuerat Mahumetus de hiſtoria eorum* à Judæis. Scilicet hæc curabant Judæi.

IX. *Cum confugerunt Pueri*.] Vox Arabica الفتية *pueri* ſumitur hìc juxta Gelal pro الشاب الكامل *juvene perfecto*.

XVII. *Et verſabamus eos ad dexteram, & ad ſiniſtram*.] Hoc fiebat, ut ait Gelal, لئلا تاكل الارض لحومهم *ne fortè abſumeret terra carnes eorum*. Addit Gelal: وكانوا اذا انقلبوا انقلب كلبهم وهو مثلهم فى النوم واليقظة; *Eveniebat autem, ut, cùm ipſi ita verſarentur, verſaretur quoque canis eorum, qui ſicut illi in dormiendo, & vigilando ſe gerebat*.

XIX. *In civitatem*]. Putant nonnulli Interpretes, hanc civitatem fuiſſe Tarſum.

XXI. *Cùm diſceptarent inter ſe homines*]. Hujuſmodi diſceptatio erat inter fideles, & infideles de conſtruendo circa ſpeluncam, in qua dormierant ſeptem adoleſcentes, ædificio. *Volebant enim* infideles conſtrui ſimplex ædificium: fideles autem oratorium, ſeu Eccleſiam, in qua cultus illis adhiberetur.

XXIII. *Et dicunt alii fuiſſe ſeptem*, &c.]. Hanc veram eſſe ſententiam, aſſerit Gelal ex authoritate Ebn-Abbas.

XXV. *Et nunquam dicas de aliqua re*, &c.] Ne penitùs importunè hunc verſiculum hìc intrudi quis exiſtimaret, affert Gelal hanc cauſam illius: وسأله اهل الكتاب عن خبر اهل الكهف فقال اخبركم غدا ولم يقل ان شاء الله فنزل ولن تقولن لشي انى فاعل. *Interrogaverant Scripturales Mahumetum de hiſtoria habitatorum ſpeluncæ. Ille verò reſpondit eis: Cras eam vobis enarrabo: neque addiderat: Si Deus voluerit. Propterea admonetur hic: Et nunquam dicas de aliqua re*, &c. omnia figmenta.

XXVI. *Morati ſunt in ſpelunca*, &c.] Gelal exiſtimat, hos annos trecentos fuiſſe ſolares: additos autem eſſe annos novem ex computo annorum lunarium.

XXVII. *Fac videre in eo, & fac audire*.] Ideſt, effice, ut ille videat, & audiat. Arabicè ابصر به واسمع: Explicat Gelal: هى صيغة تعجب بمعنى ما ابصره وما اسمعه وهما على جهة المجاز والمراد انه تعالى لا يغيب عن بصره وسمعه شىء. *Hæc eſt formula admirationis ſignificans: O quantum videt: O quantum audit; Et utraque loquutio eſt metaphorica, ſeu ironica: & ſignificat, nihil abſcondi ab oculis, & auribus Dei*. Eo ſcilicet modo, quo quis diceret alicui: Doce tu Deum: vel adjuva Deum: ut oſtenderet, Deum non egere, ut ab aliquo doceatur.

XLV. *Auxilium Dei erit verum*. Eſt duplex lectio: الولاية لله الحق: *auxilium Dei verum*, & الولاية لله الحق *Auxilium Dei veri*. Quidam etiam pro الولاية *Auxilium* legunt الولاية *Regnum*.

L. *Et ponetur liber*.] Gelal: كل امرى فى يمينه من المومنين وفى شماله من الكافرين: *Cuilibet ex fidelibus ponetur liber in dextera ejus: ex infidelibus autem in ſiniſtra*.

LI. *Sed Eblis fuit ex Geniis*]. Gelal قيل هم نوع من الملايكة فالاستثنا متصل وقيل هو منقطع او ابليس ابو الجن فله ذرية ذكرت معه والملايكة لا ذرية لهم. *Quidam dicunt, Genios eſſe ſpeciem Angelorum, & particulam exceptivam, ſed, eſſe conjunctam*

ſtam [. Ideſt, idem ſignificare, ac præter ; ut ſenſus ſit, omnes adoraverunt eum præter diabolum , qui fuit ex Geniis]*: alii verò eſſe præciſam* [ideſt præſcindere partem ſententiæ præcedentis à ſubſequenti]. *Eſt autem Eblis pater Geniorum , & habet generationem maſculinam ſimilem ſibi : ſed Angeli carent generatione.*

LXVI. *Hoc eſt , quod deſiderabamus .*] Quia ſcilicet hujuſmodi fuga piſcis in mare, erat ſignum , eos mox inventuros, quem quærebant. Ita Gelal.

LXVII. *Et invenerunt ſervum*]. Hic ſervus Dei , quem invenerunt , fuit juxta Gelal , & alios Expoſitores الخضر *Alchedrus*, quem fabulantur Moſlemi , eundem fuiſſe, ac Phinees filium Eleazari, filii Aaron ; cujus anima per metempſychoſin emigravit primò in Eliam , deindè ex Elia in S. Gregorium , quem propterea Mahumetani omnes ſummo honore proſequuntur. Ita verò totam hanc fabulam dilucidat Albocharius, cujus verba ex Arabicis fideliter tranſlata hic pono. *Cùm Moyſes ſtans concionem haberet ad filios Iſrael , interrogatus fuit à quodam , quiſnam ex hominibus majorem haberet ſcientiam. Ille autem reſpondit: Ego . Deus verò iratus , objurgavit illum , eo quod non attribuiſſet ipſius dono ſcientiam ſuam , dixitque ei per revelationem : eſt mihi ſervus in loco , ubi duo maria conjunguntur , qui majorem habet ſcientiam , quam habeas tu. Dixit Moyſes. Quomodò potero illum invenire ? Reſpondit ei Deus. Tolle tecum piſcem magnum , & pone eum in ſporta: & ubi amiſeris piſcem , ibi eſt locus , quem dixi tibi. Acceptum igitur Moyſes piſcem poſuit in ſporta , & abiit : profectuſque eſt cum illo puer ejus Joſue , filius Nun , & perrexerunt , donec venerunt ad petram , ubi caput demittentes , ambo dormierunt. Piſcis verò ſeſe commovens è ſporta deſiliit in mare , & cœpit in eo natare findens longam rimam per aquas . Sed Deus cohibuit aquam à piſce , itaut aqua ſtaret ſupra illum in modum fornicis , & undequaque ambiret , nec tamen contingeret eum. Cùm autem evigilaſſent , oblitus eſt alter commonere alterum de piſce : & proſequuti ſunt iter toto die illo , ac nocte ſequenti , donec novus illuceret dies . Tunc autem dixit Moyſes puero ſuo. Affer nobis prandium noſtrum ;* & cœtera, ut in Alcorano. Similia Albochario habet Zamchaſcerius, cum aliarum fabularum additamentis.

LXXXV. *Et interrogabunt te Judæi de Bicorni*]. Arabicè ذو القرنين *Dhul-karnain* , ideſt Bicornis, accipitur communiter pro الاسكندر *Alexandro* , nempe Macedone. Ita Gelal , Jahias , Zamchaſcerius , & alii : Notat autem Gelal , illum non fuiſſe Prophetam. Zamchaſcerius verò hæc de illo nugatur . Do tantùm verba latina , ne prolixior evadam . *Bicornis eſt Alexander , qui regnavit ſuper mundum univerſum . Fertur autem , regnum mundi habuiſſe duos fideles , nempè Bicornem , & Salomonem : & duos infideles , ſcilicet Nemrod , & Nabuchodonoſor. Fuit autem poſt Nemrod. Diſſentiunt verò circa illum Authores. Quidam dicunt , fuiſſe hominem ſanctum , cui Deus dedit regnum terræ , & ſcientiam , & ſapientiam , & venerationem : & ſubjecit ei lucem , & tenebras ; ita ut, cum incederet noctu , præcederet ante eum lux dirigens eum , & à tergo tenebræ circundarent eum. Alii dicunt , illum fuiſſe Prophetam : alii unum ex Angelis . Et ex Homar fel. mem. habetur, ipſum audiviſſe hominem quemdam dicentem : O Bicornis. Ipſe verò ait: O Deus ignoſce: An non contenti fuiſtis nominari nominibus Prophetarum , niſi etiam nominaremini nominibus Angelorum? Et ex Aly fel. mem. habetur, ſubjectas illi fuiſſe nubes , & apertas cauſas rerum , & expanſam lucem . Interrogatus autem de eo , reſpondit : Dilexit Deum , & Deus dilexit illum. Et interrogavit eum Ebnolkauva: Quiſnam fuit Bicornis? Angelus ne , an Propheta? Et reſpondit : Non fuit Angelus, neque Propheta , ſed fuit vir ſanctus , & percuſſum fuit illi cornu dextrum propter Deum , quamobrem mortuus eſt: Sed Deus reſuſcitavit illum. Et percuſſum fuit illi cornu ſiniſtrum , & mortuus eſt: ſed reſuſcitavit eum Deus: quare dictus fuit Bicornis . Ex oraculo autem Prophetæ Mahumeti habetur , dictum fuiſſe Bicornem , quia circumivit duo cornua mundi , nempe latus ejus occidentale , & orientale . Alii dicunt illum habuiſſe duo cornua , ideſt duos cirros. Alii, inciſa fuiſſe in cervice ejus duo cornua in ſignum fortitudinis. At verò Vaheb voluit ita appellatum fuiſſe, quia habuit duo regna , Græcorum , & Perſarum : vel, ut alii malunt , Græcorum , & Thracum , ſeu Turcarum . Vel quia , ut habetur ex eodem Authore , duo tempora capitis ejus erant ex ære . Alii volunt geſtaſſe duo cornua ſuper coronam , vel ſuper caput. Licet etiam exiſtimare ita cognominatum fuiſſe à robore, vel fortitudine .* Hactenus Zamchaſcerius . Quamvis autem ex dictis apertiſſimè appareat , eundem eſſe apud Arabes Bicornem, & Alexandrum Magnum; nihilominùs Iſmael filius Aly in capite ذو القرنين الاسكندر بن فليبوس *De Alexandro filio Philippi* negat, quod alii communiter affirmant ; aſſerens Bicornem, de quo loquitur Alcoranus , eſſe alium quemdam Regem antiquum , qui vixit tempore Abrahæ , & ab aliquibus exiſtimari , fuiſſe افريدون بن اشغيان *Afridum filium , Aſfian* ſextum regem Perſarum: ab aliis verò ملك الصعب بن الرايس اليمن *Aſſaab filium Arrais, regem Jeman*, ſeu Arabiæ felicis. Sed neutri conveniunt, quæ habentur in Alcorano : & velit nolit Iſmael, non poſſunt hæc convenire, niſi Alexandro Macedoni , juxta expoſitionem univerſaliter receptam à Mahumetanis. Quamvis revera totum hoc, quod de Bicorne refertur, ſit merum figmentum.

LXXXVII. *Invenitque eum occidere in fonte luti nigri .*] Agnovit hìc Gelal craſſitiem Prophetæ ſui: quamobrem ita Alcorani verba benigniùs expoſuit, وغروبها في العين في راى العين والا فهي اعظم من الدنيا *Occidere verò Solem in fonte , fuit ad ſpeciem oculi : nam alioquin ſol major eſt toto mundo.*

XCI. *Orientem ſupra quoſdam populos .*] Quinam fuerint hi populi, docet Gelal his verbis هم الزنج لم نجعل لهم من دونها اى الشمس ستراً من لباس ولا سقف لان ارضهم لا تحمل بناء ولهم شروب يغيبون فيها عند طلوع الشمس ويظهرون عند ارتفاعها: *Hi ſunt populi Zingitani in Æthiopia, quibus non eſt à ſole tegumentum veſtium , neque domorum , quia terra eorum non fert ædificia : Habent autem foveas ſubterraneas, in quibus abſconduntur in ortu ſolis, & ex ipſis prodeunt in declinatione illius.*

XCIII. *Inter duos montes*] Arabicè بين السدين inter duo clauſtra, ſeu obices . Gelal بين جبلين مقطع بلاد الترك سد الاسكندر ما بينهما *Et poſt illa ſunt duo montes ad ſeparandam regionem Thracum: horum fauces , ſeu intermedium occluſit Alexander.* Alludit fortaſſe ad Abylam, & Calpen, quos montes columnas Herculis appellant.

XCIV. *Jagug , & Magug*]. Juxta Gelal ſunt nomina barbara duarum familiarum , ſeu tribuum, quas Zamchaſcerius oriundas facit ex Joſeph tertio ex filiis Noe: & ait à nonnullis exiſtimari Anthropophagos , ideſt manducatores hominum. Et ex authori-

thoritate Prophetæ ſui Mahumeti, ſubdit: احد لا يموت منهم حتى ينظر الى الف ذكر من صلبه كلهم قد حمل السلاح وقيل هم على صنفين طوال قد افرطوا الطول وقصار افرطوا الى القصر: *Nullus ex eis moritur, donec videat mille maſculos egreſſos è lumbis ſuis, & omnes arma ferentes. Dicuntur autem eſſe in duplici genere ſtaturæ: vel enim excedunt longitudinem ii, qui ſunt longi: vel, ſi ſint parvi, habent extremam parvitatem.* Videntur autem idem eſſe Jagug, & Magug in Alcorano, ac Gog, & Magog in ſacris litteris apud Ezechielem, & in Apocalipſi S. Joannis.

REFUTATIONES.

I. VEl Mahumetus erat inſanus, vel alios c[illegible]ſanire exiſtimabat. Qua enim fiducia, vel qua fronte nihil in Alcorano ſuo pravum, aut diſtortum, ſed omnia recta eſſe, poteſt affirmare? Jam ſupra vidimus, & infra, Deo volente, videbimus, quot in illo abſurda, quot fabuloſa, quot falſa, & à veritate prorsùs aliena reperiantur.

[illegible] Quòd, aſſerentes Deum habere filium, mendaces eſſe, & abſque ullo ſcientiæ fundamento hoc affirmare pronunciet: mendacem ſe, ac penitus ignarum, qualis revera erat, oſtendit. Videantur, quæ ſuperiùs circa hoc latè diſſeruimus.

III. Hiſtoriam ſeptem Dormientium, in qua vulgi rumor aliquid fortaſſe fabuloſi antea admiſcuerat; Alcoranus aliis fabulis deformat. In ea verò ſeſe Prophetam nimis ridiculum oſtendit, dùm inter tot ſententias, quas refert circa eorum numerum, decidere ipſe litem neſcit. Erat verò operæ pretium, ſanctiſſimorum juvenum numero etiam canem admiſcere. Sed Mahumetanis ſolemne eſt beſtiis non ſolùm ſanctitatem, verùm etiam Paradiſum tribuere: veluti arieti Abrahæ, Alboraco Mahumeti, & cani huic dormientium. Vide Prodrom. p. 4. cap. ultim.

IV. Ea, quæ de Moyſe, Joſue, & Alchedro, ſeu Phinees, hìc referuntur, eſſe prorſus fabuloſa, & per mendacium conficta, ex eo convincitur, quòd, cùm Moyſes in deſerto per quadraginta annos ſemper populo adſtiterit, utpotè ſummus rerum omnium moderator: nullo modo fieri potuit, ut iter tam longum cum ſolo Joſue arripuerit, non modo, ut pertingeret ad conjunctionem duorum illorum remotiſſimorum marium, ad quam pervenit: Sed etiam, ut ulteriùs progrederetur per ſpatium octoginta, vel plurium annorum: hoc enim ſignificat §. 62. vox Arabica حقبا: juxta Mahumetanorum ipſorum interpretationem. Et ſane, ſi ſpectemus tempus illud totum, quod Moyſes cum Joſue, & Alchedro vagando abſumpſit, non potuit non aliquot menſes, & fortaſſe annos complecti. Quis autem ſanæ mentis ſibi perſuadeat tandiù Moyſen à ſuis Iſraelitis abfuiſſe? Prætereà, ſi ponamus Alchedrum fuiſſe Phinees filium Eleazari filii Aaron, quemadmodùm Mahumetani affirmant, qui Alchedrum hunc nobis ignotum in ſcenam protulerunt: certo certios eſt, Phinees eo tempore fuiſſe puerum: & fortaſſe nondum natus erat; nam introducitur vivus cap. 20. Judic. num. 28. quomodò ergo potuit eum Moyſes in conjunctione duorum marium jam grandem natu reperire, atque illi ſeſe diſcipulum offerre? En tibi quam recta contineat Alcoranus, & quam ab omni diſtorſione remota.

V. Supereſt, ut de Bicorni pauca attingamus. Si ponamus hunc fuiſſe Alexandrum Macedonem, quemadmodùm Mahumeti univerſaliter affirmant: omnes ſciunt, hunc idololatram, ac plurimis vitiis imbutum fuiſſe, neque Deum verum unquam coluiſſe, imò neque omninò illum cognoviſſe. Si verò alius quiſpiam fuit præter Macedonem, neceſſe eſt oſtendere quiſnam, & quandò fuerit *Rex hic* adeò *fidelis, ac ſanctus, qui univerſum terrarum orbem ab ortu ſolis uſque ad occaſum imperio ſuo occupaverit*. Impoſſibile *enim eſt de hujuſmodi rege nullam ab antiquis Chronologis factam fuiſſe mentionem*. Imò neque fieri ullo modo potuit, ut hic vel ante Abraham, vel ante Moyſen, vel etiam ante David, vel Salomonem extiterit. Si verò poſt Salomonem fuiſſet, nullo modo illius memoria in ſolo Alcorano reperiretur. Prætereà mortales omnes norunt, quinam poſt Salomonem, terrarum orbis monarchiam obtinuerint, inter hos verò nullus fuit, cui ea, quæ in Alcorano finguntur, convenirent. Verùm totum id, quod de hoc Bicorni refertur, fabulam eſſe, ex eo patet, quòd hic ad locum ubi ſol occumbit, pervenerit, eumque in fonte, ſeu palude cœni nigri occumbere perſpexerit: itemque, quòd ad locum, unde idem ſol oritur, devenerit: cùm omnes, vel pueri ſciant, ſolem terrarum orbem in immenſa propè diſtantia circumgirando, nullum proprium ortus, vel occaſus ſui locum habere, ſed ubique oriri, & ubique occidere. Benè eſt Gelaleddinum tàm craſſum Prophetæ ſui errorem agnoviſſe: ſed nimis infeliciter illum ab eo defendere conatus eſt, dùm oculi errorem, id quod revera Alcoranus factum narrat, eſſe pronunciavit. Nihil dico de pariete illo ex ære, ferroque conſtructo, quo Bicornis aditum gentibus Jagug, & Magug præcluſit, ne ad finitimos populos devaſtandos tranſilirent, neque è finibus ſuis uſque ad ſupremum Judicii diem poſſent exire. Riſum merentur hæc, non confutationem.

سورة

سورة مريم مكية ثمان وتسعون آية

SURA XIX.
MARIA.
MECCANA:
COMMATUM NONAGINTA, & OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 كهيعص ۝ 2 ذكر رحمة ربك عبده زكريا ۝ 3 إذ نادي ربه نداء خفيا ۝
4 قال رب إني وهن العظم مني واشتعل الراس شيبا ولم أكن بدعايك رب شقيا ۝ 5 وإني
خفت الموالي من وراي وكانت امراتي عاقرا فهب لي من لدنك وليا ۝ 6 يرثني ويرث من
آل يعقوب واجعله رب رضيا ۝ 7 يا زكريا إنا نبشرك بغلام اسمه يحيي لم نجعل له من
قبل سميا ۝ 8 قال رب أني يكون لي غلام وكانت امراتي عاقرا وقد بلغت من
الكبر عتيا ۝ 9 قال كذلك قال ربك هو علي هين وقد خلقتك من قبل ولم تك
شيا ۝ 10 قال رب اجعل لي آية قال آيتك ألا تكلم الناس ثلاث ليال سويا ۝ 11 فخرج
علي قومه من المحراب فاوحي إليهم أن سبحوا بكرة وعشيا ۝ 12 يا يحيي خذ الكتاب
بقوة وآتيناه الحكم صبيا ۝ 13 وحنانا من لدنا وزكوة وكان تقيا ۝ 14 وبرا بوالديه ولم
يكن جبارا عصيا ۝ 15 وسلام عليه يوم ولد ويوم يموت ويوم يبعث حيا ۝ 16 واذكر في
الكتاب مريم إذ انتبذت من أهلها مكانا شرقيا ۝ 17 فاتخذت من دونهم حجابا فأرسلنا
إليها روحنا فتمثل لها بشرا سويا ۝ 18 قالت إني أعوذ بالرحمن منك إن كنت تقيا ۝
19 قال إنما أنا رسول ربك لأهب لك غلاما زكيا ۝ 20 قالت أني يكون لي غلام ولم
يمسسني بشر ولم أك بغيا ۝ 21 قال كذلك قال ربك هو علي هين ولنجعله آية للناس
ورحمة منا وكان أمرا مقضيا ۝ 22 فحملته فانتبذت به مكانا قصيا ۝ 23 فأجاءها
المخاض إلي جذع النخلة قالت يا ليتني مت قبل هذا وكنت نسيا منسيا ۝ 24 فناداها

من

من تحتها الا تحزني قد جعل ربك تحتك سريا ۞ 24 وهزي اليك بجذع النخلة تساقط
عليك رطبا جنيا ۞ 25 وكلي واشربي وقري عينا فاما ترين من البشر احدا فقولي اني
نذرت للرحمن صوما فلن اكلم اليوم انسيا ۞ 26 فاتت به قومها تحمله قالوا يا مريم لقد
جيت شيا فريا ۞ 27 يا اخت هرون ما كان ابوك امر سوء وما كانت امك بغيا ۞
28 فاشارت اليه قالوا كيف نكلم من كان في المهد صبيا ۞ 29 قال اني عبد الله اتاني
الكتاب وجعلني نبيا ۞ 30 وجعلني مباركا اينما كنت واوصاني بالصلوة والزكوة ما
دمت حيا ۞ 31 وبرا بوالدتي ولم يجعلني جبارا شقيا ۞ 32 والسلام علي يوم ولدت ويوم
اموت ويوم ابعث حيا ۞ 33 ذلك عيسي ابن مريم قول الحق الذي فيه يمترون ۞ 34 ما كان
لله ان يتخذ من ولد سبحانه اذا قضي امرا فانما يقول له كن فيكون ۞ 35 وان الله ربي
وربكم فاعبدوه هذا صراط مستقيم ۞ 36 فاختلف الاحزاب من بينهم فويل للذين كفروا
من مشهد يوم عظيم ۞ 37 اسمع بهم وابصر يوم ياتوننا لكن الظالمون اليوم في ضلال
مبين وانذرهم يوم الحسرة اذ قضي الامر وهم في غفلة وهم لا يومنون ۞ 38 انا نحن نرث
الارض ومن عليها والينا يرجعون ۞ 39 واذكر في الكتاب ابراهيم انه كان صديقا نبيا ۞
40 اذ قال لابيه يا ابت لم تعبد ما لا يسمع ولا يبصر ولا يغني عنك شيا ۞ 41 يا ابت اني
قد جاءني من العلم ما لم ياتك فاتبعني اهدك صراطا سويا ۞ 42 يا ابت لا تعبد الشيطان
ان الشيطان كان للرحمن عصيا ۞ 43 يا ابت اني اخاف ان يمسك عذاب من الرحمن
فتكون للشيطان وليا ۞ 44 قال اراغب انت عن الهتي يا ابرهيم لين لم تنته لارجمنك
واهجرني مليا ۞ 45 قال سلام عليك ساستغفر لك ربي انه كان بي حفيا ۞ 46 واعتزلكم
وما تدعون من دون الله وادعوا ربي عسي الا اكون بدعاء ربي شقيا ۞ 47 فلما اعتزلهم
وما يعبدون من دون الله وهبنا له اسحق ويعقوب وكلا جعلنا نبيا ۞ 48 ووهبنا لهم من
رحمتنا وجعلنا لهم لسان صدق عليا ۞ 49 واذكر في الكتاب موسي انه كان مخلصا وكان
رسولا نبيا ۞ 50 ونادينه من جانب الطور الايمن وقربناه نجيا ۞ 51 ووهبنا له من
رحمتنا اخاه هرون نبيا ۞ 52 واذكر في الكتاب اسمعيل انه كان صادق الوعد وكان
رسولا نبيا ۞ 53 وكان يامر اهله بالصلوة وكان عند ربه مرضيا ۞ 54 واذكر في
الكتاب ادريس انه كان صديقا نبيا ۞ 55 ورفعناه مكانا عليا ۞ 56 اولايك الذين انعم
الله عليهم من النبيين من ذرية ادم وممن حملنا مع نوح ومن ذرية ابراهيم واسرايل وممن
هدينا واجتبينا اذا تتلي عليهم ايات الرحمن خروا سجدا وبكيا ۞ 57 فخلف من بعدهم
خلف اضاعوا الصلوة واتبعوا الشهوات فسوف يلقون غيا ۞ 58 الا من تاب وامن وعمل صالحا

فاولايك

فاولئك يدخلون الجنة ولا يظلمون شيا ۝ 58 جنات عدن التي وعد الرحمن عباده بالغيب
انه كان وعده ماتيا ۝ 59 لا يسمعون فيها لغوا الا سلاما ولهم رزقهم فيها بكرة وعشيا ۝
60 تلك الجنة التي نورث من عبادنا من كان تقيا ۝ 61 وما نتنزل الا بامر ربك له ما
بين ايدينا وما خلفنا وما بين ذلك وما كان ربك نسيا ۝ 62 رب السموات والارض وما بينهما
فاعبده واصطبر لعبادته هل تعلم له سميا ۝ 63 ويقول الانسان اذا ما مت لسوف اخرج حيا ۝
64 اولا يذكر الانسان انا خلقناه من قبل ولم يك شيا ۝ 65 فوربك لنحشرنهم والشياطين
ثم لنحضرنهم حول جهنم جثيا ۝ 66 ثم لننزعن من كل شيعة ايهم اشد علي الرحمن
عتيا ۝ 67 ثم لنحن اعلم بالذين هم اولى بها صليا ۝ 68 وان منكم الا واردها
كان علي ربك حتما مقضيا ۝ 69 ثم ننجي الذين اتقوا ونذر الظالمين فيها جثيا ۝
70 واذا تتلى عليهم اياتنا بينات قال الذين كفروا للذين امنوا اي الفريقين خير مقاما واحسن
نديا ۝ 71 وكم اهلكنا قبلهم من قرن هم احسن اثاثا وريا ۝ 72 قل من كان
في الضلالة فليمدد له الرحمن مدا ۝ 73 حتى اذا راوا ما يوعدون اما العذاب واما الساعة
فسيعلمون من هو شر مكانا واضعف جندا ۝ 74 ويزيد الله الذين اهتدوا هدى ۝
75 والباقيات الصالحات خير عند ربك ثوابا وخير مردا ۝ 76 افرايت الذي كفر باياتنا وقال
لاوتين مالا وولدا ۝ 77 اطلع الغيب ام اتخذ عند الرحمن عهدا ۝ 78 كلا سنكتب
ما يقول ونمد له من العذاب مدا ۝ 79 ونرثه ما يقول وياتينا فردا ۝ 80 واتخذوا من دون
الله الهة ليكونوا لهم عزا ۝ 81 كلا سيكفرون بعبادتهم ويكونون عليهم ضدا ۝
82 الم تر انا ارسلنا الشياطين علي الكافرين تؤزهم ازا ۝ 83 فلا تعجل عليهم انما
نعد لهم عدا ۝ 84 يوم نحشر المتقين الي الرحمن وفدا ۝ 85 ونسوق المجرمين الي جهنم
وردا ۝ 86 لا يملكون الشفاعة الا من اتخذ عند الرحمن عهدا ۝ 87 وقالوا اتخذ الرحمن
ولدا ۝ 88 لقد جيتم شيا ادا ۝ 89 تكاد السموات يتفطرن منه وتنشق الارض وتخر الجبال
هدا ۝ 90 ان دعوا للرحمن ولدا ۝ 91 وما ينبغي للرحمن ان يتخذ ولدا ۝ 92 ان كل
من في السموات والارض الا اتي الرحمن عبدا ۝ 93 لقد احصيهم وعدهم عدا ۝ 94 وكلهم
اتيه يوم القيمة فردا ۝ 95 ان الذين امنوا وعملوا الصالحات سيجعل لهم الرحمن ودا ۝
96 فانما يسرناه بلسانك لتبشر به المتقين وتنذر به قوما لدا ۝ 97 وكم اهلكنا قبلهم
من قرن هل تحس منهم من احد ۝ 98 او تسمع لهم ركزا ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. K. H. J. A. S. 2. Commemoratio miſericordiæ Domini tui *erga* ſervum ſuum Zachariam. 3. Cùm invocavit Dominum ſuum invocatione occultâ. 4. Dixit, Domine mi, certè ego *a* infirmus ſum oſſibus ex me (*ideſt meis*) & accenſum eſt caput canitie, & nunquam fui in precatione ad te, Domine mi, infortunatus. 5. Atqui ego ſanè timui ſucceſſores in hereditate poſt me: nam eſt uxor mea ſterilis. Dona ergo mihi à conſpectu tuo filium herilem. 6. Qui ſit hæres meus, & ſit hæres ex familia Jacob, & fac eum, Domine mi, placentem *tibi*. 7. O Zacharia: nos ſanè annunciamus tibi puerum: nomen ejus erit Jahia (*ideſt Joannes*) non poſuimus ei antea *b* nominationem (*ideſt nulli antea illud impoſuimus*). 8. Reſpondit, Domine mi, quomodò erit mihi puer, cùm ſit uxor mea ſterilis, & jam *ego* perveni ad grandævam ætatem decrepitus. 9. Dixit *illi Angelus*: Ita *erit*: Dicit Dominus tuus: Hoc apud me erit facile, & jam creavi te antea, & non fueras quidquam 10. Reſpondit: Domine mi, conſtitue mihi ſignum *hujus rei*. Dixit *Angelus*: ſignum tuum *erit*, quòd non alloqueris homines per tres noctes ſoſpes (*ideſt quamtumvis morbo nullo labores.*) 11. Egreſſus eſt ergo ad populum ſuum ex Adyto *Templi*, & innuit illis, Laudate *Deum* manè, & veſperè. 12. O Jahia, accipe Librum (*ideſt Pentateuchum*) cum virtute (*ideſt illum ſtudioſè legendo.*) Et dedimus illi judicium (*ideſt Prophetiam*) *cùm eſſet* puer *triennis*. 13. Et miſericordiam à nobis, & *largitionem* eleemoſynæ (*ideſt, ut eſſet miſericors, & eleemoſynarius*) & fuit pius *erga Deum*. 14. Et juſtus erga parentes ſuos, & non fuit ſuperbus, contumax. 15. Et pax ſuper eum die, *qua* natus eſt, & die, *qua* morietur, & die, *qua* reſuſcitabitur vivus. 16. Et commemora in libro *Alcorani* Mariam, quandò ſeceſſit à familia ſua ad locum orientalem. 17. Et accepit clam ipſis velamen, *quo ſe tegeret*, & miſimus ad eam ſpiritum noſtrum (*ideſt Gabrielem*) & aſſimilatus eſt ei homo perfectus. 18. Dixit *Maria*: Equidem confugio ad Miſericordem, *ut tueatur me* à te: ſi es timoratus, *abſtinebis te à me dùm, confugio ad Deum*. 19. Reſpondit *Gabriel*: Certè ego ſum legatus Domini, ut donem tibi puerum ſanctum. 20. Dixit *illa*: unde erit mihi puer, cùm non tetigerit me homo (*ideſt maritus*) neque fuerim meretrix? 21. Reſpondit *Gabriel*: Ita *erit*. Dicit Dominus tuus: Hoc apud me eſt facile, &, ut ponamus eum (*ideſt puerum*) in miraculum hominibus, & in miſericordiam ex nobis. Et *hoc* eſt negocium definitum *à nobis*. 22. Concepit igitur illum, & diſceſſit cum eo *in utero* ad locum longinquum. 23. Supervenit igitur ei dolor partus juxta truncum palmæ. Dixit: O Utinam ego mortua eſſem ante hoc, & fuiſſem, *quid* derelictum, oblivioni traditum. Et inclamavit ad eam *Gabriel*, *qui erat* ſub eam (*ideſt è loco inferiori.*) Ne contriſteris: Jam poſuit Dominus tuus ſub te rivum. 24. Et excute ad te truncum palmæ: cadere faciet ſuper te dactylos maturos colligibiles. 25. Et comede, & bibe, & tranquilla oculum: Porrò ſi videris ex hominibus aliquem, *qui interroget te de puero*; dic: Ego ſanè vovi Miſeratori jejunium, ideò nullo modo alloquar hominem. 26. Venit ergo cum eo (*ideſt puero*) ad gentem ſuam, & portat eum. Dixerunt *ei*: O Maria, jam ſanè effeciſti rem miram. 27. O ſoror Aaron; non fuit pater tuus vir malus, & non fuit mater tua ſcortatrix. 28. At *illa* innuit ad eum (*ideſt puerum, dicens, loquimini cum eo.*) Reſponderunt; Quomodò alloquemur eum, qui eſt in cunabulis infans? 29. Dixit *puer* certè ego ſum ſervus Dei: Tradidit mihi Librum (*ideſt Evangelium*) & conſtituit me Prophetam. 30. Et fecit me benedictum, ubicunque fuero, & præcepit mihi orationem, & eleemoſynam, quandiù permanſero vivus. Et pium fecit me erga genitricem meam, & non fecit me ſuperbum infelicem. 31. Et pax ſuper me die, *qua* natus ſum, & die, *qua* moriar, & die *qua* reſuſcitabor vivus. 32. Iſte *eſt* Jeſus filius Mariæ: dictum veritatis, de quo dubitant (*nimirùm utrùm ſit filius Dei, nec ne*). 33. Non fuit *conveniens* Deo, ut haberet

a infirmata ſunt oſſa ex me.

b cognominem.

ullum

ullum filium. Laus illius. Cùm decreverit *aliquam* rem, profectò dicet ei: Eſto, & erit. 34. Et quidem Deus *eſt* Dominus meus, & Dominus veſter: ſervite ergo illi: hæc eſt via recta. 35. Sed diſcordes fuerunt ſectarii inter ipſos *circa Jeſum*: atqui væh illis, qui infideles ſunt à conſpectu diei magni. 36. Fac audire in ipſis, & fac videre (*ideſt, ò quantum audient, & quantum videbunt*) die, *qua* venient ad nos. Sed iniqui hodie ſunt in errore manifeſto. Et comminare illis (*ideſt Meccanis*) diem ſuſpirii doloroſi, cùm deciſum fuerit negotium (*ideſt completum decretum de perditione eorum*) & ipſi *nunc* ſunt in incuria, & ipſi non credunt. 37. Nos ſanè nos hæreditabimus terram, & id, quod eſt ſuper eam, & ad nos *omnes* reducentur. 38. Et commemora in Libro *Alcorani* Abraham: quippe ipſe fuit juſtus, propheta. 39. Cùm dixit patri ſuo: O Pater mi, quare colis, quod non audit, neque videt, neque prodeſt tibi quidquam? 40. O Pater mi, equidem jam venit ad me id ſcientiæ, quod non venit ad te, ſequere ergo me: dirigam te in viam æquam. 41. O pater mi, ne ſervias Satanæ: quippe ſatanas fuit Miſeratori rebellis. 42. O pater mi: equidem timeo, ne tangat te pœna à Miſeratore, & propterea ſis Satanæ ſocius. 43. Reſpondit *ei pater*: An es rejiciens tu deos meos, ò Abraham? Certè, ſi non abſtineas *ab hac re*, profectò lapidabo te. Atqui procul abeſto à me diuturnans (*ideſt per longum tempus*). 44. Dixit *illi Abraham*: Pax ſuper te: rogabo veniam tibi à Domino meo: quippe ipſe eſt de me ſolicitus. 45. Et ſeparabo me à vobis, & ab iis, quos invocatis præter Deum, & invocabo Dominum meum: facile erit, ut non ſim in invocatione Domini mei infelix. 46. Cùm autem ſeparaſſet ſe ab eis, & ab iis, quos colebant præter Deum, donavimus ei Iſaac, & Jacob, & omnem (*ideſt utrumque*) fecimus prophetam. 47. Et donavimus illis ex miſericordia noſtra *opes, & filios*, & dedimus illis linguam veritatis excelſam (*ideſt laudem, & gloriam in omni religione*). 48. Et commemora in libro Moyſen: quippe ipſe fuit ſincerus *religione*, & fuit legatus, propheta. 49. Et vocavimus eum è latere montis *Synai* dextero, & appropinquare fecimus eum colloquutorem *noſtrum*. 50. Et conceſſimus ei per miſericordiam noſtram fratrem ipſius Aaron prophetam. 51. Et commemora in libro Iſmaelem: quippe ipſe fuit verax in promiſſione, & fuit legatus, propheta. 52. Et præcipiebat familiæ ſuæ orationem, & eleemoſynam, & fuit apud Dominum ſuum gratus. 53. Et commemora in libro Edris (*ideſt Enoch*) quippe ipſe fuit juſtus, propheta. 54. Et elevavimus illum in locum ſublimem. 55. Hi ſunt erga quos beneficus fuit Deus ex Prophetis de generatione Adam, & ex iis, quos portavimus cum Noe in *Arca*, & ex progenie Abrahæ, & Iſrael, & ex iis, quos direximus, & elegimus. Cùm legerentur illis ſigna Miſeratoris, procidebant adorantes, & flentes. 56. Succeſſit autem poſt eos ſucceſſio (*ideſt generatio Judæorum, & Chriſtianorum*) qui dereliquerunt orationem, & ſequuti ſunt concupiſcentias: ſed mox incident in torrentem Tartari. 57. Verùm, qui reſipuerit, & crediderit, & fecerit rectum, hi ingredientur Paradiſum, neque injuſtè tractabuntur ulla in re. 58. Hortos Eden, quos promiſit Miſerator ſervis ſuis in abſentia (*ideſt dùm abeſſent ab illis in hoc mundo*): nam erit promiſſio ejus veniens. 59. Non audient in illis futilia, ſed pacem, & erit ipſis alimentum ſuum in illis manè, & veſperè. 60. Iſte eſt Paradiſus, quem dabimus in hæreditatem ex ſervis noſtris *illi, qui fuerit* timoratus. 61. Et non deſcendimus *è Cœlo*, niſi per imperium Domini tui. Ipſius eſt, quod eſt ante nos, & quod poſt nos, & quod inter hoc (*ideſt inter medium*). Neque eſt Dominus tuus oblivioſus. 62. Dominus Cœlorum, & terræ, & illius, quod eſt inter hæc duo. Cole ergo illum, & conſtans eſto in cultu illius. An noſti illi cognominem. 63. Et dicit homo: An poſtquam mortuus fuero, revera educar *è tumulo* vivus? 64. An verò non recordatur homo, quòd nos creavimus eum antea, cùm non eſſet quidquam? 65. Atqui *juro* per Dominum tuum, ſanè congregabimus eos, & dæmonas: tùm circumducemus eos circa gehennam genuflexos. 66. Deindè ſanè ſeparabimus ab unaquaque caterva, quicunque eorum fuerit obſtina-

tinatior adverſus Miſeratorem protervia. 67. Deindè ſanè nos ſcientiſſimi eri-
mus *a* eorum, *qui* fuerint digniores in illa (*ideſt gehenna*) ad combuſtionem. 68. *a* quinã eorum.
Et *b* non eſt ex vobis, qui non deſcenſurus ſit ad illam: eſt *hoc* apud Do- *b* Si.
minum tuum, decretum deciſum. 69. Deindè liberabimus eos, qui fuerint ti-
moratos, & relinquemus iniquos in ea genuflexos. 70. Et cùm leguntur illis
ſigna noſtra manifeſta, dicunt, qui ſunt infideles illis, qui crediderunt: Quæ-
nam duarum partium (*nempe veſtræ, & noſtræ*) eſt melior ſtatu, & pulchrior
conventu? 71. Et quot perdidimus ante eos ex generationibus, quæ erant
meliores facultatibus, & aſpectu? 72. Dic: Qui fuerit in errore, extendat il-
li Miſerator extenſionem (*ideſt longam, & felicem vitam*). 73. Donec videant
id, quod ipſis promittitur, ſive pœnam *in hoc mundo*, ſive Horam (*ideſt ſup-
plicium gehennæ*) cognoſcent enim, quis fuerit pejor loco, & infirmior præſi-
dio. 74. Et augebit Deus eos, qui fuerant directi directione. 75. Et permanen-
tia bona (*ideſt bona opera*) meliora erunt apud Dominum tuum, quoad præ-
mium, & meliora quoad retributionem. 76. Num vidiſti illum, qui non cre-
dit in ſigna noſtra, & dicit: Profectò donabor opibus, & prole? 77. An no-
vit arcanum? Num accepit apud Miſeratorem pactum *de hoc*? 78. Nequaquam.
Mox ſcribemus id, quod dicit, & extendemus illi in pœna extenſionem (*ideſt
augebimus ei pœnam*). 79. Et hæreditare faciemus eum id, quod dicit, *in hoc
mundo*: Sed veniet ad nos *in die Judicii*, ſingularis (i. ſolus, & nudus). 80. Et accepe-
runt præter Deum *alios* deos, ut eſſent ſibi in auxilium. 81. Nullo modo *erit hoc*:
mox rejicient cultum ipſorum, & erunt erga ipſos contrarietas (*ideſt erunt il-
lis adverſarii*). 82. Nonne vidiſti, quòd nos miſerimus dæmonas contra infi-
deles, *qui* incitarent eos inſtigando *ad peccatum*? 83. Ne ergo feſtines contra
eos: quippe numeramus eis numerum *dierum, quibus eis prorogatur pœna*. 84.
Die *quadam* congregabimus timoratos ad Miſeratorem accedentes. 85. Et de-
ducemus ſceleratos ad gehennam deſcendentes. 86. Non obtinebunt interceſ-
ſionem, niſi, qui acceperit apud Miſeratorem pactum. 87. Et dicunt *Judæi,
& Chriſtiani*: Suſcepit Miſerator prolem. 88. Jam quidem prætuliſtis rem in-
fandam. 89. Parum abeſt, quin cœli diffindantur ob illam, & diſcindatur
terra, & corruant Montes conquaſſati. 90. Eo, quòd attribuerint Miſeratori
prolem. 91. Et non convenit Miſeratori, ut ſuſcipiat prolem. 92. *c* Nullus *c* Singulus.
eſt in cœlis, & terra, quin venturus ſit ad Miſeratorem ſervus. 93. Jam
quidem recenſuit eos, & numeravit eos numerando. 94. Et omnes ipſi venient
ad eum die reſurrectionis ſingulares (*ideſt omnibus rebus deſtituti*). 95. Porrò,
qui crediderint, & operati fuerint recta: dabit illis Miſerator amorem *inter
ſe, & cum Deo*. 96. Profectò facilitavimus eum (*ideſt Alcoranum*) per linguam
tuam *Arabicam*; ut fauſta annuncies per illum Timoratis, & commineris per
eum hominibus litigioſis. 97. Et quot perdidimus ante eos de generationibus?
An invenies ex eis vel unum? 98. Aut audies de eis muſſitationem?

NOTÆ

Titulus Suræ eſt مريم *Maria*, quia in illa fit peculiaris mentio Sanctiſſimæ Virginis Deiparæ Mariæ. Eſt tota Meccana, excepto verſiculo 56. خلف بعدهم خلف: *Succeſſit poſt eos ſucceſſio*, quem vocant verſum السجدة *Adorationis*. In numero verſuum nullum eſt diſſidium, niſi, quòd aliqui addunt unum; ut [illegible]. Præmium Lectoris eſt: من قرا سورة مريم أعطى عشر حسنات بعدد من كذب زكريا وصدق به ويحيى ومريم وعيسى وسائر الانبيا المذكورين فيها وبعدد من دعا الله في الدنيا ومن لم يدع الله: *Qui legerit Suram Mariæ, donabitur decem bonis, juxta numerum eorum, qui mendacii arguerunt Zachariam, & veracem prædicaverunt eum, & Joannem, & Mariam, & Jeſum, & ceteros Prophetas in illa commemoratos: & juxta numerum eorum, qui Deum in hoc Mundo invocaverunt, &, qui non invocaverunt.*

I. *K. H. I. A. S.*] Arabicè كهيعص. Quid ſignificent hi ſingulares characteres, & alii hujuſcemodi, Doctores certant, & adhuc ſub judice lis eſt. Gelal fatetur ſemper, الله اعلم بمراده بذلك: *Deus optimè, ac planiſſimè novit, quid ſibi voluerit in illis.*

V. *Succeſſores in hæreditate.*] Arabicè الموالي exponit Gelal: الذين يلوني في النسب كبني العم *qui pertinent ad me*, ſeu reſpiciunt me, *in ſtirpe*, ſeu, ſtemmate paterno, *ut ſunt filii patrui*, ſeu patrueles.

VIII. *Et jam ego perveni ad grandævam ætatem.*] Ætas ejus, juxta Gelal, erat, مائة وعشرين سنة وبلغت امراته ثمان وتسعين سنة؛ *centum viginti annorum; & uxor ejus pervenerat ad annum nonageſimum octavum.*

IX. *Ita erit: dicit Dominus tuus.*] Arabica verba كذلك يقول ربك conſungenda putat Jahias: *Ita dicit Dominus tuus.* Sed Gelal diſtinguit: *Ita* nempè erit, ut dixi. *Dicit Dominus tuus: Hoc, &c.*

XIII. *Et fuit pius erga Deum.*] Gelal: روى انه لم يعمل خطيئة ولم يهم بها: *Habetur ex traditione, illum nullum feciſſe peccatum, & ne quidem de illo faciendo deliberaſſe.*

XVI. *Seceſſit à familia ſua ad locum orientalem.*] Gelal exponit: نحو الشرق من الدار: *in partem orientalem domus*, in quam ſcilicet ſeceſſit ſeorſum à cæteris domeſticis. Jahias: كان زكريا كفل مريم وكانت اختها تحته وكانت تكون فى المحراب فلما ادركت كانت اذا حاضت اخرجها الى منزله الى اختها فاذا طهرت رجعت الى المحراب فطهرت مرة فلما فرغت من غسلها قعدت فى مشرقة فى ناحية الدار وعلقت عليها سترة فجاء جبرايل اليها فى ذلك الموضع فى صورة ادمى: *Suſceperat Zacharias educandam Mariam, cujus Soror etiam erat ſub Zachariæ poteſtate. Ipſa verò morabatur in Adyto Templi. Cùm verò adoleviſſet, & menſtrua illi advenirent, educebat eam Zacharias ex Adyto in domum ſuam ad ſororem ipſius: & cùm purgata fuiſſet à menſtruis, in templum revertebatur. Quadam autem vice, cùm purgata fuiſſet, ſeque aqua abluiſſet, ſedit in parte ſeparatæ domus verſus Orientem velo cooperta. Venitque ad eam eodem in loco Gabriel in forma humana.* Honeſtatis ergo cauſa, quia veſtes exuerat, fingitur ſeſe velamine cooperuiſſe. Zamchaſcerius cæteris in hoc prudentior: تخلت للعبادة فى مكان مما يلى شرقى بيت المقدس او من دارها معتزلة من الناس *Seceſſerat ad orandum in locum, qui reſpiciebat partem orientalem verſus Templum, vel etiam in domo ſua ſeparata ab hominibus.*

XXII. *Concepit igitur.*] Gelal: فنفخ جبريل فى جيب درعها فاحست بالحمل فى بطنها مصورا *Inſufflavit Gabriel in aperturam tunicæ ejus ad collum; & illa ſenſit in utero ſuo fœtum formari.* Jahias: فاخذ جبريل جيبها باصبعه فنفخ فيه فصار الى بطنها فحملت: قال الحسن حملته تسعة اشهر فى بطنها: *Accepit Gabriel digitis ſuis ſinum apertum induſii ejus ad collum, & inſufflavit in eum, & pervenit flatus ad uterum, & concepit. Dixit Alhaſan: Concepit illum in utero,* ſicut infantem *novem menſium.*

XXIII. *Et inclamavit ad eam.*] Exiſtimat Gelal, hunc, qui inclamavit ad virginem, fuiſſe Gabrielem. Alii tamen putant, fuiſſe puerum ipſum, qui erat ſub matre. Quod verò additur de rivo, cenſet Gelal, miraculosè rivum illum tunc effluxiſſe, cùm antea fluere deſiiſſet.

XXIV. *Cadere faciet ſuper te dactylos maturos.*] Hanc palmam antea fuiſſe aridam affirmant Jahias, & Zamchaſcerius his verbis: وكان جذعا نخلة يابسة فى صحرا ليس لها راس ولا ثمرة ولا خضرة وكان الوقت شتا: *Et erat truncus palmæ aridæ in rupe, & carebat vertice, & dactylis, & virore: & erat tempus hyemis.*

XXV. *Vovi miſeratori jejunium.*] Jejunii nomine intelligit Gelal: امساكا عن الكلام *continentiam à loquendo*, ſeu ſilentium. Alii tamen intelligunt [illegible] abſtinentiam à cibo, & potu.

XXVII. *O ſoror Aaron.*] Gelal: اى يا شبيهته هو رجل صالح فى العفة: *Hic fuit Vir ſanctus: & ſenſus eſt: O ſimilis illi in caſtitate.* Coctada relatus à Jahia. ليس هرون اخى موسى ولكنه هرون اخر كان يسمى هرون صالح المحبب فى عشيرته: *Non erat hic Aaron frater Moyſi, ſed alius, qui nominabatur Aaron ſanctus, dilectus in tribu ſua.* Zamchaſcerius: كان هرون اخاها من ابيها من امثل بنى اسرايل وقيل اخو موسى صلوات الله عليهما وعن النبى انما عنوا هرون النبى وكان من اعقابه فى طبقة الاخوة وبينها وبينه الف سنة واكثر وعن السدى كانت من اولاده وهو انما قيل اخت هرون كما يقال يا اخا همدان اى واحدا منهم وقيل رجل صالح او طالح فى زمانها شبهوها به اى كنت عندنا مثله فى الصلاح [illegible] ولم ترد اخوة النسب ذكر ان هرون الصالح تبع جنازته اربعون الفا كلهم يسمى هرون تبركا به وباسمه فقالوا كنا نشبهك بهرون هذا. *Fuit Aaron frater ejus, ſcilicet Mariæ ex parte Patris, ex præſtantiſſimis filiorum Iſrael. Alii dicunt fuiſſe fratrem Moyſi. At ex propheta Mahumeto habetur fuiſſe alium ab Aaron Propheta, licèt ex ſucceſſoribus ejus in ſerie fratrum. Inter eam autem, & illum (nempe inter Mariam Matrem Chriſti, & Aaron fratrem Moyſi) fuerunt mille anni, & plures. Ex Alſaddio autem habetur, Mariam fuiſſe ex filiis ejuſdem Aaron. Porrò ipſa dicitur ſoror Aaron, ſicut dici conſuevit: ò frater Hamdan, ideſt; ò unus ex his. Alii dicunt fuiſſe virum quemdam probum, ſivè improbum, qui vixit ejuſdem Mariæ ætate, cum quo aſſimilaverunt eam, quaſi dicerent: Fuiſti, ſicut ille apud nos in probitate. Vel conviciati ſunt ei (nimirùm comparando illam cum eo in improbitate) & non eſt hic ſenſus de fratribus ſtirpis. Dicitur autem fuiſſe Aaro-*

Aaron probi deductum, fuiſſe à quadraginta millibus viris, qui omnes vocabantur Aaron, benedictionem expetentes per eum & per nomen ejus, & dicebant: Fuimus ſimiles tibi in hoc nomine Aaron. Addit nebulo. وقيل اشتمل يوسف النجار مريم وابنهما الى غار فلبثوا فيه اربعون يوما ثم جاءت تحمله فكلمها عيسى في الطريق يا امّي ابشري فاني عبد الله: *Et dicunt quidam, Joſeph fabrum lignarium tuliſſe Mariam, ejuſque filium intra cavernam, ubi manſerunt quadraginta dies. Deindè venit Maria portans eum: alloquutuſque eſt illam puer in via; Gaude mater mea, nam ego ſum ſervus Dei.* Ahmed Ebn-Edris ſequitur prædictos Authores circa duplicem illum Aaron coævum Deiparæ, alterum optimum, alterum peſſimum, & vult eam dici alterutrius ſororem per ſimilitudinem: addit tamen: وقيل انها من ذرية موسى عم وهو اخو هرون وقيل لها اخت هرون: *Dicunt quidam, illam fuiſſe ex generatione Moyſi, cui ſit pax, cujus frater erat Aaron: & propterea vocari ſororem Aaron.*

XXXII. *Dictum Veritatis.*] Arabicè قول الحق: poteſt referri ad Jeſum, quaſi ipſe ſit *Dictum*, ſeu *verbum Veritatis*. Vel poteſt exponi: *Hoc, quod dictum eſt de Jeſu, eſt dictum cum veritate.*

LIII. *Edris.*] Hoc nomine appellatur Henoch in Alcorano, de quo Gelal; هو حي في السماء الرابعة او السادسة او السابعة او في الجنة ادخلها بعد ان اذيق الموت واحيي ولم يخرج منها: *Ipſe eſt vivus in quarto, vel ſexto, vel ſeptimo cælo, vel in Paradiſo, in quem introductus fuit, poſtquam guſtavit Mortem, & ad vitam revocatus fuit; & nunquam egreſſus eſt ab eo.* De hoc multa fabulantur Arabes. Inter alia hæc habet Iſmael Ebn-Aly ex Arabico fideliter tranſlata: *Cùm eſſet Enoch trecentorum quinquaginta annorum, ſublatus eſt à Deo in Cælum. Contulit autem illi Deus ſpiritum propheticum, & revelavit illi arcana cæleſtia, demiſitque ſuper eum è Cælo triginta volumina. Ipſe primus uſus eſt calamo, & ſcriptura, & armis, quibus pro religione pugnavit. Invenit etiam ſcientiam aſtrologicam, & modium, & ſtateram. Refert autem de eo Ebn-Abbas, quòd, cùm die quadam ambularet ſub ardente ſole, ejuſque calorem moleſtè ferret, dixit intra ſe: cùm ego calorem tàm magnum experiar, licèt inter me, & inter ſolem ſit ſpatium itineris quatuor millium annorum, quomodò ſe habebit Angelus ille, qui præeſt ſoli? O Deus, alleva ab eo de pondere ejus, & tolle ab eo de calore ejus. Et eadem die ſenſit Angelus pondus ſolis levius, & calorem ejus mitiorem. Quamobrem interrogavit Dominum ſuum de hoc, qui dixit ei: Enoch oravit pro te, & exaudivi eum. Reſpondit Angelus: Domine mi permitte mihi, ut viſitem eum; conceſſitque illi hoc Deus: & viſitavit Enoch, qui rogavit eum, ut portaret ſe ad locum, ubi naſcitur ſol: ſed cùm eò portaſſet illum, ibi mortuus eſt. Confeſtim autem Deus ſuſcitavit illum, & tranſtulit in Paradiſum.*

Verùm eruditiſſimus Bartoloccius in Bibliotheca Magna Rabbinica, parte 2. pag. 845. ex teſtimonio Hebræorum antiquiorum probat, Enoch, qui cognominatus fuit אדרים Arab. ادريس *Edris*, fuiſſe valdè diverſum ab Enoch, de quo agitur in libro Geneſis, multiſque ſæculis illo poſteriorem. Unde colligitur, ſicut Impoſtor confudit duas Marias, ita duos Enochos ſimul permiſcuiſſe, & confudiſſe.

LXXV. *Num vidiſti illum?*] Loquitur hic juxta explicationem Gelalis, de العاصي بن وايل Alaſſo filio Vaili, qui hæc loquebatur cum جناب بن الارت Genabo filio Alarethi.

REFUTATIONES.

I. A Veritate prorſùs alienum eſt, nomen Joannis, quem Mahumetani ab Alcorano edocti corruptè يحيى *Jahiam* appellant, nulli ante Baptiſtam fuiſſe impoſitum. Deceptus in hoc fuit Mahumetus ex eo, quòd in Euangelio Lucæ habeatur, nullum fuiſſe in cognatione Zachariæ, qui vocaretur hoc nomine. Multis tamen antea in ſacris litteris *Joannis* nomen inditum fuiſſe patet. Cùm enim Hebraicè ſcribatur יוחנן *Joannam*, invenitur hoc nomen lib. 3. reg. cap. 25. 1. Paralip. cap. 3. 2. Paral. cap. 17. 1. Eſdræ cap. 8. 2. Ezræ cap. 6. Jeremiæ cap. 40. & alibi.

II. Falſum etiam eſt, ſignum datum ab Angelo Zachariæ, fuiſſe taciturnitatem ipſius, ſeu impedimentum loquelæ per tres noctes. Damnatus enim fuit ad ſilentium, ſeu mutitatem non per triduum, ſed per novem circiter menſes. Neque fuit hoc ad ſignum, ſed ad pęnam incredulitatis ejus, ut patet ex Euangelio Lucę cap. 1.

III. Ea, quæ de Mariæ conceptu, partuque referuntur, eſſe in pleriſque fabuloſa, & ex apocrypho aliquo Orientalium Schiſmaticorum libro deſumpta; manifeſtè convincitur ex iis, quæ ea de re in Euangeliis habentur.

IV. Quemadmodùm ſupra Mahumetus vocavit Mariam Deiparam, filiam Amram: ita vocat eam hìc ſororem Aaron. Confundit ſcilicet hanc cum Maria illa, quæ verè fuit filia Amran, & ſoror Aaron. Hunc tamen errorem tàm craſſum Mahumetani agnoſcentes, excuſare conantur, ut vidimus in notis: ſed fruſtra, & rationibus prorſùs frivolis, ac ridiculis. Neque enim Maria fuit ex ſtirpe Aaron, ſed Judę, neque potuit habere fratrem illum tàm ſanctum, nomine Aaron; cùm orta ſit primogenita, & unigenita ex parentibus ſterilibus. Quòd ſi etiam poneremus, poſt illam natum fuiſſe hunc Aaron fictitium; fuiſſet certè, eo tempore valdè puer: erat enim tunc Maria, juxta Mahumetanos, tredecim annos nata. Ineptè verò vocaſſent eam ſororem Aaron propter ſimilitudinem cum Aaron fratre Moyſi in pudicitia; cùm nullam in hoc prærogativam Aaron habuerit. Rationabiliùs vocaſſent eam ſororem alicujus fœminæ caſtitate inſignis, veluti Juditæ, vel ipſius Mariæ ſororis Aaron: vel ſaltem alicujus viri ejuſdem virtutis laude conſpicui, veluti Joſeph filii Jacob, vel Eliæ. Omitto alias circa hoc ineptias. Unum addo: ſi ita licet nomina, ac perſonas fingere

gere, vel pervertere: nihil tam abſurdum erit, quod defendere non poſſimus. Vide ſupra in Sura 3. & in Prodr. p. 4. cap. ult. pag. 76.

V. Fingitur Iſmael fuiſſe legatus, & Propheta: omninò gratis. Oppoſitum colligitur ex ſacris litteris, quæ illum hominem ferum, prædonem, ac vicinis omnibus infeſtum repræſentant. De ipſius legatione, & prophetia nihil, ne in ipſo quidem Alcorano, habetur: cùm tamen in eo tot exoticorum Prophetarum, & legatorum portenta commemorentur. Sed de Iſmaele vide Prodromi p. primam cap. 5. pag. 13. ubi de eo fusè diſſeritur.

VI. Non eſt, quod Mahumetus, ſeu potiùs Gelal ſubgillet Chriſtianos, quòd dereliquerint orationem, & ſecuti ſint concupiſcentias ſuas. Capiti canat talia demens Mahumetico, Moslemiſque ſuis, qui nihil curant, niſi mulierculaſrum illecebras, & præpoſteras libidines: ſeque ſanctos putant, ſi quarumdam exteriorum precum apparentia, & ridiculis corporis geſticulationibus homines fallant.

Benè eſt, quòd Mahumetus fateatur concedi à Deo magnas, ac diuturnas felicitates malis in hoc mundo; ne ipſius aſſeclæ ob florentiſſimi imperii diuturnitatem, meliores ſe cæteris eſſe ſibi perſuadeant.

سورة طه مكية ماية وخمس وثلاثون اية

SURA XX.

T, H.

MECCANA:

COMMATUM CENTUM TRIGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 طه ۞ 2 ما انزلنا عليك القران لتشقي ۞ 3 الا تذكرة لمن يخشي ۞ 4 تنزيلا
ممن خلق الارض والسموات العلي ۞ 5 الرحمن علي العرش استوي ۞ 6 له ما في
السموات وما في الارض وما بينهما وما تحت الثري ۞ 7 وان تجهر بالقول فانه يعلم السر
واخفي ۞ 8 الله لا اله الا هو له الاسماء الحسني ۞ 9 وهل اتيك حديث موسي ۞
10 اذ رأي نارا فقال لاهله امكثوا اني انست نارا لعلي اتيكم منها بقبس او اجد علي النار
هدي ۞ 11 فلما اتيها نودي يا موسي ۞ 12 اني انا ربك فاخلع نعليك انك بالواد المقدس
طوي ۞ 13 وانا اخترتك فاستمع لما يوحي ۞ 14 انني انا الله لا اله الا انا فاعبدني واقم
الصلوة لذكري ۞ 15 ان الساعة اتية اكاد اخفيها لتجزي كل نفس بما تسعي ۞
16 فلا يصدنك عنها من لا يومن بها واتبع هويه فتردي ۞ 17 وما تلك بيمينك يا موسي ۞
18 قال هي عصاي اتوكوا عليها واهش بها علي غنمي ولي فيها مارب اخري ۞ 19 قال القها
يا موسي ۞ 20 فالقيها فاذا هي حية تسعي ۞ 21 قال خذها ولا تخف سنعيدها سيرتها
الاولي ۞ 22 واضمم يدك الي جناحك تخرج بيضاء من غير سوء اية اخري ۞ 23 لنريك من
اياتنا الكبري ۞ 24 اذهب الي فرعون انه طغي ۞ 25 قال رب اشرح لي صدري ويسر لي
امري ۞ 26 واحلل عقدة من لساني يفقهوا قولي ۞ 27 واجعل لي وزيرا من اهلي ۞ هرون
اخي ۞ 28 اشدد به ازري واشركه في امري ۞ 29 كي نسبحك كثيرا ونذكرك
كثيرا ۞ 30 انك كنت بنا بصيرا ۞ 31 قال قد اوتيت سولك يا موسي ۞ 32 ولقد

منننا عليك مرة اخري ۞ 33 اذ اوحينا الي امك ما يوحي ۞ 34 ان اقذفيه في التابوت
فاقذفيه في اليم فليلقه اليم بالساحل ياخذه عدو لي وعدو له والقيت عليك محبة مني
ولتصنع علي عيني ۞ 35 اذ تمشي اختك فتقول هل ادلكم علي من يكفله فرجعناك
الي امك كي تقر عينها ولا تحزن ۞ 36 وقتلت نفسا فنجيناك من الغم وفتناك فتونا فلبثت
سنين في اهل مدين ثم جيت علي قدر يا موسي ۞ 37 واصطنعتك لنفسي ۞ 38 اذهب
انت واخوك باياتي ولا تنيا في ذكري ۞ 39 اذهبا الي فرعون انه طغي ۞ 40 فقولا له
قولا لينا لعله يتذكر او يخشي ۞ 41 قالا ربنا اننا نخاف ان يفرط علينا او ان يطغي ۞
42 قال لا تخافا انني معكما اسمع واري ۞ 43 فاتياه فقولا انا رسولا ربك فارسل معنا بني
اسرايل ولا تعذبهم قد جيناك باية من ربك والسلام علي من اتبع الهدي ۞ 44 انا قد
اوحي الينا ان العذاب علي من كذب وتولي ۞ 45 قال فمن ربكما يا موسي ۞ 46 قال
ربنا الذي اعطي كل شيء خلقه ثم هدي ۞ 47 قال فما بال القرون الاولي ۞ 48 قال
علمها عند ربي في كتاب لا يضل ربي ولا ينسي ۞ 49 الذي جعل لكم الارض مهدا
وسلك لكم فيها سبلا وانزل من السماء ماء فاخرجنا به ازواجا من نبات شتي ۞ 50 كلوا
وارعوا انعامكم ان في ذلك لايات لاولي النهي ۞ 51 منها خلقناكم وفيها نعيدكم ومنها
نخرجكم تارة اخري ۞ 52 ولقد اريناه اياتنا كلها فكذب وابي ۞ 53 قال اجيتنا
لتخرجنا من ارضنا بسحرك يا موسي ۞ 54 فلناتينك بسحر مثله فاجعل بيننا وبينك موعدا
لا نخلفه نحن ولا انت مكانا سوي ۞ 55 قال موعدكم يوم الزينة وان يحشر الناس
ضحي ۞ 56 فتولي فرعون فجمع كيده ثم اتي ۞ 57 قال لهم موسي ويلكم لا
تفتروا علي الله كذبا فيسحتكم بعذاب وقد خاب من افتري ۞ 58 فتنازعوا امرهم بينهم
واسروا النجوي ۞ 59 قالوا ان هذان لساحران يريدان ان يخرجاكم من ارضكم بسحرهما
ويذهبا بطريقتكم المثلي ۞ 60 فاجمعوا كيدكم ثم ايتوا صفا وقد افلح اليوم من استعلي ۞
61 قالوا يا موسي اما ان تلقي واما ان نكون اول من القي ۞ 62 قال بل القوا فاذا حبالهم
وعصيهم يخيل اليه من سحرهم انها تسعي ۞ 63 فاوجس في نفسه خيفة موسي ۞ 64 قلنا
لا تخف انك انت الاعلي ۞ 65 والق ما في يمينك تلقف ما صنعوا انما صنعوا كيد ساحر ولا
يفلح الساحر حيث اتي ۞ 66 فالقي السحرة سجدا قالوا امنا برب هرون وموسي ۞ 67 قال
امنتم له قبل ان اذن لكم انه لكبيركم الذي علمكم السحر ۞ 68 فلاقطعن
ايديكم وارجلكم من خلاف ولاصلبنكم في جذوع النخل ولتعلمن اينا اشد عذابا
وابقي ۞ 69 قالوا لن نوثرك علي ما جانا من البينات والذي فطرنا فاقض ما انت قاض

انما

إنما تقضي هذه الحيوة الدنيا إنا آمنا بربنا ليغفر لنا خطايانا وما أكرهتنا عليه من السحر والله
خير وأبقى ۞ 70 إنه من يأت ربه مجرما فإن له جهنم لا يموت فيها ولا يحيى ۞
71 ومن يأته مؤمنا قد عمل الصالحات فأولائك لهم الدرجات العلى ۞ 72 جنات عدن
تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها وذلك جزاء من تزكى ۞ 73 ولقد أوحينا إلى موسى
أن أسر بعبادي فاضرب لهم طريقا في البحر يبسا لا تخاف دركا ولا تخشى ۞ 74 فأتبعهم
فرعون بجنوده فغشيهم من اليم ما غشيهم وأضل فرعون قومه وما هدى ۞ 75 يا بني إسرائيل
قد أنجيناكم من عدوكم وواعدناكم جانب الطور الأيمن ونزلنا عليكم المن والسلوى ۞
76 كلوا من طيبات ما رزقناكم ولا تطغوا فيه فيحل عليكم غضبي ۞ 77 ومن يحلل عليه
غضبي فقد هوى ۞ 78 وإني لغفار لمن تاب وآمن وعمل صالحا ثم اهتدى ۞ 79 وما أعجلك
عن قومك يا موسى ۞ 80 قال هم أولاء على أثري وعجلت إليك رب لترضى ۞ قال
فإنا قد فتنا قومك من بعدك وأضلهم السامري ۞ 82 فرجع موسى إلى قومه غضبان أسفا ۞
83 قال يا قوم ألم يعدكم ربكم وعدا حسنا أفطال عليكم العهد أم أردتم أن يحل عليكم
غضب من ربكم فأخلفتم موعدي ۞ 84 قالوا ما أخلفنا موعدك بملكنا ولكنا حملنا أوزارا
من زينة القوم فقذفناها فكذلك ألقى السامري ۞ 85 فأخرج لهم عجلا جسدا له خوار ۞
86 فقالوا هذا إلهكم وإله موسى فنسي ۞ 87 أفلا يرون ألا يرجع إليهم قولا ولا يملك لهم ضرا ولا
نفعا ۞ 88 ولقد قال لهم هرون من قبل يا قوم إنما فتنتم به وإن ربكم الرحمن فاتبعوني
وأطيعوا أمري ۞ 89 قالوا لن نبرح عليه عاكفين حتى يرجع إلينا موسى ۞ 90 قال يا هرون
ما منعك إذ رأيتهم ضلوا ألا تتبعن أفعصيت أمري ۞ 91 قال يا بنؤم لا تأخذ بلحيتي ولا
برأسي ۞ 92 إني خشيت أن تقول فرقت بين بني إسرائيل ولم ترقب قولي ۞ 93 قال فما
خطبك يا سامري ۞ 94 قال بصرت بما لم يبصروا به فقبضت قبضة من أثر الرسول فنبذتها
وكذلك سولت لي نفسي ۞ 95 قال فاذهب فإن لك في الحيوة أن تقول لا مساس وإن لك
موعدا لن تخلفه وانظر إلى إلهك الذي ظلت عليه عاكفا لنحرقنه ثم لننسفنه في اليم
نسفا ۞ 96 إنما إلهكم الله الذي لا إله إلا هو وسع كل شيء علما ۞ 97 كذلك نقص
عليك من أنباء ما قد سبق وقد آتيناك من لدنا ذكرا ۞ 98 من أعرض عنه فإنه يحمل يوم
القيمة وزرا ۞ 99 خالدين فيه وساء لهم يوم القيمة حملا ۞ 100 يوم ينفخ في الصور
ونحشر المجرمين يومئذ زرقا ۞ 101 يتخافتون بينهم إن لبثتم إلا عشرا ۞ 102 نحن أعلم بما
يقولون إذ يقول أمثلهم طريقة إن لبثتم إلا يوما ۞ 103 ويسئلونك عن الجبال فقل ينسفها ربي
نسفا ۞ 104 فيذرها قاعا صفصفا ۞ 105 لا ترى فيها عوجا ولا أمتا ۞ 106 يومئذ يتبعون
الداعي

الداعي لا عوج له وخشعت الاصوات للرحمن فلا تسمع الا همسا ۝ 107 يومئذ لا تنفع الشفاعة
الا من اذن له الرحمن ورضي له قولا ۝ 108 يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم ولا يحيطون به
علما ۝ 109 وعنت الوجوه للحي القيوم وقد خاب من حمل ظلما ۝ 110 ومن يعمل من
الصالحات وهو مومن فلا يخاف ظلما ولا هضما ۝ 111 وكذلك انزلناه قرانا عربيا وصرفنا فيه
من الوعيد لعلهم يتقون او يحدث لهم ذكرا ۝ 112 فتعالى الله الملك الحق ولا تعجل بالقران
من قبل ان يقضي اليك وحيه وقل رب زدني علما ۝ 113 ولقد عهدنا الى ادم من قبل فنسي
ولم نجد له عزما ۝ 114 واذ قلنا للملائكة اسجدوا لادم فسجدوا الا ابليس ابي ۝
115 فقلنا يا ادم ان هذا عدو لك ولزوجك فلا يخرجنكما من الجنة فتشقي ۝ 116 ان لك
الا تجوع فيها ولا تعري ۝ 117 وانك لا تظموا فيها ولا تضحي ۝ 118 فوسوس اليه
الشيطان قال يا ادم هل ادلك علي شجرة الخلد وملك لا يبلي ۝ 119 فاكلا منها فبدت
لهما سواتهما وطفقا يخصفان عليهما من ورق الجنة وعصي ادم ربه فغوي ۝ 120 ثم اجتباه
ربه فتاب عليه وهدي ۝ 121 قال اهبطا منها جميعا بعضكم لبعض عدو فاما ياتينكم مني
هدي ۝ 122 فمن اتبع هداي فلا يضل ولا يشقي ۝ 123 ومن اعرض عن ذكري فان له
معيشة ضنكا ونحشره يوم القيمة اعمي ۝ 124 قال رب لم حشرتني اعمي وقد كنت
بصيرا ۝ 125 قال كذلك اتتك اياتنا فنسيتها وكذلك اليوم تنسي ۝ 126 وكذلك نجزي
من اسرف ولم يومن بايات ربه ولعذاب الاخرة اشد وابقي ۝ 127 افلم يهد لهم كم اهلكنا
قبلهم من القرون يمشون في مساكنهم ان في ذلك لايات لاولي النهي ۝ 128 ولولا كلمة
سبقت من ربك لكان لزاما واجل مسمي ۝ 129 فاصبر علي ما يقولون وسبح بحمد ربك
قبل طلوع الشمس وقبل غروبها ومن اناء الليل فسبح واطراف النهار لعلك ترضي ۝ 130 ولا
تمدن عينيك الي ما متعنا به ازواجا منهم زهرة الحيوة الدنيا لنفتنهم فيه ورزق ربك خير
وابقي ۝ 131 وامر اهلك بالصلوة واصطبر عليها لا نسلك رزقا نحن نرزقك والعاقبة للتقوي ۝
132 وقالوا لولا ياتينا باية من ربه ۝ 133 اولم تاتهم بينة ما في الصحف الاولي ۝
134 ولو انا اهلكناهم بعذاب من قبله لقالوا ربنا لولا ارسلت الينا رسولا فنتبع اياتك من قبل
ان نذل ونخزي ۝ 135 قل كل متربص فتربصوا فستعلمون من اصحاب الصراط السوي
ومن اهتدي ✱

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. TH. 2. Non demiſimus ſuper te Alcoranum, ut eſſes infelix (*id eſt, ut gravareris nimiis precibus, ac jejuniis, quibus hactenus te gravaſti*). 3. Sed ad commonitionem illius, qui timet *Deum*. 4 Demiſſio *ejus fuit* ab eo, qui creavit Terram, & Cœlos ſublimes. 5. Miſerator ſuper Thronum conſedit. 6.

Ipſius

Ipſius eſt id, quod in cœlis eſt, & quod in terra, & quod inter hæc duo, & quod eſt ſub terra. 7. Quòd ſi propalaveris *aliquid* ſermone: profectò ipſe ſcit ſecretum, & occultius *omni ſecreto*. 8. Deus: non eſt Deus, niſi ipſe: illi ſunt nomina pulcherrima. 9. An verò pervenit ad te hiſtoria Moyſis? 10. Cùm vidit ignem, & dixit familiæ ſuæ; Expectate *hic*; nam ego conſpexi ignem; ut ego *pergens illuc*, afferam vobis ex eo torrem: aut inveniam per ignem directionem (*ideſt viam, à qua propter nocturnas tenebras aberravi*). 11. Cùm verò pervenisset ad eum (*ideſt ignem*) inclamatum eſt illi: O Moyſes. 12. Ego ſanè ſum Dominus tuus: exue ergo calceamenta tua; quippe tu es in valle ſancta Tuua. 13. Ego verò elegi te: itaque attentè audi id, quod revelatur *tibi*. 14. Certè ego ſum Deus: non eſt Deus, niſi ego: cole ergo me, & perfice orationem ad memoriam mei. 15. Profectò Hora (*ideſt dies judicii*) ventura eſt: prope ſum, ut revelem eam, ut retribuatur unicuique animæ *merces* ob id, quod ſtudioſè egerit. 16. Ne ergo avertat te ab ea *credenda*, qui non credit in eam, & ſequitur concupiſcentiam ſuam: ne pereas. 17. Et quid eſt illud, *quod habes* in dextra tua, ò Moyſes? 18. Reſpondit: Eſt virga mea, innitor ſuper eam, & excutio folia cum illa ſuper gregem meum, & ſunt mihi in ea uſus alii. 19. Dixit *illi Deus*: Projice eam, ò Moyſes. 20. Projecitque eam, & ecce ipſa *facta eſt* ſerpens, *qui hinc inde* diſcurrebat. 21. Dixit *illi Deus*: Apprehende eam, & ne timeas; mox reducemus eam ad ſtatum ſuum priorem. 22. Et contrahe manum tuam *dexteram* ad axillam tuam *ſiniſtram*: egredietur alba, ſine læſione. *Hoc erit* ſignum aliud. 23. Ut oſtendamus tibi de ſignis noſtris maximis. 24. Vade ad Pharaonem: quippe ipſe exceſſit terminos *in impietate*. 25. Reſpondit Moyſes: Domine mi dilata mihi pectus meum, & facilita mihi negocium meum. 26. Et diſſolve nodum ex lingua mea, *ut intelligant* ſermonem meum. 27. Et pone mihi conſiliarium *de familia* mea, Aaron fratrem meum. 28. Accinge per eum renes meos, & aſſocia eum in negocio meo. 29. Ut laudemus te multùm, & recordemur tui multùm. 30. Quippe tu es in nos inſpiciens. 31. Reſpondit *Deus*: Jam donatus es petitione tua, ò Moyſes. 32. Et jam quidem benefici fuimus erga te vice alia. 33. Cùm revelavimus matri tuæ id, quod revelabatur *ei*, *& diximus*. 34. Conjice eum in ciſtulam, & projice eam in mare (*ideſt in Nilum*) & ejiciat eam mare ad litus, *ut* accipiat eum hoſtis meus, & hoſtis illius, & poſui ſuper te amorem ex me, & ut efficereris ſuper oculum meum (*ideſt, ut nutrireris ſub cuſtodia mea*). 35. Cùm perambularet ſoror tua *Maria*, & diceret: An oſtendam vobis, qui ſuſcipiat educandum illum? Reduximus te ad Matrem tuam, ut tranquillaretur oculus ejus, & non contriſtaretur. 36. Et occidiſti animam (*ideſt hominem Ægyptium*) & liberavimus te ab angore, & probavimus te probatione, & moratus es annos *decem* cum gente Madian. Deindè veniſti juxta decretum *noſtrum ad Pharaonem*, ò Moyſes. 37. Et elegi te animæ meæ, *& dixi*. 38. Vade tu, & frater tuus cum ſignis meis *novem*, & ne ſegnes ſitis in memoria mei. 39. Ite ad Pharaonem; quippe ipſe terminos exceſſit *in impietate*. 40. Et dicite ei dictum lene; forte ipſe commonefiet, aut timebit. 41. Reſponderunt: Domine noſter, nos ſanè timemus, ne præceps feratur contra nos, aut ne modum excedat. 42. Dixit *Deus*: Ne timeatis; nam ego vobiſcum, audiam, & videbo. 43. Ite igitur ad eum, & dicite: Nos certè ſumus legati Domini tui: mitte igitur nobiſcum filios Iſrael, & ne diſcrucies eos. Jam venimus ad te cum ſigno à Domino tuo, & pax ſuper eum, qui ſequutus fuerit directionem. 44. Nos ſanè jam revelatum fuit nobis, quòd pœna *ventura ſit* ſuper eum, qui mendacii inſimulaverit *nos*, & tergiverſatus fuerit. 45. Dixit *Pharao*: Quiſnam eſt Dominus veſter, ò Moyſes? 46. Reſpondit *Moyſes*: Dominus noſter eſt ille, qui dedit omnem rem: creavit eam, deindè direxit. 47. Dixit *Pharao*: Quæ ergo fuit mens generationum priorum *in colendis idolis?* 48. Reſpondit *Moyſes*: Scientia earum apud Dominum meum in libro (*ideſt cognitio hujus rei eſt penes Deum in Tabula cuſtodita*) non errabit Dominus meus, & non obliviſcetur. 49. Qui poſuit vobis terram in ſtratum, & fecit vobis in ea ſemitas, &

demi-

demiſit è Cœlo aquam, & produximus per eam ſpecies ex germinibus multiplices. 50. Comedite, & paſcite pecora veſtra. Certè in hoc ſunt ſanè ſigna prædítis intellectu. 51. Ex ea (*ideſt terra*) creavimus vos, & in eam reducemus vos, & ex ea educemus vos vice alia. 52. Et jam quidem oſtendimus illi (*ideſt Pharaoni*) ſigna noſtra omnia: Sed mendacii inſimulavit *ea*, & renuit *credere*. 53. Dixit *Pharao ad Moyſen*: An veniſti ad nos, ut ejiceres nos è terra noſtra magia tua, ò Moyſes? 54. Profectò veniemus ad te cum magia ſimili illi. Conſtitue ergo inter nos, & inter te conventionem *loci*, *ac temporis*, quam non tranſgrediamur nos, neque tu, in loco æquali. 55. Reſpondit *Moyſes*: Conventio veſtra ſit, dies feſtivitatis, & ut congregentur homines clara die. 56. Avertit ergo ſe Pharao; & congregavit aſtum ſuum (*ideſt magos ſuos peritiores*, deindè venit *ad locum*, *& tempus condictum*. 57. Dixit illis Moyſes: Væh vobis: Ne confingatis adverſus Deum mendacium, ne perimat vos ſupplicio. Jam porrò periit, qui mendacia confinxit. 58. Diſceptaverunt igitur negocium ſuum inter ſe *magi Pharaonis*, & occultaverunt collocutionem *factam inter ſe*. 59. Dixerunt: Certè hi duo ſunt ſanè magi; volunt ejicere vos è terra veſtra magia ſua, & abducere *ſecum* proceres veſtros præſtantiſſimos. 60. Colligite igitur *in unum* artificium veſtrum: deindè venite ordinatim: jam enim felix erit hodie, qui ſuperior fuerit *in certamine*. 61. Dixerunt: O Moyſes, *elige*, utrum tu projicias *virgam tuam prior*: vel utrum nos ſimus primi, qui projiciant. 62. Reſpondit *Moyſes*: Quinimò *vos primi* projicite. Ecce autem funes eorum, & virgæ eorum phantaſticæ apparuerunt ei per magiam eorum, quòd ipſæ diſcurrerent *huc*, *atque illuc* 63. Senſit itaque in anima ſua timorem Moyſes. 64. Diximus: Ne timeas: nam tu eris ſuperior. 65. Projice autem id, quod eſt in dextera tua: devorabit id, quod fecerunt: quippe id, quod fecerunt, eſt artificium præſtigiatoris: & non proſperabitur præſtigiator, ubi venerit. 66. Prociderunt itaque Magi adorantes: dixerunt: Credimus in Dominum Aaronis, & Moyſi. 67. Dixit *illis Pharao*: An credidiſtis illi, antequam *ego* permitterem vobis? Certè hic eſt Princeps veſter, qui docuit vos magiam. 68. Atqui certè truncabo manus veſtras, & pedes veſtros alternè (*ideſt manum dexteram*, *& pedem ſiniſtrum*) & certè configam vos in truncis palmarum, & profectò ſcietis, quis ex nobis (*nimirum ego ne*, *an Deus Moyſi*) ſit vehementior in puniendo, & perſeverantior? 69. Reſponderunt: Nullo modo pluris faciemus te, quàm id, quod venit ad nos de evidentibus argumentis, & *quàm illum*, qui creavit nos: Decerne igitur id, quod tu es decreturus *contra nos*: profectò decernes *id tantùm*, *quod reſpicit* hanc vitam mundanam. Nos ſanè credidimus in Dominum noſtrum, ut dimittat nobis peccata noſtra, & id, ad quod coegiſti nos circa magiam. & Deus eſt melior, & permanentior, *quàm ſis tu*. 70. Profectò, qui venerit ad Dominum ſuum ſceleribus infectus *in die Judicii*, certè erit illi gehenna: non morietur in ea, neque vivet. 71. Qui autem venerit ad eum fidelis, & jam operatus fuerit recta, huic erunt gradus altiſſimi. 72. Horti Eden: currunt ſub ipſis flumina: perennaturi *ſunt* in illis, & hæc erit merces illius, qui mundatus fuerit. 73. Et jam quidem diximus per revelationem Moyſi: Perge noctu cum ſervis meis ex *Ægypto*, & percute *virga tua mare*, *& fac* illis viam in mari ſiccam: ne timeas apprehenſionem (*ideſt ne Pharao apprehendat te*) & ne formides. 74. Inſecutus eſt ergo eos Pharao cum exercitibus ſuis, & operuit eos *pars illa* ex mari, quæ operuit eos. Et errare fecit Pharao gentem ſuam, neque direxit *eam*. 75. O filii Iſrael: Jam liberavimus vos ab hoſte veſtro, & condiximus vobis *ad dandam vobis legem* latus Synai dexterum, & demiſimus ſuper vos manna, & coturnices. 76. Comedite ex bonis id, quod præbuimus vobis in alimentum, & ne excedatis in eo *per ingratitudinem*, ne deſcendat ſuper vos ira mea. 77. Nam, qui deſcenderit ſuper eum ira mea, jam corruet *præceps in gehennam*. 78. Et quidem ego ſanè indultor *ero* ei, qui converſus fuerit, & crediderit, & fecerit rectum: Deindè dirigetur. 79. Quid verò accelerare fecit te à populo tuo, *ut venires ad accipiendam legem*, ò Moyſes? 80. Reſpondit: Sunt hi ſuper veſtigium meum (*ideſt propè ſequuntur me*) Ego verò feſtinavi ad te, Domine mi, ut complaceres *magis de me*. 81. Dixit *illi Deus*: Nos ſanè jam experientiam fecimus populi tui poſt te (*ideſt poſt diſceſſum tuum ab eis*) &

& errare fecit eos Samarita *per adorationem vituli*. 82. Reverſus eſt ergo Moyſes ad populum ſuum iracundia concitus, vehementer triſtis. 83. Dixit: O popule meus, nonne promiſerat vobis Dominus veſter promiſſionem pulchram *dandi vobis legem?* An ergo longum fuit ſuper vos pactum (*ideſt nimis prolixum viſum eſt vobis ſpatium ſeparationis meæ à vobis?*) An voluiſtis, ut deſcenderet ſuper vos ira à Domino veſtro, & proptereà fefelliſtis condictum meum, *omittentes venire poſt me?* 84. Reſponderunt: Non neglecimus condictum tuum authoritate noſtra; verùm nos juſſi ſumus conferre pondera ex ornatu populi (*ideſt magnam copiam ornamentorum aureorum*) conjecimuſque ea *in ignem*; nam ita conjecit Samarita. 85. Et eduxit eis vitulum *habentem* corpus: ipſi erat mugitus. 86. Dixerunt autem *Samarita, & ſocii ejus*: Hic eſt Deus veſter, & Deus Moyſi: Sed oblitus eſt *Moyſes hujus Dei ſui, & perrexit, ut quæreret alium*. 87. An ergo non videbant, quòd non redderet eis *vitulus ille* reſponſum: neque conferret illis nocumentum, neque juvamen? 88. Et jam quidem dixerat illis Aaron antea: O popule meus, profectò tentati fuiſtis per hunc *vitulum*, & certè Dominus veſter eſt Miſerator: ſequimini ergo me, & obedite imperio meo. 89. Reſponderunt: Nequaquam ceſſabimus ſuper eum (*ideſt ſuper ejus cultum*) eſſe conſtantes, donec revertatur ad nos Moyſes. 90. Dixit *Moyſes, cùm jam rediiſſet*: O Aaron, quid detinuit te, cùm vidiſti eos *a* errare, ne ſequereris me? An ergo inobediens fuiſti imperio meo? 91. Reſpondit: O fili matris meæ, ne arripias *me per* barbam meam, neque per caput meum. 92. Certè ego timui, ne diceres *mihi, ſi ſequutus fuiſſem te*: poſuiſti ſciſſuram inter filios Iſrael, & non cuſtodiſti dictum meum. 93. Dixit *Moyſes Samaritæ*: Quodnam fuit negocium tuum (*ideſt quid feciſti*) ò Samarita? 94. Reſpondit: Sciebam id, quod neſciebant *illi*. Accepi igitur pugillum ex *pulvere* veſtigii *ungulæ equi* Legati (*ideſt Gabrielis*) & conjeci illud *in formam fuſoriam vituli*: ita enim perſuaſit mihi anima mea. 95. Dixit *illi Moyſes*: Abi porrò: quippe tibi *erit pœna hæc* in vita, ut dicas *occurrentibus tibi*: Ne tactus (*ideſt ne tangas me*) & quidem tibi *eſt à me hæc* comminatio *pœnæ*: nullo modo effugies eam. Inſpice autem in Deum tuum, ſuper quem perſeveraſti conſtans *colens eum*. Certè comburemus eum: deindè ſanè diſpergemus eum comminutum *in* mare projiciendo. 96. Profectò Deus veſter eſt Deus, qui non eſt Deus, niſi ipſe: amplectitur omnem rem ſcientia. 97. Ita enarramus tibi ex hiſtoriis illius, quod jam præceſſit, & jam dedimus tibi à conſpectu noſtro commonitionem (*ideſt Alcoranum*). 98. Qui procul receſſerit ab ea, certè ipſe portabit die reſurrectionis pondus *impietatis ſuæ*. 99. Perennaturi *ſunt* in eo (*ideſt pondere*) & malum erit ipſis die reſurrectionis portare *hoc pondus*. 100. Die *quadam* inſufflabitur in tubam, & congregabimus ſceleratos: die illa erit hebetudo oculorum. 101. Dicent ſubmiſſa voce inter ſe *b*: Non morati fuiſtis *in mundo*, niſi decem dies. 102. Nos *erimus* ſcientiſſimi de eo, quod dicent: cùm dicent præſtantiſſimi eorum dignitate: *Non* morati eſtis, niſi diem *unum*. 103. Et interrogabunt te de montibus (*quid ſcilicet futurum ſit de illis in die Judicii.*) Reſponde: Sparget eos Dominus meus ſpargendo *in pulverem redactos*: 104. Et relinquet eos planitiem æqualiter extenſam. 105. Non videbis in illis declivitatem, neque prominentiam. 106. Die illa ſequentur *homines Angelum Aſraphel* vocantem *eos ad Judicium*: non erit declinatio ab eo (*ideſt non poterunt non ſequi eum*) & humiles erunt voces coram Miſeratore: neque audies, niſi ſonitum pedum. 107 Die illa non proderit interceſſio, niſi ei, cui annuerit Miſerator, & placuerit ei in dicto (*ideſt in profeſſione, ſeu formula illa: Non eſt Deus, niſi Deus.*) 108. Sciet *Deus* id, quod *fuit* ante eos, & id, quod *erit* poſt eos (*ideſt res præteriti, & futuri ſæculi*), & *ipſi non* comprehendent hoc ſcientia *ſua*. 109. Et humiliabuntur facies coram Vivente, ſubſiſtente; & jam peribit, qui portaverit iniquitatem. 110. Qui autem fecerit *aliqua* ex rectis *operibus*, & ipſe fuerit credens, non timebit injuſtitiam, neque iniquitatem *à Deo*. 111. Et ita demiſimus eum (*ideſt Alcoranum*) lectione Arabica, & varietatem poſuimus in eo ex comminatione, ut ipſi timerent *Deum*: vel produceret illis *Alcoranus* commonitionem. 112. Exaltetur igitur Deus, Rex, Veritas, & ne feſtines in Alcorano *legendo*, antequàm abſolvatur tibi revelatio ejus, & dic: Domine mi, auge mihi ſcientiam. 113. Et jam quidem pactum ſta-

tuimus

a quòd errarent.

b Sibi.

tuimus cum Adam antea, *ne comederet pomum vetitum*: Sed oblitus eſt, *& comedit*, & non invenimus in eo firmum propoſitum. 114. Et *memento*, cùm diximus Angelis: Adorate Adam, & adoraverunt. Sed Eblíſus renuit hoc facere. 115. Et diximus: O Adam, certè hic eſt inimicus tibi, & uxori tuæ: itaque *cavete*, ne ejiciat vos è paradiſo; nam eris infelix. 116. Porrò *conceditur* tibi, ne eſurias in eo, neque ſis nudus. 117. Et quidem *dabitur* tibi, ne ſitias in eo, neque æſtues *calore ſolis*. 118. Sed inſuſurravit illi Satanas. Dixit: O Adam; *an vis, ut* oſtendam tibi arborem æternitatis, & regnum, quod non deficit? 119. Comederunt igitur ex ea, & apparuerunt illis pudenda eorum, & cœperunt conſuere ſupra ſe ex foliis Paradiſi, & inobediens fuit Adam Domino ſuo, & prævaricatus eſt. 120. Deindè recepit eum Dominus ſuus, & converſus eſt ſuper eum, & direxit *eum*. 121. Dixit *Deus*: Deſcendite ex eo (*ideſt paradiſo*) omnes: alter veſtrum erit alteri hoſtis. Porrò veniet ad vos à me directio. 122. Qui autem ſequutus fuerit directionem meam, non errabit, & non erit infelix. 123. Qui autem elongaverit ſe à commonitione mea: certè erit illi vita infelix, & congregavimus eum die ruſurrectionis cæcum. 124. Dicet: Domine mi, quare congregaſti me cæcum, & antea eram videns? 125. Reſpondebit *illi Deus*: Ita *eveniet tibi*, *quia* venerunt ad te ſigna noſtra, & oblitus es ea, & juxta hoc hodie oblivioni traderis. 126. Et ita remunerabimus eum, qui exceſſerit, *plures deos colendo*, & non crediderit in ſigna Domini ſui, & quidem pœna alterius vitæ erit vehementior, & permanentior, *pœna hujus vitæ*. 127. An ergo non innotuit illis (*ideſt Meccanis*) quot perdiderimus ante eos de generationibus, ambulant in habitationibus earum? Certè in hoc ſunt ſanè ſigna præditis intelligentia. 128. Et niſi verbum (*ideſt decretum*) præceſſiſſet à Domino tuo *de dilatione ſupplicii eorum*: certè fuiſſet *perditio eorum* neceſſariò conſequuta: Sed terminus eſt nominatus (*ideſt præfinitus à Deo perditioni eorum*). 129. Patienter igitur ſuſtine ſuper id, quod dicunt, & celebra laudem Domini tui ante ortum ſolis, & ante occaſum ejus, & *in aliquibus* ex horis noctis lauda *eum*, & in extremitatibus diei, ut tu complaceas tibi *propter præmium, quod ob id recipies à Deo*. 130. Et ne extendas oculos tuos ad id, quod fruendum dedimus quibuſdam ex illis, florem vitæ mundanæ, ut probaremus eos in illo: Sed proventus Domini tui *in Paradiſo* erit melior, & permanentior. 131. Et præcipe familiæ tuæ orationem, & conſtanter perſevera in ea. Non requiremus à te proventum (*ideſt, ut labores in comparandis tibi, & tuis, quæ neceſſaria ſunt ad vitam*) nos providebimus tibi alimenta, & retributio erit pietati. 132. Et dixerunt *infideles*: Niſi venerit ad nos cum miraculo à Domino ſuo, *non credemus Mahumeto*. 133. Nonne venit ad eos declaratio illius, quod ſcriptum fuit in voluminibus prioribus (*ideſt in hiſtoriis gentium præteritarum*)? 134. Quod ſi porrò nos perdidiſſemus eos ſupplicio ante eum (*ideſt ante adventum Mahumeti*) certè dixiſſent *in die Judicii*: Domine noſter, *quomodo credere potuimus*, ſi non miſiſti ad nos legatum, ut ſequeremur ſigna tua, antequàm humiliaremur, & confunderemur? 135. Dic: Unuſquiſque *ex nobis, & ex vobis eſt* expectans *finem ſuum*. Expectate ergo: mox ſcietis, quinam fuerint ſectatores viæ æquæ, & quis directus fuerit.

N O T Æ.

I. T. *H.*] Dederunt Suræ nomen hi duo characteres, qui verſiculum primum juxta aliquos conſtituunt. Quid verò ſignificent, Gelal more ſuo relinquit Deo divinandum. Jahias, authore Alhaſan, exponit: يا جل *O vir*. Sed ne veſtigium quidem apparet hujuſmodi expoſitionis. Zamchaſcerius, eodem Authore, putat طه idem eſſe, ac طَ imperativum à وطى *comprimere*, ſeu calcare: ideſt *calca*, ſeu comprime: quia, inquit, كان النبى مى يقوم فى تهجده على احدى رجليه فامر بان يطا الارض بقدميه معا *Stabat Propheta Mahumetus in vigilia ſua nocturna ſuper unum pedum ſuorum, & præceptum fuit illi, ut calcaret, ſeu premeret terram ambobus pedibus ſimul*. Verùm ipſe quoque fatetur والله اعلم بصحة ما يقال *Deus eſt Scientiſſimus veritatis de eo, quod circa hoc dicitur*. Alii volunt ط ſignificare طوبى, ideſt *Beatitudinem*. ه verò *Infernum*. Legens hanc Suram obtinebit ثواب المهاجرين والانصار *premium Transfugientium, & Auxi-*

Auxiliatorum: eorum, ſcilicet, qui cum Mahumeto Mecca emigraverunt; & duodecim primorum ſociorum illius. Circa locum Suræ omnes conveniunt. In numero verſuum univerſi penè diſſident. Refert Zamchaſcerius Mahumetum dixiſſe لا يقرء اهل الجنة من القران الا طه ويس: *Non legent, qui ſunt in Paradiſo, ex Alcorano, niſi Suram TH. & JAS.*

VI. *Et quod eſt ſub terra.*] Gelal: والمراد الارضون السبع لانها تحتها: *Significantur per hoc ſeptem terræ, quæ ſunt ſub Terra.*

VII. *Quod ſi propalaveris.*] Putat Gelal, admoneri hîc Mahumetum, ne nimium ſollicitus ſit de extollenda voce in lectione, aut precibus: nam Deus novit occulta quælibet, nec indiget noſtris verbis ad aliquid ſciendum.

VIII. *Illi ſunt nomina pulcherrima.*] De his nominibus, quæ Arabes novem, ac nonaginta recenſent, jam ſuprà diximus.

XII. *In valle ſancta Tuva*]. Arabicè طوى: cenſetur eſſe nomen hujus vallis, ſeu torrentis: nam vox الوادى utramque rem ſignificat.

XVIII. *Facta eſt ſerpens*]. Gel. ثعبان عظيم تمشى على بطنها سريعا كسرعة الثعبان الصغيرة *Serpens magnus, qui diſcurrebat ſupra ventrem ſuum ita velociter, ac ſi eſſet ſerpens exiguus.*

XX. *Egredietur alba ſine læſione.*] Gelal. اى برص تضئ كشعاع الشمس تغشى البصر: *ideſt leproſa, reſplendens, ſicut fulgor Solis, qui offuſcat oculos.*

XXII. *Exceſſit terminos*]. Vox Arabica طغى ſignificat *excedere in malo*, præſertim in impietate. Exceſſerat autem Pharao, juxta Gelal; الى ادعاء الالهية *uſque ad attribuendam ſibi divinitatem.*

XXIV. *Et diſſolve nodum ex lingua mea.*] Gelal: حدثت من احتراقه بجمرة وضعها وهو صغير بفيه *Alludit ad id, quod refertur, quòd, cùm adhuc eſſet infans, poſuit prunam in ore ſuo, quæ combuſſit linguam ejus.*

XXXIII. *Qui ſuſcipiat educandum illum.*] Gelal: قد احضروا مراضع وانت لا تقبل ثدى واحدة منهن *Jam adduxerunt nutrices, quarum nullius ubera tu ſugere voluiſti.*

[illegible]. *Ecce autem funes eorum.*] Arguitur ex hoc, magos non ſolùm virgas, ſed etiam funes projeciſſe: quod, quàm verum ſit, tu vide.

LXXIII. *Quid verò accelerare fecit te, &c.*] Sententia hujus, & ſequentis verſus eſt. Deus præceperat Moyſi, ut una cum ſeptuaginta ſenioribus veniret ad ſe in Sina, relicto cætero populo ad radices montis. At Moyſes præceſſit ſeptuaginta illos, & venit prior ad Deum: quamobrem petit ab eo Deus rationem, cur celeriùs veniſſet, quàm populus ejus. Ubi pro populo intelliguntur non omnes Iſraelitæ, ſed illi ſoli ſeptuaginta: vel duces illi totius populi, quos præceperat Deus Moyſi, ut ſecum adduceret in montem. Ita communiter expoſitores.

LXXVI. *Fefelliſtis condictum meum.*] Videtur Moyſes hîc loqui partim cum ſeptuaginta ſenioribus, partim cum univerſo populo: quaſi ſeniores illi Moyſen fefelliſſent remanendo cum populo, & non ſequendo ipſum, qui præceſſerat eos in Sina. Quod verò ſubdit. *An ergo longum fuit ſuper vos pactum?* Videtur Jahie accipiendum العهد *pactum*, pro الوعد *promiſſione*: ut ſententia ſit: An tæduit vos tandiù expectare illud, quod promiſerat vobis Deus (nempè Pentateuchum), & ideò feciſtis vitulum?

LXXVII. *Conjecimuſque ea in ignem, &c.*] De hac fabula, in qua Samarita pulvere veſtigiorum equi Gabrielis vitulum aureum animavit, itaut evaderet corpus conſtans carne, & ſanguine, & mugiret: vide ſuprà: nam non eſt otium toties has nugas referre.

LXXXVIII. *Et quidem tibi eſt à me hæc comminatio pœnæ.*] De hac pœna ita ſcribit Gelal: فكان يهيم فى البرية واذا مس احدا اومسه احد حما جميعا *Erravit igitur furibundus per deſertum. Si verò ipſe aliquem tangeret, vel aliquis tangeretur ab eo, uterque ardore vehementi ſuccendebatur.*

XCIII. *Hebetudo oculorum.*] Vox Arabica زرق variè exponitur. Gelal interpretatur زرقا عيونهم مع سواد وجوههم *hebetudinem, ſeu cæcitatem oculorum cum nigredine facierum.* Jahias abſolutè سودة وجوههم *nigredinem facierum.* Videtur propriè idem eſſe, ac *obverſio oculorum*, cùm ſcilicet ita quis oculos movet, ut album eorum oſtendat. Italicè diceremus *ſtravoltatura, ò ſtralunatura d'occhi.* Circa ſonitum illum tubæ, qui juxta Gelal erit ſonus ſecundæ vicis per miniſterium Aſraphel, obſervat Jahias. فاذا نفخ فيه صاحب الصور خرجت الارواح مثل النحل كل روح الى جسده: *Cùm inſufflaverit in illam Angelus, exibunt ab ea animæ, ſicut apes: & unaquæque anima perget ad corpus ſuum.*

CIV. *Et ne feſtines in Alcorano.*] Gabriel enim, ut obſervat Gelal, legebat Alcoranum Mahumeto. Hic verò ita velociter lectionem ejus repetebat, ut ſæpè præveniret Gabrielem, nec ſineret cum abſolvere verſiculos ob timorem, ne aliquid ſibi memoria excideret. Quamobrem admonetur hîc, ne feſtinet repetere verba Alcorani قبل ان يقرع جبرايل من ابلاغه *antequam abſolvat Gabriel id, quod legit.*

CVII. *Neque ſis nudus.*] In quodam codice Vaticano invenio ſcriptum الا تجوع فيها تعرى; *ut non eſurias in eo, nudus ſis.* Sed repugnant omnia exemplaria, ولا تعرى: *neque ſis nudus.* Explicat Jahias. كانا كسيا الظفر: *Erant veſtiti crinibus, ſeu comis.*

CX. *Et apparuerunt illis pudenda eorum.*] Gelal: اى لكل منهما قبله وقبل الاخر ودبره وسمى كل منهما سوءة لان انكشافه يسوء صاحبه: *Ideſt, apparuit unicuique eorum pudendum ſuum, & pudendum alterius, & poſteriora obſcœna. Nominavitque uterque pudenda, & obſcœna malum; quia detectio eorum mala eſt ſocio ipſius*, ſeu offendit eum.

CXVIII. *Et in extremitatibus diei.*] Gelal: اى صلى الظهر لان وقتها يدخل بزوال الشمس فهو طرف النصف

النصف الاول وطـرف النصف الثاني *Ideſt: Ora in meridie; quia tempus ejus ingreditur cum receſſu ſolis: itaut contineat extremitatem medietatis primæ, & extremitatem medietatis ſecundæ.*

CXIX. *Et ne extendas oculos tuos*]. Superiùs ſit Mahumeto eadem commonitio, ubi notavimus ازواجا propriè ſignificare *Conjuges*: itaut admoneatur homo effrænatæ libidinis, ut contineat oculos ſuos à conjugibus alienis aſpiciendis. Sed Interpretes Mahumetani communiter exponunt اصنافا *ſpecies*: ut ſenſus ſit, *variis perſonis ex illis*: ſeu quibuſdam ex illis.

Nonne venit ad eos declaratio?] Sententia verborum eſt: præteritas gentes punitas fuiſſe à Deo eo, quòd non crederent Prophetis, & legatis ſuis. Caverent itaque Meccani iram Dei, ſi Mahumeto non crederent, etiamſi miracula nulla o[illegible]retur.

REFUTATIONES.

I. PAtet ex ſacris litteris, magnum eſſe figmentum, quòd Moyſes videns rubum ſuccenſum, cucurrerit ad eum, ut torrem inde acciperet, cujus lumine viam, à qua aberraverat, inveniret. Pergere enim inſtituit ad rubum, non ut torrem inde acciperet, ſed ut rem tam miram propiùs intueretur: cur ſcilicet rubus arderet, & non combureretur. Neque verò tunc erat cum uxore, aut familia ſua in itinere, ut in Ægyptum proficiſceretur, ut perperam ſupponit Alcoranus, & explicat Gelal cum cæteris Expoſitoribus dicens ذلك في مسيرة من مدين طالبا مصر. *Hoc evenit in profectione ex Madian, quandò petebat Ægyptum*: Sed, cùm eſſet ſolus in deſerto, & paſceret oves Jethro ſoceri ſui; & de profectione in Ægyptum ne quidem cogitaret. Illa etiam, de quibus refert Alcoranus, Deum cum Moyſe colloquutum fuiſſe, nempè de precibus perſolvendis, de hora ſupremi Judicii, & aliis hujuſmodi, conficta eſſe ex ſacro Exodi Textu manifeſtè colligitur. Falſum item eſt, quòd Moyſes petierit à Deo Aaron fratrem ſuum conſiliarium, ſeu adjutorem. Manifeſtè enim habetur ex eodem libro Exodi, Deum ultrò, & nihil tale petenti Moyſi, fratrem ipſius Aaron ſocium in legatione ad Pharaonem addidiſſe.

II. Non minus fabuloſum cenſendum eſt id, quod de Magorum Ægyptiorum converſione, & extremo eorumdem pro vera religione ſupplicio enarrat Alcoranus. Si enim hoc verè eveniſſet, nunquam illud Moyſes in hiſtoria ſua omninò reticuiſſet. Vide ſuperiùs dicta, & Prodr. p. 4. cap. ult. pag. 70.

III. Supponit Alcoranus ſeptuaginta ſeniores, & Aaron non aſcendiſſe cum Moyſe in montem Sina. Hoc verò falſum eſt, ut conſtat ex capite 24. Exodi. Non tamen aſcenderunt ad locum ipſum, in quo Moyſes cum Deo loquebatur: imò ne eò aſcenderent, Deus illis interdixerat. Neque eo tempore, quo populus vitulum adoravit, juſſus fuerat Aaron, vel ſeptuaginta ſeniores eſſe cum Moyſe in monte Sina. Imò, cùm Moyſes una cum Joſue aſcendit in montem, dixit ſenioribus. *Expectate hic, donec revertamur ad vos. Habetis Aaron, & Hur vobiſcum: ſi quid natum fuerit quæſtionis, referetis ad eos.* Ita habetur cap. 24. Exodi. Ex quo patet, quàm infideliter referat Alcoranus ſacras hiſtorias, & quàm multis fabulis illas admiſceat, cujuſmodi eſt illa de animatione vituli facta à Samarita per pulverem veſtigiorum equi Gabrielis; & de pœna Samaritæ ipſi illata.

IV. Quòd Adæ, & Hevæ competeret in Paradiſo, ut non eſurirent, neque ſitirent, neque nudi eſſent, neque ſolis æſtum experirentur, abſolutè falſum eſt. Niſi enim eſuriſſent, cibos non appetiſſent; atque ita fruſtra, & ocioſè dediſſet illis Deus in eſcam herbas, & poma; & præcepiſſet, ut de omni ligno Paradiſi comederent, ut habetur cap. 2. Genes. Quod de cibo dicitur, de potu etiam dici debet. Quod ſpectat ad nuditatem, apertè teſtatur Scriptura: *Erat autem uterque nudus, Adam ſcilicet, & uxor ejus, & non erubeſcebant.* Ridiculum verò eſt Jahiæ ſubterfugium, quod ſcilicet non quidem veſtibus, ſed crinibus, ſeu comis propriis uterque cooperiretur. Duos ſcilicet urſos Deus creaverat, non duos homines. Et prætereà ſi crinibus, ſeu capillis ita tegebantur, ut pro veſtibus illis inſervirent, non poterant poſt pomi vetiti comeſtionem videre ſe eſſe nudos. Probabile etiam eſt illos ſolis æſtum experturos, eodem ferè modo, quo nunc experimur, niſi Deus peculiari miraculo eum impediret. Sed vide, quæ circa hæc dixi in Prodr. p. 4. cap. ult. p. 70.

V. Abſque ullo autem fundamento aſſeritur, infideles in reſurrectione cæcos eſſe futuros, niſi fortè de cæcitate metaphorica intelligatur.

سورة الانبياء مكية ماية واثنتا عشرة اية

SURA XXI.
PROPHETÆ.
MECCANA:
COMMATUM CENTUM, AC DUODECIM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اقترب للناس حسابهم وهم في غفلة معرضون ۞ 2 ما ياتيهم من ذكر من ربهم محدث الا
استمعوه وهم يلعبون ۞ 3 لاهية قلوبهم واسروا النجوي الذين ظلموا هل هذا الا بشر مثلكم
افتاتون السحر وانتم تبصرون ۞ 4 قل ربي يعلم القول في السماء والارض وهو السميع
العليم ۞ 5 بل قالوا اضغاث احلام بل افتريه بل هو شاعر فلياتنا باية كما ارسل
الاولون ۞ 6 ما امنت قبلهم من قرية اهلكناها افهم يومنون ۞ 7 وما ارسلنا قبلك الا رجالا
نوحي اليهم فسلوا اهل الذكر ان كنتم لا تعلمون ۞ 8 وما جعلناهم جسدا لا ياكلون
الطعام وما كانوا خالدين ۞ 9 ثم صدقناهم الوعد فانجيناهم ومن نشاء واهلكنا المسرفين ۞
10 لقد انزلنا اليكم كتابا فيه ذكركم افلا تعقلون ۞ 11 وكم قصمنا من قرية كانت
ظالمة وانشانا بعدها قوما اخرين ۞ 12 فلما احسوا باسنا اذا هم منها يركضون ۞ 13 لا
تركضوا وارجعوا الي ما اترفتم فيه ومساكنكم لعلكم تسلون ۞ 14 قالوا يا ويلنا انا كنا
ظالمين ۞ 15 فما زالت تلك دعويهم حتي جعلناهم حصيدا خامدين ۞ 16 وما خلقنا السماء
والارض وما بينهما لاعبين ۞ 17 لو اردنا ان نتخذ لهوا لاتخذناه من لدنا ان كنا فاعلين ۞
18 بل نقذف بالحق علي الباطل فيدمغه فاذا هو زاهق ولكم الويل مما تصفون ۞
19 وله من في السموات والارض ومن عنده لا يستكبرون عن عبادته ولا يستحسرون ۞
20 يسبحون الليل والنهار لا يفترون ۞ 21 ام اتخذوا الهة من الارض هم ينشرون ۞
22 لو كان فيهما الهة الا الله لفسدتا فسبحان الله رب العرش عما يصفون ۞ 23 لا يسئل عما

* Refutat. in Alcor.

يفعل

يفعل وهم يسلون ۞ 24 ام اتخذوا من دونه آلهة قل هاتوا برهانكم هذا ذكر من معي
وذكر من قبلي بل اكثرهم لا يعلمون الحق فهم معرضون ۞ 25 وما ارسلنا من قبلك من
رسول الا يوحي اليه انه لا اله الا انا فاعبدون ۞ 26 وقالوا اتخذ الرحمن ولدا سبحانه بل
عباد مكرمون ۞ 27 لا يسبقونه بالقول وهم بامره يعملون ۞ 28 يعلم ما بين ايديهم وما
خلفهم ولا يشفعون ۞ 29 الا لمن ارتضي وهم من خشيته مشفقون ۞ 30 ومن يقل منهم اني
اله من دونه فذلك نجزيه جهنم كذلك نجزي الظالمين ۞ 31 اولم ير الذين كفروا ان
السموات والارض كانتا رتقا ففتقناهما وجعلنا من الماء كل شيء حي افلا يومنون ۞
32 وجعلنا في الارض رواسي ان تميد بهم وجعلنا فيها فجاجا سبلا لعلهم يهتدون ۞
33 وجعلنا السماء سقفا محفوظا وهم عن اياتها معرضون ۞ 34 وهو الذي خلق الليل والنهار
والشمس والقمر كل في فلك يسبحون ۞ 35 وما جعلنا لبشر من قبلك الخلد افاين مت فهم
الخالدون ۞ 36 كل نفس ذايقة الموت ونبلوكم بالشر والخير فتنة والينا ترجعون ۞
واذا راك الذين كفروا ان يتخذونك الا هزوا اهذا الذي يذكر آلهتكم وهم بذكر الرحمن
هم كافرون ۞ 38 خلق الانسان من عجل ساريكم اياتي فلا تستعجلون ۞ 39 ويقولون
متي هذا الوعد ان كنتم صادقين ۞ 40 لو يعلم الذين كفروا حين لا يكفون عن
وجوههم النار ولا عن ظهورهم ولا هم ينصرون ۞ 41 بل تاتيهم بغتة فتبهتهم فلا يستطيعون
ردها ولا هم ينظرون ۞ 42 ولقد استهزي برسل من قبلك فحاق بالذين سخروا منهم ما كانوا
به يستهزءون ۞ 43 قل من يكلوكم بالليل والنهار من الرحمن بل هم عن ذكر
ربهم معرضون ۞ 44 ام لهم آلهة تمنعهم من دوننا لا يستطيعون نصر انفسهم ولا هم منا
يصحبون ۞ 45 بل متعنا هولاء واباءهم حتي طال عليهم العمر افلا يرون انا ناتي الارض
ننقصها من اطرافها افهم الغالبون ۞ 46 قل انما انذركم بالوحي ولا يسمع الصم الدعاء اذا
ما ينذرون ۞ 47 ولين مستهم نفحة من عذاب ربك ليقولن يا ويلنا انا كنا ظالمين ۞
48 ونضع الموازين القسط ليوم القيمة فلا تظلم نفس شيا وان كان مثقال حبة من خردل اتينا
بها وكفي بنا حاسبين ۞ 49 ولقد اتينا موسي وهرون الفرقان وضياء وذكرا للمتقين ۞
50 الذين يخشون ربهم بالغيب وهم من الساعة مشفقون ۞ 51 وهذا ذكر مبارك انزلناه افانتم
له منكرون ۞ 52 ولقد اتينا ابرهيم رشده من قبل وكنا به عالمين ۞ 53 اذ قال
لابيه وقومه ما هذه التماثيل التي انتم لها عاكفون ۞ 54 قالوا وجدنا اباءنا لها عابدين ۞
55 قال لقد كنتم انتم واباوكم في ضلال مبين ۞ 56 قالوا اجيتنا بالحق ام انت من اللاعبين ۞
57 قال بل ربكم رب السموات والارض الذي فطرهن وانا علي ذلكم من الشاهدين ۞

58 وتالله

58 وتالله لأكيدن أصنامكم بعد أن تولوا مدبرين ۝ 59 فجعلهم جذاذا إلا كبيرا لهم
لعلهم إليه يرجعون ۝ 60 قالوا من فعل هذا بآلهتنا إنه لمن الظالمين ۝ 61 قالوا سمعنا
فتى يذكرهم يقال له إبراهيم ۝ 62 قالوا فأتوا به علي أعين الناس لعلهم يشهدون ۝
63 قالوا أأنت فعلت هذا بآلهتنا يا إبرهيم ۝ 64 قال بل فعله كبيرهم هذا فسلوهم إن
كانوا ينطقون ۝ 65 فرجعوا إلى أنفسهم فقالوا إنكم أنتم الظالمون ۝ 66 ثم نكسوا على
رؤسهم لقد علمت ما هؤلاء ينطقون ۝ 67 قال أفتعبدون من دون الله ما لا ينفعكم شيا ولا
يضركم أف لكم ولما تعبدون من دون الله أفلا تعقلون ۝ 68 قالوا حرقوه وانصروا آلهتكم
إن كنتم فاعلين ۝ 69 قلنا يا نار كوني بردا وسلاما علي إبرهيم ۝ 70 وأرادوا به
كيدا فجعلناهم الأخسرين ۝ 71 ونجيناه ولوطا إلى الأرض التي باركنا فيها للعالمين ۝
72 ووهبنا له إسحق ويعقوب نافلة وكلا جعلنا صالحين ۝ 73 وجعلناهم أيمة يهدون
بأمرنا وأوحينا إليهم فعل الخيرات وإقام الصلوة وإيتاء الزكوة وكانوا لنا عابدين ۝ 74 ولوطا
آتيناه حكما وعلما ونجيناه من القرية التي كانت تعمل الخبايث إنهم كانوا قوم سوء فاسقين ۝
75 وأدخلناه في رحمتنا إنه من الصالحين ۝ 76 ونوحا إذ نادي من قبل فاستجبنا له
فنجيناه وأهله من الكرب العظيم ۝ 77 ونصرناه من القوم الذين كذبوا بآياتنا إنهم كانوا
قوم سوء فأغرقناهم أجمعين ۝ 78 وداود وسليمن إذ يحكمان في الحرث إذ نفشت فيه غنم القوم
وكنا لحكمهم شاهدين ۝ 79 ففهمناها سليمن وكلا آتينا حكما وعلما وسخرنا مع داود
الجبال يسبحن والطير وكنا فاعلين ۝ 80 وعلمناه صنعة لبوس لكم لتحصنكم من بأسكم
فهل أنتم شاكرون ۝ 81 ولسليمن الريح عاصفة تجري بأمره إلى الأرض التي باركنا فيها
وكنا بكل شيء عالمين ۝ 82 ومن الشياطين من يغوصون له ويعملون عملا دون ذلك وكنا
لهم حافظين ۝ 83 وأيوب إذ نادي ربه أني مسني الضر وأنت أرحم الراحمين ۝ 84 فاستجبنا
له فكشفنا ما به من ضر وآتيناه أهله ومثلهم معهم رحمة من عندنا وذكري للعابدين ۝
85 وإسمعيل وإدريس وذا الكفل كل من الصابرين 86 وأدخلناهم في رحمتنا إنهم من
الصالحين ۝ 87 وذا النون إذ ذهب مغاضبا فظن أن لن نقدر عليه فنادي في الظلمات أن
لا إله إلا أنت سبحانك إني كنت من الظالمين ۝ 88 فاستجبنا له ونجيناه من الغم
وكذلك ننجي المؤمنين ۝ 89 وزكريا إذ نادي ربه رب لا تذرني فردا وأنت خير
الوارثين ۝ 90 فاستجبنا له ووهبنا له يحيي وأصلحنا له زوجه إنهم كانوا يسارعون في
الخيرات ويدعوننا رغبا ورهبا وكانوا لنا خاشعين ۝ 91 والتي أحصنت فرجها فنفخنا فيها من روحنا
وجعلناها وابنها آية للعالمين ۝ 92 إن هذه أمتكم أمة واحدة وأنا ربكم فاعبدون ۝

93 وتقطعوا امرهم بينهم كل الينا راجعون ۞ 94 فمن يعمل من الصالحات وهو مومن فلا
كفران لسعيه وانا له كاتبون ۞ 95 وحرام علي قرية اهلكناها انهم لا يرجعون ۞
96 حتي اذا فتحت ياجوج وماجوج وهم من كل حدب ينسلون ۞ 97 واقترب الوعد الحق فاذا
هي شاخصة ابصار الذين كفروا يا ويلنا قد كنا في غفلة من هذا بل كنا ظالمين ۞
98 انكم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم انتم لها واردون ۞ 99 لو كان هولاء الهة
ما وردوها وكل فيها خالدون ۞ 100 لهم فيها زفير وهم فيها لا يسمعون ۞ 101 ان
الذين سبقت لهم منا الحسني اولايك عنها مبعدون ۞ 102 لا يسمعون حسيسها وهم في ما اشتهت
انفسهم خالدون ۞ 103 لا يحزنهم الفزع الاكبر وتتلقاهم الملايكة هذا يومكم الذي
كنتم توعدون ۞ 104 يوم نطوي السماء كطي السجل للكتاب كما بدانا اول خلق
نعيده وعدا علينا انا كنا فاعلين ۞ 105 ولقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر ان
الارض يرثها عبادي الصالحون ۞ 106 ان في هذا لبلاغا لقوم عابدين ۞ 107 وما ارسلناك الا
رحمة للعالمين ۞ 108 قل انما يوحي الي انما الهكم اله واحد فهل انتم مسلمون ۞
109 فان تولوا فقل اذنتكم علي سواء وان ادري اقريب ام بعيد ما توعدون ۞ 110 انه
يعلم الجهر من القول ويعلم ما تكتمون ۞ 111 وان ادري لعله فتنة لكم ومتاع الي
حين ۞ 112 قل رب احكم بالحق وربنا الرحمن المستعان علي ما تصفون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

الجزو السابع عشر
Pars decima ſeptima.

1. APpropinquavit hominibus *Meccanis* redditio rationis eorum; & ipſi verſantur in negligentia, longè recedentes *à cogitando de ea*. 2. Quod venit ad eos de commonitione à Domino ſuo recenter miſſa (*ideſt de Alcorano*), tantummodò audierunt illud, & ipſi jocum captant *de eo*. 3. Objectationibus diſtracta *ab eo* ſunt corda eorum, & occultaverunt colloquutionem (*ideſt clam inter ſe colloquuti ſunt*) qui iniquè agunt, *dicentes*: An eſt hic (*ideſt Mahumetus*) niſi homo, ſicut vos? An ergo venietis ad *audiendum* preſtigium, & vos apertè videbitis *eſſe præſtigium*? 4. *a* Dic: Dominus meus ſcit dictum (*ideſt id, quod dicitur*) in Cœlo, & terra, & ipſe eſt Auditor, Cognitor. 5. Atqui dixerunt *de Alcorano*: *Hic eſt* congeries confuſa ſomniorum. Quinimmò confinxit illum. Immò ipſe eſt verſificator. Veniat porrò ad nos cum aliquo miraculo; quemadmodùm miſſi ſunt *Prophetæ* priores. 6. Non credidit ante eos ulla ex Urbibus, quas perdidimus, *etiamſi viderent miracula noſtra*: an ergo hi credent, *ſi ea viderint*? 7. Et non miſimus ante te, niſi viros; quos per revelationem alloquebamur. Atqui interrogate familiam commonitionis (*ideſt profeſſores Pentateuchi, & Euangelii*) ſi vos neſcitis. 8. Et non fecimus eos corpus, quod non comederet cibum: neque fuerunt perennes *in hoc mundo*. 9. Tum fideliter ſervavimus eis promiſſionem: quamobrem liberavimus eos, & quos voluimus, & perdidimus prævaricatores. 10. Jam quidem demiſimus ad vos librum *Alcorani*, in eo eſt commemoratio veſtri (*ideſt ſcriptus eſt lingua veſtra*) an ergo non intelligetis? 11. Et quot deſtruximus ex Urbibus, *quæ* erant iniquæ, & oriri fecimus poſt eas gentes alias. 12. Cùm autem ſenſiſſent pœnam noſtram,

a dixit. Vide notas.

ſtram,

ſtram, ecce ipſi ex illis *Urbibus* velociter fugiebant. *Angeli verò illudentes dicebant eis.* 13. Ne properate fugam: ſed revertimini ad id, quo deliciabamini, & ad habitationes veſtras: fortè vos interrogabimini. 14. Reſponderunt: O væh nobis: certè nos fuimus iniqui. 15. Et non ceſſavit hæc proclamatio eorum, donec poſuimus eos *veluti* ſegetem demeſſam, extinctos. 16. Et non creavimus Cœlum, & terram, & id, quod eſt inter utrumque, ludentes (*ideſt ocioſè, & per jocum*). 17. Si voluiſſemus captare jocum *ad oblectationem*: certè captaviſſemus illum ex nobis ipſis, ſi fuiſſemus facturi *hoc*. 18. Sed jaculabimur veritate vanitatem, & *veritas* profligabit illam, & ecce ipſa evaneſcens *erit*: Et vobis væh ob id, quod prædicatis *de Deo*. 19. Et ipſius *ſunt*, qui in Cœlis, & terra, & qui apud ipſum ſunt, non dedignantur ſuperbè ſervitutem ejus, neque delaſſantur *in ea*. 20. Laudant eum nocte, ac die: non torpent *in hoc*. 21. An acceperunt deos de terra? *An* ipſi *dii* ſuſcitabunt *mortuos*? 22. Si eſſent in his duobus (*ideſt Cœlo, & terra*) dii præter Deum, certè ambo corrumperentur, *quia ipſi non convenirent inter ſe in iis gubernandis*. Atqui laus Deo Domino Throni (*ideſt procul abeſt*) ab eo, quod prædicant *de illo*. Non exigetur ab eo ratio de eo, quod facit, & ipſi requirentur *de eo, quod facient*. 24. An ſuſceperunt præter eum deos *alios*? Dic: Afferte probationem veſtram *de hac re*. Hæc eſt commonitio eorum, qui ſunt mecum, & commonitio eorum, qui fuerunt ante me. Sed plerique eorum non norunt veritatem, & ipſi ſunt longè recedentes *ab ea*. 25. Neque miſimus ante te ullum legatum, quin revelaremus illi, quod non eſt Deus, niſi ego: Itaque colite me. 26. Et dixerunt: Suſcepit Miſerator prolem *ex Angelis*. Laus ejus. Imò *ipſi ſunt* ſervi *ejus* honorati. 27. Non præveniunt illum in dicto, & ipſi imperium ejus exequuntur. 28. Novit id, quod fuit ante eos, & id, quod *erit poſt* eos (*ideſt id, quod jam fecerunt, & id, quod facient in poſterum*) & non intercedent. 29. Niſi pro quibus ipſi placuerit, & illi præ timore ejus ſunt formidantes. 30. Et, qui dixerit ex illis: Ego quidem ſum Deus præter eum: hunc porrò remunerabimus gehenna. Ita remuneramus iniquos. 31. An verò non noverunt, qui ſunt infideles, quòd Cœli, & terra erant clauſi, ac ſolidi, & diffidimus eos, & fecimus ex aqua omnem rem vivam? An ergo non credent? 32. Et poſuimus in terra montes ſtabiles, ne commoveretur cum eis, & *a* poſuimus in ea *inter eoſdem montes* intermedia ampla in vias, ut ipſi (*nempè homines*) dirigerentur *ad itinera ſua*. 33. Et poſuimus Cœlum tectum, cuſtoditum *ſuper terram*, & ipſi à ſignis ejus (*ideſt ſtellis, ac planetis*) *ſunt* ſe avertentes; *non conſiderantes, Deum ea feciſſe*. 34. Et ipſe eſt, qui creavit noctem, ac diem, & ſolem, ac lunam, & *ſtellas*, omnia in orbem velociter volvuntur. 35. Et non poſuimus ulli homini ante te æternitatem *in hoc mundo*: an ergo, ſi *tu* mortuus fueris; ipſi *erunt* æterni? 36. Omnis anima guſtatura eſt mortem, & probabimus vos malo, & bono ad tentationem, & ad nos reducemini. 37. Et cùm viderint te, qui ſunt infideles, *b* non excipient te, niſi cum joco, *dicentes*: An hic eſt, qui commemorat deos veſtros *cum ſpretu*? Ipſi verò in commemoratione Miſeratoris ſunt infideles. 38. Creatus eſt homo ex feſtinatione (*ideſt nimis preceps, ac feſtinus*). Mox oſtendam vobis ſigna mea, itaut non poſtuletis accelerari *ea*. 39. Et dicunt: Quandò erit hæc promiſſio (*ideſt quandò adimplebitur hoc, quod promittitis*) ſi eſtis veraces? 40. Si ſcirent ii, qui ſunt infideles, *quomodo ſe habituri ſint*, quandò non repellent (*ideſt non poterunt repellere*) à faciebus ſuis ignem, neque à dorſis ſuis, neque ipſi adjuvabuntur, *profectò crederent*. 41. Atqui veniet ad eos repente *dies judicii*; & reddet eos attonitos: neque poterunt avertere eam: neque ipſi *c* expectabuntur ad *pœnitentiam*. 42. Et jam quidem irriſi fuerunt legati ante te: ſed recidit in eos, qui irriſerunt ex illis, id, quod irridebant. 43. Dic: Quis defendet vos in nocte, & die à Miſeratore? Nihilominùs ipſi à commonitione domini ſui *ſunt* longè recedentes. 44. Num ſunt ipſis Dii, qui defendant eos præter nos? Non poſſunt juvare ſeipſos (*nempè dii eorum*) neque ipſi à nobis ſociorum ope defendentur. 45. Verùm fruendum dedimus illis, è Patribus eorum, quantum diuturna fuit

a ſtravimus.

b ſi.

c reſpicientur.

fuit ſuper eos ætas. An ergo non vident, quòd non veniemus ad terram eorum, & imminuemus eam ab extremitatibus illius? An ergo *erunt* ipſi victores? 46. Dic: Utique prędico vobis revelationem: ſed non audient ſurdi vocationem, quandò prędicabitur illis. 47. At profectò, ſi tetigerit eos ſufflatio (*ideſt aliquid* [illegible]) de pœna Domini tui, profectò dicent: Oh, væh nobis: profectò nos fuimus iniqui. 48. Et ponemus ſtateras juſtas in die reſurrectionis: neque injuſtè tractabitur anima ulla in re; etiamſi *opus bonum, vel malum* fuerit pondus unius grani ſynapis, afferemus illud, *ut juſtè ponderetur in ſtatera*, & ſufficientes ſunt nobiſcum æſtimatores. 49. Et jam quidem dedimus Moyſi, & Aaron Diſtinctorium (*ideſt Pentateuchum diſtinguentem licita ab illicitis*) & lumen, & commonitionem timoratis. 50. Qui metuunt Dominum ſuum in occulto (*ideſt, etiamſi non videantur ab aliis*) & ipſi ab Hora (*ideſt à die Judicii*) ſunt formidantes. 51. Et hic *liber eſt* commonitio benedicta: demiſimus illum è *Cœlo*: An ergo vos eum inficiabimini? 52. Et jam quidem dedimus Abrahæ directionem ſuam antea, & fuimus eum cognoſcentes (*ideſt cognovimus, eum eſſe dignum hac re*). 53. Cùm dixit Patri ſuo, & genti ſuæ: Quænam ſunt hæc ſimulacra, quæ vos eſtis ſtudioſè colentes? 54. Reſponderunt: Invenimus Patres noſtros illis ſervientes. 55. Dixit *illis*: Jam quidem fuiſtis vos, & Patres veſtri in errore manifeſto. 56. Reſponderunt: Veniſti ne ad nos cum veritate, an tu es ex ludentibus (*ideſt ſeriò ne loqueris, an per jocum*)? 57. Dixit *illis*: Atqui Dominus veſter eſt Dominus Cœlorum, & terræ, qui creavit ea, & ego ſum ſuper hoc ex teſtificantibus. 58. Et per Deum ſanè ſtruam dolos idolis veſtris, poſtquàm retroceſſeritis terga vertentes. 59. Redegit igitur ea in fruſta, præter maximum eorum, ut ipſi ad illud converterentur. 60. Dixerunt: Quis fecit hoc contra Deos noſtros? Certè hic eſt ex iniquis. 61. Reſponderunt *quidam*: Audivimus puerum obloquentem de illis: hic dicitur Abraham. 62. Dixerunt *cæteri*: Adducite ergo illum ante oculos hominum, ut ipſi teſtificentur *contra illum*. 63. Dixerunt *ei*: Tu ne feciſti hoc contra Deos noſtros, ò Abraham? 64. Reſpondit: Imò verò fecit hoc maximus eorum iſte, ſed interrogate eos, ſi loquantur. 65. Converſi ſunt igitur ad ſeipſos, & dixerunt: Certè vos eſtis iniqui, *qui adoratis Deos, qui non loquuntur*. 66. Deindè incurvati ſunt ſuper capita ſua, *& dixerunt illi*: Jam quidem noſti, quòd iſti non loquuntur. 67. Reſpondit *Abraham*: An ergo colitis præter Deum id, quod non prodeſt vobis quidquam, neque nocet vobis? Vah vobis, & ei, quod colitis præter Deum. An ergo non intelligitis? 68. Dixerunt: Comburite illum, & adjuvate Deos veſtros, ſi *hoc* eritis facientes, *adjuvabitis deos veſtros*. 69. Diximus: O ignis eſto frigus, & ſoſpitas ſuper Abraham. 70. Et voluerunt in eum ſtruere fraudem: Sed reddidimus eos damnificatos. 71. Et liberavimus eum, & Lot, *transferentes eos* in terram, in qua benediximus *a* omnibus creaturis. 72. Et donavimus illi Iſaac, & Iacob additamentum (*ideſt ſupra id, quod petierat*) & omnes *eos* fecimus probos. 73. Et conſtituimus eos Antiſtites, *ut* dirigerent *alios* per præceptum noſtrum, & inſpiravimus eis operationem *operum* bonorum, & obſervantiam orationis, & præbitionem eleemoſynæ, & fuerunt nobis ſervientes. 74. Et *ipſi* Lot dedimus juriſprudentiam, & ſcientiam, & liberavimus eum ex urbe, quæ perpetrabat ſcelera nefaria: quippe ipſi erant homines mali, exorbitantes. 75. Et introduximus eum in miſericordiam noſtram: nam ipſe erat ex probis. 76. Et Noe, cùm *b* imprecatus fuit *malum genti ſuæ* antea, & exaudivimus eum, & liberavimus eum, & familiam ejus ab anguſtia magna. 77. Et defendimus eum ab hominibus, qui mendacii inſimulaverunt ſigna noſtra: quippe ipſi erant homines mali: quamobrem demerſimus eos univerſos. 78. Et *commemora* David, & Salomonem, cùm judicium protulerunt circa agrum, cùm depaſti fuiſſent in eo greges populi, & fuimus judicio eorum teſtes. 79. Et dedimus intelligentiam ejus rei Salomoni, & omnibus dedimus juriſprudentiam, & ſcientiam, & ſervire coegimus cum David montes, *ut* laudarent *Deum*, & aves *etiam ad hoc coegimus*, & eramus *hoc* facientes. 80. Et docuimus eum artem faciendi loricas vobis, ut mu-

ni[illegible]s

a Mundis.

b precatus fuit *nos*.

nitos redderent vos à præliis veſtris: an verò vos eſtis grati? 81. Et Salomoni *ſubegimus* ventum vehementem, *qui* currebat per imperium ejus ad terram, in qua poſuimus benedictionem, & fuimus in omni re ſcientes. 82. Et *ſubjecimus illi* ex dæmonibus aliquos, qui urinarentur illi *in mari gemmas, ac margaritas*, & operarentur opus *aliud* præter hoc, & *nos* fuimus illos cuſtodientes. 83. Et *memento* Job, quandò vociferatus eſt ad Dominum ſuum, *dicens*: Equidem tetigit me nocumentum: ſed tu es miſericordiſſimus miſerantium. 84. Et exaudivimus eum, & relevavimus, quod erat in eo de nocumento, & reddidimus ei familiam ſuam, & ſicut eos cum eis *(ideſt duplicatam)* per miſericordiam ex nobis, & ad commonitionem colentium *Deum*. 85. Et Iſmael, & Edris, & Dulkephli: omnes *hi fuerunt* ex patienter ſuſtinentibus. 86. Et introduximus eos in miſericordiam noſtram: quippe ipſi fuerunt ex rectè agentibus. 87. Et Dulnuni *(ideſt Jonæ)* quandò abiit iratus *genti ſuæ*, & exiſtimavit, quòd nullo modo poſſemus ſuper eum *exercere potentiam noſtram*. Exclamavitque in tenebris *(ideſt in ventre piſcis)*: Non eſt Deus, niſi tu. Laus tua. Profectò ego fui ex iniquis. 88. Igitur exaudivimus eum, & liberavimus eum ab animi anguſtia, & ita liberamus fideles. 89. Et Zachariæ, cùm invocavit Dominum ſuum, *dicens*: Domine mi, ne ſinas me eſſe ſolitarium *(ideſt ſine liberis)*: nam tu es optimus *a* hæredum. 90. Exaudivimus ergo eum, & donavimus ei Joannem, & aptam reddidimus ei *ad prolem* uxorem ejus: quippe hi certatim ſatagebant in bonis *operibus*, & invocabant nos cum amore, & timore, & erant nobis humiliter ſubjecti. 91. Et *Mariæ*, quæ munitam ſervavit vulvam ſuam *(ideſt fuit virgo intacta)* & inſufflavimus in eam de ſpiritu noſtro, & poſuimus eam, & filium ejus in miraculum omnibus *b* ſæculis. 92. Certè hæc gens veſtra *(ideſt hæc religio veſtra, ò Moslemi)* eſt gens una, & ego ſum Dominus veſter: ſervite ergo mihi. 93. Sed *Chriſtiani, & Judæi* diſciderunt negocium ſuum *(ideſt religionem ſuam)* inter ſe. Omnes ad nos ſunt reverſuri *in die Judicii*. 94. Qui ergo fecerit ex bonis *operibus*, & ipſe *fuerit* credens: non erit inficiatio *mercedis* ſtudio ejus, & nos certè illi ſcripturi *ſumus eam*. 95. Et anathema *erit* ſuper *omnem* urbem, quam perdiderimus: certè ipſi non revertentur *in mundum*. 96. Donec aperiatur *via ad egreſſum* Jagug, & Magug *propè diem Judicii*: hi verò ab omni ſublimi monte properabunt. 97. Et, *donec* appropinquet promiſſio vera *(ideſt dies reſurrectionis)* & ecce erunt attonitè ſuſpicientes oculi eorum, qui fuerunt infideles, *& dicent*: Oh væh nobis! Jam fuimus in incuria de hac *die*: quinimmò fuimus iniqua agentes. 98. Certè vos, *ò Meccani*, & id, quod colitis præter Deum, *eritis* ligna gehennæ *ad comburendum*: vos in eam eſtis deſcenſuri. 99. Si fuiſſent hi dii, non deſcendiſſent in eam. Omnes autem in ea ſunt perpetuò manſuri. 100. Ipſis *erit* in ea ejulatus, & ipſi in ea non audient *quidquam ob profunditatem ejus*. 101. Porrò illi, quibus præceſſit à nobis Optimum *(ideſt prædeſtinatus fuit Paradiſus)*: hi ab ea *(ideſt gehennæ)* elongandi ſunt. 102. Non audient ſonitum vel leviſſimum ipſius, & ipſi in eo, quod deſideraverunt animæ eorum, ſunt perpetuò moraturi. 103. Non contriſtabit eos timor maximus *æternæ perditionis*, & occurrent eis Angeli *in egreſſu è ſepulchris, dicentes*: Hæc eſt dies veſtra, quæ vobis promittebatur. 104. Die *quadam* plicabimus Cœlum, quemadmodùm *ſolet* plicare *Angelus* Segel libros. Eo modo, quo produximus primam creaturam *ex nihilo*: reducemus eam *ex nihilo*. Promiſſio ſuper nos *(ideſt ita nos promittimus)* certè nos *id, quod promittimus*, erimus exequentes. 105. Et jam quidem ſcripſimus in *c* ſacris voluminibus poſt commonitionem, quòd terram hæreditabunt ſervi mei probi. 106. Profectò in hoc *Alcorano eſt ſanè annunciatio hominibus colentibus* Deum. 107. Et non miſimus te, niſi ad miſericordiam *d* omnibus creaturis. 108. Dic: Certè revelatum fuit mihi, quòd Deus *veſter Deus unus eſt: an ergo vos eritis* Moslemi? 109. Quod ſi tergiverſati fuerint, dic *illis*: *e* Notificavi vobis æqualiter *bellum (ideſt indixi illud vobis omnibus)*: ſed neſcio, *f* utrum propinquum ſit, an longinquum id, quod vobis promittitur *(ideſt indicitur)*. Certè ipſe novit manifeſtum ex dicto *(ideſt, quod apertè loquimini)* & novit id, quod occultatis. 111. Et *g* ego neſcio, utrum id, *quod notificavi vobis, ſit*

a hereditantium.
b Mundis.
c Pſalmis.
d Mundis.
e Indixi.
f Si ſcio
g Si ego ſcio.

ad

ad probationem vobis, & fruitio *futura ſit* uſque ad tempus. 112. ᵃ Dic: Domine mi, judica *inter me*, *& adverſarios meos* cum veritate. Et Dominus noſter eſt Miſerator, implorandus in auxilium contra id, quod prædicatis *mendaciter de eo*, *& de me*.

ᵃ Dixit (nempè Mahumetus) duplex lectio. قَالَ & قُلْ

NOTÆ

QUod ſpectat ad epigraphen Suræ, haud dubium eſt, quin ita inſcribatur, quia in ea continetur Farrago multorum Prophetarum, de quibus geſta quædam, magna ex parte fabuloſa referuntur: nimirùm Moyſis, Aaron, Abrahæ, Lot, Iſaac, Jacob, Noe, David, Salomonis, Job, Iſmaelis, Enoch, Dulkefli, Jonæ, Zachariæ, Joannis, & Mariæ. De præmio Lectoris hæc habet Zamchaſcerius: من قرء سورة اقترب للناس حسابهم حاسبه الله حسابا يسيرا او صافحه وسلم عليه كل نبي ذكر اسمه في القران. *Qui legerit Suram, quæ incipit: Appropinquavit hominibus redditio rationis eorum: judicabit eum Deus judicio leni, ac facili: vel per manus accipiet eum, & ſalutabit eum omnis Propheta in Alcorano commemoratus*. De loco Suræ, & numero verſuum non video eſſe inter Authores diſcrimen. Quidam tamen centum, & undecim tantùm verſus enumerant.

IV. *Dic*]. Eſt duplex lectio: quidam enim codices habent: قل *Dic*: ſubaudiendo, ò *Mahumete*. Quidam verò, قال *Dixit*, nempè Mahumetus.

VII. *Atqui interrogate familiam Commonitionis*]. Vox Arabica الذكر *Commonitio* accipitur hoc loco pro Pentateucho, & Euangelio. Quamobrem Gelal: فسالوا اهل الذكر العلماء بالتوراة والانجيل ان كنتم تعلمون ذلك فانهم يعلمونه وانتم الى تصديقهم اقرب من تصديق المؤمنين بمحمد. *Interrogate Familiam Commonitionis, nimirùm doctos in Pentateucho, & Euangelio, ſi vos neſcitis hoc, ipſi enim hoc ſciunt: & vos ad confirmationem eorum propiùs accedetis confirmationi illorum, qui credunt in Mahumetum*.

XIII. *Fortè vos interrogabimini*]. Nimirùm, ut exponit Gelal: شيا من دنياكم على العادة *de aliqua re hujus mundi ad vos ſpectante, juxta conſuetudinem*. Explicat Zamchaſcerius: لعلكم تسالون غدا عما جرى عليكم ونزل باموالكم ومساكنكم فتجيبوا السايل عن علم و مشاهدة: *Fortè interrogabimini cras de eo, quod evenerit vobis, & acciderit facultatibus veſtris, & habitationibus veſtris. Et reſpondebitis interroganti ex propria ſcientia, & teſtimonio*.

XXIV. *Hæc eſt commonitio eorum, qui ſunt mecum*, *&c.*] Explicat Gelal: هذا ذكر من معي هو القران وذكر من قبلي هو التوراة والانجيل وغيرهما *Commonitio hæc eſt Alcoranus: Commonitio verò eorum, qui fuerunt antea, eſt Pentateuchus, & Euangelium, & alii ſacri libri*. In his ſcilicet nunquam legimus eſſe plures deos, ſed tantùm Deum unum.

XXXI. *Cæli, & terra erant clauſi, & ſolidi diffidimus eos*.] Exponit Gelal: جعلت السماء سبعا او فتق السماء ان كانت لا تمطر فامطر وفتق الارض ان كانت لا تنبت فانبتت: *Ideſt fecimus, ut Cælum evaderet in ſeptem Cælos. Vel diffidit Cælum, cùm non plueret, & fecit, ut plueret: Et diffidit terram, quæ non germinabat, & fecit, ut germinaret*.

XXXII. *Et poſuimus in ea, &c.*] Ne ſcilicet terra poſſet commoveri, aut labare, poſuit Deus in ea montes ſtabiles, qui pondere ſuo eam firmam, & immobilem redderent; quid verò ſtultius hoc, aut ineptius dici potuit?

XLVIII. *Et ſufficientes ſunt nobiſcum æſtimatores*.] Ideſt ſufficientes ſumus ad omnia æſtimanda, & juſtè computanda per nos ipſos.

LIX. *Præter maximum eorum*.] Refert Gelal, poſtquam Abraham in fruſta concidit reliqua idola, appendiſſe bipennem, qua ea conciderat, collo idoli illius præcipui, quod intactum reliquerat, ac ſi hic ſtragis illius author fuiſſet.

LXVIII. *Dixerunt comburite illum*.] Fabulantur hoc Expoſitores, Chaldæos ingentem lignorum ſtruem congeſſiſſe, iiſque ignem ſubjeciſſe, itaut omni ex parte ſuccenderetur. Deindè alligaſſe Abraham, & inſtrumentis quibuſdam, ſeu machinis in medium ignem conjeciſſe. Jubente autem Deo, ignem nihil aliud, niſi funes, quibus alligatus erat, combuſſiſſe: deindè amiſiſſe calorem ſuum; & in frigus mutatum, lucem tantummodò retinuiſſe.

LXXIV. *Cùm judicium protulerunt circa agrum*.] Ita factum, ſeu fabulam exponit Gelal: حرثا نفشت فيه غنم القوم ليلا بلا راع بان انفلتت قال داود لصاحب الحرث رقاب الغنم وقال سليمان ينتفع بدرها ونسلها وصوفها الى ان يعود الحرث كما كان باصلاح صاحبها فيردها اليه: *Depaverant agrum noctu oves quorumdam: abſente enim paſtore, irruperant in illum. Delata autem cauſa ad David, & Salomonem, dixit David: Domino agri tradentur oves pro damno illato. Salomon autem dixit: Compenſetur damnum lacte, fœtibus, & velleribus ovium, donec redeat ager, ſicut erat antea, expenſis paſtoris ovium: Deindè oves reſtituantur*. Addit autem Author, David prætuliſſe ſententiæ ſuæ ſententiam Salomonis.

LXXIX. *Et ſervire coegimus cum David montes*.] Multa fabulantur hic expoſitores à Thalmudiſtis edocti, de David, & Salomone; nempe, quòd fuerint illis ſubjecti non ſolùm montes, ſed etiam venti, beſtiæ, oves, imò & dæmones ipſi, ita ut omnibus pro libito imperarent. Porrò, cùm David eſſet à Pſalmodia defatigatus, præcipiebat montibus, & volucribus, ut ipſum cantu ſublevarent. Idem verò David, Deo præceptore, didicit, & docuit artificium loricæ: ante enim pro lorica homines latis laminis in bello utebantur.

LXXXII. *Et nos fuimus illos cuſtodientes*.] Deus hos dæmones cuſtodiebat, ideſt cohibebat, ...

من ان يفسدوا ما عملوا لانهم كانوا اذا فرغوا (Gelal ,

من عمل قبل الليل افسدوه ان لم يشتغلوا بغيره .

Ne deſtruerent id, quod ædificaverant: Nam ipſi, quando opus aliquod abſolverant, ante noctem deſtruebant illud, niſi opus aliud haberent, quo occuparentur.

LXXXIII. *Et memento Job.*] Libet hìc ſummatim referre, quid Mahumetani ſentiant de Job, ex Chronico Iſmaelis Ebn-Aly in cap. في ذكر ايوب عليه السلام. *De commemoratione Job, cui ſit pax. Fuit,* inquit, *Job ex poſteris Eſau, eratque ditiſſimus, & innumeros equorum, boum, ovium, & camelorum greges habebat. Uxor autem ejus Rahmat appellabatur. Probavit eum Deus, auferendo ab eo quidquid habebat, ita ut ad extremam inopiam redigeretur: nec tamen ille à pietate, & gratiarum actione ceſſabat. Deindè probavit eum in corpore morbo elephantiæ, ita ut vermibus undique ſcateret. Cumque in * ſterquilinio projectus jaceret, nemo poterat fœtorem illius tolerare. Uxor autem ejus Rahmat inſerviebat ei pariter; & mercede famulatus, quem aliis exhibebat, illum ſuſtentabat. Venit autem die quadam ad eam Diabolus, & redigens in ejus mentem prioris ſtatus felicitatem; promiſit illi, ſe omnia ei reſtituturum, ſi ipſum vellet adorare, cùm autem mulier requiſiſſet de hoc aſſenſum viri ſui iratus Job, juravit per Deum, ſi convaluiſſet, ſe illi centum verbera inflicturum. Miſit autem Deus ad eum Angelum Gabrielem, qui accepta ejus manu erexit eum; eodemque tempore divinitùs fons emanavit ſub pedibus ejus, ex quo, cùm bibiſſet, ceciderunt omnes vermes è corpore ejus. Deindè lotus in eo, exivit pulcher quantum unquam fuiſſet. Reſtituitque illi Deus omnia in duplum: familiam etiam, & filios recuperavit: uxori verò ejus priſtina forma, & pulchritudo reddita eſt, peperitque ei viginti, ac ſex filios maſculos. Ut autem juramento à ſe facto poſſet ſatisfacere, præcepit ei Deus, ut caperet ramum palmæ centum folia habentem, & unico ictu totum impingeret in uxorem: ut verè centum illi verbera inflixiſſe dici poſſet. Fuit autem Job Propheta, vixitque tempore Jacob, ut quidam dicunt. Fertur autem vixiſſe tres, ac nonaginta annos. Inter ejus filios numerantur Baſciar, Hud, & Dulkephlus.* Hactenùs Iſmael Ebn-Aly. Addit Gelal, eumdem Job exegiſſe tres, vel ſeptem, vel octodecim annos in ſuis calamitatibus: deindè recuperaſſe omnia duplicata, & uxorem, ac filios, & ad juvenilem ætatem rediiſſe. Cùm autem haberet duas areas, alteram ad hordeum, alteram ad frumentum; Deum miſiſſe duas nubes, quarum altera effudit aurum ſuper aream hordei: altera argentum ſuper aream frumenti; donec utraque redundaret.

LXXXV. *Et Dulkephli,*] Arabicè ذو الكفل *Dulkephlus*, idem ſonat, ac *fidei juſſor*; vel aſſiduus in jejuniis, aliiſque piis operibus. De hoc Propheta traditio. habet Gelal: وسمى ذا الكفل لانه تكفل بصيام جميع نهاره وقيام جميع ليله وان يقضى بين الناس ولا يغضب فوفى بذلك وقيل لم يكن نبيا.

Et nominatus fuit Dulkephlus eò, quòd tota die jejunaret, & tota nocte ſtans vigilaret: & quia judicabat cauſas hominum, neque iraſcebatur; & in hoc plenè ſatisfaciebat partibus ſuis. Dicunt autem quidam, illum non fuiſſe Prophetam. Iſmael Ebn-Aly aſſerit illum fuiſſe filium Job, & habitaſſe in Syria: & juxta nonnullos fuiſſe primò improbum, ac flagitioſum. Verò reſipuiſſet, ſtatim mortuum fuiſſe, & ſuper januam domus ejus ſcriptum divinitùs apparuiſſe: *Jam pepercit Deus Dulkephlo.* Alii volunt eum fuiſſe hominem ſanctum, & uſque ad mortem in bonis operibus perſeveraſſe, & centies in die ſeſe ad orandum incurvaſſe. Ita Iſmael.

LXXXVII. *Et Dulnuni.*] Arabicè ذو النون *Dul-Nun* idem eſt, ac *habitator piſcis*. Hoc autem nomine cenſetur ſignificari Jonas Propheta eo, quòd triduo in ceto commoratus ſit. De hoc, quemadmodùm etiam de Edris, ſeu Enoch jam ſatis multa dicta ſunt.

CI. *Porrò illi, quibus præceſſit à nobis.*] Cùm dixiſſet jam Mahumetus, detrudendos eſſe in Gehennam, qui ſocios Deo dediſſent una cum ipſis ſociis, ſeu Diis à ſe confictis, objecit quidam nomine ابن الزبرى عبد Ebn-Alzoberius: عزير والمسيح والملايكة فهم فى النار على مقتضى ما تقدم: *Culti ſunt tamquam Dii Ezras, Chriſtus, & Angeli: ergo hi juxta hanc legem, erunt in Gehenna.* Huic reſpondetur hìc: *Porrò illi, quibus præceſſit à nobis, &c.* Nimirùm, hos non eſſe in Gehenna, quia antea prædeſtinati fuerant ad Paradiſum. Ratio frivola, & quæ Deum partialem facit.

* مزبلة *Sterquilinium, juxta vulgatã, non cinerem, ut habet Hebræa ex quo patet, librum Job Arabicè ſcriptum fuiſſe, & ex eo vulgatã nostram fuiſſe translatam. Græca, & LXX. habēt κοπρίας Stercore*

CIV. *Quemadmodùm ſolet plicare Angelus Segel libros.*] Explicat Gelal: صحيفة ابن ادم عند موته: *librum, ſeu volumen hominis propè mortem ejus;* quandò ſcilicet jam legit illi opera ejus. Alii accipientes سجل *Segel*, pro صحيفة *Libro*, exponunt: *Sicut plicatur liber ſcriptus;* quaſi للكتب *Libros*, ſeu ut alii legunt للكتاب *Librum*, ſtaret pro المكتوب *Scriptus*. Gloſſat Cottada: كطى الصحيفة التى فيها الكتاب: *Sicut plicatur volumen, in quo eſt ſcriptura*, ſeu volumen ſcriptum.

CV. *In ſacris Voluminibus.*] Vox Arabica الزبور accipitur generatim pro omnibus ſacris libris. Aliquandò peculiariter pro Pſalmis Davidicis: aliquandò اللوح المحفوظ *Tabula cuſtodia.*

CVI. *Annunciatio.*] Vox Arabica بلاغ propriè ſignificat actionem illam, qua efficitur, ut aliquid ad alium perveniat. Gelal ponit كفاية الى دخول الجنة, *id quod ſatis eſt ſcire, ſeu facere, ad ingrediendum in Paradiſum.*

CXI. *Et ego neſcio.*] Gelal: وما ادرى لعله اى ما اعلمتكم به ولم يعلم وقته فتنة اختبار لكم ليرى كيف صنعكم ومتاع تمتع الى حين اى انقضاء اجالكم. *Et neſcio, utrum id, quod notificavi vobis, & ignotum eſt tempus ejus, ſit ad probandum vos, ut videat Deus, quomodò vos geratis: & interim ſinat vos frui uſque ad tempus mortis veſtræ.*

CXII. *Dic.*] Hic etiam eſt duplex lectio: قل *Dic*: ſcilicet ò Mahumete: & قال *Dixit*, Nempè Mahumetus.

REFUTATIONES.

I. Illud hìc notandum, quod alibi notavi frequenter: nimirùm, Mahumetum à ſuis requiſitum, ut miraculum aliquod ad confirmandam novam ſectam patraret, ſeſe excuſare, reſpondendo, Deum nulla per ipſum miracula facere; quia prævideret profutura non eſſe Meccanis ad credendum; quemadmodùm non profuerunt gentibus illis, quas Deus antea perdiderat propter ipſorum incredulitatem. Quàm autem frivola, & futilis hæc excuſatio ſit, jam ſupra demonſtravi.

II. Jubet Mahumetus aſſeclas ſuos interrogare verſatos in Pentateucho, & Euangelio, nempè Judæos, & Chriſtianos, ut ab iis intelligant vera eſſe, quæ ipſe prædicabat. At, ſi velint Mahumetani à Chriſtianis, & Judæis reſciſcere, utrum vera ſint, necne ea, quæ in Alcorano continentur, atque eorumdem teſtimonio acquieſcere: intelligent procul dubio, ſeſe in maniſeſtiſſimo errore verſari.

III. Ea, quæ hoc loco de Abraham, Davide, Salomone, aliiſque Prophetis, ſive veris, ſive fictis habentur, ex Thalmudicis nugis deſumpta eſſe exiſtimo. Magna certè ex parte fabuloſa ſunt, præſertim, quæ ad Davidem, & Salomonem ſpectant. De quibus tædet toties diſſerere.

IV. Notanda demùm eſt Mahumeti vafrities, & pluſquàm vulpina calliditas. Nam, ut ſe Prophetam venditaret, prædixit Meccanis bellum divinitùs inferendum, quod ipſe iiſdem inferre cogitabat. Verùm, quia nondùm ſufficiens ad præliandum robur ſibi comparaverat, nec certus erat de tempore, quo poſſet paratum illud habere: idcircò aſſerit, ſe ignorare, quandonam comminatum à Deo malum illis ſit eventurum. Imò ita ambiguè loquitur, ut neſcias, utrum de bello aliquo, an verò de ſuprema judicii die loquatur. Neque enim in Alcorani verbis exponendis Sapientes Moslemi conveniunt.

سورة الحج مكية ثمان وسبعون آية

SURA XXII.
PEREGRINATIO MECCANA:
COMMATUM SEPTUAGINTA, & OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا ايها الناس اتقوا ربكم ان زلزلة الساعة شي عظيم ۞ 2 يوم ترونها تذهل كل
مرضعة عما ارضعت وتضع كل ذات حمل حملها وتري الناس سكاري وما هم بسكاري ولكن
عذاب الله شديد ۞ 3 ومن الناس من يجادل في الله بغير علم ويتبع كل شيطان مريد ۞
4 كتب عليه انه من تولاه فانه يضله ويهديه الي عذاب السعير ۞ 5 يا ايها الناس ان
كنتم في ريب من البعث فانا خلقناكم من تراب ثم من نطفة ثم من علقة ثم من مضغة مخلقة وغير
مخلقة لنبين لكم ونقر في الارحام ما نشاء الي اجل مسمي ثم نخرجكم طفلا ثم
لتبلغوا اشدكم ومنكم من يتوفي ومنكم من يرد الي ارذل العمر لكيلا يعلم من بعد علم
شيا وتري الارض هامدة فاذا انزلنا عليها الما اهتزت وربت وانبتت من كل زوج بهيج ۞
6 ذلك بان الله هو الحق وانه يحيي الموتي وانه علي كل شي قدير ۞ 7 وان الساعة
اتية لا ريب فيها وان الله يبعث من في القبور ۞ 8 ومن الناس من يجادل في الله بغير علم
ولا هدي ولا كتاب منير ۞ 9 ثاني عطفه ليضل عن سبيل الله له في الدنيا خزي ونذيقه
يوم القيامة عذاب الحريق ۞ 10 ذلك بما قدمت يداك وان الله ليس بظلام للعبيد ۞ 11 ومن
الناس من يعبد الله علي حرف فان اصابه خير اطمان به وان اصابته فتنة انقلب علي
وجهه خسر الدنيا والاخرة ذلك هو الخسران المبين ۞ 12 يدعوا من دون الله ما لا يضره وما لا
ينفعه ذلك هو الضلال البعيد ۞ 13 يدعوا لمن ضره اقرب من نفعه لبيس المولي ولبيس
العشير ۞ 14 ان الله يدخل الذين امنوا وعملوا الصالحات جنات تجري من تحتها الا

إن الله يفعل ما يريد ۞ 15 من كان يظن أن لن ينصره الله في الدنيا والآخرة فليمدد
بسبب إلي السماء ثم ليقطع فلينظر هل يذهبن كيده ما يغيظ ۞ 16 وكذلك أنزلناه
آيات بينات وأن الله يهدي من يريد ۞ 17 إن الذين آمنوا والذين هادوا والصابين والنصاري
والمجوس والذين أشركوا إن الله يفصل بينهم يوم القيمة إن الله علي كل شيء شهيد ۞
18 ألم تر أن الله يسجد له من في السموات ومن في الأرض والشمس والقمر والنجوم والجبال
والشجر والدواب وكثير من الناس وكثير حق عليه العذاب ومن يهن الله فما له من مكرم
إن الله يفعل ما يشاء ۞ 19 هذان خصمان اختصموا في ربهم فالذين كفروا قطعت لهم
ثياب من نار يصب من فوق روسهم الحميم ۞ 20 يصهر به ما في بطونهم والجلود ۞ 21 ولهم
مقامع من حديد ۞ 22 كلما أرادوا أن يخرجوا منها من غم أعيدوا فيها وذوقوا عذاب
الحريق ۞ 23 إن الله يدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات جنات تجري من تحتها الأنهار
يحلون فيها من أساور من ذهب ولولوا ولباسهم فيها حرير ۞ 24 وهدوا إلي الطيب من القول
وهدوا إلي صراط الحميد ۞ 25 إن الذين كفروا ويصدون عن سبيل الله والمسجد الحرام الذي
جعلناه للناس سواء العاكف فيه والباد ۞ 26 ومن يرد فيه بإلحاد بظلم نذقه من عذاب
أليم ۞ 27 وإذ بوأنا لإبراهيم مكان البيت أن لا تشرك بي شيا وطهر بيتي للطايفين
والقايمين والركع السجود ۞ 28 وأذن في الناس بالحج يأتوك رجالا وعلي كل ضامر يأتين
من كل فج عميق ۞ 29 ليشهدوا منافع لهم ويذكروا اسم الله في أيام معلومات علي
ما رزقهم من بهيمة الأنعام ۞ 30 فكلوا منها وأطعموا البايس الفقير ۞ 31 ثم ليقضوا
تفثهم وليوفوا نذورهم وليطوفوا بالبيت العتيق ۞ 32 ذلك ومن يعظم حرمات الله فهو خير له عند
ربه وأحلت لكم الأنعام إلا ما يتلي عليكم فاجتنبوا الرجس من الأوثان واجتنبوا قول
الزور ۞ 33 حنفاء لله غير مشركين به ومن يشرك بالله فكأنما خر من السماء فتخطفه
الطير أو تهوي به الريح في مكان سحيق ۞ 34 ذلك ومن يعظم شعاير الله فإنها من
تقوي القلوب ۞ 35 لكم فيها منافع إلي أجل مسمي ثم محلها إلي البيت العتيق ۞
36 ولكل أمة جعلنا منسكا ليذكروا اسم الله علي ما رزقهم من بهيمة الأنعام فإلهكم
إله واحد فله أسلموا وبشر المخبتين ۞ 37 الذين إذا ذكر الله وجلت قلوبهم والصابرين علي
ما أصابهم والمقيمي الصلوة ومما رزقناهم ينفقون ۞ 38 والبدن جعلناها لكم من شعاير الله
لكم فيها خير فاذكروا اسم الله عليها صواف فإذا وجبت جنوبها فكلوا منها وأطعموا
القانع والمعتر كذلك سخرناها لكم لعلكم تشكرون ۞ 39 لن ينال الله لحومها
ولا دماوها ولكن يناله التقوي منكم كذلك سخرها لكم لتكبروا الله علي ما هديكم

وبشر المحسنين ۞ 40 ان الله يدفع عن الذين امنوا ان الله لا يحب كل خوان كفور ۞
41 اذن للذين يقاتلون بانهم ظلموا وان الله علي نصرهم لقدير ۞ 42 الذين اخرجوا من
ديارهم بغير حق الا ان يقولوا ربنا الله ولو لا دفع الله الناس بعضهم ببعض لهدمت صوامع
وبيع وصلوات ومساجد يذكر فيها اسم الله كثيرا ولينصرن الله من ينصره ان الله لقوي
عزيز ۞ 43 الذين ان مكناهم في الارض اقاموا الصلوة واتوا الزكوة وامروا بالمعروف ونهوا
عن المنكر ولله عاقبة الامور ۞ 44 وان يكذبوك فقد كذبت قبلهم قوم نوح وعاد
وثمود ۞ 45 وقوم ابراهيم وقوم لوط واصحاب مدين وكذب موسي فامليت للكافرين ثم
اخذتهم فكيف كان نكيري ۞ 46 فكاين من قرية اهلكناها وهي ظالمة فهي خاوية
علي عروشها وبير معطلة وقصر مشيد ۞ 47 افلم يسيروا في الارض فتكون لهم قلوب
يعقلون بها او اذان يسمعون بها فانها لا تعمي الابصار ولكن تعمي القلوب التي في الصدور ۞
48 ويستعجلونك بالعذاب ولن يخلف الله وعده وان يوما عند ربك كالف سنة مما تعدون ۞
وكاين من قرية امليت لها وهي ظالمة ثم اخذتها والي المصير ۞ 50 قل يا ايها
الناس انما انا لكم نذير مبين ۞ 51 فالذين امنوا وعملوا الصالحات لهم مغفرة ورزق
كريم ۞ 52 والذين سعوا في اياتنا معجزين اولايك اصحاب الجحيم ۞ 53 وما ارسلنا
من قبلك من رسول ولا نبي الا اذا تمني القي الشيطان في امنيته فينسخ الله ما يلقي الشيطان
ثم يحكم الله اياته والله عليم حكيم ۞ 54 ليجعل ما يلقي الشيطان فتنة للذين في
قلوبهم مرض والقاسية قلوبهم وان الظالمين لفي شقاق بعيد ۞ 55 وليعلم الذين اوتوا العلم انه
الحق من ربك فيومنوا به فتخبت له قلوبهم وان الله لهاد الذين امنوا الي صراط مستقيم ۞
56 ولا يزال الذين كفروا في مرية منه حتي تاتيهم الساعة بغتة او ياتيهم عذاب يوم عقيم ۞
57 الملك يوميذ لله يحكم بينهم فالذين امنوا وعملوا الصالحات في جنات النعيم ۞
58 والذين كفروا وكذبوا باياتنا فاولايك لهم عذاب مهين ۞ 59 والذين هاجروا في
سبيل الله ثم قتلوا او ماتوا ليرزقنهم الله رزقا حسنا وان الله لهو خير الرازقين ۞
60 ليدخلنهم مدخلا يرضونه وان الله لعليم حليم ۞ 61 ذلك ومن عاقب بمثل ما عوقب
به ثم بغي عليه لينصرنه الله ان الله لعفو غفور ۞ 62 ذلك بان الله يولج الليل في النهار
ويولج النهار في الليل وان الله سميع بصير ۞ 63 ذلك بان الله هو الحق وان ما يدعون من
دونه هو الباطل وان الله هو العلي الكبير ۞ 64 الم تر ان الله انزل من السماء ماء
فتصبح الارض مخضرة ان الله لطيف خبير ۞ 65 له ما في السماوات وما في الارض وان
الله لهو الغني الحميد ۞ 66 الم تر ان الله سخر لكم ما في الارض والفلك تجري

البحر بامره ويمسك السمآء ان تقع علي الارض الا باذنه ان الله بالناس لروف رحيم ۞
67 وهو الذي احياكم ثم يميتكم ثم يحييكم ان الانسان لكفور ۞ 68 لكل
امة جعلنا منسكا هم ناسكوه فلا ينازعنك في الامر وادع الي ربك انك لعلي هدي مستقيم ۞
69 وان جادلوك فقل الله اعلم بما تعملون ۞ 70 الله يحكم بينكم يوم القيمة فيما كنتم
فيه تختلفون ۞ 71 الم تعلم ان الله يعلم ما في السمآء والارض ان ذلك في كتاب
ان ذلك علي الله يسير ۞ 72 ويعبدون من دون الله ما لم ينزل به سلطانا وما ليس لهم
به علم وما للظالمين من نصير ۞ 73 واذا تتلي عليهم اياتنا بينات تعرف في وجوه الذين
كفروا المنكر يكادون يسطون بالذين يتلون عليهم اياتنا قل افانبيكم بشر من ذلكم
النار وعدها الله الذين كفروا وبيس المصير ۞ 74 يا ايها الناس ضرب مثل فاستمعوا له
ان الذين تدعون من دون الله لن يخلقوا ذبابا ولو اجتمعوا له وان يسلبهم الذباب شيا لا
يستنقذوه منه ضعف الطالب والمطلوب ۞ 75 ما قدروا الله حق قدره ان الله لقوي عزيز ۞
76 الله يصطفي من الملائكة رسلا ومن الناس ان الله سميع بصير ۞ 77 يعلم ما بين ايديهم
وما خلفهم والي الله ترجع الامور ۞ 78 يا ايها الذين امنوا اركعوا واسجدوا واعبدوا
ربكم وافعلوا الخير لعلكم تفلحون ۞ 79 وجاهدوا في الله حق جهاده هو اجتباكم
وما جعل عليكم في الدين من حرج ملة ابيكم ابراهيم هو سميكم المسلمين من قبل وفي
هذا ليكون الرسول شهيدا عليكم وتكونوا شهداء علي الناس فاقيموا الصلوة واتوا الزكوة
واعتصموا بالله هو مولاكم فنعم المولي ونعم النصير ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. O Homines *Meccani*, timete Dominum veſtrum, quia commotio Horæ (*ideſt diei Judicii*) *erit* res magna. 2. Die, *qua* videbitis illam, obliviſcetur omnis lactatrix illius, quod lactat, & pariet omnis habens fœtum, fœtum ſuum, & videbis homines ebrios, neque ipſi *erunt verè* ebrii: ſed pœna Dei *erit* terribilis (*ideſt ira Dei infligentis pœnam*). 3. Et ex hominibus quiſpiam diſputat de Deo ſine ſcientia, & ſectatur omnem ſatanam rebellem. 4. Scriptum fuit ſuper eum (*ideſt decretum fuit à Deo circa eumdem Satanam*) quòd, qui in patronum elegerit eum, certè ipſe errare faciet eum, & diriget eum ad tormentum Tartari. 5. O homines, ſi eſtis in dubio circa reſurrectionem; nos certè creavimus vos ex pulvere: deindè ex ſpermate: deindè ex ſanguine coagulato: deindè ex fruſto carnis, *partim* formato, & *partim* informi; ut manifeſtaremus vobis *potentiam noſtram*, & quieſcere facimus *vos* in vulvis, quantum volumus, uſque ad terminum conſtitutum. Deindè educimus vos infantes. Deindè *efficimus*, ut perveniatis ad ætatem robuſtam veſtram. Et ex vobis quiſpiam defungitur *ante hanc ætatem*. Et ex vobis quiſpiam deducitur ad deterrimum ætatis (*ideſt ad extremum ſenium*) itaut neſciat poſt ſcientiam quidquam (*ideſt obliviſcatur omnia, quæ ſciebat antea*). Et videbis terram ſiccam: cùm verò demiſerimus ſuper eam aquam, commovetur, & creſcet, & producet de omni genere germinis luxuriantis. 6. Hoc *fit*, quia *Deus* eſt veritas, & quia ipſe vivificat mortuos, quia ipſe eſt ad omnem rem po-

7. Et, quia Hora (*ideſt dies Judicii*) ventura eſt: non eſt dubium de ea, & quia Deus ſuſcitavit eos, qui ſunt in ſepulchris. 8. Et ex hominibus quiſpiam diſceptat de Deo ſine ſcientia, & ſine directione, & ſine libro illuminante. 9. Inflectens collum ſuum *ſuperbè*, ut ſeducat *alios* à via Dei. Huic erit in mundo confuſio, & guſtare faciemus eum in die reſurrectionis tormentum combuſtionis, *& dicemus illi*. 10. Hoc evenit tibi ob id, quod præmiſerunt (*ideſt anteà operatæ ſunt*) manus tuæ, & quia Deus non eſt iniquus erga ſervos. 11. Et ex hominibus quiſpiam colit Deum ſuper extremitatem (*ideſt hæſitanter, & velut is, qui ſtat ſuper extremitatem, ſeu ſupercillium montis*). Quodſi inciderit ei bonum, ſecurus adhærebit ei. Si verò inciderit ei tentatio, obvertetur ſuper faciem ſuam (*ideſt redibit ad infidelitatem*) cum amiſſione hujus mundi, & futuræ vitæ. Hæc erit perditio manifeſta. 12. Invocabit præter Deum, quòd non noceat illi, & quòd non proſit illi. Hic eſt error longè remotus *à veritate*. 13. Invocabit eum, cujus nocumentum vicinius *eſt*, quàm juvamen ejus (*ideſt, qui potiùs nocere poſſit ei, quàm prodeſſe*). Certè infelix eſt patronus, & certè infelix eſt ſocius. 14. Porrò Deus introducet eos, qui crediderint, & fecerint recta, in hortos, current ſub iis flumina: quippe Deus facit id, quod vult. 15. Qui exiſtimaverit, quòd non ſit adjuturus eum (*ideſt Mahumetum*) Deus in hoc mundo, & in futuro ſæculo; extendat funem ad Cœlum (*ideſt appendat laqueum ad tectum domus ſuæ, & injiciat collum in eum*) deindè abſcindat *laqueum, ut ſtrangulatus corruat*, & videat, utrum irritum reddat aſtus ipſius id, propter quod iraſcebatur (*quòd ſcilicet Deus adjuvaret Mahumetum*). 16. Et ita demiſimus eum (*ideſt Alcoranum*) *habentem* ſigna clara, & quia Deus dirigit, quem vult. 17 Profectò, qui crediderint, & qui Judæi fuerint; & Sabaitæ, & Chriſtiani, & Magi, & qui aſſociaverint (*ideſt plures Deos coluerint*): Certè Deus dividet inter eos die reſurrectionis: quippe Deus ſuper omnem rem eſt teſtis. 18. Nonne vides, quòd Deum adorat, qui eſt in Cœlis, & qui in terra, & Sol, & Luna, & Stellæ, & montes, & arbores, & beſtiæ, & multi ex hominibus? Multis verò juſtè debetur pœna. Quem autem contempſerit Deus, non erit illi ullus honorans: quippe Deus facit id, quod vult. 19. Hi duo adverſarii (*nimirùm fideles, & infideles*) diſceptaverunt de Domino ſuo. Porrò, qui infideles ſunt, conficientur illis veſtes ex igne: effundetur ſuper capita ipſorum aqua fervens. 20. Liquefiet per eam id, quod eſt in ventribus eorum, & pelles. 21. Et ipſis *adhibebuntur ad flagella* clavæ *cum ſtimulis aduncis* ex ferro. 22. Quotieſcunque voluerint exire ab eo (*ideſt igne*) ob anguſtiam: reducentur ad illum, & *dicetur illis*: Guſtate pœnam combuſtionis. 23. Porrò Deus introducet eos, qui crediderint, & fecerint recta, in hortos; current ſub iis flumina: ornabuntur in illis ex armillis ex auro, & margaritis, & veſtimentum eorum in eis erit ſericum. 24. Et directi fuerunt ad bonum ex dicto (*ideſt ad dictum bonum, nempè ad confeſſionem unitatis Dei*) & directi fuerunt ad viam laudatam. 25. Qui autem infideles fuerint, & prohibuerint *alios* à ſemita Dei, & Oratorio Meccano, quod conſtituimus hominibus æqualiter, conſiſtenti in eo, & de novo advenienti (*ideſt, tàm indigenis, quàm advenis*) 26. Et, qui voluerit illud profanare cum iniquitate: faciemus eum guſtare de pœna dolorifica. 27. Et *memento*, cùm dedimus in aſilum Abrahæ locum Domus (*ideſt Templi Meccani*) *& diximus ei*: Ne aſſocies mihi quidquam, & purifica domum meam pro circumeuntibus *eam*, & ſtantibus *in ea*, & incurvantibus ſe ad adorandum. 28. Et edicito inter homines Peregrinationem, *ut* veniant ad te pedeſtres, & *equitantes* ſuper omnem camelum, *quantumvis extenuatum*; venient ex omni itinere *a* longinquo. 29. Ut teſtes ſint utilitatum ſibi *provenientium ex Peregrinatione*, & commemorent nomen Domini in diebus *b* conſtitutis ob id, quod præbuit eis in uſum de jumento pecorum. 30. Comedite ergo ex illis, & cibate pauperem mendicum. 31. Deindè abſolvant *c* Nazareatum ſuum, & ſatisfaciant votis ſuis, & circumeant Domum antiquam. 32. Hoc *faciant*. Qui autem magni fecerit anathemata Dei, hoc erit melius illi apud Dominum ſuum. Conceſſa autem ſunt vobis *ad comedendum omnia* pecora, exceptis iis, quæ lectum eſt vobis *eſſe prohibita*. Recedite porrò ab abominatione ex idolis, & evitate dictum mendacii. 33. Orthodoxi *eſtote* Deo, non aſſociantes in eo. Qui enim aſſociaverit in Deo, erit,

a profundo.
b Notis.
c ritus peregrinationis ſuæ.

erit, ſicut illud, quod decidit è Cœlo, & rapient illud aves: vel perflat in illud ventus: & *deſert* in locum longinquum. 34. Hoc *ita ſe habet*: Qui autem magnificaverit oblationes Dei: certè hæ *provenient* ex pietate cordium. 35. Vobis ſunt in illis utilitates uſque ad terminum conſtitutum *mactationi earum (ideſt uti licet illis illis ad utilitatem veſtram, donec immolentur)* deindè *convenit* adducere eas ad immolandum ad Domum antiquam. 36. Unicuique autem genti conſtituimus ſtata ſacra, ut commemorent nomen Dei ob id, quod providit eis de jumentis pecorum. Porrò Deus veſter Deus unus eſt: ipſi ergo vos ipſos dedicate. Et Euangeliza obedientibus humiliter *Deo*. 37. Qui, cùm facta fuerit mentio Dei, timore percelluntur corda eorum. Et patienter, ſuſtinentibus id, quod inciderit eis, & perſolventibus preces; & ex eo, quod ad ſuſtentationem præbuimus eis, elargiuntur. 38. Et Camelos dedimus vobis inter cultus religionis Dei. Eſt vobis in illis bonum (*i. multa utilitas.*) Commemorate ergo nomen Dei ſuper illos, quandò immolabitis eos ſtantes ſupra tres pedes, alligato pede ſiniſtro anteriori. Cùm autem prociderint latera eorum *poſt immolationem*: manducate ex illis, & cibate ex illis contentum *eo, quod ſibi datur, nec aliquid petit*, & rogantem. Ita ſubjecimus eos vobis, ut vos gratias *nobis* ageretis. 39. Non pervenient ad Deum carnes eorum, neque ſanguines eorum: Sed perveniet ad eum pietas ex vobis. Ita ſubjecimus eos vobis, ut magnificaretis Deum eò, quòd direxerit vos. Et Euangeliza benefacientibus: 40. Quòd Deus depellet *fraudes infidelium* ab iis, qui crediderunt: Deus enim non amat omnem deceptorem, infidelem. 41. Conceſſum fuit iis, qui præliantur (*ideſt conceſſum fuit fidelibus, ut pugnent contra infideles*) eò, quòd ipſi injuſtè vexati ſint *ab illis*. Et quidem Deus ad auxilium eorum eſt ſanè potens. 42. *Hi ſunt*, qui ejecti fuerunt è domibus ſuis ſine juſtitia, *non aliam ob cauſam*: niſi, quia dicebant; Dominus noſter eſt Deus. Sed, ſi non pelleret Deus homines alios eorum per alios: certè deſtruerentur monaſteria, & Eccleſiæ *Chriſtianorum*, & orationes (*ideſt Synagogæ Judæorum*) & Oratoria (*ideſt Meſchitæ Mahumetanorum*). Commemoratur in his *locis* nomen Dei multum. Et quidem adjuvabit Deus eum, qui adjuverit ipſum: quippe Deus eſt ſanè validus, præpotens. 43. *Hi ſunt*, qui, ſi firmaverimus eos in terra; perſolvent orationem, & dabunt eleemoſynam, & præcipient juſtum, & prohibebunt ab injuſto. Et Deo erit finis rerum (*ideſt omnia ad eum in noviſſimo die revertentur.*) 44. Quodſi mendacii inſimulaverint te: jam porrò mendacii inſimulavit ante eos *Prophetas ſuos* populus Noe, & Aad, & Themud. 45. Et populus Abrahæ, & populus Lot, & habitatores Madian. Et mendacii inſimulatus eſt Moyſes. Atqui protraxi ſpatium vitæ infidelibus: deindè punivi eos, & quomodò fuit pœna mea (*ideſt, quam vehemens*). 46. Quot verò ex urbibus perdidimus, quia ipſæ erant iniquæ, & hæ *nunc* ſunt dirutæ ſuper tecta ſua? Et *quot* putei ſunt derelicti? Et quot caſtra munita *deſerta ſunt*? 47. An ergo non peragraverunt terram? Nonne ſunt illis corda, quibus intelligant: aut aures, quibus audiant? Certe non ſunt cæci oculi *eorum*: Sed cæca ſunt corda, quæ ſunt in pectoribus eorum. 48. Et urgent te ad accelerandam pœnam *ſibi*. Atqui nequaquam retractavit Deus promiſſionem ſuam. Et quidem dies *una* apud Dominum tuum *in pœna futuri ſæculi erit*, ſicut mille anni ex iis, quos enumeratis. 49. Et quot ex urbibus protraxi illis ſpatia fæcis vitæ, & ipſæ erant iniquæ? Deindè ſuſtuli eas. Et ad me erit reditus in die *Judicii*. 50. Dic: O homines, certè ego ſum vobis prædicator manifeſtus. 51. Qui ergo crediderint, & fecerint recta, erit illis indulgentia, & proventus honorificus. 52. Qui verò ſtuduerint in ſignis noſtris infirmantes (*ideſt ſtuduerint ſigna noſtra, ſeu Alcoranum infirmare*) hi erunt ſocii inferorum. 53. Et non miſimus ante te ullum legatum, neque Prophetam, quin, cùm legeret, conjecerit ſatanas *aliquem errorem* in lectione ejus. Sed abolebit Deus id, quod conjecerit Satanas: deindè ſtabiliet Deus ſigna ſua: nam Deus eſt ſciens, ſapiens. 54. Ut ponat id, quod conjicit Satanas ad tentationem eorum, in quorum cordibus eſt morbus *impietatis*; & dura ſunt corda eorum. Et quidem iniqui ſunt certè in ſchiſmate longinquo (*ideſt perſeveranti contra fideles*). 55. Et, ut ſciant illi, quibus tradita eſt ſcientia, quòd hic *Alcoranus* eſt veritas à Domino tuo, atque ideò credant in eum, &

ſecurè acquieſcant illi corda eorum. Et quidem Deus ſanè directurus eſt eos, qui crediderunt, ad viam rectam. *56.* Et non ceſſabunt, qui ſunt infideles, à dubitando de eo (*ideſt Alcorano*) donec veniat ad eos Hora repentè: aut veniat ad eos pœna diei ſterilis (*ideſt belli Bedrenſis, vel ſupremi Judicii*). *57.* Regnum die illa erit Dei. Judicabit inter eos. Porrò, qui crediderint, & operati fuerint recta, erunt in hortis voluptatis. *58.* Qui verò non crediderint, & mendacia confinxerint in ſignis noſtris, his erit pœna ignominioſa. *59.* Et, qui emigraverint certa pro via Dei: deindè occiſi fuerint, vel mortui fuerint: utique providebit eis Deus proviſionem pulchram, & quidem Deus eſt ſanè optimus providentium. *60.* Procul dubio introducet eos introitu, in quo ipſi ſibi complacebunt (*nimirum in Paradiſum*) & quidem Deus ſanè eſt ſciens, benignus. *61.* Hoc ita eſt, & qui vicem rependerit *infidelibus*, quemadmodùm ipſi repenſa fuit *ab illis*: deindè injuſtè actum fuerit contra illum *ab iiſdem*: profectò adjuvabit eum Deus: nam Deus eſt procul dubio condonator, indultor. *62.* Hoc *erit*, quia Deus immittit noctem in diem, & immittit diem in noctem (*ideſt ſuccedere facit alteram alteri*) & quia Deus eſt auditor, inſpector. *63.* Hoc *item erit*, quia Deus eſt veritas, & quia id, quod invocant præter eum, eſt Vanitas, &, quia Deus eſt Excelſus, Magnus. *64.* Nonne vides, quòd Deus demittit è Cœlo aquam, & evadit terra vireſcens? Quippe Deus eſt perſpicax, peritus. *65.* Ipſi *ſervit* id, quod eſt in Cœlis, & quod in terra, & quidem Deus ſanè eſt dives, laudatus. *66.* Nonne vides, quòd Deus ſubjecit ad gratis ſerviendum vobis id, quod eſt in terra, & naves, *quæ* currunt in mari, imperio ſuo? Et continet Cœlum, ne cadat ſuper terram, niſi per voluntatem ipſius: quippe Deus eſt ſanè erga homines pius, miſericors. *67.* Et ipſe eſt, qui vitam dedit vobis, deindè mori faciet vos: tùm *iterum* vitam dabit *in reſurrectione*: porrò homo eſt procul dubio ingratus. *68.* Omni genti conſtituimus ritum religionis; a ipſi ſunt obſervantes illum. Ne ergo diſceptent tecum de hoc negotio (*ideſt ne diſceptes tu cum illis de religione*) ſed voca *illos* ad Dominum tuum: quippe tu ſanè es in directione (*ideſt religione*) recta. *69.* Quòdſi diſputaverint tecum *de hoc*: dic *illis*: Deus eſt ſcientiſſimus in eo, quod facitis. *70.* Deus judicabit inter vos die reſurrectionis circa id, in quo eſtis diſcordes. *71.* An ignoras, quòd Deus ſcit id, quod eſt in Cœlo, & terra? Certè hoc *ſcriptum eſt* in libro (*ideſt in Tabula cuſtodita*). Porrò hoc apud Deum eſt facile. *72.* Et colunt præter Deum id, in quo *ipſe* non demiſit poteſtatem (*ideſt id, quod ipſe nullo modo probavit*) & id, in quo non eſt illis ſcientia. Et non erit inique agentibus ullus adjutor. *73.* Et, cùm recitantur illis ſigna noſtra evidentia *ex Alcorano*: agnoſces in vultibus eorum, qui ſunt infideles, abnegationem (*ideſt faſtidium, & abominationem eorum*) prope ſunt, ut invehantur in eos, qui recitant ipſis ſigna noſtra. Dic: An verò enunciabo vobis pejus *aliquid*, quàm hoc *faſtidium, quod experimini ex lectione Alcorani? Pejus erit* ignis, quem comminatus eſt Deus his, qui ſunt infideles, & infelix erit profectio *ad illum*. *74.* O homines *Meccani*: propoſita eſt *vobis* ſimilitudo: audite ergo illam. Certè, quos invocatis præter Deum, nunquam creabunt unam muſcam, etiamſi *univerſi* congregentur ad hoc. Et, ſi raperet ab eis muſca aliquid, non poſſent illud recuperare ab ea. Imbecillis eſt petens, & petitus, ideſt homo, qui rogat idolum, & idolum, quod rogatur. *75.* Non menſi ſunt Deum veritate menſuræ ejus: certè Deus eſt ſanè validus, præpotens. *76.* Deus eligit ex Angelis legatos, & ex hominibus: quippe Deus eſt auditor, inſpector. *77.* Novit id, quod fuit ante eos, & id, quod erit poſt eos (*ideſt id, quod fecerunt, & id, quod facturi ſunt*) & ad Deum reducentur res *univerſæ*. *78.* O, qui crediderunt, incurvamini, & adorate, & colite Dominum veſtrum, & operamini optimum, ut vos felices ſitis. *79.* Et decertate pro Deo debito decertationis ipſius (*ideſt prout debitum eſt decertare pro illo.*) Ipſe elegit vos, & non poſuit ſuper vos in religione quidquam ardui. *Dedit vobis* religionem patris veſtri Abrahæ. Ipſe nominavit eos Moſlemos antea, & in hoc (*ideſt, & nunc in hoc Alcorano*) ut ſit Legatus (*ideſt Mahumetus*) teſtis contra vos *in die*

a ut ipſi ſint.

die reſurrectionis, & vos ſitis teſtes contra homines. Inſiſtite ergo orationi, & præbete eleemoſynam, & firmiter adhærete Deo. Ipſe eſt herus veſter, & euge herum, & euge adjutorem.

N O T Æ.

INſcribitur Sura الحج *Peregrinatio*, quia ſcilicet quædam in ea obiter attinguntur ad Meccanam Peregrinationem ſpectantia; cujus ſuperſtitioſos ritus hic non refero, quia paſſim in Auctoribus noſtris, qui inter Mahumetanos verſati ſunt, leguntur. Vide Prodromum par. 4. ca. 8. pag. 135. & cap. 13. pag. 226. ubi ex profeſſo agitur de hac Peregrinatione. Eſt autem Sura Meccana. Excipit Gelal verſiculos undecimum, ac duodecimum: alii etiam decimum nonum, & quinque ſequentes; qui Medinæ traditi ſunt. In numero verſuum variant Auctores: communiter octo ſupra ſeptuaginta recenſentur; ſed eſt res levis momenti

Præmium Lectionis accipe ex Zamchaſcerio: مـــن قراء سورة الحج اعطى من الاجر كحجة حجها وعمرة اعتمرهـــا بعدد من حج واعتمر فيمـــا مضى: *Qui legerit Suram Peregrinationis, habebit mercedem, ac ſi peregrinatus fuiſſet, & viſitaſſet Meccam, & fanum ejus pro numero eorum, qui anteà peregrinati fuerint ad eam, ejuſque fanum viſitaverint.*

I. *Commotio Horæ.*] Nomine الساعة *Horæ*, intelligitur in Alcorano abſolutè ſupremi Judicii dies. De illius vero commotione, ſeu terræmotu, ita Gelal: تكون بعدها طلوع الشمس من مغربهـــا الذى هو قرب الساعة: *Poſt terræmotum erit ortus ſolis ab Occidente, & hic ortus erit proximus Horæ.*

VIII. *Et ex hominibus quiſpiam diſputat.*] Gelal: نزل فى ابى جهـــل *Hæc dicta ſunt de Abu-gehel.*] Fuit autem Abu-gehel princeps inter Meccanos, & cognatus Mahumeti, ſed hoſtis ejus acerrimus: & ideò cum ſæpè mordet, ac flagellat in Alcorano.

XXVII. *Et memento, cùm dedimus in aſylum.*] Exponit Gelal: بينا لبينيه وكان قد رفع زمان الطوفان *Demonſtravimus, ut ædificaret eam: nam ſublata fuerat jam anteà tempore diluvii.*

XXVIII. *Venient ex omni itinere longinquo.*] Verbum Arabicum ياتين oſtendit referri hæc ad camelos, non ad homines: accipitur enim hic, *camelus*, collectivè: ut obſervat Gelal.

* *Quid volis videtur de Ellata, & Aloza, & Manata tertia alia?*

XXIX. *Ut teſtes ſint utilitatum.*] Ideſt, ut cognoſcant lucra, quæ acquirent in peregrinatione per mercaturam, quemadmodùm explicat Gelal. Fit enim hæc peregrinatio non tàm cauſa pietatis, quàm negociationis. Idem Gelal refert etiam ad ſpirituale lucrum, ſeu mercedem apud Deum in futuro ſeculo. Quod autem addit, *diebus conſtitutis*, intelligit juxta eumdem Authorem عشر ذى الحجة او يوم عرفة او يوم النحر الى اخر ايام التشريق: *Decem dies menſis Dhulhoggiat, vel diem viſitationis montis Araphat: vel diem immolationis uſque ad finem trium dierum* *poſt feſtum victimale.* Poſtremò verba illa, *de jumentis pecudum*, idem valent ac ſimpliciter de pecudibus, ſeu pecoribus, ut camelis bobus, ovibus.

XXXI. *Nazareatum ſuum.*] Vox Arabica: تفث Exponitur à Golio ex Lexicis Arabicis pro Nazareatu, ſeu ceremoniis, vel ritibus peregrinationis vel viſitationis Meccanæ. Itaque hoc loco abſolvere Nazareatum idem eſt, ac ungues præcidere, tondere barbam, capitis, & reliqui corporis pilos abradere, & mactare camelum, vel aliam pecudem. Eodem modo exponit Gelal.

XXXII. *Anathemata Dei.*] Arabicè [illegible] الله ſunt, juxta Gelalem [illegible] لا يحل انتهاكه *non licet violare, vel imminuere.*

XXXVI. *Unicuique autem genti.*] Intelligendum hoc vult Gelal de gentibus fidelibus præcedentibus, quarum ſingulis conſtituit Deus منسكا, quod converti ſtata ſacra. Gelal vero exponit ذبحا قربانا او مكانـــه: *ſacrificium ad oblationem, aut locum illius.*

XXXVIII. *Stantes ſupra tres pedes.*] Ita exponit Gelal, Jahias, & alii ab his allegati, Arabicam dictionem صواف alii tamen malunt ſignificare ſimpliciter *alligatos*. Golius explicat. *Anteriores pedes æquali ſerie collocantes*. Videtur rectè verti poſſe, *pedibus rite diſpoſitis*, vel *alligatis*.

LIII. *Et non miſimus ante te ullum legatum.*] Qua occaſione hæc Mahumeto revelata ſint, ita refert Gelal: مـــن قرء النبى صلى فى سورة النجم بمجلس [illegible] افرابتم اللات والعزى ومناة الثالثـــة الاخرى فالقى الشيطان على لسانه من غير علمـــه تلك الغرانيق العلى وان شفاعتهـــن لترتجى [illegible] بذلك ثم اخبره جبرايل بما القاه الشيطان على لسانـــه من ذلك فحزن فسلى بهذه الايـــة ليطمان. *Legebat Propheta Mahumetus in Sura Stellæ conſidentibus circa ipſum Coraiſitis hæc verba: An ergo vidiſtis Ellatam, & Alozam, & Manatam tertiam aliam? Et conjecit Satanas in linguam ejus abſque eo, quòd ipſe animadverteret hæc verba: Iſtæ ſunt puellæ excelſæ, quarum ſperanda eſt interceſſio. Gaviſi ſunt ergo audientes hoc Coraiſitæ. Sed Gabriel monuit eum de eo, quod Satanas conjecerat in linguam ejus: quamobrem contriſtatus eſt. Verùm conſolationem magnam accepit, & fiduciam ob id, quod in hoc verſiculo revelatum eſt illi.* Jahias ex Cottada eodem prope modo rem Narrat: بينا رسول الله صلى يصلى [illegible] المقام اذ نعس فالقا الشيطان على لسانه كلمة [illegible]

فتكلم بها فتعلقها المشركون عليه وانه قرء افرايتم اللات والعزى ومناة الثالثة الاخرى فالقى الشيطان على لسانه ونعس فان شفاعتها هى المرتجى انها لمع الغرانيق العلى فحفظها المشركون واخبرهم الشياطين ان نبي الله قد قرأ. *Dùm Legatus Dei Mahumetus legeret Alcoranum prope locum, in quo infideles conſiſtebant, dormitavit: conjecitque Satanas in linguam ejus neſcio, quæ verba, quæ ipſe protulit. Et captaverunt illum Infideles in hujuſmodi verbis. Legebat autem verſiculum illum Alcorani. An vidiſtis Allatam, & Alozam, & Manatam tertiam aliam? Conjecit autem Satanas in linguam ejus dormitantis: Certè harum Dearum interceſſio ſperanda eſt: & quidem hæ ſunt cum puellis ſpecioſis, excelſis. Id obſervaverunt Infideles: nam Dæmones manifeſtaverunt eis, quòd Propheta Dei hujuſmodi verba protuliſſet.* Eodem ferè modo referunt hujuſmodi factum Zamchaſcerius, & alii expoſitores.

REFUTATIONES.

I. OMnia, quæ Mahumetus præcipit ſuis circa Peregrinationem Meccanam, deſumpta ferè ſunt ab antiqua Ethnicorum Arabum ſuperſtitione, quemadmodùm Mahumetani ipſi fatentur, & nos alio in loco demonſtravimus. Unum hìc certiſſimum habendum eſt, neque Abraham, neque Iſmaelem delubrum illud Meccanum ædificaſſe. Id jam ſuperiùs ſatis manifeſtè demonſtravimus. Quamobrem ruit præcipuum fundamentum Mahumetanicæ ſuperſtitionis.

II. Dùm Mahumetus non ſolùm permittit non deſtrui, ſed improbat, quòd deſtruantur Eccleſię Chriſtianorum, clauſtra Monachorum, & Synagogę Judęorum, ęquè, ac Meſchitę ſuorum Moſlemorum, quia in his locis commemoratur plurimum nomen Dei; (ideſt laudibus, ac precibus honoratur, & colitur:) oſtendit ſe tùm Chriſtianam Religionem, tùm Judaicam ſectam approbare. Si enim Chriſtiani eſſent in mala, vel falſa religione, expediret eorum Eccleſias, ac Monaſteria deſtrui: neque enim placere poſſent Deo preces, & ſacra eorum. Sed homo nullius religionis, religiones omnes pro ſuo libitu amplectebatur, & commiſcebat.

III. Promittit Impoſtor ſuis aſſeclis Paradiſum, qui conſiſtit in hortis, fluminibus, veſtibus ſericis, armillis ex auro, gemmiſque confectis, & aliis hujuſmodi. Hæc, ſi myſticè, vel metaphoricè Moſlemi intelligerent, in ſanam partem accipi poſſent. Verùm ita materialiter accipiunt: ut, ſi quis ea figuratè, vel allegoricè dicta eſſe affirmaret, pro hæretico, impioque haberetur. Certum eſt autem etiam apud veteres Philoſophos, non poſſe in his bonis, quantumvis excellentibus, veram hominum felicitatem ſitam eſſe.

IV. Ridiculum eſt id, quod in hac Sura narratur, ſeu fingitur: nimirùm Mahumetum, dùm Alcoranum recitaret, oſcitanter in apertam blaſphemiam erupiſſe, tria Meccanorum idola commendando, eorumque interceſſionem, ac patrocinium adſtantibus aſſerendo. Illud verò nullo modo tolerari poteſt, maximumque mendacium cenſendum eſt, quòd Deus ad Prophetæ ſui impietatem, ſeu excuſandam, ſeu purgandam, pronunciet, nullum legatum, neque Prophetam ante Mahumetum fuiſſe, qui, dùm ſacros libros divinitùs revelatos legeret, blaſphemiam aliquam hujuſmodi, non quidem ex propria malitia, ſed aſtu Satanę (quemadmodùm Mahumeto dormitanti acciderat) non interſeruerit. Et quidem non fuerunt legati, & Prophetæ ante Mahumetum, juxta Arabum ſententiam, pauci; Cùm ſcribat Zamchaſcerius.

وعن النبي ص انه سئل عن الانبياء فقال مائة والف واربعة وعشرون الفا فقيل فكم الرسل منهم فقال ثلثماية وثلث عشر.

Interrogatus quondam Propheta Mahumetus, quot fuiſſent Prophetæ: Reſpondit: centum viginti quatuor millia. Interrogatus rurſum, quot ex iis fuiſſent legati: reſpondit: trecenti, ac tredecim. Iſmael habet, *trecentos, ac ſeptemdecim.* Volunt autem, hos omnes, Mahumeto excepto, ortos fuiſſe ex progenie Iſaac; & natos, ac miſſos à Deo in menſibus Alharam, ſeu ſacris, poſt quadrageſimum ætatis annum, excepto Chriſto. Omnes item in ſuis vaticiniis à Dæmone aliquandò deceptos, atque illuſos fuiſſe. Diſtinguunt autem legatos à Prophetis: quia, etiamſi legati omnes fuerint etiam Prophetæ, ſolis tamen legatis traditi ſunt libri cęlitus à Deo: reliqui verò Prophetę eoſdem libros jam traditos prædicavere. Ita Zamchaſcerius, & Iſmael in locis allegatis.

V. Inter opera divinæ potentiæ illud reponitur in Alcorano, quòd Deus imperio, & voluntate ſua, & ex magna erga homines miſericordia, Cœlum retineat, ne cadat ſuper terram, & opprimat habitatores ejus. O acumen Chryſippæum! quaſi verò Cœlum violenter ſuſpenſum ſupra terram, velut lapis in aere, detineretur: & non potiùs eſſet contra naturam ipſius, ipſique omninò violentum è propria ſede dimoveri. Erat revera tàm malus aſtrologus, quàm falſus Propheta Mahumetus. Verùm, etiamſi Cœlum ſuper terram rueret, non tamen putandum eſt ex illius caſu præciſè quemquam interimendum, aut opprimendum, cùm ſit materiæ tenuiſſimæ, ac nullius ponderis.

VI. Affirmat Mahumetus, ritus, ac ſacra cujuſlibet gentis, à Deo inſtituta fuiſſe; quamobrem non eſſe de his diſputandum. Sacra igitur Chriſtianæ religionis, ejuſdemque leges cogitur approbare. Quòdſi dicat hæc uſque eò bona fuiſſe, quandiù per Alcoranum à Deo aliis legibus, ac ſacris traditis abrogata non ſunt, quemadmodùm Moſaicæ legis ritus tandiù boni fuere, quandiù per Euangelium aboliti non ſunt.

ſunt. Reſpondeo, hoc illum gratis aſſerere, nec ullo modo poſſe probare: nullibi enim in ſacris libris invenimus Meſſiæ legem mutandam eſſe, quemadmodùm Moſaicam mutandam reperimus. Imò hanc uſque ad finem mundi perſeveraturam eſſe, Prophetarum oracula manifeſtè teſtantur. Denique pro bonitate Chriſtianæ legis Mahumetum ipſum teſtem habemus. At verò pro Alcoranicis ſuperſtitionibus nullum, niſi ſe ipſum poteſt Mahumetus teſtem proferre. Neque verò expectandum eſt, ut de his dijudicet inter nos Deus in die reſurrectionis: jam enim ſatis, ſuperque judicavit, ac dijudicavit in ſacris ſcripturis.

VII. Turpiter ſibi contradicit Impoſtor. Cùm enim ſuperiùs ſemel dixiſſet, Deum mittere legatos ſuos, non Angelos, ſed homines: hìc oppoſitum affirmat: Deum ſcilicet tàm ex Angelis quàm ex hominibus legatos mittere.

VIII. Quamvis negandum non ſit, legem à Mahumeto evulgatam licentiæ, ac libidini frena laxare: non tamen poteſt omninò illi concedi, nihil eſſe in ea ardui, aut difficilis, quemadmodùm ipſe nunc gloriatur. Sunt in ea ſine dubio nonnulla admodùm ardua, ac moleſta, quæ tamen ſuperſtitionem tantummodò continent, vel nihil pertinent ad pietatem, veramque religionem: cujuſmodi ſunt illæ tàm multæ, tamque importunæ lotiones, incurvationes, geſticulationes, & alia hujuſmodi, quæ riſum potiùs, quàm pietatem valeant excitare. Jejunium etiam Romadan menſibus æſtivis, peregrinatio Meccana: circumciſio adulta jam ætate, non modicam, quamvis inutilem ſecum afferunt difficultatem: nec minoris eſſet incommodi à vino abſtinere, niſi Mahumetani in hoc ſibi nimis, & uſque ad ebrietatem indulgerent.

سورة المومنون مكية وهى ماية وثماني عشر آية

SURA XXIII.

FIDELES.

MECCANA:

COMMATUM CENTUM, DECEM, & OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 قد افلح المومنون ۝ 2 الذين هم في صلاتهم خاشعون ۝ 3 والذين هم عن اللغو
معرضون ۝ 4 والذين هم للزكوة فاعلون ۝ 5 والذين هم لفروجهم حافظون ۝
6 الا على ازواجهم او ما ملكت ايمانهم فانهم غير ملومين ۝ 7 فمن ابتغي وراء ذلك
فاولايك هم العادون ۝ 8 والذين هم لامناتهم وعهدهم راعون ۝ 9 والذين هم على
صلواتهم يحافظون ۝ 10 اولايك الوارثون ۝ 11 الذين يرثون الفردوس هم فيها خالدون ۝
12 ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طين ۝ 13 ثم جعلناه نطفة في قرار مكين ۝
14 ثم خلقنا النطفة علقة فخلقنا العلقة مضغة فخلقنا المضغة عظاما فكسونا العظام لحما
ثم انشاناه خلقا اخر فتبارك الله احسن الخالقين ۝ 15 ثم انكم بعد ذلك لميتون ۝
16 ثم انكم يوم القيمة تبعثون ۝ 17 ولقد خلقنا فوقكم سبع طرايق وما كنا عن
الخلق غافلين ۝ 18 وانزلنا من السماء ماء بقدر فاسكناه في الارض وانا على ذهاب به
لقادرون ۝ 19 فانشانا لكم به جنات من نخيل واعناب ۝ 20 لكم فيها فواكه
كثيرة ومنها تاكلون ۝ 21 وشجرة تخرج من طور سيناء تنبت بالدهن وصبغ للآكلين ۝
22 وان لكم في الانعام لعبرة نسقيكم مما في بطونها ولكم فيها منافع كثيرة ومنها
تاكلون ۝ 23 وعليها وعلى الفلك تحملون ۝ 24 ولقد ارسلنا نوحا الى قومه فقال يا قوم
اعبدوا الله ما لكم من اله غيره افلا تتقون ۝ 25 فقال الملاء الذين كفروا من قومه ما هذا
الا بشر مثلكم يريد ان يتفضل عليكم ولو شاء الله لانزل ملايكة ما سمعنا بهذا في اباينا
الاولين ۝

الاولين ۝ 26 ان هو الا رجل به جنة فتربصوا به حتي حين ۝ 27 قال رب انصرني
بما كذبون ۝ 28 فاوحينا اليه ان اصنع الفلك باعيننا ووحينا فاذا جاء امرنا وفار التنور ۝
29 فاسلك فيها من كل زوجين اثنين واهلك الا من سبق عليه القول منهم ولا تخاطبني في
الذين ظلموا انهم مغرقون ۝ 30 فاذا استويت انت ومن معك علي الفلك فقل الحمد لله
الذي نجينا من القوم الظالمين ۝ 31 وقل رب انزلني منزلا مباركا وانت خير المنزلين ۝
32 ان في ذلك لايات وان كنا لمبتلين ۝ 33 ثم انشانا من بعدهم قرنا اخرين ۝
34 فارسلنا فيهم رسولا منهم ان اعبدوا الله ما لكم من اله غيره افلا تتقون ۝ 35 وقال الملا
من قومه الذين كفروا وكذبوا بلقاء الاخرة واترفناهم في الحيوة الدنيا ما هذا الا بشر مثلكم
ياكل مما تاكلون منه ويشرب مما تشربون ۝ 36 ولين اطعتم بشرا مثلكم انكم اذا
لخاسرون ۝ 37 ايعدكم انكم اذا متم وكنتم ترابا وعظاما انكم مخرجون ۝ 38 هيهات
هيهات لما توعدون ۝ 39 ان هي الا حياتنا الدنيا نموت ونحيي وما نحن بمبعوثين ۝
40 ان هو الا رجل افتري علي الله كذبا وما نحن له بمومنين ۝ 41 قال رب انصرني
بما كذبون ۝ 42 قال عما قليل ليصبحن نادمين ۝ 43 فاخذتهم الصيحة بالحق
فجعلناهم غثاء فبعدا للقوم الظالمين ۝ 44 ثم انشانا من بعدهم قرونا اخرين ۝ 45 ما تسبق
من امة اجلها وما يستاخرون ۝ 46 ثم ارسلنا رسلنا تتري كلما جاء امة رسولها كذبوه
فاتبعنا بعضهم بعضا وجعلناهم احاديث فبعدا لقوم لا يومنون ۝ 47 ثم ارسلنا موسي واخاه
هرون باياتنا وسلطان مبين ۝ 48 الي فرعون وملايه فاستكبروا وكانوا قوما عالين ۝
49 فقالوا انومن لبشرين مثلنا وقومهما لنا عابدون ۝ 50 فكذبوهما فكانوا من المهلكين ۝
51 ولقد اتينا موسي الكتاب لعلهم يهتدون ۝ 52 وجعلنا ابن مريم وامه اية واويناهما الي
ربوة ذات قرار ومعين ۝ 53 يا ايها الرسل كلوا من الطيبات واعملوا صالحا اني بما
تعملون عليم ۝ 54 وان هذه امتكم امة واحدة وانا ربكم فاتقون ۝ 55 فتقطعوا امرهم
بينهم زبرا كل حزب بما لديهم فرحون ۝ 56 فذرهم في غمرتهم حتي حين ۝ 57 ايحسبون
انما نمدهم به من مال وبنين ۝ 58 نسارع لهم في الخيرات بل لا يشعرون ۝ 59 ان الذين
هم من خشية ربهم مشفقون ۝ 60 والذين هم بايات ربهم يومنون ۝ 61 والذين هم بربهم لا
يشركون ۝ والذين يوتون ما اتوا وقلوبهم وجلة انهم الي ربهم راجعون ۝ 62 اولايك يسارعون في
الخيرات وهم لها سابقون ۝ 63 ولا نكلف نفسا الا وسعها ولدينا كتاب ينطق بالحق وهم لا
يظلمون ۝ 64 بل قلوبهم في غمرة من هذا ولهم اعمال من دون ذلك هم لها عاملون ۝
65 حتي اذا اخذنا مترفيهم بالعذاب اذا هم يجارون ۝ 66 لا تجاروا اليوم انكم منا لا
ينصرون ۝

تنصرون ۞ 68 قد كانت اياتي تتلى عليكم فكنتم على اعقابكم تنكصون ۞
69 مستكبرين به سامرا تهجرون ۞ 70 افلم يدبروا القول ام جاءهم ما لم يات اباءهم
الاولين ۞ 71 ام لم يعرفوا رسولهم فهم له منكرون ۞ 72 ام يقولون به جنة بل
جاءهم بالحق واكثرهم للحق كارهون ۞ 73 ولو اتبع الحق اهواءهم لفسدت السموات
والارض ومن فيهن بل اتيناهم بذكرهم فهم عن ذكرهم معرضون ۞ 74 ام تسألهم خرجا
فخراج ربك خير وهو خير الرازقين ۞ 75 وانك لتدعوهم الى صراط مستقيم ۞ 76 وان
الذين لا يؤمنون بالاخرة عن الصراط لناكبون ۞ 77 ولو رحمناهم وكشفنا ما بهم من ضر
للجوا في طغيانهم يعمهون ۞ 78 ولقد اخذناهم بالعذاب فما استكانوا لربهم وما يتضرعون ۞
79 حتى اذا فتحنا عليهم بابا ذا عذاب شديد اذا هم فيه مبلسون ۞ 80 وهو الذي انشا لكم
السمع والابصار والافيدة قليلا ما تشكرون ۞ 81 وهو الذي ذراكم في الارض واليه
تحشرون ۞ 82 وهو الذي يحيي ويميت وله اختلاف الليل والنهار افلا تعقلون ۞ 83 بل
قالوا مثل ما قال الاولون ۞ 84 قالوا اذا متنا وكنا ترابا وعظاما انا لمبعوثون ۞ 85 لقد
وعدنا نحن واباونا هذا من قبل ان هذا الا اساطير الاولين ۞ 86 قل لمن الارض ومن
فيها ان كنتم تعلمون ۞ 87 سيقولون لله قل افلا تذكرون ۞ 88 قل من رب
السموات السبع ورب العرش العظيم ۞ 89 سيقولون الله قل افلا تتقون ۞ 90 قل من
بيده ملكوت كل شيء وهو يجير ولا يجار عليه ان كنتم تعلمون ۞ 91 سيقولون الله
قل فاني تسحرون ۞ 92 بل اتيناهم بالحق وانهم لكاذبون ۞ 93 ما اتخذ الله من
ولد وما كان معه من اله اذا لذهب كل اله بما خلق ولعلا بعضهم على بعض سبحان الله
عما يصفون ۞ 94 عالم الغيب والشهادة فتعالى عما يشركون ۞ 95 قل رب اما تريني
يوعدون ۞ 96 رب فلا تجعلني في القوم الظالمين ۞ 97 وانا على ان نريك ما نعدهم
لقادرون ۞ 98 ادفع بالتي هي احسن السيئة نحن اعلم بما يصفون ۞ 99 وقل رب اعوذ بك
من همزات الشياطين ۞ 100 واعوذ بك رب ان يحضرون ۞ 101 حتى اذا جاء احدهم الموت
قال رب ارجعون ۞ 102 لعلي اعمل صالحا فيما تركت كلا انها كلمة هو قايلها ومن
ورايهم برزخ الى يوم يبعثون ۞ 103 فاذا نفخ في الصور فلا انساب بينهم يوميذ ولا يتساءلون ۞
104 فمن ثقلت موازينه فاوليك هم المفلحون ۞ 105 ومن خفت موازينه فاوليك الذين خسروا
انفسهم في جهنم خالدون ۞ 106 تلفح وجوههم النار وهم فيها كالحون ۞ 107 الم
تكن اياتي تتلى عليكم فكنتم بها تكذبون ۞ 108 قالوا ربنا غلبت علينا شقوتنا وكنا قوما

ضالين ۝ 109 ربنا اخرجنا منها فان عدنا فانا ظالمون ۝ 110 قال اخسوا فيها ولا
تكلمون ۝ 111 انه كان فريق من عبادي يقولون ربنا امنا فاغفر لنا وارحمنا وانت خير
الراحمين ۝ 112 فاتخذتموهم سخريا حتي انسوكم ذكري وكنتم منهم تضحكون ۝
اني جزيتهم اليوم بما صبروا انهم هم الفايزون ۝ 114 قال كم لبثتم في الارض
عدد سنين ۝ قالوا لبثنا يوما او بعض يوم فسل العادين ۝ 116 قال ان لبثتم الا قليلا
لو انكم كنتم تعلمون ۝ 117 افحسبتم انما خلقناكم عبثا وانكم الينا لا ترجعون ۝
فتعالى الله الملك الحق لا اله الا هو رب العرش الكريم ۝ 119 ومن يدع مع
الله الها اخر لا برهان له به فانما حسابه عند ربه انه لا يفلح الكافرون ۝ 120 وقل
رب اغفر وارحم وانت خير الراحمين *

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

الجزء الثامن عشر
Pars decima octava.

1. JAm felices ſunt Fideles. 2. Qui in oratione ſua ſunt ſeſe humiliantes. 3. Et, qui ſunt ab inani, futilique ſermone procul recedentes. 4. Et, qui ſunt eleemoſynam facientes. 5. Et, qui ſunt mutones ſuos cuſtodientes, *non utentes illis*. 6. Niſi erga uxores ſuas, aut quod poſſederunt dexteræ eorum (*ideſt erga ancillas ſuas*) nam ipſi *erunt in his* inculpabiles. 7. Qui verò concupierit præter hoc (*ideſt præter uxores, & ancillas*) hi erunt prævaricatores. 8. Et, qui ſunt vadimonia ſua, & pactum ſuum obſervantes. 9. Et, qui ſuper orationes ſuas habent cuſtodiam (*ideſt perſolvunt eas temporibus ſuis*). 10. Hi erunt Hæreditantes. 11. Qui hæreditabunt Paradiſum, ipſi in eo perpetuò commoraturi. 12. Et jam porrò creavimus hominem ex extracto luti (*ideſt ex luto defæcato*). 13. Deindè poſuimus eum ſperma in manſione firma (*ideſt in vulva*). 14. Deindè creavimus ſperma illud in ſanguinem coagulatum. Deindè creavimus ſanguinem illum coagulatum in fruſtum carnis. Poſteà creavimus fruſtum illud carnis in oſſa. Deindè induimus oſſa carne. Deindè produximus illud, quod creaveramus, creatione altera, *facientes illud corpus animatum*. Benedictus igitur ſit Deus Optimus Creantium. 15. Deindè vos profectò poſt hoc ſanè eſtis morituri. 16. Deindè vos certè die reſurrectionis ſuſcitabimini. 17. Et jam quidem creavimus (*ideſt creaveramus*) ſupra vos ſeptem vias (*ideſt Cœlos*) neque fuimus circa creaturam (*ideſt circa homines creatos*) negligentes. 18. Et demiſimus è Cœlo aquam in menſura, & reſidere fecimus eam in terra. Et quidem nos ad auferendam illam certè ſumus potentes. 19. Tùm produximus vobis per eam hortos ex palmis, & vitibus. 20. Sunt vobis in illis fructus multi, & ex illis comeditis. 21. Et *produximus vobis* arborem, *quæ* egreditur ex monte ſyna: profert oleum, & tincturam comedentibus (*ideſt in quo comedentes intingunt bucellas*). 22. Et quidem vobis in pecudibus eſt ſanè eruditio: potamus vos ex eo, quod eſt in uteris earum (*ideſt lacte*) & ſunt vobis in illis utilitates multæ, & ex illis comeditis. 23. Et ſuper illas, & ſuper naves vehimini. 24. Et jam quidem miſimus Noe ad gentem ſuam, & dixit: O popule meus ſervite Deo: non eſt vobis ullus Deus præter eum: an ergo non timebitis *eum*? 25. Dixerunt Primores, qui infideles erant de gente ejus: Non eſt hic, niſi homo *carneus*, ſicut vos: affectat, ut excellens fiat ſupra vos, Quodſi voluiſſet Deus, *ne coleremus alium præter ſe*: certè miſiſſet Angelos; *non hunc hominem*. Non audivimus hoc de patribus noſtris primis. 26. Si eſt hic, niſi homo, in quo eſt mania. Cuſtodite ergo eum uſque ad tempus. 27. Dixit *Noe*: Domine mi adju-

va me in hoc, quod inſimulant me mendacii. 28. Et diximus per revelationem ad eum: Fac Arcam in oculis noſtris, & revelatione noſtra (*ideſt videntibus, & revelantibus nobis.*). Cùm autem advenerit negocium noſtrum (*ideſt tempus diluvii*) & ebullierit furnus *aqua, qui nunc deſervit ad coquendum panem*: 29. Intromitte in eam ex omni *animante* paria duo, *maſculum, & fœminam*, & familiam tuam, præter eum, ſuper quem præceſſit dictum ex illis (*ideſt præter eum ex illis, quem prædeterminavi dicto, ſeu decreto meo ad perditionem*). Et ne alloquaris me pro iis, qui ſunt iniqui, etenim ipſi demergendi ſunt. 30. Cùm autem conſcendes tu, &, qui tecum ſunt, in Arcam, dic: Laus Deo, qui liberavit nos de gentibus iniquis. 31. Et, *cùm deſcendes ab ea*, dic: Domine mi, deſcendere fac me deſcenſu benedicto (*ideſt felici*) nam tu es Optimus deſcendere facientium. 32. Certè in hoc fuerunt ſanè ſigna *divinæ potentiæ*, & quidem fuimus ſanè probantes *per hoc gentem Noe*. 33. Deindè oriri fecimus poſt eos generationem aliam (*nempe Aadæos*). 34. Miſimusque inter eos legatum ex ipſis, *nomine Hud*; *qui dixit eis*: Colite Deum. Non eſt vobis ullus Deus præter eum: an ergo non timebitis *eum*? 35. Et dixerunt Primores è populo ejus, qui erant infideles, & abnegabant occurſum alterius vitæ (*i. diem reſurrectionis*) & deliciarum affluentiam dederamus eis in vita mundana: Non eſt hic, niſi homo *carneus*, ſicut vos: comedit ex eo, quod comeditis, & bibit ex eo, quod bibitis. 36. Et ſanè, ſi obedieritis homini *carneo*, ſicut vos, procul dubio vos *eritis* prorſùs pereuntes. 37. An promittit vobis, quòd vos, ubi mortui fueritis, & eritis pulvis, & oſſa, quòd vos, *inquam*, eſtis educendi *vivi è tumulis*? 38. Apage, apage id, quod promittitur vobis. 39. Si eſt *alia vita*, niſi vita noſtra mundana. Morimur, & vivimus: neque nos ſumus reſuſcitandi. 40. Si eſt hic, niſi vir, qui commentus eſt contra Deum mendacium. Sed non erimus nos illi *credentes*. 41. *Dixit Hud*: Domine mi, defende me in eo, quod mendacii inſimulaverunt me. 42. Reſpondit *Deus*: Poſt modicum profectò evadent pœnitentes. 43. Suſtulit *igitur* eos ſupplicium cum veritate, & reddidimus eos *velut* germen aridum. Procul ergo *à miſericordia Dei* gentes iniquæ. 44. Deindè oriri fecimus poſt eos generationes alias. 45. Non præveniet ulla gens terminum ſuum: neque differentur *ulteriùs, poſtquam terminus advenerit*. 46. Deindè miſimus legatos noſtros ſucceſſivè cum interpolatione* Quotieſcumque veniebat ad aliquam gentem legatus ſuus, mendacii inſimulabant eum. Et ſubſequi fecimus alios eorum alios (*ideſt perdidimus unam gentem poſt aliam*) & poſuimus eos in novas narrationes. Procul itaque *à Divina miſericordia* gentes, quæ non credunt. 47. Deindè miſimus Moyſen, & fratrem ejus Aaron cum ſignis noſtris, & poteſtate manifeſta. 48. Ad Pharaonem, & Primates ejus: Sed ſuperbè renuerunt *credere*, erant enim homines [a] ſublimes. 49. Dixerunt itaque: An credemus duobus hominibus, *qui ſunt*, ſicut nos, & gens eorum ſunt nobis ſervientes? 50. Et mendacii inſimulaverunt ambos: quamobrem fuerunt ex perditis. 51. Et jam quidem dedimus Moyſi Librum, ut ipſi (*ideſt Iſraelitæ*) dirigerentur. 52. Et poſuimus filium Mariæ, & matrem ejus in miraculum, & recepimus utrumque in locum ſublimem, habentem quietem, & fontem aquæ puræ. 53. O Legati, comedite de rebus bonis (*ideſt licitis*) & operamini rectum, ego enim in eo, quod operabimini, cognitor *ero*. 54. Et quidem hæc *lex* veſtra (*ideſt religio veſtra*) eſt gens una, & ego ſum Dominus veſter: timete ergo me. 55. Et diſciderunt *Judæi, & Chriſtiani, & alii* negotium ſuum (*ideſt religionem ſuam*) inter ſe in ſectas. Omnis ſecta in eo, quod eſt penes eos (*ideſt in opinione ſua*) lætantes *ſunt*. 56. Sed ſine eos in errore ſuo uſque ad tempus *mortis eorum*. 57. An exiſtimant, quòd id, quod extendimus iis de opibus, & filiis (*ideſt copioſè concedimus illis*) acceleremus iis? 58. In bonis (*ideſt ad bonum ipſorum, & non potiùs ad malum*). Verumtamen non intelligunt. 59. Porrò, qui ſunt ex timore Domini ſui, ſibi caventes *ab ira ejus*: 60. Et, qui in ſigna Domini ſui credunt: 61. Et, qui in Domino ſuo non ponunt ſocios. 62. Et, qui dant id, quod dederint (*nempè eleemoſynas*) & corda eorum [b] *ſunt* timentia, quòd ipſi ad Dominum ſuum ſint reverſuri: 63. Hi certatim

* تترى تترى

[a] elati.

[b] dederint id, quod dant.

tatim feſtinant in bonis *operibus*, & ipſi ad ea prævenientes *ſunt alios*. 64. Et non gravabimus animam, niſi pro capacitate ejus, & apud nos *eſt* liber, *qui* loquitur cum veritate: Et ipſi non tractabuntur iniquè. 65. Atqui corda eorum *verſantur* in ignorantia de hoc (*ideſt Alcorano*) & ipſi ſunt opera [a] præter hoc (*ideſt diverſa ab operibus fidelium ſuperiùs relatis*) ipſi ſunt ea a operaturi. 66. Uſque dùm ſuſtulerimus opulentos eorum per ſupplicium *in bello Bedrenſi*: ecce ipſi tumultuosè clamabunt. 67. *Sed dicetur illis*: Ne vociferemini hodie: quippe vos à nobis non adjuvabimini. 68. Jam ſigna noſtra legebantur vobis; ſed vos ſuper calcaneos veſtros revertebamini. 69. In ſuperbiam vos efferentes de hoc (*ideſt de templo, vel locis ſacris Meccæ, quæ poſſidetis*) turba nocturna fabulans, falſa, ac futilia obloquebamini *de Mahumeto, & Alcorano*. 70. An ergo non conſideraverunt attentè dictum (*ideſt verba Alcorani*) an venit ad eos id, quod non venit ad patres eorum priores? 71. An non cognoverunt Legatum ſuum? propterea ipſi ſunt eum abnegantes? 72. An dicunt: In eo ſunt Dæmonia? Sed venit ad eos cum veritate, & plerique eorum ſunt veritatem abominantes. 73. Quòd, ſi ſequuta eſſet veritas deſideria eorum: profectò corrupti fuiſſent Cœli, & terra, &, qui ſunt in illis. Atqui attulimus eis commonitorium eorum (*ideſt Alcoranum*) ipſi verò à commonitorio ſuo ſunt longè recedentes. 74. An petes ab eis mercedem *pro prædicatione*? Sed merces Domini tui eſt melior, & ipſe eſt optimus largientium. 75. Et tu quidem ſanè invitas eos ad viam rectam. 76. Et profectò, qui non credunt in alterum ſæculum, ab *hac* via ſunt certè longè deviantes. 77. Quòd, ſi miſerti fuiſſemus eorum, & relevaſſemus, quod erat in eis de damno (*ideſt famem, quæ per ſeptennium Meccanos afflixit*) profectò tenaciùs hæſiſſent in errore ſuo, *& in eo* perſeveraſſent. 78. Et jam quidem excepimus eos cum pœna (*ideſt fame*) non tamen humiliaverunt ſe Domino ſuo, neque ſupplices deprecati ſunt. 79. Donec, cùm aperuiſſemus ſuper eos portam habentem pœnam vehementem (*ideſt cædem belli Bedrenſis*) ecce ipſi in ea in deſperationem dejecti. 80. Et ipſe eſt, qui creavit vobis auditum, & aſpectus, & corda; quàm pauci gratias agitis! 81. Et ipſe eſt, qui procreavit vos in terra; & ad eum congregabimini. 82. Et ipſe eſt, qui vivificat, & mortificat, & ab ipſo eſt varietas noctis, & diei: an ergo non intelligitis? 83. Sed dixerunt, quod dicebant Priores. 84. Dixerunt: An poſtquàm mortui fuerimus, & erimus pulvis, & oſſa; an utique nos certè *ſumus* ſuſcitandi? 85. Jam quidem promiſſum fuit nobis, & Patribus noſtris hoc antea: ſi eſt hoc, niſi fabulæ Priorum. 86. Dic: Cujus eſt terra, &, qui ſunt in ea, ſi vos ſcitis *hoc*? 87. Reſpondebunt: Dei. Dic an ergo non commonefietis? 88. Dic: Quis eſt Dominus Cœlorum ſeptem, & Dominus Throni magni? 89. Reſpondebunt: Dei. Dic: an ergo non timebitis *eum*? 90. Dic: Cujus in manu eſt Regnum omnis rei; & ipſe protegit, & non protegitur; ſi ſcitis? 91. Reſpondebunt: Dei. Dic: Quomodò ergo præſtigiis faſcinamini? 92. Atqui attulimus illis veritatem: & nihilominùs ipſi ſunt ſanè mentientes. 93. Non ſuſcepit Deus ullam prolem, & non cum eo ullus Deus: alioquin ſanè abſtuliſſet quilibet Deus id, quod creaſſet *pro ſe*, & quidem extuliſſet ſe alius eorum ſupra alium. Laus Deo ab eo, quod prædicant (*ideſt procul abeſt Deus ab hoc*). 94. Cognitor occulti, & manifeſti: itaque exaltetur ab eo, quod aſſociant (*ideſt procul ſit ab habendis diis ſociis*). 95. Dic: Domine mi, ſi videre feceris me id *ſupplicii*, quod ipſis promittitur. 96. Domine mi, ne ponas me cum gentibus iniquis (*ideſt ne involvas me in ſupplicio eorum*). 97. Et nos quidem ad hoc, ut videre faciamus te id, quod ipſis comminamur, ſanè ſumus potentes. 98. Depelle per id, quod eſt [b] optimum, malum (*ideſt ignoſce illis id, quo te lædunt*). Nos ſcientiſſimi ſumus de eo, quod prædicant (*ideſt obloquuntur*). 99. Et dic: Domine mi, confugio ad te, *ut liberes me* à ſtimulis Satanarum. 100. Et confugio ad te, Domine mi, ne præſentes ſint mihi (*ideſt ne noceant mihi*). 101. Quandò venerit alicui eorum mors, dicet: Domine mi, redire fac me *in vitam*. 102. Ut ego operer rectum in eo, quod reliqui (*ideſt in ſpatio vitæ, quod mihi*

[a] operantes.

[b] melius.

mihi periit); *Sed reſpondebitur ei*: Nequaquam. Profectò *hoc* verbum (*ideſt redire fac me*) ipſe dicturus eſt illud: *Sed fruſtrà*: nam poſt eos *erit* repagulum, *ne redire poſſint* uſque ad diem, *qua* ſuſcitabuntur. 103. Cùm ergo inſufflatum fuerit in Tubam, non *erunt* porrò cognationes inter eos die illa: neque ſeſe mutuò rogabunt *propter eas*. 104. Porrò, cujus graves fuerint bilances ejus *operibus bonis*: hi erunt felices. 105. Cujus verò leves fuerint bilances ejus, hi ſunt, qui perdent animas ſuas, in gehenna ſemper moraturi. 106. Aduret facies eorum ignis, & ipſi in eo erunt contrahentes labia *præ dolore*, *& dicetur illis*. 107. Nonne ſigna mea legebantur vobis *in Alcorano*? At *vos* ea mendacii inſimulabatis. 108. Reſpondebunt: Domine noſter, prævaluit ſuper nos, infelicitas noſtra, & fuimus homines errantes. 109. Domine noſter, educ nos ab eo (*ideſt igne*). Quòd ſi redierimus *in priſtinum errorem*, tunc certè nos erimus ex iniquis. 110. Dicet *illis Deus*: Procul eſte, abjecti in eo, & ne alloquamini me *pro libertate veſtra*. 111. Certè, quòd fuit pars è ſervis meis, qui dicebant: Domine noſter, credidimus: parce ergo nobis, & miſerere nobis: tu enim es Optimus Miſerantium. 112. Atqui excipiebatis eos cum ludibrio, ita, ut oblviſci facerent vos memoriam mei (*quia ſcilicet illi videntes, ſe contemni, deſiſtebant à vobis commonendis*) & vos ex eis riſum captabatis. 113. Ego ſanè rependi eis mercedem hodie pro eo, quod patienter ſuſtinuerunt: certè ipſi erunt felices. 114. Dicet *illis Deus*: Quoto morati eſtis in terra numero annorum? 115. Reſpondebunt: Morati ſumus diem, vel partem diei: Atqui interroga numerantes (*ideſt pete hoc ab Angelis, qui recenſent opera creaturarum*). 116. Dicet *illis Deus*: *a* Non morati eſtis, niſi parùm, *a* Si
ſi porrò vos ſciretis *numerare*, *hoc cognoſceretis*. 117. Putabatis ne, quòd creaviſſemus vos fruſtrà, &, quòd vos ad nos non eſſetis reducendi? 118. Atqui exaltetur Deus, Rex, Veritas: non eſt Deus, niſi ipſe; Dominus Throni venerandi. 119. Qui autem invocat cum Deo deum alium; non eſt probatio *demonſtrativa ipſi de eo* (*ideſt non poteſt id probare*) profectò redditio rationis ejus erit apud Dominum ſuum (*ideſt reddet rationem de hoc peccato apud Deum*) certè non felicitabuntur infideles. 120. Et dic; Domine mi, parce, & miſerere: tu enim es Optimus Miſerantium.

NOTÆ.

INſcribitur Sura المومنون *Fideles*, ſeu *Credentes*, ab ultima verſiculi primi dictione. Eſt Meccana, & in ea centum decem, & octo verſus communiter recenſentur. Nonnulli tamen unum ſuperaddunt. Lectoris premium erit, quòd من قراء سورة المومنين بشرتــــه الملايكــة بالروح والريحان ومـــا يقر به عينه عند نزول ملك الموت *Qui legerit Suram Fidelium, exhilarabitur ab Angelis odore ſuavi, & iis rebus, quibus recreetur oculus ſub adventum Angeli mortis*. Habetur ex traditione dixiſſe Mahumetum ipſum لقد نزلت علي عشر ايـــات من قراهن دخل الجنة ثم قراء قد افلح المومنون حتى ختم العشر *Revelati ſunt mihi decem verſus; quos qui legerit, ingredietur in Paradiſum. Deindè legit Suram. Jam felices ſunt fideles; donec pervenit ad finem decimi verſus*. Addit Zamchaſcerius: وروي ان اول سورة قد افلح المومنون واخرهـــا من كنوز العرش من عمل بثلاث ايات من اولهـــا واتعظ باربع ايات من اخرهـــا فقد نجـــا وافلح *Habetur ex traditione, Principium, & finem Suræ Fidelium, eſſe deprompturm ex theſauris Throni Dei. Qui operatus fuerit juxta tres primos verſus, & inſtructus, & commonefactus per ultimos quatuor verſus illius, ſalutem adipiſcetur, & beatus erit.*

XVII. *Et jam quidem creavimus ſuper vos ſeptem vias.*] Jam notavimus, viarum nomine hoc loco ab Expoſitoribus Cęlos intelligi. Rationem reddit Gelal: لانها طرق الملايكة. *Quia Cęli ſunt Angelorum viæ*. Quod autem additur: neque fuimus circa creaturam negligentes: innuitur, juxta expoſitionem ejuſdem Auctoris, Deum retinere ipſos Cœlos violenter ſuſpenſos ان يسقط عليهم فتهلكهم, *ne cadant ſuper homines, & interimant illos*. Vide ſuperiùs eamdem ineptiam.

XXI. *Arborem, quæ egreditur ex monte Sina.*] Pro hujuſmodi arbore intelligunt communiter Expoſitores الزيتون, *Oleam*, ſeu arborem olivi. Quaſi verò peculiare ſit monti Sinai hanc arborem progignere, qua regiones ferè omnes abundant.

XXVIII. *Et ebullierit furnus.*] Vide, quæ ſuperiùs circa hoc dicta ſunt.

XXIX. *Præter eum, ſuper quem præceſſit dictum ex illis.*] Exponit Gelal: وهو زوجته وولده كنعـــان

Fuerunt hi uxor ejus, & filius ejus Canaan. Putant enim Arabes, hos duos in diluvio periiſſe ob iniquitatem ipſorum, quantumvis Noe pro iis precaretur. Vide alibi dicta: & Prodr. p. 4. cap. ultim.

LIII. *Et recepimus utrumque in locum ſublimem.*] Gelal: وهو بيت القدس او دمسق او فلسطين *Ideſt in Jeruſalem, ſeu Templum Jeroſolimitanum, vel in Damaſcum, vel in Paleſtinam*. Puto tamen Alcoranum loqui de Paradiſo terreſtri.

LXXXVIII. *Reſpondebunt: Dei*.] Crediſiſſem eſſe mendum Scriptoris, qui pro ٱلله *Deus*, poſuiſſet لله *Dei*: Sed, cùm in omnibus exemplaribus conſtanter legatur لله *Dei*, conſtat fuiſſe oſcitantiam Mahumeti. Sed fortaſſe excuſabunt illum Mahumetani, quòd mens illius fuerit in hac reſponſione, ſeptem Cœlos & Thronum magnum eſſe Dei.

C. *Domine mi; redire facite me*.] Putat Gelal, uſurpari hìc verbum plurale cùm Deo, [illegible] *ad magnificentiam*, ut cum magnis Principibus fieri conſuevit.

REFUTATIONES.

I. Oſtendit ſe Mahumetus continentiæ amicum, dùm aſſeclas ſuos ad frænandas libidines hortatur. Eodem tamen tempore licentiùs, quàm par eſt, eorumdem luxuriæ laxat habenas, dùm non ſolùm plurium uxorum, ſed etiam omnium ancillarum ad thorum uſum liberum permittit. Hoc certè non ſolùm contra omnes continentiæ, & temperantię leges, ſed etiam contra Reipublicę bonum eſſe cenſendum eſt; cùm ſexcenta inde incommoda, odia, rixæ, & domeſticæ rei jactura conſequantur. Sed de hoc vide, quæ alibi diſſeruimus. Vide Prodromum, par. 4. cap. 36. pag. 466. ubi per errorem ponitur المومن *Fidelis*, pro المومنون Fideles. Ibi probo, hunc liberum coitum cum ancillis eſſe veram fornicationem, ſeu potiùs adulterium, nec poſſe coniugii colore cohoneſtari.

II. Ex iis, quæ de Noe diſſerit Alcoranus, patet, ante diluvium fuiſſe homines Idolorum cultores. Hoc autem ſacris litteris, & meliorum ſcriptorum ſententiæ repugnare, jam ſuprà demonſtravimus.

III. Cùm ex iiſdem ſacris litteris manifeſtè habeamus, univerſam familiam Noe fuiſſe in Arca à diluvio liberatam, & ipſum, ejuſque uxorem, & tres filios cum uxoribus ſuis poſt diluvium ex Arca ſoſpites egreſſos fuiſſe: mentitur Mahumetus cum Mahumetanis, dùm Canaan filium Noe, & uxorem ejuſdem Noe aquis demerſos fuiſſe nugantur. Et miror, Auctorem quemdam Gallum, qui Annales Eccleſiaſticos Arabicè conſcriptos in lucem edidit, hunc tàm craſſum Alcorani errorem velle excuſare; quaſi verò ex ſacris litteris, & ex perpetuo omnium tàm Hebræorum, quàm Chriſtianorum ſenſu certum non ſit, Noe tres tantùm filios mares habuiſſe. Hùc accedit, Canaan non filium, ſed nepotem Noe fuiſſe, & nonniſi poſt diluvium in lucem prodiiſſe.

IV. Quòd Judæos, & Chriſtianos ſuggillet, quia religionem ſuam in ſectas diſciderint, facilè Mahumeto ignoſci poſſet, ſi Mahumetani religionem ſuam in plures, quàm Judæi, & Chriſtiani ſectas non diſcidiſſent. Vulgatiſſimum eſt, & certiſſimum apud Arabes Prophetę ſui vaticinium, Magos, ſeu Maguſęos in ſeptuaginta ſectas, Judæos in ſeptuaginta, & unam, Chriſtianos in ſeptuaginta, & duas, ipſos verò Mahumetanos in ſeptuaginta, ac tres eſſe dividendos. De quo ſatis dixi alibi; & præſertim in Prodromo, p. 3. c. 23. pag. 448. ubi agitur de omnibus ſectis Mahumetaniſmi. Et inde poterunt hùc multa transferri.

V. Comminatur ſæpè Mahumetus, Meccanis, pœnam à Deo ipſis infligendam. Verùm, de quanam pœna loquatur, non ſatis conſtat inter Expoſitores. Gelal, ut Mahumetum in hoc Prophetam fuiſſe oſtendat, expònit de clade belli Bedrenſis, de qua ille fortaſſè ne ſomniabat quidem. Et hæc nihilominùs non [illegible] tam ta, ut verbis tàm magnificis eſſet ab eo prædicanda. Videre licet manifeſtè in vita Mahumeti in iis, quæ ſuperiùs dicta ſunt.

سورة النور مدنية اربع وستون آية

SURA XXIV
LUX.
MEDINENÆA:
COMMATUM SEXAGINTA, & QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 سورة انزلناها وفرضناها وانزلنا فيها آيات بينات لعلكم تذكرون ۞ 2 الزانية والزاني
فاجلدوا كل واحد منهما مائة جلدة ولا تاخذكم بهما رافة في دين الله ان كنتم تومنون
بالله واليوم الآخر وليشهد عذابهما طايفة من المومنين ۞ 3 الزاني لا ينكح الا زانية او
مشركة والزانية لا ينكحها الا زان او مشرك وحرم ذلك على المومنين ۞ 4 والذين
يرمون المحصنات ثم لم ياتوا باربعة شهداء فاجلدوهم ثمانين جلدة ولا تقبلوا لهم شهادة ابدا
واولايك هم الفاسقون ۞ 5 الا الذين تابوا من بعد ذلك واصلحوا فان الله غفور رحيم ۞
6 والذين يرمون ازواجهم ولم يكن لهم شهداء الا انفسهم فشهادة احدهم اربع شهادات بالله
انه لمن الصادقين ۞ 7 والخامسة ان لعنة الله عليه ان كان من الكاذبين ۞ 8 ويدروا عنها
العذاب ان تشهد اربع شهادات بالله انه لمن الكاذبين ۞ 9 والخامسة ان غضب الله عليها ان
كان من الصادقين ۞ 10 ولولا فضل الله عليكم ورحمته وان الله تواب حكيم ۞
11 ان الذين جاوا بالافك عصبة منكم لا تحسبوه شرا لكم بل هو خير لكم لكل امري
منهم ما اكتسب من الاثم والذي تولى كبره منهم له عذاب عظيم ۞ 12 لولا اذ سمعتموه
ظن المومنون والمومنات بانفسهم خيرا وقالوا هذا افك مبين ۞ 13 لولا جاوا عليه باربعة
شهداء فاذ لم ياتوا بالشهداء فاولايك عند الله هم الكاذبون ۞ 14 ولولا فضل الله
عليكم ورحمته في الدنيا والآخرة لمسكم فيما افضتم فيه عذاب عظيم ۞ 15 اذ تلقونه
بالسنتكم وتقولون بافواهكم ما ليس لكم به علم وتحسبونه هينا وهو عند الله عظيم ۞

16 ولولا

16 ولولا إذ سمعتموه قلتم ما يكون لنا أن نتكلم بهذا سبحانك هذا بهتان عظيم ۞
يعظكم الله أن تعودوا لمثله أبدا إن كنتم مومنين ۞ 18 ويبين الله لكم الآيات والله
عليم حكيم ۞ 19 إن الذين يحبون أن تشيع الفاحشة في الذين آمنوا لهم عذاب أليم ۞
في الدنيا والآخرة والله يعلم وأنتم لا تعلمون ۞ 21 ولولا فضل الله عليكم ورحمته
وأن الله رءوف رحيم ۞ 22 يا أيها الذين آمنوا لا تتبعوا خطوات الشيطان ومن يتبع
خطوات الشيطان فإنه يأمر بالفحشاء والمنكر ولولا فضل الله عليكم ورحمته ما زكي منكم
من أحد أبدا ولكن الله يزكي من يشاء والله سميع عليم ۞ 23 ولا يأتل أولوا الفضل
منكم والسعة أن يوتوا أولي القربى والمساكين والمهاجرين في سبيل الله وليعفوا وليصفحوا ألا
تحبون أن يغفر الله لكم والله غفور رحيم ۞ 24 إن الذين يرمون المحصنات الغافلات
المومنات لعنوا في الدنيا والآخرة ولهم عذاب عظيم ۞ 25 يوم تشهد عليهم ألسنتهم
وأيديهم وأرجلهم بما كانوا يعملون ۞ 26 يوميذ يوفيهم الله دينهم الحق ويعلمون أن الله
هو الحق المبين ۞ 27 الخبيثات للخبيثين والخبيثون للخبيثات والطيبات للطيبين والطيبون
للطيبات أولايك مبروون مما يقولون لهم مغفرة ورزق كريم ۞ 28 يا أيها الذين آمنوا
لا تدخلوا بيوتا غير بيوتكم حتى تستأنسوا وتسلموا على أهلها ذلكم خير لكم لعلكم
تذكرون ۞ 29 فإن لم تجدوا فيها أحدا فلا تدخلوها حتى يوذن لكم وإن قيل
لكم ارجعوا فارجعوا هو أزكى لكم والله بما تعملون عليم ۞ 30 ليس عليكم
جناح أن تدخلوا بيوتا غير مسكونة فيها متاع لكم والله يعلم ما تبدون وما تكتمون ۞
31 قل للمومنين يغضوا من أبصارهم ويحفظوا فروجهم ذلك أزكى لهم إن الله خبير بما
يصنعون ۞ 32 وقل للمومنات يغضضن من أبصارهن ويحفظن فروجهن ولا يبدين زينتهن
إلا ما ظهر منها وليضربن بخمرهن على جيوبهن ولا يبدين زينتهن إلا لبعولتهن أو آبايهن
أو آباء بعولتهن أو أبنايهن أو أبناء بعولتهن أو إخوانهن أو بني إخوانهن أو بني أخواتهن
أو نسايهن أو ما ملكت أيمانهن أو التابعين غير أولي الإربة من الرجال أو الطفل الذين لم
يظهروا على عورات النساء ولا يضربن بأرجلهن ليعلم ما يخفين من زينتهن وتوبوا إلى الله
جميعا أيها المومنون لعلكم تفلحون ۞ 33 وأنكحوا الأيامى منكم والصالحين من
عبادكم وإمايكم إن يكونوا فقراء يغنهم الله من فضله والله واسع عليم ۞ 34 وليستعفف
الذين لا يجدون نكاحا حتى يغنيهم الله من فضله والذين يبتغون الكتاب مما
ملكت أيمانكم فكاتبوهم إن علمتم فيهم خيرا وآتوهم من مال الله الذي آتاكم ولا
تكرهوا فتياتكم على البغاء إن أردن تحصنا لتبتغوا عرض الحيوة الدنيا ومن يكرههن فإن

الله

الله من بعد إكراههن غفور رحيم ۝ 35 ولقد أنزلنا إليكم آيات مبينات ومثلا من
الذين خلوا من قبلكم وموعظة للمتقين ۝ 36 الله نور السموات والأرض مثل نوره
كمشكاة فيها مصباح المصباح في زجاجة الزجاجة كأنها كوكب دري توقد من
شجرة مباركة زيتونة لا شرقية ولا غربية يكاد زيتها يضي ولو لم تمسسه نار نور على نور
يهدي الله لنوره من يشاء ويضرب الله الأمثال للناس والله بكل شيء عليم ۝ 37 في بيوت
أذن الله أن ترفع ويذكر فيها اسمه يسبح له فيها بالغدو والآصال ۝ 38 رجال لا
تجارة ولا بيع عن ذكر الله وإقام الصلوة وإيتاء الزكوة يخافون يوما تتقلب فيه القلوب
والأبصار ۝ 39 ليجزيهم الله أحسن ما عملوا ويزيدهم من فضله والله يرزق من يشاء بغير
حساب ۝ 40 والذين كفروا أعمالهم كسراب بقيعة يحسبه الظمآن ماء حتى إذا جاءه
لم يجده شيا ووجد الله عنده فوفيه حسابه والله سريع الحساب ۝ 41 أو كظلمات في
بحر لجي يغشيه موج من فوقه موج من فوقه سحاب ظلمات بعضها فوق بعض إذا أخرج يده
لم يكد يريها ومن لم يجعل الله له نورا فما له من نور ۝ 42 ألم تر أن الله يسبح
له من في السموات والأرض والطير صافات كل قد علم صلاته وتسبيحه والله عليم بما
يفعلون ۝ 43 ولله ملك السموات والأرض وإلى الله المصير ۝ 44 ألم تر أن الله
يزجي سحابا ثم يؤلف بينه ثم يجعله ركاما فترى الودق يخرج من خلاله وينزل من
السماء من جبال فيها من برد فيصيب به من يشاء ويصرفه عن من يشاء يكاد سنا برقه يذهب
بالأبصار ۝ 45 يقلب الله الليل والنهار إن في ذلك لعبرة لأولي الأبصار ۝ 46 والله خلق
كل دابة من ماء فمنهم من يمشي علي بطنه ومنهم من يمشي علي رجلين ومنهم من يمشي
علي أربع يخلق الله ما يشاء إن الله علي كل شيء قدير ۝ 47 لقد أنزلنا آيات
مبينات والله يهدي من يشاء إلي صراط مستقيم ۝ 48 ويقولون آمنا بالله وبالرسول وأطعنا
ثم يتولي فريق منهم من بعد ذلك وما أولايك بالمومنين ۝ 49 وإذا دعوا إلي الله ورسوله
ليحكم بينهم إذا فريق منهم معرضون ۝ 50 وإن يكن لهم الحق يأتوا إليه مذعنين ۝
51 أفي قلوبهم مرض أم ارتابوا أم يخافون أن يحيف الله عليهم ورسله بل أولايك هم
الظالمين ۝ 52 إنما كان قول المومنين إذا دعوا إلي الله ورسوله ليحكم بينهم أن يقولوا
سمعنا وأطعنا وأولايك هم المفلحون ۝ 53 ومن يطع الله ورسله ويخش الله ويتقه فأولايك هم
الفايزون ۝ 54 وأقسموا بالله جهد أيمانهم لين أمرتهم ليخرجن قل لا تقسموا طاعة معروفة
إن الله خبير بما تعملون ۝ 55 قل أطيعوا الله وأطيعوا الرسول فإن تولوا فإنما عليه ما
حمل وعليكم ما حملتم وإن تطيعوه تهتدوا وما علي الرسول إلا البلاغ المبين ۝ 56 وعد

الله

الله الذين امنوا منكم وعملوا الصالحات ليستخلفنهم في الارض كما استخلف الذين
من قبلهم وليمكنن لهم دينهم الذي ارتضي لهم وليبدلنهم من بعد خوفهم امنا يعبدونني
لا يشركون بي شيا ومن كفر بعد ذلك فاولايك هم الفاسقون ۞ 57 واقيموا الصلوة واتوا
الزكوة واطيعوا الرسول لعلكم ترحمون ۞ 58 لا تحسبن الذين كفروا معجزين في الارض
وماويهم النار ولبيس المصير ۞ 59 يا ايها الذين امنوا ليستاذنكم الذين ملكت
ايمانكم والذين لم يبلغ الحلم منكم ثلاث مرات من قبل صلوة الفجر وحين تضعون
ثيابكم من الظهيرة ومن بعد صلوة العشاء ثلاث عورات لكم ليس عليكم ولا عليهم جناح
بعدهن طوافون عليكم بعضكم علي بعض كذلك يبين الله لكم الايات والله عليم
حكيم ۞ 60 واذا بلغ الاطفال منكم الحلم فليستاذنوا كما استاذن الذين من قبلهم
كذلك يبين الله لكم اياته والله عليم حكيم ۞ 61 والقواعد من النساء اللاتي لا
يرجون نكاحا فليس عليهن جناح ان يضعن ثيابهن غير متبرجات بزينة وان يستعففن خير
لهن والله سميع عليم ۞ 62 ليس علي الاعمي حرج ولا علي الاعرج حرج ولا علي
المريض حرج ولا علي انفسكم ان تاكلوا من بيوتكم او بيوت اباءكم او بيوت امهاتكم
او بيوت اخوانكم او بيوت اخواتكم او بيوت اعمامكم او بيوت عماتكم او بيوت اخوالكم او
بيوت خالاتكم او ما ملكتم مفاتحه او صديقكم ليس عليكم جناح ان تاكلوا جميعا
او اشتاتا فاذا دخلتم بيوتا فسلموا علي انفسكم تحية من عند الله مباركة طيبة كذلك
يبين الله لكم الايات لعلكم تعقلون ۞ 63 انما المومنون الذين امنوا بالله ورسوله واذا
كانوا معه علي امر جامع لم يذهبوا حتي يستاذنوه ان الذين يستاذنونك اولايك الذين
يومنون بالله ورسوله فاذا استاذنوك لبعض شانهم فاذن لمن شيت منهم واستغفر لهم الله ان
الله غفور رحيم ۞ 64 لا تجعلوا دعاء الرسول بينكم كدعاء بعضكم بعضا قد يعلم الله
الذين يتسللون منكم لواذا فليحذر الذين يخالفون عن امره ان تصيبهم فتنة او يصيبهم
عذاب اليم الا ان لله ما في السموات والارض قد يعلم ما انتم عليه ويوم يرجعون اليه
فينبيهم بما عملوا والله بكل شيء عليم ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis

1. SUram hanc demiſimus *è Cœlo*; & ſancivimus eam, (*ideſt ſanctiones poſuimus in ea*) & demiſimus in ea ſigna manifeſta, ut vos commonefieretis.
2. Scortatricem, & ſcortatorem, verberate unumquemque ex ipſis centum ictibus, & ne capiat vos erga illos commiſeratio in judicio Dei, ſi creditis in Deum, & diem noviſſimum, & teſtes ſint pœnæ eorum aliquot ex fidelibus.
3. Scortator non nubet niſi ſcortatrici *alicui*, vel aſſociatrici (*ideſt idololatræ*) Et ſcortatricem non accipiat in matrimonium, niſi *aliquis* ſcortator, aut aſſociator.

ciator. Et prohibitum eſt hoc *genus conjugii* fidelibus (*ne ſcilicet nubant ſcortantibus*). 4. Qui autem accuſant *ſcortationis mulieres* pudicas, & non adducunt quatuor teſtes *de viſu*, flagellate eos octoginta ictibus; & ne ſuſcipiatis eorum teſtimonium unquam *ulla in re*: hujuſmodi enim ſunt prævaricatores (*ideſt infames*). 5. Verùm, qui reſipuerint poſt hoc, & ſe correxerint: certè Deus erit *illis* indultor, Miſericors. 6. Qui verò accuſaverint *adulterii* uxores ſuas, & non habuerint teſtes *de hoc*, niſi ſe ipſos, teſtificatio uniuſcujuſque eorum ſint quatuor teſtificationes (*ideſt quater juret*) per Deum, quòd ipſe ſanè eſt ex veridicis (*ideſt, quòd verum dicit*). 7. Quinta autem *teſtificatio ſit imprecari* maledictionem Dei ſuper ſe, ſi eſt ex mentientibus. 8. Et avertet ab ea (*ideſt uxore*) pœnam, quia teſtificata fuerit quatuor teſtificationibus per Deum, quòd ipſe (*ideſt maritus*) eſt prorſus ex mentientibus. 9. Et quinta *teſtificatio erit imprecari* iram Dei ſuper ſe ipſam, ſi *maritus* eſt ex veridicis. 10. Quòdſi non eſſet benignitas Dei ſuper vos, & miſericordia ejus, & quòd ſanè Deus eſt propitiabilis, ſapiens: *Certè detegeret veritatem, & ſtatim puniret perjuros.* 11. Porrò, qui protulerunt mendacium (turba ex vobis) ne exiſtimetis hoc malum vobis: imò hoc melius eſt vobis. Unicuique viro ex eis *rependetur* id, quod patraverit de iniquitate. Et, qui aſſumpſit ſibi gravitatem ejus (*nempe iniquitatis*) ex eis, ipſi erit pœna magna. 12. An verò, cùm audiviſtis illum, opinati ſunt fideles *viri*, & fideles *fœminæ* in ſe ipſis *id*, *quod erat* optimum; & dixerunt: Hoc eſt mendacium manifeſtum. 13. An adduxerunt ad hoc quatuor teſtes? cùm verò non adduxerint teſtes, hi porrò apud Deum ſunt mentientes. 14. Quòdſi non fuiſſet benignitas Dei erga vos, & miſericordia ejus in hoc Mundo, & altero ſæculo: certè tetigiſſet vos ob id, quod obloquuti fuiſtis, ſupplicium magnum. 15. Cùm traduceretis illud (*nempe crimen calumnioſum*) linguis veſtris, & diceretis oribus veſtris id, de quo non erat vobis ſcientia, & exiſtimaretis illud leve, & ipſum erat apud Deum grande. 16. An verò, cùm audiſtis illud, dixiſtis: Non ſpectat ad nos, ut obloquamur de hoc. Laus tua: hoc eſt mendacium magnum. 17. Admonet vos Deus, ne revertamini ad *peccatum* ſimile huic unquam, ſi eſtis fideles. 18. Et declarat Deus vobis ſigna (*ideſt præcepta ſua in Alcorano*) & Deus eſt ſciens, ſapiens. 19. Certè, qui amant evulgare flagitium de iis, qui crediderunt, ipſis erit pœna diſcrucians. 20. In hoc mundo, & in altero ſæculo, & Deus ſcit, & vos neſcitis. 21. Quòdſi non fuiſſet benignitas Dei ſuper vos, & miſericordia ejus, & quòd Deus eſt pius, miſericors: *citò ſine dubio puniviſſet vos*. 22. O, qui crediderunt, ne ſectemini paſſus Satanæ (*ideſt illecebras ejus*) nam, qui ſectatus fuerit paſſus Satanæ, certè ipſe præcipiet *ei* turpia, & illicitum. Quòd ſi non fuiſſet benignitas Dei ſuper vos, & miſericordia ejus, non fuiſſet inſons ex vobis, vel unus unquam. Sed Deus expiabit, quem voluerit, & Deus eſt auditor, cognitor. 23. Et non jurent præditi abundantia ex vobis, & amplitudine divitiarum, quòd non dabunt propinquis, & pauperibus, & emigrantibus pro via Dei, *aliquid*: Sed compatiantur, & benignè agant *cum illis*. Nonne deſideratis, ut indulgeat Deus vobis? Et Deus eſt indultor, miſericors. 24. Porrò, qui criminantur pudicas, negligentes (*ideſt ſimplicius viventes, eò, quòd malitia careant*) fideles, maledicentur in hoc mundo, & in altero ſæculo, & ipſis erit pœna magna. 25. Die *quadam* teſtificabuntur contra eos linguæ eorum, & manus eorum, & pedes eorum de eo, quod fuerint operati. 26. Die illa ſatiſfaciet eis Deus debitum eorum juſtè, & ſcient, quòd Deus eſt Veritas manifeſta. 27. Improbæ *debentur* improbis *viris*, improbi *debentur* improbis fœminis, & bonæ bonis *viris*, & boni bonis *fœminis*: hi (*ideſt boni, & bonæ*) juſtificandi ſunt (*ideſt defendendi*) ab eo, quod dicunt *contra eos mali, & malæ*. His erit indulgentia, & proviſio honorifica *in Paradiſo*. 28. O, qui crediderunt, ne ingrediamini domos præter domos veſtras, donec facultatem petatis, & ſalutem apprecati fueritis familiæ eorum. Hoc eſt melius vobis, ut vos commonefiatis. 29. Quòdſi non inveneritis in eis ullum, non tamen ingrediamini eas, donec annuatur vobis. Si verò di-

ctum

a purius. ctum fuerit vobis: Revertimini: revertamini: hoc erit *a* juſtius (*ideſt ſecurius*) vobis, & Deus in eo, quod facitis, eſt ſciens. 30. Non erit ſuper vos piaculum, quòd ingrediamini domos inhabitatas, *cujuſmodi ſunt ſtabula viatoria, tabernæ meritoriæ, & hujuſmodi*, in quibus ſit aliquis uſus vobis (*ideſt agendum aliquid pro veſtro uſu*) & Deus ſcit id, quod propalatis, & id, quod abſconditis. 31. Dic fidelibus, ut contineant oculos ſuos, & cuſtodiant *b* menbulas
b genitalia ſua. ſuas *ab illicitis*: hoc purius erit pro illis, Deus enim commonitus eſt de eo; quod faciunt. 32. Et dic fidelibus *mulieribus*, ut contineant oculos ſuos, &
c rimas ſuas. cuſtodiant, *c* cunnos ſuos, & non oſtendant ornatum ſuum (*ideſt corpus ſuum*) niſi, quod apparet ex eo (*nempè faciem, & manus*) & conjiciant peplos ſuos ſuper ſinus ſuos, & non oſtendant ornatum ſuum (*ideſt partes corporis ſui*) *præter faciem, & manus*, niſi maritis ſuis, aut patribus ſuis, aut patribus maritorum ſuorum, aut filiis ſuis, aut filiis maritorum ſuorum, aut fratribus ſuis, aut filiis fratrum ſuorum, aut filiis ſororum ſuarum, aut fœminis ſuis, aut ei, quod poſſident dexteræ earum (*ideſt captivis ſuis*) aut aſſectantibus
d nō neceſſariis ad indigentiam *earum* ex viris [*i. viris, non neceſſariis*, &c. *eas*, *d* præter viros deputatos ad neceſſitates *earum*, aut infantibus, qui non agnoverunt pudenda mulierum. Et ne jactent pedes ſuos, itaut appareat, quod abſcondunt de ornatu ſuo. (*ideſt de membris ſuis*) Et convertimini ad Deum univerſi ò fideles, ut vos felices ſitis. 33. Et copulate matrimonio carentes conjuge ex vobis, & probos ex ſervis veſtris, & ancillis veſtris. Si fuerint pauperes, ditabit illos Deus de abundantia ſua, & Deus eſt amplus, ſciens. 34. Et contineant ſe *à fornicatione*, qui non inveniunt *dotem, & expenſas ad* matrimonium, donec ditet illos Deus de abundantia ſua. Et, qui requirunt Scripturam, ex iis, quos poſſident dexteræ veſtræ (*ideſt ſervi, & ancillæ veſtræ, qui exigunt à vobis chirographum libertatis ſuæ*) ſcribite *eam* illis, ſi noveritis in eis eſſe bonum (*ideſt fidelitatem*) & date eis
e puellas. de facultatibus Dei, quas dedit vobis, & ne cogatis *e* ancillas veſtras ad meretricium, ſi voluerint pudicè vivere, ut lucremini *bonum* accidentale vitæ mundanæ *per proſtitutionem earum*. Qui autem coegerit eas *ad hoc*, certè Deus poſt coactionem illarum *erit illis* indulgens, miſericors. 35. Et jam quidem demiſimus ad vos ſigna declarata (*ideſt clarè, & manifeſtè*) & ſimilitudinem ex iis, qui præceſſerunt ante vos, & parænesin timoratis. 36. Deus eſt lux Cœlorum, & terræ: Similitudo lucis ejus eſt ſicut feneſtella in pariete clauſa à parte poſteriori, in qua ſit lampas, & lampas *hæc* ſit in vitro: vitrum illud erit quaſi ſtella refulgens. Accenditur *lampas illa* ex arbore benedicta oleæ non orientalis, neque occidentalis, *ſed alterius ſpeciei perfectioris*: propè eſt, ut oleum ejus luceat, etiamſi non attingat illud ignis. Lux eſt ſuper lucem (*ideſt lux olei ſuper lucem ignis*) Diriget Deus ad lucem ſuam, quem voluerit, & proponet Deus parabolas hominibus, & Deus in omni re eſt [illegible]. 37. In domibus conceſſit Deus, ut exaltarentur, *nempè Dominus* (*ideſt fabr*[illegible]*tur in illis Meſchitæ, ſeu oratoria*) & commemoratur in illis nomen ſuum. Laudant eum in illis manè, & veſperè. 38. Viri: non avocat eos mercatura, neque venditio à memoria Dei, & obſervantia orationis, & præbitione eleemoſynę: timent diem, *in qua* ſuſque, deque agitabuntur corda, & oculi (*ideſt diem Judicii*) 39. Ut retribuat illis Deus optimum, quod fecerunt, & augeat illis *mercedem* ex abundantia ſua. Nam Deus elargitur, cui vult ſine computatione (*ideſt ſine menſura*). 40. At, qui fuerint infideles, opera eorum *erunt*, ſicut vapor in planitie deſerta: exiſtimat eum ſitiens eſſe aquam, donec, cum venerit ad eum, non invenit eum eſſe quidquam, & invenit Deum apud ſe (*ideſt in opere ſuo quia dat illi proſperitatem ob illud*) & ſatiſfacit illi computum ſuum (*ideſt retribuit illi mercedem ſuam in hoc mundo*). Et Deus eſt velox in computando. 41. Vel *erunt opera eorum*, ſicut tenebræ in Mari profundo, cooperiunt illud fluctus de ſuper ipſum, fluctus *alii* ſuper ipſos *efferuntur*; ſuper ipſos eſt nubes: tenebræ aliæ earum ſuper alias (*ideſt tenebræ Maris, fluctuum, & nubis*). Cùm protulerit *aliquis* manum ſuam, non facile erit, ut videat eam. Et, cui non conceſſerit Deus lucem, non erit ei quidquam lucis. 42. Nonne vides, quod Deum laudant,

dant, qui ſunt in Cœlis, & terra, & volucres ordinatim. Omnia jam noverunt orationem ſuam, & laudationem ſuam, & Deus eſt cognitor illius, quod faciunt. 43. Et Dei eſt regnum Cœlorum, & terræ, & ad Deum *erit* reditus *in die Judicii*. 44. Nonne vides, quòd Deus leniter agit nubes: deindè unionem ponit inter eas: deindè ponit eas aggeſtas (*ideſt aliam ſuper aliam.*) Vides etiam pluviam, quæ egreditur à concavitate earum. Et demittit *Deus* è Cœlo *velut* quoſdam montes nubium, in iis eſt grando, & ferit per eam, quem vult, & avertit eam, à quo vult. Parùm abeſt, quin ſplendor fulguris ejus abripiat oculos. 45. Commutat Deus noctem, & diem: certè in hoc eſt ſanè eruditio habentibus oculos. 46. Et Deus creavit omnem beſtiam ex aqua, & ex illis quædam incedit ſupra ventrem ſuum, & ex illis quædam ambulat ſupra duos pedes, & ex illis quędam ambulat ſuper quatuor. Creat Deus, quod vult: quippe Deus eſt ad omnem rem potens. 47. Jam quidem demiſimus ſigna declarata *In Alcorano*, & Deus dirigit, quem vult ad viam rectam. 48. Et dicunt *impii*: Credidimus in Deum, & in Legatum *ejus Mahumetum*, & obedivimus *illis*. Mox retrocedit pars ex eis poſt hoc, & nequaquam ſunt hi credentes. 49. Et cùm vocantur ad Deum, & Legatum ejus, ut judicet inter eos: ecce pars illorum ſunt longè recedentes. 50. Quodſi eſſet ipſis veritas, venirent ad eum feſtinantes. 51. An in cordibus eorum eſt morbus? An dubitant? An timent, ne iniquè agat Deus erga ipſos, & Legatus ejus? Atqui ipſi ſunt iniquè agentes. 52. Porrò eſt dictum fidelium, quandò vocantur ad Deum, & Legatum ejus, ut judicet inter eos, quod dicant: Audivimus, & obedivimus, & hi ſunt felices. 53. Qui autem obedierit Deo, & Legato ejus, & timuerit Deum, & pius fuerit erga illum: hi erunt ſalvati. 54. Et juraverunt per Deum *a* ſtudio juramentorum ſuorum (*ideſt ſanctiſſimo juramento*) quod ſanè ſi præcepiſſes eis, omninò egreſſi fuiſſent *ad bellum*. Dic: Ne juretis: obedire *juſtum eſt: porrò Deus commonitus eſt de eo, quod facitis*. 55. Dic: obedite Deo, & obedite Legato. Quodſi tergiverſati fueritis, profectò ſuper eum erit id, quod portare factus fuerit, & ſuper vos erit id, quod portare facti fueritis (*i. unuſquiſque reddet rationem oneris, ſeu muneris ſui.*) Quodſi obedieritis ei, dirigemini, & non eſt ſuper Legatum (*ideſt non incumbit ei*) niſi annunciatio manifeſta. 56. Promiſit Deus iis, qui crediderint ex vobis, & fecerint recta, quòd certè ſuccedere faciet eos *infidelibus* in terra, quemadmodùm ſuccedere fecit eos, qui fuerunt ante ipſos (*nempe Iſraelitas Chananæis*) & ſanè ſtabiliet illis religionem ipſorum, quæ placuit eis, & certè commutabit eos poſt timorem ipſorum in ſecuritatem, colent me; & non aſſociabunt in me quicquam. Et, qui infidelis fuerit poſt hoc, hi erunt prævaricantes. 57. Et perſolvite orationem, & præbete eleemoſynam, & obedite Legato, ut vos miſericordiam conſequamini. 58. Ne [illegible] eos, qui ſunt infideles, infirmaturos eſſe *potentiam Dei, ne puniat eos in* [illegible] receptaculum eorum erit ignis, & quidem miſera erit profectio ad eum. 59. O qui crediderunt, petant licentiam à vobis *ingrediendi ad vos* illi, quos poſſident dexteræ veſtræ (*ideſt ſervi, & ancillæ veſtræ*) & illi, qui non pervenerunt ad pubertatem ex vobis, tribus vicibus *nimirùm* ante orationem auroræ, & cùm deponetis veſtimenta veſtra tempore meridiano, & poſt orationem veſpertinam. *Hæc ſunt* tria tempora vobis. Non erit ſuper vos, neque ſuper illos piaculum, *ſi ingrediantur ad vos poſt* hæc *tria tempora* circumeuntes erga vos alii veſtrum erga alios (*ideſt obſequia præſtantes vobis mutuò, tanquam famuli circa Dominos ſuos.*) Ita declarat Deus vobis ſigna, & Deus eſt ſciens, ſapiens. 60. Et, cùm pervenerint infantes ex vobis ad pubertatem, petant licentiam *ingrediendi ad vos omnibus temporibus*, ſicut petierunt licentiam, qui fuerunt ante eos, *ingenui majoris ætatis*. Ita declarat Deus vobis ſigna ſua, & Deus eſt ſciens, ſapiens. 61. Et effœtæ ex mulieribus, quæ *propter gravem ætatem* non ſperant *novas* nuptias: non erit ſuper eas piaculum, ſi deponant veſtes ſuas, non oſtentantes ornatum, quodſi abſtineant (*ideſt continenter vivant*) melius erit illis. Et Deus eſt audiens, ſciens. 62. Non erit ſuper cæcum piaculum, neque ſuper claudum erit piaculum, neque ſuper ægrotum erit piaculum, neque ſuper vos ipſos, quòd comedatis in domibus veſtris (*ideſt filiorum veſtrorum*) aut domi-

a conatu.

bus patrum veſtrorum, aut domibus matrum veſtrarum, aut domibus fratrum veſtrorum, aut domibus ſororum veſtrarum, aut domibus patruorum veſtrorum, aut domibus amitarum veſtrarum, aut domibus avunculorum veſtrorum, aut domibus materterarum veſtrarum, aut cujus cuſtodiis claves (*ideſt eorum, quorum facultates tanquam cuſtodes ſervatis*) aut *alicujus* amici veſtri. Non erit, *inquam*, ſuper vos piaculum, quòd comedatis ſimul, ſive ſeparatim. Cùm verò ingrediemini domos *veſtras, in quibus nullus eſt*: attamen ſalutate vos ipſos ſalutatione ex parte Dei benedicta, bona. Ita declarat Deus vobis ſigna, ut vos intelligatis. 63. Profectò fideles illi ſunt, qui crediderunt in Deum, & Legatum ejus, &, cùm fuerint cum eo ſuper negotium congregans (*ideſt tractaturi negotium, ad quod conveniat ſimul congregari*) non diſcedant, donec facultatem obtineant ab eo. Qui verò facultatem *diſcedendi* petierint à te, hi ſunt, qui credunt in Deum, & Legatum ejus. Cùm ergo facultatem petierint à te propter aliquod negotium ſuum, concede *eam*, cui volueris ex eis, & precare veniam illis à Deo: quippe Deus eſt indultor, miſericors. 64. Ne ponatis vocationem Legati inter vos, ſicut vocationem aliorum veſtrum vocantium alios (*ideſt, ne appelletis Mahumetum proprio nomine, ſicut facitis inter vos.*) Jam novit Deus eos, qui clam egrediuntur ex vobis *è congregatione tempore concionis*, ſeſe invicem tegendo. Sed caveant ſibi illi, qui adverſantur præcepto ejus, ne incidat ipſis tentatio (*ideſt punitio in hac vita*), vel incidat ipſis pœna dolorifica *in futuro ſæculo*. 65. Nonne utique Dei eſt id, quod eſt in Cœlis, & terra? jam novit id, ſuper quo vos eſtis (*ideſt ſtatum veſtrum circa fidem, & eleemoſynas*) & die *quadam* reducentur ad eum *omnes homines*, & enarrabit illis id, quod fuerint operati. Et Deus in omni re eſt ſciens.

NOTÆ.

Præfert hæc Sura titulum النـــور Lucis, quia ab hoc nomine metaphora fidei, vel Dei in eadem Sura obiter deſumitur. Medinea communiter inſcribitur. Verſus quatuor ſupra ſexaginta plerique enumerant. Alii plures, alii pauciores recenſent. Verùm, ut ſæpè commonui, res hæc eſt leviſſimi momenti. Lectoris præmium erit. من قرأ سورة النور أعطى مـــن الاجر عشر حسنات بعدد كل مومن ومومنة فيمـــا مضى وفيمـــا يقى. *Qui legerit Suram lucis, recipiet pro mercede decem bona juxta numerum ſingulorum fidelium utriuſque ſexus; tàm præteritorum, quàm futurorum.*

II. *Scortatricem, & ſcortatorem.*] Arabicè: زنـــا ſicut etiam Hebraicè זָנָה eſt *ſcortari*, ſeu *meretricari*, aut *fornicari*. Et in ſacris præſertim litteris videtur extendi ad omne genus coitus illiciti, etiam adulterii. In hoc Alcorani verſiculo agitur juxta Gelalis explicationem, de غير المحصنيـــــــن لرجمهما بالسنة: *iis, qui non ſunt ingenui: propterea quòd in ſonna decernatur illis pœna lapidationis*. Præter pœnam autem prædictam lapidationis additur his in Sonna: تغريب عام والرقيق على النصف مما ذكر *exilium unius anni: & mancipiis, ac vilibus dimidium pœnæ commemoratæ indulgetur*.

III. *Et prohibitum eſt hoc genus conjugii Fidelibus.*] Non quibuſcunque, ut explicat Gelal, ſed الاخيـــار *nobilioribus, ſeu melioribus*. Et addit: نزل ذلك لـــما هم فقراء المهاجرين ان يتزوجوا بغايا المشركين وهن ماسورات لينفقن عليهم فقيل التحريم خاص بهم وقيل عـــام ونسخ بقوله: *Revelatus fuit hic verſus, cùm pauperes ex iis, qui Mecca emigraverant, vellent inire conjugia cum ſcortis infidelium, quæ in bello captivaverant, ut ab ipſis ditarentur. Volunt quidam hanc prohibitionem eſſe ſpecialem pro his tantùm: alii verò volunt eſſe univerſalem. Sed abrogata fuit per alia verba Alcorani.*

XI. *Porrò, qui protulerunt mendacium* [illegible] ordo legitimus horum verborum eſt: Ne[illegible] ò fideles probi, nocuiſſe, vel nociturum [illegible] quòd nonnulli improbi è turba protulerint mendacium, dùm calumniati ſunt Aiſam, ut adulteram, cùm tamen eſſet innocens. Immò hoc melius fuit vobis, quia ex hoc didiciſtis, non ita facilè credendum eſſe id, quod contra alienam famam deblateratur.

XII. *An verò, cùm audiviſtis illum, cogitati ſunt Fideles.*] Eſt hic commutatio perſonarum, ut ſæpè fit in Alcorano, non tàm per poeticam, ſeu propheticam figuram, quàm per oſcitantiam. Eſt enim *audiviſtis*, pro *audiverunt*. Ut autem hic Alcorani locus ſatis obſcurus, fiat dilucidior, referam id, quod narrat Gelal ex dictis ipſius Aiſæ (quæ erat uxor Mahumeti inter cæteras dilecta: ſeptennem quippe duxerat eam, & novennem compreſſerat) ex Arabico fideliter tranſlatum. *Dixit Aiſa: Fui cum Propheta Mahumeto in quodam prælio: quod, cùm abſolviſſet, & regrediens propior eſſet Medinæ, præcepit, ut noctu profectio indiceretur. Ego verò perrexeram, ut neceſſitati meæ ſatisfacerem: qua expleta redii ad locum manſionis meæ. Ecce autem cognovi diſruptum monile meum, & reverſa ſum quærens illud. Interim tulerunt pilentum meum, quo fæminarum more in itinere vehebar: & exiſtimantes me eſſe in eo, poſue-*

runt

ſunt illud ſuper camelum meum. Poſtquam autem monile inveni, regreſſa ſum ad tabernaculum meum, in quo fueram ante, & jam exercitus diſceſſerat. Expectabam autem, dum redirent homines, & aſportarent me. Interim victa ſomno obdormivi. Porrò Sephuan remanſerat poſt exercitum, [illegible] *aliquantulum ea nocte quieſceret, ſurrexitque diluculò, & profectus venit ad manſionem ſuam, viditque umbram, vel figuram hominis dormientis. Cùmque vidiſſet me, agnovit me: viderat autem me ſine velamine. Experrecta igitur ſum; ſiquidem, ut me agnovit,* [illegible] *ſubmiſſa voce: Nos Dei ſumus: & nos ad eum revertemur. Et operui faciem meam velamine. Et teſtor Deum, nihil illum mihi dixiſſe, & me nihil ab eo audiviſſe præter* [illegible] *radicta. Et ſtravit camelum ſuam, ſuper quam induxit me; & venimus ad exercitum, qui inciderat in loca aſpera, & ſalebroſa ſub ſole ferventiſſimo. Cœpit autem Abdallah filius Obba obloqui de hac re, rumoremque ſiniſtrum ſpargere de Aiſa.* Hactenus Gelal. Cùm autem dicitur hic: *nonne cùm audiſtis illum.* Refertur ad prædictum Abdallah, qui cum aliis nonnullis prædictam Aiſam calumniatus fuerat, tamquam cum Sephuano flagitioſi aliquid perpetraſſet. Hoc impulit Mahumetum ad leges tam rigidas contra fœminarum calumniatores in hac Sura ſanciendas: immò ad tot nugas, & ineptias Zelotypiæ cauſa effingendas.

XXIII. *Et non jurent præditi abundantia.*] Cauſam dedit huic verſiculo Abubaker, qui ut refert hic Gelal: حلف أن لا ينفق على مسطح وهو ابن خالته مسكين مهاجر لما خاض في الافك بعد ان كان ينفق عليه وهو وناس من الصحابة اقسموا ان لا يتصدقوا على من تكلم بشي من الافك: *Juraverat, ſe non daturum eleemoſynam Moſtaho filio materteræ ſuæ pauperi, qui Mecca emigraverat eò, quòd immiſcuiſſet ſe cum iis, qui Aiſam calumniati fuerant: cùm tamen anteà illi dilargiretur. Quidam etiam ex ſociis Mahumeti juraverant, ſe non daturos eleemoſynam illis, qui aliqua in re mentiti fuiſſent.*

XXIV. *Porrò, qui criminantur pudicas.*] Gelal: المحصنات هن ازواج النبي : *Pudicæ ſunt uxores Prophetæ Mahumeti.*

XXIX. Hoc *erit juſtius vobis.*] Explicat Gelal: خير من القعود على الباب : *melius erit,* u[illegible]amini, *quàm ut expectetis ſedentes juxta* [illegible]

XXXI. *Et non oſtendant ornatum ſuum.* Videtur hoc loco ornatus nomine accipi totum corpus: vel veſtes precioſiores, quæ ſub palla teguntur. Jahias explicat الزينة الباطنة *ornatum interiorem.* Quod verò addit: *Et conjiciant peplos ſuos ſuper ſinus ſuos:* Explicat Gelal: يستترن الرؤس والاعناق والصدور بالمقانع : *cooperiant capita, & colla, & pectora, velanticis, ſeu ſyndonibus.* *Niſi maritis ſuis,* [illegible] Gelal: فيجوز لهم نظره الا ما بين السرة والركبة فيحرم نظره لغير الازواج وخرج بنسائهن الكافرات فلا يجوز للمسلمات التكشف لهن وشمل ما ملكت ايمانهن العبيد : *His licet aſpicere illud* (ornamentum interius), *exceptâ ea parte, quæ eſt inter umbilicum, & genua: nefas eſt enim aliis, quàm maritis earum illam inſpicere. Excipiunt mulieres eorum infideles: non enim licet fidelibus fœminis coram eis ſeſe diſcooperire. Illi autem, quos poſſident dexteræ eorum, ſunt ſervi.*

Aut aſſectantibus eas præter viros, &c.] Duplex eſt Interpretum explicatio. Prima: *Aut iis viris, qui aſſectantur eas, nec ſunt neceſſarii ad ſervitium earum.* Secunda. *Aut iis, qui aſſectantur eas, præter viros neceſſarios ad ſervitium earum.* Sed ſenſus videtur idem. Qui autem ſint iſti aſſeclæ fœminarum, quorum opera non eſt illis neceſſaria, indicat Gelal, eſſe eos, qui illas ſequuntur في فضول الطعام: *pro reliquiis ciborum*: ideſt, ut accipiant ab eis id, quod ſupereſt à menſa: paraſiti ſcilicet, vel pauperes, ac viles. Jahias: هو الرجل الاحمق الذى لا تشتهيه المراة ولا يغار عليه الرجل. Qui aſſectatur fœminas, cujus opera non eſt illis neceſſaria, *eſt homo fatuus, quem neque fœmina concupiſcat, neque Zelotypiam viro illius gignere poſſit.* Olim etiam Romani, ſicut hodie Mahumetani hujuſmodi fatuis, ſive viris, ſive mulieribus delectabantur.

Aut infantibus, qui non agnoverunt, &c.] Arabicè eſt: لم يظهروا على عورات النسا ; *Non apparuerunt ſuper pudenda mulierum.* Exponit Gelal: لم يطلعو للجماع; *non apparuerunt*, ſeu aſcenderunt *ad copulam*: & de his ſubdit: فيجوز ان يبدين لهم عدا ما بين السترة والركبة *Licet, ut oſtendant illis,* quę cæteris prohibita, *præter id, quod eſt inter umbilicum, & genua.* Puto agi de illa ætate, quæ nondum capax eſt malitiæ circa res venereas.

Quod abſcondunt de ornatu ſuo.] Gelal: اى الخلخال يتقعقع *ideſt periſcelides*, ſeu ornamenta tibiarum, *quæ ſtrepitum edunt in motu, ſeu jactatione pedum.*

XXXIV. *Et ne cogatis ancillas veſtras ad meretricium.*] Gelal: نزل في عبد الله بن ابى كان يكره جوارى له على الكسب بالزنا : *Dicta ſunt hæc propter Abdallah filium Obba, qui cogebat ancillas ſuas quæſtum facere ex meretricio.*

XL. *Sicut vapor in planitie deſerta.*] De hoc vapore ita Gelal: وهو شعاع يرى فيها نصف النهار في شدة الحر يشبه الماء الجارى : *Eſt quidam ſplendor*, ſeu vapor *lucidus, qui apparet in illis* deſertis *in meridie, cùm calor ſolis eſt vehementiſſimus, ſimiliſque eſt aquæ currenti.*

XLVI. *Et Deus creavit omnem beſtiam ex aqua.*] Accipit Gelal: دابة *beſtiam*, ſeu jumentum pro animali in genere, hominem etiam includendo: & nomine aquę, النطفة *genitale ſemen* intelligit. Videbat nimirùm, falſum eſſe beſtias ex aqua creatas fuiſſe.

LXI. *Si deponant veſtes ſuas non oſtentantes ornatum.*] Has veſtes putat Gelal eſſe: الجلباب والردا والقناع فوق الخمار: ideſt: *pallam lineam talarem*

[illegible]em cooperientem à capite uſque ad pedes: palliolum, & calanticam, ſeu velamen capitis, quod ponitur ſuper inferius velamen. Porrò verba illa, *non oſtentantes ornatum*, referenda potiùs videntur ad has veſtes ex ſe modeſtas, quàm ad mulieres.

LXII. *Quòd comedatis in domibus veſtris.*] Gelal: مواكلة مقابليهم *comedendo ſimul è regione eorum:* & addit: المعنى يجوز الاكل من بيوت من ذكر وان لم يحضروا اى اذا علم رضاوهم به: *Significatur, licere comedere in domibus prædictorum, etiamſi præſentes non ſint: dummodò conſtet de beneplacito eorum.*

Quòd comedatis ſimul, ſive ſeparatim.] Dicta ſunt hæc, ut ait Gelal: فيمن تحرج ان ياكل وحده وان لم يجد من يواكله يترك الاكل: *Propter quoſdam, qui nefas exiſtimabant comedere ſolitariè, & niſi inveniſſent aliquem, cum quo comederent, abſtinebant à comedendo.*

Attamen ſalutate vos ipſos.] Gel: [illegible] السلام علينا وعلى [illegible] الله الصالحين: فان الملائكة [illegible] عليكم وان كان بها اهل فسلموا عليهم: *[illegible]eſt, [illegible]te: Pax ſuper nos, & ſuper [illegible] vos Dei probos: nam Angeli reſpondebunt vobis. Si autem fuerint ibi domeſtici, ſalutate eos.*

LXIV. *Ne ponatis vocationem Legati.* [illegible] با[illegible] [illegible] يا محمد بل قولوا يا نبى الله يا رسول الله فى لين وتواضع وخفض صوت: *itaut non dicatis, ò Mahumete: ſed dicite: ò Propheta Dei, vel ò legate Dei, cum voce leni, humili, & demiſſa.*

REFUTATIONES.

I. Præcipit hìc Mahumetus iniri conjugia à ſuis ob fornicationem infamibus, cum aſſociatoribus nempè idololatris, diverſæque prorsùs religionis: id, quod poſtea ad omnes Mahumetanos extendit. Hoc autem eſt contra omnem rationem, & ideò ſeverè prohibitum à Deo in Pentateucho Iſraelitis: quia nimirùm conjunctio, & affectus maritalis ſit valdè efficax, itaut facilè poſſit per hunc fidelis à religione ſua averti: ut apparuit in Salomone, & *aliis*, qui à fęminis alienigenis ad ipſarum impietatem pertracti ſunt.

II. Non videtur boni legiſlatoris eſſe, ad propria commoda, & utilitates jura ſancire. Mahumetus tamen in gratiam Aiſę, quam deperibat, & ad reliquas uxores ſuas in tuto collocandas, ſtatuit hìc legem adverſus eos, qui eaſdem uxores calumniati fuiſſent: de his enim pręcipuè, imò unicè loquitur, ut patet ex verbis ipſis Alcorani juxta Gelalis, aliorumq; Interpretum explicationem. Quòd autem velit, uxorum flagitium quatuor teſtibus probari; nimia videtur erga fœminarum peccata indulgentia: multò verò magis, quòd, ut explicat idem Gelal, debeant hi teſtificari, ſeu teſtes eſſe برويتهم de viſu proprio: quod & ridiculum, & contra rationem prorsùs apparet. Nulla enim mulier adeò imprudens, ac ſtolida eſt, ut ſe ipſam proſtituat eo in loco, ubi à tot teſtibus poſſit deprehendi, vel obſervari. Jus itaque Mahumeticum valdè commodum eſt fęminis ad proprias libidines citra periculum explendas: tantoque magis, quia pœna magna illis infligitur, qui mulieres accuſaturi, hos quatuor teſtes non invenerint. Poſſet in hoc fortaſſè etiam ſine teſtibus credi uni marito, præſertim cum tot juramentis; ſed juret ille quantum vult; ſi mulier etiam ex adverſo toties juret, ſe eſſe innocentem; nulla fides marito habenda eſt. Atque ita fęminæ omnes poterunt miſeros viros fallere, ac ludificare: quemadmodum procul dubio Aiſa à Sephuano corrupta ludificavit Mahumetum. Erat enim à cunabulis in laſciviis enutrita; cùm eam Mahumetus adhuc ſeptennem duxiſſet. Sunt tamen quidam inter Mahumetanos Auctores, qui affirment, Mahumetum fœminam nullam, quæ virgo eſſet, in uxorem accepiſſe. Ex quo ſanè arguere licet, cujuſnam farinę eſſet hæc Aiſa.

III. Improbat, quòd Domini proſtituant ancillas ſuas ad lucrum captandum. At verò proſtitutis aſſerit, Deum fore indulgentem, & miſericordem. Quaſi verò fornicatio non ſit ex natura ſua illicita; & per dominorum violentiam poſſit in puellis eorum cohoneſtari, tutaque conſcientia exerceri. Ita po[illegible]tiam uxores legitimæ, ſi à maritis co[illegible] ſine ſcrupulo cum aliis viris commiſce[illegible] aliud pejus flagitium admittere.

IV. Nimis ſuperbum, & ambitioſum ſe oſtendit Mahumetus, dùm lege ſancit, ne aſſeclæ ſui proprio ipſum nomine appellent; ſed vel Prophetæ, vel Legati Dei titulo honorent. Miror verò, cùm Mahumetani tot mirabilia, & prodigia de hoc [illegible] nomine effutiant, itaut etiam in foliis arborum Paradiſi, & in ipſo throno Dei ſcriptum eſſe affirment, cur Mahumetus adeò ab illo abhorreat, ut eodem à ſuis dedignetur appellari.

سورة الفرقان مكية وهي سبع وسبعون آية

SURA XXV.
DISTINCTIO.
MECCANA:
COMMATUM SEPTUAGINTA SEPTEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 تبارك الذي نزل الفرقان على عبده ليكون العالمين نذيرا ۝ 2 الذي له ملك السموات
والأرض ولم يتخذ ولدا ولم يكن له شريك في الملك وخلق كل شيء فقدره تقديرا ۝
3 واتخذوا من دونه آلهة لا يخلقون شيئا وهم يخلقون ولا يملكون لأنفسهم ضرا ولا نفعا ولا يملكون
موتا ولا حيوة ولا نشورا ۝ 4 وقال الذين كفروا إن هذا إلا إفك افتريه وأعانه عليه قوم آخرون
فقد جاءوا ظلما وزورا ۝ 5 وقالوا أساطير الأولين اكتتبها فهي تملى عليه بكرة وأصيلا ۝
6 قل أنزله الذي يعلم السر في السموات والأرض إنه كان غفورا رحيما ۝ 7 وقالوا
ما لهذا الرسول يأكل الطعام ويمشي في الأسواق لولا أنزل إليه ملك فيكون معه نذيرا ۝
8 أو يلقى إليه كنز أو تكون له جنة يأكل منها وقال الظالمون إن تتبعون إلا رجلا مسحورا
9 انظر كيف ضربوا لك الأمثال فضلوا فلا يستطيعون سبيلا ۝ 10 تبارك الذي إن شاء
جعل لك خيرا من ذلك جنات تجري من تحتها الأنهار ويجعل لك قصورا ۝
11 بل كذبوا بالساعة وأعتدنا لمن كذب بالساعة سعيرا ۝ 12 إذا رأتهم من مكان
بعيد ۝ 13 سمعوا لها تغيظا وزفيرا ۝ 14 وإذا ألقوا منها مكانا ضيقا مقرنين دعوا هنالك
ثبورا ۝ 15 لا تدعوا اليوم ثبورا واحدا وادعوا ثبورا كثيرا ۝ 16 قل أذلك خير أم
جنة الخلد التي وعد المتقون كانت لهم جزاء ومصيرا ۝ 17 لهم فيها ما يشاءون خالدين
كان على ربك وعدا مسئولا ۝ 18 ويوم يحشرهم وما يعبدون من دون الله فيقول أأنتم
أضللتم عبادي هؤلاء أم هم ضلوا السبيل ۝ 19 قالوا سبحانك ما كان ينبغي لنا أن نتخذ

من دونك من أولياء ولكن متعتهم وآباءهم حتي نسوا الذكر وكانوا قوما بورا ۞ 20 فقد
كذبوكم بما تقولون فما تستطيعون صرفا ولا نصرا ومن يظلم منكم نذقه عذابا كبيرا ۞
21 وما أرسلنا قبلك من المرسلين إلا انهم ليأكلون الطعام ويمشون في الأسواق وجعلنا بعضكم
لبعض فتنة أتصبرون وكان ربك بصيرا ۞ 22 وقال الذين لا يرجون لقاءنا لولا أنزل علينا
الملائكة او نري ربنا لقد استكبروا في أنفسهم وعتوا عتوا كبيرا ۞ 23 يوم يرون
الملائكة لا بشري يومئذ للمجرمين ويقولون حجرا محجورا ۞ 24 وقدمنا إلي ما عملوا من
عمل فجعلناه هباء منثورا ۞ 25 أصحاب الجنة يومئذ خير مستقرا وأحسن مقيلا ۞
26 ويوم تشقق السماء بالغمام ونزل الملائكة تنزيلا ۞ 27 الملك يومئذ الحق للرحمن وكان
يوما علي الكافرين عسيرا ۞ 28 ويوم يعض الظالم علي يديه يقول يا ليتني اتخذت مع
الرسول سبيلا ۞ 29 يا ويلتي ليتني لم أتخذ فلانا خليلا ۞ 30 لقد أضلني عن الذكر
بعد إذ جاءني وكان الشيطان للإنسان خذولا ۞ 31 وقال الرسول يا رب إن قومي اتخذوا
هذا القرآن مهجورا ۞ 32 وكذلك جعلنا لكل نبي عدوا من المجرمين وكفي بربك هاديا
ونصيرا ۞ 33 وقال الذين كفروا لولا نزل عليه القرآن جملة واحدة كذلك لنثبت به فوادك
ورتلناه ترتيلا ۞ 34 ولا يأتونك بمثل إلا جئناك بالحق وأحسن تفسيرا ۞ 35 الذين
يحشرون علي وجوههم إلي جهنم أولائك شر مكانا وأضل سبيلا ۞ 36 ولقد آتينا موسي
الكتاب وجعلنا معه أخاه هرون وزيرا ۞ 37 فقلنا اذهبا إلي القوم الذين كذبوا بآياتنا
فدمرناهم تدميرا ۞ 38 وقوم نوح لما كذبوا الرسل أغرقناهم وجعلناهم للناس آية وأعتدنا
للظالمين عذابا أليما ۞ 39 وعادا وثمودا وأصحاب الرس وقرونا بين ذلك كثيرا ۞
40 وكلا ضربنا له الأمثال وكلا تبرنا تتبيرا ۞ 41 ولقد أتوا علي القرية التي أمطرت
مطر السوء أفلم يكونوا يرونها بل كانوا لا يرجون نشورا ۞ 42 وإذا رأوك إن يتخذونك
إلا هزوا أهذا الذي بعث الله رسولا ۞ 43 إن كاد ليضلنا عن آلهتنا لولا أن صبرنا عليها
وسوف يعلمون حين يرون العذاب من أضل سبيلا ۞ 44 أرأيت من اتخذ إلاهه هويه أفأنت
تكون عليه وكيلا ۞ 45 أم تحسب أن أكثرهم يسمعون أو يعقلون إن هم إلا كالأنعام
بل هم أضل سبيلا ۞ 46 ألم تر إلي ربك كيف مد الظل ولو شاء لجعله ساكنا
ثم جعلنا الشمس عليه دليلا ۞ 47 ثم قبضناه إلينا قبضا يسيرا ۞ 48 وهو الذي جعل
لكم الليل لباسا والنوم سباتا وجعل النهار نشورا ۞ 49 وهو الذي أرسل الرياح نشورا بين
يدي رحمته وأنزلنا من السماء ماء طهورا لنحيي به بلدة ميتا ونسقيه مما خلقنا أنعاما وأناسي
كثيرا ۞ 50 ولقد صرفناه بينهم ليذكروا فأبي أكثر الناس إلا كفورا ۞ 51 ولو شئنا

لبعثنا

لبعثنا في كل قرية نذيرا ۞ 52 فلا تطع الكافرين وجاهدهم به جهادا كبيرا ۞
53 وهو الذي مرج البحرين هذا عذب فرات وهذا ملح اجاج وجعل بينهما برزخا وحجرا
محجورا ۞ 54 وهو الذي خلق من الماء بشرا فجعله نسبا وصهرا وكان ربك قديرا ۞
55 ويعبدون من دون الله ما لا ينفعهم ولا يضرهم وكان الكافر على ربه ظهيرا ۞
56 وما ارسلناك الا مبشرا ونذيرا ۞ 57 قل ما اسالكم عليه من اجر الا من شاء ان يتخذ
الى ربه سبيلا ۞ 58 وتوكل على الحي الذي لا يموت وسبح بحمده وكفى به بذنوب
عباده خبيرا ۞ 59 الذي خلق السموات والارض وما بينهما في ستة ايام ثم استوى على
العرش الرحمن فسل به خبيرا ۞ 60 واذا قيل لهم اسجدوا للرحمن قالوا وما الرحمن
انسجد لما تامرنا وزادهم نفورا ۞ 61 تبارك الذي جعل في السماء بروجا وجعل فيها
سراجا وقمرا منيرا ۞ 62 وهو الذي جعل الليل والنهار خلفة لمن اراد ان يذكر او اراد
شكورا ۞ 63 وعباد الرحمن الذين يمشون على الارض هونا واذا خاطبهم الجاهلون قالوا
سلاما ۞ 64 والذين يبيتون لربهم سجدا وقياما ۞ 65 والذين يقولون ربنا اصرف عنا عذاب
جهنم ان عذابها كان غراما ۞ 66 انها ساءت مستقرا ومقاما ۞ 67 والذين اذا انفقوا لم
يسرفوا ولم يقتروا وكان بين ذلك قواما ۞ 68 والذين لا يدعون مع الله الها آخر ولا
يقتلون النفس التي حرم الله الا بالحق ولا يزنون ومن يفعل ذلك يلق اثاما ۞ 69 يضاعف
له العذاب يوم القيمة ويخلد فيه مهانا ۞ 70 الا من تاب وامن وعمل عملا صالحا فاولايك
يبدل الله سياتهم حسنات وكان الله غفورا رحيما ۞ 71 ومن تاب وعمل صالحا فانه يتوب
الى الله متابا ۞ 72 والذين لا يشهدون الزور واذا مروا باللغو مروا كراما ۞ 73 والذين
اذا ذكروا بايات ربهم لم يخروا عليها صما وعميانا ۞ 74 والذين يقولون ربنا هب لنا
من ازواجنا وذريتنا قرة اعين واجعلنا للمتقين اماما ۞ 75 اولايك يجزون الغرفة بما صبروا
ويلقون فيها تحية وسلاما ۞ 76 خالدين فيها حسنت مستقرا ومقاما ۞ 77 قل ما يعبوا
بكم ربي لولا دعاوكم فقد كذبتم فسوف يكون لزاما ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Benedictus ſit, qui demiſit Diſtinctionem ſuper ſervum ſuum (*ideſt Alcoranum ſuper Mahumetum*) ut eſſet omnibus creaturis *a* (*i. hominibus, & Genijs*) prædicator. 2. Ille cui eſt Regnum Cœlorum, & terræ, & non ſuſcepit prolem: neque fuit illi particeps in regno, & creavit omnem rem, tùm diſpoſuit eam diſponendo. 3. Et acceperunt præter eum Deos, *qui* non erant quidquam, & ipſi creantur (*ideſt formantur ab hominibus*) Et non poſſunt facere ſibi ipſis malè, neque benè *b*, & non habent poteſtatem mortis, neque vitæ, neque ſuſcitationis *mortuorum*. 4. Et dicunt, qui ſunt infideles: Si eſt hic *Alcoranus*, niſi mendacium, quod commentus eſt *Mahumetus*, & adjuverunt eum ad illum *componendum* homines alii (*ideſt Judæi, & Chriſtiani*). Verùm, *dùm*

a Mundis

b nocumentum, neque juvamen

dicunt hoc, jam proferunt iniquitatem, & mendacium. 5. Et dixerunt: *Hæ ſunt*
fabulæ Priorum. Deſcripſit eas *ex libris eorum*, & hæ leguntur ei mane, &
veſpere. 6. Dic: Demiſit hunc *Alcoranum ille*, qui ſcit ſecretum in Cœlis,
& terra. Ipſe porrò eſt indultor, miſericors. 7. Et dixerunt: Quid eſt huic
Legato? Comedit cibum, & ambulat per plateas? Niſi demiſſus fuerit ad eum
Angelus, itaut ſit cum eo prædicator. 8. Vel dejectus fuerit ad eum theſaurus: vel ſit illi hortus, ex quo comedat; *nullo modo credemus ei*. Et dixerunt
iniqui; ſi ſequimini, niſi virum præſtigiis illuſum. 9. Vide, quomodò ponant
tibi ſimilitudines *(ideſt, cui te ſimilem faciant)*. Sed erraverunt, neque potuerunt *reperire* viam *veritatis*. 10. Benedictus ſit, qui, ſi voluerit, dabit tibi melius,
quàm hoc *quod iſti dicunt*: hortos, *ſcilicet*, de ſub quibus currunt flumina, & ponet tibi palatia. 11. Atqui negaverunt Horam *(ideſt diem Judicii)* ſed preparavimus ei, qui negaverit Horam, ignem ardentem. 12. *Qui*, cùm viderit eos à loco
longinquo; 13. Audient illum furibundè exæſtuantem, & perſtrepentem. 14.
Et, cùm projecti fuerint ab eo in locum anguſtum alligati, invocabunt ibi mortem *(ſed dicetur illis)*. 15. Ne invocetis hodie interitum unum: ſed invocate
interitus multos. 16. Dic: An hoc melius eſt, an Paradiſus æternitatis,
qui promiſſus eſt piis? Erit illis in præmium, & locum regreſſus. 17. Ipſis erit
in eo *(ideſt Paradiſo)* id, quod voluerint, *ibi* perenniter manſuris. Eſt apud
Dominum tuum promiſſio requirenda *(ideſt jus erit illis exigere à Deo hoc, quod
illis promiſit)*. 18. Et die *quadam* congregabit eos, & quos coluerunt præter
Deum, & dicet *(i. illis, quos coluerunt)*: Vos ne ſeduxiſtis ſervos meos hos: an ipſi
erraverunt à via *veritatis*? 19. Reſpondebunt: Laus tua: non conveniebat nobis, ut acciperemus præter te ullos dominos. Verùm ditaſti eos, & patres eorum, itaut obliti ſint commonitionis *(ideſt Alcorani)* & facti ſunt homines perditi. 20. *Dicet Deus aſſeclis eorum*: Jam ergo *iſti, quos colebatis*, mendacii inſimulaverunt vos in eo, quod dicitis: neque poteſtis avertere *à vobis ipſis pœnam*, neque
adjuvare *vos ipſos*. Et, qui iniquus fuerit ex vobis, faciemus guſtare eum pœnam
grandem. 21. Et non miſimus ante te *ullos* ex legatis, quin ipſi ſanè comederent cibum, & ambularent per plateas, & poſuimus alios veſtrum aliis in tentationem. An patienter ſuſtinebitis? Eſt autem Dominus tuus inſpector *patientiæ veſtræ*. 22. Et dicunt, qui non ſperant occurſum noſtrum *(ideſt diem Judicii)*
الجزء التاسع عشر Pars decima nona. Niſi demiſſi fuerint ſuper nos Angeli, aut viderimus Dominum noſtrum: *non
credemus, Mahumetum eſſe Prophetam*. Jam certè in ſuperbiam elati ſunt intra ſe ipſos, & exorbitaverunt exceſſu magno. 23. Die, qua videbunt Angelos, non
erit fauſtum nuncium illa die ſceleratis, & dicent: Confugium, ad quod
confugiatur *(ideſt implorabunt auxilium adverſus Angelos)*. 24. Et accedemus
ad id, quod operati fuerint operis *(ideſt producemus illud in medium)* & reducemus illud in pulverem diſperſum. 25. Habitatores Paradiſi die illa meliores erunt
quoad locum quietis, & præſtantiores quoad ſedem quieſcendi in meridie. 26.
Et die, *qua* ſcindetur Cœlum cum nubibus, & demittentur Angeli demiſſione.
27. Regnum die illa debitum *erit* Miſeratori, & erit dies ſuper infideles difficilis.
28. Et die *quadam* mordebit iniquus manus ſuas: dicet: O utinam ego ſuſcepiſſem cum legato viam *(ideſt ſecutus fuiſſem ejus directionem)*. 29. Oh væh mihi
utinam ego non accepiſſem illum talem in amicum. 30. Jam quidem errare fecit
me à Commonitione *(ideſt Alcorano)* poſtquam venerat ad me. Eſt autem ſatanas homini proditor. 31. Et dixit Legatus: O Domine mi, certè populus meus
habuerunt hunc Alcoranum rejectum. 32. Et ita poſuimus unicuique Prophetæ
hoſtem ex ſceleratis: ſed ſufficiens eſt cum Domino tuo director, & adjutor
(ideſt ipſe ſufficit ad dirigendum, & adjuvandum). 33. Et dicunt, qui ſunt infideles:
Niſi demiſſus fuerit ſuper eum Alcoranus in unica ſumma, *non credemus ei*. Sic *demiſimus eum ſeparatim*, ut ſtabiliremus per eum cor tuum, & modulati ſumus eum
modulando *(ideſt partem poſt partem tradendo ptotulimus illum)*. 34. Et non veniet ad te *infideles* cum ulla parabola, niſi veniamus ad te cum veritate, &
optima interpretatione. 35. Qui congregabuntur ſuper facies ſuas in gehennam,
illi *erunt* peſſimi loco, & errantiſſimi à via *ſalutis*. 36. Et jam quidem tradidimus
Moyſi

Moyſi Librum, & poſuimus cum eo fratrem ejus Aaron conſiliarium. 37. Et diximus *illis*: Ite ad gentem, quæ mendacii inſimulavit ſigna noſtra: quamobrem perdidimus eos perditione. 38. *Et memento* gentis Noe, cùm mendacii inſimulaſſent Legatos: demerſimus eos, & poſuimus eos hominibus in ſignum, & præparavimus iniquis pœnam diſcruciantem. 39. *Et memento* Aad, & Themud, & poſſeſſorum Raſſi, & generationum inter hoc *ſpatium temporis* plurimarum. 40. Et unicuique *ex his* propoſuimus ſimilitudines *ad eos commonendos*, & omnes perdidimus perdendo. 41. Et jam quidem venerunt *Meccani* juxta urbem, quæ compluta eſt pluvia mali (*ideſt Sodomam.*) An ergo non viderunt eam? Verùm non ſperaverunt reſurrectionem. 42. Et, cùm viderint te, non *a* excipient te, niſi cum ludibrio, *dicentes*: Hiccine eſt ille, quem miſit Deus legatum? 43. Certè parùm abfuiſſet, quin averteret nos à diis noſtris, niſi conſtantes fuiſſemus erga eos. Sed mox ſcient, cùm viderint pœnam, quis fuerit errantior à via *veritatis*. 44. Quid tibi videtur? Qui acceperit in Deum ſuum concupiſcentiam ſuam, an tu eris illi procurator? 45. An exiſtimas, quòd plerique eorum audiant, vel intelligant? Non *b* ſunt, niſi ſicut pecudes: imò ſunt errantiores à via *veritatis, quàm pecudes*. 46. Nonne reſpexiſti ad Dominum tuum, quomodò extendat umbram *ab aurora, uſque ad elevationem Solis*? Quòd ſi vellet, certè efficeret eam quieſcentem (*ideſt ſemper eandem*). Tùm ponimus Solem ſuper eam indicem (*quia ſcilicet niſi eſſet ſol, non cognoſcerentur umbræ*). 47. Deindè colligimus eam ad nos collectione facili (*ideſt ſenſim breviamus illam*). 48. Et ipſe eſt, qui poſuit vobis noctem, *tanquam* indumentum, & ſomnum ad quietem, & poſuit diem ad excitationem *hominum ad laborem*. 49. Et ipſe eſt, qui mittit ventos, fauſtum nuncium ante miſericordiam ſuam (*ideſt ante pluviam*) & demittimus è Cœlo aquam puram, ut vivificemus per eam regionem mortuam (*ideſt terram aridam*) & potemus ea ex eo, quod creavimus, pecora, & homines multos. 50. Et jam quidem variè diſtribuimus eam inter illos, ut reminiſcantur *beneficiorum Dei*. Sed renuerunt plerique hominum *omnia alia* præter ingratitudinem. 51. Quòd ſi voluiſſemus, certè miſiſſemus in omnem urbem prædicatorem. 52. Ne verò obtemperes infidelibus: ſed oppugna eos cum hoc (*ideſt Alcorano*) oppugnatione gravi. 53. Et ipſe eſt, qui contermina fecit duo maria: hoc dulce, ſuave, & illud ſalſum, amarum, & poſuit inter utrumque obſtaculum, & repagulum prohibitum (*ideſt, quo prohibentur, ne ſimul confundantur*). 54. Et ipſe eſt, qui creavit ex aqua (*ideſt ſpermate*) hominem, & poſuit eum *in* conſanguinitatem, & affinitatem *inter ſe*: nam eſt Dominus tuus potens. 55. Et colunt præter Deum id, quod non prodeſt eis, neque nocet eis, & eſt Infidelis contra Dominum ſuum adjutor *Satanæ*. 56. Et non miſimus te, niſi fauſta annunciantem, & *infauſta* comminantem. 57. Dic: Non peto à vobis pro hoc, *quod vobis prædico*, ullam mercedem, niſi *ab eo*, qui voluerit capeſſere ad Dominum ſuum viam (*ideſt, qui voluerit aliquid ſponte dare pro Deo.*) 58. Et innitere ſuper Vivum, qui non moritur, & celebra laudem ejus, & ſufficientia eſt in eo, *ut ſit* in delictis ſervorum ſuorum cognitor. 59. Qui creavit Cœlos, & terram, & id, quod eſt inter hæc duo in ſex diebus: deindè adæquavit ſe ſuper Thronum, Miſerator. Interroga porrò de eo eruditum (*ideſt Viros ſapientes, ut doceant te*). 60. Cùm autem dictum fuerit illis (*ideſt infidelibus*): Adorate Miſeratorem: Reſpondent: Et quis eſt Miſerator? An adorabimus id, quod præcipis nobis? & auxit illis *hæc exhortatio* fugam *à fide*. 61. Benedictus ſit, qui poſuit in Cœlo turres (*ideſt duodecim ſigna Zodiaci*) & poſuit in eo lucernam (*ideſt Solem*) & Lunam illuminantem. 62. Et ipſe eſt, qui poſuit noctem, & diem ſucceſſionem (*ideſt ſibi ſuccedentes*) ei, qui voluerit recogitare, aut voluerit *eſſe* gratus. 63. Et ſervi Miſeratoris *ſunt*, qui ambulant ſuper terram demiſſè, &, cùm alloquuntur eos ignari, reſpondent: Pax (*ideſt pacificè.*) 64. Et, qui pernoctant Domino ſuo adorantes, & ſtantes (*ideſt proni, & recti*). 65. Et, qui dicunt: Domine noſter, averte à nobis pœnam Gehennæ: quippe pœna illius eſt conſtanter adhærens. 66. Certè ipſa *Gehenna* mala eſt ad quieſcendum, & ſtandum. 67. Et, qui cum erogant, non ſunt nimis profuſi, neque ſunt nimis parci: ſed eſt *erogatio eorum* inter hoc

hic quidam incipiunt novam periodum

a ſi

b ſi

Umbra potius dici debet index Solis, quam Sol umbræ.

(*ideſt*

(*ideſt inter hæc duo*) conſiſtens. 68. Et, qui non invocant cum Deo Deum alium, neque occidunt animam (*ideſt hominem*) quam prohibuit Deus, niſi cum juſtitia, neque fornicantur. Et, qui fecerit hoc, inveniet pœnam iniquitatis *ſuæ*. 69. Duplicabitur ei ſupplicium die reſurrectionis, & perpetuò manebit in eo viliſſimus. 70. Sed, qui pœnitentiam egerit, & fecerit opus rectum: illis commutabit Deus mala eorum in bona; nam eſt Deus indultor; miſericors. 71. Et, qui reſipuerit, & fecerit rectum: certè ipſe convertetur ad Deum converſione *vera*. 72. Et, qui non teſtificantur falſum, &, cùm tranſeunt per futilia, pertranſeunt honorificè (*ideſt cùm audiunt vana, vel obſcœna loquentes, ſeſe ab iis honeſto modo expediunt*). 73. Et, qui, cùm commemorantur ipſis ſigna Domini ſui: non cadunt ad ea ſurdi, & cæci (*ideſt erectis auribus, & mente excipiunt illa*). 74. Et, qui dicunt: Domine noſter, da nobis ex conjugibus noſtris, & liberis noſtris hilaritatem oculorum, & fac nos eſſe timentibus *te* duces. 75. Hi remunerabuntur loco ſublimi ob id, quod ſuſtinuerunt, & invenient in eo ſalutationem, & pacem. 76. Perpetuò moraturi in eo. Pulcher erit *locus ille* ad quieſcendum, & ſtandum. 77. Dic: Non angitur ſolicitudine pro vobis Dominus meus, ſi non ſit invocatio veſtra (*ideſt ſi non invocetis eum*) jam porrò mendacii incuſaſtis *Mahumetum, & Alcoranum*. Sed mox erit pœna adhærens (*ideſt nunquam removenda à vobis.*)

NOTÆ.

VOx Arabica الفرقان Alphorcan, unde Sura hæc epigraphen ſortita eſt, fortaſſe magis propriè *Diſtinctorium*, quam *Diſtinctio* verti poterat. Hoc autem nomine intelligitur hic Alcoranus. Alibi tamen etiam Pentateuchus, & alii Sacri Libri ita appellantur eò, quòd hi omnes vera à falſis, licita ab illicitis diſtinguant. Tribuunt huic Suræ plerique ſeptem ſupra ſeptuaginta verſiculos. Meccæ traditam, totamque Meccanam eſſe volunt; nihilominùs excipit Gelal verſiculum ſexageſimum octavum, qui incipit: *Et, qui non invocant cum Deo deum alium*. Cur autem verſus hic ſit potiùs Medinenſis, quàm Meccanus, non facilè divinarem, niſi fortè, quia Medinenſes jam à plurium Deorum cultu abſtinebant: Meccani verò adhuc Idola ſua retinebant.

Merces promiſſa lectori hæc eſt: من قرأ سورة الفرقان لقى الله يوم القيامة وهو مومن بان الساعة آتية لا ريب فيها وادخل الجنة بغير نصب *Qui legerit Suram Alphorcan, occurret Deo in die Reſurrectionis, & ipſe ſecurus erit in adventu Horæ, de qua nulla eſt dubitatio; & introducetur in Paradiſum ſine ullo obſtaculo, ac labore*.

VII. *Quid eſt huic legato*.] Arabicè in omnibus ferè exemplaribus ſcribitur: ما لهذا pro مال هذا, cum ل extenſo, ac ſi ſpectaret ad ما. Myſterium ignoro. Sunt tamen, qui ما لهذا, ut nos impreſſimus, ſcribendum admoneant.

XI. *Vel ſit illi hortus, ex quo comedat*. Nonnulli codices habent ناكل *comedamus*. Sed prima lectio verior videtur; alludebant enim ad id, quod ei exprobrabant, quòd ſcilicet ambularet per plateas mercatorias لطالب المعاش *ad victum quæſtuandum*, ut explicat Gelal.

XXVI. *Et poſuimus alios veſtrum aliis in tentationem*.] Explicat Gelal: ابتلى الغنى بالفقير والصحيح بالمريض والشريف بالوضيع يقول الثاني ما لي لا اكون كالاول في كل: *Tentatur dives per pauperem, & ſanus per ægrotum, & nobilis per ignobilem, Dicit ſecundus* (nempe pauper, ægrotus, & ignobilis): *In toto, quod eſt mihi, non ſum ſicut primus in toto*.

XXIX. *Et præſtantiores quo ad locum quieſcendi in meridie*.] Ex hoc loco deſumit Gelal argumentum, extremum judicium incipiendum eſſe à primo mane, & in meridie ejuſdem diei abſolvendum.

XXXII. *Et die quadam mordebit iniquus manus ſuas*.] Deſignari hoc loco peculiarem quemdam Mahumeti hoſtem, ſeu adverſarium volunt Interpretes, nempe عقبة بن ابى معيط كان نطق بالشهادتين ثم رجع رضى لابى بن خلف: *Okbam filium Abu-Meiti, qui profeſſus fuerat ſectam Mahumetanam: deinde ultrò apoſtatavit ad Obbam filium Chalphi*. Et hic eſt, quem in ſequenti verſu appellat فلانا *illum talem*. Hiſpanicè *Fulano*.

XXXVII. *In unica ſumma*.] Gelal: كالتوراة والانجيل والزبور: *Sicut Pentateuchus, & Evangelium, & Pſalterium*. Credunt nimirùm Mahumetani, hos libros miſſos fuiſſe è Cœlo à Deo in unico volumine, ſeu totos ſimul; cùm Alcoranus demiſſus, ſeu revelatus fuerit paulatim, & per partes ſpatio viginti, ac trium annorum.

XXXVIII. *Et non venient ad te infideles cum ulla parabola*.] Explicat Gelal. لا ياتونك بسوال عجيب من سوالاتهم الباطلة *non venient ad te cum ulla ex inanibus ſuis quæſtionibus* [...] nim M[...] pro[...] M[...] las quaſdam, & argumentationes, ad explorandum, utrum eſſet verus Propheta [...] plerumque erant de quiſquiliis, & de lana caprina.

XLIII. *Et poſſeſſorum Raſſi*.] Arabicè الرس. Eſt autem Raſſum, ſeu Raſſus, ut ait Gelal: بير نبيهم قيل شعيب وقيل غيره كانوا قعودا حولها فانهارت بهم فخسف بهم. *Nomen putei in regione Madianitarum, quorum Prophetam, alii dicunt fuiſſe Scioaib, ſeu Jethro, alii alium, ab eo diverſum. Cum hi quadam die ſederent circa puteum, ille diruptus eſt, & per terræ fatiſcentis hiatum omnes cum eo abſorti ſunt*. Ita etiam Jahias, & Zamchaſcerius.

REFU-

REFUTATIONES.

SUnt in hac Sura plures ex iis erroribus, quos anteà refutavimus; quamobrem illos hic retractare ſupervacaneum foret. Unum tantummodò nota dignum, nec prætereundum putavi: quòd nimirùm Meccani, Mahumeto Alcoranum ipſo recitante, agnobeſcant non eſſe aliquid divinitùs traditum, ſed potiùs ex nugis, & fabulis malè conſutum. Si quid verò in eo boni eſſet, à Chriſtianorum, vel Judæorum libris compilatum fuiſſe. Cæterùm videbant apertè, illum non eſſe prophetam, ſed voraciſſimum helluonem, qui non contentus eo, quod domi in penu habebat, per plateas, in quibus edulia vendebantur, more canum divagabatur, ut aliquid ad ingluviem ſuam explendam ſubriperet. Maximè verò ut in illius vita retulimus, gallinis, harmis ovillis, & dulciariis delectabatur. Neque Mahumetus ipſe negat, ſe eſſe manduconem, & per plateas ad ventri quæſtuandum divagari: ſed excuſat ſe exemplo aliorum Prophetarum, quos idem feciſſe non ſine impudenti mendacio affirmat.

سورة الشعراء مكية مايتان وسبع وعشرون آية

S·U R A XXVI.

P O E T Æ.

M E C C A N A:

COMMATUM DUCENTORUM VIGINTI SEPTEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 طسم ۞ 2 تلك آيات الكتاب المبين ۞ 3 لعلك باخع نفسك الا يكونوا مومنين ۞
4 ان نشا ننزل عليهم من السماء آية فظلت اعناقهم لها خاضعين ۞ 5 وما ياتيهم من ذكر من
الرحمن محدث الا كانوا عنه معرضين ۞ 6 فقد كذبوا فسياتيهم انباء ما كانوا به
يستهزءون ۞ 7 اولم يروا الى الارض كم انبتنا فيها من كل زوج كريم ۞ 8 ان في
ذلك لآية وما كان اكثرهم مومنين ۞ 9 وان ربك لهو العزيز الرحيم ۞ 10 واذ نادى
ربك موسى ان ايت القوم الظالمين ۞ 11 قوم فرعون الا يتقون ۞ 12 قال رب اني اخاف
ان يكذبون ۞ 13 ويضيق صدري ولا ينطلق لساني فارسل الى هرون ۞ 14 ولهم على
ذنب فاخاف ان يقتلون ۞ 15 قال كلا فاذهبا بآياتنا انا معكم مستمعون ۞ 16 فاتيا
فرعون فقولا انا رسول رب العالمين ۞ 17 ان ارسل معنا بني اسرايل ۞ 18 قال الم نربك
فينا وليدا ولبثت فينا من عمرك سنين ۞ 19 وفعلت فعلتك التي فعلت وانت من
الكافرين ۞ 20 قال فعلتها اذا وانا من الضالين ۞ 21 ففررت منكم لما خفتكم فوهب
لي ربي حكما وجعلني من المرسلين ۞ 22 وتلك نعمة تمنها علي ان عبدت بني
اسرايل ۞ 23 قال فرعون وما رب العالمين ۞ 24 قال رب السموات والارض وما بينهما ان
كنتم موقنين ۞ 25 قال لمن حوله الا تستمعون ۞ 26 قال ربكم ورب آبايكم الاولين ۞
27 قال ان رسولكم الذي ارسل اليكم لمجنون ۞ 28 قال رب المشرق والمغرب وما بينهما ان
كنتم تعقلون ۞ 29 قال لين اتخذت الاها غيري لاجعلنك من المسجونين ۞ 30 قال اولو

جيتك

جئتك بشيء مبين ۞ 31 قال فأت به إن كنت من الصادقين ۞ 32 فألقى عصاه فإذا
هي ثعبان مبين ۞ 33 ونزع يده فإذا هي بيضاء للناظرين ۞ 34 قال للملإ حوله إن هذا
لساحر عليم ۞ 35 يريد أن يخرجكم من أرضكم بسحره فماذا تأمرون ۞ 36 قالوا
أرجه وأخاه وابعث في المداين حاشرين ۞ 37 يأتوك بكل سحار عليم ۞ 38 فجمع
السحرة لميقات يوم معلوم ۞ 39 وقيل للناس هل أنتم مجتمعون ۞ 40 لعلنا نتبع
السحرة إن كانوا هم الغالبين ۞ 41 فلما جاء السحرة قالوا لفرعون أين لنا لأجرا إن كنا
نحن الغالبين ۞ 42 قال نعم إنكم إذا لمن المقربين ۞ 43 قال لهم موسى ألقوا ما أنتم
ملقون ۞ 44 فألقوا حبالهم وعصيهم وقالوا بعزة فرعون إنا لنحن الغالبون ۞ 45 فألقى
موسى عصاه فإذا هي تلقف ما يأفكون ۞ 46 فألقي السحرة ساجدين ۞ 47 قالوا آمنا
برب العالمين ۞ 48 رب موسى وهرون ۞ 49 قال آمنتم له قبل أن آذن لكم إنه
لكبيركم الذي علمكم السحر فلسوف تعلمون ۞ 50 لأقطعن أيديكم وأرجلكم من
خلاف ولأصلبنكم أجمعين ۞ 51 قالوا لا ضير إنا إلى ربنا منقلبون ۞ 52 إنا نطمع
أن يغفر لنا ربنا خطايانا إن كنا أول المومنين ۞ 53 وأوحينا إلى موسى أن أسر بعبادي
إنكم متبعون ۞ 54 فأرسل فرعون في المداين حاشرين ۞ 55 إن هولاء لشرذمة
قليلون ۞ 56 وإنهم لنا لغايظون ۞ 57 وإنا لجميع حاذرون ۞ 58 فأخرجناهم من جنات
وعيون ۞ 59 وكنوز ومقام كريم ۞ 60 كذلك وأورثناها بني إسرايل ۞ 61 فأتبعوهم
مشرقين ۞ 62 فلما تراء الجمعان قال أصحاب موسى إنا لمدركون ۞ 63 قال كلا إن
معي ربي سيهدين ۞ 64 فأوحينا إلى موسى أن اضرب بعصاك البحر فانفلق فكان كل
فرق كالطود العظيم ۞ 65 وأزلفنا ثم الآخرين ۞ 66 وأنجينا موسى ومن معه أجمعين ۞
ثم أغرقنا الآخرين ۞ 68 إن في ذلك لآية وما كان أكثرهم مومنين ۞ وإن
ربك لهو العزيز الرحيم ۞ 70 واتل عليهم نبأ إبراهيم ۞ 71 إذ قال لأبيه وقومه ما
تعبدون ۞ 72 قالوا نعبد أصناما فنظل لها عاكفين ۞ 73 قال هل يسمعونكم إذ
تدعون أو ينفعونكم أو يضرون ۞ 74 قالوا بل وجدنا آباءنا كذلك يفعلون ۞ 75 قال
أفرأيتم ما كنتم تعبدون ۞ 76 أنتم وآباؤكم الأقدمون ۞ 77 فإنهم عدو لي إلا رب
العالمين ۞ 78 الذي خلقني فهو يهدين ۞ 79 والذي هو يطعمني ويسقين ۞ 80 وإذا
مرضت فهو يشفين ۞ 81 والذي يميتني ثم يحيين ۞ 82 والذي أطمع أن يغفر لي
خطيئتي يوم الدين ۞ 83 رب هب لي حكما وألحقني بالصالحين ۞ 84 واجعل لي لسان
صدق في الآخرين ۞ 85 واجعلني من ورثة جنة النعيم ۞ واغفر لأبي إنه كان من
الضالين ۞

الضالين ۞ 87 ولا تخزني يوم يبعثون ۞ 88 يوم لا ينفع مال ولا بنون ۞ 89 الا من اتى
الله بقلب سليم ۞ 90 وازلفت الجنة للمتقين ۞ 91 وبرزت الجحيم للغاوين ۞
92 وقيل لهم اين ما كنتم تعبدون من دون الله هل ينصرونكم او ينتصرون ۞
93 فكبكبوا فيها هم والغاون ۞ 94 وجنود ابليس اجمعون ۞ 95 قالوا وهم فيها
يختصمون ۞ 96 تالله ان كنا لفي ضلال مبين ۞ 97 اذ نسويكم برب العالمين ۞
98 وما اضلنا الا المجرمون ۞ 99 فما لنا من شافعين ۞ 100 ولا صديق حميم ۞ 101 فلو
ان لنا كرة فنكون من المومنين ۞ 102 ان في ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۞
103 وان ربك لهو العزيز الرحيم ۞ 104 كذبت قوم نوح المرسلين ۞ 105 اذ قال لهم
اخوهم نوح الا تتقون ۞ 106 اني لكم رسول امين ۞ 107 فاتقوا الله واطيعون ۞
108 وما اسلكم عليه من اجر ان اجري الا على رب العالمين ۞ 109 فاتقوا الله واطيعون ۞
110 قالوا انومن لك واتبعك الارذلون ۞ 111 قال وما علمي بما كانوا يعملون ۞ 112 ان
حسابهم الا على ربي لو تشعرون ۞ 113 وما انا بطارد المومنين ۞ 114 ان انا الا نذير
مبين ۞ 115 قالوا لين لم تنته يا نوح لتكونن من المرجومين ۞ 116 قال رب ان
قومي كذبون ۞ 117 فافتح بيني وبينهم فتحا ونجني ومن معي من المومنين ۞
118 فانجيناه ومن معه في الفلك المشحون ۞ 119 ثم اغرقنا بعد الباقين ۞ 120 ان في
ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۞ 121 وان ربك لهو العزيز الرحيم ۞
122 كذبت عاد المرسلين ۞ 123 اذ قال لهم اخوهم هود الا تتقون ۞ 124 اني لكم
رسول امين ۞ 125 فاتقوا الله واطيعون ۞ 126 وما اسلكم عليه من اجر ان اجري الا على
رب العالمين ۞ 127 اتبنون بكل ريع اية تعبثون ۞ 128 وتتخذون مصانع لعلكم
تخلدون ۞ 129 واذا بطشتم بطشتم جبارين ۞ 130 فاتقوا الله واطيعون ۞ 131 واتقوا
الذي امدكم بما تعلمون ۞ 132 امدكم بانعام وبنين ۞ 133 وجنات وعيون ۞
134 اني اخاف عليكم عذاب يوم عظيم ۞ 135 قالوا سواء علينا اوعظت ام لم تكن
من الواعظين ۞ 136 ان هذا الا خلق الاولين ۞ 137 وما نحن بمعذبين ۞
138 فكذبوه فاهلكناهم ان في ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۞ 139 وان ربك
لهو العزيز الرحيم ۞ 140 كذبت ثمود المرسلين ۞ 141 اذ قال لهم اخوهم صالح الا
تتقون ۞ 142 اني لكم رسول امين ۞ 143 فاتقوا الله واطيعون ۞ 144 وما اسلكم عليه
من اجر ان اجري الا على رب العالمين ۞ 145 اتتركون في ما هاهنا امنين ۞
146 في جنات وعيون ۞ 147 وزروع ونخل طلعها هضيم ۞ 148 وتنحتون من الجبال
بيوتا

بيوتا فرهين ۞ 149 فاتقوا الله واطيعون ۞ 150 ولا تطيعوا امر المسرفين ۞ 151 الذين
يفسدون في الارض ولا يصلحون ۞ 152 قالوا انما انت من المسحرين ۞ 153 ما انت الا
بشر مثلنا فات باية ان كنت من الصادقين ۞ 154 قال هذه ناقة لها شرب ولكم شرب
يوم معلوم ۞ 155 ولا تمسوها بسوء فياخذكم عذاب يوم عظيم ۞ 156 فعقروها فاصبحوا
نادمين ۞ 157 فاخذهم العذاب ان في ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۞ 158 وان
ربك لهو العزيز الرحيم ۞ 159 كذبت قوم لوط المرسلين ۞ 160 اذ قال لهم اخوهم
لوط الا تتقون ۞ 161 اني لكم رسول امين ۞ 162 فاتقوا الله واطيعون ۞ 163 وما
اسلكم عليه من اجر ان اجري الا علي رب العالمين ۞ 164 اتاتون الذكران من العالمين ۞
165 وتذرون ما خلق لكم ربكم من ازواجكم بل انتم قوم عادون ۞ 166 قالوا لين
لم تنته يا لوط لتكونن من المخرجين ۞ 167 قال اني لعملكم من القالين ۞ 168 رب
نجني واهلي مما يعملون ۞ 169 فنجيناه واهله اجمعين ۞ 170 الا عجوزا في الغابرين ۞
171 ثم دمرنا الاخرين ۞ 172 وامطرنا عليهم مطرا فسا مطر المنذرين ۞ 173 ان في
ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۞ 174 وان ربك لهو العزيز الرحيم ۞ 175 كذب
اصحاب الايكة المرسلين ۞ 176 اذ قال لهم شعيب الا تتقون ۞ 177 اني لكم رسول
امين ۞ 178 فاتقوا الله واطيعون ۞ 179 وما اسلكم عليه من اجر ان اجري الا علي رب
العالمين ۞ 180 اوفوا الكيل ولا تكونوا من المخسرين ۞ 181 وزنوا بالقسطاس المستقيم ۞
182 ولا تبخسوا الناس اشياءهم ولا تعثوا في الارض مفسدين ۞ 183 واتقوا الذي خلقكم
والجبلة الاولين ۞ 184 قالوا انما انت من المسحرين ۞ 185 وما انت الا بشر مثلنا وان
نظنك لمن الكاذبين ۞ 186 فاسقط علينا كسفا من السماء ان كنت من الصادقين ۞
187 قال ربي اعلم بما تعملون ۞ 188 فكذبوه فاخذهم عذاب يوم الظلة انه كان عذاب
يوم عظيم ۞ 189 ان في ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۞ 190 وان ربك لهو
العزيز الرحيم ۞ 191 وانه لتنزيل رب العالمين ۞ 192 نزل به الروح الامين ۞
193 على قلبك لتكون من المنذرين ۞ 194 بلسان عربي مبين ۞ 195 وانه لفي زبر
الاولين ۞ 196 اولم يكن لهم اية ان يعلمه علماء بني اسرايل ۞ 197 ولو نزلناه على
بعض الاعجمين ۞ 198 فقراه عليهم ما كانوا به مومنين ۞ 199 كذلك سلكناه في
قلوب المجرمين ۞ 200 لا يومنون به حتي يروا العذاب الاليم ۞ 201 فياتيهم بغتة وهم لا
يشعرون ۞ 202 فيقولوا هل نحن منظرون ۞ 203 افبعذابنا يستعجلون ۞ 204 افرايت
ان متعناهم سنين ۞ 205 ثم جاءهم ما كانوا يوعدون ۞ 206 ما اغني عنهم ما كانوا
يمتعون ۞

…ن 207 وما اهلكنا من قرية الا لها منذرون 208 ذكري وما كنا ظالمين
… وما تنزلت به الشياطين 210 وما ينبغي لهم وما يستطيعون 211 انهم عن السمع
لمعزولون 212 فلا تدع مع الله الها اخر فتكون من المعذبين 213 وانذر عشيرتك
الاقربين 214 واخفض جناحك لمن اتبعك من المومنين 215 فان عصوك فقل اني
بريء مما تعملون 216 وتوكل علي العزيز الرحيم 217 الذي يريك حين تقوم
218 وتقلبك في الساجدين 219 انه هو السميع العليم 220 هل انبيكم علي من
تنزل الشياطين 221 تنزل علي كل افاك اثيم 222 يلقون السمع واكثرهم كاذبون
223 والشعراء يتبعهم الغاوون 224 الم تر انهم في كل واد يهيمون 225 وانهم يقولون
ما لا يفعلون 226 الا الذين امنوا وعملوا الصالحات وذكروا الله كثيرا 227 وانتصروا
من بعد ما ظلموا وسيعلم الذين ظلموا اي منقلب ينقلبون

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. T S. M. 2. Hæc *ſunt* ſigna Libri manifeſtantis *veritatem*. 3. Fortaſsè tu es diſcrucians animum tuum, quòd *Meccani* non ſint credentes. 4. Si vellemus, demitteremus ſuper eos è Cœlo ſignum, & fierent cervices eorum ſeſe illi humiliantes. 5. Sed non veniet ad eos aliquid commonitionis à Miſeratore recenter manifeſtatæ *in Alcorano*, niſi ſint ab ea longè recedentes. 6. Jam porrò mendacii inſimulaverunt *eam*; Sed veniet ad eos nuntium, quod non irridebunt. 7. An non adhuc reſpexerunt ad terram, quot *res* produxerimus in ea ex omni ſpecie pulchra? 8. Certè in hoc eſt ſanè ſignum: nec tamen ſunt plerique eorum credentes. 9. Et quidem Dominus tuus certè ipſe eſt Præpotens, Miſericors. 10. Et *memento*, cùm vocavit Dominus tuus Moyſen, *dicens*: Vade ad homines iniquos; 11. Gentem Pharaonis: an non timebunt *me*? 12. Reſpondit *Moyſes*: Domine mi, equidem timeo, ne mendacii inſimulent me. 13. Et anguſtiatur pectus meum, & non eſt expedita lingua mea: Mitte ergo ad Aaron, *ut veniat mecum*. 14. Et ipſis eſt ſuper me crimen (*quia ſcilicet occiderat Ægyptium*) quare timeo, ne occidant me. 15. Dixit *illi Deus*: Nequaquam *occident te*. Pergite ergo cum ſignis noſtris: Nos enim *erimus* vobiſcum audientes. 16. Ite ergo ad Pharaonem, & dicite: Certè nos ſumus Legatus Domini *a* ſæculorum. 17. Dimitte nobiſcum filios Iſrael. 18. Reſpondit *Pharao*: Nonne nutrivimus te inter nos puerulum, & moratus es nobiſcum ex ætate tua *plures* annos? 19. Et patraſti facinus tuum quod patraſti, *occidendo Ægyptium*? tu autem es ex ingratis. 20. Reſpondit *Moyſes*: Patravi illud ſanè, & ego *fui* ex errantibus. 21. Propterea fugi à vobis, quia timui vos: Sed dedit mihi Dominus meus ſapientiam, & fecit me ex Legatis. 22. At hæc eſt gratia, qua beneficas me, quòd ſervituti ſubegeris filios Iſrael. 23. Reſpondit Pharao: Et quis eſt Dominus *b* ſæculorum? 24. Dixit *Moyſes*: Dominus Cœlorum, & terræ, & eorum, quæ ſunt inter hæc duo: ſi eſtis *hoc* certò credentes. 25. Dixit *Pharao* his, qui erant circum ſe: An non auditis? 26. Dixit *Moyſes*: Dominus veſter, & Dominus Patrum veſtrorum primorum. 27. Dixit *Pharao circumſtantibus ſe*: Profectò Legatus veſter, qui miſſus eſt ad vos, omninò eſt *c* inſanus. 28. Dixit *Moyſes*: Dominus Orientis, & Occidentis, & eorum, quæ ſunt inter utrumque, ſi intelligitis. 29. Dixit *illi Pharao*; Profectò, ſi ſuſceperis Deum *ullum* præter me, certè ponam te ex carceratis. 30. Reſpondit *Moyſes*: An *facies hoc*, etiamſi oſtendero tibi rem *mirabilem*, manifeſtam? 31. Dixit *illi Pharao*; Oſtende ergo illam, ſi es ex veracibus. 32. Projecit itaque virgam ſuam;

a Mundorũ.
b Mũdorũ.
c Maniacus.

ſuam, & ecce ipſa *facta eſt* draco manifeſtus. 33. Et extraxit manum ſuam *è ſinu ſuo*, & ecce ipſa *apparuit* candida aſpicientibus. 34. Dixit *Pharao* proceribus, *qui erant* circum ſe: Certè hic eſt magus ſanè peritus. 35. Vult ejicere vos è terra veſtra magia ſua; quid ergo præcipitis? 36. Reſponderunt *Proceres*: Differ illum, & fratrem ejus *(ideſt ſuſpende cauſam utriuſque)* & mitte per urbes congregantes *(ideſt præcones, qui)* 37. *Adducant ad te omnem incantatorem peritum*. 38. Congregati ſunt igitur *Magi* ad tempus condictum diei notæ *(ideſt ſolemnis)*. 39. Et dictum fuit hominibus: An vos eſtis congregati? 40. Fortaſſè nos ſequemur Magos, ſi fuerint ipſi victores. 41. Cùm autem veniſſent Magi, dixerunt Pharaoni: An certè erit nobis aliqua merces, ſi fuerimus nos victores? 42. Reſpondit *Pharao*: Utique, & certè vos eritis omninò ex approximatis *mihi*. 43. Dixit illis Moyſes: Projicite, quod vos eſtis projecturi. 44. Projecerunt ergo funes ſuos, & virgas ſuas, & dixerunt: Per potentiam Pharaonis nos certè, nos ſanè erimus victores. 45. Projecit autem Moyſes virgam ſuam, & ecce ipſa devoravit id, quod inverterant (*nimirùm funes, & virgas Magorum converſas in colubres per præſtigia.*) 46. Et projecerunt ſe Magi adorantes. 47. Dixerunt: Credidimus in Dominum [a] ſæculorum. 48. Dominum Moyſi, & Aaron. 49. Dixit *illis Pharao*: An credidiſtis illi, antequam annuerem vobis? Certè ipſe eſt Princeps veſter, qui docuit vos magiam. Atqui mox ſanè ſcietis, *quid facturus ſim vobis*. 50. Profectò abſcindam manus veſtras, & pedes veſtros alternè (*manum dexteram, & pedem ſiniſtrum cujuslibet*) & certè crucifigam vos omnes. 51. Reſponderunt: Non *erit nobis* nocumentum: nos enim ad Dominum noſtrum reverſuri ſumus. 52. Nos quidem ſperamus, quòd dimittet nobis Dominus noſter peccata noſtra, eo, quòd fuerimus primi credentium. 53. Et diximus per revelationem ad Moyſen: Perge noctu cum ſervis meis: quippe vos perſequendi eſtis *ab Ægyptiis*. 54. Miſit ergo Pharao per civitates *Duces* congregantes *milites, & dixit*. 55. Certè hi ſanè ſunt turba exigua. 56. Et nihilominùs ipſi nobis ſunt iraſcentes. 57. Et nos ſanè *ſumus* multitudo alacriter parata. 58. Egredi ergo fecimus eos (*ideſt Ægyptios ad perſequendos Iſraelitas*) ex hortis, & fontibus: 59. Et theſauris, & habitatione honorifica. 60. Ita *fecimus*, & in hæreditatem dedimus hæc filiis Iſraël. 61. Et, perſecuti ſunt eos ſurgentes in hortu ſolis. 62. Cùmque vidiſſent ſe invicem duo cœtus (*nempe Ægyptii, & Iſraelitæ*) dixerunt aſſeclæ Moyſis: Nos certè deprehendendi *ſumus ab Ægyptiis*. 63. Reſpondit *Moyſes*; Nequaquam *ita erit*: nam mecum *eſt* Dominus meus, qui diriget me. 64. Et diximus per revelationem ad Moyſen: Percute virga tua mare. Et diviſum eſt *mare in duodecim partes*, & erat unaquæque pars, ſicut mons magnus. 65. Et appropinquare fecimus ibi alteros (*ideſt Ægyptios*). 66. Et liberavimus Moyſen, & eos, qui erant cum eo, univerſos. 67. Deindè demerſimus alteros (*ideſt Ægyptios*). 68. Certè in hoc fuit ſanè ſignum: Sed non fuerunt plerique eorum credentes. 69. Et quidem Dominus tuus eſt ſanè Præpotens, Miſericors. 70. Et recita illis hiſtoriam Abrahæ. 71. Cùm dixit patri ſuo, & genti ſuæ: Quid colitis? 72. Reſponderunt: Colimus idola, & totam diem illis aſſiſtimus venerantes. Dixit *Abraham*: Nunquid exaudiunt vos, cùm invocatis? 73. Vel proſunt vobis, aut nocent? 74. Reſponderunt: Atqui invenimus patres noſtros, qui ita faciebant. 75. Dixit *ille*, quid vobis videtur? quod colitis. 77. Vos, & patres veſtri priores: 77. Ipſi ſanè ſint hoſtes mihi: Sed Dominus [b] ſæculorum *eſt ille* 78. Qui creavit me, & ipſe dirigit me. 79. Et, qui idem cibat me, & potat me. 80. Et, cùm ægrotus fuero, ipſe ſanabit me. 81. Et, qui mortificabit me, deindè vivificabit me. 82. Et, quem ſpero, quòd dimittet mihi peccatum meum in die judicii. 83. Domine mi, da mihi ſapientiam, & conjunge me cum Probis. 84. Et da mihi linguam veritatis inter noviſſimos, *qui venturi ſunt poſt me uſque ad extremum diem*. 85. Et pone me inter hæredes Paradiſi voluptatis. 86. Et parce patri meo, quia ipſe fuit ex errantibus. 87. Et ne pudore ſuffundas me in die, *qua homines ſuſcitabuntur*. 88. Die, *qua* non proderunt opes, neque filii. 89. Niſi illi, qui venerit ad Deum cum corde ſincero: 90. Et approximabitur Paradiſus

[a] Mundorũ

[b] Mundorũ

Piis. 91. Et pandetur Infernus impiis. 92. Et dicetur illis: Ubi ſunt, quos
colebatis præter Deum? nunquid adjuvabunt vos, vel defenſabunt? 93. Et
projicientur in eum ipſi (*ideſt Dii*) & *qui fuerunt* errantes, *colendo eos*. 94. Et
exercitus Diaboli omnes *ſimul*. 95. Dicent, *qui ſeducti ſunt*, & ipſi in eo di-
ſceptabunt altercantes (*cum Dæmonibus, quos coluerunt*). 96. Per Deum, fuimus
ſanè in errore manifeſto. 97. Cùm æquavimus vos cum Domino ſæculorum.
98. Et non ſeduxerunt nos, niſi ſcelerati. 99. Neque ſunt nobis ulli inter-
ceſſores. 100. Neque amicus ſollicitus *pro nobis*. 101. Si porrò *eſſet* nobis
regreſſus *in mundum*: certè eſſemus ex credentibus. 102. Profectò in hoc,
quod de Abraham dictum eſt, fuit ſanè ſignum: Sed non fuerunt plerique eo-
rum credentes. 103. Et quidem Dominus tuus eſt procul dubio Præpotens,
Miſericors. 104. Mendacii inſimulavit populus Noe Legatos. 105. Cùm di-
xit illis frater eorum Noe: Nonne timebitis *Deum*? 106. Certè ego ſum vobis
Legatus fidelis. 107. Timete ergo Deum, & obedite mihi. 108. Neque poſtulo à
a Si vobis pro hoc, *quod vobis prædico*, aliquid mercedis, *a* non eſt merces mea,
b Mundorũ niſi apud Dominum *b* ſæculorum. 109. Timete ergo Deum, & obedite mihi.
110. Reſponderunt *ei*: An credemus tibi, cùm ſecuti fuerint te *ii tantùm*,
qui ſunt viliſſimi? 111. Dixit *Noe*: At non eſt ſcientia mea de eo, quod *iſti*
c Si faciunt. 112. Non *c pertinet* inquiſitio eorum, *niſi ad Dominum meum: Si*
intelligitis. 113. Neque ego rejecturus ſum *à me fideles*. 114. *Si ego ſum*,
niſi Prædicator manifeſtus. 115. Reſponderunt *ei*: Procul dubio, *niſi abſtineas*
ò Noe, *ab hac tua prædicatione*, certiſſimè eris ex lapidatis. 116. *Dixit Noe*:
Domine mi, certè populus meus habet me pro mendaci. 117. Aperi itaque
inter me, & inter illos aperitionem (*ideſt judica me inter me, & illos*) & li-
bera me, & eos, qui ſunt mecum ex fidelibus. 118. Liberavimus itaque eum,
& eos, qui erant cum eo, in Arca plena *animantibus*. 119. Deindè ſubmer-
ſimus poſtea reliquos. 120. Certè in hoc fuit ſanè ſignum. Sed non fuerunt
plerique eorum credentes. 121. Porrò Dominus tuus eſt certè Præpotens,
Miſericors. 122. Mendacii inſimulaverunt Aadæi Legatos. 123. Cùm dixit
illis frater eorum Hud: Nonne timebitis *Deum*? 124. Ego quidem ſum vobis
Legatus fidelis. 125. Timete ergo Deum, & obedite mihi. 126. Et non po-
d Si. ſtulo à vobis propter hoc aliquid mercedis: *d* non eſt merces mea, niſi apud
e Mundorũ. Dominum *e* ſæculorum. 127. An ædificabitis in omni loco ſublimi ſignum
(*ideſt ſpeculam ad inſpiciendos tranſeuntes*) *ut* ludificetis *eos, qui tranſeunt per fines*
f An vos perennaturi eſtis *in illis*? *veſtros*? 128. Et conſtruetis opificia (*ideſt opera magnifica*) *f, quaſi* vos peren-
naturi ſitis *in illis*? 129. Et, cùm violenter egeritis, violenter agetis ſuperbè
vos gerentes *verberando, & occidendo abſque ulla pietate*. 130. Timete ergo
Deum, & obedite mihi. 131. Et timete eum, qui extendit vos (*ideſt ditavit*) in eo,
quod facitis. 132. Extendit vos in pecoribus, & filiis. 133. Et hortis, &
fontibus. 134. Certè ego timeo ſuper vos pœnam diei magnæ. 135. Reſpon-
derunt *ei*: Aequale eſt apud nos, ſivè exhortatus fueris *nos*: ſivè non fueris
g Si. ex exhortantibus. 136. Non *g* eſt hoc, *quod tu prædicas*, niſi commentum Priorum.
137. Neque nos ſumus puniendi *à Deo*. 138. Mendacii ergo inſimulaverunt
eum: quare perdidimus eos. Certè in hoc fuit ſanè ſignum: Sed non fue-
runt plerique eorum credentes. 139. Et quidem Dominus tuus eſt ſanè Præ-
potens, Miſericors. 140. Mendacii inſimulaverunt Thamudei Legatos. 141.
Cùm dixit illis frater eorum Saleh: Nonne timebitis *Deum*? 142. Certè ego
ſum vobis Legatus fidelis. 143. Timete ergo Deum, & obedite mihi. 144.
h Si. Et non poſtulo à vobis propter hoc ullam mercedem *h*: non *eſt* merces mea,
i Mundorũ. niſi apud Dominum *i* ſæculorum. 145. An relinquemini in iis, quæ hìc ſunt,
ſecuri *non amittendi ea*? 146. In hortis, & fontibus. 147. Et ſatis, & palmetis,
k productio. quorum fructus *k* eſt ſuavis. 148. Et conſtruitis ex montibus domos, ingenioſè
elaborantes. 149. Timete ergo Deum, & obedite mihi. 150. Et ne obediatis
l bonificãt. imperio prævaricatorum. 151. Qui corrumpunt terram, & non *l* inſtaurant
m veni cum ſigno. *eam*. 152. Reſponderunt *ei*: Profectò tu es ex præſtigiatis. 153. Non es tu,
niſi homo *carneus*, ſicut nos: Atqui *m* oſtende aliquod miraculum, ſi es ex veraci-

veracibus. 154. Dixit *Saleb*: Hæc Camela; illi potio, & vobis potio diei *a* deſti- *a* Notæ.
natæ? 155. Et ne attingatis eam cum læſione, ne invadat vos pœna diei ma-
gnæ. 156. Atqui peremerunt eam, & facti ſunt pœnitentes. 157. Invaſit enim
eos pœna: Certè in hoc fuit ſignum: Sed non fuerunt plerique eorum cre-
dentes. 158. Et quidem Dominus tuus eſt certè Præpotens, Miſericors. 159.
Mendacii incuſavit populus Lot Legatos. 160. Cùm dixit illis frater eorum Lot:
Nonne timebitis *Deum*? 161. Certè ego ſum vobis Legatus fidelis. 162. Ti-
mete ergo Deum, & obedite mihi. 163. Neque poſtulo à vobis propter hoc
aliquid mercedis: *b* Non eſt merces mea; niſi apud Dominum *c* ſæculorum. *b* Si. *c* Mundorū.
164. An venitis ad maſculos ex *d* creaturis? 165. Et relinquitis id, quod *d* Mundis [*i. iis, qui ſunt in Mūdo*].
creavit vobis Dominus veſter de uxoribus veſtris? Atqui vos eſtis homines
prævaricantes. 166. Reſponderunt *ei*: Certè, niſi abſtinueris, ô Lot, *ab his*
verbis: certiſſimè eris ex ejectis (*ideſt ejiciemus te ex urbe noſtra*). 167. Dixit
Lot: Certè ego facinus veſtrum ex deteſtantibus *ſum* (*ideſt deteſtor ſcelus ve-
ſtrum*). 168. Domine mi, libera me, & familiam meam ab eo, quod ope-
rantur. 169. Liberavimus ergo eum, & familiam ejus univerſam. 170. Sed
uxor ejus vetula *periit* cum remanentibus *in Sodomis*. 171. Tum perdidimus
cæteros *Sodomitas*. 172. Et pluimus ſuper eos pluviam, & mala fuit pluvia com-
monitorum (*ideſt eorum, qui antea minis commoniti fuerant*). 173. Certè in hoc fuit
ſanè ſignum: Sed non fuerunt plerique eorum credentes. 174. Et quidem Dominus
tuus ipſe certè eſt Præpotens, Miſericors. 175. Mendacii inſimulaverunt habitato-
res Aleicæ Legatos. *e* 176. Cùm dixit illis Scioaib: Nonne timebitis *Deum*? 177. *e* dixiſſet.
Certè ego ſum vobis Legatus fidelis. 178. Timete ergo Deum, & obedite
mihi. 179. Et non poſtulo à vobis pro hoc aliquid mercedis: *f* non eſt mer- *f* Si.
cès mea, niſi apud Dominum *g* ſæculorum. 180. Complete modium, & ne ſi- *g* Mundorū.
tis ex diminuentibus *illud*. 181. Et ponderate cum ſtatera *h* juſta. 182. Et ne *h* recta.
fraudetis homines rebus eorum, & ne pravè agatis in terra devaſtantes
eam. 183. Et timete eum, qui creavit vos, & creaturas primas. 184. Reſ-
ponderunt *ei*: Certè tu *es* ex præſtigiatis. 185. Neque tu *es*, niſi homo, ſicut
nos, & certiſſimè exiſtimamus, te *eſſe* ex mendacibus. 186. Fac porrò, ut
cadat ſuper nos fruſtum Cœli, ſi es ex veracibus. 187. Dixit *Scioaib*:
Dominus meus ſcientiſſimus *eſt* de eo, quod operamini. 188. Itaque mendacii
inſimulaverunt eum: quamobrem excepit eos pœna diei tenebrarum: porrò hęc
fuit pœna diei magnę. 189. Certè in hoc ſanè *fuit* ſignum; ſed non fuerunt
plerique eorum credentes. 190. Et quidem Dominus tuus eſt ſanè Prępotens,
Miſericors. 191. Et quidem hic *Alcoranus* eſt procul dubio demiſſio Domini *i* *i* Mundorū.
ſæculorum. 192. *k* Depoſuit eum Spiritus fidelis (*ideſt Gabriel*). 193. Super *k* Deſcendit
cor tuum, ut eſſes ex prædicantibus *illum*: 194. *Scriptum* lingua Arabica clara. cum, eo.
195. Et certè ipſe (*ideſt ipſius mentio*) eſt in libris Sacris Priorum (*ideſt in
Pentateucho, & Euangelio*). 196. An verò non fuit illis (*ideſt Meccanis*) ſignum
(*ideſt argumentum hujus rei*) quòd ſcierint illum ſapientes filiorum Iſrael. 197.
Quòdſi demiſiſſemus illum ſuper aliquem barbarorum: 198. Et *hic* legiſſet
eum ſuper eos (*ideſt Meccanos*) non tamen fuiſſent in eum credentes. 199.
Ita introduximus eum in corda ſceleſtorum. 200. Non credent in eum, do-
nec videant pœnam dolorificam. 201. Veniet autem *hæc* ad eos repentè, &
ipſi non animadvertent. 202. Et dicent: Numquid nos expectandi *ſumus ad
pœnitentiam*? 203. An ergo pœnam noſtram cupient accelerari? 204. *l* Quid *l* An ergo
tibi videtur? ſi frui fecerimus eos *multos* annos: 205. Deindè advenerit eis putas?
id *ſupplicii*, quod ipſis intentabatur. 206. Quid proderit illis id, quod frui facti
fuerant? 207. Et non perdidimus ullam urbem, niſi illi *prϛceſſiſſent* commina-
tores. 208. Ad commonitionem: neque fuimus injuſtè tractantes *eam*. 209.
Neque demiſſi fuerunt cum eo (*ideſt Alcorano*) Satanæ (*ideſt non fuerunt illius
Authores*. 210. Neque competit illis *hoc*, neque poſſunt. 211. Quippe ipſi
ab auditu *ſermonis Angelorum in Cœlo* longè ſanè remoti ſunt. 212. Ne ergo
invoces cum Dea deum alium, ne ſis ex puniendis. 213. Et prædica *hoc*
[illegible] ſuæ propinquiorum. 214. Et deprime alam tuam (*ideſt eſto benignus,
& huma-*

& humanus) illi, qui ſecutus fuerit te ex fidelibus. 215. Quòdſi inobedientes fuerint tibi: dic porrò: Ego quidem immunis *ſum* ab eo, quod facitis. 216. Et innitere ſuper Præpotentem, Miſericordem. 217. Qui videt te, cùm ſurgis *ad precandum*. 218. Et converſationem tuam cum adorantibus. 219. [illegible] ipſe eſt Auditor, Cognitor. 220. An enarrabo vobis, ſuper quem deſcendant Satanæ? 221. Deſcendunt ſuper omnem mendacem, iniquum. 222. Jaciunt auditum *(ideſt revelant divinatoribus id, quod audierunt ab Angelis)* ſed plerique eorum *ſunt* mendaces. 223. Et Poetæ ſequuntur illos decepti. 224. Nonne vidiſti, quòd ipſi in omni *a* torrente vagi errant. 225. Et quòd ipſi dicunt *ſe facere* id, quod non faciunt. 226. Præter illos, qui crediderunt, & fecerunt recta, & meminerunt Dei plurimùm. 227. Et vendicaverunt ſe *ſcribendo ſatyras contra infideles*, poſtquam injuſtè vexati fuerunt *ab illis per ſatyras ipſorum*. Et ſcient, qui iniquè egerint, qua reverſione reverſuri ſint *(ideſt, quò reverſuri ſint poſt mortem.)*

a valle.

NOTÆ.

EPigraphe hujus Suræ deſumitur ex eo, quòd in fine illius Poetæ, præſertim Satyrici, damnantur. Communiter Meccanam faciunt: quidam tamen excipiunt quatuor extremos verſiculos, quorum primus incipit. *Et Poetæ ſequuntur, &c.* hos enim Medinæ traditos fuiſſe volunt. Verſiculos viginti ſeptem ſupra ducentos, ferè omnes breviſſimos, illi pleriq; aſſignant: ego tamen ægrè hos expiſcari potui. Præmium Lectori conſtituunt: عشر حسنات بعدد من صدق بنوح وكذب به وهود وصالح وشعيب وابراهيم وبعدد من كذب بعيسى وصدق بمحمد. *Decem bona pro numero eorum, qui crediderunt Noe, Hud, Saleh, Scioaib, & Abrahæ: & eorum etiam, qui illis non crediderunt: & pro numero eorum, qui abnegaverunt Jeſum, & crediderunt in Mahumetum.*

I. *T. S. M.*] Arabicè طسم. Quid hi tres characteres ſignificent, adhuc ſub judice lis eſt inter Moslemos ſapientes. Sapientiores tamen relinquunt Deo notitiam eorum.

VIII. *Certè in hoc eſt ſanè ſignum, &c.*] Signi nomine Arabicè آية intelligit Gelal hoc loco دلالة على كمال قدرته تعالى: *demonſtrationem perfectionis potentiæ Dei*. Inferiùs tamen, ubi hic verſiculus repetitur, accipit etiam pro exemplo, quo alii poſſint erudiri. Poteſt autem hujuſmodi verſiculus exponi pro hominibus illius ætatis: & tunc legitima illius verſio erit: *Certè in hoc fuit ſignum: ſed non fuerunt plerique eorum credentes*. Vel etiam referri poteſt ad ipſos Meccanos, qui hæc exempla à Mahumeto audientes, non tamen illi credebant.

LX. *Et in hæreditatem dedimus hæc filiis Iſrael.*] Nimirùm, ut explicat Gelal, بعد غراق فرعون وقومه *poſt demerſionem Pharaonis, & gentis ejus*. Zamchaſcerius exponit: مثل ذلك المقام الذى كان لهم *ſicut illum locum, quem ipſi habuerant*: ita ut Iſraelitis in Paleſtina datus ſit locus ſimilis illi, quem habuerant Ægyptii. Sed Jahias fideliùs, & ad mentem Alcorani: واورثناها بنى اسرايل ورجعوا الى مصر بعد ما اهلك الله فرعون وقومه فى تفسير الحسن *Et in hæreditatem dedimus ea filiis Iſrael: nam reverſi ſunt in Ægyptum, poſtquam Deus perdidit Pharaonem, & populum ejus. In expoſitione Alhaſan.*

CLIV. *Hæc Camela: illi potio, & vobis potio diei deſtinatæ.*] Senſus eſt: Altera die potabitis vos, & haurietis aquas ex flumine: altera verò biber tantùm hæc Camela: & ſic alternis diebus flumine utemini. Vide ſuprà, quæ de Camela hac portentoſa dicta ſunt.

CLXXV. *Habitatores Aleicæ:* Arabicè الايكة eſt ſylva in terra Madian, ubi prædicavit Madianitis Scioaib, ſeu Jethro. Vide ſuprà.

CCXVIII. *Et converſationem tuam.*] Arabicè تقلبك eſt potiùs *verſatio*, quàm *converſatio*. Exponit Gelal: تقلبك فى اركان الصلاة قايما وقاعدا وراكعا وساجدا: *mutationem tuam in variis ſtatibus orationis: ſtando, ſedendo, caput inclinando, & corpus incurvando.*

CCXXIV. *In omni torrente vagi errant.*] Arabica vox الوادى ſignificat *vallem*, & *torrentem*. Fortaſſe quia torrentes coaleſcunt ex aquis in valles deſcendentibus. Convenit cum latina voce *Vadum*. Explicat autem prædicta verba Gelal: فى كل واد [illegible] يهيمون من اودية الكلام وفنونه يمضون فيجاوزون الحد فى مدح وهجاء. *Ipſi in omni torrente vagi errant: ideſt in torrentibus ſermonis, & ſatyris, ac rapſodiis ejus vadunt; & excedunt limites in laudando, ac vituperando.*

T[illegible]U-

REFUTATIONES.

I. EXcuſat ſe ihore ſuo Mahumetus à faciendis miraculis: quia etiamſi, ea feciſſet, non tamen Meccani credidiſſent. Verùm frivolam, & inanem eſſe hujuſmodi excuſationem patet ex eo, quòd hic § 4. introducit Deum ipſum aſſerentem, ſi è Cœlo ſignum aliquod Meccanis oſtendiſſet, illos eſſe humiliandos, &, ut addit Gelal, adducendos ad fidem. Si quid verò Alcorani iiſdem revelaſſet, ab eo longiùs receſſuros, nullamque ei fidem adhibituros. Cur ergo, ſi miracula profutura erant illis ad fidem, non iis utitur Mahumetus? & cur Alcoranum prędicat, ſi ab illo longiùs erant receſſuri?

II. Ex cap. 4. Exodi conſtat, Moyſen non coram Pharaone, ſed coram filiis Iſrael miraculum manus leproſæ oſtendiſſe: & ſine ullo fundamento aſſerit Alcoranus, hoc coram Pharaone evoniſſe. Quemadmodùm etiam è cerebro ſuo fingit, Magos non ſolùm virgas, ſed etiam funes projeciſſe, & in ſerpentes mutaſſe. Falſum etiam eſt, Magos priùs Moyſe virgas projeciſſe. Oppoſitum enim habetur cap. 7. libri Exodi. Nihil dico de converſione illa Magorum ad fidem, & martyrium pro ea toleratum ſuprà enim ſatis *hanc fabulam* confutavi.

III. Contra omnem ſacræ hiſtoriæ veritatem affirmat Alcoranus, Deum tradidiſſe Iſraelitis hortos, fontes, theſauros, & habitationem Ægyptiorum jam in mari Rubro demerſorùm, quaſi verò Iſraelitę, mari Rubro pervadato, in Ægyptum regreſſi ſint, quod omninò falſum eſt, ut patet ex libro Exodi, & reliquo Pentateucho. Zamchaſcerius ad craſiſſimum Prophetæ ſui errorem palliandum accipit loco ſimilitudinis id, quod tamquam re vera factum affirmatur in Alcorano: itaut idem ſit, & *in hæreditatem dedimus ea filiis Iſrael*; ac, in hęreditatem dedimus filiis Iſrael paria, vel ſimilia illis, quę Ægyptii reliquerant. Verùm Gelaledinus, Jahias, Alhaſanus, & alii Sapientiores, non audentes negare propriam hic eſſe locutionem, dixerunt, filios Iſrael poſt Pharaonem, & Ægyptios extinctos, in Ægyptum regreſſos fuiſſe, & ea, quæ ab Ægyptiis relicta fuerant, poſſediſſe, vel ſaltem ea, quæ mobilia erant, ſecum aſportaſſe: quod, ut diximus, Pentateuchò omninò repugnat. Verùm quidem eſt, Hebræos, antequam ex Ægypto diſcederent, commodatò accepiſſe ab Ægyptiis vicinis vaſa aurea, & argentea, & alia utenſilia, quæ deindè ſecum fugientes aſportaverunt: ut habetur Exodi cap. 12. Sed hoc valdè diverſum eſt ab eo, quod habetur in Alcorano. Verùm, ut concedamus Zamchaſcerio coactam illam, & violentam expoſitionem, non poteſt dici, Deum tradidiſſe Iſraelitis ſimilia illis, quæ reliquerant Ægyptii, cùm ea, quę iiſdem in terra Chanaan conceſſit, abſque ulla comparatione majora, & meliora in ſacris litteris referantur fuiſſe, quàm ea, quæ in Ægypto reperiebantur.

IV. Affirmat Mahumetus, mentionem fieri Alcorani ſui in libris ſacris Priorum; ideſt, ut explicat Gelal, in Pentateucho, & Euangelio. At debuiſſet oſtendere, quonam in loco horum librorum Alcorani veſtigium appareat. Sed quomodò oſtenderet id, quod nullibi eſſet? At enim ſapientes filiorum Iſrael hoc teſtabantur, Mahumetum ſcilicet ludificabant: eique, ut rem ſuam curarent, ſplendido mendacio aſſentabantur.

V. Ex eo probat Impoſtor, Alcoranum ſuum non habere Dęmones authores, *quia neque illis competebat, neque poterant tale opus condere, cùm ab auditu colloquii Angelorum in Cœlo ſint remoti*. Atqui plurimum competebat dæmonibus, peſtilentem hunc librum opera ſua promovere, quo totus penè orbis inficeretur: & quo ſanctiſſima Chriſti Religio ex magna Mundi parte eliminaretur. Quòd verò non poſſent Dęmones Alcoranum condere, quia ab Angelorum colloquiis in Cœlo audiendis prohiberentur: ridiculum prorsùs eſt. Quid enim, obſecro, eſt in Alcorano, quod cęleſte, vel angelicum ſapiat? Anne exceptæ ſunt à colloquio Angelorum tot nugæ, tot fabulæ, tot ineptiæ, tot mendacia, quæ in Alcorano reperiuntur, & quæ illum non Angelorum, ſed dæmonum opus eſſe teſtari poſſint?

Alia plura erant, quæ in hac Sura confutarem: ſed nolui cum Mahumeto crambem recoquere: & dum ille eadem ſemper obtrudit, eadem ſemper retrudere, inutile, & moleſtum eſſe exiſtimavi. Unum illud non omittam, hanc totam *Suram figmentum poeticum* manifeſtè ſe prodere: cùm enim in illa *diverſarum* gentium Legati introducantur: tàm *legati*, quàm gentes iiſdem verbis interrogando, & reſpondendo utuntur, non secùs, ac ſi *illa* memoriæ ſub pędagogo commiſiſſent.

سورة النمل مكية وهي ثلاث وتسعون آية

SURA XXVII.
FORMICA
MECCANA:
COMMATUM NONAGINTA, AC TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 طس 2 تلك آيات القران وكتاب مبين 3 هدي وبشري للمومنين 4 الذين يقيمون
الصلوة ويوتون الزكوة وهم بالآخرة هم يوقنون 5 إن الذين لا يومنون بالآخرة زينا
لهم أعمالهم فهم يعمهون 6 أولايك الذين لهم سوء العذاب وهم في الآخرة هم
الاخسرون 7 وإنك لتلقي القران من لدن حكيم عليم 8 إذ قال موسي لأهله
إني آنست نارا سآتيكم منها بخبر او آتيكم بشهاب قبس لعلكم تصطلون 9 فلما جاءها
نودي أن بورك من في النار ومن حولها وسبحان الله رب العالمين 10 يا موسي إنه
أنا الله العزيز الحكيم 11 وألق عصاك فلما رآها تهتز كأنها جان ولي مدبرا ولم يعقب
يا موسي لا تخف إني لا يخاف لدي المرسلون 12 إلا من ظلم ثم بدل حسنا بعد سوء
فإني غفور رحيم 13 وأدخل يدك في جيبك تخرج بيضاء من غير سوء في تسع
آيات إلي فرعون وقومه إنهم كانوا قوما فاسقين 14 فلما جاءتهم آياتنا مبصرة قالوا هذا سحر
مبين 15 وجحدوا بها واستيقنتها أنفسهم ظلما وعلوا فانظر كيف كان عاقبة المفسدين
16 ولقد آتينا داود وسليمان علما وقالا الحمد لله الذي فضلنا علي كثير من عباده
المومنين 17 وورث سليمان داود وقال يا أيها الناس علمنا منطق الطير وأوتينا من كل
شيء إن هذا لهو الفضل المبين 18 وحشر لسليمان جنوده من الجن والإنس والطير فهم
يوزعون 19 حتي إذا أتوا علي واد النمل قالت نملة يا أيها النمل ادخلوا مساكنكم
لا يحطمنكم سليمان وجنوده وهم لا يشعرون 20 فتبسم ضاحكا من قولها وقال رب

أوزعني أن أشكر نعمتك التي أنعمت علي وعلى والدي وأن أعمل صالحا ترضيه وأدخلني
برحمتك في عبادك الصالحين ۞ 21 وتفقد الطير فقال مالي لا أرى الهدهد أم كان
الغائبين ۞ 22 لأعذبنه عذابا شديدا أو لأذبحنه أو ليأتيني بسلطان مبين ۞
23 فمكث غير بعيد فقال أحطت بما لم تحط به وجئتك من سبإ بنبإ يقين ۞ 24 إني وجدت
امرأة تملكهم وأوتيت من كل شيء ولها عرش عظيم ۞ 25 وجدتها وقومها يسجدون للشمس
من دون الله وزين لهم الشيطان أعمالهم فصدهم عن السبيل فهم لا يهتدون ۞ 26 ألا يسجدوا
لله الذي يخرج الخبء في السموات والأرض ويعلم ما يخفون وما يعلنون ۞ الله لا إله إلا
هو رب العرش العظيم ۞ 28 قال سننظر أصدقت أم كنت من الكاذبين ۞ 29 اذهب
بكتابي هذا فألقه إليهم ثم تول عنهم فانظر ماذا يرجعون ۞ 30 قالت يا أيها الملأ إني
ألقي إلي كتاب كريم ۞ 31 إنه من سليمان وإنه بسم الله الرحمن الرحيم ۞
32 ألا تعلوا علي وأتوني مسلمين ۞ 33 قالت يا أيها الملأ أفتوني في أمري ما كنت
قاطعة أمرا حتى تشهدون ۞ 34 قالوا نحن أولوا قوة وأولوا بأس شديد والأمر إليك فانظري
ماذا تأمرين ۞ 35 قالت إن الملوك إذا دخلوا قرية أفسدوها وجعلوا أعزة أهلها أذلة وكذلك
يفعلون ۞ 36 وإني مرسلة إليهم بهدية فناظرة بم يرجع المرسلون ۞ 37 فلما جاء سليمان
قال أتمدونن بمال فما آتاني الله خير مما آتاكم بل أنتم بهديتكم تفرحون ۞ 38 ارجع
إليهم فلنأتينهم بجنود لا قبل لهم بها ولنخرجنهم منها أذلة وهم صاغرون ۞ 39 قال يا أيها
الملأ أيكم يأتيني بعرشها قبل أن يأتوني مسلمين ۞ 40 قال عفريت من الجن أنا آتيك
به قبل أن تقوم من مقامك وإني عليه لقوي أمين ۞ 41 قال الذي عنده علم من
الكتاب أنا آتيك به قبل أن يرتد إليك طرفك فلما رآه مستقرا عنده قال هذا من فضل
ربي ليبلوني أأشكر أم أكفر ومن شكر فإنما يشكر لنفسه ومن كفر فإن ربي غني
كريم ۞ 42 قال نكروا لها عرشها ننظر أتهتدي أم تكون من الذين لا يهتدون ۞
43 فلما جاءت قيل أهكذا عرشك قالت كأنه هو وأوتينا العلم من قبلها وكنا مسلمين ۞
44 وصدها ما كانت تعبد من دون الله إنها كانت من قوم كافرين ۞ 45 قيل لها
ادخلي الصرح فلما رأته حسبته لجة وكشفت عن ساقيها قال إنه صرح ممرد من قوارير ۞
46 قالت رب إني ظلمت نفسي وأسلمت مع سليمان لله رب العالمين ۞ 47 ولقد أرسلنا إلى
ثمود أخاهم صالحا أن اعبدوا الله فإذا هم فريقان يختصمون ۞ 48 قال يا قوم لم تستعجلون
بالسيئة قبل الحسنة لولا تستغفرون الله لعلكم ترحمون ۞ 49 قالوا اطيرنا بك وبمن معك
قال طيركم عند الله بل أنتم قوم تفتنون ۞ 50 وكان في المدينة تسعة رهط يفسدون

في

في الأرض ولا يصلحون ۞ 50 قالوا تقاسموا بالله لنبيتنه وأهله ثم لنقولن لوليه ما شهدنا
مهلك أهله وإنا لصادقون ۞ 51 ومكروا مكرا ومكرنا مكرا وهم لا يشعرون ۞
52 فانظر كيف كان عاقبة مكرهم أنا دمرناهم وقومهم أجمعين ۞ 53 فتلك بيوتهم
خاوية بما ظلموا إن في ذلك لآية لقوم يعلمون ۞ 54 وأنجينا الذين آمنوا وكانوا يتقون ۞
55 ولوطا إذ قال لقومه أتأتون الفاحشة وأنتم تبصرون ۞ 56 أئنكم لتأتون الرجال شهوة من
دون النساء بل أنتم قوم تجهلون ۞ 57 فما كان جواب قومه إلا أن قالوا أخرجوا آل لوط
من قريتكم إنهم أناس يتطهرون ۞ 58 فأنجيناه وأهله إلا امرأته قدرناها من الغابرين ۞
59 وأمطرنا عليهم مطرا فساء مطر المنذرين ۞ 60 قل الحمد لله وسلام علي عباده
الذين اصطفي آلله خير أما يشركون ۞ 61 من خلق السموات والأرض وأنزل من السماء ماء
فأنبتنا به حدائق ذات بهجة ما كان لكم أن تنبتوا شجرها أإله مع الله بل هم قوم
يعدلون ۞ 62 من جعل الأرض قرارا وجعل خلالها أنهارا وجعل لها رواسي وجعل بين
البحرين حاجزا أإله مع الله بل أكثرهم لا يعلمون ۞ 63 من يجيب المضطر إذا دعاه
ويكشف السوء ويجعلكم خلفاء الأرض أإله مع الله قليلا ما تذكرون ۞ 64 من
يهديكم في ظلمات البر والبحر ومن يرسل الرياح بشرا بين يدي رحمته أإله مع الله
تعالي الله عما يشركون ۞ 65 من يبدوا الخلق ثم يعيده ومن يرزقكم من السماء والأرض
أإله مع الله قل هاتوا برهانكم إن كنتم صادقين ۞ 66 قل لا يعلم من في
السموات والأرض الغيب إلا الله وما يشعرون أيان يبعثون ۞ 67 بل أدرك علمهم في
الآخرة بل هم في شك منها بل هم منها عمون ۞ 68 وقال الذين كفروا أإذا كنا
ترابا وآباؤنا أينا لمخرجون ۞ 69 لقد وعدنا هذا نحن وآباؤنا من قبل إن هذا إلا أساطير
الأولين ۞ 70 قل سيروا في الأرض فانظروا كيف كان عاقبة المجرمين ۞ 71 ولا
تحزن عليهم ولا تكن في ضيق مما يمكرون ۞ 72 ويقولون متي هذا الوعد إن كنتم
صادقين ۞ 73 قل عسي أن يكون ردف لكم بعض الذي تستعجلون ۞ 74 وإن
ربك لذو فضل علي الناس ولكن أكثرهم لا يشكرون ۞ 75 وإن ربك ليعلم ما
تكن صدورهم وما يعلنون ۞ 76 وما من غائبة في السماء والأرض إلا في كتاب
مبين ۞ 77 إن هذا القرآن يقص علي بني إسرائيل أكثر الذي هم فيه يختلفون ۞
79 وإنه لهدي ورحمة للمومنين ۞ 78 إن ربك يقضي بينهم بحكمه وهو العزيز العليم ۞
79 فتوكل علي الله إنك علي الحق المبين ۞ 80 إنك لا تسمع الموتي ولا تسمع الصم الدعاء
إذا ولوا مدبرين ۞ 81 وما أنت بهادي العمي عن ضلالتهم إن تسمع إلا من يومن بآياتنا

ـهم مسلمون ۞ 83 وإذا وقع القول عليهم أخرجنا لهم دابة من الأرض تكلمهم أن الناس
كانوا بآياتنا لا يوقنون ۞ 84 ويوم نحشر من كل أمة فوجا ممن يكذب بآياتنا فهم
يوزعون ۞ 85 حتى إذا جاؤوا قال أكذبتم بآياتي ولم تحيطوا بها علما أماذا كنتم
تعملون ۞ 86 ووقع القول عليهم بما ظلموا فهم لا ينطقون ۞ 87 ألم يروا أنا جعلنا
الليل ليسكنوا فيه والنهار مبصرا إن في ذلك لآيات لقوم يؤمنون ۞ 88 ويوم ينفخ في
الصور ففزع من في السماوات ومن في الأرض إلا من شاء الله وكل أتوه داخرين ۞
89 وترى الجبال تحسبها جامدة وهي تمر مر السحاب صنع الله الذي أتقن كل شيء إنه
خبير بما يفعلون ۞ 90 من جاء بالحسنة فله خير منها وهم من فزع يومئذ آمنون ۞
91 ومن جاء بالسيئة فكبت وجوههم في النار هل تجزون إلا ما كنتم تعملون ۞
92 إنما أمرت أن أعبد رب هذه البلدة الذي حرمها وله كل شيء وأمرت أن أكون
من المسلمين ۞ 93 وأن أتلو القرآن فمن اهتدى فإنما يهتدي لنفسه ومن ضل فقل إنما أنا
من المنذرين وقل الحمد لله سيريكم آياته فتعرفونها وما ربك بغافل عما يعملون

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

TS. 2. Hæc *ſunt* ſigna Alcorani, & libri manifeſti. 3. Directio, & fauſtum nuncium fidelibus. 4. Qui perſolvunt orationem, & exſolvunt eleemoſynam, & ipſi in futurum ſæculum firmè credunt. 5. Porrò, qui non credunt in ſæculum futurum, adornavimus illis opera eorum *(ideſt dedimus illis mundanas felicitates)* quamobrem ipſi attoniti hærebunt, *quandò viderint borum vanitatem, ac turpitudinem.* 6. Hi *ſunt*, quibus erit malum pœnæ *in hoc mundo*, & ipſi in futuro ſæculo erunt perditiſſimi. 7. Et tibi quidem abſque dubio traditur Alcoranus *iſte* à conſpectu ſapientis, ſcientis. 8. Cùm dixit Moyſes familiæ ſuæ: Certè ego aſpexi ignem: *pergam, ut* referam vobis de eo nuncium: vel afferam vobis flammam accenſam in torre, ut vos calefiatis. 9. Cùm autem veniſſet ad eum *(ideſt ignem)* inclamatum eſt ei: Benedictus ſit ille, qui eſt in igne, & qui eſt circa illum, & laus Deo Domino *a* ſæculorum. 10. O Moyſes certè ego ſum Deus Præpotens, *ſapiens.* 11. Projice porrò virgam tuam. Cùmque vidiſſet eam, *quòd* ſeſe motitaret, quaſi *ipſa* eſſet anguis: retroceſſit terga vertens, nec regrediebatur. O Moyſes, ne timeas: quippe non timent coram me Legati. 12. Sed, qui iniquè egerit, deindè ſubſtituerit bonum poſt malum, certè ego *ero illi* indulgens, miſericors. 13. Intromitte autem manum tuam in ſinum tuum, egredietur alba ſine læſione. *In hoc erit* inter novem ſigna apud Pharaonem, & populum ejus: quippe ipſi ſunt homines prævaricantes. 14. Cùm autem perveniſſent ad eos ſigna noſtra evidentia: dixerunt: Hæc *eſt* magia manifeſta. 15. Et abnegaverunt ea, quamvis certè cognoſcerent ea animæ eorum *eſſe à Deo*, ob iniquitatem, & ſuperbiam. Sed aſpice, quomodò fuerit finis corrumpentium *(ideſt pravè agentium)*. 16. Et jam quidem tribuimus Davidi, & Salomoni ſcientiam, & dixerunt: Laus Deo, qui excellentes fecit nos ſupra multos ex ſervis ſuis fidelibus. 17. Et hæres fuit Salomon Davidis *in prophetia, & ſcientia*, & dixit: O homines, docti fuimus loquelam volucrum, & donati ſumus de omni re *(ideſt dedit nobis Deus omnes excellentias Prophetarum, & Regum)* certè hæc ſanè eſt excellentia manifeſta. 18. Et congregati ſunt ad Salomonem exerci-

a Mundorum.

ª citatim. tus ejus *compoſiti* ex dæmonibus, & hominibus, & volucribus, & ipſi *a* ſeparatim ducebantur. 19. Donec venerunt juxta vallem formicarum. Dixit *una* formica, *quæ erat Regina aliarum, cùm vidiſſet exercitus Salomonis*: Heus ò formicæ, ingredimini habitacula veſtra, ne proterat vos Salomon, & exercitus ejus, dùm ipſi non animadvertunt. 20. Et exhilaratus eſt *Salomon* ridens ob verba illius, & dixit: Domine mi, excita me, ut gratus ſim gratiæ tuæ, quam beneficè contuliſti ſuper me, & ſuper parentes meos, & ut faciam rectum, in quo tibi complaceas, & introduc me per miſericordiam tuam inter ſervos tuos probos. 21. Et circumſpexit volucres, & dixit: Quid mihi eſt, quod non video Upupam? Numquid eſt ex abſentibus? 22. Profectò caſtigabo illam pœna vehementi: aut certè mactabo illam, aut ſanè veniet ad me cum poteſtate manifeſta (*ideſt, niſi afferat juſtam cauſam abſentiæ ſuæ*). 23. At *illa* conſtitit haud procul *à Salomone*, & ait: Luſtravi id *regionis*, quod tu non luſtraſti, & veni ad te ex Saba cum nuncio certò. 24. Equidem inveni *ibi* mulierem, quæ regnat ſuper eos, & prædita fuit omni re, & ipſi eſt Thronus

ᵇ adorant. magnus. 25. Inveni illam, & gentem ejus, *b* adorantes Solem præter Deum, & adornavit illis Satan opera eorum, avertitque eos à via *veritatis*, quamobrem ipſi non ſunt directi (*ideſt detinentur à Satana*); 26. Ne adorent Deum, qui manifeſtat id, quod latet in Cœlis, & terra, & novit id, quod obſconditis, & id, quod manifeſtatis. 27. Deus: non eſt Deus, niſi ipſe: Dominus Throni magni. 28. Dixit *ei Salomon*: Mox videbimus an vera dixeris; an fueris ex mentientibus. 29. Perge cum hac mea epiſtola, & projice eam ad illos; deindè averte te ab eis, & attende, quidnam reſpondeant. 30. Dixit *Balcaiſa Regina Saba, cùm accepiſſet epiſtolam, Proceribus ſuis*: O Proceres: Equidem projecta eſt ad me epiſtola honorifica. 31. Ipſa porrò eſt à Salomone, & quidem illa *præfert hunc titulum*: In nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis. 32. Ne elevemini contra me: Sed venite ad me devoti. 33. Dixit *Regina*: O Proceres, conſulite mihi in negotio meo: non ero decidens quidquam, donec teſtes ſitis (*ideſt, donec approbetis*). 34. Reſponderunt *Proceres*: Nos *ſumus* præditi fortitudine, & præditi robore militari valido: ſed imperium *ſpectat* ad te. Vide ergo, quid præcipias. 35. Dixit *Balcaiſa*: Certè Reges, cùm ingreſſi fuerint urbem *aliquam*, devaſtant eam, & reddunt potentiſſimos civium ejus viliſſimos. Et ita facient *iſti, qui miſerunt epiſtolam, in nos*. 36. Sed ego miſſura *ſum* ad eos munera, & expectatura id, quod referant miſſi *ad me cum muneribus*. 37. Cùm autem veniſſet *Legatus Balcaiſæ* ad Salomonem, dixit *ei Salomon*: An augebitis me opibus? profectò id, quod dedit mihi Deus, melius eſt eo, quod dedit vobis. Vos Porrò donis veſtris lætabimini (*ideſt habete illa, iiſque fruimini*). 38. Revertere, *ò Legate*, ad eos: *nos* verò omninò veniemus ad eos cum exercitibus: non *erit* potentia illis contra eos, & profectò ejiciemus eos ex ea (*ideſt regione eorum*) humiliatos, & ipſi *fient* parvi (*ideſt, ſubjecti, & obedientes*) 39. Dixit *deindè Salomon ſuis*: Heus Proceres; Quis veſtrum afferet ad me Thronum hujus *Reginæ*, antequam veniant ad me ſeſe dedituri? 40. Reſpondit Vaferrimus *quidam* inter Demones: Ego afferam tibi illum, antequam ſurgas è loco tuo, & ego quidem *ero* ad hoc ſanè validus, fidelis. 41. Dixit *alius Demon*, penes quem erat ſcientia ex Libro (*ideſt ſacrarum ſcripturarum*): Ego afferam tibi illum; antequam reddatur ad te obtutus tuus (*ideſt, antequam reſpiciens aliquid ſtatim ad te viſum retrahas*). Cùm autem *Salomon* vidiſſet eum (*ideſt Thronum*) depoſitum ante ſe, dixit: Hoc *eſt* ex gratia Domini mei, ut experimentum mei faciat, utrum gratus ſim, an ſim ingratus. Qui verò gratus fuerit, utique gratus erit ſibiipſi. Qui autem ingratus fuerit: profectò Dominus meus *eſt* dives, munificus. 42. Dixit *Salomon ſuis*: Ignotum facite ei Thronum ejus (*ideſt, ita immutate eum, ut ipſa non poſſit illum facilè agnoſcere*) *ut* videamus, utrum directa ſit, an verò ſit ex illis, qui non ſunt directi. 43. Cùm autem veniſſet *Balcaiſa*, dictum eſt *ei*: An hujuſmodi erat thronus tuus? Reſpondit: Sicut hic ipſe *erat*. Et *dixit*

ᶜ Moslemi. *Salomon*: Donati ſumus ſcientia ante illam, & fuimus *c* tradentes nos Deo.

44. Et

44. Et avertit eam *à vera religione* id, quod colebat præter Deum: quippe ipſa
fuit ex gentibus infidelibus. 45. Dictum fuit eidem *Reginæ*: Ingredere in Pala-
tium. Cùm autem vidiſſet illud, exiſtimavit illud eſſe cumulum aquarum, &
diſcooperuit crura ſua, *ut tranſvadaret illum*. Dixit ei *Salomon*: Certè hoc eſt Pa-
latium ſolidum factum ex vitro. Dixit *tunc Regina*: Domine mi, certè iniqua fui
in animam meam, & *nunc* trado me ipſam cum Salomone Deo Domino *a ſæculo-* a Mundorum.
rum. 46. Et jam quidem legavimus ad Themudæos fratrem eorum Saleh, *qui*
dixit eis: Servite Deo. Et ecce ipſi *diviſi in* duas factiones inter ſe diſceptabant
circa religionem? 47. Dixit *illis Saleh*: O popule meus, quare celeres eſtis ad *ex-*
petendum malum priùs, quàm bonum? Nonne veniam poſtulabitis à Deo, ut vos
miſericordiam conſequamini? 48. Reſponderunt *Themudæi*: Malè auguramur tibi,
& iis, qui tecum *ſunt*. Reſpondit *Saleh*: Augurium veſtrum eſt penes Deum:
Atqui vos *eſtis* homines, qui probamini *à Deo per proſpera, & adverſa*. 49. Erant
autem in Civitate novem homines, *qui* corrumpebant terram, neque benefica-
bant *eam*. 50. Dixerunt *hi ad invicem*: Jurate mutuò per Deum, quòd ſanè occi-
demus noctu hunc *Saleh*, & familiam ejus (*ideſt aſſeclas ejus*) deindè porrò dice-
mus *b* vindici *ſanguinis* ejus: Non fuimus præſentes perditioni familiæ ejus, & d propinquo ejus.
nos *in hoc* ſumus prorſus veraces. 51. Et machinati ſunt dolum *illi*, & *nos quoque*
machinati ſumus dolum *illis*: ſed ipſi non animadvertebant. 52. Aſpice porrò,
cujuſmodi fuerit finis doli eorum. Nimirùm nos perdidimus eos, & gentem eorum
univerſam. 53. Et *c* ecce *remanſerunt* domus eorum vacuæ ob id, quod iniquè c hæ.
egerunt. Certè in hoc *eſt* ſanè ſignum hominibus, *qui* ſciunt. 54. Et liberavimus
eos, qui crediderunt, & timebant *Deum*. 55. Et *Liberavimus etiam* Lot. Cùm di-
xit genti ſuæ. An perpetratis flagitium, & vos videtis, hoc eſſe flagitium? 56.
Ergone vos ſanè venitis ad viros libidinoſè, præter mulieres? Atqui vos *eſtis* الجزء
homines, qui ignoratis *malum vobis venturum*. 57 Sed non fuit reſponſio gentis ejus, العشرون
niſi quod dixerunt: Ejicite familiam Lot ex urbe veſtra: quippe ipſi *ſunt* homi- Pars Vigeſima.
nes, *qui* ſe puros ſervant *à flagitiis veſtris*. 58. Liberavimus ergo eum, & fami-
liam ejus, præter uxorem ejus, quam decrevimus *fore* ex remanentibus *ad pœ-*
nam. 59. Et pluimus ſuper eos pluviam. Fuit autem miſerabilis pluvia commo-
nitorum (*ideſt eorum, qui commoniti fuerant antea de ea*). 60. Dic: Laus Deo, &
pax ſuper ſervos ejus, quos elegit: eſt ne Deus melior, an quod aſſociant *illi*
infideles (*ideſt idola*)? 61. Quiſnam creavit Cœlos, & terram, & demittit vobis
è Cœlo aquam? Et germinare facimus per eam viridaria habentia pulchritudi-
nem. Non eſt vobis (*ideſt in poteſtate veſtra*) ut germinare faciatis arbores eo-
rum. Eſt ne Deus *aliquis* cum Deo? Nihilominùs hi *ſunt* homines, qui coæquant
illi alios Deos. 62. Quiſnam poſuit terram *in* ſtabilitatem, & poſuit interiora
ejus *apta ad emittenda* flumina, & conſtituit ei montes ſtabiles, & poſuit inter duo
maria (*nempè ſalſum, & dulce*) obſtaculum, *ne invicem miſcerentur*? An *fuit* Deus
alius cum Deo? Nihilominùs plerique eorum neſciunt. 63. Quiſnam exaudit af-
flictum anguſtia, cùm invocat eum, & relevat *ab eo* malum? Et ponit vos ſuc-
ceſſores terræ (*ideſt ſuccedentes vobis invicem per generationem*)? An fuit Deus *alius*
cum Deo? Quàm pauci conſiderant *hæc*! 64. Quiſnam dirigit vos in tenebris
terræ, *d* & maris, & quis mittit ventos, fauſtum nuncium ante miſericordiam d continentis.
ſuam? An *eſt* Deus *alius* cum Deo? Procul abſit Deus ab eo, quod *illi* aſſociant.
65. Quiſnam producit creaturam, deindè reverti faciet eam *ad vitam poſt mortem*?
Et quis alit vos de Cœlo, & terra? An *eſt* Deus alius cum Deo? *Dic*; Afferte
probationem veſtram *de hoc*, ſi eſtis veraces. 66. Dic: Neſcit *e* ullus in Cœlis, e qui *eſt*.
& Terra, Arcanum, niſi Deus. Et neſciunt *homines*, quandò reſuſcitandi ſint. 67.
An enim aſſequuta eſt ſcientia eorum *veritatem* de futuro ſæculo. Verùm ipſi *ſunt* in
dubitatione de eo: immò ipſi *ſunt* circa illud cæci. 68. Et dicunt, qui ſunt infi-
deles: An poſtquam fuerimus pulvis *nos*, & Patres noſtri, an, *inquam*, nos verè
educendi ſumus *è ſepulchris*. 69. Jam quidem promiſſum fuit hoc nobis, & Patri-
bus noſtris antea: ſi hoc *eſt*, niſi fabellæ Priorum. 70. Dic *illis*: Perambulate
terram, & videte, cujuſmodi fuerit exitus ſceleſtorum. 71. Et ne triſteris pro eis:
neque ſis in anguſtia ob id, quod doloſè machinantur. 72. Et dicunt: Quandò

 erit

a Facilè eſt, ut ponè ſequatur vos. *erit* hæc promiſſio, ſi eſtis veraces. 73. Reſponde: *a* Fortaſsè contingit, ut proxima ſit vobis pars *illius pœna*, quam cupitis accelerari. 74. Et quidem Dominus tuus profectò eſt præditus benignitate erga homines, *dùm differt illis hanc pœnam*. Sed plerique eorum non agunt gratias *illi propter hoc*. 75. Et profectò Dominus tuus ſanè novit, quid abſcondant pectora eorum, & quid *ipſi linguis* propalent. 76. Et non eſt aliquid occultum in Cœlo, & terra, niſi *ſcriptum ſit* in libro manifeſto (*ideſt in tabula cuſtodita*). 77. Certè hic Alcoranus enarrat filiis Iſrael pleraque eorum, in quibus ipſi inter ſe diſſentiunt. 78. Et profectò ipſe eſt ſanè directio, & miſericordia Fidelibus. 79. Porrò Dominus tuus decidet litem inter eos judicio ſuo: nam ipſe *eſt* Præpotens, ſciens. 80. Innitere verò ſuper Deum: quippè tu es in veritate manifeſta. 81. Certè tu non facies audire mortuos, neque facies audire ſurdos prædicationem, ubi receſſerint terga vertentes. 82. Neque tu *eris* dirigens cœcos, *ut recedant* ab errore ſuo. Non *b* facies audire, niſi eum, qui credit in ſigna noſtra: hi porrò *ſunt* Moſlemi. 83. Cùm autem ceciderit dictum ſuper eos (*ideſt advenerit tempus ſupplicii eorum*) educemus illis beſtiam è terra, *quæ* alloquetur eos, quòd certè homines *Meccani* in ſigna noſtra non firmiter credebant. 84. Et die *quadam* congregabimus ex omni gente cœtum ex iis, qui mendacii inſimulant ſigna noſtra, & ipſi in orbem coacti ducentur. 85. Donec pervenerint *ad locum Judicii*. Dicet *illis Deus*: An mendacii inſimulaſtis ſigna mea, & non comprehendiſtis ea ſcientia? Quidnam eſt, quod feciſtis? 86. Et cadet dictum (*ideſt ſententia damnationis*) ſuper eos ob id, quod iniquè egerunt, & ipſi non loquentur. 87. Nonne viderunt, quòd non poſuimus noctem, ut quieſcerent in ea, & diem *c* facientem videre (*ideſt, ut homines viderent in eo*) certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna hominibus, *qui* credunt. 88. Et die *quadam* inſufflabitur in Tubam, & formidabunt, qui *ſunt* in terra, præter eos, quos voluerit Deus *eſſe ſecuros*. Et omnes venient ad eum ſeſe humiliter demittentes. 89. Et videbis montes, & exiſtimabis eos glacie concretos, & ipſi tranſibunt tranſitu nubium (*ideſt diſſolventur, ſicut nubes diſſolvuntur.*) Opus Dei, qui ſapienter diſpoſuit omnem rem: quippè ipſe *eſt* commonitus de eo, quod facitis. 90. Qui attulerit bonum *d* habebit melius illo, & ipſi à terrore diei illius erunt ſecuri. 91. Qui verò attulerint malum, præcipitabuntur obverſi vultus eorum in ignem. An recipietis mercedem, niſi illius, quod fueritis operati? 92. Certè ego juſſus ſum colere Dominum hujus regionis (*ideſt Meccæ*) qui conſecravit eam, & ipſius *eſt* omnis res, & præceptum eſt mihi, ut ſim ex Moſlemis. 93. Et, ut legam Alcoranum. Porrò, qui directus fuerit, profectò directus erit ſibiipſi. Qui autem erraverit, dic *illi*: Certè ego ſum ex commonentibus (*ideſt nihil ad me ſpectat, niſi te commonere*). Et dic: Laus Deo: mox oſtendet vobis ſigna ſua, & cognoſcetis ea, & non eſt Dominus tuus negligens circa id, quod facitis.

b Si.

c conſpicuū.

d ipſi dabitur.

N O T Æ.

FOrmica eſt hujus Suræ, quæ Meccana communiter cenſetur, Epigrahe. Agitur enim in illa, inter alias nugas, de eo, quod contigit inter formicas, & Salomonem. Verſus illius, ſi duas literas initiales nullius ſenſus excludas, (quas tamen ego computavi) tres ſupra nonaginta reperies. Sed quodnam Lectoris prẹmium? audi: من قراء سورة النمل كان له من اجر عشر حسنات بعدد من صدق سليمن وكذب به وهود وصالح وابراهيم وشعيب ويخرج من قبر وهو ينادى لا اله الا الله. *Qui legerit Suram formicæ, habebit mercedem decem bonorum, juxta numerum eorum, qui crediderunt Salomoni, & Hud, & Saleh, & Abrahæ, & Scioaib, & eorum, qui hos mendacii inſimulavere: & quandò exibit è ſepulcro, clamabit: Non eſt deus, niſi Deus.*

I. T. S.] Idem de duobus his characteribus dicendum, quod de aliis ſimilibus dictum eſt.

IX. *Qui eſt in igne, & qui eſt circa illum.*] Gelal: من فى النار اى موسى ومن حولها اى الملايكـة *Qui eſt in igne, ideſt Moyſes: qui circa illum, ideſt Angeli*. Jahias, primum intelligit ipſum Deum: ſecundum autem Angelos. In codice Abu-Caab legitur: بورك النار ومن حولها. *Benedictus ſit ignis, & qui eſt circa eum*. Ex quo apparet inconſtantia lectionum Alcorani, quem tam ſedulò à Deo cuſtoditum ab omni alteratione Moſlemi jactant.

XVII. *Docti fuimus loquelam volucrum.*] Arabica vox منطق eſt propriè loquela, ſeu ſermo rationalium. Gelal exponit, فهم اصواتهم: *intelligentiam vocum earum*, ſcilicet volucrum, vel avium. Sed audiendus hic Zamchaſcerius, qui ſic de voce المنطق

المنطق *i. loquela*, diſſerit: والمنطق كل مسا يصوت به من المفرد والمؤلف المفيد وغير المفيد وقد توجيد يعقوب كتابه باصلاح المنطق مسا اصلح فيه الا مفردات الكلم وقالت العرب نطقت الحمامة وكل صنف من الطير يتفاهم اصواته والذي علمه سليمان منطق الطير هو مسا يفهم بعضه من بعض من معانيه واغراضه ويحكى انه مر على بلبل في شجرة ويحرك راسه ويميل ذنبه فقال لاصحابه أتدرون ما يقول قالوا الله ونبيه اعلم قال يقول اكلت نصف ثمرة.. وصاح طاووس وقال يقول كما تدين تدان وصاح هدهد فقال يقول استغفروا الله يا مذنبون وصاح طوطى فقال يقول كل حي ميت وكل جديد بال وصاح خطاف فقال يقول قدموا خيرا تجدوه وصاحت رخمة فقال تقول سبحان ربي الاعلى ملء سمايه وارضه وصاح قمري فاخبر انه يقول سبحان ربي الاعلى وصاح الحدا فقال يقول كل شي هالك الا الله والقطا يقول من سكت سلم والببغى يقول ويل لمن الدنيا همه والديك يقول اذكروا الله يا غافلون والنسر يقول يا ابن ادم عش ما شيت اخرك الموت والعقاب يقول في البعد من الناس انس والضفدع يقول سبحان ربي القدوس واراد بقوله كل شي كثرة ما اوتي

Loquela autem eſt quidquid effertur per vocem, ſive ſit ſimplex, ſive compoſitum; ſive utile ad ſignificandum, ſive inutile. Et jam conſcripſit Jacob (hic fuit author libri Camus, ſeu Lexici linguæ Arabicæ) *librum ſuum de correctione ſermonis, vel locutionis: ſed non tractavit in eo, niſi de verbis ſimplicibus: Dicitur autem apud Arabes: locuta eſt columba. Et Omnis ſpecies avium mutuò percipit voces ſuas. Illud autem, quod didicit Salomon de loquela avium, eſt illud, quod intelligit una avis ab alia juxta ſignificationes, & declarationes proprias. Fertur autem Salomonem, dum tranſiret juxta quamdam arborem, vidiſſe in ea Luſciniam motitantem caput, & caudam inflectentem: dixitque aſſeclis ſuis: intelligitis ne, quid ille dicat? At illi reſponderunt: Deus ſcit, & Propheta ejus. Dixit Salomon; Dicit: Comedi dimidium dactyli. Cùm autem vociferatus eſſet Pavo, dixit Salomon: Hic dicit: Sicut judicabis, ita judicaberis. Et, cùm cantaſſet Upupa, dixit: Hæc dicit: Petite veniam à Deo, ò peccatores. Cùm autem cantaſſet* Avis, quę Arabicè dicitur *Tuta, dixit Salomon: Hæc dixit. Omne, quod vivit, morietur: & omne, quod novum eſt, veteraſcet. Et cantavit Hirundo, dixitque Salomon: Hæc dicit: Præmittite opera bona, & invenietis ea. Et cantavit Pellicanus, dixitque Salomon: Hic dixit: Laus ſit Domino meo altiſſimo ob aquam Cœli ejus, & terræ ejus. Et cantavit Turtur, dixitque Salomon: Hæc dicit: Laus ſit Domino meo altiſſimo. Cantavit Milvus: Et dixit: Omnia peribunt præter Deum. Et cantavit* Avis, quæ dicitur Arabicè *Catà, & dixit: Qui tacuerit, ſalvus erit. Et cantavit* Avis, quę vocatur *Bigg, & dixit: Væh illi, qui ponit in mundo ſollicitudinem ſuam. Et cantavit Gallus, & dixit: Mementote Dei, ò negligentes. Et cantavit Aquila, & dixit: O fili Adæ, vive quantum vis, finis tuus erit mors. Et cantavit Aquila nigra, & dixit: In elongando ſe ab hominibus, invenitur quies: Et cantavit Rana, & dixit: Laus Domino meo Sancto. Per hoc autem, quod dicitur, Salomonem donatum fuiſſe de omni re, intelligitur multitudo rerum, quas à Deo accepit.* Hactenùs Zamchaſcerius.

XIX. *Donec venerunt juxta vallem formicarum.*] Videtur eſſe nomen proprium loci, qui juxta Gelal eſt بالطايف او بالشام *In Thaiph, vel in Syria.*

XX. *Et exhilaratus eſt Salomon.*] Gel: وقد سمعه سليمان من ثلاثة اميال حملته اليه الريح فحبس جنده حين اشرف على واديهم حتى دخلوا بيوتهم وكان جنده ركابا ومشاة في هذه المسير . Et *jam audierat ſermonem ejus Salomon à tribus millibus paſſuum, nam ventus detulerat ſonitum ejus ad illum. Ubi igitur pervenit prope Vallem earum, continuit exercitum ſuum, donec ingrederentur foramina ſua. Erat autem exercitus ejus in eo itinere, compoſitus ex equitibus, & peditibus.*

XXI. *Et circumſpexit volucres.*] Gel: ليرى الهدهد الذي يرى الماء تحت الارض ويدل عليه بنقره فيها فيستخرجه الشياطين لاحتياج سليمان اليه للصلاة فلم يرى: *Ut videret Upupam, quę vidit aquam latentem ſub terra, & oſtendit eam ſcalpens unguibus terram. Dæmones autem hauriebant eam ad neceſſitates Salomonis, ut nimirùm ſeſe ante preces purificaret. Sed non vidit eam adeſſe.*

XXII. *Profectò caſtigabo illam, &c.*] Gelal: بنتف ريشه وذنبه و رميه في الشمس فلم يمتنع على الهوام: *depilando alas ejus, & caudam ejus, & projiciendo eam ad Solem, ita, ut nequeat animalcula noxia à ſe arcere.*

XXIII. *At illa conſtitit haud procul à Salomone.*] Deſcribit Gelal ſatis pueriliter adventum ejus in hęc verba: وحضر لسليمان متواضعا برفع راسه ورخاء ذنبه وجناحيه فعفى عنه وساله عما لقي في غيبته *Et conſtitit coram Salomone, demiſsè, humiliterque ſe gerens: elevando caput ſuum, & leniter movendo caudam, & alas, & veniam ab eo petendo. Ille verò interrogavit eam de eo, quod ſibi eveniſset in abſentia ſua.*

XXIV. *Equidem inveni ibi mulierem, &c.*] Hanc mulierem, tenent communiter Arabes, fuiſſe Reginam regionis Sabæ in Arabia felici, & appellatam fuiſſe بالقيس *Balcaiſam.* De Throno verò ejus hæc ſcribit Gelal: طوله ثمانين دراعا وعرضه اربعون دراعاً وارتفاعه ثلاثون دراعاً مضروب من الذهب

والفضة مكلل بالدر والياقوت الاحمر والزبرجد الاخضر
والزمرد وقوايمه من الياقوت الاحمر والزبرجد الاخضر
عليه سبعة ابواب على كل بيت باب معلق به

Longitudo ejus erat octoginta cubitorum, latitudo quadraginta, & altitudo triginta. Confectus erat ex auro, & argento. Habebat ſupra ſe coronam ex margaritis, jaſpidibus, & ſmaragdis. Baſes ejus erant ſimiliter ex jaſpide, & ſmaragdo. Habebat ſupra ſe ſeptem portas: ſupra omnem manſiunculam erat porta affixa.

XXVIII. *Mox videbimus, an vera dixeris.* Hoc experimento probavit Salomon Upupæ veracitatem nimirùm, quod illa, inquit Gelal. دلهم على الماء

فاستخرج وارتوا وتوضوا وصلوا ثم كتب سليمان
كتابا صورته من عبد الله سليمان بن داود الى
بلقيس ملكة سبا بسم الله الرحمان الرحيم
السلام على من اتبع الهدى اما بعد فلا تعلوا
علي واتوني مسلمين ثم طبعه بالمسك وختمه
بخاتمه ثم قال للهدهد اذهب بكتابي. *Demonſtravit illis, ubi eſſet aqua, & effodiens eduxit eam. Cum autem hauſiſſent eam, purificaverunt ſe, & perſolverunt Sacras preces. Deinde ſcripſit Salomon epiſtolam in hanc formam. Servus Dei Salomon filius David Balcaiſæ Reginæ Saba. In nomine Dei Miſeratoris Miſericordis. Pax ſuper illum, qui ſecutus fuerit directionem. Poſteà verò: Ne efferatis vos contra me; ſed venite ad me devoti: Deinde aſperſit epiſtolam muſco, & ſignavit eam ſigillo ſuo: deindè dixit Upupæ: Perge cum hac epiſtola mea.* Subdit Author, Upupam accepiſſe epiſtolam, & detuliſſe ad Reginam, quæ circumdata erat exercitu ſuo; & projeciſſe eam in ſinum illius. Quod cùm vidiſſet Regina, vehementer timuit, & expavit.

XXXVI. *Sed ego miſſura ſum ad eos munera.*] De his muneribus ita fabulatur Gelal: فارسلت خدما
ذكورا واناثا الفا بالسوية وخمسماية لبنة من
الذهب وتاجا مكللا بالجواهر ومسكا وعنبرا
وغيرذلك مع رسول بكتاب فاسرع الهدهد الى
سليمان يخبره بالخبر فامر ان يضراب لبنات
الذهب والفضة وانبسط من موضعه الى تسعة فراسخ
ميدانا وان يبنوا حوله حايطا مشرفا من الذهب
والفضة وان ياتوا باحسن دواب البر والبحر مع اولاد
الجن عن يمين الميدان وشماله: *Miſit ergo Balcaiſa ad Salomonem mille miniſtros, quingentos maſculos, & quingentas fœminas, eodem modo indutos, eademq; forma præditos: & quingentos laterculos aureos: & coronam ornatam gemmis pretioſis; & muſcum, & ambarum, & alia per Legatum cum epiſtola. Sed Upupa celeriùs veniens ad Salomonem nunciavit ei hæc omnia. Præcepit ergo Salomon, ut conficerentur laterculi ex auro, & argento, & conſternerentur à loco, in quo erant per novem paraſangas in modum Hippodromi, quem circumdedit muro alto, confecto ex auro, & argento. Et præcepit, ut adducerentur animalia quæque pulcherrima terræ, & maris cum filiis Dæmonum à dextris, & ſiniſtris Hippodromi.*

XXXVIII. *Revertere, ò legate, ad eos.*] Cùm legatus ad Reginam reverſus fuiſſet cum muneribus, quæ illa miſerat ad Salomonem: Regina (inquit Gelal)

جعلت سريرها داخل سبعة ابواب داخل قصرها
وقصرها داخل سبعة قصور واغلقت الابواب وجعلت
عليها حرسا وتجهزت للمسير الى سليمان لتنظر ما
يأمرها به [illegible] اثنى عشر الف قيل مع
كل قيل الوف كثيرة الى ان قربت منه على فرسخ:

Collocavit ſedem ſuam intra ſeptem portas in arce ſua, quæ circumdata erat ſeptem aliis arcibus, & occluſit portas, & appoſuit illis cuſtodias, & præparavit ſe, ut iret ad Salomonem, & videret, quid ſibi præciperet. Habuit autem in comitatu in itinere duodecim millia Regum: & cum ſingulis Regibus erant multa millia hominum, & pervenit prope locum, ubi erat Rex in diſtantia unius paraſangæ.

XL. *Antequam ſurgas è loco tuo.*] Ideſt, ut explicat Gelal, antequam adveniat meridies. Salomon enim ſedebat in throno ad judicandum aſſiduè, uſque ad meridiem.

XLI. *Dixit alius dæmon.*] Dæmon iſte, juxta eumdem interpretem, erat: آصف بن برخيا كان صديقا يعلم
اسم الله الاعظم الذى اذا دعى به اجاب. *Aſaph &c. filius Barachiæ. Erat autem juſtus, & veridicus, & habebat notitiam nominis Dei Maximi* (videtur eſſe יְהֹוָה) *Quod, cùm invocaſſet, reſpondit Salomoni: Ego afferam tibi illum.* Subdit autem Author, Salomonem, ita annuente dæmone, reſpexiſſe in Cœlum. Cùm verò inde obtutum retraxiſſet, vidiſſe thronum Balcaiſæ poſitum ante ſe. Eo enim momento, quo Salomon reſpexit in Cœlum, invocavit Aſaph nomen Dei maximum, ut Deus ſtatim afferret illum, & penetravit ſub terram, donec emerſit cum throno ante ſolium regis.

XLV. *Ingredere in palatium*] De hoc palatio, & ingreſſu reginæ in illud, ita idem Gloſſator. هو سطح
من زجاج ابيض شفاف تحته ماء جار فيه سمك
اصطنعه سليمان لما قيل له ان ساقيها ورجليها
كقدمي حمار وكشفت عن ساقيها لتخوضه
وكان سليمان على سريره في صدر الصرح فرای
ساقيها وقدميها حسانا ودعاها الى الاسلام
واراد تزويجها فكره شعر فعملت له الشياطين
النورة فازالته بها فتزوجها واحبها واقرها
على ملكها وكان يزورها كل شهر مرة ويقيم عندها
ثلاثة ايام وانقضى ملكها بانقضاء ملك سليمان.

Erat

Erat autem conſtructum ex vitro albo, ac tranſparenti, & ſub illo erat aqua currens, in qua natabant piſces. Ita autem artificioſè fabricaverat illud Salomon, poſtquam audivit Balcaiſam habere pedes, & crura piloſa inſtar aſini. Itaque ingreſſura palatium, cùm putaret eſſe gurgitem aquarum, diſcooperuit crura ſua, ut pervadaret illum. Salomon autem, qui ſedebat in medio palatii, manifeſtè vidit crura, & pedes ejus. Deinde exhortatus eſt eam ad veram religionem, &, cùm vellet illam in uxorem accipere, exhorruit pilos crurium ejus. Sed diaboli fecerunt ei depilatorium ex calce viva, quo ablati ſunt pili ejus, & ita accepit eam in uxorem, & dilexit eam, & ſtabilivit eam in regno ſuo. Viſitabat autem eam ſemel in ſingulos menſes, & triduum apud eam morabatur. Et tandem perſeveravit in regno ſuo, quandiù duravit regnum Salomonis.

LV. *Et vos videtis.*] Arabicè وانتـــم تبصرون Jahias ſubintelligit انها الفاحشة *hoc eſſe flagitium.* Gelal explicat انهاكـــل تبصرون بعضكم بعضًا فى المعصية: *Aſpicitis vos invicem* in perpetrandis hujuſmodi flagitiis *ad irritandos vos magis ad peccandum.*

LXXXIII. *Educemus illis beſtiam e terra.*] Hæc beſtia dicitur الجساسة idest *Exploratrix*; quia fabulantur per eam, Antichriſtum res exploraturum. De hac beſtia mira, ac portentoſa fabulantur Arabes. Audi Zamchaſcerium: ودابة الارض الجساسة جاء فى
الحديث ان طولها ستون ذراعًا: لا يدركها طالب
ولا يفوتها هارب: وروى لهـــا اربع قوائـــم وزغب
وريش وجناحان: وعن ابن جريج فى وصفهـــا راس
ثور وعين خنزير واذن فيـــل وقرن ايل وعنق نعامة
وصدر أسد ولون نمر وخاصرة هر وذنب كبش وخف
بعير وما بيـــن المفصلين اثنـــا عشر ذراعـــا بذراع
ادم. وروى لا يخرج الا راسهـــا وراسها يبلغ اعنان
السما ويبلغ السحاب: وعـــن ابى هريرة فيهـــا
من كـــل لون وما بين قرنيها فرسخ للراكب. وعن
الحسن لا يتـــم خروجها الا بعد ثلثـــة ايام. وعـــن
امير المومنين على ابن ابى طالب عليه السلام انه
سئل مـــن اين تخرج الدابـــة فقال من اعظـــم
المساجد الى ثلثة ايام والناس ينظرون فـــلا يخرج
الا ثلثهـــا. وعن النبى صلعم انـــــه سئل من اين
تخرج فقال من اعظم المساجد على الله يعنـــى
المسجـــــد الحرام: وروى انها تخرج ثلث خرجات
تخرج باقصى اليمـــن ثم تتكمن: ثـــم تخرج
بالبادية ثم تتكمن دهرًا طويلاً فبينما الناس فى
اعظم المساجد . . . . فما يهولهم الا خروجها . . . .
فقوم يهربون وقوم يقفون نظارة: وقيل تخرج مـــن
الصفا فتكلمهـــــم بالعربية بلسان زلق وتقول ان
الناس كانوا بـــاياتنا لا يوقنون يعنى ان الناس لا
يوقنون بخروجى لان خروجها مـــن الايات: و تقول
الا لعنة الله على الظالمين. وعن السدى تكلمهـــم
ببطلان الاديان كلها سوى دين الاسلام: وعن ابـــن
عمر تستقبل المغرب فتصرخ صرخة منفذة: ثــــــم
تستقبل المشرق ثـــم الشام ثـــم اليمن فتفعل مثل
ذلـــك وروى . . . . بينما عيسى عم يطوف بالبيت
ومعه المسلمون اذا تضطرب الارض تحتهـــم تحرك
القنديل وينشق الصفا . . . فتخرج الدابة مـــــن
الصفا ومعها عصى موسى وخاتـــم سليمان فتضرب
المومن فى مسجده او فيما بين عينيه بعصا موســـى
فتنكت نكتة بيضا فتفشوا تلك النكتة فى وجهـــه
حتى تضئ بهـــا وجهه . . كانه كوكب درى وتكتـــب
بين عينيه مومن: وتنكت الكافر بالخاتم فى انفه
فتفشا النكتة حتى تسود بها وجهه وتكتـــب بيـــن
عينيه كافر: فتجلوا وجه المومن بالعصـــا وتخطـــم
انف الكافر بالخاتم ثـــم تقول لهم يا فلان انت
مـــــن اهل الجنة ويا فلان انت من اهـــل النار:

Et beſtia terræ Exploratrix, prout habetur in relationibus, habebit in longitudine ſexaginta cubitos. Non aſſequetur eam inſequens, neque evitabit eam fugiens. Habebit quatuor pedes; & pilos, & pennas, & duas alas. Ebnogiarib deſcribit eam cum capite tauri, & oculis porci, & auribus elephantis, & cornibus cervi, & cervice ſtruthiocameli, & pectore leonis, & colore urſi, & hypocondrio, ſeu medio corporis felis, & cauda arietis, & ungulis cameli. Spatium inter duas juncturas erit duodecim cubitorum humanorum. Fertur etiam, non exiturum è terra, niſi caput ejus, quod perveniet ad nubes Cęli. Et ex authoritate Abuhoreiræ, erunt in ea omnes colores, & inter cornua ejus erit ſpatium paraſangæ, ſeu trium milliariorum, quantum poteſt eques percurrere. Et ex authoritate Alhaſan, non complebitur egreſſus ejus, niſi poſt tres dies. Et ex dicto Imperatoris fidelium Aly filii Abutaleb habetur, quòd interrogatus, unde egreſſura eſſet Beſtia, reſpondit: Ex maxima Meſchitarum per tres dies, & homines videbunt illam, & non egredietur, niſi tertia pars ejus. Et habetur ex relatione, Prophetam Mahumetum interrogatum, unde egreſſura eſſet beſtia, reſpondiſſe: Ex maxima Meſchitarum apud Deum: ſignificans per hoc Meſchitam, ſeu Templum Meccæ. Et habetur ex relatione, egreſſuram eſſe tribus vicibus. Egredietur in finibus Arabiæ felicis: deindè abſcondetur. Poſteà egredietur in campeſtribus Arabum ſcenitarum: deindè abſcondet ſe per longiſſimum tempus. Cùm verò homines erunt in maxima Meſchitarum, non

terre-

terrebit eos, niſi egreſſus ejus, & nonnulli fugient: nonnulli verò firmi ſtabunt ad aſpectum ejus. Juxta aliorum dictum, egredietur ex monte Sapha, & alloquetur eos Arabice lingua expedita, & dicet verba illa Alcorani: Quippè homines in ſigna noſtra firmiter non credebant: ac ſi diceret: Quippè homines non credebant in egreſſum meum. Nam egreſſus ejus eſt unum de ſignis. Et dicet: Nonne maledictio Dei erit ſuper iniquos? Et juxta Alſaddi, alloquetur eos de vanitate omnium Religionum, præter Eſlamiticam. Et juxta dictum Ebn-Homar, convertetur ad Occidentem, & clamabit clamore acutiſſimo. Deindè convertetur ad Orientem, & ad Syriam, & ad Arabiam Felicem, & faciet ſimiliter. Et habetur ex traditione, quòd, dùm Jeſus, cui ſit pax, circumibit Templum, & cum eo erunt Moslemi, commovebitur Terra ſub eis, & movebitur Candelabrum, & ſcindetur Mons Sapha, & egredietur ex illo Beſtia habens ſecum virgam Moyſi, & ſigillum Salomonis, & percutiet fideles in fronte, vel inter oculos eorum virga Moyſi, & imprimet ibi ſignum album, quod extendetur per totam faciem, quæ lucebit tamquam ſtella refulgens, & ſcribet inter oculos uniuscujuſque fidelis hanc vocem, Fidelis. *Deinde imprimet ſignum ſigillo Salomonis in naſo infidelium, & ſignum illud dilatabitur in nigredinem per totam faciem infidelis, & ſcribet inter oculos ejus,* Infidelis. *Splendebit itaque facies fidelis per virgam Moyſi, & deformabitur naſus infidelis per ſigillum Salomonis. Deindè dicet eis: O talis, tu eris ex habitatoribus Paradiſi. Et, ò talis, tu eris ex habitatoribus Inferni.* Hactenùs Zamchaſcerius. Hæc autem omnia, quæ de hujuſmodi beſtia Arabes confingunt, deſumpta ſunt abſque dubio ex eo, quod de ſimili beſtia propè mundi finem in mundum egreſſura, habetur in Apocalypſi S. Joannis, & in Prophetia Danielis. Ita nimirum Sacrarum literarum oracula Moslemi depravant, ac fabulis commiſcent.

LXXXVIII. *Præter eos, quos voluerit Deus eſſe ſecuros.*] Hi erunt, juxta Gelal; جبرايــل وميكايل واسرافل وملك الموت وعن ابن عباس هــم الشهدآ اذ هــم احياء عند ربهم يرزقون: *Gabriel, Michael, Aſraphel, & Angelus mortis. Et juxta Ebn-Abbas, erunt Martyres: nam hi vivi apud Dominum ſuum alentur.*

REFUTATIONES.

I. Evenit Alcorano, vel Mahumeto, id, quod Aſino eveniſſe ex fabulis accepimus. Hic, cùm die quadam fortè fortuna leoninam pellem inveniſſet, ea ſeſe totum cooperiens, Leonemque ſimulans, reliquas beſtias aſpectù territabat. Ubi verò rudere cœpit, vulpes in riſus erumpens: Heus tu, inquit, tandem Aſinus es, qui te Leonem ſimulabas. Videas interdum Mahumetum in Alcorano prophetica pelle indutum, ea legentium oculis exhibere, quæ vel è ſacris literis, vel à Sanctis Patribus, præſertim Syris, furtivè deſumpſit. Prophetam omninò credas: Sed, cùm propria alienis admiſcet; vel, cùm veris ſacrarum literarum hiſtoriis, & ſententiis, Thalmudicas, ac Rabbinicas ineptias interponit, ſeſe nebulonem, atque Impoſtorem prodit.

Primò quidem in eo ſe ſtultum, ac ridiculum oſtendit, quòd brutis animantibus humanam loquelam, & rationem, atq; intellectum attribuit: hoc enim ſignificat نطق, & النطق juxta Arabicæ linguæ proprietatem, ac genuinam interpretationem. Nempe loquelam diſtinctam, & propriam animalis rationalis, quam Græci λόγον appellant: unde Artem, quam, hi λογικῶ, & διαλεκτικῶ dicunt, Arabes علم النطق appellant. Itaque neſcio, qua fide Zamchaſcerius dicat النطق eſſe quidquid effertur per vocem, ſive ſimplicem, ſive compoſitam, ſive ſignificativam, ſive non ſignificativam; niſi fortè mentiri voluit ad excuſandum craſſiſſimum Prophetæ ſui errorem, qui النطق animalibus ratione carentibus attribuit. Quamvis enim concedamus, hæc voces ſuas habere, negamus tamen illas à ratione, ſeu intellectu proficiſci, cùm ſolùm ſint ſigna quædam naturalia, quibus ſemper eodem modo paſſiones, ſeu affectiones ſuas ſignificant: id, quod non ſolùm vocibus, ſed etiam motibus exterioribus corporis præſtant. Proveniunt itaque hæc ab inſtinctu naturæ, ſicut in infantibus, non à ratione aliqua, qua polleant. Et ideò, ut dixi, ſemper eadem ſunt in omnibus. Fatemur etiam, hunc naturæ inſtinctum in quibuſdam brutis ad humanam rationem ita accedere, ut intellectum habere videantur, quemadmodùm apparet in canibus, Elephantis, &c. Sed revera hæc quoque intellectu carent; & id, quod faciunt, ex neceſſario tantùm naturæ ductu, & non liberè, neque electivè operantur. Videmus etiam aves quaſdam voces humanas proferre, quamvis valdè imperfectè: Hoc tamen non accidit, niſi quia ita edoctæ ſunt ab hominibus, neque ullam habent conjunctam intelligentiam, & eodem modo aſſuefiunt illis vocibus, ſicut canes venationi, & equi curſui. Porrò, quòd potuerit Salomon ex ſignis exterioribus, vel ex cantu avium cognoſcere naturales earum affectus, ſicut ipſæ cognoſcunt inter ſe: non eſt mirum, neque ſingulare fuit hoc Salomoni: idem enim poſſunt & alii naturæ Obſervatores aſſequi. Sed non eſt hoc, quod vult Alcoranus, qui introducit Salomonem ita cum upupa, & upupam cum Salomone loquentem, quemadmodùm loquitur homo cum alio homine, non per ſola ſigna neceſſariò elicita à natura, ſed per voces articulatè diſtinctas, ſenſu connexas, ſignificativas, & omninò liberè à ratione provenientes. Mala igitur fide exponit Zamchaſcerius, Salomonem ita loquelam avium intellexiſſe, ſicut aves ipſæ ſeſe mutuò per naturalia ſigna intelligunt.

Reſpondebunt Moslemi, in ſacris literis non ſolùm avibus, & aliis animantibus, ſed etiam rebus inanimatis loquelam attribui. Quamobrem invitantur ſæpè montes, & arbores, & fontes, & Cœli, & ſidera ad laudandum, & benedicendum Deum. Et in libro Job cap. duodecimo legimus, *Interroga jumenta, & docebunt te, & volatilia Cœli, & indicabunt tibi. Loquere terræ, & reſpondebit tibi, & narrabunt piſces maris.*

Verùm manifeſtè patet, has eſſe locutiones metaphoricas. Eo enim pacto creaturæ omnes laudant, & benedicunt Deum, & enarrant gloriam, & magnitudinem ejus, quòd funguntur eo munere, vel inſerviunt ad id, ad quod ab

ipſo

ipſo Deo creatæ ſunt, & exprimunt in ſeipſis potentiam, ac ſapientiam illius. Et propter eamdem cauſam dicuntur etiam docere, & erudire homines, quia nimirùm apparent in ipſis veſtigia quædam, ſeu effectus Divinæ ſapientiæ, potentiæ, & bonitatis, & virtutes nonnullæ, ſeu proprietates naturales, quibus homines ad Dei notitiam, & amorem, & ad veram virtutem excitantur.

Poteſt nihilominùs confirmare Mahumetanos in errore ſuo, quòd in libro Geneſis ſerpens cum Heva locutus fuiſſe, manifeſtè affirmatur, & in libro Numerorum, Aſinam cum Balaam verba feciſſe, & collocutam fuiſſe habemus, non ſecùs, ac Upupam cum Salomone.

Sed reſpondemus, loquelam illam ſerpentis, non fuiſſe ipſi naturalem, ſed contigiſſe, movente Diabolo, qui in eo latebat, linguam ipſius: quemadmodùm legimus in hiſtoriis, per alia animalia bruta, vel etiam per ſtatuas, Dæmones eſſe locutos. Quin, & arte Magica, ſeu dæmoniaca efficiunt Præſtigiatores in animalibus brutis nonnulla, quæ ad humanam rationem videntur accedere, & naturaliter ſine arte humana, vel diabolica nullo modo fieri poſſunt. Quod verò attinet ad Aſinam Balaam: ex ipſis Sacræ Scripturæ verbis patet, illam non fuiſſe inſtinctu naturali locutam. Hìc enim ſcribitur: *Aperuitque Dominus os Aſinæ, & locuta eſt*. Ut igitur Serpens ope Dæmonis, ita quoq; Aſina ope Angeli ſermonem formavit: neuter tamen hic ſermo cognoſcitivus, vel rationalis, idest proveniens ab intellectu, & ratione, ſed tantùm materialis, velut ſonitus, qui ex inſtrumento aliquo muſico manus, vel oris ope producitur. Nihilominùs adeò craſſi, bardique ſunt Arabes, & Mahumetani, ut non ſolùm brutis animantibus, ſed lignis quoque, & lapidibus humanum ſermonem tribuere non dubitent. Hinc arbores, & lapides, ne dum Camelos, & alia quadrupedia, frequentiſſimè Mahumetum allocuta fuiſſe fabulantur.

II. Ea, quæ inter Salomonem, & formicas; itemque inter eumdem, & Upupam eveniſſe referuntur, adeò ridicula ſunt, ut ea confutare non ſit opus: Fabulæ Æſopicæ majorem fidem ſibi poſſunt vendicare. Tanti ne faciebat Salomon unam aviculam, ut adeò excandeſceret, & tam dira illi minaretur, quòd ab aliarum ſocietate ſeſe ſubduxiſſet?

III. Illud verò, & Salomoni injurium, & nonniſi impium exiſtimari debet, eſt, quòd Alcoranus faciat illum Imperatorem avium, & Dæmonum, non ſolùm eorum, quos الجنة *Genios* vocant, ſed illorum etiam, quos الشياطين *Satanas* appellant, qui certè mali ſunt, atque humani generis hoſtes. Cur verò potiùs avium, quàm Leonum, vel tigrium, vel pardorum Dux eſſet Salomon? Hæc certè animalia aptiora ſunt ad pugnam, quàm aves, aut volucres. Sed fortaſſe in cauſa fuit, quòd aves tantùm humanis vocibus enunciandis aſſuefiant, quod cæteris animalibus non contingit. Quòd verò Salomon Dæmonum, ac Satanarum ope, & miniſterio uteretur, ſine ſummæ impietatis nota dici non poteſt: Divina enim lege interdictum eſt hominibus cum hujuſmodi ſpiritibus Deo rebellibus conſuetudinem habere. Licèt enim Arabes ex falſa Hebræorum doctrina, exiſtiment, Genios, non ſecùs, ac homines, ad bonum, & malum liberos eſſe: hoc tamen Sacris literis omninò repugnat, in quibus Genii, ſeu Dæmones, & Satanæ pro iiſdem habentur, nempe pro Angelis apoſtaticis, Deoque rebellibus, atque ideò æternis cruciatibus deſtinatis. Hunc tam craſſum errorem hauſit Alcoranus à Thalmude, & Rabbinis, qui ex prava intelligentia eorum verborum, quę in libro קֹהֶלֶת ſive Eccleſiaſte leguntur ca. 2. 8. עָשִׂיתִי לִי שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת: *feci mihi captivam, & captivas*: ſeu, ut habet Vulgata latina: *feci mihi ſcyphos, & urceos in miniſterio ad vina fundenda*, quod conſonat verſioni ſeptuaginta, οἰνοχόον ϗ οἰνοχόας *vini funditorem, & vini funditrices*, perperam interpretati ſunt, *dæmonem, & Dæmonas*, ſeu dæmoniſſas: quaſi Salomon his miniſtris, ſeu pincernis in conviviis ſuis, aliiſque officiis uteretur.

IV. Ea, quæ Alcoranus de Salomone, & Regina Sabæ commemorat, hujuſmodi ſunt, (præſertim, ſi Expoſitorum nugas adjicias) ut ſola ſufficiant, ad illius vanitatem, & impoſturam manifeſtiſſimè agnoſcendam. Non eſt otium in illis examinandis, & refutandis, immorari. Sciat tamen lector, totam eſſe farinam Thalmudicam, quam Judæi Mahumeto, non ſine ingenti pretio vendidere. Sed unuſquiſque videt, quàm longè Alcoranica figmenta diſtent à legitima Sacrarum litterarum narratione.

V. Poſtremò, dum Mahumetus aſſerit, Alcoranum ſuum decidere, ac dilucidare filiis Iſrael pleraque eorum, in quibus ipſi diſſentiunt, deſiderandum erat, ut ex his unum tantùm poſuiſſet. Quam, oro, litem dirimit Alcoranus Iſraelitis in Sacrorum librorum controverſiis? Iſraelitæ ipſi dicant, ſi noverunt. Sed nihil hujuſmodi præſtat Alcoranus, & Mahumetus mera jactat mendacia.

سورة القصص مكية وهي سبع وثمانون آية

SURA XXVIII.
HISTORIA
MECCANA:
COMMATUM OCTOGINTA SEPTEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 طسم ۞ 2 تلك آيات الكتاب المبين ۞ 3 نتلو عليك من نبإ موسي وفرعون
بالحق لقوم يومنون ۞ 4 إن فرعون علا في الأرض وجعل أهلها شيعا يستضعف طايفة منهم
يذبح أبناءهم ويستحيي نساءهم إنه كان من المفسدين ۞ 5 ونريد أن نمن علي الذين
استضعفوا في الأرض ونجعلهم أيمة ونجعلهم الوارثين ۞ 6 ونمكن لهم في الأرض ونري فرعون
وهامان وجنودهما منهم ما كانوا يحذرون ۞ 7 وأوحينا إلي أم موسي أرضعيه فإذا
خفت عليه فألقيه في اليم ولا تخافي ولا تحزني إنا رادوه إليك وجاعلوه من المرسلين ۞
8 فالتقطه آل فرعون ليكون لهم عدوا وحزنا إن فرعون وهامان وجنودهما كانوا خاطين ۞
9 وقالت امرأة فرعون قرة عين لي ولك لا تقتلوه عسي أن ينفعنا أو نتخذه ولدا وهم لا
يشعرون ۞ 10 وأصبح فواد أم موسي فارغا إن كادت لتبدي به لولا أن ربطنا علي
قلبها لتكون من المومنين ۞ 11 وقالت لأخته قصيه فبصرت به عن جنب وهم لا يشعرون ۞
12 وحرمنا عليه المراضع من قبل فقالت هل أدلكم علي أهل بيت يكفلونه لكم وهم
له ناصحون ۞ 13 فرددناه إلي أمه كي تقر عينها ولا تحزن ولتعلم أن وعد الله حق
ولكن أكثرهم لا يعلمون ۞ 14 ولما بلغ أشده واستوي آتيناه حكما وعلما وكذلك
نجزي المحسنين ۞ 15 ودخل المدينة علي حين غفلة من أهلها فوجد فيها رجلين
يقتتلان هذا من شيعته وهذا من عدوه فاستغاثه الذي من شيعته علي الذي من عدوه فوكزه
موسي فقضي عليه قال هذا من عمل الشيطان إنه عدو مضل مبين ۞ 16 قال رب إني ظلمت

نفسي

نفسي فاغفر لي فغفر له إنه هو الغفور الرحيم ۝ 17 قال رب بما أنعمت علي فلن أكون
ظهيرا للمجرمين ۝ 18 فأصبح في المدينة خايفا يترقب فإذا الذي استنصره بالأمس
يستصرخه قال له موسي إنك لغوي مبين ۝ 19 فلما أن أراد أن يبطش بالذي هو عدو
لهما قال يا موسي أتريد أن تقتلني كما قتلت نفسا بالأمس إن تريد إلا أن تكون جبارا
في الأرض وما تريد أن تكون من المصلحين ۝ 20 وجاء رجل من أقصي المدينة يسعي قال
يا موسي إن الملأ يأتمرون بك ليقتلوك فاخرج إني لك من الناصحين ۝ 21 فخرج منها
خايفا يترقب قال رب نجني من القوم الظالمين ۝ 22 ولما توجه تلقاء مدين قال عسي
ربي أن يهديني سواء السبيل ۝ 23 ولما ورد ماء مدين وجد عليه أمة من الناس
يسقون ۝ 24 ووجد من دونهم امرأتين تذودان قال ما خطبكما قالتا لا نسقي حتي
يصدر الرعاء وأبونا شيخ كبير ۝ 25 فسقي لهما ثم تولي إلي الظل فقال رب إني لما أنزلت
إلي من خير فقير ۝ 26 فجاءته إحديهما تمشي علي استحياء قالت إن أبي يدعوك ليجزيك
أجر ما سقيت لنا فلما جاءه وقص عليه القصص قال لا تخف نجوت من القوم الظالمين ۝
27 قالت إحديهما يا أبت استأجره إن خير من استأجرت القوي الأمين ۝ 28 قال إني أريد
أن أنكحك إحدي ابنتي هاتين علي أن تأجرني ثماني حجج فإن أتممت عشرا فمن عندك
وما أريد أن أشق عليك ستجدني إن شاء الله من الصالحين ۝ 29 قال ذلك بيني وبينك
أيما الأجلين قضيت فلا عدوان علي والله علي ما نقول وكيل ۝ 30 فلما قضي موسي
الأجل وسار بأهله آنس من جانب الطور نارا قال لأهله امكثوا إني آنست نارا لعلي آتيكم
منها بخبر أو جذوة من النار لعلكم تصطلون ۝ 31 فلما أتيها نودي من شاطي الواد الأيمن
في البقعة المباركة من الشجرة أن يا موسي إني أنا الله رب العالمين ۝ 32 وأن ألق
عصاك فلما رآها تهتز كأنها جان ولي مدبرا ولم يعقب يا موسي أقبل ولا تخف إنك من
الآمنين ۝ 33 اسلك يدك في جيبك تخرج بيضاء من غير سوء واضمم إليك جناحك
من الرهب فذانك برهانان من ربك إلي فرعون وملايه إنهم كانوا قوما فاسقين ۝ 34 قال رب
إني قتلت منهم نفسا فأخاف أن يقتلون ۝ 35 وأخي هرون هو أفصح مني لسانا فأرسله معي
ردءا يصدقني إني أخاف أن يكذبون ۝ 36 قال سنشد عضدك بأخيك ونجعل لكما سلطانا
فلا يصلون إليكما بآياتنا أنتما ومن اتبعكما الغالبون ۝ 37 فلما جاءهم موسي بآياتنا بينات
قالوا ما هذا إلا سحر مفتري وما سمعنا بهذا في آبايانا الأولين ۝ 38 وقال موسي ربي
أعلم بمن جاء بالهدي من عنده ومن تكون له عاقبة الدار إنه لا يفلح الظالمون ۝
39 وقال فرعون يا أيها الملأ ما علمت لكم من إله غيري فأوقد لي يا هامان علي الطين

فاجعل

فاجعل لي صرحا لعلي اطلع الى اله موسي واني لاظنه من الكاذبين ۞ 40 واستكبر
هو وجنوده في الارض بغير الحق وظنوا انهم الينا لا يرجعون ۞ 41 فاخذناه وجنوده
فنبذناهم في اليم فانظر كيف كان عاقبة الظالمين ۞ 42 وجعلناهم ايمة يدعون الى
النار ويوم القيمة لا ينصرون ۞ 43 واتبعناهم في هذه الدنيا لعنة ويوم القيمة هم من
المقبوحين ۞ 44 ولقد اتينا موسي الكتاب من بعد ما اهلكنا القرون الاولى بصاير
للناس وهدي ورحمة لعلهم يتذكرون ۞ 45 وما كنت بجانب الغربي اذ قضينا الى موسي
الامر وما كنت من الشاهدين ۞ 46 ولكنا انشانا قرونا فتطاول عليهم العمر وما كنت
ثاويا في اهل مدين تتلو عليهم اياتنا ولكنا كنا مرسلين ۞ 47 وما كنت بجانب
الطور اذ نادينا ولكن رحمة من ربك لتنذر قوما ما اتيهم من نذير من قبلك لعلهم
يتذكرون ۞ 48 ولولا ان تصيبهم مصيبة بما قدمت ايديهم فيقولوا ربنا لولا ارسلت الينا
رسولا فنتبع اياتك ونكون من المومنين ۞ 49 فلما جاءهم الحق من عندنا قالوا لولا اوتي
مثل ما اوتي موسي اولم يكفروا بما اوتي موسي من قبل قالوا ساحران تظاهرا وقالوا انا
بكل كافرون ۞ 50 قل فاتوا بكتاب من عند الله هو اهدي منهما اتبعه ان كنتم
صادقين ۞ 51 فان لم يستجيبوا لك فاعلم انما يتبعون اهواءهم ومن اضل ممن اتبع هواه
بغير هدي من الله ان الله لا يهدي القوم الظالمين ۞ 52 ولقد وصلنا لهم القول لعلهم
يتذكرون ۞ 53 الذين اتيناهم الكتاب من قبله هم به يومنون ۞ 54 واذا يتلي
عليهم قالوا امنا به انه الحق من ربنا انا كنا من قبله مسلمين ۞ 55 اولايك يوتون
اجرهم مرتين بما صبروا ويدرون بالحسنة السيية ومما رزقناهم ينفقون ۞ 56 واذا سمعوا اللغو
اعرضوا عنه وقالوا لنا اعمالنا ولكم اعمالكم سلام عليكم لا نبتغي الجاهلين ۞ 57 انك
لا تهدي من احببت ولكن الله يهدي من يشاء وهو اعلم بالمهتدين ۞ 58 وقالوا ان
نتبع الهدي معك نتخطف من ارضنا اولم نمكن لهم حرما امنا يجبي اليه ثمرات كل
شي رزقا من لدنا ولكن اكثرهم لا يعلمون ۞ 59 وكم اهلكنا من قرية بطرت معيشتها
فتلك مساكنهم لم تسكن من بعدهم الا قليلا وكنا نحن الوارثين ۞ 60 وما كان
ربك مهلك القري حتي يبعث في امها رسولا يتلو عليهم اياتنا وما كنا مهلكي القري
الا واهلها ظالمون ۞ 61 وما اوتيتم من شي فمتاع الحيوة الدنيا وزينتها وما عند الله خير
وابقي افلا يعقلون ۞ 62 افمن وعدناه وعدا حسنا فهو لاقيه كمن متعناه متاع الحيوة الدنيا
ثم هو يوم القيمة من المحضرين ۞ 63 ويوم يناديهم فيقول اين شركاي الذين كنتم
تزعمون ۞ 64 قال الذين حق عليهم القول ربنا هولاء الذين اغوينا اغويناهم كما غوينا

تبرءنا

تبرأنا إليك ما كانوا إيانا يعبدون ۞ 64 وقيل ادعوا شركاءكم فدعوهم فلم يستجيبوا لهم
ورأوا العذاب لو أنهم كانوا يهتدون ۞ 65 ويوم يناديهم فيقول ماذا أجبتم المرسلين ۞
66 فعميت عليهم الأنباء يومئذ فهم لا يتساءلون ۞ 67 فأما من تاب وآمن وعمل صالحا
فعسى أن يكون من المفلحين ۞ 68 وربك يخلق ما يشاء ويختار ما كان لهم الخيرة
سبحان الله وتعالى عما يشركون ۞ 69 وربك يعلم ما تكن صدورهم وما يعلنون ۞
70 وهو الله لا إله إلا هو له الحمد في الأولي والآخرة وله الحكم وإليه ترجعون ۞ 71 قل
أرأيتم إن جعل الله عليكم الليل سرمدا إلى يوم القيامة من إله غير الله يأتيكم بضياء أفلا
تسمعون ۞ 72 قل أرأيتم إن جعل الله عليكم النهار سرمدا إلى يوم القيامة من إله
غير الله يأتيكم بليل تسكنون فيه أفلا تبصرون ۞ 73 ومن رحمته جعل لكم الليل
والنهار لتسكنوا فيه ولتبتغوا من فضله ولعلكم تشكرون ۞ 74 ويوم يناديهم فيقول أين
شركاءي الذين كنتم تزعمون ۞ 75 ونزعنا من كل أمة شهيدا فقلنا هاتوا برهانكم
فعلموا أن الحق لله وضل عنهم ما كانوا يفترون ۞ 76 إن قارون كان من قوم موسي فبغي
عليهم وآتيناه من الكنوز ما إن مفاتحه لتنوء بالعصبة أولي القوة إذ قال له قومه لا تفرح إن
الله لا يحب الفرحين ۞ 77 وابتغ فيما آتاك الله الدار الآخرة ولا تنس نصيبك من
الدنيا وأحسن كما أحسن الله إليك ولا تبغ الفساد في الأرض إن الله لا يحب
المفسدين ۞ 78 قال إنما أوتيته على علم عندي أولم يعلم أن الله قد أهلك من قبله
من القرون من هو أشد منه قوة وأكثر جمعا ولا يسأل عن ذنوبهم المجرمون ۞ 79 فخرج
على قومه في زينته قال الذين يريدون الحيوة الدنيا يا ليت لنا مثل ما أوتي قارون إنه
لذو حظ عظيم ۞ وقال الذين أوتوا العلم ويلكم ثواب الله خير لمن آمن وعمل صالحا ولا يلقيها
إلا الصابرون ۞ 80 فخسفنا به وبداره الأرض فما كان له من فئة ينصرونه من دون الله
وما كان من المنتصرين ۞ 81 وأصبح الذين تمنوا مكانه بالأمس يقولون ويكأن الله
يبسط الرزق لمن يشاء من عباده ويقدر لولا أن من الله علينا لخسف بنا ويكأنه لا يفلح
الكافرون ۞ 82 تلك الدار الآخرة نجعلها للذين لا يريدون علوا في الأرض ولا فسادا
والعاقبة للمتقين ۞ 83 من جاء بالحسنة فله خير منها ومن جاء بالسيئة فلا يجزي الذين
عملوا السيئات إلا ما كانوا يعملون ۞ 84 إن الذي فرض عليك القرآن لرادك إلى معاد
قل ربي أعلم من جاء بالهدي ومن هو في ضلال مبين ۞ 85 وما كنت ترجو
أن يلقي إليك الكتاب إلا رحمة من ربك فلا تكونن ظهيرا للكافرين ۞ 86 ولا
يصدنك عن آيات الله بعد إذ أنزلت إليك وادع إلى ربك ولا تكونن من المشركين ۞

وَلَا تَدْعُ مَعَ ٱللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ ٱلْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. TS. M. 2. Hæc *ſunt* ſigna libri manifeſti. 3. Recitabimus tibi *aliqua* ex hiſtoria Moyſis, & Pharaonis cum veritate, pro hominibus, qui credunt. 4. Porrò Pharao efferebat ſe in terra *Ægypti*, & poſuerat gentem ſuam in partes *duas*: attenuabat partem ex eis (*ideſt Iſraelitas*) mactabat filios eorum, & vivas reſervabat mulieres eorum: quippe ipſe erat ex corruptoribus. 5. Et *nos* volebamus beneficare eos, qui attenuabantur in terra, & conſtituere eos Antiſtites, & facere eos hæredes *Regni ejus*. 6. Et *volebamus* ſtabilire locum illis in terra, & oſtendere Pharaoni, & Hamani, & exercitibus utriuſque, ex iiſdem *Iſraelitis* id, quod metuebant (*ideſt ruinam Regni ſui*). 7. Et diximus per revelationem ad Matrem Moyſis: Lacta illum. Quòd ſi timueris illi *aliquod malum*, projice eum in Mare (*ideſt in flumen Nilum*) & ne timeas, neque contriſteris: nos quippe reddituri ſumus eum tibi, & conſtituturi eum *unum* ex Legatis. 8. Collegit autem eum familia Pharaonis, ut eſſet ipſis *in* inimicum, & *in* mœrorem. Porrò Pharao, & Haman *Conſiliarius ejus*, & exercitus eorum erant peccatores. 9. Et dixit uxor Pharaonis: Hilaritas oculi ſit mihi, & tibi: ne occidatis eum, fortaſsè eveniet, ut ſit utilis nobis, aut ſuſcipiamus eum *in* filium. Et ipſi non animadvertebant, *quid mali ſibi accerſerent hoc faciendo*. 10. Et factum eſt cor Matris Moyſis vacuum *timore*: certè propè fuit, ut manifeſtaret eum (*ideſt, ut diceret eſſe filium ſuum*) niſi poſuiſſemus ligamen ſuper cor ejus (*ideſt, niſi retinuiſſemus eam, ne hoc manifeſtaret*) ut eſſet ex fidelibus. 11. Et dixit ſorori ejus *Mariæ*: Aſſectare eum. Et aſpiciebat eum è longinquo; & ipſi non animadvertebant. 12. Et impedivimus ſuper eum nutrices, *antequam lactaret eum Mater*. Dixit autem *ſoror ejus*: Num *vultis* oſtendam vobis familiam domus *ejus*, *qui* enutrient eum vobis, & ipſi erunt illi providè conſulentes? 13. Reſtituimus ergo eum matri ſuæ, ut tranquillaretur oculus ejus, neque triſtaretur, & ut ſciret, quòd promiſſio Dei *eſſet* vera; Sed plerique eorum *hoc* neſciebant. 14. Cùm autem perveniſſet ad firmam ætatem ſuam, & adæquatus fuiſſet (*ideſt eſſet quadraginta annorum*) dedimus ei prudentiam, & ſcientiam: ita enim remuneramus benefacientes. 15. Et intravit in urbem *Mempheos* tempore negligentiæ habitatorum ejus (*ideſt meridie, quandò cives dormiebant*) & invenit in ea duos viros inter ſe digladiantes: alter erat ex gente ſua (*ideſt Hebræus*) & alter ex inimicis ſuis (*ideſt Ægyptius*) & imploravit auxilium ejus is, qui *erat* ex gente ipſius adverſus eum, qui *erat* ex inimicis ejus. Et percuſſit eum tota manu Moyſes, & interemit eum. *Deindè facti pœnitens*, dixit: Hoc fuit ex operatione Satanæ: quippe ipſe *eſt* inimicus, ſeductor manifeſtus. 16. Dixit: Domine mi, certè ego iniquè egi in animam meam: parce ergo mihi. Pepercitque illi, quippe ipſe *eſt* Indultor, Miſericors. 17. Dixit: Domine mi, ego, quòd beneficus fueris erga me, nunquam ero adjutor ſceleratis. 18. Mane autem fuit in civitate timens, & anxius obſervabat, *ſi quid de homicidio ſuo diceretur*, & ecce ille, cui opem tulerat externa die, clamitans rogabat eum, *ut adjuvaret ſe adverſus alium Ægyptium*. Dixit ei Moyſes: Certiſſimè tu *es* nebulo manifeſtus. 19. Cùmque voluiſſet vi repellere eum, qui erat hoſtis utriuſque (*ideſt Ægyptium*) dixit *ille*: O Moyſes, vis ne occidere me, ſicut occidiſti animam (*ideſt alium hominem*) heri? *a* Tu non vis eſſe, niſi violentus in terra, neque vis eſſe ex rectè agentibus. 20. Venit autem vir *quidam* ex ultimis partibus civitatis; velociter currebat; *qui* dixit: O Moyſes certè Proceres conſilium agitant contra te, ut occidant te: Egredere ergo: Certè ego *ſum* tibi ex rectè conſulentibus.

hus. 21. Exivit ergo ab ea timens, *ſibique* cavebat. Dixit: Domine mi, libera me à gentibus iniquis. 22. Cùm autem *a* iter cepiſſet erga Madian, dixit: Forte veniet, ut Dominus meus dirigat me æquitate viæ (*ideſt feliciter*). 23. Ubi verò deſcendit ad aquam Madian, invenit circa eam turbam ex hominibus; qui adaquabant *pecora ſua*. 24. Et invenit præter eos duas mulieres, quæ procul tenebant *ab aquis oves ſuas*. Dixit *illis*: Quod eſt negotium veſtrum? Reſponderunt: Non adaquamus, donec diſceſſerint Paſtores, & Pater noſter *eſt* ſenex grandævus. 25. Adaquavit igitur illis: deindè receſſit ad umbram, & dixit: Domine mi: certè ego illius, quod demiſiſti ad me de bono, *eram* inops (*ideſt indigebam eo bono, quod obtuliſti mihi*). 26. Venit ergo ad eum una earum: incedebat cum verecundia, & dixit: Certè pater meus vocat te, ut rependat tibi mercedem illius *laboris*, quo adaquaſti nobis *oves*. Cùm autem veniſſet ad eum (*ideſt. Moyſes ad patrem puellarum*) & narraſſet illi hiſtoriam *rerum ſuarum*, dixit *ei ſenex*: Ne timeas: evaſiſti ex gentibus iniquis. 27. Dixit una earum: O pater mi, conducas eum mercede: certè erit optimus *omnium*, quos mercede conduxiſti: fortis, fidelis. 28. Dixit *Jethro Moyſi*: Equidem volo copulare tibi matrimonio unam filiarum mearum iſtarum, cum pacto, ut ſervias mercede mihi octo annis. Quodſi compleveris decem *annos*, *erit* ex arbitrio tuo: neque volo *hac in re* difficultatem ponere ſuper te. Invenies autem me, ſi voluerit Deus, ex probis. 29. Reſpondit *Moyſes*: Hoc *erit pactum* inter me, & inter te: quemcumque duorum terminorum complevero; *ſive octo, ſive decem annorum*, ne eſto tranſgreſſio ſuper me (*ideſt, ne tenear progredi ulteriùs in ſerviendo tibi*) & Deus ſuper id, quod dicimus, *ſit* procurator (*ideſt teſtis.*) 30. Cùm autem abſolviſſet Moyſes terminum *ſtatutum*, & proficiſceretur cum familia ſua, vidit ex latere Montis Sinai ignem. Dixit familiæ ſuæ: Expectate, nam ego vidi ignem, ut ego afferam vobis ex eo nuncium, aut partem ex igne, ut vos calefiatis. 31. Cùm ergo veniſſet ad eum (*ideſt ignem*) Inclamatum eſt *illi* ex latere Torrentis dextero in valle benedicta, ex arbore: O Moyſes: Ego quidem ſum Deus Dominus *b* ſæculorum. 32. Projice porrò virgam tuam. Cùm autem vidiſſet eam agitare ſeſe, quaſi ipſa *eſſet* anguis; avertit ſe terga vertens, nec regreſſus eſt. *Dixitque illi, Deus*: O Moyſes accede, & ne timeas: quippe tu es ex ſecuris. 33. Introduc manum tuam in ſinum tuum: egredietur alba abſque læſione, & contrahe ad te alam tuam (*ideſt manum tuam*) à timore (*ideſt, ſine timore*). Porrò hæc erunt duo *c* ſigna à Domino tuo ad Pharaonem, & proceres ejus: ipſi quippe ſunt homines prævaricantes. 34. Dixit *Moyſes*: Domine mi, certè ego occidi ex eis animam (*ideſt hominem quendam*) quamobrem timeo, ne occidant me. 35. Sed frater meus Aaron eſt eloquentior me lingua: mitte ergo illum mecum in auxilium, *ut* veracem probet me: quippe ego timeo, ne mendacem putent me. 36. Dixit *ei Deus*: Mox roboravimus brachium tuum fratre tuo, & tribuemus utrique veſtrum poteſtatem, ita, ut non aſſequantur vos in ſignis noſtris. Vos duo, &, qui ſecutus fuerit vos, *eritis* victores. Cùm autem veniſſet ad eos Moyſes cum ſignis noſtris manifeſtis, dixerunt: Non eſt hoc, niſi præſtigium confictum: neque audivimus de hoc apud Patres noſtros Priores. 38. Dixit autem Moyſes: Dominus meus ſcientiſſimus eſt, quis veniat cum directione de apud ſe (*ideſt, quis ſit à ſe directus ad veritatem*) & cui futurus ſit finis Domus (*ideſt, quis aſſecuturus ſit pro mercede Paradiſum*)? Certè non erunt felices Iniqui. 39. Et dixit Pharao: O Proceres, nunquam ſcivi *eſſe* vobis aliquem Deum præter me. Verùm ſuccende mihi, ô Haman, ſuper lutum (*ideſt coque mihi lateres in fornace*) & ædifica mihi turrim excelſam, ut ego aſcendam ad *inſpiciendum* Deum Moyſis: ego autem abſque dubio puto, hunc *eſſe* ex mendacibus. 40. Et ſuperbè ſe geſſit ipſe, & exercitus ejus in terra, ſine juſtitia, & exiſtimaverunt, quòd ipſi ad nos non eſſent reducendi. 41. Itaque ſuſtulimus eum, & exercitus ejus, & projecimus eos in mare. Vide ergo; cujuſmodi fuerit exitus iniquorum. 42. Et poſuimus eos antiſtites, qui vocarent *alios poſt ſe* ad Ignem, & die reſurrectionis non adjuva-

a faciem vertiſſet

b Mundorum.

c argumenta.

adjuvabuntur. 43. Et proſequuti ſumus eos in hoc mundo maledictione, & die reſurrectionis ipſi *erunt* ex ignominioſè reprobatis. 44. Et jam quidem dedimus Moyſi Librum, poſtquam perdidiſſemus generationes priores, illuminationes hominibus, & directionem, & miſericordiam, ut ipſi commonefierent. 45. Et non fuiſti in latere occidentali *montis*, cùm deſtinavimus Moyſi negotium *legationis ad Pharaonem*: neque fuiſti ex teſtificantibus (*idest non fuiſti præſens*). 46. Sed nos oriri fecimus generationes *multas poſt Moyſen*, et prolongata fuit ſuper eas ætas, & non fuiſti commorans inter habitatores Madian, *a* recitans eis ſigna noſtra: ſed nos fuimus mittentes te. 47. Neque fuiſti in latere montis Sinai, cùm vocavimus *Moyſen*: Sed *miſimus te in* miſericordiam à Domino tuo, ut prædicares hominibus, ad quos non venerat ullus prædicator ante te; ut ipſi commonefiant. 48. Et, nonne, ſi incideret eis infortunium, ob id, quod præmiſerunt manus eorum (*ideſt ob peccata ſua*) dicebant: Domine noſter, *b an* miſiſti ad nos Legatum, ut ſequeremur ſigna tua, & eſſemus ex credentibus? 49. Cùm autem venit ad eos veritas à conſpectu noſtro (*ideſt Mahumetus cum Alcorano*) dixerunt: Niſi datum fuerit ei *facere miracula* juxta illud, quod datum fuit Moyſi; *non credemus ei*. An non negaverunt etiam id, quod datum fuit Moyſi anteà: dixerunt *enim de Pentateucho, & Alcorano*: Duo præſtigia ſe invicem adjuverunt. Et dixerunt: Certè nos totum (*ideſt utrumque*) *ſumus* abnegantes. 50. Dic *illis*: Afferte ergo librum ex parte Dei, qui *ſit* directior his duobus, *ut* ſequar eum, ſi eſtis veraces. 51. Quodſi non reſponderint tibi, *neque hoc fecerint*: ſcito porrò, quòd ſequuntur deſideria ſua. Quis verò *eſt* errantior, quàm, qui ſequitur deſiderium ſuum ſine directione à Deo? Quippe Deus non dirigit homines iniquos. 52. Et jam quidem pervenire fecimus ad eos Dictum (*ideſt Alcoranum*) ut ipſi commonefierent. 53. Quibus dedimus Librum (*ideſt Judæis, & Chriſtianis*) ante illum (*ideſt Alcoranum*) hi in eum credunt (*ideſt in Alcoranum*). 54. Et, cùm recitatur illis, dicunt: Credimus in eum, quippe ipſe eſt veritas à Domino noſtro: certè nos *eramus* ante eum Moslemi. 55. His dabitur merces eorum duabus vicibus, eo, quòd patientes fuerint, & repulerint bono malum; & ex eo, quod providimus illis, dilargiuntur. 56. Et, cùm audierint ludibria *ab infidelibus*, longè recedunt ab eis, & dicunt: Nobis *ſint* opera noſtra, & vobis opera veſtra. Pax ſuper vos; Non affectamus amicitiam ignorantium. 57. Tu certè non diriges, quem cupis: Sed Deus diriget, quem voluerit, & ipſe *eſt* ſcientiſſimus de directis (*ideſt, qui ſint directi.*) 58. Et dixerunt *Meccani*: Si ſequeremur directionem tecum, violenter expelleremur è terra noſtra. An verò non firmavimus illis aſylum ſecurum (*ideſt Meccam?*) Deferuntur ad illud fructus omnis rei *in* alimentum ex parte noſtra: ſed plerique eorum neſciunt. 59. Quot verò perdidimus urbes, *quæ* luxurioſè tranſegerant vitam ſuam, & *c* ecce habitationes eorum non fuerunt habitatæ poſt eos, niſi parùm, & fuimus nos hæreditantes *eas*. 60. Et non fuit Dominus tuus diſperdens urbes, donec ſuſcitaret in metropoli earum Legatum, *qui* legeret illis ſigna noſtra. Neque fuimus perdentes urbes, niſi etiam habitatores earum *eſſent* iniqui. 61. Et id, quod datum eſt vobis rerum, eſt ſupellex vitæ mundanæ, & ornamentum ejus. Sed id, quod *eſt* apud Deum, melius *eſt*, & permanentius. An ergo non intelligitis? 62. An igitur is, cui promiſimus promiſſionem pulchram (*ideſt Paradiſum*) & ipſe aſſecuturus *eſt* eam; *erit*, ſicut ille, cui fruendam dedimus ſupellectilem vitæ mundanæ; deindè ipſe die reſurrectionis *erit* ex præſentandis *gehennæ*. 63. Et die *quadam* vocabit eos *Deus*, & dicet: Ubi *ſunt* conſortes, quos attribuebatis *mihi*? 64. Reſpondebunt illi, quibus competit Dictum (*ideſt decretum de æterna damnatione*:) Domine noſter, hi, quos ſeduximus, ſeduximus eos quemadmodùm *nos* ſeducti fueramus. *Nunc autem* recedimus immunes *ab eis* ad te. Nunquam fuit, quòd *iſti* nos colerent. Et dicetur *illis*, *qui ſeducti fuerunt*: Invocate Aſſociatos veſtros (*ideſt Deos*, *quos faciebatis mihi ſocios*.) Et invocabunt eos; ſed non reſpondebunt illis, & videbunt pœnam, *quam non vidiſſent*, ſi ſanè ipſi fuiſſent

a *ut recitares.*

b *Si non* (*ideſt nonne*, *ſed ironice*, *pro non. Vel ſubintellige*: *quomodò potuimus credere*)

c *illæ.*

dire-

directi. 65. Et die *quadam* vocabit eos *Deus*, & dicet: Quid reſpondiſtis legatis? 66. Sed cæca erit apud eos narratio die illa (*ideſt neſcient, quid reſpondeant*): & ipſi non interrogabunt ſeſe mutuò. 67. Porrò, qui converſus fuerit, & crediderit, & operatus fuerit rectè, *a* eveniet, ut ſit ex fortunatis. 68. Et *a facilè eveniet*
Dominus tuus creat, quod vult, & eligit, *quod vult*: non eſt illis electio (*ideſt, non eſt illis poteſtas eligendi*). Laus Deo, & procul abſit ab eo, quod *illi* aſſociant. 69. Et Dominus tuus ſcit, quid celent pectora eorum, & quid manifeſtent *ipſi linguis ſuis*. 70. Et ipſe eſt Deus: non eſt Deus, niſi ipſe: ipſi laus in primo, & in noviſſimo (*ideſt in præſenti ſæculo, & in futuro*) & ipſi poteſtas judiciaria, & ad eum reducemini *in die judicii*. 71. Dic: Quid *b* vobis videtur? Si poneret Deus *b An vobis videtur?*
ſuper vos noctem perpetuam uſque ad diem reſurrectionis; quis Deus præter Deum afferret vobis lucem? An ergo non auditis? 72. Dic: *c* Quid vobis videtur? *c An;*
Si poneret Deus ſuper vos diem perſeverantem uſque ad diem reſurrectionis: quis Deus præter Deum adduceret vobis noctem, *ut* quieſceretis in ea? An ergo non videtis? 73. Et ex miſericordia ſua dedit vobis noctem, & diem, ut quieſceretis in ea, &, ut exquireretis *in illo* de liberalitate ejus (*ideſt laboraretis ad victum quærendum*) &, ut vos gratias ageretis. 74. Et die *quadam* vocabit eos *Deus*, & dicet: Ubi *ſunt* ſocii mei, quos attribuebatis *mihi*? 75. Et producemus ex omni gente teſtem (*nempè Prophetam, ſeu Legatum uniuſcujuſque gentis*) & dicemus: Afferte probationem veſtram *de eo, quod falsò aſſerebatis*. Et cognoſcent veritatem *eſſe* Dei, & abſcondetur ab eis id, quod commenti fuerant (*ideſt dii eorum*). 76. Porrò *Caron* (*ideſt Core*) fuit ex gente Moyſi: Sed inſolenter ſe geſſit adverſus eos; nam dederamus ei de theſauris *d* tantum, ut claves ejus *d Quantum certè.*
profectò gravaſſent turbam hominum præditorum robore. Cùm dixiſſet ei gens ejus: Ne lætitia efferaris: nam Deus non diligit *inſolenter* lætantes. 77. Sed exquire cum eo, quod dedit tibi Deus, Palatium noviſſimum (*ideſt acquire tibi Paradiſum opibus tuis*) &, ne obliviſcaris portionis tuæ, *quæ tibi obtigit* ex hoc mundo. Sed benefac *aliis*, ſicut benefecit Deus tibi, & ne ſtudeas corrumpere terram; nam Deus non amat corruptores. 78. Reſpondit: Profectò datum eſt mihi hoc, *quod habeo*, propter ſcientiam, quæ *eſt* apud me. An verò neſciebat, quòd Deus jam perdiderat ante eum *multos* ex generationibus, qui erant valentiores, quàm ille, robore, numeroſiores turba? & non interrogabuntur de peccatis ſuis ſcelerati, *eo, quòd Deus ſciat illa*. 79. Egreſſus eſt ergo *Caron* ad gentem ſuam cum ornatu ſuo. Dixerunt, qui amabant vitam mundanam: O utinam eſſet nobis, ſicut illud, quod datum fuit Caroni: certè hic *e* habet fortunam magnam. Sed reſponderunt illi, quibus data *e Eſt habẽs.*
fuerat ſcientia: Væh vobis: præmium Dei melius erit illi, qui crediderit, & operatus fuerit benè: Sed non aſſequentur illud, niſi patienter ſuſtinentes. 80. Fecimus igitur dehiſcere ſub eo, & ſub Palatio ejus terram: neque fuit illi ulla turba, *quæ* adjuvaret eum præter Deum: neque fuit ex vindicantibus ſe. 81. Cùm *f* verò perveniſſent ad mane illi, qui deſideraverant ſtatum ejus *f Et pervenerunt.*
æterna die; dicebant: Papè! Certè Deus largè tribuit proventum, cui vult de ſervis ſuis; & coarctat *illum, cui vult*. Niſi benignus fuiſſet Deus erga nos, certè aperta fuiſſet ſub nobis *terra*. Papè! Certè non proſperabuntur infideles. 82. Illud Palatium noviſſimum (*ideſt Paradiſum*) dabimus illud his, qui non amant elationem in terra, neque corruptionem, & ſucceſſus *felix erit* timoratis. 83. Qui fecerit bonum, erit illi melius eo. Qui verò fecerit malum, non rependetur iis, qui fecerint mala, niſi *juxta menſuram* illius, quod fuerint operati. 84. Porrò, qui ſancivit ſuper te Alcoranum, omninò redditurus eſt te ad reditum *in Meccam*. Dic: Dominus meus ſcientiſſimus *eſt*, quis veniat cum directione, & quis ſit in errore manifeſto. 85. Et non ſperabas, ut mitteretur ad te Liber *Alcorani*. Sed per miſericordiam à Domino tuo *miſſus fuit*. Ne ergo ſis adjutor infidelibus. 86. Et ne avertant te à ſignis Dei, poſteaquam demiſſa ſunt ad te, & voca *homines* ad Dominum tuum, & nullo modo ſis ex aſſociantibus. 87. Et ne invoces cum Deo deum alium. Non eſt Deus, niſi ipſe. Omnis res peritura *eſt* præter faciem ejus: Ipſius *eſt* poteſtas judiciaria, & ad eum reducemini *in die judicii*.

NOTÆ.

INſcribitur Sura القصص *Hiſtoria*, eò, quòd hęc dictio in verſu illius vigeſimo ſexto reperiatur; ex ridicula Arabum, de qua alibi diximus, conſuetudine, ut ex aliqua dictione, quæ incidenter, & nihil ad materiam propoſitam faciens in capite, vel Sura legatur, totum caput inſcribatur. Meccana abſolutè cenſetur: quidam tamen excipiunt verſum 84. *Porrò, qui ſancivit ſuper te Alcoranum.* & V. 53. *Quibus dedimus Librum*, & ſequentes uſque ad finem verſus 56. In numero verſuum non omnes conveniunt. Plerique ſeptem ſupra octoginta enumerant, quos ego ſequutus ſum.

Præmium legentis requiris? Audi: مــــــن قرء سورة القصص كان له مــن الاجر بعدد من صدق موسى وكذب ولم يبق ملـــــك فى السموات والارض الا شهد لـــه يوم القيمة انه كان صادقـــا. *Qui legerit Suram Hiſtoriæ habebit mercedem pro numero eorum, qui crediderunt in Moyſen, & eorum etiam, qui non crediderunt in eum. Neque remanebit Angelus in Cælo, neque in terra, qui in die reſurrectionis non teſtificetur, illum fuiſſe veracem.* An, etiamſi fuerit mendaciſſimus? Ita tenendum eſt; dummodò legerit hanc Suram.

I. *T. S. M.*] Arab. طسم. Vide, quæ ſuprà diximus.

VII. *Lacta illum*] فارضعته ثلاثة اشهر لا يبكـى وخافت عليه فوضعتـــه فى تابوت مطلـــــى بالقار داخل ممهد له فيه واغلقته: *Et lactavit eum tribus menſibus, quibus nunquam flevit. Sed timens ei ab Ægyptiis, poſuit eum in arca illita pice, compoſita interius in modum cunarum, & clauſit eam.*

VIII. *Collegit autem eum familia Pharaonis.*] Gel. فوضعوه بين يديه وفتح واخرج موسى منه وهو يمص من ابهامه لبنـــــا: *Expoſuerunt arcam ante Pharaonem, & aperuerunt eam, & eduxerunt infantem, qui ſugebat lac e digito pollice ſuo.*

XV. *Et invenit in ea duos viros inter ſe digladiantes.*] Inde orta rixa, quia, ut ſcribit Gelal: القبطى يتسخر الاسرايليـــى حطبا الى مطبخ فرعون *Ægyptius volebat vi cogere Iſraelitam ad ligna ferenda pro ſervitio familiæ Pharaonis.*

XIX. *Dixit ille: O Moyſes.*] Refert hoc Gelal ad virum Iſraelitam, quippè qui, cùm audiſſet ſe à Moyſe ſuperiùs contumelioſè appellari, exiſtimavit eumdem voluiſſe ſibi vim inferre, cùm Ægyptium manu repellendo, ipſum etiam eodem impetu repulit, utpotè cum Ægyptio in rixa implicatum.

XXII. *Cùm autem iter cœpiſſet erga Madian.*] Notat Gelal ab urbe Menpheos ad regionem Madian, octo dierum iter interceſſiſſe. Cùm autem viam ignoraret, ارسل الله اليه ملك بيده عنزة فانطلق بـــه اليهـــــا; *miſit Deus ad eum unum Angelum, qui habebat brevem virgam in manu; eoque duce profectus eſt in Madian.*

XXV. *Adaquavit igitur.*] Gelal ſcribit, Moyſen adaquaſſe gregem earum رفع من بير اخرى بقربـــها حجرًا عنها لا يرفعه الا عشرة انفس: [illegible] *vicino, à cujus ore ſuſtulit lapidem, quem decem homines elevare non potuiſſent.* Idem habet, ſed [illegible] hyperbolicè Jahias: ولكـــن عليهــــا [illegible] عيونها صخرة لا يرفعها الا اربعون رجلا فرفعها مو ســـى وحده: *Ibi erat alius puteus, ſed coopertus ſaxo tam vaſto, ut quadraginta viri non poſſent illud elevare: & tamen Moyſes ſolus ſuſtulit illud.* Eodem prope modo ineptit Zamchaſcerius: [illegible] الرعاء كانوا يضعون علـــــى راس البير حجرًا لا يقلّه الا سبعة رجال وقيل عشرة وقيل اربعون وقيل مائة فاقلّـــه وحده: روى انه سالهم دلو مـــن ماء فاعطوه دلوهم وقالوا استق بها وكان لا ينزعها الا اربعون فاستقى بها وقيل كانت بير اخرى وعليها الصخرة. *Fertur autem paſtores conſueviſſe ponere ſuper os putei lapidem, quem, nonniſi ſeptem viri elevare potuiſſent. Alii dicunt decem: alii quadraginta: alii centum: & tamen elevavit eum ſolus Moyſes. Fertur etiam ipſum poſtulaſſe à paſtoribus ſitulam ad hauriendam aquam, quam ſolùm quadraginta homines poterant extrahere. Cùmque illi obſecuti fuiſſent, ipſe ſolus eam extraxit, oveſque adaquavit. Quidam dicunt fuiſſe alium puteum, & ſuper os ejus poſitum fuiſſe lapidem illum.*

XXVI. *Venit ergo ad eum una earum.*] Pueriliter more ſuo nugatur hìc Gelal: فاجابهـــا منكرا فى نفسه أخذ الاجر وكانها قصدت المكافاة ان كـــان ممن يريدها فمشت بين يديه فجعلت الريح تضرب ثوبها فتكشف ساقيها فقال لها امشى خلفى ودليـــنى على الطريق ففعلت الى ان جــاء اباهـــــا وهو شعيب عم عنده عشاء قال له [illegible] فتعش قال اخاف ان يكون عوضا [illegible] سقيت لهـــا وانا اهـــل بيت لا نطلب علــــى عمل خير عوضـــا قال لا عادتى وعادة ابآى نقرى الضيف ونطعـــــم الطعام فاكل واخبره بحاله. *Et obſecutus fuit puella, intendens nullam recipere mercedem, & quaſi ipſa exiſtimaret ſatis eſſe ſibi, ſi Moyſes vellet eam accipere, ante ibat illum: ventus verò cœpit agitare veſtes ejus, & detegere crura ejus. Quamobrem dixit ei Moyſes: Incede poſt me, & indica mihi viam. Fecit hoc puella, donec pervenit cum ea ad Patrem ejus Scioaib, apud quem erat cœna præparata: Dixit ei: Sede, & cœna. Reſpondit; timeo, ne ſit hæc cœna pro eo, quod adaquavi illi oves, & ego ſum ex ea domo, in qua ex opere bono non exigimus mercedem. Dixit: non eſt conſuetudinis meæ, vel patrum meorum, ut non excipiamus hoſpites, & cibemus illos. Itaque comedit, & certiorem fecit eum de ſtatu ſuo.*

XXX.

XXX. *Cùm ergo abſolviſſet Moyſes terminum ſtatutum.*] Hic etiam fabulatur Gloſſator. Fingit enim, antequam Jethro committeret curam gregum ſuorum Moyſi, præcepiſſe filiæ ſuæ, quam ſcilicet eidem de- ان تعطى موسى عصا يدفع بها السباع

عن غنمه وكانت عصا الانبيا عنده فوقع في يدها

عصا ادم من آس الجنة فاخذها بعلم شعيب :

ut traderet Moyſi virgam, qua à grege feras abigeret. Erat autem penes eum virga Prophetarum. Et cecidit in manum filiæ virga Adæ facta ex myrto Paradiſi: quam accepit Moyſes cum ſcientia Jethro.

XXXI. *In valle Benedicta, & arbore.*] Hanc arborem cenſet Interpres fuiſſe Vitem, ſeu rubum, vel arborem aliam ſpinoſam.

XXXIX. *Ædifica mihi turrim.*] Zamchaſcerius ita fabulam dilatat. روى انه لما امر فرعون ببنا

الصرح جمع هامان العمال حتى اجتمع خمسون

الف بناء سوى الاتباع والاجراء وامر بطبخ الاجر

والجص ونجر الخشب وضرب المسامير فشدوه حتى

بلغ ما لم يبلغه بنيان احد من الخلق فكان

الباني لا يقدر ان يقوم على راسه يبني فبعث الله

جبرايل عند غروب الشمس فضربه بجناحه فقطعه

ثلث قطع قطعة وقعت على عسكر فرعون فقتلت

الف الف رجل ووقعت قطعة في البحر وقطعة

في الغرب ولم يبق من عمالة الا وقد هلك ويروى

في هذه القصة ان فرعون ارتقى فوقه فرمى بنشابة

نحو السماء فردت اليه وهي ملطوخة بالدم فقال

قد قتلت اله موسى فبعدها بعث الله جبرايل

لهدمه . *Habetur ex relatione, cùm præcepiſſet Pharao, ut turris ædificaretur, congregaſſe Haman ad quinquaginta millia ædificatores, præter operarios, & mercenarios: & præcepiſſe coqui lateres, & gypſum, & dolari robora, & confici clavos. Conſtruxerunt itaque turrim ea altitudine, qua nunquam alia anteà conſtructa fuerat: itaut jam non poſſent ædificatores conſiſtere ſupra verticem ejus, ad proſequendum ædificium. Deus autem ad occaſum Solis miſit Gabrielem, qui ala ſua turrim in tres partes diffregit: quarum una cecidit ſuper caſtra Pharaonis, & occidit decies centena millia virorum. Altera pars cecidit in mare: & tertia in occidentales plagas. Nec ullus fuit operariorum, qui non ſtatim periret. Additur in hac hiſtoria, Pharaonem aſcendiſſe ſuper cacumen turris, & jeciſſe jaculum in Cœlum, quod rediit ad eum ſanguine aſperſum: quamobrem dixit: Occidi Deum Moyſi. Poſteà miſit Deus Gabrielem, qui diruit funditùs turrim.*

XLVIII. *Et nonne, ſi incideret eis infortunium?*] Verſiculi hujus ſententia videtur eſſe: Si Meccanis infortunium aliquod, vel flagellum à Deo incideret propter peccata eorum, antequam à Mahumeto præmonerentur ex parte Dei, dicebant, vel dicere poterant, Deum erga ſe non juſtè egiſſe, eò, quòd puniret eos, antequam ipſos per Prophetam aliquem, vel Legatum præmoneret, ut pœnitentiam agerent, vel ut veram Religionem ſequerentur.

XLIX. *Duo præſtigia ſe invicem adjuverunt.*] Duplex hìc eſt lectio سحران, *duo præſtigia*: id eſt Pentateuchus, & Alcoranus. Et ساحران, *duo præſtigiatores*: nempè, Moyſes, & Mahumetus.

LIII. *Quibus dedimus Librum.*] Gelal: فى نزل فى جماعة اسلموا من اليهود كعبد الله بن سلام

وغيره ومن النصارى قدموا من الحبشة والشام :

Hæc revelata ſunt ex occaſione multorum, qui Mahumetizaverant ex Judæis, inter quos erat Abdallah filius Salam, & ex Chriſtianis, qui ex Æthiopia, & Syria advenerant.

LXXVI. *Porrò Caron.*] De Carone, ſeu Core multa fabuloſè effutiunt Arabes, inter quos Iſmael filius Aly in ſuo Chronico: Cap. في ذكر قارون

De commemoratione Caronis, hæc habet وكان قارون

احسنهم صورة واكثرهم مالا وهو ابن عم موسى

وكان قد رزق من المال ما يضرب به المثل : قيل

كانت مفاتيح خزاينه تحمل على اربعين بغلا

وبنا دارا عظيمة صفحها بالذهب وجعل ابوابها

بالذهب فتكبر قارون بسبب كثرة ماله على موسى

واتفق مع بنى اسرايل على قذفه والخروج عن

طاعته واحضر امراة بغيا وجعل لها جعلا وامرها

ان تقذف موسى بنفسها واتفق معها على ذلك ثم

اتى موسى فقال ان قومك قد اجتمعوا فخرج

اليهم موسى فخطبهم وقال من سرق قطعناه ومن

افترى جلدناه ومن زنا رجمناه : فقال له قارون وان

كنت انت قال موسى نعم وان كنت انا قال قارون

فان بنى اسرايل يزعمون انك فجرت بفلانة قال

موسى فادعوها فان قالت عني شيا فهو كما

قالت * فلما جاءت قال لها موسى اقسمت عليك — * deeſt aliquid.

بالذى انزل التوراة الا صدقت انا فعلت بك

ما يقول هولاء فقالت لا والله كذبوا ولكن جعلوا

لى جعلا على ان اقذفك فاوحى الله تعالى الى

موسى مر الارض بما شيت تطيعك قال موسى

يا ارض خذيهم فجعل قارون يقول يا موسى ارحمنى

وموسى يقول يا ارض خذيهم حتى ابتلعهم الارض

ثم خسف بهم وبدار قارون والله اعلم .

Erat

Erat autem Caron inter Iſraelitas pulcherrimus forma, & ditiſſimus opibus, filius patrui Moyſis. Copia verò divitiarum ejus tanta erat, ut jam in proverbium abiret. Claves apothecarum ejus onerabant quadraginta mulos. Ædificaverat autem palatium ingens, quod laminis aureis contexerat: portas item ejus ex auro confecerat. Efferebat verò ſe Caron ſupra Moyſen ob copiam divitiarum ſuarum: & conſpiravit cum Iſraelitis de calumniando eum, & de ſchiſmate contra eum faciendo. Adduxitque mulierem ſcortatricem, pollicituſque eſt ei mercedem, ſi aſſeruiſſet, Moyſen rem ſecum habuiſſe. Cùm autem cum ea de hoc conveniſſet, profectus ad Moyſen dixit ei: Populus tuus jam ſimul congregatus eſt. Cùm ergo Moyſes veniſſet ad eos, cœpit concionari, ac dicere: Si quis furatus fuerit, abſcindemus manus ejus. Si quis mentitus fuerit, flagellabimus eum. Si quis mæchatus fuerit, lapidabimus eum. Tunc dixit ei Caron: At, ſi tu hoc feceris? Reſpondit Moyſes: Ego quoque, ſi hoc fecero, hanc pœnam ſubibo. Tunc Caron: Atqui filii Iſrael aſſerunt te mæchatum fuiſſe cum tali fœmina. Reſpondit Moyſes: Adducite eam huc: &, ſi quid tale de me protulerit, habeatur verum. Cùm autem adveniſſet mulier, dixit ei Moyſes: Adjuro te per eum, qui tradidit mihi Pentateuchum, ut dicas mihi verè, utrum ego fecerim in te id, quod iſti dicunt. Reſpondit Mulier: Per Deum non eſt ita: & iſti mentiuntur: Sed obtulerunt mihi mercedem, ut te ita calumniarer. Tunc dixit Deus Moyſi per revelationem: Præcipe terræ id, quod vis, nam obediet tibi: dixitque Moyſes: O terra, abſorbe eos. Tunc cœpit Caron dicere: O Moyſes miserere mei. At Moyſes pergebat dicens: O terra, abſorbe eos, donec terra dehiſcens abſorbuit eos unà cum palatio Caronis. Et Deus hæc optimè novit. Hactenùs Iſmael. Aliquantò modeſtiùs Gelal tradit, claves theſaurorum Core oneraſſe ſeptuaginta viros, vel juxta alios, quadraginta: quamvis alii dicant decem: alii plures, vel pauciores.

LXXVIII. *Propter ſcientiam, quæ eſt apud me.* Gelal: وكان اعلم بنى اسرائيل بالتوراة بعد موسى وهرون, *Erat enim doctiſſimus omnium Iſraelitarum in Pentateucho poſt Moyſen, & Aaron.*

LXXIX. *Egreſſus eſt ergo Caron.*] Gelal: خرج قارون بالتباعة الكثيرن ركبانا متحلين بملابس الذهب والحرير على خيول وبغال متحليــــــــة: *Egreſſus eſt autem Caron cum magna turba aſſeclarum equitantium, qui ornati erant veſtibus auro, ſericoque intertextis, ſuper equos, & mulos ornatos.*

REFUTATIONES.

I. COnfundit Mahumetus Sacras hiſtorias. Ponit enim Haman Conſiliarium Pharaonis, cùm Aſſuero Perſarum Regi à conſiliis fuerit. Fingit præterea, Pharaonem juſſiſſe extrui ſibi Turrim ſublimem, ex cujus vertice Deum Moyſis inferiorem ſibi videret: quod commentum haud dubium eſt, quin ex Babelicæ turris ædificatione deſumpſerit. Certè nihil hujuſmodi de Pharaone in Sacris literis habetur, & quidquid ſit, inaniſſimam præſefert fabulam. Ea etiam, quę ad decretum Pharaonis de occidendo Moyſe infante, & ad lactatrices ab eodem Moyſe rejectas, Rabbinicas ſapiunt nugas: neque probabile eſt, ſi hæc vera eſſent, Moyſen ipſum in Pentateucho ea prætermiſſurum fuiſſe.

II. Cùm Moyſes virum Ægyptium ad juſtam Iſraelitæ defenſionem occiderit, non videtur tàm gravis peccati reus fuiſſe, ut Alcoranus introducere debeat eum adeò facti illius pœnitentem, & promittentem ſe nunquam in poſterum fore improbis adjutorem. Neque verò adjuverat improbum ullum, vel ſceleſtum (hoc enim ſignificat Arabicè الكافر quam dictionem exponit Gelal: المجرم *infidelem*) ſed fidelem Iſraelitam injuſtè ab Ægyptio vexatum.

III. Turpiter hallucinatur Mahumetus, cùm duorum, quos ſecunda vice dirimere voluit Moyſes, alterum Iſraelitam, alterum verò Ægyptium fuiſſe ſupponit. Ex ſacro enim Textu, Exodi cap. 2. apertiſſimè conſtat, utrumque Hebræum, ſive Iſraelitam fuiſſe.

IV. In eo etiam errat, quòd duas tantùm Jethro (quem ipſe inſulſè Scioaib appellat) filias fuiſſe crediderit. Exodi enim cap. 2. dicitur: *Erant autem Sacerdoti Madian ſeptem filiæ, quæ venerant ad hauriendam aquam.* At ipſe, nonniſi duas veniſſe narrat. Præterea mendacium eſt manifeſtum, Moyſen hauſiſſe aquam ex puteo, ſive illo, ſive alio, auferendo lapidem tàm grandem, & cætera agendo, quæ Alcorani Interpretes communi conſenſu fabulantur. Jam enim puellæ ante Moyſis adventum hauſerant aquam ex puteo, & impleverant canales ad oves ſuas adaquandas: cùmque paſtores eas à canalibus repellerent, Moyſes defendit puellas, earumque oves adaquavit. Et, quamvis è puteo novam hauſerit aquam, non tamen opus fuit, ut lapidem ullum ab ejus ore removeret, cùm jam puellæ ipſę removiſſent, quod arguit, lapidem illum non adeò grandem fuiſſe, qualem fingunt Mahumetani.

V. Ea, quæ habentur hìc de Moyſe, & Jethro, & duabus filiabus ejus, & de pacto ſervitutis annorum in paſcendis gregibus, apparet manifeſtè eſſe centonem, ac miſcellam duarum hiſtoriarum, quarum altera eſt de Jethro, & Moyſe, & habetur Exod. cap. 2. & 3. Altera, quæ legitur in Genes. cap. 29. de Jacob, & Laban, & duabus filiabus ejus, in qua etiam habetur illud, quod de lapide poſito ſuper puteum, hìc intrudunt Interpretes Alcorani. Ita mos eſt Mahumeti, & Mahumetanorum Sacras hiſtorias confundere, ac permiſcere.

VI. Fallitur hìc, ut alibi ſuprà, Impoſtor, dùm ponit viſionem Moyſis in monte Horeb in itinere ex Madian in Ægyptum. Habuit enim illam Moyſes, cùm adhuc in terra Madian verſaretur, & paſceret oves Jethro ſoceri ſui, ut patet ex lib. Exod. cap. 3.

VII. Jam dixi, turrim illam tàm portentoſam juſſu Pharaonis extructam, commentum eſſe ex Babylonicæ Turris conſtructione deſumptum.

VIII. Dùm Mahumetus fingit dici ſibi à Deo, ſe non fuiſſe præſentem illis, quæ tunc ei revelabat de hiſtoria Moyſis, & quæ (ut exponit Gelal) ob diuturnitatem temporis, & hominum incuriam jam erant obliterata, nihil aliud intendit, quàm ſimplicioribus perſuadere, ſe eſſe verè prophetam, qui res præteritas

tas omnibus ignotas, ita exactè enarraret. Verùm hæc ſemper fuerunt univerſis notiſſima, tàm Chriſtianis, quàm Judæis: nec ullam partem habet in eis Mahumetus, vel Alcoranus, præter nugas, & fabulas à ſe ſuperadditas.

XX. Quamvis ea, quæ refert Alcoranus de Carone, ſeu Core, non ſint adeò diſſona ab iis, quæ de eodem in libro Num. cap. 16. narrantur: ſi tamen illius Interpretes audiamus, pleraque falſa, ac ficta manifeſtè apparent. Neque enim verum eſſe poteſt id, quod Alcoranus affirmat: fuiſſe ſcilicet tàm multas apothecas, & theſauros Core, ut eorum claves robuſtiſſimorum virorum turbam gravaſſent. Porrò vox Arabica عصبة, juxta doctiores Arabes eſt turba hominum à decem uſque ad quadraginta. Ut autem decem tantùm, eoſque robuſtiſſimos fuiſſe ponamus: nonne cujuſvis domus regiæ, vel Cæſareæ theſaurorum claves geſtare potuiſſent? Ubi verò tot theſaurorum promptuaria, & ubi tàm ingens palatium habere potuit Core in deſerto, ubi omnes ſub tabernaculis portatilibus habitabant?

سورة العنكبوت مكية وهي تسع وستون آية

SURA XXIX

ARANEA

MECCANA:

COMMATUM SEXAGINTA NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم 2 أحسب الناس أن يتركوا أن يقولوا آمنا وهم لا يفتنون ۞ 3 ولقد
فتنا الذين من قبلهم فليعلمن الله الذين صدقوا وليعلمن الكاذبين ۞ 4 أم حسب الذين
يعملون السيئات أن يسبقونا ساء ما يحكمون ۞ 5 من كان يرجو لقاء الله فإن أجل الله
لآت وهو السميع العليم ۞ 6 ومن جاهد فإنما يجاهد لنفسه إن الله لغني عن العالمين ۞
7 والذين آمنوا وعملوا الصالحات لنكفرن عنهم سيئاتهم ولنجزينهم أحسن الذي كانوا
يعملون ۞ 8 ووصينا الإنسان بوالديه حسنا وإن جاهداك لتشرك بي ما ليس لك به علم
فلا تطعهما إلي مرجعكم فأنبئكم بما كنتم تعملون ۞ 9 والذين آمنوا وعملوا الصالحات
لندخلنهم في الصالحين ۞ 10 ومن الناس من يقول آمنا بالله فإذا أوذي في الله
فتنة الناس كعذاب الله ولئن جاء نصر من ربك ليقولن إنا معكم أو ليس الله
بما في صدور العالمين ۞ 11 وليعلمن الله الذين آمنوا وليعلمن المنافقين ۞
12 وقال الذين كفروا للذين آمنوا اتبعوا سبيلنا ولنحمل خطاياكم وما هم بحاملين من
خطاياهم من شيء إنهم لكاذبون ۞ 13 وليحملن أثقالهم وأثقالا مع أثقالهم وليسألن
يوم القيامة عما كانوا يفترون ۞ 14 ولقد أرسلنا نوحا إلي قومه فلبث فيهم ألف سنة إلا
خمسين عاما فأخذهم الطوفان وهم ظالمون ۞ 15 فأنجيناه وأصحاب السفينة وجعلناها آية
للعالمين ۞ 16 وإبراهيم إذ قال لقومه اعبدوا الله واتقوه ذلكم خير لكم إن كنتم
تعلمون ۞ 17 إنما تعبدون من دون الله أوثانا وتخلقون إفكا إن الذين تعبدون من

دون الله لا يملكون لكم رزقا فابتغوا عند الله الرزق واعبدوه واشكروا له اليه ترجعون
18 وان تكذبوا فقد كذب امم من قبلكم وما علي الرسول الا البلاغ المبين ۞
19 اولم يروا كيف يبدي الله الخلق ثم يعيده ان ذلك علي الله يسير ۞ 20 قل
سيروا في الارض فانظروا كيف بدا الخلق ثم الله ينشي النشاة الاخرة ان الله علي
كل شيء قدير ۞ 21 يعذب من يشاء ويرحم من يشاء واليه تقلبون ۞ 22 وما انتم
بمعجزين في الارض ولا في السماء وما لكم من دون الله من ولي ولا نصير ۞ 23 والذين
كفروا بايات الله ولقايه اولايك ييسوا من رحمتي واولايك لهم عذاب اليم ۞ 24 فما كان
جواب قومه الا ان قالوا اقتلوه او حرقوه فانجيه الله من النار ان في ذلك لايات لقوم
يومنون ۞ 25 وقال انما اتخذتم من دون الله اوثانا مودة بينكم في الحيوة الدنيا
ثم يوم القيمة يكفرو بعضكم ببعض ويلعن بعضكم بعضا وماويكم النار وما لكم من
ناصرين ۞ 26 فامن له لوط وقال اني مهاجر الي ربي انه هو العزيز الحكيم ۞ 27 ووهبنا
له اسحق ويعقوب وجعلنا في ذريته النبوة والكتاب واتيناه اجره في الدنيا وانه في
الاخرة لمن الصالحين ۞ 28 ولوطا اذ قال لقومه انكم لتاتون الفاحشة ما سبقكم بها
من احد من العالمين ۞ 29 ءانكم لتاتون الرجال وتقطعون السبيل وتاتون في ناديكم
المنكر فما كان جواب قومه الا ان قالوا ايتنا بعذاب الله ان كنت من الصادقين ۞
30 قال رب انصرني علي القوم المفسدين ۞ 31 ولما جاءت رسلنا ابراهيم بالبشري قالوا
انا مهلكوا اهل هذه القرية ان اهلها كانوا ظالمين ۞ 32 قال ان فيها لوطا قالوا
نحن اعلم بمن فيها لننجينه واهله الا امراته كانت من الغابرين ۞ 33 ولما ان جاءت
رسلنا لوطا سيء بهم وضاق بهم ذرعا وقالوا لا تخف ولا تحزن انا منجوك واهلك الا امراتك
كانت من الغابرين ۞ 34 انا منزلون علي اهل هذه القرية رجزا من السماء بما كانوا
يفسقون ۞ 35 ولقد تركنا منها اية بينة لقوم يعقلون ۞ 36 والي مدين اخاهم شعيبا فقال
يا قوم اعبدوا الله وارجوا اليوم الاخر ولا تعثوا في الارض مفسدين ۞ 37 فكذبوه
فاخذتهم الرجفة فاصبحوا في دارهم جاثمين ۞ 38 وعادا وثمودا وقد تبين لكم من
مساكنهم وزين لهم الشيطان اعمالهم فصدهم عن السبيل وكانوا مستبصرين ۞ 39 وقارون
وفرعون وهامان ولقد جاءهم موسي بالبينات فاستكبروا في الارض وما كانوا سابقين ۞
40 فكلا اخذنا بذنبه فمنهم من ارسلنا عليه حاصبا ومنهم من اخذته الصيحة ومنهم من خسفنا
به الارض ومنهم من اغرقنا وما كان الله ليظلمهم ولكن كانوا انفسهم يظلمون ۞
41 مثل الذين اتخذوا من دون الله اولياء كمثل العنكبوت اتخذت بيتا وان اوهن

البيوت

لبيت العنكبوت لو كانوا يعلمون ۞ 42 إن الله يعلم ما يدعون من دونه من
شيء وهو العزيز الحكيم ۞ 43 وتلك الأمثال نضربها للناس وما يعقلها إلا العالمون ۞
44 خلق الله السموات والأرض بالحق إن في ذلك لآية للمؤمنين ۞ 45 اتل ما أوحي إليك
من الكتاب وأقم الصلوة إن الصلوة تنهي عن الفحشاء والمنكر ولذكر الله أكبر والله يعلم
ما تصنعون ۞ 46 ولا تجادلوا أهل الكتاب إلا بالتي هي أحسن إلا الذين ظلموا منهم
وقولوا آمنا بالذي أنزل إلينا وأنزل إليكم وإلهنا وإلهكم واحد ونحن له مسلمون ۞
47 وكذلك أنزلنا إليك الكتاب فالذين آتيناهم الكتاب يؤمنون به ومن هؤلاء من يؤمن
به وما يجحد بآياتنا إلا الكافرون ۞ 48 وما كنت تتلو من قبله من كتاب ولا تخطه
بيمينك إذا لارتاب المبطلون ۞ 49 بل هو آيات بينات في صدور الذين أوتوا العلم وما
يجحد بآياتنا إلا الظالمون ۞ 50 وقالوا لولا أنزل عليه آيات من ربه قل إنما الآيات عند الله
وإنما أنا نذير مبين ۞ 51 أولم يكفهم أنا أنزلنا عليك الكتاب يتلي عليهم إن في ذلك
لرحمة وذكري لقوم يؤمنون ۞ 52 قل كفي بالله بيني وبينكم شهيدا يعلم ما في
السموات والأرض والذين آمنوا بالباطل وكفروا بالله أولائك هم الخاسرون ۞ 53 ويستعجلونك
بالعذاب ولولا أجل مسمي لجاءهم العذاب وليأتينهم بغتة وهم لا يشعرون ۞ 54 يستعجلونك
بالعذاب وإن جهنم لمحيطة بالكافرين ۞ 55 يوم يغشيهم العذاب من فوقهم ومن تحت أرجلهم
ويقول ذوقوا ما كنتم تعملون ۞ 56 يا عبادي الذين آمنوا إن أرضي واسعة فإياي فاعبدون ۞
57 كل نفس ذائقة الموت ثم إلينا ترجعون ۞ 58 والذين آمنوا وعملوا الصالحات لنبوئنهم من الجنة
غرفا تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها نعم أجر العاملين ۞ 59 الذين صبروا وعلي ربهم
يتوكلون ۞ 60 وكأين من دابة لا تحمل رزقها الله يرزقها وإياكم وهو السميع العليم ۞
61 ولئن سألتهم من خلق السموات والأرض وسخر الشمس والقمر ليقولن الله فأني
يؤفكون ۞ 62 الله يبسط الرزق لمن يشاء من عباده ويقدر له إن الله بكل شيء عليم ۞
63 ولئن سألتهم من نزل من السماء ماء فأحيا به الأرض من بعد موتها ليقولن الله قل الحمد لله
بل أكثرهم لا يعقلون ۞ 64 وما هذه الحيوة الدنيا إلا لهو ولعب وإن الدار الآخرة لهي
الحيوان لو كانوا يعلمون ۞ 65 فإذا ركبوا في الفلك دعوا الله مخلصين له الدين فلما نجيهم إلي
البر إذا هم يشركون ۞ 66 ليكفروا بما آتيناهم وليتمتعوا فسوف يعلمون ۞ 67 أولم يروا أنا
جعلنا حرما آمنا ويتخطف الناس من حولهم أفبالباطل يؤمنون وبنعمة الله يكفرون ۞ 68 ومن
أظلم ممن افتري علي الله كذبا أو كذب بالحق لما جاءه أليس في جهنم مثوي للكافرين ۞
69 والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا وإن الله لمع المحسنين ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

A. L. M. 2. An exiſtimaverunt homines, quòd relinquerentur (*ideſt ſatis ſibi fore*) ſi dicerent: Credidimus, & ipſi non probarentur, *utrum verè crederent*? 3. Et jam quidem experimentum fecimus eorum, qui *fuerunt* ante ipſos, & quidem novit Deus eos, qui fuerunt veraces *in fide ſua*, & certè novit eos, qui *ſunt* mentientes. 4. An exiſtimaverunt, qui operantur mala, quòd prævenient nos, *ne puniamus eos*? Malum eſt, quod judicant (*ideſt falluntur cum ſuo malo in hac exiſtimatione*). 5. Qui ſperaverit occurſum Dei (*ideſt futurum judicium*) profectò terminus Dei (*ideſt à Deo homini præfixus*) certè venturus *eſt*, & ipſe eſt Auditor, Cognitor. 6. Et, qui decertaverit *pugnans pro Religione*: utique decertabit animæ ſuæ: nam Deus profectò Dives eſt abſque *a* omnibus creaturis (*ideſt nullius eget*). 7. Et, qui crediderint, & fecerint recta, certè expiabimus ab eis mala eorum: & profectò retribuemus eis pulcherrimum *præmium* illius, quod fuerint operati. 8. Et mandavimus homini erga Parentes ſuos beneficentiam: Quodſi *parentes* pugnaverint contra te (*ideſt ſollicitaverint te*) ut aſſocies mihi id, de quo non eſt tibi ſcientia (*ideſt, Deos, quos ignoras*) ne obedias eis. Ad me erit reditus veſter, & nunc enarrabo vobis id, quod fueritis operati. 9. Qui autem crediderint, & operati fuerint recta, profectò introducemus eos *in Paradiſum* cum probis. 10. Et ex hominibus quiſpiam dicit: Credidimus in Deum. At, cùm vexatus fuerit pro Deo, ducit vexationem hominum, tanquam pœnam Dei (*ideſt timet eum eodem modo, quo pœnam Dei*). Et quidem, ſi venerit *fidelibus* auxilium á Domino tuo, profectò dicent: Nos certè fuimus vobiſcum (*ideſt in veſtra religione.*) An verò non eſt Deus ſcientiſſimus de eo, quod eſt in pectoribus *b* omnium creaturarum? 11. Et certiſſimè cognoſcet Deus eos, qui crediderint, & certiſſimè cognoſcet Impios. 12. Et dicunt ii, qui non credunt, illis, qui crediderunt: Sequimini viam noſtram, & portemus peccata veſtra, *ſi in hoc erraveritis*. Verùm ipſi non ſunt portaturi de peccatis eorum quidquam: Quippe ipſi *in hoc* ſunt ſanè mentientes. 13. Sed profectò portabunt pondera ſua, & pondera cum ponderibus ſuis, & certè *c* ratio exigetur ab eis die reſurrectionis de eo, quod mendaciter confinxerunt. 14. Et jam quidem legavimus Noe ad gentem ſuam: manſitque cùm eis mille annos præter quinquaginta annos (*ideſt nongentos quinquaginta annos*) poſteà ſuſtulit eos diluvium; & ipſi *erant* iniquè agentes. 15. Et liberavimus eum, & ſocios Arcæ (*ideſt eos, qui erant cum illo in Arca*) & poſuimus eam in ſignum *d* omnibus creaturis. 16. Et *commemora* Abraham, cùm dixit genti ſuæ: ſervite Deo, & timete eum. Hoc *erit* melius vobis, ſi ſcieritis. 17. Profectò colitis præter Deum Idola, & componitis mendacium. Porrò illi, quos colitis præter Deum, non poſſident, *ut dent* vobis, alimentum. Exquirite ergo apud Deum alimentum, & ſervite illi, & gratias agite illi: ad eum reducemini. 18. Quodſi mendacii arguatis *me, ò Meccani*: jam porrò mendacii arguerunt gentes ante vos *Prophetas ſuos*, & non *e* incumbit Legato, niſi prædicatio manifeſta. 19. An non viderunt adhuc, quomodò producat Deus creaturam (*ideſt creet homines?*) Deindè redire faciet eam (*ideſt reſuſcitabit eos*) Certè hoc apud Deum eſt facile. 20. Dic: Peragrate terram, & videte, quomodò produxerit creaturas: deindè Deus producet productionem alteram (*ideſt alias creaturas*) quippe Deus *eſt* ad omnem rem potens. 21. Puniet, quem voluerit, & miſerebitur, cujus voluerit, & ad eum revoluemini (*ideſt redibitis in die judicii*). 22. Neque vos infirmaturi *eſtis Deum, ne puniat vos* in terra, neque in Cœlo: neque *erit* vobis præter Deum aliquis Patronus, neque adjutor. 23. Qui verò non crediderunt in ſigna Dei, & occurſum ejus, illi deſperabunt de miſericordia mea, & illis *erit* pœna dolorifica. 24. Et non fuit reſponſio gentis ejus (*nempe Abrahæ*) niſi, quòd dixerunt: Occidite eum, vel comburite eum. Sed liberavit eum Deus ab igne. Porrò in hoc *fuerunt* certè ſigna hominibus, qui credebant. 25. Et dixit *illis Abraham*: Profectò accepiſtis præter Deum Idola *cum* amore inter vos

a Mundis.

b Mundorum.

c Interrogabuntur.

d Mundis.

e eſt ſuper Legatum [*i. non ſpectat ad Legatum*.

vos (*ideſt certantes inter vos de affectu in cultu eorum*) in vita mundana, deinde die resurrectionis negabunt alii veſtrum alios, & maledicent alii veſtrum aliis, & receptaculum veſtrum *erit* ignis, neque *erunt* vobis ulli adjutores. 26. Credidit

duplex lectio: ذريتهم ذريتها

autem illi (*nempè Abrahæ*) Lot, & dixit *Abraham*: Certè ego tranſmigraturus ſum *à gente mea* ad Dominum meum (*ideſt ad locum, quem ipſe mihi præceperit*) quippe ipſe *eſt* Præpotens, Sapiens. 27. Et donavimus illi Iſaac, & Jacob, & poſuimus in progenie *a* ejus Prophetiam, & Librum (*ideſt Pentateuchum, Euangelium, Pſalterium, & Alcoranum*) & dedimus ei mercedem ſuam in hoc mundo, & quidem ipſe in futuro ſæculo *erit* ex Probis. 28. Et *memento* Lot, cùm dixit populo ſuo: Ergo ne vos ſanè perpetratis flagitium, in quo non præivit vos ullus ex *b* omnibus creaturis? 29. Ergo ne vos *impudicè* acceditis ad viros; & abſcinditis viam, *ne ullus veniat ad vos, quin hanc injuriam ſuſtineat*: & patratis in conſeſſu veſtro nefarium? Atqui non fuit reſponſio gentis illius niſi, quòd dixerunt: Fac, ut veniat ad nos punitio Dei, ſi es ex veracibus. 30. Dixit *Lot*: Domine mi, adjuva me adverſus homines corruptores. 31. Cùm autem veniſſent *Angeli* Legati noſtri ad Abraham cum fauſto nuncio, dixerunt: Nos ſanè perdituri *ſumus* habitatores hujus urbis (*ideſt Sodomæ*) nam habitatores ejus ſunt iniqui. 32. Reſpondit *Abraham*: Certè in ea *eſt* Lot. Dixerunt *illi*: Nos ſcientiſſimi *ſumus*, quiſnam *ſit* in ea: certè liberabimus eum, & familiam ejus. Sed uxor ejus erit ex remanentibus *in ſupplicio*. 33. Cùm verò veniſſent Legati noſtri ad Lot, triſtatus eſt propter eos, & anguſtiatus eſt propter eos, brachio (*ideſt anguſtiam ſenſit in corde, timens, ne Cives conſueta eos injuria afficerent*). At *illi* dixerunt: Ne timeas, neque contriſteris: nam nos liberaturi *ſumus* te, & familiam tuam: ſed uxor tua erit ex remanentibus *in pœna*. 34. Nos porrò demiſſuri *ſumus* ſuper hanc urbem ſupplicium è Cœlo ob illud, quod flagitioſè operantur. 35. Et jam quidem reliquimus ex ea ſignum manifeſtum (*ideſt veſtigia ruinæ ejus ad exemplum*) hominibus, *qui* intelligunt. 36. Et ad Madianitas *miſimus* fratrem eorum Scioaib, & dixit *eis*: O popule meus ſervite Deo, & expectate diem noviſſimum, & ne prævaricemini in terra corrumpentes. 37. Sed mendacii incuſaverunt eum: quamobrem ſuſtulit eos terræmotus magnus, & inventi ſunt mane in habitaculo ſuo in genua provoluti. 38. Et *perdidimus quoque* Adæos, & Themudæos, & jam innotuit *hoc* vobis ex *veſtigiis relictis* habitationum ipſorum. Et adornavit eis Satanas opera eorum, avertitque eos à ſemita *recta*; *c* licèt eſſent perſpicaces. 39. Et *d* Caronem, & Pharaonem, & Holman. Et jam quidem venerat ad eos Moyſes cum evidentiis *miraculorum*: ſed ſuperbè ſe extulerunt in terra, & non fuerunt prævenientes (*ideſt, & non potuerunt præcavere, & effugere vindictam noſtram*). 40. Omnes ergo ſuſtulimus in peccatis eorum. Et ex ipſis aliquis miſimus ſuper eum ventum vehementem, & ex ipſis aliquis ſuſtulit eum vox cum clamore *è Cœlo*: & ex ipſis aliquis dehiſcere fecimus ſub eo terram. Et ex ipſis aliquem demerſimus *in mare*. Neque fuit Deus *talis*, ut iniquè tractaret eos: ſed *ipſi* fuerunt, qui ſe ipſos iniquè tractaverunt. 41. Similitudo eorum, qui acceperunt præter Deum patronos, *eſt*, ſicut ſimilitudo Araneæ, *quæ* conſtruxit *ſibi* domum: ſed profectò imbecillima domorum *eſt* ſanè domus Araneæ. Si ſciviſſent *hoc*, nunquam *alios præter Deum coluiſſent*. 42. Porrò Deus novit, quid invocent præter ipſum ex rebus: nam ipſe eſt Præpotens, Sapiens. 43. Et hujuſmodi ſimilitudines proponimus eas hominibus: ſed non intelligunt eas, niſi ſcientes. 44. Creavit Deus Cœlos, & terram cum veritate: certè in hoc *eſt* ſanè ſignum Fidelibus. 45. Recita id, quod revelatum fuit tibi de libro *Alcorani*, & perſolve orationem; quippe oratio removet à flagitiis, & illicito: & certè recordatio Dei *eſt* res maxima, & Deus ſcit id, quod facitis. 46. Et ne diſputetis cum familia Libri (*i. cum Judæis & Chriſtianis*) niſi cum eo, quod eſt pulcherrimum (*i. verbis humanis, hortando eos ad religionem veſtram*) exceptis illis, qui iniqui fuerint ex eis *contra vos: cum his enim non verbis, ſed gladio diſputandum eſt*. Et dicite: Credimus in illud, quod demiſſum fuit ad nos (*ideſt Alcoranum*) & *in id, quod* demiſſum fuit ad vos (*ideſt Pentateuchum, & Euangelium*) & Deus noſter, & Deus veſter unus eſt, & nos *ſumus* ei *e* devoti.

a utriuſque.

b Mundis.

c & tamen erant.

d Core.

الجزء الحادي والعشرون Pars vigeſima prima.

e addidi.

47. Et ita demiſimus ad te librum, & illi, quibus dedimus Librum *Pentateuchi*, credunt in illum (*ideſt Alcoranum*). Et ex his (*ideſt Meccanis*) aliquis credit in eum, & non inficiantur ſigna noſtra, niſi infideles (*ideſt Judæi*). 48. Et non legebas ante hunc ullum librum, neque ſcribebas eum dextera tua: alioquin ſanè dubitaſſent *de veritate illius* Annullantes (*ideſt illi, qui vanitatis inſimulant Alcoranum*). 49. Atqui hic *Alcoranus habet* ſigna evidentia in pectoribus eorum, qui donati ſunt ſcientia: neque inficiantur ſigna noſtra, niſi iniquè agentes (*ideſt Judæi*). 50. Et dicunt *Meccani*: Niſi demiſſa fuerint ſuper eum ſigna *miraculoſa* à Domino ſuo, *non credemus ei*. Reſponde: Certè ſigna *ſunt* penes Deum, & certè ego *ſum tantummodò* Prædicator manifeſtus. 51. An nondùm ſufficit eis, quòd nos miſerimus ſuper te librum, *ut* legatur illis? Certè in hoc *libro* eſt ſanè miſericordia, & commonitio hominibus, *qui* credunt. 52. Dic: Sufficit *a* Deus inter me, & inter vos teſtis. *Ipſe* ſcit id, quod *eſt* in Cœlis, & terra, &, qui credunt vanitatem (*ideſt in Idola*) & non credunt in Deum, hi ſunt perituri. 53. Et *petent* à te celeritatem pœnæ *à te comminatæ*: quòd ſi non *eſſet* meta *b* determinata, certè veniſſet ad eos *hujuſmodi* pœna. Sed profectò adveniet illis repentè, & ipſi non animadvertent. 54. Petent à te accelerationem pœnæ: ſed profectò gehenna ſanè circumdatura *eſt undique* Infideles. 55. Die *quadam* cooperiet eos pœna deſuper eos, & de ſub pedibus eorum, & dicet *illis*: *Deus*: Guſtate id, quod fuiſtis operati. 56. O ſervi mei, qui crediderunt: certè terra mea eſt ſpatioſa: itaque me colite, me. 57. Omnis anima guſtatura *eſt* mortem: deindè ad nos reducemini. 58. Et, qui crediderint, & operati fuerint recta, certè habitare faciemus eos in Paradiſo cœnacula, current de ſub *illis* flumina, perpetuò moraturos in eis. Euge merces Operantium. 59. Qui patientes fuerunt, & ſuper Dominum ſuum innitebantur. 60. Et quot ex beſtiis, quæ non portant (*ideſt non parant ſibi*) victum ſuum, Deus nutrit illas, & vos, & ipſe eſt Auditor, Cognitor. 61. Et profectò, ſi interroges eos, quis creaverit Cœlos, & terram, & ſubegerit ſervituti *hominum* Solem, & lunam: certè reſpondebunt: Deus. Quomodò ergo mentiuntur, *dùm colunt alios deos*? 62. Deus amplum facit proventum, cui vult de ſervis ſuis, & coarctat illi: quippe Deus in omni re *eſt* ſciens. 63. Et certè, ſi interroges eos: Quis demittit è Cœlo aquam, & vivificat ea terram poſt mortem ejus? Sanè reſpondebunt: Deus. Dic: Laus Deo. Verùm plerique eorum non intelligunt. 64. Et non eſt hæc vita mundana, niſi ludus, & jocus, & profectò Palatium noviſſimum ſanè eſt vita. Si ſcirent *hoc*, *non præferrent illi vitam mundanam*. 65. Cùm autem conſcenderint navim, invocabunt Deum, purè offerentes illi religionem. Poſtquàm autem ſalvos reduxerit eos ad *c* terram, ecce ipſi aſſociabunt *illi alios deos*. 66. Ut ingratos ſe exhibeant pro eo, quod dedimus illis, & ut fruantur *bonis mundanis*: ſed mox ſcient, *quid ſibi eventurum ſit*. 67. An adhuc non vident, quòd nos fecerimus *urbem eorum Meccam*, aſylum ſecurum, cùm diripiantur homines, *qui ſunt in regionibus* circa eos? An ergo in Vanitatem credunt, & beneficiis Dei ſunt ingrati? 68. Quis verò *eſt* iniquior, eo, qui comminiſcitur adverſus Deum mendacium, vel mentitur contra veritatem, poſtquàm venit ad eum? Nonne erit in gehenna receptaculum Infidelibus? 69. Qui verò pugnaverint pro nobis, profectò dirigemus eos per ſemitas noſtras: & quidem Deus, ſanè *eſt* cum benefacientibus.

a In Deo. *b* nominata. *c* continentem.

NOTÆ.

Nihil eſt Mahumetanis inſulſius, aut ineptius. Ex una dictione, quæ incidenter, & propè extra rem in Sura occurrat, epigraphen Suræ, tamquam illius argumentum præponunt: quemadmodùm vides in præſenti, quæ ex eo, quod verſu quadrageſimo primo, Infidelium opera Araneæ telis comparentur, Aranea inſcribitur. Et fortaſsè, quæ ſequitur Sura, Muſca inſcriberetur, ſi aliqua illius mentio contigiſſet. Excuſandi nihilominùs ſunt Moslemi: quia, cùm nullus propè verſiculus cum alio coaleſcat; impoſſibile prorsùs eſſet alicui Suræ argumentum conveniens, & adæquatum præfigere. Habetur hæc Sura communiter Meccana: verùm in codice Baſileenſi legitur: سورة مكية وروى عن قتادة ان اولها الى قوله وليعلمن المنافقين فهو مدنى : *Sura eſt Meccana: ſed habetur ex dicto Cottadæ, principium ejus, uſque ad ea verba: & certiſſimè cognoſcet impios* (verſu undecimo) *eſſe Medinæ traditum*. De numero Verſuum non videtur eſſe controverſia. Præmium Lectoris erit: ن—

قرأ سورة العنكبوت كان له من الاجر عشر حسنات بعدد كل المومنين والمنافقين.

Qui legerit Suram Araneæ, habebit pro mercede decem bona, pro numero ſingulorum fidelium, & impiorum. Sed facilius erit, ut totidem muſcas aucupetur.

XVI. *Manſitque cum eis mille annos, præter quinquaginta.*] Hoc erit verum, ſi computemus vitam Noe univerſam, quæ nongentos quinquaginta annos complexa eſt. Sed Alcoranus nimis apertè loquitur de illis tantùm annis, quibus Noe uſque ad diluvium legationem inter ſuos exercuit. Hanc autem, nonniſi anno ætatis ſuæ quadrageſimo exorſus eſt juxta ſententiam Gelalis, cui adhæret Zamchaſcerius ita ſcribens كان عمر نوح عم الفا وخمسين سنة بعث على راس اربعين ولبث في قومه تسعماية وخمسين وعاش بعد الطوفان ستين وعن وهب انه عاش الفا واربعماية سنة : *Fuit vita Noe mille, & quinquaginta annorum. Miſſus fuit ad prædicandum in principio anni quadrageſimi, & moratus eſt in gente ſua nongentos, quinquaginta annos: & vixit poſt diluvium ſexaginta annos. Et habetur ex dicto Vahebi, illum vixiſſe mille, quadringentos annos.* Jahias habet aliquid amplius ex Caab: قال كعب لبث نوح في قومه الفا سنة الا خمسين عاما ثم لبث بعد الطوفان ستماية سنة : *Dixit Caab: Moratus eſt Noe inter ſuos nongentos, quinquaginta annos: deindè vixit poſt diluvium ſexcentos annos.* His, ſi addas annos quadraginta, qui præceſſerunt prædicationem, conficient ſummam annorum ferè mille ſexcentorum. Iſmael filius Aly aſſerit, Deum miſiſſe Noe ad prædicandum genti ſuæ: وله من العمر مايتان وخمسون سنة : *cùm eſſet ætatis ducentorum, quinquaginta annorum.* Totam verò vitam Noe facit nongentorum, quinquaginta annorum. Eodem modo Maſaudius Abul-haſanus, Thalebienſis autem in Suram 4. quæ eſt *de Mulieribus* verſ. 126. ſcribit عمر الف سنة لم ينقص له سن ولم ينقص له قوة ولم تشيب له شعرة : *Ipſe vixit mille annos, & non defecit ei dens ullus, neque imminutum eſt ei robur, neque incanuit ei pilus.* In libello, qui inſcribitur باب شرايع الاسلام *Caput de legibus Sectæ Eslamiticæ* ita legimus: واذا قيل لك اخبرني عن نوح كم عاش فقل عاش الف سنة واربعماية سنة واثنان وعشرون سنة : *Ubi interrogatus fueris: Dic mihi, quamdiù vixit Noe? Reſponde: vixit mille, quadringentos, ac viginti duos annos.*

XXIX. *Acceditis ad viros, & abſcinditis vias.*] Modeſtè innuit flagitia hujus gentis, quam Jahias vias abſcidiſſe affirmat, quia, ut exponit: كانوا يتعرضون للطريق باخذون الغرباء فيأتونهم في ادبارهم ولا يفعله بعضهم ببعض : *Obſervabant vias, ut, ſi inde tranſiſſent peregrini, eos caperent, & cum eis præpoſterè coirent, omittentes interim hoc flagitium inter ſe perpetrare.*

XLVI. *Et ne diſputetis cum familia libri.*] Gelal: اذا خبروكم بشيء مما في كتبهم ولا تصدقوهم ولا تكذبوهم في ذلك : *Cùm allegaverint vobis aliquid è Sacris Libris ſuis: neque credatis illis, tamquam veracibus, neque rejiciatis illos, tamquam mendaces.*

XLVIII. *Et non legebas ante hunc.*] Ratio, ob quam Judæi dubitaturi fuiſſent de Mahumeti veracitate, ſi ante Alcoranum editum ſcribendi, legendique peritus fuiſſet, hæc affertur à Gelale: لو كنت قاريا كاتبا لشك اليهود فيك وقالوا الذي في التوراة امي لا يقراء ولا يكتب : *Si peritus fuiſſes legendi, aut ſcribendi, certè dubitaſſent de te Judæi: dixiſſent enim: Propheta ille, qui in Pentateucho promittitur, aſſeritur futurus eſſe idiota, & legendi, ſcribendique ignarus.*

REFUTATIONES.

I. Quemadmodùm in Notis præmonui, manifeſtè colligitur ex verbis Alcorani, ut etiam meliores interpretes agnoſcunt, Noe ad multos ſupra mille annos perveniſſe. Nam, ut ponamus, eum quadragenarium ad prædicandam populis ſuis pœnitentiam à Deo miſſum fuiſſe (quamvis, cùm jam quingentorum eſſet annorum, hoc illi contigiſſe, ex ſacris literis manifeſtiſſimè habeatur) ſi his nongenti quinquaginta anni addantur, quibus Alcoranus aſſerit illum moratum fuiſſe in prædicatione ante diluvium: erunt jam nongenti nonaginta anni. His ſi trecentos, quinquaginta, quos poſt diluvium Moyſes illum vixiſſe ſcribit, fiet ſumma annorum mille trecentorum, quadraginta. Porrò dubium non eſt, quin Alcoranus annos nongentos, quinquaginta intelligat eos, quibus Noe perſeveravit in prædicatione poſt legationem uſque ad diluvium; id enim patet ex particula ف, quæ eſt conſecutiva alicujus temporis, ſaltem immediatè ſequentis, & ponitur in Alcorano poſt legationem in ordine ad prædicationem, & poſt prædicationem in ordine ad diluvium; & ita intellexerunt Zamchaſcerius, Vahebus, Jahias, & alii. Hinc apparet, quantùm aberraverit à vero Mahumetus in Noe vitam recenſendo.

II. Dùm Mahumetus vetat ſuis aſſeclis, ne diſputent cum Judæis, & Chriſtianis, ſed placidé

[illegible] pacifi[illegible] eos alloquantur, affirmando, ſe c[illegible]ere in eorum Sacros libros, & unum, eumdemque eſſe ſuum, & illorum Deum, & præterea edicit illis, ne aliquid approbent, vel reprobent [illegible]orum, quæ è Sacris libris ſuis ipſi allegant: oſtendit manifeſtè, ſe in mala cauſa verſari, & velle veram Religionem cum ſuperſtitione ſua confundere, ac permiſcere, & Dagonem cum Arca Dei in eodem Templo aſſociare. Porrò, cùm *Scripturales*, *Judæi*, ſcilicet, & Chriſtiani, clariſſimè oſtenderent ex Pentateu[illegible] [illegible]gelio, Mahumetum mentiri, ne[illegible] Prophetam, qualem ſe jactabat: peſſi[illegible]lebat ſuis, dùm illis vetabat, ne appro[illegible]eq[illegible]arent, quæ ab illis diceban[illegible] hoc enim apertè monſtrabat, ſe nihil [illegible]lidique habere ad Sectam ſuam proban[illegible] Scripturalium Religionem rejiciendam. [illegible] Mahumetum fuiſſe idiotam, ac legendi, [illegible]ibe[illegible]ique ignarum, qualem Mahumetani faciunt, non pauci negant; ego tamen ultrò illis concedo. At verò promitti in Pentateucho Prophetam hujuſmodi idiotam, & prorſùs aſinum: abſolutè nego. Proferant illi Pentateuchum, in quo hoc legatur: non tamen Pentateuchum aliquem è cerebro ſuo confictum.

IV. Rurſum affirmat, ſe miracula nulla patrare. Nam de illis à *Meccanis* requiſitus, reſpondet more ſuo, miracula apud Deum reperiri: inde ſibi illa *Meccani* arripiant: munus ſuum non Thaumaturgi, ſed Concionatoris eſſe. Attamen, ne omninò fidem ſibi abrogare velle. videatur, miraculum unum, quod inſtar omnium eſſe poſſit, à ſe factum obtrudit, ſcilicet Alcoranum. Verùm, quid de hoc ſtramineo miraculo dicendum ſit, videat lector ſuprà, ubi de eo ex profeſſo differui. Immò videat hunc ipſum Alcoranum à capite ad calcem, & ſuſque, deque verſet, ac revolvat, & videbit, quale miraculum ſit.

سورة الروم مكية وهى ستون آية

SURA XXX.

ROMANI.

MECCANA:

COMMATUM SEXAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم ۝ 2 غلبت الروم ۝ 3 في ادني الارض وهم من بعد غلبهم سيغلبون ۝ 4 في بضع
سنين لله الامر من قبل ومن بعد ويومئذ يفرح المومنون ۝ 5 بنصر الله ينصر من يشاء وهو
العزيز الرحيم ۝ 6 وعد الله لا يخلف الله وعده ولكن اكثر الناس لا يعلمون ۝
يعلمون ظاهرا من الحيوة الدنيا وهم عن الاخرة هم غافلون ۝ 8 اولم يتفكروا في انفسهم ما
خلق الله السموات والارض وما بينهما الا بالحق واجل مسمى وان كثيرا من الناس بلقاء ربهم
لكافرون ۝ و اولم يسيروا في الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم كانوا
اشد منهم قوة واثاروا الارض وعمروها اكثر مما عمروها وجاءتهم رسلهم بالبينات فما كان الله
ليظلمهم ولكن كانوا انفسهم يظلمون ۝ 10 ثم كان عاقبة الذين اساوا السوءى ان كذبوا
بايات الله وكانوا بها يستهزءون ۝ 11 الله يبدا الخلق ثم يعيده ثم اليه ترجعون ۝
12 ويوم تقوم الساعة يبلس المجرمون ۝ 13 ولم يكن لهم من شركايهم شفعاء وكانوا
بشركايهم كافرين ۝ 14 ويوم تقوم الساعة يوميذ يتفرقون ۝ 15 فاما الذين امنوا وعملوا
الصالحات فهم في روضة يحبرون ۝ 16 واما الذين كفروا وكذبوا باياتنا ولقاء الاخرة
فاولئك في العذاب محضرون ۝ 17 فسبحان الله حين تمسون وحين تصبحون ۝ 18 وله
الحمد في السموات والارض وعشيا وحين تظهرون ۝ 19 يخرج الحي من الميت ويخرج الميت من
الحي ويحيي الارض بعد موتها وكذلك تخرجون ۝ 20 ومن اياته ان خلقكم من تراب ثم
اذا انتم بشر تنتشرون ۝ 21 ومن اياته ان خلق لكم من انفسكم ازواجا لتسكنوا اليها

وجعل

وجعل بينكم مودة ورحمة ان في ذلك لآيات لقوم يتفكرون ۞ ومن آياته خلق
السموات والارض واختلاف السنتكم والوانكم ان في ذلك لآيات للعالمين ۞ 23 ومن آياته
منامكم بالليل والنهار وابتغاؤكم من فضله ان في ذلك لآيات لقوم يسمعون ۞ 24 ومن آياته
يريكم البرق خوفا وطمعا وينزل من السماء ماء فيحيي به الارض بعد موتها ان في ذلك لآيات
لقوم يعقلون ۞ 25 ومن آياته ان تقوم السماء والارض بامره ثم اذا دعاكم دعوة من الارض
اذا انتم تخرجون ۞ 26 وله من في السموات والارض كل له قانتون ۞ 27 وهو الذي
يبدا الخلق ثم يعيده وهو اهون عليه وله المثل الاعلى في السموات والارض وهو العزيز
الحكيم ۞ 28 ضرب لكم مثلا من انفسكم هل لكم من ما ملكت ايمانكم من
شركاء في ما رزقناكم فانتم فيه سواء تخافونهم كخيفتكم انفسكم كذلك نفصل الآيات
لقوم يعقلون ۞ 29 بل اتبع الذين ظلموا اهواءهم بغير علم فمن يهدي من اضل الله وما
لهم من ناصرين ۞ 30 فاقم وجهك للدين حنيفا فطرة الله التي فطر الناس عليها لا
تبديل لخلق الله ذلك الدين القيم ولكن اكثر الناس لا يعلمون ۞ 31 منيبين اليه
واتقوه واقيموا الصلوة ولا تكونوا من المشركين ۞ 32 من الذين فرقوا دينهم وكانوا شيعا كل
حزب بما لديهم فرحون ۞ 33 واذا مس الناس ضر دعوا ربهم منيبين اليه ثم اذا اذاقهم
منه رحمة اذا فريق منهم بربهم يشركون ۞ 34 ليكفروا بما آتيناهم فتمتعوا فسوف تعلمون ۞
35 ام انزلنا عليهم سلطانا فهو يتكلم بما كانوا به يشركون ۞ 36 واذا اذقنا الناس
رحمة فرحوا بها وان تصبهم سيئة بما قدمت ايديهم اذا هم يقنطون ۞ 37 اولم يروا ان
الله يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر ان في ذلك لآيات لقوم يومنون ۞ 38 فآت ذا القربى
حقه والمسكين وابن السبيل ذلك خير للذين يريدون وجه الله واولئك هم المفلحون ۞
39 وما آتيتم من ربا ليربوا في اموال الناس فلا يربوا عند الله وما آتيتم من زكوة تريدون
وجه الله فاولئك هم المضعفون ۞ 40 الله الذي خلقكم ثم رزقكم ثم يميتكم ثم
يحييكم هل من شركائكم من يفعل من ذلكم من شيء سبحانه وتعالى عما يشركون ۞
41 ظهر الفساد في البر والبحر بما كسبت ايدي الناس ليذيقهم بعض الذي عملوا لعلهم
يرجعون ۞ 42 قل سيروا في الارض فانظروا كيف كان عاقبة الذين من قبل كان
اكثرهم مشركين ۞ 43 فاقم وجهك للدين القيم من قبل ان ياتي يوم لا مرد له من الله
يومئذ يصدعون ۞ 44 من كفر فعليه كفره ومن عمل صالحا فلانفسهم يمهدون ۞
45 ليجزي الذين آمنوا وعملوا الصالحات من فضله انه لا يحب الكافرين ۞ 46 ومن آياته
ان يرسل الرياح مبشرات وليذيقكم من رحمته ولتجري الفلك بامره ولتبتغوا من فضله

ولعلكم

ولعلكم تشكرون ۞ 47 ولقد أرسلنا من قبلك رسلا إلى قومهم فجاءوهم بالبينات فانتقمنا
من الذين أجرموا وكان حقا علينا نصر المؤمنين ۞ 48 الله الذي يرسل الرياح فتثير سحابا
فيبسطه في السماء كيف يشاء ويجعله كسفا فترى الودق يخرج من خلاله فإذا أصاب به من
يشاء من عباده إذا هم يستبشرون ۞ 49 وإن كانوا من قبل أن ينزل عليهم من قبله لمبلسين ۞
50 فانظر إلى آثار رحمة الله كيف يحيي الأرض بعد موتها إن ذلك لمحيي الموتى وهو على
كل شيء قدير ۞ 51 ولئن أرسلنا ريحا فرأوه مصفرا لظلوا من بعده يكفرون ۞
52 فإنك لا تسمع الموتى ولا تسمع الصم الدعاء إذا ولوا مدبرين ۞ 53 وما أنت بهاد
العمي عن ضلالتهم إن تسمع إلا من يؤمن بآياتنا فهم مسلمون ۞ 54 الله الذي خلقكم
من ضعف ثم جعل من بعد ضعف قوة ثم جعل من بعد قوة ضعفا وشيبة يخلق ما يشاء
وهو العليم القدير ۞ 55 ويوم تقوم الساعة يقسم المجرمون ما لبثوا غير ساعة كذلك كانوا
يؤفكون ۞ 56 وقال الذين أوتوا العلم والإيمان لقد لبثتم في كتاب الله إلى يوم البعث فهذا
يوم البعث ولكنكم كنتم لا تعلمون ۞ 57 فيومئذ لا ينفع الذين ظلموا معذرتهم ولا هم
يستعتبون ۞ 58 ولقد ضربنا للناس في هذا القرآن من كل مثل ولئن جئتهم بآية ليقولن
الذين كفروا إن أنتم إلا مبطلون ۞ 59 كذلك يطبع الله على قلوب الذين لا
يعلمون ۞ 60 فاصبر إن وعد الله حق ولا يستخفنك الذين لا يوقنون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. A L. M. 2. Victi ſunt Romani. 3. In viciniſſimo Terræ (*ideſt in terra Perſarum ipſis viciniſſima*). Et ipſi *Romani* poſt victoriam ſuam (*ideſt poſt-*
a aliquot. *quàm victi ſunt*) vincent *Perſas*. 4. Intra *a* decem annos. Dei *eſt hoc* negotium ante, & poſt (*ideſt tàm victoria Perſarum, quàm Romanorum*). Et die illa, *qua vincent Romani*, lętabuntur Fideles. 5. In auxilio Dei *erga Romanos*. *Nam Deus* adjuvat, quem vult, & ipſe *eſt* Prępotens, Miſericors. 6. Promiſſio Dei: Non adverſabitur Deus promiſſioni ſuæ: ſed plerique hominum neſciunt. 7. Sciunt apparens de vita mundana, & ipſi de noviſſima vita ſunt negligentes. 8. An verò nondùm recogitaverunt in animabus ſuis, quòd non creaverit Deus Cœlos, & terram, & quæ *ſunt* inter hæc duo, niſi cum veritate, &
b nominata. *cum* meta *b* determinata *durationi eorum*? Et profectò multi ex hominibus in occurſum Domini ſui certè non *ſunt* credentes. 9. An verò nondùm perambulaverunt terram, & viderunt, cujuſmodi fuerit finis eorum, qui *fuerunt* ante ipſos? Erant validiores ipſis robore; & excolebant terram, & habitaverunt eam diuturniùs, quàm *ipſi* habitaverint eam. Veneruntque ad eos Legati eorum cum demonſtrationibus *veritatis*: neque fuit *talis* Deus, ut injuſtè tractaret eos: ſed ipſi animas ſuas injuſtè tractabant. 10. Tùm fuit finis eorum, qui malè egerant, malum: quia mendacii inſimulaverunt ſigna Dei, & ipſa irridebant. 11. Deus producit creaturam: deindè faciet eam redire *ad vitam*
c die quadã. *poſt mortem*: deindè ad eum reducemini. 12. Et *c* quandò ſtabit Hora (*ideſt die Judicii*) deſperantes obmuteſcent ſcelerati. 13. Et non erunt ipſis ab aſſociatis ſuis (*ideſt idolis ſuis*) interceſſores, & erunt aſſociatos ſuos abnegantes.

tes. 14. Et die, *qua* ſtabit Hora: die illa ſeparabuntur *fideles ab infidelibus*. 15. Porrò, qui crediderint, & fecerint recta; ipſi in prato ameno oblectabuntur. 16. At verò, qui increduli fuerint, & mendacii inſimulaverint ſigna noſtra, & occurſum alterius vitæ: illi in ſupplicio præſentandi *ſunt*. 17. Laus itaque Deo *detur à vobis*, quandò ad veſperam perveneritis, & quandò mane conſurgetis. 18. Et ipſi laus in Cœlis, & terra, & veſpere *prope occaſum ſolis*, &, cùm ad meridiem perveneritis. 19. Educit vivum ex mortuo, & educit mortuum ex vivo, & vivificat terram poſt mortem ejus, & ita educemini *vos è Sepulchris*. 20. Et inter ſigna ejus *unum eſt*, quòd creaverit vos ex pulvere: deindè ecce vos homines, *qui* diſpergitis vos *per terram*. 21. Et inter ſigna ejus *eſt*, quòd creaverit vobis ex vobis ipſis conjuges, ut habitaretis cum illis, & poſuit inter vos amorem, & miſericordiam. Certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna hominibus, *qui* recogitant. 22. Et inter ſigna ejus *eſt* creatio Cœlorum, & terræ, & diverſitas linguarum veſtrarum, & colorum veſtrorum. Certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna *a* creaturis univerſis. 23. Et inter ſigna ejus *eſt* *a* Mundis.
ſomnus veſter in nocte, & die, & exquiſitio veſtra de abundantia ejus (*ideſt induſtria veſtra in comparandis neceſſariis ad vitam ex bonis à Deo creatis*) Certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna hominibus, *qui* audiunt. 24. Et inter ſigna ejus *eſt*, *quòd* oſtendat vobis fulgur *ad* timorem *fulminis*, & *ad* ſpem *pluviæ*, & demittat è Cœlo aquam, & vivificet per eam terram poſt mortem ejus. Certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna hominibus, *qui* intelligunt. 25. Et inter ſigna ejus *eſt*, quòd ſtet Cœlum, & Terra *ſine ullo fulcimento* per imperium ejus. Deindè, cùm vocaverit vos vocando è terra *in die Judicii*, ecce vos *ex illa* egrediemini. 26. Et ipſius *eſt* quicunque in Cœlis, & terra *reperitur*: omnes illi *ſunt* reverenter obſequentes. 27. Et ipſe *eſt*, qui producit creaturam; deindè redire faciet eam *poſt mortem ad vitam*, & hoc *erit* facilius apud eum, *quàm creare*, & ipſi *convenit* ſimilitudo altiſſima in Cœlis, & Terra, & ipſe eſt Præpotens, Sapiens. 28. Propoſuit vobis ſimilitudinem *deſumptam* ex vobis ipſis. *Eſt* ne vobis inter eos, quos poſſident dexteræ veſtræ (*ideſt inter mancipia veſtra*) ullus conſors in eo, quòd ditavimus vos? Itaut vos in eo *habeatis cum illo* æqualitatem, *&* timeatis eos juxta timere vos (*ideſt eo timore, quo timetis*) vos ipſos. Ita diſtinctè proponimus ſigna hominibus, qui intelligunt. 29. Verùm ſectantur ii, qui iniquè agunt, cupiditates ſuas ſine ſcientia: Quis autem diriget eum, quem errare fecerit Deus? Et non *erunt* illis ulli adjutores. 30. Statue ergo faciem tuam ad Religionem orthodoxus (*ideſt cum inclinatione ad illam*) opus Dei, ad quod condidit homines. Non *eſt* commutatio creaturæ Dei (*ideſt religionis ejus*). Hæc *eſt* religio recta, ſed plerique hominum ignorant *eam*. 31. *Eſtote* convertentes vos ad eum, & timete eum, & perſolviſe orationem, & ne ſitis ex Aſſociantibus. 32. Inter illos, qui diviſerunt religionem ſuam, & fuerunt *ſciſſi* in ſectas: omnis ſecta de eo, quod *eſt* apud ſe (*ideſt de opinione ſua*) *ſunt* lætantes. 33. Cùm autem tetigerit homines nocumentum: invocabunt Dominum ſuum convertentes ſe ad eum. Deindè, ubi guſtare fecerit eos ex ſe miſericordiam: ecce pars ex illis in Domino ſuo aſſociant. 34. Ut ingratos exhibeant ſe pro eo, quod dedimus eis. Fruimini ſanè: Sed mox ſcietis, *quid vobis eveniet*. 35. Nunquid demiſimus ſuper vos poteſtatem, itaut hæc loquatur de eo, quod in illo aſſociant? (*ideſt nunquid præcepimus per aliquem ſacrum librum, cultum plurimum deorum*)? 36. Cùm autem guſtare fecerimus homines miſericordiam, lætabuntur in ea. Quodſi inciderit eis malum ob id, quod præmiſerunt manus eorum (*ideſt propter peccata anteà perpetrata*) ecce ipſi deſperabunt. 37. An nondùm viderunt, quòd Deus ampliat proventum, cui vult, & coarctat, *cui vult*? Certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna hominibus, *qui* credunt. 38. Et tribue habenti propinquitatem debitum ſuum; & pauperibus, & filio viæ (*ideſt viatori, ſeu peregrino*) hoc eſt melius iis, qui cupiunt faciem Dei (*ideſt præmium à Deo*) & hi erunt felices. 39. Quod autem dederitis ex uſura, ut multiplicetur in facultatibus hominum, profectò non multiplicabitur apud Deum. Quod autem dederitis de

eleemo-

eleemoſyna, *ut* exquiratis faciem Dei: illi ſanè erunt duplicantes (*ideſt duplum recipiunt à Deo*). 40. Deus *eſt*, qui creavit vos: tùm alimenta præbuit vobis: deindè morti tradet vos: poſteà vivificabit vos. Numquid ex Aſſociatis veſtris *eſt*, qui faciat de hoc aliquid? Laus ejus, & longè abſit ab eo, quod aſſociant *illi*. 41. Apparuit corruptio in terra, & mari (*ideſt ſterilitas terræ, & exſiccatio fontium*) ob id, quod perpetraverunt manus hominum: ut *a* guſtare faceremus eos partem ejus *mali*, quod operati ſunt, ſi fortè ipſi converterentur. 42. Dic *Meccanis*: Peragrate terram, & videte, cujuſmodi fuerit finis eorum, qui fuerunt anteà. Erant plerique eorum aſſociantes. 43. Statue ergo faciem tuam ad religionem rectam, antequàm veniat dies, cui non erit retrovertens à Deo (*ideſt, quam nullus poterit impedire, quin Deus adducat eam*) die illa ſeparabuntur *boni à malis*. 44. Qui infidelis fuerit, ſuper eum *erit* infidelitas ejus. Qui verò operatus fuerit rectum, ſibiipſis lucrabuntur. 45. Ut retribuat illis, qui crediderint, & operati fuerint recta, *mercedem* de liberalitate ſua: quippe ipſe non amat infideles. 46. Et inter ſigna ejus *eſt*, quòd mittat ventos fauſta nunciantes (*ideſt pluviam*) &, ut guſtare faciat vos de miſericordia ſua: &, ut decurrant naves ad imperium ipſius, & ut exquiratis de abundantia ejus *per mercaturam*: & ut vos gratias agatis. 47. Et jam quidem miſimus Legatos ad populos ſuos; veneruntque ad eos cum evidentibus probationibus, & ultionem ſumpſimus de illis, qui ſceleſtè egerunt, & fuit debitum ſuper nos adjuvare fideles. 48. Deus *eſt*, qui mittit ventos, & agitat *b* nubes, & expandit *c* eas in Cœlo, quomodò vult, & ponit eas in fruſta (*ideſt diſgregat eas*). Tùm videbis imbrem emanantem ex intimo *d* earum: cùmque effuderit eum, ſuper quem voluerit de ſervis ſuis; ecce ipſi lętitia perfundentur. 49. Et quidem erant, antequàm demitteretur ſuper eos, anteà ſanè deſperantes. 50. Inſpice porrò ad veſtigia miſericordiæ Dei, quomodò vivificet terram poſt mortem ejus. Certè hic *idem* ſanè vivificaturus *eſt* mortuos: & ipſe *eſt* ad omnem rem potens. 51. Et certè, ſi miſerimus ventum *noxium ſuper ſata*, & propterea viderint ea flaveſcentia, certè *e* erunt poſt hoc ingrati *beneficio pluviæ anteà accepto*. 52. Tu porrò non facies, ut audiant mortui; neque facies, ut audiant ſurdi prædicationem, cùm retroceſſerint terga vertentes. 53. Neque tu *eris* dirigens cœcos ab errore ſuo. *f* Non facies, ut audiat, niſi, qui credit in ſigna noſtra: atque [illegible] *ſunt* Moslemi. 54. Deus *eſt*, qui creavit vos ex imbecillitate: deindè dedit poſt imbecillitatem robur: deindè dedit poſt robur imbecillitatem, & caniſiem. Creat, quod vult, & ipſe eſt Sciens, Potens. 55. Et die, *qua* ſtabit Hora (*ideſt die Judicii*) jurabunt peccatores, *quòd* non morati fuerint *in ſepulchris*, niſi unam horam. Ita mentiebantur *anteà, dùm viverent, ſicut nunc mentiuntur*. 56. Et dicent *illis* ii, quibus data fuit ſcientia, & fides: Jam quidem morati eſtis in libro Dei (*i. in praſcientia ejus*) uſque ad diem reſurrectionis. Hæc porrò eſt dies reſurrectionis: ſed vos neſciebatis. 57. Die autem illa non proderit iis, qui iniquè egerint, excuſatio eorum: neque ipſi requirentur de beneplacito (*ideſt, ut faciant id, quod placet Deo*). 58. Et jam quidem propoſuimus hominibus in hoc Alcorano de omni ſimilitudine. Et quidem, ſi protuleris eis aliquod ſignum (*ideſt miraculum*) certè dicent ii, qui ſunt increduli: Si vos *eſtis* niſi *g* nugatores. 59. Ita ſigillum imprimit Deus ſuper corda eorum, qui neſciunt. 60. At *tu* patienter ſuſtine, quia promiſſio Dei *eſt* vera, & ne ad inconſtantiæ levitatem adducant te illi, qui non firmiter credunt.

duplex lect. *a* يذيقهم نذيقهم guſtare faceret, & guſtare faciemus.

b nubem. *c* eam. *d* ejus.

e ظلوا pergent, continuabunt eſſe; pererrorem eſt in quibuſdam ضلوا.

f Si.

g vana effutientes.

N O T Æ.

Vox Arabica الروم, quæ eſt epigraphe hujus *Suræ*, videtur propriè ſignificare Græcos Romano Imperio ſubjectos, qui Græcè dicuntur: Ῥωμαῖοι, *Rhomæi*. Ipſa porrò Sura Meccana communiter cenſetur. Excipiunt quidam verſiculum 15. qui incipit: *Laus itaque Deo*. De numero verſuum non videtur eſſe diſceptatio. Magni faciunt hanc Suram Mahumetani (ſi credimus Hottingero) tanquam fatidicam de Romano Imperio expugnando. Præmium lectoris ſtatuunt عشر حسنات بعدد كل ملك سبح لله بين السما والارض وادرك ما ضيع في يومه وليلته

وليليه : *Decem bona juxta numerum cujuſlibet Angeli iis, qui laudant Deum inter Cælum, & terram, & refectio, ſeu repetitio illius, quod deperditum fuerit ea die, atque nocte.*

II. *Victi ſunt Romani.*] Gelal: وهم اهل كتاب غلبتها فارس وليسوا اهل كتاب بل يعبدون الاوثان ففرح كفار مكة بذلك وقالوا للمسلمين نحن نغلبكم كما غلبت فارس الروم *Hi* (ſcilicet Romani) *ſunt ſcripturales* (ideſt acceperunt à Deo Sacras Scripturas, vel illis ſtudent) *& victi ſunt à Perſis, qui non ſunt ſcripturales, ſed adorant idola. Quamobrem gaviſi ſunt de hoc Meccani infideles, & dixerunt Moslemis: Nos etiam vincemus vos, quemadmodùm Perſæ vicerunt Romanos.*

III. *In viciniſſimo terræ.*] Jahias: باذراعات من الشام *In Adraat Urbe Syriæ.* Gelal: اى اقرب ارض الروم الى فارس بالجزيرة التقى فيها الجيشان : *Ideſt in terra Romæorum viciniſſima Perſis in Meſopotamia, ubi duæ acies conflixere.* Zamchaſcerius: القرءة المشهورة الكثيرة غلبت بضم الغين وسيغلبون بفتح الياء والارض ارض العرب لان الارض المعمورة عند العرب ارضهم والمعنى غلبوا فى ادنى ارض العرب منهم وهى اطراف الشام او اراد ارضهم على انابة اللام مناب المضاف اليه اى فى ادنى ارضهم الى عدوهم قال مجاهد هى ارض الجزيرة وهى ادنى ارض الروم الى فارس وعن ابن عباس الاردن وفلسطين وقرى فى ادانى .

Lectio communiter vulgata, ac recepta eſt: Victi ſunt Romani, & ipſi vincent (quidam ſcilicet legebant è converſo: *Vicerunt Romani, & ipſi vincentur.*) *Terra autem hæc erat terra Arabum: quia terra habitata apud Arabes eſt terra ipſorum. Et ſenſus eſt: Victi ſunt in terra Arabum propinquiſſima ipſis Romanis: & hæc eſt in confinibus Syriæ. Vel intelligit terram ipſorum, terram Romanorum propinquam Arabibus hoſtibus ipſorum. Sed Mogiahed cenſet, terram hanc fuiſſe in Meſopotamia viciniſſima Perſis. Ebn-Abbas autem in Jordanis regione, ſeu Paleſtina. Aliqui legunt: In viciniſſimis terræ.*

IV. *Intra decem annos.*] Vox Arabica بضع juxta Gelal: هو ما بين الثلاث الى التسع او العشر فالتقى الجيشان وفى السنة السبعة من الالتقاء غلبت الروم فارس . *Eſt ſpatium, quod intercedit inter tres, & novem, vel decem annos: itaut conflixerint duo exercitus: & anno ſeptimo conflictus Romani vicerint Perſas.* Addit Zamchaſcerius وهذه الاية من الايات البينة الشاهدة على صحة النبوة وان القران من عند الله لانها انباء عن علم الغيب الذى لا يعلمه الا الله : *Hic autem verſiculus eſt ex illis, qui evidenter teſtantur, Mahumetum fuiſſe verum Prophetam, & Alcoranum datum fuiſſe à Deo, cùm prædicant occulta, quæ nullus alius ſcire poterat, niſi Deus.* Idem Author aſſignans tempus victoriæ Romanorum ſupra Perſas, ſcribit فظهرت الروم على فارس يوم الحديبية وذلك عند راس سبع سنين وقيل كان النصر يوم بدر للفريقين . : *Vicerunt Romani Perſas in prælio Hadibiæ, ineunte ſeptimo anno. Alii volunt hanc victoriam contigiſſe in prælio Bedrenſi, pugnantibus duobus exercitibus.* Gelal etiam ponit in prælio Bedrenſi.

XXII. *Creaturis univerſis.*] Eſt hìc duplex lectio: لِلْعَالَمِينَ *omnibus creaturis*: Et لِلْعَالِمِينَ *Scientibus.*

XXVII. *Ipſi convenit ſimilitudo altiſſima*]. Ideſt, ut prædicetur de eo, & attribuatur illi, quidquid maximum, & digniſſimum poteſt excogitari.

XXX. *Orthodoxus*] Arabicè حنيفا poteſt referri tùm ad Mahumetum, tùm ad Religionem, & verti tam Orthodoxus, quàm Orthodoxam.

XLIV. *Lucrabuntur*] Arab. يمهدون exponitur à Gelal: يوطيون منازلهم فى الجنة *component*, ſeu ſternent *ſibi molles habitationes*, ſeu cubilia *in Paradiſo.* Propriè ſonat: *Component ſibi lectulos.*

LII. *Flaveſcentia*] Ideſt languentia, ac pallentia ob venti aduſtionem.

REFUTATIONES.

Nihil propè eſt in hac Sura, quod confutationem requirat: ſunt enim omnia in ea, vel inania, vel jam ſuperiùs ſufficienter rejecta, quippe ſexcenties à Mahumeto recocta, & obtruſa. Caſtigandus eſt nihilominùs Zamchaſcerius, qui exiſtimat ſatis comprobari Mahumetum verum eſſe Prophetam, & Alcoranum verè datum eſſe à Deo, ex eo, quòd hìc manifeſtè prædicatur victoria à Romanis de Perſis, à quibus victi fuerant, referenda.

Quòd Romani à Perſis victi fuerint: vel, ut alii, vocalibus commutatis, legunt, Perſæ victi fuerint à Romanis; nunc in dubium non revoco: Neque enim, ut puto, tàm impudens Mahumetus fuiſſet, ut in re, quæ omnibus debuit eſſe notiſſima, mentiretur. Quòd verò ex eo, quòd addidit, eoſdem Perſas à Romanis, vel Romanos à Perſis intra decennii ſpatium eſſe vincendos, poſſit apertè probari illum verum Prophetam fuiſſe: prorſùs nego. Primò, quia de hac ſecunda victoria ab eo prædicta nihil certi habetur, neque in hiſtoriis noſtris, neque in libris Mahumetanorum: neque Scriptores ipſi Moslemi in tempore, vel loco illius conveniunt. Quidam enim referunt eam ad annum ſecundum Hegiræ, quandò commiſſum eſt prælium Bedrenſe. Alii verò ad annum ſextum, in quem incidit prælium

Hadibiæ. De loco verò hujus victoriæ nullus mentionem facit: itaut incertum ſit, utrum evenerit id, quod Mahumetus ariolatus fuerat. Huc accedit, dubium eſſe inter ſcriptores Arabes, utrum hæc bella, & hæ victoriæ contigerint Romanis cum Perſis, an verò cum Arabibus. Verùm, quidquid ſit, etiamſi concederemus eveniſſe, quod Mahumetus prædixerat: nonne potuit hoc caſu, vel ex probabilibus conjecturis ab eo prædici? Videbat quippe Romanos eſſe potentiſſimos, & facilè poſſe cladem illam à Perſis acceptam vindicare, deque illis victoriam referre. Neque verò Mahumetus præfixum huic victoriæ tempus determinavit, quod ſanè boni Prophetæ munus erat. Sed poſuit terminum dubium, nempe uſque ad annum nonum, vel decimum. Quis verò Prophetam illum eſſe dicat, qui videns potentiſſimum Regem de alio æquè potenti victoriam retuliſſe, aſſerat; poſt non multos annos Regem victum, copiis viribuſque inſtauratis, victorem eſſe futurum? Poſtremò, cùm ex varia Alcorani lectione incertum ſit, vicerint ne primò Perſæ, an Romani, & ſecunda vice victi fuerint illi, an iſti: imò, tum non conſtet, utrum bellum commiſſum ſit tàm prima, quàm ſecunda vice à Romanis cum Perſis, an cum Arabibus: quis non videt, vaticinium hoc omni ex parte captioſum eſſe, atque inane? Valeat igitur cum hac prophetia ſua Mahumetus, vel potius abeat in malam rem Vide. Pro. p. 2. cap. 5. pag. 22.

سورة لقمان مكية وهى اربع وثلاثون آية

SURA XXXI.
LOCMAN.
MECCANA:
COMMATUM TRIGINTA QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم ۞ 2 تلك آيات الكتاب الحكيم ۞ 3 هدي ورحمة للمحسنين ۞
4 الذين يقيمون الصلوة ويوتون الزكوة وهم بالآخرة هم يوقنون ۞ 5 اولايك علي هدي من
ربهم واولايك هم المفلحون ۞ 6 ومن الناس من يشتري لهو الحديث ليضل عن سبيل الله
بغير علم ويتخذها هزوا اولايك لهم عذاب مهين ۞ 7 واذا تتلي عليه اياتنا ولي مستكبرا
كان لم يسمعها كان في اذنيه وقرا فبشره بعذاب اليم ۞ 8 ان الذين امنوا وعملوا
الصالحات لهم جنات النعيم ۞ 9 خالدين فيها وعد الله حقا وهو العزيز الحكيم ۞
10 خلق السموات بغير عمد ترونها والقي في الارض رواسي ان تميد بكم وبث فيها من كل
دابة وانزلنا من السماء ماء فانبتنا فيها من كل زوج كريم ۞ 11 هذا خلق الله فاروني
ماذا خلق الذين من دونه بل الظالمون في ضلال مبين ۞ 12 ولقد اتينا لقمان الحكمة
ان اشكر لله ومن يشكر فانما يشكر لنفسه ومن كفر فان الله غني حميد ۞ 13 واذ قال
لقمان لابنه وهو يعظه يا بني لا تشرك بالله ان الشرك لظلم عظيم ۞ 14 ووصينا الانسان
بوالديه حملته امه وهنا علي وهن وفصاله في عامين ان اشكر لي ولوالديك الي المصير ۞
15 وان جاهداك علي ان تشرك بي ما ليس لك به علم فلا تطعهما وصاحبهما في الدنيا
معروفا واتبع سبيل من اناب الي ثم الي مرجعكم فانبيكم بما كنتم تعملون ۞ 16 يا بني
انها ان تك مثقال حبة من خردل فتكن في صخرة او في السموات او في الارض يات بها
الله ان الله لطيف خبير ۞ 17 يا بني اقم الصلوة وامر بالمعروف وانه عن المنكر واصبر علي

ما

أصابك إن ذلك من عزم الأمور ۞ 18 ولا تصعر خدك للناس ولا تمش في الأرض مرحا
إن الله لا يحب كل مختال فخور ۞ 19 واقصد في مشيك واغضض من صوتك إن أنكر
الأصوات لصوت الحمير ۞ 20 ألم تروا أن الله سخر لكم ما في السموات وما في الأرض
وأسبغ عليكم نعمه ظاهرة وباطنة ومن الناس من يجادل في الله بغير علم ولا هدى ولا كتاب
منير ۞ 21 وإذا قيل لهم اتبعوا ما أنزل الله قالوا بل نتبع ما وجدنا عليه آباءنا أولو
كان الشيطان يدعوهم إلى عذاب السعير ۞ 22 ومن يسلم وجهه إلى الله وهو محسن فقد
استمسك بالعروة الوثقى وإلى الله عاقبة الأمور ۞ 23 ومن كفر فلا يحزنك كفره إلينا
مرجعهم فننبئهم بما عملوا إن الله عليم بذات الصدور ۞ 24 نمتعهم قليلا ثم نضطرهم إلى
عذاب غليظ ۞ 25 ولئن سألتهم من خلق السموات والأرض ليقولن الله قل الحمد لله بل
أكثرهم لا يعلمون ۞ 26 لله ما في السموات والأرض إن الله هو الغني الحميد ۞ 27 ولو
أن ما في الأرض من شجرة أقلام والبحر يمده من بعده سبعة أبحر ما نفدت كلمات الله إن
الله عزيز حكيم ۞ 28 ما خلقكم ولا بعثكم إلا كنفس واحدة إن الله سميع بصير ۞
29 ألم تر أن الله يولج الليل في النهار ويولج النهار في الليل وسخر الشمس والقمر
كل يجري إلى أجل مسمى وأن الله بما تعملون خبير ۞ 30 ذلك بأن الله هو الحق وأن
ما يدعون من دونه الباطل وأن الله هو العلي الكبير ۞ 31 ألم تر أن الفلك تجري في
البحر بنعمة الله ليريكم من آياته إن في ذلك لآيات لكل صبار شكور ۞ 32 وإذا
غشيهم موج كالظلل دعوا الله مخلصين له الدين فلما نجاهم إلى البر فمنهم مقتصد وما
يجحد بآياتنا إلا كل ختار كفور ۞ 33 يا أيها الناس اتقوا ربكم واخشوا يوما لا
يجزي والد عن ولده ولا مولود هو جاز عن والده شيئا إن وعد الله حق فلا تغرنكم الحيوة
الدنيا ولا يغرنكم بالله الغرور ۞ 34 إن الله عنده علم الساعة وينزل الغيث ويعلم ما في
الأرحام وما تدري نفس ماذا تكسب غدا وما تدري نفس بأي أرض تموت إن الله
عليم خبير ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. A L. M. 2. Hæc *ſunt* ſigna Libri ſapientis. 3. *Ad* directionem, & miſericordiam benefacientibus. 4. Qui perſolvunt orationem, & dant *a* eleemoſinam, & ipſi in noviſſimum ſæculum ipſi firmiter credunt. 5. Hi *erunt* ſuper directionem (*ideſt dirigentur*) à Domino ſuo, & hi erunt felices. 6. Et ex hominibus *eſt*, qui mercatur ludicrum *b* novę hiſtoriæ, ut errare faciat *alios* à ſemita Dei ſine ſcientia, & accipiat eam (*ideſt ſemitam*) *in* jocum. His erit pœna ignominioſa. 7. Cùm verò recitantur illi ſigna noſtra, terga vertit *per* ſuperbiam elatus, quaſi non audiſſet ea; non ſecùs, ac ſi *eſſet* in auribus ejus gravedo. Atqui annuncia illi pœnam dolorificam. 8. Porrò, qui crediderint, &

a Sacrum cenſum.

b novellæ.

ope-

operati fuerint recta, *erunt* ipſis horti voluptatis. 9. Perpetuò moraturis in eis. *Hæc eſt* promiſſio Dei vera, & ipſe *eſt* Præpotens, Sapiens. 10. Creavit Cœlos ſine columnis *illud ſuſtinentibus*, quas videatis, & conjecit in terra montes ſtabiles, ne commoveretur vobiſcum, & ſparſit in ea de omni beſtia, & demittimus è Cœlo aquam, & germinare facimus in ea ex omni ſpecie pulchra. 11. Hæc eſt creatio Dei. Oſtendite porrò mihi, quid creaverint illi, qui *ſunt* præter eum? Atqui Iniqui *ſunt* in errore manifeſto. 12. Et jam quidem dedimus *a* τῷ Locman ſapientiam, *& diximus illi*: Gratus eſto Deo: Nam, qui gratus fuerit, profectò gratus erit animæ ſuæ. Qui autem ingratus fuerit; certè Deus eſt dives, laudatus. 13. Et *memento*, cùm dixit Locman filio ſuo, dùm ipſe hortaretur eum: O filiole mi, ne ponas ſocium cum Deo; nam *hujuſmodi* aſſociatio *eſt* ſanè iniquitas magna. 14. Et præcepimus homini erga parentes ſuos *honorificentiam*. Portavit eum Mater ejus *in utero* cum labore ſupra laborem, & ablactatio ejus *fuit* intra duos annos. Itaque gratus eſto mihi, & parentibus tuis. Ad me *erit* reditus *omnium in die judicii*. 15. Quòdſi *parentes* contenderint à te, ut ſocium ponas in me id, de quo non eſt tibi ſcientia: ne obedias illis. Et comitare illos in mundo, *b tribuens utrique*, *quod* juſtum *eſt*, & ſectare viam illius, qui converſus fuerit ad me. Deindè ad me erit reditus veſter, & tunc enarrabò vobis id, quod fueritis operati. 16. O filiole mi, certè, ſi fuerit pondus grani ſynapis, & fuerit *abſconditum* in petra, aut in Cœlis, aut in terra: proferet illud Deus: quippe Deus *eſt* perſpicax, peritus 17. O filiole mi perſolve orationem, & præcipe juſtum, & prohibe injuſtum, & patiens eſto in eo, quod acciderit tibi: quippe hoc *erit* ex decreto rerum. 18. Et ne detorqueas genam tuam hominibus (*ideſt*, *ne ſuperbè avertas vultum tuum ab eis*) & ne incedas in terra cum faſtu: quippe Deus non amat omnem arrogantem, gloriabundum. 19. Et eſto moderatus in inceſſu tuo (*ideſt neque nimis lentus*, *neque nimis velox*) & deprime vocem tuam (*ideſt loquere ſubmiſſa voce*) nam fœdiſſima vocum utique *eſt* vox aſinorum. 20. An non animadvertiſtis, quòd Deus coegit ſervire vobis id, quod *eſt* in Cœlis, & id, quod *eſt* in terra, & copiosè effudit ſuper vos beneficia ſua externa, & interna (*ideſt bona corporis*, *& bona animi*)? Et inter homines *eſt*, qui diſceptat de Deo ſine ſcientia, & ſine directione, & ſine libro illuminante. 21. Cùmque dicitur illis: Sequimini, quod demiſit Deus: Reſpondent: Imò ſequemur id, in quo invenimus patres noſtros. An verò *ſequerentur illud*, etiamſi Satanas advocaſſet eos ad pœnam Tartari? 22. Qui autem tradiderit faciem ſuam Deo, & ipſe fuerit benefaciens, jam porrò apprehendit anſam firmam, & ad eum erit finis rerum. 23. Qui verò infidelis fuerit, ne contriſtet te infidelitas ejus: ad nos erit reditus eorum: tunc enarravimus illis id, quod fuerint operati: nam Deus ſciens *eſt* eſſentiam pectorum (*ideſt interiora cordis*). 24. Frui faciemus eos aliquantulùm: deindè adigemus eos ad pœnam atrocem. 25. Si porrò interroges eos: Quis creavit Cœlos, & terram? Certè reſpondebunt; Deus. Dic: Laus Deo. At verò plerique eorum ignorant. 26. Dei *eſt*, quod in Cœlis, & terra *reperitur*: quippe Deus eſt Dives, Laudatus. 27. Et, ſi porrò quidquid eſt in terra de arboribus *eſſent* calami, & mare extenderet *Deus* poſt illud, *quod eſt in* ſeptem maria *atramenti*; non exhaurirentur verba Dei (*ideſt ſemper remaneret aliquid*, *quod ſcribi poſſet*) quippe Deus *eſt* præpotens, ſapiens. 28. Non *eſt* creatio veſtra, neque reſuſcitatio veſtra, niſi juxta animam unam: quippe Deus *eſt* audiens, intuens. 29. Nonne conſideraſti, quòd Deus immittit noctem in diem, & immittit diem in noctem (*ideſt ſuccedere facit unum alteri*) & coegit ſervire vobis Solem, & Lunam. Quodlibet *ex his duobus* currit ad metam *c* determinatam, &, quòd Deus de eo, quod facitis *eſt* plenè inſtructus? 30. Hoc *fit* ex eo, quòd Deus eſt veritas, & quia id, quod *d* invocatis præter eum, eſt vanitas, & quia Deus eſt Excelſus, Magnus. 31. Nonne vidiſti, quòd naves decurrunt per Mare ex beneficio Dei, ut oſtendat vobis de ſignis ſuis? Certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna omni patienter ſuſtinenti, grato. 32. Cùm verò

a Locmani.
b convenienter debito.
c nominatam.
d invocant.

rò cooperuerint eos, unde velut montes umbreſcentes invocabunt Deum, ſinceram offerentes illi religionem. At verò, ubi ſalvos eduxerit eos ad terram, erit ex illis hæſitans *inter fidem, & infidelitatem*. Sed non negabit ſigna noſtra, niſi omnis perfidus, ingratus. 33. O homines *Meccani*, timete Dominum veſtrum, & pavete diem, *in quo* non retribuet genitor pro nato ſuo; neque natus erit retribuens pro genitore ſuo quidquam *(ideſt nulla in re poterunt ſe invicem adjuvare)* quippe promiſſio Dei *eſt* veritas. Ne ergo decipiat vos vita mundana, neque decipiat vos in Deo *(ideſt * ut avertat vos à religione Dei)* Deceptor, *(ideſt Satanas)*. 34. Certè Deus, apud eum *eſt* ſcientia Horæ *(ideſt diei judicii)* & deſcendere facit imbrem, & ſcit, quid *ſit* in vulvis: neque comprehendit anima quidnam acquiſitura ſit die craſtina *(ideſt quid eventurum ſit illi)* neque comprehendit anima, in qua terra moritura ſit: quippe Deus eſt ſciens, plenè inſtructus.

* Zamchaſ. الغرة بالله ان يتادى الرجل في المعصية ويتمنى على الله المغفرة Deceptio in Deo, ut adjuvet hominem in peccato, & oportet apud Deum indulgentiā,

NOTÆ.

INſcriptio Suræ deſumpta eſt ex verſiculo 13. & ſequentibus, in quibus agitur de quodam ſapiente, qui Locman appellabatur: de quo ibidem fuſiùs diſſeremus. Meccanam eſſe Suram omnes conveniunt. Nonnulli tamen excipiunt verſus 27. & 28. quibus initium eſt; *Et, ſi porrò quidquid, &c.* Quidam etiam 29. excipiunt. De numero verſuum non video, eſſe inter Authores diſſidium; Præmium lectoris eſt: من قرء سورة لقمان كان له لقمان رفيقا يوم القيمة واعطى من الحسنات عشرا عشرا بعدد من عمل بالمعروف ونهى عن المنكر: *Qui legerit Suram Locman, habebit in die Reſurrectionis ipſum Locman ſocium, & recipiet dena bona pro ſingulorum numero, qui, vel juſta egerunt, vel ab injuſtis alios prohibuerunt.*

XII. *Et jam quidem dedimus τῷ Locman.*] Quis fuerit iſte Locman, non ſatis conveniunt inter ſe Moslemi Expoſitores. Ita de illo Gelal: كان يفتى قبل بعث داوود وادرك زمانه واخذ عنه العلم وترك الفتيا وقال في ذلك اكتفى اذا كفيت وقيل له اى الناس شر قال الذى لا يبالى ان يراه الناس مسيئا. *Exercebat juriſprudentiam, antequam mitteretur David, & aſſequutus eſt partem ætatis ejus, & accepit ab eo ſcientiam: & reliquit Judiciariam, & dixit circa hoc: Nonne ſatis eſſe debet mihi, cùm ſatis habuerim? Et dictum fuit illi: Quis eſt peſſimus hominum? Reſpondit, qui non curat, ſi videatur ab hominibus, cùm malè operatur.* Zamchaſcerius autem hæc de illo fuſiùs. هو لقمان بن باعور ابن اخت ايوب او ابن خالته وقيل كان من اولاد ازر وعاش الف سنة وادرك داوود عم واخذ منه العلم وقيل يفتى قبل مبعث داوود: فلما بعث قطع الفتوى فقيل له . . . فقال الا اكتفى اذا كفيت . وقيل كان قاضيا في بنى اسرايل واكثر الاقاويل انه كان حكيما ولم يكن نبيا . وعن ابن عباس لقمان لم

* deeſt aliquid

يكن نبيا ولا ملكا وكان راعيا اسود فرزقه الله العتق ورضى قوله ووصيته فقص امره في القران ليتمسكوا بوصيته : وقال عكرمة والشعبى كان نبيا وقيل خير بين النبوة والحكمة فاختار الحكمة : وعن ابن المسيب كان اسود من سودان مصر خياطا: وعن مجاهد كان عبدا اسود غليظ الشفتين متشقق القدمين: وقيل كان نجارا وقيل راعيا وقيل كان يحتطب لمولاه كل يوم حزمة : وعنه انه قال لرجل ينظر اليه ان كنت تراني غليظ الشفتين فانه يخرج من بينهما كلام رقيق وان كنت تراني اسود فقلبى ابيض : وروى ان رجلا وقف عليه في مجلسه فقال السن الذى ترعى معى في مكان كذا قال بلى قال ما بلغ بك ما ارى قال صدق الحديث والصمت عما لا يعنينى وروى انه دخل الى داوود وهو يسرد الدرع وقد لين الله له الحديد كالطين فاراد ان يساله فادركته الحكمة فسكت فلما اتمها لبسها وقال نعم لبوس الحرب انت * فقال الصمت حكم وقليل فاعله فقال له داوود بحق ما سميت حكيما : وروى ان مولاه امره بذبح شاة وبان يخرج اطيب مضغتين فاخرج اللسان والقلب ثم امره مثل ذلك بعد ايام وان يخرج اخبث مضغتين فاخرج اللسان والقلب فساله عن ذلك فقال هما اطيب ما فيها اذا طابا واخبث ما فيها

فيها اذا خبثا . وعن سعيد بن المسيب انــه قال لا
سود لا تحزن فانه كان من خير الناس ثلثة مـبـ
المسوان : قيل كان اسم ابنه انعــم وقال الكلبي
اشكم وقيل كان ابه وامراته كافرين فما زال بهمــا
حتى اسلمــا . *Fuit Locman filius Bauri filii ſororis Job, vel filius materteræ ejus: & dicitur fuiſſe ex filiis Azar (hic fuit pater Abrahæ) & vixiſſe mille annos, & attigiſſe ætatem David fauſtæ memoriæ, & accepiſſe ab eo ſcientiam. Exercebat autem, ut fertur, Juriſprudentiam, antequam mitteretur David: ſed, poſtquam miſſus eſt, deſtitit ab ea exercenda. Cùm verò hujus rei ratio ab eo quæreretur, reſpondit: Nonne contentus eſſe debeo, quandò jam mihi ſatis eſt? Quidam dicunt, eum fuiſſe Judicem filiorum Iſrael. Plerique verò conveniunt, eum fuiſſe ſapientem, non tamen Prophetam. Authore autem Ebnabas, Locman non fuit Propheta, neque Rex: ſed fuit paſtor nigri coloris. Impleverat autem ei Deus vim, & gratiam in verbis, & præceptis ejus: propterea Alcoranus meminit illius, ut retinerentur præcepta ejus. Acrama, & Scialbenſis dicunt, eum fuiſſe Prophetam. Addunt alii, cùm data fuiſſet illi optio, ſive Prophetiæ, ſive Sapientiæ, eum elegiſſe ſapientiam. Et habetur ex Ebnolmoſaieb, eum fuiſſe nigrum ex nigris Ægypti, & Sartorem, ſeu ſutorem. Mogiahed aſſerit, illum fuiſſe mancipium nigri coloris, craſſis labiis, pedibus fiſſis. Alii volunt, fuiſſe fabrum lignarium: alii paſtorem. Fertur, eum conſueviſſe quotidie portare faſcem lignorum Domino ſuo. Ex eodem Authore habetur, illum dixiſſe cuidam, qui eum fixis oculis intuebatur: Si vides me habere labia craſſa, ſcito tamen ex illis egredi ſermonem ſubtilem. Et, ſi vides, me eſſe facie nigrum, ſcito tamen, me habere cor album. Ferunt hominem quemdam aſſediſſe juxta eum, eique dixiſſe: An non es tu, qui paſcebas mecum oves in tali loco? reſpondit: Ego ille ſum. At ille, quid pervenire fecit te ad id, quod video? Reſpondit Locman: Vera dicere, & tacere ea, quæ mihi prodeſſe non poterant. Dicitur illum veniſſe ad David, dùm occupatus eſſet in texenda lorica: jamque Deus mollefecerat ei ferrum, ſicut lutum. Voluit ergò Locman interrogare eum: & ingreſſa eſt in eum ſapientia, & tacuit. Cùm autem [illegible] loricam abſolviſſet, induit ſe illa, & dixit: Quàm pulchrum indumentum ad prælium! Quid tibi videtur? Reſpondit Lochman: Silentium eſt ſapientia: & pauci ſunt, qui obſervent illud. Tùm dixit illi David: Juſtè nominatus es Sapiens. Fertur etiam præcepiſſe ei Dominum ipſius, ut mactata ove, extraheret ab ea duas optimas partes ejus. Ille verò extraxit linguam, & cor. Deinde præcepit ei poſt aliquot dies, ut iterùm mactaret ovem, & extraheret ab ea duas peſſimas partes ejus. At ille extraxit ſimiliter linguam, & cor. Interrogatus verò de hac re, reſpondit: Hæc duo optima ſunt, cùm bona ſunt: ſed ſunt peſſima, cùm mala ſunt inter partes ovis. Refert Said filius Moſajeb, illum dixiſſe cuidam nigro, qui de ſua nigredine triſtabatur: Ne triſteris, quia tertia pars hominum meliorum eſt ex nigris. Ferunt nomen filii ejus fuiſſe Anaam: ſed Calebius vocat illum Aſcam. Habetur etiam tàm filium, quàm uxorem ejus fuiſſe infideles. Sed ipſe non ceſſavit commonere, & hortari eos, donec religionem Eslamiticam amplexi ſunt.* Hactenùs Zamchaſcerius. Iſmael Ebn-Aly meminit in ſuo Chronico cujuſdam Locman, qui miſſus fuit ab Aadæis ad Meccam cum aliis ſeptuaginta, pluviæ poſtulandæ causa. Addit tamen وهو غير لقمـــان
الحكيم الذى كان علـــى عهد داود . *Sed hic fuit alius ab illo Locman, cognomento Sapienti, qui vixit temporibus David.* De hoc eodem refert, vixiſſe longiſſimam ætatem, nempè ſeptem aquilarum, quarum ſingulæ vixerant octoginta annos. Bedavius in hunc locum ſcribit eum fuiſſe ابن باعورا من اولاد
ازر بن اخت ايوب او خالته وعاش حتى ادرك داود
واخذ منه العلــــــم *filium Bauræ ex filiis Azar filii Sororis Job, vel materteræ ejus: & vixiſſe uſque ad tempora David, à quo etiam accepit ſcientiam.*

Ex dictis colligitur non obſcurè, Locman Alcoranicum eumdem eſſe, ac Æſopum: eadem quippè utrique ferè conveniunt. De Æſopo enim ſcribit Maximus Planudes: Acuminato fuit capite, preſſis naribus, depreſſo collo, prominentibus labris, nigro vultu, unde & nomen adeptus eſt (Æſopus enim idem ſonat, quod Æthiops) ventroſus, ideſt cruribus diſtortis, varicus, & incurvus. Fortaſsè verò vocatur in Alcorano Locman, ideſt helluo, vel vorax, quia erat ventre pinguiſſimus. Quamobrem, cùm à Zena venditioni exponeretur, Mercator eum rogavit: Unde tibi hæc olla? Utrum truncus eſt arboris, an homo? Æſopi etiam cognomen, teſte Gellio lib. 2. cap. 29. & aliis Scriptoribus, fuit ſapientis cujuſdam, quemadmodùm Locman. Nec refert, quòd Mahumetani faciant Locman coævum Davidi: omnes enim norunt, quàm turpiter hi in Chronologia hallucinentur: inter eos tamen nonnulli multò Davide poſteriorem illum faciunt. Præterea exhortatio Æſopi ad filium non multum abludit ab ea, qua utitur Locman ad filium ſuum. Nomen quoque ipſius filii أنعم *Anaam*, ſimile eſt Enno filio Æſopi.

Hùc accedit, eaſdem penè fabulas legi apud Arabes Authore Locman, quæ apud Græcos Authore Æſopo leguntur: ut de ſene, & morte: de muliere, & Gallina, de leone, & vulpe, &c. Poſtremò id, quod narrant de Locman, quòd nimirùm extraxerit ex ove duas illas partes, primò tanquam optimas, deindè tanquam peſſimas, ſimillimum eſt illi, quod de Æſopo refertur. Illa etiam reſponſa arguta Locman Æſopicum ſapiunt.

XXII. *Jam apprehendit anſam firmiſſimam.*] Quia ſcilicet adhæret Deo, ejuſque religioni; ducta ſimilitudine ab eo, qui firmiter tenet ſe, vel aliquam rem, apprehenſa anſa illius.

XXVIII. *Non eſt creatio veſtra.*] Gelal: كنفس
واحدة خلقا وبعثا لانه بكلمة كــــن فيكون : *Juxta animam unam in creatione, & ſuſcitatione, quia utraque fuit per verbum, Eſto, & Erit;* Itaut, *juxta animam unam*, idem ſit, ac eodem modo, & ratione. Jahias aliquantò fuſiùs: قال المشركون يـا
محمد خلقنا الله اطوارا نطفا ثم علقا ثم مضغا ثم
عظاما ثم لحما ثم انشانا خلقا اخر كما تزعـــم
وتزعم اننا نبعث فى ساعة واحدة فانزل الله جوابـا
لقولهــم لا خلقكم ولا بعثكم الا كنفس واحدة
انما يقول له كن فيكون : . *Dixerunt Infideles: O Mahumete, Deus creavit nos multiformiter, & quaſi per plures vices. Primò per ſperma: ſecundò per ſanguinem coagulatum: tertiò per fruſtum carneum, ſeu molam: quartò per oſſa: quinto per carnem: poſtremò produxit nos in creaturam aliam, ut tu dicis. Et nunc aſſeris, nos reſuſcitandos eſſe in hora una. Deus verò reſpondit illis: Non fuit creatio veſtra, neque erit ſuſcitatio, niſi juxta animam unam.* Zamchaſcerius verba illa كنفس واحدة *juxta animam unam*, exponit كخلقها وبعثها : *Sicut fuit creatio ejus, ita erit reſuſcitatio ejus:* nempè per verbum كن *Eſto*, vel verte: *juxta rationem, & ſuſcitationem animæ unius:* nempè velociſſimè.

XXXIV. *Scientia Horæ.*] Enumerat Alcoranus quinque res, quarum ſcientia penes Deum tantùm eſt: nempe: quandò futura ſit dies ſupremi Judicii; quandò pluvia ventura ſit; quid ſit in utero prægnantium, maſculuſne, an fœmina (alii addunt, quantum creſcant, vel decreſcant vulvæ) quid futurum ſit die craſtino; in qua terra, quis moriturus ſit. Hæ vocantur apud Arabes مفاتح الغيب *Quinque claves Arcani.* Sed aliquæ harum clavium videntur eſſe aliquo modo etiam apud homines.

REFUTATIONES.

I. Valdè craſſi ingenii oſtendit ſe Mahumetus, cùm putat Cœlum inviſibilibus columnis ſuſtineri, vel ſaltem miraculum eſſe, quòd ſine columnarum fulcimento non corruat: terram verò impoſitis montibus ſiſti immobilem, ne homines circummoveantur cum ea. Riſum merentur hæc, non refutationem. Tàm enim contra Cœli naturam eſt deorsùm ruere ſuper terram, quàm contra naturam terræ aſcendere ſursùm in Cœlum. Porrò etiamſi terra motu circulari ageretur, non tamen hominibus ex hoc incommodi quicquam proveniret, quemadmodùm nullum provenit eis, qui itinerantes, vel navigantes, terram ipſam circumgirant.

II. Cùm ex ipſo Mahumetanorum teſtimonio evidenter habeatur, Locmanem nullum alium eſſe, quàm Æſopum; gratulandum eſt Mahumeto, quòd in Alcorani ſui ſcenam tàm bellas perſonas inducat, &, quòd inter ſectæ ſuæ ſanctos Æſopum annumeret; quem, licèt apud omnes conſtet idololatram fuiſſe, Mahumetus tamen unius Dei cultorem, veræque religionis aſſeclam, & quidem ſanctiſſimum, ac ſapientiſſimum facit. Libet interim hìc Mahumetum, ut ſtultum contemnere, ac relinquere, & Joannem Henricum Hottingerum ſtultum ſimul, & impium convenire. Hic in hiſtoria ſua Orientali, lib. pri. cap. 3, cùm de hoc Mahumeti errore diù egiſſet, hæc pro coronide ſubjecit: *Prolixiùs in hujus Therſitis* προσωπογραφίᾳ *morati ſumus: quid, quod ſciam, hactenùs nemini in mentem venit, adeò inſulſum, & incautum Muhammedem in blaſpheme ſuæ religionis collocandis fundamentis fuiſſe, ut cum Scriptura Sacra haberet fabulas Æſopi. Sed, quid miremur huc inſaniæ prorupiſſe eum, qui in ſenſum planè reprobum datus erat à Deo* ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα; *quique nec literas norat, nec nare? Id potiùs admirationi excitet in nobis, multos inter Chriſtianos, &, quod majus eſt, inter Doctores eorum ita caligare, ut abſque Eccleſiæ conſpicillo non videant, quid diſtent æra Lupinis: qui putant, pio ſenſu dici poſſe, tantum Scripturas valere, quantum valeant fabulæ Æſopi, ſi deſtituantur auctoritate Eccleſiæ. Verùm & hìc, & alibi, Eccleſiæ Romanæ cum Antichriſto Orientali convenire, infra pluribus docebimus.* Addit, vel ipſe Hottingerus, vel aliquis ejus diſcipulus, in margine libri; *Idem Turcarum, & Pontificiorum de Æſopo judicium.* Has nebulonis Tigurini impias, ac blaſphemas inſanias hìc retuli, ut cognoſcant omnes, quanta ſit in Eccleſiæ Romanæ perduellibus, ac rebellibus impudentia, & quàm efficta fronte mentiantur. Quis enim Catholicorum Æſopi fabulas cum ſcripturis ſacris unquam comparavit, vel compararet modò, etiamſi Eccleſia nondùm nobis eas, tanquam Dei eloquia, credendas propoſuiſſet. Cęterùm nemo dubitare poteſt, veteris, novique teſtamenti libros à quolibet Orthodoxo in tantum recipi, ut verbum Dei, atque adeò in cultu haberi, in quantum ab Eccleſia univerſali illi proponuntur. Alioquin eſſet in libertate cujuslibet, Sacras Scripturas dignoſcere, atque ad libitum eligere. Verùm quid miramur, impium hunc heterodoxum in rebus ſacris ita ineptire, ac cæcutire, qui in Mahumetanorum nugis, in quibus ſe facit archimandritam, ſæpiſſimè hallucinatur? Aſſerit hoc loco, Antonium Giggejum, virum pietate, ac doctrina inſignem, toto Cœlo aberrare, quòd dicat in ſuo Theſauro Arabico: *Fuit porrò Locman ſapientia præditus fabularum, non diſſimilis Æſopo. Fuit etiam* [illegible] *apud Arabes prophetæ loco cultus.* Regerit hic hiſtrio Tigurinus: *Neque enim Lucmanus Propheta fuit: vel ipſe Beidavi monet: neque duo hoc nomine apud Arabes occurrunt celebres.* Hæc Thraſo Tigurinus ex tripode. At, ſi ita in Arabicis peritus fuiſſet, qualem ſe jactat, legiſſet ſanè in Zamchaſcerio, non deeſſe, qui Locman velint Prophetam fuiſſe. Et apud Iſmaelem filium Aly item legiſſet, præter hunc Locman, fuiſſe alium inſignem ejuſdem nominis virum, quemadmodum ſuperiùs à nobis commemoratum fuit.

سورة السجدة مكية ثلاثون آية

SURA XXXII.
ADORATIO.
MECCANA:
COMMATUM TRIGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم ۝ 2 تنزيل الكتاب لا ريب فيه من رب العالمين ۝ 3 أم يقولون افتريه بل
هو الحق من ربك لتنذر قوما ما أتيهم من نذير من قبلك لعلهم يهتدون ۝ 4 الله الذي
خلق السموات والأرض وما بينهما في ستة أيام ثم استوي علي العرش ما لكم من دونه من ولي
ولا شفيع افلا تتذكرون ۝ 5 يدبر الأمر من السماء إلي الأرض ثم يعرج إليه في يوم كان
مقداره الف سنة مما تعدون ۝ 6 ذلك عالم الغيب والشهادة العزيز الرحيم ۝ 7 الذي
أحسن كل شيء خلقه وبدأ خلق الإنسان من طين ۝ 8 ثم جعل نسله من سلالة من
ماء مهين ۝ 9 ثم سويه ونفخ فيه من روحه وجعل لكم السمع والأبصار والأفئدة قليلا
ما تشكرون ۝ 10 وقالوا أإذا ضللنا في الأرض أإنا لفي خلق جديد ۝ 11 بل هم بلقاء ربهم
كافرون ۝ 12 قل يتوفيكم ملك الموت الذي وكل بكم ثم إلي ربكم ترجعون ۝
13 ولو تري إذ المجرمون ناكسوا رؤوسهم عند ربهم ربنا أبصرنا وسمعنا فارجعنا نعمل صالحا إنا
موقنون ۝ 14 ولو شئنا لآتينا كل نفس هديها ولكن حق القول مني لأملأن جهنم
من الجنة والناس أجمعين ۝ 15 فذوقوا بما نسيتم لقاء يومكم هذا إنا نسيناكم وذوقوا
عذاب الخلد بما كنتم تعملون ۝ 16 إنما يؤمن بآياتنا الذين إذا ذكروا بها خروا سجدا
وسبحوا بحمد ربهم وهم لا يستكبرون ۝ 17 تتجافي جنوبهم عن المضاجع يدعون ربهم خوفا
وطمعا ومما رزقناهم ينفقون ۝ 18 فلا تعلم نفس ما أخفي لهم من قرة أعين جزاء بما كانوا
يعملون ۝ 19 أفمن كان مؤمنا كمن كان فاسقا لا يستوون ۝ 20 أما الذين آمنوا وعملوا

الصالحات

الصالحات فلهم جنات المأوى نزلا بما كانوا يعملون ۞ 21 واما الذين فسقوا فماويهم النار
كلما ارادوا ان يخرجوا منها اعيدوا فيها وقيل لهم ذوقوا عذاب النار الذي كنتم به
تكذبون ۞ 22 ولنذيقنهم من العذاب الادنى دون العذاب الاكبر لعلهم يرجعون ۞
23 ومن اظلم ممن ذكر بايات ربه ثم اعرض عنها انا من المجرمين منتقمون ۞ 24 ولقد
اتينا موسى الكتاب فلا تكن في مرية من لقائه وجعلناه هدى لبني اسرائيل وجعلنا
منهم ايمة يهدون بامرنا لما صبروا وكانوا باياتنا يوقنون ۞ 25 ان ربك هو يفصل بينهم يوم
القيامة فيما كانوا فيه يختلفون ۞ 26 اولم يهد لهم كم اهلكنا من قبلهم من القرون
يمشون في مساكنهم ان في ذلك لايات افلا يسمعون ۞ 27 اولم يروا انا نسوق الماء الى
الارض الجرز فنخرج به زرعا تاكل منه انعامهم وانفسهم افلا يبصرون ۞ 28 ويقولون متى
هذا الفتح ان كنتم صادقين ۞ 29 قل يوم الفتح لا ينفع الذين كفروا ايمانهم ولا هم
ينظرون ۞ 30 فاعرض عنهم وانتظر انهم منتظرون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. A. L. M. 2. Demiſſio Libri *Alcorani* (non dubitandum de eo) *fuit* à Domino ſæculorum. 3. An dicent: Mendaciter confinxit illum *Mahumetus*? atqui ipſe eſt veritas à Domino, ut prædices *eum* hominibus, ad quos non venerat ullus prædicator ante te; ut ipſi dirigantur. 4. Deus *eſt*, qui creavit Cœlos, & terram, & quod *eſt* inter hæc duo, in ſex diebus. Deindè *a* conſedit ſuper thronum. Non *eſt* vobis præter eum ullus patronus, neque interceſſor. An ergo non *b* recogitabitis? 5. Gubernat res à Cœlo uſque ad terram: Deindè redibunt ad eum in die, cujus menſura erit mille annorum ex iis, quos enumeratis. 6. Hic *eſt* cognitor Arcani, & Manifeſti, Potens, Miſericors. 7. Qui optimè fecit omnem rem, quam creavit, & exorſus eſt creationem hominis ex luto. 8. Deindè conſtituit generationem ejus ex ſanguine coagulato, ex aqua vili. 9. Deindè conformavit eum, & inſufflavit in eum de ſpiritu ſuo, & fecit vobis auditum, & viſum, & corda. Quàm pauci *ſunt*, *qui* gratias agant! 10. Et dicunt: An, poſtquàm latuerimus in terra *ſepulti*, an nos ſanè *educendi ſumus* in creaturam novam? 11. Atqui ipſi in occurſum Domini ſui non *ſunt* credentes. 12. Dic: Defungi faciet vos Angelus mortis, qui præpoſitus fuit vobis: tùm ad Dominum veſtrum reducemini. 13. Et ſi videres, cùm ſcelerati humiliter demittentes capita ſua coram Domino ſuo, *dicent*: Domine noſter, vidimus, & audivimus *veritatem*: fac porrò redire nos *in mundum*, ut operemur rectum: nos certè ſumus firmiter credentes: *videres utique rem miram*. 14. Quòd ſi voluiſſemus, certè dediſſemus omni animæ directionem ejus: Sed verificari debet dictum à me: Profectò implebo gehennam ex Geniis, & hominibus *c* ſimul collectis. 15. Guſtate ergo *pœnam ignis*, eò, quòd obliti fueritis adventum diei hujus: nos quoque obliviſcemur vos, & guſtate pœnam æternitatis ob id, quod operati fuiſtis. 16. Profectò credunt in ſigna noſtra illi, qui, cùm commoniti fuerint de eis, procidunt adorantes, celebrant laudem Domini ſui, & ipſi non efferuntur in ſuperbiam. 17. Elevantur latera eorum è cubilibus (*ideſt ſurgunt è ſtratis ſuis*) *&* invocant Dominum ſuum cum timore, & ſpe, & ex eo, quod tribuimus illis in alimentum, dilargiuntur. 18. Neſcit autem anima, quid abſconditum ſit ipſis de hilaritate oculorum *in* mercedem ob id, quod fuerunt opera-

a adæquaviſſe.

b reminiſcemini.

c univerſis.

operati. 19. An ergo, qui fuerit fidelis, *tractabitur* ſicut ille, qui fuerit prævaricator? Non ſunt in pari conditione. 20. Etenim, qui crediderint, & fecerint recta, ipſis erunt horti, receptaculum *ad* hoſpitium, ob id, quod fuerunt operati. 21. At, qui prævaricati fuerint, receptaculum eorum *erit* ignis. Quotieſcunque voluerint exire ab eo, regredi fient in illum, & dicetur illis: Guſtate pœnam ignis, quam ut mendacium negabatis. 22. Et quidem guſtare faciemus eos *anteà in hoc mundo* de pœna leviori præter pœnam graviſſimam *gehennæ*; Si forte ipſi convertantur. 23. Quis verò *eſt* iniquior, quàm ille, cui prædicata ſunt ſigna Domini ſui, deindè receſſit ab eis? Nos ſanè de ſceleſtis ultionem ſumpturi *ſumus*. 24. Et jam quidem dedimus Moyſi Librum: ne porrò ſis in dubitatione de occurſu ejus (*ideſt quandò occurrit ei: Moyſes in Cœlo in nocte raptus ejus*) & poſuimus eum directionem filiis Iſrael, & conſtituimus ex eis Antiſtites, *qui* dirigerent *reliquos* per imperium noſtrum, poſtquàm patienter ſuſtinuiſſent, & in ſigna noſtra firmiter crediſſent. 25. Certè Dominus tuus ipſe decidet inter eos in die reſurrectionis circa id, in quo diſcordes fuerant. 26. An nondùm innotuit illis, quot perdiderimus ante eos ex generationibus, ambulant *nunc ipſi* in habitationibus eorum? Certè in hoc ſanè *ſunt* ſigna: An ergo non audiunt? 27. An etiam non vident, quòd nos adducimus aquam in terram ſterilem, & aridam, & educimus per eam ſemen, ex quo comedunt pecora eorum, & animæ eorum? An ergo non aſpiciunt? 28. Et dicunt *infideles fidelibus*: Quandò *erit* hæc diviſio *Dei inter nos, & vos*, ſi eſtis veraces. 29. Responde: *In* die *hujus* deciſionis non proderit iis, qui fideles fuerint, fides eorum: neque ipſi *a* expectabuntur *ad pœnitentiam*. 30. Recede ergo ab eis, & expecta *pœnam eorum*: Certè ipſi expectantes *ſunt malum aliquod de te*.

a aſpicientur.

NOTÆ.

EX eo, quòd habetur verſ. 16. de Neophytis Mahumetanis audientibus lectionem Alcorani خروا سجدا *procidunt adorantes*, deſumitur Suræ hujus inſcriptio; quam Meccanam eſſe, & triginta verſus continere Scriptores conveniunt. Quiſquis eam legerit لم يدخل الشيطان بيته ثلثة ايام, *non ingredietur Satanas in domum ejus per tres dies*. Zamchaſcerius aliud refert præmium, nempè اعطى من الاجر كانما احيى ليلة القدر *dabitur ei merces, ac ſi vivificatus fuiſſet in nocte Alcadar*.

V. *Cujus menſura erit mille annorum.*] Gelal: وفى سورة سال خمسين الف سنة وهو يوم القيمة لشدة هوالـه بالنسبة الى الكافر اما المومن فيكون اخف عليه. *Et in Sura, quæ inſcribitur, interrogavit: ponuntur quinquaginta millia annorum. Erit autem hic dies reſurrectionis, qui adeò prolixus futurus dicitur propter magnitudinem terroris reſpectu infidelium: ſed fidelibus erit levior*. Alibi vidimus Mahumetanos communiter ſentire ſupremum judicium in dimidia parte diei naturalis eſſe abſolvendum.

XXIV. *Ne porrò ſis in dubitatione de occurſu ejus.*] Vide, quæ dicta ſunt circa hunc occurſum Moyſis, & Mahumeti Sura 17. in principio. Porrò verba illa, *& poſuimus eum*, refert Gelal, tàm ad Moyſen, quàm ad Pentateuchum: ſed rectiùs referas ad Pentateuchum.

XXVII. *Quandò erit hæc deciſio?*] Arabicè الفتح eſt propriè *aperitio*: aliquandò ſumitur pro *victoria*. Hoc loco Gelal videtur accepiſſe pro pœna infligenda infidelibus, qua decidet Deus litem inter eos, & fideles. Ita etiam Jahias explicat القضى بعذابهم *deciſionem per ſupplicium eorum*; ſeu ſententiam definitivam pœnæ eorum.

REFUTATIONES.

I. SUpponit Mahumetus id, quod probare debuiſſet; nempè nullam eſſe dubitationem, quin Alcoranus demiſſus ſit è Cœlo à Deo, & omnimodam contineat veritatem. Ex defectu ſecundæ aſſertionis arguitur manifeſtè *falſitas* primæ. Certum eſt enim, Alcoranum habere multa, quæ ſacrarum ſcripturarum veritati, & naturali ipſi lumini repugnant: quamobrem nullo modo poteſt eſſe à Deo.

II. Quòd diem judicii mille annorum ſpatium occupaturum eſſe pronunciet, vel ipſe mendax eſt, vel facit ſuos omnes mendaces: hi enim unanimi conſenſu dimidium diei tantummodò expleturum eſſe affirmant. Laudo ingenium Gelalis, dùm hanc tantam unius diei longitudinem impiorum timori, & anguſtiæ attribuit. Sed verba Alcorani ſunt nimis aperta, nec tàm piam patiuntur interpretationem. Miror verò, quòd, cùm Moslemi pro impio, atque hæretico habeant illum, qui Alcorani verba ad metaphoram detorquet, neque ea prout ſonant, accipit: hìc ſuam ipſi regulam tranſgrediantur.

III.

III. Magnam Divinæ Bonitati, & juſtitiæ infert injuriam Mahumetus, dùm aſſerit, Deum noluiſſe dirigere omnes homines ad Salutem, quia anteà promiſerat, ſe impleturum gehennam Geniis, & hominibus: quaſi verò Deus neceſſitet homines ad peccandum, & impellat eos in gehennam, ut poſſit promiſſum ſuum verificare de implenda gehenna damnatis. Repugnat hoc Deo, ejuſque æquitati. Quòdſi dicant Mahumetani, etiam in Euangelio reperiri hujuſmodi formulas loquendi: ut, cùm Chriſtus loquens cum Patre in Euangelio S. Joannis cap. 11. dixit de Juda: *Quos dediſti mihi, cuſtodivi, & nemò ex eis periit, niſi filius perditionis, ut Scriptura impleatur*. Reſpondemus, non ideò periiſſe Judam, quia Scriptura hoc prædixerat: ſed, quia ſua culpa periturus erat, Scripturam hoc prædixiſſe: neque enim res eveniunt, quia Prophetæ anteà eas vaticinati fuerint, ſed Prophetæ res ipſas prævidentes futuras, illas vaticinati ſunt. Quòdſi in hoc ſenſu explicentur verba Alcorani, videntur poſſe aliquo modo tolerari. Verùm, ſi rectè conſiderentur, hujuſmodi explicationem non admittunt. Cùm enim aſſerunt, Deum non dirigere homines, ut eos damnet ad gehennam, conſtat manifeſtè, Deum eſſe Auctorem damnationis eorum: neque ideò Deum prædixiſſe eorum perditionem, quia videbat eos propria culpa damnandos, ſed quia jam decreverat eos damnare, atque ideò noluiſſe eos ad ſalutem dirigere, ut in gehennam detruderentur. Et ita intelligunt verba Alcorani non pauci inter Mahumetanos ſapientiores: imò hæc ſententia communis eſt inter eos, & articulus fidei, dùm certò tenent, hominem neceſſitate ad malum impelli ex vi decreti, ſeu prædeſtinationis divinæ, ut conſtat ex profeſſione fidei edita à Mohammedo filio Mohammedi pa... Hamedi, cognomine Algazelo, ubi agens de Voluntate Dei aſſerit: فلا يجرى في الملك والملكوت قليل ولا كثير صغير او كبير خير او شر نفع او ضر ايمان او كفر عرفان او نكر فوز او خسر زيادة او نقصان طاعة او عصيان الا بقضايه وقدره وحكمه ومشيته *Non evenire in regno terreſtri, & Cæleſti parum, aut multum; exiguum, aut magnum; bonum, aut malum; utile, aut noxium; fidem, aut infidelitatem: ſcientiam, aut inſcitiam; ſalutem, aut perditionem; augmentum, aut defectum: obedientiam, aut inobedientiam, niſi per determinationem Dei, & decretum ejus, & ſententiam, ſeu judicium ejus, & voluntatem ejus*

سورة الاحزاب مدنية ثلاث وسبعون اية

SURA XXXIII.

CONJURATI

MEDINENSIS.

COMMATUM TRIUM, & SEPTUAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا ايها النبي اتق الله ولا تطع الكافرين والمنافقين ان الله كان عليما حكيما ۝
2 واتبع ما يوحي اليك من ربك ان الله كان بما يعملون خبيرا ۝ 3 وتوكل علي الله
وكفي بالله وكيلا ۝ 4 ما جعل الله لرجل من قلبين في جوفه وما جعل ازواجكم اللاي
تظاهرون منهن امهاتكم وما جعل ادعياءكم ابناءكم ذلكم قولكم بافواهكم والله
يقول الحق وهو يهدي السبيل ۝ 5 ادعوهم لاباىهم هو اقسط عند الله فان لم تعلموا اباءهم
فاخوانكم في الدين ومواليكم وليس عليكم جناح فيما اخطاتم به ولكن ما تعمدت
قلوبكم وكان الله غفورا رحيما ۝ 6 النبي اولي بالمومنين من انفسهم وازواجه امهاتهم
واولوا الارحام بعضهم اولي ببعض في كتاب الله من المومنين والمهاجرين الا ان تفعلوا الي
اوليايكم معروفا كان ذلك في الكتاب مسطورا ۝ 7 واذ اخذنا من النبيين ميثاقهم
ومنك ومن نوح وابرهيم وموسي وعيسي ابن مريم واخذنا منهم ميثاقا غليظا ۝ ليسال
الصادقين عن صدقهم واعد للكافرين عذابا اليما ۝ 9 يا ايها الذين امنوا اذكروا نعمة
الله عليكم اذ جاتكم جنود فارسلنا عليهم ريحا وجنودا لم تروها وكان الله بما تعملون
بصيرا ۝ 10 اذ جاوكم من فوقكم ومن اسفل منكم واذ زاغت الابصار وبلغت القلوب
الحناجر وتظنون بالله الظنونا ۝ 11 هنالك ابتلي المومنون وزلزلوا زلزالا شديدا ۝ 12 واذ
يقول المنافقون والذين في قلوبهم مرض ما وعدنا الله ورسوله الا غرورا ۝ 13 واذ قالت طايفة
منهم يا اهل يثرب لا مقام لكم فارجعوا ويستاذن فريق منهم النبي يقولون ان بيوتنا عورة

وما

وما هي بعورة إن يريدون إلا فرارا ۝ 14 ولو دخلت عليهم من أقطارها ثم سئلوا الفتنة
لآتوها وما تلبثوا بها إلا يسيرا ۝ 15 ولقد كانوا عاهدوا الله من قبل لا يولون الأدبار
وكان عهد الله مسؤولا ۝ 16 قل لن ينفعكم الفرار إن فررتم من الموت أو القتل وإذا
لا تمتعون إلا قليلا ۝ 17 قل من ذا الذي يعصمكم من الله إن أراد بكم سوءا أو أراد
بكم رحمة ولا يجدون لهم من دون الله وليا ولا نصيرا ۝ 18 قد يعلم الله المعوقين منكم
والقائلين لإخوانهم هلم إلينا ولا يأتون البأس إلا قليلا ۝ 19 أشحة عليكم فإذا جاء الخوف
رأيتهم ينظرون إليك تدور أعينهم كالذي يغشى عليه من الموت فإذا ذهب الخوف سلقوكم
بألسنة حداد أشحة على الخير أولائك لم يومنوا فأحبط الله أعمالهم وكان ذلك على الله
يسيرا ۝ 20 يحسبون الأحزاب لم يذهبوا وإن يأت الأحزاب يودوا لو أنهم بادون في الأعراب
يسألون عن أنبائكم ولو كانوا فيكم ما قاتلوا إلا قليلا ۝ 21 لقد كان لكم في رسول الله
أسوة حسنة لمن كان يرجو الله واليوم الآخر وذكر الله كثيرا ۝ 22 ولما رأى المومنون
الأحزاب قالوا هذا ما وعدنا الله ورسوله وصدق الله ورسوله وما زادهم إلا إيمانا وتسليما ۝ 23 من
المومنين رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه فمنهم من قضى نحبه ومنهم من ينتظر وما بدلوا
تبديلا ۝ 24 ليجزي الله الصادقين بصدقهم ويعذب المنافقين إن شاء أو يتوب عليهم إن الله
كان غفورا رحيما ۝ 25 ورد الله الذين كفروا بغيظهم لم ينالوا خيرا وكفى الله المومنين
القتال وكان الله قويا عزيزا ۝ 26 وأنزل الذين ظاهروهم من أهل الكتاب من صياصيهم
وقذف في قلوبهم الرعب فريقا تقتلون وتأسرون فريقا وأورثكم أرضهم وديارهم وأموالهم وأرضا
لم تطئوها وكان الله على كل شيء قديرا ۝ 27 يا أيها النبي قل لأزواجك إن كنتن
تردن الحيوة الدنيا وزينتها فتعالين أمتعكن وأسرحكن سراحا جميلا ۝ 28 وإن كنتن
تردن الله ورسوله والدار الآخرة فإن الله أعد للمحسنات منكن أجرا عظيما ۝ 29 يا نساء
النبي من يأت منكن بفاحشة مبينة يضاعف لها العذاب ضعفين وكان ذلك على
الله يسيرا ۝ 30 ومن يقنت منكن لله ورسوله وتعمل صالحا نوتها أجرها مرتين وأعتدنا لها
رزقا كريما ۝ 31 يا نساء النبي لستن كأحد من النساء إن اتقيتن فلا تخضعن بالقول
فيطمع الذي في قلبه مرض وقلن قولا معروفا ۝ 32 وقرن في بيوتكن ولا تبرجن تبرج
الجاهلية الأولى وأقمن الصلوة وآتين الزكوة وأطعن الله ورسوله إنما يريد الله ليذهب عنكم
الرجس أهل البيت ويطهركم تطهيرا ۝ 33 واذكرن ما يتلى في بيوتكن من آيات الله
والحكمة إن الله كان لطيفا خبيرا ۝ 34 إن المسلمين والمسلمات والمومنين والمومنات والقانتين
والقانتات والصادقين والصادقات والصابرين والصابرات والخاشعين والخاشعات والمتصدقين والمتصدقات

والصائمين

والصايمين والصايمات والحافظين فروجهم والحافظات والذاكرين الله كثيرا والذاكرات اعد الله
لهم مغفرة واجرا عظيما ۞ 35 وما كان لمومن ولا مومنة اذا قضي الله ورسوله امرا ان
تكون لهم الخيرة من امرهم ومن يعص الله ورسوله فقد ضل ضلالا مبينا ۞ 36 واذ تقول
للذي انعم الله عليه وانعمت عليه امسك عليك زوجك واتق الله وتخفي في نفسك ما الله مبديه
وتخشي الناس والله احق ان تخشيه فلما قضي زيد منها وطرا زوجناكها لكيلا يكون
علي المومنين حرج في ازواج ادعيايهم اذا قضوا منهن وطرا وكان امر الله مفعولا ۞
37 ما كان علي النبي من حرج فيما فرض الله له سنة الله في الذين خلوا من قبل
وكان امر الله قدرا مقدورا ۞ 38 الذين يبلغون رسالات الله ويخشونه ولا يخشون احدا الا
الله وكفي بالله حسيبا ۞ 39 ما كان محمد ابا احد من رجالكم ولكن رسول الله
وخاتم النبيين وكان الله بكل شيء عليما ۞ 40 يا ايها الذين امنوا اذكروا الله
ذكرا كثيرا وسبحوه بكرة واصيلا ۞ 41 هو الذي يصلي عليكم وملايكته
ليخرجكم من الظلمات الي النور وكان بالمومنين رحيما ۞ 42 تحيتهم يوم يلقونه سلام واعد
لهم اجرا كريما ۞ 43 يا ايها النبي انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا وداعيا الي الله باذنه
وسراجا منيرا ۞ 44 وبشر المومنين بان لهم من الله فضلا كبيرا ۞ 45 ولا تطع الكافرين
والمنافقين ودع اذيهم وتوكل علي الله وكفي بالله وكيلا ۞ 46 يا ايها الذين امنوا
اذا نكحتم المومنات ثم طلقتموهن من قبل ان تمسوهن فما لكم عليهن من عدة
تعتدونها فمتعوهن وسرحوهن سراحا جميلا ۞ 47 يا ايها النبي انا احللنا لك ازواجك التي
اتيت اجورهن وما ملكت يمينك مما افاء الله عليك وبنات عمك وبنات عماتك وبنات خالك
وبنات خالاتك اللاتي هاجرن معك وامراة مومنة ان وهبت نفسها للنبي ان اراد النبي ان
يستنكحها خالصة لك من دون المومنين قد علمنا ما فرضنا عليهم في ازواجهم وما ملكت
ايمانهم لكيلا يكون عليك حرج وكان الله غفورا رحيما ۞ 48 ترجي من تشا منهن وتوي
اليك من تشا ومن ابتغيت ممن عزلت فلا جناح عليك ذلك ادني ان تقر اعينهن ولا يحزن
ويرضين بما اتيتهن كلهن والله يعلم ما في قلوبكم وكان الله عليما حليما ۞ 49 لا يحل
لك النسا من بعد ولا ان تبدل بهن من ازواج ولو اعجبك حسنهن الا ما ملكت يمينك
وكان الله علي كل شيء رقيبا ۞ 50 يا ايها الذين امنوا لا تدخلوا بيوت النبي
يوذن لكم الي طعام غير ناظرين اناه ولكن اذا دعيتم فادخلوا فاذا طعمتم فانتشروا ولا مستانسين
لحديث ان ذلكم كان يوذي النبي فيستحيي منكم والله لا يستحيي من الحق واذا
سالتموهن متاعا فسلوهن من ورا حجاب ذلكم اطهر لقلوبكم وقلوبهن وما كان لكم ان

تؤذوا رسول الله ولا أن تنكحوا أزواجه من بعده أبدا إن ذلكم كان عند الله عظيما ۝
51 إن تبدوا شيا أو تخفوه فإن الله كان بكل شيء عليما ۝ 52 لا جناح عليهن في آبائهن
ولا أبنائهن ولا إخوانهن ولا أبناء إخوانهن ولا أبناء أخواتهن ولا نسائهن ولا ما ملكت أيمانهن
واتقين الله إن الله كان على كل شيء شهيدا ۝ 53 إن الله وملائكته يصلون على النبي
يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما ۝ 54 إن الذين يؤذون الله ورسوله لعنهم الله
في الدنيا والآخرة وأعد لهم عذابا مهينا ۝ 55 والذين يؤذون المؤمنين والمؤمنات بغير ما
اكتسبوا فقد احتملوا بهتانا وإثما مبينا ۝ 56 يا أيها النبي قل لأزواجك وبناتك ونساء
المؤمنين يدنين عليهن من جلابيبهن ذلك أدنى أن يعرفن فلا يؤذين وكان الله غفورا
رحيما ۝ 57 لئن لم ينته المنافقون والذين في قلوبهم مرض والمرجفون في المدينة لنغرينك بهم
ثم لا يجاورونك فيها إلا قليلا ۝ 58 ملعونين أينما ثقفوا أخذوا وقتلوا تقتيلا ۝
59 سنة الله في الذين خلوا من قبل ولن تجد لسنة الله تبديلا ۝ 60 يسألك الناس عن
الساعة قل إنما علمها عند الله وما يدريك لعل الساعة تكون قريبا ۝ 61 إن الله لعن
الكافرين وأعد لهم سعيرا ۝ 62 خالدين فيها أبدا لا يجدون وليا ولا نصيرا ۝ 63 يوم
تقلب وجوههم في النار يقولون يا ليتنا أطعنا الله وأطعنا الرسول ۝ 64 وقالوا ربنا إنا أطعنا
سادتنا وكبراءنا فأضلونا السبيل ۝ 65 ربنا آتهم ضعفين من العذاب والعنهم لعنا كثيرا ۝
66 يا أيها الذين آمنوا لا تكونوا كالذين آذوا موسى فبرأه الله مما قالوا وكان عند
الله وجيها ۝ 67 يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وقولوا قولا سديدا ۝ 68 يصلح لكم
أعمالكم ويغفر لكم ذنوبكم ومن يطع الله ورسوله فقد فاز فوزا عظيما ۝ 69 إنا عرضنا
الأمانة على السموات والأرض والجبال فأبين أن يحملنها وأشفقن منها وحملها الإنسان إنه كان
ظلوما جهولا ۝ ليعذب الله المنافقين والمنافقات والمشركين والمشركات ويتوب الله على
المؤمنين والمؤمنات وكان الله غفورا رحيما ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. O Propheta: time Deum, & ne obedias infidelibus, & impiis: quippe Deus eſt ſciens, ſapiens. 2. Et ſequere id, quod revelatur tibi à Domino tuo: nam Deus eſt de eo, quod facitis, *perfectè* inſtructus. 3. Et innitere ſuper Deum: nam ſufficiens eſt in Deo procurator. 4. Non poſuit Deus viro duo corda in interiori ejus: neque fecit uxores veſtras (quarum a aliquibus dicitis: Tu es apud me, ſicut dorſum matris meæ) matres veſtras: *ita, ut non poſſitis eas repudiare*: neque fecit filios veſtros adſcititios, filios veſtros *veros*. Hoc dictum veſtrum in oribus veſtris: Sed Deus dicit veritatem; & ipſe dirigit viam *ad illam*. 5. Revocate eos (*ideſt adſcititios*) ad patres eorum: hoc *eſt* juſtius apud Deum. Quòdſi non noveritis patres eorum: *ſint* fratres veſtri: neque erit ſuper vos piaculum in eo, quod erraveritis

a aliquas vocatis dorſum matrum veſtrarum.

circa

circa hoc: Sed in eo, quod intenderint corda veſtra (*ideſt in eo, quod non per errorem, ſed mala intentione feceritis*) & eſt Deus Indulgens, Miſericors. 6. Propheta (*ideſt Mahumetus*) propinquior eſt fidelibus, quàm animæ eorum (*ideſt, quàm ſint ſibi ipſis*) & uxores *ejus* ſunt matres eorum, & conſanguinei, alii eorum *ſunt* propinquiores aliis in libro Dei, quàm ſint Fideles, & transmigratores. Verùm, quòd faciatis erga propinquos veſtros juſtum, erit hoc in Libro ſcriptum (*ideſt in Tabula cuſtodita*). 7. Et *memento*, cùm accepimus à Prophetis pactum eorum, & à te, & à Noe, & Abraham, & Moyſe, & Jeſu filio Mariæ, & accepimus ab eis pactum craſſum (*ideſt inivimus cum illis fœdus firmiſſimum*). 8. Ut interroget *Deus* veraces de veracitate eorum, & præparavit infidelibus pœnam diſcruciantem. 9. O, qui credidiſtis, mementote gratiæ Dei erga vos, quandò venerunt ad vos exercitus *infidelium*, & miſimus contra eos ventum, & exercitus *Angelorum*, quos non videbatis, & erat Deus in id, quod faciebatis, inſpiciens. 10. Cùm venerunt ad vos à parte ſupe[illegible] veſtrum, & à parte, quæ erat inferior vobis, & quandò avertebantur [illegible] *veſtri ab omni alia re, intenti tantummodò ad hoſtes*, & perveniebant corda [illegible] uſque ad guttura, & cogitabatis de Deo cogitationes *varias*. 11. Ibi tentati ſunt Fideles, & exagitati ſunt agitatione vehementi. 12. Et, cùm dicerent impii, & quorum in cordibus *erat* morbus *infidelitatis*: Non promiſit nobis Deus, & legatus ejus, niſi fallaciam. 13. Et, cùm dixit pars ex illis: O familia Jathreb (*ideſt Medinenſes*) non *erit* locus ſtabilis *hic* vobis: itaque revertemini. Et petierunt facultatem *redeundi* pars ex eis à Propheta, *a* dicentes: Sanè domus noſtræ ſunt debiles: Sed non *b* erant debiles: Si volebant *aliud*, niſi fugere *à prælio*. 14. Quòdſi intratum fuiſſet ad eos ab extremis partibus ejus, (*nempè Medinæ*) & rogati fuiſſent, *ut amplecterentur* ſchiſma: Certè acceſſiſſent ad illud; Sed non permanſiſſent in eadem *Medina*, niſi modicum *tempus (quia ſcilicet Deus perdidiſſet eos)*. 15. Et jam quidem promiſerant Deo anteà, *quòd* non retroverterent terga, & eſt promiſſio *facta* Deo exigenda (*ideſt reddenda erit ratio de ea*). 16. Dic: Nullatenùs proderit vobis fuga. Si fugieritis à morte, vel à cæde: nihilominùs non fruemini *in hoc mundo*, niſi parùm. 17. Dic: Quis *eſt* ille, qui tueatur vos à Deo, ſi voluerit *inferre* vobis malum, aut voluerit *uti* vobiſcum miſericordia? Et non invenient ſibi, præter Deum, Patronum, neque defenſorem. 18. Jam novit Deus impedientes ex vobis *alios*, *ne eant ad prælium*, & dicentes fratribus ſuis: Venite ad nos (*ideſt ad partem noſtram*) neque veniunt ad certamen, niſi pauci. 19. Avari erga vos. Cùm verò venerit timor; videbis eos reſpicientes ad te: circumvolvuntur oculi eorum veluti illius, ſuper quem venit obtenebratio ex morte. Cùm verò abſceſſerit timor; proſcindunt vos linguis acutis: avari (*ideſt cupidi*) ſuper id, quod melius *eſt in ſpoliis, & prædis*. Hi non crediderunt: ideò inutilia reddidit Deus opera eorum, & fuit hoc apud Deum facile. 20. Exiſtimant, Conjuratos non iviſſe *ad Meccam ob timorem ipſorum*. Quòd ſi venerint Conjurati *alia vice*, deſiderabunt ipſi eſſe incolæ deſerti inter Arabas *ſcenitas, ne cogantur pugnare contra eos*. Interrogabunt *requirendo*, nuncia de vobis. Quòd ſi fuerint vobiſcum, non pugnabunt, niſi *c* parùm. 21. Jam quidem fuit vobis in Legato Dei exemplum pulchrum ei, qui ſperaverit in Deum, & diem noviſſimum, & meminerit Dei plurimùm. 22. Cùm autem vidiſſent Fideles Conjuratos, dixerunt: Hoc *eſt*, quod promiſerat nobis Deus, & Legatus ejus. Et non auxit eis *hoc*, niſi fidem, & firmitatem. 23. Ex fidelibus viri *quidam* veraces fuerunt in *obſervando*, quod promiſerant Deo, & ex ipſis *d* quidam abſolverunt metam ſuam (*ideſt mortui, vel occiſi ſunt*) & ex ipſis *e* quidam expectant *hoc idem*, & non commutaverunt commutando *promiſſionem ſuam*. 24. Ut remuneret Deus veraces ob veracitatem ipſorum, & puniat impios, ſi voluerit, vel propitietur eis: nam Deus eſt Indultor, Miſericors. 25. Et repulit Deus eos, qui fuerunt infideles (*nempè Conjuratos*) cum furore ſuo non obtinuerunt bonum *ullum*, & ſufficiens fuit Deus Fidelibus ad prælium: nam eſt Deus Fortis, Præpotens.

a dixerunt. *b* ipſe. *c* pauci. *d* aliquis abſolvit. *e* aliquis expectat.

a familia libris.

26. Et deſcendere fecit eos, qui adjuverant eos ex *a* Scripturalibus, ex arci-
bus ſuis (*nempe Coraidenſes*) & conjecit in cordibus eorum terrorem: partem
eorum occidiſtis, & captivaſtis partem *eorum*, & hæreditare fecit vos *Deus*
terram eorum, & habitacula eorum, & facultates eorum, & terram, quam
nunquam calcaveratis: Nam eſt Deus ad omnem rem Potens. 27. O Pro-
pheta, dic uxoribus tuis: Si vultis vitam mundanam, & ornamentum ejus;
venite, dabo vobis utenſilia, *quæ vultis*; & dimittam vos dimiſſione pulchra
(*ideſt repudiabo vos honeſtè, & ſine vi*). 28. Sed, ſi vultis Deum, & Legatum
ejus, & Palatium noviſſimum (*ideſt Paradiſum*) certè Deus præparavit bene-
facientibus ex vobis mercedem magnam. 29. O uxores Prophetæ, quæcun-
que perpetraverit ex vobis flagitium manifeſtum: duplicabitur illi pœna
duabus duplicationibus, & erit hoc apud Deum facile. 30. Quæ autem de-
voverit ſe ex vobis Deo, & Legato ejus, & operata fuerit rectum, dabimus
illi mercedem ejus duabus vicibus, & præparavimus illi proventum honorifi-
cum *in Paradiſo*. 31. O Uxores Prophetæ, non eſtis, ſicut una ex *reliquis* mu-
lieribus. Si timetis *Deum*, ne molliores ſitis in verbis, ne ſperet [illegible] vos
is, in cujus corde *eſt* morbus *amoris*: Sed dicite dictum conveniens (*ideſt hu-
maniter, ſed non nimis blandè reſpondeatis*) 32. Et reſidete in Domibus veſtris;
& ne adornetis vos ornatu ignorantiæ prioris (*ideſt, quo utebamini tempore ido-
lolatriæ*) & perſolvite orationem, & facite eleemoſynam; & obedite Deo, &
Legato ejus: utique vult Deus removere à vobis abominationem (*ideſt vanitatem
ornamentorum*) *cùm ſitis* familia Domus (*ideſt è Domo Prophetæ*) & purificare
vos purificando. 33. Et mementote illius, quod legitur in domibus veſtris de
ſignis Dei, & ſapientia (*ideſt de Alcorano, & Sonna*) quippe Deus eſt Per-
ſpicax, perfectè inſtructus. 34. Certè Moslemi; & Moslemæ, & Fideles *vi-
ri*, & fideles *mulieres*, & devoti, & devotæ, & veridici, & veridicæ, & pa-
tientes *viri*, & patientes *fœminæ*, & qui ſe humiliter demittunt, & quæ ſe
humiliter demittunt, & eleemoſynarii, & eleemoſynariæ, & jejunatores, &
jejunatrices, & cuſtodientes mentulas ſuas, & cuſtodientes *cunnos ſuos ab illi-
cito coitu*, & qui mentionem faciunt Dei plurimam, & quæ mentionem faciunt
Dei plurimam: præparavit illis Deus indulgentiam, & mercedem magnam. 35.
Et non eſt *conveniens viro* fideli, neque *mulieri* fideli, ubi decreverit Deus,
& Legatus ejus rem aliquam, ut ſit ipſis electio ullius rei ſuæ *diverſa ab eo,
quod illi decreverint*. Et, qui contumax fuerit Deo, & Legato ejus, jam porrò
errabit errore manifeſto. 36. Et *memento*, cùm dixiſti *Zeido filio Harethæ*, in
quem beneficus fuerat Deus; & *tu quoque* beneficia contuleras in eum: Tene
tibi uxorem tuam, & time Deum *in ea repudianda*: Et *tu*, *ô Mahumete*, abſcon-
debas in animo tuo id, quod Deus *erat* manifeſtaturus (*ideſt amorem tuum
erga illam, ob quem duxiſſes eam in uxorem, ſi Zeidus eam repudiaſſet*) ſed timebas
homines, *ne obloquerentur de te propter hoc*: At Deum juſtius erat, ut timeret.
Poſtquam autem decrevit Zeidus de ea intentum (*ideſt id, quod volebat, repu-
diando ſcilicet eam*) copulavimus tibi eam: ne eſſet apud fideles piaculum *in
accipiendis* uxoribus adoptivorum ſuorum, cùm decreverint de ipſis intentum
(*ideſt, cùm repudiaverint eas.*) Eſt autem præceptum Dei exequendum. 37. Non
fuit ſuper Prophetam ullum piaculum in *faciendo* id, quod ſtatuit Deus illi
conforme ſtatuto Dei erga illos, qui præceſſerunt anteà: eſt enim præceptum
Dei menſura menſurata (*ideſt omninò juſtum*). 38. Qui (*nempe Prophetæ præce-
dentes*) prædicabant mandata Dei, & timebant eum, & non timebant ullum
niſi Deum, & ſufficiens eſt in Deo computator (*ideſt ſufficit, ut Deus
probet*). 39. Non eſt Mahumetus pater ullius ex viris veſtris, *ita ut non* [illegible]
ducere uxorem illius: Sed *eſt* Legatus Dei, & ſigillum Prophetarum, & eſt Deus
in omni re Sciens. 40. O, qui crediderunt, mementote Dei memoria plurima,
& laudate eum mane, & veſpere. 41. Ipſe *eſt*, qui orat ſuper vos, & An-
geli ejus *idem faciunt*: ut educat vos de tenebris in lucem, & eſt erga Fideles
Miſericors. 42. Salutatio eorum, die, *qua* occurrent ei (*ideſt die reſurrectionis*) *erit*
Pax, & præparavit illis mercedem honorificam. 43. O Propheta, certè nos mi-

ſimus

الجزء الثاني والعشرون
Pars Vigeſima ſecunda.

ſimus te teſtem, & fauſta annunciantem, & infauſta comminantem, & advocantem ad Deum per voluntatem ejus, & lucernam illuminantem. 44. Annuncia ergo Fidelibus, quòd ipſis *erit* à Deo abundantia magna (*ideſt Paradiſus*). 45. Et ne obedias infidelibus, & impiis; & omitte nocere eis, & innitere ſuper Deum, ſufficiens eſt cum Deo (*ideſt Deus*) procurator. 46. O, qui crediderunt, cùm nupſeritis *fœminis* fidelibus, deindè repudiaveritis eas, antequam tetigeritis eas: non *erit* vobis ſuper eas ex meta perſcripta, *quòd* tranſgrediamini illam (*ideſt non licebit vobis eas retinere ultra terminum à lege perſcriptum retentioni earum poſt repudium.*) Itaque date eis utenſilia (*ideſt, quod debetis dare juxta legem*) & dimittite eas dimiſſione pulchra (*ideſt bonorificè, & ſine noxa, aut vi*. 47. O Propheta, nos certè licitas fecimus tibi uxores tuas, quibus dediſti mercedes (*ideſt dotes*) earum; Et *licitas etiam fecimus ancillas*, quas poſſedit dextera tua ex eo, quod conceſſit Deus tibi (*ideſt ex præda hoſtium*) & filias patrui tui, & filias amitarum tuarum; & filias avunculi tui; & filias materterarum tuarum, quæ tranſmigraverunt tecum *è Mecca*, & *quamlibet* mulierem fidelem, ſi donaverit ſe ipſam Prophetæ, dummodò voluerit Propheta ducere eam in uxorem. *Hoc eſt* privilegium *conceſſum* tibi præter cæteros Fideles. Jam novimus, quid ſanxerimus iiſdem *Fidelibus* circa uxores eorum, & id, quod poſſederunt dexteræ eorum (*ideſt circa ancillas eorum*) ne ſit ſuper te piaculum (*ideſt ne ſcrupulis angaris in eo, quod conceſſimus tibi*) & eſt Deus Indultor, Miſericors. 48. Expectare facies, quam volueris ex iiſdem *uxoribus tuis, amplexus tuos*; & recipies ad te, quam volueris, & quam concupieris ex iis, quas rejeceris *anteà à concubitu tuo*: neque *erit id* piaculum ſuper te. Hoc *erit* magis idoneum ad hoc, ut exhilarentur oculi earum, & *ipſæ* non contriſtentur, ſed contentæ ſint eo, quod contuleris eis, unaquæque earum; Et Deus ſcit id, quod *eſt* in cordibus veſtris: nam eſt Deus ſciens, Solers. 49. Non a erit licitum tibi *accipere* uxores poſthac, *præter novem, quas habes*: neque commutare *licebit tibi* cum illis *alias* uxores, etiam ſi placuerit tibi pulchritudo earum: præter eas, quas poſſedit dextera tua (*ideſt præter captivas, & ancillas*) eſt autem Deus ſuper omnem rem Obſervator. 50. O, qui crediderunt, ne ingrediamini domos Prophetæ, niſi annuatur vobis, ad *ſumendum* cibum, non expectantes tempus illi opportunum: Sed, cùm vocati fueritis, ingredimini. Cùm verò cibum ſumpſeritis, diſcedite ſeparatim: neque *moremini* familiariter miſcentes inter vos confabulationem: nam hoc offenderet Prophetam: etenim verecundatur ex vobis (*ideſt ex modeſtia veretur vos ejicere*) ſed Deus non verecundatur de *manifeſtanda vobis* veritate. Cùm autem petieritis ab eis (*ideſt ab uxoribus Prophetæ*) aliquid ad uſum *veſtrum*, petite ab eis de poſt velamen. Hoc eſt pùrius (*ideſt ſecùrius ad puritatem ſervandam*) cordibus veſtris, & cordibus earum, neque *expediens* eſt vobis, ut lædatis Legatum Dei, neque, ut nubatis uxoribus ejus poſt eum (*ideſt poſt mortem ejus, ſeu poſtquam ipſe accepit eas*) unquam: nam hoc eſſet apud Deum *ſcelus* magnum. 51. Si propalaveritis quidpiam, aut celaveritis illud: profectò Deus eſt in omni re ſciens. 52. Non erit piaculum ſuper eaſdem *uxores, ſi videri ſinant ſe, & loquantur ſublato velamine* cum patribus ſuis, neque filiis ſuis, neque fratribus ſuis, neque filiis fratrum ſuorum, neque filiis ſororum ſuarum, neque fœminis ſuis *fidelibus*, neque iis, quos poſſederint dexteræ earum (*ideſt cum ſervis, & ancillis*) Et timete Deum, *ò uxores Prophetæ*: nam Deus eſt ſuper omnem rem teſtis. 53. Certè Deus, & Angeli ejus orant ſuper Prophetam. O, qui crediderunt, orate *etiam vos* ſuper eum, & ſalutate *eum* ſalutem apprecando. 54. Porrò, qui offenderint Deum, & Legatum ejus, maledicet illis Deus in hoc Mundo, & in altero ſæculo, & præparavit illis, pœnam ignominioſam. 55. Et, qui læſerint *viros* Fideles, & *fœminas* fideles abſque eo, quod id commeruerint: jam certè portabunt mendacium, & delictum manifeſtum. 56. O Propheta, dic uxoribus tuis, & filiabus tuis, & mulieribus Fidelium, ut laxent ſuper ſe ex palliis ſuis (*ideſt demittant partem eorum ſuper faciem, quandò exeunt foràs, relicto tantùm foramine pro uno oculo*) hoc *erit* facilius, ut cognoſcantur *eſſe nobiles, & ingenuæ*: & non offendantur *actibus, & verbis minùs honeſtis*. Eſt autem Deus indultor,

a Non erunt licitæ tibi.

a Refutat. in Alcor.

Miſericors. 57. Certè, ſi non abſtinuerint *ab impietate ſua* impii, & quorum in cordibus eſt morbus *laſciviæ*, & tumultum excitantes in Medina: Profectò incitabimns te contra eos, *ut reprimas illos*: hinc non cohabitabunt tecum in ea, niſi parùm. 58. Maledicti *erunt*: ubicunque deprehenſi fuerint, capientur, & occidentur internecione. 59. Statutum Dei *fuit hoc* contra eos, qui præceſſerunt antea, & nequaquam invenies ſtatuto Dei immutationem. 60. Interrogabunt te homines *Meccani* de Hora (*ideſt de die judicii*). Reſponde: Profectò ſcientia ejus *eſt* penes Deum; & non ſinit, te ſcire, utrum Hora ſit propinqua. 61. Porrò Deus maledixit infidelibus, & præparavit illis ignem vehementem. 62. Perennaturis in eo ſemper: non invenient patronum, neque adjutorem. 63. Die, *qua* revolventur facies eorum in igne; dicent; O utinam nos obediſſemus Deo, & obediſſemus Legato. 64. Et dicent: Domine noſter, certè nos obedivimus Principibus noſtris, & Magnatibus noſtris, & errare fecerunt à via *recta*. 65. Domine noſter da illis duplum de pœna *noſtra*, & maledic illis maledictione gravi. 66. O, qui credidiſtis, ne ſitis ſicut illi, qui læſerunt Moyſem, *detrabendo illi*: Sed purgavit eum Deus ab eo, quod dixerant *contra illum*, & fuit apud Deum illuſtris. 67. O, qui crediderunt, timete Deum, & dicite dictum ſolidum (*ideſt loquimini recta, & vera*). 68. *Ut* proſperet vobis *Deus* opera veſtra, & condonet vobis peccata veſtra. Et, qui obedierit Deo, & Legato ejus, jam porrò felicitabitur felicitate magna. 69. Nos ſanè propoſuimus fidem Cœlis, & terræ, & montibus: ſed renuerunt portare eam, & formidaverunt ab ea, & portavit eam homo: atqui ipſe fuit iniquus, ſtultus. 70. Ut puniat Deus impios, & impias, & aſſociatores, & aſſociatrices, & propitius ſit Deus ſuper *fideles* viros, & fideles *mulieres*; eſt enim Deus Indultor, Miſericors.

NOTÆ.

INſcriptio Suræ deſumitur ab eo, quod Mahumetus contra quoſdam è ſuis, qui adverſum ſe conjuraverant, revelatum ſibi fuiſſe confingit; quamvis hoc non ex profeſsò, ſed obiter, & quaſi per tranſennam in ea tractetur. Gelal, & Jahias faciunt hanc Suram Medinenſem. Meccanam ponit Hottingerus: ſed fides ejus nihili facienda. Verſus communiter tres ſupra ſeptuaginta numerantur; ſed numerus à me poſitus verior videtur. De præmio lectoris hæc habe. من قراء سورة الاحزاب وعلّمها اهله وما ملكت يمينه أعطى الامان من عذاب القبر. *Qui legerit Suram Conjuratorum, & docuerit eam domeſticos ſuos, & ſervos ſuos, habebit ſecuritatem à tormento ſepulchri*: De quo alibi vide à me dicta.

IV. *Non dedit Deus viro duo corda.*] Si credimus Gelal; dictum fuit hoc ردا على من قال من الكفار ان له قلبين يعقل بكل منهما افضل من عقل محمد: *ad reſpondendum cuidam ex infidelibus, qui aſſerebat ſe habere duo corda, quorum quolibet intelligebat melius, quàm intelligeret Mahumetus.*

* *Neque fecit uxores veſtras.*] Tempore Idololatriæ ante Mahumetum, cùm quis nollet uxorem ſuam repudiare, vel impedire, ne conſanguinei ſui eam jam dimiſſam ducerent, dicebat ei (inquit Gelal: انت على كظهر أمى *Tu es apud me, ſicut dorſum matris meæ*. Per quod profitebatur, ſe habere uxorem in eodem gradu, quo matrem ſuam. Hoc autem nunc Mahumetus abrogat: quemadmodum etiam abrogat alium uſum, quo filii adſcititii, ſeu adoptivi habebantur, tamquam veri filii, & ex eorum adoptione oriebatur impedimentum dirimens matrimonium. Huic Mahumeticæ Sanctioni dedit occaſionem, quòd, ut ait Gelal, اليهود والمنافقون قالوا لما تزوج النبى زينب بنت جحش التى كانت امراة زيد بن حارثة الذى تبنه قالوا تزوج محمد امراة ابنه فكذبهم الله فى ذلك. *Judæi, & impii Mahumetani, cùm Mahumetus duxiſſet in uxorem Zeinebam filiam Giahhſci, quæ erat uxor Zeidi filii Harethæ, quem Zeidum adoptaverat Mahumetus ex liberto in filium: cœperunt obloqui de Propheta, ac dicere: Mahumetus duxit in uxorem conjugem filii ſui. Verùm mendacii redarguit eos Deus hoc loco.*

V. *Revocate eos ad patres eorum.*] Ideſt, reſtituite adoptatos à vobis patribus eorum naturalibus. Quodſi eos non inveneritis: habete illos, ut fratres, & propinquos in religione tantùm: itaut nullum inferant matrimonio impedimentum.

VI. *Propheta propinquior eſt Fidelibus.*] Hanc majorem Mahumeti propinquitatem ponit Gelal ... دعاهم ودعتهم انفسهم الى خلافه: *in*[illegible] *cavit eos ad fidem, & ipſi ſpontè amplexi ſunt ſequelam illius.* Itaut hæc propinquitas non impediret eum, quin poſſet ducere in uxores, quas vellet ex aliis ſuis. Contra verò, cùm dicit, uxores ſuas eſſe matres fidelium, explicat idem Auctor, eum ſignificare حرمة نكاحهن عليهم *prohibitionem conjugii earum cum iiſdem.* Senſus verò verborum illorum: *& conſanguinei, alii eorum ſunt propinquiores*, eſt: Hereditates

[illegible]es ſpectant ad propinquos conſanguinitatis, cuique [illegible] gradum ſuum: non autem ad propinquos in [illegible]de, ex Religione. Per hoc autem abrogatur id, quod ſtatutum erat in Sacra [illegible] de manubiis: quòd nimirum in hæreditat[illegible], & legatis non haberetur ratio conſanguineorum [illegible]rum, qui crediderant, & è Meccà emigraverant. Ita [illegible], Jahias, & alii expoſitores.

VII. *Et memento, cùm accepimus à Prophetis.*] Videtur Mahumetus fuiſſe in errore Thalmudiſtarum, quod [illegible] Prophetæ omnes, & ipſe etiam, fuerint in monte Synai unà cum Moyſe; ubi acceperint à Deo munus propheticum, quod hìc pactum appellatur. Attamen Gelal mavult, hujuſmodi pactum [illegible]itum fuiſſe cum Prophetis omnibus: حين اخرجوا [illegible] ادم كالذر وهي الذر [illegible] *ſimul egreſſi ſunt ex lumbis Adæ tamquam formicilæ mi[illegible]*

[illegible] *[illegible]erunt ad vos exercitus.*] Evenit [illegible] ſi credimus, Gelal: [illegible] في [illegible] *in [illegible]us, ſeu prælio Foveæ Candanenſis.* Vide, quæ dicta ſunt in Vita Mahumeti. Idem cenſet Zam[illegible]cerius: Sed Jahias id refert ad bellum Bedrenſe.

XIII. *O familia Jathreb.*] Ideſt ò Medinenſes. Eſt enim يثرب *Jathreb* regio, ſeu territorium Medinæ.

XX. *Exemplum pulchrum.*] Hujuſmodi exemplum Mahumetus exhibuit in ſtrenuè, conſtanterque pugnando. Ita cenſet Gelal.

XXXV. *Et non eſt conveniens viro fideli.*] Cauſam hujus verſiculi affert Gelal his verbis: نزلت في عبد الله بن جحش واخته زينب خطبها النبي وعـــنى لزيد بن حارثة فكرها ذلك حين علمه لظنهما قبل ان النبي خطبها لنفسه *Dicta ſunt hæc pro Abdallah filio Giahſci, & Zeinaba ſorore ejus, quam ſibi uxorem arripuerat Mahumetus, & ſignificaverat Zeido filio Harethæ: & ambo moleſtè hoc acceperunt, eo tempore, quo ipſe agnovit, quòd ambo putabant, antequam Propheta duceret eam in uxorem.* Nolebat itaque Mahumetus Abdallah, & Zeidum ſibi adverſari [illegible] conjugio Zainebæ, ſeu Zenobiæ.

XXXVI. *At Deum [illegible] erat, ut timeres.*] Quia ſcilicet Deus præceperat ei, ut illam duceret: Deoque debebat obedire, neque hominum dicta curare. [illegible] Gelal: qui etiam refert, Mahumetum, cùm ſibi Zeinebam deſponſaſſet, دخل عليها بغير اذن واشبع المسلمين خبزا ولحما; *ingreſſum fuiſſe ad eam ſine facultate, ideſt abſque eo, quod Zeidus id concederet, [illegible] pane, & carne Moslemos ſatiaſſe.*

XXX[illegible]. *Et ſigillum Prophetarum.*] Ita vocatur Mahumetus apud Arabes, ſeque ipſum Mahumetus vocat, quia credunt, fuiſſe ultimum Prophetarum: Quamobrem ſcribit hic Gelal: فلم يكن له ابـــن رجـــل بعده يكون نبيا فكان خاتم النبيين [illegible] ختموا بـه وكان الله بكل شي عليما [illegible] بعده واذا نزل السيد عيسى يحكم بشريعته [illegible] *Propterea nullum habuit filium maſculum poſt obitum ſuum, qui eſſet Propheta. Unde ipſe fuit ſigillum Prophetarum, quia per eum ſigillati ſunt quodammodo Prophetæ. Dicitur verò hic, Deum omnia ſcire, nimirum pertinentia ad Mahumetum: quòd, ſcilicet nullus foret Propheta poſt eum. Cùm autem è Cælo deſcenderit Dominus Jeſus, judicabit juxta legem ejus.*

XLI. *Ipſe eſt, qui orat ſuper vos.*] Explicat Gelal: يرحمكـــم *miſeretur veſtri*. Verùm, cùm hoc idem dicatur de Angelis, immò de ipſis Mahumetanis reſpectu Mahumeti; non videtur admitti poſſe ſignificatio miſerendi. Certè verbum hoc صلى propriè, ac legitimè ſignificat *orare*. Sed expoſitores ad Mahumeti inſcitiam excuſandam, voluerunt reſpectu Angelorum, laudare, ſeu benedicere; reſpectu verò hominum orare, ſeu benè precari.

XLVIII. *Expectare facies, quam volueris.*] Nempe, ut exponit Gelal: عن نوبتها *à vice ſua*: itaut, etiamſi nox concubitus debeatur uni, poſſis tamen illa rejecta, admittere aliam ad libitum tuum, quamvis eidem anteà negaveris nocturnos congreſſus ipſi debitos. Hoc autem magis idoneum putavit ad omnes illas in pace continendas: ne qua earum putaret [illegible]bi fieri injuriam, ſi à Propheta ſuo rejiceretur.

XLIX. *Non erit licitum tibi accipere uxores poſthac.*] Verſus iſte penitùs deſtruit verſum quadrageſimum ſeptimum præcedentem. Quamobrem Expoſitores reponunt hos duos verſus inter eos, qui dicuntur الناسخ *Abrogans*, & المنسوخ *Abrogatus*. Et ita recenſet eos Abul-kaſem Habat-Allah in hac Sura, his verbis: الاية الثانية قوله تعلى لا يحل لك انسآ مـــن بعد ولا ان تبدل بهن مـــن ازواج وهي من اعجايـــب المنسوخ نسخها الله باية قبلها في النظم وهي قولـــه يا ايها النبي انا احللنا لك ازواجـــك. *Secundus verſus, qui abrogatur in hac Sura: Non erit licitum tibi accipere uxores poſthac, &c. Eſt ex iis, qui inter abrogatos afferunt majorem admirationem: abrogatur enim per verſiculum in ordine præcedentem, nempe: O Propheta, nos certè licitas fecimus tibi uxores tuas.*

LXVI. *Sicut illi, qui læſerunt Moyſen.*] Comminiſcuntur hic expoſitores ſatis lepidam fabellam, quàm ita refert Gelal: اذوا موسى بقولهم مثلا ما يمنعـــه ان يغتسل معنا الا انه آدر وتبراه الله مما قالوا بان وضع ثوبه على حجر ليغتسل ففر الحجر به حتـــى وقف به بين ملاء من بني اسراييل فادركه موســـى فاخذ ثوبه واستتر به فراوه لا ادرة به وهي نفخة في الخصية: ومما اوذي به نبينا انه قسم قسما فقال رجل هذه قسمة لم يُرد بها وجه الله فغضب النبي مـــن ذلك وقال يرحم الله اخي موسى لقـــد اوذى باكثر مـــن هذا فصبر رواه البخاري. *Læſerunt Moyſen*, *proverbiantes eum, ac dicentes; Non retinet eum, ne lavet ſe nobiſcum* (lavabat enim ſe ſeparatim à cæteris) *niſi, quia hernioſus eſt. Deus autem liberavit eum ab hoc probro: quia, cùm lavaturus ſe, poſuiſſet veſtimenta ſua ſupra quamdam petram, petra cæpit fugere; auferens ſecum veſtimenta Moyſis: & cucurrit cum illis, donec pervenit in medium populi Iſraelitarum. Moyſes etiam cucurrit poſt eam, donec aſſecutus eſt eam: & acceptis veſtibus ſuis* (non advertens, ſe nudum eſſe in medio populi) *veſtivit ſe. Viderunt itaque omnes, illum non eſſe hernioſum. Inter ea autem,*

in

in quibus læſus fuit Propheta noſter, illud eſt, quod, cùm partiretur quamdam prædam, vir quidam (dolens, ſibi obtigiſſe partem nimis exiguam) *dixit: Hac portione non quærit Mahumetus faciem Dei* (ideſt placere Deo). *Quamobrem iratus Mahumetus dixit: Deus miſereatur Moyſis fratris mei: jam quidem majorem læſionem accepit, quàm ſit hæc, & ita patienter ſuſtinuit. Refert hoc Albocharius.*

LXIX. *Nos ſanè propoſuimus fidem Cœlis.*] Nomine fidei intelligit hic Gelal orationem, & alia opera, quibus, ſi fiant, acquiritur præmium; ſin autem omittantur, pœna. Ideò autem dicitur Deus propoſuiſſe hæc Cœlis, terræ, & montibus بان خلــق [illegible] فيها فهما ونطقــا, *quia creaverat in eis intelligentiam, & locutionem.* Cùm autem renuiſſent ob timorem ea ſuſcipere; propoſuit ea Adæ, qui, cùm illa acceptaſſet, poſteà dereliquit, nec pro debito adimplevit: ideò ſibiipſi iniquus fuiſſe dicitur.

REFUTATIONES.

I. Inter alia, quæ manifeſtè demonſtrant, Alcoranum non eſſe à Deo, illud eſt præcipuum, quòd in eo Mahumetus omnia ferè ad commodum ſuum metitur: id, quod in hac ſura maximè apparet, in qua legem alioqui laude, & imitatione dignam, naturæque valdè congruam, de non ducendis in matrimonium uxoribus adoptivorum, ea tantummodò ex cauſa abrogat, quia Zeinabam, ſeu Zenobiam uxorem Zeidi adoptivi ſui, quam inſanè deperibat, cum ſcandalo totius populi, & non ſine magna ipſius Zeidi offenſione, matrimonio ſibi copulaverat. Id verò, quod ſine horrore audiri non poteſt, fingebat, Deum ſuum eſſe lenonem, effrenatæque libidinis ſuæ patrocinatorem. Quia, namque Zeidus nolebat Zeinabam dimittere, eo, quòd juxta morem laudabilem, qui tunc vigebat, ſe tamquam matrem illam habiturum, ſemperque retenturum promiſerat: bonus iſte Propheta, conſuetudinem hujuſmodi reprobat, quò unicuique liberiùs uxoris ſuæ repudium faciat, ut illa, cuicunque voluerit, poſſit ſe proſtituere, atque novæ hujus legis authorem facit Deum. Uxores tamen ſuas ſatis cautè cuſtodit, atque in tuto collocat, dùm eas Mahumetanorum omnium matres conſtituit, itaut nullus unquam, etiam eo defuncto, poſſet illas in uxores accipere. Probant hæc omnia, Mahumetum, non Prophetam, ſed ganeonem magnum fuiſſe, legemque ſuam ad libidinem propriam explendam direxiſſe. De conjugio autem cum Zeinaba aliàs redibit ſermo.

II. Non ſemel in Alcorano commemoratur pactum illud chimericum, quod Deus cum Prophetis omnibus inivit Jam verò notavimus, eſſe hoc commentum Rabbinicum, quod tamen Expoſitores Moslemi novo commento commiſcent, ut in Notis apparet. Vide circa hoc commentum Rabbinicum eruditiſſimum P. Raymundum Martinum Ordinis Prædicatorum in Pugione fidei p. 3. diſt. 1. c. 4.

III. Miraculum illud, quo Mahumetani pugnantes in prælio Chandacenſi, ſeu Bedrenſi (nam non conveniunt in eo Expoſitores) adjuti ſunt exercitu Angelorum, inter pueriles nenias computari poteſt. Angelos enim illos à nullo homine viſos fuiſſe Alcoranus ipſe teſtatur. Porrò, ſi de bello Bedrenſi loquamur, Angelorum opem ſuperfluam prorſus fuiſſe, jam vidimus alibi. In prelio autem Chandacenſi, ſeu Foveæ, vel Lacunæ ita res ſe habuerunt, ut impertinens fuerit Angelorum auxilium. Primò enim conflictu victoria ſtetit pro hoſtibus, ex quibus tres tantùm cecidere, Mahumetanis ſex interfectis. Deindè nihil aliud geſtum legimus in eo prælio. Vide Vitam Mahumeti. Ex ipſis autem Alcorani verbis manifeſtè apparet, Mahumetanos nihil in [illegible] præclarè geſſiſſe, ſed tantùm in animi conſternatione, ac trepidatione fuiſſe. Illud verò, quod verſu vigeſimo ſexto de victoria ex Coraidenſibus relata innuitur, ſubſecutum eſt ad Bellum Chandacenſe: neque aliud in eo factum fuit, niſi, quòd Mahumetus per dies viginti quinque Coraidenſes obſedit. Cùm verò illi ſeſe dedidiſſent, eſſentque inermes, ab armatis hoſtibus trucidati ſunt ad ſexcentos, vel ſeptingentos: fœminis, ac pueris ductis in captivitatem. Ad quid autem hic Angelorum exercitus?

IIII. In iis legibus, quas Mahumetus uxoribus ſuis præſcribit, quilibet, qui eas attentè perpendat, agnoſcere poteſt, illum avaritiæ potiùs, ac Zelotypiæ ſuæ, quàm earum pudicitiæ, & honeſtati conſuluiſſe.

V. Plus nimio indulget ſibi, ſuæque libidini liberalis eſt, dùm fingit, conceſſam ſibi eſſe à Deo libertatem accipiendi quaſcunque vellet in uxotes, nulla conſanguinitatis, vel affinitatis, vel alieni thori violandi habita ratione. Hanc tantam in re venerea licentiam, quam ſibi uni à Deo conceſſam fuiſſe mentitur, non ſolùm Prophetico muneri, ſed etiam omnibus legibus Temperantiæ, Modeſtiæ, atque honeſtatis repugnare, quis non videt? Putabit aliquis, Mahumetum ipſum conſcientia ſtimulatum hac in re ſententiam mutaſſe: quia videlicet ferè immediatè poſt prædictam conceſſionem, inducit Deum prohibentem ſibi, ne imposterum uxores alias, præter novem, quas habebat, acciperet, vel eaſdem in alias commutaret: ancillis exceptis, quarum nullus ei numerus præſcribebatur. Hoc ipſum ſatis eſſe poterat ad effrænatam cujuſlibet proſtibuli [illegible] libidinem exſaturandam. Nihilominùs oppoſitum contigit: nam verſus hic poſterior revocatur, & abrogatur per verſum priorem, [illegible] meritò Abulcaſem tanquam monſtrum [illegible] ratur. Quis enim legiſlator, niſi [illegible] ninò cerebro ſit, legem abrogat [illegible] dùm tulit, & deindè laturus eſt? Neque dicant Moslemi, in Alcorano ordinem verſiculorum ordini temporum non reſpondere. Quædam enim priùs in eo ſcribuntur, quæ poſteriùs facta ſunt; & quædam poſteriùs referuntur, quæ anteà contigere. Nulla enim hic perverſionis hujus cauſa apparet, vel poteſt rationabiliter aſſignari: cùm ferè immediatè verſum anteriorem poſterior ſubſequatur. Zamchaſce-

chaſcerius licèt admittat abrogationem hìc eſſe præpoſteram: conatur tamen, Alcoranum à contradictione ſalvare; imò nullam hìc abrogationem eſſe demonſtrare. Ait enim: وقيل لا تحل لك النساء من بعد النساء التي نصّي احلالتهن لك من الاجناس الاربعة من الاعرابيات * والغريب او من الكتابيات او من الاماء بالنكاح: وقيل في تحريم التبديل هو من البدل الذي كان في الجاهلية كان يقول الرجل للرجل بادلني بامراتك وابادلك بامرتي * فيتنزل كل واحد منهما عن امراته لصاحبه وعن عايشة رضي الله عنها ما مات رسول الله حتى احل له النساء يعني انه الاية قد نسخت ولا يخلو نسخها اما ان يكون بالسنة واما بقوله انا احللنا لك ازواجك وترتيب النزول ليس على ترتيب المصحف: *Quidam dicunt ſignificationem ſecundi verſus eſſe hanc; Non erit tibi licitum poſthàc accipere uxores, neque commutare cum illis alias; præter eas, quarum conceſſio tibi ſpecialiter facta eſt intra quatuor genera: nimirum, Arabicarum, peregrinarum, Scripturalium, & ancillarum. In eo verò quod attinet ad prohibitionem commutationis uxorum, dicunt hìc intelligendum eſſe de commutatione, quæ fieri conſueverat tempore idololatriæ, quo aliquis vir dicebat alii viro: Commuta mecum uxorem tuam, & ego commutabo tecum uxorem meam, & ita alter eorum cedebat alteri uxorem ſuam. Verùm ex dicto Aiſæ fel: mem: hæc habemus: Non mortuus eſt Legatus Dei Fauſtæ mem: donec conceſſa fuit illi facultas libera circa mulieres matrimonio ſibi jungendas. Per quod ſignificavit, abrogatum fuiſſe verſiculum illum, quo ipſi hæc facultas adimebatur. Abrogatio verò, vel eſt in Sonna, vel in verbis illis: Nos certè licitas fecimus tibi uxores tuas. Ordo verò, quo traditi ſunt à Deo hi verſus, non convenit cum ordine, quo diſpoſiti ſunt in Alcorano.* Sed quocunque ſe vertant Moslemi in hujus loci explicatione; ſemper Mahumeti laſcivia, & effrænata libido ſe prodit manifeſtè.

VI. Illud verò tolerari minimè poteſt, quòd Mahumetus inducat Deum in negotio muliebri pædagogum ſuum; qui nimirùm non modò alienas uxores ſibi concedat, verùm etiam ipſum doceat nullum ordinem in congreſſu cum uxoribus ſervare, ſed ad libidinem ſuam noctes illis impertiri, quantumvis vel debitum, vel promiſſio aliud requirat. Quod verò ſine riſu audiri non poteſt, hac ratione ſe illas hilares, & contentas facturum eſſe ſibi pollicetur.

VII. Non deſinit novus Epicurus commodis, ac deliciis ſuis omni ratione conſulere. Hinc præcipit aſſeclis, ne moleſti ſibi ſint, importunè ipſum interpellando: ne prandio ſecum abſoluto, domi ſuæ ad confabulandum commorentur: ne ſibi meridianam quietem perturbent: ne, ſi quid ab uxoribus ſuis petendum ſit, niſi intermedio velamine, quod mutuum impediat aſpectum, id faciant: ne ſe ulla in re lædant; & ſuper omnia caveant, tamquam maximum piaculum, uxores ſuas etiam poſt mortem ſuam attingere; & alia hujuſmodi, quæ libro tàm ſancto, qualem jactat Alcoranum, &, qui non ad unius hominis commoda, & delicias, ſed creaturarum omnium bonum datus fingitur à Deo, indigna omninò exiſtimanda ſunt.

VIII. Quamvis Alcoranus tantummodò innuat fabulam illam de hernia Moyſis: nihilominùs, cùm Expoſitores conveniant, eam ab illo comprobari: patet, quantæ fidei ſit liber ille, qui hujuſmodi commenta pro ſacris hiſtoriis recenſet.

IX. Poſtremò riſu dignum eſt illud, quod dicitur, Deum propoſuiſſe Cœlis, terræ, ac montibus fidem, ſeu, ut explicat Gelal, exercitia Religionis, tamquam ratione, ac locutione præditis: quo nihil inſulſius dici potuit: Non ignoro, aliquos Expoſitores hæc allegoricè accipere: Sed Mahumetani Orthodoxi allegorias ab Alcorano tamquam hæreſim rejiciunt.

الغرايب *an

يبدل *an
فيقول *

سورة سبا مكية وهي اربع وخمسون اية

SURA XXXIV.
SABA
MECCANA
COMMATUM QUINQUAGINTA QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الحمد لله الذي له ما في السموات وما في الارض وله الحمد في الاخرة وهو الحكيم الخبير ۞
2 يعلم ما يلج في الارض وما يخرج منها وما ينزل من السماء وما يعرج فيها وهو الرحيم
الغفور ۞ 3 وقال الذين كفروا لا تاتينا الساعة قل بلي وربي لتاتينكم عالم الغيب لا يعزب
عنه مثقال ذرة في السموات ولا في الارض ولا اصغر من ذلك ولا اكبر الا في كتاب مبين ۞
4 ليجزي الذين امنوا وعملوا الصالحات اولايك لهم مغفرة ورزق كريم ۞ 5 والذين سعوا في
اياتنا معاجزين اولايك لهم عذاب من رجز اليم ۞ 6 ويري الذين اوتوا العلم الذي انزل اليك
من ربك هو الحق ويهدي الي صراط العزيز الحميد ۞ 7 وقال الذين كفروا هل ندلكم علي
رجل ينبيكم اذا مزقتم كل ممزق انكم لفي خلق جديد ۞ 8 افتري علي الله كذبا
ام به جنة بل الذين لا يومنون بالاخرة في العذاب والضلال البعيد ۞ 9 افلم يروا الي
ما بين ايديهم وما خلفهم من السماء والارض ان نشا نخسف بهم الارض او نسقط عليهم كسفا
من السماء ان في ذلك لاية لكل عبد منيب ۞ 10 ولقد اتينا داود منا فضلا يا جبال اوبي
معه والطير والنا له الحديد ۞ 11 ان اعمل سابغات وقدر في السرد واعملوا صالحا اني بما
تعملون بصير ۞ 12 ولسليمان الريح غدوها شهر ورواحها شهر واسلنا له عين القطر ومن الجن
من يعمل بين يديه باذن ربه ومن يزغ منهم عن امرنا نذقه من عذاب السعير ۞ 13 يعملون
له ما يشا من محاريب وتماثيل وجفان كالجواب وقدور راسيات اعملوا ال داود شكرا
وقليل من عبادي الشكور ۞ 14 فلما قضينا عليه الموت ما دلهم علي موته الا دابة

الأرض تاكل منساته فلما خر تبينت الجن ان لو كانوا يعلمون الغيب ما لبثوا في العذاب
المهين ۞ 15 لقد كان لسبإ في مساكنهم آية جنتان عن يمين وشمال كلوا من
رزق ربكم واشكروا له بلدة طيبة ورب غفور ۞ 16 فاعرضوا فارسلنا عليهم سيل العرم
وبدلناهم بجنتيهم جنتين ذواتي اكل خمط واثل وشيء من سدر قليل ۞ 17 ذلك جزيناهم
بما كفروا وهل نجازي الا الكفور ۞ 18 وجعلنا بينهم وبين القرى التي باركنا فيها
قرى ظاهرة وقدرنا فيها السير سيروا فيها ليالي واياما آمنين ۞ 19 فقالوا ربنا باعد بين اسفارنا
وظلموا انفسهم فجعلناهم احاديث ومزقناهم كل ممزق ان في ذلك لآيات لكل صبار شكور
20 ولقد صدق عليهم ابليس ظنه فاتبعوه الا فريقا من المومنين ۞ 21 وما كان له عليهم من
سلطان الا لنعلم من يومن بالآخرة ممن هو منها في شك وربك على كل شيء حفيظ ۞
22 قل ادعوا الذين زعمتم من دون الله لا يملكون مثقال ذرة في السموات ولا في الأرض
وما لهم فيهما من شرك وما له منهم من ظهير ۞ 23 ولا تنفع الشفاعة عنده الا لمن اذن له
حتى اذا فزع عن قلوبهم قالوا ماذا قال ربكم قالوا الحق وهو العلي الكبير ۞ 24 قل من
يرزقكم من السموات والأرض قل الله وانا او اياكم لعلى هدى او في ضلال مبين ۞
25 قل لا تسألون عما اجرمنا ولا نسأل عما تعملون ۞ 26 قل يجمع بيننا ربنا ثم
يفتح بيننا بالحق وهو الفتاح العليم ۞ 27 قل اروني الذين الحقتم به شركاء كلا
بل هو الله العزيز الحكيم ۞ 28 وما ارسلناك الا كافة للناس بشيرا ونذيرا ولكن اكثر
الناس لا يعلمون ۞ 29 ويقولون متى هذا الوعد ان كنتم صادقين ۞ 30 قل لكم
ميعاد يوم لا تستاخرون عنه ساعة ولا تستقدمون ۞ 31 وقال الذين كفروا لن نومن بهذا
القرآن ولا بالذي بين يديه ولو ترى اذ الظالمون موقوفون عند ربهم يرجع بعضهم الى بعض القول
يقول الذين استضعفوا للذين استكبروا لولا انتم لكنا مومنين ۞ 32 وقال الذين استكبروا
للذين استضعفوا انحن صددناكم عن الهدى بعد اذ جاءكم بل كنتم مجرمين ۞
33 وقال الذين استضعفوا للذين استكبروا بل مكر الليل والنهار اذ تامروننا ان نكفر
بالله ونجعل له اندادا واسروا الندامة لما راوا العذاب وجعلنا الاغلال في اعناق الذين كفروا
هل يجزون الا ما كانوا يعملون ۞ 34 وما ارسلنا في قرية من نذير الا قال مترفوها انا بما
ارسلتم به كافرون ۞ 35 وقالوا نحن اكثر اموالا واولادا وما نحن بمعذبين ۞ 36 قل
ان ربي يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر ولكن اكثر الناس لا يعلمون ۞ 37 وما اموالكم
ولا اولادكم بالتي تقربكم عندنا زلفى الا من آمن وعمل صالحا فاولائك لهم جزاء الضعف بما
عملوا وهم في الغرفات آمنون ۞ 38 والذين يسعون في آياتنا معاجزين اولائك في العذاب
محضرون ۞

محضرون ❀ 39 قل ان ربي يبسط الرزق لمن يشاء من عباده ويقدر لـه وما انفقتم من شيء
فهو يخلفه وهو خير الرازقين ❀ 40 ويوم يحشرهم جميعا ثم نقول للملائكة اهولاء اياكم
كانوا يعبدون ❀ 41 قالوا سبحانك انت ولينا من دونهم بل كانوا يعبدون الجن اكثرهم
بهم مومنون ❀ 42 فاليوم لا يملك بعضكم لبعض نفعا ولا ضرا ونقول للذين ظلموا ذوقوا
عذاب النار التي كنتم بها تكذبون ❀ 43 واذا تتلى عليهم اياتنا بينات قالوا ما هذا الا
رجل يريد ان يصدكم عما كان يعبد اباؤكم وقالوا ما هذا الا افك مفترى وقال الذين
كفروا للحق لما جاءهم ان هذا الا سحر مبين ❀ 44 وما اتيناهم من كتب يدرسونها وما
ارسلنا اليهم قبلك من نذير ❀ 45 وكذب الذين من قبلهم وما بلغوا معشار ما اتيناهم فكذبوا
رسلي فكيف كان نكير ❀ 46 قل انما اعظكم بواحدة ان تقوموا لله مثنى وفرادى ثم
تتفكروا ما بصاحبكم من جنة ان هو الا نذير لكم بين يدي عذاب شديد ❀ 47 قل
ما سالتكم من اجر فهو لكم ان اجري الا على الله وهو على كل شيء شهيد ❀
48 قل ان ربي يقذف بالحق علام الغيوب ❀ 49 قل جاء الحق وما يبدئ الباطل وما
يعيد ❀ 50 قل ان ضللت فانما اضل على نفسي وان اهتديت فبما يوحي الي ربي انه
سميع قريب ❀ 51 ولو ترى اذ فزعوا فلا فوت واخذوا من مكان قريب وقالوا امنا به وانى
لهم التناوش من مكان بعيد ❀ 52 وقد كفروا به من قبل ويقذفون بالغيب من مكان
بعيد ❀ 53 وحيل بينهم وبين ما يشتهون ❀ 54 كما فعل باشياعهم من قبل انهم كانوا
في شك مريب ❀

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. LAus Deo, cujus *eſt* id, quod *eſt* in Cœlis, & id, quod in terra, & ipſi laus in noviſſimo ſæculo, & ipſe *eſt* Sapiens, Peritus. 2. Scit *id*, quod intrat in terram, & *id*, quod egreditur ex ea, & *id*, quod deſcendit è Cœlo, & *id*, quod aſcendit ad illud, & ipſe *eſt* Miſericors, Indultor. 3. Et dicunt, qui ſunt infideles: Non veniet ad nos Hora. Reſponde: Immò per Dominum meum certiſſimè veniet ad vos, cognitor occulti; non abſcondetur ab eo pondus *unius* formiculæ in Cœlis, neque in terra: neque *eſt* aliquid minutius hoc, neque grandius, niſi *ſcriptum ſit* in libro manifeſto. 4. Ut mercedem rependat illis, qui crediderunt, & operati ſunt recta: his erit indulgentia, & proventus honorificus. 5. Qui verò ſtuduerint in Signis noſtris infirmantes (*ideſt vanum, & infirmum oſtendere Alcoranum*) his erit pœna ſupplicii dolorifici. 6. Et vident ii, quibus data eſt ſcientia (*Scripturales*) id, quod demiſſum fuit ad te à Domino tuo, eſſe veritatem, & dirigere ad viam Præpotentis, Laudati. 7. Et dicunt, qui ſunt infideles, *ad invicem cum irriſione*: An oſtendemus vobis virum, *qui* vaticinatur vobis, *quòd*, poſtquàm comminuti fueritis omni comminutione (*ideſt in pulverem redacti*) vos certè *reducendi eſtis* in creaturam novam? 8. Confinxit de Deo mendacium; vel in eo *eſt* mania. Verùm, qui non credunt in noviſſimum ſæculum, *erunt* in ſupplicio, & *ſunt* in errore longinquo *à veritate*. 9. An ergo non inſpe-

inſpexerunt in id, quod *eſt* ante eos, &, quod eſt poſt eos de Cœlo, & terra (*ideſt in Cœlum ſupra ſe, & in terram ſub ſe*). Si voluerimus dehiſcere faciemus ſub eis terram, aut cadere faciemus ſuper eos fruſtum Cœli: Certè in hoc erit ſanè ſignum omni ſervo ſe convertenti *ad Deum*. 10. Et jam quidem dedimus David ex nobis excellentiam (*ideſt Prophetiam, & Pſalterium, & diximus:*) O montes reciprocate voces laudis cum eo, & ad hoc etiam *advocavimus* volucres. Et molle fecimus ei ferrum, *& diximus*. 11. Fac *ex eo* loricas longas, amplas; & diſpone *illud ad conjunctionem annulorum* in loricis, & *vos domeſtici ejus* operamini rectè: nam ego in id, quod facitis *ſum* intuens. 12. Et Salomoni *ſubjecimus* ventum. Matutinum ejus (*ideſt venti*) menſis, & veſpertinum ejus, menſis (*ideſt flabat per menſem mane, & per menſem veſpere.*) Et fluere fecimus ei fontem æris. Et ex geniis quidam opera exercebant coram eo per voluntatem Domini ſui, &, qui declinabat ex eis à præcepto noſtro, *nolens ei obedire, & opus ſuum negligens*, guſtare faciebamus eum de pœna incendii. 13. Faciebant ei id, quod volebat de habitaculis excelſis, & ſtatuis, & paropſidibus amplis, ſicut piſcinis, magnis, & ollis firmatis *ſuper pedes ſuos, & diximus*: Operamini familia David cum gratiarum actione: nam pauci ſunt *ex* ſervis meis grati. 14. Cùm autem decreviſſemus ſuper eum mortem, *& jam mortuus eſſet*, non oſtendit eis mortem ejus, niſi vermis terræ (*ideſt terredo*) *qui* roſit baculum ejus; *ſuper quem corpus ejus mortuum innitebatur*. Cùm verò *cadaver ejus* cecidiſſet, cognoverunt Genii, quòd, ſi ſciviſſent arcanum, non morati fuiſſent in pœna vili (*ideſt in opere ſervili*). 15. Jam quidem fuit *genti* Sabæ in habitatione ipſorum ſignum: *nimirùm* duo horti ad dexteram, & ſiniſtram *cujuſdam torrentis, dictumque fuit illis*: Comedite de proventu Domini veſtri, & gratias agite illi. Regio *eſt* bona, & Dominus indulgens. 16. *At illi* longè receſſerunt *à gratitudine, & fide*. Quamobrem immiſimus contra eos impetum aquarum collectarum *ex eo torrente, quæ ſubmerſerunt duos hortos*, & commutavimus eis duos hortos eorum in duos hortos *alios* afferentes cibum amariſſimum, & tamaricas, & quidpiam de loto * parum. 17. Hoc rependimus eis eo, quòd ingrati fuerunt. An verò remuneramus *hoc modo*, niſi ingratos? 18. Et poſuimus inter eoſdem *Sabæos*, & inter civitates *Syriæ*, quibus benediximus, civitates *alias* notas, & diſpoſuimus per eas iter, *& diximus*: Ambulate per eas noctibus, & diebus ſecuri. 19. Et dixerunt: Domine noſter pone diſtantiam *majorem* inter itinera noſtra. Et iniqui fuerunt in ſe ipſos; & poſuimus eos in fabulas, & diſperſimus eos omni diſperſione. Certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna omni patienti, grato. 20. Et jam quidem veram comprobavit de eis diabolus opinionem ſuam: ſecutique ſunt eum, excepta parte ex Fidelibus. 21. Neque fuit illi ſuper eos *à nobis* aliquid poteſtatis, niſi, ut ſciremus quis crederet in noviſſimum ſæculum, *& diſcerneremus eum* ab eo, qui *eſſet* de illo in dubitatione; Et Dominus tuus *eſt* ſuper omnem rem obſervator. 22. Dic *Meccanis*: Invocate eos, quos exiſtimatis *eſſe Deos* præter Deum. a Non poſſunt *juvare, vel nocere quantum eſt* pondus unius formiculæ in Cœlis, neque in terra: neque eſt illis in his (*nempe Cœlis, & terra*) ulla participatio. Neque eſt illi (*ideſt Deo*) ab eis (*ideſt Diis*) ullus adjutor. 23. Neque proderit interceſſio apud eum, niſi cui *ipſe* annuerit. Quandò ſublatus fuerit timor à cordibus eorum *eo, quòd Deus annuerit interceſſioni pro eis*, dicent *ad invicem gratulantes*: Quid dixit Dominus veſter? reſpondebunt: Veritatem, & ipſe *eſt* Excelſus, Magnus. 24. Dic: Quis alit vos de Cœlis, & terra? Reſponde Deus. Et certè nos, aut vos ſanè *ſumus* in directione, vel in errore manifeſto. 25. Dic: Non interrogabimini de eo, quod deliquerimus: neque interrogabimur de eo, quod *vos* feceritis. 26. Dic: Congregabit nos Dominus noſter: deindè judicabit inter nos cum veritate, & ipſe eſt Judicator, Cognitor. 27. Dic: Oſtendite mihi illos, quos appoſuiſtis ei ſocios. Vah! quin potius ipſe *eſt* Deus Præpotens, Sapiens. 28. Et non miſimus te, niſi communiter hominibus *fauſtorum* nunciatorem, & *pœnarum* comminatorem. Sed plerique hominum neſciunt. 29. Et dicunt: Quandò *complebitur* hæc promiſſio *pœnæ à Deo infligendæ*, ſi eſtis veraces. 30. Reſpon-

* eſt arbor, quæ gignit fructus ſuaves.

a Non poſſident.

Reſponde: Vobis *ſtat* certa promiſſio diei, quem non differetis unam horam, neque prævenietis. 31. Et dicunt, qui ſunt infideles: Nunquam credemus in hunc Alcoranum, neque in illud, quod *traditum fuit* ante illum (*ideſt in Pentateuchum, & Evangelium*) At ſi videres, cum iniqui ſiſtendi erunt ante Dominum ſuum! regerent alii eorum in alios ſermonem. Dicent illi, qui fuerunt imbecilles (*ideſt homines viles, & ignari*) illis, qui in ſuperbiam efferebantur (*ideſt Magiſtris errorum, qui ipſos deceperant*) *decepiſſetis nos*, certè fuiſſemus fideles. 32. Reſpondebunt illi, qui in ſuperbiam ſe extulerant illis, qui imbecilles æſtimati fuerant: An nos avertimus vos à directione unquam, quandò *illa* venit ad vos? Atqui fuiſtis ſceleſti *per vos ipſos*. 33. Et dicent ii, qui imbecilles habiti erant illis, qui cum faſtu ſe geſſerant: Immò doloſa machinatio noctis, & diei, *qua vos ſtudebatis nos decipere, fuit cauſa noſtri mali*: cùm præciperetis nobis, ut non crederemus in Deum, & poneremus illi ſimiles *ipſi*. Et celabunt pœnitentiam (*ideſt neutri volent oſtendere ſe pœnitere facti ſui, ne alteri alteris cauſam mali improperent*) poſtquàm videbunt pœnam *inſtare*. Et conjiciemus catenas in colla eorum, qui fuerunt infideles. An retribuetur eis, niſi, quod fuerunt operati? 34. Et non miſimus in *ullam* Civitatem aliquem comminatorem, quin dicerent Opulenti ejus: Nos certè in id, pro quo miſſi eſtis, non *ſumus* credentes. 35. Et dixerunt: Nos copioſiores ſumus opibus, & filiis, neque nos ſumus puniendi *pœna, quam comminamini*. 36. Reſponde: Profectò Dominus meus ampliabit proventum, cui voluerit, & arctabit *illum, cui voluerit*: Sed plerique hominum neſciunt. 37. Et non *ſunt* opes veſtræ, neque filii veſtri ex *rebus*, quæ propinquos faciant vos apud nos ulla vicinitate. Verùm, qui crediderit, & operatus fuerit rectum, his porrò *erit* merces dupli pro eo, quod operati ſunt, & ipſi in cænaculis *Paradiſi erunt* ſecuri. 38. Qui autem conati fuerint in ſignis noſtris infirmantes (*ideſt infirmare Alcoranum*) hi ad ſupplicium *Gehennæ ſunt* præſentandi. 39. Dic; Certè Dominus meus ampliabit proventum, cui voluerit de ſervis ſuis, & arctabit *eum* illi, & quidquid erogaveritis ex rebus *veſtris pro Deo*: ipſe ſane rependet illud, & ipſe *eſt* Optimus providentium victualia. 40. Et die quadam congregabit eos univerſos. Tùm dicet Angelis: *Iſti* ne vos coluerunt. 41. Reſpondebunt *Angeli*: Laus tua: tu es herus noſter ſine iſtis. Verùm adoraverunt Genios; plerique eorum *in eos erant* credentes. *Tunc dicet Deus*: 42. Hodie porrò non poterit afferre alter veſtrum alteri juvamen, neque noxam. Et dicemus illis, qui iniqui fuerunt; Guſtate pœnam ignis, quam inficiabamini. 43. Cùm autem leguntur illis ſigna noſtra evidentia, dicunt: Non *eſt* hic, niſi vir, *qui* vult abducere vos ab eo, quod coluerunt Patres veſtri. Et dicunt *de Alcorano*: Non *eſt*, niſi mendacium blaſphemè confictum. Et dicunt, qui ſunt infideles, veritati (*ideſt Alcorano*) poſtquàm venit ad eos: Si hæc *eſt*, niſi præſtigium manifeſtum.

a ex libris quos.

44. At non dedimus eis *a* ullum librum, *quem* ſtudioſè legerent: neque miſimus ad eos ante te ullum Prædicatorem: *quo ergo teſtimonio probant, te eſſe mendacem?* 45. Et mendacii inſimulaverunt *Prophetas ſuos* ii, qui fuerunt *ante* eos, & *iſti* non pervenerunt ad decimam partem illius, quod dederamus illis, & mendacii inſimulaverunt Legatos meos, & quomodò fuit punitio mea? (*ideſt quàm vehemens*) 40. Dic: Certè adhortor vos ad unum: *nimirùm*, ut ſtetis coram Deo, [illegible]

b Si.

ſinguli; deindè recogitetis non *eſſe* in ſocio veſtro *Mahumeto* ullam maniam: [illegible] *eſt* ille, niſi comminator vobis ante *quam adveniat* ſupplicium terribile. 47. [illegible] Non petii à vobis *pro prædicatione mea* aliquid mercedis. *Sit* porrò ipſa *merces* [illegible]

c Si.

bis (*ideſt habetote illam vobis*) *c* non *eſt* merces mea, niſi apud Deum, & ipſe ſuper omnem rem teſtis. 48. Dic: Certè Dominus meus mittit veritatem [illegible]*phetas ſuos*: cognitor arcanorum. 49. Dic: Venit Veritas, & *ultra* [illegible] vanitas, & *deindè* non revertetur. 50. Dic: Si erravero, profectò errabo contra animam meam: ſi autem directus fuero, certè *id erit* ob id, quod revelat mihi Dominus meus: quippe ipſe *eſt* audiens, propinquus. 51. Et ſi videres: quandò *infideles* contremiſcere fient, neque *erit illis* effugium, & tollentur de loco vicino (*ideſt de ſepulchris*) & dicent: Credimus in eum (*ideſt Mahumetum, ſeu Alcoranum*) Sed unde nam *eſſe poterit* ipſis appropinquatio *ad fidem* è loco longinquo (*quia*

ſcilicet

ſcilicet fides eſt in hoc mundo, & ipſi tunc erunt in altero ſæculo). 52. Et jam abnegaverant eum (ideſt Mahumetum, ſeu Alcoranum anteà) & irridebant Arcanum (ideſt Myſteria fidei) de loco longinquo. 53. Et poſita erit diſtantia inter eos, & inter id, quod deſiderabunt (ideſt fidem). 54. Quemadmodùm factum fuit cum ſimilibus eorum anteà; ita fiet cum eis; quippe ipſi fuerunt in dubitatione hæſitare facienti eos.

N O T Æ.

SAba eſt Regio, ſeu Tribus quædam in Arabia felici, unde venit Regina Balcaiſſa ad Salomonem. Hinc ſortita eſt hæc Sura epigraphen, quia ſcilicet de Saba mentio fit verſu decimoquinto. Cenſetur autem Meccana: quamvis Gelal, & alii verſum ſextum, qui incipit: *Et vident ii, quibus data eſt ſcientia*: velint eſſe Medinenſem. De numero verſuum non videtur eſſe controverſia. Nonnulli tamen unum addunt ſupra jam enumeratos. Præmium lectoris erit, quod لسم يبق رسول ولا نبيّ الاّ كان له يوم القيمة رفيقا ومصافحا: *nullus erit Legatus, neque Propheta, qui in die reſurrectionis non ſit futurus illi ſocius, & propitius*.

X. *O montes reciprocate voces laudis cum eo*,] ideſt, alternatim canite laudes Dei cum David, ſeu velut echo facta repetite voces laudis illius. Ita communiter Interpretes, & præſertim Zamchaſcerius, qui hic ſubdit: ومعنى تسبيح الجبال ان الله يخلق فيها تسبيحا كما خلق الكلام في الشجرة فيسمع منها ما يسمع من التسبيح معجزة لداود وكانت الجبال تسعده على نوحه باصدايها والطير باصواتها: *Et per laudationem montium ſignificatur, Deum creaſſe in illis voces laudis, quemadmodùm creavit ſermonem in arboribus: itaut audiretur ex his id, quod audiebatur de laudatione Dei cum admiratione ipſius David. Itaque montes adjuvabant illum, dùm pſalleret, echo ſua, & aves cantibus ſuis*.

Et mollefecimus ei ferrum.] Zamchaſcerius: جعلنا له لينا كالطين والعجين والشمع يصرفه كما يشاء من غير نار ولا ضرب بالمطرقة: وقيل لان الله اعطاه في يده لما اوتي من شدة القوة: *Reddidimus ei illud molle, ſicut lutum, aut paſtam, ſive ceram: itaut verteret illud, quemadmodùm vellet ſine ope ignis, aut mallei. Quidam verò dicunt, molle factum fuiſſe in manu ejus, ob magnum robur, quo præditus erat*.

XII. *Matutinum ejus, menſis*.] Audi expoſitionem غدوها سيرها من الغدوة بمعنى الصباح الى الزوال شهر ورواحها من الزوال الى الغروب شهر: *Matutinum ejus, ideſt ſpiratio ejus ab aurora uſque ad declinationem diei, erat per unum menſem: & veſpertinum ejus, ſeu ſpiratio à declinatione diei uſque ad occaſum Solis, item erat per curſum unius menſis*. Itaut uno menſe ſpiraret à mane uſque ad meridiem: altero verò à meridie uſque ad occaſum ſolis, ſeu uſque ad noctem.

Et fluere fecimus ei fontem æris.] Zamchaſcerius. وقيل كان يسيل في الشهر ثلاثة ايام باذن ربه: *Dicitur, hunc fontem fluxiſſe tres dies per menſes ſingulos ex voluntate Domini ſui*. Eodem modo Gelal.

Guſtare faciebamus eum de pœna inferni.] Gelal: duplicem affert duplicationem: نذقه من عذاب السعير في الاخرة وقيل في الدنيا بان يضربه ملك بسوط ضربة تحرقه: *Guſtare facturi eramus eum ignem Gehennæ in futuro ſæculo: vel guſtare faciebamus eum in mundo incendium per verbera, quæ Angelus ſcutica infligebat illi*.

XIII. *Faciebant ei id, quod volebat*.] Exponit Gelal hæc omnia opera, quæ Genii Salomoni conficiebant: محاريب ابنية مرتفعة يصعد اليها بدرج وتماثيل اى صورا من نحاس وزجاج ورخام ولم يكن اتخاذ الصور حراما في شريعته وجفان كالجوابي هي حوض كبير يجتمع على الجفنة الف رجل ياكلون منها وقدور راسيات ثابتات لها قوايم لا تحرك عن اماكنها تتخذ من الجبال باليمن يصعد اليها بالسلاليم: *Habitacula excelſa, erant quædam ædificia ſublimia, ad quæ per gradus aſcendebatur. Statuæ autem erant figuræ ex ære, vel vitro, vel marmore candido. Non erant autem figuræ ex genere earum, quæ à lege prohibebantur. Paropſides verò erant velut piſcinæ, vel ampliſſima vaſa aquarum, quarum ſingulæ erant tam amplæ, ut mille homines ex unaquaque cibum ſimul ſumerent. Ollæ vero firmatæ erant ſuper pedes, ne moveri poſſent è loco ſuo: & erant exciſæ è montibus Arabiæ Felicis, & ad eas per ſcalas aſcendebatur*.

XIV. *Cùm autem decreviſſemus ſuper eum mortem*.] Gelal: اى مات ومكث قايما على عصاه حولا ميتا والجن تعمل تلك الاعمال الشاقة على عادتها لا تشعر بموته حتى اكلت الارضة عصاه فخر ميتا: *Mortuus eſt Salomon, & remanſit ſtans innixus ſuper baculum ſuum ita mortuus per annum: & interim Genii faciebant opera illa difficilia, ut conſueverant: nec cognoverunt, illum eſſe mortuum, donec teredo corroſit baculum ejus, & ita cecidit mortuus*.

XV. *Regio eſt bona*.] Nimirùm, utſcribit Gel. ليس فيها سباخ ولا بعوضة ولا ذبابة ولا برغوث ولا عقرب ولا حية ويمر الغريب بها وفي ثيابه قمل فيموت لطيب هواها. *Non reperitur in hac regione terra ſalſuginoſa, neque culices, neque muſcæ, neque pulices, neque ſcorpiones, neque ſerpentes. Si peregrinus per eam tranſeat, & habeat in veſtibus pediculos, ſtatim moriuntur ob aeris fragrantiam*.

XVI. *Et tamaricas, & quidpiam de loto parum*.] Ideſt,

Ideſt, & paucas arbores Loti. Eſt autem tamarica, ſeu myrica arbor ſalſuginoſa, gignitque fructus ingrati ſaporis, & vocatur hic Arabicè أثــل *Athlus*. Lotus autem (pro quo exponitur hoc loco à quibuſdam vox Arabica سدر *Sedrus*, gignit fructus dulces, ac ſuaves: proptereà inter arbores Paradiſi collocatur. Homerus etiam fingit, Lotum Deorum voluptati inſervire.

XVIII. *Et diſpoſuimus per eas iter.*] Gelal: حيث يقيلون فى واحدة ويبيتون فى اخرى الى انتها سفرهم ولا يحتاجون فيه الى حمل زاد ومــــاء: *Ut in una tempore meridiano requieſcerent: & in alia noctu dormirent uſque ad terminum itineris ſui: neque cogerentur ferre ſecum in itinere viaticum, & aquam.* Per quod notatur non multa diſtantia harum urbium inter ſe ad commoditatem itinerantium. Quamobrem indigenæ voluiſſent, has urbes inter ſe magis diſtare ex motivo avaritiæ, ut qualibet earum poſſet majus lucrum à viatoribus accipere.

XX. *Veram comprobavit de iis Diabolus opinionem ſuam.*] Quia ſcilicet, ut ait Gelal, Diabolus arbitratus fuerat, ipſos ingratos fore Deo, & ſe ſecuturos.

REFUTATIONES.

I. NOn ceſſat Impoſtor mentiri, dùm aſſerit, Scripturales (Judæos ſcilicet, & Chriſtianos) agnoſcere, ac fateri, Alcoranum continere veritatem, & dirigere ad viam ſalutis. Et quamvis Expoſitores tribuant hoc aliquibus tantùm Scripturalibus: hoc ipſum nihilominùs falſum exiſtimandum eſt, niſi Scripturales illi craſſiſſima inſcitia laboraverint; vel impiè mentiri, ut Mahumeto aſſentarentur, voluerint.

II. Redit ad puerilem errorem ſuum, quo ſibi perſuadet, poſſe Cœlum in fruſta confractum cadere ſuper terram: non ſecus, ac ſi ex vitro, vel creta confectum eſſet, & violenter, contraque propriam naturam ſupra terram ſuſtineretur.

III. Quod fabulatur de montibus, ac volucribus Divinas laudes alternatim cum Davide canentibus, quòd Deus eidem Davidi ferrum ad faciendas loricas, quaſi hic ferrariam exerceret, mollefecerit, quòd Salomoni ventos ſubegerit, atque æris fontem effluere fecerit, & Geniorum operam præſtiterit, quòd idem Salomon, licèt mortuus eſſet, per annum tamen integrum baculo ſuo innixus ſteterit, non ſecus, ac ſi viveret, neque id Genii unquam ſenſerint, neque hominum ullus animadverterit, & aliæ hujuſmodi nugæ, ſeu veriùs monſtra; adeò per ſe vana ſunt, & abſurda, ut nullius confutationis indigeant. Sunt autem hæc ferè omnia eruta ex Thalmud, ut alibi indicavimus. Porrò jam ſuprà oſtendimus, non ſine magna Salomonis injuria dici de eo, quòd Geniorum, ideſt Dæmonum opera, & opera uſus fuerit, & aſſiduam cum illis conſuetudinem habuerit.

IV. Non eſt prætereundum, Gelalem concedere ſtatuas, ſeu ſimulacra, quæ Genii fabricabant Salomoni, non fuiſſe ex prohibitis à lege. Sed quare? Nihil aliud reſpondere poterit, niſi quia non fiebant, ut cultus illis tanquam diis exhiberetur, ſed vel ad ornamentum, vel ad memoriam Majorum conſervandam, vel ad alium honeſtum finem. Hoc autem probat uſum ſimulacrorum, vel imaginum non eſſe per ſe illicitum, niſi ex pravo fine talis reddatur.

سورة الملايكة مكية وهي خمس واربعون اية

SURA XXXV.
ANGELI.
MECCANA:
COMMATUM QUADRAGINTA SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم ۝

1 الحمد لله فاطر السموات والارض جاعل الملايكة رسلا اولي اجنحة مثني وثلاث ورباع يزيد
في الخلق ما يشاء ان الله علي كل شيء قدير ۝ 2 ما يفتح الله للناس من رحمة فلا ممسك
لها وما يمسك فلا مرسل له من بعده وهو العزيز الحكيم ۝ 3 يا ايها الناس اذكروا
نعمة الله عليكم هل من خالق غير الله يرزقكم من السماء والارض لا اله الا هو فاني
تؤفكون ۝ 4 وان يكذبوك فقد كذبت رسل من قبلك والي الله ترجع الامور ۝
5 يا ايها الناس ان وعد الله حق فلا تغرنكم الحيوة الدنيا ولا يغرنكم بالله الغرور ۝
6 ان الشيطان لكم عدو فاتخذوه عدوا انما يدعو حزبه ليكونوا من اصحاب السعير ۝
7 الذين كفروا لهم عذاب شديد والذين امنوا وعملوا الصالحات لهم مغفرة واجر كبير ۝
8 افمن زين له سوء عمله فراه حسنا فان الله يضل من يشاء ويهدي من يشاء فلا تذهب
نفسك عليهم حسرات ان الله عليم بما يصنعون ۝ 9 والله الذي ارسل الرياح فتثير سحابا
فسقناه الي بلد ميت فاحيينا به الارض بعد موتها كذلك النشور ۝ 10 من كان يريد
العزة فلله العزة جميعا اليه يصعد الكلم الطيب والعمل الصالح يرفعه والذين يمكرون
السيات لهم عذاب شديد ومكر اولايك هو يبور ۝ 11 والله خلقكم من تراب ثم من
نطفة ثم جعلكم ازواجا وما تحمل من انثي ولا تضع الا بعلمه وما يعمر من معمر ولا ينقص
من عمره الا في كتاب ان ذلك علي الله يسير ۝ 12 وما يستوي البحران هذا عذب
فرات سايغ شرابه وهذا ملح اجاج ومن كل تاكلون لحما طريا وتستخرجون حلية تلبسونها وتري

الفلك فيه مواخر لتبتغوا من فضله ولعلكم تشكرون ۞ 13 يولج الليل في النهار ويولج
النهار في الليل وسخر الشمس والقمر كل يجري لأجل مسمى ذلكم الله ربكم له الملك
والذين تدعون من دونه ما يملكون من قطمير ۞ 14 ان تدعوهم لا يسمعوا دعاءكم ولو سمعوا
ما استجابوا لكم ويوم القيامة يكفرون بشرككم ولا ينبئك مثل خبير ۞ 15 يا أيها
الناس أنتم الفقراء الى الله والله هو الغني الحميد ۞ 16 ان يشأ يذهبكم ويأت بخلق
جديد ۞ 17 وما ذلك على الله بعزيز ۞ 18 ولا تزر وازرة وزر أخرى وان تدع مثقلة
الى حملها لا يحمل منه شيء ولو كان ذا قربى انما تنذر الذين يخشون ربهم بالغيب وأقاموا
الصلوة ومن تزكى فانما يتزكى لنفسه والى الله المصير ۞ 19 وما يستوي الأعمى والبصير ۞
20 ولا الظلمات ولا النور ۞ 21 ولا الظل ولا الحرور ۞ 22 وما يستوي الأحياء ولا الأموات ان الله
يسمع من يشاء وما أنت بمسمع من في القبور ۞ 23 ان أنت الا نذير ۞ 24 انا أرسلناك
بالحق بشيرا ونذيرا وان من أمة الا خلا فيها نذير ۞ 25 وان يكذبوك فقد كذب الذين
من قبلهم جاءتهم رسلهم بالبينات وبالزبر وبالكتاب المنير ۞ 26 ثم أخذت الذين
كفروا فكيف كان نكير ۞ 27 ألم تر أن الله أنزل من السماء ماء فأخرجنا به
ثمرات مختلفا ألوانها ومن الجبال جدد بيض وحمر مختلف ألوانها وغرابيب سود ۞ 28 ومن
الناس والدواب والأنعام مختلف ألوانه كذلك انما يخشى الله من عباده العلماء ان الله عزيز
غفور ۞ 29 ان الذين يتلون كتاب الله وأقاموا الصلوة وأنفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية يرجون
تجارة لن تبور ۞ 30 ليوفيهم أجورهم ويزيدهم من فضله انه غفور شكور ۞ 31 والذي
أوحينا اليك من الكتاب هو الحق مصدقا لما بين يديه ان الله بعباده لخبير بصير ۞ 32 ثم
أورثنا الكتاب الذين اصطفينا من عبادنا فمنهم ظالم لنفسه ومنهم سابق بالخيرات باذن الله
ذلك هو الفضل الكبير ۞ 33 جنات عدن يدخلونها يحلون فيها من أساور من ذهب
ولؤلؤا ولباسهم فيها حرير ۞ 34 وقالوا الحمد لله الذي أذهب عنا الحزن ان ربنا لغفور
شكور ۞ 35 الذي أحلنا دار المقامة من فضله لا يمسنا فيها نصب ولا يمسنا فيها لغوب ۞
36 والذين كفروا لهم نار جهنم لا يقضى عليهم فيموتوا ولا يخفف عنهم من عذابها كذلك
نجزي كل كفور ۞ 37 وهم يصطرخون فيها ربنا أخرجنا نعمل صالحا غير الذي كنا
نعمل أولم نعمركم ما يتذكر فيه من تذكر وجاءكم النذير فذوقوا فما للظالمين من
نصير ۞ 38 ان الله عالم غيب السموات والأرض انه عليم بذات الصدور ۞ 39 هو الذي
جعلكم خلائف في الأرض فمن كفر فعليه كفره ولا يزيد الكافرين كفرهم عند ربهم
الا مقتا ولا يزيد الكافرين كفرهم الا خسارا ۞ 40 قل أرأيتم شركاءكم الذين

تدعون

ام لهم شرك في السموات. ام اتيناهم كتابا
تدعون من دون الله اروني ماذا خلقوا من الارض
فهم على بينات منه بل ان يعد الظالمون بعضهم بعضا الا غرورا ۞ 41 ان الله يمسك السموات
والارض ان تزولا ولين زالتا ان امسكهما من احد من بعده انه كان حليما غفورا ۞ 42 واقسموا
بالله جهد ايمانهم لين جاهم نذير ليكونن اهدي من احدي الامم فلما جاهم نذير ما زادهم
الا نفورا ۞ 43 استكبارا في الارض ومكر السيي ولا يحيق المكر السيي الا باهله فهل
ينظرون الا سنة الاولين فلن تجد لسنة الله تبديلا ۞ 44 ولن تجد لسنة الله
تحويلا ۞ 45 اولم يسيروا في الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم كانوا
اشد منهم قوة وما كان الله ليعجزه من شيء في السموات ولا في الارض انه كان عليما
قديرا ۞ 46 ولو يواخذ الله الناس بما كسبوا ما ترك على ظهرها من دابة ولكن يوخرهم
الى اجل مسمى فاذا جا اجلهم فان الله كان بعباده بصيرا ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. LAus Deo conditori Cœlorum, & terræ, facienti Angelos Legatos *ſuos*, præditos alis binis, & ternis, & quaternis. Augebit in creatura, quod voluerit: nam Deus *eſt* ad omnem rem Potens. 2. Quod aperit Deus hominibus de miſericordia, non *eſt* retinens illud, &, quod retinet, non eſt mittens illud poſt eum (*ideſt nullus impedire poteſt Deum, ſi voluerit benefacere alicui: neque ullus poteſt ea beneficia alicui obtinere, quæ ipſe noluerit*) & ipſe *eſt* Præpotens, Sapiens. 3. O homines; mementote gratiæ Dei erga vos. An *eſt* ullus creans præter Deum, *qui* alat vos è Cœlo, & terra? Non *eſt* Deus, niſi ipſe: quomodò ergo avertimini *à veritate*? 4. Quòd ſi mendacii arguerint te: jam porrò mendacii inſimulati ſunt Legati ante te. Sed ad Deum reducentur res. 5. O homines certè promiſſio Dei vera *eſt*: ne ergo decipiat vos vita mundana, neque decipiat vos circa Deum (*ideſt circa miſericordiam, & juſtitiam ejus*) Deceptor (*ideſt Satanas*). 6. Quippè Satanas *eſt* vobis hoſtis: itaque habetote eum hoſtem. Profectò invitat aſſeclas ſuos, ut ſint ex habitatoribus Tartari. 7. Qui infideles fuerint, *erit* ipſis pœna vehemens. Qui verò crediderint, & fecerint recta: *erit* ipſis indulgentia, & merces grandis. 8. An ergo ille, cui adornatum fuerit malum operis ſui, & propterea viſum fuerit illi ſpecioſum, *erit ſicut ille, quem Deus direxerit*? Profectò Deus errare faciet, quem voluerit, & diriget, quem voluerit. Ne ergo abeat anima tua pro eis in ſuſpiria (*ideſt ne affligas propter incredulitatem eorum*) nam Deus *eſt* Cognitor illius, quod faciunt. 9. Et Deus *eſt*, qui mittit ventos, & agitat nubes, & adducimus eas ad regionem mortuam (*ideſt aridam, & ſterilem*) & vivificamus illis terram poſt mortem ejus, ſic *erit* Reſurrectio. 10. Qui deſideraverint excellentiam: Dei *eſt* excellentia omnis. Ad eum aſcendit ſermo bonus, & opus bonum *ipſe* exaltat. Qui verò doloſè machinantur mala, ipſis *erit* pœna vehemens, & dolus eorum erit irritus. 11. Et Deus creavit vos è pulvere: deindè ex ſpermate: deindè fecit vos conjuges (*ideſt maſculos, & fœminas.*) Et non geſtat *in utero* ulla fœmina, neque parit, niſi cum ſcientia ejus. Neque *a* producitur in ætate ullus, cui in longum vita protrahatur, neque minuitur aliquid de ætate ejus, niſi *ſcriptum ſit* in libro, *qui eſt apud Deum*. Porrò hoc apud Deum *eſt* facile. 12. Et non coæquabuntur duo maria: *b* alterum dulce, admodùm ſuave, facilis potus ejus: *c* alterum verò ſalſum, valdè amarum. Ex *d* utroque comeditis carnem recentem (*ideſt piſces*) & extrahitis margaritas, quibus adornamini. Et videbis

a prorogatur ætate ullus longævus.
b hoc
c hoc
d omni.

debis naves in eo *utroque* currentes, ut exquiratis *per mercaturam* de abundantia
ejus (*ideſt Dei*) ut vos grati ſitis. 13. Immittit noctem in diem, & immittit diem
in noctem, & ſervire facit gratis Solem, & Lunam. Quodlibet *ex his duobus* cur-
rit ad metam determinatam. Hic *eſt* Deus, Dominus veſter; Ipſius *eſt* Regnum.
a non poſſident putamen unius dactyli. Illi autem, quos invocatis præter eum *a*, non habent poteſtatem *ne* putaminis
quidem unius dactyli. 14. Si invocaveritis eos, non audient invocationem veſtram,
& etiamſi audirent, non exaudirent vos: & die reſurrectionis negabunt aſſocia-
tionem veſtram (*ideſt ſe cultos fuiſſe à vobis, tamquam ſocios Dei*) & non enarrabit
tibi *ullus res futuri ſæculi*, ſicut peritus (*ideſt ſicut Deus*). 15. O homines, vos
eſtis pauperes penes Deum; Deus autem eſt Dives, Laudatus. 16. Si voluerit,
auferet vos, & producet creaturam novam. 17. Neque *erit* hoc apud Deum *ali-
quid* arduum. 18. Et non portabit *anima* portans *iniquitatem ſuam* pondus alte-
rius. Quòd ſi invocaverit *ea, quæ eſt* gravata, *aliam ad portandum* onus ſuum,
non portabitur de eo quidquam, etiamſi ſit habens cognationem *cum ea*. Tu por-
rò commonebis eos, qui timent Dominum ſuum in occulto (*ideſt abſque eo, quòd
alii videant eum*) & perſolvunt orationem, &, qui eleemoſynam erogaverit,
utique eleemoſynam erogabit ſibi ipſi. Et ad Deum *erit* profectio (*ideſt re-
b neque. ditus in die Judicii*). 19. Et non æquiparabitur cæcus *b* & videns. 20. Neque
tenebræ, neque lux. 21. Neque umbra, neque jubar ſolis. 22. Neque æqui-
parabuntur vivi, neque mortui. Porrò Deus audire faciet, quem voluerit:
c Si. neque tu audire facturus es eos, qui *ſunt* in ſepulchris. 23. *c* Non *es* tu,
niſi commonitor. 24. Nos certè miſimus te cum veritate annunciatorem *bo-
d Si. ni*, & comminatorem *mali*. Et *d* non *eſt* gens ulla, quin præceſſerit in ea
Prædicator. 25. Quòdſi mendacii inſimulaverint te, jam porrò, ut menda-
ces redarguerunt *Legatos ſuos* ii, qui *fuerunt* ante eos. Venerunt ad eos
Legati eorum cum demonſtrationibus *miraculorum*, & cum codicibus, *præ-
ſertim Abrahæ*, & cum libro illuminante (*ideſt Pentateucho, & Euangelio*).
26. Deindè ſuſtuli eos, qui erant infideles, & cujuſmodi fuit punitio mea
(*ideſt, quàm magna*). 27. An non conſideraſti, quòd Deus demittat è Cœ-
lo aquam: tum educamus per eam fructus, quorum varii ſunt colores?
Et in montibus *ſint* tramites albi, & rubri differentibus coloribus eorum.
Corui verò ſunt nigri *toti*. 28. Et in hominibus, & beſtiis, & pectoribus
varii *ſunt* colores eorum eodem modo. Profectò timent Deum è ſervis ejus
ſcientia præditi. Quippe Deus *eſt* Præpotens, Indultor. 29. Certè, qui legunt
librum Dei, & perſolvunt orationem, & erogant in eleemoſynam ex eo, quod
in proventum dedimus eis, occultè, & palam ſperant mercaturam, *quæ* nun-
quam peribit (*ideſt Paradiſum*). 30. Ut rependat illis *Deus* mercedes eorum,
& augeat eos de liberalitate ſua: quippe ipſe eſt indulgens, gratus. 31. Illud
autem, quod revelavimus tibi de libro *Alcorani*, eſt veritas confirmans id,
quod *traditum fuit à Deo* ante illum: quippe Deus in ſervis ſuis *eſt* ſanè in-
ſtructus, intuens. 32. Deindè in hæreditatem dedimus librum *Alcorani* illis,
quos elegimus de ſervis noſtris. Porrò ex his *eſt* iniquè agens in animam
ſuam: & ex his *eſt* benè plerumque operans, & ex his *eſt* præveniens in bo-
e excellĕtia. nis *operibus alios* per voluntatem Dei. Hæc eſt *e* abundantia magna. 33.
Horti Eden: Introducentur in eos: ornabuntur in illis armillis ex auro, & mar-
garitis, & amictus eorum in illis *erit* ſericum. 34. Et dicent: Laus Deo,
qui abſtulit à nobis mœrorem: profectò Dominus noſter verè *eſt* indulgens,
gratus. 35. Qui collocavit nos in palatio ſtabilitatis ex liberalitate ſua: non
tanget nos in eo labor: neque tanget nos in eo laſſitudo. 36. Qui autem
يجزى infideles fuerint, ipſis *erit* ignis gehennæ: non ponetur finis ſuper eos, ita ut
al. نجزى moriantur: neque alleviabitur ab eis *quidquam* de pœna illius. Ita *f* remune-
f remunerabimus. rabitur omnis infidelis. 37. Et ipſi validè clamabunt in eadem *gehenna*,
Domine noſter, educ nos *hinc*: operabimur rectè diverſimodè ab eo, quod
operati ſumus. *Sed reſpondebitur illis*: Nonne protraximus ætatem vobis, quan-
tum *opus erat*, *ut* commonefieret in ea, qui commonefaciendus erat, & venit
ad vos Prædicator? Guſtate ergo *ignem*, neque *erit* iniquis ullus adjutor. 38.
Profe-

Profectò Deus *eſt* cognitor arcani Cœlornm, & terræ: quippè ipſe *eſt* cognitor eſſentiæ pectorum (*ideſt illius, quod latet in cordibus*). 39. Ipſe eſt, qui poſuit vos ſucceſſores *alios aliis* in terra. Porrò, qui infidelis fuerit, ſuper ipſum *erit* infidelitas ejus: neque augebit infidelibus infidelitas ſua apud Dominum ſuum, niſi indignationem: neque augebit infidelibus infidelitas ſua, niſi ruinam. 40. Dic: Quid vobis videtur de ſociis veſtris (*ideſt de diis veſtris*) quos invocatis præter Deum? Oſtendite mihi, quid creaverint *a* in terra. An *fuit* illis participatio *cum Deo* in Cœlis *creandis*? An tradidimus ipſis librum *ita, ut ipſi b habeant* probationem *opinionis ſuæ* ex eo? Atqui *c* non promittunt *iniqui, alii eorum aliis, niſi fallaciam*. 41. *Certè Deus tenet firmiter Cœlos, & terram, ne deficiant. Et profectò, ſi deficerent* (*ideſt corruerent*) *d* non retineret *ipſos ullus poſt eum* (*ideſt præter eum*): quippe ipſe eſt Clemens, Indulgens. 42. Et juraverunt per Deum toto conatu juramentorum ſuorum, quòd certè, ſi veniſſet ad eos prædicator, omninò forent directiores, quàm ulla gentium. Sed, poſtquàm venit ad eos prædicator (*ideſt Mahumetus*) non auxit illis, niſi fugam; 43. *Propter* ſuperbiam *eorum* in terra, & doloſam machinationem mali. Sed non circundabit doloſa machinatio mali, niſi authorem ſuum. An verò expectant, niſi ſtatutum Priorum (*ideſt pœnam ſtatutam à Deo Prioribus infidelibus*?) Nullatenùs autem invenies ſtatuto Dei immutationem. 44. Nequaquam, *inquam*, invenies ſtatuto Dei variationem. 45. An nondum peragraverunt terram, & viderunt, cujuſmodi fuerit exitus eorum, qui *fuerunt* ante eos? & fuerunt valentiores illis robore. Sed non eſt Deus *talis*; ut imbecillitet eum ulla res in *Cœlis*, neque in terra: quippè ipſe eſt Sciens, Potens. 46. Quodſi puniret Deus homines ob id, quod operati ſunt, non relinqueret ſuper dorſum ejus (*ideſt terræ*) ullam beſtiam. Verùm differet eos ad metam determinatam. Cùm autem venerit meta eorum, profectò Deus erit in ſervos ſuos intuens.

a ex terra [*i. ex rebus terræ*]
b ſint in probatione
c Si.
d Si.

N O T Æ.

Duplicem habet Sura hæc epigraphen, utramque ex primo illius verſu deſumptam: alteram الملايكة *Angeli*: alteram الفاطر *Conditor*. Meccæ traditam fuiſſe, omnes conſentiunt. Verſus alii quinque, alii ſex ſupra quadraginta recenſent. Lectoris præmium: من قراء سورة الفاطر تفتح له ثمانية ابواب الجنة يدخلها بباب يشاء منها. *Illi, qui legerit Suram Conditoris, aperientur octo portæ Paradiſi, & ingredietur, per quam voluerit ex eis*. Vel, ut habet Zamchaſcerius: دعته ثمانية ابواب الجنة ان ادخل من اى باب شيت: *Invitabunt eum octo portæ Paradiſi, dicentes ei: Ingredere, per quam portam volueris*.

XIX. *Et non æquiparabitur cæcus, ut videns*.] Antitheſes quatuor poſitæ in his verſiculis applicantur ab expoſitoribus infidelitati, & fidei: vel infidelibus, & fidelibus.

XXXII. *Plerumque benè operans*.] Vox Arabica مقتصد exponitur à Gelale: من يعمل به فى اغلب الاوقات: *Qui operatur illud* (ſcilicet bonum opus) *plerumque*. Alii explicant: *Qui mediocriter ſe habet in bono opere exercendo*. Sed ſimpliciùs videtur exponi poſſe: Qui bona intentione operatur, ſeu opus rectum intendit, & aggreditur.

XL. *An tradidimus ipſis librum?*] Refertur hoc non ad ſocios, vel ad deos, ſed ad homines cultores eorum.

R E F U T A T I O N E S.

I. Quamvis in Sacris litteris non ſemel Angelis alæ tribuantur: non tamen cenſendum eſt, illos revera alas habere. Cùm enim ſint puriſſimi ſpiritus, ac ſimpliciſſimæ intelligentiæ, non poſſunt illis materiales hujuſmodi res convenire. Sed ideò alæ illis tribuuntur, quia in corporibus aereis aſſumptis alati aliquandò apparuiſſe in Sacris literis leguntur: unde etiam veteres Idololatræ Genios ſuos alatos effingebant. Ideò autem Beatis illis Spiritibus, aut etiam Dæmonibus alæ tribuuntur, ut per eas eorumdem velocitas, & agilitas exprimatur. At Mahumetus, & Mahumetani, Judaica Thalmudiſtarum diſciplina imbuti, veras, ac materiales alas Angelis attribuunt: quemadmodùm etiam ex loco Alcorani manifeſtè apparet.

II. Adeò effricta fronte eſt Mahumetus, ut non ſemel, ſed multotiès (velut etiam in hac Sura) affirmet, Alcoranum ſuum conformem eſſe Sacris libris à Deo traditis, nempè Pentateucho, & Euangelio, ſeu veteri, novoque Teſtamento. Id verò impudentiſſimum eſſe mendacium, & jam oſtendimus, & per ſe res ipſa demonſtrat.

III. Hic etiam proteſtatur Mahumetus, ſe non eſſe niſi prædicatorem, & commonitorem: quia ſcilicet nondùm viribus pollebat ad cogendos homines, ut ſuſciperent ſectam ſuam.

IV. Comparatione præcedentium Prophetarum, qui mendaces à populis ſuis habebantur: vellet ipſe etiam propheta cenſeri. Sed illi habebantur mendaces, cùm tales non eſſent: at Mahumetus, & habebatur, & erat mendax.

سورة يس مكية ثلاث وثمانون آية

SURA XXXVI.

JAS.

MECCANA:

COMMATUM OCTOGINTA TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يس ۞ 2 والقران الحكيم ۞ 3 انك لمن المرسلين ۞ 4 على صراط مستقيم ۞
5 تنزيل العزيز الرحيم 6 لتنذر قوما ما انذر اباوهم فهم غافلون ۞ 7 لقد حق القول
على اكثرهم فهم لا يومنون ۞ 8 انا جعلنا في اعناقهم اغلالا فهي الى الاذقان فهم مقمحون ۞
9 وجعلنا من بين ايديهم سدا ومن خلفهم سدا فاغشيناهم فهم لا يبصرون ۞ 10 وسواء عليهم
اانذرتهم ام لم تنذرهم لا يومنون ۞ 11 انما تنذر من اتبع الذكر وخشي الرحمن بالغيب
فبشره بمغفرة واجر كريم ۞ 12 انا نحن نحيي الموتي ونكتب ما قدموا واثارهم وكل
شيء احصيناه في امام مبين ۞ 13 واضرب لهم مثلا اصحاب القرية اذ جاءها المرسلون ۞ 14 اذ
ارسلنا اليهم اثنين فكذبوهما فعززنا بثالث فقالوا انا اليكم مرسلون ۞ 15 قالوا ما انتم
الا بشر مثلنا وما انزل الرحمن من شيء ان انتم الا تكذبون ۞ 16 قالوا ربنا يعلم انا
اليكم لمرسلون ۞ 17 وما علينا الا البلاغ المبين ۞ 18 قالوا انا تطيرنا بكم لئن لم تنتهوا
لنرجمنكم وليمسنكم منا عذاب اليم ۞ 19 قالوا طايركم معكم اين ذكرتم بل
انتم قوم مسرفون ۞ 20 وجاء من اقصا المدينة رجل يسعي قال يا قوم اتبعوا المرسلين ۞
21 اتبعوا من لا يسلكم اجرا وهم مهتدون ۞ 22 وما لي لا اعبد الذي فطرني واليه
ترجعون ۞ 32 أأتخذ من دونه الهة ان يردن الرحمن بضر لا تغن عني شفاعتهم شيا ولا ينقذون ۞
24 اني اذا لفي ضلال مبين ۞ 25 اني امنت بربكم فاسمعون ۞ 26 قيل ادخل الجنة
قال يا ليت قومي يعلمون ۞ بما غفر لي ربي وجعلني من المكرمين ۞ 27 وما انزلنا

علي قومه من بعده من جند من السماء وما كنا منزلين ۞ 28 ان كانت الا صيحة واحدة
فاذاهم خامدون ۞ 29 يا حسرة علي العباد ما ياتيهم من رسول الا كانوا به يستهزءون ۞
30 الم يروا كم اهلكنا قبلهم من القرون انهم اليهم لا يرجعون ۞ 31 وان كل لما
جميع لدينا محضرون ۞ 32 واية لهم الارض الميتة احييناها واخرجنا منها حبا فمنه
ياكلون ۞ 33 وجعلنا فيها جنات من نخيل واعناب وفجرنا فيها من العيون ۞ 34 لياكلوا
من ثمره وما عملته ايديهم افلا يشكرون ۞ 35 سبحان الذي خلق الازواج كلها مما تنبت
الارض ومن انفسهم ومما لا يعلمون ۞ 36 واية لهم الليل نسلخ منه النهار فاذا هم مظلمون ۞
37 والشمس تجري لمستقر لها ذلك تقدير العزيز العليم ۞ 38 والقمر قدرناه منازل حتي
عاد كالعرجون القديم ۞ 39 لا الشمس ينبغي لها ان تدرك القمر ولا الليل سابق النهار
وكل في فلك يسبحون ۞ 40 واية لهم انا حملنا ذريتهم في الفلك المشحون ۞ 41 وخلقنا
لهم من مثله ما يركبون ۞ 42 وان نشا نغرقهم فلا صريخ لهم ولا هم ينقذون ۞ 43 الا رحمة
منا ومتاعا الي حين ۞ 44 واذا قيل لهم اتقوا ما بين ايديكم وما خلفكم لعلكم
ترحمون ۞ 45 وما تاتيهم من اية من ايات ربهم الا كانوا عنها معرضين ۞ 46 واذا قيل لهم
انفقوا مما رزقكم الله قال الذين كفروا للذين امنوا انطعم من لو يشاء الله اطعمه ان انتم
الا في ضلال مبين ۞ 47 ويقولون متي هذا الوعد ان كنتم صادقين ۞ 48 ما ينظرون الا
صيحة واحدة تاخذهم وهم يخصمون ۞ 49 فلا يستطيعون توصية ولا الي اهلهم يرجعون ۞
50 ونفخ في الصور فاذا هم من الاجداث الي ربهم ينسلون ۞ 51 قالوا يا ويلنا من بعثنا من
مرقدنا هذا ما وعد الرحمن وصدق المرسلون ۞ 52 ان كانت الا صيحة واحدة فاذا هم جميع
لدينا محضرون ۞ 53 فاليوم لا تظلم نفس شيا ولا تجزون الا ما كنتم تعملون ۞ 54 ان
اصحاب الجنة اليوم في شغل فاكهون ۞ 55 هم وازواجهم في ظلال علي الارايك متكيون ۞
56 لهم فيها فاكهة ولهم ما يدعون ۞ 57 سلام قولا من رب رحيم ۞ 58 وامتازوا
اليوم ايها المجرمون ۞ 59 الم اعهد اليكم يا بني ادم ان لا تعبدوا الشيطان انه لكم
عدو مبين ۞ 60 وان اعبدوني هذا صراط مستقيم ۞ 61 ولقد اضل منكم جبلا كثيرا
افلم تكونوا تعقلون ۞ 62 هذه جهنم التي كنتم توعدون ۞ 63 اصلوها اليوم بما كنتم
تكفرون ۞ 64 اليوم نختم علي افواههم وتكلمنا ايديهم وتشهد ارجلهم بما كانوا
يكسبون ۞ 65 ولو نشاء لطمسنا علي اعينهم فاستبقوا الصراط فاني يبصرون ۞ 66 ولو نشاء
لمسخناهم علي مكانتهم فما استطاعوا مضيا ولا يرجعون ۞ 67 ومن نعمره ننكسه في الخلق
افلا يعقلون ۞ 68 وما علمناه الشعر وما ينبغي له ان هو الا ذكر وقران مبين ۞

لينذر من كان حيا ويحق القول على الكافرين ۝ 70 اولم يروا انا خلقنا لهم مما
عملت ايدينا انعاما فهم لها مالكون ۝ 71 وذللناها لهم فمنها ركوبهم ومنها ياكلون ۝
72 ولهم فيها منافع ومشارب افلا يشكرون ۝ 73 واتخذوا من دون الله الهة لعلهم
ينصرون ۝ 74 لا يستطيعون نصرهم وهم لهم جند محضرون ۝ 75 فلا يحزنك قولهم انا نعلم
ما يسرون ۝ 76 وما يعلنون ۝ 77 اولم ير الانسان انا خلقناه من نطفة فاذا هو خصيم
مبين ۝ 78 وضرب لنا مثلا ونسي خلقه قال من يحيي العظام وهي رميم ۝ 79 قل
يحييها الذي انشاها اول مرة وهو بكل خلق عليم ۝ 80 الذي جعل لكم من الشجر
الاخضر نارا فاذا انتم منه توقدون ۝ 81 اوليس الذي خلق السموات والارض بقادر على ان
يخلق مثلهم بلى وهو الخلاق العليم ۝ 82 انما امره اذا اراد شيا ان يقول له كن
فيكون ۝ 83 فسبحان الذي بيده ملكوت كل شيء واليه ترجعون ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. I A. S. 2. Per Alcoranum ſapientem *juro*. 3. Quòd tu certè *es* ex Miſſis *à Deo*, & *es*. 4. In via recta. 5. *Et* demiſſio *hujus Alcorani eſt* Præpotentis, Miſericordis. 6. Ut commoneas homines *de eo, de quo* non fuerunt commoniti Patres eorum, & ipſi *ſunt* in ſocordia viventes. 7. Jam quidem competit dictum *noſtrum de punitione infidelium a* pleriſque eorum: ideò ipſi non credunt. 8. Nos porrò poſuimus in collis eorum catenas, & ipſæ *pertingunt* uſque ad barbas: ipſi verò conantes *ſunt* caput erigere, *nec poſſunt*. 9. Et poſuimus ante eos repagulum, & poſt eos repagulum, *ne moveri poſſint*, & cooperuimus eos, atque ideò ipſi non videbunt. 10. Et *b* unum, idemque *eſt* apud eos, ſive prædicaveris illis, ſive non prædicaveris illis: non credent. 11. Porrò prædicabis ei, qui ſectatus fuerit commonitionem *(ideſt Alcoranum)* & timuerit Miſeratorem in occulto *(ideſt, quamvis non videat eum)* Annuncia ſanè huic indulgentiam, & mercedem honorificam. 12. Nos ſanè vivificabimus mortuos, & ſcribemus id, quod præmiſerunt, *dum viverent bonorum operum*, & veſtigia eorum, & omnem rem computavimus eam in libro manifeſto. 13. Et propone illis in parabolam cives urbis *Antiochiæ*, cùm venerunt ad eam Legati, *Diſcipuli Jeſu*. 14. Cùm miſimus ad eos duos *ex iis*, ſed mendacii inſimulaverunt utrumque: atqui roboravimus *eos* per tertium. Dixerunt itaque: Nos certè ad vos miſſi *ſumus*. 15. Reſponderunt *cives*: Vos non eſtis, *niſi* homines, ſicut nos: neque demiſit Miſerator quidquam *(ideſt nihil vobis Deus revelavit)* c ſed vos tantummodò mentimini. 16. Dixerunt *Legati*: Dominus noſter ſcit, quòd nos ad vos ſanè miſſi *ſumus*. 17. Et non *ſpectat* ad nos, niſi prædicatio manifeſta. 18. Reſponderunt *cives*: Nos certè *malum* auguramur vobis. Profectò, ſi non abſtinueritis *à prædicando*, omninò lapidabimus vos, & certè tanget vos à nobis pœna dolorifica. 19. Dixerunt *Legati*: Augurium veſtrum *ſit* vobiſcum. An verò, ſi commoniti fueritis, *perſeverabitis in errore veſtro?* Atqui vos *eſtis* homines exorbitantes. 20. Venit autem ab extremis partibus civitatis vir quidam *d* currens, *qui* dixit: O popule meus, ſequimini Legatos. 21. Sequimini eum, qui non petit à vobis *ullam* mercedem; nam hi ſunt *directi*. 22. Neque mihi eſt *ulla ratio*, ut non colam eum, qui creavit me, & ad eum reducemini. 23. An ſuſcipiam præter eum deos *alios?* Si voluerit mihi Miſerator nocere, non prodeſt mihi interceſſio eorum quidquam, neque liberabunt *me*. 24. Ego igitur ſanè eſſem in errore

a contra pleroſque.

b æquale.

c ſi vos non-niſi.

d qui currebat.

re

re manifeſto, *ſi illos adorarem*. 25. Certè ego credidi in Dominum veſtrum: itaque audite me. *At illi lapidaverunt eum, & dùm moreretur*. 26. Dictum fuit *illi à Deo*: Ingredere in Paradiſum. *Ille verò* dixit: O utinam gens mea ſciret: quid indulſerit mihi Dominus meus! Nam conſtituit me inter Honoratos. 27. Et non demiſimus ſuper gentem ejus poſt eum (*ideſt poſt mortem ejus*) ullum exercitum è Cœlo, *ut perderemus eos*: neque fuimus demittentes (*ideſt conſueti demittere*). 28. Non *a* fuit *pœna eorum*, niſi vociferatio una *Ga-* الجزو الثالث
brielis è Cœlo, & ecce ipſi *ceciderunt* extincti. 29. O exitium ſuper ſervos والعشرون Pars vigeſi-
(*ideſt ò infelicitas hominum?*) Non venit ad eos ullus Legatus, niſi ſint de eo ri- ma tertia.
ſum captantes. 30. Nonne viderunt, quot perdiderimus ante eos ex generatio- *a* Si.
nibus? certè ipſæ ad eos non revertentur. 31. Et quidem omnes profectò univerſi coram nobis *ſunt* præſentandi. 32. Et ſignum (*ideſt argumentum reſurrectionis*) *eſt* ipſis terra mortua: vivificavimus eam *pluvia*, & eduximus ex ea granum, & ex eo comedunt. 33. Et poſuimus in ea hortos ex palmis, & vitibus, & erum-
pere fecimus in ea *b* fontes. 34. Ut comedant ex fructibus ejus, & quod opera- *b* de fontibus.
tæ ſunt manus eorum. An ergo non agent gratias? 35. Laus illi, qui creavit ſpecies omnes ex eo, quod producit terra, & ex animabus earum (*ideſt maſculos, & fœminas*) & ex eo, quod *ipſi* non noverunt. 36. Et ſignum *divinæ potentię eſt* ipſis nox; ſubtrahimus ex ea diem, & ecce ipſi *remanent* obtenebrati. 37. Et ſol currit ad locum quietis ſibi *aſſignatum*. Hæc *eſt* diſpoſitio Præpotentis, Scientis. 38. Et lunam diſpoſuimus eam in manſiones *viginti, & octo*, donec redeat ſicut ſpadix palmarum vetuſtus. 39. Non eſt ſol *ut* competat ei, ut aſſequatur lunam *in curſu ſuo*: neque nox *eſt* præveniens diem; & omnia *hæc* in gyrum decurrunt. 40 Et ſignum eſt *ipſis*, quòd nos portaverimus progeniem
eorum in Arca plena: 41. Et creaverimus eis *c* aliquid ſimile ipſi (*ideſt na-* *c* de ſimilitudine ejus.
ves) quod conſcenderent *ad navigandum*. 42. Quòd ſi voluerimus, demergemus eos, neque *erit* adjuvans eos: neque ipſi liberabuntur. 43. Niſi per miſericordiam ex nobis, & ad fruendum *vita* uſque ad tempus *deſtinatum*. 44. Cùm verò dicitur illis: Timete id, quod eſt ante vos, & id, quod eſt poſt vos (*ideſt pœnam præſentis, & futuri ſæculi*) ut vos miſericordiam conſequamini: *terga vertunt, & longiùs recedunt*. 45. Et non afferes eis ullum ſignum ex ſignis Domini ſui, niſi ſint ab eo longè recedentes. 46. Et, cùm dicitur illis: Erogate eleemoſynam ex eo, quo ditavit vos Deus: reſpondent ii, qui ſunt infideles, illis, qui credunt: An cibabimus eum, quem ſi voluerit, Deus ciba-
bit illum? *d* Vos non *eſtis*, niſi in errore manifeſto. 47. Et dicunt: Quandò *d* Si vos.
complebitur hæc promiſſio *de reſurrectione*, ſi eſtis veraces? 48. Non expectant, *dùm ita loquuntur*, niſi clamorem unum (*ideſt primum ſonitum tubæ Aſraphelis*) *qui* è medio tollat eos, & ipſi *interim* inter ſe diſceptant (*ideſt otiosè confabulantur*). 49. Et non poterunt *concedere* teſtamentum: neque ad familiam ſuam revertentur. 50. Et inſuflabitur in tubam *ſecundam*, & ecce ipſi è ſepulchris ad Dominum ſuum properantes egredientur. 51. Dicent: O væh nobis quis excitavit nos à cubili noſtro? hoc *eſt*, quod promiſit Miſerator, & veraces
fuerunt *in hoc* Legati. 52. Non *e* erit, niſi clamor unicus, *qui excitabit eos*, *e* Si.
& ecce ipſi omnes ante nos præſentandi. 53. Hodie ergo non tractabitur injuſtè anima in ulla re: neque rependetur vobis, niſi, quod fueritis operati. 54. Verò habitatores Paradiſi hodie *erunt* in occupatione *voluptuoſa* ſeſe delicïantes. 55. Ipſi, & uxores eorum *morabuntur* in umbraculis ſuper lectulos recumbentes. 56. Ipſis *erunt* in eis poma, & *ipſis erit*, quod poſtulabunt. 57. Pax: dictum (*ideſt dicetur illis*) à Domino Miſericordi. 58. Et *dicetur peccatoribus*) Separamini hodiè ò ſcelerati *à piis*. 59. Nonne conteſtatus ſum vos, ò filii Adam, ne coleretis Satanan; quippe ipſe *eſt* vobis hoſtis manifeſtus? 60. Et dixi: Colite me: hæc *eſt* via recta. 61. Et jam quidem *Satanas* ſeduxit ex vobis turbam multam: An ergo non intellexiſtis? 62. Hæc *eſt* Gehenna, quę vobis promittebatur. 63. Ingredimini comburendi illam hodie, propterea, quòd fuiſtis increduli. 64. Hodie ſigillum imprimemus ſuper ora eorum, *ne poſſint ſe excuſare*, & alloquentur nos manus eorum, & teſtificabuntur pedes

eorum illud, quod perpetraverunt. 65. Quòd [a] ſi vellemus, certè deleremus oculos eorum. Et quidem properantes currerent per viam. Sed quomodò viderent? 66. Et, ſi vellemus, certè transformaremus eos *in ſimias, ſues, aut lapides* in locis eorum: neque poſſent abire, neque reverterentur. 67. Cui autem longam conceſſimus vitam, inclinabimus eum in creatione (*ideſt ad ſenilem, & imbecillem ætatem reducemus.*) An ergo non intelligunt? 68. Neque docuimus eum (*ideſt Mahumetum*) artem verſificatoriam: neque competebat ei *hoc*. Non eſt id, *quod prædicat*, niſi commonitio, & lectio manifeſta. 69. Ut commonefaciat eum, qui eſt vivus (*ideſt fidelis*) & juſtè competat Dictum (*ideſt condemnatio*) infidelibus. 70. Nonne vident, quòd nos creavimus illis, inter ea, quæ fecerunt manus noſtræ, pecora, & ipſi illa poſſidentes *ſunt*. 71. Et ſubjecimus ea illis, & ex eis *quædam ſunt ad* æquitationem eorum; & ex eis quibuſdam veſcuntur. 72. Et ipſis in eis *ſunt* utilitates *vellerum*, & potationes *lactis*: An ergo non erunt grati? 73. Et acceperunt præter Deum *alios* deos, ut ipſi adjuventur *ab illis*. 74. Non poterunt adjuvare eos, & ipſis (*nempè diis*) ſunt exercitus præſentandi *ſimul cum illis in Gehennam*. 75. Ne ergo contriſtet te dictum eorum: nos quippe ſcimus id, quod occultant 76. Et id, quod manifeſtant. 77. An nondùm cognovit homo, quòd nos creaverimus illum ex ſpermate? Et ecce ipſe *eſt* diſceptator manifeſtus, *negando reſurrectionem*: 78. Et proponit nobis ſimilitudinem (*ideſt objicit argumentum in contrarium*) & obliviſcitur creationis ſuæ. Dicit: Quis vivificabit oſſa, *b* cùm ſint pulvis comminutus? 79. Reſponde: Vivificabit ea, qui produxit ea prima vice, & ipſe *eſt* in omni creatione ſciens: 80. Qui poſuit vobis ex arbore viridi ignem, & ecce vos ex eo ignem excipitis. 81. An etiam non erit, qui creavit Cœlos, & terram, potens ad hoc, ut creet ſimile ipſis (*ideſt alios homines ſimiles ipſis*?) Utique *erit potens*: nam ipſe *eſt* Creator, Sciens. 82. Porrò imperium ejus, cùm voluerit aliquid *efficere*, *eſt*, ut dicat ei: Eſto, & fuit. 83. Laus ergo illi, cujus in manu *eſt* Regnum omnis rei, & ad eum *in die Judicii* reducemini.

[a] Si,

[b] Et ipſe,

NOTÆ.

Compendium duorum primorum characterum يس IAS, dedit Suræ titulum. Quid autem hi ſignificent, incertum, ut alii ſimiles; niſi, quòd ex traditione Ebn-Abbaſi, ut ſcribit Zamchaſcerius, exponunt nonnulli, يا انسان *O homo*. Sed ineptè: prima enim Suræ verba diriguntur ad Mahumetum, non ad hominem. Verſus illius tres ſupra octoginta à pleriſque enumerantur: Meccana cenſetur. Vocabatur hæc Sura à Mahumeto قلب القران *Cor Alcorani*. Utuntur ea Mahumetani maximè in funere ſuorum mortuorum: quamobrem Zamchaſcerius agens de præmio illam legentis, ita ſcribit: من قراء يس يريد بها وجه الله غفر الله له واعطي له من الاجر كانما قرء القران اثنى وعشرين مرة وانما مسلم قرى عنده اذا نزل به ملك الموت سورة يس نزل بكل حرف منها عشرة املاك يقومون بين يديه صفوفا يصلون عليه ويستغفرون ويشهدون غسله ويتبعون جنازته ويصلون عليه ويشهدون دفنه وانما مسلم قراء يس وهو فى سكرات الموت لم يقبض ملك الموت روحه حتى يجيئه رضوان خازن الجنة بشربة من شراب الجنة فشربها وهو على فراشه فيقبض ملك الموت روحه وهو ريان ويمكث فى قبره ولا يحتاج الى حوض من حياض الانبياء حتى يدخل الجنة وهو ريان. وقال عليه السلام ان فى القران سورة تشفع قاريها ويغفر لمستمعها الا وهى سورة يس.

Qui legerit Suram Jas, exquirens per eam vultum Dei: Deus parcet illi peccata, & dabit illi mercedem, ac ſi legiſſet Alcoranum viginti duabus vicibus. Porrò Moslemus, cui lecta fuerit Sura hæc in adventu ad eum Angeli mortis, pro qualibet littera ejus, deſcendent decem Angeli, qui ſtabunt diſpoſiti in ordines ante eum, orantes pro eo, & veniam pro illo deprecantes, & aſſiſtent lotioni cadaveris ejus, & aſſectabuntur funus ejus, & orabunt pro eo, & aderunt ſepelitioni ejus. Porrò, ſi Moslemus legerit Suram Jas, cùm erit in anguſtiis mortis, non accipiet Angelus mortis animam ejus, donec vivificet eum beneplacitum Cuſtodis Paradiſi cum potione ex potionibus Paradiſi. Ipſe verò bibet illam ſtans ſuper ſtratum ſuum, & tunc Angelus mortis accipiet animam ejus, & ipſe erit ſatur bibendo, & morabitur in ſepulchro ſuo, & non indigebit piſcina ulla ex piſcinis Prophetarum, ut ingrediatur Paradiſum: jam enim potu expletus erit. Et dixit Mahumetus: Non eſt in Alcorano Sura alia, quæ intercedat pro lectore ſuo, & ignoſcat peccata auditori ſuo, niſi Sura Jas.

XIV. *Cùm miſimus ad eos duos ex illis.*] Totam hanc hiſtoriam, ſeu fabulam refert Author quidam Mahumetanus ex authoritate Amrui, Alambati Alſaddii, & aliorum in libello Arabico, qui apud

me

me manuſcriptus aſſervatur, his verbis, quæ ex Arabicis fideliter tranſtuli: *Miſit Jeſus filius Mariæ felicis memoriæ, Paulum, & Bicam ad urbem Antiochiam, ut ibi prædicarent. Verùm Antiocheni eos comprehenſos, & excruciatos carceri incluſerunt, & raſerunt medietatem capitis eorum. Cùm hoc audiſſet Jeſus, miſit verò Simonem Cepham, qui ignotus urbem ingreſſus eſt: cœpitque intrare in Delubra deorum, quos colebant, & ea verrere, & expolire Idola eorum, & orare in iiſdem Delubris. Putabant illi, eum præcari idola ſua: Sed preces ejus dirigebantur ad Deum. Cùm autem viderent, eum adeò pium eſſe, ac religioſum, ſignificaverunt id Regi, qui vocavit eum. At ille laudavit religionem ipſius, & amorem ejus erga eum: itaut Rex admiratus dixerit ei, ſe habere duos viros carceri incluſos, quia voluiſſent prædicare ei aliam religionem meliorem ſua: ſeque de illis occidendis cogitaſſe. Tunc Simon: Voca, inquit, utrumque, ut videamus, utrùm velint reſipiſcere. Juſſit igitur Rex, eòs adduci ante ſe. Miſerat autem anteà Simon ad Paulum, & Bicam in carcere nuncium, qui præmoneret eos, ne oſtenderent ſe illum agnoſcere, vel ab eo ſe ipſos cognoſci. Cùm autem coram Rege uterque adeſſet, dixit illis Simon Cepha: Quam religionem prædicatis? at illi dixerunt: Religionem Jeſu filii Mariæ. At verò Simon eos redarguens, dixit: Quam probationem affertis hujus veſtræ Religionis? At illi dixerunt: Habemus nobiſcum collyrium, quo ſi cæcum liniverimus, ſtatim videbit. Hoc audito, extimuit Rex cum hominibus, qui aderant, & ait illis: Si demonſtraveeritis aliquid, cui nihil ſimile apud nos reperiatur, ſequemur vos. Cùm autem cæcum advocaſſent, & eum lenivîſſent, ſtatim vidit. Quod cum vidiſſet Rex, & adſtantes, timuerunt. Dixit autem illi Simon Cepha: Ne te terreat hoc: ego tibi aliquid ſimile huic oſtendam. Advocatumque alium cæcum linivit, qui eodem modo vidit. Admiratus autem Rex, magis confirmatus in Secta ſua, & valdè honorans Simonem, voluit occidere Paulum, Bicam. Cui Simon: Ne occidas, inquit, eòs, fortaſſe enim reſipiſcent, & convertentur. Reſtituit igitur utrumque Rex carceri: cùmque iterùm eos advocaſſet ad ſe, dixit eis: Vos nihil feciſtis, quod etiam apud nos non fiat. At illi reſponderunt: Nos curabimus leproſos. Adductum igitur leproſum medicamine ſuo mundaverunt. Tunc Simon ait Regi: Ego quoque idem faciam. Adduxerunt igitur alium leproſum, quem Simon medicatum emundavit. Decrevit itaque Rex occidere Saulum, & Bicam, niſi ad Sectam ſuam converſi fuiſſent. Sed illi hoc recuſaverunt: ſuaſu tamen Simonis, cum ſpe reſipiſcentiæ, carceri reſtituti ſunt. Simon verò crevit in æſtimatione apud Regem, & populum. Deindè, cùm Rex iterum eos advocaſſet, dixit illis Simon: Uſquequò perſiſtitis in obſtinatione veſtra? Niſi aliquod miraculum diverſum ab iis, quæ feciſtis, efficiatis; Rex interficiet vos. Illi verò reſponderunt: Nos ſuſcitabimus mortuos. Tunc Simon: Si prodigium hoc feceritis, ſciatis me fore primum, qui vos ſequatur. Rex etiam promiſit, ſe idem facturum, & ad exemplum Regis etiam cæteri. Fortè autem fortuna viderunt hominem mortuum deferri ad ſepulturam, ſuper quem cum invocaſſent Deum in nomine Jeſu, ſtatim ſurrexit vivus. Tunc Simon accepta bipenni cucurrit ad Idola, quæ colebant, & confregit ea, & populus in hoc ſecutus eſt eum. Dixit Alſaddius: Prima civitas, quæ amplexa eſt Religionem Jeſu, fuit Antiochia, ſed civitas illa, ad quam dicitur in Alcorano Deum miſiſſe duos, & roboraſſe eos tertio, non fuit Antiochia, ſed alia civitas. Nam Antiocheni crediderunt: illa autem civitas ob incredulitatem ſuam punita fuit à Deo.* Hactenùs Fabula Authoris Mahumetani, ex qua Alcorani verba faciliùs intelliguntur. Eadem ferè habet Zamchaſcerius: *Sed contra Alſaddium*, vult, urbem fuiſſe Antiochiam (ut etiam vult Jahias). Et *illius* objectioni reſpondet: Non civitatem totam, ſed eos tantùm, qui credere noluerunt, Gabrielis voce extinctos fuiſſe.

XX. *Venit autem ab extremis partibus civitatis vir quidam.*] Gelal: هو حبيب النجّار كان قد أمـــــن بالرسل ومنزله باقصى البلد; *Hic vocabatur Habib faber lignarius: jamque crediderat in Legatos. Habitabat autem in extremis partibus civitatis.* De hoc plura Zamchaſcerius. Tertium autem illum, quo Deus duos Legatos roboraſſe fingitur, idem Author Simonem Cepham fuiſſe pronunciat.

XXXVIII. *Donec redeat ſicut ſpadix palmarum vetuſtus*]. Quia ſcilicet, ut ait Gelal, hujuſmodi ſpadix, ſeu ramus, اذا عُتق فانّـــه يدقّ وينقوّس ويصفر *ubi ad vetuſtatem pervenerit, attenuatur, & in arcum curvatus flaveſcit.*

XLIX. *Et inſuflabitur in tubam ſecundam*]. Notat hìc, ut etiam alibi, Gelal بين النفختين أربعون سنة *inter utrumque tubarum ſonitum interceſſurum ſpatium quadraginta annorum.* Videtur Mahumetus duplicem hanc tubam ad ſupremum judicium vocantem, ex verbis S. Pauli Epiſt. 1. c. 15. ad Cor. & in Epiſt. 1. ad Theſſal. deſumpſiſſe: quibus in locis de ſonitu tubæ, & de noviſſima tuba, qua mortui è ſepulcris excitandi ſunt, fit mentio. Verùm Mahumetani nimis craſſè, & materialiter Apoſtoli verba accipiunt, & ſexcentis fabulis permiſcent.

L. *Quis non excitavit à cubili noſtro*]? Gelal: لانهم كانوا بيـــن النفختيـــــن نايمين لم يعذبوا: *quia ipſi eo tempore, quod intercedet inter ſonum utriuſque tubæ, ſemper dormient: neque pœna ulla afficientur.*

LXXVII. *Et ipſe eſt in omni creatione ſciens*]. Ideſt, ſcit omnia creare: vel, ut explicat Gelal: novit quidquid pertinet ad creaturas, tàm ante, quàm poſt creationem earum.

REFUTATIONES.

I. Est omninò riſu dignum, quòd Deus juret per Alcoranum, Mahumetum eſſe Prophetam, & Alcoranum ipſum à ſe miſſum fuiſſe. Quis enim adeò hebes eſt, ut juret, rem aliquam veram eſſe, per ipſam rem, quam jurat? Præterea nemo convenienter jurat per id, quod eſt ſe inferius. Atque ideò in ſacris litteris non legimus, Deum jurare, niſi per ſemetipſum, quia ſcilicet nullum habet ſe ipſo majorem, per quem juret; & ipſe, utpote ſumma, & infallibilis Veritas, eſt ſufficiens teſtis omnis veritatis. Quòd ſi quis objiciat locum illum Hamos. cap. 8. *Juravit Dominus per ſuperbiam Jacob*; vel juxta Vulgatam: *in ſuperbiam*, ubi videtur Deus jurare per creaturam: Reſpondeo, ibi ſuperbiam, accipi pro celſitudine, ſeu amplitudine, & ſignificare ipſam *Divinam* Majeſtatem, juxta conſuetum Sacrarum Scripturarum morem, quo Deus appellatur Gloria, Honor, & Celſitudo populi ſui. Sed de hoc, & aliis juramentis Dei in ſequentibus Suris vide, quæ dixi in Prodr. p. 4. cap. ult. pag. 76. Et dicam infra ſuis locis. Cæterùm etiam apud ſcriptores profanos *ſuperbia, & ſuperbus* in hoc ſignificatu accipiuntur. Vel dicendum

eſt, ſi propriè accipiatur, ſuperbiam Jacob ibi à Deo deteſtari, idem eſſe, ac contra ſuperbiam.

II. Quòd hic, quemadmodùm alibi, dicat Mahumetus, quoſdam non recipere fidem, quia ita Deus decrevit, qui poſuit catenas in collis eorum, ne poſſint caput erigere, neque ſe movere, additis ante, & retro repagulis, ſeu obſtaculis, & undique tenebris offuſis, ne poſſint videre: confirmat errorem ſuum, & ſuorum, dùm credunt, homines ex neceſſitate peccare, & impoſſibile eſſe illis fidem ſuſcipere.

III. Falſum prorsùs eſt, Chriſtum Dominum miſiſſe Legatos ullos Antiochiam, vel in aliam idololatrarum civitatem. Quandiù enim vixit, nullis, niſi Iſraelitis, vel unius Dei cultoribus Legem ſuam promulgavit. Adde, S. Paulum, nonniſi poſt Chriſti ad Cœlos aſcenſum, fuiſſe illius aſſeclam, & Apoſtolum. Bitam verò nunquam, & nuſquam apud nos Chriſti diſcipulum repertum fuiſſe. Nec minùs falſæ cenſendæ ſunt colluſiones illæ Simonis Cephæ cum Rege, & duobus Diſcipulis Chriſti, quibus ſe non ſolùm ridiculum, ſed etiam impium oſtendiſſet: nemo enim ſanè mentis probabit, poſſe ſine ſumma impietate exteriùs Idololatriam, falſamque religionem ſimulari, dùm in corde fides vera retineatur, etiamſi id bona cum intentione, & cum animo veræ Religionis propagandæ fiat. Quamobrem ſi Alcorani verba illud ſignificent, quod Expoſitores ejus affirmant: falſus eſt Alcoranus: inſanus, & impius Mahumetus. Sed non eſt hìc diſſimulanda Impoſtoris malitia: nam ita omnia enarrat, ut non poſſit intelligi, quibus perſonis, locis, vel temporibus conveniant. Hac enim ratione in tuto ſe ponit, ne poſſit mendacis, vel falſarii à quoquam redargui. Id etiam alibi facit in Alcorano, ut in eo, quod refert de mortuis ſuſcitatis ab Ezechiele de morte, & ſuſcitatione Nehemiæ, vel Ezræ; de Bicorni, ſeu Alexandro magno, & aliis. Hinc etiam factum puto, ut vera nomina plerumque corrumpat, appellans v. g. Henoch, Edris: Jethro, Scioaib: Saul, Talut: Goliam, Gialut: Jeſum, Iſa, &c. Ut, ſi quid in referendis horum rebus erraret, vel mentitus fuiſſet; ſemper poſſet ſe defendere per mutationem perſonæ. In hoc autem multum debemus Alcorani expoſitoribus, qui (ſive ariolentur, ſive vera, ac certa depromant) Pſeudoprophetæ ſui hallucinationes, ſeu veriùs mendacia nobis manifeſtant. Aliàs, quid dicere potuiſſemus contra eum, vel in hac, vel in aliis hujuſmodi ambiguis, & verſatilibus narrationibus, quæ velut Proteus, poſſunt in ſexcentas formas mutari?

IV. Si Alcorani Author ganeam aliquam, vel meretriciam domum deſcribere voluiſſet, aptioribus verbis uti non poterat, quàm iis, quibus hic Paradiſum ſuum deſcribit; dùm illius incolis nullam aliam, quàm cum fœminis luxuriandi, & inter menſas deliciandi occupationem aſſignat. Philoſophi ipſi Ethnici, naturæ lumine ducti, agnoverunt, non poſſe in corporeis voluptatibus hominis felicitatem, præſertim ſummam conſiſtere, ſed in ſpiritualibus animæ operationibus eſſe collocandam. Sed vide, quæ alibi diximus, & dicemus.

سورة الصافات مكية مائة واثنان وثمانون آية

SURA XXXVII.

ORDINATRICES.

MECCANA:

COMMATUM CENTUM OCTOGINTA DUORUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والصافات صفا ۞ 2 فالزاجرات زجرا ۞ 3 فالتاليات ذكرا ۞ 4 إن الهكم لواحد ۞
5 رب السموات والأرض وما بينهما ورب المشارق ۞ 6 إنا زينا السماء الدنيا بزينة
الكواكب ۞ 7 وحفظا من كل شيطان مارد ۞ 8 لا يسمعون إلى الملاء الأعلى ويقذفون
من كل جانب دحورا ۞ 9 ولهم عذاب واصب ۞ 10 الا من خطف الخطفة فاتبعه
شهاب ثاقب ۞ 11 فاستفتهم أهم أشد خلقا أم من خلقنا إنا خلقناهم من طين لازب ۞
12 بل عجبت ويسخرون ۞ 13 وإذا ذكروا لا يذكرون ۞ 14 وإذا رأوا آية يستسخرون ۞
15 وقالوا إن هذا الا سحر مبين ۞ 16 أإذا متنا وكنا ترابا وعظاما ۞ 17 أإنا لمبعوثون ۞
18 أو آباؤنا الأولون ۞ 19 قل نعم وأنتم داخرون ۞ 20 فإنما هي زجرة واحدة فإذا هم
ينظرون ۞ 21 وقالوا يا ويلنا هذا يوم الدين ۞ 22 هذا يوم الفصل الذي كنتم به
تكذبون ۞ 23 احشروا الذين ظلموا وأزواجهم وما كانوا يعبدون من دون الله فاهدوهم إلى
صراط الجحيم ۞ 24 وقفوهم إنهم مسولون ۞ 25 ما لكم لا تناصرون ۞ 26 بل هم اليوم
مستسلمون ۞ 27 وأقبل بعضهم على بعض يتساءلون ۞ 28 قالوا إنكم كنتم تأتوننا عن
اليمين ۞ 29 قالوا بل لم تكونوا مومنين ۞ 30 وما كان لنا عليكم من سلطان ۞ 31 بل
كنتم قوما طاغين ۞ 32 فحق علينا قول ربنا إنا لذايقون ۞ 33 فاغويناكم إنا كنا
غاوين ۞ 34 فإنهم يومئذ في العذاب مشتركون ۞ 35 إنا كذلك نفعل بالمجرمين ۞
36 إنهم كانوا إذا قيل لهم لا إله إلا الله يستكبرون ۞ 37 ويقولون أينا لتاركوا

آلهتنا لشاعر مجنون ۞ 38 بل جاء بالحق وصدق المرسلين ۞ 39 إنكم لذائقوا العذاب
الأليم ۞ 40 وما تجزون إلا ما كنتم تعملون ۞ 41 إلا عباد الله المخلصين ۞ 42 أولائك
لهم رزق معلوم ۞ 43 فواكه وهم مكرمون ۞ 44 في جنات النعيم ۞ 45 على
سرر متقابلين ۞ 46 يطاف عليهم بكاس من معين ۞ 47 بيضاء لذة للشاربين ۞
48 لا فيها غول ولا هم عنها ينزفون ۞ 49 وعندهم قاصرات الطرف عين ۞ 50 كأنهن بيض
مكنون ۞ 51 فأقبل بعضهم على بعض يتساءلون ۞ 52 قال قائل منهم إني كان لي
قرين ۞ 53 يقول أئنك لمن المصدقين ۞ 54 أإذا متنا وكنا ترابا وعظاما أإنا لمدينون ۞
55 قال هل أنتم مطلعون ۞ 56 فاطلع فرآه في سواء الجحيم ۞ 57 قال تالله إن كدت
لتردين ۞ 58 ولولا نعمة ربي لكنت من المحضرين ۞ 59 أفما نحن بميتين ۞ 60 إلا
موتتنا الأولى وما نحن بمعذبين ۞ 61 إن هذا لهو الفوز العظيم ۞ 62 لمثل هذا فليعمل
العاملون ۞ 63 أذلك خير نزلا أم شجرة الزقوم ۞ 64 إنا جعلناها فتنة للظالمين ۞
65 إنها شجرة تخرج في أصل الجحيم ۞ 66 طلعها كأنه روس الشياطين ۞ 67 فإنهم
لآكلون منها فمالئون منها البطون ۞ 68 ثم إن لهم عليها لشوبا من حميم ۞ 69 ثم
إن مرجعهم لإلى الجحيم ۞ 70 إنهم ألفوا آباءهم ضالين ۞ 71 فهم على آثارهم يهرعون ۞
72 ولقد ضل قبلهم أكثر الأولين ۞ 73 ولقد أرسلنا فيهم منذرين ۞ 74 فانظر كيف
كان عاقبة المنذرين ۞ 75 إلا عباد الله المخلصين ۞ 76 ولقد نادانا نوح فلنعم المجيبون ۞
77 ونجيناه وأهله من الكرب العظيم ۞ 78 وجعلنا ذريته هم الباقين ۞ 79 وتركنا عليه
في الآخرين ۞ 80 سلام على نوح في العالمين ۞ 81 إنا كذلك نجزي المحسنين ۞
82 إنه من عبادنا المؤمنين ۞ 83 ثم أغرقنا الآخرين ۞ 84 وإن من شيعته لإبراهيم ۞
85 إذ جاء ربه بقلب سليم ۞ 86 إذ قال لأبيه وقومه ماذا تعبدون ۞ 87 أئفكا آلهة
دون الله تريدون ۞ 88 فما ظنكم برب العالمين ۞ 89 فنظر نظرة في النجوم ۞ 90 فقال
إني سقيم ۞ 91 فتولوا عنه مدبرين ۞ 92 فراغ إلى آلهتهم فقال ألا تأكلون ۞ 93 ما
لكم لا تنطقون ۞ 94 فراغ عليهم ضربا باليمين ۞ 95 فأقبلوا إليه يزفون ۞ 96 قال
أتعبدون ما تنحتون ۞ 97 والله خلقكم وما تعملون ۞ 98 قالوا ابنوا له بنيانا فألقوه في
الجحيم ۞ 99 فأرادوا به كيدا فجعلناهم الأسفلين ۞ 100 وقال إني ذاهب إلى ربي
سيهدين ۞ 101 رب هب لي من الصالحين ۞ 102 فبشرناه بغلام حليم ۞ 103 فلما بلغ
معه السعي قال يا بني إني أرى في المنام أني أذبحك فانظر ماذا ترى قال يا أبت افعل ما
تؤمر ستجدني إن شاء الله من الصابرين ۞ 104 فلما أسلما وتله للجبين ۞ 105 وناديناه

أن يا إبرهيم ۞ 106 قد صدقت الرويا إنا كذلك نجزي المحسنين ۞ 107 إن هذا لهو
البلاء المبين ۞ 108 وفديناه بذبح عظيم ۞ 109 وتركنا عليه في الآخرين ۞ 110 سلام
على إبراهيم كذلك نجزي المحسنين ۞ 111 إنه من عبادنا المومنين ۞ 112 وبشرناه
بإسحاق نبيا من الصالحين ۞ 113 وباركنا عليه وعلى إسحاق ومن ذريتهما محسن وظالم
لنفسه مبين ۞ 114 ولقد مننا على موسى وهرون ۞ 115 ونجيناهما وقومهما من الكرب
العظيم ۞ 116 ونصرناهم فكانوا هم الغالبين ۞ 117 وآتيناهما الكتاب المستبين
118 وهديناهما الصراط المستقيم ۞ 119 وتركنا عليهما في الآخرين ۞ 120 سلام على موسى
وهارون ۞ 121 إنا كذلك نجزي المحسنين ۞ 122 إنهما من عبادنا المومنين ۞ 123 وإن
إلياس لمن المرسلين ۞ 124 إذ قال لقومه ألا تتقون ۞ 125 أتدعون بعلا وتذرون أحسن
الخالقين ۞ 126 الله ربكم ورب آبائكم الأولين ۞ 127 فكذبوه فإنهم لمحضرون ۞
128 إلا عباد الله المخلصين ۞ 129 وتركنا عليه في الآخرين ۞ 130 سلام على إلياسين ۞
131 إنا كذلك نجزي المحسنين ۞ 132 إنه من عبادنا المومنين ۞ 133 وإن لوطا لمن
المرسلين ۞ 134 إذ نجيناه وأهله أجمعين ۞ 135 إلا عجوزا في الغابرين ۞ 136 ثم
دمرنا الآخرين ۞ 137 وإنكم لتمرون عليهم مصبحين ۞ 138 وبالليل أفلا تعقلون ۞
139 وإن يونس لمن المرسلين ۞ 140 إذ أبق إلى الفلك المشحون ۞ 141 فساهم فكان من
المدحضين ۞ 142 فالتقمه الحوت وهو مليم ۞ 143 فلولا أنه كان من المسبحين ۞
144 للبث في بطنه إلى يوم يبعثون ۞ 145 فنبذناه بالعراء وهو سقيم ۞ 146 وأنبتنا عليه
شجرة من يقطين ۞ 147 وأرسلناه إلى مائة ألف أو يزيدون ۞ 148 فآمنوا فمتعناهم إلى
حين ۞ 149 فاستفتهم ألربك البنات ولهم البنون ۞ 150 أم خلقنا الملائكة إناثا وهم
شاهدون ۞ 151 ألا إنهم من إفكهم ليقولون ۞ 152 ولد الله وإنهم لكاذبون ۞ 153 أصطفى
البنات على البنين ۞ 154 ما لكم كيف تحكمون ۞ 155 أفلا تذكرون ۞
156 أم لكم سلطان مبين ۞ 157 فأتوا بكتابكم إن كنتم صادقين ۞ 158 وجعلوا بينه
وبين الجنة نسبا ولقد علمت الجنة إنهم لمحضرون ۞ 159 سبحان الله عما يصفون ۞ 160 إلا
عباد الله المخلصين ۞ 161 فإنكم وما تعبدون ۞ 162 ما أنتم عليه بفاتنين ۞ 163 إلا من
هو صال الجحيم ۞ 164 وما منا إلا له مقام معلوم ۞ 165 وإنا لنحن الصافون ۞
166 وإنا لنحن المسبحون ۞ 167 وإن كانوا ليقولون لو أن عندنا ذكرا من الأولين ۞
168 لكنا عباد الله المخلصين ۞ 169 فكفروا به فسوف يعلمون ۞ 170 ولقد سبقت
كلمتنا لعبادنا المرسلين ۞ 171 إنهم لهم المنصورون ۞ 192 وإن جندنا لهم الغالبون ۞

فتول 173

17[3] فتولى عنهم حتى حين ۞ 174 وابصرهم فسوف يبصرون ۞ 175 افبعذابنا يستعجلون ۞
17[6] فاذا نزل بساحتهم فساء صباح المنذرين ۞ 177 وتولى عنهم حتى حين ۞ 178 وابصر
فسوف يبصرون ۞ 179 سبحان ربك رب العزة عما يصفون ۞ 180 وسلام على المرسلين ۞
18[1] والحمد لله رب العالمين ※

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

a Ordinatrices. *b* Agitatrices. *c* Lectrices.

1. PEr *a* Ordinantes ordinando. 2. Et *b* Agitantes agitando. 3. Et *c* Legentes commonendo. 4. Certè Deus veſter ſanè *eſt* unus. 5. Dominus Cœlorum, & terræ, & illius, quod inter hæc duo, & Dominus Orientium. 6. Nos certè adornavimus Cœlum propinquum ornamento ſtellarum. 7. Et cuſtodiam *poſuimus in eo, ut ſecurum ſit* ab omni Satana rebelli. 8. Non audient *Satanæ* Proceres excelſos (*ideſt collocutionem Angelorum*:) nam appetuntur *flammis* ab omni latere, repulſione (*ideſt quibus repelluntur ab Orbibus Cœleſtibus*). 9. Et ipſis *erit* pœna perſeverans *in Gebenna*. 10. Præter illum, qui ſubripuit ſubreptionem (*ideſt furtim audivit voces Angelorum*:) ſed ſecuta eſt eum flamma penetrans, *& ideò ſtatim fugit*. 11. Interroga igitur *Meccanos*, utrum ipſi *ſint* valentiores natura: an ii, quos creavimus (*ideſt Angeli, & Cœli*.) Certè nos creavimus illos ex luto tenaci. 12. Atqui *tu* admiraris *perfidiam eorum*, & *ipſi* irrident *admirationem tuam*. 13. Cùm verò commoniti fuerint *d*, commonitionem non recipient. 14. Et, cùm viderint *aliquod* ſignum, ſubſannabunt *illud*. 15. Et dicent; Si hoc *eſt*, niſi præſtigium manifeſtum. 16. An, poſtquàm mortui erimus, & fuerimus pulvis, & oſſa. 17. An utique nos *ſumus* verè ſuſcitandi? 18. An etiam Patres noſtri priores? 19. Reſponde: Ita, & vos *eſtis* humiliandi. 20. Et profectò hæc *erit* vociferatio una, & ecce ipſi videbunt *ſe ſuſcitari*. 21. Et dicent: O væh nobis? hæc *eſt* dies judicii. 22. Hæc *eſt* dies diviſionis, quam ut falſam negabatis. 23. Congregate eos, qui iniqui fuerunt, & conjunctos eorum (*ideſt diabolos*) & quos coluerunt præter Deum, & dirigite eos in viam Inferni. 24. Et ſiſtite eos: quippe ipſi *ſunt* examinandi. 25. Quid *eſt* vobis, *quòd* non defenditis vos mutuò? 26. Atqui ipſi hodie humiliati adducti *ſunt*. 27. Et accedent alii eorum ad alios, inter ſe verbis diſceptantes. 28. Dicent *Seducti Seductoribus ſuis*: Vos certè veniebatis ad nos à parte dextera (*ideſt oſtentantes veritatem, quam porrecta dextera jurabatis*). 29. Reſpondebunt *ſeductores*: Atqui non eratis verè credentes. 30. Neque erat nobis ſuper vos ulla poteſtas *ad vos cogendos*. 31. Verùm eratis homines tranſgreſſores, *ſicut nos*. 32. Quamobrem juſtè competit ſuper nos *omnes* dictum Domini noſtri, *quo deſtinavit nos ad pœnam, quam* certè nos ſanè guſtaturi *ſumus*. 33. Porrò in errorem induximus vos: *Sed* nos certè eramus errantes. 34. Utique *omnes* hi die illa in pœna *ſunt* aſſociandi. 35. Certè nos ita agimus cum ſceleratis. 36. Quippe ipſi, cùm dicitur illis: Non *eſt* Deus, niſi Deus: in ſuperbiam efferuntur. 37. Et dicunt: An verò nos *erimus* deſertores deorum noſtrorum propter Poetam dæmoniacum? 38. Atqui *hic* venit cum veritate, & confirmavit Legatos (*ideſt id, quod prædicaverant Legati anteriores*). 39. Vos ſanè guſtaturi *eſtis* pœnam dolorificam. 40. Neque retribuetur vobis, niſi, quod fueritis operati. 41. Sed ſervi Dei ſinceri *diverſo modo remunerabuntur*. 42. His erit cibus conſtitutus (*mane, & veſpere in Paradiſo*. 43. Poma, & ipſi honorati *erunt*. 44. In hortis voluptatis. 45. Super lectulos ſeſe invicem reſpicientes. 46. Circumferetur illis calix ex fonte. 47. Limpidus *e* ad voluptatem bibentium. 48. Non *erit* in eo offuſcatio intellectus: neque ipſi inebriabuntur. 49. Et juxta eos *accubabunt puellæ* cohibentes obtutum, *ne alios reſpiciant, quàm amaſios ſuos*; amplis oculis præditæ.

d non commonefient.

e Albus.

tæ. 50. Quaſi ipſæ ſint ovum coopertum. 51. Et convertentur alii eorum ad alios, & ſeſe mutuò interrogabunt. 52. Dicet dicens ex illis: Equidem fuit mihi *in Mundo quidam* conjunctus. 53. Dicebat *mihi*: An verò tu *es* ex aſtruentibus veritatem *reſurrectionis*? 54. An, poſtquam obierimus, & fuerimus pulvis, & oſſa, & an certè nos ſanè judicandi *ſumus*? 55. *Tunc* dicet *ſociis*: Num vos *vultis mecum venire* proſpecturi *illum in Gebenna*? 56. Sed, *recuſantibus illis*, proſpiciet *ipſe ſolus è feneſtra quadam Paradiſi*, & videbit eum in medio Inferni. 57. Dicet *illi*: Per Deum propè fuiſti, ut in ruinam traheres me. 58. Et, niſi *fuiſſet* gratia Domini mei: certè fuiſſem ex præſentatis *Gebennæ*. 59. *Dicent habitatores Paradiſi*: An ergo nos non ſumus mortui? 60. *Sumus ſanè*: ſed mors noſtra fuit *mors* prima (*ideſt naturalis*) neque nos *ſumus in Gebenna* cruciandi. 61. Sanè hæc *eſt* certè beatitudo magna. 62. Propter hujuſmodi *felicitatem* operentur ſanè operantes. 63. Utrum hoc, *quod diximus*, melius *eſt* ad hoſpitandum, an arbor Zacum? 64. Nos certè poſuimus eam (*ideſt mentionem fecimus de ea in Alcorano*) ad contentionem iniquorum. 65. Porrò ipſa *eſt* arbor, *quæ* egreditur in imo Inferni. 66. Productio (*ideſt fructus*) ejus *ſunt* veluti capita Diabolorum. 67. Porrò ipſi (*ideſt damnati*) certè comeſturi *ſunt* ex eis, & impleturi ex eis ventres. 68. Deindè ſanè *dabitur* illis ſuper eos (*ideſt poſt comeſtionem eorum*) *a* potus ex aqua ferventiſſima. 69. Tùm certè reditus eorum *erit* ſanè in Infernum. 70. Profectò ipſi invenient patres ſuos, *qui fuerunt* errantes. 71. Ipſi verò ſuper veſtigia eorum ad currendum incitabuntur. 72. Et jam quidem erraverunt ante eos plerique Primorum. 73. Et jam quidem miſimus inter eos commonitores. 74. Vide porrò, cujuſmodi fuerit finis eorum, qui fuerunt commoniti. 75. Præter ſervos Dei ſinceros. 76. Et jam quidem invocavit nos Noe, & ſanè euge exauditores (*ideſt promptè exaudivimus illum*). 77. Et liberavimus eum, & familiam ejus ex anguſtia magna. 78. Et poſuimus generationem ejus, *ut* ipſi *eſſent* reſſidui. 79. Et reliquimus ſuper eum *celebrem famam* apud *b* poſteros. 80. Pax ſuper Noe in *omnibus c* ſæculis. 81. Nos certè ita remuneramus benefacientes. 82. Quippe ipſe *fuit* ex ſervis noſtris fidelibus. 83. Deindè demerſimus reliquos. 84. Et quidem è Secta ejus ſanè *fuit* Abraham. 85. Cùm acceſſit ad Dominum ſuum cùm corde perfecto. 86. Cùm dixit Patri ſuo, & genti ſuæ: Quid *eſt*, *quod* colitis? 87. An mendaciter deos præter Deum vultis? 88. Quæ porrò *eſt* opinio veſtra de Domino *d* ſæculorum? 89. Aſpexit intuitu in ſtellas. 90. Et dixit *ſuis*: Certè ego *ſum* infirmus (*ideſt cognoſco ex aſpectu ſtellarum mox me ægrotaturum: quare non poſſum venire ad ſacrificia veſtra*). 91. At *illi* diſceſſerunt ab eo terga vertentes, *profecturi ad feſtivitatem quamdam*. 92. *Abraham* verò perrexit clam ad Deos eorum, *ante quos erat menſa cum cibis*, & dicebat *illis per jocum*. An non comeditis? 93. Quid *eſt* vobis, quòd non loquimini? 94. Et inſiluit in eos verberando *manu* dextera. 95. Et reverſi ſunt ad eum feſtinantes *poſt feſtum ſuum*. 96. Dixit *illis Abraham*: An ne colitis id, quod ſculpitis? 97. Deus verò creavit vos, & id, quod *ſculpendo* facitis. 98. Dixerunt *illi inter ſe*, *cùm vidiſſent idola ſua ab eo confracta*. Conſtruite illi ædificium (*ideſt fornacem*) & projicite eum in Infernum (*ideſt in ignem profundum*). 99. Voluerunt igitur in eum ſtruere dolum: Sed *nos* poſuimus eos infirmos (*ideſt victos, & confuſos*) *liberando Abraham ab igne*. 100. Et dixit illis Abraham: Ego ſanè *e* abibo ad Dominum meum, *qui* diriget me. 101. Domine mi, da mihi *filium*, *qui ſit* ex Probis. 102. Annuntiavimus igitur ei adoleſcentem prudentem. 103. Cùm igitur perveniſſet cum eo ad *ætatem*, *cui competit operandi* ſtudium; Dixit *ei Pater*: O filiole mi, certè ego videbam in ſomnio, quòd ego ſacrificarem te. Vide ergo, quid ſentias. Reſpondit: O Pater mi, fac, quod juſſus es. Invenies me, ſi voluerit Deus, ex patientibus. 104. Cùm autem ambo ſubjeciſſent ſe *Divino imperio*, & proſtravit eum *pater* in frontem (*ideſt fronte ad terram converſa, eum ſacrificaturus*); 105. Et clamavimus ad eum, ò Abraham. 106. Jam verificaſti viſionem. Nos ſanè ita remuneramus benefacientes. 107. Certè hæc ſanè fuit tentatio manifeſta. 108. Et redemimus

eum

a certè potus impurus

b ultimos.

c Mundis.

d Mundorũ.

e vadens.

eum (*nempè Iſmael, ſive Iſaac*) hoſtia magna. 109. Et reliquimus ſuper eum apud *a* poſteros *nomen celebre*. 110. Pax ſuper Abraham. Ita remuneramus benefacientes. 111. Quippe ipſe *fuit* ex ſervis noſtris fidelibus. 112. Et annuntiavimus ei Iſaac Prophetam ex Probis. 113. Et benediximus ſuper eum, & ſuper Iſaac, & ex progenie utriuſque *fuit* benefaciens, & malefaciens animæ ſuæ manifeſtus. 114. Et jam quidem benefici fuimus erga Moyſen, & Aaron. 115. Et liberavimus utrumque, & populum utriuſque ab anguſtia magna. 116. Et adjuvimus eos *contra Ægyptios*, itaut fuerint ipſi victores. 117. Et dedimus utrique librum apertiſſimè manifeſtantem Divinas leges. 118. Et direximus utrumque in viam rectam. 119. Et reliquimus utrique apud poſteros *gloriam*. 120. Pax ſuper Moyſem, & Aaron. 121. Nos certè ita remuneramus benefacientes. 122. Quippè ambo fuerunt ex ſervis noſtris fidelibus. 123. Et quidem Elias certè *fuit* ex miſſis *à nobis*. 124. Cùm dixit genti ſuæ: An non timebitis *Deum*? 125. An invocatis Baal, & relinquitis optimum creantium? 126. Deus *eſt* Dominus veſter, & Dominus patrum veſtrorum primorum. 127. Et mendacii inſimulaverunt eum: quippe ipſi *erant* ſanè præſentandi *in Gehennam*. 128. Præter ſervos Dei ſinceros. 129. Et reliquimus ſuper eum apud poſteros *gloriam*. 130. Pax ſuper Elias (*ideſt ſuper Eliam, & ſimiles illi*). 131. Nos certè ita remuneramus benefacientes. 132. Quippe ipſe *fuit* ex ſervis noſtris fidelibus. 133. Et profectò Lot *fuit* ſanè ex miſſis *à nobis*. 134. Cùm liberavimus eum, & familiam ejus univerſam. 135. Præter Vetulam: *quæ periit* cum remanentibus *ad pœnam*. 136. Deindè perdidimus cæteros. 137. Et vos certè tranſitis per eos (*ideſt per regiones eorum*) manè proficiſcentes. 138. Et in nocte: An ergo non intelligitis? 139. Et quidem Jonas ſanè *fuit* ex miſſis *à nobis*. 140. Cùm fugit ad navem plenam. 141. Et ejecerunt *Nautæ* ſortes, & fuit ex *b* victis per ſortem. 142. Et deglutivit eum piſcis: nam ipſe *erat* reus. 143. Quodſi ipſe non *fuiſſet* ex laudantibus Deum. 144. Profectò manſiſſet in ventre ejus uſque ad diem, *qua homines* ſuſcitabuntur. 145. Et ejecimus eum *è ventre piſcis* in littus, & ipſe *erat* malè vexatus. 146. Et produximus ſuper eam plantam ex cucurbita. 147. Et miſimus eum ad centies mille *homines Ninivitarum*, aut etiam erant plures. 148. Crediderunt igitur: propterea vitam fruendam dedimus eis uſque ad tempus. 149. Pete porrò ab illis (*ideſt Meccanis*) an Domino tuo *ſint* filiæ, ipſis verò filii: *dicunt enim, Angelos eſſe filias Dei*. 150. An ne creavimus Angelos fœminas; & ipſi *ſunt hujus rei* teſtes. 151. Nonne ipſi ex mendacio ſuo ſanè dicunt. 152. Genuit Deus, & profectò ſanè *ſunt* mendaces. 153. An elegit *Deus* filias præ filiis? 154. Non eſt vobis *ratio*, cur *ita* judicetis. 155. An ergo non commonefietis (*ideſt non agnoſcetis hanc veritatem*). 156. An *eſt* vobis *aliqua* authoritas manifeſta *de eo, quod dicitis*? 157. Afferte ergo librum veſtrum, ſi eſtis veraces. 158. Et poſuerunt inter eum (*ideſt Deum*) & inter Genios (*ideſt Angelos*) affinitatem, & jam quidem norunt Genii, quòd ii, *qui hæc dicunt*, ſanè præſentandi *ſunt in Gehennam*. 159. Laus Deo (*ideſt procul abeſt Deus*) ab eo, quod prædicant *de illo*. 160. Præter ſervos Dei ſinceros. 161. Vos porrò, & id, quod colitis. 162. Nequaquam vos ad illud *colendum* eſtis ſeducturi. 163. Niſi eum, qui *eſt* comburendus in Inferno. 164. Et non *eſt* ex nobis *ullus*, niſi ipſi *ſit* locus deſtinatus *in Cælo*. 165. Et nos ſanè certè nos *ſumus* Ordinantes *Choros Cæleſtes ad laudandum Deum*. 166. Et nos ſanè nos certè *ſumus* laudantes *Deum*. 167. Et quidem ſanè dicebant *ante Meccani*. 168. Si quidem *fuiſſet* apud nos commonitio ex Prioribus (*ideſt liber datus à Deo Patribus noſtris*). 169. Certè fuiſſemus ſervi Dei ſinceri. *At datus fuit illis Alcoranus*. 170. Verùm noluerunt credere in illum. Sed mox ſcient, *quid ſibi propterea eventurum ſit*. 171. Et jam quidem præceſſit dictum noſtrum ad ſervos noſtros miſſos *à nobis*. 172. Quòd ipſi ſanè *c* forent adjuvandi *à nobis contra infideles*. 173. Et, quòd certè exercitus noſtri ſanè *d* forent victores. 174. Recede ergo ab eis uſque ad tempus. 175. Et aſpice eos: mox porrò aſpicient *ipſi, quid mali ſit ſibi eventurum*. 176. An ergo *e* pœnam noſtram cupiunt *ſibi* accelerari.

a ultimos.
b rejectis.
c ipſi.
d ipſi.
e in pœna noſtra cupiunt accelerationem.

ri. 177. Atqui, cùm deſcenderit in atria eorum, mala ſanè erit aurora commonefactis. 178. Sed recede ab eis uſque ad tempus. 179. Et aſpice: mox porrò *ipſi* aſpicient, *quid ſibi eventurum ſit*. 180. Laus Domino tuo, Domino potentiæ *(ideſt procul abeſt)* ab eo, quod prædicant *falsò de illo*. 181. Et pax ſuper Legatos. 182. Et laus Deo Domino ſæculorum.

NOTÆ.

Inſcribitur Sura Arabicè à prima ſui dictione الصافات *Ordinatrices*, ſeu *Ordinantes* in genere fœmineo. Perperam Hottingerus vertit *Ordines*. Eſt Meccana. Verſus habet, juxta communionem computum, centum octoginta tres, omnes ferè breviſſimos. Mihi unus defuit, vel non adverti. De Lectoris præmio hæc habe: من قرأ سورة الصافات اعطي من الاجر عشر حسنات بعدد كل جني وشيطان وتباعدت عنه مردة الشياطين وبرئ من الشرك وشهد له حافظاه يوم القيمة انه كان مومنا بالمرسلين. *Qui legerit Suram Ordinantium, dabuntur ei decem bona juxta numerum omnis genii, & Satanæ, & elongabitur ab eo rebellio Satanarum, & purus ſervabitur à polytheia: & teſtes erunt ei duo cuſtodes ejus die reſurrectionis, quod ipſe crediderit legatos.*

I. *Per ordinantes.*] Gelal: الملايكة تصف نفوسها في العبادة او اجنحتها في الهوى تنتظر ما تومر به. *Per Angelos, qui ordinant ſeipſos in cultu Dei: vel qui diſponunt alas ſuas in aere, expectantes, quid ſibi à Deo præcipiatur.*

II. *Et agitantes.*] Gelal: الملايكة تزجر السحاب اي تسوقه. *Per Angelos, qui agitant nubes: ideſt agunt, ſeu adducunt eas.*

III. *Per legentes.*] Gelal: جماعة قراء القران تتلوه: *Per cœtum Angelorum, qui legunt Alcoranum.* Jahias الملايكة تتلوا الوحي الذي تاتي به الانبياء. *Per Angelos, qui legunt* [ideſt audiunt à Deo] *revelationem, quam communicant Prophetis.*

V. *Dominus Orientium.*] Jahias juxta expoſitionem Cottadæ: هو ثلاثة ماية وستون مشرقا وثلاثة ماية وستون مغربا: *Orientes ſunt trecenti ſexaginta: & totidem Occidentes.* Errat in pluralitate Mundorum cum ſuo Propheta.

VII. *Et cuſtodiam poſuimus in eo.*] Vide, quæ de hoc figmento fuſius alibi dixi. Fingunt ſcilicet Moſlemi, ita docente Alcorano, ante Mahumeti adventum dæmonas conſuevisse in orbibus cœleſtibus aſſidere, unde, auriculis ad Cœlorum foramina admotis, furtivè excipiebant, quæ vel Deus Angelis revelaret, vel Angeli ipſi inter ſe colloquerentur; & hæc deindè Magis, ariolis, ac Divinis manifeſtabant; ut ea ratione faciliùs homines deciperent. Exorto autem Mahumeto, Deus, flammis injectis, dæmonas curioſius Angelorum ſermones auribus excipientes à tergo invaſit, atque à cœleſtibus Orbibus eliminavit.

X. *Præter illum, qui ſubripuit ſubreptionem.*] Explicat Gelal: اي لا يسمع الا الشيطان الذي سمع الكلمة من الملايكة فاخذها بسرعة. Ideſt, *non audient Angelicos ſermones, niſi Satanas, qui audivit neſcio quid ex colloquio Angelorum, & excepit illud cum velocitate.* Idem igitur eſt, *ſubripuit ſubreptionem*, ac furtivè ſemel feſtinanter audivit. Hic obiter repeto, quod alibi ex profeſſo dixi; nempè Mahumetanos putare flammas illas, quibus dæmones à Cœlis arcentur, eſſe ſtellas, ſeu exhalationes ignitas, quas ſæpè videmus in aere cum ſumma velocitate diſcurrere.

XIV. *Et cùm viderint aliquod ſignum.*] Accipit hic Gelal *ſignum* pro miraculo: & putat hujuſmodi miraculum fuiſſe انشقاق القمر *ſciſſionem lunæ*, de qua fit mentio in Alcorano. Verùm manifeſtè patet ex contextu, non agi hic de ullo miraculo, ſed de ſignis, ſeu verſiculis Alcorani.

XX. *Vociferatio una.*] Erit hæc vociferatio juxta Jahiam النفخة الاخرة *ultimus clangor* tubæ vocantis ad judicium.

XLIII. *Poma.*] Hæc ſcilicet erunt cibus illis conſtitutus ad prandium, & cœnam: de quibus ita Gelal: وهو ما يوكل تلذذا لا لحفظ صحة لان اهل الجنة مستغنون عن حفظها لخلق اجسادهم للابد: *Hæc autem comedent ad delectationem, non ad conſervandam ſanitatem. Nam habitatores Paradiſi non indigebunt præſervativis ad ſanitatem, cùm habeant corpora æterna, & immortalia.*

XLV. *Seſe invicem reſpicientes.*] Itaut, juxta Gelal: لا يرى بعضهم قفا بعض *non videant alii occipitia aliorum*; ſeu non vertant ſibi terga.

XLVI. *Circumferetur illis calix ex fonte.*] Notat Gelal acumine Epicureo, hujuſmodi fontem fore من خمر تجري على وجه الارض كانهار الماء: *ex vino, defluente ſuper faciem terræ, veluti flumina aquarum.*

XLVII. *Limpidus.*] Arabicè بيضاء *candidus*. Gel. اشد بياضا من اللبن *magis candidus, quàm ſit lac.* Zamchaſcerius videtur referre ad calicem, non ad fontem.

L. *Quaſi ipſæ ſint ovum coopertum.*] Gelal: كانهن في اللون بيض النعام مستور بريشه لا يصل اليه غبار ولونه وهو البياض في صفرة احسن الوان النساء. *Quaſi ipſæ in colore ſint ovum ſtruthionis coopertum plumis ejus; itaut non perveniat ad eum pulvis: & color ejus eſt albus mixtus flavedine, qui eſt color in fœminis laudatiſſimus.*

LXIII. *Utrum hoc melius eſt ad hoſpitandum.*] Fit hic comparatio inter cibos, ſeu xenia hoſpitalia Paradiſi, & Gehennæ, in qua damnati veſcuntur fructibus arboris الزقوم *Zacum*, quæ, ut ait Gelal:

المعدة

العدّة لاهل النار وهى من اخبث الشجر المر بتهامة ينبتها الله فى الجحيم كما سياتى : *præparata eſt damnatis, peſſima omnium arborum Deſerti ob amaritudinem: quam Deus naſci fecit in Tartaro, ut mox ſequitur in Alcorano,*

LXIV. *Ad contentionem iniquorum*. Ideſt, ut de ea inter ſe contenderent, ac diſceptarent Infideles. Gel. اذ قالوا النار تحرق الشجر فكيف تنبته : *dùm dicerent: Ignis comburit arbores: quomodò ergo naſci poteſt arbor in illo?*

LVI. *Veluti capita Diabolorum*.] Gelal: اى الحيات القبيحة المنظر, *Ideſt ſerpentes, turpiſſimi aſpectu*.

LIX. *Tùm certè reditus eorum*.] Gelal: بعيد انهم يخرجون منها لشرب الحميم . *Proderit ipſis, quòd egredientur ex Gehenna ad bibendam aquam ferventem*.

LXXV. *Præter ſervos Dei ſinceros*.] Nimirùm, horum finis, ſeu ſucceſſus erit diverſus. Quidam hic, & alibi legunt المخلَصين *Salvatos*: quidam verò المخلِصين *Sinceros*; ſed utrumque recidit in idem.

CIV. *Et proſtravit eum pater in frontem*.] Videlicet ſuper ſtruem lignorum facie ad terram converſa: deindè inquit Gelal; امرّ السكين على حلقه فلم يعمل شيًا بمنع من القدرة الالهية *applicuit gladium gutturi ejus: ſed nihil potuit efficere, impediente eum divina potentia*.

CVIII. *Et redemimus eum hoſtia magna*.] Loquens Gelal de hoc Abrahæ facto, ita habet وهو اسمعيل او اسحق : قولان : بذبح عظيم بكبش من الجنة وهو الذى قربه هابيل جاء به جبرايل فذبحه السيد ابراهيم مكبّرًا . *Ille: quem voluit offerre Abraham, fuit Iſmael, vel Iſaac: nam duplex eſt ſententia. Hoſtia verò magna fuit aries Paradiſi, quem obtulerat Habel Deo. Adduxit autem eum Gabriel, & Dominus Abraham immolavit eum, magnificans Deum*. Suſpicor, Mahumetum uſum hìc fuiſſe ea forma loquendi, quam audiebat à Chriſtianis uſurpari; ſcilicet Iſaac redemptum fuiſſe hoſtia magna, nempè Chriſto: ſed nihil tale hominem inſanum cogitaſſe.

* videtur corrigendum بالعراء

CXII. *Et annuntiavimus ei Iſaac*.] Notanda explicatio Gelalis, qua clarè aſſeritur error Mahumeti, & Mahumetanorum استدل بذلك على ان الذبيح غيره : *Voluit* (inquit) *per hoc oſtendere, eum, qui immolari juſſus fuerat, fuiſſe alium ab Iſaac*: nempè Iſmaelem. Quia ſcilicet poſt commemoratam immolationem ponitur annunciatio nativitatis Iſaac. Verùm hoc ipſum oſtendit oſcitantiam, ſeu errorem Mahumeti, & falſitatem Alcorani.

CXXIII. *Et quidem Elias*.] Ita cæcutiunt ſapientes Moslemi in rebus etiam notiſſimis, ut de Elia ita ſcribat Gelal: قيل هو ابن اخى هرون اخى موسى وقيل غيره ارسل الى قوم ببعلبك ونواحيها . *Dicitur fuiſſe filius fratris Aaron, fratris Moyſis: alii tamen aliter ſentiunt. Miſſus fuit ad populos, qui erant in Baalbac* (eſt regio Meſopotamiæ) *& viciniis ejus*.

CXLIII. *Quòd ſi ipſe non fuiſſet ex laudantibus*.] Gelal: بقوله كثيرًا فى بطن الحوت لا اله الا انت سبحانك انى كنت من الظالمين : *Sæpiùs, dùm eſſet in ventre piſcis, dicebat: Non eſt alius Deus præter te. Laus tibi. Certè ego iniquè egi*.

CXLVI. *Et produximus ſuper eum plantam ex cucurbita*.] Jahias: تظلّه بورقها ويشرب من لبنها فنام واستيقظ وقد يبست فحزن عليها فاوحى الله اليه : *Umbra foliorum ſuorum tegebat eum, & bibebat de lacte ejus: cùmque ſub umbra ejus quieſceret, obdormivit. Sed, cùm evigilaſſet, vidit eam exaruiſſe. Cùmque proptereà triſtaretur, dixit ei Deus per revelationem, &c.* In eo, quod ſcribit Jahias, illum bibiſſe de lacte cucurbitæ, videtur addendum id, quod habet Gelal: وكانت تاتيه وعلة صباحًا ومساء يشرب من لبنها حتى قوى : *& veniebat ad eum capra ſilveſtris manè, & veſpere, & bibebat de lacte ejus, donec convaleſceret, ac vires reſumeret*. Cùm autem dicat Alcoranus, piſcem evomuiſſe Jonam in nudo, vel in nuditate, Arabicè بالعرى, quod communiter exponitur, *in littore*, Jahias tamen vult Alcorani ſenſum eſſe, quòd Jonas nudus à piſce ejectus fuerit: Ita enim ſcribit: فى يكن لحمه وكل شى منه مثل صبى المولود وهو سقيم * يريد الصبى المولود وقال محمد هو المكان الخالى وانما قيل له عراء لانه لا شجر فيه ولا شى يغطيه وكانه عرا من الشى . *Innovata eſt caro ejus, & quidquid erat in eo, erat veluti pueri recenter nati: & hoc ſignificat, in nudo; Sed Mahamed vult ſignificare locum vacuum, qui ideò dicitur nudus, quia in eo nulla erat arbor, vel alia res, quæ cooperiret eum: quaſi ipſe nudus eſſet ab omni re*. Notandum autem, Alcoranum ponere *cucurbitam pro hedera*, ex verſione Septuaginta Interpretum; qua Chriſtiani in Orientali Eccleſia utebantur.

CLXXV. *Et aſpice eos*.] Ideſt attende finem illorum. Ita infrà v. 179.

CLXXVII. *Atqui cùm deſcenderit*.] Nimirùm, cùm flagellum Dei advenerit ſuper domos eorum, miſerum experientur illum diem, de quo anteà commonefacti fuerant.

REFUTATIONES.

I. INducitur hìc ſtatim primis verbis Deus ter jurare per tres ordines Angelorum, ſe eſſe Deum unum. Ignoſci poteſt antiquis Poetis, ſi aſſerebant, Jovem, ac cæteros deos, per ſtygiam paludem, & per inferna flumina, juramenta ſua concipere: quandoquidem Mahumeteus tàm frequenter Deum per res creatas jurare confingit; quantumvis abſurdiſſimum ſit, aliam præter Summam Veritatem in teſtimonium veri per juramentum adducere. De quo jam ſuprà. Illud verò mirabile, ſeu potiùs ridiculum eſt, Deum ad le-

ctionem

ctionem Alcorani Angelorum ordinem deſtinaſſe.

II. Figmentum illud de ejectione Dæmonum ab orbibus Cœleſtibus poſt adventum Mahumeti, ne porrectis auriculis Angelorum ſermocinationibus, & Cœlicolarum arcana curioſiùs exciperent, jam ſuperiùs exploſum eſt, præſertim quoad eam partem, in qua hujuſmodi ejectionis, ſeu expulſionis non alii teſtes, quàm ſtellæ, ſeu flammæ illæ volantes, quas ſæpè per Cœlum aereum diſcurrere videmus, adducuntur.

III. Crambem recoquit, dùm aſſeclis ſuis Paradiſi loco cauponam, ſeu veriùs ganeam proponit, in qua aliud nihil, quàm de epulando, crapulando, & ſcortando cogitetur. Modeſtiùs certè Homerus lib. 1. iliad. inducit deos in Cœlo ſcyphos, quos Vulcanus ſingulis mero ſpumantes porrigebat, exhaurientes, & in profuſos riſus erumpentes. Mirum verò, quod, cùm Mahumetus vinum, utpote Diaboli inventum, & rem abominabilem prędicet, atque adeò ſuis rigidè interdicat: illud nihilominùs in Paradiſo ſuo adeò largiter, benignèque concedat. At enim vinum illud neque inebriabit, neque mentem perturbabit. Eſto: ſed neque hìc quodlibet vinum inebriat, vel mentem perturbat: quædam enim vina ſunt, ſuaviſſima quidem, ſed nullam in mente, vel cerebro perturbationem gignunt. Quin & ea ipſa, quæ generoſiora ſunt, ſi moderatè, temperatèque ſumantur, corpus, & animum recreant, non lædunt. Non ſolùm autem in vino, ſed etiam, multòque magis, in venere exceſſus nocet, quemadmodùm in qualibet alia re, quamvis optima. Debebat igitur Mahumetus non vinum, ſed immoderatum illius uſum prohibere, quantùmvis illum non prohibuerit in fœminis: quas neſcio cur ſingulas ſingulis Mahumetanis in Paradiſo conjuges aſſignet. Cùm enim nunquam eas parituras, aut prolem edituras apud Mahumetanos indubitatum ſit, ad ſolam libidinem, & ſuam, & alienam explendam deſervient. Hìc verò notandum eſt, fœminas haſce Paradiſi ibidem creatas fuiſſe. Quamobrem uxores, quas hìc in terris Mahumetani habuerunt, vel à Paradiſo excludentur, vel in eo morabuntur quidem, ſed perpetuò viduæ, & cum aſſidua Zelotypia, ac rabie, dùm videbunt antiquos maritos ſuos, ſingulos cum ſua puella deliciari, & ſeipſas minimè curare. Si hæc mulieres Mahumetanę attentiùs animadverterent, non dubito, quin Prophetæ ſuo quantocyùs vel Vale, vel Male dicerent.

IV. Quantum ſe in ſuo Paradiſo ſpurcum; tantum in Inferno ſuo ridiculum ſe Mahumetus oſtendit: dùm, & in eo arbores verè germinare, & earum fructus Diabolorum capitibus ſimiles eſſe pronunciat: potum verò aquæ fervidæ damnatis præbendum extra Gehennam: cibum autem ex fructibus arboris Zacum intra ipſam Gehennam miniſtrandum fabulatur. Quæ ſi metaphoricè, vel allegoricè dicerentur, aliquo modo poſſent excuſari. Verùm, ut jam monuimus, hæreticum eſt apud Mahumetanos, ea, quæ in Alcorano dicuntur, non litteraliter, &, ut verba ſonant, ſed myſticè, figuratèque intelligere.

V. Ea, quæ de Abraham nugatur, cum riſu explodenda lectori relinquo. Omnia olent Thalmudica Figmenta. Non poſſum tamen diſſimulare inſcitiam tàm craſſam Mahumeti, & Mahumetanorum, dùm non ſolùm dubitant, uter filiorum Abrahæ, Iſmael ne ſcilicet, an Iſaac, ad ſacrificium deſtinatus fuerit: ſed in Iſmaelem plerique propendent: quaſi verò de hoc in Pentateucho dubium vel minimum eſſe poſſit. Porrò ex Alcorano maniſeſtè colligitur, ut notat etiam Gelal, Mahumetum in hoc errore fuiſſe, dùm ponit ortum Iſaac poſt hiſtoriam ſacrificii. Illud verò prorſùs novum, & incredibile: Angelum Gabrielem adduxiſſe è Paradiſo, ubi in paſcuis ſpatiabatur, arietem, quem olim Habel immolaverat; ut Abraham illum pro filio ſuo ſacrificaret. Ita explicant Mahumetani verba illa Alcorani, *Hoſtiam magnam*. Et nihilominùs certò credunt Mahumetani, hunc arietem, ſicut etiam camelam Mahumeti, & camelam Saleh, & aſinam Chriſti, & canem ſeptem Dormientium hodie quoque in Paradiſo reperiri. Et profectò non erat, cur Mahumetus communem arietem hoſtiam magnam vocaret: nec dubitandum eſt, quin novum aliquid, ac mirabile innuere voluerit: niſi fortè, ut in Notis indicavi, cùm Chriſtianis, quid diceret ignorans, loqui voluerit.

VI. Poſtremò notandum eſt hìc, & alibi, quanta ſit Mahumeti calliditas: dùm, ut ſe Prophetam venditet, infligendam à Deo Meccanis pœnam prędicit. Illud ſcilicet prędicebat, quod ipſe animo moliebatur: Et non ſolùm ſperabat, ſed ferè certò eventurum ſciebat, cùm quotidie partes ſuas augeri, & Mahumetanorum imminui videret.

سورة ص مكية ثمان وثمانون آية

SURA XXXVIII.
SAD.
MECCANA:
COMMATUM OCTO SUPRA OCTOGINTA

بسم الله الرحمن الرحيم

1 ص ۝ 2 والقرآن ذي الذكر ۝ 3 بل الذين كفروا في عزة وشقاق ۝ 4 كم اهلكنا
من قبلهم من قرن فنادوا ولات حين مناص ۝ 5 وعجبوا ان جاءهم منذر منهم وقال الكافرون
هذا ساحر كذاب ۝ 6 اجعل الآلهة الها واحدا ان هذا لشي عجاب ۝ 7 وانطلق
الملأ منهم ان امشوا واصبروا علي آلهتكم ان هذا لشي يراد ۝ 8 ما سمعنا بهذا في الملة
الآخرة ان هذا الا اختلاق ۝ 9 أانزل عليه الذكر من بيننا بل هم في شك من ذكري بل
لما يذوقوا عذاب ۝ 10 ام عندهم خزاين رحمة ربك العزيز الوهاب ۝ 11 ام لهم ملك
السموات والارض وما بينهما فليرتقوا في الاسباب ۝ 12 جند ما هنالك مهزوم من الاحزاب ۝
13 كذبت قبلهم قوم نوح وعاد وفرعون ذو الاوتاد ۝ 14 وثمود وقوم لوط واصحاب الايكة
اولايك الاحزاب ۝ 15 ان كل الا كذب الرسل فحق عقاب ۝ 16 وما ينظر هولاء الا
صيحة واحدة ما لها من فواق ۝ 17 وقالوا ربنا عجل لنا قطنا قبل الحساب ۝ 18 اصبر علي
ما يقولون واذكر عبدنا داود ذا الايد انه اواب ۝ 19 انا سخرنا الجبال معه يسبحن
بالعشي والاشراق ۝ 20 والطير محشورة كل له اواب ۝ 21 وشددنا ملكه وآتيناه الحكمة
وفصل الخطاب ۝ 22 وهل اتيك نبأ الخصم اذ تسوروا المحراب ۝ 23 اذ دخلوا علي
داود ففزع منهم قالوا لا تخف خصمان ۝ 24 بغي بعضنا علي بعض فاحكم بيننا بالحق ولا تشطط
واهدنا الي سواء الصراط ۝ 25 ان هذا اخي له تسع وتسعون نعجة ولي نعجة واحدة فقال
اكفلنيها وعزني في الخطاب ۝ 26 قال لقد ظلمك بسوال نعجتك الي نعاجه وان كثيرا

من الخلطاء ليبغي بعضهم علي بعض الا الذين امنوا وعملوا الصالحات وقليل ما هم وظن
داود انما فتناه فاستغفر ربه وخر راكعا واناب ۞ 27 فغفرنا له ذلك وان له عندنا لزلفي
وحسن ماب ۞ 28 يا داود انا جعلناك خليفة في الارض فاحكم بين الناس بالحق ولا تتبع
الهوي فيضلك عن سبيل الله ان الذين يضلون عن سبيل الله لهم عذاب شديد بما نسوا يوم
الحساب ۞ 29 وما خلقنا السماء والارض وما بينهما باطلا ذلك ظن الذين كفروا فويل للذين
كفروا من النار ۞ 30 ام نجعل الذين امنوا وعملوا الصالحات كالمفسدين في الارض ام
نجعل المتقين كالفجار ۞ 31 كتاب انزلناه اليك مبارك ليدبروا اياته وليتذكر اولوا
الالباب ۞ 32 ووهبنا لداود سليمان نعم العبد انه اواب ۞ 33 اذ عرض عليه بالعشي
الصافنات الجياد ۞ 34 فقال اني احببت حب الخير عن ذكر ربي حتي توارت بالحجاب ۞
35 ردوها علي فطفق مسحا بالسوق والاعناق ۞ 36 ولقد فتنا سليمان والقينا علي كرسيه
جسدا ثم اناب ۞ 37 قال رب اغفر لي وهب لي ملكا لا ينبغي لاحد من بعدي انك
انت الوهاب ۞ 38 فسخرنا له الريح تجري بامره رخاء حيث اصاب ۞ 39 والشياطين
كل بناء وغواص ۞ 40 واخرين مقرنين في الاصفاد ۞ 41 هذا عطاؤنا فامنن او امسك
بغير حساب ۞ 42 وان له عندنا لزلفي وحسن ماب ۞ 43 واذكر عبدنا ايوب اذ نادي ربه
اني مسني الشيطان بنصب وعذاب ۞ 44 اركض برجلك هذا مغتسل بارد وشراب ۞
45 ووهبنا له اهله ومثلهم معهم رحمة منا وذكري لاولي الالباب ۞ 46 وخذ بيدك ضغثا
فاضرب به ولا تحنث انا وجدناه صابرا نعم العبد انه اواب ۞ 47 واذكر عبادنا ابرهيم
واسحاق ويعقوب اولي الايدي والابصار ۞ 48 انا اخلصناهم بخالصة ذكري الدار ۞
49 وانهم عندنا لمن المصطفين الاخيار ۞ 50 واذكر اسماعيل واليسع وذا الكفل
وكل من الاخيار ۞ 51 هذا ذكر وان للمتقين لحسن ماب ۞ 52 جنات عدن مفتحة
لهم الابواب ۞ 53 متكئين فيها يدعون فيها بفاكهة كثيرة وشراب ۞ 54 وعندهم
قاصرات الطرف اتراب ۞ 55 هذا ما توعدون ليوم الحساب ۞ 56 ان هذا لرزقنا ما له من
نفاد ۞ 57 هذا وان للطاغين لشر ماب ۞ 58 جهنم يصلونها فبئس المهاد ۞ 59 هذا
فليذوقوه حميم وغساق ۞ 60 واخر من شكله ازواج ۞ 61 هذا فوج مقتحم معكم لا مرحبا
بهم انهم صالوا النار ۞ 62 قالوا بل انتم لا مرحبا بكم انتم قدمتموه لنا فبئس
القرار ۞ 63 قالوا ربنا من قدم لنا هذا فزده عذابا ضعفا في النار ۞ 64 وقالوا ما لنا لا
نري رجالا كنا نعدهم من الاشرار ۞ 65 اتخذناهم سخريا ام زاغت عنهم الابصار ۞ 66 ان
ذلك لحق تخاصم اهل النار ۞ 67 قل انما انا منذر وما من اله الا الله الواحد القهار ۞

67 رب السماوات والارض وما بينهما العزيز الغفار ۞ 68 قل هو نبأ عظيم ۞ 69 انتم عنه
معرضون ۞ 70 ما كان لي من علم بالملإ الاعلى اذ يختصمون ۞ 71 ان يوحى الي الا انما
انا نذير مبين ۞ 72 اذ قال ربك للملائكة اني خالق بشرا من طين ۞ 73 فاذا سويته
ونفخت فيه من روحي فقعوا له ساجدين ۞ 74 فسجد الملائكة كلهم اجمعون ۞
75 الا ابليس استكبر وكان من الكافرين ۞ 76 قال يا ابليس ما منعك ان تسجد لما
خلقت بيدي استكبرت ام كنت من العالين ۞ 77 قال انا خير منه خلقتني من نار
وخلقته من طين ۞ 78 قال فاخرج فانك رجيم ۞ 79 وان عليك لعنتي الى يوم الدين ۞
80 قال رب فانظرني الى يوم يبعثون ۞ 81 قال فانك من المنظرين ۞ 82 الى يوم الوقت
المعلوم ۞ 83 قال فبعزتك لاغوينهم اجمعين ۞ 84 الا عبادك منهم المخلصين ۞ 85 قال
فالحق والحق اقول لاملان جهنم منك وممن تبعك منهم اجمعين ۞ 86 قل ما اسالكم
عليه من اجر وما انا من المتكلفين ۞ 87 ان هو الا ذكر للعالمين ۞ 88 ولتعلمن
نبأه بعد حين ✱

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

2. SAD. 2. Per Alcoranum continentem commonitionem. 3. At verò *Meccani*, qui ſunt increduli, *vivunt* cum faſtu, & ſchiſmate *contra Mahumetum*. 4. Quot perdidimus ante eos ex generationibus, & inclamaverunt *petentes auxilium*; ſed non fuit tempus fugæ *ab ira Dei*. 5. Et admirati ſunt *Meccani*, quòd venerit ad eos commonitor ex ipſis, & dixerunt infideles: Hic *eſt* mendaciorum architectus. 6. An facit deos Deum unum? certè hæc *eſt* ſanè res mirabilis. 7. Et abierunt Primates ex illis, *dicentes mutuò*: Pergite, & conſtantes eſtote erga deos veſtros. Profectò hæc ſanè eſt res, quæ intenditur *ab illo (nempè, ut relinquatis Deos veſtros, & adoretis Deum unum)*. 8. Nihil audivimus de hoc in religione ultima *(ideſt in Euangelio.)* *a* Non eſt hoc, niſi commentum. 9. An demiſſa eſt ſuper eum commonitio inter nos? Atqui ipſi *ſunt* in dubitatione de commonitione mea: Sed nondùm guſtaverunt pœnam meam. 10. An *ſunt* apud eos promptuaria miſericordiæ Domini tui, Præpotentis, Donatoris? 11. An *eſt* ipſis Regnum Cœlorum, & terræ, & eorum, quæ ſunt inter hæc duo? Aſcendant porrò per funes *in Cœlum*. 12. Exercitus eorum, quicunque *ſit*, ibi diſſipandus eſt ex conjuratis *(ideſt ſicut exercitus conjuratorum)*. 13. Mendacii inſimulaverunt ante eos *Legatos ſuos* populus Noe, & *Adæi*, & Pharao Author paxillorum. 14. Et Themudæi & populus Lot, & habitatores *Alaicæ (ideſt Madianitæ.)* Hi *fuerunt* conjurati contra *Legatos ſuos*. 15. Omnes *b iſti* nonniſi mendacii incuſaverunt Legatos: quamobrem juſtè competiit *illis* pœna mea. 16. Et non expectant hi *Meccani*, niſi clamorem unum *noviſſimæ tubæ c* nullum erit ab eo effugium. 17. Et dixerunt *Meccani*: Domine noſter, accelera nobis portionem noſtram ante diem Rationis *(ideſt ſupremi judicii.)* *18. Patiens eſto ſuper id, quod dicunt, & memento ſervi noſtri David præditi *d* virtute; quippe ipſe *erat* ſæpè convertens ſe *ad Deum*. 19. Nos ſanè adegimus montes, *ut* cum illo laudes canerent veſpere, & mane. 20. Et aves congregatas *cum eo ad laudandum Deum*. Omnia *hæc* ad ipſum *erant* ſe frequenter convertentia, *ut ei obſequerentur*. 21. Et roboravimus Regnum ejus, & dedimus ei ſapientiam, & diſtinctionem ſermonis, *ut ſapienter loqui poſſet de omni re*. 22. An verò pervenit ad te (*Id eſt*

a Si.

b ſi omnes.

c non erit ab eo ullum.

* notat Gel. hæc per irriſionem dicta fuiſſe.

d manibus.

eſt ad notitiam tuam) hiſtoria Litigantium, cùm aſcenderunt per murum in Oratorium *David*. * 23. Cùm intraverunt ad David, & *ipſe* extimuit ab eis. Dixerunt ei: Ne timeas: *ſumus* duo Litigantes. 24. Injuſtè inſurrexit alter noſtrum adverſus alterum. Judica ergo inter nos cum veritate: & ne iniquè agas: & dirige nos in æquitatem viæ (*ideſt decerne, quid conveniat unicuique noſtrum.*) 25. Porrò huic fratri meo erant novem, ac nonaginta oves: mihi verò ovis unica: & dixit *mihi*: Da mihi eam cuſtodiendam, & prævaluit contra me in ſermone. 26. Reſpondit *David*: Jam porrò iniquus fuit erga te in petitione ovis tuæ, *ut adjungeret eam* ad oves ſuas. Et quidem multi ex ineuntibus ſocietatem in negotiis, ſanè violenter agunt alii eorum adverſus alios, qui crediderunt, & operantur recta. Sed quàm pauci *ſunt* hi! Et cenſuit David (*ideſt cognovit*) quòd profectò *nos* tentaveramus eum *per uxorem Uriæ*: & veniam petiit à Domino ſuo; & procidit in genua provolutus, & reverſus eſt *ad Deum*. 27. Ignovimus itaque illi hoc: & quidem *fuit* illi apud nos ſanè argumentum bonorum *temporalium*; & pulchritudo reditus (*ideſt felicitas Paradiſi.*) 28. O David: nos ſanè conſtituimus te *a* Imperatorem in terra: judica ergo inter homines cum veritate: & ne ſequaris concupiſcentiam, ne errare faciat te à via Dei: nam qui erraverint à via Dei, ipſis *erit* pœna vehemens, eo quòd obliti fuerint diem paſſionis. 29. Et non creavimus Cœlum, & terram, & quæ *ſunt* inter hęc duo, fruſtrà. Hæc *eſt* opinio eorum, qui non credunt. Sed væh illis, qui non credunt, ab Igne. 30. An tractabimus eos, qui crediderint, & operati fuerint, ſicut corrumpentes in terra? Aut tractabimus Pios, ſicut ſceleſtos? 31. *b* Librum miſimus ad te *c* benedictum; ut ſedulò pertractent ſigna ejus: & ut commonefiant *præditi cordibus*. 32. Et donavimus David Salomonem. Euge ſervum! (*ideſt probum ſervum noſtrum*) quippè ipſe *erat ſæpè ſe convertens ad laudandum Deum*. 33. Cùm expoſiti fuiſſent coram *eo veſpere* equi, qui ſtantes ſupra tres pedes, extrema quarti pedis ungula terram tangebant, curſu velociſſimi. 34. Dixit: Certè ego amavi amorem boni *terreni* (*ideſt equos*) pluſquàm memoriam Domini mei, *non proſequendo orationem veſpertinam*, donec abſconderetur *ſol* in velamine *noctis*, *ut curioſiùs equos inſpicerem*. 35. Reducite eoſdem *equos* ad me. *Cùmque reducti fuiſſent*, cœpit præcidere crura, & colla *eorum*. 36. Et jam quidem tentavimus Salomonem, & poſuimus ſupra thronum ejus corpus (*ideſt Dæmonem ſub figura corporea*). Deindè convertit ſe *ad Deum*. 37. Dixit: Domine mi, parce mihi, & da mihi Regnum, *quod* non competat ulli poſt me: tu quippe tu *es* Donator. 38. Et ſubegimus illi ventum, *qui* currebat ad imperium ejus leniter, quocunque *ipſe Salomon* impuliſſet. 39. Et *ſubegimus illi* Satanas *ad* omne ædificium *conſtruendum*, & piſcationem *margaritarum in mari*. 40. Et alios *ex illis tradidimus ei* vinctos in compedibus. 41. *Et diximus ei*: Hoc *eſt* donum noſtrum: elargire ergo, vel retine: ſine ſupputatione (*ideſt quantum tibi placuerit*). 42. Et quidem *fuit* illi apud nos ſanè incrementum *bonorum mundanorum*, & pulchritudo regreſſus (*ideſt Paradiſus*). 43. Et memento ſervi noſtri Job, cùm invocavit Dominum ſuum, *dicens*: Equidem tetigit me Satanas calamitate, & pœna. 44. *Reſpondit illi Deus*: Percute pede tuo *terram*, *& emanabit fons*: hic erit in lavacrum, refrigeratorium, & potum. 45. Et donavimus ei familiam ſuam, & ſicut ipſam cum ea (*ideſt reſtituimus ei duplicatos domeſticos ejus*) per miſericordiam ex nobis, & ad commonitionem eorum, *d* qui præditi ſunt cordibus. 46. Et *diximus ei*: Cape manu tua faſciculum *virgarum*, & percute eo *uxorem tuam*, & ne violes jusjurandum. Certè nos invenimus eum patientem. Euge ſervum (*ideſt ò bonum ſervum!*) Quippe ipſe *erat* ſæpè convertens ſe *ad nos*. 47. Memento etiam ſervorum noſtrorum Abraham, & Iſaac, & Jacob, præditorum manibus, & oculis (*ideſt bonis operibus, & prudentia*). 48. Nos certè puros fecimus eos cum ſincera *religione per e* commonitionem Domus (*ideſt Paradiſi*). 49. Et quidem ipſi apud nos *fuerunt* ſanè ex Electis Optimis. 50. Et memento Iſmaelis, & Eliſei, & Dulkephli. Omnes *hi fuerunt* ex Optimis. 51. Hæc eſt memoria *eorum in hoc mundo*, & quidem timentibus *Deum erit* ſanè pulchritudo regreſſus (*ideſt Paradiſus*). 52. Horti Eden, *quo-*

*Notat Gel. eos aſcēdiſſe per murum, quia prohibebãtur intrare per januam in Oratoriũ, ne exturbarent David orãtem.

a ſucceſſorē

b Liber, quē.
c Eſt benedictus.

d habẽtium corda.

e recordationem.

quorum aperiendæ ſunt illis portæ. 53. Diſcumbentes in illis poſcent in iis poma multa, & potum, & juxta illos puellæ continentes a oculos, ne reſpiciant alios, quàm amaſios ſuos; coævæ illis (ideſt triginta, ac trium annorum). 54. Hoc eſt, quod vobis promittitur ad diem Rationis. 55. Certè hoc eſt ſanè alimentum noſtrum (ideſt id, quo alemus illos) non erit illi ullus finis. 56. Hoc erit pro piis. Sed profectò iniquis erit ſanè peſſimum regreſſus (ideſt peſſimus finis). 57. Gehenna: deſcendent comburendi in illam, & miſerum erit cubile. 58. Hoc erit alimentum eorum) (guſtent porrò illud:) aqua fervens, & ſanies. 59. Et alia ex genere hujus varia. 60. Hæc caterva detrudenda eſt vobiſcum in Gehennam; non erit benigna exceptio * erga eos: Quippe ipſi ingredientur comburendi in Ignem. 61. Dicent ſeducti ſeductoribus: Imò non conveniet benigna exceptio vobis. Vos præiviſtis in eo (ſcilicet errore) nobis. Atqui infelix erit habitatio veſtra, & noſtra. 62. Dicent: Domine noſter, qui præivit nobis in hoc (ideſt in peccato infidelitatis) auge illi pœnam duplicatam in igne. 63. Et dicent Meccani infideles in Gebenna: Quid eſt nobis, quòd non videmus viros, quos numerabamus inter malos, cùm tamen verè eſſent boni? 64. Excipiebamus eos cum deriſu. An aberrarunt ab eis oculi noſtri? 65. Certè hæc ſanè eſt veritas: nempè diſceptatio habitatorum Ignis. 66. Dic Meccanis: Profectò ego ſum commonitor, & non eſt ullus Deus præter Deum Unum, Victorem. 67. Dominum Cœlorum, & terræ, & eorum, quæ ſunt inter hæc duo: Prævalentem, Indultorem. 68. Dic: Hæc eſt narratio magna (ideſt hic Alcoranus). 69. Vos autem eſtis ab ea longè recedentes. 70. Non erat mihi ulla ſcientia de Proceribus excelſis (ideſt de Angelis) quandò diſceptaverunt inter ſe de creatione Adæ. 71. b Non fuit revelatum mihi, niſi, quòd ego certè ſum Prædicator manifeſtus. 72. Memento, cùm dixit Dominus tuus Angelis: Ego ſanè creaturus ſum hominem de luto. 73. Cùm ergo conformavero eum, & inſufflavero in eum de ſpiritu meo, procidite illum adorantes. 74. Adoraverunt ergo eum Angeli omnes ipſi univerſi. 75. Sed Eblis (ideſt Diabolus) in ſuperbiam elatus eſt nolens eum adorare, & fuit ex infidelibus. 76. Dixit illi Deus: O Eblis, quid prohibuit te, ne adorares id, quod creaveram manibus meis? an ſuperbè dedignatus es illum adorare? an fuiſti (ideſt putaſti te eſſe ex excelſis)? 77. Reſpondit: Ego ſum præſtantior illo: creaſti enim me ex igne, & creaſti eum ex luto. 78. Dixit illi Deus: Egredere ergo ex eo (ideſt Paradiſo, vel Cœlo) nam tu profectò eris lapidatus (ideſt ejectus hinc, vel maledictus). 79. Et quidem ſuper te erit maledictio mea uſque ad diem judicii. 80. Reſpondit ille: Domine mi, Expecta porrò me uſque ad diem, in qua homines ſuſcitabuntur. 81. Dixit illi Deus: Utique tu eris ex expectandis. 82. Uſque ad diem temporis determinati (ideſt uſque ad ſonitum primæ tubæ). 83. Reſpondit Eblis: Atqui per potentiam tuam juro, quòd certè decipiam illos univerſos. 84. Præter ſervos tuos ex ipſis, ſinceros. 85. Dixit illi Deus: Ego autem ſum Veritas, & veritatem dico, quòd certè implebo Gehennam ex te, & ex iis, qui ſecuti fuerint te ex illis univerſis. 86. Dic, ò Mahumete, Meccanis: Non peto à vobis pro eo, quod vobis prædico, ullam mercedem; nam non ego ſum ex ſtudioſè laborantibus (ideſt non prædico aliquid comparatum ex labore, & induſtria ingenii mei). 87. c Non eſt hic Alcoranus, niſi commonitio d ad omnes creaturas. 88. Et ſanè cognoſcetis, narrationem ejus eſſe veram poſt aliquid tempus.

a obtutum.

* Italicè: Non ſarà detto il ben venuto.

c Si.

d Mundis.

NOTÆ.

CHaracter ſolitarius Suræ præfixus, nempè ص Sad, qui eſt in Arabico Alphabeto decimus quartus, & reſpondet τῷ צ Hebraico, dedit titulum ipſi Suræ, quæ Meccana eſt, & verſiculis octoginta, & octo conſtare communiter cenſetur. Quid autem Character hujuſmodi ſignificet, Interpretes doctiores ſe neſcire fatentur. Quidam divinant, ſignificare صدق, *Veritates*, alii الصادات, *Reſiſtentias*. Sed abſque ullo fundamento. Qui Suram hanc legerit, كان له من الاجر بوزن كل جبل سخره الله لداوود عشر حسنات وعصمه الله ان يصير على ذنب كبير او صغير: *Habebit pro mercede, juxta pondus uniuſcujuſque montis, quem Deus Davidis imperio ſubegit, decem bona: & cuſtodiet eum*

Deus

Deus, ne incidat in peccatum magnum, vel parvum.

II. *Per Alcoranum.*] Jurat Deus per Alcoranum: ſed neſcitur, quid juret. Gelal ſupplet ex ſuo cerebro. وجواب هذا القسم محذوف اى لا الامر كما قال كفار مكة من تعدد الالهة. *Pars reſponſiva hujus juramenti tacetur. Sed ſubauditur non eſt ita, ſicut dicunt infideles Meccani, quòd ſcilicet ſint plures Dei.* Jahias, & Zamchaſcerius conantur Prophetæ ſui oſcitantiam ſexcentis ineptiis defendere.

XVII. *Et Pharao author paxillorum.*] Gelal: كان يتد لكل من يغضب عليه اربعة اوتاد يشد اليها يديه ورجليه ويعذبه. *Figebat Pharao, ſi quandò alicui iratus fuiſſet, quatuor paxillos in terra: & alligabat illis manus, & pedes ejus, & ita eum diſcruciabat.*

XVIII. *Præditi virtute.*] Arabicè ذا الايد; poteſt & verti *habentis manus*. Explicat Gelal: اى القوة فى العبادة كان يصوم يوما ويفطر يوما ويقوم نصف الليل وينام ثلثه. *Ideſt virtutem, & conſtantiam in operibus piis. Jejunabat enim alternis diebus: & ſtabat per medietatem noctis, & dormiebat tertiam partem ejus.*

XXIII. *Hiſtoria Litigantium.*] Ita pervertit, & figmentis permiſcet nebulo Sacram Hiſtoriam, quæ habetur lib. 2. Regum cap. 11. & 12. Dilucidat Gelal verba Alcorani, & auget figmentum: وهما ملكان جاءا فى صورة خاصمين وقع لهما ما ذكر على سبيل العرض لينتبه داود على ما وقع منه وكان له تسع وتسعون امراة وطلب امراة شخص ليس له غيرها وتزوجها ودخل بها. *Erant autem hi duo litigantes duo Angeli, qui venerunt ad David in hujuſmodi figura, fingentes ſibi accidiſſe id, quod hic narratur per modum parabolæ: ut excitaretur David ad pœnitentiam pro peccato ſuo. Cùm enim haberet nonaginta novem uxores, appetivit uxorem cujuſdam viri, qui habebat eam ſolam, & concubuit cum ea, poſtquam ſibi in uxorem copulaſſet.* Imò verò priùs concubuit, & deindè uxorem accepit.

XXVIII. *Conſtituimus te Imperatorem.*] Arabicè خليفة; quæ vox propriè ſignificat *Succeſſorem*: & hoc nomine appellati ſunt Principes, qui Mahumeto in imperio ſucceſſerunt; quos etiam nos vulgò *Chaliphas* vocamus.

XXXIII. *Cùm expoſiti fuiſſent coram eo.*] Ideſt, coram Salomone, ut exponunt Jahias, & Zamchaſcerius, qui hæc habet: وروى ان سليمن غزا اهل دمشق ونصيبين واصاب الف فرس وقيل ورثها من ابيه واصابها ابوه من العمالقة وقيل خرجت من البحر لها اجنحة فقعد يوما بعد ما صلى الاولى على كرسيه واستعرضها فلم تزل تعرض عليه حتى غربت الشمس وغفل عن العصر او عن ورد من الذكر كان له وقت العشى وتهيبوه فلم يعلموه فاغتم لما فاته واستردها وعقرها مقربا لله وبقى مائة فما فى ايدى الناس من الجياد فمن نسلها وقيل لما عقرها ابدله الله خيرا منها وهو الريح تجرى بامره. *Ferunt, Salomonem, expugnata Damaſco, & Niſibi, retuliſſe inde mille equos. Alii dicunt, illum accepiſſe eos à Patre ſuo, qui ceperat eos ab Amalecitis. Alii volunt, eos è mari egreſſos fuiſſe alis præditos. Sedens igitur die quadam Salomon in throno ſuo poſt orationem matutinam juſſit eos equos traduci in curſu coram ſe: nec ceſſavit tranſitus eorum, donec occubuit Sol, & neglexit Orationem veſpertinam, ſeu preces, quas veſpere perſolvere ſolebat, neque de hoc commonuerunt eum. Id igitur egrè ferens, juſſit equos illos, qui jam tranſierant in curſu, coram ſe reduci, & immolavit eos Deo. Remanſerunt autem centum ex generoſiſſimis eorum equorum. Deus verò compenſavit eum majori bono, quàm eſſent equi illi, quos immolaverat, dùm illius imperio ventos ſubegit.*

XXXVI. *Et jam quidem tentavimus Salomonem.*] Paucis verbis longam fabulam innuit, quæ apud Mahumetanos hoc præſertim loco fuſiùs refertur, & magna ex parte ex Thalmud in libro עין יעקב parte 2. Tractatu גיטין cap. פרק שאחוו: & in libro ילקוט ſuper libros Regum cap. 182. deſumpta eſt. Ego illam prout apud Iſmaelem filium Aly, & alios expoſitores Arabicè legitur, hic latinè fideliter referam. *Habebat* (inquit) *Salomon puellam, cui tradebat anulum ſuum, cùm ingrediebatur in ſeceſſum, ſeu, ut alii dicunt, in balneum. Tradiditque illi die quadam, & ingreſſus eſt in latrinam. Venit autem ad eam Dæmon quidam, ſeu Genius nomine Sacar in figura Salomonis: & accepit ab ea anulum, projecitque eum in mare. Et ſedit Sachar ſuper ſedem Salomonis, aſſumpta figura ejus, & mutata ſunt ſtatuta, ac judicia ejus ſuper filios Iſrael. Porrò Salomon exiit quærens anulum ſuum (in eo quippe ſita erat ſtabilitas Regni ejus) & non invenit eum. Et cognovit, quòd Deus Excelſus ipſum punire voluiſſet: cœpitque circumire terram, ac dicere: Ego ſum Salomon. At ipſi negabant, eum eſſe, uſquequò dies quadraginta (alii majus ſpatium ponunt) pertranſiſſent: & ipſe intereà non comedit quidquam. Deinde tranſiens, incidit in quoſdam piſcatores, & petiit ab eis cibum. Illi verò piſcem dederunt: cujus ventrem cùm aperuiſſet, invenit in eo anulum ſuum. Recuperato igitur hoc modo Regno, comprehendit Dæmonem Sacar, & alligatum eum magno lapide projecit in lacum Tyberiadis.* Hactenùs Iſmael in ſuo Chronico.

Alii fabulam corollariis augent, quæ non eſt hic operæ pretium referre. Solùm noto cauſam, ob quam Deus ita Salomonem Regno privavit, hanc afferri à Gelale لتزوجه بامراة هواها وكانت تعبد الصنم فى داره من غير علمه وكان ملكه فى خاتمه فنزعه مرة عند ارادة الخلاء ووضعه عند امراته المسماة بالامينة على عادته فجاءها جنى فى صورة سليمان فاخذه منها: *quia nupſerat cum quadam muliere à ſe concupita, quæ colebat Idola in Palatio Salomonis, ipſo inſcio. Erat autem Regnum alligatum anulo prædicto, quem quondam digito detractum eo, quòd vellet in latrinam intrare, dedit ſervandum uni ex fœminis ſuis, nomine Alamina, ut antea conſueverat. Venit autem ad eam Genius quidam in figura Salomonis, & recepit illum ab ea.* Vult autem Jahias, Sa-

Vide in Prodromo par. 4. cap. ult. pag. 116.

car

car ſediſſe pro Salomone in Throno ejus dies quadraginta.

XL. *Vinctos in compedibus*.] Addit Gelal : بجمع ايديهم الى اعناقهم *alligatis manibus junctis ad colla eorum*.

XLVI. *Cape manu tua faſciculum virgarum*.] Dictionem ضغثا Exponit Gelal : حزمة من حشيش او قضبان *faſciculum ſtipularum*, *ſeu virgarum*. Suprà autem poſuerat ramum palmarum : ubi etiam dixit, Job juraſſe, ſe inflicturum uxori ſuæ centum ictus, ob culpam ab ea admiſſam : &, ut ſervaret jusjurandum, ubi convaluit, ſemel tantùm percuſſit (ita Deo conſulente) ramo palmæ, in quo erant centum folia : vel, ut hìc ſcribitur faſciculum centum virgarum من الاذخر او غيره *ex junco odorato*, *vel alia re*. Cauſam autem, ob quam Job ita juraverit, ait Gelal, fuiſſe لابطايها عليه يوما *quia per diem unam*, aliis rebus occupata, *morata fuiſſet ad eum venire*. Jahias autem ex Alhaſan cauſam affert, quia امراة ايوب كانت قربت الشيطان في بعض الامر ودعت ايوب الى قاربته *uxor Job in quibuſdam rebus adhærebat Satanæ*, *& hortata eſt maritum*, *ut ipſe etiam illi adhæreret*.

XLVIII. *Nos certè puros fecimus eos*.] Locus perobſcurus. Arabicè legitur : انا اخلصناهم بخالصة ذكرى الدار : Verior interpretatio videtur eſſe : *Nos peculiarizavimus eos peculiari* gratia, nimirùm, *monimento*, ideſt dono, *domus*; ideſt Paradiſi. Ita videtur probare Gelal, qui ذكرى الدار accepit tanquam appoſitionem ad خالصة. Zamchaſcerius : معناه اخلصناهم بسبب هذه الخلصة و بانهم من اهلها او اخلصناهم بتوفيقهم لها واللطف بهم في اختيارها. *Senſus eſt : peculiarizavimus*, *ſeu ſincerizavimus propter hoc*, *ut ſcilicet ipſi eſſent ex habitatoribus ejus* (nempè Paradiſi.) *Vel purificavimus eos aptando illos ad eum*, *& benignè agendo cum eis*, *ut eligerent illum*.

L. *Et Eliſei*.] Arabicè اليسع : *Aliaſa*. Gelal : هو نبى واللام زايدة *Hic fuit Propheta : & litera lam eſt ſuperflua*. Nimirùm legendum eſt juxta eum, *Aiaſa*. Zamchaſcerius habet ſimilia. Sed puto, utrumque falli : & hìc agi de Propheta Eliſeo : alioqui erit propheta aliquis fictus.

LX. *Hæc caterva detrudenda eſt vobiſcum*.] Hæc verba, juxta Gelal, dicuntur magiſtris errorum in ingreſſu Gehennæ, quia cum ipſis detrudatur in eam etiam diſcipulorum eorum caterva.

LXXX. *Ego autem ſum Veritas*, *& verè dico*.] Arabicè legitur فالحق والحق اقول : *Et Veritas*, *& Veritatem dico*. Quidam legunt utrobique cum rapho : *Et Veritas*, *& Veritas dico* : Alii cum Nasbo : *& Veritatem*, *& veritatem dico*, quæ videtur eſſe vera lectio; quemadmodùm etiam in Euangelio Arabicè ſæpè legimus الحق الحق اقول لكم *Veritatem*, *Veritatem* (ſeu Amen, Amen) *dico vobis*.

LXXX. *Poſt aliquod tempus*.] Arabicè بعد حين. Gelal : اى يوم القيامة : *ideſt die reſurrectionis*. Sed potiùs videtur ſignificare poſt breve tempus.

REFUTATIONES.

I. IMpiè inducit Deum jurantem per Alcoranum : ridiculè verò obliviſcitur commemorare, quid juret. Deum itaque, ſeu potiùs ſe ipſum eodem tempore, & impium, & ſtolidum, ſtultumque facit Mahumetus.

II. Iterum redit ad fabulas de ſubjectione, & obedientia montium, & avium imperio Davidis. Et præctereà fabulas miſcet mendaciis, & perverſa hiſtoriarum ſacrarum narratione. Cùm enim ex Sacris literis lib. 2. Regum cap. 12. habeamus, Deum miſiſſe Nathan Prophetam, ut commoneret Regem David de peccato ſuo, propoſita parabola duorum virorum : alterius divitis, qui habebat oves, & boves plurimos : alterius, qui nihil habebat præter unam ovem : quam dives, ut exhiberet convivium cuidam hoſpiti, parcens ſumere de ovibus, & de bobus ſuis, à paupere rapuit, & mactavit, ut hoſpiti comedendam apponeret : fingit nebulo impudentiſſimum commentum; duos ſcilicet Angelos, litigantium hominum forma aſſumpta, introiſſe per feneſtras conſcenſo muro in Oratorio David, eumque de peccato ſuo commonuiſſe.

III. Fingit novum commentum, nullius veritatis, aut veriſimilitudinis. Refert, Salomonem immolaſſe Deo nongentos equos, eo, quòd, ut in curſu tranſeuntes illos aſpiceret, veſpertinas preces neglexiſſet. Erant, qui juxta Divinam legem, animalia immunda : nec licebat Salomoni ea offerre Deo, neque pauperibus in cibum eorum carnes diſtribuere, quemadmodùm illum diſtribuiſſe refert Gelal. Quòd verò hujuſmodi equos duxerit Salomon in prædam, expugnata Damaſco, vel iidem equi alis præditi, velut totidem Pegaſi è mari prodierint, quemadmodùm referunt expoſitores, inter ineptiſſimas nugas reponendum eſt : præſertim, quia Salomon fuit Rex pacificus, nec ullum bellum contra Damaſcum, vel alias urbes geſſiſſe legitur.

IV. Illud, quod Mahumetus tantummodò innuit obſcurioribus verbis; Expoſitores verò Alcorani diffuſiùs referunt : nimirùm Salomonem à Deo ſpoliatum Regno fuiſſe, eo, quòd annulum, cui Regia illius poteſtas, ac Dignitas alligata erat, amiſiſſet, & interim dum Salomon exul, & mendicus vagabatur, Dæmonem vices illius in adminiſtrando Regno expleviſſe, & alia hujuſmodi monſtra : totum, ut diximus è Thalmudica cloaca exitum eſt : neque in Sacris literis ullum, vel leviſſimum veſtigium illius apparet. Quamobrem non eſt, quòd in hujuſmodi ineptiis confutandis tempus teramus, quemadmodùm neque in aliis, quæ addit de traditis à Deo Dæmonibus Salomoni in fabros, urinatores, & mancipia manicis, & compedibus alligata. Vid. prod. p. 4. c. ult. pag.

V. Ita

V. Ea etiam, quæ de Job commemorat, ferè omnia fabuloſa ſunt, neque ullum in Sacris litteris habent fundamentum. Illud verò inſignem Dei injuriam continet, & quodammodò illum verſipellem, ac nugatorem facit, dùm fingitur præcepiſſe eidem Job, ut ad complendum jusjurandum, quo is juraverat, ſe inflicturum uxori centum ictus, ſeu plagas, ob culpam neſcio quàm ab ea admiſſam, ſi convaluiſſet: præcepiſſe, inquam, ei ut ſtipularum faſciculo, vel ramo palmæ centum ſtipulas, ſeu [illegible] folia continente, uxorem ſemel tantum verberaret. Hoccine eſt juramentum complere? An non eſt hoc ridiculum ſubterfugium, & ſcurrilis æquivocatio, &, quod Eſopicæ fabulæ perſimile videatur; in qua ruſticus pauper, cui unicus bos erat, ægrotans, vovit Jovi Hecatombam, ideſt centum boves, ſi convaleſceret? Ubi verò convaluit, centum exiguos boves è creta compactos, eidem Jovi obtulit, ac per hoc ſe voto ſatisfeciſſe ſibi perſuaſit.

VI. Iterùm Paradiſum ſuum in ſcenam reducit, qualem toties hactenùs repræſentavit: nimirùm, cujus ſumma felicitas in conviviis, ac libidinibus ſita ſit. Vide, quæ ſuprà dicta ſunt.

VII. Concludit Suram obſoleto, putidoque figmento, toties decantato, de creatione Adę, & de Angelorum adoratione, qua illum Dei juſſu venerati ſunt: itemque de Eblis, ſeu Diaboli protervia, dùm eumdem adorare recuſavit: quæ omnia ſe per ſpecialiſſimam Dei revelationem cognoviſſe (quippe anteà tàm arcani miſterii inſantiſſimus erat) affirmat. Vide, quę de hujuſmodi commento dicta ſunt in Sura 2.

سورة الزمر مكية وهي خمس وسبعون آية

SURA XXXIX.

CATERVÆ

MECCANA:

COMMATUM SEPTUAGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم ۞ 2 إنا أنزلنا إليك الكتاب بالحق فاعبد
الله مخلصا له الدين ۞ 3 ألا لله الدين الخالص والذين اتخذوا من دونه أولياء ما نعبدهم
إلا ليقربونا إلى الله زلفى إن الله يحكم بينهم في ما هم فيه يختلفون ۞ 4 إن الله لا
يهدي من هو كاذب كفار ۞ 5 لو أراد الله أن يتخذ ولدا لاصطفى مما يخلق ما يشاء
سبحانه هو الله الواحد القهار ۞ 6 خلق السموات والأرض بالحق يكور الليل على النهار
ويكور النهار على الليل وسخر الشمس والقمر كل يجري لأجل مسمى ألا هو العزيز
الغفار ۞ 7 خلقكم من نفس واحدة ثم جعل منها زوجها وأنزل لكم من الأنعام
ثمانية أزواج يخلقكم في بطون أمهاتكم خلقا من بعد خلق في ظلمات ثلث ذلكم الله
ربكم له الملك لا إله إلا هو فأنى تصرفون ۞ 8 إن تكفروا فإن الله غني عنكم ولا
يرضى لعباده الكفر وإن تشكروا يرضه لكم ولا تزر وازرة أخرى ثم إلى ربكم
مرجعكم فينبئكم بما كنتم تعملون ۞ 9 إنه عليم بذات الصدور ۞ 10 وإذا مس
الإنسان ضر دعا ربه منيبا إليه ثم إذا خوله نعمة منه نسي ما كان يدعوا إليه من قبل
وجعل لله أندادا ليضل عن سبيله قل تمتع بكفرك قليلا إنك من أصحاب النار ۞
11 أمن هو قانت آناء الليل ساجدا وقائما يحذر الآخرة ويرجو رحمة ربه قل هل يستوي
الذين يعلمون والذين لا يعلمون إنما يتذكر أولوا الألباب ۞ 12 قل يا عباد الذين
آمنوا اتقوا ربكم للذين أحسنوا في هذه الدنيا حسنة وأرض الله واسعة إنما يوفى الصابرون

أجرهم بغير حساب ۞ 13 قل إني أمرت أن أعبد الله مخلصا له الدين ۞ 14 وأمرت لأن
أكون أول المسلمين ۞ 15 قل إني أخاف إن عصيت ربي عذاب يوم عظيم ۞
16 قل الله أعبد مخلصا له ديني فاعبدوا ما شئتم من دونه قل إن الخاسرين الذين خسروا
أنفسهم وأهليهم يوم القيمة ألا ذلك هو الخسران المبين ۞ 17 لهم من فوقهم ظلل من النار ومن
تحتهم ظلل ذلك يخوف الله به عباده يا عباد فاتقون ۞ 18 والذين اجتنبوا الطاغوت أن
يعبدوها وأنابوا إلى الله لهم البشرى فبشر عبادي الذين يستمعون القول فيتبعون أحسنه
أولائك الذين هديهم الله وأولائك هم أولوا الألباب ۞ 19 أفمن حق عليه كلمة العذاب أفأنت
تنقذ من في النار ۞ 20 لكن الذين اتقوا ربهم لهم غرف من فوقها غرف مبنية تجري من
تحتها الأنهار وعد الله لا يخلف الله الميعاد ۞ 21 ألم تر أن الله أنزل من السماء ماء
فسلكه ينابيع في الأرض ثم يخرج به زرعا مختلفا ألوانه ثم يهيج فتريه
مصفرا ثم يجعله حطاما إن في ذلك لذكرى لأولي الألباب ۞ 22 أفمن شرح الله صدره
للإسلام فهو على نور من ربه فويل للقاسية قلوبهم من ذكر الله أولائك في ضلال مبين ۞
23 الله نزل أحسن الحديث كتابا متشابها مثاني تقشعر منه جلود الذين يخشون ربهم ثم
تلين جلودهم وقلوبهم إلى ذكر الله ذلك هدى الله يهدي به من يشاء ومن يضلل الله
فما له من هاد ۞ 24 أفمن يتقي بوجهه سوء العذاب يوم القيمة وقيل للظالمين ذوقوا ما
كنتم تكسبون ۞ 25 كذب الذين من قبلهم فأتيهم العذاب من حيث لا يشعرون ۞
26 فأذاقهم الله الخزي في الحيوة الدنيا ولعذاب الآخرة أكبر لو كانوا يعلمون ۞ 27 ولقد
ضربنا للناس في هذا القرآن من كل مثل لعلهم يتذكرون ۞ 28 قرآنا عربيا غير ذي عوج
لعلهم يتقون ۞ 29 ضرب الله مثلا رجلا فيه شركاء متشاكسون ورجلا سلما
لرجل هل يستويان مثلا الحمد لله بل أكثرهم لا يعلمون ۞ 30 إنك ميت وإنهم
ميتون ۞ 31 ثم إنكم يوم القيمة عند ربكم تختصمون ۞ 32 فمن أظلم ممن
كذب على الله وكذب بالصدق إذ جاءه أليس في جهنم مثوى للكافرين ۞
33 والذي جاء بالصدق وصدق به أولائك هم المتقون ۞ 34 لهم ما يشاءون عند ربهم ذلك جزاء
المحسنين ۞ 35 ليكفر الله عنهم أسوأ الذي عملوا ويجزيهم أجرهم بأحسن الذي كانوا
يعملون ۞ 36 أليس الله بكاف عبده ويخوفونك بالذين من دونه ومن يضلل الله فما له
من هاد ۞ 37 ومن يهد الله فما له من مضل أليس الله بعزيز ذي انتقام ۞ 38 ولئن
سألتهم من خلق السموات والأرض ليقولن الله قل أفرأيتم ما تدعون من دون الله إن أرادني
الله بضر هل هن كاشفات ضره أو أرادني برحمة هل هن ممسكات رحمته قل حسبي

الله

اللّه عليه فليتوكّل المتوكّلون ۞ 39 قل يا قوم اعملوا علي مكانتكم إنّي عامل
فسوف تعلمون ۞ 40 من يأتيه عذاب يخزيه ويحلّ عليه عذاب مقيم ۞ 41 إنّا أنزلنا
عليك الكتاب للنّاس بالحقّ فمن اهتدي فلنفسه ومن ضلّ فإنّما يضلّ عليها وما أنت عليهم
بوكيل ۞ 42 اللّه يتوفّي الأنفس حين موتها والّتي لم تمت في منامها فيمسك الّتي
قضي عليها الموت ويرسل الأخري إلي أجل مسمّي إنّ في ذلك لآيات لقوم يتفكّرون ۞ 43 أم
اتّخذوا من دون اللّه شفعاء قل أولو كانوا لا يملكون شيا ولا يعقلون ۞ 44 قل للّه
الشفاعة جميعا له ملك السموات والأرض ثمّ إليه ترجعون ۞ 45 وإذا ذكر اللّه وحده
اشمأزّت قلوب الّذين لا يومنون بالآخرة وإذا ذكر الّذين من دونه إذا هم يستبشرون ۞
46 قل اللّهمّ فاطر السموات والأرض عالم الغيب والشّهادة أنت تحكم بين عبادك في ما كانوا
فيه يختلفون ۞ 47 ولو أنّ للّذين ظلموا ما في الأرض جميعا ومثله معه لافتدوا به من
سوء العذاب يوم القيمة وبدا لهم من اللّه ما لم يكونوا يحتسبون ۞ 48 وبدا لهم سيّات
ما كسبوا وحاق بهم ما كانوا به يستهزون ۞ 49 فإذا مسّ الإنسان ضرّ دعانا ثمّ إذا خوّلناه
نعمة منّا قال إنّما أوتيته علي علم بل هي فتنة ولكنّ أكثرهم لا يعلمون ۞ 50 قد قالها
الّذين من قبلهم فما أغني عنهم ما كانوا يكسبون ۞ 51 فأصابهم سيّات ما كسبوا والّذين
ظلموا من هولاء سيصيبهم سيّات ما كسبوا وما هم بمعجزين ۞ 52 أولم يعلموا أنّ اللّه يبسط
الرزق لمن يشاء ويقدر إنّ في ذلك لآيات لقوم يومنون ۞ 53 قل يا عبادي الّذين أسرفوا
علي أنفسهم لا تقنطوا من رحمة اللّه إنّ اللّه يغفر الذنوب جميعا إنّه هو الغفور الرّحيم ۞
54 وأنيبوا إلي ربّكم وأسلموا له من قبل أن يأتيكم العذاب ثمّ لا تنصرون ۞ 55 واتّبعوا
أحسن ما أنزل إليكم من ربّكم من قبل أن يأتيكم العذاب بغتة وأنتم لا تشعرون ۞
56 أن تقول نفس يا حسرتي علي ما فرّطت في جنب اللّه وإن كنت لمن السّاخرين ۞
57 أو تقول لو أنّ اللّه هديني لكنت من المتّقين ۞ 58 أو تقول حين تري العذاب لو أنّ لي
كرّة فأكون من المحسنين ۞ 59 بلي قد جاءتك آياتي فكذّبت بها واستكبرت
وكنت من الكافرين ۞ 60 ويوم القيمة تري الّذين كذبوا علي اللّه وجوههم مسودّة
أليس في جهنّم مثوي للمتكبّرين ۞ 61 وينجّي اللّه الّذين اتّقوا بمفازتهم لا يمسّهم السّوء ولا
هم يحزنون ۞ 62 اللّه خالق كلّ شيء وهو علي كلّ شيء وكيل ۞ 63 له
مقاليد السموات والأرض والّذين كفروا بآيات اللّه أولايك هم الخاسرون ۞ 64 قل أفغير اللّه
تأمروني أعبد أيّها الجاهلون ۞ 65 ولقد أوحي إليك وإلي الّذين من قبلك لين أشركت
ليحبطنّ عملك ولتكوننّ من الخاسرين ۞ 66 بل اللّه فاعبد وكن من الشّاكرين ۞
67 وما

67 وما قدروا الله حق قدره والارض جميعا قبضته يوم القيمة والسموات مطويات بيمينه سبحانه
وتعالى عما يشركون ۞ 68 ونفخ في الصور فصعق من في السموات ومن في الارض الا من
شاء الله ثم نفخ فيه اخرى فاذا هم قيام ينظرون ۞ 69 واشرقت الارض بنور ربها ووضع
الكتاب وجيء بالنبيين والشهداء وقضي بينهم بالحق وهم لا يظلمون ۞ 70 ووفيت كل
نفس ما عملت وهو اعلم بما يفعلون ۞ 71 وسيق الذين كفروا الى جهنم زمرا حتى اذا
جاوها فتحت ابوابها وقال لهم خزنتها الم ياتكم رسل منكم يتلون عليكم ايات ربكم
وينذرونكم لقاء يومكم هذا قالوا بلى ولكن حقت كلمة العذاب على الكافرين ۞
72 قيل ادخلوا ابواب جهنم خالدين فيها فبيس مثوى المتكبرين ۞ 73 وسيق الذين اتقوا
ربهم الى الجنة زمرا حتى اذا جاوها وفتحت ابوابها وقال لهم خزنتها سلام عليكم طبتم
فادخلوها خالدين ۞ 74 وقالوا الحمد لله الذي صدقنا وعده واورثنا الارض نتبوا من الجنة
حيث نشاء فنعم اجر العاملين ۞ 75 وترى الملايكة حافين من حول العرش يسبحون بحمد
ربهم وقضي بينهم بالحق وقيل الحمد لله رب العالمين ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. DEmiſſio Libri *hujus eſt* à Deo Præpotente, Sapiente. 2. Nos quidem demiſimus ad te *hunc* librum cum veritate: itaque cole Deum, purè exhibens illi religionem. 3. Nonne *competit* Deo religio ſincera? Sed, qui acceperunt præter eum patronos, *dicentes*: Non colimus illos, niſi ut appropinquare faciant nos ad Deum cum incremento (*ideſt propiùs*) certè Deus judicabit inter eos, *& inter Fideles* circa id, in quo ipſi fuerunt diſcrepantes. 4. Profectò Deus non diriget eum, qui fuerit mendax, infidelis. 5. Si voluiſſet Deus habere prolem: profectò elegiſſet ex eo, quod creat, id, quod voluiſſet. Laus ejus. Ipſe eſt Deus Unus, Prædominator. 6. Creavit Cœlos, & terram cum veritate. Immittit noctem in diem, & immittit diem in noctem (*ideſt, ſuccedere facit alteram alteri per vices*) & ſervire facit Solem, & lunam: quodlibet *horum* currit ad metam determinatam. An non ipſe *eſt* Præpotens, Indultor? 7. Creavit vos ex anima una (*ideſt ex Adam*) deindè fecit ex ea conjugem ejus (*ideſt Hevam*) & demiſit vobis ex pecudibus octo paria. Creat vos in uteris matrum veſtrarum, creatione poſt creationem (*ideſt in varias formas commutando, ut in molam, carnem &c.*) in tenebris tribus (*ideſt in ventre, in matrice, & in ſecundinis.*) Iſte *eſt* Deus, Dominus veſter: ipſius *eſt* Regnum: non *eſt* Deus, niſi ipſe. Quomodò ergo avertimini *à ſervitute ejus*? 8. Si ingrati fueritis, certè Deus *eſt* dives ſine vobis: Sed non placet illi in ſervis ſuis ingratitudo. Si autem grati fueritis, complacebit ſibi de vobis, & non portabit portatrix onus alterius (*ideſt una anima non punietur pro peccato alterius.*) Deindè ad Dominum veſtrum *erit* reditus veſter, & enarrabit vobis id, quod fueritis operati. 9. Ipſe enim *eſt* Cognitor eſſentiæ pectorum (*ideſt arcanorum animi*). 10. Cùm autem tetigerit hominem *aliquod* damnum; invocabit Dominum ſuum reverſus ad eum. Deindè ubi compotem fecerit eum *alicujus* beneficii ex ſe: obliviſcetur illius, quem precatus fuerat anteà, & ponet Deo *alios Deos* ſimiles, ut errare faciat *homines* à ſemita ejus. Dic *homini hujuſmodi*: Fruere in infidelitate tua modicum; namque tu *eris* ex habitatoribus Ignis. 11. An qui eſt ſedulò devotus in horis noctis, adorans, & ſtans, *&* metuit noviſſimum ſæcu-

ſæculum, & ſperat miſericordiam Domini ſui, *æſtimabitur apud Deum ſicut ille, qui eſt infidelis, & tranſgreſſor*? Dic: an adæquabuntur, qui ſciunt, & qui neſciunt? Profectò commonefient præditi cordibus. 12. Dic: O ſervi mei, qui credidiſtis, timete Dominum veſtrum. Illis, qui benefecerint in hoc mundo, *erit* bonum, & terra Dei *eſt* ſpatioſa. Profectò retribuetur patienter ſuſtinentibus merces eorum ſine computatione (*ideſt ſine menſura*). 13. Dic: Equidem juſſus ſum colere Deum, puram exhibens illi religionem. 14. Et juſſus ſum eſſe primus Moſlemorum. 15. Dic: Equidem timeo, ſi inobediens fuero Domino meo, pœnam diei magnæ. 16. Dic: Deum colo, puram exhibens illi religionem meam. Colite porrò, quod vultis præter eum. Dic: Certè pereuntes, qui perdunt animas ſuas, & familias ſuas in die reſurrectionis: nonne hæc eſt perditio manifeſta? 17. His *erunt* deſuper ipſos umbracula ex igne; & deſubtus ipſos umbracula *ex igne*. Per hoc deterrebit Deus ſervos ſuos, *dicens*: O ſervi mei, timete ergo me. 18. Qui autem declinaverint Idola, ne colant ea, & converſi fuerint ad Deum: his *erit* fauſtum nuncium. Euangeliza ergo ſervis meis: Qui obedierint dicto meo, & ſecuti fuerint optimum ejus, hi *ſunt*, quos direxit Deus, & hi ſunt præditi cordibus. 19. An ergo, cui juſtè competit verbum pœnæ (*ideſt damnatio in Gehennam*) an, *inquam*, tu liberabis eum, qui *eſt* in Igne *Gehennæ*? 20. Verùm, qui timuerit Dominum ſuum, ipſis *erunt* cœnacula, ſupra quæ *erunt alia* cœnacula fabricata; current ſubtus ipſa fluvii; promiſſio Dei: non adverſabitur Deus promiſſioni *ſuæ*. 21. Nonne vides, quòd Deus demittit è Cœlo aquam, & immittit eam per rivos in terram: deindè educit per eam ſemen diverſum coloribus ſuis? Deindè areſacit *illud*; quamobrem videbis illud flaveſactum: Deinde redigit illud in fruſta. Profectò in hoc certè *eſt* eruditio præditis cordibus. 22. An ergo ille, cujus dilataverit Deus pectus ad religionem Eſlamiticam, ac proinde ipſe *fuerit* ſuper lucem à Domino ſuo: *erit ſicut ille, cujus induratum eſt cor*? atqui væh duris cordibus ſuis à memoria Dei: hi *ſunt* in errore manifeſto. 23. Deus demiſit pulcherrimum narrationis (*ideſt Alcoranum*) librum inter ſe ſimilem (*ideſt, in quo omnia ſibi optimè reſpondent, & conveniunt*) iterata continentem. Horrore percelluntur ex eo, *dum legitur*, pelles eorum, qui timent Dominum ſuum. Deindè molleſcunt pelles eorum, & corda eorum ad commemorationem Dei. Hæc *eſt* directio Dei; diriget per eam, quem voluerit: quem autem errare fecerit Deus, non *erit* ei ullus director. 24. An ergo, qui timuerit in facie ſua malum pœnæ in die reſurrectionis, *erit ſicut ille, qui ſecurus fuerit ab eodem malo*? Et dicetur iniquis: Guſtate, quod fuiſtis lucrati. 25. Mendacii arguerunt *Legatos ſuos* ii, qui *fuerunt* ante eos (*ſcilicet Meccani*) quamobrem venit ad eos pœna de unde non animadvertebant. 26. Et guſtare fecit eos Deus ignominiam in vita mundana: Sed certè pœna alterius vitæ *erit* gravior. Si ſcirent *hoc*, *non ita agerent*. 27. Et jam quidem propoſuimus hominibus in hoc Alcorano de omni ſimilitudine, ut ipſi commonefiant. 28. Lectione Arabica, non habente diſtorſionem (*ideſt ſine errore, vel contrarietate*) ut ipſi timeant *Deum*. 29. Propoſuit Deus parabolam: virum, cui *ſint* ſocii (*ideſt plures Domini*) inter ſe diſſidentes, & virum addictum *uni tantùm* viro (*ideſt uni Domino*.) An æquabuntur *hi duo* in ſimilitudine? Laus Deo. Verùm plerique eorum neſciunt. 30. Profectò tu moriturus *es*, & illi ſanè morituri *ſunt*. 31. Deindè vos ſanè die reſurrectionis apud Dominum veſtrum diſceptabitis. 32. Quis porrò *eſt* iniquior, quàm, qui mendacium profert de Deo, & mendacii redarguit veritatem cum venit ad eum? nonne eſt in Gehenna receptaculum infidelibus? 33. Qui autem venit cum veritate, & credit in eam: hi ſunt timorati. 33. Ipſis *erit*, quod voluerint apud Dominum ſuum. Hæc *erit* retributio benefacientium. 35. Ut expiet Deus ab eis peſſimum, quod fecerunt, & rependat eis mercedem eorum propter optimum, quod fuerint operati. 36. Nonne & Deus ſufficiens ſervo ſuo? Sed perterrebunt te metu eorum, qui *ſunt* præter eum (*ideſt deorum ſuorum*.) Et quem errare fecerit Deus, non *erit* illi ullus director. 37. Quem verò direxerit Deus, non *erit* illi ullus errare faciens eum. An non eſt Deus Præpotens, habens vim ulciſcendi? 38. Et profectò, ſi inter-

الجزو الرابع والعشرون
Pars vigeſima quarta.

inter-

interrogaveris eos, quis creaverit Cœlos, & terram, certè reſpondebunt: Deus: Dic: An ergo putatis, *ea Numina*, quæ invocatis præter Deum, ſi voluerit mihi Deus nocere: utrum ipſa relevatura *ſint* nocumentum ejus? vel, *ſi* voluerit mihi miſereri, utrum ipſa impeditura *ſint* miſericordiam ejus? Dic: ſufficientia mea Deus: ſuper eum confidant Confidentes. 39. Dic: O popule meus, operamini ſecundum ſtatum veſtrum: certè ego operaturus *ſum juxta ſtatum meum*: mox porrò ſcietis. 40. Ad quem veniat pœna ignominia perfundens eum, & deſcendat ſuper eum pœna ſtabilis (*ideſt Gehennæ*). 41. Nos certè demiſimus ſuper te librum ad *commonendos* homines cum veritate. Porrò, qui directus fuerit, ſibi *erit directus*: Qui verò erraverit: utique errabit contra ſe ipſum. Neque tu *es* ſuper eos procurator. 42. Deus fato fungi faciet animas tempore mortis earum, & quæ nondum mortuæ ſunt, *fato fungi faciet eas* in ſomno earum, & *a* recipiet *ad ſe*, quas decrevit ſuper eas mortem, & mittet alias ad metam determinatam (*ideſt relinquet eas in corpore uſque ad veram mortem.*) Certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna (*ideſt argumenta reſurrectionis*) hominibus, *qui* recogitant. 43. An ſuſceperunt præter Deum interceſſores? Dic: An *feciſtis hoc*, etiamſi non *b* poſſint obtinere quidquam, neque intelligant? 44. Dic: Deo *competit* interceſſio univerſa (*ideſt concedere aliis facultatem intercedendi.*) Ipſius eſt Regnum Cœlorum, ac terræ. Deindè ad eum reducemini. 45. Cùm verò commemoratus fuerit Deus unus ipſe, coarctantur ob horrorem corda eorum, qui non credunt in alterum ſæculum. Cùm verò commemorantur ii, qui *ſunt* præter eum; ecce ipſi lætitia perfunduntur. 46. Dic: O Deus Conditor Cœlorum, & terræ, Cognitor Arcani, & manifeſti: tu judicabis inter ſervos tuos circa id, in quo erant inter ſe diſſidentes. 47. Quòdſi porrò iis, qui ſunt iniqui, eſſet id, quod eſt in terra totum, & tantumdem cum eo: profectò redimerent ſeipſos eo à malo pœnæ die reſurrectionis, & apparebit illis à Deo id, quod nunquam fuerant opinati. 48. Et apparebunt illis mala illius, quod fuerint operati; & circundabit eos id, quod irridebant. 49. Cùm autem tetigerit hominem damnum, invocabit nos. Deindè, cùm compotem fecerimus eum *alicujus* beneficii ex nobis, dicet: Profectò datum fuit mihi hoc propter ſcientiam (*ideſt, quia Deus ſciebat, me eſſe dignum eo*). Verùm hæc *eſt* tentatio, *qua Deus homines experitur*: verumtamen plerique eorum neſciunt. 50. Jam dixerunt hoc illi, qui fuerunt ante eos: Sed non profuit illis id, quod fuerunt lucrati. 51. Inciderunt itaque eis mala illius, quod operati fuerant. Qui autem iniquè egerint ex illis (*ideſt Meccanis*) incident illis mala illius, quod operati fuerint: Neque ipſi *erunt* infirmantes *Deum*, *ne puniat illos*. 52. An nondùm noverunt, quòd Deus dilatat opes, cui vult, & coarctat? certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna hominibus, *qui* credunt. 53. Dic: O ſervi mei, qui prævaricati *c* eſtis contra animas *d* veſtras, ne deſperetis de miſericordia Dei: quippe Deus ignoſcit delictis omnibus: Nam ipſe eſt *Indultor, Miſericors*. 54. Et revertimini ad Dominum veſtrum, & tradite vos illi, antequam adveniat vobis pœna: deindè non adjuvabimini. 55. Et ſectamini optimum *illius*, quod demiſſum eſt ad vos à Domino veſtro (*ideſt Alcoranum*) antequam adveniat vobis pœna repentè, & vos animadvertatis. 56. *Et e ante* quàm dicat anima: O dolor, pro eo, quod negligens fui in latere Dei (*ideſt in obediendo ei quaſi ejus lateri aſſiſtens*) & profectò fuiſti ſanè ex illudentibus. 57. Vel dicat: Si quidem Deus direxiſſet me, certè fuiſſem ex timoratis. 58. Vel dicat, cùm videbit pœnam: Si porrò mihi *foret* reditus *in mundum*, eſſem ex benefacientibus. 60. Atqui jam venerunt ad te ſigna mea (*ideſt Alcoranus*) &, ut mendacia inſimulaſti ea, & in ſuperbiam elatus es, *ne crederes in ea*, & fuiſti ex infidelibus. 60. Et die reſurrectionis videbis eos, qui mendacium protulerunt de Deo: facies eorum nigræ. An non erit in gehenna receptaculum efferentibus ſeſe in ſuperbiam? 61. Et liberabit Deus eos, qui timorati fuerint, *ponetque eos* in loco felicitatis eorum: non tanget eos malum, neque ipſi contriſtabuntur. 62. Deus *eſt* creator omnis rei, & ipſe ſuper omnem rem *eſt* procurator. 63. Ipſius ſunt claves Cœlorum, & terræ: qui au-

a retinebit.

b poſſideat.

c ſunt.

d ſuas.

e ne dicat anima.

tem non crediderint in ſigna Dei, hi erunt pereuntes. 64. Dic: An ergo præter Deum præcipitis mihi, ut colam *alios Deos*, ò ſtulti? 65. Et jam quidem dictum fuit per revelationem ad te, & ad eos, qui *fuerunt* ante te: Certè ſi aſſociaveris *Deo alios deos*, erit omninò inutile, ac vanum opus tuum, & omninò eris ex pereuntibus. 66. Quin imò Deum cole, & eſto ex agentibus gratias. 67. Sed non menſuraverunt Deum veritate menſuræ ejus, & terra univerſa *erit* pugillus ejus in die reſurrectionis: & Cœli *erunt* convoluti in dextera ejus. Laus ejus; & exaltetur ab eo, quod aſſociant *illi*. 68. Et inſufflabitur in tubam *prima vice*, & *a* corruent exanimes, qui *ſunt* in Cœlis, & qui *ſunt* in terra, præter eos, quos voluerit Deus. Deinde *inſufflabitur* [illegible] eam ſecunda *vice*, & ecce ipſi, *qui erant mortui*, ſurgentes aſpicient, *expectantes, quid futurum ſit*. 69. Et coruſcabit terra ex luce Domini ſui, & ponetur Liber, & adducentur Prophetæ, & martyres teſtes, & judicabitur inter eos cum veritate, & ipſi non tractabuntur iniquè. 70. Et ſatisfiet omni animæ pro eo, quod operata fuerit, & ipſe *erit* ſcientiſſimus de eo, quod fecerint. 71. Et ducentur, qui infideles fuerint in gehennam per catervas, donec, ubi pervenerint ad eam, aperiantur portæ ejus. Et dicent illis Cuſtodes illius: Nonne venerunt ad vos Legati ex vobis, *qui* recitabant vobis ſigna Domini veſtri, & comminabantur vobis adventum diei hujus? Reſpondebunt: Utique: Sed competit verbum pœnæ *(ideſt prædeſtinatio ad Gehennam)* ſuper infideles. 72. Dicetur *illis*: Ingredimini portas gehennæ perpetuò commoraturi in ea. Miſerum porrò erit receptaculum ſeſe ſuperbè efferentium. 73. Et ducentur illi, qui timuerint Dominum ſuum, in Paradiſum per catervas, donec perveniant ad eum, & aperientur portæ ejus, & dicent illis cuſtodes ejus. Pax ſuper vos: felices eſtis: ingredimini ergo in eum, perpetuò commoraturi. 74. Et reſpondebunt: Laus Deo, qui verificavit nobis promiſſionem ſuam, & tradidit nobis in hæreditatem terram, *ut* habitemus in Paradiſo, ubi voluerimus. Et euge merces operantium. 75. Et videbis Angelos nudatos pedibus *in circuitu* Throni, celebrantes laudem Domini ſui, & deciſum erit inter eos *(ſcilicet homines)* cum veritate, & dicetur: Laus Deo Domino *b* ſæculorum.

a cadent mortui.

b Mundorum.

NOTÆ.

INſcribitur Sura Arabicè الزُّمَر *Catervæ*; quia verſu 70. & 72. inducuntur impii in Gehennam, Pii autem in Paradiſum catervatim introire, Meccanam facit Gelal, præter verſum 52. qui incipit: *Dic: O ſervi mei*: cui nonnulli addunt duos ſubſequentes. Cur verò hos præ cæteris? Caſu hæc mihi, ac temerè videntur à Moslemis aſſeri. Certè Jahias notat: وهى مكية كلها: *& hæc eſt tota Meccana*. Cuinam fides habenda? Verſus ſeptuaginta quinque vulgò ponuntur: alii pauciores enumerant. Nihil in hoc certum, aut conſtans. Premium Lectoris: من قرأ سورة الزمر لم يقطع الله رجاه يوم القيمة واعطاه الله ثواب الخايفين وعنه انه عليه السلام كان يقرء كل ليلة بنى اسرايل والزمر: *Qui legerit Suram Catervarum, non præcidet Deus ſpem ejus in die reſurrectionis, & dabit illi premium Timoratorum. Refertur autem, Mahumetum conſueviſſe ſingulis noctibus legere Suram, quæ inſcribitur Filii Iſrael, & hanc de Catervis.*

VII. *Et demiſit vobis ex pecudibus octo paria:*] Ita explicat hæc verba Zamchaſcerius: قيل خلقها فى الجنة ثم انزلها ثمانية ازواج ذكرا وانثى من الابل والبقر والضان والمعز والزوج اسم الواحد معه اخر واذا انفرد فهو فرد ووتر: *Dicitur Deus creaſſe eas in Paradiſo, deindè deſcendere feciſſe earundem octo paria, maſculum, & fœminam: nimirùm par Camelorum, par boum, par ovium, & par caprarum: itaut hic, par dicat ſingula, quatenùs accipiuntur cum alio pari, ſeu referuntur ad illud, cùm alioqui ſint ſingularia, & individua.* Nimirùm, ut ſint octo relativè conjuncta, ſeu conjugata.

XXIII. *Iterata continente.*] Arabicè مثانى eſt numeri pluralis, & ſignificat *Iterata*, ſeu duplicata, vel ſæpiùs repetita. Hoc autem nomine vocatur Alcoranus, ut ait Gelal, quia ثنى فيه الوعد والوعيد وغيرهما *repetuntur ſæpè in eo, promiſſa, & minæ, & alia, quæ in eo continentur.* Nullo alio nomine aptiùs appellatur putidiſſimus Alcorani liber, quàm hoc. Toties enim in eo repetuntur, ac recoquuntur, quæ ſemel dicta ſunt, ut vomitum, nedum nauſeam excitent legentibus. Alioquin, ſi ea, quæ Alcoranus continet, ſemel tantum dicerentur, vix tres, aut quatuor pagellas implerent.

XXIV. *An ergo, qui timuerit in facie ſua* [illegible]]. Gelal: اى اشده بان يلقى بوجهه فى النار مغلولة يداه الى عنقه: *Ideſt ſummam illius vehementiam, eo quod projiciendus ſit obverſa facie in ignem, manibus ad collum alligatis.*

XLVII. *Profectò redimerent ſeipſos.*] Eſt argumentum ab impoſſibili: impoſſibilis enim eſt propoſita conditio.

LVI. *Et profectò fuiſti ex illudentibus.*] Notanda hìc ſubita, & inepta mutatio perſonæ primæ in ſecundam: quaſi verò hæc ultima verba exprobrentur homini à Deo, vel ab Angelis; vel ab ipſo homine animæ ſuæ.

LXIX. *Præter eos, quos voluerit Deus.*] Gelal: من الحور و الولدان وغيرهما *præter puellas nigrioculas, pueros, & alios hujuſmodi.* Jahias: تفسير الحسن استثنى طوايف اهل السماء يموتون بين النفختين قال يحيى وبلغنى ان اخر من يبقى منهم جبريل وميكايل واسرافيل وملك الموت ثم يموت جبرايل وميكايل واسرافيل ثم يقول الله لملك الموت مت فيموت ثم نفخ فيه اخرى فاذا هم قيام ينظرون وبين النفختين اربعون يوما. *Expoſitio Alhaſani: Excipit quoſdam ex Cœlitibus, qui morientur inter ſpatium ſoni utriuſque tubæ. Dixit Jahias: Et pervenit ad meam notitiam, remanſuros vivos ex eis, Gabrielem, Michaelem, Aſraphelem, & Angelum mortis. Deindè morientur Gabriel, & Michael, & Aſraphel. Tùm dicet Deus Angelo mortis: Morere: & morietur. Deindè dabitur ſecundum ſignum tubæ, & reſurgent. Erit autem inter utrumque ſonum ſpatium quadraginta dierum.*

LXXIX. *Et ponetur liber, & adducentur Prophetæ, & teſtes.*] Hic liber intelligitur ab expoſitoribus eſſe ille, in quo cujuſque opera deſcripta erunt. Ponitur autem in manu uniuſcujuſque liber ſuus. Quod autem dicitur adducendos eſſe Prophetas, & teſtes; videntur nomine teſtium intelligendi eſſe Legati; Porrò vox Arabica شهداء & teſtes, & Martyres ſignificat.

REFUTATIONES.

I. QUòd toties Deus affirmet, ſe authorem eſſe Alcorani, ut hìc in principio hujus Suræ; & hoc præterea juret per eundem Alcoranum: nimis ſuſpicioſum eſt. Ne viro quidem bono convenit fidem ſuam, præſertim cum juramento in eadem re ſæpius exhibere: quanto minus Deo, qui de ſeipſo ait: *ſemel juravi in ſanctо meo*, vel per *ſanctitatem meam?* Si Deo ſemel juranti non credimus; neque ſi millies juret, credemus. Nullos magis mendaces, aut perjuros experimur, quàm eos, qui aſſerta, ac juramenta ſua nimis frequenter, atque importunè ingerunt. Puerorum hoc, & muliercularum vitium eſt; quæ cùm maximè mentiuntur, maximè jurant, ſe vera proferre.

II. Incuſat eos, qui patronos præter Deum accipiunt, ad hoc, ut ſeſe apud ipſum Deum adjuvent interceſſionibus ſuis. Sed jam ſuprà oſtendi, nullum eſſe errorem, quòd aliquis interceſſione Sanctorum Virorum, tamquàm patronorum apud Deum, utatur. Hoc fecerunt fideles Iſraelitæ ante Chriſtum; hoc faciunt Chriſtiani: hoc Mahumetani ipſi facere conſueverunt. In eo ſitus eſt error, quòd quis patronos malos, vel ineptos adhibeat, & in hoc Meccani revera errabant. Quod verò deindè pronunciet, Deo interceſſionem omnem convenire: inſulsè, ne dicam blaſphemè, impièque loquitur. Deo enim repugnat pro aliquo intercedere, cùm nullum habeat ſuperiorem, quem meditatione ſua pro aliquo poſſit interpellare. Hanc Prophetæ ſui craſſitiem agnoſcens Gelal, violenta interpretatione, ut vidimus, nititur excuſare. Sed faciem Æthiopis lavat.

III. Sæpiſſimè aſſeritur in Alcorano, & præſertim hìc verſu quarto, Deum non dirigere infideles, alioſque homines malos. Quòd, quàm falſum ſit, experientia ipſa perpetuò docuit. Quoquot enim inter mortales à Deo directi ſunt, plerique anteà fuere infideles, vel mali. Mahumetus ipſe fatetur, ſe infidelem, & errantem, à Deo directum fuiſſe. Quòd ſi reſpondeant Moſlemi, infideles non dirigi à Deo, dùm in infidelitate ſua obſtinatè perſeverant: frivola prorſùs, & ridicula erit reſponſio. Et nihilominùs Moſlemi ipſi referunt non paucos infideles, Mahumeto infenſiſſimos, etiam dùm illum vellent occidere, à Deo mutatos, directoſque ad illius Sectam fuiſſe.

IV. Dùm affirmat Mahumetus, Deum, ſi filium habere voluiſſet, electurum ex creaturis ſuis eum, qui ſibi magis placuiſſet, apertè oſtendit inſcitiam, ſtultitiamque ſuam. Si enim putabat, Chriſtianos, dùm credebant, Deum habere filium, intelligere de filio naturali, ut revera intelligebant, quomodò poterat Deus eligere illum ex creaturis, cùm filius naturalis eſſe non poſſit, niſi ex ſubſtantia, & natura patris? Si verò de filio electivo, vel adoptivo loquebatur, quis ignorat, juſtos omnes, ac Sanctos viros dici poſſe, & eſſe filios Dei electivos? Immò, dùm Mahumetani non audent negare, Chriſtum in Euangelio ſæpiſſimè filium Dei appellari; fatentur quidem illum eſſe filium Dei, ſed electum in filium per ſpecialem gratiam, & adoptionem. Sed adeò vecors erat Mahumetus, ut crederet Deum, ſi filium naturalem habiturus eſſet, poſſe quidem illum habere, ſed nonniſi per congreſſum cum aliqua fœmina à ſe creata; ut de Jove, ſuiſque Diis fabulantur Poetæ. Ideò enim negat alibi in Alcorano Deum habere filium naturalem, quia nullam hactenùs habuit ſociam, ſeu uxorem, ex qua illum ſuſcipere potuerit.

V. Delirium Mahumeti cenſendum eſt id, quod aſſeritur, Deum demiſiſſe ad homines ex terreſtri Paradiſo octo paria pecudum: hoc enim nullum habet neque in ſcripturis, neque in hominum fide, vel traditione fundamentum. Neſcio verò, quid Zamchaſcerium moverit, ut crederet, iſta octo paria fuiſſe par Camelorum, par boum, par Ovium, & par caprarum. Jam enim non eſſent octo, ſed quatuor tantùm paria: quamvis ipſe violenter explicans verba Alcorani, velit octo paria idem ſignificare, ac octo pecudes, partim mares, partim fœminas in quatuor ſpeciebus: ita ut pro octo paribus intelligi

telligi debeant octo pecudes conjugatæ, unaquæque in ſpecie ſua. Verùm, ut ridiculam hanc Zamchaſcerii expoſitionem admitteremus: eſſet tamen nobis ab eo quærendum, cur inter has pecudes, non etiam aſinos, & equos Deus è Paradiſo demiſerit, cùm hi quoque inter

الانعام comprænhendantur? Hujuſmodi enim vox

pecudes omnes, quæ paſcuntur, homini ſubjectas in Arabico idiomate ſignificat.

VI. Quod ſuprà non ſemel aſſeruit, hìc repetit, nimirùm, ſe eſſe primum Moslemorum. In hoc autem, ut jam vidimus, ridiculè ſibi contradicit. Non enim tantummodò Abraham, ſed omnes etiam Prophetas, imò & Apoſtolos, & qui ante ipſum in religione Chriſtiana ſancti fuerunt, Moslemos fuiſſe, tam ipſe, quàm Mahumetani contendunt. Quomodò ergo jactat nebulo, ſe fuiſſe primum Moslemorum?

VII. Si, quæ in Alcorano de Paradiſo, vel Gehenna dicuntur, figuratam loquutionem admitterent, poſſent aliquo modo tolerari. Sed omnia illa propriè, & ut ſonant, intelligenda eſſe Moslemi Orthodoxi contendunt, allegorias omnes, ac metaphoras hæreſeos in Alcorano condemnantes. Quamobrem verè in Cœlo cænacula ſupra cænacula conſtructa reperiri credendum eſt, in quibus Beati lætos dies inter pocula tranſigant. Atqui adeòne anguſta ſunt ſupremi Cœli ſpatia, ut ad habitatorum commodum, cænacula ſupra cænacula conſtruenda ſint, quaſi verò nequeant omnes in paribus ædibus ſub eodem tecto commorari?

VIII. Duplici nomine, vel titulo exornat Author Alcoranum ſuum. Aſſerit primò, illum

eſſe متشابها ideſt *inter ſe ſimilem*. Explicat

Jahias: يشبه بعضه بعضا في نوره وصدقه وعدله

Cujus una pars ſimilis eſt alteri in claritate, veritate, & rectitudine. *Gelal*: يشبه

بعضه بعضا في النظم وغيره: *Cujus quæque pars*

ſimilis eſt alteri in ſtructura ſermonis, & rebus cæteris. Eodem modo Zamchaſcerius, & alii, quos vidi. Ultrò concedi poteſt Moslemis, Alcoranum eſſe ſemper ſibi ſimilem in fabulis, nugis, mendaciis, & abſurdis. Cæterùm adeò ſibi ipſi diſſimilis, diſcors, & contrarius eſt Alcoranus, ut nihil in eo æquale, nihil conſonum, nihil ulla ex parte compaginatum liceat reperire. Res per ſe patet. Satis eſt Alcoranum ipſum legiſſe. Æquiori jure tribuitur Alcorano

nomen مثاني *Iterata*, ſeu Repetita. Adeò enim omnia in eo repetuntur, reficantur, ac retruduntur, ut jam dixi, ut eadem res decies, vicies, quinquagies, ac centies in ſcenam redeat. Nonnulla exempli cauſa referam. Hiſtoriam Abrahæ novies circiter repetit. Adæ creationem cum Angelorum adoratione, & ejuſdem lapſu, ſupra ſepties. Hiſtoriam Noe, & Diluvii, ſupra duodecies. Prædicationem Lot, & incendium Sodomæ circiter decies. Totidem vicibus geſta David, & Salomonis; & legationem Hud, Thamud, & Saleh, Moyſis verò, & Pharaonis hiſtoriam ſupra vicies, Paradiſi pecuinam felicitatem ſupra quinquagies. Fabuloſum Gehennæ figmentum circiter trigeſies. Judicium finale multis fabulis admixtum ſupra ſeptuagies. Nihil dico de Epithetis illis, quæ Deo tribuit, *Miſerator*, *Miſericors*: *Sciens*, *Sapiens*: *Indultor*, *Condonator*: *Super omnia Potens*: *Ultor*: *Inſpector pectorum*, & alii hujuſmodi: his enim ad rythmi conſonantiam omnes ferè Alcorani verſiculi, opportunè, importunè, ad rem, extra rem concluduntur. Nihil etiam de ſententiis quibuſdam, qualis eſt illa: *Deus dirigit, quem vult; & errare facit, quem vult*, quibus pleræque Alcorani paginæ reſperſæ ſunt. Reſpondebunt Mahumetani, etiam in Sacris litteris, & præſertim in libro Pſalmorum, inveniri earumdem rerum repetitionem, & ſæpè eoſdem verſus iterari. Verùm Sacræ Scripturæ continent varios libros ſcriptos à diverſis Authoribus, diverſiſque temporibus: Quamobrem non mirum, ſi in uno libro, vel Authore inveniantur aliqua ſcripta ab alio Autore; ut contingit in libris Regum, & paralipomenon: in libris primo, & ſecundo Machabæorum, & in quatuor Euangeliis. In nullo tamen libro, vel Authore ſacro invenies ineptiſſimam hanc Alcorani tautologiam. In libro Pſalmorum ſæpè repetuntur laudes Dei iiſdem, vel ſimilibus verbis: Sed hoc fit rationabiliter, & uſu ab omnibus nationibus recepto tàm Chriſtianis, quàm Mahumetanis. Adde, non omnes pſalmos cenſeri à multis eſſe ejuſdem Authoris. Quòd verò in illis idem verſus ſæpiùs repetatur, pertinet ad venuſtatem Sacræ poeſeos, & dicitur figura Intercalaris, quæ etiam à poetis antiquis grecis, & latinis magna cum laude uſurpatur. Hoc fit in Pſalmis. Job. 135. Et aliis nonnullis; & etiam in quibuſdem Prophetis. Quin, & Mahumetus in Alcorano ſura. 55 *Miſerator*, & aliis, voluit ſimiam Davidi agere: utens hujuſmodi intercalatione: ſed adeò inſulſè, & ineptè, ut riſum Heraclito ipſi poſſet excitare.

IX. Quàm falsò autem, & quanto cum mendacio aſſeratur, Alcoranum non ſolùm continere omne genus ſimilitudinum, & carere omni diſtorſione, errore, & contrarietate; non eſt, quod hìc iterùm oſtendamus; cùm, & per ſe pateat, & nos ſuprà evidenter probaverimus.

X. Illud verò ſine riſu audiri non poteſt, nimirùm, poſt ſonitum primæ tubæ morituros omnes, qui ſunt in Cœlo, & in Terra, præter nonnullos, quos voluerit Deus vivos ſervare: inter quos ponit Gelal puellas nigrioculas, & pueros Paradiſi cum neſcio quibus aliis. Jahias verò Gabrielem, Michaëlem, Aſraphelem, & Angelum mortis. Hos tamen omnes ante ſonum ſecundæ tubæ morituros eſſe pronunciat. Quis, oro, ſomniavit unquam Angelos mori? Sed Mahumetus, & Mahumetani adeò pecuini ſunt ingenii, ut nullo modo intelligant, Spiritus mori non poſſe, præſertim, quia Angelos ex igne à Deo creatos eſſe credunt, & fortaſsè etiam ex anima, & corpore compoſitos eſſe opinantur. Non negamus ſanè etiam nos, Angelos de potentia Dei abſoluta,

deſtrui,

deſtrui, atque deficere omninò poſſe: nihil enim eſt creatum, quod Deus omnipotentia ſua ad nihilum redigere nequeat. Verùm, naturaliter loquendo, cùm Angeli ſint puri ſpiritus, nec habeant in ſe qualitates contrarias, ut homines, nullo modo mori, vel deficere poſſunt.

XI. Ex hactenùs dictis poteſt unuſquiſque etiam tenuis ingenii intelligere, Utrum Alcoranus ſit, quemadmodùm jactat Mahumetus, demiſſus à Deo: Utrum puram contineat, ac doceat religionem: Utrum ad veritatem agnoſcendam lucem mentibus infundat; & ad veram, æternamque felicitatem homines dirigat. At enim ex lectione ejus, *Sacro horrore percellebantur* (ita enim ſcribitur hìc verſu 23.) *pelles eorum, qui timebant Dominum ſuum: deindè molleſcebant pelles eorum, & corda eorum ad commemorationem Domini ſui.* Sed nugæ ſunt hæ, quæ à Mahumeto callidè confinguntur. Eſto verò aliqui è ſimplicioribus, ac rudioribus, audiendo ea, quæ de Gehenna, vel de Judicii ſupremi die, vel de Paradiſo, quantumvis ſexcentis fabulis admixta, Alcoranus habet, aliquantiſper commoverentur; non tamen hoc probat, illum eſſe librum à Deo traditum. Nam hujuſmodi myſteria ante Alcoranum in Sacris Chriſtianorum libris legebantur; Et talia ſunt, ut in quocunque Authore etiam impio, & damnato, referantur, meliùs fortaſsè, quàm in Alcorano, poſſint audientium, vel legentium animos, & pelles etiam percellere, atque ad horrorem, vel delectationem permovere. Id quotidie experientia docet, nec magnis opus eſt argumentis, ut probetur. Immò hujuſmodi artificio errorum Magiſtri ſimplicioribus ſuum virus propinant.

سورة المؤمن مكية خمس وثمانون آية

SURA XL.

FIDELIS

MECCANA

COMMATUM OCTOGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 حم ۞ 2 تنزيل الكتاب من الله العزيز العليم ۞ 3 غافر الذنب وقابل التوب
شديد العقاب ۞ 4 ذي الطول لا اله الا هو اليه المصير ۞ 5 ما يجادل في آيات الله الا
الذين كفروا فلا يغررك تقلبهم في البلاد ۞ 6 كذبت قبلهم قوم نوح والاحزاب من
بعدهم وهمت كل امة برسولهم ليأخذوه وجادلوا بالباطل ليدحضوا به الحق فأخذتهم فكيف
كان عقاب ۞ 7 وكذلك حقت كلمة ربك على الذين كفروا انهم اصحاب النار ۞
8 الذين يحملون العرش ومن حوله يسبحون بحمد ربهم ويؤمنون به ويستغفرون للذين
آمنوا ربنا وسعت كل شيء رحمة وعلما فاغفر للذين تابوا واتبعوا سبيلك وقهم عذاب الجحيم ۞
9 ربنا وادخلهم جنات عدن التي وعدتهم ومن صلح من آبائهم وازواجهم وذرياتهم انك انت العزيز
الحكيم ۞ 10 وقهم السيئات ومن تق السيئات يومئذ فقد رحمته وذلك هو الفوز العظيم ۞
11 ان الذين كفروا ينادون لمقت الله اكبر من مقتكم انفسكم اذ تدعون الى الايمان
فتكفرون ۞ 12 قالوا ربنا امتنا اثنتين واحييتنا اثنتين فاعترفنا بذنوبنا فهل الى خروج من
سبيل ۞ 13 ذلكم بانه اذا دعي الله وحده كفرتم وان يشرك به تؤمنوا فالحكم لله
العلي الكبير ۞ 14 هو الذي يريكم آياته وينزل لكم من السماء رزقا وما يتذكر الا
من ينيب ۞ 15 فادعوا الله مخلصين له الدين ولو كره الكافرون ۞ 16 رفيع الدرجات
ذو العرش يلقي الروح من امره على من يشاء من عباده لينذر يوم التلاق ۞ 17 يوم هم
بارزون لا يخفى على الله منهم شيء لمن الملك اليوم لله الواحد القهار ۞ 18 اليوم تجزى

كل

كل نفس بما كسبت لا ظلم اليوم ان الله سريع الحساب ۝ 19 وانذرهم يوم الازفة اذ
القلوب لدي الحناجر كاظمين ۝ 20 ما للظالمين من حميم ولا شفيع يطاع يعلم خائنة الاعين
وما تخفي الصدور ۝ 21 والله يقضي بالحق والذين يدعون من دونه لا يقضون بشي ان الله
هو السميع البصير ۝ 22 اولم يسيروا في الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين كانوا
من قبلهم كانوا هم اشد منهم قوة واثارا في الارض فاخذهم الله بذنوبهم وما كان لهم
من الله من واق ۝ 23 ذلك بانهم كانت تاتيهم رسلهم بالبينات فكفروا فاخذهم الله
انه قوي شديد العقاب ۝ 24 ولقد ارسلنا موسي باياتنا وسلطان مبين ۝ 25 الي فرعون
وهامان وقارون فقالوا ساحر كذاب ۝ 26 فلما جاءهم بالحق من عندنا قالوا اقتلوا ابناء الذين
امنوا معه واستحيوا نساءهم وما كيد الكافرين الا في ضلال ۝ 27 وقال فرعون ذروني
اقتل موسي وليدع ربه اني اخاف ان يبدل دينكم وان يظهر في الارض الفساد ۝ 28 وقال
موسي اني عذت بربي وربكم من كل متكبر لا يومن بيوم الحساب ۝ 29 وقال رجل
مومن من ال فرعون يكتم ايمانه اتقتلون رجلا ان يقول ربي الله وقد جاءكم بالبينات من
ربكم وان يك كاذبا فعليه كذبه وان يك صادقا يصبكم بعض الذي يعدكم ان الله
لا يهدي من هو مسرف كذاب ۝ 30 يا قوم لكم الملك اليوم ظاهرين في الارض
فمن ينصرنا من باس الله ان جاءنا قال فرعون ما اريكم الا ما اري وما اهديكم الا سبيل
الرشاد ۝ 31 وقال الذي امن يا قوم اني اخاف عليكم مثل يوم الاحزاب ۝ 32 مثل
داب قوم نوح وعاد وثمود والذين من بعدهم وما الله يريد ظلما للعباد ۝ 33 ويا قوم اني
اخاف عليكم يوم التناد ۝ 34 يوم تولون مدبرين ما لكم من الله من عاصم ومن يضلل الله
فما له من هاد ۝ 35 ولقد جاءكم يوسف من قبل بالبينات فما زلتم في شك مما
جاءكم به حتي اذا هلك قلتم لن يبعث الله من بعده رسولا ۝ 36 كذلك يضل الله
من هو مسرف مرتاب ۝ 37 الذين يجادلون في ايات الله بغير سلطان اتاهم كبر مقتا
عند الله وعند الذين امنوا كذلك يطبع الله علي كل قلب متكبر جبار ۝ 38 وقال
فرعون يا هامان ابن لي صرحا لعلي ابلغ الاسباب اسباب السموات فاطلع الي اله موسي واني
لاظنه كاذبا وكذلك زين لفرعون سوء عمله وصد عن السبيل وما كيد فرعون الا في
تباب ۝ 39 وقال الذي امن يا قوم اتبعون اهدكم سبيل الرشاد ۝ 40 يا قوم انما
هذه الحيوة الدنيا متاع وان الاخرة هي دار القرار ۝ 41 من عمل سيئة فلا يجزي الا مثلها
ومن عمل صالحا من ذكر او انثي وهو مومن فاولئك يدخلون الجنة يرزقون فيها بغير
حساب ۝ 42 ويا قوم ما لي ادعوكم الي النجوة وتدعونني الي النار ۝ 43 تدعونني لاكفر

بالله

بالله واشرك به ما ليس لي به علم وانا ادعوكم الى العزيز الغفار ۞ 44 لا جرم انما
تدعونني اليه ليس له دعوة في الدنيا ولا في الآخرة وان مردنا الى الله وان المسرفين هم
اصحاب النار ۞ 45 فستذكرون ما اقول لكم وافوض امري الى الله ان الله بصير بالعباد ۞
46 فوقيه الله سيئات ما مكروا وحاق بآل فرعون سوء العذاب ۞ 47 النار يعرضون عليها غدوا
وعشيا ويوم تقوم الساعة ادخلوا آل فرعون اشد العذاب ۞ 48 واذ يتحاجون في النار فيقول
الضعفاء للذين استكبروا انا كنا لكم تبعا فهل انتم مغنون عنا نصيبا من النار ۞ 49 قال
الذين استكبروا انا كل فيها ان الله قد حكم بين العباد ۞ 50 وقال الذين في النار
لخزنة جهنم ادعوا ربكم يخفف عنا يوما من العذاب ۞ 51 قالوا اولم تك تاتيكم رسلكم
بالبينات ۞ 52 قالوا بلى قالوا فادعوا وما دعاء الكافرين الا في ضلال ۞ 53 انا لننصر
رسلنا والذين امنوا في الحيوة الدنيا ويوم يقوم الاشهاد ۞ 54 يوم لا ينفع الظالمين معذرتهم
ولهم اللعنة ولهم سوء الدار ۞ 55 ولقد آتينا موسى الهدى واورثنا بني اسرائيل الكتاب
هدى وذكرى لاولي الالباب ۞ 56 فاصبر ان وعد الله حق واستغفر لذنبك وسبح بحمد
ربك بالعشي والابكار ۞ 57 ان الذين يجادلون في آيات الله بغير سلطان اتيهم ان في
صدورهم الا كبر ما هم ببالغيه فاستعذ بالله انه هو السميع البصير ۞ 58 لخلق السموات
والارض اكبر من خلق الناس ولكن اكثر الناس لا يعلمون ۞ 59 وما يستوي الاعمى
والبصير والذين امنوا وعملوا الصالحات ولا المسيء قليلا ما يتذكرون ۞ 60 ان الساعة لآتية
لا ريب فيها ولكن اكثر الناس لا يؤمنون ۞ 62 وقال ربكم ادعوني استجب لكم ان
الذين يستكبرون عن عبادتي سيدخلون جهنم داخرين ۞ 63 الله الذي جعل لكم
الليل لتسكنوا فيه والنهار مبصرا ان الله لذو فضل على الناس ولكن اكثر الناس لا
يشكرون ۞ 64 ذلكم الله ربكم خالق كل شيء لا اله الا هو فاني تؤفكون كذلك
يؤفك الذين كانوا بآيات الله يجحدون ۞ 65 الله الذي جعل لكم الارض قرارا
والسماء بناء وصوركم فاحسن صوركم ورزقكم من الطيبات ذلكم الله ربكم فتبارك الله
رب العالمين ۞ 66 هو الحي لا اله الا هو فادعوه مخلصين له الدين ۞ 67 الحمد لله
رب العالمين ۞ 68 قل اني نهيت ان اعبد الذين تدعون من دون الله لما جاءني البينات
من ربي وامرت ان اسلم لرب العالمين ۞ 69 هو الذي خلقكم من تراب ثم من نطفة
ثم من علقة ثم يخرجكم طفلا ثم لتبلغوا اشدكم ثم لتكونوا شيوخا ومنكم من يتوفى
من قبل ولتبلغوا اجلا مسمى ولعلكم تعقلون ۞ 70 هو الذي يحيي ويميت فاذا
قضى امرا فانما يقول له كن فيكون ۞ 71 الم تر الى الذين يجادلون في آيات الله

اني

أنى يصرفون ۞ 72 الذين كذبوا بالكتاب وبما أرسلنا به رسلنا فسوف يعلمون ۞ 73 إذ
الأغلال في أعناقهم والسلاسل يسحبون في الحميم ۞ 74 ثم في النار يسجرون ۞ 75
قيل لهم أينما كنتم تشركون من دون الله قالوا ضلوا عنا بل لم نكن ندعوا من قبل
شيا كذلك يضل الله الكافرين ۞ 76 ذلكم بما كنتم تفرحون في الأرض بغير الحق
وبما كنتم تمرحون ۞ 77 ادخلوا أبواب جهنم خالدين فيها فبيس مثوى المتكبرين ۞
78 فاصبر إن وعد الله حق فإما نرينك بعض الذي نعدهم أو نتوفينك فإلينا يرجعون ۞
79 ولقد أرسلنا رسلا من قبلك منهم من قصصنا عليك ومنهم من لم نقصص عليك وما كان
لرسول أن يأتي بآية إلا بإذن الله فإذا جاء أمر الله قضي بالحق وخسر هنالك المبطلون ۞
80 الله الذي جعل لكم الأنعام لتركبوا منها ومنها تأكلون ۞ 81 ولكم فيها منافع
ولتبلغوا عليها حاجة في صدوركم وعليها وعلى الفلك تحملون ۞ 82 ويريكم آياته فأي آيات
الله تنكرون ۞ 83 أفلم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من
قبلهم كانوا أكثر منهم وأشد قوة وآثارا في الأرض فما أغنى عنهم ما كانوا يكسبون ۞
84 فلما جاءتهم رسلهم بالبينات فرحوا بما عندهم من العلم وحاق بهم ما كانوا به يستهزءون ۞
85 فلما رأوا بأسنا قالوا آمنا بالله وحده وكفرنا بما كنا به مشركين ۞ 86 فلم يك
ينفعهم إيمانهم لما رأوا بأسنا سنة الله التي قد خلت في عباده وخسر هنالك الكافرون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. HM. 2. Demiſſio Libri *bujus eſt* à Deo Præpotente, Sciente. 3. Condonante delictum, & acceptante pœnitentiam, vehementi in puniendo. 4. Habente longitudinem (*ideſt amplitudinem beneficentiæ.*) Non *eſt* Deus, niſi ipſe: ad eum *erit* reditus *in die Judicii*. 5. Non diſceptant de ſignis Dei (*ideſt de Alcorano*) niſi, qui ſunt infideles: Atqui, ne deſpiciat te revolutio eorum per Regionem (*ideſt, quòd diſcurrant per Emporia cum proſpera negotiatione*). 6. Mendacii arguerunt *Legatos ſuos* ante hos populus Noe, & Sectæ, *quæ fuerunt* poſt eos, & animo agitavit quælibet gens contra Legatum ſuum, ut tollerent *eum è medio*, & diſceptaverunt cum vanitate, ut exploderent cum ea veritatem. Quamobrem ſuſtuli eos *è medio*, & cujuſmodi fuit punitio mea? 7. Atque ita juſtè convenit verbum (*ideſt prædeſtinatio ad Gebennam*) Domini tui ſuper eos, qui fuerunt increduli: quippe ipſi *facti ſunt* habitatores Ignis. 8. Qui portant Thronum, & qui *ſunt* circa eum, concinunt laudem Domini ſui, & credunt in eum, & veniam precantur pro iis, qui crediderunt, *dicentes*: Domine noſter complecteris omnem rem miſericordia, & ſcientia: ignoſce ergo illis, qui converſi ſunt, & ſectati ſunt ſemitam tuam, & libera eos à pœnâ Inferni. 9. Domine noſter, etiam introduc eos in hortos Eden, quos promiſiſti eis; & ei, qui rectè egerit ex patribus eorum, & conjugibus eorum, & prolibus eorum: Quippe tu es Præpotens, Sapiens. 10. Et libera eos à malis: Nam, quem liberaveris à malis die illa, jam porrò miſertus eris ejus, & hæc erit Salus magna. 11. Porrò, qui infideles fuerint, inclamabitur eis: Profectò odium Dei *contra vos*, gravius eſt, quàm odium veſtrum contra vos ipſos; cùm vocabamini ad fidem, & credere noluiſtis. 12.

Reſpon-

Reſpondebunt: Domine noſter, mori feciſti nos bis; & vivificaſti nos bis, & confeſſi ſumus delicta noſtra. An ergo ad exitum *ab hoc igne erit* ulla ſemita? 13. Hoc *evenit* vobis, quia, cùm prædicaretur *vobis* Deus unus, increduli fuiſtis. Quòd ſi aſſociatum fuiſſet in eo *(ideſt plures dii prædicati fuiſſent vobis)* credidiſſetis. Itaque judicium *eſt nunc contra vos* Deo excelſo, Magno. 14. Ipſe *eſt*, qui oſtendit vobis ſigna ſua, & demittit vobis è Cœlo alimoniam: Sed non commonefiet, niſi qui converſus fuerit. 15. Invocate ergo Deum, puram exhibentes illi religionem, quamtumvis ægrè ferant infideles. 16. Excelſus gradibus *a* reſidens in Throno, mittit ſpiritum *(ideſt revelationem)* per imperium ſuum, ſuper quem voluerit de ſervis ſuis, ut prædicet diem Occurſus *(ideſt Judicii)*. 17. Diem, *in qua* ipſi certatim properantes *erunt exeuntes è ſepulchris*. Non abſcondetur Deo ex illis quidquam. Cujus *eſt* Regnum hodie? Dei unius Dominatoris. 18. Hodie retribuetur omni animæ id, quod lucrata fuerit. Non *fiet ulli* injuſtitia hodie. Porrò Deus velox *erit in* computando *opera hominum*. 19. Et comminare illis diem Appropinquantis *(ideſt ſupremi Judicii)* cum corda *ſubſilientia* uſque ad guttura oppreſſura ſunt *homines*. 20. Non *erit* iniquis ullus carus amicus, neque interceſſor, qui exaudiatur. Sciet *Deus* fraudolentiam oculorum, & quid celaverint pectora. 21. Et Deus judicabit cum veritate: illi verò, quos *homines* invocant præter eum, non judicabunt quidquam: quippe Deus *eſt* Auditor, inſpector. 22. An non ambulaverunt per terram, & viderunt, cujuſmodi fuerit finis eorum, qui fuerunt ante ipſos? Erant illi valentiores, quàm hi robore, & veſtigiis *(ideſt monimentis, & ædificiis)* in terra: ſuſtulit tamen eos Deus in peccatis eorum, & non fuit illis à Deo ullus eripiens *(ideſt ullus, qui eriperet eos à Deo)*. 23. Hoc *evenit illis*, quia venerant ad eos Legati eorum cum evidentibus argumentis, & increduli fuerant: ſuſtulit itaque eos Deus: quippe *eſt* Fortis, Validus in puniendo. 24. Et jam quidem miſimus Moyſen cum ſignis noſtris, & poteſtate manifeſta. 25. Ad Pharaonem, & Haman, & Chore, & dixerunt: *Hic eſt* magus, mentitor. 26. Cùm autem veniſſet ad eos cum veritate de apud nos, dixerunt: Occidite filios eorum, qui crediderunt cum eo, & vivas reſervate mulieres eorum. Sed non *fuit* aſtus infidelium, niſi in errore *(ideſt inanis, & caſſus)*. 27. Et dixit Pharao: Sinite me, occidam Moyſen: invocet porrò Dominum ſuum. Certè ego timeo, ne immutet religionem veſtram; vel ne apparere faciat in terra corruptionem *(ideſt, ne devaſtet terram cædibus, & rapinis)*. 28. Dixit autem Moyſes *genti ſuæ*: Certè ego confugio ad Dominum meum, & Dominum veſtrum, *ut liberet me* ab omni arrogante, *qui* non credit in diem Rationis. 29. Et dixit vir *quidam* fidelis de familia Pharaonis, *qui* occultabat fidem ſuam: An occidetis virum, eo quòd dicat: Dominus meus *eſt* Deus? Et jam veni ad vos cum argumentis evidentibus à Domino veſtro. Quòd ſi fuerit mendax, ſuper ipſum *erit* mendacium ejus. Si autem fuerat verax, incidet vobis aliquid eorum, quæ comminatur vobis. Porrò Deus non diriget eum, qui fuerit prævaricator, mentitor. 30. O popule meus, vobis *eſt* Regnum hodiè conſpicuis in terra. Quis verò defendet nos à flagello Dei, ſi venerit ad nos? Dixit Pharao: Non oſtendo vobis, niſi, quod video, *eſſe juſtum*: neque dirigo vos, niſi in ſemitam rectæ inſtitutionis. 31. Dixit autem ille, qui crediderat: O popule meus, certè ego timeo ſuper vos ſimilitudinem diei Sectarum *(ideſt pœnam inflictam à Deo ſectis infidelibus)*. 32. Similitudinem ſtatus gentis Noæ, & Adæorum, & Themudæorum, & eorum, qui fuerunt poſt eos: neque Deus vult oppreſſionem ſervorum *(ideſt, ut injuſtè tractentur homines)*. 33. Et ò popule meus, certè ego timeo ſuper vos diem mutuæ alloquutionis *(ideſt ſupremi judicii)*. 34. Diem, in qua repellemini terga verſi *in Gehennam*: non *erit* vobis à Deo *(i. ab ira ejus)* ullus defenſor. Quem autem errare fecerit Deus, non *erit* illi ullus director. 35. Et jam quidem venit ad vos Joſeph anteà cum evidentibus argumentis: ſed non deſtitiſtis à dubitando de eo, cum quo venit ad vos *(ideſt de prædicatione ejus)* donec, poſtquam periit, dixiſtis: Nunquam mittet Deus poſt eum, *alium* Legatum. 36. Ita errare facit

a poſſeſſor Throni.

Deus

Deus eum, qui eſt prævaricator, dubitator *de veritate*. 37. Qui diſceptant de ſignis Dei, ſine authoritate, *quæ a* data ſit eis, grave erit odio (*ideſt odioſiſſimum* a venerit ad *erit hoc*) apud Deum, & apud eos, qui crediderunt. Ita ſigillum imprimit Deus eos. ſuper omne cor arrogantis, ſuperbi. 38. Et dixit Pharao: O Haman, ædifica turrim excelſam, ut ego perveniam ad vias, vias Cœlorum, & ſuperior aſſociam Deum Moyſi: etiamſi ego ſanè exiſtimem eum mendacem, *dum deblaterat alium Deum præter me*. Et ita adornatum fuit Pharaoni malum operis ſui, & averſus eſt à ſemita *recta*: neque *fuit* aſtus Pharaonis, niſi in perditionem *ipſius*. 39. Et dixit ille, qui crediderat: O popule meus, ſequimini me, dirigam vos per ſemitam rectæ inſtitutionis. 40. O popule meus, profecto hæc vita mundana *eſt* *b* res ad uſum, & quidem altera vita eſt palatium permanentię. 41. Qui operatus b utenſile. fuerit malum, non remunerabitur, niſi juxta illud. Qui autem operatus fuerit bonum, ſive maſculus, ſive fœmina, & *is fuerit* fidelis; hujuſmodi profectò ingredientur Paradiſum: alentur in illo ſine ſupputatione (*ideſt copioſiſſimè*). 42. Et, ò popule, quid mihi, *quod* advoco vos ad ſalutem, & *vos* advocatis me ad Ignem? 43. Invitatis me, ut abnegem Deum *unum*, & aſſociem in eo id, de quo non eſt mihi ſcientia: ego verò invito vos ad Præpotentem, Condonatorem. 44. Non eſt dubium, quòd illud, ad quod me invitatis, non ſit illi precatio (*ideſt exauditio precationis*) in *hoc* mundo, neque in altera vita, & quòd reditus noſter *futurus ſit* ad Deum; & quòd prævaricatores ipſi futuri ſint habitatores Ignis. 45. Porrò reminiſcemini, *quandò puniemini* id, quod dico vobis. Sed committo negotium meum Deo: nam Deus *eſt* intuens in ſervos. 46. *Eripuit igitur* eum Deus à malis illius, quod doloſè machinati fuerant, & circumdedit familiam Pharaonis malum pœnæ. 47. Ignis ante quem præſentantur *aducendi* manè, & veſperè. Et die, qua ſtabit hora (*ideſt die Judicii*) *dicetur illis*: Ingredimini familia Pharaonis in terribiliſſimum ſupplicii (*ideſt in Gehennam*). 48. Et *memento*, cùm *infideles* ſimul colloquentur in Igne, & dicent imbecilles iis, qui ſeſe tumidè efferebant (*ideſt homines vulgares ſeducti magiſtris ſuis, qui eos ſeduxerunt*). Nos certè fuimus vobis aſſeclæ: An ergo vos prohibituri eſtis à nobis *aliquam* partem ex Igne? 49. Reſpondebunt, qui ſeſe tumidè extulerunt: Nos certè omnes *ſumus* in eo: quippe Deus jam judicavit inter ſervos. 50. Et dicent, qui *erunt* in igne Cuſtodibus Gehennæ: Precamini Dominum veſtrum, *ut* alleviet à nobis *unum* diem ex pœna. 51. Reſpondebunt *Cuſtodes*: An verò non venerunt ad vos Legati veſtri cum claris argumentis? 52. Reſpondebunt *illi*: Utique. Dicent *eis Cuſtodes*: Precamini ergo *vos per vos ipſos*. Sed non *erit* precatio infidelium, niſi in errore (*ideſt inanis*). 53. Nos certè adjuvabimus ſanè Legatos noſtros, & eos, qui crediderunt, in vita mundana; & in die, *qua* ſtabunt teſtes (*ideſt die Reſurrectionis*). 54. Die, *qua* non proderit iniquis excuſatio illorum, & ipſis *erit* maledictio, & ipſis *erit* malum Domus (*ideſt pœna Gehennæ*). 55. Et jam quidem dedimus Moyſi Directionem, & hæreditare fecimus filios Iſrael Librum *Pentateuchi*. 56. *Ad* Directionem, & commonitionem præditorum cordibus. 57. Patienter igitur ſuſtine, nam promiſſio Dei eſt vera, & veniam precare pro peccato tuo, & celebra laudem Domini tui veſpere, & mane. 58. Profectò, qui diſputant de ſignis Dei (*ideſt de Alcorano*) ſine authoritate, *quæ* venerit eis, *c* c Si. non *eſt* in pectoribus eorum, niſi ſuperbia. Non ipſi pervenient ad hoc. Confugito ergo ad Deum: quippe ipſe *eſt* Auditor, Inſpector. 59. Certè creatio Cœlorum, & terræ major *eſt*, quàm creatio hominum. Veruntamen plerique hominum *hoc* neſciunt. 60. Et non adæquabitur cæcus, ac videns, & qui crediderint, & fecerint recta *d*, neque male agens (*ideſt, & qui male operatus fuerit*). Quàm pauci *ſunt*, *qui hæc* mente revolvant! 61. Certè Hora ſanè d Et. ventura *eſt*: non *eſt* dubitandum de ea. Sed plerique hominum non credunt. 62. Et dixit, Dominus veſter: Invocate me: exaudiam vos. Porrò, qui ſuperbè dedignantur ſervitutem meam: ingredientur Gehennam vilificati. 63. Deus *eſt*, qui poſuit vobis noctem, ut quieſceretis in ea, & diem *e* facientem e conſpicuã videre, *quid acturi ſitis*: porrò Deus *eſt* ſanè præditus liberalitate erga homines. Sed plerique hominum non agunt gratias. 64. Hic *eſt* Deus Dominus

veſter; Creator omnis rei: non *eſt* Deus præter eum: quomodò ergo avertimini *ab eo?* ita avertuntur, qui ſigna Dei inficiantur. *65.* Deus *eſt*, qui poſuit vobis terram ad *a* quieſcendum (*ideſt in pavimentum*) & Cœlum in ædificium (*ideſt in tectum*) & formavit vos, & pulchras fecit formas veſtras, & *b* aluit vos ex rebus bonis. Iſte *eſt* Deus Dominus veſter. Benedictus ergo Deus Dominus *c* ſæculorum. *66.* Ipſe eſt Vivens: non *eſt* Deus, niſi ipſe. Invocate ergo eum, puram exhibentes illi religionem. *67.* Laus Deo Domino *d* ſæculorum. *68.* Dic: Ego ſanè prohibitus ſum, ne colam, quos invocatis præter Deum, poſtquàm venerunt ad me evidentia argumenta *Divinæ unitatis* à Domino meo, & præceptum eſt mihi, ut tradam me Domino *e* ſæculorum. *69.* Ipſe *eſt*, qui creavit vos ex pulvere: deinde ex ſpermate: deindè ex ſanguine coagulato: deindè eduxit vos infantes. Poſteà *dedit vobis*, ut perveniretis ad firmam ætatem veſtram: poſteà, ut eſſetis ſenes. Sed ex vobis aliquis defungitur anteà, & ut perveniretis ad metam conſtitutam (*ideſt ad mortem*). Et *hoc fecit*, ut vos intelligatis *ejus unitatem*. *70.* Ipſe *eſt*, qui vivificat, & mortificat. Et, cùm decreverit *facere* rem *aliquam*: profectò dicet ei: Eſto, & erit. *71.* An non reſpexiſti ad eos, qui diſceptant de ſignis Dei (*ideſt de Alcorano*) quomodò avertuntur *à fide*? *72.* Qui mendacii inſimulaverunt Librum *Alcorani*, & id, cum quo miſimus Legatos noſtros: mox ſcient, *qua pœna puniendi ſint*. *73.* Cùm *injecta fuerint* vincula in colla eorum, & catenæ, *quibus* trahentur in Tartarum. *74.* Deindè in igne incendentur. *75.* Deindè dicetur illis: Ubi *ſunt*, quos aſſociabatis præter Deum? reſpondebunt: Abſconderunt ſe à nobis. Verùm non invocavimus anteà quidquam. Ita errare facit Deus infideles. *76.* Hoc *evenit vobis* ob id, de quo lætabamini in terra ſine veritate, & ob id, de quo exultabatis. *77.* Ingredimini portas Gehennæ, perennaturi in ea. Miſerum verò erit receptaculum protervorum. *78.* Patienter itaque ſuſtine, nam promiſſio Dei eſt vera. Porrò ſive fecerimus te videre partem illius, quod comminamur illis: ſive fato fungi te fecerimus *anteà*: *nihilominùs* ad nos *univerſi* reducentur. *79.* Et jam quidem miſimus Legatos ante te: ex his aliquos narravimus tibi, & ex his *aliquos* non narravimus tibi. Et non fuit Legati *ullius*, ut veniret cum *aliquo* ſigno, niſi per nutum Dei. Cùm ergo venerit imperium Dei (*ideſt flagellum ab eo comminatum*) decidetur *lis inter Legatos, & infideles*, cum veritate, & peribunt ibi vanitatis arguentes *ſigna Dei*. *80.* Deus *eſt*, qui dedit vobis pecudes, ut conſcendatis *ad iter habendum*, *quaſdam* ex ipſis, & ex ipſis *quaſdam* comedatis. *81.* Et *ſunt* vobis in illis utilitates *aliæ*, & ut perveniatis *advecti* ſuper eas ad opus neceſſarium, *deſtinatum* in pectoribus veſtris, & ſuper eas, & ſuper naves vehimini. *82.* Et oſtendit vobis ſigna ſua: quodnam ergo ſignorum Dei inficiabimini? *83.* An ergo non perambulaverunt in terra, & inſpexerunt, cujuſmodi fuerit exitus eorum, qui *fuerunt* ante ipſos? Erant *hi* plures ipſis, & valentiores robore, & monimentis *ædificiorum* in terra. At non profuit eis id, quod ſibi comparaverant. *84.* Cùm ergo veniſſent ad eos legati eorum cum evidentibus argumentis, lætati ſunt ob id, quod *erat* penes eoſdem *legatos*, de ſcientia (*ideſt irriſerunt eam*). Sed comprehendit eos id, quod irridebant (*ideſt pœna à Deo comminata*). *85.* Poſtquàm verò experti ſunt flagellum noſtrum, dixerunt: Credimus in Deum unum, & abnegamus id, quod fuimus cum eo aſſociantes. *86.* Sed non profuit illis fides ſua, poſtquàm ſenſerunt flagellum noſtrum. Statutum Dei, quod jam præceſſit in ſervis ſuis, & perierunt illic infideles.

a firmiter ſtandum.
b dedit vobis in alimentum.
c Mūdorum.
d Mundorū.
e Mundorū.

NOTÆ

NOTÆ.

SOrtita eſt hæc Sura titulum *Fidelis*, à viro quodam fideli, qui Moyſi crediderat, eratque è familia Pharaonis, immò juxtà nonnullos, patruelis ipſius Pharaonis & de eo agitur à verſu 29. & deinceps. Inſcribitur à quibuſdam سورة الغافر *Sura Condonans*, quæ eſt prima dictio verſus tertii. Ab aliis verò سورة الطول *Sura Longitudo*: quæ vox legitur in quarto verſu. Tribuuntur illi quinque ſupra octoginta verſiculi. Quidam tamen pauciores enumerant, ſed mihi unus abundat. Jahias facit مكية كلها Meccanam totam, Gelal excipit duos verſus, nempè trigeſimum ſeptimum, & quinquageſimum octavum, quorum uterque incipit: *Qui diſceptant de ſignis Dei*. Præmium legentis hanc Suram eſt, quòd لم يبق روح نبي ولا صديق ولا شهيد ولا مومن الا صلى عليه واستغفر له: *Non remanebit anima ullius Prophetæ, neque juſti, neque martyris, neque fidelis, quin oret pro eo, & veniam precetur pro eo.*

XII. *Mori feciſti nos bis.*] Explicat Gelal: لانهم نطفا اموات فاحيوا ثم اميتوا ثم احيوا للبعث: *quia ipſi fuerunt mortui in ſpermate; deindè vivificati ſunt: tùm ſecundò verè mortui; ad vitam revocati ſunt in Reſurrectione.* Ænigma prorſus ficulneum: cùm nullo modo dici poſſit homo mortuus in ſpermate, in quo vita nulla præceſſit, niſi virtualis tantùm, quæ tamen non defecit, ſed perfecta eſt per actualem.

XVI. *Diem Occurſus.*] Videtur Mahumetus alludere ad verba S. Pauli à Chriſtianis audita: Epheſ. 4. *donec occuramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in menſuram ætatis, plenitudinis Chriſti.* Et Philipp. 3. *Si quomodò occurram ad reſurrectionem, quæ eſt ex mortuis.* Et 1. Theſſalon. 4. *Simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Chriſto in aera.* Cur autem dies Reſurrectionis appelletur Dies Occurſus, Arabicè يوم التلاقي rationem reddit Gelal: لتلاقي اهل السماء والارض والعابد والمعبود والظالم والمظلوم فيه: *Quia in eo occurrent ſibi mutuò Cœlicolæ, & Terrigenæ: Servus, & Dominus* (ſeu Colens, & Cultus: nimirùm Idololatra, & Dæmon ab eo adoratus) *Opprimens injuſtè, & oppreſſus.*

XXXIII. *Diem mutuæ alloqutionis.*] Arabicè يوم التنادي eſt propriè actus, quo aliqui mutuis interrogationibus, ac reſponſionibus in conventu ſeſe interpellant. Ideò autem dies Reſurrectionis ita appellatur juxta Gelalem, quia يكثر فيه نداء اصحاب الجنة اصحاب النار وبالعكس والنداء بالسعادة لاهلها والشقاوة لاهلها وغير ذلك: *multiplicabitur allocutio habitatorum Paradiſi ad habitatores Gehennæ, & è converſò. Erit autem collocutio de horum felicitate, & illorum infelicitate, & aliis rebus.*

L. *Cuſtodibus Gehennæ.*] De his Cuſtodibus, quos Angelos bonos, & ſeptem numero eſſe credunt Arabes, alibi in Alcorano redibit ſermo.

LIV. *Et ipſis erit malum Domus.*] Vox Arabica الدار: Domum amplam, vel Palatium ſignificat: & in Alcorano præſertim accipitur pro Paradiſo, vel Gehenna: quaſi hæ ſint propriæ domus hominum.

LVIII. *Sine authoritate, quæ venerit eis.*] Vox Arabica سلطان ſignificat propriè poteſtatem, vel imperium: ſed ſæpiùs accipitur pro ipſo Imperatore, vel Principe ſupremo. In Alcorano verò non raro ſumitur pro certò, & evidenti argumento, ſeu probatione ex Divina authoritate deſumptâ: veluti in hoc loco: in quo verba illa: *Non ipſi pervenient ad hoc*, indigent, juxta Gelalis expoſitionem, additamento ان يعلوا عليك, *ut ſuperiores ſint te.* Sed fortè veriùs exponeretur, *ut certam inveniant authoritatem contra Alcoranum.*

LXIII. *Et diem facientem videre.*] Arabicè مبصرا, ſignificat tam eum, qui facit videre, quàm, qui videt: & in hac ſecunda ſignificatione accipit Gelal, quaſi dùm homines vident beneficio diei, dies ipſe videat per homines.

LXXVIII. *Miſimus Legatos antè.*] Circa numerum Legatorum, & Prophetarum, hæc habet Gelal: وروى انه تعالى بعث ثمانية الاف نبي اربعة الاف نبي من بني اسرائيل واربعة الاف من ساير الامم: *habetur ex traditione, Deum miſiſſe octo millia Prophetarum: quatuor millia ex filiis Iſrael: & quatuor millia ex reliquis hominibus.*

LXXXV. *Statutum Dei, quod jam præceſſit in ſervis ſuis*] Ideſt hunc morem ſemper obſervavit Deus erga homines infideles.

REFUTATIONES.

I. PRæmittuntur ſuræ duo characteres ignoti, de quorum ſenſu nihil adhuc Doctores Moslemi certi aliquid ſtatuere potuerunt, nec ſtatuent in poſterum. Idem de his, quod de aliis ſimilibus judicium eſto: Vanos ſcilicet, & inutiles, Divinoque magiſterio indignos eſſe, dùm ad hominum eruditionem, ac documentum nihil inſerviunt. Sed de hoc alibi jam dixi.

II. Quod Alcoranus per omnes ferè paginas teſtimonium de ſe ipſo perhibeat, ſeque à Deo traditum eſſe affirmet: nullam meretur fidem, ut ſuperiùs etiam probatum eſt; quippe nullus à Deo Liber recenter prodire credendus eſt, qui vel à præteritis Sacris libris, vel ab apertis, certiſque miraculis teſtimonium non habeat, vel ſaltem doctrinam jam à Deo in ſacris ſcripturis traditam non contineat. Nullum autem hujuſmodi teſtimonium Alcoranum pro ſe habere, jam evidentiſſimè demonſtratum eſt.

III. Cum timeret Mahumetus, ne, ſi Alcoranus ſuus ad examen revocaretur, ejuſdem mendacia, atque impoſturæ detegerentur, infideles, atque incredulos pronunciat eos, qui de illius veritate diſceptant. Immò cum videret ab iis, qui illum attentiùs legebant, ac diſcu-

diſcutiebant mendacia ſua, atque ineptias, propalari, ſeque ut nebulonem, ac deceptorem vulgò derideri, & contemni: fingit impudenter idem ſibi evenire, quod præteritis Legatis, ac Prophetis, qui Veritatis, religionis prædicandæ cauſa, impoſtores, ac mendaces ab infidelibus habiti fuiſſent.

IV. Nihil frequentiùs in Alcorano, quàm temporum, ac perſonarum confuſio, ac perverſio. Id præſertim in hac Sura conſpicitur, in qua Pharaonem, Haman, & Core, ejuſdem facit ætatis: cùm Pharao plura ſæcula vixerit ante Haman, qui fuit Regis Aſſueri præcipuus miniſter; Core etiam à Pharaone ſejunctus tempore fuerit. Et quamvis non adeò ab eodem remotus, non tamen Moyſen Legatum ſuum habuit: erat quippe unus è populo Iſraelitico, ſimulque cum Moyſe vitam traduxit in Ægypto, & in deſerto.

V. Recoquit crambem, dùm fabulatur, Pharaonem exegiſſe ab Haman, ut ædificaret Turrim adeò excelſam, ut ab ejus cacumine poſſet ingredi Cœlorum ſemitas, & per eas aſcendere ſupra Deum Moyſi in locum, ex quo eumdem ſe inferiorem videret. Niſi Pharao erat omninò fatuus, fatuiſſimus; non poterat hęc ab Haman exigere. Quomodò enim ſibi perſuaderet, turrim tàm ſublimem conſtrui poſſe, quę vel ad infimum Cœlum perveniret? Ut verò poſſibile hoc exiſtimaret, quomodò non intelligebat multas annorum centurias, atque immenſas opes ad eam conſtruendam eſſe neceſſarias? At enim non novum eſt, Reges magnos, ac Monarchas, qualis erat Pharao, ita inſanire. Eſto, ſed cæterorum inſaniæ nullum ſucceſſum habere potuerunt. At verò Alcorani Expoſitores audacter affirmant, turrim illam ab Haman conſtructam fuiſſe, & Pharaonem ex illius cacumine contra Deum Moyſi ſagittam conjeciſſe. Sed nemo eſt, qui non videat, Mahumetum Babelicam turrim cum iſta; quam Haman extruxiſſe fingitur, confundiſſe. Vide quæ ſuperiùs dicta ſunt: tædet enim, ac pudet toties eaſdem ineptias refutare.

VI. Id, quod refertur de Fideli illo ex familia Pharaonis, qui Moyſem defendere ſtudebat, quamvis nullam habeat repugnantiam: nihilominùs, ſi verum fuiſſet, non videtur illud Moyſes in hiſtoria ſua prætermiſſurus fuiſſe. Adde, ea, quæ fidelis iſte genti ſuæ prædicabat, excedere capacitatem Ægyptiorum illius ætatis. Quid enim noverant illi de die ſupremi judicii, de Noe, de Themud, & aliis hujuſmodi, quę habentur hìc in Alcorano.

VII. Dum Mahumetus exponit animas Pharaonis, & Ægyptiorum, mane, & veſpere uſtulandos coram igne Gehennæ, & tantummodò poſt diem judicii intra gehennam detrudendas, atque in ipſo igne diſcruciandas pronunciat; videtur hauſiſſe errorem hæreticorum quorumdam, qui eo quoque tempore vivebant, nimirùm neque animas Juſtorum in Paradiſum, neque peccatorum in Gehennam admittendas eſſe, niſi poſt diem Judicii jam corpori ſuo conjunctas. Et certè ex hujuſmodi hæreticorum erroribus, admixtis Thalmudiſtarum figmentis, Alcoranum pene totum confarciminatum eſſe nemo non videt.

VIII. Dum fingit Mahumetus, præcipi ſibi à Deo, ut veniam precetur pro peccato ſuo, fatetur manifeſtè, ſe fuiſſe, & eſſe peccatorem. Hoc etiam alibi, ut videbimus, & quidem apertiùs affirmat. Neque valdè laborandum eſt in indagando, quænam fuerint illius peccata, cùm certum ſit, illum majori vitæ ſuæ parte idola coluiſſe, ut alibi probavimus: atque jam poſt acceptum (ut ipſe mentitur) propheticum munus, graviſſima ſcelera ac flagitia perpetraſſe. En igitur qualem prophetam, ac legiſlatorem habeant infelices Mahumetani, qui tamen uno ore fatentur, Chriſtum Dominum, ejuſque matrem Virginem Mariam, ab omni, vel leviſſimi peccati etiam originalis labe ſemper immunes fuiſſe.

IX. Jugulat ſeipſum Mahumetus verſu 71. dum ita fingit ſibi dici à Deo: ألم تر الى الذين يجادلون في آيات الله انى يصرفون : *Nonne vidiſti eos, qui diſputant de ſignis Dei,* (Explicat Gelal في القرآن *de Alcorano*) *quomodo avertuntur* nempe, ut exponit (Gelal) عن الايمان, *à credendo?* ſcilicet, in illum. Ita prorsùs eſt. Si quis attentiùs legerit, rectèque diſcuſſerit, atque examinaverit Alcoranum, non poterit non averti à credendo in illum. Refert Sanctus Eulogius Epiſcopus Toletanus, & Martyr in opere, cui titulus eſt: *Memoria Sanctorum*: eo tempore, quo Hiſpania Mauris ſubjecta erat, juvenem Cordubenſem Mahumetanum ſępè rogatum eſſe ab Amita Chriſtiana, ut Chriſtianam Fidem amplecteretur: ejus autem conſanguineos Mahumetanos ſollicitè curaſſe, ut linguam Arabicam addiſceret. Quod cùm ille feliciter præſtitiſſet, legiſſe Alcoranum, & ex ejus lectione clarè cognoviſſe ſectam Mahumetanam falſam, & inventionem hominum eſſe, & idcircò illam ex intimo cordis affectu exe-cratum fuiſſe: Chriſtianam Religionem cum Baptiſmo ſuſcepiſſe, & eam palam profeſſum fuiſſe, & ob eam cauſam illuſtre martyrium ſubiiſſe à Mauris, qui illum crudeliter trucidarunt, quia cum eſſet à parente Mahumetano genitus, à religione parentis diſceſſerat. Addiditque Sanctus Eulogius, *ſi aliquis Catholicus velit falſitatem ſectæ Mahumetanæ clarè deprehendere, nullo alio opus ipſi eſſe, quàm cum ſapientioribus Mahumetanorum ſermones de Religione miſcere, & ab iis interrogare, quid credant: eis enim auditis, quæ ipſorum lex docet, ſtatim cognoſcet, illam eſſe mendacem, & Deo authore indignam.* Placuit hoc exemplum referre ex parte ſecunda lib. 2. cap. 9. Manuductionis ad converſionem Mahumetanorum Reverendiſſimi Patris Thyrſi Gonzalez de Santalla è Societate Jeſu, olim in Salmaticenſi Academia Sac: Theologiæ Primarii Antceceſſoris emeriti: nunc Societatis ſuæ digniſſimi Præpoſiti Generalis: quo nullus alius hactenùs magis eruditè, majorique cùm fundamento ſcripſit in hac materia: itaut preclariſſimum illius opus univerſam Mahumetanicam ſectam radicitùs evellat, & à fundamentis evertat, & huic meo operi lucem magnam poſſit afferre.

سورة فصلت مكية اربع وخمسون آية

SURA XLI.

DISTINCTA SUNT.

MECCANA:

COMMATUM QUINQUAGINTA QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 حم ۝ 2 تنزيل من الرحمن الرحيم ۝ 3 كتاب فصلت آياته قرانا عربيا لقوم
يعلمون ۝ 4 بشيرا ونذيرا فاعرض اكثرهم فهم لا يسمعون ۝ 5 وقالوا قلوبنا في اكنة مما
تدعونا اليه وفي آذاننا وقر ومن بيننا وبينك حجاب فاعمل اننا عاملون ۝ 6 قل انما
انا بشر مثلكم يوحي الي انما الهكم اله واحد فاستقيموا اليه واستغفروه وويل للمشركين ۝
7 الذين لا يوتون الزكوة وهم بالآخرة هم كافرون ۝ 8 ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات
لهم اجر غير ممنون ۝ 9 قل اينكم لتكفرون بالذي خلق الارض في يومين
وتجعلون له اندادا ذلك رب العالمين ۝ 10 وجعل فيها رواسي من فوقها وبارك فيها وقدر
فيها اقواتها في اربعة ايام سواء للسايلين ۝ 11 ثم استوي الى السماء وهي دخان فقال لها
وللارض ايتيا طوعا او كرها قالتا اتينا طايعين ۝ 12 فقضيهن سبع سموات في يومين واوحي
في كل سماء امرها وزينا السماء الدنيا بمصابيح وحفظا ذلك تقدير العزيز العليم ۝ 13 فان
اعرضوا فقل انذرتكم صاعقة مثل صاعقة عاد وثمود ۝ 14 اذ جاءتهم الرسل من بين ايديهم ومن
خلفهم الا تعبدوا الا الله قالوا لو شاء ربنا لانزل ملايكة فانا بما ارسلتم به كافرون ۝
15 فاما عاد فاستكبروا في الارض بغير الحق وقالوا من اشد منا قوة اولم يروا ان الله الذي
خلقهم هو اشد منهم قوة وكانوا بآياتنا يجحدون ۝ 16 فارسلنا عليهم ريحا صرصرا في ايام
نحسات لنذيقهم عذاب الخزي في الحيوة الدنيا ولعذاب الآخرة اخزي وهم لا ينصرون ۝
17 واما ثمود فهديناهم فاستحبوا العمي على الهدي فاخذتهم صاعقة العذاب الهون بما كانوا

 يكسبون ۝

يكسبون ۞ 18 ونجينا الذين امنوا وكانوا يتقون ۞ 19 ويوم يحشر اعداء الله الى النار
فهم يوزعون ۞ 20 حتى اذا ما جاوها شهد عليهم سمعهم وابصارهم وجلودهم بما كانوا
يعملون ۞ 21 وقالوا لجلودهم لم شهدتم علينا قالوا انطقنا الله الذي انطق كل شيء وهو
خلقكم اول مرة واليه ترجعون ۞ 22 وما كنتم تستترون ان يشهد عليكم سمعكم ولا
ابصاركم ولا جلودكم ولكن ظننتم ان الله لا يعلم كثيرا مما تعملون ۞ 23 وذلكم
ظنكم الذي ظننتم بربكم اريكم فاصبحتم من الخاسرين ۞ 24 فان يصبروا فالنار مثوى
لهم وان يستعتبوا فما هم من المعتبين ۞ 25 وقيضنا لهم قرناء فزينوا لهم ما بين ايديهم وما
خلفهم وحق عليهم القول في امم قد خلت من قبلهم من الجن والانس انهم كانوا خاسرين ۞
26 وقال الذين كفروا لا تسمعوا لهذا القران والغوا فيه لعلكم تغلبون ۞ 27 فلنذيقن
الذين كفروا عذابا شديدا ولنجزينهم اسوا الذي كانوا يعملون ۞ 28 ذلك جزاء اعداء الله
النار لهم فيها دار الخلد جزاء بما كانوا باياتنا يجحدون ۞ 29 وقال الذين كفروا ربنا
ارنا اللذين اضلانا من الجن والانس نجعلهما تحت اقدامنا ليكونا من الاسفلين ۞ 30 ان
الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل عليهم الملائكة لا تخافوا ولا تحزنوا وابشروا بالجنة
التي كنتم توعدون ۞ 31 نحن اولياؤكم في الحيوة الدنيا وفي الاخرة ولكم فيها ما
تشتهي انفسكم ولكم فيها ما تدعون نزلا من غفور رحيم ۞ 32 ومن احسن
قولا ممن دعا الى الله وعمل صالحا وقال انني من المسلمين ۞ 33 ولا تستوي الحسنة ولا السيئة
ادفع بالتي هي احسن فاذا الذي بينك وبينه عداوة كانه ولي حميم ۞ 34 وما يلقيها الا
الذين صبروا وما يلقيها الا ذو حظ عظيم ۞ 35 واما ينزغنك من الشيطان نزغ فاستعذ بالله
انه هو السميع العليم ۞ 36 ومن اياته الليل والنهار والشمس والقمر لا تسجدوا للشمس ولا
للقمر واسجدوا لله الذي خلقهن ان كنتم اياه تعبدون ۞ 37 فان استكبروا فالذين عند
ربك يسبحون له بالليل والنهار وهم لا يسامون ۞ 38 ومن اياته انك ترى الارض خاشعة
فاذا انزلنا عليها الماء اهتزت وربت ان الذي احياها لمحيي الموتى انه على كل شيء قدير ۞
39 ان الذين يلحدون في اياتنا لا يخفون علينا افمن يلقى في النار خير ام من ياتي
امنا يوم القيامة اعملوا ما شئتم انه بما تعملون بصير ۞ 40 ان الذين كفروا بالذكر لما جاءهم
وانه لكتاب عزيز ۞ 41 لا ياتيه الباطل من بين يديه ولا من خلفه تنزيل من حكيم حميد ۞
42 ما يقال لك الا ما قد قيل للرسل من قبلك ان ربك لذو مغفرة وذو عقاب اليم ۞
43 ولو جعلناه قرانا اعجميا لقالوا لولا فصلت اياته أأعجمي وعربي قل هو للذين امنوا
هدى وشفاء ۞ 44 والذين لا يؤمنون في اذانهم وقر وهو عليهم عمى اولائك ينادون من مكان
بعيد ۞

بعيد ۞ 45 ولقد اتينا موسي الكتاب فاختلف فيه ولولا كلمة سبقت من ربك لقضي
بينهم وانهم لفي شك منه مريب ۞ 46 من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعليها وما ربك بظلام
للعبيد ۞ 47 اليه يرد علم الساعة وما تخرج من ثمرات من اكمامها وما تحمل من انثي
ولا تضع الا بعلمه ويوم يناديهم اين شركاءي قالوا اذناك ما منا من شهيد ۞ 48 وضل عنهم ما
كانوا يدعون من قبل وظنوا ما لهم من محيص ۞ 49 لا يسام الانسان من دعاء الخير وان مسه
الشر فيؤس قنوط ۞ 50 ولئن اذقناه رحمة منا من بعد ضراء مسته ليقولن هذا لي وما اظن
الساعة قايمة ولئن رجعت الي ربي ان لي عنده للحسني فلننبين الذين كفروا بما عملوا
ولنذيقنهم من عذاب غليظ ۞ 51 واذا انعمنا علي الانسان اعرض وناي بجانبه واذا مسه الشر فذو
دعاء عريض ۞ 52 قل ارايتم ان كان من عند الله ثم كفرتم به من اضل ممن
هو في شقاق بعيد ۞ 53 سنريهم اياتنا في الافاق وفي انفسهم حتي يتبين لهم انه الحق اولم
يكف بربك انه علي كل شيء شهيد ۞ 54 الا انهم في مرية من لقاء ربهم الا انه
بكل شيء محيط *

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

HM. 2. Demiſſio à Miſeratore, Miſericorde: 3. Liber; diſtincta ſunt ſigna ejus (*ideſt materies ejus in Judicia, Hiſtorias, & Paræneſes*) lectione arabica hominibus, *qui* ſciunt. 4. Annunciator *fauſtorum*, & comminator *pœnarum*. Sed longè receſſerunt plerique eorum, & ipſi non audiunt. 5. Et dixerunt *per jocum*: Corda noſtra *ſunt* in operimento (*ideſt obdurata*) *a* circa id, ad quod nos vocas: & in auribus noſtris gravedo, & inter nos, & inter te velamen: itaque operare *tu*, *ut tibi placet*: nam nos operaturi *ſumus*, *ut nobis placuerit*. 6. Dic: Certè ego *ſum* homo ſicut vos: revelatur mihi, quòd profectò Deus veſter Deus unus eſt. Recti igitur eſtote erga eum; & veniam precamini ab eo, & væh Aſſociantibus. 7. Qui non dant eleemoſynam ſtatutam, & ipſi in alteram vitam ſunt increduli. 8. Porrò, qui crediderint, & fecerint recta; ipſis *erit* merces immenſurabilis. 9. Dic: An verè vos ſanè non creditis in eum, qui creavit terram duobus diebus, & ponitis illi ſimiles? Hic eſt Dominus *b* ſæculorum. 10. Et poſuit in ea montes ſtabiles de ſupra eam, & benedixit in ea; & diſpoſuit in ea victualia ejus in quatuor diebus *pro hominibus, & beſtiis*, æqualiter *fruenda* petentibus *ea*. 11. Deindè adæquatus eſt (*ideſt mentem direxit*) in Cœlum, & ipſum *erat* fumus. Dixitque ei, & terræ: Venite ſpontè, vel invitò. Reſponderunt: Venimus obedientes. 12. Et effecit eos ſeptem Cœlos in duobus diebus, & *c* revelavit unicuique Cœlo negotium ejus (*ideſt officium, & munus ejus.*) Et adornavimus Cœlum propinquum luminaribus, & cuſtodia *Angelorum, & flammarum*. Hæc *fuit* diſpoſitio Præpotentis, Scientis. 13. Quòdſi *Meccani ad hæc* longè receſſerint, dic: Comminor vobis ſupplicium, velut ſupplicium Ad, & Themud. 14. Cùm veniſſent ad eos Legati ante eos, & poſt eos, *dicentes illis*: Ne colatis, niſi Deum: reſponderunt: Si voluiſſet Dominus noſter *mittere Legatos*, certè miſiſſet Angelos. Porrò nos in id, pro quo miſſi eſtis, non *ſumus* credentes. 15. Itaque Adæi ſuperbè ſe geſſerunt in terra, ſine veritate, & dixerunt: Quis *eſt* valentior, quàm nos robore? An verò non videbant, quòd Deus, qui creaverat eos ipſe *erat* valen-

a ab eo.

b Mundorum.

c & inſpiravit.

lentior, quàm robore? Et ſigna noſtra abnegaverunt. 16. Propterea miſimus ſuper eos ventum vehementem in diebus infauſtis, ut faceremus guſtare eos pœnam ignominiæ in vita mundana: Sed ſanè pœna alterius vitæ *erit* ignominioſior, & ipſi non adjuvabuntur. 17. Porrò Themudæi, direximus eos. Sed dilexerunt cæcitatem, *a* pluſquam directionem. Propterea ſuſtulit eos ſupplicium pœnæ *b* ignominioſæ propter id, quod fuerant operati. 18. Et liberavimus eos, qui crediderant, & timebant *Deum*. 19. Et memento diei, quo congregabuntur inimici Dei ad Ignem, & ipſi violenter ducentur *ad illum*. 20. Donec, ubi pervenerint ad eum, teſtificabuntur contra eos aures eorum, & oculi eorum, & pelles eorum de eo, quod fuerint operati. 21. Et dicent pellibus ſuis: Quare teſtificamini contra nos? Reſpondebunt: Loqui facit nos Deus, qui loquelam dedit omni rei, & ipſe creavit vos prima vice, & ad eum reducemini. 22. Et non abſcondebatis vos, *quandò peccabatis*, ne eſſent teſtes contra vos aures veſtræ *c*, & oculi veſtri, *d* & pelles veſtræ: Sed exiſtimabatis, quòd Deus neſciret multa ex iis, quæ faciebatis. 23. Hæc autem opinio veſtra, quam opinabamini de Domino veſtro, perdidit vos, & facti eſtis ex pereuntibus. 24. Sive autem ſuſtinuerint, ignis tamen *erit* receptaculum eorum: ſive indulgentiam petierint, non tamen ipſi *erunt* ex indulgentiam conſequentibus. 25. Et adjunximus illis ſocios *dæmones*, & *hi* adornaverunt eis id, quod erat ante eos, & id, quod erat poſt eos (*ideſt deceperunt eos in falſa repræſentatione vitæ præſentis, & futuræ*) & juſtè convenit eis dictum de gentibus, *quæ* jam præceſſerant ante eos ex Geniis, & hominibus (*ideſt id, quod prædixerat Deus de pœna hujuſmodi gentium*) quippe ipſi fuerunt perditi. 26. Et dixerunt, qui erant infideles: Ne aures præbeatis huic Alcorano: Sed ſcurrilia verba loquimini de eo, *dùm legit eum Mahumetus*: ut vos *jocis, & cachinnis veſtris* vincatis *vocem illius legentis*. 27. Atqui certiſſimè faciemus guſtare eos, qui ſunt infideles, pœnam vehementem, & profectò rependemus eis malum illius, quod fuerint operati. 28. Hæc *erit* retributio inimicorum Dei: Ignis, *erit* ipſis in eo domus æternitatis: remuneratio ob id, quod ſigna noſtra abnegaverunt. 29. Et dicent, qui fuerunt infideles, *quandò erunt in Gehenna*: Domine noſter, oſtende nobis eos duos, qui errare fecerunt nos ex Geniis, & hominibus (*nimirùm diabolum, & Cain*) *ut* ponamus eos ſub pedibus noſtris, ut ſint ex infimis. 30. Porrò, qui dixerint: Dominus noſter *eſt* Deus, & recti fuerint *in religione*: deſcendent ſuper eos Angeli *in morte eorum, & dicent illis*: Ne timeatis, neque contriſtemini, ſed lætamini *e* in Paradiſo, qui promiſſus fuit vobis. 31. Nos *ſuimus* protectores veſtri in vita mundana, & *erimus* in altera vita, & vobis *erit* in ea id, quod deſideraverint animæ veſtræ, & *erit* vobis in ea, quod poſtulaveritis xenium *præparatum vobis* ab Indultore, Miſericorde. 32. Quis verò melior eſt in ſermone, quàm, qui vocat ad Deum, & operatur rectum, & dicit: Ego *ſum* ex Moslemis. 33. Et non adæquabitur bonum, & *f* malum: Rejice *malum* per id, quod eſt optimum. Et ecce, qui, inter te, & inter eum *erat* inimicitia, *fiet*, quaſi ipſe *eſſet* amicus *g* cariſſimus. 34. Sed non obtinebunt hoc, niſi qui patientes fuerint: neque aſſequetur hoc, niſi præditus felicitate magna. 35. Quòdſi excitata fuerit tibi à Satana ſugeſtio *mala*: confuge ad Deum: ipſe enim eſt Auditor, Cognitor. 36. Et inter ſigna *potentiæ* ejus, ſunt nox, & dies, & Sol, & Luna. Ne adoretis Solem, neque Lunam: Sed adorate Deum, qui creavit ea, ſi eum colitis. 37. Quòdſi ſuperbè renuerint *hoc facere*: certè illi, qui ſunt apud Dominum tuum, laudant illum nocte, & die, neque ipſi tædio afficiuntur. 38. Et inter ſigna ejus *eſt*, quòd tu ſanè videas terram humilem (*ideſt aridam, & ſterilem.*) Ubi verò demiſerimus ſuper eam aquam, commovetur, & turgeſcit. Porrò, qui vivificavit illam, ſanè vivificaturus *eſt* mortuos; quipppè ipſe *eſt* ad omnem rem Potens. 39. Certè, qui malignantur in ſignis noſtris (*ideſt, qui obloquuntur de Alcorano*) non latent nos. An ergo, qui projicietur in ignem, melior *erit*, an qui venerit ſecurus die reſurrectionis? Operamini, quod vultis, quippe ipſe in id, quod operamini, *eſt* intuens. 40. Certè, qui non crediderunt in commonitio-

a ſupra.
b vilis.
c neque.
d neque.
e de.
f neque.
g calidus.

tionem (*ideſt Alcoranum*) poſtquàm venit ad eos, & quidem ipſe *eſt* ſanè liber excellens. 41. Non venit ad eum vanitas ante ipſum, neque poſt ipſum (*ideſt à nullo ſacro libro anteriori, vel poſteriori, vanitatis, vel mendacii convinci-tur*) demiſſio à Sapiente, Laudato (*ideſt demiſſus à Deo*). 42. Non dicitur tibi, *ab infidelibus*, niſi, quod jam dictum fuit Legatis ante te. Porrò Dominus tuus *eſt* ſanè præditus indulgentia, & præditus punitione dolorifica. 43. Et, ſi feciſſemus eum (*ideſt Alcoranum*) in lectione (*ideſt idiomate*) barbara certè dixiſſent: Niſi diſtincta fuerint ſigna ejus (*ideſt, niſi ſcriptus ſit idiomate nobis noto, & ita diſtinctè, ut intelligamus illum) non recipiemus eum*. An barbarus *eſt liber*, & Arabs *eſt Author ejus*? Reſponde: Ipſe *eſt* illis, qui crediderunt, directio, & ſanitas. 44. Qui autem non credunt: in auribus eorum *eſt* gravedo; & eſt ſuper eos cæcitas: his inclamatur de loco longinquo (*ideſt non audient*). 45. Et jam quidem dedimus Moyſi Librum; Sed diſſenſio orta eſt circa eum. Quòdſi non verbum præceſſiſſet à Domino tuo (*ideſt, ſi Deus aliter non decreviſſet*) certè deciſum fuiſſet inter eos, & quidem illi *ſunt* ſanè in dubitatione de eo (*ideſt Pentateucho*) ſuſpicioſa. 46. Qui fecerit rectum, *faciet illud* animæ ſuæ, qui autem malè egerit, *id erit* contra eam. Et non *eſt* Dominus tuus injuſtus erga ſervos. 47. Ad Deum reducitur ſcientia Horæ, & non egredietur ullus ex fructibus à folliculis ſuis: neque geſtabit *utero* ulla fœmina, neque deponet *fœtum*, niſi cum ſcientia ejus. Et die, qua advocabit eos, *dicens*: Ubi ſunt ſocii mei (*ideſt dii, quos mihi aſſociabatis*)? Reſpondebunt: Indicavimus tibi. Non *eſt* ex nobis ullus teſtis *hujus rei*. 48. Et abſcondet ſe ab eis id, quod invocabant anteà (*ideſt nullum deorum ſuorum videbunt*) & exiſtimabunt non *eſſe* ſibi ullum effugium *ab igne Gehennæ*. 49. Non afficitur tædio homo à petendo bonum *mundanum*: Si verò tetigerit eum malum, *evadit* deſperatus, diffidens. 50. Si porrò guſtare *fecerimus* eum miſericordiam ex nobis poſt nocumentum, *quod* tetigit eum: profectò dicet: Hoc mihi *debitum eſt*; & non puto Horam *eſſe a* venturam. Quòdſi ſanè reductus fuero ad Dominum meum, certè mihi apud eum *erit* ſanè optimum (*ideſt Paradiſus*). Sed profectò *tunc* enarrabimus iis, qui fuerint infideles, id, quod operati fuerint, & proculdubio guſtare faciemus eos de pœna atrociſſima. 51. Ubi verò beneficia contulerimus homini: longè recedet, & diſcedet cum latere ſuo (*ideſt latus obvertet nobis*). Cùm autem tetigerit eum malum, *erit* habens precem prolixam. 52. Dic: Quid vobis videtur? Si fuerit *hic Alcoranus* de apud Deum; tùm non credideritis in eum: quis *erit* errantior, quàm, qui fuerit in ſchiſmate longinquo *à veritate*? 53. Mox oſtendemus eis ſigna noſtra in extremis terminis *Cœli, & terræ*, & in animabus eorum: donec notum fiat illis, quòd hic *Alcoranus eſt* veritas *b*. An non ſatis fuit *illis ad credendum* in Dominum tuum, quòd ipſe *eſt* ſuper omnem rem teſtis (*ideſt, quòd nihil eum latet*)? 54. An non ipſi certè *ſunt* in dubitatione de *c* adventu Domini ſui? An non certè ipſe *eſt* omnem rem circumdans (*ideſt comprebendens ſcientia ſua*)?

الجزء الخامس والعشرون Pars vigeſima quinta

a ſtaturam.

b An non ſatis eſt in Domino tuo [*i. præ parte Domini tui?*

c occurſu.

NOTÆ.

INſcribitur à nonnullis hæc Sura السجدة, Adoratio, ea fortaſsè de cauſa, quòd verſu trigeſimo ſexto moneantur infideles, ut, ſolis, ac lunæ cultu rejecto, unum Deum adorent. Verùm, quia Suræ trigeſima ſecunda titulus idem præſcribitur: ideò, à pleriſque huic præponitur epigraphe فصلت, *diſtincta ſunt*, quæ dictio in tertio verſu continetur. In nonnullis codicibus reperio titulum hujus مصابيح, *luminaria*, quæ dictio verſu duodecimo legitur. Perperàm Hottingerus Exemplari Spahanenſi innixus inſcribit سورة غافر *Suram ignoſcens*: quamvis ipſe [illegible]ſſimè interpretetur *Caput de Explicatione*. Hujuſmodi, ſcilicet Arabicæ linguæ Doctores habent Novatores Tigurini. Hanc tamen epigraphen quidam, ut notavimus, tribuunt *Suræ Superiori*. Verſus hic quidam tres, quidam quatuor ſupra quinquaginta enumerant. Alii plures, alii pauciores faciunt. Meccanam eſſe Suram omnes conveniunt. Lectoris præmium erit: بكل حرف عشر حسنات: *pro ſingulis characteribus, decem bona*.

IX. *Creavit terram duobus diebus.*] Nempè, ut ait Gelal: الاحد والاثنين *die prima*, ſeu Dominica, & *feria ſecunda*.

X. *In quatuor diebus æqualiter petentibus.*] Communior explicatio, & quidem juxta Alcoranum vera eſt, Deum duobus primis diebus terram creaſſe. Feria verò tertia, & quarta creaſſe ea, quæ opus erant ad victum hominibus, & beſtiis, æqualiter petentibus, ideſt omnibus æqualiter, juxta cujuſque

indi-

indigentiam, & prout appetiiſſet. Nonnulli referunt سواء *æqualiter*, ad quatuor dies: ut ſenſus ſit, quatuor diebus perfectis, & integris Deum creaſſe eâ, quæ ante dixi.

XI. *Adæquatus eſt.*] Hoc propriè ſignificat verbum Arabicum استوى: quod hoc loco communiter exponitur قصد, animum applicuit, ſeu intendit, nempè ad creandum Cœlum, quod ante erat tantùm fumus, ſeu vapor fumeus. Sed libet audire Zamchaſcerium ثم دعا داعي الحكمة الى خلق السما بعد خلق الارض وما فيها من غير صارف يصرفه عن ذلك قيل كان عرشه قبل خلق السموات والارض الماء فاخرج من الماء دخانا فارتفع فوق الماء وعلا عليه فيبس الماء فجعله ارضا واحدة ثم فتقها فجعلها ارضين ثم خلق السما من الدخان المرتفع.

Deindè advocavit advocans Sapientiam ad creandum Cœlum poſt creationem terræ, & eorum, quæ ſunt in ea, abſque eo, quod eſſet aliquid, quod diverteret eum ab hoc. Dicitur ante creationem Cœlorum, & terræ, Thronum Dei fuiſſe aquam. Produxit autem ex aqua hac fumum, qui elevatus eſt, & aſcendit ſuper aquam: & exſiccata eſt aqua. Fecitque eam terram unam, quam deinde diſſidit, ac diviſit in terras multas. Deinde creavit Cœlum ex illo fumo, qui in ſublime elatus fuerat.

XII. *Et effecit eos ſeptem cœlos in duobus diebus.*] Gelal: الخميس والجمعة فرغ منها في اخر ساعة منه وفيها خلق ادم عم ولذلك لم يقل هنا سواء ووافق ايات خلق السموات والارض في ستة ايام:

Feria quinta, & ſexta; in cujus ultima hora abſolvit eos: & in illa (ſcilicet hora) *creavit Adam felicis memoriæ. Et ideò non dicitur hic, æqualiter* (id eſt duobus diebus integris, & perfectis, ut dixerat ſupra in creatione terræ: quia in his præter Cœlos, creavit etiam Adam, ac proinde creatio Cœli non occupavit duos dies integros.) *Et conſonat hoc cum aliis locis Alcorani, in quibus dicitur, Deum creaſſe Cœlos, & terram ſex diebus.* Quod autem additur hic, *Deum adornaſſe Cœlum propinquum luminaribus, & cuſtodiam*, partim repugnat veritati, partim ipſi Alcorano. Veritati quidem, quia luminaria, nempe ſtellæ, ut explicat Gelal, non ſunt creata à Deo in Cœlo propinquo, nempe ultimo, & proximo terris, in quo creata fuit tantummodò luna: nam السما الدنيا *Cœlum propinquum* dicitur Cœlum lunæ. Alcorano autem repugnat, quia cuſtodia illa Angelorum flammas ejaculantium (de hac enim eſt ſermo) non fuit poſita in Cœlis, juxta eundem, & Mahumetanos, niſi quandò natus eſt Mahumetus. Quòd verò agatur hìc de hujuſmodi, & non alia cuſtodia, patet ex ipſa Gelalis gloſſa اي حفظناها من استراق الشياطين السمع بالشهب: *id eſt cuſtodia munivimus eos, ne Satanæ furtim audiant colloquia Angelorum, mediantibus flammis.*

XV. *Quis eſt valentior, quàm nos robore.*] Hoc dicebant, quia, ut ait Gelal: كان واحدهم يقلع الصخرة العظيمة من الجبال يجعلها حيث يشاء *unus ex illis evellebat ſaxum magnum è montibus, & ponebat illud ubicunque volebat.*

XXIX. *Oſtende nobis eos duos.*] Conſentiunt Expoſitores, hos duos fuiſſe ابليس وقابيل *Eblisum*, ſeu Diabolum, & *Cain*: nam hi duo, ut ait Gelal: سنا الكفر والقتل *fuerunt authores infidelitatis, & homicidii.*

XXXI. *Et erimus in altera vita.*] Pro الاخرة, nempe *altera vita*, ſeu *noviſſimo ſæculo*, intelligitur in Alcorano totum illud, quod morti ſuccedit: nempè tàm ſpatium temporis à morte ad reſurrectionem; quàm ipſa reſurrectio, & æternitas poſt reſurrectionem, ſive in Paradiſo, ſive in Gehenna. Hoc loco accipitur pro ſpatio poſt mortem uſque ad reſurrectionem: in quo quia juxta errorem Mahumetanorum, animæ juſtorum non ingrediuntur in Paradiſum, retinent Angelorum ſuorum cuſtodiam. Quamobrem explicat hìc Gelal: نكون معكم فيها حتى تدخلوا الجنة: *erimus vobiſcum in eo* (nempè ſpatio temporis, ſeu ſepulchro) *donec ingrediamini Paradiſum.* Eo autem tempore morantur animæ cum corporibus intra eorum ſepulcra. In hoc etiam Hebræi conſentiunt, niſi quòd ad certum tantùm tempus volunt animas cum corporibus in ſepulcris commorari.

XL. *Certè, qui non credunt in Commonitionem.*] Non eſt pars reſpondens: id quod ſæpiſſimè evenit in Alcorano; hanc autem veriùs oſcitantiam, quàm Apoſiopeſin, ſeu Reticentiam dixeris. Supplet hìc Gelal: نجازيهم الله *certè Deus puniet eos*, ſeu retribuet eis.

LIII. *Mox oſtendemus eis ſigna.*] Hæc ſigna enumerat Gelal: من النيرات والنبات والاشجار ومن لطيف الصنعة وبديع الحكمة: *ex luminibus*, ſeu ſtellis: *ex germinibus, & arboribus: ex ingenioſo in artibus: & ex inventore Sapientiæ*, ſeu ſcientiarum. Hæc enim omnia ſigna ſunt, & argumenta potentiæ, ac Sapientiæ Dei.

REFUTATIONES.

I. Cum intelligeret Mahumetus, neminem fore, qui, ſi Alcoranum ipſius ſolerter diſcuteret, plura in eo falſa, & abſurda non inveniret; fidem eidem conciliare nititur ex authoritate Divina, proteſtatione ita frequenti in principio Surarum, illum eſſe librum à Deo cœlitùs demiſſum: ut per hoc ſimpliciores quæcunque in eo ſunt, bona fide, & abſque ulla erroris ſuſpicione deglutirent. Verùm quæ in Surarum decurſu ſequuntur, oſtendunt manifeſtè, non à Deo, ſed à Diabolo hujuſmodi librum compoſitum, traditumque fuiſſe.

II. Toto aberrat Cœlo, totaque terra Author Alcorani, dùm primò Terram duobus diebus creatam fuiſſe: deindè res ad victum hominibus, brutiſque animalibus neceſſarias, duobus aliis diebus ſubſequentibus productas: demum duobus poſtremis diebus Cœlum unà cum homine creatum fuiſſe, veluti ex tripode pronunciat. Adverſantur hæc omninò Pentateucho, ut alibi etiam notavimus. Ex eo enim liquidò conſtat, prima die Cœlum, Terram-

que

que una cum aquis, itemque lucem Deum creaſſe; & lucem à tenebris diviſiſſe. Secunda verò die Firmamentum condidiſſe, & aquas, quæ ſub ipſo erant, ab iis, quæ ſuper ipſum reſidebant, ſeparaſſe. Tertia autem aquas, quæ terram operiebant, in unum locum redegiſſe; ita ut terræ pars aquis denudata, ſiccaque appareret: in qua eadem die herbas, arboreſque produxit. Quarta autem die Solem, ac Lunam creaſſe; ac Stellas in Firmamento collocaſſe. Quinta verò die piſces, & aves produxiſſe. Sexta denique die animalia terreſtria una cum homine condidiſſe. Confer hunc Pentateuchi ordinem cum Alcoranica ſyntaxi; & nulla ex parte inter ſe convenire reperies. Omitto diſquirere, quo fundamento aſſerat Mahumetus, Cœlum ex fumo creatum fuiſſe: itemque in ſeptem orbes fuiſſe diſtinctum. Certum porrò eſt apud peritos Aſtrologos, eſſe pluſquam ſeptem Orbes Cœleſtes, & ſaltem octo reperiri.

III. Jam in Notis indicavi, Mahumetum nec veritati, nec ſibi ipſi conſtare, dùm ſcribit, ſtellas poſitas à Deo fuiſſe in Cœlo lunę: atque ibidem cuſtodiam volantium flammarum, ad arcendos inde Satanas, ne Angelorum colloquia furtivis auribus exciperent, appoſitam fuiſſe. Conſtat enim, ſtellas non in Cœlo lunæ, ſed in Firmamento ſupra ſeptem Planetarum orbes reperiri, quod etiam Pentateuchus teſtatur. Præterea ex Alcorano, omniumque Mahumetanorum authoritate, ſeu potiùs figmento, habetur, cuſtodiam illam volantium flammarum, nonniſi poſt Mahumeti adventum in omnibus Cœlis, & non in Cœlo lunæ tantùm appoſitam fuiſſe: cùm anteà Satanæ, ſeu Dæmones impunè, liberèque in Orbibus Cœleſtibus reſiderent, & admotis ad eorum foramina, ſeu rimas auriculis, Angelorum colloquia, atque arcana Cœleſtia, quæ deindè Magis, & Ariolis patefaciebant, furtivè exciperent:

IV. Non eſt diſſimulandus valdè craſſus Mahumeti, & Mahumetanorum error, dum credunt, Angelos apponi cuſtodes hominibus non ſolùm in hac vita mortali; ſed etiam poſt mortem ipſam uſque ad diem reſurrectionis. Pro certo: quippe habent, animas defunctorum remanere unà cum corporibus in ſepulchris ſuis: atque ideò tutelaris Angeli cuſtodiam ibidem retinere. Hoc verò ſine ullo fundamento aſſeritur, cùm certum ſit ex ſacris ſcripturis animas à corpore in morte ſeparatas ad loca ſibi in altera vita præparata proficiſci, non autem in ſepulchris remanere. Unde Salomon in Eccleſiaſtę cap. 12. *Ibit homo in domum æternitatis ſuæ, & revertatur pulvis in terram ſuam, & ſpiritus redeat ad Deum, qui dedit illum*.

V. Impudenter aſſerit verſu 41. à nullo ex ſacris Libris, ſive ante ipſum, ſive poſt ipſum à Deo traditis, Alcoranum vanitatis, ideſt falſitatis, atque erroris poſſe convinci: cùm vix ulla pagina in eo reperiatur, in qua non plura ſint, quæ vel ex Pentateucho, vel ex Euangelio, aliiſque Veteris, ac Novi Teſtamenti libris, manifeſtiſſimi mendacii convincantur.

VI. Ad probandam Alcorani veritatem, fingitur Deus ipſe Verſu 53. afferre pro argumento ea, quæ creavit in Cœlo, & in terra, & in ipſis hominibus: nempe, ut exponit Gelal; ſtellas, germina, arbores, acumen ingenii ad artes exercendas, Novaſque ſcientias inveniendas. Sed quàm ſtramineum ſit hoc argumentum, & quàm nihil probet, nemo non videt. Quæ enim conſequentia eſt: Deus creavit ſtellas, & germina, & arbores, & indidit hominibus ingenium, & acumen ad artes, & ſcientias inveniendas, & exercendas: ergo Alcoranus Mahumeti continet veritatem? eadem ratione argumentari liceret; Deus creavit beſtias, & piſces, & volucres: ergo Mahumetus eſt lapis. Verum tamen eſt, facilius, Mahumetum lapidem eſſe poſſe, quàm Alcoranum continere veritatem, cùm à calce ad caput totum ſcateat mendaciis.

سورة الشوري مكية وهي ثلاث وخمسون آية ٠

SURA XLII.
CONSULTATIO
MECCANA:
COMMATUM QUINQUAGINTA TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 حم عسق ۞ 2 كذلك يوحي اليك والي الذين من قبلك الله العزيز
الحكيم ۞ 3 له ما في السموات وما في الارض وهو العلي العظيم ۞ 4 تكاد السموات
يتفطرن من فوقهن والملايكة يسبحون بحمد ربهم ويستغفرون لمن في الارض الا ان الله هو
الغفور الرحيم ۞ 5 والذين اتخذوا من دونه اولياء الله حفيظ عليهم وما انت عليهم
بوكيل ۞ 6 وكذلك اوحينا اليك قرانا عربيا لتنذر ام القري ومن حولها وتنذر يوم الجمع
لا ريب فيه فريق في الجنة وفريق في السعير ۞ 7 ولو شاء الله لجعلهم امة واحدة ولكن
يدخل من يشاء في رحمته والظالمون ما لهم من ولي ولا نصير ۞ 8 ام اتخذوا من دونه اولياء
فالله هو الولي وهو يحيي الموتي وهو علي كل شيء قدير ۞ 9 وما اختلفتم فيه من شيء
فحكمه الي الله ذلكم الله ربي عليه توكلت واليه انيب ۞ 10 فاطر السموات والارض
جعل لكم من انفسكم ازواجا ومن الانعام ازواجا يذروكم فيه ليس كمثله شيء وهو السميع
البصير ۞ 11 له مقاليد السموات والارض يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر انه بكل شيء
عليم ۞ 12 شرع لكم من الدين ما وصي به نوحا والذي اوحينا اليك وما وصينا به
ابرهيم وموسي وعيسي ان اقيموا الدين ولا تتفرقوا فيه كبر علي المشركين ۞ 13 ما تدعوهم
اليه الله يجتبي اليه من يشاء ويهدي اليه من ينيب ۞ 14 وما تفرقوا الا من بعد ما جاءهم
العلم بغيا بينهم ولولا كلمة سبقت من ربك الي اجل مسمي لقضي بينهم وان الذين اورثوا
الكتاب من بعدهم لفي شك منه مريب ۞ 15 فلذلك فادع واستقم كما امرت ولا تتبع

اهواءهم

أهواءهم وقل آمنت بما أنزل الله من كتاب وأمرت لأعدل بينكم الله ربنا وربكم لنا
أعمالنا ولكم أعمالكم لا حجة بيننا وبينكم الله يجمع بيننا وإليه المصير ۞ 16 والذين
يحاجون في الله من بعد ما استجيب له حجتهم داحضة عند ربهم وعليهم غضب ولهم عذاب
شديد ۞ 17 الله الذي أنزل الكتاب بالحق والميزان وما يدريك لعل الساعة قريب ۞
18 يستعجل بها الذين لا يؤمنون بها والذين آمنوا مشفقون منها ويعلمون أنها الحق ألا إن
الذين يمارون في الساعة لفي ضلال بعيد ۞ 19 الله لطيف بعباده يرزق من يشاء وهو القوي
العزيز ۞ 20 من كان يريد حرث الآخرة نزد له في حرثه ومن كان يريد حرث الدنيا نؤته
منها وما له في الآخرة من نصيب ۞ 21 أم لهم شركاء شرعوا لهم من الدين ما لم يأذن
به الله ولولا كلمة الفصل لقضي بينهم وإن الظالمين لهم عذاب أليم ۞ 22 ترى الظالمين
مشفقين مما كسبوا وهو واقع بهم والذين آمنوا وعملوا الصالحات في روضات الجنات لهم
ما يشاءون عند ربهم ذلك هو الفضل الكبير ۞ 23 ذلك الذي يبشر الله عباده الذين آمنوا
وعملوا الصالحات قل لا أسألكم عليه أجرا إلا المودة في القربي ومن يقترف حسنة نزد له
فيها حسنا إن الله غفور شكور ۞ 24 أم يقولون افتري علي الله كذبا فإن يشاء الله
يختم علي قلبك ويمح الله الباطل ويحق الحق بكلماته إنه عليم بذات الصدور ۞ 25 وهو
الذي يقبل التوبة عن عباده ويعفوا عن السيئات ويعلم ما يفعلون ۞ 26 ويستجيب الذين آمنوا
وعملوا الصالحات ويزيدهم من فضله والكافرون لهم عذاب شديد ۞ 27 ولو بسط الله الرزق
لعباده لبغوا في الأرض ولكن ينزل بقدر ما يشاء إنه بعباده خبير بصير ۞ 28 وهو الذي ينزل
الغيث من بعد ما قنطوا وينشر رحمته وهو الولي الحميد ۞ 29 ومن آياته خلق السموات والأرض
وما بث فيهما من دابة وهو علي جمعهم إذا يشاء قدير ۞ 30 وما أصابكم من مصيبة فبما
كسبت أيديكم ويعفوا عن كثير ۞ 31 وما أنتم بمعجزين في الأرض وما لكم من دون
الله من ولي ولا نصير ۞ 32 ومن آياته الجوار في البحر كالأعلام إن يشا يسكن الريح
فيظللن رواكد علي ظهره إن في ذلك لآيات لكل صبار شكور ۞ 33 أو يوبقهن بما
كسبوا ويعف عن كثير ۞ 34 ويعلم الذين يجادلون في آياتنا ما لهم من محيص ۞
35 فما أوتيتم من شيء فمتاع الحيوة الدنيا وما عند الله خير وأبقي للذين آمنوا وعلي ربهم
يتوكلون ۞ 36 والذين يجتنبون كبائر الإثم والفواحش وإذا ما غضبوا هم يغفرون ۞
37 والذين استجابوا لربهم وأقاموا الصلوة وأمرهم شوري بينهم ومما رزقناهم ينفقون ۞
38 والذين إذا أصابهم البغي هم ينتصرون ۞ 39 وجزاء سيئة سيئة مثلها فمن عفا وأصلح
فأجره علي الله إنه لا يحب الظالمين ۞ 40 ولمن انتصر بعد ظلمه فأولائك ما عليهم من سبيل ۞

41 إنما

41 إِنَّمَا ٱلسَّبِيلُ عَلَى ٱلَّذِينَ يَظْلِمُونَ ٱلنَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي ٱلْأَرْضِ بِغَيْرِ ٱلْحَقِّ أُولَآئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ۞ 42 وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ ٱلْأُمُورِ ۞ 43 وَمَنْ يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ
وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ وَتَرَى ٱلظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوُا ٱلْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ ۞ 44 وَتَرِيهِمْ
يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَاشِعِينَ مِنَ ٱلذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ ٱلَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ ٱلْخَاسِرِينَ ٱلَّذِينَ
خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ ٱلْقِيَمَةِ أَلَا إِنَّ ٱلظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ ۞ 45 وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ
يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ ٱللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ۞ 46 اِسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ
أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ ٱللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَإٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ۞ 74 فَإِنْ
أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا ٱلْبَلَاغُ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا ٱلْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَا
وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ ٱلْإِنْسَانَ كَفُورٌ ۞ 48 لِلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَوَاتِ وَٱلْأَرْضِ
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ ٱلذُّكُورَ ۞ 49 أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنَاثًا
وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ۞ 50 وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ ٱللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ
وَرَاءِ حِجَابٍ ۞ 51 أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلِيٌّ حَكِيمٌ ۞
52 وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا ٱلْكِتَابُ وَلَا ٱلْإِيمَانُ وَلَكِنْ
جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۞ 53 صِرَاطِ ٱللَّهِ
ٱلَّذِي لَهُ مَا فِي ٱلسَّمَوَاتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ أَلَا إِلَى ٱللَّهِ تَصِيرُ ٱلْأُمُورُ ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. H. M. A. S. Q. 2. Ita revelat tibi, & illis, qui *fuerunt* ante te, Deus Præpotens, Sapiens. 3. Ipſius *eſt* id, quod in Cœlis, & quod in Terra *reperitur*, & ipſe *eſt* Excelſus, Magnus. 4. Parùm abeſt, *quin* Cœli ſcindantur deſuper ſe, *præ Majeſtate ejus*: Angeli verò decantant laudem Domini ſui, & indulgentiam precantur pro iis, qui *ſunt* in terra. Nonne certè Deus eſt Indultor, Miſericors? 5. Verùm, qui acceperunt præter eum *alios Deos* in patronos, Deus *erit* obſervator ſuper eos: neque tu *es* ſuper eos in procuratorem. 6. Et ita revelavimus tibi Coranum Arabicum, ut commoneas Metropolin (*ideſt Meccam*) & eos, qui *ſunt* circa eam, & commineris diem Congregationis (*ideſt ſupremi Judicii*) non *eſt* dubium de eo. Pars *hominum die illa collocabitur* in Paradiſo, & pars in Tartaro. 7. Quòd ſi voluiſſet Deus, certè feciſſet eos gentem unam (*ideſt unius religionis.*) Sed introducit, quem vult in miſericordiam ſuam. Iniqui verò, non *erit* illis ullus patronus, neque adjutor. 8. An acceperunt præter eum patronos? Atqui Deus ipſe *eſt* Patronus, & ipſe vivificat mortuos, & ipſe *eſt* ſuper omnem rem Potens: 9. Et * quod diſcordes fueritis in eo circa aliquid (*ideſt, & id, quod erit, in quo cum infidelibus diſcordes fueritis*) judicium ejus *ſpectabit* ad Deum. Ille *eſt* Deus, Dominus meus: ſuper eum innitor, & ad eum revertar. 10. Conditor Cœlorum, & Terræ: poſuit vobis ex vobis ipſis conjuges, & ex pecudibus conjuges *maſculum, fœminam*. Diſſeminat (*ideſt multiplicat*) vos per hoc *confugium*. Non eſt ſicut ille res *ulla*, & ipſe *eſt* Auditor, Inſpector. 11. Ipſi ſunt claves Cœlorum, & Terræ: ampliat opem, cui vult, & coarctat, *cui vult*: quippe ipſe *eſt* in Omni re Cognitor. 12. Sanxit vobis de religione, quod præceperat Noë

* & in quo diſcordes fueritis.

&.

&, quod revelavimus tibi, & quod præcepimus Abrahæ, & Moyſi, & Jeſu, *dicentes:* Rectè cuſtodite Religionem, & ne dividamini in ea. Grave erit ſuper Aſſociantes (*ideſt ægrè ferent Idololatræ, ſi hoc feceritis*). 13. Id, ad quod vocas eos, Deus eliget ad illud, quem voluerit, & diriget ad illud eum, qui converſus fuerit *ad ſe*. 14. Et non diviſerunt ſe, *qui erant unius religionis, in ſectas*, niſi poſtquàm venit ad eos ſcientia *de unitate Dei, ob* æmulationem inter ſe. Et niſi verbum (*ideſt Decretum*) præceſſiſſet à Domino tuo *de dilatione Judicii* uſque ad terminum præfinitum; certè deciſa fuiſſet *lis* inter eos. Et quidem illi, qui hæreditaverunt Librum poſt eos (*ideſt Judæi, & Chriſtiani*) certè *ſunt* in dubitatione de eo (*ideſt de Mahumeto*) ſuſpicioſa. 15. Ad hoc ergo advoca *homines* (*ideſt ad hanc unitatem Dei*) & rectus eſto *in eo*, quemadmodum juſſus es: & ne ſequaris deſideria eorum, & dic: Credidi in id, quod demiſit Deus de Libro (*ideſt Sacrarum Scripturarum*) & præceptum eſt mihi, ut juſtè judicem inter vos. Deus *eſt* Dominus noſter, & Dominus veſter. Nobis ſunt opera noſtra, & vobis opera veſtra. Ne *ſit* diſceptatio inter nos, & inter vos. Deus congregabit (*ideſt litem componet*) inter nos, & ad eum erit reditus. 16. Qui verò diſceptabunt de Deo (*ideſt de Religione*) poſtquàm reſponſum fuit illi (*ideſt Mahumeto de Religione manifeſtanda*) diſceptatio eorum *erit* vana apud Dominum ſuum, & ſuper eos *adveniet* ira, & ipſis *erit* pœna vehemens. 17. Deus *eſt*, qui demiſit Librum *Alcorani* cum veritate; & ſtateram (*juſtum judicium*.) Quid verò ſcire faciet te, utrum Hora *ſit* propinqua? 18: Accelerare cupiunt eam, qui non credunt in eam. Qui verò crediderunt, *ſunt* formidantes de ea, & ſciunt, quòd ipſa *eſt* veritas. Nonne porrò, qui diſputant de Hora, ſanè *ſunt* in errore longinquo? (*ideſt errant toto Cœlo*). 19. Deus benignus *eſt* in ſervos ſuos: opes largitur, cui vult, & ipſe *eſt* Fortis, Præpotens. 20. Qui voluerit agrum ſativum lucrum alterius vitæ, augebimus illi in lucro ſuo. Qui autem voluerit lucrum Mundi, dabimus ei ex eo (*Mundo*) ſed non *erit* illi in altera vita ulla pars. 21. An *ſunt* illis (*ideſt Meccanis*) ſocii (*ideſt Dii*), *qui* ſanciverint illis de religione id, quod non approbavit Deus? At, ſi non dictum Diviſionis (*ideſt, ſi non obſtaſſet decretum Dei, de differenda mercede uniuſcujuſque uſque ad Diem Judicii, quo dividentur boni à malis*) certè deciſa fuiſſet lis inter eos. Sed profectò iniquis erit pœna dolorifica. 22. Videbis *die Judicii* iniquos timentes ob id, quod perpetraverunt, & ipſe (*nempe Dies judicii, vel timor ejus*) *erit* cadens ſuper eos. Qui verò crediderint, & fecerint recta, *collocabuntur* in viridariis Paradiſorum: *erit* ipſis id, quod voluerint apud Dominum ſuum. Hæc *erit* excellentia magna. 23. Hoc *eſt* quod annunciat Deus ſervis ſuis, qui crediderunt, & fecerunt recta. Dic: Non peto à vobis pro hoc, *quod vobis prædico*, mercedem *ullam*, niſi charitatem erga propinquos. Qui autem acquiſierit *unum* bonum, augebimus illi in eo *aliud* bonum: nam Deus *eſt* Indulgens, Gratus. 24. An dicent: *Mahumetus* blaſphemè commentus eſt de Deo mendacium? Porrò, ſi voluerit Deus, imprimet ſigillum ſuper cor tuum (*ideſt muniet te patientia in contumeliis eorum*). Et abolebit Deus vanitatem, & confirmabit veritatem in verbis ſuis: quippe ipſe *eſt* cognoſcens eſſentiam pectorum. 25. Et ipſe *eſt*, qui ſuſcipit pœnitentiam à ſervis ſuis, & indulget *malis* (*ideſt peccatis*) & ſcit id, quod operamini. 26. Et exaudiet eos, qui crediderint, & operati fuerint recta, & augebit eos ex liberalitate ſua: infideles autem, ipſis *erit* pœna vehemens. 27. Quòdſi ampliaſſet Deus opes ſervis ſuis: certè intemperanter ſe gererent in terra. Verùm demittit (*ideſt tribuit unicuique*) in menſura, quod vult: quippe ipſe *eſt* in ſervis ſuis plenè inſtructus, inſpector (*ideſt perfectè novit, quid unicuique homini conveniat*). 28. Et ipſe *eſt*, qui demittit pluviam, poſteaquam deſperaverunt *homines de illa*, & expandit miſericordiam ſuam, & ipſe *eſt* Patronus, Laudatus. 29. Et inter ſigna *potentiæ* ejus *eſt* creatio Cœlorum, & Terræ, & id, quod diſperſit in utriſque de animantibus, & ipſe ad congregandos eos, ubi voluerit, *eſt* Potens. 30. Et id, quod incidit vobis de infortunio, *eſt* propter id, quod operatæ ſunt manus

veſtræ, & *tamen* condonat *vobis* multa. 31. Neque vos imbecillem reddetis *Deum* in terra: neque *erit* vobis præter Deum Patronus, neque adjutor. 32. Et inter ſigna ejus, *ſunt* naves in mari, ſicut montes alti. Si voluerit, ceſſare faciet ventum, & *illæ* reſidebunt immobiles ſupra dorſum ejus. Certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna omni patienter ſuſtinenti, grato. 33. Vel demerget eas propter id, quod patraverunt (*ideſt peccaverunt homines, qui ſunt in illis*) & *tamen* condonabit multa. 34. Et ſcient, qui diſceptant de ſignis noſtris, non *fore* ſibi ullum effugium *è manibus noſtris*. 35. Quod datum eſt vobis de rebus, *eſt* utenſile vitæ mundanæ, & id, quod *eſt* apud Deum, *eſt* melius, & permanentius pro illis, qui crediderunt, & ſuper Dominum ſuum innituntur. 36. Et, qui declinant gravia iniquitatis (*ideſt peccata gravia*) & flagitia: & ſi quandò irati fuerint eis (*ideſt idololatris*) *tamen* condonant *illis*. 37. Et, qui obediunt Domino ſuo, & perſolvunt preces; & negotium eorum conſultatio (*ideſt, & conſultant inter ſe negotia ſua, nihilque agunt ſine conſilio*) & ex eo, quo ditavimus eos, dilargiuntur *in eleemoſynam*. 38. Et, qui, cùm inciderit eis injuria *ab aliquo*, ipſi ſeſe ulciſcuntur *paria reddendo*. 39. Compenſatio autem mali, *quod infertur, debet eſſe* malum, ſicut illud, *quod illatum eſt*. (*ideſt par pari reddendum*.) Porrò, qui condonaverit *injuriam*, & reconciliatus fuerit *inimico*, merces ejus *erit* apud Deum; quippe ipſe non amat iniqua agentes. 40. Et ſanè, qui vindicaverit ſe poſt injuriam ſuam (*ideſt ſibi illatam*) hi, non *eſt* ſuper eos ulla ſemita (*ideſt nulla lex propter hoc punit eos*). 41. Profectò ſemita *eſt* ſuper eos, qui iniquè tractant homines, & inſoleſcunt in terra ſine juſtitia: his erit pœna dolorifica. 42. Et quidem, qui patienter ſuſtinuerit, & condonaverit *injuriam*, certè hoc *erit* ſanè ex decreto rerum (*ideſt juxta ſtatuta legis*). 43. Quem autem errare fecerit Deus, non *erit* illi ullus Patronus, poſt [a] hoc, *qui dirigat eum*. Et videbis iniquos, *qui*, poſtquàm aſpexerint pœnam *Gehennæ*, dicent: An *eſt* ad regreſſum *in vitam* aliqua ſemita? 44. Et videbis eos, dum *præſentabuntur* ante illam (*ideſt ante pœnam ignis Gehennæ*) humiles ob ignominiam: aſpicient *ignem* obtutu obliquo, furtivo, *utpote inviti*. Et dicent, qui crediderunt: Certè pereuntes erunt, qui perdiderunt animas ſuas, & familias ſuas, die reſurrectionis. Nonne porrò iniqui *cruciabuntur* in ſupplicio permanenti. 45. Et non erunt ipſis ulli patroni, qui adjuvent eos præter Deum. Quem verò errare fecerit Deus, non erit ei ulla ſemita, *per quam dirigatur ad veritatem*. 46. Obaudite Domino veſtro, antequàm veniat dies, cujus non *eſt* repulſio à Deo (*ideſt, quem nemo poteſt impedire, quia Deus adducat illum.*) Non *erit* vobis ullum refugium die illa: neque *erit* vobis ulla negatio (*ideſt nullatenùs negare poteritis peccata veſtra*). 47. Quòdſi *infideles hæc audientes* tergiverſati fuerint: profectò non miſimus te ſuper eos cuſtodem: Non [b] *ſpectat* ad te, niſi prædicatio. Et nos quidem, ubi guſtare fecerimus hominem ex nobis miſericordiam, lætabitur de ea. Si autem inciderit illis malum, propter id, quod præmiſerunt manus eorum (*ideſt propter peccata antecedentia*) profectò homo *fiet* ingratus. 48. Dei *eſt* Regnum Cœlorum, & Terræ: creat id, quod vult, donat cui vult fæminas, & largitur cui vult maſculos. 49. Aut conjunctim tribuit illis maſculos, & fœminas, & efficit, quem vult, ſterilem: quippe ipſe *eſt* ſciens, Potens. 50. Et non eſt homini (*ideſt in poteſtate hominis*) ut alloquatur eum Deus, niſi per revelationem, aut de poſt velamen (*ideſt itaut tantùm audiat, ſed non videat illum*). Aut mittat Legatum (*ideſt Angelum*) qui revelet *homini* per voluntatem ejus (*ideſt Dei*) id, quod voluerit: quippe ipſe *eſt* Sublimis, Sapiens. 52. Et ita revelavimus tibi ſpiritum (*ideſt Alcoranum, qui eſt ſpiritus, ſeu vita animarum*) ex mandato noſtro. Non intelligebas *anteà*, quid eſſet Liber *Alcorani*: neque, *quid eſſet* fides. Verùm dedimus illum ad lucem; *ut* dirigeremus per eum, quem voluiſſemus de ſervis noſtris. Et tu quidem ſanè diriges *per eum alios* ad viam rectam, 53. Viam Dei, cujus eſt id, quod in Cœlis, & id, quod in terra. Nonne ad Deum revertuntur res *univerſæ*?

[a] poſt hùc, (nëpè Deũ)

[b] Si.

NOTÆ.

NIhil in hac Sura, tamquam novum, notandum occurrit (nam pleraque in ea contenta, in ſuperioribus Suris habentur) niſi epigraphen illius duplicem reperiri. Alteram شورى *Conſultatio*, quæ dictio verſu 37. legitur: alteram حم عسق *Ham-Aſac*, continentem quinque characteres Alphabeti Arabici ſingulares, ſeu ſolitarios, qui, ut in linguam Latinam converſi, ita in Arabica nullam habent ſignificationem; ſimiles fictæ à Logicis voci, *Blitri*. Hujuſmodi characteres ſoli Deo noti, primum Suræ verſum conſtituunt. Hæc verò Meccana tota eſt. Sed Gelal excipit verſum, ſeu partem verſus 24. *Dic: Non peto à vobis, &c.* cum tribus verſiculis ſequentibus. Hujuſmodi autem verſiculorum numerus in tota Sura ad tres, & quinquaginta à pleriſque protrahitur: quamvis alii plures enumerent. Qui hanc Suram legerit كان ممن يصلّى عليه الملايكة ويستغفرون له ويرحمون له: *erit ex illis, pro quibus orabunt Angeli, & veniam precabuntur pro illo, & miſerebuntur illius.*

REFUTATIONES.

I. COnſtat, ut vidimus, primus Suræ hujus verſus quinque characteribus Arabicis ſolitariis, &, qui nullam inter ſe connexionem habent, nullamque lectori exhibent ſignificationem. Mox verò ſubditur ſequenti verſu: *Ita revelat tibi, & iis, qui fuerunt ante te, Deus Præpotens, Sapiens.* Quòd ita Deus Mahumeto revelaverit, ſibi habeat. Nobis tamen certum eſt, non Deum, ſed Diabolum hujuſmodi ſuperſtitioſis, Magiciſque characteribus fucum Mahumeto feciſſe. Quòd verò Deus per ſimiles ſolitarios characteres Sacris Scriptoribus præcedentibus aliquid revelaverit, impudentiſſimum mendacium eſt. Oſtendant nobis Mahumetus, & Mahumetani aliquem Prophetam, cui hoc revelationis genus à Deo factum ſit. Afferent fortaſsè pro ſe Ezechielem, apud quem cap. 9. legimus, Deum juſſiſſe, Angelum ſcribere, ſeu ſignare characterem Hebraicum *Thau* ſuper frontes quorumdam juſtorum, ad eos ab injuſtis ſeparandos. Verùm nihil hoc ad rem facit. Primò enim non fuit ille character ſolitarius ת: ſed תו, quæ eſt dictio ſignificans *ſignum*, & ideo ſeptuaginta Interpretes, qui apud Mahumetanos plurimæ ſunt auctoritatis, verterunt, σημεῖον *ſignum*. Quodcunque autem fuerit illud ſignum, parùm refert: ſatis erat, ut diſtingueret bonos à malis: Deindè etiamſi fuiſſet ſimplex character ת, hujuſmodi character erat apud Hebreos ſignum ſalutis; quemadmodum apud Græcos litera Θ erat nota damnationis: Quamobrem hujuſmodi character, quamvis ſolitarius, claram habuiſſet ſignificationem. Poſtremò non agitur de revelatione facta Ezechieli per characteres ſingulares proponendos hominibus ad eorum eruditionem: ſed de præcepto, quo Deus juſſit, Angelum ſcribere, vel notare in frontibus juſtorum unum characterem, vel ſignum, quod, ſive intelligeretur, ſive non, ſatis erat ad diſtinguendos illos à malis. Afferent etiam authoritatem S. Joannis Apoſtoli in Apocalipſi cap. 1. Ubi Chriſtus, vel Deus aſſerit, ſe eſſe A. & Ω; qui ſunt duo characteres Greci ſolitarii, qui per ſe nihil ſignificant. Sed facilè reſpondetur, cùm A. ſit primus character, at verò Ω. poſtremus in Alphabeto Greco, unumquemque, vel rudis ingenii cognoſcere poſſe, per hos characteres ſignificari, Deum eſſe principium, & finem omnium rerum, quemadmodùm Deus ipſe ſe explicat, dicens: *Ego ſum A. & Ω. Principium, & finis: primus, & noviſſimus.* Poſtremò proferent id, quod habetur in eadem Apocalipſi cap. 13. ubi ſcribitur, nomen Antichriſti formaturum characteribus ſuis numerum ſexcenta ſexaginta ſex. Sed reſpondemus, nihil hìc à Deo Prophetæ revelari per ſingulares characteres: ſed tantummodò illum edoceri, nomen Antichriſti per ſuos characteres numerum illum efformaturum. Quia enim plures adventuri erant (inter quos Mahumetus primariò recenſendus) qui ob ſuam impietatem potentiæ adjunctam, Antichriſti credi poſſent: ut faciliùs homines illius ætatis illum agnoſcere poſſent, voluit Deus, illos præmoneri per hoc ſignum, nempe per numerum, quem characteres nominis ejus eſſent effecturi. Hoc autem cognoſci non poterit (neque enim expedit, vel eſt utile, vel neceſſarium) niſi cum Antichriſtus advenerit. Notandum autem eſt hic, licèt nomen Antichriſti hunc numerum ſit formaturum, non tamen ſequi, ſi cujus nomen eundem numerum efficiat, hunc fore Antichriſtum, niſi etiam cætera Antichriſti ſigna illi conveniant.

II. Modus ille loquendi, quo hìc, & alibi utitur Mahumetus: *Si Deus voluiſſet, feciſſet homines gentem unam, ſeu unius Religionis, & fidei*: etiamſi, ut alibi notavimus, poſſit aliquo modo tolerari, loquendo de voluntate Dei abſoluta; repugnat tamen modo conſueto loquendi Sacrarum Scripturarum, ex quibus habemus, Deum velle, omnes homines ſalvos fieri, & quantum eſt ex parte ſua, conferre illis auxilia omnia ad hoc neceſſaria. Non tamen vult in hoc homines cogere: Sed relinquit illis liberam voluntatem, ita ut, ſi velint, poſſint omnes veram Religionem ſibi propoſitam amplecti, ſicut eamdem etiam rejicere. Quamobrem homines non errant in hoc, quia Deus ita velit: ſed quia ita ipſi volunt: neque per illum ſtat, quin omnes veram Religionem amplectantur, æternamque ſalutem conſequantur. Porrò modus ille loquendi Alcoranicus videtur cauſam in Deum refundere, quòd omnes homines non rectè credant: immò anſam iiſdem prebere putandi, ſe non peccare, ſi non credant, quia Deus non vult, eos credere, & quodamodò cogit illos ad infidelitatem.

III. Vix credi poteſt, tàm effrictæ frontis eſſe Mahumetum, ut fidenter affirmet, Alcoranum ſuum eadem continere, quæ Noe, Abrahæ, & Jeſu revelata ſunt. Ut enim de Noe, & Abraham nihil dicam, ſi Pentateuchum Moyſi, & Euangelium Jeſu cum Alcorano componamus, manifeſtè videbimus, nihil propè huic cum illis eſſe commune: immò plerumque illis adverſari; nec poſſe illis, niſi ut lutum auro, tenebras luci comparari.

IV. Nullo modo intelligi poteſt id, quod aſſerit Mahumetus hìc, & alibi: nimirum profeſſores unius, veręque Religionis, cujuſmodi erant omnes homines, vel ſaltem Judæi, & Chriſtiani, non diviſiſſe ſeſe in varias ſectas, niſi poſtquam venit ad eos ſcientia de unitate Dei: ſupponitur enim omnes, antequam haberent hujuſmodi ſcientiam, unius Dei cultum profeſſos fuiſſe. Alioquin, ſi fuiſſent inter eos, qui plures Deos colerent, diviſi fuiſſent à ſe mutuò, antequam hæc ſcientia ad eos perveniret: quod ex ſuppoſitione prorſus repugnat. Porrò, ſi omnes unum Deum credebant, & colebant: ad quid adventus illius ſcientiæ de unitate Dei? Nemo enim indiget ſcientia, vel cognitione illius rei, quam jam ſcit, & cognoſcit. Pernicioſa igitur fuit hominibus nova illa ſcientia veritatis circa Religionem, quæ eoſdem à vera Religione in varias ſectas, & errores diſtraxit. Vide alibi dicta.

V. Illud porrò ſine riſu audiri non poteſt, quòd hæredes Sacrarum Scripturarum, nempè Judæi, & Chriſtiani in aliqua dubitatione, vel ſuſpicione de Mahumeto fuiſſe referuntur: ita ut aliqua ex parte crederent, illum eſſe Prophetam in Sacris Scripturis prænunciatum. Quomodò enim poſſet illis hujuſmodi dubitatio ſuboriri, cùm in jiſdem Sacris Scripturis, ne minimum quidem de illo veſtigium reperiatur? Quòd verò non pauci tàm Judæorum, quàm Chriſtianorum tunc ad Mahumetiſmum tranſirent, vel etiam nunc tranſeant: non fit, quia de Mahumeti impoſtura tantillum dubitent: vel quia illum verum eſſe Prophetam ſuſpicentur, ſed quia libertinam vitam amant, & auſteriorem veræ Religionis diſciplinam refugiunt.

VI. Dum Mahumetus oſtendit, ſe à commodis propriis alienum, verbis illis, quæ non ſemel in Alcorano leguntur: *Non peto à vobis pro hoc* (nempe pro prædicatione mea) *ullam mercedem*: obliquè rem ſuam aſtutiſſimè curat addendo, *niſi charitatem erga propinquos*: quod ſic explicat Gelal: لكن اسالكم ان تودوا قرابتي التي هي قرابتكم ايضا فان له في كل بطن قريش قرابة: *Sed peto à vobis, ut charitatem exhibeatis erga cognationem meam quæ eſt etiam cognatio veſtra. Habebat enim in unaquaque familia Coraiſitarum cognatos.* Hoc profectò nihil aliud eſt, quàm verbis ludere, & illudere. Qui enim prò cognatis petit, pro ſe etiam petere cenſetur, præſertim, ſi, qui petit, cognatus ſit eorum, à quibus petit. Quamobrem malignè apponit Gelal pronomen, *meam*, quaſi Mahumetus ſe excluderet, dùm pro cognatis petebat.

VII. Reponit inter actus egregiæ virtutis, magnique apud Deum meriti, ultionem ſumptam ex iis, à quibus lædimur par pari reddendo. Verùm non modò ex doctrina Chriſti, & Apoſtolorum; ſed etiam ex Ethnicorum Sapientum placito, privata ultio, etiam, cùm quis injuſtè læditur, ab actu virtutis excluditur, immò inter ignobiliora vitia recenſetur. Quin Mahumetus ipſe, conſcientia victus, laudat hìc, & alibi eos, qui ultione poſthabita, inimicis ultrò ignoſcunt, vel etiam illis benefaciunt. Quamvis expoſitores aſſerant, hunc verſum de condonatione fuiſſe abrogatum. Porrò, ſi inimico ignoſcere, & injuriam patienter ſuſtinere eſt, ut ipſe ait, *ex decreto rerum*: nimirum, quemadmodum explicat Gelal, معزوماتها بمعنى المطلوبات شرعا *intenta*, ſeu connexa *cum iiſdem* rebus: *nempe requiſita à legibus*: oppoſitum facere erit contra eaſdem leges. Et profectò ſtatutum Legis Divinæ Levit. cap. 19. eſt: *Non quæras ultionem; nec memor eris injuriæ civium tuorum.* Et tàm in Pentateucho, & Prophetis, quàm in Euangelio, & libris Apoſtolorum vindicta improbatur. Vide ſuperiùs dicta.

VIII. Cùm habeamus in hac Sura, quemadmodum etiam in aliis ex teſtimonio ipſius Mahumeti, illum, antequam Alcoranum acciperet, ignoraſſe, quid eſſet Fides, conſtat manifeſtè, eumdem per quadraginta annos infidelem, Ethnicumque fuiſſe. Non enim accepit Alcoranum, niſi poſt annum ætatis ſuæ quadrageſimum: immo nonniſi extremo vitæ ſuæ anno, nempe ſexageſimo tertio, totum illum, integrumque accepiſſe, Moslemi omnes fatentur. Quid ergo tot de Mahumeto puero, vel juvene, religionis, & Sanctitatis prodigia Mahumetani jactant? Mirum eſt, quantùm in hoc Alcorani loco, aliiſque ſimilibus, torqueant ſe, ac diſtorqueant Interpretes, ac Doctores Mahumetani. Sed Alcorani verba adeò clara, & aperta ſunt, ut nullum relinquant interpretationi locum. Fuſiùs hìc argumentum iſtud pertractarem, niſi in Vita Mahumeti in Digreſſione cap. 8. de illo ſatis prolixè diſſeruiſſem. Vide, quæ ibi à me dicta ſunt.

سورة الزخرف مكية تسع وثمانون آية

SURA XLIII.

ORNAMENTUM.

MECCANA:

COMMATUM OCTOGINTA NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 حم ۞ 2 والكتاب المبين ۞ 3 إنا جعلناه قرآنا عربيا لعلكم تعقلون ۞
4 وإنه في أم الكتاب لدينا لعلي حكيم ۞ 5 أفنضرب عنكم الذكر صفحا أن كنتم
قوما مسرفين ۞ 6 وكم أرسلنا من نبي في الأولين ۞ 7 وما يأتيهم من نبي إلا كانوا به
يستهزءون ۞ 8 فأهلكنا أشد منهم بطشا ومضي مثل الأولين ۞ 9 ولئن سألتهم من خلق
السموات والأرض ليقولن خلقهن العزيز العليم ۞ 10 الذي جعل لكم الأرض مهدا
وجعل لكم فيها سبلا لعلكم تهتدون ۞ 11 والذي نزل من السماء ماء بقدر فأنشرنا به
بلدة ميتا كذلك تخرجون ۞ 12 والذي خلق الأزواج كلها وجعل لكم من الفلك
والأنعام ما تركبون ۞ 13 لتستووا علي ظهوره ثم تذكروا نعمة ربكم إذا استويتم
عليه وتقولوا سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين ۞ 14 وإنا إلي ربنا لمنقلبون ۞
15 وجعلوا له من عباده جزءا إن الإنسان لكفور مبين ۞ 16 أم اتخذ مما يخلق بنات
وأصفيكم بالبنين ۞ 17 وإذا بشر أحدهم بما ضرب للرحمن مثلا ظل وجهه مسودا وهو
كظيم ۞ 18 أومن ينشأ في الحلية وهو في الخصام غير مبين ۞ 19 وجعلوا الملائكة
الذين هم عباد الرحمن إناثا أشهدوا خلقهم ستكتب شهادتهم ويسألون ۞ 20 وقالوا لو شاء
الرحمن ما عبدناهم ما لهم بذلك من علم إن هم إلا يخرصون ۞ 21 أم آتيناهم كتابا من
قبله فهم به مستمسكون ۞ 22 بل قالوا إنا وجدنا آباءنا علي أمة وإنا علي آثارهم
مهتدون ۞ 23 وكذلك ما أرسلنا من قبلك في قرية من نذير إلا قال مترفوها إنا وجدنا

آباءنا

اباءنا علي امة وانا علي اثارهم مقتدون ۞ 23 قل اولو جيتكم باهدي مما وجدتم
عليه اباءكم قالوا انا بما ارسلتم به كافرون ۞ 24 فانتقمنا فانظر كيف كان عاقبة
المكذبين ۞ 25 واذ قال ابرهيم لابيه وقومه انني بري مما تعبدون ۞ 26 الا الذي فطرني
فانه سيهدين ۞ 27 وجعلها كلمة باقية في عقبه لعلهم يرجعون ۞ 28 بل متعت
هولاء واباءهم حتي جاءهم الحق ورسول مبين ۞ 29 ولما جاءهم الحق قالوا هذا سحر وانا به
كافرون ۞ 30 وقالوا لولا نزل هذا القران علي رجل من القريتين عظيم ۞ 31 اهم
يقسمون رحمة ربك نحن قسمنا بينهم معيشتهم في الحيوة الدنيا ورفعنا بعضهم
فوق بعض درجات ليتخذ بعضهم بعضا سخريا ورحمة ربك خير مما يجمعون ۞ 32 ولولا ان
يكون الناس امة واحدة لجعلنا لمن يكفر بالرحمن لبيوتهم سقفا من فضة ومعارج عليها
يظهرون ولبيوتهم ابوابا وسررا عليها يتكيون ۞ 33 وزخرفا وان كل ذلك لما متاع
الحيوة الدنيا والاخرة عند ربك للمتقين ۞ 34 ومن يعش عن ذكر الرحمن نقيض له شيطانا
فهو له قرين ۞ 35 وانهم ليصدونهم عن السبيل ويحسبون انهم مهتدون ۞ 36 حتي اذا
جاءنا قال يا ليت بيني وبينك بعد المشرقين فبيس القرين ۞ 37 ولن ينفعكم اليوم اذ ظلمتم
انكم في العذاب مشتركون ۞ 38 افانت تسمع الصم او تهدي العمي ومن كان في ضلال
مبين ۞ 39 فاما نذهبن بك فانا منهم منتقمون ۞ 40 او نرينك الذي وعدناهم فانا عليهم
مقتدرون ۞ 41 فاستمسك بالذي اوحي اليك انك علي صراط مستقيم ۞ 42 وانه لذكر
لك ولقومك وسوف تسلون ۞ 43 وسل من ارسلنا من قبلك من رسلنا اجعلنا من دون
الرحمن الهة يعبدون ۞ 44 ولقد ارسلنا موسي باياتنا الي فرعون وملايه فقال اني رسول رب
العالمين ۞ 45 فلما جاءهم باياتنا اذا هم منها يضحكون ۞ 46 وما نريهم من اية الا هي
اكبر من اختها واخذناهم بالعذاب لعلهم يرجعون ۞ 47 وقالوا يا ايه الساحر ادع لنا ربك
بما عهد عندك اننا لمهتدون ۞ 48 فلما كشفنا عنهم العذاب اذا هم ينكثون
49 ونادي فرعون في قومه قال يا قوم اليس لي ملك مصر وهذه الانهار تجري من تحتي افلا
تبصرون ۞ 50 ام انا خير من هذا الذي هو مهين ۞ 51 ولا يكاد يبين ۞ 52 فلولا
القي عليه اسورة من ذهب او جاء معه الملايكة مقترنين ۞ 53 فاستخف قومه فاطاعوه انهم
كانوا قوما فاسقين ۞ 54 فلما اسفونا انتقمنا منهم فاغرقناهم اجمعين ۞ 55 فجعلناهم
سلفا ومثلا للاخرين ۞ 56 ولما ضرب ابن مريم مثلا اذا قومك منه يصدون ۞ 57 وقالوا
االهتنا خير ام هو ما ضربوه لك الا جدلا بل هم قوم خصمون ۞ 58 ان هو الا عبد
انعمنا عليه وجعلناه مثلا لبني اسرايل ولو نشاء لجعلنا منكم ملايكة في الارض
يخلفون ۞

يخلفون ۞ 59 وإنه لعلم للساعة فلا تمترن بها واتبعون هذا صراط مستقيم ۞ 60 ولا
يصدنكم الشيطان إنه لكم عدو مبين ۞ 61 ولما جاء عيسي بالبينات قال قد جئتكم
بالحكمة ولأبين لكم بعض الذي تختلفون فيه فاتقوا الله وأطيعون ۞ 62 إن الله هو ربي
وربكم فاعبدوه هذا صراط مستقيم ۞ 63 فاختلف الأحزاب من بينهم فويل للذين ظلموا من
عذاب يوم أليم ۞ 64 هل ينظرون إلا الساعة أن تأتيهم بغتة وهم لا يشعرون ۞
65 الأخلاء يومئذ بعضهم لبعض عدو إلا المتقين ۞ 66 يا عبادي لا خوف عليكم اليوم
ولا أنتم تحزنون ۞ 67 الذين آمنوا بآياتنا وكانوا مسلمين ۞ 68 ادخلوا الجنة أنتم
وأزواجكم تحبرون ۞ 69 يطاف عليهم بصحاف من ذهب وأكواب وفيها ما تشتهيه الأنفس
وتلذ الأعين وأنتم فيها خالدون ۞ 70 وتلك الجنة التي أورثتموها بما كنتم تعملون ۞
71 لكم فيها فاكهة كثيرة منها تأكلون ۞ 72 إن المجرمين في عذاب جهنم
خالدون ۞ 73 لا يفتر عنهم وهم فيه مبلسون ۞ 74 وما ظلمناهم ولكن كانوا هم
الظالمين ۞ 75 ونادوا يا مالك ليقض علينا ربك قال إنكم ماكثون ۞ 76 لقد
جئناكم بالحق ولكن أكثركم للحق كارهون ۞ 77 أم أبرموا أمرا فإنا مبرمون ۞
78 أم يحسبون أنا لا نسمع سرهم ونجويهم بلي ورسلنا لديهم يكتبون ۞ 79 قل إن
كان للرحمن ولد فأنا أول العابدين ۞ 80 سبحان رب السموات والأرض رب العرش عما
يصفون ۞ 81 فذرهم يخوضوا ويلعبوا حتي يلاقوا يومهم الذي يوعدون ۞ 82 وهو الذي في
السماء إله وفي الأرض إله وهو الحكيم العليم ۞ 83 وتبارك الذي له ملك السموات
والأرض وما بينهما وعنده علم الساعة وإليه ترجعون ۞ 84 ولا يملك الذين يدعون من دونه
الشفاعة إلا من شهد بالحق وهم يعلمون ۞ 85 ولئن سألتهم من خلقهم ليقولن الله فأني
يؤفكون ۞ 86 وقيله يا رب إن هؤلاء قوم لا يؤمنون ۞ 87 فاصفح عنهم وقل سلام
فسوف يعلمون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. HM. 2. Per Librum *Alcorani* manifeſtum. 3. Nos certè fecimus eum lectionem Arabicam, ut vos intelligeretis. 4. Et certè ipſe *eſt* in matre Libri (*ideſt in Tabula cuſtodita*) apud nos ſanè ſublimis, ſapiens. 5. An ergo retinebimus à vobis Commonitionem (*ideſt Alcoranum*) avertendo *eam à vobis*, eo quòd ſitis homines prævaricatores? 6. Et quot miſimus Prophetas in primis *ſæculis*? 7. At non veniebat ad eos ullus Propheta, niſi illum deriderent. 8. Itaque perdidimus potentiores, quàm hos *Meccanos* robore, & præceſſit exemplum Primorum. 9. Et quidem ſi interrogaveris eos, quis creaverit cœlos, & terram: certè reſpondebunt: Creavit eos Præpotens, ſciens. 10. Qui poſuit vobis terram, *tanquam* cunabulum, & fecit vobis in ea ſemitas, ut vos dirigeremini. 11. Et, qui demittit è Cœlo aquam in menſura, & vegetamus per eam regionem mortuam: ita educemini *è ſepulchris*. 12. Et, qui creavit ſpecies *rerum* univerſas, & poſuit vobis è navibus, & jumentis, quod

quod conſcenderetis. 13. Ut conſideatis ſupra dorſa ejus: tùm recordaremini beneficentiæ Domini veſtri, quandò conſederetis ſuper illud, & diceretis; Laus illi, qui ſubegit *ad ſerviendum* nobis hoc: nam non eramus illud *noſtris juribus* aſſecuturi. 14. Et nos ſanè ad Dominum noſtrum certè revolvendi *ſumus*. 15. Et ſtatuerunt ei è ſervis ejus partem (*ideſt prolem*) profectò homo *eſt* ſanè ingratus manifeſtus. 16. An accepit ex eo, quod creavit, filias (*nempe Angelos*) & elegit vos ad filios? 17. Cum autem annunciatum fuerit alicui eorum id, quod tribuit Miſeratori in ſimilitudinem (*ideſt ſimile illi, quod ſibi annunciatur, nempe fœmina*) apparet facies ejus tetra, & ipſe *eſt* mærore oppreſſus (*quia ſcilicet annunciata eſt ei nativitas fœminæ*). 18. An verò *tribuunt Deo prolem fœmineam*, quæ adoleſcit inter ornamenta, & ipſa *eſt* in litigio non manifeſto (*ideſt iraſcitur, & rixatur ſine ulla cauſa*) & fecerunt Angelos, qui ſunt ſervi Miſeratoris, fœminas: An fuerunt præſentes creationi eorum? Scribetur teſtimonium eorum *de viſu*: & interrogabuntur *de eo in die Judicii*. 19. Et dixerunt: Si voluiſſet Miſerator, non coluiſſemus eos (*ideſt*
a ſi ipſi nón- niſi. *Angelos.*) Non *eſt* illis in hoc ulla ſcientia: *a* ipſi tantummodò mentiuntur. 20. An dedimus illis *aliquem* librum ante hunc *Alcoranum*, & ipſi illum penes ſe *ſunt* retinentes? 21. Sed dicunt: Nos ſanè invenimus Patres noſtros ſuper *hanc* ſectam, & nos ſanè ſuper veſtigia eorum directi *ſumus*. 22. Atque ita non miſimus de ante te in *ullam* urbem *aliquem* Prædicatorem, quin dicerent Proceres ejus: Nos ſanè invenimus Patres noſtros in *hac* ſecta, & nos certè veſtigia eorum *ſumus* imitaturi. 23. Reſpondit *illis prædicator*: An *ſequemini eos*, etiamſi attulero vobis aliquid rectius, quàm id, in quo inveniſtis Patres veſtros? Dixerunt: Nos certè id, ad quod *prædicandum* miſſi eſtis, *ſumus abnegantes*. 24. Itaque ultionem cepimus de illis. Vide porrò, cujuſmodi fuerit exitus inſimulantium mendacii *Legatos noſtros*. 25. Et *memento*, cùm dixit Abraham Patri ſuo, & genti ſuæ: Certè ego immunis *ſum* ab eo, quod colitis.
b præter eū. 26. *Et non colo*, *b* niſi eum, qui creavit me: quippe ipſe diriget me. 27. Et ſtatuit hoc, dictum permanens in poſteris ſuis, ut ipſi converterentur *ab errore ad veritatem*. 28. Verùm proſperè vivere ſivi illos, & Patres eorum, donec veniret ad eos Veritas, & Legatus manifeſtus (*ideſt Alcoranus, & Mahumetus*). 29. Poſtquam autem venit ad eos Veritas, dixerunt: Hoc *eſt* præſtigium; & nos ſanè in illud non *ſumus* credituri. 30. Et dixerunt: Niſi demiſſus fuerit hic Alcoranus ſuper virum ex duabus urbibus magnum, *non recipiemus eum*. 31. An ipſi diſtribuunt miſericordiam Domini tui? Nos diſtribuimus inter eos victualia eorum in vita mundana, & extulimus alios eorum ſuper alios gradibus, ut accipiant alii eorum alios ad ſerviendum *ſibi*, & miſericordia Domini tui melior *eſt*, quàm id, quod congregant *divitiarum*. 32. Quòdſi non futuri eſſent homines gens una (*ideſt, niſi periculum foret, ne omnes fierent unius Sectæ infideli*s) profectò dediſſemus illis, qui non credunt in Miſeratorem, domibus eorum tecta ex argento; & ſcalas *argenteas*, per quas aſcenderent, & domibus eorum portas *argenteas*, & lectulos *argenteos*, ſuper quos diſcumberent. 33. Et ornamentum *ex auro*. Et quidem totum hoc *eſſet* ſanè ſupellex vitæ mundanæ, & altera *vita erit* apud Dominum tuum pro timentibus *eum*. 34. Qui autem averterit ſe à commonitione Miſeratoris (*ideſt Alcorano*) adjungemus ei Satanam; & ipſe *erit* ei ſocius individuus. 35. Et quidem ipſi (*ideſt Dæmones, ſeu Satanæ*) avertent certè eos à via *veritatis*, & *tamen* exiſtimabunt, ſe *eſſe* directos. 36. Donec, ubi venerit ad nos *die Reſurrectionis cum Satana ſocio ſuo*, dicat *illi*: O utinam inter me, & inter te *fuiſſet* diſtantia duorum Orientium (*ideſt, quanta*
c & infelix erit ſocius. *eſt inter Orientem, & Occidentem.*) *c* O ſane infelicem ſocium! 37. Sed nequaquam proderit vobis hodie *pœnitentia*, cùm iniqui fueritis, ne vos in pœna *ſitis* aſſociandi. 38. An ergo tu audire facies ſurdos, aut diriges cæcos, & eum, qui fuerit in errore manifeſtus? 39. Porrò, ſive abſtulerimus te *per mortem*, nos certè ex eis ultionem ſumpturi *ſumus*. 40. Sive fecerimus, ut tu videas id, quod comminati ſumus eis: nos certè ſuper eos *ſumus* potentes (*ideſt poſſumus eos punire*). 41. Firmiter ergo tene id, quod revelatum fuit

tibi,

tibi, tu quippe *es* in via recta. 42. Et quidem illud *eſt* ſanè monimentum tibi, & genti tuæ, & poſteà interrogabimini (*ideſt, ratio exigetur à vobis de obſervantia ejus*). 43. Interroga autem, quos miſimus ante te ex Legatis noſtris, utrum conſtituerimus præter Miſeratorem, deos, *quos* colerent. 44. Et jam quidem miſimus Moyſen cum ſignis noſtris ad Pharaonem, & Proceres ejus; & dixit: Ego ſanè ſum Legatus Domini *a* ſæculorum. 45. Cùm autem a Mundorũ
veniſſet ad eos cum ſignis noſtris, ecce ipſi de illis riſum captabant. 46. Neque oſtendebamus eis ullum ſignum, niſi eſſet majus ſorore ſua (*ideſt ſigno præcedenti.*) Et ſuſtulimus eos per pœnam, ut ipſi converterentur. 47. Et dixerunt *Moyſi, dum punirentur*: Heus, ò Mage, deprecare pro nobis Dominum tuum ſecundum id, quod pepigit tecum (*ideſt, ut liberet nos*) nam nos certè *erimus* directi. 48. Cùm autem relevaſſemus ab eis pœnam, ecce ipſi promiſſa infregerunt. 49. Et edixit Pharao in populo ſuo. Dixit: O popule meus, nonne eſt mihi Regnum Aegypti, & hæc flumina, *quæ* currunt ſub me (*ideſt ſub Palatium meum?*) An ergo non videtis? 50. Nonne *b* ego melior *ſum*, quàm b An.
hic *Moyſes*, qui eſt contemptibilis? 51. Et vix poteſt explicare *verba ob linguæ bleſitatem*. 52. An ergo conjectæ ſunt ſuper eum armillæ ex auro: aut venerunt cum eo Angeli ſeſe conjunctim ſequentes? 53. Et levitatis redarguit *Pharao* populum ſuum: quamobrem obedierunt ei: quippe ipſi erant homines pravi. 54. Cùm verò provocaſſent nos ad iram, vindictam ſumpſimus de illis, & demerſimus eos univerſos. 55. Et poſuimus eos præceſſores *in pœna*, & *in* exemplum aliis. 56. Cùm autem propoſitus fuiſſet filius Mariæ *in* exemplum; ecce gens tua propter eum vociferata eſt *præ lætitia*. 57. Et dixerunt: An dii noſtri *ſunt* meliores, an hic (*ideſt Jeſus?*) Non propoſuerunt hoc tibi, niſi ad diſceptationem. Atqui ipſi *ſunt* homines litigioſi. 58. Non *a* eſt hic d Si.
(*ideſt Jeſus*) niſi ſervus; beneficia contulimus ei, & poſuimus eum *in* exemplum filiis Iſrael. Quòd, ſi voluerimus, certè ponemus ex vobis (*ideſt loco veſtri*) Angelos in terra, *qui* ſuccedant *vobis*. 59. Et quidem ipſe *Jeſus erit* ſanè ſcientia ad Horam (*ideſt, reditus ejus in Mundum erit ſignum, ut ſciant homines propinquum eſſe diem Judicii.*) Ne ergo dubites de ea. Et ſequimini me: hæc *eſt* via recta. 60. Et, ne avertat vos *ab ea* Satanas: quippe ipſe *eſt* vobis hoſtis manifeſtus. 61. Et, cùm veniſſet Jeſus cum claris argumentis *miraculorum*, dixit: Jam veni ad vos cum ſapientia; & ut declarem vobis partem illius, in quo eſtis diſcordes: Timete ergo Deum, & obedite mihi. 62. Certè Deus eſt Dominus meus, & Dominus veſter: colite ergo illum: hæc *eſt* via recta. 63. Sed diſcordes fuerunt Sectæ inter ſe. Veh porrò illis, qui iniquè egerint à pœna diei dolorificæ. 64. An expectant *infideles*, niſi Horam, ut veniat ad eos repentè, & ipſi non animadvertant? 65. Amici ſinceri, die illa alii eorum *erunt* aliis inimici, præter timentes *Deum*. 66. O ſervi mei, ne *ſit* timor ſuper vos hodie; neque vos contriſtabimini. 67. Qui crediderunt in ſigna noſtra, & fuerunt Moslemi, 68. Ingredimini Paradiſum vos, & conjuges veſtræ: exhilarabimini. 69. Circumferrentur eis paropſides ex auro, & calices ſine anſis, *ut qui bibit, bibat, ex qua parte ipſi lubet*, & in eo (*ideſt Paradiſo*) erit quidquid deſiderabunt animæ, & delectabuntur oculi, & vos in eo *eſtis* perpetuò moraturi. 70. Et hic *eſt* Paradiſus, quem hæreditatis ob id, quod operati fuiſtis. 71. *Erunt* vobis in eo poma multa: ex eis comedetis. 72. At verò peccatores *erunt* in ſupplicio Gehennæ perpetuò commoraturi. 73. Non interpolabitur ab eis (*ideſt, nunquam ceſſabit, vel alleviabitur.*) & ipſi in eo mæſtè ſilentes *erunt*. 74. Neque *nos* iniquè tractavimus eos: ſed fuerunt ipſi iniquè agentes. 75. Et advocabunt *Cuſtodem Gehennæ dicentes*: O Malec, *precare*: ut definiat ſuper nos (*ideſt, annihilet nos*) Dominus tuus. Reſpondebit *ille poſt mille annos*: Certè vos permanſuri *eſtis hic ſemper*. 76. Jam quidem venimus ad vos, ò *Meccani*, cum veritate: Sed plerique veſtrum *ſunt* à veritate abhorrentes. 77. An machinati ſunt negotium (*ideſt, ſtruxerunt dolum contra Mahumetum*)? At nos *etiam* certè machinaturi *ſumus contra eos*. 78. An exiſtimant, quòd nos non audiamus ſecretum eorum, & colloquium eorum? Utique *audimus*, & Legati noſtri (*ideſt Angeli cuſtodes*) apud eos ſcribunt *illa*. 80. Dic

Si

Siſſet Miſeratori proles: Ego certè *eſſem* primus colentium *illam*. 81. Laus Domino Cœlorum, & Terræ, Domino Throni (*ideſt longè abeſt*) ab eo, quod *de illo* prædicant (*i. quòd habeat prolem*). 82. Sine igitur eos, *ut* inaniter diſceptent, & ludant, donec perveniant ad diem ſuum, qui promittitur eis. 83. Et ipſe *eſt*, qui in Cœlo eſt Deus, & in Terra Deus: & ipſe *eſt* Sapiens, Sciens. 84. Et benedictus ſit ille, cui eſt Regnum Cœlorum, & Terræ, & id, quod *eſt* inter hæc duo, & apud eum *eſt* ſcientia Horæ, & ad eum reducemini. 85. Et non habent ii, quos invocant præter eum, facultatem intercedendi: Sed *habet illam*, qui teſtificatus fuerit veritatem, & ipſi ſcierint (*ideſt, qui profeſſus fuerit unitatem Dei, & crediderit in corde ſuo*). 86. Quòdſi porrò interrogaveris eos, quis creaverit ipſos: certè reſpondebunt: Deus. Quomodò *ergo ſeducuntur à veritate ſequenda?* 87. Et dictum ejus (*ideſt, & dixit Mahumetus.*) O Domine mi, certè iſti *ſunt* homines, *qui non credunt. Et reſpondebit Deus*: 88. Longè igitur recede ab eis, & dic: Pax. 89. At poſtmodùm ſcient, *quid mali ſit illis eventurum.*

NOTÆ.

Ex Arabica dictione الزخرف, quæ *Ornamentum*, & propriè ex auro, ſignificat; prorsùſque extra rem, & fortuitò in verſu trigeſimo tertio legitur: epigraphen ſuam hæc Sura deſumpſit. Ex quo, ut alibi diximus, agnoſcere licet Alcorani futilitatem, præſertim in eo, quod ſpectat Surarum inſcriptiones. Nonne enim ridiculus haberetur, qui primum Geneſeos caput inſcriberet, *Herba*, vel *Reptile*, quia in eo hæ dictiones leguntur? Neque ſuffragatur hujuſmodi Moslemorum levitati, quòd Hebræi ex prima librorum Pentateuchi dictione, libros ipſos inſcribant: prima enim dictio eſt veluti clavis totius libri, atque ideò non injuria eidem præponitur. Quod attinet ad locum traditionis hujus Suræ, Meccæ Mahumeto datam fuiſſe omnes conveniunt. Nonnulli tamen excipiunt verſum quadrageſimum tertium; qui incipit: *Interroga autem*. Enumerant communiter in ea verſus novem ſupra octoginta. Qui legerit hanc Suram, erit ممن يقال له يوم القيمة يا عبادى لا خوف عليكم اليوم ولا انتم تحزنون ادخلوا الجنة بغير حساب *ex illis, quibus dicetur in die Reſurrectionis: O ſervi mei, non erit ſuper vos timor hodie, neque vos contriſtabimini. Ingredimini in Paradiſum ſine redditione rationis.*

II. *Librum manifeſtum*. Arabica vox مبين, modò activè, modò paſſivè accipitur: itaut tàm *manifeſtum*, quàm *manifeſtantem* ſignificet. Ubi verò de Alcorano, vel alio libro dicitur, activè plerumque meliùs redditur: quia ſcilicet manifeſtet veritatem, & falſitatem: licita, & illicita. Nihilominùs, cum id, quod manifeſtum eſt, manifeſtet ſeipſum, & id, quod in ſe continet: ideò ſive manifeſtum, ſive manifeſtantem reddas, in idem recidet.

IV. *In matre libri*.] ideſt in libro illo, in quo omnia ſcribuntur, & vocatur اللوح المحفوظ *Tabula cuſtodita*, ſemperque manet apud Deum: de qua Mahumetani mira fabulantur, quemadmodùm alibi dictum eſt. Videtur Alcoranus alludere ad verba illa Pſalmi 138. *In libro tuo omnes* (vel omnia) *ſcribentur.*

XXX. *Super virum ex duabus urbibus.*] Explicat Gelal: اى الوليد بن المغيرة بمكة او عروة بن مسعود الثقفى بالطايف: ideſt *ſuper Validum filium Mogheire in Mecca: vel ſupra Oruam filium Maſaudi Thecaphienſem in Taipho*. Eodem modo exponit Jahias ex Cottada: ſed pro عروة *Orua*, habet ابو سفيان *Abu-Sophian*. Erant ſcilicet hi duo viri Magni, ac potentes in ſuis urbibus, & ſummæ authoritatis apud concives ſuos.

LII. *An verò conjectæ ſunt ſuper eum armillæ ex auro?*] Explicat Gelal: كعادتهم فيمن يسودون أن يلبسوه اسورة من ذهب ويطوقون طوق ذهب: *Juxta conſuetudinem eorum circa eos, quos Principes conſtituebant: ornabant quippe illos armillis aureis, & torquem auream circumdabant eis.*

LVI. *Cùm autem propoſitus fuiſſet filius Mariæ.*] Lucem dat his, & ſequentibus verbis expoſitio Gelalis: حين نزل قوله تعالى انكم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم فقال المشركون رضينا ان تكون الهتنا مع عيسى لانه عبد من دون الله . اذا قومك المشركون من المثل يضجون فرحا بما سمعوا وقالوا الهتنا خير ام عيسى فنرضى ان تكون الهتنا معه . ما ضربوه اى المثل لك الا جدلا خصومة بالباطل لعلمهم ان ما لغير العاقل فلا يتناول عيسى عليه السلام: *Cùm revelata fuiſſent verba illa Alcorani: Certè vos, & ea, quæ colitis præter Deum, eritis pabulum ignis in Gehenna: dixerunt infideles: Contenti ſumus, ut dii noſtri ſint unà cum Jeſu* (in Inferno) *nam etiam ipſe cultus fuit præter Deum: Ecce populus idololatra ex hoc exemplo præ lætitia exclamavit ob id, quod audierat; & dixit: Juntne dii noſtri meliores, an Jeſus? Nam* (ſi ipſe melior eſt) *contenti ſumus, ut dii noſtri ſint cum illo. Non propoſuerunt tibi hanc comparationem niſi ad inane litigium; cùm ſcirent hujus rei inquiſitionem eſſe hominis intellectu carentis, neque Jeſum comprehendi* (inter eos, de quibus loquitur Alcoranus.

LV. *Jam veni ad vos cum ſapientia, &c.*] Exponit Gelal: بالنبوة وشرايع الانجيل ولابين لكم بعض الاحكام فى التوراة من امر الدين وغيره: *cum prophetia, & legibus Euangelii, & ut declarem vobis, quædam ſpectantia ad ſanctiones Pentateuchi in materia Religionis, & aliis rebus.*

LVII. *Sed diſcordes fuerunt ſectæ.*] Nimirùm, ait Gelal: فى عيسى اهو الله او ابن الله او ثالث ثلاثة

ثلاثـــة *circa Jeſum, utrum ipſe eſſet Deus: an filius Dei, an verò tertius trium*: ideſt una ex tribus Perſonis Trinitatis.

LXXIII. *O Malec.*] Hoc nomine, quod Regnantem, vel Poſſeſſorem ſignificat, Gehennæ cuſtodem appellari Arabes fabulantur.

LXXXII. *Et non habent ii, quos invocant præter eum, facultatem intercedendi.*] Hi, qui habebunt jus intercedendi, etiamſi tanquam dii adorati fuerint, erunt, juxta expoſitione Gelalis: عيســـى وعزير والملايكة فانهـــم يشفعون للمومنيـــن. *Jeſus, & Ozair* (ideſt Ezra) *& Angeli: hi enim pro Fidelibus intercedent.*

REFUTATIONES.

I. Non ſine nova impietate, ac blaſphemia inducit Deum jurantem per Alcoranum. Quid verò tandem jurat? Alcoranũ lingua Arabica ſcriptum eſſe. Exigebatur ſcilicet ad id, quod omnibus notiſſimum erat, Dei juramentum. Rationem reddit, cur Liber hic Arabicè ſcriptus fuerit: ut nimirùm Meccani poſſent eum intelligere. Verũ, cùm non ſemel aſſerat Mahumetus, Alcoranum non pro ſolis Meccanis, aut Arabibus, ſed pro العالمين, ideſt omnibus creaturis, nempe hominibus, dæmonibus, & Angelis univerſis à Deo traditum fuiſſe, parùm ad rem erat Arabico idiomate illum ſcribi, ſed alio magis communi, & hominibus noto vulgandus erat: quemadmodùm Euangelium, quod pro omnibus gentibus traditum fuerat, communiſſima, notiſſimaque omnibus lingua, Græca ſcilicet ſcriptum fuit: cùm Pentateuchus, qui pro ſolis Hebræis obſervandum erat, Hebraica lingua ſcriptus fuerit. Jurat præterea, eumdem Alcoranum in matre Librorum apud ſe, tanquam librum prorsùs ſublimem, ac ſapientem deſcriptum reperiri. Hoc verò juramentum ad quiſquilias non pertinet. Sed operæ pretium eſt noſſe, quæ ſit hęc Mater Librorum. Fingunt Mahumetani, eſſe tabulam quamdam immenſę propè magnitudinis, in qua rerum omnium ſeries à Deo perſcripturam digeratur: atque in ea Alcoranum primo, præcipuoque in loco deſcriptum eſſe. Sed fabulæ, nugæque hæ ſunt: neque otium eſt eas refutare. Quòd ſi pro Matre librorum intelligant Moslemi mentem, ſeu ſcientiam Divinam, nullum peculiare Alcorani privilegium eſt in ea reperiri, cùm omnia, vel minima à Deo cognoſcantur.

II. Si verum eſt, quod habet hìc, & alibi Alcoranus, perſuaſiſſe ſibi Meccanos, Angelos fuiſſe filias Dei ab eo genitas, atq; adeò iiſdem Divinum cultum tribuiſſe: meritò contra illos invehitur, tamquam ſtultos, & impios. Sed non minùs ſtultum ſeipſum oſtendit, cùm ad eos mendacii convincendos, interrogat, utrum præſentes, ac teſtes fuerint creationi, vel generationi eorum. Quaſi verò oculorum teſtimonium exigendum ſit, ut alicui in rebus Divinis fides poſſit adhiberi. Poterant ſanè Meccani argumentum contra Mahumetum retorquere, interrogando, an ipſe etiam Angelorum creationi teſtis, præſenſq; fuiſſet, itaut poſſet è tripode pronunciare, illos non fęminas, ſed maſculos fuiſſe.

III. Redarguit Meccanos inſcitiæ, ac mendacii, eo quod circa Angelorum cultum ſe excuſarent illis verbis: *Si voluiſſet Deus, non voluiſſemus eos*, ſed pari, immò majori ratione (quippe Meccanorum Magiſter, & Propheta) inſcius, & mendax dicendus eſt ipſe, qui non ſemel, ſed multoties hunc loquendi modum uſurpat in Alcorano, nempè: Si voluiſſet Deus, homines fuiſſent infideles. In quo ergo alios judicat, ſeipſum condemnat.

IV. Dùm Jeſum, non eſſe, niſi ſervum, ſeu hominem aſſirmat: more ſuo loquitur: ejus quippe Divinitatem, cum Arianis ſentiens, ſemper impiè negavit. Benè tamen habet, quòd quantumvis impius, de eodem Jeſu admodùm honorificè ſentiat, & loquatur. Verùm in hoc ipſo fraudem ſuam prodit, putat nimirùm, ſe ita faciliùs ſimpliciores poſſe decipere.

V. Recoquit crambem, dùm Paradiſum ſuum in ſcenam reponit. Ingreſſuros in eum Moslemos pios cum conjugibus ſuis pollicetur. Sed, ad quid conjuges in Paradiſo, ubi ſingulis Moslemis ſingulę puellæ in eodem Paradiſo creatæ in conjuges tradentur? Neceſsè ſanè erit, ut quas in Mundo habuerunt, ſolitariæ in Paradiſo commorentur: immò in perpetua vivant Zelotypia ex aſpectu puellarum, quæ maritis ſuis obvenere. Qua de re jam ſuperiùs diſſerui. Gelal, ut hanc difficultatem effugiat, ita diſtinguit verba Alcorani, ut primò dicatur viris: *Ingredimini Paradiſum*. Deindè incipiat alia pars verſiculi: *Vos, & conjuges veſtræ exhillarabimini*: itaut ſermo ſit de conjugibus, ſeu puellis in Paradiſo habendis; non de iis, quas viventes habuere. Per hoc verò, vel excludit Gelal has fœminas à Paradiſo, vel includit. Si primum, nimis rigidum, & impium erga illas ſe oſtendit. Si ſecundum, ad perpetuam eas viduitatem, & cruciatum ex aſpectu puellarum rivalium in ipſo Paradiſo condemnat. In hac verò Paradiſi deſcriptione maximè notanda eſt circumgyratio illa ſcyphorum, ſeu calicum anſis deſtitutorum. Quamobrem verò hi calices anſas non habeant? Admirandum, prorsùſque Epicureum Gelalis acumen: ليشرب الشارب من حيث شاء, *ut qui bibit, bibere poſſit ex quacunque parte calicis ſine impedimento anſarum.* Id verò Silenicam in bibendo indicat intemperantiam: quaſi nimia ſit ingluviei mora, quòd manus in quærendis, vel captandis ſcyphi anſis, tempus inſumat. At nonne commodiùs eſſet, ſi totum rictum porcino more in craterem immergerent? Ita nimirùm, & manui laborem adimerent, & bibendi libidinem celeriùs explerent. En in quo tandem Paradiſi Mahumetici felicitas ſita ſit; in effusè bibendo, & in pomis diverſi generis ad ſatietatem comedendis, & in venere ad voluptatem tantùm perpetuò exercenda. Quàm amabo, felicitatem, quàm hujus generis, potuiſſet Deus pecudibus dare, ſi illas, pro miniſterio hominibus exhibito remunerare voluiſſet.

VI. Profitetur Mahumetus, ſi Deus haberet prolem, ſe primùm futurum eſſe, qui adoraret illam. Concedat igitur nobis, qui certiſſimè ſcimus, Deum ab æterno prolem genuiſſe, ex teſtimonio irrefragabili Sacrarum Scripturarum, quas ipſe etiam divinitùs traditas fatetur, ut eamdem adoremus: ſeque impium fateatur, qui in hoc Dei teſtimonio nolit acquieſcere.

سورة الدخان مكية وهي ست وخمسون آية .

SURA XLIV.

FUMUS.

MECCANA

COMMATUM QUINQUAGINTA SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 حم ۞ 2 والكتاب المبين ۞ 3 انا انزلناه في ليلة مباركة انا كنا منذرين ۞
4 فيها يفرق كل امر حكيم ۞ 5 امرا من عندنا انا كنا مرسلين ۞ 6 رحمة من
ربك انه هو السميع العليم ۞ 7 رب السموات والارض وما بينهما ان كنتم موقنين ۞ 8 لا
اله الا هو يحيي ويميت ربكم ورب اباىكم الاولين ۞ 9 بل هم في شك يلعبون ۞
10 فارتقب يوم تاتي السماء بدخان مبين ۞ 11 يغشي الناس هذا عذاب اليم ۞ 12 ربنا
اكشف عنا العذاب انا مومنون ۞ 13 اني لهم الذكري وقد جاءهم رسول مبين ۞ 14 ثم
تولوا عنه وقالوا معلم مجنون ۞ 15 انا كاشفوا العذاب قليلا انكم عايدون ۞ 16 يوم نبطش
البطشة الكبري انا منتقمون ۞ 17 ولقد فتنا قبلهم قوم فرعون وجاءهم رسول كريم ۞
18 ان ادوا الي عباد الله اني لكم رسول امين ۞ 19 وان لا تعلوا علي الله اني اتيكم
بسلطان مبين ۞ 20 واني عذت بربي وربكم ان ترجمون ۞ 21 وان لم تومنوا لي
فاعتزلون ۞ 22 فدعا ربه ان هولاء قوم مجرمون ۞ 23 فاسر بعبادي ليلا انكم متبعون ۞
واترك البحر رهوا انهم جند مغرقون ۞ 25 كم تركوا من جنات وعيون ۞ 26 وزروع
ومقام كريم ۞ 27 ونعمة كانوا فيها فاكهين ۞ 28 كذلك واورثناها قوما اخرين ۞
29 فما بكت عليهم السماء والارض وما كانوا منظرين ۞ 30 ولقد نجينا بني اسراييل من
العذاب المهين ۞ 31 من فرعون انه كان عاليا من المسرفين ۞ 32 ولقد اخترناهم علي علم
علي العالمين ۞ 33 واتيناهم من الايات ما فيه بلاء مبين ۞ 34 ان هولاء ليقولون

إن هي إلا موتتنا الأولى وما نحن بمنشرين ۞ 35 فأتوا بآبائنا إن كنتم صادقين ۞ 36 أهم
خير أم قوم تبع والذين من قبلهم أهلكناهم إنهم كانوا مجرمين ۞ 37 وما خلقنا السموات
والأرض وما بينهما لاعبين ۞ 38 ما خلقناهما إلا بالحق ولكن أكثرهم لا يعلمون ۞ 39 إن
يوم الفصل ميقاتهم أجمعين ۞ 40 يوم لا يغني مولى عن مولى شيا ولا هم ينصرون ۞ 41 إلا من
رحم الله إنه هو العزيز الرحيم ۞ 42 إن شجرة الزقوم طعام الأثيم ۞ 43 كالمهل
تغلي في البطون ۞ 44 كغلي الحميم ۞ 45 خذوه فاعتلوه إلى سواء الجحيم ۞ 46 ثم
صبوا فوق رأسه من عذاب الحميم ۞ 47 ذق إنك أنت العزيز الكريم ۞ 48 إن هذا ما
كنتم به تمترون ۞ 49 إن المتقين في مقام أمين ۞ 50 في جنات وعيون ۞ 51 يلبسون
من سندس وإستبرق متقابلين ۞ 52 كذلك وزوجناهم بحور عين ۞ 53 يدعون فيها بكل
فاكهة آمنين ۞ 54 لا يذوقون فيها الموت إلا الموتة الأولى ووقاهم عذاب الجحيم ۞ 55 فضلا
من ربك هو الفوز العظيم ۞ 56 فإنما يسرناه بلسانك لعلهم يتذكرون ۞ 57 فارتقب
إنهم مرتقبون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. HM. 2. Per Librum *hunc* manifeſtum. 3. Certè nos demiſimus eum in nocte benedicta: certè nos fuimus commonentes (*ideſt commonere voluimus homines per eum*). 4. In eadem *nocte* diſtinguitur omnis res ſapiens (*ideſt ſapienter omnia diſponuntur*). 5. Per imperium de apud nos (*ideſt per imperium noſtrum*). Certè nos fuimus mittentes *Legatos*. 6. Per miſericordiam à Domino tuo: quippe ipſe eſt Auditor, Cognitor. 7. Domino Cœlorum, & Terræ, & eorum, quæ *ſunt* inter hæc duo: Si eſtis firmiter credentes. 8. Non *eſt* Deus, niſi ipſe: vivificat, & mortificat: Dominus veſter, & Dominus Patrum veſtrorum primorum. 9. Atqui ipſi in dubitatione ludunt (*ideſt irrident hæc de iis dubitantes*). 10. Sed obſerva *eos* die, *qua* veniet Cœlum cum fumo manifeſto. 11. Cooperiet homines: hæc *erit* pœna dolorifica. 12. *Dicent*: Domine noſter, releva à nobis *hanc* pœnam: Certè nos *ſumus* credentes. 13. Quomodò *erit* ipſis commonitio (*ideſt quomodò poterunt reſipiſcere*) & jam venit ad eos Legatus manifeſtus (*ideſt Mahumetus*)? 14. Et averterunt ſe ab eo, & dixerunt: Edoctus: Dæmoniacus (*ideſt edoctus fuit aliis in ſcribendo Alcorano, & Dæmon exagitat eum*). 15. Nos ſanè relevaturi *ſumus* pœnam parumper: *Sed* vos certè *ad infidelitatem eſtis* reverſuri. 16. Die, *qua* ſtrenuè aggrediemur opus ſtrenuum, maximum; certè nos ultionem ſumpturi *ſumus*. 17. Et jam quidem afflximus ante eos gentem Pharaonis, & venit ad eos Legatus honorabilis *Moyſes, qui dixit illis*: 18. Obtemperate mihi, ſervi Dei: quippe ego *ſum* vobis Legatus fidelis. 19. Et ne elevetis vos adverſus Deum: Ego enim venio ad vos cum poteſtate manifeſta. 20. Et quidem ego confugio ad Dominum meum, & Dominum veſtrum, ne lapidetis me (*nam voluerunt eum lapidare*). 21. Quòd ſi non creditis mihi: ſaltem ſeparamini à me. 22. Invocavit igitur Dominum ſuum, eo, quòd *eſſent* illi homines ſcelerati. 23. *Dixit autem illi Deus*: Perge nocturnus cum ſervis meis noctu: quippe vos *ab Ægyptiis* inſequendi *eſtis*. 24. Et relinque mare quietum (*ideſt diviſum, & ſine, ut Ægyptii illud ingrediantur*: quippe ipſi *ſunt* exercitus demergendi. 25. Quot reliquerunt de hortis, & fontibus: 26. Et ſatis, habi-

tationibus honorificis. 27. Et deliciis, fuerant in his ſeſe oblectantes. 28. Ita *ſe habuit res*: & in hæreditatem dedimus ea gentibus aliis. 29. Neque flevit ſuper eos Cœlum, & Terra: neque fuerunt expectati *ad pœnitentiam*. 30. Et jam quidem liberavimus filios Iſraël à pœna ignominioſa. 31. A Pharaone: ipſe enim erat elatus, ex exorbitantibus *in impietate*. 32. Et jam
a Mundos. quidem elegimus eos per ſcientiam (*ideſt in præſcientia noſtra*) ſuper *a* omnes gentes. 33. Et demonſtravimus eis ex ſignis id, in quo erat probatio manifeſta (*ideſt fecimus pro eis miracula in manifeſtum beneficium eorum*). 34. Profe-
b Si. ctò iſti *infideles Meccani* ſanè dicunt: Non *b* eſt, niſi mors noſtra prima: Neque nos *ſumus* reſuſcitandi. 35. Adducite porrò patres noſtros *jam mortuos*, ſi eſtis veraces. 36. *Sunt* ne hi *Meccani* præſtantiores, an populus Tobai, & illi, qui *fuerunt* ante eos? Perdidimus eos, quia ipſi erant ſceleſta patrantes. 37. Et non creavimus Cœlos, & Terram, & id, quod *eſt* inter hæc duo, ludentes (*ideſt temerè, & caſu*). 38. Non creavimus hæc duo, niſi cum veritate: Sed plerique eorum *hoc* ignorant. 39. Certè dies diviſionis (*ideſt Judicii*) *erit* terminus temporis præſtitutus eorum omnium. 40. Die *quadam* non
c Socius ſocio. proderit *c* herus hero quidquam; neque ipſi adjuvabuntur. 41. Præter eum, cujus miſertus fuerit Deus: quippe ipſe *eſt* Præpotens, Miſericors. 42. Certè arbor Zachum *erit* cibus Iniqui. 43 Sicut amurca nigerrima ebulliet in ventribus. 44. Juxta ebullitionem aquæ ferventiſſimæ. 45. *Dicetur Miniſtris Tartari*: 46. Capite eum, & pertrahite eum in medium Inferni. 47. Deinde effundite ſuper caput ejus de tormento aquæ ferventis. 48. *Et dicite illi*: Guſta: quippe tu es *ille* præpotens, venerabilis. 49. Certè hoc *eſt* illud, de quo dubitabatis. 50. Porrò timorati *collocabuntur* in loco ſecuro. 51. in hortis, & fontibus. 52. Induentur ex Sandice, & veſte ſerica craſſiori, ſe ſe mutuò reſpicientes, *ita ut nunquam ſibi terga vertant*. 53. Ita erit. Et conjugabimus eos cum puellis albis, amplis oculis præditis. 54. Patent in eo (*ideſt*
d niſi. *Paradiſo*) omne genus pomorum ſecuri. 55. Non guſtabunt in eo mortem *d* poſt mortem primam *in hoc mundo*: & liberabit eos *Deus* à pœna Inferni. 56. Per liberalem benignitatem à Domino tuo. Hæc erit felicitas magna. 57. Porrò facilitavimus eum (*ideſt Alcoranum*) per linguam tuam *Arabicam*, ut ipſi *faciliùs* commonefierent. 58. Porro expecta *tu perditionem eorum*: quandoquidem ipſi *ſunt* expectantes *ruinam tuam*.

N O T Æ.

EPigraphe hujus Suræ eſt الدخان *Fumus*, quæ dictio in verſu decimo reperitur, de quo mox dicemus. Hæc ſanè vera eſſet Surarum omnium, immò Alcorani ipſius inſcriptio: omnia enim in eo fumus ſunt, & fucus. Meccana tota cenſetur. Excipiunt nonnulli verſum decimum quintum, qui incipit: *Nos ſanè relevaturi ſumus*. Circa numerum eorumdem verſuum magna eſt inter Authores varietas: nam alii ſex, alii ſeptem, alii novem ſupra quinquaginta enumerant. Ego quinquaginta, & octo omninò reperio. De lectoris præmio, hæc habet Zamchaſcerius: عن النبى صم من قراء حم الدخان فى ليلة اصبح يستغفر له سبعون الف ملك : وعنه عليه السلام من قراء حم التى يذكر فيها الدخان فى ليلة جمعة اصبح مغفورا له. *Habetur ex traditione, dixiſſe Prophetam Mahumetum: Qui legerit Suram Fumi in nocte: cùm mane ſurrexerit, orabunt veniam peccatorum pro eo ſeptuaginta millia Angelorum. Præterea fertur idem dixiſſe: Qui legerit Suram in qua ſit mentio de Fumo, in nocte Veneris, ſeu Feriæ ſextæ, mane ſurget expiatus à peccatis.*

III. *In nocte benedicta.*] De hac nocte, ita ſcribit Gelal: هى ليلة القدر او ليلة النصف من شعبان نزل فيها القران على الاول من اقم الكتاب من السماء السابعة الى سماء الدنيا. *Hæc fuit nox Alcadar, vel nox, quæ eſt in medio Menſis Scimaban, in qua primùm demiſſus fuit Alcoranus ex Tabula cuſtodita à ſeptimo Cœlo ad Cœlum lunæ.* De eadem nocte, quæ eo anno incidit in Menſem jejunii Romadan, mox ſubdit idem Author: فيها يفصل كل امر محكم الارزاق والاجال وغيرهما التى تكون فى سنة الى مثل تلك الليلة: *In ea diſtinctè diſponuntur, & ordinantur à Deo univerſa ſpectantia ad vitam, & mortem hominum, & ad alia, quæ futura ſunt eo anno, uſque ad aliam noctem Alcadar ſequentis anni.*

X. *Veniet Cœlum cum fumo manifeſto.*] Non ſatis convenit inter expoſitores de hoc fumo. Exponit Gelal: فاجدبت الارض واشتد بهم الجوع الى ان راوا من شدته كهيئة الدخان بين السما والارض يغشى الناس: *Sterilis*

Sterilis facta eſt Terra, & graviſſima fames inde ſecuta eſt eis, adeò, ut præ illius vehementia viderent veluti ſpeciem fumi inter Cœlum, & Terram, qui homines cooperiebat. Ita etiam Jajas. Sed Zamchaſcerius ex traditione Aly filii Abutaleb, qui fuit Gener Mahumeti, à quo hæc audivit Alhaſan illius illius hoc modo exponit: انه دخان ياتي من السما قبل يوم القيمة تدخل في السماع الكفر حتى يكون راس الواحد كراس الحنيذ ويقرى المومن كهيئة الزكام وتكون الارض كلها كبيت اوقد فيه ليس فيه خصاص : وعن رض اول الايات الدخان ونزول عيسى ونار تخرج من قعر عدن امين بسوق الناس الى المحشر : قال حذيفة يا رسول الله وما الدخان فتلى رسول الله الاية وقال يملا ما بين المشرق والمغرب يمكث اربعين يوما وليلة اما المومن فيصيبه كهيئة الزكام واما الكافر فهو السكران يخرج من منخريه واذنيه ودبره : *Veniet Fumus è Cœlo ante diem Reſurrectionis, qui ingredietur in aures infidelium, itaut caput unius eorum fiat, ſicut caput ovis aſſæ. Fideles verò incedent in eo, ſicut in nube circumglobata. Erit autem terra tota, ſicut domus, in qua ſit incendium ſine ullo ſpiraculo, ſeu foramine, per quod evaporet. Habetur autem ex relatione, Mahumetum ipſum dixiſſe, primæ ſigna diei Judicii futura eſſe Fumum: deſcenſum Jeſu è Cœlo, & ignem, qui egredietur ex profundo Eden Amin* (eſt Urbs in Arabia Felici) *& adducet homines ad locum Judicii. Dixit Kodeipha: O Legate Dei, quid eſt fumus? Ille verò legit hunc verſiculum, & addidit: Replebit totum ſpatium inter Orientem, & Occidentem, & perſeverabit quadraginta dies, ac noctes. Erit autem Fidelibus inſtar nubis circumglomeratæ: infideles verò quodammodò inebriabuntur illo, & egredietur ex naribus, auribus, & obſcænis partibus eorum.* Hactenus Zamchaſcerius, qui refert etiam expoſitionem Maſaudi in hæc verba: ان قريشا لما استعصت على رسول الله دعا عليهم فقال اللهم اشدد وطاتك على مضر واجعلها عليهم سنين كسني يوسف فاصابهم الجهد حتى اكلوا الجيف والعلهز وكان الرجل يرى ما بين السما والارض وكان يحدث الرجل فيسمع كلامه وما يراه من الدخان فمشى اليه ابو سفيان ونفر معه وناشدوه الله والرحم وواعدوه ان دعا لهم وكشف ان يومنوا فلما كشف عنهم رجعوا الى شركهم : *Cùm Coraiſitæ contumaces ſe oſtendiſſent contra Mahumetum, hic maledixit illis dicens: O Deus aggrava plantam pedis tui ſuper Modhar* (ideſt Coraiſitas prognatos à Modhar) *& pone eam ſuper eos tot annos, quot fuerunt anni Joſeph* (ſeptem, ſcilicet annos ſterilitatis.) *Invaſit ergo eos penuria, itaut manducarent cadavera, & alias res corruptas. Videbant autem homines totum ſpatium inter Cœlum, & Terram fumo repletum. Cùmque inter ſe loquerentur, audiebat alter vocem alterius, ſed non videbat eum præ fumo. Venit autem ad Mahumetum Abu-Sophian, & alii cum eo: & obteſtati ſunt eum per Deum, & conſanguinitatem, quæ erat inter ipſos; promittentes, ſe credituros in eum, ſi precibus ſuis ipſos ab ea calamitate liberaſſet. Cùm verò liberati fuiſſent, redierunt nihilominus ad infidelitatem ſuam.*

XVI. *Die, qua ſtrenuè aggrediemur opus ſtrenuum, maximum.*] Putat Gelal, hoc opus fuiſſe bellum Bedrenſe, toties in Alcorano recantatum. Conſentit Zamchaſcerius.

XXVIII. *Et in hæreditatem dedimus ea gentibus aliis.*] Has alias gentes cenſet Gelal hic, quemadmodùm etiam ſuperiùs, fuiſſe ipſos filios Iſrael. Ita etiam Zamchaſcerius: وهم بنوا اسرائيل مستعبدين في ايديهم فاهلكهم الله على ايديهم وارثهم ملكهم وديارهم . *Hi fuerunt filii Iſrael, qui oppreſſi fuerant ſervitute ab illis: perdiditque eos Deus, & in hæreditatem dedit his regnum eorum, & domos eorum.* Eodem modo Jahias, & alii, quos vidi.

XXXII. *Super omnes gentes.*] Aliàs, ni fallor, notavimus, dictionem Arabicam العالمين, exponendam eſſe juxta exigentiam ſententiæ. Significat propriè Mundos: exiſtimavit, ſcilicet Author Alcorani, plures eſſe *Mundos*: quemadmodùm in Notis primæ Suræ demonſtravimus. Accipiunt communiter Interpretes pro omnibus creaturis intellectualibus, nempe Angelis, Dæmonibus, & hominibus. Hoc loco intelliguntur omnes gentes illius ætatis. Cæterùm, ubi aliud non obſtat, *ſæcula*, vel Mundos juxta linguæ Hebraicæ proprietatem, quæ eadem voce utitur, propriiſſimè convertas.

XXXIV. *Mors noſtra prima.*] Pro hac morte prima, intelligit Gelal tempus illud, quo homo erat velut mortuus in fœtu, antequam animaretur. Sed cùm in hac eadem Sura num. 55. mors prima manifeſtè intelligatur vera mors naturalis: credibile eſt, Mahumetum, ex Chriſtianorum documento, nomine mortis ſecundæ, æternam mortem, ſeu damnationem intelligere voluiſſe.

XXXVI. *An populus Tobbai.*] Autumat Gelal fuiſſe hunc Prophetam aliquem, vel Virum Sanctum. Erat autem hoc nomen تبع *Tobbaus*, commune omnibus Regibus Arabiæ Felicis; ex quibus fortaſsè erat iſte, qui hoc loco commemoratur.

XL. *Non proderit herus hero.*] Arabica vox مولا, non ſolùm herum, ſeu dominum, ſed etiam vicinum, ſocium, & aſſeclam ſignificat, & fortè meliùs vertas, *ſocius ſocio*.

XLII. *Erit cibus Iniqui.*] Nomine Iniqui intelligitur hìc juxta Gelal: ابو جهل واصحابه *Abu-Gehel, & aſſeclæ ejus.* Ita mordet Mahumetus inimicum ſuum, quamvis eſſet eidem ſanguine conjunctus.

LII. *Induentur ex Sandyce.*] Vox Arabica سندس *Sondos*, præfert ſimilitudinem Græcè σάνδυξ *Sandyx*, & puto etiam eandem habere ſignificationem. Sed Arabes interpretantur ما رق من الديباج *Veſtis Serica ſubtilior*: quemadmodùm ex oppoſito vox استبرق Exponitur ab iiſdem ما غلظ من الديباج, *Veſtis Serica craſſior*. Alteram Italicè *Ormeſino*; alteram *velluto*, vel *damaſco*, diceremus.

REFUTATIONES.

I. Jurat iterùm Deus per Alcoranum, ſe miſiſſe eumdem Alcoranum in nocte Alcadar, in qua ipſemet omnia, in libro digerit, ac diſponit, quæ ſequenti anno in Mundo futura ſunt. De hujuſmodi Juramento, jam ſuprà diximus, nonniſi per ſummam impietatem Deo illud tribui: nemo enim jurare poteſt, niſi per aliquid majus ſe: Deus verò, cùm nihil majus ſe habeat, per ſemetipſum jurare in Sacris Litteris aſſeritur, quemadmodùm juravit Abrahæ. Quamobrem S. Paulus in Epiſt. ad Heb. cap. 6. ſcripſit: *Abrahæ namque promittens Deus, quoniam neminem habuit, per quem juraret, majorem; juravit per ſemetipſum. Homines enim per majorem ſui jurant.* Sed objicit fortè aliquis, homines etiam aliquandò jurare per aliquid minus ſe: quemadmodùm cùm jurant per Librum Euangelii, vel per Altare, & alia etiam his inferiora. Verùm facile reſpondetur, homines per hæc jurare, quatenùs in illis Divina Majeſtas elucet. Cùm enim homo Deum non videat, nec agnoſcat, niſi à poſteriori, nempe per creaturas, jurat per Deum, quatenùs in illis ſibi innoteſcit ſpeciali modo. Neque verò per quamlibet rem creatam licet Deum in teſtem Jurejurando adducere, ſed tantùm per eas, quæ illum, vel aliquod illis attributum, tamquam Divinæ Majeſtatis vicariæ repræſentant. Deus verò, qui ſibiipſi præſentiſſimus eſt, ſeque perfectè intuetur, non indiget aliquo repræſentativo ſui, ad hoc, ut per illud juret: quemadmodùm præſente Rege, non exhibetur illius Vicario honor, qui Regi debetur; cùm tamen Rege abſente illi exhibeatur. Neque Rex ipſe præſens Vicarii opera, & authoritate utitur in iis, quæ reſpiciunt Perſonam Regis. Verùm quid tandem jurat hìc Deus? Se miſiſſe Alcoranum à Throno ſuo è ſeptimo Cœlo ad Cœlum lunæ. Verùm quid intereſſet, utrum Alcoranus eſſet in ſeptimo, an verò in infimo Cœlo, ſi nonniſi per verſiculos Mauhumeto à Gabriele tradebatur? Ommitto inquirere de nocte illa Alcadar, in qua Deus diſponit, & quaſi ſortitur, quæcunque eo anno in Mundo eventura ſunt. Quis enim non apertè agnoſcat, magnum hoc eſſe figmentum? Deus quippe omnia ab æterno diſpoſuit, nec novi quidquam in Divinam illius mentem cadere poteſt. Quòd, ſi aliquandò Deum aliquid de novo decernere, vel cognoſcere, vel recordari in Sacris literis dicitur: non propriè, ſed metaphoricè, & juxta noſtrum intelligendi modum accipiendum eſt. Alcoranus verò, quemadmodùm aliàs ſæpè monuimus propriè, & prout verba ſonant, juxta Moslemorum ſententiam, explicandus, & intelligendus eſt.

II. Varietas Expoſitorum circa Fumum illum, à quo Sura hæc denominatur, perſuadet nobis, quàm dubiæ fidei ſint ea, quæ in Alcorano continentur. Sive enim ad diem Judicii: ſive ad ſterilitatem illam, quam Mahumeti imprecatio in Meccanos invexit, referatur, merum redolet figmentum.

III. Vocatur opus Dei maximum, ſtrenuiſſimum, juxta communem Expoſitorum ſenſum, bellum Bedrenſe, quod, ut ſæpè vidimus, nec victoriæ pro Moslemis, nec belli nomen pro adverſariis mereretur.

IV. Affirmat iterùm, habitationes Ægyptiorum in Mare demerſorum; eorumque opes, ac delicias, Iſraelitis in hæreditatem, & poſſeſſionem ceſiſſe. Quamvis verò hìc Iſraelitas non exprimat, ſuperiùs tamen manifeſtè expreſſit: quamobrem Expoſitores omnes conveniunt, hoc etiam loco Iſraelitas deſſignari. At verò hoc falſum eſſe, Sacroque Pentateuchi libro prorſùs repugnare quilibet intelligit, & nos ſuperiùs èvidenter probavimus.

V. Dùm Mahumetus, juxta Alcorani Expoſitores, inimicum ſuum Abugehel hìc proſcindit, & rabie pluſquam canina mordet, ac lacerat: Satyram ſcribit, non legem: lex enim, & legislator privata commoda, vel incommoda non reſpiciunt, ſed quid univerſæ communitati Civium utile ſit, animadvertunt. Præterea pietatem non mediocriter lædit, cùm hominem ſanguine ſibi conjunctum, ita palam traducit, omniumque ludibrio exponit: quod non hìc ſolùm, ſed alibi ſæpè in Alcorano facit.

VI. Spurciſſimum Paradiſum ſuum in ſcenam reponit: additque de novo tunicas, & pallia habitatoribus illius ex ſerico leviori, vel craſſiori. Quid, oro, Paradiſi incolis ſubtilitas, vel craſſitudo veſtium: cùm nullus ibi veſtium uſus futurus ſit? Hæ enim, vel ad frigus, & calorem arcendum: vel ad honeſtatem tuendam requiruntur. At ibi neque frigus erit, neque calor, neque nuditas honeſtati erit detrimento, quemadmodùm non erat in ſtatu Innocentiæ: erunt enim omnes, ut dixit Chriſtus in Euangelio, ſicut Angeli Dei.

VII. Ridicula prorsùs eſt in Alcorano rerum ſyntaxis ubique, ſed præſertim in hac Sura, ubi poſt Paradiſi deſcriptionem, aliarumque rerum confuſiſſimam farraginem, ſaltat importunè extra chorum illis verbis verſu 57. *Porrò facilitavimus eum per linguam tuam*: neque verò divinaret quiſpiam, ad quid referretur pronomen, *eum*; niſi aſſererent Interpretes ad Alcoranum, de quo tamen nulla anteà facta eſt mentio, referri.

VIII. Poſtremò non benè convenit, quòd Deus Alcoranum Arabico idiomate ſcriptum tradiderit, quò facilius Meccani illum intelligerent, ac per hoc veram fidem amplecterentur, ac ſalutem æternam conſequerentur, cum eo, quod immediatè præcipitur Mauhumeto, ut perditionem eorum expectet, quandoquidem ipſi illius ruinam expectarent. Repugnat etiam hoc veræ charitati boni legislatoris, & Prophetæ, ut docent exempla Moyſi, & Chriſti Domini: quorum alter Deum contra populum ſuum iratum etiam cum propriæ vitæ, & ſalutis diſcrimine placare ſtuduit: alter pro Judæis, qui in Crucem ſublatum opprobriis inceſſebant, Patrem exoravit.

سورة الجاثية مكية سبع وثلثون آية

SURA XLV.
GENUFLEXA
MECCANA:
COMMATUM TRIGINTA SEPTEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 حم ۞ 2 تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم ۞ 3 إن في السموات والأرض
لآيات للمومنين ۞ 4 وفي خلقكم وما يبث من دابة آيات لقوم يوقنون ۞ 5 واختلاف الليل
والنهار وما أنزل الله من السماء من رزق فأحيا به الأرض بعد موتها وتصريف الرياح آيات لقوم
يعقلون ۞ 6 تلك آيات الله نتلوها عليك بالحق فبأي حديث بعد الله وآياته يومنون ۞ 7 ويل
لكل أفاك أثيم ۞ 8 يسمع آيات الله تتلى عليه ثم يصر مستكبرا كأن لم يسمعها فبشره بعذاب
أليم ۞ 9 وإذا علم من آياتنا شيا اتخذها هزوا أولايك لهم عذاب مهين ۞ 10 من ورايهم جهنم
ولا يغني عنهم ما كسبوا شيا ولا ما اتخذوا من دون الله أولياء ولهم عذاب عظيم ۞ 11 هذا
هدى والذين كفروا بآيات ربهم لهم عذاب من رجز أليم ۞ الله الذي سخر لكم البحر
لتجري الفلك فيه بأمره ولتبتغوا من فضله ولعلكم تشكرون ۞ 13 وسخر لكم ما في
السموات وما في الأرض جميعا منه إن في ذلك لآيات لقوم يتفكرون ۞ 14 قل للذين
آمنوا يغفروا للذين لا يرجون أيام الله ليجزي قوما بما كانوا يكسبون ۞ 15 من عمل صالحا
فلنفسه ومن أساء فعليها ثم إلى ربكم ترجعون ۞ 16 ولقد آتينا بني إسرايل الكتاب
والحكم والنبوة ورزقناهم من الطيبات وفضلناهم على العالمين ۞ 17 وآتيناهم بينات من الأمر
فما اختلفوا إلا من بعد ما جاءهم العلم بغيا بينهم إن ربك يقضي بينهم يوم القيمة فيما كانوا
فيه يختلفون ۞ 18 ثم جعلناك على شريعة من الأمر فاتبعها ولا تتبع أهواء الذين لا يعلمون ۞
19 إنهم لن يغنوا عنك من الله شيا وإن الظالمين بعضهم أولياء بعض والله ولي المتقين ۞

20 هذا

20 هذا بصائر للناس وهدى ورحمة لقوم يوقنون ۞ 21 أم حسب الذين اجترحوا السيئات أن
نجعلهم كالذين آمنوا وعملوا الصالحات سواء محياهم ومماتهم ساء ما يحكمون ۞ 22 وخلق
الله السموات والارض بالحق ولتجزى كل نفس بما كسبت وهم لا يظلمون ۞ 23 أفرأيت من
اتخذ الهه هويه واضله الله على علم وختم على سمعه وقلبه وجعل على بصره غشاوة فمن يهديه
من بعد الله افلا تذكرون ۞ 24 وقالوا ما هي الا حياتنا الدنيا نموت ونحيا وما يهلكنا الا
الدهر وما لهم بذلك من علم ان هم الا يظنون ۞ 25 وإذا تتلى عليهم اياتنا بينات ما كان
حجتهم الا أن قالوا ايتوا بآبائنا ان كنتم صادقين ۞ 26 قل الله يحييكم ثم يميتكم
ثم يجمعكم إلى يوم القيمة لا ريب فيه ولكن اكثر الناس لا يعلمون ۞ 27 ولله ملك
السموات والارض ويوم تقوم الساعة يومئذ يخسر المبطلون ۞ 28 وترى كل أمة جاثية كل أمة
تدعى إلى كتابها اليوم تجزون ما كنتم تعملون ۞ 29 هذا كتابنا ينطق عليكم بالحق
إنا كنا نستنسخ ما كنتم تعملون ۞ 30 فاما الذين آمنوا وعملوا الصالحات فيدخلهم ربهم
في رحمته ذلك هو الفوز المبين ۞ 31 واما الذين كفروا افلم تكن اياتي تتلى عليكم
فاستكبرتم وكنتم قوما مجرمين ۞ 32 وإذا قيل ان وعد الله حق والساعة لا ريب فيها
قلتم ما ندري ما الساعة ان نظن الا ظنا وما نحن بمستيقنين ۞ 33 وبدا لهم سيئات ما عملوا
وحاق بهم ما كانوا به يستهزءون ۞ 34 وقيل اليوم ننسيكم كما نسيتم لقاء يومكم
هذا وماويكم النار وما لكم من ناصرين ۞ 35 ذلكم بانكم اتخذتم ايات الله هزوا
وغرتكم الحيوة الدنيا فاليوم لا يخرجون منها ولا هم يستعتبون ۞ 36 فلله الحمد رب السموات
ورب الارض رب العالمين ۞ 37 وله الكبرياء في السموات والارض وهو العزيز الحكيم *

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

Hæc centies 1. H. M. 2. Demiſſio Libri *bujus eſt* à Deo Prepotente, Sapiente. 3. Profectò in Cœlis, & Terrra *ſunt* ſanè ſigna *Divinæ potentiæ* pro Fidelibus. 4. Et in creatione veſtra, & illius, quod diſperditur *ſuper terram* de beſtiis, *ſunt* ſigna hominibus, *qui* firmiter credunt. 5. Et *in* varietate noctis, & diei, *& in eo*, quod demittit Deus è Cœlo de alimonia (*ideſt pluviam*) & vivificat per illud terram poſt mortem ejus: in commutatione ventorum, *ſunt* ſigna hominibus, *qui* intelligunt. 6. Hæc *ſunt* ſigna Dei: recitamus ea tibi cum veritate. In quam ergo narrationem poſt Deum, & ſigna ejus credent? (*ideſt, niſi credant Deo, & Alcorano ab eo tradito.*) 7. Væh omni mendaci, iniquo. 8. Audit ſigna Dei, *quæ* leguntur illi: deindè obſtinatus perſiſtit, ſuperbè ſe efferens, quaſi non audiſſet illa. Annuntia ergo illi pœnam dolorificam. 9. Ubi verò ſciverit de ſignis noſtris quidpiam, accipit ea in deriſum. His erit pœna ignominioſa. 10. Ante eos *erit* Gehenna: neque proderit eis id, quod lucrati fuerint, quidquam: neque quos acceperint præter Deum in Patronos: & ipſis *erit* pœna magna. 11. Hæc *eſt* directio. Qui verò increduli fuerint in ſigna Domini ſui, ipſis *erit* pœna ex ſupplicio dolorifico. 12.

Deus

Deus eſt, qui ſubegit vobis Mare, ut currant naves in eo ad imperium ipſius; & ut exquiratis de munificentia ejus *lucrum per mercaturam*; & ut vos gratias agatis. 13. Et ſubegit vobis id, quod *eſt* in Cœlis, & id, quod *eſt* in terra, univerſum *factum* à ſe. Certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna hominibus, *qui* recogitant. 14. Dic illis, qui credunt, *ut* ignoſcant illis, qui non ſperant dies Dei (*ideſt non timent flagella ab eo immittenda*) ut retribuat hominibus juxta id, quod operati fuerint. 15. Qui fecerit bonum, porrò *faciet* animæ ſuæ: qui verò malum operatus fuerit; porrò *operabitur* contra eam: deindè ad Dominum veſtrum reducemini. 16. Et jam quidem dedimus filiis Iſrael Librum *Pentateuchi*, & Juriſprudentiam, & Prophetiam: & aluimus eos ex rebus bonis (*ideſt ex manna, & coturnicibus*) excellentes fecimus eos ſuper *a* omnes gentes. 17. Et dedimus eis claras ſanctiones circa negotium *Religionis*: neque fuerunt diſcordes *circa Mahumetum*, niſi poſtquam venit ad eos *a* Mundos. ſcientia, ob invidiam inter ſe. *b* Sed Dominus tuus decidet litem inter eos die *b* Certè. Reſurrectionis circa id, in quo fuerunt diſcordes. 18. Deindè conſtituimus te ſuper legem circa negotium *Religionis*. Sequere ergo eam: neque ſequaris deſideria eorum, qui neſciunt. 19. Profectò ipſi non proderunt tibi à Deo quidquam (*ideſt non proderunt tibi, ſi Deus voluerit te punire*) & quidem *c* iniquorum alii patroni *ſunt* aliorum: Deus Patronus *eſt* Timoratorum. 20. *c* iniqui; alii eorum. Hic Alcoranus *eſt* evidentiæ (*ideſt continet præcepta clara*) hominibus: & directio, & miſericordia gentibus, *quæ* firmiter credunt. 21. An exiſtimant illi, qui perpetrant mala, quòd tractaturi ſimus ipſos, ſicut illos, qui credunt, & operantur bona? *Itaut* æquale *futurum ſit* vivere, eorum, & mori eorum? Malum eſt (*ideſt falſum*) id, quod judicant. 22. Et creavit Deus Cœlos, & terram cum veritate; & ut retribuatur omni animæ juxta id, quod operata eſt: & ipſi non tractabuntur iniquè. 23. Quid tibi videtur? Qui accepit in Deum ſuum deſiderium ſuum, & errare fecit eum Deus ſuper ſcientiam (*ideſt in cognitione ſui*) & ſigillum impreſſit ſuper aures ejus, & cor ejus; & poſuit ſuper oculos ejus operimentum: quiſnam diriget eum poſt Deum (*ideſt poſtquam Deus dereliquit eum*)? An ergo non commonefietis? 24. Et dixerunt: Non eſt *alia vita*, præter vitam noſtram mundanam: morimur, & vivimus: & non perdit nos, niſi ætas. Sed non *eſt* illis in hoc aliquid ſcientiæ: *d* ipſi tantummodò opinantur. 25. Cùm verò recitantur illis ſigna *d* Si ipſi, noſtra manifeſta; non eſt argumentum eorum *reſponſivum*, niſi quod dicunt: nonniſi. Adducite *vivos* patres noſtros *jam mortuos*, ſi eſtis veraces. 26. Dic: Deus vivificat vos, deindè mori facit vos: deindè congregabit vos in die Reſurrectionis: non *eſt* dubium de eo: ſed plerique hominum neſciunt. 27. Et Dei *eſt* Regnum Cœlorum, & Terræ: & die, *qua* ſtabit Hora, die illa peribunt vanitatis arguentes *Alcoranum*. 28. Et videbis omnem gentem genuflexam: unaquæque gens vocabitur ad librum ſuum, *in quo ſcripta ſunt opera ejus*, *& dicetur illis*: Hodie rependetur vobis id, quod fuiſtis operati. 29. Hic liber noſter loquetur ſuper vos cum veritate. Nos porrò tranſcripſimus *in eum* id, quod fuiſtis operati. 30. Verùm, qui crediderint, & fecerint recta, introducet eos Dominus eorum in miſericordiam ſuam: hæc erit felicitas manifeſta. 31. Sed, qui infideles fuerint, *dicetur illis*: An ergo ſigna noſtra non legebantur vobis? At vos in ſuperbiam efferebamini: & fuiſtis homines ſcelerati. 32. Et, cùm diceretur *vobis*: Certè promiſſio Dei *eſt* vera, & Hora, non *eſt* dubitatio de ea; reſpondebatis: Neſcimus, quid ſit Hora: *e* non opi- *e* Si. nionem *veſtram hanc eſſe: neque nos* firmiter credentes *ſumus illam*. 33. Sed *in die Judicii* apparebunt illis mala illius, quod fecerunt: & incidet in eos, quod irridebant. 34. Et dicetur *illis*: Hodie obliviſcemur veſtri, quemadmodùm obliti fuiſtis diei hujus: & receptaculum veſtrum *erit* ignis: neque *erit* vobis *ullus* ex adjuvantibus. 35. Hoc: quia vos accepiſtis ſigna Dei in deriſum, & decepit vos vita mundana. Hodie igitur non educentur ex eo (*ideſt igne*) & non requiretur ab ipſis, ut gratificentur *Deo, quia non poterunt ei placere*. 36. Deo itaque laus, Domino Cœlorum, & Dimino Terræ,

Domi-

a Mundorum. Domino a Sæculorum. 37. Et ipſi magnificentia in Cœlis, & Terra: & ipſe eſt Præpotens, Sapiens.

NOTÆ.

Titulus Suræ temerè, ut in aliis Suris, apponitur deſumptus ex verſu decimo octavo, eſtque الجاثية *Genuflexa*, quam dictionem quidam interpretantur المجتمعة *Congregata*. Tota eſt Meccana: quidam excipiunt verſum 14. qui incipit: *Dic illis, qui credunt*. De numero verſuum nulla videtur eſſe difficultas. Qui hanc Suram legerit; ستر الله عورته وسكن روعته يوم الحساب: *cooperiet Deus pudenda ejus, & ſedabit metum ejus in die judicii*.

XXI. *Æquale erit vivere eorum, & mori eorum.*] *Æquale* Arabicè سواءٌ in rhapho, ſeu caſu recto: & سواءً in nasbo, ſeu caſu accuſandi. Si ſit in recto, exponitur à Jahia: Fideles morientur fideles, quales vixerunt: Infideles ſimiliter infideles morientur, ut vixerunt: & ita æquale erit vivere, & mori eorum, ſeu mors cum vita conveniet tàm fidelis, quàm infidelis. Si autem ſit in nasbo, putat Jahia, hæc connectenda cum ſuperioribus ita: An exiſtimant illi, qui perpetrant mala, quòd tractaturi ſimus illos, ſicut eos, qui credunt, & operantur bona, ita ut æquale futurum ſit vivere eorum, & mori eorum? Hæc ſecunda explicatio videtur magis naturalis, quàm ego per interrogationem expreſſi. Poterat fortaſsè addi tertia explicatio hoc modo: An putant mali, & infideles, ſe tractandos eſſe in futuro ſæculo, ſicut fideles, & bonos, eo quòd tractati ſint æqualiter ab eo in hoc Mundo in vita, & in morte? Verùm plus nimio Mahumetum honoramus, dum in illius ineptiis, iiſque, quæ per oſcitantiam effutivit, myſteria expiſcamur.

REFUTATIONES.

I. Ut Alcorano ſuo Mahumetus fidem apud ſimpliciores conciliet, non ceſſat Divinam illi authoritatem tribuere, atque illis, qui in eum non credunt, vel parvipendunt, in hoc Mundo, & in futuro ſæculo atrocia tormenta comminari. Hæc verò eſt perpetua illius cantio in toto ferè Alcorano. Neque aliud per hoc intendit, quàm rem ſuam: nimirùm ſub Religionis, ac pietatis ſpecie ab aſſeclis ſuis pecunias emungere, eoſdemque ad bellum pro Religione à ſe efficta, ut hac larva regnandi libidinem cohoneſtaret, faciliùs poſſet allicere. Hinc mundanarum rerum contemptum ſæpè ſuadet ſub ſpe, neſcio cujus Paradiſi meretricii, ut Arabes ſuis ſe rebus ſpoliarent, quibus ipſe mox diteſceret: ut res ipſa demonſtravit. Hic eſt unicus, ſi benè conſideretur, totius Alcorani ſcopus.

II. Cùm Mahumetus mortuorum reſurrectionem Meccanis prædicaret: atque illi eam non credentes, perpetuò inſtarent, ut reſuſcitando aliquem mortuum, eam confirmaret: nunquam valuit hujuſmodi miraculum efficere: ſed reſpondit, Deum, qui dederat illis vitam, eoſdem poſt mortem eſſe ſuſcitaturum. Quid verò aliud erat hoc, quàm miſeris illudere? Hujus enim rei teſtimonium quærebant per miraculum reſurrectionis alicujus mortui.

III. Mirum eſt, quàm audacter aſſerat, Judæos nunquam circa Mahumetum, quòd verus eſſet Propheta, & à Deo miſſus, inter ſe diſcordes fuiſſe, niſi poſtquam venit ad eos ſcientia, ob invidiam, & pravam æmulationem inter ſe: ſeu, ut exponit Gelal: لبغي حدث بينهم حسدا له *ob iniquam æmulationem ortam inter ipſos, ex invidia erga illum*, nempè Mahumetum. Nam abſurdiſſimum eſt, Judæos potuiſſe aliquandò in Mahumeti legatione, ac prophetia convenire, antequam aliquam de illo ſcientiam haberent: nemo enim convenit cum alio de re utrique ignota. Porrò, nomine ſcientiæ intelligant Moslemi Mahumeti ipſius adventum jam ſecutum: ut nimirum Judæi diſcordes fuerint inter ſe circa illum, quandò jam præſentem agnoverunt: inter[illegible]bo, unde hæc diſcordia orta fuerit: nec poteſt reſpondere, niſi emanaſſe ex invidia Judæorum erga illum: ita enim apertè colligitur ex Alcorano. Et, quia ii, qui hoc morbo laborabant, erant Primates, & cæterorum Doctores: contra infimæ conditionis homines, qui in Mahumetum credebant, illique adhærebant, graviter indignabantur, eoſque redarguebant: atque ita diſcordes erant inter ſe: Sed mirum valdè eſt, quòd Judæi cæteris præſtantiores, ac ſapientiores, ſi ſciebant, Mahumetum eſſe Prophetam illum, quem tamdiù expectaverant, tàmque uniformi ſtudio deſideraverant, ita in illum invidia exagitatos fuiſſe. Quòdſi objicias, idem contigiſſe Chriſto Domino, qui tamdiù à Judæis expectatus, ac deſideratus, nihilominùs tàm malè ab illis exceptus fuit: reſpondemus, Judæos Chriſtum inſectatos fuiſſe, quia non benè eum agnoſcebant: & exiſtimabant, illum ſe falsò pro Chriſto venditare. *Si enim utique cognoviſſent*, ut ſcribit D. Paulus ad Rom. *nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent*. At Judæi ſupponuntur Mahumetum benè cognoviſſe, venerat enim ad eos de illo ſcientia: & nihilominùs odio, atque invidia adverſus illum commovebantur. Quam enim invidiam concipere poterant contra eum, quem non verum Prophetam, quem expectaverant, ſed nebulonem, mendacem, & omninò ab eo diverſum exiſtimarent? Vide, quæ ſuprà dixi in 2. Sura.

سورة الاحقاف مكية وهي خامس وثلثون اية

SURA XLVI.

ALAHKAPH.

MECCANA:

COMMATUM TRIGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 حم ۞ 2 تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم ۞ 3 ما خلقنا السموات والارض
وما بينهما الا بالحق واجل مسمي والذين كفروا عما انذروا معرضون ۞ 4 قل ارايتم ما
تدعون من دون الله اروني ماذا خلقوا من الارض ام لهم شرك في السموات ايتوني بكتاب
من قبل هذا او اثارة من علم ان كنتم صادقين ۞ 5 ومن اضل ممن يدعو من دون الله
من لا يستجيب له الي يوم القيمة وهم عن دعايهم غافلون ۞ 6 واذا حشر الناس كانوا لهم اعداء
وكانوا بعبادتهم كافرين ۞ 7 واذا تتلي عليهم اياتنا بينات قال الذين كفروا للحق لما
جاءهم هذا سحر مبين ۞ 8 ام يقولون افتريه قل ان افتريته فلا تملكون لي من الله شيا
هو اعلم بما تفيضون فيه كفي به شهيدا بيني وبينكم وهو الغفور الرحيم ۞ 9 قل ما
كنت بدعا من الرسل وما ادري ما يفعل بي ولا بكم ان اتبع الا ما يوحي الي وما انا الا
نذير مبين ۞ 10 قل ارايتم ان كان من عند الله وكفرتم به وشهد شاهد من بني اسرايل
علي مثله فامن واستكبرتم ان الله لا يهدي القوم الظالمين ۞ 11 وقال الذين كفروا للذين
امنوا لو كان خيرا ما سبقونا اليه واذ لم يهتدوا به فسيقولون هذا افك قديم ۞ 12 ومن
قبله كتاب موسي اماما ورحمة وهذا كتاب مصدق لسانا عربيا لينذر الذين ظلموا وبشري
للمحسنين ۞ 13 ان الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞
14 اولايك اصحاب الجنة خالدين فيها جزاء بما كانوا يعملون ۞ 15 ووصينا الانسان بوالديه
حسنا حملته امه كرها ووضعته كرها وحمله وفصاله ثلاثون شهرا حتي اذا بلغ اشده وبلغ

اربعين

أربعين سنة قال رب أوزعني أن أشكر نعمتك التي أنعمت علي وعلي والدي وأن أعمل صالحا
ترضيه وأصلح لي في ذريتي إني تبت إليك وإني من المسلمين ۞ 16 أولائك الذين نتقبل عنهم
أحسن ما عملوا ونتجاوز عن سيآتهم في أصحاب الجنة وعد الصدق الذي كانوا يوعدون ۞
17 والذي قال لوالديه أف لكما أتعدانني أن أخرج وقد خلت القرون من قبلي وهما
يستغيثان الله ويلك آمن إن وعد الله حق فيقول ما هذا إلا أساطير الأولين ۞ 18 أولائك الذين
حق عليهم القول في أمم قد خلت من قبلهم من الجن والإنس إنهم كانوا خاسرين ۞
19 ولكل درجات مما عملوا وليوفيهم أعمالهم وهم لا يظلمون ۞ 20 ويوم يعرض الذين
كفروا علي النار أذهبتم طيباتكم في حياتكم الدنيا واستمتعتم بها فاليوم تجزون عذاب
الهون بما كنتم تستكبرون في الأرض بغير الحق وبما كنتم تفسقون ۞ 21 واذكر أخا عاد
إذ أنذر قومه بالأحقاف وقد خلت النذر من بين يديه ومن خلفه ألا تعبدوا إلا الله إني أخاف
عليكم عذاب يوم عظيم ۞ 22 قالوا أجئتنا لتأفكنا عن آلهتنا فأتنا بما تعدنا إن كنت
من الصادقين ۞ 23 قال إنما العلم عند الله وأبلغكم ما أرسلت به ولكني أريكم قوما
تجهلون ۞ 24 فلما رأوه عارضا مستقبل أوديتهم قالوا هذا عارض ممطرنا بل هو ما
استعجلتم به ريح فيها عذاب أليم ۞ 25 تدمر كل شيء بأمر ربها فأصبحوا لا تري إلا
مساكنهم كذلك نجزي القوم المجرمين ۞ 26 ولقد مكناهم فيما إن مكناكم فيه
وجعلنا لهم سمعا وأبصارا وأفئدة فما أغنى عنهم سمعهم ولا أبصارهم ولا أفئدتهم من شيء إذ كانوا
يجحدون بآيات الله وحاق بهم ما كانوا به يستهزءون ۞ 27 ولقد أهلكنا ما حولكم
من القري وصرفنا الآيات لعلهم يرجعون ۞ 28 فلولا نصرهم الذين اتخذوا من دون الله قربانا
آلهة بل ضلوا عنهم وذلك إفكهم وما كانوا يفترون ۞ 29 وإذ صرفنا إليك نفرا من الجن
يستمعون القرآن فلما حضروه قالوا أنصتوا فلما قضي ولوا إلي قومهم منذرين ۞ 30 قالوا يا قومنا
إنا سمعنا كتابا أنزل من بعد موسي مصدقا لما بين يديه يهدي إلى الحق وإلى طريق مستقيم ۞
31 يا قومنا أجيبوا داعي الله وآمنوا به يغفر لكم من ذنوبكم ويجركم من عذاب أليم ۞
32 ومن لا يجب داعي الله فليس بمعجز في الأرض وليس له من دونه أولياء أولائك في ضلال
مبين ۞ 33 أولم يروا أن الله الذي خلق السموات والأرض ولم يعي بخلقهن بقادر علي أن
يحيي الموتي بلي إنه علي كل شيء قدير ۞ 34 ويوم يعرض الذين كفروا علي النار أليس
هذا بالحق قالوا بلي وربنا قال فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون ۞ 35 فاصبر كما صبر أولوا
العزم من الرسل ولا تستعجل لهم كأنهم يوم يرون ما يوعدون لم يلبثوا إلا ساعة من نهار بلاغ
فهل يهلك إلا القوم الفاسقون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. HM. 2. Demiſſio Libri *hujus eſt* à Deo Præpotente, Sapiente. 3. Non creavimus Cœlos, & Terram, & quæ *ſunt* inter hæc duo, niſi cum veritate, & meta determinata *conſumptioni eorum*. Qui verò infideles ſunt, ab eo, quod ipſis prædicatur *ex Alcorano*, *ſunt* longè recedentes. 4. Dic: Quid vobis videtur? Quos invocatis præter Deum, oſtendite mihi quidnam creaverint ex *iis*, *quæ ſunt in* terra? An *fuit* ipſis participatio in Cœlis *creandis cum Deo*? Afferte mihi librum *traditum à Deo* ante hunc *Alcoranum*, vel veſtigium ſcientiæ *habitæ ab antiquis de cultu deorum veſtrorum*, ſi eſtis veraces. 5. Quis verò *eſt* errantior, quàm qui invocat præter Deum *alium*, qui non reſponſurus ſit illi uſque ad diem reſurrectionis (*ideſt nunquam*)? Ipſi verò *dii*, *quos invocant*, de invocatione eorum non *ſunt* curantes. 6. Cùm verò congregati fuerint homines *in die Judicii*: *Dii eorum* erunt ipſis hoſtes; & erunt cultum eorum ingratè abnegantes. 7. Et, cùm leguntur illis ſigna noſtra manifeſta *ex Alcorano*: dicunt, qui ſunt increduli, Veritati (*ideſt Alcorano*) poſtquàm venit ad eos: Hoc *eſt* præſtigium manifeſtum. 8. An dicent: Confinxit eum? reſponde: Si confinxi eum, profectò non obtinebitis mihi à Deo quidquam *indulgentiæ*, *quandò voluerit me propter hoc punire*. Ipſe Scientiſſimus *eſt* de eo, quod blateratis de illo (*ideſt Alcorano*) *a* ipſe eſt ſufficiens teſtis inter me, & inter vos: & *ipſe eſt* Indultor, Miſericors. 9. Dic: non ſum primus ex legatis: & neſcio, quid acturus ſit *Deus* de me, neque de vobis. *b* Non ſequor, niſi quod revelatur mihi; neque ego *ſum*, niſi monitor manifeſtus. 10. Dic: An vobis videtur: ſi fuerit *hic Alcoranus* à Deo, & non credideritis in eum: & teſtificatus fuerit teſtis ex filiis Iſrael de *c* hujuſmodi re, ac proindè crediderit *in eum*, *vos* verò ſuperbè reſilieritis *à credendo*: *nonne eritis iniqui*? Certè Deus non diriget homines iniquos. 11. Et dicunt, qui ſunt increduli, iis, qui crediderunt. Si eſſet melius *credere in Alcoranum*: non prævenissent nos in hoc *filii Iſrael*. Cùm verò, *qui hoc dicunt*, non fuerint directi per illum (*ideſt Alcoranum*) dicunt: Hic *Alcoranus eſt* mendacium antiquum. 12. Et ante eum *traditus fuit* liber Moyſi in ducem, & miſericordiam: & *poſteà datus fuit* hic liber *Alcorani* confirmans *eum* lingua Arabica, ut comminetur illis, qui iniquè agunt, & *ſit* fauſtum nuncium benè agentibus. 13. Certè illi, qui dixerint: Dominus noſter eſt Deus: deindè rectè ſeſe geſſerint: non *erit* timor ſuper eos, neque ipſi contriſtabuntur. 14. Hi *erunt* habitatores Paradiſi, perpetuò commoraturi in eo, in retributionem ob id, quod operati ſunt. 15. Et præcepimus homini erga parentes ſuos beneficentiam. Geſtavit eum *utero* mater ejus cum moleſtia: & peperit eum cum moleſtia: & geſtatio ejus *in ulnis matris*, & ablactatio ejus *fuit uſque ad* trigeſimum menſem, donec perveniret ad ætatem ſuam firmam *triginta circiter annorum*: & perveniret *deindè* ad quadraginta annos. Dixit *Abubacar*: Domine mi, inſpiratione tua doce me, ut gratus ſim beneficiis tuis, quibus beneficus fuiſti erga me, & erga parentes meos: & ut operer rectum, *quod* placeat tibi: & felicita me in progenie mea: quippè ego converſus ſum ad te, & ſanè ego *ſum* ex Moslemis. 16. Hi *ſunt illi*, à quibus acceptabimus optimum, quod operati fuerint, & ignoſcemus malis eorum, *& erunt* inter habitatores Paradiſi: promiſſio veritatis, quæ promiſſa fuerat illis. 17. Qui verò dixerit parentibus ſuis: Vah uterque veſtrum. An promittitis mihi, quòd educendus ſim *vivus è ſepulchro*? & jam præterierunt generationes ante me, *neque ſurrexerunt è ſepulchris*: uterque verò *parens* imploraverit auxilium Dei, *& dixerit filio*: Væh tibi: crede: quippè promiſſio Dei *eſt* vera: at *ille* reſponderit; Non *eſt* hoc, niſi fabulæ Priorum. 18. Hi *ſunt*, quibus juſtè competit dictum (*ideſt pœna exercita à Deo*) in gentibus, *quæ* jam præterierunt ante eos, ex Geniis, & hominibus. Certè ipſi *d* erunt pereuntes.

الجزء السادس والعشرين Pars vigeſima ſexta.

a ſufficiens eſt in eo.

b Si.

c ſimilitudine ejus (*ideſt de qualitate ejus*.

d fuerunt

euntes. 19. Et unicuique *erunt* gradus *in Paradiſo*, *ſeu Gehenna*, *præmii*, *vel pœnæ* juxta id, quod operati fuerint: & ut ſatisfaciat illis *Deus* pro operibus eorum: & ipſi non tractabuntur iniquè. 20. Et die *quadam* præſentabuntur, qui fuerunt infideles, ante ignem *Gehennæ*, *& dicetur illis*: Dilapidaſtis bona veſtra in vita veſtra mundana, & perfruiti eſtis in ea: at hodie recipietis pro mercede pœnam ignominiæ, eo, quòd ſuperbè vos geſſeritis in terra ſine juſtitia, & eo, quòd prævaricati fuiſtis. 21. Et memento *Hud* fratris Adæorum, cùm prædicavit genti ſuæ in Alahkaph, (& jam præceſſerant Prædicatores ante eum, & poſt eum) *& dixit illis*: Ne colatis, niſi Deum. Equidem timeo ſuper vos pœnam diei magnæ. 22. Reſponderunt: Veniſti ne ad nos, ut averteres nos à diis noſtris? Oſtende porrò nobis id, quod comminaris nobis, ſi es ex veracibus. 23. Dixit *Hud*: Profectò ſcientia *eſt* apud Deum: *ego* verò annuncio vobis id, pro quo miſſus ſum. Sed ego video vos homines, *qui* ignorantia laboratis. 24. Poſtquàm autem viderunt illud, *quod comminatus fuerat eis*, *nempè* nubem extenſam pertingentem ad valles eorum, dixerunt: Hæc *eſt* nubes demiſſura nobis pluviam. Atqui hoc *eſt*, quod accelerari optaviſtis: ventus *eſt* in ea, pœna dolorifica. 25. Perdet omnem rem per imperium Domini ſui, & ad mane pervenerunt, *&* non apparuerant, niſi habitacula eorum; *nam omnes ipſi perierant*. Ita remuneramus homines ſcelesta patrantes. 26. Et quidem jam collocaveramus illos in eo *ſtatu rerum*, in quo collocavimus vos, *ò Meccani*: & dederamus eis aures, & oculos, & corda: nec tamen profuerunt illis aures eorum, neque oculi eorum, neque corda eorum ulla in re, cùm negaviſſent ſigna Dei: & incidit in eos id, quod irridebant. 27. Et quidem jam perdidimus, quod *erat* circa vos urbium: & diverſimodè propoſuimus ſigna, ut ipſi reverterentur *ab impietate ſua*. 28. Et an adjuverunt eos illi, quos acceperant præter Deum, ad appropinquandum *magis ipſi Deo*, in Deos? Immò abſconderunt ſe ab eis: & hoc fuit mendacium eorum, & id, quod blaſphemè confinxerant. 29. Et *memento*, cùm divertimus ad te quoſdam ex Geniis, *ut* audirent Alcoranum. Cùm autem præſentes fuiſſent illi (*ideſt incæpiſſent audire illum*) dixerunt *alter alteri*: Attenti eſtote. Cùmque abſolutus fuiſſet, reverſi ſunt ad gentem ſuam, *quæ erat Judaica*, prædicaturi *id, quod audierant*. 30. Dixerunt: O popule noſter, nos certè audivimus librum, *qui* demiſſus eſt poſt Moyſen; confirmantem id, quod *traditum fuit Sacrorum librorum* ante eum. Dirigit ad veritatem, & ad viam rectam. 31. O popule noſter obedite Prædicatori Dei, & credite in eum, *ut* ignoſcat vobis de peccatis veſtris, & eruat vos à pœna diſcruciante. 32. Qui verò non obedierit Prædicatori Dei: non tamen erit imbecillitans *Deum*, *ne puniat eum* in terra: neque erunt ipſi præter eum patroni. Hi *erunt* in errore manifeſto. 33. An non cognoſcunt, quòd Deus, qui creavit Cœlos, & Terram, & non eſt defatigatus in creatione eorum; potens *eſt* ad hoc, ut vivificet mortuos? utique *eſt Potens*: quippè ipſe *eſt* ad omnem rem Potens. 34. Et die *quadam* exponentur, qui infideles fuerunt, coram Igne, *& dicetur illis*: Nonne eſt hic *Ignis* in veritate? reſpondebunt: Utique per Dominum noſtrum. Dicet *illis Deus*: Guſtate ergo pœnam eo, quòd fuiſtis increduli. 35. Patienter itaque ſuſtine *injurias gentis tuæ*, ſicut ſuſtinuerunt præditi conſtantia, ex legatis: neque optes, ut acceleretur illis *pœna*. Quaſi ipſi die, *qua* videbunt id, quod promittitur eis (*ideſt pœna*) non morati fuiſſent, niſi horam *unam* ex *uno* die, *ità erit in opinione eorum*. Notificatio. (*ideſt notifico*, *& prædico hæc vobis*). An ergo peribunt, niſi homines prævaricantes?

N O T Æ.

EPigraphe الاحقاف AlahKaph ſignificat propriè cumulos, ſeu tumulos arenæ: ſed hoc loco eſt nomen proprium loci, ſeu regionis Adæorum, de quo fit mentio verſu 21. Sura eſt Meccana. Quidam tamen excipiunt verſus 10. *Dic: An videtur vobis,* & 15. *Et præcepimus homini.* Et 35. *Patienter itaque juſti*: quos volunt eſſe Medinenſes. In numero verſuum videntur plerique convenire. Qui hanc Suram legerit; كتب له عشر حسنات كعدد كل رملة في الدنيا *ſcribentur ei decem bona juxta numerum cujuſlibet grani arenæ in Mundo.*

X. *Teſtis ex filiis Iſrael.*] Fuit hic Judæus quidam homine Abdallah filius Salam, qui religione ſua abjurata, Mahumeticam amplexus fuerat. Hujus exemplo conabatur Mahumetus inducere Meccanos ad ſectam ſuam ſequendam. Illi verò ex hoc ipſo illam rejiciendam eſſe non malè arguebant, quòd eam Judæi amplecterentur.

XV. *Dixit Abubacar.*] Divinant hìc temerè Expoſitores; neque enim apparet, quanam ex parte proſiliat hìc in ſcenam Abubacar: & nihilominùs pronunciat ex tripode Gelal: نزل في ابى بكر الصديق لما بلغ اربعين سنة بعد سنتين من مبعث النبى من امن به ثم امن ابواه ثم ابنه عبد الرحمن وابن عبد الرحمن ابو عتيق. *Revelata ſunt hæc pro Abubacar Juſto, qui, cùm eſſet quadraginta annorum, biennio poſt miſſionem Mahumeti, credidit in eum: deindè crediderunt parentes ejus: deindè filius ejus Abdalrahman, & filius Abdalrahman Abu-Oteik.* Zamcaſcerius etiam refert hanc opinionem: ſed nihilominùs videtur magis probare, hæc verba dici, vel dicenda eſſe ab homine quolibet in genere, quando pervenit ad uſum rationis, vel ad ætatem virilem;

XVII. *Vah uterque veſtrum.*] Particula Arabica أف eſt vox contemptus, faſtidii, & nauſeæ; ut latina Vah, apage, &c. Quamobrem explicat Gelal, فتنا وقبحا لكما اتضجر منكما: *fætor, & fœditas utriuſque veſtrum. Tædio, nauſeaque me afficitis.*

XVIII. *Ex Geniis, & hominibus.*] Arabes conſtituunt populos, ac nationes non ſolùm ex hominibus, ſed etiam ex Geniis, quos, quædam communia cum Angelis, quædam cum hominibus, ex Thalmudiſtarum doctrina, habere fabulantur. Vide, quæ alibi dicta ſunt.

XXV. *Perdet omnem rem.*] Rem ita eveniſſe affirmat Gelal his verbis: واهلكت رجالهم ونساءهم وصغارهم وكبارهم واموالهم بان طارت بذلك بين السماء والارض ومزقته وبقى هود ومن امن معه: *Et perdidit viros eorum, & fœminas, & pupillos, & magnos, & opes eorum: volitans per hoc inter Cælum, & Terram, & comminuens: & remanſit Hud, & qui crediderant cum eo.*

XXIX. *Divertimus ad te quoſdam ex Geniis.*] Erant hi, ſi credimus Gelali: جن نصيبين او اليمن او جن نينوى وكانوا سبعة او تسعة وكان صلى بنطن نخلة يصلى باصحابه الفجر: *Genii ex regione Niſibina, vel Arabia Felici, vel ex Ninive. Erant autem ſeptem, vel novem. Mahumetus porrò legebat Alcoranum in concavo trunci cujuſdam Palmæ, tempore orationis in Aurora: eratque cum ſociis ſuis.* Addit, hos Genios fuiſſe ſectæ Judaicæ profeſſores.

R E F U T A T I O N E S.

I. NUllius momenti eſt argumentum, quo Mahumetus putat, ſe convincere poſſe Meccanos, ad hoc, ut credant, verè Alcoranum ſuum à Deo traditum fuiſſe (quod etiam hìc in principio Suræa affirmat) atque adeò illum amplectantur. Judæus aliquis, neſcio quis, credidit in illum: ergo Meccani etiam debent illi credere: quaſi verò levitas, & fatuitas unius Judæi, fidem Divinam conciliare poſſet Alcorano. Non negamus, Judæos aliquot, tàm vivente Mahumeto, quàm poſt ejus obitum, Synagoga rejecta, Mahumetanicæ Sectæ adhæſiſſe. Verùm id fecerunt, vel metu, vel paupertate, vel fraude, ac dolò adducti, vel apparenti veritate decepti: quidam etiam ſuorum odio, vel deſperatione adacti. Id faciunt quotidie non ſolùm Judæi, ſed & Chriſtiani non pauci. An verò probatur hinc, Alcoranum traditum fuiſſe à Deo? Solidiùs, ac nervoſiùs videtur eſſe argumentum reſponſivum Meccanorum: Si Alcoranus boni, ſeu veri aliquid contineret, nequaquam Judæi omnium primi illum recepiſſent, cùm ſint homines pravi, atque à Deo rejecti, veritatis hoſtes, & ad malum tantummodò proclives.

II. Novum ſanè eſt, & monſtro ſimile, Genios, ſeu Dæmones, qui primò Judaicam Sectam fuerant profeſſi, à Deo, ut à Mahumeto Alcoranum audirent, miſſos fuiſſe: & ex illius lectione inſtructos, ad alios Dæmones, ut iiſdem Mahumetiſmum prædicarent, ſeſe contuliſſe. Hujuſmodi figmenta non argumentis refutanda, ſed riſu contemnenda ſunt.

سورة القتال مدنية وهي ثمان وثلاثون آية

SURA XLVII.
BELLUM.
MEDINÆA:
COMMATUM TRIGINTA OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله اضل اعمالهم ۞ 2 والذين امنوا وعملوا الصالحات
وامنوا بما نزل علي محمد وهو الحق من ربهم كفر عنهم سياتهم واصلح بالهم ۞ 3 ذلك بان
الذين كفروا اتبعوا الباطل وان الذين امنوا اتبعوا الحق من ربهم كذلك يضرب الله للناس
امثالهم ۞ 4 فاذا لقيتم الذين كفروا فضرب الرقاب حتي اذا اثخنتموهم فشدوا الوثاق فاما منا
بعد واما فداء حتي تضع الحرب اوزارها ۞ 5 ذلك ولو يشاء الله لانتصر منهم ولكن ليبلوا
بعضكم ببعض والذين قتلوا في سبيل الله فلن يضل اعمالهم ۞ 6 سيهديهم ويصلح بالهم ۞
7 ويدخلهم الجنة عرفها لهم ۞ 8 يا ايها الذين امنوا ان تنصروا الله ينصركم ويثبت
اقدامكم ۞ 9 والذين كفروا فتعسا لهم واضل اعمالهم ۞ 10 ذلك بانهم كرهوا ما
انزل الله فاحبط اعمالهم ۞ 11 افلم يسيروا في الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من
قبلهم دمر الله عليهم وللكافرين امثالها ۞ 12 ذلك بان الله مولي الذين امنوا وان
الكافرين لا مولي لهم ۞ 13 ان الله يدخل الذين امنوا وعملوا الصالحات جنات تجري من
تحتها الانهار والذين كفروا يتمتعون وياكلون كما تاكل الانعام والنار مثوي لهم ۞
14 وكاين من قرية هي اشد قوة من قريتك التي اخرجتك اهلكناهم فلا ناصر لهم ۞
15 افمن كان علي بينة من ربه كمن زين له سوء عمله واتبعوا اهواءهم ۞ 16 مثل
الجنة التي وعد المتقون فيها انهار من ماء غير اسن وانهار من لبن لم يتغير طعمه وانهار من
خمر لذة للشاربين وانهار من عسل مصفي ولهم فيها من كل الثمرات ومغفرة من ربهم كمن

هو

هو خالد في النار وسقوا ماء حميما فقطع امعاءهم ۞ 17 ومنهم من يستمع اليك حتي اذا
خرجوا من عندك قالوا للذين اوتوا العلم ماذا قال انفا اولايك الذين طبع الله علي قلوبهم
واتبعوا اهواءهم ۞ 18 والذين اهتدوا زادهم هدي واتيهم تقويهم ۞ 19 فهل ينظرون الا
الساعة ان تاتيهم بغتة فقد جاء اشراطها فاني لهم اذا جاءتهم ذكريهم ۞ 20 فاعلم انه لا اله
الا الله واستغفر لذنبك وللمومنين والمومنات والله يعلم متقلبكم ومثويكم ۞ 21 ويقول الذين
امنوا لولا انزلت سورة فاذا انزلت سورة محكمة وذكر فيها القتال رايت الذين في قلوبهم مرض
ينظرون اليك نظر المغشي عليه من الموت فاولي لهم طاعة وقول معروف فاذا عزم الامر
فلو صدقوا الله لكان خيرا لهم ۞ 22 فهل عسيتم ان توليتم ان تفسدوا في الارض وتقطعوا
ارحامكم ۞ 23 اولايك الذين لعنهم الله فاصمهم واعمي ابصارهم ۞ 24 افلا يتدبرون القران
ام علي قلوب اقفالها ۞ 25 ان الذين ارتدوا علي ادبارهم من بعد ما تبين لهم الهدي
الشيطان سول لهم واملي لهم ۞ 26 ذلك بانهم قالوا للذين كرهوا ما انزل الله سنطيعكم
في بعض الامر والله يعلم اسرارهم ۞ 27 فكيف اذا توفتهم الملايكة يضربون وجوههم
وادبارهم ۞ 28 ذلك بانهم اتبعوا ما اسخط الله وكرهوا رضوانه فاحبط اعمالهم ۞ 29 ام
حسب الذين في قلوبهم مرض ان لن يخرج الله اضغانهم ۞ 30 ولو نشاء لاريناكهم فلعرفتهم
بسيماهم ولتعرفنهم في لحن القول والله يعلم اعمالكم ۞ 31 ولنبلونكم حتي نعلم المجاهدين
منكم والصابرين ونبلوا اخباركم ۞ 32 ان الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله وشاقوا
الرسول من بعد ما تبين لهم الهدي لن يضروا الله شيا وسيحبط اعمالهم ۞ 33 يا ايها الذين
امنوا اطيعوا الله واطيعوا الرسول ولا تبطلوا اعمالكم ۞ 34 ان الذين كفروا وصدوا عن سبيل
الله ثم ماتوا وهم كفار فلن يغفر الله لهم ۞ 35 فلا تهنوا وتدعوا الي السلم وانتم
الاعلون والله معكم ولن يتركم اعمالكم ۞ 36 انما الحيوة الدنيا لعب ولهو وان تومنوا
وتتقوا يوتكم اجوركم ولا يسلكم اموالكم ۞ 37 ان يسلكموها فيحفكم تبخلوا ويخرج
اضغانكم ۞ 38 ها انتم هولاء تدعون لتنفقوا في سبيل الله فمنكم من يبخل ومن يبخل
فانما يبخل عن نفسه والله الغني وانتم الفقراء وان تتولوا يستبدل قوما غيركم ثم لا
يكونوا امثالكم

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1\. QUi infideles fuerint, & averterint *alios* à via Dei; errare faciet *Deus* opera eorum (*ideſt inutilia reddet*). 2. Qui verò fideles fuerint, & fecerint recta, & crediderint in id, quod demiſſum fuit ſuper Mahumetum (& ipſum eſt veritas à Domino eorum) expiabit ab eis mala eorum, & rectificabit *a* intentionem eorum. 3. Hoc *eveniet*, eo quòd, qui infideles fuerunt,

a proſperabit.

runt, ſecuti ſunt vanitatem: & quia, qui fideles fuerunt, ſecuti ſunt veritatem à Domino ſuo. Ita proponit Deus hominibus ſimilitudines eorum (*ideſt fidelium, & infidelium*). 4. Cùm ego repereritis eos, qui ſunt infideles, percuſſio cervicum (*ideſt percutite cervices eorum*) donec feceritis ſtragem multam eorum. Tùm roborate vinculum (*ideſt alligate vinculis, & captivos ducite reliquos*). Porrò ſive gratuita dimiſſio poſteà; ſive redemptio (*ideſt, ſive liberos, & gratis dimittetis, ſive pretium pro redemptione eorum capietis*) donec deponat bellum onera ſua (*ideſt donec hoſtes arma deponant, & vel fidem, vel pactum ſeu tributum impoſitum accipiant*). 5. Hoc *ſervabitis*. Quòdſi vellet Deus, certè ultionem ſumeret ex illis *ſine opera veſtra*. Sed *id vult*, ut probet alios veſtrum per alios (*ideſt fideles per infideles*). Illi porrò, qui occiſi fuerint pro via Dei, nullo modo aberrare faciet *Deus* opera eorum (*ideſt, relinquet ea ſine mercede*). 6. Diriget eos, & rectificabit intentionem eorum. 7. Et introducet eos in Paradiſum, quem notificaverat eis. 8. O qui a credidiſtis, ſi adjuveritis Deum, *pugnando pro fide illius*: adjuvabit vos: & firmabit pedes veſtros. 9. Qui verò infideles fuerint, exitium *erit* eis: & aberrare faciet *Deus* opera eorum. 10. Hoc *eveniet eis*, quia ipſi abhorruerunt id, quod demiſit Deus (*ideſt præceptum pugnandi pro fide*) propterea inutilia facta ſunt opera eorum. 11. An ergo non peragraverunt terram, & inſpexerunt, cujuſmodi fuerit exitus eorum, qui fuerunt ante ipſos? Diſperdidit Deus illos. Infidelibus autem *conveniunt* ſimilitudines ejus (*ideſt ſimilis exitus malus*). 12. Hoc *erit*, eo quòd Deus *ſit* patronus eorum, qui crediderunt: & quòd incredulis non ſit patronus eis. 13. Profectò Deus introducet eos, qui crediderint, & operati fuerint recta, in hortos, currunt de ſub ipſis flumina. Qui verò infideles fuerint, deliciis indulgebunt, & comedent, ſicut comedunt pecudes: & ignis *erit* receptaculum eorum. 14. Quot verò ex urbibus erant valentiores robore, quàm *ſit Mecca* urbs tua, quæ ejecit te: *& tamen* perdidimus eas: & non *fuit* adjutor illis? 15. An ergo, qui fuerit ſuper declarationem à Domino ſuo (*ideſt, qui illuminatus fuerit à Deo in fide*) *erit*, ſicut ille, cui adornatum fuit malum operis ſui (*ideſt, ſpecioſum apparere factum fuerit à Dæmone*) & ſecuti ſunt deſideria ſua? 16. Similitudo Paradiſi, qui promiſſus eſt timoratis: in eo *ſunt* flumina aquæ incorruptibilis: & flumina ex lacte; cujus non immutatur guſtus, & flumina ex vino ſuavi bibentibus: & flumina ex melle defæcato: & ipſis in eo *erit copia* ex omnibus fructibus: & indulgentia à Domino ſuo. *An verò, qui hujuſmodi felicitate fruetur, erit*, ſicut ille, qui eſt perpetuò moraturus in igne; & potabuntur aqua ferventiſſima, itaut diſcindat viſcera eorum? 17. Et ex ipſis (*ideſt infidelibus*) quidam aures præbent tibi, donec ubi egreſſi fuerint à te, dicunt illis, quibus data eſt ſcientia: Quid *eſt*, quod dixit nunc? *Hi ſunt*, quorum impreſſit ſigillum Deus ſuper corda eorum, & ſectati ſunt concupiſcentias ſuas. 18. Qui verò directi fuerint, augebit illis *Deus* directionem, & dabit illis timorem eorum *de igne Gehennæ*. 19. An verò expectant *infideles*, niſi Horam, ut ſuperveniat illis repentè? Jam verò venerunt conditiones (*ideſt ſigna* illius). Quomodò verò *erit* ipſis, poſtquam advenerit illis commonitio eorum? (*ideſt, quomodò poterunt tunc commonefieri, & reſipiſcere*). 20. Scito ergo, quòd non eſt Deus præter Deum: & indulgentiam poſtula pro delicto tuo, & pro fidelibus *viris*, & fidelibus *fœminis*. Et Deus ſcit b occupationem veſtram (*ideſt exercitia, & labores veſtros diurnos*) & receptaculum veſtrum (*ideſt, quò vos recipiatis ſerò ad quietem*). 21. Et dicunt, qui crediderunt: Niſi demiſſa fuerit Sura *aliqua, qua præcipiatur nobis bellum; non exibimus ad pugnam*. Ubi verò demiſſa fuerit Sura ſtabiliter diſpoſita (*ideſt non obnoxia abrogationi, ſicut cæteræ*) & commemoratum fuerit in ea bellum: videbis eos, quorum in cordibus *eſt* morbus (*ideſt infidelitas*) aſpicient ad te aſpectu ejus, qui coopertus ſit à morte (*ideſt triſti, ac veluti moribundi*). Atqui meliùs eſſet illis obedientia, & dictum conveniens, *quo ſe promptos ad bellum exhiberent*. Ubi verò firmatum fuerit præceptum *de prælio*: ſi fideles fuerint Deo, certè meliùs *erit* illis. 22. An ergo in promptu fuiſtis, ſi deſc-

a crediderũt

b converſationem.

viſſetis

viſſetis ab obedientia, ut corrumperetis Terram *per latrocinia*, & reſcinderetis (*i. violaretis*) conſanguinitates veſtras? 23. Hi *ſunt*, quibus maledixit Deus, & ſurdos reddidit eos, & excæcavit oculos eorum. 24. An ergo non perpendunt Alcoranum? An ſuper corda ſunt ſeræ eorum (*ideſt cordium.*)? 25. Certè, qui retroverſi fuerint ſuper terga ſua, poſtquam innotuit eis directio: Satanas adornabit ipſis *malum*, *quod fecerunt*, & implebit eos *opibus ad eos decipiendos*. 26. Hoc *eveniet eis*, quia ipſi dixerunt *ſecretò* iis, qui abhorrebant id; quod demiſerat Deus (*ideſt præceptum de prælio*). Obediemus vobis in parte præcepti. At Deus novit ſecreta eorum. 27. Quomodò ergo *ſe habebunt*, cùm morti tradent eos Angeli, *&* percutient facies eorum, & terga eorum *uncis ferreis*? 28. Hoc *eveniet illis*, eo quòd ipſi ſecuti fuerint id, quod ad iram provocabat Deum, & averſati ſunt beneplacitum ejus: proptereà inutilia reddidit opera eorum. 29. An exiſtimant illi, quorum in cordibus *eſt* morbus, quòd non manifeſtaturus ſit Deus ſimultates eorum *contra fideles*? 30. Quòd, ſi vellemus, certè oſtenderemus tibi eos, itaut certè cognoſceres eos ex ſignis eorum: ſed certè cognoſces eos ex *a* ſono vocis: & Deus novit opera veſtra. 31. Et quidem tentabimus vos, donec cognoſcamus ſtrenuè certantes ex vobis, & conſtanter ſuſtinentes, & probemus nuncia veſtra (*ideſt opera veſtra, ſeu quomodò vos geratis in bello*). 32. Porrò, qui infideles fuerint, & averterint *alios* à via Dei, & ſchiſma fecerint contra Legatum (*ideſt Mahumetum*) poſtquam innotuit ipſis directio: non nocebunt Deo quidquam: & *ipſe* vana reddet opera eorum. 33. E qui *b* credidiſtis, obedite Deo, & obedite Legato: & ne vana reddatis opera veſtra. 34. Profectò, qui infideles fuerint, & averterint *alios* à via Dei: deindè mortui fuerint, & ipſi *infideles* (*ideſt in infidelitate*) nunquam ignoſcet Deus *illis*. Ne ergo molles efficiamini *erga hoſtes veſtros*, neque invitetis *eos* ad concordiam, dum vos *ſitis* ſuperiores. Deus enim *erit* vobiſcum, & non imminuet vobis opera veſtra. 36. Certè vita mundana *eſt* ludus, & jocus: ſi verò credideritis, & timueritis *Deum*, dabit vobis mercedes veſtras. Neque exigit à vobis facultates veſtras *omnes*, *ſed tantùm partem earum*. 37. Si requireret à vobis eas, itaut inſtanter exigerent à vobis: avari fieretis, & produceret odia veſtra *contra Religionem*, *quæ talia præcipit*. 38. Ecce vos *eſtis* illi, *qui* invitamini, ut expendatis *aliquam partem rerum veſtrarum* pro via Dei: & tamen ex vobis quidam ſunt avari. Sed, qui avarus fuerit certè avarus erit contra animam ſuam. Et Deus *eſt* dives: vos autem pauperes. Quòd ſi tergiverſati fueritis, ſubſtituet *alios* homines præter vos, *qui* deindè non ſint ſimiles veſtri.

a parva pronunciatione ſermonis.

b crediderit

NOTÆ.

Duplex titulus huic Suræ præfigitur; alter القتال *Bellum*: quia in ea contra Meccanos, & alios infideles bellum indicitur. Alter محمد *Mohammad*, ſeu Mahumetus: eo quòd is in ſecundo verſu nominetur. Eſt autem Sura Medinenſis: quidam tamen excipiunt verſum decimum quartum: *Quot verò ex urbibus*. Immò nonnulli faciunt totam Meccanam: tanta eſt inter Expoſitores Moslemos de rebus Alcorani incertitudo. Verſus enumerantur octo ſupra triginta. Quidam unum ſuperaddunt. Qui hanc Suram legerit, كان حقا على الله ان يسقيه من انهار الجنة *debitum erit Deo, ut potet eum ex fluminibus Paradiſi.*

XVI. *Similitudo Paradiſi.*] Quia Mahumetani propriè, & litteraliter tenentur credere ea, quæ in Alcorano de Paradiſo dicuntur: ideò Gelal, dictionem مثل quæ propriè *ſimilitudinem* ſignificat, exponit صفة, *Prædicatum*, ſeu Epitheton.

XVII. *Illis, quibus data eſt ſcientia.*] Gelal: العلما من الصحابة منهم ابن مسعود وابن عباس استهزاء وسخرية ماذا قال انفا اى الساعة : اى لا نرجع اليه : *Doctiores ex ſocietate Mahumeti: inter quos erant Ebno-Maſaud, & Ebno-Abas. Irridentes, ac ludificantes dicebant his impii: Quid eſt, quod dicit nunc? ideſt non revertemur ad illum.* Videtur accipere, *nunc*, ſejunctim ab antecedentibus, ac ſi dicerent: Quid eſt, quod dicit? Nunc audiamus illum; ſed deindè non ultrà redeamus.

XIX. *Conditiones illius.*] Inter hæc ſigna ponit Gelal: بعث النبى محمد وانشقاق القمر والدخان : *miſſionem Mahumeti ad prophetandum: ſciſſionem Lunæ: & Fumum*, de quo ſupra dictum eſt.

XX. *Et indulgentiam poſtula pro delicto tuo.*] Gelal: قيل له ذلك مع عصمته ليستن به امته وقد فعله قال ص انى لاستغفر الله فى كل يوم ماية مرة : *Dictum fuit hoc illi, non obſtante cuſtodia, quam Deus promiſerat illi, ut eſſet per hoc norma genti ſuæ. Jam verò Mahumetus hoc fecit: ipſe enim dixit de ſe: Ego ſanè indulgentiam peccatorum peto à Deo, centies in ſingulos dies.*

XXVII. *Cùm morti tradent eos Angeli.*] Alludit ad tormentum ſepulchri, de quo alibi loquuti ſumus.

RE-

REFUTATIONES.

I. LArvam deponit in hac Sura, ſicut etiam in Nona, ut vidimus, Mahumetus: nam ubi anteà in omnibus ferè Suris, *patientiam*, *manſuetudinem*, tolerantiam, & indulgentiam erga infideles à Deo præcipi ſibi, & commendari confinxit: in his duabus ex abrupto bellum, cædes, captivitates, ſævitiem omnem, atque barbariem ſibi adverſus eoſdem imperata fuiſſe pronunciat. Cauſa tam ſubitæ mutationis fuit, quia, cùm antea Meccæ detineretur, concivium ſuorum potentiam, iramque metuebat, nec ſibi vires ad eis reſiſtendum ſuppetere agnoſcebat. Ubi verò Meccam aufugiens, Medinam cum ſuis aſſeclis ſe tranſtulit, ibique armis ſe, ſociiſque munivit, ac potentiorem adverſariis ſuis vidit: bellum ſibi contra eoſdem à Deo præcipi ſimulavit in his Suris, quibus centum viginti quatuor verſus Alcorani abrogavit. Alibi ſanè præceperat ſuis congeronibus, ut ſi ab adverſariis laceſſerentur, ſeſe defenſarent, ac vindicarent, parique par rependerent. Hìc verò jubet, eos abſolutè, & abſque ulla prævia cauſa, ubicunque infideles (fidei pallio ſcelus tegit) nacti fuerint, ferro invadere, ac trucidare, vel captivos abducere, vel duriſſimas illis ſervitutis conditiones imponere, nulla pacis, vel induciarum conditione admiſſa, cunctiſque humanitatis legibus rejectis, niſi hoſtes ſeſe, tanquam pecudes ipſis dedidiſſent, eorumque arbitrio ſe ſubjeciſſent. Eo verò major Mahumeti impietas, ac barbaries apparet, quòd hæc omnia contra gentem ſuam, & præſertim contra Meccanos, concives, cognatoſque ſuos, exercere aggreditur, ut oppreſſione Patriæ tyrannidi ſuæ fundamenta jaciat. Vide, quæ fusè dicta ſunt in Prodromo p. 4. cap. 23. pag. 59. Et quæ ſuprà notavi in refutatione Suræ 9. Pœnitentia.

II. Ut verò ſocios ad bellum acriùs ineundum excitet, crambem recoquit, Paradiſi ſui delicias pollicendo, cum appendice fluminum, non ſolùm aquæ, ut alibi: ſed etiam lactis, vini, & mellis. Mirum verò, quòd cum non ſemel aſſeruerit, vinum rem eſſe abominandam, & inventum Diaboli, illud in Paradiſo reponat. Sed reſpondent Moslemi, vinum hoc Paradiſiacum, neque inebriare, neque incommoda alia, quæ in terreſtri vino reperiantur, afferre. Eſto. Vinum nihilominùs eſt: & apud nos etiam vina adeò lenia, quamvis ſuavia reperiri non dubitò, ut quamvis ad ſatietatem ſumantur, nulla tamen gignant in bibentibus ebrietatem. Porrò ebrietas, mentiſque perturbatio non tàm vino, quàm hominis intemperantiæ tribuendę ſunt, ut quotidiano experimento comprobatur. Quòd ſi dicant, vinum illud, ita vocari tantùm denominativè, & æquivocè; ſed revera non eſſe vinum; reſpondebimus imprudenter Mahumetum vocaſſe potionem Paradiſi nomine rei abominabilis, & quæ eſt ex opere Satanæ non ſecùs, ac ſi cibum aliquem Paradiſi nomine الخرء ideſt *ſtercoris humani* appellaſſet. Hìc verò obiter notandum, quamvis hanc Paradiſi ſimilitudinem eſſe pronunciet; propriè tamen loqui, ut jam ex Geſale oſtendimus. Neque novum eſt in Alcorano ſimilitudinis nomine, proprietatem ſignificari.

III. Benè eſt, quòd Mahumetus fateatur, ſe eſſe peccatorem, dum fingit imponi ſibi Divinum præceptum deprecandi pro peccatis ſuis. Dedecet tamen Prophetam tantum, & de quo Mahumetani tàm mira jactant, & quem Prophetis omnibus anteponunt, eſſe peccatorem: cùm nulla major ſit excellentia, majorque laus apud Deum, quàm immunitas ab omni peccato, qualis fuit in Chriſto, quemadmodùm Mahumetani ipſi fatentur. Quòd verò Mahumetus ipſe dixerit, ſe centies in ſingulos dies indulgentiam peccatorum à Deo poſtulaſſe, quamvis figmentum eſſe dubitandum non ſit; id tamen meritò feciſſet, cùm tantus eſſet peccator, quamvis abſque ullo fructu, utpote in peccato obſtinatus, peccatorum veniam poſtulaſſet.

IV. De illo Sepulchri tormento vide, quæ ſuprà dicta ſunt, ſed ſive de eo, ſive de morte ipſa infidelium loquatur, figmentum redolet percuſſio illa Angelorum facta uncis ferreis in faciebus, & dorſis infidelium, præſertim ad extrahendas animas à corporibus eorum.

سورة الفتح مدنية تسع وعشرون اية

SURA XLVIII.
APERITIO.
MEDINENSIS:
COMMATUM VIGINTI NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 انّا فتحنا لك فتحا مبينا ۞ 2 ليغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تاخر ويتم نعمته
عليك ويهديك صراطا مستقيما ۞ 3 وينصرك الله نصرا عزيزا ۞ 4 هو الذي انزل السكينة
في قلوب المومنين ليزدادوا ايمانا مع ايمانهم ولله جنود السموات والارض وكان الله عليما
حكيما ۞ 5 ليدخل المومنين والمومنات جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها
ابدا ويكفر عنهم سياتهم وكان ذلك عند الله فوزا عظيما ۞ 6 ويعذب المنافقين والمنافقات
والمشركين والمشركات الظانين بالله ظن السوء عليهم دايرة السوء وغضب الله عليهم ولعنهم
واعد لهم جهنم وساءت مصيرا ۞ 7 ولله جنود السموات والارض وكان الله عزيزا حكيما ۞
8 انا ارسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا ۞ 9 لتومنوا بالله ورسوله وتعزروه وتوقروه وتسبحوه
بكرة واصيلا ۞ 10 ان الذين يبايعونك انما يبايعون الله يد الله فوق ايديهم فمن نكث فانما
ينكث علي نفسه ومن اوفي بما عاهد عليه الله فسيوتيه اجرا عظيما ۞ 11 سيقول لك
المخلفون من الاعراب شغلتنا اموالنا واهلونا فاستغفر لنا يقولون بالسنتهم ما ليس في قلوبهم قل
فمن يملك لكم من الله شيا ان اراد بكم ضرا او اراد بكم نفعا بل كان الله بما تعملون
خبيرا ۞ 12 بل ظننتم ان لن ينقلب الرسول والمومنون الي اهليهم ابدا وزين ذلك في
قلوبكم وظننتم ظن السوء وكنتم قوما بورا ۞ 13 ومن لم يومن بالله ورسوله فانا اعتدنا
للكافرين سعيرا ۞ 14 ولله ملك السموات والارض يغفر لمن يشا ويعذب من يشا وكان الله
غفورا رحيما ۞ 15 سيقول المخلفون اذا انطلقتم الي مغانم لتاخذوها ذرونا نتبعكم يريدون ان

يبدلوا

يبدلوا كلام الله قل لن تتبعونا كذلك قال الله من قبل فسيقولون بل تحسدوننا
بل كانوا لا يفقهون الا قليلا ۞ 16 قل للمخلفين من الاعراب ستدعون الى قوم اولي باس
شديد تقاتلونهم او يسلمون فان تطيعوا يوتكم الله اجرا حسنا وان تتولوا كما توليتم من قبل
يعذبكم عذابا اليما ۞ 17 ليس علي الاعمي حرج ولا علي الاعرج حرج ولا علي
المريض حرج ومن يطع الله ورسوله يدخله جنات تجري من تحتها الانهار ومن يتول يعذبه عذابا
اليما ۞ 18 لقد رضي الله عن المومنين اذ يبايعونك تحت الشجرة فعلم ما في قلوبهم فانزل
السكينة عليهم واثابهم فتحا قريبا ۞ 19 ومغانم كثيرة ياخذونها وكان الله عزيزا حكيما ۞
20 وعدكم الله مغانم كثيرة تاخذونها فعجل لكم هذه وكف ايدي الناس عنكم
ولتكون اية للمومنين ويهديكم صراطا مستقيما ۞ 21 واخري لم تقدروا عليها قد احاط الله
بها وكان الله علي كل شيء قديرا ۞ 22 ولو قاتلكم الذين كفروا لولوا الادبار ثم
لا يجدون وليا ولا نصيرا ۞ 23 سنة الله التي قد خلت من قبل ولن تجد لسنة الله
تبديلا ۞ 24 وهو الذي كف ايديهم عنكم وايديكم عنهم ببطن مكة من بعد ان
اظفركم عليهم وكان الله بما يعملون بصيرا ۞ 25 هم الذين كفروا وصدوكم عن المسجد
الحرام والهدي معكوفا ان يبلغ محله ولولا رجال مومنون ونساء مومنات لم تعلموهم ان تطوهم
فتصيبكم منهم معرة بغير علم ليدخل الله في رحمته من يشاء لو تزيلوا لعذبنا الذين كفروا
منهم عذابا اليما ۞ 26 اذ جعل الذين كفروا في قلوبهم الحمية حمية الجاهلية فانزل الله
سكينته علي رسوله وعلي المومنين والزمهم كلمة التقوي وكانوا احق بها واهلها وكان الله
بكل شيء عليما ۞ 27 لقد صدق الله رسوله الرويا بالحق لتدخلن المسجد الحرام ان شاء الله
امنين محلقين روسكم ومقصرين لا تخافون فعلم ما لم تعلموا فجعل من دون ذلك فتحا
قريبا ۞ 28 هو الذي ارسل رسوله بالهدي ودين الحق ليظهره علي الدين كله وكفي
بالله شهيدا ۞ 29 محمد رسول الله والذين معه اشداء علي الكفار رحماء بينهم تريهم ركعا
سجدا يبتغون فضلا من الله ورضوانا سيماهم في وجوههم من اثر السجود ذلك مثلهم في التورية
ومثلهم في الانجيل كزرع اخرج شطاه فازره فاستغلظ فاستوي علي سوقه يعجب الزراع
ليغيظ بهم الكفار وعد الله الذين امنوا وعملوا الصالحات منهم مغفرة واجرا عظيما ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Nos certè aperuimus tibi aperitionem manifeſtam (*ideſt. conceſſimus tibi victoriam illuſtrem de Meccanis*). 2. Ut ignoſcat tibi Deus id, quod præceſſit de delicto tuo, & quod ſubſecutum eſt: & perficiat gratiam ſuam ſuper te, & dirigat te via recta. 3. Et adjuvet te adjutorio excellenti. 4. Ipſe eſt, qui demiſit quietem ſecuram in cordibus fidelium, ut augerentur

tur fide cum fide ſua (i. ad fidem, quam anteà habebant) & Dei *ſunt* exercitus Cœlorum, & terræ: & eſt Deus Sciens, Sapiens. 5. Ut introducat fideles *viros*, & fideles *mulieres* in hortos: currunt de ſub illis flumina; perpetuò commoraturos in illis: & expiet ab eis mala eorum: & erit hæc apud Deum felicitas magna. 6. Et puniat impios, & impias *ex Mahumetanis*: & Aſſociatores, & Aſſociatrices, opinantes de Deo opinionem mali. Super ipſos *erit* circulus mali (*ideſt pœna perſeverans*) & iratus eſt Deus contra eos, & maledixit illis, & præparavit illis Gehennam: *& hæc* mala eſt abitione (*i. infelices ſunt, qui abeunt in illam*). 7. Et Dei *ſunt* exercitus Cœlorum, & Terræ: & eſt Deus Præpotens, Sapiens. 8. Certè nos miſimus te teſtem *contra gentem tuam in die Judicii*: & annunciatorem *Paradiſi*, & comminatorem *Gehennæ*. 9. Ut credatis in Deum, & Legatum ejus; & ſuppetias feratis illi, & honoretis eum, & laudetis eum mane, & veſpere. 10. Certè, qui fidelitatem jurabunt tibi, profectò jurabunt fidelitatem Deo: manus Dei *erit* ſuper manus eorum. Qui verò juramentum violaverit, utique perjurus erit contra animam ſuam. Qui autem compleverit id, quod pepigit cum Deo, mox dabit illi *Deus* mercedem magnam. 11. Dicent tibi reſides ex Arabibus (*ideſt, qui remanentes domi noluerunt proficiſci ad prælium*). Impedimento fuerunt nobis facultates noſtræ, & familiæ noſtræ, *ne egrederemur tecum ad bellum*: precare igitur indulgentiam nobis. Dicunt linguis ſuis id, quod non eſt in cordibus eorum. Reſponde: Quis porrò obtinebit vobis à Deo quidquam, ſi voluerit vobis nocere, aut voluerit vobis prodeſſe? Atqui eſt Deus de eo, quod facitis, plenè inſtructus. 12. Quinimmò exiſtimaſtis, quòd non eſſet reverſurus Legatus, & Fideles ad familias ſuas unquam: & adornatum fuit hoc in cordibus veſtris: ſed opinati eſtis opinionem mali (*ideſt falſam*) & fuiſtis homines perditi. 13. Et, qui non crediderit in Deum, & Legatum ejus, certè nos præparavimus infidelibus ignem æſtuantem. 14. Et Dei *eſt* Regnum Cœlorum, & Terræ: parcet, cui voluerit, & puniet, quem voluerit: & eſt Deus Indultor, Miſericors. 15. Dicent reſides, (*ideſt, qui domi remanſerunt, nec profecti ſunt ad prælium*) cùm perrexeritis ad prædas, ut capiatis eas; ſinite nos, *ut* ſequamur vos. Volunt immutare ſermonem Dei (*ideſt leges à Deo præſcriptas circa ſpolia inimicorum*). Dic *illis*: Nequaquam ſequemini nos: ita dixit Deus anteà. Reſpondebunt: Atqui invidetis nobis. Sed non intelligunt *quidquam circa Religionem*, niſi pauci. 16. Dic reſidibus ex Arabibus: Vocabimini ad *pugnandum contra* gentem præditam virtute bellica valida: pugnabitis contra eos, aut fient Moslemi (*ideſt, donec Mahumetanam Sectam amplectantur*) Quòd ſi obedieritis, dabit vobis Deus mercedem pulchram. Si verò tergiverſati fueritis, quemadmodùm tergiverſati fuiſtis anteà: puniet vos pœna diſcruciante. 17. Non erit ſuper cæcum piaculum, neque ſuper claudum piaculum, neque ſuper ægrotum piaculum, *ſi non proficiſcantur ad bellum*. Qui autem obedierit Deo, & Legato ejus: introducet eum in hortos, currunt de ſub ipſis *flumina*. Qui verò tergiverſatus fuerit, puniet eum pœna dolorifica. 18. Jam quidem complacuit ſibi Deus in Fidelibus, cùm jurarent fidelitatem tibi ſub arbore; & cognovit, quid *eſſet* in cordibus eorum: propterea demiſit ſecuram quietem ſuper eos, & remuneravit eos victoria propinqua *in Chaiber*. 19. Et prædis multis, quas acceperunt: & eſt Deus Præpotens, Sapiens. 20. Promiſit vobis Deus prædas multas, quas acciperetis: ſed acceleravit vobis has *Chaiberenſes* (& cohibuit manus hominum à vobis) & ut eſſent ſignum *Divini auxilii* Fidelibus: & dirigeret vos in viam rectam. 21. Et alias *prædas*, nondùm potuiſtis *capere* eas; jam circumdedit Deus illas (*ideſt tenet eas paratas pro vobis*) & eſt Deus ſuper omnem rem Potens. 22. Quòd ſi pugnaſſent contra vos illi, qui erant infideles *in Hadibia*: profectò vertiſſent terga, deindè non inveniſſent patronum, neque defenſorem. 23. Statutum Dei *eſt hoc*, quod jam præceſſit anteà: & nunquam invenies ſtatuto Dei immutationem. 24. Et ipſe *eſt*, qui cohibuit manus eorum à vobis, & manus veſtras ab eis in ventre Meccæ (*ideſt in Hadibia*) poſtquàm triumphare fecerat vos ſuper eos. Et eſt Deus in id, quod facitis intuens.

25. Hi

25. Hi *ſunt*, qui infideles fuerunt, & prohibuerunt vos ab Oratorio Meccæ: & *impedierunt* munus clauſum, ne perveniret ad locum ſuum. Quòd ſi non *fuiſſent* viri fideles, & mulieres fideles, quos non cognoſcebatis, *cùm eſſent admixti infidelibus*, ne conculcaretis eos (*ideſt, ne occideretis eos*) ac proindè incideret vobis ex eis (*ideſt ex eorum cæde*) peccatum ſine *veſtra* ſcientia: *certè conceſſiſſet vobis victoriam. Sed tunc voluit vobis ob hanc cauſam concedere*, ut introduceret Deus in miſericordiam ſuam, quem vellet. Si diſtincti fuiſſent *Fideles ab infidelibus*, certè puniviſſemus eos, qui erant infideles inter ipſos, pœna dolorifica. 26. Cùm poſuiſſent, qui erant infideles in cordibus ſuis, indignationem, indignationem Ignorantiæ (*i. propriam Ethnicorum*) demiſit Deus quietem ſuam, ſuper Legatum ſuum, & ſuper fideles, & impreſſit illis verbum pietatis (*ideſt fidem unitatis Dei, ſeu formulam illam: Non eſt Deus, niſi Deus*) & fuerunt digniores eodem *verbo*, & meritiores illius, *quàm infideles*. Et eſt Deus in omni re Sciens. 27. Jam quidem confirmavit Deus Legato ſuo viſionem cum veritate, *qua dixit ei per ſomnium*: Certiſſimè ingrediemini Oratorium Meccæ, ſi voluerit Deus, ſecuri abraſi capita veſtra, & attonſi comas, non timebitis. Novit porrò *Deus* id, quod non noſtis *vos*: & decrevit præter hoc, *vobis* victoriam vicinam de *Choaiberenſibus*. 28. Ipſe eſt, qui miſit legatum ſuum cum directione, & religione vera, ut extollat eam ſuper religionem univerſam; & ſufficiens eſt cum Deo teſtis (*ideſt ſufficit Deus teſtis hujus rei*). 29. Mahumetus *eſt* legatus Dei: qui verò ſunt cum eo, feroces *ſunt* contra infideles; miſericordes inter ſe. Videbis eos ſeſe incurvantes, adorantes, *ut* exquirant abundantiam à Deo, & beneplacitum. Signa eorum *ſunt* in faciebus eorum ex veſtigiis adorationis (*quia ſcilicet facie terram tangunt, dum orant*). Hæc *eſt* ſimilitudo eorum (*ideſt deſcriptio*) in Pentateucho. Et ſimilitudo eorum in Euangelio *eſt*, ſicut ſemen, quod produxit culmum ſuum, deindè corroboravit illum: tùm craſſius effectum eſt, & adæquatum eſt ſuper crura ſua (*ideſt aſſurrexit ſuper truncum ſuum*) voluptatem affert agricolæ. *Tales voluit Deus eſſe Mahumeti aſſeclas*, ut ad iram excitarentur per eos Infideles. Promiſit Deus iis, qui crediderint, & operati fuerint recta ex ipſis, indulgentiam, & mercedem magnam.

NOTÆ.

INſcriptio Suræ eſt, الفتح, quæ dictio legitur in primo ejus verſu, & ſignificat propriè *aperitionem*, metaphoricè autem *victoriam*: quaſi aperuerit Deus portas Meccæ, & aliarum urbium, ſeu arcium, quas Mahumetus cum ſuis aſſeclis expugnavit. Eſt Medinenſis: & tradita fingitur Mahumeto, cùm rediret ex Hadibia. Verſus ejus novem ſuprà viginti communiter enumerantur. Nullam hìc Beidavius ponit lectoribus mercedem: fortaſsè, quia in ultimis Suræ verbis promittitur ab Alcorano. Zamchaſcerius tamen illam his verbis aſſignat: من قراء سورة الفتح كانما كان ممن شهد مع محمد. *Qui legerit Suram Aperitionis, erit, ac ſi præſens fuiſſet cum iis, qui pugnaverunt cum Mahumeto*, quandò ſcilicet Meccam expugnavit. Primos quatuor Suræ hujus verſus ponunt Mahumetani in Vexillis ſuis militaribus ad fauſtum Victoriæ augurium capiendum. Vidimus ex his multa capta nuper à noſtris in bello contra Turcas; & præſertim unum valdè inſigne ablatum iiſdem, dùm à Viennæ obſidione repellerentur, quod à Joanne Tertio Rege Poloniæ ad Sanctiſſimum Pontificem Dominum noſtrum Innocentium Undecimum, qui tunc feliciter regnabat, tranſmiſſum fuit. Hujus hiſtoriam, & interpretationem prædictorum verſuum, & aliorum lemmatum Arabicorum à me factam, in lucem edidit Eruditiſſimus Vir Antonius Bulifonius Neapolitanus, cùm Romæ primò ex Typographia S. Collegii de Propaganda fide prodiiſſet.

I. *Aperuimus tibi aperitionem manifeſtam.*] Communis Moslemorum ſententia eſt, promitti hìc Mahumeto à Deo Meccæ expugnationem. Aliqui tamen aliter ſentiunt. Sed præſtat audire Zamchaſcerium: هو فتح مكة وقد نزلت مرجع رسول الله من
مكة عام الحديبية عدة له بالفتح وجيء به
على لفظ الماضي على عادة رب العزة سبحانه في
اخباره لانها في تحققها وفي تيقنها بمنزلة الكاينة
الموجودة وفي ذلك من الفخامة والدلالة على علو
شان المخبر ما لا يخفى . . . وقيل فتح
الحديبية ولم يكن فيه قتال شديد . . . وقيل هو
فتح خيبر وقيل فتح الروم وقيل فتح الله له بالاسلام
والنبوة والدعوة بالحجة والسيف ولا فتح ابين منه
وقيل معناه قضينا لك قضاء بينا على اهل مكة
ان تدخلها انت واصحابك من قابل :

Hoc

Hæc fuit victoria, ſeu expugnatio Meccæ. Revelata autem fuerant hæc verba, dum reverteretur Propheta Mahumetus ex Mecca anno, quo victa fuit Hadibia: per modum promiſſionis illi facta de hujuſmodi expugnatione. Poſitum autem fuit verbum temporis præteriti juxta conſuetudinem, quam Deus ſervare conſuevit in promiſſionibus ſuis ad indicandam certitudinem, & veritatem earum, tamquam, ſi res promiſſæ, jam eſſent præſentes, & exiſterent: & in hoc oſtenditur magnificentia, & amplitudo annunciantis id, quod ipſum non latet. Alii volunt hic agi de victoria relata in bello Hadibiæ, in quo tamen non fuit magni momenti concertatio. Alii volunt, ſermonem eſſe de victoria Choaiberenſi. Alii verò de victoria relata ex Romæis. Nonnulli verbum aperiendi propriè accipientes, volunt hic exprimi actum, quo Deus aperuit, ſeu manifeſtavit Mahumeto religionem Eslam, & Prophetiam, & prædicationem peregrinationis, & belli: & non fuit victoria præclarior iſta. Alii exponunt: Decrevimus tibi decreto manifeſto contra Urbem Meccam, ut ingrediaris eam tu, & ſocii tui, qui tecum pugnabunt.

II. *Ut ignoſcat tibi Deus.*] Nimirùm labor, & incommodum militiæ meritura erant Mahumeto veniam peccatorum, & alia, quæ ſequuntur. Ita Gelal, Zamchaſcerius, & alii. Quòd autem fuerit peccatum illud Mahumeti, quod præceſſit, & quod ſubſecutum fuit, non omnes eodem modo exponunt, ut patet ex his Zamchaſcerii verbis: ما تقدم من ذنبك وما تاخر يريد جميع ما فرط منك وعن مقاتل ما تقدم في الجاهلية وما بعده وقيل ما تقدم من حديث مارية وما تاخر من امراة زيد *Id, quod præceſſit de delicto tuo, & id, quod ſubſecutum eſt. Senſus eſt: Omnia, quæ perperam facta ſunt à te. Explicat Mocatel: Id, quod præceſſit tempore ignorantiæ* (ideſt Idololatriæ) *& id, quod ſecutum eſt poſt illud. Alii exponunt: Id, quod præceſſit circa factum Mariæ: & id, quod ſubſecutum eſt, circa uxorem Zeidi.* Hinc patet, Mahumetum per quadraginta ferè annos, ut in ejus Vita oſtendimus, Idola coluiſſe: ad quæ etiam, poſtquam propheticum munus ſibi arrogavit, & unius Dei cultorem ſe eſſe vulgavit, peccatorem fuiſſe. Quod pertinet ad factum Mariæ, & uxoris Zeidi, ſuis in locis, & in vita Mahumeti videri poterit. Hic tantummodò breviter indicabo. Erat Mahumeto Ancilla quædam nomine Maria, natione Ægyptia, cum qua libidine victus, in cubili Haphſæ Uxoris ſuæ legitimæ concubuit. Interim Haphſa repente ſuperveniens, illum in flagitio deprehendit. Quamobrem in furias propemodùm acta eſt: at Mahumetus, ut eam placaret, ſanctè juravit, ſe numquam in poſterum cum Maria rem habiturum. Atque, ut magis eam deliniret: legem ſtatim promulgavit, quam univerſis commercium carnale cum Ancillis ſuis, ſeveriſſimè prohibebat. At verò, cùm homo nefarius non poſſet à Mariæ concubitu ſe cohibere: finxit, ſe à Deo reprehenſum, quòd legem illam, tàm iniquam in gratiam Haphſæ condidiſſet, & ab eodem à juramento abſolutum fuiſſe. Quamobrem liberiùs cum Maria cœpit frena luxuriæ ſuæ laxare. Vide Suram ſexageſimam ſextam, quæ inſcribitur التحريم *Prohibitio.* Quod ſpectat ad uxorem Zeidi liberti ſui, & filii adoptivi; hæc vocabatur Zeineba, ſeu Zenobia, quam Mahumetus ipſe à fratre ejus Abdallah eidem obtinuerat. At verò bonus Propheta, ubi vidit Zeinebam valdè ſpecioſam, tanto illius amore incenſus eſt, ut omnes agnoſcerent illum ad ejus amplexus aſpirare. Id ſentiens Zeidus, ut Domini ſui genio obſequeretur, Zeinebæ faſtidium cœpit prætexere, eamque ſe repudiare velle ſimulavit, ut eam Mahumetus ſine ſcrupulo poſſet accipere. Homo verſutus oſtendit primò ſe alienum à Zeinebæ conjugio, hortatuſque eſt, ſed valdè frigidè libertum ſuum, ut illam ſibi retineret. Sed tandem libidine victus, eam à Zeido non illibenter accepit. Id verò univerſum populum vehementer offendit, tùm, quia omnes Prophetæ ſui verſutias, & technas agnoverant, tùm, quia viderant eum cum uxore filii ſui adoptivi matrimonium contrahere; id, quod prorſus nefas exiſtimabant. At Mahumetus, ut populi querelis, ſcandaloque ſatisfaceret, finxit, ſibi à Deo præceptum fuiſſe, ut Zeinebam ſine ullius piaculi timore duceret in uxorem. Vide Suram trigeſimam tertiam, quæ inſcribitur الاحزاب *Conjurati.*

X. *Certè, qui fidelitatem jurabunt tibi.*] Verbum Arabicum بايع, propriè ſignificat inaugurare aliquem in Principem, fidemque illi, & obedientiam ſub Sacramento promittere id, quod manibus, ut teſtatur Gelal, fieri conſueverat: & hoc innuunt verba ſequentia: *Manus ejus ſuper manus eorum:* quæ ita explicat idem Gelal: هو تعالى مطلع على مبايعتهم فيجازيهم عليها: *Ipſe enim Deus proſpicit tamquam è ſublimi, juramentum fidelitatis eorum; mercedem illis pro eo redditurus.*

XI. *Dicent tibi reſides ex Arabibus.*] Explicat Gelal: اى الذين خلفهم الله عن صحبتك لما طلبتهم ليخرجوا معك الى مكة خوفا من تعرض قريش لك عام الحديبية اذا رجعت منها: *Ideſt illi, quos Deus remanere fecit, ne ſequerentur te comites, cùm poſtulaſſes ab eis, ut egrederentur tecum ad Meccam, ob timorem, ne Coraiſitæ ſeſe ſibi opponerent, anno, quo regreſſus es ex Hadibia.*

Quis porrò obtinebit vobis à Deo quidquam.] Hic loquendi modus ſæpè occurrit in Alcorano: idemque valet, ac ſi dicas: Quis poterit Deum, vel tantillum impedire, ne vos puniat, aut vobis parcat, ſi voluerit.

XVI. *Gentem præditam virtute bellica.*] Hanc gentem, ut ſcribit Gelal, quidam volunt fuiſſe: بني حنيفة اصحاب اليمامة وقيل فارس والروم: *Honaiphenſes habitatores Iemame: alii verò Perſas: alii Romanos,* ſeu Romæos.

XVIII. *Cùm jurarent tibi fidelitatem ſub arbore.*] De hac re ita ſcribit Gel. هى سمرة وهم الف وثلثماية او اكثر ثم بايعهم على ان يناجزون قريشا وان لا يفروا وعلى الموت: *Erat hæc arbor ſpina Ægyptiaca. Fuerunt autem mille, ac trecenti, vel plures viri, à quibus juſjurandum accepit, decertaturos ſe contra Coraiſitas, nec fugituros, ſed uſque ad necem reſtituros.*

XX. *Et cohibuit à vobis manus hominum.*] Erant hi Judæi auxiliares Mahumetanorum, qui in profectione Choaiberenſi decreverant inſurgere contra ipſos Mahumetanos: ſed Deus immiſit timorem in corda eorum, eoſque abſterruit à conſilio ſuo. Ita fingunt.

XXIV. *Cohibuit manus eorum à vobis.*] Rem ita refert Gelal: فان ثمانين منهم بعسكركم ليصيبوا منكم فاخذوا واوتى بهم الى رسول الله صلعم فعفى عنهم وخلى سبيلهم فكان ذلك سبب الصلح: *Nam octoginta ex infidelibus circuierunt caſtra veſtra, ut interficerent aliquot ex vobis. Sed capti ſunt, & adducti ad Mahumetum, qui pepercit eis, & dimiſit eos liberos. Hoc autem fuit cauſa pacis, & concordiæ.*

XXV. *Et impedierunt munus clauſum.*] Erat hoc munus, ut alibi dixi, ovis, quam ducebant ad immolandum in Meccam tempore Peregrinationis. Hanc autem illi detinuerunt, domique clauſerunt, ne poſſet reperiri, & duci ad ſacrificandum in locum ſuum, nempè in Meccam, ubi ſolemni ritu mactabatur.

Quod ſi non fuiſſent viri fideles.] Senſus hujus perturbatæ periodi eſt: Non permiſit vobis Deus Meccam expugnare, quia, cùm ibi multi eſſent fideles infidelibus admixti, vobiſque ignoti; occidiſſetis eos ignoranter, ſed non ſine culpa.

XXVII. *Viſionem cum veritate.*] Hanc viſionem, ita refert Gelal: راى صلعم في النوم عام الحديبية قبل

خروجه انه يدخل مكة هو واصحابه آمنيـــن و يحلقون ويقصرون فاخبر بذلك اصحابه ففرحوا فلما خرجوا معه وصدهم الكفار بالحديبية رجعوا وشق عليهم ذلك : *Vidit Mahumetus anno prælii Hadibienſis, antequàm egrederetur ad expugnandam Meccam; ſe in ſomnis ingredi Meccam cum ſociis ſuis, ſecuris, & abraſis capitibus, & attonſis comis. Cùmque hoc ſomnium ſociis enarraſſet, illi lætati ſunt. Cùm verò egreſſi fuiſſent cum eo, & detinuiſſent eos infideles in Hadibia, & regredi cogerentur, graviter id, moleſtèque tulerunt.*

REFUTATIONES.

I. Jactant Moslemi Prophetæ ſui veracitatem ex hoc, quòd promiſſa ipſi à Deo Meccæ expugnatione, & de ſuis concivibus victoria; totum adamuſſim evenerit. Verùm ridiculum prorsùs eſt ibi prophetiam agnoſcere, ubi de re futura vix ulla poteſt eſſe dubitatio. Videbat Mahumetus, ſe jam viribus Meccanis ſuperiorem: habebat florentiſſimum exercitum paratum: Meccanos inopinantes, & imparatos ſciebat: quid magnum, aut mirabile fuit, ſibi de illis victoriam rectam polliceri, & ibi revelationes fingere, ubi nullo modo dubitabat rem eſſe eventuram? Quilibet nebulo poſſit hac ratione ſe Prophetam venditare. Hùc accedit, non omnes expoſitores, ut vidimus, convenire, verba illa Alcorani in primo verſu, eſſe vaticinium de expugnatione Meccæ. Hic enim fuit ſemper aſtus Mahumeti ita confusè, & obſcurè res omnes exponere, ut, quamvis nunquam veritatem continerent, raró tamen poſſent de manifeſta falſitate convinci. Porrò ſomnium illud, de quo fit mentio in verſu 27. non probat Mahumetum fuiſſe prophetam, ſæpè enim ea ſomniamus, quæ maximè optamus, nec raró eadem eveniunt, quæ ſomniavimus. Sed vide, quæ circa hoc dixi in Prodromo p. 2. c. 5. pag. 25.

II. Confirmat iterùm Mahumetus, eſſe magnum eſſe peccatorem, qui præteritis ſceleribus alia in futurum adjungat. Sed illud mirum, ſeu prorsùs ridiculum, quòd tàm præteritorum, quàm futurorum ſcelerum per militarem laborem in expugnanda patria, cognatiſque opprimendis, veniam ſibi à Deo polliceatur. Vide, quæ ſuprà diximus in Notis.

III. Ex eadem verò ratione, qua oſtenditur vaticinium, ſeu ſomnium de victoria Meccana ad prophetiam minimè pertinere: patet cætera etiam promiſſa de aliis victoriis, ac prælis, nihil propheticum continere. Id enim promittebat Mahumetus, quod quilibet alius, qui talem exercitum haberet, & hoſtium vires adeò inferiores noſſet, ſibi poſſet polliceri.

IV. Sed inſtant Mahumetani, nullo modo negari poſſe, Mahumetum verè fuiſſe Prophetam, quod hic, & alibi prædixerit, Religionem ſuam ſupra Religiones omnes eminentem fore: cùm id naturaliter præſcire non potuerit, & tamen factum eſſe videamus. Verùm nullam hic prophetiam agnoſcendam eſſe, jam ſuperiùs demonſtravimus. Nam, etiamſi ex numero profeſſorum religionis dignitatem velimus metiri: certum eſt, Chriſtianos per totum Terrarum orbem diffuſos (quamvis inter eos, quemadmodùm inter Moslemos, hæretici plures, ac Schiſmatici ſint) numero Mahumetanos ſuperare. Sed vera Religio ex legum ſanctitate, non ex ſectatorum multitudine, dignoſcenda eſt. Alioquin Romanorum, aliorumque Ethnicorum ſuperſtitio, vera Religio cenſenda fuiſſet, Judæorum autem vera Religio, quia hi pauciſſimi erant, inanis ſuperſtitio reputanda: cùm illi totum ferè terrarum orbem occuparent. Vide, quæ alibi circa hoc vaticinium dicta ſunt in Prodromo par. 2. cap. 5. pag. 24. ubi veriſſimè notavi, non ſolùm Dæmonem potuiſſe præſcire (ſaltem permittente Deo) ſed etiam Mahumetum ipſum ſibi ferè certò polliceri ea, quæ hìc prædicuntur: talem quippè legem evulgabat, quam ob ſuam laxitatem, & libertatem facilè omnes amplecterentur; præſertim in ea rerum confuſione, in qua tunc temporis terrarum Orbis reperiebatur.

V. Inter ſigna, quibus aſſeclas ſuos vult Mahumetus eſſe dignoſcendos, quædam vera ſunt: quædam falſa: quædam inania, ac ridicula. Verum eſt, eos contra hoſtes, & præſertim Chriſtianos, barbaros, ac feroces eſſe: quamvis hoc tempore Chriſtianorum Principum armis edomiti, ac perterriti, didicerint eſſe mitiores in eoſdem, atque humaniores. Falſum eſt, Mahumeti aſſeclas eſſe, vel ſaltem olim fuiſſe inter ſe miſericordes, ac pios. Confeſtim enim poſt illius mortem ita immanes, & crudeles per civilia bella inter ſe, apparuerunt: ut non homines, ſed feras fuiſſe exiſtimares. Semperque, quandiù Arabes imperium obtinuerunt, atrociſſima invicem prælia exercuere, ut eorum hiſtorias legentibus manifeſtè patet. Hodie verò, ſi quam Mahumetani pacem, vel charitatem mutuam habere videantur, ex eo fit, quòd ſub Othomanico jugo adeò opprimantur, ut vix mutire, vel reſpirare illis fas ſit. Neque tamen ſævitiæ, atque immanitatis à natura ſibi inditæ, inter ſeſe obliviſcuntur. Illud verò inane, ac ridiculum, quod de ſignis in fronte ex frequenti adoratione impreſſis jactat; neque enim hujuſmodi ſigna quiſquam animadvertit: neque puto eos tamdiù, vel tanta vi, cùm orant, frontes humi affricare, ut veſtigia in iis, vel ſtigmata aliqua imprimantur.

VI. Sed admiranda eſt, ac prorſus incredibilis hominis impudentia, qui commemorata jam aſſeclarum ſuorum ſigna in Pentateucho deſcripta eſſe non vereatur affirmare. Hoc tàm inſigne mendacium, cujus ab univerſo Terrarum orbe convinci poteſt, ſatis eſt ad Alcoranum totum damnandum, penitúſque proſcribendum. Huic ſimile eſt illud, quod tàm fidenter aſſerit, etiam in Euangelio, ſub neſcio qua ſeminis, vel frumenti parabola (quam nullibi eſt in Euangelio reperire) eoſdem Mahumetanos fuiſſe diſignatos. Quid ad hæc Mahume-

humetani? Erant, inquiunt, hujuſmodi teſtimonia in Pentateucho, & Euangelio: ſed Judæi, & Chriſtiani illa abraſerant. Miſerum prorſus effugium, quod toties illis argumentis manifeſtiſſimis præcluſimus. Cur enim, vel quando, vel quomodò hujuſmodi fraudem Judæi, vel Chriſtiani perpetravere? Torqueant ſe, ac diſtorqueant Mahumetani, quantum poſſunt, nunquam fraudis hujus rationem, aut modum, aut tempus invenient, itaut Alcoranum, ac Prophetam ſuum ab apertiſſimo mendacio poſſint vindicare.

VII. Poſtremò non eſt prætermittenda impietas, perfidia, & barbaries Mahumeti in patria ſua Mecca armis opprimenda, ſuiſque civibus, contribulibus, & cognatis miſeræ ſervitutis jugo graviſſimo ſubigendis. Breviter hoc loco referam, quæ præcipui rerum Mahumeticarum ſcriptores de hoc memoriæ tradiderunt. Anno ſexto Hegiræ egreſſus eſt Mahumetus Medina cum mille quadringentis viris Meccam verſus ſub ſpecie ſacræ peregrinationis obeundæ. *Verùm illius aſſeclæ* (inquit Iſmael Ebn-Aly) *cùm egreſſi ſunt Medina, non dubitabant, quin expugnanda eſſet Mecca propter viſionem, quam viderat Mahumetus* (de qua jam dictum eſt). At Meccanorum Principes Coraſini, audito ejus adventu, miſerunt ad eum legatos rogantes, ut ab ingreſſu urbis cum tot armatis abſtineret. Ille verò, ſe nonniſi, ut loca ſacra viſeret, ſtatimque recederet, veniſſe affirmavit. Nihilominùs Coraſini de fide hominis dubitantes miſerunt ad eum unum è ſuis nomine Soheilum, qui cum illo pacis, & concordiæ conditiones formaret, inter quas fuere. Ut per decennium fierent induciæ: & unicuique libertas circa religionem concederetur: & ne Coraſini ferrent opem alicui contra Mahumetum, neque contra confœderatos illius. Ita regreſſus eſt cum ſuis Medinam. At homo nefarius jam animo conceperat patriam invadere, eamque ſibi armis ſubjicere. Cùm autem nullam tanti ſceleris patrandi cauſam haberet: hanc ei obtulit caſus. Nam, cùm quidam ex Bacrenſibus (qui etiam Cananenſes dicebantur) qui Coraſinis fœdere juncti erant, carmina quædam ſatyrica contra Mahumetum recitarent: alius neſcio quis ex Chazaenſibus cum Mahumeto fœderatis graviter eum percuſſit. Ille verò gentis ſuæ auxilium imploravit, quæ contra Chazaenſes prævaluit, eorumque injuriam à ſociis ſuis, Coraſinis adjuvantibus, coercuit; ſtatimque Coraſini legatos ad Mahumetum miſerunt, inter quos erat Abu-Sophian ſocer ipſius, ut de eo, quod evenerat, ipſum certiorem facerent: Rixam illam inter paucos ſubitò exortam eſſe: nihil ex præmeditato conſilio factum: ſe ſocios ſuos nequaquam contra illum adjuviſſe: ſed tantùm officium ſuum impendiſſe, ut ab eis adverſariorum vim, & injuriam propulſarent. Cæterùm paratos ſe Mahumeto, ſi quid ex parte ipſorum peccatum fuiſſe exiſtimaret, etiam ultra quam poſtulaſſet, ſatisfacere. At homo perfidus, qui cum lupo Æſopico non ex ratione, ſed ex propria eſurie, & ingluvie agnum judicare volebat: ne reſponſo quidem, neque aſpectu, niſi truculento legatos, ſocerumque ſuum dignatus eſt. Ommohabiba quoque filia ejus, Mahumeti uxor, cæterique magnates illum cum ſpretu rejecerunt: interim Mahumetus cum decem millibus militibus Medina egreſſus Meccam ex improviſo adorſus expugnavit, atque in poteſtatem ſuam armis redegit. Et, quamvis nonnulli ſcribant illum ſuis interdixiſſe, ut à cæde civium abſtinerent: verius tamen, ac probabilius eſt, quod referunt alii, nonniſi cum multa ſanguinis effuſione patriam ab eo occupatam fuiſſe: omneſque conveniunt, illum plures è Meccanis ſibi infenſos occidi juſſiſſe. Verùm, quidquid ſit; patriam propriam invadere, atque armis opprimere, tàm immane ſcelus eſt, ut nulla ratione poſſit in quoquam probari. Hic eſt, ſemperque fuit omnium mortalium ſenſus, ſpiritus ſancti oraculo comprobatus. Nam in lib. 2. Machab. cap. 5. ſummoperè vituperatur Jaſon patriæ ſuæ oppreſſor: de quo hæc verba ſignanter habentur: *Nec cogitabat proſperitatem adverſum cognatos malum eſſe maximum, arbitrans hoſtium, & non civium trophæa capturum*. At enim Meccani, eorumque principes Coraſini, graviter Mahumetum læſerant, illum ex urbe ejiciendo. Nihilominùs non poteſt homo perfidus excuſari. Primò enim pax compoſita fuerat inter ipſum, & Meccanos. Deindè meminiſſe debebat Mahumetus præcepti illius Divini Levit. cap. 19. *Non quæras ultionem, nec memor eris injuriæ civium tuorum*. Debebat ſaltem præ oculis habere exempla penè innumera præclarorum Virorum, qui lumine naturæ ducti, etiamſi graviſſimè à patria, & civibus læſi fuiſſent, omnem tamen injuriam condonare maluerunt, quàm ſuorum oppreſſione ſeſe vindicare. Ariſtides ab Athenienſibus: Epaminondas à Thebanis: Lucius Camillus à Romanis (ſuis ſcilicet concivibus) malè, & injuſtè vexati, & exilio, atque etiam pœna capitis damnati, cùm poſſent armis ſe defendere, injuriam condonare maluere. *Nulla ſcilicet unquam eſſe poteſt juſta, vel probabilis cauſa patriam opprimendi*: ut enim ſapientiſſimè Herodes pronunciavit: *Patria eſt velut alter quidam Deus, & primus, maximuſque parens. Præferenda eſt igitur omninò patria, non ſolùm parentibus, ſed abſolutè rebus aliis omnibus poſt Deos*. Videant igitur Mahumetani, quem Prophetam, & legiſlatorem habeant; qui ſcilicet ea, & docuit, & fecit, quæ mortales omnes, divinæque ipſæ leges damnant, & execrantur.

سورة الحجرات مدنية ثماني عشرة آية

SURA XLIX.
CONCLAVIA
MEDINENSIS,
COMMATUM DECEM, & OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا ايها الذين امنوا لا تقدموا بين يدي الله ورسوله واتقوا الله ان الله سميع عليم ۞
2 يا ايها الذين امنوا لا ترفعوا اصواتكم فوق صوت النبي ولا تجهروا له بالقول كجهر
بعضكم لبعض ان تحبط اعمالكم وانتم لا تشعرون ۞ 3 ان الذين يغضون اصواتهم عند رسول
الله اولايك الذين امتحن الله قلوبهم للتقوي لهم مغفرة واجر عظيم ۞ 4 ان الذين
ينادونك من وراء الحجرات اكثرهم لا يعقلون ۞ [illegible] ولو انهم صبروا حتي تخرج اليهم
لكان خيرا لهم والله غفور رحيم ۞ 5 يا ايها الذين امنوا ان جاءكم فاسق بنباء
فتبينوا ان تصيبوا قوما بجهالة فتصبحوا علي ما فعلتم نادمين ۞ 6 واعلموا ان فيكم رسول
الله لو يطيعكم في كثير من الامر لعنتم ولكن الله حبب اليكم الايمان وزينه في قلوبكم
وكره اليكم الكفر والفسوق والعصيان اولايك هم الراشدون ۞ 8 فضلا من الله ونعمة والله
عليم حكيم ۞ 9 وان طايفتان من المومنين اقتتلوا فاصلحوا بينهما فان بغت احديهما علي
الاخري فقاتلوا التي تبغي حتي تفيي الى امر الله فان فاءت فاصلحوا بينهما بالعدل واقسطوا ان
الله يحب المقسطين ۞ 10 انما المومنون اخوة فاصلحوا بين اخويكم واتقوا الله لعلكم
ترحمون ۞ 11 يا ايها الذين امنوا لا يسخر قوم من قوم عسي ان يكونوا خيرا منهم ولا
نساء من نساء عسي ان يكن خيرا منهن ولا تلمزوا انفسكم ولا تنابزوا بالالقاب بيس الاسم
الفسوق بعد الايمان ومن لم يتب فاولايك هم الظالمون ۞ 12 يا ايها الذين امنوا اجتنبوا
كثيرا من الظن ان بعض الظن اثم ولا تجسسوا ولا يغتب بعضكم بعضا ايحب احدكم ان

ياكل

يأكل لحم أخيه ميتا فكرهتموه واتقوا الله إن الله تواب رحيم ۞ 13 يا أيها الناس إنا
خلقناكم من ذكر وأنثى وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا إن أكرمكم عند الله أتقاكم إن
الله عليم خبير ۞ 14 قالت الأعراب آمنا قل لم تؤمنوا ولكن قولوا أسلمنا ولما يدخل الإيمان
في قلوبكم وإن تطيعوا الله ورسوله لا يلتكم من أعمالكم شيئا إن الله غفور رحيم ۞
15 إنما المؤمنون الذين آمنوا بالله ورسوله ثم لم يرتابوا وجاهدوا بأموالهم وأنفسهم في سبيل
الله أولئك هم الصادقون ۞ 16 قل أتعلمون الله بدينكم والله يعلم ما في السموات وما
في الأرض والله بكل شيء عليم ۞ 17 يمنون عليك أن أسلموا قل لا تمنوا علي إسلامكم
بل الله يمن عليكم أن هداكم للإيمان إن كنتم صادقين ۞ 18 إن الله يعلم غيب
السموات والأرض والله بصير بما تعملون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. O Qui crediderunt, ne præveniatis *aliquid loquendo, vel agendo* ante Deum, & legatum ejus (*ideſt expectate nutum, & facultatem eorum*) & timete Deum; nam Deus *eſt* audiens, Sciens. 2. O qui crediderunt, ne extollatis voces veſtras ſupra vocem Prophetæ, *dùm loquimini cum illo*: neque apertiores ſitis cum eo in loquendo (*ideſt ne liberiùs cum eo loquamini*) juxta aperturam alterius veſtri cum altero (*ideſt, ſicut invicem liberè agitis in loquendo*) ne inutilia ſint opera veſtra: & vos *hoc* non animadvertitis. 3. Certè, qui deprimunt voces ſuas apud legatum Dei, illi *ſunt*, quorum probavit Deus corda eorum ad pietatem. Ipſis *erit* indulgentia, & merces magna. 4. Porrò, qui advocant te *ſtantes* poſt conclavia: plerique eorum non intelligunt, *quæ tibi reverentia debeatur*. 5. Quòd ſi ipſi patienter expectaverint, donec egrediaris ad eos: certè erit melius illis: & Deus *eſt* Indulgens, Miſericors. 6. O, qui crediderunt, ſi venerit ad vos *aliquis* Sycophanta cum nuntio (*ideſt, ut nuntiet vobis malum aliquod de alio*) rectè diſtinguite, *utrum verax ſit, an mendax*; ne noceatis alicui per ignorantiam: & poſteà efficiamini pro eo, quod feciſtis, pœnitentes. 7. Et ſcitote, quòd inter vos *eſt* legatus Dei. Si obſequeretur vobis in multis rebus: certè delinqueretis, *quia cauſa eſſetis, ut in multis ſine culpa ſua erraret*. Sed Deus amorem immiſit in vos fidei, & adornavit eam in cordibus veſtris: & exoſam reddidit vobis infidelitatem, & iniquitatem, & inobedientiam. Hi ſunt recta via inſiſtentes. 8. Per benignitatem à Deo, & gratiam: & Deus eſt Sciens, Sapiens. 9. Quòd ſi duæ factiones ex fidelibus rixatæ fuerint inter ſe: concordiam ponite inter utramque. Quòd ſi iniquè aſſurgat una earum adverſus alteram: pugnate contra eam, quæ violenter ſe geſſerit, donec redeat ad præceptum Dei. Quòd ſi redierit, pacem curate inter utramque cum æquitate; & juſtè vos gerite *in hoc*: nam Deus amat juſtè agentes. 10. Profectò Fideles *ſunt* fratres: itaque pacem curate inter fratres veſtros: & timete Deum, ut vos miſericordiam conſequamini. 11. O qui crediderunt: ne riſum captent alii de aliis. Facile erit, ut, *qui irridentur*, meliores ſint illis, *qui eos irrident*. Neque mulieres *jocum captent de* mulieribus: fortè eveniet, ut *quas irrident*, ſint meliores ipſis. Neque diffametis vos ipſos *mutuò*: neque cognominetis vos ipſos invicem cognominibus *vilibus, aut probroſis*. Peſſimum eſt nomen, improbitas poſt fidem (*ideſt, quòd aliquis poſt ſuſceptam fidem improbus vulgò habeatur, & vocetur*). Qui autem non reſipuerint *ab hoc peccato*, illi erunt iniqui. 12. O qui crediderunt, cavete multum ab opinione (*ideſt à malè ſuſpicando de aliis*): quippe quædam opinionum

 ſunt

ſunt iniquitas. Neque curioſiùs exploretis *res alienas*: neque obloquatur in abſentia alius veſtrum de alio. An deſiderabit aliquis veſtrum manducare carnem fratris ſui mortui? Certè hoc abhorretis. Et timete Deum: quippe Deus *eſt* placabilis, miſericors. 13. O homines, nos ſanè creavimus vos ex maſculo, & fœmina. & poſuimus vos in populos, & tribus; ut cognoſceretis vos invicem (*ideſt, ut humaniter, & demiſsè inter vos ageretis*). Certè honoratior veſtrum apud Deum *eſt* timoratior veſtrum. Porrò Deus *eſt* Sciens, plenè inſtructus. 14. Dicunt Arabes: Credidimus. Reſponde *illis*: Nondum credidiſtis: verumtamen dicite: Moslemi ſumus (*ideſt fidem exteriùs tantùm profitemur*): Et nondum ingreſſa eſt fides in corda veſtra. Quòd ſi obedieritis Deo, & Legato ejus, non diminuet vobis de operibus veſtris quidquam *mercedis*: quippe Deus *eſt* Indultor, Miſericors. 15. Profectò Fideles, qui crediderunt in Deum, & Legatum ejus, neque poſteà dubitaverunt: & decertaverunt cum facultatibus ſuis, & perſonis ſuis pro via Dei: illi ſunt veraces. 16. Dic: An docebitis Deum de Religione veſtra? At Deus ſcit id, quod *eſt* in Cœlis, & id, quod *eſt* in Terra: & Deus *eſt* in omni re ſciens. 17. Exprobrant tibi, quòd Moslemi facti ſunt *ſpontè, & non coactè, ſicut cæteri*. Reſponde: Ne exprobretis mihi Eslamiſmum veſtrum. Quin potius Deus exprobrabit vobis, quòd direxerit vos ad fidem, ſi eſtis veraces (*ideſt, ſi verè fidem tenetis*.) 18. Porrò Deus novit arcanum Cœlorum, & Terræ: & Deus eſt intuens in id, quod operamini.

NOTÆ.

VOx Arabica الحجرات, quæ habetur in quarto verſiculo, & præfigitur titulus huic Suræ, ſignificat Conclavia, ſeu habitationes ſecretiores Domus: in quibus ſcilicet Mahumetus poſt negotia, quietis cauſa commorabatur. Sura eſt Medinenſis: & communiter decem, atque octo verſus illi tribuuntur. Qui eam legerit اعطى من الاجر بعدد من اطاع الله ومن عصاه. *dabitur ei merces juxta numerum eorum, qui obedierint Deo, & eorum etiam, qui non obedierint ei.*

II. *O qui crediderunt, ne extollatis voces veſtras.*] Occaſionem dedit huic verſui, ſi credimus Gelali: مجادلة ابى بكر وعمر رضى الله عنهما على النبى صم فى تأمير الاقرع بن حابس او القعقاع بن معبد ونزل فى من رفع صوته عند النبى صلى الله عليه وسلم: *diſceptatio Abubacri, & Omaris felicis memoriæ, coram Propheta Mahumeto circa Præfecturam Acrai filii Habeſi: vel Caacai filii Moabedi. Et hæc revelata ſunt contra eum, qui extulit vocem coram Propheta Mahumeto.*

Neque apertiores ſitis.] Requirit à ſuis, ut non loquantur ſecum cum ea libertate, & familiaritate, qua uti conſueverant inter ſeſe: & hoc, ut ait Gelal: اجلالا له *ob honorem, & reverentiam illi debitam.*

IV. *Porrò, qui advocant te ſtantes poſt conclavia.*] Dictio Arabica وراء, ſignificat, tàm *poſt*, quàm *ante*. Poteſt itaque hìc utroque modo commodè exponi. Hæc autem verba, inquit Gelal: نزل فى قوم جاؤا وقت الظهيرة والنبى صم فى منزله فنادوه من وراء حجرات نسائه صم كان كل واحد منهم نادى خلف حجرة لانهم لم يعلموه فى ايها مناداة الاعراب بغلظة وجفاء. *dicta ſunt, propter quoſdam, qui venerant tempore meridiano, dum Propheta Mahumetus eſſet in habitatione ſua: vocaveruntque eum ſtantes poſt conclavia uxorum illius. Et, cùm neſcirent in quo earum conclavi eſſet, ſinguli eorum poſt ſingula conclavia vocabant eum, ſed vocibus propriis Arabum ſylveſtrium, nempè ruſtica, & prorſus agreſti.*

VI. *Si venerit ad vos aliquis Sycophanta.*] Juxta Gelalis expoſitionem نزل فى الوليد بن عقبة وقد بعثه صم الى بنى المصطلق مصدقا فخافهم لترة كانت بينه وبينهم فى الجاهلية فرجع وقال انهم منعوا الصدقة وهموا بقتله فهم النبى صم بغزوهم فجاوا منكرين ما قاله عنهم: *dicta ſunt hæc propter Validum filium Ocbæ, quem Propheta Mahumetus miſerat ad Moſtalkitas, ut colligeret ab eis Eleemoſinas. Ille verò timens eos ob inimicitias, quas cum exercuerat tempore paganiſmi; reverſus eſt affirmans eos prohibuiſſe Eleemoſynas, & voluiſſe ipſum occidere. Quo audito Mahumetus cogitavit expeditionem ſuſcipere contra eos. Sed illi, cùm veniſſent, negaverunt, verum, eſſe id, quod dixerat Validus de ipſis.* Et ita erat: nam, cùm Mahumetus poſt illorum regreſſum, miſiſſet ad eos Chaledum, reperit eos promtus obſequentes ſibi, ac fideles.

IX. *Quòd ſi duæ factiones.*] Gelal: نزلت فى قضية هى ان النبى صم ركب حمارا ومر على ابن ابى فبال الحمار فسد ابن ابى انفه فقال ابن رواحة والله لبول حماره اطيب ريحا من مسكك فكان بين قوميهما

قومهما ضرب بالايدي والنعــــل والشعــق .
Hæc dicta ſunt ob quoddam accidens. Nam cum Propheta Mahumetus aſino inſidens iter ageret, tranſivit per quemdam locum, in quo erat filius Obaii. Cùm autem aſinus ejus minxiſſet, obturavit filius Obaii nares ſuas. Dixitque illi filius Ruahæ: Per Deum, lotium aſini ejus, ſuavius eſt odore muſci tui. Orta igitur inter utramque partem rixa, cœperunt ſe percutere manibus, & crepidis, & ramis palmarum. Exigebatur ſcilicet ad hujuſmodi quiſquilias Oraculum divinum.

XIV. *Nondùm credidiſtis: verumtamen dicite, Moſlemi ſumus.*] Diſcrimen, quod aſſignant Mahumetani inter الايمان *fidem*, ſeu *credere*, & الاسلام *Eſlamiſmum*, ſeu eſſe Moslemum, eſt, quòd primum ſpectet tantùm ad cor, ſeu credulitatem internam: ſecundùm autem ad profeſſionem fidei per opera externa religionis.

XVI. *An docebitis Deum de religione veſtra?*] Senſus eſt: Deus optimè novit, utrum in vobis ſit fides: neque indiget in hoc documento veſtro: neque poteſtis eum decipere verbis veſtris.

REFUTATIONES.

I. Eſt prorſùs contra omnem conſuetudinem, & rationem, quòd Nomothetæ in legibus condendis, non Reipublicæ bonum, ſed privata commoda ſua tantummodò curare videantur. At Mahumetus in toto ferè Alcorano, nihil aliud agit, quàm, ut vulgò dicitur, ut ad piſtrinum ſuum aquam deducat. Hoc apparet præcipuè in hac Sura, in qua, cùm animadvertiſſet, ab ſuis Arabibus, præſertim campeſtribus, non exhiberi ſibi honorem illum, & reverentiam, quam ſtudioſè nimis, ambitioſèque affectabat: peculiares leges condit de cultu, atque honorificentia ſui ipſius, decernens, ne quis coram ſe aliquid diceret, aut faceret, in quo ipſius nutum prævenire velle videretur, ne vocem ſe præſente efferret, ſed ſubmiſſè, humiliterque loqueretur: ne ſecum communi ratione, & ut homines cæteri inter ſe conſueverunt, ageret; ſed majeſtatis ſuæ rationem haberet, ſeque, ut aliquod Numen revereretur: ne proprio Mahumeti nomine, ſed vel Prophetæ, vel Legati Dei ipſum appellaret: ne denique, cùm in Conclavi cum mulierculis ſuis laſciviret, ac deliciaretur, eum interpellaret; ſed ante fores expectaret, donec libidine exſaturata, foras prodiret. Hæccine ſtatuta ſunt tanto Propheta digna? Quandònam Moyſes in Pentateucho, vel Chriſtus in Euangelio aliquid tale decrevit, quo cultum, ac venerationem hanc extrinſecam à populis exigeret? Quandònam conqueſtus eſt vel Moyſes, vel Chriſtus, ſe ab aſſeclis ſuis non honorificè tractari, niſi fortè propter honorem Dei? Quandònam recuſavit proprio nomine appellari? Quandònam intra conclavia ad proprias delicias à vulgi conſuetudine, & commercio ſe ſeduxit? Et tamen tàm Moyſi, quàm Chriſti Mahumetus ſe ſucceſſorem, & imitatorem jactavit.

II. Perſuadere vult ſuis Mahumetus, ne facilè fidem habeant cuilibet, qui de alio criminoſi aliquid enunciet. Benè res ſe habet. Verùm, dum hoc facit, ne per aliorum fraudem, vel errorem ipſe decipiatur (quemadmodùm deceptus fuit in eo, quod Validus falſo de Moſtalekitis detulerat) non ſolùm ſe malum Prophetam eſſe oſtendit, ſed etiam malum judicem, *qui tàm facilem unico teſti fidem præſtiterit.*

III. Ridiculum eſt, prorſuſque indignum, quòd graviſſimæ Alcorani leges aſinino lotio inquinentur. Quomodò verò Mahumetus legem de hujuſmodi nugis ſibi à Deo traditam fuiſſe, aſſerere non erubeſcit? Fuit jamdiù in proverbio, *lis de umbra aſini*: ridicula ſanè. Verùm lis Mahumeti, *de urina aſini*, in Alcorano propoſita, ac deciſa, obſcæna etiam eſt, malèque olens, itaut mereatur, ut quiſquis illam legit, vel audit, non ſolùm nares, ſed aures etiam præcludat.

Sed parùm referret, quòd ob tam frivolam occaſionem Mahumetus legem ſanxiſſet, ſi alioqui bona eſſet, & utilis. At majoris potiùs mali cauſa eſſe videtur. Nam, cùm duæ factiones inter ſe rixantur, vix invenietur tertia, quæ ipſas componat: quamvis enim multi tertii adſint; attamen experientia docet, omnes in his caſibus cum alterutra factione juxta varios affectus convenire, eique patrocinari. Quis igitur erit judex pro utra parte ſtet juſtitia? Decidetur ſanè res non per rationem, ſed per potentiam; per ſtudia partium, non per juſtitiam cauſæ; & ita remedium ipſo malo pejus invenietur.

سورة ق مكية خمس واربعون آية

SURA L.

Q.

MECCANA:

COMMATUM QUADRAGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم *

1 ق ۝ 2 والقران المجيد ۝ 3 بل عجبوا ان جاءهم منذر منهم فقال الكافرون هذا شي
عجيب ۝ 4 ءاذا متنا وكنا ترابا ذلك رجع بعيد ۝ 5 قد علمنا ما تنقص الارض منهم
وعندنا كتاب حفيظ ۝ 6 بل كذبوا بالحق لما جاءهم فهم في امر مريج ۝ 7 افلم
ينظروا الى السماء فوقهم كيف بنيناها وزيناها وما لها من فروج والارض مددناها والقينا
فيها رواسي وانبتنا فيها من كل زوج بهيج ۝ 8 تبصرة وذكري لكل عبد منيب
ونزلنا من السماء ماء مباركا فانبتنا به جنات وحب الحصيد ۝ 9 والنخل باسقات لها
طلع نضيد رزقا للعباد ۝ 10 واحيينا به بلدة ميتا كذلك الخروج ۝ 11 كذبت قبلهم قوم
نوح واصحاب الرس وثمود ۝ 12 وعاد وفرعون واخوان لوط ۝ 13 واصحاب الايكة وقوم
تبع كل كذب الرسل فحق وعيد ۝ 14 افعيينا بالخلق الاول بل هم في لبس
من خلق جديد ۝ 15 ولقد خلقنا الانسان ونعلم ما توسوس به نفسه ونحن اقرب اليه من
حبل الوريد ۝ 16 اذ يتلقي المتلقيان عن اليمين وعن الشمال قعيد ۝ 17 ما يلفظ من قول
الا لديه رقيب عتيد ۝ 18 وجاءت سكرة الموت بالحق ذلك ما كنت منه تحيد ۝
19 ونفخ في الصور ذلك يوم الوعيد ۝ 20 وجاءت كل نفس معها سايق وشهيد ۝ 21 لقد
كنت في غفلة من هذا فكشفنا عنك غطاءك فبصرك اليوم حديد ۝ 22 وقال قرينه هذا ما
لدي عتيد ۝ 23 القيا في جهنم كل كفار عنيد ۝ 24 مناع للخير معتد مريب ۝
الذي جعل مع الله الها اخر فالقياه في العذاب الشديد ۝ 26 قال قرينه ربنا ما اطغيته

ولكن

ولكن كان في ضلال بعيد ۞ 26 قال لا تختصموا لدي وقد قدمت اليكم بالوعيد ۞

27 ما يبدل القول لدي وما انا بظلام للعبيد ۞ 28 يوم نقول لجهنم هل امتلأت وتقول

هل من مزيد ۞ 29 وازلفت الجنة للمتقين غير بعيد ۞ 30 هذا ما توعدون لكل

اواب حفيظ ۞ 31 من خشي الرحمن بالغيب وجاء بقلب منيب ۞ 32 ادخلوها بسلام ذلك

يوم الخلود ۞ 33 لهم ما يشاؤون فيها ولدينا مزيد ۞ 34 وكم اهلكنا قبلهم من قرن

هم اشد منهم بطشا فنقبوا في البلاد هل من محيص ۞ 35 ان في ذلك لذكرى لمن كان له

قلب او القى السمع وهو شهيد ۞ 36 ولقد خلقنا السموات والارض وما بينهما في ستة ايام وما

مسنا من لغوب ۞ 37 فاصبر على ما يقولون ۞ 38 وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس وقبل

الغروب ۞ 39 ومن الليل فسبحه وادبار السجود ۞ 40 واستمع يوم ينادي المنادي من مكان

قريب ۞ 41 يوم يسمعون الصيحة بالحق ذلك يوم الخروج ۞ 42 انا نحن نحيي ونميت والينا

المصير ۞ 43 يوم تشقق الارض عنهم سراعا ذلك حشر علينا يسير ۞ 44 نحن اعلم بما يقولون وما

انت عليهم بجبار ۞ 45 فذكر بالقرآن من يخاف وعيد ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Q. 2. Per Alcoranum glorioſum. 3. Quinimò mirati ſunt, quòd venerit ad ſe Prædicator ex ipſis. Dixeruntque infideles: Hæc eſt *res mirabilis*. 4. An poſtquam mortui erimus, & fuerimus pulvis, *redituri ſumus in vitam*? Hic reditus *eſt* longè remotus *à veritate*. 5. Jam novimus, quid imminuat terra ex ipſis (*ideſt, quid devoret, & conſumat ex hominibus*) & apud nos eſt liber cuſtoditus. 6. Atqui mendacium affinxerunt Veritati (*ideſt Alcorano*) poſtquam venit ad ipſos: quamobrem ipſi *verſantur* in negotio perturbato. 7. An ergo non reſpexerunt ad Cœlum ſupra ſe, quomodò fabricaverimus illud, & ornaverimus illud: & non *ſunt* ei *ullæ* rimæ? Et terram extendimus: & conjecimus in ea montes ſtabiles: & germinare fecimus in ea de omni ſpecie pulchra. 8. Ad proſpectum, & commonitionem omni ſervo convertenti ſe *ad nos*. Et demiſimus è Cœlo aquam benedictam, & germinare fecimus per eam hortos, & granum meſſis. 9. Et palmas ſublimes: ipſis *ſunt* ſpathæ congeſtæ aliæ ſuper alias, ad alimentum ſervorum. 10. Et vivificavimus per eam (*ideſt aquam*) regionem mortuam: ita *erit* egreſſus *mortuorum è ſepulchris*. 11. Mendacii inſimulaverunt *Legatos ſuos* ante hos *Meccanos*, populus Noe, & poſſeſſores Raſſi, & Themudæi. 12. Et Adæi, & Pharao, & fratres Loth. 13. Et habitatores Aleicæ, & populus Tobbai. Omnes *hi* mendacii inſimulaverunt Legatos: quamobrem juſtè convenit *illis* comminatio mea (*ideſt pœna à me comminata*). 14. An ergo defeſſi ſumus in creatione prima? Attamen ipſi *ſunt* in dubitatione de creatione nova (*ideſt de reſurrectione*). 15. Et jam quidem creavimus hominem: & ſcimus, quid inſuſurret in eo anima ejus (*ideſt, quid cogitet*) & nos viciniores *ſumus* illi, quàm vena cardiaca. 16. *Memento*, quandò occurrent ſibi duo occurrentes (*ideſt duo Angeli*) à dextra, & à ſiniſtra. Sedens (*i. homo jacens, & moribundus*). 17. Non proferet ullum verbum, niſi apud ipſum *ſit* cuſtos paratus (*ideſt, quin hi duo Angeli notent illud*). 18. Et veniet angustia mortis, cum veritate: *& dicetur illi ab Angelis*: Hoc *eſt* à quo declinabas. 19. Et inſufflabitur in Tubam: hæc *erit* dies comminationis (*ideſt ante-*

tea

teà comminata). 20. Et veniet omnis anima: cum ea *erit Angelus* ducens *eam*, & teſtis *contra eam*. 21. *Et dicetur infideli*. Jam quidem fuiſti in negligentia hujus *diei*; atqui diſcooperuimus à te operimentum tuum: proindè viſus tuus hodie *erit* acutus *(ideſt videbis, quod anteà non videbas)*. 22. Et dicet *Angelus* ſocius ejus; Hoc *eſt*, quod apud me *fuit* paratum *(ideſt ego fui teſtis ejus, quod hic fecit)*. 23. *Tunc dicet Deus duobus Angelis*: Projicite in Gehennam omnem infidelem, refractarium. 24. Prohibitorem boni, tranſgreſſorem; dubium *in fide*. 25. Qui poſuit cum Deo deum alium: projicite, inquam, illum in ſupplicium atrociſſimum. Dicet ſociennus ejus *(ideſt, Satanas)*. Domine noſter, non feci prævaricari eum *ego*: ſed *ipſemet* fuit in errore longinquo *(ideſt, longè remoto à veritate)*. 26. Dicet *illis Deus*: Ne litigetis coram me: & jam præveni vos cum comminatione. 27. Non immutatur dictum apud me: neque ego *ſum* iniquè tractans ſervos. 28. Die *illa* dicemus Gehennæ: An repleta es? & dicet: An *ſupereſt* aliquid augendum? 29. Et approximabitur Paradiſus Piis non longinquus *ab illis*: *& dicetur eis*. 30. Hoc *eſt*, quod promittebatur vobis, cuilibet convertenti ſe *ad Deum*, cuſtodienti *mandata ejus*: 31. Qui timuit Miſeratorem in abſentia *(ideſt, licèt non videret eum)* Et venit *ad eum* cum corde converſo. 32. Ingredimini illum *(ideſt Paradiſum)* cum pace. Hæc *eſt* dies æternitatis. 33. Vobis *erit* id, quod volueritis in eo: & apud nos *erit* augumentum *(ideſt addemus alia, quæ non poſtulatis)*. 34. Quot verò perdidimus ante eos *(ideſt Meccanos)* de generationibus, quæ *erant* valentiores his, robore? Exquirite porrò in regionibus, an *fuerit* ullum effugium *illis ab ira noſtra*. 35. Profectò in hoc *eſt* ſanè commonitio illi, cui eſt cor, vel porrexerit aures, & ipſe *fuerit* teſtis *(ideſt inſpector)*. 36. Et jam quidem creavimus Cœlos, & terram, & quod *eſt* inter hæc duo in ſex diebus: neque tetigit nos ulla defatigatio. 37. Suſtine igitur patienter ſuper id, quod dicunt *contra te*. 38. Et celebra laudem Domini tui ante ortum ſolis, & ante occaſum. 39. Et *in parte* ex nocte *(ideſt in principio noctis)* lauda illum: & *comple* poſtremas partes adorationis. 40. Et præbe auditum ad diem, *quo* advocabit Præco *(ideſt Angelus Aſraphel) homines ad judicium è* loco propinquo. 41. Diem, *qua* audient clamorem *(ideſt ſonum Tubæ)* cum veritate. Ille *erit* dies exitus *mortuorum è ſepulchris*. 42. Nos quippè vivificamus, & mortificamus: & ad nos erit reditus *omnium creaturarum*. 43. Diem, *qua* diſcindetur terra ipſis, *ut exeant è ſepulchris* velociter. Hæc congregatio *erit* apud nos facilis. 44. Nos ſcientiſſimi *ſumus* de eo, quod dicunt *infideles Meccani*: neque tu *eris* ſuper eos violentus coactor *ad fidem*. 45. Itaque commonefac per Alcoranum eum, qui timet comminationem meam.

N O T Æ.

CHaracter vigeſimus primus Alphabeti Arabici, qui appellatur قاف *Quaph*, eſt epigraphe, & primus verſus hujus Suræ, quæ juxta Jahiam, & alios eſt مكية كلها tota Meccana: Quamvis Gelal excipiat verſum decimum quintum: *Et jam quidem creavimus*, &c. immò relinquat in dubio, Meccana ne ſit, an Medinenſis. verſus recenſentur in ea quadraginta quinque, quamvis non omnes eodem modo illos diſtinguant. Qui hanc legerit, mercedis loco, هون الله عليه تارات الموت وسكراته *facilitabit illi Deus impetus mortis, & anguſtias ejus.*

I. *Q.*] Quid character iſte ſolitarius ſignificet, incertum prorsùs eſt apud Arabes: & Gelal more ſuo fatetur, Deum tantummodò ſcire ſignificationem, & myſteria illius. Jahias hæc habet: تفسير بعضهم هو جبل محيط بالدنيا: قال محمد وروى عن بن عباس انه قال هو جبل اخضر معدن زمرد خضر السماء منه: *Exponunt quidam, hunc eſſe montem, qui circumdat Orbem terræ. Dixit Mohamed: Et habetur ex relatione, quod dixerit Ebn-Abas, hunc eſſe montem viridem factum ex ſmaragdis, ex quo Cœlum etiam contrahit virorem*; Aliqui exponunt, قضي الامر: *deciſa eſt res*: nempè, ſupplicium Meccanorum. Sed omnes temerè divinant.

II. *Per Alcoranum glorioſum*.] Iterum jurat Deus per Alcoranum. Quid verò juret, prorsùs ignoratur. Putant quidam, juramentum cadere ſupra id, quod continetur in ſignificatione characteris illius ſolitarii. Sed Gelal refert ad aliquid ſubſequens, quod per apoſiopeſim reticetur: & putat ſubintelligi ما امن كفار مكة بمحمد *non crediderunt infideles Meccani Mahumetum*. Sed nihil ad hoc opus erat juramento Dei.

VI.

VI. *Verſantur, in negotio perturbato.*] Quia nimirùm de Alcorano, ejuſque authore Mahumeto diverſimodè loquebantur, neſcientes aliquid certi affirmare. Ut enim ſcribit Gelal: فقالوا مرة ساحر وسحر ومرة شاعر وشعر ومرة كاهن وكهانة: *Aliquandò dicebant, Mahumetum eſſe Magum, & Alcoranum magiam: aliquandò, hunc eſſe Poëtam, illum poeſin: aliquandò tandem hunc vocabant Ariolum, illum verò Ariolationem.*

IX. *Ipſis ſunt ſpathæ congeſtæ.*] Vox Arabica طلع, non ſolùm ſpathas palmarum congeſtas, ſed etiam flores, & fructus, vel ſoliculos palmarum ſignificat.

XII. *Poſſeſſores Raſſi.*] Jam ſuprà vidimus ex Gelal explicatione, Raſſum fuiſſe puteum quemdam, juxta quem conſiſtebant indigenæ cum pecoribus ſuis. Colebant autem Idola: & Prophetam eorum dicunt quidam fuiſſe Handhaham filium Sephuani: alii alium.

XIII. *Habitatores Aleicæ, & populus Tobbai.* Vide ſuprà, ubi diximus, Aleicam ſilvam eſſe in Madian, ubi prædicavit Scioaib, ſeu Jethro. Tobbaus verò fuit Rex in Arabia Felici, de quo aſſerit hìc Gelal, اسلم ودعا قومه الى الاسلام فكذبوه; *fuiſſe Moſlemum, & vocaſſe gentem ſuam ad ſectam Mahumetanam, ſeu Eslamiſmum: ſed à ſuis tamquam mendacem rejectum fuiſſe.*

XV. *Vena cordiacæ.*] Arabicè; حبل الوريد, eſt juxta Gelalem vena in cervicis latere, ſeu planitie.

XVI. *Sedens.*] debet conjungi cum verſu ſequenti.

XXVIII. *An ſupereſt aliquid augendum?*] Arabicè: هل من مزيد *An de augmento?* Senſus eſt, juxta Gelal: Jam plena ſum: & ad hoc, ut alios capere poſſim, debet augeri ſpatium meum. Sed fortaſsè legitima explicatio eſſet, ut reſponderet Gehenna ſe nondùm eſſe plenam, & poſſe alios capere, ſi adderentur. Notandum autem eſt, quoſdam codices habere تقول, *dicet:* nempè Gehenna: ita ut hæc ſit reſponſio Gehennæ. Alii autem habent نقول *Dicemus*, nempè Deus Gehennæ. Sed prima lectio videtur verior.

XXXVI. *Neque tetigit nos ulla defatigatio.*] Gelal: نزل ردا على اليهود في قولهم ان الله استراح يوم السبت وانتفاء التعب عنه: *Dicta ſunt hæc contra Judæos, qui dicebant, Deum requieviſſe die Sabbathi: ad negandum laborem, vel fatigationem de Deo.* Sed non eſt credibile, Judæos ita craſſos fuiſſe, ut putarent, Deum in creando Cœlum, & terram defatigatum fuiſſe, quamvis Moyſes aſſerat, illum die ſeptimo requieviſſe ab opere ſuo. Hæc enim requies Dei non fuit ex labore, vel defatigatione, ſed ex ceſſatione ab aliis operibus creandis.

XXXIX. *Et comple poſtremas partes adorationis.*] Erant hæ duæ adorationes, ſeu incurvationes ſpontaneæ, quæ non præcipiebantur à lege: & fiebant poſt alias incurvationes præceptas in Oratione veſpertina, vel matutina: ſive, ut alii dicunt, poſt quamcunque orationem de præcepto.

XL. *E loco propinquo.*] Explicat Gelal: قريب من السماء وهو صخرة بيت المقدس اقرب موضع من الارض الى السماء. *E loco, qui eſt vicinior Cœlo, quàm alius locus Terræ, & eſt ſaxum, ſeu rupes Domus Sanctæ:* ideſt Jeruſalem, ſeu Templi. Ex hoc, ſcilicet loco advocabit Aſraphel mortuos ad judicium.

REFUTATIONES.

I. Quæ in hac Sura refutationem exigerent, jam ſuprà non ſemel refutata ſunt. Quamobrem, ne ſæpius eadem cum lectoris nauſea, contra Alcoranum, & Mahumetum regeram: ab iis deinceps confutandis plerumque abſtinebo, quæ in ſuperioribus Suris ſatis, ſuperque rejecta ſunt.

Illud unum hìc notandum occurrit: Mahumetum, ut impietati ſuæ religionis perſonam induat, ac perfidiæ ſuæ fidem conciliet, Divini judicii tàm particularis, quàm generalis ob oculos aliorum ſpectaculum ponere, quaſi ipſe etiam illud præ oculis ſuis haberet. Ita ſcilicet ſimpliciores, ac rudiores faciliùs fallere ſe poſſe ſperabat. Sed hoc ipſum tot nugis, ac fabulis immiſcet, ut impoſturas, ac fraudes ſuas celare non poſſit.

سورة الذاريات مكية ستون آية

SURA LI.

SPARGENTES

MECCANA:

COMMATUM SEXAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والذاريات ذروا ۞ 2 فالحاملات وقرا ۞ 3 فالجاريات يسرا ۞ 4 فالمقسمات امرا ۞ 5 إن ما
توعدون لصادق ۞ 6 وإن الدين لواقع ۞ 7 والسماء ذات الحبك ۞ 8 إنكم لفي قول
مختلف ۞ 9 يؤفك عنه من أفك ۞ 10 قتل الخراصون ۞ 11 الذين هم في غمرة ساهون ۞
12 يسلون أيان يوم الدين ۞ 13 يوم هم على النار يفتنون ۞ 14 ذوقوا فتنتكم هذا الذي
كنتم به تستعجلون ۞ 15 إن المتقين في جنات وعيون ۞ 16 آخذين ما آتاهم ربهم
إنهم كانوا قبل ذلك محسنين ۞ 17 كانوا قليلا من الليل ما يهجعون ۞ 18 وبالأسحار هم
يستغفرون ۞ 19 وفي أموالهم حق السايل والمحروم ۞ 20 وفي الأرض آيات للموقنين ۞
21 وفي أنفسكم افلا تبصرون ۞ 22 وفي السماء رزقكم وما توعدون ۞ 23 فورب السماء والأرض
إنه لحق مثل ما إنكم تنطقون ۞ 24 هل أتيك حديث ضيف إبراهيم المكرمين ۞
25 ان دخلوا عليه فقلوا سلاما قال سلام منكرون ۞ 26 فراغ إلى أهله فجاء بعجل سمين ۞
27 فقربه إليهم قال ألا تأكلون ۞ 28 وفاجس منهم خيفة قالوا لا تخف وبشروه بغلام
عليم ۞ 29 فاقبلت امرأته في صرة فصكت وجهها وقالت عجوز عقيم ۞ 30 قالوا
كذلك قال ربك إنه هو الحكيم العليم ۞ 31 قال فما خطبكم ايها المرسلون ۞ 32 قالوا
إنا أرسلنا إلى قوم مجرمين ۞ 33 لنرسل عليهم حجارة من طين ۞ 34 مسومة عند ربك
للمسرفين ۞ 35 فاخرجنا من كان فيها من المومنين ۞ 36 فما وجدنا فيها غير بيت من
المسلمين ۞ 37 وتركنا فيها اية للذين يخافون العذاب الأليم ۞ 38 وفي موسى إذ ارسلناه

إلى فرعون بسلطان مبين ۞ 39 فتولى بركنه وقال ساحر أو مجنون ۞ 40 فأخذناه وجنوده
فنبذناهم في اليم وهو مليم ۞ 41 وفي عاد إذ أرسلنا عليهم الريح العقيم ۞ 42 ما تذر
من شيء أتت عليه إلا جعلته كالرميم ۞ 43 وفي ثمود إذ قيل لهم تمتعوا حتى حين ۞
44 فعتوا عن أمر ربهم فأخذتهم الصاعقة وهم ينظرون ۞ 45 فما استطاعوا من قيام وما كانوا
منتصرين ۞ 46 وقوم نوح من قبل إنهم كانوا قوما فاسقين ۞ 47 والسماء بنيناها بأيد وإنا
لموسعون ۞ 48 والأرض فرشناها فنعم الماهدون ۞ 49 ومن كل شيء خلقنا زوجين
تذكرون ۞ 50 ففروا إلى الله إني لكم منه نذير مبين ۞ 51 ولا تجعلوا مع الله
آخر إني لكم منه نذير مبين ۞ 52 كذلك ما أتى الذين من قبلهم من رسول
ساحر أو مجنون ۞ 53 أتواصوا به بل هم قوم طاغون ۞ 54 فتول عنهم فما أنت بملوم ۞
55 وذكر فإن الذكرى تنفع المؤمنين ۞ 56 وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون ۞
57 ما أريد منهم من رزق وما أريد أن يطعمون ۞ 58 إن الله هو الرزاق ذو القوة المتين ۞
59 فإن للذين ظلموا ذنوبا مثل ذنوب أصحابهم فلا يستعجلون ۞ 60 فويل للذين كفروا
من يومهم الذي يوعدون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PEr Spargentes ſparſione. 2. Perque portantes onus. 3. Et currentes faciliter. 4. Et diſpertientes rem. 5. Profectò, quod vobis promittitur, *eſt* ſanè verum. 6. Et certè Judicium ſanè *eſt* eventurum. 7. Per Cœlum habens ſtrias (*ideſt ſemitas velut ſtrias in arenis*). 8. Certè vos, *ò Meccani*, ſanè *eſtis* in dicto diſcordi (*ideſt diſcordes eſtis inter vos circa Mahumetum, & Alcoranum*). 9. Avertetur ab eo (*ideſt Alcorano, vel Mahumeto*) qui averſus fuerit *jam à Deo in præſcientia ipſius*. 10. Occiſi ſunt mentitores (*occidantur*). 11. Qui *ſunt* in abyſſo aquarum (*ideſt ignorantia laborant*) negligentes *res futuri ſæculi*. 12. Interrogant *Meccani Mahumetum per jocum*: Quandonam *erit* dies Judicii? 13. *Erit* die, *qua* ipſi ſuper ignem diſcruciabuntur. 14. *Et dicetur illis*: Guſtate tormentum veſtrum: hoc *eſt*, quod *vos in Mundo ludentes* accelerari cupiebatis. 15. Porrò Pii *morabuntur* in hortis, & fontibus. 16. Accipientes id, quod dederit eis Dominus eorum: quippe ipſi fuerunt ante hoc beneficientes. 17. Erat exiguum ex nocte id, quod dormiebant. 18. Et in matutinis ipſi *peccatorum ſuorum* veniam poſtulabant. 19. Et ex facultatibus ſuis debita portio *dabatur* mendicanti, & prohibito *ob pudorem à mendicando*. 20. Et in terra *ſunt* ſigna *Divinæ potentiæ* firmiter credentibus. 21. Et *ſunt etiam ſigna* in animabus veſtris (*in creatione veſtra*) an ergo non aſpicitis? 22. Et in Cœlo *eſt* alimentum veſtrum *per pluviam*; & id, quod promittitur vobis *circa præmium, & pœnam, ſcriptum eſt in eo*. 23. Itaque per Dominum Cœli, & Terræ *juro*, quòd *hæc eſt* ſanè veritas juxta id, quod vos certè loquimini. 24. An venit ad te narratio hoſpitum Abrahæ honorificorum? 25. Cùm ingreſſi ſunt ad eum, & dixerunt: Pax. Reſpondit: Pax. *Tunc dixit intra ſe: Hi ſunt* homines ignoti. 26. Et declinavit ad uxorem ſuam *Saram*: & adduxit vitulum ſaginatum. 27. Obtulitque eum illis. *Cùm autem non comederent*, dixit: An non comeditis? 28. Concepitque ex eis timorem. Dixerunt: Ne timeas: Et annunciaverunt ei adoleſcentem ſcientem (*ideſt promiſerunt*

miſerunt ei Iſaac, *qui fuit præditus magna ſcientia)* . 29. Advenit autem uxor ejus cum clamore, & palmis cædebat faciem ſuam, & dicebat: *Ego ſum* vetula ſterilis. 30. Dixerunt *ei Angeli*: Ita dixit Dominus tuus: certè ipſe eſt Sapiens, Sciens. 31. Dixit *illis Abraham*: Quodnam porrò eſt negotium veſtrum, ò Legati? 32. Reſponderunt: Nos ſanè miſſi ſumus ad homines ſceleratos *(ideſt ad gentem Sodomæ)*. 33. Ut mittamus ſuper eos lapides ex luto *(ideſt lateres)*. 34. Signatos apud Dominum tuum prævaricatoribus *(ideſt impreſſos nomine eorum, ſuper quos projiciendi ſunt)* . 35. Eduximus ergo, qui erant in ea *urbe* ex fidelibus. 36. Et non invenimus in ea, niſi *unam* domum ex Moſlemis. 37. *Et ſubvertimus eam*, & reliquimus in ea ſignum *ruinæ illius* pro iis, qui timent pœnam dolorificam. 38. In Moyſe quoque *fuit* [illegible] *potentiæ noſtræ*, cùm miſimus eum ad Pharaonem cum poteſtate ma[illegible] 39. At *ille* tergiverſatus eſt cum exercitu ſuo, & dixit: *Hic eſt* magus, [illegible] dæmoniacus. 40. Itaque ſuſtulimus eum, & exercitus ejus, & projici[illegible]us eos in mare, & ipſe *erat* reus. 41. Et in Adæis *etiam fuit ſignum* cùm mi[illegible]us contra eos ventum ſterilem. 42. Non attingebat rem ullam, ſupra qu[illegible]m adveniſſet, quin redderet eam veluti rem putridam, & comminutam. 43. Etiam in Themudæis *fuit ſignum*, quandò dictum fuit illis: Fruimini uſque ad tempus. 44. *Illi* verò ſuperbè transgreſſi ſunt præceptum Domini ſui: quamobrem ſuſtulit eos clamor *Gabrielis è Cœlo*: & ipſi viderunt *(ideſt* [illegible] *runt tempore diurno)* . 45. Neque potuerunt ſtare: neque fuerunt ſeſe [illegible]fendentes. 46. Et gentem Noe anteà *perdideramus*: quippe ipſi erant homines prævaricantes. 47. Et Cœlum, ædificavimus illud cum potentia virtute: & nos ſanè *fuimus* ampliantes *illud*. 48. Et Terram ſubſtravimus *illi*: & euge complanantes *(ideſt ſapientiſſimè illam in modum lectuli complanavimus)* . 49. Et ex omni re creavimus duas ſpecies, ut vos erudiremini. 50. Confugite itaque ad Deum: certè ego *ſum* vobis *miſſus* ab eo commonitor manifeſtus. 51. Et ne ponatis cum Deo Deum alium: certè ego ſum vobis *miſſus* ab eo commonitor manifeſtus. 52. Ita non venit ad eos, qui *fuerunt* ante hos ullus Legatus; quin dicerent: Magus *eſt*, aut dæmoniacus. 53. An ex teſtamento ſucceſſivè reliquerunt ſibi hoc? Atqui ipſi ſunt homines exorbitantes *(ideſt Meccani ſuperant eos in impietate)* . 54. Recede ergo àb eis: neque ideò tu *eris* culpâbilis, *cùm jam ſatis commonueris eos*. 55. Et commonefac *(ideſt, & tamen ne ceſſes legere Alcoranum)* nam *hæc* commonitio proderit Fidelibus. 56. Et non creavi Genium, & Hominem, niſi ut ſervirent mihi. 57. Non volo ab eis quidquam alimenti: neque volo, ut cibent me. 58. Quippe Deus eſt Altor, habens virtutem firmam. 59. Porrò illis, qui iniquè egerint, *dabitur* portio *pœnæ*, ſicut portio ſociorum ſuorum *(ideſt ſimilium ipſis in impietate)* neque expetent accelerari *eam*, *ſicut modò expetunt id irriſoriè*. 60. Væh autem iis, qui non credunt, à die eorum *(ideſt à die Judicii, vel ſupplicii)* qui ipſis comminatur.

الجزو السابع والعشرون
Pars vigeſima ſeptima.

NOTÆ.

INſcribitur Sura à prima illius dictione: & conveniunt communiter Authores eſſe Meccanam, & verſibus ſexaginta conſtare. Promittuntur lectori, عشر حسنات بعدد كل ريح هبت وجرت, *decem bona, juxta numerum cujuſlibet venti ſpirantis, & currentis*.

I. *Per ſpargentes ſparſionem*.] Tam hoc loco, quàm in tribus ſequentibus verſiculis Arabicè ponuntur omnia in genere fœminino. Et per *ſpargentes* intelligunt communiter Interpretes ventos, qui pulverem, & alia leviora diſpergunt. Per *Portantes onus*: nubes, quæ portant aquam. Per *Currentes faciliter*: naves, quæ per mare decurrunt. Per *Diſpertientem rem*: Angelos, qui diſtribuunt ſingulis victum. Nimirùm per quatuor hæc jurat Deus, verum eſſe, quod in Alcorano promittitur de die Judicii, ac mortuorum reſurrectione: quemadmodùm mox jurat per Cœlum, Meccanos diſcordes eſſe inter ſe circa Alcoranum, & Mahumetum.

X. *Occiſi ſunt*.] Arabicè قتل exponit Gelal: لعن *maledicti ſunt*. Puto accipiendum, more Arabico, imperativè, ſeu per modum imprecationis, *Occidantur*, vel *maledicantur*.

XXIII. *Hæc eſt veritas, juxta id, quod vos certè loquimini*.] Explicat Jahias: هذا القران لحق [illegible] *Alcoranus eſt ſanè veritas*. Atqui Meccani, etiam ex confeſſione Mahumeti, n[illegible] dixerunt, Alcoranum eſſe veritatem; immò id ſemper co[illegible] negaverunt. Exponunt Gelal: [illegible]

بحقيقته اى معلومية عندكم ضرورة صدوره عنكم *juxta loquutionem*, ſeu ratiocinationem *veſtram de veritate ejus, ideſt cognoſcibilitate ejus apud vos; quæ neceſſariò provenit à vobis*: quaſi non poſſent non illam verbis teſtari. Sed hoc etiam repugnat toties dictis in Alcorano.

XX. *Hoſpitum Abrahæ.*] Gel. وهم ملائكة اثنى عشرة او عشرة او ثلاثة منهم جبرائيل. *Erant hi Angeli duodecim, vel decem, vel tres: ex quibus unus erat Gabriel.*

XLIX. *Et ex omni re creavimus duas ſpecies.*] Dictio Arabica زوجين ſignificat propriè *duos conjuges* ſeu duo conjugata. Hic ſignificat duo inter ſe relativè, vel alio modo oppoſita: quare exemplificat Gelal: كالذكر والانثى والسماء والارض والشمس والقمر والنور والظلمة والسهل والجبل والصيف والشتا والحلو والحامض *exempli cauſa, maſculum, & fœminam: Cœlum, & Terram: Solem, & Lunam, lucem, & tenebras: planitiem, & montes: æſtatem, & hyemem: dulce, & amarum.* Verùm in multis non eſt hoc conjugium reperire.

REFUTATIONES.

I. Non ſatis fuit Mahumeto, Deum per Alcoranum, per Angelos, per Cœlum jurantem inducere: per ventos etiam, per naves, per nubes, & alia viliora illum jurare facit, per quæ jusjurandum concipere nullus homo, niſi vel inſanus, vel impius auderet. Si enim, quia in his Dei potentia, vel aliud attributum aliquo modo elucet, fas eſt per ea jurare: licebit etiam idem facere per formicas, muſcas, culices, & pediculos: in his fortaſsè non minùs, quàm in ventis, navibus, & nubibus Divina potentia, & ſapientia ſuo modo refulgeat. At quis, niſi inſaniſſimus hoc admittat, præſertim in juramento, quod ab ipſo Deo concipiatur, niſi forte expreſsè juramentum cadat ſuper attributum Dei, quod in tali creatura eluceſcat. Sed vide, quæ de hoc fuſiùs in Prodromo p. 4. cap. ult. pag. 113. & ſequentibus diſſeruimus.

II. Illas ſtrias, ſeu ſemitas illis ſimiles, quas in arenis, vel aquis ventus efformat, gratis omninò, & abſque ullo fundamento in Cœlis Mahumetus confingit. Neque enim hujuſcemodi ſtriæ ad ſtellarum itinera, ut falsò putant Arabes, exiguntur. Nam ſtellæ Firmamenti fixæ ſunt, & immobiles. Errantia verò ſydera, quæ in reliquis orbibus reperiuntur, non egent ſtriis, vel ſemitis ad curſum ſuum peragendum, cùm juxta veriorem ſententiam ab Intelligentiis moveantur: & prætereà Cęli ſint omninò plani, ac leves, & per quamlibet eorum partem poſſit eſſe ſyderibus iter expeditum. At enim, ne errarent in curſu, ſtriis illis eguerant. Mirùm quin Deus ſingulis ſyderibus etiam anteambulonem addiderit, cùm oculis careant, & cæco modo per Cęlum vagentur.

III. Conjugium illud, quod Alcoranus fingit in cunctis rebus, eſt prorsùs falſum. Nam, ſi ſermo ſit de ſubſtantia rerum, quodnam conjugium habet lapis, lignum, aurum, frumentum, niſi fortè, quia variæ, ac multiplices eorum ſpecies inveniuntur? Sed hoc non eſt eſſe زوجين *duos conjuges*, ſeu duas tantùm ſpecies. Si autem ſermo ſit de qualitatibus, ſeu aliis accidentibus, vel de qualibet alia oppoſitione: tùm verò valdè frivolum erit hujuſmodi conjugium: ita enim ſtipula, & plumbum dici poterunt conjuges: quia hæc levis, illud grave: hæc clara, illud obſcurum: hæc calidæ, vel ſiccæ qualitatis, illud frigidę, vel humidæ: hæc igne comburitur, illud liqueſcit.

IV. Non eſt prætereundum, cùm tàm vanum, quàm falſum juramentum ſuapte natura illicitum ſit: utrumque tamen Deo hìc tribui. Primum, cùm jurat per Cœlum, Meccanos inter ſe diſcordes eſſe in judicio de Alcorano: quæ res erat per ſe adeò nota, ut nullo opus eſſet jurejurando, præſertim Divino ad eam perſuadendam. Secundum, cùm jurat per Dominum Cęli, & Terræ, nempe per ſeipſum, Meccanos fateri Alcoranum eſſe veritatem: quod falſum prorsùs erat, ut conſtat ex perpetuo Alcorani ipſius teſtimonio.

V. In hiſtoria hoſpitum Abrahæ, duo præcipuè peccat Alcoranus. Primum, quòd hoſpites illi appoſitas dapes comedere renuerent, cùm ex Pentateucho oppoſitum habeatur. Secundum, quòd Sara audita promiſſione hoſpitum de conceptu filii, tanquam fanatica exierit è tabernaculo inſanè vociferans, manibuſque faciem verberans; non ſecùs, ac ſi ab Angelis inſignem aliquam injuriam accepiſſet. Videamus, utrum in hoc Alcoranus cum Pentateucho conveniat. En verba Pentateuchi Gen. cap. 18. *Quo audito, Sara riſit poſt oſtium tabernaculi occultè dicens: Poſtquàm conſenui, & Dominus meus vetulus eſt, voluptati operam dabo?* Ubi hìc vociferationes illę Alcorani? Ubi percuſſio faciei? Figmenta hæc ſunt, & deliria Mahumeti; quemadmodùm lapides illi, ſeu lateres ſignati nomine eorum, ſuper quos in Sodomis erant projiciendi.

سورة الطور مكية تسع واربعون آية

SURA LII.

MONS.

MECCANA:

COMMATUM QUADRAGINTA NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والطور ۞ 2 وكتاب مسطور ۞ 3 في رق منشور ۞ 4 والبيت المعمور ۞ 5 والسقف
المرفوع ۞ 6 والبحر المسجور ۞ 7 ان عذاب ربك لواقع ۞ 8 ما له من دافع ۞
9 يوم تمور السماء مورا ۞ 10 وتسير الجبال سيرا ۞ 11 فويل يومئذ للمكذبين ۞
12 الذين هم في خوض يلعبون ۞ 13 يوم يدعون الى نار جهنم دعا ۞ 14 هذه النار
التي كنتم بها تكذبون ۞ 15 افسحر هذا ام انتم لا تبصرون ۞ 16 اصلوها فاصبروا او
لا تصبروا سواء عليكم انما تجزون ما كنتم تعملون ۞ 17 ان المتقين في جنات ونعيم ۞
18 فاكهين بما اتيهم ربهم ووقيهم ربهم عذاب الجحيم ۞ 19 كلوا واشربوا هنيا بما كنتم
تعملون ۞ 20 متكين على سرر مصفوفة وزوجناهم بحور عين ۞ 21 والذين امنوا
واتبعناهم ذريتهم بايمان الحقنا بهم ذريتهم وما التناهم من عملهم من شيء كل امري بما كسب
رهين ۞ 22 وامددناهم بفاكهة ولحم مما يشتهون ۞ 23 يتنازعون فيها كاسا لا لغو فيها
ولا تاثيم ۞ 24 ويطوف عليهم غلمان لهم كانهم لولو مكنون ۞ 25 واقبل بعضهم على
بعض يتساءلون ۞ 26 قالوا انا كنا قبل في اهلنا مشفقين ۞ 27 فمن الله علينا ووقينا
عذاب السموم ۞ 28 انا كنا من قبل ندعوه انه هو البر الرحيم ۞ 29 فذكر فما انت
بنعمة ربك بكاهن ولا مجنون ۞ 30 ام يقولون شاعر نتربص به ريب المنون ۞ 31 قل
تربصوا فاني معكم من المتربصين ۞ 32 ام تامرهم احلامهم بهذا ام هم قوم طاغون ۞
33 ام يقولون تقوله بل لا يومنون ۞ 34 فلياتوا بحديث مثله ان كانوا صادقين ۞

35 أم خلقوا من غير شيء أم هم الخالقون ۞ 36 أم خلقوا السموات والأرض بل لا يوقنون ۞
37 أم عندهم خزاين ربك أم هم المصيطرون ۞ 38 أم لهم سلم يستمعون فيه فليات
مستمعهم بسلطان مبين ۞ 39 أم له البنات ولكم البنون ۞ 40 أم تسلهم اجرا فهم من
مغرم مثقلون ۞ 41 أم عندهم الغيب فهم يكتبون ۞ 42 أم يريدون كيدا فالذين كفروا
هم المكيدون ۞ 43 أم لهم اله غير الله سبحان الله عما يشركون ۞ 44 وإن يروا
كسفا من السماء ساقطا يقولوا سحاب مركوم ۞ 45 فذرهم حتى يلاقوا يومهم الذي فيه
يصعقون ۞ 46 يوم لا يغني عنهم كيدهم شيا ولا هم ينصرون ۞ 47 وان للذين ظلموا عذابا
دون ذلك ولكن اكثرهم لا يعلمون ۞ 48 واصبر لحكم ربك فانك باعيننا وسبح بحمد
ربك حين تقوم ۞ 49 ومن الليل فسبحه وادبار النجوم ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Et Montem 2. Et librum deſcriptum. 3. In membrana expanſa. 4. Et Domum viſitatam. 5. Et Tectum elevatum (*ideſt Cœlum*). 6. Et Mare plenum. 7. Certè pœna Domini tui ſanè eſt ventura. 8. Non *erit* illi ullus repellens (*ideſt impediens eam*). 9. Die, *qua* undequaque commovebitur Cœlum hinc illinc ſe agitando. 10. Et ambulabunt montes ambulando. 11. Væh autem die illa mendacii inſimulantibus *Legatos*. 12. Qui in pervadando ludebant (*ideſt in vanis diſputationibus circa Alcoranum tamquam in vado ludentes tempus terebant*). 13. Die, *qua* propellentur in ignem Gehennæ propulſione. 14. *Et dicetur illis*: Hic *eſt* ignis, quem tamquam fictum negabatis. 15. An ergo præſtigium *eſt* hoc? An vos non aſpicitis? 16. Ingredimini aſſandi in eum. Porrò ſive patienter feratis, ſive non patienter feratis, æquale *erit* vobis (*ideſt unum, atque idem erit*). Profectò recipietis mercedem illius, quod fuiſtis operati. 17. Porrò Pii *verſabuntur* in hortis, & deliciis. 18. Oblectantes ſeſe in eo, quod dederit illis Dominus eorum: & liberabit eos Dominus eorum à pœna Inferni. 19. *Et dicetur illis*: Comedite, & bibite jucundè ob id, quod fuiſtis operati. 20. Accumbentes ſuper lectulos in ſeriem diſpoſitos. Et conjugabimus eos cum puellis amplos, pulchroſque oculos habentibus. 21. Qui autem fideles fuerint, & ſecuta fuerit eos progenies eorum in fide; adjungemus eis *in Paradiſo* progeniem eorum; & non imminuemus eis de opere eorum quidquam *mercedis*. Omnis homo pro eo, quod acquiſierit *eſt* pignori dandus (*ideſt recipiet pœnam, vel premium*). 22. Et amplè præbebimus eis poma, & carnem ex eo, quod deſiderabunt. 23. Præbebunt ſibi invicem in eo (*ideſt Paradiſo*) calicem *vini*: non *erit* ſermo futilis in eo, *quamvis multùm bibant*: neque impulſio ad ullum flagitium. 24. Ibunt autem in gyrum circa illos adoleſcentes illis *deſtinati*, *ita pulchri*, ac ſi ipſi eſſent margaritæ *in chonchis* cuſtoditæ. 25. Et accedent alii eorum ad alios, & ſeſe mutuò interrogabunt. 26. Dicent: Nos certè fuimus anteà *in Mundo* de familia noſtra ſolliciti. 27. Propterea beneficus fuit Deus ſuper nos, & liberavit nos à pœna ignis ardentis. 28. Certè nos anteà invocabamus eum: quippe ipſe eſt Beneficus, Miſericors. 29. Commonefac ergo, *ò Mahumete*, *Infideles*. Porrò tu non *es* per gratiam Domini tui, ariolus, neque dæmoniacus. 30. An dicent: *Eſt* poeta? Expectabimus anxiè in eo necessitatem ævi. 31. Dic *illis*: Anxiè expectate *interitum meum*: quippe ego quoque *ero* vobiſcum ex anxiè expectantibus *interitum veſtrum*. 32. An præcipiunt illis ſomnia eorum hoc, *quod loquuntur contra te*? An ipſi

ipſi *ſunt* homines exorbitantes? 33. An dicent: Ingenioſè confinxit eum? (*ideſt Alcoranum?*) *a* Atqui non credunt. 34. Afferant porrò narrationem ſicut hanc (*ideſt Alcoranum ſimilem huic*) ſi *ſunt* veraces. 35. An creati ſunt ex nihilo? An ipſi *ſunt* creatores *ſuiipſorum?* 36. An creaverunt Cœlos, & Terram? *b* Atqui non credunt firmiter, *Deum creaſſe illos*. 37. An apud eos *ſunt* promptuaria Domini tui? An ipſi ſupremo imperio *ſunt* præditi? 38. An *eſt* illis ſcala, *ut* audiant *aſcendentes in Cœlum* per eam *colloquia Angelorum*? Veniat porrò audiens eorum (*ideſt ille, qui dicat, ſe audiviſſe*) cum poteſtate manifeſta (*ideſt cum argumentis claris hujus rei*). 39. An *ſunt* illi (*ideſt Deo*) filiæ: vobis autem filii? 40. An petes ab eis mercedem *prædicationis tuæ*? Atqui ipſi ex ære alieno *ſunt* gravati, *& debitores tibi*. 41. An *eſt* apud eos Arcanum (*ideſt Scientia rerum arcanarum*)? Atqui ipſi ſcribunt. 42. An valent technas ſtruere *contra te*? At, qui infideles fuerint, ipſi ſuperandi ſunt. 43. An *eſt* illis Deus *aliquis* præter Deum? Laus Deo (*ideſt procul abſit Deus*) ab eo, quod aſſociant *illi*. 44. Quod ſi viderent fruſtum è Cœlo decidens (*ideſt aliquam partem Cœli cadere ſupra ſe*) dicerent: *Hæc eſt* nubes conglomerata, *neque propterea crederent*. 45. Relinque ergo eos, donec incidant in diem illam, in qua pereant. 46. Diem, in qua non proderit illis techna ſua quidquam: neque ipſi adjuvabuntur. 47. Et quidem illis, qui iniquè egerint, *erit* pœna alia præter hanc (*nempè fames, vel bellum*) verùm plerique eorum neſciunt. 48. Sed patienter ſuſtine judicium Domini tui *circa eos*: tu ſanè *es* in oculis noſtris: & celebra laudem Domini tui, quando *manè* conſurgis. 49. Et ex nocte (*ideſt in parte, ſeu principio noctis*) lauda eum, & in poſtremitatibus ſtellarum (*ideſt in occaſu earum, circa Auroram*).

a propterea.
b propterea.

NOTÆ.

HÆc item Sura, ut aliæ quædam à prima ſui dictione titulum ſortitur. Meccanam omnes faciunt. Verſus novem ſupra quadraginta communiter in ea enumerantur. Præmium lectoris hoc ponit Zamchaſcerius: من قراء سورة والطور كان حقا على الله ان يومنه من عذابه وان ينعمه فى جنته. *Qui legerit Suram, per Montem; debitum erit Deo, ut ſecurum reddat eum à pœna ſua, & frui faciat illum in Paradiſo ſuo.*

I. *Per Montem.*] Exponit Gelal: اى جبل الذى كلم الله عليه موسى عم *ideſt per Montem, ſuper quem Deus allocutus eſt Moyſen, cui ſit pax*: nempè Synai. Eodem modo Zamchaſcerius, qui addit, hunc montem ſitum eſſe in Madian. Jahias putat, intelligi Montes in genere. Vox autem طور Tur, Syriaca eſt, non Arabica, & communiter accipitur pro Synai, quaſi per Antonomaſiam. Hodie etiam Tabor hoc nomine appellatur.

II. *Et Librum deſcritpum.*] Exponit Gelal: التوراة او القران: *Pentateuchum, vel Alcoranum.* Jahias intelligit ſolum Alcoranum. Zamchaſcerius: الكتاب الذى تكتب فيه الاعمال ليوم القيمة وقيل هو ما كتبه الله لموسى وهو يسمع سرير القلم وقيل اللوح المحفوظ وقيل القران: *Librum illum, in quo ſcribuntur opera hominum, proferendum in die Reſurrectionis. Alii dicunt, eſſe librum, in quo Deus ſcripſit legem Moyſi audiente ipſo Moyſe ſtridorem calami, quo Deus ſcribebat. Alii dicunt eſſe Tabulam cuſtoditam: Alii Alcoranum.* Sed hunc ultimum negat Zamchaſc.

IV. *Et domum viſitatam.*] De hac domo, ita Gelal: هو فى السماء الثالثة او السادسة او السابعة بحيال الكعبة يزوره كل يوم سبعون الف ملك بالطواف والصلاة لا يعودون اليه ابدا. *Hæc eſt in tertio, vel ſexto, vel ſeptimo Cælo è regione Templi Meccani, quam inviſunt quotidie ſeptuaginta millia Angelorum, circumeuntes eam, & orantes in illa: & nunquam redeunt ad eam ampliùs.* Jahias limitat hunc reditum حتى تقوم الساعة *uſque ad diem Judicii*. Et addit, hanc Domum vocari الصراح *Sarah*, ideſt *puram*, vel *omnibus patentem*. Deindè refert hæc ex Cottada: قال الله عز وجل لادم يا ادم اهبط معك بيتى [illegible] حوله كما يطاف حول عرشى فحج ادم ومن بعده من المومنين فلما كان زمان الطوفان رفعه الله وطهره من ان تكبيه عقوبة اهل الارض فصار معمور السماء فتتبع ابراهيم الاساس فبناه على الاساس قديم كان قبله: *Dixit Deus Potens, & Glorioſus ad Adam: O Adam, deſcendere faciam tecum Domum meam, ut ſupplicatio fiat circa illam quemadmodùm fit in circuitu Throni mei. Inviſit autem eam Adam, & poſteri ejus fideles peregrinando ad illam. Adveniente autem diluvio elevavit eam Deus, & purificavit eam, ne in ruina extrema habitatorum Terræ

Terræ periret. Facta eſt igitur Domus viſitata in Cœlo. Abraham verò fundamenta ejus perſcrutatus, ædificavit ſuper ea domum ſimilem antiquæ.

V. *Et Tectum elevatum.*] Jam notavimus, per hoc intelligi Cœlum, quod ſupra Terram eminet. Quantum autem Cœlum diſtet à Terra, ita pronunciat, ſed abſque ullo fundamento. Jahias; بينهما وبين الارض خمسمايه عام : *A terra ad Cœlum eſt ſpatium viæ quingentorum annorum.*

VI. *Et mare plenum.*] Aſſerit Jahias, haberi ex traditione, dixiſſe Aly generum Mahumeti, hoc mare plenum non eſſe in terra, ſed in Cœlo.

XX. *Accumbentes ſuper lectulos in ſeriem diſpoſitos.*] Explicat Gelal: بعضها الى جنب بعض : *poſito uno juxta alium.* Notat hic Jahias, haberi ex celeberrima traditione, Mahumetum dixiſſe: لرجل من اهل الجنة ليتنعم فى تكاة واحدة سبعين عاما فينادية [illegible] منها واحمل من غرفة اخرى اما ان لنا منك دولة بعد فيلتفت اليها فيقول من انت فتقول انا من اللاتى قال الله فلا تعلم نفس ما اخفى لهم من قرة اعين جزاء بما كانوا يعملون [illegible] فيتنعم معها فى تكاة واحدة سبعين عاما فهم كذلك يدورون : *Illi, qui Paradiſum obtinuerit, dabitur deliciari in uno accubitu ſeptuaginta annos. Deinde audiet dicentem ſibi: Eus ſurge hinc, & transfer te in aliud Cœnaculum, nam tecum temporis circulum expletura ſum. Ille verò ad loquentem converſus, rogabit, quænam ſit. Reſpondebit illa: Ego ſum ex illis puellis, de quibus dixit Deus, non poſſe quemquam comprehendere quantam voluptatem allaturæ ſint viris, qui bona egerunt, in Paradiſo. Tunc ille applicabit ſe ad eam, & deliciabitur cum illa in uno accubitu per ſeptuaginta annos. Et ita per gyrum mutabunt accubitus in Paradiſo*: ac proindè etiam puellas.

XXX. *Neceſſitatem ævi.*] Arabicè ريب المنون, explicatur à Gelale; حوادث الدهر فيهلك كغيره من الشعراء : *accidentia temporis, vel ævi: nam malè peribit, ſicut cæteri Poetæ.* Propriè ſignificat, *incertum ævi, vel temporis diuturni.*

XL. *At ipſi ſcribunt.*] Nimirùm, ut explicat Gelal: يكتبون ذلك حتى يمكنهم منازعة النبى فى البعث وامر الاخرة بزعمهم : *ſcribunt hoc* (ideſt arcanum) *ut poſſint diſputare cum Mahumeto de Reſurrectione, & rebus futuri ſæculi juxta propriam opinionem.* Nimirùm, ſi hæc arcana ſcirent, non egerent ſcriptione eorum.

XLIV. *Fruſtum è Cœlo.*] Ad eos ſcilicet feriendos, ut explicat Gelal.

REFUTATIONES.

I. Quid facias cum illo, qui *chorda ſemper oberrat eadem*; niſi ut ei eundem ſemper exprobres errorem? Juramenta nimis frequentia, vel otioſa in hominibus vitioſa, & culpabilia eſſe, nemo unquam dubitavit. Quantò magis in Deo? præſertim facta per res leviſſimas, & Majeſtate Divina prorsùs indignas. Sed eſto, ſæpè juret Deus ad diverſa teſtanda: nonne otioſum, ac ſtultum eſt ad unicam rem confirmandam, tot juramenta congerere? Nimirùm, per Montem Synai, per librum ſcriptum, per Domum habitatam, per Tectum elevatum, per Mare plenum? nonne, ſi hominem tot juramenta, pro una re aſſerenda proferentem audiremus: inſanum illum, vel impium exiſtimaremus? Muliercularum eſt, & puerorum, qui mendaciis delectantur, ita jurejuranda conglobare, ut ſaltem multitudine juramentorum, mendaciis ſuis fidem aliquam acquirant. Si ſemel Deum in teſtem veritatis vocaſſe non ſatis eſt ad faciendam fidem: neque, ſi millies advocetur, ſatis erit. Porrò tàm in veteri Teſtamento, quàm in novo, frequentia juramenti Divina authoritate damnatur. Quamobrem in Eccleſiaſtico cap. 23. legimus: *Vir multum jurans, implebitur iniquitate, & non diſcedet à domo illius plaga.* Et: *Jurationi non aſſueſcat os tuum, multi enim caſus in illa.* Et cap. 17. *Loquela multum jurans, horripilationem capiti ſtatuet, & irreverentia illius obturatio aurium.* Chriſtus etiam non ſolùm frequentiam jurandi, ſed etiam juramentum extra neceſſitatem omninò improbavit. Quamobrem Matthæi cap. 5. legimus hæc illius verba: *Ego autem dico vobis non jurare omninò, neque per Cœlum, quia Thronus Dei eſt: neque per Terram, quia ſcabellum eſt pedum ejus: neque per Jeroſolymam, quia Civitas eſt Magni Regis: neque per caput tuum juraveris, quia non potes unum capillum album facere, aut nigrum.* Eadem prope verba habet Sanctus Jacobus in Epiſtola ſua cap. 5. Videtur autem per hoc damnari abuſus jurandi per aliud, quàm per Deum, aut nomen ejus, per quod tantùm præcepit Deus juramenta fieri in Deuter. cap. 6. *Dominum Deum tuum timebis, & illi ſoli ſervies, ac per nomen illius jurabis*, & profectò nunquam in ſacris literis legimus, homines fideles juraſſe, niſi per Deum, aut per nomen ejus. Nam per creaturas jurare eſt res valdè ſuſpicioſa: quamvis enim in illis reluceat aliquod Dei attributum, videtur tamen tribui illis aliqua Divinitas: quamobrem hujuſmodi juramenta ab infidelibus, ut plurimùm uſurpari conſueverunt. Hinc poterit unuſquiſque cognoſcere, quàm conformis ſit Alcoranus, & Mahumeti doctrina Pentateucho, & Euangelio: id, quod tàm ſæpè jactat Impoſtor.

II. Redit in ſcenam Paradiſus Mahumeti, in quo ſemper aliquid novi eſt animadvertere. Etenim hìc præter lectulos, puellas, poma, vina, aliaque hujuſmodi oblectamenta, & illecebras: carnes etiam menſis apponuntur. Verùm quaſnam, aut undenam in Paradiſo Beati carnes habebunt? erunt ne ibi greges ovium, & caprarum, & armenta boum, vel laniones, qui ea poſſint mactare? Atqui etiam ſtabula, & paſtores, & Coqui, & popinæ ibidem reperientur.

entur. Immò, & ad exonerandos ventres latrinæ erunt neceſſariæ. Sed facilè hæc omnia Mahumetani concedent, cùm videant, ex Alcorano Paradiſum à Cauponis, & macellis non differre.

III. Ut probet Mahumetus, Meccanis Alcoranum non eſſe aliquid à ſe, vel ab alio confarcinatum, ſed à Deo traditum; provocat eos iterùm ad aliquid par, vel ſimile conficiendum: quaſi verò hoc illis prorsùs impoſſibile eſſet futurum. Hoc argumento tamquam omnium maximo, penituſque ineluctabili utuntur Moslemi ad Alcorani miraculum aſſerendum, & Mahumeti propheticum munus demonſtrandum. Verùm, quàm leve, frivolum, & ſtramineum hujuſmodi argumentum ſit, jam ſuprà ſæpiùs demonſtravimus. Sed quid ad hoc probandum rationibus opus eſt? Satis eſt, Alcoranum ipſum legere, & illius ineptias, fabulas, mendacia, perturbatum ordinem, elumbatas, mancaſque periodos, frequentiſſimas contradictiones, nullam rerum, aut verborum connexionem, earumdem rerum aſſiduam cantilenam, commata perpetuò inæqualia, & alia hujuſmodi animadvertere, ut nulli dubium eſſe poſſit, utrum Alcoranus ſit liber Dei, an verò Mahumeti, vel alicujus nebulonis figmentum.

IV. Jactant Mahumetus, ſe eſſe in oculis Dei: nimirùm, ab eo ſe ſemper videri, & tamquam pupillam oculi cuſtodiri, quemadmodùm Mahumetani Doctores exponunt. Verùm neſcio, quàm benè vidit, & cuſtodivit eum Deus ſuus, cùm in bello Ohod excuſſi ſunt illi duo dentes, & enormiter ſauciata, ac fœdata facies ejus: & cùm in ovis harmo à fæmina Judæa ſibi tradito (quippe hujuſmodi harmorum aſſorum avidiſſimus erat) venenum illud incautus hauſit, quo non poſt longum tempus miſerè interijt. Neque reponant Moslemi, Chriſtum etiam, & Prophetas, qui in oculis Dei erant, hujuſmodi infortunia ſubiiſſe. Nam Chriſtus ſpontè, & pro humano genere ſalvando paſſus eſt: nullus verò Prophetarum pro ingluvie, vel libidine explenda, vel pro imperio armis dilatando vulnera, aut necem ſubiit, quemadmodùm Mahumetus, ſed pro veritate, juſtitia, & Religione aſſerenda; pro quibus pœnas, vel mortem pati, glorioſiſſimum ſemper ab omnibus exiſtimatum eſt. Neque ullus magis eſſe poteſt in oculis Dei, quàm, qui pro illius gloria, ſanguinem ſpontè, vitamque profundit.

سورة النجم مكيّة اثنتان وستّون آية

SURA LIII.
STELLA.
MECCANA:
COMMATUM SEXAGINTA DUORUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والنجم اذا هوي ۞ 2 ما ضلّ صاحبكم وما غوي ۞ 3 وما ينطق عن الهوي ۞ 4 ان
هو الّا وحي يوحي ۞ 5 علّمه شديد القوي ۞ 6 ذو مرّة فاستوي ۞ 7 وهو بالافق الاعلي ۞
8 ثمّ دنا فتدلّي ۞ 9 فكان قاب قوسين او ادني ۞ 10 فاوحي الي عبده ما اوحي ۞
11 ما كذب الفؤاد ما راي ۞ 12 افتمارونه علي ما يري ۞ 13 ولقد راه نزلة اخري ۞
14 عند سدرة المنتهي ۞ 15 عندها جنّة المأوي ۞ 16 اذ يغشي السدرة ما يغشي ۞
17 ما زاغ البصر وما طغي ۞ 18 لقد راي من ايات ربّه الكبري ۞ 19 افرايتم اللات
والعزّي ۞ 20 ومناة الثالثة الاخري ۞ 21 الكم الذكر وله الانثي ۞ 22 تلك اذا
قسمة ضيزي ۞ 23 ان هي الّا اسماء ۞ 24 سمّيتموها انتم واباؤكم ما انزل الله بها من
سلطان ان يتّبعون الّا الظنّ وما تهوي ۞ 25 الانفس ولقد جاءهم من ربّهم الهدي ۞
26 ام للانسان ما تمنّي ۞ 27 فلله الاخرة والاولي ۞ 28 وكم من ملك في السموات لا
تغني شفاعتهم شيا الّا من بعد ان ياذن الله لمن يشاء ويرضي ۞ 29 انّ الذين لا يؤمنون
بالاخرة ليسمّون الملايكة تسمية الانثي ۞ 30 وما لهم به من علم ان يتّبعون الّا الظنّ وانّ
الظنّ لا يغني من الحقّ شيا فاعرض عن من تولّي عن ذكرنا ولم يرد الّا الحيوة الدنيا ذلك
مبلغهم من العلم انّ ربّك هو اعلم بمن ضلّ عن سبيله وهو اعلم بمن اهتدي ۞ 31 ولله ما
في السموات وما في الارض ليجزي الذين اسأوا بما عملوا ويجزي الذين احسنوا بالحسني ۞
32 الذين يجتنبون كباير الاثم والفواحش الّا اللمم انّ ربّك واسع المغفرة هو اعلم بكم

اذ

إذ أنشأكم من الأرض وإذ أنتم أجنة في بطون أمهاتكم فلا تزكوا أنفسكم هو أعلم بمن
اتقى ۞ 33 أفرأيت الذي تولى ۞ 34 وأعطى قليلا وأكدى ۞ 35 أعنده علم الغيب
فهو يرى ۞ 36 أم لم ينبأ بما في صحف موسى ۞ 37 وإبراهيم الذي وفى ۞ 38 ألا تزر وازرة
وزر أخرى ۞ 39 وأن ليس للإنسان إلا ما سعى ۞ 40 وأن سعيه سوف يرى ۞ 41 ثم
يجزيه الجزاء الأوفى ۞ 42 وأن إلى ربك المنتهى ۞ 43 وأنه هو أضحك وأبكى ۞
44 وأنه هو أمات وأحيا ۞ 45 وأنه خلق الزوجين الذكر والأنثى ۞ 46 من نطفة إذا
تمنى ۞ 47 وأن عليه النشأة الأخرى ۞ 48 وأنه هو أغنى وأقنى ۞ 49 وأنه هو رب
الشعرى ۞ 50 وأنه أهلك عادا الأولى ۞ 51 وثمودا فما أبقى ۞ 52 وقوم نوح من قبل إنهم
كانوا هم أظلم وأطغى ۞ 53 والمؤتفكة أهوى ۞ 54 فغشيها ما غشى ۞ 55 فبأي آلاء ربك
تتمارى ۞ 56 هذا نذير من النذر الأولى ۞ 57 أزفت الآزفة ۞ 58 ليس لها من دون
الله كاشفة ۞ 59 أفمن هذا الحديث تعجبون ۞ 60 وتضحكون ۞ 61 ولا تبكون ۞
62 وأنتم سامدون ۞ 63 فاسجدوا لله واعبدوا ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PEr Stellam, cùm occubuerit. 2. Non erravit *Mahumetus* ſocius veſter,
a Si. neque deceptus eſt. 3. Neque loquitur ex ſenſu *proprio*. 4. *a* Non
eſt id, *quod loquitur*, niſi revelatio, quæ revelatur *ei*. 5. Docuit eum *Ga-*
briel, validus robore. 6. Præditus viribus: tùm conſedit adæquatè. 7. Et
ipſe in horizonte altiſſimo *ſtabat*. 8. Deindè appropinquavit *ad eum*: tùm pro-
piùs acceſſit. 9. Tùm fuit *vicinus* per intervallum duorum arcuum, aut vi-
cinior *hoc*. 10. Revelavitque ſervo ſuo id, quod revelavit. 11. Non finxit
cor *Mahumeti* id, quod vidit. 12. An ergo diſceptabitis cum illo de eo,
quod vidit? 13. Et jam quidem vidit eumdem *Gabrielem* vice altera. 14. Jux-
ta Lotum Termini. 15. Juxta eam (*ideſt Lotum*) *eſt* hortus receptaculi.
16. Cùm cooperiret Lotum id, quod cooperiebat. 17. Non declinavit aſpe-
ctus *illius*, neque digreſſus eſt. 18. Jam quidem vidit de ſignis Domini ſui
maximis. 19. Quid vobis videtur de Allata, & Aloza. 20. Et Manata ter-
tia alia. 21. Numquid vobis *eſt* maſculus, & illi (*ideſt Deo*) fœmina? 22. Iſta
b Si. utique *eſt* partitio injuſta. 23. *b* Non *ſunt* hæc *Numina*, *quæ colitis*, niſi no-
mina. 24. Nominaſtis ea vos, & patres veſtri. Non demiſit Deus pro il-
c Si. lis *colendis* ullam poteſtatem. *c* Non ſequuntur, niſi opinionem, & quod de-
ſiderant. 25. Animæ (*ideſt deſideria ſua*). Et jam quidem venit ad eos à
Domino ſuo directio. 26. An homini *erit* id, quod deſiderat. 27. Atqui
Dei *eſt* Sæculum noviſſimum, & primum. 28. Et quotquot Angeli ſunt in
Cœlis, non proderit interceſſio eorum quidquam, niſi poſteaquam annuerit
Deus ei, cui voluerit, ipſique placuerit. 29. Porrò, qui non credunt in no-
viſſimum Sæculum, certè nominant Angelos nominatione fœminæ. 30. Et
d Si. non *eſt* illis in hoc ulla ſcientia: *d* non ſequuntur, niſi opinionem: ſed cer-
tè opinio non acquiret de veritate quidquam. Recede ergo ab eo, qui ſe
averterit à commonitione noſtra, & non voluerit, niſi vitam præſentem. Hæc
eſt aſſecutio eorum de ſcientia (*ideſt hoc eſt ſummum ſcientiæ, ad quod perve-*
niunt, nempè ſcire ſolùm mundana). Certè Dominus tuus eſt Scientiſſimus de
illo, qui erraverit à ſemita ſua: & eſt ſcientiſſimus de illo, qui directus
fuerit.

fuerint. 31. Et Dei *eſt* id, quod in Cœlis, & id, quod in terra *reperitur*; ut retribuat iis, qui malè egerint ſecundum id, quod operati fuerint: & retribuat iis, qui benè egerint, Optimum (*i. Paradiſum*). 32. Qui evitant gravia iniquitatis, & flagitiorum, *&* *non committunt*, niſi peccata levia: certè Dominus tuus *erit illis* amplus indulgentia. Ipſe erat Scientiſſimus in vobis (*ideſt optimè vos norat*) cùm produxit vos è terra, & cùm vos *eſſetis* embriones in uteris matrum veſtrarum. Ne ergo juſtificetis animas (*ideſt ne glorie- mini tamquam juſti*). Ipſe *eſt* Scientiſſimus de eo, qui timoratus eſt. 33. Quid tibi videtur de eo, qui averterit ſeſe *à fide*. 34. Et dederit pauxillum *facultatum ſuarum*; & avarè retinuerit *reliqua*? 35. *Eſt* ne apud eum ſcientia Arcani (*ideſt futuri Sæculi*) itaut ipſe videat (*ideſt cognoſcat, quid ſibi eventurum ſit*)? 36. An non narratum fuit illi id, quod *eſt* in Codicibus Moyſi. 37. Et Abrahæ, qui complevit *præceptum Dei*. 38. Quod *ſcilicet* non portabit *anima* portans, pondus alterius (*ideſt nullus pro alieno peccato punietur*). 39. Et quod non *erit* homini, niſi quod ſtudioſè egerit. 40. Et quod certè opus ejus mox apparebit. 41. Deindè remunerabitur pro eo remuneratione cumulatiſſima. 42. Et quòd ſanè ad Dominum tuum *erit* terminus *omnium*. 43. Et quòd certè ipſe ridere facit, & flere facit. 44. Et quòd ſanè mortificat, & vivificat. 45. Et quòd certè ipſe *a* creat duos conjuges, maſculum, & fœminam. 46. Ex ſpermate cùm ſeminatum fuerit. 47. Et quòd certè ad ipſum *ſpectat* creatio altera (*ideſt Reſurrectio, vel incrementum corporis*). 48. Et quòd ipſe certè ditat, & poſſidere facit. 49. Et quòd ipſe certè *eſt* Dominus Caniculæ. 50. Et quòd ipſe ſanè perdidit Adæos priores. 51. Et Themudæos: & non reliquit *ullum ex eis*. 52. Et Gentem Noe anteà: quippe Ipſi erant iniquiſſimi, & ſceleſtiſſimi. 53. Et *Urbes* ſubverſas diruit (*ideſt Sodomam, &c.*). 54. Et operuit eas id, quod operuit (*ideſt lapides, ſeu lateres igniti miſſi è Cœlo ſuper eas*). 55. Quodnam ergo beneficiorum Domini tui, *ò homo*, revocabis in dubium? 56. Hic (*ideſt Mahumetus*) eſt Prædicator ex Prædicatoribus primis (*ideſt ſimilis illis*). 57. Appropinquavit Appropinquans (*ideſt Dies Judicii*). 58. Non eſt illi præter Deum revelatrix (*ideſt nulla creatura novit punctum ejus præter Deum*). 59. An ergo de hac narratione (*ideſt de Alcorano*) admiramini? 60. Et ridetis. 61. Et non *potiùs* fletis. 62. Et vos *eſtis* ſegniter ludentes? Adorate ergo Deum, & colite.

a crea

NOTÆ.

CIrca titulum, & locum Suræ nulla eſt controverſia. In numero verſuum non omnes conveniunt, quamvis plerique duos ſupra ſexaginta enumerent. Præmium Lectoris, erunt عشر حسنات بعدد مـــن صدق بمحمد وجحد به بمكــة. *Decem bona juxta numerum tàm eorum, qui crediderunt, quàm eorum, qui credere noluerunt in Mahumetum in Mecca.*

I. *Per Stellam.*] Gelal, & Zamchaſcerius volunt hic ſignificari الثريا *Plejades*. Jahias: تفسير ابـــن عباس قال يقول والوحى اذا أنزل وتفسير الحســن يعنى الكواكب اذا انتثرت والنجـم عنده جماعة النجوم: *Expoſitio Ebn-abbas eſt: Per revelationem, quandò à Deo facta fuerit. Sed expoſitio Alhaſan eſt: Per Stellas, quandò ſparſæ fuerint. Itaut apud eum Stella accipiatur genericè pro omnibus ſtellis.* Nonnulli putant, eſſe hic prædictionem de diſperſione Stellarum in die Judicii. Ita infelices Moslemi diſtillant ingenia in Prophetæ ſui nugis ad ſenſum aliquem ſeriùm reducendis, quem ille, ne ſomniavit quidem.

V. *Docuit eum.*] Longa eſt fabula chimericę hujus revelationis, ſeu apparitionis, quam breviter innuit Gelal in ſua expoſitione his verbis: علمه اياه ملك شديد القوى ذو مرة قوة وشدة او منظر حسن اى جبرائيل عم فاستوى استقر وهو بالافق الاعلى افق الشمس اى عند مطلعها على صورة التى خلق عليها فراه النبى صم فخر مغشيا عليه وكان قد ساله ان يريه نفسه على صورته التى خلق عليها فواعده فنزل جبرايـــل عم فى صورة الادميين ثم دنا قرب منه فتدلـــى: *Docuit eum revelationem illam Angelus validus viribus, præditus robore, virtute, & fortitudine; ſeu pulcher aſpectu (ideſt Gabriel, cui ſit pax) Conſedit enim* (ideſt firmus conſtitit) *& erat in horizonte, ſeu in plaga Cœli, in qua Sol oriebatur in forma, qua creatus fuerat. Viditque eum Propheta Mahumetus, & deliquium paſſus corruit. Jam verò*

verò petierat à Gabriele, ut ſeipſi manifeſtaret in ea forma, in qua creatus fuerat. Promiſitque ei Gabriel: & deſcendit ad eum in forma humana. Tunc acceſſit prope ad eum, & vicinior factus eſt.

VII. *In horizonte.*] Vox Arabica الأفق ſignificat tàm horizontem, quam partem quamlibet Cœli, vel Mundi: immò, & ipſum Mundum.

IX. *Duorum arcuum.*] Exponunt quidam ذراعين *duorum cubitorum*. Et quidem قوس tàm arcum, quàm cubitum ſignificat.

X. *Revelavitque ſervo ſuo id, quod revelavit.*] Exponunt nonnulli: Revelavitque Deus Gabrieli ſervo ſuo id, quod Gabriel revelavit Mahumeto. Sed modus loquendi Arabicus videtur exigere, ut utrumque, *revelavit* ad Mahumetum referatur.

XIII. *Vidit eumdem vice altera.*] Nimirùm, ut exponit Gelal: لما أسرى به الى السموات: *cum nocturno tempore translatus eſt in Cœlum.*

XIV. *Juxta Locum Termini.*] Lotus, Arabicè سدرة *Sedra* eſt juxta Gelalem: شجرة نبق عن يمين العرش لا يتجاوز احد من الملائكة وغيرهم: *arbor Nebec, ſita à dextris Throni Dei, ultra quam nulli Angelorum, vel [illegible] Intelligenarum, tranſire fas eſt.* Ideò appellatur Lotus Termini. Alii tamen ſentiunt ita appellari, quia ad eam ſcientia omnis Primorum, & noviſſimorum terminatur. Porrò Sedra eſt ſpecies arboris Loti. Sed puto, hìc eſſe nomen proprium arboris Paradiſi.

XV. *Hortus receptaculi.*] Ita appellatur hic hortus, in Paradiſus, quia, ut ait Gelal: تأوي اليها الملائكة او ارواح الشهداء والتابعين: *recipiuntur in eum Angeli, ſeu animæ Martyrum, & Piorum.*

XVI. *Id, quod operiebat.*] Nimirùm, ut exponit Gelal: من طير وغيره *volucres, & alia animalia,* quæ ſuper arborem Sedra conſidebant.

XVIII. *De ſignis Domini ſui maximis.*] Hæc ſigna ita refert Gelal: فراى من عجايب الملكوت رفرفا خضرا سد افق السما وجبرايل له ستماية جناح: *Vidit autem inter res mirabiles Regni Cœleſtis aulæum viride, quod cooperuerat horizontem Cœli: & Gabrielem, qui habebat ſexcentas alas.*

XIX. *Allata, & Aloza, & Manata.*] Erant hæc tria Idola Meccanorum, de quibus alibi dictum eſt.

XXIII. *An erit homini id, quod deſiderat?*] Nimirùm, ut explicat Gelal: من ان الاصنام تشفع لهم عند الله: *ut Idola intercedant pro eo apud Deum.*

XLVI. *Dominus Caniculæ.*] Vox Arabica الشعرى *Canicula*: exponitur à Gelal: كوكب خلف الجوزا كانت تعبد في الجاهلية: *Stella, quæ eſt à tergo Geminorum, & quæ colebatur tempore Idololatriæ.*

XLVII. *Adæos priores.*] Nam, ut notat Gelal, alii fuerunt tempore Hud Prophetæ: alii verò poſteriores, tempore Saleh.

REFUTATIONES.

I. ITerùm propalat Mahumetus ſtultitiam ſuam. Aſſerebant Meccani, illum in errore verſari: à Dæmone, vel nebulone aliquo deceptum fuiſſe: Alcoranum eſſe cerebri illius figmentum: nullo modo Deum res tam ineptas, atque abſurdas ei revelare detuliſſe. Quid ille? Divinum jusjurandum interponit ad cauſam ſuam tuendam. Jurat Deus Meccanis per ſtellam, cum jam occubuerit, eoſdem toto Cœlo errare in iis, quæ de Propheta ſuo deblaterabant. Nihil dico de tam impio Juramento. Unum illud inquiro, utrum Meccani Deum jurantem audierint: an verò Mahumetus ſolus. Primum dici non poteſt. Fides igitur hujus Juramenti erat penes Mahumetum: nimirùm ipſe de ſe teſtimonium perhibebat, nulloque certo, vel probabili argumento utebatur, quo adverſariis perſuaderetur, verum eſſe id, quod ipſe affirmabat, nullam igitur majorem rationem habebant Meccani credendi, Deum aliquid Mahumeto revelaſſe, quàm illud idem ipſi juraſſe. Hoc verò nihil aliud erat, quàm rudibus illis hominibus illudere.

II. Eamdem notam merentur, quæ de viſione Gabrielis ſive in horizonte, ſive in Paradiſo juxta arborem Loti commemorat. Hæc enim nullum teſtem habebant præter ipſum Mahumetum, qui ea ſe vidiſſe affirmabat: at nullo argumento, vel teſtimonio, cur credi poſſet, confirmabat. Nihil verò impoſtoribus facilius eſt, vel uſitatius, quàm Divinas viſiones, ac revelationes confingere, ſed objicient Mahumetani, hoc idem de veris, ac Sanctis Prophetis dici poſſe. At falſum eſt hoc: nam hi talia veracitatis revelationis à Deo ſibi factæ argumenta oſtendebant, ut nullo modo poſſet de ea, niſi temere dubitari. Hoc autem Mahumeto nullo modo convenit. Deindè tàm nos, quàm Mahumetani firmiſſimè credimus, nihil in Prophetis falſum eſſe, ſed omnia divinam continere veritatem. Abſit autem, ut nos hoc ipſum de Mahumeto credamus nos, quòd ſi illi credunt, nullum ſolidum credendi habent fundamentum.

سورة القمر مكية خمس وخمسون اية

SURA LIV.

LUNA.

MECCANA:

COMMATUM QUINQUAGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اقتربت الساعة وانشق القمر ۞ 2 وان يروا اية يعرضوا ويقولوا سحر مستمر ۞ 3 وكذبوا
واتبعوا اهواءهم وكل امر مستقر ۞ 4 ولقد جاءهم من الانباء ما فيه مزدجر ۞ 5 حكمة
بالغة فما تغني النذر ۞ 6 فتول عنهم يوم يدع الداع الي شيء نكر ۞ 7 خشعا ابصارهم
يخرجون من الاجداث كانهم جراد منتشر ۞ 8 مهطعين الي الداع يقول الكافرون هذا يوم
عسر ۞ 9 كذبت قبلهم قوم نوح فكذبوا عبدنا وقالوا مجنون وازدجر ۞ 10 فدعا ربه
اني مغلوب فانتصر ۞ 11 ففتحنا ابواب السماء بماء منهمر ۞ 12 وفجرنا الارض عيونا
فالتقي الماء علي امر قد قدر ۞ 12 وحملناه علي ذات الواح ودسر ۞ 14 تجري
باعيننا جزاء لمن كان كفر ۞ 15 ولقد تركناها اية فهل من مدكر ۞ 16 فكيف
كان عذابي ونذر ۞ 17 ولقد يسرنا القران للذكر فهل من مدكر ۞ 18 كذبت
عاد فكيف كان عذابي ونذر ۞ 19 انا ارسلنا عليهم ريحا صرصرا في يوم نحس مستمر ۞
20 تنزع الناس كانهم اعجاز نخل منقعر ۞ 21 فكيف كان عذابي ونذر ۞ 22 ولقد
يسرنا القران للذكر فهل من مدكر ۞ 23 كذبت ثمود بالنذر ۞ 34 فقالوا ابشرا
منا واحدا نتبعه انا اذا لفي ضلال وسعر ۞ 25 االقي الذكر عليه من بيننا بل هو كذاب
اشر ۞ 26 سيعلمون غدا من الكذاب الاشر ۞ 27 انا مرسلوا الناقة فتنة لهم فارتقبهم
واصطبر ۞ 28 ونبئهم ان الماء قسمة بينهم كل شرب محتضر ۞ 29 فنادوا صاحبهم فتعاطي
فعقر ۞ 30 فكيف كان عذابي ونذر ۞ 31 انا ارسلنا عليهم صيحة واحدة فكانوا

كهشيم المحتظر ۞ 31 ولقد يسرنا القران للذكر فهل من مذكر ۞ 32 كذبت
قوم لوط بالنذر ۞ 33 انا ارسلنا عليهم حاصبا الا آل لوط نجيناهم بسحر ۞ 34 نعمة من
عندنا كذلك نجزي من شكر ۞ 35 ولقد انذرهم بطشتنا فتماروا بالنذر ۞ 36 ولقد
راودوه عن ضيفه فطمسنا اعينهم فذوقوا عذابي ونذر ۞ 37 ولقد صبحهم بكرة عذاب
مستقر ۞ 38 فذوقوا عذابي ونذر ۞ 39 ولقد يسرنا القران للذكر فهل من مذكر ۞
40 ولقد جاء آل فرعون النذر ۞ 41 كذبوا باياتنا كلها فاخذناهم اخذ عزيز مقتدر ۞
42 اكفاركم خير من اولائكم ام لكم براءة في الزبر ۞ 43 ام يقولون نحن جميع
منتصر ۞ 44 سيهزم الجمع ويولون الدبر ۞ 45 بل الساعة موعدهم والساعة ادهى
وامر ۞ 46 ان المجرمين في ضلال وسعر ۞ 47 يوم يسحبون في النار على وجوههم ذوقوا
مس سقر ۞ 48 انا كل شيء خلقناه بقدر ۞ 49 وما امرنا الا واحدة كلمح بالبصر ۞
50 ولقد اهلكنا اشياعكم فهل من مذكر ۞ 51 وكل شيء فعلوه في الزبر ۞ 52 وكل
صغير وكبير مستطر ۞ 53 ان المتقين في جنات ونهر ۞ 54 في مقعد صدق ۞ 55 عند
مليك مقتدر ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. APpropinquavit Hora: & ſciſſa eſt Luna: 2. Quod ſi *Infideles* viderint aliquod ſignum, longè recedent, & dicent: Præſtigium potentiſſimum. 3. Et mendacii inſimulaverunt *Mahumetum*: & ſectati ſunt concupiſcentias ſuas. Sed omnis res eſt ſtabiliter permanſura. 4. Et jam quidem venit ad eos de hiſtoriis illud *notitiæ*, in quo *poteſt eſſe illis ſufficiens* inhibitio, *ut recedant ab errore ſuo*. 5. Sapientia conſummata *poſſunt eſſe illis hæc exempla*: ſed non proſunt *eis* commonitores. 6. Recede ergo ab eis. Die, qua vocabit Vocans ad rem arduam (*ideſt Aſraphel ad Judicium*). 7. Dejectis oculis ſuis exibunt *homines* ex monumentis, quaſi ipſi eſſent locuſtæ ſparſim diffuſæ. 8. Accurrentes projecta cervice ad Vocantem. Dicent Infideles: Hæc eſt dies difficilis. 9. Mendacii redarguerunt ante eos (*ideſt Meccanos*) gentes Noe; mendacii, inquam, redarguerunt *ipſum Noe* ſervum noſtrum; & dixerunt: *Hic eſt* dæmoniacus. Et cum increpatione rejectus eſt. 10. Invocavit igitur Dominum ſuum, *dicens*: Ego ſanè ſum victus (*ideſt hi prævalent contra me*) vindica igitur me. 11. Itaque aperuimus portas Cœli cum aqua copioſè affluente. 12. Et erumpere fecimus terram in fontes: itaut occurreret ſibi aqua *è Cœlo, & è terra*, juxta decretum, quod jam ſtatutum fuerat *à nobis*. 13. Et portavimus eum ſuper *arcam* conſtantem tabulis, & compaginamentis: 14. Currebat in oculis noſtris; in remunerationem illius, qui fuerat ingratè rejectus (*ideſt Noe*). 15. Et jam quidem reliquimus eam in ſignum. An verò eſt ullus *propterea* commonefactus? 16. Quomodò verò fuit pœna mea; & comminatio mea? 17. Et jam quidem facilitavimus Alcoranum ad commonitionem: ſed eſtne ullus commonefactus? 18. Mendacium impoſuerunt Adei *Prophetæ ſuo Hud*. At quomodò fuit pœna mea, & comminatio mea? 19. Certè nos miſimus ſuper eos ventum perſtrepentem in die infauſtitatis perſeverantis. 20. Elevabat homines, quaſi ipſi eſſent trunci palmæ evulſæ: 21. Et quomodò fuit pœna mea, & comminatio mea! 22. Et jam quidem

facili-

facilitavimus Alcoranum ad commonitionem. An verò fuit ullus commonefactus? 23. Mendacii incuſaverunt Themudæi Prædicatores *ſuos* (*ideſt Saleh*, *& ſocios ejus*). 24. Dixerunt enim: An hominem ex nobis unum ſequemur eum? Certè nos propterea eſſemus ſanè in errore, & amentia. 25. An conjecta eſt prædicatio ſuper eum inter nos? Quin potiùs ipſe eſt mentitor, jactator. 26. *Dixit Deus ad Saleh*; Scient porrò cras, quis ſit mentitor, jactator. 27. Nos quippe miſſuri ſumus Camelam ad probationem eorum. At *tu* obſerva eos, & patienter ſuſtine. 28. Et edic eis, quòd aqua erit partitio inter eos: cuilibet potationi eſt aſſiſtendum. 29. Advocaverunt ergo ſocium ſuum *Codar*, *ut occideret eam*: & apprehendit *gladium*, & occidit *eam*. 30. Quomodò verò fuit pœna mea, & comminatio mea! Quippe nos miſimus ſuper eos vociferationem unam, & fuerunt veluti materies arida ad ſtabula inſtructa. 31. Et jam quidem facilitavimus Alcoranum ad commonitionem: an verò eſt ullus commonefactus? 32. Mendacii inſimulavit populus Lot prædicationem *ejus*. 33. Nos verò miſimus ſuper eos *ventum* glareas ejaculantem, *quo omnes perierunt* præter familiam Lot: liberavimus eos (*ideſt familiam Lot*) in tempore matutino. 34. Per gratiam ex nobis. Ita remuneramus eum, qui gratus fuerit. 35. Et jam quidem comminatus fuerat illis *Lot* vehementiam noſtram *in puniendo*: *at illi* diſputaverunt inter ſe de comminatione *illius*. 36. Et jam quidem requiſierunt eum pro hoſpitibus ipſius, *ut eos ſibi concederet ad uſum nefarium*: ſed delevimus oculos eorum, *itaut locus oculorum cum reliqua carne complanaretur*: *& diximus eis*; Guſtate ergo pœnam meam, & comminationem meam. 37. Et jam quidem manicavit ad eos diluculò pœna perſeverans (*ideſt manè mortui ſunt*, *& deſcenderunt in Gehennam*). 38. Guſtate ergo pœnam meam, & comminationem meam. 39. Et jam quidem facilitavimus Alcoranum ad commonitionem: an verò eſt ullus commonefactus? 40. Et jam quidem venit ad familiam Pharaonis comminatio. 41. Mendacium confinxerunt in ſignis noſtris omnibus. Quamobrem ſuſtulimus eos ſublatione valida, potenti. 42. An Infideles veſtri, *ò Meccani*, meliores ſunt, quàm *fuerint* iſti? An *promittitur* vobis immunitas *ab ira Dei* in Sacris voluminibus? 43. An dicent: Nos ſumus congregatio prævalitura *contra Mahumetum*? 44. Mox diſſipabitur *hæc* congregatio, & retrò vertent terga. 45. Atqui Hora (*ideſt Dies Judicii*) eſt tempus conſtitutum promiſſioni eorum (*ideſt pœnæ illis promiſſæ.*) Et Hora erit calamitoſior, & amarior, *quàm pœna hujus Sæculi*. 46. Certè ſcelerati ſunt in errore *in hoc ſæculo*: & in igne ardenti *erunt in futuro*. 47. Die, qua trahentur per ignem ſuper facies ſuas: *& dicetur illis*; Guſtate tactum Tartari. 48. Certè nos omnem rem creavimus cum provida diſpoſitione. 49. Et non eſt imperium noſtrum, niſi unicum *verbum Eſto*, ad inſtar ictus oculi. 50. Et jam quidem perdidimus *populos* ſimiles vobis; an verò propterea eſt ullus commonefactus? 51. Omnis autem res, quam fecerint, ſcribetur in Libris. 52. Et omne *opus* parvum, & magnum deſcribendum eſt in Tabula aſſervata. 53. Porrò Pii erunt in hortis, & fluminibus, 54. In conſeſſu veritatis. 55. Apud Regem potentiſſimum.

NOTÆ.

INſcribitur hæc Sura القمر *Luna*, quia in primo ejus verſu fit mentio de prodigioſa Lunæ ſciſſura, de qua mox dicemus. Aliqui inſcribitur اقتربت *Appropinquavit*, à prima ejuſdem verſus dictione. Eſt tota Meccana, juxta Jahiam. Sed Gelal excipit verſum 44. qui incipit: *Mox diſſipabitur*. Tribuuntur illi communiter commata quinque ſupra quinquaginta. De præmio Lectoris hæc habet Zamchaſcerius: من قراء سورة القمر في كل غب بعثه الله في يوم القيمة ووجهه مثل القمر ليلة القمر *Qui legerit Suram Lunæ in omni luce* (ideſt in omni ortu Lunæ, vel Solis) *ſuſcitabit eum Deus die Reſurrectionis*, *& habebit faciem ſimilem Lunæ in nocte Lunæ* (ideſt in plenilunio.)

I. *Et ſciſſa eſt Luna*:] Duplex eſt hìc Moslemorum expoſitio. Nonnulli enim putant, indicari hoc loco miraculum à Mahumeto patratum, dùm Lunam diſcidit in duas partes. Nonnulli verò ſentiunt, nihil tale hìc eſſe intelligendum: ſed tantummodò ſignificari, propinquam eſſe horam, ſeu diem Judicii, cujus unum ſignum erat ſciſſio Lunæ: itaut tempus præteritum, *ſciſſa eſt*; more prophetico accipi debebat pro futuro, *ſcindetur*; ſed audiamus Zamchaſcerium. انشقاق القمر من آيات رسول الله

ومعجزاته عـــن انس ابن مالك ان الكفار سألوا
رسول الله آية وانشق القمر فرقتين وكذا عن ابـــن
عباس وابن مسعد : قال ابن عباس انفلق فلقتين
فلقة ذهبت وفلقة بقيت : وقال ابن مسعود رايـــت
حراء بين فلقى القمر وعن بعض الناس ان معناه
ينشق يوم القيمة : وفي قراة حذيفة وقد انشق القمر
اى اقتربـــت الساعة وقد حصـــل من ايات اقترابها .
انـــــه القمر قد انشق : *Sciſſio Lunæ fuit unum ex ſignis Legati Dei, & miraculis ejus illuſtribus. Habetur ex Anas filio Malec, infideles poſtulaſſe à Legato Dei aliquod ſignum: & diſciſſa eſt Luna in duas partes. Et ita habetur ex Ebn-Abbas, & Ebnomaſaud. Dixit Ebn-abbas: Diviſa eſt Luna in duas partes, quarum una abiit, & altera remanſit. Dixit verò Ebnomaſaud: Vidi Montem Hara poſitum inter duas partes Lunæ diviſas. Quidam verò volunt ſignificationem horum verborum eſſe: Diſcindetur Luna in die Reſurrectionis. Legit Hodeiphæ: Etiam ſciſſa eſt Luna: id eſt; appropinquavit dies Judicii: jam enim apparuit unum ex ſignis appropinquationis ejus quandòquidem jam Luna ſciſſa eſt.* Beidavius celeberrimus Alcorani Interpres hæc habet روى ان الكفار سألوا رسول الله آية فانشق القمر وقيل معناه سينشق يوم القيمـــة : *Fertur, Infideles poſtulaſſe à Legato Dei ſignum: & ſciſſa eſt Luna. Alii dicunt ſignificari per hæc verba, ſcindendam eſſe Lunam in die Reſurrectionis.*

II. *Potentiſſimum.*] Vox Arabica مستمر exponitur à quibuſdam hoc loco دايم *perpetuum*, ſeu *continuatum*. Quaſi dicerent: Mahumetus perpetuò nos præſtigiis ſuis illudit. Poteſt etiam exponi, *tranſiens*: quaſi nihil habeat firmi, & ſtabilis; ſed merum ſit ſpectrum.

III. *Sed omnis res eſt ſtabiliter permanſura.*] Id eſt, juxta Moſlemorum explicationem, omnis res ſive bona, ſive mala perſeverabit quoad præmium, vel pœnam cum authoribus ſuis, ſive in Paradiſo, ſive in Gehenna.

V. *Commonitores.*] Vox Arabica النذر, aliquandò accipitur pluraliter à ſingulari نذير *commonitor*, ſeu *comminator*, quemadmodùm in hoc loco: aliquandò ſingulariter pro *commonitione*, vel *comminatione*, ut ſæpè infrà.

XIII. *Et compaginamentis.*] Nempè ad tabulas connectendas.

XIV. *In oculis noſtris.*] Id eſt à nobis cuſtodita ad ſervandum Noe, ita meritum à diluvio.

XVII. *Facilitavimus Alcoranum ad comminationem.*] Explicat Gelal: سهلناه للحفظ او هياناه للذكر *planum, ac facilem fecimus eum, & faciliùs poſſet cuſtodiri, ſeu mandari memoriæ: vel, ut meliùs poſſent homines eo erudiri, & commonefieri.* Itaut الذكر duplicem hic habeat ſignificationem, memoriæ ſcilicet, & commonitionis.

XIX. *In die infauſtitatis perſeverantis.*] Vox Arabica مستمر duplicem habet apud Gelalem expoſitionem دايم الشوم *perpetuæ, ſeu perſeverantis in infelicitate*: & قوية *fortis, ſeu validæ*, nimirùm in calamitate & infortunio. Poſſet enim exponi, *tranſeuntis*, ſenſu contrario. Jahias: وكان ذلك يوم الاربعـــا الى الاربعا. *Fuit autem dies hæc feria quarta, ſeu Mercurii, & perſeveravit infortunium uſque ad feriam quartam ſequentem.*

XXVII. *Nos quippe miſſuri ſumus Camelam.*] De hac Camela, itemque de Adæis, & Themudæis, & hujuſmodi nugis ſexcenties decantatis, vide, quæ alibi dicta ſunt.

XXVIII. *Et edic eis, quòd aqua erit partitio inter eos.*] Senſus totius verſiculi eſt: Aqua fluminis ita deſtinabitur, ut una die bibat ex eo Camela tantùm cum pullo ſuo: altera autem populus tantùm: & tàm, quandò bibit Camela, & pullus, quàm, quandò bibit populus, ſint præſentes, ne hic ordo intervertatur. Illa autem verba كل شرب محتضر, quæ ad verbum minus latinè verterentur: *Omnis bibitio præſentianda*, ſeu præſentiam habitura: exponuntur à Gelale: يحضرة القوم يومهم والناقة يومها *Præſens erit illi populus in die ſuo: & Camela in die ſuo.* Sed expoſitio jam allata videtur eſſe verior, & magis legitima.

REFUTATIONES.

I. Jam tandem poſt tot repulſas Meccanorum poſtulationibus à Mahumeto factas, poſtque tot proteſtationes, ſe miſſum non eſſe ad miracula patranda, quæ alioqui forent illis prorsùs inutilia: eorundem importunitate compulſus, patrat miraculum Mahumetus, & coram multis Lunam in duas partes diſcindit. Hoc ſcilicet, poſt innumeras veſtigationes, toto ingenii conatu adhibito, expiſcati ſunt Moſlemi acutiores Prophetæ ſui prodigium in Alcorano. Verùm nullum hic miraculum indicari, aſſerunt plures ex Mahumetanis, ut ſuprà vidimus, ex teſtimonio Zamchaſcerii, & Beidavii. Volunt enim hi, agi in hoc loco tantummodò de die Judicii ſupremi, & de uno ſignorum illam præcedentibus: itaut ſenſus ſit: Appropinquavit dies Judicii: quamobrem ſcindetur Luna ad illius propinquitatem indicandam. Hoc apertè oſtendit particula ف in verbo فانشق: quæ particula dicitur *conſecutionis* ac ſi dicat: Appropinquavit dies Judicii, & conſequenter ſcindetur Luna. Quòd ſi dicas cum quibuſdam Expoſitoribus, Mahumetum loqui de ſciſſione Lunæ jam à ſe facta, ut ſenſus ſit: Appropinquavit dies Judicii, jam enim ſciſſa eſt Luna, quod eſt ſignum proximi illius adventus: Reſpondeo, valdè arrogantem [illegible] re ſibi Mahumetum miraculum illud, quod ex Divina præordinatione jam ſtatutum erat ad indicandum omnibus diem Judicii. Præterea mendacem ſe, vel deceptum manifeſtè oſtenderet, aſſignando pro ſigno proximo diei Judicii ſciſſionem Lunæ à ſe factam, poſtquam tranſierunt jam pluſquam mille anni, nec tamen dies Judicii advenit, neque ullum illius veſtigium certum apparet. Dices fortaſſe [illegible] jam

ſam ſanctum Gregorium Magnum, qui vixit paucis annis ante Mahumetum, exiſtimaſſe, diem Judicii jam eſſe proximam, putando, calamitates ſui temporis, & præſertim peſtes, ac bella eſſe ſigna illius. Reſpondeo, Sanctum Gregorium, tamquam hominem locutum fuiſſe, non ex Divina revelatione, ſed ex propria opinione. At Mahumetus ex Divino Oraculo ſe loqui profitetur: quamobrem, vel ipſe mendax eſt; vel mendacium Deus illi revelavit. Huc accedit, ſciſſionem Lunæ nuſquam, & nunquam in ſacris literis ſupremi Judicii ſignum nobis aſſignari. Nihilominùs, quòd Mahumetus ſignum aliquod, vel prodigium in Luna, vel per Lunam Meccanis ſuis oſtenderit, non eſt prorsùs improbabile. Nihil ſolent omnium Magis, Veneficis, ac Præſtigiatoribus, quàm hujuſmodi monſtra per Lunam oſtentare. Quamobrem Virgilius Ecl. 4. ſcripſit de hujuſmodi præſtigiis, ſeu excantationibus.

Carmina vel Cœlo poſſunt deducere Lunam. Quæ verba exponens illius interpres: *E cunctis* (inquit) *aſtris Luna veteribus ita credebatur ſubdita eſſe Veneficarum cantionibus, ut quoties ſibi liberet, ea è Cœlo, vel invita deduceretur.* Sed de fictitio hoc Mahumeti miraculo, quod etiam apud noſtros joci gratia commemoratur, vide, quæ alibi à nobis dicta ſunt, præſertim in Prodromo par. 2. cap. 4. pag. 16.

II. Populum Lot, Sodomitas ſcilicet, punitum fuiſſe à Deo per lateres, ſeu lapides coctos miſſos è cœlo, & per ſubverſionem Urbium ejus, ſupra ſæpiùs aſſeruit. Hìc verò per حاصبا, *ventum*, ſcilicet, *glareas*, ſeu lapillos *ejaculantem* (quemadmodùm Interpretes omnes, & Lexica Arabica exponunt) perditum fuiſſe pronunciat. Ut verò in hoc inconſtantem ſe oſtendit Mahumetus; ita fide indignum ſe facit, dùm Sodomitas ita excæcatos fuiſſe ſignificat, ut ſedes oculorum cum reliqua facie complanaretur: hoc enim nullum habet in ſacris litteris fundamentum, in quibus legimus, Sodomitas tantummodò excæcatos fuiſſe, ita ut Domum Lot invenire non poſſent.

III. Pluriès hìc intercalari verſu inducit Mahumetus Deum affirmantem ſe facilem, ac planum feciſſe Alcoranum, ut omnes poſſent illum capere, ac memoria tenere, perque illum commonefieri. Hoc verò manifeſtè pugnat cum eo, quod de Divina Alcorani eloquentia, ſtylique incomparabili ſublimitate, non ſolùm Doctores Moslemi, ſed Alcoranus ipſe teſtatur: ex quorum etiam ſententia, nonniſi Deus, & quem Deus voluerit, poteſt Alcorani ſenſum percipere. Cæterùm liber ille adeò obſcurus, confuſus, & ambiguus eſt, ut Doctiſſimi Mahumetanorum in illius ſenſu aſſequendo, & multum, & fruſtra ſæpè deſudent.

سورة الرحمن مكية ثمان وسبعون آية

SURA LV. MISERATOR MECCANA: COMMATUM SEPTUAGINTA OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الرحمن ۞ 2 علم القرآن ۞ 3 خلق الانسان ۞ 4 علمه البيان ۞ 5 الشمس والقمر
بحسبان ۞ 6 والنجم والشجر يسجدان ۞ 7 والسماء رفعها ووضع الميزان ۞ 8 الا تطغوا في
الميزان ۞ 9 واقيموا الوزن بالقسط ولا تخسروا الميزان ۞ 10 والارض وضعها للانام ۞
11 فيها فاكهة والنخل ذات الاكمام ۞ 12 والحب ذو العصف والريحان ۞ 13 فباي الاء
ربكما تكذبان ۞ 14 خلق الانسان من صلصال كالفخار ۞ 15 وخلق الجان من مارج
من نار ۞ 16 فباي الاء ربكما تكذبان ۞ 17 رب المشرقين ورب المغربين ۞ 18 فباي
الاء ربكما تكذبان ۞ 19 مرج البحرين يلتقيان ۞ 20 بينهما برزخ لا يبغيان ۞
21 فباي الاء ربكما تكذبان ۞ 22 يخرج منهما اللؤلؤ والمرجان ۞ 23 فباي الاء
ربكما تكذبان ۞ 24 وله الجوار المنشآت في البحر كالاعلام ۞ 25 فباي الاء ربكما
تكذبان ۞ 26 كل من عليها فان ۞ 27 ويبقى وجه ربك ذو الجلال والاكرام ۞
28 فباي الاء ربكما تكذبان ۞ 29 يسله من في السموات والارض كل يوم هو في شان ۞
30 فباي الاء ربكما تكذبان ۞ 31 سنفرغ لكم ايه الثقلان ۞ 32 فباي الاء ربكما
تكذبان ۞ 33 يا معشر الجن والانس ان استطعتم ان تنفذوا من اقطار السموات والارض
فانفذوا لا تنفذون الا بسلطان ۞ 34 فباي الاء ربكما تكذبان ۞ 35 يرسل عليكما
شواظ من نار ونحاس فلا تنتصران ۞ 36 فباي الاء ربكما تكذبان ۞ 37 فاذا انشقت
السماء فكانت وردة كالدهان ۞ 38 فباي الاء ربكما تكذبان ۞ 39 فيومئذ لا يسل

عن

عن ذنبه إنس ولا جان ۞ 40 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 41 يعرف المجرمون بسيماهم
فيؤخذ بالنواصي والأقدام ۞ 42 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 43 هذه جهنم التي
يكذب بها المجرمون ۞ 44 يطوفون بينها وبين حميم آن ۞ 45 فبأي آلاء ربكما
تكذبان ۞ 46 ولمن خاف مقام ربه جنتان ۞ 47 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞
48 ذواتا أفنان ۞ 49 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 50 فيهما عينان تجريان ۞ 51 فبأي
آلاء ربكما تكذبان ۞ 52 فيهما من كل فاكهة زوجان ۞ 53 فبأي آلاء ربكما
تكذبان ۞ 54 متكئين على فرش بطائنها من إستبرق وجنى الجنتين دان ۞ 55 فبأي
آلاء ربكما تكذبان ۞ 56 فيهن قاصرات الطرف لم يطمثهن إنس قبلهم ولا جان ۞
57 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 58 كأنهن الياقوت والمرجان ۞ 59 فبأي آلاء ربكما
تكذبان ۞ 60 هل جزاء الإحسان إلا الإحسان ۞ 61 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞
62 ومن دونهما جنتان ۞ 63 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 64 مدهامتان ۞ 65 فبأي
آلاء ربكما تكذبان ۞ 66 فيهما عينان نضاختان ۞ 67 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞
68 فيهما فاكهة ونخل ورمان ۞ 69 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 70 فيهن خيرات
حسان ۞ 71 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 72 حور مقصورات في الخيام ۞ 73 فبأي
آلاء ربكما تكذبان ۞ 74 لم يطمثهن إنس قبلهم ولا جان ۞ 75 فبأي آلاء ربكما
تكذبان ۞ 76 متكئين على رفرف خضر وعبقري حسان ۞ 77 فبأي آلاء ربكما
تكذبان ۞ 78 تبارك اسم ربك ذي الجلال والإكرام ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. MIſerator 2. Docuit Alcoranum, 3. Creavit hominem, 4. Docuit eum diſtinctionem (*ideſt diſtinctam locutionem*) 5. Sol, & Luna *currunt* cum computo (*ideſt certa regula*). 6. Et germina ſedentaria, & arbores adorant Deum. 7. Et Cœlum exaltavit, & poſuit trutinam. 8. Ut non prævaricemini in trutina (*ideſt in juſtitia ſervanda*). 9. Et ſervate pondus cum juſtitia: & ne imminuatis trutinam. 10. Terram verò poſuit creaturis. 11. In ea *ſunt* poma, & palmæ habentes florum involucra: 12. Et granum habens paleam, & frondes. 13. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini. 14. Creavit hominem ex luto arido velut teſta. 15. Et creavit Genium ex puro ignis. 16. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 17. Dominus Orientium, & Dominus Occidentium. 18. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 19. Liberè dimiſit duo Maria, *dulce*, & *ſalſum*, ut ſibi invicem occurrerent. 20. Inter utrumque *poſuit* repagulum, *propter quod* non appetent ſeſe mutuò (*ideſt non miſcebuntur inter ſe*). 21. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 22. Egrediuntur ex utroque uniones, & margaritæ exiguiores. 23. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 24. Et ipſius *opus ſunt* naves conſtructæ in Mari ad inſtar montium. 25. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 26. Omnis, qui *eſt* ſuper eam (*ideſt Terram*) defecturus *eſt*.

eſt. 27. Et remanebit facies Domini tui prædita gloria, & honorificentia. 28. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 29. Rogat eum, is, qui *eſt* in Cœlis, & Terra: omni die ipſe *eſt* in opere. 30. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 31. Vacabimus vobis, ò duo pondera (*ideſt ò Genii, & homines*). 32. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 33. O cœtus Geniorum, & hominum, ſi poteſtis exire ex finibus Cœlorum, & Terræ: exite. Non exibitis, niſi cum poteſtate (*ideſt cum facultate noſtra*). 34. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 35. Mittetur ſupra vos flamma ignis carens fumo, & fumus carens flamma: neque defendetis vos *ab eo*. 36. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 37. Quandò verò diſciſſum fuerit Cœlum, & fuerit *rubrum*, ſicut roſa, veluti pellis rubra: *quantus erit terror veſter*? 38. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 39. Die autem illa non exigetur ratio de peccato ſuo ab ullo homine, neque Genio. 40. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 41. Cognoſcentur ſcelerati ex ſignis ſuis (*nempè ex nigrâ facie, & oculis cæſiis*) & arripientur per comas frontis, & pedes, *& projicientur in Tartarum*. 42. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 43. Hæc eſt Gehenna, quam negabant ſcelerati. Circuibunt inter eam, & inter aquam fervidam calidiſſimam. 44. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 45. Ei autem, qui timuerit præſentiam Domini ſui, *erunt* duo horti. 46. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 47. Ornati ramis (*ideſt arboribus*). 48. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 49. In illis utriſque *erunt* duo fontes, *qui* current. 50. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 51. In horum utroque ex omni pomo *erunt* duo genera. 52. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 53. Accumbentes *erunt* ſuper lectos, quorum intrinſecæ partes *erunt* ex ſerico craſſiori auro intertexto: fructus verò duorum hortorum *erit* vicinus. 54. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 55. In iiſdem *hortis erunt puellæ* cohibentes aſpectum: non defloravit eas ullus homo ante illos, *quibus tradentur*, neque ullus Genius. 56. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 57. Quaſi ipſæ eſſent hyacinthus, & Margarita. 58. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 59. An *erit* merces beneficentiæ, niſi beneficentia? 60. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 61. Et præter duos *hortos erunt alii* duo horti. 62. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 63. Intensè virentes *erunt hujuſmodi horti*. 64. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 65. In utroque eorum *erunt* duo fontes. 66. Copioſis aquis jugiter manantes. 67. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 68. In utroque *erunt* poma, & palmæ, & mala punica. 69. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 70. In iiſdem erunt *puellæ* optimæ, pulcherrimæ. 71. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 72. Oculis amplis, atque impensè nigris, & candidis præditæ, cuſtoditæ in tabernaculis. 73. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 74. Non defloravit eas homo ante illos, *quibus tradentur*, neque Genius. 75. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 76. Accumbentes *erunt mariti earum* ſuper ſtragula viridia, & tapetes pulcherrimos. 77. Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini? 78. Benedictum ſit nomen Domini tui præditi gloria, & honorificentia.

NOTÆ.

Ex prima dictione, quæ primum comma conſtituit, inſcribitur Sura الرحمن *Miſerator*. Hanc Jahias Meccanam totam facit: Gelal excipit verſum 39. qui incipit: *Die autem illa non interrogabitur*. Verùm tàm Gelal, quàm alii Expoſitores revocant in dubium, utrum hæc Sura ſit, مكية او مدنية او مبعضة *Meccana, an Medinenſis, an verò partim Medinenſis, partim Meccana*. Ex quò apparet quàm incerta ſit expoſitio Alcorani à Moslemis facta, cùm plerumque [illegible] dependeat [illegible] loco, in quo Sura aliqua tradita eſt. Verſus habet octo ſupra ſeptuaginta. Inter hos eſt decimus tertius, qui vicibus triginta, & una ineptiſſimè intercalatur, ſeu repetitur.

Qui hanc Suram legerit, ادى شكر معا انعم الله عليه *ſatisfaciet gratiarum actioni pro beneficiis*

nefariis à Deo acceptis, illi debitæ.

IV. *Diſtinctionem.*] Vox Arabica البيان, propriè eſt diſtinctio, ſeu declaratio. Interpretatur hoc loco Gelal: النطق *loquelam rationalem.* Jahias: الكلام *ſermonem.* Zamchaſcerius: المنطق الفصيح *locutionem claram, & diſtinctam.*

VI. *Germina ſedentaria.*] Vox Arabica النجم, exponitur à Gelale: ما لا ساق له من النبات *illud ex germinibus, quod non habet culmum, ſive caulem.*

XIII. *Quodnam ergo beneficiorum.*] Dirigitur hic verſus ad duas auditorum ſpecies, nimirùm ad homines, & ad Genios, quamobrem eſt in eo numerus dualis, & ponitur intercalariter, ut diximus, vicibus triginta, & una. Ridiculè verò hoc in loco Gelal: روى الحاكم عن جابر قال قرأ علينا رسول الله سورة الرحمن حتى ختمها ثم قال ما لى اراكم سكوتا للجن كانوا احسن منكم ردا ما قرات عليهم هذه الاية مرة فباى الاء ربكما تكذبان الا قالوا ولا بشى من نعمك نكذب فلك الحمد *Refert AlhaKem ex Giaber dicens: Legit nobis Legatus Dei Suram Miſeratoris: cumque eam abſolviſſet, dixit. Quid eſt, quod video vos tacentes? Certè Genii ſunt meliores in reſpondendo. Non legi illis unquam hunc verſiculum: Quodnam ergo beneficiorum Domini veſtri inficiabimini: quin reſponderent: Nullum beneficium tuum inficiamur. Sit ergo tibi laus.*

XXIX. *Omni die eſt in opere.*] Arabicè في شان *in negotio*, vel in ſtatu aliquid faciendi. Gelal: يظهره على وفق ما قدره فى الازل من احياء واماتة واعزاز واذلال واغناء واعدام واجابة داع واعطاء سايل وغير ذلك: *Oſtendit hoc in executione eorum, quæ decrevit in æternitate, vitam dando, & mortem inferendo: exaltando, & deprimendo: opes tribuendo, & eas auferendo: exaudiendo precantem, & dando petenti: & alia hujuſmodi faciendo.*

XXXI. *Vocabimus vobis, ò duo pondera.*] Explicat Gelal: سنقصد لحسابكم يا ايها الانس والجن *Intendemus animum ad rationem à vobis exigendam, ò homines, & Genii.* Cur autem homines, & Genii dicantur الثقلان *duo pondera*, multæ ab Expoſitoribus rationes redduntur: ſed nulla ad rem.

XXXIX. *Die autem illa non exigetur ratio.*] Gelal: ويسألون فى وقت اخر: *Sed exigetur ab eis ratio alio tempore.*

LI. *Duo genera.*] nempè, ut exponit Gelal: رطب ويابس *recentia, & arida.*

LIII. *Fructus verò duorum hortorum erit vicinus.*] Acutè ſatis hic Gel. يناله القايم والقاعد والمضطجع: *ut capere poſſit illum faciliùs, ſive ſtet, ſive ſedeat, ſive jaceat.*

REFUTATIONES.

I. Affirmat Mahumetus, hominem creatū fuiſſe à Deo من صلصال كالفخار nimirùm, ut interpretatur Gel: طين يابس يسمع له صلصلة اي صوت اذا نقر *ex luto, ſeu argilla ſicca, ex qua audiatur ſonitus, cùm pulſatur*, cujuſmodi eſt teſta cocta, quæ Arabicè dicitur الفخار, ut habetur hìc in Alcorano, ut alibi diximus. Fingunt enim Mahumetani ex Prophetæ traditione, Deum, cùm vellet hominem creare, formaſſe primùm ſtatuam ex argilla, eamque inanimem per quadraginta annos radiis ſolis expoſitam, ut ſiccaretur, reliquiſſe: accedente interim ad eam identidem Satana, pedibuſque pulſante. Verùm hæc omnia figmenta eſſe, & ſacris literis repugnare, manifeſtum eſt. Deus enim die ſexta hominem creavit, non ex arido luto, vel ex teſta cocta, ſed ex limo Terræ, ſtatimque animavit, neque quadraginta annos expectavit, dùm à ſole concoqueretur.

II. Illud, quod hìc aſſeritur, ex duobus maribus dulci, ac ſalſo oriri uniones, ac margaritas, negant Expoſitores ipſi Moſlemi: & præſertim Gelal, qui ait: الصادق باحدهما وهو الملح *Hoc verùm eſt de uno eorum, nempe de dulci.* Hoc tamen excuſant ex quadam loquendi figura. [illegible] Totus eſt Mahumetus in diſpartiendis hortis, ac fontibus, & arboribus, ac pomis Paradiſi ſuis habitatoribus: itaut ſingulis quaternos hortos, totidemque fontes aſſignet: pomorum verò tàm recentium, quàm aridorum tantam copiam, quanta nec in ſilvis quidem Calabrorum reperiatur. Ut verò faciliùs his veſci poſſint, minimoque cum labore, ita propè à terra è ramis pendere affirmat, ut etiamſi quis ſuillum in morem jaceat, ore decerpere poſſit. Si de ſumma felicitate non dico agricolarum, aut ruſticorum, ſed pecorum, ac jumentorum ageretur: nihil carius, vel optabilius dici poterat.

IV. Revocat in ſcenam puellas Paradiſi ſui; de quibus quamvis jam multa dicta ſint, ſemper tamen novi aliquid occurrit dicendum. Puellas haſce ſcribit Gelal, vel in Paradiſo genitas, vel è Terra deſumptas, ſingulas ſingulis Beatis in uxores eſſe tradendas. Hoc ſanè Euangelio repugnat toto Cœlo: in quo Chriſtus nulla in altero ſæculo conjugia, nullas nuptias futuras eſſe pronunciat. Cæterùm tradendæ ne ſunt hæ puellæ in conjuges Beatis ad prolem ſuſcipiendam; an verò ad libidinem tantummodò explendam? Primum nullus Mahumetanorum hactenùs dixit, quantum reſcire mihi licuit. Secundum verò, nemo non videt, quantam turpitudinem, & obſcænitatem contineat. Quòd ſi dicant, ad ſolam ſocialis vitæ oblectationem, has puellas inſervituras: cur puellæ iſtæ ita in tabernaculis clauſæ, ſicut Margaritæ in conchis: ita oculis demiſſis, atque in conjugem ſuum tantummodò defixis introducuntur? Nonne Cœlicolæ omnes ſociatim, familiariterque verſaturi ſunt? Erit ne inter illos mulierum cauſa zelotypia? An verò mulieres ipſæ timebunt, ne in amorem ſuum alienos conjuges alliciant, vel ipſæ in amorem eorum alliciantur, ſi eos licentiùs aſpiciant, vel in ipſos oculos conjiciant? Miror verò, quòd, cùm Mahumetus exiſtimaverit, ſe ſine numeroſo muliercularum grege in hac vita beatum vivere non poſſe: unam tantùm fœminam aſſeclis ſuis in Paradiſo polliceatur. Denique, ſi in mulierum, ſcyphorum, pomorum, carnium, viridariorum, & hujuſmodi rerum oblectamentis futuram beatitudinem Mahumetus reponit: illi erunt feliciores, qui in ganeis, proſtibulis, cauponis, macellis, & popinis unctioribus frequentiùs verſabuntur.

V. In verſiculo illo intercalari, quo fortaſsè Davidem imitari voluit, ita ſe ridiculum, ineptumque oſtendit, ut, dùm prophetam ſimulat, ſimiam ſe tantummodò demonſtret.

سورة

سورة الواقعة مكية ست وتسعون آية

SURA LVI.

CASURA

MECCANA:

COMMATUM NONAGINTA SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 إذا وقعت الواقعة ۝ 2 ليس لوقعتها كاذبة ۝ 3 خافضة رافعة ۝ 4 إذا رجت الأرض رجا ۝
5 وبست الجبال بسا ۝ 6 فكانت هباء منبثا ۝ 7 وكنتم أزواجا ثلثة ۝ 8 فأصحاب
الميمنة ۝ 9 ما أصحاب الميمنة ۝ 10 وأصحاب المشامة ۝ 11 ما أصحاب المشامة ۝ 12 والسابقون
السابقون ۝ 13 أولائك المقربون ۝ 14 في جنات النعيم ۝ 15 ثلة من الأولين ۝
16 وقليل من الآخرين ۝ 17 على سرر موضونة متكئين ۝ 18 عليها متقابلين ۝
19 يطوف عليهم ولدان مخلدون ۝ 20 بأكواب وأباريق وكأس من معين ۝ 21 لا يصدعون
عنها ولا ينزفون ۝ 22 وفاكهة مما يتخيرون ۝ 23 ولحم طير مما يشتهون ۝ 24 وحور
عين ۝ 25 كأمثال اللؤلؤ المكنون ۝ 26 جزاء بما كانوا يعملون ۝ 27 لا يسمعون فيها لغوا ولا
تأثيما ۝ 28 إلا قيلا سلاما سلاما ۝ 29 وأصحاب اليمين ۝ 30 ما أصحاب اليمين ۝
31 في سدر مخضود ۝ 32 وطلح منضود ۝ 33 وظل ممدود ۝ 34 وماء مسكوب ۝
35 وفاكهة كثيرة لا مقطوعة ولا ممنوعة ۝ 36 وفرش مرفوعة ۝ 37 إنا أنشأناهن
إنشاء ۝ 38 فجعلناهن أبكارا عربا أترابا ۝ 39 لأصحاب اليمين ۝ 40 ثلة من
الأولين ۝ 41 وثلة من الآخرين ۝ 42 وأصحاب الشمال ۝ 43 ما أصحاب الشمال ۝ 44 في سموم
وحميم ۝ 45 وظل من يحموم ۝ 46 لا بارد ولا كريم ۝ 47 إنهم كانوا قبل ذلك
مترفين ۝ 48 وكانوا يصرون على الحنث العظيم ۝ 49 وكانوا يقولون أئذا متنا وكنا
ترابا وعظاما أإنا لمبعوثون ۝ 50 أو آباؤنا الأولون ۝ 51 قل إن الأولين والآخرين ۝

52

52 لمجموعون إلى ميقات يوم معلوم ۝ 53 ثم إنكم أيها الضالون المكذبون ۝ 54 لآكلون
من شجر من زقوم ۝ 55 فمالئون منها البطون ۝ 56 فشاربون عليه من الحميم ۝
57 فشاربون شرب الهيم ۝ 58 هذا نزلهم يوم الدين ۝ 59 نحن خلقناكم فلولا تصدقون ۝
60 أفرأيتم ما تمنون ۝ 61 أأنتم تخلقونه أم نحن الخالقون ۝ 62 نحن قدرنا بينكم الموت
وما نحن بمسبوقين ۝ 63 على أن نبدل أمثالكم وننشئكم في ما لا تعلمون ۝
64 ولقد علمتم النشأة الأولى فلولا تذكرون ۝ 65 أفرأيتم ما تحرثون ۝ 66 أأنتم تزرعونه
أم نحن الزارعون ۝ 67 لو نشاء لجعلناه حطاما فظلتم تفكهون ۝ 68 إنا لمغرمون ۝
69 بل نحن محرومون ۝ 70 أفرأيتم الماء الذي تشربون ۝ 71 أأنتم أنزلتموه من المزن أم
نحن المنزلون ۝ 72 لو نشاء جعلناه أجاجا فلولا تشكرون ۝ 73 أفرأيتم النار التي تورون ۝
74 أأنتم أنشأتم شجرتها أم نحن المنشئون ۝ 75 نحن جعلناها تذكرة ومتاعا للمقوين ۝
76 فسبح باسم ربك العظيم ۝ 77 فلا أقسم بمواقع النجوم ۝ 78 وإنه لقسم لو تعلمون
عظيم ۝ إنه لقرآن كريم ۝ 79 في كتاب مكنون ۝ 80 لا يمسه إلا المطهرون ۝
81 تنزيل من رب العالمين ۝ 82 أفبهذا الحديث أنتم مدهنون ۝ 83 وتجعلون رزقكم
أنكم تكذبون ۝ 84 فلولا إذا بلغت الحلقوم ۝ 85 وأنتم حينئذ تنظرون ۝ 86 ونحن
أقرب إليه منكم ولكن لا تبصرون ۝ 87 فلولا إن كنتم غير مدينين ۝ 88 ترجعونها
إن كنتم صادقين ۝ 89 فأما إن كان من المقربين ۝ 90 فروح وريحان وجنات نعيم ۝
91 وأما إن كان من أصحاب اليمين ۝ 92 فسلام لك من أصحاب اليمين ۝ 93 وأما إن كان
من المكذبين الضالين ۝ 94 فنزل من حميم ۝ وتصلية جحيم ۝ 95 إن هذا لهو
حق اليقين ۝ 96 فسبح باسم ربك العظيم ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. CUm inciderit Caſura (*ideſt advenerit dies Judicii*). 2. Non erit *creatura ulla* caſum ejus inficians. 3. Depreſſura *eſt malos*: exaltatura *bonos*. 4. Cùm concuſſa fuerit terra motu vehementi. 5. Et comminuti fuerint montes in fruſta. 6. Et fuerint pulvis tenuis diſperſus. 7. Et *vos diviſi* fueritis in ſpecies tres. 8. Tunc ſocii dexteræ. 9. Quid *erunt* ſocii dexteræ? 10. Et ſocii ſiniſtræ. 11. Quid *erunt* ſocii ſiniſtrę? 12. Et pręcedentes, pręcedentes. 13. Hi *erunt* approximati. 14. In hortis voluptatis. 15. Multitudo ex Primis. 16. Et pauci ex Noviſſimis. 17. Et ſuper lectulos auro, gemmiſque contextos diſcumbentes. 18. Super eos ſeſe mutuò reſpicientes *erunt*. 19. Circuibunt circa eos adoleſcentes perpetuandi *in juventute*. 20. Cum ſcyphis ſine anſis, & ſcyphis anſatis; & calice ex vino jugiter fluente. 21. Non lędentur in capite propter illud, neque mente turbabuntur. 22. Et *cum* pomis ex eo, quod elegerint. 23. Et carne avium ex eo, quod appetiverint. 24. Et *erunt cum eis* puellæ nigrioculæ, amplioculæ. 25. Quaſi ſimilitudines margaritæ abſconditæ *in concha* 26. In remunerationem ob id, quod fuerint operati.

27.

27. Non audient ibi ſermonem futilem, neque incitationem ad peccatum. 28. Sed tantumodò dictum: Pax, Pax. 29. Et ſocii dexteræ. 31. In lotos ſpinis carentes. 32. Et Arbores Mauz pulchrè diſpoſitas inter ſe. 33. Et *in* umbra protenſa. 34. Et *juxta* aquam jugiter fluentem. 35. Et *cum* pomis multis non defecturis, neque impediendis, *ne ſemper liberè capere poſſint*. 36. Et lectis excelſis. 37. Nos certè produximus has *puellas* producendo. 38. Et fecimus eas virgines conjugibus ſuis dilectas, *illiſq;* coætaneas, *quas trademus* 39. Sociis dexteræ. 40. Multitudo ex Primis. 41. Et multitudo ex Noviſſimis. 42. Et ſocii ſiniſtræ. 43. Quid *erunt* ſocii ſiniſtræ? 44. In vento urente, & aqua fervente *morabuntur*. 45. Et umbra ex fumo nigerrimo. 46. Non frigida, neque pulchra. 47. Quippe hi fuerunt ante hoc deliciis fruentes *in Mundo*. 48. Et obſtinatè perſtiterunt in perfidia magna. 49. Et dicebant. An poſtquam mortui fuerimus, & fuerimus pulvis, & oſſa, an nos verò *ſumus* reſuſcitandi? 50. An etiam Patres noſtri primi *ſunt ſuſcitandi*? 51. *Dic*: Certè primi, & Noviſſimi. 52. Profectò congregandi ſunt ad tempus præfixum diei determinatæ (*ideſt Reſurrectionis*). 53. Tùm certè vos, ò errantes, mendacii inſimulantes *ſigna noſtra*. 54. Certè comeſturi *eſtis* de arbore ex Zacum. 55. Et impleturi *eſtis* ex ea ventres. 56. Et bibituri ſuper illam de aqua ferventi. 57. Et bibituri bibitione (*ideſt more*) Cameli ſitientis. 58. Hoc *erit* hoſpitium eorum die Judicii 59. Nos creavimus vos: an ergo non credetis, *quod ſuſcitabimus vos*? 60. Quid vobis videtur? Id; quod ſpermatizatis. 61. An vos creatis illud (*ideſt formatis illud in corpus humanum*) an nos *ſumus* creantes *illud*? 62. Nos decrevimus inter vos mortem, neque nos *ſumus* prævenienđi (*ideſt impediendi*). 63. Ne ſubſtituamus ſimiles vobis, & *iterum* producamus vos in id, quod neſcitis. 64. Et jam quidem noſtis productionem primam (*qua ſcilicet vos primò creavimus*) an ergo non commoneſietis, *ut credatis ſecundam per reſurrectionem*. 65. Quid vobis videtur? Id quod aratis. 66. An vos ſeminatis illud (*ideſt facitis illud germinare*) an nos *ſumus* ſeminantes? 67. Si vellemus, certè redderemus illud germen aridum, & infœcundum: *vos verò* non ceſſaretis admirari, *dicentes*: 68. Nos certè ſanè alieno aere gravati *ſumus*, *ut ſemen emeremus*. 69. At verò nos *nunc* ſumus prohibiti *fructum colligere*. 70. Quid vobis videtur? Aquam, quam bibitis. 71. Vos ne demiſiſtis eam è nubibus, an nos *ſumus* demittentes? 72. Si voluiſſemus, effeciſſemus eam ſalſam, & amaram. An ergo non agetis gratias? 73. Quid vobis videtur? Ignem, quem, elicitis *ex arboribus viridibus*. 74. Vos ne produxiſtis arborem ejus, an nos *ſumus* producentes? 75. Nos fecimus illum ad reminiſcentiam *ignis Gehennæ*, & ad uſum itinerantium per deſerta. 76. Lauda ergo nomen Domini tui Magni. 77. Porrò non jurabo per occaſus ſtellarum: 78. Et quidem hoc *eſt* ſanè juramentum, ſi ſciatis, magnum: Quòd hic *eſt* ſanè Coranus venerandus. 79. *Scriptus* in libro Cuſtodito: 80. Non tangent illum niſi purificati. 81. Demiſſio (*ideſt de-*
a Mundorū. *miſſus*) à Domino *a* Sæculorum. 82. An ergo hanc narrationem (*ideſt hunc librum Alcorani*) vos *eritis* vilipendentes? 83. Et ponetis alimoniam veſtram, ut vos inficiemini *eam*. Nonne, porrò cùm pervenerint *animæ morientium* ad guttura. 84. Et vos tunc aſpicitis *eum*, *qui moritur*. 85. Et nos viciniores *ſumus* illi, quàm vos; ſed non videtis *nos*. Nonne, inquam, ſi eſtis ſine mercede remanſuri; 87. Reduceretis eam (*ideſt animam*) à gutture in *corpus*, ſi eſtis veraces? Porrò ſive *ille*, *qui moritur*, fuerit ex approximandis *Deo*. 89. Erit ſanè *illi* requies, & alimentum optimum, & hortus deliciarum. 90. Sive fuerit ex ſociis dexteræ. 91. *Dicetur illi*: Pax tibi à ſociis dexteræ. 92. Si autem fuerit ex abnegatoribus, errantibus. 93. Hoſpitium *ejus erit* ex aqua ferventi. 94. Et conjectio (*ideſt conjicietur*) ad uſtulandum in Infernum. 95. Profectò hæc *eſt* ſanè veritas certitudinis. 96. Lauda ergo nomen Domini tui Magni.

NOTÆ.

NOTÆ.

SUræ inſcriptio الواقعة *Caſura*, deſumitur ex primo ejuſdem verſiculo: & de ea mox dicemus. Meccæ traditam fuiſſe, communis eſt ſententia. Excipit Gelal veſum 83. *An ergo hanc narrationem*, &c. Et verſum 15. *Multitudo ex primis*. Commata non eodem modo ab omnibus enumerantur. Pleríque ſex ſupra nonaginta: alii ſeptem, octo, vel novem recenſent. De premio Lectoris hęc habet: من قراء سورة الواقعة ابداً في كل ليلة لم يصبة فاقـة ابداً *Qui legerit Suram Caſuræ aſſiduè ſingulis noctibus, nunquam accidet ei paupertas, aut indigentia.*

I. *Cùm inciderit Caſura.*] Arabicè اذا وقعـت الواقعة melius ſententiam exprimeret, ſi verteretur: *cum irruerit Irruitura*; ſignificatur enim dies ſupremi Judicii, quæ cum repentino impetu mortalibus superveniet.

VII. *In ſpecies tres.*] Arabicè ازواجـا, propriè *conjugia* ſignificat. Sed hoc loco *ſpecies*, ſeu rectiùs claſſes, aut ordines verti poteſt: nimirùm, Socii dexteræ: Socii ſiniſtræ: & Præcedentes: de quibus mox.

VIII. *Socii dexteræ.*] Hi erunt juxta Gelal, الذين يوتون كتابهم بايمانهـم: *quibus tradetur liber eorum in dextris ipſorum*: nimirùm liber, in quo ſcripta erunt bona opera eorum.

IX. *Quid erunt Socii dexteræ.*] Hoc dicitur per modum admirationis: nempè, ut explicat Gelal: تعظيما لشانهـم, *ad oſtendendam magnitudinem ſtatus, & conditionis eorum*: ac ſi diceretur: O quàm magna erit gloria, & felicitas ſtatus eorum. Eodem modo, ſed ex oppoſito explicanda ſunt, quæ mox ſubjiciuntur de ſociis ſiniſtræ; nimirùm reprobis, ac damnatis.

XII. *Et præcedentes, præcedentes.*] Exponit Gelal: والسابقون الى الخير وهـم الانبياء مبتدا السابقون تاكيد لتعظيم شانهـم: *& qui præceſſerunt alios ad bona opera, nempè Prophetæ: & repetitur, præcedentes, ad oſtendendam magnitudinem, & amplitudinem ſtatus eorum*, ac ſi diceretur: Et præcedentes: ò quàm glorioſi erunt præcedentes. Quamobrem mox ſubditur de illis: *Hi erunt approximati*: nempè, propiores Deo.

XV. *Multitudo ex primis, &c.*] Senſus eſt juxta Gelalem: جماعة من الامم الماضية وقليل من الاخرين من امة محمد ص وهم السابقون من الامم الماضية وهذه الامة علـى سرير *Multitudo ex gentibus præcedentibus; & paucitas ex noviſſimis, ex gente Mahumeti fauſtæ memoriæ. Et ipſi præcedentes, ex gentibus præteritis* ante Mahumetum; *& hæc gens* Mahumeti, *ſuper lectulos diſcumbent, &c.* Præcedentes enim multi erunt, quia fuerunt ex multis gentibus: Noviſſimi autem pauci, quia fuerunt ex una gente Mahumeti, nempè Arabibus. Jahias accipit *Præcedentes* primo loco, pro iis, qui fuerunt ante Mahumetum: ac verò *Præcedentes* ſecundo loco pro gente Mahumeti, quæ etiam præceſſit ſe tempore ſupremi Judicii: & concludit: يعنى ان سابقى جميع الامم اكثر من سابقى امـة محمد ص: *ſignificatur præcedentes ex omnibus gentibus plures futuros, quàm præcedentes ex gente Mahumeti fauſtæ memoriæ.*

XX. *Ex vino jugiter fluente.*] Vox Arabica معين, exponitur à Gelale: خمر جارية من منبع لا ينقطـع ابدا: *vinum fluens ex fonte, qui nunquam manare ceſſabit.*

XXIII. *Et carne avium.*] Ridiculè hìc Jahias, vel potius Author ab eo allegatus: قال سعيد بن راشد بلغنى ان الطير يصف بين يدى الرجل فاذا اشتهى احدهـا اضطرب ثم صار بيـن يديه نضيجـا. *Dixit Sahid filius Raſced: Pervenit ad notitiam meam, quòd aves ordinatim ſeſe ſtatuent ante unumquemque: cùmque aliquis quampiam ex iis appetierit, illa commovebit ſeſe, deindè apparebit ante eum cocta.*

XXXI. *Inter lotos.*] De his arboribus ſuprà dixi. Appellatur autem hæc arbor سدرة, *Sedrat* (nomine cedrum imitante) & etiam نبق *Nebac*. Sunt autem ſecundum Jahiam hæ arbores perpetuò virides, & umbræ perennis. Abu-Emama aſſeruit ارتفاعها من الارض قدر مائة سنة: *eas elevari in altum à terra per ſpatium, quod non poſſet menſurari, niſi curſu centum annorum.*

XXXII. *Mauz.*] Arabicè hæc arbor vocatur موز, *Mauz*, & طلح *Talah*. Eſt autem magna, & ſpinoſa: quamobrem neſcio, cur inter Paradiſi delicias eam reponant, niſi fortè, quia umbrifera eſt, & fructus dulces parit.

XXXIX. *Et fecimus eas Virgines.*] Gelal: كلمـا اتاهن ازواجهن وجدوهـن عذارى. *Quotieſcumque accedent coituri ad eas mariti earum, invenient eas Virgines.* Et addit eas futuras من غير ولادة ولا وجع, *ſine partu prolis, & ſine ſenſu doloris*, nimirùm, quem experiuntur Virgines in coitu. Eadem habet Zamchaſ.

XLI. *Multitudo ex primis, &c.*] Eſt hic manifeſta contradictio illi, quod ſuperiùs dixerat: Multitudo ex primis, & pauci ex Noviſſimis.

LXIV. *Ne ſubſtituamus ſimiles vobis, & iterùm producamus vos in id, quod neſcitis.*] Pro امثالكم *ſimiles vobis*, explicat Gelal: مكانكـم loco veſtri. Eos verò, quos ſubſtituturum ſe minatur Deus, putat eſſe مـن الصور كالقردة والخنازير *figuras Simiarum, & porcorum, & hujuſmodi*. In quo videtur tribuere Alcorano opinionem tranſmigrationis Pythagoricæ, nempè tranſitus animarum humanarum in bruta animalia, vel in alia corpora.

LXXIV. *Ignem, quem elicitis ex arboribus viridibus.*] Verbum Arabicum ورى videtur hìc ſimpliciter ſignificare, *accendere*, vel *elicere*, ſed Gelal addit, مـن الشجر الاخضر *ex arboribus viridibus*, ex eo, quod mox ſequitur in verſu ſequenti.

LXXVIII. *Porrò non jurabo.*] Conveniunt expoſitores, particulam لا *non* hoc loco eſſe ſuperfluam: itaut vertendum ſit: *Porrò jurabo*, vel *juro*. Quidam putant, لا *non*, referri ad aliquid præcedens occultum, in quo errarent Meccani, ac ſi dicat, *Non eſt*

ta, ut dicitis. Et deindè incipiat nova clauſula: *Juro, &c.* nempè non eſſe id, quod dicitis. Quam verò fidem Alcorano habeamus, in quo pro eodem habetur negatio, & affirmatio, neque hæc ab illa diſtinguitur: itaut in eo eveniat, quod de quadam Italiæ civitate cecinit Dantes celeberrimus Poeta in Cantu 21. de Inferno: *Del nò per li denar vi ſi fà ita*. Hæc autem incertitudo affirmationis, & negationis alibi etiam in Alcorano reperitur.

LXXXIV. *Et ponetis alimoniam veſtram, &c.*] Senſus eſt: Et negabitis, vos accepiſſe à Deo alimoniam veſtram per pluviam vobis conceſſam, ne illi gratias agatis.

LXXXV. *Nonne porrò, cùm pervenerunt, &c.*] Obſcuriſſima verba. Gelal. والمعنى هلا ترجعونها ان نفيتم البعث صادقين فى نفيه اى لا ينتفى عن محلهما الموت والبعث. *Senſus eſt: Nonne reduceretis illas* (ideſt ſtuderetis reducere illas, nempè animas) *ſi negatis reſurrectionem, ut eßetis veraces in negatione ejus? Nimirùm non poſſunt removeri à ſtatu ſuo mors, & reſurrectio*. Ac ſi dicat: Vos negatis reſurrectionem, quaſi poſſetis eam impedire: in quo, ſi veraces eſſetis, impediretis etiam, ne anima per mortem egrederetur à corpore. Frigida omnia, & inſulſa.

REFUTATIONES.

I. Maniſeſtè ſibi contradicit, dùm primò, multos fore ex primis, & paucos ex noviſſimis affirmat: deindè verò tàm ex primis, quàm ex noviſſimis, multos futuros eſſe pronunciat. Sed fortaſsè, cùm animadvertiſſet Mahumetus, ſe non parùm detrahere religioni ſuæ, dùm paucos in illa ſalvandos (cùm in præteritis religionibus, nempè Judaica, & Chriſtiana ingens multitudo ſalutem eſſet conſecuta) affirmabat; palinodiam recantavit, maluitque ſibi contradicere, quàm veridicus apparere: quamquam neque ſic veridicus fuiſſet, quandoquidem, neque multi, neque pauci in ſuperſtitioſa illius ſecta ſalutem conſequentur.

II. Retrudit, atque obtrudit Paradiſum ſuum cum pueris, puellis, lectulis, ſcyphis, crateribus, arboribus, pomis, ac fontibus. Semper tamen aliquid novi ad evitandam nauſeam producit. Ponit nimirùm puellas illas nigrioculas, grandioculas, albioculas, etiam virgines perpetuò futuras: nempè, juxta Moslemorum explicationem, quotieſcumque Amaſii earum cum iis coire voluerint, ſemper illas virgines reperient: neque ex coitu dolor ullus, aut partus conſequetur. Itaque, licèt millies, & millies cum iis venereum actum exerceant, nunquam tamen matres fient, ſed ſemper poſt coitum virginitatem recuperabunt; ad unicam oblectationem Amaſiis ſuis deſtinatæ. Proh monſtra libidinis! Quis hæc audiens non exhorreſcat! Ergone ſumma Cœlicolarum felicitas, in perpetuo ſtupro ab Alcorano collocatur? Et quod gentium omnium etiam barbararum legibus, ut nefarium in terris damnatur, in cœlo, & licitum, & juſtum, & honeſtum exiſtimabitur?

III. Non ſatis fuit Mahumeto Paradiſi ſui habitatores virginum ſtupratores facere, niſi etiam faceret helluones: tales nimirùm, qualis ipſe erat. Cùm enim ſuperiùs in Paradiſiacis menſis carnes appoſuiſſet; ſpeciatim hìc avium carnes commemorat, utpotè cæteris ſuaviores. Et ne venatoribus, coquis, & popinis opus eſſet, ipſæ aves, ſi Alcorani expoſitoribus fides habenda eſt, ante Cœlicolarum oculos per agmina volitabunt: & ad cujuſque nutum, illa ſeſe coctam in manibus ejus offeret, quam gula illius appetierit. Quem alium, quàm hunc Sardanapalus, vel Epicurus Paradiſum exoptaſſent?

IV. Ex eo, quòd habetur hìc verſu 64. & expoſitione ſapientum Moslemorum, patet manifeſtè, Mahumetum crediſiſſe μετεμψύχωσιν, nempè animarum transmigrationem, qua anima unius hominis non ſolùm in aliud corpus humanum tranſit: ſed etiam in brutorum corpora transfertur. Hanc certè opinionem, cujus Pythagoras primus author fuiſſe creditur, hodie Mahumetanorum, atque Hebræorum maxima pars, ut certiſſimam amplectitur. Sed quàm falſa, abſurda, & impia ſit, non eſt, quòd hoc loco demonſtremus. Validiſſimè eam impugnavit Princeps Philoſophorum lib. 1. de Anima tom. 53. aliique doctiſſimi Philoſophi, ac Sancti Patres Græci, & Latini. Ego verò tàm Hebræis, quàm Mahumetanis unico tantùm argumento, ex ipſorum principiis deſumpto, illius falſitatem, & abſurditatem demonſtrabo. Cùm enim tàm hi, quàm illi certiſſimè credant, ſingulos homines cum ſuis corporibus, & animabus in die Judicii ſupremi reſurrecturos: hoc nullo modo eſſe poterit, ſi una anima habuerit ſucceſſivè plura corpora. Ponamus enim, verum eſſe, quod fingunt Hebræi (& refert eruditiſſimus Bartoloccius in ſua Bibliotheca Magna Rabinica tom. 1. pag. 79.) animam Adami tranſiſſe in Abrahaam, & ex Abrahaam in David, & ex David tranſituram eſſe in Meſſiam; quæro, utrum Adam, & Abrahaam, & David in noviſſimo die ſuſcitandi ſint, necne. Negare id non poterunt. cum qua anima, ſi hæc erit in Meſſia tantùm? Erunt igitur horum corpora inanimata, & non diſſimilia à ſtatua, vel ſimulacro fictili, vel lapideo. Idem argumentum fieri poterit Mahumetanis, dùm aſſerunt, animam Phinees filii Eleazari tranſiſſe in Eliam, & ex Elia in Alchedrum, ſeu Sanctum Georgium. Hoc verò argumentum ſaltem juxta doctrinam Mahumetanorum militat etiam in transmigrationem animarum rationalium in corpora brutorum: nam ipſi certò credunt (ut alibi diximus) non ſolùm homines, ſed beſtias etiam omnes cum ſuis corporibus, & animabus in die Judicii eſſe reſuſcitandas.

سورة الحديد مكية تسع وعشرون اية

SURA LVII.

FERRUM.

MECCANA:

COMMATUM VIGINTI NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 سبح لله ما في السموات والارض وهو العزيز الحكيم ۞ 2 له ملك السموات والارض يحيي
ويميت وهو علي كل شيء قدير ۞ 3 هو الاول والاخر والظاهر والباطن وهو بكل شيء
عليم ۞ 4 هو الذي خلق السموات والارض في ستة ايام ثم استوي علي العرش يعلم
ما يلج في الارض وما يخرج منها وما ينزل من السماء وما يعرج فيها وهو معكم اين ما كنتم
والله بما تعملون بصير ۞ 5 له ملك السموات والارض والي الله ترجع الامور ۞ 6 يولج
الليل في النهار ويولج النهار في الليل وهو عليم بذات الصدور ۞ 7 امنوا بالله ورسوله
وانفقوا مما جعلكم مستخلفين فيه فالذين امنوا منكم وانفقوا لهم اجر كبير ۞ 8 وما
لكم لا تومنون بالله والرسول يدعوكم لتومنوا بربكم وقد اخذ ميثاقكم ان كنتم
مومنين ۞ 9 هو الذي ينزل علي عبده ايات بينات ليخرجكم من الظلمات الي النور وان
الله بكم لروف رحيم ۞ 10 وما لكم الا تنفقوا في سبيل الله ولله ميراث السموات
والارض لا يستوي منكم من انفق من قبل الفتح وقاتل اولايك اعظم درجة من الذين انفقوا من
بعد وقاتلوا وكلا وعد الله الحسني والله بما تعملون خبير ۞ 11 من ذا الذي يقرض الله
قرضا حسنا فيضاعفه له اجر كريم ۞ 12 يوم تري المومنين والمومنات يسعي نورهم بين ايديهم
وبايمانهم بشريكم اليوم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ذلك هو الفوز العظيم ۞
13 يوم يقول المنافقون والمنافقات للذين امنوا انظرونا نقتبس من نوركم قيل ارجعوا وراءكم
فالتمسوا نورا فضرب بينهم بسور له باب باطنه فيه الرحمة وظاهره من قبله العذاب ينادونهم الم

نكن معكم قالوا بلى ولكنكم فتنتم انفسكم وتربصتم وارتبتم وغرتكم الاماني حتى
جاء امر الله وغركم بالله الغرور ۞ 14 فاليوم لا يؤخذ منكم فدية ولا من الذين كفروا
ماويكم النار هي مولاكم وبيس المصير ۞ 15 ألم يأن للذين امنوا ان تخشع قلوبهم
لذكر الله وما نزل من الحق ولا يكونوا كالذين اوتوا الكتاب من قبل فطال عليهم الامد
فقست قلوبهم وكثير منهم فاسقون ۞ 16 اعلموا ان الله يحيي الارض بعد موتها قد بينا
لكم الايات لعلكم تعقلون ۞ 17 ان المتصدقين والمتصدقات واقرضوا الله قرضا حسنا يضاعف
لهم ولهم اجر كريم ۞ 18 والذين امنوا بالله ورسله اولايك هم الصديقون والشهداء
عند ربهم لهم اجرهم ونورهم والذين كفروا وكذبوا باياتنا اولايك اصحاب الجحيم ۞
19 اعلموا انما الحيوة الدنيا لعب ولهو وزينة وتفاخر بينكم وتكاثر في الاموال والاولاد كمثل
غيث اعجب الكفار نباته ثم يهيج فتريه مصفرا ثم يكون حطاما وفي الاخرة عذاب
شديد ۞ 20 ومغفرة من الله ورضوان وما الحيوة الدنيا الا متاع الغرور ۞ 21 سابقوا الى مغفرة من
ربكم وجنة عرضها كعرض السماء والارض اعدت للذين امنوا بالله ورسله ذلك فضل الله يوتيه
من يشاء والله ذو الفضل العظيم ۞ 22 ما اصاب من مصيبة في الارض ولا في انفسكم الا
في كتاب من قبل ان نبراها ان ذلك على الله يسير ۞ 23 لكيلا تاسوا على ما فاتكم
ولا تفرحوا بما اتاكم والله لا يحب كل مختال فخور ۞ 24 الذين يبخلون ويامرون
الناس بالبخل ومن يتول فان الله هو الغني الحميد ۞ 25 لقد ارسلنا رسلنا بالبينات وانزلنا
معهم الكتاب والميزان ليقوم الناس بالقسط وانزلنا الحديد فيه باس شديد ومنافع للناس
وليعلم الله من ينصره ورسله بالغيب ان الله قوي عزيز ۞ 26 ولقد ارسلنا نوحا وابراهيم وجعلنا
في ذريتهما النبوة والكتاب فمنهم مهتد وكثير منهم فاسقون ۞ 27 ثم قفينا على اثارهم
برسلنا وقفينا بعيسي ابن مريم واتيناه الانجيل وجعلنا في قلوب الذين اتبعوه رافة ورحمة
ورهبانية ابتدعوها ما كتبناها عليهم الا ابتغاء رضوان الله فما رعوها حق رعايتها فاتينا الذين
امنوا منهم اجرهم وكثير منهم فاسقون ۞ 28 يا ايها الذين امنوا اتقوا الله وامنوا
برسوله يوتكم كفلين من رحمته ويجعل لكم نورا تمشون به ويغفر لكم والله غفور
رحيم ۞ 29 ليلا يعلم اهل الكتاب الا يقدرون على شيء من فضل الله وان الفضل
بيد الله يوتيه من يشاء والله ذو الفضل العظيم ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Laudat Deum, quod *eſt* in Cœlis, & Terra: & ipſe eſt præcellens, Sapiens. 2. Ipſius *eſt* Regnum Cœlorum; & Terræ; vivificat, & mortificat; & ipſe *eſt* ad omnem rem potens. 3. Ipſe *eſt* Primus, & Noviſſimus;

ſimus ; & Apparens , & Occultus ; & ipſe eſt in omni re ſciens . 4. Ipſe eſt , qui creavit Cœlos , & Terram in ſex diebus ; deinde conſedit ſuper Thronum . Novit, quid ingrediatur in Terram , & quid egrediatur ex ea ; & quid deſcendat è Cœlo , & quid aſcendat ad illud : & ipſe *eſt* vobiſcum ubicunque fueritis : & Deus in id, quod facitis, *eſt* inſpiciens . 5. Ipſius *eſt* Regnum Cœlorum , & Terræ ; & ad Deum reducentur res *omnes* . 6. Immittit noctem in diem , & immittit diem in noctem : & ipſe *eſt* ſciens eſſentiam pectorum . 7. Credite in Deum , & Legatum ejus : & erogate ex eo , in quo poſuit vos ſucceſſores (*ideſt hæredes*) . Porrò, qui crediderint ex vobis , & erogaverint , *erit* illis merces grandis . 8. Et quid vobis *eſt* , quòd non credatis in Deum, cùm Legatus hortetur vos , ut credatis in Dominum veſtrum ? Et jam accepit pactum veſtrum *de credendo* , ſi eſtis fideles . 9. Ipſe eſt, qui demittit ſuper ſervum ſuum ſigna evidentia, (*ideſt Alcoranum*) ut educat vos de tenebris in lucem . Et profectò Deus *eſt in hoc* vobiſcum ſanè pius ; Miſericors . 10. Et quid vobis *eſt* , ut non erogetis *facultates veſtras* pro via Dei ? Et Dei *eſt* hæreditas Cœlorum , & Terræ . Non adæquabuntur ex vobis , qui erogaverit ante victoriam , & pugnaverit : *& qui hoc fecerit poſt victoriam*. Hi erunt majores gradu, quàm, qui erogaverint poſteà, & pugnaverint ; ſed *tamen* omnibus (*ideſt utriſque*) promiſit Deus Optimum (*ideſt Paradiſum*) & Deus de eo, quod facitis, *eſt* plenè inſtructus. 11. Quis *eſt* ille , qui fœneretur Deo fœnus pulchrum , *expendendo facultates ſuas pro eo*: & duplicabit illud ei : & ipſi *erit* merces honorifica ? 12. Die *quadam* videbis fideles *viros* , ac fideles *mulieres* : diſcurret lux eorum ante eos , & in dextris eorum : *& dicetur illis* : Fauſtum nuncium vobis hodie : horti , ſub quibus currunt flumina : perpetuò commoraturi *eſtis* in illis . Hæc erit felicitas magna . 13. Die *quadam* dicent impii , & impiæ iis, qui crediderunt : Expectate nos , ut accendamus lumen de lumine veſtro . Reſpondebitur *illis* : Revertimini retrò veſtri *in mundum* , & exquirite lumen . Et firmabitur inter eos murus altus , cui *erit* porta ; in interiori parte cujus *erit* miſericordia : & interior pars illius ante ſe habebit pœnam . Inclamabunt ad eos (*ideſt impii ad Fideles* :) Nonne fuimus vobiſcum? Reſpondebunt *illi* : Utique : ſed vos ſeduxiſtis animas veſtras; & cum deſiderio expectaſtis *malum noſtrum* : & dubii fuiſtis *in fide* : & deceperunt vos concupiſcentiæ, donec advenit imperium Dei (*ideſt mors*) & decepit vos circa Deum (*ideſt circa ejus miſericordiam, & juſtitiam*) Deceptor (*ideſt Satanas*) . 14. Hodie igitur non ſuſcipietur à vobis pretium redemptionis, neque ab illis , qui fuerunt infideles . Receptaculum veſtrum *erit* Ignis : ipſe *erit* Patronus veſter : & infelix erit profectò *ad illum* . 15. An nondùm tempus advenit illis , qui crediderunt , ut humiliter ſubjiciant corda ſua commonitioni Dei , illi, quod deſcendit de veritate (*ideſt Alcorano*) & ne ſint, ſicut illi , quibus datus fuit liber anteà (*ideſt Judæi , & Chriſtiani*) prolongatumque fuit ſuper eos tempus ; ſed obdurata ſunt corda eorum : & multi ex eis *fuerunt* prævaricantes . 16. Scitote , quòd Deus vivificat terram poſt mortem ejus . Jam diſtinximus clarè vobis ſigna , ut vos intelligatis . 17. Certè eleemoſynarii , & eleemoſynariæ , & *qui fœnerati ſunt* Deo fœnus pulchrum , duplicabitur illis *id* , *quod elargiti fuerint* : & ipſis *erit* merces honorifica. 18. Et, qui crediderint in Deum , & Legatum ejus , hi erunt veraces , & teſtes apud Dominum ſuum *contra infideles*: ipſis *erit* merces eorum , & lux eorum . Qui verò increduli fuerint , & inficiati fuerint ſigna noſtra , hi *erunt* ſocii Inferni . 19. Scitote , quòd vita mundana *eſt* ludus , & jocus : ornamentum verò , & ſtudium gloriæ in vos , & æmulatio multiplicationis in divitiis, & filiis *eſt*, ſicut pluvia : delectat agricolam germen ejus (*ideſt ortum propter eam*) deinde areſcit, ita, ut videas illud flaveſcens : deinde erit ſtipula arida . Et in noviſſimo Sæculo *erit* pœna vehemens *illis* , *qui hæc ſectati fuerint* : 20. Et indulgentia à Deo , & beneplacitum *erit his* , *qui ea deſpexerint* . Et non *eſt* vita mundana , niſi ſupellex deceptionis (*ideſt ad decipiendum*) . 21. Prævenite vos invicem ad indulgentiam à Domino veſtro , & paradiſum , cujus amplitudo *eſt*, ſicut amplitudo Cœli, & Ter-

& Terræ: præparatus fuit illis, qui crediderunt in Deum, & Legatos ejus. Hæc *erit* munificentia Dei: tribuet eam illi, cui voluerit: & Deus eſt præditus munificentia magna. 22. Non accidit quidquam *a* infortunii in terra, neque in perſonis veſtris, niſi *ſcriptum fuerit* in libro, antequam creemus illud. Porrò hoc apud Deum *eſt* facile. 23. Ne fortè contriſtemini ob id, quod aufertur vobis, neque gaudeatis ob id, quod advenit vobis. Deus autem non amat omnem ſuperbum, gloriabundum. 24. Qui avari ſunt, & præcipiunt hominibus avaritiam, & qui avertit ſe *ab erogando id, quod convenit*: profectò Deus *eſt* Dives, Laudatus. 25. Jam quidem miſimus Legatos noſtros cum evidentibus argumentis: & demiſimus cum eis Librum, & ſtateram (*ideſt legem juſtam*) ut ſtarent homines cum juſtitia, & demiſimus Ferrum (*ideſt docuimus artem illud effodiendi*) in eo *eſt* virtus ad pugnandum valida, & utilitates hominibus: & ut cognoſcat Deus, quis adjuvet eum, *pugnando pro ejus Religione*, & Legatos ipſius in abſentia *eorum*: quippe Deus eſt fortis, præpotens. 26. Et jam quidem miſimus Noe, & Abraham: & poſuimus in progenie utriuſque prophetiam, & Librum: & ex ipſis *quiſpiam fuit* directus: ſed multi ex illis *fuerunt* prævaricatores. 27. Tùm ſubſequi fecimus per veſtigia eorum Legatos noſtros; & ſubſequi fecimus Jeſum filium Mariæ, & dedimus ei Euangelium: & poſuimus in cordibus eorum, qui ſecuti ſunt eum, pietatem, & miſericordiam, & Monachiſmum; inſtituerunt eum *ipſi*: non præſcripſimus eum illis: nonniſi ob deſiderium placendi Deo. Sed non obſervaverunt eum veritate obſervationis illius. Dedimus autem illis, qui crediderunt ex ipſis, mercedem ſuam; ſed multi ex eis *fuerunt* prævaricantes. 28. O qui crediderunt *in Jeſum*: timete Deum, & credite in Legatum ejus, *Mahumetum*: dabit vobis duas portiones de miſericordia ſua: & ponet vobis lumen, in quo ambuletis, & parcet vobis: nam Deus *eſt* indultor, Miſericors. 29. Ne fortè neſciat familia Libri (*ideſt Judæi, & Chriſtiani*) quòd non poſſunt rem ullam de liberalitate Dei: & quòd liberalitas *eſt* in manu Dei. Confert illam, cui voluerit: nam Deus eſt præditus liberalitate magna: *doce illos hanc veritatem*.

a accidentis.

NOTÆ.

Epigraphe deſumitur ex verſu 25. ubi de Ferro obiter fit mentio. Jahias facit hanc Suram مدنية كلها *Medinenſem totam*. Gelal: مكية أو مدنية *Meccanam, aut Medinenſem*. Nimirùm incertum eſt, ubi tradita fuerit: cùm tamen ex loco Surarum, ut alibi notavimus, pendeat ferè tota earumdem legitima expoſitio. De numero verſuum non invenio inter Amanuenſes diſcrimen: ubique enim novem ſupra viginti video computari. Quod ad Lectoris mercedem attinet: من قراء سورة الحديد كتب من الذين امنوا بالله ورسوله: *Qui legerit ſuram Ferri, deſcribetur inter eos, qui crediderunt in Deum, & Legatum ejus.*

I. *Laudat Deum.*] Arabicè سبح *laudavit* tempore præterito: quod tamen puto hìc pro præſenti accipiendum: vel pro imperativo, *laudet*. Nam non rarò tertia præteriti perſona, imperativè, vel deprecativè deſumitur.

VI. *Immittit noctem in diem, &c.*] Primum facit augendum diem, & noctem imminuendo: ſecundum verò ex oppoſito. Ita Gelal. Sed videtur ſimpliciter exponendo: Succedere facit noctem diei, & diem nocti. Centies hæc recantat.

XII. *Lux eorum ante eos, & in dextris eorum.*] Hæc lux, ut explicat Jahias, ante eos erit veluti dux viæ in Paradiſum; in dextris verò orietur alia lux ex libro illis tradito, de quo ſuprà dictum eſt.

XXV. *Demiſimus Librum, & ſtateram.*] Zamchaſcerius putat agi hìc de ſtatera materiali, quæ à Deo tradita fuit Noe: ſic enim habet: روى ان جبرائيل نزل بالميزان فدفعه الى نوح فقال مر قومك يزنوا به: *habetur ex relatione, Gabrielem deſcendiſſe è Cœlo cum ſtatera, eamque tradidiſſe Noe, ac dixiſſe illi: Præcipe genti tuæ, ut utantur ea ad res ponderandas.*

Demiſimus Ferrum.] Explicat Gelal: اخرجناه من المعادن *Eruimus illud ex fodinis*. Ita etiam Jahias: nec diſſentit Zamchaſcerius, ſed addit fabulas dicens: [illegible] من الجنة ومعه خمسة اشياء من الحديد السندان والكلبتان والميقعة والمطرقة والابرة وروى ومعه المر والمسحاة وعن النبي صلعم ان الله تعالى انزل اربع بركات من السما الى الارض انزل الحديد والنار والما والملح: وعن الحسن وانزلنا الحديد خلقناه: *Dicitur Adam detuliſſe ſecum ex Paradiſo quinque res ex ferro confectas; incudem, forcipem, malleum majorem, malleum minorem, & acum. Alii addunt, eum detuliſſe ſecum palam ferream majorem, & minorem*

rem. Fertur præterea, dixiſſe Prophetam Mahumetum: Deus demiſit è Cælo in terram quatuor benedictiones: ferrum, ignem, aquam, & ſal. Sed Albaſan exponit: Demiſimus ferrum, ideſt creavimus illud.

XXVI. *Propheſiam, & Librum.*] Explicat Gelal: يعنى الكتب الاربعة التوراة والانجيل والزبور والفرقان: *Ideſt quatuor libros: Pentateuchum, Euangelium, Pſalterium, & Phorcanum*, ideſt Alcoranum.

XXVII. *Monachiſmum.*] Arabicè رهبانية: definitur à Gelale: رفض النساء واتخاذ الصوامع: *Rejectio fœminarum* (ideſt votum caſtitatis) *& habitatio in Monaſteriis.* Quidam poſt *miſericordiam* incipiunt novam ſententiam: hoc modo: Monachiſmum verò adinvenerunt ipſi, &c. Zamchaſcerius probat utrumque Jahias: قال الحسن ففرضها الله عليهم حين ابتدعوها: *Dixit Alhaſan: Confirmavit illis eum Deus decreto ſuo, poſtquam ipſi adinvenerunt eum.* Quod autem additur: *Sed non obſervaverunt illum:* explicat Gelal: اذ كثير منهم تركوها وكفروا بدين عيسى ودخلوا فى دين ملكهم وبقى على دين عيسى كثير منهم فامنوا بنبينا: *quia multi eorum deſeruerunt illum, & abnegaverunt religionem Jeſu, & amplexi ſunt religionem Imperatoris ſui. Multi tamen ex illis permanſerunt in religione Jeſu, & crediderunt in Prophetam noſtrum.* Zamchaſcerius aliquantò modeſtiùs, لم يحفظوا نذرهم *non obſervaverunt vota ſua.*

REFUTATIONES.

I. Mirum eſt Mahumeti ingenium ad pecuniarum aucupium. Primò enim captat popularem auram ex laudibus Dei: ut ex concepta de illius pietate opinione, nemo poſſet in illo fraudem ſuſpicari. At quemadmodùm ſues undam, ita Mahumetus *ſtylum ſemper ad eundem ſcopum revolvit.* Ampulloſe Dei laudes in proprium lucrum tandem diſſolvuntur, & evaneſcunt. Stipem de more à ſuis emendicat. Increpitat eos, quòd pecunias ſuas avidiùs retineant, neque eas ſibi dilargiantur pro via Dei, nimirùm pro bello contra Patriam, & Conćives ſuos, ac cognatos gerendo, expendendas. Concludit tandem epiphonemate, idem eſſe Mahumeti marſupium implere, ac Deo fœnus pulchrum, ideſt cum maxima honeſtate, & utilitate fœnerari. Quoniam verò Arabes, quantumvis agreſtes, non erant adeò bardocuculli, ut propter hujuſmodi verba, pecuniarum ſuarum jacturam facere vellent: addit homo vaferrimus conſueta ſupremi judicii terriculamenta, nec ceſſat interim Paradiſi ſui merces exponere, nec artem ullam prætermittit, qua miſerorum hominum marſupia poſſit emungere.

II. Thraſonicum in morem Paradiſi ſui dilatat fimbrias, dùm illius amplitudinem tantam eſſe, quanta Cœli totius, & terræ eſt, pronunciat. Atqui certiſſimum eſt apud Mahumetanos, Paradiſum in ſeptimo Cœlo ſitum eſſe, & partem tantùm illius occupare. Quomodò ergo Cœlum, & terram poteſt latitudine, & amplitudine æquare, niſi extra Cœlum, & terram in ſpaciis imaginariis collocetur?

III. Quod aſſerat, Monachiſmum fuiſſe laudabile Chriſtianorum inventum, quo Deo magis placerent, non autem inſtitutum aliquod à Deo præſcriptum, ac præceptum: poteſt ex parte tolerari. Re enim vera Chriſtus monaſticam, ſeu religioſam vitam non præcepit, ſed liberam reliquit. Nihilominùs dici non poteſt abſolutè ab hominibus Chriſti aſſeclis adinventam fuiſſe: nam Chriſtus ipſe in Euangelio illam exemplo ſuo, & Apoſtolorum docuit, quantum pertinet ad ſubſtantiam illius, licèt modum illum in cænobiis, cum trium votorum ſolemnium profeſſione vivendi, qui nunc etiam eſt maximè in uſu, non immediatè à Chriſto Domino, ſed ab *Apoſtolis*, eorumque ſucceſſoribus, non tamen ſine Dei afflatu inſtitutum fuiſſe probabiliùs cenſeatur. Ex parte etiam verax eſt Mahumetus, alioqui mendaciſſimus, dùm Chriſtianos Monacos inſtitutum ſuum malè obſervaſſe pronunciat. Hoc tamen de aliquibus tantùm, vel etiam de multis verum eſt. Sed humanæ hoc imbecillitati tribuendum: in omnibus enim inſtitutis, quantumvis optimis, & ſanctiſſimis uſu venit, ut temporum decurſu in deterius prolabantur, vel à ſuis principiis non parùm degenerent, ac devient. Cæterùm ſemper fuerunt, hodieque ſunt inter Chriſtianos, monaſticæ, ſeu regulares familiæ, in quibus exactiſſima morum norma, pietatis ſtudium, vitæ auſteritas, & ſanctimonia, omniumque virtutum forma conſpiciatur. Ex hoc loco Alcorani manifeſtè patet, Mahumetum approbare tanquam bonam, & veram religionem à Chriſto inſtitutam; in qua propterea ſola poſſit æterna ſalus reperiri. Quod verò vel Mahumetus ipſe, vel Moſlemi reſpondeant, Chriſtianos religionem à Chriſto inſtitutam mutaſſe, vel corrupiſſe, apertiſſimum eſt mendacium, ut in Prodr. par. 3. cap. 1. & 2. demonſtravimus.

IV. Cùm in Alcorano verbum انزل *demittere*, perpetuò dicatur de iis rebus, quæ è cælo, vel aere in terram à Deo mittuntur: & hoc loco dicere fingatur Deus, انزلنا الحديد *demiſimus ferrum*: manifeſtè patet, Mahumetum credidiſſe, ferrum non è terra erutum, ſed vel è Cœlo, vel è Paradiſo à Deo in terras demiſſum fuiſſe: quemadmodùm Mahumetanos, etiam ex Mahumeti teſtimonio exiſtimaviſſe, non negat doctiſſimus Interpres Zamchaſcerius.

سورة المجادلة مدنية اثنتان وعشرون آية

SURA LVIII.

DISCEPTATRIX.

MEDINENSIS:

COMMATUM VIGINTI DUORUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 قد سمع الله قول التي تجادلك في زوجها وتشتكي الى الله والله يسمع تحاوركما ان الله
سميع بصير ۝ 2 الذين يظاهرون منكم من نسائهم ما هن امهاتهم ان امهاتهم الا اللاي ولدنهم
وانهم ليقولون منكرا من القول وزورا وان الله لعفو غفور ۝ 3 والذين يظاهرون من نسائهم
ثم يعودون لما قالوا فتحرير رقبة من قبل ان يتماسا ذلكم توعظون به والله بما تعملون خبير ۝
4 فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين من قبل ان يتماسا فمن لم يستطع فاطعام ستين
مسكينا ذلك لتومنوا بالله ورسوله وتلك حدود الله وللكافرين عذاب اليم ۝ 5 ان الذين
يحادون الله ورسوله كبتوا كما كبت الذين من قبلهم وقد انزلنا آيات بينات وللكافرين
عذاب مهين ۝ 6 يوم يبعثهم الله جميعا فينبيهم بما عملوا احصيه الله ونسوه والله على كل
شيء شهيد ۝ 7 الم تر ان الله يعلم ما في السموات وما في الارض ما يكون من نجوي
ثلثة الا هو رابعهم ولا خمسة الا هو سادسهم ولا ادني من ذلك ولا اكثر الا هو معهم اين ما
كانوا ثم ينبيهم بما عملوا يوم القيمة ان الله بكل شيء عليم ۝ 8 الم تر الى الذين
نهوا عن النجوى ثم يعودون لما نهوا عنه ويتناجون بالاثم والعدوان ومعصية الرسول واذا جاوك
حيوك بما لم يحيك به الله ويقولون في انفسهم لولا يعذبنا الله بما نقول حسبهم جهنم
يصلونها فبيس المصير ۝ 9 يا ايها الذين امنوا اذا تناجيتم فلا تتناجوا بالاثم والعدوان
ومعصية الرسول وتناجوا بالبر والتقوي واتقوا الله الذي اليه تحشرون ۝ 10 انما النجوي من
الشيطان ليحزن الذين امنوا وليس بضارهم شيا الا باذن الله وعلى الله فليتوكل المومنون ۝

11 يا ايها الذين امنوا اذا قيل لكم تفسحوا في المجالس فافسحوا يفسح الله لكم
واذا قيل انشزوا فانشزوا يرفع الله الذين امنوا منكم والذين اوتوا العلم درجات والله بما
تعملون خبير ۞ 12 يا ايها الذين امنوا اذا ناجيتم الرسول فقدموا بين يدي نجويكم
صدقة ذلك خير لكم واطهر فان لم تجدوا فان الله غفور رحيم ۞ 13 ءاشفقتم ان
تقدموا بين يدي نجويكم صدقات فاذ لم تفعلوا وتاب الله عليكم فاقيموا الصلوة واتوا
الزكوة واطيعوا الله ورسوله والله خبير بما تعملون ۞ 14 الم تر الى الذين تولوا قوما
غضب الله عليهم ما هم منكم ولا منهم ويحلفون على الكذب وهم يعلمون ۞ 15 اعد
الله لهم عذابا شديدا انهم ساء ما كانوا يعملون ۞ 16 اتخذوا ايمانهم جنة فصدوا عن سبيل الله
فلهم عذاب مهين ۞ 17 لن تغني عنهم اموالهم ولا اولادهم من الله شيا اولايك اصحاب
النار هم فيها خالدون ۞ 18 يوم يبعثهم الله جميعا فيحلفون له كما يحلفون لكم
ويحسبون انهم على شيء الا انهم هم الكاذبون ۞ 19 استحوذ عليهم الشيطان فانسيهم ذكر
الله اولايك حزب الشيطان الا ان حزب الشيطان هم الخاسرون ۞ 20 ان الذين يحادون الله
ورسوله اولايك في الاذلين ۞ 21 كتب الله لاغلبن انا ورسلي ان الله قوي عزيز ۞
22 لا تجد قوما يومنون بالله واليوم الاخر يوادون من حاد الله ورسوله ولو كانوا اباءهم او
ابناءهم او اخوانهم او عشيرتهم اولايك كتب في قلوبهم الايمان وايدهم بروح منه ويدخلهم
جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها رضي الله عنهم ورضوا عنه اولايك حزب الله
الا ان حزب الله هم المفلحون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

الجزو الثامن والعشرون
Pars vigeſima octava.

1. JAm audivit Deus dictum illius, quæ diſceptat tecum de conjuge ſuo, & conqueritur apud Deum: & Deus audit dialogiſmum utriuſque veſtrum: quippe Deus *eſt* auditor, inſpector. 2. Qui vocant dorſum *matris ſuæ* ex vobis *aliquam* ex uxoribus ſuis, *ſciant*, non eſſe eas matres ipſorum. *a* Non *ſunt* matres eorum, niſi quę genuerunt eos: & quidem ipſi, *dùm vocant uxores dorſum matris ſuæ*, certè dicunt dictum iniquum, & mendacium: & quidem Deus ſanè *eſt* indultor, condonator. 3. Qui autem vocant dorſum *matris ſuæ aliquam* ex uxoribus ſuis: deinde pęnitet eos ejus, quod dixerunt: *pœna eorum erit* liberatio cervicis (*ideſt unius captivi*) antequam ſeſe mutuò attingant *per actum conjugalem*. Hoc *eſt*, de quo commonemini: Deus autem de eo, quod facitis, *eſt* plenè inſtructus. 4. Qui verò non invenit *captivum, quem redimat: imponatur illi* jejunium duorum menſium ſeſe inſequentium (*ideſt continuatorum*) antequam ſeſe mutuò attingant. Qui verò non potuerit *jejunare*: *imponatur illi* cibatio ſexaginta pauperum. Hoc *indulgetur vobis*, ut credatis in Deum, & Legatum ejus. Hi autem *ſunt* termini (*ideſt ſtatuta*) Dei: & incredulis *erit* pœna dolorifica. 5. Certè, qui adverſabuntur Deo, & Legato ejus, deprimentur, ſicut depreſſi ſunt, qui *fuerunt* ante eos. Et jam demiſimus ſigna manifeſta. Incredulis verò *erit* pœna ignominioſa. 6. Die, *qua* reſuſcitabit eos Deus univerſos, & enarrabit illis id, quod fuerint operati.

a Si.

Compu-

Computavit illud Deus: & *ipſi* obliti ſunt ejus: & Deus ſuper omnem rem *eſt* teſtis (*ideſt præſens eſt omnibus rebus*). 7. An non noſti, quòd Deus ſciat, quod *eſt* in Cœlis, & quod *eſt* in terra? Non eſt ulla collocutio trium, niſi ipſe *ſit* quartus eorum: neque quinque, niſi ipſe *ſit* ſextus eorum: neque minor hoc *numero*, neque major, niſi ipſe *ſit* cum eis, ubicumque fuerint. Deinde enarrabit eis id, quod fecerint in die Reſurrectionis: quippè Deus in omni re *eſt* Sciens. 8. Nonne conſideraſti eos, qui prohibiti ſunt à collocutione clandeſtina: deinde redeunt ad id, à quo prohibiti ſunt, & dum colloquuntur inter ſe de iniquitate, & hoſtilitate, & inobedientia erga Legatum? Cùm autem venerint ad te, ſalutant te eo *modo ſalutationis*, quo nunquam ſalutavit te Deus: & dicunt inter ſeipſos *per jocum*: Nonne puniet nos Deus ob id, quod dicimus? Sufficientia eorum (*ideſt pœna, quæ illis ſufficiat*) *erit* Gehenna; deſcendent comburendi in illam: & infelix erit profectio *ad eam*. 9. O, qui credidiſtis *a*, cùm clam colloquemini, ne colloquamini de iniquitate, & hoſtilitate, & inobedientia erga Legatum: ſed colloquimini de juſtitia, & pietate: & timete Deum, ad quem congregabimini *in die Judicii*. 10. Profectò clandeſtina collocutio *de rebus iniquis eſt* à Satana ut contriſtet eos, qui crediderunt: ſed non erit *ullus* nocens eis ulla in re, niſi ex conceſſione Dei; ſuper Deum itaque innitantur Fideles. 11. O, qui *b* credidiſtis, cùm dicetur vobis: Dilatamini in conſeſſibus (*ideſt recedite hinc inde, dantes locum Mahumeto, ut ſedeat*) dilatamini: amplum ſpatium concedet Deus vobis. Et, cùm dicetur vobis: Aſſurgite: aſſurgite. Exaltabit Deus eos, qui crediderunt ex vobis, & eos, quibus data eſt ſcientia, gradibus *honoris in Paradiſo*: & Deus de eo, quod facitis, *eſt* plenè inſtructus. 12. O, qui credidiſtis, cùm allocuturi eritis Legatum, præmittite ante allocutionem veſtram eleemoſynam: hoc *erit* melius vobis, & purius (*ideſt aptius ad purganda peccata veſtra*). Quod ſi non inveneritis, *quid offeratis*: profectò Deus *erit vobis* indulgens, miſericors. 13. An timetis, ne præferatis ante allocutionem veſtram eleemoſynas, *ob metum paupertatis*? Atqui, ſi non feceritis *hoc*, & ignoverit Deus vobis: ſaltem obſervate orationem, & præbete ſtatutum cenſum, & obedite Deo, & Legato ejus: & Deus commonitus *eſt* de eo, quod operamini. 14. An non reſpexiſti ad eos, qui acceperunt in ſocios homines, contra quos iratus eſt Deus? (*ideſt Judæos*) non *ſunt* ipſi ex vobis, neque ex illis: & jurant ſuper mendacium, & ipſi ſciunt. 15. Præparavit Deus illis penam vehementem: quippe ipſi, peſſimum eſt id, quod faciunt. 16. Aſſumpſerunt juramenta ſua in tegumentum (*ideſt ad tuendos ſe ipſos, & facultates ſuas*) & ideò averterunt *Fideles* à via Dei: quamobrem *erit* ipſis pena ignominioſa. 17. Non proderunt illis facultates eorum, neque filii eorum apud Deum quidquam. Hi *erunt* habitatores Ignis, *ipſi* in eo perpetuò commoraturi. 18. Die *quadam* ſuſcitabit eos Deus omnes: tunc jurabunt ei, *ſe eſſe Fideles*, quemadmodùm jurant vobis: & exiſtimabunt, *ſe fore* ſuper aliquam rem (*ideſt ſibi hoc ad aliquid profuturum*). Nonne ſanè ipſi ſunt mentientes? 19. Prævaluit ſuper eos Satanas, & obliviſci fecit eos memoriam Dei. Hi *ſunt* aſſeclæ Satanę. Nonne porrò aſſeclæ Satanæ ipſi *ſunt* perdendi? 20. Certè, qui adverſantur Deo, & Legato ejus: hi *erunt* inter viliſſimos. 21. Scripſit Deus: Certè vincam ego, & Legati mei: quippe Deus *eſt* fortis, Præpotens. 22. Non invenies homines, qui credunt in Deum, & diem noviſſimum, quòd ament eum, qui adverſatur Deo, & Legato ejus, etiam ſi ſint patres eorum, aut filii eorum, aut fratres eorum, aut contribules eorum. Horum ſcripſit *Deus* in cordibus fidem, & roboravit eos Spiritu ex ſe (*ideſt ſuo*) & introducet eos in hortos; current de ſub ipſis flumina, perpetuò commoraturos in illis. Complacuit ſibi Deus in illis, *& ipſi* complacuerunt ſibi in eo. Hi ſunt aſſeclæ Dei; nonne porrò aſſeclæ Dei ſunt felicitatem conſecuturi?

a crediderunt.

b crediderunt.

NOTÆ.

NOTÆ.

INſcribitur hæc Sura المجادلة *Diſceptatrix*; non à diſceptatione, ſeu contentione Mahumeti cum Arabibus, ut ineptè pronunciat Hottingerus: ſed ex diſceptatione, ſeu dialogiſmo Mahumeti cum Chaula filia Thoalebæ: de qua mox in ſcholio primi verſus. Medinenſem in omnibus exemplaribus invenio. Hottingerus tamen prædictus aſſerit, ſe inveniſſe etiam Meccanam. Beidavius facit مدنية وقيل العشر الاول مكية مدنية *Medinenſem: & ſecundum aliquos in prima Decade Meccanam: in ſecunda verò Medinenſem*. Verſus duo ſupra viginti illi communiter tribuuntur. Qui eam legerit كتب من حزب الله يوم القيمة *ſcribetur inter aſſeclas, ſeu factionarios Dei die reſurrectionis.*

I. *Quæ diſceptat tecum de conjuge ſuo.*] Gelal: كان قال لها انت علي كظهر امي وقد سالت النبي عن ذلك فاجابها بانها حرمت عليه على ما هو المعهود عندهم من ان الظهار موجبة فرقة مؤبدة وهي خولة بنت ثعلبة وهو اوس بن الصامت:

Dixerat ei (nempè Chaulæ maritus ejus) *Tu es apud me, ſicut dorſum matris meæ* (quæ, ut diximus, erat formula repudii.) *Illa verò conſuluerat de hoc Prophetam* (Mahumetum) *qui reſpondit, ipſi jam prohibitum eſſe illius conjugium, propterea quod tale eſſet pactum apud eos receptum, quod hujuſmodi forma loquendi importaret neceſſario perpetuam ſeparationem. Vocabatur autem mulier Chaula filia Thoalebæ: & maritus ejus Auſus filius Alſameti.* Addit Jahias, cùm Mahumetus de hac re à Chaula conſuleretur, reſpondiſſe: ما امرت فيك بشي ارجعي الى بيتك فان ياتني شي اعلمتك فلما خرجت من عنده رفعت يديها تدعوا الله وانزل الله قد سمع الله:

Nihil mihi à Deo præceptum eſt circa te. Regredere in domum tuam. Si quid mihi revelabitur, notificabo tibi. Cùm autem illa ab eo diſceſſiſſet, elevavit manum ſuam, & precata eſt Deum, qui tunc revelavit Mahumeto ea verba: Jam audivit Deus, &c.

II. *Qui vocant dorſum matris ſuæ.*] Arabicè الذين يظاهرون Latino verbo vix exprimi poteſt, niſi barbarè dicamus, *dorſizant, vel tergizant*. Jam innui, fuiſſe in more Arabum Ethnicorum, ſi quandò vellent uxorem repudiare, dicere illi: Tu es apud me, velut dorſum matris meæ. Qua forma loquendi profitebantur, ſe illas jam non ut uxores, ſed ut matres agnoſcere, cum quibus ſemper deinde conjugium illicitum foret. Cur autem dorſum, & non aliam partem uſurparent, non facile divinarem. Fortaſsè, viliorem partem corporis accipiendo, oſtendere volebant, vilem ſibi, & exoſam eſſe uxorem, quam repudiabant: Mahumetus, ut patet ex dictis, conſuetudinem hanc à principio probavit; deinde verò, ut pernicioſam, impiamque damnavit.

VIII. *Qui prohibiti ſunt à collocutione clandeſtina*] Erant hi Judæi, ut ait Gelal, qui clam inter ſe contra Mahumetum ſeditioſa conſilia inibant: ac propterea interdixit ea illis Mahumetus. Hi autem per contemptum ſalutabant eum: nam pro eo ut dicerent السلام عليك Aſſalam aleica, ideſt *Pax ſuper te*: detracta una littera, dicebant السام عليك Aſſam aleica, ideſt *Peſtis, ſeu mors ſuper te*: qua ſalutatione nondùm à Deo ſe ſalutatum fuiſſe affirmat, quia Deus nondùm volebat eum mori.

XIV. *An non reſpexiſti ad eos?*] Erant hi Mahumetani quidem, ſed impii, ac perfidi, qui amicos habebant eos, quibus Deus iratus fuit, ideſt Judæos, ut explicat Gelal: Et cum illis clandeſtina contra Mahumetum, & cæteros Mahumetanos conſilia inibant: & neque Mahumetani erant, neque Judæi: & nihilominùs ſe Mahumetanos eſſe mendaciter jurabant.

REFUTATIONES.

I. Nimis levem, & inconſtantem ſe Mahumetus oſtendit, dùm illud idem, quod in Chaula uxore Auſi approbaverat, juſtumque eſſe pronunciaverat: mox damnat, & tamquam magnum crimen, gravi pœna puniendum ſtatuit. Reſpondebunt fortaſſe Mahumetani, ipſum poſt id, quod contra Chaulam pro Auſo definierat, novam legem decreto ſuo contrariam à Deo accepiſſe. Eſto. Verùm non ſine gravi nota Prophetæ tanti, qui Prophetarum omnium lumen, & prudentiam, juxta Moſlemos, obtinebat, dici poteſt illud juſtum cenſuiſſe, quod Deus, ut injuſtum, atque illicitum damnavit. Puto tamen, hominem æquè luxurioſum, ac verſutum eam legem, qua uxores ſemel repudiatæ, tanquam matres, cum quibus ſemper nefarium eſt filiorum conjugium, cenſebantur, datam ſibi à Deo mentitum fuiſſe; ut ipſe poſſet pro libito, ac libidine uxores repudiare, iterùmque recipere.

II. Cùm Legiſlatorum partes ſint Reipublicæ commoda, communeque bonum in ferendis legibus tantummodò reſpicere: Mahumetus in Alcorano ſibiipſi perpetuò conſulit, & rem ſuam ſedulò curat. Nam, quia (utpotè tyrannus) cum perpetua de ſuis Arabibus, præſertim Judæis, ſuſpicione vivebat: ne clam quidem eos ſimul colloqui patiebatur, ne quid contra ſe mali molirentur. Deindè ſe nimis ambitioſum, propriæque gloriæ ſtudioſum oſtendit, cùm, ſe adveniente, omnes jubet aſſurgere, ſeque in latera removere, amplumque ſpatium ad illius ſeſſionem relinquere. Æquum eſt hæc honoris ſpecimina populum Principi exibere: dedecet tamen modeſtum Principem hæc eadem à populo per leges ambitioſiùs exigere.

III. Illud verò, quod ſingularis avaritiæ Mahumetum condemnat, eſt, quòd jubeat omnes ad ſe venientes, ſecum collocuturos, ſtipem ſibi anteà offerre, quæ ſanè, non ad publicum, ſed ad privatum commodum exigebatur: nam ea, quæ ad utilitatem publicam ſpectabant, الزكاة, ideſt cenſus ſacer, ab omnibus ſolvebatur. Refert Svetonius Tranquillus in Vita Caligulæ c. 42. hunc Imperatorem, *nata ſibi filia, collationes in alimoniam, & dotem puellæ facere cœpiſſe, atque edixiſſe, ineunte anno ſe ſtrenas recepturum, atque in veſtibulo ædium Kalendis Januarii ſtetiſſe ad capiendas ſtipes, quas plenis ante eum manibus, & ſinu omnis generis turba fundebat*. Superavit Mahumetus Caligulam avaritia ſua: nam, quod ille fecit ſemel, hic perpetua lege ſancivit.

سورة الحشر مدنية اربع وعشرون آية

SURA LIX
CONGREGATIO
MEDINENSIS:
COMMATUM VIGINTI QUATUOR

بسم الله الرحمن الرحيم

1 سبح لله ما في السموات وما في الارض وهو العزيز الحكيم ۞ 2 هو الذي اخرج الذين
كفروا من اهل الكتاب من ديارهم لاول الحشر ما ظننتم ان يخرجوا وظنوا انهم مانعتهم
حصونهم من الله فاتيهم الله من حيث لم يحتسبوا وقذف في قلوبهم الرعب يخربون بيوتهم
بايديهم وايدي المومنين فاعتبروا يا اولي الابصار ۞ 3 ولولا ان كتب الله عليهم الجلاء
لعذبهم في الدنيا ولهم في الاخرة عذاب النار ۞ 4 ذلك بانهم شاقوا الله ورسوله ومن يشاق الله
فان الله شديد العقاب ۞ 5 ما قطعتم من لينة او تركتموها قايمة علي اصولها فباذن الله
وليخزي الفاسقين ۞ 6 وما افاء الله علي رسوله منهم فما اوجفتم عليه من خيل ولا ركاب
ولكن الله يسلط رسله علي من يشاء والله علي كل شيء قدير ۞ 7 ما افاء الله علي
رسوله من اهل القري فلله وللرسول ولذي القربي واليتامي والمساكين وابن السبيل كيلا
يكون دولة بين الاغنياء منكم وما اتيكم الرسول فخذوه وما نهيكم عنه فانتهوا واتقوا الله
ان الله شديد العقاب ۞ 8 للفقراء المهاجرين الذين اخرجوا من ديارهم واموالهم يبتغون فضلا
من الله ورضوانا وينصرون الله ورسوله اولايك هم الصادقون ۞ 9 والذين تبوء الدار والايمان
من قبلهم يحبون من هاجر اليهم ولا يجدون في صدورهم حاجة مما اوتوا ويوثرون علي انفسهم
ولو كان بهم خصاصة ومن يوق شح نفسه فاولايك هم المفلحون ۞ 10 والذين جاوا من بعدهم
يقولون ربنا اغفر لنا ولاخواننا الذين سبقونا بالايمان ولا تجعل في قلوبنا غلا للذين امنوا ربنا
انك روف رحيم ۞ 11 الم تر الي الذين نافقوا يقولون لاخوانهم الذين كفروا من اهل

الكتاب لئن اخرجتم لنخرجن معكم ولا نطيع فيكم احدا ابدا وان قوتلتم لننصرنكم
والله يشهد انهم لكاذبون ۞ 12 لئن اخرجوا لا يخرجون معهم ولئن قوتلوا لا ينصرونهم
ولئن نصروهم ليولن الادبار ثم لا ينصرون ۞ 13 لانتم اشد رهبة في صدورهم من الله ذلك
بانهم قوم لا يفقهون ۞ 14 لا يقاتلونكم جميعا الا في قرى محصنة او من وراء جدار باسهم
بينهم شديد تحسبهم جميعا وقلوبهم شتى ذلك بانهم قوم لا يعقلون ۞ 15 كمثل الذين من
قبلهم قريبا ذاقوا وبال امرهم ولهم عذاب اليم ۞ 16 كمثل الشيطان اذ قال للانسان
اكفر فلما كفر قال اني بريء منك اني اخاف الله رب العالمين ۞ 17 فكان عاقبتهما
انهما في النار خالدين فيها وذلك جزاء الظالمين ۞ 18 يا ايها الذين امنوا اتقوا الله
ولتنظر نفس ما قدمت لغد واتقوا الله ان الله خبير بما تعملون ۞ 19 ولا تكونوا كالذين
نسوا الله فانسيهم انفسهم اولايك هم الفاسقون ۞ 20 لا يستوي اصحاب النار واصحاب الجنة
اصحاب الجنة هم الفايزون ۞ 21 لو انزلنا هذا القران على جبل لرايته خاشعا متصدعا من
خشية الله وتلك الامثال نضربها للناس لعلهم يتفكرون ۞ 22 هو الله الذي لا اله الا هو
عالم الغيب والشهادة هو الرحمن الرحيم ۞ 23 هو الله الذي لا اله الا هو الملك القدوس
السلام المومن المهيمن العزيز الجبار المتكبر سبحان الله عما يشركون ۞ 24 هو الله الخالق
الباري المصور له الاسماء الحسنى يسبح له ما في السماوات والارض وهو العزيز الحكيم ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. LAudat Deum id, quod *eſt* in Cœlis, & id, quod *eſt* in terra: & ipſe eſt Præpotens, Sapiens. 2. Ipſe eſt, qui ejecit eos, qui fuerunt increduli de familia Libri (*Judæos ſcilicet Nodeirenſes*) è domibus ſuis ad primam congregationem *eorum in Syriam*. Non putabatis, quòd egreſſuri eſſent *ex Arabia: & ipſi* exiſtimabant, quòd defenſuræ *eſſent* ipſos arces eorum à Deo. At venit ad eos Deus, de unde non exiſtimaverant: & conjecit in corda eorum terrorem. Diruebant domos ſuas manibus ſuis, & manibus Fidelium *eos oppugnantium*. Exemplum ergo capite *hinc* ò præditi oculis. 3. Et, niſi ſcripſiſſet Deus ſuper eos transmigrationem (*ideſt, niſi decreviſſet eos ex Arabia in Syriam ejicendos*) certè puniviſſet eos in hoc Mundo: & ipſis in futuro ſæculo *erit* tormentum Ignis. 4. Hoc, quia ipſi ſchiſma fecerunt adverſus Deum, & Legatum ejus. Qui autem ſchiſma fecerit adverſus Deum, utique Deus *erit ergà eum* vehemens puniſtione. 5. Quod excidiſtis de palmis, vel reliquiſtis illas ſtantes ſuper truncos ſuos, *fuit* porrò per voluntatem Dei, & ut ignominia afficeret prævaricatores *Judæos, qui eas poſſidebant*. 6. Et id, quod conceſſit in prædam Deus Legato ſuo ex illis, non impuliſtis ſuper illud ullos equos, neque Camelos (*ideſt non acquiſiſtis illud ope equorum, aut camelorum*) ſed Deus prævalere facit Legatos ſuos, ſuper quem vult: nam Deus *eſt* ſuper omnem rem Potens. 7. Id, quod conceſſit in prædam Deus Legato ſuo ex familia urbium, *debetur* Deo, & Legato, & habenti conſanguinitatem *cum eo*, & orphanis, & pauperibus, & filio ſemitæ (*ideſt detento, ſeu obſeſſo in itinere ſuo*) ut non ſit in circulum *perpetuum felicitatis* inter divites ex vobis. Quod verò dederit vobis Legatus, porrò accipite illud. Quod verò negaverit vobis, abſtinete *ab eo affectando*. Et timete Deum:

quippè Deus *eſt* Vehemens in punitione. 8. *Debetur etiam* pauperibus emigrantibus *è Mecca in Medinam*, qui ejecti ſunt è domibus ſuis, & facultatibus ſuis, *&* exquirunt abundantiam à Deo, & beneplacitum *ejus*, & adjuvent Deum, & Legatum ejus. Hi ſunt veraces. 9. Qui autem incoluerunt Domum *Medinæ*, & fidem *receperunt* ante eos, amant illum, qui emigraverit ad ipſos, & non inveniunt in pectoribus ſuis neceſſitatem (*ideſt invidiam*) ex eo, quod datur illis *de præda à Mahumeto*; & præferunt *eos* ſibi ipſis, etiamſi ſit in ſe neceſſitas *earum rerum, in quibus eos ſibi præferunt*. Qui autem cuſtoditus fuerit ab avaritia animæ ſuæ, hi certè erunt felices. 10. Et, qui venerint poſt eos, dicent: Domine noſter, parce nobis, & fratribus noſtris, qui præceſſerunt nos in fide: & ne ponas in cordibus noſtris malevolentiam erga eos, qui crediderunt. Domine noſter tu certè es Pius, Miſericors. 11. An non reſpexiſti ad eos, qui in impietatem prolapſi ſunt? Dicunt fratribus ſuis, qui ſunt infideles ex familia Libri (*ideſt Judæis Nodeirenſibus*): Certè, ſi ejecti fueritis *ex Medina*, profectò egrediemur vobiſcum; & non obediemus inter vos ulli unquam *præter vos*. Et, ſi oppugnati fueritis, certè adjuvabimus vos. At Deus teſtis eſt, quòd ipſi ſunt ſanè mentientes. 12. Profectò, ſi ejecti fuerint, non egredientur cum illis: & certè, ſi oppugnati fuerint, non auxiliabuntur eis: & certè, ſi auxiliati fuerint eis: ſanè retrò vertent terga: deindè non adjuvabuntur. 13. Certè vos *fuiſtis* robuſtiores *illis* ob metum *immiſſum* in pectora eorum à Deo. Hoc, quia ipſi *ſunt* homines, *qui* non ſapiunt. 14. Non pugnabunt contra vos *Judæi* omnes ſimul, niſi in oppidis munitis, vel de poſt muros. Vis militaris eorum inter ſe *eſt* valida: æſtimabis eos omnes ſimul (*ideſt ſimul unitos*) ſed corda eorum *ſunt* diviſa. Hoc, quia ipſi *ſunt* homines, *qui* non intelligunt. 15. Juxta ſimilitudinem eorum, qui *fuerunt* ante ipſos nuper; guſtaverunt gravitatem *pœnæ* negotii ſui: & ipſis *erit* ſupplicium dolorificum *in ſæculo futuro*. 16. Juxta ſimilitudinem Satanæ, cùm dixit homini: Eſto infidelis. Cùmque infidelis fuiſſet, dixit *illi*: Certè ego immunis *ſum* à te (*ideſt à peccato tuo*) quippè ego timeo Deum Dominum *a* Sæculorum. 17. Erit *nihilominus* exitus utriuſque, quòd ambo in Ignem *conjiciendi ſint*, perpetuò commoraturi in eo: & hæc *erit* retributio Iniquorum. 18. O, qui crediderunt, timete Deum: & inſpiciat *b* unuſquiſque, quid præmittat *bonorum operum* ad diem craſtinum: & timete Deum, quippè Deus *eſt* perfectè inſtructus de eo, quod facitis. 19. Et neſcitis, ſicut illi, qui obliti ſunt Dei; & oblivisci fecit eos *Deus* animarum ſuarum. Hi ſunt Prævaricantes. 20. Non adæquabuntur habitatores Ignis, & habitatores Paradiſi. Habitatores Paradiſi ipſi erunt felices. 21. Si demiſiſſemus hunc Alcoranum ſuper montem: certè vidiſſes eum ſeſe humiliantem, ſcindentem ſeſe ex timore Dei. Has autem ſimilitudines proponimus hominibus, ut ipſi *eas* mente revolvant. 22. Ipſe *eſt* Deus, qui non eſt Deus, niſi ipſe: Cognitor occulti, & manifeſti: ipſe eſt Miſerator, Miſericors. 23. Ipſe eſt Deus, qui non eſt Deus, niſi ipſe: Rex, Sanctus, Pax, Fidelis, Cuſtos, Præpotens, Gigas, Excelſus, Laus Deo ab eo, quod aſſociant (*ideſt absit, ut habeat deos ſocios*). 24. Ipſe eſt Deus, Creator, Conditor, Formator. Ipſi ſunt nomina pulcherrima. Laudat eum id, quod *eſt* in Cœlis, & Terra: & ipſe *eſt* Præpotens, Sapiens.

a Mundorũ.

b anima.

NOTÆ:

SUræ titulus Arabicè الحشر, quæ vox primariò *congregationem* ſignificat: agitur enim in ea de Judæis è Medina in Syriam à Mahumeto expulſis, & in eadem Syria congregatis. Exponit Gel. جلاء, *tranſmigrationem*: alii vertunt *expulſionem*: alii *diſperſionem*. Eſt autem Sura Medinenſis; & commata quatuor ſupra viginti illi tribuuntur. Qui eam legerit غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تاخر *ignoſcet ei Deus peccata omnia antecedentia, & ſubſequentia*.

II. *Ad primam congregationem eorum in Syriam.*] Hi nempè Judæi, qui dicebantur بنوا النضير *filii*, ſeu poſteri *Aldodeiri*, bis ejecti ſunt è Medina, in qua arces quaſdam obtinebant. Primò, cùm adverſus Mahumetum una cum quibuſdam perfidis Mahumetanis conſpiraſſent; tunc enim ab eodem Mahumeto victi, depulſique ſunt in Syriam. Secundò, cùm regreſſi iidem, vel alii, qui remanſerant, iterùm nova moliti ſunt, & tunc, ut ſcribit Gelal: جلاهم عمر في خلافته الى خيبر, *ejecit eos Omar in Imperio ſuo in regionem Chaiber*.

V. *Quod excidiſtis de palmis.*] Mahumetani ſcilicet pugnantes contra Judæos prædictos exciderant hoſtilem in morem palmeta quædam eorum: quædam verò intacta reliquerant.

VI. *Et id, quod conceſſit in prædam Deus Legato ſuo.*] Ac, ſi diceret, inquit Gelal: فلا حق لكم فيه ويختص به النبي ومن ذكر معه من الاصناف الاربعة على ما كان يقسمه من ان لكل منهم خمس الخمس وله الباقي يفعل فيه ما يشاء فاعطى منه المهاجرين وثلاثة من الانصار لفقرهم: *Propterea nullum vobis jus eſt in ea, ſed peculiari jure debetur Prophetæ, & illis quatuor hominum generibus qui ſuprà commemorati ſunt: itaut horum unicuique generi danda ſit quinta quintæ: reliqua verò conveniant Prophetæ, ut faciat de illis, quod voluerit. Dedit tamen partem eorum iis, qui Mecca emigraverant: & tribus ex Auxiliatoribus ob paupertatem eorum.*

VII. *Ut non ſit in circulum.*] Sententia eſt, has prædas ex urbibus devictis relatas diſtribuendas eſſe pauperibus, non divitibus: ne ad hos ſemper redeat fortuna cum ſuis opibus.

XV. *Eorum, qui fuerunt ante ipſos nuper.*] Gelal وهم اهل بدر من المشركين: *hi fuerunt Bedrenſes Idololatræ*, quos Mahumetus paulò ante devicerat.

XVI. *Cùm dixit homini.*] Poſſunt hæc intelligi pro aliquo caſu præterito, nempè pro Adam, vel alio homine: vel pro re, quæ quotidiè evenire conſuevit itaut præteritum pro præſenti ſit accipiendum.

XXII. *Qui non eſt Deus, niſi ipſe.*] Retinui hìc modum loquendi Arabicum, æquivalentem huic: *Præterquam nullus alius* eſt Deus.

XXIII. *Gigas.*] Arabicè الجبار. Hoc titulo utuntur etiam Chriſtiani Syri loquentes de Deo, vel Chriſto. Sed hæc vox apud Arabes ſignificat etiam *ſuperbum, ac tyrannum*. De his, aliiſque Dei nominibus apud Arabes, vide, quæ ſuprà dicta ſunt.

REFUTATIONES.

I. Mira eſt Mahumeti ſagacitas. Ut ſe Prophetam, ac Dei amicum venditet: omnia, quæ per vim, fraudem, ac ſcelus ipſe molitur, Divino tribuit miraculo, præſertim prælia, ac victorias; ſeu veriùs rapinas, ac latrocinia. Et, quæ omninò eventura eſſent ex quadam naturali neceſſitate, vel conjectura agnoſcit: divinare ſe, ac vaticinari confingit. Quædam etiam ſcientia illa, quam mediam, ſeu conditionatam vocant, quæ tamen nunquam erant futura, neque eſſe poterant, prædicendo, ſimulat ſe ſcire, quod prorſus ignorabat: cujuſmodi eſt illud: Si Alcoranus ſuper montem aliquem à Deo demiſſus fuiſſet; mons ille ſeſe humiliter depreſſiſſet, ac per medium ſcidiſſet ob timorem Dei. Sed poterat hoc Mahumetus experimento probare, ſi Alcoranum ipſum ſupra montem aliquem collocaſſet, at hoc non fecit, ne mendax deprehenderetur: niſi fortè illius mens erat, non à ſe, ſed à Deo, quemadmodùm ad convertendos Arabes, ita ad convertendum montem, Alcoranum ſupra illum mittendum fuiſſe.

II. Non ſine magna calliditate, ac vafricie victorias ſuas Deo tribuit Mahumetus. Volebat homo aſtutus prædas totas ſibi arripere, militum labori mercedis nihil, aut præmii tribuendo. Itaque prædam totam ſibi, ſuiſque cognatis deberi pronunciat: ſuum deinde fore, aliquid ex ea pauperibus, Orphanis, & viatoribus obſeſſis, ſeu peregrinis impertiri. Videtur Gelal ſentire, Mahumetum quinque partes ex præda feciſſe, quarum unam ſibi retineret: cæteras verò pro rata cognatis ſuis, pauperibus, orphanis, & viatoribus, ſeu peregrinis diſtribueret. Sed excuſare vult Gelal Prophetæ ſui avaritiam: patet enim ex ipſis Alcorani verbis, illum prædas omnes ſibi retinuiſſe: ad libitum verò ſuum cæteris impertitum fuiſſe. Illud verò non eſt prætereundum, nolle Mahumetum ex prædis aliquid divitibus dari, ne felicis fortunæ circulus perpetuus illis obtingat. Ob hanc verò rationem, ne ipſis quidem, neque cognatis ejus aliquid dandum erat, cùm eſſent omnium ditiſſimi, & opulentiſſimi,

سورة الممتحنة مدنية

SURA LX.
PROBATA.
MEDINENSIS:
COMMATUM TRIUM, & DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا ايها الذين امنوا لا تتخذوا عدوي وعدوكم اوليآء تلقون اليهم بالمودة وقد كفروا بما
جاءكم من الحق يخرجون الرسول واياكم ان تومنوا بالله ربكم ان كنتم خرجتم جهادا في
سبيلي وابتغآء مرضاتي تسرون اليهم بالمودة وانا اعلم بما اخفيتم وما اعلنتم ومن يفعله منكم
فقد ضل سوآء السبيل ۞ 2 ان يثقفوكم يكونوا لكم اعدآء ويبسطوا اليكم ايديهم والسنتهم
بالسوء وودوا لو تكفرون ۞ 3 لن تنفعكم ارحامكم ولا اولادكم يوم القيمة يفصل
بينكم والله بما تعملون بصير ۞ 4 قد كانت لكم اسوة حسنة في ابراهيم والذين معه
اذ قالوا لقومهم انا برآء منكم ومما تعبدون من دون الله كفرنا بكم وبدا بيننا وبينكم
العداوة والبغضآء ابدا حتي تومنوا بالله وحده الا قول ابراهيم لابيه لاستغفرن لك وما املك لك
من الله من شي ربنا عليك توكلنا واليك انبنا واليك المصير ۞ 5 ربنا لا تجعلنا فتنة
للذين كفروا واغفر لنا ربنا انك انت العزيز الحكيم ۞ 6 لقد كان لكم فيهم اسوة حسنة
لمن كان يرجو الله واليوم الاخر ومن يتول فان الله هو الغني الحميد ۞ 7 عسى الله ان
يجعل بينكم وبين الذين عاديتم منهم مودة والله قدير والله غفور رحيم ۞ 8 لا ينهيكم
الله عن الذين لم يقاتلوكم في الدين ولم يخرجوكم من دياركم ان تبروهم وتقسطوا اليهم
ان الله يحب المقسطين ۞ 9 انما ينهيكم الله عن الذين قاتلوكم في الدين واخرجوكم
من دياركم وظاهروا علي اخراجكم ان تولوهم ومن يتولهم فاولائك هم الظالمون ۞
10 يا ايها الذين امنوا اذا جاءكم المومنات مهاجرات فامتحنوهن الله اعلم بايمانهن فان

علمتموهن

علمتموهن مومنات فلا ترجعوهن الى الكفار لا هن حل لهم ولا هم يحلون لهن واتوهم ما
انفقوا ولا جناح عليكم ان تنكحوهن اذا اتيتموهن اجورهن ولا تمسكوا بعصم الكوافر
وسلوا ما انفقتم وليسلوا ما انفقوا ذلكم حكم الله يحكم بينكم والله عليم حكيم ۝
11 وان فاتكم شي من ازواجكم الى الكفار فعاقبتم فاتوا الذين ذهبت ازواجهم مثل
ما انفقوا واتقوا الله الذي انتم به مومنون ۝ 12 يا ايها النبي اذا جاءك المومنات يبايعنك
على ان لا يشركن بالله شيا ولا يسرقن ولا يزنين ولا يقتلن اولادهن ولا ياتين ببهتان
يفترينه بين ايديهن وارجلهن ولا يعصينك في معروف فبايعهن واستغفر لهن الله ان الله غفور
رحيم ۝ 13 يا ايها الذين امنوا لا تتولوا قوما غضب الله عليهم قد يئسوا من الاخرة
كما يئس الكفار من اصحاب القبور ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

O Vos, qui crediderunt: ne accipiatis hoſtem meum, & hoſtem veſtrum in ſocios, *a* oſtendentes erga eos benevolentiam, cùm increduli fuerint in id, quod venit ad vos de veritate (*ideſt in Alcorano*) *b* ejicientes Legatum, & vos *è Mecca*, eo, quòd crederetis in Deum, Dominum veſtrum: ſi egreſſi fueritis ad præliandum pro via mea, & ob deſiderium beneplaciti mei, *c* celantes erga eos benevolentiam *veſtram*: & ego ſcientiſſimus *ſum* de eo, quod occultaveritis, & quod propalaveritis. Qui autem fecerit hoc ex vobis, jam erravit ab æquitate viæ. 2. Si habuerint vos in poteſtate, erunt vobis hoſtes, & extendent contra vos manus ſuas, & linguas ſuas cum malo: & cupient, ut evadatis infideles. 3. Nullatenùs proderunt vobis conſanguinitates veſtræ, & filii veſtri die reſurrectionis: ponat diviſionem inter vos. Et Deus in id, quod facitis, *eſt* intuens. 4. Jam fuit vobis exemplum pulchrum in Abraham, & iis, qui fuerunt cum eo, cùm dixerunt genti ſuę: Nos certè immunes *ſumus* à vobis, & ab eo, quod colitis præter Deum. Abnegavimus vos: & incepta inter nos, & inter vos eſt inimicitia, & odium in perpetuum, donec credatis in Deum unicum. Verumtamen dictum Abrahę ad patrem ſuum *fuit*: Profectò indulgentiam præcabor pro te: ſed non potero obtinere tibi à Deo quidquam. Domine noſter, ſuper te innixi ſumus, & ad te converſi ſumus: & ad te *erit* reditus *noſter*. 5. Domine noſter, ne ponas nos ad tentationem iis, qui ſunt infideles: & parce nobis Domine noſter: tu quippè es Præpotens, Sapiens. 6. Certè jam fuit vobis in illis exemplum pulchrum ei, qui ſperat in Deum, & diem noviſſimum. Qui autem tergiverſatus fuerit: certè Deus *eſt* dives, Laudatus. 7. Fortè eveniet, ut Deus ponat inter vos, & inter eos, quos hoſtes habetis ex eis, benevolentiam: nam Deus *eſt* potens: & Deus eſt indultor, miſericors. 8. Non vetat vobis Deus quoad eos, qui non pugnaverunt contra vos circa Religionem, neque ejecerunt vos è domibus veſtris, ne beneficè agatis cum illis, & juſtè vos geratis erga eos: quippè Deus amat juſtè agentes. 9. Sed vetat vobis Deus quoad eos, qui pugnaverunt contra vos circa Religionem, & exturbaverunt vos ex habitaculis veſtris, & auxilium dederunt ad exturbandos vos, ne amicitiam ineatis cum illis: qui autem acceperint eos in amicos, hi erunt iniqui. 10. O, qui crediderunt, cùm venerint ad vos *mulieres* fideles tranſmigrantes *ab infidelibus*: probate illas. Deus ſcientiſſimus *eſt* de fide illarum. Quòd ſi cognoveritis, eas eſſe fideles, ne remittatis eas ad infideles. Non *ſunt* ipſæ licitæ illis *ad conjugium*; neque ipſi ſunt liciti illis: & da-

a ita ut oſtẽdatis.

b dùm ejiciebant.

c ita ut celetis.

& date illis (*ideſt maritis earum infidelibus*) id , quod expenderunt *in dotem earum* . Neque *erit* piaculum vobis , ſi nubatis cum eis , dummodò dederitis eis mercedes earum (*ideſt convenientem dotem*) . Et ne retineatis patrocinium *uxorum veſtrarum* infidelium : ſed repetite id , quod expenderitis *in dotes earum* : & repetant *omnes ab hujuſmodi fœminis* id , quod expenderunt *pro eis* : *& remittant eas ad maritos ſuos infideles* . Hoc *eſt* judicium Dei , *quo* judicat inter vos : & Deus *eſt* Sciens , Sapiens . 11. Quòd ſi fugerit à vobis aliqua ex uxoribus veſtris ad infideles , deindè deprædati fueritis *eos* , date illis , quorum fugerint uxores , juxta id , quod expenderant *in dotes earum* : & timete Deum , in quem vos *eſtis* credentes . 12. O Propheta : cùm venerint ad te Fideles *mulieres transfugæ ab infidelibus* jurejurando promittentes tibi , quòd *in poſterùm* non aſſociabunt cum Deo quidquam , neque furabuntur , neque fornicabuntur , neque occident filios ſuos , neque venient cum mendacio , quod confingant inter manus ſuas , & pedes ſuos : neque inobedientes erunt tibi in eo , quod eſt juſtum : tùm fidem tuam promitte illis , & veniam precare illis à Deo : quippè Deus *eſt* indultor , miſericors . 13. O, qui crediderunt : ne ſocietatem ineatis cum hominibus , ſuper quos iratus eſt Deus (*ideſt Judæis*) . Jam deſperaverunt de futuro ſæculo , ſicut deſperaverunt infideles ex habitatoribus ſepulchrorum .

NOTÆ.

EPigraphe Arabica الممتحنة , verti poteſt *Probata* , & *Probanda* : eſtque generis fœminei ſingularis numeri . Jubet enim hic Mahumetus probari fœminas , quæ ab infidelibus transfugæ, ſe jam fideles eſſe affirmabant . De loco, & numero verſuum hujus Suræ, non eſt inter Expoſitores diſcrepantia . Qui eamdem legerit كان لـه المومنون والمومنات شفعاء يوم القيمة : *habebit pro ſe interceſſores in die reſurrectionis omnes fideles tàm viros, quàm mulieres* .

I. *Hoſtem meum*, *& hoſtem veſtrum* .] Exponit Gelal , Meccanos infideles.

Si egreſſi fueritis ad præliandum .] Putat Gelal, eſſe hìc apoſiopeſin , & ſubintelligi reſponſivam فـلا تتخذوهم اولياء : *ne accipiatis eos in amicos* , *celantes benevolentiam* , *&c*. Sed videtur benè currere poſſe ſententia ſine hujuſmodi reſponſiva , ſi dicamus in ſequenti, *& qui fecerit hoc* , abundare particulam, *&* . Vel connectendo, *ſi egreſſi fueritis*, cum ſuperioribus: *Ne accipiatis hoſtem meum*, *&c*. Et tunc conveniet cum expoſitione Gelalis.

II. *Cum malo* .] Ideſt, ut exponit Gelal, verberantes, & occidentes vos manibus : & convitia linguis ingerentes.

V. *Ne ponas nos ad tentationem* .] Exponit Gelal : لا تظهرهم علينا فيظنوا انهم على الحق فيفتنوا بنا : *ne facias eos evadere ſuperiores nobis , ne propterea exiſtiment , ſe eſſe in vera religione , ideòque divexent, aut ſeducant nos in errorem* .

VI. *Qui autem tergiverſatus fuerit* .] Arabicè يتول , ſignificat etiam accipere aliquos in ſocios , vel amicos, ut patet in hac eadem Sura . Sed, cùm hoc loco abſolutè ponatur, vertendum cenſeo *tergiverſari* .

X. *Cùm venerint ad vos mulieres fideles*.] Hujuſmodi fœminæ aſſerebant , ſe eſſe velle Mahumetanas, ac propterea transfugiſſe , ac tranſmigraſſe ad Mahumetanos à gente ſua infideli . Quamobrem Mahumetus jubet, earum fidem explorari, ac probari, inquit Gelal : بالحلف انهن ما خرجن الا رغبة فى الاسلام لا بغضا فى ازواجهن الكفار ولا عشقا لرجل من المسلمين كذا كان من يحلفهن *juramento, quo aſſerant, ſe non fuiſſe egreſſas à gente ſua , niſi ob deſiderium ſuſcipiendæ veræ Religionis non ex odio conjugum ſuorum infidelium , neque ex amore erga aliquem Moſlemorum , quem deperirent Hoc modo cogebat illas jurare Mahumetus* .

XI. *Aliqua ex uxoribus veſtris* .] Arabicè شى من ازواجكم : *res aliqua de uxoribus veſtris* . Poteſt juxta Gelal, explicari شى من مهورهن بالذهاب اليهم *aliquid de dote illis tradita ob fugam ad infideles* Porrò verbum Arabicum فعاقبتم , exponitur ab eodem فغزوتم وغنمتم , *& præliantes prædam retuleritis*, nempè ex illis iiſdem , ad quos fœminæ tranſfugerant, ut ego puto.

XII. *Quod confingant inter manus ſuas* , *& pedes ſuos* .] Exponit Gelal : اى بولد ملقوط ينسبنه الى الزوج ووصف بصفة الولد الحقيقى فان الام اذا وضعته سقط بين يديها ورجليها : *nimirùm mentiendo, prolem ſpuriam veram eſſe, & legitimam ex ſuo marito . Quia ſcilicet, dùm mulier parit, cadit fetus inter manus, & pedes illius* .

XIII. *Infideles ex habitatoribus ſepulchrorum* .] Exponit Gelal : اذ يعرض عليهم مقاعدهم من الجنة لو كانوا امنوا وما يصيرون اليه من النار . *Cùm oſtenditur illis ſedes eorum , quam in Paradiſo obtinuiſſent , ſi fuiſſent fideles : & ignis ille , ad quem profecturi ſunt* . Hæc ſcilicet cauſa eſt deſperationis eorum, cùm adhuc in ſepulchro detinentur.

REFU-

REFUTATIONES.

I. NIhil hìc refutandum occurrit, niſi inteſtinum odium, quod ingerere nititur aſſeclis ſuis adverſus Meccanos communes concives, & cognatos; quod duplici titulo cohoneſtare ſe putat, Primò, quòd in Alcoranum credere noluiſſent: Secundò, quòd ſe, & ſocios ſuos novę Religionis ſectatores è Mecca ejeciſſent. Verùm, benevolentiam alicui denegare, immo hoſtili odio illum proſequi, quòd fidem, & Religionem, præſertim novam amplecti nolit, eſt manifeſtè contra charitatem, & contra ipſius Alcorani leges, quibus ſtatuitur, nullam in religione vim, aut coactionem eſſe debere. Patriam verò, & Concives, ac Cognatos odio inſectari, etiamſi ab his injuria aliqua accepta fuerit, pietati manifeſtè, atque humanitati adverſatur, ut paulò ſuperiùs demonſtravimus.

Prætereà vel Mahumetus concivium, cognatorumque ſuorum infidelium perniciem exoptabat, vel ſalutem. Si primum, impium ſe, ut dixi, improbumque oſtendebat. Si ſecundum: benevolentia potiùs, humanitate, & clementia, quàm odiis, & ſimultatibus uti par erat: præſertim, cùm Mahumetus ipſe fateretur, facile fore, ut Deus poneret inter aſſeclas ſuos, & hoſtes Meccanos benevolentiam: quippè non ſolùm potens ad hoc, ſed etiam ſuapte natura Indultor, Miſericors: quam indulgentiam, ac miſericordiam æquum erat ipſum imitari.

سورة الصف مكية

SURA LXI.

ORDO

MECCANA

COMMATUM QUATUOR, & DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 سبح لله ما في السموات وما في الارض وهو العزيز الحكيم ۞ 2 يا ايها الذين امنوا
لم تقولون ما لا تفعلون ۞ 3 كبر مقتا عند الله ان تقولوا ما لا تفعلون ۞ 4 ان الله
يحب الذين يقاتلون في سبيله صفا كانهم بنيان مرصوص ۞ 5 واذ قال موسي لقومه يا قوم لم
توذونني وقد تعلمون اني رسول الله اليكم فلما زاغوا ازاغ الله قلوبهم والله لا يهدي القوم
الفاسقين ۞ 6 واذ قال عيسي ابن مريم يا بني اسرايل اني رسول الله اليكم مصدقا لما بين
يدي من التورية ومبشرا برسول ياتي من بعدي اسمه احمد فلما جاهم بالبينات قالوا هذا سحر
مبين ۞ 7 ومن اظلم ممن افتري علي الله الكذب وهو يدعي الي الاسلام والله لا يهدي
القوم الظالمين ۞ 8 يريدون ليطفيوا نور الله بافواههم والله متم نوره ولو كره الكافرون ۞
9 هو الذي ارسل رسوله بالهدي ودين الحق ليظهره علي الدين كله ولو كره المشركون ۞
10 يا ايها الذين امنوا هل ادلكم علي تجارة تنجيكم من عذاب اليم ۞
11 تومنون بالله ورسوله وتجاهدون في سبيل الله باموالكم وانفسكم ذلكم خير لكم ان
كنتم تعلمون ۞ 12 يغفر لكم ذنوبكم ويدخلكم جنات تجري من تحتها الانهار ومساكن
طيبة في جنات عدن ذلك الفوز العظيم ۞ 13 واخري تحبونها نصر من الله وفتح قريب وبشر
المومنين ۞ 14 يا ايها الذين امنوا كونوا انصار الله كما قال عيسي ابن مريم للحواريين من
انصاري الي الله قال الحواريون نحن انصار الله فامنت طايفة من بني اسرايل وكفرت طايفة
فايدنا الذين امنوا علي عدوهم فاصبحوا ظاهرين ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. LAudat id, quod *eſt* in Cœlis, & id, quod *eſt* in terra: & ipſe *eſt* Præpotens, Sapiens. 2. O, qui crediderunt, quare dicitis id, quod non facitis (*ideſt cur dicitis vos pugnaturos; & deindè fugitis in bello*)? 3. Grave *eſt* odio (*ideſt odioſiſſimum eſt*) apud Deum, quòd dicatis id, quod non facitis. 4. Certè Deus amat illos, qui pugnant pro via ejus cum ordine, ac ſi ipſi *eſſent* ædificium firmiter diſpoſitum. 5. Et cùm dixit Moyſes populo ſuo: O popule meus, quare læditis me? Et jam ſcitis, me certè eſſe Legatum Dei ad vos. Poſtquàm autem deviaverunt *à veritate*, deviare fecit Deus corda eorum *à directione*; nam Deus non dirigit homines prevaricantes. 6. Et cùm dixit Jeſus filius Mariæ: O filii Iſrael, certè ego *ſum* Legatus Dei ad vos, confirmaturus id, quod *traditum fuit* ante me de Pentateucho: & annunciaturus Legatum, *qui* veniet poſt me: nomen ejus Ahmad. Poſtquàm autem *hic* venit ad eos cum evidentibus argumentis; dixerunt: Hoc eſt præſtigium manifeſtum. 7. Quis autem *eſt* iniquior, quàm qui confingit de Deo mendacium; & ipſe vocatur ad *Religionem* Eſlam? Et Deus non dirigit gentes iniquas. 8. Volunt extinguere lumen Dei oribus ſuis: ſed Deus perfecturus *eſt* lumen ſuum, etiamſi renuant infideles. 9. Ipſe *eſt*, qui miſit Legatum ſuum cum directione, & Religione veritatis, ut apparere faciat eam ſuper Religionem omnem *illi contrariam*, etiam ſi renuant Aſſociantes. 10. O, qui crediderunt, an oſtendam vobis mercimonium, *quod* liberet vos à pœna diſcrucianti. 11. *a* Credatis in Deum, & Legatum ejus: & *b* decertetis pro via Dei cum facultatibus veſtris, & animabus veſtris. Hoc *erit* melius vobis, ſi ſcieritis. 12. Parcet vobis peccata veſtra, & introducet vos in hortos, de ſub quibus currunt flumina; & habitationes bonas in hortis Eden. Hæc *erit* felicitas magna. 13. Et *dabit vobis* alia, *quæ* deſideratis. Auxilium à Deo, & victoria propinqua. Et Euangeliza Fidelibus. 14. O, qui crediderunt, eſtote adjutores Dei, quemadmodùm dixit Jeſus filius Marię Apoſtolis: Quinam *erunt* adjutores mei ad Deum (*ideſt ad propagandam Religionem Dei*)? reſponderunt Apoſtoli: Nos *erimus* adjutores Dei. Credidit ergo pars ex filiis Iſrael: & pars incredula fuit. Et roboravimus eos, qui crediderunt, ſuper hoſtem eorum (*ideſt ſuper incredulos*) quamobrem evaſerunt ſuperiores *in bello contra eos*.

a credentes. *b* decertantes.

NOTÆ.

INſcribitur hæc Sura الصف, ideſt *Ordo*, ab eadem voce, quæ habetur verſu quarto, in quo præcipitur Mahumetanis ordinem in exercitu, ac prælio ſervare: ſeu, ut explicat Gelal, bipartito ordine procedere. Idem Author, & alii nonnulli dubium relinquunt, Meccana ne ſit, an Medinenſis. Jahias tamen totam vult eſſe Medinenſem. In numero verſuum ferè omnes conveniunt. De premio Lectoris hæc habentur من قرء سورة الصف كان عيسى مصليا عليه ومستغفرا له ما دام فى الدنيا وهو يوم القيمة رفيقه. *Qui legerit Suram Ordinis, orabit Jeſus pro eo, & veniam precabitur pro eo, quandiù fuerit in hoc mundo: in die autem reſurrectionis erit illi fidus ſocius.*

V. *Quare læditis me?*] Lędebant Iſraelitæ Moyſem, quia, ut ait Jahias, زعموا انه ادر: *deblaterabant eum hernia laborare.* Vide, quæ de hac Fabula ſuperiùs dicta ſunt.

VI. *Nomen ejus Ahmad.*] Duplici nomine vocabatur Mahumetus: احمد *Ahmad*, & محمد *Mohammad*, cum eadem ferè ſignificatione. Primum enim *Laudatiſſimum*, ſecundum verò *Laudatum* ſignificat. Sed neutrum homini ſceleſtiſſimo, ac mortalium omnium vituperabiliſſimo convenit. Exiſtimo Græculum aliquem apoſtatam perſuaſiſſe Mahumeto, Spiritum Sanctum, quem Chriſtus promiſit, nuncupatum ab eodem fuiſſe non παράκλητον *Paracletum*, ideſt *Advocatum*, ſeu *Conſolatorem*: ſed περίκλυτον *Periclytum*, ideſt *valdè inclitum, ac celebrem*: quod ſatis convenit cum nomine Ahmad, *Laudatiſſimum*.

XVI. *Credidit ergo pars ex filiis Iſrael.*] Satis infulsè Gelal: امنت طايفة بعيسى وقالوا انه عبد الله رفع الى السما وكفرت طايفة لقولهم ابن الله رفعه اليه فاقتتلت الطايفتان: *Credidit pars in Jeſum, dicentes, illum eſſe ſervum Dei, & aſſumptum in Cęlum. Pars incredula fuit, & infidelis, aſſerendo, illum eſſe filium Dei, ab eodem in Cęlum ſublatum. Commiſerunt igitur hæc duæ factiones pugnam inter ſe, &c.*

REFUTATIONES.

I. Moyſen non ſemel, ſed ſæpiùs ab Iſraelitis læſum fuiſſe, apertiſſimè habetur ex Pentateucho. Quòd verò totam hanc læſionem velit Alcoranus, juxta Expoſitorum ſententiam, in eo ſitam fuiſſe, quòd illum herniæ morbo laborare populus affirmaret: ridiculum prorsùs eſt. Neque enim hoc erat tantum malum, ut ex illius vulgatione Moyſes adeò ſe læſum fuiſſe conquereretur. Sed figmenta ſunt hæc, quæ jam ſuprà refutavimus.

II. Ea, quæ habet hìc Alcoranus de Chriſto, & Apoſtolis, & de prædicatione facta ab ipſo Chriſto de Mahumeto, ejuſque nomine, ficta prorsùs, & falſa eſſe patet: nullibi enim apud Euangeliſtas, aut Sacros Scriptores reperiuntur. Quòd ſi dicant Mahumetani, hæc vel à Chriſtianis ex Euangelio ſublata fuiſſe, vel ab Euangeliſtis prætermiſſa, & à Deo Mahumeto revelata: jam alibi oſtendimus, primum eſſe omninò impoſſibile. Secundum verò gratis prorſùs aſſeritur. Neque enim credi, niſi ſtultiſſimè poteſt, rem tanti momenti, qualis erat novi Prophetæ, ac legiſlatoris, novæque Religionis promiſſio à Chriſto Iſraelitis facta, ita in oblivionem abjiſſe, & tàm alto ſilentio opreſſam fuiſſe, ut ne Apoſtoli quidem de ea quidquam reſciverint, nec Euangeliſtæ aliquid meminerint: & Ahmadi nomen à Chriſto prædictum nunquam in notitiam ullius per tot ſæcula deveniſſe. Vide Prodromi par. 1. cap. 6. pag. 26.

III. Falsò, & prorsùs Thraſonicè jactat Mahumetus, ſe Religionem, ſeu potiùs ſuperſtitionem ſuam Religionibus univerſis ſuperiorem effecturum. Nunquam fecit hoc, neque faciet: ſemper enim Chriſtiana Religio & Mahumetana, & cæteris Sectis erit ſuperior: quemadmodùm alibi demonſtravimus. Vide Prodromi par. 2. cap. 5. pag. 24. & par. prim. in proœ. pag. 2. & alibi.

IV. Prætereunda non eſt conſueta Mahumeti fraudulentia, dùm à Dei laude exordiens ſtatim ſcenam immutat, & ad exercitus ſuos in bello ordinandos, & inſtruendos tranſgreditur. Hæc ſcilicet eſt malorum Principum ars, ambitionem, & impietatem ſuam religione, & pietate, ad faciliùs populos fallendos cohoneſtare. Omitto, quàm importunè, & penitùs extra rem, à choro, ut ita dicam, ad caſtra; à bello ad Moyſen; ab Iſraelitis ad Jeſum, & Apoſtolos; ab his ad ſuperſtitionem ſuam Eſlamiticam tranſiliat. Sed hoc perpetuum eſt vitium in Alcorano, in quo una tantùm conſtans eſt inconſtantia.

V. Dùm Mahumetus affirmat hìc juxta Mahumetanorum expoſitionem, aſſeclas Chriſti poſt ejus mortem, ſeu aſſumptionem in cœlum, in duas factiones diviſos fuiſſe: alii quippè aſſerebant, eum eſſe purum hominem, alii verò etiam Deum, ſeu filium Dei: ac propterea inter ſe armis decertaſſe: Deum verò primos adjuviſſe, ut de ſecundis victoriam referrent, illiſque ſuperiores evaderent; manifeſtiſſimi mendacii teſtimonio omnium antiquorum Scriptorum, atque etiam Sacrarum Scripturarum, quas Mahumetus, & Mahumetani infallibilis veritatis eſſe credunt, convincitur. Nam in Actis Apoſtolorum cap. 5. ſcribitur de omnibus Chriſti aſſeclis: *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una*: Nec uſquam legimus, fuiſſe inter eos hujuſmodi ſciſſuras circa Chriſti humanitatem, & divinitatem; & multo minùs, inter ſe ob hanc cauſam armis decertaſſe, & eos, qui contendebant Chriſtum eſſe purum hominem, illis, qui etiam divinitatem ei tribuebant, ſuperiores in bello fuiſſe. Fabulæ hæ omnia ſunt, & mendacia. Vide, quæ dixi in Prodromo par. 3. cap. 16. pag. 27. quibus ſimilia ſunt ea, quæ ſcribit Ahmed Ebn-Edris relatus ab Hottingero in Hiſtoria ſua Orientali pag. mihi 345. nimirùm D. Paulum, cùm ex perſecutore Chriſtianorum divinis flagellis admonitus Chriſto nomen dediſſet, ſeſe intra ſacellum occluſiſſe, ubi cœleſtibus revelationibus fruebatur. Nullum autem unquam admittere ad colloquium voluit, niſi poſt multos dies: tùm verò quatuor tantùm admiſit: nempè يعقوب *Jacob*, qui fuit Author Jacobitarum: نسطور *Neſtur* (ſeu Neſtorium) à quo Neſtoriani orti ſunt: ملكون *MelKun*, à quo dicti ſunt Melkitæ: & المومن *Elmumen*, ideſt *Fidelis*, quia ſcilicet hic ſolus veram fidem profitebatur. Cùm autem quatuor his viris S. Paulus Chriſti divinitatem, & humanitatem manifeſtaſſet; tres primi, quamvis cum aliqua inter ſe differentia, crediderunt. Elmumen autem obſtinatè perſtitit in ſententia ſua aſſerens, Chriſtum non eſſe, niſi purum hominem. Quamobrem S. Paulus invitavit tres primos, & eorum aſſeclas ad præliandum contra Elmumen, eoſque, qui illi adhærebant. At Elmumen profligavit illos: fugeruntque in Syriam. Hactenùs Ahmed Ebn-Edris. Porrò Zamchaſerius refert expoſitionem cujuſdam Zeidi Ebn-Aly, qui ab aliquo, ut puto, Chriſtiano admonitus, agnovit clariſſimum Prophetæ ſui, ejuſque Expoſitorum errorem: utque illum aliquo modo purgaret, voluit Alcoranum loqui non de prælio aliquo materiali inter aſſeclas Chriſti, ſed de الحجة, nempè de concertatione illa, quæ fit per diſputationes, & argumenta inter adverſarios in rebus fidei, vel religionis. Sed in hoc diſcedit Author iſte à communi ſuorum ſententia: neque omninò eximit Mahumetum à falſitate, cùm nullæ hujuſmodi concertationes fuerint inter primos illos aſſeclas Chriſti.

سورة الجمعة مدنية احدى عشرة اية

SURA LXII.

CONVENTUS. MEDINENSIS:

COMMATUM UNDECIM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يسبح لله ما في السموات وما في الارض الملك القدوس العزيز الحكيم ۝ 2 هو الذي
بعث في الاميين رسولا منهم يتلو عليهم اياته ويزكيهم ويعلمهم الكتاب والحكمة وان كانوا
من قبل لفي ضلال مبين ۝ 3 واخرين منهم لما يلحقوا بهم وهو العزيز الحكيم ۝ 4 ذلك
فضل الله يوتيه من يشاء والله ذو الفضل العظيم ۝ 5 مثل الذين حملوا التورية ثم لم
يحملوها كمثل الحمار يحمل اسفارا بيس مثل القوم الذين كذبوا بايات الله والله لا يهدي
القوم الظالمين ۝ 6 قل يا الذين هادوا ان زعمتم انكم اولياء لله من دون الناس
فتمنوا الموت ان كنتم صادقين ۝ 7 ولا يتمنونه ابدا بما قدمت ايديهم والله عليم بالظالمين ۝
8 قل ان الموت الذي تفرون منه فانه ملاقيكم ثم تردون الى عالم الغيب والشهادة فينبيكم
بما كنتم تعملون ۝ 9 يا ايها الذين امنوا اذا نودي للصلوة من يوم الجمعة فاسعوا الى
ذكر الله وذروا البيع ذلكم خير لكم ان كنتم تعلمون ۝ 10 فاذا قضيت الصلاة
فانتشروا في الارض وابتغوا من فضل الله واذكروا الله كثيرا لعلكم تفلحون ۝ 11 واذا
راوا تجارة او لهوا انفضوا اليها وتركوك قايما قل ما عند الله خير من اللهو ومن التجارة والله
خير الرازقين

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. LAudat Deum id, quod *eſt* in Cœlis, & id, quod *eſt* in terra: Regem, Sanctum, Præpotentem, Sapientem. 2. Ipſe *eſt*, qui ſuſcitavit inter Idiotas (*ideſt Arabes*) Legatum ex ipſis, *qui* recitaret eis ſigna ſua (*ideſt Alcoranum*) & purificaret eos, & doceret eos Librum, & Sapientiam

(*ideſt Alcoranum , & quæ in eo ſapienter diſponuntur*) & quidem fuerunt anteà ſanè in errore manifeſto . 3. Alii verò ex illis nondùm aſſecuti ſunt eos *in Religione , & fide* : & ipſe *eſt* Præpotens , Sapiens . 4. Hæc *eſt* liberalis gratia Dei : dabit illam , cui voluerit : & Deus præditus eſt liberalitate magna 5. Similitudo eorum , quibus datus eſt ad portandum (*ideſt obſervandum*) Pentateuchus ; ſed non portaverunt illum , *eſt* ſicut ſimilitudo aſini , *qui* portat libros . O miſeram ſimilitudinem hominum , qui mendacii inſimulaverunt ſigna Dei ! Et Deus non dirigit gentes iniquas . 6. Dic : O , qui ſunt Judæi , ſi exiſtimatis , vos eſſe amicos Dei præter *cæteros* homines ; exoptate mortem , ſi eſtis veraces . 7. Sed non exoptabunt eam unquam ob id , quod præmiſerunt manus eorum (*ideſt propter peccata ſua præterita*) & Deus *eſt* Cognitor iniquorum . 8. Dic : Profectò mors , à qua refugitis , utique ipſa occurſura *eſt* vobis : deindè adducemini ad Cognitorem arcani , & manifeſti : enarrabitque vobis id , quod fueritis operati . 9. O , qui crediderunt , quandò vocatum fuerit ad Orationem diei Conventus (*ideſt feria ſexta*) feſtinate ad commemorationem Dei , & relinquite mercaturam . Hoc *erit* melius vobis , ſi ſcieritis . 10. Cùm verò abſoluta fuerit oratio , tunc diſpergimini per terram (*ideſt pergite , quò vultis*) & exquirite *per negotiationem* de liberalitate Dei ; & mementote Dei plurimùm , ut vos felices ſitis . 11. Sed , cùm viderint mercaturam , aut ludicrum , effundent ſe ad ea , & relinquent te ſtantem . Dic : Id , quod *eſt* apud Deum , præſtantius *eſt* , quàm ludicrum , & quàm creatura ; & Deus *eſt* Optimus victualia præſtantium .

NOTÆ.

INſcribitur Sura الجمعة , *Conventus*, ſeu Congregatio , quæ vox habetur verſu nono , & accipitur apud Mahumetanos pro feria ſexta , ſeu die Veneris , in qua , utpotè apud ipſos feſtiva, conveniunt in Meſchitis ſuis ad publicas preces . Medinenſis à pleriſque exiſtimatur : non deſunt tamen , qui Meccanam eſſe malint . Qui legerit hanc Suram أعطى مـــن الاجر عشر حسنات بعدد مـــن اتى الجمعة وبعدد مـــن لـــم ياتها فى امصار المسلمين : *Donabitur decem bonis juxta numerum eorum , qui venerint , & eorum etiam , qui non venerint ad preces feriæ ſextæ in regionibus Moſlemorum* .

V. *Similitudo eorum , quibus , &c.*] Quia nimirùm , ſicut aſinus portat libros ad utilitatem aliorum , abſque eo , quòd ipſe eos intelligat , vel iis utatur , ita Judæi habent libros Sacros , non ad ſuam , ſed aliorum utilitatem : nam vaticinia , quæ ſunt in illis de Mahumeto , vel ipſi non intelligunt , vel nolunt intelligere , quamvis à Mahumetanis optimè intelligantur ; ut ipſi ſibi perſuadent .

VI. *O , qui ſunt Judæi .*] Refugiebant ſcilicet Judæi pugnare cum Mahumeto pro tuenda (ut ipſe mentiebatur) Religione Dei , ſuos tamen ſe amicos jactabant , ne in bello occiderentur , & mortem ſubirent , quam tamen , ſi erant verè amici Dei , appetere debebant , præſertim cùm illam alioqui non eſſent effugituri .

XI. *Sed , cùm viderint mercaturam*] Hæc dicuntur , quia , ut ait Gelal : كان من يخطب يوم جمعة فقدمت عير وضربت لقدومها الطبل على العادة فخرج لها الناس من المسجد غير اثنا عشر رجلا ; *concionabatur Mahumetus quadam die Veneris , veneruntque eo tempore mercatores , & pulſatum fuit de more tympanum ad adventum eorum . Exierunt autem ad eos videndos omnes , qui erant in Meſchita , præter duodecim* .

REFUTATIONES.

I. PRoſilit Mahumetus à laudibus Dei ad laudes ſuas . Jactat miſſum ſe Legatum ad Idiotas , Arabes ſcilicet contribules , & cognatos ſuos , ut eos per Alcoranum erudiret , ac ſapientes efficeret . Verùm , cùm ipſe quoque eſſet idiota (nam inter ejus nomina præcipuum eſt النبي الامي , Propheta Idiota) quomodò poterat alios Idiotas eruditos , ac ſapientes efficere ? Hoc nimirùm nihil aliud erat , quàm aſinum aſinos docere . At enim Alcorani libro ad inſcitiæ ſuæ ſubſidium utebatur . Dignum certè patella operculum , talis quippè eſt Liber Alcorani , ut ejus lectione poſſet ſtultos potiùs , quàm doctos , aut ſapientes Idiotas , efficere .

II. Injuſta prorsùs eſt contumelia , qua Mahumetus afficit Judæos . Eſto enim alio ex capite conveniat illis ſimilitudo aſinorum libros portantium , qua etiam S. Auguſtinus , ni fallor , uſus eſt : nulla tamen ratione illi convenit , quòd in ſacris libris , quos habent , vaticinia de Mahumeto non agnoſcant , immò prorsùs negent , & mendaciſſimum illum proclament . Quamobrem ab hac Mahumeti calumnia ſunt omninò Judæi abſolvendi .

III. Iterum in miſeros Judæos invehitur , eo , quòd nollent ſecum contra ipſius hoſtes pugnare . Nihil peccabant illi in hoc : immò juſtè , prudenterque ſe gerebant , cùm hominem prædonem in latrociniis , ac rapinis adjuvare recuſarent . Neque eos , vel tantillùm movebant frivolæ hominis rationes . Nam , etiamſi amici Dei non eſſent , quales ſe faciebant ; agnoſcebant tamen , ne amicos quidem Dei debere ſe temerè , & pro iniuſta cauſa tuenda , morti exponere , quamvis aliquandò tandem ex neceſſitate naturæ moriendum ſit .

سورة المنافقون مدنية احدى عشرة آية

SURA LXIII.

IMPII

MEDINENSIS:

COMMATUM UNIUS, & DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اذا جاءك المنافقون قالوا نشهد انك لرسول الله والله يعلم انك لرسوله والله يشهد ان المنافقين
لكاذبون ۝ 2 اتخذوا ايمانهم جنة فصدوا عن سبيل الله انهم ساء ما كانوا يعملون ۝
3 ذلك بانهم امنوا ثم كفروا فطبع على قلوبهم فهم لا يفقهون ۝ 4 واذا رايتهم تعجبك
اجسامهم وان يقولوا تسمع لقولهم كانهم خشب مسندة يحسبون كل صيحة عليهم هم العدو
فاحذرهم قاتلهم الله انى يوفكون ۝ 5 واذا قيل لهم تعالوا يستغفر لكم رسول الله لووا
روسهم ورايتهم يصدون وهم مستكبرون ۝ 6 سواء عليهم استغفرت لهم ام لم تستغفر لهم
لن يغفر الله لهم ان الله لا يهدي القوم الفاسقين ۝ 7 هم الذين يقولون لا تنفقوا على
من عند رسول الله حتى ينفضوا ولله خزاين السموات والارض ولكن المنافقين لا يفقهون ۝
8 يقولون لين رجعنا الى المدينة ليخرجن الاعز منها الاذل ولله العزة ولرسوله وللمومنين
ولكن المنافقين لا يعلمون ۝ 9 يا ايها الذين امنوا لا تلهكم اموالكم ولا اولادكم
عن ذكر الله ومن يفعل ذلك فاولايك هم الخاسرون ۝ 10 وانفقوا من ما رزقناكم من قبل
ان ياتي احدكم الموت فيقول رب لولا اخرتني الى اجل قريب فاصدق واكن من الصالحين ۝
11 ولن يوخر الله نفسا اذا جاء اجلها والله خبير بما تعملون

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. CUm venerint ad te Impii, dicent: Teſtificamur, te certè *eſſe* Legatum Dei. Et Deus ſcit, te certè *eſſe* Legatum ſuum: ſed Deus teſtificatur, impios ſanè *eſſe* mendaces. 2. Acceperunt juramenta ſua ad tegumentum (*ideſt ad tuendos ſe, & facultates ſuas*) & averterunt *alios* à via Dei. Certè ipſi malum eſt, quod fecerunt. 3. Hoc, quia ipſi crediderunt, deindè infideles facti

ſunt : & ſigillum impreſſum eſt ſuper corda eorum : ideò ipſi non ſapiunt. 4. Cùm autem videris eos, placebunt tibi corpora eorum. Si locuti fuerint, audies *libenter* dictum eorum. *Apparent exteriùs* quaſi ipſi eſſent trabes innixæ *parietibus*. Exiſtimant omnem clamorem, *qui excitatur in caſtris*, eſſe *a* ſuper ſe (*ideſt in malum ſuum, ob timorem, qui eſt in cordibus eorum*). Ipſi ſunt hoſtes : cave igitur illos. Pugnet contra eos Deus (*ideſt perdat eos*). Quomodò avertuntur *à fide*. 5. Cùm autem dictum fuerit illis : Venite, *ut* veniam precetur pro vobis Legatus Dei : inflectent capita ſua : & videbis eos procul recedere, & ipſos ſe ſuperbè efferentes. 6. Æquale *eſt* apud eos, ſive deprecatus fueris pro eis, ſive non fueris deprecatus pro eis : nunquam parcet Deus illis : nam Deus non dirigit homines prævaricantes. 7. Ipſi ſunt, qui dicunt *commilitonibus ſuis* : Ne expendatis pro iis, qui *ſunt* apud Legatum Dei, *b* ut recedant *ab eo*. At Dei *ſunt* promptuaria Cælorum, & Terræ. Sed Impii non ſapiunt. 8. Dicunt : Profectò, ſi regrederemur in Medinam, certè ejicerent *illi, qui ſunt* potentiores, ex ea *eos, qui ſunt* abjectiores. Sed Dei *eſt* potentia, & Legati ejus, & Fidelium. Verùm Impii neſciunt *hoc*. 9. O, qui crediderunt, ne diſtineant vos facultates veſtræ, neque filii veſtri à memoria Dei : & qui fecerint hoc, profectò hi ſunt perituri. 10. Et erogate in eleemoſynam ex eo, quod præbuimus vobis, antequàm veniat ad aliquem veſtrum mors : ne dicat : Domine mi, nonne *c* proferes mihi tempus uſque ad terminum vicinum (*ideſt ſpatium exiguum*) ut faciam eleemoſynam, & ſim ex rectè agentibus? 11. Sed nullo modo *d* prorogabit tempus Deus alicui, poſtquàm venerit terminus ejus. Et Deus plenè inſtructus *eſt* de eo, quod operamini.

a contra. *b* donec. *c* differens me. *d* differet Deus anim

NOTÆ.

Epigraphe المنافقون, *Impii*, deſumitur ex primo verſu. Horum autem nomine intelliguntur in Alcorano mali, perfidique Mahumetani, qui cum Judæis, & aliis Mahumeti hoſtibus clandeſtinas amicitias, & conſilia pernitioſa fovebant : & vel bella detrectabant, vel in illis ſeditiones excitabant, & cæteris Mahumetanis erant in ſcandalum. Contra hos præcipuè agitur in hac Sura, quæ communiter eſſe Medinenſis, & undecim verſibus conſtare cenſetur. Nihil aliud peculiari nota dignum in ea occurrit, niſi præmium Lectori promiſſum : nimirùm : من قرأ سورة المنافقين برى من النفاق : *Qui legerit Suram Impiorum : immunis erit ab impietate.*

REFUTATIONES.

I. Invehitur ſæpè in Alcorano, & præſertim in hac Sura Mahumetus contra Impios, nimirùm Mahumetanos illos, qui ſectam ſuam ad tegumentum, defenſionem ſcilicet, & conſervationem ſui, rerumque ſuarum, & propriæ tantùm utilitatis, & commodi gratia, ſuſceperant. Hujuſmodi, homines ipſo Mahumeto vivente, ac vidente, plures fuiſſe certum eſt, & nunc etiam innumeri reperiuntur : qui exteriùs Moslemi, interiùs Athei, nulliuſque ſunt Religionis. Quamvis enim Mahumetica Secta magnam orbis terrarum partem occupaverit, non tamen ideò vera Religio cenſenda eſt : nam omnes ferè, qui ex Chriſtianis, aut Judæis, vel etiam Ethnicis ad eam tranſeunt, ex libertinæ tantummodò vitæ cupiditate, & ad majori licentia fruendum id faciunt : vel ſaltem, ut incommoda, & vexationes, quibus ſub Mahumetanorum captivitate premuntur, effugiant. Hoc idem Meccanos, Judæos, & alios ex Arabia ſub Mahumeto feciſſe non dubito, nam illo mortuo, omnes ferè Arabes ab ejus ſecta reſilierunt : ut in illius vita diximus. At verò non ita facilè reperias, qui ad Chriſtianam Religionem ex alio, quàm pietatis, & ſanctioris vitæ ſequendæ motivo ſe transferat. Quia verò hoc naturæ humanæ ad licentiam proclivi non parùm adverſatur : ideò plures ad Saracenicam ſuperſtitionem, quàm ad Chriſtianam Religionem tranſire videmus : quod veritatis, & ſanctitatis illius manifeſtiſſimum eſt argumentum.

II. Quod aſſeratur, hujuſmodi Impiorum deſperatam prorsùs eſſe ſalutem : itaut ſive Mahumetus prò illis deprecaretur, ſive non deprecaretur; unum, idemque foret : nunquam enim Deus illis ignoturum, neque illos capaces eſſe Divinæ gratiæ, vel miſericordiæ, eo, quòd Deus ſigillum impreſſerit, vel occluſerit ſeris corda eorum : & præterea eo, quòd Deus non dirigat, ideſt non illuminet, neque adjuvet ſuis afflatibus homines prævaricantes : hæc omnia Divinæ bonitati manifeſtè repugnant, & Sacrarum ſcripturarum teſtimoniis adverſantur, apertiſſimèque oſtendunt, Mahumetum in ea ſententia fuiſſe, ut homines ex neceſſitate peccarent, & Deus cogeret illos ad peccatum. Vide, quæ alibi diximus de his modis loquendi in Alcorano.

III. Quamvis Mahumetus in hujuſmodi perfidos Mahumetanos invehi ſe oſtendat ob desertæ ab ipſis Religionis ſcelus : re tamen vera non Religionis zelus, ſed pecuniarum cupiditas illum ad hoc incitabat. Hujuſmodi enim homines, ut hìc legimus, cæteros avertebant, ne Mahumeti militibus nummos ad prælium dilargirentur, ut hac arte iidem milites prælium detrectarent, atque à caſtris aufugerent. Quamobrem hortatur omnes, ut in facultatibus ſuis ad bellum ſuſtentandum erogandis profuſi ſint, promittens illis copioſiſſimam à Deo mercedem, & pœnam intentans æternæ perditionis, niſi hoc faciant. Ita homo verſutus ſimpliciores ad proprium commodum eludit.

سورة التغابن مكية ثماني عشرة آية

SURA LXIV.

MUTUA FRAUDATIO.

MECCANA:

COMMATUM DECEM, & OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يسبح لله ما في السموات وما في الأرض له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير ۞
2 هو الذي خلقكم فمنكم كافر ومنكم مومن والله بما تعملون بصير ۞ 3 خلق
السموات والأرض بالحق وصوركم فأحسن صوركم واليه المصير ۞ 4 يعلم ما في السموات
والأرض ويعلم ما تسرون ۞ 5 والله عليم بذات الصدور ۞ 6 الم يأتكم نبأ الذين
كفروا من قبل فذاقوا وبال أمرهم ولهم عذاب أليم ۞ 7 ذلك بأنه كانت تأتيهم رسلهم
بالبينات فقالوا أبشر يهدوننا فكفروا وتولوا واستغنى الله والله غني حميد ۞ 8 زعم الذين
كفروا أن لن يبعثوا قل بلى وربي لتبعثن ثم لتنبؤن بما عملتم وذلك على الله يسير ۞
9 فآمنوا بالله ورسوله والنور الذي أنزلنا والله بما تعملون خبير ۞ 10 يوم يجمعكم ليوم
الجمع ذلك يوم التغابن ومن يومن بالله ويعمل صالحا يكفر عنه سيآته ويدخله جنات تجري
من تحتها الأنهار خالدين فيها أبدا ذلك الفوز العظيم ۞ 11 والذين كفروا وكذبوا
بآياتنا أولائك أصحاب النار خالدين فيها وبيس المصير ۞ 12 ما أصاب من مصيبة إلا بإذن الله
ومن يومن بالله يهد قلبه والله بكل شيء عليم ۞ 13 وأطيعوا الله وأطيعوا الرسول فإن توليتم فإنما
على رسولنا البلاغ المبين ۞ 14 الله لا إله إلا هو وعلى الله فليتوكل المومنون ۞
15 يا أيها الذين آمنوا إن من أزواجكم وأولادكم عدوا لكم فاحذروهم وإن تعفوا
وتصفحوا وتغفروا فإن الله غفور رحيم ۞ 16 إنما أموالكم وأولادكم فتنة والله عنده أجر
عظيم ۞ 17 فاتقوا الله ما استطعتم واسمعوا وأطيعوا وأنفقوا خيرا لأنفسكم ومن يوق شح

نفسه فاولايك هم المفلحون ۞ 18 ان تقرضوا الله قرضا حسنا يضاعفه لكم ويغفر لكم والله شكور حليم عالم الغيب والشهادة العزيز الحكيم *

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. LAudat Deum id, quod *eſt* in Cœlis, & id, quod *eſt* in Terra: ipſi Regnum, & ipſi laus: & ipſe *eſt* ſuper omnem rem Potens. 2. Ipſe *eſt*, qui creavit vos: & ex vobis *quiſpiam eſt* infidelis, & ex vobis *quiſpiam eſt* fidelis: & Deus in id, quod facitis, *eſt* inſpiciens. 3. Creavit Cœlos, & Terram cum veritate: & formavit vos, & bonas fecit formas veſtras: & ad eum *erit omnium* reditus. 4. Scit id, quod *eſt* in Cœlis, & Terra: & ſcit id, quod occultatis, & id, quod propalatis. 5. Et Deus eſt cognitor eſſentiæ pectorum. 6. An non venit ad vos narratio *de iis*, qui infideles fuerunt anteà, atque adeò guſtaverunt pęnam facti ſui; & ipſis *erit in futuro ſæculo* ſupplicium dolorificum. 7. Hoc ex eo, quod venerunt ad eos Legati eorum cum evidentibus argumentis; & *ipſi* dixerunt: An homines dirigent nos? atque ideò increduli fuerunt, & tergiverſati ſunt. Sed nullius indiget Deus: nam Deus eſt dives, laudatus. 8. Exiſtimaverunt, qui ſunt infideles, quòd non *ſint ſuſcitandi. Dic; Utique per Dominum meum certè ſuſcitabimini*: deindè ſanè narrabitur vobis id, quod fueritis operati: hoc autem apud Deum *eſt* facile. 9. Credite ergo in Deum, & Legatum ejus, & lumen, quod demiſimus (*ideſt Alcoranum*) & Deus de eo, quod facitis, *eſt* plenè inſtructus. 10. Die *quadam* congregabit vos ad diem Congregationis (*ideſt ſupremi Judicii.*) Ille *erit* dies mutuæ fraudationis: & qui crediderit in Deum, & operatus fuerit rectum, expiabit ab eo mala ejus, & introducet eum in hortos: current de ſub ipſis flumina, perennaturos in eis ſemper. Hæc *erit* felicitas magna: 11. Qui verò infideles fuerint, & mendacii inſimulaverint ſigna noſtra (*ideſt Alcoranum*) illi *erunt* habitatores Ignis, perpetuò moraturi in eo; & *a* ò miſeram profectionem *ad illum*. 12. Non accidit *b* de accidente, niſi per voluntatem Dei. Et qui crediderit in Deum, diriget cor ejus. Et Deum in omni re *eſt* Cognitor. 13. Et obedite Deo, & obedite Legato. Quòd ſi tergiverſati fueritis, profectò ad Legatum noſtrum *ſpectat tantummodò* prædicatio manifeſta. 14. Deus: non *eſt* Deus, niſi ipſe: itaque ſuper Deum innitantur fideles. 15. O qui crediderunt: certè ex uxoribus veſtris, & filiis veſtris *eſt* hoſtis vobis: itaque cavete eos. Quòd ſi indulgeatis, & obſequamini, & parcatis illis; profectò Deus *c* eſt indulgens, miſericors (*& ignoſcet vobis hoc.*) 16. Certè facultates veſtræ, & filii veſtri *ſunt* tentatio; *quia retinent vos affectu ſuo, ne proficiſcamini ad bellum*. Et Deus apud eum *eſt* merces magna. 17. Timete ergo Deum, quantùm poteſtis, & audite, & obedite, & erogate *facultates veſtras* in bonum animarum veſtrarum. Et, qui liberatus fuerit ab avaritia animæ ſuæ, hi erunt felices. 18. Si feneremini Deo fœnus pulchrum, duplicabit illud vobis, & parcet vobis: & Deus *eſt* gratus, benignus: Cognitor arcani, & manifeſti: Prępotens, Sapiens.

a miſera erit profectio. *b* ullum accidens.

c erit.

NOTÆ.

VOx Arabica التغابن, deſumpta ex verſu decimo, à qua inſcribitur Sura, ſignificat *Fraudationem mutuam*. Eamdem Suram quidam Meccanam, quidam verò Medinenſem eſſe contendunt: de quo hæc in antiquo quodam Codice ſcripta reperio سورة التغابن مكية وقال قتادة كلها مدنية وقيل خمس ايات من اخرها مدنية: *Sura Mutuæ fraudationis eſt Meccana. Sed Cottada totam aſſerit eſſe Medinenſem. Aliqui dicunt, quinque poſtremos verſus illius eſſe Medinenſes.* Numerantur communiter verſus decem, ac octo. Sed videntur eſſe decem, ac novem: & totidem meus Codex enumerat aureorum punctorum diſtinctione, bipartiendo ultimum verſum in duos: itaut primus deſinat in *Benignus*: ſecundus verò incipiat in *Cognitor*. De Lectoris premio hæc reperio: من قرا سورة التغابن دفع عنه موت الفجاء: *Qui legerit*

gerit Suram Mutuæ Fraudationis, liberabitur à ſubitanea, & improviſa morte.

X. *Ille erit Dies fraudationis mutuæ.*] Quia ſcilicet, ut ait Gelal: يغبن المومنون الكافرين باخذ منازلهم واهلهم فى الجنة لو امنوا *fraudabunt fideles infideles, accipiendo ſedes, & familiam eorum in Paradiſo, quas ipſi habuiſſent, ſi credidiſſent.* Verùm hæc fraudatio non eſt mutua. Exponit Jahias: ذلك يوم التغابن فى المنازل عند الله فريق فى الجنة وفريق فى السعير *Ille erit Dies mutuæ fraudationis in habitaculis apud Deum: dùm pars in Paradiſo collocabitur; pars in Tartarum detrudetur.* In hoc porrò videtur ſita eſſe hæc fraudatio mutua: quòd boni fraudabunt malos, quia mali ſperabant, ſe habituros bonos, præſertim cognatos, & amicos, ſocios, vel adjutores in futuro ſæculo: mali verò fraudabunt bonos, quia boni ſperabant idem de malis: atque ita mutuæ ſpei erit mutua fraudatio.

XV. *O, qui credidiſtis, certè ex uxoribus veſtris, &c.*] Quia ſcilicet uxores, & filii retinebant eos, ne proficiſcerentur ad bellum, Jubet ergo ab iis caveri: ita tamen, ut indulgeatur, & ignoſcatur illis in hoc, ut ait Gelal, eo quòd ſunt: معتلين بمشقة فراقهم عليهم: *ægri, malèque affecti ob afflictionem, & dolorem ſeperationis eorum ab ipſis.*

REFUTATIONES.

I. PErpetuò cantat Mahumetus eamdem fabulam, ut pecunias in bellum ab Arabibus ſuis emungat. Ut verò eoſdem faciliùs decipiat, & omnia alia agere videatur, ſemper à principio cantionis larvam pietatis, & Religionis præfert. Quia verò Arabes facultatum, uxorum, & filiorum amore detinebantur, ne inſani hominis cupiditatibus obſequerentur, neque eum vita, & pecuniis in bello adjuvarent; *præteritorum infidelium Legatis ſuis contumacium pœnis*; diei Judicii formidine: Gehennæ metu deterret: Paradiſi ſpe allicit: nihilque intentatum relinquit, ut eos ad intentum ſuum pertrahat. Euangelicam denique perfectionem ſimulat: in uxorum, filiorum, & divitiarum poſſeſſione, & amore tentationem, ac periculum eſſe pronunciat: quamobrem hæc omnia parvi facienda, ac ſpernenda ſuadet. Idem docuit Chriſtus, ſed ob finem prorsùs diverſum. Chriſtus hæc contemnenda, & relinquenda non ſibi, neque ſuis, ſed pauperibus: non ad exercitus ſuſtentandos, *neque ad aliena Regna invadenda*: ſed ad Regnum Cœlorum comparandum docuit. Ex oppoſito Mahumetus; nam *hic alios* divitias, & uxores contemnere volebat, ut eas ſibi arriperet, & libidini ſuæ, regnandique cupidini ſatisfaceret.

سورة الطلاق مدنية ثلث عشرة آية

SURA LXV.
REPUDIUM.
MEDINENSIS:
COMMATUM TRIUM, & DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا أيها النبي إذا طلقتم النساء فطلقوهن لعدتهن وأحصوا العدة واتقوا الله ربكم لا
تخرجوهن من بيوتهن ولا يخرجن إلا أن يأتين بفاحشة مبينة وتلك حدود الله ومن يتعد حدود
الله فقد ظلم نفسه لا تدري لعل الله يحدث بعد ذلك أمرا ۝ 2 فإذا بلغن أجلهن
فأمسكوهن بمعروف أو فارقوهن بمعروف وأشهدوا ذوي عدل منكم وأقيموا الشهادة لله ذلكم
يوعظ به من كان يؤمن بالله واليوم الآخر ومن يتق الله يجعل له مخرجا ۝ 3 ويرزقه من
حيث لا يحتسب ومن يتوكل على الله فهو حسبه إن الله بالغ أمره قد جعل الله لكل
شيء قدرا ۝ 4 واللائي يئسن من المحيض من نسائكم إن ارتبتم فعدتهن ثلثة أشهر واللائي
لم يحضن وأولات الأحمال أجلهن أن يضعن حملهن ومن يتق الله يجعل له من أمره يسرا ۝
5 ذلك أمر الله أنزله إليكم ومن يتق الله يكفر عنه سيئاته ويعظم له أجرا ۝ 6 أسكنوهن
من حيث سكنتم من وجدكم ولا تضاروهن لتضيقوا عليهن وإن كن أولات حمل فأنفقوا
عليهن حتى يضعن حملهن فإن أرضعن لكم فآتوهن أجورهن وأتمروا بينكم بمعروف وإن
تعاسرتم فسترضع له أخرى لينفق ذو سعة من سعته ومن قدر عليه رزقه فلينفق مما آتاه الله
لا يكلف الله نفسا إلا ما آتاها سيجعل الله بعد عسر يسرا ۝ 7 وكأين من قرية عتت
عن أمر ربها ورسله فحاسبناها حسابا شديدا ۝ 8 وعذبناها عذابا نكرا ۝ 9 فذاقت وبال
أمرها وكان عاقبة أمرها خسرا ۝ 10 أعد الله لهم عذابا شديدا ۝ 11 فاتقوا الله يا أولي
الألباب ۝ 12 الذين آمنوا قد أنزل الله إليكم ذكرا رسولا يتلو عليكم آيات الله
مبينات

مبينات ليخرج الذين امنوا وعملوا الصالحات من الظلمات الى النور ومن يومن بالله ويعمل صالحا
يدخله جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ابدا قد احسن الله له رزقا ١٢ الله
الذي خلق سبع سموات ومن في الارض مثلهن يتنزل الامر بينهن لتعلموا ان الله على كل شيء
قدير وان الله قد احاط بكل شيء علما

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. O Propheta: cùm repudiabitis uxores, repudiate eas in termino earum (*ideſt poſt numerum dierum illarum dimiſſioni preſcriptorum*) & computate terminum: & timete Deum Dominum veſtrum. Ne egredi faciatis eas è domibus ſuis, neque egrediantur *ex illis ante prædictum terminum*, niſi perpetraverint flagitium (*ideſt adulterium*) clarè probatum: & hæc *ſunt* ſtatuta Dei. Qui autem transgreſſus fuerit ſtatuta Dei, jam iniquus erit contra animam ſuam. Non noſti, utrum Deus oriri facturus ſit poſt hoc rem *aliquam novam*. 2. Cùm autem pervenerint ad terminum ſuum, aut retinete eas convenienter (*ideſt ſine vi, vel coactione*) aut ſeparamini ab eis convenienter (*ideſt juxta legum præſcriptum*) & adhibete teſtes *præditos æquitate ex vobis*: & ſtare facite teſtimonium Deo (*ideſt advocate etiam Deum in teſtem.*) De hoc commonetur is, qui credit in Deum, & diem noviſſimum. Et, qui timuerit Deum, concedet illi *Deus* exitum *ab anguſtiis hujus mundi, & ſæculi futuri*. 3. Et opes tribuet ei de unde non reputat (*ideſt unde non ſperat*) &, qui innixus fuerit ſuper Deum, ipſe erit ſufficientia ejus: quippè Deus perventurus eſt ad Imperium ſuum (*ideſt faciet id, quod voluerit.*) Jam conſtituit Deus unicuique rei fatum (*ideſt determinatum effectum*). 4. Quæ autem deſperaverint menſtruum ex uxoribus veſtris: ſi dubitaveritis *de hoc*; terminus earum *erunt* tres menſes (*ideſt expectentur per tres menſes, antequàm dimittantur.*) Et *eodem modo agatur cum illis*, quæ nondum menſtrua paſſæ ſunt *ob defectum ætatis*. Quæ verò ſunt prægnantes, terminus erunt *ſit*, *a* donec deponant fœtum ſuum (*ideſt uſque ad partum.*) Et, qui timuerit Deum, concedet illi in negotio ipſius facilitatem (*ideſt expediet illum à difficultatibus vitæ præſentis, & futuræ.*) 5. Hoc *eſt* præceptum Dei: demiſit illud ad vos. Et, qui timuerit Deum, expiabit ab eo mala ipſius, & magnificabit ei mercedem. 6. Habitare facite eas (*ideſt repudiandas*) *in aliqua parte*) ubi habitaveritis ex poſſeſſione veſtra (*ideſt, quantum fert capacitas domorum, quas poſſidetis*) neque vim inferatis illis, ut in anguſtias redigatis eas, *quoad habitationem*. Quòd ſi fuerint prægnantes: expendite in eas, *quod opus eſt*, donec deponant fœtum ſuum. Si autem lactaverint vobis (*ideſt filios ex vobis ſuſceptos*) præbete illis mercedes earum *pro lactatione*: & convenite inter vos *circa hoc* cum æquitate. Quòd ſi difficultatem experiamini *in hoc*, itaut lactet illi alia (*ideſt, itaut pater cogatur adhibere filio aliam nutricem*) expendat habens capacitatem ex capacitate ſua (*ideſt quantum fert facultas ejus in uxores repudiandas, & nutrices.*) Is verò, cujus anguſtus fuerit cenſus: expendat de eo, quod dedi illi Deus (*ideſt illud, quod potuerit.*) Non coget præſtare Deus animam, niſi quantum dederit ei. Faciet Deus poſt difficultatem facilitatem (*ideſt poſt paupertatem dabit divitias.*) 7. Quot verò ex urbibus deſciverunt à præcepto Domini ſui, & Legatorum ejus: ideòque judicavimus eas judicio vehementi? 8. Et punivimus eas pœna graviſſima? 9. Et guſtaverunt pœnam negotii ſui (*ideſt infidelitatis ſuæ*) & fuit finis negotii earum perditio. 10. Præparavit Deus illis ſupplicium vehemens. 11. Itaque timete Deum ò præditi cordibus. 12. Qui crediderunt, jam demiſit Deus ad vos commonitionem: *nempè* Legatum, qui recitat vobis ſigna Dei clarè expoſita: ut educat eos, qui crediderint, & fecerint recta, ex tenebris in lucem. Et, qui crediderit in Deum, & operatus fuerit rectum, introducet eum in hortos, currunt

a quòd.

de

de ſub ipſis flumina; perpetuò manſuros in eis ſemper. Jam bonam fecit Deus illi proviſionem. 13. Deus *eſt*, qui creavit ſeptem Cœlos, & ex terra ſicut illos (*ideſt & totidem terras.*) Demittitur imperium inter eos (*ideſt revelatio Dei inter ſeptem Cœlos, & ſeptem terras*) ut ſciatis, quòd Deus *eſt* ad omnem rem Potens: & quòd Deus jam complexus eſt omnem rem ſcientia *ſua*.

NOTÆ.

INſcribitur Sura الطلاق, ideſt *Repudium*: quia leges, quædam circa repudiandas uxores in ea præſcribuntur, de quibus etiam alibi, & præſertim Sura ſecunda plura pertractantur. Medinenſis communiter cenſetur, & tredecim verſus illi tribuuntur. Alii tamen pauciores enumerant: alii verò plures. Sed nihil hoc ad rem. Quicunque eam legerit, مات على سنة رسول الله: *morietur in lege Legati Dei*. Vel, ut alii vertunt, *morietur more Legati Dei*.

I. *Neſcis, utrum Deus oriri facturus ſit poſt hoc aliquid novi.*] Senſus eſt; Elapſo termino, dimittite repudiatas: neſcitis enim, utrum Deus, poſtquam dimiſſæ ſunt, facturus erit, ut aliquid novi ſuccedat, ob quod iterùm redeatis in gratiam, iterùmque eas ad conjugium recipiatis. Ita Gelal.

II. *Convenienter.*] Arabicè بمعروف, *cum cognito*, vel *cum noto*: ideſt ea ratione, quam exigit juſtitia, convenientia, & legum præſcriptum.

XII. *Jam bonam fecit Deus illi proviſionem.*] Nomen Arabicum رزق, ſignificat quidquid ad vitæ ſuſtentationem requiritur, & præcipuè ad alimentum. Ego proviſionis nomine, potiùs juxta vulgarem acceptionem, quàm latinæ vocis proprietatem interpretatus ſum.

XIII. *Septem Cælos, & ex terra, ſicut illos.*] De his ſeptem Cœlis, & ſeptem terris, itemque de totidem maribus mira ſunt, quæ Mahumetani Scriptores fabulantur. Satis ſint nunc hæc pauca ex Zamchaſcerio. وقيل بين كل سما مسيرة خمسماية عام وغلظ كل سما كذلك والارضون مثل السموات بتنزل الامر بينهن اى بجرى امر الله وحكمه بينهن وملكه ينفذ فيهن وعن قتادة فى كل سما وفى كل ارض خلق من خلقه وامر من امره وقضا من قضايه وقيل هو ما يدبر فيهن من عجايب تدبيره.

Dicitur inter ſingulos Cœlos eſſe ſpatium itineris quingentorum annorum: & craſſitiem cujuslibet Cæli eſſe ejuſdem ſpatii: & terras eſſe, ſicut Cælos. Demittitur imperium inter eos: ideſt currit imperium Dei, & judicium ejus inter eos, & Regnum ejus penetrat in illis. Et Authore Cettada, in omni Cælo, & in omni terra creavit de creaturis ſuis, & imperavit de imperio ſuo, & judicavit de judicio ſuo. Alii dicunt, hoc eſſe, quod diſponit in illis de mirabilibus gubernationis ſuæ, &c.

REFUTATIONES.

I. CUm Mahumetus toties in Alcorano proteſtetur, ſe miſſum fuiſſe ad confirmandum Euangelium, ejuſque veritates aſſerendas: neſcio, qua fronte præſcribat hic leges Repudii, quod Chriſtus in Euangelio apertiſſimis verbis improbavit, atque, ut illicitum rejecit; neque in Pentateucho præcipiebatur, aut probabatur, ſed pro duritie cordis Hebræorum à Deo permittebatur (vel potiùs diſſimulabatur) quemadmodùm Chriſtus idem affirmavit. Quamobrem non eſt, quod Mahumetus ſeſe Pentateuchi clypeo tueatur contra apertiſſimam Euangelii veritatem.

II. Non eſt hic prætereundum, totum ferè Alcoranum circa mulieres, & arma verſari. Nimirùm hæc duo Mahumeto maximè cordi erant, qui nulla alia in re ſtudebat, niſi in libidine, ac laſcivia explenda, & in Imperio, ſeu potiùs tyrannide dilatanda.

III. Tàm in numero Cœlorum, quàm Terrarum, errat toto Cœlo, totaque terra Mahumetus. Cœlos pluſquam ſeptem eſſe peritiſſimi Aſtrologi manifeſtè demonſtrant. Terram vero unicam tantùm eſſe ex Sacrarum Scripturarum authoritate, & communi omnium ferè mortalium ſenſu, & conſenſu cognovimus. Jam innui, innumera ferè monſtra de his Cœlis, & terris, adjunctiſque illis Maribus, & ambienti aeris intercapedine Mahumetanos confingere. Quæ, ſi referre vellem, volumen integrum exigerent. Pauca tantummodò attingam deſumpta ex libro M. S. pervetuſto Arabico, cui titulus كتاب السبعيات للشيخ عبد الرحمان الهمداني: *Liber Hebdomadum* (ſeu ſeptenariorum) *Doctoris Abdalrahman Hamdanienſis*. Videtur tamen hæc eſſe diverſi Authoris, cùm ſcripta ſint diverſo charactere, nec ullam habeant connexionem cum libro prædicto. Introducitur itaque ibi quidam Abdallah ita loqui cum امير المومنين *Emir Almumenina*, ideſt *Imperatore Fidelium*; ſeu Principe Mahumetanorum. Erat hic عثمان بن عفان *Othman filius Aphan*, regnavit Anno Chriſti 644. *Pervenit ad manus meas liber quidam Danielis, cui ſit pax, in quo reperi ſcriptum, quid creaverit Deus, & quid diſpoſuerit circa omnes creaturas. Porrò hic Mundus, & amplitudo in Regno Dei, & reſpectu reliquarum creaturarum ejus, eſt velut ſtella minima inter Stellas Cœli. Inveni in hoc libro, Deum creaſſe aerem, Aerem tam ſpatioſum, ut in longitudine haberet iter millies millies mille annorum* (ideſt decies centena millia millium, ſeu mille milliones annorum) *& tantundem in latitudine. Deindè creavit ſuper eum Mare, cujus longitudo habebat inter mille millionum annorum. Deindè creavit*

creavit ad latus illius Maris dexterum mille millionses urbium, & totidem ad ſiniſtram: & implevit eas creaturis ſuis, & conſtituit illis noctem, & diem, & ſolem, & Lunam, & miſit inter eos Legatos ſuos, & deſcendere fecit ſuper eos è Cœlo libros, & conſtituit illis Sacrorum ritus, quibus uterentur: & inter eos alii boni ſunt, alii mali, & habent Paradiſum, & gehennam ad puniendos malos, & remunerandos bonos: Et hi judicabuntur judicio diverſo à noſtro, neque in reſurrectione congregabuntur nobiſcum. Unaquæque Urbs habet viginti millia prata: & in ſingulis pratis ſunt viginti millia viridaria: In ſingulis viridariis ſunt viginti millia hortorum. In ſingulis hortis ſunt viginti millia arborum. In ſingulis arboribus viginti millia poma, quorum ſingula habent viginti millia foliorum variarum ſpecierum. Sub quarum ſingulis ſunt mille beſtiæ, quæ comedunt, & bibunt ex eo, quod cadit ex foliis arborum: minima verò ex menſis harum beſtiarum eſt tantæ capacitatis, quanta eſt totius noſtri mundi. Ipſæ verò beſtiæ, ſeu pecora ſunt cibus illarum gentium, quas commemoravi tibi, o Imperator Fidelium. Deindè cooperuit illud Mare per longitudinem, & latitudinem ejus; & creavit ſuper illud terram ex ferro: & poſuit inter terram, & Mare hujuſmodi ſpatium itineris millies mille annorum. Poſuitque in eo Mari piſces grandes, quorum ſinguli erant trecentorum .... & diſcurrebant per omnem partem ab Oriente ad Occidentem. Deindè creavit in hac terra animalia bruta, & poſuit in ea Civitates, & prata, & jumenta ad equitandum: implevitque eam creaturis, & diviſit in varias partes, quarum ſingulæ æquabant totum hunc Mundum noſtrum: fecitque in ea Mare, & aridam, & planities, & montes. Et emollivit Deus illis ferrum, ut poſſent in eo arare, & ſerere arbores, ſuper quas ſunt aves grandes, ſicut Cameli. Porrò ex habitatoribus ejus ſunt boni, & mali, & Prophetæ, & ſapientes, & Doctores. Qui autem inter eos ſunt meliores, dividunt dies in quatuor partes. In una faciunt opera recta: in altera flent ob id, quod illis promiſſum eſt: in tertia rationem ineunt ſecum ipſis, & in quarta curant ea, quæ ad victum pertinent. Non judicabuntur à Deo nobiſcum: neque ſcient aliquid de nobis. Deindè creavit Deus ſuper hanc terram aerem longitudinis itineris millies, millies mille annorum (ideſt mille millionum) *ejuſdemque latitudinis. Super hunc verò aerem creavit quater millies millies, millies mille Civitates ex auro flavo* (numera tu Lector, ſi potes.) *Unaquæque Civitas habet portas decem mille: Et inter habitatores earum ſunt inimicitiæ, & prælia: Et excubant in ſingulis portis tria millia hominum per vices. Et ipſi ita perſeverabunt uſque ad diem reſurrectionis.* Tædet diutius in his portentis nugarum immorari, quas tamen miſeri illi *bardocucul*li non nugas, ſed Divinas revelationes primùm Adamo factas à Deo, deindè à Daniele Propheta ex monumentis ab Adamo in tabulis ex creta, ſeu argilla confectis, & in ſpelunca, quæ erat in India reconditis, exſcriptas in tabulis æneis conſtantiſſimè credunt. Vide Prodromi par. 4. cap. 27. pag. 76. ubi hoc Arabicè etiam leges, & quæ diximus in Sura prima.

سورة التحريم مدنية اثنتان وعشر آية

SURA LXVI.

PROHIBITIO.

MEDINENSIS:

COMMATUM DUORUM, & DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا أيها النبي لم تحرم ما أحل الله لك تبتغي مرضات أزواجك والله غفور رحيم ۞
2 قد فرض الله لكم تحلة أيمانكم والله مولاكم وهو العليم الحكيم ۞ 3 وإذ أسر
النبي إلى بعض أزواجه حديثا فلما نبأت به وأظهره الله عليه عرف بعضه وأعرض عن بعض
فلما نبأها به قالت من أنبأك هذا قال نبأني العليم الخبير ۞ 4 إن تتوبا إلى الله فقد صغت
قلوبكما وإن تظاهرا عليه فإن الله هو مولاه وجبريل وصالح المومنين والملايكة بعد ذلك
ظهير ۞ 5 عسي ربه إن طلقكن أن يبدله أزواجا خيرا منكن مسلمات مومنات
قانتات تايبات عابدات سايحات ثيبات وأبكارا ۞ 6 يا أيها الذين آمنوا قوا أنفسكم
وأهليكم نارا وقودها الناس والحجارة عليها ملايكة غلاظ شداد لا يعصون الله ما أمرهم
ويفعلون ما يومرون ۞ 7 يا أيها الذين كفروا لا تعتذروا اليوم إنما تجزون ما كنتم
تعملون ۞ 8 يا أيها الذين آمنوا توبوا إلى الله توبة نصوحا عسي ربكم أن يكفر عنكم
سيآتكم ويدخلكم جنات تجري من تحتها الأنهار يوم لا يخزي الله النبي والذين آمنوا معه
نورهم يسعي بين أيديهم وبأيمانهم يقولون ربنا أتمم لنا نورنا واغفر لنا إنك على كل شيء
قدير ۞ 9 يا أيها النبي جاهد الكفار والمنافقين واغلظ عليهم ومأويهم جهنم وبيس
المصير ۞ 10 ضرب الله مثلا للذين كفروا امرأة نوح وامرأة لوط كانتا تحت عبدين
من عبادنا صالحين فخانتاهما فلم يغنيا عنهما من الله شيا وقيل ادخلا النار مع الداخلين ۞
11 وضرب الله مثلا للذين آمنوا امرأة فرعون إذ قالت رب ابن لي عندك بيتا في الجنة

ونجني

ونجّنى من فرعون وعمله ونجّني من القوم الظالمين ۝ 12 ومريم ابنة عمران التي احصنت
فرجها فنفخنا فيه من روحنا وصدقت بكلمات ربها وكتبه وكانت من القانتين ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. O Propheta: quare prohibes id, quod conceſſit Deus tibi, *dùm* deſideras placere uxoribus tuis? & Deus *eſt* indulgens, Miſericors. 2. Jam ſanxit Deus vobis diſſolutionem juramentorum veſtrorum: & Deus *eſt* patronus veſter, & ipſe *eſt* Sciens, Sapiens. 3. Et *memento*, cùm occultè manifeſtavit Propheta (*ideſt Mahumetus*) cuidam uxorum ſuarum (*ideſt Haphſæ*) novum accidens (*ideſt juramentum ſuum de non coeundo cum Maria.*) Cùmque *illa* narraſſet *hoc Aiſæ*; & manifeſtaſſet hoc Deus illi (*ideſt Mahumeto*) notificavit *ille Haphſæ* partem illius, *quod locutus fuerat cum Aiſa*: & reticuit partem *ejus, ne eam offenderet*. Cùm autem *Mahumetus* retuliſſet eidem *Haphſæ* hoc, dixit *illa*: Quis narravit tibi hoc? Reſpondit *Mahumetus*: Narravit mihi Sciens, Peritus. 4. Si converſæ fueritis ad Deum, *ò Haphſa, & ò Aiſa, pęnitentiam agentes pro peccato veſtro*: jam enim declinaverunt corda veſtra: *parcet vobis Deus*. Si autem adverſatæ fueritis ei (*ideſt Mahumeto*) profectò Deus erit patronus ejus: & Gabriel, & probus *quiſque* Fidelium, & Angeli pòſt hoc *erunt* adjutores *illius*. 5. Fortaſsè eveniet, *ut* Dominus ejus, ſi dimiſerit vos, commutet illi uxores *meliores vobis*, Moſlemas, Fideles, obedientes, devotas, pias, jejunio, & peregrinationi addictas, cognitas aliis viris, & virgines. 6. O, qui crediderunt, eripite animas veſtras, & domeſticos veſtros ab igne, cujus fomes *ſunt* homines, & lapides. Super eum *conſtituti ſunt* Angeli feroces, terribiles. Non ſunt inobedientes Deo in eo, quod præcepit eis, & faciunt id, quod jubentur. 7. O, qui infideles fuerunt, ne excuſetis vos hodie: profectò rependetur vobis id, quod fuiſtis operati. 8. O, qui crediderunt, convertimini ad Deum converſione vera. Fortaſsè eveniet, ut Dominus veſter expiet à vobis mala veſtra, & introducat vos in hortos, de ſub quibus currunt flumina, die, *qua* non confundet Deus Prophetam, & eos, qui crediderunt cum eo. Lux eorum diſcurret ante eos, & in dextris eorum. Dicent: Domine noſter, perfice nobis lucem noſtram, & parce nobis: quippe tu *es* ad omnem rem potens. 9. O Propheta, decerta contra infideles, & impios: & ferox eſto contra eos; & receptaculum eorum *erit* Gehenna: & infelix erit profectio *ad illam*. 10. Propoſuit Deus *in exemplar iis*, qui ſunt infideles, uxorem Noe, & uxorem Lot. Fuerunt ambæ ſub duobus ſervis ex ſervis noſtris probis. 11. Et deceperunt eos: neque *illi* profuerunt eis apud Deum quidquam. Et dictum fuit *utrique earum*: Ingredimini in ignem cum *cæteris* ingredientibus. 12. Et propoſuit Deus in exemplar iis, qui crediderunt, uxorem Pharaonis, cùm dixit. Domine mi, ædifica mihi apud te domum in Paradiſo, & libera me à Pharaone, & opere ejus: & libera me ab hominibus iniquis. 13. Et Mariam filiam Amran, quæ cuſtodivit *a* virginitatem ſuam: & inſuflavimus in eam de ſpiritu noſtro, & credidit in verba Domini ſui, & libros, & fuit ex obedientibus *illi*.

a verenda ſua.

NOTÆ.

HAbet Sura hæc Epigraphen التحريم *Prohibitio*: non quia in ea prohibeat Mahumetus uſum mellis, ut inſulsè more ſuo ſcribit Hottingerus ex Zamchaſcerio, cùm hic de melle mentio nulla fiat: ſed, quia revocatur à Deo prohibitio facta ſibiipſi à Mahumeto cum juramento circa uſum conjugii cum quadam ancilla ſua, ut mox oſtendemus. Eſt autem Sura Medinenſis, verſuum duodecim, quamvis ego tredecim reperiam.

De premio eam legentis hæc habe من قرأ سورة التحريم آتاه الله توبة نصوحة: *Qui legerit Suram Prohibitionis, concedet ei Deus pænitentiam veram.*

I. *O Propheta, quare prohibes.*] Explicat clariùs Gelal; لِمَ تحرم ما احل الله لك من امتك مارية القبطية

القبطية لما واقعها في بيت حفصة وكانت غايبة وشق
عليها ذلك في بيتها وعلى فراشها حيث قلت هي
على حرام . *Quare prohibes tamquam illicitum id, quod conceſſit tibi Deus circa Ancillam tuam Mariam Ægyptiam?* (*quia* ſcilicet Mahumetus *concubuerat cum ea in domo Haphſæ* uxoris ſuæ ingenuæ, *dùm illa abeſſet. Cùmque regreſſa eſſet, moleſtiſſimè tulit hoc fieri in domo ſua, & in lecto ſuo*) *dùm dicis: Hoc mihi illicitum eſt*. Gelali conſentit Jahias: ذلك أن
حفصة زارت اباها فرجعت فوجدت رسول الله مع
مارية ام ابراهيم في البيت فلما خرجت مارية دخلت
حفصة على رسول الله فقالت اما اني قد رايت
من كان معك في البيت فقال والله لارضينك والله
لا اطيها ابدا فلا تخبري بهذا احدا فانطلقت حفصة
الى عايشة فاخبرتها فانزل الله يا ايها النبي الى قوله
قد فرض الله لكم تحلة ايمانكم بقوله في سورة
المايدة . *Hoc dicitur, quia Haphſa profecta fuerat ad viſitandum patrem ſuum: & reverſa invenit Legatum Dei cum Maria Matre Ebrahimi in domo ſua. Egreſſa autem Maria, intravit Haphſa ad Legatum Dei, & dixit: Nonne ego vidi, quanam eſſet tecum in domo mea? Cui Legatus Dei: Per Deum juro, me complaciturum tibi: per Deum juro, me nunquam poſterùm concubiturum cum ea. Quæſo te, ne hoc dicas ulli. Sed Haphſa pergens ad Aiſam retulit ei hoc totum. Quamobrem revelavit Deus hæc verba: O Propheta, &c uſque ad ea: Jam ſanxit Deus vobis diſſolutionem juramentorum veſtrorum. Hoc autem ſanxit in Surâ Menſæ*. Paulò aliter Zamchaſcerius: روى أن
رسول الله صلى خلا بمارية في يوم عايشة وعلمت
بذلك حفصة فقال لها اكتمي علي وقد حرمت
على نفسي فابشرك ان ابابكر وعمر يملكان بعدي
امر امتي واخبرت به عايشة وكانتا متصادقتين
وقيل خلا بها في يوم حفصة فارضاها بذلك
واستكتمها فلم تكتم فطلقها واعتزل نساءه ومكث
تسعا وعشرين ليلة في بيت مارية وروى ان عمر قال
لها لو كان في آل الخطاب خير لما طلقك : فنزل
جبرايل وقال راجعها فانها صوامة قوامة وانها لمن نسايك
في الجنة : وروى انه شرب عسلا في بيت زينب بنت
جحش فتواطت عايشة وحفصة فقالتا له انا نشم
منك ريح المغافير وكان يكره رسول الله التفل فحرم
العسل ومعناه لما تحرم ما احل الله لك من ملك
اليمين او من العسل : *Fertur, Legatum Dei commercium habuiſſe cum Maria in die Aiſæ deſtinato. Cùmque hoc Haphſa reſciviſſet, dixit ei Mahumetus: Ne cui hoc dixeris: jam enim interdixi mihi commercium cum Maria: & prænuncio tibi, Abubachrum, & Omarem imperaturos poſt me in gente* [illegible] *Sed Haphſa retulit hoc Aiſæ: erant autem ambæ amicæ veraces inter ſe. Alii dicunt, Mahumetum rem habuiſſe cum Maria in die Haphſæ deſtinato: & propterea in hoc ei complacuiſſe, eamque rogaſſe, ut hoc reticeret. Sed illa non reticuit: propterea repudiavit eam & ſeparavit ſe ab uxoribus ſuis, & per menſem commoratus eſt in domo Mariæ. Fertur autem Omarem dixiſſe Haphſæ* (Erat Omar filius Chottabi, pater Haphſæ) *Si fuiſſet in familia Chottabi opulentia, certè non amiſiſſet te* (nota ſcilicet erat cupiditas, & avaritia Mahumeti apud ſuos.) *Sed deſcendit Gabriel, & dixit Mahumeto: Reduc Haphſam ad te: eſt enim famina jejuniis, & orationibus dedita: & quidem ipſa erit ex uxoribus tuis in Paradiſo. Alii dicunt, Mahumetum comediſſe mel in domo Zeinebæ* (ſeu Zenobiæ) *filiæ Giabſi: & cum conveniſſent inter ſe Aiſa, & Haphſa, dixerunt ei: Certè nos percepimus ex te odorem gummæ mellitæ. Mahumetus autem abhorrebat à felle craſſiori: propterea uſum mellis interdixit. Senſus igitur verborum Alcorani eſt: Quare prohibes id, quod conceſſit tibi Deus circa Ancillas, vel circa mel?* Hactenus Zamchaſcerius. Ex horum Authorum explicatione facilè intelligentur quædam in prima hujus Suræ parte obſcuriora.

IV. *Jam enim declinaverunt corda veſtra.*] Explicat Gelal: مالت قلوبكما الى تحريم مارية اي سركما
ذلك مع كراهة النبي وذلك ذنب
Inclinaverunt corda veſtra ad prohibitionem Mariæ: nimirum hoc vobis lætitia attulerat, licèt diſpliceret Prophetæ: & hoc fuit peccatum.

VI. *Angeli feroces.*] Alibi de his Angelis præfectis Gehennæ ad torquendos malos fit mentio in Alcorano: & dicuntur eſſe decem, ac novem. Vide ibi dicta.

VII. *Ne excuſetis vos hodie.*] Finguntur hæc dici infidelibus, cùm ingreſſuri ſunt Gehennam. Ita Gelal.

XI. *Et deceperunt eos.*] Quomodò hæ duæ fœminæ viros ſuos deceperint, & quænam hæ fuerint, ita explicat Gelal: خانتاهما في الدين اذ
كانت امراة نوح واسمها واهلة تقول لقومه انه
مجنون وامراة لوط واسمها واعلة تدل قومه على
اضيافه اذ نزلوا به ليلا بايقاد النار ونهارا
بالتدخين : *Deceperunt eos in Religione, ſectantes infidelitatem. Erat autem nomen uxoris Noe Vahela & dicebat populo ejus, maritum ſuum eſſe maniacum. Uxor autem Lot, nomine Vaela, oſtendebat genti ejus* (nempè Sodomitis) *hoſpites, qui divertebant ad eum, noctu ſigno ignis; die verò indicio fumi.*

XII. *Uxorem Pharaonis.*] De hac multa fabulantur Expoſitores: Sufficiat nunc audiſſe Gelalem, cujus hæc ſunt verba: آمنت بموسى واسمها آسية
فعذبها فرعون بان اوتد يديها ورجليها والقى على
صدرها رحا عظيمة واستقبل بها الشمس فكانت
اذا تفرق عنها من وكل بها ظللتها الملائكة واذ
قالت رب ابن لي عندك بيتا في الجنة فكشف لها
فرأته فسهل عليها التعذيب فقبض الله روحها
وقال ابن كيسان رفعت الى الجنة حية فهي تاكل
وتشرب : *Credidit in Moyſen: & nomen ejus erat Aſia.*

Crucia-

Cruciavitque eam Pharao, alligans manus ejus, & pedes ejus ad quatuor paxillos terræ infixos, & ponens ſuper pectus illius molam grandem, expoſitam vultu ſolaribus radiis relinquens. Sed, ubi diſcedebat ab ea is, qui illi cuſtos appoſitus erat, Angeli umbram faciebant ei. Cùm autem dixiſſet: Domine mi, ædifica mihi apud te domum in Paradiſo: oſtenſa fuit illi eadem domus, quamobrem levius factum eſt illi tormentum. Mox Deus recepit ſpiritum ejus. Et juxta Ebnocaiſan elevata eſt in Paradiſum viva, ubi comedit, & bibit. Eadem ferè habet Zamchaſcerius.

XIII. *Quæ cuſtodivit virginitatem ſuam.*] Vox Arabica [illegible] propriè ſignificat *cunnum mulicbrem*; hoc tamen loco honeſtiùs virginitatem, ſeu verenda vertas. Quidam tamen Expoſitores, ut notat Zamchaſcerius, accipiunt pro apertura indufii ad collum, quam virgo cuſtodivit, ſeu retinuit, & conſtrinxit, ne Gabriel inſuflaret in eam. Gabriel enim, ut ait Gelal: نفخ فى جيب درعها بخلق الله تعالى فعله الواصل الى فرجها فحملت بعيسى: *inſuflavit in aperturam indufii ejus ad collum, creante interim Deo opus ſuum, quod pervenit ad matricem ejus, ex quo concepit Jeſum.*

REFUTATIONES.

I. MAgna, prorsùſque belluina Mahumeti hìc apparet laſcivia, dùm in ea adeò impotens ſui fuit, ut contra fas, & morem in aliena domo, ac lecto, cum inſigni ingenuæ uxoris injuria, ancillam comprimere non erubuerit. Si hæc Mahumetus ipſe non fateretur, vix credi poſſent.

II. Huic tam effrenatæ libidini non minor impietas, animique levitas adjungitur. Jurat Haphſæ (ut aliqua ex parte injuriæ ipſi illatæ ſatisfaciat) ſe ancillam Ægyptiam prorsùs rejecturum. Ipſam rogat, ne cui facinus hoc ſuum propalet: utque ejus iras leniat, prænunciat, Omarem ipſius patrem ſummum imperium poſt ſe adepturum. Quid porrò erat, cur Mahumetus hoc tàm anxio ſtudio celatum vellet, niſi, quia ſe graviter peccaſſe cognoſcebat? Quia verò Haphſa id Aiſæ manifeſtavit, eam ſtatim repudio facto à ſe rejecit. Adeò ne deliquerat Haphſa mulier ingenua, quamvis ſuapte natura parùm & linguæ, & ſecreti tenax, ut, quia cum amiciſſima ſua (cui etiam inſignis injuria à Mahumeto facta fuerat, dùm noctem ſibi deſtinatam ancillæ conceſſerat) dolorem ſuum communicaverat, ut ab eo repudii libellum mereretur? Meritò de hoc conqueſtus eſt Omar Haphſæ pater, ſimulque Mahumetum cupiditatis, & avaritiæ inſimulavit, aſſerens, non dimiſſurum ipſum filiam ſuam, ſi è domo opulenta fuiſſet. Verùm, cùm veſanus homo in Ancillam rabido libidinis impetu ferretur; ne cum ipſa rursùs congrediendo, perfidus, & perjurus appareret: fingit, Deum ſibi ſubiratum, quòd rem illicitam cum juramento Haphſæ promiſiſſet: quamobrem non teneri ipſum ad ſervandam Hapſæ fidem, liberumque eſſe à jurejurando. Itaque ancillam rursùs recipit, nihil Haphſæ injuriam, nihil cæterarum uxorum querelas curans. Nec pudet ſceleſtiſſimum hominem facere Deum authorem, & patronum perjuriorum, ac libidinum ſuarum. Porrò in hoc malum ſe Prophetam oſtendit, quia jurejurando promiſerit id, quod Deus erat improbaturus, non aliam ob cauſam, quàm, ut iratam ſibi fœminam deliniret. Quòd verò quidam velint hìc agi de prohibitione mellis facta à Mahumeto in gratiam uxorum ſuarum, licèt ego non probem; ſi tamen verum eſſet, ſummam in illo levitatem argueret.

III. Contra omnium Sacrarum Scripturarum authoritatem eſt; torquendis peccatoribus in Gehenna Angelos bonos, Deoque obedientes, felices, & ab omni pœna immunes fuiſſe præpoſitos, eo, quòd, ut Mahumetani ajunt, qui alium torquet, non debeat ipſe torqueri. Nullos enim Gehennam habitaturos eſſe præter malos Dæmones, & peccatores homines ex Sacris literis cognovimus.

IV. Ea, quæ hìc habentur de uxoribus Noe, Lot, & Pharaonis, præſertim cum expoſitorum appendicibus, tamquam fabuloſa, & ex Thalmudica officina accepta, nullam fidem merentur. Et profectò, ſi ea, quæ de Aſja Pharaonis uxore referuntur, vera eſſent, nunquam ſacræ literæ reticuiſſent.

V. Rursùs confundit Mariam Chriſti Matrem, cum Maria ſorore Moyſis, & Aaron, dùm eam filiam Amran appellat. Sed de hoc craſſiſſimo illius errore jam ſuperiùs fusè diſſeruimus.

سورة الملك مكية ثلاثون آية

SURA LXVII
REGNUM
MECCANA:
COMMATUM TRIGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 تبارك الذي بيده الملك وهو على كل شيء قدير ۝ 2 الذي خلق الموت والحيوة
ليبلوكم ايكم احسن عملا وهو العزيز الغفور ۝ 3 الذي خلق سبع سموات طباقا ما ترى
في خلق الرحمن من تفاوت فارجع البصر هل ترى من فطور ۝ 3 ثم ارجع البصر كرتين
ينقلب اليك البصر خاسيا وهو حسير ۝ 5 ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح وجعلناها رجوما
للشياطين واعتدنا لهم عذاب السعير ۝ 6 وللذين كفروا بربهم عذاب جهنم وبيس المصير ۝
7 اذا القوا فيها سمعوا لها شهيقا وهي تفور ۝ 8 تكاد تميز من الغيظ كلما القي فيها فوج
سالهم خزنتها الم ياتكم نذير ۝ 9 قالوا بلى قد جاءنا نذير فكذبنا وقلنا ما نزل الله
من شيء ان انتم الا في ضلال كبير ۝ 10 وقالوا لو كنا نسمع او نعقل ما كنا في
اصحاب السعير ۝ 11 فاعترفوا بذنبهم فسحقا لاصحاب السعير ۝ 12 ان الذين يخشون ربهم
بالغيب لهم مغفرة واجر كبير ۝ 13 واسروا قولكم او اجهروا به انه عليم بذات
الصدور ۝ 14 الا يعلم من خلق وهو اللطيف الخبير ۝ 15 هو الذي جعل لكم الارض
ذلولا فامشوا في مناكبها وكلوا من رزقه واليه النشور ۝ 16 أامنتم من في السماء ان
يخسف بكم الارض فاذا هي تمور ۝ 17 ام امنتم من في السماء ان يرسل عليكم حاصبا
فستعلمون كيف نذير ۝ 18 ولقد كذب الذين من قبلهم فكيف كان نكير ۝
19 اولم يروا الى الطير فوقهم صافات ويقبضن ما يمسكهن الا الرحمن انه بكل شيء بصير ۝
20 امن هذا الذي هو جند لكم ينصركم من دون الرحمن ان الكافرون الا في غرور ۝

21 أمن

أمن هذا الذي يرزقكم إن أمسك رزقه بل لجوا في عتو ونفور ۞ 22 أفمن يمشي 21
مكبا على وجهه أهدى أمن يمشي سويا على صراط مستقيم ۞ 23 قل هو الذي انشأكم
وجعل لكم السمع والابصار والافيدة قليلا ما تشكرون ۞ 24 قل هو الذي ذرأكم
في الارض واليه تحشرون ۞ 25 ويقولون متى هذا الوعد ان كنتم صادقين ۞ 26 قل
انما العلم عند الله وانما انا نذير مبين ۞ 27 فلما راوه زلفة سيت وجوه الذين كفروا
وقيل هذا الذي كنتم به تدعون ۞ 28 قل ارايتم ان اهلكني الله ومن معي
او رحمنا فمن يجير الكافرين من عذاب اليم ۞ 29 قل هو الرحمن امنا به وعليه
توكلنا فستعلمون من هو في ضلال مبين ۞ 30 قل ارايتم ان اصبح ماؤكم غورا
فمن ياتيكم بماء معين ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

الجزو التاسع والعشرون Pars vigeſima nona.

1. BEnedictus ſit ille, cujus in manu *eſt* Regnum: & ipſe *eſt* ad omnem rem potens. 2. Qui creavit mortem, & vitam, ut probaret vos, quiſnam veſtrum eſſet melior in opere: & ipſe *eſt* Præpotens, Indulgens. 3. Qui creavit ſeptem Cœlos involutim (*ideſt aliud ſupra aliud cum diſtantia inter ſe.*) Non videbis in creatura Miſeratoris aliquid disjunctionis. Porrò revolve aſpectum; an videas ullam fiſſuram: 4. Deinde repete viſum duabus vicibus: revolvetur ad te aſpectus humilis (*ideſt oculus hebetatus*) & ipſe *erit* defatigatus. 5. Et jam quidem ornavimus Cœlum propinquum *terræ* cum lampadibus, & poſuimus eas ad lapidationem (*ideſt expulſionem*) Satanarum; & præparavimus ipſis ſupplicium Phlegetontis. 6. Et illis, qui non crediderint in Dominum ſuum, *erit* tormentum Gehennæ: & infelix erit profectio *ad illam*. 7. Cùm projecti fuerint in eam, audient ex ea vocem ruditus aſinini: & ipſa æſtuabit. 8. Parùm aberit, quin diſſecet ſeſe ob furorem *contra infideles*. Quotieſcumque projicietur in eam *aliqua* turba *eorum*, interrogabunt eos cuſtodes ejus (*ideſt Angeli præfecti illius.*) An non venit ad vos commonitor? 9. Reſpondebunt: utique jam venit ad nos commonitor: ſed mendacii inſimulavimus eum, & diximus *ei*: Non demiſit Deus quidquam (*ideſt nihil Deus revelavit eorum, quæ prædicas.*) *a* Vos non *eſtis* niſi in errore magno. 10. Dicent autem *infideles inter ſe*: Si audiſſemus, vel intellexiſſemus *verba commonentium*, non eſſemus inter habitatores Tartari. 11. Et confitebuntur peccatum ſuum: ſed procul *à miſericordia Dei b* habitatoribus Tartari. 12. Porrò, qui timuerint Dominum ſuum in occulto (*ideſt etiamſi nullus hominum eos videat*) ipſis *erit* indulgentia, & merces magna. 13. Et abſcondite ſermonem veſtrum, vel manifeſtate illum: certè ipſe eſt Cognoſcens eſſentiam pectorum. 14. An non ſciet *omnia*, qui creavit *ea*, cùm ipſe *ſit* perſpicax, peritus? 15. Ipſe eſt, qui poſuit vobis terram ſubjectam: ambulate igitur per partes habitabiles ejus, & comedite de alimento ejus (*ideſt Dei*) & ad eum *erit* ſuſcitatio *è ſepulchris*: 16. An ſecuri eſtis, ne, qui *eſt* in Cœlo, ſubruat vobiſcum terram? & ecce illa ſuperior *remanebit*. 17. An ſecuri eſtis, ne, qui *eſt* in Cœlo, mittat contra vos ventum glareas ejaculantem? & tunc ſcietis, cujuſmodi ſit cominatio mea. 18. Et quidem jam mendacii inſimulaverunt *Legatos ſuos* ii, qui *fuerunt* ante eos: & quomodò *fuit* punitio mea? 19. An verò non viderunt aves ſupra ſe extendentes alas, & retrahentes *eas*? non retinet eas, *ne cadant*, niſi Miſerator: quippe ipſe in omnem rem *eſt* intuens. 20. Quiſnam *eſt* ille, qui *ſit loco* exer-

a Si vos.

b habitatores.

exercitus vobis, & adjuvet vos, præter Miſeratorem? Non *a ſunt* infideles, niſi in deceptione. 21. Quiſnam *eſt* ille, qui *nutriat* vos, ſi *ipſe* retineat alimentum ſuum? Nihilominùs obſtinatè perſiſtunt in perfidia, & fuga *à veritate*. 22. An ergo qui incedit pronus ſuper faciem ſuam eſt directior, an qui incedit æqualis *(ideſt non curvus)* per viam rectam? 23. Dic: Ipſe *eſt*, qui produxit vos, & dedit auditum, & viſus, & corda: quàm pauci gratias agitis! 24. Dic: Ipſe *eſt*, qui ſeminavit vos in terra: & ad eum congregabimini. 25. Et dicunt: Quando *complebitur* hæc promiſſio, ſi eſtis veraces? 26. Reſponde; Certè ſcientia *hujus rei eſt* apud Deum: & quidem ego ſum commonitor manifeſtus. 27. Cùm verò viderint illum *(ideſt Tartarum)* cominùs; triſtitia perfundentur vultus eorum, qui fuerunt infideles: & dicetur *illis à Præfectis ejus*: Hoc *eſt* illud, quod accerſebatis. 28. Dic *b*: Quid cenſetis? Sive perdiderit me Deus, & eos, qui ſunt mecum, ſive miſertus fuerit noſtri: quis opem feret infidelibus, *ut liberentur* à ſupplicio dolorifico? 29. Dic: Ipſe *eſt* Miſerator: credidimus in eum, & ſuper eum innixi ſumus: poſtmodum ſcietis, quis fuerit in errore manifeſto. 30. Dic *c*: Quid vobis videtur? Si mane appareat aqua veſtra abſorpta terræ hiatu: quis porrò dabit vobis aquam purè ſcaturientem?

a Dicite mihi.

b Dicite mihi,

NOTÆ.

VOx الْمُلك *Regnum*, quæ eſt in primo verſiculo, eſt etiam titulus Suræ; quam Meccanam eſſe, & ter denis verſibus conſtare, omnes, quos vidi, conſentiunt. Quidam appellant eam الواقية المنجية, *Cuſtodientem, Liberantem*: لانها تقي تنجي قاريها من عذاب القبر: *quia ipſa cuſtodiet, & liberabit Lectorem ſuum à tormento ſepulchri*: de quo alibi dictum eſt. Huic aliud additur præmium, nimirùm; من قراء سورة الملك كانما احيى ليلة القدر; *Qui legerit Suram Regni, erit, ac ſi vivificatus fuiſſet* (ideſt animatus in utero fuiſſet) *nocte Alcadar*: in qua deſcendit Alcoranus è Cœlo; & Deus diſponit, quæ eventura ſunt per totum annum.

III. *Aliquid disjunctionis.*] Ideſt aliquid inordinatè diſpoſitum, vel non benè, aptèque cohærens. Refertur autem ad ſeptem Cœlos, in quos jubetur Mahumetus defigere aſpectum ſemel, bis, & ter, ut videat nullas in eis fiſſuras eſſe, vel rimas.

V. *Facibus*.] Arabicè مصابيح: Exponunt communiter النجوم *ſtellis*: de quo mox in refutationibus.

IX. *Vos non eſtis, niſi in errore magno.*] Dubium eſt inter Expoſitores, utrum hæc ſint verba infidelium ad Legatos prædicantes: an verò Cuſtodum Gehennæ ad infideles in eam projiciendos.

XXII *An ergo, qui incedit.*] Comparatio reſpicit fidelem, & infidelem juxta expoſitores.

XXX. *Si manè appareat aqua veſtra abſorpta terræ hiatu.*] Si nimirùm terra dehiſcens abſorbeat aquas veſtras, itaut ipſa ſuperior remaneat. Refert hìc Gelal fabellam his verbis: تليت هذه الاية عند بعض المتجبرين فقال تاتي به الفوس والمعول فذهب ماء عينه وعمى. *Legebatur coram quodam ſuperbo, & arroganti hic verſus: Quis dabit vobis aquam, &c. Ille verò dixit: Dabit eam bipennis, & ligo effodiendo terram. Et abiit humor oculorum ejus, & cæcus factus eſt.*

REFUTATIONES.

I. QUamvis in hac Sura minùs, quàm in aliis Mahumetus inſaniat: eſt tamen hæc tota ſtraminea, & ſine ſucco, nihilque continet, niſi fucos verborum, abſque ullo ordine, vel compagine: atque ea tantùm repetit, quæ ſexcenties in Alcorano decantantur.

II. Perſtat in opinione falſa ſeptenarii numeri Cœlorum. Addit verò illud mirabile in eorumdem orbibus, quòd nullam in illis rimam, vel fiſſuram ſit reperire. Atque, ut id verum eſſe probet, jubet Deus, Mahumetum ſemel, bis, ter oculos in Cœlos defigere, quò apertè cognoſcat, nulla in parte eoſdem fiſſos eſſe, vel rimoſos. At quis adeò hebes, ac ſtolidus eſt, ut non intelligat, etiamſi ſexcentæ eſſent in Cœlis rimæ, eæque ampliſſimæ, impoſſibile eſſe, ut ab homine in terris poſito, etiamſi Lynceus eſſet, aut Argus, in adeò immenſa diſtantia videantur? Quot ope tubi optici apparent in Luna maculæ, raritates, cavitates, quas nullus vel acutiſſimi viſus oculus attingit? Quomodò ergo poterat Mahumetus in orbibus Cœleſtibus immenſo ſpatio à terra diſtantibus rimas, vel fiſſuram agnoſcere?

III. Recoquit crambem. Affirmat, Deum ornaſſe facibus Cœlum propinquum, quo nomine Cœlum Lunæ apud Arabes intelligitur. Hujuſmodi verò faces pro ſtellis ab Expoſitoribus accipi, jam vidimus. At ſtellas non in Cœlo Lunæ, ſed in Firmamento ſitas eſſe, vel rudiſſimi ſciunt. Video tamen, hìc Mahumetum non de veris ſtellis loqui, ſed de flammis illis volantibus, quas ſæpè videmus ſupra nos diſcurrere. Verùm hæ non in Cœlo Lunæ ad illius ornamentum ſtabiliter poſitæ ſunt, ſed in ſecunda aeris regione ſubitò apparent, ſtatimque evaneſcunt. Credere verò, hujuſmodi flammis, ſeu ignitis exhalationibus expelli Dæmones à Deo ex orbibus Cœleſtibus, ne ex illis audire poſſint colloquia Angelorum, quemadmodùm non ſemel fieri affirmat Mahumetus in Alcorano, inſaniſſimæ dementiæ eſt, & ridiculæ ſtoliditatis, ut alibi fuſiùs demonſtravimus.

سورة القلم مكية اثنتان وخمسون اية

SURA LXVIII.

CALAMUS

MECCANA:

COMMATUM DUORUM, & QUINQUAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 ن ۞ 2 والقلم وما يسطرون ۞ 3 ما انت بنعمة ربك بمجنون ۞ 4 وان لك لاجرا غير
ممنون ۞ 5 وانك لعلي خلق عظيم ۞ 6 فستبصر ويبصرون ۞ 7 بايكم المفتون ۞
8 ان ربك هو اعلم بمن ضل عن سبيله وهو اعلم بالمهتدين ۞ 9 فلا تطع المكذبين ۞
10 ودوا لو تدهن فيدهنون ۞ 11 ولا تطع كل حلاف مهين ۞ 12 هماز مشاء بنميم ۞
13 مناع للخير معتد اثيم ۞ 14 عتل بعد ذلك زنيم ۞ 15 ان كان ذا مال وبنين ۞
16 اذا تتلي عليه اياتنا قال اساطير الاولين ۞ 17 سنسمه علي الخرطوم ۞ 18 انا بلوناهم
كما بلونا اصحاب الجنة اذ اقسموا ليصرمنها مصبحين ۞ 19 ولا يستثنون ۞ 20 فطاف
عليها طايف من ربك وهم نايمون ۞ 21 فاصبحت كالصريم ۞ 22 فتنادوا مصبحين ۞
23 ان اغدوا علي حرثكم ان كنتم صارمين ۞ 24 فانطلقوا وهم يتخافتون ۞ 25 ان
لا يدخلنها اليوم عليكم مسكين ۞ 26 وغدوا علي حرد قادرين ۞ 27 فلما راوها
قالوا انا لضالون ۞ 28 بل نحن محرومون ۞ 29 قال اوسطهم الم اقل لكم
لولا تسبحون ۞ 30 قالوا سبحان ربنا انا كنا ظالمين ۞ 31 فاقبل بعضهم علي بعض
يتلاومون ۞ 32 قالوا يا ويلنا انا كنا طاغين ۞ 33 عسي ربنا ان يبدلنا خيرا منها انا
الي ربنا راغبون ۞ 34 كذلك العذاب ولعذاب الاخرة اكبر لو كانوا يعلمون ۞ 35 ان
للمتقين عند ربهم جنات النعيم ۞ 36 افنجعل المسلمين كالمجرمين ۞ 37 ما لكم
كيف تحكمون ۞ 38 ام لكم كتاب فيه تدرسون ۞ 39 ان لكم فيه لما تخيرون ۞

40 أم لكم أيمان علينا بالغة إلى يوم القيمة إن لكم لما تحكمون ۞ 41 سلهم أيهم بذلك
زعيم ۞ 42 أم لهم شركاء فليأتوا بشركائهم إن كانوا صدقين ۞ 43 يوم يكشف
عن ساق ويدعون إلى السجود فلا يستطيعون ۞ 44 خاشعة أبصارهم ترهقهم ذلة وقد كانوا
يدعون إلى السجود وهم سالمون ۞ 45 فذرني ومن يكذب بهذا الحديث سنستدرجهم من
حيث لا يعلمون ۞ 46 وأملي لهم إن كيدي متين ۞ 47 أم تسألهم أجرا فهم من مغرم
مثقلون ۞ 48 أم عندهم الغيب فهم يكتبون ۞ 49 فاصبر لحكم ربك ولا تكن
كصاحب الحوت إذ نادى وهو مكظوم ۞ 50 لولا أن تداركه نعمة من ربه لنبذ بالعراء
وهو مذموم ۞ 51 فاجتبيه ربه فجعله من الصالحين ۞ 52 وإن يكاد الذين كفروا
ليزلقونك بأبصارهم لما سمعوا الذكر ويقولون إنه لمجنون وما هو إلا ذكر للعالمين ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. N. 2. Per Calamum, & id, quod ſcribunt *illo Angeli in Tabula cuſtodita*. 3. Non *es* tu, *ò Mahumete*, per gratiam Domini tui dæmoniacus. 4. Et certè *erit* tibi ſanè merces interminabilis. 5. Et profectò tu ſanè *es* in *a* religione magna. 6. Mox videbis *tu*, & videbunt *illi*. 7. *b* Quis veſtrum fuerit ſeductus: 8. Certè Dominus tuus eſt ſcientiſſimus, quiſnam erret à via ſua, & eſt ſcientiſſimus in directis (*ideſt optimè novit, quinam ſint directi.*) 9. Ne ergo obedias mendacii inſimulantibus *ſigna noſtra*. 10. Deſiderant, ut leniter agas *ſecum*: ideò leniter agunt *tecum*. 11. Et ne obſequaris omni juratori, vili. 12. Detractori, incedenti cum obtrectatione. 13. Prohibenti bonum, transgreſſori, iniquo. 14. Feroci, præterea ſpurio. 15. Etiamſi ſit poſſeſſor opum, & filiorum. 16. Cùm recitantur ei ſigna noſtra, dicit: Fabulæ Priorum. 17. Notam inuremus ei ſuper naſum. 18. Nos certè caſtigavimus eos (*ideſt Meccanos*) ſicut caſtigavimus poſſeſſores horti, cùm juraviſſent, quòd exciderent illum ad matutinum tempus pervenientes. 19. Et non appoſuerunt exceptionem, *dicendo, ſi Deus voluerit*. 20. Circumdedit itaque illum *hortum ignis* circumdans *immiſſus* à Domino tuo, *& combuſſit eum*: & ipſi *erant* dormientes. 21. Et apparuit manè *combuſtus*, veluti nox tenebricoſa. 22. Vocaverunt ergo ſeſe mutuò mane ſurgentes: *& dixerunt*. 23. Manicate ad ſatum veſtrum, ſi eſtis *illud* exciſuri. 24. Perrexerunt igitur: & ipſi ſecretò colloquebantur. 25. Nullo modo ingredietur illud (*ideſt Satum*) hodie ad vos *ullus* pauper. 26. Et manicaverunt cum propoſito *bujuſmodi putantes, ſe eſſe ad hoc* potentes *futuros*. 27. Cùm autem vidiſſent illud, dixerunt: Nos certè *fuimus* ſanè errantes, *dùm credebamus hunc eſſe hortum noſtrum*. 28. Atqui nos privandi eramus *fructibus ejus*. 29. Dixit juſtior eorum: Nonne dixi vobis; an non laudabitis *Deum*? 30. Reſponderunt: Laus Domino noſtro: nos certè fuimus iniqui. 31. Acceſſit igitur alter eorum ad alterum: ſeſe mutuò incuſabant. 32. Dixerunt: O væh nobis: nos certè fuimus exorbitantes. 33. Fortaſsè eveniet, ut Dominus noſter commutet (*ideſt concedat*) nobis meliorem *hortum*, quàm hunc: Nos certè à Domino noſtro *hoc ſumus* avidè expetentes. 34. Juxta hanc *erit* pena *Meccanorum*: & quidem pena futuri ſeculi *erit* gravior: ſi ſciant. 35. Certè Piis *erunt* apud Dominum ſuum horti voluptatis. 36. An verò tractabimus Divino cultui addictos, ſicut ſceleratos? 37. Quid vobis *eſt*, cur *ita* judicetis? 38. Utrum *eſt* vobis liber, in quo *hæc* legatis? 39. Certè *erit* vobis in illo ſanè, quod eligatis (*ideſt poteritis tenere id, quod in eo legitis.*)

a conſtitutione.
b in quo veſtrum.

tis.) 40. An *ſunt* vobis juramenta, ſuper nos perventura uſque ad diem reſurrectionis (*ideſt, an juramentum, vel pactum aliquod circa hoc fecimus vobis, quod ſit vobis habiturum uſque ad diem reſurrectionis?*) Certè, *ſi ita eſt, erit* vobis ſanè *ratio illius*, quod judicatis. 41. Interroga eos, quis eorum *ſit* in hoc fidejuſſor. 42. An *ſunt* illis *fidejuſſores* Aſſociati (*ideſt dii, quos colunt?*) Adducant porrò aſſociatos ſuos, ſi ſunt veraces. 43. Die *quadam* diſcooperietur crus, & vocabuntur ad adorandum: ſed non poterunt. 44. Dejecti *erunt* aſpectus eorum: cooperiet eos ignominia. Et jam vocabantur ad adorandum, & ipſi *erant* incolumes; *& ire nolebant.* 45. Sine ergo me, & eum, qui mendacii inſimulat hanc novam narrationem (*ideſt Alcoranum:*) ſenſim per gradus ducemus eos *ad ruinam* deunde neſciunt. 46. Et quietam vitam prorogabo eis: quippè dolus meus *eſt* validus. 47. An petes ab eis mercedem *pro prædicatione tua*? Atqui ipſi ſunt ex ære alieno gravati. 48. An *eſt* penes ipſos Arcanum? Atqui ipſi ſcribunt. 49. Patienter igitur ſuſtine judicium Domini tui: & ne ſis, ſicut habitator Piſcis (*ideſt Jonas*) cùm clamavit *ad Deum*; & ipſe *erat* afflictus. 50. Niſi excepiſſet eum gratia à Domino ſuo, certè projectus fuiſſet in terram deſertam, & ipſe *fuiſſet* ignominia notatus. 51. Sed elegit eum Dominus ſuus, & fecit eum ex Probis. 52. Et quidem parùm aberit, quin illi, qui ſunt infideles, dimoveant te (*ideſt dejiciant te è loco tuo*) aſpectibus ſuis, poſtquàm audierint commonitionem (*ideſt Alcoranum*) & dicunt: Certè ipſe *eſt* ſanè dæmoniacus. Sed non *eſt* hìc *Alcoranus*, niſi commonitio ad *a* omnes creaturas.

a Mundos.

NOTÆ.

Duplicem habet hæc Sura Epigraphen. Quidam enim inſcribunt القلم, *Calamus*: quidam verò ن *Nun*, quæ eſt vigeſima quinta littera Alphabeti Arabici, & reſpondet noſtræ N. Deſumitur autem utraque inſcriptio ex ipſo principio Suræ, quæ Meccana eſt, & duos, vel tres ſupra quinquaginta verſiculos continet. Premium Lectori promiſſum eſt hujuſmodi: مـــن قراء سورة القلم اعطاه الله ثواب الذين احسن الله اخلاقهـــم. *Qui legerit Suram Calami, dabit illi Deus premium eorum, quorum indolem optimam conſtituit in creatione eorum.*

I. *N.*] Quidam conjungunt characterem hunc ſingularem cum primo verſu: quidam verò ipſum pro primo verſu conſtituunt. Quid autem ſignificet, incertum eſt apud Expoſitores. Plerique myſterium illius in Divinam ſcientiam refundunt, inter quos eſt Gelal. Zamchaſcerius tres refert opiniones. Primam eorum, qui dicunt, hunc characterem ſignificare الدواة *Atramentarium*: non aliam, ut puto, ob cauſam, niſi quia calamus ſine Atramentario, & atramento eſſet prorsùs inutilis: & ſecundum hos Deus jurat hìc per Atramentarium, & Calamum. Secundam eorum, qui volunt, ſimplicem characterem ن *N*, poni pro illius nomine نون *Nun*, quod in lingua hebraica Piſcem ſignificat. Tertiam eorum, qui volunt, ſignificari اللوح من نور وذهب, *tabulam, ex luce, & auro*, illam ſcilicet, in qua à Deo omnia ſcribuntur calamo, qui hìc commemoratur. Non deſunt etiam, qui aſſerant, ſignificari النهر في الجنة, *fluvium in Paradiſo*. Jahias refert opinionem quorumdam, qui putant, innui الحوت الذي عليه قرار الارضين: *piſcem illum magnum, ſuper quem innituntur Terræ*, ſeu conſiſtit ſeptuplex terrarum orbis. Beidavius addit: قيل اسم الحوت والمراد به الجنس او البهموت. *Quidam dicunt, intelligendum eſſe hìc piſcem in genere: quidam verò putant, indicari ſignatim piſcem Behemot*: de quo Job cap. 40. facit mentionem, & Thalmudiſtæ innumera fabulantur.

II. *Per Calamum.*] Quamvis nonnulli calamum hoc loco genericè accipiant: communior tamen ſententia eſt, intelligi debere calamum illum, quo Angeli in Tabula Cuſtodita exarant decreta Dei.

V. *In Religione magna.*] Arabicam vocem خلق, quidam exponunt *Religionem*: quidam verò *indolem*, ſeu naturam: quod ſanè magis arridet.

XI. *Et ne obſequaris omni juratori.*] In hoc, ac ſequentibus verſibus acriter pungit, ut ſentit Gelal, الوليد بن المغيرة: *Validum filium Mogheiræ* hoſtem ſuum infenſiſſimum, quem per ſummam contumeliam ſpurium appellat.

XVII. *Notam inuremus ei ſuper naſum.*] Omnibus ſcilicet patentem: naſus enim pars eſt magis prominens, & conſpicua totius faciei. Putat Gelal, hoc fuiſſe vaticinium, ſcribit enim: فخطم انفه بالسيف يوم بدر: *& diſciſſus fuit naſus ejus gladio in bello Bedrenſi*.

XVIII. *Sicut caſtigavimus poſſeſſores horti.*] Refert, ſeu potiùs fingit Gelal, hos fuiſſe quoſdam filios familias, quorum pater ex fructibus horti ab ipſis hæreditandi, pauperibus abundanter dilargiebatur. Id egrè ferentes filii, decreverunt hortum radicitùs extirpare valdè manè, ne pauperes perſentiſcerent. Sed manè profecti, hortum combuſtum invenerunt.

XXVII. *Nos certè fuimus ſanè errantes.*] Senſus horum duorum verſuum, juxta Gelal, hic eſt. Videntes juvenes hortum ita combuſtum, putaverunt, eſſe alium hortum à ſuo. Verùm, cùm cognoviſſent verè eſſe ſuum, ſed combuſtum, dixerunt: Quid ad nos? Nihilominùs nos privandi eramus fructibus ejus; nam non perveniebant ad nos, ſed dabantur pauperibus.

XLIII. *Diſcooperietur crus.*] Explicat Gelal: هو عبارة عـــن شدة الامر يوم القيمة للحساب والجزاء يقال كشفت الحرب عـــن ساق اذا اشتد الامر فيهـــا:

alle-

Allegoria, qua ſignificatur terribilitas diei judicii ob rationem in eo reddendam, & pœnam, ſeu præmium recipiendum. Dicitur enim: Diſcooperuit bellum crus, cùm bellum vehementer deſæviit, & aggravatum eſt. Quod verò addit, impios vocandos eſſe ad adorandum, ideſt ad ſeſe incurvandos, ſed non fore potentes ad hoc: reddit rationem Gelal, quia تصير ظهورهم طبقا واحدا: *Fient dorſa eorum ſuperficies unica*: ideſt tota ſolida, & continuata, & ſine ulla flexibilitate.

XLV. *Sine ergo me, & eum.*] Ideſt ſine, ut ego cum illo rem decernam: itaut controverſia decidatur quaſi per monomachiam inter nos duos. Quod verò ſubditur, ſenſim per gradus ducemus eos, Arabicè سنستدرجهم: explicat Gelal: ناخذهم قليلا قليلا *comprehendemus, ſeu puniemus illos ſenſim, ac pedetentim.* Alii exponunt: *Gradu excidere faciemus eos.*

XLVIII. *An eſt penes ipſos Arcanum?*] Senſus eſt: Non habent penes ſe tabulam Arcanorum Dei, in qua ſcripta ſunt omnia: alioquin non eſſet, cur ipſimet ſcriberent ea, quæ dicturi ſunt. Ita Gelal. Vide ſuprà.

XLIX. *Habitator Piſcis.*] Ita vocatur Jonas apud Arabes, qui plurima de eo fabulantur. Non ſemel de illo ſuprà mentio facta eſt. Vide, quæ ibi dicta ſunt.

REFUTATIONES.

I. INcipit Sura per characterem ſingularem, nullius ſignificationis. Id verò & inutile, & ridiculum prorſùs eſt, quemadmodùm alibi probavimus. Quòd verò Deus per hujuſmodi characterem, & per calamum, & per id, quod calamo ſcibitur, juret Mahumeto, ipſum non eſſe dæmoniacum: ſummam redolet impietatem, & amentiam. Præterea non obſcurè arguit, Mahumetum ſibi certiſſimè perſuaſiſſe, ſe eſſe demoniacum, cui nonniſi per Dei juramentum poſſet oppoſitum perſuaderi. Si enim certus fuiſſet, ſe demonium non habere, ſicut certus erat, ſe non eſſe ligneum, vel lapideum, quæ cauſa fuiſſet, cur Deus juramento ſuo illum de hoc certum faceret? Debebat potiùs hoc jurari à Deo Meccanis, ſi ipſi credebant, illum eſſe demoniacum.

II. Magnum Deo mendacium tribuit Alcoranus, dùm inducit illum polliceri Mahumeto *mercedem interminabilem*: & aſſerere illum eſſe *in Religione magna*, vel, ut alii explicant, *indolis magnæ*. Si quam enim mercedem habuit, tota illa terrena fuit, & paucorum annorum circulo infeliciter terminata. Poſt mortem verò, cùm tàm ſceleſtè, ac nefariè vixerit, nullam aliam mercedem habere potuit, quàm ignis æterni. Quod verò in magna Religione fuerit, falſum prorſùs eſt, niſi fortè novam ab eo inventam ſuperſtitionem ſexcentis erroribus, figmentis, ac mendaciis refertam, & Pentateucho, atque Evangelio oppoſitam, magnam religionem dicere velimus. Neque demùm magnæ illum indolis fuiſſe quiſquam dixerit, niſi magnæ indolis nomine ingenium ad omnia ſcelera, flagitia, latrocinia, & fraudes promptum, paratumque intelligat.

III. Inſulſa prorſùs, ac ridicula eſt illa poſſeſſorum horti parabola, ſeu hiſtoria, ſive fabella. Nam, cùm horti illius fructus alendis pauperibus inſumerentur à patre familias, ac propterea filii id moleſtè ferentes vellent illud manè excidere, ratio exigebat, ut Deus illos puniret, utpote pauperibus, & paternæ pietati injurios: non autem igne præveniret, quod ferro erant filii facturi, & hortum noctu combureret, quem ipſi manè erant excisuri: præſertim cùm hujuſmodi combuſtio nullum filiis, magnum verò Patri, & pauperibus detrimentum afferret. Quomodò verò hoc exemplum quadret in pœnam Meccanis à Deo inferendam, vix intelligi poteſt.

سورة الحاقة مكية اثنتان وخمسون آية

SURA LXIX.

FATALIS.

MECCANA:

COMMATUM DUORUM, & QUINQUAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحاقة ۝ 2 ما الحاقة ۝ 3 وما ادريك ما الحاقة ۝ 4 كذبت ثمود وعاد بالقارعة ۝
5 فاما ثمود فاهلكوا بالطاغية ۝ 6 واما عاد فاهلكوا بريح صرصر عاتية ۝ 7 سخرها عليهم
سبع ليال وثمانية ايام حسوما فتري القوم فيها صرعي كانهم اعجاز نخل خاوية ۝
8 فهل تري لهم من باقية ۝ 9 وجاء فرعون ومن قبله والموتفكات بالخاطية ۝ 10 فعصوا
رسول ربهم فاخذهم اخذة رابية ۝ 11 انا لما طغي الماء حملناكم في الجارية ۝
12 لنجعلها لكم تذكرة وتعيها اذن واعية ۝ 13 فاذا نفخ في الصور نفخة واحدة ۝
14 وحملت الارض والجبال فدكتا دكة واحدة ۝ 15 فيوميذ وقعت الواقعة ۝ 16 وانشقت
السماء فهي يوميذ واهية ۝ 17 والملك علي ارجايها ويحمل عرش ربك فوقهم يوميذ
ثمانية ۝ 18 يوميذ تعرضون لا تخفي منكم خافية ۝ 19 فاما من اوتي كتابه بيمينه
فيقول هاوم اقروا كتابيه ۝ 20 اني ظننت اني ملاق حسابيه ۝ 21 فهو في عيشة
22 في جنة عالية ۝ 23 قطوفها دانية ۝ 24 كلوا واشربوا هنيا بما اسلفتم في الايام
الخالية ۝ 25 واما من اوتي كتابه بشماله فيقول يا ليتني لم اوت كتابيه ۝
26 ولم ادر ما حسابيه ۝ 27 يا ليتها كانت القاضية ۝ 28 ما اغني ماليه ۝
29 هلك عني سلطانيه ۝ 30 خذوه فغلوه ۝ 31 ثم الجحيم صلوه ۝ 32 ثم في
سلسلة ذرعها سبعون ذراعا فاسلكوه ۝ 33 انه كان لا يومن بالله العظيم ۝ 34 ولا
يحض علي طعام المسكين ۝ 35 فليس له اليوم هاهنا حميم ۝ 36 ولا طعام الا

من

من غسلين ۝ 37 لا يأكله إلا الخاطئون ۝ 38 فلا أقسم بما تبصرون ۝ 39 وما لا
تبصرون ۝ 40 إنه لقول رسول كريم ۝ 41 وما هو بقول شاعر قليلا ما تؤمنون ۝
ولا بقول كاهن قليلا ما تذكرون ۝ 43 تنزيل من رب العالمين ۝ 44 ولو تقول علينا
بعض الأقاويل ۝ 45 لأخذنا منه باليمين ۝ 46 ثم لقطعنا منه الوتين ۝ 47 فما
منكم من أحد عنه حاجزين ۝ 48 وإنه لتذكرة للمتقين ۝ 49 وإنا لنعلم أن منكم
مكذبين ۝ 50 وإنه لحسرة على الكافرين ۝ 51 وإنه لحق اليقين ۝ 52 فسبح
باسم ربك العظيم ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Fatalis (*ideſt Dies Judicii.*) 2. Quid *eſt* Fatalis? 3. Et quid intelligere faciet te, quid *ſit* Fatalis? 4. Negaverunt, ut falſam Themudæi, & Adæi Pulſatricem (*ideſt diem Judicii, quæ terrore ſuo corda pulſabit.*) 5. Porrò Themudæi perditi ſunt clamore vehementiſſimo. 6. At verò Adæi perditi ſunt vento perſtrepente, exorbitante. 7. Violenter immiſit eum *Deus* ſuper eos per ſeptem noctes, & octo dies ſeſe conſequentes. Porrò vidiſſes homines in illis proſtratos, quaſi ipſi *eſſent* trunci palmarum inanium. 8. An verò vidiſſes illorum quidquam reſſidui? (*ideſt nullum ex eis reſſiduum vidiſſes.*) 9. Venit autem Pharao, & qui *fuerunt* ante illum; & *urbes Pentapolis* ſubverſæ cum peccatrice. 10. Et contumaces fuerunt Legato Domini ſui: ideò punivit eos pena cumulata. 11. Nos ſanè, cùm excreviſſet aqua *diluvii*, portavimus vos in currenti (*ideſt in Arca.*) 12. Ut poneremus eam vobis in monimentum: & conſervaret eam auris cuſtodiens. 13. Cùm autem inſufflatum fuerit in Tubam inſufflatione una (*ideſt prima.*) 14. Et aſportata fuerit terra, & montes, & *hæc*, & *illi* comminuti fuerint comminutione una. 15. Et die illa ingruerit Ingruens (*ideſt ſubitò advenerit hora Judicii.*) 16. Et diſciſſum fuerit Cœlum, & ipſum die illa *fuerit* luxatum. 17. Et Angelus in lateribus ejus *conſtiterit*: & portaverit Thronum Domini tui ſupra ſeipſos: die illa *erunt* octo *Angeli portantes Thronum*. 18. Illa die præſentabimini: non abſcondetur ex vobis *quidquam* latens. 19. Porrò ille, cui traditus fuerit Liber ſuus in dextera ipſius, dicet: Accipite, legite Librum meum hunc. 20. Ego ſanè exiſtimavi, me adfuturum examini meo huic. 21. Hic igitur *conſtituetur* in vita placente *ſibi*. 22. In horto ſublimi. 23. Fructus ejus erunt vicini *manibus carpentium*. 24. Comedite, & bibite ſuaviter ob id, quod præmiſiſtis *bonorum operum* in diebus præteritis. 25. At verò, cui traditus fuerit liber ſuus in ſiniſtra ipſius, dicet: O utinam mihi non fuiſſet traditus liber meus hic. 26. Et neſciviſſem, *quid eſſet* examen meum hoc. 27. O utinam ipſa eſſet Decidens (*ideſt, utinam mors adeſſet mibi.*) 28. Quid profuerunt mihi divitiæ meæ illæ? 29. Periit à me potentia mea illa. 30. Arripite eum, & alligate eum. 31. Deinde *in* Tartarum projicite eum comburendum. 32. Tùm in catena, cujus menſura *ſit* ſeptuaginta cubitorum, vincite illum. 33. Quia ipſe non credidit in Deum magnum. 34. Neque ſolicitus fuit de cibatione pauperis. 35. Propterea non erit illi hodie hìc *ullus* ſtudioſus amicus. 36. Neque cibus, niſi ex *ſanie fluente è corpore damnatorum*. 37. Non comedent illum, niſi peccatores. 38. Non autem jurabo per id, quod videtis. 39. Et id, quod non videtis. 40. Quod hic *Alcoranus* ſanè *eſt* ſermo Legati venerandi. 41. Et non eſt ſermo Poetæ, quàm pauci creditis *hoc*! 42. Neque *eſt* ſermo Arioli. Quàm pauci commonefitis! 43. Demiſſio (*ideſt demiſſus fuit*) à Domino *a* ſæculorum. 44. Quòd ſi confinxiſſet de nobis aliquid *horum* ſermonum: 45. Certè arripuiſſemus eum

* mundorum.

dextra.

dextra. 46. Deindè abſcidiſſemus ab eo venam cardiacam, *itaut ſtatim moreretur*. 47. Neque *fuiſſent* ex vobis ulli ab eo *puniendo nos* impedientes. 48. Et profectò hic *Alcoranus eſt* ſanè commonitio timentibus *Deum*. 49. Et certè nos ſanè ſcimus, quòd *ſunt* ex vobis mendacii inſimulantes *illum*. 50. Et certè ipſe *eſt* ſanè ſuſpirium doloroſum *a* pro infidelibus. 51. Et certè ipſe *eſt* ſanè veritas *b* conſtantis fidei. 52. Lauda igitur in nomine Domini tui Magni.

a ſuper infideles.
b certæ.

N O T Æ.

PRima Suræ vox eſt etiam titulus illius; nempè *Fatalis*, Arabicè الحاقة, generis fœminei, ſubintelligitur enim dies; videlicet ſupremi judicii, vel reſurrectionis. Porrò verbum Arabicum حق, ex quo deducitur participium الحاقة, propriè ſignificat debitum, fixumque eſſe, vel infallibiliter contingere: vel etiam ſignificari, vel manifeſtum eſſe. Quamobrem prædictam vocem الحاقة, exponit Gelal: يوم القيمة التى يحق فيها ما أنكر من البعث والحساب والجزاء *dies reſurrectionis, in qua verum eſſe apparebit id, quod negabatur de ſuſcitatione mortuorum, & operum examine, & eorum premio, vel pena.* Ego verti *Fatalis*, nempè infallibiliter, & neceſſariò eventura, quia nulla alia vox meliùs, quàm hæc Arabicæ mihi videtur energiam exprimere. Meccana eſt hæc Sura: & duo ſuprà quinquaginta verſus à pleriſque illi tribuuntur. De præmio Lectoris hæc habe: من قراء سورة الحاقة حاسبه الله حسابا يسيرا: *Qui legerit Suram Fatalis, exiget Deus ab eo in judicio facilem rationem*, ideſt lenis erit cum eo in judicio.

Quid eſt Fatalis?] Dictum cenſet Gelal per modum amplificationis, nimirùm, quàm magna, & formidabilis erit hujuſmodi dies.

IX. *Subverſæ cum peccatrice.*] Arabicè بالخاطية, exponitur à Gelale: بالفعلات ذات الخطاء, *propter opera peccaminoſa*. Suſpicor alludi hìc ad uxorem Lot, quæ extincta eſt cum habitatoribus Sodomæ. Sive autem vertas *cum peccatrice*, vel *propter peccatricem*, recidit in idem.

XXXVIII. *Non autem jurabo.*] Arabicè فلا اقسم verti etiam poteſt: *Non ergo juro*. Vide ſuprà.

XLI. *Quàm pauci creditis!*] Arabicè قليلا مـــا تومنون; verbatim vertas: *Parum, quod creditis*. Similis loquendi modus in ſequenti verſiculo, & alibi occurrit in Alcorano. Gelal putat, particulam ما, *quod*, eſſe ſuperfluam: itaut vertendum ſit: *Parum creditis: parum commoneſimini*. Rationem reddit idem Gelal, انهـــم امنوا باشياء يسيرة, *quia ipſi credebant in rebus paucis*. Propriè vertendum videtur: *Quàm parum creditis, &c.* Sed omnia recidunt in idem.

REFUTATIONES.

I. NUllus in hac Sura ordo: nulla rerum connexio. Perturbata tantummodò in ea ſexcentarum ineptiarum farrago? Rectè dixeris eam chaos illud Ovidianum: nempe rudem, indigeſtamque molem, & malè junctarum diſcordia ſemina rerum. Incipit à die reſurrectionis; tranſit ad Themudæos, & Adæos: progreditur ad Pharaonem: tranſgreditur ad Pentapolim: tranſilit ad Arcam, & diluvium; regreditur ad ſupremam Mundi diem. Divinique judicii ſigna, & ad judicii ipſius ſcenam. Mox ad Alcoranum, & Mahumetum importunè digreditur. Quid confuſius? Et hunc à Deo conſcriptum, & traditum librum eſſe dicemus, tanteque elegantiæ, ac tam venuſti ordinis, miræque connexionis, ut, ſi homines univerſi, ac Dæmones convenirent, totoque ſimul conniterentur ingenio, nihil tàm lepidum, ac pulchrum conſcribere poſſent?

II. Aſſerit à Deo fuiſſe perditos Adæos vento contra illos immiſſo per ſeptem noctes, & octo dies ſeſe ſubſequentes, ſeu continuos: ita enim explicant حسوما communiter Interpretes, inter quos ita Jahias حسوما اي تباعـــا ليس فيها تفتير كان ذلـــك من يوم الاربعا الي يوم الاخر الاربعا والليالي سبع من ليلة الخميس الي ليلة الاربعـــا: *ita ut ſe ſubſequerentur ſine ulla interpolatione. Dies verò inceperunt à feria quarta uſque ad feriam quartam ſequentem: noctes autem à feria quinta uſque ad feriam quartam ſequentem*. At, cùm Alcoranus primo loco ponat ſeptem noctes, & deindè octo dies, impoſſibile eſt, has noctes, & hos dies ſeſe mutuò conſecutos fuiſſe ſine ulla interpolatione, ſaltem unius noctis præcedentis octavum diem. Sed reſpondebunt Moſlemi eſſe hìc figuram illam, quam vocant ὕστερον πρότερον, in qua primo loco ponitur id, quod ſecundo ponendum erat. Ego verò in hujuſmodi quiſquiliis nolo illis adverſari.

III.

III. Si ea, quæ de Throno, libris, & aliis ad diem judicii ſpectantibus dicuntur, myſticè ab Alcorano proponerentur, tolerari aliquo modo poſſent. Sed, ut alibi advertimus, hæreſim Moslemi Orthodoxi exiſtimant ea, quæ in Alcorano dicuntur, non ad verbum, & prout ſonant, ſed figuratè, vel metaphoricè intelligere. Quamobrem, cùm juſtorum bonis operibus nulla hìc merces alia tribuatur, quàm hortus ſublimis cum arboribus pomiferis, quarum fructus ita propè à terra pendebunt, ut facilè, & ſine labore manibus decerpi poſſint: itaut tota felicitas, totumque præmium ſit ſuaviter comedere, & bibere: hoc totum ita revera futurum eſſe miſeri homines certiſſimè credant.

IV. Jurat Deus per id, quod videtur, & per id, quod non videtur, Alcoranum non eſſe commentum poeticum, vel magicum, ſed verbum Dei Mahumeto revelatum; qui, ſi quid hujuſmodi confinxiſſet, ſubita à ſe morte punitus fuiſſet. Vaniſſimum, imò impiiſſimum Juramentum; nam, ſi Deus jurat per id, quod videtur, & non videtur, jurabit etiam per diabolum, & malos genios; per aſinos, per muſcas, vermes, & quidquid vile, & immundum reperitur. Utrum verò Alcoranus ſit verbum Dei, commonitio Piorum, veritas certæ fidei, quemadmodùm hìc aſſeritur, quilibet illum legens agnoſcere poteſt.

سورة المعارج مكية اربع واربعون آية

S U R A LXIX.

G R A D U S
M E C C A N A:
COMMATUM QUADRAGINTA QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 سأل سائل 2 بعذاب واقع 3 للكافرين ليس له دافع 4 من الله ذي المعارج
5 تعرج الملائكة والروح اليه في يوم كان مقداره خمسين ألف سنة فاصبر صبرا جميلا
6 انهم يرونه بعيدا 7 ونريه قريبا 8 يوم تكون السماء كالمهل 9 وتكون
الجبال كالعهن 10 ولا يسأل حميم حميما 11 يبصرونهم يود المجرم لو يفتدي من
عذاب يومئذ ببنيه 12 وصاحبته وأخيه 12 وفصيلته التي تؤويه 14 ومن في الأرض
جميعا 15 ثم ينجيه 16 كلا انها لظى 17 نزاعة للشوى 18 تدعوا من أدبر
وتولى 19 وجمع فأوعى 20 ان الانسان خلق هلوعا 21 اذا مسه الشر جزوعا
22 واذا مسه الخير منوعا 22 الا المصلين الذين هم على صلاتهم دائمون
24 والذين في أموالهم حق معلوم 25 للسائل والمحروم 26 والذين يصدقون بيوم
الدين 27 والذين هم من عذاب ربهم مشفقون 28 ان عذاب ربهم غير مأمون
29 والذين هم لفروجهم حافظون 30 الا على أزواجهم أو ما ملكت أيمانهم فانهم غير
ملومين 31 فمن ابتغى وراء ذلك فأولائك هم العادون 32 والذين هم لأماناتهم
وعهدهم راعون 33 والذين هم بشهاداتهم قائمون 34 والذين هم على صلاتهم
يحافظون 35 أولائك في جنات مكرمون 36 فمال الذين كفروا قبلك مهطعين
37 عن اليمين وعن الشمال عزين 38 أيطمع كل امرئ منهم أن يدخل جنة نعيم
39 كلا انا خلقناهم مما يعلمون 40 فلا أقسم برب المشارق والمغارب انا لقادرون

41 علي أن نبدل خيرا منهم وما نحن بمسبوقين ۝ 42 فذرهم يخوضوا ويلعبوا حتي يلاقوا
يومهم الذي يوعدون ۝ 43 يوم يخرجون من الأجداث سراعا كأنهم إلى نصب يوفضون ۝
44 خاشعة أبصارهم ترهقهم ذلة ذلك اليوم الذي كانوا يوعدون ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. INterrogavit *quidam* interrogans *Mahumetum*. 2. De pęna ſuperventura 3. Infidelibus; non erit illam repellens. 4. *Ne inſtigatur illis* à Deo habente Gradus (*ideſt Orbes Cęleſtes.*) 5. Aſcendent *per eos* Angeli, & Spiritus (*ideſt Gabriel*) ad eum in die *Judicii*, cujus erit ſpatium quinquaginta millium annorum. Suſtine igitur cum patientia ſpecioſa (*ideſt præferente vultus ſerenitatem.*) 6. Certè ipſi vident eam (*ideſt pœnam*) remotam (*ideſt putant, ſerius adventuram.*) 7. Sed *nos* videmus illam propinquam. 8. Die, *qua* erit Cęlum, velut argentum liqueſcens. 9. Et erunt montes, ſicut lana vento agitata. 10. Neque interrogabit amicus amicum. 11. Videbunt *tamen* eos (*ideſt amici amicos.*) Deſiderabit ſceleſtus redimere ſe à pęna die illa filiis ſuis. 12. Et uxore ſua, & fratre ſuo. 13. Et cognatione ſua, quæ ſuſcipiebat eum. 14. Et iis, qui *ſunt* in terra univerſis. 15. Deindè liberare eum (*ideſt eos, nempe filios, uxorem, &c.*) 16. Nequaquam *id poterit*: nam Tartarus. 17. Attrahendo *eos* per cutem capitis. 18. Accerſet *ad ſe* eum, qui terga verterit, & refugerit *à fide*. 19. Et congregaverit *opes*, & avarè retinuerit *eas*. 20. Porrò homo creatus eſt admodùm impatiens. 21. Cùm tetigerit eum, malum, *fit* timidus. 22. Cùm verò tetigerit eum bonum, *fit* tenax, avarus. 23 Sed orantes, qui ſunt in oratione ſua perſeverantes. 24. Et ii, quorum in facultatibus *eſt* debita portio conveniens. 25. Mendicanti, & prohibito *ob verecundiam à mendicando*. 26. Et, qui fideliter confitentur diem judicii. 27. Et, qui ſunt à pęna Domini ſui ſolicitè ſibi caventes. 28. Quippè à pęna Domini ipſorum non *eſt ullus* ſecurus. 29. Et, qui ſunt mentulas ſuas *pudicè* cuſtodientes. 30. Præterquàm erga uxores ſuas, aut id, quod poſſederunt dexteræ eorum (*ideſt ancillas ſuas*) hi enim *in hoc erunt* inculpabiles. 31. Qui verò appetierint *aliquid* præter hoc, hi erunt tranſgreſſores. 32. Et, qui ſunt vadimonia ſua, & pactum ſuum ſervantes. 33. Et, qui ſunt in teſtificationibus ſuis *firmiter* ſtantes. 34. Et, qui orationem ſuam ſedulò cuſtodiunt. 35. Hi erunt in hortis honorati. 36. Quid porrò *eſt* illis, qui ſunt increduli, *dùm* ante te dejecto vultu properè *ſunt* obambulantes? 37. A dextris, & à ſiniſtris *diviſi* in cętus. 38. An ſperat omnis vir ex eis, quòd ingreſſurus ſit hortum voluptatis? 39. Nequaquàm. Nos ſanè creavimus eos ex eo, quod ſciunt (*ideſt ex ſpermate.*) 40. Porrò non juro per Dominum Orientium, & Occidentium, quòd nos ſanè *ſumus* potentes. 41. Ad hoc, ut ſubſtituamus meliores ipſis: neque nos *eſſemus* præveniendi (*ideſt impediendi, ne hoc faceremus.*) 42. Sine ergo ipſi inaniter diſceptent, & ludant, donec occurrant diei ſuo, qui promittitur illis. 43. Die, *qua* egredientur è ſepulchris feſtinantes, quaſi ipſi ad vexillum militare properarent. 44. Timidè dejecti erunt oculi eorum: cooperiet eos vilitas. Hic *eſt* dies, qui promiſſus fuerat eis.

NOTÆ.

INſcribitur Sura Arabicè المعارج, ideſt *Gradus* pluralis numeri, quæ vox legitur in verſu quarto. Sed æquè recepta inſcriptio eſt سائل Interrogavit, à qua dictione primus incipit verſus. Eſt Meccana, & quatuor ſuprà quadraginta à pleriſque illi verſus tribuuntur. Merces legentis eſit eadem cum mercede eorum الذين هم لأماناتهم وعهدهم راعون: *qui promiſſa ſua, pactaque cuſtodiunt*.

I. *Interrogavit quidam interrogans.*] Quiſnam iſte fuerit, qui Mahumetum interrogavit, his verbis indica-

dicat Zamchaſcerius : وعن ابن عباس هو النضر بن حارث قال ان كان هذا هو الحق من عندك اللهم فامطر حجارة من السماء او ائتنا بعذاب اليم : *Habetur ex Ebn-Abbas, hunc fuiſſe Alnodar filium Hhareth, qui dixit: O Deus, ſi hoc, quod dicit Mahumetus, eſt veritas à te revelata, mitte è Cęlo pluviam lapidum, vel inflige nobis pęnam dolorificam.*

IV. *Habentem gradus.*] Pro his gradibus Gelal, & alii intelligunt orbes Cęleſtes, per quos aſcendunt Angeli ad Deum, ut illius imperia ad homines deferenda excipiant. Verùm, cùm dicatur hìc Angelos, & Gabrielem aſcenſuros per eos ad Deum in die reſurrectionis, & judicii, in quo Deus præſens futurus eſt in terra omnium judex : nonniſi ineptè dicuntur Angeli cum Gabriele ad eum aſcenſuri per orbes Cęleſtes. Commodiùs, ut puto, per gradus expoſuiſſent Interpretes gradus Throni, ſuper quem ſeſſurus eſt Deus in ſupremo judicio. Sed ea eſt Alcorani infelicitas, ut, cùm ſit ipſe per ſe ineptus, & abſurdus, ineptiorem, & abſurdiorem illum reddant Interpretes ſui.

V. *Cujus erit ſpatium quinquaginta millium annorum.*] Alibi conſtanter aſſerunt Moslemi, ſupremum judicium dimidię diei ſpatio abſolvendum. Ne autem videantur Prophetæ ſuo adverſari: vel potiùs, ne ipſe adverſari ſibi convincatur ; cenſet Gelal hoc tàm prolixum tot annorum ſpatium intelligendum eſſe بالنسبة الى الكافر لما يلقى فيه من الشدائد واما المؤمن فيكون عليه اخف . *reſpectu infidelium ob anguſtias, quas ea die experientur. Fideles autem leviorem ſentient eamdem diem.* Jahias aliter exponit juxta litteram Alcorani كان مقداره خمسين الف سنة يقول هذا من مقداره * لو كنتم فيه حساب الخلائق والقضاء بينهم وهو تبارك تعالى يفرغ منه في مقدار نصف يوم من ايام الدنيا . *Erit ſpatium ejus quinquaginta millium annorum. Nimirùm hoc toto tempore abſolvetur examen, & redditio rationis inter ipſas creaturas. Sed Deus abſolvet judicium dimidio diei communis.* Zamchaſcerius ſic explicat : اما ان يكون استطالة له لشدته على الكفار واما لانه على الحقيقة كذلك قيل فيه خمسون موطنا كل موطن الف سنة وما قدر ذلك على المؤمن الا كما بين الظهر والعصر . *Hoc dicitur, vel quia talis erit longitudo ejus infidelibus ob anguſtiam, & afflictionem in illo: vel quia revera tantum temporis ſpatium occupabit. Dicitur enim judicandas fore in illo quinquaginta nationes, quarum ſingularum diſquiſitioni mille anni deputabuntur. Verùm Fidelibus non erit ſpatium temporis ad examen prolixius, quàm ſit ſpatium à meridie ad veſperam.*

X. *Neque interrogabit amicus amicum.*] Quia ſcilicet unuſquiſque propria curabit, ſibique timebit.

XV. *Deindè liberare eum.*] Ideſt omnia ſua offerent ſceleſti pro ſeipſis redimendis, cum intentione omnia recuperandi, ubi ſeipſos redemerint.

XXXI. *Qui verò appetierint aliquid præter hoc.*] Ideſt, qui alias fœminas præter proprias uxores, & ancillas carnaliter cognoverint.

XL. *Porrò non juro.*] Hic etiam volunt Expoſitores, ſuperfluam eſſe particulam negativam *non*.

XLII. *Inaniter diſceptent.*] Arabicè eſt يخوضوا ; quæ vox propriè ſignificat *natare in piſcina* ; ſed in Alcorano ſignificat, inanibus diſputationibus tempus terrere.

* videtur mendum ſcripturæ pro لكى يتم

REFUTATIONES.

I. SI Alcorani verba, juxta Moslemorum theologiam, prout ſonant, accipienda ſunt, non poteſt Mahumetus excuſari à contradictione, dùm affirmat hìc, Divinum judicium quinquaginta millium annorum ſpatio peragendum, cùm tamen alibi dimidiam tantùm diei partem duraturum diſertè pronunciaverit. Utrumque verò à veritate, & ratione alienum prorsùs eſſe quis non videat? Verùm quidem eſt, judicium illud breviſſimo tempore per Divinam potentiam tranſigendum eſſe. Sed dimidiam diem illi conſtituere, omni prorsùs caret fundamento: multoque magis per quinquaginta millia annorum illud extendere ad hoc, ut unaquæque gens poſſit Divinum examen ſubire.

II. Quòd Alcoranus præter uxores, concedat viris liberam cum ancillis coeundi licentiam, etiam ſi non ſint uxores, repugnat Euangelio, ipſiſque rectæ naturæ legibus : ut alibi probatum eſt. Vide Prodromo par. 4. cap. 26. pag. 71.

III. Ridiculum eſt, quòd in oratione perſeverantibus: facultates ſuas mendicis impartientibus; Deum, ejuſque judicium timentibus: conjugia caſtè ſervantibus : vadimonia, pacta, & teſtimonia obſervantibus: nihil aliud Mahumetus pro mercede polliceatur, quàm honorificam hortorum poſſeſſionem. Nec minùs vanum eſt, quòd inducat Deum ipſum ſanctè jurare per Dominum Orientium, & Occidentium, ſe poſſe ſubſtituere alios homines aliis meliores, neque in hoc ab ullo poſſe impediri. Quis enim eſt tàm hebes, ac bardus, qui hoc ignoret? Vanum igitur, & otioſum Deo juramentum tribuit Mahumetus.

IV. Quòd Orientes plures, & Occidentes Alcoranus commemoret, innuit craſſum Mahumeti errorem, qui plures eſſe terrarum orbes exiſtimavit: de quo vide ſuprà.

سورة نوح مكية ثمان وعشرون آية

SURA LXXI.

NOE.

MECCANA:

COMMATUM VIGINTI OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 إنا أرسلنا نوحا إلى قومه أن أنذر قومك من قبل أن يأتيهم عذاب أليم ۞ 2 قال يا قوم
إني لكم نذير مبين ۞ 3 أن اعبدوا الله واتقوه وأطيعون ۞ 4 يغفر لكم من ذنوبكم
ويؤخركم إلى أجل مسمى إن أجل الله إذا جاء لا يؤخر لو كنتم تعلمون ۞ 5 قال رب
إني دعوت قومي ليلا ونهارا ۞ 6 فلم يزدهم دعاي إلا فرارا ۞ 7 وإني كلما دعوتهم
لتغفر لهم جعلوا أصابعهم في آذانهم واستغشوا ثيابهم وأصروا واستكبروا استكبارا ۞ 8 ثم إني
دعوتهم جهارا ۞ 9 ثم إني أعلنت لهم وأسررت لهم إسرارا ۞ 10 فقلت استغفروا ربكم
إنه كان غفارا ۞ 11 يرسل السماء عليكم مدرارا ۞ 12 ويمددكم بأموال وبنين
ويجعل لكم جنات ويجعل لكم أنهارا ۞ 13 ما لكم لا ترجون لله وقارا ۞ 14 وقد
خلقكم أطوارا ۞ 15 ألم تروا كيف خلق الله سبع سماوات طباقا ۞ 16 وجعل
القمر فيهن نورا وجعل الشمس سراجا ۞ 17 والله أنبتكم من الأرض نباتا ۞ 18 ثم
يعيدكم فيها ويخرجكم إخراجا ۞ 19 والله جعل لكم الأرض بساطا ۞ 20 لتسلكوا
منها سبلا فجاجا ۞ 21 قال نوح رب إنهم عصوني واتبعوا من لم يزده ماله وولده إلا
خسارا ۞ 22 ومكروا مكرا كبارا ۞ 23 وقالوا لا تذرن آلهتكم ولا تذرن ودا ولا
سواعا ۞ 24 ولا يغوث ويعوق ونسرا وقد أضلوا كثيرا ولا تزد الظالمين إلا ضلالا ۞
25 مما خطيئاتهم أغرقوا فأدخلوا نارا ۞ 62 فلم يجدوا لهم من دون الله أنصارا ۞ 27 وقال نوح
رب لا تذر على الأرض من الكافرين ديارا ۞ 28 إنك إن تذرهم يضلوا عبادك ولا يلدوا
إلا فاجرا كفلوا ۞ 29 رب اغفر لي ولوالدي ولمن دخل بيتي مؤمنا وللمؤمنين والمؤمنات
ولا تزد المومنين إلا تبارا

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. NOs ſanè miſimus Noe ad gentem ſuam, *dicentes ei*; Comminare genti tuæ, antequam adveniat eis pœna dolorifica. 2. Dixit *illis Noe*: O popule meus, certè ego *ſum* vobis commonitor manifeſtus. 3. Servite Deo, & timete eum, & obedite mihi. 4. Dimittet vobis de peccatis veſtris, & differet vos (*ideſt differet à vobis pœnam*) uſque ad metam determinatam (*ideſt mortem.*) Porrò meta Dei (*ideſt præfixa à Deo*) cùm venerit, non differetur: Si ſciretis *hoc*, *certè crederetis*. 5. Dixit *Noe*: Domine mi, certè ego vocavi gentem meam nocte, ac die. 6. Sed non auxit eis vocatio mea, niſi fugam *à fide*. 7. Et certè ego, quotieſcunque vocavi eos, ut parceres eis, poſuerunt digitos ſuos in auribus ſuis; & operuerunt ſe veſtimentis ſuis, *ne viderent me*, & obſtinatè perſtiterunt, & ſuperbè reſilierunt cum protervia. 8. Tùm ſanè ego vocavi eos manifeſtè. 9. Deinde ego certè palam locutus ſum eis, & occultè locutus ſum eis clam loquendo. 10. Et dixi: Veniam precamini à Domino veſtro: ipſe quippè eſt indultor. 11. Mittet Cœlum ſuper vos copioſè pluviam effundens. 12. Et augebit vos opibus, & filiis: & dabit vobis hortos, & dabit vobis fluvios. 13. Quid *eſt* vobis, quòd non ſperetis in Deo benignitatem? 14. Et jam creavit vos multiformiter. 15. An non videtis, quomodò creaverit Deus ſeptem Cœlos involutim (*ideſt unum ſupra aliud?*) 16. Et poſuit Lunam in eis ad lumen, & poſuit ſolem ad lucernam? 17. Et Deus germinare fecit vos è terra germinando. 18. Deinde redire faciet vos in eam, & educet vos *ex ea* educendo (*ideſt reſuſcitando.*) 19. Et Deus poſuit vobis terram in ſtratum. 20. Ut incedatis in ea per vias ſpatioſas. 21. Dixit Noe: Domine mi, certè ipſi noluerunt obedire mihi: & ſectati ſunt eum, cui non addunt opes ejus, & filii ejus, niſi perfidiam (*ideſt adhæſerunt ditioribus, & potentioribus, qui ſunt obſtinati.*) 22. Et doloſè moliti ſunt *contra Noe* technam maximam. 23. Et dixerunt *potentiores plebi*: Nullo modo relinquatis Deos veſtros: neque deſeratis Vaddum, neque Savaum. 24. Neque Jaguthum, & Jaucum, & Naſrum. Et jam ſeduxerunt multos, Et non addes iniquis *prædicatione tua*, niſi errorem: 25. Ex eo, quòd *ita commeruerint* peccata eorum, ſubmerſi ſunt, & conjecti ſunt in ignem *Gebennæ*. 26. Et non invenerunt ſibi extra Deum adjutores. 27. Et dixit Noe: Domine mi, ne relinquas ſuper terram ex infidelibus domos. 28. Nam, ſi tu reliqueris eos, ſeducent ſervos tuos, & non progignent, niſi *ſobolem* flagitioſam, infidelem. 29. Domine mi, parce mihi, & parentibus meis, & cuicumque ingreſſus fuerit domum meam fidelis: & fidelibus *viris*, & fidelibus *mulieribus*: & ne addas iniquis, niſi ruinam.

N O T Æ.

REſpondet titulus Suræ (id, quod in Alcorano rariſſimum eſt) materiæ, de qua in eadem agitur: nempè de prædicatione Noe. Meccana communiter cenſetur. Verſus octo ſuprà viginti pleriique illi tribuunt: alii tamen meliùs viginti, ac novem, ſive etiam triginta enumerant.

Qui eam legerit: كان من المومنين الذين تدركهم دعوة نوح: *Erit ex illis fidelibus, qui fuerunt tempore prædicationis Noe*. Quamvis in Bedavio pro Noe legatur النبي ع: *Prophetæ, cui ſit pax*, nimirùm Mahumeti.

XIV. *Creavit vos multiformiter.*] Arabicè eſt اطوارا: quam dictionem explicat Gelal, atque etiam Jahias: احوالا, *in variis ſtatibus*, nimirùm primò ſpermatis, deindè coaguli, tùm molæ, poſteà oſſium, & carnis, poſtremò perfecti corporis humani.

XXIII. *Neque deſeratis Vaddum.*] Erant hæc Idola illius ætatis, quemadmodùm ſcribit Zamchaſcerius, qui etiam addit, Vaddum fuiſſe Cœlum, æternum principem, & figuram ejus fuiſſe hominis. Savaum verò exhibuiſſe figuram mulieris; Jaguthum Leonis: Jaucum equi, & Naſrum aquilæ. Refert etiam opinionem quorumdam, qui cenſuerunt, hæc eſſe nomina virorum virtute, ac probitate excellentium.

REFUTATIONES.

I. CUm in Alcorano dicitur aliquis miſſus à Deo Propheta, vel Legatus ad gentem ſuam, ſemper intelligitur de gente aliqua particulari, in qua ortus ſit Propheta ille, vel Legatus. Hinc manifeſtè apparet craſſiſſimus Mahumeti error, dùm aſſerit, Noe miſſum fuiſſe à Deo Commonitorem, ſeu Legatum ad gentem ſuam; quaſi verò Noe ad populum aliquem peculiarem miſſus fuerit ad eum commonendum, cùm univerſo hominum generi, quod tunc nondùm in varias nationes diviſum fuerat, neque dici poterat peculiaris illius populus, pœnitentiam prædicaverit. Conſtat enim, nonniſi poſt diluvium, homines in varias gentes diviſos fuiſſe.

II. Non minùs hallucinatur, & errat Mahumetus, ſupponendo fuiſſe in mundo ante diluvium Idolorum cultum. Hoc idem jam ſuperiùs, ut apertè falſum rejeci. Conveniunt ſcilicet Chronologi omnes, Idola, ſeu plures deos nonniſi poſt diluvium in humanum genus invectos fuiſſe. Neque Mahumetani ipſi aliter ſentire poſſunt, ſi ſacrarum literarum veritatem, non Alcorani deliria ſequi velint. Certè non ſolùm Moyſes, ſed Chriſtus peccata humani generis ante diluvium non ad Idolorum cultum, ſed ad luxuriam, ac libidinem tantummodò revocant. Porrò, ſi hæc duo vitia ad Idololatriæ ſcelus comparentur, levia omninò, licèt alioqui graviſſima, cenſenda ſunt. Quamobrem illud, non hæc, tamquam diluvii cauſa adducenda erant. Quemadmodùm, ſi quis patriæ, vel Regis ſui proditor eſſet, ſimulque fur, vel ſcortator; & ad extremum ſupplicium damnaretur: nonniſi ineptè damnationis illius cauſa, ſola ſcortatio, vel furtum, omiſſa proditione, leſæque Majeſtatis reatu, à Judice publicaretur. Porrò neceſſarium prorsùs erat, ut ad ſceleris omnium maximi, cujuſmodi Idololatriæ eſt, deteſtationem, ſcirent omnes propter illud præcipuè à Deo humanum genus univerſum aquis ſubmerſum fuiſſe. Poſtremò non ſolùm Chriſtiani, ſed etiam Hebræi plurium deorum cultum, nonniſi poſt diluvium à poſteris Cham ortum habuiſſe, certiſſimè tenent. Vide R. Moyſen Ægyptium, vulgò Rambam in More Nebuchim.

سورة الجن مكية ثمان وعشرون آية

SURA LXXII.
GENII.
MECCANA:
COMMATUM VIGINTI OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 قل أوحي إلي أنه استمع نفر من الجن فقالوا إنا سمعنا قرآنا عجبا ۞ 2 يهدي إلى
الرشد فآمنا به ولن نشرك بربنا أحدا ۞ 3 وأنه تعالى جد ربنا ما اتخذ صاحبة ولا
ولدا ۞ 4 وأنه كان يقول سفيهنا على الله شططا ۞ 5 وإنا ظننا أن لن تقول الإنس
والجن على الله كذبا ۞ 6 وأنه كان رجال من الإنس يعوذون برجال من الجن فزادوهم
رهقا ۞ 7 وأنهم ظنوا كما ظننتم أن لن يبعث الله أحدا ۞ 8 وإنا لمسنا السماء
فوجدناها ملئت حرسا شديدا وشهبا ۞ 9 وإنا كنا نقعد منها مقاعد للسمع فمن يستمع
الآن يجد له شهابا رصدا ۞ 10 وإنا لا ندري أشر أريد بمن في الأرض أم أراد بهم ربهم
رشدا ۞ 11 وإنا منا الصالحون ومنا دون ذلك كنا طرائق قددا ۞ 12 وإنا ظننا أن
لن نعجز الله في الأرض ولن نعجزه هربا ۞ 13 وإنا لما سمعنا الهدى آمنا به فمن يؤمن
بربه فلا يخاف بخسا ولا رهقا ۞ 14 وإنا منا المسلمون ومنا القاسطون فمن أسلم فأولئك
تحروا رشدا ۞ 15 وأما القاسطون فكانوا لجهنم حطبا ۞ 16 وأن لو استقاموا على
الطريقة لأسقيناهم ماء غدقا ۞ 17 لنفتنهم فيه ومن يعرض عن ذكر ربه يسلكه عذابا صعدا ۞
18 وأن المساجد لله فلا تدعوا مع الله أحدا ۞ 19 وأنه لما قام عبد الله يدعوه كادوا
يكونون عليه لبدا ۞ 20 قل إنما أدعوا ربي ولا أشرك به أحدا ۞ 21 قل إني لا
أملك لكم ضرا ولا رشدا ۞ 22 قل إني لن يجيرني من الله أحد ولن أجد من دونه
ملتحدا ۞ 23 إلا بلاغا من الله ورسالاته ومن يعص الله ورسوله فإن له نار جهنم خالدين
فيها أبدا ۞ 24 حتى إذا رأوا ما يوعدون فسيعلمون من أضعف ناصرا وأقل عددا ۞

25 قل ان ادري اقريب ما توعدون ام يجعل ربي امدا ۞ 26 عالم الغيب فلا يظهر على غيبه احدا ۞ 27 الا من ارتضى من رسول فانه يسلك من بين يديه ومن خلفه رصدا ۞ 28 ليعلم ان قد ابلغوا رسالات ربهم واحاط بما لديهم واحصى كل شيء عددا ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. DIc, *ò Mahumete*: Revelatum fuit mihi, quòd attentè audivit cœtus ex Geniis *me legentem Alcoranum*, & dixerunt: nos certè audivimus lectionem mirabilem. 2. Dirigit ad rectam inſtitutionem: itaque credidimus in eam: & nullo modo aſſociabimus *poſthàc* cum Domino noſtro ullum. 3. Et profectò exaltetur Majeſtas Domini noſtri. Non accepit uxorem, neque *habuit* prolem. 4. Et quidem dicebat fatuus noſtrum de Deo exorbitantiam (*ideſt quidam fatui ex nobis aſſerebant, Deum habere uxorem, & filios.*) 5. Sed nos certè putavimus, quòd nullatenùs dicturus eſſet homo, & Genius de Deo mendacium. 6. Et fuerunt *a* quidam ex hominibus, *qui* confugerent ad *b* quoſdam ex Geniis *ad diſcendam veritatem*: Sed *Genii* auxerunt illis errorem. 7. Et quidem ipſi *Genii* exiſtimaverunt, quemadmodùm exiſtimaſtis *vos ò homines*, quòd non ſuſcitaturus eſſet Deus ullum. 8. Et nos quidem attrectavimus Cœlum (*ideſt tentavimus aſcendere ad illud, ut audiremus ſermones Angelorum.*) Sed invenimus illud plenum eſſe cuſtodia valida *Angelorum*, & flammis ſcintillantibus. 9. Et ſanè nos ſedebamus in eo in ſedilibus ad audiendum: At verò, qui tentaverit audire nunc, inveniet ſibi flammam *oppoſitam* ad cuſtodiam. 10. Et nos porrò neſcimus, an *hoc ſit ad* malum, *quod* intentum ſit *à Deo* in eos, qui *ſunt* in terra: an velit in eis Dominus eorum directionem. 11. Et quidem inter nos *ſunt* boni, & inter nos *ſunt* citra hoc (*ideſt mali*) ſumus viæ diverſæ (*ideſt diviſi in diverſas ſectas.*) 12. Et nos quidem exiſtimavimus, quòd non eſſemus infirmaturi Deum in terra; & nullo modo infirmaturi eſſemus eum per fugam (*ideſt, quòd non poſſemus evadere potentiam ejus, & vim in puniendo, ſive commoremur in terra, ſive fugiamus in Cœlum.*) 13. Et nos ſanè, poſtquàm audivimus directionem (*ideſt Alcoranum*) credidimus in eum. Qui porrò crediderit in Dominum ſuum; non timebit imminutionem mercedis *bonorum operum ſuorum*, neque injuſtitiam *à Deo*. 14. Et quidem ex nobis *aliqui ſunt* Moslemi (*ideſt rectam religionem profitentes*) & ex nobis *aliqui ſunt* à juſtitia deflectentes (*ideſt infideles.*) Porrò, qui ſunt Moslemi, illi exquirunt rectam inſtitutionem. 15. At verò à juſtitia deflectentes, erunt Gehennæ fomes ad incendium. 16. Et quidem, ſi *Meccani* rectè ſteterint in via (*ideſt in religione Alcoranica*) ſanè potabimus eos aqua copioſa (*ideſt largam pluviam concedemus poſt ſeptem annos ſiccitatis.*) 17. Ut probemus eos per eam, *utrum grati ſint*. Qui autem longè receſſerit à commonitione Domini ſui (*ideſt ab Alcorano:*) ingredi faciet eum in ſupplicium atrox. 18. Et quidem Oratoria *dicata ſunt* Deo: ne ergo invocetis cum Deo ullum. 19. Et ſanè, cùm ſteriſſet ſervus Dei (*ideſt Mahumetus*) *ut* invocaret eum *intra truncum Palmæ concavum*, prope fuit, ut eſſent *Genii* ſuper eum cum oppreſſione mutua (*inſiliendo unus ſupra alium, ſeque mutuò urgendo, ut eum audirent legentem Alcoranum.*) 20. Dic, *ò Mahumete, infidelibus*: Certè *ego* invoco Dominum meum: & non aſſocio cum eo ullum. 21. Dic; Ego quidem non poſſum afferre vobis damnum, neque rectam inſtitutionem. 22. Dic: Equidem nunquam defendet me à Deo ullus: & nunquam inveniam præter eum effugium. 23. Præter prædicationem *mihi commiſſam* à Deo, & Legationem ejus, *nihil poſſum conferre vobis boni, aut mali*. Qui autem contumax fuerit Deo, & Legato ejus, profectò illi *erit* ignis Gehennæ: perennaturi *ſunt* in ea ſemper. 24. Donec viderint id, quod *intentatur* illis *pœnæ, non recedent ab infidelitate ſua*. Tunc verò ſcient, quis fuerit infirmior

a viri. *b* viros.

firmior adjutore, & paucior numero (*ideſt, quis habuerit imbecilliorem adjutorem, & minora præſidia.*) 25. Dic: *a* Neſcio, an propinquum *ſit* id, quod intentatur vobis *ſupplicii*: an poſiturus ſit illi Dominus meus extremum terminum (*ideſt dilaturus ſit illud uſque ad mortem.*) 26. *Ipſe eſt* Cognitor Arcani; neque manifeſtabit Arcanum ſuum ulli. 27. Niſi, cui ſibi complacuerit ex Legatis: ipſe quippe incedere faciet ante eum (*nempè Legatum*) & poſt eum cuſtodiam *Angelorum*. 28. Ut ſciat, quòd jam pervenire fecerint *Legati ad homines* mandata Domini ipſorum: Et complexus eſt *ſcientia ſua* id, quod *eſt* apud eoſdem *Legatos*, & computavit omnem rem numerando.

a Si Scio

NOTÆ.

SUræ inſcriptio eſt الجن, ideſt *Genius*, nomen collectivum, ſeu genericum. *Agitur enim in illa de quibuſdam Geniis ad Mahumetiſmum ex Alcorani lectione converſis.* Octo ſuprà viginti verſus *illi* tribuuntur. Meccanam ubique reperio. Qui *eam legerit* كان له بعدد كل جنسى صدق محمدا وكذب به عتق رقبة *imputabitur illi, ac ſi tot captivos liberaſſet, quot fuerunt Genii, tàm, qui crediderunt in Mahumetum, quàm, qui noluerunt credere in illum.*

I. *Cœtus ex Geniis.*] Tàm Hebræi, quàm Arabes agnoſcunt Genios diſtinctos ab hominibus, & Angelis: qui in quibuſdam rebus cum hominibus, in quibuſdam verò cum Angelis conveniant. Inter ea verò, quæ cum hominibus habent communia, eſt, quòd poſſint benè, vel malè agere, & converti ad fidem, vel ad pœnitentiam. De his aliàs egi: ideò hic non repeto. Genii porrò iſti Alcoraniſtæ erant juxta Gelal: جن نصيبين, Genii Niſibienſes, nimirùm ex Niſibi celebri Civitate. Venerunt autem ad Mahumetum, ut idem ſcribit, فى صلاة الصبح ببطن نخلة موضع بين مكة والطايف: *dùm vacaret precibus ſuis in Aurora intra concavum cujuſdam Palmæ, quodam in loco inter Meccam, & Taiphum.*

III. *Exaltetur Majeſtas.*] Arabicè تعالى, cùm ſit præteriti temporis, verti poteſt: *exaltata eſt*. Sed videtur habere vim imperativi, ſeu optativi temporis, *nempè exaltetur*: quemadmodùm etiam تبرك: & utrumque uſurpatur ad deteſtationem alicujus rei, quæ impiè Deo tribuatur, & præſertim pluralitatis perſonarum, ſeu Deorum, ac ſi diceretur: *procul abſit*, vel *longè abeſt à Deo hoc, quod de illo dicitur.* idem dicendum de سبحان الله, *laus Dei*, & ſimilibus formulis.

VIII. *Attrectavimus Cœlum.*] Vide, quæ de hoc ſuperiùs dicta ſunt.

REFUTATIONES.

I. JUxta principia falſa Mahumetanorum, itemque Hebræorum; poſſet hìc aliqualiter Mahumetus in eo, quod de Geniis habet, excuſari. Verùm, cùm ex Sacris literis, tàm veteris, quàm novi Teſtamenti nihil de hujuſmodi Geniis habeamus, dicendum eſt, totum, quod hìc de illis refertur, figmentum eſſe, ac mendacium. Conſtat enim ex utroque Teſtamento, præter Angelos, & homines, nullam aliam rationalem, ſeu intellectualem creaturam à Deo conditam fuiſſe. Certum item eſt, ex Angelis quoſdam eſſe beatos, Cœloque addictos: quoſdam verò è Cœlo dejectos, & æternis cruciatibus in Gehenna damnatos; qui communiter Dæmones, Satanæ, vel Diaboli appellantur: licèt re vera caput, ſeu Princeps eorum tantummodò Diabolus, & Satanas ſaltem per antonomaſiam nuncupetur. Tàm autem ex Angelis bonis, quàm ex malis plures in terris, aliiſque elementis commorantur. Ex his malos eos eſſe putamus, qui homines obſident, vel domos, aliave loca infeſtant, & multimodis ludibriis miſeros mortales illudunt. Hos ſacræ literæ univerſos iiſdem nominibus Satanæ, vel Dæmonis, vel Diaboli, vel Spiritus immundi, vel ſpiritus nequam, vel Angeli mali, vel hujuſmodi conſueverunt appellare. Veteres Ethnici genios vocavere, voce Arabicæ conſimili. Neque verò Hebræi, neque Arabes poſſunt ullam legitimam hujuſmodi Geniorum, quales ipſi fingunt, originem oſtendere. Communis Arabum opinio eſt, illos ex Eblis, ſeu Diabolo natos fuiſſe. Verùm uxorem, ex qua eos ſuſceperit, non aſſignant. Audivi à quodam Arabe, eſſe inter eos opinionem, ex ejuſdem Diaboli coxis, ſeu inguinibus utroque ſexu præditis, *illos ortos fuiſſe*. Sed fabulam tàm abſurdam ab Arabibus fide dignam haberi, vix mihi poſſum perſuadere. Ut verò ad Hebræos veniam, hi hujuſmodi Genios שדים vocant: nimirum vaſtatores, ac perditores: & quidem meritò: nam, cùm ſint ſpiritus Deo rebelles, & hominibus hoſtes, *nihil* aliud ſatagunt, quàm eoſdem in æternum perdere. Thalmudiſtæ ſex proprietates illis tribuunt: alas, volatum ab una extremitate Mundi ad alteram, & futurorum ſcientiam: in his cum Angelis conveniunt. Tum comedere, & bibere, gignere, & multiplicari, & mori; in quibus hominibus aſſimilantur. Hæc Thalmudiſtæ omninò è cerebro ſuo; ex quo etiam confingunt, eoſdem Adami filios fuiſſe. Docent enim per centum, ac triginta primos annos, quibus Adam à Deo rejectus, atque, ut ita dicam, excommunicatus, vixit ſeparatus ab Heva, genuiſſe ſpiritus, Dæmones, & ſpectra nocturna. Adicit

icit R. Salomon, Dæmones iſtos ex gonorrhea, ſeu pollutione Adæ tempore nocturno genitos fuiſſe, dum eſſet ſub anathemate ab Heva disjunctus. R. Simon autumat, centum illis, ac triginta annis Addam generaſſe hos Genios, ex aliis Geniis fœmininis: Hevam verò item alios genuiſſe ex aliis Geniis maſculis. Verùm quærendum erit, undenam eruperint Genii illi maſculi, & fœminæ, ex quibus Adam, & Heva alios Genios procreavere. Nullus, qui non ſit prorsùs ſtipes, aut fungus, non videt hæc eſſe deliria, meraſque inæptias. Certum igitur eſt, nullos alios Genios, ſeu ſpiritus reperiri, quàm ſpiritus illos, ſeu dæmones, qui Cœlo dejecti ad ignem æternum ſunt deſtinati, licèt interim plures ex illis in terris commorentur, nihil aliud curantes, aut ſatagentes, quàm homines decipere, vexare, ſecumque in æternam ruinam pertrahere. Tales nobis eos Sacræ literæ repræſentant: nec quidquam de his, quæ Mahumetani, & Hebræi confingunt, præſertim de comeſtione, generatione, pœnitentia, morte, & hujuſmodi inſaniis, in illis reperimus, quamobrem manifeſtiſſimè apparet vanitas eorum, quæ refert Impoſtor de Geniis illis Niſibienſibus, qui ad Alcorani ſui lectionem converſi ſunt ad ipſius ſectam.

II. De furtiva illa eorundem Geniorum auditione, dùm in orbibus Cœleſtibus aſſidentes, clanculum Angelorum colloquia, admotis auriculis excipiebant: & de tota illa fabula ejectionis eorumdem è Cœlis per flammarum jaculationem poſt adventum Mahumeti; vide, quæ alibi dicta ſunt. Hic unum ſupereſt à Mahumetanis exquirendum: quomodò nimirum tàm acuti auditus hi Genii fuerint, vel tàm longas auriculas habuerint, ut ab imo Orbe Cœleſti Angelorum, qui ſupremo in Cœlo morantur, colloquia, vel voces audire potuerint. Conſtat enim inter Sapientiores Aſtrologos, ab uno Orbe Cœleſti ad alium multas milliariorum myriades eſſe: & ab imo ad ſummum immenſum penè ſpatium intercedere. Porrò ſive conſideremus Genios, ut homines, ſive ut Angelos; tàm homo, quàm Angelus habet ſphæram limitatam ſuarum operationum: quamobrem impoſſibile eſt, auditum Geniorum ab ultimo Cœlo ad ſupremum ſeſe extendere. Neque dicas, hos Genios per ſupremi orbis rimas arcana Angelorum colloquia audire tentaſſe: nam in aliis etiam inferioribus Cœlis eos ad hoc idem reſediſſe fatentur iidem Genii apud Ahmedum Abulchaſanum, vulgò Albacharium in libro الانوار; *Splendorum*, parte ſexta. Audi illos loquentes: لقد كنا نصعد الى السموات السبع ونسترق السمع الى ان بعث المسيح ابن مريم فطردنا من اربع سموات فلما كان فى هذه الايام طردنا من السموات كلها: *Jam quidem aſcendebamus ad ſeptem Cœlos ad furtivam auditionem excipiendam, donec miſſus fuit Chriſtus Filius Mariæ: tunc enim ex quatuor Cœlis depulſi ſumus. His verò diebus, in quibus ſumus, ejecti fuimus ab omnibus Cœlis.* Sermo eſt de diebus, quibus natus eſt Mahumetus.

III. Notandæ ſunt in hac Sura inſulſæ, importunæque tranſitiones à Geniis ad Meccanos, ab his ad Oratoria: ab Oratoriis iterùm ad Genios: à Geniis iterùm ad Meccanos. *Quo teneam vultus mutantem Protea modo?*

سورة المزمل مكية تسع عشرة آية

SURA LXXIII. INVOLUTUS. MECCANA: COMMATUM VIGINTI OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا ايها المزمل قم الليل الا قليلا ۞ 2 نصفه او انقص منه قليلا ۞ 3 او زد عليه
ورتل القران ترتيلا ۞ 4 انا سنلقي عليك قولا ثقيلا ۞ 5 ان ناشية الليل هي اشد وطا
واقوم قيلا ۞ 6 ان لك في النهار سبحا طويلا ۞ 7 واذكر اسم ربك وتبتل اليه تبتيلا ۞
8 رب المشرق والمغرب لا اله الا هو فاتخذه وكيلا ۞ 9 واصبر على ما يقولون واهجرهم
هجرا جميلا ۞ 10 وذرني والمكذبين اولي النعمة ومهلهم قليلا ۞ 11 ان لدينا انكالا
وجحيما ۞ 12 وطعاما ذا غصة وعذابا اليما ۞ 13 يوم ترجف الارض والجبال وكانت الجبال
كثيبا مهيلا ۞ 14 انا ارسلنا اليكم رسولا شاهدا عليكم كما ارسلنا الى فرعون رسولا ۞
15 فعصى فرعون الرسول فاخذناه اخذا وبيلا ۞ 16 فكيف تتقون ان كفرتم يوما يجعل
الولدان شيبا ۞ 17 السماء منفطر به كان وعده مفعولا ۞ 18 ان هذه تذكرة فمن
شاء اتخذ الى ربه سبيلا ۞ 19 ان ربك يعلم انك تقوم ادنى من ثلثي الليل ونصفه وثلثه
وطائفة من الذين معك والله يقدر الليل والنهار علم ان لن تحصوه فتاب عليكم فاقرءوا ما
تيسر من القران علم ان سيكون منكم مرضى واخرون في الارض يبتغون من فضل الله
واخرون يقاتلون في سبيل الله فاقرءوا ما تيسر منه واقيموا الصلوة واتوا الزكوة واقرضوا الله قرضا
حسنا وما تقدموا لانفسكم من خير تجدوه عند الله هو خيرا واعظم اجرا واستغفروا الله
ان الله غفور رحيم

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

O Involute veſtibus, ſta *in oratione* nocte, præter paucum *tempus illius*. 2. Dimidium *ſcilicet* ejus: aut diminue ex eo aliquantulum. 3. Aut

adde

adde ſuper illud : & pſalle Alcoranum pſallendo . 4. Nos ſanè conjiciemus ſuper te dictum grave . 5. Certè exordium noctis fortius eſt ad premendum, & rectius ad dicendum . 6. Porrò tibi in die *eſt* occupatio longa *in negotiis* . 7. Et memento nominis Domini tui: & ſepara te *à cæteris* , *ut vaces* illi, ſeparando te . 8. Dominus Orientis , & Occidentis : non *eſt* Deus , niſi ipſe . Accipe igitur eum in procuratorem . 9. Et patiens eſto ſuper id, quod dicunt *contra te infideles* : & ſepara te ab eis ſeparatione ſpecioſa (*ideſt nullum oſtendens ex eis timorem*) . 10. Et relinque me , & eos , qui mendacii inſimulant *Alcoranum* , præditos opulentia : *ego enim ſatis ero pro te adverſus illos* . & ſine eos , quietè vivere aliquantulùm . 11. Porrò apud nos *ſunt* compedes graves , & ignis ardens . 12. Et cibus afferens gutturi anguſtiam : & ſupplicium doloriſicum . 13. Die *quadam* commovebitur terra , & montes : & erunt montes pulvis conglomeratus , diſſipatus , 14. Nos certè miſimus ad vos Legatum , teſtem *futurum* contra vos *in die Judicii* ; quemadmodùm miſimus ad Pharaonem Legatum . 15. Sed contumax fuit Pharao Legato : propterea punivimus eum pœna vehementi . 16. Quomodò ergo evitabitis , ſi fueritis infideles , diem , *qua* inducet pueris canos , *ob magnitudinem timoris* ? 17. Cœlum diſcindendum *eſt* in eo : eſt promiſſio ejus complenda 18. Certè hæc *eſt* commonitio : qui ergo voluerit, capiet ad Dominum ſuum viam . 19 Porrò Dominus tuus ſcit, quòd tu ſtas *ad orandum* minùs , quàm duas tertias partes noctis , & per dimidium ejus , & per tertiam partem ejus . Et quidam ex eis , qui *ſunt* tecum , *faciunt idem* , Deus autem menſurat noctem , & diem : & novit , quòd nequaquam computabitis eam (*ideſt non poteſtis ſervare computum horarum ejus.*) Propterea benigniùs agit vobiſcum . Legite ergo id, quod levius fuerit *vobis* ex Alcorano . Scit , quòd erunt ex vobis infirmi : & alii peragraturi ſunt terram , ut procurent *ſibi victualia* ex liberalitate Dei : & alii pugnaturi ſunt pro via Dei . Legite ergo , quod levius fuerit *vobis* ex eodem *Alcorano* . Et ſtare facite orationem , & perſolvite ſtatutum cenſum: & fœneramini Deo fœnus pulchrum . Nam , quod præmiſeritis animabus veſtris boni *operis* , invenietis illud apud Deum : hoc erit melius , & majus in mercede . Petite verò indulgentiam à Deo : nam Deus eſt indultor, miſericors .

N O T Æ.

ARabica dictio المزمل , à qua inſcribitur Sura , & quæ habetur in primo verſu, ſignificat propriè involutum propriis veſtibus, cenſentque Expoſitores, ſcriptum eſſe المزمل pro المتزمل : Meccana a pleriſque inſcribitur: quidam tamen malunt, eſſe Medinenſem : Alii ultimum tantummodò verſum, qui incipit : *Porrò Dominus tuus* , Medinæ traditum fuiſſe. In verſibus enumerandis inſignis varietas reperitur: quidam enim octo ſupra decem : quidam decem , ac novem : quidam viginti : quidam ſeptem ſupra viginti enumerant . Sed numerus à me ſervatus eſt communior . Qui hanc Suram legerit رفع الله العسر عنه فى الدنيا والاخرة : *auferet Deus a eo omnem difficultatem in hoc Mundo, & in ſæculo futuro.*

I. *O involute veſtibus* .] Nimirùm, ò Mahumete. Hic enim, ut ait Gelal: تلفف بثيابه حين مجى الوحى له خوفا منه لهيبته : *involverat ſe veſtibus ſuis eo tempore , quo venerat ei revelatio , ob timorem ex ea conceptum , & reverentiam ipſius* . Sed Zamchaſcerius aliter rem narrat كان رسول الله من نايما بالليل متزملا فى قطيفة فنبه ونودى بما يهجن اليه الحالة التى كان عليها من التزميل فى قطيفة كما يفعل من لا يهمه امر . *Erat Propheta Mahumetus noctu dormiens veſtibus involutus ſuper culcitram holoſericam : & excitatus eſt , & audivit vocem exprobrantem ſibi delicias illas dormiendi ſuper culcitram holoſericam adeò otioſè, ac ſi nihil ſibi eſſet negotii*. Idem tamen aliter rem ita narrat قيل كان متزملا فى مرط لعايشة يصلي فهو على هذا ليس بتهجين بل هو ثنا عليه : وعن عايشة انها سيلت ما كانت تزميله قالت كان مرطا طوله اربع عشر ذراعا نصفه على وانا نايمة وهو يصلي : *Fertur , cùm Mahumetus involutus eſſet in ſtragulo Aiſæ, oraſſe . Qua in re non reprehenſionem , ſed potiùs laudem meretur . Ipſa autem Aiſa interrogata , quidnam eſſet id , quo Mahumetus involvebatur , reſpondit : fuiſſe ſtragulum longitudinis quatuordecim cubitorum , cujus medietate ipſa ſe cooperiebat , ut dormiret, dum ille precibus vacabat.*

II. *Aut diminue* .] Autumat Gelal, hanc diminutionem è dimidio impertare الى الثلث , *uſque ad tertiam partem noctis*. Additionem verò الى الثلثين , *uſque*

uſque ad duas tertias partes noctis.

IV. *Dictum grave.*] Exponit Gelal : قرآنا مهيبا او شديدا لما فيه من التكاليف : *Sententias Alcorani terribiles, ſeu vehementes, ob res difficiles, & graves, quæ in illis continebantur.*

V. *Certè exordium noctis fortius eſt.*] Explicat Gelal : ناشئة الليل القيام بعد النوم هى اشد وطاء موافقة السمع للقلب على تفهم القران واقوم قيلا ابين قولا : *Exordium noctis eſt ſurrectio ad orandum poſt ſomnum, quæ fortior eſt ad premendum, nimirùm ad conſenſum aurium cum corde pro intelligendo Alcorano : & rectior ad dicendum ; ideſt ad meliùs diſtinguendum, & clariùs proferendum id, quod dicitur* : nempè ad meliùs mente, & ore orandum. Ita piè exponunt Moslemi Impoſtoris ſui nugas, & ineptias, cùm magis legitima verſiculi hujus expoſitio eſſet : *Certè in principio noctis majus robur, & vim habet homo ad fœminas premendas, & ſubagitandas, & ad clarioribus verbis amores ſuos propalandos.* Plus ſcilicet urgebat Mahumetum negocium mulierum, quàm orationis, & priùs libidini ſatisfaciendum erat ; quàm pietati.

XII. *Et cibus afferens gutturi anguſtiam.*] Arabicè طعاما ذو غصة : *cibus habens oppreſſionem gutturis.* De hujuſmodi cibo, ita Gelal : يغص به فى الحلق وهو الزقوم او الضريع او الغسلين او شوك من نار لا يخرج ولا ينزل : *Præfocatur eo guttur : & hic eſt fructus arboris Zachum, vel Dharih ; vel Gaslin : vel ſunt ſpinæ ex igne, quæ neque ſurſum à gutture exeunt : neque deorſum deſcendunt.* Infixæ nimirùm in gutture manent.

XIX. *Deus autem menſurat.*] Tota verſiculi hujus vis in eo ſita eſſe videtur, ut Mahumetus, & ſocii ejus à prolixioribus precibus, & à ſollicitudine computandarum horarum noctis eximantur. Nam, ut refert Gelal : منهم من كان لا يدرى كم صلى من الليل وكم بقى منه فكان يقوم الليل كله احتياطا فقاموا حتى انتفخت اقدامهم سنة او اكثر فخفف عنهم : *quidam ex ipſis neſcientes, quotam partem noctis precibus impenderent, & quotam quieti, ſtabant noctem totam circumeuntes ; adeò, ut intumeſcerent pedes eorum per annum, aut plus. Propterea allevantur hìc ab hujuſmodi onere.* Credat Judæus apella : non ego.

REFUTATIONES.

I. AD impietatem, & nequitiam ſuam cohoneſtandam, & ad rudiores, ac ſimpliciores faciliùs decipiendos, fingit Mahumetus, ſe precibus ſacris nocturnas horas inſumere, etiam ultra debitum, itaut aliqualis moderationis diuinitùs præſcriptæ indigeat. Hic nimirùm mos eſt ſceleſtiſſimorum Principum, ſceleribus, flagitiiſque ſuis larvam alicujus pietatis, ac religionis inducere, ne, quales reverà ſunt, appareant, ſed, quales non ſunt, à populo exiſtimentur. Utinam & aliquibus ex Chriſtianis (ſaltem nomine) Principibus hoc vitium non inhæreret.

II. Sed, dùm ſe pium, religioſumque oſtentare impiiſſimus impoſtor ſatagit, ridiculum nugatorem detegit. Primò enim fingit, præcipi ſibi à Deo preces per totam noctem : deindè exiguam illius partem ſomno condonari. At quænam erit hæc pars exigua ? dimidium noctis, vel duæ tertiæ partes illius. Ridiculum caput, Ergone dimidium rei, vel duæ tertiæ partes, ſunt قليل, *parum*, vel *exiguum* illius ? atqui majora etiam laxantur ſomno ſpatia in fine Suræ, ubi leviora ex Alcorano, pro ſolvendis precibus præcipiuntur, quæ nimirum ad citiſſimam orationem explendam ſufficiant. Hoc nimirum eſt totam noctem orare : vel exigua illius parte quieſcere.

III. Illud verò, quod addit Gelal, quoſdam ex Mahumeti aſſeclis, neſcientes quotam partis noctem precibus ; quotam verò ſomno impenderent, vel impendiſſent : noctem totam circumeundo tranſegiſſe, eodemque tempore ſtando oraſſe ; ac proptereà tàm enormiter pedes eorum intumuiſſe, quis, niſi inſanus, credat ! At hæc non Alcorani, ſed expoſitoris illius vitio tribuenda ſunt, quemadmodùm etiam, quòd Mahumetus ita laxo in cubili dormiret, ut illius ſtragulum cubitos quatuordecim occuparet. Stabulo ſcilicet indigebat homo pecuinus, non cubili.

سورة المدثر مكية خمس وخمسون آية.

SURA LXXIV.

COOPERTUS.

MECCANA:

COMMATUM QUINQUAGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا ايها المدثر ۝ 2 قم فانذر ۝ 3 وربك فكبر ۝ 4 وثيابك فطهر ۝ 5 والرجز
فاهجر ۝ 6 ولا تمنن تستكثر ۝ 7 ولربك فاصبر ۝ 8 فاذا نقر في الناقور ۝ 9 فذلك
يومئذ يوم عسير ۝ 10 على الكافرين غير يسير ۝ 11 ذرني ومن خلقت وحيدا ۝
12 وجعلت له مالا ممدودا ۝ 13 وبنين شهودا ۝ 14 ومهدت له تمهيدا ۝ 15 ثم
يطمع ان ازيد ۝ 16 كلا انه كان لآياتنا عنيدا ۝ 17 سارهقه صعودا ۝ 18 انه فكر
وقدر ۝ 19 فقتل كيف قدر ۝ 20 ثم قتل كيف قدر ۝ 21 ثم نظر ۝ 22 ثم
عبس وبسر ۝ 23 ثم ادبر واستكبر ۝ 24 فقال ان هذا الا سحر يؤثر ۝ 25 ان هذا
الا قول البشر ۝ 26 ساصليه سقر ۝ 27 وما ادراك ما سقر ۝ 28 لا تبقي ولا تذر ۝
29 لواحة للبشر ۝ 30 عليها تسعة عشر ۝ 31 وما جعلنا اصحاب النار الا ملائكة وما
جعلنا عدتهم الا فتنة للذين كفروا ليستيقن الذين اوتوا الكتاب ويزداد الذين امنوا ايمانا
ولا يرتاب الذين اوتوا الكتاب والمؤمنون وليقول الذين في قلوبهم مرض والكافرون ماذا اراد
الله بهذا مثلا كذلك يضل الله من يشاء ويهدي من يشاء وما يعلم جنود ربك الا هو
وما هي الا ذكرى للبشر ۝ 32 كلا والقمر ۝ 33 والليل اذا ادبر ۝ 34 والصبح اذا
اسفر ۝ 35 انها لاحدى الكبر ۝ 36 نذيرا للبشر ۝ 37 لمن شاء منكم ان يتقدم او
يتأخر ۝ 38 كل نفس بما كسبت رهينة ۝ 39 الا اصحاب اليمين ۝ 40 في جنات
يتساءلون عن المجرمين ۝ 41 ما سلككم في سقر ۝ 42 قالوا لم نك من المصلين ۝
43 ولم نك نطعم المسكين ۝ 44 وكنا نخوض مع الخائضين ۝ 45 وكنا نكذب

بيوم

بيوم الدين ۞ 46 حتي اتانا اليقين ۞ 47 فما تنفعهم شفاعة الشافعين ۞ 48 فما لهم
عن التذكرة معرضين ۞ 49 كانهم حمر مستنفرة ۞ 50 فرت من قسورة ۞ 51 بل
يريد كل امري منهم ان يوتي صحفا منشرة ۞ 52 كلا بل لا يخافون الاخرة ۞
53 كلا انه تذكرة ۞ 54 فمن شا ذكره ۞ 55 وما يذكرون الا ان يشا الله هو
اهل التقوي واهل المغفرة ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. O Cooperte: 2. Surge, & prædica. 3. Et Dominum tuum magnifica. 4. Et veſtimenta tua purifica. 5. Et abominationem fuge. 6. Et ne beneficus ſis, *ut* multiplices, *plus recipiendo, quàm dediſti*. 7. Et Dominum tuum patienter expecta. 8. Cùm porrò inſonitum fuerit Tuba. 9. Ille tunc temporis *erit* dies difficilis. 10. Super infideles nequaquam facilis. 11. Sine me, & illum, quem creavi, ſolum. 12. Et tribui illi opes amplas. 13. Et filios teſtes (*ideſt, quorum teſtimonia cum plauſu admittuntur*). 14. Et planitiem ſubſtravi illi complanando (*ideſt in cunctis felicem feci illum*). 15. Inſuper ſperat, quòd aucturus ſim *illi felicitatem*. 16. Nequaquam *tamen hoc erit*: quippè ipſe eſt ſignis noſtris contrarius. 17. Mox adigam illum ad aſcendendum *montem ignis*. 18. Quippè ipſe excogitavit, & diſpoſuit, *quæ diceret contra Alcoranum*. 19. Sed occiſus fuit (*ideſt maledictus fuit*) quemadmodùm diſpoſuit. 20. Tùm occiſus fuit, quemadmodùm diſpoſuit. 21. Deinde reſpexit *præcipuos gentis ſuæ*. 22. Tùm vultum corrugavit, & triſtitiam præſetulit. 23. Deindè terga vertit, & in ſuperbiam elatus eſt. 24. Et dixit: *a* Non *eſt* hic *Alcoranus*, niſi preſtigium aliundè acceptum? 25. *b* Non *eſt* hic, niſi dictum hominis. 26. Detrudam eum comburendum in Tartarum. 27. Et quid intelligere faciet te, quid *ſit* Tartarus? 28. Nihil relinquit, & nihil dimittit, *quin abſumat illud*. 29. Comburens *c* carnes hominum. 30. Super eum *conſtituti ſunt Angeli* novemdecim. 31. Et non poſuimus Præfectos Ignis, niſi Angelos: & non conſtituimus numerum eorum, niſi ad *gignendum* ſchiſma inter eos, qui ſunt infideles: ut certi eſſent ii, quibus datus fuit Liber (*ideſt Judæi*) de veritate *Mahumeti*: & augerentur ii, qui crediderunt, fide, & ne dubitarent *amplius de hoc* illi, quibus datus fuit Liber, & Fideles: & ut dicerent illi, quorum in cordibus eſt morbus, & Infideles: Quidnam voluit Deus in hoc *numero d* myſticè ſignificare? Ita errare facit Deus, quem vult: & dirigit, quem vult. Et non novit exercitus Domini tui (*ideſt robur, & numerum præfectorum Gehennæ*) niſi ipſe: & non eſt hic (*nempe Tartarus*) niſi commonitio hominibus 32. Ita eſt. Per Lunam. 33 Et noctem, quandò retrocedit. 34. Et Auroram, quandò rutilat. 35. *Juro*, quòd hic *Tartarus* eſt ſanè una rerum graviſſimarum. 36. Commonefaciens homines. 37. *Sive* eum, qui voluerit ex vobis præire *ad præmium*, ſivè *eum, qui voluerit* retrò remanere *ad pœnam*. 38. Omnis anima pro eo, quod operata fuit, oppigneranda eſt *in Gehenna*. 39. Sed ſocii dexteræ (*ideſt boni*) in hortis interrogando exquirent à peccatoribus. 41. Quid induxit vos in Tartarum? 42. Reſpondebunt: Non fuimus ex orantibus. 43. Et non cibavimus pauperem. 44. Et inaniter diſceptavimus cum futilia pertractantibus. 45. Et negavimus, ut falſum diem Judicii. 46. Donec ſupervenit nobis certitudo (*ideſt mors*). 47. Neque verò proderit illis interceſſio intercedentium. 48. Quid porrò *eſt* ipſis, quòd à commonitione *ſunt* longè recedentes. 49. Quaſi ipſi *eſſent* aſini ſilveſtres. 50. *Qui* fugiunt à leone. 51. Atqui vellet quilibet vir ex ipſis, ut darentur ſibi codices aperti *à Deo, quibus ipſis præciperet, ut ſequerentur*

a Si
b Si
c homines
d parabolica

Mahumetum. 52. Minimè *erit hoc*. Atqui non timent ſæculum futurum. 53. Minimè, *inquam*, *erit hoc*: quippè hic *Alcoranus eſt* commonitio *ſufficiens*. 54. Qui ergo voluerit *commoneri*, commonefaciet eum. 55. Sed non commonefient, niſi voluerit Deus. Ipſe dignus *eſt* timore: & dignus *eſt* indulgentia (*ideſt ipſi convenit hominibus indulgere*).

NOTÆ.

INſcriptio ex primo verſu deſumpta, eſt المدثر pro المتدثر, ideſt *Coopertus*, ſeu *involutus veſtibus exterioribus*: * nam الدثار, juxta Zamchaſcerium eſt ما فوق الشعار, *quod ſupra interiores veſtes induitur*. Sura Meccana cenſetur: & verſus quinque ſuprà quinquaginta illi à pleriſque tribuuntur. Zamchaſcerius, aliique non inferioris notæ Authores, aſſerunt, hanc fuiſſe primam Suram, quæ revelata fuerit Mahumeto: communis tamen ſententia adverſatur, ut conſtat ex his Jahiæ verbis: قال جابر بن عبد الله هذه اول اية نزلت على النبى ثم قال يحيى والعامة على ان اول ما نزل اقراء باسم ربك الذى خلق: *Dixit Giaber filius Abdalah: Hi fuerunt primi verſus Prophetæ Mahumeto revelati. Dixit Jahias: communis ſententia eſt, prima verba revelata Mahumeto fuiſſe illa: Lege in nomine Domini tui, qui creavit*. Quæ verba infrà occurrent. Premium Lectoris erit من قراء سورة المدثر اعطاه الله عشر حسنات بعدد من صدّقه وكذّبه: *Qui legerit Suram Cooperti: dabit illi Deus decem bona pro numero eorum, qui, ut veraci, Mahumeto crediderunt, & eorum, qui, ut mendacem rejecerunt eum*.

*Ineptè more ſuo Hottingerus: *Coopertus floreis*.

I. *O Coopert.e*] Quam ob cauſam ita ſe appellet Mahumetus, exponit Zamchaſcerius ipſius Mahumeti verbis, qui fertur dixiſſe: كنت على جبل حراء فنوديت يا محمد انك رسول الله فنظرت عن يمينى ويسارى فلم ار شيا فنظرت فوقى فرايت شيا. وفى رواية عايشة فنظرت فوقى فاذا به قاعد على عرش بين السماء والارض يعنى الملك الذى ناداه فرعبت ورجعت الى خديجة فقلت دثرونى دثرونى فنزل جبرائيل وقال يا ايها المدثر قم فانذر وربك فكبر: *Eram ſupra montem Hora, & audivi dicentem mihi: O Mahumete, certè tu es Legatus Dei. Et reſpexi ad dexteram meam, & ad ſiniſtram meam, & nihil vidi. Et aſpexi ſupra me, & vidi neſcio quid (Vel, ut habetur ex relatione Aiſæ) & vidi ſedentem ſuper Thronum inter Cœlum, & terram (hic erat Angelus, qui vocaverat eum) & tremefactus reverſus ſum ad Chadigen, & dixi: Cooperite me; cooperite me* (Aliqui addunt: وصبوا على ما باردا & *effundite ſuper me aquam frigidam*). *Et tunc deſcendit Gabriel, & dixit ei: O Cooperte, &c.* Ex aliorum verò relatione hæc habet idem Author: وقيل سمع من قريش ما كرهه فاغتم فتغطى بثوبه مفكرا كما يفعل المغموم فامر ان لا تدع انذارهم: *Dicunt alii, illum audiviſſe à Coraiſitis contra ſe verba, quæ ipſi valdè diſplicuerunt, quamobrem triſtitiæ oppreſſus cooperuit ſe pallio ſuo, eoque involutus ſedebat cogitabundus, in morem hominis ſolicitudine, ac mœrore pleni. Tunc verò Gabriel præcepit ei, ut ſurgeret, & Coraiſitis minitabundus prædicaret*. Verùm hæc omnia figmenta ſunt ad rei veritatem obſcurandam, & fabulis involvendam. Conſtat enim, Mahumetum epileptico morbo, vel ut dæmoniaca corripi conſueviſſe: & tunc temporis jubebat ſe veſtibus, ſeu ſtragulis cooperiri; ſimulans ſibi à Gabriele arcana cœleſtia revelari. Hoc ſemper fuit apud omnes, tàm veteres, quàm recentes mortales certos, & traditum, & creditum, quidquid Moslemi nugentnr.

V. *Et abominationem fuge*.] Vox Arabica الرجز, ideſt *abominatio*, exponitur hìc communiter à Moslemis pro *Idolorum cultu*: ita enim ferunt, Mahumetum ipſum expoſuiſſe. Gelal: فسره النبى صلى بالاوثان: *Expoſuit eam Propheta Mahumetus pro Idolis*. Jahias: الرجز فاهجر الاوثان لا تعبدها: *Abominationem fuge: ideſt, Idola ne colito*. Eodem modo Zamchaſcerius, & cæteri, quos videre licuit.

XI. *Sine me, & illum, quem creavi ſolum*.] Ideſt, ſine, ut veniat ad me in judicium ſolus, & omnibus opibus, filiiſque ſuis ſpoliatus. Putant Zamchaſcerius, & alii, hìc Mahumetum mordere الوليد ابن المغيرة, *Validum filium Mogheiræ* hoſtem ſuum infenſiſſimum, cum quo perpetuas habuit ſimultates, & qui ob magnam felicitatem vocabatur à ſuis الوحيد *Unicus*, ſeu *Solus*.

XIX. *Sed occiſus eſt, quemadmodùm diſpoſuit*.] Verbum Arabicum قتل *occiſus eſt*, exponitur à Gelale: لعن وعذب: *maledictus, & punitus fuit*. Sed fortaſsè meliùs accipiemus præteritum tempus pro imperativo execratorio, ut aliàs moris eſt: *occidatur*, ſeu *maledicatur, ac puniatur*. Illud verò, quod additur: *quemadmodùm diſpoſuit*, exponitur ab eodem Authore: *juxta malitiam pravæ cogitationis cordis ſui contra Alcoranum, & Mahumetum*.

XXIV. *Aliundè acceptum*.] Nempè ab aliis Magis, & Præſtigiatoribus, vel potiùs à Judæis, & Chriſtianis.

XXXI. *Et certi eſſent ii, quibus datus fuit Liber*.] Explicat Gelal: اى اليهود صدق النبى كونهم تسعة عشر الموافق لما فى كتابهم. Nimirùm *Judæi certi eſſent de veracitate Mahumeti, dùm aſſerebat, Angelos præfectos Gehennæ eſſe ſeptemdecim, cum hoc ipſum conformare eſſet illi, quod in Sacris ipſorum libris continebatur*.

NOTÆ.

REFUTATIONES.

Diſſimulant Moslemi veram caulam, cur Mahumetus frequenter veſtibus ſe, ac ſtragulis cooperiri, atque aqua perfundi juberet. Neque enim erat cur ob id, quod in monte Hora ſe vidiſſe fingebat, vel ob contumelias à Coraiſitis acceptas, hoc exigeret: ſed, ut jam dixi, ita epileptico morbo, vel maniâ frequenter laborabat, ut ad deformes vultus, totiuſque corporis motus celandos, hujuſmodi veſtium, ac ſtragulorum remediis uteretur. Hoc idem faciunt hodie illi, qui inter Mahumetanos religioſiores, ac ſanctiores habentur, dùm poſt longam corporis agitationem in terram prolapſi, à ſpiritu neſcio quo prophetiæ corripi ſe fingunt. Prophetam ſcilicet ſuum imitantur.

II. Ex ſuo ipſius teſtimonio oſtendit, qualis fuerit hoc tempore Mahumetus, cui opus fuerit præcipi à Deo, ut Idolorum cultum, quem meritò abominationem vocat, refugeret; quippè qui adhuc Idololatriam ſequeretur. Conatur Gelal Prophetam ſuum ab hoc ſcelere vindicare, accipiendo الهجر *fuge*, pro ثم في هجرة *perſevera in fugâ illius*, nempè Idololatriæ. Aliud enim eſt aliquid facere; & aliud perſeverare in eo faciendo. Porrò Mahumetum uſque ad quadrageſimum circiter ætatis annum, quo, dùm eſſet in monte Hora, finxit ſe ad prophetiæ, & Apoſtolatus munus vocari, Idola coluiſſe, apertè in illius vita, *in digreſſione § octavi*, demonſtravimus, vide ibi plura. Hinc fortaſsè quidam magnæ authoritatis Authores inter Moslemos cenſent hanc fuiſſe primam Suram Mahumeto traditam, ...andò ſcilicet à plurium deorum cultu ſe ...ceſſiſſe ...vulgavit.

III. Dedecet omninò Legi...torem, qualem ſe facit Mahumetus, Sat...ici perſonam induere, & ſcommatibus ...imicos ſuos privatos, ſuppreſſo nomine, appetere. Id tamen facit Mahumetus hîc, & alibi contra Validum filium Mogheiræ, & alios ex Meccanis ſibi infenſos.

IV. Iterùm obtrudit commentum de Angelis Gehennæ præfectis, quod jam ſuprà rejecimus: nullum quippè de hujuſmodi Angelis, eorumque numero in Sacris literis verbum reperitur. Et nihilominùs adeò impudens eſt Mahumetus, ut non vereatur, teſtes inſaniæ ſuæ Judæos acceriere, quaſi ipſi cum eo vellent inſanire. Sed nunquam mihi perſuadebo, Judeos in hoc illi teſtimonium ſuum commodaturos: niſi fortè, ut eidem aſſententur, velint impudenter mentiri.

V. Iterùm Deo impium, ac ſuperſtitioſum tribuit juramentum. Quis enim impietatis, ac ſuperſtitionis non condemnet eum; quem per noctis receſſum, vel per Auroræ crepuſculum jurantem audiat, præſertim, ſi hîc in re minimè dubia, cunctiſque notiſſima, qualis eſt Tartarum, ſeu Gehennam rem eſſe gra... mam, juramentum adhibeat?

VI. Juſtè exigebant Judæi, vel Me... ...ani Di... ...oritatem vinum aliquem librum, ob cujus ...edere in Alſequi deberent Mahumetum, & ... quamobrem coranum. Atqui is nullus e... Chriſtus certè, meritò utrumque reiiceb... ſibi comparaverunt ejuſque Euangelium ſi... ...o traditorum, Pentaetiam ex librorum &... Prophetarum teſtimonio: teuchi ſcilicet, ...to con...it, nec Alcorano, quod nec Mah... ...ſtravimus. Quòd ſi Moslemi ut ſæpè de... ...ntateuchum, ac Moyſen, nullius objiciant, ... libri divinitùs revelati teſtimo... præceder... ...uiſſe: facilè reſpondebimus, Deum nium inauditis prodigiis, ac portentis, fidem ipſi... Divinam ſufficienter conciliaſſe, ut nullus poſſet rationabiliter eorum veritatem, veracitatemque negare. Hoc verò neque de Alcorano, neque de Mahumeto quiſquam ſine manifeſtiſſimo mendacio affirmaverit.

VII. Cùm inſtaret Mahumetus, credendum eſſe Alcorano ſuo, eo, quòd ſine ullius Divini libri teſtimonio, ſatis ex ſeipſo fidem mereretur, & ſufficiens eſſet ad homines commonendos, & in religione recta inſtruendos: ex alia verò parte obſtinatam Arabum contradictionem videret: concludit, neminem poſſe ab Alcorano commoneſieri, niſi voluerit Deus. Circa quem loquendi modum vide, quæ alibi fusè diſſeruimus.

سورة القيمة مكية اربعون آية

SURA LXXV
RESURRECTIO
MECCANA:
COMMATUM QUADRAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 لا أقسم بيوم القيمة ۝ 2 ولا أقسم بالنفس اللوامة ۝ 3 أيحسب الإنسان ألن نجمع عظامه ۝
4 بلي قادرين علي أن نسوي بنانه ۝ 5 بل يريد الإنسان ليفجر أمامه ۝ 6 يسأل أيان
يوم القيمة ۝ 7 فإذا برق البصر ۝ 8 وخسف القمر ۝ 9 وجمع الشمس والقمر ۝ 10 يقول
الإنسان يومئذ أين المفر ۝ 11 كلا لا وزر ۝ 12 إلي ربك يومئذ المستقر ۝ 13 ينبأ الإنسان
يومئذ بما قدم ۝ 14 وأخر ۝ 15 بل الإنسان علي نفسه بصيرة ۝ 16 ولو ألقي معاذيره ۝
17 لا تحرك به لسانك لتعجل به ۝ إن علينا جمعه وقرانه ۝ 18 فإذا قرأناه فاتبع
قرانه ۝ 19 ثم إن علينا بيانه ۝ كلا بل تحبون العاجلة ۝ 21 وتذرون الآخرة ۝
22 وجوه يومئذ ناضرة ۝ إلي ربها ناظرة ۝ 24 ووجوه يومئذ باسرة ۝ 25 تظن أن
يفعل بها فاقرة ۝ 26 كلا إذا بلغت التراقي ۝ 27 وقيل من راق ۝ 28 وظن أنه
الفراق ۝ 29 والتفت الساق بالساق ۝ 30 إلي ربك يومئذ المساق ۝ 31 فلا صدق ولا
صلي ۝ 32 ولكن كذب وتولي ۝ 33 ثم ذهب إلي أهله يتمطي ۝ 34 أولي
لك فأولي ۝ 35 ثم أولي لك فأولي ۝ 36 أيحسب الإنسان أن يترك سدي ۝ 37 ألم
يك نطفة من مني يمني ۝ 38 ثم كان علقة فخلق فسوي ۝ 39 فجعل منه الزوجين
الذكر والأنثي ۝ 40 أليس ذلك بقادر علي أن يحيي الموتي ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Non juro per diem Reſurrectionis. 2. Et non juro per animam culpantem ſeipſam, *quamvis benefaciat*. 3. An exiſtimat homo, quòd non collecturi ſimus oſſa ejus (*ideſt ſimul unituri ea*)? 4. Utique *colligemus*; potentes ad hoc, ut coæquemus digitos ejus (*ideſt reſtituamus eos cum æqua pro-*

por-

portione). 5. Atqui vult homo negare *id*, *quod eſt* coram ſe. 6. Interrogat: Quandonam *erit* dies Reſurrectionis? 7. Porrò, cùm perſtrictus fuerit oculus, *intuens id, quod negabat*. 8. Et eclypſata fuerit Luna. 9. Et ſimul coniuncti fuerint Sol, & Luna: 10. Dicet homo die illa: Ubi erit effugium? 11. Nequaquàm: non erit effugium illum. 12. Ad Dominum tuum die illa erit conſiſtentia (*ideſt omnes ſtabunt ante illum*). 13. Enarrabitur homini die illa id, quod præmiſerit. 14. *Et id, quod* poſteà fecerit (*ideſt opera ejus prima, & noviſſima*). 15. Immò homo *erit* contra animam ſuam teſtis oculatus. 16. Et licèt opponat excuſationes ſuas, *non admittentur*. 17. Ne moveas in eo linguam tuam, ut acceleres in eo (*ideſt, ne nimis acceleres linguam in legendo Alcorano*). quippè noſtrum erit colligere illum *in pectore tuo*; & legere illum (*ideſt dare vim linguæ tuæ legendi illum*). 18. Cùm autem legerimus illum *tibi per Gabrielem*, ſectare lectionem ejus. 19. Deindè porrò noſtrum erit declarare eum *tibi*. 20. Ita eſt. Sed *vos diligitis vitam mundanam* celeriter tranſeuntem. 21. Et relinquitis vitam noviſſimam. 22. Vultus *aliquorum erunt* die illa venuſtè micantes. 23. Ad Dominum ſuum reſpicientes. 24. Vultus verò *aliorum erunt* die illa mœſtè corrugati. 25. * Putabunt, quòd faciendum ſit contra ſe magnum malum. 26. Ita *erit*. Cùm pervenerit *anima* ad fauces. 27. Et dicetur *à circumſtantibus*: quis *erit a* faſcinum afferens (*ideſt potionem incantatam, ut convaleſcat*)? 28. Et exiſtimaverit, illam eſſe ſeparationem *ab hoc Mundo*. 29. Et conjunxerit ſe crus cum crure. 30. Ad Dominum tuum die illa *erit* perductio *animæ*. 31. Porrò non credidit *homo*, neque oravit. 32. Sed mendacii inſimulavit *Alcoranum*, & avertit ſe *à fide*. 33. Tum abiit ad familiam ſuam, cum faſtu incedebat. 34. Proximum *eſt* tibi *id, quod non velles*: proximum, *inquam; eſt*. 35. Iterum *dico*, proximum *eſt* tibi, proximum, *inquam, eſt*. 36. An exiſtimat homo, quòd relinquendus ſit liber, *ac ſolutus, ſine ullis legibus*. 37. Nonne fuit *homo* exiguus humor ex ſpermate, *quod ſpermatizatur* (*ideſt effunditur in vulvam*)? 38. Deindè fuit ſanguis coagulatus: creavitque *Deus ex eo hominem*, & conformavit æqualiter (*ideſt cum juſta proportione*). 39. Et poſuit ex eo duos conjuges; maſculum, & fœminam. 40. Nonne ille, *qui fecit hæc*, potens *eſt* ad hoc, ut vivificet mortuos?

Inepta tranſitio.

nulla connexio.

* Poteſt etiã verti: *Putares, quòd faciendũ eſſet contra ipſos magnũ malum*

a pharmacum.

NOTÆ.

Epigraphe eſt القيمة, *Reſurrectio*, quæ vox habetur in primo verſu, & reſpondet materiæ, de qua hìc agitur, nempè de Reſurrectione mortuorum, quamvis alia etiam extra rem propoſitam intermiſceantur. Sura Meccana eſt, illique verſus quadraginta communiter tribuuntur: quamvis nonnulli pauciores recenſeant. Premium lectori promittit Mahumetus his verbis: من قراء سورة القيمة شهدت له انا وجبرابيل يوم القيمة انه كان مومنا به. *Qui legerit Suram Reſurrectionis, teſtis ero ego unà cum Gabriele illi in die Reſurrectionis, quòd ipſe crediderit in eum*: videlicet diem Reſurrectionis, ut habet Zamchaſcerius

IV. *Potentes ad hoc, ut coæquemus digitos ejus.*] Ideſt, cùm potentiam habeamus ad reſtituendos digitos ejus, ſicut ante fuerant: multòque magis ad majora membra reſtituenda. Ita Gelal.

V. *Id, quod eſt coram ſe.*] Ideſt id, quod illi evidenter oſtenditur.

IX. *Et ſimul conjuncti fuerint Sol, & Luna.*] Itaut quemadmodum credunt Moslemi, Sol oriatur ab Occidente: Luna verò ab Oriente.

XVII. *Ne moveas in eo linguam tuam.*] Explicat Gelal: لا تحرك بالقران قبل فراغ جبرابيل منه لسانك لتعجل به خوف ان ينفلت منك ان علينا جمعه في صدرك وقرانك اي جريانه على لسانك فاذا قراناه عليك بقراة جبرابيل فاتبع قرانه اي استمع قرانه فكان رسول الله يستمع ثم يقروه. *Ne moveas in Alcorano* legendo, ſeu repetendo, *linguam tuam, antequàm abſolverit Gabriel verba ejus, ut acceleres eum, ob timorem, ne ille avolet à te: nam noſtrum erit colligere eum in pectore tuo* (ideſt redigere eum tibi totum in memoriam) *& legere eum tibi*; *ideſt facere, ut lingua tua facilè proferat eum. Cùm autem legerimus eum tibi per Gabrielem, ſequere lectionem ejus: ideſt attentè priùs audi, quod ipſe legit* (ut ſcilicet rectè repetas illud.) *Itaque Mahumetus audiebat priùs* lectionem Gabrielis: *deindè recitabat*, ſeu repetebat *illam*. Nimirùm, ſicut puer ſub pedagogo, repetebat verba lecta à Gabriele: & timens, ne Gabriel abſcederet, antequàm ipſe totum repetiiſſet, ac propterea aliquid memoria excideret, nimis accelerabat linguam, & confundebat verba ſua cum verbis Gabrielis. Vah nugas! Admirare porrò hìc lector divinam illam, quam adeò jactant Moslemi, Alcorani connexionem. Quid, oro, hæc cum præcedentibus, & ſequentibus?

XXIX. *Et conjunxerit ſe crus cum crure.*] Notat actum naturalem morientium, dùm crura extendunt, ſimulque conjungunt.

XXXI. *Porrò non credidit.*] Quæ Gelal putat hìc dici de homine malo, & impio in communi: Jahias, & alii cenſent, eſſe ſcommata, & ſarcaſmata in Abugehelum infenſiſſimum Mahumeto, quantumvis ſanguine conjunctum.

REFU-

REFUTATIONES.

I. QUòd Deus juret per diem Reſurrectionis eſt contra omnem rationem, ut alibi oſtendimus, in hujuſmodi juramentis, quæ Deo impiè in Alcorano tribuuntur. Multò verò magis abſurdum eſt, Deum jurare per animam اللوامة, ideſt *vehementer culpantem, ac reprehendentem ſeipſam*: ut plerique exponunt, quamvis in benè faciendo ſeſe ſtudioſè exerceat, ut gloſſat Gelal: Sive per animam fidelem, quę in die Judicii culpabit, & redarguet infidelem: ſive per animam Adæ, quæ ſeipſam aſſiduè culpabat, ac reprehendebat ob admiſſam primam culpam, ut exponit Zamchaſcerius. Nefarium enim eſt vel cogitare, quòd Deus juret per animam, etiam innocentem, nedùm peccatis, & culpis maculatam: juraret enim Deus per creaturam ſuam. Qui verò non rideat, cùm audiat Deum jurare per diem Reſurrectionis, futurum eſſe diem Reſurrectionis? Nemo quippè jurat, niſi ad aſſerendam aliquam rem dubiam, & incertam, per aliquid, quod ſit ſaltem magis evidens, & certum eo, quod juratur. Jurare verò per diem Reſurrectionis, futurum eſſe diem Reſurrectionis, eſt jurare idem per idem, & incertum per incertum, non ſecus, ac ſi, cùm dubitarem, utrum aliquod eſſet os Divi Petri: juraret mihi alius per hoc os Divi Petri, hoc eſſe os Divi Petri.

II. Introducitur Deus probare potentem ſe eſſe ad ſimul colligenda, & unienda oſſa hominis mortui, quia potens eſt ad coæquandos, ſive in integrum reſtituendos digitos ejus. Si enim, inquit Gelal, exigua digitorum oſſa poteſt Deus reſtituere, multò magis grandiora corporis oſſa poterit re[illegible]re. Quantum valeat hoc argumentum, nemo non videt: idem enim eſt; ac ſi dicat: Poteſt quis pingere in tabula exigua parvam imaginem, ergo multò magis poterit pingere magnam: in magna. Mihi verò humano modo loquendo videtur aliqua major potentia requiri ad reſtituenda, & carne veſtienda oſſa majorum membrorum, ut crurium, brachiorum, & capitis, quàm digitorum; à Deo verò utrumque eodem modo facile eſſe certum eſt.

III. Jam ſuprà notavi importunam, ac ridiculam tranſitionem, ſeu digreſſionem à verſu 16. ad 17. itemque à 19. ad 20. & à 21. ad 22. itaut inſani alicujus, & amentis ſermones appareant: & ita inter ſe hæreant, ut ligna, & lapides, vel ferrum, & ſtupa. Illud verò riſum movet, quod de Mahumeto Gabrielis lectionem, tamquam puero Pædagogi, repetente refertur. Hinc apparet, Mahumetum nullum Alcoranum apud ſe habuiſſe.

IV. Poſtremò, ſi Mahumetus à trigeſimo primo verſu, juxta explicationem Geſalis, & aliorum, Abugechelum cognatum ſuum, quamvis ſibi infenſum, mordet, ac lacerat, conſanguinitatis leges prorsùs tranſgreditur; &, ut ſuprà notavi, Satyriſtam ſe, non Legiſlatorem demonſtrat.

سورة الانسان مكية احدي وثلثون آية

SURA LXXVI.

HOMO.

MECCANA:

COMMATUM UNIUS, & TRIGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 هل أتي علي الانسان حين من الدهر لم يكن شيا مذكورا ۞ 2 إنا خلقنا
الانسان من نطفة أمشاج نبتليه فجعلناه سميعا بصيرا ۞ 3 إنا هديناه السبيل إما شاكرا
وإما كفورا ۞ 4 إنا أعتدنا للكافرين سلاسلا وأغلالا وسعيرا ۞ 5 إن الأبرار يشربون من
كأس مزاجها كافورا ۞ 6 عينا يشرب بها عباد الله يفجرونها تفجيرا ۞ 7 يوفون بالنذر
ويخافون يوما كان شره مستطيرا ۞ 8 ويطعمون الطعام علي حبه مسكينا ويتيما وأسيرا ۞
9 إنما نطعمكم لوجه الله لا نريد منكم جزاء ولا شكورا ۞ 10 إنا نخاف من ربنا
يوما عبوسا قمطريرا ۞ 11 فوقاهم الله شر ذلك اليوم ولقاهم نضرة وسرورا ۞ 12 وجزاهم بما
صبروا جنة وحريرا ۞ 13 متكئين فيها علي الأرائك لا يرون فيها شمسا ولا زمهريرا ۞
14 ودانية عليهم ظلالها وذللت قطوفها تذليلا ۞ 15 ويطاف عليهم بآنية من فضة وأكواب
كانت قواريرا ۞ 16 قواريرا من فضة قدروها تقديرا ۞ 17 ويسقون فيها كأسا كان
مزاجها زنجبيلا ۞ 18 عينا فيها تسمي سلسبيلا ۞ 19 ويطوف عليهم ولدان مخلدون إذا
رأيتهم حسبتهم لؤلؤا منثورا ۞ 20 وإذا رأيت ثم رأيت نعيما وملكا كبيرا ۞ 21 عاليهم
ثياب سندس خضر وإستبرق وحلوا أساور من فضة وسقاهم ربهم شرابا طهورا ۞ 22 إن [illegible]
كان لكم جزاء وكان سعيكم مشكورا ۞ 23 إنا نحن نزلنا عليك القرآن تنزيلا ۞
24 فاصبر لحكم ربك ولا تطع منهم آثما أو كفورا ۞ 25 واذكر اسم ربك بكرة
وأصيلا ۞ 26 ومن الليل فاسجد له وسبحه ليلا طويلا ۞ 27 إن هؤلاء يحبون العاجلة

ويذرون

ويذرون وراءهم يوما ثقيلا ۞ 28 نحن خلقناهم وشددنا أسرهم وإذا شئنا بدلنا أمثالهم
تبديلا ۞ 29 إن هذه تذكرة فمن شاء اتخذ إلى ربه سبيلا ۞ 30 وما يشاؤن إلا
أن يشاء الله إن الله كان عليما حكيما ۞ 31 يدخل من يشاء في رحمته والظالمين
أعد لهم عذابا أليما ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. AN venit ſuper Hominem tempus ex ſæculo (*ideſt longum tempus*) necdum fuit *circa eum facta* res memorabilis? 2. Nos certè creavimus hominem ex ſpermate commixto *viri*, & *fœminæ*, *ut* probaremus illum *utraque fortuna*: & fecimus eum audientem, videntem. 3. Nos certè direximus eum in viam *rectam*, ſive gratum, ſive ingratum *futurum*. 4. Nos certè præparavimus Infidelibus catenas, & vincula collo inſerenda, & ignem ardentem. 5. Porrò Juſti bibent ex calice *vini*, erit commixtio ejus *ex aqua* Caphur. 6. Fontis, ex quo bibent ſervi Dei: fluere facient eum, fluere faciendo (*ideſt deducendo, quocunque placuerit*). 7. Complebant, *dum viverent*, vota: & timebant diem, cujus malum erat latè ſpargendum (*ideſt diem Judicii*). 8. Et cibabant cibo ſuper amore ejus (*ideſt, qui ipſis erat gratus*) pauperem, & orphanum, & vinctum. 9. *Dicentes*: Certè cibamus vos propter faciem Dei (*ideſt pro ſpe præmii à Deo*) nolumus à vobis retributionem, neque gratiarum actionem. 10. Nos certè timemus à Domino noſtro diem corrugantem facies, calamitoſam. 11. Propterea liberavit eos Deus à malo illius diei; & conjecit in eos lucem decoram vultus, & diſparitatem. 12. Et retribuit eis eo, quòd patientes fuerint, hortum, & veſtem ſericam. 13. Diſcumbentes *erunt* in eo ſuper lectulos ſponſales: non videbunt in eo Solem, neque Lunam (*ideſt non experientur calorem, neque frigus*). 14. Et vicinæ *erunt* ſuper eos umbræ *arborum* illius: & demittentur poma earum demittendo (*ideſt demittent ſeſe rami, ut faciliùs poma carpantur*). 15. Et circumferentur illis vaſa ex argento, & crateres ſine anſis, qui erunt, *ſicut* cyathi vitrei. 16. Cyathi vitrei ex argento: menſurabunt eos menſurando *ea menſura, quæ placuerit bibentibus*. 17. Et potabuntur in eodem *horto* calice *vini*: erit mixtio ejus Zangebil, *qui eſt* 18. Fons in eo, *qui* nominatur Salſabil. 19. Et ibunt in girum circa illos pueri perpetuandi *in flore ætatis*. Cùm videris eos, exiſtimabis eos margaritas ſparſas. 20. Et, cùm videris, *a* ibi videbis delicias. 21. Et Regnum magnum. 22. Super eos *erunt* veſtes ſerici viridis ſubtilioris, & ſerici craſſioris: & ornabuntur armillis ex argento: & potabit eos Dominus ipſorum potu puriſſimo. 23. Certè hoc eſt vobis ad remunerationem: & eſt ſtudium veſtrum gratitudine compenſatum. 24. Profectò nos demiſimus ſuper te Alcoranum, demittendo *illum per partes, non totum ſimul*. Patienter ergo expecta judicium Domini tui, & ne obedias *ulli* ex eis iniquo, infideli. 25. Et memento nominis Domini tui manè, & veſpere. 26. Et ex nocte adora eum, & lauda eum per noctem longam (*ideſt per longam partem ejus*). 27. Certè illi diligunt *vitam* citò tranſeuntem: & relinquunt poſt ſe diem gravem (*ideſt diem Judicii*). 28. Nos creavimus eos, & roboravimus compages eorum: &, cùm voluerimus, ſubſtituemus *alios b* ſicut illos ſubſtituendo. 29. Certè hæc eſt commonitio. Qui ergo voluerit, arripiet ad Dominum ſuum viam. 30. Sed non voletis, niſi voluerit Deus: quippè Deus eſt Sciens, Sapiens. 31. Introducet, quem voluerit, in miſericordiam ſuam: ſed iniquis præparavit pœnam diſcruciantem.

a deindè

b ſimiles illis.

NOTÆ.

NOTÆ.

INſcribitur à pleriſque hæc Sura سورة الانسان, *Homo*, à nonnullis الدهر, *Sæculum*: ab aliis هل اتى, *An venit*: quæ omnes dictiones in primo verſu continentur. Quidam volunt eſſe Meccanam: quidam Medinenſem. Gelal ponit مكية او مدنية, *Meccanam, aut Medinenſem*. Ita Expoſitores ſunt inter ſe diſſiti, ac diſſuti. Quomodò verò ita è tripode pronunciant, talem verſum traditum fuiſſe ante talem, vel poſt eum: vel datum fuiſſe in tali eventu, vel caſu; ſi neſciunt quidem, ubi, vel quandò Sura tradita fuerit. Verſus communiter triginta, & unus aſſeruntur: ſed nullus Codex cum alio in eorum diſtinctione, vel enumeratione conſentit. De premio lectoris hæc habe: من قراء سورة هل اتى كان جزوه حقا على الله جنة وحريرا. *Qui legerit Suram An venit, erit prœmium ejus illi debitum à Deo, hortus, & veſtis ſerica.*

I. *An venit ſuper hominem.*] Exponit Gelal: هل قد اتى على الانسان ادم حين من الدهر اربعين سنة لم يكن فيه شيا مذكورا كان فيه مصورا من طين لم يذكر. او المراد بالانسان الجنس والحين مدة الحمل. *An jam venerat ſuper hominem, ideſt ſuper Adam tempus ex Sæculo, nempè quadraginta anni, neque apparuerat in eo, quidquam memoria dignum: erat enim figmentum formatum ex luto, de quo nulla mentio fiebat. Vel ſermo eſt de homine in genere: & pro tempore ex ſæculo, ſeu diuturno tempore, intelligitur totum illud ſpatium, quo in utero materno geſtatur.*

V. *Caphur.*] Arabicè كافور, eſt, ut hìc ibidem habetur, unus ex fontibus Paradiſi, &, ut ſcribit Gelal: تمزج الخمر بماءها *aqua illius vinum à Beatis commiſcetur*, vel temperatur.

VI. *Fluere facient eum.*] Gelal: يقودونها حيث شاوا من منازلهم: *Deducent eum, quò voluerint ad domicilia ſua.*

XIII. *Neque Lunam.*] Vox Arabica زمهرير, propriè ſignificat magnum frigus. Hìc tamen pro Luna à quibuſdam exponitur, quippè quæ frigoris cauſa habeatur.

XVI. *Zangebil.*] Vulgò Zinziber, vel Zingiber. Ita vocatur hic fons, quia ſapor aquæ ejus eſt ſimilis Zinziber. Hinc Gelal: ان ماءها كالزنجبيل الذى يستلذ به العرب سهل المساغ فى الحلق: *Aqua ejus eſt velut Zangebil, quo Arabes maximè delectantur, quia facilè fluit per guttur*, ideſt facilitat curſum iis, quæ comeduntur, vel bibuntur per guttur. Cur autem hic fons vocetur سلسبيل, *Salsabil*: fortè cauſa eſt vehemens impetus illius: interpretatur enim Jahias hanc vocem الشديدة الجرى *vehemens curſu*.

XIV. *Ibi.*] Quidam legunt ثَمَّ *ibi*: quidam ثُمَّ, *tum, deindè*.

XX. *Veſtes ſerici coloris.*] Arabicè سندس, exponitur veſtis ſerica levior, quæ defertur ſuprà استبرق, quæ eſt veſtis item ſerica contexta auro, ſed craſſior; Et hæc ſubter illam induitur. Alii tamen oppoſitum ſentiunt. Gelal: استبرق ما غلظ من الديباج فهو البطاين والسندس الظهاير: *Eſtebrac eſt veſtis craſſior* (fortè broccato) *& defertur interiùs: Sondos autem defertur exteriùs.*

REFUTATIONES.

I. SI ſtandum ſit expoſitioni Gelalis, quę communis eſt cęteris Sapientibus Moslemis, & à Mahumetanis indubitanter tenetur: nimirùm, limum illum, ex quo Deus Adam formavit, in humanam figuram redactum, & ad ſolis radios excoctum, & exſiccatum; per quadraginta annorum ſpatium ſine ſpiritu, vitaque relictum fuiſſe: deprehendetur in Alcorano apertiſſimum mendacium. Statim enim ac Deus limum illum in corpus humanum conformavit, inſpiravit in illud ſpiraculum vitæ, quemadmodùm habetur in Pentateucho, & factus eſt homo in animam viventem. Hoc verò totum eadem die, nempe feria ſexta factum fuiſſe, ex eodem Pentateucho apertiſſimè conſtat. Porrò, qui ad Alcoranum excuſandum, verba illius ad tempus, in quo infans eſt in utero matris, detorquent, nullo modo admitti poſſunt, nam حين من الدهر longiſſimum tempus ſignificat, quod certè dici non poteſt eſſe ſpatium novem menſium, in quibus homo intra materna viſcera continetur.

II. Quis non rideat, dùm legit in Alcorano, hominibus juſtis nullam aliam bonorum operum mercedem in futuro ſęculo, quàm hortum, & ſericam veſtem eſſe reddendam? Atqui alia etiam pręter hęc mox adduntur; nempè menſæ, calices, pueri, umbræ arborum, fontes, aquæ ad vinum temperandum, ſericę veſtes ſubtiliores, & craſſiores, & hujuſmodi quiſquiliæ; in quibus tamen nullus cordatus veram aliquam reponet unquam felicitatem. Unum tantùm à Moslemis hic libet requirere: cur nimirùm, ſi ſuperiùs non ſemel dixit Mahumetus, vina Paradiſi, neque caput lædere, neque mentem perturbare; velit ibi eſſe fontes aquæ, nempè Caphur, & Zangebil, ſeu Salſabil, ad eadem vina diluenda, ac temperanda. Reſpondebunt, opinor, aquas illas habere, neſcio quid odoris, vel ſaporis, ex quo vina gratiora, ac ſuaviora reddantur. Sapit Mahumetus. Verùm, cùm poma ex arboribus Paradiſi ſeſe ultrò demittant, itaut Beati poſſint illa carpere etiam ſedentes, ac jacentes, ad quodlibet vel minimum incommodum in iis colligendis evitandum: & ob hanc eamdem cauſam aves per aera volitantes in eorum manibus ſe coctas reponant, ſi quandò ab

ab ipſis appetantur ; ne in iiſdem venandis , deplumandis , & coquendis laborem inſumere cogantur : & demùm cyathi ſine anſis illis apponantur , ut liberiùs , & ſine labore apprehendendarum anſarum , ex quacunque parte libeat , bibere poſſint : cur non poterant illis exhiberi vina cum omni illo ſapore , & odore , quem vellent (qualem fuiſſe Hebræorum mannam in deſerto ex ſcripturis habemus) ne in haurienda aqua è fontibus Caphur , & Salſabil , eaque cum vino commiſcenda laborare cogerentur ? Reſpondebunt , ut puto , fontes ipſos ad eorum nutum venire , & in calicibus unà cum vino aquam ſuam pro voluntate bibentium immiſcere . At nihilominùs contra Philoſophorum effatum , fruſtra fiet per plura , quod per pauciora fieri poterat . Eſſent etiam multa perquirenda circa veſtes illas ſericas leviores, ac ſubtiliores, & craſſiores. Utrùm ſcilicet in Paradiſo æſtivi calores , & hiberna frigora aliquam veſtium mutationem requirant: an verò ſimul ad ornatum utraque veſte utantur : Certè apud nos ridiculum eſſet , ſi, quis craſſiori tunica indutus pallium tenuiſſimum ſuperindueret . Sed hæc joci cauſa dicta ſint .

III. Quod dicitur : Eum, qui voluerit, arrepturum eſſe viam ad Dominum ſuum : rectè omninò dicitur . Unuſquiſque enim liberum habet arbitrium , quo poſſit benè operari , & ad Deum ſe convertere , ſi velit . Sed quod additur : neminem voliturum hoc , niſi Deus velit , licèt poſſit ſano modo explicari ; juxta doctrinam tamen Mahumeti , & Mahumetanorum , manifeſtum continet errorem . Ponit enim neceſſitatem , immo coactionem in voluntate hominis , ita ut non ſit liber ad operandum , ſed cogatur operari , quod Deus voluerit . Et , quamvis non omnes Mahumetani in hoc conveniant : importunum tamen videtur, quòd, dùm Mahumetus aſſerit , poſſe homines benè operari , ſi velint, attamen non poſſint ipſi velle , ſi Deus non velit . Poſſunt enim ex hoc rudiores anſam arripere malè operandi , quòd Deus nolit, eos benè operari : nam, ſi Deus hoc vellet, ipſi quoque vellent, & conſequenter benè operarentur . Porrò ex Sacris literis habemus, Deum ſemper eſſe paratum ad nos gratia ſua adjuvandos , & velle omnes homines ſalvos fieri : & perditionem hominis non eſſe ex Deo, ſed ex ipſo homine. Nec , niſi fallor , unquam in ſacris literis reperiemus hujuſmodi loquendi modum , quo Mahumetus utitur in Alcorano.

سورة المرسلات مكية خمسون آية

SURA LXXVII.
MISSÆ.
MECCANA:
COMMATUM QUINQUAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والمرسلات عرفا ۞ 2 فالعاصفات عصفا ۞ 3 والناشرات نشرا ۞ 4 فالفارقات فرقا ۞
5 فالملقيات ذكرا ۞ 6 عذرا او نذرا ۞ 7 إن ما توعدون لواقع ۞ 8 فإذا النجوم طمست ۞
9 وإذا السماء فرجت ۞ 10 وإذا الجبال نسفت ۞ 11 وإذا الرسل أقتت ۞ 12 لأي يوم
أجلت ۞ 13 ليوم الفصل ۞ 14 وما أدريك ما يوم الفصل ۞ 15 ويل يومئذ للمكذبين ۞
16 ألم نهلك الأولين ۞ 17 ثم نتبعهم الآخرين ۞ 18 كذلك نفعل بالمجرمين ۞
19 ويل يومئذ للمكذبين ۞ 20 ألم نخلقكم من ماء مهين ۞ 21 فجعلناه في قرار
مكين ۞ 22 إلى قدر معلوم ۞ 23 فقدرنا فنعم القادرون ۞ 24 ويل يومئذ للمكذبين ۞
25 ألم نجعل الأرض كفاتا ۞ 26 أحياء وأمواتا ۞ 27 وجعلنا فيها رواسي شامخات
وأسقيناكم ماء فراتا ۞ 28 ويل يومئذ للمكذبين ۞ 29 انطلقوا إلى ما كنتم به
تكذبون ۞ 30 انطلقوا إلى ظل ذي ثلاث شعب ۞ 31 لا ظليل ولا يغني من اللهب ۞
32 إنها ترمي بشرر ۞ 33 كالقصر ۞ 34 كأنه جمالة صفر ۞ 35 ويل يومئذ
للمكذبين ۞ 36 هذا يوم لا ينطقون ولا يؤذن لهم فيعتذرون ۞ 37 ويل يومئذ للمكذبين ۞
38 هذا يوم الفصل جمعناكم والأولين ۞ 39 فإن كان لكم كيد فكيدون ۞
40 ويل يومئذ للمكذبين ۞ 41 إن المتقين في ظلال وعيون ۞ 42 وفواكه مما
يشتهون ۞ 43 كلوا واشربوا هنيئا بما كنتم تعملون ۞ 44 إنا كذلك نجزي المحسنين ۞
45 ويل يومئذ للمكذبين ۞ 46 كلوا وتمتعوا قليلا إنكم مجرمون ۞ 47 ويل يومئذ
للمكذبين ۞ 48 وإذا قيل لهم اركعوا لا يركعون ۞ 49 ويل يومئذ للمكذبين ۞
50 فبأي حديث بعده يؤمنون ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis:

1. PEr Miſſas, ſeſe invicem conſequentes. 2. Et Spirantes validè impetuoſè ſpirando. 3. Per Spargentes ſpargendo. 4. Et Separantes ſeparando. 5. Et Immittentes monitionem. 6. Excuſationem, aut comminationem. 7. Certè id, quod intentatur vobis, procul dubio eventurum eſt. 8. Cùm ergo Stellæ obliteratæ fuerint. 9. Et cùm Cœlum diſciſſum fuerit. 10. Et cùm montes minutim diſperſi fuerint. 11. Et cùm Legati ad tempus præfixum convenerint: 12. Ad quam diem (*ideſt quàm horribilem & magnam*) congregabuntur! 13. Ad diem Diviſionis *inter bonos, & malos*. 14. Quid verò intelligere faciet te, quid *ſit* dies Diviſionis? 15. Væh die illa inſimulantibus mendacii *Prophetas, & Legatos*. 16. Nonnè perdidimus Primos? 17. Tùm faciemus, ut ſubſequantur eos poſtremi. 18. Ita facimus cum ſceleſtè agentibus. 19. Væh die illa inſimulantibus mendacii. 20. Nonnè creavimus vos ex aqua vili (*ideſt humano ſemine*)? 21. Et poſuimus illam in loco ad conſiſtendum ſecuro (*ideſt in matrice*). 22. Uſque ad menſuram *temporis* determinatam (*ideſt uſque ad nativitatem*). 23. Et *a* potuimus *hoc facere*: & euge *b* potentes (*ideſt facilè hoc facere potuimus: vel providè menſuravimus*). 24. Væh die illa inſimulantibus mendacii. 25. Nonnè poſuimus terram ad continendum 26. Vivos, & mortuos. 27. Et poſuimus in ea montes ſtabiles ſublimes, & potavimus vos aqua dulci. 28. Væh die illa inſimulantibus mendacii. 29. Ite ad *ſupplicium*, quod ut falſum negabatis. 30. Ite in umbram habentem tres ramos. 31. Non *erit* obumbrans *à calore*: neque proderit contra flammam: 32. Quippè ipſa (*ideſt flamma*) jaculabitur ſcintillas. 33. Velut arx *erit umbra illa in altitudine*. 34. Quaſi ipſa eſſet Camelus ſubfulvus, *ita erit tetri coloris*. 35. Væh die illa inſimulantibus mendacii. 36. Hæc erit dies, in qua non loquentur, neque annuetur illis, ut ſeſe excuſent. 37. Væh die illa inſimulantibus mendacii. 38. Hæc erit dies Diviſionis: congregabimus vos, & Primos, *qui fuerunt ante vos*. 39. Quòd ſi eſt vobis aſtus: aſtu utimini contra me. 40. Væh die illa inſimulantibus mendacii. 41. Porrò Pii *morabuntur* in umbris, & fontibus. 42. Et pomis ex iis, quos concupierint. 43. Comedite, & bibite ſuaviter ob id, quod fuiſtis operati. 44. Nos quippè ita remuneramus benefacientes. 45. Væh die illa inſimulantibus mendacii. 46. Comedite, & fruimini exiguo *tempore, ò Infideles, in hoc Mundo*: certè vos *eſtis* ſceleſti. 47. Væh die illa inſimulantibus mendacii. 48. Et, cùm dicitur illis: Incurvate vos (*ideſt orate*) non ſe incurvant. 49. Væh die illa inſimulantibus mendacii. 50. In quam verò novam narrationem poſt hanc credent? (*ideſt in quem alium Sacrum librum credent revelandum poſt Alcoranum*)?

a menſuravimus eam. *b* menſurantes.

NOTÆ.

INſcribitur Sura المرسلات, cum phatha ſupra literam س, itaut ſit participium paſſivum femineum numeri pluralis, ſignificans *Miſſas*, in quo deceptus fuit Hottingerus, qui vertit, *Mittentes*, tamquam ſcriptum eſſet المرسلات, cum Keſra ſub س in forma activa. Invenio ubique Meccanam. Verſus quinquaginta communiter illi tribuuntur, quos tamen non omnes eodem modo diſtinguunt. De præmio lectoris hæc Zamchaſcerius: من قرا سورة المرسلات كتب له انه ليس من المشركين: *Qui legerit Suram Miſſarum, ſcribetur ei* in libro Dei, *quod ipſe non fuerit ex Aſſociantibus*.

I. *Per Miſſas.*] Nimirùm per intelligentias, ſeu Angelos, qui mittuntur à Deo. Ita Zamchaſcerius, qui exponit طوايف من الملايكة ارسلهن الله باوامره *Ordines Angelorum, quos mittit Deus cum mandatis ſuis*. Alii explicant ايات القران, *verſus Alcorani*, eo, quòd mitterentur à Deo. Gelal, & Jahias accipiunt pro الرياح متتابعة, *ventis ſeſe invicem inſequentibus*, ſeu quorum unus ruit poſt alium.

II. *Et ſpirantes.*] Explicant Gelal, & Jahias الرياح الشديدة: *ventos vehementes*, ſed Zamchaſcerius intelligit Angelos, quia velociter moventur in ſuo curſu in morem ventorum impetuoſè ſpirantium.

III. *Per Spargentes.*] Gelal: يعنى الرياح تنشر الطر *ſignificantur venti, qui ſpargunt pluviam.* Zamchaſcerius, طوايف منهم تنشر اجنحتهن فى الجو : *Ordines eorumdem Angelorum, qui expandunt alas ſuas in aere.*

IV. *Et Separantes i.*] Gelal: اى ايات القران تفرق بين الحق والباطل والحلال والحرام : *ideſt ſigna, ſeu verſus Alcorani, qui ſeparant, ſeu diſtinguunt vera à falſis, & licita ab illicitis.* Jahias, & Zamchaſcerius referunt ad Angelos, qui hoc idem munus exercent cum iis, quibus ſe manifeſtant.

V. *Et immittentes monitionem.*] Conveniunt omnes cum Gelal, intelligi hic, الملايكة تنزل بالوحى الى الانبياء والرسل يلقون الوحى الى الامم : *Angelos, qui deſcendunt cum revelatione ad Prophetas, & legatos, ut annuncient eamdem revelationem gentibus.*

VI. *Excuſationem, aut comminationem.*] Exponit Zamchaſcerius: عذرا للذين يعتذرون الى الله بتوبتهم واستغفارهم : *ad excuſationem eorum, qui pœnitentiam, & petitionem veniæ excuſant ſeſe apud Deum,* ideſt merentur ab eo excuſari; Ad comminationem verò cæterorum.

XXX. *In umbram habentem tres ramos.*] Exponit Gelal: هو دخان جهنم اذا ارتفع افترق ثلاث فرق لعظمه : *hic eſt fumus Gehennæ, qui, cùm in altum elatus fuerit, dividit ſe in tres partes ob ſuam magnitudinem.*

XXXIV. *Camelus ſubfulvus.*] Arabicè جمالة صفر : *Cameli ſubfulvi*, in numero multitudinis: ſed per ſingularem numerum clarior eſt interpretatio. Significatur autem color teter, ac piceus, qualis eſt color hujuſmodi Camelorum, quemadmodùm explicat Gelal.

REFUTATIONES.

I. BOnorum omnium vituperationem mereretur, ſi quis inter homines ita in juramentis frequens eſſet, quemadmodum Mahumetus fingit, eſſe Deum. Quid porrò dicemus, ſi hujuſmodi juramenta non ſolùm vana, ſed etiam impia eſſe exiſtimentur. Vanum certè eſt illud juramentum, quod pro eadem re aſſerenda, quinquies eodem tempore iteratur, quemadmodum in hac Sura fieri videmus. Impium verò, quod per alias res, quàm per Deum uſurpatur, præterquam ab ipſo Deo. Quid enim tàm impium, quàm per ventos, atque etiam per Angelos, Deum jurare?

II. Retrudit Mahumetus Paradiſi ſui pecuinas felicitates: quippè in comedendo, & bibendo univerſæ ſitæ ſunt. Cùmque poma tantùm, & aqua illius menſis hic apponantur: majores fortaſsè deliciæ in ruſticorum menſis reperientur.

III. Petit Mahumetus, in quemnam librum credituri ſint homines poſt Alcoranum traditum, ſi in ipſum Alcoranum credere recuſent. Reſpondebimus, in quemlibet alium librum eos minus nefariè credituros, quàm in Alcoranum: adeò hic omnes alios libros impietate excedit, quantumvis prophanos, ſceleſtos, ac deteſtabiles,

سورة النبإ مكية اربعون آية

SURA LXXVIII.
NUNCIUM.
MECCANA
COMMATUM QUADRAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 عم يتساءلون ۞ 2 عن النبإ العظيم الذي هم فيه مختلفون ۞ 3 كلا سيعلمون ۞
4 ثم كلا سيعلمون ۞ 5 ألم نجعل الأرض مهادا ۞ 6 والجبال أوتادا ۞ 7 وخلقناكم
أزواجا ۞ 8 وجعلنا نومكم سباتا ۞ 9 وجعلنا الليل لباسا ۞ 10 وجعلنا النهار معاشا ۞
11 وبنينا فوقكم سبعا شدادا ۞ 12 وجعلنا سراجا وهاجا ۞ 13 وأنزلنا من المعصرات ماء
ثجاجا ۞ 14 لنخرج به حبا ونباتا ۞ 15 وجنات ألفافا ۞ 16 إن يوم الفصل كان
ميقاتا ۞ 17 يوم ينفخ في الصور فتأتون أفواجا ۞ 18 وفتحت السماء فكانت أبوابا ۞
19 وسيرت الجبال فكانت سرابا ۞ 20 إن جهنم كانت مرصادا ۞ 21 للطاغين مآبا ۞
22 لابثين فيها أحقابا ۞ 23 لا يذوقون فيها بردا ولا شرابا ۞ 24 إلا حميما وغساقا ۞
25 جزاء وفاقا ۞ 29 إنهم كانوا لا يرجون حسابا ۞ 27 وكذبوا بآياتنا كذابا ۞ 28 وكل
شيء أحصيناه كتابا ۞ 29 فذوقوا فلن نزيدكم إلا عذابا ۞ 30 إن للمتقين مفازا ۞
31 حدائق وأعنابا ۞ 32 وكواعب أترابا ۞ 33 وكأسا دهاقا ۞ 34 لا يسمعون فيها لغوا ولا
كذابا ۞ 35 جزاء من ربك عطاء حسابا ۞ 36 رب السموات والأرض وما بينهما الرحمن لا
يملكون منه خطابا ۞ 37 يوم يقوم الروح والملائكة صفا لا يتكلمون إلا من أذن له الرحمن
وقال صوابا ۞ 38 ذلك اليوم الحق فمن شاء اتخذ إلى ربه مآبا ۞ 39 إنا أنذرناكم
عذابا قريبا ۞ 40 يوم ينظر المرء ما قدمت يداه ويقول الكافر يا ليتني كنت ترابا ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

الجزو الثلاثون
Pars trigeſima.

1. DE quanam re *Coraiſitæ* ſeſe mutuò interrogant? 2. De Nuncio magno *Reſurrectionis*, in quo ipſi *ſunt* diffidentes. 3. Omninò ſcient *verita-*

tem illius. 4. a Omninò, inquam, ſcient: 5. Nonne poſuimus terram in ſtratum? 6. Et montes in paxillos *ad eam fulciendam*? 7. Et creavimus vos conjuges (*ideſt marem*, *& fœminam*). 8. Et poſuimus ſomnum veſtrum ad ſaporem (*ideſt ad quietem corporum*). 9. Et poſuimus noctem veſtimentum (*ideſt ad cooperiendam terram tenebris*). 10. Et poſuimus diem ad victualia *curanda*. 11. Et ædificavimus ſupra vos ſeptem *Cœlos* ſolidos. 12. Et poſuimus lucernam accenſam (*ideſt Solem*). 13. Et demiſimus ex exprimentibus (*ideſt ex nubibus*, *quæ expriment pluviam*) aquam copioſè effluentem. 14. Ut educeremus per eam granum, & germen. 15. Et hortos involutos (*ideſt implexos arboribus*). 16. Porrò dies Diviſionis eſt tempus ſtatutum *præmio*, *& pœnæ*. 17. Dies, *qua* inſufflabitur in tubam, & venietis *ad nos* turmatim. 18. Et aperietur Cœlum, & erit *apertum* in *multas* portas *ad deſcenſum Angelorum*. 19. Et ambulare fient montes, & erunt *velut* gluma. 20. Porrò Gehenna erit ad inſidias. 21. Prævaricatoribus ad excipiendum *illos intra ſe*. 22. Permanſuros in ea in ſæcula. 23. Non guſtabunt in ea ſomnum, neque potionem: 24. Præter aquam ferventiſſimam, & famem. 25. Retributionem convenientem. 26. Quippè ipſi non ſperabant redditionem rationis. 27. Et mendacii inſimulabant ſigna noſtra, (*ideſt Alcoranum*) falſitatis redarguendo. 28. Sed omnem rem computavimus ſcribendo. 29. Guſtate ergo: porrò non adjiciemus vobis, niſi pœnam. 30. At verò Piis erit locus felicitatis. 31. Horti arboribus conſiti, & uvæ (*ideſt vineæ*). 32. Et puellæ coetaneæ præditæ uberibus turgidis, ac ſororiantibus. 33. Et Calix plenus *vino*. 34. Non audient ibi dictum futile, neque mendacium. 35. Retributio à Domino tuo: donum ſufficiens: 36. Domino Cœlorum, & terræ, & eorum, quæ *ſunt* inter hæc duo: Miſeratore: non obtinebunt ab eo collocutionem (*ideſt*, *ut loquantur cum eo præ timore*, *vel*, *ut ipſe reſpondeat eis præ majeſtate*. 37. Die, *qua* ſtabit Spiritus (*ideſt Gabriel*) & Angeli ordinatim non loquentur niſi his, cui annuerit Miſerator; & dicet rectum (*ideſt loquetur tantummodò*, *quæ recta*, *& juſta ſunt*). 38. Hæc dies vera. Qui ergo voluerit, arripiet ad Dominum ſuum converſionem (*ideſt convertet ſe ad eum*). 39. Nos ſanè interminati ſumus vobis pœnam vicinam. 40. Die, *qua* aſpiciet homo id, quod præmiſerunt *boni*, *vel mali operis* manus ejus: & dicet infidelis: O utinam ego eſſem pulvis.

a Deindè omninò.

NOTÆ.

Vox Arabica النبأ, quæ eſt Suræ inſcriptio, & habetur in verſu ſecundo illius, ſignificat *nuncium*, vel id, quod alicui nunciatur, vel exponitur, præſertim per Divinam revelationem, vel prophetiam. In quibuſdam Codicibus invenitur epigraphe التساول, *Mutua interrogatio*. In aliis etiam, عم يتساولون: *De quanam re ſeſe mutuò interrogant*: quæ ſunt prima verba ejuſdem Suræ. Hæc autem Meccana cenſetur, omniumque conſenſu quadraginta illi verſus tribuuntur. Qui eam legerit, loco præmii, سقاه الله برد الشراب يوم القيمة *Potabit illum Deus potione frigida in die Reſurrectionis*. Præmium verè frigidum.

III. *Omninò*.] Vox Arabica كلا, aliquandò ſignificat negativè, *minimè*, *nequaquam*. Aliquandò affirmativè: *ita*, *omninò*. Aliqandò eſt vox repudiantis: *apagè*, *phy*. In quo ſenſu videntur hoc loco eam accipere Gelal, & Zamchaſcerius: & tunc ita diſtinguendus eſt verſus: *Apagè: ſcient veritatem illius*, vel, ut explicat Gelal, *ſcient id*, *quod eventurum eſt illis*.

XXIII. *Somnum*.] Arabicè eſt برد, quæ vox propriè *frigus* ſignificat: ſed hoc loco Gelal interpretatur نوم, *ſomnum*. Fortaſsè meliùs verteremus refrigerium.

REFUTATIONES.

Apparet manifeſtè Mahumeti craſſities, dùm putat, Cœlum portas habere, quas neceſſe ſit Angelis aperiri, ut in terras ad diem Judicii deſcendere poſſint. Cùm enim Angeli ſint ſpiritualis naturæ, quodlibet corpus, quantumvis denſum, ſolidumque ſit, poſſunt penetrare. Sed, cùm tribuant Moslemi Angelis aliquam corporeitatem, poterit aliqualiter eorum Propheta excuſari.

II. Redit Mahumetus tamquam ſus ad lutum Paradiſi ſui, in quo præter arbores, & vineas; etiam cauponas, & ganeas reponit, ut in his puellis coëtaneis, ac laſcivientibus, & in illis calicibus mero ſpumantibus poſſint libidini, gulæque liberiùs fræna laxari; ſatis verò ſe modeſtiæ, ac temperantiæ conſulere putat, ſi inde futilia verba, ac mendacia removeat. Non ſatis eſt verborum obſcœnitatem removere, ſi factorum obſcœnitas non amendetur. Adde, inter ſcorta, & vina, effrænem ſemper eſſe conſueviſſe verborum licentiam.

Refutat. in Alcor.

سورة النازعت مكية ست واربعون اية

SURA LXXIX.
ABSTRAHENTES.
MECCANA
COMMATUM QUADRAGINTA SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

والنازعات غرقا ۝ 2 والناشطات نشطا ۝ 3 والسابحات سبحا ۝ 4 فالسابقات سبقا ۝
5 فالمدبرات امرا ۝ 6 يوم ترجف الراجفة ۝ 7 تتبعها الرادفة ۝ 8 قلوب يومئذ واجفة ۝
9 ابصارها خاشعة ۝ 10 يقولون انا لمردودون في الحافرة ۝ 11 اذا كنا عظاما نخرة ۝
12 قالوا تلك اذا كرة خاسرة ۝ 13 فانما هي زجرة واحدة ۝ 14 فاذا هم بالساهرة ۝
15 هل اتاك حديث موسي ۝ 16 اذ ناديه ربه بالواد المقدس طوي ۝ 17 اذهب الي
فرعون انه طغي ۝ 18 فقل هل لك الي ان تزكي ۝ 19 واهديك الي ربك فتخشي ۝
20 فاريه الاية الكبري ۝ 21 فكذب وعصي ۝ 22 ثم ادبر يسعي ۝ 23 فحشر فنادي ۝
24 فقال انا ربكم الاعلي ۝ 25 فاخذه الله نكال الاخرة والاولي ۝ 26 ان في ذلك
لعبرة لمن يخشي ۝ 27 انتم اشد خلقا ام السماء بنيها ۝ 28 رفع سمكها فسويها ۝
29 واغطش ليلها واخرج ضحيها ۝ 30 والارض بعد ذلك دحيها ۝ 31 اخرج منها ماءها
ومرعيها ۝ 32 والجبال ارسيها متاعا لكم ولانعامكم ۝ 33 فاذا جاءت الطامة الكبري ۝
34 يوم يتذكر الانسان ما سعي ۝ 35 وبرزت الجحيم لمن يري ۝ 36 فاما من طغي ۝
37 واثر الحيوة الدنيا ۝ 38 فان الجحيم هي الماوي ۝ 30 واما من خاف مقام ربه ونهي ۝
40 النفس عن الهوي ۝ 41 فان الجنة هي الماوي ۝ 42 يسلونك عن الساعة ايان مرسيها ۝
43 فيم انت من ذكريها ۝ 44 الي ربك منتهيها ۝ 45 انما انت منذر من يخشيها ۝
46 كانهم يوم يرونها لم يلبثوا الا عشية او ضحيها ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PEr Abſtrahentes cum violentia. 2. Per leviter trahentes cum facili tractione. 3. Per Natantes natando. 4. Et Præcedentes præcedendo. 5. Et Moderantes rem (*ideſt res hujus mundi*). 6. Die, *qua* conturbabit Conturbatrix. 7. Sequetur eam Subſecutrix. 8. Corda die illa *ſunt* perturbanda. 9. Aſpectus eorum humiliter demittendus. 10. Dicunt: An nos certè *poſt mortem* reſtituendi ſumus in priſtinum ſtatum? 11. An *etiam*, poſtquam fuerimus oſſa carioſa? 12. Dixerunt: Hic ſanè reditus *eſt* falſus. 13. Atqui profectò erit ſonitus unus (*ideſt primæ tubæ*). 14. Et ecce ipſi *apparebunt* in ſuperficie terræ. 15. An pervênit ad te hiſtoria Moyſis? 16. Cùm inclamavit ad eum Dominus ſuus in valle Sancta Tua. 17. Vadè ad Pharaonem, quippè ipſe exorbitanter ſe gerit. 18. Et dic: An *poſſibile eſt* tibi, ut mundus evadas? 19. Et dirigam te ad Dominum tuum, ut timeas *eum*. 20. Oſtendit autem ei ſignum maximum. 21. At *ille* mendacii inſimulavit *eum*, & contumax fuit. 22. Tum terga vertit, *&* properavit ad *impietatem*. 23. Congregavitque *Magos*, & advocavit *eos*. 24. Et dixit: Ego ſum Dominus veſter Supremus. 25. Quamobrem punivit eum Deus pœna noviſſimæ, & primæ *culparum illius*. 26. Certè in hoc *eſt* ſanè exemplum illi, qui timet *Deum*. 27. An vos eſtis ſolidiores creatione (*ideſt natura*) an Cœlum, quod ędificavit *Deus*? 28. Exaltavit ſublimitatem ejus, & perfectè conformavit illud: 29. Et obtenebravit noctem ejus, & eduxit ſplendorem ejus (*ideſt Solem*). 30. Et terram poſteà expandit. 31. Eduxit ex ea aquam ejus, & pabulum ejus. 32. Et montes ſtabilivit *in ea* ad uſum vobis, & pecoribus veſtris. 33. Cùm autem venerit Victrix Maxima (*ideſt dies Judicii*). 34. Die *illa* reminiſcetur homo illius, quod ſtudiosè egerit. 35. Et manifeſtabitur Infernus ei, qui videt (*ideſt omnibus videntibus*). 36. Porrò, qui fuerit prevaricator. 37. Et prætulerit vitam mundanam *vitæ futuræ*. 38. Certè Infernus erit receptaculum *ejus*. 39. Qui autem timuerit ſtatum Domini ſui; (*ideſt ſtandum ſibi eſſe ante Dominum ſuum*) & cohibuerit. 40. Animam *ſuam* à concupiſcentia; 41. Profectò Paradiſus erit receptaculum *ejus*. 42. Interrogabunt te de Hora, quandonam futurum ſit tempus fixum ejus. 43. Sed in qua re *es* tu de commemoratione ejus? (*ideſt quamnam ſcientiam babes tu de ea, ut poſſis hoc eis dicere*). 44. Ad Dominum tuum *ſpectat ſcire* terminum ejus. 45. Porrò tu *es* Commonitor ejus, qui timet eam. 46. Quaſi ipſi, die, *qua* videbunt eam, non morati fuiſſent, niſi tempus veſpertinum, aut matutinum ejus.

NOTÆ.

TItulus deſumitur à prima dictione Suræ, nempè النازعات *Abſtrahentes*, fęminini generis. Circa locum ejuſdem Suræ, & numerum verſuum illius, non reperio diſcrimen inter Authores: Meccana enim eſt, & ſex ſupra quadraginta verſus continet. Qui eam legerit, quemadmodum ſcribit Zamchaſcerius, كان ممن حبسه الله في القبر والقيمة حتى يدخل الجنة قدر صلاة مكتوبة *Erit ex iis, quos retinebit Deus in ſepulchro, & Reſurrectione, donec ingrediatur Paradiſum ſpatio orationis præſcriptę.* Vix aſſequor ſenſum, & ſuſpicor de mendo in ſcriptura.

I. *Per Abſtrahentes.*] Omnia hæc, per quæ jurare fingitur Deus, Arabicè ſunt generis fęminei: referuntur enim ad الملايكة *Angelos*, qui in plurali numero ejuſdem generis cenſentur. Omnium igitur horum verſuum, nimirùm à primò uſque ad quintum incluſivè, ſenſus continet quinque Dei juramenta ad Reſurrectionem aſſerendam: primum per Angelos, qui violenter extrahunt in morte è corporibus animas peccatorum. Secundum per eos, qui placidè, & leniter educunt è corporibus animas juſtorum. Tertium per eos, qui in morem Natantium è Cęlo in terram Divina mandata ferentes deſcendunt. Quartum per eos, qui præeunt animas juſtorum in Paradiſum aſcendentes. Quintum per eos, qui mundanas res ad Dei nutum gubernant. Ita exponunt inſulſiſſima hæc ænigmata Gelal, Zamchaſcerius, cæteríque Expoſitores.

VI. *Die, qua conturbabit Conturbatrix.*] Per Conturbatricem intelligit Gelal: النفخة الاولى *Primum ſonitum* tubæ vocantis ad judicium: quia يوما يرجف كل شي, *per eum omnia perturbabuntur*. Per Subſecutricem autem النفخة الثانية *Sonitum ſecundum* tubæ, qui fiet quadraginta annis poſt primum.

XXV.

XXV. *Pœna noviſſimæ, & primæ.*] Jam poſui explicationem Gelalis, qui refert hæc ad prima, & ultima peccata Pharaonis. *Sed fortaſsè meliùs referemus ad præſentem vitam, & noviſſimum ſæculum.*

XXX. *Et terram poſteà expandit.*] Hoc dicitur, quia juxta Gelalem, terra كانت مخلوقة قبل السماء من غير دحو : *creata fuerat ante Cælum, ſed ſine expanſione.*

XXXII. *Victrix maxima.*] Ita vocatur dies Judicii, quia omnibus prævalebit, omniaque devaſtabit.

XLVI. *Quaſi ipſi.*] *Senſus horum verborum eſt: Quandò homines videbunt diem Judicii, exiſtimabunt ſe non commoratos fuiſſe in ſepulchris, ſive in Mundo, niſi per unicum mane, vel veſperè.*

REFUTATIONES.

I. Mirum, quantum in perſuadenda Meccanis veritate Reſurrectionis adlaboret Mahumetus, non quidem ex motivo pietatis, vel alienæ ſalutis: ſed quia intelligebat, ſi tantum myſterium perſuaderet, poſſe ſe rudes illos homines vel ſpe æternarum deliciarum, vel timore æternorum ſuppliciorum, ad quamcunque rem, quam voluiſſet, & conſequenter ad iniquiſſimam, impiiſſimamque legem ſuam pertrahere. Et, quia videbat, ſi illis Paradiſi felicitatem talem, qualis reverà eſt, nempe ſpiritualem, & à terrenis rebus longiſſimè diſtantem propoſuiſſet, eoſdem, utpotè rerum divinarum, & Spiritualium minimè capaces, nullo modo eſſe ſuis verbis permovendos: quidquid ad Reſurrectionem, vel Paradiſum pertinet, ita proponit, ut à terrena, & carnali felicitate, nihil differat, niſi in majori copia, & libertate: ut non diverſa, ſed meliora, & majora habituri ſint in Paradiſo eadem, quæ hìc habebant, vel habere poterant.

II. Quinquies inducit Deum jurantem de re eadem, nempè de veritate Reſurrectionis, per quinque Angelorum ſpecies, quas ridiculis, inſulſiſque ænigmatibus deſignat. Cùm verò juramentum unum eamdem vim habeat, quam aliud (omnia enim ſunt per Angelos) conſtat, quatuor juramenta eſſe prorſùs otioſa. Immò quælibet Juramenti repetitio, præſertim ſupra eamdem rem, per quidquid tandem fiat, otioſa, immò vitioſa cenſenda eſt, tàm ex parte jurantis, quàm ex parte illius, per quem juratur. Cui enim ſemel juranti non creditur; neque, ſi millies juret, credetur. Si verò is, per quem juratur, ſit tantæ dignitatis, ut de illius auctoritate, & veracitate non poſſit dubitari: ſuperfluum eſt per alium jurare. Si verò talis non ſit, impium eſt etiam per illum jurare. Quamobrem juramentum, etiamſi fiat per aliquam rem creatam, reſpicit tamen ſolùm Summam Veritatem, ſcilicet Deum, qui in ea re peculiariter elucet. Sufficit verò, ſi Summa Veritas in teſtem alicujus rei ſemel adducatur. Pluries verò adducere, videtur eſſe de illius teſtimonio, vel juſtitia, aut veritate dubitare. Ignoſce, Lector, ſi iiſdem inſaniis ſemper eadem reſponſa cogor adhibere.

III. Nimis craſſum ſe Mahumetus oſtendit, dùm putat peccatorum animas ferreis uncis ab Angelis ab eorumdem corporibus abſtrahi: juſtorum verò animas molliter, leniterque ab iiſdem trahi, atque educi. Animæ enim, cùm ſint ſpirituales, prorſùſque immateriales, non poſſunt hoc modo abſtrahi, vel trahi: ſed ex naturali neceſſitate ſuperveniente morte corpora relinquunt. Et, quamvis in hoc violentiam ſępè homines experiantur, non tamen hæc fit ex abſtractione, vel extrinſeca vi Angelorum, ſed ex naturali difficultate, qua animæ à corporibus ſeparantur.

IV. Non eſt pertranſeunda importuna, atque inepta tranſitio à mortuorum reſurrectione ad hiſtoriam Moyſi: & ab hac ad alias ineptias abſque ullo ordine, vel connexione. Hoc autem vitium, cùm perpetuum ſit in Alcorano, non video, quomodo poſſit à Sapientibus Moſlemis excuſari, niſi dicant, ejuſdem Alcorani Collectores plurima in eo temerè congeſſiſſe, quæ nullam habent inter ſe connexionem: neque ſolùm in eo Suras, ſed etiam verſiculos præpoſterè, ac perturbatè fuiſſe collocatos: quemadmodùm in Tractatu de Alcorano re vera eveniſſe demonſtravimus. Quid ergo mirum, ſi in illo ſermo ita diſſitus ſit, ut plerumque periodi, vel verſus non majorem habeant inter ſe nexum, quàm juxta vulgatum adagium: *cothurnus cum clava, & lecythus cum ſtrophio.* Hiccine verò eſt liber ille tantæ excellentiæ, & dignitatis, ut, nonniſi Deus, ejus author eſſe potuerit, in cujus throno, atque etiam eſſentia ab æterno contineatur, & conſervetur?

Sed regerent contra nos Doctores Mahumetani, etiam in ſacris utriuſque Teſtamenti libris hoc idem evenire. Nam Pſalmi ſine ullo temporum, vel rerum ordine præpoſterè in unum volumen congeſti ſunt, ut patet ex eorum titulis. Pſalmus enim 53. (e. g.) ponitur poſt Pſalmos 3. & 7. & tamen hi tempore longè poſteriori Scripti ſunt, ut indicant eorumdem epigraphæ. Præterea neque Euangelia, neque Epiſtolæ S. Pauli, & aliæ canonicæ, neque omnes libri veteris Teſtamenti eo ordine collocantur, quem tempus, in quo ſcripti ſunt, requireret. Poſtremò, ſi contextus Sermonis, & connexio ſententiarum attendatur, agnoſcetur fortaſsè minor diſſonantia, & magis congrua ſenſuum ſyntaxis in Alcorano, quàm in aliquibus Sacrarum Scripturarum capitibus, vel verſiculis.

Videtur hæc objectio vim magnam habere. Sed eſt prorſùs ſtraminea, frivola, nulliuſque momenti. Nam, quocumque ordine libri Sacrarum Scripturarum collocentur, nihil propterea veritati, vel religioni oritur incommodi, vel detrimenti. Atque idem dicendum de Pſalmorum diſpoſitione, quæ non ſine juſtiſſimis cauſis, & Spiritus Sancti impulſu ab ipſo Davide, vel ab

Ezra

Ezræ facta eſſe exiſtimatur. Non ita in Alcorano, ubi, & hiſtoriæ veritati, & religionis, fideique certitudini præpoſtera hujuſmodi collocatio plurimùm nocet, & totam propè Mahumeti ſectam pervertit. Cùm enim (v. g.) ſæpè in Alcorano tanquam vera, & bona Chriſtiana religio admittatur, atque in ea quemlibet æternam Salutem conſequi poſſe aſſeratur: aliquandò verò in ſola Eslamitica religione poſſe homines ſalvari, affirmetur; itaut per unum aſſertum aliud deſtruatur, & abrogetur: ex alia verò parte ignoretur, quenam fuerit Mahumeti circa hoc Suprema deciſio: nam in Alcorano, ut jam diximus, omnia ferè præpoſterè habentur: neque ſciri poteſt, utrum, quod priùs ponitur, traditum ſit poſteriùs: incertum remanebit apud Mahumetanos, quænam ex duabus religionibus vera ſit, Eslamitica, an Chriſtiana: nam utraque vera eſſe non poteſt. Vide, quæ circa hoc diximus in Prodromo, parte 3. capitulo primo per totum.

Ad illud, quod poſtremo loco objiciebant circa diſſonantiam, quæ in aliquibus Sacris Scripturis contra legitimam ſermonis; ac ſententiæ Syntaxin, major fortaſsè, quàm in Alcorano reperitur; reſpondemus, Moslemos toto Cœlo in hoc errare, & hallucinari. Quamvis enim in divinis Eloquiis plurima *interdùm obſcuritas appareat*, ~~nihil~~ tamen in iis diſſonum, nihil diſſutum, nihil inter ſe non optimè cohærens, & connexum invenitur, neque poteſt inveniri: Nam juxta illud Davidis, Pſal. 11. *Eloquia Domini, eloquia caſta, argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum ſeptuplum*. Cui conſonat Salomon in Prover. cap. 30. *Omnis ſermo Dei ignitus* (ideſt puriſſimus, ac perfectiſſimus) *ne addas quidquam verbis illius, & arguaris, inveniariſque mendax*. Ita ſcilicet perfectus, atque omni ex parte ſermo divinus completus eſt, ut nihil ei addi poſſit, quo perfectior fiat. Hæc Moslemi ipſi negare non poſſunt, qui hujuſmodi David, & Salomonis teſtimonia tanquam divinæ authoritatis admittunt. Porrò, ſi non ita facilè patet in Sacris literis rerum, vel ſententiarum inter ſe connexio: & quandoque inter ſe nullatenùs, vel parum cohærere videntur: id ſapientiſſima Spiritus Sancti diſpoſitione factum eſt, ad majorem divinis verbis majeſtatem, & reverentiam conciliandam. Nam etiam apud homines magnorum Sapientum effata obſcuritate teguntur, atque ænigmatibus, & allegoriis, myſticiſque ſenſis involvuntur. Prætereà, ut homines in divinarum Scripturarum ſedula, atque aſſidua meditatione exercerentur, ad latentia in iis myſteria cognoſcenda, quemadmodùm innumeris Doctoribus tàm Hebræis antiquis, quàm Chriſtianis omnis ætatis feliciter ſucceſſit: & alias ob cauſas, quas non eſt hìc otium referre. Affectavit quidem Sacrarum Scripturarum ſtylum Mahumetus in Alcorano, ut Propheta à ſimplicioribus poſſet haberi. Verùm evenit illi, quod aſino Æſopico, qui, dùm pelle leonina tectus verum leonem ſimulat; à proprio ruditu aſinus detectus, cæteris animantibus ridiculum fuit. Nimirùm, dùm prava divinorum verborum imitatione Propheta vult credi: ſtultum, fatuum, atque inſanum, ut revera erat, ſeſe univerſis propalavit. Sub formulis loquendi ambiguis, & ineptis, ſub importunis apoſiopeſibus; ſub tranſitionibus prorsùs diſſitis, & diſruptis: ſub obſcuro ignotorum verborum involucro, perſuaſit ſibi poſſe ſe prophetici muneris gloriam conſequi, tanquam in his nugis myſteria latere homines eſſent crediturі, ſed fumo periit, qui fumum vendidit.

V. ~~Manifeſtiſſimè Mahumetus~~ non ſolùm Sacris Scripturis, ſed ſibiipſi contradicit, nam, cùm in Sura quadrageſima prima aſſeruiſſet, Deum priùs creaſſe terram duobus diebus, & poſuiſſe in ea montes, & creaſſe quatuor diebus in ea, quæ neceſſaria erant ad victum hominum, ac beſtiarum: deindè intendiſſe animum ad creandum Cœlum, qui erat fumus, & duorum dierum ſpatio diviſiſſe illud in ſeptem Cœlos; & adornaſſe illud luminaribus, nempè Sole, & ſtellis: hic ſuiipſius oblitus priùs ponit creationem Cœli, & Solis, ac ſtellarum, & deindè terræ, & eorum, quæ in ea reperiuntur, nempè montium, fontium, arborum, & herbarum. Frivola verò eſt Gelalis excuſatio, quòd ſcilicet terra creata quidem fuerit ante Cœlum, ſed ſine expanſione. Quidquid enim ſit de hujuſmodi expanſione, nullo modo tollitur contradictio, dùm poſt creationem Cœli, Solis, & Stellarum, creata fuerit terra cum montibus, fontibus, & conſequenter cum maribus, ex quibus fontes proveniunt, itemque cum herbis, & arboribus, & cæteris ad victum hominis, cæterorumque animalium neceſſariis. Neque intelligi poteſt, in quo conſiſtat hæc expanſio terræ, & quid eidem terræ contulerit, vel addiderit.

سورة عبس مكية اثنتان واربعون آية

SURA LXXX.

CORRUGAVIT.

MECCANA.

COMMATUM DUORUM, & QUADRAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 عبس وتولى ۝ 2 أن جاءه الأعمى ۝ 3 وما يدريك لعله يزكي ۝ 4 أو يذكر فتنفعه
الذكرى ۝ 5 أما من استغنى ۝ 6 فأنت له تصدى ۝ 7 وما عليك الا يزكي ۝ 8 وأما
من جاءك يسعى ۝ 9 وهو يخشى ۝ 10 فأنت عنه تلهى ۝ 11 كلا انها تذكرة ۝
12 فمن شاء ذكره في صحف مكرمة ۝ 13 مرفوعة مطهرة ۝ 14 بأيدي سفرة ۝
15 كرام بررة ۝ 16 قتل الانسان ما اكفره ۝ 17 من اي شيء خلقه ۝ 18 من نطفة
خلقه ۝ 19 فقدره ۝ 20 ثم السبيل يسره ۝ 21 ثم اماته ۝ 22 فاقبره ۝ 23 ثم اذا
شاء انشره ۝ 24 كلا لما يقض ما امره ۝ 25 فلينظر الانسان الى طعامه ۝ 26 انا صببنا
الماء صبا ۝ 27 ثم شققنا الارض شقا ۝ 28 فانبتنا فيها حبا ۝ 29 وعنبا وقضبا
وزيتونا ونخلا ۝ 30 وحدائق غلبا ۝ 31 وفاكهة وابا ۝ 32 متاعا لكم ولانعامكم ۝
33 فاذا جاءت الصاخة ۝ 34 يوم يفر المرء من اخيه ۝ 35 وامه وابيه ۝ 36 وصاحبته
وبنيه ۝ 37 لكل امرئ منهم يومئذ شأن يغنيه ۝ 38 وجوه يومئذ مسفرة ۝ 39 ضاحكة
مستبشرة ۝ 40 ووجوه يومئذ عليها غبرة ۝ 41 ترهقها قترة ۝ 42 اولائك هم الكفرة
الفجرة ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Corrugavit faciem, & avertit ſe *Mahumetus*, 2. Eo, quòd venerit ad eum Cæcus. 3. Et quid certum reddebat te, utrum ipſe juſtificandus eſſet. 4. Vel commonefaciendus eſſet, & profutura eſſet illi commonitio? 5. Porrò, qui divitiis abundat. 6. Tu illum honorificè excipis. 7. Neque tibi curæ eſt, quòd non juſtificetur. 8. At verò, qui venit ad te, & ſtu- dioſè

dioſè curat *ſalutem ſuam* . 9. Et ipſe timet *Deum* . 10. Tu ab eo averteris. 11. Minimè *id facere debes*. Porrò hæc *Sura* eſt commonitio . 12. Qui porrò voluerit , memoria tenebit hoc in voluminibus honoratis . 13. Exaltatis, purificatis , *ſcripta* . 14. Per manus Scribarum . 15. Honoratorum , juſtorum. 16. Pereat homo : quid adduxit illum ad infidelitatem ? 17. Ex qua re creavit illum *Deus ?* 18. Ex ſpermate creavit illum. 19. Deindè conformavit eum. 20. Tùm ſemitam *ad egreſſum ex utero* facilitavit ei . 21. Deindè morti tradet eum . 22. Et tumulabit eum . 23. Poſteà, cùm voluerit, ſuſcitabit eum . 24. Prorſus ita erit . Nondùm perfecit *homo* id , quod præcepit ei *Deus* . 25. Aſpiciat porrò homo ad cibum ſuum . 26. Nos certè effudimus aquam effundendo *è nubibus*. 27. Deindè fidimus terram fi dendo, *ut germinarent plantæ*. 28. Tùm germinare fecimus in ea granum . 29. Et uvas , & herbam virentem , & oleam , & palmam . 30. Et hortos confertos arboribus . 31. Et poma , & paſcua herbarum . 32. Ad uſum veſtrum , & pecorum veſtrorum . 33. Cùm ergo venerit Reſonans cum ſtrepitu (*ideſt Tuba ſecunda*) . 34. Die, qua fugiet vir à fratre ſuo , 35. Et Matre ſua , & Patre ſuo , 36. Et conjuge ſua, & filiis . 37. Unicuique viro ex ipſis die illa erit negotium , *quod ſatis erit illi , ne aliena curet* . 38. Facies *quorumdam* die illa *erunt* hilares . 39. Ridentes , jucundæ . 40. Et facies *quorumdam* die illa ſuper eas *erit* pulvis . 41. Cooperiet eas obſcuritas. 42. Hi *erunt* infideles, ſcelerati .

N O T Æ.

PRima vox عبس , *Congregavit faciem*, dedit titulum Suræ , quæ Meccana eſt, & juxta Gelalem duos ſupra quadraginta verſus habet . Alii tamen unum demunt : Alii triginta tantùm enumerant . Crebra quippè Rythmi mutatio valdè incertum eorum numerorum reddit. De lectoris premio hæc feruntur: من قراء سورة عبس جاء يوم القيمة ووجهه ضاحك مستبشر : *Qui legerit Suram Corrugavit faciem: veniet in die Reſurrectionis cum vultu ridenti , & jucundo.*

I. *Corrugavit faciem* .] Fabellam quamdam confingunt hìc Expoſitores, quam ita refert Gelal: جاءه الاعمى عبد الله بن ام مكتوم فقطعه عما هو مشغول بسه ممن يرجو اسلامه من اشراف قريش الذى هو حريص على اسلامهم ولم يدر الاعمى انه مشغول بذلك فناداه علمنى مما علمك الله فانصرف النبى الى بيته فعوتب فى تلك السورة فكان بعد ذلك يقول له اذا جاء الى بيته مرحبا بمن عاتبنى فيه ربى ويبسط له رداه . *Venit ad eum Cecus , nomine Abdalah, filius Ommomactum , & interpellavit eum , dùm eſſet occupatus circa quemdam ex Primoribus Coraiſitarum , quem ſperabat ſe poſſe perducere ad ſuam Religionem , & , qui erat ſtudioſus converſionis eorumdem Coraiſitarum. Sed non attendit Ceco Mahumetus , totus intentus in eo , quod tunc agebat . Cecus verò inclamavit eum dicens : Doce me aliquid eorum, quæ docuit te Deus . At Mahumetus avertit ſe, & regreſſus eſt in domum ſuam : qua de re reprehenditur in hac Sura . Poſteà verò , cùm veniſſet Cecus in domum ejus, dixit ei Mahumetus : Benè venerit ille , cujus gratia redarguit me Dominus meus . Et extendit ad eum pallium ſuum* . Finguntur igitur hæc dicta fuiſſe à Deo ad Mahumetum redarguendum, quòd Cecum illum neglexiſſet, ut diviti Coraiſitæ operam impenderet. O vulpem !

XII. *In voluminibus honoratis.*] Refertur ad *commonitionem*, iuxta Zamchaſcerium : انها مثبتة فى صحف منتسخة من اللوح المحفوظ مكرمة عند الله مرفوعة فى السماء مطهرة منزهة من ايدى الشياطين لا يمسها الا ايدى ملائكة مطهرين سفرة كتبة ينتسخون الكتب من اللوح بررة اتقياء وقيل من صحف الانبياء : *quia ipſa ſcripta eſt in voluminibus, tranſcripta ex Tabula aſſervata ; honoratis apud Deum , exaltatis in Celo , purificatis , ideſt cuſtoditis à manibus Demonum : non enim attigerunt illa , niſi manus Angelorum puriſſimorum ſcribarum , qui tranſcribunt libros ex eadem Tabula puros , & ſinceros . Hujuſmodi autem volumina dicuntur eſſe libri Prophetarum* . Nomine autem commonitionis intelligunt quidam hunc ipſam Suram, tamquam privatam commonitionem factam Mahumeto à Deo : quidam verò totum Alcoranum, tanquam admonitionem ad univerſas creaturas.

XVI. *Pereat* .] Arabicè eſt قتل *occidatur* . Explicat Gelal : لعن : *maledictus ſit* ; quamvis enim exprimatur per præteritum : nihilominùs exigit ſignificationem imperativi imprecatorii , ſeu execratorii.

R E F U T A T I O N E S.

I. NOtanda hìc, & alibi eſt vulpina Mahumeti calliditas , qui, ut ſe veridicum, candidum , ſincerumque oſtenderet, ac proindè ſibi apud ſuos fidem in iis , quę blaſphemè mentiebatur , conciliaret , fingit , ſe identidem à Deo de aliquo peccato , vel errore reprehendi : quemadmodùm hoc loco , ubi inducit ipſum Deum ſe redarguentem , quòd , ut diviti , ac potenti operam navaret , Cœcum ſalutis ſuæ ſollicitum faſtidioſè rejeciſſet . Qui enim ita candidè peccata ſua fateretur , quomodò non eidem in cæteris , quæ diceret , fides eſſet habenda ?

II. Notanda porrò eſt culpa ipſa , de qua

hic

hic Impoſtor fingit, ſe reprehendi, quæ ſanè oſtendit, illum non Prophetam, ſed nebulonem magnum fuiſſe. Nam quomodò Propheta cenſendus eſt, qui miſſus à Deo ad homines in viam ſalutis dirigendos; eos, qui illam requirunt, à ſe rejicit, ut divitis, potentiſque obſequiis, operam ſuam impendat? At enim hujus quoque ſalutem ipſe curabat, eumque ad fidem pertrahere ob majus bonum ſtudebat: nempè, quia (utpotè inter ſuos magnæ auctoritatis) ſi ipſe crediidiſſet, alios plures ad Mahumeti ſequelam traxiſſet. Ita fingit Gelal: ſed Alcorani verba illi manifeſtè contradicunt, dùm aſſerunt, Mahumetum nihil de divitis illius fide, vel ſalute curaſſe. Zamchaſcerius valdè malitiosè ita explicat verba Alcorani: وليس عليك بأس في ان لا يتزكى بالاسلام ان عليك الا البلاغ, *& non ſpectat ad te decertare eo, quòd ille non juſtificetur per fidem: ſed ſolùm munus tuum eſt fidem illi annunciare*. Verùm nulla hìc erat decertatio, ſeu pugna neceſſaria, ſed ſatis erat tantùm benigna allocutio ad alliciendum hominem illum ad Religionem: & hoc ſanè non erat reprehendendum. Atqui, etiamſi cum aliquo vehementiori ſtudio id Mahumetus egiſſet, non poterat culpari. Neque enim ita fides prædicanda eſt, ut nullum in ea perſuadenda ſtudium, & energia, contentio nulla adhibenda ſit: alioquin Mahumetus ſibi adverſaretur, qui in Alcorano tot ad ſectam ſuam ingerendam motiva, tot argumenta, licèt frivola, congerit. Neque malum ullum fuiſſet, pro lucrando divite illo, ac potente cum ſpe majoris boni (præſertim, quia ſe Mahumeticæ Religionis cupidum, ejuſque aliis perſuadendæ ſtudioſum oſtendebat) aliquem alium tunc temporis poſthabere. Noto hìc obiter, Zamchaſcerium velle, Mahumetum eo tempore non uni tantùm, ſed aliis etiam ex Coraiſitarum Principibus ſectam ſuam prædicaſſe: ita enim ſcribit: وعنده صناديد قريش عتبة وشيبة ابنا ربيعة وابو جهل بن هشام والعباس بن عبد المطلب وامية بن الخلف والوليد بن مغيرة ويدعوهم الي الاسلام رجاء ان يسلم باسلامهم غيرهم. *Erant apud eum Primates Coraiſitarum, Otba, & Sceiba filii Rabiæ: & Abugehel filius Haſciam: & Abbas filius Abdalmotalleb: & Ommia filius Chalphi, & Validus filius Mogheiræ: & prædicabat eis invitans ad Religionem ſuam, ſperans, ſi ipſi crediidiſſent, alios quoque eorum exemplo credituros*. Sed in Alcorano unius tantùm mentio habetur: & manifeſtè aſſeritur, nullam de ejus ſalute Mahumeto curam fuiſſe, ſed tantùm de illius divitiis, quas potiùs captabat, quàm illius fidem. Verùm, ſi, ut vult Zamchaſcerius, tàm multis Mahumetus publicè, & palam legem ſuam prædicabat: cur Cęcus ille exigebat ab eo, ut ſibi eam prędicaret? nonnè ſatis illi erat attendere iis, quæ tunc temporis cæteros docebat, ſi tamen non ita aurium, ſicut oculorum morbo laborabat?

III. Aſſerit Mahumetus, vel Deus Mahumeti, hanc Suram, ſeu, ut alii explicant, totum Alcoranum tranſcriptum ab Angelis ex Tabula aſſervata in volumina honorata, exaltata, & purificata, ſeu cuſtodita à contactu Dæmonum. Hæc autem volumina volunt Moslemi, eſſe libros Prophetarum. At in nullius Prophetę libris, neque in ullis aliis hujuſmodi Codicibus, vel hæc Sura, vel Alcoranus reperietur. Quamobrem manifeſti mendacii arguitur. Hùc accedit, valdè ridiculum eſſe, quod aliquis apud Deum liber reperiatur, ex quo Angeli exſcribant, quę in Prophetarum libris reperiuntur. Ipſi enim Prophetæ per ſe, vel per amanuenſes ea ſcribebant, quæ ſibi à Deo revelabantur. Aſſignent igitur Moslemi, quinam ſint, & ubinam ſint hi codices, tranſcripti per manus Angelorum è Tabula aſſervata, honorati apud Deum, exaltati in Cœlo, vel juxta aliam expoſitionem Zamchaſcerii, مرفوعة في القدر *exaltati in menſura, ſeu quantitate*, & purificati, ſeu intacti à manibus, & contactu dęmonum. Sunt ne in Cœlo, an in terra? Si in Cœlo, ad quid, oro, ibi deſerviunt? Eſtne in Cęlo Bibliotheca aliqua voluminum, in quorum lectione Angeli, ac Beati ſeſe exerceant? Si autem in terra exiſtunt: tenentur Mahumetani ea nobis oſtendere, ut Alcorani veritatem comprobemus. Reſpondebunt, ea jam periiſſe. Sed peto, an ante Mahumetum, an verò poſt illum perierint? Si ante illum, teſtes mortuos adhibet veritatis ſui Alcorani. Poſt illum verò perjiſſe, nullo modo probari poteſt. Hùc accedit, repugnare Divinæ providentiæ, ut ſineret perire libros illos, quos, & honoratos apud Deum, & exaltatos in Cœlo, & à manibus, tactuque Dęmonum illibatos Alcoranus pronunciat. Dicent ne, hos libros eſſe Pentateuchum, Evangelium, & cęteros Sacros Codices, quos habent apud ſe, & legunt Scripturales, Judæi ſcilicet, & Chriſtiani? At in his, ut jam dixi, neque Alcoranus, neque ulla ejus Sura reperitur.

سورة التكوير مكية تسع وعشرون آية

SURA LXXXI.

INVOLUTIO.

MECCANA:

COMMATUM VIGINTI NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اذا الشمس كورت ۞ 2 واذا النجوم انكدرت ۞ 3 واذا الجبال سيرت ۞ ۞ واذا
العشار عطلت ۞ 5 واذا الوحوش حشرت ۞ 6 واذا البحار سجرت ۞ 7 واذا النفوس
زوجت ۞ 8 واذا الموودة سيلت ۞ 9 باي ذنب قتلت ۞ 10 واذا الصحف نشرت ۞
11 واذا السماء كشطت ۞ 12 واذا الجحيم سعرت ۞ 13 واذا الجنة ازلفت ۞ 14 علمت
نفس ما احضرت ۞ 15 فلا اقسم بالخنس الجوار الكنس ۞ 16 والليل اذا عسعس ۞
17 والصبح اذا تنفس ۞ 18 انه لقول رسول كريم ۞ 19 ذي قوة عند ذي العرش
مكين ۞ 20 مطاع ثم امين ۞ 21 وما صاحبكم بمجنون ۞ 22 ولقد راه بالافق
المبين ۞ 23 وما هو على الغيب بظنين ۞ 24 وما هو بقول شيطان رجيم ۞ 25 فاين
تذهبون ۞ 26 ان هو الا ذكر للعالمين ۞ 27 لمن شاء منكم ان يستقيم ۞ 28 وما
تشاءون الا ان يشاء الله رب العالمين

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. CUm Sol involutus fuerit *tenebris*. 2. Et, cùm Stellæ ceciderint *ſuper terram*. 3. Et, cùm montes ambulare facti fuerint (*ideſt ſublati fuerint, & in pulverem redacti*). 4. Et, cùm Camelæ prægnantes deſtitutæ fuerint *lacte, vel paſtore*. 5. Et, cùm feræ congregatæ fuerint. 6. Et, cùm maria ſuccenſa fuerint. 7. Et, cùm Animæ conjunctæ fuerint *corporibus*. 8. Et, cùm puella ſepulta viva interrogabitur: 9. Propter quod delictum occiſa fuerit. 10. Et, cùm libri expanſi fuerint. 11. Et, cùm Cœlum pelle ſpoliatum fuerit. 12. Et, cùm Infernus vehementiùs exarſerit. 13. Et, cùm Paradiſus propiùs admotus fuerit. 14. Sciet anima, quid præſentaverit (*ideſt operata fuerit*). 15. Porrò non juro per quinque Planetas currentes ſeſe occultantes. 16. Et noctem, quandò venit cum tenebris, & recedit.

cedit. 17. Et Auroram, cùm aſpiraverit. 18 Quòd hic *Alcoranus* eſt ſanè ſermo Legati venerandi (*ideſt Gabrielis*) . 19. Præditi virtute apud poſſeſſorem Throni ; ſtabilis *in gradu ſuo apud Deum*. 20. Obediti *ab Angelis* ibi , (*ideſt in cœlo)* fidelis . 21. Et non eſt ſocius veſter (*ideſt Mahumetus*) dæmoniacus . 22. Et quidem jam vidit illum (*ideſt Gabrielem*) in Horizonte claro . 23. Neque ipſe *eſt* ſuper Arcanum tenax (*ideſt non occultat Mahumetus Arcana ſibi revelata)* . 24. Neque hic (*ideſt Alcoranus) eſt* ſermo Satanæ lapidati . 25. Quò
a Si. ergo abitis *cogitationibus veſtris* ? 26. *a* Non eſt hic *Alcoranus* , niſi commonitio
b Mundis. *b* omnibus creaturis . 27. Ei , qui voluerit ex vobis recta via incedere .
c Mundorũ. 28. Sed non voletis *hoc* . 29. Niſi voluerit Deus Dominus *c* ſæculorum .

N O T Æ.

IN nonnullis codicibus inſcribitur Sura إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ , *Cùm Sol involutus fuerit*, quæ ſunt verba primi verſus . Communis tamen inſcriptio eſt التكوير , *Involutio* . Impropriè Hottingerus, *Rotatio* : nam كور , exponitur à Gelale, & aliis لف , *Involvit* , & quaſi faſciis circumdedit . Meccæ traditam fuiſſe, & novem ſupra viginti verſibus conſtare, aſſerunt communiter Expoſitores . De præmio lectoris hæc reperio : من قرأ سورة التكوير اعاذه الله من أن يفضحه حين ينشر صحيفته : *Qui legerit Suram Involutionis* , *liberabit eum Deus ab ignominia* , *cùm aperietur liber ejus* : nimirùm in die Judicii.

V. *Et, cùm feræ congregatæ fuerint* .] Hæc ferarum congregatio fiet, quemadmodùm putat Gelal : ليقتص لبعض من بعض ثم تصير ترابا : *ut ſumatur vindicta aliorum ab aliis* : *& poſteà redigantur* eædem feræ *in pulverem* . Jahias : ليقتص لبعضها من بعض ثم يقال لها كوني ترابا . *Ut judicium fiat uni de alia* : *poſteà dicetur ei, eſto pulvis*.

VIII. *Et, cùm puella ſepulta viva* .] Erat enim barbara conſuetudo inter Arabes, vivas ſepeliendi puellas ſtatim natas, خوفة العار والحاجة , *ob timorem ignominiæ* , *& indigentiæ* . Quia ſcilicet dedecori ſibi putabant eſſe ſexum fœmineum, vel, quia illegitimè illas ſuſceperant: ſeu ob metum paupertatis, eò, quòd non poſſent eas ſuſtentare, vel in matrimonio collocare.

XI. *Pelle ſpoliabitur*.] Explicat Gelal : تنزع عن أماكنها : *removebitur* , *& quaſi avelletur è ſedibus ſuis* . Videtur alludere ad verba illa Pſalmi 103. *Extendens Cœlum* , *ſicut pellem* .

XV. *Porrò non juro per quinque Planetas* .] Præter id, quod ſuperiùs notavi de particula negativa ſuperfluè addita Juramento : addo, hos Planetas eſſe juxta Gelalem, النجوم الخمسة زحل والمشترى والمريخ والزهرة وعطارد ترجع فى مجراها وتغيب فى المواضع التى تغيب فيها : *quinque Stellas* , ſeu ſydera , quæ dicuntur *Mars* , *Mercurius* , *Juppiter* , *Venus* , *& Saturnus* ; *quæ redeunt in curſu ſuo* , *& abſcondunt ſeſe in locis* , *ubi ſe abſcondere conſueverunt* .

XIX. *Stabilis* .] Refertur ad Gabrielem , qui ſtabiliter permanet in gradu ſuo apud Deum .

XX. *Obediti ab Angelis* .] Ut exprimerem meliùs participium Arabicum مطاع , verti minùs latinè , *obediti*, pro *cui obeditur* . Ut enim habet Jahias ex authoritate Haſan : امر الله اهل السماء بطاعة جبرائيل كما امر اهل الارض ان يطيع محمدا : *Præcepit Deus Cœlicolis* , *ut obedirent Gabrieli* , *quemadmodùm præcepit Terrigenis* , *ut obedirent Mahumeto* .

R E F U T A T I O N E S.

I. INter ſigna , ſeu potius eventus diei Reſurrectionis, enumerat Mahumetus deſtitutionem Camelarum prægnantium à paſtoribus ; vel lacte : & congregationem ferarum , ut judicium feratur de una contra aliam; vel aliæ ex aliis capiant vindictam . In altero ſe ridiculum oſtendit : in altero verò prorsùs ſtultum , & inſanum . Videtur enim ſignum nimis leve , & diei illius , judiciique majeſtate , ac terrore prorsùs indignum , quòd Camelæ prægnantes paſtore , vel lacte deſtituantur . Summa verò inſania putare , etiam beſtiarum cauſas ea die eſſe decidendas, ac propterea eaſdem beſtias reſuſcitandas , atque in unum congregandas : ac poſtquàm earum cauſæ deciſæ fuerint, & aliæ de aliis vindictam ſumpſerint , in pulverem eſſe redigendas . Cùm enim animalia non libere , ſed ex naturali neceſſitate operentur , ac propterea moralis culpæ ſint incapaces, pœnam nullam à Deo merentur. Et , cùm anima conſtent prorsùs materiali , quæ ſimul cum corpore perit , prorsùſque extinguitur , nulla ſubeſt ratio , propter quam ſint à Deo reſuſcitandæ . Duo objici poſſunt ad hunc Mahumeti errorem tuendum . Primum , quòd ſicut Deus corpora materialia hominum reſuſcitabit: ita etiam materiales brutorum animas poterit reſuſcitare . Secundum , quia in lib. Geneſis cap. 9. dixit Deus ad Noe , & filios ejus : *Sanguinem animarum veſtrarum requiram de manu cunctarum beſtiarum* . Sed , quidquid ſit de primo , reſpondemus ad ſecundum , ſenſum illorum verborum eſſe , Deum tanto odio proſequi injuſtam humani ſanguinis effuſionem ; ut , ſi fieri poſſet , beſtias hominem aliquem injuſtè , & culpabiliter occidere , Deus illas ſeveriſſimè puniret : Immò in lib. Exodi cap.

21. ita

21. ita ſtatuit : *Si bos cornu percuſſerit virum, aut mulierem, & mortui fuerint, lapidibus obruetur, & non comedent carnes ejus, dominus quoque bovis innocens erit*. Hac ratione veriſſimum eſt, Deum requirere ſanguinem hominum de manu beſtiarum, ad deteſtationem homicidii ab homine culpabiliter perpetrati, dum in ipſis beſtiis etiam ſine culpa commiſſi adeò ſeverè puniri jubet.

II. Adeò perſuaſum erat Meccanis, Mahumetum eſſe dæmoniacum ; ejuſque Alcoranum præſtigium eſſe, ac figmentum diabolicum ; ut Mahumetus ipſe, cùm alia ratione non poſſet, inducat Deum trino perjurio, & ipſum, & Alcoranum contra Meccanorum dicta tuentem. Atqui veriſſima ſentiebant, & loquebantur Meccani : & ridiculum prorsùs erat, quòd Mahumetus in cauſa propria Deum jurantem, quem nullus, niſi ipſe audierat, produceret. Quomodò enim credere poterant Meccani Divino juramento, præſertim per res tàm frivolas, & indignas, cujus nullus alius teſtis erat, niſi ille idem, quem totum mendaciis conſutum cognoſcerent?

سورة الانفطار مكية تسع وعشر آية

SURA LXXXII.

DIFFISSIO.

MECCANA:

COMMATUM DECEM, & NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اذا السماء انفطرت 2 واذا الكواكب انتثرت 3 واذا البحار فجرت 4 واذا
القبور بعثرت 5 علمت نفس ما قدمت واخرت 6 يا ايها الانسان ما غرك بربك الكريم
الذي خلقك فسويك فعدلك 7 في اي صورة ما شاء ركبك 8 كلا بل 9
تكذبون بالدين 10 وان عليكم لحافظين 11 كراما كاتبين 12 يعلمون ما
تفعلون 13 ان الابرار لفي نعيم 14 وان الفجار لفي جحيم 15 يصلونها يوم
الدين 16 وما هم عنها بغايبين 17 وما ادريك ما يوم الدين 18 ثم ما ادريك
ما يوم الدين 19 يوم لا تملك نفس لنفس شيا والامر يوميذ لله

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. CUm Cœlum diffiſſum fuerit. 2. Et, cùm Stellæ diſperſæ fuerint: 3. Et, cùm maria ſeſe commiſcuerint. 4. Et, cùm ſepulchra ſurſque, deque everſa fuerint. 5. Sciet anima, quid *operum* præmiſerit, & poſtpoſuerit. 6. O homo, quid ſeduxit te contra Dominum tuum venerandum, qui creavit te? 7. Et conformavit te, & juſtè diſpoſuit te. 8 In quam figuram voluit, compoſuit te. 9. Ita eſt. Sed mendacii inſimulatis *diem* Judicii. 10. Et quidem ſupra vos ſanè ſunt Cuſtodes *Angeli*. 11. Honorati, ſcribentes *opera* *veſtra*. 12. Sciunt id, quod facitis. 13. Porrò Juſti certè *erunt* in loco voluptatis. 14. Et certè ſceleſti ſanè *erunt* in Inferno. 15. Ingredientur comburendi in eum die Judicii. 16. Neque ipſi ab eo *unquam* erunt abſentes. 17. Quid verò fecit (*ideſt faciet*) te intelligere, quid *ſit* dies Judicii? 18. Quid, inquam, fecit te intelligere, quid *ſit* dies Judicii? 19. Die *illa* non poterit anima pro anima quidquam : & imperium die illa *erit* Dei.

NOTÆ.

Epigraphe الانفطار *diffiſſio*, deſumitur ex 1. verſu, quem nonnulli pro ipſa Epigraphe ponunt. Sura Meccana eſt, & decem, ac novem verſibus conſtat. Lectoris premium, ita ponit Zamchaſcerius ex dicto ipſius Mahumeti: من قرأ سورة اذا السماء انفطرت كتب الله له بعدد كل قطرة من السماء حسنة وبعدد كل قبر حسنة: *Qui legerit Suram, cùm Cœlum diffinditur; ſcribet Deus illi pro unaquaque gutta è Cœlo cadente unum bonum; itemque pro unoquoque ſepulchro unum bonum.*

V. *Quid præmiſerit, & poſtpoſuerit.*] Idem, quid boni, vel mali patraverit: & quid boni diſtulerit, vel omiſerit efficere.

REFUTATIONES.

I. Miraculi loco habendum eſt, quòd in hac Sura nihil ſit manifeſti erroris, vel abſurdi, vel ſaltem, quod non poſſit aliquo modo defendi, vel excuſari. Nam, quod videtur innui hic, & alibi, neque bonos Paradiſum, neque malos Gehennam ingreſſuros eſſe, niſi poſt diem Judicii, in ſano ſenſu poteſt explicari, nempè cum animabus corpori unitis; quamvis Mahumetani ad mentem Alcorani non ſanè accipiant; negantes etiam animabus ſeparatis tàm in Paradiſum, quàm in gehennam ingreſſum uſque ad diem Judicii: in quo aliqui etiam ex Chriſtianis errarunt.

سورة التطفيف مكية ست وثلثون آية

SURA LXXXIII.
MENSURA INJUSTA.
MECCANA:
COMMATUM TRIGINTA SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 ويل للمطففين ۞ 2 الذين اذا اكتالوا علي الناس يستوفون ۞ 3 واذا كالوهم او وزنوهم
يخسرون ۞ 4 الا يظن اولايك انهم مبعوثون ۞ 5 ليوم عظيم ۞ 6 يوم يقوم الناس لرب
العالمين ۞ 7 كلا ان كتاب الفجار لفي سجين ۞ 8 وما ادريك ما سجين ۞ 9 كتاب
مرقوم ۞ 10 ويل يوميذ للمكذبين ۞ 11 الذين يكذبون بيوم الدين ۞ 12 وما يكذب
به الا كل معتد اثيم ۞ 13 اذا تتلي عليه اياتنا قال اساطير الاولين ۞ 14 كلا بل ران
علي قلوبهم ما كانوا يكسبون ۞ 15 كلا انهم عن ربهم يوميذ لمحجوبون ۞ 16 ثم
انهم لصالوا الجحيم ۞ 17 ثم يقال هذا الذي كنتم به تكذبون ۞ 18 كلا ان
كتاب الابرار لفي عليين ۞ 19 وما ادريك ما عليون ۞ 20 كتاب مرقوم ۞ 21 يشهده
المقربون ۞ 22 ان الابرار لفي نعيم ۞ 23 علي الارايك ينظرون ۞ 24 تعرف في وجوههم
نضرة النعيم ۞ 25 يسقون من رحيق مختوم ختامه مسك ۞ 26 وفي ذلك فليتنافس
المتنافسون ۞

المتنافسون ۞ 27 ومزاجه من تسنيم ۞ 28 عينا يشرب بها المقربون ۞ 29 ان الذين اجرموا
كانوا من الذين امنوا يضحكون ۞ 30 واذا مروا بهم يتغامزون ۞ 31 واذا انقلبوا الى
اهلهم انقلبوا فكهين ۞ 32 واذا راوهم قالوا ان هولاء لضالون ۞ 33 وما ارسلوا عليهم
حافظين ۞ 34 فاليوم الذين امنوا من الكفار يضحكون ۞ 35 على الارايك ينظرون ۞
36 هل ثوب الكفار ما كانوا يفعلون

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. VÆh injuſtè menſurantibus. 2. Quibus, cùm menſuratur ab hominibus, exigunt menſuram *ad plenum*. 3. At, cùm menſurant illis, aut trutinant illis; imminuunt *menſuram, aut pondus*. 4. An non exiſtimant hi, ſe eſſe reſuſcitandos, 5. Ad diem magnam? 6. Diem, *qua* ſtabunt homines coram Domino *a* Sæculorum. 7. Ita eſt. Porrò liber ſceleſtorum *erit* ſanè in Seggin. 8. Quid autem intelligere faciet te, quid *ſit* Seggin? 9. Liber delineatus. 10. Væh die illa inſimulantibus mendacii. 11. Qui mendacii inſimulant diem Judicii. 12. Et non *inſimulat mendacii illum*, niſi transgreſſor, iniquus. 13. Cùm leguntur illi ſigna noſtra, dicit: Priorum. 14. Ita eſt. Atqui prævaluit ſuper corda eorum id, quod petraverunt (*ideſt prava opera eorum obduraverunt corda eorum*). 15. Ita eſt. Certè ipſi à Domino ſuo die illa ſanè velandi ſunt, *ne videant illum*. 16. Tùm certè ipſi ſanè deſcenſuri ſunt comburendi in Infernum. 17. Tùm dicetur *illis*: Hoc eſt, quod vos, ut falſum negabatis. 18. Ita eſt. Porrò liber Juſtorum certè erit in Alliin. 19. Quid verò faciet te intelligere, quid *ſit* Alliin? 20. Liber delineatus. 21. Teſtes adſunt illi Approximati (*ideſt Angeli Deo proximi*). 22. Certè Juſti erunt ſanè in deliciis. 23. Super lectulos ſponſales aſpicient. 24. Cognoſces in vultibus eorum nitorem jucunditatis. 25. Potabuntur ex vino puriſſimo ſigillato. Sigillum ejus *erit* muſcus. 26. Et ad hoc aſpirent aſpirantes *ad felicitatem*. 27. Et commixtio ejus *erit* ex Taſnim 28. Fonte, ex quo bibunt Approximati. 29. Porrò illi, qui ſceleſtè agunt, de iis, qui crediderunt, riſum captant. 30. Et, cùm tranſeunt juxta illos; oculorum nutibus contemnunt *eos*. 31. Cùm verò regrediuntur ad domeſticos ſuos; regrediuntur petulanter jocantes *de illis*. 32. Et, cùm vident illos, dicunt: Profectò hi *ſunt* ſanè errantes 33. Sed non miſſi ſunt ſuper eos cuſtodes. 34. At verò die *illa*, qui crediderunt, de infidelibus riſum captabunt. 35. Super lectulos ſponſales aſpicient *infideles in Gebenna*. 36. An remunerati ſunt Infideles pro eo, quod fuerunt operati?

a Mundorũ.

N O T Æ.

HIc etiam ex primo verſu deſumitur Inſcriptio, nempè: التطفيف *Injuſta menſura*, ſeu *menſuratio*. Inſcribunt nonnulli, المطففون, *Injuſtè menſurantes*. Propria ſcilicet Arabum eſt fraus, & furacitas. De loco, in quo tradita eſt Sura, non conveniunt Expoſitores: quidam enim Meccanam, quidam Medinenſem illam eſſe volunt. In verſibus etiam enumerandis non omnes conſentiunt, licèt plerique ſex ſupra triginta enumerent. Qui hanc Suram legerit, ex Mahumeti promiſſione, سقاه الله من الرحيق المختوم يوم القيمة *Potabit eum Deus vino puriſſimo ex cadis ſigillatis in die Reſurrectionis.*

VII. *Seggin.*] Arabicè سجين: Vocis hujus ſignificatio videtur eſſe *Carcer*. Gelal ita exponit ad mentem aliorum, قيل هو كتاب جامع لاعمال الشياطين والكافرة وقيل هو مكان اسفل الارض السابعة وهو محل ابليس وجنوده. *Dicunt nonnulli, hunc eſſe librum continentem ſimul opera Dæmonum, & infidelium. Alii verò dicunt, eſſe locum in imo terræ ſeptimæ: ibique eſſe reſidentiam Diaboli, & exercituum ejus.* Verùm miror, Interpretes tàm ſui fidentes reperiri, qui velint Seggin eſſe locum, cùm Alcoranus apertè affirmet, eſſe librum.

IX. *Delineatus.*] Arabicè مرقوم, à verbo رقم *raca-*

racama, delineavit, notavit, vel deſcripſit: unde forte deſumpta eſt vox Italica *ricamo*, e *ricamare*.

XVIII. *Alliin*.] Arabicè عليين in caſu obliquo plurali: nam in recto eſt عليون *Allium* videtur propriè ſignificare *Sublimes*, vel *Excelſos*. Gelal: قيل هو كتاب جامع لاعمال الخير الملايكة ومومنى الثقلين وقيل هو مكان فى السماء السابعة تحت العرش: *Dicunt aliqui, hunc eſse librum continentem opera bona Angelorum, & Fidelium hominum, ac Geniorum. Alii verò volunt eſſe locum in Cœlo ſeptimo ſub Throno Dei*. Hi quoque adverſantur Alcorano.

XXI. *Teſtes adſunt illi*.] Ideſt, ſubſcribunt ſe tamquam teſtes in illo.

XXV. *Vino puriſſimo ſigillato*.] Arabicè رقيق مختوم: Quia nimirùm, ut ait Gelal, habebunt illud repoſitum على انايها لا يفك ختمه الا هسم: *in vaſis ſigillo obſignatis, quod nullus ſolvet, vel auferet, niſi ipſi*.

XXVI. *Sigillum ejus erit muſcus*.] Gelal. اخر شربة يفوح منه ريحة المسك: Ideſt *extremitas bibitionis ejus* (ſeu ultimus hauſtus) *efflabit odorem muſci*. Sed ſimpliciùs videtur exponendum: Sigillum vini in cado erit ex muſco.

XXVII. *Taſnim*.] Arabicè تسنيم: patet ex ipſis verbis Alcorani eſſe fontem in Paradiſo, ita dictum ab altitudine, ac ſublimitate ejus.

XXXIII. *Sed non miſſi ſunt ſuper eos cuſtodes*.] Finguntur, hæc dici à Deo contra infideles, qui Fideles erroris inſimulabant: ac, ſi diceretur: Non ſunt ipſi deputati ad Fideles cuſtodiendos, vel corrigendos.

XXXVI. *An remunerati ſunt infideles?*] Videntur hæc dici à Juſtis in Cœlo contra infideles detruſos in Gehennam per jocum, ac ludibrium: & *an* videtur ſtare pro *nonne*.

REFUTATIONES.

I. Moslemi ipſi agnoſcentes inſulſum loquendi modum in Alcorano, quo aſſeritur, librum ſceleſtorum eſſe, vel fore in Seggin: librum verò Juſtorum in Alliin; & tam Seggin, quàm Alliin eſſe libros ſcriptos; itaut libri ſint in libris: maluerunt nomina illa necromantica eſſe nomina locorum, nihil curantes Alcorani ipſius explicationem, utpotè ineptam, ac ridiculam. Nec minùs inſulſum ſe oſtendit Mahumetus, dùm tàm Seggin, in quo eſt liber ſceleſtorum, quàm Alliin, in quo eſt liber Juſtorum, tamquam magnum aliquod, & inauditum arcanum, explicat كتاب مرقوم *librum ſcriptum*, ſeu lineatum. Quaſi verò novum ſit libros eſſe ſcriptos; & ejuſdem æſtimationis ſit liber ſceleſtorum, & liber Juſtorum, niſi, quòd hic ab Angelis teſtibus ſubſcriptus ſit.

II. Hìc etiam in ſcenam retrudit Mahumetus Paradiſum ſuum. Atqui mirabile eſt illius ingenium, quòd, cùm toties illum in Alcorano proponat, ad evitandam tamen legentium, vel audientium nauſeam, ſemper aliquid novi facetè adjungat. Alibi vinum; hìc puriſſimum: alibi in cyathis, aut cantharis; hìc in cadis, vel doliis obſignatis exhibet. Piget has nugas toties refricare: libet nihilominùs illud à Moslemis curioſiùs exquirere, cur ſcilicet vinum in cadis obſignatis Cœlites habeant, quos reſignare nulli liceat, niſi ipſis. Anne ad vina ipſa incorrupta ſervanda, ne evaneſcant, aut aceſcant? an verò ad eadem à furacibus miniſtrorum manibus, gulaque cuſtodienda? Neutrum puto dicere volent. Dicant ſaltem, Prophetam ſuum magnum eſſe nebulonem, qui tàm futilia, ac ridicula in Paradiſo reperiri, vel ſibi, vel aliis perſuadere conetur. Non poſſum hìc diſſimulare admirationem meam, cur Mahumetus, cùm alibi vinum, ut rem illicitam, atque immundam, diabolique inventum damnaverit, hìc tamen adeò illud commendet, ut cellaria in Paradiſo, cadoſque ſigillo munitos ad vinum ſervandum reponat: atque ad illius potum aſpirare jubeat eum, qui ad veram felicitatem aſpirat. Reſpondebunt Moslemi, vinum Paradiſi non eſſe ejuſdem generis, ac noſtrum. Verùm non negabunt eſſe vinum. Quòd ſi negent, dicantque eſſe neſcio quam aliam ſpeciem, ſeu genus potionis? fatebuntur ſtultum, & impium fuiſſe Mahumetum, qui nomen rei immundæ, illicitæ, & à diabolo inventæ, rebus Paradiſi imponat.

سورة الانشقاق مكية ثلث وعشرون آية

SURA LXXXIV.

SCISSIO.

MECCANA:

COMMATUM VIGINTI TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 إذا السماء انشقت ۝ 2 وأذنت لربها وحقت ۝ 3 وإذا الأرض مدت ۝ 4 وألقت ما فيها
وتخلت ۝ 5 وأذنت لربها وحقت ۝ 6 يا أيها الإنسان إنك كادح إلى ربك كدحا
فملاقيه ۝ 7 فأما من أوتي كتابه بيمينه ۝ 8 فسوف يحاسب حسابا يسيرا ۝ 9 وينقلب
إلى أهله مسرورا ۝ 10 وأما من أوتي كتابه وراء ظهره فسوف يدعوا ثبورا ۝ 11 ويصلى
سعيرا ۝ 12 إنه كان في أهله مسرورا ۝ 13 إنه ظن أن لن يحور بلى إن ربه
كان به بصيرا ۝ 14 فلا أقسم بالشفق ۝ 15 والليل وما وسق ۝ 16 والقمر إذا اتسق ۝
17 لتركبن طبقا عن طبق ۝ 18 فما لهم لا يؤمنون ۝ 19 وإذا قرئ عليهم القرآن لا
يسجدون ۝ 20 بل الذين كفروا يكذبون ۝ 21 والله أعلم بما يوعون ۝ 22 فبشرهم
بعذاب أليم ۝ 23 إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم أجر غير ممنون ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. CUm Cęlum ſciſſum fuerit. 2. Et obtemperaverit Domino ſuo, & ex debito adactum fuerit *ad hoc*. 3. Et, cùm terra extenſa fuerit. 4. Et ejecerit, quod *eſt* in ipſa (*nempè mortuos*) & vacua remanſerit. 5. Et obtemperavit Domino ſuo, & ex debito adacta fuerit *ad hoc*. 6. O homo, certè tu feſtinaturus *es* ad Dominum tuum feſtinando, & occurſurus *es* illi. 7. Porrò ille, cui datus fuerit liber ſuus in dextra ſua. 8. Mox judicabitur judicio facili. 9. Et proficiſcetur ad familiam ſuam *in Paradiſum* hilaritate perfuſus. 10. At verò, cui datus fuerit liber ſuus poſt tergum ſuum: mox invocabit perditionem *ex deſperatione*. 11. Et deſcendet comburendus in Tartarum. 12. Quippè ipſe fuit in familia ſua, *dum viveret* inſolens. 13. Ipſe namque exiſtimavit, ſe nunquam rediturum *ad Dominum ſuum*. Utique erat *rediturus*. Porrò Dominus ejus erat in eum intuens. 14. Itaque non juro per rube-

rubedinem relictam à Sole in Horizonte poſt occaſum ſuum. 15. Et noctem, & quod congregat *nox animantium*. 16. Et Lunam, cùm collecta fuerit (*ideſt plenam*). 17. Quod vos certè feremini *a* in ſtatum à ſtatu. 18. Quid porrò *eſt* illis, quòd non credunt? 19. Et, cùm legitur illis Alcoranus, non adorant? 20. Quin potius, qui ſunt infideles, mendacii inſimulant *illum*. 21. Sed Deus Scientiſſimus de eo, quod congerunt *impietatis in libris ſuis*. 22. Annuncia ergo illis pœnam dolorificam. 23. Veruntamen, qui crediderint, & operati fuerint recta, ipſis *erit* merces indeficiens.

a in coopertoriū à coopertorio.

NOTÆ.

Ex primo Suræ verſu deſumitur inſcriptio الانشقاق, *Sciſſio*. Hanc verò plerique Meccanam, aliqui Medinenſem faciunt. Illius verſus alii tres, alii quinque ſupra viginti enumerant. De præmio lectoris hæc habet Zamchaſcerius ex ipſo Mahumeto: من قرأ سورة انشقت اعاذه الله ان يعطيه كتابه وراء ظهره. *Qui legerit Suram Sciſſionis, liberabit eum Deus, ne detur illi liber ſuus poſt tergum ſuum.*

III. *Et, cùm terra extenſa fuerit.*] Explicat Gelal: زيد في سعتها كما يمد الاديم ولم يبق عليها بناء ولا جبل. *Cùm aucta fuerit in latitudine ſua in morem pellis, quàndò extenditur: nec remanſerit in ea ædificium ullum, aut mons ullus.*

VI. *Certe tu feſtinaturus es.*] Videntur hæc accipienda, tamquam reſponſiva ſuperioribus: nempè, cùm evenerint ſupradicta, homo feſtinanter iturus eſt ad Deum, ut ab eo judicetur. Sed Gelal putat, nullam hic eſſe reſponſionem, ſed ſubintelligi لقي الانسان عمله *inveniet homo id, quod operatus fuerit*. Verba verò ſequentia, *O homo*, ita explicat: يا ايها الانسان انك جاهد في عملك الى لقى ربك وهو الموت فملقيه اي ملاق عملك المذكور من خير او شر يوم القيمة. *O homo, ſi tu ſtudiosè operatus fueris ad occurrendum Domino tuo in morte: invenies opera tua bona, vel mala in die Reſurrectionis.* Neque negari poteſt, Arabicum verbum كدح propriè ſignificare, *ſtudiosè operari*. Quamobrem poteſt Gelalis, & aliorum Expoſitorum ſententia probari. Neque enim novum eſt in Alcorano ſententias truncas eſſe, & ſæpè præmiſſis nihil reſpondere: quod ſanè maximæ oſcitantiæ manifeſtum eſt argumentum.

X. *Liber ſuus poſt tergum ſuum.*] Ideò non in dextera, ſed à tergo in ſiniſtra traditur Infideli liber ſuus, quia, ut ſcribit Gelal: تغل يمناه الى عنقه ويجعل يسراه وراء ظهره فياخذ بها كتابه. *Alligabitur dextera ejus ad collum ejus, & ponetur ſiniſtra ejus poſt tergum, & ita accipiet illa librum ſuum.*

XII. *Inſolens.*] Arabicè مسرورا, quæ dictio ſuperiùs habetur de Juſto, qui ſalvabitur, ibique hilarem, ſeu hilaritate perfuſum ex vi ſuæ originis ſignificat. Hìc verò diſſolutum potiùs, ac præ nimia lætitia inſoleſcentem notat.

XIV. *Itaque non juro.*] Vide, quæ ſuprà dicta ſunt.

XVII. *Feremini in ſtatum à ſtatu.*] Arabicè لتركبن طبقا عن طبق: *Equitabitis, vel navigabitis in coopertorium à coopertorio*: ſeu *à contignatione in contignationem*. Nimirum, ut explicat Gelal, trasferemini à vita in mortem, & à morte in reſurrectionem.

REFUTATIONES.

I. Quòd in die Judicii tradendus ſit unicuique libellus operum ſuorum, Juſtis quidem in dextera, iniquis autem in ſiniſtra poſt tergum, eo, quòd dexteram habeant ad collum alligatam, ineptiæ, & fabulæ prorsùs cenſendæ ſunt, ſi litteraliter, ac materialiter, pro ut verba ſonant, & prout Moslemi certiſſimè tenent, accipiantur. Nam, ſi myſticè, vel allegoricè ſumerentur, poſſent aliquo modo excuſari, vel tolerari.

II. Hìc etiam Deum per res leviſſimas jurantem inducit; per quas, ſi jurantem aliquem hominem audiremus, apertiſſimæ illum impietatis damnaremus. Horret ſanè animus, dum audit tàm impia, tàmque frivola juramenta Deo tribui à Mahumeto: mirumque eſt, quòd Moslemi ex his Alcorani impoſturam non agnoſcant.

سورة البروج مكية اثنتان وعشرون آية

SURA LXXXV.

TURRES.

MECCANA:

COMMATUM DUORUM, & VIGINTI.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والسماء ذات البروج ۞ 2 واليوم الموعود ۞ 3 وشاهد ومشهود ۞ 4 قتل اصحاب
الاخدود ۞ 5 النار ذات الوقود ۞ 6 اذ هم عليها قعود ۞ 7 وهم على ما يفعلون بالمومنين
شهود ۞ 8 وما نقموا منهم الا ان يومنوا بالله العزيز الحميد ۞ 9 الذي له ملك السموات
والارض والله على كل شيء شهيد ۞ 10 ان الذين فتنوا المومنين والمومنات ثم لم يتوبوا
فلهم عذاب جهنم ولهم عذاب الحريق ۞ 11 ان الذين امنوا وعملوا الصالحات لهم جنات
تجري من تحتها الانهار ذلك الفوز الكبير ۞ 12 ان بطش ربك لشديد ۞ 13 انه هو
يبدي ويعيد ۞ 14 وهو الغفور الودود ۞ 15 ذو العرش المجيد ۞ 16 فعال لما يريد ۞
17 هل اتيك حديث الجنود ۞ 18 فرعون وثمود ۞ 19 بل الذين كفروا في تكذيب
20 والله من ورايهم محيط ۞ 21 بل هو قران مجيد ۞ 22 في لوح محفوظ

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PEr Cælum habens Turres. 2. Per Diem promiſſam. 3. Per *teſtificantem*, & teſtificatum. 4. Occiſi ſunt ſocii Foveæ 5. Ignis habentis materiem ad comburendum. 6. Dum ipſi *eſſent* circa eum ſedentes. 7. Et ipſi circa eum in eo, quod faciebant contra Fideles, *erant* teſtes (*ideſt præſentes*). 8. Neque ulti ſunt de illis (*ideſt cruciaverunt eos*) niſi, quia credebant in Deum Præpotentem, Laudatum. 9. Cui *eſt* Regnum Cœlorum, & Terræ: & Deus ſuper omnem rem *eſt* teſtis. 10. Certè, qui *hoc modo* torſerunt Fideles *viros*, ac fideles *mulieres*, deindè non egerunt pœnitentiam: ipſis *erit* pœna Gehennæ, & ipſis pœna combuſtionis. 11. Porrò, qui crediderint, & fecerint recta, ipſis *erunt* horti, current de ſub illis flumina: hæc *erit* felicitas magna. 12. Certè vehementia Domini tui *in puniendo* ſanè *eſt* valida. 13. Ipſe quidem producit, & reducit. 14. Et ipſe *eſt* Indultor, Amator: 15. Poſſeſſor Throni glorioſi. 16. Operator illius, quod vult. 17. An perve-

pervenit ad te hiſtoria exercituum 18. Pharaonis, & Themud. 19. Sed, qui nolunt credere, *ſunt* in inſimulatione mendacii (*ideſt negant, ut falſum, id, quod illis prædicatur*). 20. Et Deus à tergo eorum *eſt* circumdans *eos*, *ne poſſint effugere*. 21. Atqui hic eſt Coranus glorioſus. 22. *Scriptus* in Tabula cuſtodita.

NOTÆ.

Titulus eſt البروج, *Turres*, atque ex primo verſu deſumitur. De loco Suræ, & numero verſuum, non invenio inter Authores diſſidium. Præmium lectoris erit: من قراء سورة البروج اعطاه اللــه بعدد كل يوم جمعــة ويوم عرفة يكون في الدنيـــا عشر حسنات. *Qui legerit Suram Turrium, dabit illi Deus pro numero ſingulorum dierum Veneris* (ſeu feriæ ſextæ) *& omnium dierum* viſitationis montis *Araphat, quamdiù vixerit in hoc Mundo, decem bona.*

I. *Per Cœlum habens Turres.*] Intelliguntur hìc juxta Gelalem, & alios communiter nomine Turrium duodecim ſigna Zodiaci. Sed, ut ſcribit Jahias: قيل البروج النجوم العظام وقيل هو قصور في السماء: *quidam volunt, has Turres eſſe Stellas majores: aliqui verò, eſſe veras turres, ſeu palatia in Cœlo.*

II. *Et diem promiſſam.*] Intelligunt communiter diem Reſurrectionis.

III. *Et teſtificantem, & teſtificatum.*] Gelal: شاهد يوم الجمعة و مشهود يوم عرفـــة. *Teſtificans eſt dies Congregationis* (ideſt dies Veneris) *& Teſtificatus eſt dies* Viſitationis Montis *Araphat*. Jahias: وقيـــل الشاهد محمد صم والمشهود يوم القيمة: *Dicunt aliqui, Teſtificantem eſſe Mahumetum fauſtæ memoriæ; Teſtificatum autem eſſe diem Reſurrectionis.*

IV. *Occiſi ſunt.*] Arabicè قُتِـــل. Explicat Gelal: لُعِن, *maledicti ſunt*, ſeu *maledicti ſint*.

Socii Foveæ.] اصحاب الاخدود: Non obſcurè innuit hiſtoriam Sanctorum Martyrum, qui in Arabia ſub Dunaan tyranno Judæo pro Chriſti fide paſſi ſunt, conjecti in foveam ſuccenſis lignis plenam. Ita autem rem narrat hoc loco Jahias: قال محمد ابـــن اسحق هم اهل نجران كانوا على دين عيســى عم خيّرهم الملك دين اليهود والقتل فاختاروا القتـــل فشق لهم الاخدود الهب فيها النيران وقتل فيهـــم. قال الحسن كان اصحاب الاخدود ثمانين بين رجــل وامراة فاخذهم المشركون فخدّوا لهم اخدودا في الارض ثـــم اوقدوا لهم نارا ثم امتحنوهم فجعلوا يقولون للرجل والمراة اما ان تترك دينك واما ان نقذفك في النار فيقول ما انا بتارك ديني لشي فيقذف فيهـــا فيحرق وبقيت امراة ومعها صبى فتهيبت فقال لهـــا الصبى امضي ولا تنافقي فمضت فاحترقت قال يحيى وذلك كان صغيرا لم يتكلم قبل ذلك وقال مجاهد ذلك الخد بنجران وقيل ان الذين حفروا النار كانوا فوق النار فقال الله عز وجل اذ هم عليها قعود وهم على ما يفعلون بالمومنين شهود من تخويفهم اياهـــم فارسل الله النار عليهم فاحرقهم ونجى المومنيـــن. *Dixit Mohamad filius Iſaac: Hi habitatores Nageran, & profitebantur Religionem Jeſu, cui ſit pax: deditque illis Rex optionem, ut, vel Judaiſmum, vel mortem eligerent: illi elegerunt mortem. Tunc juſſit Rex aperiri foveam, atque igne repleri, in eamque conjectos occidi. Dixit Haſan: fuerunt Socii Foveæ octoginta, partim viri, partim mulieres. Cùmque infideles eos apprehendiſſent, effoderunt illis foveam in terra, in qua ignem ſuccenſum illis oſtenderunt. Deinde cœperunt eos tentare, ac dicere ſingulis viris, ac mulieribus: Aut relinque Religionem tuam; aut conjiciemus te in ignem. Singuli autem reſpondebant: Ego propter nullam rem deſeram Religionem meam. Quamobrem in ignem conjecti comburebantur. Remanſit autem mulier una, quæ habebat ſuum infantulum. Cùm autem hæc timorem oſtenderet, dixit ei infantulus: Vade, & ne impiam te oſtendas. Tunc illa abiit, & combuſta eſt. Dixit Jahias: Erat hic parvulus, nec unquam anteà locutus fuerat. Dixit Mogiahed: evenit hoc in Nageran. Fertur autem eos, qui foderunt foveam, implentes igne, ſteriſſe ſupra eam: quamobrem dicitur in Alcorano: Cùm eſſent ſupra illam ſedentes: & ipſi ſuper id, quod faciebant contra fideles, erant teſtes; cùm ſcilicet eos ignis aſpectu terrebant. Sed Deus immiſit ignem ſuper eos, & combuſſit eos, liberavitque Fideles.* Notandum hìc obiter, primò, Authorem hunc pro *Sociis Foveæ*, intelligere Chriſtianos Fideles, qui in fovea illa combuſti ſunt: cùm Gelal, & alii intelligant infideles, qui foveam fecerunt, & in ea Fideles combuſſerunt. Secundò, apparere in hac narratione manifeſtam contradictionem, dùm primò aſſeritur, Fideles combuſtos fuiſſe in fovea: deindè dicitur, Deum miſiſſe ignem ſuper infideles, eoſque combuſſiſſe: quod, juxta Gelal, fundatur in illis verbis v. 10. *& ipſis pœna combuſtionis*, & Fideles liberaſſe. Tertiò, verba illa Alcorani: اذ هم عليها قعود: quæ ego verti: *dùm ipſi eſſent circa eum* (ideſt ignem) *ſedentes*: exponi hìc ab Authore: *dùm ipſi eſſent ſuper eam* (ideſt foveam) *ſedentes*. Nam particula Arabica على, æquè benè ſignificat *ſupra*, ac *circa*.

XIII. *Et ipſe quidem producit, & reducit.*] Explicat Jahias: يخلق ويبعث في يوم القيمـــة: *Creat homines, & reſuſcitabit* eos *in die reſurrectionis.*

XXI. *Coranus.*] Scribitur Arabicè القرآن, *Alcoranus* cum articulo: Italicè *Il Corano*: & قرآن *Coranus*, ſine articulo.

XX. *In tabula cuſtodita.*] De hac Tabula, ita Gelal: هو في الهوا فوق السما السابعة محفوظ مـــن الشياطين ومن تغيير شي منه طوله ما بين السمـــا والارض وعرضه ما بين المشرق والمغرب وهو مـــن درة بيضا قاله ابـــن عباس: *Hæc eſt in aëre ſupra ſeptimum Cœlum, cuſtodita à Dæmonibus, & ab omnimoda mutatione, ſeu alteratione eorum, quæ in ea ſcripta ſunt. Longitudo ejus tanta eſt, quanta à terra ad Cœlum: & latitudo, quanta ab Oriente ad Occidentem. & facta eſt ex unica margarita candida. Ita refert Ebnabbas.* Alia multa fabulantur Arabes, de hac Tabula cuſtodita.

REFU-

REFUTATIONES.

HIc etiam triplici juramento introducitur Deus ſeſe obſtringere, adductis in teſtes veritatis rebus prorsùs incongruis: neque tamen, quid juret, ſatis intelligitur. Non enim Divino juramento opus erat, ut crederent homines mortem, ac maledictionem commeruiſſe eos, qui Chriſtianos igne combuſſerant, eo, quòd Religionem ſuam abnegare noluiſſent. Quamobrem non niſi impium, ac vanum hujuſmodi jusjurandum, exiſtimandum eſt.

II. Et nihilominùs ex hoc ipſo, quod aſſeratur Deus juraſſe, Maledictionem, ac mortem commeruiſſe Judæos, qui Chriſtianos ad fidem propriam abnegandam, & ad Judaicam ſectam amplectendam per ignis tormentum compellere tentaverunt: & Chriſtianos ipſos, quòd pro Religione ſua retinenda mortem atrociſſimam ſubiere, commendet, concurrens etiam ad eamdem confirmandam miraculo infantis loquentis: patet manifeſtè, Chriſtianam Religionem veram, ſanctamque eſſe, & à Deo inſtitutam, nec potuiſſe, ſaltem in iis, quæ ad æternas illius veritates ſpectant, à Mahumeto immutari. Reſpondent quidam ex Moslemis, Chriſtianos illius temporis diverſam habuiſſe Religionem ab ea, quam ſequentium temporum Chriſtiani profeſſi ſunt. Atqui hoc erat probandum. Nos verò alibi manifeſtè oſtendimus, Chriſtianam Religionem ſemper eamdem fuiſſe, præſertim quoad illa Myſteria, quę Alcoranus negat, & Mahumetani rejiciunt.

III. Notanda hìc obiter ineptiſſima tranſitio ab hiſtoria Martyrum Nageranenſium ad exercitus Pharaonis, & Themud: & ab his ad Alcoranum, & ad Tabulam cuſtoditam: dum interea non obliviſcitur Mahumetus hortorum, & fluminum Paradiſi ſui.

سورة الطارق مكية سبع عشرة آية

SURA LXXXVI.
NOCTU VENIENS.
MECCANA:
COMMATUM SEPTEM, & DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والسماء والطارق ۞ 2 وما ادريك ما الطارق ۞ 3 النجم الثاقب ۞ 4 ان كل نفس لما
عليها حافظ ۞ 5 فلينظر الانسان مم خلق ۞ 6 خلق من ماء دافق ۞ 7 يخرج من بين
الصلب والترائب ۞ 8 انه على رجعه لقادر ۞ 9 يوم تبلى السرائر ۞ 10 فما له من قوة
ولا ناصر ۞ 11 والسماء ذات الرجع ۞ 12 والارض ذات الصدع ۞ 13 انه لقول فصل
14 وما هو بالهزل ۞ 15 انهم يكيدون كيدا ۞ 16 واكيد كيدا ۞ 17 فمهل
الكافرين امهلهم رويدا ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

PEr Cœlum, & Noctu venientem. 2. Quid autem intelligere faciat te, quid ſit Noctu veniens? 3. Stella penetrans. 4. Si omnis anima certè non eſt ſuper eam cuſtos. 5. Videat ergo homo, ex qua re creatus ſit. 6. Creatus

tus eſt ex aqua effuſa (*ideſt ex ſpermate*). 7. *Quæ* egreditur ex lumbis, & oſſibus pectoris. 8. Certè ipſe ad reducendum eum *in vitam poſt mortem*, ſanè *eſt* potens. 9. Die, qua explorabuntur ſecreta. 10. Neque erit illi ulla vis, neque adjutor. 11. Per Cœlum habens reditum. 12. Per Terram habentem fiſſuras. 13. Certè hic *Alcoranus eſt* ſanè ſermo diſtinguens *vera à falſis*. 14. Neque eſt cum futilitate. 15. Certè ipſi *infideles* dolosè ſtruunt *tibi* technam. 16. Et *ego quoque* dolosè ſtruo technam *illis*. 17. Patienter igitur ſuſtine infideles: ſine vivere eos quietè paululum.

NOTÆ.

VOx Arabica الطارق, ſignificat quidquid noctu venit, & præſertim Stellas. Ab hac inſcribitur Sura, quæ eſt Meccana, & conſtat ſeptemdecim verſibus. De Lectoris præmio hæc ſcribit Zamchaſcerius: من قراء سورة الطارق اعطاه الله بعدد كل نجوم في السما عشر حسنات: *Qui legerit Suram Noctu venientis, dabit illi Deus pro numero ſingularum Stellarum Cœli, decem bona.*

I. *Et noctu venientem.*] Explicat Gelal: النجوم لطلوعها ليلا: *Stellas, quandò noctu oriuntur.* Quidam volunt ſignificare *Phoſphorum*, ſeu Luciferum: alii *Plejadas*. Verùm Alcoranus ipſe explicat verſu ſequenti, quid ſit:

III. *Stella penetrans.*] Arabicè النجم الثاقب: Obſcurum per obſcurum. Clarè Gelal: اى الثريا او كل نجم الثاقب المضى لثقبه الظلام بضوه: *Ideſt Pleiades, vel omnis ſtella, quæ penetrat, & illuminat penetrans tenebras ſplendore ſuo.* Verùm hæc facile eſt cuilibet, vel rudiſſimo intelligere: quis enim ignorat, ſtellas noctu venire?

IV. *Si omnis anima.*] Particula إن *ſi*: habet apud Arabes, ſicut etiam apud Hebræos, vim juramenti negativi in affirmatione, & affirmativi in negatione: ut hoc loco, in quo ita explicanda eſt ſententia: *Juro, omni animæ*, vel homini, præpoſitum eſſe cuſtodem, ſcilicet Angelum.

VII. *Ex lumbis, & oſſibus pectoris.*] Ex lumbis, ſcilicet viri: & oſſibus pectoris feminæ. Ita Gelal.

XI. *Per Cœlum habens reditum.*] Gelal: المطر لعوده كل حين: *quia facit redire pluviam ſuis temporibus.* Ita Gelal.

XII. *Habentem fiſſuras.*] Gelal: الشق عن النبات: *rimas ad educenda germina.*

REFUTATIONES.

I. QUod Deus juret, unumquemque hominum habere cuſtodem Angelum, ſuperfluum omninò videtur: nam & hoc quidam ex Philoſophis Ethnicis agnovere. Quòd verò hoc juret per Cœlum, & Stellas, non minùs ridiculum, quàm impium exiſtimandum eſt.

II. Nugari manifeſtè videtur Mahumetus, & Scurram agere; dum tanto apparatu Deum proponentem inducit, quàm arduum, ac difficile ſit ſcire, quid ſit illud, quod noctu venit: & mox reſpondentem facit, eſſe ſtellam, vel ſtellas. Nonnè riſum nobis excitaret, ſiquis tamquam re ardua propoſita, quid ſit illud, quod habeat cornua, reſponderet eſſe bovem, vel arietem? Hujuſmodi nugæ, ac divinamenta ridicula aliàs in Alcorano reperiuntur.

III. Non ſatis fuit Mahumeto, Deum vana, & per vana jurantem inducere: etiam falſa impio perjurio affirmantem facit, cum ſcilicet idem Deus per Cœlum, terramque jurat, Alcoranum vera à falſis diſtinguere: neque aliquid in eo reperiri futile, vanum, aut otioſum. Alcoranus ipſe tantum, tàmque impium perjurium patefacere potuit.

IV. Videat porrò lector, quàm diſſitæ inter ſe, ac diffutæ ſint in hac Sura ſententiæ; itaut nec pes, nec caput, nec ullum ex illius membris, uni reddatur formæ. Verùm hoc morbo totus laborat Alcoranus. Vide, quæ paulò ante diximus.

سورة الاعلى مكية تسع عشرة آية

SURA LXXXVII.

ALTISSIMUS.

MECCANA:

COMMATUM DECEM, & NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم ۞

1 سبح اسم ربك الاعلى ۞ 2 الذي خلق فسوى ۞ 3 والذي قدر فهدى ۞ 4 والذي
اخرج المرعى ۞ 5 فجعله غثاء احوى ۞ 6 سنقرئك فلا تنسى ۞ 7 الا ما شاء الله انه يعلم
الجهر وما يخفى ۞ 8 ونيسرك لليسرى ۞ 9 فذكر ان نفعت الذكرى ۞ 10 سيذكر
من يخشى ۞ 11 ويتجنبها الاشقى ۞ 12 الذي يصلى النار الكبرى ۞ 13 ثم لا يموت
فيها ولا يحيى ۞ 14 قد افلح من تزكى ۞ 15 وذكر اسم ربه فصلى ۞ 16 بل تؤثرون
الحيوة الدنيا ۞ 17 والاخرة خير وابقى ۞ 18 ان هذا لفي الصحف الاولى ۞ 19 صحف
ابراهيم وموسى ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. LAuda nomen Domini tui Altiſſimi. 2. Qui creavit, deindè conformavit *creatum*. 3. Et qui decrevit, deindè direxit *decretum*. 4. Et qui eduxit paſcuum *pecoribus*. 5. Deindè reddidit illud fœnum aridum. 6. Faciemus te legere, neque obliviſceris. 7. Niſi, quod voluerit Deus: quippè ipſe novit manifeſtum, & id, quod latet. 8. Et facilitabimus tibi *viam* ad facillimum. 9. Itaque commonefac: quippè utilis erit commonitio. 10. Commonefiet *per eam*, qui timet *Deum*. 11. Et averſabitur eam infeliciſſimus. 12. Qui conjicietur comburendus in Ignem majorem. 13. Tùm non morietur in eo, neque vivet. 14. Jam felicitatem adeptus eſt, qui purificatus fuit *per fidem*. 15. Et commemoravit nomen Domini ſui, & oravit. 16. Sed *vos, ò infideles*, præfertis vitam mundanam *æternæ*. 17. Vita autem altera eſt melior, & permanentior. 18. Profectò hoc ſanè *ſcriptum eſt* in codicibus prioribus. 19. Codicibus Abrahæ, & Moyſi.

NOTÆ.

APud pleroſque epigraphe eſt الاعلى, Altiſſimus. Quidam tamen codices habent سبح, *Lauda*. Utraque dictio in primo verſu reperitur. Sura Meccana eſt, ac novemdecim verſus complectitur. Qui eam legerit اعطاه الله عشر حسنات بعدد كل حرف انزله الله على ابراهيم وموسى ومحمد : *Dabit*

Dabit ei Deus decem bona pro unaquaque littera ſcripta in codicibus miſſis à Deo ad Abraham, Moyſen, & Mahumetum.

II. *Conformavit.*] Arabicè سوّى, ęquavit, ſeu ęquale fecit, ideſt numeris omnibus abſolvit.

III. *Decrevit.*] Arabicè قدّر; Uſurpatur in Alcorano pro ſignificanda Divina prædeſtinatione, ad quam ſequitur directio per media ad illam à Deo ordinata: non quòd tantùm ſapuerit homo impius, & idiota; ſed quòd aliorum lingua, tanquam pſittacus loquebatur.

VI. *Faciemus te legere.*] Ideſt repetere verba Alcorani, dùm legitur tibi à Gabriele. Gelal: وكان من يجهر بالقراة مــع قراة جبرايل خوف النسيان فكانه قيل له لا تعجل بها انك لا تنسا ولا تتعب نفسك بالجهر بهـا; *Recitabat Mahumetus Alcoranum elata voce ſequens lectionem Gabrielis* (& in hoc linguam accelerabat) *ob timorem oblivionis. Quaſi igitur hic dicitur illi: Ne acceleres lectionem, quia non obliviſceris illius: neque defatiges teipſum elata voce legendo.*

VIII. *Ad facillimum.*] Explicat Gelal: للشريعــة السهلــة وهــى الاسلام: *Ad legem facilem, nempè Eslamiticam.*

XII. *In Ignem majorem.*] Explicat Gelal: *In Ignem Gehennæ, qui major eſt, & vehementior igne Mundi hujus.*

REFUTATIONES.

I. Nimis pueriliter introducitur Mahumetus veluti ſub Pædagogo repetere ea, quæ Gabriel illi legebat ex Alcorano; quorum, ne quid pronunciando tranſiliret, vel obliviſceretur, vocis contentione, & linguæ feſtinatione ſeipſum enecabat: Quamobrem neceſſe fuit, ut Deus illum conſolaretur, ſimulque admoneret, ut ſubmiſſiori voce, minorique acceleratione Gabrielis verba repetendo ſequeretur. Nonnè ſatis erat, Mahumetum attentis auribus Gabrielem legentem audire? Quid opus erat, ea, quæ legebat, lingua iterare? Neſcio verò, quomodò conſiſtere poſſit id, quod certiſſimè credunt Mahumetani, Alcoranum non niſi per viginti trium annorum ſpatium per verſiculos revelatum fuiſſe Mahumeto, cum hac quotidiana lectione, qua caput illi obtundebat Gabriel tenens præ manibus Alcoranum ſuum, ne aliquid prætermitteret ex lapſu memoriæ, quem etiam ſemel in anno totum eidem Mahumeto oſtendebat, quò pro ſuo libito illum, & videre, & legere poſſet. Huc accedit ex vita Mahumeti, & ex ipſo Alcorano conſtare, Mahumetum ipſum ſemper apud ſe Alcorani librum habuiſſe, illumque legiſſe aliis, ac tradidiſſe. Vide, quæ diximus in Tractatu de Alcorano, & alibi.

II. Appellat Mahumetus facillimam legem Eslamiticam: nempè, quam ipſe docebat, & profitebatur. Et revera talis eſt lex Alcoranica, quæ libidinibus omnibus laxat fręna: & quamvis nonnulla aliquantò difficilia præcipiat, ea tamen, niſi pœnæ timor occurrat, facilè negliguntur.

III. Utitur impoſtor conſueta ſibi fallendi arte. Mundanam vitam, ac temporaneam felicitatem Cęleſti, atque æternæ præferendam monet: Quis non credat, Mahumetum è Thebaide, vel è Laura prodiiſſe, qui tantum terrenarum rerum contemptum oſtentet? & tamen mundaniſſimus ipſe, ac terreniſſimus erat. Sed cupiditates ſuas tàm pia, modeſtaque larva tegere nitebatur.

IV. Allegat Mahumetus Codices antiquos Abrahæ, & Moyſi, aſſeritque in illis ſcriptum reperiri id, quod in hac Sura continetur. Codices Abrahæ, cùm nullibi ſint, nec fortè unquam extiterint, fruſtrà in teſtes adducuntur. In codicibus Moyſi, ſcilicet Pentateucho, ſi quis hanc Alcorani Suram reperiat, erit mihi magnus Apollo.

سورة الغاشية مكية ست وعشرون آية

SURA LXXXVIII.

OPERIENS.

MECCANA:

COMMATUM VIGINTI SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 هل اتيك حديث الغاشية 2 وجوه يومئذ خاشعة 3 عاملة ناصبة 4 تصلى
نارا حامية 5 تسقى من عين آنية 6 ليس لهم طعام الا من ضريع 7 لا يسمن
ولا يغنى من جوع 8 وجوه يومئذ ناعمة 9 لسعيها راضية 10 في جنة عالية
11 لا يسمع فيها لاغية 12 فيها عين جارية 13 فيها سرر مرفوعة 14 واكواب
موضوعة 15 ونمارق مصفوفة 16 وزرابي مبثوثة 17 افلا ينظرون الى الابل كيف
خلقت 18 والى السماء كيف رفعت 19 والى الجبال كيف نصبت 20 والى
الارض كيف سطحت 21 فذكر انما انت مذكر 22 لست عليهم بمصيطر
23 الا من تولى وكفر 24 فيعذبه الله العذاب الاكبر 25 ان الينا ايابهم
26 ثم ان علينا حسابهم

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. AN pervenit ad te * narratio Operientis? 2. Vultus *aliquorum* die illa *erunt* demiſſi. 3. *Velut* operantes, laborantes (*ideſt labore fatigati*). 4. Ingredientur uſtulandi in ignem ardentem. 5. Potabuntur ex fonte ferventiſſimo. 6. Non erit illis cibus, niſi ex Dharih. 7. *Qui* non pinguefaciet, neque depellet famem. 8. Vultus *verò aliquorum erunt* die illa jucundi. 9. De ſtudio ſuo *in operibus bonis* contenti. 10. In horto ſublimi *collocabuntur*. 11. Non audietur in eo futilia loquens. 12. In eo *erit* fons currens. 13. In eo *erunt* lectuli excelſi. 14. Et crateres appoſiti *ad bibendum*. 15. Et pulvinaria ordinatim diſpoſita. 16. Et tapetes expanſi. 17. An ergo non reſpiciunt ad camelum, quomodò creatus ſit. 18. Et ad Cœlum, quomodò elevatum ſit. 19. Et ad montes, quomodò plantati ſint. 20. Et ad terram, quomodò expanſa ſit. 21. Itaque commonefac *illos*, quippè tu es *tantummodò* commonitor. 22. Non es ſuper eos violenter imperaturus. 23. Verùm, qui tergiverſatus fue-

* Italicè la novella.

Saltat extra chorum nimis ineptè.

Inſulſa concluſio.

Refutat. in Alcor.

fuerit, & noluerit credere, 24. Puniet eum Deus pęna majori (*ideſt Gehenna*). 25. Certè ad nos *erit* reditus eorum. 26. Tùm ſanè noſtrum erit exigere rationem ab eis.

NOTÆ.

INſcriptio Arabicè الغاشية, *Operiens*, deſumitur ex primo verſu, quemadmodùm in multis præcedentibus, & in pleriſque ſequentibus Suris. De loco hujus *Suræ*, & de numero verſuum illius, nulla videtur eſſe controverſia. Qui eam legerit حاسبه الله حسابا يسيرا: *benignum, ac facilem experietur Deum in reddenda ratione*.

I. *Operientis*.] Arabicè eſt generis fęminei, quemadmodùm alia hujuſcemodi epitheta, quæ ad diem Reſurrectionis referuntur. Ita autem appellatur hæc dies, quia, ut ait Gelal: تغشى الخلايق باهولها: *Operiet creaturas terroribus ſuis*.

VI. *Niſi ex Dharib*.] Vox Arabica ضريع, ſignificat debilitatem, maciem, ac flaccedinem. Hic intelligitur eſſe ſpecies arboris ſpinoſæ, ac virulentæ.

XI. *Futilia loquens*.] Arabicè لاغية generis fęminei, fortaſsè, quia proprium eſt fęminarum vana, ac futilia loqui. Quidam codices habent تسمع gen. fęm. *audiet*: & pro لاغية habent لاغية *futilia loquentem*: & tunc verbum *audiet* refertur ad نفس, *animam*, ſeu perſonam. Alii legunt لا تسمع *non audies*, nempè, *tu Mahumete* لاغية *futilia loquentem*.

REFUTATIONES.

I. IAm propè ſexcenties diei Reſurrectionis in Alcorano facta eſt mentio. Quamobrem nonniſi ineptiſſimè interrogatur hic Mahumetus, utrum audierit unquam حديث narrationem novam, atque anteà inauditam ejuſdem diei.

II. Ea, quæ hic habentur de cibo, potuque damnatorum, poſſunt aliquo modo tolerari; ſaltem, ſi parabolicè accipiantur: quamvis Moslemi propriè intelligant. Quæ verò de hortis, fontibus, lectulis, crateribus, pulvinaribus, & tapetibus Beatorum confinguntur, jam ſuperiùs tamquam ſummæ felicitati minimè convenientia rejecta ſunt.

III. Inepta prorsùs, & ridicula eſt hic à die Reſurrectionis, & pęnis Gehennæ, ac felicitate Paradiſi, ad Camelum tranſitio; à Camelo autem ad Cœlum, ad montes, & ad terram, non minùs inepta. Verùm, quid non ineptum, & inconcinnum in Alcorano, quem tamen Moslemi-ita ſapienter compactum, ac diſpoſitum jactant, ut nullus, niſi Deus illius author eſſe potuerit?

IV. Fingit hic, ùt alibi, præcipi à Deo, ne durè agat cum infidelibus, neque violenter eos trahat ad religionem, ſed ſolùm eos commoneat; hoc enim tantummodò ad eum pertinebat. Verùm quantociùs hæc per ſuram gladii retractavit, atque abrogavit. Sed ſatis de hac re alibi diximus.

سورة الفجر مكية ثلاثون آية

SURA LXXXIX. AURORA MECCANA

COMMATUM TRIGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والفجر 2 وليال عشر 3 والشفع والوتر 4 والليل اذا يسر 5 هل في ذلك
قسم لذي حجر 6 الم تر كيف فعل ربك بعاد 7 ارم ذات العماد 8 التي
لم يخلق مثلها في البلاد 9 وثمود الذين جابوا الصخر بالواد 10 وفرعون ذي الاوتاد
11 الذين طغوا في البلاد 12 فاكثروا فيها الفساد 13 فصب عليهم ربك سوط عذاب
14 ان

14 إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ۞ 15 فَامَّا الْاِنسَانُ اِذَا مَا ابْتَلِيهُ رَبُّهُ ۞ 16 فَاكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي
أَكْرَمَنِ ۞ 17 وَامَّا اِذَا ابْتَلِيهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي اَهَانَنِ ۞ 18 كَلَّا بَلْ لَا
تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ۞ 19 وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ۞ 20 وَتَاكُلُونَ التُّرَاثَ اَكْلًا
لَمًّا ۞ 21 وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ۞ 22 كَلَّا اِذَا دُكَّتِ الْاَرْضُ دَكًّا دَكًّا ۞
23 وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ۞ 24 وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْاِنسَانُ وَاَنَّى لَهُ
الذِّكْرَى ۞ 25 يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَوتِي ۞ 26 فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ اَحَدٌ ۞
27 وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ اَحَدٌ ۞ 28 يَا اَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ۞ 29 ارْجِعِي اِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً
مَرْضِيَّةً ۞ 30 فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PEr Auroram: 2. Et noctes decem. 3. Et conjunctionem, & ſeparationem. 4. Et noctem, quandò accedit, & recedit. 5. An in hoc *non eſt* juramentum prædito intelligentia? 6. Nonnè animadvertiſti, quomodò ſe geſſerit Dominus tuus cum Adeis. 7. Erameis, habentibus columnas. 8. Quibus non fuit creatum ſimile ipſis in regionibus. 9. Et Themudæis, qui excavaverant rupes in Valle. 10. Et Pharaone, authore paxillorum. 11. Qui exorbitanter ſe gerebant in regionibus. 12. Et multiplicaverant in illis corruptionem. 13. Quamobrem effudit ſuper eos Dominus tuus flagellum pęnæ. 14. Quippè Dominus tuus ſanè *eſt* in obſervatione (*ideſt obſervat omnia opera hominum*). 15. Porrò homo, ubi experimentum fecerit ejus Dominus illius *rebus ſecundis*, 16. Et honoraverit eum, & beneficaverit eum. 17. Dicit: Dominus meus honoravit me. 18. At verò, ubi probaverit eum *rebus ſiniſtris*, & arctaverit ſuper eum proventum ſuum. 19. Dicit: Dominus meus deſpexit me. 20. Nequaquam ita eſt: ſed *vos* non honoratis orphanum. 21. Neque excitatis *vos* ad cibandum pauperem. 22. Et comeditis hæreditatem *mulierum, & puerorum* comeſtione valida (*ideſt aviditate magna*). 23. Et diligitis opes dilectione vehementi. 24. Ita eſt. Cùm comminuta fuerit terra minutatim. 25. Et venerit Dominus tuus, & Angelus (*ideſt Angeli*) ordinatim (*ideſt in acies diſpoſiti*). 26. Et adducta fuerit die illa Gehenna: die illa recordabitur homo *malorum ſuorum præteritorum*. 27. Sed unde *erit* ei recordatio? 28. Dicet: O utinam ego præmiſiſſem *bona opera* vitę meę. Sed die illa non puniet pęna ejus ullus: & non ligabit vinculo ejus ullus. 29. O anima fiduciam habens, revertere ad Dominum tuum contenta, accepta (*mihi*). 30. Et intra inter ſervos meos, & ingredere Paradiſum meum.

NOTÆ.

EX primò verſu deſumitur Inſcriptio الفجر *Aurora*. Dubium porrò eſt inter Expoſitores, utrum Sura Meccana ſit, an verò Medinenſis. Jahias ponit مكية كلها *Meccanam totam*. Gelal: مكية او مدنية, *Meccanam, vel Medinenſem*. In enumerandis etiam verſibus non conveniunt: quidam enim triginta: quidam novem, ac viginti: quidam duos ſupra viginti recenſent. Sed primus computus eſt communior. De premio Lectoris hæc habent: من قراء سورة الفجر فى الليالى العشر غفر له ومن قراءها فى ساير الايام كان له نورا يوم القيمة. *Qui legerit Suram Auroræ in noctibus decem, remittentur ei peccata. Qui autem legerit eam cæteris diebus, erit ei lux in die Reſurrectionis.*

II. *Et noctes decem.*] Explicat Gelal: عشر ذى الحجة, *decem noctes menſis Dhulhoggiat*, ideſt Peregrinationis: ſeu potiùs decimam noctem ejuſdem menſis: vel, ut alii malunt: tres noctes illius, decimam ſcilicet, unde-

undecimam, ac duodecimam. Eſt autem hic menſis Sacer apud Arabes.

III. *Et conjunctionem, & ſeparationem.*] Arabicè والشفع والوتر. Diverſimodè exponunt Moſlemi has duas voces, ut patet ex Zamchaſcerio, cujus hæc ſunt verba: الشفع والوتر اما الاشيا كلها شفعها ووترها واما شفع هذه الليالي ووترها : ويجوز ان يكون شفعها يوم النحر ووترها يوم عرفة لانه تاسع ايامها وذاك عاشرها : وقد روى عن النبى صم انه فسر ما بذلك وقد اكثروا فى الشفع والوتر. *Conjunctio, & ſeparatio, vel ſignificat res omnes, ex quibus aliæ ſunt conjunctæ, aliæ ſeparatæ: Vel conjunctionem prædictarum noctium: & ſeparationem earum* (nempè omnes ſimul conjunctas, & ſingillatim acceptas). *Poteſt etiam dici conjunctionem earum eſſe diem mactationis ovium: ſeparationem verò diem Araphat* (qua ſcilicet peregrini viſitant montem Araphat) *quia hic eſt nonus dierum ejus, & ille decimus. Habetur autem ex traditione, Mahumetum ipſum ita declaraſſe hæc verba. Jam verò multiplicatæ ſunt expoſitiones conjunctionis, & ſeparationis.* Jahias affert aliam expoſitionem ex Cottada: الشفع الخلق والوتر الله : *Conjunctio ſunt creaturæ: ſeparatio autem* (ſeu ſingularitas) *eſt Deus.* Quidam exponunt: *par, & impar.* Gelal: * الزوج والفرد *Conjugatum, & ſeparatum.*

* Italicè, Pari, e Caffo.

V. *An in hoc non eſt juramentum?*] Senſus eſt: Nonne juramentum factum per omnia ſupradicta; vel per hoc ultimum, eſt graviſſimum apud viros prudentes, & cordatos? Vah nebulo.

VII. *Eramæis.*] Arabicè إرم : eſt appoſitum Adæis, ad ſignificandum عاد الاولى, *Adæos priores:* nam fuerunt alii poſteriores, ut aliàs dictum eſt. Dicuntur autem hi Adæi ذات العماد *præditi columnis*, vel *habentes columnas*, quia eorum ſtatura erat in morem columnarum. Ut enim ſcribit Gelal: كان طول الطويل منهم اربع مائة ذراع : *Altitudo grandioris ſtaturæ inter eos erat quadringentorum cubitorum.* Hui.

IX. *Excavabant rupes in Valle.*] Nimirum excidebant rupes, ut ex iis ſibi domos efficerent. Hoc autem dicitur factum fuiſſe in Valle, quæ, ut notat Gelal, eadem eſt, ac وادى القرى, *Vallis urbium*, nomen proprium loci.

X. *Authore paxillorum.*] Vide, quæ ſuperiùs dicta ſunt de hoc genere ſupplicii à Pharaone inventi.

XXVI. *Et adducta fuerit die illa Gehenna.*] Adeò litteraliter, ac materialiter accipiunt Moſlemi Orthodoxi dicta Alcorani, ut putent, Gehennam, non ſecus, ac pecudem aliquam adducendam eſſe in locum ſupremi Judicii. Quamobrem ſcribit hìc Gelal: تقاد بسبعين الف زمام كل زمام بايدى سبعين الف ملك لها زفير وتغييظ . *Ducetur Gehenna ſeptuaginta millibus habenis: & unaquæque habena trahetur à ſeptuaginta millibus Angelis. Ipſa verò indignata, atque irata mugiet.*

XXVIII. *Sed die illa non puniet pœna ejus ullus.*] Verba peroſcura expoſitio Gelalis ita dilucidat: لا يعذب احد مثل تعذيبه ولا يوثق مثل ايثاقه . *Nullus puniet* (ideſt poterit unquam cruciare alium) *pœna, quæ ſit ſimilis punitioni illius* (nempè Dei, vel diei Judicii) *neque alligabit vinculis, eo modo, quo ipſe alligabit.*

XXIX. *Contenta, accepta.*] Arabicè راضية مرضية : vix poteſt latinè reddi, niſi vertamus: *complacens tibi ipſi, & complacita Deo*, ſeu, & in qua Deus ſibi complaceat.

REFUTATIONES.

I. VErùm quater Deum per quatuor res vaniſſimas jurare confingit: & nihilominùs, hujuſcemodi juramenta à viris ſapientibus, ac prudentibus graviſſima exiſtimari contendit. Quod verò mirum eſt, ſubticetur, quid Deus juret, neque ex antecedentibus, neque ex ſubſequentibus divinari poteſt. Gelal, Zamchaſcerius, & alii putant ſubſtituendum: لتعذبن يا كفار مكة : *Certè puniemini, ò infideles Meccani.* Ita explent Moſlemi Sapientes hiatus, & replent lacunas Alcorani; adeò, ut dimidium illius ad Mahumetum, dimidium ad Expoſitores pertineat: &, ſi purus legatur, vix ullus ex eo ſenſus integer elici poſſit.

II. Quamvis de Adæorum Eramæorum monſtroſa ſtatura obſcuriùs loquatur Alcoranus, neque in verborum illius expoſitione omnes conveniant, celebriores tamen Expoſitores, & præſertim Gelal, & Jahias admittunt eorum ſtaturam perveniſſe uſque ad altitudinem quadrigentorum cubitorum. Quis verò ſanè mentis ſibi perſuadeat, hujuſmodi monſtra in rerum natura unquam reperta fuiſſe? Sed non mirum, quòd Mahumetani etiam ſapientiores hoc credant, cùm iidem, tamquam certum, & indubitatum tradant, Og Regem Baſan viginti trium millium, & triginta, ac trium cubitorum altitudinem habuiſſe. Et mirabimur deindè, hujuſmodi hominum genus Alcoranicis mendaciis tantam fidem habere, qui tàm abſurdis, tàmque ridiculis fabulis fidem habeant?

III. Notanda hìc Mahumeti hypocriſis, ac verſutia, dùm ita Orphanorum, ac pauperum curam commendat, & mulierum, puerorumque hæreditatem invadentes, atque opes ardentiori ſtudio affectantes vituperat, cum tamen ipſe in his iiſdem rebus eſſet vituperabiliſſimus.

IV. Novum ex Alcorano portentum habemus: adducendam ſcilicet Gehennam in die Reſurrectionis. Et ne, quis fortè putaret, hanc eſſe loquendi formam metaphoricam, tradunt Expoſitores, ut vidimus in Notis, verè adducendam eſſe alligatam ſeptuaginta millibus habenis, quarum unaquæque à ſeptuaginta millibus Angelis trahenda ſit: ipſam verò indignatam, atque iratam, mugitus edituram. Putant ſcilicet Moſlemi immanem aliquam belluam, vel monſtrum eſſe Gehennam.

سورة

سورة البلد مكية عشرون آية

SURA XC.
REGIO.
MECCANA:
COMMATUM VIGINTI.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 لا أقسم بهذا البلد ۞ 2 وأنت حل بهذا البلد ۞ 3 ووالد وما ولد ۞ 4 ولقد خلقنا
الإنسان في كبد ۞ 5 أيحسب أن لن يقدر عليه أحد ۞ 6 يقول أهلكت مالا لبدا ۞
7 أيحسب أن لم يره أحد ۞ 8 ألم نجعل له عينين ۞ 9 ولسانا وشفتين ۞ 10 وهديناه
النجدين ۞ 11 فلا اقتحم العقبة ۞ 12 وما أدراك ما العقبة ۞ 13 فك رقبة ۞ 14 أو
إطعام في يوم ذي مسغبة ۞ 15 يتيما ذا مقربة ۞ 16 أو مسكينا ذا متربة ۞ 17 ثم كان
من الذين آمنوا وتواصوا بالصبر ۞ 18 وتواصوا بالمرحمة ۞ 19 أولئك أصحاب الميمنة ۞ 20 والذين
كفروا بآياتنا هم أصحاب المشأمة عليهم نار مؤصدة

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Non juro per hanc regionem. 2. (Et tu *es* reſidens in hac regione). 3. Et *per* generantem, & quod genuit *generans*. 4. Jam quidem creavimus hominem in ærumna. 5. An exiſtimat, quòd non habiturus ſit poteſtatem ſupra ſe ullus? 6. Dicit: Peſſumdedi divitias copioſas. 7. An exiſtimat, quòd non viderit ipſum ullus? 8. Nonnè fecimus illi duos oculos? 9. Et linguam, & duo labia? 10. Et direximus eum per duas vias (*nempè boni, & mali*). 11. At verò non tranſcendit clivoſitatem. 12. Quid autem faciet te intelligere, quid *ſit* clivoſitas? 13. Solutio cervicis (*ideſt redemptio captivi*). 14. Aut cibare in die habente famem (*ideſt tempore famis*). 15. Orphanum habentem propinquitatem (*ideſt conſanguineum*). 16. Aut pauperem habentem ſtratum terrenum (*ideſt humi dormientem*). 17. Deindè fuit ex iis, qui crèdiderunt, & commendaverunt ſibi mutuò patientiam. 18. Et commendaverunt ſibi mutuò miſericordiam. 19. Hi *erunt* ſocii dexteræ. 20. Qui autem increduli fuerint in ſigna noſtra, hi *erunt* ſocii ſiniſtrę: ſuper eos *erit* ignis fornicatus (*ideſt ambiens eos in modum fornicis*).

NOTÆ.

NOTÆ.

De Suræ inſcriptione, & loco: & de numero verſuum illius, nihil occurrit, quod peculiari nota dignum ſit. De premio Lectoris ita Zamchaſcerius: من قراء سورة البلد اعطاه الله الامان مــن غضبه يوم القيمــة: *Qui legerit Suram Regionis, dabit illi Deus ſecuritatem ab ira ſua in die Reſurrectionis*.

I. *Non juro per hanc Regionem.*] Omnes conveniunt, Regionem hanc eſſe Meccam, in qua Mahumetus indigena reſidebat. Hic etiam adverto, particulam negativam لا *non*, exiſtimari ab expoſitoribus ſuperfluam.

III. *Et per generantem, & quod generavit.*] Nempè, per genitorem, & genitum, ſeu genitos. Explicat Gelal: ادم وذريتـــه *Adam, & generationem ejus*, ſeu genitos ab eo, vel poſteros ejus. Zamchaſcerius pro generante intelligit etiam ipſum Mahumetum, vel Iſmaelem, aut Abraham. Alii ſimpliciter volunt, hic intelligi omne generans, & omne genitum.

V. *An exiſtimat.*] Sugillat hic juxta Gelalem ſuperbiam, & jactantiam cujuſdam nobilis Coraiſitæ nomine ابو الاشدين *Abul-Aſciaddain*. Alii tamen juxta Zamchaſcerium, volunt notari الوليد ابـــن المغيرة, *Validum filium Mogheiræ*. Horum alteruter gloriabatur, ſe divitias peſſumdediſſe pro ſuſtinendis contra Mahumetum inimicitiis.

XI. *At verò non tranſcendit clivoſitatem.*] Arabicè: فلا اقتحم العقبـــة: locus obſcurior. Porrò عقبة eſt *jugum montis*, ſeu pars montis, quæ difficiliùs aſcenditur. Hic ſatis ineptè explicatur à Mahumeto pro *liberatione cervicis, ſeu captivi:* Porrò Gelal exponit per interrogationem فهلا *Nonne*, ironicè, ut alibi notavimus, in ſenſu negandi. Verbum autem اقتحم interpretatur جاوز *pertranſiit*. Senſus igitur eſt: *Non redemit captivum*.

XIV. *Aut cibare in die habente famem.*] Nimirùm per *clivoſitatem*, intelligit etiam *cibare pauperem in die habente famem*, ideſt, tempore famis.

XVII. *Deindè fuit ex iis, qui crediderunt.*] Jahias: ثم كان الذى فعل ذلـــك من الذين امنوا: *Deindè fuit ille, qui hæc fecit* (nempè, qui redemit captivum, cibavit pauperem, &c.) *ex iis, qui crediderunt, &c.* Sed Gelal, & Zamchaſcerius connectunt cum اقتحم, itaut hic etiam operetur particula negativa فـــلا, & ſenſus ſit, *Deinde non fuit ex iis, qui crediderunt, &c.* Adeò confuſus, & obſcurus eſt Alcoranus in ſuis ſententiis, ut Moslemi ipſi in iis explicandis incerti ſint, an aliquid affirmet, an verò neget.

REFUTATIONES.

I. Jurat Deus per Regionem Meccanam, & per generantem, & genitum, ſeu per patrem, & filium, ſe creaſſe hominem in ærumnis, miſeriis, & laboribus: nam ita exponunt Doctores Moslemi dictionem كبد, & Interpres Gallicus propriè expreſſit, *dans la miſere*. Hujuſmodi autem juramentum non ſolùm vanum eſt, & impium, ut cætera ſuperiora: ſed etiam falſum, ita, ut perjurium Deo tribuatur. Ipſe enim Deus non in ærumnis, miſeriis, ac laboribus, ſed in maxima felicitate naturali hominem creavit. Homo verò deindè per peccatum ſeſe in miſerias, ærumnaſque conjecit.

II. Proponere fingitur Deus Mahumeto, quid ſit العقبة *clivoſitas*: tamquam res intellectu difficillima. Reſpondetque ipſe Deus, hanc eſſe redemptionem captivi. Quis credat, Deum hujuſmodi quiſquilias, ac nugas alicui proponere? Eſt ne res adeò cognitu difficilis, & ardua, redemptio captivi, ut exiſtimandus ſit *nodus dignus vindice Deo*? Ego tamen, ut ingenuè fatear, ſuſpicor, hoc loco juramentum nullam habere reſponſionem: quemadmodùm alia ſuperiùs: ſed id, quod fingitur Deus jurare, in cerebro, vel in calamo Mahumeti remanſiſſe. Illa verò, *Solutio cervicis*, & quæ ſequuntur, conſtituere ſententiam per ſe à ſuperiori penitùs ſejunctam. Commiſeranda prorsùs Mahumeti, & Alcorani ſors; qui, cùm per ſe inepti ſint, Expoſitores tamen Moslemi ineptiores illos faciunt.

سورة الشمس مكية خمس عشرة آية

SURA XCI.
SOL.
MECCANA:
COMMATUM QUINDECIM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والشمس وضحيها ۝ 2 والقمر اذا تليها ۝ 3 والنهار اذا جليها ۝ 4 والليل اذا يغشيها ۝
5 والسماء وما بنيها ۝ 6 والارض وما طحيها ۝ 7 ونفس وما سويها ۝ 8 فالهمها فجورها
وتقويها ۝ 9 قد افلح من زكيها ۝ 10 وقد خاب من دسيها ۝ 11 كذبت ثمود بطغويها ۝
12 اذ انبعث اشقيها ۝ 13 فقال لهم رسول الله ناقة الله وسقيها ۝ 14 فكذبوه فعقروها
فدمدم عليهم ربهم بذنبهم فسويها ۝ 15 ولا يخاف عقبيها ۝

In Nomine Dei, Miſeratoris, Miſericordis.

1. PEr Solem, & ſplendorem ejus. 2. Per Lunam, cùm ſubſequitur illum. 3. Per diem, tùm fulgentiorem oſtendit illum. 4. Per noctem, cùm cooperit illum. 5. Per Cœlum, & qui fabricavit illud. 6. Per Terram, & qui expandit illam. 7. Per animam, & qui coęquavit eam. 8. Et dedit ei inſtinctum malitiæ ſuæ, & pietatis ſuæ (*ideſt inclinationem ad bonum, & malum*). 9. Jam felix eſt, qui purificavit eam (*ideſt Animam*). 10. Et jam perditus eſt, qui abſcondit eam *ſub peccatis*. 11. Mendacii inſimulaverunt Themudæi *Prophetam ſuum Saleh* ob exceſſum pravitatis ſuæ. 12. Cùm accurrit miſerrimus eorum *Cedar ad occidendam Camelam*. 13. Dixitque eis Legatus Dei: *Hæc eſt* Camela Dei; & *hic eſt* potus illius. 14. Atqui mendacii inſimulaverunt eum; & peremerunt eam. Propterea obruit eos Dominus eorum *pęnâ* ob peccatum eorum; Et ęqualem fecit eam *omnibus*. 15. Et non timebit *Deus ab eis* redditionem vicis ejus (*ideſt pęnę*).

NOTÆ.

DE Suræ titulo, ac loco; deque numero verſuum illius nihil occurrit peculiariter notandum. De Lectoris pręmio hæc habet ex ipſo Mahumeto Zamchaſcerius: من قرأ سورة الشمس فكانما تصدق بكل شيء طلعت عليه الشمس والقمر: *Qui legerit Suram Solis, erit, ac ſi dediſſet in eleemoſynam univerſa, quæ Sol, & Luna colluſtrant.*

III. *Cùm fulgentiorem oſtendit illum.*] Hoc evenit in meridie.

VII. *Coæquavit eam.*] Arabicè: سويها: nimirùm rectè conformavit, & diſpoſuit partes ejus. Hoc autem

tem propriè dicitur de corpore: ſed hic *anima* pro toto homine accipi poteſt ex modo loquendi Arabum, & Hebræorum.

VIII. *Et inſtinctum dedit ei.*] Arabicè: فالهمها: *Inſpiravit*, ſeu clandeſtino inſtinctu docuit.

XI. *Themudæi.*] Jam ſuprà de Themudæis, eorumque Propheta Saleh, & de tota Fabula Camelæ ſatis dictum eſt.

XV. *Et non timebit.*] Nimirùm non timuit Deus, ne Themudæi ſibi vicem redderent pœnæ à ſe illatæ iiſdem.

REFUTATIONES.

I. SEpties hìc jurat Deus per creaturas ſuas, felices eſſe eos, qui animam ſuam purificaverint: infelices verò, ac perditos eos, qui eamdem peccatis obruerint. Atqui non erat hæc res adeò intellectu, credituque difficilis, ut tot Dei juramenta, quò capi poſſet, exigeret. Sed Mahumetus adeò immundus erat animo, ac tot, tantiſque ſceleribus oneratus, ut nonniſi per iterata Dei juramenta, hanc ſibi veritatem poſſet perſuadere.

II. Non carent errore verba illa verſus octavi: *Et dedit ei inſtinctum malitiæ ſuæ, & pietatis ſuæ*. Arabicè والهمها فجورها وتقواها. Quaſi verò Deus indiderit homini propenſionem, & inclinationem ad malum, quæ non ex Dei inſtinctu, ſed ex originali culpa in homine provenit. Deus enim hominem rectum creavit, quemadmodùm Mahumetus ipſe videtur hìc verſu ſeptimo fateri. Verùm quidem eſt, bonum, ac malum illi propoſuiſſe cum libero arbitrio amplectendi, utrum vellet. At hoc non fuit dare illi inſtinctum, & inclinationem ad malum, ſeu malitiam illi inſpirare, prout Arabica verba ſonant.

III. Importunè omninò, & extra rem ingerit hìc Mahumetus fabulam, toties decantatam Saleh, Themudæorum. Verùm, quid non importunum, & extra rem reperitur in Alcorano? Vide dicta ſuperiùs.

سورة الليل مكية احدي وعشرون اية

SURA XCII.

NOX.

MECCANA:

COMMATUM UNIUS, & VIGINTI.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والليل اذا يغشي ۞ 2 والنهار اذا تجلي ۞ 3 وما خلق الذكر والانثي ۞ 4 ان
سعيكم لشتي ۞ 5 فاما من اعطي واتقي ۞ 6 وصدق بالحسني ۞ 7 فسنيسره لليسري ۞
8 واما من بخل واستغني ۞ 9 وكذب بالحسني ۞ 10 فسنيسره للعسري ۞ 11 وما يغني
عنه ماله اذا تردي ۞ 12 ان علينا للهدي ۞ 13 وان لنا للاخرة والاولي ۞ 14 فانذرتكم
نارا تلظي ۞ 15 لا يصليها الا الاشقي ۞ 16 الذي كذب وتولي ۞ 17 وسيجنبها الاتقي ۞
18 الذي يوتي ماله يتزكي ۞ 19 وما لاحد عنده من نعمة تجزي ۞ 20 الا ابتغاء وجه
ربه الاعلي ۞ 21 ولسوف يرضي

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PEr Noctem, cùm obruerit *tenebris Orbem*. 2. Per diem, cùm clarior apparuerit. 3. Per eum, qui creavit maſculum, & fœminam. 4. Certè ſtudium veſtrum eſt ſanè *a* diſſimile. 5. Porrò qui dederit *Deo id,*

a diverſum.

quod

quod debet, & timuerit *eum*. 6. Et profeſſus fuerit optimam *religionem*. 7. Facilitavimus ei *viam* ad Facillimum (*ideſt ad Paradiſum*). 8. At verò, qui avarus fuerit, & divitias cumulare ſtuduerit. 9. Et, ut falſum negaverit *id*, *quod eſt* optimum (*nempè unitatem Dei*). 10. Facilitavimus ei *viam* ad *id*, *quod eſt* difficillimum (*ideſt Gehennam*). 11. Et non proderunt ei divitiæ ejus, cùm præceps dejectus fuerit *in ignem*. 12. Certè ad nos *pertinet* ſanè directio *hominum*. 13. Et profectò nobis *eſt* Noviſſima, & Prima (*ideſt ad nos ſpectat diſponere de futura vita, & de preſenti*). 14. Porrò comminatus ſum vobis ignem, *qui* vehementer ardet. 15. Non deſcendit comburendus in illum, niſi infeliciſſimus. 16. Qui mendacii inſimulaverit *Mahumetum*, & tergiverſatus fuerit *à credendo in eum*. 17. Sed elongabitur ab eo (*ideſt igne*) Piiſſimus. 18. Qui dedit facultates ſuas, *ut* purus fieret 19. Et non *eſt* ulli apud eum (*ideſt ab eo*) aliquod beneficium, *quod* remunerandum ſit. 20. Sed *beneficia confert* ex deſiderio faciei Domini ſui Altiſſimi (*ideſt ob ſpem remunerationis à Deo*). 21. Et quidem poſteà ſibi complacebit *in eadem remuneratione*.

NOTÆ.

De Suræ epigraphe, ac loco, deque verſuum ejus numero nihil hìc ſpecialiter notandum occurrit. De Lectoris premio hæc habentur: من قراء سورة الليل اعطاه الله حتى يرضى وعافاه من العسر وييسر له اليسر: *Dabit ei Deus tantum, quanto ipſe contentus ſit: & liberabit eum à rebus difficilibus: & facilitabit illi facilitatem*. Ideſt omnia ei facilia concedet.

IV. *Certè ſtudium veſtrum eſt ſanè diſſimile*.] Quia ſcilicet alii benè, alii malè operantur: alii fideles ſunt, alii infideles.

XVII. *Piiſſimus*.] Putat Gelal per hunc Piiſſimum notari Abubacrum, cognomine الصديق, *Veracem*, *ſeu Juſtum: ita enim habet*: وهذا نزل في الصديق رضى الله عنه لما اشترى بلالا المعذب على ايمانه واعتقه فقال الكفار انما فعل ذلك ليد كانت له عنده فنزل, *&c. Hæc dicta ſunt pro Veraci fauſtæ memoriæ. Nam, cùm is emiſſet Belalum, qui pro fide ſua torquebatur ab infidelibus, & liberaſſet eum, dixerunt infideles: Certè hoc fecit ob utilitatem, ſeu lucrum, quod ſperavit ab eo*, ad verbum; *propter manum, quæ erat illi apud eum*. Quamobrem dicitur hìc de eo: *Et non eſt ulli ab eo aliquod beneficium, quod remuneretur*, ideſt nulli benefacit ob ſpem remunerationis ab eo: ſed tantùm ob ſpem premii à Deo recipiendi.

REFUTATIONES.

I. Trino juramento per res ſatis diſparatas, nempè per noctem, quandò eſt obſcurior, per diem, quandò eſt clarior, & per creatorem maſculi, & fœminæ, utitur Deus, ut homines credant, ſe eſſe inter ſe diſſimiles in ſtudiis ſuis. Verùm, quis, niſi inſanus, poſſit hac de re dubitare? Frivolum igitur, atque otioſum eſt hujuſmodi juramentum, quod etiam per res frivolas, & inanes, ac ſuperſtitioſas aſſumitur. Licèt enim tertia vice Deus in teſtem videatur adhiberi: non tamen intelligi poteſt, cur Deus ille advocetur in teſtem, qui creavit maſculum, & fœminam, non verò is, qui univerſa creavit.

II. Immeritò Alcorani expoſitores cenſent, non eſſe in Gehennam detrudendos, niſi qui mendacii Mahumetum inſimulaverint, & in eum credere recuſaverint. Qua enim ratione quis credat in eum, vel veracem illum putet, qui in ſuo Alcorano tot mendaciorum, atque errorum reus deprehenditur?

III. Si Piiſſimus ille, cujus fit hìc mentio, & cujus laudes adeò celebrantur, juxta Expoſitores, intelligitur eſſe Abubacer, evincitur manifeſtè, Mahumetum Prophetam non fuiſſe, qui non præviderit, Abubacrum contra fas omne, & jus poſt mortem ſuam ſummum ſibi imperium uſurpaturum, in quo ipſemet ſucceſſorem ſuum toties Alym deſtinaverat.

سورة

سورة الضحى مكية احدى عشرة آية

SURA XCIII.

ELEVATIO SOLIS.

MECCANA:

COMMATUM UNDECIM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والضحى ۝ 2 والليل اذا سجى ۝ 3 ما ودعك ربك وما قلى ۝ 4 وللاخرة خير لك من
الاولى ۝ 5 ولسوف يعطيك ربك فترضى ۝ 6 الم يجدك يتيما فاوى ۝ 7 ووجدك ضالا
فهدى ۝ 8 ووجدك عايلا فاغنى ۝ 9 فاما اليتيم فلا تقهر ۝ 10 واما السايل فلا تنهر ۝
11 واما بنعمة ربك فحدث ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PEr Elevationem Solis. 2. Et Noctem, cùm intempeſta fuerit. 3. Non dereliquit te Dominus tuus, neque odit. 4. Et certè vita noviſſima melior *erit* tibi, quàm prima. 5. Et poſtmodùm ſanè dabit tibi Dominus tuus id, quo contentus ſis. 6. Nonnè invenit te orphanum, & ſuſcepit *te*? 7. Et invenit te pauperem, & ditavit *te*. 9. Porrò orphanum ne violenter tractes *uſurpando ejus bona*. 10. Mendicantem verò ne increpes *ob importunitatem*. 11. Beneficentiam autem Domini *erga te* enarra.

NOTÆ.

DE Suræ hujus inſcriptione, & locô, itemque de numero verſuum, nihil occurrit peculiariter notandum. De Lectoris præmio, hæc traduntur: من قراء سورة الضحى اعطاه الله عشر حسنات بعدد كل يتيم وسايل: *Qui legerit Suram elevationis Solis, recipiet à Deo decem bona pro numero ſingulorum orphanorum, & pauperum mendicantium.*

I. *Per elevationem Solis.*] Vox Arabica الضحى, exponitur à Gelale: اول النهار او كلها. *Principium diei, aut totus dies.* Jahias verò: ضوء النهار وقيل ساعة من ساعات النهار وقال الفرى الضحى النهار كله: *Jubar diei; vel, ut alii malunt, una ex horis diei; & juxta Alpharà, dies totus.* Beidavius exponit: وقت ارتفاع الشمس وتخصيص لان النهار يقوى فيه او لان فيه كلم موسى ربه والقى سحرة سجدا: *Tempus elevationis Solis: & ſpeciatim ſignatur hoc tempus, quia in illo dies roboratur: vel quia in illo Moſes loquutus eſt cum Deo; & Magi Pharaonis procidentes adoraverunt Deum.*

III. *Non dereliquit te.*] Gelal: نزل ردا لما قال الكفار عند تاخر الوحى عنه خمسة عشر يوما ان ربه ودعه وقلاه: *Hæc revelata ſunt, cùm infideles videntes, Mahumetum caruiſſe revelatione divina per quindecim dies, dixerunt: Dominus ejus dereliquit eum, & odit illum.*

IV *Et certè vita noviſſima.*] Nempè vita futuri ſeculi erit tibi felicior, quàm fuerit in hoc Mundo.

VII. *Et invenit te errantem, & direxit te.*] Gelal, & Jahias exponunt: عما انت الان عليه من الشريعة: *Errantem ab ea lege, in qua nunc reperiris.* Zamchaſcerius præter hanc expoſitionem, quæ videtur eſſe communis, refert ſententiam aliquorum, qui dicunt, Mahumetum erraſſe, dùm eſſet puer per quemdam montem Meccæ: vel in itinere, quandò puer profectus eſt cum Abutalebo in Syriam.

REFU-

REFUTATIONES.

I. EN iterùm ineptiæ juramentorum. Jurat Deus per elevationem Solis, & noctem intempeſtam, ſe neque dereliquiſſe, neque odio habere Mahumetum. Verùm quid opus erat hujuſmodi juramento, vel potiùs perjurio? Infideles Meccani (inquit Gelal) cùm cognoviſſent Mahumetum per quindecim dies Divina revelatione caruiſſe, affirmabant, illum à Deo derelictum fuiſſe, atque in ejus odium incurriſſe. Hæc ſcilicet jurabant Meccani: vel hæc credebant, qui Mahumetum nebulonem, inſanum, dæmoniacum, ſeductorem, atque hominum peſſimum agnoſcebant, ac prædicabant. Erat ne verò adeò fungus Mahumetus, ut magis Meccanis, quàm ſibi ipſi crederet, ſe à Deo derelictum eſſe, & illius odium commeruiſſe? Quomodò verò reſciverant Meccani, Mahumetum per quindecim dies revelationibus caruiſſe? Hoc certè nonniſi ex ipſius confeſſione cognoſcere potuerant: ex quo manifeſtè deprehenditur, vaniſſimum hominem fictitias revelationes ſuas per populum deblaterare conſueviſſe.

II. Fatetur Mahumetus, ſe errantem, à Deo directum fuiſſe. Hunc errorem non circa aliquod iter ipſius, cùm eſſet puer: ſed circa Religionem, & agnitionem Dei per ſpatium quadraginta annorum, quibus Idola coluit, verſatum fuiſſe ex teſtimonio ipſorum Mahumetanorum apertè colligitur. Vide, quæ pro hac veritate in vita Mahumeti, in digreſſione § octavi, fusè diſſeruimus.

III. Nulla magna laus eſt Mahumeti, quòd, cùm eſſet pauper, immò pauperrimus, opulentus factus fuerit. Hoc pleriſque ſceleſtiſſimis feliciter ſucceſſit. At enim à Deo divitiis cumulatus eſt. Eadem ſcilicet ratione, qua prædones, piratæ, ac ſicarii per cædes, furta, & rapinas ditantur. Satis eſt illius vitam legere. Quàm diſſimili via inceſſit Mahumetus à Christo. Hic enim, cùm dives eſſet, propter ditandos homines egenus ſpontè factus eſt. Ille verò, cùm eſſet mendiciſſimus, alios injuſtè ſpoliando, atque ad inopiam extremam redigendo, ditiſſimus evaſit. Quomodò verò Mahumetanis credamus, dùm Mahumetum non ſemel in extrema rerum neceſſitate fuiſſe: & ne tantum quidem cibi vilioris, quo famem ſedaret, habuiſſe, tamquam in illius laudem decantant; dùm ipſemet in eodem tempore, à Deo opibus, ac divitiis cumulatum affirmet? Et qua fronte, tanquam pauper, ut ſuprà vidimus, ſtipem emendicabat, & exigebat à ſuis? Et quidem tunc erat in Medina (ut vidimus in ſura 58.) jam potens; cùm hæc fingantur dicta ipſi à Deo, cùm adhuc eſſet in Mecca, adhuc homo privatus.

سورة الشرح مكية ثمان ايات

SURA XCIV.
DILATATIO.
MECCANA:
COMMATUM OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم نشرح لك صدرك 2 ووضعنا عنك وزرك 3 الذي انقض ظهرك 4 ورفعنا لك ذكرك 5 فان مع العسر يسرا 6 ان مع العسر يسرا 7 فاذا فرغت فانصب 8 والى ربك فارغب

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. NOnnè dilatavimus tibi pectus tuum? 2. Et depoſuimus à te pondus tuum. 3. Quod aggravaverat dorſum tuum. 4. Et exaltavimus tibi memoriam tuam. 5. Profectò cum difficultate *erit* facilitas. 6. Utique cum difficultate *erit* facilitas. 7. Cùm autem abſolveris *preces*; adlabora *in prædicando*. 8. Et Dominum tuum ſupplex precare.

NOTÆ.

NOTÆ.

Triplicem invenio Suræ hujus Epigraphen ex primo verſu illius deſumptam : الم نشرح ; *Nonne dilatavimus ?* الشرح *Dilatatio* : الانشرح idem. De loco ejus, numeroque verſuum non eſt controverſia. Premium Lectori ipſemet Mahumetus conſtituit his verbis : من قراء سورة الم نشرح فكانما جاءنى وانا مغتم ففرج عنى : *Qui legerit Suram, Nonne dilatavimus : erit, ac ſi veniret ad me oppreſſum mœrore ; & à triſtitia ſublevaret me.*

I. *Dilatavimus tibi pectus tuum.*] Exponit Gelal : بالنبوة وغيرها, *per prophetiam, & alia* : nimirùm per prædicationem, ſcientiam, ſapientiam, & prudentiam, ut exponit Zamchaſcerius ; vel etiam juxta eumdem, أزلنا عنه الضيق والحرج الذى مع العمى والجهل : *liberavimus eum ab anguſtiis, & delictis, quæ ſunt cum cæcitate, & ignorantia.* Jahias exponit بالايمان, *per fidem*, & addit fabellam : ويروى ان الملك شق بطنه ثم وغسل قلبه وملى حكمة وايمانا : *& habetur ex relatione, Angelum ſcidiſſe corpus Mahumeti, & laviſſe cor ejus, & impleviſſe ſapientia, & fide.* Vide hoc figmentum in Vita Mahumeti §. quarto, cùm adhuc eſſet puer.

II. *Et depoſuimus à te pondus tuum.*] Ponderis hujus nomine intelligunt communiter Interpretes peccata Mahumeti. Gelal : وضعنا عنك وزرك حططنا عنك ذنبك *depoſuimus à te pondus tuum* (*ideſt dejecimus à te peccatum tuum.*) Jahias : هو وزرك الذنوب التى كانت عليه فى الجاهلية : *pondus tuum, ideſt peccata ejus, quæ commiſerat tempore ignorantiæ* ideſt idololatriæ. Zamchaſcerius etiam, وزرك exponit, فرطاتك : exceſſus tuos. Vide, quæ alibi diximus.

V. *Cùm difficultate erit facilitas.*] Ideſt, poſt adverſa proſpera advenient : &, ut exponit Gelal, poſt vexationes illatas tibi ab infidelibus ſuccedet tibi victoria contra eos.

REFUTATIONES.

I. Si hiſtorias, ſeu veriùs fabulas Moſlemorum legamus, qui de Mahumeti rebus geſtis ſcripſerunt, inveniemus eum ab ipſa infantia, vel in ipſo utero matris, innocentiæ, ac ſanctitatis miraculum fuiſſe. Hic verò Mahumetus ipſe fatetur, magnum ſe peccatorem fuiſſe ita, ut magnæ pietatis argumentum agnoſcat, quòd Deus graviſſimo peccatorum pondere dorſum ſuum ſublevaverit. Videant igitur Mahumetani, quem Prophetam habeant, ac venerentur : & quàm ingens commentum ſit, quod de illo communiter referunt, & hìc non obſcurè innuitur : nempè, cùm adhuc ſeptennis eſſet, à duobus Angelis illius pectus diſciſſum fuiſſe, & cor extractum, itemque diſſectum ; & extractam ab eo guttulam nigram, quæ erat portio, quam habebat Satanas in corpore ejus : nempè inclinatio, ſeu fomes ad malum, & peccatum.

سورة التين مكية ثمان ايات

SURA XCV.

FICUS.

MECCANA:

COMMATUM OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والتين والزيتون ۞ 2 وطور سينين ۞ 3 وهذا البلد الامين ۞ 4 لقد خلقنا الانسان
في احسن تقويم ۞ 5 ثم رددناه اسفل سافلين ۞ 6 الا الذين امنوا وعملوا الصالحات فلهم
اجر غير ممنون ۞ 7 فما يكذبك بعد بالدين ۞ 8 اليس الله باحكم الحاكمين ۞

In No-

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PEr Ficum, & Oleam. 2. Et Montem Synai. 3. Et hanc regionem ſecuram. 4. Jam quidem creavimus hominem in optimo conſtitutionis. 5. Deindè reddidimus eum infimum inferiorum. 6. Sed, qui crediderint, & operati fuerint recta, illis porrò *erit* merces interminabilis. 7. Quid * ergo faciet te negare, ut falſum poſt hac Diem judicii? 8. An non eſt Deus Juſtiſſimus judicantium?

* inſulſa conſequentia.

NOTÆ.

DUpliciter inſcribitur hæc Sura: nempè, العين *Ficus*, & الزيتون *Olea*. Utraque vox eſt in primo verſu. Quidam volunt eſſe Medinenſem: quidam verò Meccanam: quamobrem in nonnullis codicibus ſcribitur, مختلف فيها, *Variatum in ea*, ideſt variæ ſunt de illa ſententiæ, circa locum, in quo tradita fuit. Præmium Lectoris eſt: من قرأ سورة التين اعطاه الله العافية واليقين ما دام حيا واذا مات اعطاه الله من الاجر بعدد من قرأ هذه السورة *Qui legerit Suram Ficus, dabit illi Deus indulgentiam, & firmam fidem, quamdiù vixerit. Cùm autem mortuus fuerit, dabit ei mercedem pro numero eorum, qui hanc Suram legerint.*

I. *Per Ficum, & Oleam.*] Gelal exponit: الماكولين او جبلين بالشام ينبتان الماكولين: *vel ipſos ficus, & oleas, quæ comeduntur: vel duos Montes in Syria horum arborum feraces.* Jahias ex Cottada accipit pro duobus Montibus hujus nominis. Sed libet hic referre ineptias Zamchaſcerii: اقسم بهما لانهما عجيبتان من بين اصناف الاشجار المثمرة روى انه أهدي لرسول الله صلعم طبق من تين فاكل منه وقال لاصحابه كلوا فلو قلت ان فاكهة نزلت من الجنة لقلت هذه لان فاكهة الجنة بلا عجم فكلوها فانها تقطع البواسير وتنفع من النقرس ومر معاذ بن جبل بشجرة الزيتون فاخذ منها قضيبا فاستاك به وقال سمعت رسول الله يقول نعم السواك الزيتون من الشجرة المباركة يطيب الفم ويذهب بالحفرة وسمعته يقول هي سواكي وسواك الانبياء قبلي وعن ابن عباس رضي هو تينكم هذا وزيتونكم وقيل جبلان من الارض المقدسة يقال لهما بالسريانية طور زينا لانهما منبتا التين والزيتون:

Jurat Deus per has duas arbores, quia hæ inter fructiferas cæteris præſtant arboribus. Habetur ex relatione, oblatum fuiſſe Prophetæ Mahumeto calathum ficorum, ex quibus cùm comediſſet, juſſit etiam ſocios comedere, dicens: Certè, ſi dixero fructus aliquos deſcendiſſe è Paradiſo, dicam eſſe ficus: nam fructus Paradiſi ſunt ſine oſſiculis. Comedite igitur ex his, nam auferunt condylomata, ſeu hæmorroides, & tubercula in naſo, & digitis pedum, ac manuum, & juvant contra morbum arteticum, & podagram, & chiragram. Tranſivit autem Moadh filius Habel juxta arborem Oleæ, & decerpſit ex ea ramuſculum; cœpitque eo confricare dentes ſuos, & dixit: Audivi Prophetam Mahumetum dicentem: Optimum eſt dentifricium ex Olea arbore benedicta: nam bonum odorem confert ori, & aufert dentium putredinem. Audivi etiam eumdem dicentem. Hoc eſt dentifricium meum, & dentifricium Prophetarum, qui fuerunt ante me. Ex traditione autem habetur, Ebn-Abbas felicis memoriæ dixiſſe, hìc intelligi de Ficu, & Olea arboribus. Alii tamen volunt eſſe duos montes in terra Sancta, quorum uterque appellatur Syriacè Turzinan; quia in utroque naſcuntur Ficus, & Oleæ.

III. *Et hanc regionem ſecuram.*] nempè Meccam, quæ quare appelletur ſecura, alibi dictum eſt.

IV. *Jam quidem creavimus hominem, &c.*] Communis explicatio eſt, hominem poſt vegetum, ac floridum juventutis, meliorumque annorum ſtatum, redigi, ſic Deo diſponente, ad miſerrimum extremæ ſenectutis, ac decrepitatis terminum. Verùm, cùm hìc ſermo ſit de homine in genere, minimè aptatur huic loco hujuſmodi expoſitio, cùm paucorum ſit hominum ad decrepitatem pervenire, neque omnium florida, vegetaque juventute, ac virilitate gaudere. Neceſſariò igitur ita debent exponi Alcorani verba: Homo creatus eſt à Deo in Adam perfectiſſimæ conſtitutionis, & in maxima naturali felicitate: ſed deindè ad ſummam miſeriam, & infelicitatem ob peccatum originale devenit. Hoc ipſum fatetur non ſemel Alcoranus, cùm de creatione Adæ, ejuſque è Paradiſi felicitate ob perpetratam culpam in terrenas miſerias dejectione, mentionem facit.

VIII. *Juſtiſſimus judicantium.*] Arabica verba أحكم الحاكمين, vix poſſunt latinè reddi: ſed ſententia eſt, Deum eſſe Judicem omnium Judicum juſtiſſimum.

REFUTATIONES.

I. NEmo ſanus non exiſtimaret inſanum hominem illum, qui ea juramenta proferret, quæ hìc Mahumetus ponere non veretur in ore Dei, præſertim per Ficum, & Oleam: quæ ſive arbores ſint, ſive montes earumdem arborum feraces, nihil ad rem pertinet. Si enim per hæc jurare fas ſit, præſertim Deo: per quid jurare non licebit? At enim Ficus utilis eſt ad hæmorroides, tubercula, podagram, & chiragram ſanandas. Lignum verò Oleæ ad dentes confricandos, ac ſcalpendos, ad quem uſum etiam Prophetæ illo utebantur. Ita Zamchaſcerius ex ore Mahu-

Mahumeti. Verùm, quænam ex rebus creatis etiam viliſſima non utilis eſt ad multa in uſum hominum? Miror verò virum alioqui apud ſuos Doctum, ac ſapientem hujuſmodi ineptiis, tanquam ſolidis argumentis uti ad Prophetæ ſui ſtultitiam, impietatemque tuendam. Sed inſurgent contra nos Doctores Moslemi authoritate Sacrarum Scripturarum. Nam in libro Cantici Canticorum non ſemel *adjurantur Filiæ Jeruſalem per capreas, cervoſque camporum*, cap. 2. & 3. Et quidem is, qui adjurat, eſt ipſe Deus. Exigit igitur Deus juramentum à Filiabus Jeruſalem per feras campeſtres. Quidni ergo, & per montes, & arbores liceat jurare, immò juret ipſe Deus? Sed facile reſpondetur, librum hunc totum eſſe ænigmaticum, & myſticum: nec poſſe ullo modo, prout verba illius ſonant, intelligi. In hoc, non ſolùm Chriſtiani omnes, ſed etiam Judæi conveniunt. Sub ænigmate igitur unius paſtoris, qui puellam ovium cuſtodem deperеat, introducitur idem paſtor adjurare, nempè obſecrare, & obteſtari alias ſocias puellas per capreas, & cervos, ne ſuſcitent è ſomno dilectam ſuam. Ideò autem per hæc animalia eas obteſtatur, quia puellæ ruſticæ hæc in deliciis habent, & amore. Et unuſquiſque conſuevit obteſtari, & obſecrare aliquem per id, quod maximè diligit. Nihil ergo hìc, prout verba ſonant, intelligendum eſt; quamobrem fruſtra Mahumetani ad Prophetæ ſui impietatem tuendam, hoc effugium requirerent.

II. Non minùs vanum, & otioſum eſt Dei juramentum reſpectu illius, quod jurat, quàm earum rerum, per quas jurat: nullum enim alium ſcopum habet, quàm efficiendi, ut credant homines, ſe poſt florem, ac decorem juvenilis ætatis, ad miſerias, & ærumnas extremæ ſenectutis perventuros. Tàm verò arduum creditu eſt hoc, ut quadruplici Dei juramento, quò credi poſſit, indigeat? Huc accedit, non ſemper verificari de homine hoc, quod Deus hìc jurat; itaut præcipua conditio, quæ eſt veritas, deſit, vel manca ſit in hoc juramento. Si verò Alcorani verba referantur non ad juventutem, & ſenectutem hominis, ſed ad primam illius creationem in naturali felicitate, & ad miſerrimam conditionem, ad quam propter peccatum devenit: manifeſtè ſibi contradicit Alcoranus. Suprà enim Sura nonageſima, verſu quarto introduxerat Deum dicentem: Jam quidem creavimus hominem in ærumna: hìc autem ex oppoſito facit, ut dicat: Jam quidem creavimus hominem in optimo conſtitutionis: ideſt in ſtatu perfectiſſimo, ac feliciſſimo.

III. Dùm fingitur, Deum ſatis importunè, & inconſequenter dicere Mahumeto; *Quid ergo faciet, ut poſthac tu neges, ut falſum, diem Judicii?* Oſtendit manifeſtè, anteà illum in Diem Judicii nequaquam credidiſſe. Sed reſpondebunt Mahumetani, hæc verba non Mahumeto, ſed homini infideli à Deo dicta eſſe. Et quidem ita reſpondet Zamchaſcerius, aliique Expoſitores. Sed non video, qua ratione poſſint hæc verba ad alium, quàm ad Mahumetum referri, cùm ad illum tota Sura dirigatur, nec aliquis alius in illa commemoretur. Nihilominùs in Alcorano exponendo, ubi verba ipſius manifeſtè non repugnent, nolo cum Moslemis obſtinatè digladiari.

سورة العلق مكية تسع عشرة آية

SURA XCVI.
SANGUIS COAGULATUS
MECCANA:
COMMATUM DECEM, & NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اقرا باسم ربك الذي خلق ۝ 2 خلق الانسان من علق ۝ 3 اقرا وربك الاكرم ۝
4 الذي علم بالقلم ۝ 5 علم الانسان ما لم يعلم ۝ 6 كلا ان الانسان ليطغي ۝ 7 ان
رآه استغني ۝ 8 ان الي ربك الرجعي ۝ 9 ارايت الذي ينهي ۝ 10 عبدا اذا صلي ۝
11 ارايت ان كان علي الهدي ۝ 12 او امر بالتقوي ۝ 13 ارايت ان كذب وتولي ۝
14 الم يعلم بان الله يري ۝ 15 كلا لين لم ينته لنسفعا بالناصية ۝ 16 ناصية كاذبة
خاطية ۝ 17 فليدع ناديه ۝ 18 سندع الزبانية ۝ 19 كلا لا تطعه واسجد واقترب ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. LEge in nomine Domini tui, qui creavit: 2. Creavit hominem ex ſan-
guine coagulato. 3. Lege: & Dominus tuus honoratiſſimus, 4. Qui
docuit *ſcripturam* per calamum. 5. Docuit hominem id, quod neſciebat.
6. Ita eſt. Porrò homo ſanè exorbitat. 7. Quia videt ſe divitiis abundaſſe.
8. Certè ad Dominum tuum *erit* reditus. 9. Quid tibi videtur? Qui prohibet
10. Servum *Dei*, cùm orat. 11. Quid tibi videtur, ſi ſit ſuper directionem,
12. Vel præcipiat pietatem? 13. Quid tibi videtur: ſi mendacii inſimulet, &
tergiverſetur? 14. An ignorat, Deum videre? 15. Certè *videt*. Sanè, ſi non
abſtineat, certè attrahemus *eum* per comas capitis. 16. Comas capitis men-
daces, peccatrices. 17. Advocet ſanè conventum ſuum. 18. Advocabimus *nos
etiam* truculentos. 19. Ita erit, Ne obedias ei: ſed adora *Deum*, appropin-
qua *ad illum*.

NOTÆ.

DUplex eſt hìc epigraphe. Prima communior العلق: *Sanguis coagulatus*. Secunda اقرأ: *Lege*. Hæc ex primo, illa ex ſecundo verſu deſumpta. Conſentiunt omnes ferè Moſlemi, hanc fuiſſe primam Mahumeto traditam Suram. Gelal: صدرها الى ما لم يعلم اول ما نزل من القرآن وذلك بغار حراء *Prima pars hujus Suræ uſque ad finem quinti verſus* (ad literam *uſque ad id, quod neſciebat*) *fuit primò tradita Mahumeto in ſpelunca Montis Hara*. Jahias cenſet, octo primos verſus primo loco traditos fuiſſe. Zamchaſcerius ita ſcribit: عن ابن عباس ومجاهد هي اول سورة نزل واكثر المفسرين على ان الفاتحة اول ما نزل ثم سورة القلم *Authoribus Ebn-Abbas, & Magiahed, hæc fuit prima Sura tradita Mahumeto. Sed plerique Expoſitores ſentiunt primò revelatam fuiſſe Suram, Aperiens,* quæ eſt in Alcorano prima: & *poſt eam traditam fuiſſe Suram, Calamus,* quæ eſt in Alcorano ſexageſima octava. Ex quo patet, quanta fides habenda ſit Moſlemis, tàm fidenter aſſerentibus, hoc traditum fuiſſe ante, hoc poſt, hoc tali loco, hoc tali: hoc tali occaſione, hoc tali, cùm ne ſciant quidem, quænam prima, vel media, vel ultima ſit Sura tradita in Alcorano. De premio lectoris hæc habet Zamchaſcerius: من قرأ سورة العلق أعطي من الاجر كانما قرأ المفصل كله *Qui legerit Suram Sanguinis coagulati, habebit mercedem, ac ſi legiſſet Alcoranum totum*.

II. *Creavit hominem ex ſanguine coagulato*.] Exponit Jahias: خلق الناس كلهم من دم جاثر الا آدم وحواء وعيسى *Creavit omnes homines ex ſanguine craſſo, ac denſo, præter Adam, Hevam, & Jeſum*.

IV. *Qui docuit ſcripturam per calamum*.] Gelal: واول من خط به ادريس عليه السلام. *Et primus, qui ſcripſit calamo, fuit Edris, cui ſit pax*. Edris autem apud Arabes idem eſt, ac Henoch.

~~VI. Porrò homo ſanè exorbitat.] Hæc,~~ quæ ſequuntur uſque ad finem Suræ, juxta Gelalem نزلت في ابي جهل: *revelata ſunt contra Abugehel*, qui erat vir primarius inter Meccanos, & contribulis, cognatuſque Mahumeti, ſed hoſtis illius infenſiſſimus, qui videns, ſe eſſe ditiſſimum, ac potentiſſimum, ſuperbè, inſolenterque ſe gerebat contra Mahumetum, impediens illum, ne preces ſuas perſolveret: & mendacem illum, ſeductoremque proclamabat, ab illius ſecta alienum ſe prorſus oſtendens. Huic Mahumetus comminatur judicium, & pœnam à Deo, niſi deſiſtat ab impietate ſua.

VIII. *Ad Dominum tuum erit reditus*.] Nimirùm in die Judicii omnes convenient ad reddendam rationem.

X. *Servum Dei, cùm orat*.] Ideſt Mahumetum, cùm voluerit perſolvere preces ſuas.

XI. *Si ſit ſuper directionem, &c.*] Nimirùm: ſi Mahumetus ſit in recta Religione, & præcipiat pia opera: at verò Abugehel, tamquàm falſum Prophetam, eum incuſet, atque ab illius doctrina refugiat.

XIV. *An ignorat, Deum videre?*] Ideſt: an ignorat Abugehel, Deum videre mala opera ejus?

XV. *Attrahemus eum*.] Nimirùm in ignem Gehennæ; ut explicat Gelal.

XVII. *Conventum ſuum*.] Vox Arabica النادي, propria eſt, *Vocans*, ſed hic accipitur pro conventu. Ita enim vocabatur, teſte Gelale, locus in Mecca, ubi conveniebant, & confabulabantur, vel conſilia inibant Meccani, quorum pars potior Abugehelo adhærebat.

XVIII. *Advocabimus nos etiam truculentos*.] Nempè Angelos noſtros, qui eum ſeverè puniant. Ita communiter Expoſitores.

REFUTATIONES.

I. NOnniſi ineptè, & impropriè dicitur hìc Deus creaſſe hominem ex ſanguine coagulato, cùm certum ſit ex Sacris literis, hominem creatum fuiſſe à Deo ex limo terræ, non autem ex ſanguine coagulato, ex quo homo non quidem creat, ſed gignit alium hominem per viam naturalem.

II. Abutitur Mahumetus officio Legiſlatoris, dùm pro legibus ſatyras condit, præſertim hoc loco contra Abugehelum cognatum ſuum, quem, contra jura pietatis, miſeris modis dilacerat. Et quidem ille nihil peccaverat, nebulonem, atque impoſtorem, qualis erat Mahumetus, coercendo, & caſtigando, præſertim, cùm res novas in Patriæ perniciem, ſub religionis prætextu moliretur. In eo etiam malum ſe Nomothetam oſtendit; quòd leges non ferantur in homines particulares, ſed in omnes generatim, tàm præſentes, quàm futuros: ipſe ad particulares, & præſentes carpendos legibus ſuis toties abutitur.

سُورَةُ ٱلْقَدْرِ مَكِّيَّةٌ خمس ايات

SURA XCVII.
ALKADAR
MECCANA:
COMMATUM QUINQUE

بِسْمِ ٱللّٰهِ ٱلرَّحْمٰنِ ٱلرَّحِيمِ

1 إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ ٱلْقَدْرِ 2 وَمَا أَدْرَيكَ مَا لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ 3 لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ
شَهْرٍ 4 تَنَزَّلُ ٱلْمَلَائِكَةُ وَٱلرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ 5 سَلَامٌ هِيَ حَتَّى
مَطْلَعِ ٱلْفَجْرِ

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Certè nos demiſimus illum in nocte Alkadar. 2. Et quid faciet te intelligere, quid ſit nox Alkadar. 3. Nox Alkadar melior *eſt*, quàm mille menſes. 4. Deſcendunt Angeli, & Spiritus in ea per nutum Domini ſui, *cum decretis Divinis* de omni re. 5. Pax ipſa *nox eſt*, uſque ad ortum Auroræ.

NOTÆ.

Reliqui in Epigraphe Arabicam vocem القدر AlKadar ob multiplicem illius ſignificationem, de qua mox dicemus. Suram Meccæ traditam fuiſſe plerique volunt. Quidam tamen Medinenſem faciunt. Qui eam legerit أعطي من الاجر كمن صام رمضان واحيى ليلة القدر: *habebit mercedem jejunantis menſem Rhomadhan & vivificabitur in nocte AlKadar.*

I. *Demiſimus eum.*] Nempè Alcoranum juxta omnes Expoſitores. Cur autem expreſsè non nominetur, tribuit Zamchaſcerius excellentiæ, ac dignitati ipſius Alcorani. Sed veriùs tribuiſſet oſcitantiæ, & ſtoliditati Mahumeti. Quaſi verò non nominaſſet illum toties, ubi opus non erat.

* *Alkadar.*] Exponitur à Gelal. الشرف والعظم: *Nobilitas*, ſeu Sublimitas, *& magnitudo*. Zamchaſcerius: معنى ليلة القدر ليلة تقدير الامور وقضايها من قوله فيها يفرق كل امر حكيم وقيل سميت بذلك لخطرها وشرفها على ساير الليالى: *Nox Alkadar ſignificat noctem illam, qua Deus diſponit, ac decernit res omnes* (futuri anni). *Quare dicitur in Alcorano: In ea diſtinguitur omnis res cum ſapienti diſpoſitione. Alii volunt, ita dictam eſſe ob dignitatem, & excellentiam ejus ſupra cæteras noctes.* In hac igitur nocte fingitur, Deum deſcendere feciſſe Alcoranum è Cœlo totum ſimul; cùm tamen ad Mahumetum, nonniſi per partes pervenerit. Quod quomodo factum ſit, ita refert Zamchaſcerius: وروى انه انزل جملة واحدة فى ليلة القدر من اللوح المحفوظ الى السما الدنيا واملاه جبرايبل على السفرة ثم كان ينزله على رسول الله ص نجوما فى ثلث وعشرين سنة وعن الشعبى المعنى انا ابتدانا انزاله فى ليلة القدر واختلف فى وقتها فاكثرهم على انها فى شهر رمضان فى العشر الاواخر فى اوتارها واكثر القول انها السابعة منها. *Habetur ex traditione, Alcoranum*

nunc demiſſum fuiſſe in unica ſumma (ideſt totum ſimul) *in nocte AlKadar ex Tabula cuſtodita* (in ſeptimo Cœlo) *ad Cælum terræ proximum* (ideſt Cœlum Lunæ) *& Gabrielem collegiſſe eum in unum volumen: tùm demiſiſſe eum* (paulatim, & per partes) *ſuper Mahumetum ſpatio viginti trium ferè annorum. Sed Sciabienſis explicat verba Alcorani: Certè nos demiſimus, &c. Certè nos demittere cœpimus in nocte AlKadar. Diſſentiunt autem Expoſitores circa tempus hujus noctis. Plerique exiſtimant, eam fuiſſe unam ex ultimis decem noctibus menſis Rhomadhan. Celebris etiam eſt opinio, fuiſſe ſeptimam noctem ejuſdem menſis.*

IV. *Deſcendunt Angeli, & Spiritus.*] Arabicè الروح *Spiritus* eſt numeri ſingularis, & accipiunt abſque controverſia pro Gabriele, qui cum Angelis deſcendit è Cœlo in terram, ad exequendum, ſeu notificandum id, quod Deus decrevit in nocte AlKadar pro toto illo anno, uſque ad principium anni futuri.

V. *Pax ipſa.*] Quia nimirùm in ea nocte Angeli, ut ait Gelal: لا تمرّ بمؤمن ولا بمؤمنة الّا سلّمت عليه: *non tranſeunt juxta virum ullum, aut mulierem fidelem, quin annuncient ei pacem ſalutantes eum.*

REFUTATIONES.

I. CUm, ut non ſemel præmonui, in Alcorano ſæpiſſimè mentio fiat ipſius Alcorani, tamquam libri integri, & abſoluti, qui extabat apud Mahumetum, & ab eodem Meccanis, aliiſque Arabibus legebatur, & oſtendebatur; & quidem in primis annis, quibus Sectam ſuam cœpit evulgare: mirum eſt, quomodò Moſlemi, immò Alcoranus ipſe affirmet, Mahumetum recepiſſe illum per Suras, & verſus ex revelatione Gabrielis ſpatio viginti trium circiter annorum. Ut autem ſeſe ab hac difficultate extricarent, fabulam excogitaverunt, Alcoranum quidem totum, & integrum demiſſum fuiſſe à Deo ex Tabula in ſeptimo Cœlo aſſervata uſque ad Cœlum Lunę: indè verò per Suras, & verſiculos viginti trium annorum ſpatio, à Gabriele communicatum fuiſſe Mahumeto. At hic non Alcoranum, qui erat in Cœlo Lunæ, ſed eum, quem apud ſe habebat, legebat, oſtendebat, atque omnibus prædicabat. Quid verò opus erat demittere Alcoranum à ſeptimo Cœlo ad Cęlum Lunę, ut indè paulatim, & per partes illum Gabriel Mahumeto revelaret? An non æquè benè poterat Gabriel è ſeptimo Cęlo eumdem revelare? Sed de hoc vide, quæ in Vita Mahumeti, & alibi diſſerui.

II. Nihil injuſtius, & fabuloſius excogitari poterat nocte illa Alkadar, in qua Deus quotannis res ad Mundi gubernationem pro toto futuro anno ſpectantes decernit, ac diſponit, & ad eas hominibus notificandas, vel exequendas, Gabrielem cum Angelis è Cœlo deſcendere jubet in terras. Decreta quippè Dei æterna ſunt, nec aliquid nuperum decernit, aut diſponit. Quamvis verò in Sacris Literis aliquandò legamus, aliquid Deum de novo ſtatuere, vel deliberare: id tamen dicitur juxta noſtrum intelligendi modum, quatenùs ea, quæ de novo fiunt, concipimus à Deo de novo decerni. Cæterùm ex innumeris Sacrarum literarum teſtimoniis apertiſſimè conſtat, Deum univerſa ab æterno ordinaſſe, ac decreviſſe, & in conſiliis, decretiſque ſuis eſſe immutabilem. Sed Moſlemi volunt, Alcorani verba intelligenda eſſe, prout ſonant, & Deum reverà in nocte Alkadar decernere, ac diſponere omnia illa, quæ futuro anno in terris eventura ſunt. Negandum tamen non eſt, in profeſſione fidei Mahumetanorum Sonnitarum, qui inter eos cenſentur eſſe Ortodoxi, quę vulgata fuit ab Algazelo, ſeu Algazalio Tuſino, haberi expreſsè, Deum omnia, quæ de novo eveniunt in tempore, voluiſſe, & decreviſſe ab æterno in mente ſua. Quamobrem poteſt hìc benignè explicari Alcoranus dicendo, quòd Deus in nocte Alkadar decreta ſua ęterna manifeſtet Gabrieli, & Angelis, quò ea deferant, & notificent in terra pro œconomia rerum futuri anni. Verùm hoc quoque figmentum cenſendum eſt.

سورة البينة مكية ثمان آية

SURA XCVIII.
EVIDENTIA
MECCANA:
COMMATUM OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

لم يكن الذين كفروا من اهل الكتاب والمشركين منفكين حتي تاتيهم البينة ۞
2 رسول من الله يتلوا صحفا مطهرة فيها كتب قيمة ۞ 3 وما تفرق الذين اوتوا الكتاب
الا من بعد ما جاءتهم البينة ۞ 4 وما امروا الا ليعبدوا الله مخلصين له الدين حنفاء ويقيموا
الصلوة ويوتوا الزكوة وذلك دين القيمة ۞ 5 ان الذين كفروا من اهل الكتاب والمشركين في
نار جهنم خالدين فيها ابدا اولايك هم شر البرية ۞ 6 ان الذين امنوا وعملوا الصالحات اولايك
هم خير البرية ۞ 7 جزاؤهم عند ربهم جنات عدن تجري من تحتها الانهار خالدين فيها
ابدا ۞ 8 رضي الله عنهم ورضوا عنه ذلك لمن خشي ربه ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. NOn fuerunt, qui erant increduli ex Scripturalibus, & Aſſociantibus, recedentes; donec advenit eis Evidentia. 2. Legatus à Deo, *qui* legit Codices depuratos. In illis ſunt ſcripturæ rectæ. 3. Neque diviſerunt ſe illi, quibus datus fuit liber, niſi poſtquam advenit eis Evidentia. 4. Neque juſſi ſunt, niſi, ut ſervirent Deo, puram exhibentes illi religionem, Orthodoxi; & obſervarent orationem, & perſolverent ſacrum cenſum: & hæc *eſt* religio recta. 5. Porrò, qui increduli ſunt ex Scripturalibus, & Aſſociantibus, *conjicientur* in ignem Gehennæ, perpetuò commoraturi in eo: Hi ſunt peſſimi creaturarum. 6. At verò, qui crediderint, & fecerint recta: hi ſunt optimi creaturarum. 7. Merces eorum apud Dominum ſuum *erunt* horti Eden, currunt ſub ipſis flumina; permanſuri *ſunt* in iis ſemper. 8. *a* Complacebit ſibi Deus in illis; & *b* complacebunt ſibi *illi* in eo. Hoc *dabitur* ei, qui timuerit Dominum ſuum.

a cõplacuit.
b complacuerunt.

NOTÆ.

DUplex hìc eſt inſcriptio, nempè البينة, *Evidentia*, ſeu res clara, & manifeſta: & لم يكن, *Non fuerunt*; quæ ſunt prima verba Suræ, quam nonnulli Meccanam, nonnulli verò Medinenſem eſſe contendunt. Octo illi verſus communiter tribuuntur: quidam tamen novem recenſent. Qui eam legerit, كان يوم القيمة مع خير البرية: *erit in die Reſurrectionis cum optimis creaturis*.

I. *Evidentia*.] Explicat Gelal: الحجة الواضحة وهي محمد صلعم والقران: *demonſtratio clara, & hæc fuit Mahumetus ipſe, & Alcoranus*. Nimirùm poſt horum adventum Chriſtiani, & Judæi, immò, & Idololatræ Meccani diſceſſerunt ab ea fide, in qua erant anteà: quia, ut exponit idem Gelal: من قبل مجيه من كانوا مجتمعين علي الايمان به اذ جاء فحسده من كفر به منهم: *Ante adventum Mahumeti erant omnes uniti in fide erga eum, cùm veniſſet* (ideſt aſſerebant, ſe omnes credituros in eum.) *At inviderunt ei illi, qui noluerunt ex ipſis credere in eum*. Jahias: لم يكن الذين كفروا من اهل الكتاب والمشركين منفكين منتهين عن كفرهم؛ قال العرا لم يكونوا تاركين ما هو عندهم من ذكر النبي عم حتى ظهر وهو قوله حتى تاتيهم البينة رسول من الله وهو محمد صلعم: *Non fuerunt Scripturales, & Idololatræ, qui erant increduli recedentes, ideſt abſtinentes ab incredulitate ſua. Dixit Alborà: Non reliquerunt id, quod erat penes ipſos de memoria* (ideſt oraculis Sacrarum Scripturarum, vel fide) *Prophetæ Mahumeti, donec ipſe apparuit. Et hoc ſignificat: Donec advenit eis evidentia; legatus Dei, nempè Mahumetus*. Sed audiamus Zamchaſcerium. كان الكفار من الفريقين اهل الكتاب وعبدة الاصنام فيقولون قبل مبعث النبي صلعم لا ننفك مما نحن عليه من ديننا ولا نتركه حتى يبعث النبي الموعود الذي هو مكتوب في التورية والانجيل وهو محمد صلعم فحكى الله تعالى ما كانوا يقولونه ثم قال وما تفرق الذين اوتوا الكتاب يعني انهم كانوا يعدون اجتماع الكلمة والاتفاق علي الحق اذا جاءهم الرسول ثم ما فرقهم عن الحق ولا اقرهم علي الكفر والباطل الا مجي الرسول. *Erant ii, qui nolebant credere, ex duabus ſectis: nempè ex Scripturalibus, & Idolorum cultoribus. Dicebant autem, antequam mitteretur Propheta Mahumetus: Non recedemus à religione, in qua ſumus, neque derelinquemus eam, donec mittatur Propheta promiſſus, de quo ſcribitur in Pentateucho, & Euangelio, nimirùm Mahumetus. Refert igitur hìc Deus ea, quæ ipſi dicebant: deindè ſubdit: Neque diviſerunt ſe Scripturales, &c. innuens per hoc, ipſos promiſiſſe unionem inter ſe in eo, quod dicebant, & communem aſſenſum in ſequenda veritate, quandocunque veniſſet Legatus Mahumetus. Atqui non ſeparavit illos à veritate, neque firmavit illos in infidelitate, & falſa religione, niſi adventus ejuſdem Legati.*

II. *Legens Codices depuratos.*] Gelal: مطهرة من الباطل فيه كتب احكام مكتوبة قيمة اي يتلو مضمون ذلك وهو القران: *Depuratos ab erroribus, in quibus ſunt ſcripturæ, ideſt ſanctiones ſcriptæ, rectæ; quarum legit* (Mahumetus) *contentum, ideſt Alcoranum*. Jahias: صحفا اي القران مطهرة من الشرك والكفر فيها كتب قيمة لا عوج فيها يعني التي جات بها الانبياء. *Codices* (*nempè Alcoranum*) *depuratos à polytheja, & infidelitate: in quibus ſunt ſcripturæ rectæ, ſine depravatione; ideſt ea, quæ ſcripſerunt, & tradiderunt Prophetæ*. Eodem ferè modo Zamchaſcerius.

III. *Neque diviſerunt ſe.*] Zamchaſcerius: والمراد تفرقهم تفرقهم عن الحق او تفرقهم فرقا فمنهم من امن ومنهم من انكر وقال ليس به ومنهم من عرف وعند. فان قلت لم جمع بين اهل الكتاب والمشركين اولا ثم افرد اهل الكتاب في قوله وما تفرق الذين اوتوا الكتاب قلت لانهم كانوا على علم به لوجوده في كتبهم: *Intelligitur hìc diviſio, ſeu ſeparatio à veritate: vel diviſio eorum in partes: quidam enim ex illis veritatem confeſſi ſunt: quidam verò negaverunt, dicentes, non eſſe eam in illo* (nempè Mahumeto, vel Alcorano, vel non eſſe in Sacris Scripturis, quæ ab eodem aſſerebantur) *& quidam eorum, cùm cognoviſſent veritatem, reſilierunt ab ea. Quòd ſi dicas: Quare conjunxit primò Scripturales, & Idololatras: & deindè ſingulariter poſuit Scripturales dicens; Neque diviſi ſunt ii, quibus datus fuit liber. Reſpondeo, quia ipſi habebant ſcientiam de illo, eo, quòd reperiſſent vaticinia de eo in libris ſuis*. Jahias: يعني ما تفرقوا في مللهم وكفرهم بالنبي عم الا من بعد ان تبين انه الذي وعدوا به في التوراة والانجيل. *Ideſt non diviſerunt ſe in ſectis ſuis, & in abnegando Prophetam Mahumetum, niſi poſtquam manifeſte innotuit eis, ipſum eſſe illum, qui promittebatur eis in Pentateucho, & Euangelio*. Gelal: وما تفرق في الايمان بمحمد الا بعد ما جاءتهم البينة اي هو محمد او القران وقبل مجيه كانوا مجمعين على الايمان به: *Neque diviſi ſunt in fide erga Mahumetum, donec advenit eis evidentia; ideſt Mahumetus ipſe, vel Alcoranus, nam ante adventum ejus erant uniti in fide erga eum*: Ideſt aſſerebant omnes concorditer, ſe credituros in eum.

IV. *Neque juſſi ſunt,*] Gelal: امروا بذلك في التوراة والانجيل: *Hæc juſſio facta eſt illis in Pentateucho, & Euangelio*. Eodem modo Zamchaſcerius, qui addit, ipſos deleviſſe, aut immutaſſe hujuſmodi juſſionem.

* *Orthodoxi*.] Gelal: مستقيمين على دين ابراهيم ودين محمد اذا جاء: *rectè obſervantes religionem Abrahæ, & religionem Mahumeti, cùm veniſſet*. Ita exponunt cæteri vocem Arabicam حنيف, quæ propriè reſpondet voci Græcæ ὀρθόδοξος, *Orthodoxus*.

REFU-

REFUTATIONES.

I. NIhil magis falſum, atque abſurdum dici poterat, quàm Judęos, Chriſtianos, & Idololatras credidiſſe ex eo, quòd in Sacris Scripturis Pentateuchi, & Euangelii legerant, Mahumetum eſſe à Deo mittendum: ſimulque conſpiraſſe ſe, ubi veniſſet, illius religionem amplexuros. Ubi verò advenit, & Judæos, & Chriſtianos, & Idololatras illius legem rejeciſſe ob invidiam erga illum: & teſtimonia, quæ de eo in Pentateucho, & Euangelio extabant, vel immutaſſe, vel deleviſſe. Jam ſuprà magnum hoc commentum refutavi. Quamobrem nihil hìc de illo addendum puto.

II. Jactat ſe Mahumetus legere libros ab erroribus, & falſitatibus depuratos: nempè Alcoranum, in quo continentur purè, & fideliter ſcripta ea, quæ in Sacris Pentateuchi, & Euangelii Codicibus corrupta, ac depravata fuerant. Contra hoc tàm inſigne mendacium vide, quæ alibi, & præſertim in prima parte Prodromi rursùm editi fuſiſſimè diſſeruntur.

III. Mentitur manifeſtè, dùm aſſerit, Judæos in Pentateucho, & Chriſtianos in Euangelio juſſos eſſe obſervare ritus Mahumetanicos, quos ipſe vocat Religionem Abrahæ Orthodoxam. Extat Pentateuchus, extat Euangelium: nihil in illis hujuſmodi continetur.

IV. Nimis tenuem mercedem pollicetur aſſeclis ſuis in Paradiſo Mahumetus, dùm hortos tantummodò, & flumina illis promittit, quamvis addat tanquam appendicem, & quid ſecundarium, quòd Deus ſibi in ipſis complaciturus ſit, & ipſi in Deo. Nam hoc etiam in vita mortali, quamvis non in eodem perfectionis gradu, juſtis, piiſque hominibus conceditur. Hi enim ſemper ſibi in Deo complacent, eidemque placere per vitæ innocentiam, ac bona opera conantur: neque hoc eſt pręmium, ſed medium, quo pręmium conſequantur.

سورة الزلزلة مدنيّة ثمان ايات

SURA XCIX.
TERRÆMOTUS
MEDINENSIS:
COMMATUM OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اذا زلزلت الارض زلزالها ۝ 2 واخرجت الارض اثقالها ۝ 3 وقال الانسان ما لها ۝
4 يومئذ تحدث اخبارها ۝ 5 بان ربك اوحي لها ۝ 6 يومئذ يصدر الناس اشتاتا ليروا
اعمالهم ۝ 7 فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره ۝ 8 ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. CUm commota fuerit terra commotione ſua. 2. Et ejecerit terra pondera ſua. 3. Et dixerit homo: Quid *eſt* illi (*ideſt terræ*)? 4. Die illa ennarrabit *terra* nuncia ſua. 5. Eo, quòd Dominus tuus revelabit *hæc* illi. 6. Die illa procedent homines turmatim, ut videant opera ſua. 7. Porrò, qui fecerit, *quantum eſt* pondus *unius* formiculæ, bonum: videbit illud. 8. Qui verò fecerit, *quantum eſt* pondus *unius* formiculæ, malum: videbit illud.

NOTÆ.

EPigraphe eſt, الزلزلة, vel الزلزال; *Terræmotus*, ſeu *Terræ* ſubſaltatio; atque ex primo verſu deſumitur. Suram autem quidam Medinenſem, quidam Meccanam faciunt: quamobrem apponunt illi Expoſitores: مختلف فيها *variæ ſunt ſententię circa illam*; utrum ſcilicet Meccæ, an Medinæ tradita ſit. De pręmio Lectoris hæc habet: من قرا سورة الزلزلة اربع مرات كمن قرا القران كله: *Qui legerit Suram Terræmotus quatuor vicibus, perinde erit, ac, ſi legiſſet totum Alcoranum.*

I. Cùm

I. *Cùm commota fuerit terra.*] Hunc terræmotum, ſeu quaſſationem, proximum ſupremæ diei ſignum fore putant Moſlemi: & juxta Zamchaſcerium fiet عند النفخة الثانية *prope ſonum ſecundæ tubæ.*
II. *Pondera ſua.*] Exponit Gelal cum aliis: كنوزها وموتاها: *theſauros ſuos, & mortuos ſuos.*

IV. *Enarrabit nuncia ſua.*] Ideſt exponet homini interroganti cauſas commotionis ſuæ.
V. *Revelabit hæc illi.*] Ideſt movebit eam ad illa manifeſtanda.

VII. *Videbit illud.*] Gelal: ير ثوابه وعذابه: *Videbit*, ſeu recipiet *premium, vel penam illius.*

REFUTATIONES.

I. Nihil hic eſſet refutatione dignum, niſi Moſlemi Alcorani verba literaliter, & prout ſonant accipientes, crederent, terram hominibus de ipſius motu ſciſcitantibus, humanis vocibus reſponſuram. Hos verò figmentum merum cenſendum eſt. Zamchaſcerius docet, hanc terræ loquutionem metaphoricè eſſe accipiendam: refert tamen, nec rejicit etiam eorum ſententiam, qui literaliter, & propriè eam accipiunt.

سورة العاديات مكّية احدي عشرة آية

SURA C.

EQUI CONCITATI.

MECCANA:

COMMATUM UNDECIM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والعاديات ضبحا ۝ 2 فالموريات قدحا ۝ 3 فالمغيرات صبحا ۝ 4 فاثرن بـه نقعا ۝
5 فوسطن به جمعا ۝ 6 ان الانسان لربه لكنود ۝ 7 وانه علي ذلك لشهيد ۝ 8 وانـه
لحب الخير لشديد ۝ 9 افلا يعلم اذا بعثر ما في القبور ۝ 10 وحصل ما في الصدور ۝
11 ان ربهم بهم يومئذ لخبير ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Per Equos concitatos cum fremitu anhelanti. 2. Et *per equos* incutientes *pedes ad ſilices* cum excuſſione ignis. 3. Et *per equos* ad æmulationem incitantes *ſeſe in curſu* primo mane. 4. Ideòque excitant in eo pulverem. 5. Et tranſeunt in eo per medium turbæ *hoſtilis.* 6. Certè homo Domino ſuo ſanè *eſt* ingratus. 7. Et certè ipſe de hoc *eſt* profectò teſtis. 8. Et certè ipſe ad amorem boni (*ideſt divitiarum*) ſanè *eſt* vehemens. 9. An ergo ignorat, quandò explorabitur id, quod *eſt* in ſepulchris (*ideſt, quandò mortui ſuſcitabuntur*)? 10. Et producetur id, quod *eſt* in pectoribus. 11. Certè Dominum ſuum de ipſis die illa *fore* procul dubio plenè inſtructum?

NOTÆ.

Dubium eſt, ſitne hæc Sura Meccana, an Medinæa: ideò in explicatione ejus ponunt authores مختلف فيها: *Variæ ſunt ſententiæ circa illam.* Circa premium lectoris ita Zamchaſcerius ex traditione Majorum: من قرأ سورة العاديات اعطي من الاجر عشر حسنات بعدد من بات المزدلفة وشهد جمعا. *Qui legerit Suram, quæ inſcribitur, Equi concitati: recipiet mercedem decem bonorum, pro numero eorum, qui venerint in Mozdalephat* (locum Sacrum in Mecca) *& præſentes fuerint alicui conventui*: in quo ſcilicet preces funduntur, vel Sacra peraguntur.

I. Per

I. *Per Equos concitatos.*] Arabicè eſt : والعاديات : *Per tranſgredientes*, nempè per Equos, vel, ut alii malunt, Camelos ultrà, quàm opus ſit, tranſeuntes, eo, quòd contra hoſtes ad prælium incitentur. Zamchaſcerius ſic explicat: اقسم بخيل الغزاة تعدوا فتضبح والضبح صوت انفاسها اذا يعدون وعن ابن عباس انه حكاه فقال اخ اخ : *Juro per Equos bellatores, qui curſu pretervecti anhelant. Eſt autem anhelitus vox, ſeu ſonus reſpirationis eorum, cùm currunt curſu concitato: &, quemadmodùm explicat Ebn-Abbas, ſonat veluti ach, ach.* Jahias ex authoritate Ali, qui fuit gener Mahumeti, cenſet eſſe hìc ſermonem de Camelis, non verò de equis : ait enim : هى الابل تذهب الى وقعة بدر : *Hi fuerunt cameli, qui ierunt in conflictum Bedrenſem.* Communis tamen expoſitio eſt, quòd hic ubique de Equis, non de camelis agatur.

III. *Primo Mane.*] Quia ſcilicet tunc equi ſunt vegetiores.

REFUTATIONES.

I. Semper ſe magis impium, ac ſtultum oſtendit Mahumetus in juramentis Deo tribuendis. Quid enim Majeſtatem Divinam magis dedecet, quàm per equos, vel camelos jurare, per quos, ne homines quidem rudes, ac barbari, & falſorum Numinum cultores unquam juraſſe reperiuntur? Quid verò jurat hìc Deus? Hominem beneficiis ſuis eſſe ingratum. Verùm, quid opus erat hoc per equos, vel camelos jurare, cùm eſſet res notiſſima, &, quemadmodùm hìc aſſeritur, homo ipſe eſſet ingratitudinis ſuæ cognitor, & teſtis? Et cur jam non liceat hominibus per quaslibet quisquilias apertiſſima quæque, & omnibus nota jurare?

سورة القارعة مكية ثمان ايات

SURA CI.
PULSATRIX
MECCANA:
COMMATUM OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 القارعة ما القارعة 2 وما ادريك ما القارعة 3 يوم يكون الناس كالفراش المبثوث 4 وتكون الجبال كالعهن المنفوش 5 فاما من ثقلت موازينه فهو في عيشة راضية 6 واما من خفت موازينه فامه هاوية 7 وما ادريك ما هيه 8 نار حامية

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PUlſatrix: quid *eſt* pulſatrix? 2. Et quid intelligere faciet te, quid *ſit* pulſatrix? 3. Die, *qua* erunt homines, ſicut locuſtæ ſparſim diffuſæ. 4. Et erunt montes ſicut lana diverſicolor diſcriminata. 5. Porrò, cujus graves fuerint *bonis operibus* bilances ejus; ipſe *erit* in vita ſibi placente. 6. At verò, cujus leves fuerint bilances ejus: mater ejus (*ideſt habitatio ejus*) *erit* Barathrum. 7. Quid verò intelligere faciet te, quid *ſit* Barathrum? 8. *Eſt* ignis ardentiſſimus.

NOTÆ.

NOTÆ.

De Suræ inſcriptione, & loco, in quo data eſt, non video, eſſe controverſiam. Verſus illius communiter octo recenſentur. Quidam decem, alii undecim enumerant. Qui eam legerit: ثقل الله بها ميزانه يوم القيمة : *gravem reddet per eam bonis operibus Deus ſtateram illius in die Reſurrectionis*.

I. *Pulſatrix*.] Arabicè القارعة : intelligitur dies eſſe ſupremi judicii: quippè, ut explicat Gelal: تقرع القلوب باهوالها : *pulſabit corda terroribus ſuis*. Illi autem modi loquendi: *quid eſt*: vel, *quid faciet te intelligere, quid ſit*, ſunt per modum admirationis: ac, ſi diceretur: quàm magna, & terribilis eſt, vel ſit.

VII. *Quid ſit Barathrum*.] Arabicè ما هية, pro ما هاوية, ut nôtat Gelal.

REFUTATIONES.

I. Nihil hìc refutandum eſt, niſi quod pertinet ad bilances, ſeu ſtateras, ad bona, vel mala opera libranda in die Judicii: Sed de hoc vide, quæ alibi dicta ſunt.

سورة التكاثر مكية ثماني ايات

SURA CII.

CONTENTIO Multiplicandi:

MECCANA:

COMMATUM OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الهيكم التكاثر 2 حتي زرتم المقابر 3 كلا سوف تعلمون 4 ثم كلا سوف
تعلمون 5 كلا لو تعلمون علم اليقين 6 لترون الجحيم 7 ثم لترونها
عين اليقين 8 ثم لتسلن يومئذ عن النعيم

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Occupavit vos contentio multiplicandi. 2. Donec viſitaveritis ſepulchra. 3. Vah! poſteà ſcietis. 4. Iterùm Vah! poſteà ſcietis. 5. Vah! ſi ſciretis ſcientia certitudinis. 6. Certè viſuri eſtis Infernum. 7. Iterùm *dico*: Certè viſuri eſtis eum oculo certitudinis (*ideſt clarè, & manifeſtè*). 8. Deindè certè reddetis rationem die illa de deliciis.

NOTÆ.

Hæc eſt una ex Suris, quæ nôtantur ab Expoſitoribus formula illa: مختلف فيها *Variæ ſententiæ ſunt de ea*: nimirùm Meccana ne ſit, an Medinenſis. Aliqui inſcribunt eam الهيكم *occupavit vos*. Qui eam legerit: لم يحاسبه الله بالنعيم الذى انعم به عليه في دار الدنيا واعطى من الاجر كانما قراء الف اية : *non exiget Deus ab eo rationem de beneficiis, quæ in eum contulit in hoc mundo: & habebit mercedem, ac ſi legiſſet mille verſus Alcorani*.

I. *Occupavit vos contentio multiplicandi*.] explicat Jahias: التكاثر في الدنيا عن الاخرة وهو التكاثر.

في المال والولد والقدمات حتى زرتم المقابر اى حتى متم . Contentio multiplicandi in hoc mundo, neglecto futuro ſæculo, in opibus, filiis, & honoribus, donec viſitaveritis ſepulchra, ideſt, donec mortui fueritis, vel uſque ad mortem. Gelal: شغلكم عن طاعة الله التكاثر اى التفاخر بالاموال والاولاد والرجال حتى زرتم المقابر اى بان متم و دفنتم فيها او عددتم الموتى تكاثرا, Occupavit vos, ac diſtinuit à ſervitio Dei ſtudium multiplicandi; ideſt gloriam acquirendi ex multitudine divitiarum, filiorum, & virorum, donec viſitaveritis ſepulchra, ideſt, uſquequò moriamini, & ſepeliamini. Explicant alii: itaut mortuos etiam numeretis, ut plures numero aliis appareatis. Hanc ultimam explicationem confirmat Zamchaſcerius his verbis: روى ان بنى عبد مناف وبنى سهم تفاخروا ايها اكثر عددا فاكثرهم بنوا عبد مناف فقالت بنوا سهم ان البغى اهلكنا فى الجاهلية فعادونا بالاحيا والاموات فاكثرهم بنوا سهم. Fertur poſteros Abdomenaphi, & poſteros Sahemi gloriantes contendiſſe inter ſe, utri eorum eſſent plures numero. Inventi ſunt autem plures eſſe poſteri Abdomenaphi. Dixerantque poſteri Sahemi: Invidia, & iniquitas perdidit nos, dum eſſemus Idololatræ. Sed numeremus noſipſos cum vivis, & mortuis. Quo facto, inventi ſunt plures eſſe poſteri Sahemi.

II. *Donec viſitaveritis Sepulchra.*] Arabicè: حتى زرتم المقابر. Poteſt etiam verti: *Itaut viſitetis Sepulchra.* Et, ut patet ex ſuperioribus explicationibus, duplex poteſt eſſe ſententia. Prima: ita occupavit vos contentio multiplicandi opes, filios, & cætera bona temporalia, ut non deſtituri ſitis ab hoc, niſi quandò jam mortui ſitis ſepeliendi. Secunda: Ita inter vos contenditis ob inanem gloriam de multitudine, ac numero familiarum veſtrarum, ut etiam mortuos computetis, quò plures numero appareatis.

III. *Poſteà ſcietis.*] Nimirùm, ut ſubintelligendum putat Gelal: سوء عاقبة تفاخرهم: *Malum finem contentionis veſtræ pro gloria multitudinis.*

V. *Si ſciretis ſcientia certitudinis.*] Eſt hic apoſiopeſis, & ſubintelligitur juxta Gelal: عاقبة التفاخر ما اشتغلتم به: *Finem hujus contentionis veſtræ de gloria multitudinis, non occuparemini in ea.*

VIII. *De deliciis.*] Arabicè النعيم: Voluptas, vel locus voluptatis. Gelal, & Zamchaſcerius exponunt: De vita delicioſa, & luxurioſa in hoc mundo peracta. Alii tamen exponunt: De beneficiis Dei.

REFUTATIONES.

I. Videtur hæc Sura eſſe prorsùs innocens: non tamen innocens cenſendus eſt Mahumetus; immò tantò magis reus apparet, quantò illa in ſe probat, quæ in aliis condemnat. Quis enim magis avidus multiplicandi opes, & familiam, & augendi imperium, & delicioſè, ac luxurioſè vivendi, quàm Mahumetus? In quo ergo alios judicat, & reprehendit, ſeipſum condemnat.

سورة العصر مكية

SURA CIII.
POMERIDIANUM
MECCANA:
COMMATUM TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والعصر ۞ 2 ان الانسان لفى خسر ۞ 3 الا الذين امنوا وعملوا الصالحات وتواصوا بالحق وتواصوا بالصبر ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PEr tempus pomeridianum. 2. Certè homo ſanè *erit* in jactura. 3. Preter eos, qui crediderint, & fecerint recta, & mutuò ſibi commendaverint veritatem, & mutuò ſibi commend*averint* patientiam.

NOTÆ

NOTÆ.

Diſſenſio eſt circa locum Suræ, Meccana ne ſit, an Medinæa: quamobrem in ejus expoſitione addunt Authores مختلف فيها: *Variatum eſt in ea.* Lectori illius غفر الله وكان ممن تواصي بالحق وتواصى بالصبر: *Ignoſcet Deus peccata: & erit ex illis, qui ſibi mutuo veritatem, & patientiam commendaverunt.*

I. *Pomeridianum.*] Gelal: الدهر او ما بعد الزوال الى الغروب او صلاة العصر: *Seculum: vel tempus id, quod intercedit à declinatione Solis uſque ad occaſum illius: vel preces pomeridianæ*, ſeu veſpertinæ.

II. *Erit in jactura.*] Arabicè خسر: Zamchaſcerius: خسران من تجارتهم, *jactura mercaturæ ſuæ.* Jahiaas خسر من الجنة, *jactura*, ſeu amiſſione, *Paradiſi.*

REFUTATIONES.

I. Tædet toties eaſdem ineptias refutare. Jurat Deus homines omnes perituros, propriæque ſalutis jacturam facturos præter eos, qui cum fide opera recta conjunxerint: & veritatis, ac patientiæ fuerint amantes. Quis, niſi ſtolidus, & amens hoc ignorat? Quid ergo Divino juramento ad hoc perſuadendum opus erat? Vanum igitur eſt ex hoc capite Dei jusjurandum. Impium verò ex eo, quod fiat per tempus pomeridianum: nihil enim eſt in hoc tempore, quod à Deo in teſtem veracitatis ſuæ advocari mereatur.

سورة الهمزة مكية تسع ايات

SURA CIV. DETRACTOR. MECCANA: COMMATUM NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 ويل لكل همزة لمزة 2 الذي جمع مالا وعدده 3 يحسب ان ماله اخلده 4 كلا لينبذن في الحطمة 5 وما ادريك ما الحطمة 6 نار الله الموقدة 7 التي تطلع على الافئدة 8 انها عليهم موصدة 9 في عمد ممددة

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. VÆh omni detractori, diffamatori. 2. Qui congregavit divitias, & præparavit eas *in tempus futurum*. 3. Exiſtimat, quòd divitiæ ſuæ æternaturæ ſint ipſum. 4. *a* Vah. Certè projicietur in Confractorium. *a* Phy.
5. Quid verò intelligere faciet te, quid *ſit* Confractorium? 6. *Eſt* ignis Dei ſuccenſus. 7. Qui elevatur ſuper corda. 8. Porrò ipſe ſuper ea *erit* in modum fornicis ſublatus. 9. Cum columnis protenſis.

NOTÆ.

NEque in loco traditionis Suræ, neque in numero commatum ejus omnes conveniunt. Quidam enim Meccanam, & novem verſuum faciunt: quidam verò Medinenſem, & ſeptem, vel quinque verſuum eſſe volunt. Illius Lectori اعطاه الله عشر حسنات بعدد من استهزأ بمحمد والصحابة, *dabit Deus decem bona pro numero eorum, qui irriſerunt Mahumetum, & ſocios ejus.*

I. *Væh omni detractori.*] Zamchaſcerius: نزل في الاخنس بن شريق وقيل في امية بن خلف وقيل في الوليد بن المغيرة: *Hæc revelata ſunt contra Achnas filium Serik. Alii dicunt contra Omiam filium Chalphi. Alii contra Valid filium Mogheiræ.* Eodem modo alii Expoſitores.

IV. *Confractorium.*] Ita vocant Gehennam, quia, ut ait Gelal, تحطم كلما ألقي فيها, *Confringit, & comminuit, quidquid conjicitur in illam.*

REFUTATIONES.

Quod ſuprà non ſemel notavimus, Mahumetus legem laturus pro Statutis ad Reipublicæ, vel Religionis cummune bonum ſpectantibus, ſatyras proponit, in quibus pus, atque venenum evomit contra inimicos ſuos: quemadmodùm hìc contra Achnas, Omiam, & Valid, juxta communem Expoſitorum ſententiam. Hoc verò nullo modo convenit bono Legiſlatori, ut jam diximus.

سورة الفيل مكية خمس آيات

SURA CV.

ELEPHANTES:

MECCANA:

COMMATUM QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم تر كيف فعل ربك باصحاب الفيل 2 الم يجعل كيدهم في تضليل
3 وارسل عليهم طيرا ابابيل 4 ترميهم بحجارة من سجيل 5 فجعلهم كعصف ماكول

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. An non noſti, quomodò fecerit Dominus tuus cum ductoribus Elephantium. 2. An non poſuit aſtum eorum in *a* errorem (*ideſt in perniciem ipſorum, dùm decepti ſunt, & erraverunt in eo?*) 3. Et miſit ſuper eos aves turmatim volantes. 4. *Quæ* jaciebant in eos lapides ex argilla cocta. 5. Poſuitque eos velut folia ſegetis depaſtæ.

NOTÆ.

Nihil hìc peculiare occurrit, niſi prœmium Lectoris. Nimirùm: من قرأ سورة الفيل اعفاه الله ايام حياته الخسف والمسخ. *Qui legerit Suram Elephantium, cuſtodiet eum Deus, quandiù vixerit, ab hiatu terræ, ne ab ea abſorbeatur, & à tranſmutatione in aliam formam.* Quiſquiliæ.

I. *Cum ductoribus Elephantium.*] Totam fabulam ita breviter recenſet Gelal: أبرهة ملك اليمن وحبشة بنا بصنعا كنيسة ليصرف اليها الحاج عن مكة فاحدث رجل من كنانة ولطخ قبلتها بالعذرة احتقارا بها: فحلف ابرهة ليهدمن الكعبة فجاء مكة بجيشه على افيال مقدمها محمود: فحين توجهوا لهدم الكعبة ارسل الله عليهم طيرا جماعات جماعات ترميهم بحجارة من طين مطبوخ واهلكهم الله تعالى كل واحد بحجره المكتوب عليه اسمه وهو اكبر من العدسة واصغر من الحمصة يخرق البيضة والرجل والفيل ويصل الى الارض: وكان هذا عام مولد النبي صلى الله عليه وسلم: *Abraha Rex Arabiæ Felicis, & Ethiopiæ ædificaverat in Sanaa Eccleſiam, ut diverteret ad eam peregrinantes à Meccam. Quidam verò ex Canana, exonerato ventre, inquinavit ſtercore anteriorem partem ejus in contemptum ejuſdem. Quamobrem juravit Abraha, ſe funditùs everſurum eſſe Delubrum Meccanum. Venit itaque Meccam cum exercitu ſuo, ſuper Elephantes, quos præcedebat Mahmud. Cùmque tenderent ad deſtruendum Delubrum, miſit Deus ſuper eos multas turmas avium, quæ cœperunt jaculari contra eos lapides ex luto cocto. Perdidit itaque Deus ſingulos lapide ſuo, in quo uniuſcujuſque nomen ſcriptum erat. Hujuſmodi autem lapis erat major lente, & minor cicere, & comburebat galeas, & homines, & Elephantes, & perveniebat uſque ad terram. Contigit autem hoc eo anno, quo natus eſt Propheta Dei Mahumetus.* Iſmael filius Aly ſcribit,

ſcribit Mahmud, fuiſſe Camelum, quo Rex Abraha vehebatur, & addit: ولما قارب ابرهة الى مكة وتهيا لدخولها بقى كلما قبل فيله مكة ويرمى نفسه الى الارض وينام فاذا قبلوه غير مكة قام يهرول و بينما هم كذلك اذ راوا طيرا عظيما اقبل من ناحية البحر لا تحصى كثرته امثال الخطاطيف مع كل طير ثلثة احجار فى مناقره ورجليه . فقذفهم بها وهى مثل الحمص والعدس فلم تصب احدا منهم الا هلك ثم ارسل الله سيلا والقاهم فى البحر والذى سلم ولى هاربا الى اليمين مع ابرهة وصاروا يتساقطون بكل منهل فاصيب ابرهة فى جسده فسقطت اعضاوها ووصل الى صنعا ومات. *Cùmque Abraha Meccæ propior eſſet, ſeque ad ingreſſum in illam præpararet, Elephas illius ſubſiſtebat, quoties verſus Meccam illum impellebat; projicienſque ſe in terram obdormiebat. Cùm autem impelleret eum aliò præter Meccam, ſurgebat celeriter, promptèque incedebat. Cùmque in hoc ſtatu res eſſent, ecce viderunt aves magnas è regione maris advolantes, erantque innumerabiles, ſimiles hirundinibus: unaquæque earum geſtabat tres lapides in roſtro, & in duobus pedibus, quibus jaculabatur in eos: erantque hi lapides ciceri, & lenti ſimiles: neque percuſſus fuit ullus ex eis, qui non periret. Deindè miſit Deus torrentem, qui aſportavit illos in mare. Qui autem evaſerunt, terga vertentes fugerunt cum Abraha in Arabiam Felicem; & cadebant in omni loco aquoſo. Percuſſus eſt quoque Abraha in corpore, & defluxerunt membra ejus, pervenitque in hoc ſtatu in Sanaa, ubi mortuus eſt.* Ex his dilucidantur cætera, quæ in hac Sura continentur.

REFUTATIONES.

I. HOc totum, quod hìc ab Alcorano, ejuſque Expoſitoribus refertur, aut fabulam eſſe, aut præſtigium res ipſa perſuadet. Solemne certè eſt Moslemis hujuſmodi portenta confingere. Quòd ſi etiam hoc verè factum fuiſſe concedamus, quis dubitet ex malorum Geniorum opera, aſtuque contigiſſe? Erat eo tempore Delubrum illud Meccanum Idolis plenum, atque in eo eorum cultus à Meccanis, cæteriſque Arabibus ſacrilegis ritibus in Supremi Numinis contumeliam exercebatur. Ex oppoſito autem in Eccleſia illa, quam Abraha Rex Arabiæ Felicis ædificaverat, verus Deus colebatur, veraque Religio exercebatur: erat enim Rex ille Chriſtianus: & Chriſtiana Religio eo tempore erat vera, & Sancta, ut fatentur etiam Mahumetani: inter quos Ahmed filius Abdolhalim in ſua apologia contra Chriſtianam Religionem hæc habet: وكان جيران البيت مشركين يعبدون الاوثان ودين النصارى خير من دينهم *Erant autem cultores Delubri Meccani Idololatræ, adorantes Simulacra: & Religio Chriſtianorum melior erat religione eorum.* Quomodò ergo fieri potuit, ut Deus Optimus Maximus miraculo tàm inſigni concurrerit ad defendendum locum, in quo Dæmones colebantur; & gentem falsè, impièque ſuperſtitioni addictam, contra Chriſtianam Religionem, & Regem Chriſtianum, qui pro eadem Religione, verique Numinis cultu pugnabat? Reſpondet Apologiſta prædictus, id factum fuiſſe in gratiam Mahumeti, qui eo anno erat naſciturus: vel ſaltem in gratiam Abrahæ, & Iſmaelis, qui Fanum illud Meccanum ædificaverant. Verùm nulla dictat ratio, quòd debeat Deus in gratiam cujuſvis Prophetæ Idola, eorumque cultores, & Delubra miraculis tueri, præſertim contra Religionis ſuæ propugnatores. Quòd Abraham, & Iſmael Fanum illud ædificaverint, falſum prorsùs eſſe alibi demonſtravimus. Quòd ſi etiam verum eſſet, cùm tamen quodlibet Templum propter veri Dei cultum tantummodò venerationem mereatur, hoc ceſſante, vel in ſuperſtitioſum, & illicitum mutato, nullam videtur mereri æſtimationem. Quamobrem Templum illud Jeroſolimitanum, quamvis à Davide, & Salomone conſtructum, ubi idololatriæ ſordibus inquinatum fuit, nullo modo à Deo contra Chaldæos ſervatum eſt, quin potiùs everſum, & in maceriem lapidum redactum. Vel igitur hoc, quod hìc de Elephantium ductoribus refertur, fabula eſt: vel Dæmonum præſtigium fuit. Neque verò novum, & inauditum eſt, Dæmonas Delubrorum, vel Simulacrorum, vel Sacrorum ſuorum injurias, Deo ita permittente, vindicare conſueviſſe. Sexcenta ſunt hujus rei exempla, quæ omnia impoſſibile videtur à tot Scriptoribus tùm Græcis, tùm Latinis conficta fuiſſe. Unicum mihi producere ſatis erit huic, quod à Mahumetanis refertur, ſimillimum: & à Cicerone lib. 1. de Divinatione narratur his verbis: *Objiciuntur etiam ſæpè formæ, quæ reipſa nullæ ſunt, ſpeciem autem offerunt: quod contigiſſe Brenno dicitur, ejuſque Gallicis copiis, cùm Fano Apollinis Delphici nefarium bellum intuliſſet. Tunc enim ferunt ex Oraculo, hæc fatam eſſe pythiam: Ego providebo rem iſtam, & albæ virgines. Ex quo factum, ut, & viderentur virgines ferre arma contra; & nive Gallorum obrueretur exercitus.* Addit Valerius Maximus lib. 1. cap. 2. *Brennus Gallorum Dux Delphis Apollinis Templum ingreſſus, Dei voluntate in ſe manus vertit.* Jurares ex hoc facto, Mahumetanos, & Alcoranum fabulam ſuam de Elephantibus omninò conſarcinaſſe, & confinxiſſe: in qua, ſi attentè eam expendas, tot ineptias reperies, quot verba: ſed non eſt mihi otium ſingula adamuſſim expendere. Vide, quæ de hoc Scripſi in Prodromo p. 2. c. 4. pag. 14.

سورة قريش مكية اربع ايات

SURA CVI. CORAISITÆ: MECCANA: COMMATUM QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 لايلاف قريش ۝ 2 ايلافهم رحلة الشتاء والصيف ۝ 3 فليعبدوا رب هذا البيت ۝ 4 الذي اطعمهم من جوع وامنهم من خوف

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. AD *a* Unionem Coraiſitarum. 2. *b* Unionem eorum *ad* profectionem mercatoriam hyemis, & æſtatis. 3. Serviant Domino hujus Domus (*ideſt Templi Meccani*). 4. Qui cibavit eos in fame, & ſecuros fecit eos à timore.

a ſocietatem. *b* ſocietatem.

NOTÆ.

QUidam tribuunt huic Suræ quinque verſus, conſtituentes pro quinto; *Et ſecuros fecit eos à timore*. Qui eam legerit: اعطاه الله عشر حسنات بعدد من طاف بالكعبة واعتكف بها: *dabit ei Deus decem bona pro numero eorum, qui Templum Meccanum viſitaverint, ibique devotè commorati fuerint.*

I. *Ad Unionem Coraiſitarum.*] Arabicè لايلاف قريش. Coraiſitæ, ſeu Coraſini ita dicti ſunt à قريش Corais filio Nadhar, filii Cananæ oriundi ab Iſmaele. Erant autem Coraiſitæ familia, ſeu Tribus inter Arabes nobiliſſima, ex qua etiam ortus eſt ipſe Mahumetus. Ad hos igitur ſpectat hæc Sura, & præcipuè ad eos, qui ex eadem familia erant cuſtodes, ſeu æditui Delubri Meccani. Quidam Expoſitores connectunt prima verba hujus Suræ cum extremis præcedentis, hoc modo: *Poſuitque eos* (nempè ductores Elephantium) *velut folia ſegetis depaſtæ, ad unionem Coraiſitarum*: Ideſt ad uniendas duas cohortes mercatorias eorum, quarum altera hyeme in Jeman, altera æſtate in Syriam quotannis ad mercaturam proficiſcebatur pro Templi Meccani miniſteriis, ſeu expenſis. Ita Gelal, Zamchaſcarius, & alii.

II. *Profectione mercatoria.*] Arabicè رحلة, vulgò *Caravana* appellatur, nempè ſocietas, ſeu cohors virorum, qui mercaturæ exercendæ cauſa in exteras regiones ſimul proficiſcuntur.

III. *Serviant.*] Arabicè فليعبدوا. Putant quidam abundare litteram ف: itaut ſenſus ſit: *Ut ſerviant.* Nempè Deus ita diſpoſuit per cladem ducentium Elephantes unionem duarum cohortium Coraiſitarum, ut meliùs ſerviant in miniſteriis Templi Meccani.

IV. *In fame, & à timore.*] Gelal: وكان يصيبهم الجوع لعدم الزرع بمكة وخافوا جيش الفيل; *Quia oppreſſerat eos fames ob defectum rei frumentariæ in Mecca, & timuerant ob exercitum Elephantium.*

REFUTATIONES.

I. COraiſitæ, ſeu Coraſini erant idololatræ, & ex emolumentis mercaturæ ſuæ Delubri Meccani expenſas ſuſtentabant, & præſertim, quæ in ſacrificia deorum ſuorum fieri conſueverant. Quomodò ergo poterat Mahumetus ſine magno piaculo horum ſtudium in mercatura probare, quod in Dei contemptum manifeſtè vergebat? Nec ſatis eſt, quòd eos hortetur, *ut ſerviant Domino illius domus*: immò, quòd ipſimet Dominum illum diis ſuis Ellatæ, Alozæ, & Manatæ

natæ aſſociarent. Primò enim incertum relinquebat, quiſnam eſſet ille dominus: Deus ne ipſus, an aliquis Deus eorum. Deinde omninò deteſtandus eſt cultus ille, in quo Deus verus diis falſis admiſcetur.

II. Hic tàm benignus agendi modus Mahumeti cum Coraſinis contribulibus ſuis, eo præſertim tempore, cùm illos odio Vatiniano proſequebatur, nec minùs ipſi eum oderant, malèque vexabant; prorsùs vulpinam in eo malitiam, ac fraudem erga eoſdem apertiſſimè oſtendit: quæ, niſi facto ipſo comprobaretur, vix credi poſſet. Nolebat ſcilicet Coraſinos à mercatura diverti, quò per illam opibus auctos poſſet ipſe cum majori ſuo emolumento ſpoliare, ut revera paulò poſt ſpoliavit. Cùm enim audiſſet, redire è Syria cum magnis mercibus quadraginta ex his mercatoribus Coraſinis: ne præda tàm opulenta ſibi effugeret, egreſſus eſt contra illos cum multis peditibus, & equitibus, eorumque merces in morem hoſtilem deprædatus eſt. Vide, quæ dixi in Vita Mahumeti, cap. 15. Non fuerit hoc factum à Mahumeto ex præmeditata fraude in hac Sura: ſed prompta occaſio illum ad miſeros hos mercatores deprædandos induxerit: debuitne illos iis opibus ſpoliare, ad quas comparandas illos hortatus fuerat, ut domino Delubri Meccani iiſdem inſervirent?

سورة الماعون مكية سبع ايات

SURA CVII.

UTENSILIA MECCANA:

COMMATUM SEPTEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 أرأيت الذي يكذب بالدين ۝ 2 فذلك الذي يدع اليتيم ۝ 3 ولا يحض على طعام
المسكين ۝ 4 فويل للمصلين ۝ 5 الذين هم عن صلاتهم ساهون ۝ 6 الذين هم يراءون ۝
7 ويمنعون الماعون

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Vidiſti ne illum, qui negat, ut falſum, diem Judicii? 2. Ille porrò *eſt*, qui deturbat *à jure ſuo* orphanum. 3. Neque excitat *ſe*, *aut alios* ad cibandum pauperem. 4. Væh autem orantibus. 5. Qui ſunt circa orationem ſuam negligentes. 6. Qui ipſi videntur (*ideſt videri ſe faciunt, dùm orant, ob hypocriſin*). 7. Et negant utenſilia (*ideſt neceſſaria ad uſum aliis*).

NOTÆ.

Triplicem habet epigraphen hæc Sura; Prima, & communior eſt الماعون: *Utenſile*, vel *Utenſilia*, & deſumitur ex ultimo verſu. Secunda الدين, *Dies Judicii.* Tertia ارايت, *Vidiſtine*: & utraque deſumitur ex primo verſu. De loco, in quo Sura tradita eſt مختلف فيها *diverſæ, contrariæque ſunt ſententiæ*: quidam enim Meccanam, quidam Medinenſem: quidam verò partim Meccanam, partim Medinenſem faciunt. In numero etiam verſuum non omnes conveniunt. De lectoris premio hæc Zamchaſcerius: من قراء سورة ارايت غفر له ان كان الزكاة موديا: *Qui legerit Suram, Vidiſtine: dimittentur ei peccata, ſi perſolverit Sacrum cenſum,* vel eleemoſynam conſtitutam.

I. *Vidiſtine illum.*] Quiſnam ille ſit, non conſtat ex Alcorano, ſed per conjecturam habetur ab Expoſitoribus. Gelal: نزلت في العاص بن وايل او الوليد بن المغيرة, *Dicta ſunt hæc contra Alas filium Vail: vel contra Valid filium Mogdeiræ.* Alii volunt eſſe contra ابي جهل او ابي سفيان او عبد مناف: *Abugehel; vel Abuſophian: vel Abdomenaph.*

VII. *Utenſilia.*] Arabicè الماعون, ſingularis numeri, quam vocem quidam Exponunt الزكاة, *Sacrum cenſum,*

cenſum. Quidam الصدقة, *eleemoſynam*: Quidam verò quidquid attinet ad uſum hominum: cujuſmodi ſunt, inquit Gelal: الابرة والفاس والقدر والقصعة; *acus*, & *ſecuris*, & *olla*, & *patina*. Addit Jahias: الدلو والرحى: *ſitulam*, & *molam*. Zamchaſcerius, القدحة, *ignitabulum*; & ex traditione Aiſæ uxoris Mahumeti, النار والماء والملح: *ignem*, & *aquam*, & *ſal*.

REFUTATIONES.

I. Hic etiam pro lege ſatyram condit Mahumetus, &, quamvis nullum nominet, ita tamen illum deſcribit, ut omnes agnoſcere poſſint, quem ſale, acetoque conſpergat: neque in eo divinando Expoſitores multùm deſudarunt.

II. Semper rem ſuam curat Mahumetus: neque enim, cùm quæritur, Alaſum, vel Validum, vel quemvis alium deturbare orphanum à bonis, & à jure ſuo, de alio intelligit, quàm de ſeipſo, quem omnes orphanum fuiſſe norant. Ne verò, cùm alimenta pauperum, & utenſilium commodationem impedientes redarguit, ipſum commoda ſua curare quiſpiam ſuſpicaretur, attentam in orando ſolicitudinem, & hypocriſis fugam aſtutè, ſed importunè intermiſcet.

سورة الكوثر مكية ثلث ايات

SURA CVIII. KAUTHER MECCANA: COMMATUM TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

انا اعطيناك الكوثر ۝ فصل لربك وانحر ۝ 3 ان شانيك هو الابتر ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Nos certè dedimus tibi Kauther. 2. Ora ergo ad Dominum tuum, & jugula. 3. Porrò odio habens te, ipſe *erit* exciſus.

NOTÆ.

Quamvis Sura Meccana ponatur: multi tamen volunt, eſſe Medinenſem. Lectori premium hujuſmodi promittitur: من قرا سورة الكوثر سقاه الله من كل نهر له في الجنة ونكتب له عشر حسنات بعدد كل قربان قربه العباد في يوم النحر: *Qui legerit Suram Kauther, potabit illum Deus ex omnibus fluviis, quos habet in Paradiſo, & adſcribentur illi decem bona pro numero ſingularum oblationum, quæ fient à fidelibus in die jugulationis*, ſeu mactationis pecorum, quæ fit decima die Menſis Dulhoggiæ.

1. *Kauther.*] Expoſitores longas contexunt nugas circa hoc nomen, expiſcantes in Prophetæ ſui ineptiis myſteria. Gelal putat, Kauther eſſe, نهر في الجنة هو حوضه ترد عليه امته والكوثر الخير الكثير من النبوة والقران والشفاعة ونحوها: *fluvium in Paradiſo, qui efficit piſcinam Mahumeti, ad quam deſcendet bibitura gens ejus*. Et addit: *Significat etiam hæc vox Kauther bonum multum, nempè prophetiam, Alcoranum, officium interceſſoris, & alia hujuſmodi* à Deo Mahumeto collata. Beidavius ex traditione ipſius Mahumeti eodem modo affirmat, Kauther eſſe نهر في الجنة فيه خير كثير احلى من العسل وابيض من اللبن وابرد من الثلج والين من الزبد حافتاه الزبرجد واوانيه من فضة لا يظما من شرب منها وقيل حوض فيها وقيل اولاده واتباعه او علماء امته او القران: *fluvium in Paradiſo, in quo eſt bonum multum; dulciorem melle, candidiorem lacte, frigidiorem nive, & molliorem ſpuma: cujus oræ ſunt chryſolithus: vaſa verò ejus* (in quibus ſcilicet bibent Paradiſicolæ ejus aquam) *ex argento* (Addit Zamchaſcerius, hæc vaſa, ſeu cyathos tot fore, quot نجوم السماء *ſtellas Cœli*) *Non ſitiet, qui biberit ex eo.*

Alii dicunt, eſſe piſcinam in Paradiſo: alii filios Mahumeti, & aſſeclas ejus, vel Doctores gentis ejus, vel Alcoranum, Vah ineptias!

II. *Jugula.*] Nimirùm oves, ſeu pecudes illas, quas immolare ſolent, qui ad Meccam peregrini proficiſcuntur in valle Mina die conſtituto. De quo ritu vide alibi, quæ ſcripſi. Significat autem نحر, non ſolùm *jugulare*; ſed etiam erectum ſtare, & manus elevare, ſeu dextram ſuper ſiniſtram componere in orando.

III. *Porrò odio habens te.*] Gelal: نزل فى العاص بن وايل سمى النبى ص ابتر عند موت ابنه القاسم ع: *dictum fuit hoc contra Alas filium Vail, qui, cùm mortuus eſſet Alcaſem filius Mahumeti, vocaverat eundem Mahumetum exciſum*; nempè filiis, & poſteritate orbatum. Quod malum nunc eidem Alaſo ariolatur, ut par pari rependat.

REFUTATIONES.

I. Cum communis Expoſitorum Mahumetanorum ſenſus ſit, Kauther eſſe fluvium, vel piſcinam, quam Deus in Paradiſo Mahumeto donavit: manifeſtè patet, quàm hebes, & quodammodò pecuinus fuerit Mahutus, qui non aliam ſibi in futuro ſæculo felicitatem propoſuerit, quàm piſcinam aquarum, quamvis mele dulciorum, lacte candidiorum, nive frigidiorum, & ſpuma molliorum: quamvis hujuſmodi piſcina pretioſis lapidibus ambiatur, quamvis tot habeat argentea vaſa ad uſum bibentium, quot ſtellæ in Cœlo reperiuntur; nihil enim horum ad æternam, ac ſummam felicitatem, & ne ad temporalem quidem, & mediocrem poteſt pertinere.

II. Dùm fingit, juberi ſe à Deo, pecudes jugulare: lanionem ſe eſſe tantummodò profitetur. Etenim ovium illam ſtragem, quam in Valle Mina peregrini faciunt tempore peregrinationis Meccanæ, nequaquam ſacrificium eſſe, Mahumetani ipſi fatentur. Vide Prodromum p. 4. cap. 17. pag. 41. Quòd ſi etiam verum ſacrificium eſſe vellent, Moſaicos ritus à Chriſto ſublatos, nonniſi ſuperſtitiosè, atque inaniter revocarent.

3. Vix Sura aliqua reperitur, in qua Mahumetus aliquem adverſariorum ſuorum non laceret, aut mordeat: quemadmodùm hic Alaſum, cui contumeliam pro contumelia rependit.

سورة الكافرون مكية ست ايات

SURA CIX.
INFIDELES.
MECCANA:
COMMATUM SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 قل يا ايها الكافرون 2 لا اعبد ما تعبدون 3 ولا انتم عابدون ما اعبد
انا عابد ما عبدتم 5 ولا انتم عابدون ما اعبد 6 لكم دينكم ولى دين

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Dic. O Infideles. 2. Non colam, quod colitis. 3. Neque vos colentes, quod colo. 4. Neque ego colens, quod coluiſtis. 5. Neque vos colentes, quod colo. 6. Vobis Religio veſtra, & mihi Religio mea.

NOTÆ.

Meccanam eſſe Suram omnium conſenſu aſſerit Hottingerus. Sed fallitur iſte hoc, ut in cæteris plerumque. Nam Gelal habet: مكية او مدنية; *Meccana, aut Medinenſis*. Qui eam legerit, inquit Zamchaſcerius; فكانما قرا ربع القران وتباعدت منه مردة الشياطين وبرى من الشرك ويعافى من الفزع الاكبر: *erit, ac, ſi legiſſet quartam partem Alcorani, & elongabitur ab eo contumacia Dæmonum; & immunis erit ab Idololatria; & liberabitur à timore majori.*

I. *O Infideles.*] Gelal: نزلت لما قال رهط من المشركين

المشركين للنبي ص تعبد الهتنا سنة ونعبد الهك سنة : *Revelata eſt hæc Sura Mahumeto, poſtquam dixerunt illi quidam ex Idololatris: Tu cole per unum annum deos noſtros: & nos colemus per unum annum Deum tuum.*

II. *Non colam.*] Gelal contra Zamchaſcerium, & regulas grammatices, contendit eſſe hìc tempus præſens, ut vertendum ſit: *non colo.*

III. *Neque vos colentes.*] Stare hìc participium pro præſenti, vult Gelal: ut vertendum ſit: *Neque vos colitis.*

IV. *Neque ego colens.*] Hìc verò participium vult idem Gelal ſtare pro futuro: ut vertendum ſit: *Neque ego colam.* Zamchaſcerius autem contendit, poni pra præterito, & explicat: وما كنت عابدا قط فيما سلف ما عبدتم : *Neque colui unquam tempore præterito id, quod vos coluiſtis.* Eodem modo Jahias. Sed uterque malitioſè, ad purgandum Prophetam ſuum à ſcelere Idololatriæ, in qua ſupra quadraginta annos perſeveravit.

V. *Neque vos colentes.*] Hìc etiam futurum tempus eſſe, ſcilicet, *neque vos coletis*, affirmat Gelal.

REFUTATIONES.

I. Neſcio, qua fronte ſcribat hìc Jahias: الى اخر السورة ليس بتكرير: *uſque ad finem Suræ non eſt receptio*, ſeu tautologia: eſt enim tota hæc Sura inſulſiſſima ejuſdem rei recantatio. Et certè tertius verſiculus iiſdem prorsùs verbis conſtat, quibus quintus.

II. Contra Charitatem, & Religionem peccat procul dubio Mahumetus, dum liberam relinquit Meccanis religionem ipſorum, nempè Idololatricam; contentus, ſe unius Dei cultum tenere. Non fuit hoc officium Prophetæ, & Legati, qui miſſus fuerat, ut Cives ſuos ab impietate, avitaque ſuperſtitione revocaret. Debuit ſaltem proteſtari, Religionem ſuam veram eſſe: ipſoſque in errore verſari; alioquin modus ille loquendi quædam fuit idololatriæ approbatio.

سورة النصر مدنية ثلاث ايات

SURA CX. AUXILIUM. MEDINENSIS: COMMATUM TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اذا جاء نصر الله والفتح 2 ورايت الناس يدخلون في دين الله افواجا 3 فسبح بحمد ربك واستغفره انه كان توابا

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. Cum venerit auxilium Dei, & victoria. 2. Et videris homines, *dùm* ingredientes in religionem Dei turmatim. 3. Celebra laudem Domini tui, & veniam precare ab eo, quia ipſe eſt propitiabilis.

NOTÆ.

Communis epigraphe eſt النصر, *Auxilium*. Aliqui inſcribunt الفتح, *Victoria*, confundentes cum Sura 48. Alii اذا جاء, *Cùm venerit*. Omnia ex primo verſiculo. Meccanam quidam cenſent Suram: ſed Authores meliores faciunt Medinenſem: & quidem jure: nam ex ipſa Sura patet, Mahumetum eo tempore non fuiſſe Meccæ, cujus expugnationem brevi futuram fingit ſibi à Deo promitti. Ex vita etiam Mahumeti habemus, illum, quandò hanc Suram accepit, Meccam commoratum fuiſſe. De premio Lectoris hæc Zamchaſcerius: من قرا سورة اذا جاء نصر الله اعطى من الاجر كمن شهد مع محمد فتح مكة : *Qui legerit Suram, Cùm venerit auxilium Dei; habebit mercedem illius, qui præſens fuit cum Mahumeto expugnationi Meccæ.*

1. *Victoria.*] Conveniunt plerique, quantum vi-

..., eſſe hìc promiſſionem victoriæ Mahumeti contra Meccanos, ob quam plures timore perterriti, ſuperſtitionem illius inviti amplexi ſunt.

III. *Celebra laudem.*] Gelal: وكان صلى بعد نزول هذه السورة يكثر من قول سبحان الله وبحمده واستغفر الله ويتوب اليه وعلم بها انه قد اقترب اجله . وكان فتح مكة فى رمضان سنة ثمان وتوفى صلى فى ربيع الاول سنة عشر. *Erat Mahumetus poſt revelationem hujus Suræ frequentior in laudando Deum: & petebat veniam ab eo, convertebatque ſe ad eum. Cognovit enim per hanc, appropinquare finem vitæ ſuæ. Nam Mecca expugnata fuit anno octavo Hegiræ in Menſe Romadan: ipſe verò occubuit in Menſo primo Verno Anni decimi.*

REFUTATIONES.

I. Fingit hìc Mahumetus, revelatum fuiſſe ſibi à Deo, quòd nulla indigebat revelatione. Ipſe enim jam deſtinaverat Meccam ex improviſo adoriri, jamque ad hoc quadraginta millia militum in promptu habebat: optimèque ſciebat, Meccanos imparatos, & nihil à ſe mali ſuſpicantes in poteſtatem ſuam eſſe venturos, & vi, metuque coactos, ſectam ſuam eſſe amplexuros non dubitabat. Neque etiam revelatione indigebat, ut ſciret, proximam eſſe mortem ſuam, nam hoc præſentiebat ex veneno à femina Judæa ſibi in ovis harmo propinato.

II. Duplici ex capite Mahumeti apparet impietas. Primò, quia in Menſe Romadan, jejunio, pietati, ac pœnitentiæ à ſe deſtinato, & in quo, vel contra hoſtes arma ferre nefas erat, patriam, & concives ſuos proditorium in morem bello injuſtiſſimo oppreſſit, cauſa prorsùs frivola emendicata, quòd Coraiſitæ contribules ſui fœdus ſecum initum infregiſſent. Sed falſum hoc erat: nam Coraiſitæ opem tantummodò tulerant Baharenſibus confœderatis ſuis à Chazaenſibus Mahumeto fœdere junctis bello laceſſitis. Cur verò non adjuvarent Coraiſitæ ſocios ſuos, injuſtè, ut putabant, à confœderatis cum Mahumeto vexatis, quantumvis ipſi eſſent cum illo fœdere alligati? Et nihilominùs ſtatim Coraiſitæ miſerunt ad Mahumetum Legatum Abuſophianum generum ipſius, quippè filiam ejus habebat uxorem, ut apud illum ſeſe purgarent, &, ſi quid in amicis adjuvandis contra ſocios ipſius peccaſſent, quantum opus eſſet, ſatisfacerent. Et, quamvis Abuſophianus partes ſuas ſedulò expleret primò apud filiam ſuam Mahumeti uxorem: deindè apud ipſum Mahumetum, & poſtremò apud omnes Principes, & ſocios illius: nullus tamen ex his verbo illum dignatus eſt: immò filia ipſa eum contumelioſè à ſe rejecit. Quamobrem coactus eſt ad ſuos, re prorsùs infecta, redire. Quænam igitur erat cauſa, cur Mahumetus Patriam, Cives, & Cognatos ſuos armis invaderet, & opprimeret? Secundò apparet Mahumeti impietas, quia, cùm ſe morti proximum agnoſceret, non ex revelatione Gabrielis, ut ipſe fingit: ſed ex vi veneni à ſe imprudenter hauſti, quo paulatim ſe abſumi ſentiebat: non tamen abſtinuit ab injuſta Patriæ ſuæ invaſione, & expugnatione: quod omnes etiam barbari ſemper exhorruerunt, & execrati ſunt. Sed vide ſuperiùs dicta.

سورة ابى لهب مكية خمس ايات

SURA CXI.
ABU-LAHEB.
MECCANA:
COMMATUM QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 تبت يدا أبي لهب وتب 2 ما اغني عنه ماله وما كسب 3 سيصلي نارا ذات لهب
4 وامراته حمالة الحطب 5 في جيدها حبل من مسد

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PErierunt manus Abu-laheb: & perjit *ipſemet*. 2. Non profuerunt ei divitiæ ejus, & id quod acquiſivit. 3. Deſcendet comburendus in ignem habentem flammam. 4. Et *deſcendet cum eo*, uxor ejus geſtans lignum. 5. In collo ejus (*ideſt Uxoris*) *erit* funis *contentus* ex fibris caudicis palmæ contortis.

NOTÆ.

NOTÆ.

Quatuor huic Suræ inſcriptiones præpoſitas reperio: Prima eſt تبّت: *Perierunt*. Secunda أبى لهب *Abi-laheb*, ſeu *Abu-laheb* in caſu recto: & utraque eſt deſumpta ex primo verſu. Tertia لهب, *Flamma*, quæ eſt in tertio verſu. Quarta مسد, *Fibræ contortæ caudicis palmæ*, in quinto verſu. Premium Lectori promittit ipſe Mahumetus his verbis: من قرا سورة ابى لهب رجوت ان لا يجمع الله بينه وبين ابى لهب فى دار واحدة: *Qui legerit hanc Suram; ſpero, quòd Deus non uniet illum cum Abu-laheb in eadem domo.*

I. *Perierunt manus Abu-laheb.*] Occaſionem dedit huic Suræ id, quod ſequitur ex Gelal: لما دعا النبى صلعم عمه وقال انى نذير لكم بين يدى عذاب شديد قال له عمه ابو لهب تبا لك الهذا دعوتنا ونزل ... جملته وقد تم مجازًا لان اكثر الافعال تزاول بهما. *Cùm convocaſſet Mahumetus populum, dixit eis: Ego comminor vobis magnam pœnam, quam video vobis inſtare. Quod, cùm audiſſet Abu-laheb patruus ejus, dixit ei: Dii te perdant: propter hoc ergo advocaſti nos? Tunc revelata fuit Mahumeto hæc Sura: Perierunt manus Abu-laheb. Poſuit autem manus per figuram, pro omnibus rebus ejus: quia manibus omnia fiunt, ac pertractantur.*

IV. *Et Uxor ejus.*] Vocabatur hæc أم جميل, *Ommogemil*, ideſt mater pulchri: quemadmodùm Maritus ejus أبو لهب, *Abu-laheb*, ideſt *Pater flammæ*: quæ videntur potiùs fuiſſe cognomina, quàm nomina propria. Affirmat autem, hanc cum marito in Gehennam deſcenſuram oneratam ligno, vel ſarcina lignorum: quia, ut ait Gelal: تلقى الشوك والسعدان فى طريق النبى صلعم. *Ponebat in via, per quam tranſiturus erat Mahumetus, ligna ſpinoſa, & ſentioſa: ut nimirùm incideret pedibus in illa, & vel caderet, vel ...*

REFUTATIONES.

I. Tota hæc Sura Satyra mera eſt felle ſcatens, ac veneno contra Abu-laheb, & Uxorem ejus Ommogemil. Hinc agnoſci poteſt, quàm impius, & vindictæ cupidus fuerit Mahumetus, qui Patruum ſuum, & Amitam ſuam ob leviſſimas, vel ſaltem non ita graves injurias acceptas, tàm graviter dilaceret, neque tantummodò temporalia illis damna cum bonorum omnium jactura, ſed etiam æternas Gehennæ pœnas imprecetur. Hoc certè Chriſtus neque docuit, neque fecit: immò & pro inimicis orandum, illiſque benefaciendum docuit, & pro illis ipſis, à quibus atrociſſimas pœnas, & mortem patiebatur, oravit: eorumque culpam apud Patrem excuſavit. Vide, quàm longè diſtet Mahumetus à Chriſto, & ab Evangelio Alcoranus.

سورة التوحيد مكية اربع ايات

SURA CXII. NIFICATIO. MECCANA: COMMATUM QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

قل هو الله احد ۝ 2 الله الصمد ۝ 3 لم يلد ولم يولد ۝ 4 ولم يكن له كفوا احد

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. DIc. Eſt Deus unus. 2. Deus Sempiternus. 3. Non genuit, & non eſt genitus. 4. Et non fuit illi par ullus.

NOTÆ.

INſcribitur etiam hæc Sura الاخلاص *Sincerificatio*, in qua ſcilicet ſincerę fidei, & religionis profeſſio continetur: quemadmodùm etiam dicitur التوحيد: *Unificatio*, quia unius Dei Majeſtate aſſerta, plurium deorum cultus in illa excluditur, itaut etiam Perſonarum pluralitas ab ea rejiciatur. Beidavius aſſerit: انها تعدل ثلث القران *illam æquivalere tertiæ parti Alcorani*. Meccana ne ſit, an Medinenſis, Moslemi certant, & adhuc ſub judice lis eſt. De prçmio Lectoris hæc ſcribit Zamchaſcerius: عن رسول الله صلعم انه سمع رجلا يقرا قل هو الله احد فقال وجبت قيل يا رسول الله وما وجبت قال وجبت له الجنة . *Cùm Mahumetus audiſſet quendam legentem hanc Suram, dixit: Meruit. Dictum fuit illi: Quid meruit, O Legate Dei? Reſpondit; Meruit illi Paradiſum.*

I. *Eſt Deus unus.*] Gelal: سيل رسول الله عن ربه فنزل هو الله احد . *Interrogatus fuit Mahumetus de Domino ſuo: & reſpondit: eſt Deus unus.*

REFUTATIONES.

I. SI generare, & generari accipiantur in eo ſenſu, quem intelligit Mahumetus; certum eſt, Deum nec generare, nec generari. Ipſe enim, utpotè craſſiſſimus, putat, non poſſe Deum habere filium, niſi ex copula cum aliqua fęmina. Ita enim loquitur in Sura 6. quę inſcribitur الانعام *Pecora*, verſu 96. بديع السموات والارض انى يكون له ولد ولم تكن له صاحبة. *Conditor Cælorum, & terræ: quomodò habebit filium, cùm non habebat uxorem?* Verùm ſi generari accipiatur in Deo eo modo, quem Chriſtiana fides docet, ne Mahumetani quidem negare eam poſſunt, ut nos in ſecunda parte Prodromi fuſiſſimè contra eoſdem Mahumetanos probavimus. Credere verò non poſſe fieri generationem, niſi per copulam carnalem maris cum fęmina, hominis eſt nimis ſtolidi, & prorsùs pecuini, cùm non pauca animalia ſine commercio maris, & fęminæ generentur.

سورة الفلق مكيّة خمس ايات .

SURA CXIII.

DILUCULUM

MECCANA:

COMMATUM QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 قل اعوذ برب الفلق ۞ 2 من شرّ ما خلق ۞ 3 ومن شرّ غاسق اذا وقب ۞ 4 ومن شرّ النفاثات في العقد ۞ 5 ومن شرّ حاسد اذا حسد

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. DIc. Confugio ad Dominum Diluculi, *ut liberet me*. 2. A malo *illius*, quod creavit. 3. Et à malo Lunæ, quandò latuerit. 4. Et à malo *feminarum* inſufflantium in nodos. 5. Et à malo invidentis, cùm inviderit.

NOTÆ.

SUra eſt ex iis, التى مختلف فيها, *de quibus diſcors eſt ſententia*, ubinam traditæ ſint; Meccæ ne, an Medinæ. De præmio lectoris ita pronunciavit Mahumetus: من قراء سورة المعوذتين فكانما قراء الكتب كلها التى انزله الله تعالى. *Qui legerit duas Suras, quæ incipiunt per verbum, Confugio, erit, ac ſi legiſſet libros omnes traditos à Deo.* Sunt autem hæ Suræ duæ extremæ in Alcorano.

I. *Confugio.*] Præbuit occaſionem huic Suræ id, quod à Gelale, aliiſque Expoſitoribus refertur his verbis: نزلت هذه والتي بعدها لما سحر لبيد اليهودى للنبى ص فى وتر به احدى عشر عقدة واعلمه الله بذلك وبمحله فاحضر بين يديه ص وامر بالتعوذ بالسورتين فكان كلما قراء اية منها انحلت عقدة ويجد خفة حتى انحلت العقد كلها وقام كانما انشط من عقال. *Tradita fuit hæc Sura cum alia, quæ ſubſequitur, cùm Lobeidus Judæus magicis artibus alligaſſet Mahumetum chorda undecim nodorum. Notificavit autem hoc illi Deus unà cum modo ſolvendi incantationem, fecitque, ut compareret chorda illa coram eo: & præcepit ei, ut confugeret ad opem Dei, tradens illi has duas Suras. Quoties autem legebat unum verſum ex illis, ſolvebatur unus nodus, & ſentiebat ſe alleviari, donec ſoluti ſunt omnes nodi. Tunc autem ſurrexit Mahumetus eo modo, quo quis alacriter exilit ſolutus à vinculo.*

* *Diluculi.*] Arabicè الفلق exponitur communiter الصبح, *Aurora*, vel *Diluculum*. Jahias, & Zamchaſcerius volunt etiam hìc ſignificari واد جهنم او سجن فيها; *Torrentem Gehennæ, aut carcerem in illa.*

II. *A malo illius, quod creavit.*] Nempè à variis malis, quæ proveniunt hominibus è rebus creatis, tàm animatis, quàm inanimatis. Gelal: من حيوان مكلّف وغير مكلّف وجماد كالسمّ وغير ذلك; *Ab animantibus domeſticis, ac feris; & ab inanimatis, ut à veneno, & aliis hujuſmodi.*

III. *A malo Lunæ, quandò latuerit.*] Arabicè غاسق diverſimodè exponitur. Alii Lunam, alii Noctem alii hyades occidentes: alii Eclypſin lunæ interpretantur. Gelal: [illegible] الليل اذا اظلم. *Nox, cùm tenebris omnia offundit: & luna, cùm latet.* Eodem modo Jahias: Zamchaſcerius exponit etiam

ctlan القمر اذا امتلا, *luna, cùm plena fuerit.*

IV. *Inſufflantium in nodos.*] Innuit veneficas, quę, ut ait Gelal: تنفث فى العقد التى تعقدها فى الخيط تنفخ فيها بشى تقوله من غير ريق وقال الزمخشرى معه : كبنات لبيد المذكور. *Inſufflebant in nodos, quos nectebant in funiculo, & inſufflabant in eos, proferentes neſcio quæ verba: non tamen ſpuebant in eos; quamvis Zamchaſcerius contrarium ſentiat. Tales erant filiæ Lobeidi prædicti.* Hæc ſcilicet Mahumetum hujuſmodi nodis alligaverunt. Alludit ad hoc veneficii genus Virgilius in Pharmaceutria Ecl. 6. dùm Alpheſibæum ita canentem inducit.

Terna tibi hæc primùm triplici diverſa colore
Licia circumdo, & mox
Necte tribus nodis ternos, Amarylli, colores
Necte, Amarylli, modo; & Veneris, dic, vincula necto.

REFUTATIONES.

I. Mirum ſanè eſt, Prophetam tàm magnum, qualem Mahumetum faciunt Moslemi, & qui in aliorum rebus tàm oculatus fuiſſe fingitur, in ſuis adeò cæcum fuiſſe, ut Lobeidi Judæi, & filiarum ejus aſtum non pręviderit, quo ipſum funiculo ſeptem nodis nexo magicis cantionibus ita implicuere, ut infantulus faſciis involutus videretur: nec alio modo ſe poſſet extricare, quàm totidem verſiculos, quot nodis implicabatur, recitando. De quonam Propheta legimus, à Dæmone ita fuiſſe ludificatum, tàmque imbecillum, ac plumbeum contra illius technas fuiſſe? At enim Dęmon Chriſtum in deſerto tentavit, & arreptum detulit ſupra montem, & ſupra culmen Templi. Reſpondeo, in hoc Chriſtum ludificaſſe Dæmonem, non verò ab eo ludificatum fuiſſe. Nihil enim operabatur Dęmon, quod Chriſtus non præſciret, eique permitteret. Gerebat enim ſe cum illo, ſicut vir aliquis fortiſſimus cum puero, à quo ſinit ſe teneri, vel percuti, fingens ſe non poſſe reſiſtere, vel etiam dolorem, aut gemitus ſimulans, tantummodò ad jocum captandum. At verò hoc in Mahumeto non contigit, ſed prorsùs oppoſitum.

II. Quòd ſi Moslemi reponant, Deum voluiſſe per hoc Mahumeti patientiam experiri, quemadmodùm cum multis ſanctiſſimis viris conſuevit, & præſertim cum Job; quem tot modis permiſit à Satana vexari: Nos illis hoc, ad hominem, ut dicitur, concedemus, quamvis revera ob hanc cauſam factum fuiſſe, non credamus: ſed petemus ab eis, cur indignum putent, atque ideò negent; Chriſtum à Judęis ea paſſum fuiſſe, quæ Euangeliſtæ narrant: non verò indignum putent, Prophetam ſuum, quem Chriſto ſuperiorem credunt, à fœminis Judæis filiabus Lobeidi ita Magicis Artibus ludificatum fuiſſe; & ab alia fęmina Judęa, veneno in ovillo harmo propinato, è vivis ſublatum? Quæ Chriſtus à Judæis pertulit, ultrò paſſus eſt: cùm enim ea prævidiſſet, poterat, ſi vellet, effugere; at pati voluit, ut Mundum redimeret. Mahumetus verò, quæ ab iiſdem pertulit, nec prævidit, nec potuit effugere, ſed invitus paſſus eſt.

سورة الناس مكية ستّ ايات

SURA CXIV.
HOMINES.
MECCANA:
COMMATUM SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 قل اعوذ برب الناس ۞ 2 ملك الناس ۞ 3 اله الناس ۞ 4 من شر الوسواس الخناس ۞
5 الذي يوسوس في صدور الناس ۞ 6 من الجنة والناس

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. DIc: Confugio ad Dominum hominum. 2. Regem hominum, 3. Deum hominum, *ut liberet me*. 4. A malo Inſuſurratoris ſeſe ſubtrahentis. 5. Qui inſuſurrat in pectora hominum. 6. A Geniis, & hominibus.

NOTÆ.

CIrca locum, in quo tradita fuit hæc Sura; & premium legentis illam, idem ſentiunt Expoſitores, quod de præcedenti: cenſetur enim connexa eſſe, & unicam conſtituere cum illa, atque undecim verſibus conſtare, ad quorum ſingulorum prolationem Mahumetus ſingulis nodis, quibus à filiabus Lobeidi alligatus fuerat, exſolvebatur.

IV. *A malo Inſuſurratoris ſeſe ſubtrahentis.*] Arabicè الوسواس *Inſuſurrator* exponitur communiter الوسواس هو الشيطان *Satanas*. Jahias: الشيطان جاثم على قلب ابن ادم فاذا ذكر الله خنس: *Inſuſurrator eſt Satanas, qui inſidet cordi hominis: & ubi mentio facta fuerit Dei, ſubtrahit ſeſe, & fugit.* Zamchaſcerius putat الوسواس, eſſe pro الوسوسة, *Inſuſurratio*: كانه وسوسة في نفسه لانها صنعته وشغله الذى هو عاكف عليه. *Quaſi ipſe ſit inſuſurratio in anima ejus* (hominis) *quia ipſa opprimit, & occupat eum, in quo ille reſidet.* & mox ſubdit: واذا ذكر الانسان ربه خنس الشيطان وولى واذا غفل وسوس اليه: *Cùmque meminerit homo Domini ſui, ſubtrahit ſe Satan, & recedit. Cùm autem negligens fuerit in hoc, inſuſurrat in illum.* Eodem ferè modo Gelal.

VI. *A Geniis, & Hominibus.*] Putat Gelal, eſſe hic بيان الشيطان الوسوس جنى وانسانى: *declarationem Satanæ inſuſurrantis; quia ipſe eſt genius, & homo.* Nimirùm; tàm homines, quàm Genii ſunt Satanæ hominibus, cùm utrique provocent eos ad malum. Itaque clariùs hìc oſtenditur, quinam intelligantur nomine Satanæ, qui inſuſurrat in pectora hominum: nempe Genii, & homines, quibus, ut ait Zamchaſcerius, utitur Satanas ad inſuſurrandum in pectore hominum.

Addo hìc parergi loco, appellari has duas Suras المعوذتين, quaſi dicas, *duas Confugiarias*; eo, quòd utraque incipiat per اعوذ *Confugio*. & de his ita ſcribit Zamchaſcerius; عن رسول الله من لقد انزلت علىّ سورتان ما انزل مثلهما وانك لن تقرء سورتين احب ولا ارضى عند الله منهما وتقال للمعوذتين المقشقشتان. *Dixit Legatus Dei Mahumetus: Jam quidem miſſæ ſunt ad me duæ ſuræ, quibus nulla alia ſimilis miſſa eſt: neque leges unquam alias duas Suras, quæ Deo magis gratæ ſint, & acceptæ. Hæ autem, quæ dicuntur Confugiariæ; appellantur etiam Sanantes;* quia

quia ſcilicet ſanaverunt Mahumetum à veneficio: Concludam has ineptias verbis Jahiæ: وقد رويت عن عايشة ان النبى صلعم كان اذا اوى الى فراشه جمع كفيه ثم نفث يعنى بصق فيهما وقرا قل هو الله احد والمعوذتين ثم مسح بهما ما استطاع من جسده يتداخل راسه متحول الى ما نال من بدنه يفعل ذلك ثلاثا: *Ex relatione Aiſæ habetur, quòd, cùm Propheta Mahumetus recipiebat ſe ſomni cauſa ad ſtratum ſuum; conjungebat ambas palmas manuum ſuarum; deindè expuebat in eas, & legebat Suram: Dic: Eſt Deus unus; & duas Suras Confugiarias: deindè confricabat utraque palma id, quod poterat de corpore ſuo, inclinans caput, & convertens illud ad eam partem, quam attrectabat de corpore ſuo, & hoc ter faciebat.*

REFUTATIONES.

I. Benè eſt, quòd, cùm Alcoranus à beſtiis, nempè à *Vacca* incœperit, deſinat in *Homines:* & poſt tot inſanias, aliquèm tandem ſani habere videatur. Verùm, ne in extremis quidem verbis inſania caret, dùm Genios à Satanis, ſeu Diabolis, & hominibus diſtinguit, cùm, ut alibi oſtendimus, & ex Sacris litteris manifeſtè probavimus, Genii, ac Satanæ iidem ſint, nec ullo modo inter ſe diſtinguantur.

FINIS.

CON-

CONCLUSIO AD LECTOREM.

ALcoranum ex Arabico idiomate in Latinum, qua maxima potui fide à me tranſlatum, & ad Mahumetanorum Doctorum mentem expoſitum, ob oculos tuos, Lector, poſui, & ad fidem meam magis probandam textui ipſum Arabico exactiſſimè impreſſo latinam verſionem ſubjeci. Quæ contra illum dicenda habui, non quidem omnia (nam in immenſum opus excreviſſet) ſed præcipua tantùm tibi propoſui Judicium tuum jam expecto, A meo, niſi fallor, non multum diſtabit. Videtur ne tibi hic liber ille; quem ſe ipſe facit, & quem Moslemi jactant? Nimirùm è Cœlo, à Throno Dei, qui ejus eſt auctor, delapſus: directio, & lux omnium creaturarum: via veritatis, ac ſalutis non ſolùm hominibus, ſed etiam Dæmonibus: tantò Pentateucho, & Euangelio excellentior, quantò Sol meridianus Auroræ, orientiſque diei crepuſculis clarior: miraculum perpetuum, & miraculorum omnium maximum: librorum omnium Divinorum digniſſimum, ac perfectiſſium; hujus elegantia, eloquentia, venuſtas, excellentia, ſive verba, ſive ſententias, ſive ordinem, ac texturam, ſive res, quas tractat, ſpectes, tanta eſt: ut, ſi univerſum genus humanum, adjuvantibus etiam ingenio ſuo, quo pollent, Dæmonibus, conveniret, ut unam tantummodò Suram, vel ſectionem, non quidem parem, ſed ſimilem Suris illius componeret, ſudaret multùm, ſed fruſtrà laboraret. Alcoranus quippè opus Divinum eſt: &, quemadmodùm Deus ſolus illum efficere potuit, ita ſolus illius myſteria, ſenſuſque arcanos valet intelligere. Poſſent hæc pecudibus, vel ſtipitibus dici; vel iis hominibus, qui Alcoranum nunquam legerunt, aut viderunt: nam ea fortaſsè crederent. Apud nos verò, qui illum præ manibus habemus, qui inſpicimus, qui legimus, ac relegimus; impoſſibile eſt, ut hujuſmodi ineptiarum portenta fidem ullam inveniant: immò, ut riſum, ſtomachum, ac bilem nobis non moveant. At enim maxima Orbis terrarum pars in Alcoranum juravit. Quidni, ſi ſtultorum infinitus eſt numerus, & plerique mortalium ſemper ad pejora dilabuntur? An non totus ferè Mundus lapides, ligna, metalla pro Diis habuit, & coluit? Quin, & bruta animantia, & arbores, & fluvios; immò, & alia, & cæpe, & porros in Numinum numerum recenſuit. Sed hæc poſtrema Ægyptii tantummodò. Jovem adulterum, ac ſtupratorem; Martem ſanguinarium, Mercurium furem; Venerem meretricem, atque hujuſcemodi ſcelerum, ac flagitiorum monſtra, doctiſſimi Athenienſes, prudentiſſimi Lacedæmones, Sapientiſſimi Romani, cæteræ omnes gentes Græcæ, Barbaræque divinis honoribus excepere. Et miramur, Alcoranum, qui, licèt innumeris nugis, inſaniis, mendaciis, ac blaſphemiis ſcateat, aliquandò tamen pietatis, ac veritatis larvam induit; tàm multos mortales ad ſui venerationem pertraxiſſe?

Cur verò librum, ac legem tàm abſurdam, & impiam tot nationes amplexæ ſint, & quotidie amplectantur, non eſt difficile divinare. Nam vel hæ Religionem veram, nempè Chriſtianam profitebantur: vel adhuc in Idololatriæ tenebris verſabantur. Si de ſecundis loquamur, hæ veluti jumenta inſi-

pientia, quibus non eſt intellectus ad quaslibet herbas, quæ primò occurrerint, etiamſi noxiæ illis futuræ ſint, rapiuntur: neque arduum eſt illis à ſuperſtitione in ſuperſtitionem, à brutali vita in aliam brutalem tranſire. Sive enim plures deos colant, ſive unum, parum illis negotii faceſſit. Satis eſt eis, ſi conſueta vivendi licentia, ſi uxorum turba, ſi conſcientiæ libertas ad flagitia quæque, & ſcelera perpetranda non auferatur. Cæterùm, ſi nihil aliud ab illis exigatur ad æternam ſelicitatem in tuto ponendam, quàm ut profiteantur: لا إله إلا الله محمد رسول الله *non eſſe Deum, niſi deum, & Mahumetum eſſe Legatum Dei* (nàm ſola πολυθεΐα, nempè *plurium deorum cultus*, Arabicè الشرك *conſortium*, in ſecta, & ſententia Mahumetanorum à Cęleſti beatitudine excludit: neque tamen hæc, ut ſapientiores putant, æternis eſt pęnis punienda): cur à lege tàm facili, ac molli ſuſcipienda refugiant? immò, cur illam obviis ulnis non amplexentur? At enim Alcoranus furta, rapinas, adulteria, perjuria, homicidia, cætera vitia damnat; ac pœna digna cenſet. Ita eſt; ſed his temporaneam tantummodò pęnam ſtatuit, quam quiſque ab humano judicio per fraudem, fugam, aut pecuniam facilè declinare poſſit: à Divino autem poſſe ſe facillimè evadere credat per lectionem unius Suræ Alcoranicæ, vel per formulam illam لا إله إلا الله محمد رسول الله: *Non eſt deus, niſi Deus: Mahumetus Legatus Dei*: vel per lotionem corporis, vel per alias hujuſmodi quiſquilias, quibus putant pleniſſimam peccatorum ſuorum indulgentiam ſe obtinere. Cæterùm ſit aliquis, quantumvis ſceleſtus, quantumvis flagitioſus, quantumvis nefarius: furetur, rapiat, occidat, pejeret, męchetur, naturæ leges omnes, ſi ita libido ſuadeat, tranſgrediatur; dummodò Deum unum, & Mahumetum ejus Legatum coſtanter credat, & diem Reſurrectionis cum cęteris, quę de futuro Sęculo docet Alcoranus, non neget: æternam ſalutem conſequetur: & in ſupremo judicio Mahumetus omnes hujuſmodi aſſeclas ſuos ab igne Gehennæ liberatos in Paradiſum ſecum deducet. Hic eſt unus, & præcipuus ex fidei Mahumetanæ articulis, ut de eo nullo modo poſſit dubitari. Audi, ſi libet, verba profeſſionis fidei Mahumetanicæ ab Algazelo Tuſino relata: ويومن باخراج الموحدين من النار بعد الانتقام حتي لا يبقى فى جهنم موحد بفضل الله ويومن بشفاعة الانبياء ثم العلماء ثم الشهدا ثم ساير المومنين ومن لم يكن له شفيع اخرج بفضل الله فلا يخلد فى النار مومن بل يخرج منها من كان في قلبه مثقال ذرة من الايمان. *Credere etiam debet* (Moslemus), *eos, qui unum Deum coluerunt, exituros tandem eſſe ab igne Gebennæ, poſtquàm pęnas delictorum luerint: itaut ex Divina benignitate, nullus, qui unum Deum crediderit, & coluerit, in Gebenna ſit permanſurus. Credere etiam debet in interceſſionem primò Propbetarum, deindè Doctorum, deindè Martyrum, deindè cæterorum Fidelium, uniuſcujuſque juxta præſtantiam, & gradum ſuum. Qui autem remanſerint ex Fidelibus ſine interceſſore* (credunt tamen Moslemi Mahumetum interceſſurum pro omnibus) *educentur nibilominùs ex Gebenna per gratiam Dei: itaut nullus fidelis in ea perennaturus ſit, ſed exiturus ... etiamſi in ejus corde non fuerit fides, niſi quantum pondus unius atomi*, vel unius formiculæ. Quis ergo ex Ethnicæ ſuperſtitionis cultoribus Religionem tàm benignam, ac legem tàm ſuavem ſuſcipere renuat, in qua, ſi credat tantummodò, unum eſſe Deum, & Mahumetum eſſe Legatum ejus, ſine ullis bonis operibus, immò cum omnibus flagitiis, ac ſceleribus, (quamvis temporalibus pęnis vel in hoc Mundo, vel in Gehenna luendis, à qui-

bus

bus tamen ſe poſſit facillimè liberare) ; æternam tandem felicitatem in Paradiſo conſecuturus ſit , & præſertim beatitudinem illam pecuinam , quam in Alcorano ſuo promittit Mahumetus , à qua carnales homines , ejuſmodi ſunt Idololatræ , adeò alliciuntur , & attrahuntur ?

Si verò de Chriſtianæ Religionis profeſſoribus , qui ad Alcoranicam ſectam tranſierunt , vel tranſeunt , ſermo ſit ; hi ſanè non ignorantiæ , aut erroris , ſed aut malitiæ , aut timoris incuſandi ſunt ; vel enim Chriſtianæ , & Euangelicæ legis ſeveriorem diſciplinam peroſi , & libertinæ vitæ cupidi , ſponte Saracenicam Sectam amplectuntur : vel duriſſimum Mahumetanorum jugum , ac barbaram ſævitiem ulteriùs ferre non valentes , ex deſperatione Chriſto renunciant , & inter Mahumeti aſſeclas recenſeri ſe patiuntur . Neutri tamen aut Mahumetum , aut Alcoranum ex animo probant , vel quidquam in illis veritatis eſſe exiſtimant .

Jam audiſti , Lector , cauſas , ob quas Alcorani librum tàm abſurdum , tàm ſpurcum , tàm impium ; tot mendaciis , fabulis , & ineptiis refertum , tanta mortalium turba ſuſcipiat , & pro Sacro , Divinoque veneretur . Sed de hoc argumento alibi fuſiùs tracto . Tu interim vale : & ut omnes gentes Alcorani vanitatem , & Euangelii veritatem agnoſcant , ac Mahumetiſmo , cæteriſque profanis ſectis abjuratis , Chriſtianam tantùm Religionem ſequantur , Deum enixè precare .

FINIS.

INDEX RERUM,

Quæ in hoc opere continentur.

Primus numerus indicat paginam. Secundus columnam paginæ, ubi hæc dividitur in columnas. Tres characteres a. b. c. principium, medium, & finem paginæ, vel columnę.

A

Aadæi puniti ſunt à Deo, quia rejecerunt Hud Prophetam miſſum illis. pag. 688. c. Erant portentoſæ ſtaturæ. 282. b. 2. & 800. a. 2. Vide Hud.
Aaron. Vide Moyſes.
Aaron Raſcidus Chalipha quomodò convertit ad ſectam ſuam adoleſcentem Chriſtianum. 118. a. b. 2.
Abdallah magiſter Judæorum adhæret Mahumeto. 653. a. 1. & 290. b. 1.
Abraham ædificat Templum Meccæ ſimul cum Iſmaele. 51. c. profeſſus eſt religionem Mahumeti. 121. a. Tentatur à Deo, & quomodò. 52. b. 1. Quomodò cognovit Deum unum. 254. b. c. & 258. b. 1. Redarguit patrem ſuum, & gentem ſuam idola colentem. 432. a. b. & 254. b. c. & 531. c. & 499. c. Confringit idola ſuorum. 452. b. c. Liberatur divinitùs ab igne fornacis, in quam conjectus fuerat. 454. c. & 456. b. 2. Jubetur à Deo immolare filium ſuum. 587. c. & 590. c. 1. Noluit orare pro patre ſuo mortuo in infidelitate. 317. c. Excipit Angelos hoſpitio. 345. c. & 383. b. & 675. c. Sacrificium animalium ab eo oblatum Gen. c. 15. vertitur ab Alcorano in fabulam. 95. c. & 97. b. 1. c. 2. Laudatur ipſe, & illius religio. 165. b. & 399. a. Quælibet Secta hodie trahit illum ad partes ſuas. 122. c.
Abubacar fraudulenter occupat imperium poſt mortem Mahumeti. 29. c. 2.
Abrogata à Deo in Alcorano. 46. c. 1. vide Alcoranus.
Adam creatur à Deo, & adoratur ab Angelis. 21. c. d. & 22. d. 1. 383. a. & 268. a. & 409. c. & 422. c. & 695. b. c. Antequam animaretur à Deo, permanſit teſta arida per quadraginta annos. 769. b. c. 1. Figmenta Alcorani, & expoſitorum de illo, & Heva. 22. d. 1. Erat ſtaturæ giganteæ. 270. c. 2. Peccat per fraudem dęmonis comedendo cum Heva pomum vetitum: & uterque ejicitur è Paradiſo. 21. d. & 446. a. & 268. b. Pęnitentiam agit. 21. d. Peccat peccato infidelitatis unà cum Heva exhibendo cultum diabolo. 289. b. c. & 291. a. 2. Portavit ſecum è Paradiſo res quinque è ferro confectas. 704. c. 2.
Adæi. Vide Aadæi.
Adoptivi nullam contrahunt cognationem, aut impedimentum matrimonialem cum adoptantibus. 560. c. 1. 2.
Adulterarum pęna. 145. c.
Æſopus. Vide Locman.
Ahmed, ideſt Mahumetus, promittitur à Chriſto. 719. b. c. 2.
Aiſa uxor dilecta præ aliis Mahumeto, ſuſpecta de adulterio. 484. c. 2.
Alaraph, paries medius inter Paradiſum, & Gehennam. 271. c. 1.
Alborac, jumentum, quod Mahumetum portavit in Jeruſalem. 412. b. 1.
Alchedrus idem, ac Phineos, Elias, ac S. Georgius per tranſmigrationem ejuſdem animæ. 426. a. 1.
Alcoranus traditus à Gabriele Mahumeto non totus ſimul, ſed paulatim per partes. 490. c. & 306. a. 2.
Dirigit ad viam rectam omnes creaturas, etiam dęmones. 255. a. b. & alibi ſexcenties.
Nullo teſtimonio innititur, niſi ſui ipſius. 250. c. 2. & 617. c. 1.
[illegible] illius contra Pentateuchum, & alios ſacros libros. 39. c. 1. & 448. a. 2. 1. & 435. c. 1. & 231. b. 1. & 251. a. 2. & 41. c. 2. & 348. c. 1. 2. & alibi ſine numero.
Sibi ipſi contradicit. 132. b. 2. & 779. b. 2. Et alibi ſępiſſimè.
Importunæ illius tranſitiones, ſaltus inepti, & ſine ulla connexione. 778. b. 2. & 79. c. 2. & 766. b. 2. & per totum ferè Alcoranū.
Archaiſmi illius. 618. a. 1. & alibi pluries.
[illegible] confictus à Mahumeto, ſed traditus à Deo. 328. c. & alibi frequenter.
Cuſtoditur à Deo ab omni alteratione, & corruptelà. 382. b. & 385. b. c.
Illius lectio ſufficit ad cognoſcendam ejuſdem falſitatem. 618. a. 2.
nulla eſt in eo contradictio. 162. c.
Factus à Mahumeto cum auxilio aliorum. 489. c. & alibi.
Miſſus in menſe Romadan. 67. a. Et in nocte Alcadar. 812. b. c.
In eo multa Deus abrogavit. 46. c. 1. & 48. a. 1. & alibi.
Illius excellentia Thraſonica. 712. c.
De illius veritate diſputare illicitum. 617. c. 2.
Ferè totus verſatur circa arma, & mulieres. 730. c. 1.
Semper eadem repetit. 606. c. 2. & 608. c. 1. & alibi millies.
Mahumetus præcipit, illum obſervari cum Pentateucho, & Euangelio. 232. b. c. & alibi ſæpè.
Nihil illi ſimile fieri poteſt ab hominibus, neque à dæmonibus. 338. a. & 18. 2. & 410. c. & alibi.
Scriptus fuit lingua Arabica, & commemoratus in Pentateucho, & Euangelio. 501. c.
Facilis eſſe aſſeritur. 601. b. 2.
Illius unicus ſcopus eſt, imperium Tyrannicum ſub religionis larva Mahumeto comparare. 167. c. 1.
Illius vanitas, & indignitas. 682. a. 1. & 18. 2.
Mendax etiam in rebus naturalibus. 677. c. 1.
Deus ſæpè jurat, ſe eſſe authorem illius. 607. b. 1. &c.
Falſitas illius convincitur. 166. c. 2.
Aleæ ludus prohibetur à Mahumeto. 235. a. & 81. c. & 87. c. 1.
Alcadar, nox inſignis apud Mahumetanos, quia in ea miſſus fuit Alcoranus à Throno Dei; & in ea Deus diſponit res anni futuri. 818. c. 2. & alibi.
Alexander Magnus ſub nomine Bicornis: fabulæ inſignes de illo. 424. a.
Alphetra tempus inter Chriſtum, & Mahumetum, in quo nulli miſſi fuerunt à Deo Legati. 229. a. 1.
Amicitia cum Judæis, & Chriſtianis vetatur. 226. c.
Amran accipitur ab Alcorano pro S. Joachim patre B. Virginis. 106. b. 1.
Ancillarum coitum liberum facit Mahumetus. 749. c. 1. & 476. b. 1. earundem proſtitutio improbatur. 482. b. c.
Angelus cuſtos cuique à Deo aſſignatus. 793. c. & 248. a. & 368. a. ſcribit peccata illius. 322. c.
Angeli adoraverunt Adam. 268. & alibi. Morientur omnes in die Judicii. 607. a. 1. Extrahunt vi animas infidelium in morte. 255. b. c. & 299. a.
Habent multas alas. 573. b. & 575. b. c. 1.
Mittuntur in auxilium Mahumetanorum. 131. c. 1.
Apparent Abrahæ. 532. a. & 675. c. & 345. c.
Puniunt Sodomitas, & adjuvant Lot. 532.
Apparent hominibus in forma humana. 245. c.
Meccani putabant, Angelos eſſe fęminas, & filias Dei. 588. c. & 684. c. & 166. b. 1.
Anima, ſeu *Spiritus*, quid ſit. 410. c.
Animarum tranſmigratio Pythagorica docetur ab Alcorano, & tenetur à Mahumetanis, & Judæis. 700. b. 2. vide Metempſicoſis.
Animæ omnes in die Judicii exibunt è tuba Aſraphelis, velut examen apum. 447. b. c. 2.
Animarum examen particulare poſt mortem in ſepulchro. 67. c. 2. & alibi.
Remanent in ſepulchris poſt mortem cum corporibus, & Angelis cuſtodibus. 625. c. 2.
Animæ morientium in bello pro religione vivunt in Paradiſo intra guttura avium. 139. b. 1. & 67. b. 1.
Animalia quædam tranſlata ſunt in Paradiſum, ubi nunc reperiuntur. 591. c. 1.
Anna mater Sanctiſſimæ Virginis. 112. c. 2.
Antichriſti beſtia quædam portentoſa. 513. b. 1.

INDEX.

Antiochiæ prædicant diſcipuli Chriſti. 578. c. & 581. a. 1.
Apes laudantur. 396. c.
Apoſtoli Chriſti quinam fuerint. 114. c. 2.
Apoſtoli fuerunt adjutores Dei unà cum Chriſto. 719. b.
Apoſtoli, Prophetę, cæterique ſancti fuerunt Moſlemi, ſeu profeſſores ſectæ Mahumeticæ. 238. a. b. 2. & 240. c. 2.
Arabes homines peſſimi. 62. c. 1. &c.
Laudantur ab Alcorano. 128. c. & 132. a. 2.
Vocantur antonomaſticè Idiotæ. 721. c. & 107. a. 2.
Arabes campeſtres, ſeu Scennitæ vituperantur. 315. a. 2.
Arabia olim floruit religione Chriſti. 29. 2.
Araphat mons ſacer in Mecca. 77. a. 2.
Arca fęderis, & fabulæ de ea. 92. a. 2.
Arca Noe, & fabulæ de ea. 340. b. c. 2.
Aries Habelis miſſus è Paradiſo immolatur ab Abraham. 590. c. 1. & 591. b. 2.
Aſia Uxor Pharaonis laudatur. 733. c.
Cruciatur à Pharaone, eo quòd crediſſet Moyſi. 734. c.
Aſſociatores. Vide Idololatræ.

B

Balcaiſæ Reginæ Sabæ, & Salomonis fabuloſa hiſtoria. 508. b. & 512. c. 1.
Beati. Vide Paradiſus.
Becca. Vide Mecca.
Bellum contra Infideles inculcatur à Mahumeto. 157. b. c. & alibi millies.
Leges, & Sanctiones multæ circa illud. 163. & alibi.
Præcipua Mahumeti cura fuit de bello. 656. a. &c.
Beſtia, quæ præcurret Antichriſtum, deſcribitur. 513. b. 1.
Beſtiæ reſuſcitabuntur in die Judicii. 784. c. 1.
Beſtias non diſtinguit Alcoranus ab hominibus. 251. b. 2.
Beſtias in Paradiſo ponunt Mahumetani. 427. b. 1.
Bicornis. Vide Alexander Magnus.
Bilances. Vide Statera.

C

Caaba. Vide Templum Meccanum.
Caelum. Vide Cęlum
Cain, & Habel fabuloſa hiſtoria. 232. a. 1. & 225. b. c. & 229. c. 1.
Calamus, quo ſcribunt Angeli. 740. b.
Calumniantium honeſtas fęminas pęna. 481. a. c.
Camela prodigioſa producta è petra à Saleh propheta. 283. a. 2. & alibi ſæpè.
Camelorum utilitas. 464. a.
Canaan quartus filius Noe periit in diluvio. 339. b. c.
Characteres ſingulares in Alcorano otioſi. 13. a. 1.
Chriſtus infans loquitur. 431. c.
Fuit ſine ullo peccato etiam originali. 112. a. 1.
Dicitur ab Alcorano Verbum, & Spiritus Dei. 116. b. 2.
Liberatur à Deo ab inſidiis Judæorum. 111. b.
Diſpenſavit in quibuſdam cibis vetitis. 113. b. 2.
Rediturus eſt in Mundum ante diem Judicii. 114. b. 2.
Deſcendere fecit ad Apoſtolos menſam è cęlo. 236. b. 1. & 238. b. 2. ubi plura fabuloſa.
Non fuit crucifixus, nec paſſus eſt pęnas, aut mortem à Judæis, ſed elevatus eſt vivus à Deo in cęlum, & alius quidam paſſus, & crucifixus fuit pro eo. 113. b. 2. & 171. c.
Chriſti divinitatem negat Alcoranus. 117. b. c. & 194. a. & 228. a. & alibi ſæpè.
Chriſti divinitas aſſeritur contra Alcoranum à pag. 195. uſque ad pag. 221. ejuſdem etiam paſſio, & mors probatur à pag. 173. & deinceps.
Chriſtus miracula operatur. 111. b.
Omnes crediturí ſunt in eum ante mortem (dubium an illius, an ſui ipſorum.) 171. c. & 172. a. 2. & 175. b. 2.
Chriſtus eligit duodecim Apoſtolos. 111. b.
Cur dicatur in Alcorano Chriſtus filius Mariæ. 112. c. 2.
Aſſerit Mahumetus ſe prædictum fuiſſe à Chriſto. 719. b. 2.
Chriſtus, & Mater ejus, miraculum. 473. c. Utriuſque fęlicitas in cęlo. Ibidem.
Chriſtiani, ſeu Chriſti aſſeclæ laudantur à Mahumeto. 228. b. c. 704. b. Qui boni fuerint, ſalvabuntur. 132. b. 2.
Obliti ſunt partis Euangelii, ideò puniti à Deo mutuis diſcordiis perpetuis. 194. a.
Chriſtiani debent judicare juxta Euangelium. 226. c.
Chriſtiani primi diviſi in duas factiones pugnant inter ſe, hi pro ejus divinitate, illi pro pura ejus humanitate, & ultimi vincunt primos. 720. c. 1.
Chriſtianæ religionis veritas. 793. [illegible] 2.
Cibos à Deo prohibitos Hebræis licitos fecit Chriſtus. 195. c. 1.
Cibi prohibiti ſunt à Deo, non quia in ſe mali, ſed ex aliis cauſis. 195. a. 1.
Cibi prohibiti ab Alcorano Mahumetanis. 193. a b. & 398. c. & 70. b. 1. 2. & 66. a.
Claves Arcani quinque. 249. c. 2. & alibi.
Cœlum creatum ex fumo. 621. c.
Creatum ſpatio duorum dierum. 621. c. & 624. c. 2.
Cœli ſunt ſeptem, ac totidem terræ. 730. a. 2.
Cœli, ac terrę creatio perverſè poſita ab Alcorano. 624. c. 2. & alibi.
Conjugium illicitum cum infidelibus. 81. c.
Conjugis leges. 146. a. b. & 486. b. 1.
Conjugii impedimenta. Vide Matrimonium.
Conjugii uſum prępoſterum, ſpurcum, ac belluinum præſcribit Alcoranus. 88. b. 1. & 82. a. & 84. a. 1.
Conjuges diſcordes quomodò inter ſe conciliandi. 155. b. c.
Conſanguinitates cuſtodiendę. 144. b.
Core adverſarius Moyſi ditiſſimus: fabulę de eo. 523. b. c. &c.

D

Dæmones creati ex igne. 382. c. & alibi.
Pelluntur ab orbibus cœleſtibus per ſtellas volantes in ortu Chriſti, & Mahumeti. 386. a. 2. & 588. a. & 589. c. 1.
Mittuntur à Deo ad audiendam lectionem Alcorani. 652. b. & 653. b. 2.
Famulantur Salomoni. 508. c. ſed illum decipiunt, & ſpoliant regno. 43. b. 2. & alibi. Vide Genii.
Damnati in Gehenna inter ſe verbis digladiantur, alii alios culpantes. 615. b. c. & alibi.
Damnatorum cibus in Gehenna: 596. a. V. Gehenna.
David accipit à Deo ſcientiam, & prophetiæ donum. 507. c.
Imperat montibus, & volucribus, & eſt author loricarum. 567. a. & 569. b. 1. & 594. c.
Illius excellentia. 91. c.
Accipit à Deo librum Pſalmorum. 409. b. & al.
Occidit Goliam. 91. c.
Commonetur ab Angelis, non à Nathan, de [illegible] ſuo. 595. a. & 597. b. 1.
Davidis, & Salomonis judicium in cauſa damni dati. 454. c. & 456. c. 2. V. Salomon.
Debitorum contractus præſcribitur. 100. a. b.
Detractio, præſertim de fœminis honeſtis, damnatur. 481. a.
Deus eſt unus. 65. b. & *ferè per totum Alcoranum*.
Argumenta potentiæ, ac providentiæ ejus. 65. b. & *alibi millies*.
Decidet lites circa religiones in die judicii. 330. [illegible] & alibi ſępe.
Impedit Meccanos, ne intelligant Alcoranum. 425. a.
Creator omnium rerum. 255. c. & alibi millies.
Omnia gubernat. 367. c. & omnia novit. 368. a. hæc ad nauſeam repetit.
Unicuique ſpecioſam apparere fecit ſectam propriam. 259. b. 1.
Non dirigit infideles, & malos. 607. c. & alibi ad nauſeam.
Laudes, & Epitheta illius. 95. b. 702. c. & alibi pluries.
Ejus opera naturalia, & beneficia, ac miſericordia erga homines, præſertim peccatores. 483. a. & 504. b. & 605. c. & alibi frequenter.
Non habet filium, neque ſocium, aut conſortem in divinitate, & non gignit, neque gignitur. 53. c. 1. & alibi ſæpè.
Socium illi, aut filium tribuere, peccatum irremiſſibile. 156. b.
Deus errare facit, quem vult, & dirigit, quem vult. 369. a. & alibi frequentiſſimè.
Deus ſtruit dolos, & omnium doloſorum eſt doloſiſſimus. 369. c. & alibi ſæpè.
Illuſorem facit illum Mahumetus. 599. a. 1. ejuſdemque bonitati, & ęquitati injuriam facit. 552. a. 1. mutabilem etiam, & levem circa religionem. 372. a. 2.
Dei Thronus ſuper aquas. 457. c.
Dei nomina nonaginta novem 414. a. 1. ſed in Alcorano nunquam nominatur Dominus abſolutè. ibi.
Deus nullum gravat ſupra vires. [illegible] b. c.
Deus peccati author. 552. a. 1. prædeſtinat homines ad malum. 324. b. 2. ex illius voluntate pendet fides, & infidelitas hominis. 258. c. 2.
Diſponit res totius anni in Nocte Alcadar. V. Alcadar. Habet claves Arcani, & omnia etiam minima novit. 247. c.
Deum frequentiſſimè jurantem, ac pejerantem res frivolas, ac falſas, per alias res leves, ridiculas, & indignas [illegible]

ducit Alcoranus. 810. c. & 675. b. 677. b. 2. & alibi pluries.
Diabolus cùm eſſet Angelus, quia jubente Deo noluit adorare Adam, excidit à ſtatu Angelico, ac reprobatus, & damnatus eſt. 21. d. 368. a. & 383. a. & alibi. V. Eblis. Dæmon. Satanas.
Dies Judicii ſupremi. 163. a. b. & alibi ſæpiſſimè. V. Judicium, Reſurrectio.
Diluvium ſub Noe. 339. a. b. V. Noe.
Diſputationes de Religione evitandæ. 532. c. V. Religio.
Domus viſitata in ſeptimo cœlo. 412. c. 2. & 680. b. 2.
Dormientium ſeptem Sanctorum hiſtoria fabuloſa. V. Septem.
Dulkeplus quis fuerit. 457. c. 1.

E

Eblis, cùm eſſet Angelus, reprobatus fuit à Deo, quia noluit adorare Adam. 596. c. & alibi ſæpè. V. Diabolus.
Idris. V. Henoch.
Eleemoſyna laudatur. 128. a. & 95. b. & alibi ſæpè.
Quomodò facienda. 96. a. 155. c.
Quibus facienda. 512. b.
Ex quibus rebus facienda. 81. c.
Eleemoſynam ſæpè commendat Mahumetus ad propriam utilitatem propter expenſas in bellum. 703. c. & 705. b. 1. & alibi ſæpè.
Elephantium miraculum fabuloſum. 822. b. c.
Elias laudatur. 588. b.
Enac filia Adæ, mater gigantum. 231. c. 2.
Eſlam, religionis Mahumeticæ nomen. 107. c. 1. & 108. c. 2. V. Mahumetus, & Mahumetiſmus.
Euangelium laudatur. 226. c.
Scriptum fuit à quatuor Euangeliſtis. 15. & 16.
Euangelium quintum de infantia Salvatoris rejicitur etiam à Mahumetanis. 16. d. 1. Vide Sacræ Scripturæ. Pentateuchus Scripturæ.
Euchariſtiæ myſterium vertitur ab Alcorano in fabulam ſatis inhoneſtam. 238. b. 2.
Examen mortuorum in ſepulchro. 30. b. 1. V. ſepulchrum.
Ezechielis viſio cap. 37. in fabulam vertitur. 92. a. 1.
Ezra, ſeu Nehemia fabuloſè introducitur in Alcorano. 95. c. 97. a. 1. & 98. a. 1.
Adoratur à Judæis, ut filius Dei naturalis. 307. b. 1. & 53. b. 1. 125.

F

Fatum ſuum cuilibet homini collo appenditur in nativitate. 413. b. 1.
Felicitas, & longa vita malorum ab Alcorano improbatur, tanquam ad majus ipſorum malum. 369. b. & 473. c. & 140. c. 1. & alibi ſæpiùs.
Ferrum laudatur tanquam magnum Dei donum. 704. b. 2.
Fides conjungenda cum bonis operibus. 338. b. & al. ſæpiſſimè.
Fideles vocat Alcoranus, & Mahumetus ſuos profeſſores, ad imitationem Chriſtianorum. 44. c. 2. & paſſim alibi.
Fideles veri quinam cenſeantur in Alcorano. 472. b.
Filius Dei. V. Chriſtus. Trinitas. Deus.
Flammæ fictitiæ in orbibus cœleſt. 625. c. 1. & al.
Fœminarum honeſtas præcipitur. 482. a. & 485. c. 1.
Formicæ agnoſcunt Salomonem, earum Regina hortatur eas ad cavendum ſibi ab exercitu ejus. 508. a.
Fornicatio fugienda. 408. c.
Fornicatorum pœna. 480. c. & 484. c. 1.
Furum pœna. 225. c. 229. b. 2.

G

Gabriel apparet Mahumeto. 684. b. & 685. c.
Gabriel apud Mahumetanos eſt ſpiritus Sanctus. 39. b. 2.
Eſt hoſtis Judæorum, & amicus Mahumeti. 43. b. 1.
Gehennæ cuſtodes ſeptem Angeli. 617. a. 2. & 763. c. 1.
Illius tormenta, & cruciatus. 587. b. & alibi ſæpè.
Illius ignis pro infidelibus. 156. c.
Illius pœna erit æterna. 347. b. & ita ſæpiſſimè aſſeritur in Alcorano.
Dominio illius juxta doctrinam Hebræorum. 39. a. 1.
Pœnarum illius executores ſunt Angeli boni. 735. c. 2.
Habet ſeptem portas. 383. b.
Omnes tàm boni, quàm mali deſcenſuri ſunt in eam. 433. a.
Cibus, & potus damnatorum in Gehenna. 797. c.
Gehenna adducenda eſt in Judicium ligata ſeptuaginta millibus habenis. 800. b. 2.
Genii quinam ſint apud Mahumetanos, & Hebræos. 257. c. 2. & 755. a.
Genios, & homines hortatur Mahumetus ad gratitudinem erga beneficia Dei. 694. a.
Genii convertuntur ad fidem ob auditum Alcoranum, dùm à Mahumeto legeretur. 754. a.
Illorum alii ſunt fideles, alii infideles. 754. b. c.
Depulſi ſunt ab orbibus cœleſtibus, ne furtivè audirent colloquia Angelorum. 754. b. c. V. Dæmones: nam idem ſunt apud Mahumetanos.
Georgius Martyr in ſumma veneratione apud Mahumetanos. 426. c.
Habuit animam Eliæ, quæ anteà fuerat Phinees. ibid.
Gigantes in terra Chanaam. 231. c. 1.
Gog, & Magog. 424. b. 426. c. 2. 455. c.
Goliat gigas devaſtat Judæos in vindictam mortis Zachariæ patris S. Jo: Baptiſtæ. 412. c. 2. V. David.

H

Habel. V. Cain.
Hereditates. V. Legata.
Haman conſiliarius Pharaonis. 521. c.
Harut, & Marut duo Angeli puniti à Deo propter incontinentiam. 44. c. 1. V. Angeli.
Heber idem ac Hud, magnus Propheta. 282. c. 1.
Hebræi adorant Vitulum. 281. a.
Eorum geſta in Ægypto, & in Deſerto. 280. a. & c.
Convertuntur à David in ſimias ob ſabbatum violatum. 282. a.
Henoch, & fabulæ de eo. 432. b. & 435. b. 1.
Heva. V. Adam.
Homo creatus ex argilla ſicca, & luto nigro. 382. c.
Illius formationis modus. 472. c.
Illius libertatem tollit Alcoranus. 770. a. 2.
Homicidium damnatur. 408. c.
Illius pœnæ. 164. b.
Honeſtas in viris, & fœminis præcipitur. 482. a.
Hud propheta prædicat Aadæis. 652. a. & 473. b. & 77. c. 2.
Fabulæ de eo, & Aadæis. 500. c. & al. ſæpè.

I

Jacob vovit abſtinentiam à carne, & lacte cameli, ut liberaretur à ſciatica. 130. b. 1. & 132. a. 1.
Jacobitarum author, & origo fabuloſa. 720. b. 2.
Idola contumelioſè tractari vetat Mahumetus. 259. a. 1.
Eorum vanitas. 289. c. & alibi.
Illorum cultum oppugnat Alcoranus. 328. b. & al. millies.
Idololatria non fuit niſi poſt diluvium, contra Alcoranum. 285. c. & 476. c. 1. 752. b.
Idololatria eſt peccatum irremiſſibile. 156. b. & alibi.
Jejunium Menſis Romadan. 68. b.
Jejunii Mahumetici modus, & ſanctiones. 66. c. 67. a. 71. a. 2.
Jeſus in Alcorano dicitur Iſa, & cum honore, & laude commemoratur. 91. c. & 111. a. & 38. c. & alibi ſæpè. V. Chriſtus.
Jethro ſocer Moyſi in Alcorano dicitur Scioaib, mittitur à Deo ad Madianitas, quibus prædicat ſine fructu. 278. c. 346. b. & 532. b. & alibi.
Imaginum ſacrarum cultus defenditur contra Mahumetanos. 17. & deinceps.
Impii in Alcorano quinam dicantur. 315. a. 1.
Infernus. V. Gehenna.
Infideles, niſi reſipiſcant, perpetuò damnabuntur. 65. b.
Infideles occidi jubet Mahumetus. 656. a.
Eorum amicitia fugienda. 129. a. & al.
Eorum pœna in Gehenna. 225. & al.
Invidia damnatur. 155. b.
Joannes Baptiſta Chriſti præcurſor immunis ab omni peccato. 434. a. 1.
Ejus parentes, nativitas, & laus. 431. b. 110. c.
Job, & hiſtoria rerum ejus fabuloſa. 198. a. 1. & 455. a. & 457. a. 1. 595. c.
Jonas propheta, & fabulæ de eo. 330. b. & 332. b. 1. & 455. a. & 588. b. 590. a. 2.
Joſeph filii Jacob hiſtoria plena fabulis, ac mendaciis à pag. 354. uſque ad 359.
Iſmael homo malus fuit. 28. a.
Legatus Dei, & propheta dicitur in Alcorano. 432. b. 436. a. 1.
Ipſum, non autem Iſaac juſſum immolari vult Alcoranus, & Mahumetani. 590. c. 1. & 591. a. 2.
Iſraelitæ regreſſi in Ægyptum poſt ſubmerſionem Ægyptiorum illius terram, & opes occupaverunt. 503. c. 1.
Bis peccaverunt in terra Chanaam, occidendo Zachariam, & Joannem Baptiſtam filium ejus, & ideò bis puniti ſunt

per Goliam, & Nabuchodnoſor. 407. c.
Adorant Vitulum. 445.a.V. Hebræi.
Judæi, ut corruptores ſacrarum ſcripturarum, arguuntur à Mahumeto. 194. a. & alibi ſexcenties.
Similes ſunt aſinis portantibus libros. 722. a.
Sunt omnium mortalium timidiſſimi mortis. 722. a.
Salutant Mahumetum irriſoriè verbis æquivocis. 709. b. 2.
Eorum ſocietas fugienda. 716. b.
Prohibita ſunt illis à Deo quædam animalia in pœnam peccati. 171. c. & 175. c. 2.
Puniti ſunt à Deo propter rejectum Chriſtum, & calumniatam matrem ejus Virginem. 171. c.
Converſi ſunt à David in ſimias, & à Chriſto in porcos. 229. c. 2.
Ubique gentium viles ſunt, & abjecti. 128. c. V. Scripturales.
Judicii ſupremi dies. 51. b. & alibi per totum ferè Alcoranum.
Judicium ſupremum fiet in ſpatio dimidiæ diei. 76. a. 2.
In Alcorano dicitur Occurſus. 617. c. 1. & al.
Durabit per mille annos. 551. a.
Illius ſigna levia, ac futilia ponit Alcoranus. 784. c. 1.
In eo morientur omnes homines, & Angeli. 607. a. 1.
Ejus dies ſoli Deo nota. 289. b.
Durabit per ſpatium quinquaginta millium annorum. 748. b. 1. Ita inconſtans eſt Alcoranus.
Judicium particulare animæ in morte. 672. a. ſed utrumque judicium permiſcet Alcoranus cum multis fabulis, & ineptiis.
Juramentum, & abſurdæ circa illud ſanctiones. 82. a.
Juramenta multa, vana, & impia, tribuit Deo Mahumetus in Alcorano. V. Deus.
Juramenta vana, & temeraria abſolvit Alcoranus ab omni culpa. 88. a. 2. 228. c.

L

LAzari, & Epulonis relatam à Chriſto narrationem imitatur Alcoranus. 703. b.
Legata in morte quæ, & quibus facienda. 66. c. & 145. a. & 177. c.
Lex Mahumeti facillima juxta dictum ipſius. 796. b. 2. & alibi.
Libertatem arbitrii adimit Alcoranus homini. 17. a. 1. & alibi.
Libri ſacri plures ficti ab Alcorano. 59. c. & 125. a. 2.
Librorum ſacrorum Authores. 177. a.
Locman producitur ab Alcorano tanquam homo ſapiens, ac ſanctus. 547. a. 1.
Oſtenditur, illum fuiſſe eundem cum Æſopo. 546. a.
Vixit ætatem ſeptem aquilarum. 283. a. 1.
Fuit coætaneus David. 547. a. 1.
Lot mittitur à Deo legatus ad Sodomitas. 278. b.
Prædicat, ac redarguit Sodomitas. 509. b. & 532. a.
Quid ipſi cum Sodomitis evenerit. 501. a. & 345. c. & 383. c.
Fuit juriſperitus. 454. c.
Uxoris illius perfidia. 733. & 734. b.
Punita à Deo, & quomodò. 283. c. 2. & 349. a. 1.
Luna ſcinditur à Mahumeto in duas partes. 688. b. & 689. c. 2.
Luna expoſita eſt veneficarum præſtigiis. 691. b. 1.

M

MAgi Pharaonis converſi ſunt à Moyſe, & martyres mortui ſunt. 279. c.
Eorundem geſta cum Moyſe. 499. a. & alibi ſexcenties.
Madianitæ puniti à Deo, & cur. 501. & alibi. Vide Jethro.
Mahumetus primus Moslemus, ſeu profeſſor religionis Eslamiticæ, quam tenuit Abrahaam. 246. a. & 604. a.
Aſſerit ſe ſolùm miſſum à Deo ad prædicandum, & commonendos homines, & dæmones. 289. b. & alibi ſæpè.
Sibi ipſi ſæpè contradicit. 240. b. 1. & 167. c. 2. & alibi.
Aſſerit ſe prædictum fuiſſe in Pentateucho, & Euangelio, ſed Judæos, & Chriſtianos prædictiones deleviſſe, vel occultaſſe. 121. c. & 181. c. & alibi ſexcenties.
Frequenter incitat ſuos ad bellum contra infideles. 311. a. &c.
Mendax in allegandis pro ſe, præſertim Pentateucho, & Euangelio. 263. c. 2. &c. In aliis quoque rebus mendax, & ſtultus. 204. a. 2. &c.
Semper fuit peccator, etiam ex confeſſione propria. 660. c. & 664. c. 1. & 108. b. 1.
Coluit idola uſque ad annum quadrageſimum ætatis. 763. b. 1.
Epilepſia correptus cooperiri volebat, ad occultandos motus corporis deformes. 762. a. 2. & 763. a. 1.
Laxitatis amicus in lege ſua. 102. a. 1.
Aſſerit ſe eſſe prædicatorem, non miraculorum patratorem. 338. a. & alibi ſæpiùs.
Non petit mercedem pro prædicatione Alcorani. 255. a. & al.
Totus deditus feminis. 371. a. 1. & commodis, ac deliciis ſuis. 563. b.
Sibi ipſi contradicit. 760. b. 1.
Repugnantia præcipit. c. 1.
Cur toties Reſurrectionis, Judicii, Gehennæ, & Paradiſi mentionem faciat. 778. a. 1.
Superſtitioſus in prohibitione quorundam ciborum. 70. b. 1.
Alligatur per faſcinum quatuordecim nodis à mulierculis Judæis. 832. c. 1.
Illuditur æquivocis verbis à Judæis. 43. a. & 41. c. 2.
Depravat nomina propria in ſacris Scripturis. 285. c.
Diſceptat cum quadam muliercula. 707. c. & 709. a. 1.
Fuit pronus ad vindictam privatam. 830. b. 1.
Facit Deum lenonem ſuum. 563. a. 2.
Vocat ſe ſigillum Prophetarum. 561. c. 1. & Prophetam prælii, & Bellatorem. 29. 1.
Fingit ſe reprehendi à Deo, quòd præveniat Gabrielem in lectione Alcorani. 766. b. 2. & 796. c. 1.
In legibus Alcoranicis ferendis ſemper rem ſuam curat. 826. a. 1.
Aſtutus, ac vulpinus in aucupandis pecuniis à ſuis pro bellis gerendis. 727. b. 1. præſertim ſub larva religionis, ac pietatis. 703. b. & hic eſt ſcopus totius Alcorani.
Violat turpiter juramentum ſuum. 733. a. &c.
Vulneratur præſertim in vultu cum excuſſione aliquot dentium in prælio Ohod. 151. b. 1.
Laudat ficus, & oleas. 809. a. 2.
Jactat ſectam ſuam, tanquam omnibus ſuperiorem. 307. c. 1.
Credit ſe eſſe obſeſſum à dæmone. 742. b. 1.
Perjurus, injuſtus, effrænatæque libidinis, ex ſua ipſius confeſſione. 735. b. 1.
Credit ſe derelictum à Deo. 807. a. 1.
Præcipit cultum idololatricum Saphæ, & Mervæ montium Meccæ. 69. b.
Laudat ſeipſum, & comminatur Gehennam obloquentibus de ſe, ſeque ſpernentibus. 312. c.
Utitur opera Judæorum, & Chriſtianorum in componendo Alcorano. 398. b. & 400. c.
Retractat, & irritat omnia, quæ in Alcorano ſtatuerat ad favorem eorum, qui non ſequebantur ſectam ſuam. 304. a. & 306. c. 1. & alibi.
Negabat ſe eſſe poetam. a.
Habitus à ſuis pro Mago, & Malefico. 321. c. & alibi.
Impius in expugnatione patriæ. 79. a. 1.
Malus Judex, & pejor propheta. 660. b. 2.
Peccat contra religionem, & charitatem. 828. a. 1.
Ducit in Uxorem Zenobiam uxorem Zeidi filii ſui adoptivi contra leges. 558. c. & 561. b. 1. & 562. b. 1.
Rejicit à ſua ſecta vitam Monaſticam Chriſtianorum. 30. b. 2.
Amplectitur omnes religiones, ut bonas. 121. c.
Non vult appellari à ſuis proprio nomine Mahumeti, ſed ſolùm Prophetæ, vel Legati. 484. b. & 486. a. 1.
Amicus aſinorum. 29. 2.
Favet idololatris mercatoribus propter proprium lucrum, ſed poſteà prodit, ac ſpoliat eos. 824. c. 2.
Orabat ſtans ſuper unum pedem. 446. c. 2.
Legit Alcoranum dæmonibus, & convertit eos ad fidem. 754. a. b.
Helluo, ac gyrovagus, & præſtigiis illuſus. 490. a.
Totus eſt in curandis ſuis commodis, & honore proprio. 809. b. 1.
Fingit ſe reprehendi à Deo, quòd cœcum volentem ab eo inſtrui in religione rejecerit, & divites magni faciat. 781. b. 1.
Satyras in ſuos particulares inimicos ſcribit pro legibus in Alcorano. 826. a. 1. & alibi.
Superſtitioſus in imitandis ritibus Ethnicorum. 79. b.
Fovet morbum amoris laſcivi in uxorem alienam. 88. c. 2.
Turpiter hallucinatur in judicio. 166. a. & 167. c. 1.
Delirat in morte. 29. a. 2.
Jubet duos Judæos adulteros lapidari. 107. b. 2. 109. c. 2.
Declarat Aly ſucceſſorem ſuum in Imperio. 29. a. 1.
Deceptus à Diabolo erumpit in blaſphemiam coram populo 466. c. 2.
Suſpectus de furto apud ſuos. 139. a. 1.
Antequàm Alcoranum à Gabriele acciperet, legere, ac ſcribere prorsùs neſciebat. 533. a.
Fuit malus legiſlator. 711.
Illius ridicula hypocriſis, dùm fingit ſe à Deo reprehendi, quòd noctu nimis oraret. 758. a. 759. b.
Duo illius peccata graviſſima. 663. b. 1.
Ejus conſtantia circa repudium. 709. c. 1.
Avaritia illius in partitionem prædarum. 711.
Concubitus illius cum Maria Cophta ancilla cum cæteraruo ejus

ejus uxorum ingenuarum injuria. 733. a. &c.
Illius ſupina craſſities. 738. c. 1. 545. a. 548. a. 2.
Solventem tributum, ſeq; ipſi ſubjicientes non cogit ad ſuam religionem ſequendam. 304. 305. a.
Superbia illius inſignis. 486. c. 2.
Obſcurè, & ambiguè refert Sacras hiſtorias, ne mendax deprehendi poſſit. 582. a.
Illius leges quędam iniquæ, inſulſæ, & vanæ. 486. b.
Ambitio illius, & avaritia. 708. b. 709. c. 2.
Illius cubile enormiter laxum. 758. c. 2. 759. c. 2.
Illius adventum avidè expectabant Judæi, Chriſtiani, & Ethnici. 815. a. 1.
Vulpina illius hypocriſis, dùm fingit, ſe à Deo de aliquibus culpis reprehendi. 781. c. 1.
Effrænata illius libido, ac luxuries. 562. c. 2. 733. 735. a. 1.
Stulta illius ſanctio circa venationem. 240. c. 1.
Sagacitas illius, ac vafricies. 133. b. 1. 458. a. 2.
Lex ejus injuſta de homicidio fortuito. 167. b. 1.
Aſſerit ſuum nomen eſſe in ſacris literis. 26. 2.
Viſio illius fabuloſa, qua raptus eſt in Cœlum. 407. b. 412. a. 1.
Concedit omnem libertatem concubitus, etiam præpoſteri cum uxoribus. 559. b. c.
Exprobrant illi Judæi nimiam cum fœminis intemperantiam. 158. b. 2.
Aſſerit, conceſſam ſibi fuiſſe à Deo libertatem ducendi in uxores, quaſcunque voluerit, etiam cognatas. 559. b.
Mahumetani certò credunt, illum eſſe Paraclitum promiſſum à Chriſto. 30. 1.
Vaticinia illius futilia, & falſa. 233. a. 1. 829. a. 1. 541. c. 1.
Miracula illius. V. Miracula.
Mahumetani duplici nomine ſe appellant. 44. c. 2.
Mendaciſſimi ſunt in ſuis hiſtoriis. 57. c. 2.
Eos in Pentateucho, & Euangelio prænunciatos fuiſſe aſſeritur in Alcorano. 666. b. 664. c. 2.
Mahumetana religio licèt falſa, prima facie apparet bona. 40. c. 1.
Falsò jactat Mahumetus, illam ſuperare omnes religiones. 719. b.
In illa plura Schiſmata, & ſectæ ſunt, quàm in Chriſtiana. 476. b. 2.
Illius fundamenta quinque. 25. 2.
Plerique omnes eam amplectuntur fictè, & ob humanos fines, non quia veram agnoſcant. 722. c. 1. V. Religio.
Manna, & coturnices in deſerto. 281. c.
Maria Virgo Deipara laudatur. 175. c. 455. b.
Ex Alcorano apparet, illam non contraxiſſe peccatum originale. 112. a. 1.
Mahumetus confundit illam cum Maria filia Amram ſorore Moyſi, & Aaron. 107. c. 1. 115. b. 1. 434. b. 2.
Illius parentes, ortus, & educatio. 110. b.
Educatur in Templo à Zacharia, & inviſitur ab Angelis. 112. a. 2. 434. a. 1.
Angeli annunciant ei conceptionem filii. 31. b.
Concipit ex afflatu Gabrielis, & parit Chriſtum. 111. a. 431. b. 434. c. 1. 434. a. 2.
Arguitur à Judæis, ut ſcortatrix. 431. c. 171. c.
Fuit Verax. 228. a.
Martyrum Nageranenſium hiſtoria. 792. a. 2.
Matrimonii impedimenta. 146. a.
Matrimonium cum Judæis, & Chriſtianis conceditur Mahumetanis. 193. b. V. Conjugium.
Mecca expugnatur à Mahumeto. 665. a. 1.
Meccana peregrinatio, & Viſitatio. 75. b. 463. c.
Meccani ſpernunt Mahumetum, & Alcoranum. 452. c.
Meccanorum Dii. 166. b. 1.
Meccanum Templum. V. Templum.
Melchitæ, & eorum origo. 720. b. 2.
Menſa delata ab Angelis è cœlo ad preces Chriſti. 236. c.
Menſes duodecim, & inter eos quatuor ſacri. 238. c. 311. a. 314. c. 1.
Menſtruum, res mala, & immunda. 82. a.
Prohibetur in eo copula conjugalis. 87. a. 1.
Metempſychoſis. V. Animarum tranſmigratio.
Miracula facere recuſat Mahumetus. 533. a.
Sæpè fatetur, ſe miracula facere non poſſe, neque ſe miſſum fuiſſe ad miracula facienda, ſed ad prædicandum. 51. a. 503. a. 1. 371. b. 1. 409. c. 54. a. 2. 411. a. 246. c. & al. Sæpè.
Miracula multa tribuunt Mahumetani Mahumeto: Sed omnia vana, & ficta ſunt. 54. c. 2. 297. c. 1. 562. c. 2. & al.
Monachi Chriſtiani laudantur. 228. c. 704. b.
MonKir, & NaKir, Angeli, qui examinant mortuos in ſepulchris. 67. c. 2. 300. b. 1.
Monogamia. V. Polygamia. Uxores. Conjugium.
Mors infidelium miſera. 255. b.
Mortui amittunt memoriam præteritorum. 240. b. 2.
Mortuorum examen in ſepulchro. 300. b. 1.
Moſlemi, cur ita appellent ſe Mahumetani. 44. c. 2.
Moyſes, ejus nativitas, educatio, & alia ad ipſius geſta cum Pharaone ſpectantia. 520. a.
Fugit in Madian, ibique uxorem ducit. 521. a.
Redit in Ægyptum, ibique agit cum Pharaone. ibidem
Ejus acta fabuloſa. 284. b.
Mittitur à Deo ad gentem ſuam. 375. c.
Legatur cum Aaron fratre ſuo à Deo ad Pharaonem, & Ægyptios. 330. a. 473. c. 614. b.
Geſta illius cum Pharaone, & Magis. 498. b. 441. b. 279. b.
Item cum Haman, & Core. 614. b. & alibi ſexcenties.
Videt rubum ardentem. 507. c.
Ejus acta in Monte Syna, ubi legem accepit. 280. c. 444. c.
Euſdem acta in Deſerto cum Iſraelitis. 280. b.
Mittit Exploratores in Terram Chanaan. 225. a.
Fabuloſa quædam narratio de illo. 243. b.
Miracula novem ab eo patrata. 411. b. 413. c. 2.
Educit aquam de petra. 281. c.
Fuit lingua impeditus, & quare. 447. c. 1.
Falsò creditus fuit ab Iſraelitis hernioſus, & hermaphroditus. 32. 2. & 561. c. 2. & 719. a.
Mulierum Ethnicarum accedentium ad Mahumetiſmum fides probanda. 715. c.
Mulierum honeſtas, & modeſtia commendatur. 559. b.
Mulieres ſubditę ſint viris. 15. b. Vide Uxores.
Mundi ſeptem cum ſuis cœlis, terris, ac maribus, & habitatoribus. 730. & 731.
Mundana felicitas fallax, ac vana. 422. b.

N

Nabuchodonoſor devaſtat Judęos propter mortem ab ipſis illatam S. Joanni Baptiſtę. 412. c. 2.
Nageranenſium Martyrum hiſtoria. 792. c. 1. De his Martyr. Romanum die 24. Octobris.
Nemrod diſputat cum Abraham de Deo. 97. c. 1.
Turrim ędificat. 399. c. 2.
Neſtorianorum origo. 720. b. 2.
Noe laudatur. 587. b.
Prędicat genti ſuę. 751. a. & 500. b.
Hiſtoria illius Arcę, & Diluvii. 338. c. & 531. b. 688. c. & 277. b. & 329. c. & alibi ſępè.
Quot annos vixerit. 534. a. 1.
Uxoris illius perfidia. 733. c. & 734. b.
Uxor illius, & Chanaan filius ejus in diluvio periere. 476. c. 1.

O

Obedientia debetur Deo, & Superioribus. 156. c.
Og gigas, & fabulę portentoſę de illo. 231. b. 2.
Opera mala portabuntur ab authoribus ſuis poſt mortem. 249. c. 1.
Oratio quomodò facienda. 156. a.
Orationis tempora. 347. c.
Orationes quinque preſcriptę à Deo Mahumetanis. 412. c. 2.
Orationis proſpectus, ſeu pars mundi, ad quam convertere faciem debent Mahumetani, dùm orant. 49. c. 2. & 60. a. & 66. b.
Orphanorum cura. 144. b. & 145. a. & 147. a. 1. & 81. c.
Orthodoxus quis intelligatur eſſe in ſecta Mahumeti. 122. c.

P

Paradiſus Eden. 368. c. & al. ſępè.
Paradiſus Adę, & Hevę ponitur à Mahumetanis in ſeptimò cœlo. 23. a. 2.
Paradiſi amplitudo hyperbolica. 703. c. & 705. c. 1.
Paradiſus non obtinetur, niſi tribulationibus. 76. c.
Paradiſi, & Gehennę habitatorum colloquia. 269. b.
Paradiſus Mahumeticus plenus laſciviis, & voluptatibus belluinis. 18. & 236. c. & 247. & 376. c. & 421. c. & 463. b. & 490. b. 586. c. & 596. a & 698. a. & 775. b. & alibi uſque ad nauſeam.
Parentes honorandi ſunt. 408. b. & 651. c.
Non eſt obediendum illis in rebus malis. 531. a.
Paulus Apoſtolus author myſterii Trinitatis, & divinitatis Chriſti,

ſti, & fabulæ Mahumetanorum de eo. 189. b. 2. & 720. b. 2.
Peccata quædam gravia, quædam levia. 684. c.
Peccata gravia, quæ ſint. 157. c. 2. & hæc fugienda. 155. a.
Peccatum etiam negandi fidem, & Deum excuſat à culpa coactio, ſi non interveniat aſſenſus internus. 398. b. & 401. a. 2.
Peccandi neceſſitatem ponit Alcoranus in homine, 552. a. 1. & 263. c. 1.
Pentateuchus eſt directio, & lux hominum. 226. b. & al.
Pentateuchus, & Euangelium ſunt libri illuminantes. 139. c.
Pentateuchus depravatur, falsòque allegatur ab Alcorano. 677. c. 2. & alibi frequentiſſimè. Vide Scripturæ Sacræ.
Peregrinatio Meccana, ejuſque ritus, & ſanctiones. 75. b. & 192. c. & 463. c.
Perjuri pena. 228. c.
Petra, quæ ſequebatur filios Iſrael, fabulis admixta. 32. 2.
Petri, & Pauli Apoſtolorum predicatio fabuloſa Antiochiæ. 581. a. 1.
Pharao, & ejus acta cum Moyſe. 279. b. & alibi ſexcenties.
Pharaonis crudelitas. 597. a. 1.
Ædificat turrim pertingentem ad cęlum, ut ex ea pugnet cum Deo. 521. c. & 615. a. & 618. a. 1.
Illius uxor Aſia Sancta, & martyr, & fabulæ de ea. 733. c. & 735. a. 1.
Pharao præcedet populum ſuum ad Gehennam. 346. c.
Credidit in Deum, dùm mergeretur, ſed non profuit illi. 230. c.
Phinees filius Eleazari fuit magiſter Moyſi. 426. a. 1.
Poetæ mali improbantur. 502. a.
Pœnitentia neceſſaria ad ſalutem. 129. c.
Pœnitentia dilata in mortem inutilis. 145. c.
Polygamia conceſſa à Mahumeto impugnatur. 148. b.
Presbyteri Chriſtiani laudantur. 228. c.
Prophetæ omnes egreſſi ſunt tanquam formicæ è lumbis Adæ. 561. a. 1.
Eorum numerus apud Mahumetanos. 178. a. 1. & 617. c. 2. & 467. b. 2.
Eorundem pactum cum Deo. 121. c.
Prophetæ fuerunt bellatores. 130. b.
Omnes decepti ſunt à Diabolo in lectione ſacrarum ſcripturarum. 464. c. & 466. c. 2.
Prophetiæ de Mahumeto fictę in ſacris Scripturis. 26. 2. & al.
Propheticum munus cum Venere malè conjungit Mahumetus. 371. c. 2.
Proſperitates conceduntur malis. 436. a. 2.
Purificationes Mahumetanorum ante orationem. 159. b. 1. & 593. b.

RAtionalitas eſt in omnibus rebus creatis. 563. c. 2.
Regina Saba. Vide Balcaiſa.
Religio vera quomodò cognoſci poſſit. 664. c. 1.
Religio habet quædam ſubſtantialia, & immutabilia, quædam verò accidentalia, & mutabilia. 61. b. 1.
Religio vera non eſt cenſenda ex numero. 307. c. 1.
Una tantùm poteſt eſſe vera religio. 48. b. 2. & illa tantùm ducit ad ſalutem. 49. a. 1.
Nullus ad religionem eſt cogendus. 95. b. & 96. c.
Religio vera ſemper perfectior. 61. b. 2.
Religio vera perpetua. 396. a. & 401. b. 1.
Religio quælibet judicare debet res ſuas. 124. c. 2.
Religio quælibet bona eſt ad ſalutem. 227. c.
Et quælibet eſt à Deo inſtituta. 226. c.
Religiones omnes diviſæ in varias ſectas. 48. c. 2.
Religiones omnes confundit, & approbat Mahumetus in Alcorano. 33. c. 2. & 232. b. 2. & 227. c.
Religio vera ſemper fuit omnibus una, uſque ad miſſionem prophetarum. 324. c. 1. uſque ad traditionem ſacrorum librorum. 76. b. uſquequo eam diſciderunt Judei, & Chriſtiani. 473. c.
De religione ſua diſputationes vetat Mahumetus. 251. a. 1.
Et illam violenter compellit alios amplecti. 304. a.
Mahumetana religio nihil habet ardui. 465. c. & 468. a. 2.
Prefefert quandam bonitatem moralem aliquandò, pluſquàm vera religio; ſed totum apparenter. 49. c. 1.
Repudium approbat Mahumetus contra Euangelium, atque etiam Pentateuchum. 88. c. 2. & 173. c. 1. & 745. c.
Repudii ſanctiones. 729. a. & 82. b.
Reſurrectio mortuorum, & dies Judicii. 95. c. & 246. c. & 688. c. & 409. b. & alibi ſæpiſſimè in Alcorano, admixtis ſexcentis fabulis.
Romadan menſis ſacer, jejunio deſtinatus. 67. a.
Romani victi à Perſis. 538. c. & 541. a. 1.

SAba regio Arabię, ejuſque felicitas. 569. c. 1.
Sabę Regina. Vide Balcaiſa.
Sabaitæ, ſeu Sabęi, & eorum religio. 33. c.
Sabbatum, & ejus inſtitutio. 399. a. & 400. c. 2. & 402. a. 2.
Illius trangreſſores mutantur à David in ſimias. 53. 2.
Sacræ Scripturæ. Vide Scripturæ Sacræ.
Sagittarum ſortilegium prohibetur. 594. c. 1.
Saleh propheta legatur à Deo ad Themudæos. 278.
Producit è rupe camelam prodigioſam, & aliæ fabulæ de illo. 345. b. & alibi frequenter.
Salomon hęres Davidis in ſcientia, & prophetia. 507. c.
Intelligit loquelam volucrum. 507. c. & 511. a.
Habuit tres exercitus, dæmonum, hominum, & volucrum. 508. a.
Agnoſcitur, & fugitur à Regina formicarum. ibid.
Indignatur, & magnum habet diſſidium cum upupa: & mittit eam nunciam ſuam cum epiſtola ad Reginam Æthiopiæ. 508. a.
Reginæ Sabæ, & Salomonis fabuloſa hiſtoria. 508. b.
Salomon peccat peccato curioſitatis, & agit pœnitentiam. 595. b.
Offert Deo carnes equorum. 598. c. 1.
Obediunt illi venti, & dœmones, quorum opera utitur ad res plurimas. 455. a. 508. c. & 595. b.
Mors illius admirabilis. 567. b. & 569. b. 2.
Privatur regno arte dæmonis, ſed poſtea illi reſtituitur. 595. b. & 597. b. 2.
A dæmonibus denigratur ejus fama poſt mortem. 43. b. 44. a. 1. V. David.
Samuelis, & Saulis hiſtoria adulterata. 91. a.
Sapha, & Merva montes ſacri in Mecca. 65. b. & 69. b.
Satanas ſeducit homines, & eſt manifeſtus hoſtis eorum. 165. a. 409. c. & al. ſæpè.
Renuit Adorare Adam, & ſeducit illum, & Hevam. 446. a. V. Diabolus.
Saul. V. Samuel.
Scaccorum, ſeu latrunculorum ludus prohibetur. 237. a. 1.
Scioaib. V. Jethro. Madianitæ.
Scortator. V. Fornicator.
Scripturarum ſacrarum integritas probatur contra Alcoranum. 13. & 14. &c.
Ante Mahumetum incorruptas fuiſſe patet ex ipſo Alcorano. 41. c. 2.
Incorruptas etiam nunc eſſe, Mahumetani fatentur. 26. 1.
Scripturas ſacras omnes pari cultu ſuſcipiendas præcipit Mahumetus. 62. a. 1. V. Pentateuchus. Euangelium.
Scripturales, nempè Judæi, & Chriſtiani, cognoſcunt Mahumetum eſſe prophetam miſſum à Deo, ut cognoſcant filios ſuos. 246. b.
Adorant, ut deos, Pontifices, & Monachos ſuos. 123. c.
Corrumpunt, vel abſcondunt ſacrarum ſcripturarum vaticinia de Mahumeto. 122. c. 2. & al. ſexcenties.
Scripturales quidam laudantur ab Alcorano, & ſalus æterna illis promittitur. 128. c.
Scripturalium amicitia, & ſocietas vitanda. 226. c.
Scripturales jubet Mahumetus conſuli à ſuis circa veritatem Alcorani. 452. c. & 456. b. 1.
Scripturalium nomine quoſnam intelligat Alcoranus. 122. b.
Non cenſet eos inter Aſſociantes, ſeu idololatras. 140.
Sectariorum, & ſectatorum mutuæ contentiones ante Deum die Judicii, & in Gehenna. 65. c. & al. ſæpè.
Sedrus termini, arbor Paradiſi in ſeptimo cœlo. 412. c. 2.
Sem filius Noe reſuſcitatur à Chriſto. 113. a.
Sepulchrum Mahumeti in Medina deſcribitur. 30. &c.
Sepulchri tormentum fabuloſum. 658. c.
Septem Sanctorum Dormientium hiſtoria fabuloſa. 420.
Sodomitarum ſcelus, & pœna à Deo illis inflicta. 345. c. 658. b. & alibi.
Sodomiæ pœna in Alcorano. 145. c. & 147. a.
Sodomia cum uxoribus licita. 82. a. 87. b. 2. V. Lo
Sol occidit in fonte luti nigri. 424.
Spiritus. V. Anima.
Statera fabuloſa in die Judicii ad opera trutinanda. 268. a. 270. c. 1.
Statera traditur τῷ Noe à Gabriele. 704. c.
Stellæ creatæ à Deo in cœlo lunæ. 625. b.
Stellę volantes, & error Mahumeti circa illas. 738. c.

INDEX.

TAbula cuſtodita in cœlo, in qua omnia ſcribuntur ab Angelis. 792. c. 2.
Tabulę legis quot, & ex qua materia fuerint. 285. a. 2.
Talionis lex lata à Mahumeto. 66. b.
Talionis pœna conceſſa à Mahumeto damnatur. 70. 71. a. 1.
Illam condonare meliùs eſſe fatetur Alcoranus. 226. b.
Templi Meccani origo, & fabulæ. 52. a. 2. & 128. a. Ejus deſcriptio. 53. a. 1.
Templa, ſeu Oratoria tàm ſua, quàm Judæorum, & Chriſtianorum probat Mahumetus. 464. b. 467. b. 1.
Templi Meccani portenta. 132. b. 1. & privilegia, 130. c. 1.
Terra creata fuit ſpatio duorum dierum. 621. c. 624. c. 2.
Terræ ſeptem, ſicut ſeptem cœli, creatæ ſunt à Deo. 730. a. 2.
Terræ promiſſionis fructus prodigioſi. 232. a. 2.
Teſtamenti in morte ſanctiones Alcoranicæ, 236. a.
V. Legatum.
Teſtes quales eſſe debeant. 170. b.
Thalmud, & Rabbinorum deliria. 57. c. 2.
Themudæi puniuntur à Deo. 689. a. V. Saleh.
Thronus Dei materialis. 524. a. 1. & al. ſæpè.
Tormentum foveæ, ſeu ſepulchri. 300. b. 1. 378. c. 1.
Trinitas negatur in Deo, & quomodò. 178. b. 228. a.
Illius myſterium pravè explicatur à Mahumetanis. 178.
Propugnatur contra eoſdem ejus veritas. 176. b. 1.
Tuba, quæ in die Judicii reſonabit. 581. b. 2. & 250. a. 2. & 606. a. 475. a.
Duplex erit, prima, & noviſſima. 581. b. 2.
Tuba arbor in Paradiſo. 370. a. 2.

V

VAcca rufa immolata à Moyſe in fabulam vertitur. 35. 36.
Vaticinia ficta de Mahumeto in ſacris literis. 26. 2. Vide Prophetiæ. Mahumetus.
Venatio prohibita in locis ſacris Meccæ. 235. b. & 238. b. 1.
Viduarum relictarum nova conjugia, quid circa ea ſanciat Alcoranus. 83. a.
Vinum laudatur. 396. c.
Illud primò conceſſit Mahumetus. 87. b. 1.
Deindè illud prohibuit. 81. c. & 235. a. & 237. a. 1.
Cur vinum Mahumetus prohibuerit. 86. a. 1.
Vinum bibitur in Paradiſo. 658. c. 1.
Vini uſus approbatur contra Alcoranum. 86. a. 1. 239. c. 1.
Vita mundana ludus, & jocus. 533. c. & al. ſæpè.
Vitulus adoratur ab Iſraelitis, & fabulæ de eo. 445. a. 26. a. 2. & 285. a. 2.
Upupa in exercitu Salomonis. 508. V. Salomon.
Uſura damnatur. 129. c. & 99. b.
Uxorum pluralitas. V. Polygamia.
Sanctiones Alcoranicæ circa uxores. 170. a.
Earum numerus præſcribitur. 144. b. & 147. a. 1.
Uxores proprias accuſantes de adulterio, quomodò à Judicibus audiendi ſint. 481. a.

Z

ZAcharias, pater S. Joannis. 431. a. 434. a. 1. 455. b.
Zacum arbor in gehenna ad cibum damnatorum. 587. b. & 590. a. 1. & 413. c. 1.
Zamzam puteus in Mecca. 306. b. 2.
Zeidi filii *adoptivi ſui Mahumetus libidine* victus accipit ſibi uxorem. 558. c. & 561. b. 1.
Zodiaci ſigna defendit Deus à dæmonibus. 382. c. & 384. b. 2.

ERRORUM CORRECTIONES.

PAg. 9. num. 9. *lege* crediderunt. nu. 25. Et ipſis erunt. pro. n. 26. illum. n. 28. Et fuiſtis mortui. p. 28. n. 86. elegerunt. p. 40. nu. 89. noluerunt. pag. 41. nu. 96. invenies. p. 46. nu. 115. & his in noviſſimo. p. 60. 150. ad meliora: ubicunque. ibid. adducet. p. 65. n. 161. maledicet illis Deus. p. 66. n. 173. non audit. n. 179. aliquam partem. n. 184. ut timeatis. p. 82. n. 225. inter homines. n. 230. transgreſſus fuerit. p. 96. n. 267. duplicabit. p. 99. n. 276. At conceſſit. p. 105. n. 7. aſſimilatum ex his. p. 111. n. 56. At verò. p. 121. n. 76. ideſt vendiderint. p. 128. n. 109. reducentur res. p. 129. n. 117. peſſumdedit illud. ibid. tractabant. p. 138. n. 196. Deus, apud eum. p. 144. n. 3. & ſequentibus liter. hoc eſt; literaliter. p. 145. n. 11. quæ legaveritis. ibid. vir. p. 155. n. 38. cognoſcens eos. p. 157. n. 67. hi erunt. p. 163. n. 88. venerint ad vos. p. 164. n. 96. in quo. 165. 116. niſi Satanam. 170. 130. præcipimus. n. 139. dele *namque*. n. 152. dele *&*. p. 171. in *margine*: Qua occiderunt. 193. 9. Juſtè agite: hoc. n. 19. *Adde*: Et Dei eſt Regnum Cęlorum, & terræ, & eorum, quæ ſunt inter hæc duo: creat, quod vult: & Deus eſt ad omnem rem potens. 226. 54. confirmantem. n. 73. accenderint. p. 236. 117. teſtimonii. 246. 21. non proſperabuntur. n. 30. portabunt. n. 33. Legati ante te. p. 247. n. 43. lætati. n. 51. in *margine*: eſt ſuper eos. n. 56. Si eſt. ibid. in *marg*. non rectè. p. 248. n. 61. reducentur. n. 67. in *marg*. nutent. natent. p. 254. n. 84. eſt ſapiens, ſciens. 256. 112. Satanas. 261. n. 141. Et palmas, & ſementem. 262. 148. Et dicet. p. 267. 4. vel dùm ipſi eſſent in meridie dormientes. 268. 24. tractavimus. n. 25. in terra. p. 277. 63. *dele* Epiſtolas. ibid. Quod neſcitis. n. 68. non eſt in me ſtultitia. n. 71. An veniſti. p. 279. 122. Credimus in Dominum. 280. 132. apud Deum. 281. 149. factus. n. 150. abſuit. p. 288. n. 173. Certè nos fuimus. 289. 190. aptè. n. 202. illud. p. 295. 28. poſſeſſor. 311. 45. dimiſiſti. 312. 63. Credit ea, dic. n. 65. *in marg*. manſuro. n. 67. Et Legato. p. 313. 85. & petierint. ibid. ullum. 314. 96. dedit nobis. 321. 4. moderaretur. 322. 13. hominem. n. 14. Legati eorum, cum argumentis claris, nec tamen fuit, ut crederent. n. 16. immuta illum. p. 328. 31. dominium. 329. 61. & non eris. 251. 107. Erit animæ. 338. 23. in altero ſæculo. n. 30. Domino. 339. 41. in nomine. nu. 43. Et pertranſiit. n. 46. liberationem. p. 345. 65. promiſſio. 347. 117. prædití reliquiis. n. 119. inter ſe diſcordes. p. 355. 26. aut infligatur. n. 31. Civitatem. n. 45. dimittite. p. 357. 49. compluentur. n. 63. ut menſuretur. p. 359. 100. & fratres ejus. 368. 18. Dic: Deus eſt creator. 395. 24. reſpondent. n. 40. *dele* rei. 397. 85. viderint ii. 398. 95. *in marg*. pactum. n. 116. illicitum. p. 399. 127. Et patienter ſuſtine, & non erit patientia tua. p. 407. n. 8. revertemur. 408. 16. exterminando. 409. 57. *adde*: & timeat pœnam ejus. n. 58. puniturí eam. p. 411. 100. An non noverunt. p. 420. 5. in hanc novam. 422. 34. invenient. 424. 89. puniemus. 433. 88. protuliſtis. 441. 41. Reſpondit. 446. 125. congregabimus. n. 125. Evenit. p. 453. 45. Et Patribus. 454. [illegible] nos venīemus. 462. 6. Et quia. 463. 7. ſuſcitabit. n. 29. [illegible] Dei. p. 464. 48. retractabit. 465. 70. nominavit vos. 473. 16. Eritis prorſus. 482. 37. exaltaretur. ibid. commemoraretur. p. 489. [illegible] non creant. 492. 70. *adde* & crediderit. 509. 49. benificabant, ideſt redintegrabant. 510. 81. nos poſuimus. n. 88. qui ſunt in Cęlis, & qui ſunt in terra. p. 521. 36. roborabimus. 525. [illegible] heſterna. 531. 8. & tunc. n. 10. timet eam. p. 532. 39. Haman. 539. 28. quo ditavimus. 545. 22. & ad Deum. n. 23. enarrabimus. 546. 32. undæ. 550. 3. à Domino tuo. n. 20. deciſio. n. 29. infideles. p. 556. 5. fratres veſtri, *adde* in fide, & propinqui veſtri. 557. 22. Et verax fuit Deus, & legatus ejus. n 25. furore ſuo: non. p. 558. 36. ut timeres. 559. 44. & ſufficiens. 568. 31. Niſi vos decipiſſetis nos. n. 43. non eſt hoc, niſi. p. 579. [illegible] Ex animabus eorum. n. 49. condere. 586. Eſto, & erit. [illegible] 99. infimos. 588. 146. ſuper eum. 594. 5. Hic eſt magus. 595. 26. adverſus alios exceptis iis. n. 26. augmentum. n. 28. diem rationis. n. 20. & operati fuerint, *adde* recta. p. 604. 25. Meccanos. n. 36. Nonne eſt. 605. non animadvertatis. 613. 5. decipiat. 614. 29. venit. ibid. fuerit. 615. 44. popule meus. n. 47. adurendi. p. 622. 14. quàm ipſi robore. 623. 47. ad eum. 629. 20. agrum fatuum, fucrum: *alterutrum intellige, utrumque enim ſignificat* حرث. p. 630. 53. revertentur. 636. 13. viribus. n. 38. manifeſto. 637. 70. hæreditaſtis. 641. 14. ab aliis. n. 26. Et habitationibus. 642. 54. petent. 646. 4. diſpergitur. n. 5. Et in commutatione. 647. 16. & excellentes. n. 19. & Deus Patronus. n. 32. non exiſtimamus, niſi opinionem. nu. 34. adventus diei hujus. 656. 11. exitus. 657. 37. exigeret. 660. 3. adjuvat te Deus. 662. 25. tunc noluit. 675. 10. ideſt occidantur. 676. 40. projecimus. 698. [illegible] Et ſocii dexteræ: *adde* Quid erunt ſocii dexteræ? n. 31. [illegible] tos. p. 703. 13. & exterior pars. n. 19. inter vos. [illegible] juvant. n. 19. Et ne ſitis. 715. 3. ponet. 719. 1. [illegible] dat Deum [illegible] 722. 11. quàm mercatura. 726. 12. Et Deus. 765. 11. ullum. 768. 11. hilaritatem. 775. 8. ſoporem. n. 32. is. p. 805. n. 7. & 10. facilitabimus. 816. 6. ut videant: cùm Arabicè communiter legatur أبصروا vertendum erat, ut oſtendant, vel, ut videre faciant.

ELENCHUS CORRECTIONUM TEXTUS ARABICI.

Primus numerus Paginam, ſecundus verſum ſignificat.

Pag. 8. ver. 13. lege آمنوا. 9. 22. جعل لكم. 31. 54. فاخذتكم.
ibid. v. 59. استسقى. v. 69. وقثائها. v. 65. لنا. pag. 35. v. 71.
تشيه. 37. 85. واخراجهم. v. 89. & 91. لنا. 42. 100. عاهدوا. v.
102. ولبئس. pag. 50. v. 123. العالمين. pa. 58. v. 143. ما وليهم.
63. 158. انا لله وانا. ibid. v. 166. المسخر بين. pag. 74. v. 201.
الدنيا. v. 204. ويشهد. v. 213. جاءتهم. v. 215. تفعلوا. p. 80.
v. 222. المؤمن. ibid. v. 232. انزل. p. 81. v. 234. تكلف. ibid. مثل.
v. 238. تعفوا. p. 84. v. 258. النار. v. 259. اناه. v. 264. حليم.
v. 268. تيمموا. v. 269. وفضلا. pag. 99. v. 28. اكتسبا p. 104.
v. 10. ان الدين. v. 21. النبيين. v. 24. تمسنا. v. 28. تقية. v.
31. يحببكم. p. 109. v. 35. فتقبل. v. 38. طيبة. v. 45. عيسى.
p. 110. v. 50. ناصرين. p. 119. v. 63. بيننا وبينكم. v. 65. فيما.
v. 67. [illegible] 71. امنوا. p. 120. v. 78. تعلمون. v. 80. اقررتم.
p. 129. v. 111. يولوكم. v. 120. يضركم. v. 140. وليمحص.
v. 144. افاين. p. 133. v. 154. فاثابكم. v. 155. نعاسا. p. 135.
v. 181. سيطوقون. v. 189. بمفازة. v. 195. تحزنا. pag. 143. v. 11.
ولد. ibid. حليم. v. 12. جنات. v. 21. حرمت. ibid. وامهاتهم.
ibid. واخواتهم. v. 22. المحصنات. pag. 152. v. 32. عقدت. v. 33.
قوامون pag. 154. v. 65. لاتيناهم. v. 70. ليبطئن. pag. 160. v.
82. لاتبعتم. 161. v. 102. كتابا موقوتا. 162. 117. لاتخذن.
118. ولاضلنهم. pag. 168. v. 123. امنوا بالله. pag. 169. v. 141.
يخادعون. v. 142. مذبذبين. p. 192. v. 13. لاكفرن. pag. 221. v.
4. الى. v. 39. اجزاء. ibid. ويسعون. pag. 222. v. 47. سماعون. v.
49. اكالون. pag. 223. v. 65. حزب. v. 74. ولادخلناهم. v. 75.
لاكلوا. pag. 224. v. 80. الا. pag. 234. v. 114. عليهم انفسكم.
ibid. امنوا. pag. 342. رجلا وللبسنا. 343. v. 30. جاءتهم. v. 33.
كذبوا Sic كذبوا. v. 34. تكونن. p. 244. v. 58. adde ولا رطب.

v. 59. جرحتم. v. 63. منها. pag. 250. v. 77. جن. ibid. احب.
p. 252. v. 81. كلا. v. 92. خوضهم. v. 95. جيتمونا. pag. 253.
v. 114. اليكم. v. 121. ليجادلوكم, pag. 254. v. 125. ضيقا. v.
126. فصلنا. v. 128. يحشرهم. v. 123. ان. v. 132. ما توعدون.
pag. 259. v. 138. وانعام. pag. 260. v. 143. & 244. الذكرين. v.
145. في ما اوحى. ibid. ولا عاد فان. v. 147. ذو رحمة. v. 148.
شاء. v. 150. والذين لا يومنون. pag. 261. v. 157. اياتنا. v. 160.
ومن جاء. v. 164. تختلفون. pag. 265. v. 17. وعن ايمانهم. v. 20.
شيئما. v. 21. ما نهيكما. v. 23. انهكما. ibid. لكما عدو. v.
26. adde فيها تحيون. v. 27. ولباس. v. 39. اداركوا. ib. قال لكل.
v. 41. واستكبروا عنها. v. 42. نجزى. pag. 267. v. 44. بما كنتم.
v. 55. الا له. pag. 274. v. 90. وسع ربنا. v. 104. ظلموا بها. pag.
275. v. 106. ببينة. v. 124. امنتم. v. 128. ويذرك. v. 133. مهما.
v. 137. يستضعفون. pag. 276. v. 142. وواعدنا. pag. 277. v. 161.
خطيآتكم. v. 162. وظللنا عليهم الغمام وانزلنا عليهم. ib. عشرة.
v. 165. لم. ibid. او معذبهم عذابا. pag. 287. v. 170. الحق. v. 186.
ينصرون. v. 187. حفي. v. 189. تغشيها. pa. 288. v. 195. كيدون, &
تنظرون. v. 198. يسمعوا. pag. 292. v. 5. بيتك. v. 14. لقيتم.
pag. 293. v. 16. بلاء. v. 18. نعد ولن. v. 22. لاسمعهم. v. 36.
ان الذين. v. 42. لاختلفتم. pag. 294. v. 47. اذا لقيتم. pag.
298. v. 70. ان يكون. pag. 302. v. 2. فسيحوا. v. 6. وخذوهم.
pag. 303. v. 18. مساجد. v. 31. يضاهيون. pag. 304. v. 36. فتكوى.
v. 38. النسيء. pag. 308. v. 55. كنتم قوما. v. 59. يجمحون. pag.
309. v. 65. من يحادد. v. 67. واياته ورسوله. v. 72. يانهم نبو.
v. 76. ولقد. pag. 310. v. 88. نكن. v. 93. لا يجدون. pag. 316.
v. 116. ان ابرهيم. v. 122. adde لهم. v. 126. زادته. pag. 326.
v. 59. الله. v. 70. الى. pag. 336. يخبسون. v. 16. pag.
343.

343. 72. لشيء. v. 87. لانت. v. 89. يجرمنكم شقاقي. v. 94. يخزيه. ver. 96. يغنوا. pa. 344. v. 101. *adde* منها. v. 110. يعبد. v. 115. يذهبن. v. 116. يضيع. pag. 350. v. 20. فادلى. v. 36. بدا لهم. v. 38. *adde* نباتكما. p. 352. v. 45. فارسلون. v. 51. خطبكن. v. 64. أمنكم. p. 353. v. 68. *deeſt* أبوهم. Sic v. 74. قالوا. v. 80. ابرح. ibid. *adde* لى. v. 84. أسفى. v. 87. تيئسوا من روح. pag. 354. v. 96. أن جاء. pag. 365. v. 6. إذا. v. 12. أسر. pag. 366. v. 29. اناب. v. 34. ييبس. pag. 367. عاقاب. v. 36. صدوا. v. 43. يروا. p. 377. v. 9. إن. 374. v. 13. و ولا نصبرن على ما اذيتمونا. v. 15. وعيد. p. 381. v. 29. وتفتحت. v. 64. فاسر. v. 67. فى ذلك. p. 389. جمال. p. 390. v. 42. ينوكلون. p. 392. v. 76. بوجهه. v. 85. ينظرون. p. 403. أحسنتم إحسنتم. p. 404. v. 40. افاصفيكم. 405. v. 50. إنا. 406. v. 77. خلافك. v. 93. زخرف. p. 407. v. 104. لغيفا. pag. 416. v. 2. الصلات. v. 15. مرفقا. p. 417. 39. أشرك. p. 418. v. 52. المضلينا. pag. 419. v. 74. أنك. v. 79. لاتخذت. v. 88. فيهما. v. 94. فهل نجعل لك خرجا على أن تجعل بيننا. p. 429. v. 53. *adde* والزكوة. v. 56. خروا. p. 430. v. 62. تعلم له. v. 92. إن. p. 437. v. 18. عليها. pag. 438. v. 68. فلأقطعن : & ولأصلبنكم. v. 69. فطرنا. pag. 439. v. 84. فقذفناها. pag. 440. v. 129. غروبها. pag. 451. v. 36. أنت. v. 82. يغوصون. p. 459. v. 14. عمل. pag. 461. v. 47. الصدور. pag. 470. v. 66. تنصرون. p. 471. v. 89. & 91. لله. pag. 477. v. 11. عصبة, pag. 479. v. 52. يقولوا. pag. 480. v. 59. يبلغوا. v. 63. فاذن. pag. 487. v. 3. من بشرا. v. 49. من أضل. pag. 488. v. 43. إن سعون إلا. v. 8. دونه. pag. 489. v. 53. مرج. 494. v. 21. [illegible] p. 495. هم الغالبين. p. 504. v. 9. أن بورك. 505. v. 22. أو لاذبحنه. v. 24. الخب. pag. 506. v. 61. & ſequentibus أمن. pag. 507. v. 85. ولم تحيطوا. v. 93. إنما أنا. pag. 517. v. 33. برهانان. pag. 528. v. 10. انسا يكم يكفرون. v. [illegible] 530. v. 6. يكفر. pag. 529. v. 25. كنا معكم. pag. 538. v. 53. بهادى. v. 58. جيئتهم. pag. 554. 2. 17. سو. p. 556. v. 56. جلابيبهن. p. 564. v. 12. يعمل. p. 565. v. 14. منهاته. v. 31. يرجع. يقول. v. 37. عندنا زلفى. p. 566. v. 46. [illegible]. p. 572. v. 32. منهم مقتصد. لنفسه. 576. 23. لتتخذون من دونه. p. 577. v. 38. عاد كالعرجون. v. 48. تأخذهم. pag. 584. v. 20. نبينا. p. 583. v. 141. المدحضين. v. 158. الجنة. p. 592. v. [illegible] أنزل. p. 593. v. 41. عطاون. p. 594. 78. فاخرج منها. pag. 600. v. 8. وازرة وزر أخرى. v. 10. خوله. p. 602. v. 55. أبطل. p. 603. v. 71. بلى. p. 611. v. 27. أو أن. v. 38. ص. p. 612. v. 53. لمنتصر. p. 623. v. 86. الكافرون. p. 618. v. 14. لا تعبدوا. v. 16. نحسات. pag. 620. v. 21. حظ. v. 44. اذانهم. p. 627. v. 32. فيظللن. 39. سيئة سيئة. p. 634. 24. فاتقمنا منهم. p. 635. 61. واتبعون. p. 641. v. 40. ينصرون. v. 53. أمنين. p. 645. v. 8. فاتبعهما. p. 655. v. 37. فهدينكم. p. 667. v. 13. بايك & أنبئكم به. pag. 670. v. 3. إذا. v. 18. تحيد. v. 23. عنيد. p. [illegible] فقالوا [illegible]. & قوم منكرون. v. 28. فاوجس. p. 675. v. [illegible] وجنوده. p. 678. v. 21. واتبعتهم ذرياتهم بايمان الحقنا بهم ذرياتهم. p. 679. v. 30. بصرنا. v. 45. يصعدون. v. 46. ينصرون. p. 687. v. 22. لا يوقنون. p. 688. v. 50. فهل من مدكر. p. 693. v. 48. افنان. v. 54. بطائنها. [illegible] p. 701. فيضاعفه له وله. p. 702. v. 15. بان. p. 710. v. 2. يخربون. p. 711. v. 24. المصور. p. 7[illegible]. v. 11. ازوجهم. v. 12. يقتلن. pag. 725. v. 5. *adde* وما تعلمون. pag. 73[illegible]. v. 28. رجمنا فمن يجير. v. 30. غوروا. p. 743. v. 21. *adde* وامنوا. v. [illegible] دعاى إلا فرارا. p. 747. v. 35. مكرمون. p. 750. v. [illegible] أغنى عنى. v. 7. استكبارا. v. 29. لا تزد الظالمين. p. 757. 19. يلحرون يضرعون. p. 771. v. 32. بشرر. p. 774. v. 37. ينكلون. p. 780. v. 31. وابا. v. 34. أخيه. p. 806. v. 10. تنهر. p. 824. v. [illegible] ايلافهم. p. 825. v. 6. يراؤن.

IN NOTIS, & REFUTATIONIBUS.

PAg. 2. col. 2. *lege* Domino Mundorum. pag. 3. col. 2. & non errantium. pag. 5. col. 1. lin. 5. Chriſtianam perfectiorem. ibid. col. 2. وضيا. p. 6. col. 2. l. 1. Conſtantium. p. 19. col. 2. l. 19. نظروا. lin. 26. الله. pag. 20. c. 1. l. 27. Sacroſanctæ. pag. 22. c. 1. … p. 25. c. 1. l. 39. كل عام. p. 36. c. 2. دنيها فحيي. p. 39. c. 2. l. 7. فانا. l. 9. Nemac. l. 21. Core. p. 41. c. 1. l. 14. nunc extant. p. 44. c. 1. l. 30. فزجرا. c. 2. فسروا. pag. 49. c. 1. lin. ult. أخاف أن. c. 2. l. 6. التشديد. p. 47. c. 1. فلم يثبت في. p. 52. c. 1. l. 9. حججنا. p. 53. c. 1. l. 4. القريبين. ibi. ذهب. p. 56. c. 2. l. 7. بالمحدثين. p. 68. c. 1. l. 25. جواب. l. 32. يرجى. p. 69. c. 1. l. 34. Oppoſitos. l. 42. cognoſcerent. c. 2. l. 11. نسخا. l. 29. تخرجوا. p. 7… noctem jejunii. p. 79. c. 1. الهدايا. p. 84. c. 1. l. 31. ولد. c. 2. li. 19. مجاز. p. 85. c. 2. ne, ſi non dimittat. p. 87. c. 1. li. 17. الخمر. 107. c. 2. فرجما فغضب. p. 112. c. 2. فكان. p. 114. c. 2. à voce. 115. c. 1. ثماني مائة سنة. c. 2. l. 11. يجدون مالا ولا اهلا. l. 17. امراة. l. 26. بنته. p. 117. c. 1. ut perveniret. pag. 118. c. 1. وكلمته. l. 122. c. 1. *adde* اليهود. c. 2. *adde* الحق. p. 123. c. 1. l. 1. *adde*: … c. 2. l. ult. نستعجل. p. 124. l. 5. ويهجرون. p. 130. c. 2. l. 17. quodammodò. p. 131. c. 2. l. 17. وشي. p. 138. c. 2. l. 2. فكانوا. p. 139. c. 1. ورد. p. 147. c. 2. *dele* الى. ibid. والتوبة. p. 148. c. 2. l. 8. ويغربن. p. 149. c. 1. l. 6. ſepties. c. 2. l. 1. cadere. p. 150. c. 2. Erit corpus. p. 157. c. 2. l. 2. كالقتل والزنا. p. 158. c. 2. وآتيا. p. 166. c. 1. ومناة. p. 167. c. 1. بينت. c. 2. فلانا. p. 178. c. 1. l. 7. واربعة. c. 1. l. ult. Alcoranum. p. 187. c. 2. l. 7. الا نفصال. p. 189. c. 1. l. 9. ينزل. l. 13. آمنين. pag. 196. c. 1. l. 24. etiam divinitati. p. 207. c. 1. l. 3. آية. p. 208. c. 1. …rrent. p. 220. c. 1. θεανθρώπους. c. 2. inintelligibile. p. 229. c. 2. l. 19. وبينت. l. 28. ſed, qui reſipuerit. ibid. فلا. l. 30. de abſciſſione. p. 223. c. 1. aſſerit autem. p. 237. أعرض. ibid. Aphani, Abu-Horeira, Ebn-Emrano. l. 4. وحاملها. l. 24. vendens. l. 30. ſingulis. l. 42. admiſiſſe. p. 238. c. 1. l. 1. caprea. l. 39. الحرم. pag. 288. c. 2. l. 2. اليك. p. 249. c. 2. quæ non. p. 250. c. 1. l. 7. ineundo. p. 258. c. 2. l. 2. فلقه. p. 271. c. 2. ἀνδράγγελοι. ibid. inſertis. ibid. l. ult. decennio. p. 283. c. 1. فانتقلوا. p. 284. c. 1. l. 16. علما. ibid. Aſiæ. p. 285. c. 2. appoſitionem. p. 286. c. 2. l. 23. penitudine. p. 291. c. 2. l. 1. فسمته عبد الحرث فمات. p. 332. c. 2. l. 22. rejiciat. ibid. ولزمهم. p. 339. c. 2. l. 14. revelatum. ibid. Aly, cui. p. 361. c. 2. l. 4. جعل. p. 362. c. 2. l. 4. من ذهبه. p. 379. c. 1. in regione. p. 386. c. 2. بابصارهم. ibid. كذلك. p. 387. c. 1. l. 4. الاخبار. p. 413. fatum. p. 414. الباسط. ibid. الخبير. p. 415. c. 1. l. 12. Zachariam. p. 426. c. 1. l. 16. S. Georgium. c. 2. in fine ex Japheth. p. 446. c. 2. in fine verò. p. 447. c. 1. بجمرة. c. 2. يفرغ. p. 485. c. 1. & c. 2. السرة. ibid. الكسب. p. 513. c. 1. وصفها في. … p. 525. c. 2. بخلافه. ibid. تطبيعك. p. 546. c. 1. l. 21. الا الكتفى. p. 560. c. 2. حرمة. 561. c. 1. l. 4. Sura. p. 563. c. 1. l. 15. أحللنا. p. 591. c. 2. l. ult. Meccanorum. p. 608. c. 2. in Pſalmis 106. p. 624. c. 1. adornaſſe. c. 2. الضعة. p. 639. c. 1. coluiſſemus. ibid. non fuiſſent infideles. p. 642. c. 2. l. 2. من أم. p. 643. c. 1. l. 8. اساغ. ibid. وكشف عنهم. p. 653. c. 2. l. 4. نتنا. l. 17. puſillos. 663. c. 2. منهم طافوا. p. 664. c. 1. l. 14. certam. 686. c. 2. خلف. c. 1. deſeruiſſe. 690. c. 1. l. 1. معجزاته البرة. 695. c. 1. l. 10. Vacabimus. 730. c. 2. l. ult. iter. 772. c. 2. باوامره. 781. c. 1. corrugavit. 815. c. 1. لا ننفك. 828. c. 1. l. 15. repetitio. ibid. c. 2. extra Meccam. ibid. شهد مع محمد يوم فتح. 803. c. 1. l. 15. من قومه. 835. l. 4. نفث يعني بصق. l. 6. بدنه.

BENIGNO LECTORI.

NE mirum tibi, Benigne Lector, videatur, ſi præter ea, quorum emendationem hic appoſuimus, alia non pauca quidem, ſed tamen vel levis, vel nullius momenti corrigenda occurrerint. Primò enim Auctor, cujus una virtus, atque perfecta Arabi- linguæ cognitio lapſus omnes evitare potuiſſet, longè à nobis aberat, dùm opus hoc typis mandaremus: & Arabica exempla- a, quibus in hujus operis editione uſi neceſſariò ſumus (cùm alia nulla præ manibus haberemus) punctationibus depravatis, riiſque lectionibus referta ſunt, quas, cùm Correctori, quippè qui unus, atque aliò nunquàm non diſtractus, neque perpendere, que conferre cum Latina Verſione ſemper vacaverit, auferre omninò non potuimus. Deindè puncta litterarum neceſſaria, l ex eorumdem tenuitate in ipſa impreſſione exciderunt, vel, quòd leviùs ſint impreſſa, alicubi non apparent, & alibi contra ncta, quæ non requiruntur, ex prava eorumdem amputatione ſub prælo decuſſi operæ reſultarunt, quæ, antequàm typi præ- ſubderentur, non conſpiciebantur. Demùm non minùs Typographus, quàm Corrector Tyrocinium ſuum Arabicæ linguæ in c opere poſuit, ut uterque venia tua indignus omninò ſibi non videatur, ſi quid & illis culpæ tribuendum ſit: præcipuè ve- cùm nulli ſint in toto hoc opere lapſus, quos ſcientia tua, quantacunque ea ſit, latinæ Verſionis præſidio evitare, Candide ctor, non poſſis. Vale.

00051046

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 25 June, 2016